Holy Bible

Aionian Edition®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)

Uyghur Bible (latin script)

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
Uyghur Bible (latin script)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 4/18/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/3/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, https://Nainoia-Inc.signedon.net
All profits are given to https://CoolCup.org

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Uyghur tili at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilish 11
Misirdin chiqish 56
Lawiylar 96
Chöl-bayawandiki seper 125
Qanun sherhi 164
Yeshua 198
Batur Hakimlar 221
Rut 244
Samuil 1 247
Samuil 2 275
Padishahlar 1 299
Padishahlar 2 328
Tarix-tezkire 1 356
Tarix-tezkire 2 382
Ezra 415
Nehemiya 425
Ester 439
Ayup 447
Zebur 472
Pend-nesihetler 532
Hékmet toplighuchi 551
Küylerning küyi 558
Yeshaya 562
Yeremiya 610
Yeremiyaning yigha-zarliri 664
Ezakiyal 669
Daniyal 715
Hoshiya 730
Yoél 737
Amos 740
Obadiya 746
Yunus 747
Mikah 749
Nahum 753
Habakkuk 755
Zefaniya 757
Hagay 760
Zekeriya 762
Malaki 770

NEW TESTAMENT

Matta 775
Markus 806
Luqa 826
Yuhanna 859
Rosullarning paaliyetliri 884
Rimliqlargha 917
Korintliqlargha 1 932
Korintliqlargha 2 946
Galatiyaliqlargha 955
Efesusluqlargha 960
Filippiliqlargha 965
Kolossiliklerge 969
Tésalonikaliqlargha 1 972
Tésalonikaliqlargha 2 975
Timotiygha 1 977
Timotiygha 2 981
Titusqa 984
Filémongha 986
Ibraniylargha 987
Yaqup 998
Pétrus 1 1002
Pétrus 2 1006
Yuhanna 1 1009
Yuhanna 2 1013
Yuhanna 3 1014
Yehuda 1015
Wehiy 1017

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Ademni qoghliwétip, hayatliq derixige baridighan yolni muhapizet qilish üchün, u Érem béghining meshriq teripige kérublarni we töt terepke pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup qoydi.
Yaritilish 3:24

Yaritilish

1 Muqeddemde Xuda asmanlar bilen zéminni yaratti.
2 U chaghda yer bolsa shekilsiz we qupquruq
halette boldi; qarangghuluq chongqur sularning yüzini
qaplidi; Xudaning Rohi chongqur sular üstide lerzan
perwaz qilatti. **3** Xuda: «Yoruqluq bolsun!» déwidi,
yoruqluq peyda boldi. **4** Xuda yoruqluqning yaxshi
ikenlikini kördi; Xuda yoruqluq bilen qarangghuluqni
ayridi. **5** Xuda yoruqluqni «kündüz», qarangghuluqni
«kéche» dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher
ötti, bu tunji kün boldi. **6** Andin Xuda: — Sularning
ariliqida bir boshluq bolsun we sular [yuqiri-töwen]
ikkige ayrilip tursun, dédi. **7** Shuning bilen Xuda
bir boshluq hasil qilip, sularni boshluqning astigha
we boshluqning üstige ayriwetti; ish ene shundaq
boldi. **8** Xuda bu boshluqni «asman» dep atidi.
Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu ikkinchi kün
boldi. **9** Andin Xuda: «Asmanning astidiki sular bir
yerge yighilsun, quruq tupraq körünsun!» déwidi,
del shundaq boldi. **10** Xuda quruq tupraqni «yer»,
yighilghan sularni bolsa «déngizlar» dep atidi. Xuda
bularning yaxshi bolghanliqini kördi. **11** Andin Xuda
yene: «Yer herxil ösümlüklerni, uruqluq otyashlarni,
méwe béridighan derexlerni türliri boyiche özide
ündürsun! Méwilerning ichide uruqliri bolsun!»
déwidi, del shundaq boldi; **12** yerdiki ösümlüklerni,
yeni uruq chiqidighan otyashlarni öz türliri boyiche,
méwe béridighan, yeni méwilirining ichide uruqliri
bolghan derexlerni öz türliri boyiche ündürdi. Xuda
bularning yaxshi bolghanliqini kördi. **13** Shu teriqide
kech bilen seher ötti, bu üchinchi kün boldi. **14**
Xuda yene: «Kündüz bilen kéchini ayrip bérish üchün
asmanlarda yoruqluq jisimlar bolsun. Ular künler,
pesillar we yillarni ayrip turushqa belge bolsun; **15**
ular asmanlarda turup nur chiqarghuchi bolup, yer
yüzige yoruqluq bersun!» déwidi, del shundaq boldi.
16 Xuda ikki chong nur chiqarghuchi jisimni yaratti;
chong nur chiqarghuchini kündüzni bashquridighan,
kichik nur chiqarghuchni kéchini bashquridighan
qildi. Hemde yene yultuzlarnimu yaratti. **17** Xuda
bularni yerge yoruqluq bérip, kündüz bilen kéchini
bashqurup, yoruqluq bilen qarangghuluqni ayrisun
dep asmanlarning gümbizige orunlashturdi. Xuda
buning yaxshi bolghanliqini kördi. **19** Shu teriqide kech
bilen seher ötti, bu tötinchi kün boldi. **20** Xuda yene:
«Sularda migh-migh janiwarlar bolsun, uchar-qanatlar
yerning üstide, asman boshluqida uchsun» dédi. **21**
Shundaq qilip Xuda sudiki chong-chong mexluqlarni,
shundaqla sularda migh-migh janiwarlarni öz türliri
boyiche we herxil uchar-qanatlarni öz türliri boyiche
yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanliqini kördi.
22 Xuda bu janliqlargha bext-beriket ata qilip:
«Nesillinip, köpiyip, déngiz sulirini toldurunglar,
uchar-qanatlarmu yer yüzide awusun» dédi. **23** Shu
teriqide kech bilen seher ötti, bu beshinchi kün
boldi. **24** Xuda yene: «Yer janiwarlarni öz türliri
boyiche chiqarsun — mal-charwilarni, ömüligüchi
janiwarlarni we yawayi haywanlarni öz türliri boyiche
apiride qilsun» — déwidi, del shundaq boldi. **25**
Shundaq qilip Xuda yerdiki yawayi haywanlarni öz
türliri boyiche, mal-charwilarni öz türliri boyiche we
yer yüzide ömüligüchi barliq janiwarlarni öz türliri
boyiche yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanliqini
kördi. **26** Andin Xuda: «Öz süret-obrazimizda,
Bizge oxshaydighan qilip insanni yaritayli. Ular
déngizdiki béliqlargha, asmandiki uchar-qanatlargha,
barliq mal-charwilargha, pütkül yer yüzige we yer
yüzidiki barliq ömiligüchi janiwarlargha igidarchiliq
qilsun» dédi. **27** Shundaq qilip, Xuda insanni Öz
süret-obrazida yaratti; Uni Özining süritide yaratti;
Ularni erkek-chishi qilip yaratti. **28** Xuda ularghа
bext-beriket ata qilip: «Siler nesillinip, köpiyip,
yer yüzini toldurup boysundurunglar; déngizdiki
béliqlar, asmandiki uchar-qanatlargha, shuningdek yer
yüzide yüridighan herbir haywanlargha igidarchiliq
qilinglar» dédi. **29** Andin Xuda yene: «Mana, Men
pütkül yer yüzidiki uruqluq otyashlar bilen uruqluq
méwe béridighan herbir derexlerni silerge ozuqluq
bolsun dep berdim; **30** shundaqla yerdiki barliq
janiwarlar bilen asmandiki barliq uchar-qanatlar
we yer yüzide barliq ömiligüchilerge, yeni barliq
jan-janiwarlargha ozuqluq bolsun dep barliq gül-
giyahlarni berdim» déwidi, del shundaq boldi. **31** Xuda
yaratqanlirining hemmisige sepsélip qaridi, we mana
bularning hemmisi nahayiti yaxshi bolghanidi. Shu
teriqide kech bilen seher ötti, bu altinchi kün boldi.

2 Shundaq qilip asman bilen zémin, pütkül
mewjudatliri bilen qoshulup yaritilip boldi. **2** Xuda
yettinchi künigiche qilidighan ishini tamamlidi. U
yettinchi küni barliq yaritish ishini toxtitip aram aldi.
3 Yettinchi küni Xuda barliq yaritish ishliridin aram
alghan kün bolghanliqi üchün, shu künni bextlik kün
qilip, uni «muqeddes kün» dep békitti. **4** Perwerdigar

Xuda zémin bilen asmanni yaratqan künide, asman-
zéminning yaritilish jeryanining tarixliri mundaq:
— 5 Zéminda téxi héch gül-giyah, yerde héch otyash
ünmigenidi; chünki Perwerdigar Xuda yer yüzige höl-
yéghin yaghdurmighanidi, shundaqla yer tériydighan
ademmu yoq idi. 6 Lékin yerdin bulaq süyi chiqip,
tamam yer yüzini sughardi. 7 Andin Perwerdigar Xuda
ademni yerning topisidin yasap, hayatliq nepesini
uning burnigha püwlidi; shuning bilen adem tirik bir
jan boldi. 8 Andin kéyin Perwerdigar Xuda meshriq
terepte Érem dégen jayda bir bagh bina qilip, yasighan
ademni shu yerge orunlashturdi. 9 Perwerdigar Xuda
yerdin közni qamlashturidighan chirayliq, [méwiliri]
yéyishlik herxil derexni ündürdi; u yene baghning
otturisida «hayatliq derixi» we «yaxshi bilen yamanni
bilgüzgüchi derex»ni ündürdi. 10 Baghni sughirishqa
Éremdin bir derya éqip chiqti; andin bölünüp, töt
éqin boldi. 11 Birinchi éqinning nami Pishon bolup,
altun chiqidighan pütkül Hawilah zéminini aylinip
ötidu. 12 Bu yurtning altuni nahayiti ésil idi; shu
yerde puraqliq déwirqay bilen aq héqiqmu chiqidu.
13 Ikkinchi deryaning nami Gihon bolup, pütkül
Kush zéminini aylinip ötidu. 14 Üchinchi deryaning
nami Dijle bolup, Ashurning sherqidin éqip ötidu,
tötinchi deryaning nami Efrat idi. 15 Perwerdigar Xuda
ademni élip Érem béghigha ishlep, perwish qilsun
dep uni shu yerge qoyup qoydi. 16 Perwerdigar Xuda
ademge emr qilip: baghdiki herbir derex méwiliridin
xalighiningche ye; 17 emma «yaxshi bilen yamanni
bilgüzgüchi derex»ning méwisidin yémigin; chünki
uningdin yégen küningde jezmen ölisen, — dédi. 18
Andin Perwerdigar Xuda yene söz qilip: — Ademning
yalghuz turushi yaxshi emes; Men uninggha mas
kélidighan bir yardemchi hemrahni yasap bérey,
— dédi. 19 Perwerdigar Xuda tupraqtin daladiki
barliq janiwarlar bilen asmandiki hemme uchar-
qanatlarni yasighanidi; ularghа ademning néme dep
at qoyidighanliqini bilish üchün, U ularni ademning
aldigha keltürdi. Adem herbir janiwargha néme dep
at qoyghan bolsa, uning éti shu bolup qaldi. 20 Bu
teriqide adem hemme mal-charwilargha, asmandiki
uchar-qanatlargha we daladiki herbir janiwarlargha at
qoydi; wehalenki, adem özige mas kélidighan héchbir
yardemchi hemrah uchratmidi. 21 Shuning bilen
Perwerdigar Xuda ademge bir qattiq uyqu saldi; u
uxlap qaldi. U uxlawatqanda, U uning biqinidin bir az
élip, andin uning ornini et-gösh bilen étip qoydi. 22
Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademning biqinidin
alghan shu qisimdin bir ayalni yasap, uni ademning
qéshigha ekeldi. 23 Adem'ata xushal bolup: — Mana
bu söngeklirimdiki söngek, étimdiki et bolghach,
«ayal» dep atalsun; chünki u erdin élin'ghandur, —
dédi. 24 Shuning üchün er kishi ata-anisidin ayrilip,
öz ayaligha baghlinip bir bolup, ikkisi bir ten bolidu.
25 Adem'ata bilen ayali her ikkisi yalingach bolsimu,
héch uyalmaytti.

3 Yer yüzide yilan Reb Perwerdigar yaratqan
daladiki haywanlarning hemmisidin hiyliger idi.
U ayaldin: — Xuda rasttinla baghdiki derexlerning
héchqaysisining méwisidin yémenglar, dédimu?
— dep soridi. 2 Ayal yilan'gha jawab bérip: —
Baghdiki derexlerning méwilirini yések bolidu.
3 Emma baghning otturisidiki derexning méwisi
toghrisida Xuda: «Buningdin yémenglar, qolmu
tegküzmenglar, bolmisa ölisiler» dégen, dédi. 4 Yilan
ayalgha: — Undaq emes! Hergiz ölmeysiler! 5 Belki
siler uni yégen kününglarda, Xuda közünglarning
échilip, Xudagha oxshash yaxshi bilen yamanni
bilidighan bolup qalidighanliqinglarni bilidu, —
dédi. 6 Ayal derexning [méwisining] yémeklik üchün
yaxshiliqini, uning közni qamlashturidighanliqini
körüp, hemde derexning ademni eqilliq qilidighan
jelpkarliqini körüp, méwidin yédi we uningdin yénida
turghan érigimu berdi; umu yédi. 7 Yéyishi bilenla
her ikkisining közliri échilip, özlirining yalingach
ikenlikini bilip, enjür yopurmaqlirini élip bir-birige
ulap tikip, özlirige yapquch qilip tartti. 8 Kün
salqinlighanda, ular Perwerdigar Xudaning baghda
mangghan shepisini anglap qélip, adem ayali bilen
Perwerdigar Xudaning hazir bolghinidin qéchip
baghdiki derexlerning arisigha yoshurunuwaldi. 9
Lékin Perwerdigar Xuda towlap ademni chaqirip
uninggha: Sen nede? — dédi. 10 Adem'ata jawab
bérip: — Men baghda shepengni anglap, yalingach
turghinim üchün qorqup kétip, yoshuruniwaldim, —
dédi. 11 [Xuda] uninggha: — Yalingach ikenlikingni
sanga kim éytti? Men sanga yéme, dep emr qilghan
derexning méwisidin yédingmu-ya? — dédi. 12 Adem
jawab bérip: — Sen manga hemrah bolushqa bergen
ayal derexning méwisidin manga bergenidi, men
yédim, — dédi. 13 Perwerdigar Xuda ayalgha: —
Bu néme qilghining? — dédi. Ayal jawab bérip:
— Yilan méni aldap azdursa, men yep saptimen,
— dédi. 14 Perwerdigar Xuda yilan'gha mundaq

dédi: — «Bu qilghining üchün, Sen hemme mal-
charwilardin, Daladiki barliq haywanatlardin bekrek
lenetke qalisen; Qorsiqing bilen béghirlap méngip,
Ömrüngning barliq künliride topa yeysen. 15 We
men sen bilen ayalning arisigha, Séning nesling bilen
ayalning neslining arisigha öchmenlik salimen; U
séning béshingni dessep zeximlendüridu, Sen qopup
uning tapinini [chéqip] zeximlendürisen». 16 Andin
Xuda ayalgha: — «Séning hamilidarliqingning japa-
musheqqetlirini köpeytimen; Sen qattiq tolghaq
ichide boshinisen; Sen éringdin üstün turushqa hewes
qilsangmu, U üstüngdin xojiliq qilidu» — dédi. 17
Andin U Adem atigha: — «Sen ayalingning sözige
qulaq sélip, Men sanga yéme, dep emr qilghan
derextin yégining tüpeylidin, Séning tüpeylingdin
yer-tupraq lenitimge uchraydu; Ömrüngning barliq
künliride peqet japaliq ishlepla, andin uningdin
ozuqlinisen. 18 Yer sanga tiken bilen qamghaq
ündüridu; Shundaqtimu sen yerdiki ziraet-otyashlarni
yeysen. 19 Taki sen tupraqqa qaytquche yüz-közüng
terge chümgende, andin nan yéyeleysen; Chünki sen
esli tupraqtin élin'ghansen; Sen eslide topa bolghach,
Yene topigha qaytisen» — dédi. 20 Uning ayali barliq
jan igilirining anisi bolidighini üchün adem uninggha
«Hawa» dep at qoydi. 21 Perwerdigar Xuda Adem'ata
bilen uning ayaligha haywan tériliridin kiyim qilip
kiydürüp qoydi. 22 Perwerdigar Xuda söz qilip: —
Mana, adem Bizlerdin birige oxshap qaldi, yaxshi
bilen yamanni bildi. Emdi qolini uzitip hayatliq
derixidin élip yewélip, ta ebedgiche yashawermesliki
üchün [uni tosushimiz kérek], dédi. 23 Shuning
bilen Perwerdigar Xuda uni Érem baghdin qoghlap
chiqiriwetti; shundaq qilip uni yerge ishleydighan,
yeni özi esli apiride qilin'ghan tupraqqa ishleydighan
qilip qoydi. 24 Ademni qoghliwétip, hayatliq derixige
baridighan yolni muhapizet qilish üchün, u Érem
béghining meshriq teripige kérublarni we töt terepke
pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup
qoydi.

4 Adem'ata ayali Hawa bilen bille boldi; Hawa
hamilidar bolup Qabilni tughup: «Men bir ademge
ige boldum — U Perwerdigardur!» — dédi. 2 Andin
u yene Qabilning inisi Habilni tughdi. Habil padichi
boldi, Qabil bolsa tériqchi boldi. 3 Békitilgen shundaq
bir waqit-saette shundaq bir ish boldiki, Qabil
tupraqning hosulidin Perwerdigargha hediye keltürdi.
4 Habilmu padisidin qoylirining tunjiliridin, yeni
ularning yéghidin hediye sundi. Perwerdigar Habilni
we uning sun'ghan hediyesini qobul qildi. 5 Lékin Qabil
we uning sun'ghinigha qarimidi. Shu wejidin Qabilning
tolimu achchiqi kélip, chirayi tutuldi. 6 Shuning bilen
Perwerdigar Qabilgha: Némishqa achchiqlinisen?
Néme üchün chiraying tutulup kétidu? 7 Eger durus
ish qilsang, sen kötürülmemsen? Lékin durus ish
qilmisang, mana gunah ishik aldida [séni paylap]
béghirlap yatidu, u séni öz ilkige almaqchi bolidu;
lékin sen uningdin ghalip kélishing kérek, dédi. 8 Qabil
inisi Habilgha: «Daligha chiqip kéleyli!» dédi. Dalada
shu weqe boldiki, Qabil inisi Habilgha qol sélip, uni
öltürdi. 9 Perwerdigar Qabilgha: Ining Habil nede? —
dep soridi. U jawab bérip: Bilmeymen, men inimning
baqquchisimu? — dédi. 10 Xuda uninggha: — Sen néme
qilding? Mana, iningning qéni yerdin manga peryad
kötürüwatidu! 11 Emdi iningning qolungda tökülgen
qénini qobul qilishqa aghzini achqan yerdin qoghlinip,
lenetke uchraysen. 12 Sen yerge ishlisengmu u
buningdin kéyin sanga quwwitini bermeydu; sen yer
yüzide sersan bolup, sergerdan bolisen, — dédi. 13 Buni
anglap Qabil Perwerdigargha jawab qilip: — Méning
bu jazayimni adem kötürelmigüdek! 14 Mana, Sen
bügün méni yer yüzidin qoghliding, men emdi Séning
yüzüngdin yoshurunup yürimen; yer yüzide sersen
bolup sergerdanliqta yürimen; shundaq boliduki,
kimla méni tépiwalsa, öltürüwétidu!, — dédi. 15
Lékin Perwerdigar uninggha jawab bérip: — Shundaq
boliduki, kimki Qabilni öltürse, uningdin yette hesse
intiqam élinidu, — dédi. Shularni dep Perwerdigar
Qabilgha uchrighan birsi uni öltürüwetmisun dep
uninggha bir belge qoyup qoydi. 16 Shuning bilen
Qabil Perwerdigarning huzuridin chiqip, Éremning
meshriq teripidiki Nod dégen yurtta olturaqliship
qaldi. 17 Qabil ayali bilen bille bolup, ayali hamilidar
bolup Hanoxni tughdi. U waqitta Qabil bir sheher bina
qiliwatatti; u sheherning namini oghlining ismi bilen
Hanox dep atidi. 18 Hanoxtin Irad töreldi, iradtin
Mehuyail töreldi, Mehuyaildin Metushail töreldi,
Metushaildin Lemex töreldi. 19 Lemex özige ikki xotun
aldi. Birining ismi Adah, yene birining ismi Zillah
idi. 20 Adah Yabalni tughdi. U chédirda olturidighan
köchmen malchilarning bowisi idi, 21 uning inisining
ismi Yubal idi. Bu chiltar bilen ney chalghuchilarning
bowisi idi. 22 Zillah yene Tubal-qayin dégen bir
oghulni tughdi. U mis-tömür eswablarni soqquchi idi.
Tubal-qayinning Naamah isimlik bir singlisi bar idi.

23 Lemex bolsa ayallirigha söz qilip: — «Ey Adah bilen
Zillah, sözümni anglanglar! Ey Lemexning ayalliri,
gépimge qulaq sélinglar! Méni zeximlendürgini üchün
men adem öltürdüm, Ténimni zéde qilghanliqi üchün
bir yigitni öltürdüm. 24 Eger Qabil üchün yette hesse
intiqam élinsa, Lemex üchün yetmish yette hesse
intiqam élinidu!» — dédi. 25 Adem'ata yene ayali bilen
bille boldi. Ayali bir oghul tughup, uninggha Shét dep
at qoyup: Qabil Habilni öltürüwetkini üchün Xuda
uning ornigha manga bashqa bir ewlad tiklep berdi,
dédi. 26 Shéttinmu bir oghul tughuldi; u uninggha
Énosh dep at qoydi. Shu waqittin tartip ademler
Perwerdigarning namigha nida qilishqa bashlidi.

5 Bu Adem'atining ewladlirining nesebnamisidur: —
Xuda insanni yaratqan künide, uni Özige oxshash
qilip yaratti. 2 U ularni er jinis we ayal jinis qilip yaritip,
ulargha bext-beriket ata qilip, yaritilghan künide
ularning namini «adem» dep atidi. 3 Adem'ata bir yüz
ottuz yashqa kirgende uningdin özige oxshaydighan,
öz süret-obrazidek bir oghul töreldi; u uninggha Shét
dep at qoydi. 4 Shét tughulghandin kéyin Adem'ata
sekkiz yüz yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-
qizlar töreldi. 5 Adem'atimiz jemiy toqquz yüz ottuz
yil kün körüp, alemdin ötti. 6 Shét bir yüz besh
yashqa kirgende uningdin Énosh töreldi. 7 Énosh
tughulghandin kéyin Shét sekkiz yüz yette yil ömür
körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. 8 Shét
jemiy toqquz yüz on ikki yil kün körüp, alemdin
ötti. 9 Énosh toqsan yashqa kirgende uningdin Kénan
töreldi. 10 Kénan tughulghandin kéyin, Énosh sekkiz
yür on besh yil ömür körüp, uningdin yene oghul-
qizlar töreldi. 11 Énosh jemiy toqquz yüz besh yil
kün körüp, alemdin ötti. 12 Kénan yetmish yashqa
kirgende uningdin Mahalalél töreldi. 13 Mahalalél
tughulghandin kéyin Kénan sekkiz yüz qiriq yil ömür
körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. 14 Kénan
jemiy toqquz yüz on yil kün körüp, alemdin ötti.
15 Mahalalél atmish besh yashqa kirgende uningdin
Yared töreldi. 16 Yared tughulghandin kéyin Mahalalél
sekkiz yüz ottuz yil ömür körüp, uningdin [yene]
oghul-qizlar töreldi. 17 Mahalalél jemiy sekkiz yüz
toqsan besh yil kün körüp, alemdin ötti. 18 Yared
bir yüz atmish ikki yashqa kirgende uningdin Hanox
töreldi. 19 Hanox tughulghandin kéyin Yared sekkiz
yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. 20 Yared jemiy toqquz yüz atmish ikki yil kün
körüp, alemdin ötti. 21 Hanox atmish besh yashqa
kirgende uningdin Metushelah töreldi. 22 Metushelah
tughulghandin kéyin Hanox üch yüz yilghiche Xuda
bilen bir yolda méngip, yene oghul-qizlarni tapti. 23
Hanoxning [yer yüzide] barliq körgen künliri üch yüz
atmish besh yil boldi; 24 U Xuda bilen bir yolda méngip
yashaytti; u [tuyuqsiz közdin] ghayib boldi; chünki
Xuda uni Öz yénigha élip ketkenidi. 25 Metushelah bir
yüz seksen yette yashqa kirgende uningdin Lemex
töreldi. 26 Lemex tughulghandin kéyin Metushelah
yette yüz seksen ikki yil ömür körüp, uningdin oghul-
qizlar töreldi. 27 Metushelah jemiy toqquz yüz atmish
toqquz yil kün körüp, alemdin ötti. 28 Lemex bir
yüz seksen ikki yashqa kirgende bir oghul tépip,
uning ismini Nuh atap: — Perwerdigar tupraqqa
lenet qildi; shunga biz [yerge] ishliginimizde hemde
qollirimizning japaliq emgikide bu bala bizge teselli
béridu, — dédi. 30 Nuh tughulghandin kéyin Lemex
besh yüz toqsan besh yil ömür körüp, uningdin yene
oghul-qizlar töreldi. 31 Lemex jemiy yette yüz yetmish
yette yil kün körüp, alemdin ötti. 32 Nuh besh yüz
yashqa kirgendin kéyin, uningdin Shem, Ham we
Yafet töreldi.

6 We shundaq boldiki, insanlar yer yüzide
köpiyishke bashlighanda, shundaqla qizlarmu
köplep tughulghanda, 2 Xudaning oghulliri
insanlarning qizlirining chirayliqliqini körüp,
xalighanche tallap, özlirige xotun qilishqa bashlidi.
3 U waqitta Perwerdigar söz qilip: — — Méning
Rohim insanlar bilen menggü küresh qiliwermeydu;
chünki insan ettur, xalas. Kelgüside ularning ömri
peqet bir yüz yigirme yashtin ashmisun! — dédi. 4
Shu künlerde (we shundaqla kéyinki künlerdimu),
Xudaning oghulliri insanlarning qizlirining yénigha
bérip, ulardin balilarni tapqinida, gigantlar yer
yüzide peyda boldi. Bular bolsa qedimki zamanlardiki
dangliq palwan-baturlar idi. 5 Perwerdigar insanning
ötküzüwatqan rezilliki yer yüzide köpiyip ketkenlikini,
ularning könglidiki niyetlirining herqachan yaman
boluwatqinini kördi. 6 Shuning bilen Perwerdigar
yer yüzide ademni apiride qilghinigha pushayman
qilip, könglide azablandi. 7 Buning bilen Perwerdigar:
— Özüm yaratqan insanni yer yüzidin yoqitimen
— insandin tartip mal-charwilarghiche, ömiligüchi
haywanlardin asmandiki qushlarghiche, hemmisini
yoq qilimen; chünki Men ularni yaratqinimgha
pushaymen qildim, — dédi. 8 Lékin Nuh bolsa
Perwerdigarning neziride shepqet tapqanidi. 9 Nuh

we uning ish-izliri töwendikiche: — Nuh heqqaniy,
öz dewridikiler arisida eyibsiz adem idi; Nuh Xuda
bilen bir yolda méngip yashaytti. 10 Nuhtin Shem,
Ham, Yafet dégen üch oghul töreldi. 11 Pütkül jahan
Xudaning aldida rezilliship, hemme yer zorawanliqqa
tolup ketkenidi. 12 Xuda yer yüzige nezer séliwidi,
mana, jahan rezilleshkenidi; chünki barliq et igilirining
yer yüzide qiliwatqini yuzuqchiliq idi. 13 Shuning
bilen Xuda Nuhqa: — Mana, aldimgha barliq et
igilirining zawalliqi yétip keldi; chünki pütkül yer-
jahanni ularning sewebidin zorawanliq qaplidi. Mana,
Men ularni yer bilen qoshup halak qilimen. 14
Emdi sen özüngge gofer yaghichidin bir kéme yasap,
kémining ichide bölme-xanilarni qilip, ichi-téshini
qarimay bilen suwa. 15 Sen uni shundaq yasighin: —
Uzunluqi üch yüz gez, kengliki ellik gez we égizliki
ottuz gez bolsun. 16 Kémining péshaywini astigha
bir ochuqchiliq yasa, uning égizliki bir gez bolsun;
ishikini kémining yénifa orunlashtur; kémini asti,
ottura we üsti qilip üch qewet yasa. 17 Chünki mana,
Men Özüm asmanning astidiki hayatliq tiniqi barliki
herbir et igisini halak qilidighan su topanni yer
yüzige keltürimen; buning bilen yer yüzidiki barliq
mexluqlar tiniqidin toxtaydu. 18 Lékin sen bilen
ehdemni tüzimen. Sen özüng, oghulliring, ayaling
we kélinliringni élip birlikte kémige kiringlar. 19
Özüng bilen teng tirik saqlap qélish üchün, barliq
jandarlardin herqaysisidin bir jüp, yeni erkikidin
birini, chishidin birini kémige élip kirgin; 20 Tirik
qélish üchün qushlarning herbir türliridin, mal-
charwilarning herbir türliridin we yerde ömiligüchi
janiwarlarning herbir türliridin bir jüpi qéshinggha
kiridu. 21 Özüng we ularning ozuqluqi üchün herxil
yémekliklerdin élip, yéninggha ghemligin, — dédi. 22
Nuh shundaq qildi; Xuda özige buyrughan hemme
ishni u beja keltürdi.

7 Perwerdigar Nuhqa mundaq dédi: — «Sen pütün
öydikiliring bilen kémige kirgin; chünki bu dewrde
aldimda séni heqqaniy dep kördüm. 2 Hemme halal
haywanlarning erkek-chishisidin yette jüptin, haram
haywanlarning erkek-chishisidin bir jüptin élip,
shuningdek asmandiki uchar-qanatlarningmu erkek-
chishisidin yette jüptin élip, ularning neslini pütkül
yer yüzide tirik saqlash üchün özüng bilen bille ekir. 4
Chünki yette kündin kéyin uda qiriq kéche-kündüz yer
yüzige yamghur yaghdurimen; Özüm yasighan hemme
janiwarlarni yer yüzidin yoqitimen». 5 Shuning
bilen Nuh Perwerdigar uninggha buyrughinining
hemmisige emel qildi. 6 Yer yüzini topan basqanda Nuh
alte yüz yashta idi. 7 Topandin [qutulup qélish] üchün
Nuh bilen oghulliri, ayali we kélinliri bille kémige
kirdi. 8 Halal haywanlar bolsun, haram haywanlar
bolsun, qushlar bilen yerde ömiligüchi janiwarlar
bolsun, [herbir türdin] bir jüp-bir jüptin erkek-chishi
bolup, Xuda Nuhqa buyrughandek kémige, Nuhning
qéshigha kirdi. 10 We shundaq boldiki, yette kündin
kéyin, yer yüzini topan bésishqa bashlidi. 11 Nuhning
ömrining alte yüzinchi yili, ikkinchi éyining on
yettinchi künide chongqur déngizlarning tegliridiki
barliq bulaqlar yérilip, asmanning penjiriliri échilip
ketti. 12 Yamghur uda qiriq kéche-kündüz yer yüzige
toxtimay yaghdi. 13 Del yamghur bashlan'ghan küni,
Nuh, Nuhning Shem, Ham, Yafet dégen oghulliri,
Nuhning ayali bilen üch kélini kémige kirdi. 14
Ular bilen bille herxil yawa haywanlar tür-türi
boyiche, herxil mal-charwilar tür-türi boyiche, yerde
ömiligüchi herxil janiwarlar tür-türi boyiche we
herxil uchar-qanatlar, yeni herxil qanatliq janiwarlar
tür-türi boyiche kémige kirdi. 15 Et igiliridin, yeni
barliq hayatliq tiniqi bolghan herxil jandarlardin,
bir jüp-bir jüp bolup, kémige nuhning qéshigha
kirdi. 16 Kirgenler Xudaning nuhqa buyrughinidek
et igilirining hertürining erkek-chishisi idi. Andin
Perwerdigar ishikni étiwetti. 17 Topan yer yüzini
uda qiriq kün bésip, sular ulghiyip ketti. Kéme yer
üstidin kötürülüp leylep qaldi. 18 Su ulghiyip, yer
üstide téximu égizlep ketti; kéme su üstide dawalghup
turatti. 19 Sular yer yüzide tolimu ulghiyip, pütkül
asmanning astidiki barliq égiz taghlarnimu bésip
ketti. 20 Sular [taghlardin] yene on besh gez örlep,
tagh choqqilirimu su astida qaldi. 21 Buning bilen
yer yüzide yürgüchi hemme et igiliri, uchar-qushlar,
mal-charwilar, yawayi haywanlar, yerde ömiligüchi
hemme janiwarlar, jümlidin pütkül ademler hemmisi
öldi; 22 quruqluqta yashighuchi, burnida hayatliq
tiniqi bar bolghanlarning hemmisi öldi. 23 Yer yüzidiki
jéni barlarning hemmisi, insan bolsun, mal-charwilar
bolsun, ömiligüchi haywanlar bolsun, asmandiki
qushlar bolsun, hemmisi halak bolup yer yüzidin
yoq qilindi; peqet Nuh we kémide uning bilen bille
turghanlar qutulup qaldi. 24 Bir yüz ellik kün'giche
yer yüzini su bésip turdi.

8 Xuda Nuhni, shundaqla kémide uning bilen bille
bolghan barliq yawayi haywanlar bilen barliq mal-

charwilarni eslidi. Shuning bilen Xuda bir shamal
chiqirip yer yüzini yelpütti we sular yénishqa bashlidi.
2 Chongqur déngizlarning tegliridiki bulaqlar we
asmanning penjiriliri étilip, asmandin tökülgen
yamghur toxtidi. 3 Sular barghanséri yer yüzidin
yandi; bir yüz ellik kün ötkendin kéyin xéli azlidi.
4 Yettinchi ayning on yettinchi küni, kéme Ararat
tagh tizmiliridiki birining üstide toxtap qaldi. 5
Sular oninchi ayghiche barghanséri aziyip, oninchi
ayning birinchi küni tagh choqqiliri körünüshke
bashlidi. 6 Qiriq kündin kéyin Nuh kémige özi
ornatqan derizini échip, 7 bir quzghunni sirtqa
chiqardi. U yer yüzidiki sular tartilip bolghuche
uyan-buyan uchup yürdi. 8 Uningdin kéyin Nuh
sularning yer yüzidin tartilghan-tartilmighanliqini
bilish üchün, bir kepterni chiqardi. 9 Lékin sular
téxiche pütkül yer yüzini qaplap turghachqa, kepter
putini qoyghudek jay tapalmay, Nuhning qéshigha
kémige yénip keldi. Shuning bilen Nuh qolini sunup
uni tutup, kémige ekiriwaldi. 10 U yette kün saqlap,
bu kepterni kémidin yene sirtqa chiqardi. 11 Kepter
kechte uning qéshigha yénip keldi; mana, uning
tumshuqida yéngi üzüwalghan zeytun yopurmiqi bar
idi. Buni körüp Nuh sularning yer yüzidin tartilghinini
bildi. 12 U yene yette kün saqlap, kepterni yene sirtqa
chiqardi, emma bu qétim kepter uning yénigha qaytip
kelmidi. 13 Nuh alte yüz bir yashqa kirgen yili, birinchi
ayning birinchi künide su yer yüzidin qurughanidi.
Nuh kémining qapqiqini échip qariwidi, yerning
qurughinini kördi. 14 Ikkinchi ayning yigirme yettinchi
küni, yer yüzi pütünley qurup boldi. 15 U waqitta Xuda
Nuhqa söz qilip: — Sen özüng, ayaling, oghulliring we
kélinliring kémidin chiqinglar. 17 Özüng bilen bille
bolghan barliq et igiliridin herbir türdiki janiwarlarni,
yeni uchar-qanatlarni hem mal-charwilarni, yerde
ömiligüchi haywanlarning hemmisini özüng bilen
qoshup kémidin élip chiqqin; shuning bilen ular yer
yüzide tarilip-tarqilip, nesillinip zéminda köpeysun, —
dédi. 18 Shuning bilen Nuh, ayali, oghulliri we kélinliri
bilen bille sirtqa chiqti. 19 Janiwarlarning hemmisi,
barliq ömiligüchi haywanlar, barliq uchar-qanatlar,
yerde midirlap yüridighanlarning herqaysisi öz türliri
boyiche kémidin chiqishti. 20 Shu chaghda Nuh
Perwerdigargha atap bir qurban'gahni yasidi; u halal
janiwarlar bilen halal qushlarning her türidin élip
kélip, qurban'gahning üstide «köydürme qurbanliq»
ötküzdi. 21 Shundaq qilip Perwerdigar xushbuy purap
[memnun boldi]; Perwerdigar könglide: — «Insanning
köngül-niyiti yashliqidin tartip rezil bolsimu, Men
insan tüpeylidin yerge yene lenet oqumaymen
we emdi bu qétimqidek hemme jandarlarni urup
yoqitiwetmeymen. 22 Bundin kéyin, yer mewjut
künliride, Térish bilen orma, Soghuq bilen issiq,
Yaz bilen qish, Kündüz bilen kéche üzülmey aylinip
turidu» — dédi.

9 Xuda Nuh bilen uning oghullirigha bext-beriket
ata qilip, ulargha mundaq dédi: — «Siler jüpliship
köpiyip, yer yüzini toldurunglar. 2 Yer yüzidiki
barliq janiwarlar, asmandiki barliq qushlar, barliq
yer yüzide midirlap yürgüchiler we déngizdiki barliq
béliqlarning hemmisi silerdin qorqup wehimide
bolsun; bular qolunglargha tapshurulghandur. 3
Midirlap yüridighan herqandaq janiwarlar silerge
ozuq bolidu; Men silerge kök otyashlarni bergendek,
bularning hemmisini emdi silerge berdim. 4 Lékin
siler göshni ichidiki jéni, yeni qéni bilen qoshup
yémeslikinglar kérek. 5 Qéninglar, yeni jéninglardiki
qan tökülse, Men berheq uning hésabini alimen;
herqandaq haywanning ilkide qéninglar bar bolsa
Men uninggha töletküzimen; insanning qolida bar
bolsa, yeni birsining qolida öz qérindishining qéni
bar bolsa, Men uninggha shu qanni töletküzimen. 6
Kimki insanning qénini tökse, Uning qénimu insan
teripidin tökülidu; Chünki Xuda insanni Öz süret-
obrazida yaratqandur. 7 Emdi siler, jüpliship köpiyip,
yer yüzide tarilip-tarqilip köpiyinglar». 8 Andin
Xuda Nuh bilen uning oghullirigha söz qilip mundaq
dédi: — «Mana Özüm siler bilen we silerdin kéyin
kélidighan ewladliringlar bilen, shundaqla siler bilen
bille turghan herbir jan igisi, ucharqanatlar, mal-
charwilar, siler bilen bille turghan yer yüzidiki herbir
yawayi haywanlar, kémidin chiqqanlarning hemmisi
bilen — yer yüzidiki héchbir haywanni qaldurmay,
ular bilen Öz ehdemni tüzimen. 11 Men siler bilen
shundaq ehde tüzimenki, ne barliq et igiliri topan
bilen yoqitilmas, ne yerni weyran qilidighan héchbir
topan yene kelmes». 12 Xuda yene: — «Men Özüm
siler bilen we qéshinglardiki hemme jan igiliri bilen
menggülük, yeni pütkül ewladliringlarghiche békitken
mushu ehdemning belgisi shuki: — Mana, Men Özüm
bilen yerning otturisida bolghan ehdining belgisi
bolsun dep hesen-hüsinimni bulutlar ichige qoyimen;
14 we shundaq boliduki, Men yerning üstige bulutlarni
chiqarghinimda, shundaqla hesen-hüsen bulutlar

ichide ayan bolghinida, Men siler bilen et igiliri
bolghan barliq janiwarlar bilen tüzgen ehdemni
yad étimen; buningdin kéyin sular hergiz hemme
jandarlarni halak qilghuchi topan bolmas. 16 Hesen-
hüsen bulutlar arisida peyda bolidu; Men uninggha
qaraymen we shuning bilen Menki Xuda yer yüzidiki
et igiliri bolghan barliq janiwarlar bilen otturimizda
békitken ehdemni yad étimen», — dédi. 17 Xuda
Nuhqa yene: — «Mana bu Men Özüm bilen yer yüzidiki
barliq et igiliri otturisida békitken ehdemning nishan-
belgisidur», — dédi. 18 Nuhning kémidin chiqqan
oghulliri Shem, Ham we Yafet idi. Ham Qanaanning
atisi boldi. 19 Bu üchi Nuhning oghulliri bolup,
pütkül yer yüzige taralghan ahale shularning nesil-
ewladliridur. 20 Nuh tériqchiliq qilishqa bashlap, bir
üzümzarliq berpa qildi. 21 U uning sharabidin ichip,
mest bolup qélip, öz chédiri ichide kiyim-kécheklirini
séliwétip, yalingach yétip qaldi. 22 Qanaanning
atisi Ham kélip, atisining ewritini körüp, sirtqa
chiqip ikki qérindishigha éytti. 23 Shem bilen Yafet
qopup yépinjini élip, mürisige artip, keyniche méngip
kirip, atisining yalingach bedinini yépip qoydi. Ular
yüzini aldi terepke qilip, atisining yalingach ténige
qarimidi. 24 Nuh sharabning keypidin oyghinip, kenji
oghlining özige néme qilghinini bilip: — 25 Qanaan'gha
lenet bolghay! U qérindashlirining qulining quli
bolsun, — dep qarghidi. 26 U yene: — Shemning
Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-medhiye
keltürülgey! Qanaan Shemning quli bolsun. 27 Xuda
Yafetni awutqay! U Shemning chédirlirida turghay,
Qanaan bolsa uning quli bolghay! — dédi. 28 Nuh
topandin kéyin üch yüz ellik yil ömür kördi. 29 Bu
teriqide Nuh jemiy toqquz yüz ellik yil kün körüp,
alemdin ötti.

10 Töwöndikiler Nuhning oghullirining
ewladliridur: — uning oghulliri Shem, Ham
we Yafet bolup, topandin kéyin ulardin oghullar
törelgen: — 2 Yafetning oghulliri bolsa, Gomer,
Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. 3
Gomerning ewladliri: Ashkinaz, Rifat we Torgamah
idi. 4 Yawanning ewladliri: Élishah, Tarshish, Kittiylar
we Dodaniylar idi. 5 Bularning ewladliri déngiz
boylirida we arallarda ayrim-ayrim yashighan xelqler
bolup, herqaysisi öz tili, öz aile-qebililiri boyiche
öz zéminlirida tarqilip olturaqlashqan. 6 Hamning
oghulliri Kush, Misir, Put we Qanaanlar idi. 7
Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah
we Sabtika idi. Raamahning oghulliri Shéba we
Dédan idi. 8 Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer
yüzide nahayiti küchtünggür adem bolup chiqti.
9 U Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi
boldi; shu sewebtin «palanchi bolsa Nimrodtek,
Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi iken»
dégen gep tarqalghan. 10 Uning padishahliqi Shinar
zéminidiki Babil, Erek, Akkad we Kalneh dégen
sheherlerde bashlan'ghanidi. 11 U bu zémindin Ashur
zéminigha chiqip Ninewe, Rehobot-Ir, Kalah we
Ninewe bilen Kalahning otturisidiki Resen dégen
sheherlernimu bina qildi (bular qoshulup «Katta
Sheher» boldi). 13 Misirning ewladliri Ludiylar,
Anamiylar, Lehabiylar, Naftuhiylar, 14 Patrosiylar,
Kasluhiylar (Filistiyler Kasluhiylardin chiqqan) we
Kaftoriylar idi. 15 Qanaandin tunji oghul Zidon törilip,
kéyin yene Het törelgen. 16 uning ewladliri bolsa
Yebusiylar, Amoriylar, Girgashiylar, 17 Hiwiylar,
Arkiylar, Siniylar, 18 Arwadiylar, Zemariylar we
Hamatiylar idi. Shuningdin kéyin, Qanaaniylarning
qebililiri her terepke tarqilip ketti. 19 Qanaaniylarning
yurt chégrisi bolsa Zidondin tartip, Gerar teripige
sozulup, Gazagha chiqip, andin Sodom, Gomorra,
Admah bilen Zeboim teripige tutiship, Léshaghiche
yétip baratti. 20 Yuqiriqilar bolsa hamning oghulliri
bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup
öz zéminlirida olturaqlashqanidi. 21 Shemmu
oghul perzentlik boldi; Shem bolsa Yafetning akisi,
Éberlerning ata-bowisi boldi. 22 Shemning oghulliri
Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; 23 Aramning
oghulliri Uz, Hul, Geter, Mash idi. 24 Arfaxshadtin
Shélah töreldi, Shélahtin Éber töreldi. 25 Éberdin ikki
oghul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chünki
u yashighan dewrde yer yüzide bölünüsh boldi;
Pelegning inisining ismi Yoqtan idi. 26 Yoqtandin
Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yérah, 27 Hadoram,
Uzal, Diklah, 28 Obal, Abimael, Shéba, 29 Ofir, Hawilah
we Yobab töreldi. Bularning hemmisi Yoqtanning
oghulliri idi. 30 Ularning olturghan jayliri bolsa
Méshadin tartip, Seffar dégen rayonning sherq
teripidiki taghqiche sozulatti. 31 Yuqiriqilar bolsa
Shemning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche
qowm bolup öz zéminlirida olturaqlashqanidi. 32
Yuqiridikiler Nuhning ewladliri bolup, ular öz
nesebliri we qowmliri boyiche xatirilen'gen. Topandin
kéyinki yer yüzidiki barliq qowmlar ularning ichidin
tarqalghan.

11 U zamanda pütkül yer yüzidiki til hem söz birxil
idi. 2 Lékin shundaq boldiki, ademler meshriq
terepke seper qilip, Shinar yurtida bir tüzlenglikni
uchritip, shu yerde olturaqlashti. 3 Ular bir-birige: —
Kélinglar, biz xish quyup, otta pishurayli! — déyishti.
Shundaq qilip, ular qurulushta tashning ornigha
xish, layning ornigha qarimay ishletti. 4 Ular yene:
— Kélinglar, emdi özimizge bir sheher bina qilip,
sheherde uchi asmanlargha taqashqudek bir munar
yasayli! Shundaq qilip özimizge bir nam tikliyeleymiz.
Bolmisa, pütkül yer yüzige tarilip kétimiz, — déyishti.
5 U waqitta Perwerdigar adem baliliri bina qiliwatqan
sheher bilen munarni körgili chüshti. 6 Perwerdigar:
— «Mana, bularning hemmisi bir qowmdur, ularning
hemmisining tilimu birdur; bu ularning ishining
bashlinishidur! Bundin kéyin ularning niyet qilghan
herqandaq ishini héch tosuwalghili bolmaydu. 7
Shunga Biz töwen'ge chüshüp ularning bir-birining
geplirini uqalmasliqi üchün ularning tilini [bashqa-
bashqa qilip] qalaymiqanlashturuwéteyli» — dédi.
8 Shundaq qilip Perwerdigar ularni u jaydin pütkül
yer yüzige taritiwetti. Shuning bilen ular sheherni
yasashtin toxtap qaldi. 9 Shunga bu sheherning nami
«Babil» dep ataldi; chünki u yerde Perwerdigar pütkül
yer yüzidikilerning tilini qalaymiqanlashturuwetti.
Shundaq qilip Perwerdigar ularni u jaydin pütkül
yer yüzige taritiwetti. 10 Töwendikiler Shemning
ewladliridur: — topan ötüp ikki yildin kéyin, Shem
yüz yéshida, uningdin Arfakshad töreldi. 11 Arfakshad
tughulghandin kéyin Shem besh yüz yil ömür körüp,
uningdin yene oghul-qizlar töreldi. 12 Arfakshad ottuz
besh yashqa kirgende uningdin Shélah töreldi. 13
Shélah tughulghandin kéyin Arfakshad töt yüz üch yil
ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. 14
Shélah ottuz yashqa kirgende uningdin Éber töreldi.
15 Éber tughulghandin kéyin Shélah töt yüz üch yil
ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. 16
Éber ottuz töt yashqa kirgende uningdin Peleg töreldi.
17 Peleg tughulghandin kéyin Éber töt yüz ottuz yil
ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. 18
Peleg ottuz yashqa kirgende uningdin Reu töreldi.
19 Reu tughulghandin kéyin Peleg ikki yüz toqquz
yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi.
20 Reu ottuz ikki yashqa kirgende uningdin Sérug
töreldi. 21 Sérug tughulghandin kéyin Reu ikki yüz
yette yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. 22 Sérug ottuz yashqa kirgende uningdin
Nahor töreldi. 23 Nahor tughulghandin kéyin Sérug
ikki yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. 24 Nahor yigirme toqquz yashqa kirgende
uningdin Terah töreldi. 25 Terah tughulghandin kéyin
Nahor bir yüz on toqquz yil ömür körüp, uningdin
yene oghul-qizlar töreldi. 26 Terah yetmish yashqa
kirgende uningdin Abram, Nahor we Haran töreldi. 27
Terahning ewladliri töwendikiche: — Terahtin Abram,
Nahor we Haran töreldi; Harandin Lut töreldi. 28
Lékin Haran tughulghan yurti bolghan, kaldiylerning
Ur shehiride atisi Terahning aldida, Terahtin ilgiri
öldi. 29 Abram bilen Nahor ikkisi öylendi. Abramning
ayalining ismi Saray, Nahorning ayalining ismi Milkah
idi; Milkah Haranning qizi idi; Haran bolsa Milkah
we Iskahning atisi idi. 30 Lékin Saray tughmas
bolghachqa, uning balisi yoq idi. 31 Terah bolsa oghli
Abramni, newrisi Lut (Haranning oghli)ni we kélini,
yeni Abramning ayali Sarayni élip, Qanaan zéminigha
bérish üchün kaldiylerning Ur shehiridin yolgha
chiqti; biraq ular Haran dégen jaygha yétip kelgende,
shu yerde olturaqliship qaldi. 32 Terahning körgen
künliri ikki yüz besh yil bolup, Haranda alemdin ötti.

12 Perwerdigar [eslide] Abramgha mundaq
dégenidi: — Sen öz yurtungdin, öz uruq-
tughqanliringdin we öz ata jemetingdin ayrilip,
Men sanga körsitidighan zémin'gha barghin. 2
Shundaq qilsang Men séni ulugh bir xelq qilip,
sanga bext-beriket ata qilip, namingni ulugh qilimen;
shuning bilen sen özüng bashqilargha bext-beriket
bolisen; 3 kimler sanga bext-beriket tilise Men ularni
beriketleymen, kimki séni xorlisa, Men choqum
uni lenetke qaldurimen; sen arqiliq yer yüzidiki
barliq aile-qebililerge bext-beriket ata qilinidu! —
dédi. 4 Abram Perwerdigar uninggha éytqini boyiche
[Harandin] ayrildi; Lutmu uning bilen bille mangdi.
Abram Harandin chiqqinida yetmish besh yashta
idi. 5 Abram ayali Saray bilen inisining oghli
Lutni élip, ularning yighqan barliq mal-mülükini
qoshup, Haranda igidarchiliq qilghan ademlerni
bille qétip, Qanaan zéminigha bérish üchün yolgha
chiqti; shundaq qilip ular Qanaan zéminigha yétip
keldi. 6 Abram zéminni kézip, Shekem dégen jaydiki
«Morehning dub derixi»ning yénigha keldi (u chaghda
u zéminda Qanaaniylar turatti). 7 Perwerdigar
Abramgha körünüp, uninggha: — Men bu zéminni
séning neslingge ata qilimen, — dédi. Shuning bilen u
shu yerde özige körün'gen Perwerdigargha atap bir

qurban'gah saldi. 8 Andin u bu yerdin yötkilip, Beyt-
Elning sherqidiki taghqa bardi; gherb teripide Beyt-El,
sherq teripide Ayi dégen jay bar idi; u shu yerde chédir
tikti. U shu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah
yasap, Perwerdigarning namini chaqirip ibadet qildi. 9
Andin kéyin Abram tedrijiy köchüp, jenubidiki Negew
rayonigha qarap yötkeldi. 10 Zéminda acharchiliq
bolghanidi; Abram Misirgha chüshti; u shu yerde
waqtinche turmaqchi bolghanidi, chünki zéminda
acharchiliq bek éghir idi. 11 Emma shundaq boldiki, u
Misirgha yéqinlashqanda, ayali Saraygha: — Mana,
men séning hösün-jamalingning güzellikini bilimen.
12 Shundaq boliduki, misirliqlar séni körse, «Bu
uning ayali iken» dep, méni öltürüwétip, séni tirik
qalduridu. 13 Shuning üchün séning: «Men uning
singlisi» déyishingni ötinimen. Shundaq qilsang, men
séningdin yaxshiliq tépip, sen arqiliq tirik qalimen, —
dédi. 14 Abram Misirgha kirgende shundaq boldiki,
misirliqlar derweqe ayalning güzel ikenlikini kördi. 15
Pirewnning emirlirimu uni körüp, Pirewn'ge uning
teripini qildi; shuning bilen ayal Pirewnning ordisigha
élip kirildi. 16 Pirewn Sarayning sewebidin Abramgha
yaxshi muamile qildi; shuning bilen u qoy, kala,
hangga éshekler, qul-dédekler, mada éshekler we
tögilerge érishti. 17 Emma Perwerdigar Pirewn we
öyidikilirini Abramning ayali Sarayning sewebidin
tolimu éghir wabalargha muptila qildi. 18 Shuning
üchün Pirewn Abramni chaqirip uninggha: — «Bu
zadi séning manga néme qilghining? Némishqa uning
öz ayaling ikenlikini manga éytmiding? 19 Némishqa
uni «singlim» dep méning uni xotunluqqa élishimgha
sewebkar bolghili tas qalisen! Mana bu ayaling! Uni
élip ketkin! — dédi. 20 Pirewn öz ademlirige Abram
toghrisida emr qildi; ular uni, ayalini we uning
barliqini qoshup yolgha séliwetti.

13 Shuning bilen Abram ayali we uning barliq
nersilirini hemde Lutni élip Misirdin chiqip,
Qanaanning jenubidiki Negew yurtigha mangdi. 2 U
chaghda Abramning mal-waran we altun-kümüshliri
köp bolup, xélila bay idi. 3 U köchüp yürüp, jenubtiki
Negewdin Beyt-Elge, yeni Beyt-El bilen Ayining
otturisidiki eslide chédir tikken jaygha, 4 qurban'gah
yasighan jaygha qaytip keldi. Abram shu yerde
Perwerdigarning namini chaqirip ibadet qildi. 5 Abram
bilen bille mangghan Lutningmu qoy-kala padiliri
we chédirliri bar idi. 6 Emdi ular bille tursa, zémin
ularni qamdiyalmaytti; 7 bu sewebtin Abramning
padichiliri bilen Lutning padichilirining arisida jédel
chiqti (u waqitta Qanaaniylar bilen Perizziyler shu
zéminda turatti). 8 Shunga Abram Lutqa: — «Biz
bolsaq qérindashlarmiz, sen bilen méning aramda,
méning padichilirim bilen séning padichiliring arisida
talash-tartish peyda bolmisun. 9 Mana, aldingda
pütkül zémin turmamdu? Emdi sen mendin ayrilghin;
eger sen sol terepke barsang, men ong terepke baray;
eger sen ong terepke barsang, men sol terepke baray»,
— dédi. 10 U waqitta Lut nezer sélip kördiki, Iordan
wadisidiki barliq tüzlenglikning Zoar shehirigiche
hemmila yerning süyi intayin mol idi; Perwerdigar
Sodom bilen Gomorrani weyran qilishtin ilgiri bu
yer beeyni Perwerdigarning béghi, Misir zéminidek
idi. 11 Shuning bilen Lut özige Iordan wadisidiki
pütkül tüzlenglikni talliwaldi; andin Lut meshriq
terepke köchüp bardi. Shundaq qilip ikkiylen ayrildi.
12 Abram Qanaan zéminida olturaqlashti; Lut bolsa
tüzlengliktiki sheherlerning arisida turdi; u bara-bara
chédirlirini Sodom shehiri terepke yötkidi. 13 Sodom
xelqi rezil ademler bolup, Perwerdigarning neziride
tolimu éghir gunahkarlar idi. 14 Lut Abramdin ayrilip
ketkendin kéyin, Perwerdigar Abramgha: — Sen emdi
béshingni kötürüp, özüng turghan jaydin shimal we
jenubqa, meshriq we meghrip terepke qarighin; 15
chünki sen hazir körüwatqan bu barliq zéminni sanga
we neslingge menggülük bérimen. 16 Séning neslingni
yerdiki topidek köp qilimen; shundaqki, eger birsi
yerdiki topini sanap chiqalisa, séning neslingnimu
sanap chiqalishi mumkin bolidu. 17 Ornungdin tur, bu
zéminni uzunluqi we kengliki boyiche aylinip chiqqin;
chünki Men uni sanga ata qilimen, — dédi. 18 Shunga
Abram chédirlirini yötkep, Hébron shehirige yéqin
Mamrediki dubzarliqning yénigha bérip olturaqlashti;
u shu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah
yasidi.

14 Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning
padishahi Arioq, Élamning padishahi
Kédorlayomer we Goyimning padishahi Tidalning
künliride shu weqe boldiki, 2 ular birliship Sodomning
padishahi Béra, Gomorraning padishahi Birsha,
Admahning padishahi Shinab, Zeboimning padishahi
Shem'éber we Béla (yeni Zoar)ning padishahigha
qarshi hujumgha atlandi. 3 Bu [beshining] hemmisi
kéliship Siddim wadisigha, yeni «Shor Déngizi»
wadisigha yighildi. 4 Ular on ikki yil Kédorlayomerge
béqindi boldi, on üchinchi yilgha kelgende,

Kédorlayomerge qarshi isyan kötürdi. 5 On tötinchi
yili Kédorlayomer we uninggha ittipaqdash bolghan
padishahlar hemmisi yighilip, Ashtarot-Karnaim
dégen yerde Refayiylargha, shundaqla Ham dégen
yerde Zuziylargha, Shaweh-Kiriatayimda Émiylargha
hujum qilip ularni yengdi; 6 andin ular Horiylarni
ularning Séir téghida meghlup qilip, chölning yénidiki
El-Paran'ghiche sürüp-toqay qildi. 7 Arqidinla,
ular En-Mishpatqa (yeni Qadeshke) yénip kélip,
Amaleklerning pütkül yurtini bulang-talang qildi;
Hazazon-Tamarda olturushluq Amoriylarnimu hujum
qilip meghlup qildi. 8 Shuning bilen Sodomning
padishahi, Gomorraning padishahi, Admahning
padishahi, Zeboimning padishahi we Bélaning (yeni
Zoarning) padishahi chiqip, Siddim wadisida ulargha
qarshi jeng qilishqa sep tizdi; 9 mushu [besheylen]
Élamning padishahi Kédorlayomer, Goyimning
padishahi Tidal, Shinarning padishahi Amrafel,
Ellasarning padishahi Arioq qatarliqlar bilen soqushti;
yeni töt padishah bilen besh padishah özara soqushti.
10 Siddim wadisidiki hemmila yerde qarimay [orekliri]
bar idi. Sodom we Gomorraning padishahliri qéchip,
oreklerge chüshüp ketti. Emma qalghanlar bolsa
taghqa qéchip ketti. 11 [Ghalib kelgen töt padishah
bolsa] Sodom bilen Gomorraning hemme mal-mülkini
we barliq ozuq-tülükini élip ketti. 12 Ular yene
Abramning jiyeni Lutnimu malliri bilen qoshup
élip ketti; chünki u Sodomda olturaqlashqanidi. 13
Halbuki, qutulup qalghan birsi bérip bu ishlarni
ibraniy Abramgha éytti. Shu chaghda u Amoriy
Mamrening dubzarliqining yénida turatti. Mamre
bolsa Eshkol we Anerning akisi idi; bu ücheylen
Abram bilen ittipaqdash idi. 14 Abram qérindishining
esir bolup qalghanliqini anglap, öz öyide tughulghan,
alahide terbiyilen'gen üch yüz on sekkiz ademni
bashlap chiqip, [töt padishahni] qoghlap dan'ghiche
bardi. 15 Kéchisi u ademlirini guruppilargha bölüp,
ular bilen birlikte hujum qilip ularni meghlup qilip,
ularni Demeshqning shimal teripidiki Hobah dégen
jayghiche qoghlap bérip, 16 pütkül [olja alghan] mal-
mülükni qayturuwaldi; öz qérindishi Lutni, uning mal-
mülki we xotun-qizlirini, shundaqla [barliq qalghan]
ademlerni yandurup keldi. 17 Abram Kédorlayomer
we uning bilen ittipaqdash padishahlarni meghlup
qilip, qaytip kelgende, Sodomning padishahi Shaweh
wadisi (yeni Xan wadisi)gha uning aldigha chiqti.
18 Salémning padishahi Melkizedekmu nan bilen
sharab élip aldigha chiqti. U zat bolsa, Hemmidin
Aliy Tengrining kahini idi; 19 u [Abramni] bext-
beriketlep: — «Abram asman bilen zéminning
Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri teripidin
beriketlensun! 20 Shundaqla düshmenliringni öz
qolunggha tapshurghan Hemmidin Aliy Tengrige
Hemdusana oqulghay!» — dédi. Abram bolsa
gheniymet alghan nersilerning ondin birini uninggha
berdi. 21 Andin Sodomning padishahi Abramgha:
— Ademlerni manga bergeyla, gheniymetlerni
özlirige alghayla, — dédi. 22 Lékin Abram Sodomning
padishahigha jawab bérip: — Men bolsam asman
bilen zéminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri
Perwerdigargha qol kötürüp qesem qilghanmenki, 23
men sendin hetta bir tal yip ne bir tal boghquchinimu
ne séning bashqa herqandaq nersengni almaymen;
bolmisa, sen kéyin: «men Abramni bay qilip qoydom»
déyishing mumkin. 24 Shunga yigitlirimning yégen-
ichkini, shundaqla manga hemrah bolghanlar, yeni
Aner, Eshkol we Mamrelerge tégishlik ülüshtin
bashqa, men [gheniymettin] héchnerse almaymen;
shular özlirige tégishlik ülüshini alsun, — dédi.

15 Bu ishlardin kéyin Perwerdigarning söz-
kalami Abramgha alamet körünüshte kélip: «Ey
Abram, qorqmighin; Men Özüm qalqining we zor
in'amingdurmen» — dédi. 2 Lékin Abram: — Ey Reb
Perwerdigar, manga néme bérisen? Mana, men balisiz
tursam, öy-bisatlirimgha warisliq qilghuchi mushu
Demeshqlik Eliézerla bardur, — dédi. 3 Abram yene:
Mana, Sen manga hech nesil bermiding, mana öyümde
turuwatqanlardin biri manga waris bolidu, dédi. 4
Shu haman Perwerdigarning söz-kalami uninggha
kélip: «Bu kishi sanga waris bolmaydu, belki öz
pushtungdin bolidighan kishi sanga waris bolidu», —
dédi. 5 Shuning bilen Perwerdigar uni tashqirigha
élip chiqip: — Emdi asman'gha qarap yultuzlarni
sana — Qéni, ularni saniyalamsenkin?! — dédi. Andin
uninggha: — Séning neslingmu shundaq bolidu, —
dédi. 6 Abram Perwerdigargha ishendi; Perwerdigar
uningdiki bu [ishenchni] uning heqqaniyliqi dep
hésablidi. 7 Yene uninggha: Men bu zémin'gha ige
qilishqa séni Kaldiyediki Ur shehiridin élip chiqqan
Perwerdigardurmen, — dédi. 8 Lékin [Abram]: — I Reb
Perwerdigar, men uninggha jezmen ige bolidighinimni
qandaq bilimen? — dep soridi. 9 [Perwerdigar]
uninggha: — Men üchün üch yashliq bir inek, üch
yashliq bir chishi öchke, üch yashliq bir qochqar bilen

bir kepter we bir bajka élip kelgin, — dédi. 10 Shunga
u bularning hemmisini élip, ularning herbirsini
yérimdin ikki parche qilip, yérimini yene bir yérimigha
udulmu'udul qilip qoyup qoydi; emma qushlarni
parchilimidi. 11 Qagha-quzghunlar taplarning üstige
chüshkende, Abram ularni ürkütüp heydiwetti. 12
Lékin kün patay dégende, Abramni éghir bir uyqu
basti we mana, uning üstige dehshetlik bir wehime,
tom qarangghuluq chüshti. 13 Andin Perwerdigar
Abramgha: — Jezmen bilishing kérekki, séning nesling
özlirining bolmighan bir zéminda musapir bolup, shu
yerdiki xelqning qulluqida bolidu we shundaqla, bu
xelq ulargha töt yüz yilghiche jebir-zulum salidu. 14
Lékin Men ularni qulluqqa salghuchi shu taipining
üstidin höküm chiqirimen. Kéyin ular nurghun
bayliqlarni élip shu yerdin chiqidu. 15 Emma sen
bolsang, aman-xatirjemlik ichide ata-bowiliringgha
qoshulisen; uzun ömür körüp andin depne qilinisen.
16 Lékin shu yerde töt ewlad ötüp, [nesling] bu yerge
yénip kélidu; chünki Amoriylarning qebihlikining zixi
téxi toshmidi, dédi. 17 Shundaq boldiki, kün pétip
qarangghu bolghanda, mana, göshlerning otturisidin
ötüp kétiwatqan, is-tütek chiqip turghan bir otdan
bilen yalqunluq bir mesh'el köründi. 18 Del shu küni
Perwerdigar Abram bilen ehde tüzüp uninggha: —
«Men séning neslingge bu zéminni Misirning éqinidin
tartip Ulugh derya, yeni Efrat deryasighiche bérimen;
yeni Kéniyler, Kenizziylar, Kadmoniylar, 20 Hittiylar,
Perizziyler, Refayiylar, 21 Amoriylar, Qanaaniylar,
Girgashiylar we Yebusiylarning yurtini ularningki
qilimen» dédi.

16 Emma Abramning ayali Saray uninggha héch
bala tughup bermidi; lékin uning Hejer isimlik
misirliq bir dédiki bar idi; 2 Saray Abramgha: —
Mana, Perwerdigar méni tughushtin tosti. Emdi
sen méning dédikimning qéshigha kirgin; belkim
u arqiliq ana bolup tiklinishim mumkin, — dédi.
Abram bolsa Sarayning sözini qobul kördi. 3 Shuning
bilen Abramning ayali Saray dédiki misirliq Hejerni
öz éri Abramgha toqalliqqa apirip berdi (u waqitta
Abram Qanaan zéminida on yil olturghanidi). 4
Abram Hejerning qéshigha kirdi we u hamilidar boldi.
Emma u özining hamilidar bolghinini bilginide, u
ayal xojayinini közge ilmas bolup qaldi. 5 Saray
Abramgha qéyidap: — Manga chüshken bu xorluq
séning béshinggha chüshsun! Men öz dédikimni
quchiqinggha sélip berdim; emdi u özining hamilidar
bolghinini körgende men uning neziride közge
ilinmidim. Xeyr, Perwerdigar sen bilen méning
otturimizda höküm chiqarsun! — dédi. 6 Abram
Saraygha: — Mana, dédiking öz qolungdidur; sanga
néme layiq körünse uninggha shuni qilghin, —
dédi. Buning bilen Saray uninggha qattiqliq qilishqa
bashlidi; buning bilen u uning aldidin qéchip ketti.
7 Emma Perwerdigarning Perishtisi uni chöldiki
bir bulaqning yénida, yeni Shur yolining boyidiki
bulaqning yénidin tépip, uninggha: 8 Ey Sarayning
dédiki Hejer, nedin kelding, nege barisen? — dep
soridi. U jawab bérip: — Men xojayinim Sarayning
aldidin qéchip chiqtim, — dédi. 9 Perwerdigarning
Perishtisi uninggha: — Ayal xojayiningning qéshigha
qaytip bérip, uning qol astida bol, — dédi. 10
Perwerdigarning Perishtisi uninggha yene: — Séning
neslingni shundaq awutimenki, köplükidin uni sanap
bolghili bolmaydu, — dédi. 11 Andin Perwerdigarning
Perishtisi uninggha: Mana, sen hamilidarsen; sen
bir oghul tughup, uninggha Ismail dep at qoyghin;
chünki Perwerdigar séning jebir-japayingni anglidi.
12 U yawa éshek kebi bir adem bolidu; uning qoli her
ademge qarshi uzitilidu, shuningdek her ademning
qoli uninggha qarshi uzitilidu; u qérindashlirining
udulida ayrim turidu, dédi. 13 Hejer öz-özige: «Men
mushu yerde méni Körgüchini arqisidin kördüm» dep,
özige söz qilghan Perwerdigarni: «Sen méni körgüchi
Tengridursen» dep atidi. 14 Shuning bilen u quduq:
«Beer-lahay-roy» dep ataldi. U Qadesh bilen Bered
shehirining ariliqididur. 15 Hejer Abramgha bir oghul
tughup berdi. Abram Hejer uninggha tughup bergen
oghligha Ismail dep at qoydi. 16 Hejer Abramgha
Ismailni tughup bergende Abram seksen alte yashta
idi.

17 Abram toqsan toqquz yashqa kirgende,
Perwerdigar Abramgha körünüp uninggha: —
Men Qadir Tengridurmen. Sen Méning aldimda
méngip, kamil bolghin. 2 Men Özüm bilen séning
arangda ehdemni békitip, séni intayin zor köpeytimen,
— dédi. 3 Abram özini tashlap yüzini yerge yéqip
yatti; Xuda uning bilen yene sözliship mundaq dédi:
— 4 Özümge kelsem, mana, Méning ehdem sen bilen
tüzülgendur: — Sen nurghun el-milletlerning atisi
bolisen. 5 Shuning üchün séning isming buningdin
kéyin Abram atalmaydu, belki isming Ibrahim bolidu;
chünki Men séni nurghun el-milletlerning atisi qildim.
6 Men séni intayin zor köpeytimen; shuning bilen

sendin köp el-qowmlarni peyda qilimen, pushtungdin
padishahlar chiqidu. 7 Men sen we sendin kéyinki
neslingning Xudasi bolush üchün Özüm sen we sendin
kéyinki neslingning arisida ebediy ehde süpitide bu
ehdemni tikleymen; 8 Men sanga we sendin kéyinki
neslingge sen hazir musapir bolup turghan bu zéminni,
yeni pütkül Qanaan zéminini ebediy bir mülük süpitide
ata qilimen; we Men ularning Xudasi bolimen, — dédi.
9 Andin Xuda Ibrahimgha yene: — Sen özüng Méning
ehdemni tutqin, özüng we sendin kéyinki neslingmu
ewladtin-ewladqa buni tutushi kérek. 10 Men sen
bilen we sendin kéyinki nesling bilen tüzgen, silerning
tutushunglar kérek bolghan ehdem shuki, aranglardiki
herbir erkek xetne qilinsun. 11 Shuning bilen siler
xetnilikinglarni késiwétishinglar kérek; bu Men bilen
silerning aranglardiki ehdining belgisi bolidu. 12
Barliq ewladliringlar, nesildin-nesilge aranglarda,
meyli öyde tughulghanlar bolsun, yaki ewladinglardin
bolmay yatlardin pulgha sétiwélin'ghanlar bolsun,
hemme erkek sekkiz künlük bolghanda xetne
qilinsun. 13 Öyüngde tughulghanlar bilen pulunggha
sétiwalghanlarning hemmisi xetne qilinishi kérek.
Shundaq qilghanda, Méning ehdem tenliringlarda
ornap, ebediy bir ehde bolidu. 14 Lékin xetniliki
turup, téxi xetne qilinmighan herbir erkek Méning
ehdemni buzghan hésablinip, üzüp tashlinidu, —
dédi. 15 Xuda Ibrahimgha yene söz qilip: — Ayaling
Sarayni emdi Saray dep atimighin, belki ismi
Sarah bolsun. 16 Men uninggha bext-beriket bérip,
uningdinmu sanga bir oghul bérimen. Men derweqe
uni beriketleymen; shuning bilen u el-milletlerning
anisi bolidu; xelqlerning padishahlirimu uningdin
chiqidu, — dédi. 17 Ibrahim [yene] özini yerge étip
düm yétip külüp ketti we könglide: «Yüz yashqa
kirgen ademmu baliliq bolalarmu? Toqsan yashqa
kirgen Sarahmu bala tugharmu?!», — dédi. 18 Ibrahim
Xudagha: — Ah, Ismail aldingda yashisa idi! dédi. 19
Xuda uninggha: — Yaq, ayaling Sarah jezmen sanga
bir oghul tughup béridu. Sen uninggha «Ishaq» dep
at qoyghin. Men uning bilen öz ehdemni tüzimen;
bu uningdin kéyin kélidighan nesli bilen baghlighan
ebediy bir ehde süpitide bolidu. 20 Ismailgha kelsek,
uning toghrisidiki duayingni anglidim. Mana, Men uni
beriketlep, neslini köpeytip, intayin zor awutimen.
Uning pushtidin on ikki emir chiqidu; Men uni ulugh
bir xelq qilimen. 21 Biraq ehdemni bolsa Men kéler
yili del mushu waqitta Sarah sanga tughup béridighan
oghul — Ishaq bilen tüzimen, — dédi. 22 Xuda
Ibrahim bilen sözliship bolup, uning yénidin yuqirigha
chiqip ketti. 23 Shuning bilen shu künila Ibrahim öz
oghli Ismailni, öz öyide tughulghanlar we pulgha
sétiwalghanlarning hemmisini, yeni uning öyidiki
barliq erkeklerni élip, Xuda uninggha éytqandek
ularning xetnilikini késip xetne qildi. 24 Ibrahimning
xetniliki késilip, xetne qilin'ghanda, toqsan toqquz
yashqa kirgenidi. 25 Uning oghli Ismailning xetniliki
késilip, xetne qilin'ghanda, on üch yashta idi. 26
Ibrahim bilen uning oghli Ismail del shu künning özide
xetne qilindi we shundaqla uning öyidiki hemme er
kishiler, meyli öyide tughulghan bolsun yaki yattin
pulgha sétiwélin'ghanlar bolsun, hemmisi uning bilen
bille xetne qilindi.

18 Perwerdigar Mamrediki dubzarliqning yénida
Ibrahimgha köründi; bu kün eng issighan waqit
bolup, u öz chédirining ishikide olturatti. 2 U
béshini kötürüp nezer séliwidi, mana uning udulida
üch kishi öre turatti. Ularni körüp u chédirining
ishikidin qopup, ularning aldigha yügürüp bérip,
yerge tegküdek tezim qilip: 3 — i Rebbim, eger
péqir nezerliride iltipat tapqan bolsam, ötünimenki,
qullirining yénidin ötüp ketmigeyla; 4 azghina su
keltürülsun, siler putliringlarni yuyup derexning
tégide aram éliwélinglar. 5 Siler öz qulunglarning
yénidin ötkenikensiler, men bir chishlem nan élip
chiqay, siler harduqunglarni chiqirip, andin ötüp
ketkeysiler, dédi. Ular jawab bérip: — Éytqiningdek
qilghin, déwidi, 6 Ibrahim chédirigha Sarahning
qéshigha yügürüp kirip, uninggha: — Üch das ésil
undin téz xémir yughurup toqach etkin, — dédi. 7
Andin Ibrahim kala padisigha yügürüp bérip, yumran
obdan bir mozayni tallap, chakirigha tapshurdi; u
buni tézla teyyar qildi. 8 Andin Ibrahim sériq may,
süt we teyyarlatqan mozayni élip kélip, ularning
aldigha tutup, özi derexning tégide ularning aldida
öre turdi; ular ulardin yédi. Ular uningdin: ayaling
Sarah nede, dep soriwidi, u jawab bérip: — Mana,
chédirda, dédi. 10 Birsi: — Men kéler yili mushu
waqitta qéshinggha jezmen qaytip kélimen, we mana
u waqitta ayaling Sarahning bir oghli bolidu, — dédi.
Sarah bolsa uning keynidiki chédirning ishikide turup,
bularni anglawatatti. 11 Ibrahim bilen Sarah ikkisi
yashinip, qérip qalghanidi; Sarahta ayal kishilerde
bolidighan adet körüsh toxtap qalghanidi. 12 Shunga
Sarah öz ichide külüp: — Men shunche qérip ketken

tursam, rasttinla lezzet körelermenmu? Érimmu qérip
ketken tursa? — dep xiyal qildi. 13 Perwerdigar
Ibrahimgha: — Sarahning: «Men qérip ketken tursam,
rasttinla bala tugharmenmu?» dep külgini némisi?
14 Perwerdigargha mumkin bolmaydighan tilsimat
ish barmu? Békitken waqitta, yeni kéler yili del bu
chaghda qaytip kélimen we u waqitta Sarahning bir
oghli bolidu, — dédi. 15 Emma Sarah qorqup kétip:
— Külmidim, dep inkar qildi. Lékin U: — Yaq, sen
küldüng, — dédi. 16 Andin bu zatlar u yerdin qopup,
Sodom terepke nezirini aghdurdi. Ibrahimmu ularni
uzitip, ular bilen bille mangdi. 17 Perwerdigar: — Men
qilidighan ishimni Ibrahimdin yoshursam bolamdu?
18 Chünki Ibrahimdin ulugh we küchlük bir el chiqidu
we shuningdek yer yüzidiki barliq el-milletler u
arqiliq bext-beriketke muyesser bolidighan tursa?
19 Chünki Men uni bilip tallighanmen; u choqum öz
balilirini we uning öyidikilerni özige egeshtürüp,
ularga Perwerdigarning yolini tutup, heqqaniyliqni
we adaletni yürgüzüshni ögitidu. Buning bilen Menki
Perwerdigar Ibrahim toghruluq qilghan wedemni
emelge ashurimen, — dédi. 20 Andin Perwerdigar
mundaq dédi: — «Sodom we Gomorra toghruluq
kötürülgen dad-peryad nahayiti küchlük, ularning
gunahi intayin éghir bolghini üchün, 21 Men hazirla
chüshimen, qilmishliri rasttinla shu dad-peryadlardin
Manga melum bolghandek shunche rezilmu, bilip
baqay; unche rezil bolmighandimu, Men uni bilishim
kérek». 22 Shuning bilen bu kishiler u yerdin
qozghilip, Sodom terepke yol aldi. Lékin Ibrahim yenila
Perwerdigarning aldida öre turatti. 23 Ibrahim yéqin
bérip: — Sen rasttinla heqqaniylarni reziller bilen
qoshup halak qilamsen? 24 Sheherde ellik heqqaniy
kishi bar bolushi mumkin; Sen rasttinla shu jayni
halak qilamsen, ellik heqqaniy kishi üchün u jayni
kechürüm qilmamsen? 25 Yaq, yaq. Bu ish Sendin néri
bolghay! Heqqaniylarni rezillerge qoshup öltürüp,
heqqaniylargha rezillerge oxshash muamile qilish
Sendin néri bolghay! Pütkül jahanning soraqchisi
adalet yürgüzmemdu? — dédi. 26 Perwerdigar jawab
bérip: — Eger Men Sodom shehiride ellik heqqaniyni
tapsam, ular üchün pütkül jayni ayap qalimen, —
dédi. 27 Andin Ibrahim jawab bérip: — Mana men
peqet topa bilen küldin ibaret bolsammu, men Igem
bilen sözleshkili yene pétinalidim. 28 Mubada shu
ellik heqqaniydin besh kishi kem bolsa, Sen bu
besh kishining kem bolghini üchün pütkül sheherni
yoqitamsen? — dédi. U: — Eger Men shu yerde qiriq
beshni tapsammu, uni yoqatmaymen, dédi. 29 Ibrahim
Uninggha sözini dawam qilip: — Shu yerde qiriq
kishila tépilishi mumkin, déwidi, [Perwerdigar]: — Bu
qiriqi üchün uni yoqatmaymen, — dédi. 30 U yene söz
qilip: I Igem, xapa bolmighaysen, men yene söz qilay.
Shu yerde ottuzi tépilishi mumkin? — dédi. U: — Eger
Men u yerde ottuzni tapsammu, yoqatmaymen, —
dédi. 31 U yene söz qilip: — Mana emdi men Igem
bilen sözleshkili jür'et qildim; shu yerde yigirmisi
tépilishi mumkin, — dédi. Perwerdigar söz qilip:
bu yigirmisi üchün u yerni yoqatmaymen, — dédi.
32 U sözlep: — I Igem, xapa bolmighay, men peqet
mushu bir qétimla söz qilay! Shu yerde oni tépilishi
mumkin, déwidi, u jawab bérip: — Men oni üchün
uni yoqatmaymen, — dédi. 33 Perwerdigar Ibrahim
bilen sözliship bolghandin kéyin ketti; Ibrahimmu öz
jayigha qaytip ketti.

19 Ikki perishte kechte Sodomgha yétip keldi; shu
chaghda Lut Sodomning derwazisida olturatti.
Lut ularni körüpla ornidin turup, aldigha chiqip yüzi
yerge tegküdek tezim qilip: 2 — Mana, ey xojilirim,
keminilirining öyige chüshüp putliringlarni yuyup
qonup qalghaysiler; andin ete seher qopup yolgha
chiqsanglarmu bolidu, déwidi, bular jawaben: —
Yaq, biz sheher meydanida kechleymiz, — dédi. 3
Emma u ularni ching tutuwidi, axir ular uning bilen
bérip öyige kirdi. U ularga dastixan sélip, pétir
toqachlarni pishurup berdi, ular ghizalandi. 4 Ular
téxi yatmighanidi, sheherdikiler, yeni Sodomning
erkekliri, yash, qéri hemmisi herqaysi mehellilerdin
kélip öyni qorshiwaldi; 5 ular Lutni chaqirip uninggha:
— Bügün kechte séningkige kirgen ademler qéni?
Ularni bizge chiqirip ber, biz ular bilen yéqinchiliq
qilimiz, — dédi. 6 Lut derwazining aldigha, ularning
qéshigha chiqip, ishikni yépiwétip, 7 ularga: — Ey
buraderlirim, mundaq rezillikni qilmanglar! 8 Mana,
téxi héch er bilen bille bolmighan ikki qizim bar; ularni
silerge chiqirip bérey. Ular bilen xalighininglarni
qilinglar. Emma bu ademler ögzemning sayisi astigha
kirgeniken, siler ularni héchnéme qilmanglar! —
dédi. 9 Lékin ular jawab bérip: «Néri tur!» déginiche,
yene: — Bu yerde turushqa kelgen bu musapir hakim
bolmaqchimiken? Emdi sanga ularga qilghandinmu
better yamanliq qilimiz! — dep Lutni qistap, ishikni
chéqishqa basturup keldi. 10 Emma u ikki kishi qollirini
uzitip Lutni öyge öz qéshigha tartip ekiriwélip,

ishikni taqiwaldi 11 we öyning derwazisining aldidiki
ademlerni kichikidin tartip chongighiche korluqqa
muptila qildi; shuning bilen ular derwazini izdep,
halidin ketti. 12 Andin ikkeylen Lutqa: — Mushu
yerde yene birer kiming barmu? Küy'oghul, oghul
yaki qizliring we yaki sheherde bashqa ademliring
bolsa ularni bu yerdin élip ketkin! 13 Chünki biz bu
yerni yoqitimiz; chünki ular toghruluq kötürülgen
dad-peryad Perwerdigarning aldida intayin küchlük
bolghach, Perwerdigar bizni uni yoqitishqa ewetti, —
dédi. 14 Shuning bilen Lut tashqirigha chiqip, qizlirini
alidighan [bolghusi] küy'oghullirining qéshigha bérip:
«Emdi qopup bu yerdin chiqip kétinglar; chünki
Perwerdigar sheherni yoqitidu» — dédi. Emma
u [bolghusi] küy'oghullirining nezirige chaqchaq
qilghandek köründi. 15 Tang atqanda, perishtiler Lutni
aldiritip: — Emdi qopup ayaling bilen qéshingdiki
ikki qizingni alghin; bolmisa sheherning qebihlikige
chétilip qélip, halak bolisen, — dédi. 16 Emma u téxiche
arisaldi bolup turghanda, Perwerdigar uninggha
rehim qilghanliqi üchün, u ikkiylen Lutning qolini,
ayalining qolini we ikki qizining qollirini tutup, ularni
sheherning sirtigha echiqip, orunlashturup qoydi. 17
Ularni chiqarghandin kéyin shu ish boldiki, ulardin
biri uninggha: — Jéningni élip qach, halak bolmasliqing
üchün keyningge qarimay, tüzlengliktiki hech yerde
toxtimay, taghqa qachqin! — dédi. 18 Lékin Lut
ularghа: — Undaq bolmighay, ey xojam, ötünüp qalay!
19 Mana, kemineng közüngde iltipat tapti, jénimni
qutquzdung, manga zor merhemet körsetting; emma
men taghqa qachalmaymen; undaq qilsam, manga
birer apet chüshüp, ölüp kétermenmikin. 20 Qara,
awu sheherge qéchip barsa bolghudek nahayiti yéqin
iken, shundaqla kichik sheher iken! Ötünüp qalay,
méning shu yerge qéchishimgha yol qoyghaysen!
U kichik [sheher] emesmu?! Jénim shu yerde aman
qalidu! — dédi. 21 Perishte uninggha jawab bérip: —
Xeyr, bu ishtimu sanga maqul bolay, sen éytqan shu
sheherni weyran qilmay. 22 Emdi u yerge tézdin qéchip
barghin; chünki sen shu yerge yétip barmighuche
hech ish qilalmasmen, — dédi. Shunga u sheherning
ismi «Zoar» dep atalghan. 23 Lut Zoargha yétip
barghanda kün nuri yer yüzige chéchilghanidi. 24 Shu
chaghda Perwerdigar ershtin, öz yénidin Sodom bilen
Gomorraning üstige günggürt we ot yaghdurup, 25 shu
sheherlerni, pütkül tüzlenglikni hemde sheherlerdiki
barliq ahaliler we yerdin ün'genlerni qoshup berbat
qildi. 26 Lékin Lutning arqisidin mangghan ayali
keynige qariwidi, tuz tüwrükke aylinip qaldi. 27 Etisi
tang seherde, Ibrahim qopup ilgiri Perwerdigarning
aldida turghan jaygha chiqip, 28 Sodom bilen Gomorra
terepke, shundaqla tüzlenglikning hemme yérige
nezer séliwidi, mana, yer yüzidin xumdanning
tütünidek tütün örlewatqinini kördi. 29 Emma shundaq
boldiki, Xuda u tüzlengliktiki sheherlerni weyran
qilghanda, U Ibrahimni ésige élip, Lut turghan
sheherlerni berbat qilghanda uni balayi'apetning
ichidin chiqirip qutquzdi. 30 Emma Lut Zoar shehiride
turushtin qorqqachqa, Zoardin kétip, taghqa chiqip,
ikki qizi bilen shu yerde makanlashti. U ikki qizi
bilen bir öngkürde turdi. 31 Emdi chong qiz kichikige:
— Atimiz bolsa qérip ketti; dunyaning qaide-yosuni
boyiche bu yurtta bizge yéqinchiliq qilidighan hech
er kishi qalmidi. 32 Qéni, atimizni sharab bilen mest
qilip qoyup, uning bilen bille yatayli; shundaq qilsaq,
biz perzent körüp atimizning uruqini qalduralaymiz,
— dédi. 33 Shuning bilen ular u kéchisi atisigha
sharab ichküzüp [mest qilip] qoyup, chong qizi kirip
atisi bilen yatti. Lékin Lut uning kirip yatqininimu,
qopup ketkininimu hech sezmidi. 34 Etisi shundaq
boldiki, chongi kichikige: — Mana, men axsham
atam bilen yattim; bügün kechtimu uninggha yene
sharab ichküzeyli; shuning bilen sen kirip uning
bilen yatqin; shundaq qilip, her ikkimiz perzent
körüp atimizning neslini qalduralaymiz, — dédi. 35
Shuning bilen ular u kéchisi atisigha sharab ichküzüp
[mest qilip] qoyup, kichik qizi ornidin turup uning
bilen bille yatti. Emma Lut uning kirip yatqininimu,
qopup ketkininimu hech sezmidi. 36 Shundaq qilip,
Lutning ikkila qizi öz atisidin hamilidar bolup qaldi.
37 Chongi bolsa oghul tughup, uning étini Moab qoydi;
u bügünki Moabiylarning atisidur. 38 Kichikimu oghul
tughup, uning étini Ben-Ammi qoydi. U bügünki
Ammoniylarning atisidur.

20 Ibrahim u yerdin chiqip, jenub tereptiki Negewge
köchüp kélip, Qadesh bilen Shurning ariliqida
turup qaldi; bir mezgildin kéyin Gerarda olturaqlashti.
2 Shu yerde Ibrahim ayali Sarah toghrisida: «U méning
singlimdur», dégenidi. Shuning bilen Gerarning
padishahi Abimelek adem ewetip, Sarahni [özige]
xotun bolushqa éliwaldi. 3 Lékin [bir küni] kéchisi
chüshide Xuda Abimelekke kélip uninggha: — Mana,
sen özüngge éliwalghan ayal sewebidin emdi ölgen
ademdursen; chünki u bashqa birsining ayalidur —

dédi. 4 Emma Abimelek uninggha téxi yéqinchiliq
qilmighanidi. U Xudagha: — I Reb, heqqaniy bir
xelqnimu halak qilamsen? 5 U özimu manga: «U
méning singlim» dep éytmidimu? Yene kélip, bu
ayalmu «U méning akam», dep éytqanidi. Men
bolsam sap könglüm we durus niyitim bilen bu ishni
qildim, — dédi. 6 Xuda chüshide uninggha yene:
— Bu ishni sap köngül bilen qilghiningni bilimen;
shu sewebtin Men séni aldimda gunah qilishtin
tosup, uninggha tégishingge qoymidim. 7 Emdi
u kishining ayalini özige qayturup ber; chünki u
Peyghember, u séning heqqingde dua qilidu we sen
tirik qalisen. Eger uni yandurup bermiseng shuni
bilip qoyghinki, sen we hemme ademliring qoshulup
jezmen ölisiler, — dédi. 8 Abimelek etigen tang seherde
qopup, hemme xizmetkarlirini chaqirip, bu sözlerning
hemmisini ularning qulaqlirigha saldi; bu ademler
nahayiti qorqushup ketti. 9 Andin Abimelek Ibrahimni
chaqirip uninggha: — Bu bizge néme qilghining?
Men sanga zadi néme gunah qildim, sen men we
padishahliqimgha éghir bir gunahni yüklep qoydung?
Manga qilmaydighan ishlarni qilding! — dédi. 10
Abimelek Ibrahimgha yene: — Sen zadi bizning néme
ishimizni körgining üchün mushu ishni qilding? —
dédi. 11 Ibrahim jawab bérip: — «Bu yerde shübhisizki
héchkim Xudadin qorqmaydiken, ular méni ayalim
tüpeylidin öltürüwétidu», dep oylighanidim. 12
Emeliyette, uning méning singlim ikenliki rast, lékin
u méning ata bir, ana bölek singlim; kéyin u méning
ayalim boldi. 13 Lékin Xuda méni atamning öyidin
chiqirip sergerdanliqqa yürgüzginide, men ayalimgha:
— Biz qeyergila barsaq, sen manga shundaq shapaet
körsetkeysenki, méning toghramda: «Bu méning
akam bolidu», dégin, — dep éytqanidim — dédi. 14
Andin Abimelek qoy-kalilar, qullar we dédeklerni
élip ularni Ibrahimgha berdi we ayali Sarahnimu
uninggha qayturup berdi. 15 Abimelek: — Mana
méning zéminim bolsa aldingda turuptu; közüngge
qaysi yer yaqsa shu yerde turghin, — dédi. 16 U
Sarahqa: «Mana, men akanggha ming kümüsh tengge
berdim; mana bular öz yéningdikiler, shundaqla
hemme ademlerning köz aldida uyatni yapquchi
bolidu; shuning bilen sen herqandaq dagh-eyibtin
xalas bolisen». 17 Ibrahim Xudagha dua qildi, Xuda
Abimelek, ayali we kénizeklirini saqaytti; andin ular
[yene] bala tughalaydighan boldi; chünki Perwerdigar
Ibrahimning ayali Sarah tüpeylidin Abimelekning
öyidiki hemme xotunlarning baliyatqulirini étip
qoyghanidi.

21 Emdi Perwerdigar wede qilghinidek Sarahni
yoqlidi; Perwerdigar Sarahqa déginidek qildi.
2 Sarah hamilidar bolup, Ibrahim qérighanda Xuda
uninggha békitken waqitta bir oghul tughup berdi. 3
Ibrahim özige törelgen oghli, yeni Sarah uninggha
tughup bergen oghlining ismini Ishaq qoydi. 4 Andin
Ibrahim Xuda uninggha buyrughinidek öz oghli
Ishaq tughulup sekkizinchi küni xetne qildi. 5 Oghli
Ishaq tughulghan chaghda, Ibrahim yüz yashta idi.
6 Sarah: «Xuda méni küldürüwetti; herkim bu ishni
anglisa, men bilen teng külüshidu», dédi. 7 U yene: —
Kimmu Ibrahimgha: «Sarah bala émitidighan bolidu!»
dep éytalaytti? Chünki u qérighanda uninggha bir
oghul tughup berdim! — dédi. 8 Bala chong bolup,
emchektin ayrildi. Ishaq emchektin ayrilghan küni
Ibrahim chong ziyapet ötküzüp berdi. 9 Emma
Sarah misirliq Hejerning Ibrahimgha tughup bergen
oghulning [Ishaqni] mesxire qiliwatqinini körüp qaldi.
10 Shuning bilen u Ibrahimgha: — Bu dédek bilen
oghlini heydiwet! Chünki bu dédekning oghli méning
oghlum Ishaq bilen teng waris bolsa bolmaydu!,
— dédi. 11 [Sarahning] bu sözi Ibrahimgha tolimu
éghir keldi; chünki [Ismailmu] uning oghli-de! 12
Lékin Xuda Ibrahimgha: — Balang we dédiking
wejidin bu söz sanga éghir kelmisun, belki Sarahning
sanga dégenlirining hemmisige qulaq salghin; chünki
Ishaqtin bolghini séning nesling hésablinidu. 13 Lékin
dédekning oghlidinmu bir xelq-millet peyda qilimen,
chünki umu séning nesling, — dédi. 14 Etisi tang
seherde Ibrahim qopup, nan bilen bir tulum suni élip
Hejerge bérip, öshnisige yüdküzüp, balini uninggha
tapshurup, ikkisini yolgha sélip qoydi. Hejer kétip,
Beer-Shébaning chölide kézip yürdi. 15 Emdi tulumdiki
su tügep ketkenidi; Hejer balini bir chatqalning tüwige
tashlap qoyup, öz-özige: «Balining ölüp kétishige
qarap chidimaymen» dep, bir oq étimche yiraqqa
bérip, udulida olturdi. U udulida olturup, peryad
kötürüp yighlidi. 17 Xuda oghulning yigha awazini
anglidi; shuning bilen Xudaning Perishtisi asmandin
Hejerni chaqirip uninggha: — Ey Hejer, sanga néme
boldi? Qorqmighin; chünki Xuda oghulning [yigha]
awazini yatqan yéridin anglidi. 18 Emdi qopup, qolung
bilen balini yölep turghuz; chünki Men uni ulugh bir
el-millet qilimen, — dédi. 19 Shuan Xuda [Hejerning]
közlirini achti, u bir quduqni kördi. U bérip tulumgha

su toldurup, oghulgha ichküzdi. 20 Xuda u bala bilen
bille boldi; u ösüp chong boldi. U chölde yashap,
mergen bolup yétishti. 21 U Paran chölide turdi;
shu waqitlarda anisi uninggha Misir zéminidin bir
qizni xotunluqqa élip berdi. 22 U waqitlarda shundaq
boldiki, Abimelek we uning leshkerbéshi Fikol kélip
Ibrahimgha: — Qilghan hemme ishliringda, Xuda
séning bilen billidur. 23 Emdi sen del mushu yerde
manga, oghlumgha we newremge xiyanet qilmasliqqa
Xudaning namida qesem qilip bergeysen; men sanga
körsitip kelgen méhribanliqimdek, senmu manga we
sen hazir turuwatqan yurtqa méhribanliq qilghaysen,
— dédi. 24 Ibrahim: Qesem qilip bérey, dédi. 25 Andin
Ibrahim Abimelekning chakarliri tartiwalghan bir
quduq toghrisida Abimelekni eyiblidi. 26 Abimelek:
— Bu ishni qilghan kishini bilmeymen; sen bu ishni
mangimu éytmapsen; men bu ishni peqet bügünla
anglishim, — dédi. 27 Ibrahim qoy-kala élip Abimelekke
teqdim qildi; andin ular ikkilisi ehde qilishti. 28
Ibrahim yene padidin yette chishi qozini bir terepke
ayrip qoydi. 29 Abimelek Ibrahimdin: — Sen bir
terepke ayrip qoyghan bu yette chishi qozining néme
menisi bar? — dep soriwidi, 30 u: — Méning bu quduqni
kolighinimni étirap qilghininggha guwahliq süpitide
bu yette chishi qozini qolumdin qobul qilghaysen,
— dep jawab berdi. 31 Bu ikkisi shu yerde qesem
qilishqanliqi üchün, u shu jayni «Beer-Shéba» dep
atidi. 32 Shu teriqide ular Beer-Shébada ehde qilishti.
Andin Abimelek we uning leshkerbéshi Fikol qozghilip,
Filistiylerning zéminigha yénip ketti. 33 Ibrahim Beer-
Shébada bir tüp yulghunni tikip, u yerde Ebediy
Tengri bolghan Perwerdigarning namigha nida qilip
ibadet qildi. 34 Ibrahim Filistiylerning zéminida uzun
waqitqiche turup qaldi.

22 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Xuda
Ibrahimni sinap uninggha: — Ey Ibrahim! dédi.
U: mana men! — dep jawab berdi. 2 U: — Sen
oghlungni, yeni sen söyidighan yalghuz oghlung
Ishaqni élip, Moriya yurtigha bérip, shu yerde, Men
sanga éytidighan taghlarning birining üstide uni
köydürme qurbanliq süpitide sun'ghin, — dédi. 3
Etisi Ibrahim seher qopup, éshikini toqup, yigitliridin
ikkiylen bilen Ishaqni bille élip, köydürme qurbanliq
üchün otun yérip, Xuda uninggha éytqan yerge qarap
mangdi. 4 Üchinchi küni Ibrahim béshini kötürüp
qarap, yiraqtin u yerni kördi. 5 Ibrahim yigitlirige:
— Siler éshek bilen mushu yerde turup turunglar.
Men balam bilen u yerge bérip, sejde qilip, andin
qéshinglargha yénip kélimiz, — dédi. 6 Shuning
bilen Ibrahim köydürme qurbanliqqa kéreklik otunni
élip, oghli Ishaqqa yüdküzüp, özi qoligha pichaq
bilen otni élip, ikkisi bille yürüp ketti. 7 Ishaq atisi
Ibrahimgha: — Ey ata! déwidi, u uninggha jawab bérip:
— Mana men, oghlum, dédi. U uningdin: — Mana
ot bilen otun'ghu bar, emma köydürme qurbanliq
bolidighan qoza qéni? — dep soriwidi, 8 Ibrahim
jawab bérip: — Ey oghlum, Xuda Özi Özige köydürme
qurbanliq qozini teminleydu, — dédi. Andin ikkisi
birge yolini dawamlashturdi. 9 Axirida ular Xuda
Ibrahimgha éytqan jaygha yétip keldi. Ibrahim u
yerde qurban'gah yasap, üstige otunni tizip qoydi.
Andin u oghli Ishaqni baghlap, uni qurban'gahdiki
otunning üstide yatquzdi. 10 Andin Ibrahim qolini
uzitip, oghlini boghuzlighili pichaqni aldi. 11 Shuan
Perwerdigarning Perishtisi asmandin uni chaqirip
uninggha: — Ibrahim, Ibrahim! — dep warqiridi. U:
— Mana men, — dédi. 12 U uninggha: — Sen baligha
qolungni tegküzmigin, uni héchnéme qilmighin;
chünki Men séning Xudadin qorqqanliqingni bildim;
chünki séning oghlungni, yeni yalghuz oghlungni
Mendin ayimiding, — dédi. 13 Ibrahim béshini kötürüp
qariwidi, mana, arqisida münggüzliri chatqalgha
chirmiship qalghan bir qochqarni kördi. Ibrahim
bérip qochqarni élip, uni oghlining ornida köydürme
qurbanliq qilip sundi. 14 Shuning bilen Ibrahim shu
jaygha «Yahweh-Yireh» dep at qoydi. Shunga kishiler:
«Perwerdigarning téghida teminlinidu» dégen bu söz
bügün'ge qeder éytilip kéliwatidu. 15 Perwerdigarning
Perishtisi asmandin Ibrahimni ikkinchi qétim chaqirip
uninggha: — 16 Sen öz oghlungni, yeni yalghuz
oghlungni ayimay bu ishni qilghining üchün Men
Özüm bilen qesem qilimenki, deydu Perwerdigar,
17 — Men séni zor beriketlep, neslingni asmandiki
yultuzlardek nurghun köpeytip, déngiz sahilidiki
qumdek gholditimen; nesling bolsa düshmenlirining
derwazilirigha ige bolidu. 18 Sen Méning awazimgha
qulaq salghining üchün yer yüzidiki barliq el-yurtlar
neslingning nami bilen özliri üchün bext-beriket
tileydu, — dédi. 19 Andin Ibrahim yigitlirining
qéshigha yénip bardi. Ular hemmisi ornidin turushup
Beer-Shébagha yol aldi. Ibrahim Beer-Shébada turup
qaldi. 20 Bu ishlardin kéyin Ibrahimgha: «Mana
Milkahmu ining Nahorgha birqanche oghul tughup
bériptu», dégen xewer yetti. 21 Ular bolsa tunji oghli

uz, uning inisi Buz we Aramning atisi bolghan Kemuel,
22 andin Kesed, Xazo, Pildash, Yidlaf we Bétuel dégen
oghullar idi. 23 (Bétueldin Riwkah töreldi). Bu sekkizini
Milkah Ibrahimning inisi Nahorgha tughup berdi. 24
Shuningdek uning kéniziki Reumahmu Tébah, Gaham,
Taxash we Maakah dégenlerni tughup berdi.

23 Sarah bir yüz yigirme yette yashqiche ömür
kördi. Bu Sarahning ömrining yilliri idi. 2 Sarah
Qanaan zéminidiki Kiriat-Arba, yeni Hébronda wapat
boldi. Ibrahim bérip Sarah üchün matem tutup yigha-
zar qildi. 3 Ibrahim öz merhumesining yénidin qopup,
Hittiylargha söz qilip: 4 — Men bolsam aranglarda
musapir méhman, xalas; siler emdi aranglardin
manga bir yerlik béringlar; shuning bilen men bu
merhumemni aldimda körünüp turmisun üchün élip
bérip depne qilay, — dédi. 5 Hittiylar Ibrahimgha jawab
bérip: — I xojam, bizge qulaq salghayla! Sili arimizda
Xudaning bir shahzadisi hésablinila! Arimizdiki eng
ésil yerlikni tallap, shu yerde merhumelirini depne
qilghayla! Merhumelirini depne qilishqa héchqaysimiz
öz yerlikini silidin ayimaydu, — dédi. 7 Ibrahim ornidin
turup, u zémindiki xelqqe, yeni hittiylargha tezim
qilip, 8 ularghа: — Eger merhumemning köz aldimda
turiwermesliki üchün, uni élip bérip, depne qilishimni
rawa körsenglar, undaqta sözümni anglap méning
üchün Zoharning oghli Efron'gha söz qilip, 9 uning
étizining ayighida öziningki bolghan Makpélahning
gharini manga bérishini iltimas qilinglar. U manga
buni silerning aranglarda göristan bolushqa toluq
nerxide bersun, — dédi. 10 Shu chaghda Efron
Hittiylar arisida olturatti. Shuning bilen hittiyliq Efron
hittiylarning aldida, yeni shehirining derwazisidin
kirgüchilerning hemmisining aldida Ibrahimgha jawab
bérip: — 11 Yoqsu, ey xojam, manga qulaq salghayla.
Bu étizliqni, shundaqla uningdiki gharni silige bérey;
uni öz xelqim bolghan ademlerning aldida silige
berdim; öz méyitlirini depne qilghayla, — dédi.
12 Andin Ibrahim yene zémin xelqi aldida tezim
qilip, 13 Shu zémindiki xelqning qulaqliri aldida
Efron'gha: — Iltimasimgha qulaq salghayla; men
bu étizliqning nerxi boyiche pul bérey, uni mendin
qobul qilghayla, andin men méyitimni shu yerde
depne qilay, — dédi. 14 Efron Ibrahimgha jawab
bérip uninggha: 15 Ey xojam, manga qulaq salghayla;
töt yüz shekel kümüshke yaraydighan bir étizliq,
sili bilen méning aramda néme idi? Sili méyitlirini
depne qilghayla — dédi. 16 Ibrahim Efronning sözige
qoshuldi; andin Efron Hittiylar aldida éytqan bahani,
yeni shu chaghdiki soda ölchimi boyiche töt yüz
shekel kümüshni tarazida tartip berdi. 17 Shundaq
qilip Mamrening udulidiki Makpélahqa jaylashqan
Efronning étizliqi, yeni étizliqning özi, uningdiki
ghar, shundaqla étizliqning ichi we etrapidiki barliq
derexlerning hemmisi 18 Hittiylarning köz aldida
Ibrahimgha tapshurulup, [yeni Efronning] shehirining
derwazisidin barliq kirgüchilerning aldida uning
mülki qilip békitildi. 19 Shuningdin kéyin Ibrahim ayali
Sarahni Qanaan zéminidiki Mamre (yeni, Hébron)ning
udulidiki Makpélahning étizliqining gharida depne
qildi. 20 Shu teriqide u étizliq we uningdiki ghar
hittiylar teripidin Ibrahimgha göristan bolushqa tayin
qilindi.

24 Ibrahim qérip, yéshi bir yerge bérip qalghanidi;
Perwerdigar Ibrahimgha her terepte bext-
beriket ata qilghanidi. 2 Ibrahim öyidiki eng
mötiwer xizmetkari, özining pütün mal-mülkini
bashquridighan ghojidargha: — Qolungni yotamning
astigha qoyghin; 3 Men séni asmanlarning Xudasi
shundaqla yerning Xudasi bolghan Perwerdigarning
nami bilen qesem qildurimenki, sen men hazir
turuwatqan bu Qanaaniylarning arisidin oghlumgha
qiz élip bermey, 4 Belki öz yurtumgha, shundaqla
öz uruq-tughqanlirimning qéshigha bérip, oghlum
Ishaqqa xotun élip bergeysen, — dédi. 5 Xizmetkari
uninggha: — Mubada u qiz men bilen bu yurtqa
kelgili unimisa, undaqta özliri chiqqan shu yurtqa
oghullirini yandurup apiramdimen? — dédi. 6 Ibrahim
uninggha jawab bérip: — Hézi bol, oghlumni hergiz
shu yerge yandurup barmighin! 7 Méni atamning öyi
bilen tughulghan yurtumdin yéteklep élip kelgüchi,
yeni manga söz qilip: — «Séning neslingge bu yurtni
bérimen», dep manga qesem qilghan, asmanning
Xudasi bolghan Perwerdigar Öz Perishtisini aldinggha
ewetidu; shuning bilen sen u yerdin oghlumgha qiz
élip kéleleysen. 8 Shundaqtimu, eger qiz sen bilen
bu yerge kelgili unimisa, men sanga qilduridighan
qesemdin xalas bolisen; emma oghlumni u yerge
hergiz yandurup barmighin, — dédi. 9 Shuning bilen
xizmetkar qolini xojisi Ibrahimning yotisining astigha
qoyup turup, bu toghrida uninggha qesem qildi. 10
Andin xizmetkar bu toghrida xojisining tögiliridin
onni, shundaqla xojisining herxil ésil nersilirini
élip yolgha chiqti; u Aram-Naharaim rayonigha
seper qilip, Nahorning shehirige yétip keldi. 11 U

sheherning sirtidiki bir quduqning yénida tögilirini
chökündurdi: bu kechqurun, qiz-ayallarning su tartqili
chiqidighan chéghi idi. 12 U dua qilip: — Ey xojam
Ibrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar, ötünimenki,
bügün méning ishimni onggha tartqaysen, xojam
Ibrahimgha shapaet körsetkeysen. 13 Mana men bu
yerde quduqning béshida turuwatimen we sheher
xelqining qizliri bu yerge su tartqili kéliwatidu. 14 Emdi
shundaq bolsunki, men qaysi qizgha: «Komzikingni
chüshürseng, men su ichiwalsam boptiken!» désem,
u jawab bérip: «Mana ichkin, men tögiliringnimu
sughirip qoyay», dése, u qiz sen qulung Ishaqqa
békitkiningning özi bolsun. Buningdin séning xojam
Ibrahimgha shapaet qilghiningni bileleymen, — dédi.
15 U téxi sözini tügetmeyla, mana Riwkah kozini
müriside kötürüp chiqip keldi; u bolsa Ibrahimning
inisi Nahorning ayali Milkahtin tughulghan oghli
Bétuelning qizi idi; 16 Qiz intayin chirayliq bolup,
hech er kishi tegmigen pak qiz idi. U quduqning
boyigha chüshüp, komzikini toldurup andin chiqti. 17
Xizmetkar uning aldigha yügürüp bérip: — Ötünüp
qalay, komzikingtin azghina su otliwalay, dédi.
18 U jawab bérip: — Ichkeyla, ey xojam! depla,
komzekni derhal qoligha élip, uning su ichishi
üchün sundi. 19 U süyidin uninggha qan'ghuche
ichküzgendin kéyin: — Tögilirigimu qan'ghuche su
ichküzüp qoyay, — dédi. 20 Shuning bilen u derhal
komzektiki suni olaqqa töküwétip, yene quduqqa su
tartqili yügürüp bardi; u uning hemme tögilirige su
tartip berdi. 21 U kishi uninggha közini tikkiniche
jimjit turup, Perwerdigarning yolini ong qilghan,
qilmighanliqini bilish üchün kütüwatatti. 22 Tögiler
su ichip qan'ghanda, shundaq boldiki, héliqi kishi
yérim shekellik bir altun burun halqisi bilen ikki
qoligha on shekellik altun bilezükni chiqirip qizgha
bérip uninggha: 23 Sen kimning qizi bolisen? Manga
dep berseng! Atangning öyide bizge qon'ghudek
jay barmu? — dep soridi. 24 Qiz uninggha: —
Men Milkahning Nahorgha tughup bergen oghli
Bétuelning qizi bolimen, — dédi, 25 yene uninggha:
— Bizningkide saman bilen boghuz kengri, [silerge]
qon'ghili jaymu bar, — dédi. 26 Shuan bu adem
éngiship Perwerdigarning aldida sejde qilip: 27 Öz
shapaiti bilen hojamdin wapadarliqini ayimighan,
xojam Ibrahimning Xudasi bolghan Perwerdigargha
Hemdusana oqulghay! Perwerdigar bu sepirimde
méni xojamning qérindashliri turghan öyge bashlap
keldi! — dédi. 28 Qiz yügürüp bérip, bularning
hemmisini anisining öydikilerge éytip berdi. 29
Emdi Riwkahning Laban dégen bir akisi bar idi.
Laban quduqning béshigha, u ademning qéshigha
yügürüp chiqti. 30 Chünki u singlisining burun
halqisini we qolliridiki bilezüklerni körüp, hemde
singlisining: u adem manga mundaq-mundaq dédi,
déginini anglap, u ademning qéshigha bardi. Mana, u
kishi quduqning yénida tögilerning qéshida turatti. 31
Laban uninggha: — Ey Perwerdigarning bext-berikiti
ata qilin'ghuchi, kirgeyla! Néme üchün tashqirida
turdila? Men öyni teyyarlap qoydum, tögilergimu
jay raslidim, — dédi. 32 U adem öyge kirdi; Laban
tögilerdin yükni chüshürüp, tögilerge saman bilen
boghuz bérip, u kishining hem uning hemrahlirining
putlirini yughili su élip keldi; 33 andin u kishining
aldigha taam qoyuldi; lékin u: — Men gépimni démey
turup taam yémeymen, — dédi. Laban jawab bérip:
— Éytqayla, dédi. 34 U: — Men bolsam Ibrahimning
xizmetkarimen; 35 Perwerdigar xojamgha köp bext-
beriket ata qilghachqa, u ulugh bir kishi boldi. U
uninggha qoy bilen kala, kümüsh bilen altun, qul bilen
dédeklerni, töge bilen ésheklerni berdi. 36 Xojamning
ayali Sarah qérighanda xojamgha bir oghul tughup
bergenidi. Xojam [oghligha] özining barliqini atidi. 37
Xojam méni qesem qildurup: «Sen men turuwatqan
zémindiki Qanaaniylarning qizliridin oghlumgha
xotun élip berme, 38 belki jezmen atamning öyige, öz
tughqanlirimning qéshigha bérip, oghlumgha xotun
élip bergeysen», — dédi. 39 U waqitta men xojamgha:
«U qiz men bilen kelgili unimisichu?» — désem, 40
u manga jawab bérip: «Tutqan yollirim uninggha
ochuq bolghan Perwerdigarim Öz Perishtisini séning
bilen ewetip, yolungni ong qilidu. Bu teriqide sen
méning ailidikilirim arisidin, atamning jemeti ichidin
oghlumgha xotun élip bérisen. 41 Shundaq qilip
ailemdikilerning qéshigha yétip barghiningda, sen
men qildurghan qesemdin xalas bolisen; ular sanga
qizni bermisimu oxshashla qesemdin xalas bolisen»,
— dégenidi. 42 Shunga men bügün bu quduqning
qéshigha kélip: — Ey, xojam Ibrahimning Xudasi
bolghan Perwerdigar, eger sen bu sepirimni ong
qilsang: — 43 mana men su quduqining yénida
turuwatimen; we shundaq bolsunki, su tartqili
kelgen qizgha: «Komzikingdin manga bir otlam su
bergen bolsang», désem, 44 u manga: «Sen ichkin,
tögiliringgimu su tartip bérey», dep jawab berse,

undaqta bu qiz del Perwerdigar Özi xojamning oghli
üchün békitken qiz bolsun, dep dua qilghanidim.
45 Könglümde téxi sözüm tügimeyla, mana, Riwkah
komzekni müriside kötürüp chiqip, quduqning
boyigha chüshüp su tartti; men uninggha: — Iltipat
qilip, manga su ichkili qoysang, déwidim, 46 u
derhal komzikini mürisidin chüshürüp: «Ichkeyla,
tögilirinimu sughirip qoyay», dédi. Shuning bilen
men ichtim; u tögilirimnimu sughirip qoydi. 47 Andin
men uningdin: — Kimning qizi bolisen, dep sorisam, u
jawab bérip: — Men Nahorning Milkahdin tughulghan
oghli Bétuelning qizi bolimen, — dédi. Shu chaghda
men uning burnigha halqa, qollirigha bilezüklerni
sélip qoydum; 48 andin éngiship Perwerdigargha sejde
qildim; xojamning qérindishining qizini uning oghli
üchün élip kétishke méning yolumni ong qilghini
üchün, xojamning Xudasi bolghan Perwerdigargha
hemdusana éyttim. 49 Emdi siler xojamgha ixlas qilip
shapaet körsiteyli désenglar, buni manga denglar.
Eger xalimisanglar, unimu manga éytinglar, men
ong terepke yaki sol terepke barimen, — dédi. 50
Emdi Laban bilen Bétuel jawab bérip: — Bu ish
Perwerdigardin bolghach, silige ya undaq ya bundaq
déyelmeymiz. 51 Mana, Riwkah aldilirida turidu;
uni élip ketkeyla. U Perwerdigarning déginidek
öz xojilirining oghligha xotun bolsun, — dédi. 52
Ibrahimning xizmetkari ularning sözlirini anglap,
yerge éngiship, Perwerdigargha sejde qildi. 53 Andin,
xizmetkar kümüsh buyumlarni, altun buyumlarni
we kiyim-kécheklerni chiqirip, bularni Riwkahqa
berdi; u yene qizning akisi we anisighimu qimmetlik
hediyelerni sundi. 54 Andin u we hemrahliri bilen
bille yep-ichip, shu yerde qonup qaldi. Etisi seherde
qopup, u ularghа: méni xojamning qéshigha yolgha
sélip qoyunglar, déwidi, 55 Qizning akisi bilen anisi
uninggha: — Qiz birqanche kün yaki on kün yénimizda
tursun; andin barsun, — dédi. 56 Emma u ularghа:
— Perwerdigar méning sepirimni ong qilghaniken,
méni tosmanglar; xojamning qéshigha bérishim
üchün méni yolgha sélip qoyunglar, — dédi. 57 Ular
uninggha: — Qizni chaqirip, uning aghzidin anglap
baqayli, dep 58 Riwkahni chaqirip uningdin: — Bu
adem bilen baramsen? dep soriwidi, u: — Baray, dep
jawab berdi. 59 Shuning bilen ular singlisi Riwkahni,
uning inik'anisi, Ibrahimning xizmetkari we ademliri
bilen qoshup yolgha sélip qoydi. 60 U waqitta ular
Riwkahqa bext tilep: — Ey singlimiz, minglighan on
minglighan ademlerning anisi bolghaysen! Nesling
düshmenlirining derwazilirigha ige bolghay! — dédi.
61 Shuning bilen Riwkah bilen uning dédekliri ornidin
turup, tögilerge minip, u kishige egiship mangdi.
Shundaq qilip xizmetkar Riwkahni élip yolgha chiqti.
62 Ishaq Beer-lahay-roy dégen jaydin bayila qaytip
kelgenidi; chünki u jenubtiki Negewde turatti; 63
Ishaq kechqurun istiqametke dalagha chiqqanidi;
u béshini kötürüp qarisa, mana tögiler kéliwatatti.
64 Riwkah béshini kötürüp, Ishaqni kördi; u derhal
tögidin chüshüp, xizmetkardin: — Sehrada bizning
aldimizgha chiqiwatqan bu kishi kim bolidu? — dep
soridi. Xizmetkar: — Bu xojamdur! dédi. Riwkah derhal
chümbilini tartip yüzini yépiwaldi. 66 Xizmetkar emdi
qilghan hemme ishlirini Ishaqqa éytip berdi. 67 Ishaq
qizni anisi Sarahning chédirigha bashlap kirdi; u
Riwkahni öz emrige aldi; u uning xotuni boldi. U
uni yaxshi körüp qaldi; bu teriqide Ishaq anisining
wapatidin kéyin teselli tapti.

25 Ibrahim Keturah isimlik yene bir ayalni alghanidi.
2 U Ibrahimgha Zimran, Yoqshan, Médan,
Midiyan, Ishbak we Shuahni tughup berdi. 3
Yoqshandin Shéba bilen Dédan töreldi; Dédanning
ewladliri Ashuriylar, Létushiylar we Léummiylar idi. 4
Midiyanning oghulliri Efah, Éfer, Hanox, Abida we
Eldaah idi. Bular hemmisi Keturahning ewladliri idi.
5 Ibrahim barliqini Ishaqqa atiwetkenidi; 6 Ibrahim
téxi Hayat waqtida kichik xotunliridin bolghan
oghullirigha hediyelerni bérip, andin bularni oghli
Ishaqtin yiraq tursun dep, kün chiqish terepke,
sherqiy zémin'gha ewetiwetkenidi. 7 Ibrahimning
ömrining künliri bir yüz yetmish yil boldi; u
tolimu qérip, künliri toshup, nepestin toxtap wapat
boldi; u öz qowmining qéshigha bérip qoshuldi. 9
Uning oghulliri Ishaq we Ismail uni Mamrening
uduligha jaylashqan, hittiy Zoharning oghli Efronning
étizliqidiki Makpélahning gharida depne qildi. 10 Bu
étizliqni Ibrahim hittiylardin sétiwalghanidi; mana
bu yerlikke Ibrahim depne qilindi, ayali Sarahmu
mushu yerge depne qilin'ghanidi. 11 Ibrahim wapat
bolghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar
uning oghli Ishaqni beriketlidi. Ishaq Beer-Lahay-
Royning yénida turatti. 12 Töwendikiler Sarahning
misirliq dédiki Hejerdin tughulghan, Ibrahimning
oghli bolghan Ismailning ewladliri: — 13 Ismailning
oghullirining, ularning nesebnamiliri we qebililiri
boyiche ismi töwendikiche: — Ismailning tunji oghli

Nébayot; andin Kédar, Adbeel, Mibsam, 14 Mishma,
Dumah, Massa, 15 Hadad bilen Téma, Yetur bilen Nafish
we Qedemah idi. 16 Bular bolsa Ismailning oghulliri
bolup, ularning kent we chédirgahliri ularning nami
bilen atalghan bolup, ular on ikki qebilige emir
bolghanidi. 17 Ismailning ömrining yilliri bir yüz
ottuz yette yil boldi; u axirqi nepsini tartip wapat
bolup, öz qowmining qéshigha bérip qoshuldi. 18
[Uning ewladliri] Hawilah rayonidin tartip shurghiche
olturaqlashti (Shur bolsa Misirning utturisida bolup,
Ashurgha baridighan yolda idi). Ismail özining
barliq qérindashlirining udulida olturaqlashti. 19
Ibrahimning oghli Ishaqning neslining bayani
mundaqtur: — Ibrahimdin Ishaq töreldi. 20
Ishaq Padan-Aramda olturushluq aramiy Bétuelning
qizi, aramiy Labanning singlisi bolghan Riwkahni
xotunluqqa alghanda qiriq yashqa kirgenidi. 21 Emma
Riwkah bolsa tughmas bolghachqa, Ishaq xotuni
üchün Perwerdigargha dua-tilawet qildi; Perwerdigar
uning duasini ijabet qildi; shuning bilen ayali Riwkah
hamilidar boldi. 22 Emma uning qorsiqidiki ikki
bala bir-biri bilen soqushqili turdi. Shuning bilen
Riwkah: — Eger bundaqliqini bilsem, [hamilidar]
bolup néme qilattim? — dep Perwerdigardin sewebini
sorighili bardi. 23 Perwerdigar uninggha: — «Séning
qorsiqingda ikki el bardur, Ichingdin ikki xelq
chiqip bir-biridin ayrilidu, Bir xelq yene bir xelqtin
ghalib kélidu, Chongi kichikining xizmitini qilidu»
— dédi. 24 Uning ay-küni toshqanda, mana uning
qorsiqida derweqe bir jüp qoshkézek bar idi. 25 Awwal
tughulghini qizghuch bolup, pütün bedini juwidek
tüklük idi. Ular uning ismini Esaw dep qoydi. 26 Andin
inisi qoli bilen Esawning tapinini tutqan halda chiqti.
Bu sewebtin uning ismi Yaqup dep qoyuldi. Ular
tughulghanda Ishaq atmish yashta idi. 27 Balilar ösüp
chong boldi; Esaw mahir owchi bolup, dala-janggalda
yüridighan adem boldi. Yaqup bolsa durus adem
bolup, chédirlarda turatti. 28 Ishaq Esawning owlap
kelgen göshidin daim yep turghachqa, uninggha
amraq idi. Lékin Riwkah Yaqupqa amraq idi. 29 Bir küni
Yaqup [purchaq] shorpisi qaynitiwatatti; Esaw daladin
hérip-échip qaytip keldi. 30 Esaw Yaqupqa: — Men
halimdin kettim! Ötünüp qalay, awu qizildin berseng!
— Awu qizil nersidin méni ozuqlandursangchu! Men
halimdin kettim, — dédi (shu sewebtin uning éti
«Édom» depmu ataldi). 31 Yaqup uninggha: — Undaq
bolsa, tunjiliq hoququngni manga sétip bergin, —
dédi. 32 Esaw: — Men öley dewatimen, bu tunjiliq
hoquqining manga néme paydisi? — dédi. 33 Yaqup: —
Emise hazir manga qesem qilghin, déwidi, u uninggha
qesem qilip, tunjiliq hoquqini Yaqupqa sétip berdi.
34 Shuning bilen Yaqup Esawgha nan bilen qizil
purchaq shorpisini berdi. U yep-ichip ornidin turup
ketti. Shundaq qilip Esaw tunjiliq hoquqigha shunche
étibarsiz qarighanidi.

26 [Qanaan] zéminida Ibrahimning waqtidiki
acharchiliqtin bashqa yene bir qétimliq
acharchiliq yüz berdi. Shuning bilen Ishaq Gerar
shehirige, Filistiylerning padishahi Abimelekning
qéshigha bardi. 2 Perwerdigar uninggha körünüp
mundaq dédi: — Sen Misirgha chüshmey, belki Men
sanga körsitip béridighan yurtta turghin. 3 Moshu
zémindin chiqmay musapir bolup turghin; shuning
bilen Men sen bilen bille bolup, sanga bext-beriket ata
qilimen; chünki Men sen we neslingge bu zéminlarning
hemmisini bérip, atang Ibrahimgha bergen qesimimni
ada qilimen; 4 neslingni asmandiki yultuzlardek
awutimen we neslingge bu zéminlarning hemmisini
bérimen; yer yüzidiki barliq el-yurtlar neslingning
[nami] bilen özlirige bext-beriket tileydu; 5 Chünki
Ibrahim Méning awazimgha qulaq sélip, tapilighinim,
emrlirim, belgilimilirim we qanunlirimni beja keltürdi,
— dédi. 6 Shuning bilen Ishaq Gerarda turup qaldi. 7
Emma u yerlik kishiler uning ayali toghrisida sorisa u:
— Bu méning singlim bolidu, — dédi; chünki Riwkah
intayin chirayliq bolghachqa, Ishaq öz-özige: «Bu
méning ayalim bolidu», désem, bu yerlik ademler
Riwkahning sewebidin méni öltürüwétermikin, — dep
qorqti. 8 Lékin u shu yerde uzaq waqit turghandin
kéyin shundaq boldiki, Filistiylerning padishahi
Abimelek derizidin qariwidi, mana Ishaq we ayali
Riwkah bir-birige erkiliship turatti. 9 Andin Abimelek
Ishaqni chaqirip: — Mana, u jezmen séning ayaling
iken! Sen néme dep: «U méning singlim», déding?
— déwidi, Ishaq uninggha: — Chünki men eslide
uning sewebidin birsi méni öltürüwétermikin, dep
ensirigenidim, — dédi. 10 Abimelek uninggha: Bu
bizge néme qilghining? Tas qaptu xelq arisidin birersi
ayaling bilen birge bolghili?! Undaq bolghan bolsa
sen bizni gunahqa patquzghan bolatting! — dédi.
11 Andin Abimelek hemme xelqqe buyrup: — Kimki
bu kishige we yaki xotunigha qol tegküzse jezmen
öltürülmey qalmaydu, — dep yarliq chüshürdi. 12
Ishaq u zéminda tériqchiliq qildi: u shu yili yerdin

yüz hesse hosul aldi; Perwerdigar uni beriketligenidi.
13 Bu kishi bash kötürüp, barghanséri rawaj tépip,
tolimu katta kishilerdin bolup qaldi. 14 Uning qoy-kala
padiliri we öyidiki qulliri intayin köpeydi; Filistiyler
uninggha heset qilghili turdi. 15 Bu sewebtin uning
atisi Ibrahimning künliride atisining qulliri kolighan
quduqlarning hemmisini Filistiyler étip, topa bilen
tinduruwetti. 16 Abimelek Ishaqqa: — Sen bizdin
ziyade küchiyip ketting, emdi arimizdin chiqip ketkin,
— dédi. 17 Ishaq u yerdin kétip, Gerar wadisigha
chédir tikip, shu yerde turup qaldi. 18 Ibrahim hayat
waqtida [qulliri] birmunche quduqlarni qazghanidi;
biraq Ibrahim ölgendin kéyin, Filistiyler bularni topa
bilen tinduruwetkenidi. Ishaq bu quduqlarni qaytidin
kolitip, ulargha atisi ilgiri qoyghan isimlarni yene
qoydi. 19 Ishaqning qulliri wadida quduq kolawatqanda
suliri urghup chiqip aqidighan bir quduqni tépiwaldi.
20 Lékin Gerardiki padichilar Ishaqning padichiliridin
uni taliship: — Bu su bizningkidur, — dédi. Ular
Ishaq bilen jédelleshkechke, u bu quduqni «Ések»
dep atidi. 21 Ular yene bashqa bir quduqni kolidi,
ular yene bu quduq toghrisida jédelleshti. Shuning
bilen Ishaq buning ismini «Sitnah» dep atidi. 22
Andin u u yerdin kétip, bashqa yerge bérip, shu
yerdimu yene bir quduq kolidi; emdi Gerardikiler
bu quduqni talashmidi. Bu sewebtin u uning étini
«Rehobot» qoyup: «Emdi Perwerdigar biz üchün
jay bergeniken, bu zéminda méwilik bolimiz», —
dédi. 23 Andin u u yerdin chiqip Beer-Shébagha
bardi. 24 Perwerdigar shu kéchisi uninggha körünüp:
— Men bolsam atang Ibrahimning Xudasidurmen;
qorqmighin, chünki Men sen bilen billimen, séni bext-
beriketlep, neslingni qulum Ibrahimning sewebidin
awutimen, — dédi. 25 U shu yerde bir qurban'gah
yasap, Perwerdigarning namigha nida qilip ibadet
qildi. U shu yerde chédirini tikti, Ishaqning qulliri shu
yerde bir quduq kolidi. 26 Emdi Abimelek, aghinisi
Ahuzzat bilen leshkerbéshi Fikol birge Gerardin chiqip,
uning qéshigha bardi. 27 Ishaq ulargha: — Manga
öchmenlik qilip, méni aranglardin qoghliwetkendin
kéyin, néme üchün méning qéshimgha keldinglar?
— dédi. 28 Ular jawaben: — Biz Perwerdigarning sen
bilen bille bolghinini roshen bayqiduq, shuning bilen
biz séning toghrangda: «Otturimizda bir kélishim
bolsun, yeni bizler bilen sen bir-birimizge qesem
bérip ehde qilishayli» déduq; shu wejidin sen bizge
héchqandaq ziyan-zexmet yetküzmigeysen; biz sanga
héch tegmiginimizdek, shundaqla sanga yaxshiliqtin
bashqa héchbir néme qilmighinimizdek (belki séni
aman-ésenlik ichide yolunggha ewetkeniduq) senmu
shundaq qilghaysen. Mana hazir sen Perwerdigar
teripidin bext-beriket körüwatisen! — déyishti. 30
Shuning bilen u ulargha bir ziyapet qilip berdi. Ular
bolsa yep-ichti. 31 Etisi tang seherde ular qopup
bir-birige qesem qilishti; andin Ishaq ularni yolgha
sélip qoydi; ular uning qéshidin aman-ésen ketti.
32 U küni shundaq boldiki, Ishaqning qulliri kélip,
uninggha özi kolighan quduq toghrisida xewer bérip:
«Biz su taptuq!» dédi. 33 U uning namini «Shibah»
qoydi. Bu sewebtin bu sheherning ismi bügün'giche
«Beer-Shéba» dep atilip kelmekte. 34 Esaw qiriq
yashqa kirgende, hittiylardin bolghan Beerining qizi
Yehudit bilen hittiylardin bolghan Élonning qizi
Basimatni xotunluqqa aldi. 35 Emma bular Ishaq bilen
Riwkahning könglige azab élip keldi.

27 Ishaq qérip, közliri torliship, közi ghuwa
köridighan bolup qalghanda shundaq boldiki, u
chong oghli Esawni chaqirip uninggha: — Oghlum!
— dédi. U: — Mana men! — dep jawab berdi. 2 U
uninggha: — Mana men emdi qérip kettim, qanchilik
kün köridighinimnimu bilmeymen. 3 Shunga sendin
ötünimen, qoralliring, yeni sadaq we oqyayingni élip
janggalgha chiqip, men üchün bir ow owlap kel;
4 men yaxshi köridighan mezzilik tamaqtin birni
étip, manga keltürgin. Men uni yep, ölüshtin ilgiri
könglümdin sanga bext-beriket tilep dua qilay, —
dédi. 5 Ishaq oghli Esawgha söz qilghanda Riwkahmu
anglidi. Esaw ow owlap kelgili janggalgha chiqip
ketkende, 6 Riwkah oghli Yaqupqa: — Mana men
atangning akang Esawgha: «Sen ow owlap kélip,
manga mezzilik bir taamni etkin; men uni yep ölüp
kétishtin burun Perwerdigar aldida sanga bext-beriket
tilep dua qilay», — dep éytqinini anglap qaldim. 8
Emdi, i oghlum, sözümge qulaq sélip buyrughinimni
qilghin. 9 Sen derhal padigha bérip, öchkilerning
ichidin ésil ikki oghlaqni élip kelgin; men ulardin
atang üchün u yaxshi köridighan mezzilik bir taam
teyyar qilay. 10 Sen uni atangning aldigha élip kirgin.
Shuning bilen u yep, ölüp kétishtin burun sanga bext-
beriket tilep dua qilidu, — dédi. 11 Lékin Yaqup anisi
Riwkahgha: — Mana akam Esaw bolsa tüklük kishi,
men bolsam tüksiz siliq tenlik ademmen. 12 Mubada
atam méni silap qalsa, undaqta men uning neziride
uni mazaq qilghuchi adem bolup qélip, béshimgha

beriket emes, belki lenet taparmenmikin, dédi. 13
Anisi uninggha: — Ey oghlum, sanga chüshidighan
lenet manga chüshsun; emma sen peqet sözümge
qulaq sélip, bérip [oghlaqlarni] élip kel, — dédi. 14 U
bérip ularni élip kélip, anisigha berdi. Anisi uning
atisi yaxshi köridighan mezzilik bir taamni teyyar
qildi. 15 Andin Riwkah tunji oghli Esawning öyde öz
yénida saqlaqliq eng ésil kéyimlirini élip kichik oghli
Yaqupqa kiydürüp, 16 oghlaqlarning térisini ikki qoli
bilen boynining tüksiz jayigha yögep, 17 andin özi
etken mezzilik taamlar bilen nanlarni oghli Yaqupning
qoligha tutquzdi. 18 Yaqup atisining qéshigha kirip:
— Ey ata! — dédi. U: — Mana men! Oghlum, sen kim
bolisen? — déwidi, 19 Yaqup atisigha jawab bérip: —
Men chong oghulliri Esawmen, manga éytqanliridek
qildim; emdi orunliridin turup, olturup qilghan
owumning göshige éghiz tégip, andin köngülliridin
manga bext-beriket tilep dua qilghayla, — dédi. 20
Ishaq oghligha: — Ey oghlum, qandaqmu uni shunche
téz tépip kelding? — déwidi, u jawab bérip: — Chünki
Perwerdigar Xudaliri uni del yolumgha yoluqturdi,
— dédi. 21 Ishaq Yaqupqa: — Ey oghlum, yéqinraq
kel, sen rast oghlum Esawmu, emesmu, silap baqay,
— dédi. 22 Shuning bilen Yaqup atisi Ishaqning
qéshigha yéqin bardi; u uni silap turup: — Awaz
Yaqupning awazi, lékin qol bolsa Esawning qolidur, —
dédi. 23 Uning qolliri bolsa akisi Esawning qolliridek
tüklük bolghini üchün uni toniyalmay, uninggha
bext-beriket tilep dua qildi. 24 Andin u yene: —
Sen rast oghlum Esawmusen? dep soriwidi, u jawab
bérip: — Del men, — dédi. 25 Ishaq uninggha: —
Taamni élip kelgin, men oghlumning ow göshidin
yep, könglümdin sanga bext-beriket tilep dua qilay,
— dédi. [Yaqup] uni uning aldigha qoydi; u yédi.
U sharab keltürüwidi, unimu ichti. 26 Andin atisi
Ishaq uninggha: — Ey oghlum, emdi yéqin kélip méni
söygin, — dédi. 27 U uning qéshigha bérip uni söydi.
Atisi uning kiyimining puriqini purap uninggha bext-
beriket tilep dua qilip: — «Mana, oghlumning ténidiki
puraq Perwerdigar beriketligen köklemzarning xush
puriqigha oxshaydiken! 28 Xuda sanga asmanning
shebnimi, Yerning munbet küchini ata qilip, Ashliq-
tülük bilen sharabnimu köp bergey. 29 Xelqler
séning qulluqungda bolghay, El-milletler aldingda
tizlan'ghay; Qérindashliringgha xoja bolghaysen;
Anangning oghulliri sanga tizlan'ghay; Sanga lenet
qilghanlar lenetke qalghay; Sanga bext tiligenler bext
tapqay!» — dédi. 30 Shundaq boldiki, Ishaq Yaqupqa
dua qilip bolup, Yaqup atisi Ishaqning qéshidin
chiqip bolushigha, akisi Esaw owdin qaytip keldi.
31 Umu mezzilik taamlarni étip, atisining qéshigha
élip kirip, atisigha: — Ata qopqayla, oghullirining
ow göshidin yep, köngülliridin manga bext-beriket
tilep dua qilghayla, — dédi. 32 Atisi Ishaq uninggha:
— Sen kimsen? — dédi. U jawab bérip: — Men
oghulliri, chong oghulliri Esawmen! — dédi. 33 Buni
anglap Ishaq alaqzadilikke chüshüp, pütün bedini
jalaqlap titrep: — Undaqta bayatin ow owlap élip
kelgini kim? Sen kélishtin burun uning hemme
nersisidin yep, uninggha bext-beriket tilep dua
qildim; we berheq, u bext-beriket köridu! — dédi. 34
Esaw atisining sözlirini anglapla intayin échinarliq
halda ün sélip achchiq peryad kötürüp atisigha:
— Ménimu, i ata, ménimu bext-beriketligeyla! —
dédi. 35 U jawab bérip: — Séning ining hiyle bilen
kirip, sanga tégishlik bext-beriketni élip kétiptu,
dédi. 36 Esaw: — Rast uning éti Yaqup emesmu?!
Chünki u ikki qétim méni putlap, ornumni tartiwaldi.
Awwal tunjiliq hoququmni tartiwaldi we mana hazir
u manga tégidighan bext-beriketni élip ketti, — dédi,
Andin yene: — Méning üchün birer bext-beriket
qaldurmidilimu? — dédi. 37 Ishaq Esawgha jawab
bérip: — Mana, men uni üstüngge xoja qildim; hemme
qérindashlirini uning qulluqida bolidighan qildim;
ashliq we yéngi sharab bilen uni quwwetlidim; ey
oghlum, emdi sanga yene némimu qilip béreleymen?
— dédi. 38 Esaw atisigha yene: — Ey ata, silide peqet
shu birla bext-beriket bar idimu? Manga, ey ata,
mangimu bext-beriket tilep dua qilghayla! dédi. Andin
u ün sélip yighlap ketti. 39 Atisi Ishaq uninggha
jawab bérip: — «Mana, turalghu jaying yerning
munbet küchidin néri, Égiz asmanning shebnimidin
yiraq bolur; 40 Sen qilichinggha tayinip jan baqisen,
Iningning xizmitide bolisen; Lékin chégridin chiqip
kezginingde, Sen boynungdin uning boyunturuqini
chiqirip sunduruwétisen» — dédi. 41 Shunga Esaw
atisi uninggha tiligen bext-beriket sewebidin Yaqupqa
öchmenlik saqlap yürdi. Esaw könglide: — Atamning
matem künliri yéqinliship qaldi; shu chaghda inim
Yaqupni öltürüwétimen, dep xiyal qildi. 42 Lékin
Riwkah chong oghli Esawning bu sözliridin xewer
tapti. U kichik oghli Yaqupni chaqirip uninggha: —
Mana akang Esaw séni öltürüwétimen dep öz-özidin
teselli tépiwétiptu; 43 emdi ey oghlum, sözümge qulaq

sélip, qopup Haran'gha, akam Labanning qéshigha
qéchip ketkin; 44 akangning qehri yan'ghuche,
uning qéshida birnechche waqit turghin. 45 Akang
achchiqidin yénip, séning uninggha qilghiningni
untup ketküche shu yerde turup turghin; andin men
adem ewetip, séni u yerdin aldurup kélimen. Néme
üchün bir kündila her ikkinglardin mehrum bolup
qalay? — dédi. 46 Emma Riwkah Ishaqqa: — Men
mushu hittiy qizlar wejidin jénimdin jaq toydum. Eger
Yaqupmu bu yurttiki qizlardin, mushundaq hittiy
qizni xotunluqqa alsa yashighinimning manga néme
paydisi? — dédi.

28 Shuning bilen Ishaq Yaqupni chaqirip, uninggha
bext-beriket tilep, uninggha jékilep: — Sen
Qanaaniylarning qizliridin xotun alma; 2 belki qopup,
Padan-Aramgha, anangning atisi Bétuelning öyige
bérip, u yerdin anangning akisi Labanning qizliridin
xotun alghin. 3 Hemmige Qadir Tengri séni bext-
beriketlep, awutup, sendin köp xelqlerni chiqirip
köpeytkey, 4 Shundaqla Ibrahimning bext-berikitini
sanga we séning bilen neslingge bergey; shundaq
qilip sen hazir Musapir bolup turuwatqan yerni, yeni
eslide Xuda Ibrahimgha bergen zéminni igileysen! —
dédi. 5 Shuning bilen Ishaq Yaqupni yolgha saldi. U
Padan-Aramgha, aramiy Bétuelning oghli, Yaqup bilen
Esawning anisi Riwkahning akisi Labanning qéshigha
qarap mangdi. 6 Esaw Ishaqning Yaqupqa bext-beriket
tilep, uni Padan-Aramgha shu yerdin xotun élishqa
ewetkenlikini, shundaqla uninggha bext-beriket
tilep, uninga jékilep: Sen Qanaaniylarning qizliridin
xotun almighin, dégenlirini uqup, Yaqupningmu öz
ata-anisigha itaet qilip, Padan-Aramgha ketkinini
körginide, 8 Esaw: — qanaanylarning qizliri atam
Ishaqning neziride yaman körünidiken, dep bilip yetti.
9 U Ismailning qéshigha bérip, hazirqi xotunlirining
üstige Ibrahimning oghli Ismailning qizi, Nébayotning
singlisi Mahalatni xotunluqqa aldi. 10 Yaqup bolsa
Beer-Shébadin chiqip, Haran terepke méngip, 11 bir
yerge yétip kelgende, kün olturup ketkechke shu yerde
qonmaqchi boldi. U shu yerdiki tashlardin birini élip,
béshigha yastuq qilip qoyup, uxlighili yatti. 12 U bir
chüsh kördi: — Mana, uchi asmanlargha taqishidighan
bir pelempey yerde tikleklik turatti; Xudaning
perishtiliri uningda chiqip-chüshüp turushatti. 13
Mana, Perwerdigar uning üstide turatti. U: — «Men
bolsam atang Ibrahimning Xudasi we Ishaqning
Xudasi bolghan Perwerdigardurmen; Men sen yatqan
bu zéminni séning bilen neslingge bérimen. 14 Nesling
bolsa yerning topisidek köp bolup, sen meghrip
bilen meshriqqe, shimal bilen jenubqa yéyilisen;
sen we neslingning wasitisi bilen yer yüzidiki barliq
aile-qebililer bext-beriket tapidu. 15 Mana, Men
sen bilen billidurmen, qeyerge barsang séni aman-
ésen saqlap, bu zémin'gha séni qayturup kélimen;
chünki sanga éytqan sözümni ada qilmay turup, séni
tashlimaymen» — dédi. 16 Andin Yaqup oyghinip:
— Berheq, Perwerdigar bu yerdidur, lékin men uni
bilmeptimen, — dédi. 17 U qorqup kétip: Bu jay
alamet dehshetlik bir jay iken! Bu Xudaning öyi bilen
asmanning derwazisidin bashqa hech jay emestur, —
dédi. 18 Yaqup etisi seher qopup, béshining astigha
qoyghan tashni élip, [xatire] tüwrük süpitide tiklep,
üstige zeytun méyi quyup qoydi. 19 U jayning ismini
Beyt-El dep atidi; emma ilgiri u jayning éti Luz idi. 20
Andin Yaqup qesem bilen wede qilip: — Eger Xuda
méning bilen bille bolup, bu sepirimde méni saqlap,
yégili nan, kiygili kiyim bérip, 21 Men atamning
öyige aman-ésen yénip barsam, undaqta Perwerdigar
méning Xudayim bolidu; 22 Shuningdek men xatire
tüwrük süpitide tiklep qoyghan bu tash Xudaning öyi
bolidu; hem shundaqla sen manga béridighan barliq
nersilerning ondin bir ülüshini sanga teqdim qilmay
qalmaymen, — dédi.

29 Andin Yaqup sepirini dawamlashturup,
meshriqtiki qowmlarning zéminigha yétip keldi.
2 U qariwidi, mana, yaylaqta bir quduq turatti, uning
yénida üch top qoy padisi turatti; chünki xelq bu
quduqtin padilarni sughiratti. Quduqning aghzigha
yoghan bir tash qoyuqluq idi. 3 Qachaniki padilarning
hemmisi u yerge yighilsa, padichilar birlikte
quduqning aghzidiki tashni yumilitiwétip, qoylarni
sughirip, andin tashni yene quduqning aghzigha öz
ornigha qoyup qoyatti. 4 Yaqup [padichilardin]: Ey
buraderler, siler qeyerlik? — dep soridi. Ular: — Biz
haranliqmiz, dédi. 5 U ulardin: — Siler Nahorning
oghli Labanni tonumsiler? — dep soridi. Ular: —
Tonuymiz, dédi. 6 U ulardin: — U salametmu, dep
soriwidi, ular jawab bérip: — U salamet turuwatidu.
Mana ene uning qizi Rahile qoyliri bilen kéliwatidu,
dédi. 7 U: — Mana, kün téxi égiz tursa, hazir téxi
malning yighilidighan waqti bolmidi; némishqa
qoylarni sughirip, andin yene bérip otlatmaysiler? —
dédi. 8 Ular jawab bérip: — Yaq, mundaq qilalmaymiz.
Awwal padilarning hemmisi yighilip, padichilar tashni

quduqning aghzidin yumilitiwetkendin kéyin, andin
qoylarni sughirimiz, dédi. 9 U ular bilen gepliship
turghinida, Rahile atisining qoyliri bilen yétip keldi;
chünki u qoy baqquchi idi. 10 Shundaq boldiki,
Yaqup anisining akisi Labanning qizi Rahile bilen
anisining akisi Labanning qoylirini körgende, u qopup
bérip, quduqning aghzidin tashni yumilitiwétip,
anisining akisi Labanning qoylirini sughardi. 11
Andin Yaqup Rahileni söyüp, yuqiri awaz bilen
yighlap tashlidi we Rahilege: — Men séning atangning
tughqini, Riwkahning oghli bolimen, déwidi, u
yügürüp bérip atisigha xewer berdi. 13 Shundaq
boldiki, Laban öz singlisining oghli Yaqupning
xewirini anglighanda, uning aldigha yügürüp bérip,
uni quchaqlap söyüp, öyige bashlap keldi. Andin
Yaqup Laban'gha [kechürmishlirining] hemmisini dep
berdi. 14 Laban uninggha: — Sen derweqe méning
söngek bilen göshümdursen! — dédi. Buning bilen
u uning qéshida bir ayche turup qaldi. 15 Andin
Laban Yaqupqa: — Sen méning tughqinim bolghach,
manga bikargha xizmet qilamsen? Éytqina, heqqingge
néme alisen? — dédi. 16 Labanning ikki qizi bar idi;
chongining éti Léyah, kichikining éti Rahile idi. 17
Léyahning közliri yéqimliq idi; emma Rahilening
bolsa teqi-turqi kélishken, hösni-jamali chirayliq qiz
idi. 18 Yaqupning köngli Rahilege chüshken bolup
Laban'gha: — Men séning kichik qizing Rahile üchün
sanga yette yil xizmet qilay, dédi. 19 Laban jawab
bérip: — Uni bashqa kishige berginimdin sanga
berginim yaxshi. Emdi méningkide turghin, dédi. 20
Yaqup Rahileni élish üchün yette yil xizmet qildi.
Emma u uni intayin yaxshi körgechke, bu yillar
uninggha peqet birnechche kündekla bilindi. 21
Waqit toshqanda Yaqup Laban'gha: — Mana méning
künlirim toshti. Emdi ayalimni manga bergin, men
uning qéshigha kirey, dédi. 22 Laban shu yerdiki
hemme kishilerni yighip, ziyapet qilip berdi. 23
Lékin shundaq boldiki, kech kirgende, u chong qizi
Léyahni Yaqupning yénigha élip keldi; Yaqup uning
qéshigha kirip bille boldi. 24 Laban öz dédiki Zilpahni
qizi Léyahgha dédek qilip berdi. 25 Etisi shundaq
boldiki, mana aldida Léyah turatti! U Laban'gha:
— Bu zadi manga néme qilghining? Ejeba, men
Rahile üchün sanga xizmet qilmidimmu? Méni
némishqa shundaq aldiding?! — dédi. 26 Laban:
Bizning yurtimizda kichikini chongidin ilgiri yatliq
qilidighan resim-qaide yoq. 27 Emdi sen chongining
yette künlük toy murasimini ötküzüp bolghin; andin
yene ikkinchisinimu sanga béreyli; u séning manga
yene yette yil qilidighan xizmitingning heqqi bolidu,
— dédi. 28 Yaqup maqul bolup, Léyahning yette
künlük toy murasimini ötküzüp bolghanda, Laban
qizi Rahilenimu uninggha xotunluqqa berdi. 29 Laban
dédiki Bilhahni qizi Rahilege dédek qilip berdi. 30
Bu teriqide Yaqup Rahileningmu qéshigha kirdi;
u Rahileni Léyahdin ziyade yaxshi kördi. Andin
kéyin u yene yette yil Laban'gha xizmet qildi. 31
Emma Perwerdigar Léyahning etiwarlanmighanliqini
körgende, uninggha tughushni nésip qildi. Lékin
Rahile tughmas idi. 32 Léyah hamilidar bolup bir
oghul tughup: — «Perwerdigar xarlan'ghinimni kördi;
emdi érim méni yaxshi köridu» dep uning ismini
«Ruben» qoydi. 33 U yene hamilidar bolup, bir
oghul tughup: — «Perwerdigar etiwarlanmighanliqini
anglap, buni hem manga berdi» dep, uning ismini
Shiméon qoydi. 34 U yene hamilidar bolup, bir oghul
tughup: — «Emdi bu qétim érim manga baghlinidu;
chünki men uninggha üch oghul tughup berdim»
dep uning ismini Lawiy qoydi. 35 U yene hamilidar
bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim men
Perwerdigargha hemdusana oquy!» dep uning ismini
Yehuda qoydi. Andin u tughuttin toxtap qaldi.

30 Emma Rahile özining Yaqupqa bala tughup
bérelmiginini körgende, achisigha heset qilip
Yaqupqa: — Manga bala bergin; bolmisa ölimen, —
dédi. 2 Shuning bilen Yaqupning Rahilege ghezipi
kélip: — Men baliyatquning méwisini sendin ayighan
Xudaning ornidimu?! — dédi. 3 — Mana, dédikim
Bilhah bu yerde turidu; sen uning qéshigha kirgin, u
méning quchiqimgha tughsun; men u arqiliq baliliq
bolay, — dédi Rahile. 4 Shuning bilen u dédiki
Bilhahni uninggha xotun qilip berdi; Yaqup uning
qéshigha kirdi. 5 Bilhah hamilidar bolup, Yaqupqa bir
oghul tughup berdi. 6 Rahile: — «Xuda men üchün
adalet yürgüzüp peryadimni anglap, manga bir oghul
berdi», dep uning ismini Dan qoydi. 7 Rahilening
dédiki Bilhah yene hamilidar bolup, Yaqupqa ikkinchi
oghlini tughup berdi. 8 Rahile: — «Men acham bilen
besliship qattiq tutushup, yengdim» dep uning ismini
Naftali qoydi. 9 Léyah özining tughuttin toxtap
qalghanini körüp, dédiki Zilpahni Yaqupqa xotun
qilip berdi. 10 Léyahning dédiki Zilpah Yaqupqa bir
oghul tughup berdi. 11 Léyah: — «Némidégen teleylik-
he!» dep uning ismini Gad qoydi. 12 Léyahning dédiki

Zilpah Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi. 13
Léyah: «Men bextlikturmen! Chünki xotun-qizlar
méni bextlik déyishidu!» dep uning ismini Ashir
qoydi. 14 Bughday ormisi künliride Ruben chiqip
étizliqqa bardi we étizdin birqanche muhebbetgülini
térip, bularni anisi Léyahning qéshigha ekeldi.
Emdi Rahile Léyahqa: — Ötünüp qalay, oghlungning
muhebbetgülidin birnechchini manga bergin! — dédi.
15 [Léyah] uninggha jawaben: — Érimni tartiwalghining
yetmemdu? Emdi oghlumning muhebbetgülinimu
tartiwalmaqchimusen? — dédi. Rahile jawab bérip: —
Undaq bolsa u oghlungning muhebbetgülliri üchün
bügün kéche sen bilen yatsun, — dédi. 16 Yaqup
kechqurun étizdin qaytip kelginide, Léyah uning
aldigha chiqip: — Méning qéshimgha kirishing kérek;
chünki men oghlumning muhebbetgülliri bilen séni
ijarige aldim, — dédi. Shundaq déwidi, u bu kéche
uning bilen yatti. 17 Xuda Léyahning duasini anglidi;
u hamilidar bolup, Yaqupqa beshinchi oghlini tughup
berdi. 18 Shuning bilen Léyah: «Dédikimni érimge
berginimge Xuda emdi manga «ijare heqqim»ni ata
qildi» dep uning ismini Issakar qoydi. 19 Léyah yene
hamilidar bolup, Yaqupqa altinchi oghlini tughup
berdi. 20 Léyah: — «Xuda manga yaxshi toyluq ata
qildi; emdi érim méning bilen bille turidighan boldi;
chünki men uninggha alte oghul tughup berdim» dep
uning ismini Zebulun qoydi. 21 Shuningdin kéyin, u bir
qiz tughup, uning ismini Dinah qoydi. 22 Emma Xuda
Rahileni yad qilip, duasini anglap uni tughidighan
qildi, 23 U hamilidar bolup, bir oghul tughdi. U: —
«Xuda méni nomustin xalas qildi», dédi. 24 U: —
«Perwerdigar manga yene bir bala berse» dep, uning
ismini Yüsüp qoydi. 25 Rahile Yüsüpni tughqandin
kéyin Yaqup Laban'gha: — Méni öz yurtumgha,
öz wetinimge ketkili qoyghin. 26 Méning sanga
ishlep érishken ish heqqim bolghan ayallirim bilen
balilirimni manga bergin; men kétey; chünki méning
sanga ishligen japaliq xizmitim özüngge ayan, — dédi.
27 Laban uninggha jawaben: Neziringde iltipat tapqan
bolsam, ötünüp qalay, [yénimdin ketme]. Chünki men
Perwerdigarning séning sewebingdin manga beriket
berginini tonup yettim, déwidi, [Yaqup] yene: — 28
Manga alidighan heqqingni toxtatqin; men sanga
shuni bérey, dédi. 29 [Yaqup] uninggha jawab bérip:
— Men sanga qandaq xizmet qilip kelginim, méning
qolumda malliringning qandaq bolghini özüngge
ayan. 30 Chünki men kelmeste méling az idi; emdi
nahayiti zor bir top boldi. Méning qedimim qeyerge
yetse, Perwerdigar sanga beriket ata qildi. Emdi men
qachan öz ailem üchün igilik tikleymen? — dédi.
31 Shuning bilen Laban: — Men sanga néme bérey,
déwidi, Yaqup: — Sen manga héchnéme bermigin;
peqet méning shu ishimgha qoshulsangla, men yene
padangni béqip, ulardin xewer alimen. 32 Men
bügün pütkül padangni arilap, ala-chipar qoylarni,
qara-qongur paxlanlarni, shundaqla öchkilerning
ichidinmu ala-chiparlirini ayrip chiqimen. Bular
méning ish heqqim bolsun. 33 Kéyin, méning heqqimni
tekshürüp kelgen waqtingda, heqqaniy bolghinim
köz aldingda ispatlinidu; öchkiler arisida ala-chipar
bolmighanlirining hemmisi, paxlanlar arisida qara-
qongur bolmighanlirining hemmisi oghrilap kélin'gen
hésablansun, — dédi. 34 u waqitta Laban: — Maqul,
déginingdek bolsun, — dédi. 35 Shu küni [Laban] taghil
we ala-chipar tékilerni, ala-chipar chishi öchkilerni,
shundaqla az-paz aq chikimi bolghan barliq öchkilerni,
barliq qara-qongur qozilarni ayrip, öz oghullirining
qoligha tapshurup, 36 özi bilen Yaqupning otturisida
üch künlük ariliqni qoydi. Yaqup bolsa Labanning
padilirining qalghinini baqti. 37 Lékin Yaqup térek,
badam we chinar derexliridin yumran chiwiqlarni élip,
qowziqini yolluq qilip shilip, aq siziqlarni chiqardi. 38
Andin mal küyligen waqitlirida su ichkili kelgende,
u mushu shilghan chiwiqlarni padilar su ichidighan
yerlerdiki ulaqlargha malning aldigha tiklep qoyatti.
Mal bu [taghil] chiwiqlarning aldida jüpleshkendin
kéyin ular taghil we ala-chipar qozilarni tughdi. 40
Andin Yaqup bu qozilarni Labanning padisidin ayrip
chiqardi; andin u Labanning padisining yüzlirini
taghil we qongur qoylirigha qaritip jüpleshtürdi;
shundaq qilip, u öz mélini Labanning méligha
qoshmay bölek qoyup, özi üchün ayrim badilarni
qildi. 41 Saghlam küchlük mal jüpleshkinide, Yaqup
chiwiqlarni padining köz aldigha ulaqlarda qoyatti;
mallar shu chiwiqlarning yénida jüplishetti. 42 Lékin
jüplishiwatqan mal ajiz bolsa, u chiwiqlarni qoymaytti.
Bu teriqide ajizliri Laban'gha, küchlükliri Yaqupqa
tewe boldi. 43 Shundaq qilip, bu kishi nahayiti bay
bolup, malliri, dédekliri, qulliri, tögiliri we éshekliri
xéli köp boldi.

31 Emma Yaqup Labanning oghullirining: — Yaqup
atimizning pütün mal-mülkini élip ketti; uning
érishken bu döliti atimizning teelluqatidin kelgen,
déginini anglap qaldi. 2 Yaqup Labanning chirayigha

qariwidi, mana, u özige burunqidek xush péil bolmidi.
3 Bu chaghda, Perwerdigar Yaqupqa: — Sen ata-
bowiliringning zéminigha, öz uruq-tughqanliringning
qéshigha qaytip ketkin. Men séning bilen bille
bolimen, — dédi. 4 Shuning üchün Yaqup adem
ewetip, Rahile we Léyahni öz padisi turghan köklemge
chaqirip kélip 5 ulargha mundaq dédi: — Men
atanglarning chirayigha qarisam manga burunqidek
xush péil bolmidi; emma atamning Xudasi men
bilen bille bolup keldi. 6 Küchümning yétishiche
atanglargha ishlep berginim silerge ayan; 7 halbuki,
atanglar méni exmeq qilip, heqqimni on qétim
özgertti; lékin Xuda uning manga ziyan yetküzüshige
yol qoymidi. 8 Eger u: «Ala-chipar qozilar heqqing
bolidu», dése, barliq padilar ala-chipar qozilighili
turdi. U: «Taghil qozilar heqqing bolsun», dése, barliq
padilar taghil qozilighili turdi. 9 Bu teriqide Xuda
atanglarning mallirini tartiwélip, manga berdi. 10
Padilar küyligen waqitta men bir qétim chüshümde
béshimni kötürüp shuni kördumki, mana, mallarning
üstige jüplishishke étilghan qochqar-tékilerning
hemmisi taghil yaki ala-chipar idi. 11 Andin Xudaning
Perishtisi chüshümde manga: «Ey Yaqup», déwidi, men
jawab bérip: «Mana men», dédim. 12 U manga: — «Emdi
béshingni kötürüp qarighin; mana mallarning üstige
jüplishishke étilghan qochqar-tékilerning hemmisi
taghil we ala-chipardur; chünki Men Labanning sanga
qilghinining hemmisini kördüm. 13 Men Beyt-Elde
[sanga körün'gen] Tengridurmen. Sen shu yerde
tüwrükni mesihlep, Manga qesem ichting. Emdi
sen orningdin turup, bu zémindin chiqip, uruq-
tughqanliringning zéminigha yan'ghin» dédi. 14 Rahile
we Léyah uninggha jawab bérip: — Atimizning öyide
bizge tégishlik nésiwe yaki miras qalmighanmu? 15 Biz
derweqe uninggha yat adem hésablinip qalghanmu?!
U bizni sétiwetti, toyluqimiznimu pütünley yep ketti!
16 Shundaq bolghandin kéyin, Xuda Atimizdin sanga
élip bergen barliq dölet biz bilen balilirimizningkidur.
Emdi Xuda sanga néme dégen bolsa, shuni qilghin,
— dédi. 17 Shuning bilen Yaqup ornidin turup,
baliliri we ayallirini tögilerge mindurup, érishken
barliq malliri we barliq teelluqatini, yeni Padan-
Aramda tapqan teelluqatlirini élip, atisi Ishaqning
yénigha bérishqa Qanaan zéminigha qarap yol
aldi. 19 Laban bolsa qoylirini qirqighili ketkenidi;
Rahile öz atisigha tewe «öy butliri»ni oghrilap
éliwaldi. 20 Yaqup aramiy Laban'gha öz qéshidin
oghriliqche qéchip kétidighanliqini uqturmay uni
aldap qoyghanidi. 21 U bar-yoqini élip qéchip ketti; u
deryadin ötüp Giléad téghi terepke qarap yol aldi.
22 Üchinchi küni, Laban'gha Yaqupning qachqini
toghrisida xewer yetti. 23 U öz tughqanlirini élip,
yette künlük yolghiche keynidin qoghlap bérip, Giléad
téghida uninggha yétishti. 24 Lékin kéchisi Xuda
aramiy Labanning chüshige kirip uninggha: «Sen
hézi bol, Yaqupqa ya aq ya kök déme!» dédi. 25
Laban Yaqupqa yétiship barghanda, Yaqup chédirini
taghning üstige tikgenidi. Labanmu tughqanliri bilen
Giléad téghining üstide chédir tikti. 26 Laban Yaqupqa:
— Bu néme qilghining? Sen méni aldap, qizlirimni
urushta alghan oljidek élip ketting? 27 Némishqa
yoshurun qachisen, manga xewer bermey mendin
oghriliqche ketting? Manga dégen bolsang men
xushal-xuramliq bilen ghezel oqup, dap we chang
chélip, séni uzitip qoymamtim? 28 Shundaq qilip
sen manga öz oghullirim we qizlirimni söyüp uzitip
qoyush pursitinimu bermiding. Bu ishta exmeqliq
qilding. 29 Silerge ziyan-zexmet yetküzüsh qolumdin
kéletti; lékin tünügün kéche atangning Xudasi manga
söz qilip: «Hézi bol, Yaqupqa ya aq ya kök déme» dédi.
30 Xosh, sen atangning öyini tolimu séghin'ghining
üchün ketmey qoymaysen; lékin némishqa yene
méning butlirimni oghriliding? — dédi. 31 Yaqup
Laban'gha jawab bérip: — Men qorqup qachtim; chünki
séni qizlirini mendin mejburiy tartiwalamdikin,
dédim. 32 Emdi butliringgha kelsek, ular kimdin chiqsa
shu tirik qalmaydu! Qérindashlirimiz aldida mendin
qandaqla némengni tonuwalsang, uni élip ket, —
dédi. Halbuki, Yaqupning Rahilening butlarni oghrilap
kelginidin xewiri yoq idi. 33 Laban aldi bilen Yaqupning
chédirigha kirip, andin Léyahning chédiri hem ikki
dédekning chédirlirigha kirip axturup héchnéme
tapalmidi. Léyahning chédiridin chiqip, Rahilening
chédirigha kirdi. 34 Rahile bolsa öy butlirini élip,
bularni tögining chomining ichige tiqip qoyup, üstide
olturuwalghanidi. Laban pütkül chédirini axturup,
héchnéme tapalmidi. 35 Rahile atisigha: — Ey xojam,
aldingda turalmighinim üchün xapa bolmighin; chünki
men hazir ayallarning adet mezgilide turuwatimen,
— dédi. Shundaq qilip, Laban hemme yerni qoymay
axturupmu, öy butlirini tapalmidi. 36 Shuning bilen
Yaqup achchiqlap Laban bilen jédelliship ketti. Yaqup
Laban'gha: — Sen méni keynimdin munche aldirap-
ténep qoghlap kelgüdek mende néme sewenlik,

néme gunah bar? 37 Sen hemme yük-taqlirimni
axturup chiqting, öyüngning nersiliridin birer néme
tapalidingmu? Birnéme tapqan bolsang, méning
qérindashlirim bilen séning qérindashliringning
aldida uni qoyghin, ular biz ikkimizning arisida höküm
qilsun. 38 Men mushu yigirme yil qéshingda turdum;
héchqachan saghliqing we chishi öchkiliring bala
tashliwetmidi; padiliringdin qochqarliringni yéginim
yoq. 39 Boghuwétilgenlirini qéshinggha élip kelmey, bu
ziyanni özüm toldurdum; kéchisi oghrilan'ghan yaki
kündüzi oghrilan'ghan bolsun sen uni mendin tölitip
alding. 40 Méning künlirim shundaq öttiki, kündüzi
issiqtin, kéchisi soghuqtin qiynilip, uyqu közümdin
qachatti. 41 Méning künlirim mushu yigirme yilda
öyüngde turup shundaq boldi; on töt yil ikki qizing
üchün sanga xizmet qildim, alte yil padang üchün
xizmet qildim; uning üstige sen ish heqqimni on
qétim özgertting. 42 Eger atamning Xudasi, yeni
Ibrahimning Xudasi, yeni Ishaqning Qorqunchisi
Bolghanning Özi men bilen bille bolmisa idi, sen
jezmen méni quruq qol qilip qayturuwétetting. Lékin
Xuda méning tartqan jebir-japalirimni, qollirimning
musheqqitini körüp tünügün kéche sanga tenbih
berdi, — dédi. 43 Laban Yaqupqa jawab bérip: —
Bu qizlar méning qizlirim, bu oghullar méning
oghullirim, bu pada bolsa méning padam bolidu;
shundaqla köz aldingdiki hemme nerse miningkidur;
emma men bügün bu qizlirimni we ularning tughqan
oghullirini néme qilay? 44 Qéni kel, sen bilen ikkimiz
bir ehde tüzüsheyli, bu men bilen séning otturimizda
guwah bolsun, — dédi. 45 Shuning bilen Yaqup bir
tashni élip öre tiklep tüwrük qilip qoydi. 46 Andin
Yaqup qérindashlirigha: — Tash yighinglar, — déwidi,
tashlarni élip kélip döwilidi, shu yerde tash döwisining
yénida ghizalinishti. 47 Laban bu döwini «Yegar-
Sahaduta» dep atidi, Yaqup uninggha «Galéed» dep
at qoydi. 48 Laban: — Bu döwe bügün sen bilen
méning otturamda guwah bolsun, — dédi. Shunga
bu sewebtin döwining nami «Galéed» ataldi. 49 U jay
yene «Mizpah», depmu ataldi; chünki Laban yene: —
Ikkimiz bir-birimiz bilen körüshmigen waqitlarda,
Perwerdigar sen bilen méning otturamda qarawul
bolup közitip tursun. 50 Eger sen qizlirimni bozek
qilsang, yaki qizlirimning üstige bashqa xotunlarni
alsang, bashqa héch kishi qéshimizda hazir bolmighan
teqdirdimu, mana, Xuda men bilen séning arangda
guwahchidur! 51 Laban Yaqupqa yene: — Mana, bu
döwige qara, men bilen sen ikkimizning otturisida
men tiklep qoyghan bu tüwrükkimu qara; 52 kelgüside
bu döwe we bu tüwrükmu men yaman niyet bilen
bu döwidin séning teripingge ötmeslikim üchün,
séningmu niyitingni yaman qilip bu döwe we bu
tüwrüktin ötüp méning teripimge kelmesliking üchün
guwahchi bolsun. 53 Ibrahimning ilahi, Nahorning
ilahi we bu ikkisining atisining ilahliri arimizda
höküm chiqarsun, — dédi. Yaqup bolsa atisi Ishaqning
Qorqunchisi Bolghuchi bilen qesem qildi. 54 Andin
Yaqup tagh üstide bir qurbanliq sunup, qérindashlirini
özi bilen tamaqlinishqa teklip qildi. Ular hemdastixan
olturdi we kéchisi taghda qondi. 55 Etisi tang seherde
Laban ornidin turup, newriliri bilen qizlirini söyüp,
ularga bext-beriket tilep, öz öyige rawan boldi.

32 Yaqup öz yoligha kétip baratti; yolda Xudaning
perishtiliri uninggha uchridi. 2 Yaqup ularni
körüp: — Bu jay Xudaning bargahi iken! — dep, bu
jayning namini «Mahanaim» dep qoydi. 3 Andin
Yaqup Séir zéminidiki «Édom yayliqi»gha, akisi
Esawning qéshigha aldin xewerchilerni ewetip, 4
ularga jékilep: — Siler xojamgha, yeni Esawgha:
«Keminiliri Yaqup mundaq dédi: — Men Labanning
qéshida musapir bolup, ta mushu waqitqiche turdum.
5 Emdi mende kala, éshek we qoylar, qul-dédeklermu
bar; men özlirining neziride iltipat taparmenmikin
dep xojamgha xewer yetküzüshni layiq kördüm»,
denglar, — dédi. 6 Xewerchiler Yaqupning yénigha
yénip kélip: — Biz akiliri Esawning qéshigha barduq;
u töt yüz kishini élip, silining aldilirigha kéliwatidu,
— dédi. 7 Yaqup nahayiti qorqup, ghem-ghussige
chüshüp ademlirini qoy, kala we tögilirige qoshup, ikki
topqa ayridi. 8 U: — «Eger Esaw kélip bir topimizgha
hujum qilsa, yene bir top qéchip qutulup qalar» —
dep oylidi. 9 Andin Yaqup mundaq dua qildi: — I
atam Ibrahimning Xudasi we atam Ishaqning Xudasi!
Manga: «Öz zémining we uruq-tughqanliringning
qéshigha yénip ketkin, sanga yaxshiliq qilimen» dep
wede qilghan Perwerdigar! 10 — Men Séning Öz
qulunggha körsetken özgermes barliq méhribanliqing
we barliq wapadarliqing aldida héchnéme emesmen;
chünki men bu Iordan deryasidin ötkinimde yalghuz
bir hasam bar idi. Emdi men ikki top adem bolup
qaytiwatimen. 11 Ötünüp qalay, méni akam Esawning
qolidin qutquzghaysen; chünki u kélip men bilen
xotun-balilirimni öltürüwétemdikin, dep qorqimen.
12 Sen: «Men jezmen sanga zor yaxshiliq qilip, séning

neslingni déngizdiki qumdek heddi-hésabsiz köp
qilimen», dégeniding, — dédi. 13 U shu kéchisi shu
yerde qonup qaldi; andin u qol ilikidiki mallardin
élip, akisi Esawgha ikki yüz öchke, yigirme téke, ikki
yüz saghliq, yigirme qochqar, ottuz chishi tögini
taylaqliri bilen, qiriq inek, on buqa, yigirme mada
éshek, on hangga éshekni sowghat qilip teyyarlap,
16 Bularni ayrim-ayrim top qilip xizmetkarlirining
qoligha tapshurup, ulargha jékilep: — Siler mendin
burun méngip, her topning arisida ariliq qoyup
heydep ménginglar, — dédi. 17 U eng aldidiki top bilen
mangghan kishike emr qilip: — Akam Esaw sanga
uchrighanda, eger u sendin: «Kimning adimisen?
Qeyerge barisen? Aldingdiki janiwarlar kimning?»
— dep sorisa, 18 Undaqta sen jawab bérip: «Bular
keminiliri Yaqupning bolup, xojam Esawgha ewetken
sowghattur. Mana, u özimu keynimizdin kéliwatidu»
— dégin, dédi. 19 Shu teriqide u ikkinchi, üchinchi
we ulardin kéyinki padilarni heydep mangghuchi
kishilergimu oxshash emr qilip: — Esaw sizlerge
uchrighanda, silermu uninggha shundaq denglar,
andin: — Mana, keminiliri Yaqup özimu arqimizdin
kéliwatidu, — denglar, dédi; chünki u: — Men aldimda
barghan sowghat bilen uni méni kechürüm qildurup,
andin yüzini körsem, méni qobul qilarmikin, — dep
oylighanidi. 21 Shundaq qilip sowghat aldin ewetildi;
u shu kéchisi bargahda qonup qaldi. 22 U shu kéchide
qopup, ikki ayali we ikki dédiki we on bir oghlini élip,
Yabbok kéchikidin ötüp ketti. 23 U ularni éqindin
ötküzdi, shundaqla hemme teelluqinimu u qarshi
terepke ötküzdi. 24 Yaqup bolsa bu qatta yalghuz
qaldi; bir zat kélip shu yerde uning bilen tang atquche
chélishti. 25 Lékin bu zat uni yéngelmeydighanliqini
körüp, uning yotisining yiriqigha qolini tegküzüp
qoydi; shuning bilen ular chélishiwatqanda Yaqupning
yotisi qazandin chiqip ketti. 26 U zat: — Méni qoyup
bergin, chünki tang atay dep qaldi, dédi. — Sen
méni beriketlimigüche, séni qoyup bermeymen, dédi
Yaqup. 27 U uningdin: — Éting néme? dep soridi.
U: étim Yaqup, — dédi. 28 U uninggha: — Séning
éting buningdin kéyin Yaqup bolmay, belki Israil
bolidu; chünki sen Xuda bilenmu, insan bilenmu
éliship ghalib kelding, — dédi. 29 Andin Yaqup
uningdin: — Namingni manga dep bergin, déwidi,
u: — Némishqa méning namimni soraysen? — dédi
we shu yerde uninggha bext-beriket ata qildi. 30
Shuning bilen Yaqup: — Xudani yüzmu-yüz körüp,
jénim qutulup qaldi, dep u jayning namini «Peniel»
dep atidi. 31 U Penieldin ötüp mangghanda, kün
uning üstibéshini yorutti; emma u yotisi tüpeylidin
aqsap mangatti. 32 Bu sewebtin Israillar bügün'giche
yotining ügisidiki peyni yémeydu; chünki shu Zat
Yaqupning yotisining yiriqigha, yeni uning péyige
qolini tegküzüp qoyghanidi.

33 Yaqup béshini kötürüp qariwidi, mana Esaw
töt yüz kishi bilen kéliwatatti. Shuning bilen
u balilirini ayrip, Léyah, Rahile we ikki dédekke
tapshurdi; 2 u ikki dédek we ularning balilirini
hemmining aldida mangdurdi, andin Léyah bilen
uning balilirini, eng axirida Rahile bilen Yüsüpni
mangdurdi. 3 Özi bolsa ularning aldigha ötüp mangdi,
u akisining aldigha yétip barghuche yette qétim
yerge bash urup tezim qildi. 4 Esaw uning aldigha
yügürüp kélip, uni quchaqlap, boynigha gire sélip,
uni söydi; her ikkisi yighliship ketti. 5 Andin Esaw
béshini kötürüp qarap, ayallar we balilarni körüp:
— Bu sen bilen bille kelgenler kimler? — dep soridi.
Yaqup: — Bular Xuda shapaet qilip keminilirige
bergen balilardur, — dédi. 6 Andin ikki dédek we
ularning baliliri aldigha bérip, uninggha tezim qildi;
7 Andin Léyahmu uning baliliri bilen aldigha bérip,
tezim qildi, axirida Yüsüp bilen Rahile aldigha bérip,
tezim qildi. 8 Esaw: — Manga yolda uchrighan ashu
topliringda néme meqsiting bar? — déwidi, Yaqup
jawab bérip: — Bu xojamning aldida iltipat tépishim
üchündur, dédi. 9 Lékin Esaw: — Ey qérindishim,
mende yétip ashqudek bar. Séning öz nersiliring
özüngge qalsun, dédi. 10 Emma Yaqup: — Undaq
qilmighin; eger men nezerliride iltipat tapqan bolsam,
sowghitimni qolumdin qobul qilghayla; chünki silining
méni xushalliq bilen qobul qilghanlirini körüp,
didarlirini körginimde Xudaning didarini körgendek
boldum! 11 Emdi sanga keltürülgen, [Xudadin körgen]
bu beriketlirimni qobul qilghayla; chünki Xuda
manga shapaet körsetti, hemme nersilirim bar
boldi, — dep uningdin qayta-qayta ötünüwidi, u
qobul qildi. 12 Andin Esaw: — Emdi biz qozghilip
sepirimizni dawamlashturayli, men séning aldingda
mangay, dédi. 13 U uninggha jawaben: — Xojam
kördile, balilar kichik, qéshimda émidighan qoza we
mozaylar bar; eger men bularni bir künla aldirtip
qoghlap mangdursam, pütkül pada ölüp kétidu.
14 Shunga ötünimenki, xojam keminiliridin aldida
mangghach tursun; men aldimdiki mal-charwilarning

méngishigha, shundaqla balilarning méngishigha
qarap asta méngip, xojamning qéshigha Séirgha udul
baray, dédi. 15 U waqitta Esaw: — Undaq bolsa,
men özüm bilen kelgen kishilerdin birnechchini
qéshingda qoyup kétey, dédi. Lékin u jawab bérip: —
Buning néme hajiti? Peqet xojamning neziride iltipat
tapsamla shu kupaye, dédi. 16 Esaw u küni yolgha
chiqip Séirgha yénip ketti. 17 Yaqup seper qilip,
Sukkot dégen jaygha kelgende, u yerge bir öy sélip,
mallirigha lapaslarni yasidi. Shunga bu yer «Sukkot»
dep ataldi. 18 Shu teriqide Yaqup Padan-Aramdin
qaytip, Qanaan zéminidiki Shekem shehirige aman-
ésen keldi. U sheherning aldida chédir tikti. 19 Andin
u chédir tikken yerning bir qisimini Shekemning
atisi bolghan Hamorning oghulliridin bir yüz qesitige
sétiwélip, 20 Shu yerde bir qurban'gah sélip, namini
«El-Elohe-Israil» dep atidi.

34 Bir küni, Léyahning Yaqupqa tughup bergen
qizi Dinah yurtning qizliri bilen körüshkili
chiqti. 2 Shu yurtning emiri hiwiy Hamorning
oghli Shekem uni körüp qélip, uni tutuwélip, zorlap
nomusigha tegdi. 3 Emma uning köngli Yaqupning qizi
Dinahqa chüshüp, uni yaxshi körüp qaldi we uninggha
muhebbiti bilen köngül soridi. 4 Shuning bilen Shekem
atisi Hamordin: — Bu qizni manga xotunluqqa élip
bergin, dep telep qildi. 5 Yaqup [Shekemning] qizi
Dinahning ippitige tegkenlikini anglap qaldi. Uning
oghulliri malliri bilen dalalarda idi; shunga Yaqup ular
kelgüche jim turup turdi. 6 Shekemning atisi Hamor
Yaqupning aldigha uning bilen sözleshkili chiqti;
7 Yaqupning oghulliri xewerni anglapla dalalardin
qaytip kelgenidi. Bular [Shekemning] qilmaydighan
ishni qilip, Yaqupning qizining nomusigha tégip Israil
qebiliside shermendilik qilghini üchün azablinip,
intayin qattiq ghezeplendi. 8 Hamor ulargha söz
qilip: — Oghlum Shekemning köngli qizinglargha
chüshüp qaptu. Iltipat qilip uni oghlumgha xotunluqqa
bersenglar! 9 Biz bilen quda-baja bolup, qizliringlarni
bizge béringlar, bizning qizlirimiznimu siler élinglar;
10 Biz bilen bille turunglar. Mana, yer aldinglarda
turuptu; bu yerni makan qilip, soda qilip, özünglar
üchün öy-mülük élinglar, — dédi. 11 Shekem qizning
atisi bilen aka-ukilirigha: — Neziringlarda iltipat
tapsam deymen; siler néme désenglar, shuni bérey.
12 Mendin qanchilik toyluq yaki sowghat telep
qilsanglar, manga éytqiningларche bérey; peqet bu
qizni manga xotunluqqa bersenglarla bolidu, dédi. 13
Yaqupning oghulliri bolsa Shekem we atisi Hamorgha
hiyle-mikir bilen jawab berdi, chünki u singlisi
Dinahning ippitige tegkenidi; 14 ulargha: — Biz bundaq
qilalmaymiz, singlimizni xetnisiz birsige bérishke
maqul déyelmeymiz; chünki bu bizge nomus bolidu.
15 Peqet bir shertimizge könsenglarla silerge maqul
bolimiz; silerning barliq erkekliringlar xetne qilinip
bizdek bolsa, 16 Qizlirimizni silerge bérip, silerning
qizliringlarni biz élip aranglarda olturup, bir qowm
bolup qalimiz. 17 Emma bizge qulaq salmay xetne
qilinishqa unimisanglar, undaqta biz qizimizni élip
kétimiz, — dédi. 18 Ularning sözliri Hamor we oghli
Shekemning nezirige yaqti. 19 Yigit bu ishni keynige
sozmidi, chünki u Yaqupning qizigha éjil bolup
qalghanidi; u atisining öyide hemmidin etiwarliq
idi. 20 Shuning bilen Hamor oghli Shekem bilen
sheherning derwazisigha bérip, sheherning ademlirige
söz qilip: — 21 Bu ademlerning biz bilen inaq ötküsi
bar. Shunga ular mushu yurtta turup soda-sétiq
qilsun; mana, bu jayningIkki teripi ulargha yetküdek
kengridur. Biz ularning qizlirini xotunluqqa élip, öz
qizlirimizni ulargha bérimiz. 22 Lékin peqet arimizdiki
hemme erkek ular xetne qilin'ghandek xetne qilinsa,
u ademler arimizda turup biz bilen bir xelq bolushqa
maqul deydu. 23 Shu teriqide ularning mal-teelluqati,
hemme charpayliri bizningki bolmamdu? Biz peqet
ulargha maqul désekla, ular arimizda turidu, —
dédi. 24 Shuning bilen sheherning derwazisidin
kirip-chiqidighanlarning hemmisi Hamor bilen
oghli Shekemning sözige qulaq saldi. Sheherning
derwazisidin kirip-chiqadighanlarning hemmisi xetne
qilindi. 25 Emma üchinchi küni, ular téxiche aghriq
yatqinida shundaq boldiki, Yaqupning ikki oghli, yeni
Dinahning akiliri Shiméon bilen Lawiy herqaysisi öz
qilichini élip, sheher xatirjemlik ichide turghinida
bésip kirip, hemme erkekni öltürüwetti; 26 Ular
Hamor bilen oghli Shekemnimu qilichlap, Dinahni
Shekemning öyidin élip ketti. 27 Andin Yaqupning
[barliq] oghulliri: «Ular singlimizning nomusigha
tegdi» dep, öltürülgenlerning jayigha kélip, sheherni
bulap-talang qildi. 28 Ularning qoy-kala, ésheklirini,
sheherdiki hemmini, étizliqlardiki hemmini élip ketti,
29 Shundaqla ularning barliq mal-mülkini bulap-talap,
barliq xotun-balilarni esir qilip, öy ichidiki barliq
nersilernimu qoshup élip ketti. 30 Yaqup Shiméon
we Lawiyni eyiblep: — Siler méni balagha tiqip,
zémindikiler — Qanaaniylar bilen Perizziylerning

aldida sésittinglar. Bizning adimimiz az bir xelqturmiz;
ular manga qarshi chiqip yighilip hujum qilidu;
shuning bilen men we jemetim weyran bolimiz, — dédi.
31 Emma ular jawab bérip: — Ejeba, singlimizgha bir
pahishe ayalgha qilghandek muamile qilsa bolamdu?
— dédi.

35 Andin Xuda Yaqupqa: — Sen hazir Beyt-Elge
chiqip, shu yerni makan qil, özüng akang
Esawdin qéchip mangghiningda sanga körün'gen
[Men] Tengrige bir qurban'gah yasighin, — dédi.
2 Shuning bilen Yaqup öyidikiler we özi bilen
bille bolghanlarning hemmisige mundaq dédi: —
Aranglardiki yat ilah butlirini tashliwétip, özünglarni
paklap éginliringlarni yenggüshlenglar. 3 Andin qopup
Beyt-Elge chiqimiz. Men shu yerde qiyinchiliqta
qalghanda duayimni ijabet qilip, yürgen yolumda
méning bilen bille bolup kelgen Tengrige qurban'gah
salay, — dédi. 4 Shuning bilen öz qolliridiki hemme
yat ilah butlirini, shundaqla qulaqliridiki zirilerni
chiqirip Yaqupqa berdi. Yaqup bularni Shekemdiki
dub derixining tüwige kömüp qoydi. 5 Andin ular
seperge atlandi; emma etrapidiki sheherlerni Xudadin
bolghan bir wehime basqachqa, ular Yaqupning
oghullirini qoghlimidi. 6 Bu teriqide Yaqup we uning
bilen bille bolghanlarning hemmisi Qanaan zéminidiki
Luz, yeni Beyt-Elge yétip keldi. 7 U shu yerde bir
qurban'gah yasidi; akisidin qéchip mangghinida shu
yerde Xuda uninggha körün'gini üchün bu jayning
ismini «El-Beyt-El» dep atidi. 8 Riwkahning inik'anisi
Deborah bolsa shu yerde alemdin ötti. U Beyt-Elning
ayighidiki dub derixining tüwide depne qilindi. Bu
sewebtin shu derex «Yigha-Zarning dub derixi» dep
ataldi. 9 Yaqup [shu yol bilen] Padan-Aramdin yénip
kelgendin kéyin, Xuda uninggha yene bir qétim
körünüp, uninggha bext-beriket ata qildi. 10 Andin
Xuda uninggha: — Séning isming Yaquptur; emma
mundin kéyin sen Yaqup atalmay, belki naming
Israil bolidu, dep uning ismini Israil qoyup qoydi. 11
Andin Xuda yene uninggha: — Men Özüm Hemmige
Qadir Tengridurmen; sen nesillinip, köpeygin; bir
el, shundaqla bir türküm eller sendin peyda bolidu;
padishahlarmu séning pushtungdin chiqidu. 12 Men
Ibrahim we Ishaqqa bergen zéminni sanga bérimen,
shundaqla sendin kéyinki neslinggimu shu zéminni
bérimen, — dédi. 13 Andin Xuda uning bilen sözleshken
jaydin, uning yénidin yuqirigha kötürüldi. 14 Yaqup
Xuda özi bilen sözleshken jayda bir tash tüwrükni
tiklep, üstige bir sharab hediyesini tökti we zeytun
méyi quyup qoydi. 15 Yaqup Xuda özi bilen sözleshken
shu jayning namini «Beyt-El» dep atidi. 16 Andin ular
Beyt-Eldin méngip, Efratqa azghina yol qalghanda,
Rahileni tolghaq tutup kétip, qattiq tughut azabida
qaldi. 17 Emma tolghiqi qattiq éghirlashqanda, tughut
anisi uninggha: — Qorqmighin, bu qétim yene bir
oghlung bolidighan boldi — dédi. 18 Shundaq boldiki,
Rahile jéni chiqish aldida, axirqi nepisi bilen oghligha
«Ben-Oni» dep isim qoydi; emma uning atisi uni «Ben-
Yamin» dep atidi. 19 Rahile wapat boldi we Beyt-
Lehem dep atilidighan Efratning yolining boyigha
depne qilindi. 20 Yaqup uning qebrisining üstige bir
xatire téshi tiklep qoydi. Bügün'ge qeder «Rahilening
Qebre Téshi» shu yerde turmaqta. 21 Andin Israil
seperni dawamlashturup Migdal-Édirning u teripide
öz chédirini tikti. 22 Israil u zéminda turghan waqtida,
Ruben bérip öz atisining kéniziki Bilhah bilen bir
orunda yatti; Israil buni anglap qaldi. Yaqupning
on ikki oghli bar idi: — 23 Léyahdin tughulghan
oghulliri: — Yaqupning tunji oghli Ruben we Shiméon,
Lawiy, Yehuda, Issakar hem Zebulun idi. 24 Rahiledin
tughulghan oghulliri: — Yüsüp we Binyamin idi. 25
Rahilening dédiki Bilhahdin tughulghan oghulliri:
— Dan we Naftali idi. 26 Léyahning dédiki Zilpahdin
tughulghan oghulliri: — Gad bilen Ashir idi. Bular
bolsa Yaqupqa Padan-Aramda tughulghan oghulliri
idi. 27 Emdi Yaqup atisi Ishaqning qéshigha, Ibrahim
we Ishaq Musapir bolup turghan Kiriat-Arba, yeni
Hébronning yénidiki Mamrege keldi. 28 Ishaqning
körgen künliri bir yüz seksen yil boldi. 29 Ishaq tolimu
qérip, künliri toshup, nepestin toxtap wapat boldi
we öz qowmining qéshigha bérip qoshuldi. Uning
oghulliri Esaw bilen Yaqup uni depne qildi.

36 Töwendikiler Esawning ewladliridur (Esaw yene
Édom depmu atilidu): — 2 Esaw ayallirini
Qanaaniylarning qizliridin aldi, yeni hittiylardin
bolghan Élonning qizi Adah bilen hiwiylardin bolghan
Zibéonning newrisi, Anahning qizi Oholibamahni
aldi; 3 uningdin bashqa Ismailning qizi, Nébayotning
singlisi Basimatnimu alghanidi. 4 Adah Esawgha
Élifazni tughup berdi; Basimat bolsa Réuelni tughdi. 5
Oholibamah Yeush, Yaalam we Korahni tughdi; bular
Qanaan zéminida Esawgha tughulghan oghullar idi. 6
Esaw ayalliri, oghul-qizliri, öyidiki hemme kishilirini
we charpaylirini, barliq ulaghlirini, shundaqla Qanaan
zéminida tapqan barliq teelluqatlirini élip, inisi

Yaquptin ayrilip, bashqa bir yurtqa köchüp ketti.
7 Chünki her ikkisining teelluqatliri intayin köp
bolghachqa, bir yerde bille turalmaytti; musapir bolup
turghan zémin ularning mal-charwilirining köplükidin
ularni baqalmaytti. 8 Buning bilen Esaw (Esaw Édom
depmu atilidu) Séir téghigha bérip, olturaqliship qaldi.
9 Töwendikiler taghliq rayon Séirdiki Édomiylarning
ata-bowisi Esawning ewladliridur: — 10 Esawning
oghulliri: — Esawning ayali adahning oghli Élifaz;
Esawning ayali Basimatning oghli Réuel. Élifazning
oghulliri: — Téman, Omar, Zefo, Gatam we Kenaz idi.
Esawning oghli Élifazning kichik xotuni Timna idi;
u Élifazgha Amalekni tughup berdi. Yuqirilar bolsa
Esawning ayali adahning ewladliri idi. Réuelning
oghulliri: — Nahat, Zerah, Shammah we Mizzah idi;
bular Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. 14
Esawning ayali, yeni Zibéonning chong qizi, Anahning
qizi bolghan Oholibamahning oghulliri: u Esawgha
Yeush, Yaalam we Korahni tughup berdi. 15 Esawning
ewladlirining ichidin töwendiki emirler chiqqan: —
Esawning tunji oghli Élifazning oghulliridin: — emir
Téman, emir Omar, emir Zefo, emir Kénaz, 16 emir
Korah, emir Gatam we emir Amalek chiqqan. Bular
Édom zéminida Élifazning neslidin chiqqan emirler
bolup, Adahning ewladliri idi. 17 Esawning oghli
Réuelning oghulliridin emir Nahat, emir Zerah, emir
Shammah we emir Mizzahlar chiqqan; bular Édom
zéminida Réuelning neslidin chiqqan emirlerdur;
bularning hemmisi Esawning ayali Basimatning
ewladliri idi. 18 Esawning ayali Oholibamahning
oghulliridin emir Yeush, emir Yaalam we emir
Korahlar chiqqan. Bular Anahning qizi, Esawning
ayali Oholibamahning neslidin chiqqan emirler idi.
19 Bular Esawning, yeni Édomning ewladliri bolup,
[édomiylarning] emirliri idi. 20 Horiylardin bolghan
Séirning [Édom] zéminida olturghan ewladliri: —
Lotan, Shobal, Zibéon, Anah, Dishon, Ézer we Dishan
idi. Bular Séirning ewladliri bolup, Édom zéminida
Horiylarning emirliri idi. 22 Lotanning oghulliri Hori
bilen Hémam idi; Lotanning singlisi Timna idi. 23
Shobalning oghulliri: Alwan, Manahat, Ébal, Shéfo we
Onam idi. 24 Zibéonning oghulliri: — Ayah we Anah idi.
Bu Anah chölde atisi Zibéonning ésheklirini béqiwétip,
arshanglarni tépiwalghan Anahning del özi shu idi. 25
Anahning perzentliri: oghli Dishon; Anahning qizi
Oholibamah idi. 26 Dishonning oghulliri: Hemdan,
Eshban, Itran we Kéran idi. 27 Ézerning oghulliri:
Bilhan, Zaawan we Akan idi. 28 Dishanning oghulliri:
Uz we Aran idi. 29 Horiylarning özlirining emirliri:
emir Lotan, emir Shobal, emir Zibéon, emir Anah,
emir Dishon, emir Ézer we emir Dishan idi. Bular
bolsa Horiylarning Séir zéminida öz namliri boyiche
atalghan qebililerning emirliri idi. 31 Israillarning
üstige héch padishah téxi seltenet qilmasta Édom
zéminida seltenet qilghan padishahlar töwendikidek:
— 32 Béorning oghli Béla Édomda seltenet qildi;
uning shehirining ismi Dinhabah idi. 33 Béla ölgendin
kéyin, bozrahliq Zerahning oghli Yobab uning ornida
seltenet qildi. 34 Yobab ölgendin kéyin, témaniylarning
zéminidin kelgen Husham uning ornida seltenet
qildi. 35 Husham ölgendin kéyin, Bédadning oghli
Hadad uning ornida seltenet qildi. U Moabning
yaylaqlirida midiyaniylargha hujum qilip yenggenidi.
Uning shehirining ismi Awit idi. 36 Hadad ölgendin
kéyin, masrekahliq Samlah uning ornida seltenet
qildi. 37 Samlah ölgendin kéyin, «Deryaning boyidiki
Rehobot»tin kelgen Saul uning ornida seltenet qildi.
38 Saul ölgendin kéyin, Akborning oghli Baal-hanan
uning ornida seltenet qildi. 39 Akborning oghli Baal-
hanan ölgendin kéyin, Hadar uning ornida seltenet
qildi. Uning shehirining ismi Pau idi. Uning ayalining
ismi Mehétabel bolup, u Mey-Zahabning qizi bolghan
Matredning qizi idi. 40 Esawning neslidin bolghan
emirler ularning at-isimliri, jemetliri, nesebnamiliri
we turghan jayliri boyiche: emir Timna, emir Alwah,
emir Yehet, emir Oholibamah, emir Élah, emir Pinon,
emir Kénaz, emir Téman we emir Mibzar, emir
Magdiyel we emir Iramlar idi. Bular Édomiylarning
emirliri bolup, özliri igilep olturaqlashqan jaylar öz
namliri bilen atalghanidi. Mana shu teriqide Esaw
Édomiylarning ata-bowisi boldi.

37 Yaqup bolsa atisi musapir bolup turghan
yerde, yeni Qanaan zéminida olturaqlashti. 2
Töwendikiler Yaqup ewladlirining ish-izliridur. Yüsüp
yigit bolup on yette yashqa kirgen chaghlirida, akiliri
bilen bille qoylarni baqatti; u atisining kichik xotunliri
Bilhah we Zilpahning oghulliri bilen bille ishleytti.
Yüsüp atisigha ularning nachar qiliqlirini éytip
qoyatti. 3 Yüsüp Israilning qérighan waqtida tapqan
balisi bolghachqa, uni bashqa oghulliridin bekrek
yaxshi köretti. Shunga u Yüsüpke uzun yenglik ton
tiktürüp berdi. 4 Emma akiliri atisining uni özliridin
yaxshi köridighinini körüp, uninggha öch bolup
qalghanidi we uninggha chirayliq gep qilmatti. 5 Uning

üstige Yüsüp bir chüsh körgen bolup, uni akilirigha
dep bériwidi, ular uninggha téximu öch bolup ketti. 6
Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Méning körgen shu
chüshümni anglap béqinglar. 7 Mana, biz hemmimiz
étizlarda ashliqlarni baghlawatqudekmiz. Qarisam
méning önchem öre turuptidek; silerning önchenglar
bolsa méning önchemning chörisige oliship tezim
qilip turghudek! — dédi. 8 Akiliri uningdin: — Ejeba,
sen bizge padishah bolamsen? Üstimizge hökümranliq
qilamsen? — dep soridi. Uning körgen chüshliri we
gépidin akiliri uni téximu yaman kördi. 9 Kéyin u yene
bir chüsh kördi we chüshini akilirigha dep: — Mana,
men yene bir chüsh kördüm. Qarisam, quyash bilen
ay we on bir yultuz manga tezim qilip turghudek!
— dédi. 10 U bu chüshni atisi we akilirigha dep
berdi. Atisi uninggha tenbih bérip: — Bu körgining
zadi qandaq chüsh? Ejeba, men, anang we aka-
ukiliring aldinggha bérip, sanga yerge bash urup tezim
qilimizmu? — dédi. 11 Shuning bilen akiliri uninggha
heset qilghili turdi. Emma atisi shu gepni könglige
püküp qoydi. 12 Emdi Yüsüpning qérindashliri
atisining qoylirini baqqili Shekemge ketkenidi. 13 Israil
Yüsüpke: — Akiliring Shekemde pada béqiwatidighu?
Kel, men séni ularning qéshigha ewetey, déwidi,
Yüsüp: — Mana men, dédi. 14 U uninggha: — Emdi
bérip akiliring aman-ésenmu-emesmu, qoylar aman-
ésenmu-emesmu, manga xewirini élip kelgin, dep
uni Hébron jilghisidin yolgha saldi; u Shekemge
bardi. 15 Shu yerde birsi uning dalada ténep yürginini
körüp uningdin: — Néme izdewatisen, dep soridi.
16 U: — Men akilirimni izdewatimen. Ularning
padilirini qeyerde béqiwatqanliqini éytip bersingiz,
dédi. 17 U adem jawab bérip: — Ular bu yerdin kétip
qaldi, chünki men ularning: «Yürünglar, Dotan'gha
barayli» déginini anglidim, dédi. Shuning bilen
Yüsüp akilirining arqisidin bérip, ularni Dotandin
tapti. 18 Ular uni yiraqtin körüp, u téxi ularning
qéshigha kelmeyla, uni öltürüwétishni meslihetleshti.
19 Ular bir-birige: — Mana héliqi chüsh körgüchi
kéliwatidu. 20 Kélinglar, uni öltürüp mushu yerdiki
oreklerdin birige tashliwéteyli, andin: — Wehshiy
bir haywan uni yep kétiptu, deyli. Shunda, biz
uning chüshlirining néme bolidighinini körimiz! —
dédi. 21 Emma Ruben buni anglap uni ularning
qolliridin qutquzmaqchi bolup: — Uni öltürmeyli,
dédi. 22 Ruben ulargha yene: — Qan tökmenglar!
Belki uni chöldiki mushu orekke tashliwétinglar;
lékin uninggha qol tegküzmengler, dédi (emeliyette,
u uni ularning qolidin qutquzup, atisining qéshigha
qayturuwetmekchi idi). 23 Yüsüp akilirining qéshigha
yétip kelgende ular uni tutup, uning alahide tonini,
yeni kiyiklik uzun yenglik tonini salduruwélip,
orekke tashliwetti. Lékin orek quruq bolup, ichide
su yoq idi. 25 Andin ular tamaq yégili olturdi. Ular
béshini kötürüp qariwidi, mana Ismaillarning bir
karwini Giléad tereptin kéliwatatti. Tögilirige dora-
dermek, tutiya we murmekkiler artilghan bolup,
Misir terepke kétiwatatti. 26 Yehuda qérindashlirigha:
— Bizning bir tughqan qérindishimizni öltürüp,
qénini yoshurghinimizning néme paydisi bar? 27
Kélinglar, uni Ismaillargha sétiwéteyli; qandaqla
bolmisun u bizning inimiz, bir tughqan qérindishimiz;
shunga uninggha qol salmayli, déwidi, qérindashliri
buninggha qulaq saldi. 28 Midiyanliq Sodigerler shu
yerdin ötüp kétiwatqanda, ular Yüsüpni orektin tartip
chiqirip, ulargha yigirme kümüsh tenggige sétiwetti.
Bular bolsa Yüsüpni Misirgha élip ketti. 29 Ruben
orekning yénigha qaytip kélip, Yüsüpning orekte
yoqluqini körüp, kiyimlirini yirtip, 30 inilirining
qéshigha bérip: — Bala yoq turidu! Emdi men nege
baray?! — dédi. 31 Emma ular Yüsüpning tonini élip,
bir tékini boghuzlap tonni uning qénigha milep, 32
Andin uzun yenglik tonni atisining qéshigha ewetip,
uninggha: — Buni biz tépiwalduq; bu oghlungning
tonimu-emesmu, özüng körüp baqqin, dédi. 33 U
uni tonup: — Bu derweqe méning oghlumning toni
iken; bir wehshiy haywan uni yep ketken oxshaydu;
shübhisizki, Yüsüp titma-titma qiliwétiliptu! — dédi.
34 Shuning bilen Yaqup kiyimlirini yirtip, bélige böz
baghlap, nurghun künlergiche oghli üchün matem
tutti. 35 Uning hemme oghul-qizliri yénigha kélip
uninggha teselli bersimu, u tesellini qobul qilmay:
«Men tehtisaragha chüshüp oghlumning qéshigha
barghuche shundaq matem tutimen!» dédi. Yüsüpning
atisi shu péti uninggha ah-zar kötürüp matem tutti.
(Sheol h7585) 36 Emdi midiyaniylar [Yüsüpni] Misirgha
élip bérip, Pirewnning bir ghojidari, pasiban béshi
Potifargha satti.

38 U waqitlarda shundaq boldiki, Yehuda aka-
ukilirining qéshidin kétip, Hirah isimlik
Adullamliq bir kishiningkige chüshti. 2 Shu yerde
Yehuda Shua isimlik bir Qanaaniyning qizini kördi;
u uni xotunluqqa élip qéshigha kirip yatti. 3 U
hamilidar bolup bir oghul tughdi; Yehuda uninggha

«Er» dep at qoydi. 4 U yene hamilidar bolup, bir
oghul tughdi we uninggha Onan dep at qoydi. 5
Andin yene hamilidar bolup bir oghul tughdi we
uninggha Shelah dep at qoydi. U tughulghanda
Yehuda Kézibda idi. 6 Yehuda tunji oghli Erge Tamar
isimlik bir qizni élip berdi. 7 Lékin Yehudaning tunji
oghli Er Perwerdigarning neziride rezil bolghachqa,
Perwerdigar uni öltürdi. 8 Bu chaghda Yehuda
Onan'gha: — Akangning ayalining qéshigha kirip,
uni xotunluqqa élip qérindashliq burchini Ada qilip,
akang üchün nesil qaldurghin, dédi. 9 Emma Onan bu
nesilning özige tewe bolmaydighanliqini bilip, akisigha
nesil qaldurmasliq üchün her qétim akisining ayali
bilen bille bolghanda meniysini yerge aqturuwétetti.
10 Uning bu qilmishi Perwerdigarning neziride rezil
körün'gechke, unimu öltürüwetti. 11 Yehuda emdi
kélini Tamargha: — Oghlum Shelah chong bolghuche
atangning öyide tul olturup turghin, dédi. Chünki u
ichide: — Bumu akilirigha oxshash ölüp kétermikin,
dep qorqti. Shuning bilen Tamar bérip atisining öyide
turup qaldi. 12 Emdi köp künler ötüp, Shuaning
qizi, Yehudagha tegken ayal öldi. Yehuda teselli
tapqandin kéyin adullamliq dosti Hirah bilen bille
özining qoy qirqighuchilirining ehwalini bilishke
Timnahqa chiqti. 13 Tamargha: — Qéynatang qoylirini
qirqighili Timnahqa yol aldi, dégen xewer yetti. 14
Shuning bilen Tamar Shelah chong bolghan bolsimu,
men uninggha xotunluqqa élip bérilmidim, dep
qarap, tulluq kiyimini séliwétip, chümbel tartip
bedinini orap, Timnah yolining üstide Enaimgha
kirish éghizigha bérip olturdi. 15 Emdi Yehuda uni
yüzi yépiqliq halda körgende: — Bu bir pahishe ayal
oxshaydu, dep oylidi. 16 U yoldin burulup uning
yénigha bérip, öz kélini ikenlikini bilmey: — Kel,
men sen bilen bille bolay, dédi. U jawab bérip: —
Men bilen bille bolsang, manga néme bérisen? dep
soridi. 17 U uninggha: — Padamning ichidin bir
oghlaqni sanga ewetip bérey, dédi. Ayal: — Sen uni
ekélip bergüche, manga renige birer nerse béremsen?
dep soriwidi, 18 U: — Sanga némini renige bérey?
— dédi. U: — Öz möhürüng bilen uning shoynisini
we qolungdiki hasangni renige bergin, déwidi, u
bularni bérip, uning bilen birge boldi. Shuning bilen
u uningdin hamilidar bolup qaldi. 19 Andin Tamar
ornidin turup mangdi; u perenjini séliwétip, tulluq
kiyimini kiyiwaldi. 20 Yehuda: — U xotunning qolidiki
renini yandurup kelsun dep adullamliq dostining qoli
arqiliq oghlaqni ewetti, emma u uni tapalmidi. 21 U
shu jaydiki ademlerdin: — Enaimdiki yolning boyida
olturghan butperes pahishe qéni, dep sorisa, ular: —
Bu yerde héchbir butperes pahishe bolghan emes, dep
jawab berdi. 22 Buning bilen u Yehudaning qéshigha
yénip bérip: — Men uni tapalmidim; üning üstige
u jaydiki ademlermu: «Bu yerde héchbir butperes
pahishe ayal bolghan emes» déyishti, dédi. 23 Yehuda:
— Boptu, u nersilerni u élip ketse ketsun; bolmisa,
bashqilarning mesxirisige qalimiz. Némila bolmisun,
men uninggha oghlaq ewettim, lékin sen u xotunni
tapalmiding, dédi. 24 Üch ayche ötkendin kéyin birsi
Yehudagha: — Séning kélining Tamar buzuqchiliq
qildi, uning üstige zinadin hamilidar bolup qaldi,
dégen xewerni yetküzdi. Yehuda jawaben: — Uni
élip chiqinglar, köydürüwétilsun! — dédi. 25 Lékin
u élip chiqilghanda qéynatisigha xewer ewetip: —
Bu nersilerning igisi bolghan ademdin hamilidar
boldum! Emdi sen körüp baq, bu möhür, shoynisi we
hasining kimning ikenlikini étirap qilghin, dédi. 26
Yehuda bu nersilerni étirap qilip: — U manga nisbeten
heqliqtur; derweqe men uni oghlum Shelahqa élip
bermidim, dédi. Bu ishtin kéyin Yehuda uninggha
yene yéqinchiliq qilmidi. 27 Uning tughut waqti
yéqinlashti, mana qorsiqida qoshkézek bar idi. 28 U
tughqan waqtida balilardin birsi qolini chiqiriwidi,
tughut anisi derhal bir qizil yipni élip: «Bu awwal
chiqti» dep uning qoligha chigip qoydi. 29 Lékin u
qolini yene ichige tiqiwaldi, mana uning inisi chiqti.
Shuning bilen tughut anisi: «Sen qandaq qilip bösüp
chiqting!» dédi; shuning bilen uninggha «Perez»
dégen at qoyuldi. 30 Andin qoligha qizil yip chigilgen
akisi tughuldi. Uning ismi Zerah dep ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misirgha élip kélindi; uni Pirewnning
ghojidari, pasiban béshi Potifar shu yerge élip
kelgen Ismaillarning qolidin sétiwaldi. 2 Lékin
Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolghachqa, uning
ishliri onggha tartti; u misirliq xojisining öyide
turup qaldi. 3 Uning xojisi Perwerdigarning uning
bilen bille ikenlikini, shundaqla u néme ish qilsa,
Perwerdigarning uning qolida ronaq tapquzghanliqini
bayqidi. 4 Shuning bilen Yüsüp uning neziride iltipat
tépip, uning xas xizmetchisi boldi. Xojisi uni öyini
bashqurushqa qoydi we barliq teelluqatini uning
qoligha tapshurdi. 5 We shundaq boldiki, u uni öyi
we barliq teelluqatini bashqurushqa qoyghandin
tartip, Perwerdigar bu misirliqning öyini Yüsüpning

sewebidin beriketlidi; Perwerdigarning berikiti uning
pütün ailisi we barliq tériqchiliqigha keldi. 6 Shuning
bilen [Potifar] barliq ishlirini Yüsüpning qoligha
tapshurup, öz tamiqini yéyishtin bashqa héchqandaq
ish bilen kari bolmidi. Yüsüp bolsa qamiti kélishken,
xushchiray yigit idi. 7 Birnechche waqit ötkendin
kéyin shundaq boldiki, uning xojisining ayalining
Yüsüpke közi chüshüp qélip: — Men bilen yatqin! —
dédi. 8 Emma u unimay xojisining ayaligha mundaq
dédi: — Mana xojam öydiki ishlarni, shundaqla
barliq teelluqatini qolumgha tapshurdi, manga tolimu
ishinip ishlirim bilen kari bolmaydu. 9 Bu öyde mendin
chong adem yoq. Sendin bashqa u héchbir nersini
mendin ayimidi — chünki sen uning ayalidursen!
Shundaq turuqluq men qandaqmu bundaq rezillikni
qilip Xuda aldida gunahkar bolay? — dédi. 10 Gerche
her küni Yüsüpke shundaq désimu, shundaqla u uning
bilen yétip uninggha yéqinchiliq qilishni yaki uning
bilen birge turushni ret qilghan bolsimu, 11 shundaq
bir weqe boldiki, bir küni u öz ishi bilen öy ichige
kirgenidi, öydikilerdin héchqaysisi öyning ichide emes
idi; 12 bu ayal uning tonini tutuwélip: — Men bilen
yatqin! dédi. U tonini uning qoligha tashlap qoyup,
yügürgen péti qéchip tashqirigha chiqip ketti. 13 Ayal
Yüsüpning tonini öz qoligha tashlap qéchip chiqip
ketkinini körüp, 14 öyidiki xizmetchilirini chaqirip
ulargha: — Qaranglar, érim bizge haqaret keltürsun
dep bir ibraniy ademni élip keptu! Bu adem yénimgha
kirip: «Sen bilen yatay» déwidi, qattiq warqiridim!
15 U méning qattiq warqirighinimni anglap, tonini
yénimgha tashlap, tashqirigha qéchip ketti, dédi. 16
Shuning bilen xojisi öyige yénip kelgüche u Yüsüpning
tonini yénida saqlap qoydi. 17 Andin u érigimu shu
gepni qilip: — Sen élip kelgen héliqi ibraniy qul
manga haqaret qilishqa qéshimgha kirdi. 18 Lékin men
qattiq warqirap-jarqirdim, u tonini qéshimda tashlap,
tashqirigha qéchip ketti, — dédi. 19 Uning xojisi
ayalining: — Séning qulung méni undaq-mundaq
qildi, dégen geplirini anglap ghezipi ottek tutashti.
20 Shuning bilen Yüsüpning xojisi uni tutup orda
munarliq zindan'gha qamap qoydi. Shu yerge peqet
padishahning mehbusliri solinatti. Buning bilen u
shu yerde solaqta yétip qaldi. 21 Lékin Perwerdigar
Yüsüp bilen bille bolup, uninggha shapaet körsitip,
uni zindan bégining neziride iltipat tapturdi. 22
Shuning bilen zindan bégi gundixanida yatqan hemme
mehbuslarni Yüsüpning qoligha tapshurdi. Shu yerde
qilinidighan herqandaq ish uning qoli bilen bolatti. 23
Zindan bégi Yüsüpning qolidiki héchqandaq ishtin
ghem qilmatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille
bolup, u herném qilsa Perwerdigar uni ongushluq
qilatti.

40 Bu ishlardin kéyin Misir padishahining saqiysi
we bash nawiyi Misir padishahining zitigha tégip
gunahkar bolup qaldi. 2 Shuning bilen Pirewn uning bu
ikki mensepdarigha, yeni bash saqiy we bash nawaygha
ghezeplinip, 3 ularni pasiban béshining sariyigha,
Yüsüp solaqliq munarliq zindan'gha solap qoydi.
4 Pasiban béshi Yüsüpni ularning xizmitide bolup
ularni kütüshke teyinlidi. Ular solaqta birnechche
kün yétip qaldi. 5 Ular ikkisi — Misir padishahining
saqiysi we nawiyi gundixanida solaqliq turghan bir
kéchide chüsh kördi. Herbirining chüshining özige
xas tebiri bar idi. 6 Etisi etigende, Yüsüp ularning
qéshigha kiriwidi, ularning ghemkin olturghinini
kördi; 7 shunga u özi bilen bille xojisining sariyida
solaqliq yatqan Pirewnning bu ikki mensepdaridin: —
Némishqa chirayinglar bügün shunche solghun? —
dep soridi. 8 Ular uninggha jawab bérip: — Ikkimiz bir
chüsh körduq; emma chüshimizning tebirini yéship
béridighan kishi yoq, dédi. Yüsüp ulargha: — Chüshke
tebir bérish Xudadin bolidu emesmu? Chüshünglarni
manga éytip béringlar, — dédi. 9 Buning bilen bash
saqiy Yüsüpke chüshini éytip: — Chüshümde aldimda
bir üzüm téli turghudek; 10 bu üzüm télining üch
shéxi bar iken. U bix urup chécheklep, saplirida uzum
piship kétiptudek; 11 Pirewnning qedehi qolumda
iken; men üzümlerni élip Pirewnning qedehige siqip,
qedehni uning qoligha sunuptimen, dédi. 12 Yüsüp
uninggha jawaben: Chüshning tebiri shudurki, bu
üch shax üch künni körsitidu. 13 Üch kün ichide
Pirewn qeddingni ruslitip, séni mensipingge qaytidin
teyinleydu. Buning bilen sen burun uninggha saqiy
bolghandek Pirewnning qedehini uning qoligha
sunidighan bolisen. 14 Lékin ishliring ongushluq
bolghanda méni yadinggha yetküzüp, manga shapaet
körsitip Pirewnning aldida méning toghramda gep
qilip, méni bu öydin chiqartqaysen. 15 Chünki men
heqiqeten ibraniylarning zéminidin naheq tutup élip
kélindim; bu yerdimu méni zindan'gha salghudek
bir ish qilmidim, — dédi. 16 Bash naway Yüsüpning
shundaq yaxshi tebir berginini körüp uninggha
mundaq dédi: — Menmu özümni chüshümde kördüm;
mana, béshimda aq nan bar üch séwet bar iken. 17 Eng

üstünki séwette nawaylar Pirewn'ge pishurghan herxil
nazunémetler bar iken; lékin qushlar béshimdiki
u séwettiki nersilerni yep kétiptudek, — dédi. 18
Yüsüp jawaben: — Chüshning tebiri shudurki: — Bu
üch séwet üch künni körsitidu. 19 Üch kün ichide
Pirewn séning béshingni késip, jesitingni derexke
asidiken. Shuning bilen ucharqanatlar kélip göshüngni
yeydiken, — dédi. 20 Üchinchi küni shundaq boldiki,
Pirewnning tughulghan küni bolghachqa, u hemme
xizmetkarliri üchün bir ziyapet qilip berdi, shundaqla
derweqe xizmetkarlirining arisida bash saqiyning
béshini kötürdi we bash nawayning béshini aldi; 21 u
bash saqiyni qaytidin öz mensipige teyinlidi; shuning
bilen u Pirewnning qedehini uning qoligha qaytidin
sunidighan boldi. 22 Lékin bash nawayni bolsa Yüsüp
ularghа tebir bergendek ésiwetti. 23 Emma bash saqiy
Yüsüpni héch eslimey, eksiche uni untup qaldi.

41 Toptoghra ikki yil ötüp, Pirewn bir chüsh kördi.
Chüshide u [Nil] deryasining boyida turghudek.
2 Hem chirayliq hem sémiz yette tuyaq inek deryadin
chiqip, qumushluqta otlaptudek. 3 Andin yene yette
tuyaq inek deryadin chiqiptu; ular set hem oruq
bolup, aldinqi ineklerning yénida, deryaning boyida
turuptu. 4 Bu set hem oruq inekler u yette chirayliq
hem sémiz ineklerni yewétiptu. Shu waqitta Pirewn
oyghinip kétiptu. 5 U yene uxlap, ikkinchi qétim
chüsh kördi: — Mana, bir tüp bughday shéxidin toq
we chirayliq yette bashaq chiqiptu. 6 Ulardin kéyin
yene yette bashaq chiqiptu; ular hem oruq we puchek
bolup, sherq shamilida soliship qalghanidi. 7 Bu oruq
bashaqlar u yette sémiz, toq bashaqni yutup kétiptu.
Andin Pirewn oyghinip kétiptu, bu uning chüshi iken.
8 Etisi uning köngli nahayiti biaram bolup, Misirdiki
hemme palchi-jadugerler bilen barliq danishmenlerni
chaqirtip keldi. Pirewn öz chüshini ularghа éytip
berdi; lékin héchkim Pirewn'ge chüshlerning tebirini
dep bérelmidi. 9 U chaghda bash saqiy Pirewn'ge: —
Bügün méning ötküzgen xataliqlirim ésimge keldi.
10 Burun Pirewn janabliri qullirigha, yeni péqir we
bash nawaygha achchiqlinip, bizni pasiban béshining
sariyida solaqqa tashlighanidila; 11 Shu chaghlarda
herbirimiz bir kéchide birdin chüsh körduq; her
qaysimiz körgen chüshning tebiri bashqa-bashqa
idi. 12 Shu yerde biz bilen bille pasiban béshining
quli bolghan bir ibraniy yigit bar idi. Uninggha
chüshlirimizni éytiwiduq, u bizge chüshlirimizning
tebirini bayan qildi; u herbirimizning körgen chüshige
qarap tebir bergenidi. 13 Shundaq boldiki, ishlar
del uning bergen tebiride déyilgendek yüz berdi;
janabliri péqirni öz mensipimge qaytidin teyinlidile,
bash nawayni dargha astila, — dédi. 14 Shuning bilen
Pirewn adem ewetip, Yüsüpni chaqirdi; ular derhal uni
zindandin chiqardi. Yüsüp burut-saqilini chüshürüp,
kiyimlirini yenggüshlep, Pirewnning aldigha kirdi. 15
Pirewn Yüsüpke: — Men bir chüsh kördüm, emma
uning tebirini éytip béreleydighan héchkim chiqmidi.
Anglisam, sen chüshke tebir béreleydikensen, —
dédi. 16 Yüsüp Pirewn'ge jawab bérip: — Tebir bérish
özümdin emes; lékin Xuda Pirewn'ge xatirjemlik
béridighan bir jawab béridu, — dédi. 17 Pirewn
Yüsüpke: — Chüshümde men deryaning qirghiqida
turuptimen. 18 Qarisam, deryadin hem sémiz hem
chirayliq yette tuyaq inek chiqip qumushluqta otlaptu.
19 Andin ulardin kéyin ajiz, tolimu set hem oruq yette
tuyaq inek chiqiptu. Men Misir zéminida shundaq
set ineklerni körgen emesmen. 20 Bu oruq, eski
inekler bolsa awwalqi yette sémiz inekni yewétiptu.
21 Ularni yewetken bolsimu, qorsiqigha bir némining
kirgenliki héch ayan bolmaptu, ularning körünüshi
belki burunqidek set imish. Andin men oyghinip
kettim. 22 Andin yene bir chüsh kördum, mana bir
shaxtin yette hem toq hem chirayliq bashaq chiqiptu.
23 Andin yene yette puchek, oruq bashaq chiqiptu;
ular sherq shamili bilen soliship qurup kétiptu. 24 Bu
oruq bashaqlar yette chirayliq bashaqni yep kétiptu.
Men bu ishni palchi-jadugerlerge dep bersem, manga
tebirini éytip béridighan héch kishi chiqmidi, dédi. 25
Yüsüp Pirewn'ge: — [Janabliri] Pirewnning chüshliri
bir menididur. Xuda Özi qilmaqchi bolghan ishlirini
Pirewn'ge aldin bildürdi. 26 Bu yette yaxshi inek
yette yilni körsitidu; yette yaxshi bashaqmu yette
yilni körsitidu. Bu chüshler oxshash bir chüshtur.
27 Ulardin kéyin chiqqan yette oruq, yaman set
inek yette yilni körsitidu; sherq shamili bilen
soliship qalghan yette quruq bashaqmu shundaq
bolup, acharchiliq bolidighan yette yildur. 28 Men
Pirewn'ge deydighan sözüm shuki, Xuda yéqinda
qilmaqchi bolghan ishni Pirewn'ge ayan qildi. 29 Mana,
pütkül Misir zéminida yette yilghiche memurchiliq
bolidu; 30 andin yette yilghiche acharchiliq bolidu;
shuning bilen Misir zéminida pütkül memurchiliqni
unutquzidighan acharchiliq zéminni weyran qilidu.
31 Kélidighan acharchiliqning sewebidin zéminda
bolghan memurchiliq kishilerning ésidin kötürülüp

kétidu; chünki acharchiliq tolimu éghir bolidu. 32
Lékin chüshning yandurulup, Pirewn'ge ikki qétim
körün'ginining ehmiyiti shuki, bu ish Xuda teripidin
békitilgen bolup, Xuda uni pat arida emelge ashuridu.
33 Emdi Pirewn özi üchün pem-parasetlik hem dana
bir kishini tépip, Misir zéminigha qoysun. 34 Pirewn
shundaq qilsunki, memurchiliq bolghan yette yilda
Misir zéminidin chiqqan ashliqning beshtin birini
toplanglar dep zémin'gha nazaretchilerni teyinlisun.
35 Bular shu kélidighan toqchiliq yillirida barliq
ashliqni toplap, sheher-sheherlerde yémeklik bolsun
dep bughday-qonaqlarni Pirewnning qol astigha jem
qilip saqlitip qoysun. 36 [Yighilghan] shu ashliqlar
Misir zéminida bolidighan yette yilliq acharchiliqqa
taqabil turush üchün saqlansun; shu teriqide zémin
acharchiliqtin halak bolmaydu, — dédi. 37 Bu söz
Pirewn we uning xizmetkarlirining nezirige taza
yaqti. 38 Shuning bilen Pirewn xizmetkarlirigha: —
Bu kishidek, ichide Xudaning rohi bar yene birsini
tapalamduq?! — dédi. 39 Pirewn Yüsüpke: — Xuda
sanga buning hemmisini ayan qilghaniken, sendek
pemlik hem dana héchkim chiqmaydu. 40 Sen emdi
méning öyümni bashqurushqa békitilding, barliq
xelqim séning aghzinggha qarap özlirini tertipke
tizsun. Peqet texttila men sendin üstün turimen, —
dédi. 41 Axirida Pirewn Yüsüpke: — Mana, men séni
pütkül Misir zéminining üstige teyinlidim, — dédi.
42 Buning bilen, Pirewn öz qolidin möhür üzükini
chiqirip, Yüsüpning qoligha saldi; uninggha nepis
kanap rexttin tikilgen libasni kiygüzüp, boynigha
bir altun zenjir ésip qoydi. 43 Uni özining ikkinchi
shahane harwisigha olturghuzup, uning aldida: «Tiz
pükünglar!» — dep jar saldurdi. Shundaq qilip, Pirewn
uni pütkül Misir zéminigha tiklep qoydi. 44 Andin
Pirewn Yüsüpke yene: — Men dégen Pirewndurmen;
pütkül Misir zéminida sensiz héchkim qol-putini
midirlatmisun! — dédi. 45 Pirewn Yüsüpke Zafinat-
Paaniyah dégen namni berdi we on shehiridiki kahin
Potifirahning qizi Asinatni uninggha xotunluqqa élip
berdi. Shundaq qilip Yüsüp pütkül Misir zéminini
bashqurush üchün chörgileshke chiqti. Yüsüp Misir
padishahi Pirewnning xizmitide bolushqa békitilgende
ottuz yashta idi; u Pirewnning aldidin chiqip, Misir
zéminining herqaysi jaylirini közdin kechürdi. 47
Memurchiliq bolghan yette yil ichide zéminning hosuli
döwe-döwe boldi. 48 Yette yilda u Misir zéminidin
chiqqan ashliqni yighip, sheher-sheherge toplidi;
herqaysi sheherning etrapidiki étizliqning ashliqini u
shu sheherning özige jughlap qoydi. 49 Shu teriqide
Yüsüp déngizdiki qumdek nahayiti köp ashliq toplidi;
ashliq heddi-hésabsiz bolghachqa, ular hésablashni
toxtatti. 50 Acharchiliq yilliri yétip kélishtin burun
Yüsüpke ikki oghul töreldi. Bularni Ondiki kahin
Potiferahning qizi Asinat uninggha tughup berdi. 51
Yüsüp: «Xuda pütün japa-musheqqitim we atamning
pütün ailisini könglümdin kötürüwetti» dep tunji
oghligha Manasseh dep at qoydi; 52 andin: «Men
azab-oqubet chekken yurtta Xuda méni méwilik
qildi» dep ikkinchisige Efraim dep at qoydi. 53 Misir
zéminida memurchiliq bolghan yette yil ayaghlashti.
54 Andin Yüsüpning éytqinidek acharchiliqning yette
yili bashlandi. U chaghlarda bashqa barliq yurtlardimu
acharchiliq boldi; lékin Misir zéminidiki her yerlerde
nan bar idi. 55 Acharchiliq pütkül Misir zéminni
basqanda, xelq ashliq sorap Pirewn'ge peryad qildi.
Pirewn misirliqlarning hemmisige: — Yüsüpning
qéshigha bérip, u silerge néme dése, shuni qilinglar,
— dédi. 56 Acharchiliq pütkül yer yüzini bésip ketti.
Yüsüp her yerdiki ambarlarni échip, misirliqlargha
ashliq satatti; acharchiliq Misir zéminida intayin éghir
bolghili turdi. 57 Acharchiliq pütkül yer yüzini basqan
bolghachqa, barliq yurtlardiki xelqmu ashliq alghili
Misirgha Yüsüpning qéshigha kéletti.

42 Emdi Yaqup Misirda ashliq barliqini bilginide
oghullirigha: — Némishqa bir-biringlargha
qariship turisiler? — dédi. 2 Andin yene: — Manga
qaranglar, anglishimche Misirda ashliq bar iken.
U yerge bérip, andin shu yerdin bizge ashliq
élip kélinglar; buning bilen ölüp ketmey, tirik
qalimiz, — dédi. 3 Buning bilen Yüsüpning on
akisi ashliq sétiwalghili Misirgha yolgha chiqti. 4
Lékin Yaqup Yüsüpning inisi Binyaminning birer
yamanliqqa uchrap qélishidin qorqup uni akiliri bilen
bille ewetmidi. 5 Shuningdek acharchiliq Qanaan
zéminidimu yüz bergechke, Israilning oghulliri ashliq
alghili kelgenler arisida bar idi. 6 Yüsüp zéminning
waliysi bolup, yurtning barliq xelqige ashliq sétip
bergüchi shu idi. Yüsüpning akiliri kélip uning
aldida yüzlirini yerge tegküzüp tezim qildi. 7 Yüsüp
akilirini körüpla ularni tonudi; lékin u tonushluq
bermey, ulargha qopal teleppuzda gep qilip: —
Qeyerdin keldinglar, dep soridi. Ular jawaben: —
Qanaan zéminidin ashliq alghili kelduq, — dédi. 8
Yüsüp akilirini tonughan bolsimu, lékin ular uni

tonumidi. 9 Yüsüp emdi ular toghrisida körgen
chüshlirini ésige élip, ularghа: — Siler jasus, bu
elning mudapiesiz jaylirini közetkili keldinglar, —
dédi. 10 Emma ular uninggha jawab bérip: — Ey
xojam, undaq emes! Belki keminiliri ashliq sétiwalghili
keldi! 11 Biz hemmimiz bir ademning oghulliri,
semimiy ademlermiz. Keminiliri jasus emes! — dédi.
12 U ularghа yene: — Undaq emes! Belki zéminning
mudapiesiz jaylirini körgili keldinglar, — dédi. 13 Ular
jawab bérip: — Keminiliri eslide on ikki qérindash
iduq; biz hemmimiz Qanaan zéminidiki bir ademning
oghulliridurmiz; lékin kenji inimiz atimizning qéshida
qélip qaldi; yene bir inimiz yoqap ketti, — dédi.
14 Emma Yüsüp ularghа yene: — Mana men del
silerge éytqinimdek, jasus ikensiler! 15 Pirewnning
hayati bilen qesem qilimenki, kichik ininglar bu yerge
kelmigüche siler bu yerdin chiqip kételmeysiler;
siler shuning bilen sinilisiler. 16 Ininglarni élip
kelgili biringlarni ewetinglar, qalghanliringlar bolsa
solap qoyulisiler. Buning bilen éytqininglarning
rast-yalghanliqi ispatlinidu; bolmisa, Pirewnning
hayati bilen qesem qilimenki, siler jezmen jasus!
— dédi. 17 Shuning bilen u ularni üch kün'giche
solap qoydi. 18 Üchinchi küni Yüsüp ularghа mundaq
dédi: — Men Xudadin qorqidighan ademmen; tirik
qélishinglar üchün mushu ishni qilinglar: — 19 Eger
semimiy ademler bolsanglar, qérindashliringlardin
biri siler solan'ghan gundixanida solaqliq turiwersun,
qalghininglar acharchiliqta qalghan ailenglar üchün
ashliq élip kétinglar; 20 Andin kichik ininglarni
qéshimgha élip kélinglar. Shuning bilen sözliringlar
ispatlansa, ölmeysiler!, — dédi. Ular shundaq
qilidighan boldi. 21 Andin ular özara: — Berheq,
biz inimizgha qilghan ishimiz bilen gunahkar bolup
qalduq; u bizge yalwursimu uning azabini körüp
turup uninggha qulaq salmiduq. Shuning üchün bu
azab-oqubet béshimizgha chüshti, — déyishti. 22
Ruben ularghа jawaben: — Men silerge: baligha zulum
qilmanglar, dégen emesmidim? Lékin unimidinglar.
Mana emdi uning qan qerzi bizdin soriliwatidu, —
dédi. 23 Emma Yüsüp ular bilen terjiman arqiliq
sözleshkechke, ular Yüsüpning öz geplirini uqup
turuwatqinini bilmidi. 24 U ulardin özini chetke
élip, yighlap ketti. Andin ularning qéshigha yénip
kélip, ularghа yene söz qilip, ularning arisidin
Shiméonni tutup, ularning köz aldida baghlidi. 25
Andin Yüsüp emr chüshürüp, ularning tagharlirigha
ashliq toldurup, her birsining pulini qayturup
taghirigha sélip qoyup, seper hazirliqlirimu bérilsun
dep buyruwidi, ularghа shundaq qilindi. 26 Shuning
bilen akiliri ésheklirige ashliqlirini artip, shu yerdin
ketti. 27 Emma ötengge kelgende ulardin biri
éshikige yem bergili taghirini échiwidi, mana, öz puli
tagharning aghzida turatti. 28 U qérindashlirigha: —
Méning pulumni qayturuwétiptu. Mana u taghirimda
turidu, dédi. Buni anglap ularning yüriki su bolup,
titriship bir-birige: — Bu Xudaning bizge zadi néme
qilghinidu? — déyishti. 29 Ular Qanaan zéminigha,
atisi Yaqupning qéshigha kélip, béshidin ötken hemme
weqelerni uninggha sözlep bérip: 30 — héliqi kishi,
yeni shu zéminning xojisi bizge qopal gep qildi, bizge
zéminni paylighuchi jasustek muamile qildi; 31 emdi
biz uninggha: «Biz bolsaq semimiy ademlermiz, jasus
emesmiz. 32 Biz bir atidin bolghan oghullar bolup, on
ikki aka-uka iduq; biri yoqap ketti, kichik inimiz hazir
Qanaan zéminida atimizning yénida qaldi» dések, 33
Héliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizge mundaq
dédi: «Méning silerning semimiy ikenlikinglarni
bilishim üchün, qérindashliringlarning birini méning
yénimda qaldurup qoyup, ach qalghan ailenglar
üchün ashliq élip kétinglar; 34 andin kichik ininglarni
qéshimgha élip kélinglar; shundaq qilsanglar, silerning
jasus emes, belki semimiy ademler ikenlikinglarni
bileleymen. Andin qérindishinglarni silerge qayturup
bérimen we siler zéminda soda-sétiq qilsanglar bolidu»
— dédi. 35 Emma shundaq boldiki, ular tagharlirini
tökkende, mana herbirining puldini öz tagharlirida
turatti! Ular we atisi özlirining chigiklik pullirini
körgende, qorqup qélishti. 36 Atisi Yaqup ularghа: —
Méni oghlumdin juda qildinglar! Yüsüp yoq boldi,
Shiméonmu yoq, emdi Binyaminnimu élip ketmekchi
boluwatisiler! Mana bu ishlarning hemmisi méning
béshimghila keldi! — dédi. 37 Ruben atisigha: — Eger
men Binyaminni qéshinggha qayturup élip kelmisem,
méning ikki oghlumni öltürüwetkin; uni méning
qolumgha tapshurghin; men uni qéshinggha yandurup
élip kélimen, — dédi. 38 Lékin Yaqup jawab bérip: —
Oghlum siler bilen bille u yerge chüshmeydu; chünki
uning akisi ölüp kétip, u özi yalghuz qaldi. Mubada
yolda kétiwatqanda uninggha birer kélishmeslik kelse,
siler mendek bir aq chachliq ademni derd-elem bilen
textisaragha chüshüriwétisiler, — dédi. **(Sheol h7585)**

43 Acharchiliq zéminni intayin éghir basqanidi. 2 Bu
sewebtin ular Misirdin élip kelgen ashliqni yep

tügetkende, atisi ularغha: — Yene bérip bizge azghina
ashliq élip kélinglar, — dédi. 3 Lékin Yehuda uninggha
jawaben: — Héliqi kishi bizni qattiq agahlandurup:
«Ininglar siler bilen bille kelmise, yüzümni körimen
dep xiyal qilmanglar» dégen. 4 Eger inimizni biz
bilen bille ewetseng, biz bérip sanga ashliq élip
kélimiz. 5 Emma ewetishke unimisang, biz barmaymiz;
chünki héliqi kishi bizge: «Ininglar siler bilen bille
kelmise, yüzümni körimen dep xiyal qilmanglar»
dégen, — dédi. 6 Israil ularغha: — Siler némishqa
manga shunche yamanliq qilip u kishige: «Yene bir
inimizmu bar» dédinglar, — dédi. 7 Ular jawaben: — U
kishi bizning we ailimizning ehwalini sürüshtürüp
kochilap: «Atanglar téxi Hayatmu? Yene bir ininglar
barmu?» — dep soridi. Biz uning shu soaligha
yarisha jawab berduq. Uning bizge: «Ininglarni élip
kélinglar» deydighinini nedin bileyli? — dédi. 8
Yehuda atisi Israilغha: — Balini men bilen ewetkin;
biz derhal qozghilip yolغha chiqayli; shundaqta biz
we sen, bizler hem balilirimiz ölmey, tirik qalimiz.
9 Men uninggha képil bolimen; sen uning üchün
méning méningdin hésab alisen; eger men uni séning
qéshinggha aman-ésen yandurup kélip, yüzüngning
aldida turghuzmisam, pütkül ömrümde aldingda
gunahkar bolay. 10 Chünki hayal bolmighan bolsaq,
bu chaghqiche ikki qétim bérip kélettuq, — dédi. 11
Ularning atisi Israil ularغha: — Undaq bolsa, mundaq
qilinglar: — U kishige qacha-quchanglarغha zémindiki
eng ésil méwilerdin sowghat alghach béringlar:
yene azghina tutiya, azraq hesel, dora-dermanlar,
murmekki, piste we badamlarni alghach béringlar. 12
Qolunglarda ikki hesse pul élip, tagharliringlarning
aghzidiki özünglarغha yandurulghan pulnimu alghach
béringlar. Éhtimal, bu ishta sewenlik körülgen bolushi
mumkin. 13 Ininglarnimu bille élip, qozghilip u
kishining yénigha yene béringlar. 14 Hemmige
Qadir Tengri Özi silerni u kishining aldida rehimge
érishtürgey. Buning bilen u silerning shu yerdiki
qérindishinglarni we Binyaminni qoyup bérip, silerge
qoshup qoyarmikin; özüm nawada balilirimdin juda
bolsam bolay! — dédi. 15 Shuning bilen bu ademler
shu sowghatni élip, qollirigha ikki hesse pulni
tutup, Binyaminni élip qozghilip, Misirغha bérip
Yüsüpning aldida hazir boldi. 16 Yüsüp Binyaminni
ular bilen bille körginide, öz öyini bashquridighan
ghojidarigha buyrup: — Bu ademlerni öyümge bashlap
kirip, mal soyup taam teyyar qilghin; chünki bu
kishiler chüshlük ghizani men bilen yeydu, —
dédi. 17 U kishi Yüsüpning buyrughinidek qilip,
ademlerni Yüsüpning öyige bashlap kirdi. 18 Ular bolsa
Yüsüpning öyige bashlap kélin'ginidin qorqushup:
— Aldinqi qétim tagharlirimizغha yandurulghan
pulning sewebidin biz uning öyige élip kélinduq;
uning meqsiti bizge hujum qilip, üstimizdin bésip
qul qilip, ésheklirimizni tartiwélish oxshaydu, —
déyishti. 19 Ular Yüsüpning öyini bashquridighan
ghojidarning yénigha kélip, öyning ishikining tüwide
uninggha: — 20 Ey xojam, biz heqiqeten eslide
mushu yerge ashliq alghili kelgeniduq; 21 Shundaq
boldiki, biz ötengge kélip öz tagharlirimizni achsaq,
mana herbirimizning puli, eyni éghirliqi boyiche
tagharlirimizning aghzida turuptu; shunga biz buni
yandurup qolimizda alghach kelduq. 22 Ashliq
alghili qolimizda bashqa pulmu élip kelduq; emma
tagharlirimizغha pulni kimning sélip qoyghanliqini
bilmiduq, — dédi. 23 U ularغha: — Xatirjem bolunglar,
qorqmanglar. Silerning Xudayinglar, atanglarning
Xudasi tagharliringlarda silerge bayliq ata qilghan
oxshaydu; silerning pulunglarni alliqachan tapshurup
aldim, — dédi. Andin u Shiméonni ularning qéshigha
élip chiqti. 24 U kishi ularni Yüsüpning öyige bashlap
kirip, ularning putlirini yuyushigha su ekirip bérip,
andin ésheklirige yem berdi. 25 Ular Yüsüpning
chüshte kélishige ülgürtüp sowghatni teyyarlap qoydi;
chünki ular özlirining shu yerde ghiza yeydighinini
anglighanidi. 26 Yüsüp öyge kelgende ular qolliridiki
sowghatni öyge uning aldigha élip kirip, béshini
yerge tegküzüp uninggha tezim qildi. 27 U ulardin
hal sorap, andin: — Siler gépini qilghan qéri atanglar
salametmu? U hayatmu? — dédi. 28 Ular jawab bérip:
— Silining qulliri bizning atimiz salamet turuwatidu,
u téxi hayattur, — dep uning aldida égilip tezim qildi.
29 Yüsüp béshini kötürüp, öz inisi Binyaminni körüp:
— Siler manga gépini qilghan kichik ininglar shumu?
— dep sorap: — Ey oghlum, Xuda sanga shapaet
körsetkey! — dédi. 30 Yüsüpning öz inisigha bolghan
séghinish oti qattiq küchiyip, yighliwalghudek xaliy
jay izdep, aldirap ichkiriki öyge kirip taza bir
yighliwaldi. 31 Andin yüzini yuyup chiqip, özini
bésiwélip: — Taamlarni qoyunglar, — dep buyrudi.
32 Xizmetkarlar Yüsüpke ayrim, ularغha ayrim we
Yüsüp bilen bille tamaqqa kelgen misirliqlarغhimu
ayrim tamaq qoydi; chünki misirliqlar ibraniylar
bilen bir dastixanda tamaq yéyishni yirginchlik dep

qarap, ular bilen bille tamaq yémeytti. 33 Yüsüpning
qérindashliri uning udulida, herbiri chong-kichik
tertipi boyiche olturghuzuldi; chongi chongluqigha
yarisha, kichiki kichiklikige yarisha olturghuzuldi;
ular bir-birige qarap heyran qélishti. 34 Yüsüp aldidiki
dastixandiki tamaqlardin ularغha bölüp berdi. Emma
Binyamin'gha bergini bashqilarningkige qarighanda
besh hesse köp idi. Ular sharab ichip, uning bilen
xush keyp qilishti.

44 Andin u öz öyini bashquridighan ghojidarigha
buyrup: — Bu kishilerning tagharlirini élip
kötüreligüdek ashliq qachilap, herbirining pulini
taghirining aghzigha sélip qoyghin; 2 andin méning
jamimni, yeni kümüsh jamni ashliqning puli bilen bille
eng kichikining taghirining aghzigha sélip qoyghin,
— dédi. U adem Yüsüpning déginidek qildi. 3 Etisi
tang yorighanda, ular éshekliri bilen bille yolgha
sélip qoyuldi. 4 Lékin ular sheherdin chiqip anche
uzun mangmayla, Yüsüp ghojidarigha: — Ornungdin
tur, bu ademlerning keynidin qoghlighin; ularغha
yétishkiningde ularغha: «Némishqa yaxshiliqqa
yamanliq qayturdunglar? 5 Xojam shu [jamda] sharab
ichidu hemde uningda pal achidu emesmu?! Mundaq
qilghininglar rezillik qilghininglar bolmamdu!» dégin,
— dédi. 6 Bu adem ularning keynidin yétiship bérip,
ularغha bu sözlerni qildi. 7 Ular uninggha jawaben:
— Xojimiz némishqa mundaq gep qilidu? Mundaq
ishni qilish keminiliridin néri bolsun! 8 Biz eslide
tagharlirimizning aghzidin tapqan pulnimu Qanaan
zéminidin silining qashlirigha qayturup bérishke
ekelgeniduq. Shundaq turuqluq qandaqmu xojilirining
öyidin altun-kümüshni oghrilayli? 9 Keminiliringning
arisida kimdin bu [jam] tépilsa, shu ölümge mehkum
bolsun, bizmu xojimizning qulliri bolayli, — dédi. 10
Ghojidar jawaben: — Éytqan sözliringlardek bolsun;
jam kimning yénidin tépilsa, shu kishi qulum bolup
qélip qalsun, qalghanliringlar bigunah bolisiler, —
dédi. 11 Shuning bilen ular aldirap-ténep, tagharlirini
yerge chüshürüp, herbiri öz taghirini échip berdi. 12
Ghojidar chongininگkidin bashlap kichikiningkigiche
axturdi, jam Binyaminning taghiridin tépildi. 13
Buni körüp ular kiyimlirini yirtiship, herbiri éshikige
qaytidin yükni artip, sheherge qaytti. 14 Shundaq
qilip Yehuda we qérindashliri Yüsüpning öyige keldi;
u téxi shu yerde idi. Ular uning aldigha kélip özlirini
yerge étishti. 15 Yüsüp ularغha: — Bu silerning
zadi néme qilghininglar? Méningdek ademning
choqum pal achalaydighanliqini bilmemtinglar? —
dédi. 16 Yehuda jawaben: — Biz xojimizgha némimu
déyeleymiz? Néme gep qilalaymiz, qandaq qilip
özimizni aqliyalaymiz? Xuda keminlirining qebihlikini
ashkara qildi. Mana, biz we qolidin jamliri tépilghan
kishi hemmimiz xojimizgha qul bolidighan bolduq,
— dédi. 17 Lékin Yüsüp: — Mundaq qilish mendin
néri bolsun! Belki jam kimning qolidin tépilghan
bolsa peqet shu kishi méning qulum bolidu. Lékin
qalghanliringlar aman-ésen atanglarning qéshigha
kétinglar, — dédi. 18 Andin Yehuda uninggha yéqin
bérip mundaq dédi: — Ey xojam, keminilirige qulaq
sélip xojamning quliqigha bir éghiz gep qilishqa
ijazet bergeyla. Ghezepliri keminilirige tutashmighay;
chünki özliri Pirewn'ge oxshash ikenla. 19 Eslide
xojam keminiliridin: «Atanglar ya ininglar barmu?»
dep soriwidila, 20 biz xojimizgha jawaben: «Bizning
bir qéri atimiz bar we u qérighanda tapqan, yash bir
balisimu bar. Bu balining bir anisidin bolghan akisi
ölüp kétip, u özi yalghuz qaldi; uning atisi uni intayin
söyidu» dések, 21 Sili keminilirige: «Uning özini
qéshimgha élip kélinglar, men uni öz közüm bilen
körey» dédile. 22 Biz xojimizgha jawab bérip: «Yigit
atisidin ayrilalmaydu; eger atisidin ayrilsa, atisi ölüp
kétidu» dések, 23 Sili yenila keminilirige: «Eger kichik
ininglar siler bilen bille kelmise, yüzümni yene körimiz
dep xiyal qilmanglar» dégenidila. 24 Shuning bilen biz
keminiliri atimizning qéshigha barghanda xojamning
sözlirini uninggha éyttuq; 25 andin atimiz yene: «Yene
bérip, bizge azraq ashliq élip kélinglar» déwidi, 26 Biz
jawaben: «Biz shu yerge qaytidin chüshelmeymiz; eger
kichik inimiz biz bilen bille bolsa, undaqta barimiz;
chünki kichik inimiz biz bilen bille bolmisa, u zatning
yüzi aldida turalmaymiz», déduq. 27 Silining qulliri
bizning atimiz bizge yene: «silerge melumki, ayalim
manga ikki oghul tughup bergenidi. 28 Biri méning
yénimdin chiqip, yoq bolup ketti; men: u jezmen
titma-titma qiliwétiliptu, dep oylidim, shundaqla uni
bügün'giche körmidim. 29 Emdi siler bunimu méning
qéshimdin élip kétip, uninggha bir kélishmeslik kélip
qalsa, siler mendek bir aq chachliq ademni derd-
elem bilen textisaragha chüshüriwétisiler», dégenidi.
(Sheol h7585) 30 Emdi men silining qulliri méning
atamning qéshigha barghanda, shu bala biz bilen
bolmisa uning jéni balining jénigha baghlan'ghan
bolghachqa, 31 shundaq boliduki, u balining yoqluqini
körse, jezmen ölüp kétidu; shuning bilen silining

qulliri bizning atimiz bolghan bu aq chachni derd-
elem ichide tehtisaragha chüshürüwetken bolimiz.
(Sheol h7585) 32 Chünki menki keminiliri atamgha bu
yigit üchün képil bolup: «Eger men uni qéshinggha
qayturup kelmisem pütkül ömrümde atamning aldida
gunahkar bolay» dégenidim. 33 Shunga hazir ötünüp
qalay, menki keminiliri u yigitning ornida xojamning
qéshida qul bolup tursam, u yigit qérindashliri bilen
bille qaytip ketse! 34 Chünki yigit men bilen bolmisa,
men qandaqmu atamning qéshigha baralaymen?
Atamgha shundaq azab-oqubetning chüshüshini
közüm körgüchi bolmisun! — dédi.

45 Yüsüp öz yénida turghanlarning aldida
özini tutalmay: — Hemme adem aldimdin
chiqiriwétilsun! dep warqiridi. Shuning bilen
Yüsüp özini qérindashlirigha ashkara qilghanda
uning qéshida héchkim bolmidi. U qattiq
yighlap ketti; misirliqlar uni anglidi, Pirewnning
ordisikilermu buningdin [tézla] xewer tapti. 3 Yüsüp
qérindashlirigha: — Men Yüsüp bolimen! Atam hazir
hayatmu?! — dep soridi. Emma qérindashliri uninggha
qarap hoduqup kétip, héch jawab bérelmey qaldi. 4
Lékin Yüsüp ularni: — Qéni, manga yéqin kélinglar, dep
chaqiridi. Ular yéqin keldi, u yene: — Men silerning
ininglar, yeni siler Misirgha sétiwetken Yüsüp bolimen.
5 Emdi méni mushu yerge sétiwetkininglar üchün
azablanmanglar, özünglarni eyibke buyrumanglar;
chünki Xuda ademlerning hayatini saqlap qélish
üchün méni silerdin burun bu yerge ewetti. 6 Chünki
hazir zémindiki acharchiliqqa ikki yil boldi; lékin
téxi yene besh yilghiche héch térilghumu bolmaydu,
ormimu bolmaydu. 7 Shuning üchün silerge dunyada
bir qaldini saqlap qélish üchün, ulugh bir nijatliq
körsitip, silerning tirik qutulushunglar üchün Xuda
méni silerdin burun bu yerge ewetti. 8 Shundaq
bolghaniken, méni mushu yerge ewetküchi siler
emes, belki Xudadur. U méni Pirewn'ge atining
ornida qilip, uning pütkül öyige xoja qilip tiklep,
pütkül zémin'gha bash wezir qilip qoydi. 9 Emdi
tézdin atamning qéshigha bérip, uninggha: — Séning
oghlung Yüsüp: «Xuda méni pütkül Misirgha xoja qilip
qoydi. Sen hayal qilmay, méning qéshimgha kelgin;
10 sen Goshen yurtida turisen; shuning bilen sen
özüng, oghulliring, newriliring, qoyliring, kaliliring
we hemme teelluqatliring bilen manga yéqin turisiler.
11 Özüng, aileng we hemme teelluqatingni namratliq
bésiwalmisun dep men séni shu yerde baqimen;
chünki yene besh yil acharchiliq bardur», dédi, —
denglar. 12 — Mana silerning közliringlar we inim
Binyaminning közliri silerge gep qiliwatqan méning
öz aghzim ikenlikini körüwatidu. 13 Atamgha méning
Misirdiki bu barliq shan-sheripim hemde silerning
barliq körgininglar toghrisida éytip, atamni tézdin bu
yerge élip kélinglar, — dédi. 14 Shuning bilen u özini
Binyamin'gha étip uning boynigha gire sélip yighlap
ketti; Binyaminmu uning boynigha yölinip yighlidi.
15 Andin Yüsüp barliq qérindshalirini söyüp, ularni
bir-birlep quchaqlap yighlidi. Andin qérindshaliri
uning bilen paranglashti. 16 Yüsüpning qérindshaliri
keldi, dégen xewer Pirewnning ordisigha yetküzüldi;
bu Pirewn we xizmetkarlirining neziride qutluq ish
boldi. 17 Pirewn Yüsüpke: — Qérindashliringgha:
— «Siler emdi mundaq qilinglar; ulaghliringlargha
yük artip, Qanaan zéminigha bérip, 18 atanglar we
jemetinglarni élip méning qéshimgha kélinglar; men
Misir zéminidin eng ésil yerlerni silerge bérey; siler
bu zémindin chiqqan nazu-németlerdin yeysiler» —
dégin. 19 Sanga bolghan emrim shuki, sen ulargha:
«Baliliringlar we ayalliringlarni élish üchün Misir
zéminidin harwilarni élip béringlar. Shuningdek
atanglarnimu bu yerge yetküzüp kélinglar. 20 Pütkül
Misir zéminidin eng ésil jaylar silerningki bolghachqa,
öz seremjanliringlargha karinglar bolmisun» dep
buyrughin, — dédi. 21 Shuning bilen Israilning
oghulliri shundaq qildi; Yüsüp Pirewnning buyruqi
boyiche ulargha harwilarni bérip, yoli üchünmu ozuq
berdi. 22 Ularning herbirige bir qur kiyim berdi; lékin
Binyamin'gha bolsa u üch yüz kümüsh tengge, besh
qur kiyim berdi. 23 U atisighimu shu hediyelerni, yeni
Misirning ésil mehsulatliri artilghan on hangga éshek
hemde ashliq, nan we atisigha yol teyyarliqi artilghan
on mada éshekni ewetti. 24 Andin u qérindashlirini
yolgha sélip, ulargha: — Yolda jédelleshmenglar, dep
jékilidi. Ular yolgha rawan boldi. 25 Ular Misirdin
chiqip, Qanaan zéminigha atisi Yaqupning qéshigha
bérip, 26 uninggha Yüsüp özlirige éytqan geplerni
yetküzüp: «Yüsüp téxi hayat iken! U pütkül Misir
zéminigha bash wezir iken!» dédi. Emma u ulargha
ishenmey, yüriki qétip hoshidin kétey dep qaldi. 27
Lékin ular Yüsüpning özlirige éytqan barliq sözlirini
uninggha dégende, shundaqla Yüsüpning özini élip
kélishke ewetken harwilarnimu körgende, ularning
atisi Yaqupning rohigha jan kirdi. 28 Israil shuning

bilen: — Emdi arminim yoq! Oghlum Yüsüp téxi
hayattur! Men ölmeste bérip uni körüwalay, — dédi.

46 Shuning bilen Israil barliq teelluqatini élip yolgha
chiqip, Beer-Shébagha keldi. U shu yerde atisi
Ishaqning Xudasigha qurbanliqlarni sundi. **2** Kéchisi
Xuda alamet körünüshlerde Israilgha: — Yaqup,
Yaqup! déwidi, u jawab bérip: — Mana men! — dédi. **3**
U: — Atangning Tengrisi bolghan Xuda Mendurmen.
Sen Misirgha bérishtin qorqmighin, chünki Men séni
shu yerde ulugh bir qowm qilimen. **4** Men séning bilen
Misirgha bille barimen we Men Özüm jezmen yene
séni shu yerdin yandurup kélimen. Yüsüp öz qoli bilen
séning közüngni yumduridu, — dédi. **5** Andin Yaqup
Beer-Shébadin yolgha chiqti; Israilning oghulliri atisi
Yaqup we ularning bala-chaqilirini Pirewn uni épkélish
üchün ewetken harwilargha olturghuzup, **6** charpayliri
bilen Qanaan zéminida tapqan teelluqatlirini élip
mangdi. Bu teriqide Yaqup bilen barliq ewladliri
Misirgha keldi; oghullirini, oghul newrilirini, qizlirini,
qiz newrilirini yighip, nesillirining hemmisini özi bilen
bille élip Misirgha keldi. **8** Israilning oghulliri, yeni
Yaqupning Misirgha kelgen ewladliri töwendikiche: —
Yaqupning tunji oghli Ruben; **9** Rubenning oghulliri
Hanox, Pallu, Hezron bilen Karmi. **10** Shiméonning
oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar
we Qanaaniy ayaldin bolghan Saul. **11** Lawiyning
oghulliri: — Gershon, Kohat we Merari. **12** Yehudaning
oghulliri: — Er, Onan, Shelah, Perez we Zerah. Emma
Er we Onan Qanaanning zéminida ölüp ketkenidi.
Perezning oghulliri Hezron bilen Hamullar idi. **13**
Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yob we Shimron.
14 Zebulunning oghulliri: — Sered, Élon we Jahliyel.
15 Bular Léyahning Yaqupqa Padan-Aramda tughup
bergen oghul-ewladliri idi; u yene qizi Dinahni tughup
berdi. Buning bu oghul-qiz perzentliri jemiy bolup
ottuz üch jan idi. **16** Gadning oghulliri: — Zifion,
Haggi, Shuni, Ezbon, Éri, Arodi we Areli. **17** Ashirning
oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah.
Ularning singlisi Sérah idi; Bériyahning oghulliri
Heber we Malkiel idi. **18** Bular bolsa Laban qizi
Léyahqa dédek bolushqa bergen Zilpahning Yaqupqa
tughup bergen oghulliri bolup, jemiy on alte jan
idi. **19** Yaqupning ayali Rahilening oghulliri Yüsüp
we Binyamin. **20** Yüsüpke Misir zéminida törelgen
oghulliri Manasseh we Efraim; bularni Ondiki kahin
Potifirahning qizi Asinat uninggha tughup berdi.
21 Binyaminning oghulliri: — Bélah, Beker, Ashbel,
Géra, Naaman, Éhi, Rosh, Muppim, Huppim we Ard.
22 Bular Rahilening Yaqupqa tughup bergen oghul-
ewladliri bolup, jemiy on töt jan idi. **23** Danning
oghli: — Hushim. **24** Naftalining oghulliri: — Yahziel,
Guni, Yezer we Shillem. **25** Bular Laban qizi Rahilege
dédek bolushqa bergen Bilhahning Yaqupqa tughup
bergen oghul-ewladliri bolup, jemiy yette jan idi. **26**
Yaqupning kélinliridin bashqa, Yaqupning pushtidin
bolghan, uning bilen birge Misirgha kelgenler jemiy
atmish alte jan idi. **27** Yüsüpning Misirda tughulghan
oghulliri ikki idi. Yaqupning jemetidin bolup, Misirgha
kelgenler jemiy yetmish jan idi. **28** Yaqup Yüsüptin
körsetme élip, özlirini Goshen'ge bashlap bérishqa
Yehudani Yüsüpning qéshigha ewetti. Shundaq
qilip ular Goshen yurtigha kélip chüshti. **29** Yüsüp
özining wezirlik harwisini qatquzup, atisi Israilning
aldigha Goshen'ge chiqti. U özini uning aldigha
hazir qilip atisigha özini étip boynigha gire sélip
quchaqlap, uzundin uzun yighlidi. **30** Israil Yüsüpke:
Men séning yüzüngni körüp, tirik ikenlikingni
bildim; emdi ölsemmu arminim yoq, — dédi. **31**
Andin Yüsüp qérindashliri we atisining öydikilirige
mundaq dédi: — Men hazir chiqip Pirewn'ge xewer
bérip: «Qanaan zéminida olturghan qérindashlirim,
shundaqla atamning öyidikiler qéshimgha keldi;
32 bu ademler padichilar bolup, mal béqish bilen
shughullinip kelgen, qoy-kaliliri, shundaqla barliq
mal-mülüklirini élip keldi» dep éytay. **33** Shundaq
boliduki, Pirewn silerni chaqiridu; shu chaghda u
silerdin: «Néme oqitinglar bar?» dep sorisa, **34** siler
jawab bérip: — Keminiliri kichikimizdin tartip ata-
bowilirimizgha oxshash pada béqip kelgenmiz, —
denglar. Shundaq désenglar Goshen yurtida olturup
qalisiler; chünki padichilarning hemmisi misirliqlar
arisida közge ilinmaydu.

47 Yüsüp Pirewnning qéshigha kélip: — Atam bilen
qérindashlirim qoy-kaliliri, shundaqla hemme
mal-mülüklirini bille élip Qanaan zéminidin keldi.
Mana, ular hazir Goshen yurtigha chüshti, dep
xewer bérip, **2** qérindashlirining ichidin besheylenni
élip, Pirewnning aldigha hazir qildi. **3** Pirewn
uning qérindashliridin: — Néme oqitinglar bar, dep
soriwidi, ular Pirewn'ge jawab bérip: — Keminiliri
ata-bowilirimizgha oxshash mal baqquchilarmiz,
— dédi. **4** Andin ular Pirewn'ge iltimas qilip: —
Qanaan zéminida qattiq qehetchilik bolghachqa,
keminilirining qoylirimizni baqidighan'gha yaylaqmu

yoq; shunga bu zéminda musapir bolup turushqa
kelduq; janabliridin telep qilimizki, keminilirining
Goshen yurtida turushigha ijazet bergeyla, — dédi.
5 Pirewn Yüsüpke: — Atang we qérindashliring
qéshinggha keldi; 6 mana Misir zémini séning aldingda
turuptu; atang we qérindashliringni zéminning eng
ésil yéride olturghuzghin; ular Goshen yurtida makan
qilsun. Shuningdek, eger sen ularning ichidiki qabil
kishilerni bilseng, bularni méning charpaylirimgha
nazaretchi qilghin, — dédi. 7 Kéyin, Yüsüp atisi
Yaqupni élip, Pirewnning aldigha hazir qildi; Yaqup
Pirewn'ge bext-beriket tilidi. 8 Andin Pirewn
Yaquptin: — Ömrüngning yil-künliri nechchige yetti?
— dep soridi. 9 Yaqup Pirewn'ge jawab bérip: —
Musapirliq sepirimning künliri bir yüz ottuz yilgha
yetti; ömrümning künliri az hem japa-musheqqetlik
bolup, ata-bowilirimning musapirliq ömür sepirining
künlirige téxi yetmidi, — dédi. 10 Shuning bilen Yaqup
Pirewn'ge bext-beriket tilep, aldidin chiqip ketti.
11 Shuning bilen Yüsüp atisi bilen qérindashlirini
Misir zéminida olturaqlashturup qoydi; Pirewnning
buyrughinidek ulargha zéminning eng ésil yéridin,
yeni Ramses dégen yurttin tewelik berdi. 12 Yüsüp
atisi, qérindashliri, shundaqla atisining hemme
öydikilirini bala-chaqilirining sanlirigha qarap ashliq
bilen teminlep baqti. 13 Emma acharchiliq qattiq
éghir bolghachqa, zéminning hech yéride ozuq-
tülük tépilmidi; Misir zémini bilen Qanaan zémini
acharchiliqtin xarapliship ketti. 14 Yüsüp ashliq
sétip Misir zémini bilen Qanaan zéminidiki barliq
pulni yighiwaldi. Andin Yüsüp bu pulni Pirewnning
ordisigha yetküzüp berdi. 15 Emma Misir zémini bilen
Qanaan zéminidiki Pul tügep ketkende misirliqlarning
hemmisi Yüsüpning aldigha kélip: — Bizge nan
bergeyla! Pul tügep ketkini üchün silining aldilirida
ölimizmu? — dédi. 16 Yüsüp jawaben: — Pulunglar
qalmighan bolsa, charpayliringlarni élip kélip
bersenglar, men malliringlarigha ozuq-tülük tégiship
bérimen, — dédi. 17 Buning bilen ular charpaylirini
Yüsüpning qéshigha élip kelgili turdi; Yüsüp ularning
atliri, qoy padiliri, kala padiliri we ésheklirining
ornigha ozuq-tülük berdi; shu yili mallirining ornigha
ulargha ozuq-tülük bérip baqti. 18 U yil ayaghliship,
ular ikkinchi yili uning qéshigha kélip uninggha: —
Biz xojimizdin héchnémini yoshurmaymiz; pulimiz
tügidi, charpay mal padilirimiz bolsa xojimizning
ilkide, xojimizning aldida tenlirimiz bilen yérimizdin
bashqa héchnerse qalmidi. 19 Némishqa köz aldilirida
biz hem yérimizmu ölüp ketsun? Emdi sili özimiz we
yérimizni ozuq-tülükke tégiship éliwalghayla; özimiz
we yérimiz Pirewnning bolup, uninggha qul bolayli.
Biz ölüp ketmey, tirik turushimiz, yérimizmu weyran
bolmasliqi üchün bizge uruq-tülük bergeyla, dédi. 20
Bu teriqide Yüsüp Misirning pütkül térilghu yérini
Pirewn üchün sétiwaldi; chünki acharchiliq qattiq
bolghachqa, misirliqlarning herbiri öz étizini sétip
berdi. Shuning bilen yer-zémin Pirewnning bolup
qaldi. 21 Yüsüp xelqni Misirning bu chétidin yene bir
chétigiche herqaysi sheherlerge köchürdi. 22 Peqet
kahinlarning yérini u almidi; chünki kahinlargha
Pirewn teripidin alahide teminat bérilgechke, ular
Pirewn teripidin teminlen'gen ülüshini yep, öz
yerlirini satmighanidi. 23 Yüsüp xelqqe: — Mana,
men bügün özünglar bilen yerliringlarni Pirewn
üchün sétiwaldim. Mana silerge uruq! Emdi yer
téringlar. 24 Emdi shundaq qilisilerki, chiqqan
hosuldin beshtin birini Pirewn'ge bérip, qalghan
töt qismini özünglargha élip qélinglar; u uruqluq
hemde özünglargha, jümlidin öyüngdikilerge we
kichik baliliringlargha ozuq bolsun, — dédi. 25 Ular
jawaben: — Sili jénimizni qutquzdila. Xojimizning
neziride iltipat tapqan bolsaqla, Pirewnning qulliri
bolup turayli, — dédi. 26 Shuning bilen Yüsüp: —
«Hosulning beshtin biri Pirewn'ge bérilsun» dep bu
ishni bügün'ge qeder Misir zémini üchün qanun-
belgilime qildi. Peqet kahinlarning yérila buning
sirtida bolup, Pirewn'ge tewe bolmidi. 27 Israillar Misir
zéminida, Goshen ölkiside olturaqlashti; ular shu jayda
yer-zéminlik bolup, awup, tolimu köpeydi. 28 Yaqup
Misir zéminida on yette yil ömür kördi; buning bilen
Yaqupning ömür künliri bir yüz qiriq yette yilgha
yetti. 29 Israilning künliri sekratqa yéqinlashqanda,
oghli Yüsüpni chaqirtip, uninggha: — Eger neziringde
iltipat tapqan bolsam, qolungni yotamning astigha
qoyup, manga shapaet we sadaqetlikni körsitip, méni
Misirda depne qilma; 30 belki men ata-bowilirim
bilen yatidighan waqtimda méni Misirdin élip kétip,
ularning göristanigha depne qilghin, dédi. U jawab
bérip: — Men éytqiningdek qilay, — dédi. 31 Yaqup
uninggha: — Manga qesem qilip bergin, — dédi. U
uninggha qesem qilip berdi; andin Israil karwatning
bash teripide sejde qildi.

48 Bu ishlardin kéyin birsi Yüsüpke: — Mana atang
késel bolup qaptu, dep xewer berdi. U ikki

oghli Manasseh bilen Efraimni bille élip bardi. 2
Birsi Yaqupqa: — Mana oghlung Yüsüp qéshinggha
kéliwatidu, dep xewer bériwidi, Israil küchep qopup
kariwatta olturdi. 3 Yaqup Yüsüpke: — Hemmige
Qadir Tengri manga Qanaan zéminidiki Luz dégen
jayda ayan bolup, méni beriketlep 4 manga: Mana,
Men séning neslingni köpeytip, séni intayin zor
awutimen, sendin bir türküm xelq chiqirimen; bu
zéminni sendin kéyinki neslingge ebediy miras
qilip bérimen, dep éytqanidi. 5 Emdi men Misirgha
kélishtin ilgiri sanga Misir zéminida tughulghan ikki
oghlung méning hésablinidu; Efraim bilen Manasseh
bolsa, xuddi Ruben bilen Shiméon'gha oxshash, her
ikkisi méning oghullirim bolidu. 6 Ulardin kéyin
tapqan baliliring özüngning bolidu; ular kelgüside
mirasqa érishkende akilirining nami astida bolidu.
7 Manga kelsek, Padandin kéliwatqinimda Rahile
Qanaan zéminida yol üstide Efratqa az qalghanda
méni tashlap ölüp ketti. Men uni shu yerde, yeni
Efratqa (yeni Beyt-Lehemge) baridighan yolda depne
qildim, — dédi. 8 Andin Israil Yüsüpning oghullirigha
qarap: — Bular kimdur, — dep soridi. 9 Yüsüp
atisigha jawaben: — Bular bolsa Xuda manga bu
yerde bergen oghullirimdur, — dédi. U: — Ularni
aldimgha yéqin keltürgin, men ulargha bext-beriket
tiley, — dédi. 10 Emdi Israilning közliri qériliqidin
ghuwaliship [yaxshi] körelmeytti. Shunga Yüsüp
ularni uning aldigha yéqinraq keltürdi; u ularni söyüp
quchaqlidi. 11 Andin Israil Yüsüpke: — Men séning
yüzüngni köreleymen dep héch oylimighanidim;
lékin Xuda méni séning baliliringnimu körüshke
nésip qildi, — dédi. 12 Yüsüp balilarni [Yaqupning]
tizlirining ariliqidin élip, yüzini yerge tegküzüp
tezim qildi. 13 Andin Yüsüp bu ikkiylenni Israilning
aldigha yéqin élip kélip, Efraimni ong qoli bilen tutup
Israilning sol qoligha udullap turghuzdi; Manassehni
sol qoli bilen tutup Israilning ong qoligha udullap
turghuzdi. 14 Lékin Israil ong qolini uzitip, kenji balisi
Efraimning béshigha qoydi, sol qolini Manassehning
béshigha qoydi. Manasseh tunjisi bolsimu, u ikki
qolini qaychilap tutup shundaq qoydi. 15 U Yüsüpke
bext-beriket tilep: — Atilirim Ibrahim bilen Ishaq
Xuda dep bilip yüzi aldida mangghan, méni pütkül
ömrümde bu kün'giche padichidek yéteklep béqip
kelgen Xuda, 16 Manga hemjemet bolup méni hemme
bala-qazadin qutghuzghan Perishte bu ikki oghulni
beriketlisun; ular méning ismim we atilirim bolghan
Ibrahim we Ishaqning isimliri bilen atilip, yer yüzide
köp awughay! — dédi. 17 Yüsüp atisining ong qolini
Efraimning béshigha qoyghinini körüp könglide xapa
boldi; shunga u atisining qolini tutup, Efraimning
béshidin élip Manassehning béshigha yötkimekchi
bolup, 18 atisigha: — Ey ata, bundaq qilmighin;
chünki mana, tunjisi budur; ong qolungni uning
béshigha qoyghin! — dédi. 19 Lékin atisi ret qilip: —
Bilimen, i oghlum, bilimen; uningdinmu bir qowm
chiqip, özimu ulugh bolidu, emma derheqiqet uning
inisi uningdin téximu ulugh bolidu; uning neslidin
nahayiti köp qowmlar peyda bolidu, — dédi. 20
Shuning bilen shu küni u bu ikkisini beriketlep: —
Kelgüside Israillar bext-beriket tiligende: «Xuda séni
Efraim bilen Manassehdek ulugh qilsun!» deydighan
bolidu, dédi. Bu teriqide u Efraimni Manassehtin
üstün qoydi. 21 Andin Israil Yüsüpke yene: — Mana,
men ölimen; lékin Xuda siler bilen bille bolup, silerni
ata-bowiliringlarning zéminigha qayturup baridu. 22
Men sanga qérindashliringningkidin bir ülüsh yerni
artuq berdim; shu yerni özüm qilich we oqyayim bilen
Amoriyning qolidin tartiwalghanidim.

49 Andin Yaqup oghullirini chaqirip ulargha
mundaq dédi: — [Hemminglar] jem bolunglar,
men silerge kéyinki künlerde siler yoluqidighan
ishlarni éytip bérey: — 2 Yighilip kélip anglanglar,
i Yaqupning oghulliri; Atanglar Israilgha qulaq
sélinglar. 3 Ey Ruben, sen méning tunji oghlumsen,
Küch-qudritimsen, Küchüm bar waqtimning tunji
méwisidursen, Salapet we qudrette aldi iding, 4 Lékin
qaynap téship chüshken sudek, Emdi aldi bolalmassen;
Chünki sen atangning körpisige chiqting, Shuning
bilen sen uni bulghiding! U méning körpemning
üstige chiqti! 5 Shiméon bilen Lawiy qérindashlardur;
Ularning qilichliri zorawanliqning qoralliridur! 6
Ah jénim, ularning meslihitige kirmigin! I izzitim,
ularning jamaiti bilen chétilip qalmighay! Chünki
ular achchiqida ademlerni öltürüp, Öz béshimchiliq
qilip buqilarning péyini kesti. 7 Ularning achchiqi
esheddiy bolghachqa lenetke qalsun! Ghezipimu
rehimsiz bolghachqa lenetke qalsun! Men ularni
Yaqupning ichide tarqitiwétimen, Israilning ichide
ularni chéchiwétimen. 8 Ey Yehuda! Séni bolsa
qérindashliring teripler, Qolung düshmenliringning
gejgisini basar. Atangning oghulliri sanga bash urar, 9
Yehuda yash bir shirdur; Ey oghlum, sen owni tutupla
chiqting; U shirdek [owning yénida] chöküp sozulup

yatsa, Yaki chishi shirdek yétiwalsa, Kimmu uni
qozghashqa pétinar? 10 Shahane hasa Yehudadin kétip
qalmaydu, Yehudaning pushtidin qanun chiqarghuchi
öksümeydu, Taki shu hoquq Igisi kelgüche kütidu;
Kelgende, jahan xelqliri uninggha itaet qilidu. 11
U texiyini üzüm téligha, Éshek balisini sortluq
üzüm téligha baghlap qoyar. U libasini sharabta
yuyup, Tonini üzüm sherbitide yuyar. 12 Uning
közliri sharabtin qizirip kéter, Chishliri süt ichkinidin
ap'aq turar. 13 Zebulun déngiz boyini makan qilar,
Makani kémilerning panahgahi bolar, Yer-zémini
Zidon'ghiche yétip barar. 14 Issakar bestlik berdem
bir éshektur, U ikki qotan arisida yatqandur; 15 U
aramgahning yaxshi ikenlikige qarap, Zéminning
ésilliqini körüp, Yük kötürüshke mürisini égip,
Alwan'gha ishleydighan qul bolup qalar. 16 Dan Israil
qebililiridin biri bolar, Öz xelqige höküm chiqirar.
17 Dan yol üstidiki yilan, Chighir yol üstide turghan
zeherlik bir yilandur. U atning tuyiqini chéqip, At
min'güchini arqigha mollaq atquzar. 18 I Perwerdigar,
nijatinggha telmürüp kütüp keldim! 19 Gadqa bolsa,
qaraqchilar qoshuni hujum qilar; Lékin u tapinini
bésip zerbe bérer. 20 Ashirning tamiqida zeytun
méyi mol bolar, U shahlar üchün nazu-németlerni
teminler. 21 Naftalidin chirayliq gepler chiqar, U erkin
qoyuwétilgen maraldur. 22 Yüsüp méwilik derexning
shéxidur, Bulaqning yénidiki köp méwilik shaxtektur;
Uning shaxchiliri tamdin halqip ketkendur. 23 Ya
atquchilar uninggha azar qilip, Uninggha oq atti,
uninggha nepretlendi. 24 Halbuki, uning oqyayi
mezmut turar, Qol-bilekliri eplik turghuzular, Shu
[küch] Yaquptiki qudret Igisining qolliridindur —
(Israilning Qoram Téshi, yeni uning Padichisi Uningdin
chiqar!) 25 [Ashu küch] atangning Tengrisidindur —
(U sanga medet bérer!) [Yeni] Hemmige Qadirdindur
— U séni beriketler! Yuqirida asmanning beriketliri
bilen, Töwende yatqan chongqur sularning beriketliri
bilen, Emchek bilen baliyatquning berikiti bilen séni
beriketler! 26 Séning atangning tiligen beriketliri ata-
bowilirimning tiligen beriketliridin ziyade boldi, Ular
menggülük tagh-édirlarning chetlirigiche yéter, Ular
Yüsüpning béshigha chüsher, Yeni öz qérindashliridin
ayrim turghuchining choqqisigha téger. 27 Binyamin
yirtquch böridektur; Etigende u owni yer. Kechqurun
u oljisini teqsim qilar» — dédi. 28 Bularning hemmisi
Israilning on ikki qebilisi bolup, mezkur sözler bolsa
atisining ulargha tiligen bext-beriket sözliridur. U
shuning bilen ularning herbirige mas kélidighan
bir beriket bilen ulargha bext-beriket tilidi. 29
Andin Yaqup ulargha mundaq tapilidi: — «Men
emdi öz qowmimning qéshigha qoshulimen. Siler
méni ata-bowilirimning yénida, hittiylardin bolghan
Efronning étizliqidiki ghargha depne qilinglar; 30
u ghar bolsa Qanaan zéminida Mamrening udulida,
Makpélahning étizliqida. Gharni Ibrahim göristan
bolsun dep shu étizliq bilen qoshup hittiy Efrondin
sétiwalghanidi. 31 Shu yerde Ibrahim ayali Sarah
bilen depne qilin'ghan; shu yerde Ishaq ayali Riwkah
bilenmu depne qilin'ghan; shu yerde menmu Léyahni
depne qildim. 32 Bu étizliq hem ichidiki ghar Hetning
ewladliridin sétiwélin'ghanidi». 33 Yaqup oghullirigha
bu wesiyetni tapilap bolup, putlirini kariwatta tüzlep,
nepes toxtap öz qowmigha qoshuldi.

50 Yüsüp atisining yüzige özini étip, uning üstide
yighlap, uni söydi. 2 Andin Yüsüp öz xizmitide
bolghan téwiplargha atisini mumiya qilishni buyrudi;
shuning bilen téwiplar Israilni mumiya qildi. 3 Buni
qilishqa qiriq kün ketti, chünki mumiya qilishqa
shunchilik kün kétetti. Misirliqlar uninggha yetmish
kün matem tutti. 4 Uninggha haza tutush künliri
ötüp bolghanda, Yüsüp Pirewnning ordisidikilerge: —
Men neziringlarda iltipat tapqan bolsam, Pirewnning
qulaqlirigha söz qilinglarki: — Atam manga qesem
qildurup: «Mana men ölimen; sen méni men Qanaan
zéminida özüm üchün kolap qoyghan görge depne
qilghin» dégenidi. Emdi Pirewn manga ijazet bergey,
men bérip atamni depne qilip bolup yénip kelsem,
— dédi. 6 Pirewn jawaben: — Sen bérip özüngge
atang qesem qildurghandek uni depne qilghin,
dédi. 7 Shuning bilen Yüsüp atisini depne qilghili
mangdi. Pirewnning barliq xizmetkarliri, ordining
aqsaqalliri hem Misir zéminidiki aqsaqallar uning
bilen hemrah bolup mangdi. 8 Yüsüpning öyidiki
hemmisi, qérindashliri we atisining öyidikilermu bille
bardi; ular peqet kichik baliliri, qoy-kala padilirini
Goshen yurtida qoyup ketti. 9 Uning bilen yene jeng
harwiliri we atliqlarmu bille bardi; shuning bilen
ular nahayiti chong bir qoshun boldi. 10 Ular Iordan
deryasining u teripidiki «Atadning xamini»gha yétip
kelgende, shu yerde qattiq we hesretlik yigha-zar qilip
matem tutup yighlashti. Yüsüp atisi üchün yette kün
matem tutti. 11 Shu yurtta olturushluq Qanaaniylar
Atadning xaminida bolghan bu matemni körüp: —
Bu misirliqlarning intayin qattiq tutqan hazisi boldi,

déyishti. Bu sewebtin u jayning nami «Abel-Mizraim»
dep ataldi; u Iordan deryasining u teripididur. 12
Yaqupning oghulliri uning özlirige tapilighinidek
qildi; 13 uning oghulliri uni Qanaan zéminigha élip
bérip, Mamrening udulida, Makpélahning étizliqining
ichidiki gharda depne qildi. Shu gharni Ibrahim
qebristanliq qilay dep Makpélahning étizliqi bilen
qoshup hittiy Efrondin sétiwalghanidi. 14 Yüsüp
atisini depne qilghandin kéyin, özi, qérindashliri,
shundaqla atisini depne qilishqa uninggha hemrah
bolup chiqqan hemme xelqler Misirgha yénip keldi. 15
Lékin Yüsüpning qérindashliri atisining ölüp ketkinini
körgende: — Emdi Yüsüp bizge düshmen bolup
bizning uninggha qilghan barliq yamanliqimizni
üstimizge yandurarmikin, déyishti. 16 Ular Yüsüpning
qéshigha adem ewetip: — Atiliri ölüshtin ilgiri bizge
wesiyet qilip tapilap: — 17 «Siler Yüsüpke: — Akiliring
sanga rezillik qilghanidi; emdi ularning asiyliqi
hem gunahini kechürgin! — denglar» — dégenidi.
Hazir silidin ötünümizki, atilirining Xudasining
bendilirining asiyliqini kechürgeyla! — dédi. Yüsüp
bu geplerni anglap yighlidi. 18 Andin akiliri kélip
uning aldida özlirini yerge étip: — Mana, biz silining
qulliridurmiz! — dédi. 19 Lékin Yüsüp ulargha
jawaben: — Qorqmanglar! Men Xudaning ornida
turuwatamdim? 20 Siler derweqe manga shu ishni
yaman niyet bilen qildinglar; lékin Xuda bügünki
kündikidek nurghunlighan xelqning jénini tirik saqlap
qélish üchün shu ishni yaxshiliqqa békitkenidi. 21
Shunga emdi qorqmanglar; men hem silerni hem
bala-chaqiliringlarni baqimen, — dédi we ularning
könglini xatirjem qilip méhirlik gep qildi. 22 Yüsüp
atisining jemeti bilen bille Misirda turup qaldi. Yüsüp
bir yüz on yil ömür kördi. 23 Bu teriqide Yüsüp
Efraimning üchinchi ewladini kördi; Manassehning
oghli Makirning balilirimu uning tizliri üstide
tughuldi. 24 Yüsüp qérindashlirigha: — Men ölüp
kétimen; lékin Xuda choqum silerni yoqlap silerni bu
zémindin chiqirip, Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa bérishke
qesem qilip wede qilghan zémin'gha yetküzidu,
— dédi. 25 Andin Yüsüp yene qérindashlirigha
qesem ichküzüp: «Xuda silerni choqum yoqlaydu; shu
chaghda siler méning söngeklirimni élip, bu yerdin
chiqip kétishinglar kérek», — dédi. 26 Yüsüp bir yüz
on yashqa kirgende wapat tapti. Ular uni mumiya
qilip, Misirda bir méyit sanduqigha sélip qoydi.

Misirdin chiqish

1 We töwendikiler Israil [bilen bille] Misirgha
barghan oghullirining isimliri (ular herqaysisi
öz bala-chaqilirini élip, Yaqup bilen bille Misirgha
barghanidi): — **2** Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, **3**
Issakar, Zebulun, Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad we
Ashir. **5** Emdi Yaqupning pushtidin bolghanlar jemiy
bolup yetmish adem idi. Bu waqitta Yüsüp Misirda
idi. **6** Kéyin Yüsüp, uning barliq qérindashliri hemde
barliq zamandashliri ölüp tügidi. **7** Shundaqtimu,
Israillar köp tughulup, téz awup, intayin kücheydi;
ular zémin'gha bir keldi. **8** U waqitlarda Yüsüpni
bilmeydighan yéngi bir padishah Misirda textke
chiqti. **9** U xelqige: Mana, Israillarning xelqi bizdin
ziyade awup hemde bizdinmu küchlinip ketti. **10** Emdi
biz ulargha nisbeten aqilane ish tutayli; bolmisa, ular
téximu awup kétidu, mubada urush partlap qalsa,
shundaq boliduki, ular düshmenlirimiz terepke ötüp,
bizge hujum qilip, yurttin chiqip kétishi mumkin, —
dédi. **11** Shuning bilen ular ularni qattiq emgekler bilen
xarlash üchün ish bashlirini teyinlep nazaretchilikke
qoydi. Shuning bilen Israillar Pirewn üchün Pitom
bilen Raamses dégen maddiy eshya saqlaydighan
sheherlerni yasap berdi. **12** Lékin ularni [qanche]
ezgenséri, bular shunche köpiyip hemme yerni qaplidi;
buning bilen misirliqlar Israillargha öch bolup ketti.
13 Shuning bilen misirliqlar Israillargha zulum qilip,
ularni téximu qattiq ishlitip éghir ishlargha saldi.
14 Misirliqlar ularni laychiliq, xish-kések quyush we
étizlarning herxil emgeklirige sélip, ishning qattiqliqi
bilen ularning turmushigha qattiq éghirchiliq saldi;
ularni néme emgekke salmisun, intayin japaliq idi. **15**
Misir padishahi ikki ibraniy tughut anisigha söz qilip
(ularning birining ismi Shifrah, yene birining ismi
Puah idi): **16** — siler qachanliki ibraniy xotunlarni
tughdursanglar, tughqanda obdan qaranglar; bowaq
oghul bolsa, öltürüwétinglar; qiz bolsa, tirik qoyunglar,
— dédi. **17** Lékin tughut aniliri Xudadin qorqup,
Misirning padishahi ulargha éytqandek qilmay, belki
oghul bowaqlarni tirik qoydi. **18** Shunga Misirning
padishahi tughut anilirini chaqirtip ulardin: —
Bu néme qilghininglar?! Oghul balilarni némishqa
tirik qoydunglar? — dep soridi. **19** Tughut aniliri
Pirewn'ge jawab bérip: — Ibraniy ayallar misirliq
ayallargha oxshimaydu. Ular küchlük, saghlam-timen
bolghini üchün tughut aniliri ularning qéshigha
yétip barghuche, özliri tughup bolidu, — dédi. **20**
Netijide, Xuda tughut anilirigha iltipat körsetti;
Israil xelqi dawamliq köpiyip, téximu kücheydi. **21**
Shundaq boldiki, tughut aniliri Xudadin qorqidighan
ixlasmen bolghanliqi üchün Xuda ularni aililik
bolushqa muyesser qildi. **22** Buning bilen Pirewn
barliq puxralirigha: — Israillardin yéngi tughulghan
oghul balilarning hemmisini deryagha tashlanglar,
lékin qiz balilarning hemmisini tirik qaldurunglar,
dep emr qildi.

2 Lawiyning jemetidin bolghan bir kishi bérip,
Lawiyning neslidin bolghan bir qizni xotunluqqa
aldi. **2** Bu ayal hamilidar bolup, bir oghul tughdi.
Ana uning chirayliq ikenlikini körüp, uni üch ay
yoshurup saqlidi. **3** Uni yene yoshurushqa amalsiz
qalghanda, qomushtin bir séwet yasap, uninggha
yaryélim we mom suwap, balini ichige sélip, deryaning
qirghiqidiki qomushluq arisigha qoyup qoydi. **4** Andin
balining hedisi uninggha néme bolarkin dep yiraqtin
qarap turdi. **5** U waqitta Pirewnning qizi sugha
chömülgili derya terepke keldi; uning chöriliri derya
boyida aylinip yürdi. Pirewnning qizi qomushluqning
arisida turghan séwetni körüp, xas chörisini uni
élip chiqishqa ewetti. **6** U séwetni échip qariwidi,
mana, bir oghul balini kördi we u bala yighlap ketti.
Melike uninggha ich aghritip: — Bu shübhisizki
ibraniylarning baliliridin biri iken, dédi. **7** U chaghda
balining hedisi Pirewnning qizidin: — Men bérip,
sili üchün balini émitip baqidighan bir ibraniy inik
ana tépip kéleymu? — dep soridi. **8** Pirewnning qizi
uninggha: — Barghin, dédi. Qiz bérip bowaqning
anisini chaqirip keldi. **9** Pirewnning qizi uninggha:
— Bu balini élip kétip men üchün émitip béqip
ber; heqqingni bérimen, dédi. Shuning bilen ayal
balini élip kétip, uni émitip baqti. **10** Bala chong
bolghanda uni Pirewnning qizining qéshigha élip
bardi; u uninggha oghul boldi. U: «Men uni sudin
chiqiriwalghan» dep uninggha Musa dégen isimni
qoydi. **11** Musa chong bolghandin kéyinki künlerde
shundaq boldiki, u öz qérindashlirining yénigha
bardi we ularning éghir emgekke séliniwatqanliqini
öz közi bilen kördi. Arida, bir misirliqning ibraniy
qérindashliridin birini uruwatqanliqini kördi. **12** U
töt etrapigha qarap, adem yoqluqini körüp, héliqi
misirliqni urup öltürüp, qumgha kömüp yoshurup
qoydi. **13** Etisi u yene chiqip qariwidi, mana ikki ibraniy
bir-biri bilen soqushuwatatti; u yolsizliq qiliwatqan

kishige: — Öz qérindishingni némishqa urisen? — dédi.
14 Héliqi kishi jawab bérip: — Kim séni bizge hakim we
soraqchi qilip qoydi? Héliqi misirliqni öltürginingdek
ménimu öltürmekchimusen? — dédi. Musa bu gepni
anglap qorqup öz ichide: «Men qilghan ish jezmen
ashkara bolup qaptu!» dep oylidi. 15 Pirewn hem bu
ishtin xewer tépip, Musani öltürmekchi boldi; lékin
Musa Pirewnning aldidin qéchip, Midiyan zéminigha
bérip olturaqlashti. Bir küni, u quduqning yénigha
kélip olturdi. 16 Midiyanning kahinining yette qizi bar
idi; ular kélip, atisining qoylirini sughirishqa su tartip
oqurlargha quyup toldurushqa bashlidi. 17 U waqitta
[yerlik] padichilar kélip, ularni heydidi, Musa qopup
qizlargha yardem bérip, qoylirini sughiriship berdi. 18
Ular atisi Réuelning qéshigha yénip kelgende, ulardin:
— Némishqa bügün shunche téz yénip keldinglar?
— dep soridi. 19 Ular jawab bérip: — Bir misirliq
adem bizni padichilarning qolidin qutquzdi hemde biz
üchün su tartip, qoy padimizni sughiripmu berdi! —
dédi. 20 U qizlirigha: — Undaqta u kishi hazir nede?!
Uni némishqa sirtta tashlap keldinglar? Uni tamaqqa
chaqiringlar, — dédi. 21 Musa u kishi bilen bille
turushqa maqul boldi. U qizi Zipporahni uninggha
xotunluqqa berdi. 22 U ayal uninggha bir oghul tughup
berdi; Musa «Men yaqa yurtta musapirdurmen» dep,
uning ismini Gershom dep qoydi. 23 Nurghun künler
ötüp, Misirning padishahi öldi. Israillar öz qulluq
haliti tüpeylidin ah-zar urup, nale-peryad kötürdi;
qulluqtin bolghan peryadi Xudaning huzurigha bérip
yetti. 24 Xuda ularning ah-zarlirini anglap, Özining
Ibrahim bilen, Ishaq bilen we Yaqup bilen tüzgen
ehdisini ésige aldi. 25 Shuning bilen Xuda Israillarning
hal-ehwalini kördi we Xuda ularga köngül böldi.

3 Musa bolsa qéynatisi Midiyanning kahini Yetroning
qoy padisini baqatti. U qoylarni bashlap chölning
eng chétige Xudaning téghi, yeni Horeb téghining
baghrigha keldi. 2 Shu yerde bir azghanliqtin örlep
chiqiwatqan ot yalquni ichidin Perwerdigarning
Perishtisi uninggha köründi. Mana, azghanliq otta
köyüwatqan bolsimu, lékin azghan özi köyüp
ketmigenidi. 3 Musa: — Men bérip, bu ajayip
menzirini körüp baqay; azghanliq némishqa köyüp
ketmeydighandu? — dep oylidi. 4 Perwerdigar
uning buni körgili yoldin chetnep [azghanliqqa]
kelginini kördi; Xuda azghanliq ichidin uni: —
Musa! Musa! — dep chaqirdi. U: Mana men! —
dep jawab berdi. 5 U uninggha: — Bu yerge yéqin
kelme; putliringdin keshingni salghin; chünki sen
turghan bu yer muqeddes jaydur. 6 Men atangning
Xudasi, Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we
Yaqupning Xudasidurmen, — dédi. Buni anglap
Musa Xudagha qarashtin qorqup, yüzini étiwaldi.
7 Perwerdigar uninggha mundaq dédi: — Berheq,
Men Misirda turuwatqan qowmimning tartiwatqan
azab-oqubetlirini kördum, nazaretchilerning ularni
[xarlawatqanliqidin] qilghan peryadini anglidim;
chünki Men ularning derdlirini bilimen. 8 Shunga
Men ularni misirliqlarning qolidin qutquzup, shu
zémindin chiqirip, yaxshi hem keng bir zémin'gha,
süt bilen hesel éqip turidighan bir zémin'gha,
yeni Qanaaniy, Hittiy, Amoriy, Perizziy, Hiwiy we
Yebusiylarning yurtigha élip bérishqa chüshtüm. 9
Mana emdi Israillarning nale-peryadi Manga yetti,
misirliqlarning ularga qandaq zulum qilghanliqinimu
kördüm. 10 Emdi sen kel, Men séni xelqim Israillarni
Misirdin élip chiqirish üchün Pirewnning aldigha
ewetimen, — dédi. 11 Lékin Musa Xudagha: —
Men kim idim, Pirewnning aldigha bérip Israillarni
Misirdin chiqiralighudek? — dédi. 12 U jawab bérip:
— Berheq, Men sen bilen bille bolimen; sen qowmni
Misirdin élip chiqqandin kéyin bu taghda Xudagha
ibadet qilisiler; bu ish mana özüngge Méning séni
ewetkinimning ispat-belgisi bolidu, — dédi. 13
Shuning bilen Musa Xudagha: — Men Israillarning
qéshigha bérip ularga: «Ata-bowiliringlarning Xudasi
méni qéshinglargha ewetti» désem, ular mendin:
«Uning nami néme?» — dep sorisa, ularga néme
dep jawab bérimen? — dédi. 14 Xuda Musagha:
— Men «Ezeldin bar Bolghuchi»durmen — dédi.
Andin U: — Bérip, Israillargha: ««Ezeldin bar
Bolghuchi» méni qéshinglargha ewetti» dep éytqin,
dédi. 15 Xuda Musagha yene: — Israillargha: —
«Ata-bowiliringlarning Xudasi, Ibrahimning Xudasi,
Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi bolghan
«Yahweh» méni qéshinglargha ewetti; U: [Yahweh
dégen] bu nam ebedgiche Méning namim bolidu,
dewrdin-dewrgiche Men shu nam bilen eske
élinimen, deydu» — dégin. 16 — Bérip, Israilning
aqsaqallirini yighip ularga: — «Ata-bowiliringlarning
Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi
bolghan Perwerdigar manga körünüp: — Men silerni
yoqlap keldim, Misirda silerge qandaq muamile
qiliniwatqanliqini kördüm; 17 shuning üchün sözüm
shudurki, Men silerni Misirning zulumidin chiqirip,

Qanaaniylar, Hittiylar, Amoriylar, Perizziyler, Hiwiylar
we Yebusiylarning zémini, yeni süt bilen hesel éqip
turidighan zémin'gha élip barimen, dédi, — dégin,
dédi. 18 — Shuning bilen ular séning sözüngge qulaq
salidighan bolidu. U waqitta sen, özüng we Israilning
aqsaqalliri bilen birge Misir padishahining aldigha
bérip, uninggha: «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar
biz bilen körüshti. Emdi sizdin ötünimizki, bizge
üch künlük yolni bésip, chölge bérip, Xudayimiz
Perwerdigargha qurbanliq qilishqa ijazet bergeysiz»
— denglar. 19 Lékin Misir padishahining hetta
qudretlik bir qolning astida turupmu, silerni
yenila qoyup bermeydighinini bilimen. 20 Shunga
qolumni uzitip, misirliqlarni Men öz zémini ichide
körsetmekchi bolghan herxil karamet-möjizilirim
bilen urimen; andin [Pirewn] silerni qoyup béridu. 21
Bu qowmni misirliqlarning aldida iltipat tapturimen
we shuning bilen shundaq boliduki, siler shu
yerdin chiqqininglarda, quruq qol chiqmaysiler. 22
Belki herbir ayal kishi öz qoshnisidin we öz öyide
olturushluq yat ayaldin kümüsh zinnet buyumliri,
altun zinnet buyumliri we kiyim-kécheklerni telep
qilidu. Bu nersilerni oghul-qizliringlargha taqaysiler,
kiydürisiler; shu teriqide misirliqlardin olja alghan
bolisiler, — dédi.

4 Musa jawab bérip: — Mana, ular manga
ishenmey turup, sözümge qulaq salmaydu, belki:
«Perwerdigar sanga körünmidi», déyishi mumkin,
dédi. 2 Perwerdigar uninggha: — Qolungdiki bu néme?
— dep soridi. U: — Bu bir hasa, dep jawab berdi. 3
U: — Uni yerge tashla, dédi. Uni yerge tashliwidi, u
bir yilan'gha aylandi; Musa uning aldidin qachti. 4
Andin Perwerdigar Musagha: — Qolungni uzitip, uni
quyruqidin tut, déwidi, u qolini uzitip, uni tutti. U yene
uning qolida hasigha aylandi. 5 [Perwerdigar yene]:
— Buning bilen ular ata-bowilirining Xudasi, yeni
Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning
Xudasi bolghan Perwerdigarning sanga körün'ginige
ishinidu, — dédi. 6 Perwerdigar uninggha yene:
— Qolungni qoynunggha salghin, déwidi, u qolini
qoynigha sélip chiqiriwidi, mana, qoli pése-maxaw
késilige giriptar bolup qardek aqirip ketti. 7 Andin
uninggha: — Qolungni yene qoynunggha salghin,
déwidi, qolini qoynigha saldi. Uni yene qoynidin
chiqiriwidi, mana, öz eksige kélip etlirining bashqa
yerliridek boldi. 8 Perwerdigar yene: — Shundaq
boliduki, eger ular sanga ishenmey, aldinqi möjizilik
alametke köngülshimise, ular ikkinchi möjizilik
alametke ishinidu. 9 Halbuki, ular bu ikki möjizige
yenila ishenmise we ya sözüngge qulaq salmisa,
undaqta sen [Nil] deryasining süyidin élip, quruq
yerge tökkin. Shuning bilen sen deryadin alghan su
quruq yer üstide qan'gha aylinidu, dédi. 10 Andin
Musa Perwerdigargha: — Ey Igem, men eslidinla
gepke usta emestim, sen qulunggha söz qilghandin
kéyinmu yenila shundaq; chünki men aghzim kalwa
we tilim éghir ademmen, — dédi. 11 Perwerdigar
uninggha: — Kim insan'gha éghiz bergen? Kim
ademni gacha yaki gas, körgüchi yaki kor qilghan?
Shundaq qilghuchi Men Perwerdigar emesmu? 12
Emdi sen barghin, Men Özüm séning aghzing bilen
bille bolimen, néme sözleydighiningni sanga ögitip
turimen, — dédi. 13 Lékin u: — Ey Igem! Sendin
ötünüp qalay, Sen [bu ishqa] xalighan [bashqa] birsini
ewetip, shuning qoli bilen qilghin! — dédi. 14 Buni
anglap Perwerdigarning ghezipi Musagha tutiship:
— Lawiylardin bolghan akang Harun bar emesmu?
Uning gepni obdan qilalaydighinini bilimen. Mana, u
emdi séning aldinggha chiqishqa alliqachan yolgha
chiqti; u séni körse, köngli tolimu xush bolidu. 15
Emdi deydighan geplerni uninggha éyt; Men Özüm
séning aghzing bilen bille we uning aghzi bilen
bille bolimen, néme qilish kéreklikinglarni silerge
ögitimen. 16 Harun séning ornungda xelqqe sözleydu;
shundaq boliduki, u sanga éghiz bolidu, sen uninggha
Xudadek bolisen. 17 Bu hasini qolunggha élip, uning
bilen shu möjizilik alametlerni körsitisen, — dédi. 18
Shuning bilen Musa qéynatisi Yetroning qéshigha
yénip bérip, uninggha: — Manga ijazet bergeyla,
Misirdiki qérindashlirimning qéshigha baray, ular
hayatmu, emesmu körüp kéley, dédi. Yetro Musagha:
— Aman-ésen bérip kelgin, — dédi. 19 Musa téxi
Midiyandiki waqtida, Perwerdigar uninggha yene:
— Misirgha yénip barghin! Chünki séning jéningni
istigen kishiler ölüp ketti, — dédi. 20 Shuning bilen
Musa ayali we oghullirini élip, ularni bir éshekke
mindürüp, Misir zéminigha bérishqa yolgha chiqti.
Mangghanda Musa Xudaning hasisini alghach ketti. 21
Perwerdigar Musagha: — Misirgha yénip barghiningda
sen agah bol, Men qolunggha tapshurghan barliq
karametlerni Pirewnning aldida körsetkin. Lékin
Men uning könglini xelqni qoyup bermigüdek qattiq
qilimen. 22 Sen Pirewn'ge: — «Perwerdigar mundaq
deydu: — Israil Méning oghlum, Méning tunji oghlum

bolidu. 23 Shuning üchün Men sanga: Oghlumni
Özümge ibadet qilishqa qoyup ber, dédim. Uninggha
yol qoyushni ret qilidighan bolsang, séning tunji
oghlungni öltürimen» — dégin, — dédi. 24 Emma Musa
seper qilip bir qonalghugha kelgende, Perwerdigar
uninggha uchrap, uni öltürüwetmekchi boldi. 25
Shuning bilen Zipporah bir chaqmaq téshini élip,
oghlining xetnilikini késip, uni érining ayighigha
tashlap: — Sen derweqe aldimda qan töker er ikensen!
— dédi. 26 Shuning bilen Perwerdigar uni qoyup
berdi (bu chaghda Zipporah uninggha: «Sen derweqe
aldimda qan töker bir er ikensen!» — dédi. Bu
sözini u xetne tüpeylidin éytti). 27 Perwerdigar
Harun'gha: — Sen chöl-bayawan'gha bérip, Musa
bilen körüshkin, déwidi, u bérip Xudaning téghida
uning bilen uchriship, uni söydi. 28 Musa özini
ewetken Perwerdigarning hemme sözliri bilen qilishqa
buyrughan barliq möjizilik alametlerni Harun'gha
dep berdi. 29 Andin Musa bilen Harun bérip,
Israillarning barliq aqsaqallirini yighdi. 30 Harun
Perwerdigarning Musagha éytqan hemme sözlirini
bayan qildi we xelqning köz aldida shu möjizilik
alametlerni körsetti. 31 Buni körüp, xelq ishendi;
Perwerdigarning Israillarni yoqlap, ular uchrighan
xarliqlarni körgenlikini anglighan haman, bashlirini
égip sejde qilishti.

5 Andin Musa bilen Harun Pirewnning aldigha
bérip, uninggha: — Israilning Xudasi Perwerdigar
sanga: — «Ularning bérip chölde Manga ibadet
qilip, héyt ötküzüshige qowmimgha yol qoysun»
deydu, — dédi. 2 Lékin Pirewn jawab bérip: — Uning
sözige qulaq sélip, méni Israilgha yol qoyghuzidighan
qandaq Perwerdigar iken u? Men u Perwerdigarni
tonumaymen hem Israilghimu yol qoymaymen, dédi.
3 Ular söz qilip: — Ibraniylarning Xudasi biz bilen
körüshti. Shunga ötünimizki, bizge Perwerdigar
Xudayimizgha qurbanliq sunush üchün bizge chölge
bérishqa üch künlük yolgha ruxset bergeysiz. Bolmisa,
U bizni waba yaki qilich bilen urushi mumkin, —
dédi. 4 Lékin Misirning padishahi ulargha jawab
bérip: — Ey Musa we Harun, némishqa ikkinglar
xelqni ishliridin toxtitip qoymaqchi bolisiler? Bérip öz
epkishinglarni kötürünglar! — dédi. 5 Pirewn yene: —
Mana, xelq yurtta ziyade awup ketti. Siler bolsanglar,
ularni epkeshliridin xalas qilmaqchisiler, dédi. 6 Shu
küni Pirewn nazaretchilerge we nazaretchilerning
qol astidiki ish bashlirigha buyruq chüshürüp:
— 7 Hazirdin bashlap xelqqe ilgirikidek kések
quyushqa saman bermenglar! Ular samanni özliri
yighsun. 8 Lékin ilgiri qanchilik kések quyup
kelgen bolsa, hélihem kem qilmay shunchilik
kések quydurunglar; chünki ular hurunliship:
«Xudayimizgha qurbanliq ötküzüshke bizni barghili
qoy» dep ghelwe qilishiwatidu. 9 Emdi ularni öz
ishigha toluq bend bolup, yalghan-yawidaq geplerge
qulaq salmasliqi üchün, bu ademlerning üstige téximu
éghir emgeklerni yüklenglar, — dédi. 10 Shuning bilen
xelqning üstidiki nazaretchiler bilen ish bashliri chiqip
xelqqe: Pirewn shundaq dédiki, men emdi silerge
saman bermeydighan boldum. 11 Özünglar béringlar,
özünglar üchün qeyerdin saman tapalisanglar, shu
yerdin élip kélinglar; lékin qilidighan ishliringlar
bolsa qilchilikmu kémeytilmeydu, — dédi. 12
Buning bilen xelq pütkül Misir zéminigha tarilip,
samanning ornigha paxal yighishqa bashlidi. 13
Nazaretchiler bolsa ularni qistap: Silerge saman
bérilgen chaghdikidek hazirmu her künlük ishni shu
küni qilinglar, dédi. 14 Israillarning üstige Pirewnning
nazaretchiliri teripidin qoyulghan Israilliq ish bashliri
tayaq yédi we: — Tünügün we bügün némishqa
kések quyush wezipsini burunqidek toshquzup
orunlimidinglar?! — dep til ishitti. 15 Andin Israilliq
ish bashliri Pirewnning aldigha bérip: Némishqa
öz qullirigha mundaq muamile qilidila? 16 Öz
qullirigha héch saman bérilmidi. Lékin [nazaretchiler]
yenila «kések quydurunglar» dep bizni buyruydu.
Mana, öz qulliri tayaq yewatidu, emma eyib bolsa
özlirining ademliride, dep peryad qildi. 17 Lékin
u yene: — Siler hurun ikensiler! Hurun ikensiler!
Shunga siler: «Bérip Perwerdigargha qurbanliq
ötküzüshimizge ijazet ber dewatisiler. 18 Qaytip bérip
ishingni qilish! Silerge saman bérilmeydu, biraq
késeklerni belgilen'gen san boyiche [awwalqidek]
toluq tapshurushisen, dédi. 19 Israilliq ish bashliri
[Pirewnning]: «Siler herkünlük wezipenglarni,
yeni telep qilghan késeklerni belgilen'gen sandin
kémeytsenglar qet'iy bolmaydu» déginige qarap,
béshigha bala-qazaning chüshidighanliqini bilishti. 20
Ular Pirewnning aldidin chiqip kéliwatqinida, ular
bilen körüshüshke kélip shu yerde saqlap turghan
Musa we Harun bilen uchriship qaldi. 21 Ular
Musa bilen Harun'gha: — Bizni Pirewnning neziride
we uning emeldarlirining neziride sésitip, bizni
öltürüshke ularning qoligha qilich tutquzghininglar

üchün, Perwerdigar silerning üstünglargha höküm
qilsun! — dédi. 22 Shuning bilen Musa Perwerdigarning
aldigha yénip bérip uninggha: — Ey Igem, némishqa
bu xelqni balagha tiqting? Sen néme üchün méni
ewetting? 23 Chünki men Pirewnning aldigha kirip
Séning naming bilen söz qilghinimdin tartip, u bu
xelqning üstige téximu ziyade azab qilghili turdi.
Emma Sen téxiche qowmingni héch qutquzmiding, —
dédi.

6 Lékin Perwerdigar Musagha: — Emdi sen Méning
Pirewn'ge qilidighanlirimni körisen; chünki u
qudretlik bir qoldin mejburlinip, ularni qoyup béridu,
qudretlik bir qolning sewebidin özining zéminidin
ularni qoghlap chiqiriwétidu, — dédi. 2 Andin Xuda
Musagha [yene] söz qilip mundaq dédi: — Men
Perwerdigardurmen. 3 Men Ibrahimgha, Ishaqqa we
Yaqupqa Qadir-mutleq Tengri süpitide köründüm;
lékin «Yahweh» dégen namim bilen ularga ashkara
tonulmidim. 4 Men ular bilen: — «Siler musapir
bolup olturghan zéminni, yeni Qanaan zéminini
silerge bérimen» dep, ular bilen ehde baghliship wede
qilghanmen. 5 Emdi Men misirliqlar qul qilip zulum
salghan Israillarning ah-zarlirini anglap, qilghan shu
ehdemni ésimge aldim. 6 Shunga Israillargha mundaq
dégin: — «Men Perwerdigardurmen; Men Özüm silerni
misirliqlarning éghir yükliri astidin chiqirip, ularning
qulluqidin azad qilip, qolumni uzitip ularghа chong
balayi'apetlerni chüshürüp, silerge hemjemet bolup
hörlükke érishtürimen. 7 Silerni Öz qowmim bolushqa
qobul qilimen we Özüm Xudayinglar bolimen; shuning
bilen siler özünglarni misirliqlarning yüklirining
astidin qutquzup chiqarghuchining Men Xudayinglar
Perwerdigar ikenlikini bilisiler. 8 Men shuning
bilen silerni qol kötürüp Ibrahimgha, Ishaqqa we
Yaqupqa bérishke qesem qilghan zémin'gha élip
barimen; Men u yerni silerge miras qilip zéminliqqa
bérimen; Men Perwerdigardurmen». 9 Bularning
hemmisini Musa Israillargha dep berdi; lékin ular
éghir qulluq azabidin pighan'gha chüshken bolup,
uninggha qulaq salmidi. 10 Andin Perwerdigar
Musagha yene: — 11 Bérip Misirning padishahi
Pirewn'ge: «Israillarning zéminingdin kétishige yol
qoy», dep éytqin, dédi. 12 Lékin Musa Perwerdigarning
aldida: Mana, Israillar manga qulaq salmighan yerde,
Pirewn qandaqmu mendek kalpuki xetne qilinmighan
bir ademge qulaq salsun? — dédi. 13 Emma Perwerdigar
Musa we Harun'gha sözlep, ularning Israillargha we
Misirning padishahi Pirewn'ge Israillar toghruluq:
— «Ular Misir zéminidin élip chiqirilsun» dégen
emr yetküzüshini buyrudi. 14 Töwendikiler jemet
bashliqliri: — Israilning tunji oghli bolghan Rubenning
oghulliri Hanuq, Pallu, Hezron we Karmi. Bular bolsa
Rubenning nesilliri idi. 15 Shiméonning oghulliri:
— Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we qanaanliq
ayaldin bolghan Saullar idi; bular Shiméonning
nesilliri idi. 16 Lawiyning oghullirining isimliri,
nesebnamilirige asasen: Gershon, Kohat we Merari;
Lawiyning ömrining yilliri bir yüz ottuz yette yil
boldi. 17 Gershonning oghulliri aililiri boyiche: —
Libni we Shimey. 18 Kohatning oghulliri: — Amram,
Yizhar, Hébron bilen Uzziel. Kohat bir yüz ottuz üch
yil ömür kördi. 19 Merarining oghulliri: — Mahli we
Mushi. Bular nesebnamiliri boyiche Lawiyning nesilliri
idi. 20 Amram öz hammisi Yokebedni xotunluqqa
aldi, Yokebed uninggha Harun we Musani tughup
berdi. Amram bir yüz ottuz yette yil ömür kördi.
21 Yizharning oghulliri: — Korah, Nefeg we Zikri
idi. 22 Uzzielning oghulliri: — Mishael, Elzafan we
Sitri idi. 23 Harun bolsa Nahshonning singlisini,
yeni Amminadabning qizi Élishébani xotunluqqa aldi.
U uninggha Nadab bilen Abihuni, we Eliazar bilen
Itamarni tughup berdi. 24 Korahning oghulliri: — Assir,
Elkanah we Abi'asaf; bular Korahlarning nesilliri idi.
25 Harunning oghli Eliazar Putielning qizlirining birini
xotunluqqa aldi; u uninggha Finihasni tughup berdi;
bular bolsa öz nesebi boyiche hemmisi Lawiylarning
jemet bashlqliri idi. 26 Perwerdigarning: — Israillarni
qoshunlardek top-topi bilen Misir zéminidin élip
chiqinglar, dégen emrini tapshuriwalghuchilar del
mushu Harun bilen Musa idi. 27 Israillar Misirdin
chiqirilsun, dep Misirning padishahi Pirewn'ge söz
qilghanlar del bu kishiler, yeni mushu Musa bilen
Harun idi. 28 Perwerdigar Misirning zéminida
Musagha söz qilghan waqtida 29 Musagha: «Men
Perwerdigardurmen. Sanga éytqinimning hemmisini
Misirning padishahi Pirewn'ge dégin», dep emr
qildi. 30 Lékin Musa Perwerdigarning aldida: —
Mendek kalpuki xetne qilinmighan bir kishige Pirewn
qandaqmu qulaq salsun?» — dep jawap bergenidi.

7 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Mana, Men
Pirewnning aldida séni Xudaning ornida qildim.
Akang Harun bolsa séning peyghembiring bolidu. 2
Men sanga buyrughinimning hemmisini [uninggha]
deysen; andin akang Harun Pirewn'ge uning öz

zéminidin Israillarni qoyup bérishi kérekliki toghrisida
söz qilidu. 3 Lékin Men Pirewnning könglini qattiq
qilimen; buning bilen Men Misir zéminida möjizilik
alametler we karametlirimni köplep körsitimen.
4 Shundaqtimu, Pirewn silerge qulaq salmaydu.
Emma Men Misirning üstige höküm chiqirip
qolumni uzitip, chong balayi'apetlerni chüshürüp,
qoshunlirim bolghan Öz qowmim Israillarni Misir
zéminidin chiqirimen. 5 Öz qolumni Misirning
üstige sozghinimda, Israillarni ularning arisidin
chiqarghinimda misirliqlar Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu, — dédi. 6 Musa bilen Harun
shundaq qildi; Perwerdigar ulargha qandaq tapilighan
bolsa, ularmu shundaq qildi. 7 Ular Pirewn'ge söz
qilghan waqitta Musa seksen yashqa, Harun seksen
üch yashqa kirgenidi. 8 Perwerdigar Musa bilen
Harun'gha söz qilip: — 9 Emdi Pirewn silerge: —
Özünglarni testiqlap bir möjize körsitinglar, dése,
sen Harun'gha: — Hasangni élip Pirewnning aldigha
tashlighin, dep éytqin. Shundaq qilishi bilenla hasa
yilan'gha aylinidu, dédi. 10 Shuning bilen, Musa bilen
Harun Pirewnning aldigha bérip, Perwerdigarning
buyrughinidek qildi; Harun hasisini Pirewn bilen
uning emeldarlirining aldigha tashliwidi, u yilan'gha
aylandi. 11 U waqitta Pirewn danishmenliri we
séhrigerlirini chaqirtip keldi; Misirning jadugerlirimu
öz jadusi bilen oxshash ishni qildi. 12 Ularning
herbiri öz hasisini tashlidi; ularmu yilan'gha aylandi.
Lékin Harunning hasisi ularning hasilirini yutup
ketti. 13 Biraq Perwerdigar éytqandek Pirewnning
köngli qattiqliq bilen Perwerdigar éytqandek ulargha
qulaq salmidi. 14 Andin Perwerdigar Musagha
mundaq dédi: — Pirewnning köngli qattiq; u qowmni
qoyup bérishni ret qilidu. 15 Emdi sen ete seherde
Pirewnning qéshigha barghin (shu waqitta u su
boyigha chiqidu) — Sen uning bilen körüshüshke
deryaning boyida saqlap turghin; yilan'gha aylan'ghan
hasini qolunggha éliwal. 16 Sen uninggha mundaq
dégin: — «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar méni
aldinggha: «Chölde Manga ibadet qilishi üchün
qowmimni qoyup ber» déyishke ewetkenidi; lékin
mana, bu waqitqiche héch anglimiding. 17 Shunga
Perwerdigar sanga: — «Sen shu [alamet] bilen
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», deydu
— Mana, men qolumdiki hasa bilen deryaning
süyini ursam, su qan'gha aylinidu, 18 deryaning
béliqliri ölüp, deryaning süyi sésip kétidu; misirliqlar
sudin seskinip, ichelmeydighan bolup qalidu». 19
Perwerdigar Musagha yene: — Sen Harun'gha: —
Hasangni élip misirliqlarning suliri qan'gha aylansun
dep ularning üstige, yeni éqinliri, östengliri, kölliri
we su ambarliri üstige qolungni uzatqin. Shuning
bilen pütkül Misir zéminida, hetta yaghach we tash
qachilardiki sularmu qan'gha aylinidu, dégin, dédi. 20
Musa bilen Harun Perwerdigarning buyrughinidek
qildi; Harun Pirewn we emeldarlirining köz aldida
hasini kötürüp, deryaning süyini uruwidi, pütün
deryaning süyi qan'gha aylinip ketti. 21 Deryadiki
béliqlar ölüp, deryaning süyi sésip ketti. Misirliqlar
deryaning süyini ichelmeydighan bolup qaldi, pütkül
Misir zémini qan'gha toldi. 22 Lékin Misirning
jadugerlirimu öz jaduliri bilen hem shundaq qildi. Bu
sewebtin Perwerdigar éytqandek Pirewnning köngli
qattiq bolup, ulargha qulaq salmidi; 23 eksiche Pirewn
öyige qaytip kétip, bu ishqa héch pisent qilmidi. 24
Deryaning süyini ichelmigini üchün barliq misirliqlar
ichküdek su tépish üchün deryaning etraplirini kolidi.
25 Perwerdigar deryani urup, yene yette kün ötti.

8 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha
bérip uninggha: — Perwerdigar mundaq deydu: —
«Manga ibadet qilishqa Öz qowmimni qoyup ber. 2
Lékin ularni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men
dölitingning hemme yérini paqilar bilen basturup
urimen. 3 Deryada top-top paqilar peyda bolup,
[deryadin] chiqip ordanggha, hujranggha, orun-
körpengge, emeldarliringning öylirige kiriwalidu,
shuningdek xelqingning uchisigha, tonur we
tengniliringge yamiship chiqiwalidu. 4 Paqilar
özüngning üstibéshigha, xelqingning üstibéshigha
we hemme emeldarliringning üstibéshigha yamiship
chiqiwalidu» — dégin, — dédi. 5 Perwerdigar Musagha:
— Sen Harun'gha: Paqilarning Misir zéminining üstige
chiqishi üchün qolungni uzitip, hasangni éqinlar,
östengler we köllerning üstige shiltighin, dégin
— dédi. 6 Shuning bilen Harun qolini Misirning
suliri üstige uzatti; shundaq qiliwidi, paqilar chiqip
Misir zéminini qaplidi. 7 Lékin jadugerlermu öz
jaduliri bilen oxshash ishni qilip, Misir zémini üstige
paqilarni peyda qildi. 8 Pirewn Musa bilen Harunni
chaqirtip: — Paqilarni mendin we xelqimdin néri
qilish üchün Perwerdigardin ötününglar. Shundaq
bolsa, men xelqingni Perwerdigargha qurbanliq qilsun
dep qoyup bérimen, dédi. 9 Musa Pirewn'ge: — Boptu,
men izzitingni qilay, peqet deryadiki paqilarla qélip,

bashqiliri özüngdin we öyliringdin ayrilsun dep,
sen, emeldarliring we xelqing üchün méning dua
qilidighan waqtimni békitkin, dédi. 10 U jawab bérip:
— Ete bolsun, dédi. Musa uninggha: — Xudayimiz
Perwerdigargha oxshash héchbirining yoqluqini
bilishing üchün séning déginingdek bolsun. 11 Paqilar
sendin, öyliringdin, emeldarliring we xelqingdin
chiqip kétidu; peqet deryadila qalidu, dédi. 12
Shuning bilen Musa we Harun Pirewnning aldidin
chiqip ketti. Andin Musa Pirewnning üstige ewetilgen
paqilar toghrisida Perwerdigargha nida qildi. 13
Perwerdigar Musaning tiliginidek qildi. Buning bilen
öylerdiki, hoylilardiki we étizlardiki paqilar öldi. 14
Xelq ularni yighip döwe-döwe qildi, [pütkül] yurt-
zémin sésiqchiliqqa toldi. 15 Lékin Pirewn apettin
xalas bolghinini körgende, könglini qattiq qilip,
Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmidi. 16
Andin Perwerdigar Musagha: — Sen Harun'gha: —
Hasangni uzitip, yerning topisini urghin. Buning
bilen u pashigha aylinip, pütkül Misir zéminini
qaplaydu, dégin, — dédi. 17 Ular shundaq qildi;
Harun qolini uzitip hasisi bilen yerning topisini
uruwidi, ademler we haywanlarning üstibéshini pasha
basti; pütkül Misir zéminidiki topa-changlar pashigha
aylandi. 18 Jadugerlermu öz jaduliri bilen shundaq
qilip pasha peyda qilishqa urun'ghan bolsimu, peyda
qilalmidi. Pashilar bolsa hem ademlerning hem
haywanlarning üstibéshini qaplap ketti. 19 Andin
jadugerler Pirewn'ge: — Bu ish Xudaning barmiqining
qilghini! — déyishti. Lékin Pirewn könglini qattiq qilip,
Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmidi. 20
Perwerdigar Musagha: — Ete seher qopup Pirewnning
aldigha bérip turghin — (shu waqitta u su boyigha
chiqidu) uninggha: «Perwerdigar mundaq deydu: —
Manga ibadet qilishi üchün Öz qowmimni qoyup
ber! 21 Chünki eger qowmimni qoyup bermiseng,
mana Men séning we emeldarliring, xelqing üstige,
öyliringge köküyünlerni ewetimen; shuning bilen
misirliqlarning öyliri we hetta ular turuwatqan
tupraqmu köküyünler bilen tolidu. 22 Lékin shu künide
Öz qowmim turuwatqan Goshen yurtini bashqiche
qilimen; shundaq boliduki, u yerde köküyünler
tépilmaydu. Shuning bilen sen Men Perwerdigarning
bu zéminda bolghanliqimni bilisen. 23 Shundaq qilip
Men Öz qowmimni séning xelqingdin perqlendürimen;
bu möjizilik alamet ete yüz béridu», dep éytqin,
dédi. 24 Perwerdigar déginini qildi. Pirewnning
öylirige, emeldarlirining öylirige köküyünler top-
top bolup kirdi; pütkül Misir zéminining hemme yéri
köküyünler teripidin xarab bolushqa bashlidi. 25
Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip kélip ulargha:
Bérip mushu zéminda Xudayinglargha qurbanliq
ötküzünglar, — dédi. 26 Lékin Musa jawab bérip: —
Bundaq qilish bizge taza muwapiq bolmaydu; chünki
biz Perwerdigar Xudayimizgha sunmaqchi bolghan
qurbanliq mal misirliqlargha nisbeten yirginchliktur.
Emdi eger biz misirliqlarning köz aldida yaman
körün'gen nersini qurbanliq qilsaq ular bizni chalma-
kések qiliwetmemdu? 27 Biz üch künlük yolni bésip,
chölde Perwerdigar Xudayimiz bizge buyrughinidek
uninggha qurbanliq sunushimiz kérek, dédi. 28
Pirewn: — Silerni Perwerdigar Xudayinglargha chölde
qurbanliq ötküzüshke barghili qoyimen; peqet bek
yiraq kétip qalmanglar, méning üchün dua qilinglar,
dédi. 29 Musa jawab bérip: — Mana, men séning
aldingdin chiqip Perwerdigargha iltija qilimen we
köküyünler sen Pirewndin, emeldarliringdin we
xelqingdin ete chiqip kétidu; lékin Pirewn yene hiyle
ishlitip, xelqni Perwerdigargha qurbanliq qilishqa
bérishtin tosquchi bolmisun, dédi. 30 Musa Pirewnning
aldidin chiqip, Perwerdigargha shundaq iltija qildi. 31
Perwerdigar Musa tiliginidek qildi; u köküyünlerni
Pirewn, emeldarliri we xelqidin chiqiriwetti; hetta bir
tal köküyünmu qalmidi. 32 Lékin Pirewn bu qétimmu
könglini qattiq qilip, qowmni qoyup bermidi.

9 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning
aldigha bérip uninggha: — «Ibraniylarning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet
qilishigha Öz qowmimni qoyup ber. 2 Eger ularni
qoyup bérishni ret qilip, yenila tutup turuwalidighan
bolsang, 3 mana, Perwerdigarning qoli étizliqtiki
charpayliringning üstige, at-éshekler, tögiler, we qoy-
kaliliringning üstige chüshüp intayin éghir bir waba
keltüridu. 4 Lékin Perwerdigar Israilning charpaylirini
misirliqlarning charpayliridin perqlendüridu. Netijide,
Israilning charpayliridin héchbiri ölmeydu» — dégin,
dédi. 5 Perwerdigar waqitni békitip: — Ete Perwerdigar
zéminda bu ishni qilidu, dédi. 6 Etisi Perwerdigar
shundaq qildi; misirliqlarning barliq charpayliri öldi;
lékin Israillarning charpayliridin birimu ölmidi. 7
Pirewn adem ewetip tekshüriwidi, mana, Israillarning
charpayliridin birimu ölmigenidi. Lékin Pirewnning
köngli qattiq qilinip, u qowmni qoyup bermidi. 8 Andin
Perwerdigar Musa we Harun'gha: — Xumdanning

külidin changgilinglarni toshquzup élinglar, andin
Musa uni Pirewnning köz aldida asman'gha qaritip
chachsun. 9 Shundaq qilishi bilen kül pütkül
Misir zéminini qaplaydighan chang-tozan bolidu
we Misir zéminidiki hemme yerde ademler we
haywanlarning bedinige chüshüshi bilen hürrek-
hürrek chaqa chiqiridu, — dédi. 10 Shuning bilen
ular xumdandin kül élip, Pirewnning aldigha bérip
turdi we Musa uni asman'gha qaritip chachti; u
ademler we haywanlarning bedinige chüshüshi
bilen hürrek-hürrek chaqa chiqardi. 11 Jadugerler
chaqilar destidin Musaning aldida turalmay qaldi;
chünki jadugerlerning bedininimu, bashqa barliq
misirliqlarnimu oxshash chaqa bésip ketkenidi. 12
Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi;
shunga Perwerdigar del Musagha éytqinidek u ularga
qulaq salmidi. 13 Andin Perwerdigar Musagha: — Ete
tang seher qopup, Pirewnning aldida turup uninggha:
«Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu:
— Qowmimni Manga ibadet qilishqa qoyup ber; 14
chünki Men bu qétim hemme balayi'apetlirimni
yürikingge, emeldarliring we puqraliringning üstige
ewetimen. Buning bilen sen pütkül yer yüzide Mendek
bashqa birining yoq ikenlikini bilisen. 15 Chünki
Men qolumni uzitip, özüng we qowmingni waba
bilen urghan bolsam'idi, bu waqitqiche sen yer
yüzidin yoqilip kétetting. 16 Halbuki, Méning séni
ornunggha tiklishimdiki meqsitim shu idiki, del Öz
qudritimni sanga körsitish, shundaqla namimning
pütkül yer yüzide jakarlinishi üchün idi. 17 Sen
yene qowmimgha chongchiliq qilip, ularni qoyup
bérishni ret qiliwéremsen? 18 Mana, ete mushu
waqitlarda Misir döliti bina bolghandin buyan héch
körülüp baqmighan qattiq möldürni yaghdurimen.
19 Shuning üchün adem ewetip, haywan we étizda
bar-yoqungni yighip ichkiri solighin; chünki öyge
qayturulmay sirtta qalghan adem we haywanlarning
hemmisi möldürning astida qélip ölüp kétidu! — dégin,
dédi. 20 Buni anglap Pirewnning emeldarlirining
arisidin Perwerdigarning sözidin qorqqan herbir
adem öz qulliri we charpaylirini yügürtüp öylirige
élip keldi. 21 Lékin Perwerdigarning sözini étibargha
almighanlar öz qul we mallirini tashqirida qaldurup
qoydi. 22 Perwerdigar Musagha: — Misir zéminidiki her
yerde, ademler üstige, mallarning üstige, shundaqla
Misir zéminidiki dalalarning hemme ot-chöplirining
üstige möldür yaghsun dep, asman'gha qarap
qolungni kötürgin, dédi. 23 Musa shuning bilen
hasisini asman'gha qaritip kötürüwidi, Perwerdigar
güldürmamini güldürlitip, möldür yaghdurdi, yer
yüzide chaqmaq chéqindiliri chépip yüretti. Shundaq
qilip Perwerdigar Misir zémini üstige möldür
yaghdurdi. 24 Möldür yéghip, möldür bilen ot arilash
chüshti; möldür shunche éghir boldiki, Misir döliti
bina bolghandin tartip undaq qattiq möldür yéghip
baqmighanidi. 25 Möldür pütkül Misir zéminining
her yéride chüshüp, insan bolsun, haywan bolsun,
hemmisini urdi; möldür étizdiki hemme ot-chöpni
urup, yerdiki hemme del-derexlernimu sunduruwetti.
26 Peqet Israillar olturushluq Goshen zéminidila
möldür yaghmidi. 27 Pirewn adem ewetip Musa bilen
Harunni chaqirtip ularga: — Men bu qétim gunah
qildim! Perwerdigar heqqaniydur; Sewenlik bolsa
men we xelqimdin ötti. 28 Yene bérip Perwerdigardin
ötünüp iltija qilinglar! Xudadin chiqqan bu qattiq
güldürmamilar we möldür yétip ashti! Silerni qoyup
bérey; siler emdi mushu yerde turuwersenglar
bolmaydu, — dédi. 29 Musa uninggha jawab bérip:
— Men sheherdin chiqqanda, Perwerdigar terepke
qarap qollirimni yéyip kötürimen; güldürmamilar shu
haman bésiqip möldür yene yaghmaydu. Yer yüzi
Perwerdigarningkidur, dep bilishing üchün shundaq
bolidu. 30 Lékin sen we séning emeldarliring, silerning
Perwerdigar Xudadin téxiche qorqmaywatqininglarni
bilimen, dédi. 31 Shu chaghda arpa bash chiqirip,
zighir ghunchilighan bolghachqa, zighir we arpa
möldürdin weyran qilindi. 32 Lékin bughday bilen
qara bughday kéyinrek bix chiqarghachqa, weyran
qilinmidi. 33 Musa Pirewnning aldidin kétip, sheherdin
chiqip Perwerdigar terepke qarap qollirini yéyip
kötürdi. Shuning bilen güldürmama we möldür
toxtap, yamghur yerge yene tökülmidi. 34 Emma
Pirewn yamghur, möldür we güldürmamilarning
toxtighinini körgende, yene gunah sadir qildi; umu,
emeldarlirimu könglini qattiq qilishti. 35 Bu teriqide
Pirewnning köngli qattiq turuwérip, Perwerdigar
Musaning wasitisi bilen éytqandek, Israillarni qoyup
bérishni ret qildi.

10 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning
aldigha barghin; chünki ularning arisida bu
möjizilik alametlerni körsitishim üchün Pirewnning
könglini we emeldarlirining könglini qattiq qilip
qoydum. 2 Bu ish bilen Méning misirliqlarni qandaq
reswa qilghanliqim we ularning arisida körsetken

möjizilik alametlirimni sen oghlungning andin
newrengning quliqigha yetküzisen. Buning bilen
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisiler, dédi. 3
Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha
bérip, uninggha: — Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: «Özüngni aldimda töwen tutushni
qachan'ghiche ret qilisen? Manga ibadet qilish
üchün qowmimni qoyup ber. 4 Chünki eger sen
qowmimni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men
ete séning yurtunggha chéketke ewetimen. 5 Ular
siler zémin yüzini körmigüdek qilip yépiwétidu,
silerning möldürdin aman qalghan nersiliringlarnimu,
dalalarda ösken hemme del-derexliringlarnimu yep
kétidu. 6 Ular orda-sarayliringgha, emeldarliringning
sarayliri, shundaqla barliq misirliqlarning öylirige
tolup kétidu; bundaq apetni ata-bowangliring we
ata-bowiliringning ata-bowilirimu yer yüzide apiride
bolghandin tartip körüp baqmighan» — dédi-de,
burulup Pirewnning aldidin chiqip ketti. 7 Pirewnning
emeldarliri uninggha: — Bu adem bizge qachan'ghiche
tuzaq bolar? Öz Xudasi Perwerdigargha ibadet qilishqa
bu ademlerni qoyup bergeyla! Misirning xarab
bolghinini téxiche körmeywatamdila? — dédi. 8
Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha
yene chaqiritip kélindi. U ulargha: — Perwerdigargha
ibadet qilish üchün béringlar; lékin baridighanlar zadi
kimler? — dédi. 9 Musa jawab bérip: — Yashlirimiz we
qéri-chüriler bilen, oghullirimiz we qizlirimiz bilen,
qoy we kala padilirimizni élip hemmimiz barimiz;
chünki biz Perwerdigar üchün héyt ötküzüshimiz
kérek, dédi. 10 U ulargha: — Silerni bala-chaqanglar
bilen qoshup qoyup berginimde, Perwerdigar siler
bilen bille bolghay! Mana, aldinglarda balayi'apet
turuptu! 11 Yoqsu, bundaq qilishinglargha bolmaydu!
Perwerdigargha ibadet qilishqa peqet aranglardin
er kishilerla barsun! Chünki silerning telipinglar del
shu emesmidi! — dédi-de, ular Pirewnning aldidin
qoghlap chiqirildi. 12 Andin Perwerdigar Musagha: —
Misir zéminining üstige qolungni uzatqin. Shundaq
qilsang, chéketkiler Misir zéminini bésip, zémindiki
herxil otyashlarni, yeni möldürdin aman qalghanning
hemmisini yep kétidu, dédi. 13 Musa hasisini Misir
zéminining üstige uzatti; Perwerdigar shu küni
we kéchisi zémin üstige sherq shamili chiqardi.
Seherde, sherq shamili chéketkilerni uchurup keldi.
14 Chéketkiler Misirning pütkül zéminigha yéyilip,
Misirning pütün chégrisinimu basti. Apet intayin éghir
boldi; ilgiri bundaq chéketke apiti bolup baqmighan,
mundin kéyinmu uningdek bolmaydu. 15 Ular pütkül
zéminning yüzini qaplidi, yer qarangghuliship ketti;
ular möldürdin aman qalghan zémindiki hemme
otyashlarni we del-derexlerning barliq méwilirini yep
ketti. Shuning bilen pütkül Misir zémini tewesidiki
del-derexlerde yaki daladiki gül-giyahlarda héch
yéshilliq qalmidi. 16 Andin Pirewn aldirap-ténep
Musa bilen Harunni chaqirtip ulargha: — Men
hem Xudayinglar Perwerdigar aldida hem silerning
aldinglarda gunah qildim. 17 Emdi mushu bir qétim
gunahimdin ötüp Perwerdigar Xudayinglardin bu
ölümni mendin élip kétishini iltija qilishinglarni
ötünimen, — dédi. 18 Shuning bilen Musa Pirewnning
aldidin chiqip Perwerdigargha iltija qildi. 19 Shuning
bilen Perwerdigar shamalni burap gherb tereptin
intayin küchlük boran chiqirip, chéketkilerni uchurup,
Qizil Déngizgha gherq qildi; Misirning pütkül teweside
bir talmu chéketke qalmidi. 20 Lékin Perwerdigar
Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üchün
u Israillarni qoyup bermidi. 21 Andin Perwerdigar
Musagha: — Qolungni asman'gha qaritip uzatqin;
shuning bilen qattiq bir qarangghuluq bolidu, hetta
adem silisa qoligha tuyulghudek qoyuq qarangghuluq
Misir zéminini qaplaydu, — dédi. 22 Andin Musa qolini
asman'gha qaritip uzitiwidi, qoyuq bir qarangghuluq
Misir zéminini üch kün'giche qaplap turdi. 23 Üch
kün'giche biri yene birini körelmes we ya héchkim
öz jayidin qozghilalmas boldi; lékin barliq Israillar
olturghan jaylarda yoruqluq bar idi. 24 Pirewn Musani
chaqirtip uninggha: — Bérip, Perwerdigargha ibadet
qilinglar. Peqet qoy we kala padiliringlar qalsun; bala-
chaqiliringlarnimu élip barsanglar bolidu, dédi. 25
Musa jawaben: — Undaqta Xudayimiz Perwerdigargha
qurbanliq qilishqa [inaqliq] qurbanliqi we köydürme
qurbanliqigha lazimliq charpaylarni sen bizge
béremsen? 26 Özimizning charpaylirimiz biz
bilen birge kétishi kérek, bir tuyiqimu keynide
qalsa bolmaydu; chünki Xudayimiz Perwerdigargha
ibadet qilishqa qurbanliq qilidighinimizni bulardin
tallishimiz lazim. U yerge yétip barmighuche,
Perwerdigargha qaysi qurbanliqlar bilen ibadet
qilidighinimizni bilmeymiz, — dédi. 27 Lékin
Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi; u ularni
yenila qoyup bermidi. 28 Pirewn Musagha: — Aldimdin
yoqal! Hézi bol, ikkinchi manga körün'güchi bolma!
Chünki yüzümni yene körgen kününg jéningdin

ayrilisen, — dédi. 29 Musa uninggha: — Rast éytting!
Men séning yüzüngni ikkinchi körgüchi bolmaymen,
— dédi.

11 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Yene bir
apetni Pirewnning üstige we Misirning üstige
chüshürimen. Andin u silerni bu yerdin kétishke
yol qoyidu we u silerni hemme nersiliringlar bilen
qoshup qoyup bérip, bu yerdin mutleq qoghlap
chiqiridu. 2 Emdi sen xelqqe tapilap: — Her
biringlar, er kishilerning herbiri öz qoshnisidin,
ayal kishilerning herbiri öz qoshnisidin kümüsh
buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun, dégin,
— dédi 3 (Perwerdigar xelqini misirliqlarning
aldida iltipat tapquzdi. Shuningdek Musa dégen bu
adem Misir zéminida Pirewnning emeldarlirining
neziride bolsun, puqralarning neziride bolsun,
nahayiti ulugh zat boldi). 4 Andin Musa yene:
— Perwerdigar mundaq deydu: — «Men yérim
kéchide chiqip Misirni kézip chiqimen. 5 Shu
waqitta textte olturuwatqan Pirewnning tunji oghlidin
tartip yarghunchaq tartidighan dédekning tunji
oghlighiche, shundaqla barliq charpaylarning tunjiliri,
yeni Misirdiki barliq tunji jan igiliri ölidu. 6 Bu
sewebtin pütkül Misir zéminida qattiq bir peryad
kötürülidu; uningdin ilgiri shundaq peryad bolup
baqmighanidi, mundin kéyinmu bundaq peryad
anglanmaydu. 7 Lékin Israillargha, meyli ademliri,
meyli haywanatlirigha bolsun, hetta bir tal itmu qawap
qoymaydu. Buningdin Perwerdigarning misirliqlar
bilen Israilni perqlendüridighanliqini bilisiler». 8
— Shuning bilen bu emeldarliringning hemmisi
aldimgha kélip, manga tezim qilip: «Sili özliri we
silige egeshken barliq qowmliri chiqip kétishkeyla!»
dep éytidu, andin chiqip kétimen» — dédi-de, qattiq
ghezep bilen Pirewnning aldidin chiqip ketti. 9
Perwerdigar Musagha: — Misir zéminida Méning
karamet möjizilirimning köplep körsitilishi üchün
Pirewn silerge qulaq salmaydu, — dégenidi. 10 Musa
bilen Harun bu karamet möjizilerning hemmisini
Pirewnning aldida körsitip boldi; lékin Perwerdigar
Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üchün u
Israillarni uning zéminidin ketkili qoymidi.

12 Perwerdigar Misir yurtida Musa we Harun'gha
mundaq dédi: — 2 Bu ay silerge aylarning
ichide béshi, yilning tunji éyi bolidu. 3 Siler pütün
Israil jamaitige söz qilip: — Bu ayning oninchi küni
hemminglar atiliringlarning ailisi boyiche bir qozini
élinglar; herbir ailige birdin qoza élinglar. 4 Eger
melum bir aile bir qozini yep bolalmighudek bolsa,
undaqta öy igisi yénidiki qoshnisi bilen birliship adem
sanigha qarap bir qoza élinglar; herbir kishining
ishtihasigha qarap hésablap muwapiq bir qoza
hazirlanglar. 5 Herbiringlar tallaydighan qozanglar
béjirim, bir yashliq erkek bolsun; qoy yaki öchke
padiliridin tallansimu bolidu. 6 Qozini bu ayning
on tötinchi künigiche yéninglarda turghuzunglar, —
dégin. — Shu küni Israilning pütkül jamaiti tallighan
mélini gugumda soysun. 7 Andin ular uning qénidin
élip gösh yéyilgen öyning ishikning bash teripige hem
ikki yan késhikige sürkep qoysun. 8 Ular shu kéchisi
göshini otta kawap qilip yésun; uni pétir nan we
achchiq-chüchük köktat bilen qoshup yésun. 9 qet'iy
xam yaki suda pishurup yémenglar, belki uni bash, put
we ich-qarinliri bilen otta kawap qilip yenglar. 10 Uning
héchnémisini etige qaldurmanglar. Eger etige éship
qalghanliri bolsa, uni otqa sélip köydürüwétinglar.
11 Siler uni mundaq halette yenglar: — Uni yégende
belliringlarni ching baghlap, ayaghliringlargha kesh
kiyip, qolliringlarda hasa tutqan halda téz yenglar. U
bolsa Perwerdigarning «ötüp kétish» qozisidur. 12
Chünki Men u kéchisi Misir zéminini kézip ötimen;
Men Misir zéminida meyli insan bolsun, meyli
haywan bolsun ularning tunji tughulghan erkikining
hemmisini öltürimen; shuning bilen Men Misirning
barliq but-ilahlirining üstidin höküm chiqirimen;
Men Perwerdigardurmen. 13 Shu qurbanliqning
qéni siler olturghan öylerde silerge [nijat] belgisi
bolidu; bu qanlarni körginimde silerge ötüp turimen.
Shuning bilen Misir zéminini urghinimda halaket
élip kélidighan waba-apet silerge tegmeydu. 14 Bu
kün silerge xatire kün bolsun; uni Perwerdigarning
héyti süpitide ötküzüp tebriklenglar; ebediy belgilime
süpitide nesildin-nesilge menggü ötküzünglar. 15
Yette kün pétir nan yenglar; birinchi küni öyünglardin
[barliq] xémirturuchlarni yoq qilinglar; chünki
kimki birinchi kündin tartip yettinchi kün'giche
boldurulghan nan yése, shu kishi Israil qataridin üzüp
tashlinidu. 16 Birinchi küni siler muqeddes ibadet
soruni tüzünglar; yettinchi künimu hem shundaq
bir muqeddes ibadet soruni ötküzülsun. Bu ikki kün
ichide héchqandaq ish-emgek qilinmisun; peqet her
kishining yeydighinini teyyarlashqa munasiwetlik
ishlarnila qilsanglar bolidu. 17 Men del shu küni silerni

qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqarghinim
üchün siler pétir nan héytini ötküzünglar; shu
künni nesildin-nesilge ebediy belgilime süpitide
héyt küni qilip békitinglar. 18 Birinchi ayning
on tötinchi küni, kechqurundin tartip shu ayning
yigirme birinchi küni kechqurun'ghiche, pétir nan
yenglar. 19 Yette kün ichide öyliringlarda héch
xémirturuch bolmisun; chünki musapir bolsun,
zéminda tughulghan bolsun, kimki boldurulghan
nersilerni yése shu kishi Israil jamaitidin üzüp
tashlinidu. 20 Siler héchqandaq boldurulghan nersini
yémey, qeyerdila tursanglar, pétir nan yenglar. 21 Musa
Israilning barliq aqsaqallirini chaqirip ulargha: — Bérip
herbiringlarning ailisi boyiche özünglargha bir qozini
tartip chiqirip pasxa qozisini soyunglar. 22 Andin bir
tutam zupa élip uni qachidiki qan'gha chilap, qachidiki
qanni ishikning béshi we ikki késhikige sürkenglar.
Silerdin etigen'giche héchkim öyining ishikidin qet'iy
chiqmisun. 23 Chünki Perwerdigar misirliqlarni
urup halak qilish üchün, zéminni kézip ötidu; U
ishikning béshi we ikki késhikidiki qanni körgende,
Perwerdigar halak qilghuchining öyliringlargha kirip
silerni urushidin tosush üchün [muhapizet qilip]
ishikning aldigha ötüp turidu. 24 Bu resim-qaidini
özünglar we baliliringlar üchün ebediy bir belgilime
süpitide tutunglar. 25 Siler Perwerdigar Öz wedisi
boyiche silerge béridighan zémin'gha kirgininglarda
bu héytliq ibadetni tutunglar. 26 Baliliringlar silerdin:
«bu ibaditinglarning menisi néme?» — dep sorisa, 27
siler: «Bu misirliqlarni urghinida, Misirda Israillarning
öylirining aldigha ötüp turup, bizning öydikilirimizni
qutquzghan Perwerdigargha bolghan «ötüp kétish»
qurbanliqi bolidu» — denglar. Shuni anglighanda, xelq
éngiship [Xudagha] sejde qildi. 28 Andin Israillar qaytip
bérip, Perwerdigar del Musa bilen Harun'gha emr
qilghandek ish kördi. 29 We shundaq boldiki, yérim
kéche bolghanda, Perwerdigar Pirewnning textide
olturuwatqan tunjisidin tartip zindanda yétiwatqan
mehbusning tunjisighiche, Misir zéminidiki tunji
oghullarning hemmisini urup öltürdi, shundaqla
u haywanatlarning tunji tughulghanliriningmu
hemmisini öltürdi. 30 Adem ölmigen birmu öy
qalmighachqa, shu kéchisi Pirewnning özi, uning
barliq emeldarliri we barliq misirliqlar kéchide ornidin
qopti; Misir zéminida intayin qattiq peryad kötürüldi.
31 Pirewn kéchide Musa bilen Harunni chaqirtip:
— Turunglar, siler we Israillar bilen bille méning
xelqimning arisidin chiqip kétinglar; éytqininglardek
bérip, Perwerdigargha ibadet qilinglar! 32 Silerning
dégininglar boyiche qoy, öchke, kala padilirinimu élip
kétinglar; men üchünmu bext-beriket tilenglar, — dédi.
33 Misirliq puqralarmu «hemmimiz ölüp ketküdekmiz»
déyiship, xelqni zémindin téz chiqiriwétish üchün
ularni kétishke aldiratti. 34 Xelq téxi bolmighan
xémirlirini élip, uni tengnilerge sélip, kiyim-kéchekliri
bilen yögep, mürilirige élip kötürüp méngishti.
35 Israillar Musaning tapilighini boyiche qilip,
misirliqlardin kümüsh buyumlar, altun buyumlar we
kiyim-kécheklerni sorap élishti. 36 Perwerdigar xelqni
misirliqlarning köz aldida iltipat tapquzghini üchün
misirliqlar ularning özliridin sorighanlirini berdi;
shundaq qilip Israillar misirliqlardin gheniymetlerni
élip ketti. 37 Shuning bilen Israillar balilarni hésabqa
almighanda alte yüz mingche erkek bolup, Ramsestin
chiqip, Sukkot shehirigiche piyade mangdi. 38 Ular
bilen bille chong bir top shalghut xelqmu ulargha
qoshulup mangdi, yene nurghun charwilar, köpligen
kala-qoy padiliri bilen bille chiqti. 39 Misirdin alghach
chiqqan xémirdin ular pétir nan-toqachlarni etti;
chünki ular Misirda birdem-yérim dem turghuzulmay
heydelgini üchün xémir bolmighanidi; ular özliri
üchün yémeklik teyyarliwélishqimu ülgürelmigenidi.
40 Israillarning Misirda turghan waqti jemiy töt yüz
ottuz yil boldi. 41 Shundaq boldiki, shu töt yüz
ottuz yil toshqanda, del shu künide Perwerdigarning
barliq qoshunliri Misir zéminidin chiqip ketti. 42
Shu küni kéchide ular Misir zéminidin chiqirilghini
üchün, shu kéchini ular Perwerdigarning kéchisi dep
tutushi kérek; shu kéchini barliq Israillar ewladtin
ewladqiche Perwerdigargha atap tutup, tünishi
kérek. 43 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq
dégenidi: — Pasxa qozisi toghrisidiki belgilime shu
bolsunki: — Héchqandaq yat ellik adem uningdin
yémisun. 44 Lékin herkimning pulgha sétiwalghan
quli bolsa, u xetne qilinsun, andin uningdin yésun.
45 Emma öyünglarda waqitliq turuwatqan musapir
yaki medikar buningdin yése bolmaydu. 46 Göshni
bashqa bir öyge élip chiqmighin; birla öyde yéyilsun;
qozining héchbir söngiki sundurulmisun. 47 Pütkül
Israil jamaiti bu héytni ötküzsun. 48 Eger séning
bilen birge turghan musapir bolsa, Perwerdigargha
atap pasxa héytini ötküzmekchi bolsa, undaqta aldi
bilen barliq erkekliri xetne qilinsun; andin kélip héyt
ötküzsun. U zéminda tughulghan kishidek sanalsun.

Lékin héchbir xetnisiz adem uningdin yémisun. 49
Zéminda tughulghan kishi hem aranglarda turghan
musapir üchün oxshash qanun-belgilime bolsun. 50
Shuning bilen Israillarning hemmisi del Perwerdigar
Musa bilen Harun'gha buyrughandek shu ishlarni ada
qildi. 51 Shu künning özide Perwerdigar Israillarni
qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqardi.

13 Perwerdigar Musagha: 2 — Israillar arisida
baliyatquning barliq tunji erkek méwisini, meyli
u insanning yaki haywanning bolsun, Manga atap
muqeddes qilghin; u Manga mensuptur, dégenidi.
3 Musa xelqke mundaq dédi: — Siler Misirdin
ibaret «qulluq makani»din chiqqan bu künni yad
étinglar; chünki Perwerdigar silerni bu yerdin
qudretlik qoli bilen chiqardi. Buning üchün héch
boldurulghan nerse yéyilmisun. 4 Abib éyining
bügünki küni yolgha chiqqan kün. 5 Emdi Perwerdigar
sanga bérishke ata-bowiliringgha qesem qilghan,
süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha, yeni
Qanaaniy, Hittiy, Amoriy, Hiwiy we Yebusiylarning
zéminigha séni élip barghinida mushu [Abib] éyida
shu ibadetni tutqin. 6 Yette kün'giche pétir nan
yenglar; yettinchi künide Perwerdigargha alahide
atighan héyt ötküzülsun. 7 Yette kün ichide pétir
nan yéyilsun; silerning aranglarda héchqandaq
boldurulghan nan tépilmisun we ya chégriliring
ichide héch xémirturuchmu körünmisun. 8 Shu
küni sen öz oghlunggha: «Misirdin chiqqinimda
Perwerdigarning manga körsetken iltipatini yad
qilip teshekkur bildürüsh üchün, bu [héytni]
ötküzimen», dep chüshendürgin. 9 Perwerdigarning
qanun-telimining hemishe aghzingdin chüshmesliki
üchün, bu belgilimini qolunggha belge qilip séliwal,
péshanengge qashqidek esletme qilip ornitiwal;
chünki Perwerdigar séni qudretlik qoli bilen
Misirdin chiqardi. 10 Emdi bu belgilimini yilmu-
yil békitilgen waqtida tutqin. 11 Perwerdigar sen
bilen ata-bowiliringgha qilghan qesimi boyiche séni
Qanaaniylarning zéminigha élip bérip, uni sanga
teqdim qilghandin kéyin, shundaq qilishing kérek: —
12 barliq baliyatquning tunji méwisini Perwerdigargha
atap sunisen; shundaqla charpay mélingning
hemme tunji erkeklirimu Perwerdigargha mensup
bolsun. 13 Emma ésheklerning hemme tunjilirining
ornigha birdin qoza bergin. Eger uning ornigha
birnerse bermiseng, uning boynini sunduruwetkin.
Oghulliringlar arisida barliq tunjilirining ornigha
hörlük bedili tölüshüng kérek. 14 Kéyinki künlerde
oghlung sendin: «buning menisi némidur», dep sorisa,
sen uninggha jawab bérip: «Perwerdigar qudretlik qoli
bilen bizni Misirdin chiqirip, «qulluq makani»din azad
qildi. 15 Shundaq boldiki, Pirewn boyni qattiqliq qilip
bizni qoyup bérishni ret qilghinida, Perwerdigar Misir
zéminidiki barliq tunji tughulghanlarni, insanning
bolsun, malning bolsun, hemmisini urup öltürdi;
buning üchün men malning baliyatqusining tunji
méwisini, yeni hemme tunji tughulghan erkeklirini
Perwerdigargha atap qurbanliq qilip sunimen we
oghullirimning herbir tunjiliri üchün hörlük bedili
tölep bérimen», dep éytqin. 16 Bu belgilimini
qolunggha [esletme-]belge qilip séliwal, péshanengge
qashqidek esletme qilip ornitiwal, chünki Perwerdigar
qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqardi» —
dégin. 17 Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin
kéyin, Filistiylerning zéminidiki yol yéqin bolsimu,
Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u:
«xelqim jengge uchrap qalsa, qorqup pushayman qilip,
Misirgha yénip kétishi mumkin» dep oylighanidi. 18
Shu sewebtin Xuda xelqni aylandurup, Qizil Déngiz
tereptiki chölning yoli bilen bashlap mangdi. Shundaq
qilip Israillar Misirdin chiqqinida, qorallinip jengge
teyyar bolup tertip bilen mangdi. 19 Musa Yüsüpning
söngeklirinimu bille éliwaldi; chünki Yüsüp eslide
Israilning oghulliri bolghan [qérindashlirini]: «Xuda
choqum silerni yoqlap halinglardin xewer alidu; shu
chaghda siler méning söngeklirimni mushu yerdin
bille élip kétinglar» dep qesem qildurghanidi. 20
Andin ular Sukkottin chiqip, chölning chétidiki Étam
dégen yerde chédirlirini tikti. 21 Emdi Perwerdigar
ulargha yol körsitishke kündüzi bir bulut tüwrükide,
kéchisi yoruqluq bérishke ot tüwrükide bolup ularning
aldida yüretti. Shuning bilen ular kéche-kündüz yol
yüreleytti. 22 Bulut tüwrüki kündüzi, ot tüwrüki
kéchisi xelqtin ayrilmay, aldida yüretti.

14 Perwerdigar Musagha: 2 — Sen Israillargha: «Siler
burulup Migdol bilen déngizning ariliqidiki Pi-
Hahirotning aldigha bérip chédir tikinglar; Baal-
Zéfonning udulidiki déngizning boyida chédir
tikinglar», dégin. 3 Shuning bilen Pirewn: «Israillar
zéminda ézip qaldi, chölning ichide qamilip qaldi»
dep oylaydu; 4 Israillarni qoghlisun dep Men
Pirewnning könglini qattiq qilimen; shundaq qilip,
Men Pirewn we uning pütkül qoshunliri arqiliq Öz
ulughluqumni ayan qilimen; we misirliqlar Méning

Perwerdigar ikenlikimni bilidu, — dédi. Israillar
Xudaning sözi boyiche qildi. 5 «U xelq qéchip
ketti» dep Misirning padishahigha xewer bériliwidi,
Pirewn bilen emeldarliri xelq toghrisidiki qararidin
yénip: «Israillarni qulluqtin qoyuwetkinimiz, bu
zadi néme qilghinimiz?!» — déyishti. 6 [Pirewn]
derhal jeng harwisini qoshturup, öz xelqini bashlap
yolgha chiqti. 7 U yene alte yüz xillan'ghan jeng
harwisi, shundaqla Misirdiki barliq jeng harwilirini
yighdurup, ularning herbirige leshker bashliqlirini
olturghuzup élip mangdi. 8 Perwerdigar Misirning
padishahi Pirewnning könglini qattiq qilghini üchün,
u Israillarni qoghlidi. Bu chaghda Israillar qollirini
égiz kötürüshken halda Misirdin chiqip bolghanidi.
9 Misirliqlarning [hemmisi] yeni Pirewnning barliq
atliri bilen jeng harwiliri, atliq leshkerliri bilen
pütkül qoshuni ularni qoghlap, Israillar déngiz
boyigha chédir tikken jayda, yeni Pi-Hahirotning
yénida, Baal-Zéfonning udulida ulargha yétishti. 10
Pirewn yéqinlashqanda, Israillar béshini kötürüp
qariwidi, mana, misirliqlar ularning arqisidin yürüsh
qilip qoghlap kéliwatatti! Shuni körgende Israillar
tolimu qorqushup, Perwerdigargha nida-peryad
kötürdi. 11 Ular Musagha: — Misirda göristan
tépilmasmidi, sen bizni chölde ölsun dep mushu
yerge élip keldingghu?! Bizni Misirdin élip chiqip,
bizge mundaq qilghining némisi?! 12 Misirda
turghan waqtimizda biz sanga: «Bizni misirliqlarning
qulluqida bolushimizgha qoyghin, biz bilen karing
bolmisun» dep éytmighanmiduq? Misirliqlarning
qulluqida bolghinimiz chölge kélip ölginimizdin
ewzel bolatti! — dédi. 13 Buning bilen Musa xelqqe:
— Qorqmay, tik turunglar, Perwerdigarning bügün
silerge yürgüzidighan nijatini körisiler; chünki siler
bügün körgen misirliqlarni ikkinchi körmeysiler.
14 Perwerdigar siler üchün jeng qilidu, lékin siler
bolsanglar jim tursanglarla boldi, dédi. 15 Andin
Perwerdigar Musagha: — Némishqa sen Manga peryad
kötürisen? Israillargha: «Aldigha ménginglar» dep
buyrughin. 16 Lékin sen hasangni kötürüp qolungni
déngizgha uzitip, uni ikkige bölgin; shundaqta, Israillar
déngizning otturisidin quruq yer bilen ötüp kétidu.
17 Mana, Men ularni qoghlisun dep misirliqlarning
köngüllirini qattiq qilimen, shuning bilen Men Pirewn
we uning pütkül qoshuni, jeng harwiliri we atliqliri
arqiliq Öz ulughluqimni ayan qilimen. 18 Shundaq
qilip, Men Pirewn we uning jeng harwiliri we atliqliri
arqiliq Öz ulughluqimni ayan qilghinimda, misirliqlar
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilidu, dédi. 19
Israilning qoshunining aldida yürüwatqan Xudaning
Perishtisi emdi ularning keynige ötti; shuningdek
ularning aldida mangghan bulut tüwrükimu ularning
keynige yötkilip, 20 misirliqlarning chédirgahi bilen
Israilning chédirgahining ariliqida toxtidi; bu bulut
bir terepte qarangghuluq chüshürüp, yene bir terepte
kéchini yorutti. Buning bilen pütün bir kéche bir
qoshun yene bir qoshun'gha yéqin kélelmidi. 21
Musa qolini déngizning üstige uzatti; Perwerdigar
pütün kéche sherqtin küchlük bir shamal chiqirip,
déngizning süyini keynige yandurdi; U suni yandurup
déngizni quruq yer qildi, sular ikkige bölündi. 22
Shu teriqide Israillar déngizning otturisidiki quruq
yerdin méngip, ötüp ketti; sular bolsa ularning ong
we sol yénida kötürülüp tamdek turatti. 23 Emma
misirliqlar ularni qoghlap kéliwatatti — Pirewnning
barliq atliri, jeng harwiliri we atliq leshkerliri
ularning keynidin déngizning otturisighiche keldi.
24 Tang atqanda shundaq boldiki, Perwerdigar
ot bilen bulut tüwrükide turup misirliqlarning
qoshunigha qaridi we misirliqlarning qoshunigha
parakendichilik chüshürdi. 25 U ularning harwilirining
chaqlirini patquzup, heydep méngishini müshkül qildi.
Misirliqlar: — Yürünglar, Israilning aldidin qachayli,
chünki Perwerdigar ular üchün misirliqlargha qarshi
jeng qiliwatidu, — déyishti. 26 Perwerdigar Musagha:
— Sular yénip misirliqlarning üstige, ularning
jeng harwilirining üstige we atliqlirining üstige
éqip bérip, ularni chöktürüwetsun dep qolungni
déngizning üstige uzatqin, — dédi. 27 Musa
qolini déngizning üstige uzitiwidi, tang atqanda
déngizning süyi yene esliy halitige yénip keldi.
Qéchiwatqan misirliqlar éqin'gha qarshi yügürüshti,
Perwerdigar ularni déngizning otturisida mollaq
atquzdi. 28 Su eslige yénip kélip, jeng harwiliri
bilen atliqlarni, yeni Israillarning arqidin qoghlap
déngizgha kirgen Pirewnning pütkül qoshunini gherq
qiliwetti; ulardin birimu saq qalmidi. 29 Lékin Israillar
déngizning otturisidiki quruq yer bilen méngip ötüp
ketti; sular ularning ong we sol yénida kötürülüp
tamdek turatti. 30 Shu teriqide Perwerdigar u küni
Israillarni misirliqlarning qolidin qutquzdi; Israillar
misirliqlarning déngizning boyida ölük yatqinini
kördi. 31 Israil xelqi Perwerdigarning misirliqlargha

ishletken zor qudritini körüp, Perwerdigardin qorqti;
ular Perwerdigargha we uning quli Musagha ishendi.

15 Shu chaghda Musa bilen Israillar Perwerdigargha
medhiye oqup munu küyni éytti: — «Men
Perwerdigarni medhiyilep küy éytay, Chünki U
karamet ulughluqini körsetti; U at we min'güchini
déngizgha tashliwetti. **2** Méning küchüm hem
méning küyüm Yah Özidur; U manga nijat boldi;
U méning Tengrimdur, men Uni ulughlaymen; U
méning atamning Xudasidur, men Uni aliy dep
medhiyileymen. **3** Perwerdigar jengchidur, Yahweh
Uning namidur. **4** Pirewnning jeng harwilirini
hem qoshunlirini déngizgha tashliwetti; Uning aliy
leshker bashliqliri Qizil Déngizda gherq qilindi. **5**
Chongqur sular ularni kömüwetti, Ular xuddi tashtek
déngiz tégige chöküp ketti. **6** Séning ong qolung,
ey Perwerdigar, Qudriti bilen shan-sherep tapti;
Séning ong qolung, ey Perwerdigar, Düshmenni
kukum-talqan qiliwetti. **7** Öz ulughluqungning
heywisi bilen özüngge qarshi chiqqanlarni nabut
qilding, Sen otluq ghezipingni ewetting, U samanni
köydürgen ottek ularni yutuwetti. **8** Dimighingning
nepisi bilen sular döng bolup örlidi, Jushqunlighan
dolqunlar döng kebi tik turdi, Déngizning otturisidiki
chongqur sular qaturup qoyuldi. **9** Düshmen
dédi: «Men ularni qoghlaymen, yétishimen, olja
élip üleshtürimen, Ulardin derdimni chiqirimen,
Qilichimni sughurup, öz qolum bilen ularni nabut
qilimen». **10** Lékin Sen nepising bilen püwliding,
Déngiz ularni kömüwetti; Ular jushqunluq sularda
qoghushundek chöküp ketti. **11** Ilahlarning arisida, ey
Perwerdigar, Kim Séning tengdishing bolsun? Pak-
muqeddeslik ichide Öz heywitingni körsitidighan,
Hemd-medhiyiler arisida dehshetlik turidighan,
Möjize-karamet yaritidighan, Sendek kim bolsun?
12 Sen ong qolungni uzitishing bilen, Yer-zémin
ularni yutuwetti. **13** Lékin Özüngge hemjemet qilip
qutquzghan qowmni rehimdilliqing bilen bashlap
chiqting; Sen ularni Öz muqeddes makaninggha
qudriting bilen hidayet qilip yétekliding. **14** Yat xelqler
buni anglap, titriship ketti; Filistiyede turuwatqanlarni
tolghaqtek azab tutti. **15** Andin Édomning emirliri
dekke-dükkige chüshti; Moabning palwanlirini bolsa,
rasa titrek basti; Qanaan zéminidikilerning yüriki
su bolup aqti; **16** Qorqunch we dehshet ularni
basti; Bilikingning heywiti bilen ular xuddi tashtek
midirliyalmay qaldi; Xelqing ötüp ketküche, i
Perwerdigar, Özüng rene tölep hör qilghan xelqing
ötüp bolghuche. **17** Ularni bashlap kirip, Öz
mirasing bolghan taghda köchettek tikisen, Öz
makaning qilghan jaygha, i Perwerdigar, Öz qolliring
teyyarlighan muqeddes jaygha, i Reb, ularni élip
barisen. **18** Perwerdigar ebedil'ebedgiche padishah
bolup höküm süridu! **19** Chünki Pirewnning atliri,
Jeng harwiliri atliqliri bilen bille déngizgha kirip
boldi; Perwerdigar déngizning sulirini ularning
üstige yandurdi, Lékin Israillar bolsa déngizning
otturisidin quruq yerdin méngip ötüp ketti». **20**
Andin Harunning hedisi peyghember Meryem qoligha
dapni aldi, barliq qiz-ayallarmu qoligha dap élip,
ussul oyniship uninggha egeshti. **21** Meryem ulargha
jawaben mundaq küyni oqudi: — «Perwerdigarni
medhiyilep küy éytinglar, Chünki U zor ulughluqini
körsetti; U at we min'güchini déngizgha tashliwetti!».
22 Andin Musa Israillarni Qizil Déngizdin bashlap,
Shur chölige élip bardi. Ular uda üch kün chölde
yürüp, su tapalmidi. **23** Andin ular Marahqa yétip
keldi; lékin u yerning süyi achchiq bolup, süyini
ichkili bolmaytti; shunga u jayning nami «Marah»
dep qoyulghan. **24** U waqitta xalayiq: — Biz néme
ichimiz? — dep Musadin aghrinip ghotuldashqili turdi.
25 U Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar
uninggha bir derexni körsetti; u derex yaghichini
élip, sugha tashliwidi, su tatliq sugha aylandi. U
yerde Perwerdigar ulargha höküm-belgilime békitip,
ularni sinap, mundaq dédi: — **26** «Eger siler köngül
qoyup Xudayinglar Perwerdigarning sözini anglap,
Uning neziride durus bolghanni qilip, emrlirige qulaq
sélip, barliq hökümlirini tutsanglar, undaqta, Men
misirliqlarning üstige salghan késellerdin héchbirini
üstüngge salmaymen; chünki Menki silerge shipaliq
bergüchi Perwerdigardurmen». **27** Andin ular Élimgha
yétip keldi. Shu yerde on ikki bulaq bilen yetmish
xorma derixi bar idi; ular shu yerde sularning boyida
chédir tikti.

16 Andin Israillarning pütkül jamaiti Élimdin yolgha
atlandi; Misir zéminidin chiqip, ikkinchi éyining
on beshinchi künide Élim bilen Sinayning otturisidiki
Sin chölige yétip keldi. **2** Emma Israillarning
pütkül jamaiti chölde Musa bilen Harunning
yaman gépini qilip ghotuldashqili turdi. **3** Israillar
ulargha: — Perwerdigarning qoli bizni Misir yurtidila
öltürüwetken bolsa bolmasmidi! Shu yerde biz gösh
qaynawatqan qazanlarni chöridep olturup, toyghudek

nan yémigenmiduq? Lékin siler bu jamaetning
hemmisini achliq bilen öltürmekchi bolup bizni bu
chölge élip keldinglar! — déyishti. 4 Buning bilen
Perwerdigar Musagha: — Mana, Men asmandin silerge
nan yaghdurimen; shuning bilen xelq her küni chiqip,
bir künlük lazimliqini yighiwalsun. Bu teriqide Men
ularning Méning qanun-emrlirimde mangidighan-
mangmaydighanliqini sinaymen. 5 Her heptining
altinchi küni shundaq boliduki, ular yighiwalghanlirini
teyyarlisun; u bashqa künlerde érishidighinidin bir
hesse köp bolidu, — dédi. 6 Andin Musa bilen Harun
barliq Israillargha: — Bügün axsham silerni Misir
zéminidin élip chiqquchining Perwerdigar ikenlikini
bilisiler we 7 ete siler Perwerdigarning shan-sheripini
körisiler; chünki U silerning Uning yaman gépini
qilip ghotuldashqininglarni anglidi; bizge kelsek, siler
yaman gépimizni qilip ghotuldighudek biz kim iduq?
— dédi. 8 Musa yene: Perwerdigar bügün axsham
silerge yégili gösh bérip, ete etigende toyghudek nan
bergende [buni bilisiler]; chünki Perwerdigar siler
Uning yaman gépini qilip ghotuldighininglarni anglidi.
Emdi biz néme iduq? Silerning ghotuldashqininglar
bizlerge qaritilghan emes, belki Perwerdigargha
qaritilghandur, — dédi. 9 Andin Musa Harun'gha: —
Sen Israillarning pütkül jamaitige: «Perwerdigarning
aldigha kélinglar; chünki U yaman gep bilen
ghotuldashqininglarni anglidi», dep éytqin, — dédi. 10
Shundaq boldiki, Harun Israillarning pütkül jamaitige
sözlep turghinida, ular chöl terepke qariwidi, mana,
Perwerdigarning julasi bulutta ayan boldi. 11 Shuning
bilen Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 12 —
Men Israillarning yaman gep qilip ghotuldashqinini
anglidim; emdi ularga: «Gugumda siler gösh yeysiler
we etigende nandin toyunisiler, shuning bilen siler
Méning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilip
yétisiler» — dep éytqin, dédi. 13 Kechqurunda shundaq
boldiki, bödüniler uchup kélip, chédirgahni qaplap
ketti; etisi etigende, chédirgahning etrapidiki yerlerge
shebnem chüshkenidi. 14 Etrapta yatqan shebnem
kötürülüp ketkendin kéyin, mana, chöllükning yer
yüzide qirawdek népiz, kichik-kichik yumilaq nersiler
turatti. 15 Israillar uni körgende, uning néme ikenlikini
bilmigini üchün: — Bu némidu? — dep sorashti.
Musa ularga jawaben: — Bu Perwerdigar silerge ata
qilghan ozuq-tülüktur. 16 Perwerdigar shu ishni emr
qilip dédiki, «Herbiringlar yeydighininglargha qarap
uningdin yighiwélinglar; herbiringlar ailidiki adem
sanigha qarap, herbir ademge bir omer miqdarda
yighinglar; her adem öz chédiridiki kishiler üchün
yighinglar» — dédi. 17 Israillar shundaq qilip, bezisi
köprek, bezisi azraq yighiwaldi. 18 Ular uni omer
miqdari bilen ölchiwidi, köp yighqanlarningkidin
éship ketmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi;
herbir kishi öz yeydighinigha qarap yighqanidi.
19 Musa ularga: — Héchqandaq adem bulardin
héchnémini etige qaldurmisun, dédi. 20 Shundaq
bolsimu, ular Musaning sözige qulaq salmidi; beziler
uningdin bir qismini etige saqlap qoydi. Emma saqlap
qoyghini qurtlap sésip ketti. Bu ish üchün Musa
ularga xapa bolup achchiqlandi. 21 Shu sewebtin
ularning herbiri her etigini chiqip öz yeydighinigha
qarap yighiwalatti; qalghanliri bolsa aptap chiqqanda
érip kétetti. 22 Lékin altinchi küni shundaq boldiki, ular
künlük ozuqning ikki hessisini yighdi; démek, herbir
kishi üchün ikki omer miqdarda yighiwaldi; andin
jamaet emirliri hemmisi kélip buni Musagha éytti. 23
Musa ularga: — Mana Perwerdigarning dégini: —
Ete aram küni, Perwerdigargha atalghan muqeddes
shabat küni bolidu; pishuridighininglarni pishurup,
qaynitidighininglarni qayinitip, éship qalghanning
hemmisini etige saqlap qoyunglar, — dédi. 24
Ular Musa buyrughandek, éship qalghanni etisige
saqlap qoyuwidi, ular sésip qalmidi, qurutlapmu
ketmidi. 25 Musa ularga: — Buni bügün yenglar;
chünki bügün Perwerdigargha atalghan shabat küni
bolghini üchün bügün daladin tapalmaysiler. 26
Alte kün siler yighsanglar bolidu; lékin yettinchi
küni shabat bolghini üchün u künide héchnéme
tépilmaydu, — dédi. 27 Halbuki, yettinchi küni
xelqtin birnechchisi ozuq-tülük yighqili chiqiwidi,
héchnéme tapalmidi. 28 Perwerdigar Musagha:
«Siler qachan'ghiche Méning emrlirim we qanun-
belgilimilirimni tutushni ret qilisiler? 29 Mana,
Perwerdigar silerge shabat künini békitip berdi;
shunga yettinchi küni herbiringlarni öz ornida turup,
sirtlargha chiqmisun dep, altinchi küni ikki künlük
ozuq béridu», — dédi. 30 Shuning bilen xelq yettinchi
küni aram aldi. 31 Israillar bu ozuqni «manna» dep
atidi; uning [shekli] yumghaqsüt uruqidek, renggi aq
bolup, temi heselge milen'gen qoturmachqa oxshaytti.
32 Musa ularga: — Perwerdigarning emri shuki,
— Kéyinki ewladliringlargha Men silerni Misirdin
élip chiqqanda, Men silerge chölde yéyishke ata
qilghan nanni körsitish üchün, uningdin komzekke

bir omer toshquzup, ular üchün saqlap qoyunglar, —
dédi. 33 Musa Harun'gha: — Kelgüsi ewladliringlargha
körsitishke saqlash üchün bir komzekni élip, uninggha
bir omer miqdarda manna sélip, Perwerdigarning
huzurida qoyup qoyghin, — dédi. 34 [Kéyin,]
Harun Perwerdigar Musagha buyrughandek komzekni
saqlash üchün uni höküm-guwahliq sanduqining
aldida qoyup qoydi. 35 Shu teriqide Israillar adem
olturaqlashqan bir zémin'gha yétip kelgüche qiriq yil
«manna» yédi; ular Qanaan zéminining chégralirigha
yetküche manna yédi. 36 Eyni chaghda bir «omer»
«efah»ning ondin birige barawer idi.

17 Andin pütkül Israil jamaiti qopup, Sin chölidin
chiqip, Perwerdigarning emri boyiche seper
qilip, Refidim dégen yerge kélip chédirlirini tikti.
Emma u yerde xelqqe ichkili su yoq idi. 2 Shuning
bilen xelq Musa bilen jédelliship: — Bizge ichkili su
bergin! — dédi. Lékin Musa ularghа: — Némishqa
méning bilen jédellishisiler? Némishqa Perwerdigarni
sinaysiler? — dédi. 3 Lékin xelq changqap, su
telep qilip, Musadin aghrinip ghotuldiship: — Sen
némishqa bizni, balilirimizni we mélimizni ussuzluq
bilen öltürüshke Misirdin élip kelding? — dédi. 4
Shuning bilen Musa Perwerdigargha peryad kötürüp:
— Bu xelqni qandaq qilsam bolar?! Ular hélila méni
chalma-kések qilishi mumkin! — dédi. 5 Perwerdigar
Musagha jawaben: — Sen Israilning aqsaqalliridin
birnechchisini özüng bilen bille élip chiqip, [Nil]
deryasining süyini urghiningda ishletken hasangni
qolunggha élip xelqning aldigha barghin; 6 Mana, Men
shu yerde, Horeb téghidiki qoram tashning üstide
séning aldingda turimen; sen qoram tashni urghin.
Buning bilen uningdin xelqqe ichkili su chiqidu,
— dédi. Musa Israilning aqsaqallirining köz aldida
shundaq qildi. 7 Musa Israillarning jédelleshkini we
ularning «Perwerdigar arimizda zadi barmu-yoqmu?»
déyiship Perwerdigarni sinighini üchün, u yerni
«Massah» we «Meribah» dep atidi. 8 Shu chaghda
Amalekler kélip Refidimde Israilgha hujum qildi. 9
Musa Yeshuagha: Sen özimizdin Amalek bilen jeng
qilishqa adem tallighin. Men ete Xudaning hasisini
qolumgha élip döngning choqqisida turup turimen,
dédi. 10 Yeshua Musa buyrughinidek qilip, Amalekler
bilen jeng qildi. Musa, Harun we Xur döngning
choqqisigha chiqti. 11 Shundaq boldiki, Musa qolini
kötürüp tursa, Israil ghalib kéletti, lékin u qollirini
peske chüshürüp tursa, Amalek ghalib kéletti. 12
Musaning qolliri éghirliship ketti; ular bir tashni élip
kélip uning astigha qoydi; u uning üstide olturdi;
andin Harun bilen Xur biri bir teripide, biri yene bir
teripide uning qollirini yölep turdi; bu teriqide uning
qolliri taki kün patquche mezmut turdi. 13 Shundaq
qilip, Yeshua Amalek we uning xelqini qilichlap
nabut qildi. 14 Perwerdigar Musagha: — Bir eslime
bolsun dep bu ishlarni bir kitabqa yézip qaldurghin,
shundaqla shularni Yeshuaning qulaqlirigha oqup ber;
chünki Men Amalekning namini asmanlarning astidin,
hetta ademlerning ésidinmu mutleq öchürüwétimen,
dédi. 15 Andin Musa bir qurban'gahni yasap, namini
«Perwerdigar tughumdur» dep atidi 16 we Musa: —
Yahning texti aldida bir qol kötürülüp: — «Perwerdigar
ewladtin ewladqiche Amalekke qarshi jeng qilidu»
déyilgenidi, — dédi.

18 Musaning qéynatisi, yeni Midiyanning kahini
Yetro Xudaning Musa üchün hemde Öz xelqi
Israil üchün barliq qilghanliri toghruluq anglidi, yeni
Perwerdigarning Israilni Misirdin chiqarghanliqidin
xewer tapti. 2 Shuning bilen Musaning qéynatisi
Yetro Musaning eslide öz yénigha ewetiwetken ayali
Zipporah we uning ikki oghlini élip yolgha chiqti
(birinchi oghlining ismi Gershom dep qoyulghanidi;
chünki Musa: «men yaqa yurtta musapir bolup
turuwatimen» dégenidi. 4 Yene birining ismi Eliézer
dep qoyulghanidi; chünki Musa: «Atamning Xudasi
manga yardemde bolup, méni Pirewnning qilichidin
qutquzdi», dégenidi). 5 Shundaq qilip Musaning
qéynatisi Yetro Musaning oghulliri bilen ayalini élip,
Musaning chölde, Xudaning téghining yénida chédir
tikgen yérige yétip keldi. 6 U eslide Musagha: —
«Mana, menki qéynatang Yetro séning ayalingni
we uning ikki oghlini élip yéninggha kétiwatimen»
dep xewer ewetkenidi. 7 Shuning bilen Musa
öz qéynatisining aldigha chiqip, tezim qilip, uni
söydi. Ular bir-biridin hal-ehwal soriship chédirgha
kirdi; 8 Andin Musa qiynatisigha Israilning wejidin
Perwerdigarning Pirewn we misirliqlargha qilghan
hemme emellirini sözlep, ularning yol boyi béshigha
chüshken jebir-japalarni bayan qilip, Perwerdigarning
qandaq qilip ularni qutquzghinini éytip berdi. 9 Buni
anglap Yetro Perwerdigarning Israilgha körsetken
barliq yaxshiliqidin, ularni misirliqlarning qolidin
qutquzghanliqidin shadlandi. 10 Yetro [shadlinip]:
— Silerni misirliqlarning we Pirewnning qolidin
qutquzghan Perwerdigargha teshekkurler bolghay!

U bu qowmni misirliqlarning qolidin qutquzdi!
11 Men Perwerdigarning barliq ilahlardin üstün
turidighanliqini emdi bildim; chünki U del ular
yoghanchiliq qilghan ishta Özining ulardin üstün
turidighanliqini namayan qildi — dédi. 12 Andin
Musaning qéynatisi Yetro Xudagha atap bir köydürme
qurbanliq we birnechche [teshekkur] qurbanliqlirini
élip keldi; Harun bilen Israilning herbir aqsaqili
Musaning qéynatisi bilen bille Xudaning huzurida
taam yéyishke keldi. 13 Etisi Musa xelqning ish-
dewaliri üstidin höküm chiqirishqa olturdi; xelq
etigendin tartip kechkiche Musaning chöriside
turushti. 14 Musaning qéynatisi uning xelqi üchün
qilghan ishlirini körgende uningdin: — Séning xelqqe
qiliwatqan bu ishing zadi néme ish? Némishqa sen
[bu ishta] yalghuz olturisen, barliq xelq néme üchün
etigendin kechkiche séning chörengde turidu? —
dédi. 15 Musa qéynatisigha jawab bérip: — Xelq
Xudadin yol izdeshke méning qéshimgha kélidu.
16 Qachanki ularning bir ish-dewasi chiqsa ular
yénimgha kélidu; shuning bilen men ularning
otturisida höküm chiqirimen we shundaqla Xudaning
qanun-belgilimilirini ulargha bildürimen, — dédi.
17 Musaning qéynatisi uninggha: — Bu qilghining
yaxshi bolmaptu. 18 Sen jezmen özüngni hemde
chörengde turghan xelqnimu charchitip qoyisen;
chünki bu ish sanga bek éghir kélidu. Sen uni yalghuz
qilip yétishelmeysen. 19 Emdi méning sözümge qulaq
salghin, men sanga bir meslihet bérey we [shundaq
qilsang,] Xuda séning bilen bille bolidu: — Sen özüng
Xudaning aldida xelqning wekili bolup, ularning
ishlirini Xudagha melum qilghin; 20 sen xelqqe qanun-
belgilimilerni ögitip, mangidighan yolni körsitip,
ularning qandaq burchi barliqini uqturghin. 21
Shuning bilen bir waqitta sen pütkül xelqning arisidin
Xudadin qorqidighan, nepsaniyetchilikni yaman
köridighan hem qabiliyetlik hem diyanetlik ademlerni
tépip, ularni xelqning üstige bash qilip, bezisini
mingbéshi, bezisini yüzbéshi, bezisini ellikbéshi,
bezisini onbéshi qilip teyinligin. 22 Shuning bilen
bular herqandaq waqitta xelqning ish-dewalirini
soraydu. Eger chong bir ish-dewa chiqip qalsa, buni
sanga tapshursun; lékin hemme kichik ish-dewalarni
ular özliri béjirisun. Shundaq qilip, ular séning
wezipengni yéniklitip, yüküngni kötürüshüp béridu.
23 Eger shundaq qilsang we Xuda sanga shundaq
buyrusa, özüng [wezipengde] put tirep turalaysen
we xelqingmu xatirjemlik bilen öz jayigha qaytip
kétidu, dédi. 24 Musa qéynatisining sözige qulaq
sélip déginining hemmisini qildi. 25 Musa pütkül
Israil arisidin qabiliyetlik ademlerni tallap, ularni
xelqning üstige bash qilip, bezisini mingbéshi, bezisini
yüzbéshi, bezisini ellikbéshi, bezisini onbéshi qilip
qoydi. 26 Bular herqandaq waqitta xelqning ish-
dewalirini sorap turdi; tesrek ish-dewalarni bolsa,
Musagha yollaytti, kichik ish-dewalarni bolsa özliri
soraytti. 27 Andin Musa qéynatisini yolgha sélip qoydi,
u öz yurtigha qaytip ketti.

19 Israillar Misir zéminidin chiqip, del üchinchi
éyining bashlan'ghan küni Sinay chölige yétip
keldi. 2 Ular Refidimdin chiqip, Sinay chölige yétip
kélip, chölde chédir tikti; Israil shu yerde, taghning
udulida toxtap chédir tikti. 3 Musa Xudaning aldigha
chiqiwidi, Perwerdigar taghdin uninggha xitab qilip
mundaq dédi: — Sen Yaqupning jemetige söz qilip,
Israillargha munu xewerni yetküzgin: — 4 «Méning
misirliqlargha néme qilghinimni, shundaqla Men
silerni xuddi bürküt balilirini qanatlirigha mindürüp
élip yürgendek, Öz qéshimgha élip kelginimni özünglar
kördünglar. 5 Emdi siler derheqiqet Méning sözümni
anglap, ehdemni tutsanglar, undaqta barliq ellerning
arisida Manga xas bir göher bolisiler — chünki pütkül
yer Méningkidur — 6 we siler Manga kahinlardin
terkib tapqan xas bir padishahliq we muqeddes bir
qowm bolisiler». Mana bu sen Israillargha déyishing
kérek bolghan sözlerdur, — dédi. 7 Shuning bilen
Musa yénip kélip, xelqning aqsaqallirini chaqirtip,
Perwerdigar uninggha buyrughan shu sözlerning
hemmisini ulargha yetküzdi. 8 Xelqning hemmisi bir
éghizdin: — Perwerdigar buyrughanning hemmisige
choqum emel qilimiz! — dep jawab berdi. Andin
Musa xelqning jawab sözlirini Perwerdigarning
qéshigha bérip yetküzdi. 9 Perwerdigar Musagha:
— Mana, Men sanga söz qilghinimda xelq awazimni
anglisun, hemishe sanga ishensun dep, yéninggha
qara bulutning qarangghuluqi ichide kélimen, dep
éytti. Musamu xelqning dégenlirini Perwerdigargha
anglatti. 10 Perwerdigar Musagha yene: — Sen
xelqning qéshigha bérip, bügün we ete ularni pak-
muqeddes qilip, kiyim-kécheklirini yudurghin. 11
Ular üchinchi künige teyyar tursun; chünki üchinchi
küni barliq xelqning köz aldida Perwerdigar Sinay
téghigha chüshidu. 12 Sen xelq üchün [taghning]
etrapigha bir pasil qilip, ulargha: «Siler éhtiyat

qilinglar, taghqa chiqmanglar yaki uning étikige tégip ketmenglar. Kimki taghqa tegse öltürülmey
qalmaydu; 13 Uninggha hetta birer qoli tégip ketsimu,
chalma-kések qilip öltürülsun yaki oq étip öltürülsun.
Meyli haywan yaki insan bolsun, shundaq qilsa, tirik
qaldurulmisun» — dep éytqin. Lékin Kanay uzun
chélinsa, ular taghning tüwige chiqsun, dédi. 14 Musa
taghdin chüshüp xelqning qéshigha bérip, xelqni
Xudagha atap muqeddes qildi; ular kiyim-kécheklirini
yudi. 15 Andin Musa xelqqe: — Üchinchi künige teyyar
turunglar; héchkim ayali bilen yéqinchiliq qilmisun,
dédi. 16 Üchinchi küni bolghanda, tang yorushi
bilen shundaq boldiki, güldürmamilar güldürlep,
chaqmaq chéqip, tagh üstide qoyuq bir parche bulut
peyda boldi, zor qattiq chélin'ghan kanayning awazi
anglandi. Buni körüp chédirgahdiki pütkül xelq
qorqunchidin titrep ketti. 17 Musa xelqni Xudaning
aldida hazir bolushqa chédirgahdin élip chiqti. Ular
kélip taghning tüwide öre turdi. 18 Perwerdigar
Sinay téghigha otta chüshüp kelgini üchün is-tütek
pütkül taghni qaplidi; is-tütek xumdandin örligen
is-tütektek üstige örlep chiqti. Pütkül tagh qattiq
tewrinishke bashlidi. 19 Kanay awazi barghanséri
küchiyip intayin qattiq chiqti. Musa söz qiliwidi, Xuda
anglap ünlük awaz bilen jawab berdi. 20 Perwerdigar
Özi Sinay téghigha, taghning choqqisigha chüshti;
andin Perwerdigar Musani taghning choqqisigha
chaqiriwidi, Musa taghqa chiqti. 21 Perwerdigar
Musagha: — Sen chüshüp xalayiqni agahlandurup:
Ular «Perwerdigarni körimiz» dep pasildin bösüp
ötmisun; undaq qilsa, ulardin köp adem halak bolidu,
dep éytqin. 22 Perwerdigargha yéqin kéleleydighan
kahinlarmu özlirini manga atap muqeddes qilsun;
bolmisa, Perwerdigar [sépilni] böskendek ulargha
halaket yetküzidu, — dédi. 23 Musa Perwerdigargha:
— Xalayiqning Sinay téghigha chiqishi mumkin emes;
chünki Sen Özüng bizge qattiq agahlandurdung:
taghni «muqeddes» dep qarap, uning etrapigha
pasillarni békitinglar, dep emr qilding, — dédi. 24
Perwerdigar Musagha: — Mang, sen chüshüp ketkin.
Andin sen Harunni élip, bille chiqqin; lékin kahinlar
we xelq bolsa Perwerdigarning qéshigha barayli
dep pasildin bösüp ötmisun; bolmisa, [Perwerdigar
sépilni] böskendek ularning üstige chüshidu, — dédi.
25 Shuning bilen Musa xelqning qéshigha chüshüp,
ulargha bu sözni yetküzdi.

20 Xuda munu barliq sözlerni bayan qilip mundaq
dédi: — 2 Men séni «qulluq makani» bolghan
Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar
Xudayingdurmen. 3 Séning Mendin bashqa
héchqandaq ilahing bolmaydu. 4 Sen özüng üchün
meyli yuqiridiki asmanda bolsun, meyli töwendiki
zéminda bolsun, yaki yer astidiki sularda bolsun,
herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq oyma
shekilni yasima. 5 Sen bundaq nersilerge bash
urma yaki ularning qulluqigha kirme. Chünki Menki
Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi
Tengridurmen. Mendin nepretlen'genlerning
qebihliklirini özlirige, oghullirigha, hetta newre-
chewrilirigiche chüshürimen, 6 Emma Méni
söyidighan we emrlirimni tutidighanlargha ming
ewladighiche özgermes méhribanliq körsitimen. 7
Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha
alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha
alsa, Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmaydu.
8 Shabat künini muqeddes dep bilip tutqili yadingda
saqlighin. 9 Alte kün ishlep barliq ishliringni tügetkin;
10 lékin yettinchi küni Perwerdigar Xudayinggha
atalghan shabat künidur; sen shu küni héchqandaq
ish qilmaysen; meyli sen yaki oghlung bolsun, meyli
qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli buqang
yaki sen bilen bir yerde turuwatqan musapir bolsun,
héchqandaq ish qilmisun. 11 Chünki alte kün ichide
Perwerdigar asman bilen zéminni, déngiz bilen
uning ichidiki barini yaratti andin yettinchi künide
aram aldi. Buning üchün Perwerdigar shabat künini
bext-beriketlik kün qilip, uni muqeddes kün dep
békitti. 12 Ata-anangni hörmet qil. Shundaq qilsang
Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi bolghan
zéminda uzun ömür körisen. 13 Qatilliq qilma. 14
Zina qilma. 15 Oghriliq qilma. 16 Qoshnang toghruluq
yalghan guwahliq berme. 17 Sen qoshnangning
öy-imaritige köz qiringni salma, ne qoshnangning
ayali, ne uning quligha, ne uning dédiki, ne uning
kalisi, ne uning ishiki yaki qoshnangning herqandaq
bashqa nersisige köz qiringni salma. 18 Pütkül xelq
güldürmamilarni, chéqin-yalqunlarni, kanayning
awazi we taghdin örlep chiqqan is-tüteklerni kördi
we anglidi; ular bularni körüp, titriship yiraq turushti
19 we Musagha: — Bizge senla söz qilghaysen, biz
anglaymiz; lékin Xuda bizge Özi söz qilmisun; chünki
undaq qilsa ölüp kétimiz, dédi. 20 Musa xalayiqqa
jawaben: — Qorqmanglar; chünki Xudaning bu

yerge kélishi silerni sinash üchün, yeni silerning
Uning dehshetlikini köz aldinglargha keltürüp,
gunah qilmasliqinglar üchündur, — dédi. 21 Shuning
bilen xalayiq nérida turdi; lékin Musa Xuda ichide
turghan qoyuq bulutning qéshigha yéqin bardi. 22
Perwerdigar Musagha: — Sen bérip Israillargha munu
sözlerni yetküzgin: «Silerge ershtin söz qilghinimni
kördünglar. 23 Siler Méning ornumda ilah dep
kümüshtin butlar yasimanglar, yaki özünglar üchün
altundin butlarni yasimanglar. 24 — Sen Men üchün
tupraqtin bir qurban'gah yasap, shu yerde köydürme
qurbanliq we inaqliq qurbanliqliringni, qoy-öchke
bilen kaliliringni sun'ghin. Omumen Men xelqqe
namimni [hörmet bilen] eslitidighan barliq jaylarda,
yéninggha kélip sanga bext-beriket ata qilimen. 25 —
Eger Manga atap tashlardin qurban'gah yasimaqchi
bolsang, yonulghan tashlardin yasimighin; chünki
tashlargha eswabingni tegküzseng, ular napak bolup
qalidu. 26 Qurban'gahimgha chiqidighan pelempey
bolmisun; undaq bolghanda, pelempeydin chiqquche
ewriting körünüp qélishi mumkin», — dédi.

21 — Sen ularning aldigha qoyidighan hökümbelgilimiler munulardur: — 2 Eger sen bir
ibraniy qulni sétiwalghan bolsang, u alte yilghiche
xizmitingde bolup, yettinchi yili tölemsiz hör qilinsun.
3 U qul qilinishqa tenha halette élip kélin'gen bolsa,
tenha halette ketsun. Ayali bilen birge élip kélin'gen
bolsa, ayalimu uning bilen bille ketsun. 4 Eger xojisi
uninggha xotun élip bergen bolsa, shundaqla ayali
uninggha oghul-qizlarni tughup bergen bolsa, ayal
baliliri bilen xojisigha qélip, er yalghuz ketsun. 5 Lékin
eger qul élan qilip: «Men xojam, ayalim we balilirimgha
muhebbitim bolghini üchün hör bolup ketmeymen»
dése, 6 undaqta uning xojisi uni Xudaning [ibadet
sorunining] aldigha élip bérip, uni ishikning aldida
yaki ishikning késhikining aldida turghuzsun; andin
xojisi bigiz bilen uning quliqini teshsun. Shundaq
qilip, u menggüge xojisining quli bolup qalidu. 7
Eger birkim qizini dédeklikke sétiwetken bolsa, u
er qullar hör qilin'ghandek hör qilinmisun. 8 Eger
özige xas sétiwalghan qiz xojisigha yaqmisa, undaqta
u qiz terepning heq tölep uni hör qilishigha yol
qoyushi kérek. Lékin xojisining uni yat xelqqe sétish
hoquqi bolmaydu; chünki xojisi uninggha wapasizliq
qilghandur. 9 Eger u qizni oghligha xas békitken bolsa,
undaqta u belgilimiler boyiche uninggha öz qizidek
muamile qilsun. 10 Eger xojisi yene xotun alsa, eslide
emrige alghan dédikining yémek-ichmikini, kiyim-
kéchikini we er-xotunchiliq burchini kémeytmisun.
11 Eger u shu üch ishni ada qilmisa, undaqta u bedel
tölimey hör bolsun. 12 Kimki bir ademni urup öltürüp
qoysa, umu choqum öltürülsun. 13 Lékin eger u kishi
[ölgüchining] jénini paylap turup qesten öltürmigen,
belki men Xuda uning qoli arqiliq shu kishining
ölüshige yol qoyghan bolsam, undaq ehwalda Men
uninggha qachidighan bir jayni orunlashturimen. 14
Lékin eger birsi öz qoshnisini hiyle bilen öltürimen
dep, uninggha qesten hujum qilsa, u gerche [panah
izdep] qurban'gahimgha qéchip kelsimu, u shu yerde
tutulsun we ölümge mehkum qilinsun. 15 Kimki öz
atisi yaki anisigha qol tegküzse, choqum öltürülsun.
16 Kimki bir ademni bulap satqan bolsa yaki uning
qolida barliqi melum bolsa, jezmen öltürülüshi kérek.
17 Kimki öz atisi yaki anisigha lenet qilip qarghighan
bolsa, jezmen öltürülüshi kérek. 18 Eger ikki kishi
urushup qélip, biri yene birini tash ya moshti bilen
ursa, urulghan kishi ölmey, orun tutup yétip qalghan
bolsa, 19 u kishi qopup hasigha tayinip tashqirigha
chiqqudek bolsa, undaqta uni urghan kishi jazadin
xalas qilinsun; peqet zeximlen'güchining yétip ishtin
qalghan waqti üchün tölem bérip, uni dawalitip
sellimaza saqaytsun. 20 Eger birsi quli yaki dédikini
tayaqta ursa, shundaqla qul yaki dédek neq meydanda
ölüp ketse, uning üchün [igisi] choqum jazagha
tartilsun. 21 Lékin eger tayaq yégüchi bir-ikki kün
tirik tursa, undaqta qul xojayinining shexsi mal-mülki
bolghini üchün, qulning jazasigha tartilmisun. 22
Eger kishiler bir-biri bilen urushup qélip, hamilidar
bir ayalni urup salsa, hamilidar ayalda balisi baldur
tughulushidin bashqa zeximlinish bolmisa, ayalning
érining tölem telipi boyiche hakimlarning testiqidin
ötküzülüp jerimane tölisun. 23 Eger [ayal yaki bala]
ziyan-zexetke uchrighan bolsa, undaqta jénigha jan,
24 közige köz, chishigha chish, qoligha qol, putigha
put, 25 köyükke köyük, zeximge zexim, kökke kök
tölensun. 26 Eger birsi öz qul ya dédikining közini
urup nakar qilip qoysa, közi wejidin uni azad qilsun.
27 Shuningdek birsi öz quli ya dédikining chishini urup
chiqiriwetken bolsa, chishi wejidin uni azad qilsun».
28 Eger bir kala bir er yaki ayal kishini üsüp öltürüp
qoysa, shu kala choqum chalma-kések qilinishi kérek,
uning göshi yéyilmisun. Lékin kalining igisige gunah
kelmisun. 29 Lékin bu uyning ilgiridin üsüsh aditi
bolup, igisige bu heqte agah bérilgen bolsa, lékin

yenila uni baghlimighini üchün er-ayal kishilerni
üsüp öltürüp qoyghan bolsa, undaqta kala chalma-
kések qilinsun, igisimu ölümge mehkum qilinsun. 30
Lékin uningdin xun heqqi telep qilinsa, öz jénining
ornida uninggha qanchilik tölem qoyulghan bolsa
shuni bersun. 31 Kalidin üsülgüchi oghul yaki qiz bala
bolsa, kalining igisi oxshashla yuqiriqi hökümdikidek
bir terep qilinsun. 32 Kala qul yaki dédekni üsken
bolsa, kalining igisi üsülgüchining xojisigha ottuz
shekel kümüsh bersun; andin kala chalma-kések
qilinsun. 33 Eger birsi bir orining aghzini ochuq
qoyup yaki kolawatqan orining aghzini yapmay, kala
yaki éshek uninggha chüshüp ketse, 34 Undaqta
orining igisi mal igisining ziyinini toluq tölep bersun;
ölgen mal uningki bolidu. 35 Eger birsining kalisi
yene birsining kalisini üsüp öltürüp qoyghan bolsa,
undaqta ular tirik qalghan kalini sétip, pulni barawer
bölüshsun hem ölük kalinimu shundaq bölüshsun. 36
Lékin kalining ilgiridin üsidighan aditi barliqi éniq
turup, igisi uni baghlimay qoyuwetken bolsa, undaqta
üsküchi kalining igisi kaligha kala tölep bersun, ölük
kala uning bolsun.

22 Eger birsi bir kala yaki qoyni oghrilap, uni
soysa ya sétiwetse, u bir kalining ornigha
besh kala, bir qoyning ornigha töt qoy tölisun.
2 Oghri tam teshkende tutulup qélip, tayaq yep
ölüp qalsa, öltürgüchige xun jazasi kelmisun. 3
Lékin shu weqe bolghan peytte kün chiqip qalghan
bolsa, undaqta öltürgüchi xun jazasigha tartilsun.
Oghri oghrilighinini tölep ziyanni toluqlap bérishi
kérek; uningda bir néme bolmisa, qulluqqa sétilip,
oghrilighan nersini tölishi kérek. 4 Oghri tutulghanda
oghrilighan nerse, kala bolsun, éshek bolsun, qoy
bolsun uning qolida tirik halette tépilsa, u ikki
hesse qimmette tölep bersun. 5 Eger birsi öz mal-
charwilirini étizliqqa yaki üzümzarliqqa otlashqa
qoyuwétip, bashqilarning bagh-étizliqida otlashqa
yol qoysa, undaqta u özining eng ésil mehsulatliridin
yaki üzümzarliqining eng ésil méwisidin ziyanni tölep
bersun. 6 Eger ot kétip, tikenlikke tutiship kétip, andin
önchilerni, bash tartip pishqan ziraetni köydürüp,
pütkül étizliqni kül qiliwetse, undaqta ot qoyghuchi
barliq ziyanni tölep bersun. 7 Eger birsi qoshnisigha
pul yaki mal-dunyasini amanet qilghan bolsa, bular
öyidin oghrilinip ketse, shundaqla oghri kéyin tutulsa,
u oghrilighinini ikki hesse qimmette tölep bersun.
8 Lékin oghri tépilmisa, öy igisining qoshnisining
méligha qol tegküzgen ya tegküzmigenliki melum
bolsun dep, hakimlarning aldigha keltürülsun. 9
Herxil xiyanet, u meyli kala, éshek, qoy, kiyim-kéchek
bolsun, yittürüp qoyghan nerse bolsun, ular toghruluq
bir qoshnisi: «emeliyette mundaq idi» dep talashqan
bolsa, her ikkisining dewasi hakimlarning aldigha
keltürülsun; hakimlar qaysigha gunah békitse, shu
qoshnisigha ikki hesse qimmette tölep bersun. 10 Eger
birsi qoshnisigha éshek, kala, qoy yaki bashqa bir
charpayni amanet qilsa, bu amanet méli kishi körmey
ölüp ketse, yaki zeximlense, yaki heydep ekitilse,
11 undaqta qoshnisining méligha qol tegküzgen ya
tegküzmigenliki melum bolsun dep, Perwerdigarning
aldida ularning otturisida bir qesem ichürülsun. Mal
igisi bu qesemni qobul qilsun; qoshnisi uninggha tölem
tölep bermisun. 12 Lékin mal oghrilan'ghan bolsa,
u igisige tölep bersun. 13 Eger uni wehshiy haywan
boghup qoyghan bolsa, u malning qalduqini guwahliq
üchün körsitip, uni tölep bermisimu bolidu. 14 Eger
birsi qoshnisidin bir ulaghni ötne élip, ulagh igisi
yoq yerde zeximlense yaki ölüp qalsa, ötne alghuchi
toluq tölep bersun. 15 Lékin igisi neq meydanda bolsa,
ötne alghuchi tölep bermisun; ulagh ijarige élin'ghan
bolsa, alghuchi tölem tölimisun; chünki uni ijare tölep
ekelgen. 16 Eger bir adem téxi yatliq bolmighan bir
qizni azdurup, uning bilen bille yatsa, undaqta u
uning toyluqini bérishi kérek, andin uni xotunluqqa
alsun. 17 Lékin qizning atisi uni uninggha bergili
unimisa, zina qilghuchi pak qizlarning toyluqigha
barawer kélidighan kümüsh pulni tarazida ölchep
bersun. 18 Jaduger xotunni tirik qoymighin. 19 Haywan
bilen jinsiy munasiwet ötküzgen herbiri jezmen
ölümge mehkum qilinsun. 20 Kimdekim birdinbir
Perwerdigardin bashqa herqandaq ilahgha qurbanliq
sunsa, haram dep mutleq halaketke mehkum qilinsun.
21 Silermu Misirda musapir bolup turghanikensiler,
musapir bolghan kishini héch xarlimanglar we yaki
uninggha héch zulum qilmanglar. 22 Herqandaq
tul xotun yaki yétim balini xorlimanglar. 23 Sen
ularni herqandaq terepte xorlisang, ular manga
peryad kötürse, Men ularning awazini choqum
anglaymen; 24 shuning bilen ghezipim tutiship,
silerni qilichlap öltürimen, silerning xotunliringlar
tul qilinip, baliliringlar yétim bolup qalidu. 25
Eger sen Méning xelqimning ichidin sanga qoshna
bolghan kembeghelge qerz bergen bolsang, uninggha
jazanixorlardek muamile qilmighin; uningdin ösüm

almanglar. 26 Eger sen qoshnangning chapinini
görüge alghan bolsang, kün olturmasta uninggha
yandurup ber. 27 Chünki chapini uning birdinbir
yépinchisi bolup, bedinini yapidighan kiyim shudur.
U bolmisa, u némini yépinip yatidu? Bu sewebtin
Manga peryad qilsa, peryadini anglaymen; chünki
Men shepqetlikturmen. 28 Xudagha kupurluq qilma,
we xelqingning emirlirinimu qarghap tillima. 29
Xaminingning hosulining ashqinidin we sharab-
zeytun méyi kölchikingdin tashqinidin Manga hediye
sunushni hayal qilmighin. Sen oghulliringning
tunjisini Manga atighin. 30 Kala bilen qoyliringning
tunji balilirinimu hem shundaq atighin; tunji bala yette
kün'giche anisi bilen bille tursun; emma sekkizinchi
küni uni Manga atap sun'ghin. 31 Siler Manga atalghan
muqeddes kishiler bolisiler; shunga dalada yirtquch
haywan teripidin boghulghan haywanning göshini
yémenglar, belki uni itlargha tashlap béringlar.

23 Yalghan gepni yaymighin we ya yalghan
guwahliq bérip rezil ademge yan basmighin.
2 Topqa egiship rezil ishta bolma yaki dewa-
desturlarda guwahliq bergende topqa egiship
heqiqetni burmilima. 3 Kembeghel dewa qilsa,
uninggha yan basma. 4 Düshminingning kala ya
éshiki ézip kétip, sanga uchrap qalsa, uni élip
kélip, igisige choqum tapshurup ber. 5 Eger sanga
öch bolghanning éshiki yükni kötürelmey yükning
astida yatqinini körseng, uni yardemsiz tashlimay,
belki uninggha yardemliship éshikini qopurushup
bérishing zörür. 6 Arangdiki kembeghelning dewasida
adaletni burmilima. 7 Herqandaq saxta ishtin özüngni
néri tart; bigunah adem bilen heqqaniy ademni
öltürmigin; chünki Men rezil ademni hergiz adil dep
aqlimaymen. 8 Shuningdek héchqandaq para yéme;
chünki para közi ochuqlarni kor qilip, heqqaniylarning
sözlirini burmilaydu. 9 Musapir kishilerge zulum
qilma; chünki özünglar Misir zéminida musapir
bolup turghan bolghachqa, musapirning rohiy halini
bilisiler. 10 Alte yil öz yéringni térip, hosullirini al. 11
Lékin yettinchi yili yerge aram bérip uni bosh qoy;
xelqingning namratliri uningdin yighip yésun, ulardin
ashqinini janggaldiki haywanlar yésun; shundaqla
üzümzarliqing bilen zeytunzarliqingnimu shundaq
qilghin. 12 Alte kün ichide öz ishingni ada qilip,
yettinchi küni aram élishing zörür. Buning bilen
kala-éshekliring aram tapidu, dédikingning oghli
bilen musapir kishimu harduqini chiqiridu. 13 Men
sanga éytqinimning hemmisini köngül bölüp ada qil;
bashqa ilahlarning namini tilinggha alma; bular hetta
aghzingghimu chiqmisun. 14 Her yilda üch qétim
méning üchün héyt ötküzgin. 15 Aldi bilen «pétir
nan héyti»ni ötküz; sanga emr qilghinimdek Abib
éyidiki békitilgen künlerde yette kün pétir nan yégin;
chünki shu ayda sen Misirdin chiqqaniding. Shu
héytta héchkishi aldimgha quruq qol kelmisun. 16 Sen
ejir qilip térighan étizdiki ziraitingning tunji hosulini
orghanda «orma héyti»ni ötküz; shundaqla sen ejir
singdürüp yerdin axirqi hosul-mehsulatliringni yil
axirida yighqanda «hosul yighish héyti»ni ötküz.
17 Yilda üch qétim erkekliringning hemmisi Reb
Perwerdigarning huzurigha hazir bolsun. 18 Sen
manga atalghan qurbanliqning qénini xémirturuch
sélin'ghan nan bilen sunmighin; héyt qurbanliqining
yéghini bolsa kéchiche qondurup etigichige saqlima.
19 Zéminingdiki deslepki hosulning eng yaxshsini
Perwerdigar Xudayingning öyige élip kel. Oghlaqni
anisining sütide qaynitip pishurma. 20 Mana, Men
bir Perishtini yolda séni qoghdap, Men sanga
teyyarlighan yerge élip barsun dep, aldingda yürüshke
ewetimen. 21 Sen uning aldida özüngge agah bol, uning
awazigha qulaq sal. Uning zitigha tegme; bolmisa,
u itaetsizliklirigni kechürmeydu; chünki Méning
namim uningdidur. 22 Lékin eger sen uning awazigha
qulaq sélip, Méning barliq buyrughanlirimgha
emel qilsang, Men düshmenliringge düshmen,
küshendiliringge küshende bolimen. 23 Chünki
Méning Perishtem aldingda yürüp, séni Amoriy,
Hittiy, Perizziy, Qanaaniy, Hiwiy we Yebusiylarning
zéminigha bashlap kiridu; Men ularni yoqitimen.
24 Sen ularning ilahlirigha bash urup ibadet qilma
we yaki ular qilghandek qilma; belki ularning
[butlirini] üzül-késil chéqiwet, but tüwrüklirini üzül-
késil kukum-talghan qiliwet; 25 Lékin Xudayinglar
Perwerdigarning ibaditide bolunglar. Shundaq
qilsanglar U nan bilen süyünglarni beriketleydu; Men
barliq késellikni aranglardin chiqirip tashlaymen. 26
Buning bilen zéminingda boyidin ajrap kétidighan
yaki tughmas héchbir ayal yaki charpay bolmaydu;
ömrüngning künlirini toluq qilimen. 27 Men
séning aldingda wehimimni ewetimen, qaysi taipige
yéqinlashsang shularni parakende qilimen; shuning
bilen hemme düshmenliringni keynige yandurup
qachurimen. 28 Hiwiylar, Qanaaniylar we hittiylarni
aldingdin qoghlap chiqiriwétishke sériq herilerni

aldingda yürüshke ewetimen. 29 Emma zéminning
Xarabiliship, dalada wehshiy haywanlar awup
sanga xewp bolup qalmasliqi üchün, shu ellerni
aldingdin bir yilghiche heydiwetmeymen, 30
Belki sen awup, zéminni [pütünley] miras qilip
bolghuche, az-azdin heydep turimen. 31 Séning
zéminingning chégrilirini Qizil Déngizdin tartip
Filistiylerning déngizighiche, shuningdek chöldin
tartip [Efrat] deryasighiche békitimen; chünki zéminda
turuwatqanlarni heydiwétip yérini igilishing üchün,
ularni qolunggha tapshurimen. 32 Sen ular bilen we
yaki ilahliri bilen héchqandaq bir ehde tüzme. 33
Ularning séni aldimda gunahqa patquzmasliqi üchün
ularni zéminingda qet'iy turghuzma. Chünki mubada
sen ularning ilahlirining ibaditide bolsang, bu ish
sanga tuzaq bolidu.

24 U Musagha yene: — «Sen bérip, özüng
bilen bille Harun, Nadab, Abihuni we
Israillarning aqsaqalliri arisidin yetmish ademni élip,
Perwerdigarning huzurigha chiqip, yiraqta turup
sejde qilinglar. 2 Peqet Musala Perwerdigarning
aldigha yéqin kelsun; bashqilar yéqin kelmisun,
xelq uning bilen bille üstige chiqmisun, — dédi.
3 Musa kélip Perwerdigarning barliq sözliri bilen
hökümlirini xalayiqqa dep berdi; pütkül xalayiq
bir awazda: — Perwerdigarning éytqan sözlirining
hemmisige emel qilimiz! — dep jawab bérishti. 4 Andin
Musa Perwerdigarning hemme sözini xatiriliwélip,
etisi seher qopup taghning tüwide bir qurban'gahni
yasap, shu yerde Israilning on ikki qebilisining
sani boyiche on ikki tash tüwrükni tiklidi. 5 Yene
Israillarning birnechche yigitlirini ewetti, ular bérip
Perwerdigargha köydürme qurbanliqlar sundi, inaqliq
qurbanliqi süpitide birnechche torpaqnimu soyup
sundi. 6 Andin Musa qanning yérimini qachilargha
qachilidi, yene yérimini qurban'gah üstige chachti.
7 Andin u ehdinamini qoligha élip, xelqqe oqup
berdi. Ular jawaben: — Perwerdigarning éytqinining
hemmisige qulaq sélip, itaet qilimiz! — déyishti. 8
Shuning bilen Musa qachilardiki qanni élip, xelqqe
sépip: — Mana, bu Perwerdigar mushu sözlerning
hemmisige asasen siler bilen baghlighan ehdining
qénidur, dédi. 9 Andin kéyin Musa we Harun, Nadab
we Abihu Israillarning aqsaqalliridin yetmish adem
bilen bille tagh üstige chiqishti. 10 Ular shu yerde
Israilning Xudasini kördi; uning ayighining astida
xuddi kök yaquttin yasalghan nepis payandazdek,
asman gümbizidek süpsüzük bir jisim bar idi. 11
Lékin u Israillarning mötiwerlirige qol tegküzmidi;
ular Xudani körüp turdi hemde yep-ichishti. 12
Perwerdigar Musagha: — Tagh üstige, qéshimgha
chiqip shu yerde turghin. Sanga ularghа ögitishke
tash taxtaylarni, yeni Men yézip qoyghan qanun-
emrni bérimen, dédi. 13 Shuning bilen Musa qopup,
Yardemchisi Yeshuani élip mangdi. Musa Xudaning
téghigha chiqti. 14 U awwal aqsaqallargha: Biz yénip
kelgüche mushu yerde bizni saqlap turunglar. Mana,
Harun bilen xur silerning yéninglarda qalidu; eger
birsining ish-dewasi chiqsa, ularning aldigha barsun,
— dédi. 15 Shuning bilen Musa taghning üstige
chiqti we taghni bulut qaplidi. 16 Perwerdigarning
julasi Sinay téghining üstide toxtidi; bulut uni alte
kün'giche qaplap turdi; yettinchi küni, Perwerdigar
bulut ichidin Musani chaqirdi; 17 Perwerdigarning
julasining qiyapiti Israillarning köz aldida taghning
choqqisida hemmini yutquchi ottek köründi. 18 Musa
bulutning ichige kirip, taghning üstige chiqip ketti.
Musa qiriq kéche-kündüz taghda turdi.

25 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 2 Sen
Israillargha éytqin, ular Manga bir «kötürme
hediye»ni keltürsun; kimning köngli hediye sunushqa
xush bolsa, uningdin Manga sunulidighan «kötürme
hediye»ni tapshuruwélinglar. 3 Siler ulardin
tapshuruwalidighan kötürme hediye: — Altun,
kümüsh, mis, 4 kök, sösün we qizil renglik yip, kanap
rext, tiwit, 5 qizil boyalghan qochqarning tériliri,
délfinning tériliri, akatsiye yaghichi, 6 chiragh üchün
zeytun méyi, «mesihlesh méyi» we xushbuy üchün
xushbuy dora-dermekler, 7 efod bilen «qoshén»gha
ornitilidighan aq héqiq we bashqa ésil tashlar
bolsun. 8 Méning özliri arisida makan qilishim üchün
[shulardin] Manga bir muqeddes turalghuni yasisun.
9 Uni Men sanga barliq körsetmekchi bolghinimgha
asasen, yeni ibadet chédirining nusxisi we barliq
eswab-saymanlirining nusxisigha op'oxshash qilip
yasanglar. 10 Ular akatsiye yaghichidin bir sanduq
yasisun. Uning uzunluqi ikki yérim gez, kengliki bir
yérim gez, égizliki bir yérim gez bolsun. 11 Sen uni sap
altun bilen qaplighin; ichi we sirtini altun bilen qaplap,
uning üstünki qismining chörisige altundin girwek
chiqar. 12 Uninggha altundin töt halqa quydurup,
töt chétiqigha békitkin. Bir teripige ikki halqa, yene
bir teripige ikki halqa bolsun. 13 Sen hem akatsiye
yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen

qaplighin; 14 andin sanduq ular arqiliq kötürülsun
dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqiliridin
ötküzüp qoyghin. 15 Baldaqlar hemishe sanduqtiki
halqida tursun; ular uningdin chiqirilmisun. 16
Men sanga béridighan höküm-guwahliqni sanduqqa
qoyghin. 17 Sanduqning [yapquchi süpitide] sen
altundin uzunluqi ikki yérim gez, kengliki bir yérim
gez bolghan bir «kafaret texti» yasighin. 18 Ikki kérubni
altundin soqup yasighin. Ularni kafaret textining
ikki teripige ornatqin. 19 Bir kérubni bir teripige,
yene bir kérubni yene bir teripige ornitish üchün
yasighin. Ikki teripidiki kérublarni kafaret texti bilen
bir gewde qilinglar. 20 Kérublar bir-birige yüzlensun,
qanatlirini kafaret textining üstige kérip, qanatliri
bilen uni yapsun; kérublarning yüzi kafaret textige
qaritilsun. 21 Sen kafaret textini sanduqning üstige
qoyup, Men sanga béridighan höküm-guwahliqni
sanduqning ichige qoyghin. 22 Men shu yerde
sen bilen körüshimen; kafaret texti üstide, yeni
höküm-guwahliq sanduqining üstidiki ikki kérubning
otturisida turup sanga Israillargha yetküzüshke
tapshuridighan barliq emrlirim toghrisida söz qilimen.
23 Hem akatsiye yaghichidin uzunluqi ikki gez, kengliki
bir gez, égizliki bir yérim gez bolghan bir shire
yasighin. 24 Uni sap altun bilen qaplap, uning
üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqar.
25 Sen shirening chörisige töt ilik égizlikte bir lew
yasighin; bu lewning chörisigimu altundin bir girwek
chiqar. 26 Sen u shirege altundin töt halqa yasap, bu
halqilarni shirening töt burjikidiki chétiqqa ornatqin.
27 Shireni kötürüshke baldaqlar ötküzülsun dep,
halqilar shire léwige yéqin békitilsun. 28 Baldaqlarni
akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplighin;
shire ular arqiliq kötürilidu. 29 Shirege yandap
légen, qacha-texse, piyale we «sharab hediyeliri»ni
chachidighan qedehlerni yasighin; ularni sap altundin
yasighin. 30 Méning huzurumda turushqa sen shirege
hemishe «teqdim nan»ni qoyghin. 31 Sen hem sap
altundin bir chiraghdan yasighin. U chiraghdan
soqup yasalsun; chiraghdanning puti, gholi, qedehliri,
ghunche we chéchekliri pütün bir altundin soqulsun.
32 Chiraghdanning gholining ikki yénidin alte shaxche
chiqirilsun — chiraghdanning bir yénidin üch shaxche,
chiraghdanning yene bir yénidin üch shaxche
chiqirilsun; 33 bir yénidiki herbir shaxchide badam
güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch
qedeh chiqirilsun, yene bir yénidiki herbir shaxchide
badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan
üch qedeh chiqirilsun. Chiraghdan'gha chiqirilghan
alte shaxchining hemmisi shundaq yasalsun. 34
Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide
ghunchisi we chéchiki bolghan töt qedeh chiqirilsun.
35 Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida
bir ghunche, [ikkinchi] ikki shaxchining astida bir
ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir
ghunche bolsun; chiraghdan'gha chiqirilghan alte
shaxchining asti hemmisi shundaq bolsun. 36 Uning
shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan bilen
bir gewde qilinsun — bir pütün sap altundin soqup
yasalsun. 37 Sen chiraghdanning yette chirighini
yasighin; chiraghlar udulgha yoruq chüshürelishi
üchün üsti terepke ornitilsun. 38 Uning pilik qaychiliri
bilen küldanliri sap altundin yasalsun. 39 Chiraghdan
we uning barliq eswabliri bir talant sap altundin
yasalsun. 40 Sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa
boyiche bularni éhtiyat bilen yasighin.

26 Muqeddes chédirni on parche yopuqtin yasatqin;
yopuqlar népiz toqulghan aq kanap rextke
kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlensun;
uninggha kérublarning süritini chéwer qollargha
nepis qilip keshtilep chiqarghuzghin. 2 Herbir
yopuqning uzunluqi yigirme sekkiz gez, kengliki töt
gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte
bolsun. 3 Yopuqlarning beshi bir-birige ulansun,
qalghan besh yopuqmu hem bir-birige ulansun. 4
Sen ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng
chétidiki qismigha bir teripige renggi kök izme
qadighin, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong
parchining eng chétidikisining bir teripigimu hem
shundaq qilghin. 5 Birinchi chong parchining eng
chétidiki qismigha ellik izme qadighin, ikkinchi chong
parchining eng chétidikisigimu ellik izme qadighin.
Izmiler bir-birige udulmuudul bolsun. 6 Muqeddes
chédir bir pütün bolsun üchün altundin ellik ilghu
yasap, ikki chong parche yopuqni shu ilghular bilen
bir-birige tutashturghin. 7 Muqeddes chédirni yépish
üchün öchke tiwitidin yopuqlarni yasighin; yopuqtin
on bir parche yasighin. 8 Yopuqlarning herbirining
uzunluqi ottuz gez, kengliki töt gez bolup, on bir
yopuqning hemmisi oxshash chong-kichiklikte bolsun.
9 Yopuqlarning beshini ulap bir qilip, qalghan alte
yopuqnimu ulap bir qilip, altinchi yopuqni ikki qat
qilip, chédirning aldi teripige sanggilitip qoyghin.
10 Sen birinchi ulap chiqilghan chong parchining

eng chétidiki qismigha ellik izme, ikkinchi ulap
chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha
ellik izme qadighin. 11 Sen hem mistin ellik ilghu
yasap, chédir bir pütün bolsun üchün ularni izmilerge
ötküzüp ikki chong parchini ulap qoyghin. 12 Lékin
yopuqning chédirning keynidin éship qalghan qismi,
yeni éship qalghan yérim parchisi chédirning keyni
teripide sanggilap tursun. 13 Chédir yopuqlirining
chédirning boyidin artuq qismi, yeni u teripidin bir
gez, bu teripidin bir gez, chédirning ikki teripidin
sanggilap, uni [toluq] yapsun. 14 Buningdin bashqa,
chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq
yasap yapqin, andin uning üstidinmu délfin térisidin
yasalghan yene bir yopuqni qaplighin. 15 Muqeddes
chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap
tikligin. 16 Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki
bir yérim gez bolsun. 17 Herbir taxtayning ikkidin
turumi bolsun, her ikki taxtay shular bilen bir-birige
chétilsun; chédirning barliq taxtaylirini shundaq
yasighin. 18 Chédirning taxtaylirini shundaq yasighin;
yigirmisini jenub terepke tikligin; 19 bu yigirme
taxtayning tégige kümüshtin qiriq teglik yasighin; bir
taxtayning [astidiki] ikki turumi üchün ikkidin teglik,
yene bir taxtayning ikki turumi üchün ikkidin teglik
yasighin. 20 Shuningdek chédirning udul teripide, yeni
shimal teripide yigirme taxtay bolsun; 21 bularning
qiriq tegliki kümüshtin bolsun; bir taxtayning tégige
ikkidin teglik, yene bir taxtayning tégige ikkidin teglik
orunlashturulsun. 22 Chédirning keyni teripige, yeni
gherb terepke alte taxtay yasap tikligin. 23 Chédirning
keyni teripidiki ikki bulunggha ikki taxtay yasap
ornatqin. 24 Bu [bulung taxtayliri] astidin üstigiche
ikki qat qilinip [taxtaylarni] özara chétishtursun, üsti
bir halqigha békitilsun. Her ikkisi shundaq qilinip,
ikki bulunggha tiklensun. 25 Arqa terepte sekkiz
taxtay bolidu, ularning kümüshtin yasalghan on alte
tegliki bolidu; bir taxtayning tégide ikki teglik, yene
bir taxtayning tégide ikki teglik bolidu. 26 Buningdin
bashqa sen akatsiye yaghichidin baldaq yasighin;
chédirning bu teripidiki taxtaylargha besh baldaqni,
27 chédirning u teripidiki taxtaylargha besh baldaqni,
chédirning arqa teripidiki taxtaylargha, yeni gherb
teripidiki taxtaylargha besh baldaqni yasighin. 28
Taxtaylarning otturisidiki ottura baldaq bu tereptin u
terepke yétidighan bolsun. 29 Taxtaylarni altun bilen
qaplap, baldaqlar ötküzülidighan halqilarni altundin
yasap, baldaqlarni altun bilen qaplighin. 30 Chédirni
sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche yasap
tikligin. 31 Sen népiz toqulghan aq kanap rextke
kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen
bir perde yasighin; uni chéwer qollar kérublarning
süritini nepis qilip chüshürüp keshtilep chiqsun. 32
Uni akatsiye yaghichidin yasalghan töt xadigha ésip
qoyghin. Bu xadilar altun bilen qaplansun, herbirining
altun ilmiki bolsun; xadilar kümüshtin yasalghan
töt teglikke ornitilsun. 33 Perde chédir yopuqidiki
ilmeklerge ésilip sanggilitip qoyulsun; andin höküm-
guwahliq sanduqini shu yerge keltürüp, perdining
ichige élip kirgin. Shuning bilen perde siler üchün
muqeddes jay bilen eng muqeddes jayning otturisidiki
bir ayrima perde bolsun. 34 Andin sen «kafaret texti»ni
eng muqeddes jaydiki höküm-guwahliq sanduqining
üstige qoyghin. 35 Shire bolsa perdining téshigha
orunlashturulsun; chiraghdanni shirening uduligha,
chédirning jenub teripige qoyghin; shireni shimal
teripige qoyghin. 36 Buningdin bashqa sen chédirning
kirish éghizigha népiz toqulghan aq kanap rextke kök,
sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir
perde yasighin; u keshtichi teripidin keshtilensun. 37
Bu perde üchün akatsiye yaghichidin besh xada yasap,
ularni altun bilen qaplighin; herbirining altun ilmiki
bolsun; ularning tégige besh dane teglikni mistin
quyup teyyarlatqin.

27 Sen qurban'gahni akatsiye yaghichidin yasighin.
Qurban'gah töt chasa bolsun; uzunluqi besh
gez, kengliki besh gez, égizliki üch gez qilinsun.
2 Uning töt burjikige qoyulidighan münggüzlirini
yasighin; münggüzliri qurban'gah bilen bir gewde
qilinsun. Qurban'gahni mis bilen qaplighin. 3
Qurban'gahning yagh [we külini] élishqa daslarni
yasighin; uninggha xas bolghan gürjeklerni, korilarni,
laxshigirlarni we otdanlarnimu yasighin; uning barliq
eswablirini yasashqa mis ishletkin. 4 Qurban'gah
üchün mistin bir shala yasighin; shalaning töt
burjikige töt mis halqa yasap békitip qoyghin.
5 Shalani qurban'gahning qap bélining astidiki
girwektin töwenrek turidighan qilghin, shundaqta
shala qurban'gahning del otturisida bolidu. 6
Qurban'gahqa ikki baldaq yasighin; ular akatsiye
yaghichidin bolsun, ularni mis bilen qaplighin.
7 Qurban'gahni kötürgende, baldaqlar uning ikki
yénida bolushi üchün, ularni halqilargha ötküzüp
qoyghin. 8 Qurban'gahni taxtaylardin yasighin, ichi
bosh bolsun; u taghda sanga ayan qilin'ghan nusxa

boyiche [hünerwenler] teyyar qilsun. 9 Muqeddes
chédirning hoylisinimu yasighin. Hoylining jenubigha,
yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan
aq kanap rexttin perdilerni toqughin; shu teripining
uzunluqi yüz gez bolsun. 10 Perdilerni ésishqa yigirme
xada yasalsun; ularning tégige qoyushqa yigirme mis
teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen baldaqlar
bolsa kümüshtin yasalsun. 11 Shuninggha oxshash
shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kélidighan perde
bolsun. Perdilerni ésishqa yigirme xada yasalsun;
ularning tégige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun;
xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin
yasalsun. 12 Hoylining gherb teripide uzunluqi ellik gez
kélidighan perde bolsun; uning on xadisi we on tegliki
bolsun. 13 Hoylining sherq teripi, yeni kün chiqishqa
yüzlen'gen teripining kengliki ellik gez bolsun. 14 Bir
teripide on besh gez kélidighan perde bolsun; uning
üch xadisi bilen üch tegliki bolsun. 15 Yene bir teripide
on besh gez kélidighan perde bolsun; uning üch xadisi
bilen üch tegliki bolsun. 16 Hoylining kirish éghizigha
yigirme gez kélidighan bir perde qoyulsun; perde
népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil
yiplar arilashturulup, keshtichi teripidin keshtilensun.
Uning töt xadisi bilen töt tegliki bolsun. 17 Hoylining
chörisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalghan
baldaqlar bilen bir-birige chétilsun; ularning ilmekliri
kümüshtin, teglikliri mistin yasalsun. 18 Hoylining
uzunluqi yüz gez, kengliki her ikki teripi ellik
gez bolsun; népiz toqulghan aq kanap rexttin
ishlen'gen perdining égizliki besh gez qilinsun;
xadilarning teglikliri mistin yasalsun. 19 Muqeddes
chédirning ish-xizmitide ishlitilidighan barliq eswab-
saymanliri hemde barliq miq-qozuqliri, shundaqla
hoylining barliq miq-qozuqliri mistin bolsun. 20
— Chiraghning hemishe yéniq turushi üchün,
chiraghqa ishlitishke zeytundin soqup chiqirilghan sap
mayni qéshinggha keltürüshke Israillarni buyrughin.
21 Jamaet chédirining ichide, höküm-guwahliq
sanduqining udulidiki perdining tashqirida Harun we
oghulliri her kéchisi etigen'giche Perwerdigarning
aldida chiraghlarning yéniq turghuzush ishida bolsun.
Bu ish dewrdin-dewrgiche Israillargha ebediy bir
qanun-belgilime bolsun.

28 Sen Israillarning ichidin akang Harun we uning
oghullirini öz qéshinggha keltürgin; ularni,
yeni Harun we oghulliri Nadab, Abihu, Eliazar we
Itamarlarning Méning kahinliq xizmitimde bolushi
üchün yéninggha keltürgin. 2 Akang Harun'gha hem
sherep hem güzellik üchün muqeddes kiyimlerni
teyyarlighin. 3 Harunning Manga muqeddes qilinip,
Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün, Men
eqil-parasetning rohi bilen qelblirini toldurghan
chéwer kishilerning herbirige söz qilip, ularni alahide
kiyimlerni tikishke buyrughin. 4 Ular tikidighan
kiyimler munulardin ibaret: — bir qoshén, bir efod, bir
ton, keshtilen'gen bir xalta könglek, bir selle we bir
belwagh. Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün,
ular akang Harun'gha we oghullirigha muqeddes
kiyimlerni tiksun. 5 Uninggha altun we kök, sösün, qizil
yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rext ishlitilsun;
6 efodni ular altun we kök, sösün, qizil yiplar
bilen népiz toqulghan aq kanap rextlerni teyyarlap,
chéwer qollargha nepis qilip [keshtilitip] ishletsun. 7
Efodning ikki béshini bir-birge tutashturush üchün
ikki dolisida mürilik tasma bolsun. 8 Efodning
üstidin baghlaydighan, keshtilen'gen belwagh efod
bilen bir pütün qilinsun we uninggha oxshash sipta
ishlinip, altun we kök, sösün, qizil yiplar we népiz
toqulghan aq kanap rexttin yasalsun. 9 Ikki aq
héqiqni tépip, ularning üstige Israilning oghullirining
namlirini oydurghin; 10 ularning namlirining altisi
bir yaqutqa oyulsun, qalghan altisi bolsa yene bir
yaqutqa oyulsun, hemmisi tughulush tertipi boyiche
pütülsun. 11 Xuddi yaqut neqishchiliri ishligendek,
möhür oyulghandek Israilning oghullirining namlirini
ikki yaqutqa oydurghin; ular altundin yasalghan
közlükke békitilsun. 12 Israilning oghullirigha esletme
tash bolsun üchün, ikki yaqutni efodning ikki
mürilik tasmisigha qadighuzghin; shundaq bolghanda,
Harun Perwerdigarning aldida ularning namlirini
esletme süpitide müriliride kötürüp yüridu. 13
Buningdin bashqa, sen altundin yene ikki közlük
we sap altundin shoynidek éship étilgen ikki
zenjir yasatqin; andin éshilme zenjirler közlüklerge
békitilsun. 15 «Höküm qoshéni»ni chéwer qollargha
nepis qilip keshtilitip yasatqin; uni hem efodni
ishligen usulda yasighan, altun we kök, sösün,
qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin
yasighin. 16 U ikki qat, töt chasa qilinsun; uzunluqi
bir ghérich, kenglikimu bir ghérich bolsun. 17
Uning üstige töt qatar qilip göherlerni ornatqin: —
birinchi qatargha qizil yaqut, sériq göher we zumret
ornitilsun; 18 ikkinchi qatargha kök qashtéshi, kök
yaqut we almas ornitilsun; 19 üchinchi qatargha

sösün yaqut, piroza we sösün kwarts ornitilsun; 20
tötinchi qatargha béril yaqut, aq héqiq we anartash
ornitilsun; bularning hemmisi altun közlük ichige
ornitilsun. 21 Bu göherler Israilning oghullirining
namlirigha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki
bolup, möhür oyghandek herbir göherge on ikki
qebilining nami birdin-birdin pütülsun. 22 Qoshén'gha
shoynidek éshilgen sap altundin [ikki] éshilme zenjir
yasighin. 23 Qoshén'gha altundin ikki halqa étip,
ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige
békitkin; 24 andin altundin éshilip yasalghan ikki
zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin
ötküzüp, 25 éshilgen shu zenjirlerning ikki uchini
ikki közlükke békitip, [közlüklerni] efodning ikki
mürilik tasmisining aldi qismigha ornatqin. 26
Buningdin bashqa sen altundin ikki halqa yasap,
ularni qoshénning [asti teripidiki] ikki burjikige
békitkin; ular efodqa tégiship turidighan qilinip ichige
qadalsun. 27 Mundin bashqa sen altundin [yene] ikki
halqa yasap, ularni efodning ikki mürilik tasmisining
aldi töwenki qismigha, yeni efodqa ulinidighan jaygha
yéqin qilip, keshitilen'gen belwaghdin égizrek qilip
békitkin. 28 Qoshénning efodning keshitilen'gen
belwéghidin yuqiriraq turushi, qoshénning efodtin
ajrap ketmesliki üchün qoshénning halqisini kök
shoyna bilen efodning halqisigha chétip qoyghin.
29 Shundaq qilghanda, Harun muqeddes jaygha
kirgende, höküm qoshénini taqighachqa, Israilning
oghullirining namlirini esletme süpitide yürikining
üstide Perwerdigarning aldida daim kötürüp yürgen
bolidu. 30 Harun Perwerdigarning aldigha kirgende,
urim bilen tummim uning yüriki üstide bolushi
üchün, bularni höküm qoshénining ichige alghin;
mushundaq qilghanda, Harun Israillargha baghliq
hökümlerni hemishe Perwerdigarning huzurida öz
yüriki üstide kötürüp yürgen bolidu. 31 Efodning
[ichidiki] tonni pütünley kök renglik qilghin. 32
Tonning bashqa kiyilidighan töshüki del otturisida
bolsun; uning yirtilip ketmesliki üchün xuddi bapkar
toqughandek, sawutning yaqisigha oxshash chörisige
pewaz chiqirilsun. 33 Uning étikining chörisige
kök, sösün we qizil yiptin anarlarni toqup asqin
hemde altun qongghuraqlarni yasap, chörisidiki
anarlarning ariliqigha birdin ésip qoyghin; tonning
étikining pütkül chörisige bir altun qongghuraq,
bir anar, yene bir altun qongghuraq, bir anar...
békitilsun. 35 Harun xizmet qilghan waqtida shu tonni
kiysun; buning bilen Harun Perwerdigarning aldigha
barghanda, yeni muqeddes jaygha, Perwerdigarning
aldigha kirip-chiqqanda uning awazi anglinip turidu-
de, u ölümdin aman qalidu. 36 Andin kéyin sen
sap altundin nepis bir otughatni yasap, uning
üstige möhürge neqishlen'gendek: «Perwerdigargha
muqeddes qilindi» dep oyghin; 37 uni kök renglik
yip bilen sellisige chigkin; u sellining aldi teripige
taqalsun; 38 u Harunning péshaniside tursun.
Buning bilen Harun Israillarning muqeddes qilip
keltürgen barliq muqeddes hediyelirige chaplashqan
gunahlarni öz üstige élip kötüridu; hediyelerning
Perwerdigarning aldida qobul qilinishi üchün otughat
hemishe uning péshanisige taqaqliq tursun. 39
Buningdin bashqa aq kanap rexttin bir könglek
toqughin, shuningdek kanap rexttin toqulghan
bir selle teyyarlighin; keshtilen'gen bir belwagh
yasighin. 40 Harunning oghullirigha xalta könglekleri
tikkin; ularghimu belwaghlarni teyyarla, ularghа
égiz böklernimu tikkin; bular ularghа hem sherep
hem güzellik bolsun. 41 Bularning hemmisini sen
akang Harun we uning oghullirigha kiydürgin;
andin ularning Méning aldimda kahinliq xizmitimde
bolushi üchün ularni mesihlep, Manga muqeddes
qilip ayrighin. 42 Ularning ewretlirining yépiq turushi
üchün ularghа kanap rexttin tambal ettürgin; u bélidin
yotisighiche yépip tursun. 43 Harun we oghulliri
jamaet chédirigha kirgende yaki muqeddes jayda
xizmette bolush üchün qurban'gahqa yéqinlashqanda,
ular gunahkar bolup ölüp ketmesliki üchün [tambalni]
kiyiwalsun. Bu uninggha we uningdin kéyinki nesilliri
üchün ebediy bir belgilime bolsun.

29 Ularning Manga muqeddes qilinip, kahinliq
xizmitimde bolushi üchün mundaq ishni ada
qilishing kérek: — sen bir yash erkek torpaq bilen ikki
qochqarni talla (hemmisi béjirim bolsun) 2 hemde
pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqach
we zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek
nanlarni teyyarla, bularning hemmisini bughday
unidin qilghin; 3 nanlarning hemmisini bir séwetke
sélip, séwetni, torpaqni we ikki qochqarni bille
hediye qilip keltürgin. 4 Sen Harun we uning
oghullirini jamaet chédirining kirish éghizigha yéqin
élip kélip, ularni su bilen yughin; 5 andin kiyimlirini
élip kélip, Harun'gha xalta könglek, efod toni we
efodni kiydürgin, qoshénni taqighin; andin bélige
efodning keshtilen'gen belwéghini baghlighin. 6

Béshigha sellini yögep, sellige muqeddes otughatni
taqap qoyghin. 7 Andin mesihlesh méyini élip,
béshigha quyup uni mesihligin. 8 Andin sen uning
oghullirini élip kélip, ulargha xalta köngleklerni
kiydürgin; 9 ulargha, yeni Harun we uning
oghullirigha belwaghlarni baghlap, égiz böklerni
kiydürgin. Shuning bilen ebediy belgilime boyiche,
kahinliq xizmiti ularningki bolidu; shundaq qilip, sen
Harun bilen uning oghullirini Xudagha muqeddes
qilip ayrip teyinligin. 10 — Sen torpaqni jamaet
chédirining aldigha élip kelgin; élip kelginingde Harun
bilen uning oghulliri qollirini torpaqning béshigha
qoysun. 11 Andin sen bu torpaqni Perwerdigarning
aldida, jamaet chédirining kirish éghizining yénida
boghuzlighin; 12 torpaqning qénidin élip barmiqing
bilen uni qurban'gahning münggüzlirige sürüp,
qalghan qanning hemmisini qurban'gahning tüwige
töküp quyghin. 13 Ich qarnini yögep turghan barliq
mayni, shundaqla jigerning üstidiki chawa may, ikki
börek we ularning üstidiki mayni ajritip bularni
qurban'gahta köydürgin. 14 Torpaqning göshi, térisi
we tézikini bolsa chédirgahning sirtigha élip chiqip,
otta köydürüwetkin; bu gunah qurbanliqi bolidu. 15
Andin sen qochqarlarning birini élip kelgin; Harun
bilen uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha
qoysun; 16 andin sen bu qochqarni boghuzlap, uning
qénidin qurban'gahning üsti qismining etrapigha
sepkin. 17 Qochqarni parchilap, uning ich qarni
bilen pachaqlirini yuyup, ularni gösh parchiliri
we bashning üstige qoyup, 18 pütün qochqarni
qurban'gahta köydürgin. Bu Perwerdigargha atalghan
köydürme qurbanliq — ot arqiliq sunulidighan,
Perwerdigargha xushbuy yetküzidighan hediye
bolidu. 19 Kéyin sen ikkinchi qochqarni élip kelgin;
Harun we uning oghulliri qollirini qochqarning
béshigha qoysun. 20 Andin bu qochqarni boghuzlap
qénidin élip, Harunning ong quliqining yumshiqigha,
uning oghullirining ong quliqining yumshiqigha,
ularning ong qollirining chong barmiqi bilen ong
putlirining chong barmiqigha sürkep qoyghin, qalghan
qanni qurban'gahning üsti qismining etrapigha
sepkin. 21 Andin qurban'gah üstidiki qandin we
mesihlesh méyidin élip, Harunning üstige, uning
kiyimlirige, shuningdek uning oghullirining üstige
we ularning kiyimlirigimu sepkin. Shundaq qilip
u we uning kiyimliri, uning oghulliri we ularning
kiyimlirimu uning bilen teng Xudagha atap muqeddes
qilin'ghan bolidu. 22 Andin sen qochqarning méyi,
quyruq méyi, ich qarnini yögep turghan barliq
may, jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we
ularning üstidiki mayni chiqar hemde ong arqa
putini alghin — (chünki bu qochqar kahinliqqa
tiklesh [qurbanliqigha atalghan] qochqardur) — 23
— buningdin bashqa sen Perwerdigarning aldida
qoyulghan pétir nan séwitidin bir girdini, zeytun
méyi ileshtürülgen pétir toqachtin birni we pétir
hemek nandin birni élip, 24 bularning hemmisini
Harunning qollirigha we uning oghullirining
qollirigha qoyup, ularni «pulanglatma hediye»
süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatquzghin.
25 Andin sen bularni ularning qolliridin tapshurup
élip, Perwerdigarning aldida xushbuy chiqarsun
dep, qurban'gahtiki köydürme qurbanliqning üstide
qoyup köydürgin. Bu ot arqiliq Perwerdigargha
sunulghan hediye bolidu. 26 Sen Harunni kahinliqqa
tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarning töshini
élip «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning
huzurida pulanglatqin; bu séning ülüshüng bolidu.
27 Shuningdek, sen kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha
atalghan qochqarning «pulanglatma hediye» süpitide
pulanglitilghan töshi bilen «kötürme hediye» süpitide
égiz kötürüp pulanglitilghan arqa putini, yeni
Harun we uning oghullirigha béghishlan'ghan
shu ülüshlerni «muqeddes» dep ayrip békitkin.
28 Shuning bilen bu nersiler ebediy belgilime
boyiche Israillar teripidin Harun we oghullirigha
béghishlan'ghan nésiwe bolidu; chünki u kötürme
hediyedur. Bular Israillar teripidin sunulidighan
inaqliq qurbanliqliridin ayrip chiqilip, ularning
Perwerdigargha atap «égiz kötürgen hediye»si
hésablinip, «kötürme hediye» bolidu. 29 Harunning
muqeddes kiyimlirige kéyin oghulliri warisliq qilidu.
Ular mesihlinip, kahinliqqa teyinlen'gende shu
kiyimlerni kiysun. 30 Oghullirining qaysisi uning
ornini bésip kahin bolsa, jamaet chédirigha kirip
muqeddes jayning ichide xizmetke kirishkende, bu
kiyimlerni uda yette kün kiyip yürsun. 31 Sen
kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarni
élip, uning göshini muqeddes jayda pishurghin; 32
andin Harun we oghulliri qochqarning göshi bilen
séwettiki nanlarni jamaet chédirining kirish éghizida
yésun; 33 ular özlirining kahinliqqa teyinlinishide
Xudagha atap muqeddes qilin'ghanda kafaretke
ishlitilgen nersilerni yésun, lékin bular muqeddes

bolghachqa, yat kishi buningdin héchnémini yémisun.
34 Eger kahinliqqa tiklesh qurbanliq göshidin yaki
nandin etige azraq éship qalsa, éship qalghanni otta
köydürüwet; bular muqeddes bolghachqa, héchkim
uningdin yése bolmaydu. 35 Sen shu teriqide Harun
we uning oghulliri toghrisida buyrughinimning
hemmisini beja keltürüp, uda yette kün'giche ularni
kahinliqqa tiklesh wezipisini ada qilghin. 36 Her
küni kafaret qilinishqa gunah qurbanliqi süpitide bir
torpaqni sun'ghin. Qurban'gahning özini gunahtin
pak qilishqa uning üchünmu kafaret keltürgin,
muqeddes qilinsun dep, uni zeytun méyi bilen
mesihligin. 37 Yette kün'giche sen qurban'gah üchün
kafaret keltürüp, uni muqeddes qilghin. Buning bilen
u «eng muqeddes nersilerning biri» hésablinidu;
uninggha tegken hemme nerse muqeddes hésablinidu.
38 Mana, qurban'gahta hemishe sunidighanliring
munular: — her küni bir yashliq ikki qoza qurbanliq
qilinsun. 39 Birini etigende, yene birini gugumda
qurbanliq qilip sun'ghin. 40 Birinchi qoza bilen birge
zeytun méyidin bir hinning töttin biri ileshtürülgen
bughday unidin [efahning] ondin biri we yene
sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharab qushup
sunulsun. 41 Ikkinchi qozini gugumda sun'ghin;
uni etigenlik qurbanliqningkidek, xushbuy bolushi
üchün ot arqiliq Perwerdigargha atalghan qurbanliq
süpitide ashliq hediye we sharab hediye bilen
qoshup sun'ghin. 42 Shu teriqide bu köydürme
qurbanliq nesildin-nesilge jamaet chédirining kirish
éghizida Perwerdigarning huzurida ötküzülüp daimliq
qurbanliq bolsun; Men [Perwerdigar] shu yerde siler
bilen körüshüp, sen bilen sözlishimen. 43 Shuningdek
Men shu yerde Israillar bilen uchrishimen, shuning
bilen u jay Méning shan-sheripim bilen muqeddes
qilinidu. 44 Men jamaet chédiri bilen qurban'gahni
Özümge atap muqeddes qilimen; Harun we uning
oghullirinimu Özümge kahinliq xizmette bolushqa
ayrip muqeddes qilimen. 45 Shundaq qilip Men
Israillarning arisida makan qilip, ularning Xudasi
bolimen. 46 U waqitta ular Méning ularning arisida
makan qilishim üchün ularni Misir zéminidin chiqirip
kelgen Xudasi Perwerdigar ikenlikimni bilidu; Men
ularning Xudasi Perwerdigardurmen.

30 Sen yene xushbuy yandurush üchün bir
xushbuygahni yasatqin; uni akatsiye yaghichidin
teyyarlighin. 2 U töt chasa, uzunluqi bir gez,
kengliki bir gez, égizliki ikki gez bolsun. Uning
[töt burjikidiki] münggüzler uning bilen bir pütün
qilip yasalsun. 3 Sen uni, yeni uning üstini,
töt etrapini hem münggüzlirini sap altun bilen
qaplatqin; uning üsti qismining chörisige altundin
girwek chiqarghin. 4 Uninggha altundin ikki halqa
yasap, uning girwikining astigha békitkin; ularni
ikki yénigha udulmu'udul békitkin. Xushbuygahni
kötüridighan ikki baldaqni sélish üchün bularni
xushbuygahning ikki teripige orunlashturghin.
5 Baldaqlirini akatsiye yaghichidin yasap, altun
bilen qaplighin. 6 Xushbuygahni höküm-guwahliq
sanduqining udulidiki perdining sirtigha, yeni Men
sen bilen körishidighan jay bolghan höküm-guwahliq
sanduqining üstidiki kafaret textining uduligha
qoyghin. 7 Harun shuning üstide ésil xushbuy etirni
yandursun; her küni etigenliki chiraghlarni perligili
kelgende, xushbuylarni yandursun. 8 Shuningdek
Harun gugumda chiraghlarni tizip yaqqanda, xushbuy
yandursun. Shundaq qilip Perwerdigarning aldida
nesildin-nesilge xushbuy hemishe öchürülmey yéniq
bolidu. 9 Siler uning üstide ne héchqandaq gheyriy
xushbuy yandurmanglar, ne köydürme qurbanliq
ne ashliq hediye sunmanglar, shundaqla uning
üstige héchqandaq sharab hediyeni tökmenglar.
10 Her yilda Harun bir qétim [xushbuygahning]
münggüzlirige kafaret keltürsun; her qétim kafaret
keltüridighan gunah qurbanliqining qéni bilen
uning üchün kafaret keltürsun. Nesildin-nesilge
shundaq qilinglar; bu [xushbuygah] Perwerdigargha
«eng muqeddes» hésablinidighan nersilerning
qataridindur. 11 Perwerdigar Musagha mundaq dédi:
— 12 Sen Israillarning sanini éniqlash üchün ularni
sanighiningda, ularning sanilishi wejidin arisigha
balayi'apet kelmesliki üchün, ularni sanighiningda
herbir adem öz jéni üchün Perwerdigargha kafaret puli
tapshursun. 13 Royxetke élinip, sanaqtin ötkenlerning
hemmisi bérishi kérek bolghini shuki, herbiri
muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche
yérim shekel bersun (bir shekel yigirme gerahqa
barawer kélidu). Bu yérim shekel Perwerdigargha
«kötürme hediye» bolidu. 14 Royxetke élinip,
sanaqtin ötkenler, yeni yigirme yash yaki uningdin
chonglarning herbiri Perwerdigargha shu «kötürme
hediye»ni bersun. 15 Öz jéninglargha kafaret keltürüsh
üchün Perwerdigargha kötürme hediye bergininglarda
bay kishi yérim shekeldin artuq bermisun, kembeghel
kishimu yérim shekeldin kem bermisun. 16 Sen

Israillardin shu kafaret pulini tapshurup élip,
jamaet chédirining xizmitige béghishlap ishletkin; u
pul Israillargha Perwerdigarning huzurida esletme
süpitide jéninglargha kafaret keltüridighan bolidu.
17 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 18 Sen
yuyunushqa ishlitishke mistin [yoghan] bir das we
uninggha mistin bir teglik yasatqin; uni jamaet chédiri
bilen qurban'gahning otturisigha orunlashturup,
ichige su toshturup qoyghin. 19 Harun bilen uning
oghulliri uningdiki su bilen put-qollirini yusun. 20
Ular jamaet chédirigha kirgende ölmesliki üchün
su bilen özini yuyushi kérek; ular xizmet qilish
üchün, qurban'gahqa yéqin bérip Perwerdigargha ot
arqiliq atilidighan qurbanliq sunmaqchi bolghinidimu,
shundaq qilsun. 21 Ular ölmesliki üchün put-qollirini
yusun; bu ish ularghа, yeni özi we uning nesilliri
üchün ewladtin ewladqiche ebediy bir belgilime
bolidu. 22 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —
23 Sen hemmidin ésil xushbuy dora-dermeklerdin
teyyarla, yeni murmekki suyuqluqidin besh yüz shekel,
darchindin ikki yüz ellik shekel, égirdin ikki yüz ellik
shekel, 24 qowzaqdarchindin besh yüz shekel élip
(bu ölchemler muqeddes jaydiki shekelning ölchem
birliki boyiche bolsun) we zeytun méyidinmu bir hin
teyyarla; 25 bu dora-dermekler bilen mesih qilish
üchün bir muqeddes may — etirchi chiqarghandek
bir xushbuy may chiqarghuzghin. Bu «muqeddes
mesihlesh méyi» bolidu. 26 Sen uning bilen jamaet
chédirini, höküm-guwahliq sanduqini, 27 shire we
uning barliq qacha-quchilirini, chiraghdan we uning
eswablirini, xushbuygahni, 28 köydürme qurbanliq
qurban'gahi we uning eswablirini, yuyunush dési we
uning teglikini mesihligin; 29 sen shu terzde ularni
«eng muqeddes nersiler» qatarida muqeddes qilghin.
Ularghа tegken herqandaq nersimu «muqeddes»
hésablinidu. 30 Harun bilen uning oghullirini bolsa
Manga kahinliq xizmette bolushi üchün mesihlep
muqeddes qilghin. 31 Israillargha söz qilip mundaq
éytqin: — Bu may ewladtin ewladqiche Manga atalghan
muqeddes mesihlesh méyi bolidu. 32 Uni ademning
bedinige quysa bolmaydu; shuningdek uninggha
oxshaydighan yaki terkibi oxshishidighan héchqandaq
maylarni yasimanglar. U muqeddes bolghini üchün
silergimu muqeddes bolushi kérek. 33 Kimki terkibi
shuninggha oxshaydighan may tengshise, yaki uni élip
yat birsige sürse, u öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu.
34 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen xushbuy
dora-dermekler, yeni xushbuy yélim, déngiz qululisi
méyi, aq déwirqay we sap mestiki teyyarlighin.
Bularning hemmisi oxshash miqdarda bolsun; 35
Xuddi etirchi may chiqarghan'gha oxshash, ularni
tengshep xushbuy yasighin; u tuzlan'ghan, sap we
muqeddes puraqliq etir bolidu. 36 Sen uningdin
azraq élip, talqandek obdan ézip, jamaet chédiridiki
höküm-guwahliq [sanduqining] uduligha, yeni Men
siler bilen körüshidighan jayning aldigha qoyghin.
Bu silerge Perwerdigargha atalghan «eng muqeddes
nersiler» qatarida hésablansun. 37 Siler yasighan bu
xushbuyning rétsépi bilen özünglarghimu oxshash bir
xushbuyni yasiwalsanglar bolmaydu. U sanga nisbeten
éytqanda Perwerdigargha xas qilin'ghan muqeddes
bolidu. 38 Kimki uning puriqini purap huzurlinish
üchün uninggha oxshap kétidighan herqandaq bir
xushbuyni yasisa, u öz xelqi arisidin üzüp tashlansun.

31 Perwerdigar Xuda Musagha mundaq dédi:
— 2 Mana, Men Özüm Yehuda qebilisidin
bolghan Xurning newrisi, urining oghli Bezalelni
ismini atap chaqirdim; 3 uni Xudaning Rohi
bilen toldurup, uninggha danaliq, eqil-paraset,
ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük ishni qilishqa
qabiliyetlik qilip, 4 türlük-türlük hünerlerni
qilalaydighan, yeni altun, kümüsh we mis ishlirini
qilalaydighan, 5 yaqutlarni késip-oyalaydighan, ularni
zinnet buyumlirigha ornitalaydighan, yaghachlargha
neqish chiqiralaydighan, herxil hüner ishlirini
qamlashturalaydighan qildim. 6 Shuningdek mana,
Men yene Dan qebilisidin Ahisamaqning oghli
Oholiyabni uninggha yardemchilikke teyinlidim,
shundaqla Men sanga buyrughan hemme nersilerni
yasisun dep, barliq pem-parasetlik kishikerning
könglige téximu eqil-paraset ata qildim; 7 shuning
bilen ular jamaet chédirini, höküm-guwahliq
sanduqini, uning üstidiki kafaret textini, chédirining
hemme eswablirini, 8 shire bilen uning qacha-
quchilirini, sap altundin yasilidighan chiraghdan bilen
uning barliq eswablirini, xushbuygahni, 9 köydürme
qurbanliq qurban'gahi bilen uning barliq eswablirini,
yuyush dési bilen uning teglikini yasiyalaydighan, 10
xizmet kiyimliri, yeni kahinliq xizmitide kiyilidighan,
Harun kahinning muqeddes kiyimliri we uning
oghullirining kahinliq kiyimlirini toquyalaydighan, 11
mesihlesh méyi we muqeddes jaygha teyyarlinidighan
ésil dora-dermeklerdin xushbuyni yasiyalaydighan
boldi. Men sanga emr qilghinim boyiche ular barliq

ishni beja keltüridu. 12 Perwerdigar Musagha emr qilip
mundaq dédi: — 13 Sen Israillargha emr qilip ulargha:
— «Siler Méning shabat künlirimni choqum tutunglar;
chünki bular silerning özünglarni pak-muqeddes
qilghuchining Men Perwerdigar ikenlikini bilishinglar
üchün Men bilen silerning otturanglardiki bir nishane-
belge bolidu. 14 Shabat küni silerge muqeddes qilip
békitilgini üchün, uni tutunglar; kimki uni buzsa,
ölüm jazasigha tartilmisa bolmaydu; berheq, kimki u
künide herqandaq ishni qilsa, öz xelqi arisidin üzüp
tashlansun. 15 Alte kün ichide ish qilinsun; lékin
yettinchi küni Perwerdigargha atalghan muqeddes
kün bolup, aram alidighan shabat küni bolidu; kimki
shabat künide birer ish qilsa, ölüm jazasigha tartilmisa
bolmaydu. 16 Israillar shabat künini tutushi kérek;
ular ebediy ehde süpitide uni ewladtin ewladqiche
tutsun. 17 Bu Men bilen Israillarning otturisida ebediy
bir nishane-belge bolidu; chünki Perwerdigar alte kün
ichide asman bilen zéminni yaritip, yettinchi künide
aram élip rahet tapqanidi», — dégin. 18 Xuda Sinay
téghida Musagha bu sözlerni qilip bolghandin kéyin,
ikki höküm-guwahliq taxtiyini uninggha tapshurdi.
Taxtaylar tashtin bolup, [sözler] Xudaning barmiqi
bilen ulargha pütülgenidi.

32 Xelq Musaning taghdin chüshmey hayal bolup
qalghinini körüp, Harunning qéshigha yighilip
uninggha: — Sen qopup, bizge aldimizda yol bashlap
mangidighan bir ilah yasap bergin! Chünki bizni Misir
zéminidin chiqirip kelgen Musa dégen héliqi kishige
néme bolup ketkenlikini bilmeymiz, — déyishti.
2 Harun ulargha: — Xotunliringlar bilen oghul-
qizliringlarning qulaqliridiki altun zire halqilarni
chiqirip, méning qéshimgha élip kélinglar, dédi. 3
Shuning bilen pütkül xelq öz qulaqliridiki altun zire
halqilarni chiqirip Harunning qéshigha élip keldi. 4 U
bularni ularning qolidin élip, iskine bilen quyma bir
mozayni yasatquzdi. Shuning bilen ular: — Ey Israil,
séni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar mana
budur! — déyishti. 5 Harun uni körüp uning aldida
bir qurban'gahni yasitip andin: «Ete Perwerdigar
üchün bir héyt ötküzülidu», dep élan qildi. 6 Etisi ular
seher qopup, köydürme qurbanliqlarni sunup, inaqliq
qurbanliqlirinimu keltürdi; andin xalayiq olturup yep-
ichishti, qopup eysh-ishret qilishti. 7 Shu chaghda
Perwerdigar Musagha: — Ornungdin tur, tézdin peske
chüshkin! Chünki sen Misir zéminidin chiqirip kelgen
xelqing buzuqchiliqqa bérilip ketti. 8 Men ulargha
buyrughan yoldin shunche tézla chetnep, özliri
üchün bir quyma mozayni yasap, uninggha choqunup
qurbanliq keltürüshti hemde: «Ey Israil, séni Misir
zéminidin chiqirip kelgen Xudaying mana shudur!»,
déyishti, — dédi. 9 Andin Perwerdigar Musagha: —
Mana, bu xelqni körüp qoydum; mana, ular derweqe
boyni qattiq bir xelqtur. 10 Emdi Méni tosma, Men
ghezep otumni ularning üstige chüshürüp, ularni
yutuwétimen; andin séni ulugh bir el qilimen, — dédi.
11 Lékin Musa Xudasi Perwerdigardin ötünüp iltija
qilip mundaq dédi: — Ey Perwerdigar, némishqa sen
ghezep otungni Özüng zor qudret we küchlük qol bilen
Misir zéminidin chiqirip kelgen xelqingning üstige
chüshürisen? 12 Misirliqlar mazaq qilip: — Ularning
béshigha bala chüshürüsh üchün, ularni taghlarning
üstide öltürüp yer yüzidin yoqitish üchün, [ularning
Xudasi] ularni élip ketti, — déyishsunmu? Öz otluq
ghezipingdin yénip, Öz xelqingge balayi'apet keltürüsh
niyitingdin yan'ghaysen! 13 Öz qulliring Ibrahim,
Ishaq we Israilni yad qilghin; Sen ulargha qesem bilen
wede qilip: «Neslinglarni asmandiki yultuzlardek
awutimen, Özüm uning toghrisida sözligen mushu
zéminning hemmisini neslinglargha bérimen, ular
uninggha menggü igidarchiliq qilidighan bolidu»
dégenidingghu, — dédi. 14 Shuning bilen Perwerdigar
Öz xelqining üstige: «Balayi'apet chüshürimen» dégen
niyitidin yandi. 15 Musa keynige burulup, ikki höküm-
guwahliq taxtiyini qoligha élip taghdin chüshti.
Taxtaylarning ikki teripige sözler pütülgenidi; u
yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük idi. 16 Bu taxtaylar
bolsa Xudaning Özining yasighini, pütülgenliri
bolsa Xudaning Özining pütkini idi, u taxtaylargha
oyulghanidi. 17 Yeshua xelqning kötürgen chuqan-
sürenlirini, warqirashlirini anglap Musagha: —
Chédirgahdin jengning xitabi chiqiwatidu, dédi. 18
Lékin u jawab bérip: — Angliniwatqan awaz ne nusret
tentenisi emes, ne meghlubiyetning peryadi emes,
belki naxsha-küy sadasi! — dédi. 19 Musa chédirgahgha
yéqin kélip, mozayni we jamaetning ussulgha
chüshüp ketkenlikini körüp shundaq derghezep
boldiki, taxtaylarni qolidin tashlap taghning tüwide
chéqiwetti. 20 Andin ular yasighan mozayni otqa
sélip köydürüp, uni yanjip kukum-talqan qilip, su
üstige chéchip Israillarni ichishke mejburlidi. 21 Andin
Musa Harun'gha: Sen ularni shunche éghir gunahqa
patquzghudek, mushu xelq sanga néme qildi? — dédi.
22 Harun jawab bérip: — Xojamning ghezep-achchiqi

tutashmighay! Bu xelqning qandaq ikenlikini, ularning
zezillikke mayil ikenlikini obdan bilisen. 23 Ular manga:
— «Bizge aldimizda yol bashlap mangidighan bir ilahni
yasap bergin; chünki bizni Misir zéminidin chiqirip
kelgen Musa dégen shu ademge néme bolghinini
bilmeymiz», dédi. 24 Men ularga: «Kimde altun
bolsa shuni chiqirip bersun» désem, ular manga
tapshurup berdi; men uni otqa tashliwidim, mana, bu
mozay chiqti, — dédi. 25 Musa xelqning qandaqsige
tizginsiz bolup ketkenlikini kördi; chünki Harun ularni
düshmenlirining aldida mesxire obyékti bolushqa
öz meylige qoyuwetkenidi. 26 Musa chédirgahning
kirish éghizigha bérip, shu yerde turup: — Kimki
Perwerdigarning teripide bolsa méning yénimgha
kelsun! — dédi. Shuni déwidi, Lawiylarning hemmisi
uning qéshigha yighildi. 27 U ularga: — Israilning
Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Herbir kishi
öz qilichini yanpishigha ésip, chédirgahning ichige
kirip, bu chétidin u chétigiche kézip yürüp, herbiri
öz qérindishini, öz dost-buradirini, öz qoshnisini
öltürsun!» — dédi. 28 Shuning bilen Lawiylar Musaning
buyrughini boyiche ish kördi; shu küni xelqning
ichidin üch ming kishi öltürüldi. 29 Andin Musa: —
Herbiringlar bügün özünglarni Perwerdigargha xas
bolushqa atidinglar; chünki herbiringlar hetta öz
oghlunglar hem qérindishinglarnimu ayimidinglar;
shuning bilen bügün bext-beriketni üstünglargha
chüshürdunglar, dédi. 30 Etisi Musa xelqqe söz qilip: —
Siler derweqe nahayiti éghir bir gunah sadir qildinglar.
Emdi mana, men Perwerdigarning aldigha chiqimen;
gunahinglar üchün kafaret keltüreleymenmikin, —
dédi. 31 Shuning bilen Musa Perwerdigarning aldigha
yénip bérip: — Hey...! Bu xelq derweqe éghir bir
gunah sadir qilip, özlirige altundin ilahlarni yasaptu!
32 Lékin emdi Sen ularning gunahini epu qilishqa
unighaysen..., unimisang, ismimni Özüng yazghan
deptiringdin öchürüwetkin! — dédi. 33 Perwerdigar
Musagha jawab bérip: — Kimki Méning aldimda
gunah qilghan bolsa, uning étini Öz deptirimdin
öchürüwétimen. 34 Emdi sen bérip, Men sanga
éytqan jaygha xelqni bashlap barghin. Mana, Méning
Perishtem aldingda mangidu. Lékin ularga jaza
béridighan künüm kelgende, ularga gunahi üchün
jaza bérimen, dédi. 35 Bu sözdin kéyin Perwerdigar
xelqning Harunning qoli bilen mozayni quydurup
yasatqini üchün ularni waba bilen jazalidi.

33 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen
ornungdin turup, özüng Misir zéminidin élip
kelgen xelq bilen bille mushu yerdin kétip: «Men
séning neslingge uni bérimen» dep qesem qilip
Ibrahimgha, Ishaqqa we Yaqupqa wede qilghan
zémin'gha barghin. 2 Shuning bilen séning aldingda
bir Perishte ewetip, Qanaaniy, Amoriy, Hittiy,
Perizziylerni, Hiwiy bilen Yebusiylarni heydep
chiqirip, 3 séni süt bilen hesel éqip turidighan
zémin'gha keltürimen. Chünki siler boyni qattiq bir
xelq bolghachqa, yolda silerni halak qiliwetmeslikim
üchün, Özüm silerning aranglarda bolup, shu
[zémin'gha] bille chiqmaymen, — dédi. 4 Xalayiq bu
qattiq sözni anglap, qayghugha chömüp héchqaysisi
öz zibu-zinnetlirini taqimidi. 5 Chünki Perwerdigar
Musagha söz qilip: — Sen bérip Israillargha:
«[Perwerdigar]: — Siler boyni qattiq bir xelq ikensiler;
eger Men Perwerdigar aranglargha chiqip bir
deqiqila tursam, silerni yoqitiwetken bolattim. Emdi
siler özünglardiki zibu-zinnetlerni éliwétinglar; shu
chaghda Men silerge néme qilidighinimni bilimen,
dédi», dep éytqin, — dégenidi. 6 Shunga Israillar
Horeb téghidin ayrilipla zibu-zinnetlirini özliridin
éliwetti. 7 Shuning bilen Musa öz chédirini élip,
uni chédirgahning sirtida, chédirgahdin nériraq bir
jaygha tikip, uni «körüshüsh chédiri» dep atidi.
Kimki Perwerdigarni izdep, yol sorimaqchi bolsa
chédirgahning sirtidiki «körüshüsh chédiri»gha
baratti. 8 Shundaq bolattiki, her qétim Musa chédirgha
chiqsa, pütkül xalayiq qopup, herbiri öz chédirining
ishikide öre turup, Musa chédirgha kirip bolghuche
uning keynidin qariship turatti. 9 Andin Musa
her qétim chédirgha kirip ketse shundaq bolattiki,
bulut tüwrüki chüshüp, chédirning kirish éghizida
toxtaytti; shuning bilen Perwerdigar Musa bilen
sözlishetti. 10 Pütkül xalayiq bulut tüwrükining
jamaet chédirining kirish éghizida toxtighinini köretti;
uni körginide xelqning hemmisi qopup, herbiri öz
chédirining ishikide turup sejde qilishatti. 11 Shu
chaghlarda Perwerdigar Musa bilen kishiler öz dost-
buradiri bilen sözleshkendek, yüzmuyüz sözlishetti.
Andin Musa chédirgahgha yénip kéletti; lékin uning
xizmetkari bolghan nunning oghli Yeshua dégen
yash yigit chédirning ichidin chiqmaytti. 12 Musa
Perwerdigargha mundaq dédi: — Mana, Sen daim
manga: «Bu xelqni élip chiqqin» dep kelding; lékin
Özüng manga: «Men séni ismingni bilip tonuymen»,

we shuningdek «Nezirim aldida iltipat tapting»
dégen bolsangmu, Sen méning bilen birge kimni
ewetidighiningni manga ayan qilmiding. 13 Eger men
rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, özümning
Séni tonushum üchün, neziringde iltipat tépiwérishim
üchün manga Öz yolungni ayan qilghaysen; mana, bu
xelqning Öz xelqing bolghinini neziringde tutqaysen!
— dédi. 14 U jawab bérip: Men Özüm [sen] bille
bille bérip, sanga aram ata qilimen, — dédi. 15 Musa
uninggha jawaben: — Eger Sen Özüng [biz] bilen bille
mangmisang, bizni bu yerdin chiqarmighaysen; 16
chünki, men we xelqing neziringde iltipat tapqinimiz
némidin bilinidu? Ejeba, Özüngning biz bilen
bille mangghiningdin bilinmemdu? Shu sewebtin
men we xelqing yer yüzidiki herbir taipilerdin
alahide perqlenmemduq?! — dédi. 17 Perwerdigar
Musagha: — Mushu iltijayingnimu ijabet qilimen;
chünki sen nezirimde iltipat tapting we Men séni
ismingni bilip tonuymen, dédi. 18 Shuning bilen
Musa: — Öz shan-sherpingni manga körsetkeysen,
— dédi. 19 [Perwerdigar]: — Özümning pütkül
méhribanliqimni séning köz aldingdin ötküzimen
we aldingda «Yahweh» dégen namni jakarlaymen.
Kimge shapaet qilmaqchi bolsam shuninggha shapaet
körsitimen, kimge rehim-shepqet körsetmekchi
bolsam, shuninggha rehim-shepqet körsitimen, dédi.
20 Perwerdigar uninggha: — Sen yüzümni körelmeysen;
chünki héch ademzat Méni körse tirik qalmaydu,
dédi. 21 Andin Perwerdigar: — Mana, yénimda bir
jay bardur; sen shu yerdiki qoram tashning üstide
turghin. 22 Méning shan-sheripim ötidighan waqitta,
shundaq boliduki, Men séni shu qoram tashning
yériqida turghuzup, Men ötüp bolghuche séni qolum
bilen yépip turimen. 23 Andin qolumni tartiwalimen;
shuning bilen sen Méning arqa teripimni körisen,
lékin yüzüm körünmeydu, — dédi.

34 Perwerdigar Musagha: — Sen awwalqigha
oxshash özüng üchün tashtin ikki taxtayni yonup
kel; Men bu taxtaylargha sen ilgiri chéqiwetken
taxtaylardiki sözlerni yézip qoyimen. 2 Sen ete
etigen'giche teyyar bolup, seherde Sinay téghigha
chiqip, shu yerde taghning choqqisida Méning aldimda
hazir bolghin. 3 Lékin héch kishi sen bilen bille
chiqmisun we yaki taghning héch yéride bashqa
adem körünmisun, qoy-kalilarmu taghning tüwide
otlimisun, — dédi. 4 Musa awwalqigha oxshash
tashtin ikki taxtayni yonup, etisi tang seher qopup,
bu ikki tash taxtayni qolida élip, Perwerdigarning
buyrughini boyiche Sinay téghigha chiqti. 5 Shuning
bilen Perwerdigar bulutta chüshüp, shu yerde
Musaning qéshida turup, «Yahweh» dégen namini
jakarlidi. 6 Perwerdigar uning köz aldidin ötüp:
— «Perwerdigar, Perwerdigar, rehimdil we méhir-
shepqetliktur, asan ghezeplenmeydighan, shapaet
bilen wapasi keng Tengridur, 7 minglighan-on
minglighanlargha rehim-shapaet körsitip, qebihlik,
asiyliq we gunahni kechürgüchidur; lékin u
gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydighan,
belki atilarning qebihlikining jazasini baliliri we
newrlirigiche, shundaqla üchinchi we tötinchi
ewladighiche yükleydighan [Tengridur]» — dep
jakarlidi. 8 Shuning bilen Musa derhal yerge bash
qoyup sejde qilip: — 9 — Ey Reb, eger men
rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, undaqta
i Reb, arimizda biz bilen mangghaysen; chünki
bu xelq derweqe boyni qattiq bir xelqtur; bizning
qebihlikimizni we gunahimizni kechürgeysen, bizni
Öz mirasing bolushqa qobul qilghaysen! — dédi. 10
Shuning bilen u Musagha: — Mana, Men bir ehde
tüzimen; séning barliq xelqing aldida pütkül yer
yüzining héchbir jayida yaki héchbir el arisida qilinip
baqmighan möjizilerni yaritimen. Shuning bilen sen
arisida bolghan xelqingning hemmisi Perwerdigarning
[karamet] emelini köridu; chünki Méning silerge
qilidighan emelim derweqe dehshetlik ish bolidu.
11 Men bügün sanga tapilaydighan emrlirimni
tutqin; mana, Men silerning aldinglardin Amoriy,
Qanaaniy, Hittiy, Perizziy, Hiwiy we Yebusiylarni
heydep chiqirimen. 12 Emdi hézi bolghinki, sen
baridighan zéminda turuwatqanlar bilen héch ehde
baghlashmighin; bolmisa, bu ish silerge tuzaq
bolidu; 13 belki siler ularning qurban'gahlirini
chöwüp, but tüwrüklirini sundurup, «asherah»
butlirini késip tashlanglar. 14 Chünki sen héchqandaq
bashqa ilahqa ibadet qilmasliqing kérek — chünki
Menki Perwerdigarning nami «Wapasizliqqa Heset
Qilghuchi» bolup, heset qilghuchi bir ilahdurmen.
15 Bolmisa, shu zéminda turuwatqanlar bilen ehde
tüzüshüng mumkin; andin ular ilahlirining keynidin
yürüp buzuqchiliq qilip, ilahlirigha qurbanliqlar
ötküzginide, silerni chaqirsa ularning qurbanliqliridin
yep kétishinglar mumkin; 16 sen shundaqla yene
ularning qizlirini oghulliringgha xotunluqqa élip
bérishing mumkin; u qizlar öz ilahlirining keynidin

yürüp buzuqchiliq qilghinida, ular oghulliringnimu
öz ilahlirining arqisidin mangghuzup, buzuqchiliq
qildurushi mumkin. 17 Özüng üchün héchqandaq
quyma butlarni yasatmighin. 18 Pétir nan héytini
tutunglar; Méning emr qilghinimdek Abib éyida,
békitilgen waqitta yette kün pétir nan yenglar.
Chünki siler Abib éyida Misirdin chiqqansiler. 19
Baliyatquning tunji méwisi Méningki bolidu; charpay
malliringning ichidin deslep tughulghan erkekler, kala
bolsun, qoy bolsun ularning tunjilirining hemmisi
Méningki bolsun. 20 Lékin ésheklerning tunji
texeylirining ornigha qoza bilen bedel tölishing lazim
bolidu. Eger ornigha [qoza] bermiseng, texeyning
boynini sunduruwetkin. Tunji oghulliringni bolsa,
ulargha bedel tölep qayturuwal. Héchkim Méning
huzurumgha quruq qol kelmisun. 21 Sen alte
kün ichide ish-emelingni qilip, yettinchi küni
aram élishing zörür; yer heydesh waqti bolsun,
orma waqti bolsun, aram élishing zörür. 22
Yéngi bughdayning tunji hosulini tebrikleydighan
«heptiler héyti»ni ötküzünglar; yilning axirida «hosul
yighish héyti»ni ötküzünglar. 23 Séning herbir
erkek kishiliring yilda üch qétim Israilning Xudasi
bolghan Reb Perwerdigarning aldigha hazir bolsun.
24 Chünki Men taipilerni aldingdin heydiwétip,
chégraliringni kéngeytimen; shuningdek sen yilda
üch qétim Perwerdigar Xudayingning aldigha hazir
bolushqa chiqip barsang, héchkim yéringge köz qirini
salmaydu. 25 Manga sunulidighan qurbanliqning
qénini boldurulghan nan bilen bille sunmighin;
yaki ötüp kétish héytining qurbanliqining göshini
etige qaldurma. 26 Zémininging deslepki hosulidin
tunji mehsulatlarni Perwerdigar Xudayingning öyige
keltürüp ata. Oghlaqni anisining sütide qaynitip
pishurma. 27 Perwerdigar Musagha: — Bu sözlerni
özüng üchün yéziwalghin; chünki Men mushu sözlerni
asas qilip sen bilen we Israil bilen ehde baghlidim, dédi.
28 U waqitta Musa shu yerde Perwerdigarning huzurida
qiriq kéche-kündüz turdi; u héchnerse yémidi, héch
su ichmidi. U yerde [Perwerdigar] taxtaylargha
ehdining sözliri bolghan on emrni pütti. 29 Musa
Sinay téghidin chüshkende shundaq boldiki (u taghdin
chüshkende ikki höküm-guwahliq taxtiyi uning
qolida idi), özining [Perwerdigar] bilen sözleshkini
üchün yüzining parqirap ketkinini bilmeytti. 30
Emdi Harun we barliq Israillar Musani kördi, mana,
uning yüz térisi parqirap turatti; ular uninggha
yéqin bérishtin qorqushti. 31 Lékin Musa ularni
chaqiriwidi, Harun we jamaetning barliq bashliri
yénip, uning qéshigha keldi; Musa ular bilen sözleshti.
32 Shuningdin kéyin, barliq Israillar uning yénigha
keldi; u waqitta Musa Perwerdigar özige Sinay téghida
söz qilghinida tapshurghan barliq emrlerni ulargha
tapilidi. 33 Musa ulargha deydighinini dep tügetti. U
[sözligende] yüzige bir chümperde tartiwalghanidi; 34
Qachanki Musa Perwerdigar bilen sözlishishke uning
huzurigha kirse, chümperdini éliwétetti, taki u yénip
chiqquche shundaq bolatti; yénip chiqqanda özige
néme tapilan'ghan bolsa, shuni Israillargha éytip
béretti. 35 Israillar Musaning yüz térisining parqirap
turghinini köretti; shunga Musa yene taki Perwerdigar
bilen sözleshkili uning huzurigha kirgüche yüzige
chümperde tartiwalatti.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yighip
ulargha: — Perwerdigar silerge qilishqa
buyrughan emrler munulardur: — 2 Alte kün ish-
emgek küni bolsun; lékin yettinchi küni silerge
nisbeten muqeddes bir kün bolup, Perwerdigargha
atalghan aram alidighan shabat küni bolsun.
Herkim shu künide ish-emgek qilsa ölümge
mehkum qilinsun. 3 Shabat künide barliq
turalghuliringlarda hergiz ot qalimanglar, — dédi.
4 Musa Israillarning pütkül jamaitige söz qilip
mundaq dédi: — «Perwerdigar buyrughan emr
mana shuki: — 5 Özünglarning aranglardin
Perwerdigargha bir «kötürme hediye» keltürünglar;
köngli xalighanlarning herbiri Perwerdigargha bir
«kötürme hediye»sini keltürsun: yeni altun, kümüsh,
mis, 6 kök, sösün we qizil yip, aq kanap rext,
öchke tiwiti, 7 qizil boyalghan qochqar térisi,
délfin térisi, akatsiye yaghichi, 8 chiraghdan üchün
zeytun méyi, «mesihlesh méyi» bilen xushbuy
üchün ishlitilidighan ésil dora-dermekler, 9 efodqa
hem qoshén'gha ornitilidighan héqiq we bashqa
yaqutlarni keltürünglar». 10 — «Aranglardiki barliq
mahir ustilar kélip Perwerdigar buyrughanning
hemmisini yasap bersun: 11 — [muqeddes] chédir
bilen uning ichki we tashqi yopuqlirini, ilghulirini,
taxtaylirini, baldaqlirini, xadilirini we bularning
tegliklirini, 12 ehde sanduqi we uning baldaqlirini,
«kafaret texti»ni, «ayrima perde-yopuq»ni, 13
shire we uning baldaqlirini, uning barliq qacha-
quchilirini we «teqdim nanliri»ni, 14 yoruqluq
üchün yasalghan chiraghdan we uning eswablirini,

uning chiraghliri we chiragh méyini, 15 xushbuygah
we uning baldaqlirini, «Mesihlesh méyi»ni, dora-
dermeklerdin ishlen'gen xushbuyni, muqeddes
chédirining kirish éghizidiki «ishik perdisi»ni, 16
köydürme qurbanliq qurban'gahi we uning mis
shalasini, baldaqlirini we barliq eswablirini, yuyunush
dési we uning teglikini, 17 hoylining perdilirini,
uning xadiliri we ularning tegliklirini, hoylining
kirish éghizidiki perdini, 18 chédirning mix-
qozuqlirini, hoylining mix-qozuqlirini, shundaqla
barliq tanilirini, 19 toqulidighan kiyimler, yeni
muqeddes jayning xizmitige kahinliq xizmitide
kiyilidighan, Harun kahinning muqeddes kiyimlirini
hem uning oghullirining kiyimlirini teyyar qilsun». 20
Shuning bilen pütkül Israil jamaiti Musaning yénidin
chiqip kétishti. 21 Andin köngli tartqanlarning herbiri,
rohi özlirige türtke bolghanlarning herbiri kélip,
jamaet chédirini yasashqa, shundaqla chédirning
xizmitide ishlitilidighan barliq seremjanlarni yasashqa
we muqeddes kiyimlerni tikishke Perwerdigargha
atalghan «pulanglatma hediye»ni keltürgili turdi. 22
Ular erlermu, ayallarmu kélip, sunushqa köngli xush
bolghanlarning herbiri hediye keltürüp, bulapka,
zire-halqa, üzük, zunnar-bilezük qatarliq herxil altun
buyumlarni élip keldi; altunni «kötürme hediye» qilip
bérey dégenlerning herbiri uni Perwerdigargha sundi.
23 Kimde kök, sösün, qizil yip bilen aq kanap rext,
öchke tiwiti, qizil boyalghan qochqar térisi we délfin
térisi bolsa, shularni élip kélishti. 24 Kümüsh ya mistin
kötürme hediye keltürey dégenlerning herbiri shuni
Perwerdigargha hediye qilip sundi. Kimde chédirning
xizmitide ishlitilidighan herxil seremjanlargha
yarighudek akatsiye yaghichi bolsa, uni élip keldi.
25 Qoli chéwer ayallarning herbiri öz qolliri bilen
égirip, shu égirgen yip we rextlerni, yeni kök, sösün
we qizil yip bilen aq kanap rextlerni keltürdi, 26
Shuningdek köngli qozghalghan ayallarning hemmisi
hünirini ishlitip öchke tiwitidin yip égirishti. 27
Emirler efod we qoshén'gha ornitilidighan héqiqlar
we yaqutlarni, 28 dora-dermeklerni, chiraghqa we
mesihlesh méyigha ishlitilidighan zeytun méyini,
xushbuygha ishlitilidighan ésil dora-dermeklerni
keltürdi. 29 Shu teriqide Israillar Perwerdigar
Musaning wasitisi bilen buyrughan ishlarning
herqaysigha bir nerse bérishke köngli tartqan bolsa,
er bolsun ayal bolsun herbiri shuni élip kélip,
Perwerdigargha atap ixtiyariy hediye berdi. 30
Andin Musa Israillargha mundaq dédi: — «Mana,
Perwerdigar Yehuda qebilisidin xurning newrisi,
Urining oghli Bezalelni ismini atap chaqirip, 31 uni
Xudaning Rohi bilen toldurup, uninggha danaliq,
eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük
ishni qilishqa qabiliyetlik qilip, 32 uni türlük-
türlük hünerlerni qilalaydighan — altun, kümüsh
we mis ishlirini qilalaydighan, 33 yaqutlarni késip-
oyalaydighan, zinnet buyumlirigha ornitalaydighan,
yaghachlargha neqish chiqiralaydighan, herxil hüner
ishlirini qamlashturalaydighan qildi. 34 U yene
uning könglige, shuningdek hem Dan qebilisidin
bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyabning könglige
[bashqilargha] hüner ögitish niyet-istikini sélip, 35
ularning köngüllirini danaliq-hékmet bilen toldurup,
ularni herxil neqqashliq-oymichiliq ishlirigha mahir
qilip, kök, sösün we qizil yip bilen aq kanap rext bilen
keshtichilik qilishqa hemde bapkarliqqa iqtidarliq
qildi. Shuning bilen ular herxil hüner ishlirining we
herxil layihilesh ishlirining höddisidin chiqalaydighan
boldi.

36 Shuning bilen Bezalel we Oholiyablar, shuningdek
Perwerdigar muqeddes chédir yasashning herxil
ishlirigha kérek bolghan danaliq-hékmet we eqil-
parasetni ata qilghan mahir ustilarning herbiri
ulargha qoshulup, shu ishni uning emr qilghini
boyiche emelge ashuridu». 2 Shu waqitta Musa Bezalel
we Oholiyabni, shundaqla Perwerdigar danaliq-
hékmet bilen köngüllirini toldurghan, köngli özini
shu ishni qilishqa qatnishishqa dalalet qilghan barliq
hünerwen-kasiplarni chaqirip yighdi. 3 Ular kélip
muqeddes chédirni yasashqa, shundaqla uning ish-
xizmetlirige kéreklik seremjanlarni yasashqa Israillar
élip keltürgen barliq «kötürme hediye»lerni Musadin
tapshuruwaldi. Israil xelqi yenila öz meyli bilen her
küni etigini Musagha ixtiyariy hediye keltürüp turatti.
4 Andin muqeddes chédirning ishlirini qiliwatqan
ustilarning hemmisi qolidiki ishini qoyup qoyup
kélip, 5 Musagha: — Xelqning élip kelgini Perwerdigar
bizge qilishqa buyrughan ishni pütküzüshke éhtiyaj
bolghinidin köp éship ketti! — déyishti. 6 Andin Musa
emr qilip, pütkül chédirgah boyiche: «Mana, er bolsun,
ayal bolsun, héchkim muqeddes chédirni yasash
üchün «kötürme hediye» süpitide yene héchqandaq
nerse teyyarlap kelmisun!» dep jakarlatti. Buning
bilen köpchilik hediyeler keltürüshtin toxtitildi. 7
Chünki ular teyyarlighan matériyallar pütkül qurulush

ishigha yétetti, hetta éship qalatti. 8 Muqeddes
chédirning qurulush ishini qiliwatqan ustilarning
herbiri népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we
qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen on parche yopuq
yasap, kérublarning süritini yopuqlargha chéwerlik
bilen layihilep nepis qilip keshtilep chiqti. 9 Herbir
yopuqning uzunluqi yigirme sekkiz gez, kengliki töt
gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte
qilindi. 10 [Bezalel] yopuqlarning beshini bir-birige
ulidi, qalghan besh yopuqnimu hem bir-birige ulidi.
11 U ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng
chétidiki qismining bir teripige renggi kök izmilerni
qadidi, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong
parchining eng chétidikisining bir teripigimu shundaq
qildi. 12 Birinchi chong parchining eng chétidiki
qismigha ellik izme qadidi, ikkinchi chong parchining
eng chétidikisigimu ellik izme qadidi. Izmiler bir-birige
udulmuudul qilindi. 13 Muqeddes chédir bir pütün
bolsun üchün u altundin ellik ilghu yasap, ikki parche
yopuqni shu ilghular bilen bir-birige tutashturdi. 14
U muqeddes chédirni yépish üchün öchke tiwitidin
yopuqlarni yasidi; yopuqtin on bir parche yasidi. 15
Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz gez, kengliki
töt gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxshash
chong-kichiklikte qilindi. 16 Yopuqlarning beshini
u ulap bir qilip, qalghan alte yopuqnimu ulap bir
qildi. 17 U birinchi ulap chiqilghan chong parchining
eng chétidiki qismigha ellik izme, ikkinchi ulap
chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha
ellik izme qadidi. 18 U chédir bir pütün bolsun üchün
hem mistin ellik ilghu yasap, ikki chong parchini
ulap qoydi. 19 U buningdin bashqa chédirgha qizil
boyalghan qochqar térisidin yopuq yasap yapti, andin
uning üstidinmu délfin térisidin yasalghan yene
bir yopuqni qaplidi. 20 U muqeddes chédirning tik
taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tiklidi. 21
Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki bir yérim
gez qilindi. 22 Herbir taxtayning ikkidin turumi bar
idi, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétildi;
u chédirning barliq taxtaylirini shundaq yasidi. 23
U chédirning taxtaylirini shundaq yasidi; yigirmisi
jenub terepke ornitildi; 24 u bu yigirme taxtayning
tégige kümüshtin qiriq teglik yasidi; bir taxtayning
[astidiki] ikki turumi üchün ikkidin teglik, yene bir
taxtayning ikki turumi üchün ikkidin teglikni yasidi.
25 Shuningdek u chédirning udul teripige, yeni shimal
teripige yigirme taxtay yasidi, 26 shundaqla bularning
qiriq teglikini kümüshtin yasidi; bir taxtayning tégige
ikkidin teglik, yene bir taxtayning tégige ikkidin
teglik orunlashturuldi. 27 Chédirning keyni teripige,
yeni gherb terepke alte taxtayni yasap ornatti. 28
U chédirning keyni teripidiki ikki bulunggha ikki
taxtayni yasap ornatti. 29 Bu bulung taxtayliri astidin
üstigiche ikki qat qilip [taxtaylarni] özara chétishturdi,
üsti bir halqigha békitildi. U her ikkisini shundaq
yasap, ikki bulunggha ornatti. 30 Shunglashqimu
u teripide sekkiz taxtay boldi, ularning kümüshtin
yasalghan on alte tegliki bar idi; bir taxtayning tégide
ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bar
idi. 31 Buningdin bashqa u akatsiye yaghichidin baldaq
yasidi; chédirning bu teripidiki taxtaylargha besh
baldaqni, 32 chédirning u teripidiki taxtaylargha besh
baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylargha,
yeni gherb teripidiki taxtaylarghimu besh baldaqni
yasidi. 33 U taxtaylarning otturidiki ottura baldaqni
bu tereptin u terepke yetküzüp yasidi. 34 U taxtaylarni
altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzülidighan halqilarni
altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplidi. 35 U
népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil
yiplar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasidi; uni
kérublarning süritini chéwerlik bilen layihilep nepis
qilip chüshürüp, keshtilep chiqardi. 36 Uni ésishqa
u akatsiye yaghichidin töt xada yasap, altun bilen
qaplidi. Ularning ilmekliri altundin yasaldi; xadilargha
u kümüshtin töt teglikni quyup yasidi. 37 U chédirning
kirish éghizigha nepis toqulghan aq kanap rextke kök,
sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir
perde yasidi, uni keshtichige keshtiletti. 38 U yene bu
perdining besh xadisini ilmekliri bilen qoshup yasidi;
ularning bashlirini we baldaqlirini altun bilen qaplidi;
ularning besh tegliki mistin yasaldi.

37 Andin Bezalel ehde sanduqini akatsiye
yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki yérim
gez, égizliki bir yérim gez, kengliki bir yérim gez
idi. 2 U uning ichi we sirtini sap altun bilen qaplidi,
uning üstünki qismining chörisige altundin girwek
chiqardi. 3 U uning üchün altundin töt halqa quyup,
ularni uning töt chétiqigha békitti; bir teripige ikki
halqa, yene bir teripige ikki halqa békitti. 4 U hem
akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini
altun bilen qaplidi; 5 andin sanduq ular arqiliq
kötürülsun dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki
halqiliridin ötküzüp qoydi. 6 U [sanduqning yapquchi
süpitide] altundin uzunluqi ikki yérim gez, kengliki

bir yérim gez bolghan bir «kafaret texti» yasidi. 7
U ikki kérubni altundin soqup yasidi; ularni kafaret
textining ikki teripige ornatti; 8 bir kérubni bir
teripige, yene bir kérubni yene bir teripige ornatti. U
ikki teripidiki kérublarni kafaret texti bilen bir gewde
qildi. 9 Kérublar bir-birige yüzlinip, qanatlirini kafaret
textining üstige kérip, qanatliri bilen uni yépip turatti;
kérublarning yüzi kafaret textige qaritildi. 10 U hem
shireni akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi
ikki gez, kengliki bir gez, égizliki bir yérim gez idi. 11
U uni sap altun bilen qaplap, uning üstünki qismining
chörisige altundin girwek chiqardi. 12 U shirening
chörisige töt ilik égizlikte bir lew yasidi; bu lewning
chörisigimu altundin bir girwek chiqardi. 13 U shirege
altundin töt halqa yasap, bu halqilarni shirening töt
burjikidiki chétiqqa ornatti. 14 Shireni kötürüshke
baldaqlar ötküzülsun dep, halqilar shire léwige yéqin
békitildi. 15 Shire üchün u baldaqlarni akatsiye
yaghichidin yasap, altun bilen qaplidi; shire ular
bilen kötürületti. 16 U shirening üstige qoyulidighan
barliq buyumlarni, yeni légenlirini, qacha-qucha
texsilirini, [«sharab hediyeliri»ni] quyidighan qedeh
we piyalilerning hemmisini sap altundin yasidi. 17 U
hem chiraghdanni sap altundin yasidi; chiraghdanni
soqup yasidi; chiraghdanning puti, gholi, qedehliri,
ghunchiliri we gülliri bir pütün altundin soquldi.
18 Chiraghdanning gholining ikki yénidin alte
shaxche chiqirildi — chiraghdanning bir yénidin
üch shaxche, uning yene bir yénidin üch shaxche
chiqirildi; 19 bir yénidiki herbir shaxchide badam
güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch
qedeh chiqirildi, yene bir yénidiki herbir shaxchide
badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan
üch qedeh chiqirildi. Chiraghdan'gha chiqirilghan
alte shaxchining hemmisi shundaq yasaldi. 20
Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide
ghunchisi we chéchiki bolghan töt qedeh chiqirildi.
21 Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida
bir ghunche, [ikkinchi] ikki shaxchining astida bir
ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir
ghunche yasalghanidi; chiraghdan'gha chiqirilghan
alte shaxchining astining hemmisi shundaq idi. 22
Uning shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan
bilen bir gewde qilindi — bir pütün sap altundin
soqup yasaldi. 23 U chiraghdanning yette chirighini,
shundaqla uning pilik qaychiliri bilen küldanlirini
sap altundin yasidi. 24 U chiraghdan we uning
barliq eswablirini bir talant sap altundin yasidi. 25
U yene xushbuygahni akatsiye yaghichidin yasidi.
Uning uzunluqi bir gez, kengliki bir gez, égizliki ikki
gez bolup, töt chasa qilip yasaldi; [töt burjikidiki]
münggüzler uning bilen bir pütün qilip yasaldi. 26 U
uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzlirini
sap altun bilen qaplidi; uning üsti qismining chörisige
altundin girwek chiqardi. 27 Uninggha altundin ikki
halqa yasap, uning girwikining astigha békitti; ularni
ikki yénigha udulmu'udul békitti. Xushbuygahni
kötüridighan ikki baldaqni sélish üchün bularni
xushbuygahning ikki teripige orunlashturdi. 28 U
baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen
qaplidi. 29 U hem muqeddes Mesihlesh méyini
yasidi, andin etirchi chiqarghandek dora-dermeklerni
tengshep sap xushbuyni yasidi.

38 U köydürme qurbanliq qurban'gahini akatsiye
yaghichidin yasidi. Qurban'gah töt chasa bolup,
uzunluqi besh gez, kengliki besh gez, égizliki üch
gez qilindi. 2 U uning töt burjikige qoyulidighan
münggüzlirini yasidi; münggüzliri qurban'gah bilen
bir gewde qilindi. Qurban'gahni mis bilen qaplidi. 3 U
qurban'gahning barliq eswablirini — uninggha xas
bolghan daslarni, gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni
we otdanlarnimu yasidi; uning barliq eswablirini
mistin yasidi. 4 Qurban'gah üchün mistin bir
shala yasidi; shalani qurban'gahning qap bélining
astidiki girwektin töwenrek turidighan qildi; shala
qurban'gahning del otturisida idi. 5 U shalaning töt
burjikige baldaqlar ötküzülidighan töt mis halqini
quyup yasidi. 6 U baldaqlarni akatsiye yaghichidin
yasap, ularni mis bilen qaplidi. 7 Andin u qurban'gahni
kötürüsh üchün baldaqlarni qurban'gahning ikki
yénidiki halqilargha ötküzüp qoydi. U qurban'gahni
taxtaylardin, ichini bosh qilip yasidi. 8 U yene
yuyunush désini mistin, uning teglikinimu mistin
yasidi; u bularni «körüshüsh chédiri»ning kirish
éghizining aldida xizmette bolghan ayallarning mis
eynekliridin yasidi. 9 Andin u chédirning hoylisinimu
yasidi. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa yüzlen'gen
teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdilerni
yasidi; uning uzunluqi yüz gez idi. 10 Perdilerni
ésishqa yigirme xada we xadilarning yigirme teglikini
u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqliri
kümüshtin yasalghanidi. 11 Shuninggha oxshash
shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kélidighan perde
bar idi. Perdilerni ésishqa yigirme xada we xadilarning

yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri
we baldaqliri kümüshtin yasalghanidi. 12 Shuninggha
oxshash gherb teripide uzunluqi ellik gez kélidighan
perde bar idi; perdilerni ésishqa on xada we
xadilarning on teglikini u mistin yasidi. Xadilarning
ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasaldi. 13 Hoylining
sherq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining
kengliki ellik gez idi. 14 Bir teripide on besh gez
kélidighan perde bolup, uning üch xadisi bilen
üch tegliki bar idi. 15 Yene bir teripidimu on
besh gez kélidighan perde bolup, uning üch xadisi
bilen üch tegliki bar idi. 16 Hoylining chörisidiki
perdilerning hemmisi népiz toqulghan aq kanap
rexttin tikilgenidi. 17 Hoylining chörisidiki hemme
xadilarning tegliki mistin, ularning ilmekliri we
baldaqliri kümüshtin yasaldi; xadilarning bashlirimu
kümüshtin qaplan'ghanidi. Hoylining chörisidiki
hemme xadilar kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen
bir-birige chétildi. 18 Hoylining kirish éghizidiki
perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün
we qizil yiplar arilashturulup, keshtichiler teripidin
keshtilendi; uning uzunluqi yigirme gez, égizliki
hoylidiki perdilerning égizlikige oxshash bolup besh
gez idi. 19 Uning töt xadisi bilen mistin yasalghan
töt tegliki bar idi; xadilarning ilmekliri kümüshtin
yasaldi, ularning bashliri kümüsh bilen qaplandi we
baldaqliri kümüshtin yasaldi. 20 Muqeddes chédirning
hem chörisidiki hoylining barliq miq-qozuqliri
mistin yasaldi. 21 Muqeddes chédir, yeni «höküm-
guwahliqi chédiri» üchün atalghan matériyallarning
sani töwende xatirilen'gen (ular Musaning buyruqi
bilen, kahin Harunning oghli Itamarning qol astidiki
Lawiylar mes'ul bolup sanaqtin ötküzülüp, [Xudagha]
atalghanidi): — 22 Yehuda qebilisidin bolghan
Xurning newrisi, Urining oghli Bezalel Perwerdigar
Musagha buyrughanning hemmisini ada qildi; 23 Dan
qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyab
uning yardemchisi idi; u bolsa neqqashliq-oymichiliq
ustisi, layihiligüchi hemde kök, sösün, qizil yiptin
aq kanap rextke keshte tikeleydighan usta idi. 24
Muqeddes chédirni yasashqa ishlitilgen altun, yeni
«pulanglatma hediye» süpitide keltürülgen altunning
hemmisi muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche yigirme toqquz talant yette yüz ottuz shekel
idi. 25 Jamaet arisidin sanaqtin ötküzülgen ademler
teripidin keltürülgen kümüsh bolsa muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche bir yüz talant
bir ming yette yüz yetmish besh shekel idi. 26
Bu kümüsh nopusi royxetke élin'ghan kishilerdin
élin'ghanidi — démek, kimki yigirme yash ya uningdin
chong, sanaqtin ötküzülgenlerning herbiri bir béka,
yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche yérim shekel kümüsh berdi. Sanaqtin ötken
kishi alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi idi.
27 Muqeddes jayning tegliklirini hem otturisidiki
perdining tegliklirini quyushqa yüz talant kümüsh
ketti; yüz talant kümüshtin yüz teglik yasilip, herbir
teglik üchün bir talant ishlitildi. 28 U qalghan bir
ming yette yüz yetmish besh shekel kümüshtin
xadilarning ilmeklirini yasidi, ularning bashlirini
qaplidi, shuningdek ularni bir-birige chatidighan
baldaqlarni yasidi. 29 «Pulanglatma hediye» süpitide
keltürülgen mis bolsa yetmish talant, ikki ming töt
yüz shekel chiqti. 30 Buningdin u jamaet chédirining
kirish éghizining tegliklirini, mis qurban'gahni, uning
mis shalasi we qurban'gahning barliq eswablirini, 31
hoylining chörisidiki xada tegliklirini, hoylining kirish
éghizidiki tegliklerni, chédirning barliq qozuqlirini we
hoylining chörisidiki qozuqlarning hemmisini yasidi.

39 Perwerdigar Musagha buyrughinidek kök, sösün
we qizil yiplar ishlitilip, muqeddes chédirning
xizmitide kiyilidighan [kahinliq] kiyimler, shundaqla
Harunning muqeddes kiyimliri teyyar qilindi. 2
[Bezalel] altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen
népiz toqulghan aq kanap rextlerdin efodni yasap
teyyarlidi. 3 Ular altunni soqup népiz qilip, uni
késip yip qildi, andin bularni mahirliq bilen kök
yiplar, sösün yiplar we qizil yiplardin aq kanap
rextke lahayilen'gen nusxilar üstige toqudi. 4 Ular
efodning [aldi we keyni] qismini bir-birge tutashturup
turidighan ikki mürilik tasma yasidi; efodning ikki
teripi bir-birige tutashturuldi. 5 Efodning üstige
baghlaydighan belwagh efod bilen bir pütün qilin'ghan
bolup, uninggha oxshash sipta ishlinip, altun we
kök, sösün, qizil yiplar we népiz toqulghan aq kanap
rexttin yasaldi; hemmisi Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qilindi. 6 Ular ikki aq héqiqni ikki
altun közlükke ornitip, ularning üstige xuddi möhür
oyghandek Israilning oghullirining namlirini oyup
yasidi. 7 Israilning oghullirigha esletme tash bolsun
üchün, Perwerdigar Musagha buyrughandek ikki
yaqutni efodning ikki mürilik tasmisigha békitip
qoydi. 8 U qoshénni chéwer qollargha nepis qilip
keshtilitip yasidi; uni efodni ishligen usulda altun we

kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap
rexttin yasidi. 9 Ular qoshénni ikki qat, töt chasa qilip
yasidi; ikki qat qilin'ghanda uzunluqi bir ghérich,
kenglikimu bir ghérich kéletti. 10 Uning üstige töt
qatar qilip göherlerni ornatti: — bir qatardikisi qizil
yaqut, sériq göher we zumretler idi; bu birinchi
qatar idi. 11 Ikkinchi qatargha kök qashtéshi, kök
yaqut we almas, 12 üchinchi qatargha sösün yaqut,
piroza we sösün kwarts, 13 tötinchi qatargha béril
yaqut, aq héqiq we anartash ornitildi; bularning
hemmisi altun közlükke békitildi. 14 Bu göherler
Israilning oghullirining namlirigha wekil qilinip,
ularning sanidek on ikki bolup, möhür oyghandek
herbir göherge on ikki qebilining nami birdin-birdin
pütüldi. 15 Ular qoshén'gha shoynidek éshilgen
sap altundin [ikki] éshilme zenjir yasidi; 16 ular
qoshén'gha altundin ikki közlük we ikki halqa étip,
ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige
békitti; 17 andin shu altundin éshilip yasalghan ikki
zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin
ötküzüp, 18 éshilgen shu zenjirlerning ikki uchini ikki
közlükke békitip, [közlüklerni] efodning ikki mürilik
tasmisining aldi qismigha ornatti. 19 Buningdin bashqa
ular altundin ikki halqa yasap, ularni qoshénning [asti
teripidiki] ikki burjikige békitti; ular efodqa tégiship
turidighan qilinip ichige qadaldi. 20 Mundin bashqa
ular altundin [yene] ikki halqa yasap, ularni efodning
ikki mürilik tasmisining aldi töwenki qismigha, efodqa
ulinidighan jaygha yéqin, keshitilen'gen belwaghdin
égizrek qilip békitti. 21 Ular qoshénning efodning
belwéghidin yuqiriraq turushi, qoshénning efodtin
ajrap ketmesliki üchün kök shoyna bilen qoshénning
halqisini efodning halqisigha chétip qoydi. Bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. 22 [Bezalel] efodning [ichidiki] tonni pütünley
kök renglik qildi. 23 Tonning [bashqa kiyilidighan]
töshüki del otturisida, xuddi sawutning yaqisidek
ishlen'genidi; yirtilip ketmesliki üchün uning chörisige
pewaz ishlendi. 24 Ular tonning étikining chörisige kök,
sösün we qizil yiptin anarlarni toqup ésip qoydi. 25 Ular
hemde altun qongghuraqlarni yasap, qongghuraqlarni
tonning étikining chörisige, anarlarning ariliqigha
birdin ésip qoydi; her ikki anarning otturisigha bir
qongghuraq ésip qoyuldi. 26 [Qahinliq] xizmitige ait
[qongghuraqlar] tonning étikining chörisige békitildi;
bir altun qongghuraq, bir anar, bir altun qongghuraq,
bir anar qilip békitildi; hemmisi Perwerdigarning
Musagha buyrughinidek qilindi. 27 Ular Harun bilen
uning oghullirigha népiz toqulghan aq kanap rexttin
xalta köngleklerni tikti; 28 sellini aq kanap rextte
yasidi, shundaqla chirayliq égiz böklerni aq kanap
rextte, tamballarni népiz toqulghan aq kanap rextte
teyyarlidi; 29 buningdin bashqa ular belwaghnimu
kök, sösün we qizil yip arilashturulup keshtilen'gen,
népiz toqulghan aq kanap rextte teyyarlidi; bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. 30 Ular yene nepis taxtayni, yeni muqeddes
otughatni sap altundin yasap, uning üstige möhür
oyghandek: «Perwerdigargha muqeddes qilindi» dep
oyup pütti; 31 ular otughatqa kök renglik yipni
baghlap, uning bilen otughatni sellige taqidi, bular
Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 32
Shu teriqide jamaetning ibadet chédirining hemme
qurulushi pütküzüldi; Israillar Perwerdigarning
Musagha buyrughinining hemmisini shu boyiche
qildi; shu teriqide hemmisini püttürdi. 33 Ular
chédirni Musaning yénigha élip keldi — chédir
yopuqlirini, uning barliq eswablirini, ilmeklirini,
taxtaylirini, baldaqlirini, xadiliri bilen tegliklirini,
34 shuningdek qizil boyalghan qochqar térisidin
yasalghan yopuq bilen délfin térisidin yasalghan
yopuqni, «ayrima perde»ni, 35 ehde sanduqi we uning
baldaqlirini, «kafaret texti»ni, 36 shire we uning
barliq eswablirini, shundaqla «teqdim nanlar»ni,
37 sap altundin yasalghan chiraghdan bilen uning
chiraghlirini, yeni üstige tizilghan chiraghlarni,
uning barliq eswabliri hem chiragh méyini, 38 altun
xushbuygah, mesihlesh méyi, dora-dermeklerdin
yasalghan xushbuyni, chédirning kirish éghizining
perdisini, 39 mis qurban'gah bilen uning mis shalasini,
uning baldaqliri bilen hemme eswablirini, yuyush
dési bilen uning teglikini, 40 hoylining chörisidiki
perdilerni, uning xadiliri we ularning tegliklirini,
hoylining kirish éghizining perdisi bilen hoylining
taniliri we qozuqlirini, muqeddes chédirning, yeni
jamaet chédirigha ait xizmetke ishlitilidighan barliq
eswablarni, 41 muqeddes jaygha ait xizmet üchün
tikilgen kahinliq kiyimini, yeni Harun kahinning
muqeddes kiyimliri bilen uning oghullirining kahinliq
kiyimlirini bolsa, hemmisini élip keldi. 42 Bu ishlarning
hemmisini Israillar Perwerdigarning Musagha barliq
buyrughanliri boyiche ene shundaq ada qilghanidi.
43 Musa ishlarning hemmisige tepsiliy qaridi, mana,
ular Perwerdigarning buyrughini boyiche bu ishlarni

pütküzgenidi; buyrulghandek, del shundaq qilghanidi;
Musa bularni körüp, ulargha bext-beriket tilep dua
qildi.

40 Andin Perwerdigar Musagha mundaq emr qildi:
— **2** Birinchi ayning béshi, ayning birinchi
küni sen jamaet chédirining muqeddesxanisini
tikligin. **3** Höküm-guwahliq sanduqini uning ichige
qoyup, ichki perde arqiliq ehde sanduqini tosup
qoyghin; **4** shireni chédirning ichige ekirip, üstige
tizilidighan nersilerni tizghin; andin chiraghdanni
ekirip, üstige chiraghlarni orunlashturghin. **5**
Altun [bilen qaplan'ghan] xushbuy köydürgüchi
qurban'gahni höküm-guwahliq sanduqining uduligha
tiklep qoyghin; chédirning kirish éghizining perdisini
ésip qoyghin. **6** Köydürme qurbanliq qurban'gahini
muqeddesxanining, yeni jamaet chédirining kirish
éghizining aldigha qoyghin; **7** andin yuyush désini
jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha
orunlashturup, su toshturup qoyghin. **8** Hoylining
chörisige perdilerni békitip, hoylining kirish
éghizining perdisini asqin; **9** andin «mesihlesh
méyi»ni élip, ibadet chédiri we uning ichidiki barliq
nersilerni mesihlep, uni we barliq hemme eswablirini
Xudagha atap muqeddes qilghin. Shundaq qilip
[pütkül chédir] muqeddes bolidu. **10** Sen köydürme
qurbanliq qurban'gahini, shundaqla uning barliq
eswablirini mesihlep, uni [Xudagha atap] muqeddes
qilghin; buning bilen qurban'gah «eng muqeddes
nersiler» qatarida bolidu. **11** Sen yene yuyunush
dési we uning teglikini mesihlep muqeddes qilghin.
12 Andin Harun bilen uning oghullirini jamaet
chédirining kirish éghizigha yéqin ekilip, ularni su
bilen yughin; **13** Harun'gha muqeddes kiyimlerni
kiydürüp, Manga kahinliq xizmette bolushi üchün uni
mesihlep, [Manga ayrip] muqeddes qilghin. **14** Andin
uning oghullirini élip kirip, ulargha xalta köngleklerni
kiydürüp, **15** ularning atisini mesihligingdek Manga
kahinliq xizmitide bolushi üchün ularnimu mesihligin.
Shuning bilen ularning bu mesihlinishi ular üchün
ewladtin ewladqiche ebediy kahinliqning [belgisi]
bolidu. **16** Musa shundaq qildi; Perwerdigar uninggha
néme buyrughan bolsa, u shundaq beja keltürdi.
17 Shundaq boldiki, ikkinchi yilning birinchi éyida,
ayning birinchi künide ibadet chédiri tiklendi. **18** Musa
chédirni tikip, tegliklirini orunlashturup, taxtaylirini
tizip, ularning baldaqlirini békitip, xadilirini tiklidi.
19 Muqeddes chédirning üstige [ichki] yopuqni
yapti, andin uning üstige tashqi yopuqni yépip
qoydi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qilindi. **20** Andin u höküm-guwahliqni
élip, uni sanduq ichige qoydi; baldaqlarni ehde
sanduqining [halqiliridin] ötküzüp, «kafaret texti»ni
sanduqning üstige orunlashturdi. **21** Ehde sanduqini
muqeddes chédir ichige élip kirip, otturigha «ayrima
perde»ni tartti; shundaq qilip u höküm-guwahliq
sanduqini perde arqiliq tosup qoydi. Hemme ish
Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **22**
U shireni jamaet chédirigha élip kirip, muqeddes
jayning shimal teripige, [«eng muqeddes jay»diki]
perdining sirtigha qoydi. **23** «Teqdim nanlar»ni
shirening üstige, Perwerdigarning aldigha tizip
qoydi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qilindi. **24** Andin u chiraghdanni jamaet
chédirigha élip kirip, uni muqeddes jayning jenub
teripige, shirening uduligha qoydi, **25** chiraghlarni
Perwerdigarning aldigha orunlashturdi; bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. **26** Andin u [xushbuyni köydürgüchi] altun
qurban'gahni ichidiki perdining aldigha tiklidi; **27**
Uning üstide ésil xushbuyni köydürdi; bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. **28** U ibadet chédirining kirish éghizigha perde
tartti. **29** Andin köydürme qurbanliq qurban'gahini
jamaet chédiridiki muqeddes jayning kirish éghizigha
yéqin qoydi; uning üstide köydürme qurbanliq we
qoshumche ashliq hediyesini ötküzdi; bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. **30** Yuyunush désini jamaet chédiri
bilen qurban'gahning otturisigha qoyup, yuyushqa
ishlitilidighan suni dasqa toshquzup quydi. **31** Musa
we Harun bilen uning oghulliri qachanla jamaet
chédirigha kirse yaki qurban'gahqa yéqin barsa,
Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qollirini
shu suda yuyatti. Bular Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qilindi. **33** Andin u chédir hem
qurban'gahning etrapigha hoyla perdisini tiklep,
hoylining kirish éghizining perdisini tartti. Shu
teriqide Musa pütkül ishni tamamlidi. **34** Shuning bilen
bulut jamaet chédirini qaplap, Perwerdigarning julasi
ibadet chédirini toldurdi. **35** Bulut saye chüshürüp,
Perwerdigarning julasi chédirni toldurghini üchün,
Musa jamaet chédirigha kirelmidi. **36** Qachanki bulut
jamaet chédiridin kötürülse, Israillar seperge atlinatti.
Herbir qétim seperde shundaq bolatti. **37** Bulut

kötürülmise ular qozghalmay, taki kötürülidighan
kün'giche seperge chiqmaytti. **38** Chünki kündüzi
Perwerdigarning buluti muqeddes chédir üstide
turatti, kéchisi uning üstide ot körünetti; pütkül
Israil jemetining köz aldida ularning barliq qilghan
seperliride shular körünetti.

Lawiylar

1 We Perwerdigar Musani chaqirip jamaet chédiridin
uninggha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen
Israillargha söz qilip ularghа mundaq dégin: —
Eger silerdin biringlar Perwerdigarning aldigha bir
qurbanliqni sunmaqchi bolsanglar, qurbanliqinglarni
charpaylardin, yeni kala yaki ushshaq mallardin
sunushunglar kérek. **3** Eger uning sunidighini
kalilardin köydürme qurbanliq bolsa, undaqta
u béjirim erkek haywanni keltürsun; uning
Perwerdigarning aldida qobul bolushi üchün uni
jamaet chédirining kirish aghzining aldida sunsun.
4 U qolini köydürme qurbanliqning béshigha
qoysun; shuning bilen qurbanliq uning ornigha
kafaret bolushqa qobul qilinidu. **5** Andin u
Perwerdigarning huzurida buqini boghuzlisun;
kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini keltürüp,
jamaet chédirining kirish aghzidiki qurban'gahning
üsti qismining etrapigha sepsun. **6** Andin
[qurbanliq qilghuchi] köydürme qurbanliq qilin'ghan
haywanning térisini soyup, ténini parchilisun **7** we
Harun kahinning oghulliri qurban'gahta ot qalap
otning üstige otunlarni tizsun. **8** Andin kahinlar
bolghan Harunning oghulliri gösh parchilirini, béshi
we méyi bilen qoshup, qurban'gahdiki otning üstidiki
otunning üstige tertip bilen tizip qoysun. **9** Lékin uning
ich-qarni bilen pachaqlirini [qurbanliq sun'ghuchi]
suda yusun; andin kahin hemmisini élip kélip
qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq
sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha
xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu.
10 Eger u köydürme qurbanliq qilish üchün ushshaq
mallardin qoy ya öchke qurbanliq qilay dése, undaqda
u béjirim bolghan bir erkikini keltürsun. **11** U uni
qurban'gahning shimal teripide Perwerdigarning
huzurida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan
Harunning oghulliri qénini élip, qurban'gahning
üsti qismining etrapigha sepsun. **12** [qurbanliq
qilghuchi] bolsa göshni parchilap, béshi bilen
méyini késip ayrisun. Andin kahin bularni élip
qurban'gahtiki otning üstidiki otunning üstide
tertip boyiche tizip qoysun. **13** Lékin uning ich-
qarni bilen pachaqlarni [qurbanliq sun'ghuchi]
suda yusun; andin kahin hemmisini élip kélip
qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq
sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha
xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu.
14 Eger [qurbanliq qilghuchi] Perwerdigargha atap
uchar-qanatlardin köydürme qurbanliq qilay dése,
undaqta u paxteklerdin yaki kepter bachkiliridin
qurbanliq keltürsun. **15** Kahin uni qurban'gahning
yénigha élip kélip, béshini tolghap üzüp uni
qurban'gahning üstide köydürsun; uning qéni siqilip
qurban'gahning témigha sürtülsun. **16** Lékin tashliqini
peyliri bilen qoshup qurban'gahning sherq teripidiki
küllükke tashliwetsun; **17** u qurbanliqni ikki qanitining
otturisidin yarsun, biraq uni ikki parche qiliwetmisun.
Andin kahin buni élip qurban'gahdiki otning üstidiki
otunning üstige qoyup köydürsun; bu ot arqiliq
sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha
xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu.

2 Eger birkim Perwerdigarning huzurigha ashliq
hediye sunmaqchi bolsa hediyesi ésil undin bolushi
kérek; u uninggha zeytun méyi quyup andin üstige
mestiki salsun. **2** U uni élip kahinlar bolghan
Harunning oghullirining aldigha keltürsun; andin
[kahin hediye sun'ghuchining] yadlinishi üchün
zeytun méyi ileshtürülgen undin bir changgal
élip, hemme mestiki bilen qoshup, bu hediyeni
qurban'gahta köydürsun; bu ot arqiliq sunulidighan,
Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan hediye
bolidu. **3** Emma ashliq hediyedin qalghini bolsa,
Harun bilen uning oghulliriga tewe bolsun. Bu
Perwerdigargha ot arqiliq sunulghanlarning ichide
«eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **4** Eger
sen tonurda pishurulghan nersilerdin ashliq hediye
sunay déseng, ular zeytun méyi ileshtürülgen
ésil undin pishurulghan toqachlar yaki zeytun
méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlardin
bolsun. **5** Eger séning keltüridighan hediyeng tawida
pishurulghan ashliq hediye bolsa u zeytun méyi
ishleshtürülüp ésil undin pétir halda étilsun. **6** Sen
uni oshtup üstige zeytun méyi quyghin; u ashliq
hediye bolidu. **7** Séning keltüridighan hediyeng
qazanda pishurulghan ashliq hediye bolsa undaqta u
ésil un bilen zeytun méyida étilsun. **8** Shu yollarda
teyyarlan'ghan ashliq hediyelerni Perwerdigarning
huzurigha keltürgin; uni kahin'gha bergin, u uni
qurban'gahqa élip baridu. **9** Kahin bolsa ashliq
hediyedin «yadlinish ülüshi»ni élip qurban'gahning
üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan,
Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan hediye
bolidu. **10** Emma ashliq hediyedin qalghini bolsa,

Harun bilen uning oghullirigha tewe bolsun. Bu
Perwerdigargha ot arqiliq sunulghanlarning ichide
«eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. 11 Siler
Perwerdigarning huzurigha sunidighan herqandaq
ashliq hediyeler échitqu bilen teyyarlanmisun.
Chünki silerning Perwerdigargha otta sunulidighan
hediyenglarning héchqaysisida échitqu yaki heselni
köydürüshke bolmaydu. 12 Bularni Perwerdigarning
aldigha «deslepki hosul» süpitide sunsanglar bolidu,
lékin ular xushbuy süpitide qurban'gahning üstide
köydürülüp sunulmisun. 13 Séning herbir ashliq
hediyeng tuz bilen tuzlinishi kérek; ashliq hediyengni
Xudayingning ehde tuzidin mehrum qilmay, hemme
ashliq hediyeliringni tuz bilen tuzlighin. 14 Eger sen
Perwerdigargha «deslepki hosul»din ashliq hediye
sunay déseng, undaqta ziraetning yéngi pishqan kök
béshini élip, danlarni otta qorup, ézip talqan süpitide
sun'ghin; bu «deslepki hosul» hediyesi bolidu; 15 sen
uninggha zeytun méyi quyup üstige mestiki salghin;
bu ashliq hediye bolidu. 16 Kahin bolsa uningdin,
yeni qorup ézilgen danlar bilen zeytun méyidin bir
qismini élip hemme mestiki bilen qoshup, bolarni
«yadlinish ülüshi» süpitide köydürsun. Bu ot arqiliq
Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu.

3 Birsining sunidighini inaqliq qurbanliqi bolsa,
shundaqla kalilardin sunsa, u Perwerdigarning
huzurigha béjirim bir erkikini yaki chishisini
keltürsun. 2 U sunidighan bu haywanning béshigha
qolini qoyup, andin uni jamaet chédirining kirish
éghizi aldida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan
Harunning oghulliri qénini qurban'gahning üsti
qismining etrapigha sepsun. 3 Sun'ghuchi kishi
bu inaqliq qurbanliqidin Perwerdigargha atap otta
sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip
béghishlisun, yeni ich qarnini yögep turghan mayni,
shundaqla barliq ich méyini élip 4 ikki börekni we
ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni
ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini
késip, élip kelsun. 5 Harunning oghulliri bolsa
bularni qurban'gahning üstige keltürüp ot üstige
qoyulghan otunning üstidiki köydürme qurbanliqqa
qoshup köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan,
Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan qurbanliq
bolidu. 6 Birsining Perwerdigargha qilidighan inaqliq
qurbanliqi üchün sunidighini ushshaq maldin bolsa,
undaqta u béjirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun.
7 Eger uning qurbanliqi qoy bolsa uni Perwerdigarning
aldigha keltürüp, 8 qurbanliq qilidighan bu
haywanning béshigha qolini qoyup, andin uni jamaet
chédirining kirish aghzining aldida boghuzlisun.
Andin Harunning oghulliri qénini élip qurban'gahning
üsti qismining etrapigha sepsun. 9 Sun'ghuchi kishi
bu inaqliq qurbanliqidin Perwerdigargha atap otta
sunulidighan hediye süpitide bir qismini, yeni uning
méyini élip béghishlisun, — pütün mayliq quyruqini
uning omurtqisigha yéqin yerdin ajritip élip, ich
qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq ich
méyini élip, 10 ikki börekni we ularning üstidiki
hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning
börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun.
11 Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun;
bu otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan taam
hediyesi bolidu. 12 Uning sunidighini öchke bolsa,
buni Perwerdigarning huzurigha keltürsun. 13 U
qolini uning béshigha qoyup, andin uni jamaet
chédirining aldida boghuzlisun. Andin Harunning
oghulliri qénini élip qurban'gahning üsti qismining
etrapigha sepsun. 14 Andin sun'ghuchi kishi bu
qurbanliqtin Perwerdigargha atap otta sunulidighan
hediye süpitide bir qismini élip béghishlisun, yeni
ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq
ich méyini élip, 15 ikki börekni we ularning üstidiki
hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning
börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun.
16 Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun;
bu otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan taam
hediyesi bolidu. Mayning hemmisi Perwerdigargha
tewedur. 17 Bu herqandaq turar jayinglarda silerge
ebediy belgilime bolidu; siler héchqandaq may yaki
qan yémeslikinglar kérek.

4 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 2
Israillargha söz qilip mundaq dégin: — «Birsi bilmey
ézip, Perwerdigar «qilma» dep buyrughan herqandaq
emrlerdin birige xilapliq qilip sélip, gunah qilsa,
[töwendikidek qilsun]: — 3 — eger mesihlen'gen kahin
xelqni gunahqa putlashturidighan bir gunahni qilsa,
undaqta u bu qilghan gunahi üchün bir béjirim yash
torpaqni élip kélip, Perwerdigargha gunah qurbanliqi
süpitide sunsun. 4 U torpaqni jamaet chédirining
kirish aghzining yénigha, Perwerdigarning aldigha
keltürüp, qolini uning béshigha qoyup, andin torpaqni
Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. 5 Andin
mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin azghina élip,
jamaet chédiri ichige kötürüp aparsun; 6 kahin shu

yerde barmiqini qan'gha chilap, qanni muqeddes
jayning perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida
yette mertiwe sepsun. 7 Shundaqla kahin qandin
élip, jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida
turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun.
Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet
chédirining kirish aghzining aldidiki köydürme
qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun;
8 andin u gunah qurbanliqi bolghan torpaqning
ichidin hemme méyini ajritip chiqarsun — yeni
ich qarnini yögep turghan may bilen qalghan
ich méyi, 9 ikki börekni we ularning üstidiki
hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning
börekkiche bolghan chawa méyini ajratsun 10
(xuddi inaqliq qurbanliqi bolghan kalining ichidiki
may ajritilghandek); andin kahin bularni köydürme
qurbanliq qurban'gahining üstide köydürsun. 11 Lékin
torpaqning térisi bilen hemme göshi, bash bilen
pachaqliri, ich qarni bilen zhinini, 12 yeni pütkül
torpaqning qalghan qisimlirini chédirgahning sirtigha
élip chiqip, pak bir yerge, yeni küller tökülidighan
jaygha élip chiqip, otunning üstide otta köydürsun.
Bular küller tökülidighan jayda köydürüwétilsun. 13
Eger pütkül Israil jamaiti özi bilmigen halda ézip
gunah qilghan bolsa, Perwerdigarning «qilma» dep
buyrughan herqandaq emrlirige xilapliq ishlarning
birini qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, 14 shundaqla
ularning sadir qilghan gunahi aydinglashqan bolsa,
undaqta jamaet gunah qurbanliqi süpitide bir yash
torpaqni sunup jamaet chédirining aldigha keltürsun.
15 Jamaetning aqsaqalliri Perwerdigarning aldida
qollirini torpaqning béshigha qoyup, andin torpaqni
Perwerdigarning aldida boghuzlisun. 16 Mesihlen'gen
kahin torpaqning qénidin azghina élip jamaet chédiri
ichige élip kirsun; 17 shu yerde barmiqini qan'gha
chilap, qanni [muqeddes jayning] perdisining aldida,
Perwerdigarning huzurida yette mertiwe sepsun. 18
Shundaqla kahin qandin élip jamaet chédiri ichide
Perwerdigarning aldida turghan xushbuygahning
münggüzlirige sürsun. Torpaqning qalghan hemme
qénini bolsa, jamaet chédirining kirish aghzining
aldidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige
töküp qoysun; 19 kahin [torpaqning] ichidin barliq
méyini ajritip élip, qurban'gahning üstide köydürsun.
20 U gunah qurbanliqi bolghan ilgiriki torpaqni
qilghinigha oxshash bu torpaqnimu shundaq qilsun;
we del shundaq qilishi kérek; shu yol bilen kahin
ular üchün kafaret keltüridu; shu gunah ulardin
kechürülidu. 21 Andin u torpaqni chédirgahning
tashqirigha élip chiqip, ilgiriki torpaqni köydürgendek
bu torpaqnimu köydürsun. Bu jamaet üchün gunah
qurbanliqi bolidu. 22 Eger bir emir bilmey uning
Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq
emrlirining birige xilapliq qilip sélip, gunahqa
chüshüp qalsa, 23 we qilghan gunahi özige melum
qilin'ghan bolsa, undaqta u özi qurbanliq üchün
béjirim bir tékini sunsun; 24 u qolini tékining
béshigha qoyup, andin uni köydürme qurbanliq
qilinidighan haywanlarni boghuzlaydighan jaygha
élip bérip Perwerdigarning aldida boghuzlisun.
Bu bir gunah qurbanliqi bolidu. 25 Kahin gunah
qurbanliqining qénidin barmiqigha azghina élip, uni
köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige
sürüp qoysun; andin qalghan qénini köydürme
qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun. 26
U inaqliq qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyini
köydürgendek, uning barliq méyini qurban'gahta
köydürsun. Bu yol bilen kahin uni gunahidin
paklandurush üchün kafaret keltüridu we shu gunahi
uningdin kechürülidu. 27 Eger puqralardin biri
bilmey uning Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen
herqandaq emrlirining birige xilapliq qilip sélip,
gunahqa chüshüp qalsa, 28 we qilghan gunahi özige
melum qilin'ghan bolsa, undaqta u özining, yeni
u sadir qilghan gunahi üchün qurbanliq qilishqa
béjirim bir chishi öchkini sunsun; 29 u qolini gunah
qurbanliqining béshigha qoyup, andin uni köydürme
qurbanliqlarni boghuzlaydighan jaygha élip bérip
boghuzlisun. 30 Andin kahin uning qénidin barmiqigha
azghina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining
münggüzlirige sürüp qoysun; qalghan barliq qénini
qurban'gahning tüwige töküp qoysun. 31 Inaqliq
qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyi ichidin
ajritilghandek uningmu hemme méyini ajritip
chiqarsun; kahin uni Perwerdigarning aldida xushbuy
keltürsun dep qurban'gahning üstide köydürsun.
Shu yol bilen kahin uning üchün kafaret keltüridu;
shu gunah uningdin kechürülidu. 32 Eger u kishi
gunah qurbanliqi üchün qoza keltürüshni xalisa,
béjirim bir chishi qozini sunsun. 33 U qolini gunah
qurbanliqi [qozisining] béshigha qoyup, köydürme
qurbanliqlar boghuzlinidighan jaygha élip bérip, uni
gunah qurbanliqi süpitide boghuzlisun. 34 Andin
kahin gunah qurbanliqining qénidin barmiqigha

azghina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining
münggüzlirige sürüp qoysun; uning qalghan barliq
qénini u qurban'gahning tüwige tököp qoysun.
35 Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan qozining méyi
ichidin ajritilghandek, uningmu hemme méyini
ajritip chiqarsun; kahin bularni Perwerdigargha atap
otta sunulidighan barliq qurbanliqlargha qoshup,
qurban'gahning üstide köydürsun. Shu yol bilen kahin
uning sadir qilghan gunahi üchün kafaret keltüridu;
shu gunah uningdin kechürülidu.

5 Eger birsi melum ishqa guwahchi bolup, shundaqla
uninggha qesem buyrulghinida körgini yaki
bilginidin melumat bermise, undaqta u qebihlikining
jazasigha tartilidu. 2 Eger birsi özi bilmey napak bir
nersige tégip ketse — meyli u napak bir haywanning
jesiti bolsun, meyli napak bir charpayning jesiti
bolsun, yaki napak bir ömiligüchi haywanning jesiti
bolsun, mushundaq nersige tégip ketse umu napak
sanilip gunahkar hésablinidu; 3 eger shuningdek birsi
özi tuymay melum kishining ademni napak qilidighan
herqandaq nijasitige tégip ketse, shundaqla u buni
bilip yetse, undaqta u gunahkar hésablinidu. 4 Eger
birsi angsiz rewishte yaman yaki yaxshi bir ishni
qilay dep qesem qilip salsa (kishiler hertürlük ish
toghrisida angsiz rewishte qesem qilishi mumkin),
shundaqla u buni tonup yetse, u bu ishlar tüpeylidin
gunahkar hésablinidu. 5 Birsi yuqiriqi herqaysi
ishlarda men gunahkar boldum dep bilse, u öz
gunahini «men mundaq gunah qildim» dep iqrar
qilsun; 6 andin özi sadir qilghan gunahining kafariti
üchün Perwerdigarning aldigha «itaetsizlikni tiligüchi
qurbanliq» süpitide ushshaq maldin saghliq we ya bir
chishi öchkini gunah qurbanliqi qilip keltürsun; andin
kahin uni gunahidin paklandurushqa uning üchün
kafaret keltürsun. 7 Eger u qoylardin [qurbanliq]
qilishqa qurbi yetmise, u qilghan itaetsizliki üchün
ikki paxtek yaki ikki bachkini élip kélip, birini gunah
qurbanliqi üchün, yene birini köydürme qurbanliq
üchün Perwerdigarning aldigha sunsun. 8 U bularni
kahinning qéshigha keltürgende, [kahin] awwal
gunah qurbanliqigha teyyarlan'ghanni qurbanliq qilip
boynini üzmey, béshigha yéqin jayidin tolghisun,
lékin béshini boynidin üzüwetmisun; 9 andin gunah
qurbanliqining qénidin azghina élip qurban'gahning
témigha chachsun; qalghan qéni bolsa qurban'gahning
tüwige siqip chiqirilsun. Buning özi gunah qurbanliqi
bolidu. 10 Emma ikkinchisini bolsa békitilgen belgilime
boyiche köydürme qurbanliq qilip sunsun. Bu yol
bilen kahin uning qilghan gunahi üchün kafaret
keltüridu we shu gunah uningdin kechürülidu. 11
Eger ikki paxtek yaki ikki bachkini keltürüshke
qurbi yetmise, undaqta gunah qilghan kishi gunah
qurbanliqi üchün ésil undin bir efahning ondin
birini keltürsun; bu gunah qurbanliqi bolghachqa
u uning üstige zeytun méyi quymisun yaki üstige
héchqandaq mestiki salmisun; chünki u gunah
qurbanliqi bolidu. 12 U uni kahinning qéshigha
keltürsun we kahin buningdin [sun'ghuchining]
«yadlinish ülüshi» süpitide bir changgal élip, shuni
Perwerdigargha atap otta sunulghan qurbanliqlargha
qoshup, qurban'gahning üstide köydürsun. Buning
özi gunah qurbanliqi bolidu. 13 Bu yol bilen u shu
gunahlardin qaysisini qilghan bolsa, kahin uning
üchün kafaret keltüridu. Ashliq hediyelerdikige
oxshash qalghan qismi kahin'gha tewe bolidu. 14 Andin
Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 15 Birsi
bilmey Perwerdigargha atalghan muqeddes nersilerge
nisbeten itaetsizlik qilip gunah ötküzse, undaqta u
Perwerdigarning aldigha ushshaq maldin béjirim bir
qochqarni itaetsizlik qurbanliqi qilip keltürsun; shu
itaetsizlik qurbanliqi bolghan qochqarning bahasini
sen muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche kümüsh shekelge toxtatqin. 16 Andin shu kishi
muqeddes nersilerge nisbeten ötküzgen xataliqidin
bolghan ziyanni toldursun, shundaqla ziyanning
beshtin biri boyiche qoshup kahin'gha tölem tölisun.
Bu yol bilen kahin itaetsizlik qurbanliqi bolghan
qochqarning wasitisi bilen uning üchün kafaret
keltüridu; shu gunah uningdin kechürülidu. 17
Eger birsi bilmey Perwerdigarning «qilma» dégen
herqandaq emrlirining birerisige xilapliq qilip,
gunahkar bolghan bolsa u qebihlikining jazasigha
tartilidu; 18 shundaq bolsa, u ushshaq maldin sen
toxtatqan qimmette béjirim bir qochqarni itaetsizlik
qurbanliqi qilip sunsun. Bu yol bilen kahin uning
bilmey ötküzgen itaetsizliki üchün kafaret keltüridu
we shu itaetsizlik gunahi uningdin kechürülidu. 19
Bu itaetsizlik qurbanliqi bolidu; chünki u derheqiqet
Perwerdigarning aldida itaetsizlik qilghan.

6 Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Eger birsi gunah qilip Perwerdigarning aldida
wapasizliq qilip, qoshnisi özige amanet yaki kapaletke
bergen bir nerse yaki qoshnisidin zorawanliq bilen
buluwalghan melum bir nerse toghrisida yalghan

gep qilghan bolsa yaki qoshnisidin naheqliq bilen
melum nersini tartiwalghan bolsa, 3 yaki yitip
ketken bir nersini tépiwélip uningdin tansa yaki
kishilerning gunah sadir qilghan herqandaq bir Ishi
toghrisida yalghan qesem ichse, 4 U gunah qilghan
ishta özini gunahkar dep tonup yetse, undaqta u
buliwalghan yaki naheq tartiwalghan nerse yaki
uninggha amanetke bérilgen nerse bolsun, yaki
yitip kétip tépiwalghan nerse bolsun, 5 yaki u
herqandaq nerse toghrisida yalghan qesem ichken
bolsun, uning hemmisini toluq bahasi boyiche tölisun,
shundaqla shu bahaning beshtin bir qismi boyiche
qoshup tölisun; u itaetsizlik qurbanliqini qilghan
künide tölemni igisige tapshurup bersun. 6 Andin
u Perwerdigarning aldigha itaetsizlik qurbanliqi
süpitide ushshaq maldin sen toxtatqan qimmet
boyiche béjirim bir qochqarni itaetsizlik qurbanliqi
qilip kahinning qéshigha élip kelsun. 7 Kahin bu yol
bilen uning üchün Perwerdigarning aldida kafaret
keltüridu we u herqaysi ishta itaetsizlik qilghan
bolsimu u uningdin kechürülidu. 8 Perwerdigar
Musagha söz qilip mundaq dédi: — 9 Sen Harun
bilen oghullirigha köydürme qurbanliq toghrisida
emr qilip mundaq dégin: — Köydürme qurbanliq
toghrisidiki qaide-nizam mundaq bolidu: — Köydürme
qurbanliq pütün kéche tang atquche qurban'gahtiki
ochaqning üstide köyüp tursun; we qurban'gahning
otini öchürmey yéniq turghuzunglar. 10 Kahin kanap
tonini kiyip, yalingachliqini yépip, saghrisighiche
kanap ich tambal kiyip tursun; qurban'gahning üstidiki
ot bilen köydürülgen köydürme qurbanliqning külini
élip, qurban'gahning bir teripide qoysun; 11 andin
kiyimlirini séliwétip bashqa kiyimlerni kiyip, külini
chédirgahning sirtigha élip chiqip pakiz bir jayda
qoysun. 12 Qurban'gahning oti bolsa hemishe yénip
tursun; uni héch waqit öchürüshke bolmaydu, kahin
özi her küni etigende uninggha otun sélip, üstige
köydürme qurbanliqni tizsun we uning üstige inaqliq
qurbanliqining méyini qoyup köydürsun. 13 Üzülmes
bir ot qurban'gahning üstide hemishe köyüp tursun;
u hergiz öchürülmisun. 14 Ashliq hediye toghrisidiki
qaide-nizam mundaq: — Harunning oghulliridin
biri uni Perwerdigarning aldigha, qurban'gahning
aldigha keltürsun. 15 U ashliq hediye bolghan ésil
un'gha qolini sélip uningdin shundaqla uningdiki
zeytun méyidin bir changgal élip we hediyening
üstidiki barliq mestikini qoshup, bularni qurban'gah
üstide köydürsun; bu hediyening «yadlinish ülüshi»
bolup, Perwerdigarning aldida xushbuy keltürüsh
üchün qilin'ghan bolidu. 16 Éship qalghanlirini bolsa
Harun bilen oghulliri yésun; u échitqu sélinmay
pishurulup muqeddes bir jayda yéyilsun; ular uni
jamaet chédirining hoylisida yésun. 17 U mutleq
échitqusiz pishurulsun. Men otta Manga sunulidighan
qurbanliq-hediyeler ichidin shuni ularning öz
ülüshi bolsun dep ulargha heq qilip berdim; u
gunah we itaetsizlikni tiligüchi qurbanliqlargha
oxshash «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. 18
Harunning ewladidin bolghan erkeklerning hemmisi
buningdin yésun; bu dewrdin-dewrge aranglarda
ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigargha atap
otta sunulghanliridin bular ularning ülüshi bolsun.
Uninggha qol tegküzgüchi jezmen muqeddes bolushi
kérek. 19 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq
dédi: — 20 Harun Mesihlinidighan künide u we
oghullirining Perwerdigarning aldigha sunidighini
mundaq bolushi kérek: — Ular üzülmes ashliq
hediye süpitide ésil undin bir efahning ondin birini
sunushi kérek; etigini yérimini, axshimi yene yérimini
sunsun. 21 U tawida zeytun méyi bilen étilsun;
u zeytun méyigha chilap pishurulghandin kéyin
sen uni élip kir; ashliq hediyening pishurulghan
parchilirini xushbuy süpitide Perwerdigargha atap
sun'ghin. 22 Harunning oghullirining qaysisi uning
ornida turushqa Mesihlen'gen bolsa umu [hediyeni]
shundaq teyyarlap sunsun; bu ebediy mutleq bir
belgilime bolidu. Bu hediye Perwerdigargha atap toluq
köydürülsun. 23 Kahinning herbir ashliq hediyesi
bolsa pütünley köydürülsun; u hergiz yéyilmisun. 24
Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 25
Harun bilen oghullirigha mundaq dégin: — Gunah
qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Gunah
qurbanliqimu köydürme qurbanliq boghuzlinidighan
jayda, Perwerdigarning aldida boghuzlansun; bu xil
qurbanliq «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu.
26 Gunah qurbanliqini ötküzgüchi kahin özi uni yésun;
qurbanliq muqeddes bir yerde, jamaet chédirining
hoylisida yéyilsun. 27 Uning göshige qol tegküzgüchi
herkim muqeddes bolmisa bolmaydu, shuningdek eger
uning qéni birsining kiyimige chachrap ketse, undaqta
qan chéchilghan jay muqeddes bir yerde yuyulsun. 28
Qaysi sapal qazanda qurbanliq qaynitilip pishurulghan
bolsa, u sundurulsun. Eger u mis qazanda qaynitip
pishurulghan bolsa, u qirip sürülsun hem su bilen

yuyulsun. 29 Kahinlardin bolghan barliq er kishiler
uningdin yése bolidu. Bu «eng muqeddeslerning biri»
hésablinidu. 30 Halbuki, muqeddes jayda kafaret
keltürüsh üchün qéni jamaet chédirigha kirgüzülgen
herqandaq gunah qurbanliqi bolsa, hergiz yéyilmisun,
belki [pütünley] köydürülsun.

7 Itaetsizlik qurbanliqi toghrisidiki qaide-
nizam mana mundaq: — Bu [qurbanliq] «eng
muqeddeslerning biri» hésablinidu. 2 Köydürme
qurbanliq boghuzlinidighan jayda itaetsizlikni
tilesh qurbanliqimu boghuzlinidu; [kahin] qénini
qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. 3
[Qurbanliq qilghuchi kishi] barliq méyini sunsun;
yeni mayliq quyruqi bilen ich qarnini yögep turghan
mayni, 4 ikki börekni we ularning üstidiki hemde
ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkiche
bolghan chawa méyini ajritip sunsun. 5 Kahin
bularni Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliq süpitide qurban'gahta köydürsun. Bu
itaetsizlik qurbanliqi bolidu. 6 Kahinlardin bolghan
er kishilerning hemmisi buni yésun; u muqeddes
yerde yéyilsun; u «eng muqeddeslerning biri»
hésablinidu. 7 Gunah qurbanliqi qandaq bolsa
itaetsizlik qurbanliqimu shundaq bolidu; ular ikkisi
toghrisidki qaide-nizam oxshash; bu qurbanliq
kafaret keltürüshke qurbanliq ötküzgüchi kahinning
özige tewe bolsun. 8 Kahin birsining sun'ghan
köydürme qurbanliqini ötküzgen bolsa, köydürme
qurbanliqning térisi shu kahinning bolidu. 9 Tonurda
pishurulghan herbir ashliq hediye, shundaqla qazanda
yaki tawida étilgen herbir ashliq hediye bolsa uni
ötküzgen kahinning bolidu, yeni kahinning özige
tewe bolidu. 10 Herbir ashliq hediye, meyli zeytun
méyi arilashturulghan bolsun, yaki quruq keltürülgen
bolsun, bular Harunning oghullirining herbirige
barawer bölüp bérilidu. 11 Perwerdigargha atap
keltürülgen inaqliq qurbanliqi toghrisidiki qaide-
nizam mundaq: — 12 Sunmaqchi bolghan kishi uni
teshekkür éytish üchün sunsa, undaqta u «teshekkür
qurbanliqi» bilen bille zeytun méyi ileshtürülgen
pétir toqachlar, zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen
pétir hemek nanlar we ésil undin zeytun méyigha
chilap pishurulghan toqachlarnimu keltürsun. 13
Shu toqachlardin bashqa, yene teshekkür éytidighan
inaqliq qurbanliqi bilen bille échitqu sélin'ghan
nanlarnimu sunsun; 14 u shu sun'ghanlirining herbir
türidin birni élip Perwerdigar üchün [qosh qollap]
sunidighan «kötürme hediye» qilip keltürsun; bu
inaqliq qurbanliqining qénini [qurban'gahning
üstige] sepken kahinning özige tegsun. 15 Teshekkür
bildüridighan inaqliq qurbanliqining göshi bolsa
qurbanliq qilin'ghan shu küni yéyilishi kérek;
[qurbanliqni sun'ghuchi kishi] tang atquche uning
héch némisini qaldurmisun. 16 Eger uning sun'ghan
qurbanliqi qesimige xas qurbanliq yaki ixtiyariy
keltürgen qurbanliq bolsa, undaqta haywanning
göshi qurbanliq qilin'ghan künde yéyilsun; uningdin
éship qalghinini bolsa, etisimu yéyishke bolidu; 17
lékin qurbanliqning göshidin üchinchi künigiche
éship qalsa, u otta köydürülüshi kérek. 18 Inaqliq
qurbanliqining göshidin üchinchi künide yéyilse,
undaqta qurbanliq qobul bolmaydu, qurbanliq
sun'ghuchining hésabighimu hésablanmaydu,
belki mekruh bolidu; kimdekim uningdin yése öz
qebihlikining jazasigha tartilidu. 19 Shundaqla napak
nersige tégip qalghan göshmu yéyilmesliki kérek,
belki otta köydürülüshi kérek. Herqandaq pak adem
[napak nersige tegmigen] qurbanliqning göshini
yése bolidu. 20 Lékin kimki napak halette turup
Perwerdigargha atalghan inaqliq qurbanliqidin
yése, undaqta u öz xelqidin üzüp tashlinidu. 21
Kimki napak bir nersige tégip ketse (meyli napak
halettiki adem bolsun, napak bir haywan bolsun
yaki herqandaq napak yirginchlik nerse bolsun)
we shundaqla Perwerdigargha xas atalghan inaqliq
qurbanliqining göshidin yése, undaqta u öz xelqidin
üzüp tashlinidu. 22 Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 23 Israillargha mundaq dégin: — Siler
kala, qoy we öchkilerning méyini hergiz yémenglar.
24 Özlükidin ölgen yaki yirtquchlar boghup qoyghan
haywanning jesitining méyini herqandaq ishqa
ishletkili bolidu, lékin hergiz uningdin yémenglar. 25
Chünki kimki Perwerdigargha atap otta sunulidighan
herqandaq haywanning méyini yése, shuni yégen
kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. 26 Siler herqandaq
turar jayinglarda héchqandaq qanni, yeni ucharqanatlarning bolsun yaki charpaylarning bolsun
qénini hergiz éstimal qilmanglar. 27 Kimdekim
herqandaq qanni éstimal qilsa, shu kishi öz xelqliridin
üzüp tashlinidu. 28 Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 29 Israillargha mundaq dégin: —
Kimki Perwerdigargha atap bir inaqliq qurbanliqi
sunsa, undaqta u Perwerdigargha xas bolghan
hediyeni shu inaqliq qurbanliqtin ayrip keltürsun.

30 Öz qoli bilen Perwerdigargha atighan, otta
sunulidighan hediyelerni, yeni may bilen töshni
qoshup élip kélip, töshni «pulanglatma hediye»
süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. 31
Kahin méyini qurban'gah üstide köydürüwetsun.
Tösh bolsa Harun bilen uning oghullirigha xas
bolsun. 32 Inaqliq qurbanliqliringlarning ong arqa
putini siler «kötürme hediye» süpitide kahin'gha
béringlar. 33 Harunning oghulliridin qaysisi inaqliq
qurbanliqining qéni bilen méyini sun'ghan bolsa
öz ülüshi üchün ong arqa putini özi alsun. 34
Chünki men Israillarning inaqliq qurbanliqliridin
«pulanglatma hediye» bolghan tösh bilen «kötürme
hediye» bolghan arqa putini ebediy bir belgilime bilen
Israillardin élip, kahin Harun we uning oghullirining
heqqi bolsun dep ulargha teqdim qildim. 35 [Musa]
Harun bilen oghullirini Perwerdigarning qulluqida
kahin bolushqa uning aldigha keltürgen künide,
ulargha Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliqlardin teqdim qilinidighan kahinliq ülüshi
mana shudur. 36 [Musa] ularni Mesihligen künide,
Perwerdigar bu ülüshni Israillardin élip ulargha
bérilsun dep emr qilghan. Bu [Israillargha] dewrdin
dewrgiche ebediy bir belgilime bolidu. 37 Köydürme
qurbanliq bilen ashliq hediyesi, gunah qurbanliqi
bilen itaetsizlik qurbanliqi, kahinliqqa tiklesh
qurbanliqi bilen inaqliq qurbanliqi toghrisidiki qaide-
nizam mana shudur. 38 Perwerdigar Israillargha:
«Siler bu Sinay bayawinida Perwerdigarning aldigha
qurbanliqliringlarni sununglar» dep buyrughan
künide, u bularning hemmisini Sinay téghida
Musagha tapshurghanidi.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 2 Harunni
oghulliri bilen bille, we ularning mexsus kiyimlirini,
«mesihlesh méyi»ni, gunah qurbanliqi bolidighan
torpaq bilen ikki qochqarni, pétir nan sélin'ghan
séwetni élip kélip, 3 [Israilning] pütün jamaitini
jamaet chédirining kirish aghzining aldigha jem
qilghin, — dédi. 4 Musa Perwerdigar uninggha
buyrughinidek qildi, jamaet jamaet chédirining kirish
aghzining aldigha yighildi. 5 Andin Musa jamaetke:
— Perwerdigar buyrughan ish mana mundaq, —
dédi. 6 Shuning bilen Musa Harun bilen uning
oghullirini aldigha keltürüp ularni su bilen yuyup,
7 [Harun'gha] könglek kiydürüp, belwagh baghlap,
tonni kiydürdi we üstige efodni yapti; u efodning
belwéghini baghlap, efodni uninggha taqap qoydi. 8
Andin Musa uninggha «qoshén»ni taqap, qoshénning
ichige «urim bilen tummim»ni sélip, 9 Béshigha
selle yögep Perwerdigar uninggha buyrughinidek
sellining aldi teripige «altun taxtiliq muqeddes
otughat»ni békitip qoydi. 10 Andin Musa mesihlesh
méyini élip ibadet chédiri bilen ichidiki barliq
nersilerning hemmisini mesihlep muqeddes qildi. 11
U maydin élip qurban'gahqa yette mertiwe chéchip,
qurban'gah bilen uning barche qacha-quchilirini,
yuyunush dési we teglikini Xudagha atap muqeddes
qilishqa mesihlidi. 12 U yene mesihlesh méyidin
azraq élip Harunning béshigha quyup uni Xudagha
atap muqeddes qilishqa mesihlidi. 13 Andin Musa
Harunning oghullirini aldigha keltürüp, Perwerdigar
uninggha buyrughinidek ulargha könglek kiydürüp,
bellirige belwagh baghlap, ulargha égiz böklernimu
taqap qoydi. 14 Andin u gunah qurbanliqi qilinidighan
torpaqni yétilep keldi; Harun bilen uning oghulliri
gunah qurbanliqi qilinidighan torpaqning béshigha
qollirini qoydi. 15 U uni boghuzlidi, andin Musa qénidin
élip, öz barmiqi bilen qurban'gahning münggüzlirige,
chörisige sürüp qurban'gahni gunahtin paklidi;
qalghan qanni bolsa u qurban'gahning töwige töküp,
muqeddes bolushqa kafaret keltürdi. 16 Andin u
ich qarnini yögep turghan mayning hemmisini,
jigerning üstidiki chawa mayni, ikki börek we
üstidiki maylirini qoshup aldi; andin Musa bularni
qurban'gahning üstide köydürdi. 17 Biraq [Musa]
torpaqning térisi bilen göshi we tézikini bolsa
Perwerdigar özige buyrughinidek chédirgahning
tashqirida otta köydürüwetti. 18 Andin u köydürme
qurbanliq qilinidighan qochqarni keltürdi; Harun bilen
uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoydi.
19 [Harun qochqarni] boghuzlidi; andin Musa qénini
élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha septi;
20 [Harun] qochqarni parche-parche qilip parchilidi;
andin Musa béshini, parchilan'ghan göshlirini barliq
méyi bilen qoshup köydürdi. 21 Üchey-qérinliri bilen
pachaqlirini suda yudi. Andin Musa qochqarni pütün
péti qurban'gah üstide köydürdi. Bu Perwerdigar
Musagha buyrughan, «Perwerdigargha atap otta
sunulidighan xushbuy chiqidighan qurbanliq» idi. 22
Andin u kahinliqqa tiklesh qurbanliqi qilinidighan
qochqarni, ikkinchi qochqarni keltürdi; Harun bilen
uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoydi.
23 U uni boghuzlidi; we Musa uning qénidin élip
Harunning ong quliqining yumshiqi bilen ong qolining

bash barmiqigha sürüp we ong putining chong
barmiqighimu suwap qoydi. 24 Andin Musa Harunning
oghullirini aldigha keltürüp, qandin élip ularning ong
qulaqlirining yumshiqi bilen ong qollirining bash
barmaqlirigha sürdi, ularning ong putlirining chong
barmaqlirighimu suwap qoydi, qalghan qanni Musa
qurban'gahning chörisige septi. 25 Shundaq qilip,
u méyi bilen mayliq quyruqini, ich qarnini yögep
turghan barliq may bilen jigerning üstidiki chawa
méyini, ikki börek we üstidiki maylirini qoshup élip
ong arqa putinimu késip élip, 26 Perwerdigarning
aldidiki pétir nan sélin'ghan séwettin bir pétir toqach
bilen bir zeytun may toqichi we bir dane hemek
nanni élip bularni may bilen ong arqa putning üstide
qoydi; 27 andin bularning hemmisini Harun bilen
uning oghullirining qollirigha tutquzup, pulanglatma
hediye bolsun dep Perwerdigarning aldida pulanglatti.
28 Andin Musa bularni ularning qolliridin élip
qurban'gahtiki köydürme qurbanliqning üstide qoyup
köydürdi. Bu «kahinliqqa tiklesh qurbanliqi» bolup,
Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuy
chiqidighan qurbanliq idi. 29 Andin Musa töshni élip
pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida
pulanglatti; Perwerdigarning uninggha buyrughini
boyiche, «kahinliqqa tiklesh qurbanliqi» bolghan
qochqarning bu qismi Musaning ülüshi idi. 30
Andin Musa Mesihlesh méyidin we qurban'gahning
üstidiki qandin bir'az élip, Harun bilen uning
kiyimlirige we oghulliri bilen ularning kiyimlirige
septi. Shundaq qilip, u Harun we kiyimlirini, oghulliri
bilen ularning kiyimlirini muqeddes qildi. 31 Musa
Harun bilen uning oghullirigha mundaq buyrudi:
— «Bu göshni jamaet chédirining kirish aghzida
qaynitip pishurup shu yerde olturup «kahinliqqa
tiklesh qurbanliqi»gha tewe bolghan séwettiki nan
bilen qoshup yenglar; bularni Harun bilen oghulliri
yésun, dep buyrughinimdek uni yenglar; 32 lékin
gösh bilen nandin éship qalghanlirining hemmisini
otta köydürüwétinglar. 33 Siler yette kün'giche
jamaet chédirining kirish aghzidin chiqmay, Xudagha
atap kahinliqqa tiklesh künliringlar toshquche
shu yerde turunglar; chünki silerni Xudagha atap
kahinliqqa tiklesh üchün yette kün kétidu. 34
Bügün qilin'ghan ishlar Perwerdigarning buyrughini
boyiche siler üchün kafaret keltürülsun dep qilindi.
35 Siler ölmeslikinglar üchün Perwerdigarning
emrini tutup jamaet chédirining kirish aghzining
aldida kéche-kündüz yette kün turushunglar kérek;
chünki manga shundaq buyruldi». 36 Harun bilen
oghulliri Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen
buyrughinining hemmisini beja keltürdi.

9 Sekkizinchi küni Musa Harun bilen uning oghulliri
we Israilning aqsaqallirini chaqirip, 2 Harun'gha
mundaq dédi: — «Sen gunah qurbanliqigha béjirim
bir mozayni, köydürme qurbanliqqa béjirim bir
qochqarni özüng üchün élip, Perwerdigarning aldigha
keltürgin, 3 andin Israillargha söz qilip: — Siler
gunah qurbanliqi üchün bir téke élip kélinglar,
köydürme qurbanliq üchün bir mozay we bir qoza
élip kélinglar, her ikkisi béjirim, bir yashqa kirgen
bolsun; 4 Perwerdigarning aldida sunushqa inaqliq
qurbanliqi süpitide bir torpaq bilen bir qochqarni élip,
zeytun méyi ileshtürülgen ashliq hediye bilen bille
keltürünglar; chünki bügün Perwerdigar Özini silerge
ayan qilidu, dégin». 5 Ular Musa buyrughan nersilerni
jamaet chédirining aldigha élip keldi; pütkül jamaet
yéqin kélip, Perwerdigarning aldida hazir bolup
turdi. 6 Musa: — Mana, bu Perwerdigar buyrughan
ishtur; buni qilsanglar Perwerdigarning shan-sheripi
silerge ayan bolidu, dédi. 7 Shuning bilen Musa
Harun'gha: — Sen qurban'gahqa yéqin bérip gunah
qurbanliqing bilen köydürme qurbanliqingni sunup
özüng we xelq üchün kafaret keltürgin; andin xelqning
qurbanliqinimu sunup, Perwerdigar emr qilghandek
ular heqqide kafaret keltürgin» — dédi. 8 Shuni
déwidi, Harun qurban'gahqa yéqin bérip özi üchün
gunah qurbanliqi bolidighan mozayni boghuzlidi. 9
Harunning oghulliri qanni uninggha sunup berdi;
u barmiqini qan'gha tegküzüp, qurban'gahning
münggüzlirige sürdi, qalghan qanni qurban'gahning
tüwige quydi. 10 Gunah qurbanliqining méyi bilen
ikki börek we jigerning üstidiki chawa mayni
élip, Perwerdigar Musagha buyrughinidek ularni
qurban'gah üstide köydürdi. 11 Gösh bilen térisini
bolsa chédirgahning tashqirigha élip chiqip otta
köydürdi. 12 Andin u köydürme qurbanliq qilidighan
[qochqarni] boghozlidi; Harunning oghulliri uninggha
qanni sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti
qismining etrapigha septi. 13 Andin ular parche-
parche qilin'ghan köydürme qurbanliqni béshi bilen
bille uninggha sunup berdi; u bularni qurban'gahta
köydürdi. 14 U ich qarni bilen pachaqlirini
yuyup, bularnimu qurban'gahning üstide, köydürme
qurbanliqning üstige qoyup köydürdi. 15 Andin

u xelqning qurbanliqini keltürdi; xelqning gunah
qurbanliqi bolghan tékini boghuzlap, ilgiri haywanni
sun'ghandek unimu gunah qurbanliqi qilip sundi.
16 U köydürme qurbanliq qilidighan malni keltürüp
bunimu belgilime boyiche sundi. 17 Andin u
ashliq hediyeni keltürüp uningdin bir changgal élip
etigenlik köydürme qurbanliqqa qoshup qurban'gah
üstide köydürdi. 18 Andin xelqqe bolidighan
inaqliq qurbanliqi bolidighan torpaq bilen qochqarni
boghuzlidi. Harunning oghulliri qénini uninggha
sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti qismining
etrapigha septi. 19 Ular torpaq bilen qochqarning
may qismini, yeni mayliq quyruqi, ich qarnini yögep
turghan maylirini, ikki börek we jigerning chawa
méyini élip, 20 Bu may parchilirini ikki töshning
üstide qoydi, [Harun] bularni qurban'gahning üstide
köydürdi. 21 Axirida Harun ikki tösh bilen ong
arqa putini pulanglatma hediye süpitide Musaning
buyrughinidek Perwerdigarning aldida pulanglatti. 22
Andin Harun qollirini xelqqe qaritip kötürüp, ularga
bext tilidi; u gunah qurbanliqi, köydürme qurbanliq
we inaqliq qurbanliqini sunup, [qurban'gahtin]
chüshti. 23 Musa bilen Harun jamaet chédirigha kirip,
yene yénip chiqip xelqqe bext tilidi; shuning bilen
Perwerdigarning shan-sheripi pütkül xelqqe ayan
boldi; 24 Perwerdigarning aldidin ot chiqip, qurban'gah
üstidiki köydürme qurbanliq bilen maylarni yutup
ketti. Pütkül xelq buni körüp, towliship, düm yiqilishti.

10 Harunning oghulliri Nadab bilen Abihu ikkisi
öz xushbuydenini élip uninggha ot yéqip
üstige xushbuyni sélip, Perwerdigar ularga buyrup
baqmighan gheyriy bir otni Perwerdigargha sundi; 2
shuning bilen Perwerdigarning aldidin ot chiqip ularni
yewetti; shuan ular Perwerdigarning aldida öldi. 3
Musa Harun'gha: — Mana, bu Perwerdigarning: «Men
Manga yéqin kelgen ademlerde Özümning muqeddes
ikenlikimni körsitimen we barliq xelqning aldida
ulughlinimen» dégen sözining özidur, dédi. Shuni
déwidi, Harun jim turup qaldi. 4 Musa Harunning
taghisi Uzzielning oghulliri bolghan Mishael bilen
Elzafanni chaqirip ularga: — Siler yéqin kélip
öz qérindashliringlarni muqeddes jayning aldidin
kötürüp, chédirgahning tashqirigha élip chiqinglar»
— dédi. 5 Shuning bilen ular yéqin kélip, ularni kiyiklik
könglekliri bilen kötürüp Musaning buyrughinidek
chédirgahning tashqirigha élip chiqti. 6 Musa
Harun we oghulliri Eliazar bilen Itamargha: — Siler
bashliringlarni ochuq qoymanglar, kiyimliringlarni
yirtmanglar; bolmisa özünglar ölüp, pütkül jamaetke
ghezep keltürisiler; lékin qérindashliringlar bolghan
pütkül Israil jemeti Perwerdigar yaqqan ot tüpeylidin
matem tutup yighlisun. 7 Emma siler bolsanglar
Perwerdigarning Mesihlesh méyi üstünglargha
sürülgen bolghachqa, jamaet chédirining tashqirigha
chiqmanglar; bolmisa ölisiler, dédi. Shuni déwidi,
ular Musaning buyrughinidek qildi. 8 Perwerdigar
Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — 9 «Sen özüng we
oghulliring sharab we ya bashqa küchlük haraqlarni
ichip, jamaet chédirigha hergiz kirmenglar; bolmisa,
ölüp kétisiler. Bu siler üchün dewrdin-dewrge
ebediy bir belgilime bolidu. 10 Shundaq qilsanglar,
muqeddes bilen adettikini, pak bilen napakni perq étip
ajritalaydighan bolisiler; 11 shundaqla Perwerdigar
Musaning wasitisi bilen Israillargha tapshurghan
hemme belgilimilerni ularga ögiteleysiler». 12 Musa
Harun we uning tirik qalghan oghulliri Eliazar bilen
Itamargha mundaq dédi: — «Siler Perwerdigargha
atap otta sunulidighan qurbanliq-hediyelerdin éship
qalghan ashliq hediyeni élip uni qurban'gahning
yénida échitqu arilashturmighan halda yenglar;
chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu.
13 Bu Perwerdigargha atap otta sunulidighan
nersilerdin séning nésiweng we oghulliringning
nésiwisi bolghachqa, uni muqeddes jayda yéyishinglar
kérek; chünki manga shundaq buyrulghandur. 14
Uningdin bashqa pulanglatma hediye qilin'ghan tösh
bilen kötürme hediye qilin'ghan arqa putni sen we
oghul-qizliring bille pak bir jayda yenglar; chünki bular
séning nésiweng bilen oghulliringning nésiwisi bolsun
dep, Israillarning inaqliq qurbanliqliridin silerge
bérilgen. 15 Ular kötürme hediye qilin'ghan arqa
put bilen pulanglatma hediye qilin'ghan töshni otta
sunulidighan mayliri bilen qoshup, Perwerdigarning
aldida pulanglatma hediye süpitide pulanglitish
üchün keltürsun; Perwerdigarning buyrughini boyiche
bular séning we oghulliringning nésiwisi bolidu;
bu ebediy bir belgilime bolidu». 16 Andin Musa
gunah qurbanliqi qilidighan tékini izdiwidi, mana
u alliqachan köydürülüp bolghanidi. Bu sewebtin
u Harunning tirik qalghan ikki oghli Eliazar bilen
Itamargha achchiqlinip: 17 — Némishqa siler gunah
qurbanliqining göshini muqeddes jayda yémidinglar?
Chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinatti,
Perwerdigar silerni jamaetning gunahini kötürüp

ular üchün uning aldida kafaret keltürsun dep,
shuni silerge teqsim qilghanidi. 18 Mana, uning qéni
muqeddes jayning ichige keltürülmidi; siler eslide men
buyrughandek uni muqeddes jayda yéyishinglar kérek
idi, — dédi. 19 Lékin Harun Musagha: — Mana, bular
bügün [toghra ish qilip] özlirining gunah qurbanliqi
bilen köydürme qurbanliqini Perwerdigarning aldida
sundi; méning béshimgha shu ishlar keldi; eger men
bügün gunah qurbanliqining [göshini] yégen bolsam,
Perwerdigarning neziride obdan bolattimu? — dédi.
20 Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq
dédi: — 2 Israillargha mundaq dégin: — Yer
yüzidiki barliq haywanlarning ichidin silerge yéyishke
bolidighan janiwarlar shuki: — 3 Haywanlar ichide hem
tuyaqliri pütün achimaq (tuyaqliri pütünley yériq)
hem köshigüchi haywanlarning herbirini yésenglar
bolidu. 4 Lékin köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq
haywanlardin töwendikilerni yémeslikinglar kérek:
— Töge: chünki u köshigini bilen tuyiqi achimaq
emes. Shunga u silerge haram bolidu. 5 Sughur bolsa
köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u silerge haram
bolidu. 6 Toshqan bolsa bumu köshigini bilen tuyiqi
achimaq emes — u silerge haram bolidu. 7 Choshqa
bolsa tuyaqliri achimaq (tuyaqliri pütünley yériq)
bolghini bilen köshimigini üchün silerge haram bolidu.
8 Siler shu haywanlarning göshidin yémeslikinglar
kérek we ularning ölükigimu tegmenglar. Ular
bolsa silerge haram bolidu. 9 Suda yashaydighan
janiwarlardin töwendikilerni yéyishke bolidu: —
sudiki, yeni derya-déngizlardiki janiwarlardin qaniti
we qasiraqliri bolghanlarni yéyishke bolidu; 10 lékin
derya-déngizlarda yashaydighan, yeni sularda top-
top üzidighan barliq janiwarlardin, qasiraqliri yaki
qaniti bolmighanlirini yémeslikinglar kérek; ular
silerge yirginchlik sanalsun. 11 Mezkur janiwarlar
derweqe silerge yirginchlik sanalsun; siler ularning
göshidin yémeslikinglar kérek; ularning ölükini
yirginchlik dep qaranglar. 12 Sudiki janiwarlarning
ichidin qaniti bilen qasiriqi bolmighan janiwarlarning
hemmisi silerge yirginchlik sanalsun. 13 Uchar-
qanatlardin töwendikiler silerge yirginchliktur; ular
yéyilmesliki kérek we silerge yirginchlik bolsun: —
yeni bürküt, qorultaz-tapqushlar, déngiz bürküti, 14
qarlighach quyruqluq sar, lachin we ularning xilliri,
15 hemme qagha-qozghunlar we ularning xilliri, 16
müshükyapilaq, tögiqush, chayka, sar we ularning
xilliri, 17 huwqush, qarna, ibis, 18 aqqu, saqiyqush,
béliq'alghuch, 19 leylek, turna we uning xilliri, höpüp
we shepereng qatarliqlar silerge haram sanalsun. 20
Buningdin bashqa töt putlap mangidighan, uchidighan
ushshaq janiwarlarning hemmisi silerge yirginchlik
bolidu. 21 Halbuki, töt putlap mangidighan, uchidighan
ushshaq janiwarlardin töwendikilerni yésenglar
bolidu: — puti bilen ügilik pachiqi bolup, yer yüzide
sekriyeleydighanlarni yésenglar bolidu; 22 bularning
ichidin silerge yéyishke bolidighanliri: — chéketke
we uning xilliri, qara chéketke we uning xilliri,
tomuzgha we uning xilliri, chaqchiqiz we uning
xilliri. 23 Lékin töt putluq bolghan ömiligüchi
hem uchidighan hemme bashqa janiwarlar silerge
yirginchlik sanalsun. 24 Bu janiwarlardinmu mundaq
yol bilen napak bolisiler; birkim ularning ölük
ténige tegse kech kirgüche napak hésablinidu.
25 Kimdekim bularning ölükining bir qismini
kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérek, u kishi kech
kirgüche napak hésablinidu. 26 Tuyaqliri achimaq,
biraq pütünley bölünmigen yaki köshimeydighan
haywanlarning hemmisi silerge haramdur; herkim
[ularning ölükige] tegse napak sanalsun. 27 Töt puti
bilen mangidighan haywanlarning ichidin tapini bilen
mangidighanlarning hemmisi silerge napak bolup,
herkim ularning ölük tenlirige tegse kech kirgüche
napak sanilidu. 28 Kimki ularning ölükini kötürse öz
kiyimlirini yuyushi kérek, u kishi kech kirgüche napak
turidu. Bu haywanlar bolsa silerge haram bolidu. 29
Yer yüzide ömiligüchi ushshaq janiwarlarning ichidin
silerge haram bolghanlar munular: — qarighu zokor,
chashqan, keslenchük we ularning türliri, 30 salma,
qizil keslenchük, tam keslenchüki, tügürük keslenchük
we xaméléon qatarliqlar haram bolidu. 31 Bularning
hemmisi yer yüzide ömüligüchi hemme ushshaq
janiwarlarning ichide silerge haram bolidu; ularning
ölükige tegse, kech kirgüche napak sanilidu. 32 Bu
janiwarlarning ölüki herqandaq némige chüshüp qalsa
shu néme napak hésablinidu — herqandaq yaghach
qacha-qucha bolsun, kiyim bolsun, tére bolsun, taghar
bolsun, herqandaq ishqa ishlitilidighan eswab bolsun,
sugha chilinishi kérek; ular kech kirgüche napak
sanilip, kéyin pak bolidu. 33 Bularning biri sapaldin
yasalghan herqandaq qacha ichige chüshüp qalsa, shu
qacha ichidiki hemme nerse napak sanalsun we qacha
özi sundurulsun. 34 Eger qachidiki sudin ash-taam
üstige chachrap ketse, ash-taam napak sanalsun we

shundaqla qachidiki herqandaq ichimlikmu napak
sanalsun. 35 Hernémige undaq ölükning birer qismi
chüshüp qalsimu, napak sanalsun. Eger tonur we
ochaq bolsa, napak boldi dep chéqiwétilsun; ular
silerge haram bolsun. 36 Lékin shundaq ehwalda
bulaq yaki su yighilidighan kölchek yenila pak
sanilidu; emma birkim ularning ölük ténige tegse
napak bolidu. 37 Eger undaq ölükning birer qismi
térishqa teyyarlan'ghan danlargha chüshüp qalsa,
bumu yenila pak sanilidu. 38 Lékin eger danning
üstige su quyulghandin kéyin shundaq bir ölükning
birer qismi chüshüp qalsa, undaqta bu danlar silerge
napak sanalsun. 39 Eger silerge yéyishke bolidighan
haywanlardin biri ölüp qalsa, uning ölükige tegken
kishi kech kirgüche napak sanalsun. 40 Kimki undaq
ölükning göshidin yése, öz kiyimlirini yuyushi kérek
we kech kirgüche napak sanalsun; shundaqla undaq
bir ölükni kötürgen kishimu kiyimlirini yuyushi
kérek we u kishi kech kirgüche napak sanalsun. 41
Yer yüzide ömüligüchi hemme ushshaq janiwarlar
yirginchlik sanilip, hergiz yéyilmisun. 42 Qorsiqi bilen
béghirlap mangidighan janiwar bolsun, yer yüzide
yürüp töt puti bilen yaki köp putliri bilen mangidighan
ömiligüchi janiwarlarning hertürlükini bolsa, ularni
hergiz yémenglar; chünki ular yirginchlikdur. 43
Siler bolsanglar mundaq ömiligüchi janiwarning
sewebidin özünglarni yirginchlik qilmasliqinglar
kérek. Özünglarni ular tüpeylidin napak qilmanglar,
bolmisa ularning sewebidin bulghinip qalisiler; 44
chünki Men Xudayinglardurmen. Siler özünglarni
[Özümge] atap muqeddes qilishinglar kérek; Men
Özüm muqeddes bolghach silermu özünglarni
muqeddes tutushunglar kérek. Siler özünglarni yer
yüzide ömiligüchi ushshaq herqandaq janiwarlarning
sewebidin napak qilmanglar. 45 Chünki Men öz
Xudayinglar bolushqa silerni Misir zéminidin chiqirip
kelgen Perwerdigardurmen; siler muqeddes bolunglar,
chünki Men muqeddesturmen. 46 Shular bolsa charpay
bilen uchar-qanatlar, suda yüridighan herbir janiwar
bilen yer yüzide ömiligüchi herbir ushshaq janiwarlar
toghrisidiki qanun-belgilimidur. 47 Bular bilen haram-
halalni uqup, yéyishke bolidighan haywan bilen
yéyishke bolmaydighan haywanlarni perq ételeysiler.

12 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Israillargha söz qilip mundaq dégin: —
«Ayal kishi hamilidar bolup oghul tughsa, adet körüp
aghriq bolghan künliridikidek yette kün'giche napak
sanalsun. 3 Sekkizinchi küni oghli bolsa xetne qilinsun.
4 Ayal bolsa shuningdin kéyin ottuz üch kün'giche
«qan paklinish»ta tursun; paklinish künliri tamam
bolmighuche héchbir muqeddes nersige tegmisun,
muqeddes jayghimu kirmisun. 5 Eger u qiz tughsa
undaqta adet künliridikidek ikki heptigiche napak
turup, andin atmish alte kün'giche «qan paklinish»ta
tursun. 6 Meyli oghul yaki qiz tughsun, qan paklinish
künliri tamam bolghandin kéyin u ayal köydürme
qurbanliq üchün bir yashqa kirgen qozini, gunah
qurbanliqi üchün bir bachka yaki paxtekni élip jamaet
chédirining kirish aghzigha, kahinning qéshigha
keltürsun. 7 Kahin uni Perwerdigarning aldida sunup,
shu ayal üchün kafaret keltüridu; shuning bilen u
xunidin pak bolidu. Oghul yaki qiz tughqan ayal
toghrisidiki qanun-belgilime mana shudur. 8 Eger
uning qozigha qurbi yetmise, u ikki paxtek yaki ikki
bachka keltürsun; ularning biri köydürme qurbanliq
üchün, yene biri gunah qurbanliqi üchün bolidu; shu
yol bilen kahin uning üchün kafaret keltüridu; u ayal
pak bolidu.

13 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip
mundaq dédi: — 2 Birsining bedinining tériside
bir chiqan, yaki temretke yaki parqiraq tashma chiqip,
uningdin bedinining tériside pése-maxaw késilining
jarahiti peyda bolghan bolsa, u kishi Harun kahinning
yaki uning kahin oghulliridin birining qéshigha
keltürülsun. 3 Kahin uning bedinining jarahitige
qaraydu; jarahet bolghan jayning tüki aqirip ketken
hemde jarahetmu etrapidiki téridin qéniqraq körünse,
bu pése-maxaw késellikidur. Shunga kahin uni
körgendin kéyin shu kishini «napak» dep jakarlisun. 4
Lékin eger uning bedinining térisidiki peyda bolghan
ashu yaltiraq chiqan aq bolup, etrapidiki téridin
qéniqraq körünmise we tükimu aqirip ketmigen bolsa,
kahin bu jarahet bar kishini yette kün'giche ayrim
solap qoysun. 5 Yettinchi küni kahin uninggha qarisun
we eger jarahet oxshash turup, tériside kéngiyip
ketmigen bolsa, kahin uni yene yette kün'giche
ayrim solap qoysun. 6 Yettinchi küni kahin uninggha
yene qarisun we jarahetning renggi suslashqan
we kéngiyip ketmigen bolsa, undaqta kahin uni
«pak» dep jakarlisun; jarahetning peqet bir chaqa
ikenliki békitilip, késel kishi öz kiyimlirini yuyup
pak sanalsun. 7 Lékin eger u kahin'gha körünüp
«pak» dep jakarlan'ghandin kéyin shu chaqa tériside
kéngiyip ketse, undaqta u yene bir qétim kahin'gha

körünsun. 8 Kahin uninggha yene qarisun we eger
chaqa uning tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni
«napak» dep jakarlisun; u jarahet pése-maxawdur.
9 Eger birkimde pése-maxaw jarahiti peyda bolup
qalsa kahinning qéshigha keltürülsun. 10 Kahin uning
jarahitige sepsélip qarisun; we eger tériside aq bir
chiqan peyda bolghan, tüki aqirip ketken bolsa we
chiqan chiqqan jayda et-göshi körünüp qalghan bolsa,
11 bu uning bedinining térisige chüshken kona pése-
maxaw jarahitining qaytidin qozghilishi bolup, kahin
uni «napak» dep jakarlisun. U napak bolghini üchün
uni solashning hajiti yoq. 12 Lékin eger pése-maxaw
qozghilip, jarahiti bar kishining térisige yéyilip ketken
bolsa, kahin negila qarisa shu yerde shu «pése-maxaw»
bolsa, térisini béshidin putighiche qaplap ketken bolsa,
13 undaqta kahin uninggha sepsélip qarisun; mana,
shu pése-maxaw jarahiti pütün bedinini qaplap ketken
bolsa, u jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun;
chünki uning pütün bedini aqirip ketken bolup, u
«pak» dep sanalsun. 14 Lékin qachaniki uningda
et-göshi körünüp qalsa, u kishi napak sanalsun.
15 Kahin mundaq körün'gen et-göshige qarap, u
kishini «napak» dep jakarlisun; chünki shu et-gösh
napak bolup, u pése-maxaw késilidur. 16 Halbuki,
eger et-göshi qaytidin özgirip, aqarsa u kishi yene
kahinning qéshigha kelsun. 17 Kahin uninggha sepsélip
qarisun; jarahet aqarghan bolsa, kahin jarahiti bar
kishini «pak» dep jakarlisun; u pak sanilidu. 18
Eger birkimning bedinining térisige hürrek chiqip
saqiyip, 19 hürrekning ornida aq chiqan yaki qizghuch
dagh peyda bolghan bolsa, kahin'gha körsitilsun. 20
Kahin uninggha sepsélip qarisun; eger dagh etrapidiki
téridin qéniqraq körünse, shundaqla uningdiki tükler
aqirip qalghan bolsa, undaqta kahin uni «napak»
dep jakarlisun; chünki bu hürrektin qozghilip peyda
bolghan pése-maxaw késili jarahitidur. 21 Lékin kahin
uninggha sepsélip qarighanda, dagh chiqqan jayda
aqirip qalghan tükler bolmisa, we daghmu etrapidiki
téridin qéniqraq bolmisa, renggi sel susraq bolghan
bolsa, undaqta kahin uni yette kün'giche ayrim solap
qoysun. 22 Eger dagh derweqe térisige yéyilip ketken
bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu
[pése-maxaw] jarahitidur. 23 Emma eger dagh öz
jayida toxtap yéyilmighan bolsa, bu peqet hürrekning
zexmi, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun. 24 Eger
birsining bedinining térisining melum jayi köyüp
qélip, köygen jay aq-qizghuch yaki pütünley aq dagh
bolup qalsa, 25 kahin uninggha sepsélip qarisun; eger
shu daghdiki tükler aqirip ketken, daghmu etrapidiki
téridin qéniqraq bolup qalghan bolsa, undaqta bu
köyük yarisidin peyda bolghan pése-maxaw késilidur;
kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-
maxaw jarahitidur. 26 Lékin eger kahin sepsélip
qarighanda, daghning ornida héchqandaq aqirip
ketken tük bolmisa, shundaqla daghmu etrapidiki
téridin qéniq bolmisa, belki renggi sus bolsa, undaqta
kahin uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. 27
Yettinchi küni kahin uninggha yene qarisun; dagh
tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni «napak»
dep jakarlisun; chünki u pése-maxaw jarahitidur. 28
Emma eger dagh jayida toxtap, yéyilmighan bolsa,
shundaqla renggi sus bolsa, bu peqet köyüktin bolghan
chawartqu, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun;
chünki u köyükning tatuqi, xalas. 29 Eger bir er
yaki ayal kishining béshida yaki saqilida jarahet
peyda bolsa, 30 kahin jarahetke sepsélip qarisun; eger
jarahet etrapidiki téridin qéniqraq körünse, üstide
shalang sériq tük bolsa, undaqta kahin uni «napak»
dep jakarlisun; chünki bu jarahet qaqach bolup,
bash yaki saqaldiki pése-maxawning alamitidur. 31
Eger kahin qaqach jaygha sepsélip qarighanda, u
etrapidiki téridin qéniq körünmise, shundaqla uning
ichide héchqandaq qara tükmu bolmisa, undaqta
kahin qaqichi bar kishini yette kün'giche ayrim
solap qoysun. 32 Kahin yettinchi küni qaqachqa
yene sepsélip qarisun; qaqach kéngiyip ketmey,
üstidimu héchqandaq sériq tük bolmisa, shundaqla
qaqach etrapidiki téridin qéniq körünmise, 33 jarahiti
bar kishi barliq chach-saqilini chüshürüwetsun;
qaqachning özini ghirdimisun. Kahin qaqichi bar
kishini yene yette kün'giche ayrim solap qoysun. 34
Yettinchi küni kahin qaqachqa sepsélip qarisun; eger
qaqach téride kéngiyip ketmigen bolsa, shundaqla
etrapidiki téridin qéniq körünmise, kahin uni «pak»
dep jakarlisun. Andin u kiyimlirini yusun; shuning
bilen u pak sanilidu. 35 Lékin eger u «pak» dep
jakarlan'ghandin kéyin qaqach téride kéngiyip ketse,
36 kahin uninggha yene sepsélip qarisun; eger qaqach
téride kéngiyip ketken bolsa, sériq tükning bar-
yoqluqini tekshürüshning hajiti yoq; chünki bu kishi
napaktur. 37 Eger qaqach jayida shu péti qélip, üstidin
qara tük ünüp chiqqan bolsa, qaqach saqayghan
bolidu; shu kishi pak bolghachqa, kahin uni «pak»
dep jakarlishi kérek. 38 Eger er yaki ayal kishining

bedinining tériside dagh peyda bolup, bu daghlar
parqiraq hem aq bolsa 39 kahin sepsélip qarisun; eger
bedenning térisidiki shu daghlar susliship boz rengge
yüzlen'gen bolsa, bu téridin chiqqan bir tashma,
xalas; bu kishi pak sanalsun. 40 Eger birkimning
béshining tükliri chüshüp ketken bolsa, u peqet bir
taqir bash, xalas; u pak sanalsun. 41 Eger uning
béshining tüki péshane teripidin chüshken bolsa, u
peqet paynekbash, xalas; u yenila pak sanalsun. 42
Lékin eger uning taqir béshi yaki paynek béshida
qizghuch aq dagh körünse, undaqta shu jarahet
uning taqir béshi yaki paynek béshidiki pése-maxaw
késilining bir alamitidur. 43 Kahin jarahitige sepsélip
qarisun; eger uning taqir béshida yaki paynek béshida
ishshiq jarahet bolsa hemde pése-maxaw késilining
alamitidek qizghuch aq körünse, 44 undaqta u
pése-maxaw késilige giriptar bolghan adem bolup,
napak hésablinidu. Uning béshigha shundaq jarahet
chüshken bolghach, kahin uni mutleq «napak» dep
jakarlisun. 45 Shundaq jarahiti bar pése-maxaw késili
bolghan kishi kiyimliri yirtiq, chachliri chuwuq,
burut-saqili yépiqliq halda: «Napak, napak!» dep
towlap yürüshi kérek. 46 Shu jarahiti bolghan barliq
künlerde u «napak» sanilidu; u napak bolghachqa,
ayrim turushi kérek; uning turalghusi chédirgahning
sirtida bolsun. 47 Eger bir kiyimde, meyli yungdin
yaki kanaptin tikilgen bolsun uningda pése-maxaw
iz-déghi peyda bolsa, 48 yeni kanap yaki yungdin
toqulghan rextte, örüsh yipida yaki arqaq yiplirida
bolsun, tére-xurumda yaki téridin étilgen herqandaq
nersilerde pése-maxaw iz-déghi bolsa, 49 shundaqla
kiyim-kéchek yaki tére-xurumda, örüsh yip yaki arqaq
yiplirida, ya tére-xurumdin étilgen nersilerde peyda
bolghan iz-dagh yéshilraq yaki qizghuch bolsa bu iz-
dagh «pése-maxaw iz-déghi» dep qarilip kahin'gha
körsitilsun. 50 Kahin [daghqa] sepsélip qarisun, andin
iz-dagh peyda bolghan nersini yette kün'giche ayrim
saqlisun. 51 U yettinchi küni iz-daghgha qarap baqsun;
iz-dagh chüshken kiyim-kéchek, meyli arqaq yipta
yaki örüsh yipta bolsun, yaki tére-xurumda yaki
tére-xurumdin étilgen nerside bolsun, u kéngiyip
ketken bolsa, bu iz-dagh chiritküch pése-maxaw késili
dep hésablinip, ular napak sanalsun. 52 Shuningdek
kahin örüsh yip yaki arqaq yipida iz-dagh bolsa
kiyim-kéchek yaki tére-xurumdin étilgen nerside
shundaq iz-dagh bolsa ularnimu köydürüwetsun;
chünki bu chiritküch pése-maxaw késilidur. Mundaq
nersilerning hemmisini otta köydürüsh kérektur. 53
Lékin kahin uninggha sepsélip qarighanda, iz-dagh
kiyim-kéchektiki örüsh yipta bolsun, arqaq yipta
bolsun, yaki tére-xurumdin étilgen nerside bolsun,
iz-dagh kéngeymigen bolsa, 54 undaqta kahin déghi
bar nersini yuyulsun dep buyrup, ikkinchi qétim uni
yette kün'giche saqlisun. 55 Bu nerse yuyulghandin
kéyin kahin yene daghqa sepsélip qarisun; eger uning
renggi özgermigen bolsa (gerche kéngiyip ketmigen
bolsimu), u yenila napaktur; sen uni otta köydürgin.
Chünki meyli uning iz-déghi ich yüzide bolsun yaki
tash yüzide bolsun u chiritküch iz-dagh hésablinidu. 56
Lékin eger kahin sepsélip qarighanda, mana, daghning
renggi yuyulghandin kéyin susliship ketken bolsa, u
shu qismini kiyim-kéchektin, örüsh yiptin yaki arqaq
yiptin bolsun, yaki tére-xurumdin bolsun uni yirtip
élip, tashliwetsun. 57 Eger bu iz-dagh kiyim-kéchekte,
meyli arqaq yipta yaki örüsh yipta bolsun, ya tére-
xurumdin étilgen nerside körünsun, bu kéngiydighan
birxil pése-maxaw iz-déghi dep sanalsun; sen u
chaplashqan kiyim-kéchekni köydürüwetkin. 58 Lékin
eger iz-dagh kiyim-kéchekte bolsun (örüsh yipida
yaki arqaq yipida bolsun) yaki tére-xurumdin étilgen
nerside bolsun, yuyulush bilen chiqip ketse, undaqta
bu égin ikkinchi qétim yuyulsun, andin pak sanalsun.
59 Pése-maxaw késiliningkidek iz-dagh peyda bolghan
yung yaki kanap rexttin toqulghan kiyim-kéchek
(iz-dagh örüsh yipta yaki arqaq yipta bolsun) yaki
tére-xurumdin étilgen nersiler toghrisidiki qanun-
belgilime mana shudur; buning bilen ularni pak yaki
napak jakarlashqa bolidu.

14 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Pése-maxaw bolghan kishi pak qilinidighan
künide beja qilish kérek bolghan qanun-belgilime
mana töwendikidektur: — U kahinning aldigha
keltürülsun. 3 Kahin chédirgahning tashqirigha
chiqip, pése-maxaw bolghan kishige sepsélip qarisun;
eger pése-maxaw bolghan kishi késilidin saqayghan
bolsa, 4 Undaqta kahin pak qilinidighan kishige
pak, tirik qushtin ikkini uninggha qoshup kédir
yaghichi, qizil rext we zofa keltürüshke buyrusun. 5
Andin kahin qushlarning birini éqin su qachilan'ghan
sapal kozining üstide boghuzlanglar dep buyrusun; 6
andin tirik qushni bolsa, kahin uni kédir yaghichi,
qizil rext we zofa bilen élip kélip, bu nersilerning
hemmisini tirik qush bilen birge éqin suning üstide
boghuzlan'ghan qushning qénigha chilisun, 7 andin

pése-maxawdin pak qilinidighan kishige yette qétim
sépishi bilen uni pak dep jakarlisun; we tirik
qushni dalagha qoyup bersun. 8 Pése-maxawdin
pak qilinidighan kishi kiyimlirini yuyup, bedinidiki
barliq tüklerni chüshürüp, suda yuyun'ghandin
kéyin pak hésablinidu. Andin uninggha chédirgahqa
kirishke ijazet bolidu; peqet u yette kün'giche öz
chédirining téshida turushi kérek. 9 Yettinchi küni
u bedinidiki hemme tüklerni chüshürsun; bashning
chach-saqalliri we qéshini, yeni barliq tüklirini
chüshürsun; u kiyimlirini yuyup öz bedinini suda
yusun, andin pak bolidu. 10 Sekkizinchi küni u
ikki béjirim erkek qoza bilen bir yashqa kirgen
béjirim chishi qozidin birni, shuningdek bir [efahning]
ondin üchige barawer zeytun méyi ileshtürülgen
ésil un «ashliq hediye»ni, bir log zeytun méyini
keltürsun. 11 Uni «pak» dep jakarlaydighan bu
resim-qaidini ötküzidighan kahin pak qilinidighan
kishini we u nersilerni jamaet chédirining kirish
aghzida, Perwerdigarning aldida hazir qilsun. 12
Andin kahin erkek qozilarning birini élip itaetsizlik
qurbanliqi qilip sunup, uning bilen bille shu bir
log zeytun méyinimu keltürüp, pulanglatma hediye
süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. 13 Qoza
bolsa muqeddes bir jayning ichide gunah qurbanliqi
bilen köydürme qurbanliqlar boghuzlinidighan jayda
boghuzlansun; chünki itaetsizlik qurbanliqi bolsa
gunah qurbanliqigha oxshash, kahin'gha tewe bolup
«eng muqeddeslerning biri» sanilidu. 14 Kahin
itaetsizlik qurbanliqining qénidin élip pak qilinidighan
kishining ong quliqining yumshiqigha we ong
qolining chong barmiqi bilen ong putining chong
barmiqighimu sürüp qoysun. 15 Andin kahin shu bir
log zeytun méyidin élip, özining sol qolining aliqinigha
azghina quysun. 16 Kahin ong barmiqini sol qolidiki
zeytun méyigha chilap, Perwerdigarning aldida yette
qétim barmiqi bilen sepsun. 17 Andin kahin qolidiki
qalghan maydin élip, pak qilinidighan kishining ong
quliqining yumshiqigha, ong qolining bash barmiqigha
we ong putining bash barmiqigha sürülgen itaetsizlik
qurbanliqining qénining üstige sürüp qoysun. 18
Sürüp bolup, kahin qolidiki éship qalghan mayni pak
qilinidighan kishining béshigha quysun. Bu yol bilen
kahin uning üchün Perwerdigarning aldida kafaret
keltüridu. 19 Andin kahin gunah qurbanliqini sunup,
pak qilinidighan kishini napakliqidin pak qilishqa
kafaret keltüridu; axirida u köydürme qurbanliqni
boghuzlisun. 20 Kahin köydürme qurbanliq bilen
ashliq hediyeni qurban'gahta sunsun. Bu yol bilen
kahin uning üchün kafaret keltürüp, u kishi pak bolidu.
21 Lékin u kembeghelliktin shundaq qilishqa qurbi
yetmise, özige kafaret keltürüsh üchün «pulanglatma
hediye» süpitide yalghuz bir erkek qozini itaetsizlik
qurbanliqi qilip keltürsun, shuningdek ashliq hediye
üchün bir efahning ondin birige barawer zeytun
méyi ileshtürülgen ésil un bilen bir log zeytun
méyini keltürsun 22 we öz ehwaligha yarisha ikki
paxtek yaki ikki bachka élip kelsun; biri gunah
qurbanliqi üchün, yene biri köydürme qurbanliq
üchün bolsun; 23 sekkizinchi küni bularni özining pak
qilinishi üchün jamaet chédirining kirish aghzigha
élip kélip, Perwerdigarning aldida kahinning qéshigha
keltürsun. 24 Kahin itaetsizlik qurbanliqi bolidighan
erkek qoza bilen shu bir log mayni élip, bularni
pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida
pulanglatsun. 25 Itaetsizlik qurbanliqi qilin'ghan
erkek qozini bolsa özi boghuzlisun; andin kahin
itaetsizlik qurbanliqining qénidin azghina élip, pak
qilinidighan kishining ong quliqining yumshiqigha,
ong qolining bash barmiqigha we ong putining bash
barmiqigha sürsun. 26 Andin kahin maydin élip,
sol qolining aliqinigha azghina quysun. 27 Shundaq
qilip, kahin ong barmiqi bilen sol qolidiki maydin
Perwerdigarning aldida yette qétim sepsun. 28 Andin
kahin özi qolidiki maydin élip, pak qilinidighan
kishining ong quliqining yumshiqigha we ong qolining
bash barmiqi bilen ong putining bash barmiqigha
itaetsizlik qurbanliqining qénining üstige sürsun.
29 Shuning bilen Perwerdigarning aldida uninggha
kafaret keltürüshke kahin qolidiki mayning qalghinini
pak qilinidighan kishining béshigha quysun; 30 andin
shu kishi öz qurbigha qarap paxtektin birni yaki
bachkidin birni sunsun; 31 öz qurbigha qarap, birini
gunah qurbanliqi, yene birini köydürme qurbanliq
qilip ashliq hediye bilen bille sunsun. Bu yolda kahin
Perwerdigarning aldida pak qilinidighan kishi üchün
kafaret keltüridu. 32 Özide pése-maxaw bolghan,
pak qilinishi üchün wajip bolidighan nersilerni
keltürüshke qurbi yetmeydighan kishiler toghrisidiki
qanun-belgilime mana shulardur. 33 Perwerdigar
Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: — 34 — Siler
Men özünglargha miras qilip béridighan Qanaan
zéminigha kirgendin kéyin, Men siler ige bolidighan
shu zémindiki bir öyge birxil pése-maxaw yarisini

ewetsem, 35 öyning igisi kahinning qéshigha bérip,
uninggha buni melum qilip: «Méning öyümge waba
yuqqandek körünidu», dep melum qilishi kérek. 36
Kahin bolsa: — Öydiki hemme nersiler napak bolmisun
üchün men bérip bu wabagha sepsélip qarashtin
burun öyni bikarlanglar, dep buyrusun. Andin kahin
kirip öyge sepsélip qarisun. 37 U shu wabagha sepsélip
qarighinida, mana öyning tamlirigha waba daghliri
yuqqan jaylar kawak bolsa, hem yéshilgha mayil yaki
qizghuch bolup, tamning yüzidin qéniqraq bolsa, 38
kahin öyning ishikining aldigha chiqip, ishikni yette
kün'giche taqap qoysun. 39 Andin kahin yettinchi küni
yénip kélip, sepsélip qarighinida, öyning tamliridiki
iz-dagh kéngiyip ketken bolsa, 40 kahin: — Waba
yuqqan tashlarni chiqirip sheherning sirtidiki napak
bir jaygha tashliwétinglar, dep buyrusun. 41 Shuning
bilen birge u öyning ichining töt etrapini qirdorsun
we ular qirghan suwaqni bolsa sheherning téshidiki
napak bir jaygha töküwetsun. 42 Andin ular bashqa
tashlarni élip, ilgiriki tashlarning ornida qoysun we
bashqa hak lay étip, uning bilen öyni qaytidin suwisun.
43 Eger u tashlarni chiqirip, öyni qirdurup qaytidin
suwatqandin kéyin, öyde waba déghi yene peyda
bolsa, 44 undaqta kahin yene kirip buninggha sepsélip
qarisun. Sepsélip qarighinida, mana iz-dagh öyde
kéngiyip ketken bolsa, bu öyge yuqqini chiritküch
waba bolidu; öy napak sanilidu. 45 Bu wejidin ular
öyni, yeni yaghach-tash we barliq suwiqi bilen bille
chüshürüp, hemmisini kötürüp sheherning sirtidiki
napak bir jaygha tashliwetsun. 46 Kimdekim öy
taqalghan mezgilde uninggha kirse, u kech kirgüche
napak sanilidu. 47 Eger birkim öy ichide yatqan bolsa,
kiyimlirini yusun; we eger birsi öyde ghizalan'ghan
bolsa, umu öz kiyimlirini yusun. 48 Lékin kahin kirip,
öyge sepsélip qarighinida öy suwalghandin kéyin
waba uningda kéngiyip ketmigen bolsa, undaqta kahin
öyni «pak» dep jakarlisun; chünki uningdiki waba
saqayghan bolidu. 49 Andin u öyning pak qilinishi
üchün ikki qush, kédir yaghichi, qizil rext bilen zofa
élip kélip, 50 qushlarning birini éqin su qachilan'ghan
sapal kozining üstide boghuzlisun; 51 andin u kédir
yaghichi, zofa, qizil rext we tirik qushni bille élip
kélip, bu nersilerning hemmisini boghuzlan'ghan
qushning qénigha, shundaqla éqin sugha chilap, öyge
yette mertiwe sepsun; 52 bu yol bilen u öyni qushning
qéni, éqin su, tirik qush, kédir yaghichi, zofa we qizil
rext arqiliq napakliqtin paklaydu. 53 Andin u tirik
qushni sheherning sirtida, dalada qoyup bersun. U
shundaq qilip, öy üchün kafaret keltüridu; u öy pak
sanilidu. 54 Bular bolsa herxil pése-maxaw jarahiti,
qaqach, 55 kiyim-kéchek we öyge yuqqan pése-maxaw
wabasi, 56 téridiki chiqanlar, temretke we parqiraq aq
iz-daghlar toghrisidiki qanun-belgilimidur. 57 Shu
belgilimiler bilen bir nersining qaysi ehwalda napak,
qaysi ehwalda pak bolidighanliqini perq étishke
körsetme bérishke bolidu; mana bu pése-maxaw
toghrisidiki qanun-belgilimidur.

15 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip
mundaq dédi: — 2 Israillargha mundaq denglar:
— Herqandaq erkekning öz ténidin aqma chiqsa
shu kishi shu aqma sewebidin napak sanalsun. 3
Aqma chiqishtin bolghan napakliq toghrisidiki höküm
shuki, aqmisi meyli ténidin éqip tursun yaki éqishtin
toxtitilghan bolsun, shu kishi yenila napak sanalsun; 4
mundaq aqma bolghan kishi yatqan herbir orun-körpe
napak sanilidu we u qaysi nersining üstide oltursa
shu nersimu napak sanilidu. 5 Kimki u yatqan orun-
körpige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun,
andin kech kirgüche napak sanalsun. 6 Shuningdek
kimki mundaq aqma bolghan kishi olturghan nerside
oltursa öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech
kirgüche napak sanalsun. 7 Kimki aqma bolghan
kishining ténige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda
yuyunsun, we kech kirgüche napak sanalsun. 8 Eger
aqma bolghan kishi pak birsige tükürse, shu kishi
öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kech kirgüche
napak sanalsun. 9 Qaysibir éger-toqumning üstige
[aqma bolghan] kishi minse, shu nerse napak sanalsun.
10 Kimki uning tégide qoyulghan nersilerge tegse
kech kirgüche napak sanilidu; we kimki shu nersilerni
kötürse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we
kech kirgüche napak sanalsun. 11 Aqma bolghan
kishi qolini yumastin birkimge tegküzse, shu kishi öz
kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche
napak sanalsun. 12 Aqma bolghan kishi sapal qachini
tutup salsa, shu qacha chéqiwétilsun; yaghach qacha
bolsa suda yuyulsun. 13 Qachaniki aqma bar kishi
aqma halitidin qutulsa, özining pak qilinishi üchün
yette künni hésablap ötküzüp, andin kiyimlirini
yuyup, éqin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. 14
Sekkizinchi küni ikki paxtek yaki ikki bachkini élip,
jamaet chédirining kirish aghzigha, Perwerdigarning
aldigha keltürüp, kahin'gha tapshursun. 15 Kahin
ulardin birini gunah qurbanliqi üchün, yene birini

köydürme qurbanliq üchün sunsun. Bu yol bilen kahin
Perwerdigarning aldida uning aqma bolghanliqigha
kafaret keltüridu. 16 Eger bir erkekning meniysi
özlükidin chiqip ketken bolsa, u pütün bedinini suda
yusun, u kech kirgüche napak sanalsun. 17 Shuningdek
ademning meniysi qaysi kiyimige yaki térisige yuqup
qalsa, suda yuyulsun we kech kirgüche napak sanalsun.
18 Er we ayal kishi bir-birige yéqinlishishi bilen
meniy chiqsa, ikkisi yuyunsun we kech kirgüche
napak sanalsun. 19 Eger ayal kishiler aqma kélish
halitide tursa we aqmisi xun bolsa, u yette kün'giche
«ayrim» tursun; kimki uninggha tegse kech kirgüche
napak sanalsun. 20 «Ayrim» turush mezgilide, qaysi
nersining üstide yatsa, shu nerse napak sanilidu,
shundaqla qaysi nersining üstide olturghan bolsa,
shu nersimu napak sanalsun. 21 Herkim uning orun-
körpisige tegse öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun
we kech kirgüche napak sanalsun. 22 Herkim u
olturghan nersige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda
yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. 23 We
eger birkim u yatqan yaki olturghan jayda qoyulghan
birer nersige tegse, kech kirgüche napak sanalsun.
24 Eger bir er kishi shu halettiki ayal bilen birge
yatsa, shundaqla uning xun napakliqi shu erge
yuqup qalsa, u yette kün'giche napak sanalsun; u
yatqan herbir orun-körpimu napak sanalsun. 25 Eger
ayal kishining adet waqtining sirtidimu birnechche
kün'giche xuni kélip tursa, yaki xun aqmisi adet
waqtidin éship ketken bolsa, undaqta bu napak
qan éqip turghan künlirining hemmiside, u adet
künliride turghandek sanalsun, yene napak sanalsun.
26 Qan kelgen herbir künde u qaysi orun-körpe üstide
yatsa, bular u adet künliride yatqan orun-körpilerdek
hésablinidu; u qaysi nersining üstide olturghan
bolsa, shu nerse adet künlirining napakliqidek napak
sanalsun. 27 Herkim bu nersilerge tegse napak bolidu;
shu kishi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech
kirgüche napak sanalsun. 28 Ayal kishi qachan xun
kélishtin saqaysa, u yette künni hésablap, ötküzüp
bolghanda pak sanilidu. 29 Sekkizinchi küni u ikki
paxtek yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining
kirish aghzigha, kahinning qéshigha keltürsun. 30
Kahin bularning birini gunah qurbanliqi üchün,
yene birini köydürme qurbanliq üchün ötküzsun;
bu yol bilen kahin uning napak aqma qénidin pak
bolushigha uning üchün Perwerdigarning aldida
kafaret keltüridu. 31 Siler mushu yol bilen Israillarni
napakliqidin üzünglar; bolmisa, ular napakliqida
turiwérip, ularning arisida turghan méning turalghu
chédirimni bulghishi tüpeylidin napak halitide ölüp
kétidu. 32 Aqma kélish halitide bolghan kishi we
meniy kétish bilen napak bolghan kishi toghrisida, 33
Shuningdek xun kélish künliridiki aghriq ayal kishi
toghruluq, aqma halette bolghan er we ayal toghruluq,
napak halettiki ayal bille yatqan er toghruluq kelgen
qanun-belgilime mana shulardur.

16 Harunning ikki oghli Perwerdigarning aldigha
yéqinlishishi bilen ölüp ketti. Ular ölüp
ketkendin kéyin, Perwerdigar Musagha söz qildi.
2 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — «Sen öz
qérindishing Harun'gha: «Sen ölüp ketmesliking
üchün perdining ichidiki muqeddes jaygha qoyulghan
ehde sanduqining üstidiki «kafaret texti»ning aldigha
her waqit kelme», dégin. Chünki Men «kafaret
texti»ning üstidiki bulutta ayan bolimen. 3 Harun
[eng] muqeddes jaygha munu yol bilen kirsun: —
Gunah qurbanliqi üchün bir yash torpaq, köydürme
qurbanliq üchün bir qochqarni keltürsun; 4 özi
muqeddes kanap xalta könglekni kiyip, etlirini
yapidighan kanap ishtannimu kiyip, bélige bir kanap
belwaghni baghlap, béshigha kanap sellini yögep
kelsun. Bular muqeddes kiyimler bolghachqa, kiyishtin
ilgiri bedinini suda yusun. 5 U Israillarning jamaitidin
gunah qurbanliqi üchün ikki téke, köydürme qurbanliq
üchün bir qochqarni tapshuruwalsun. 6 Shuning
bilen Harun awwal gunah qurbanliqi bolidighan
torpaqni sunup, özi we öz öyidikiler üchün kafaret
keltürüshi kérek. 7 Andin u ikki tékini élip, ularni
jamaet chédirining kirish aghzining aldigha keltürüp,
Perwerdigarning aldida turghuzsun. 8 Andin Harun
bu ikki téke toghrisida chek tashlisun; chekning birini
«Perwerdigar üchün», yene birini «azazel üchün»
tashlisun. 9 Harun Perwerdigargha chek chüshken
tékini keltürüp, gunah qurbanliqi süpitide sunsun. 10
Lékin «azazel»ge chek chüshken tékini bolsa, kafaret
keltürüshi üchün chölge heydilishke, shundaqla
«azazel»ge ewetilishke Perwerdigarning aldida tirik
qaldurulsun. 11 Andin Harun gunah qurbanliqini,
yeni özi üchün bolghan torpaqni keltürüp, özi we
öz öyidikiler üchün kafaret keltürüshke özige gunah
qurbanliqi bolidighan bu torpaqni boghuzlisun; 12
Andin u Perwerdigarning aldidiki qurban'gahtin
élin'ghan chogh bilen tolghan bir xushbuydanni
élip, ikki qollap yumshaq ézilgen ésil xushbuy

etir bilen toldurup, buni perdining ichige élip
barsun; 13 andin xushbuy is-tütiki höküm-guwah
sanduqining üstidiki kafaret textini qaplisun dep,
xushbuyni Perwerdigarning huzuridiki otning üstige
qoysun; shuning bilen u ölmeydu. 14 U torpaqning
qénidin élip öz barmiqi bilen kafaret textining sherq
teripige chéchip, kafaret textining aldighimu öz
barmiqi bilen qandin élip, yette qétim sepsun. 15
Andin u xelq üchün gunah qurbanliqi qilinidighan
tékini boghuzlisun; qénini perdining ichige keltürüp,
torpaqning qénini qilghandek qilsun, yeni uning
qénidin élip kafaret textige we kafaret textining
aldigha chachsun. 16 U bu yol bilen muqeddes jay
üchün kafaret keltürüp, uni Israillarning napakliqidin,
hemme itaetsizliklirini élip baridighan gunahliridin
paklaydu we shuningdek ularning napakliqi arisida
turuwatqan jamaet chédiri üchünmu shundaq kafaret
qilsun. 17 U kafaret keltürüsh üchün eng muqeddes
jaygha kirgendin tartip uningdin chiqquche héchbir
adem jamaet chédiri ichide bolmisun; bu yol bilen
u özi, öyidikiler we Israilning pütkül jamaiti üchün
kafaret keltüridu. 18 Andin u Perwerdigarning
aldidiki qurban'gahqa chiqip, uning üchünmu kafaret
keltüridu; shuningdek torpaqning qéni bilen tékining
qénidin élip qurban'gahning chörisidiki münggüzlerge
sürsun; 19 u barmiqi bilen qandin élip qurban'gahning
üstige yette qétim sepsun; shuning bilen u uni
Israillarning napakliqliridin paklap [Xudagha atap]
muqeddes qilidu. 20 — Muqeddes jay, jamaet chédiri
we qurban'gah üchün kafaret keltürüp bolghandin
kéyin, u tirik tékini keltürsun; 21 andin Harun ikki
qolini tirik tékining béshigha qoyup turup, uning
üstide turup, Israillarning barliq qebihlikliri we
itaetsizliklirini élip baridighan gunahlirini iqrar qilip,
ularni tékining béshigha artsun; andin uni yénida
teyyar turidighan bir ademning qoli bilen chölge
ewetiwetsun. 22 Bu yol bilen téke ularning hemme
qebihliklirini öz üstige élip, ademzatsiz chölge kétidu.
Shunga u tékini chölge qoyuwetsun. 23 — Andin
Harun jamaet chédirigha kirip muqeddes jaygha
kirgen waqitta kiygen kanap kiyimlirini sélip shu
yerde ularni qoyup qoysun. 24 U muqeddes yerde öz
bedinini suda yuyup, öz kiyimlirini kiyip tashqirigha
chiqip, özining köydürme qurbanliqi bilen xelqning
köydürme qurbanliqini sunup, shu yol bilen özi we
xelq üchün kafaret keltüridu. 25 Shundaqla u gunah
qurbanliqining méyini qurban'gahta köydürsun. 26
«Azazel»ge békitilgen tékini élip bérip qoyuwetken
kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin
chédirgahqa kirishke bolidu. 27 Kafaret keltürüsh
üchün qéni [eng] muqeddes jaygha élip kirilip, gunah
qurbanliqi qilin'ghan torpaq bilen gunah qurbanliqi
qilin'ghan tékini birsi chédirgahning tashqirigha
élip chiqip, ularning térisi, göshi we tézeklirini otta
köydürsun. 28 Ularni köydürgen kishi öz kiyimlirini
yuyup, bedinini suda yuyup, andin chédirgahqa
kirishke bolidu. 29 — Mana bu silerge bir ebediy
qanun-belgilime bolsun: — Her yettinchi ayning
oninchi künide siler öz nepsinglarni tartip özünglarni
töwen tutunglar we héchqandaq ish qilmanglar; meyli
yerlikler bolsun yaki aranglarda turuwatqan Yaq.
yurtluqlar bolsun shundaq qilishinglar kérek. 30
Chünki shu künide silerni paklashqa siler üchün
kafaret keltürülidu; Perwerdigarning aldida siler
hemme gunahliringlardin pak bolisiler. 31 Bu kün
silerge pütünley aram alidighan shabat küni bolup,
nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutisiler; bu
ebediy bir belgilimidur. 32 Kimki atisining ornida
kahinliq yürgüzüsh üchün mesih qilinip, Xudagha
atap tiklen'gen kahin bolsa shu yol bilen kafaret
keltüridu. U kanaptin étilgen muqeddes kiyimni kiyip
turup, 33 Eng muqeddes jay üchün kafaret keltüridu;
jamaet chédiri bilen qurban'gah üchünmu kafaret
keltüridu; qalghan kahinlar bilen barliq xelqning
jamaiti üchün hem kafaret keltüridu. 34 Bu bolsa
siler üchün ebediy bir belgilime bolidu; shuning bilen
Israillarni barliq gunahliridin paklash üchün yilda
bir qétim kafaret keltürüp bérisiler». Shuning bilen
[Harun] Perwerdigar Musagha buyrughinidek qildi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Harun bilen oghulliri we barliq Israillargha
mundaq dégin: — Perwerdigar silerge buyrughan
höküm shuki: — 3 Israilning jemetliridin bolghan
herqandaq kishi qurbanliq qilmaqchi bolup, kala
yaki qoy yaki öchkini jamaet chédirining kirish
aghzida, Perwerdigarning turalghu chédirining
aldigha, Perwerdigargha atalghan qurbanliq süpitide
yétilep epkelmey, belki chédirgahning ichide yaki
tashqirida boghuzlisa, uningdin aqqan qan shu
kishining gedinige artilidu; bu adem «qan tökken»
dep, öz xelqidin üzüp tashlinidu. 5 Bu hökümning
meqsiti Israillarning hazirqidek dalada mal soyup
qurbanliq qilishning ornigha, qurbanliqlirini jamaet
chédirining kirish aghzida Perwerdigarning aldigha

keltürüp, kahin'gha tapshurup Perwerdigargha
«inaqliq qurbanliqliri» süpitide sunup boghuzlishi
üchündur. 6 Kahin qanni élip jamaet chédirining kirish
aghzining yénidiki Perwerdigarning qurban'gahining
üstige sépip, Perwerdigargha xushbuy keltürüsh
üchün mayni köydürsun. 7 Shuning bilen ular emdi
burunqidek buzuqluq qilip téke-jinlarning keynide
yürüp, ulargha öz qurbanliqlirini ötküzüp yürmisun.
Mana bu ular üchün dewrdin-dewrgiche ebediy bir
belgilime bolsun. 8 Sen ulargha: — Israilning jemetidin
yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlardin
biri köydürme qurbanliq yaki [bashqa] qurbanliq
ötküzmekchi bolsa, 9 uni Perwerdigargha atap sunush
üchün jamaet chédirigha kirish aghzining aldigha
keltürmise, u kishi öz xelqliridin üzüp tashlansun» —
dégin. 10 Eger Israilning jemetidin bolghan herqandaq
adem yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlar
qan yése, Men yüzümni qanni yégen shu kishige
qarshi qilimen, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. 11
Chünki herbir janiwarning jéni bolsa uning qénididur;
Men uni jéninglar üchün qurban'gah üstige kafaret
keltürüshke bergenmen. Chünki qan özidiki janning
wasitisi bilen kafaret keltüridu. 12 Shunga bu sewebtin
Men Israillargha: — «Silerning héchbiringlar qan
yémeslikinglar kérek, aranglarda turuwatqan yaqa
yurtluqlarmu qan yémesliki kérek» — dégenidim. 13
Eger Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatqan
yaqa yurtluqlarning biri yéyishke bolidighan bir
charpay haywan yaki qushni owlap, qénini tökse,
uni topa bilen yépip qoysun. 14 Chünki herbir
janiwarning jéni bolsa, uning qénidin ibarettur.
Uning jéni qénida bolghach men Israillargha: «Siler
héchqandaq janiwarning qénini yémenglar, chünki
herbir janiwarning jéni uning qénididur; kimki
uni yése üzüp tashlinidu» — dédim. 15 Kimdekim
ölüp qalghan yaki yirtquchlar boghup titma-titma
qiliwetken bir haywanni yése, meyli u yerlik yaki yaqa
yurtluq bolsun öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun
we kech kirgüche napak sanalsun; andin u pak bolidu.
16 Lékin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki suda bedinini
yumisa, shu kishi öz qebihlikining jazasini tartidu.

18 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha mundaq dégin: — «Men bolsam
Xudayinglar Perwerdigardurmen. 3 Siler ilgiri turghan
Misir zéminidikidek ishlarni qilmanglar we yaki Men
silerni élip baridighan Qanaan zéminidikidek ishlarni
qilmanglar; ularning resim-adetliride yürmenglar,
4 belki Méning hökümlirimge emel qilip, qanun
belgilimilirimni tutup shu boyiche ménginglar.
Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. 5 Siler
choqum Méning belgilimilirim bilen hökümlirimni
tutushunglar kérek; insan ulargha emel qilidighan
bolsa ularning sewebidin hayatta bolidu. Men
Perwerdigardurmen. 6 — Héchkim özige yéqin
tughqan bolghan ayalgha yéqinliq qilip ewritini
achmisun. Men Perwerdigardurmen. 7 Anangning
ewritige tegme, bu atangning ewritige tegkining
bolidu; u séning anang bolghachqa uning ewritige
tegseng bolmaydu. 8 Atangning ayalining ewritigimu
tegme, chünki shundaq qilsang atangning ewritige
tegkendek bolidu. 9 Sen acha-singlingning, bir atidin
bolghan yaki bir anidin bolghan, yaki shu öyde
tughulghan yaki bashqa yerde tughulghan bolsun,
uning ewritige tegme. 10 Sen öz oghlungning qizi
we yaki qizingning qizining ewritige tegme; chünki
ularning ewriti sen özüngning ewritidur. 11 Sen
atangning ayalining qizining ewritige tegme; u
atangdin tughulghan, séning acha-singling, shunga
uning ewritige tegme. 12 Sen atangning acha-
singlisining ewritigimu tegme, chünki u atangning
birtughqinidur. 13 Sen anangning acha-singillirining
ewritigimu tegme, chünki u anangning birtughqinidur.
14 Atangning aka-inilirining ayalining ewritige tegme;
ularning ayallirigha yéqinliq qilma; chünki ular
séning hammangdur. 15 Sen kéliningning ewritige
tegme; u séning oghlungning ayali bolghachqa,
uning ewritige tegseng bolmaydu. 16 Sen aka-
iniliringning ayalining ewritige tegme; chünki bu öz
aka-iniliringning ewritige tegkendek bolidu. 17 Sen
bir ayalgha we shuning bilen birge uning qizining
ewritige tegme; shundaqla uning oghlining qizi we
qizining qizinimu [xotunluqqa élip] ewritige tegme.
Ular bir-birige yéqin tughqan bolghachqa, mundaq
ish pesendiliktur. 18 Sen ayaling hayat waqtida, uning
acha-singlisini xotunluqqa élip ewritige tegme. Undaq
qilsang xotununggha kündeshlik azabini keltürisen.
19 Sen bir ayalning adet körüp napak turghan waqtida
yéqinliq qilip ewritige tegme. 20 Sen öz qoshnangning
ayali bilen zina qilip özüngni uning bilen napak qilma.
21 Sen öz neslingdin héchbirini Molek mebudigha
atap ottin ötküzseng qet'iy bolmaydu. Eger shundaq
qilsang Xudayingning namini napak qilghan bolisen.
Men Özüm Perwerdigardurmen. 22 Sen ayallar bilen
birge bolghandek er kishi bilen birge bolma. Bu ish

yirginchliktur. 23 Sen héch haywan bilen munasiwet
qilip özüngni napak qilma; shuningdek ayal kishimu
munasiwet qildurush üchün bir haywanning aldigha
barmisun. Bu ish nijisliqtur. 24 Siler bu ishlarni qilip
özünglarni napak qilmanglar, chünki men silerning
aldinglardin chiqiriwatqan taipiler bolsa shundaq
ishlarni qilip özlirini napak qilghan 25 we zéminimu
napak bolghandur. Buning üchün Men u zéminning
qebihlikini öz béshigha chüshürimen, shuningdek u
zéminmu özide turuwatqanlarni qusup chiqiriwétidu.
26 Lékin siler bolsanglar Méning belgilimilirim bilen
hökümlirimni tutunglar; silerdin héchkim, meyli
yerlik yaki aranglarda turuwatqan yaqa yurtluq
bolsun bu yirginchlik ishlardin héchbirini qilmisun 27
(chünki bu barliq yirginchlik ishlarni silerdin ilgiri
shu zéminda turghan xelq qilip kelgechke, zéminning
özi napak bolup qaldi). 28 Shundaq qilip zéminni
napak qilsanglar, zémin özi silerdin ilgiri özide
turghan ellerni qusup chiqarghandek, silernimu qusup
chiqiriwétidu. 29 Chünki bu yirginchlik ishlarning
herqandiqini qilghuchi, — mundaq qilmishlarni
qilghan herqandaq kishi öz xelqi arisidin üzüp
tashlinidu. 30 Siler Men silerge tapilighinimgha emel
qilishinglar zörürdur; — démek, siler özünglardin
ilgiri ötkenler tutqan shu yirginchlik resim-qaidilerni
tutup, özünglarni napak qilmasliqinglar kérek. Men
Xudayinglar Perwerdigardurmen.

19 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillarning pütkül jamaitige söz
qilip ularghа mundaq dégin: — «Men Xudayinglar
Perwerdigar muqeddes bolghachqa, silermu muqeddes
bolushunglar kérek. 3 Siler herbiringlar ananglar bilen
atanglarni izzetlenglar; Méning shabat künlirimni
bolsa, ularni tutushunglar kérek. Men özüm
Xudayinglar Perwerdigardurmen. 4 Siler erzimes
butlargha tayanmanglar, özünglar üchün quyma
butlarni yasimanglar. Men özüm Xudayinglar
Perwerdigardurmen. 5 Siler Perwerdigargha
inaqliq qurbanliqini keltürüshni xalisanglar, qobul
qilin'ghudek yol bilen uni sununglar. 6 Siler uni
sun'ghan küni we etisi u yéyilsun; üchinchi künige
qalghini bolsa otta köydürülsun. 7 Eger uningdin
bir qismi üchinchi küni yéyilse qurbanliq haram
hésablinip qobul qilinmaydu. 8 Kimki uningdin yése
öz gunahini öz üstige alidu, chünki u Perwerdigargha
atap muqeddes qilin'ghan nersini napak qildi;
undaq kishi öz xelqidin üzüp tashlinidu. 9 Siler
zémininglardiki hosulni yighsanglar, sen étizingning
bulung-pushqaqlirighiche tamam yighiwalma we
hosulungdin qalghan wasangni tériwalmighin. 10
Üzüm talliringni pasangdiwatma we üzüm talliridin
chüshken üzümlernimu tériwalma, belki bularni
kembegheller bilen musapirlargha qoyghin. Men
Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. 11 Siler
oghriliq qilmanglar, aldamchiliq qilmanglar, bir-
biringlargha yalghan sözlimenglar. 12 Méning
namim bilen yalghan qesem ichmenglar, undaq
qilsang Xudayingning namini bulghaysen. Men
Perwerdigardurmen. 13 Öz qoshnanggha zulum
qilma, uningkini özüngning qiliwalma. Medikarning
heqqini kéchiche yéningda qondurup qalma. 14 Gas
kishini tillima, kor kishining aldida putlishangghu
nersini qoyma; belki öz Xudayingdin qorqqin. Men
Perwerdigardurmen. 15 Höküm qilghininglarda
héch naheqliq qilmanglar; namratqimu yan basmay,
bayghimu yüz-xatire qilmay, belki adilliq bilen
öz qoshnang üstidin toghra höküm qilghin. 16
Öz xelqingning arisida gep toshughuchi bolup
yürme; qoshnangning jénigha héchqandaq ziyan-
zexmet yetküzme. Men Perwerdigardurmen. 17
Sen könglüngde öz qérindishingdin nepretlenmigin;
qoshnangda [gunah bolsa] sen uning sewebidin
béshinggha gunah kélip qalmasliqi üchün uninggha
tenbih-nesihet bergin. 18 Sen intiqam almighin we
öz xelqingning neslige héch adawetmu saqlimighin,
belki qoshnangni özüngni söygendek söygin. Men
Perwerdigardurmen. 19 Siler Méning qanun-
belgilimilirimni tutunglar. Sen öz charpayliringni
bashqa nesiller bilen chépishturma, étizinggha
ikki xil uruq salmighin, ikki xil yiptin toqolghan
kiyimni kiyme. 20 Eger bir er kishi qiz-chokan
bilen yétip munasiwet ötküzse, we u bashqa biri
bilen wedileshken dédek bolsa, bu dédekning hörlük
puli tapshurulmighan bolsa, yaki uninggha hörlük
bérilmigen bolsa, muwapiq jaza bérilsun. Lékin qiz-
chokan hör qilinmighachqa, her ikkisi öltürülmisun.
21 Er kishi bolsa özining itaetsizlik qurbanliqini jamaet
chédirining kirish aghzining aldigha, Perwerdigarning
aldigha keltürsun; itaetsizlik qurbanliqi bir qochqar
bolsun. 22 Kahin u itaetsizlik qurbanliqi üchün
keltürgen qochqarni élip uning sadir qilghan gunahi
üchün Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu;
uning qilghan gunahi uningdin kechürülidu. 23 Siler
zémin'gha kirip herxil yeydighan méwilik derexlerni

tikken bolsanglar, méwilirini «xetnisiz» dep qaranglar;
üch yilghiche buni «xetnisiz» dep qarap uningdin
yémenglar. 24 Tötinchi yili ularning hemme méwiliri
Perwerdigargha medhiye süpitide muqeddes qilip
béghishlansun. 25 Andin beshinchi yildin tartip siler
ularning méwiliridin yéyishke bashlanglar. Shundaq
qilsanglar [zémin] mehsulatlirini silerge ziyade qilidu.
Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. 26 Siler qan
chiqmighan nersini yémenglar. Ne palchiliq ne
jadugerlik qilmanglar. 27 Siler béshinglarning chéke-
chörisidiki chachni chüshürüp dügilek qiliwalmanglar,
saqalning uch-yanlirini buzmanglar. 28 Siler ölgenler
üchün bediningларni zexim yetküzüp tilmanglar,
özünglargha héchqandaq gül-süret chekmenglar.
Men Perwerdigardurmen. 29 Sen qizingni buzuqluq-
pahishilikke sélip napak qilmighin. Bolmisa,
zémindikiler buzuqluq-pahishilikke bérilip, pütkül
zéminni eysh-ishret qaplap kétidu. 30 Siler Méning
shabat künlirimni tutunglar, Méning muqeddes
jayimni hörmetlenglar. Men Perwerdigardurmen.
31 Jinkeshler bilen séhirgerlerge tayanmanglar,
ularning keynidin yürüp özünglarni napak qilmanglar.
Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. 32
Aq bash kishining aldida ornungdin tur, qérilarni
hörmet qilghin; Xudayingdin qorqqin. Men
Perwerdigardurmen. 33 Bir musapir zéminda
aranglarda turuwatqan bolsa siler uninggha zulum
qilmanglar, 34 belki aranglarda turuwatqan musapir
silerge yerlik kishidek bolsun; uni özüngni söygendek
söygin; chünki silermu Misir zéminida musapir
bolghansiler. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. 35
Silerning höküm chiqirishinglarda, uzunluq, éghirliq
we hejim ölcheshte héchqandaq naheqlik bolmisun;
36 silerde adil taraza, adil taraza tashliri, adil efah
kemchini bilen adil hin kemchini bolsun. Men
silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar
Perwerdigardurmen. 37 Siler Méning barliq qanun-
belgilimilirim we barliq hökümlirimni tutup, ularghа
emel qilinglar; men Perwerdigardurmen.

20 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillargha söz qilip mundaq dégin:
— Eger Israillarning biri we yaki Israil zéminida
turuwatqan musapirlarning biri Molek butigha
neslining birini béghishlisa, uninggha ölüm jazasi
bérilishi kérek; zémindikiler uni chalma-kések qilsun.
3 We Men Öz yüzümni bu kishige qarshi qilimen,
chünki özi öz ewladlirining birini Molek butigha
béghishlap muqeddes jayimni paskina qilip, Méning
namimni bulghighini üchün uni öz xelqidin üzüp
tashlaymen. 4 Eger zéminda turuwatqanlar öz neslidin
birini Molekke béghishlighanda shu kishige közlirini
yumup, uning bilen kari bolmisa, shundaqla uni
öltürmise, 5 Men Özüm yüzümni u kishi bilen uning
ailisige qarshi qilimen, uni we uninggha egiship
buzuqchiliq qilghuchilar, yeni Molekning keynidin
yürüp buzuqchiliq qilghuchilarning hemmisini öz
xelqidin üzüp tashlaymen. 6 Jinkeshler bilen
séhirgerlerge tayinip, ularning keynige kirip
buzuqchiliq qilip yürgüchiler bolsa, Men yüzümni
shu kishilerge qarshi qilip, uni öz xelqidin üzüp
tashlaymen. 7 Shunga özünglarni pak qilip
muqeddes bolunglar, chünki Men Xudayinglar
Perwerdigardurmen. 8 Qanun-belgilimilirimni tutup,
ularghа emel qilinglar; Men bolsam silerni muqeddes
qilghuchi Perwerdigardurmen. 9 Eger birkim öz atisi
yaki anisini qarghisa, ularghа ölüm jazasi bérilmise
bolmaydu; chünki u öz ata-anisini qarghighini üchün
öz qéni öz béshigha chüshken bolidu. 10 Eger birkim
bashqisining ayali bilen zina qilsa, yeni öz qoshnisining
ayali bilen zina qilsa, zina qilghan er bilen ayal
ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu. 11 Eger birsi
atisining ayali bilen yatsa, öz atisining ewritige tegken
bolidu; ular ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu;
ularning qéni öz béshigha chüshken bolidu. 12 Birsi öz
kélini bilen yatsa, ikkisi nijisliq qilghini üchün ölüm
jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qéni öz béshigha
chüshken bolidu. 13 Birsi ayal kishi bilen yatqandek er
kishi bilen yatsa ikkisi yirginchlik ish qilghan bolidu;
ularghа ölüm jazasi bérilmise bolmaydu. Öz qéni öz
béshigha chüshken bolidu. 14 Eger birsi qizi bilen
anisini qoshup xotunluqqa alsa pesendilik qilghan
bolidu. Er bilen ikki ayal otta köydürülsun. Shuning
bilen aranglarda héch pesendilik ish bolmaydu. 15
Birsi bir haywan bilen munasiwet ötküzse, u ölüm
jazasini tartsun, haywannimu ölturünglar. 16 Eger
ayal kishi bir haywanning qéshigha bérip munasiwet
qildursa, ayal bilen haywanning ikkisini öltürünglar;
öz qéni öz béshigha chüshken bolidu. 17 Birsi acha-
singlisini, yeni atisidin yaki anisidin bolghan qizni
élip, ewritige tegse we bu qizmu uning ewritige tegse
uyatliq ish bolidu; shuning üchün er-ayal ikkisi öz
xelqining köz aldidin üzüp tashlansun; u öz acha
yaki singlisining ewritige tegkechke, öz qebihliki
öz béshigha chüshken bolidu. 18 Birsi adet körgen

aghriq waqtida bir ayal bilen birge yétip, uning
ewritige tegse, undaqta u uning qan menbesige
tegken, ayalmu qan menbesini échip bergen bolup,
ikkisi öz xelqidin üzüp tashlinidu. 19 Sen öz anangning
acha-singlisi we atangning acha-singlisining ewritige
tegme; chünki kimki shundaq qilsa yéqin tughqinining
ewritige tegken bolidu; ular ikkilisining öz qebihliki
öz béshigha chüshken bolidu. 20 Birsi taghisining
ayali bilen yatsa taghisining ewritige tegken bolidu;
ikkilisi öz gunahini öz béshigha alidu; ular perzentsiz
ölidu. 21 Birsi aka-inisining ayalini alsa paskina bir ish
bolidu. U öz birtughqan aka-inisining ewritige tegken
bolidu; ular ikkilisi perzentsiz qalidu. 22 Siler Méning
barliq qanun belgilimilirim bilen barliq hökümlirimni
tutup, buninggha muwapiq emel qilinglar; bolmisa,
Men silerni élip bérip turghuzidighan zémin silerni
qusup chiqiriwétidu. 23 Siler Men aldinglardin
heydiwétidighan ellerning resim-qaidiliri boyiche
mangsanglar bolmaydu; chünki ular bu yirginchlik
ishlarning hemmisini qilip keldi, we shuning üchün
ular Manga yirginchlik boldi. 24 Shuning üchün Men
silerge: «Siler ularning zéminini miras qilip alisiler;
Men shu süt bilen hesel aqidighan zéminni silerge
bérimen», dep éytqanidim; silerni bashqa xelqlerdin
ayrim qilghan Xudayinglar Perwerdigardurmen. 25
Shunga siler pak we napak charpaylarni perq étip, pak
we napak uchar-qanatlarni tonup, Men siler üchün
ayrip, napak qilip békitip bergen janiwarlarning
ichidin herqandiqi, charpay yaki uchar-qanat bolsun
yaki yerde ömiligüchi janiwar bolsun, ularning
héchbiri bilen özünglarni napak qilmanglar. 26
Siler Manga xas pak-muqeddes bolushunglar kérek;
chünki Men Perwerdigar pak-muqeddesturmen,
silerni Manga xas bolsun dep barliq ellerdin ayrim
qilghanmen. 27 Jinkesh yaki séhirger bolghan
herqandaq er yaki xotun kishige ölüm jazasi bérilmise
bolmaydu; xelq ularni chalma-kések qilsun; ularning
qéni öz béshigha chüshken bolidu.

21 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— Sen kahinlar bolghan Harunning oghullirigha
mundaq dégin: — bir kahin öz xelqining arisidiki
ölgenler wejidin özini napak qilmisun. 2 Peqet
özining yéqin tughqanliri üchün — anisi bilen atisi,
oghli bilen qizi we aka-inisining ölüki tüpeylidin
özini napak qilsa bolidu; 3 shuningdek eger acha-
singlisi erge tegmey pak qiz halette özi bilen bille
turuwatqan bolsa, uning ölüki tüpeylidin özini
napak qilsa bolidu; 4 chünki [kahin] öz xelqining
arisida mötiwer bolghachqa, özini napak qilip
bulghimasliqi kérek. 5 Kahinlar béshini yérim-
yata qilip chüshürmesliki, saqilining uch-yanlirini
hem chüshürmesliki, bedinigimu zexim yetküzüp
tilmasliqi kérek, 6 belki ular öz Xudasigha muqeddes
turup, Xudasining namini bulghimasliqi kérek;
chünki ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliqlarni, öz Xudasining nénini sunidu; shunga
ular muqeddes bolushi kérek. 7 Ular bir ayalni öz
emrige alghanda pahishe ayalnimu, buzuq ayalnimu
almasliqi kérek we éri qoyuwetken ayalnimu almisun.
Chünki kahin bolsa öz Xudasigha xas muqeddes
qilin'ghan. 8 U Xudayingning nénini sun'ghini üchün
u sanga nisbeten muqeddes dep sanilishi kérek;
chünki silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar
Özüm muqeddesturmen. 9 Eger bir kahinning qizi
pahishilik qilip özini bulghighan qilsa, öz atisini
bulghighan bolidu; u otta köydürülsun. 10 Béshigha
mesihlesh zeytun méyi tökülgen, kahinliq kiyimlerni
kiyishke tiklen'gen, öz qérindashlirining arisida
bash kahin qilin'ghan kishi yalangbash bolmisun,
kiyimlirinimu yirtmisun; 11 U yene héch ölükke
yéqinlashmasliqi kérek, hetta atisi we yaki anisining
ölüklirining wejidin özini napak qilmasliqi kérek. 12 U
[wezipiside turuwatqanda] muqeddes jaydin hergiz
ayrilmisun we shuningdek Xudasining muqeddes
jayini bulghimasliqi kérek; chünki uning Xudasining
uni Özige xas qilghan «mesihlesh méyi» uning
béshida turidu. Men Perwerdigardurmen. 13 U xotun
alsa pak qizni élishi kérek; 14 tul we yaki erdin
qoyuwétilgen ayal we yaki buzuq we yaki pahishe
ayal bolsa bularni almasliqi, belki öz xelqidin bolghan
pak qizni xotunluqqa élishi kérek. 15 Bolmisa u öz
xelqining arisida öz uruqini napak qilidu; chünki
uni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Mendurmen.
16 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 17 Sen Harun'gha mundaq dégin: — «Ewladtin-
ewladqiche séning neslingdin bolghan birsi méyip
bolsa, Xudaning nénini sunush üchün yéqin kelmisun;
18 méyip bolghan herqandaq kishi hergiz yéqin
kelmisun — yaki kor bolsun, tokur bolsun, panaq
bolsun yaki bir ezasi yene bir jüpidin uzun bolghan
adem bolsun, 19 puti yaki qoli sunuq bolsun, 20 dok
bolsun, parpa bolsun, közide aq bolsun, qichishqaq
bolghan bolsun, temretke basqan bolsun yaki
uruqdéni ézilgen herkim bolsun, 21 Harun kahinning

neslidin bolghan undaq méyip kishilerning héchbiri
Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerni
keltürüshke yéqin barmisun; undaq kishi méyiptur; u
öz Xudasining nénini sunushqa yéqin kelmisun. 22
Halbuki, u öz Xudasining nénini, yeni «eng muqeddes»
we «muqeddes» hésablan'ghan nersilerning her
ikkisidin yésun. 23 Peqet u perdidin ötüp ichkirisige
kirmesliki yaki qurban'gahqimu yéqin barmasliqi
kérek; chünki u méyiptur; bolmisa, u Méning
muqeddes jaylirimni bulghighan bolidu; chünki ularni
muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». 24
Bu sözlerning hemmisini Musa Harun bilen uning
oghulliri we Israillarning hemmisige éytip berdi.

22 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Harun bilen uning oghullirigha
mundaq dégin: — «Siler Israillarning Manga atighan
muqeddes hediyelerni éhtiyatchanliq bilen bir
terep qilinglar, bolmisa ular namimni bulghishi
mumkin. Men Perwerdigardurmen». 3 Ulargha
mundaq dégin: — «Siler herbir dewrlerde, barliq
nesillinglardin herqaysisi Israillar Perwerdigargha
atighan pak nersilerge napak halette yéqinlashsa,
undaq kishi Méning aldimdin üzüp tashlinidu. Men
Perwerdigardurmen. 4 Harunning neslidin biri
pése-maxaw yaki aqma késili bolghan bolsa, pak
bolmighuche muqeddes nersilerdin yémisun. Birkim
ölükning sewebidin napak bolghan birkimge we
yaki meniysi éqip ketken kishige tégip ketse, 5 yaki
ademni napak qilidighan ömiligüchi janiwargha tegse
yaki herqandaq yuqup qalidighan napakliqi bar bir
ademge tégip ketse, (napakliqi némidin bolushidin
qet'iynezer) 6 mundaq nersilerge tegken kishi kech
kirgüche napak bolup, muqeddes nersilerdin yémisun.
U bedinini suda yusun 7 andin kün olturghanda
pak sanilip, muqeddes nersilerdin yéyishke bolidu;
chünki bular uning ozuqidur. 8 U [özlükidin] ölgen we
yaki yirtquchlar boghup qoyghan haywanni yéyish
bilen özini napak qilmisun. Men Perwerdigardurmen.
9 Ular Méning bu tapilighanlirimni tutushi kérek;
bolmisa, buninggha ixlassizliq qilsa, [shu ölük]
tüpeylidin gunahkar bolup ölidu; ularni muqeddes
qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen. 10 Kahinlargha
yat bolghan héchqandaq kishi muqeddes nersilerdin
yémisun. Kahinning yénidiki musapir-méhman we
yaki medikari bolsun ularmu muqeddes nersilerdin
yémisun. 11 Halbuki, kahin özi pul chiqirip sétiwalghan
qul uningdin yéyishke bolidu; shuningdek uning
öyide tughulghan kishimu uningdin yése bolidu. 12
Kahinning qizi yat kishige tegken bolsa umu «kötürme
hediye» süpitide atalghan muqeddes nersilerdin
yémisun. 13 Lékin eger kahinning qizi tul bolup
qélip, yaki qoyup bérilip perzentsiz halette atisining
öyige yénip kélip, yash waqtidikidek olturghan
bolsa, undaqta atisining taamidin yéyeleydu; lékin
héchbir yat kishi uningdin yémesliki kérek. 14
Eger birkim bilmey, muqeddes nersilerdin yep salsa,
undaqta u uninggha shuning beshtin birini qoshup,
muqeddes nersining özi bilen kahin'gha qayturup
bersun. 15 [Kahinlar] Israillarning Perwerdigargha
atighan nersilirini bulghimasliqi kérek; 16 bolmisa,
xelq muqeddes hediyilerdin yéyishi bilen, kahinlar
xelqning gedinige itaetsizlik gunahini yüklep qoyghan
bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar
Özümdurmen». 17 Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 18 Sen Harun bilen uning oghulliri we
Israillarning hemmisige mundaq dégin: — Eger Israil
jemetidin biri we yaki Israil zéminida turuwatqan
musapirlarning biri öz qesemlirige baghliq qurbanliq
yaki ixtiyariy qurbanliqni sunup, Perwerdigargha
atap köydürme qurbanliq qilmaqchi bolsa, 19 undaqta
u qobul qilinishi üchün béjirim erkek kala, qoy
yaki öchkilerdin keltürünglar. 20 Eyibi bolmighan
bir janiwarni sunushunglar kérek; chünki shundaq
bolghini siler üchün qobul qilinmas. 21 Birsi kalilardin
yaki ushshaq maldin öz qesemlirige baghliq qurbanliq
yaki ixtiyariy qurbanliqni sunup, Perwerdigargha atap
inaqliq qurbanliqi qilmaqchi bolsa, sunulghan haywan
qobul qilinishi üchün béjirim bolushi kérek; uning
héchqandaq eyibi bolmisun. 22 Kor yaki aqsaq-cholaq,
chonaq yaki yarisi yiringdap ketken, temretke basqan
yaki qotur-chaqa bésip qalghan haywanlar bolsa —
bularni Perwerdigargha atap sunsanglar yaki bularni
Perwerdigargha atap qurbanliq süpitide qurban'gahta
otta köydürsenglar bolmaydu. 23 Torpaq yaki qoyning
melum jüp ezasidin biri uzunraq ya qisqa bolsa,
mundaqlarni ixtiyariy qurbanliq süpitide ötküzseng
bolidu, lékin qesemge baghliq bolsa qurbanliq
üchün qobul qilinmas. 24 Uruqdini zeximlen'gen,
ézilip ketken, yérilghan yaki pichilghan haywanni
Perwerdigargha atap qurbanliq qilmanglar. Mundaq
ishni öz zémininglardimu hergiz qilmanglar. 25
Xudayinglarning néni süpitide yaqa yurtluq kishining
qolidin shundaq haywanlardin héchqaysisini élip
sunmanglar; chünki ular méyip bolghachqa, siler

üchün qobul qilinmaydu. 26 Perwerdigar Musagha
söz qilip mundaq dédi: — 27 Bir mozay, qoza yaki
oghlaq tughulsa yette kün'giche anisini emsun;
sekkizinchi künidin bashlap Perwerdigargha atap
otta sunidighan qurbanliq süpitide qobul bolushqa
yaraydu. 28 Meyli kala bolsun, qoy bolsun, siler
anisi bilen balisini bir künde boghuzlimanglar. 29
Siler Perwerdigargha atap bir teshekkür qurbanliqi
sunmaqchi bolsanglar, qobul qilinishqa layiq
bolghan yol bilen sununglar. 30 U sunulghan
künide yéyilishi kérek; uningdin héchnémini etisige
qaldurmasliqinglar kérek. Men Perwerdigardurmen.
31 Siler Méning emrlirimni ching tutup, ulargha
emel qilinglar. Men Perwerdigardurmen. 32 Méning
muqeddes namimni bulghimanglar, Men emdi
Israillarning arisida muqeddes dep bilinimen. Men
silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar bolup, 33
Xudayinglar bolushqa silerni Misir zéminidin chiqirip
keldim. Men Perwerdigardurmen.

23 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillargha mundaq dégin: —
Perwerdigar békitken héytlar, siler muqeddes sorunlar
bolsun dep chaqirip jakarlaydighan héytlirim mana
munulardur: — 3 (alte kün ish-emgek qilinsun;
lékin yettinchi küni «xas shabat küni», muqeddes
sorunlar küni bolidu; u küni héchqandaq ish-
emgek qilmanglar. Qeyerdila tursanglar bu kün
Perwerdigargha atalghan shabat küni bolidu). 4 Siler
békitilgen künliri muqeddes sorunlar bolsun dep
chaqirip jakarlaydighan, Perwerdigarning héytliri
mana munulardur: — 5 Birinchi ayning on tötinchi
küni gugumda Perwerdigargha atalghan «ötüp
kétish héyti» bolidu. 6 Shu ayning on beshinchi
küni Perwerdigargha atalghan «pétir nan» héyti
bolidu; siler yette kün'giche pétir nan yeysiler.
7 Birinchi künide siler muqeddes yighilish qilip,
héchqandaq ish-emgek qilmanglar. 8 Siler yette
kün'giche Perwerdigargha atap otta sunidighan
qurbanliqlarni sunup turunglar. Yettinchi künide
muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq ish-emgek
qilmanglar. 9 Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 10 Sen Israillargha mundaq
dégin: — Siler Men özünglargha teqdim qilidighan
zémin'gha kirip, uningdin hosul yighqininglarda,
hosulunglarning deslepki pishqinidin bir baghlamni
kahinning qéshigha élip béringlar. 11 Kahin siler
üchün qobul bolushqa uni Perwerdigarning aldida
pulanglatsun; uni pulanglatqan waqit bolsa shabatning
etisi bolidu. 12 Siler uni pulanglatqan künde siler
bir yashqa kirgen béjirim bir qozini Perwerdigargha
atap köydürme qurbanliq süpitide sununglar; 13
shuninggha qoshup ashliq hediye süpitide zeytun
méyi ileshtürülgen ésil undin bir efahning ondin
birini Perwerdigargha xushbuy keltürsun dep otta
sununglar; buninggha qoshup sharab hediye süpitide
sharabtin bir hinning töttin birini sununglar. 14 Siler
Xudayinglargha xas bolghan bu hediyeni sunidighan
kündin ilgiri [yéngi hosuldin] héchnémini, ne nan ne
qomach ne kök bash bolsun yémenglar. Bu dewrdin-
dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar ebediy
bir belgilime bolsun. 15 Andin siler shu shabat
künning etisidin, yeni shu bir baghlamni pulanglatma
hediye süpitide sun'ghan künning etisidin tartip,
yette hepte sananglar (ular toluq hepte bolushi
kérek); 16 yettinchi shabatning ikkinchi künigiche
ellik künni sananglar; andin Perwerdigargha atap
yéngi [hosuldin] bir ashliq hediye sununglar. 17
Özünglar turuwatqan jaylardin pulanglatma hediye
süpitide ésil undin bir efahning ondin ikkiside étilgen
ikki nanni élip keltürünglar; ular échitqu sélip étilgen
bolsun; bular Perwerdigargha atalghan deslepki
hosul hediyesi dep hésablinidu. 18 Nandin bashqa
yene bir yashliq yette béjirim qoza, yash bir torpaq
we ikki qochqarni köydürme qurbanliq süpitide
Perwerdigargha atap sununglar; ulargha xas ashliq
hediyeliri we sharab hediyelirini qoshup, hemmisi
Perwerdigargha xushbuy keltürüshke sunulsun. 19
Buningdin bashqa siler gunah qurbanliqi üchün bir
tékini, inaqliq qurbanliqi üchün bir yashliq ikki qozini
keltürünglar; 20 kahin bularni, yeni shu ikki qozini
deslepki hosul nanlirigha qoshup pulanglatma hediye
süpitide Perwerdigar aldida pulanglatsun. Bular
bolsa Perwerdigargha atalghan muqeddes sanilip,
kahin'gha tegsun. 21 Shu küni siler «bügün bizlerge
muqeddes yighilish bolidu» dep jakarlanglar; shu
küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Bu siler
üchün qeyerdila tursanglar ebediy bir belgilime
bolidu. 22 Étizingning bulung-puchqaqlirighiche
tamam yighiwalmanglar, we hosulungdin qalghan
wasangni tériwalmighin, belki bularni kembegheller
bilen musapirlargha qoyghin. Men Özüm Xudayinglar
Perwerdigardurmen. 23 Perwerdigar Musagha mundaq
dédi: — 24 Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler
yettinchi ayning birinchi küni toluq aram élip,

kanaylar chélinish bilen esletme yosunda héyt
qilip, muqeddes sorunlarni tüzünglar. 25 U künde
héchqandaq ish-emgek qilmanglar; Perwerdigargha
atap otta sunulidighan bir qurbanliq sununglar.
26 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 27 Yettinchi ayning oninchi küni bolsa kafaret
küni bolidu; u kün siler üchün muqeddes yighilish
küni bolidu; shu küni nepsinglarni tartip özünglarni
töwen tutup, Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliqni sununglar; 28 U künde héchqandaq ish-
emgek qilmanglar; chünki u bir kafaret küni bolup,
shu kün özünglar üchün Xudayinglar Perwerdigar
aldida kafaret qilinishqa békitilgendur. 29 Herkim shu
küni nepsini tartmay özini töwen tutmisa öz xelqidin
üzüp tashlinidu. 30 Kimdekim shu kündimu herqandaq
bir ish qilsa, Men shu ademni öz xelqidin üzüp
tashlaymen. 31 Shu küni héchqandaq ish qilmanglar;
bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar
bir ebediy belgilime bolidu. 32 U kün siler üchün toluq
aram alidighan shabat küni bolidu; nepsinglarni tartip
özünglarni töwen tutunglar. Shu ayning toqquzinchi
küni gugumdin tartip etisi gugumghiche shabat künige
riaye qilip aram élinglar. 33 Perwerdigar Musagha
söz qilip mundaq dédi: — 34 Sen Israillargha mundaq
dégin: — Yettinchi ayning on beshinchi künidin
bashlap, yette kün'giche Perwerdigarning «kepiler
héyti» bolidu. 35 Birinchi künde muqeddes yighilish
bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. 36 Yette
kün'giche Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliq sununglar; sekkizinchi künde silerge
muqeddes yighilish bolidu; Perwerdigargha atap otta
sunulidighan qurbanliq sununglar. Bu özi tentenilik
yighilish bolghach, u küni héchqandaq ish-emgek
qilmanglar. 37 Siler «muqeddes sorunlar bolsun» dep
jakarlaydighan, yeni Perwerdigar békitken héytlar
mana shulardur. Shu sorunlarda siler herqaysi
kün'ge békitilgini boyiche, Perwerdigargha atap
otta sunulidighan hediye-qurbanliq, yeni köydürme
qurbanliq, ashliq hediye, bashqa herxil qurbanliqlar
we sharab hediyelerni sunisiler; 38 bulardin
bashqa, Perwerdigarning shabat künlirini tutisiler we
Perwerdigargha atap qalghan hediyeliringlarni bérip,
qesem qurbanliqliringlarning hemmisini ada qilip,
ixtiyariy qurbanliqliringlarning hemmisini sunisiler.
39 Siler emdi zémindin hosul-mehsulatlirini yighip
bolup, yettinchi ayning on beshinchi künidin bashlap
yette kün Perwerdigarning héytini ötküzünglar.
Birinchi küni toluq aram élish bolidu, sekkizinchi
konidimu toluq aram élish bolidu. 40 Birinchi küni siler
ésil derexlerdin shax-putaqlarni chatap, yeni xorma
derexliri bilen qoyuq yopurmaqliq derexlerning
shaxlirini késip, ériq boyidiki söget chiwiqlirini qirqip
Xudayinglar Perwerdigar aldida yette künni shundaq
shad-xuram ötküzisiler. 41 Siler her yili bu yette künni
Perwerdigargha atighan bir héyt süpitide ötküzünglar;
dewrdin-dewrgiche bu siler üchün ebediy bir belgilime
bolidu. Siler héytni yettinchi ayda ötküzünglar.
42 Yette kün'giche kepilerde turunglar. Israilda
tughulghanlarning hemmisi kepide tursun. 43 Buning
bilen Men Israillarni Misir zéminidin chiqarghinimda,
ularni kepilerde turghuzghinimni ewladliringlar
bilidu. Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. 44
Shundaq qilip Musa Perwerdigarning békitken shu
héytlirini Israillargha bayan qildi.

24 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Israillargha chiragh hemishe yéniq turushi
üchün zeytundin soqup chiqirilghan sap mayni
sanga élip kélishke buyrughin. 3 Harun jamaet
chédirining ichide, höküm-guwahliq sanduqining
udulidiki perdining sirtida her kéchisi etigen'giche
Perwerdigarning aldida chiraghlarni shundaq perlep
tursun. Bu dewrdin-dewrgiche siler üchün ebediy bir
belgilime bolidu. 4 Harun hemishe Perwerdigarning
aldida bu chiraghlarni pak chiraghdanning üstige
tizip qoysun. 5 Sen yene ésil bughday unidin on ikki
toqachni etkin. Herbir toqach bir efahning ondin
ikkisige barawer bolsun. 6 Andin sen Perwerdigarning
aldidiki pak shirening üstige altidin ikki qatar qilip
tizghin. 7 Herbir qatarning üstige sap mestiki
qoyghin; shuning bilen ular Perwerdigargha atap
otta sunulidighan hediye, esletme nan bolidu. 8
Bularni u Israillargha wakaliten herbir shabat küni
Perwerdigarning aldida tizsun; bu ebediy bir ehdidur.
9 Nanlar Harun bilen uning oghullirigha tewe
bolidu; ular ularni muqeddes jayda yésun; chünki bu
nersiler Perwerdigargha atap otta sunulghan nersiler
ichide «eng muqeddeslerning biri» dep sanilip,
Harun'gha tewe bolidu; bu ebediy bir belgilimidur.
10 Anisi Israiliy, atisi Misirliq bir oghul bar idi. U
Israillarning arisigha bardi; u chédirgahta bir Israiliy
bilen urushup qaldi. 11 Ular soqushqanda Israiliy
ayalning oghli kupurluq qilip, [Perwerdigarning]
namini bulghap qarghidi. Xelq uni Musaning aldigha
élip bardi. U kishining anisining ismi Shélomit bolup,

u Dan qebilisidin bolghan Dibrining qizi idi. 12
Shuning bilen ular Perwerdigarning höküm buyruqi
chiqquche u kishini solap qoydi. 13 Andin Perwerdigar
Musagha söz qilip mundaq dédi: — 14 Qarghighuchini
chédirgahning tashqirigha élip chiqinglar. Uning
éytqinini anglighanlarning hemmisi qollirini uning
béshigha qoysun, andin pütkül jamaet bir bolup
uni chalma-kések qilsun. 15 Hemde sen Israillargha
mundaq dégin: — Eger birkim öz Xudasini haqaretlep
qarghisa öz gunahini tartidu. 16 Perwerdigarning
namigha kupurluq qilghan herqandaq kishi ölümge
mehkum qilinsun; pütkül jamaet choqum bir bolup
uni chalma-kések qilsun; meyli u musapir bolsun yaki
yerlik bolsun, [muqeddes] namgha kupurluq qilsa
öltürülsun. 17 Eger birsi bashqa birsini urup öltürse,
u ölümge mehkum qilinsun. 18 Birsi bir charpayni
öltürse, uning üchün haywanni tölep, jan'gha-jan
tölep bersun. 19 Birkim öz qoshnisini méyip qilsa, u
özgige qandaq qilghan bolsa, uning özigimu shundaq
qilinsun. 20 Birer ezasi sunduruwétilgen bolsa,
uningmu sundurulsun; közige-köz, chishigha-chish
nakar qilinsun; bashqa kishini qandaq zeximlendürgen
bolsa umu hem shundaq qilinsun. 21 Kimdekim bir
charpayni öltürse, charpay tölep bersun; ademni
urup öltürgen kishi bolsa, ölüm jazasigha mehkum
qilinsun. 22 Silerde birla qanun bolsun. musapir yaki
yerlik bolsun, barawer muamile qilinsun; chünki Men
Xudayinglar Perwerdigardurmen. 23 Musa Israillargha
shularni dédi; shuning bilen ular shu qarghighuchini
chédirgahning tashqirigha élip chiqip, chalma-
kések qildi. Shundaq qilip, Israillar Perwerdigarning
Musagha emr qilghinidek qildi.

25 Perwerdigar Sinay téghida Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 2 Sen Israillargha mundaq dégin:
— Men silerge béridighan zémin'gha kirgininglarda
u zéminning özimu Perwerdigargha atap bir shabat
aramini alsun. 3 Sen alte yil étizingni térip, alte yil
talliq béghingni chatap, ulardin hosullarni yighqin;
4 emma yettinchi yili zéminning özi üchün bir
«shabatliq aram» bolsun; u Perwerdigargha atalghan
bir «shabat» hésablinidu. Shu yili sen étizingni
térimaysen we talliqingni chatimaysen. 5 Özlükidin
ünüp chiqqan hosulni ormaysen; we chatalmighan
talliringning üzümlirini üzmeysen; chünki shu yil
zémin aram alidighan yildur. 6 Halbuki, zémin
shabat yilida chiqarghan hosul hemminglargha ozuq
bolidu, yeni özüng üchün, qul-dédiking üchün,
medikaring üchün we séningkide turuwatqan musapir
üchün, shuningdek mal-waranliring üchün 7 We
zéminingdiki yawayi haywanlar üchünmu ozuq
bolidu; zéminning hemme hosuli ozuq bolidu. 8
Shuningdek sen yette qétimliq shabat yilini, yeni
yette hesse yette yilni sanighin; yette shabat yil
künliri qiriq toqquz yil bolidu. 9 Shunchilik waqit
ötüp, yettinchi ayda, ayning oninchi küni, kafaret
künide burgha chélip sadasini yuqiri chiqirisiler;
kafaret künining özide siler pütkül zéminingларda
burghining sadasini anglitisiler. 10 Shu ellikinchi yilini
siler muqeddes dep bilip, pütkül zéminda uningda
barliq turuwatqanlarning hemmisige azadliqni
jakarlishinglar kérek. Shu yil silerge «azadliq
yili» bolidu, herbiringlar öz yer-mülükliringlargha
qaytisiler, herbiringlar öz aile-jemetinglargha qaytip
barisiler. 11 Bu ellikinchi yili silerge bir azadliq yili
bolsun; u yili héch néme térimaysiler, özlükidin
ünüp chiqqan hosulnimu ormaysiler we chatalmighan
talliringlarning üzümlirinimu yighmaysiler. 12
Chünki bu azadliq yili bolup, silerge muqeddes
hésablansun; uning hosulini bolsa, étiz-dalilardin
tépip [hemminglar] yeysiler. 13 Azadliq yili
aranglardiki herbir adem öz yer-mülkige qaytsun.
14 Siler qoshnanglargha birnéme sétip bersenglar,
yaki qoshnanglardin birnéme sétiwalsanglar, bir-
biringlarni bozek qilmanglar. 15 Qoshnangdin [yerni]
sétiwalsang, undaqta «azadliq yili»din kéyin ötken
yillarning sanini hésablap uningdin sétiwélishing
kérek; umu qalghan yillarning sanigha qarap, yerning
kéyinki hosullirigha asasen sanga sétip bersun. 16
«[Azadliq yili»ghiche] bolghan yillar köprek bolsa,
bahasini shuninggha muwapiq yuqiri kötürisen;
qalghan yillar azraq bolsa, bahasini shuninggha
muwapiq kémeytsun. Chünki qalghan yillarning
hosulliri qanche bolsa, u shu boyiche sanga sétip
béridu. 17 Siler bir-biringlarni bozek qilmanglar,
belki Xudayinglardin qorqunglar; chünki Men bolsam
Xudayinglar Perwerdigardurmen. 18 Siler Méning
belgilimilirimni tutup, hökümlirimde turup, shularghа
emel qilinglar; siler shundaq qilsanglar, zémininglarda
tinch-aman turisiler. 19 Shuning bilen zémin silerge
öz méwisini béridu, siler toyghudek yep, uningda
tinch-aman turisiler. 20 Eger siler: — Mana, bizge
térip hosulni yighishqa ijazet bérilmise, yettinchi
yili néme yeymiz, dep sorisanglar, 21 [silerge
melum bolsunki], altinchi yilida üch yilning hosulini

bersun dep, Men üstünglargha berikitimni «chüsh»
dep buyruymen. 22 We shundaq boliduki, siler
sekkizinchi yili tériysiler, emma toqquzinchi yilighiche
éship qalghan kona hosuldin téxiche yeysiler; shu
toqquzinchi yilighiche siler kona ashliqtin yeysiler.
23 Yer-zémin sétilsa, menggülük sétilmisun, chünki
zéminning özi Méningkidur, siler bolsanglar Méning
yénimdiki musapir we méhman, xalas. 24 Siler ige
bolidighan pütkül zéminda yer-zéminning igilirige uni
«qayturuwélish hoquqi»ni yaritip bérishinglar kérek.
25 Eger qérindashliringlardin biri kembeghelliship, öz
miras yérini sétiwetken bolsa, uning yéqin tughqini,
yeni «hemjemet shapaetchi»si kélip öz qérindishi
satqan yerni qayturup sétiwalsun. 26 Eger uning héch
shapaetchi tughqini bolmisa, lékin u yanduruwélishqa
kéreklik pulni tapalisa, 27 Undaqta satqinigha qanche
yil bolghanliqini hésablap, [azadliq yilighiche] qalghan
yillar üchün sétiwalghan kishige muwapiq pul bérip,
öz yérige qaytsun. 28 Lékin eger u yanduruwélishqa
kéreklik pulni tapalmisa, özi sétip bergen yer azadliq
yilighiche alghuchining qolida tursun; azadliq yili
kelgende yer yer sétiwalghuchining qolidin chiqsun,
öz igisi öz yer-mülkige qaytsun. 29 Eger birsi sépilliq
sheherning ichidiki bir turalghu öyni satqan bolsa,
sétip bir yil ichide uni yanduruwélish hoquqi bardur.
Toluq bir yil tügep bolghuche, yanduruwélish hoquqi
bardur. 30 Lékin pütün yil ichide yanduruwélinmisa,
sépilliq sheherning ichidiki bu öy nesildin-nesilge
alghan kishining qolida bolup, azadliq yili kelsimu
yandurulmas. 31 Lékin sépilsiz kentlerning öyliri bolsa
zéminning étizliridek hésablinidu; ularni yandurup
sétiwalghili bolidu; azadliq yili kelgende esli igisining
qoligha yandurulidu. 32 Lékin Lawiy sheherliride bolsa,
Lawiylar öz mirasi bolghan sheherlerdiki öylirini
xalisa herqachan qayturuwélish hoquqi bardur. 33
Lawiylardin biri öylirini, yeni öz mirasi bolghan
sheherdiki bir öyni qayturuwélish hoquqi bar bolsimu,
[lékin qayturup almighan bolsa], undaq ehwalda
u azadliq yili kelgende yandurulidu; chünki Lawiy
sheherlirining öyliri bolsa Lawiylarning Israillarning
arisidiki mirasi bolidu. 34 Shundaq hem bularning
sheherlirining chörisidiki étiz-yerliri bolsa, ularning
ebediy mirasi bolghachqa, sétilsa bolmaydu. 35
Sanga qoshna bolghan, qérindashliringlardin biri
kembeghelliship, öz jénini baqalmay qalsa, sen uni
musapir yaki yaqa yurtluq méhmandek yéningda
turghuzup, uningdin xewer alghin. 36 Sen uningdin
ösüm we yaki payda almighin; sen Xudayingdin
qorqup, qérindishingni qéshingda turushqa qoyghin.
37 Pulungni uninggha ösümge berme, ashliqingnimu
payda élish meqsitide uninggha ötne bermigin.
38 Xudayinglar bolushqa, Qanaan zéminini silerge
bérishke silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen
Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen. 39 Eger sanga
qoshna bolghan qérindishing kembeghelliship, özini
sanga satsa, uni quldek qulluq xizmitige salmighin;
40 belki u qéshingda medikar yaki musapirdek
tursun; azadliq yilighiche séning xizmitingde bolsun;
41 andin azad bolup özi bilen baliliri qéshingdin
chiqip, öz jemetige yénip bérip, ata-bowilirining
yer-mülkige qaytsun. 42 Chünki ular Men Özüm
Misir zéminidin chiqirip élip kelgen qul-bendilirim
bolghachqa, ularni quldek sétishqa yol qoymanglar.
43 Sen ulargha qattiq qolluq bilen xojiliq qilmaysen,
belki Xudayingdin qorqqin. 44 Lékin özüngge qul yaki
dédek almaqchi bolsang, ularni etraptiki yat ellerdin
shundaq qul ya dédek sétiwalsang bolidu. 45 Bulardin
bashqa, aranglarda olturaqlashqan musapirlarning
perzentlirini we shularning jemetidin, yeni siler bilen
bille turuwatqan, zémininglarda tughulghanlardin
qullar sétiwalsanglar bolidu; shuning bilen ular
silerning mülkünglar bolup qalidu. 46 Siler mushularni
özünglardin kéyinki baliliringlargha miras qilip,
ulargha mülük bolushqa qaldursanglar bolidu;
mushularni ebedgiche qul qilsanglar bolidu; lékin öz
qérindashliringlar bolghan Israillar arisida bolsa, bir-
biringlargha qattiq qolluq bilen xojiliq qilmasliqinglar
kérek. 47 Eger aranglarda olturushluq bir musapir
yaki yaqa yurtluq béyighan we uninggha qoshna
qérindishing kembeghelliship, özini shu qoshna
musapirgha we yaki shu musapirning melum bir
ewladigha satsa, 48 u sétilghandin kéyin uningda
pul tölep hörlükke chiqish hoquqi qalidu; uning aka-
ukilirining herqaysisi uni hörlükke sétiwalsa bolidu.
49 Shuningdek uning taghisi yaki taghisining oghli
we yaki jemetidin bolghan herqaysi yéqin tughqini
uni hörlükke sétiwalsa bolidu; yaki özining qurbi
yetse, pul bérip öz-özini hörlükke sétiwalsa bolidu. 50
Uni sétiwalidighan kishi uning xojisi bilen gepliship
sétilghan yildin tartip azadliq yilighiche qanchilik
bolghanliqini hésablap, sétiwélish bahasini yillarning
sanigha qarap hésablisun; [hörlük puli hésablashta
qulning xojisigha] ishleshke kérek bolghan qalghan
künlirining heqqi «medikarning ishligen künliri»dek

hésablansun. 51 Azadliq yiligha yene xéli yillar bolsa,
shuni hésablap, sétilghan pulning nisbiti boyiche
hörlük pulini hésablap bersun; 52 eger azadliq yiligha
az yillar qalghan bolsa, uni hésab qilip, qalghan qulluq
yillirigha muwapiq pulni yandurup bersun. 53 Bolmisa,
qul shu xojisining yénida yilliq medikardek turushi
kérek; uning xojisi séning köz aldingda uninggha
qattiq qolluq bilen xojiliq qilmisun. 54 Eger qul
yuqiriqi yollar bilen hörlükke chiqalmisa, azadliq yili
kelgende qoyup bérilsun — u baliliri bilen qoshulup
azad bolidu. 55 Chünki Israillarning özi Manga qul-
bendilerdur; ular Men Özüm Misir zéminidin chiqirip
kelgen qul-bendilirimdur. Xudayinglar Perwerdigar
Özümdurmen.

26 Siler özünglar üchün héchqandaq but
yasimanglar yaki özünglargha héch oyma
mebud yaki heykel-tüwrükni turghuzmanglar yaki
ulargha bash urushqa oyulghan neqishlik tashlarni
zémininglarda hergiz tiklimenglar; chünki Özüm
Xudayinglar Perwerdigardurmen. 2 Méning shabat
künlirimni tutup, muqeddes jayimgha ixlasmen
bolunglar. Men Perwerdigardurmen. 3 Eger siler
méning belgilimilirimde méngip, emrlirimni tutup
ulargha emel qilsanglar, 4 Men yéringlarning öz
hosulini bérip turushigha, daladiki derexlerning
méwisini chiqirishigha waqtida yamghurliringlarni
yaghdurup turimen. 5 Shuning bilen xaman tépish
waqti üzüm yighish pesligiche bolidu, üzüm yighish
waqti térilghu waqtighiche bolidu; siler néninglarni
toyun'ghuche yep, öz zémininglarda tinch-aman
turisiler. 6 Men zémin'gha aram-tinchliq ata qilimen,
shuning bilen héchkim silerni qorqitalmaydu,
aramxuda yétip uxlaysiler; wehshiy haywanlarni
zémindin yoqitimen, qilichmu zémininglardin
ötmeydu; 7 siler düshmenliringlarni qoghlaysiler, ular
aldinglarda qilichlinip yiqilidu. 8 Silerdin besh kishi
yüz kishini qoghlaydu, yüz kishi on mingni qachuridu;
düshmenliringlar bolsa aldinglarda qilichlinip
yiqilidu. 9 Men silerge yüzümni qaritip, silerni
perzent körgüzüp köpeytimen, siler bilen baghlighan
ehdemni mezmut turghuzimen. 10 Siler téxiche
uzun saqlan'ghan kona ashliqni yewatqininglarda,
yéngi ashliq chiqidu; yéngisi wejidin konisini
chiqiriwétisiler. 11 Men Öz makanimni aranglarda
turghuzimen we qelbim silerdin nepretlenmeydu.
12 Men aranglarda méngip silerning Xudayinglar
bolimen we siler Méning xelqim bolisiler. 13
Men silerni Misirda ularning qulliri bolushtin hör
qilishqa shu zéminidin chiqarghan Xudayinglar
Perwerdigardurmen; Men boyunturuqunglarning
asaretlirini sundurup, qeddinglarni tik qilip
mangghuzdum. 14 Halbuki, eger siler Manga
qulaq salmay, bu emrlerning hemmisige emel
qilmay, 15 belgilimilirimni tashlap, qelbinglardin
hökümlirimni yaman körüp, barliq emrlirimni tutmay,
ehdemni buzsanglar, 16 Menmu béshinglargha shu
ishlarni chüshürimenki, — Men silerge wehime
sélip, közünglarni kor qilidighan, jéninglarni
zeipleshtüridighan sil-waba késili, kézik késilini
béshinglargha chüshürimen. Siler uruqunglarni
bikar chéchip-tériysiler, chünki düshmenliringlar
uni yep kétidu. 17 Men yüzümni silerge qarshi
qilimen, shuning bilen siler düshmenliringlardin
urulup qachidighan bolisiler; silerni öch körgüchiler
üstünglardin hökümranliq qilidu; héchkim silerni
qoghlimisimu, qachisiler. 18 Bulardin héch ibret
almay, belki Manga yene qulaq salmisanglar, Men
gunahliringlar tüpeylidin silerge bolghan jazani yette
hesse éghirlitimen, 19 küch-heywenglardin bolghan
hakawurluqinglarni sundurimen; asmininglarni
tömürdek qilip, yéringlarni mistek qiliwétimen; 20
ejir-japayinglar bikargha kétidu, yéringlar hosul
bermeydu, daladiki derexlerge méwe chüshmeydu. 21
Eger yenila Men bilen qarshi mangsanglar, shundaqla
Manga qulaq salmisanglar, Men gunahliringlargha
layiq béshinglargha chüshidighan waba-külpetlerni
yene yette hesse éghirlitimen. 22 Aranglargha silerni
baliliringlardin juda qilidighan, charpayliringlarni
yoqitidighan, silerni azlitidighan yawayi haywanlarni
ewetimen; yol-kochiliringlar ademzatsiz chöldek
bolup qalidu. 23 Siler bu ishlar arqiliq ibret-terbiye
almay, belki yenila Manga qarshi mangsanglar,
24 Menmu silerge qarshi méngip, gunahinglar
tüpeylidin bolghan jazani yene yette hesse éghirlitip,
Men Özüm silerni urimen; 25 üstünglargha
ehdemni buzghanliqning intiqamini alidighan
qilich chüshürimen; shuning bilen siler sheherlerge
yighiliwalisiler, Men aranglargha waba chüshürimen;
shuning bilen siler düshmenlerning qoligha
chüshisiler. 26 Silerge yölenchük bolghan ashliqni
qurutiwétimen; on ayal bir bolup bir tonurda
nan yéqip, nanlarni silerge tarazida tartip béridu,
emma buni yégininglar bilen toymaysiler. 27
Eger bulardin héch ibret almay, manga qulaq

salmisanglar, belki manga qarshi mangsanglar, 28
Menmu qehr bilen silerge qarshi mangimen; Men,
yeni Men Özüm gunahliringlar tüpeylidin jaza-
terbiyini yene yette hesse éghirlitip chüshürimen.
29 Shuning bilen siler oghulliringlarning göshi we
qizliringlarning göshini yeysiler; 30 shundaqla Men
qurbanliq «yuqiri jay»liringlani weyran qilip, «kün
tüwrük»liringlarni sundurup, ölükliringlarni sunuq
butliringlarning üstige tashliwétimen; Méning qelbim
silerdin nepretlinidu. 31 Men sheherliringlarni
weyran qilip, muqeddes jayliringlarni xarab
qilip, [qurbanliqinglarning] xushbuylirini yene
purimaymen; 32 zéminni halaketke élip barimen;
uningda olturaqlashqan düshmenliringlar bu
ehwalgha heyranuhes qalidu. 33 Silerni ellerning
arisigha taritip, keyninglardin qilichni sughurup
qoghlaymen; shuning bilen zémininglar weyran bolup
sheherliringlar xarab qilinidu. 34 U waqitta, siler
düshmenliringlarning zéminida turuwatqininglarda,
zémin weyrane bolghan barliq künlerde, zémin
öz shabat künliridin söyünidu; u zamanda zémin
derweqe aram élip öz shabatliridin söyünidu. 35
Özi weyrane bolup turghan barliq künliride u aram
alidu, yeni siler uningda turuwatqan waqittiki
shabat künliringlarda héch almighan aramni emdi
alidu. 36 Aranglardin qutulup qalghanlar bolsa, ular
düshmenlerning zéminlirida turghinida köngüllirige
yürekzadilik salimen, shuning bilen ular chüshken bir
yopurmaqning shepisini anglisa qilichtin qachqandek
qachidu; héchkim qoghlimisimu yiqilip chüshidu.
37 Gerche héchkim ularni qoghlimisimu, derweqe
qilichtin yiqitilghandek ular bir-birining üstige
putliship yiqilidu; silerde düshmenliringlargha qarshi
turghudek küch qalmaydu. 38 Ellerning arisida halak
bolisiler, düshmenliringlarning zémini silerni yep
kétidu. 39 Aranglardin qutulup qalghanliri bolsa öz
rezilliki tüpeylidin düshmenliringlarning zéminida
zeiplishidu; we ata-bowilirining rezillikidimu yürüp,
shular zeipleshkendek ularmu zeiplishidu. 40 Halbuki,
ular özi qilghan rezilliki bilen ata-bowilirining sadir
qilghan rezillikini, Manga yüz örüp asiyliq qilghinini,
shundaqla ularning Manga qarshi turup mangghinini
boynigha alidu, 41 shuningdek Méning ulargha qarshi
mangghinimgha, shuningdek ularni düshmenlirining
qoligha tapshurghinimgha iqrar bolidu. Shunga eger
u waqitta ularning xetnisiz köngli töwen qilinip, öz
qebihlikining jazasini qobul qilsa, 42 undaqta Men
Yaqup bilen baghlighan ehdemni yad qilip, Ishaq bilen
baghlighan ehdemnimu we Ibrahim bilen baghlighan
ehdemnimu ésimge keltürimen, zéminnimu yad
qilimen. 43 Chünki zémin ulardin tashlinip, ularsiz
bolup xarabe turghan waqitta, shabat künliridin
söyünidu; ular bolsa öz qebihlikining jazasini qobul
qilidu; sewebi del shuki, ular Méning hökümlirimni
tashlidi, belgilimilirimni qelbidin yaman körgenidi. 44
Halbuki, shundaq bolsimu, ular öz düshmenlirining
zéminida turghinida Men ularni tashlimaymen
yaki ulargha öchlük qilmaymen, shuningdek ular
bilen baghlighan ehdemni buzmaymen, ularni
yoqatmaymen; chünki Men Özüm ularning Xudasi
Perwerdigardurmen. 45 Men belki ularni dep, ularning
Xudasi bolushqa ellerning közi aldida Misir zéminidin
chiqirip kelgen ata-bowiliri bilen baghlashqan
ehdemni ésimde tutimen. Men Perwerdigardurmen.
46 Perwerdigar Musani wasite qilip, Sinay téghida
özi bilen Israillarning otturisida békitken hökümler,
belgilimiler we qanunlar mana shular idi.

27 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillargha mundaq dégin: — Eger
birsi pewqul'adde bir qesem qilip melum kishining
jénini Perwerdigargha atighan bolsa, undaqta shu
kishige sen békitken jénining qimmitining nerxi
töwendikidek bolidu; 3 Yéshi yigirme bilen atmishning
ariliqida bolghan er kishi bolsa, sen toxtitidighan
qimmiti muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche bolsun; uning qimmiti ellik shekel kümüshke
toxtitilsun. 4 Ayal kishi bolsa, aranglarda toxtitilghan
qimmiti ottuz shekel bolsun. 5 Eger yéshi besh
bilen yigirmining ariliqida bolsa, erkek üchün
toxtitilidighan qimmiti yigirme shekel bolup, ayal
kishi üchün on shekel bolsun. 6 Eger yéshi bir ay
bilen besh yashning ariliqida bolsa, toxtitilidighan
qimmiti oghul bala üchün besh shekel, qiz bala
üchün üch shekel kümüsh bolsun. 7 Eger atmish ya
uningdin chongraq yashtiki kishi bolsa, toxtitilidighan
qimmiti er kishi üchün on besh shekel, xotun kishi
üchün on shekel bolsun. 8 Eger birsi toxtitilghan
qimmitini töleshke qurbi yetmise, u özini kahinning
aldida teq qilsun; kahin uning qimmitini békitsun.
Kahin qesem qilghuchining ehwaligha qarap uning
qimmitini toxtitip bersun. 9 Eger birsi [qesem qilip]
Perwerdigargha qurbanliq bolushqa layiq bolidighan
bir haywanni uninggha atighan bolsa, undaqta
shundaq haywanlar Perwerdigargha atap mutleq

muqeddes sanalsun; 10 haywan nachar bolsa uning
ornigha yaxshini yaki yaxshining ornigha nachirini
tégishishke yaki ornigha bashqisini almashturushqa
hergiz bolmaydu. Mubada atighuchi u haywanning
ornigha yene bir haywanni yenggüshlimekchi bolsa,
Awwalqisi bilen ornigha ekelginining her ikkisi
muqeddes sanalsun. 11 Eger haywan Perwerdigargha
atalghan qurbanliqqa layiq bolmaydighan bir «napak»
haywan bolsa, undaqta u haywanni kahinning aldigha
élip kelsun; 12 andin kahin özi uning yaxshi-
yamanliqigha qarap qimmitini toxtatsun; kahin
qimmitini qanche toxtatqan bolsa shundaq bolsun.
13 Eger igisi pul tölep haywanni qayturuwlmaqchi
bolsa, toxtitilghan qimmitige yene uning beshtin
birini qoshup bersun. 14 Eger birsi Perwerdigargha
muqeddes bolsun dep öyini uninggha atap muqeddes
qilsa, kahin uning yaxshi-yamanliqigha qarap
qimmitini toxtatsun; kahin uning qimmitini qanche
toxtatqan bolsa, shu qimmiti inawetlik bolidu. 15
Kéyin eger öyni atighuchi kishi uni qayturuwalmaqchi
bolsa, u toxtitilghan qimmitige uning beshtin birini
qoshup bersun; andin öy yene uning bolidu. 16
Eger birsi öz mal-mülki bolghan étizliqning bir
qismini Perwerdigargha atap muqeddes qilsa, qimmiti
uninggha qanchilik uruq térilidighanliqigha qarap
toxtitilsun; bir xomir arpa uruqi kétidighan yer
bolsa, qimmiti ellik shekel kömüshke toxtitilsun.
17 Eger birsi «azadliq yili»din tartip öz étizliqini
muqeddes qilsa, sen qanche toxtatsang shu bolsun. 18
Lékin eger birsi «azadliq yili»din kéyin öz étizliqini
muqeddes qilghan bolsa, kahin kélidighan azadliq
yilighiche qanchilik yillar qalghanliqini hésablap
qimmitini toxtatsun. Ötüp ketken yillargha qarap
toluq bahadin muwapiq pul kémeytilsun. 19 Eger
birsi öz étizliqini muqeddes qilghandin kéyin pul
tölep uni qayturuwalmaqchi bolsa, u sen toxtatqan
qimmitige yene uning beshtin birini qoshup bersun;
shuning bilen étizliq uning öz qoligha qaytidu. 20 Eger
u pul bérip étizliqni qayturuwalmighan bolsa yaki
bashqa birsige sétip bergen bolsa, kéyin shu étizliqni
qayturuwélishqa bolmaydu, 21 Belki azadliq yili
kelgende étizliq «igisige qayturulidighanda» u mutleq
béghishlan'ghan yerge oxshash, Perwerdigargha atap
muqeddes qilinip, miras hoquqi kahin'gha ötidu. 22
Eger birsi sétiwalghan emma öz mirasi bolmighan
bir parche yer-étizni Perwerdigargha atap muqeddes
qilghan bolsa, 23 kahin azadliq yilighiche qalghan
yilni hésablap, qimmitini toxtatsun. Andin u küni
shu kishi toxtitilghan qimmitini Perwerdigargha
muqeddes qilghan nerse süpitide keltürsun. 24
Lékin azadliq yili kelgende, étizliq kimdin élin'ghan
bolsa, shu kishige, yeni eslidiki igisige qayturup
bérilsun. 25 Sen toxtitidighan barliq qimmetler bolsa
hemishe muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
bochiche hésablansun; bir shekel yigirme gerahqa
barawer bolidu. 26 Lékin charpayning tunji balisi tunji
bala bolghanliqi sewebidin eslidinla Perwerdigargha
atilidighan bolghachqa, kala bolsun, qoy-öchke bolsun
héchkim uni «Xudagha atap» muqeddes qilmisun;
chünki u eslide Perwerdigarning idi. 27 Eger u napak
bir haywandin tughulghan bolsa, igisi sen toxtatqan
qimmetke yene uning beshtin birini qoshup bérip,
andin özige qayturuwalsun; lékin eger igisi uni özige
qayturuwalmaymen dése, bu haywan sen toxtatqan
qimmetke sétilsun. 28 Eger birsi Perwerdigargha öz
mélidin, adem bolsun, haywan bolsun yaki miras
yéri bolsun, Perwerdigargha mutleq atighan bolsa,
undaq nerse hergiz sétilmisun yaki bedel tölesh
bilenmu qayturulmisun. Perwerdigargha mutleq
atalghan hernerse bolsa «eng muqeddeslerning
biri» hésablinip, uninggha xas bolidu. 29 Eger bir
adem Xudagha mutleq xas atalghan bolsa, undaqta
uning üchün bedel bérilip, qayturuwélinishqa hergiz
bolmaydu; u choqum öltürülüshi kérek. 30 Yer-
zémindin chiqqan hemme hosulning ondin biri
bolghan öshre bolsa, yerning danliq ziraetliri bolsun
yaki derexlerning méwisi bolsun, Perwerdigarningki
bolidu; u Perwerdigargha muqeddes qilin'ghandur.
31 Birsi öz öshriliridin melum birnersini bedel
bérip qayturuwalmaqchi bolsa, u shuninggha yene
uning qimmitining beshtin birini qoshup bérip,
qayturuwalsun. 32 Kala yaki qoy-öchke padisidin
élinidighan öshre bolsa padichining tayiqi astidin
ötküzülgen haywanlardin her oninchisi bolsun;
Perwerdigargha atilip muqeddes qilin'ghini shu
bolsun. 33 Héchkim uning yaxshi-yamanliqigha
qarimisun we yaki uni almashturmisun; eger
uni almashturimen dése, Awwalqisi bilen ornigha
almashturulghan her ikkisi muqeddes sanalsun; u
hergiz bedel tölüp qayturuwélinmisun. 34 Perwerdigar
Sinay téghida Musagha tapilghan, Israillargha
tapshurush kérek bolghan emrler mana shular idi.

Chöl-bayawandiki seper

1 We Israillar Misirdin chiqqandin kéyin ikkinchi
yili ikkinchi ayning birinchi küni Perwerdigar
Sinay chölide, jamaet chédirida turup Musagha
mundaq dédi: — **2** Siler pütkül Israil jamaitini
qebilisi, ata jemeti boyiche sanini élip chiqinglar;
ademlerning ismi asas qilinip, barliq erkekler
tizimlansun. **3** Israillar ichide omumen yigirme
yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarni Harun
bilen ikkinglar ularning qoshun-qismiliri boyiche
sanaqtin ötküzünglar. **4** Herbir qebilidin silerge
yardemlishidighan birdin kishi bolsun; ularning
herbiri ularning ata jemetining béshi bolidu.
5 Töwendikiler silerge yardemlishidighanlarning
isimliki: — Ruben qebilisidin Shidörning oghli
Elizur; **6** Shiméon qebilisidin Zuri-shaddayning oghli
Shélumiyel; **7** Yehuda qebilisidin Amminadabning
oghli Nahshon; **8** Issakar qebilisidin Zuarning
oghli Netanel; **9** Zebulun qebilisidin Hélonning
oghli Éliab; **10** Yüsüp ewladliri ichide Efraim
qebilisidin Ammihudning oghli Elishama; Manasseh
qebilisidin Pidahzurning oghli Gamaliyel; **11** Binyamin
qebilisidin Gidéonining oghli Abidan; **12** Dan qebilisidin
Ammishaddayning oghli Ahiezer; **13** Ashir qebilisidin
Okranning oghli Pagiyel; **14** Gad qebilisidin Déuelning
oghli Eliasaf; **15** Naftali qebilisidin Énanning oghli
Ahira». **16** Bular jamaet ichidin chaqirilghanlar,
yeni ata jemet-qebililirining bashliqliri, minglighan
Israillarning bash serdarliri idi. **17** Shuning bilen
Musa bilen Harun ismi atalghan bu kishilerni bashlap,
18 ikkinchi ayning birinchi küni pütkül jamaetni
yighdi; ular xelqning herbirining qebile-nesebi, ata
jemeti boyiche ismini asas qilip, yigirme yashtin
yuqirilarning hemmisini bir-birlep tizimlidi. **19**
Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Musa
Sinay chölide ularni shundaq sanaqtin ötküzdi. **20**
Israilning tunji oghli Rubenning ewladliri ata jemeti,
ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin
ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi
bir-birlep tizimlandi; **21** Ruben qebilisidin sanaqtin
ötküzülgenler jemiy qiriq alte ming besh yüz kishi
boldi. **22** Shiméonning ewladliri ata jemeti, ailisi
boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan,
jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-
birlep tizimlandi; **23** Shiméon qebilisidin sanaqtin
ötküzülgenler jemiy ellik toqquz ming üch yüz kishi
boldi. **24** Gadning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche,
ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;
25 Gad qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq
besh ming alte yüz ellik kishi boldi. **26** Yehudaning
ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip,
yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **27** Yehuda qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy yetmish töt ming alte
yüz kishi boldi. **28** Issakarning ewladliri ata jemeti,
ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin
ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-
birlep tizimlandi; **29** Issakar qebilisidin sanaqtin
ötküzülgenler jemiy ellik töt ming töt yüz kishi boldi.
30 Zebulunning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche,
ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;
31 Zebulun qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy
ellik yette ming töt yüz kishi boldi. **32** Yüsüpning
ewladliri: — uning oghli Efraimning ewladliri ata
jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin
ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-
birlep tizimlandi; **33** Efraim qebilisidin sanaqtin
ötküzülgenler jemiy qiriq ming besh yüz kishi
boldi. **34** [Yüsüpning ikkinchi oghli] Manassehning
ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip,
yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **35** Manasseh qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy ottuz ikki ming ikki
yüz kishi boldi. **36** Binyaminning ewladliri ata jemeti,
ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin
ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-
birlep tizimlandi; **37** Binyamin qebilisidin sanaqtin
ötküzülgenler jemiy ottuz besh ming töt yüz kishi
boldi. **38** Danning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche,
ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;
39 Dan qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy
atmish ikki ming yette yüz kishi boldi. **40** Ashirning
ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip,
yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **41** Ashir qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq bir ming besh
yüz kishi boldi. **42** Naftalining ewladliri ata jemeti,
ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin

ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-
birlep tizimlandi; 43 Naftali qebilisidin sanaqtin
ötküzülgenler jemiy ellik üch ming töt yüz kishi
boldi. 44 Yuqiriqilar bolsa sanaqtin ötküzülgenler
bolup, Musa bilen Harun hem Israillarning on ikki
emiri (herbiri öz ata jemetige wekil boldi) ularni
sanaqtin ötkezgen. 45 Shundaq qilip, Israillarning
hemmisi, yeni Israilda yigirme yashtin ashqanlardin,
jengge chiqalaydighanlarning hemmisi ata jemetliri
boyiche tizimlandi; 46 Sanaqtin ötküzülgenler jemiy
alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi boldi. 47 Biraq
Lawiylar ata jemet-qebilisi boyiche sanaqning ichige
kirgüzülmidi. 48 Chünki Perwerdigar Musagha söz
qilip: — 49 «Sen peqet Lawiy qebilisinila shu hésabqa
kirgüzmigin, ularning omumiy saninimu Israillarning
qatarigha kirgüzmigin. 50 Lékin sen Lawiylarni
[Xudaning] höküm-guwahliqi saqlaqliq chédir we
uning ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni hem
uninggha dair barliq nersilerni bashqurushqa
teyinligin; ular [ibadet] chédirini we uning ichidiki
barliq qacha-qucha eswaplarni kötüridu; ibadet
chédirining xizmitini qilghuchilar shular bolsun, ular
chédirning töt etrapida öz chédirlirini tiksun. 51
Chédirni köchüridighan chaghda uni Lawiylar söksun;
chédirni tikidighan chaghda uni Lawiylar tiksun;
[Lawiylargha] yat bolghan herqandaq adem uninggha
yéqinlashsa ölümge mehkum qilinsun. 52 Israillar
bargah qurghanda her adem öz qismida, özige xas
tugh astigha chédir tiksun. 53 Biraq [Xudaning] ghezipi
Israil jamaitining üstige chüshmesliki üchün, Lawiylar
Xudaning höküm-guwahliqi saqlaqliq chédirning töt
etrapigha bargah qursun; Lawiylar Xudaning höküm-
guwahliqi saqlaqliq chédirni muhapizet qilishqa
mes'ul bolidu» — dégenidi. 54 Israillar ene shundaq
qildi; Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa,
ular shundaq qildi.

2 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi:
— 2 Israillar herbiri özlirining tughi astigha,
özlirining ata jemetining bayriqi astida chédir tiksun;
jamaet chédirining töt etrapidin sel yiraqraq bargah
qursun. 3 Kün chiqish terepke, sherq terepke
qaritip öz tughi astida qoshun-qismi boyiche bargah
quridighini Yehuda bolsun; Yehudalarning emiri
Amminadabning oghli Nahshon bolsun. 4 Uning
qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy yetmish
töt ming alte yüz kishi. 5 Uning yénida bargah
quridighini Issakar qebilisi bolsun; Issakarlarning
emiri Zuarning oghli Netanel bolsun. 6 Uning qoshuni,
yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik töt ming töt
yüz kishi. 7 Ularning yénida yene Zebulun qebilisi
bolsun; Zebulunlarning emiri Hélonning oghli Éliab
bolsun. 8 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy ellik yette ming töt yüz kishi. 9 Omumen
Yehuda bargahigha qaraydighanlarning hemmisi,
yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler
jemiy bir yüz seksen alte ming töt yüz kishi; ular
aldi bilen yolgha chiqsun. 10 — Jenub terepte, tugh
tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Ruben
qebilisi bolsun; Rubenlarning emiri Shidörning oghli
Elizur bolsun. 11 Uning qoshuni, yeni sanaqtin
ötküzülgenler jemiy qiriq alte ming besh yüz kishi. 12
Uning yénida bargah quridighini Shiméon qebilisi
bolsun; Shiméonlarning emiri Zuri-shaddayning
oghli Shélumiyel bolsun. 13 Uning qoshuni, yeni
sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik toqquz ming
üch yüz kishi. 14 Ularning yénida Gad qebilisi
bolsun; Gadlarning emiri Déuelning oghli Eliasaf
bolsun. 15 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy qiriq besh ming alte yüz ellik kishi. 16
Ruben bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni
qoshuni boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy bir
yüz ellik bir ming töt yüz ellik kishi; ular ikkinchi
sep bolup yolgha chiqsun. 17 Andin jamaet chédiri
bilen Lawiylarning bargahi bashqa bargahlarning
otturisida mangsun; ular qandaq bargah qurghan
bolsa, shundaq yolgha chiqsun; her qaysisi öz ornida
öz tughi astida bolsun. 18 — Kün pétish terepte, tugh
tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Efraim
qebilisi bolsun; Efraimlarning emiri Ammihudning
oghli Elishama bolsun. 19 Uning qoshuni, yeni
sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq ming besh yüz
kishi. 20 Uning yénida bargah quridighini Manasseh
qebilisi bolsun; Manassehlerning emiri Pidahzurning
oghli Gamaliyel bolsun. 21 Uning qoshuni, yeni
sanaqtin ötküzülgenler jemiy ottuz ikki ming ikki yüz
kishi. 22 Ularning yénida Binyamin qebilisi bolsun;
Binyaminlarning emiri Gidéonining oghli Abidan
bolsun. 23 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy ottuz besh ming töt yüz kishi. 24 Omumen
Efraim bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni
qoshun qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler
jemiy bir yüz sekkiz ming bir yüz kishi; ular üchinchi
sep bolup yolgha chiqsun. 25 — Shimal terepte, tugh
tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Dan

qebilisi bolsun. Danlarning emiri Ammishaddayning
oghli Ahiezer bolsun. 26 Uning qoshuni, yeni sanaqtin
ötküzülgenler jemiy atmish ikki ming yette yüz kishi.
27 Uning yénida bargah quridighini Ashir qebilisi
bolsun; Ashirlarning emiri Okranning oghli Pagiyel
bolsun. 28 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy qiriq bir ming besh yüz kishi. 29 Ularning
yénida Naftali qebilisi bolsun; Naftalilarning emiri
Énanning oghli ahira bolsun. 30 Uning qoshuni, yeni
sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik üch ming töt
yüz kishi. 31 Dan bargahigha qaraydighanlarning
hemmisi, yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin
ötküzülgenler jemiy bir yüz ellik yette ming alte
yüz kishi; ular öz tughliri astida hemmining keynide
yolgha chiqsun. 32 Yuqiridikiler öz ata jemeti boyiche
sanaqtin ötküzülgen Israillardur; qoshun-qisimliri
boyiche bargahlarda sanaqtin ötküzülgenler jemiy
alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi boldi. 33 Biraq
Lawiylarla, Perwerdigarning Musagha qilghan emri
boyiche, Israillar qatarida sanaqtin ötküzülmidi. 34
Israillar Perwerdigarning Musagha qilghan barliq
emri boyiche ish tutup, özlirining tughi boyiche
bargah quratti; ular öz qebilisi we ata jemeti tertipi
boyiche yolgha chiqatti.

3 Perwerdigar Sinay téghida Musa bilen sözleshken
künlerde, Harun bilen Musaning ewladliri
töwendikilerdin ibaret idi. 2 Harunning oghullirining
ismi mundaq: tunji oghlining ismi Nadab idi, uning
yene Abihu, Eliazar, Itamar dégen oghulliri bar idi. 3
Harunning oghullirining ismi ene shundaq idi, ular
mesihlen'gen kahinlar idi; [Musa] ularni kahinliq
wezipisini öteshke Xudagha atap ayrighanidi. 4
Lékin Nadab bilen Abihu Sinay chölide gheyriy bir
otni Perwerdigarning aldigha sun'ghini tüpeylidin
Perwerdigar aldida öldi we ularning hech nesli
qaldurulmidi; Eliazar bilen Itamar öz atisi Harun
aldida kahinliq wezipisini ötidi. 5 Perwerdigar
Musagha söz qilip: — 6 Sen Lawiy qebilisini
aldinggha keltürüp, ularni kahin Harunning xizmitide
bolushqa uning aldigha hazir qil. 7 Ular Harunning
hajiti we pütkül jamaetning hajitidin chiqip jamaet
chédirining aldida wezipe ötep, ibadet chédirining
xizmitini béjirsun. 8 Ular yene jamaet chédiridiki
barliq qacha-qucha eswablarni bashqurush bilen
Israillarning xizmitide bolup wezipe ötep, ibadet
chédirining ishlirini béjirsun. 9 Sen Lawiylarni Harun
bilen uning oghullirigha teqsimlep bergin; ular
Israillar ichidin mexsus uninggha tallap bérilgen. 10
Harun bilen oghullirini bolsa sen özining kahinliq
wezipisini öteshke békitkin; herqandaq yat kishi
yéqinlashsa öltürülsun, — dédi. 11 Andin Perwerdigar
Musagha mundaq dédi: — 12 — Qara, Men Israillar
ichidin Lawiylarni tallidim, ularni Israil ichide
baliyatquning barliq tunji méwisining ornigha,
yeni chong oghullirining ornigha qoyimen, shunga
Lawiylar Ménin bolidu. 13 Chünki tunji oghullarning
hemmisi Méningkidur; Men Misir zéminida tunji
tughulghanlarning hemmisini qetl qilghan künide
Israillarning ichidiki tunjilarning hemmisini, meyli
adem bolsun yaki haywan bolsun, muqeddes hésablap
Méningki qilghanidim. Ular Méningkidur; Men
Perwerdigardurmen. 14 Andin Perwerdigar Sinay
chöl-bayawanida Musagha: — 15 — Sen Lawiylarni ata
jemeti, ailisi boyiche sanaqtin ötküz; barliq erkeklerni,
yeni bir ayliqtin ashqanlarning hemmisini sanaqtin
ötküz, — dédi. 16 Shuning bilen Musa Perwerdigarning
emri boyiche, özige déyilgendek Lawiylarni sanaqtin
ötküzdi. 17 Lawiyning oghullirining ismi mundaq: —
Gershon, Kohat, Merari. 18 Gershonning oghullirining
ismi aililiri boyiche Libni we Shimey idi. 19 Kohatning
oghulliri aililiri boyiche Amram, Izhar, Hébron we
Uzziel idi. 20 Merarining oghulliri aililiri boyiche Mahli
we Mushi idi. Bularning hemmisi ata jemeti boyiche
Lawiylarning jemeti boldi. 21 Gershondin Libnilarning
jemeti bilen Shimeylerning jemeti wujudqa keldi;
bular Gershonlarning jemetliri idi. 22 Barliq erlerning
sanigha asasen, bir ayliqtin ashqanlirining sanaqtin
ötküzülgenliri jemiy yette ming besh yüz kishi
boldi. 23 Gershonning jemeti ibadet chédirining
arqa teripide, yeni gherb terepte bargah qurdi; 24
Gershon jemetining emiri Laelning oghli Eliasaf
idi. 25 Gershonlarning jamaet chédiridiki wezipisi
ibadet chédirining özidiki astinqi ikki yapquch-perde,
uning üstidiki yopuq we jamaet chédirining ishik
perdisige, 26 shundaqla hoyla etrapidiki perdiler, hoyla
derwazisining perdisi (hoyla perdiliri ibadet chédiri
bilen qurban'gahni chöridep turatti) we hoylida
ishlitilidighan munasiwetlik barliq tanilargha qarash
idi. 27 Kohattin Amramlarning jemeti, Izharlarning
jemeti, Hébronlarning jemeti we Uzziellerning jemeti
wujudqa keldi; bu Kohatlarning jemetliri idi. 28 Barliq
erkeklerning sani boyiche, bir ayliqtin ashqanlar
jemiy sekkiz ming alte yüz adem bolup chiqti;
ular muqeddes jaygha qarash wezipisini öteydighan

boldi. 29 Kohat ewladlirining jemetliri jamaet
chédirining jenub teripide bargah tikti. 30 Kohat
jemetining emiri Uzzielning oghli Elizafan idi. 31
Ularning wezipisi ehde sanduqi, shire, chiraghdan,
ikki qurban'gah, shuningdek muqeddes jayning
ichide ishlitidighan qacha-qucha, perde we ibadet
chédirining ichide ishlitidighan barliq nersilerge
qarash idi. 32 Lawiylarning emirlirining emiri bolsa
kahin Harunning oghli Eliazar idi; u muqeddesxanigha
qarash wezipisini öteydighanlar üstidin nazaret
qilidighan boldi. 33 Meraridin Mahli jemeti bilen Mushi
jemeti wujudqa keldi; bular Merarining jemetliri
boldi. 34 Barliq erkeklerning sanigha asasen, bir
ayliqtin yuqiri bolghanlar sanaqtin ötküzülgende
jemiy alte ming ikki yüz kishi chiqti. 35 Merarining
jemetining emiri Abihayilning oghli Zuriyel boldi;
ular ibadet chédirining shimal teripige bargah qurdi.
36 Merari ewladlirining wezipisi ibadet chédirining
taxtayliri, baldaqliri, xadiliriga, teglikliri barliq
eswab-jabduqlirigha qarash, shuningdek bularga
munasiwetlik ishlitilidighan barliq nersilerge, 37
shundaqla hoylining töt etrapidiki xadilargha we
ularning teglikliri, qozuq we tanilargha mes'ul
bolushqa belgilenidi. 38 Ibadet chédirining aldigha,
sherq teripige, yeni jamaet chédirining künchiqish
teripige bargah qurghanlar Musa, Harun we
Harunning oghulliri idi; ular Israillarning xizmitide
bolush wezipisini ötep, muqeddes jaygha qaraydighan
boldi; ularga yat bolghan herqandaq adem
[muqeddes] jaygha yéqinlashsa, öltürületti. 39 Musa
bilen Harun Perwerdigarning emri boyiche, sanaqtin
ötküzgen barliq Lawiylar, jemetliri boyiche, yeni bir
ayliqtin yuqiri sanaqtin ötküzülgen erkekler jemiy
yigirme ikki ming chiqti. 40 Perwerdigar Musagha: —
Sen Israillar ichide bir ayliqtin ashqan tunji oghullarni
sanaqtin ötküzüp, isim-familisi boyiche tizimlap chiq.
41 Sen Lawiylarni Israillarning barliq tunjilirining
ornida Manga xas qil (Men Perwerdigardurmen);
Lawiylarning mal-charwilirinimu Israillarning barliq
tunji mal-charwilirining ornida Manga xas qil,
— dédi. 42 Musa Perwerdigarning emri boyiche,
Israillarning tunjilirini qoymay sanaqtin ötküzdi.
43 Bir ayliqtin yuqiri tunji oghul balilirini isim-
familisi bilen sanaqtin ötküzgende, ular jemiy yigirme
ikki ming ikki yüz yetmish üch kishi chiqti. 44
Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 45 Sen
Lawiylarni Israillarning tunjilirining ornida Manga
talla, shundaqla Lawiylarning mal-charwilirinimu
Israillarning mal-charwilirining ornida Manga talla;
shuning bilen Lawiylar Méningki bolidu; Men
Perwerdigardurmen. 46 We Lawiylarning sanidin
artuq chiqqan Israillarning tunjiliri, yeni shu ikki yüz
yetmish üchi üchün hörlük heqqini qobul qilghin; 47
shularning herbiri üchün besh shekel kümüsh al, kishi
sanigha qarap bolsun; muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ulardin alghin (bir shekel
yigirme gerahdur). 48 Artuq chiqqan ademlerning,
yeni hörlük heqqini tölishi kérek bolghanlarning
kümüshini Harun bilen uning oghullirigha ber. 49
Emdi Lawiylar teripidin «hörlükke chiqirilghan» dep
hésablan'ghan tunji oghullardin artuq chiqqanlardin
bolsa, Musa ulardin shu hörlük heqqini aldi; 50
u Israillarning tunjiliridin shu kümüshni, yeni
muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche
jemiy bir ming üch yüz atmish besh shekel aldi.
51 Musa Perwerdigarning emri boyiche «hörlükke
chiqirilghan»larning kümüshini del Perwerdigar
buyrughinidek, Harun bilen uning oghullirigha berdi.

4 Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz
qilip mundaq dédi: — 2 Sen Lawiylar ichidin
ata jemeti boyiche Kohat ewladlirining omumiy
sanini tizimlighin, 3 ottuz yashtin ellik yashqiche
bolghan, jamaet chédirida ish-xizmet qilishqa
kéleleydighanlarning hemmisini tizimlap chiq. 4 Kohat
ewladlirining jamaet chédiri ichidiki wezipisi eng
muqeddes buyumlarni bashqurush bolidu. 5 Bargah
köchürülidighan chaghda, Harun bilen uning oghulliri
kirip «[eng muqeddes jay]»diki «ayrima perde-
yopuq»ni chüshürüp, uning bilen höküm-guwahliq
sanduqini yögisun; 6 andin uning üstini délfinning
térisidin étilgen yopuq bilen orap, üstige kök bir rextni
yépip, andin kötüridighan baldaqlarni ötküzsun. 7
Teqdim nan [tizilghan] shirege kök bir rext sélinip,
üstige légen, texse, piyale we sharab hediyelirini
chachidighan qedehler tizip qoyulsun; shiredimu
«daimiy nan» tizilip turiwersun; 8 bu nersilerning
üsti qizil rext bilen, uning üsti yene délfin térisde
étilgen bir yopuq bilen yépilip, andin kötiridighan
baldaqlar ötküzüp qoyulsun. 9 Ular kök rext élip,
uning bilen chiraghdan bilen üstidiki chiraghlarni,
pilik qisquchlarni, küldanlarni we chiraghdan'gha
ishlitidighan, barliq may qachilaydighan qachilarni
yépip qoysun. 10 Ular yene chiraghdan bilen
chiraghdan'gha ishlitidighan hemme qacha-qucha

eswablarni délfin térisidin étilgen yopuq bilen
yögep, andin epkeshke sélip qoysun. 11 Altun
xushbuygahqa kök bir rext sélip, yene délfin tériside
étilgen yopuq bilen yépip, andin kötürgüchke qosh
baldaqlarni ötküzüp qoysun. 12 Muqeddes jayning
ichide ishlitidighan barliq qacha-quchilarni kök bir
rext bilen yögep, andin üstige délfin tériside étilgen
yopuqni yépip, andin bir epkeshke sélip qoysun. 13
Ular qurban'gahni külidin tazilap, üstige sösün renglik
bir rextni yéyip qoysun. 14 Andin yene qurban'gahta
ishlitilidighan eswablar — küldan, ilmek, belgürjek,
chiniler, shundaqla barliq eswablarni qurban'gah
üstige tizip, andin délfin tériside étilgen bir yopuq
bilen yépip, andin kötüridighan baldaqlarni ötküzüp
qoysun. 15 Pütün bargahtikiler yolgha chiqidighan
chaghda, Harun bilen uning oghulliri muqeddes jay
we muqeddes jaydiki barliq qacha-qucha eswablarni
yépip bolghandin kéyin, Kohatning ewladliri kélip
kötürsun; lékin ölüp ketmeslik üchün muqeddes
buyumlargha qol tegküzmisun. Jamaet chédiri ichidiki
nersilerdin shularni Kohatning ewladliri kötürüshi
kérek. 16 Harunning oghli Eliazarning wezipisi chiragh
méyi, xushbuy etir, daimiy teqdim qilinidighan
ashliq hediye bilen mesihlesh méyigha qarash,
shundaqla pütkül ibadet chédiri bilen uning ichidiki
barliq nersiler, muqeddes jay hem muqeddes jaydiki
qacha-qucha eswablargha qarashtin ibaret. 17 Andin
Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq
dédi: — 18 Siler Kohat jemetidikilerni Lawiylar
arisidin qet'iy yoqitip qoymanglar; 19 belki ularning
ölmey, hayat qélishi üchün ular «eng muqeddes»
buyumlargha yéqinlashqan chaghda, Harun bilen
uning oghulliri kirip ularning herbirige qilidighan we
kötüridighan ishlarni körsitip qoysun; 20 ular peqet
muqeddes jaygha kirgende muqeddes buyumlargha
bir deqiqimu qarimisun, undaq qilip qoysa ölüp
kétidu. 21 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq
dédi: — 22 Gershon ewladliri ichide ata jemeti
we aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche
bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige
kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy
sanini al. 24 Gershon aililirining qilidighan xizmiti
we ular kötüridighan nersiler töwendikiche: 25 —
ular jamaet chédirining özini, yeni astidiki ichki
perdiliri we sirtqi perdilirini, uning yapquchini,
shundaqla üstige yapqan délfin tériside étilgen
yopuqni we jamaet chédirining kirish ishikining
perdisini, 26 ibadet chédiri bilen qurban'gahni
chöridep tartilghan hoylidiki perdiler bilen kirish
derwazisining perdisini, shulargha xas tanilirini we
ishlitidighan barliq qacha-qucha eswablarni kötürsun;
bu eswab-üskünilerge munasiwetlik kérek bolghan
ishlarni qilsun. 27 Gershon ewladlirining pütün
wezipisi, yeni ular kötüridighan we béjiridighan barliq
ishlar Harun we uning oghullirining körsetmiliri
boyiche bolsun; ularning néme kötüridighanliqini
siler belgilep béringlar. 28 Gershon ewladlirining
jemetlirining jamaet chédirining ichide qilidighan
xizmiti shular; ular kahin Harunning oghli Itamarning
qol astida turup ishlisun. 29 Merarining ewladlirinimu,
ularni ata jemeti, aililiri boyiche, sanaqtin ötküz;
30 ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet
chédiri ichide xizmet qilish sépige kireleydighan
hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy sanini al. 31
Ularning jamaet chédiri ichidiki barliq xizmiti, yeni
kötürüsh wezipisi mundaq: — Ular jamaet chédirining
taxtayliri, baldaqliri, xadiliri we ularning teglikliri, 32
hoylining töt etrapidiki xadilar, ularning teglikliri,
qozuqliri, tanaliri, barliq eswab-üsküne hem shulargha
kéreklik bolghan barliq nersilerni kötürüsh bolsun;
ular kötüridighan eswab-üskünilerni namini atap
bir-birlep her ademge körsitip béringlar. 33 Merari
jemet-ailililirining jamaet chédiri ichide qilidighan
barliq ishliri ene shular; ular kahin Harunning oghli
Itamarning qol astida turup ishlisun. 34 Musa bilen
Harun we jamaetning emirliri Kohatning ewladlirining
ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet
chédirida xizmet qilish sépige kireleydighanlarning
hemmisini ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzdi.
36 Ulardin jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgenler
jemiy ikki ming yette yüz ellik kishi bolup chiqti. 37
Mushular Kohat jemetidin sanaqtin ötküzülgenler
bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri
boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzgenler idi.
38 Gershonlarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz
yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida
xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisi sanaqtin
ötküzüldi; 40 ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin
ötküzülgenler jemiy ikki ming alte yüz ottuz kishi
bolup chiqti. 41 Mushular Gershon jemetidin sanaqtin
ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan
herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen
qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin

ötküzgenler idi. 42 Merarilarning ata jemeti, aililiri
boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet
chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisi
sanaqtin ötküzüldi; 44 ata jemeti, aililiri boyiche
sanaqtin ötküzülgenler jemiy üch ming ikki yüz
kishi bolup chiqti. 45 Mushular Merari jemetidin
sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish
qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning
wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun
sanaqtin ötküzgenler idi. 46 Sanaqtin ötküzülgen
Lawiylar mana shular idi; Musa bilen Harun hem
Israillarning emirliri ulardin ata jemeti, aililiri
boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet
chédirida xizmet qilish we yük kütürüsh wezipisige
kireleydighanlarni sanaqtin ötküzgen. 48 Ularning
sani jemiy sekkiz ming besh yüz seksen adem bolup
chiqti. 49 Perwerdigarning emri boyiche, ular Musa
teripidin sanaqtin ötküzüldi; herkim özi qilidighan
Ishi we kötüridighan yükige asasen sanaqtin ötküzüldi.
Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha emr
qilghinidek boldi.

5 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 2 Sen
Israillargha emr qilip: «Siler pise-maxaw
késili bilen aqma késilige giriptar bolghanlarni,
shundaqla ölükke tégishi bilen napak bolup qalghan
hemmisini er-ayal démey bargahtin chiqiriwétinglar.
Bargahlarni bulghiwetmesliki üchün ularni bargahtin
chiqiriwétinglar; chünki Men bargah otturisida makan
qildim» — dégin, — dédi. 4 Israillar shundaq qilip
ularni bargahtin chiqiriwetti; Perwerdigar Musagha
qandaq emr qilghan bolsa, Israillar shundaq qildi.
5 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 6 Sen Israillargha éytqin: — Meyli er yaki
ayal bolsun, eger u insanlarning Perwerdigargha
wapasizliq qilidighan herqandaq gunahliridin birini
sadir qilip, shuning bilen gunahkar dep békitilse,
7 undaqta u özi ötküzgen gunahigha iqrar qilip,
itaetsizliki keltürüp chiqarghan, ziyanlan'ghuchining
ziyinini toluq tölep bérishi kérek we uning sirtida
u kishige yene beshtin bir ülüshni qoshup tölep
bersun. 8 Ziyanlan'ghuchining mubada itaetsizlik
keltürüp chiqarghan ziyan'gha bérilgen tölem pulini
alghudek tughqini bolmisa, tölem puli gunahkar
bolghan kishining kafaritige sunulidighan qoshqargha
qoshulup, Perwerdigargha atilip, kahin'gha bérilsun.
9 Shuningdek Israillarning Xudagha atighan barliq
muqeddes hediyeliri, yeni kahin'gha keltürgen
nersilerdin barliq «kötürme qurbanliq-hediye»ler
kahin'gha hésab bolsun. 10 Herkim Xudagha atighan
hediyeler muqeddes dep hésablansun, shundaqla
kahinning bolsun; kishiler kahin'gha néme hediye
qilsa, uning hemmisi kahinning bolsun. 11 Perwerdigar
Musagha söz qilip mundaq dédi: — 12 Sen Israillargha
söz qilip mundaq dégin: — Eger birsining xotuni öz
éridin yüz örügen, sadaqetsizlik qilghan bolsa, 13 —
démek, bashqa birsi bilen yéqinlashqan, shundaqla
uning bulghan'ghanliqi érining közliridin yoshurun
bolghan bolsa, héch guwahchi bolmighan hem
gunah qilghan chéghida tutulupmu qalmighan
bolsa, 14 shundaq ehwalda, éri öz xotunidin guman
qilip künlise, xotuni rastla zina qilip bulghan'ghan
bolsa (yaki öz xotunigha guman qilip künlisimu,
xotuni zina qilmighan we bulghanmighan bolsa) 15
ehwalini ispatlash üchün bu adem xotunini kahinning
yénigha ekelsun hem xotuni üchün zörür ashliq
hediyesi, yeni arpa undin ondin bir efahni alghach
kelsun; shu hediyening üstige u héch zeytun méyi
quymisun yaki héch mestiki qoshup qoymisun; chünki
bu kündashliq hediyesi, esletme ashliq hediyesi
bolup, ularning qebihlikige bolghan esletmidur. 16
Kahin u xotunni aldigha keltürüp, Perwerdigarning
huzurida turghuzsun. 17 Kahin komzekke muqeddes
sudin quyup, ibadet chédirining yer topisidin bir
chimdim élip sugha chéchip qoysun. 18 Kahin u
xotunni Perwerdigarning huzurida turghuzup, béshini
échip, esletme ashliq hediyesi, yeni kündashliq
hediyesini uning qoligha tutquzsun, andin kahin
qoligha qarghish keltürgüchi elem süyini alsun.
19 Kahin u xotun'gha qesem ichküzüp, uninggha
«Derweqe sen héchqandaq adem bilen bille yatmighan,
éringning ornida bashqa birsi bilen bille bolushqa ézip
buzuqluq qilmighan bolsang, undaqta sen bu qarghish
keltürgüchi elem süyidin xalas bolghaysen. 20 Lékin
sen éringning ornida bashqa birsige yéqinliship
özüngni bulghighan bolsang, éringdin bashqa bir
er sen bilen bille yatqan bolsa, —» désun; 21 andin
kahin u xotun'gha qarghish qesimini ichküzgendin
kéyin, yene uninggha: «— Perwerdigar yotangni
yiglitip, qorsiqingni ishshitiwetsun, shuningdek
Perwerdigar séni öz xelqing ichide qarghish we qesem
ichish destikige aylandursun; bu qarghish süyi ich-
qarninggha kirip, qorsiqingni ishshitiwetsun, yotangni
yigilitiwetsun» dégende, u xotun: «Amin, amin»
désun. 23 Shuningdek kahin bu qarghish sözlirini

depterge pütüp qoysun, shundaqla yazghan sözlerni
elem süyige chilisun, 24 andin u xotun'gha bu qarghish
keltürgüchi elem süyini ichküzsun, bu qarghish
keltürgüchi su uning ichige kirishi bilenla uninggha
azab-elem bolidu. 25 Kahin u xotunning qolidin
kündashliq ashliq hediyesini élip, uni Perwerdigarning
huzurida pulanglitip bolghandin kéyin, qurban'gahqa
élip kelsun. 26 Kahin hediyedin bir siqim un élip,
xatire hésabida qurban'gahqa qoyup köydürsun;
andin u xotun'gha bu suni ichküzsun. 27 Kahin emdi
u xotun'gha suni ichküzgendin kéyin, eger u heqiqiy
bulghan'ghan bolup, öz érige sadaqetsizlik qilghan
bolsa, choqum shundaq boliduki, bu qarghish süyi
uning ichige kirgendin kéyin uninggha azab-elem
keltüridu; uning qorsiqi ishship, yotisi yigilep kétidu;
shuning bilen u xotun öz xelqi ichide qarghishqa
kétidu. 28 Lékin eger u xotun bulghanmighan pak
bolsa, shu ishtin xalas bolidu we eksiche hamilidar
bolup perzentlik bolidu. 29 Mana bu kündashliq
toghrisidiki qanundur; xotun öz érining ornida bashqa
birsi bilen bille bolushi bilen ézip bulghan'ghan bolsa
30 we yaki birsi xotunidin guman qilip künlise, undaqta
u xotunini Perwerdigarning aldida turghuzsun, kahin
uninggha shu qanun boyiche hemmini ijra qilsun.
31 Ene shundaq qilghanda, er gunahtin xalas bolup,
xotun öz gunahini kötiridu.

6 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillargha éytqin: «Meyli er yaki ayal
bolsun, «Özümni Perwerdigargha atap, nazariylardin
bolimen» dégen alahide bir qesemni ichken bolsa,
3 undaqta u özini haraq-sharabtin ayrip perhiz
tutsun; haraq-sharab bilen ishlen'gen sirkinimu
ichmisun yaki herqandaq üzüm sherbitini ichmisun
we höl-quruq üzümlernimu yémisun. 4 Özini
Perwerdigargha atighan barliq künlerde, üzüm télidin
chiqqan herqandaq nersini, meyli üzüm uruqi bolsun,
posti bolsun, ularni yéyishke bolmaydu. 5 Özümni
Perwerdigargha atidim dep qesem qilghan künliride,
ularning béshigha ustira tegküzüshke bolmaydu; özini
Perwerdigargha atighan künler ötüp bolmighuche,
u muqeddes bolushi kérek; ular chachlirini uzun
qoyushi kérek. 6 U qesem ichken barliq künliride
héchqandaq ölüklerge yéqinlishishqa bolmaydu. 7
Uning öz atisi, anisi, qérindishi yaki hede-singilliri
ölüp qalghan bolsa, ularni dep özini napak qilmasliqi
kérek; chünki béshida Perwerdigarghila xas bolimen
dep bergen wedisining belgisi bolidu. 8 Özini Xudagha
atiwetken barliq künlerde u Perwerdigar aldida
muqeddes bolup tursun. 9 Mubada bir kishi uning
yénida tuyuqsiz ölüp qélip, özini Perwerdigargha
atighanliqning belgisi bolghan béshi bulghan'ghan
bolsa, u özini paklash küni we kéyinki yettinchi
künimu chéchini aldursun. 10 Sekkizinchi küni u ikki
paxtekni yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining
derwazisi aldida kahin'gha tapshursun. 11 Kahin birini
gunah qurbanliqi, yene birini köydürme qurbanliq
süpitide sunup, ölük sewebidin napak bolup qalghan
gunahini tilep kafaret qilsun; nazariy shu künning
özide öz béshini qaytidin muqeddes-pak qilsun, 12 u
özini Perwerdigargha atighan künlirini yéngiwashtin
bashlisun, shuning bilen bir yashliq bir erkek qozini
itaetsizlik qurbanliqi qilip sunsun; ilgiriki künliri
bolsa inawetsiz hésablansun; chünki uning özini
[Perwerdigargha] atighan haliti bulghan'ghan. 13
Nazariylardin biri özini [Perwerdigarghila] atighan
künler toshqan künide u toghruluq qanun-belgilime
mundaq: — Kishiler uni jamaet chédirining derwazisi
aldigha ekelsun; 14 u özi Perwerdigargha sunulidighan
köydürme qurbanliq üchün bir yashliq béjirim
erkek qozini, gunah qurbanliqi üchün bir yashliq
chishi béjirim bir qozini, inaqliq qurbanliqi üchün
béjirim bir qoshqarni keltürsun, 15 shundaqla bir
séwet pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen ésil
undin pishurulghan toqachlar hemde zeytun méyi
sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlar we shu
qurbanliqlarning qoshumche ashliq hediyeliri we
sharab hediyelirini keltürsun. 16 Kahin bularni
Perwerdigarning huzurigha keltürüp, Nazariyning
shu gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini
sunsun; 17 u Perwerdigargha atalghan inaqliq
qurbanliqi süpitide qoshqarni sunsun, uninggha
qoshup bir séwet pétir nanni sunsun; kahin shular
bilen teng Nazariy qoshup teqdim qilghan ashliq
hediye bilen sharab hediyeni keltürüp sunsun.
18 Nazariy jamaet chédirining derwazisi aldida
özini Perwerdigargha atighanliqigha belge qilip
qoyuwetken chéchini chüshürüp, chéchini élip
inaqliq qurbanliqi astidiki otqa qoysun. 19 Nazariy
shu teriqide özini Perwerdigarghila atighanliq
chéchini chüshürüp bolghandin kéyin, kahin qaynap
pishirilghan qoshqarning bir aldi qolini hem séwettin
bir pétir nan bilen bir pétir hemek nanni élip kélip
Nazariyning qoligha tutquzsun. 20 Kahin bularni
Perwerdigarning aldida pulanglatma qurbanliq

süpitide örüsun; bular pulanglatma qurbanliq süpitide
sun'ghan tösh bilen kötürme hediye qilin'ghan aldi qol
bilen qoshulup, muqeddes dep hésablinip kahin'gha
bérilsun; andin kéyin Nazariy sharab ichse bolidu.
21 Shular bolsa qesem ichken Nazariy toghrisida,
özini Perwerdigargha atashta sunush zörür bolghan
qurbanliq-hediyeler toghrisida békitilgen qanun-
belgilimidur; shuningdek uning qoli némige yetse
shuni sunsimu bolidu; u ichken qesimi boyiche, yeni
özini Xudagha atash wedisi toghruluq shu nizam-
belgilime boyiche hemme ishni ada qilsun; wedisige
emel qilsun. 22 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq
dédi: — 23 Sen Harun bilen uning oghullirigha söz
qilip mundaq dégin: — Siler Israillargha mundaq bext-
beriket tilenglar: — 24 «Perwerdigar silerge bext-
beriket ata qilghay, silerni Öz panahida saqlighay; 25
Perwerdigar yüzini silerning üstünglerde yorutup,
silerge shapaet qilghay; 26 Perwerdigar yüzini
üstünglargha qaritip kötürüp, silerge xatirjemlik
bergey!» — dep tilenglar. 27 Ular shundaq qilip
namimni Israillarning üstige qonduridu we Men
ulargha bext-beriket ata qilimen.

7 Musa ibadet chédirini tikligen küni, u chédirni
mesih qilip maylap muqeddes qildi, shundaqla
uning ichidiki barliq eswab-jabduqlar, qurban'gah
we uning barliq qacha-qucha eswablirini mesih qilip
maylap muqeddes qildi; shü küni shundaq boldiki,
Israilning emirliri, yeni ularning ata jemetining
bashliqliri bolghan, qebile emirliri kélip hediyelerni
sundi; shu qebililerning emirliri sanaqtin ötküzüsh
ishigha nazaret qilghuchilar idi. 3 Ular özlirining
hediyelirini Perwerdigarning huzurigha hazir qilishti,
keltürülgen bu hediyeler jemiy bolup alte harwa, on
ikki öküzdin ibaret idi; her ikki emir birliship birdin
sayiwenlik harwa, herbir emir birdin öküz élip keldi;
ular bu hediyelerni chédirining aldigha ekilishti. 4
Perwerdigar Musagha söz qilip: — 5 Jamaet chédirining
ishlirigha ishlitish üchün sen bu nersilerni qobul qilip,
Lawiylarning herbirining béjiridighan ishliri boyiche
ularning ishlitishige bergin, — dédi. 6 Shuning bilen
Musa harwa bilen öküzlerni qobul qilip Lawiylargha
tapshurup berdi. 7 U Gershon ewladlirining qilidighan
ishlirigha asasen, ulargha ikki harwa bilen töt öküz
berdi. 8 Merari ewladlirining qilidighan ishlirigha
asasen, ulargha töt harwa bilen sekkiz öküz berdi;
ularning hemmisi kahin Harunning oghli Itamargha
qaraytti; 9 lékin u Kohatning ewladlirigha héchnéme
bermidi; chünki ular muqeddes nersilerni kötürüshke
mes'ul idi; démek, ular mes'ul bolghan nersilerni
öz müriside kötüretti. 10 Qurban'gah maylinip
mesihlen'gen küni, uni Xudagha béghishlash yolida
emirler sunidighan hediyelirini élip kélip, qurban'gah
aldigha qoyushti. 11 Perwerdigar Musagha: — Ular
qurban'gahni béghishlash yolida hediyelirini sunsun;
herbir emir öz künide sunsun, — dédi. 12 Birinchi küni
hediye sun'ghuchi Yehuda qebilisidin Amminadabning
oghli Nahshon boldi. 13 U sun'ghan hediye éghirliqi bir
yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi
yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup,
bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige
zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;
14 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir
altun piyale; 15 köydürme qurbanliq üchün bir
erkek torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; 16 gunah qurbanliqi üchün bir téke; 17 inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke,
bir yashliq besh erkek qoza; bular Amminadabning
oghli Nahshon sun'ghan hediyeler idi. 18 Ikkinchi küni
hediye sun'ghuchi Issakarning emiri Zuarning oghli
Netanel boldi. 19 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz
ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi
yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup,
bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige
zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;
20 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir
altun piyale; 21 köydürme qurbanliq üchün bir torpaq,
bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; 22 gunah
qurbanliqi üchün bir téke; 23 inaqliq qurbanliqi üchün
ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh
erkek qoza; bular Zuarning oghli Netanel sun'ghan
hediyeler idi. 24 Üchinchi küni hediye sun'ghuchi
Zebulun ewladlirining emiri Hélonning oghli Éliab
boldi. 25 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz
shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish
shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular
muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche
ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun
méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 26 on
shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun
piyale; 27 köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir
qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; 28 gunah qurbanliqi
üchün bir téke; 29 inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa,

besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza;
bular Hélonning oghli Éliab sun'ghan hediyeler idi. **30**
Tötinchi küni hediye sun'ghuchi Ruben ewladlirining
emiri Shidörning oghli Elizur boldi. **31** U sun'ghan
hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir
kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir
kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun
dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un
toldurulghanidi; **32** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **33** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **34** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **35** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke,
bir yashliq besh erkek qoza; bular Shidörning oghli
Elizur sun'ghan hediyeler idi. **36** Beshinchi küni
hediye sun'ghuchi Shiméon ewladlirining emiri Zuri-
shaddayning oghli Shélumiyel boldi. **37** U sun'ghan
hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir
kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir
kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun
dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un
toldurulghanidi; **38** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **39** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **40** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **41**
inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar,
besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Zuri-
shaddayning oghli Shélumiyel sun'ghan hediyeler idi.
42 Altinchi küni hediye sun'ghuchi Gad ewladlirining
emiri Déuelning oghli Eliasaf boldi. **43** U sun'ghan
hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir
kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir
kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun
dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un
toldurulghanidi; **44** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **45** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **46** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **47** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh
téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Déuelning
oghli Eliasaf sun'ghan hediyeler idi. **48** Yettinchi
küni hediye sun'ghuchi Efraim ewladlirining emiri
Ammihudning oghli Elishama boldi. **49** U sun'ghan
hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir
kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir
kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun
dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un
toldurulghanidi; **50** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **51** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **52** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **53** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke,
bir yashliq besh erkek qoza; bular Ammihudning
oghli Elishama sun'ghan hediyeler idi. **54** Sekkizinchi
küni hediye sun'ghuchi Manasseh ewladlirining emiri
Pidahzurning oghli Gamaliyel boldi. **55** U sun'ghan
hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir
kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir
kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun
dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un
toldurulghanidi; **56** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **57** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **58** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **59** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke,
bir yashliq besh erkek qoza; bular Pidahzurning oghli
Gamaliyel sun'ghan hediyeler idi. **60** Toqquzinchi
küni hediye sun'ghuchi Bényamin ewladlirining
emiri Gidéonining oghli Abidan boldi. **61** U sun'ghan
hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir
kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir
kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun
dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un
toldurulghanidi; **62** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **63** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **64** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **65** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke,
bir yashliq besh erkek qoza; bular Gidéonining oghli
Abidan sun'ghan hediyeler idi. **66** Oninchi küni hediye
sun'ghuchi Dan ewladlirining emiri Ammishaddayning
oghli Ahiezer boldi. **67** U sun'ghan hediye éghirliqi bir
yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi
yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup,
bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige
zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;
68 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir

altun piyale; 69 köydürme qurbanliq üchün bir torpaq,
bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; 70 gunah
qurbanliqi üchün bir téke; 71 inaqliq qurbanliqi üchün
ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh
erkek qoza; bular Ammishaddayning oghli Ahiezer
sun'ghan hediyeler idi. 72 On birinchi küni hediye
sun'ghuchi Ashir ewladlirining emiri Okranning oghli
Pagiyel boldi. 73 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz
ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi
yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup,
bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige
zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;
74 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir
altun piyale; 75 köydürme qurbanliq üchün bir torpaq,
bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; 76 gunah
qurbanliqi üchün bir téke; 77 inaqliq qurbanliqi
üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq
besh erkek qoza; bular Okranning oghli Pagiyel
sun'ghan hediyeler idi. 78 On ikkinchi küni hediye
sun'ghuchi Naftali ewladlirining emiri Énanning oghli
Ahira boldi. 79 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz
ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi
yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular
muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche
ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun
méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; 80 on
shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun
piyale; 81 köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir
qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; 82 gunah qurbanliqi
üchün bir téke; 83 inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa,
besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza;
bular Énanning oghli Ahira sun'ghan hediyeler idi.
84 Qurban'gah maylinip mesihlen'gen künide, Israil
emirliri qurban'gahqa sun'ghan hediyeler: — jemiy on
ikki kümüsh légen, on ikki kümüsh das, on ikki altun
piyale boldi, 85 herbir kümüsh légenning éghirliqi bir
yüz ottuz shekel, herbir kümüsh dasning éghirliqi
yetmish shekel idi; mushu qacha-quchigha ketken
kümüsh muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchen'gende, jemiy ikki ming töt yüz shekel
chiqti; 86 xushbuy bilen toldurulghan altun piyale
on ikki bolup, muqeddes jaydiki shekelning ölchem
birliki boyiche ölchen'gende, herbir altun piyalining
éghirliqi on shekel chiqti; bu altun piyalilerning altuni
jemiy bir yüz yigirme shekel chiqti; 87 köydürme
qurbanliqlar üchün bolghan mallar: — jemiy on ikki
torpaq, on ikki qochqar, on ikki bir yashliq erkek
qoza idi, herbiri tégishlik ashliq hediyeler bilen
bille sunuldi; on ikki téke gunah qurbanliqi üchün
sunuldi; 88 inaqliq qurbanliqliri üchün sunulghini
jemiy yigirme töt buqa, atmish qochqar, atmish téke,
bir yashliq atmish erkek qoza idi. Qurban'gah maylinip
mesihlinip, uni Xudagha béghishlash yolida sunulghan
hediyeler mana mushular. 89 Musa [Perwerdigar]
bilen sözleshkili jamaet chédirigha kirgen chéghida,
u «höküm-guwahliq sanduqi»ning üstidiki «kafaret
texti»ning ikki teripidiki kérubning otturisidin uning
özige gep qilghan awazini anglap turdi; Perwerdigar
shu yolda uninggha söz qilatti.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 2 Sen
Harun'gha: «Sen chiraghlar yaqidighan chaghda
yette chiraghning hemmisi chiraghdanning aldini
yorutidighan bolsun» dep éytip qoy, — dédi. 3 Harun
shundaq qildi; u chiraghdan üstidiki chiraghlarning
hemmisini yandurup, xuddi Perwerdigarning Musagha
éytqinidek, chiragh nurini chiraghdanning aldini
yorutidighan qilip qoydi. 4 Chiraghdanning yasilishi
mundaq: u altundin bolqa bilen soqup yasalghan,
putidin güllirigiche bolqa bilen soqup chiqirilghan.
Perwerdigar Musagha körsetken nusxidek, u
chiraghdanni shundaq yasatti. 5 Perwerdigar Musagha
mundaq dédi: — 6 Sen Israillarning ichidin Lawiylarni
tallap chiqip paklighin. 7 Ularni paklash üchün ulargha
mundaq qil: «kafaret süyi»ni ularning bedinige
chachqin; andin ular özliri pütün bedinini ustura bilen
chüshürsun, kiyimlirini yuyup özini pak qilsun. 8
Andin kéyin ular bir torpaq bilen shuninggha qoshup
ashliq hediyesini, yeni zeytun méyi ileshtürülgen
ésil unni keltürsun; sen gunah qurbanliqi üchün
yene bir torpaqni keltür. 9 Sen Lawiylarni jamaet
chédirining aldigha keltür we pütün Israil jamaitini
yighip kel; 10 Lawiylarni Perwerdigarning huzurigha
hazir qilghin; andin Israillar kélip qollirini ularning
üstige qoysun. 11 Harun Lawiylarni Israillarning
«pulanglatma qurbanliq»i süpitide Perwerdigarning
xizmitini qilsun dep, Perwerdigargha hediye qilsun.
12 Lawiylar qollirini héliqi ikki torpaqning béshigha
qoysun; sen birini gunah qurbanliqi bolsun, birini
köydürme qurbanliq bolsun, Lawiylar üchün kafaret
keltürsun dep Perwerdigargha sun'ghin. 13 Sen
andin Lawiylarni Harun bilen uning oghullirining
aldida turghuzup, ularni pulanglatma qurbanliq
süpitide Perwerdigargha hediye qil. 14 Lawiylar

Méningki bolsun dep, sen Lawiylarni ene shu
teriqide Israillardin ayrip chiq. 15 Andin Lawiylar
kirip jamaet chédirining ishlirini qilsa bolidu; sen
ularni paklandur, ularni pulanglatma qurbanliq
süpitide hediye qil. 16 Chünki ular Israillar ichide
pütünley Manga atalghan; Méning ularni Méningki
bolsun dep tallishim ularni Israillarning arisida
baliyatquning tunji méwisi ornida qoyghanliqimdur.
17 Chünki Israillarning tunjisi, meyli u insan yaki
haywan bolsun, pütünley Manga tewedur; Men
Misir zéminida barliq tunjilarni öltürgen küni ularni
Özümge muqeddes qilip éliwalghanidim. 18 Méning
Lawiylarni u yol bilen tallishim ularni Israillarning
ichidiki tunjilirining ornida qoyushum üchündur.
19 We jamaet chédirida Israillarning xizmitide
bolsun we Israillarning [gunahini tilep] kafaret
keltürsun, shuningdek Israillar muqeddes jaygha
yéqinlashqanda ular arisida bala-qaza chiqmisun dep,
Men Israillar ichidin Lawiylarni Harun bilen uning
oghullirigha berdim. 20 Musa, Harun we pütkül Israil
jamaiti Lawiylarni shundaq qildi; Perwerdigarning
Lawiylar toghruluq Musagha buyrughinidek Israillar
hemmisini beja keltürdi. 21 Lawiylar shundaq qilip
özlirini [gunahtin] paklap, kiyim-kécheklirini yuyup
pakizlidi; Harun ularni pulanglatma qurbanliq süpitide
Perwerdigargha hediye qildi; Harun yene ularni
paklashqa [gunahini tilep] kafaret qildi. 22 Andin kéyin
Lawiylar kirip Harunning aldida, shundaqla uning
oghullirining aldida, jamaet chédiri ichidiki ishlarni
qilishqa kirishti; Perwerdigar Lawiylar toghruluq
Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar uni shu
boyiche beja keltürdi. 23 Perwerdigar Musagha söz
qilip mundaq dédi: — 24 Lawiylarning wezipisi mundaq
bolsun: — Yigirme besh yashtin yuqiriliri kirip jamaet
chédiri ichidiki ishlarni qilishqa sepke kirsun; 25
ellik yashqa yetkendin kéyin septin chékinip shu
xizmetni qilmisun; 26 lékin ular jamaet chédiri ichide
qérindashlirigha yardemliship, ularning hajetliridin
chiqishqa bolidu, emma chédirdiki resmiy wezipide
bolmisun. Lawiylarning wezipiliri heqqide ularga
ene shundaq qil.

9 Misir zéminidin chiqqandin kéyinki ikkinchi yili
birinchi ayda, Perwerdigar Sinay chölide Musagha
buyrup: — 2 Israillar békitilgen waqitta ötüp kétish
héytini ötküzsun; 3 yeni mushu ayning on tötinchi
küni gugumda, békitilgen waqitta, barliq belgilime
we qaide-tertip boyiche héytni ötküzünglar, — dédi.
4 Shuning bilen Musa Israillargha söz qilip ötüp
kétish héytini ötküzüshni buyrudi. 5 Ular birinchi
ayning on tötinchi küni gugumda, Sinay chölide
ötüp kétish héytini ötküzdi; Perwerdigar Musagha
qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq qildi.
6 Bir nechcheylen bir ölükke tégip kétip napak
bolup qalghanliqi üchün, ular shu küni ötüp kétish
héytini ötküzelmidi-de, ular shu küni Musa bilen
Harunning aldigha kélip Musagha: — 7 Biz ölüp
qalghan ademge tégip kétip napak bolup qalghan
bolsaqmu, lékin némishqa Israillarning qatarida,
békitilgen waqitta Perwerdigargha sunushqa kérek
bolghinini élip kélishtin ret qilinimiz? — déyishti.
8 — Toxtap turunglar, men bérip Perwerdigar siler
toghranglarda néme buyruydikin, anglap baqay, —
dédi Musa ularga. 9 Perwerdigar Musagha söz
qilip mundaq dédi: — 10 Sen Israillargha mundaq
dégin: «Siler we silerning ewladliringlar ichide beziler
ölüklerge tégip kétip napak bolup qalghan bolsa
yaki uzaq seper üstide bolsa, ular yenila Perwerdigar
üchün ötüp kétish héytini ötküzüshke bolidu. 11
Undaq kishiler ikkinchi ayning on tötinchi küni
gugumda héytni ötküzsun; [héyt taamini] pétir nan
we achchiq köktatlar bilen bille yésun; 12 ulardin etige
azraqmu qaldurmisun we [qozisining] ustixanliridin
birersinimu sundurghuchi bolmisun; ular héytni ötüp
kétish héytining barliq belgilimiliri boyiche ötküzsun.
13 Halbuki, pak bolghan, seper üstidimu bolmighan
emma ötüp kétish héytini ötküzüshke étibar bermigen
kishi bolsa öz xelqidin üzüp tashlinidu; chünki
békitilgen waqitta Perwerdigargha sunush kérek
bolghinini sunmighanliqi üchün, u öz gunahini
öz üstige alidu. 14 Eger aranglarda turuwatqan
yat ellik bir musapir Perwerdigar üchün ötüp
kétish héytini ötküzüshni xalisa, u ötüp kétish
héyti toghrisidiki belgilime we qaide-tertip boyiche
ötküzsun; yat ellik musapirlar üchün we zéminda
tughulghanlar üchünmu aranglarda shu birla nizam
bolsun. 15 Ibadet chédiri tiklen'gen küni, bulut ibadet
chédirini, yeni höküm-guwahliq chédirini qaplap
turdi; kechtin taki etigen'giche, bulut xuddi ottek
ibadet chédirining üstide turdi. 16 Daim shundaq
bolatti; [kündüzi] bulut ibadet chédirini qaplap turatti,
kéchisi u otqa oxshaytti. 17 Qachaniki bulut jamaet
chédirining üstidin kötürülse, Israillar yolgha chiqatti;
bulut qeyerde toxtisa, Israillar shu yerde bargah
tiketti. 18 Israillar Perwerdigarning buyruqi boyiche

mangatti, Perwerdigarning buyruqi boyiche bargah
tiketti; bulut ibadet chédirining üstide qanche uzaq
toxtisa, ular bargahta shunche uzaq turatti. 19
Bulut ibadet chédirining üstide xéli künlergiche
toxtap tursa, Israillarmu Perwerdigarning körsitmisini
tutup seperge chiqmaytti; 20 mubada bulut ibadet
chédirining üstide peqet birnechche künla toxtisa, ular
Perwerdigarning buyruqi boyiche shu waqitta bargah
qurup yatatti, andin yene Perwerdigarning buyruqi
boyiche seperge atlinatti. 21 We mubada bulut peqetla
kechtin etigen'giche toxtap, ettigende bulut yene
kötürülse, ular yene yolgha chiqatti; meyli kündüzi
yaki kéchisi bulut kötürülsila, ular seperge chiqatti. 22
Bulut ibadet chédirining üstide uzunraq tursa, meyli
ikki kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yolgha chiqmay
bargahta turuwéretti; lékin bulut kötürülüp mangsila
ular sepirini dawamlashturatti. 23 Perwerdigarning
buyruqi bilen ular bargah quratti, Perwerdigarning
buyruqi bilen ular seperni dawamlashturatti; ular
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen emri
boyiche, Perwerdigarning körsitmisini tutatti.

10 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen özüngge ikki kanay yasatqin; ularni
kümüshtin soqtur. Ular jamaetni yighishqa, shundaqla
jamaetni bargahlirini yighishturup yolgha chiqishqa
chaqirish üchün ishlitilidu. 3 Ikki kanay chélin'ghanda
pütkül jamaet séning yéninggha jamaet chédiri
derwazisining aldigha yighilidighan bolsun. 4 Eger
yalghuz biri chélinsa, emirliri, yeni minglighan
Israillarning mingbéshiliri séning yéninggha kélip
yighilsun. 5 Siler qattiq yuqiri awaz bilen chalghanda
kün chiqish tereptiki bargahlar yolgha chiqsun. 6
Andin siler ikkinchi qétim qattiq, yuqiri awaz bilen
chalghanda jenub tereptiki bargahlar yolgha chiqsun;
ular yolgha chiqqan chaghda kanay qattiq, yuqiri
awaz bilen chélinishi kérektur. 7 Jamaetni yighilishqa
chaqiridighan chaghda, kanay chélinglar, emma
qattiq, yuqiri awaz bilen chalmanglar; 8 Harunning
ewladliri, kahin bolghanlar kanaylarni chalsun;
bular silerge ewladmu-ewlad bir ebediy belgilime
bolsun. 9 Eger siler öz zémininglarda silerge zulum
salghan düshmininglar bilen jeng qilishqa chiqsanglar,
qattiq, yuqiri awaz bilen chélinglar. Shuning bilen
özünglarning Xudasi bolghan Perwerdigarning
aldida yad étilip, düshmininglardin qutulisiler. 10
Buningdin bashqa, xushal künliringlarda, békitilgen
héytliringlarda we ayning birinchi künliride, siler
köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini
sun'ghininglarda, qurbanliqlarning aldida turup
kanay chélinglar; shuning bilen [kanaylar] silerni
Xudayinglargha esletküchi bolidu; Men Xudayinglar
Perwerdigardurmen. 11 Ikkinchi yili, ikkinchi ayning
yigirminchi küni bulut höküm-guwahliq chédirining
üstidin kötürüldi; 12 shuning bilen Israillar Sinay
chölidin chiqip, yol élip seperlirini bashlidi; bulut
Paran chölide toxtidi. 13 Bu ularning birinchi qétim
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri
boyiche yolgha chiqishi boldi. 14 Yehuda bargahi
özining tughi astida qoshun-qoshun bolup aldi bilen
yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Amminadabning
oghli Nahshon idi. 15 Issakar qebilisi qoshunining
bashliqi Zuarning oghli Netanel idi. 16 Zebulun qebilisi
qoshunining bashliqi Hélonning oghli Éliab idi. 17
Andin ibadet chédiri chuwulup, Gershonning ewladliri
bilen Merarining ewladliri uni kötürüp yolgha chiqti.
18 Ruben bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun
bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Shidörning
oghli Elizur idi. 19 Shiméon qebilisi qoshunining
bashliqi Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel idi. 20
Gad qebilisi qoshunining bashliqi Déuelning oghli
Eliasaf idi. 21 Andin Kohatlar muqeddes buyumlarni
kötürüp yolgha chiqti; ular yétip kélishtin burun
ibadet chédirini [kötürgüchiler] kélip uni tiklep
qoyushqanidi. 22 Efraim bargahi özining tughi astida
qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning
bashliqi Ammihudning oghli Elishama idi. 23 Manasseh
qebilisi qoshunining bashliqi Pidahzurning oghli
Gamaliyel idi. 24 Binyamin qebilisi qoshunining
bashliqi Gidéonining oghli Abidan idi. 25 Dan bargahi
hemme bargahlarning arqa muhapizetchisi bolup,
özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha
chiqti; qoshunning bashliqi Ammishaddayning oghli
Ahiezer idi. 26 Ashir qebilisi qoshunining bashliqi
Okranning oghli Pagiyel idi. 27 Naftali qebilisi
qoshunining bashliqi Énanning oghli Ahira idi. 28
Bular Israillar yolgha chiqqanda qoshun-qoshun bolup
méngish tertipi idi; ular shu teriqide yolgha chiqti.
29 Musa özining qéynatisi, Midiyanliq Réuelning
oghli Hobabqa: — Biz Perwerdigar wede qilghan
yerge qarap seper qiliwatimiz, U: «Men u yerni
silerge miras qilip bérimen» dégen; özlirining biz
bilen bille méngishlirini ötünimen, biz silige yaxshi
qaraymiz, chünki Perwerdigar Israil toghruluq bext-
saadet ata qilimen dep wede bergen, — dédi. 30

Lékin Hobab Musagha: — Yaq, men öz yurtum, öz
uruq-tughqanlirimgha kétimen, — dédi. 31 Musa
uninggha: Bizdin ayrilip ketmisile; chünki sili chölde
qandaq bargah qurishimiz kéreklikini bilila, sili bizge
köz bolup bersile. 32 Shundaq boliduki, biz bilen
bille barsila, kelgüside Perwerdigar bizge qandaq
yaxshiliq qilsa, bizmu silige shundaq qilimiz! — dédi.
33 Israillar Perwerdigar téghidin yolgha chiqip üch kün
yol mangdi; Perwerdigarning ehde sanduqi ulargha
aram alidighan yer izdep ularning aldida üch kün yol
bashlap mangdi. 34 Ular chédirlirini yighishturup
yolgha chiqidighan chaghlarda, Perwerdigarning
buluti haman ularning üstide bolatti. 35 Ehde sanduqi
yolgha chiqidighan chaghda Musa: «Ornungdin
turghaysen, i Perwerdigar; düshmenliring tiripiren
bolsun; Sanga öchler yüzüngning aldidin qachsun!» —
deytti. 36 Ehde sanduqi toxtighan chaghda u: «Qaytip
kelgeysen, i Perwerdigar, minglighan-tümenligen
Israil xelqi arisigha qaytip kelgeysen!» — deytti.

11 We shundaq boldiki, xelq ghotuldishatti, ularning
ghotuldashliri Perwerdigarning quliqigha yétip
intayin rezil anglandi; U bu sözlerni anglidi we
Uning ghezipi qozghaldi; Perwerdigarning ot-yalquni
ularning arisida tutiship, bargahning chétidiki
bezilerni köydürüshke bashlidi. 2 Xelq bu chaghda
Musagha yalwuriwidi, Musa Perwerdigardin tilidi;
shuning bilen ot pesiyip öchti. 3 Perwerdigarning oti
ularning otturisida tutashqanliqi üchün u u yerge
«Taberah» dep at qoydi. 4 Ularning arisidiki shalghut
kishilerning nepsi taqildap ketti, Israillarmu yene
yighlashqa bashlidi: «Emdi bizge kim gösh béridu?
5 Hélimu ésimizdiki, biz Misirdiki chaghlarda pul
xejlimey turupmu béliq yéyeleyttuq, yene terxemek,
tawuz, piyaz we küde piyaz bilen samsaqmu bar
idi. 6 Mana bu yerde hazir köz aldimizda mannadin
bashqa héchnéme yoq, emdi bizning jénimizmu qurup
kétiwatidu» déyishti. 7 Manna goya yumghaqsüt
uruqigha, körünüshi goya kehriwagha oxshaytti.
8 Kishiler uyan-buyan chépip uni yighip, bezide
yarghunchaqta ézip, bezide hawanchida soqup, ya
bezide qazanda pishurup nan qilip yeytti; temi zeytun
mayliq toqachlargha oxshaytti. 9 Kéchide bargahqa
shebnem chüshkende, mannamu shuning üstige
chüshetti. 10 Musa xelqning ailimu-aile herbiri öz
chédirining ishiki aldida yigha-zar qilishiwatqinini
anglidi; buninggha Perwerdigarning ghezipi qattiq
qozghaldi, bu ish Musaning neziridimu yaman
köründi. 11 Musa Perwerdigargha: — Sen bu barliq
xelqning éghir yükini manga artip qoyup, men
qulungni némishqa bundaq qiynaysen; némishqa
men Séning aldingda iltipat tapmaymen? 12 Ya
men bu pütün xelqqe hamilidar bolup, ularni
tughdummu? Sen téxi manga: «Sen ularni Men qesem
ichip ularning ata-bowilirigha miras qilghan shu
yerge yetküzgüche, xuddi baqqan atisi emchektiki
bowaqni baghrigha alghandek baghringgha élip
kötürüp mang» dewatisen? 13 Men bu xelqqe
nedin gösh tépip béreleymen? Chünki ular manga
yighlap: «Sen bizge yégüdek gösh tépip ber!»
déyishmekte. 14 Men bu xelqni kötürüshni yalghuz
üstümge élip kételmeydikenmen, bu ish manga bek
éghir kéliwatidu. 15 Eger Sen manga mushundaq
muamile qilmaqchi bolsang, men ötünüp qalay, bu
xarab halitimni manga körsetmey, iltipat qilip méni
öltürüwet! — dédi. 16 Perwerdigar Musagha mundaq
dédi: — Israil aqsaqalliri ichidin, sen yénimgha
tonuydighan xelq aqsaqalliri we beglerdin yetmishni
tallap yighqin, ularni jamaet chédirining aldigha ekel.
Ular séning bilen bille shu yerde tursun. 17 Men shu
yerge chüshüp séning bilen sözlishimen; we séning
üstüngde turuwatqan Rohni élip ularning üstigimu
bölüp qoyimen. Shuning bilen ular sen bilen bille
xelqni kötürüsh mes'uliyitini üstige alidu, andin sen
uni özüng yalghuz kötürmeydighan bolisen. 18 Sen
xelqqe mundaq dégin: «Ete gösh yiyishke teyyarlinip
özenglerni [Xudagha] atap paklanglar; chünki siler
Perwerdigarning quliqini aghritip yighlap: «Emdi kim
bizge gösh béridu? Ah, Misirdiki halimiz bek yaxshi
idi!» dégenidinglar emesmu? Perwerdigar derweqe
silerge gösh béridu, siler uningdin yeysiler. 19 Siler bir
kün, ikki kün emes, besh kün, on kün emes, yigirme
künmu emes, 20 belki pütün bir ay yeysiler, taki
burninglardin étilip chiqip hö bolghuche yeysiler;
chünki siler aranglarda turuwatqan Perwerdigarni
mensitmey, uning aldida yighlap turup: «Biz néme
üchün Misirdin chiqtuq?» — dédinglar». 21 Musa: —
Men ularning arisida turuwatqan bu xelqtin yolgha
chiqalaydighan erkekler alte yüz ming tursa, Sen
téxi: «Men ularni gösh yeydighan, hetta pütün bir
ay gösh yeydighan qilimen» deysen; 22 emise qoy,
kala padilirining hemmisi soyulsa ulargha yétemdu?
Yaki déngizdiki hemme béliq ulargha tutup bérilse,
ularning yiyishige yitermu? — dédi. 23 Shuning bilen
Perwerdigar Musagha: — Perwerdigarning qoli qisqa

bolup qaptimu? Emdi körüp baqqine, Méning sanga
dégen sözüm emelge ashurulamdu-yoq? — dédi. 24
Shuning bilen Musa chiqip Perwerdigarning sözini
xelqqe yetküzdi we xelq ichidiki aqsaqallardin yetmish
ademni tallap yighip ularni jamaet chédirining
etrapida turghuzdi. 25 Andin Perwerdigar bulut
ichidin chüshüp, Musa bilen sözliship, uningdiki
Rohtin élip yetmish aqsaqalgha qoydi; Roh ularning
üstige qonushi bilen ular bésharet bérishke kirishti.
Lékin shu waqittin kéyin ular undaq qilmidi. 26
Lékin u chaghda ulardin ikki adem bargahta qaldi;
birsining ismi Eldad, ikkinchisi Médad idi (ular
eslide aqsaqallarning arisida tizimlan'ghanidi, lékin
ibadet chédirigha chiqmay qalghanidi). Roh ularning
üstidimu qondi we ular bargah ichide bésharet
bérishke bashlidi. 27 Yash bir yigit yügürüp kélip
Musagha: — Eldad bilen Médad bargahta bésharet
bériwatidu, — dédi. 28 Musaning xizmetkari, Musa
tallighan serxil yigitliridin biri, Nunning oghli Yeshua
qopup: — I xojam Musa, ularni tosughayla, — dédi.
29 Lékin Musa uninggha: — Sen méning sewebimdin
heset qiliwatamsen? Perwerdigarning pütün xelqi
peyghember bolup ketse idi, Perwerdigar Özining
Rohini ularning üstige qoysa idi! — dédi. 30 Shuning
bilen Musa bilen Israil aqsaqallirining hemmisi
bargahqa qaytip kétishti. 31 Emdi Perwerdigar aldidin
bir shamal chiqip, u déngiz tereptin bödünilerni
uchurtup kélip, bargahning etrapigha yéyiwetti;
bödüniler bargahning u teripidimu bir künlük yol, bu
teripidimu bir künlük yol kelgüdek yer yüzini ikki
gez égizlikte kelgüdek qaplidi. 32 Xelq ornidin turup
pütkül shu küni, shu kéchisi we etisi pütün kün bödüne
tutup yighdi, eng az dégenlirimu alahazel ikki xomir
yighdi; ular bularni bargahning töt etrapigha özliri
üchün yéyishti. 33 Ular göshni chaynap ézip bolmay,
gösh téxi chishliri arisida turghanda, Perwerdigarning
ghezipi ularghа qozghilip, xelqni intayin éghir bir
waba bilen urdi. 34 Shunga kishiler shu yerni «Qibrot-
Hattawah» dep atidi; chünki ular shu yerde nepsi
taqildighan kishilerni yerlikke qoyghanidi. 35 Kéyin
xelq Qibrot-Hattawahtin yolgha chiqip Hazirotqa
kélip, Hazirotta toxtidi.

12 Meriyem bilen Harun Musaning hebeshlik qizni
xotunluqqa alghini üchün uninggha qarshi söz
qildi (chünki u hebeshlik bir qizni alghanidi). 2 Ular:
— Perwerdigar peqet Musa bilenla sözliship, biz bilen
sözleshmeptimu? — déyishti. Bu gepni Perwerdigar
anglidi. 3 Musa dégen bu adem intayin kemter-
mömin adem bolup, bu terepte yer yüzidikiler arisida
uning aldigha ötidighini yoq idi. 4 Perwerdigar Musa,
Harun we Meriyemge tuyuqsiz: — Siler üchünglar
jamaet chédirigha kélinglar, — dédi. Üchilisi chiqip
keldi. 5 Andin Perwerdigar [ershtin] bulut tüwrüki
ichide chüshüp, jamaet chédirining aldida toxtap,
Harun bilen Meryemni qichqiriwidi, ular aldigha
keldi. 6 U ularghа: — Emdi siler gépimni anglanglar,
eger silerning aranglarda peyghember bolsa, Men
Perwerdigar alamet körünüshte uninggha Özümni
ayan qilimen, chüshide uning bilen sözlishimen. 7
Lékin qulum Musagha nisbeten undaq emes; u barliq
ailem ichide tolimu sadiqtur; 8 Men uning bilen
tépishmaq éytip olturmay, yüzmu yüz turup biwasite
sözlishimen; u Men Perwerdigarning qiyapitini
köreleydu. Emdi siler némishqa qulum Musa toghruluq
yaman gep qilishtin qorqmidinglar? — dédi. 9
Perwerdigarning otluq ghezipi ularghа qozghaldi we
u kétip qaldi. 10 Shuning bilen bulut jamaet chédiri
üstidin ketti, we mana, Meryem xuddi ap'aq qardek
pése-maxaw bolup ketti; Harun burulup Meryemge
qariwidi, mana, u pése-maxaw bolup qalghanidi.
11 Harun Musagha: — Way xojam! Nadanliq qilip
gunah ötküzüp qoyghanliqimiz sewebidin bu gunahni
bizning üstimizge artmighaysen. 12 U xuddi anisining
qorsiqidin chiqqandila bedini yérim chirik, ölük
tughulghan balidek bolup qalmighay! — dédi. 13
Shuning bilen Musa Perwerdigargha: — I Tengri,
uning késilini saqaytiwetken bolsang, — dep nida
qildi. 14 Perwerdigar Musagha: — Eger atisi uning
yüzige tükürgen bolsa, u yette kün xijilchiliq ichide
turghan bolatti emesmu? Emdi u bargahning sirtigha
yette kün qamap qoyulsun, andin u qaytip kelsun, —
dédi. 15 Shuning bilen Meryem bargah sirtigha yette
kün qamap qoyuldi, taki Meryem qaytip kelgüche
xelq yolgha chiqmay turup turdi. 16 Andin kéyin xelq
Hazirottin yolgha chiqip, Paran chölide bargah qurdi.

13 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 2 Men
Israillargha miras qilip bergen Qanaan zéminini
charlap kélishke ademlerni ewetkin; herbir ata
jemetke tewe qebilidin birdin adem chiqirilsun,
ular öz qebilisidiki emir bolsun, — dédi. 3 Musa
Perwerdigarning emri boyiche, ularni Paran chölidin
yolgha saldi; ularning hemmisi Israillarning bashliri
idi. 4 Töwendikiler ularning isimliri: — Ruben
qebilisidin Zakkurning oghli Shammuya, 5 Shiméon

qebilisidin Xorining oghli Shafat, 6 Yehuda qebilisidin
Yefunnehning oghli Kaleb, 7 Issakar qebilisidin
Yüsüpning oghli Igal, 8 Efraim qebilisidin Nunning
oghli Hoshiya, 9 Binyamin qebilisidin Rafuning oghli
Palti, 10 Zebulun qebilisidin Sodining oghli Gaddiyel, 11
Yüsüp qebilisidin, yeni Manasseh qebilisidin Susining
oghli Gaddi, 12 Dan qebilisidin Gimallining oghli
Ammiyel, 13 Ashir qebilisidin Mikailning oghli Setur,
14 Naftali qebilisidin Wofsining oghli Nahbi, 15
Gad qebilisidin Makining oghli Géuel. 16 Mana
bular Musa charlap kélinglar dep Qanaan zéminigha
ewetken ademlerning ismi. Musa Nunning oghli
Hoshiyani Yehoshuya dep atidi. 17 Musa ularni
charlap kélishke Qanaan'gha seperwer qilip: —
Siler mushu yerdin Negew chöli terepke qarap
ménginglar, andin taghliq rayon'gha chiqinglar. 18 U
yerning qandaq ikenlikini, u yerdikilerning küchlük-
ajizliqini, az yaki köplükini körüp béqinglar; 19
ular turuwatqan yerning qandaq ikenlikini, yaxshi-
yamanliqini körünglar; ular turuwatqan sheherlerning
qandaq ikenlikini, bargahliq sheher yaki sépil-
qelelik sheher ikenlikini; 20 u yerning munbet yaki
munbetsiz ikenlikini, del-derexlirining bar-yoqluqini
körüp kélinglar. Yüreklikrek bolup, méwe-chiwiliridin
alghach kélinglar, — dédi. Bu chagh del üzüm piship
qalghan waqit idi. 21 Ular shu tereplerge chiqip,
zéminni Zin chölidin tartip taki Hamat éghizining
yénidiki Rehobqiche bérip charlashti. 22 Ular jenub
terepte Hébron'gha bardi, u yerlerde Anaqiylarning
ewladliridin Ahiman, Shishay, Talmay dégenler
olturushluq idi. Eslide Hébron shehiri Misirdiki
Zoan shehiridin yette yil ilgiri yasalghanidi. 23 Ular
«Eshkol jilghisi»gha keldi, u yerde bir sap üzümi
bar bir üzüm shéxini késip, bir baldaqqa ésip ikki
ademge kötürgüzüp mangdi; ular azraq anar bilen
enjürmu élip qaytip keldi. 24 Israillar shu yerde
késiwalghan eshu üzüm sewebidin u yer «Eshkol
jilghisi» («[üzüm sapiqi jilghisi]») dep ataldi. 25 Ular
qiriq kündin kéyin u yerlerni charlap tügitip, qaytip
keldi. 26 Ular kélip, Paran chöllükidiki Qadeshte
Musa, Harun we pütün Israil jamaiti bilen körüshti.
Ular ikkiylen'ge hem pütkül Israil jamaitige melumat
berdi hem zéminning méwilirini ularghа körsetti. 27
Ular Musagha melumat bérip: — Biz özliri béringlar
dégen yerlerge barduq, rasttinla süt bilen hesel
éqip turidighan yer iken, mana bular shu yerning
méwiliri. 28 Biraq u yerdikiler bek küchtünggür
iken, sheherler sépilliq bolup hem puxta-heywetlik
iken. Uning üstige, biz u yerde Anaqiylarning
ewladlirinimu körduq. 29 Amalekler jenub terepte
turidiken; Hittiylar, Yebusiylar, Amoriylar taghlarda
turidiken; Qanaaniylar déngiz boylirida we Iordan
deryasi boylirida turidiken, — dédi. 30 Kaleb Musaning
aldida köpchilikni tinchitip: — Biz derhal atlinip
bérip u yerni igileyli! Chünki biz choqum ghalip
kélimiz — dédi. 31 Lékin uning bilen bille chiqqan
bashqilar bolsa: — Ular bizdin küchlük iken, shunga
ularghа hujum qilsaq bolmaydu, — déyishti. 32
Andin charlighuchilar özliri charlap kelgen zéminning
ehwalidin Israillargha yaman melumat bérip: — Biz
kirip charlap ötken zémin bolsa öz ahalisini yeydighan
zémin iken; biz u yerde körgenlerning hemmisi yoghan
ademler iken. 33 Biz u yerlerde «Nefiliyler» dégen
[gigant] ademlerni körduq (derweqe Anaqiylarning
ewladliri Nefiliylerdin chiqqandur); biz özimizge
qarisaq chéketkidek turidikenmiz, biz ularghimu
shundaq körinidikenmiz, — dédi.

14 Shuning bilen barliq jamaet dad-peryad kötürüp
yighlidi; ular kéchiche yigha-zar qiliship chiqti.
2 Israillar Musa bilen Harun'gha tapa-tene qilip: —
Biz baldurla Misirda ölüp ketsek boptiken! Mushu
chöl-jeziride ölüp ketsek boptiken! 3 Perwerdigar
némishqa bizni qilich astida ölsun, xotun bala-
chaqilirimiz bulinip, [düshmenning] oljisi bolsun
dep bizni bu yerge bashlap kelgendu? Uningdin
köre, Misirgha qaytip ketkinimiz yaxshi emesmu?
— dep ghotuldashti. 4 Shuning bilen ular bir-birige:
— Bashqidin bir bashliq tiklep Misirgha qaytip
kéteyli, — déyishti. 5 Musa bilen Harun pütün
Israil jamaiti aldida yiqilip düm yatti. 6 Shu yerni
charlap kelgenler ichidiki Nunning oghli Yeshua bilen
Yefunnehning oghli Kaleb kiyimlirini yirtip, 7 pütün
Israil jamaetchilikige: — Biz charlap kélishke ötüp
barghan zémin intayin bek yaxshi zémin iken. 8 Eger
Perwerdigar bizdin söyünse, bizni shu zémin'gha, yeni
hesel bilen süt éqip turidighan shu zémin'gha bashlap
bérip, uni bizge béridu. 9 Siler peqet Perwerdigargha
asiyliq qilmanglar! U zéminidikilerdin qorqmanglar,
chünki ular bizge nisbeten bir ghizadur; ularning
panahdarliri ulardin ketti, Perwerdigar bolsa biz bilen
bille; ulardin qorqmanglar, — dédi. 10 Halbuki, pütkül
jamaet terep-tereptin: — U ikkisini chalma-kések
qilip öltürüwéteyli, déyishti. Lékin Perwerdigarning
julasi jamaet chédirida Israillargha ayan boldi. 11

Perwerdigar Musagha: — Bu xelq Méni qachan'ghiche
mensitmeydu? Gerche ularning otturisida shunche
möjizilik alametlerni yaratqan bolsammu, lékin ular
Manga qachan'ghiche ishinishmeydiken? 12 Men
ularni waba bilen urup yoqitimen, shuning bilen séni
ulardin téximu chong we qudretlik bir el qilimen, —
dédi. 13 Musa bolsa Perwerdigargha mundaq dédi:
— «Bundaq bolidighan bolsa bu ishni misirliqlar
anglap qalidu, chünki Sen ulugh qudriting bilen
bu xelqni ularning arisidin élip chiqqaniding; 14
we Misirliqlar bu ishni shu zémindiki xelqlergimu
éytidu. U zémindiki ahalimu Sen Perwerdigarning bu
xelqning arisida ikenlikingni, Sen Perwerdigarning
ularning aldida yüzmuyüz körün'genlikingni, Séning
buluting daim ulargha saye chüshürüp kelgenlikini,
shundaqla Séning kündüzi bulut tüwrükide, kéchisi
ot tüwrükide ularning aldida mangghanliqingni
anglighanidi. 15 Emdi Sen bu xelqni xuddi bir
ademni öltürgendek öltürüwetseng, Séning nam-
shöhritingni anglighan ellerning hemmisi: 16
«Perwerdigar bu xelqni Özi ulargha bérishke qesem
qilghan zémin'gha bashlap baralmaydighanliqi üchün,
shunga ularni eshu chöl-jeziride öltürüwétiptu» dep
qalidu. 17 Emdi ötünimenki, Rebbim qudritingni
jari qildurghaysen, Özüngning: 18 «Perwerdigar
asanliqche achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti
téship turidu; U gunah we itaetsizlikni kechüridu,
lékin gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydu,
atilarning qebihlikini atisidin balisighiche, hetta
newre-chewrilirigiche ularning üstige yükleydu»
déginingdek qilghaysen. 19 Méhriy-shepqitingning
kengriliki boyiche, Misirdiki chaghdin taki hazirghiche
daim kechürüp kelginingdek, bu xelqning qebihlikini
kechürgeysen!». 20 Perwerdigar: — «Boptu, sen
dégendek ularni kechürdüm. 21 Lékin Öz hayatim bilen
qesem qilimenki, pütkül yer yüzi Men Perwerdigarning
shan-sheripi bilen tolidu. 22 Halbuki, Méning
julayimni, Misirda we chöl-jeziride körsetken möjizilik
alametlirimni körüp turupmu Méni mushundaq on
qétimlap sinap yene awazimgha qulaq salmighanlar,
23 Men qesem ichip ularning ata-bowilirigha miras
qilip bérimen dégen u zéminni hergiz körelmeydu;
Méni mensitmigenlerdin birimu u yurtni körelmeydu.
24 Lékin özide bashqiche bir rohning bolghini,
pütün qelbi bilen Manga egeshkini üchün qulum
Kalebni u kirgen yerge bashlap kirimen; uning
ewladlirimu u yerge mirasxor bolidu. 25 (shu chaghda
Amalekler bilen Qanaaniylar [taghliq] jilghilarda
turuwatatti) — Ete siler yolunglardin burulup, Qizil
Déngizgha baridighan yol bilen méngip chölge
seper qilinglar» — dédi. 26 Perwerdigar Musa
bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: 27 — Men
Méning yaman gépimni qilip ghotuldishidighan
bu rezil jamaetke qachan'ghiche chidishim kérek?
Israillarning Méning yaman gépimni qilghanliri, shu
[toxtawsiz] ghotuldashlirining hemmisini anglidim.
28 Sen ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: «Men
hayatim bilen qesem qilimenki, xep, Men silerge
quliqimgha kirgen sözliringlar boyiche muamile
qilmaydighan bolsam! 29 Silerning ölükünglar
mushu chölde yatidu; silerning ichinglarda sanaqtin
ötküzülgenler, yeni yéshi yigirmidin ashqan, Méning
yaman gépimni qilip ghotuldighanlarning hemmisi
pütün sani boyiche 30 Silerge qol kötürüp [qesem qilip],
turalghunglar qilip bérimen dégen zémin'gha héch
kirelmeydu; peqet Yefunnehning oghli Kaleb bilen
Nunning oghli Yeshuala kiridu. 31 Silerning kichik
baliliringlar, yeni «Bulinip, düshmenning oljisi bolup
qalidu» déyilgenlerni Men bashlap kirimen, ular siler
kemsitken u zémindin behrimen bolidu. 32 Biraq siler
bolsanglar, siler yiqilip, ölükünglar bu chölde qalidu. 33
Silerning baliliringlar buzuqluq-wapasizliqinglarning
elimini tartip, ölükünglar chölde yoqalghuche,
bu chölde qiriq yil sergerdan bolup yüridu. 34
Silerning shu zéminni charlighan künliringlarning
sani boyiche, qiriq künning herbir künini bir yil
hésablap, qebihlikliringlarni qiriq yil öz üstünglargha
élip yürisiler; shu chaghda Méning özünglardin
yatlashqinimning néme ikenlikini bilip yétisiler» —
dégin. 35 Men Perwerdigar shundaq dégenikenmen,
yighilip Manga qarshi chiqqan bu rezil xelq jamaitige
Men choqum shundaq qilimen; ular mushu chöl-
jeziride yewétilidu, shu yerde ölidu. 36 Musa u
zéminni charlap kélishke ewetkenler qaytip kelgende,
u zémin toghruluq yaman xewer élip kélish bilen
pütün jamaetni ghotulditip, Musaning yaman gépini
qilghuzghanlar, 37 yeni u zémin toghruluq yaman
xewer ekelgen bu kishilerning hemmisi waba késili
tégip Perwerdigarning aldida öldi. 38 Zéminni charlap
kélishke barghan ademler ichidin peqet Nunning oghli
Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kalebla hayat qaldi.
39 Musa bu geplerni pütkül Israil jamaitige éytiwidi,
hemmisi bek hesret chekti. 40 Ular etigen tang atqanda
turup taghqa chiqip: — Mana biz kelduq! Perwerdigar

éytqan yurtqa chiqip hujum qilayli; chünki biz
gunah qilduq, — déyishti. 41 — Siler yene némishqa
Perwerdigarning emrige xilapliq qilisiler? — dédi
Musa, — Bu ish ghelibilik bolmaydu! 42 Perwerdigar
aranglarda bolmighachqa, düshmenning qilichi astida
ölüp, meghlup bolmasliqinglar üchün hujumgha
chiqmanglar. 43 Chünki Amalekler bilen Qanaaniylar
u yurtta, silerning aldinglarda turidu; siler qilich
astida ölüp kétisiler; chünki siler Perwerdigardin ténip
kettinglar, Perwerdigar siler bilen bille bolmaydu.
44 Lékin, gerche Perwerdigarning ehde sanduqi
we Musa bargahtin qozghalmighan bolsimu, ular
yenila öz meyliche taghqa chiqip hujumgha ötti. 45
Shuning bilen Amalekler bilen shu taghda turushluq
Qanaaniylar chüshüp ularni taki Xormahghiche
qoghlap, bitchit qilip qirghin qildi.

15 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler
makanlishishinglar üchün silerge teqdim qilip
béridighan zémin'gha kirgen chéghinglarda, 3 eger
Perwerdigargha atap otta sunulidighan, uninggha
xushbuy bolsun dep birer hediye-qurbanliq qilmaqchi
bolsanglar, qurbanliq kala yaki qoy-öchke padisidin
bolsun. U köydürme qurbanliq bolsun, qesemni
ada qilish qurbanliqi bolsun, ixtiyariy qurbanliq
yaki silerge békitilgen héytlardiki zörür qurbanliq
bolsun, 4 qurbanliq sun'ghuchi kishi Perwerdigargha
atighinigha bir ashliq hediyesini qoshup keltürsun.
Köydürme qurbanliq yaki bashqa qurbanliq qoza
bolsa, undaqta ashliq hediyesi zeytun méyidin
bir hinning töttin biri ileshtürülgen ésil undin
efahning ondin biri bolsun; uninggha yene sharab
hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup
sunsun. 6 Qurbanliqing qochqar bolsa, sen uninggha
ashliq hediyesi süpitide üchtin bir hin zeytun
méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi
bolsun 7 we sharab hediyesi süpitide töttin bir
hin sharabni qushup sunsun; bular Perwerdigargha
xushbuy chiqarsun dep sunulsun. 8 Eger sen
Perwerdigargha köydürme qurbanliq, yaki qesem
ada qilish qurbanliqi yaki inaqliq qurbanliqi süpitide
torpaq atighan bolsang, 9 undaqta torpaqqa ashliq
hediye süpitide yérim hin zeytun méyi ileshtürülgen
ésil undin efahning ondin üchini, 10 sharab hediye
süpitide yérim hin sharabni qoshup sun'ghin;
bular Perwerdigargha atilip otta sunulup, xushbuy
chiqarsun dep keltürülsun. 11 Herbir sunulghan
torpaq, qochqar, qoza yaki oghlaqqa nisbeten
mushundaq qilinsun. 12 Siler sunidighininglarning
sani boyiche, herxil qurbanliqning sanigha qarap
shundaq qilisiler. 13 Shu zéminda tughulghanlarning
hemmisi Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep,
otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa ene
shundaq qilsun. 14 Shuningdek siler bilen bille
turuwatqan musapir yaki ewladmu-ewlad siler bilen
bille turuwatqanlar bolsa, xushbuy chiqarsun dep
otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa, siler
qandaq qilghan bolsanglar, ularmu shundaq qilsun. 15
Pütkül jamaetke, meyli siler bolunglar yaki siler bilen
bille turuwatqan musapir bolsun, hemminglar üchün
oxshash bir belgilime bolidu; siler üchün dewrmu-
dewr ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigar aldida
siler qandaq bolsanglar, musapirlarmu shundaqtur. 16
Silergimu, aranglarda turuwatqan musapirlarghimu
oxshash bir qanun-belgilime, oxshash bir höküm
bolsun. 17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 18 Sen Israillargha söz qilip ulargha mundaq dégin:
— «Siler Men silerni ekiridighan zémin'gha yétip
barghanda, 19 shu yerdin chiqqan ashliqni yeydighan
chéghinglarda, Perwerdigargha bir «kötürme hediye»
teqdim qilinglar. 20 Siler herbir yéngi xémirdin
pishqan nanlardin birini «kötürme hediye» qilip
teqdim qilinglar; siler uni teqdim qilghanda xuddi
xamanning «kötürme hediye»sige oxshash bolsun.
21 Dewrdin-dewrge siler deslepki hosuldin chiqqan
xémirdin bir nanni «kötürme hediye» süpitide
Perwerdigargha sununglar. 22 Eger siler özünglar
bilmey ézip gunah qilip, Perwerdigarning Musagha
buyrughan bu barliq emirlirige emel qilmighan
bolsanglar, 23 yeni Perwerdigar buyrughan kündin
étibaren barliq ewladliringlarghiche Perwerdigarning
Musaning wastisi bilen silerge buyrughan barliq
ishlirigha emel qilmighan bolsanglar, 24 jamaet
shundaq birer gunahning bilmey ötküzülgenlikidin
xewersiz bolsa, undaqta pütkül jamaet Perwerdigargha
xushbuy chiqarsun dep yash bir torpaqni köydürme
qurbanliq süpitide sunsun hemde qaide-nizam boyiche
uninggha munasiwetlik ashliq hediye bilen sharab
hediyeni qoshup sunsun, we uning üstige bir tékini
gunah qurbanliqi süpitide sunsun. 25 Shu yol
bilen kahin pütkül Israil jamaiti üchün kafaret
keltürüp, bu gunah ulardin kechürüm qilinidu;
chünki bu bilmey ötküzüp qoyghan gunah we ular
özlirining bilmey ötküzüp qoyghan gunahi üchün

qurbanliq, yeni Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliq we gunah qurbanliqini birlikte Perwerdigar
aldigha sun'ghan. 26 Bu gunah pütkül Israil jamaiti
bilen ularning arisida turuwatqan musapirlarning
hemmisidin kechürüm qilinidu, chünki bu pütkül
xelq bilmey turup ötküzüp qoyghan gunahtur. 27
Eger bir kishi bilmestin gunah qilip qoyghan bolsa,
u bir yashliq bir chishi oghlaqni gunah qurbanliqi
süpitide sunsun. 28 Kahin shu yol bilen bilmey
gunah qilip qoyghan adem üchün kafaret keltüridu;
uning üchün kafaret keltürse uning Perwerdigar
aldida bilmey ötküzgen gunahi uningdin kechürüm
qilinidu. 29 Bilmey birer sewenlik ötküzüp qoyghan
barliq kishilerge, meyli shu zéminda tughulghan
Israillar bolsun yaki ularning arisida turuwatqan
musapirlargha bolsun, — silerning hemminglargha
oxshash bir qanun-belgilime tetbiqlinidu. 30 Lékin
yürikini qaptek qilip ish körgen kishi, meyli u
zéminda tughulghan bolsun yaki musapir bolsun,
Perwerdigargha haqaret keltürgen bolidu; u haman
öz xelqidin üzüp tashlinidu. 31 U Perwerdigarning
sözini mensitmigeniken, Perwerdigarning emrige
xilapliq qilghaniken; shuning üchün u choqum üzüp
tashlinidu; gunahi özining béshigha chüshidu. 32
Israillar chöl-jeziridiki waqitlirida, bir kishining
shabat künide otun tergenliki bayqaldi. 33 Otun
tériwatqanliqini bayqap qalghanlar uni Musa, Harun
we pütkül jamaetning aldigha élip keldi. 34 Uni
qandaq bir terep qilish kérekliki téxi körsitilmigechke,
ular uni qamap qoydi. 35 Perwerdigar Musagha:
— U adem öltürülmise bolmaydu; pütün jamaet
uni bargahning téshigha epchiqip chalma-kések
qilip öltürsun, — dédi. 36 Andin pütün jamaet u
ademni bargah sirtigha epchiqip, xuddi Perwerdigar
Musagha buyrughandek, chalma-kések qilip öltürdi.
37 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
38 Sen Israillargha mundaq dégin, ular ewladmu-
ewlad kiyim-kécheklirining chörisige chuchilarni
tutsun hem burjikidiki chuchilirining herbirige kök
shoyna tikip qoysun; 39 bu xil chuchilar silerning
uni tikip turushunglar üchün bolidu; uni körgende
Perwerdigarning barliq emrlirini ésinglarda tutup,
ularga emel qilishinglar üchün bu silerge bir
esletme bolidu; shuningdek silerning hazirqidek
özünglarning könglünglar we közünglarning keynige
kirip, qatirap buzuqluq qilip ketmeslikinglar, 40
Méning barliq emrlirimni este tutushunglar hem
uninggha emel qilip, Xudayinglargha atap pak-
muqeddes bolushunglar üchün bolsun. 41 Men
Xudayinglar bolush üchün silerni Misir zéminidin
élip chiqqan Perwerdigardurmen; Men Perwerdigar
Xudayinglardurmen.

16 Lawiyning ewrisi, Kohatning newrisi, Izharning
oghli Korah we Rubenning ewladliridin Éliabning
oghulliri Datan bilen Abiram we Peletning oghli
On 2 Israillar ichidiki jamaet emirliri bolghan,
jamaet ichidin saylap chiqilghan mötiwerlerdin
ikki yüz ellik kishini bashlap kélip Musagha
qarshi chiqti. 3 Ular yighilip Musagha qarshi hem
Harun'gha qarshi chiqip: — Siler heddinglardin
bek ashtinglar, pütkül jamaetning hemmisi pak-
muqeddes, Perwerdigarmu ularning arisida, shundaq
turughluq siler néme dep özünglerni Perwerdigarning
jamaitidin üstün qoyusiler? — dédi. 4 Musa ularning
gépini anglap düm yiqilip, Korah bilen uning
guruhidikilerge söz qilip: — Ete etigende Perwerdigar
kimlerning Özige mensup ikenlikini, kimlerning
pak-muqeddes ikenlikini ayan qilidu; shu kishini
Özige yéqinlashturidu; kimni tallighan bolsa, uni
Özige yéqinlashturidu. 6 Siler mundaq qilinglar:
— Sen Korah we séning guruhingdikiler hemmisi
xushbuydanlarni epkélinglar; 7 ete Perwerdigarning
aldida xushbuydanlargha ot yéqip, xushbuyni uning
üstige qoyunglar; Perwerdigar kimni tallisa, shu
muqeddes-pak bolghan bolsun! Ey siler Lawiylar,
heddinglardin bek ashtinglar! — dédi. 8 Musa
yene Korahqa: — I Lawiylar, gépimge qulaq
sélinglar. 9 Israilning Xudasi Perwerdigar silerni
Özining chédirining ishlirini qilsun dep hemde
jamaetning aldida ularning xizmitide bolsun dep
Özige yéqinlashturush üchün silerni Israil jamaitidin
ayrip chiqqan — yeni Perwerdigar séni we séning
hemme qérindashliring bolghan Lawiyning ewladlirini
birdek Özige yéqinlashturghanliqi silerche kichik
ishmu? Siler yene téxi kahinliq wezipisini tama
qiliwatamsiler? 11 Shu wejidin sen we séning
guruhingdikiler hemmisi yighilip Perwerdigargha
qarshi chiqiwétipsiler-de; Harun némidi, siler
uning üstidin shunchilik aghrinip ghotuldiship
ketkudek? — dédi. 12 Musa Éliabning oghli
Datan bilen Abiramni qichqirip kélishke adem
ewetiwidi, ular: — Barmaymiz! 13 Séning bizni
süt bilen hesel aqidighan zémindin bashlap chiqip
bu chöl-jeziride öltermekchi bolghanliqingning özi

kichik ishmu? Sen téxi özüngni padishah hésablap
bizning üstimizdin hökümranliq qilmaqchimu? 14
Halbuki, sen bizni süt bilen hesel aqidighan yurtqa
bashlap kelmiding, étiz we üzümzarliqlarnimu bizge
miras qilip bermiding. Sen bu xeqning közinimu
oyuwalmaqchimu? Biz barmaymiz! — dédi. 15 Buni
anglap Musa qattiq ghezeplinip Perwerdigargha: —
Ularning sowghat-hediyesige étibar qilmighaysen;
men ularning hetta birer éshikinimu tartiwalmidim,
birer adimigimu héch ziyan-zexmet yetküzmidim,
— dédi. 16 Musa Korahqa: — Ete sen we
séning guruhingdikiler — sen, ular we Harun
Perwerdigarning aldigha kélinglar. 17 Herbiringlar
özünglarning xushbuydanliringlarni ekilip uning
üstige xushbuyni sélinglar; herbiringlar özünglarning
xushbuydanliringlarni, yeni jemiy ikki yüz ellik
xushbuydanni élip uni Perwerdigarning huzurida
tutup turunglar; senmu, Harunmu herbiringlar öz
xushbuydanliringlarni élip kélinglar, — dédi. 18
Shuning bilen herbir adem özining xushbuydanini
élip, otni yéqip, xushbuy sélip, Musa we Harun bilen
birlikte jamaet chédirining derwazisi aldida turushti.
19 Korah Musa bilen Harun'gha hujum qilghili pütün
jamaetni yighip jamaet chédirining derwazisi aldigha
kéliwidi, Perwerdigarning julasi pütkül jamaetke ayan
boldi. 20 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip:
— 21 Siler bu xelqning arisidin néri turunglar, men
köz yumup achquche ularni yutuwétimen, — déwidi,
22 Musa bilen Harun düm yiqilip: — I Tengrim, barliq
et igilirining rohlirining Xudasi, bir adem gunah qilsa,
ghezipingni pütün jamaetke chachamsen? — dédi. 23
Perwerdigar Musagha söz qilip: — 24 Sen jamaetke:
«Siler Korah, Datan we Abiramning turar jayliridin
ayrilip ulardin néri kétinglar» — dep buyruq ber, —
dédi. 25 Shuning bilen Musa ornidin turup Datan bilen
Abiram terepke qarap mangdi; Israil aqsaqallirimu
uninggha egiship mangdi. 26 Musa jamaetke: —
Silerdin ötünimen, bu rezil ademlerning chédirliridin
yiraq kétinglar, ularning barliq gunahliri sewebidin
ular bilen bille weyran bolmasliqinglar üchün ularning
héchnersisige qol tegküzmenglar, — dédi. 27 Shuning
bilen jamaet Korah, Datan, Abiramning chédirlirining
töt etrapidin néri ketti; Datan bilen Abiram bolsa
öz ayallirini, oghul-qizlirini we bowaqlirini élip
chiqip öz chédirining ishiki aldida turdi. 28 Musa:
— Buningdin siler shuni bilisilerki, bu ishlarning
hemmisi méning könglümdin chiqqan emes, belki
Perwerdigar méni ularni ada qilishqa ewetken: 29
— eger bu ademlerning ölümi adettiki ademlerning
ölümige oxshash bolidighan yaki ularning béshigha
chüshidighan qismetler adettiki ademler duchar
bolidighan qismetlerge oxshash bolidighan bolsa,
Perwerdigar méni ewetmigen bolatti. 30 Eger
Perwerdigar yéngi bir ishni qilip, yer aghzini échip
ularni we ularning pütün nersisini yutup kétishi bilen,
ular tirikla tehtisaragha chüshüp ketse, u chaghda
siler bu ademlerning Perwerdigarni mensitmigenlikini
bilip qalisiler, — dédi. (Sheol h7585) 31 Musaning bu gépi
axirlishishi bilenla ularning puti astidiki yer yérildi.
32 Yer aghzini échip ularni barliq ailisidikiler bilen,
shuningdek Korahqa tewe hemme ademlerni qoymay
teelluqatliri bilen qoshup yutup ketti. 33 Shundaq
qilip, ular we ularning tewesidikilerning hemmisi
tirikla tehtisaragha chüshüp ketti, yer ularning
üstide yépildi. Ular shu yol bilen jamaetning arisidin
yoqaldi. (Sheol h7585) 34 Ularning etrapida turghan
Israillarning hemmisi ularning nalisini anglap: «Yer
biznimu yutup kétermikin!» déyiship qéchishti. 35
Andin Perwerdigarning aldidin bir ot chiqip, xushbuy
sunuwatqan héliqi ikki yüz ellik ademnimu yutup
ketti. 36 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 37
Sen kahin Harunning oghli Eliazargha buyrughin, u
xushbuydanlarni ot arisidin tériwélip, choghlirini
yiraqlargha chéchiwetsun, chünki u xushbuydanlar
Xudagha atalghandur; 38 shunga özining jénigha özi
zamin bolghan gunahkarlarning xushbuydanlirini
tériwalghin; ular qurban'gahni qaplash üchün soqup
népiz tünike qilinsun, chünki bu xushbuydanlar
eslide Perwerdigarning huzurigha sunulup uninggha
atalip muqeddes qilin'ghan. Shundaq qilip ular kéyin
Israillargha ibret bolidighan isharet-belge bolidu. 39
Shuning bilen kahin Eliazar otta köydürüwétilgenler
sun'ghan mis xushbuydanlarni tériwaldi; ular
qurban'gahni qaplitishqa népiz tünike qilip soquldi.
40 Shuning bilen [qurban'gahning bu qaplimisi]
Harunning ewladlirigha yat ademlerning xuddi
Korah bilen uning guruhidikilerge oxshash qismetke
qalmasliqi üchün, Perwerdigarning huzurida xushbuy
köydürüshke yéqinlashmasliqigha Israillar üchün bir
esletme boldi. Bu Perwerdigarning Musaning wastisi
bilen Eliazargha buyrughanliridur. 41 Etisi pütkül
Israil jamaiti Musa bilen Harunning yaman gépini
qilip: — Siler Perwerdigarning xelqini öltürdünglar, —
dep ghotuldashti. 42 We shundaq boldiki, jamaet Musa

bilen Harun'gha hujum qilishqa yighiliwatqanda,
jamaet burulup jamaet chédirigha qariwidi, we mana,
bulut chédirni qapliwaldi hem Perwerdigarning
julasi ayan boldi. 43 Shuning bilen Musa bilen
Harun jamaet chédirining aldigha bérip turdi. 44
Perwerdigar Musagha söz qilip: — 45 Men közni
yumup achquche ularni yoqitip tashlishim üchün
ikkinglar bu jamaettin chiqip néri kétinglar, — dep
buyruwidi, ikkiylen yiqilip yerde düm yatti. 46
Musa Harun'gha: — Sen xushbuydanni élip uninggha
qurban'gahtiki ottin sal, uninggha xushbuy qoyup,
ular üchün kafaret keltürüshke tézlikte jamaetning
arisigha apar; chünki qehr-ghezep Perwerdigarning
aldidin chiqti, waba basqili turdi, — dédi. 47
Harun Musaning déginidek qilip, xushbuydanni élip
jamaetning arisigha yügürüp kirdi; we mana, waba
kishilerning arisida bashlan'ghanidi; u xushbuyni
xushbuydan'gha sélip, xelq üchün kafaret keltürdi. 48 U
ölükler bilen tirikler otturisida turuwidi, waba toxtidi.
49 Korahning weqesi munasiwiti bilen ölgenlerdin
bashqa, waba sewebidin ölgenler on töt ming yette
yüz kishi boldi. 50 Harun jamaet chédirining derwazisi
yénida turghan Musaning yénigha yénip keldi; waba
toxtidi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 «Sen Israillargha söz qilip, ulardin ata
jemeti boyiche, her qebilining emiridin birdin on
ikki hasa alghin; sen ularning herbirining ismini
özining hasisigha yézip qoyghin. 3 Lawiy qebilisining
hasisigha Harunning ismini yazghin, chünki herbir
ata jemet qebile bashliqi üchün bir hasa wekil
bolidu. 4 Sen bu hasilarni jamaet chédiridiki
höküm-guwahliq [sanduqining] aldigha, yeni Men
séning bilen körüshidighan yerge qoyghin. 5 We
shundaq boliduki, Men tallighan kishining bolsa,
uning hasisi bix süridu; shundaq qilip Israillarning
silerge ghudurashqan geplirini toxtitip Manga
anglanmaydighan qiliwétimen». 6 Shuning bilen
Musa Israillargha shundaq söz qildi; ularning hemme
emirliri uninggha birdin hasini, jemiy bolup on
ikki hasini berdi; herbir ata jemetke bir hasa wekil
boldi, Harunning hasisimu shularning ichide idi. 7
Musa hasilarni höküm-guwahliq chédirigha ekirip
Perwerdigarning huzurigha qoydi. 8 We shundaq
boldiki, Musa etisi höküm-guwahliq chédirigha
kiriwidi, mana, Lawiy jemetige wekil bolghan
Harunning hasisi bix sürüp, ghunchilap, chécheklep,
badam chüshkenidi. 9 Musa hasilarning hemmisini
Perwerdigarning aldidin élip chiqip, Israil xelqige
körsetti; ular körgendin kéyin herkim öz hasilirini
élip kétishti. 10 Perwerdigar Musagha: — Shu asiyliq
qilghuchi balilargha bir agah belgisi bolsun dep
Harunning hasisini höküm-guwahning aldigha ekirip
qoyghin. Shundaq qilsang sen ularning ghudurashqan
geplirini toxtitip, Manga anglanmaydighan qilisen;
ularmu shuning bilen ölüp ketmeydu, — dédi. 11 Musa
shundaq qildi; Perwerdigar özige qandaq buyrughan
bolsa u shundaq qildi. 12 Israillar Musagha söz qilip:
— Biz nepestin qalay dewatimiz, biz tügeshtuq, biz
hemmimiz tügeshtuq! 13 Perwerdigarning ibadet
chédirigha yéqinlashqanlar ölmey qalmaydu, shundaq
iken, biz hemmimiz mutleq nepestin qélishimiz
kérekmu? — déyishti.

18 Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — Sen,
oghulliring we ata jemetingdikiler séning bilen
birlikte muqeddes jaygha munasiwetlik bolghan
gunahni, shuningdek sen we oghulliring birlikte
kahinliq wezipisige munasiwetlik bolghan gunahni
üstünglerge alisiler. 2 Sen qérindashliring bolghan
Lawiy qebilisidikilerni, yeni ata-bowiliringning
qebilisidikilerni özüng bilen birleshtür hem ularni
xizmitingni qilishi üchün bashlap élip kel; biraq
sen bilen oghulliring séning bilen birlikte höküm-
guwahliq chédiri aldida xizmetlerni qilsun. 3 Ular
séning buyruqliringgha teyyar turup, shundaqla
chédirdiki barliq xizmet-wezipisini öteydu; peqet
muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablargha we
qurban'gahqa yéqinlashmisun; undaq qilsa, ularmu,
silermu ölüp kétisiler. 4 Ular séning bilen birliship,
jamaet chédiridiki wezipini ötep, qilidighan herbir
ishini qilsun; peqetla hech yat kishiler silerge
yéqinlashmisun. 5 Qehr-ghezep yene Israillarning
béshigha chüshmisun üchün, siler muqeddes jaydiki
wezipe bilen qurban'gahdiki wezipini öteshke
mes'ul bolunglar. 6 Mana, Men Özüm silerning
qérindashliringlar bolghan Lawiylarni Israillar ichidin
tallap chiqtim; ular jamaet chédirining ishlirini
qilishqa Perwerdigargha teqdim qilin'ghan bolup,
silerge sowgha süpitide ata qilin'ghan. 7 Lékin
sen we oghulliring séning bilen birlikte kahinliq
wezipenglerde turup, qurban'gahtiki barliq ishlarni
hem perde ichidiki ishlarni béjiringlar; silerning
wezipengler shundaq bolsun. Kahinliq wezipisini,
xizmitimde bolushunglar üchün silerge sowgha qilip

berdim; yat ademler yéqinlashsa, öltürüwétilsun.
8 Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — Men
Manga sunulghan kötürme hediyelerni, yeni Israillar
Manga muqeddes dep atighan barliq nersilerni
ülüshünglar bolsun dep, mana menggülük belgilime
bilen sanga we séning ewladliringgha teqdim qildim. 9
Israillar otta sunidighan, «eng muqeddes» nersilerdin
silerge munular qaldurup bérilidu: — ularning
Manga atap sun'ghan barliq nersiliri, yeni barliq
ashliq hediyelerdin, barliq gunah qurbanliqliridin,
barliq itaetsizlik qurbanliqliridin «eng muqeddes»
hésablan'ghanliri, sanga we ewladliringgha ata
qilinidu. 10 Sen shu [ülüshüngni] «eng muqeddes»
süpitide yégin, silerdin bolghan herbir er kishi uni
yésun; u sanga «eng muqeddes» dep bilinsun. 11
Munularmu séning bolidu: — Israillarning sowghatliri
ichidin kötürme hediyeler, barliq pulanglatma
hediyeler séning; Men ularni sanga, shundaqla
oghulliring bilen qizliringgha menggülük belgilime
bilen teqdim qildim; séning öyüngdiki herbir pak adem
uningdin yése bolidu. 12 Zeytun méyidin eng ésilini,
yéngi sharabtin eng ésilini, shundaqla ashliqtin eng
ésilini, yeni Israillar Perwerdigargha atap sun'ghan
deslepki pishqan mehsulatlarning hemmisini Men
sanga teqdim qilip berdim. 13 Ular yerdin élip
Perwerdigargha atap ekelgen deslepki pishqan
nersilerning hemmisi séning bolsun; öyüngdiki
herbir pak adem uningdin yése bolidu. 14 Israilda
Xudagha mutleq atilidighan herbir nerse séning
bolidu. 15 Ular Perwerdigargha atap keltüridighan
barliq janiwarlarning tunjiliri, meyli insan yaki ulagh-
charpay bolsun séning bolidu; halbuki, insanlarning
tunjilirini bolsa ularni tölem tölep yanduruwalsun
we napak haywanlarning tunjilirini tölem tölep
yanduruwalsun. 16 Tölem tölesh kérek bolghanlar
üchün yéshi bir ayliqtin ashqanda tölem puli
tölensun; ularghа sen toxtatqan baha boyiche,
yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche (bir shekel yigirme gerahdur) baha qoyup,
besh kümüsh shekel al. 17 Peqet tunji kala, tunji
qoy yaki tunji oghlaqqa tölem alsang bolmaydu;
ularning hemmisi muqeddestur. Sen ularning qénini
qurban'gahqa chéchip, méyini Perwerdigargha atap
otta sunulidighan, Uninggha xushbuy keltüridighan
qurbanliq süpitide köydürgin. 18 Ularning göshi séning
bolidu; xuddi «kötürme hediye» qilin'ghan tösh we ong
arqa putigha oxshash, sanga tewe bolidu. 19 Israillar
Perwerdigargha atap sun'ghan muqeddes nersiler
ichidiki kötürme hediye-qurbanliqning hemmisini
Men sanga we séning bilen bille turuwatqan oghul-
qizliringgha menggülük belgilime bilen teqdim
qildim. Bu Perwerdigar aldida sanga we séning
bilen bille turuwatqan ewladliring üchün menggülük
tuzluq ehde bolidu. 20 Perwerdigar Harun'gha
mundaq dédi: — [Israil] zéminida séning héchqandaq
mirasing bolmaydu, ularning arisidimu héchqandaq
nésiweng bolmaydu; Israillar arisida mana Men
Özüm séning nésiweng, séning mirasingdurmen. 21
Lawiylargha bolsa, ularning öteydighan xizmetliri,
yeni jamaet chédiridiki xizmiti üchün, mana Men
Israilda teqdim qilin'ghan barliq «ondin bir ülüsh»ning
hemmisini ularghа miras qilip bergenmen. 22
Buningdin kéyin, gunahkar bolup ölüp ketmesliki
üchün, Israillar jamaet chédirigha yéqinlashmisun.
23 Jamaet chédiridiki xizmetni bolsa, uni ötigüchiler
peqet Lawiylarla bolidu we shu ishta bolghan gunahini
özliri üstige alidu, bu siler üchün ewladmu-ewlad
menggülük bir belgilime bolidu; ularning Israillarning
ichide héchqandaq mirasi bolmaydu. 24 Chünki
Israillarning Perwerdigargha atap kötürme hediye
süpitide sun'ghan «ondin bir ülüsh»ni Lawiylargha
miras qilip teqdim qilidighan boldum; shunga Men ular
toghruluq: Israillar ichide héchqandaq mirasi bolsa
bolmaydu, — dédim. 25 Perwerdigar Musagha mundaq
dédi: — 26 Sen Lawiylargha éytqin: «Siler Israillarning
qolidin Men silerge miras bolsun dep teqdim qilghan
«ondin bir ülüsh»ni alghan ikensiler, siler shu
ondin bir ülüshning yene ondin bir ülüshini ayrip,
uni Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide
sununglar. 27 Bu yol bilen silerning shu «kötürme
hediye»nglar silerge «xamandiki ashliqinglar»din hem
«sharab kölchikidiki tolup tashqan sharabinglar»din
atalghanlar hésablinidu. 28 Bundaq bolghanda, siler
Israillarning qolidin alghan ondin bir ülüshning
hemmisidin Perwerdigargha atap kötürme hediye
sunisiler; siler Perwerdigargha atighan shu «kötürme
hediye»ni kahin Harun'gha béringlar. 29 Silerge teqdim
qilin'ghan barliq nersilerdin eng ésilini élip shularni
muqeddes hésablap «Perwerdigargha atalghan toluq
kötürme hediye» süpitide sununglar». 30 Shunga sen
Lawiylargha éytqinki, «Siler shulardin eng ésilini
kötürüp sunsanglar, bu siler Lawiylarning xamandiki
ashliqinglar we sharab kölchikidiki sharabinglargha
oxshash hésablinidu. 31 Shundaq qilghandin kéyin

siler we öydikiliringlar shu «ondin bir ülüsh»lerni
xalighan yerde yésenglar bolidu, chünki bu silerning
jamaet chédiridiki xizmitinglarning in'ami bolidu; 32
Siler [shu ülüshlerdin] eng ésilini kötürüp sunsanglar,
mushu ishinglar sewebidin gunahkar bolmaysiler.
Undaq qilsanglar siler Israillar atighan muqeddes
nersilerni bulghimaysiler, shuning bilen ölmeysiler».

19 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip
mundaq dédi: — 2 Men Perwerdigar emr qilghan
qanun-belgilime shuki: — Sen Israillargha buyrughin,
ular béjirim, nuqsansiz, boyunturuq sélinmighan qizil
yash siyirdin birni séning yéninggha ekelsun. 3 Sen
siyirni kahin Eliazargha tapshur, u uni chédirgahning
sirtigha epchiqsun, andin birsi siyirni uning aldida
boghuzlisun. 4 Kahin Eliazar barmiqini qan'gha milep,
jamaet chédirining aldigha qaritip yette mertem
chachsun. 5 Andin birsi Eliazarning köz aldida pütkül
siyirni köydürsun, yeni uning térisi, göshi, qéni
we tézeklirini köydürsun. 6 Kahin kédir yaghichi,
zofa ösümlüki we qizil rextni siyir köydürülidighan
otqa tashlisun. 7 Andin kahin öz kiyimini yusun
we bedinini suda yusun, andin kéyin bargahqa
kirishke bolidu; lékin kahin kech kirgüche napak
sanalsun. 8 Siyirni köydürgen kishimu kiyimlirini
su bilen yuyup, öz bedinini suda yusun, andin u
kech kirgüche napak sanalsun. 9 Pak bir adem
siyirning külini yighip bargahning sirtidiki pak bir
yerge qoysun; u Israil jamaiti üchün «napakliqni
chiqarghuchi su»ni yasashqa shu yerde saqlansun,
u bir «gunahni paklighuchi»dur. 10 Siyirning külini
yighishturghan adem özining kiyimlirini yusun
we kech kirgüche napak sanalsun. Bu Israillargha
we ularning arisida turuwatqan musapirlargha
menggülük qanun-belgilime bolidu. 11 — Ölükke,
yeni herqandaq ölgen kishining jesitige tégip ketken
herbir kishi yette kün napak sanilidu. 12 U adem
üchinchi küni [ashu su] bilen özini paklisun, hemde
yettinchi künimu paklisun, andin u pak sanilidu;
eger u üchinchi küni hemde yettinchi küni özini
paklimisa, pak sanalmaydu. 13 Herqandaq adem
ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jesitige
tégip ketse, hemde özini paklimisa, Perwerdigarning
chédirini bulghighan bolidu; shu kishi Israil arisidin
üzüp tashlinidu; chünki «napakliqni chiqarghuchi
su» uninggha sépilmigechke, u napak sanilidu; uning
napakliqi téxiche üstide turidu. 14 Eger birer kishi bir
chédir ichide ölüp qalghan bolsa, u toghruluq qanun-
belgilime mundaq bolidu: — shu chédirgha kirgen
herbirsi we chédirda turup qalghanlarning herbiri
yette kün napak sanilidu. 15 Herbir ochuq turghan,
aghzi yépilmighan qacha-quchilarning hemmisi napak
sanilidu. 16 Shuningdek dalada qilich-shemsher bilen
öltürülgenlerge, yaki özi ölüp qalghanning ölükige,
yaki ademning ustixininigha yaki qebrisige tegken
herbir kishi yette kün'giche napak sanilidu. 17
Kishiler bu napak kishi üchün «paklandurghuchi
qurbanliq»ning külidin azraq élip komzekke sélip,
ularning üstige éqin su quysun. 18 Andin pak bir
kishi zofa ösümlükini élip shu sugha tegküzüp uni
chédirgha we ichidiki barliq qacha-quchilargha hem
shu yerde turghan barliq kishilerning üstige sépip
qoysun, we yene uni ustixan'gha, öltürülgüchige yaki
qebrige tegken kishining üstige sépip qoysun. 19
Üchinchi küni we yettinchi küni héliqi pak adem
[pak bolmighan ademlerning] üstige shu suni sépip
qoysun; shundaq qilghanda, yettinchi künige kelgende
u kishi paklan'ghan bolidu; andin u kishi kiyimlirini
yuyup, bedinini suda yusun, kech kirgende u pak
sanilidu. 20 Lékin napak bolup qélip, özini paklimighan
kishi Perwerdigarning muqeddes jayini bulghighini
üchün, jamaet arisidin üzüp tashlinidu; «napakliqni
chiqarghuchi su» uning üstige sépilmigen, shunga
u napak sanilidu. 21 Bu Israillargha menggülük
belgilime bolidu, «napakliqni chiqarghuchi su»ni
sepken kishi bolsa özining kiyimlirini yusun we
«napakliqni chiqarghuchi su»gha tegken kishi kech
kirgüche napak sanalsun. 22 Napak kishi tegken
herqandaq nersimu napak sanilidu; bu nersilerge
tegken kishilermu kech kirgüche napak sanalsun.

20 Birinchi ayning ichide Israillar, yeni pütkül
Israil jamaiti Zin chölige yétip kélip, Qadeshte
turup qaldi; Meryem shu yerde wapat boldi we
shu yerge depne qilindi. 2 Jamaetke ichidighan'gha
su yoq idi, ular yighilip Musa bilen Harun'gha
hujum qilghili turdi. 3 Xelq Musa bilen tegiship:
— Qérindashlirimiz Perwerdigarning aldida ölgen
chaghda bizmu bille ölsek boptiken! 4 Siler néme
üchün biz we charpaylirimizni bu yerde ölüp ketsun
dep, Perwerdigarning jamaitini bu chöl-jezirige
bashlap keldinglar? 5 Siler néme üchün bizni Misirdin
élip chiqip bundaq dehshetlik yerge ekeldinglar? Bu
yerde ya tériqchiliq qilghili yer bolmisa, ya enjür,
üzüm, anar bolmisa, ichidighan'gha sumu bolmisa, —
déyishti. 6 Shuning bilen Musa bilen Harun jamaettin

ayrilip jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip
düm yiqiliwidi, Perwerdigarning julasi u ikkisige ayan
boldi. 7 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 8 Hasini qolunggha al, andin sen akang Harun
bilen birlikte jamaetni yighip, ularning köz aldidila
qoram tashqa buyruq qil; shundaq qilsang qoram
tash öz süyini chiqiridu; shu yol bilen sen ulargha
su chiqirip, jamaet we charpayliri ichidighan'gha su
bérisen. 9 Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri
boyiche Perwerdigarning huzuridin hasini aldi. 10
Musa bilen Harun ikkisi jamaetni qoram tashning
aldigha yighdi we Musa ulargha: — Gépimge qulaq
sélinglar, i asiylar! Biz silerge bu qoram tashtin su
chiqirip béreylimu?! — dédi. 11 Andin Musa hasisi
bilen qoram tashni ikki qétim uruwidi, nahayiti
köp su éqip chiqti, sudin jamaetmu, charpaylarmu
ichishti. 12 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha: —
Siler Manga ishenmey, Israillar aldida Méni muqeddes
dep hörmetlimigininglar üchün, ikkinglarning bu
jamaetni Men ulargha teqdim qilip bergen zémin'gha
bashlap kirishinglargha yol qoymaymen, — dédi. 13
Su chiqirilghan jay «Meribah suliri» dep atalghan;
Israillar shu yerde Perwerdigar bilen takallashqanliqi
üchün, U ularning otturisida Özining muqeddes
ikenlikini körsetti. 14 Musa Qadeshtin Édom
padishahi bilen körüshüshke elchi ewetip uninggha:
«Qérindashliri Israil mundaq deydu: — Biz tartiwatqan
jebr-japalarning qandaqliqi özlirige melum, 15 bizning
ata-bowilirimiz Misirgha chüshken bolup, biz Misirda
uzaq zaman turup kettuq; misirliqlar bizgimu, bizning
ata-bowilirimizghimu yaman muamile qildi; 16 biz
Perwerdigargha yéliniwéduq, U bizning zarimizgha
qulaq sélip, Perishte ewetip bizni Misirdin élip chiqti.
Hazir mana, biz özlirining chégrisigha jaylashqan
Qadesh dégen bir sheherde turuwatimiz. 17 Emdi
bizning zéminliridin ötüshimizge ruxset qilghan
bolsila, biz étiz-ériq we üzümzarliqlardin ötmeymiz,
quduqliringladin sumu ichmeymiz; «Xan yoli» bilen
méngip chégriliridin ötüp ketküche ong-solgha
burulmaymiz» — dédi. 18 Lékin Édomlar uninggha:
«Silerning bizning zéminimizdin ötüshünglerge
bolmaydu, ötimen désenglar qilich kötürüp silerge
jengge chiqimiz» — dédi. 19 Israillar uninggha: «Biz
«kötürülgen yol» bilen mangimiz, özimiz we mallirimiz
süyünglarni ichsek, nerxi boyiche heqqini bérimiz; biz
peqet piyade ötüp kétimiz, bashqa héch telipimiz yoq»
déwidi, 20 Édom padishahi: «Yaq. Ötmeysiler!» dédi.
Édom [padishahi] nahayiti köp adimini bashlap chiqip
Israillargha zor heywe körsetti. 21 Shundaq qilip
Édomlar Israillarning ularning tewelikidin ötüshige
ene shu yosunda yol qoymidi; shuning bilen Israillar
Édomlarning aldidin burulup ketti. 22 Ular Qadeshtin
yolgha chiqti; pütkül Israil xelqi Hor téghigha keldi.
23 Perwerdigar Édomning chégrisidiki Hor téghida
Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: —
24 Harun öz xelqlirige qoshulup kétidu; ikkinglar
Meribah suliri dégen jayda Méning emrimge xilapliq
qilghininglar üchün, uning Men Israillargha teqdim
qilip bergen zémin'gha kirishige bolmaydu. 25 Sen
Harun bilen oghli Eliazarni élip Hor téghigha chiqqin;
26 Harunning kiyimlirini saldurup, oghli Eliazargha
kiydürüp qoy; Harun shu yerde ölüp, öz xelqlirige
qoshulidu. 27 Musa Perwerdigarning déginidek qildi,
ücheylen pütkül jamaetning köz aldida Hor téghigha
chiqti. 28 Musa Harunning kiyimlirini saldurup uning
oghli Eliazargha kiydürüp qoydi; Harun taghning
choqqisida öldi. Andin Musa bilen Eliazar taghdin
chüshüp keldi. 29 Pütkül jamaet Harunning ölgenlikini
bildi; shuning bilen pütün Israil jemeti Harun üchün
ottuz kün matem tutti.

21 Jenubta turushluq Arad memlikitining
Qanaaniylardin bolghan padishahi Israillarning
Atarim yoli bilen kéliwatqanliqini anglap, chiqip
ular bilen soqushup, nechcheylenni tutqun qilip
ketti. 2 Andin Israillar Perwerdigargha qesem
ichip: «Eger bu xelqni bizning qolimizgha pütünley
tapshuridighan bolsang, ularning sheherlirini weyran
qilip tashlaymiz» — dédi. 3 Perwerdigar Israillarning
peryadini anglap, Qanaanliylarni ularning qoligha
tapshurdi, shuning bilen ular Qanaaniylarni ularning
sheherliri bilen qoshup weyran qildi; shu sewebtin
ular shu yerni «Xormah» dep atidi. 4 Ular Hor
téghidin yolgha chiqip, Édom zéminini aylinip ötüsh
üchün, Qizil déngiz boyidiki yolni boylap mangdi;
xelq mushu yol sewebidin könglide tolimu taqetsiz
bolup, 5 Xudagha we Musagha qarshi chiqip: —
Siler néme üchün bizni chöl-jeziride ölsun dep Misir
zéminidin bashlap chiqqansiler? Bu yerde ya ashliq,
ya su yoq, könglimiz bu erzimes nanlardin bizar
boldi, déyishti. 6 Shu sewebtin Perwerdigar ularning
arisigha zeherlik yilanlarni ewetti; yilanlar ularni
chaqti, shu sewebtin Israillardin nurghun adem ölüp
ketti. 7 Xelq Musaning aldigha kélip uninggha: — Biz
aghzimizni buzup, Perwerdigargha hem sanga hujum

qilip, yaman gep qilip gunah qilduq; Perwerdigargha
tilawet qilsang, u bu yilanlarni arimizdin élip ketkey,
— déwidi, Musa xelq üchün dua qildi. 8 Perwerdigar
Musagha: — Sen bir zeherlik yilanning sheklini yasap
xadigha ésip qoyghin; yilan chéqiwalghan herbiri
uninggha qarisila qayta hayatqa érishidu, — dédi. 9
Musa mistin bir yilan yasitip xadigha ésip qoydi; we
shundaq boldiki, yilan birkimni chéqiwalghan bolsa, u
bu mis yilan'gha qarisila, ular hayat qaldi. 10 Israillar
yene yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tikti. 11 Yene
Obottin yolgha chiqip, Moab zéminining udulida kün
chiqish tereptiki Iye-Ibarimgha kélip chédir tikti. 12
Ular yene u yerdin yolgha chiqip Zered jilghisida
chédir tikti. 13 Yene u yerdin méngip Amoriylarning
zéminining chétidin chiqip chöl-bayawandin ötüp,
éqip turghan Arnon deryasining u qétida chédir
tikti (chünki Arnon deryasi Moabiylarning chégrisi
bolup, Moabiylar bilen Amoriylarning otturisida
idi. 14 Shunga «Perwerdigarning jengnamisi» dégen
kitabta: — «Sufahdiki Waheb we derya-wadiliri,
Arnon deryasi we jilghilirining yanbaghirliri, Arning
turalghusighiche yétip, Moabning chégrisigha
chüshidu» dep pütülgenidi). 16 [Israillar] yene u
yerdin méngip Beerge keldi; «[Beer]» quduq dégen
menide bolup, ilgiri Perwerdigar Musagha: «Sen
xelqni yigh, Men ulargha ichidighan su bérey»
dégende shu quduqni közde tutqan. 17 Shu chaghda
Israillar munu naxshini éytishqan: — «Ah quduq,
chiqsun süyüng bulduqlap, Naxsha éytinglar, quduqqa
béghishlap: 18 Bu quduqni emirler, Xelqning
kattiliri qazghan, Qanun chiqarghuchining sözi bilen,
Hasiliri bilen qazghan». Israillar chöl-bayawandin
yene Mattanahqa, 19 Mattanahtin Nahaliyelge,
Nahaliyeldin Bamotqa, 20 Bamottin Moab dalasidiki
jilghigha, yene chöl-bayawan terepke qarap turghan
Pisgah téghining choqqisigha yétip bardi. 21 Israillar
Amoriylarning padishahi Sihonning aldigha elchilerni
ewetip: 22 — Bizning öz zéminliridin ötüwélishimizge
ijazet bergeyla; biz silining étizliqlirigha we
üzümzarliqlirigha kirmeymiz, quduqliridin sumu
ichmeymiz; teweliridin ötüp ketküche «Xan yoli»din
chiqmaymiz, — dédi. 23 Sihon Israillarni öz chégrisidin
ötkili qoymayla qalmastin, eksiche u Israillar bilen
soqushimen dep, özining barliq xelqini yighip
chölge qarap atlandi. U Yahazgha kélip Israilgha
hujum qildi. 24 Israillar uni qilich bilen chépip
öltürüp, uning yurtini Arnon deryasidin Yabbok
deryasighiche, yeni Ammoniylarning chégrisighiche
igilidi; Ammoniylarning chégrisi bolsa bek mustehkem
idi. 25 Israillar bu yerdiki hemme sheherni igilidi
hem Amoriylarning sheherlirige, yeni Heshbon'gha
we uninggha tewe barliq yéza-qishlaqlarghimu kirip
orunlashti. 26 Chünki Heshbon eslide Amoriylarning
padishahi Sihonning merkiziy shehiri idi; Sihon
eslide Moabning ilgiriki padishahi bilen soqushqan,
uning Arnon deryasighiche bolghan hemme zéminini
tartiwalghanidi. 27 Shu sewebtin shairlar: —
«Heshbon'gha kélinglar! Mana Sihonning shehiri
yéngiwashtin qurulsun, Sihonning shehiri mehkem
qilinsun. 28 Chünki Heshbonning özidin chiqti bir ot,
Sihonning shehiridin bir yalqun yalqunlap, Yutuwetti
Moabtiki Ar shehirini, Arnondiki égiz jaylarning
emirlirini. 29 Way sanga ey Moab! Hey Kémoshning
ümmiti, tügeshtinglar! Chünki [Kémosh] öz oghullirini
qachqun'gha aylandurdi, Qizlirini esirlikke bérip,
Amoriylarning padishahi Sihon'gha tutup berdi! 30 Biz
ularni yiqitiwettuq, Heshbon taki Dibon'ghiche halak
boldi; Biz hetta Nofahqiche (Nofahtin Medebagha
yétidu) ularning yurtini weyran qiliwettuq!» — dep
shéir yézishqanidi. 31 Shuning bilen Israillar ene shu
teriqide Amoriylarning yurtigha orunlashti. 32 Musa
Yaazerni charlap kélishke charlighuchilarni ewetti;
andin Israillar Yaazerning yéza-qishlaqlirini ishghal
qilip, u yerlerdiki Amoriylarni yéridin qoghliwetti. 33
Shuningdin kéyin Israillar burulup, Bashanning yolini
boylap mangdi; Bashanning padishahi Og we uning
barliq xelqi chiqip Edreyde Israillar bilen jeng qilishqa
sep tüzdi. 34 Perwerdigar Musagha: — Qorqma, Men
uni, uning barliq xelqi hem zéminini qolunggha
tapshurimen; sen uni ilgiri Heshbonda turushluq
Amoriylarning padishahi Sihonni qilghandek qilisen,
— dédi. 35 Shuning bilen ular Og bilen uning
oghullirini hem barliq xelqining birini qoymay qirip
tashlidi we uning zéminini igilidi.

22 Israillar yene yolgha chiqip Moab tüzlengliklirde,
yeni Iordan deryasining sherq teripide,
Yérixoning udulida chédir tikti. 2 Israillarning
Amoriylargha qilghan ishlirining hemmisini
Zipporning oghli Balaq körüp turghanidi. 3 Moablar
xelqtin intayin qorqushti, chünki ular bek köp idi;
Moabiylar Israillarning sewebidin bek alaqzade
bolup kétishti. 4 Moabiylar Midiyan aqsaqallirigha:
«Bu bir top adem etrapimizdiki hemme nersini,
xuddi kala étizdiki otni yalmighandek yalmap yep

kétidighan boldi» — déyishti. U chaghda Zipporning
oghli Balaq Moabning padishahi idi. 5 U elchilerni
Béorning oghli Balaamning aldigha, Balaamning ana
yurtidiki ulugh derya boyidiki Pétor shehirige bérip,
Balaamni chaqirip kélishke ewetip: padishahimiz: —
«Qarisila, bir xelq Misirdin chiqqanidi; mana, ular
pütün zémin'gha yamrap ketti, mana ular bizning
udulimizgha kélip chüshti. 6 Ular méningdin küchlük
bolghachqa, emdi özliri kélip bu xelqni men üchün bir
qarghap bergen bolsila; belkim men ularni yéngip, bu
zémindin qoghlap chiqirishim mumkin; chünki özliri
kimge bext tilisile shuning bext quchidighanliqini,
kimni qarghisila, shuning qarghishqa qalidighanliqini
bilimen» deydu, denglar, — dédi. 7 Moabning
aqsaqalliri bilen Midiyanning aqsaqalliri qollirida
pal sélish in'amlirini élip mangdi; ular Balaamning
aldigha kélip Balaqning geplirini yetküzdi. 8 Balaam
ulargha: — Bügün axsham mushu yerde qonup
qélinglar, men Perwerdigarning manga qilghan sözi
boyiche silerge jawap yetküzimen, — dédi. Shuning
bilen Moabning shu emirliri Balaamningkide qonup
qaldi. 9 Xuda Balaamningkige kélip: — Séning bilen
bille turghan bu ademler kim? — déwidi, 10 Balaam
Xudagha: — Moab padishahi Zipporning oghli Balaq
elchilerni ewetip manga: 11 «Qarisila, Misirdin bir
xelq chiqqanidi, ular pütün zémin'gha yamrap ketti;
bu yerge kélip méning üchün ularni qarghap bersile,
shundaq qilsila belkim ularni yéngip, bu yerdin
qoghliwételishim mumkin» — dédi, — dédi. 12 Xuda
Balaamgha: Sen ular bilen bille barsang bolmaydu, u
xelqni qarghisangmu bolmaydu, chünki ularga bext-
beriket ata qilin'ghan, — dédi. 13 Balaam etigen turup
Balaqning emeldarlirigha: — Siler öz yurtunglargha
qaytip kétinglar, chünki Perwerdigar méning siler
bilen bille bérishimgha ruxset qilmidi, — dédi. 14
Moabning emeldarliri qopup Balaqning yénigha
kélip uninggha: — Balaam biz bilen bille kélishke
unimidi, — dédi. 15 Shuning bilen Balaq téximu köp
we téximu mötiwer emeldarlarni ewetti, 16 Ular
Balaamning aldigha kélip uninggha: — «Zipporning
oghli Balaq mundaq deydu: — «Héchnéme silining
yénimgha kélishlirini tosumighay; 17 chünki men
özlirini zor shan-shöhretke ige qilimen; néme
désile maqul deymen; shunga manga eshu xelqni
qarghap bersilila bolidu», — dédi. 18 Balaam
Balaqning xizmetkarlirigha jawaben: — Balaq
manga özining altun-kümüshke liq tolghan öz öyini
bersimu, meyli chong yaki kichik ish qilay, Xudayim
Perwerdigarning manga buyrughanliridin halqip
kételmeymen. 19 Silermu bügün axsham mushu
yerde qonup qélinglar, Perwerdigar yene shu ishlar
toghrisida manga néme deydikin, shuni biley, —
dédi. 20 Shu kéchisi Xuda Balaamningkige kélip
uninggha: — U kishiler séni teklip qilip kelgen bolsa,
ular bilen bille barghin, lékin sen Méning sanga
éytidighanlirim boyiche ish qilishing kérek, — dédi.
21 Balaam etigen turup éshikini toqup Moabning
emirliri bilen bille mangdi. 22 Xuda Balaamning
mangghanliqidin ghezeplendi; Perwerdigarning
Perishtisi uni tosushqa yolda turatti. U shu chaghda
éshikige minip ikki ghulami bilen bille kétiwatatti.
23 Mada éshek Perwerdigarning Perishtisining
qoligha qilich alghan halda yolda turghanliqini
körüp, yoldin chiqip étizliq bilen méngiwidi, Balaam
éshekni yolgha chiqip méngishqa dumbalap urdi. 24
Perwerdigarning Perishtisi ikki teripi tosma tam bilen
tosalghan üzümzarliqtiki tar bir yolda turuwaldi. 25
Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp, tamgha
qistilip méngip, Balaamning putini tamgha qistap
yarilandurup qoydi; Balaam éshekni yene dumbalidi.
26 Perwerdigarning Perishtisi bolsa yene aldighiraq
bérip, ong ya solgha burulushqa bolmaydighan téximu
tar bir yerde kütüp turdi. 27 Éshek Perwerdigarning
Perishtisini körüp mangmay, Balaamning astida
yétiwaldi; Balaam qattiq xapa bolup, éshekni
hasisi bilen qattiq dumbalap ketti. 28 Bu chaghda
Perwerdigar éshekke zuwan kirgüzüwidi, éshek
Balaamgha: — Méni üch qétim dumbalaydighan'gha
sanga néme yamanliq qiptimen? — déwidi, 29 Balaam
éshekke: — Sen méni setleshtürdüng, qolumda qilich
bolghan bolsa idi, séni chépip öltürüwétettim! — dédi.
30 Éshek Balaamgha: — Men séningki bolghinimdin
tartip minip kelgen éshiking men emesmu? Ilgiri men
sanga mushundaq qilish aditim bolup baqqanmu? —
déwidi, — Yaq, — dédi [Balaam]. 31 Ene shu chaghda
Perwerdigar Balaamning közlirini achti, Balaam
Perwerdigarning Perishtisining qilichini ghilipidin
chiqirip, yolda turghanliqini kördi; u yerge béshini
qoyup sejde qildi. 32 Perwerdigarning Perishtisi
uninggha: — Sen éshikingni néme üchün üch qétim
dumbalaysen? Qarighina, mangghan yolung Méning
nezirimde tetür bolghachqa, séni tosushqa chiqquchi
Men Özüm idim. 33 Éshek Méni körüp üch qétim
Méning aldimdin burulup ketti; eger éshek Méning

aldimdin burulup ketmigen bolsa, Men alliqachan
séni öltürüp éshekni tirik qaldurghan bolattim, —
dédi. 34 Balaam Perwerdigarning Perishtisige: —
Men gunahkarmen, Özlirining yolda méni tosup
turghanliqlirini körmeptimen; mubada emdi méning
bérishim nezerliride rezil körünse, men qaytip kétey,
— dédi. 35 Perwerdigarning Perishtisi Balaamgha
yene: — Boptu, bu kishiler bilen bille barghin, biraq
peqet Men sanga dégen söznila dégin, — dédi. Shuning
bilen Balaam Balaqning emeldarliri bilen bille
mangdi. 36 Balaq Balaamni kéliwétiptu dep anglap,
qarshi élish üchün Moabning Arnon deryasining
boyidiki, chégrining eng béshidiki shehirige keldi:
37 — Men silini chaqirishqa shunche jiddiy elchi
ewetkenidim, néme üchün kélishke unimidila? Men
silini shan-shöhretke ige qilalmayttimmu? — dédi
Balaq Balaamgha. 38 — Qarisila, mana keldimghu,
emdi men öz aldimgha birnéme déyeleyttimmu? —
dédi Balaam, — Xuda aghzimgha néme gepni salsa,
men shunila deymen. 39 Balaam Balaq bilen bille
yolgha chiqip Kiriat-Xuzotqa keldi. 40 Balaq kala,
qoylarni soyup qurbanliq qilip, ularning göshidin
Balaam we uning bilen bille bolghan emirlerge ewetip
berdi. 41 Andin Balaq etisi seherde Balaamni Baalning
égiz jaylirigha élip chiqti; u shu yerdin Israil xelqining
eng chettiki bir qismini kördi.

23 Balaam Balaqqa: — Sili mushu yerge manga yette
qurban'gah yasitip bersile, mushu yerge yene
yette buqa bilen yette qoshqarmu hazirlap bersile, —
dédi. 2 Balaq Balaamning déginidek qilip berdi; Balaq
bilen Balaam ikkisi herbir qurban'gahqa qurbanliq
qilishqa birdin buqa bilen birdin qoshqar sundi. 3
Balaam Balaqqa: — Sili öz köydürme qurbanliqlirining
yénida tursila, men aldigha barimen, Perwerdigar
méning bilen körüshüshke kélemdikin? U manga
néme dep körsetme berse, men özlirige shuni dep
bérimen, — dédi we bir döngge chiqti. 4 Xuda
Balaam bilen körüshti; Balaam Xudagha: — Men
yette qurban'gah hazirlattim, herbir qurban'gahqa
qurbanliq süpitide birdin buqa bilen birdin qoshqar
sundum, — dédi. 5 Perwerdigar Balaamning aghzigha
bir sözni sélip: — Balaqning yénigha qaytip bérip
uninggha mundaq, mundaq dégin, — dédi. 6 Shuning
bilen u Balaqning yénigha qaytip bardi. Mana,
u we Moabning barliq emirliri uning köydürme
qurbanliqining yénida turatti. 7 Balaam kalam sözini
aghzigha élip mundaq dédi: — Balaq méni Aram
dégen yurttin, Moab shahi Balaq méni meshriq
taghliridin élip kélip, Mundaq dédi: — Kel, méning
üchün Yaqupni qarghighin. Kel, Israilni rasa bir söküp
eyibligin. 8 Tengri Özi qarghimighan birawni men
qandaq qarghay? Perwerdigar Özi söküp eyiblimigen
birawni men qandaq söküp eyibley? 9 Men qoram
tashlarning choqqilirida turup uni körmektimen,
Dönglerde turup uninggha nezer salmaqtimen; Mana,
ular yekke yashaydighan bir qowm, Ular bashqa
qowmlarning qatarida sanalmaydu. 10 Yaqupning
topilirini kim hésablap chiqalaydu? Hetta Israilning
töttin birinimu kim sanap chiqalaydu? Méning
jénim heqqaniyning ölümidek ölsun, Méning axirim
uningkidek bolghay! 11 Balaq Balaamgha qarap: — Sen
manga néme qiliwatisen?! Men séni düshmenlirimni
qarghap bérishke chaqiritqan tursam, mana sen
eksiche pütünley ularghа amet tiliding! — dédi. 12 —
Perwerdigarning aghzimgha salghinini yetküzüshke
köngül qoymisam bolamti? — dep jawap berdi Balaam.
13 Balaq Balaamgha: — Méning bilen bille bashqa
bir yerge barsila, ularni shu yerdin köreleyla; biraq
ularning hemmisini emes, ularning chégridiki bir
qisminila köreleyla; sili shu yerde turup ularni
men üchün qarghap bersile, — dédi. 14 Shuning
bilen Balaq Balaamni «Zofimning dalasi»gha, Pisgah
téghining choqqisigha bashlap bérip, shu yerde yette
qurban'gah saldurup, herbir qurban'gahqa qurbanliq
süpitide birdin buqa, birdin qoshqar sundi. 15 Balaam
Balaqqa: — Sili mushu yerde özlirining köydürme
qurbanliqlirining yénida turup tursila, men awu yaqqa
bérip körüshüp kéley, — dédi. 16 Perwerdigar Balaam
bilen körüshüp, uning aghzigha bir sözni sélip: —
Sen Balaqning yénigha qaytip uninggha mundaq,
mundaq dégin, — dédi. 17 Balaam Balaqning yénigha
qaytip kelgende, mana, u we Moabning barliq emirliri
uning köydürme qurbanliqining yénida turatti. —
Perwerdigar néme dédi? — dep soridi Balaq. 18 Balaam
kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — «Hey
Balaq, sen qopup anglighin, Ah, Zipporning oghli,
manga qulaq salghin. 19 Tengri insan emestur, U
yalghan éytmaydu, Yaki adem balisimu emestur, U
pushayman qilmaydu. U dégeniken, ishqa ashurmay
qalamdu? U söz qilghaniken, wujudqa chiqarmay
qalamdu? 20 Mana, manga «beriketle» dep tapshuruldi,
U beriketligeniken, buni men yanduralmaymen. 21 U
Yaqupta héch gunah körmigen, Israilda naheqliqni
uchratmighan. Xudasi Perwerdigar uning bilen bille,

Padishahning tentene awazi uning arisididur. 22 Tengri
uni Misirdin élip chiqqan; Uningda yawa kaliningkidek
küch bardur. 23 Chünki Yaquplargha epsun kargha
kelmeydu, Israillarghimu pal kargha kelmeydu. Waqti-
saiti kelgende, Yaqup bilen Israil toghrisida: —
«Tengri neqeder karamet ish qilip bergen-he!» Dep
jakarlanmay qalmaydu! 24 Mana, bu qowm chishi
shirdek qopidu, Erkek shirdek qeddini ruslaydu; Özi
owlighan owni yémigüche, Öltürgenlerning qénini
ichmigüche, Hergiz yatmaydu!». 25 Balaq Balaamgha:
— Boldi, sili ularni azraqmu qarghimisila, ulargha
ametmu tilimisile! — dédi. 26 Balaam Balaqqa jawab
qilip: — Men silige: — «Perwerdigarning manga
éytqanlirining hemmisige emel qilmisam bolmaydu»
dégen emesmidim? — dédi. 27 Balaq Balaamgha: —
Kelsile, men silini bashqa bir yerge apiray, Xudaning
neziride sili shu yerde turup ularni qarghashliri
muwapiq tépilarmikin? — dédi. 28 Shuning bilen Balaq
Balaamni bashlap, chöl-bayawan'gha qaraydighan
Péor téghining choqqisigha keldi. 29 Balaam Balaqqa:
— Sili bu yerde manga yette qurban'gah saldurup
bersile, yette buqa bilen yette qoshqarmu teyyarlap
bersile, — dédi. 30 Balaq Balaamning déginidek qildi,
herbir qurban'gahqa birdin buqa bilen birdin qochqar
sundi.

24 Balaam Perwerdigarning Israillargha bext-
beriket ata qilishni muwapiq körgenlikini körüp
yétip, aldinqi [ikki] qétimqidikidek séhir ishlitishke
barmidi, belki yüzini chöl-bayawan terepke qaratti. 2
Balaam béshini kötürüp Israillarning qebile boyiche
chédirlarda olturaqlashqanliqini kördi, Xudaning Rohi
uning üstige chüshti. 3 Shuning bilen u aghzigha
kalam sözini élip mundaq dédi: — «Béorning oghli
Balaam yetküzidighan kalam sözi, Közi échilmighan
ademning éytidighan kalam sözi, 4 Yeni Tengrining
sözlirini anglighuchi, Hemmige Qadirning alamet
körünüshini körgüchi, Mana emdi közi échilip düm
yiqilghan kishi yetküzgen kalam sözi: — 5 Ah Yaqup,
chédirliring neqeder güzel, Turalghuliring neqeder
güzel, ah Israil! 6 Goya kéngeygen derya wadiliridek,
Xuddi derya boyidiki baghlardek, Goya Perwerdigar
tikip östürgen ud derexliridek, Derya boyidiki
kédir derexliridek; 7 Sular uning soghiliridin éqip
chiqidu, Ewladliri süyi mol jaylarda bolidu; Padishahi
Agagdin éship kétidu, Uning padishahliqi üstün
qilinip güllinidu. 8 Tengri uni Misirdin élip chiqqan,
Uningda yawa buqining küchi bardur; Düshmen
ellerni u yep kétidu, Ustixanlirini ézip tashlaydu,
Oqya étip ularni téship tashlaydu. 9 U baghirlap yatsa,
erkek shirdek, Yatsa hem chishi shirdek, Kim uni
qozghitishqa pétinar? Kim sanga bext-beriket tilise,
bext-beriket tapidu. Kim séni qarghisa, qarghishqa
kétidu». 10 Balaq Balaamgha achchiqlinip, qolini
qoligha urup ketti; Balaq Balaamgha: — Men silini
düshminimni qarghap bérishke qichqirtqanidim we
mana, sili üch qétim pütünley ulargha amet tilidile!
11 Emdi tézdin yurtlirigha qéchip ketsile; men eslide
silining izzet-hörmetlirini katta qilay dégenidim,
mana Perwerdigar silini bu katta izzet-hörmetke nail
bolushtin tosup qoydi, — dédi. 12 Balaam Balaqqa:
— Men eslide özlirining elchilirige: 13 «Balaq manga
özining altun-kümüshke liq tolghan öz öyini bersimu,
Perwerdigarning buyrughinidin halqip, öz meylimche
yaxshi-yaman ish qilalmaymen; Perwerdigar manga
néme dése, men shuni deymen» dégen emesmidim? 14
Emdi men öz xelqimge qaytimen; kelsile, men özlirige
bu xelqning künlerning axirida silining xelqlirige
qandaq muamile qilidighanliqini éytip bérey, — dédi.
15 U kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: —
Béorning oghli Balaam yetküzidighan kalam sözi,
Közliri échilmighan kishi éytqan kalam sözi, 16
Tengrining sözlirini anglighuchi, Hemmidin Aliyning
wehiylirini bilgüchi, Hemmige Qadirning alamet
körünüshini körgüchi, Mana emdi közi échilghan
düm yiqilghan kishi yetküzidighan kalam sözi: — 17
Men Uni körimen, lékin hazir emes; Men Uninggha
qaraymen, lékin yéqin yerdin emes; Yaquptin chiqar
bir yultuz, Kötürüler Israildin bir shahane hasa;
Chéqiwéter u Moabning chékisini, Barliq Shétlerning
béshini yanjiydu. 18 Édom uninggha tewe bolidu, Yene
téxi düshmini Séirlar uninggha tewe bolidu; Israil
bolsa baturluq qilidu. 19 Yaquptin chiqqan biri seltenet
süridu, Sheherde qalghan hemmeylenni yoqitidu». 20
Andin Balaam Amalekni körüp, mundaq kalam sözini
éytti: — «Amalek idi esli eller arisida bash, Emdi
halakettur teqdir-qismiti». 21 Andin Balaam Kéniylerni
körüp mundaq kalam sözini éytti: — «Séning makaning
mustehkem bolup, Changgang qoram tash ichide
bolsimu, 22 Lékin siler Kéniyler halak qilinip turisiler;
Taki Ashur silerni tutqun qilip ketküche». 23 Balaam
yene kalam sözini dawam qilip mundaq dédi: — «Ah,
Tengri bu ishlarni qilghan chéghida, Kim tirik qélishqa
qadir bolar? 24 Kittim terepliridin kémiler kélip,
Zulum-zexmet salidu Ashurgha, Zulum-zexmet salidu

Éberge; Lékin [Kittimdin kelgüchi] özimu halaketke
yüzliner. 25 Shuning bilen Balaam ornidin qopup öz
yurtigha qaytti; Balaqmu öz yoligha mangdi.

25 Israillar Shittimda turghan mezgilde, xelq
Moab qizliri bilen buzuqluq qilishqa bérilip
ketti. 2 U qizlar Israillarni öz ilahlirigha atalghan
qurbanliqlargha qatnishishqa chaqirdi; [Israillarmu]
qurbanliqlardin yeydighan, ularning ilahlirigha
birlikte choqunidighan boldi. 3 Israillar Baal-Péor
bilen ene shu teriqide baghlinip ketkenliki üchün,
Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghaldi. 4
Perwerdigar Musagha: — Perwerdigarning qattiq
ghezipi Israillargha chüshmisun üchün, xelqning
emirlirining hemmisini tutup, ularni Méning aldimda
aptapta ésip qoyghin, — dédi. 5 Shuning bilen Musa
Israilning soraqchilirigha: — Siler bérip herbiringlar
özünglarning Baal-Péor bilen baghlinip ketken
ademlirini öltürüwétinglar, — dédi. 6 We Musa pütkül
Israil jamaiti bilen jamaet chédirining derwazisi
aldida yigha-zar qilip turuwatqanda, mana Israillardin
bireylen kélip ularning köz aldidila Midiyaniy bir
qizni öz qérindashlirining yénigha élip mangdi. 7
Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas
buni körüp, jamaet ichidin qopti-de, qoligha neyze
élip, 8 héliqi Israil ademning arqisidin chédirning
ichkirige kirip, qiz bilen ikkisining qarnigha neyze
tiqiwetti. Israillar arisida tarqalghan waba ene shu
chaghdila toxtidi. 9 Shu chaghda waba tégip ölgenler
jemiy yigirme töt ming ademge yetkenidi. 10 Andin
Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 11 — «Kahin
Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas Méni
dep wapasizliqqa bolghan hesitimni öz hesiti bilip,
Méning Israillargha bolghan ghezipimni yandurdi.
Shunga gerche Men wapasizliqqa bolghan hesitimdin
ghezeplen'gen bolsammu, Israillarni yoqitiwetmidim.
12 Shunga sen: — «Mana, Men uninggha öz aman-
xatirjemlik ehdemni teqdim qilimen! 13 Bu [ehde]
uninggha we uning ewladlirigha tewe bolidighan
menggülük kahinliq ehdisi bolidu, chünki u öz
Xudasini dep wapasizliqqa heset qilip, Israillar üchün
kafaret keltürdi» — dep jakarlighin». 14 Öltürülgen
yeni héliqi Midiyaniy qiz bilen bille öltürülgen Israil
ademning ismi Zimri bolup, Saluning oghli, Shiméon
qebilisidiki bir jemetning emiri idi. 15 Öltürülgen
Midiyaniy qizning ismi Kozbi bolup, Zurning qizi
idi; Zur bolsa Midiyaniy bir qebilining bashliqi idi.
16 Perwerdigar Musagha: — 17 Sen Midiyaniylargha
aram bermey zerbe bergin; 18 Chünki ular hiyle-
mikir ishlitip silerge aram bermigen; Péordiki ishta,
shundaqla ularning singlisi bolghan Midiyanning bir
emirining qizi Kozbining ishidimu hiyle-mikir ishlitip
silerni azdurghan, — dédi. Kozbi waba tarqalghan
künide Péordiki ish sewebidin öltürüldi.

26 Wabadin kéyin Perwerdigar Musa bilen
Harunning oghli Eliazargha söz qilip: — 2 Siler
pütkül Israillarning jamaiti ichide yigirme yashtin
ashqan, jengge chiqalaydighanlarni ata jemeti boyiche
hésablap sanaqtin ötküzünglar, — dédi. 3 Shuning
bilen Musa bilen kahin Eliazar Moab tüzlengliklirde,
yeni Yérixoning yénidiki Iordan deryasining boyida
Israillar bilen sözliship ularghа: 4 «Perwerdigarning
Musa we Misirdin chiqqan Israillargha buyrughini
boyiche, silerdin yigirme yashtin ashqanlarning
hemmisi [tizimlinip] sanaqtin ötküzülüshi kérek»
dep uqturdi. [tizimlitilghan sanlar mundaq boldi]:
— 5 Israilning tunji oghli Ruben idi. Rubenning
ewladliri, yeni Hanuqning neslidin bolghan Hanuq
jemeti; Palluning neslidin bolghan Pallu jemeti;
6 Hezron neslidin bolghan Hezron jemeti; Karmi
neslidin bolghan Karmi jemeti. 7 Bular Rubenning
jemetliri bolup, ulardin sanaqtin ötküzülgini jemiy
qiriq üch ming yette yüz ottuz kishi boldi. 8 Palluning
oghli Éliab; 9 Éliabning oghulliri Nimuel, Datan,
Abiram idi. Datan bilen Abiram eslide jamaet ichidin
chaqirilghan mötiwerler bolsimu, Korah guruhidikiler
Perwerdigar bilen takallashqanda, ular bilen birliship
Musa we Harun bilen takallashqanidi. 10 Yer aghzini
échip ularni Korah bilen birge yutup ketken; shu
chaghda Korah guruhidikilerning hemmisi ölgen;
bashqilargha ibret bolsun dep, ot uning ikki yüz ellik
adimini yutup ketken. 11 Lékin Korahning ewladliri
ölüp ketmigen. 12 Shiméonning ewladliri, jemet
boyiche, Nemuelning neslidin bolghan Nemuel jemeti;
Yamin neslidin bolghan Yamin jemeti; Yaqin neslidin
bolghan Yaqin jemeti; 13 Zerah neslidin bolghan
Zerah jemeti; Saul neslidin bolghan Saul jemeti. 14
Bular Shiméonning jemetliri bolup, jemiy yigirme ikki
ming ikki yüz adem chiqti. 15 Gad qebilisidin, jemet
boyiche, Zefon neslidin bolghan Zefon jemeti; Haggi
neslidin bolghan Haggi jemeti; shuni neslidin bolghan
shuni jemeti; 16 Ozni neslidin bolghan Ozni jemeti; éri
neslidin bolghan éri jemeti; 17 Arod neslidin bolghan
Arod jemeti; Areli neslidin bolghan Areli jemeti. 18
Bular Gad ewladlirining jemetliri bolup, ular jemetliri

boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq ming besh
yüz adem chiqti. 19 Yehudaning oghulliri Ér bilen
Onan idi; bu ikkisi Qanaan zéminida ölüp ketken.
20 Yehudaning ewladliri, jemeti boyiche, Shilahning
neslidin bolghan Shilah jemeti; Perezning neslidin
bolghan Perez jemeti; Zerahning neslidin bolghan
Zerah jemeti. 21 Perezning ewladliri Hezronning
neslidin bolghan Hezron jemeti; Hamulning neslidin
bolghan Hamul jemeti. 22 Bular Yehudaning jemetliri
bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende
jemiy yetmish alte ming besh yüz adem chiqti. 23
Issakarning ewladliri, jemet boyiche, Tolaning neslidin
bolghan Tola jemeti; Puahning neslidin bolghan Puah
jemeti; 24 Yashubning neslidin bolghan Yashub jemeti;
Shimronning neslidin bolghan Shimron jemeti. 25
Bular Issakarning jemetliri bolup, ular jemet boyiche
sanaqtin ötküzülgende jemiy atmish töt ming üch yüz
adem chiqti. 26 Zebulunning ewladliri, jemeti boyiche,
Seredning neslidin bolghan Sered jemeti; Élon neslidin
bolghan Élon jemeti; Jahliyelning neslidin bolghan
Jahliyel jemeti. 27 Bular Zebulunning jemetliri bolup,
ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy
atmish ming besh yüz adem chiqti. 28 Yüsüpning
oghulliri: — jemet boyiche, Manasseh bilen Efraim
idi. 29 Manassehning ewladliri: — Makirning neslidin
bolghan Makir jemeti (Makirdin Giléad törelgen),
Giléadning neslidin bolghan Giléad jemeti idi. 30
Töwendikiler Giléadning ewladliri: — Yeezerning
neslidin bolghan Yeezer jemeti; Helekning neslidin
bolghan Helek jemeti; 31 Asriyelning neslidin bolghan
Asriyel jemeti; Shekemning neslidin bolghan Shekem
jemeti; 32 Shemidaning neslidin bolghan Shemida
jemeti; Heferning neslidin bolghan Hefer jemeti. 33
Heferning oghli Zelofihad oghul perzent körmey
qiz perzent körgen; Zelofihadning qizlirining ismi
Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, Tirzah idi. 34 Bular
Manassehning jemetliri bolup, sanaqtin ötküzülgende
jemiy ellik ikki ming yette yüz adem chiqti. 35
Töwendikiler Efraimning ewladliri, jemeti boyiche:
— Shutilahning neslidin bolghan Shutilah jemeti;
Bekerning neslidin bolghan Beker jemeti; Tahanning
neslidin bolghan Tahan jemeti. 36 Shutilaning ewladliri
Éranning neslidin bolghan Éran jemeti. 37 Mana bular
Efraim ewladlirining jemetliri bolup, herqaysi jemetler
boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy ottuz ikki ming
besh yüz adem chiqti. Jemetliri boyiche, ularning
hemmisi Yüsüpning ewladliri idi. 38 Binyaminning
ewladliri, jemeti boyiche, Bélaning neslidin bolghan
Béla jemeti; Ashbelning neslidin bolghan Ashbel
jemeti; Ahiramning neslidin bolghan Ahiram jemeti;
39 Shefufamning neslidin bolghan Shufam jemeti;
Hufamning neslidin bolghan Hufam jemeti. 40 Ard
bilen Naaman Bélaning oghulliri idi; Ardning neslidin
bolghan Ard jemeti; Naamanning neslidin bolghan
Naaman jemeti. 41 Bular Binyaminning ewladliri
bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy
qiriq besh ming alte yüz adem chiqti. 42 Töwendikiler
Danning ewladliri bolup, jemet boyiche, Shuhamning
neslidin bolghan Shuham jemeti; jemet boyiche
bular Danning jemetliri idi. 43 Shuhamning hemme
jemeti sanaqtin ötküzülgende jemiy atmish töt
ming töt yüz adem chiqti. 44 Ashirning ewladliri,
jemet boyiche, Yimnahning neslidin bolghan Yimnah
jemeti; Yéshwining neslidin bolghan Yéshwi jemeti;
Bériyahning neslidin bolghan Bériyah jemeti. 45
Bériyahning ewladliri, jemet boyiche, Heberning
neslidin bolghan Heber jemeti; Malkielning neslidin
bolghan Malkiel jemeti. 46 Ashirning qizining ismi
Sérah idi. 47 Bular Ashir ewladlirining jemetliri bolup,
ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy ellik
üch ming töt yüz adem chiqti. 48 Naftalining ewladliri,
jemet boyiche, Yahzielning neslidin bolghan Yahziel
jemeti; Gunining neslidin bolghan Guni jemeti; 49
Yezerning neslidin bolghan Yezer jemeti; Shillemning
neslidin bolghan Shillem jemeti. 50 Bular Naftalining
jemetliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende
jemiy qiriq besh ming töt yüz adem chiqti. 51
Yuqiriqilar Israillardin sanaqtin ötküzülgenler bolup,
jemiy alte yüz bir ming yette yüz ottuz adem chiqti.
52 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 53
Zémin mushulargha royxetke élin'ghan san boyiche
miras qilip teqsim qilinsun. 54 Mirasni adem sani köp
qebililerge köprek, adem sani az qebililerge azraq
böl; miras royxettin ötküzülgen adem sanigha qarap
herbir ademge bölüp bérilsun. 55 Halbuki, zémin
chek tashlinish yoli bilen bölünsun; ular mirasqa
özlirining ata jemet-qebilisining nami boyiche warisliq
qilsun. 56 Miras ulargha chek tashlash yoli bilen adem
sanining az-köplükige qarap herbir [aile-jemetke]
bölüp bérilsun. 57 Töwendikiler ata jemet boyiche
sanaqtin ötküzülgen Lawiylar: — Gershonning neslidin
bolghan Gershon jemeti; Kohatning neslidin bolghan
Kohat jemeti; Merarining neslidin bolghan Merari
jemeti. 58 Bular Lawiylarning jemetliri: — Libni jemeti,

Hébron jemeti, Mahli jemeti, Mushi jemeti, Korah
jemeti. Kohattin Amram törelgen. 59 Amramning
ayalining ismi Yokebed bolup, Lawiyning Misirda
tughulghan qizi idi; u Amramgha Harun, Musa we
ularning achisi Meryemni tughup bergen. 60 Harundin
Nadab, Abihu, Eliazar, Itamar törelgen. 61 Lékin Nadab
bilen Abihu Perwerdigarning aldigha gheyriy bir
otni sun'ghanda ölüp ketken. 62 Lawiylar ichide bir
ayliqtin ashqan barliq erkekler sanaqtin ötküzülgende
jemiy yigirme üch ming adem chiqti. Ular Israillar
ichide sanaqtin ötküzülmigen, chünki ularghа Israillar
ichide héchqandaq miras [zémin] bölüp bérilmigen.
63 Yuqirida éytilghan ademler Moab tüzlengliklirideе,
Yérixoning udulidiki Iordan deryasi boyida Musa
bilen kahin Eliazar teripidin sanaqtin ötküzülgen
Israillardur. 64 Biraq bu ademler ichide Musa bilen
kahin Harun ilgiri Sinay chölide sanaqtin ötküzgende
sanaqtin ötküzülgen birmu adem yoq idi. 65 Chünki
Perwerdigar ular toghrisida: «Ular chölde ölmey
qalmaydu» dep éytqanidi. Shunga, Yefunnehning
oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuadin bashqa
birimu qalmighan.

27 Yüsüpning oghli Manassehning neslidin
bolghan jemetler ichide Manassehning chewrisi,
Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli
Zelofihadning qizliri bolup, ularning ismi Mahlah,
Noah, Hoglah, Milkah, we Tirzah idi. 2 Ular jamaet
chédirining derwazisi aldigha kélip, Musa bilen kahin
Eliazar we emirler bilen pütkül jamaetning aldida
turup: 3 — Bizning atimiz chölde ölüp ketken; u u
yerde Perwerdigargha hujum qilghili yighilghanlardin
emes, yeni Korah guruhidikilerdin emes; u belki
öz gunahi ichide ölgen, we uning oghul perzenti
yoq idi. 4 Néme üchün atimizning oghli yoqluqi
seweblik uning nami uning jemetidin öchürüwétilidu?
Özlirining bizge atimizning qérindashliri qatarida
miras bölüp bérishlirini ötünimiz, — dédi. 5 Musa
ularning bu ishini Perwerdigarning aldigha qoydi.
6 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 7
Zelofihadning qizlirining éytqini durus, sen choqum
ularghа atisining qérindashliri qatarida miras ber;
ularning atisining mirasini ularghа ötküzüp bergin.
8 Sen Israillargha éytqin: «Bir adem ölüp ketken
chaghda uning oghli bolmisa, undaqta siler uning
mirasini qizigha ötküzüp béringlar. 9 Qizi bolmisa,
mirasini qérindashlirigha béringlar. 10 Qérindashliri
bolmisa, mirasini ata jemet taghilirigha béringlar. 11
Eger uning atisining qérindashliri bolmisa, undaqta
uning mirasini uning jemetidiki eng yéqin bir
tughqinigha béringlar; u adem uning mirasigha ige
bolsun. Bu Perwerdigar Musagha buyrughandek,
Israillargha chüshürülgen höküm, qanun-belgilime
bolup qalsun». 12 Perwerdigar Musagha: — Sen mawu
Abarim téghigha chiqip, Men Israillargha teqdim
qilghan zémin'gha qarap baq. 13 Körüp bolghandin
kéyin senmu akang Harun'gha oxshash öz xelqliringge
qoshulisen. 14 Chünki Zin chölide, jamaet jédel
chiqarghan chaghda, ikkinglar Méning buyruqimgha
asiyliq qilip, suning ishida (Zin chölide, Qadeshtiki
«Meribah suliri» dégen jayda) Méni jamaetning
aldida muqeddes dep hörmetlimidinglar, — dédi. 15
Musa Perwerdigargha söz qilip: 16 — I Perwerdigar,
barliq et igilirining rohlirining Xudasi, Öz jamaitining
padichisiz padidek bolup qélishining aldini élish
üchün jamaetni idare qilidighan, ularning aldigha
kirip chiqalaydighan, ularni bashlap mangalaydighan
bir ademni tiklep bérishingni tileymen, — dédi.
18 Sen Nunning oghli Yeshuani tallighin, — dédi
Perwerdigar Musagha, — Uningda Rohim bar, sen
qolungni uning béshigha qoy, 19 uni kahin Eliazar
we barliq jamaetning aldida turghuzup wezipige
qoy. 20 Sen pütkül Israil jamaiti uning gépige kirishi
üchün özüngning izzet-shöhritingdin bir qismini
uninggha bergin. 21 U kahin Eliazarning aldida tursun,
[Eliazar] urimning hökümini wasite qilip turup,
Perwerdigarning huzurida uning üchün yol sorisun;
Israil xelqi, yeni pütkül jamaet uning buyruqi bilen
chiqidu, uning buyruqi bilen kirishi kérek. 22 Shuning
bilen Musa Perwerdigarning buyruqi boyiche ish
körüp, Yeshuani bashlap kélip, kahin Eliazarning we
barliq jamaetning aldida turghuzdi; 23 [Eliazar] qolini
uning béshigha qoyup, uni Perwerdigarning Musaning
wasitisi bilen buyrughinidek wezipige qoydi.

28 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha buyrup: — «Manga sunulghan
hediye-qurbanliqlarni, yeni Manga ozuq bolidighan,
xushbuy keltüridighan otta sunulidighan hediye-
qurbanliqlarni bolsa, siler herbirini békitilgen qerelide
sunushqa köngül qoyunglar» — dégin. 3 Sen ularghа
yene: «Silerning Perwerdigargha atap otta sunidighan
köydürme qurbanliqinglar mundaq bolidu: — her
küni béjirim bir yashliq erkek qozidin ikkini daimiy
köydürme qurbanliq qilinglar. 4 Etigini birni, gugumda
birni sununglar; 5 yene töttin bir hindin soqup

chiqirilghan zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin
ondin bir efahni ashliq hediye süpitide sununglar.
6 Sinay téghida belgilen'gen, Perwerdigargha atap
xushbuy chiqarsun dep, otta sunulidighan daimiy
köydürme qurbanliq mana shudur. 7 Herbir qoza
üchün uninggha qoshulidighan sharab hediyesi töttin
bir hin sharab bolidu; échitma ichimlik bolghan sharab
hediyesi muqeddes jayda Perwerdigargha sunup
tökülsun. 8 Sen ikkinchi bir qozini gugumda sun'ghin;
uni etigenkidek ashliq hediyesi we sharab hediyesi
bilen qoshup sun'ghin; u xushbuy keltürüsh üchün
Perwerdigargha atap otta sunulidighan köydürme
qurbanliq bolidu. 9 — Shabat küni béjirim bir
yashliq ikki erkek qoza sunulsun; uninggha qoshup
zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin
ikkisi ashliq hediye süpitide sunulsun we sharab
hediyesi sunulsun; 10 bu herbir shabat künide
sunulidighan shabat künidiki qurbanliqtur; uning
bilen daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche
sunulidighan sharab hediyesi bille sunulsun. 11 —
Her ayning birinchi küni Perwerdigargha atilidighan
köydürme qurbanliq sununglar; yeni ikki yash
torpaq, bir qochqar, bir yashliq béjirim yette erkek
qozini sununglar. 12 Her torpaq béshigha zeytun
méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin üchi
ashliq hediye süpitide, qoshqargha zeytun méyi
ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq
hediye süpitide, 13 herbir qoza béshigha zeytun méyi
ileshtürülgen ésil undin efahning ondin biri ashliq
hediye süpitide sunulsun; bu Perwerdigargha otta
sunulidighan, xushbuy chiqiridighan bir köydürme
qurbanliqtur. 14 Ularning sharab hediyeliri bolsa:
— herbir torpaq béshigha sharabtin yérim hin,
qoshqar béshigha hinning üchtin biri, herbir qoza
béshigha hinning töttin biri sunulsun. Bu her
ayda sunulidighan ayliq köydürme qurbanliq bolup,
yilning her éyida shundaq qilinsun. 15 Bularning
üstige Perwerdigargha atilidighan gunah qurbanliq
süpitide bir téke sunulsun; shularning hemmisi
daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sharab
hediyesi bilen bille sunulsun. 16 Birinchi ayning
on tötinchi küni Perwerdigargha atalghan «ötüp
kétish» [qozisi sunulsun]. 17 Shu ayning on beshinchi
küni héyt bashlinidu; yette kün pétir nan yéyilsun.
18 Birinchi küni muqeddes yighilish ötküzülsun,
héchqandaq ish-emgek qilmasliqinglar kérek, 19 shu
küni otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan
köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini,
bir qochqar we yette bir yashliq erkek qoza
sununglar; ular aldinglarda béjirim körünsun; 20
shulargha qoshulidighan ashliq hediyeliri zeytun
méyi ileshtürülgen ésil un bolup, herbir torpaq
béshigha efahning ondin üchi, qochqar béshigha
efahning ondin ikkisi, 21 shu yette qoza béshigha
efahning ondin biri sunulsun; 22 shuningdek
[gunahinglar] üchün kafaret keltürüshke gunah
qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun. 23 Bularning
hemmisini etigenlik köydürme qurbanliq, yeni daimiy
köydürme qurbanliqtin ayrim sununglar. 24 Siler
bu teriqide uda yette kün Perwerdigargha atap
otta sunulidighan, xushbuy keltüridighan ashundaq
hediye-qurbanliqlarni sununglar; shularning hemmisi
daimiy köydürme qurbanliq we qoshup sunulidighan
sharab hediyesining sirtida sunulidu. 25 Yettinchi
küni muqeddes yighilish ötküzünglar, shu küni
héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. 26
«Deslepki orma» küni, yeni «heptiler héyti»nglarda
siler yéngi ashliq hediyeni Perwerdigargha sun'ghan
chaghda muqeddes yighilish ötküzünglar; héchqandaq
ish-emgek qilmanglar. 27 Siler Perwerdigargha
atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq
süpitide yash torpaqtin ikkini, qochqardin birni,
bir yashliq erkek qozidin yettini sununglar. 28
Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun
méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq
béshigha efahning ondin üchi, qochqar béshigha
efahning ondin ikkisi, 29 shu yette qoza béshigha
efahning ondin biri sunulsun; 30 shuningdek silerning
[gunahinglar üchün] kafaret keltürüshke [gunah
qurbanliqi süpitide] bir téke sunulsun. 31 Shularning
hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we uning ashliq
hediyesige qoshup (bularning hemmisi aldinglarda
béjirim körünsun), sharab hediyeliri bilen bille
sunulsun.

29 Yettinchi ayning birinchi küni siler muqeddes
yighilish ötküzünglar; [u küni] héchqandaq ish-
emgek qilmasliqinglar kérek. Bu siler üchün kanaylar
chélinidighan küni bolidu. 2 Siler Perwerdigargha
atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq
süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, yette bir
yashliq béjirim erkek qozini sununglar. 3 Shulargha
qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi
ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq béshigha
efahning ondin üchi, qochqar béshigha efahning

ondin ikkisi, 4 shu yette qoza béshigha efahning ondin
biri sunulsun; 5 shuningdek silerning [gunahinglar
üchün] kafaret keltürüshke gunah qurbanliqi süpitide
bir téke sunulsun. 6 Shularni ayning birinchi
künidiki köydürme qurbanliq we uninggha qoshumche
bolghan ashliq hediyesi, daimiy köydürme qurbanliq,
uninggha qoshumche bolghan ashliq hediyesi we
bulargha qoshulidighan sharab hediyelirining sirtida
sununglar; bularning hemmisi herbiri belgilime
boyiche Perwerdigargha atap otta xushbuy keltürsun
dep sunulsun. 7 Yettinchi ayning oninchi küni siler
muqeddes yighilish ötküzünglar; nepsinglarni tartip
özünglarni töwen tutunglar. U küni héchqandaq ish-
emgek qilishqa bolmaydu. 8 Siler Perwerdigargha
atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq
süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq
erkek qozidin yettini sununglar (bularning hemmisi
aldinglarda béjirim körünsun). 9 Shulargha qoshup
sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen
ésil undin bolup, herbir torpaq béshigha efahning
ondin üchi, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi,
10 shu yette qoza béshigha efahning ondin birini,
11 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke
sununglar; ularning hemmisi kafaret künidiki gunah
qurbanliqi, daimiy köydürme qurbanliq, uning
qoshumche ashliq hediyesi we bularning sharab
hediyeliri bille sunulsun. 12 Yettinchi ayning on
beshinchi küni muqeddes yighilish ötküzünglar;
u küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu.
Perwerdigargha atap yette kün héyt qilinglar; 13
siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep
otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide yash
torpaqtin on üchni, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun). 14 Shulargha qoshup sunulidighan ashliq
hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, on
üch torpaq béshigha efahning ondin üchi, ikki qochqar
béshigha efahning ondin ikkisi, 15 on töt qoza béshigha
efahning ondin birini, 16 shuningdek gunah qurbanliqi
süpitide bir téke sununglar; shularning üstige
daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq
hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 17 Ikkinchi
küni yash torpaqtin on ikkini, ikki qochqar, bir yashliq
erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi
béjirim bolsun) 18 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar
we erkek qozilarning sanigha qarap belgilime
boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri
bilen sharab hediyelirini sununglar. 19 Shuningdek
gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar;
shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning
qoshumche ashliq hediyesi we shularning sharab
hediyeliri bille sunulsun. 20 Üchinchi küni bir yash
torpaqtin on birni, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) 21 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche
qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen
sharab hediyelirini sununglar; 22 shuningdek gunah
qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning
üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche
ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun.
23 Tötinchi küni yash torpaqtin onni, ikki qochqar,
bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular
hemmisi béjirim bolsun) 24 we shundaqla torpaqlar,
qochqarlar we erkek qozilarning sanigha qarap
belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq
hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 25
shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke
sununglar; shularning üstige daimiy köydürme
qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we
sharab hediyesi bille sunulsun. 26 Beshinchi küni yash
torpaqtin toqquzni, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) 27 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche
qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen
sharab hediyelirini sununglar; 28 shuningdek gunah
qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning
üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche
ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 29
Altinchi küni yash torpaqtin sekkizni, ikki qochqar,
bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular
hemmisi béjirim bolsun) 30 we shundaqla torpaqlar,
qochqarlar we erkek qozilarning sanigha qarap
belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq
hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 31
shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke
sununglar; shularning üstige daimiy köydürme
qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we
sharab hediyesi bille sunulsun. 32 Yettinchi küni
yash torpaqtin yettini, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) 33 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche

qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen
sharab hediyelirini sununglar; 34 shuningdek gunah
qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning
üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche
ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 35
Sekkizinchi küni siler muqeddes yighilish ötküzünglar;
u küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. 36
Siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep
otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide bir
torpaq, bir qochqar we bir yashliq erkek qozidin
on tötni (shular hemmisi béjirim bolsun) 37 hemde
torpaq, qochqar we erkek qozilarning sanigha qarap,
belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq
hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 38
shuningdek gunah qurbanliqi süpitidimu bir téke
sununglar; shularning üstige daimiy köydürme
qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we
sharab hediyesi bille sunulsun. 39 Belgilen'gen
héytliringlarda Perwerdigargha atap sunulidighan
qurbanliq-hediyeler ene shulardur; silerning qesemge
baghliq yaki ixtiyaren sunidighanliringlar, köydürme
qurbanliqliringlar, ashliq hediyeliringlar, sharab
hediyeliringlar we inaqliq qurbanliqliringlar bolsa,
ularning sirtididur. 40 Shundaq qilip, Musa
Perwerdigarning özige buyrughanlirining hemmisini
qaldurmay Israillargha uqturdi.

30 Musa Israillarning qebile bashliqlirigha söz qilip
mundaq dédi: — Perwerdigarning buyrughanliri
mundaq: — 2 Eger biraw Perwerdigargha qesem
ichken bolsa yaki öz özini cheklimekchi bolup qesem
ichken bolsa, lewzidin qaytishqa bolmaydu, haman
aghzidin chiqqan hemme gep boyiche ish tutushi
kérek. 3 Qiz bala yash bolup, téxi atisining öyidiki
chaghda, öz-özini cheklesh toghruluq Perwerdigargha
qesem bergen bolsa, 4 emma atisi qizining qesimini
yaki öz-özini cheklesh toghrisida bergen wedisini
anglighan we qizining aldida ündimey shük turghan
bolsa, undaqta uning barliq qesemliri we öz-özini
cheklesh toghrisida qilghan hemme wedisi inawetlik
bolidu. 5 Lékin qizning atisi anglighan chaghda
uni tosqan bolsa, uning qilghan qesemliri yaki öz-
özini cheklesh toghrisida qilghan wediliridin héchbiri
inawetlik bolmaydu; atisi uni tosqan bolghachqa,
Perwerdigarmu uni kechüridu. 6 — Eger u qesem
qilghan yaki öz-özini chekleshke aghzida tenteklik
bilen wede qilghan halette erge tegken bolsa, 7
éri shuni anglighan bolsa, lékin anglighan küni
ündimey shük turghan bolsa, undaqta uning qilghan
qesemliri yaki öz-özini chekleshke qilghan gepliri
inawetlik bolidu. 8 Eger éri anglighan küni uni tosqan
bolsa, uning qilghan qesimini we öz-özini cheklesh
toghruluq aghzidin chiqarghan tentek geplirini bikar
qilsa, undaqta ular inawetsiz bolidu; Perwerdigar uni
kechüridu. 9 Lékin tul xotun yaki éridin ajriship ketken
xotunlar qilghan qesem, yeni uning özini cheklesh
toghruluq qilghan barliq wediliri bolsa inawetlik
bolidu. 10 Eger u érining öyide qesem qilghan yaki
öz-özini cheklesh toghruluq qesem-wede ichken,
11 éri anglap turuqluq shük turuwélip tosmighan
bolsa, undaqta uning barliq qilghan qesemliri we
öz-özini cheklesh toghruluq qilghan barliq wediliri
inawetlik bolidu. 12 Lékin uning éri anglap turghan
chaghda uning qesem-wedilirini éniq ret qilghan
bolsa, ayal aghzidin chiqarghan wede bérish we
öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan barliq
wedilirining héchqaysisi inawetlik bolmaydu; uning
éri bularni ret qilghan bolghachqa, Perwerdigar
uni kechüridu. 13 Ayalning bergen wedisini we
uning chidap turup özümni chekleymen dep qilghan
qesem-wedisini uning éri inawetlikmu qilalaydu,
inawetsizmu qilalaydu. 14 Eger uning éri herküni uning
aldida shük turuwélip gep qilmisa, undaqta uning
bergen barliq qilghan qesemlirini we öz-özini cheklep
turush toghruluq qilghan hemme wedilirini inawetlik
qilghanliqi hésablinidu; chünki érining anglap turghan
künide gep qilmay shük turghanliqi uning ayalining
qesem-wedilirini küchke ige qilghanliqidur. 15 Lékin
éri ayalining qesem-wedilirini anglap nahayiti uzaq
waqitlardin kéyin andin uning qesem-wedilirini
inawetsiz qilsa, undaqta u ayalining gunahini öz
üstige alghan bolidu. 16 Yuqiriqilar Perwerdigarning
Musagha buyrughanliri, yeni éri bilen ayali, ata bilen
öz öyide turuwatqan, téxi yashliqida bolghan qizi
otturisidiki nizam-belgimilerdur.

31 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 2 Sen
Midiyanlardin Israillarning intiqamini al, andin
öz xelqliringge qoshulisen, — dédi. 3 Musa xelqqe
mundaq dédi: — Aranglardin jengge chiqishqa bir
türküm ademlerni qorallandurunglar; andin ular
Midiyanlardin Perwerdigar üchün intiqam élishqa
atlansun. 4 Siler Israillarning herbir qebilisidin jeng
qilishqa mingdin adem mangdurunglar. 5 Shuning
bilen tümenligen Israil xelqining her qebilisidin
mingdin, jemiy on ikki ming adem jeng qilishqa

qorallanduruldi. 6 Musa her qebilidin mingdin ademni
jeng qilishqa mangdurdi hemde Eliazarning oghli
Finihasni ular bilen bille mangdurdi, Finihasning
qolida muqeddes eswablar we agah kanay bar idi. 7
Ular Perwerdigarning Musagha buyrughini boyiche
Midiyanlar bilen soqushqili chiqip, erkeklerning
hemmisini öltürüwetti; 8 mushu öltürülgenlerdin
bashqa, yene Midiyanning Ewi, Rekem, Zur, Xur
we Reba dégen besh padishahini öltürdi; yene
Béorning oghli Balaamni qilich bilen chépip tashlidi.
9 Israillar Midiyanlarning xotun-qizliri we balilirini
tutqun qilip ketti, yene ularning pütün charwa
malliri, qoy padiliri we mal-mülüklirini olja qildi;
10 ular turuwatqan yerlerdiki barliq sheher we
barliq bargahlirigha ot qoyuwetti; 11 ular adem
bolsun mal bolsun barliq gheniymet, barliq oljini
élip ketti; 12 ular tutqan esirlerni hem olja-
gheniymetni Moab tüzlengliklirige, Iordan deryasi
boyigha jaylashqan Yérixoning ududlidiki bargahqa
ekilip, Musa bilen kahin Eliazargha, shundaqla
Israillarning jamaitige tapshurdi. 13 Musa, kahin
Eliazar we jamaetning barliq emirliri bargahning
sirtigha chiqip ularni qarshi aldi. 14 Lékin Musa
jengdin qaytqan herbiy serdarlargha, yeni mingbéshi,
yüzbéshilargha xapa bolup: — 15 Siler ayallarning
hemmisini tirik qaldurdunglarmu? 16 Qaranglar, del
shular Balaamning hiyle-mesliheti bilen Péordiki ishta
Israillarni Perwerdigar aldida gunahqa patquzushi
bilen, Perwerdigarning jamaitige waba yaghdurulghan
emesmu? 17 Emdi siler barliq oghul balilarni
öltürüwétinglar, erler bilen munasiwet ötküzgen
ayallarni qoymay öltürüwétinglar. 18 Biraq yash
qizlar, yeni erler bilen munasiwet ötküzmigenlerni
bolsa, özliringlargha tirik qaldurunglar. 19 Siler
bargah sirtida yette kün chédir tikip turunglar; adem
öltürgen we ölükke tegken herkim üchinchi küni we
yettinchi küni özini paklisun; siler we siler esir qilghan
kishilerning hemmisi shundaq qilsun. 20 Barliq kiyim-
kéchek, tére eswab üsküniler, tiwitta toqulghan barliq
nersiler hem yaghach eswab-üskünilerning hemmisini
paklanglar, — dédi. 21 Kahin Eliazar jengge chiqip
qaytqan leshkerlerge: — Mana Perwerdigar Musagha
buyrughan qanun-belgilime: 22 altun, kümüsh, mis,
tömür, qeley, qoghushun qatarliq 23 otqa chidamliq
nersilerning hemmisini ottin ötküzünglar, shundaq
qilsanglar pak hésablinidu; shundaqtimu, yenila
«napakliqni chiqarghuchi su» bilen pakizlanglar;
otqa chidamsiz nersilerni shu sudin ötküzünglar. 24
Yettinchi küni kiyimliringlarni yuyunglar, andin siler
pak hésablinisiler; andin kéyin bargahqa kirsenglar
bolidu, — dédi. 25 Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 26 Sen kahin Eliazar we jamaet
ichidiki qebile kattiliri bilen birlikte élin'ghan
olja-ghenimetning, adem bolsun, charpay bolsun,
shularning omumiy sanini hésablap chiqqin; 27 olja-
gheniymetni ikkige böl, yérimini jengge chiqqanlargha
ber, qalghan yérimini barliq jamaetke ber. 28 Sen yene
chiqip jengge qatnashqan leshkerler alidighan adem,
kala, éshek yaki qoy padiliridin besh yüzdin birini
Perwerdigargha atalghan ülüsh bolsun dep ayrighin;
29 siler shuni leshkerlerge tewe bolghan yérimidin élip
Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide
kahin Eliazargha tapshurunglar. 30 Israillargha
tewe bolghan yérimining adem, kala, éshek, qoy
padiliri, shundaqla herxil haywanlardin elliktin birini
Perwerdigarning jamaet chédirigha qarashqa mes'ul
bolghan Lawiylargha béringlar. 31 Shuning bilen
Musa bilen kahin Eliazar Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qildi. 32 Emdi olja-gheniymet, yeni
jengge chiqqan leshkerler éliwalghan nersilerdin
qalghini qoy jemiy alte yüz yetmish besh ming,
33 kala yetmish ikki ming, 34 éshek atmish bir
ming, 35 erkekler bilen munasiwet ötküzmigen qizlar
ottuz ikki ming chiqti. 36 Jengge chiqqanlarning
ülüshi, yeni ularghа tewe yérimi, qoy jemiy üch yüz
ottuz yette ming besh yüz; 37 bu qoy padiliridin
Perwerdigargha atalghini alte yüz yetmish besh boldi;
38 kala ottuz alte ming, buningdin Perwerdigargha
atalghini yetmish ikki boldi. 39 Éshek ottuz ming
besh yüz chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini
atmish bir boldi. 40 Adem on alte ming chiqti,
buningdin Perwerdigargha atalghini ottuz ikki adem
boldi. 41 Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche
Perwerdigargha sunulidighan «kötürme hediye»
bolghan ülüshni kahin Eliazargha tapshurup berdi. 42
Israillargha tewe bolghan yérimi, yeni Musa jengge
chiqip kelgenlerdin élip bölüp bergini — 43 jamaetke
tewe bolghan shu yérimi — qoy üch yüz ottuz
yette ming besh yüz, 44 kala ottuz alte ming, 45
éshek ottuz ming besh yüz, 46 adem on alte ming
idi. 47 Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche,
Israillargha tewe bolghan shu yérimining, meyli
adem yaki haywan bolsun, elliktin birini ayrip élip
Perwerdigarning ibadet chédirigha qarashqa mes'ul

bolghan Lawiylargha tapshurdi. 48 Pütkül qoshunning
serdarliri, ming béshi, yüz béshiliri Musa bilen
körüshkili kélip, 49 Musagha: — Xizmetkarlirining
qol astida jeng qilghan leshkerlerning omumiy
sanini sanaqtin ötküzsek birimu kem chiqmidi. 50
Shunga, mana Perwerdigarning huzurida özimizning
gunahining kafariti üchün herqaysimiz érishkenlerni
Perwerdigargha atalghan hediye qilimiz — altun
buyumlar, put-qol zenjirliri, bilezük, möhür üzük, zire-
halqa, marjanlarning hemmisini élip kelduq, — dédi.
51 Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar ular ekelgen
altunlarni, yeni altunda yasalghan herxil buyumlarni
aldi. 52 Ularning ming béshi we yüz béshiliridin
alghini Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye»
süpitide sunuldi; barliq altun jemiy on alte ming
yette yüz ellik shekel chiqti 53 (leshkerlerning herbiri
özliri üchün mal-mülükni bulang-talang qilishqanidi).
54 Musa bilen kahin Eliazar ming béshi we yüz
béshilirining qolidin altunni élip, jamaet chédirining
ichige ekirip, uni Perwerdigarning huzurida Israillar
üchün yadname qildi.

32 Rubenning ewladliri bilen Gadning ewladlirining
kala padiliri tolimu köpeygenidi; ularning
Yaazerning zémini bilen Giléadning zéminigha közi
chüshti; we mana, shu zémin charwa béqishqa mas
kélidighan yer idi. 2 Shunga ular Musa, kahin Eliazar
we jamaetning emirlirining aldigha kélip ulargha: —
3 Atarot, Dibon, Yaazer, Nimrah, Heshbon, Elealeh,
Sebam, Nébo, Beon dégen yerler, 4 yeni Israil jamaiti
aldida Perwerdigar meghlup qilip bergen yerler
bolup, charwa béqishqa bap yerler iken, qullirinigmu
charwa méli bar, — dédi 5 we yene: — Eger silining
aldilirida iltipatlirigha érishken bolsaq, bizni Iordan
deryasidin öt démey, bu yerni bizge miras qilip
bersile, — dédi. 6 Musa Gadning ewladliri bilen
Rubenning ewladlirigha: — Qérindashliringlar jengge
chiqqan waqtida siler mushu yerde turamtinglar?
7 Siler néme üchün Israillarning [deryadin] ötüp
Perwerdigar ulargha ata qilip bergen zémin'gha
kirishige köngullirini sowutisiler? 8 Ilgiri men
Qadesh-Barnéadin ata-bowiliringlarni shu zéminni
charlap kélishke ewetkinimde ularmu shundaq
qilishqanidi. 9 Ular Eshkol jilghisigha chiqip, u
zéminni körüp, Israillarning könglini Perwerdigar
ata qilip bergen zémin'gha kirishtin sowutqan.
10 Shu chaghda Perwerdigarning achchiqi kélip
qesem qilip: 11 «Misirdin chiqqan yigirme yashtin
yuqirilar chin könglidin Manga egeshmigechke,
ular Men Ibrahim, Ishaq, Yaquplargha «Silerge ata
qilimen» dep qesem qilghan zéminni körse, [Men
Perwerdigar bolmay kétey]! 12 Peqet kenizziylerdin
bolghan Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning
oghli Yeshuala Manga chin könglidin egeshken
bolghachqa, zéminni köreleydu», dégenidi. 13
Shuning bilen Perwerdigarning Israillargha achchiqi
qozghalghachqa, Perwerdigarning aldida rezil
bolghanni qilghan eshu bir ewlad ölüp tügigüche,
u ularni chöl-bayawanda qiriq yil sergerdanliqta
yürgüzdi. 14 Emdi mana, gunahkarlarning ewladliri
bolghan silermu ata-bowanglarning izini bésip
Perwerdigarning Israillargha bolghan qattiq ghezipini
téximu qozghimaqchi bopsiler-de! 15 Eger siler
uninggha egishishtin burulup ketsenglar, undaqta U
[Israillarni] yene chöl-bayawan'gha tashliwétidu, bu
halda siler bu barliq xelqni xarab qilghan bolisiler, —
dédi. 16 Ikki qebilining ademliri Musaning aldigha
kélip uninggha: — Biz bu yerde mallirimizgha qotan,
balilirimizgha qel'e-sheher salayli. 17 Biz bolsaq
qorallinip, Israillarni özige tewe jaylirigha bashlap
barghuche sepning aldida mangimiz; bu zémindiki yat
xelqler seweblik, bizning kichik balilirimiz mustehkem
sheherlerde turushi kérek. 18 Israillar öz mirasligha
ige bolmighuche biz öyimizge hergiz qaytmaymiz.
19 Chünki biz ular bilen Iordan deryasining kün
pétish teripidiki zémin'gha yaki uningdinmu yiraqtiki
zémin'gha teng igidar bolmaymiz, chünki mirasimiz
Iordan deryasining bu teripide, yeni kün chiqishtidur,
— dédi. 20 Musa ulargha: — Eger shundaq qilsanglar,
yeni Perwerdigarning aldida qorallinip jengge chiqip,
21 silerdin qorallan'ghanlarning hemmisi Iordan
deryasidin ötüp, Perwerdigar Öz düshmenlirini
ularning zéminidin qoghlap chiqirip bolghanda, 22 shu
zémin Perwerdigar aldida boysundurulup bolghanda
andin qaytsanglar, siler Perwerdigar we Israillar aldida
gunahsiz hésablinisiler; bu zéminmu Perwerdigar
aldida silerge miras qilip bérilidu. 23 Lékin bundaq
qilmisanglar, mana, Perwerdigar aldida gunahkar
bolisiler; shuni obdan bilishinglar kérekki, gunahinglar
özünglarni qoghlap béshinglargha chüshidu. 24 Emdi
siler aghzinglardin chiqqan gépinglar boyiche ish
tutunglar, baliliringlar üchün sheher, qoy padiliringlar
üchün qotan sélinglar, — dédi. 25 Gadning ewladliri
bilen Rubenning ewladliri Musagha: — Qulliri
ghojam éytqinidek qilidu. 26 Xotun-bala chaqilirimiz,

kalilar we barliq charpaylirimiz Giléadning herqaysi
sheherliride qalidu; 27 Lékin qulliri, jengge teyyarlinip
qorallan'ghanlarning herbiri ghojam éytqandek
[deryadin] ötüp Perwerdigarning aldida jeng qilidu,
— dédi. 28 Shuning bilen Musa ular toghruluq
kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshuagha we
Israilning barliq qebile bashliqlirigha tapilap, 29
ularga: — Eger Gadning ewladliri bilen Rubenning
ewladliri qorallinip Perwerdigarning aldida jengge
chiqishqa siler bilen birlikte Iordan deryasidin
ötse, u zémin silerning aldinglarda boy sundurulsa,
undaqta siler Giléad zéminini ularga miras qilip
béringlar. 30 Eger ular qorallinip siler bilen bille
ötmeymiz dése, undaqta ularning mirasi aranglarda,
yeni Qanaan zéminida bolsun, — dédi. 31 Gadning
ewladliri bilen Rubenning ewladliri: — Perwerdigar
qullirigha qandaq buyrughan bolsa, biz shundaq
qilimiz. 32 Biz qorallinip Perwerdigarning aldida
deryadin ötüp Qanaan zéminigha kirimiz, andin
Iordan deryasining bu yéqidiki zémin bizge miras qilip
bérilidighan bolidu, — déyishti. 33 Shuning bilen Musa
Amoriylarning padishahi Sihonning padishahliqi bilen
Bashanning padishahi Ogning padishahliqini, zémin
we tewesidiki sheherlerni, etrapidiki sheherler bilen
qoshup, hemmisini Gadning ewladlirigha, Rubenning
ewladlirigha we Yüsüpning oghli Manassehning yérim
qebilisige berdi. 34 Gadning ewladliri Dibon, Atarot,
Aroer, 35 Atrot-Shofan, Yaazer, Yogbixah, 36 Beyt-
Nimrah, Beyt-Haran qatarliq mustehkem sheherlerni
saldi we shundaqla qotanlarni saldi. 37 Rubenning
ewladliri [yéngidin] Heshbon, Elealeh, Kiriatayim,
38 Nébo, Baal-Méon (yuqiriqi isimlar özgirtilgen)
we Sibmahni saldi; hem ular salghan sheherlerge
yéngidin nam berdi. 39 Manassehning oghli Makirning
ewladliri Giléadqa yürüsh qilip, u yerni élip, shu yerde
turushluq Amoriylarni qoghliwetti. 40 Shuning bilen
Musa Giléadni Manassehning oghli Makirgha bériwidi,
u shu yerde turup qaldi. 41 Manassehning oghli Yair
Amoriylarning yéza-qishlaqlirini hujum qilip élip,
bu yéza-qishlaqlarni Hawot-Yair dep atidi. 42 Nobah
Kinat we uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarni hujum
qilip élip Kinatni öz ismi bilen Nobah dep atidi.

33 Töwendikiler öz qoshunliri boyiche, Musa bilen
Harunning yétekchiliki astida Misir zéminidin
chiqqan Israillarning mangghan yolliridur; 2 Musa
Perwerdigarning emri boyiche, özlirining seper
qilghan yollirini pütüp qoydi, ularning seper qilghan
yolliri mundaq: — 3 Birinchi ayning on beshinchi
küni [Israillar] Ramses shehiridin seperge chiqti;
ötüp kétish héytining etisi ular barliq Misirliqlarning
köz aldida merdanilik bilen yolgha chiqti. 4 Bu
chaghda Misirliqlar ularning arisidiki Perwerdigar
teripidin öltürülgenlerni, yeni barliq tunji oghullirini
depne qiliwatqanidi; Perwerdigar Misirliqlarning
mebudlirining üstidin höküm chüshürdi. 5 Israillar
Ramsestin yolgha chiqip Sukkotqa bérip chédir tikti.
6 Ular Sukkottin yolgha chiqip chöl-bayawanning
ayighidiki Étamgha bérip chédir tikti. 7 Étamdin
yolgha chiqip, aylinip Baal-Zéfonning udulidiki Pi-
Xaxirotqa bérip Migdolning aldida chédir tikti. 8 Pi-
xaxirottin yolgha chiqip, déngizning otturisidin ötüp,
Étam chölide üch kün yol yürüp Marahda chédir tikti.
9 Marahdin yolgha chiqip Élimge keldi; Élimde on ikki
bulaq bilen yetmish xorma derixi bar idi; ular shu
yerde chédir tikti. 10 Élimdin yolgha chiqip Qizil Déngiz
boyida chédir tikti. 11 Qizil Déngizdin yolgha chiqip
Sin chölide chédir tikti. 12 Sin chölidin yolgha chiqip
Dofqahqa kélip chédir tikti. 13 Dofqahdin yolgha chiqip
Alushqa bérip chédir tikti. 14 Andin kéyin Alushtin
yolgha chiqip Rifidimgha kélip chédir tikti, u yerde
xelqqe ichidighan su tépilmay qaldi. 15 Rifidimdin
yolgha chiqip, Sinay chölige bérip chédir tikti. 16 Sinay
chölidin yolgha chiqip Qibrot-Hattawahqa kélip chédir
tikti. 17 Qibrot-hattawahdin yolgha chiqip Hazirotta
chédir tikti. 18 Hazirottin yolgha chiqip Ritmahda
chédir tikti. 19 Ritmahdin yolgha chiqip Rimmon-
Perezde chédir tikti. 20 Rimmon-Perezdin yolgha
chiqip Libnahda chédir tikti. 21 Libnahdin yolgha
chiqip Rissahda chédir tikti. 22 Rissahdin yolgha chiqip
Kehelatahda chédir tikti. 23 Kehelatahdin yolgha
chiqip Shafir téghida chédir tikti. 24 Shafir téghidin
yolgha chiqip Haradahta chédir tikti. 25 Haradahdin
yolgha chiqip Makhilotta chédir tikti. 26 Makhilottin
yolgha chiqip Tahatta chédir tikti. 27 Tahattin yolgha
chiqip Terahda chédir tikti. 28 Terahdin yolgha chiqip
Mitqahda chédir tikti. 29 Mitqahdin yolgha chiqip
Hashmonahta chédir tikti. 30 Hashmonahtin yolgha
chiqip Mosherotta chédir tikti. 31 Mosherottin yolgha
chiqip Bene-Yaakanda chédir tikti. 32 Bene-Yaakandin
yolgha chiqip Xor-Hagidgadqa bérip chédir tikti.
33 Xor-Hagidgadtin yolgha chiqip Yotbatahqa kélip
chédir tikti. 34 Yotbatahtin yolgha chiqip Abronahqa
kélip chédir tikti. 35 Abronahtin yolgha chiqip Ezion-
Geberge kélip chédir tikti. 36 Ezion-Geberdin yolgha

chiqip Zin chölide, yeni Qadeshte chédir tikti. 37
Qadeshtin yolgha chiqip Édom zéminining chégrisidiki
Hor téghida chédir tikti. 38 Israillar Misir zéminidin
chiqqandin kéyinki qiriqinchi yili beshinchi ayning
birinchi küni, kahin Harun Perwerdigarning emri
boyiche Hor téghigha chiqip shu yerde öldi. 39
Harun Hor téghida ölgen chéghida bir yüz yigirme
üch yashta idi. 40 U chaghda, Qanaan zéminining
jenubida turushluq Qanaaniylarning padishahi Arad
Israillar kéliwétiptu dep anglighanidi. 41 Israillar Hor
téghidin yolgha chiqip Zalmonahda chédir tikti. 42
Zalmonahdin yolgha chiqip Punon'gha kélip chédir
tikti. 43 Punondin yolgha chiqip Obotqa kélip chédir
tikti. 44 Obottin yolgha chiqip Moabning chégrisidiki
Iye-Abarimgha kélip chédir tikti. 45 Iyimdin yolgha
chiqip Dibon-Gadqa kélip chédir tikti. 46 Dibon-Gadtin
yolgha chiqip Almon-Diblatayimgha kélip chédir
tikti. 47 Almon-Diblatayimdin yolgha chiqip Néboning
aldidiki Abarim taghliqigha kélip chédir tikti. 48
Abarim taghliqidin yolgha chiqip Yérixoning udulida
Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride
chédir tikti. 49 Moab tüzlenglikliride Iordan deryasini
boylap tikken chédirliri Beyt-Yeshimottin tartip
Abel-Shittimghiche bardi. 50 Perwerdigar Moab
tüzlenglikliridiki Iordan deryasi boyida Yérixoning
udulida Musagha söz qilip mundaq dédi: — 51 Sen
Israillargha söz qilip mundaq buyrughin: — «Siler
Iordan deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kelgen
chéghinglarda, 52 zémindiki barliq turuwatqanlarni
aldinglardin heydiwétinglar, ularning barliq oyma,
quyma butlirini chéqip tashlanglar hem barliq
«yuqiri jay»lirini weyran qilip tashlanglar. 53 Siler
shu zéminni igilep makanlishinglar, chünki Men
u zéminni silerge miras qilip bergenmen. 54 Siler
jemet boyiche chek tashlap, zéminni özünglerge
miras qilip élinglar; adimi köpreklerge köprek miras
bölüp béringlar; adimi azraqlargha azraq miras
bölüp béringlar; chek tashlan'ghanda kimlerge qeyer
chiqqan bolsa, shu yer uning mirasi bolsun; siler
mirasqa ata qebile-jemet boyiche warisliq qilinglar. 55
Halbuki, eger u zéminda turuwatqanlarni aldinglardin
heydiwetmisenglar, ulardin qélip qalghanlar choqum
közünglerge tiken, biqininglargha yantaq bolup
sanjilidu, turghan zémininglarda silerni parakende
qilidu; 56 we shundaq boliduki, Men eslide ulargha
qandaq muamile qilmaqchi bolghan bolsam, silerge
shundaq muamilde bolimen».

34 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha söz qilip mundaq buyrughin:
«Siler Qanaan zéminigha kirgen chaghda, silerge
miras bolushqa teqsim qilinidighan zémin Qanaan
zémini bolidu; zéminning békitilgen jay-chégraliri
mundaq bolidu: — 3 Silerning jenub teripingler
Zin chölidin bashlap Édom chégrisigha taqalsun;
andin jenub tereptiki chégranglar «Shor déngizi»ning
jenub teripining eng ayighigha yetsun; 4 shu yerdin
chégranglar «Sériq Éshek dawini»ning jenub teripidin
burulup zin'gha ötsun; uning ayighi toptoghra Qadesh-
Barnéaning jenubida bolidu; andin u yerdin yene
Hazar-Addargha bérip, Azmon'gha tutishidu; 5 andin
chégra Azmondin burulup méngip, Misir éqinigha
baridu we déngizghiche tutishidu. 6 Kün pétish
terepte chégranglar «Ulugh déngiz»ning özi bolidu,
yeni uning boyliri bolidu; mana bu silerning kün
pétish tereptiki chégranglar bolidu. 7 Shimal tereptiki
chégranglar mundaq bolidu: — «Ulugh déngiz»din
bashlap hor téghighiche pasil sizilsun; 8 pasil siziqi
Hor téghidin bashlap Xamat éghizigha sozulup,
andin chégra Zedadgha tutashsun; 9 chégra yene
Zifron'gha ötüp Hazar-Énanda axirlashsun; mana
bu silerning shimaliy chégranglar bolidu. 10 Andin
sherqiy chégrayinglarning pasil siziqi Hazar-Énandin
Shéfamghiche sizilsun. 11 Bu chégra Shéfamdin
Ayinning kün chiqish teripidiki Riblahqa chüshidu;
andin chégra shu yerdin chüshüp Kinneret déngizining
dawinidin ötüp kün chiqish terepke tutishidu. 12
Andin chégra töwenlep Iordan deryasini boylap
chüshüp, Shor Déngizighiche yetsun. Mana bu
chégralar bilen békitilgen zémininglar bolidu». 13
Musa Israillargha söz qilip mundaq dep buyrudi: —
«Mana bu Perwerdigar toqquz qebile we yérim qebilige
teqdim qilinsun dep buyrughan, chek tashlinish arqiliq
özünglar warisliq qilidighan zémininglar bolidu; 14
chünki Ruben qebilisidikiler ata jemeti boyiche we
Gad qebilisidikiler ata jemeti boyiche öz mirasigha
alliqachan warisliq qilip uni igiligen, Manassehning
yérim qebilisimu öz mirasigha warisliq qilip uni
igiligen; 15 Bu ikki qebile we yérim qebile Yérixoning
udulida, Iordan deryasining sherqiy qirghiqidiki
kün chiqish terepte öz miraslirini élip bolghan».
16 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 17 Töwendikiler zéminni silerge teqsim qilip
bergüchilerning isimliki: — Kahin Eliazar we Nunning
oghli Yeshua. 18 Silermu yene zémin teqsim qilishqa

yardemlishish üchün her qebilidin birdin emir tallap béringlar. 19 Bularning ismi mundaq: — Yehuda
qebilisidin Yefunnehning oghli Kaleb. 20 Shiméon
qebilisidikilerdin Ammihudning oghli Shemuel. 21
Binyamin qebilisidin Kislonning oghli Elidad. 22 Dan
qebilisidikilerdin Yoglining oghli, emir Bukki idi. 23
Yüsüpning ewladliridin: — Manasseh qebilisidikilerdin
Efodning oghli emir Hanniyel 24 hem Efraim
qebilisidikilerdin Shiftanning oghli emir Kemuel.
25 Zebulun qebilisidikilerdin Parnaqning oghli emir
Elizafan; 26 Issakar qebilisidikilerdin Azzanning oghli
emir Paltiyel; 27 Ashir qebilisidikilerdin Shélomining
oghli emir Axihud; 28 Naftali qebilisidikilerdin
Ammihudning oghli emir Pedahel idi. 29 Mana bular
Perwerdigar emr qilip Israillargha Qanaan zéminidiki
miraslirini teqsim qilishqa békitkenler idi.

35 Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan
deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride
Musagha söz qilip mundaq dédi: — 2 Sen
Israillargha mundaq emr qil, ular miras qilip érishken
zémindiki bezi sheherlerni Lawiylarning olturushigha
bersun; u sheherlerning öpchörisidiki yaylaqlarnimu
Lawiylargha bersun. 3 Shundaq qilip ularning
turidighan sheherliri bolidu we shu sheherlerge
tewe yaylaqlargha ularning charpayliri, bashqa mal-
mülükliri hemde barliq haywanliri orunlashturulidu.
4 Siler Lawiylargha béridighan sheherlerdiki yaylaqlar
sépilidin bashlap hésablighanda ming gez bolsun. 5
Siler yene sheher sirtidin kün chiqish terepke qarap
ikki ming gez, jenub terepke qarap ikki ming gez,
kün pétish terepke qarap ikki ming gez, shimal
terepke qarap ikki ming gez ölchenglar, sheher
otturida bolsun; sheherler etrapidiki mushu yerler ular
üchün yaylaqlar bolsun. 6 Siler Lawiylargha bergen
sheherler ichide alte sheher «panahliq shehiri» bolsun;
siler shularni adem öltürüp qoyghan kishilerning
shu sheherlerge qéchip bériwélishigha bikitinglar;
bulardin bashqa ulargha yene qiriq ikki sheher
béringlar. 7 Siler Lawiylargha béridighan sheherler
jemiy qiriq sekkiz bolup, shu sheherler bilen ulargha
tewe yaylaqlar ulargha bérilsun. 8 Siler ulargha
béridighan shu sheherler Israillar miras qilghan
teweliklerdin bolsun; adimi köprek bolghanlardin
köprek, adimi azraq bolghanlardin azraq élinglar;
herbir qebile özige teqsim qilin'ghan mirasqa asasen
sheherlerdin bezilirini élip Lawiylargha teqsim qilip
bersun. 9 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 10 Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler Iordan
deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kirgininglarda,
11 tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghanlarning
panahlinishi üchün qéchip bériwélishigha birnechche
sheher tallap békitinglar. 12 Shundaq qilghanda
bu sheherler adem öltürgüchi taki jamaet aldida
soraqqa tartilghuche, qisaskarning öltürüp qoyushidin
panahlinidighan sheherler bolidu. 13 Siler békitken
bu sheherler silerge panahlinidighan alte sheher
bolidu. 14 Panahliq shehiri üchün Iordan deryasining
kün chiqish teripide üch sheher, Qanaan zéminidimu
üch sheherni ayrip qoyunglar. 15 Bu alte sheher
Israillar, yat eldikiler we ularning arisida ariliship
olturghan musapirlar üchün panahliq sheherliri
bolsun; tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan herbir
kishi shu yerlerge qéchishqa bolidu. 16 — Eger biraw
tömür eswab bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa,
u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem
öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. 17 Eger biraw
qol kötürüp adem öltürgüdek tash bilen urup adem
öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil
bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi
kérek. 18 Eger biraw adem öltürgüdek kaltek bilen
urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem
öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen
öltürülüshi kérek. 19 Qan qisas alghuchi kishi shu
qatilni öltürsun; u qatilni uchratqan yéride öltürsun.
20 Eger biraw öchmenlik bilen birsini ittirip yiqitiwétip
yaki möküp turup birer nerse étip öltürüp qoyghan
bolsa, 21 yaki öchekiship musht bilen urup öltürüp
qoyghan bolsa, adem urghuchi jezmen öltürülüshi
kérek, chünki u qatil bolidu; qan qisas alghuchi
kishi qatilni uchrighan yerde öltürüwetsun. 22 Lékin
u ademning öchi yoq, tasadipiy ittiriwétish yaki
meqsetsizla birer nerse étip, 23 yaki adem öltürgüdek
herqandaq bir tashni ademni körmey étip sélip,
adem öltürüp qoyghan bolsa, uning eslide uninggha
héchqandaq öchi bolmisa, uninggha ziyankeshlik
qilish niyitimu bolmisa; 24 bundaq ehwalda, jamaet
shu qanun-hökümlerge asasen adem öltürgüchi
bilen qan qisas alghuchi otturisida késim qilsun. 25
Jamaet tasadipiy adem öltürüp qoyghuchini qan qisas
alghuchi kishining qolidin jezmen qutquzuwalsun;
ular uni qéchip bériwalghan panahliq shehirige [aman-
ésen] qayturup bersun; andin muqeddes may bilen
mesihlen'gen bash kahin ölüp ketküche u shu sheherde
tursun. 26 Lékin tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan

kishi eger qéchip bériwalghan panahliq shehirining
tewesidin chiqip ketken bolsa, 27 shundaqla qan qisas
alghuchi kishi uni panahliq shehirining pasillirining
sirtida uchritip qélip öltürüwetken bolsa, undaqta
qan qisas alghuchi qan tökush gunahini tartmaydu;
28 chünki tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan kishi
eslide bash kahin ölüp ketküche panahliq shehiride
turushi kérek idi; bash kahin ölüp ketkendin kéyin
öz teweliki bolghan zémin'gha qaytip barsa bolidu.
29 — Bular siler turushluq hemme yerde ewladmu-
ewlad qanun-belgilimiler bolsun. 30 Bashqa birsini
öltürgen qatilni bolsa, birnechche guwahchining
guwahliqidin kéyin andin öltürüshke bolidu; lékin
peqet birla guwahchining guwahliqi bolsa, u uni
öltürüshning sewebi bolmaydu. 31 Ölümge layiq
gunah ötküzgenlerge, yeni qesten adem öltürgenler
üchün siler héchqandaq tölem pulini qet'iy qobul
qilmanglar; undaq kishi jezmen öltürülüshi kérek. 32
Shuningdek panahliq sheherge qéchip bériwalghan
kishi üchün bash kahin ölüp kétishtin ilgiri öz yérige
qaytip kéliwélishigha héchqandaq tölem pulini qet'iy
qobul qilmanglar. 33 Shundaq qilsanglar, özünglar
turghan zéminni bulghighan bolmaysiler, chünki qan
zéminni bulghaydu; zéminda tökülgen qan'gha del shu
qanni tökken kishining öz qénidin bashqa héchqandaq
kafaret keltürüshke bolmaydu. 34 Özünglar olturghan
zéminni, yeni Men Özüm makan qilghan zéminni
bulghimanglar; chünki Men Perwerdigar Israillar
arisida makan tutquchidurmen.

36 Yüsüp ewladlirining jemetliridin Manassehning
newrisi, Makirning oghli Giléadning
ewladlirining jemet bashliqliri Musa we Israillarning
kattiliri bolghan emirlerning aldigha kélip mundaq
dédi: — 2 «Perwerdigar ilgiri ghojamgha chek
tashlap zéminni Israil xelqige miras qilip teqsim qilip
bérishni buyrughan; ghojammu Perwerdigarning
qérindishimiz Zelofihadning mirasini uning qizlirigha
teqsim qilip bérish toghrisidiki buyruqinimu alghan. 3
Lékin, ular Israillarning bashqa qebilisidikilerge yatliq
bolup ketse, ularning mirasimu ata-bowilirimizning
mirasidin chiqip ularning erlirining qebilisining
mirasigha qoshulup kétidu; undaq bolghanda biz
chek tashlap érishken miras tügeydu. 4 Israillarning
«azadliq yili» kelgende ularning mirasi ularning
erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu;
bundaq bolghanda ularning mirasi bizning ata-
bowilirimizning mirasidin élip kétilidu». 5 Musa
Perwerdigarning sözi boyiche Israillargha söz
qilip mundaq emr qilip: — Yüsüp qebilisidikiler
toghra éytidu. 6 Zelofihadning qizliri toghrisida
Perwerdigarning buyrughini mundaq: «Ular özliri
xalighan erge yatliq bolsa boluwéridu, lékin öz jemeti,
öz ata qebilisidin bolghan birige yatliq bolushi kérek.
7 Shundaq bolghanda Israillarning mirasi bir qebilidin
yene bir qebilige yötkilip ketmeydu; Israillarning
herbiri öz ata-bowilirining qebilisining mirasini ching
tutup qoyup bermesliki kérek. 8 Israillarning herbiri
öz ata-bowilirining mirasini igilesh üchün Israil
qebililiridin mirasqa warisliq qilghan herbir qiz-ayal
öz ata-bowilirining qebilisidin bolghan birsige yatliq
bolushi kérek. 9 Mushundaq bolghanda, Israillarning
mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yötkilip
ketmeydu; chünki Israil qebililiri öz mirasini qolidin
bermesliki kérek, — dédi. 10 Perwerdigar Musagha
qandaq emr qilghan bolsa, Zelofihadning qizlirimu
shundaq qildi. 11 Zelofihadning qizliridin Mahlah,
Tirzah, Hoglah, Milkah we Noahlar öz taghilirining
oghullirigha yatliq boldi. 12 Ular Yüsüpning oghli
Manassehning ewladlirining jemetidikilerge yatliq
boldi; ularning mirasi yenila atisining qebilisi ichide
qaldi. 13 Bular Perwerdigar Yérixoning udulida,
Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlengliklirde
Musaning wasitisi bilen Israillargha buyrughan
emrler we hökümlerdur.

Qanun sherhi

1 Töwende xatirilen'gini Musaning Iordan
deryasining sherqiy teripidiki Paran bilen Tofel,
Laban, Hazirot, Di-Zahabning otturisida, yeni Sufning
udulidiki chöl-tüzlenglikte, pütkül Israilgha éytqan
sözliridur: — **2** Horeb téghidin chiqip, Séir téghining
yoli bilen Qadesh-barnéagha barghuche jemiy
on bir künlük yol idi. **3** Halbuki, Musa bu barliq
sözlerni Perwerdigarning ularni dep özige tapilighini
boyiche Israillargha éytqan waqti qiriqinchi yili, on
birinchi ayning birinchi küni boldi; **4** bu waqit Musa
Heshbonni paytext qilghan Amoriylarning padishahi
Sihonni we Ashtarot we Edreyni paytext qilghan
Bashanning padishahi Ogni meghlup qilghandin
kéyinki mezgil idi. **5** Shuning bilen Iordan deryasining
sherqiy teripidiki Moab zéminida Musa [peyghember]
bu qanun-telimni sherhleshke bashlap, mundaq
dédi: — **6** «Perwerdigar Xudayimiz Horeb téghida
bizge söz qilip: — «Silerning mushu tagh etrapida
turghan waqtinglar yéterlik boldi; **7** emdi burulup
seperge atlinip, Amoriylar turuwatqan égizlikke we
uninggha yéqin bolghan barliq jaylargha, jümlidin
Arabah tüzlenglikige, taghliqlargha, oymanliqqa,
jenubqa, déngiz boylirigha, ulugh derya, yeni Efrat
deryasighiche Qanaaniylarning zéminigha hem
Liwan zéminigha béringlar. **8** Mana, Men shu
zéminni silerning aldinglargha qoydum; kiringlar,
Perwerdigar ata-bowiliringlargha, yeni Ibrahim,
Ishaq, Yaqup we ularning ewladlirigha: «Silerge
bérimen» dep qesem qilghan zéminni igilenglar»
— dégenidi. **9** Shunga Men shu chaghda silerge:
— «Men yükünglarni yalghuz kötürelmeymen. **10**
Perwerdigar Xudayinglar silerni köpeytti; mana,
bügün siler asmandiki yultuzlardek nurghunsiler.
11 Ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar
derweqe silerni hazirqidin yene ming hesse köpeytkey,
shundaqla wede qilghinidek silerge bext-beriket
ata qilghay! **12** Lékin men özüm yalghuz qandaqmu
silerning japaliringlarni, yükünglarni we talash-
tartishinglarni kötüreleymen? **13** Özünglar üchün
herqaysi qebililiringlardin danishmen, yorutulghan
mötiwerlerni tallanglar, men ularni üstünglerge
yolbashchi qilimen» — dédim. **14** Siler bolsanglar
manga: — «Séning éytqining yaxshi gep boldi»,
dédinglar. **15** Shuning bilen men qebililiringlardin
munewwer ademlerni, yeni danishmen hem mötiwer
ademlerni tallap, üstünglerge yolbashchi qilip,
mingbéshi, yüzbéshi, ellikbéshi we onbéshi qilip
teyinlep, qebililiringlar üchün herxil emellerni
tutushqa tiklidim. **16** Shu chaghda men aranglardiki
soraqchilargha: «Qérindashliringlar arisidiki erz-
dewalarni soranglar, qérindash bilen qérindashning
otturisida we puqraying bilen qoshna olturghan yaqa
yurtluqlar otturisida adil höküm chiqiringlar; **17**
höküm chiqarghanda héchqandaq kishining yüz-
xatirisini qilmanglar; meyli kichik bolsun, chong
bolsun siler hemmisiningla ishlirini soranglar. Siler
insanlarning sölitidin qorqmasliqinglar kérek, chünki
mushu höküm chiqirish ishi Xudagha tewe ishtur.
Silerge tes chüshidighan ish bolsa, méning aldimgha
élip kélinglar, men uni anglaymen» — dédim. **18**
Eyni chaghda men qilishqa kérek bolghan barliq
ishlar toghruluq tapilighanmen. **19** Biz Perwerdigar
Xudayimiz bizge buyrughandek Horebtin chiqip,
Amoriylarning taghliqigha barduq we siler shu yoldiki
bipayan, dehshetlik chölni kördunglar; biz uning
hemmisidin ötüp, Qadesh-Barnéagha kelduq. **20**
We men silerge: — «Siler Perwerdigar Xudayimiz
bizge ata qilidighan, Amoriylarning téghigha yétip
kelduq. **21** Mana, Perwerdigar Xudayinglar bu zéminni
aldinglargha qoydi; ata-bowanglarning Xudasi
Perwerdigar silerge éytqandek, shu yerge chiqip uni
igilenglar; qorqmanglar, héch hoduqmanglar» —
dédim. **22** Shuning bilen siler hemminglar yénimgha
kélip manga: — «Biz zémin'gha kirishtin ilgiri aldin
ademlerni eweteyli; ular biz üchün u yerni közitip,
chiqishimiz kérek bolghan yol we biz uchraydighan
sheherler toghruluq xewer yetküzsun» — dédinglar. **23**
Bu ish nezirimge muwapiq körünüp, men aranglardin
on ikki ademni, yeni herqaysi qebilidin birdin ademni
tallidim. **24** Ular yolgha atlinip taghqa bérip, Eshkol
jilghisigha chüshüp u yerni tekshürüp körüshti. **25**
Ular qollirigha shu zémindiki méwilerdin élip bizge
keltürdi we melumat bérip: «Perwerdigar Xudayimiz
bizge teqdim qilghan bu zémin yaxshidur» — dédi.
26 Halbuki, siler zémin'gha chiqishqa unimidinglar,
Perwerdigar Xudayinglarning emrige qarshi chiqip
Uninggha asiyliq qildinglar **27** we öz chédiringlarda
qaqshap: «Perwerdigar bizge öch bolghanliqidin
bizni Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish
üchün Misir zéminidin chiqarghan. **28** Emdi biz
nege bararmiz? Chünki qérindashlirimiz: «Shu
yerdiki ademler bizdin chong hem égiz bir xelq iken;

ularning sheherliri intayin chong, sépilliri asman'gha
taqishidiken; uning üstige biz shu yerde Anakiylarni
bayqiduq», dep könglimizni parakende qiliwetti» —
dédinglar. 29 Shunga men silerge: «Qorqmanglar,
ularning aldida dekke-dükkige chüshmenglar; 30
silerning aldinglarda mangidighan Perwerdigar
Xudayinglar Misir zéminida köz aldinglarda barliq
qilghanliridek siler üchün jeng qilidu; 31 siler yene
chöl-bayawandimu barliq mangghan yolliringlarda
mushu yerge yétip kelgüche insan öz oghlini quchiqida
kötürginidek Perwerdigar Xudayinglarningmu silerni
kötürginini kördunglar. 32 Shuningdek gerche U
yene kéchide otta, kündüzde bulut ichide silerning
aldinglarda méngip, bargah tikküdek yerlerni izdep
tépish üchün yürgen bolsimu, bu ishta Perwerdigar
Xudayinglargha ishenmidinglar. 34 Perwerdigar bu
sözlerni qilghan awazinglarni anglap ghezeplinip: 35
«Bu rezil dewrdikilerdin héchbir adem herqandaq
yol bilen Men ata-bowilirigha teqdim qilishni qesem
qilghan bu yaxshi zéminni körgüchi bolmaydu!
36 Peqet Yefunnehning oghli Kaleb pütün qelbi
bilen Perwerdigargha egeshkechke, shula zéminni
köridu we u öz puti bilen kézip chiqqan barliq yerni
uninggha we uning balilirigha bérimen» — dep
qesem qildi. 37 Shu chaghda Perwerdigar silerning
sewebinglardin mendinmu achchiqlandi we: «Senmu
shu yerge kirgüchi bolmaysen. 38 lékin aldingda
xizmette turuwatqan Nunning oghli Yeshua kireleydu.
Uni küchlendürgin, chünki u Israillarni uninggha
miras qilduridu. 39 Shuningdek silerning: «Ular
[düshmenlerning] oljisi bolup qalidu» dégen kichik
baliliringlar, yeni bügünki künde yaxshi-yamanni
perq ételmeydighan baliliringlar bolsa, kiridu; Men
u yerni ularghа ata qilimen we ular uni igileydu.
40 Lékin siler bolsanglar, burulup Qizil Déngizgha
baridighan yol bilen chöl-bayawan'gha qayttinglar»
— dédi. 41 Shu chaghda siler manga jawab bérip:
«Biz derweqe Perwerdigar aldida gunah sadir qilduq.
Shuning üchün biz hazir Perwerdigar Xudayimiz bizge
qilghan barliq emri boyiche jeng qilghili chiqimiz»
— dédinglar. Shuning bilen silerning herbiringlar
öz béshimchiliq qilip qoral-yaraqliringlarni ésip,
taghqa chiqmaqchi boldunglar. 42 Lékin Perwerdigar
manga: Ularghа: — «Chiqmanglar, jeng qilmanglar,
chünki Men aranglarda emesmen; siler choqum
düshmenliringlar aldida meghlup bolisiler», dégin,
dédi. 43 Men silerge söz qildim, lékin siler qulaq
salmidinglar, belki Perwerdigarning sözige qarshi
chiqip asiyliq qilip, öz béshimchiliq qilip taghqa
chiqtinglar. 44 Lékin taghda turghan Amoriylar
silerge qarshi atlinip, bir top herilerdek silerni taki
Xormahghiche qoghlap, Séirda silerni qilichlap
öltürdi. 45 Siler qaytip kélip Perwerdigar aldida yigha-
zar kötürdünglar, emma Perwerdigar peryadinglarni
anglimidi, ya uninggha qulaq salmidi. 46 Shuning
bilen siler Qadeshte nurghun künler turup qaldinglar
— siler qanche künler shu yerde turdunglar!

2 Andin biz burulup, Perwerdigar manga éytqandek
Qizil déngizgha baridighan yol bilen seperge
atlanduq; biz nurghun künler Séir téghi etrapida
aylinip yürduq. 2 Perwerdigar manga söz qilip:
— 3 «Silerning mushu taghni aylinip turghan
waqtinglar yéterlik boldi; emdi shimal terepke
burulunglar. 4 Xelqqe: — Siler Séirda turuwatqan
qérindishinglar Esawlarning chégrisidin ötidighan
boldunglar; ular silerdin qorqidu, shunga bek éhtiyat
qilip, 5 ularghа jeng qozghimanglar; chünki men
silerge ularning zéminidin hetta tapanchiliq yernimu
bermeymen; chünki Séir téghini Esawgha miras
qilip berdim. 6 Siler ularghа pul tölep ozuq-tülük
sétiwélinglar, pul tölep su sétiwélinglar. 7 Chünki
Perwerdigar Xudayinglar qolunglardiki barliq ejirni
beriketlep kelgen; U silerning bu bipayan chöl-
bayawandin méngip ötüwatqiningларda hemmini
bildi; Perwerdigar Xudayinglar bu qiriq yil siler
bilen bille boldi; héch nersidin kem bolmidinglar»
— dédi. 8 Shuning bilen biz Séirda turuwatqan
qérindashlirimiz Esawlarning zéminidin we Arabah
tüzlenglikidin, shundaqla Élat we Ézion-Geberdin
ötüp, burulup Moabdiki chöl-bayawan yoli bilen
mangduq. 9 Perwerdigar manga: «Moabiylarni aware
qilmanglar yaki ularghа jeng qozghimanglar; chünki
Men ularning zéminini silerge miras qilip bermeymen;
chünki Men Ar sheher-zéminini Lutning ewladlirigha
miras qilip berdim» — dédi 10 (Emiyler eslide shu
yerde turatti; ular Anakiylargha oxshash küchlük,
sani köp, égiz boyluq bir xelq idi. 11 Ular Anakiylardek
«gigantlar» dep hésablinidu; lékin Moabiylar ularni
«Emiyler» dep ataydu. 12 Séirda eslide Horiylar
turatti; lékin Esawlar Horiylarni zéminidin heydiwétip,
ularni yoqitip ornigha olturaqlashti — xuddi Israillar
Menki Perwerdigar ularghа teqdim qilghan, ularning
teweliki bolghan zémin'gha qilghinigha oxshash).
13 [Perwerdigar:] «Emdi hazir ornunglardin turup

Zered éqinidin ötünglar» dédi. Buni anglap biz Zered
éqinidin öttuq. 14 Qadesh-Barnéadin ayrilip Zered
éqinidin ötküche bolghan künler ottuz sekkiz yil
boldi; bu del xuddi Perwerdigar ularghа qesem
qilghinidek, u dewrdiki jengchiler bargahtin pütünley
yoqitilghuche bolghan ariliqtiki waqit idi. 15 Derweqe
Perwerdigarning qoli ularni bargahtin yoqitip
tügetküche ularni halak qilishqa qarshi chiqqanidi.
16 We shundaq boldiki, shu jengchiler ölüp xelq
arisidin pütünley tügigendin kéyin, 17 Perwerdigar
manga söz qilip: — 18 «Siler bügün Moabning, yeni
Arning chégrisidin ötisiler. 19 Shuning bilen siler
Ammoniylargha yéqin kélisiler; emma ularni aware
qilmanglar yaki ularghа jeng qozghimanglar; chünki
Men Ammoniylarning zéminini silerge miras qilip
bermeymen; chünki Men uni Lutning ewladlirigha
miras qilip berdim» — dédi. 20 (bu zéminmu
«gigantlarning zémini» hésablinidu; chünki ilgiri
gigantlar shu yerde turghanidi; Ammoniylar ularni
«Zamzumlar» dep ataydu. 21 Ular Anakiylargha
oxshash küchlük, sani köp, égiz boyluq bir xelq idi.
Perwerdigar ularni [Ammoniylarning] aldida yoqitishi
bilen [Ammoniylar] ularni zéminidin mehrum qilip,
ularning ornigha olturaqlashqanidi. 22 Perwerdigar
Séirda turghan Esawlar üchünmu oxshash ish qildi,
ularning aldidin Horiylarni yoqatti; shuning bilen
Esawlar ularni zéminidin mehrum qilip, bügün'ge
qeder ularning ornigha olturaqlashqanidi. 23 We
Gaza shehirigiche kent-qishlaqlarda olturaqlashqan
awwiylarni bolsa, Kaftordin chiqqan Kaftoriylar
yoqitip, ularning ornigha olturaqlashti). 24 — «Emdi
ornunglardin qozghilinglar, sepiringlargha chiqinglar;
Arnon deryasidin ötünglar; mana, Men Heshbonning
padishahi Amoriy Sihonni we uning zémininimu
qolunglargha tapshurdum; ishni bashlanglar, zéminni
igileshke, uning bilen jeng qilishqa chiqinglar; 25
Men bügündin bashlap silerning qorqunchunglar
we wehshitinglarni pütkül asman astidiki xelqler
üstige chüshürimen; ular silerning xewiringlarni
anglap silerning tüpeylinglardin titrep dekke-dükkige
chüshidu». 26 Shu chaghda men Heshbonning
padishahi Sihon'gha Kedemot chölidin elchilerni
ewetip, tinchliq salimi yollap: — 27 «Bizning
zéminingdin ötüshimizge yol qoyghaysen; onggha,
solgha burulmay, peqetla yoldin chiqmay mangimiz.
28 Sen manga ozuq-tülükni pulgha sétip bérisen,
suni pulgha sétip bérisen; biz peqetla piyade méngip
ötimiz, xalas. 29 Séirda turuwatqan Esawlar, Arda
turuwatqan Moabiylar bizge muamile qilghandek
senmu biz Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar
Xudayimiz bizge teqdim qilidighan zémin'gha
kirgüche shundaq muamile qilghaysen» — dédim.
30 Lékin Heshbonning padishahi Sihonning bizning
u yerdin ötüshimizge yol qoyghusi yoq idi; chünki
Perwerdigar Xudayinglar uni silerning qolunglargha
tapshurush üchün uning roh-qelbini qattiq, könglini
jahil qiliwetken (bügünki ehwal derweqe shundaq).
31 Perwerdigar manga: «Mana, Men aldinglarda
Sihonni we uning zéminini silerge tapshurushqa
bashlidim; ishni bashlanglar, uning zéminini igilesh
üchün uni ishghal qilishqa kirishinglar» — dédi.
32 Sihon derweqe özi we barliq xelqi biz bilen
qarshilishish üchün jeng qilishqa Yahazgha chiqti. 33
Lékin Perwerdigar Xudayimiz uni bizning aldimizda
qolimizgha tapshurdi; biz uning özini, oghullirini
we barliq xelqini urup meghlup qilduq. 34 Shu
chaghda biz uning barliq sheherlirini ishghal qilip
ularni pütünley halak qilduq; ulardiki barliq erkek,
qiz-ayal we balilarni birinimu qoymay yoqattuq;
ulardin héchqaysisini tirik qoymiduq. 35 Biz peqet
özlirimiz üchün charwa mallirini we ishghal qilghan
sheherlerdin olja gheniymet alduq. 36 Arnon deryasi
boyidiki Aroerdin we shu yerdiki jilghidiki sheherdin
tartip Giléadqiche héchqandaq sheher bizge teng
kélelmidi; Perwerdigar Xudayimiz bizning aldimizda
hemmisini meghlubiyetke uchratti. 37 Halbuki,
siler Ammoniylarning zéminigha, chégrisi bolghan
pütkül Yabbok wadisigha, taghdiki sheherlerge yaki
Perwerdigar Xudayimiz bizge men'i qilghan herqaysi
yerge yéqinlashmidinglar.

3 Andin biz burulup, Bashan'gha baridighan yol
bilen chiqip mangduq; Bashanning padishahi
Og we barliq xelqi bizge qarshi jeng qilishqa
Edreyge chiqti. 2 Perwerdigar manga: «Uningdin
qorqmighin; chünki Men uni, uning xelqi we
zéminini qolunggha tapshurdum; Heshbonda turghan
Amoriylarning padishahi Sihonni néme qilghan bolsa,
unimu shundaq qilisen» — dédi. 3 Perwerdigar
Xudayimiz derweqe Bashanning padishahi Ogni we
barliq xelqini qolimizgha tapshurdi; biz uninggha
hujum qilip ulardin héchkimni qaldurmay qirduq.
4 Shu waqitta biz uning barliq sheherlirini ishghal
qilduq; biz uning sheherliridin igilimigen birsimu
qalmidi. Bular Bashandiki Ogning padishahliqi, yeni

pütkül Argob rayoni bolup, jemiy atmish sheher
idi. 5 Bu sheherlerning hemmisi égiz sépillar we
baldaqliq qowuqliri bilen mustehkem qilin'ghanidi;
ulargha qarashliq yéza-kentler intayin köp idi. 6 Biz
ularni Heshbonning padishahi Sihonni qilghinimizdek
teltöküs yoqattuq — Barliq sheherler, erler, ayal-
balilarni qoymay hemmisini teltöküs yoqattuq. 7
Biz peqet özlirimiz üchün barliq charwa-mallarni
we sheherlerdin olja gheniymet alduq. 8 Shu
chaghda biz Iordan deryasining sherq teripide
turushluq Amoriylarning ikki padishahining qolidin
zéminini, yeni Arnon deryasidin Hermon téghighiche
bolghan zéminini tartiwalduq 9 (Hermon téghini
Zidoniylar «Sirion», Amoriylar «Sénir» dep ataydu);
10 Biz yene tüzlengliktiki barliq sheherler, pütkül
Giléad we Bashan padishahi ogning padishahliqidiki
Salikah we Edrey sheherlirigiche, Bashanning barliq
zéminini igiliduq 11 (shu chaghda gigantlarning
qalduqidin peqet Bashanning padishahi Og qalghanidi;
uning kariwiti tömürdin yasalghanidi; mana, u
Ammoniylarning Rabbah shehiride saqliniwatmamdu?
Uning uzunluqi toqquz gez, kengliki töt gez. «Gez»
— adettiki ademning jeyniki ölchem qilin'ghan).
12 Biz shu chaghda igiligen zémin mundaq: —
Arnon deryasi yénidiki Aroer shehiridin tartip,
Giléad taghliqining yérimini we uningdiki sheherlerni
Ruben we Gad qebilisidikilerge teqdim qildim; 13
Giléadning qalghan zémini we Og padishahning
zémini bolghan pütkül Bashanni men Manassehning
yérim qebilisige teqdim qildim (pütkül Argob rayoni,
yeni pütkül Bashan «gigantlarning zémini» déyilidu.
14 Manassehning oghli Yair pütkül Argob rayonini,
yeni Bashanni Geshuriylar we Maakatiylarning
chégrisighiche igiligen we uni öz ismi bilen «Hawwot-
Yair» dep atighan. Bügün'ge qeder u shundaq
atalmaqta). 15 Giléadni bolsa men Makirgha teqdim
qildim. 16 Rubendikiler we Gadtikilerge men Giléadtin
Arnon deryasighiche (wadining otturisi chégra
idi), shundaqla Ammoniylarning chégrasi bolghan
Yabbok deryasighiche bolghan zéminni teqdim
qildim; 17 yene Pisgah taghliqi astida yatqan Arabah
tüzlengliki (taghliq tüzlenglikning sherqiy teripide)
we Iordan deryasining Kinneret kölidin tartip Tuz
déngizghiche bolghan qismini ulargha chégra qilip
berdim. 18 Men shu chaghda silerge: — Perwerdigar
Xudayinglar özünglarning teelluqatinglar bolsun
dep igilishinglar üchün bu zéminni silerge ata
qilghan; aranglardiki jengchiler jengge teyyarlinip
qorallan'ghan halda qérindashliringlar bolghan
Israillarning aldida deryadin ötünglar; 19 Peqet
bala-chaqiliringlar we mal-charwiliringlar (mal-
charwiliringlarning köplikini bilimen) men silerge
teqsim qilghan sheherlerde qalsun; 20 Perwerdigar
qérindashliringlargha silerning aram alghininglardek
aram bergüche, ular Perwerdigar Xudayinglar
Iordan deryasining u teripide ulargha teqdim
qilghan zéminni igiligüche ular bilen birge [jeng
qilinglar]; andin siler herbiringlar men silerge teqsim
qilghan öz teelluqatinglargha qaytisiler» — dep
tapilighanmen. 21 Shu chaghdimu men Yeshuagha:
«Sen Perwerdigar Xudayinglarning mushu ikki
padishahqa qilghanlirining hemmisini öz közüng
bilen kördüng; Perwerdigar sen baridighan yerdiki
padishahliqlarnimu shuninggha oxshash qilidu. 22
Siler ulardin qorqmanglar; chünki Perwerdigar
Xudayinglar özi siler üchün jeng qilidu» — dep
tapilighanmen. 23 Shu chaghda men Perwerdigardin
ötünüp: — 24 «I Reb Perwerdigar, Sen Öz qulunggha
Öz ulughluqung we küchlük qolungni ayan qilishqa
kirishting; chünki meyli asmanlarda yaki zéminda
bolsun Séning qilghanliringgha we küch-qudritingge
teng kelgüdek shundaq ilah barmu? 25 Sendin
ötünümenki, méni Iordan deryasidin ötüp, shu yerdiki
yaxshi zéminni — Shu yaxshi taghliqni we Liwanni
körüshke nésip qilghaysen», — dédim. 26 Lékin
Perwerdigar silerning sewebinglar tüpeylidin manga
ghezeplinip iltijayimgha qulaq salmidi, belki manga:
«Boldi, bes! Bu ishni aldimda ikkinchi tilgha alghuchi
bolma. 27 Sen Pisgahning choqqisigha chiqip béshingni
kötürüp, öz közüng bilen meghribke, shimalgha,
jenubqa we meshriqqe tikilip qara; chünki sen mushu
Iordan deryasidin ötmeysen. 28 Yeshuagha wezipini
tapilighin, uni righbetlendürüp yüreklik qil; chünki u
bu xelqning aldidin ötüp sen köridighan shu zémin'gha
ularni ige qilghuzidu» — dédi. 29 Shuning bilen biz
Beyt-Péorning udulidiki wadida turup qalduq.

4 — Emdi, i Israil, men silerge ögitidighan
mushu belgilimilerge hem hökümlerge qulaq
sélinglar; ulargha emel qilsanglar hayatliq
tapisiler we shundaqla ata-bowiliringlarning
Xudasi Perwerdigar silerge teqsim qilidighan
zémin'gha kirip uni igileysiler. 2 Men silerge
tapshuridighan Perwerdigar Xudayinglarning
mushu emrlirige emel qilishinglar üchün, men

silerge emr qilghan sözge héchnémini qoshmanglar
hemde uningdin héchnémini chiqiriwetmenglar.
3 Siler öz közlirnglar bilen Perwerdigarning Baal-
Péorning tüpeylidin qilghan ishlirini körgensiler;
chünki Baal-Péorgha egeshkenlerning hemmisini
Perwerdigar Xudayinglar aranglardin yoqatti;
4 Lékin Perwerdigar Xudayinglargha ching
baghlan'ghanlardin herbiringlar bügün'ge qeder
hayat turuwatisiler. 5 Mana, men Perwerdigar
Xudayim manga emr qilghandek, kirip igileydighan
zéminda turghanda ularga emel qilsun dep
silerge belgilime hem hökümlerni ögettim. 6 Siler
ularni ching tutup emel qilinglar; chünki shundaq
qilsanglar bu hökümlerning hemmisini anglighan
xelqlerning köz aldida silerning dana we yorutulghan
bir xelq ikenlikinglar ispatlinidu; ular derweqe:
«Bu ulugh el derheqiqet dana hem yorutulghan
bir xelq iken» — deydu. 7 Chünki Perwerdigar
Xudayimizning bizning Uninggha nida qilghan
herbir tileklirimizde bizge yéqin turghinidek, özige
yéqin turghan bir Xudasi bolghan bizge oxshash
bashqa bir ulugh el barmu? 8 Men aldinglargha
qoyghan mushu pütkül qanundikidek adil belgilimiler
hem hökümlerge ige bolghan silerdek bashqa bir
ulugh el barmu? 9 Öz közünglar bilen körgen
ishlarni untumasliqinglar, hetta ömrünglarning
barliq künliride qelbinglardin chiqarmasliqinglar
üchün özünglargha éhtiyat qilinglar we ixlasliq bilen
qelbinglarni [ézishtin] saqlanglar; shuningdek siler
körgininglarni baliliringlargha we baliliringlarning
balilirigha yetküzünglar; 10 Siler Horeb téghida
Perwerdigar Xudayinglarning aldida turghan küni
Perwerdigar manga: «Xelqni Méning sözlirimni
anglishi üchün yénimgha yighqin; shuning bilen
ular sözlirimni öginip, yer yüzidiki barliq künliride
Mendin eyminidu we balilirigha ögitidu» — dégenidi.
11 Siler yéqin kélip taghning tüwide turdunglar; bu
taghning oti asmanlarning baghrighiche köyüp yetti,
hemde qarangghuluq, bulutlar we sür taghni qaplidi;
12 Perwerdigar otning otturisidin silerge söz qildi; siler
sözlerning sadasini anglidinglar, lékin héch shekilni
körmidinglar; siler peqet bir awazni anglidinglar.
13 We U shu chaghda silerge emr qilghan ehdisini,
yeni «on emr»ni ayan qildi we ularni ikki tash
taxtay üstige pütti. 14 We shu chaghda Perwerdigar
manga emr qilip, siler deryadin ötüp igileydighan
zéminda ularni ularga emel qilishinglar üchün
silerge belgilimiler hem hökümlerni ögitishni tapilidi.
15 Özünglargha nahayiti éhtiyat qilinglarki (chünki
Perwerdigar Horeb téghida ot otturisidin silerge söz
qilghanda héchqandaq shekilni körmigensiler), 16
özünglarni bulghap, meyli erkek yaki ayal süritide,
meyli yer yüzidiki herqandaq haywan yaki asmanda
uchidighan herqandaq qush bolsun, meyli yer
yüzide herqandaq ömiligüchi haywan yaki yer
astidiki sulardiki herqandaq béliq bolsun, ularning
süritide héchqandaq shekil-qiyapettiki oyma butni
özünglar üchün yasimanglar, 19 yaki shuningdek,
béshinglarni kötürüp asmanlargha qarap, quyash,
ay, yultuzlar, yeni pütkül samawi qoshunni körüp,
könglünglar mayil bolup ularga bash égip qulluqigha
kirmenglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar
bularni pütkül asman astidiki barliq xelqler üchün
orunlashturghan. 20 Lékin silerni bolsa Perwerdigar
Öz mirasi bolghan bir xelq bolushunglar üchün
«tömür tawlash xumdani»din, yeni Misirdin élip
chiqti. 21 Lékin Perwerdigar silerning wejenglardin
manga ghezeplinip, Perwerdigar Xudayinglar
silerge miras bolush üchün ata qilidighan yaxshi
zémin toghrisida: — «Sen shu yerge kirishke
Iordan deryasidin ötmeysen» dep qesem qildi. 22
Shunga men mushu zéminda ölüshüm muqerrer;
Iordan deryasidin ötmeymen; biraq siler bolsanglar
uningdin ötüp shu yaxshi zéminni igileysiler. 23
Perwerdigar Xudayinglarning siler bilen tüzgen
ehdisini untumasliqinglar, shundaqla özünglar üchün
Perwerdigar Xudayinglar silerge men'i qilghan oyma
butni yaki herqandaq nersining shekil-qiyapitini
yasimasliqinglar üchün özünglargha hézi bolunglar.
24 Chünki Perwerdigar Xudayinglar hemmini yutquchi
bir ot, wapasizliqqa heset qilghuchi bir Xudadur.
25 Siler perzentler, perzentinglarning perzentlirini
körüp, zéminda uzaq waqit turghandin kéyin, birxil
shekil-qiyapette bolghan oyma butni yasighan,
shuningdek Perwerdigar Xudayinglarni renjitip
uning neziride rezil bolghanni qilip özünglarni
bulghighan bolsanglar, 26 men asman-zéminni
üstünglargha guwahchi bolushqa chaqirimen,
siler Iordan deryasidin ötüp, igileydighan shu
zémindin tézla pütünley yoq qilinisiler; silerning
uningda yashighan künliringlar uzun bolmaydu,
siler belki uningdin pütünley yoq qilinisiler. 27
Perwerdigar silerni barliq xelqler arisigha tarqitidu,
Perwerdigarning silerni heydishi bilen siler shu

eller arisida kichik bir qalduq bolisiler. 28 Siler shu
yerlerde turup yaghachtin yaki tashtin yasalghan,
ne körelmeydighan, ne angliyalmaydighan, ne
yémeydighan, ne puralmaydighan, peqet insanning
qolining yasighini bolghan ilahlarning qulluqida
bolisiler. 29 Siler shu yerlerde Perwerdigar
Xudayinglarni izdeysiler; pütün qelbinglar we pütün
jéninglar bilen uni izdisenglar, uni tapisiler. 30 Siler
éghir azab-oqubet tartqininglarda, bu ishlarning
hemmisi béshinglargha chüshkende, siler Perwerdigar
Xudayinglargha yénip kélisiler we uning awazigha
qulaq salisiler. 31 Chünki Perwerdigar Xudayinglar
rehimdil bir Xudadur; U silerni tashliwetmeydu, ne
halak qilmaydu, ne ata-bowiliringlar bilen qesem
ichip tüzgen ehdisini héch untumaydu. 32 Emdi,
silerdin ilgiri, Xuda insanni yer yüzide yaratqan
künidin tartip ötken künler toghruluq sürüshte
qilinglar, shundaqla asmanlarning bir chétidin yene
bir chétigiche sürüshte qilinglarki, mushuninggha
oxshash ulugh bir ish bolup baqqanmu? Uninggha
oxshash bir ishni anglap baqqanmu? 33 Silerge
oxshash, Xudaning ot ichidin chiqqan awazini
anglap tirik qalghan bashqa bir xelq barmu? 34
Perwerdigar Xudayinglar köz aldinglarda siler üchün
Misir zéminida qilghanliridek, qiyin sinaqlar bilen,
möjizilik alametler bilen, karametler bilen, urush
bilen, küchlük qol hem uzitilghan bilek bilen we
dehshetlik wehimiler bilen silerdin bashqa bir xelqni
yat bir elning arisidin chiqirip Özige xas qilish üchün
kélip urunup baqqanmu? 35 Perwerdigarla Xudadur,
uningdin bashqa birsi yoqtur, dep bilishinglar
üchün siler bu [ulugh] ishlarni körüshke muyesser
qilin'ghansiler. 36 Silerge telim bérish üchün U
asmanlardin silerge Öz awazini anglatti; U yer
yüzide Özining ulugh otini körsetti; siler shu otning
otturisidinmu uning awazini anglidinglar. 37 Uning
üstige, ata-bowiliringlargha baghlighan muhebbiti
tüpeylidin hemde ularning kéyinki ewladlirini
tallighanliqi üchün, U silerni Misirdin shexsen Özi zor
qudriti bilen qutquzup chiqardi; 38 U shuningdek
silerning aldinglardin özünglardin köp we küchlük
bolghan ellerni zéminidin heydep, silerni uninggha
kirgüzüp, uni bügünki kündikidek silerge miras qilish
üchünmu shundaq qilghandur. 39 Shunga bügün
shuni bilip qoyunglarki we könglünglarni shuninggha
bölünglarki, Perwerdigar yuqiridiki asmanlarda
bolsun, astidiki yer-zéminda bolsun Xudadur;
Uningdin bashqa héchbiri yoqtur. 40 Shuningdek
silerning we kéyinki balilar-ewladliringlarning ehwali
yaxshi bolush üchün, Perwerdigar Xudayinglar
silerge ata qilidighan zéminda künliringlarni
uzun, hetta menggülük qilish üchün men bügünki
künde silerge tapilawatqan Uning belgilimiliri
we emrlirini tutunglar». 41 Andin Musa Iordan
deryasining sherqiy teripide üch sheherni ayrip
békitti; 42 meqsiti, héchqandaq öch-adawiti bolmay,
tasadipiy qoshnisini öltürüp qoysa, öltürgen kishi
shu yerlerge, yeni shu sheherlerdin birige qéchip
bérip aman-ésen qélishtin ibaret idi. 43 Bu sheherler
bolsa: — Rubenlerning zéminidin chöl-bayawandiki
Bezer, Gadlarning zéminidin Giléadtiki Ramot,
Manassehlerning zéminidin Bashandiki Golandin
ibaret idi. 44 Musa Israillarning aldigha qoyghan
qanun mana töwendikidek: — 45 (bular bolsa
Israillar Misirdin chiqqanda Musa [peyghember]
ulargha jakarlighan agah-guwahlar, belgilimiler hem
hökümlerdur; 46 Musa we Israillar Misirdin chiqqanda
Amoriylarning Heshbon shehiride turushluq
padishahi Sihonni öltürgenidi; Musa bu emrlerni
Sihonning zéminida, Iordan deryasining sherq
teripide, Beyt-Péorning udulidiki wadida Israillargha
jakarlighan. 47 Shu chaghda Israillar [Sihonning] we
Bashanning padishahi Ogning zéminini, yeni Iordan
deryasining kün pétish teripidiki Amoriylarning ikki
padishahining zémininimu igiligenidi; 48 ularning
zémini Arnon deryasining qirghiqidiki Aroerdin
tartip Sion (yeni Hermon) téghighiche, 49 shundaqla
Iordan deryasining sherq teripidiki pütkül Arabah
tüzlengliki we Pisgah téghining baghrigha jaylashqan
«Tüzlengliktiki déngiz»ghiche idi).

5 Shuning bilen Musa pütkül Israilni chaqirip
ulargha mundaq dédi: — «I Israil, men bügün
qulaqliringlargha anglitiwatqan bu belgilimilerge
hem hökümlerge qulaq sélinglar, ularni öginiinglar,
ulargha emel qilishqa köngül bölünglar! 2 Perwerdigar
Xudayimiz biz bilen Horeb téghida ehde tüzdi. 3
Bu ehdini Perwerdigar ata-bowilirimiz bilen tüzgen
emes, belki biz bilen, yeni bügünki künde tirik
qalghan bizler bilen tüzdi. 4 Taghda ot ichide turup
Perwerdigar siler bilen yüz turane sözleshkenidi 5
(shu chaghda silerge Perwerdigarning söz-kalamini
jakarlash üchün men siler we Perwerdigarning
otturisida turghanidim; siler otning aldida qorqup,
taghqa chiqishni xalimidinglar). 6 U mundaq dédi: —

«Men séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din
chiqarghan Perwerdigaring Xudadurmen. 7 Séning
Mendin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu. 8 Sen
özüng üchün meyli yuqiridiki asmanda bolsun, meyli
töwendiki zéminda bolsun, yaki yer astidiki sularda
bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq
oyma shekilni yasima; 9 Sen bundaq nersilerge
bash urma yaki ularning qulluqigha kirme. Chünki
Menki Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset
qilghuchi Xudadurmen. Mendin nepretlen'genlerning
qebihliklirini özlirige, oghullirigha, hetta newre-
chewrilirigiche chüshürimen. 10 Emma Méni
söyidighan we emrlirimni tutidighanlargha ming
ewladighiche özgermes méhribanliq körsitimen. 11
Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha
alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha
alsa, Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmaydu.
12 Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek
shabat künini muqeddes dep bilip tut, uninggha emel
qil. 13 Alte kün ishlep barliq ishliringni tügetkin;
14 lékin yettinchi küni Perwerdigar Xudayinggha
atalghan shabat künidur. Sen shu küni héchqandaq
ish qilmaysen; meyli sen yaki oghlung bolsun,
meyli qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli
buqang, meyli éshiking, meyli herqandaq bashqa
ulighing, yaki sen bilen bir yerde turuwatqan musapir
bolsun, héchqandaq ish qilmisun; shuning bilen
qulung we dédiking sendek aram alalaydu. 15 Sen
özüngning eslide Misir zéminida qul bolghanliqingni,
Perwerdigar Xudaying küchlük qoli we uzatqan biliki
bilen séni shu yerdin chiqarghanliqini ésingde tut; shu
sewebtin Perwerdigar Xudaying sanga shabat künini
tutushni emr qilghan. 16 Perwerdigar Xudaying sanga
emr qilghandek ata-anangni hörmet qil. Shundaq
qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi
bolghan zéminda uzun ömür körisen, haling yaxshi
bolidu. 17 Qatilliq qilma. 18 Hem zina qilma. 19 Hem
oghriliq qilma. 20 Hem qoshnang toghruluq yalghan
guwahliq berme. 21 Hem qoshnangning ayalini teme
qilma we ne uning öyi, uning étizi, uning quli, ne
uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning éshikige
yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisige köz
qiringni salma». 22 — bu sözlerni Perwerdigar taghda,
ot, bulut we sürlük qarangghuluq ichidin küchlük
awazi bilen silerning pütkül jamaitinglargha éytqan
we ularghа héch bashqa [sözlerni] qoshmighan; u
ularni ikki tash taxtaygha pütüp manga tapshurdi.
23 We shundaq boldiki, qarangghuluqtin chiqqan
awazni anglighininglarda we otluq tagh köyginide
siler, yeni qebile bashliqliringlar we aqsaqalliringlar
yénimgha kélip: — 24 «Mana, Perwerdigar Xudayimiz
öz shan-sheripi we ulughluqini ayan qildi we biz
uning awazini ot otturisidin angliduq, shuning bilen
biz bügünki künde Xuda insanlar bilen sözleshken
bolsimu, ularning tirik qalghanliqini körduq. 25 Emdi
biz jénimizgha tewekkül qilishimizning néme hajiti?
Chünki mushu dehshetlik ot bizni yutuwétidu. Eger biz
Perwerdigar Xudayimizning awazini anglawersek ölüp
kétimiz. 26 Chünki et igiliridin hayat igisi Xudaning
otning otturisidin sözligen awazini anglap, bizdek tirik
turuwatqanlardin kim bar? 27 Sen özüng Perwerdigar
Xudayimizgha yéqinliship, uning sözligenlirining
hemmisini anglighin; andin Perwerdigar Xudayimiz
sanga sözligenlirining hemmisini bizge éytip bérisen;
shuning bilen biz uni anglap emel qilimiz» —
dédinglar. 28 Perwerdigar silerning bu manga éytqan
sözliringlarni anglap manga: «Bu xelqning sanga
éytqan sözlirini anglidim; ularning barliq éytqan
sözliri durustur. 29 Kashki ularda Mendin qorqup,
emrlirimni izchil tutidighan bir qelb bolsidi, ularning
hali we baliliringning hali menggüge yaxshi bolatti!
30 Sen bérip ularghа: «Chédiringlargha qaytinglar»
— dégin. 31 Sen bolsang yénimda turghin; Men
séning ularghа ögitishing kérek bolghan emrler,
belgilimiler we hökümlerning hemmisini sanga éytip
bérimen; shuning bilen ular Men ularghа tewelik qilip
béridighan zéminda turup bularghа emel qilidighan
bolidu. 32 Emdi Perwerdigar Xudayinglar silerge emr
qilghandek qilishqa köngül bölünglar; uningdin ong
we solghа taymanglar! 33 Perwerdigar Xudayinglar
silerge emr qilghan barliq yollirida ménginglar;
shundaq qilsanglar hayatliq tépip, halinglar yaxshi
bolidu we siler igidarchiliq qilidighan zéminda turup
künliringlar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Perwerdigar manga siler [deryadin]
ötüp igileydighan zéminda turghininglarda ularghа
emel qilishinglar üchün silerge ögitishni tapilighan
emrler, belgilimiler hem hökümlerdur: — 2 (shuning
bilen siler, yeni sen özüng, oghlung we newreng barliq
tirik künliringlarda Perwerdigar Xudayinglardin
qorqup, men silerge tapilawatqan uning barliq
belgilime we emrlirini tutisiler, shundaqla uzun
künlerni körisiler. 3 Sen, i Israil, ularni anglap
emel qilishqa köngül qoyunglar; shuning bilen

ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge
déginidek, süt bilen hesel éqip turidighan munbet
zéminda turup, halinglar yaxshi bolidu we saninglar
intayin köpiyidu): — 4 — Anglanglar, ey Israil: —
Perwerdigar Xudayimiz, Perwerdigar bir birliktur;
5 sen Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing bilen,
pütün jéning bilen we pütün küchüng bilen söygin.
6 Men sanga bügün tapilighan bu sözler qelbingde
bolsun; 7 Sen ularni baliliringgha singdürüp öget,
meyli öyde olturghanda, yolda mangghanda, ornungda
yatqanda we ornungdin turuwatqanda her waqit ular
toghruluq sözligin; 8 ularni qolunggha [esletme]-
belge qilip téngiwal, péshanengge qashqidek simwol
qilip ornitiwal; 9 Sen ularni öyüngdiki késhekliringge
we derwaziliringgha pütküzgin. 10 We Perwerdigar
Xudaying séni qesem qilip ata-bowiliringgha, yeni
Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa wede qilghan zéminni
sanga ata qilish üchün séni uninggha bashlighanda,
— özüng qurmighan ulugh we ésil sheherlerge, 11
özüng bisatliq qilmighan alliqachan ésil bisatliq
qilin'ghan öylerge, özüng kolimighan, alliqachan
kolan'ghan quduqlargha, özüng tikmigen üzümzarlar
we zeytunzarlargha muyesser qilinishing bilen sen
yep toyun'ghandin kéyin, 12 — eyni chaghda séni
Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqarghan
Perwerdigarni untushtin hézi bol. 13 Sen Perwerdigar
Xudayingdin qorqqin, ibaditide bolghin we qesem
qilsang uning nami bilenla qesem ichkin. 14 Siler
bashqa ilahlar, yeni etrapingdiki ellerning ilahlirini
qet'iy izdimenglar; 15 Chünki aranglarda turuwatqan
Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi
Tengridur. [Eger shundaq qilsang] Perwerdigar
Xudayingning ghezipi sanga qozghilip, U séni yer
yüzidin yoqatmay qalmaydu. 16 Siler Perwerdigar
Xudayinglarni Massahta sinighandek Uni sinimanglar.
17 Perwerdigar Xudayinglarning emrlirini, silerge
tapilighan guwah-hökümliri we belgimilirini köngül
qoyup tutunglar. 18 Perwerdigar Xudayinglarning
neziride durus we yaxshi bolghanni qilinglar; shundaq
qilghanda halinglar yaxshi bolidu we Perwerdigar ata-
bowiliringlargha bérishke qesem qilghan zémin'gha
kirip uni igileysiler, 19 shundaqla Perwerdigar wede
qilghandek barliq düshmenliringlarni aldinglardin
heydep chiqiriwétisiler. 20 Kelgüside oghlung
sendin: — «Perwerdigar Xudayimiz silerge tapilighan
agah-guwah, belgilime hem hökümler néme?»
dep sorisa, 21 sen oghlunggha mundaq deysen:
«Biz eslide Misirda Pirewnning qulliri ikenmiz;
biraq Perwerdigar bizni Misirdin küchlük bir qol
bilen chiqarghan. 22 Perwerdigar köz aldimizda
ulugh hem dehshetlik möjizilik alametler we
karametlerni körsitip, Pirewnning üstige hem uning
barliq ailisidikilerning üstige chüshürdi; 23 U ata-
bowilirimizgha qesem ichip wede qilghan zéminni
bizge ata qilip, uninggha bizni bashlap kirishke
shu yerdin yéteklep chiqarghan. 24 Perwerdigar
bizge bu barliq belgilimilerni tutushni, Perwerdigar
Xudayimizdin qorqushni tapilighan; U halimizning
daim yaxshi bolushi we bizning bügünkidek
tirik saqlan'ghandek, Uning panahida bolushimiz
üchün shundaq tapilighandur; 25 we Perwerdigar
Xudayimizning aldida u bizge tapilighandek bu barliq
emrlerge emel qilishqa köngül bölsek bu biz üchün
heqqaniyliq bolidu».

7 Perwerdigar Xudaying séni hazir igileshke
kétiwatqan zémin'gha bashlap kirgüzgendin kéyin,
aldingdin köp yat el-milletlerni, yeni Hittiylar,
Girgashiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar,
Hiwiylar, Yebusiylarni — sendin küchlük el-milletlerni
heydiwétidu. 2 Emdi Perwerdigar Xudaying aldingda
ularni qolunggha tapshurushi bilen sen ularghа
hujum qilghiningda, sen ularni teltöküs yoqitishing
kérek; ular bilen hech ehde tüzishingge we ularghа
hech rehim qilishinggha bolmaydu. 3 Séning ular
bilen nikahlishishinggha bolmaydu; sen qizingni
ularning oghullirigha bérishinggimu we ularning
qizini oghlunggha élip bérishinggimu bolmaydu; 4
chünki ular oghlungni Manga egishishtin éziqturidu
we shuning bilen oghulliring bashqa ilahlargha
choqunidu; u chaghda Perwerdigarning ghezipi
silerge qozghilip, silerni tézla yoqitidu. 5 Sen
ularghа shundaq muamile qilghinki, ularning
qurban'gahlirini buzuwétinglar, but tüwrüklirini
chéqiwétinglar, asherah butlirini késiwétinglar we
oyma butlirini ot bilen köydürüwétinglar; 6 chünki
siler Perwerdigar Xudayinglargha pak-muqeddes bir
xelqtursiler; Perwerdigar Xudayinglar silerni yer
yüzidiki barliq bashqa xelqlerdin üstün qilip, Özige
xas bir xelq bolushqa talliwalghan. 7 Perwerdigarning
silerge méhir chüshüp silerni talliwalghini silerning
bashqa xelqlerdin köp bolghanliqinglar üchün emes,
emeliyette siler barliq xelqler arisida eng az idinglar,
8 Perwerdigarning silerni söygini sewebidin we
ata-bowiliringlar aldida bergen qesimige sadiq

bolghanliqi üchün Perwerdigar silerni küchlük
qol bilen qutquzup, hörlük bedili tölep «qulluq
makani»din, yeni Misir padishahi Pirewnning
qolidin chiqarghan. 9 Shunga siler Perwerdigar
Xudayinglarning berheq Xuda, wediside turghuchi
Tengri ikenlikini bilishinglar kérek; U Özini söyüp,
emrlirini tutqanlargha ming dewrgiche özgermes
méhir körsitip ehdiside turghuchidur; 10 lékin Özige
öchmenlerning ishlirini öz béshigha ochuq-ashkare
chüshürüp, ularni yoqitidu; Özige öchmenlerning
herbirige özi qilghan ishlirini ularning béshigha
ochuq-ashkare qayturushqa hayal qilmaydu. 11 Siler
Men bügün silerge tapilighan emr, belgilimiler hem
hökümlerge emel qilish üchün ularni ching tutunglar.
12 Choqum shundaq boliduki, bu belgilimilerge qulaq
sélip, köngül qoyup emel qilisanglar, Perwerdigar
Xudayinglar ata-bowiliringlargha qesem bilen wede
qilghan ehde we méhirni silerge körsitip turidu;
13 Séni söyüp beriketlep, ata-bowiliringgha qesem
bilen sanga bérishke wede qilghan zéminda
turghuzup köpeytidu; shu yerde perzentliringni, yer-
tupriqingdiki mehsulatlarni, bughdiyingni, yéngi
sharabingni, zeytun méyingni, kaliliringning neslini
we qoyliringning qozilirini beriketlep köpeytidu.
14 Sen barliq ellerdin ziyade bext-beriket körisen;
arangda, er-ayal yaki mal-charwang arisida héch
tughmasliq bolmaydu; 15 Perwerdigar sendin barliq
késellerni néri qilidu we sen özüng körgen Misirdiki
dehshetlik wabalardin héchqaysisini üstüngge
salmaydu, belki sanga öch bolghanlargha salidu. 16
Sen Perwerdigar sanga tapshurghan barliq xelqlerni
yoqitishing kérek; sen ularni körgende, ulargha héch
rehim qilmasliqing kérek, sen ularning ilahlirining
qulluqigha kirmesliking kérek; eger shundaq qilsang,
bu ish sanga qiltaq bolidu. 17 Eger sen könglüngde:
«Bu eller mendin küchlük; men qandaq qilip ularni
zéminidin qoghliwételeymen?» — déseng, 18 ulardin
qorqma; Perwerdigar Xudayingning Pirewn hem
barliq Misirliqlarni qandaq qilghanliqini esligin,
19 — yeni Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin
chiqirish üchün wasite qilghan, öz közüng bilen körgen
dehshetlik höküm-sinaqlar, möjizilik alametler we
karametler, küchlük qol we sozulghan bilekni mehkem
ésingde tut; Perwerdigar sen qorquwatqan barliq
xelqnimu shundaq qilidu. 20 Uning üstige Perwerdigar
Xudaying taki ularning sendin yoshurun'ghan
qalduqliri yoqitilghuche ularning arisigha sériq
herilerni ewetidu; 21 Sen ulardin qorqmasliqing kérek;
chünki Perwerdigar Xudaying arangdidur; U ulugh
we dehshetlik bir Ilahdur. 22 Perwerdigar Xudaying
shu ellerni aldingdin peydinpey heydeydu; sen ularni
biraqla yoqitiwételmeysen; biraqla yoqitiwetken
teqdirdimu, daladiki haywanlar köpiyip, üstüngge
basturup kélishi mumkin. 23 Lékin aldinggha
ilgirilep mangghiningda Perwerdigar Xudaying ularni
qolunggha tapshuridu we ularni parakende qilip,
yoqitilghuche dekke-dükkige salidu. 24 U ularning
padishahlirini qolunggha tapshuridu, sen ularning
namlirinimu asman astidin yoq qilisen; ularni
yoqatquche héchbir adem aldingda turalmaydu. 25
Siler ularning oyma butini ot bilen köydürüwétinglar;
köz qiringlarni shularning üstidiki altun-kümüshke
salmanglar, ularni almanglar; bolmisa u silerge
qiltaq bolidu; chünki u Perwerdigar Xudaying aldida
yirginchlik bir nersidur. 26 Sen héchqandaq yirginchlik
nersini öyüngge élip kelme; bolmisa sen uninggha
oxshash lenetlik nerse bolup qalisen; sen uningdin
qattiq yirgen, uninggha mutleq nepretlen; chünki u
lenetlik bir nersidur.

8 Men silerge bügün tapilighan bu barliq emrlerge
emel qilishqa köngül qoyunglar; shundaq qilghanda
siler hayat bolisiler, köpiyisiler we Perwerdigar ata-
bowiliringlargha qesem qilip wede qilghan zémin'gha
kirip uni igileysiler. 2 Perwerdigar Xudaying séni
töwen qilip, könglüngde néme barliqini, uning
emrlirini tutidighan-tutmaydighanliqingni biley dep
séni sinash üchün bu qiriq yil chöl-bayawanda
yétekligen yolni esligin. 3 Derweqe u séni töwen qilip,
séni ach qoyup, sen eslide bilmeydighan, shundaqla
ata-bowiliring körüp baqmighan «manna» bilen
ozuqlandurghan; U sanga insan peqet yémeklik bilenla
emes, belki Perwerdigar Xudayingning aghzidin
chiqqan barliq sözliri bilenmu yashaydighanliqini
bildürüsh üchün shundaq qildi. 4 Bu qiriq yilda kiyim-
kéchiking konirimidi, putung ishship ketmidi. 5 Sen
shuni bilip qoyghinki, adem öz oghlini terbiyiligendek,
Perwerdigar Xudaying séni terbiyileydu; 6 Shunga
sen Uning yollirida méngip we Uningdin qorqup,
Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutqin. 7 Chünki
Perwerdigar Xudaying séni yaxshi bir zémin'gha —
ériq-éqinliri, bulaqliri we jilgha-dönglerde urghup
chiqidighan ulugh suliri bar bir zémin'gha — 8
bughday we arpa, üzüm talliri, enjür derexliri we
anarliri bar bir zémin'gha, zeytun derexliri we

hesel bar bir zémin'gha, 9 — sen héchnémidin
kemlik tartmay ozuqluq yeydighan bir zémin'gha
— tashliri tömür, taghliridin mis kolaydighan bir
zémin'gha yéteklep kiridu; 10 sen shu yerde yep
toyunisen we Perwerdigar Xudaying sanga ata
qilghan shu yaxshi zémin üchün uninggha teshekkür-
medhiye éytisen. 11 Men sanga bügün tapilighan
Perwerdigar Xudayingning emrliri, belgilimiliri hem
hökümlirini tutmasliqtin, Uni untup qélishtin hézi
bol; 12 bolmisa, sen yep toyun'ghandin kéyin,
ésil öylerni qurup ularda olturaqlashqandin kéyin,
13 kala-qoy padiliring köpiyip, altun-kümüshüng,
shundaqla séning barliqing köpeygendin kéyin, 14
könglüng meghrurlinip séni Misir zéminidin, yeni
«qulluq makani»din chiqirip qutquzghan Perwerdigar
Xudayingni untuysen; 15 (U séni bipayan we dehshetlik
chöl-bayawandin, yeni zeherlik yilanlar we chayanlar
qaplap ketken, susirap qaghjirap ketken bir chöl-
bayawandin yéteklep chiqqan, shu yerde sanga
chaqmaq téshidin su chiqirip bergen, 16 séni özini
töwen tutsun dep sinap, sanga axir rahet-beriket
körsitish üchün chöl-bayawanda ata-bowiliring körüp
baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan) 17 — eger
uni untusang, könglüngde: «Öz küchüm, öz qolumning
qudriti méni mushu döletke érishtürgen» déyishing
mumkin. 18 Shunga Perwerdigar Xudayingning
Özi séni döletke érishtürgüchi qudretni bergüchi
ikenlikini eslep, Uni ésingde tut; shuning bilen u
ata-bowiliringgha qesem qilip wede qilghan ehdini
bügünki kündikidek mehkem qilidu. 19 Eger sen
Perwerdigar Xudayingni qachaniki untusang, bashqa
ilahlargha egeshseng, ularning qulluqida bolup
ularga bash ursang, men silerge bügün shu agahni
béreyki, shundaq boliduki, siler teltöküs halak
bolisiler. 20 Perwerdigar köz aldinglarda yoqitiwatqan
ellerdek silermu yoqitilisiler; chünki siler Perwerdigar
Xudayinglarning awazigha qulaq salmighansiler.

9 Angla, i Israil! Sen bügün özüngdin chong
we küchlük ellerge ige bolush üchün, sépilliri
asman'gha taqishidighan chong sheherlerni igilesh
üchün, Anakiylarni qoghlap chiqirish üchün Iordan
deryasidin ötisen (sen ularni bilisen, ular toghruluq
«kim Anakiylar aldida turalisun!» dep anglighansen).
3 Sen bügünki künde shuni bilip qoyghinki, séning
aldingda mangghuchi Perwerdigar Xudayingning
Özidur, U yalmap yutquchi ottur; u mushu ellerni
halak qilidu, aldingda ularni tézdin yiqitidu;
sen ularning tewelikini igilep, Perwerdigar sanga
éytqandek ularni tézdin yoqitisen. 4 Perwerdigar
ularni aldingdin heydigende sen könglüngde:
«Heqqaniyliqim sewebidin Perwerdigar méni zéminni
igilesh üchün uninggha yéteklep kirdi» démigin;
belki shu ellerning rezilliki tüpeylidin Perwerdigar
séning aldingda ularni teelluqatidin mehrum qilidu.
5 Sen ularning zéminigha kirip uni igilishing
séning heqqaniy bolghanliqingdin yaki könglüngning
durusluqidin emes, belki bu ellerning rezillikidin
we Perwerdigar ata-bowiliring Ibrahim, Ishaq we
Yaqupqa qesem qilghan sözige emel qilish üchünmu
Perwerdigar Xudaying ularni séning aldingda
teelluqatidin mehrum qilidu. 6 Emdi shuni bilip
qoyghinki, Perwerdigar Xudaying bu yaxshi zéminni
sanga miras qilghini séning heqqaniyliqingdin emes,
chünki sen esli boyni qattiq bir xelqsen. 7 Emdi
séning chöl-bayawanda Perwerdigar Xudayingni
qandaq ghezeplendürgenlikingni ésingde tutqin —
Uni untuma. Sen Misir zéminidin chiqqan kündin
béri taki bu yerge kelgüche Perwerdigargha asiyliq
qilip kelding. 8 Siler Horeb téghida Perwerdigarni
ghezeplendürgen we Perwerdigar silerge achchiqlinip,
silerni halak qilmaqchi boldi. 9 Shu chaghda men
tash taxtaylarni, yeni Perwerdigar siler bilen tüzgen
ehde taxtaylirini tapshuruwélish üchün taghqa
chiqqanidim; men taghda qiriq kéche-kündüz turdum
(men ne tamaq yémidim, ne su ichmidim); 10 Shuning
bilen Perwerdigar manga Öz barmiqi bilen pütken
ikki taxtayni tapshurdi; ularda Perwerdigar taghda ot
ichide silerge sözligen chaghda, jamaet yighilghan
küni éytqan barliq sözler pütülgenidi. 11 We shundaq
boldiki, qiriq kéche-kündüz ötüp, Perwerdigar manga
ikki tash taxtay, yeni ehde taxtaylirini berdi. 12 We
Perwerdigar manga: «Ornungdin turghin, mushu
yerdin chüshkin; chünki sen Misirdin chiqarghan
xelqing özlirini bulghidi; ular tézla Men ularga
tapilighan yoldin chetnep özlirige quyma bir butni
yasidi» dédi. 13 Perwerdigar manga söz qilip: «Men
bu xelqni körüp yettim; mana, u boyni qattiq bir
xelqtur. 14 Méni tosma, Men ularni yoqitimen,
ularning namini asmanning tégidin öchürüwétimen
we shundaq qilip, séni ulardin chong we ulugh bir
xelq qilimen» — dédi. 15 Men burulup, taghdin
chüshtüm; tagh bolsa ot bilen yalqunlawatatti; ikki
ehde taxtiyi ikki qolumda idi. 16 Men kördüm,
mana siler Perwerdigar Xudayinglar aldida gunah

qilipsiler; siler özünglar üchün quyma bir mozayni
yasapsiler; siler tézla Perwerdigar silerge tapilighan
yoldin chetnep kétipsiler. 17 Men ikki taxtayni ikki
qolumgha élip, chörüp tashlap, ularni köz aldinglarda
chéqiwettim. 18 Siler Perwerdigarni ghezeplendürüp
barliq ötküzgen gunahinglar, yeni Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qilghininglar üchün, yene
awwalqidek Perwerdigar aldida yiqilip, qiriq kéche-
kündüz düm yattim (men héch nerse yémidim, su
ichmidim) 19 chünki men Perwerdigarning silerni
yoqitidighan qattiq ghezipi hem qehridin qorqtum.
Perwerdigar shu chaghdimu méning tilikimni
anglidi. 20 Perwerdigar Harundin ghezeplinip,
unimu yoqatmaqchi boldi; men Harun üchünmu
dua qildim. 21 Men silerning gunahinglarni, yeni
yasighan mozayni élip uni otta köydürdüm we
uni yanjip kukum-talqan qilip éziwettim; uning
topisini élip taghdin chüshidighan ériq süyige
chéchiwettim 22 (siler yene Taberah, Massah, Kibrot-
Hattawahdimu Perwerdigarni ghezeplendürdünglar.
23 Perwerdigar silerni Qadesh-Barnéadin [Qanaan'gha]
mangdurmaqchi bolup silerge: «Chiqip, Men silerge
teqdim qilghan zéminni igilenglar» — dégendimu,
siler Uning sözige qarshi chiqip asiyliq qildinglar,
ne Uninggha ishenmidinglar, ne awazigha héch
qulaq salmidinglar. 24 Men silerni tonughan kündin
tartip siler Perwerdigar Xudayinglargha asiyliq qilip
keldinglar). 25 Shuning bilen men ashu chaghda
Perwerdigar aldida özümni yerge étip yene qiriq
kéche-kündüz düm yattim; derweqe düm yattim;
chünki Perwerdigar silerge qarap «ularni yoqitimen»
dégenidi. 26 Shunga men Perwerdigargha dua qilip:
«I Reb Perwerdigar, Sen Öz ulughluqung arqiliq
Özüng üchün hörlük bedili tölep sétiwalghan, Misirdin
küchlük qolung bilen chiqarghan Öz xelqing bolghan
mirasingni yoqatmighaysen; 27 Öz qulliring Ibrahim,
Ishaq we Yaqupni ésingde tutqaysen; bu xelqning
bashbashtaqliqigha, ularning rezilliki yaki gunahigha
qarimighaysen; 28 bolmisa, sen bizni élip chiqqan shu
zémindikiler: «Perwerdigar bu xelqni ulargha wede
qilghan zéminni igileshke élip kirelmeydighanliqi
üchün we ulargha nepretlen'gini tüpeylidin ularni
chöl-bayawanda yoqitishqa [Misirdin] chiqardi» —
deydu. 29 Qandaqla bolmisun, ular zor küchüng
we uzartilghan biliking bilen [Misirdin] chiqarghan
xelqing we séning mirasingdur» — dédim.

10 Shu chaghda Perwerdigar manga: «Özüng üchün
awwalqidek ikki tash taxtayni oyup chiqip,
taghqa yénimgha kel. Özüngge yaghachtin bir sanduq
yasighin. 2 Men bu taxtaylargha sen chéqiwetken
awwalqi taxtaylardiki sözlerni yazimen; sen ularni
sanduqqa qoyisen» — dédi. 3 Shuning bilen men
akatsiye yaghichidin bir sanduq yasidim, awwalqidek
ikki tash taxtay oyup chiqtim; ikki taxtayni qolumda
kötürüp taghqa chiqtim. 4 Perwerdigar eslide ot
ichidin taghda jamaet yighilghan künde silerge éytqan
shu on emrni awwalqi pütüktek taxtaylargha yazdi;
Perwerdigar ularni manga tapshurdi. 5 Men burulup
taghdin chüshüp taxtaylarni özüm yasighan sanduqqa
qoydum; Perwerdigar manga tapilighinidek ular téxi
uningda turmaqta. 6 Shu chaghda Israillar Beerot-
Bene-Yaakandin Moserahqa yol élip mangdi; Harun
shu yerde öldi we shu yerde depne qilindi; uning oghli
Eliazar uning ornini bésip kahinliq qildi. 7 Israillar shu
yerdin Gudgodahqa, andin Gudgodahtin Yotbatahqa
seper qildi (Yotbatah ériq-éqini mol yerdur). 8 Shu
chaghda Perwerdigar ehde sanduqini kötürüshke,
Perwerdigarning aldida xizmitide turup uning namida
bext-beriket tileshke Lawiy qebilisini özige tallap
ayridi. We bügün'ge qeder shundaq boluwatidu. 9
Shunga Lawiy qebilisining [Israil] qérindashliri ichide
nésiwisi yaki mirasi yoqtur; Perwerdigar uninggha
éytqandek, Perwerdigar Özi uning mirasidur. 10
Men emdi awwalqi künlerdikidek qiriq kéche-kündüz
Perwerdigar aldida taghda turdum; Perwerdigar shu
chaghdimu tilikimge qulaq saldi; u silerni yoqatmidi.
11 Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, xelqni bashlap
aldida yol alghin; shuning bilen ular Men ulargha
teqdim qilishqa ata-bowilirigha qesem qilip wede
qilghan zéminni igilesh üchün uninggha kirsun»
— dédi. 12 Emdi, i Israil, Perwerdigar Xudaying
sendin néme telep qilidu? — Haling yaxshi bolsun
dep méning bügün silerge mushu tapilighanlirimdin
bashqa nersini telep qilarmu? — Uning telep
qilghini bolsa Perwerdigar Xudayingdin qorqup,
Uning körsetken barliq yollirida méngip, Uni söyüp,
pütkül qelbing we pütkül jéning bilen Perwerdigar
Xudayingning xizmitide bolup, Perwerdigarning
emrliri we belgilimilirini tutushtin ibaret emesmu? 14
Mana, asmanlar we asmanlarning asmini Perwerdigar
Xudayinggha mensuptur; yer yüzi we uningdiki
hemme nersilermu Uninggha mensuptur. 15 Halbuki,
Perwerdigar peqet ata-bowiliringlardin söyünüp,

ularni söydi we shuning bilen bügünkidek barliq
eller arisidin ata-bowiliringlarning kéyinki neslini,
yeni silerni tallidi. 16 Shunga könglünglarni xetnilik
qilinglar, boynunglarni yene qattiq qilmanglar.
17 Chünki Perwerdigar Xudayinglar xudalarning
Xudasi, reblerning Rebbi, ulugh Ilah, Qudretlik we
Dehshetlik Bolghuchi, insanlarning yüz-xatirisini
qilmighuchi, héchqandaq parini almighuchidur; 18 U
yétim-yésir we tul xotunlarning dewasini soraydu,
musapirni söyüp uninggha yémek-ichmek we kiyim-
kéchekni bergüchidur. 19 Shunga silermu musapirni
söyüshünglar kérek; chünki silermu Misir zéminida
musapir idinglar. 20 Sen Perwerdigar Xudayingdin
qorqqin; sen Uning ibaditide bolghin, Uninggha
baghlan'ghin we [peqet] Uning namidila qesem ichkin.
21 U sen üchün öz közüng bilen körgen bu ulugh we
dehshetlik ishlarni qilghan; U sen medhiyileydighan,
séning Xudayingdur; 22 ata-bowiliring jemiy yetmish
jan Misirgha chüshkenidi; we hazir Perwerdigar
Xudaying séni asmandiki yultuzlardek köp qildi.

11 Emdi sen Perwerdigar Xudayingni söygin,
Uning tapilighini, belgilimilirini, hökümlirini
hem emrlirini izchil tutqin. 2 Shu ishlarni bügün
ésinglarda tutunglar, chünki men Perwerdigar
Xudayingning jaza-terbiyisi, ulughluqi, küchlük
qoli we uzartilghan bilikini, Misir zéminida Misir
padishahi Pirewn'ge hem uning pütkül zémini
üstige körsetken möjizilik alametliri we qilghanlirini
körmigen baliliringlargha sözlimeymen 4 (chünki
ular [Perwerdigarning] Misirning qoshuni, ularning
atliri, ularning jeng harwilirigha qilghan ishliri,
yeni Qizil Déngizning suliri bilen ularni gherq
qilip, üzül-késil halak qilghanliqi, 5 Uning siler
mushu yerge kelgüche silerge néme qilghanliqi,
6 Uning Rubenning ewladi, Éliabning oghulliri
Datan we Abiramgha néme qilghanliqi, yeni pütün
Israillar arisida yer yüzining aghzini qandaq échip
ularni ailisidikiliri we chédirliri bilen qoshup barliq
teelluqatliri bilen yutuwetkenlikini körmigenidi);
7 [men belki silerge söz qilimen]; chünki silerning
közliringlar Perwerdigar qilghan barliq ulugh ishlarni
kördi. 8 Emdi, men silerge bügün tapilighan barliq
emrlerni tutunglar; shundaq qilsanglar küchlinip,
hazir ötüp igilimekchi bolghan zémin'gha kirip uni
igileysiler 9 we Perwerdigar ata-bowiliringlargha
qesem qilip ularghа hem ewladlirigha bérishke
wede qilghan zéminda, yeni süt bilen hesel éqip
turidighan munbet bir zéminda turup uzun ömür
körisiler. 10 Chünki siler igileshke kiridighan
shu zémin siler chiqqan Misir zéminidek emes;
u yer bolsa, siler uninggha uruq chachqandin
kéyin putunglar bilen sughiridighan köktatliqtek
zémin idi; 11 biraq siler igileshke ötidighan shu
zémin bolsa tagh-jilghiliri bolghan bir zémindur; u
asmandiki yamghurdin su ichidu, 12 u Perwerdigar
Xudaying Özi ezizleydighan bir zémindur; chünki
Perwerdigar Xudayingning közliri yilning béshidin
yilning axirighiche üzlüksiz uninggha tikilidu. 13
Shundaq boliduki, siler Perwerdigar Xudayinglarni
söyüp, pütkül qelbinglar we pütkül jéninglar bilen
uning ibaditide bolush üchün men silerge bügün
tapilighan emrlerge köngül qoyup qulaq salsanglar,
14 U: «Men zémininglargha öz peslide yamghur,
yeni deslepki we kéyinki yamghurlarni ata qilimen;
shuning bilen ashliqliringlar, yéngi sharabinglar
we zeytun méyinglarni yighalaysiler; 15 Men
shundaqla mal-waranliring üchün ot-chöp bérimen;
sen yep-ichip toyunisen» — deydu. 16 Qelbinglar
aldinip, bashqa ilahlarning qulluqigha kirip, ularghа
choqunup ketmeslikinglar üchün özünglargha hézi
bolunglar; 17 bolmisa, Perwerdigarning ghezipi
silerge qozghilip, yamghur yaghmasliqi üchün
asmanlarni étiwétip yamghur yaghdurmaydu, tupraq
mehsulatlirini bermeydu we Perwerdigar silerge
ata qilidighan munbet zémindin yoqitilisiler. 18
Siler méning bu sözlirimni qelbinglargha püküp
jéninglarda saqlanglar, qolunglargha [esletme]-
belge qilip téngiwélinglar, péshanenglerge qashqidek
simwol qilip ornitiwélinglar; 19 Siler ularni
baliliringlargha ögitisiler; öyde olturghininglarda,
yolda méngiwatqininglarda, yatqininglarda
we orundin qopqininglarda ular toghruluq
sözlenglar; 20 Ularni öyünglerdiki késheklerge we
derwaziliringlargha pütüp qoyunglar. 21 Shuning
bilen silerning Perwerdigar ata-bowiliringlargha
bérishke qesem qilip wede qilghan zéminda
turidighan künliringlar we baliliringlarning künliri
uzun bolidu, yer yüzidiki künliringlar asmanning
künliridek bolidu. 22 Men bügünki künde silerge
tapilighan bu pütkül emrni ixlas bilen tutsanglar,
yeni Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, uning
barliq yollirida méngishinglar bilen uninggha
baghlansanglar, 23 undaqta Perwerdigar silerning köz
aldinglarda bu barliq ellerni zéminidin mehrum qilip

heydeydu we siler özünglardin chong we küchlük
ellerning teelluqatini igileysiler. 24 Tapininglar
dessigen herbir jay silerningki bolidu; chégranglar
chöl-bayawandin tartip, Liwan'ghiche we [Efrat]
deryasidin Ottura Déngizghiche bolidu. 25 Héchkim
aldinglarda turalmaydu; Perwerdigar Xudayinglar
silerge éytqinidek, silerdin bolghan qorqunch
we dehshetni siler dessigen barliq jaylar üstige
salidu. 26 Mana, men bügün aldinglargha bext-
beriket we lenetni qoyimen; 27 Men silerge bügün
tapilighan Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige
itaet qilsanglar, bext-beriket bolidu; 28 Perwerdigar
Xudayinglarning emrlirige itaet qilmisanglar, belki
siler tonumighan bashqa ilahlargha egiship, men
bügün tapilighan yoldin chetnep ketsenglar, silerge
lenet chüshidu. 29 Shundaq qilishinglar kérekki,
Perwerdigar Xudayinglar silerni siler igileshke
kiridighan zémin'gha élip kirgendin kéyin, bext-
beriketni Gerizim téghi üstide we lenetni Ebal téghi
üstide turup jakarlaysiler. 30 Bu [taghlar] Iordan
deryasining qarshi teripide, Gilgalning udulidiki
Arabah tüzlenglikide turuwatqan Qanaaniylarning
zéminida, meghrib yolining arqisida, Morehtiki dub
derexlirige yéqin yerde emesmu? 31 Chünki siler
Perwerdigar Xudayinglar silerge teqdim qiliwatqan
zéminni igilesh üchün uninggha kirishke Iordan
deryasidin ötisiler; siler derweqe uni igileysiler we
uningda olturaqlishisiler. 32 Siler men aldinglargha
qoyghan bu barliq hökümler we belgilimilerge emel
qilishqa köngül qoyunglar.

12 Ata-bowiliringlarning Xudasi bolghan
Perwerdigar silerning igilishinglargha
béridighan zéminda turghanda, yer yüzidiki
barliq künliringlarda köngül qoyup tutushunglar
kérek bolghan belgilimiler hem hökümler mana
munulardur: — 2 Siler heydep chiqarghan ellerning
égiz taghlar, döngler we herbir yéshil derex astidiki öz
ilahlirining qulluqida bolghan ibadetgahlirini teltöküs
yoqitishinglar kérek; 3 Ularning qurban'gahlirini
buzunglar, but tüwrüklirini chéqinglar we
asherahlirini ot bilen köydürüwétinglar; ilahlirining
oyma mebudlirini késip tashlanglar; ularning isim-
namlirinimu shu yerdin yoqitishinglar kérek. 4 Siler
Perwerdigar Xudayinglarning xizmitide ulardek
qilmanglar, 5 belki Perwerdigar Xudayinglar Öz
namini tiklesh üchün barliq qebililiringlarning
zéminliri arisidin tallighan, Öz turalghusi bolghan
jayni izdenglar, shu yerge kélinglar; 6 shu yerge siler
köydürme we inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni,
mehsulatliringlardin ondin biri bolghan öshrilerni,
qolunglardiki kötürme hediyelerni, qesemge baghliq
hediyelerni, ixtiyariy hediyelerni we qoy-kala
padiliringlarning tunji balilirini ekilisiler; 7 Siler
ailengdikiler bilen qoshulup shu yerde Perwerdigar
Xudayinglarning aldida ziyapet qilinglar, siler
Perwerdigar Xudayinglar silerni beriketligen qol
emgikinglarning méwisidin shadlinisiler. 8 Siler
biz bügün qilghinimizdek, yeni herbiringlar öz
bilgininglarche qilghininglardek qilmasliqinglar
kérek; 9 Chünki Perwerdigar Xudayinglar silerge
béridighan aramliq hem mirasqa téxi yétip
kelmidinglar. 10 Biraq siler Iordan deryasidin
ötüp, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras
qilip béridighan zémin'gha olturaqlashqandin
kéyin, shundaqla u silerni etrapinglardiki barliq
düshmenliringlardin qutquzup aram bergendin
kéyin, siler tinch-aman turghanda, 11 shu chaghda
Perwerdigar Xudayinglar Öz namini qoyidighan bir
jay bolidu; siler shu yerge köydürme we inaqliq
qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin
ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki kötürme
hediyelerni we Perwerdigargha atap qesem qilghan
ésil hediyelerni ekilisiler; 12 we Perwerdigar
Xudayinglar aldida shadlinisiler, yeni siler, ughul-
qizliringlar, qul-dédekliringlar we siler bilen bir yerde
turuwatqan Lawiylar (chünki ularning aranglarda
héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoqtur) hemminglar
shadlinisiler. 13 Sen köydürme qurbanliqliringni udul
kelgen jaylarda qilmasliq üchün köngül qoyghin; 14
Peqet Perwerdigar hemme qebililiringning zéminliri
arisidin tallighan jayda köydürme qurbanliqliringni
qil we shu jayda méning sanga barliq tapilighinimgha
emel qil. 15 Halbuki, sen könglüng tartqiniche
Perwerdigar Xudaying séni beriketligini boyiche
sheher-yéziliringda halal haywanlarni soyup (xuddi
jeren yaki kéyik göshidin yégen'ge oxshash), gösh
yéseng bolidu; meyli pak, meyli napak kishiler bolsun
ularning göshini yése bolidu. 16 Siler peqet uni qéni
bilen qoshup yémeslikinglar kérek; siler qénini su
tökkendek yerge töküwétishinglar kérek. 17 Sen
ashliqtin, yéngi sharabtin, zeytun méyidin ondin biri
bolghan öshriliringni yaki kala-qoy padiliringning
tunji balilirini, yaki qesemge baghliq hediyeliringni,
ixtiyariy hediyeliringni yaki qolungdiki kötürme

hediyeliringni sheher-yéziliringda yémesliking
kérek; 18 belki bularni Perwerdigar Xudaying aldida,
Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda yéyishing
kérek, yeni sen, oghlung, qizing, qul-dédiking we
sen bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar birge
yéseng bolidu; we sen Perwerdigar Xudaying aldida
emgikingning barliq méwisidin shadlinisen. 19
Özüngge hézi bolghinki, sen zéminda turghan barliq
künliringde Lawiylardin waz kechmesliking kérek.
20 Perwerdigar Xudaying sanga wede qilghandek
chégraliringni kéngeytkende, sen könglüng tartip:
«gösh yeymen» déseng, sen könglüngning tartqiniche
gösh yéseng bolidu. 21 Eger Perwerdigar Xudayinglar
Öz namini qoyushqa tallaydighan jay sendin bek
yiraq bolsa, sen Perwerdigar sanga teqdim qilghan
kala-qoylardin élip soyisen; men sanga tapilighandek
ularni soyisen we sheher-yéziliring ichide könglüng
tartqiniche boghuzlap yeysen. 22 Jeren yaki kéyik
yégendek ularni yeysen; meyli pak meyli napak
kishiler bolsun uning göshidin yése bolidu. 23 Peqet
shuningdin hézi bolghinki, ularning qénini yéme;
chünki jan dégen qandidur; sen göshni jan bilen
qoshup yémesliking kérek. 24 Sen qanni yémesliking
kérek; belki uni suni yerge tökkendek yerge töküwet.
25 Sen uni yémesliking kérek; shundaq qilsang haling
we sendin kéyinki baliliringning hali yaxshi bolidu;
chünki sen Perwerdigarning neziride durus bolghanni
qilghan bolisen. 26 Biraq sendiki Perwerdigargha
atighan we qesemge baghliq nersilerni bolsa, sen
ularni élip Perwerdigar tallaydighan jaygha apirisen;
27 sen [shu yerde] Perwerdigar Xudayingning
qurban'gahi üstide köydürme qurbanliqliringni, gösh
bilen qénini sun'ghin; bashqa qurbanliqliringning
qéninimu Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi
üstide quyghin we göshini yégin. 28 Men sanga
tapilighan bu barliq sözlerge qulaq sélip köngül bölgin.
Shundaq qilsang, Perwerdigar Xudayinglarning
neziride yaxshi we durus bolghanni qilghan bolisen
we öz haling we sendin kéyinki ewladliringning
hali yaxshi bolidu. 29 Perwerdigar Xudaying sen
baridighan yerdiki ellerning zéminini igilishing
üchün ularni séning aldingda yoqitidu. Shu chaghda,
sen ularning zéminini igilep shu yerde turghiningda,
30 Shu eller aldingda yoqitilghandin kéyin, ularning
izidin méngishqa éziqturulmasliqing üchün özüngge
hézi bol we: — «Bu eller öz ilahlirining ibaditini
qandaq tutqan bolghiydi? Menmu shundaq qilip
baqaychu!» dep ularning ilahlirini héch izdime. 31 Sen
Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolghiningda
qet'iy ularning yoli boyiche ish tutmasliqing kérek;
chünki néme ish Perwerdigargha yirginchlik bolsa,
néme ish Uninggha nepretlik bolsa, ular öz ilahliri
üchün shu ishlarni qilghan; ular hetta öz oghullirini
we qizlirinimu ilahlirigha atap otta köydürüp kelgen.
32 Men silerge tapilighanliki emellerge emel qilishqa
köngül bölünglar; uninggha héch néme qoshmanglar,
uningdin héch nersini chiqiriwetmenglar.

13 Eger aranglardin peyghember yaki chüsh
körgüchi chiqip, silerge melum bir möjizilik
alamet yaki karametni körsitip bérey dése 2
we u silerge aldin'ala dégen möjizilik alamet
yaki karamet emelge ashurulsa, emma shuning
bilen munasiwetlik «bashqa ilahlargha (yeni siler
tonumighan ilahlargha) egisheyli» we «ularning
qulluqida bolayli» dése, 3 shu peyghember yaki chüsh
körgüchining sözlirige qulaq salmanglar; chünki shu
tapta Perwerdigar Xudayinglar silerning uni, yeni
Perwerdigar Xudayinglarni pütün qelbinglar we pütün
jéninglar bilen söyidighan-söymeydighininglarni
bilish üchün sinawatqan bolidu. 4 Siler Perwerdigar
Xudayinglargha egiship méngishinglar kérek; siler
Uningdin qorqunglar, emrlirini tutunglar, Uning
awazigha qulaq sélinglar; siler Uning xizmitide bolup
Uninggha baghlininglar. 5 Shu peyghember yaki chüsh
körgüchi bolsa ölümge mehkum qilinishi kérek; chünki
u silerni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan, yeni
«qulluq makani»din hörlük bedili tölep qutquzghan
Perwerdigar Xudayinglargha asiyliq qilishni qutratti,
shundaqla Perwerdigar Xudayinglar séni méngishqa
emr qilghan yoldin éziqturushqa urundi; siler
mushundaq rezillikni aranglardin yoqitishinglar
kérek. 6 Qérindishing, meyli anangning oghli yaki
öz oghlung yaki qizing, jan-jigiring bolghan ayaling
yaki jan dostung astirtin séni azdurmaqchi bolup:
«Barayli, bashqa ilahlarning qulluqigha kireyli» dése,
yeni özüng yaki ata-bowiliring héch tonumaydighan,
etrapingdiki ellerning ilahliri bolsun, yéqin bolsun,
yiraq bolsun, hetta yer yüzining bu chétida yaki u
chétida bolsun, shularning qulluqigha kireyli dése, 8
undaqta sen uninggha qoshulma yaki uninggha qulaq
salma; sen uni héch ayima, uninggha rehim qilma we
uning gunahini héch yoshurma; 9 qandaqla bolmisun,
uni öltürgin; uni öltürüshke tunji qol salghuchi sen bol,
andin barliq xelqning qolliri egiship shundaq qilsun. 10

U séni Misir zéminidin, «qulluq makani»din qutquzup
chiqarghan Perwerdigar Xudayingni tashlashqa
éziqturmaqchi boldi, shunga sen uni öltürüshüng,
chalma-kések qilishing kérek; 11 Shuning bilen pütkül
Israil anglaydu, qorqidu, shuningdin kéyin yene
shundaq rezil ishni aranglarda qilmaydu. 12 Eger
Perwerdigar Xudaying olturaqlishishqa sanga teqdim
qilghan melum bir sheherde: «Arimizdin bezi rezil
ademler chiqip: «Barayli, bashqa ilahlarning qulluqida
bolayli» dep siler héch tonumaydighan ilahlargha
egishishke öz shehiridikilerni éziqturdi» dégen
xewerni anglisang, 14 shu haman tekshürüp sürüshte
qil; rast bolsa, derweqe bu yirginchlik ish aranglarda
yüz bergenliki ispatlan'ghan bolsa, 15 undaqda sen
shu sheherdikilerni qilich bilen öltürüp, bu sheherni
we uning ichidiki barliq nersilerni, jümlidin mal-
waranlirini teltöküs halak qiliwet. 16 Uningdiki
barliq oljini otturidiki chong meydan'gha yighip,
shu sheherni barliq oljisi bilen qoshup Perwerdigar
Xudayinggha atalghan köydürme qurbanliqtek ot
bilen köydürüwet; u menggüge xarabilik bolidu —
qaytidin qurulmasliqi kérek. 17 Teltöküs halaketke
békitilgen héchbir nerse qolunggha chaplashmisun;
shundaq qilsang Perwerdigar ghezipidin yénip
sanga rehim körsitidu; U sanga ichini aghritip, ata-
bowiliringgha qesem qilghandek séni köpeytidu. 18
Sen men bügün tapilighan Perwerdigar Xudayingning
barliq emrlirini tutup, uning neziride durus bolghanni
qilish üchün awazigha qulaq salsang, haling shundaq
yaxshi bolidu.

14 Siler Perwerdigar Xudayinglarning
perzentliridursiler; ölgenler üchün bediningларni
héch kesmeslikinglar kérek we yaki manglay
chéchinglarni qirip taqir qilmasliqinglar kérek;
2 chünki sen Perwerdigar Xudayinggha atalghan
muqeddes bir xelqtursen; Perwerdigar yer yüzidiki
barliq xelqler arisidin Özining alahide göhiri
bolghan bir xelq bolushi üchün séni tallighandur.
3 Sen héchqandaq yirginchlik nersini yémesliking
kérek. 4 Töwendikiler siler yéyishke bolidighan
haywanlar: — kala, qoy, öchke; 5 kéyik, jeren,
bugha, yawa öchke, ahu, böken, yawa qoy, 6
shundaqla haywanlar ichide tuyaqliri pütünley
achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) hem köshigüchi
haywanlarning herxilini yésenglar bolidu. 7 Lékin,
köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin
töwendikilerni yémeslikinglar kérek: — Töge, toshqan
we sughur (chünki ular köshigüchi bolghini bilen
tuyiqi achimaq emestur. Shunga ular silerge haram
bolidu). 8 Choshqa bolsa tuyaqliri achimaq bolghini
bilen köshimigini üchün silerge haram bolidu.
Shundaq haywanlarning göshini yémeslikinglar
kérek we hem ölüklirige tegmeslikinglar kérek. 9
Suda yashaydighan janiwarlardin töwendikilerni
yéyishke bolidu: — sudiki janiwarlardin qaniti we
qasiraqliri bolghanlarni yéyishke bolidu, 10 lékin
qaniti we qasiraqliri bolmighanlarni yémeslikinglar
kérek; ular silerge nisbeten haram bolidu. 11
Barliq halal qushlarni yésenglar bolidu; 12 biraq
töwendiki uchar-qanatlarni yémeslikinglar kérek:
yeni bürküt, tapqush-ghéchirlar, déngiz bürküti, 13
qarlighach quyruqluq sar, lachin, qorultaz-tapqushlar
we ularning xilliri, 14 hemme qagha-qozghunlar
we ularning xilliri, 15 müshükyapilaq, tögiqush,
chayka, sar we ularning xilliri, 16 huwqush, ibis, aq
qu, 17 saqiyqush, béliq'alghuch, qarna, 18 leylek,
turna we uning xilliri, höpüp bilen shepereng
dégenler silerge haram sanalsun. 19 Herbir qanatliq
ömüligüchi hasharetler bolsa silerge nisbeten
haram bolidu; ularni yémeslikinglar kérek. 20 Siler
barliq halal qushlarni yésenglar bolidu. 21 Siler
héchqandaq ölük janwarni yémeslikinglar kérek; siler
undaq nersini sheher-yézanglar ichide turuwatqan
musapirlargha béringlar; ular uningdin yése bolidu
yaki uni yat elliklerke sétiwetsimu bolidu; chünki sen
Perwerdigar Xudayinggha atalghan muqeddes bir
xelqtursen. Sen oghlaqni anisining sütide qaynitip
pishursang bolmaydu. 22 Sen jezmen her yili étizdiki
hemme tériqchiliq mehsulatliringning ondin birini
ayrishing kérek; 23 sen shularni, yeni ashliqing,
yéngi sharabing, zeytun méyingning ondin birini
Perwerdigar Xudayingning aldida, yeni U Öz namini
qaldurushqa tallaydighan jayda ye, shundaqla kala-
qoy padiliridin ayrilghan tunji balilirini shu yerde
ye; shundaq qilsang Perwerdigar Xudayingdin daim
qorqushni öginisen. 24 We Perwerdigar Xudaying séni
beriketligende, U Öz namini qaldurushqa tallighan
shu jay sendin intayin yiraq bolup, mehsulatliringni
shu yerge apiralmighudek bolsang, 25 sen shu
chaghda uni pulgha sétip, pulni qolunggha téngip,
Perwerdigar Xudaying tallighan jaygha barghin we
26 we könglüng néme tartsa, meyli kala, qoy, mey-
sharab, muselles bolsun, yaki shuningdek könglüng
tartqan herqandaq nersini shu pulgha alsang bolidu;

andin sen we öyüngdikiler shu yerde uningdin
yep-ichip, Perwerdigar Xudaying aldida shad-
xuram bolisiler. 27 Sheher-yéziliringda turuwatqan
Lawiylarni untumasliqing kérek, chünki aranglarda
uning héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoq. 28 Her
üch yilning axirida sen shu yildiki mehsulatliringdin
ondin birini öshre qilip chiqar; sen uni sheher-
yéziliring ichide topla; 29 shuning bilen Lawiylar
(chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwisi yaki
mirasi yoq), musapir, yétim-yésirler we tul xotunlar
kélip uningdin yep toyunsun; shundaq qilsang
Perwerdigar Xudaying qolungdiki barliq méwini
beriketleydu.

15 Herbir yette yilning axirida sen bir «xalas
qilish»ni jakarlighin. 2 Bu «xalas qilish» mundaq
bolidu: — barliq qerz igiliri qoshnisigha bergen
qerzni kechürüm qilishi kérek; uni qoshnisidin
yaki qérindishidin telep qilmasliqi kérek; chünki
Perwerdigar aldida bir «xalas qilish» jakarlandi.
3 Chetelliktin bolsa telep qilishqa bolidu; lékin
qérindishingda bolghan qerzni kechürüm qilishing
kérek. 4 Halbuki, aranglarda hajetmenler bolmaydu;
chünki Perwerdigar Xudaying silerge miras bolush
üchün igilishinglargha béridighan shu zéminda
turghiningda séni ziyade beriketleydu; 5 Peqet
siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq
sélip, men silerge bügün tapilighan bu pütün
emrge emel qilishqa köngül bölsenglar shundaq
bolidu. 6 Chünki Perwerdigar Xudaying sanga wede
qilghandek u séni beriketleydu; sen köp ellerge
kapaletlik élip qerz bérisen, lékin ulardin qerz
almaysen; sen köp eller üstige höküm sürisen, lékin
ular üstüngdin höküm sürmeydu. 7 Perwerdigar
Xudaying sanga béridighan zéminda sheher-yézanglar
ichide turuwatqan qérindashliring arisidin kembeghel
bir adem bolsa, sen uninggha könglüngni qattiq
qilma yaki hajiti chüshken qérindishinggha qolungni
yumuwalma; 8 sen belki séxiyliq bilen uninggha
qolungni ochuq qil we uningda néme kem bolsa
choqum hajitidin chiqip uninggha ötne bérip tur.
9 Könglüngde namrat qérindishingdin aghrinip:
Yettinchi yil, yeni «xalas yili» yéqinlashti, dep rezil
oyda bolushtin, uninggha hech nerse bermesliktin
hézi bol; shundaq bolup qalsa u séning toghrangda
Perwerdigargha peryad kötürüshi bilen bu ish sanga
gunah hésablinidu. 10 Sen choqum uninggha séxiyliq
bilen bergin; uninggha bergininggde könglüngde
narazi bolma; chünki bu ish üchün Perwerdigar
Xudaying séni barliq ishliringda we qolungdiki barliq
emgikingde beriketleydu. 11 Chünki kembegheller
zémindin yoqap ketmeydu; shunga men sanga:
«Sen séxiyliq bilen zémindiki qérindishinggha, yeni
séning namratliringgha we hajetmenliringge qolungni
achqin» — dep tapilidim. 12 Séning qérindishing, meyli
ibraniy er yaki ibraniy ayal bolsun sanga sétilghan
bolsa, u alte yil qulluqungda bolidu, andin yettinchi
yilida sen uni özüngdin xalas qilip qoyuwet. 13 Uni
qoyuwetkende quruq qol qoyuwetseng bolmaydu; 14
sen choqum qoyliringdin, xaminingdin we sharab
kölchikingdin teqdim qilishing kérek; Perwerdigar
Xudaying séni beriketligini boyiche sen uninggha ber.
15 Séning eslide Misir zéminida qul bolghanliqingni,
shuningdek Perwerdigar Xudaying séni hörlük bedili
tölep qutquzghanliqini yadingda tut; shunga men
bügün bu ishni sanga tapilidim. 16 Halbuki, shu
qulung sanga: «men sendin ketmeymen» dése (chünki
u séni we ailengdikilerni söyidu, séning bilen hali
yaxshi bolidu) 17 — shu chaghda sen bigizni élip uning
quliqini ishikte tesh. Shuning bilen u menggüge séning
qulung bolidu. Shuningdek dédikinggimu shundaq
muamile qilghin. 18 [Qulungni] yéningdin qoyuwétish
sanga éghir kelmisun; chünki u qulluqungda alte
yil bolghachqa, qimmiti medikarningkidin ikki
hesse artuq bolidu; [uni qoyuwetseng] Perwerdigar
Xudaying barliq ishliringda séni beriketleydu. 19
Kaliliring we qoyliring arisida tughulghan barliq tunji
erkek mozay-qoziliringni Perwerdigar Xudayinggha
ata; kaliliringning tunjisini héchqandaq emgekke
salma, qoyliringning tunjisini qirqima. 20 Sen we
öyüngdikiler her yili shu mélingni Perwerdigar
Xudaying aldida, Perwerdigar tallaydighan jayda
yenglar. 21 Biraq [shu] haywanlarning bir yéri méyip
bolsa, meyli u mejruh, kor yaki uningda herqandaq
nuqsan bolsa, uni Perwerdigar Xudayinggha qurbanliq
qilmasliqing kérek. 22 Belki uni sheher-yézanglar
ichide yéseng bolidu; kishiler meyli pak yaki napak
bolsun, uni jeren yaki kéyikni yégendek yése bolidu.
23 Peqet sen uning qénini yéme; qénini suni yerge
tökkendek töküwet.

16 Abib éyini alahide ésingde tut we ötüp
kétish héytini Perwerdigar Xudayinggha atap
tebrikligin; chünki Perwerdigar Xudaying séni Abib
éyida Misirdin kéchide chiqarghan. 2 Sen «ötüp kétish
héyti»ning mélini (meyli qoy yaki kala padisidin

bolsun) Perwerdigar Xudaying tallap békitidighan
jayda uninggha atap qurbanliq qilghin; 3 shundaqla
sen héchqandaq boldurulghan nanni yémesliking
kérek; sen uning bilen yette kün pétir nan, yeni «külpet
néni»ni yéyishing kérek; chünki sen Misir zéminidin
aldirashliqta chiqting; shuning bilen sen ömrüngning
barliq künliride Misir zéminidin chiqqan shu künni
yadingda tutqaysen. 4 Yette kün chégraliring ichide,
öyüngde héchqandaq échitqu tépilmisun; sen birinchi
küni kechte qilghan qurbanliq göshlerni etigen'ge
qaldurmasliqing kérek. 5 Sen ötüp kétish héyti
qurbanliqini Perwerdigar Xudaying sanga teqdim
qilidighan sheher-yéziliringning herqandiqida qilsang
bolmaydu; 6 belki ötüp kétish héyti qurbanliqini
sen Perwerdigar Xudaying Öz namini turghuzush
üchün tallaydighan jaydila qil; uni kechqurun, kün
pétish waqtida, yeni Misirdin chiqqandiki waqitqa
oxshash waqitta qilisen. 7 Uni Perwerdigar Xudaying
tallaydighan jayda pishurup yégin; andin etigende
chédirliringgha qaytsang bolidu. 8 Sen alte kün pétir
nan yeysen; yettinchi küni Perwerdigar Xudaying
aldida tentenilik sorun küni bolidu; sen héchqandaq
ish-emgek qilmaysen. 9 Andin yette heptini sanaysen;
ashliqqa orghaq salghandin bashlap yette heptini
sanashqa bashlaysen; 10 andin sen «heptiler héyti»ni
Perwerdigar Xudaying aldida qolungdiki ixtiyariy
hediye bilen ötküzisen; Perwerdigar Xudaying sanga
beriketliginige qarap uni ixtiyaren sunisen. 11 Shuning
bilen sen Perwerdigar Xudaying aldida, U Öz namini
turghuzushqa tallaydighan jayda shadlinisen; sen
özüng, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sen bilen bir
yerde turuwatqan Lawiylar, aranglardiki musapirlar,
yétim-yésirler we tul xotunlar shadlinisiler. 12 Sen
shuning bilen eslide Misirda qul bolghanliqingni
ésingge keltürüp, bu barliq belgilimilerni tutup
emel qilghin. 13 Sen «kepiler héyti»ni yette kün
ötküzisen; sen xaman we sharab kölchikingni yighqan
chéghingda, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sheher
derwazisi ichide turidighan Lawiylar, musapirlar,
yétim-yésirler we tul xotunlar shu héytta shadlinisiler.
15 Perwerdigar tallaydighan jayda sen yette kün
Perwerdigar Xudaying aldida héyt ötküzisen; chünki
Perwerdigar Xudaying barliq mehsulatliringda, qolung
qilghan ishlarda séni beriketleydu we sen derweqe
pütünley shadlinisen. 16 Yilda üch qétim, pétir
nan héyti, heptiler héyti we kepiler héytida séning
barliq erkekliring Perwerdigar Xudaying aldida,
u tallaydighan jayda hazir bolushi kérek; ular
Perwerdigar aldida quruq qol hazir bolsa bolmaydu; 17
belki Perwerdigar Xudayingning sanga teqdim qilghan
berikiti boyiche herbiri qolidin kélishiche sunsun. 18
Xelqning üstidin adalet yürgüzüp adil höküm chiqirish
üchün, sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim
qilidighan barliq sheher-yéziliring ichide herbir
qebilide soraqchi we emeldarlarni békitishing kérek. 19
Adaletni burmilisang bolmaydu; ademlerge yüz-xatire
qilsang bolmaydu; para alsang bolmaydu; para bolsa
aqilanilerning közlirini kor qilidu hem adillarning
sözlirini burmilaydu. 20 Sen mutleq adaletni
izdishing kérek; shundaq qilsang hayat körisen
hemde Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan
zéminni igileysen. 21 Sen özüng üchün yasaydighan
Perwerdigar Xudayingning qurban'gahining etrapigha
«asherah» buti qilinidighan héchqandaq derex
tikmesliking kérek 22 we özüng üchün héchqandaq
but tüwrüki tiklimesliking kérek; undaq nersiler
Perwerdigar Xudayinggha yirginchliktur.

17 Perwerdigar Xudayinggha herqandaq nuqsani
yaki bashqa kemchiliki bolghan kala yaki qoyni
qurbanliq süpitide sunmasliqing kérek; chünki undaq
qilish Perwerdigar Xudayinggha yirginchliktur. 2
Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan
sheher-yézang ichide er bolsun, ayal bolsun, birsining
Perwerdigar Xudayingning aldida birer rezil ishni
qilghanliqi — Uning ehdisige xilapliq qilghanliqi,
bashqa ilahlargha (mesilen, Men sanga ibadet qilishqa
men'i qilghan quyash, ay yaki pütkül samawi qoshun
bolghan yultuzlargha), ibadet qilip ulargha bash
urghanliqi bayqalsa, 4 — shundaq bir ishtin xewer
tapqan yaki uni anglighan bolsang, undaqta sen
estayidilliq bilen sürüshtürgin; bu ish ispatlinip
rast chiqsa, derweqe Israilda shundaq yirginchlik
ish qilin'ghan bolsa, 5 sen shu rezil ishni qilghan
er yaki ayalni derwaziliringgha élip chiqip, shu er
yaki ayalni ölümge mehkum qilip chalma-kések
qilishing kérek. 6 Birsini ölümge mehkum qilish
üchün ikki-üch guwahchining sözliri bolushi kérek.
Birsini birla guwahchining sözi bilen öltürüshke
bolmaydu. 7 Öltürülidighanda awwal guwahchilar
qol salsun, andin barliq xelq qol salsun; shundaq
qilsanglar siler rezillikni aranglardin heydiwétisiler.
8 Sheher-yézanglarda höküm chiqirishqa sanga tes
kélidighan bir ish chiqsa, meyli xun dewasi, heq-
telep dewasi yaki zorawanliq dewasida, herqandaq

talash-tartish bolsa ornunglardin turup Perwerdigar
Xudaying tallaydighan jaygha béringlar. 9 Siler
Lawiy kahinlarning we shu chaghda bolidighan
soraqchi begning yénigha barisiler we ulardin höküm
soraysiler; ular siler üchün höküm chiqiridu. 10 Siler
Perwerdigar tallaydighan ashu yerde turghanlarning
silerge tapshuridighan höküm sözi boyiche ijra
qilisiler; ularning silerge körsetkinining hemmisige
emel qilip köngül bölüshünglar kérek. 11 Siler
ularning silerge körsetken qanun hökümi boyiche,
chiqiridighan qarari boyiche qilisiler; ular silerge
tapshuridighan sözdin ong ya solgha chetnep
ketmenglar. 12 We bashbashtaqliq qilip, Perwerdigar
Xudayingning xizmiti üchün shu yerde turidighan
kahin'gha yaki soraqchi begke qulaq salmighan kishi
bolsa, shu adem ölümge mehkum bolidu; shuning
bilen siler rezillikni Israildin heydep chiqirisiler. 13
Shundaqla, barliq xelq bularni anglap qorqidu we
yene bashbashtaqliq qilmaydu. 14 Sen Perwerdigar
Xudaying sanga teqdim qilidighan zémin'gha kirip
uni igiligende, shundaqla uningda turghanda: «Men
etrapimdiki ellerningkidek özümge bir padishah
tiklimekchimen» déseng, 15 shu chaghda sen
özüngge peqet Perwerdigar Xudaying tallaydighinini
tikleysen; üstüngge qérindash bolmighan chetellikni
békitmesliking kérek. 16 [Padishah] bolsa özi
üchün atlarni köpeytmesliki yaki atlarni köpeytimen
dep xelqni Misirgha qayturmasliqi kérek; chünki
Perwerdigar silerge: «Siler shu yol bilen hergiz
qaytmasliqinglar kérek» dégenidi. 17 Padishah köp
ayallarni öz emrige almasliqi kérek; bolmisa uning
köngli ézip kétishi mumkin. U özi üchün altun-
kümüshni köpeytmesliki kérek. 18 Padishahliq textige
olturghinida u özi üchün Lawiy kahinlarning aldida
mushu qanunni bir depterge köchürüp pütüshi kérek.
19 Shu depter uning yénida daim bolushi we uni
ömrining barliq künliride oqushi kérek; shundaq qilsa
u Perwerdigar Xudasidin qorqup, mushu qanunning
sözliri we belgilimilirini tutup ularga emel qilishni
öginidu. 20 Shundaqla uning köngli qérindashliri
aldida hakawurliship ketmeydu, bu emrlerdin ong
ya solgha chetnep ketmeydu we shuningdek Israil
arisida uning we oghullirining padishahliq künliri
köp bolidu.

18 Lawiy kahinlar we shuningdek barliq Lawiylar
qebilisining Israilda héchqandaq nésiwisi yaki
mirasi bolmaydu; ular Perwerdigargha atap otta
sunulidighan qurbanliqlardin we [Perwerdigarning]
mirasidin yéyishke bolidu, 2 Biraq ularning
qérindashliri arisida héchqandaq mirasi bolmaydu;
Perwerdigar éytqandek, U Özi ularning mirasidur. 3
Kahinlarning qurbanliq qilidighan xelqtin alidighan
ülüshi mundaq: — (meyli kala yaki qoy bolsun) qol,
éngek göshi we üchey-qérini kahinlargha bérilidu. 4
Silerning ashliqinglardin, yéngi sharabinglardin we
zeytun méyinglardin deslepki pishqan hosulni we
qoyliringlardin deslepki qirqilghan yungni uninggha
bérisiler; 5 chünki Perwerdigar Xudaying uni we
uning ewladlirini Öz namida xizmitide daim turushqa
barliq qebililiringlar ichidin talliwalghan. 6 Eger
Lawiy bolghan bir adem pütkül Israildiki herqandaq
sheher-yézidin, yeni özi makanlashqan jaydin chiqip,
Perwerdigar tallaydighan jaygha kelse 7 we shu yerde
Perwerdigar aldida turghuchi barliq qérindashlirigha
oxshash Perwerdigar Xudasining namida xizmette
turghan bolsa, 8 undaqta (meyli u atisidin qalghan
mirasini sétiwetken yaki sétiwetmigen bolsun) uning
yeydighan ülüshi qérindashliriningkidek bolushi
kérek. 9 Sen Perwerdigar Xudaying sanga béridighan
zémin'gha kirgen chaghda, sen shu yerdiki ellerning
yirginchlik adetlirini ögenmesliking kérek. 10
Aranglarda öz oghli yaki qizini ottin ötküzidighan,
palchiliq, remchilik, epsaniylik, jadugerlik 11 yaki
demidichilik qilghuchi yaki jinkesh, séhirger yaki
ölgenlerdin yol sorighuchi héchqandaq kishi bolmisun;
12 chünki bundaq ishlarni qilidighan herqandaq
kishi Perwerdigargha nepretlik bolidu; bu yirginchlik
ishlar tüpeylidin Perwerdigar Xudaying shu ellerni
aldinglardin heydep chiqiridu. 13 Sen Perwerdigar
Xudaying aldida eyibsiz mukemmel bolushung
kérek; 14 chünki sen zémindin heydeydighan
bu eller remchiler we palchilargha qulaq salidu;
biraq Perwerdigar Xudaying séni undaq qilishqa
yol qoymaydu. 15 Perwerdigar Xudaying siler
üchün aranglardin, qérindashliringlar arisidin manga
oxshaydighan bir peyghember turghuzidu; siler
uninggha qulaq sélinglar. 16 Bu siler Horeb téghida
yighilghan künde Perwerdigar Xudayinglardin:
«Perwerdigar Xudayimning awazini yene anglimayli,
bu dehshetlik otni körmeyli, bolmisa ölüp kétimiz»
dep telep qilghininglargha pütünley mas kélidu. 17
Shu chaghda Perwerdigar manga: «Ularning manga
dégen sözi yaxshi boldi. 18 Men ulargha qérindashliri
arisidin sanga oxshaydighan bir peyghemberni

turghuzimen, Men Öz sözlirimni uning aghzigha
salimen we u Men uninggha barliq tapilighinimni
ulargha sözleydu. 19 We shundaq boliduki, u Méning
namimda deydighan sözlirimge qulaq salmaydighan
herqandaq kishi bolsa, Men uningdin hésab alimen.
20 Emma Méning namimda bashbashtaqliq qilip Men
uninggha tapilimighan birer sözni sözlise yaki bashqa
ilahlarning namida söz qilidighan peyghember bolsa,
shu peyghember öltürülsun. 21 Eger sen könglüngde:
«Perwerdigar qilmighan sözni qandaq perq étimiz»
déseng, 22 bir peyghember Perwerdigarning namida
söz qilghan bolsa we u bésharet qilghan ish toghra
chiqmisa yaki emelge ashurulmisa, undaqta bu
söz Perwerdigardin chiqmighan; shu peyghember
bashbashtaqliq bilen sözligen dep, uningdin qorqma.

19 Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan
zémindiki taipilerni silerning aldinglardin üzüp
tashlighan waqtida we siler shundaqla ularning
sheherliri we öyliride turghininglarda, 2 siler shu
chaghda Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan
zéminda üch sheherni ayrim qilishinglar kérek; 3
shundaqla, adem öltürgen herbir kishi shu yerlerge,
shu sheherlerning birige qéchip bériwalsun dep yol
hazirlap, Perwerdigar Xudayinglar miras bolushqa
silerge béridighan zéminni üch rayon'gha bölisiler. 4
Tirik qélish üchün shu yerlerge qéchip bériwalghan,
adem öltürgen kishi toghruluq belgilime mundaq: —
u qoshnisini tasadipiyliqtin urup öltürüp qoyghan,
shundaqla eslide uninggha öch-adawiti bolmighan
bolsa, shu yerge qéchip bériwalsa bolidu. 5 Mesilen,
u qoshnisi bilen otun késishke orman'gha kirgen
bolup, derexni késishke paltini kötürgende palta
béshi sépidin ajrap kétip qoshnisigha tégip kétip uni
öltürüp qoysa, undaqta jawabkar kishi bu sheherlerdin
birige qéchip bériwélip hayat qalidu; 6 bolmisa, qan
qisasi alghuchi ghezipi qaynighanda adem öltürgen
kishini qoghlaydu we yol uzun bolghachqa, uninggha
yétishiwélip öltürüwétishi mumkin; emeliyette, u kishi
ölümge layiq emes, chünki uning eslide qoshnisigha
héchqandaq öch-adawiti yoq idi. 7 Shunga men silerge:
«Özünglar shundaq üch sheherni ayrishinglar kérek»
dep emr qilimen. 8 Perwerdigar Xudayinglar ata-
bowiliringlargha qesem qilghinidek chégrayinglarni
kéngeytishni, ata-bowiliringlargha wede qilghan
barliq zéminni silerge teqdim qilishni xalaydu; 9 siler
Perwerdigar Xudayinglarni söyüsh we uning yollirida
daim méngish üchün men silerge bügün tapilighan
bu emrni tutsanglarla U shundaq qilidu, undaqta
silermu özünglar üchün bu üch sheherdin bashqa yene
üch sheherni qoshisiler. 10 We shundaq qilsanglar
Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip teqdim
qilidighan zémin arisida naheq qan tökülmeydu we
shuningdek gedininglargha xun gunahi chüshmeydu.
11 Lékin birsi qoshnisigha öch-adawet tutqan bolsa,
paylap turup uninggha hujum qilip, urup öltürüwetse
we shu sheherlerdin birige qéchip bériwalghan bolsa,
12 undaqta uning öz shehiridiki aqsaqallar adem
ewetip uni shu yerdin yandurup kélishi kérek, andin
uni öltürülsun dep «qan qisasi alghuchi»ning qoligha
tapshurushi kérek. 13 Sen uni héch ayimighin, shundaq
qilghanda Israildin tökülgen gunahsiz qanning
déghini tazilighan bolisiler; andin halinglar yaxshi
bolidu. 14 Perwerdigar Xudaying sanga igilesh üchün
teqdim qilidighan zéminda burunqilar miras yéringde
békitken, qoshnangning pasil téshini yötkimesliking
kérek. 15 Melum jinayet yaki gunah toghrisida birsige
«U gunah qilghan» dep erz-shikayet qilishta yalghuz
birla guwahchi bolsa kupaye qilmaydu, belki hemme
ish ikki yaki üch guwahchining sözi bilen békitilsun.
16 Birsi toghruluq «palanchi-pokunchi gunah qilghan»
dep erz qilidighan qara niyetlik bir guwahchi chiqsa, 17
dewaliship qalghan ikki adem Perwerdigarning aldida,
shu künlerde bolidighan kahinlar we soraqchi begler
aldida hazir bolsun; 18 soraqchi begler estayidilliq bilen
tekshürsun; eger héliqi guwahchi yalghan guwahchi
bolup, öz qérindishi toghruluq yalghan guwahliq
bergen bolsa, 19 undaqta, siler del u qérindishigha
qilmaqchi bolghinidek uningghimu shundaq qilinglar.
Shundaq qilsanglar rezillikni aranglardin yoqitisiler.
20 Qalghan xelqmu bu ishni anglaydu we qorqidu
we shundaqla, aranglarda undaq rezil ishni yene
qilmaydu. 21 Siler héch rehim qilmanglar; jan'gha
jan, közge köz, chishqa chish, qolgha qol, putqa put
élinsun.

20 Eger sen düshmenliringge jeng qilghili chiqip,
at we jeng harwilirini, shundaqla özüngdin köp
bolghan bir elni körseng, ulardin héch qorqma. Chünki
séni Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar
Xudaying Özi sen bilen billidur. 2 Siler jengge
chiqish aldida kahin özi aldigha chiqip xelqqe
söz qilip 3 ulargha: Ey Israil, anglanglar! Siler
bügün düshmenliringlar bilen soqushush aldida
turuwatisiler. Köngülliringlar jür'etsiz bolmisun;
qorqmanglar, titrimenglar, ularning sewebidin dekke-

dükkige chüshmenglar; 4 chünki Perwerdigar
Xudaying Özi düshmenliringlar üstidin ghelibe
qilishinglar üchün siler bilen bille jengge chiqidu»
— dep éytsun. 5 Shu chaghda emeldarlar xelqqe
mundaq désun: — «Aranglarda bir yéngi öy sélip,
uni [Xudagha] atimighan birsi barmu? Undaqta u
öz öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp kétip,
bashqa kishi kélip uni [Xudagha] atishi mumkin. 6
Tek sélip üzümzar berpa qilip, téxi uning méwisini
yémigen birkim barmu? Bar bolsa öyige yénip ketsun,
bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélip
uning méwisini yéyishi mumkin. 7 Bir qiz bilen
wedileshken bolup, téxi uni öz emrige almighan birkim
bolsa, u öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp
ketse, bashqa kishi kélip uni özige xotunluqqa élishi
mumkin». 8 Andin mensepdarlar xelqqe yene sözlep:
«Qorqup ketken, jür'etsiz birkim barmu? U öyige
yénip ketsun. Bolmisa qérindashlirining yürikimu
uningkidek jasaretsiz bolup qélishi mumkin» dep
éytsun. 9 Emeldarlar xelqqe shularni éytqandin kéyin
ular xelqning aldida yétekchilik qilishqa qoshunlargha
serdarlarni tiklisun. 10 Siler hujum qilishqa melum
bir sheherge yéqinlashqininglarda awwal uninggha
sülhi toghrisida söz qilinglar. 11 Eger ular sülhini
xalaymiz, dep jawab bérip öz derwazilirini silerge
achsa, undaqta uningda turuwatqan hemme xelq
silerge béqinip qulluq hasharda bolidu. 12 Lékin siler
bilen sülhi qilishqa unimay, belki siler bilen jeng
qilmaqchi bolsa siler uni qorshanglar. 13 Perwerdigar
Xudayinglar uni qolunglargha tapshurghanda
uningdiki herbir erkekni qilichlap öltürünglar; 14
lékin ayallar bilen baliliri, kala bilen sheherdiki
hemme nersini, yeni barliq gheniymetni özünglargha
olja qilip élinglar; Perwerdigar Xudayinglar öz
düshmenliringlardin silerge élip bergen oljidin yep
söyünisiler. 15 Silerdin yiraqta bolghan, [zémin'gha
tewe bolmighan] ellerning sheherlirige shundaq
qilinglar. 16 Lékin Perwerdigar Xudayinglar silerge
miras qilip béridighan zémindiki ellerning sheherlirini
bolsa, ularning ichidiki tiniqi bar hech nersini tirik
qoymay, 17 belki Perwerdigar Xudayinglar silerge
buyrughandek hittiylar bilen Amoriylar, Qanaaniylar
bilen Perizziyler, Hiwiylar bilen Yebusiylarning
hemmisini teltöküs yoqitishinglar kérek. 18 Bolmisa,
ular öz ilahlirigha choqunushtiki hemme yirginchlik
ishlirini silerge ögitip, Perwerdigar Xudayinglargha
gunah qilidighan bolisiler. 19 Bir sheherni igilesh
üchün uzun waqit jeng qilip qorshap turushqa
toghra kelse, uning etrapidiki derexlerni palta
bilen késip weyran qilmanglar; chünki ularning
méwisini yésenglar bolidu. Shunga ularni kesmenglar;
chünki daladiki derexler qorshiwélish kérek bolghan
ademmidi? 20 Lékin siler méwilik derex emes dep
bilgen derexlerni késip yoqitip, siler bilen soqushqan
sheherni hujum qilip ghulitishqa shu derexlerdin
istihkam-poteylerni yasisanglar bolidu.

21 Eger Perwerdigar Xudayinglar silerge miras
qilip igileshke béridighan zéminda, dalada
öltürülgen bir jeset tépilsa, emma uni öltürgen adem
melum bolmisa, 2 aqsaqalliringlar bilen soraqchi
begliringlar chiqip ölük tépilghan yer bilen etrapidiki
sheherlerning ariliqini ölchisun; 3 öltürülgüchining
jesitige eng yéqin sheherning aqsaqalliri bolsa
ishqa sélinmighan, boyuntoroqmu sélinmighan inek
tépip kelsun; 4 shu sheherning aqsaqalliri inekni
süyi toxtimay aqidighan, heydilip térilmighan bir
jilghigha élip bérip, shu jilghining özide inekning
boynini sunduruwetsun; 5 shu chaghda Lawiyning
ewladliri bolghan kahinlar ularning qéshigha kelsun;
chünki Perwerdigar Xudayinglar ularni Özining
aldida xizmette bolup, Perwerdigarning namida
bext-beriket tileshke tallighandur. Herbir dewa we
herbir tayaq jazasi ularning sözi boyiche késilsun.
6 Öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherdiki
aqsaqallarning hemmisi shu jilghigha kélip, boyni
sundurulghan inekning üstide turup, qollirini yuyup
7 guwahliq bérip: «Qollirimiz bolsa bu qanni tökmidi,
közlirimiz bu ishni körmidi; 8 ey Perwerdigar,
Sen Özüng hörlük bedili tölep qutquzghan xelqing
Israilni kechürgeysen we naheq aqqan qanning
gunahini Israil xelqingge artmighaysen» — désun;
shundaq qilip bu qan gunahigha kafaret keltürülgen
bolidu. 9 Siler shundaq qilip Perwerdigarning
neziride toghra bolghanni qilip naheq tökülgen
qanning gunahini özünglardin chiqiriwetken bolisiler.
10 Eger siler düshmenliringlar bilen jeng qilghili
chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglar ularni
qolunglargha bergech, ulardin esir alghan bolsanglar,
11 bu esirlerning arisida chirayliq bir ayalni körüp,
könglüng uninggha chüshüp, uni emringge élishni
xalisang, 12 undaqta uni öyüngge élip barghin; u
chéchini chüshürüp, tirnaqlirini yasap, 13 esirlikte
kiygen kiyimlirini sélip, öyüngde olturup toluq bir
ay ata-anisi üchün matem totsun; andin sen uning

qéshigha kirip uni özüngge ayal qilip uninggha er
bolsang bolidu. 14 Kéyin, egerde könglüng uningdin
söyünmise, u qeyerni xalisa, barghili qoyushung
kérek; uni pulgha satmighin we uninggha dédektek
muamile qilmighin, chünki sen uninggha yéqinliq
qilip uyat qilghansen. 15 Eger birsining ikki ayali
bolup ularning birige amraqliq, yene birige öchlük
qilghan bolsa we amraq we öch bolghan her ikkisidin
oghul tughulghan bolsa, tunjisini öch ayalidin tapqan
bolsa 16 undaqta u kishi oghullirigha barini miras
üchün üleshtürüp bergen künide öch ayalining oghli,
yeni uning tunji oghlining ornigha amraq ayalining
oghlini tunji oghulluqqa qoyushqa bolmaydu. 17 U
belki öch ayalining oghlini tunji oghlum dep étirap
qilsun; chünki bu uning küch-quwwiti bar waqtidiki
deslepki méwisidur; tunji oghulluq hoquqi uningki
bolghachqa, atisi barliq mal-mülüktin uninggha ikki
ülüsh miras bersun. 18 Eger birsining bashbashtaq we
itaetsiz oghli bolsa, u ne atisining sözige, ne anisining
sözige qulaq salmay, hetta tayaq-terbiyimu kar qilmay,
ularning gépini yenila anglimisa, 19 Uning ata-
anisi uni tutup, sheherning derwazisigha élip bérip,
sheherning aqsaqallirining qéshigha keltürsun; 20 ular
sheherning aqsaqallirigha erz qilip: — «Bu oghlimiz
bashbashtaqliq we itaetsizlik qilip, sözimizni anglimay
yüridu; u nepsi yaman, sharabxor bolup qaldi» dep
éytsun. 21 Shuning bilen sheherning hemme xelqi bir
bolup uni chalma-kések qilip öltürsun. Siler bu yol
bilen özünglardin rezillikni chiqiriwétisiler; pütkül
Israil bu ishni anglap qorqidighan bolidu. 22 Eger birsi
ölüm jazasigha layiq gunah sadir qilip, öltürülgen bolsa
we jesitini bir derexke ésip qoyghan bolsanglar, 23
ölüki kéchiche derexte qalmisun; qandaqla bolmisun,
siler derexke ésilghuchini shu künde kömüwétinglar
(chünki kimdekim [derexke] ésilghan bolsa, Xuda
teripidin lenetke qaldurulghan kishi hésablinidu).
Shundaq qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar silerge
miras qilip bergen zéminni bulghimighan bolisiler.

22 Sen qérindishingning kalisi ya qoyi ézip ketkinini
körseng, chatiqing bolmay yürme; qandaqla
bolmisun, uni qérindishingning qéshigha yetküzüp
ber. 2 Egerde qérindishing sanga yéqin olturmisa we
yaki igisini tonumisang, shu haywanni öz öyüngge
élip kélip, qérindishing uni izdep kelgüche özüng
saqlap andin uninggha tapshurup bergin. 3 Sen
oxshashla uning yitken éshiki yaki kiyimlirinimu
shundaq qil; shundaqla qérindishingning herqandaq
yitken nersisini tépiwalsang, unimu shundaq qilghin;
sen özüngni bu ishtin qachurmighin. 4 Eger
qérindishingning éshiki yaki kalisining yolda yiqilip
chüshkinini körseng, sen bu ehwaldin özüngni
qachurmighin; qérindishinggha yardemliship ulighini
tartip turghuzghin. 5 Ayal kishi bolsa erlerning
kiyimini kiymisun; shuninggha oxshashla er kishi
ayal kishining kiyimini kiymisun; chünki kimki
shundaq qilsa, Perwerdigar Xudayingning aldida
yirginchlik bolidu. 6 Eger sen yolda kétiwétip, bir
derexte yaki yerde baliliri yaki tuxumliri bolghan
qushning uwisigha uchrisang, anisi tuxum yaki
balilirini bésip yatqan bolsa, ana-balilirini biraqla
almighin; 7 héch bolmighanda sen anisini qoyuwétip,
balilirinila alsang bolidu; shundaq qilsang sanga
yaxshi bolup uzun ömür körisen. 8 Yéngi bir
öy salsang, ögzengge bir tosma tam yasighin;
bolmisa birsi uningdin yiqilip chüshse, özüngge
qan tökülüsh gunahini keltürüshüng mumkin. 9
Öz üzümzarliqinggha ikki xil uruq chachmighin;
bolmisa térighiningning hemmisi we üzümzarliqning
mehsulatliri bulghan'ghan hésablinidu. 10 Sen kala
bilen éshekni birge qoshup yer heydimigin. 11
Yung we kanaptin ibaret ikki xil yiptin toqolghan
kiyimni kiymigin. 12 Sen yépin'ghan tonungning
töt burjikige pöpük qoyghin. 13 Eger biri xotun élip
uninggha yéqinchiliq qilghandin kéyin uninggha öch
bolup, 14 Uning yaman gépini qilip, uninggha betnam
chaplap, erz qilip: «Men bu xotunni aldim, lékin
uninggha yéqinchiliq qilsam uning qiz emeslikini
bildim» dése, 15 undaqta qizning ata-anisi qizning
pakliq ispatini élip sheher derwazisida olturghan
sheherning aqsaqallirigha keltürsun, 16 andin qizning
atisi aqsaqallargha söz qilip: «Men qizimni bu kishige
xotunluqqa berdim, lékin u uninggha öch bolup qaldi;
17 we mana, u uning yaman gépini qilip, betnam
chaplap erz qilip: «Qizingning qiz emeslikini bildim»
deydu. Biraq mana qizimning pakliq ispati!» dep,
ispat rextni aqsaqallarning aldida yéyip qoysun. 18 U
waqitta sheherning aqsaqalliri érini tutup uninggha
tayaq-terbiye bérip, 19 Israildiki bir pak qizning
yaman gépini qilip, uninggha betnam chapliding
dep, yüz shekel kümüsh töletsun; andin ular pulni
qizning atisigha bersun dep békitsun. Emma qiz bolsa
shu kishining xotuni bolup turiwérishi kérek; er
pütün ömride uni qoyup berse bolmaydu. 20 Lékin
bu söz rast chiqip, qizning pakliq ispati bolmisa, 21

qizni atisining öyining derwazisi aldigha aparsun
we atisining öyide buzuqluq qilip Israilning ichide
shermendilik qilghanliqi üchün uning shehirining
ademliri shu yerde uni chalma-kések qilip öltürsun.
Shundaq qilghininglarda siler özünglardin rezillikni
chiqiriwétisiler. 22 Eger birsi éri bar xotun bilen zina
qilip tutulup qalsa, zina qilishqan er-xotun ikkilisi
öltürülsun. Shundaq qilghanda Israilning ichidin
rezillikni chiqiriwétisiler. 23 Eger birsi sheherde biraw
bilen wediliship qoyghan bir qizni uchritip, uning
bilen bille bolsa, 24 ikkilisini sheherning derwazisigha
élip chiqip chalma-kések qilip öltürünglar; qiz bolsa
sheherde turup warqirimighini üchün, er bolsa
bashqisining wedileshken qizi bilen yatqini üchün
öltürülsun. Shundaq qilip, siler özünglardin rezillikni
chiqiriwétisiler. 25 Eger er kishi bashqisi bilen
wedileshken qizni dalada uchritip, uni tutuwélip uning
bilen yatsa, peqet qiz bilen yatqan er kishi öltürülsun.
26 Qizgha bolsa, héchnéme qilmanglar, chünki qizning
özide ölümge layiq hech gunah yoq. Bu ish bolsa birsi
qoshnisigha hujum qilip uni öltürwetken'ge oxshash
ishtur. 27 Chünki u bashqisigha wedileshken qizni
dalada tutuwalghanda, qiz towlighan bolsimu uni
qutquzghudek kishi tépilmighan. 28 Eger birsi birer
er bilen wedileshmigen qizni tutuwélip, uning bilen
yétip her ikkisi tutulsa, 29 qiz bilen yatqan adem
qizgha yéqinchiliq qilip xar qilghini üchün qizning
atisigha ellik shekel kümüsh bérishi kérek; andin qizni
özige xotun qilip élishi kérek; u pütkül ömride uni
qoyup berse bolmaydu. 30 Héchkim atisining xotunini
almasliqi kérek, atisining yotqinini achmasliqi kérek.

23 Kimki soqulush yaki késilish tüpeylidin
axta qiliwétilgen bolsa, Perwerdigarning
jamaitige kirmisun. 2 Kimki haramdin tughulghan
bolsa Perwerdigarning jamaitige kirelmes;
oninchi ewladighiche mundaqlardin héchkim
Perwerdigarning jamaitige kirmisun. 3 Héchbir
Ammoniy we ya héchbir Moabiy Perwerdigarning
jamaitige kirmisun; oninchi ewladighiche ulardin
héchkim Perwerdigarning jamaitige hergiz kirmisun.
4 Seweb shuki, siler Misirdin chiqqininglarda
ular aldinglargha yémeklik, su élip chiqmidi we
silerge ziyankeshlik qilishqa silerni qarghisun
dep, Aram-Naharaimdiki Pétorluq Béorning oghli
Balaamni yallidi. 5 Lékin Perwerdigar Xudayinglar
bolsa Balaamning sözini anglimay, belki siler
üchün qarghishni beriketke aylanduruwetti;
chünki Perwerdigar Xudayinglar silerge muhebbet
baghlighan. 6 Siler hemme künliringlarda
[Ammoniylar we Moabiylar]ning aman-ésenliki
we bextini hergiz istimenglar. 7 Lékin Édomiylar
qérindishinglar bolghach, ulargha nepret bilen
qarimanglar. Misirliqlarghimu nepret bilen
qarimanglar, chünki siler ularning zéminida musapir
bolup turghanidinglar. 8 Bularning üchinchi ewladidin
tughulghan balilar Perwerdigarning ibadet jamaitige
kirse bolidu. 9 Düshmenliringge qarshi jengge chiqip
chédir tikseng, herxil napakliqtin éhtiyat qilghin. 10
Eger aranglarda kéchisi birsi chüshide Sheytan atlap
napak bolghan bolsa, u chédirgahdin chiqip ketsun;
chédirgahqa udulla kirmisun; 11 kechqurun kirgende
u sugha chüshüp, kün patqanda chédirgahgha
yénip kirsun. 12 [Hajitinglar] üchün chédirgahning
sirtida bir jayinglar bolsun; teretke shu yerge
béringlar. 13 Saymanliring ichide bir gürjek bolsun;
sen sirtta teretke oltursang, uning bilen örek kolap
teritingni kömüwet. 14 Chünki Perwerdigar Xudaying
séni qutquzushqa, düshmenliringni aldinglargha
tapshurushqa chédirgahing otturisida yüridu; shunga
séning chédirgahing pak bolsun. Bolmisa U séningkide
birer paskiniliq körse sendin ayrilip kétishi mumkin.
15 Öz xojisidin qéchip yéninggha kelgen qulni öz
xojisigha tutup bermigin. 16 U aranglarda siler
bilen bille turup, qaysi sheherning derwazisi ichide
qaysi yerni tallisa, shu yerde tursun. Siler uninggha
zulum qilmanglar. 17 Israilning qizlirining arisida
héchbir pahishe bolmisun, Israilning oghullirining
arisida héchbir pahishe hezilek bolmisun. 18
Bir qesemni beja keltürmek üchün Perwerdigar
Xudayinglarning öyige pahishining pulini yaki
hezilekning pulini keltürmigin; chünki bu ikkisi
Perwerdigar Xudayingning aldida yirginchliktur.
19 Siler öz qérindishinglardin ösüm almanglar;
pulning ösümi bolsun, ashliqning ösümi bolsun
yaki herqandaq ösüm alghudek bashqa nersining
ösümini alsanglar bolmaydu. 20 Emma chetelliktin
ösüm alsanglar bolidu, lékin qérindishinglardin hech
ösüm almanglar. Shundaq qilsanglar Perwerdigar
Xudayinglar siler uni igileshke kiridighan zéminda,
qolliringlarning barliq emgikide silerge beriket
béridu. 21 Sen Perwerdigar Xudaying aldida bir nersini
atashqa qesem qilghan bolsang, uninggha emel
qilishqa hayal qilma. Bolmisa, Perwerdigar Xudaying
uni sendin telep qilghinida gunahkar bolisen. 22

Lékin eger sen bir nersini atashqa qesem qilmisang,
u sanga héch gunah bolmaydu. 23 Aghzingdin
chiqqan'gha emel qilghin; Perwerdigar Xudayinggha
qesem qilip atighiningni, yeni aghzingning sözi
boyiche ixtiyariy hediyengni sunushung kérek. 24 Sen
qoshnangning talliqigha kirseng xalighiningche yep
toyun, emma qacha-quchanggha élip mangmighin. 25
Qoshnangning pishqan ziraetlikige kirseng, qolung
bilen ziraetning béshini üzüp alsang bolidu; emma
qoshnangning ziraetlirige orghaq salghuchi bolma.

24 Eger birsi bir ayalni emrige alghandin kéyin
uningda birer set ishni bilip, uningdin söyünmise,
undaqta u talaq xétini pütüp, uning qoligha bérishi
kérek; andin uni öz öyidin chiqiriwetse bolidu. 2
Ayal uning öyidin chiqqandin kéyin bashqa erge
tegse bolidu. 3 Bu ikkinchi ermu uni yaman
körüp, talaq xétini yézip qoligha bérip uni öz
öyidin chiqiriwetse yaki uni alghan ikkinchi éri
ölüp ketse 4 uni qoyup bergen awwalqi éri
uni napak hésablap, ikkinchi qétim xotunluqqa
almisun; chünki undaq qilsa, Perwerdigarning aldida
yirginchlik ish bolidu. Sen Perwerdigar Xudaying
sanga miras qilip béridighan zéminning üstige gunah
yüklimigin. 5 Eger birkim yéngidin xotun alghan
bolsa uninggha ne jengge chiqish, ne bashqa birer
ishqa buyrulmisun; u belki alghan xotunini xush
qilish üchün bir yilghiche erkin-azad bolup öyide
oltursun. 6 Héchkim yarghunchaq yaki tügmenning
üsti téshini kapaletke almisun; chünki bu ish birsining
hayatini kapaletke alghandek bolidu. 7 Eger birkim
Israillardin bolghan qérindishining birini bulap
kélip, uni quldek ishletse we yaki uni sétiwetse
shu bulangchi öltürülsun; siler shundaq qilsanglar
aranglardin rezillikni chiqiriwétisiler. 8 Pése-maxaw
wabasi peyda bolsa, özünglargha pexes bolunglar,
Lawiy kahinlarning silerge barliq körsetkinini
qilinglar; men ulargha qandaq emr qilghan bolsam
shuninggha köngül qoyup emel qilinglar. 9 Misirdin
chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglarning yolda
Meryemge qandaq qilghinini eske élinglar. 10 Eger sen
öz burader-qoshnanggha qerz berseng, kapalet élish
üchün öyige kirmigin; 11 belki tashqirida turup tur;
sanga qerzdar kishi özi sanga béridighan kapaletni
tashqirigha élip chiqsun. 12 Shu kishi yoqsul bolsa
sen uningdin kapaletke alghan [kiyimni] yépinip
uxlimighaysen; 13 Héch bolmighanda sen belki
kapaletni kün patqanda uninggha qayturup bergin;
shundaq qilsang u öz tonini yépinip uxlighanda,
sanga bext-beriket tileydu. Shundaq qilsang bu ish
sanga Perwerdigar Xudayingning aldida heqqaniyliq
sanilidu. 14 Ajiz, namrat medikargha naheqliq qilma,
meyli u qérindashliringlardin bolsun yaki yéza-
sheherliringlarda turghan musapirlardin bolsun.
15 U namratliqtin öz heqqige intizar bolghachqa,
u ishligen shu küni kün pétishtin burun heqqini
choqum bergin; bolmisa, u séning toghrangda
Perwerdigargha peryad kötüridu, bu ish gunah bolup
béshinggha chüshidu. 16 Balilirining jinayiti üchün
ata öltürülmisun, balilarmu atining jinayiti üchün
öltürülmisun; belki jinayiti bar bolghan herbir kishi
öz gunahi üchün ölüm jazasini tartsun. 17 Sen
musapir yaki yétim toghrisidiki hökümni burmilima;
tul ayalning kiyim-kécheklirinimu kapaletke alma,
18 belki özüngning Misirda qul bolup Perwerdigar
Xudaying séni shu yerdin hör qilip qutquzup
kelginini yadinggha keltürgin. Shunga men sanga
buninggha emel qilghin dep buyruymen. 19 Sen
étizliqingning hosulini yighqiningda bir bagh önchini
untup qalghan bolsang, uni élip kélish üchün yénip
barmighin; u önche musapir, yétim-yésir we tul
xotun'gha tegsun. Shundaq qilghanda Perwerdigar
Xudaying séning qolliringning barliq emgikini
beriketleydu. 20 Zeytun derixingni qaqqiningdin
kéyin shaxlirida qalghanlirini qayta qaqma; qalduqliri
musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. 21
Üzümzarliqingning üzümlirini yighip bolghandin
kéyin washang qilmighin. Qalduqliri musapir, yétim-
yésir we tul xotun'gha tegsun. 22 Özüngning Misir
zéminida qul bolghiningni yadinggha keltürgin;
shunga men sanga buninggha emel qilghin dep
buyruymen.

25 Eger ikki kishi birnersini taliship qélip, höküm
bérishni telep qilip sot aldigha kelse, undaqta
soraqchilar dewagha höküm chiqirip heqdarni heq,
gunahi bar ademni gunahkar dep jakarlisun. 2
Eger gunahkar adem derrige layiq bolsa, soraqchi
uni özining aldida yerge yatquzup, uning qilghan
gunahigha layiq sanap derrilisun. 3 Lékin peqet qiriq
derrila urulsun; shuningdin ziyade urulmisun, köp
urulsa shu qérindishing köz aldingda kemsitilgen
bolidu. 4 Sen xaman tépiwatqan kalining aghzini
boghmighin. 5 Eger bir yerde turidighan qérindash
aka-inilarning biri bala yüzi körmey ölüp ketse,
ölgen kishining ayali yat bir kishige tegmisun; belki

uning érining birtughqan qérindishi uning qéshigha
kirip uni xotunluqqa élip, birtughqan qérindashliq
burchini ada qilsun; 6 ölgen qérindishining ismi
Israildin öchürülmesliki üchün ayalning tunji
balisigha uning ismi qoyulsun. 7 Lékin eger
bu kishi yenggisini élishni xalimisa, yenggisi
[sheher] derwazisidiki aqsaqallarning qéshigha bérip:
«Érimning birtughqan qérindishi öz qérindishining
ismini Israilda qaldurushqa unimidi; u men üchün
birtughqan qérindashliq burchini ada qilishqa
unimidi», dep éytsun. 8 Andin uning shehiridiki
aqsaqallar uni chaqirtip uninggha nesihet qilsun; eger
u: «Men uni xotunluqqa élishni xalimaymen», dep
ching turuwalsa, 9 yenggisi aqsaqallarning köz aldida
uning qéshigha bérip, uning putidin keshini saldurup,
yüzige tökürüp: «Bir tughqan qérindishi üchün aile
qurushqa unimighan kishige shundaq qilinsun!» dep
jakarlisun. 10 Shu kishining nami Israilning ichide:
«Keshi sélin'ghuchining öyi» dep atalsun. 11 Eger
ikki adem bir-biri bilen urushup qalghinida birining
ayali öz érige yardemliship érini urghuchining qolidin
ajratmaqchi bolup, qolini uzitip urghuchining jan
yérini tutuwalsa, 12 undaqta sen uninggha héch rehim
qilmay qolini késiwet. 13 Séning xaltangda chong-
kichik ikki xil taraza téshi bolmisun. 14 Öyüngde
chong-kichik ikki xil efah saqlima. 15 Taraza téshing
toptoghra, durus bolsun; efahingmu toptoghra, durus
bolsun. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga
béridighan zéminda ömrüng uzun bolidu. 16 Chünki
kimki shundaq ishlar qilsa, kimki naheq ish qilsa,
Xudaying Perwerdigarning aldida yirginchlik sanilidu.
17 Misirdin chiqip kéliwatqininglarda Amaleklerning
silerge néme qilghinini ésinglarda tutunglar; 18 ular
Xudadin qorqmay, yolda silerge uchrap, siler hérip-
charchap halinglar qalmighan chaghda, keyninglarda
qalghan ajiz kishilerni urup yoqatmidimu? U Xudadin
héch qorqmidi. 19 Shunga, Perwerdigar Xudaying
mirasing bolsun dep sanga igileshke béridighan
zéminda, Perwerdigar Xudaying etrapingdiki barliq
düshmenliringdin amanliq berginide, Amaleklerning
namini asmanning tégide eslenmigüdek derijide
öchürüwet; bu ishni unutma.

26 Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qilip
béridighan zémin'gha kirip uni özüngning qilip
igilep olturaqlashqanda, 2 Perwerdigar Xudaying
sanga béridighan zéminning hosulini alghanda, sen
yerning deslepki pishqan méwisini élip, séwetke
sélip Perwerdigar Xudaying Öz namini qoyushqa
tallaydighan jaygha élip bérishing kérek; 3
andin shu waqittiki kahinning qéshigha keltürüp,
uninggha: «Perwerdigar Özi bizge bérishke ata-
bowilirimizgha qesem qilghan zémin'gha kirdim,
bügün men Perwerdigar Xudayingning aldida
shundaq bolghinigha guwahmen», dep éytisen.
4 Kahin séwetni qolungdin élip uni Perwerdigar
Xudayingning qurban'gahining aldida qoyidu; 5
andin sen Perwerdigar Xudayingning aldida söz qilip
mundaq deysen: — «Méning atam esli ghérib bir
aramiy idi; Misirgha chüshüp olturaqlashti; ular
shu yerde sani az musapir bolsimu, barghanséri
köpiyip ulugh, küchlük, chong bir xelq boldi. 6 Lékin
Misirliqlar bizge qattiq qolluq qilip, zulum sélip bizni
éghir emgekke saldi. 7 Emma biz ata-bowilirimizning
Xudasi Perwerdigargha peryad qiliwiduq, Perwerdigar
awazimizni anglap biz tartiwatqan xarliq, japa we
zulumgha nezirini saldi. 8 Shuning bilen Perwerdigar
küchlük qol we uzartqan bilek, dehshetler we
möjizilik alametler we karametler bilen bizni Misirdin
chiqirip 9 bizni bu yerge élip kélip bu zémin'gha,
yeni süt bilen hesel éqip turidighan bir zémin'gha
ige qildi! 10 Emdi mana, ey Perwerdigar, sen
Manga bergen bu zéminning méwisining deslepki
pishqinini séning qéshinggha ekeldim», deysen.
Shularni dep, séwetni Perwerdigar Xudayingning
huzurida qoyup, Perwerdigar Xudayingning aldida
sejde qilisen; 11 shundaq qilip sen we öyüngdikiler
Perwerdigar Xudayingning silerge ata qilghan
hemme németliridin xush bolunglar; özüng, Lawiylar
we aranglarda turidighan musapirlar qoshulup
shadlininglar. 12 Sen her üchinchi yilida, yeni ondin
biri bolghan öshre yilida hemme hosulungning
ondin birini öshre ayrip bolghandin kéyin, sen
Lawiy bilen musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlargha
derwaziliringning ichide shulardin yep toyunsun
dep bérisen; 13 we sen Perwerdigar Xudayingning
aldida söz qilip shundaq deysen: «Men öyümdin
[Xudagha] muqeddes qilin'ghan nersilerni ayrip élip
chiqip, sen Manga tapilighan emr boyiche bularni
Lawiy bilen musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlargha
berdim; men Séning emrliringning héchbirini ne
buzmidim, ne héchqachan unutmidim; 14 matem
tutqanlirimda shulardin héchnémini yémidim, napak
halette turup buningdin birnémini almidim; ölgen
kishige atap buningdin héchnéme bermidim, belki

Perwerdigar Xudayimning awazini anglap her ishta
Sen manga emr qilghining boyiche qildim. 15 Emdi
Sen muqeddes makaning bolghan asmanlardin nezer
sélip Öz xelqing Israilni, shundaqla ata-bowilirimizgha
qesem bilen qilghan wedeng boyiche, hesel bilen süt
aqidighan, bizge bergen bu zéminni beriketligeysen».
16 Bügün Perwerdigar Xudaying bu belgilimilerge hem
hökümlerge emel qilishqa emr qildi; pütün qelbing,
pütün jéning bilen ularni tutup ulargha emel qil.
17 Sen bügün Perwerdigarni özüngning Xudaying
bolushqa, shundaqla Uning yollirida méngishqa, Uning
belgilimilirige, Uning emrlirige, Uning hökümlirige
emel qilip Uning awazigha qulaq sélishqa qobul
qilding; 18 we Perwerdigar bolsa bügün silerni Özining
xas xelqi bolushqa, Uning barliq emrlirini tutushqa
(U silerge wede qilghandek) silerni qobul qildi. 19
Shundaq bolsa, U silerge izzet, nam-shöhret we shan-
sherep bérip, Özi yaratqan barliq ellerdin silerni
üstün qilidu. Buning bilen siler Uning éytqinidek,
Perwerdigar Xudayinglar üchün muqeddes bir xelq
bolisiler.

27 Musa we Israilning aqsaqalliri xelqqe buyrup
mundaq dédi: — «Men bügün silerge tapilighan
bu barliq emrni tutunglar. 2 Iordan deryasidin
ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan
zémin'gha kirgen künde, siler chong-chong tashlarni
tiklep ularni hak bilen aqartinglar; 3 andin
ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge
wede qilghinidek, Perwerdigar Xudayinglar silerge
béridighan, süt bilen hesel éqip turidighan
zémin'gha kirishinglar üchün deryadin ötkininglerde,
bu qanunning hemme sözlirini shu tashlargha
pütüp qoyunglar. 4 Siler Iordan deryasidin ötüp,
méning bügünki emrim boyiche shu tashlarni Ébal
téghida tiklep, ularni hak bilen aqartinglar. 5
Siler shu yerde Perwerdigar Xudayinglar üchün
tömür eswab tegmigen tashlardin qurban'gah
yasanglar; 6 Perwerdigar Xudayinglarning bu
qurban'gahi yonulmighan, pütün tashlardin yasalsun;
uning üstide köydürme qurbanliqlarni Xudayinglar
Perwerdigargha atap sununglar, 7 we shu yerde
inaqliq qurbanliqlirinimu sununglar, ulardin yep
Perwerdigar Xudayinglarning huzurida shadlininglar.
8 Siler shu tashlar üstige bu qanunning hemme
sözlirini éniq pütüp qoyunglar». 9 Andin Musa
bilen Lawiy kahinlar pütkül Israilgha söz qilip:
«Ey Israil, shük turup anglanglar! Siler bügün
Perwerdigar Xudayinglarning xelqi boldunglar. 10
Emdi Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq
sélip, men bügün silerge tapilighan uning emrliri we
belgilimilirige emel qilinglar» — déyishti. 11 Shu küni
Musa xelqqe emr qilip mundaq dédi: — 12 Siler Iordan
deryasidin ötkendin kéyin, bular, yeni Shiméon, Lawiy,
Yehuda, Issakar, Yüsüp bilen Binyaminlar Gerizim
téghining üstide turup, xelqqe bext-beriket tilisun.
13 Bular, yeni Ruben, Gad, Ashir, Zebulun, Dan bilen
Naftali Ébal téghining üstide lenet oqushqa tursun. 14
U waqitta Lawiylar Israillarning hemmisige yuqiri
awaz bilen: — 15 «Kimki hünerwenning qoli bilen birer
oyma yaki quyma mebudni yasap chiqsa (Perwerdigar
aldida yirginchlik ishtur!), uni yoshurunche tiklep
qoysa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning
hemmisi jawaben: — Amin! désun. 16 «Kimki ata-
anisini közge ilmisa lenetke qalsun» dep jakarlisun.
Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun.
17 «Kimki qoshnisining pasil téshini yötkise lenetke
qalsun», dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi
jawaben: — Amin! désun. 18 «Kimki bir korni
yoldin azdursa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin
xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. 19
«Kimki musapir, yétim-yésir we tul xotun toghrisidiki
hökümni burmilisa, lenetke qalsun» dep jakarlisun.
Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. 20
«Kimki atisining xotuni bilen yatsa, atisining yotqinini
achqan bolghachqa lenetke qalsun» dep jakarlisun.
Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun.
21 «Kimki haywan bilen munasiwet qilsa lenetke
qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi
jawaben: Amin! — désun. 22 «Kimki atisining qizi
yaki anisining qizi bolghan öz hemshirisi bilen yatsa
lenetke qalsun» — dep jakarlisun. Andin xelqning
hemmisi jawaben: Amin! — désun. 23 «Kimki qéynanisi
bilen yatsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin
xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. 24 «Kimki
qoshnisini paylap turup yoshurun öltürse lenetke
qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi
jawaben: — Amin! désun. 25 «Kimki gunahsiz ademni
öltürüp uning qéni üchün heq alsa lenetke qalsun»
dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: —
Amin! désun. 26 «Kimki bu qanunning sözlirige köngül
bölmey, uninggha emel qilishta ching turmisa, lenetke
qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi
jawaben: — Amin! désun.

28 Eger sen Perwerdigar Xudayingning sözini
anglap, Uning men bügün sanga tapshuridighan
emrlirige emel qilishqa köngül bölseng, Xudaying
Perwerdigar séni yer yüzidiki hemme ellerning
üstige chong qilidu; 2 Perwerdigar Xudayingning
sözini anglisang bu hemme bext-beriketler sanga
egiship üstüngge chüshidu: — 3 Sen sheherde bext-
beriketlik bolisen, sehradimu bext-beriketlik bolisen.
4 Baliyatqungning méwisi bilen yéringning méwisi,
charpayliringning méwisi, yeni kalangning nesilliri we
qoy padiliring tughqini bolsa, bext-beriketlik bolidu.
5 Séwiting bext-beriketlik bolidu, tengnengmu bext-
beriketlik bolidu. 6 Sen kirsengmu bext-beriketlik
bolisen, chiqsangmu bext-beriketlik bolisen. 7
Sanga qarshi chiqqan düshmenliringni Perwerdigar
aldingda meghlup qilidu; ular bir yol bilen sanga
hujumgha kélip, yette yol bilen aldingdin qachidu.
8 Séning ambarliringda we qolung bilen qilidighan
barliq ishliringda Perwerdigar üstüngge bext-beriket
buyruydu; Perwerdigar Xudaying sanga béridighan
zéminda U séni beriketleydu. 9 Eger sen Perwerdigar
Xudayingning emrlirini tutup yollirida mangsang, Özi
qesem bilen sanga wede qilghandek Perwerdigar séni
tiklep Özige muqeddes bir xelq qilidu. 10 Shuning bilen
yer yüzidiki hemme xelqler séning Perwerdigarning
nami bilen atalghiningni körüp sendin qorqidu. 11
Perwerdigar séni yashnitidu; sanga bérishke ata-
bowiliringgha qesem bilen wede qilghan zéminda
séni öz bediningning méwisi bilen charpayliringning
méwisi we yéringning méwisini mol we berketlik
qilidu. 12 Perwerdigar séning zéminiggha öz
waqtida yamghur bérip qolliringning hemme ishlirini
beriketlesh üchün öz xezinisi bolghan asmanni
sanga achidu; özüng hech kimdin qerz almaysen,
belki köp ellerge qerz bérisen. 13 Perwerdigar séni
quyruq emes, bash qilidu; sen peqet üsti bolup,
asti bolmaysen. Eger men silerge bügün tapilighan
Perwerdigar Xudayingning emrlirige qulaq sélip,
ularni tutup emel qilsang, 14 shundaqla men bügün
silerge buyrughan hemme sözlerning hech biridin
ong yaki solgha chetnep ketmiseng, bashqa ilahlargha
egiship qulluqigha kirmiseng, shundaq bolidu. 15 Lékin
shundaq boliduki, eger Perwerdigar Xudayingning
awazigha qulaq salmay, men bügün silerge tapilighan
uning barliq emrliri bilen belgilimilirini tutmisanglar
hem ulargha emel qilmisanglar, bu lenetlerning
hemmisi sanga egiship üstüngge chüshidu: — 16
Sen sheherde lenetke qalisen, sehradimu lenetke
qalisen. 17 Séwiting lenetke qalidu, tengnengmu
lenetke qalidu. 18 Baliyatqungning méwisi, yéringning
méwisi, kalangning nesilliri we qoy padiliringning
tughqini lenetke qalidu. 19 Sen kirsengmu lenetke
qalisen, chiqsangmu lenetke qalisen. 20 Séning
Perwerdigarni tashlighan rezil qilmishliring üchün u
sen yoq qilin'ghuche, tézdin halak qilin'ghuche, qolung
qilghan barliq ishliringda séning üstüngge lenet,
parakendilik we deshnem chüshüridu. 21 Perwerdigar
sen igileshke kiridighan zémindin séni yoqatquche
sanga waba chaplashturidu. 22 Perwerdigar séni
sil-waba késili, kézik késili, yallughluq késili we
bezgek késilige giriptar qilip, qurghaqchiliq, chawirish
apiti we hal apitige muptila qilidu. Bu apetler sen
yoq qilin'ghuche séni qoghlaydu. 23 Béshingning
üstidiki asman mistek, ayighingning astidiki yer
tömürdek bolidu. 24 Perwerdigar séning zéminingda
yaghidighan yamghurni topa-chang we qum qilidu;
ular taki sen halak bolghuche asmandin üstüngge
chüshidu. 25 Perwerdigar Özi séni düshmenliringning
aldida meghlup qilidu. Sen ulargha qarshi bir
yol bilen bérip, ularning aldidin yette yol bilen
qachisen; yer yüzidiki hemme ellerni dekke-dükkige
salidighan obyékt bolup qalisiler. 26 Ölükliringlar
asmandiki barliq uchar-qanatlar bilen yer yüzidiki
haywanlargha yem bolidu; ularni heydiwétidighan
héchkim chiqmaydu. 27 Perwerdigar séni Misirdiki
saqaymas yara-chaqiliri, chiqan-hürrekler, temretke,
qichishqaq bilen uridu. 28 Perwerdigar séni sarangliq,
korluq we parakendilik bilen uridu. 29 Sen
küpkündüzde kor kishi qarangghuda temtiligendek
temtilep yürisen, barliq yolliring aqmaydu; sen
kündin-kün'ge peqet zulum bilen bulangchiliqqa
uchrighuchi bolisen, séni qutquzidighan héchkim
chiqmaydu. 30 Sen bir xotun bilen wedileshseng
bashqa bir adem uning bilen yatidu; öyni salsang
uningda olturalmaysen, tek tikken bolsang méwisini
yéyelmeysen. 31 Kalang közliringning aldida soyulidu,
lékin göshidin yéyelmeysen; qarap turup éshiking
sendin bulap kétilidu, sanga yénip kelmeydu. Qoyliring
düshmenliringning qoligha chüshüp kétidu, ularni
yandurup kélishke yardemge héchkim chiqmaydu.
32 Oghul bilen qizliring bashqa bir elning qoligha
chüshüp, közliring pütün kün ulargha telmürüsh
bilen charchaydu; lékin qolung ularni qutquzushqa
amalsiz qalidu. 33 Yéringning mehsulatliri bilen

emgikingning barliq méwisini sen tonumaydighan
bir el yep kétidu; sen barliq künliringde ézilip
zulum tartisen; 34 Közliring körgen ishlardin sen
sarang bolup kétisen. 35 Perwerdigar séni tapiningdin
choqqangghiche, tizing bilen pachaq-putliringghiche
saqaymas dehshetlik yara-chaqilar bilen uridu. 36
Perwerdigar séni öz üstüngge tikligen padishahinggha
qoshup özüng we ata-bowiliring tonumighan bir
elge tutup béridu. Sen shu yerde turup yaghach
we tashtin yasalghan bashqa ilahlargha choqunisen.
37 Sen Perwerdigar séni élip baridighan hemme
eller arisida wehime, söz-chöchek we tapa-tenining
obyékti bolup qalisen. 38 Sen étizliqqa bérip köp uruq
chachisen, lékin chéketkiler ularni yep kétip, uningdin
az yighip kélisen. 39 Tallarni tikip perwish qilsangmu,
ularni qurtlar yep kétip, ne méwisini yighalmaysen,
ne sharab ichelmeysen. 40 Zéminingning her
yéride zeytun baghliring bolsimu, uning méyi
bilen bedininggni mesihlep mayliyalmaysen; chünki
derexlerdiki méwiler pishmayla chüshüp kétidu.
41 Oghul we qiz perzent körsengmu, lékin ular
yéningda turmaydu; chünki ular sürgün bolup
kétidu. 42 Séning herbir derixing bilen yéringning
barliq mehsulatlirini chéketkiler özining qilidu. 43
Aranglarda turuwatqan musapir sendin barghanséri
üstün bolup, sen barghanséri töwen bolup qalisen. 44
U sanga qerz bergüchi bolidu, emma sen uninggha
qerz bérelmeysen. U bash bolidu, sen quyruq bolisen.
45 Sen Perwerdigar Xudayingning awazigha qulaq
salmay, U sanga tapilighan emr we belgilimilerni
tutmighining üchün bu lenetlerning hemmisi sen
halak qilin'ghuche séni qoghlap yétip, üstüngge
chüshidu. 46 Bu lenetler özüng we neslingning
üstige menggülük chüshidighan möjizilik alamet
we karamet bolup qalidu. 47 Sen kengrichilikte
shadliq we köngül xushluqi bilen Perwerdigar
Xudayingning qulluqida bolmighachqa, 48 buning
ornigha sen achliq we ussuzluq, yalingachliq we
her nersining kemchilikide bolup Perwerdigar sanga
qarshi ewetidighan düshmenliringning qulluqida
bolup qalisen; U séni halak qilghuche boynunggha
tömür boyunturuqni salidu. 49 Perwerdigar yiraqtin,
yeni yer yüzining chétidin sen tilini bilmeydighan,
bürküttek shungghup kélidighan bir elni sanga
qarshi ewetidu. 50 U elpazi esheddiy, qérilargha
yüz-xatire qilmaydighan we yashlargha méhir
körsetmeydighan bir el bolidu. 51 U sen halak
bolghuche, charwiliringning nesli bilen yéringning
mehsulatlirini yep kétidu; chünki u séni yoqitip
bolmighuche sanga ne ashliq, ne yéngi sharab,
ne zeytun méyi, ne kalangning mozayliri ne qoy
padiliringning qoziliridin bir némini qoymaydu.
52 Sen tayan'ghan pütkül zéminingdiki hemme
égiz, mehkem sépilliring örülüp chüshküche, u
pütkül zéminingdiki barliq derwaziliring aldigha
kélip, séni qorshiwalidu; u Perwerdigar Xudaying
sanga bergen zéminingning her yéridiki hemme
derwaziliring aldigha kélip, séni qorshiwalidu. 53
Shu waqitta düshmenliringning qistap kélishliri
bilen bolghan qamal-qistangning azab-oqubetliri
ichide, Perwerdigar Xudaying sanga ata qilghan, öz
téningning méwisi bolghan oghulliringning göshini
we qizliringning göshini yeysen. 54 We shundaq
boliduki, aranglardiki nazuk, intayin siliq-sipaye
bir adem qérindishi, quchiqidiki ayali, shundaqla
téxi tirik baliliridin qizghinip, ulargha yaman közi
bilen qaraydu; 55 shunga, düshmenliringning qamal-
iskenjiside sen öz derwaziliring ichide qiynalghiningda
héchnéme qalmighanliqi üchün, u özi yewatqan
balilirining göshidin ularning héchqaysisigha azraqmu
bermeydu. 56 Aranglardiki eslide nazuk we siliq-sipaye
bolghan, siliq-sipayiliki we nazukluqidin puti bilen
yerge desseshnimu xalimaydighan ayal quchiqidiki
éri, oghul-qiz perzentliridin qizghinip, ulargha
yaman közi bilen qaraydu; chünki düshmenliringning
qamal-iskenjisi bilen sen öz derwaziliring ichide
qiynalghiningda héchnerse qalmighachqa, u öz puti
ariliqidin chiqqan bala hemrahi bilen özi tughqan
balilirini yoshurunche yeydu. 58 Sen bu kitabta
pütülgen bu qanunning barliq sözlirige emel qilishqa
köngül bölmiseng, Perwerdigar Xudayingning ulugh
we heywetlik namidin qorqmisang, 59 Perwerdigar
séning üstüngge chüshüridighan wabalar hem
neslingning üstige chüshüridighan wabalarni ajayib
qilidu; U dehshetlik, uzaqqa sozulidighan wabalarni
we éghir, uzaqqa sozulidighan késellerni üstüngge
we neslingge chüshüridu; 60 Perwerdigar sen
qorqidighan, Misirdiki barliq késellerni üstüngge
chüshürüp, sanga chaplashturidu. 61 Shuningdek
bu qanuniy kitabta pütülmigen hemme késel we
hemme wabanimu Perwerdigar taki sen halak
bolghuche üstüngge chüshüridu. 62 Shuning bilen
eslide asmandiki yultuzlardek nurghun bolsanglarmu,
emdilikte az bir türküm kishiler bolup qalisiler; chünki

siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq
salmidinglar. 63 We shundaq boliduki, Perwerdigar
ilgiri silerge yaxshiliq qilip, silerni awutqinidin
söyün'gendek, U emdi silerni yoqitip halak
qilidighinidin söyünidu; shuning bilen siler igileshke
kiridighan zémindin yulup tashlinisiler. 64 Perwerdigar
silerni yer yüzining bu chétidin u chétigiche bolghan
hemme ellerning arisigha tarqitidu; siler özünglar
yaki ata-bowiliringlar tonumighan yaghach bilen
tashtin yasalghan ilahlarning qulluqida bolisiler;
65 Siler u ellerning arisida ne aram tapalmaysiler,
ne tapininglar tirep turghudek héch mezmut jay
bolmaydu; Perwerdigar belki shu yerde silerning
könglünglarni ghuwalashturup titritip, közünglarni
qarangghulashturup jéninglarni solashturidu. 66 Siler
qarap turup jéninglar qilda ésiqliqtek turidu; siler
kéche-kündüz dekke-dükkide bolup jénimdin ayrilip
qalarmenmu? — dep qorqisiler; 67 könglüngni basqan
wehime we parakendichilik we közliring körgen
körünüshler tüpeylidin etigini: «Kashki kech bolsidi!»,
kechte bolsa: «Kashki etigen bolsidi!» deysen. 68
Perwerdigar silerge wede qilip: «Siler bu yolni ikkinchi
yene körmeysiler» dégen shu yol bilen silerni kémige
chüshürüp Misirgha yanduridu. Siler shu yerde
düshmenliringlargha qul-dédek bolushqa özünglarni
satisiler, lékin silerni alghili adem chiqmaydu.

29 Töwendikiler Perwerdigar Israillar bilen ehde
baghlash üchün Moab zéminida Musagha
tapilighan sözlerdur. Bu ehde Perwerdigar ular bilen
Horebde qilghan ehdidin bashqa bir ehde idi. 2 Musa
pütkül Israilni chaqirip ularghа mundaq dédi: «Siler
Perwerdigarning Misir zéminida Pirewn'ge, uning
barliq xizmetkarliri we zéminning hemme yéride
köz aldinglarda néme ish qilghinini kördünglar, 3
yeni shu chong apetler bilen ulugh möjizilik alamet
we karametlerni öz közünglar bilen kördünglar. 4
Lékin Perwerdigar silerge bügün'giche chüshen'güdek
köngül, körgüdek köz we anglighudek qulaq bermidi. 5
Men qiriq yil silerni bayawanda yéteklep yürdüm; shu
waqitlarda üstünglardiki kiyimliringlar konirimidi,
putunglardiki keshinglarmu konirap ketmidi. 6 Xuda
Özining silerning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikini
bilsun dep, silerge yéyishke nan, ichishke sharab yaki
küchlük ichimlik nésip qilmidi. 7 Siler bu jaygha
yétip kelgininglarda Heshbonning padishahi Sihon
bilen Bashanning padishahi Og biz bilen jeng qilghili
chiqti; emma biz ularni urup meghlup qilduq; 8 biz
ularning zéminlirini élip Rubenler bilen Gadlar we
Manassehning yérim qebilisige miras qilip berduk. 9
Emdi siler hemme ishliringlarda rawaj tépish üchün
bu ehdining sözlirini tutup, ularghа emel qilinglar.
10 Bügün hemminglar — kebile bashliqliringlar,
aqsqalliringlar, emeldarliringlar, shuningdek
Israilning hemme erliri, 11 kichik baliliringlar,
ayalliringlar, chédirgahinglarda turuwatqan
musapirlar, shundaqla otun kesküchiliringlar
we su toshughuchiliringlarmu, hemminglar
Perwerdigarning aldida hazir turuwatisiler; 12 meqset
shuki, Perwerdigar Xudayinglarning ehdisige, yeni
Perwerdigar Xudayinglar bügün silerge bergen
qesimi bilen baghlighan ehdige daxil bolushunglar
üchündur, 13 We shuning bilen teng U silerni bügün
Özige xas bir xelq qilip silerge wede qilghinidek, ata-
bowiliringlargha, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa
qilghan qesimi boyiche özi silerge Xuda bolushtur. 14
Lékin men bu ehde we qesemni yalghuz siler bilenla
emes, 15 belki bügün biz bilen bu yerde Perwerdigar
Xudayimizning aldida turuwatqanlar, shundaqla
bügün bu yerde biz bilen birge bolmighan kishilerning
hemmisi bilenmu tüzüshimen. 16 (chünki siler bizning
Misir zéminida qandaq turghanliqimiz we sepirimizde
ellerning otturisidin qandaq ötüp kelginimizni
obdan bilisiler; 17 Siler ularning arisidiki yirginchlik
nersilerni, ularning arisidiki yaghach, tash, altun
we kümüshtin yasalghan butlarni kördünglar). 18
Ehdining meqsiti bolsa, silerning aranglardiki herbir
er, herbir ayal, herbir aile we herbir qebililiringlardin
bügün köngli Perwerdigar Xudayimizdin yénip, shu
ellerning ilahlirining qulluqigha kirip kétidighan
héch kishi bolmisun, shundaqla aranglarda öt süyi
we emen chiqiridighan yiltiz peyda bolup qalmisun
üchündur. 19 Derweqe shundaq boliduki, shu lenet
sözlirini anglighanda öz könglide öz-özini bext-
beriketlik sanap: «Men qanche bashbashtaqliq
bilen mangsammu, tinch-amanliqta turiwérimen»,
dégüchi shundaq bir kishi bolidu; netijide, nem
yermu changqaq yerge oxshashla weyran qilinidu.
20 Perwerdigar mundaq kishini epu qilmaydu, belki
Perwerdigarning ghezipi bilen otluq qehri tütündek
shu kishige chüshidu; bu kitabta pütülgen hemme
lenetler uning béshigha chüshidu; Perwerdigar uning
ismini asmanning tégidin öchüridu. 21 Perwerdigar
bu qanun kitabida pütülgen ehdining hemme lenetliri
boyiche Israilning barliq qebililiridin uni ayrip chiqip,

apetke muptila qilidu. 22 Kelgüsi dewr bolsa, yeni
silerdin kéyin chiqidighan baliliringlar we shundaqla
yiraq yurttin kelgen musapirlar Perwerdigar shu
zéminning üstige ewetken balayi'apetler bilen
késellerni köridu; 23 Perwerdigar ghezipi we qehri
bilen weyran qilghan Sodom, Gomorra, Admah
we Zeboimlarning weyranchiliqidek zéminning
hemme yéri günggürtliship, shorliship, köyüp
ketkinini, tériqchiliqmu, hosulmu bolmighinini,
ot-chöpmu ünmiginini köridu; 24 buni körgenler,
hetta hemme el-yurt: «Némishqa Perwerdigar bu
zémin'gha mundaq qilghandu? Némishqa Uning
ghezipi shunche qattiq, esheddiy bolghandu?» dep
soraydu; 25 andin ulargha jawab bérilip: «Ular
ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning ularni
Misir zéminidin qutquzup chiqarghinida ular
bilen békitken ehdini tashlap, 26 bérip ularning
nésiwisi bolmighan, özimu tonumighan ilahlarning
qulluqigha kirip, ulargha choqun'ghini üchün
shundaq boldi. 27 Mana bu sewebtin Perwerdigarning
ghezipi bu zémin'gha tutiship, bu kitabta pütülgen
hemme lenetni uning üstige keltürdi. 28 Shuning
üchün Perwerdigar ghezep, achchiq we zor qehr
bilen ularni yurtidin yulup, bashqa bir yurtqa
tashlidi» — déyilidu. 29 Herbir yoshurun sirlar bolsa
Perwerdigar Xudayimizningkidur; lékin herqandaq
ashkarilan'ghan wehiyler bolsa bu qanunning
sözlirige emel qilishimiz üchün ebedgiche biz we
balilirimizningkidur.

30 We shundaq boliduki, bu barliq ishlar, yeni
men séning aldingda qoyghan bu beriket bilen
lenet béshinggha chüshkinide, Perwerdigar Xudaying
séni heydiwetken ellerning arisida turup bularni
ésingge élip köngül bölüp, 2 özüng we baliliring
Perwerdigar Xudayingning yénigha yénip Uning
awazigha qulaq sélip, men bügün sanga emr qilghan
barliq ishlargha pütün qelbing we pütün jéning bilen
itaet qilsang, 3 shu chaghda Perwerdigar Xudaying
séni sürgünlüktin qayturup, sanga ichini aghritip,
Perwerdigar Xudaying Özi heydiwetken ellerdin yighip
kélidu. 4 Gerche aranglardin hetta asmanlarning
chétigichimu heydilip ketkenler bolsimu, Perwerdigar
Xudaying séni shu yerdin yighip jem qilip kélidu.
5 Perwerdigar Xudaying séni ata-bowiliringning
teweliki bolghan zémin'gha keltüridu we sen uni
igileysen; U sanga yaxshiliq qilip ata-bowiliringning
sanidin ziyade köp qilidu; 6 Perwerdigar Xudayingni
pütün qelbing, pütün jéning bilen söyüshke
Perwerdigar Xudaying qelbingni we nesilliringning
qelbini xetne qilidu; shuning bilen siler hayat
yashaysiler. 7 Shundaqla Perwerdigar Xudayinglar
bu hemme lenetlerni düshmenliringlarning üstige,
silerge nepretlinidighanlarning üstige, silerge
ziyankeshlik qilghanlarning üstige chüshüridu. 8 Siler
bolsanglar yénip kélip Perwerdigar Xudayinglarning
awazigha qulaq sélip, men bügün silerge tapilighan
hemme emrlirige emel qilisiler. 9 Shundaq
qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar qolliringlarning
hemme ishida, bedininglarning méwisini, charpay
malliringlarning méwisini we yéringning méwisinimu
awutup silerni zor yashnitidu. Chünki Perwerdigar
silerning ata-bowiliringlargha yaxshiliq qilishtin
söyün'gendek, silerge yaxshiliq qilishtin söyünidu.
10 Siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha
qulaq sélip, bu qanun kitabida pütülgen emrler
bilen belgilimilerni tutup, pütün qelbinglar, pütün
jéninglar bilen Perwerdigar Xudayinglarning teripige
burulsanglarla, shundaq bolidu. 11 Chünki men
bügün sanga tapilighan bu emr sen üchün karamet
ish emes yaki sendin yiraqmu emes. 12 Bu emr
asmanning üstide emes, séning: «Bizning uninggha
emel qilmiqimiz üchün kim asman'gha chiqip uni
élip chüshüp bizge anglitidu?» déyishingning hajiti
bolmaydu. 13 We shuningdek bu emr déngizning u
teripidimu emestur, séning: «Bizning uninggha emel
qilmiqimiz üchün kim déngizdin ötüp, uni élip kélip
bizge anglitidu» déyishingning hajiti bolmaydu. 14
Chünki bu söz bolsa uninggha emel qilmiqing üchün
sanga bek yéqin, yeni aghzingda we könglüngde
bardur. 15 Mana, men bügün aldinglarda hayat
bilen yaxshiliq, ölüm bilen yamanliqni qoydum; 16
chünki özüm sanga höküm bérip: — Siler Perwerdigar
Xudayinglarni söyüp, Uning yollirida méngip, emrliri,
belgilimiliri hem hökümlirige emel qilinglar, dep
bügün silerge tapilidim; shundaq qilsanglar siler
yashap awup, uni igileshke kiridighan zémin'gha
barghininglarda Perwerdigar Xudayinglar silerni
beriketleydu. 17 Lékin eger könglüngni tetür qilip,
qulaq salmay azdurulup, bashqa ilahlargha bash urup
choqun'ghili tursang, 18 men shuni bügün silerge
agahlandurup éytip qoyayki, siler halak bolmay
qalmaysiler; siler uni igileshke Iordan deryasidin
ötüp baridighan zémin'gha kirgininglarda uzun ömür
körelmeysiler. 19 Men bügün hayat bilen ölümni,

beriket bilen lenetni aldingda qoyghinimgha asman
bilen zéminni üstüngge guwah bolushqa chaqirimen;
emdi özüng we nesling yashay désenglar, hayatni
talliwal; 20 Perwerdigar Xudayingni söyüp, Uning
awazigha qulaq sélip, Uninggha baghlan'ghin; chünki
U Özi séning hayating we ömrüngning uzunluqidur;
chünki shundaq qilsang Perwerdigar ata-bowiliring
bolghan Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa: «Men silerge
uni bérimen» dep qesem qilip wede qilghan zéminda
turisen».

31 Andin Musa bérip hemme Israilgha söz qildi;
2 u mundaq dédi: «Men bügün bir yüz yigirme
yashqa kirdim; emdi silerge serdar yaki bashlighuchi
bolalmaymen. Perwerdigar manga: Sen bu Iordan
deryasidin ötmeysen, dégenidi. 3 Lékin Perwerdigar
Xudayinglar Özi silerni yéteklep [deryadin] ötüp,
bu ellerni aldinglarda weyran qilidu; shuning bilen
ularning mal-mülkini igileysiler; Perwerdigarning
éytqinidek, Yeshua silerning aldinglarda bashlap
[deryadin] ötidu. 4 Perwerdigar Sihon bilen
Og dégen ikki Amoriy padishahi we ularning
zéminini halak qilghandek, u bu ellergimu shundaq
qilidu. 5 Emma Perwerdigar ularni qolunglargha
tapshurghinida, men silerge tapilighan pütkül emr
boyiche ularghа muamile qilisiler. 6 Jür'etlik we
qeyser bolunglar, ularning aldida titrimenglar, ulardin
héch qorqmanglar; chünki siler bilen birge barghuchi
Perwerdigar Xudayinglar Özidur; U silerdin waz
kechmeydu, silerni hergiz tashliwetmeydu!». 7
Andin Musa Yeshuani chaqirip pütkül Israilning
köz aldida uninggha söz qilip: «Sen jür'etlik we
qeyser bolghin; chünki bu xelq Perwerdigar ularning
ata-bowilirigha qesem qilip bérishke wede qilghan
zémin'gha kirgende sen ular bilen bille bérishing
kérek; sen ularghа uni igilitip miras qildurisen. 8 Mana,
séning aldingda mangghuchi Perwerdigar Özidur; U
sen bilen bille bolup sendin waz kechmeydu, séni
hergiz tashliwetmeydu! Sen qorqmighin, parakende
bolma!» — dédi. 9 Musa bu qanunni yézip bolup,
uni Perwerdigarning ehde sanduqini kötüridighan
Lawiyning ewladi bolghan kahinlar bilen Israilning
barliq aqsaqallirigha tapshurup berdi. 10 Musa ularghа
mundaq buyrudi: — «Her yette yilning axirqi yilida,
yeni azadliq yili dep békitilgen waqitta, «kepiler
héyti» bashlan'ghanda, 11 Israilning hemmisi kélip
Perwerdigar Xudayingning huzurida jem bolush üchün
u tallaydighan jaygha yighilghanda, uni anglisun dep
pütkül Israilning aldida bu qanunni oqup bérisen.
12 Shuning üchün [shu chaghda] barliq xelqni, er
bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, qowuqliringning
ichide turuwatqan musapir bolsun, ularning hemmisi
anglap, öginip, Perwerdigar Xudayinglardin qorqup,
bu qanunning barliq sözlirini tutup uninggha emel
qilsun, dep ularni yighqin. 13 Shundaq bolsa,
ularning bu qanunni tonumighan balilirimu uni
anglap öginip, siler igileshke Iordan deryasidin
ötüp baridighan zéminda yashighan barliq künliride
Perwerdigar Xudayinglardin qorqidighan bolidu».
14 Andin Perwerdigar Musagha söz qilip: «Mana
séning ölidighan waqting yéqinliship qaldi. Emdi
Yeshuani chaqirghin, ikkinglar jamaet chédirigha
bérip shu yerde hazir bolunglar. Men uninggha
wezipe tapshurimen» dédi. Shuning bilen Musa bilen
Yeshua ikkisi bérip, jamaet chédirida hazir boldi. 15
Perwerdigar bulut tüwrükining ichide köründi; bulut
tüwrüki chédirning derwazisining üstide toxtidi. 16
Perwerdigar Musagha mundaq dédi: «Mana, sen ata-
bowiliringning qéshida uxlash aldida turisen; andin
bu xelq qozghilip, baridighan zémindiki yat ilahlargha
egiship buzuqchiliq qilip, Méni tashlap, Men ular bilen
baghlighan ehdini buzidu. 17 Shu waqitta Méning
ghezipim ularghа tutiship, Men ularnimu tashlap,
ulardin yüzümni yoshurimen. Ular yutuwétilidu,
köp balayi'apet we külpetler béshigha chüshidu we
ular shu waqitta: «Shübhisizki, Xudayimiz arimizda
bolmighini üchün, bu balalar béshimizgha chüshti» —
deydu. 18 Lékin Men ularning bashqa ilahlargha mayil
bolup egiship, qilghan hemme rezillikliri üchün shu
küni yüzümni pütünley yoshurimen. 19 Emdi siler
özünglar üchün bu ghezelni pütüp, uni Israillargha
ögitinglar; bu ghezelning kéyin Israillarning eyibige
Men üchün guwahchi bolushi üchün uni ularning
aghzigha salghin. 20 Chünki Men ularni Men ata-
bowilirigha qesem bilen wede qilghan, süt bilen
hesel éqip turidighan yurtqa kirgüzimen; andin ular
yep toyup, semrigende bashqa ilahlargha egiship,
ularning qulluqigha kiridu we Méni közge ilmay
ehdemni buzidu. 21 Emma shundaq boliduki, köp
balayi'apetler bilen külpetler ularning béshigha
chüshkinide, bu ghezel ularni eyiblep guwah béridu;
chünki bu ghezel ularning ewladlirining aghzida
untulmaydu. Chünki Men ularni ularghа qesem
bilen wede qilghan zémin'gha téxi kirgüzmeyla
ularning néme xiyal qiliwatqinini obdan bilimen».

22 Shularni dep, Musa shu küni bu ghezelni yézip,
Israillargha ögetti. 23 Andin [Perwerdigar] Nunning
oghli Yeshuagha: «Jür'etlik we qeyser bolghin, chünki
sen Men Israillargha qesem bilen wede qilghan
zémin'gha ularni bashlap kirisen we Men sen bilen
bille bolimen» dep emr qildi. 24 Musa bu qanunning
sözlirini bir kitabqa pütünley yézip bolghandin
kéyin 25 u Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp
mangghan Lawiylargha buyrup mundaq dédi: 26 —
Bu qanun kitabini silerning eyibinglerge guwahchi
bolup turushi üchün Perwerdigar Xudayinglarning
ehde sanduqining yénigha qoyunglar. 27 Chünki men
silerning asiy we boynunglar qattiq ikenlikinglarni
bilimen. Mana, men téxi aranglarda tirik tursam
Perwerdigargha asiyliq qilip keldinglar; ölümümdin
kéyin siler téximu shundaq qilisiler! 28 Men ularning
qulaqlirigha bu sözlerning hemmisini anglitishim
üchün, shundaqla yer bilen asmanni ularning eyibige
guwahchi bolushqa chaqirishim üchün emdi méning
aldimgha qebililiringlarning hemme aqsaqalliri we
emeldarlirini yighinglar. 29 Chünki ölümümdin kéyin
silerning tüptin buzulup, men silerge emr qilghan
yoldin chetnep kétidighininglarni bilimen. Shuning
bilen künlerning axirida külpetler béshinglargha
chüshidu; chünki siler Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilip, qolliringlarning ishliri bilen uning
ghezipini qozghaysiler». 30 Andin Musa Israillarning
pütkül jamaiti aldida bu ghezelning tékistini bashtin-
axirghiche oqup berdi: —

32 «Qulaq sélinglar, ey asmanlar, men sözley;
Aghzimning sözlirini angla, i yer-zémin! 2
Telimim bolsa yamghurdek yaghidu, Sözlirim
shebnemdek tamidu, Yumran ot-chöp üstige chüshken
sim-sim yamghurdek, Kökzarliqning üstige chüshken
xasiyetlik yamghurdek bolidu. 3 Chünki men
Perwerdigarning namini bayan qilimen; Emdi
Xudayimizni ulugh dep jakarlanglar! 4 U qoram
tashtur, Uning emelliri mukemmeldur; Uning barliq
yolliri heqqaniydur. U naheqliqi yoq, wapadar bir
Xuda, Adil we diyanetliktur. 5 Emma [Öz xelqi]
uninggha buzuqluq qildi; Ularning qilmishliri Uning
Öz balilirininingkidek bolmidi — mana bu ularning
eyibidur! Ular egri we iplas bir nesildur! 6 Ey exmeq
we nadan xelq, Perwerdigarning yaxshiliqini shundaq
yanduramsen? U séni bedel tölep hör qilghan atang
emesmu? U séni yaritip, séni tikligen emesmu? 7 Ötken
künlerni ésingge alghin, Dewrdin-dewrgiche ötken
yillarni oylighin; Atangdin sora, u sanga dep béridu;
Aqsaqalliringgha soal qoy, ular séni xewerlendüridu.
8 Hemmidin aliy bolghuchi ellerning ülüshini ulargha
üleshtürgende, Adem'atining perzentlirini bir-biridin
bölginide, U xelqlerning chégrilirini Israil balilirining
sanigha qarap békitken. 9 Chünki Perwerdigarning
nésiwisi bolsa uninggha xas bolghan xelqidur; Yaqup
xuddi chek tashlinip chiqqandek, Uning mirasidur. 10 U
uni chöl bir zéminda, Shamal huwlaydighan dehshetlik
bir bayawanda uni tapti; Uni orap etrapida qoghdap
turdi, Uni köz qarichuqidek saqlidi; 11 Xuddi bürküt
öz changgisini tewritip, Balilirining üstide perwaz
qilip, Qanatlirini yéyip ularni peylirining üstige élip
kötürginidek, 12 Perwerdigarmu uninggha shundaq
yalghuz yétekchilik qildi; Héchqandaq yat ilah uning
bilen bille emes idi. 13 U uni yer yüzining égiz
jayligha mindürdi, We u étizliqning mehsulatidin
yédi, U uninggha qiya tashtin hesel shoritip, Chaqmaq
téshidin zeytun méyi shoratti; 14 Sanga kala
qaymiqi bilen qoy sütini ichküzüp, Qozilarning
yéghini, Bashandiki qochqarlar we tékilerning göshini
yégüzüp, Ésil bughdayning ésil danliridin yégüzdi,
Sen bolsang üzüm qéni bolghan sap sharabni ichting.
15 Lékin Yeshurun semrip tepkek bolup qaldi; Berheq,
sen semrip ketting, Bordilip ketting, Toyunup ketting!
U özini yaratqan Tengrini tashlap, Öz nijatining Qoram
Téshini közge ilmidi. 16 Ular bolsa yat ilahlargha
egiship Uning wapasizliqqa bolghan hesitini qozghidi,
Yirginchlik ishlar bilen Uning ghezipini keltürdi. 17
Ular Ige-Tengrisi emes jinlargha, Özi bilmeydighan
ilahlargha, Ata-bowilirimu qorqmaydighan, Yéngi
peyda bolup qalghan ilahlargha qurbanliq qildi. 18
Sen özüngni töreldürgen Qoram Tashni könglüngdin
chiqarding, Séni apiride qilghan Tengrini untudung.
19 Perwerdigar buni körüp, Oghul-qizlirining Uning
achchiqini keltürginidin, ulardin bizar bolup mundaq
dédi: — 20 «Men ulardin yüzümni yoshurimen,
Ularning aqiwitini körüp baqay; Chünki ular iplas
bir nesildur, Qelbide wapadarliqi yoq balilardur. 21
Ige-tengrisi emesler bilen hesitimni keltürdi, Erzimes
mebudliri bilen qehrimni qozghidi; Shunga «héch
xelq emes» bolghan bir xelq arqiliq ularning hesitini
qozghaymen, Nadan bir el arqiliq ularning achchiqini
keltürimen. 22 Chünki Méning ghezipimdin bir ot
tutashti; U tehtisaraning tégigiche köyüp baridu, U yer
bilen uning mehsulatini yep kétidu, We taghlarning
ullirinimu tutashturidu. (Sheol h7585) 23 Men ularning

üstige balayi'apetlerni döwileymen; Ya-oqlirimni
birni qoymay ulargha atimen. 24 Ular acharchiliqtin
yégilep kétidu, Tomuz issiq we wabaning neshterliri
teripidin yep kétilidu; Ulargha qarshi yirtquch
haywanlarning chishlirini, Topida ömiligüchilerning
zehirini ewetimen. 25 Tashqirida qilich ularni
musibetke salidu, Ichkiride wehime basidu; U yigit
bilen qizni, Emchektiki bala bilen aq chachliqni
hemmisini yoqitidu. 26 Men: «Ularni chépiwétimen,
Insanlarning arisidin ularning namini öchürimen» —
deyttim, 27 Biraq düshmenning mesxire qilishidin
qorqtum; Israilning reqibliri bu ishni xata chüshinip:
— Bu ish bizning qolimizning küchlüklükidin bolghan
bolsa kérek, Perwerdigar buni héch qilmidi» démisun
dep, [bu ishni qilmidim]. 28 Israil nesihettin mehrum
bolghan bir el, Ularning héch eqil-pemi yoqtur.
29 Ah, ular dana bolsidi! Shundaq bolsa buni
chüshinip, Öz aqiwiti qandaq bolidighinini oylaytti!
30 Eger ularning Qoram Téshi ularni sétiwetmigen
bolsa, Perwerdigar ularni [düshmenlirige] tashlap
bermigen bolsa, Bir kishi qandaqmu ming kishini
öz aldidin heydiyeleytti?, Ikki kishi qandaqmu on
ming kishini qachuralaytti? 31 Chünki bashqilarning
qoram téshi bolsa bizning Qoram Téshimizdek
emestur. Buninggha düshmenlirimiz özliri guwahliq
bersun! 32 Chünki ularning üzüm téli Sodomning
üzüm télidin, Gomorraning étizliqliridin chiqqandur;
Üzümliri zeherlik üzümlerdur, Ularning herbir sapiqi
achchiqtur, 33 Sharabi bolsa ejdihalarning zehiridur,
Kobralarning ejellik zehiridur. 34 [Perwerdigar]:
«Bularning [hemmisi] Méningkide saqlaqliq emesmu?
Öz xezinilirimde möhürlen'gen emesmu? 35 Intiqam
Méningkidur, Yamanliqni qayturushmu shundaq,
Bular ular putlishidighan waqitqiche saqlaqliq turidu,
Chünki ularning balayi'apetlik küni yéqinlashmaqta,
Ularning béshigha chüshidighan ishlar bolsa téz
kéliwatidu. 36 Chünki Perwerdigar ularning küchi
tügep ketkenlikini, ularning [aziyip], hetta ajiz
yaki méyiplerningmu qalmighinini körgende, U Öz
xelqining üstige höküm chiqiridu, Öz bendilirige
méhir-shepqet körsitidu. 37 U waqitta U mundaq
deydu: «Qéni, ularning ilahliri? Özige tayanch qilghan
qoram téshi emdi qeyerdidur? 38 Ularning ötküzgen
qurbanliqlirining yéghini yégen, Ularning sharab
hediyeliridiki sharabini ichkenler qeyerge ketti?
Emdi ular ornidin turup silerge yardem bérip,
panahinglar bolsun! 39 Emdi Men Özüm, peqet
Menla «Shu»durmen, Manga hemrah héchqandaq
ilahning yoqluqini körüp bilinglar. Men öltürüp
tirildürimen, Zeximlendürüp saqaytimen; We héchkim
Méning qolumdin qutquzalmaydu. 40 Chünki
Men qolumni asmanlargha kötürüp: — «Ebedgiche
hayatturmen» dep éytip, 41 Chaqnap turidighan
qilichimni ittik qilimen, Méning qolum adaletni
qoral qilip tutidu, Düshmenlirimdin intiqam alimen,
Mendin nepretlen'güchilerning qilghanlirini ulargha
yandurimen! 42 Men ya oqlirimni qan ichküzüp mest
qilimen, Méning qilichim gösh yeydu, Men ularni
öltürülgenler bilen esirlerning qénini, Düshmenning
serdarlirining bashlirini yep-ichidighan qilimen».
43 Ey eller, Uning xelqi bilen bille shadlininglar,
Chünki U Öz bendilirining qénining intiqamini alidu,
Öz düshmenlirige qisas yanduridu, Öz zémini bilen
xelqi üchün kechürüm-kafaret keltürüp béridu». 44
Emdi Musa bilen Nunning oghli Yeshua kélip bu
ghezelning barliq sözlirini xelqning aldida oqup
berdi. 45 Andin Musa bu hemme sözlerni barliq
Israil aldida axirlashturup 46 ulargha söz qilip:
«Men bügün otturanglarda silerni agahlandurup
guwahliq bergen bu barliq sözlerge köngül bölünglar;
siler bularni baliliringlargha tapilap: «Bu qanunning
hemme sözlirige emel qilishqa köngül qoyunglar»
dep buyrushunglar kérek. 47 Chünki bu söz silerge
munasiwetsiz, quruq söz emes, belki silerning
hayatinglardur! Siler u zéminni igileshke Iordan
deryasidin ötisiler; ötkendin kéyin u zéminda bu söz
arqiliq uzun ömür körisiler» — dédi. 48 Yene shu
küni Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 49 Sen ushbu Abarim téghigha, yeni Yérixoning
utturidiki, Moabning zéminidiki Nébo téghigha
chiqqin we shu yerde Men Israillargha öz teweliki
bolush üchün béridighan Qanaan zéminini körgin. 50
Andin akang Harun Hor téghida ölüp öz xelqlirige
qoshulghandek, senmu chiqidighan shu taghda ölüp
xelqliringge qoshulghin; 51 chünki siler Zin chölidiki
Meribah-Qadeshning sulirining yénigha barghanda,
ikkinglar Israillarning arisida Manga wapasizliq
körsitip, Israillarning arisida Méni «muqeddes»
dep hörmetlimidinglar. 52 Shunga sen Israillargha
béridighan shu zéminni udulungda körisen, lékin
uninggha kirelmeysen.

33 Xudaning adimi bolghan Musaning ölümidin
ilgiri Israillarni beriketleshke tiligen bext-tilekliri
munular: — 2 U mundaq dédi: — «Perwerdigar

Özi Sinay téghidin kélip, Séirdin chiqip [Israil]
üstige parlidi; Paran téghidin peyda bolup chaqnidi,
U tümenligen muqeddeslerning otturisidin chiqip
keldi; Ong qolidin Israilgha atalghan otluq bir
qanun chiqti. 3 Derheqiqet, U xelqni söyidu;
Séning barliq muqeddes bendiliring qolungdidur;
Ularning herbiri ayighing aldida olturup, Sözliringge
muyesser bolidu. 4 Musa bizge bir qanun buyrup,
Buni Yaqupning jamaitige miras qilip berdi; 5
Xelqning serdarliri jem bolup, Israilning qebililiri
bir yerge yighilghanda, U Yeshurunning otturisida
padishahdek boldi. 6 «Ruben bolsa, ademliri ölüp
ketmey, hayat tursun; Uning ademliri az bolmisun». 7
[Musa]ning Yehuda toghrisida tiligen bexti mundaq:
— «Yehudaning awazini anglighaysen, i Perwerdigar;
Uni öz xelqige qobul qildurghaysen; Uning qolliri
ular üchün küresh qilsun; Emdi özini ezgüchilerge
qarshi turushqa uninggha medet bolghaysen».
8 U Lawiy toghrisida mundaq dédi: — «Séning
urim we tummim tashliring Séning bu muqeddes
bendengge tapshurulghan; Sen uni Massahda siniding,
Meribahning sulirining yénida uning bilen talashting.
9 U öz ata-anisi toghrisida: «Ulargha yüz-xatire
qilmaymen», dep éytti, Öz qérindashlirining héch
yüzini qilmay, Öz balilirinimu tonushni xalimay,
Belki Séning sözüngge emel qilip, ehdengni ching
tutti. 10 Mana, [Lawiylar] Yaqupqa hökümliringni
uqturidu, Ular Israilgha qanununngni ögitidu; Ular
dimighinggha xushbuyni sunidu, Qurban'gahinggha
pütün köydürme qurbanliqlarni keltüridu. 11 I
Perwerdigar, uning teelluqatini beriketligeysen,
Uning qollirining ejri Séni xush qilghudek
bolghay, Uninggha qarshi chiqqanlar we uningdin
nepretlen'genler bolsa, Ularni qopalmighudek halda
bellirini sundurghaysen!» 12 U Binyamin toghrisida
mundaq dédi: — «Perwerdigarning söygini bolsa,
U Uning yénida bixeter makan qilidu, Perwerdigar
saye bolup pütün kün uni saqlaydu, U uni mürisi
otturisida makanlashturidu» 13 Yüsüp toghrisida u
mundaq dédi: — «Uning zémini Perwerdigar teripidin
beriketlik bolghay! Asmanlarning ésil németliri bilen,
Shebnem bilen, Yer tégidiki németliri bilen, 14 Kündin
hasil bolidighan ésil mehsulatliri bilen, Aydin hasil
bolidighan ésil németliri bilen, 15 Qedimki taghlarning
aliy németliri bilen, Menggülük dönglerning ésil
németliri bilen, 16 Yerning ésil németliri we uninggha
tolghan hemme mewjudatliri bilen, Azghanliqta
turghuchi Zatning shapaiti bilen beriketlensun!
Bularning hemmisi Yüsüpning béshigha, Yeni öz
qérindashliridin ayrilghanning choqqisigha chüshsun.
17 Uning heywisi öz buqisining tunjisidektur; Uning
münggüzliri yawa kalining münggüzliridektur, Ular
bilen u el-yurtlarning hemmisini biraqla yer yüzining
chetlirigiche üsidu. Mana Efraimning tümenligen
ademliri, Manassehning minglighan ademliri shundaq
bolidu». 18 Zebulun toghrisida u mundaq dédi: —
«Ey Zebulun, sen chiqqiningda shadlan'ghin; Ey
sen Issakar, öz chédirliringda xush bolghin! 19
Mana ular xelqlerni taghqa chaqiridu, Shu yerde
ular heqqaniyliqning qurbanliqlirini sunidu, Chünki
ular déngizdiki mol döletlerni, Qumgha kömülgen
göherlerni sümürüp ulargha muyesser bolidu». 20
Gad toghrisida u mundaq dédi: — «Gadning zéminini
kéngeytküchige bext-beriket bolghay; Gad bolsa chishi
shirdek olturaqlashti; U bilek hem bash térisini
titma-titma qiliwétidu; 21 Shu yerde u eng ésil
nésiwini talliwaldi; Chünki shu yerdimu u höküm
békitküchining ülüshi bolghan jay saqlaqliqtur; U
xelqning serdarliri bilen kélip, Israil bilen birge
Perwerdigarning adaliti bilen hökümlirini yürgüzdi».
22 Dan toghrisida u mundaq dédi: — «Dan bolsa
yash bir shirdur; U Bashandin taqlap ötidu». 23
Naftali toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Naftali,
iltipatqa toyun'ghansen, Perwerdigar teripidin kelgen
bext-beriketke tolup, Meghrip bilen jenubni özüngge
mülük qilip igileysen». 24 Ashir toghrisida u mundaq
dédi: — «Ashir oghullar bilen beriketlinidu; U
qérindashliri arisida iltipat körsun; Puti maygha
chilansun. 25 Derwaza baldaqliring tömür bilen
mistin bolidu; Künliring qandaq bolsa, küchüngmu
shuninggha muwapiq teng bolidu». 26 «— Ey
Yeshurun, Tengringdek bashqa héchkim yoqtur; U
sanga yardemge asmanlar üstige, Zor heywisi bilen
bulutlarning üstige minip kélidu. 27 Ezeliy Xuda séning
bashpanahingdur, Astingda ebediy bilekler turidu.
U séning aldingdin düshmenni heydep: — «Ularni
halak qilghin!» dep [sanga] buyruydu. 28 Shuning
bilen Israil ashliq bilen yéngi sharab mol bolghan bir
zéminda turup, Yalghuz aman-ésen makan tutidu,
Yaqupning buliqi oxshashla aman-ésen bolidu; Uning
asmanlirimu shebnem témitip turidu. 29 Bextliksen, i
Israil! Sendek Perwerdigarning Özi qutquzghan xelqtin
yene kim bar? U bolsa séning medetkar qalqining,
Heywetlik qilichingdur! Séning düshmenliring sanga

zeipliship boysunidu; Sen ularning égiz jaylirida
dessep mangisen».

34 Andin Musa Moabning tüzlenglikliridin chiqip
Nébo téghining üstige, yeni Yérixoning
utturisidiki Pisgah téghining choqqisigha chiqti. Shu
yerde Perwerdigar uninggha pütkül zéminni körsetti;
Giléadtin Dan'ghiche, **2** pütkül Naftali bilen Efraim we
Manassehning zéminini, Yehudaning pütkül zémini
bilen qoshup meghribtiki déngizghiche, **3** jenubtiki
Negew zéminini, «Xorma shehiri» dep atalghan
Yérixo wadisidiki tüzlenglikni Zoar shehirige qeder,
hemmini uninggha körsetti. **4** Andin Perwerdigar
uninggha söz qilip: «Men qesem qilip: «Bu zéminni
séning neslingge bérimen» dep Ibrahim, Ishaq we
Yaqupqa wede qilghan zémin mana mushudur. Emdi
sanga uni öz közüng bilen körüshke nésip qildim,
lékin sen shu yerge ötüp kirelmeysen» dédi. **5** Andin
Perwerdigarning éytqinidek, Perwerdigarning quli
Musa shu yerde, yeni Moabning zéminida wapat boldi.
6 U uni Moabning zéminidiki tagh jilghisida, Beyt-
Péorning utturisida depne qildi; uning qebrisining
qeyerde ikenlikini bügün'giche héchkim bilmeydu.
7 Musa wapat bolghan waqitta bir yüz yigirme
yashqa kirgenidi, lékin közliri héch torlashmighan
we maghduridin héch ketmigenidi. **8** Israillar Musa
üchün Moabdiki tüzlenglikte ottuz kün'giche matem
tutti. Shuning bilen Musa üchün matem tutup
yighlaydighan künler tügigenidi. **9** Musa qollirini
uning üstige qoyghachqa, Nunning oghli Yeshua
danaliq bergüchi Roh bilen tolghanidi. Shuning
bilen Israillar uninggha itaet qilip, Perwerdigarning
Musagha buyrughinidek qildi. **10** Musadin kéyin
uningdek Perwerdigar bilen yüz turane sözleshken
ikkinchi bir peyghember Israil ichide chiqmidi; **11**
Perwerdigarning uni Misir zéminigha ewetishi bilen u
shu yerde Pirewn'ge, uning xizmetkarliri we pütkül
zéminidikiler aldida körsetken hemme möjizilik
alamet we karametlerge, **12** ayan qilin'ghan shu barliq
ulugh qudretke we Musaning pütkül Israilning köz
aldida körsetken barliq dehshetlik heywisige teng
turghudek héchqandaq adem chiqmidi.

Yeshua

1 We Perwerdigarning quli bolghan Musa wapat
bolghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar
Musaning xizmetkari, Nunning oghli Yeshuagha söz
qilip mundaq dédi: — **2** Méning qulum Musa wapat
boldi. Emdi sen qozghilip, bu xelqning hemmisini
bashlap Iordan deryasidin ötüp, Men ulargha, yeni
Israillargha teqdim qilidighan zémin'gha kirgin. **3** Men
Musagha éytqinimdek, putunlarning tapini qeyerge
tegken bolsa, shu jayni silerge berdim; **4** chégranglar
chöl-bayawandin tartip Liwan'ghiche, Hittiylarning
zéminini öz ichige élip, Efrat deryasidin kün pétishtiki
Ottura Déngizghiche bolidu. **5** Séning barliq hayat
künliringde héchkim sanga qarshi turalmaydu. Men
Özüm Musa bilen bille bolghandek séning bilen
bille bolup, séni hergiz tashliwetmeymen. **6** Sen
jür'etlik we qeyser bolghin; chünki sen bu xelqni Men
ata-bowilirigha bérishke qesem bilen wede qilghan
zémin'gha mirasxor qilip igilitisen. **7** Méning qulum
Musa sanga buyrughan barliq qanun'gha emel qilishqa
köngül bölüp, qet'iy jür'etlik we tolimu qeyser bolghin;
sen qeyergila barsang ishliring ghelibilik bolushi
üchün uningdin ya ong ya solgha chetnep ketme; **8**
bu qanun kitabini öz aghzingdin néri qilmay, uning
ichide pütülgenning hemmisini tutup, uni kéche-
kündüz zikir kilip oyla; shundaq qilsang yolliringda
ghelibilik bolup, özüng ronaq tapisen. **9** Mana sanga:
— Jür'etlik we qeyser bol, dep buyrughanidimghu?
Shunga héch wehimige chüshme, yüreksiz bolma;
chünki qeyerge barsang Perwerdigar Xudaying sen
bilen birgidur. **10** Shuning bilen Yeshua xelqning
bashlirigha buyrup: — **11** Siler chédirgahtin ötüp
xelqqe: — Özünglar üchün ozuq-tülük teyyar qilinglar,
chünki üch kün toshqanda siler Iordan deryasidin
ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan
zéminni igilesh üchün kirisiler, — denglar, dédi. **12**
Yeshua Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim
qebilisige söz qilip: — **13** Xudaning quli bolghan
Musaning silerge buyrup: — Perwerdigar Xudayinglar
silerge aramliq ata qilip bu zéminni silerge bergen,
dep éytqinini ésinglarda tutunglar. **14** Xotun bala-
chaqanglar we charpayliringlar Musa özi silerge
teqsim qilghan, Iordan deryasining bu teripidiki
zéminda qalsun, lékin aranglarda qanchilik batur
palwan bolsanglar, siler öz qérindashliringlarning
aldida septe turup ulargha yardem bérip jeng qilinglar;
taki Perwerdigar Xudayinglar qérindashliringlargha
silerge ata qilghinigha oxshash aram ata qilip,
qérindashliringlargha u ulargha miras qilip béridighan
zéminni igiletgüche shundaq qilinglar. Andin siler
tewelikinglar bolghan zéminni, yeni Xudaning
quli bolghan Musa silerge teqsim qilghan, Iordan
deryasining kün chiqish teripidiki bu zéminni igilesh
üchün qaytip béringlar, — dédi. **16** Ular Yeshuagha
jawab bérip: — Sen bizge emr qilghanning hemmisige
emel qilimiz, sen bizni qeyerge ewetseng, shu yerge
barimiz. **17** Biz hemme ishta Musaning sözige
qulaq salghinimizdek sanga qulaq salimiz; birdinbir
tilikimiz, Perwerdigar Xudaying Musa bilen bille
bolghandek séning bilenmu bille bolghay! **18** Kimki
séning emringge itaetsizlik qilip, sen bizge buyrughan
herqandaq sözliringge qulaq salmisa, öltürülidu! Sen
peqetla jür'etlik we qeyser bolghin, — dédi.

2 Andin kéyin Nunning oghli Yeshua ikki
charlighuchini Shittimdin ewetip ulargha: — Siler
bérip u zéminni, bolupmu Yérixo shehirini charlap
kélinglar, dédi. Shuning bilen ular u yerge bérip,
Rahab atliq bir pahishining öyige kirip qondi. **2**
Lékin birsi kélip Yérixo padishahigha: — Bügün kéche
Israillardin birnechche kishi bu zéminni charlighili
keptu, dep xewer yetküzdi. **3** Shuning bilen Yérixo
padishahi Rahabning qéshigha adem ewetip: — Séning
qéshinggha kélip, öyüngge kirgen shu kishilerni bizge
tapshurup bergin, chünki ular bu zéminning her
yérini paylighili keptu, — dédi. **4** Lékin u ayal u ikki
kishini élip chiqip yoshurup qoyghanidi; u jawab
bérip: — Derweqe bu kishiler méning qéshimgha
keldi, lékin men ularning nedin kelgenlikini bilmidim;
5 qarangghu chüshüp, qowuqni étidighan waqit
kelgende shundaq boldiki, bu ademler chiqip ketti.
Men ularning qeyerge ketkinini bilmeymen. Ularni
tézdin qoghlisanglar, choqum yétishiwalisiler, — dédi.
6 Lékin u ayal ularni ögzige élip chiqip, ögzining
üstide retlep yéyip qoyghan zighir paxallirining
astigha yoshurup qoyghanidi. **7** U waqitta ularning
keynidin izdep qoghlighuchilar Iordan deryasining
yoli bilen chiqip derya kéchiklirigiche qoghlap bardi.
Ularni qoghlighuchilar sheherdin chiqishi bilenla,
sheherning qowuqi taqaldi. **8** Shu waqitta, u ikkiylen
téxi uxlashqa yatmighanidi, Rahab ögzige chiqip
ularning qéshigha bérip **9** ulargha: — Perwerdigarning
bu zéminni silerge miras qilip bergenlikini, shundaqla
silerdin bolghan wehimenglar bizlerge chüshüp,

bu zémindikilerning hemmisi aldinglarda halidin
kétey déginini bilimen; 10 chünki biz siler Misirdin
chiqqininglarda Perwerdigarning aldinglarda Qizil
Déngizni qorutqanliqini, shundaqla silerning Iordan
deryasining u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi
Sihon bilen Ogni qandaq qilghanliqinglarni, ularni
mutleq yoqatqanliqinglarni angliduq. 11 Buni
anglap yürikimiz su bolup, silerning sewebinglardin
herqaysimizning rohi chiqip ketti. Chünki Perwerdigar
Xudayinglar bolsa yuqirida, asmanlarning hemde
töwende yerning Xudasidur. 12 Emdi silerdin
ötünimenki, men silerge körsetken himmitim
üchün silermu méning atamning jemetige himmet
qilishqa Perwerdigarning nami bilen manga qesem
qilinglar, shundaqla ata-anamni, aka-uka, acha-
singil qérindashlirimni we ulargha tewe barliqigha
chéqilmasliqinglar, jénimizni tirik qaldurup, ölümdin
qutquzushunglar toghrisida manga bir kapalet
belgisini béringlar, — dédi. 14 Ikkiylen uninggha:
— Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoymisang,
siler jéninglardin ayrilsanglar, bizmu jénimizdin
ayrilghaymiz! Shuningdek shundaq boliduki,
Perwerdigar bizge bu zéminni ige qilghuzghanda,
biz jezmen silerge méhribanlarche we semimiy
muamilide bolimiz, dédi. 15 Shuning bilen ayal
ularni penjiridin bir tana bilen chüshürüp qoydi
(chünki uning öyi sheherning sépilida bolup, u
sépilning üstide olturatti). 16 Ayal u ikkisige: —
Qoghlighuchilar silerge uchrap qalmasliqi üchün,
taghqa chiqip, u yerde üch kün yoshurunup turunglar;
qoghlighuchilar sheherge qaytip kelgendin kéyin,
andin siler öz yolunglargha mangsanglar bolidu,
— dédi. 17 Ikkisi ayalgha: — Eger sen bizning
déginimizdek qilmisang, sen bizge qilghuzghan
qesemdin xalas bolimiz: — 18 Mana, biz zémin'gha
kirgen chaghda, sen bizni chüshürüshke ishletken
bu qizil tanini penjirige baghlap qoyghin; andin
ata-anangni, aka-uka qérindashliringni, shundaqla
atangning barliq jemetidikilerni öyüngge, özüngge
yighip jem qilghin. 19 Shundaq boliduki, öyüngning
ishikliridin tashqirigha chiqqan herkimining qéni öz
béshida bolidu; biz uninggha mes'ul emesmiz; lékin
biraw öyüngde sen bilen bille bolghan birsining üstige
qol salsa, undaqta uning qéni bizning béshimizgha
chüshkey! 20 Eger sen bu ishimizni ashkarilap
qoysang, sen bizge qilghuzghan bu qesemdin xalas
bolimiz, — dédi. 21 Rahab jawab bérip: — Silerning
dégininglerdek bolsun dep, ularni yolgha sélip qoydi.
Ular ketkendin kéyin, ayal penjirige u qizil tanini
baghlap qoydi. 22 U ikkisi u yerdin ayrilip, taghqa
chiqip, qoghlighuchilar [sheherge] qaytip ketküche
u yerde üch kün turdi. Qoghlighuchilar yol boyidiki
hemme yerni izdepmu ularni tapalmidi. 23 Andin bu
ikkisi taghdin chüshüp, qaytip mangdi; ular deryadin
ötüp, Nunning oghli Yeshuaning qéshigha kélip,
béshidin kechürgenlirining hemmisini uninggha dep
berdi. 24 Ular Yeshuagha: — Perwerdigar derweqe
barliq zéminni qolimizgha tapshurdi; zéminda
turuwatqanlarning hemmisi bizning tüpeylimizdin
rohi chiqip ketti, — dédi.

3 Yeshua etisi tang seherde turup, pütkül Israil
bilen Shittimdin ayrilip Iordan deryasigha keldi;
ular deryadin ötküche shu yerde bargah tikip
turdi. 2 Üch kün toshup, serdarlar chédirgahtin
ötüp, 3 xelqqe emr qilip: — Siler Perwerdigar
Xudayinglarning ehde sanduqini, yeni Lawiylarning
uni kötürüp mangghinini körgen haman, turghan
ornunglardin qozghilip, ehde sanduqining keynidin
egiship ménginglar. 4 Lékin uning bilen silerning
ariliqinglarda ikki ming gez ariliq qalsun; qaysi
yol bilen mangidighininglarni bilishinglar üchün,
uninggha yéqinlashmanglar; chünki siler ilgiri
mushu yol bilen méngip baqmighansiler, — dédi.
5 Yeshua xelqqe: — Özünglarni pak-muqeddes
qilinglar, chünki ete Perwerdigar aranglarda möjize-
karametlerni körsitidu, — dédi. 6 Andin Yeshua
kahinlargha: — Ehde sanduqini kötürüp xelqning
aldida deryadin ötünglar, dep buyruwidi, ular ehde
sanduqini élip xelqning aldida mangdi. 7 Perwerdigar
Yeshuagha söz qilip: — Hemme Israilning Méning
Musa bilen bille bolghinimdek, séning bilenmu
bille bolidighanliqimni bilishi üchün bügündin
étibaren séni ularning neziride chong qilimen. 8
Emdi sen ehde sanduqini kötürgen kahinlargha:
— Siler Iordan deryasining süyining boyigha yétip
kelgende, Iordan deryasi ichide turunglar, — dégin,
— dédi. 9 Yeshua Israillargha: — Bu yaqqa kélinglar,
Perwerdigar Xudayinglarning sözini anglanglar, dédi.
10 Andin Yeshua: — Mana, siler shu ish arqiliq
menggülük hayat Tengrining aranglarda ikenlikini,
shundaqla Uning silerning aldinglardin Hittiylar,
Girgashiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar,
Hiwiylar, Yebusiylarni heydiwétidighanliqini bilisiler
— pütkül yer-zéminning igisining ehde sanduqi

silerning aldinglarda Iordan deryasi ichidin
ötküzülidu. 12 emdi Israilning qebililiridin on
ikki ademni tallanglar, herqaysi qebilidin birdin
bolsun; 13 shundaq boliduki, pütkül yer-zéminning
Igisi bolghan Perwerdigarning ehde sanduqini
kötürgen kahinlarning tapini Iordan deryasining
süyige tegkende, Iordan deryasining süyi, yeni
bash éqinidin éqip kelgen sular üzüp tashlinip,
derya kötürülüp döng bolidu, — dédi. 14 Emdi
shundaq boldiki, xelq chédirliridin chiqip Iordan
deryasidin ötmekchi bolghanda, ehde sanduqini
kötürgen kahinlar xelqning aldida mangdi; 15 ehde
sanduqini kötürgüchiler Iordan deryasigha yétip
kélip, putliri sugha tégishi bilenla (orma waqtida
Iordan deryasining süyi deryaning ikki qirghiqidin
téship chiqidu), 16 yuqiri éqindiki sular xéli yiraqtila,
Zaretanning yénidiki Adem shehirining yénida toxtap,
döng boldi; Arabah tüzlengliki boyidiki déngizgha,
yeni «Shor Déngizi»gha éqip chüshüwatqan kéyinki
éqimi üzülüp qaldi; xelq bolsa Yérixo shehirining
udulidin [deryadin] ötüp mangdi. 17 Pütkül Israil
quruq yerni dessep, barliq xelq Iordan deryasidin
pütünley ötüp bolghuchilik, Perwerdigarning ehde
sanduqini kötürgen kahinlar Iordan deryasining
otturisida quruq yerde mezmut turdi.

4 Pütkül xelq Iordan deryasidin tamamen ötüp
bolghanda, Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: —
2 Xelqning arisidin on ikki ademni tallighin, her
qebilidin birdin adem bolsun, 3 ularغha: — Siler Iordan
deryasining otturisidin, kahinlarning putliri mezmut
turghan jaydin on ikki tashni élip, ularni kötürüp
kélip özünglar bügün kéche bargah tikidighan yerge
qoyunglar, dégin, dédi. 4 Shuning bilen Yeshua her
qebilidin birdin ademni, yeni Israillar arisidin tallighan
on ikki kishini chaqirdi; 5 andin Yeshua ularغha: — Siler
Iordan deryasining otturisigha chüshüp Perwerdigar
Xudayinglarning ehde sanduqining aldigha bérip,
Israilning on ikki qebilisining sanigha mas halda
birdin tashni élip mürenglerge qoyunglar. 6 Chünki
bu aranglarda bir esletme-belge bolidu; kelgüside
baliliringlar: — Bu tashlarning silerge néme ehmiyiti
bar? — dep sorap qalsa, siler ularغha: — 7 Iordan
deryasining suliri Perwerdigarning ehde sanduqining
aldida üzüp qoyuldi; [ehde sanduqi] Iordan deryasidin
ötküzülgende Iordan deryasining suliri üzüp qoyuldi;
shunga bu tashlar Israillargha menggülük bir esletme-
belge bolidu, — dep jawap bérisiler. 8 Shuning
bilen Israillar Yeshua ularغha buyrughandek qildi.
Perwerdigarning Yeshuagha qilghan emri boyiche
Israilning qebililirining sanigha muwapiq Iordan
deryasining otturisidin on ikki tashni élip, qonidighan
jaygha kötürüp bérip, shu yerde qoyup qoydi.
9 Buningdin bashqa Yeshua Iordan deryasining
otturisida ehde sanduqini kötürgen kahinlarning
putliri mustehkem turghan jayda on ikki tashni
tiklep qoydi. Bu tashlar bolsa bügün'giche shu yerde
turidu. 10 Perwerdigar Yeshuagha xelqqe éytishqa
tapilighan barliq ishlar orunlan'ghuchilik, yeni Musa
eslide Yeshuagha buyrughanlirining hemmisi beja
keltürülgüche, ehde sanduqini kötürgen kahinlar
Iordan deryasining otturisida toxtap turdi. Xelq shu
yerdin tézdin ötüwatatti. 11 Shundaq boldiki, barliq
xelq tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigarning
[ehde] sanduqi bilen kahinlar xelqning aldidin ötti.
12 Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim
qebilisidikilermu Musaning ularغha buyrughinidek
septe tüzüp Israillarning aldida deryadin ötti. 13
Jemiy bolup qiriq mingche qorallan'ghan kishi
Perwerdigarning aldidin ötüp, Yérixo tüzlengliklirige
kélip, jeng qilishqa teyyar turdi. 14 U küni Perwerdigar
Yeshuani pütkül Israilning neziride chong qildi;
ular uning pütün ömride Musadin qorqqandek
uningdinmu qorqti. 15 Perwerdigar Yeshuagha söz
qilip: — 16 Höküm-guwahliq sanduqini kötürgen
kahinlargha: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep
buyrughin, dédi. 17 Shunga Yeshua kahinlargha:
— Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrudi. 18
Shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqini
kötürgen kahinlar Iordan deryasining otturisidin
chiqip, putlirining tapini quruqluqni dessishi bilenla,
Iordan deryasining süyi yene öz jayigha qaytip
kélip, awwalqidek ikki qirghiqighiche téship éqishqa
bashlidi. 19 Xelq bolsa birinchi ayning oninchi
küni Iordan deryasidin ötüp, Yérixoning sherqining
eng chet teripidiki Gilgalgha kélip chédirgah tikti.
20 Ular Iordan deryasidin alghach kelgen on ikki
tashni bolsa, Yeshua ularni Gilgalda tiklep qoydi; 21
andin Israillargha: — Kéyin baliliringlar öz atiliridin:
— Bu tashlarning ehmiyiti néme, dep sorisa, 22
siler baliliringlargha mundaq uqturup qoyunglar: —
«Israil ilgiri quruq yerni dessep Iordan deryasidin
ötkenidi; 23 chünki Perwerdigar Xudayinglar biz Qizil
Déngizdin ötküche aldimizda uning sulirini qurutup
bergendek, Perwerdigar Xudayinglar siler ötküche

aldinglarda Iordan deryasining süyini qurutup berdi;
24 yer yüzidiki barliq eller Perwerdigarning qolining
qanchilik küchlüklükini bilsun, shundaqla silerning
Perwerdigar Xudayinglardin hemishe qorqushunglar
üchün U shundaq qildi» — dédi.

5 Shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb
teripidiki Amoriylarning hemme padishahliri
bilen déngizning yénidiki Qanaaniylarning hemme
padishahliri Perwerdigarning Israillar ötüp ketküche
ularning aldidin Iordan sulirini qandaq qurutup
berginini anglighanda, yürekliri su bolup, Israillarning
sewebidin ularning rohi chiqay dep qaldi. 2 U waqitta
Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — Sen chaqmaq
tashliridin pichaqlarni yasap, Israillarni ikkinchi
qétim xetne qilghin, dédi. 3 Shuning bilen Yeshua
chaqmaq tashliridin pichaqlarni yasap, Israillarni
«Xetnilik dönglüki»de xetne qildi. 4 Yeshuaning
ularni xetne qilishining sewebi shu idiki, Misirdin
chiqqan jengge yarighudek hemme erkekler Misirdin
chiqqandin kéyin chöllükning yolida ölüp tügigenidi.
5 Chünki Misirdin chiqqan barliq xelq xetne qilin'ghan
bolsimu, lékin Misirdin chiqip chöllükning yolida
yürgen waqitta Israil arisida tughulghanlarning
hemmisi xetnisiz qalghanidi; 6 Chünki eslide
Perwerdigarning awazigha qulaq salmighan, Misirdin
chiqqan xelq ichidiki jengge yarighudek barliq
erkekler ölüp tügigüche Israillar qiriq yil chölde
yürgenidi; Perwerdigar ularghа: — Silerni Men ata-
bowiliringlargha bérishke qesem bilen wede qilghan
zéminni, yeni süt bilen hesel aqidighan yurtni
körgüchiler qilmaymen, dep qesem qilghanidi. 7 Lékin
Perwerdigar ularning ornini basturghan ewladliri
bolsa, yolda xetne qilinmighachqa, Yeshua özi ularni
xetne qildi. 8 Barliq xelq xetne qilinip, saqayghuchilik
chédirlirida, öz orunliridin chiqmay turdi. 9 U
waqitta Perwerdigar Yeshuagha: — Bügün Men
Misirning ar-nomusini üstünglardin yumilitiwettim,
dédi. Shuning bilen u jaygha «Gilgal» dep nam
qoyulup, taki bügün'giche shundaq atalmaqta. 10
Shuning bilen Israillar Gilgalda chédir tikip turdi.
Birinchi ayning on tötinchi küni axshimi Yérixo
diyarining tüzlengliklirde «ötüp kétish héyti»ni
ötküzdi. 11 «Ötüp kétish héyti»ning etisi ular shu
yerning ashliq mehsulatliridin yédi, jümlidin shu
küni pétir nanlarni we qomachlarni yédi. 12 Ular shu
zéminning ashliq mehsulatliridin yégendin kéyin,
etisi «manna»ning chüshüshi toxtidi. Shu waqittin
tartip Israillargha héch manna bolmidi; shu yilda
ular Qanaan zéminining mehsulatliridin yédi. 13
Emma Yeshua Yérixogha yéqin kelgende, béshini
kötürüp qariwidi, mana uning aldida sughurulghan
qilichni tutup turghan bir adem turatti. Yeshua uning
qéshigha bérip uningdin: — Sen biz tereptimu, yaki
düshmenlirimiz tereptimu? — dep soridi. 14 U jawab
bérip: — Yaq, undaq emes, belki Men Perwerdigarning
qoshunlirining Serdari bolup keldim» — dédi. Yeshua
yerge düm yiqilip sejde qilip uninggha: — Rebbimning
quligha néme tapshuruqliri barkin? dep soridi. 15
Perwerdigarning qoshunining Serdari Yeshuagha: —
Putungdiki keshingni salghin, chünki sen turghan yer
muqeddes jaydur, déwidi, Yeshua shundaq qildi.

6 Yérixo sépilining qowuq-derwaziliri Israillarning
sewebidin mehkem étilip, héchkim chiqalmaytti,
héchkim kirelmeytti. 2 Perwerdigar Yeshuagha söz
qilip: — Mana, Men Yérixo shehirini, padishahini
hemde batur jengchilirini qolunggha tapshurdum.
3 Emdi siler, yeni barliq jengchiler sheherni bir
qétim aylinip ménginglar; alte kün'giche her küni
shundaq qilinglar. 4 Hemde yette kahin ehde
sanduqining aldida qochqar münggüzidin étilgen
yette burghini kötürüp mangsun; yettinchi künige
kelgende siler sheherni yette qétim aylinisiler;
kahinlar burghilarni chalsun. 5 Shundaq boliduki, ular
qochqar burghiliri bilen sozup bir awaz chiqarghinida,
barliq kishiler burghining awazini anglap, qattiq
tentene qilip towlisun; buning bilen sheherning
sépilliri tégidin örülüp chüshidu, herbir adem aldigha
qarap étilip kiridu, — dédi. 6 Shuning bilen Nunning
oghli Yeshua kahinlarni chaqirip ularghа: — Siler
ehde sanduqini kötürüp ménginglar; yette kahin
Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette
qochqar burghisini kötürüp mangsun, dédi 7 U xelqqe:
— Chiqip sheherni aylininglar; qoralliq leshkerler
Perwerdigarning ehde sanduqining aldida mangsun,
dédi. 8 Yeshua buni xelqqe buyrughandin kéyin,
Perwerdigarning aldida yette qochqar burghisini
kötürgen yette kahin aldigha méngip burghilarni
chaldi; Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa ularning
keynidin élip méngildi. 9 Qoralliq leshkerler burgha
chéliwatqan kahinlarning aldida mangdi; ehde
sanduqining arqidin qoghdighuchi qoshun egiship
mangdi. Kahinlar mangghach burgha chalatti. 10
Yeshua xelqqe buyrup: — Men silerge: «Towlanglar»
démigüche ne towlimanglar, ne awazinglarni

chiqarmanglar, ne aghzinglardin héchbir sözmu chiqmisun; lékin silerge «Towlanglar» dégen künide, shu chaghda towlanglar, — dégenidi. 11 Shu teriqide ular Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp sheherni bir aylandi. Xalayiq chédirgahqa qaytip kélip, chédirgahda qondi. 12 Etisi Yeshua tang seherde qopti, kahinlarmu Perwerdigarning ehde sanduqini yene kötürdi; 13 Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qochqar burghisini kötürgen yette kahin aldigha méngip toxtimay chélip mangatti; [kahinlar] mangghach burgha chalghanda, qoralliq leshkerler ularning aldida mangdi, arqidin qoghdighuchi qoshun egiship mangdi. 14 Ikkinchi künimu ular sheherning etrapini bir qétim aylinip, yene chédirgahqa yénip keldi. Ular alte kün'giche shundaq qilip turdi. 15 Yettinchi küni ular tang seherde qopup, oxshash halette yette qétim sheherning etrapini aylandi; peqet shu künila ular sheherning etrapini yette qétim aylandi. 16 Yettinchi qétim aylinip bolup, kahinlar burgha chalghanda Yeshua xelqqe: — Emdi towlanglar! Chünki Perwerdigar sheherni silerge tapshurup berdi! 17 Lékin sheher we uning ichidiki barliq nersiler Perwerdigargha mutleq atalghanliqi üchün [silerge] «haram»dur; peqet pahishe ayal Rahab bilen uning pütün öyidikilerla aman qalsun; chünki u biz ewetken elchilirimizni yoshurup qoyghanidi. 18 Lékin siler qandaqla bolmisun «haram» dep békitilgen nersilerdin özünglarni tartinglar; bolmisa, «haram» qilin'ghan nersilerdin élishinglar bilen özünglarni haram qilip, Israilning chédirgahinimu haram qilip uning üstige apet chüshürisiler. 19 Emma barliq altun-kümüsh, mis we tömürdin bolghan nersiler bolsa Perwerdigargha muqeddes qilinsun; ular Perwerdigarning xezinisige kirgüzulsun, — dédi. 20 Shuning bilen xelq towliship, kahinlar burgha chaldi. Shundaq boldiki, xelq burgha awazini anglighinida intayin qattiq towliwidi, sépil tégidin örülüp chüshti; xelq uning üstidin ötüp, herbiri öz aldigha atlinip kirip, sheherni ishghal qildi. 21 Ular er-ayal bolsun, qéri-yash bolsun, qoy-kala we éshekler bolsun sheher ichidiki hemmini qilichlap yoqatti. 22 Yeshua u zéminni charlap kelgen ikki ademge: — Siler u pahishe xotunning öyige kirip, uninggha bergen qesiminglar boyiche uni we uninggha tewe bolghanlarning hemmisini élip chiqinglar, dédi. 23 Shuning bilen ikki charlighuchi yash yigit kirip, Rahabni ata-anisi bilen qérindashlirigha qoshup hemme nersiliri bilen élip chiqti; ular uning barliq uruq-tughqanlirini élip kélip, ularni Israilning chédirgahining sirtigha orunlashturup qoydi. 24 Xalayiq sheherni we sheher ichidiki hemme nersilerni ot yéqip köydürüwetti. Peqet altun-kümüsh, mis we tömürdin bolghan qacha-qucha eswablarni yighip, Perwerdigarning öyining xezinisige ekirip qoydi. 25 Lékin Yeshua pahishe ayal Rahabni, ata jemetidikilerni we uninggha tewe bolghanlirining hemmisini tirik saqlap qaldi; u bügün'giche Israil arisida turuwatidu; chünki u Yeshua Yérixoni charlashqa ewetken elchilerni yoshurup qoyghanidi. 26 U chaghda Yeshua agah-bésharet bérip: — Bu Yérixo shehirini qaytidin yasashqa qopqan kishi Perwerdigarning aldida qarghish astida bolidu; u sheherning ulini salghanda tunji oghlidin ayrilidu, sheherning qowuqlirini orunlashturidighan chaghda kichik oghlidinmu ayrilidu, — dédi. 27 Perwerdigar Yeshua bilen bille idi; uning nam-shöhriti pütkül zémin'gha keng tarqaldi.

7 Lékin Israil «haram» nersiler üstide itaetsizlik qildi; chünki Yehuda qebilisidin bolghan Zerahning ewrisi, Zabdining newrisi, Karmining oghli Aqan dégen kishi haram dep békitilgen nersilerdin alghanidi. Buning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghaldi. 2 Yeshua Yérixodin Beyt-Elning sherq teripidiki Beyt-Awenning yénida bolghan Ayi shehirige birnechche adem ewetip ulargha: — U yerge chiqip u zéminni charlap kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen u ademler chiqip Ayi zéminini charlap keldi. 3 Ular qaytip kélip, Yeshuagha: — Hemme xelqning u yerge bérishining hajiti yoq iken, ikki-üch mingche adem bolsila ayigha hujum qilip [uni igiliyeleydu;] u yerde olturushluq kishiler az bolghachqa, pütkül xelqni aware qilip u yerge ewetmigin, — dédi. 4 Shuning bilen xelqtin üch mingche kishi u yerge chiqti; lékin bular Ayining ademliri aldidin qéchip kétishti. 5 Ayining ademliri ulardin ottuz altiche kishini urup öltürdi; qalghanlarni sépil qowuqining aldidin Shébarimghiche qoghlap bérip, u yerdiki dawanda ularni urup meghlup qildi. Andin xelqning yüriki su bolup, qattiq sarasimge chüshti. 6 Yeshua kiyimlirini yirtip, Israilning aqsaqalliri Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yerge düm yiqilip, bashlirigha topilarni chéchip, u yerde kech kirgüche yétip qaldi. 7 Yeshua: — Ah, Reb Perwerdigar, sen bizni Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish üchün, bu xelqni némishqa Iordan deryasining bu teripige

ötküzgensen? Biz Iordan deryasining u teripide
turuwergen bolsaq boptiken! 8 Ey Rebbim! Israil
öz düshmenlirining aldidin burulup qachqan yerde
men némimu déyeleymen? 9 Qanaaniylar, shundaqla
zéminda barliq turuwatqanlar buni anglisa bizni
qapsiwélip yer yüzidin namimizni üzüp tashlaydu; shu
chaghda Sen ulugh nam-shöhriting üchün némilerni
qilisen?! — dédi. 10 Lékin Perwerdigar Yeshuagha
jawab bérip mundaq dédi: — «Ornungdin qop!
Némishqa shundaq düm yatisen? 11 Israil gunah qildi!
Ular yene Men ulargha tapilighan ehdemge xilapliq
qilip, haram dep békitilgen nersilerdin élip, oghriliq
qilip, aldamchiliq qilip hem haram békitilgenni
öz mallirining arisigha tiqip qoydi. 12 Shunga
Israillar düshmenlirining aldida tik turalmaydu; ular
özlirini «haram» qilip békitip, mutleq yoqitilishqa
yüzlen'gechke, düshmenlirining aldidin burulup
arqisigha qachidu. Eger siler «haram» dep békitilgenni
aranglardin tamamen yoq qilmisanglar, mundin
kéyin men siler bilen bille bolmaymen. 13 Emdi
sen turup xelqni pak-muqeddes qilip ulargha:
— «Ete üchün özünglarni pak qilinglar; chünki
Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — Ey
Israil, sende «haram» dep békitilgen nerse bardur;
bu haram nersini aranglardin yoq qilmighuchilik
düshmenliringlarning aldida tik turalmaysiler. 14 Ete
seherde siler qebile boyiche hazir qilinisiler; shundaq
boliduki, Perwerdigar békitken qebile jemet-jemeti
boyiche birdin-birdin aldigha kelsun; Perwerdigar
békitken jemet aile-aile boyiche birdin-birdin hazir
bolup aldigha kelsun; andin Perwerdigar békitken
ailidiki erkekler birdin-birdin aldigha kélip hazir
bolsun. 15 Shundaq boliduki, haram dep békitilgen
nersini öz yénida saqlighan kishi tépilghanda,
Perwerdigarning ehdisige xilapliq qilghanliqi üchün
hem shundaqla Israil ichide rezillik sadir qilghini
üchün u we uninggha barliq tewe bolghanlar otta
köydürülsun, — deydu», dep éytqin». 16 Yeshua etisi
tang seherde turup Israilni aldigha yighip, qebile-
qebilini hazir qiliwidi, Yehuda qebilisi békitildi; 17 u
Yehudaning jemetlirini hazir qiliwidi, Zarhiylar jemeti
békitildi. U Zarhiylar jemetini aile-aile boyiche aldigha
keltürüwidi, Zabdi dégen kishi békitildi. 18 Zabdi
öz ailisidiki erkeklerni birdin-birdin hazir qiliwidi,
Yehuda qebilisidin Zerahning ewladi, Zabdining
newrisi, Karmining oghli Aqan békitildi. 19 Shuning
bilen Yeshua Aqan'gha: — Ey oghlum, Israilning Xudasi
Perwerdigargha shan-sherepni qayturup bérip, [Uning
hörmiti üchün] qilghanliringni iqrar qilghin; mendin
héchnémini yoshurmay, qilghiningning hemmisini
manga éytqin, dédi. 20 Aqan Yeshuagha jawab bérip:
— Men derweqe Israilning Xudasi Perwerdigar aldida
gunah qilip, mundaq-mundaq qildim: 21 men oljining
arisidin Shinarda chiqqan chirayliq bir ton'gha, ikki
yüz shekel kümüsh, ellik shekel éghirliqtiki altun
taxtigha közüm qizirip ularni éliwaldim. Mana, bu
nersilerni chédirimning otturisidiki yerge kömüp
qoydum, kümüsh ularning astida, — dédi. 22 Shularni
déwidi, Yeshua elchilerni ewetti, ular chédirgha
yügürüp bardi we mana, nersiler derweqe chédirda
yoshuruqluq bolup, kümüsh bularning astida idi. 23
Ular bu nersilerni chédirdin élip chiqip Yeshuagha,
shundaqla barliq Israillarning qéshigha keltürüp,
Perwerdigarning aldigha qoydi. 24 Andin Yeshua
bilen pütkül Israil jamaiti qopup Zerahning oghli
Aqanni, kümüsh, ton we altun taxta bilen qoshup,
uning oghulliri bilen qizlirini, uyliri bilen éshekliri,
qoyliri, chédiri bilen barliq teweliklirini élip Aqor
jilghisigha keltürdi. 25 Yeshua Aqan'gha: — Sen
béshimizgha qanchilik apet keltürdüng! Mana, bügün
Perwerdigar séning üstüngge apet keltüridu, — dédi.
Andin pütkül Israil jamaiti uni chalma-kések qilip
öltürdi. Ular ailisidikilernimu chalma-kések qilip
öltürgendin kéyin, hemmini otta köydürüwetti. 26
Andin xalayiq bir chong döwe tashni uning üstige
döwilep qoydi. Bügün'ge qeder u u yerde turmaqta.
Buning bilen Perwerdigarning ghezipi yandi. Shuning
bilen shu yerge «Apet jilghisi» [«(Aqor jilghisi)»] dep
nam qoyuldi we bu kün'giche shundaq atalmaqta.

8 Perwerdigar Yeshuagha: — Sen héch qorqma, hem
hoduqmighin. Turup, barliq jengchilerni özüng
bilen élip, Ayi shehirige chiqqin. Mana, Men Ayining
padishahi, xelqi, shehiri we zéminini qoshup séning
qolunggha tapshurdum. 2 Sen Yérixo bilen uning
padishahigha qandaq qilghan bolsang Ayi shehiri bilen
uning padishahighimu shundaq qilisen. Peqet siler bu
qétim sheherdin olja we charpaylarni alsanglar bolidu.
Emdi sen sheherning keyni teripige hujum qilishqa
pistirma qoyghin, — dédi. 3 Shuning bilen, Yeshua
bilen hemme jengchiler qozghilip, ayigha hujum
qilishqa chiqti. Yeshua ottuz ming batur jengchini
ilghap kéchide ularni mangdurdi 4 we ulargha
mundaq tapilidi: — «Siler agah bolup, sheherdin bek
néri ketmey sheherning keynide mökünüp turup,

hemminglar böktürme hujumgha teyyar turunglar.
5 Men özüm bilen qalghan hemme kishilerni élip
sheherge yéqin barimen; shundaq boliduki, ular
baldurqidek aldimizgha chiqip hujum qilghanda, biz
ularning aldidin qachimiz; 6 ular jezmen bizning
keynimizdin qoghlaydu; ular: «Israillar baldurqidek
aldimizdin qéchip ketti» dep oylaydu, biz ularni
azdurup sheherdin yiraq élip chiqimiz. Shuning
üchün biz ularning aldidin qachimiz. 7 U waqitta
siler böktürmidin qopup chiqip, sheherni ishghal
qilinglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar bu sheherni
silerning qolunglargha tapshuridu. 8 Sheherni ishghal
qilghandin kéyin Perwerdigarning tapilighini boyiche
u sheherni ot yéqip köydüriwétinglar. Mana, men
silerge emr berdim». 9 Yeshua ularni yolgha saldi,
ular bérip Beyt-El bilen Ayining otturisida, Ayining
gherb teripide böktürme sélip marap olturdi. Yeshua
bolsa u kéchisi xelqning arisida qondi. 10 Etisi
seher Yeshua qopup, xelqni yighip tekshürdi; andin
u Israilning aqsaqalliri bilen bille xelqning aldida
Ayigha qarshi mangdi. 11 Uning bilen bille bolghan
hemme jengchilermu uning bilen chiqip, sheherning
aldigha yéqin bérip, Ayining shimal teripide chédir
tikti. Ular chüshken jay bilen Ayining otturisida
bir jilgha bar idi. 12 Yeshua besh mingche ademni
tallap élip bérip, Beyt-El bilen Ayining otturisida,
sheherning gherb teripide böktürme turghuzghanidi.
13 Shundaq qilip, barliq xelq, yeni sheherning shimal
teripidiki bargahtiki qoshun bilen gherb teripidiki
pistirma qoshun orunlashturup bölündi. Shu kéchisi
Yeshua özi jilghining otturisigha chüshti. 14 Ayining
padishahi shu ehwalni kördi we sheherdikiler aldirap
seher qopushti; padishah bilen barliq xelqi Israil
bilen soqushush üchün belgilen'gen waqitta Arabah
tüzlenglikige chiqti. Lékin padishahning sheherning
keynidiki pistirma qoshundin xewiri yoq idi. 15 Yeshua
bilen barliq Israil bolsa özlirini ulardin yéngilgen'ge
sélip, chöl terepke qachti. 16 Sheherde bar xelqning
hemmisi ularni qoghlashqa chaqirildi; ular kélip
Yeshuani qoghlighanda, ular azdurulup sheherdin
yiraq qilindi. 17 Ayi bilen Beyt-Elning ichide Israilni
qoghlashqa chiqmighan héchbir er kishi qalmidi;
ular sheherni ochuq qoyup, hemmisi Israilni qoghlap
chiqip ketti. 18 U waqitta Perwerdigar Yeshuagha:
— Qolungdiki neyzini ayigha qaritip uzatqin; chünki
Men uni séning qolunggha tapshurdum, — déwidi,
Yeshua qolidiki neyzini sheherge qaritip uzatti. 19 U
qolidiki neyzini uzatqan haman pistirmida yatqanlar
jayidin tézla chiqip, yügürginiche sheherge étilip
kirip, uni ishghal qilip shuan ot yéqip köydürüwetti.
20 Ayining ademliri burulup qariwidi, mana sheherdin
asman-pelek örlewatqan tütünni kördi, ya u yaqqa ya
bu yaqqa qachayli dése, héch hali qalmighanidi; chöl
terepke qachqan Israillar burulup özlirini qoghlap
kéliwatqanlargha hujum qildi. 21 Yeshua bilen barliq
Israil pistirma qoshunning sheherni élip bolghanliqini,
shundaqla sheherdin tütünning örlep chiqqinini
körüp, yénip kélip, Ayining ademlirini öltürgili turdi.
22 Shuning bilen bir waqitta sheherni alghanlarmu
sheherdin chiqip ulargha hujum qildi. Shuning bilen
ular Israillarning otturisida, beziliri bu tereptin,
beziliri u tereptin qapsilip qaldi. Israillar ularning
héchbirini qoymay, hemmisini öltürüwetti. 23 Ular
Ayining padishahini tirik tutup, Yeshuaning aldigha
élip bardi. 24 Israil dalada uchrighan barliq ayiliqlarni,
yeni özlirini chölgiche qoghlap kelgenlerni qirip
yoqatqandin kéyin (ularning hemmisi qilichlinip
yoqitilghanidi), barliq Israil Ayigha yénip kélip, u
yerdikilerni qilichlap öltürdi. 25 Shundaq boldiki,
shu künide öltürülgen er-ayallar, yeni ayiliqlarning
hemmisi on ikki ming adem idi. 26 Chünki Yeshua
Ayida turuwatqan hemme adem yoqitilmighuche
qolidiki uzutup turghan neyzisini yighmighanidi. 27
Halbuki, Perwerdigarning Yeshuagha buyrughan sözi
boyiche Israillar sheherdiki charpay bilen oljini özliri
üchün aldi. 28 Andin Yeshua Ayi shehirini köydürüp,
uni ebedgiche Xarabilik döwisige aylanduruwetti;
taki bügün'giche u shundaq turmaqta. 29 Ayining
padishahini bolsa, u bir derexqe asturup, u yerde
kechkiche turghuzdi. Kün patqanda Yeshua emr
qiliwidi, kishiler uning ölükini derextin chüshürüp,
uni sheherning qowuqining aldigha tashlap, üstige
chong bir döwe tashni döwiliwetti; bu tash döwisi
bügün'giche turmaqta. 30 Andin Yeshua Ébal
téghida Israilning Xudasi Perwerdigargha qurban'gah
yasidi. 31 Perwerdigarning quli Musaning Israilgha
buyrughini boyiche, Musagha nazil qilin'ghan qanun
kitabida pütülgendek, qurban'gah héchbir tömür
eswab tegküzülmigen pütün tashlardin yasalghanidi.
Uning üstide xelq Perwerdigargha atap köydürme
qurbanliqlar we inaqliq qurbanliqliri sunup turdi.
32 Shu yerde Yeshua uning tashlirining üstige
pütkül Israilning aldida Musa pütken qanunni
köchürüp pütüp qoydi. 33 Andin pütkül Israil xelqi,

ularning aqsaqalliri, emeldarliri bilen hakimliri,
meyli musapirlar bolsun yaki ularning arisida
tughulghanlar bolsun, hemmisi Perwerdigarning ehde
sanduqining ikki teripide, ehde sanduqini kötürgen
kahinlar bolghan Lawiylarning aldida öre turdi;
Perwerdigarning quli Musaning deslepte buyrughini
boyiche, Israillarning bext-berikitini tileshke xelqning
yérimi Gerizim téghi aldida, yene bir yérimi Ébal
téghi aldida turdi. 34 Andin Yeshua qanun kitabida
pütülgenning hemmisige muwapiq qanundiki hemme
sözlerni, jümlidin bext-beriket sözliri we lenet
sözlirini oqup berdi. 35 Yeshua bularni pütkül Israil
jamaitige, jümlidin ayallar, balilar we ularning arisida
turuwatqan musapirlargha oqup berdi; Musaning
barliq buyrughanliridin héchbir sözni qaldurmidi.

9 Emdi shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb
teripidiki, yeni taghliq rayondiki, Shefelah
oymanliqidiki, Ulugh Déngiz boyidiki, Liwanning
udulighiche sozulghan barliq yurtlardiki padishahlar
we shuningdek Hittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar,
Perizziyler, Hiwiylar, Yebusiylarning padishahliri bu
ishtin xewer tapqanda, 2 hemmisi bir bolup Yeshua
bilen Israilgha qarshi jeng qilghili ittipaqlashti. 3
Emma Gibéon ahaliliri Yeshuaning Yérixo bilen Ayigha
néme qilghinini anglighanda, 4 ular hiyle-mikir
ishlitip, özlirini [uzun] seperde bolghandek körsitip,
ésheklerge kona taghar-xurjun bilen kona, yirtiq-
yamaq sharab tulumlirini artip, 5 putlirigha yamaq
chüshken kona keshlerni kiyip, kona jul-jul éginlerni
üstige orighan idi; ular seperge alghan nanlarning
hemmisi paxtiliship qurup ketkenidi. 6 Ular Gilgal
chédirgahigha bérip Yeshuaning qéshigha kirip uning
bilen Israillargha: — Biz yiraq yurttin kelduq; biz bilen
ehde tüzsenglar, dédi. 7 Lékin Israillar Hiwiylargha
jawab bérip: — Siler bizning arimizda turuwatqan
mushu yerlikler bolushunglar mumkin; undaqta biz
siler bilen qandaqmu ehde tüzimiz? — dédi. 8 Ular
Yeshuagha: — Biz séning qulliringmiz, dédi. Yeshua
ulardin: — Siler kim, qeyerdin keldinglar? — dep
soridi. 9 Ular uninggha jawab bérip: — Séning qulliring
bolsa Perwerdigar Xudayingning namini anglighanliqi
üchün nahayiti yiraq yurttin keldi. Chünki biz Uning
nam-shöhritini we Uning Misirda qilghan hemme
ishlirini, 10 shundaqla Uning Iordanning u teripidiki
Amoriylarning ikki padishahi, yeni Heshbonning
padishahi Sihon bilen Ashtarotta turuqluq Bashanning
padishahi Ogqa néme qilghinini angliduq. 11 Shunga
aqsaqallirimiz bilen yurtta turghuchi hemme xelq
bizge söz qilip: — Qolunglargha seperge lazimliq ozuq-
tülük élip, bérip Israillar bilen körüshüp ulargha:
«Biz silerning qulluqunglarda bolimiz; shunga biz
bilen ehde tüzünglar», denglar, dep bizni ewetti. 12
Silerning qéshinglargha qarap yolgha chiqqan künide
biz sepirimiz üchün öyimizdin alghan nan issiq idi,
mana hazir u qurup, paxtiliship kétiptu. 13 Bu sharab
tulumliri bolsa sharab qachilighanda yéngi idi, mana
emdi yirtilip kétiptu. Biz kiygen bu kiyimler we keshler
seperning intayin uzunluqidin konirap ketti, — dédi. 14
Shuning bilen Israillar ularning ozuq-tülükidin azraq
aldi, lékin Perwerdigardin yol sorimidi. 15 Shundaq
qilip, Yeshua ular bilen sülhi tüzüp, ularni tirik
qoyushqa ular bilen ehd baghlidi; jamaet emirlirimu
ulargha qesem qilip berdi. 16 Ular ehde baghliship üch
kündin kéyin, bu xelqning özlirige qoshna ikenlikini,
özlirining arisida olturushluq ikenliki ulargha melum
boldi. 17 Israillar sepirini dawamlashturup üchinchi
küni ularning sheherlirige yétip keldi; ularning
sheherliri Gibéon, Kefirah, Beerot bilen Kiriat-yéarim
idi. 18 Jamaetning emirliri ilgiri Israilning Xudasi
Perwerdigarning nami bilen ulargha qesem qilghan
bolghachqa, Israillar ulargha hujum qilmidi. Buning
bilen pütkül jamaet emirler üstidin ghotuldashqili
turdi. 19 Lékin emirlerning hemmisi pütkül jamaetke:
— Biz ulargha Israilning Xudasi Perwerdigarning
[nami] bilen qesem qilip bergechke, ulargha qol
tegküzelmeymiz. 20 Biz ulargha qilghan qesemimiz
tüpeylidin, üstimizge ghezep chüshmesliki üchün
ularni tirik qaldurushmiz kérek; ulargha shundaq
qilmisaq bolmaydu, dédi. 21 Andin emirler jamaetke
yene: — Ularni tirik qoyunglar; halbuki, ular pütkül
jamaet üchün otun yarghuchi we su toshughuchilar
bolidu, dédi. Bu ish emirler jamaetke dégendek boldi.
22 U waqitta Yeshua ularni chaqirip ulargha: — Siler
arimizdiki yerlikler turup, némishqa biz yiraqtin
kelduq, dep bizni aldidinglar? 23 Buning üchün
siler emdi lenetke qélip, aranglarda Xudayimning
öyi üchün otun yaridighan we su toshuydighan
qul bolushtin birer ademmu mustesna bolmaydu,
— dédi. 24 Shuning bilen ular Yeshuagha jawab
bérip: — Perwerdigar Xudayingning Öz quli bolghan
Musagha emr qilip, barliq zéminni silerge bérishke,
shundaqla zéminda turuwatqanlarning hemmisini
aldinglardin yoqitishqa wede qilghanliqi qulliring
bolghan péqirlargha éniq melum qilindi; shunga biz

silerning tüpeylinglardin jénimizdin jezmen ayrilip
qalimiz dep wehimige chüshüp, bu ishni qilip salduq.
25 Emdi biz qolunggha chüshtuq; neziringge néme
yaxshi we durus körünse shuni qilghin, — dédi. 26
Yeshua ene shundaq qilish bilen ularni Israilning
qolidin qutquzdi; Israillar ularni öltürmidi. 27 Lékin
shu küni Yeshua Perwerdigar tallaydighan jayda
jamaet üchün we Perwerdigarning qurban'gahi üchün
ularni otun yarghuchilar we su toshughuchilar dep
békitti. Ular bügün'ge qeder shundaq qilip kelmekte.

10 Shundaq boldiki, Yérusalémning padishahi
Adoni-zedek Yeshuaning Ayi shehirini ishghal
qilip, uni mutleq yoqatqanliqini, Yérixo bilen
uning padishahigha qilghinidek, Ayi bilen uning
padishahighimu shundaq qilghinini, Gibéonda
olturghuchilarning Israil bilen sülh tüzüp, ularning
arisida turuwatqanliqini anglap, 2 u we xelqi
qattiq qorqti; chünki Gibéon bolsa Ayidin chong
sheher bolup, paytext sheherliridek idi; uning
hemme ademliri tolimu batur palwanlar idi. 3
Shuning bilen Yérusalémning padishahi Adoni-zedek
Hébronning padishahi Hoham, Yarmutning padishahi
Piram, Laqishning padishahi Yafiya we Eglonning
padishahi Debirge xewer ewetip: — 4 Méning
yénimgha kélip Gibéonlargha hujum qilishimiz
üchün manga medet béringlar; chünki ular bolsa
Yeshua we Israillar bilen sülh tüzüwaldi, — dédi. 5
Shundaq qilip Amoriylarning besh padishahi, yeni
Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi,
Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we
Eglonning padishahi — ular özliri barliq qoshunliri
bilen bille chiqip, Gibéonning udulida bargah tikip,
uninggha hujum qildi. 6 Buning bilen Gibéonliqlar
Gilgaldiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha adem
ewetip: — Sen öz qulliringni tashliwetmey, derhal
qéshimizgha kélip medet bérip, bizni qutquzghin;
chünki taghliq rayonda olturushluq Amoriylarning
barliq padishahliri birliship bizge hujum qildi, —
dédi. 7 Buni anglap Yeshua barliq jengchilerni,
jümlidin hemme batur palwanlarni élip Gilgaldin
yolgha chiqti. 8 Perwerdigar Yeshuagha: — Ulardin
qorqmighin; chünki Men ularni séning qolunggha
tapshurdum, ularning héchbiri aldingda put tirep
turalmaydu, — dédi. 9 Yeshua Gilgaldin chiqip
pütün kéche méngip ularning üstige tuyuqsiz
chüshti. 10 Perwerdigar ularni Israilning aldida
tiripiren qildi, Yeshua ularni Gibéonda qattiq
meghlup qilip qirip, Beyt-Horon'gha chiqidighan
dawan yolida qoghlap, Azikah bilen Makkedahqiche
sürüp-toqay qildi. 11 Ular Israildin qéchip, Beyt-
Horonning dawanidin chüshüwatqanda, Perwerdigar
taki ular Azikahqa yetküche asmandin ularning
üstige chong-chong möldür-tashlarni yaghdurdi.
Ular öldi; mushu möldürler bilen öltürülgenler
Israillar qilichlap öltürgenlerdin köp idi. 12 Andin
Yeshua Perwerdigargha söz qildi, — yeni Perwerdigar
Amoriylarni Israilning aldigha tapshurghan künide
u Israilning köz aldida Perwerdigargha mundaq
dédi: — «Ey quyash, Gibéon üstide toxtap tur! Ey
ay, Ayjalon jilghisi üstide toxtap tur!» 13 Shuni
déwidi, xelq düshmenlerdin intiqam élip bolghuchilik
quyash mangmay toxtap turdi, aymu toxtap turdi.
Bu weqe Yasharning kitabida pütülgen emesmidi?
Quyash texminen pütün bir kün asmanning otturisida
toxtap olturushqa aldirimidi. 14 Perwerdigar bir
insanning nidasigha qulaq salghan shundaq bir
kün ilgiri bolup baqmighan we kéyinmu bolup
baqmidi; chünki Perwerdigar Israil üchün jeng
qildi. 15 Andin Yeshua bilen pütkül Israil Gilgaldiki
chédirgahqa yénip keldi. 16 Emma u besh padishah
bolsa qéchip Makkedahtiki ghargha yoshuruniwaldi.
17 Shuning bilen birsi Yeshuagha melum qilip:
— U besh padishah tépildi; ular Makkedahtiki
ghargha yoshuruniwaptu, dédi. 18 Yeshua: — Undaq
bolsa gharning aghzigha chong-chong tashlarni
yumilitip qoyunglar, andin uning aldida ademlerni
közetke qoyunglar. 19 Lékin siler toxtap qalmay
düshmenliringlarni qoghlap keynide qalghanlarni
qiringlar; ularni öz sheherlirige kirgüzmenglar,
chunki Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglargha
tapshurup berdi, — dédi. 20 Andin shundaq boldiki,
Yeshua bilen Israillar bularni qirip qattiq meghlup
qilip yoqatti; lékin qéchip qutulghan bir qalduq
mustehkem sheherlirige kiriwaldi. 21 Andin barliq
xelq Makkedahtiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha
tinch-salamet yénip keldi. Héchkim Israillargha
qarshi éghiz échishqa jür'et qilalmidi. 22 Yeshua:
— Gharning aghzini échip, u besh padishahni
ghardin chiqirip méning qéshimgha élip kélinglar,
— dédi. 23 Ular shundaq qilip besh padishahni, yeni
Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi,
Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we
Eglonning padishahini ghardin chiqirip uning
qéshigha élip keldi. 24 U padishahlar Yeshuaning

qéshigha keltürülgende, Yeshua Israilning hemme
ademlirini chaqirip, özi bilen jengge chiqqan
leshker serdarlirigha: — Kélip putliringlarni bu
padishahlarning gedinige qoyunglar, — dédi. Shundaq
déwidi, ular kélip putlirini ularning gedenlirige
qoydi. 25 Andin Yeshua ulargha: — Qorqmanglar
we héch hoduqmanglar, qeyser we gheyretlik
bolunglar; chünki Perwerdigar siler hujum qilghan
barliq düshmenliringlargha shundaq ishni qilidu,
— dédi. 26 Andin Yeshua padishahlarni qilichlap
öltürüp, jesetlirini besh derexke ésip qoydi; ular
derexlerning üstide kechkiche ésiqliq turdi. 27 Kün
patqanda Yeshuaning buyruqi bilen kishiler ölüklerni
derexlerdin chüshürüp, ular ilgiri yoshurun'ghan
ghargha tashlap, gharning aghzigha chong-chong
tashlarni qoyup qoydi. Bu tashlar taki bükün'ge qeder
shu yerde turmaqta. 28 U küni Yeshua Makkedahni
ishghal qilip, uning padishahi bilen shehiridiki
hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap mutleq
yoqatti; u Yérixoning padishahigha qilghinidek
Makkedahning padishahighimu shundaq qildi. 29
Andin Yeshua bilen barliq Israillar Makkedahtin
chiqip, Libnahqa bérip Libnah shehirige hujum
qildi. 30 Perwerdigar unimu padishahi bilen qoshup
Israilning qoligha tapshurup berdi; Yeshua uni qilich
bilen urup, shehiridiki hemme xelqning birinimu
qoymay qilichlap öltürdi; u Yérixoning padishahigha
qilghinidek uning padishahighimu shundaq qildi. 31
Andin Yeshua bilen barliq Israil Libnahdin chiqip,
Laqishqa bérip, uni qamal qilip uninggha hujum
qildi. 32 Perwerdigar Laqishni Israilning qoligha
tapshurdi; ular ikkinchi künila uni qilich bilen
élip, del Libnahqa qilghinidek, shehiridiki xelqning
birinimu qoymay qilichlap öltürdi. 33 U waqitta
Gezerning padishahi Horam Laqish shehirige medet
bérish üchün chiqip keldi; lékin Yeshua uni barliq
ademliri bilen qoshup urup, ulardin héchkimni tirik
qoymay öltürdi. 34 Andin Yeshua bilen barliq Israil
Laqishtin chiqip, Eglon'gha bérip uni qamal qilip,
u sheherge hujum qildi. 35 Ular shu küni sheherni
élip, uningdiki ademlerni qilichlidi; shu küni Yeshua
sheherdiki barliq kishilerni teltöküs yoqatti; u del
Laqishqa qilghinidek, ularghimu shundaq qildi. 36
Andin Yeshua bilen Israilning hemmisi Eglondin
chiqip Hébron'gha bérip, u sheherge hujum qildi.
37 Ular uni élip, del Eglonda qilghandek uning
padishahini qilichlap, uninggha qarashliq hemme
yéza-kentlirini élip, ularning ichide olturushluq
hemme ademning héchbirini qoymay qilichlap
yoqatti. Yeshua sheherni we ichidiki barliq ademlerni
mutleq yoqatti. 38 Andin Yeshua bilen barliq Israillar
Debirge bérip, u sheherge hujum qildi. 39 U sheherni
élip we uninggha qarashliq hemme yéza-kentlirini
qilich bilen urup, padishahini tutup, bulardiki
barliq ademlerning héchbirini qoymay teltöküs
yoqatti. Yeshua Hébron'gha qilghinidek, Libnahqa we
uning padishahigha qilghinidek, Debir bilen uning
padishahighimu shundaq qildi. 40 Bu teriqide Yeshua
shu pütün yurtni, yeni taghliq rayonni, jenubiy Negew
yurtini, Shefelah oymanliqini, dawandiki yurtlarni
hujum qilip élip, hemme yurtni ishghal qilip barliq
padishahliri bilen meghlup qildi. Israilning Xudasi
Perwerdigar buyrughinidek, u héchkimni qoymay,
belki nepesi barlarning hemmisini mutleq yoqatti. 41
Yeshua Qadesh-Barnéadin tartip Gazaghiche bolghan
yurtlarni, shuningdek Goshenning pütkül yurtini taki
Gibéon'ghichimu hujum bilen aldi. 42 Bu qétimqi
urushta Yeshua bu padishahlarni meghlup qilip,
ularning zéminini igilidi. Chünki Israilning Xudasi
Perwerdigar Israil terepte turup jeng qildi. 43 Andin
Yeshua bilen barliq Israil Gilgaldiki chédirgahqa yénip
keldi.

11 Emma Hazorning padishahi Yabin bularni
anglap Madonning padishahi Yobab bilen
Shimronning padishahi we Aqsafning padishahigha
adem ewetti, 2 shundaqla shimaldiki taghliq
rayondiki padishahlargha, Kinnerotning jenubidiki
tüzlenglik, oymanliq we gherbtiki Dor égizlikidiki
hemme padishahlargha elchi ewetti; 3 U yene
sherq bilen gherb tereptiki Qanaaniylar, Amoriylar,
Hittiylar, Perizziyler bilen taghliq rayondiki Yebusiylar
we Hermon téghining étikidiki Mizpah yurtida
turuwatqan Hiwiylarni chaqirdi. 4 Ular, yeni
padishahliri we barliq qoshunliri chiqti; ularning
sani déngiz sahilidiki qumdek köp idi, ularning
nurghun at we jeng harwiliri bar idi. 5 Bu hemme
padishahlar bir bolup yighilip, Israil bilen jeng qilish
üchün Merom sulirining boyida chédirlarni tikti. 6
Lékin Perwerdigar Yeshuagha: — Sen ulardin héch
qorqmighin; chünki Men ete mushu waqitlarda
ularning hemmisini Israilning aldida halaketke
tapshurimen. Sen ularning atlirining peylirini késip,
harwilirini otta köydürüwétisen, — dédi. 7 Buni
anglap Yeshua bilen uning hemme jengchiliri Merom

sulirining yénigha bérip, ularning üstige tuyuqsiz
chüshüp hujum qildi. 8 Perwerdigar ularni Israilning
qoligha tapshurdi; ularni urup Chong Zidon we
Misrefot-Mayimghiche, shundaqla sherq tereptiki
Mizpah wadisighiche sürüp bérip, ulardin héchbirini
qoymay qilichlap öltürdi. 9 Yeshua Perwerdigarning
özige buyrughinidek qilip, ularning atlirining
peylirini késip, harwilirini otta köydürüwetti.
10 Shu chaghda Yeshua qaytip bérip, Hazorni
ishghal qilip, uning padishahini qilichlap öltürdi.
Hazor bolsa shu dewrlerde ashu barliq ellerning
béshi idi. 11 [Israillar] sheher ichide olturushluq
hemmisini qilichlap öltürüp, héch nepes igisini
qoymay hemmisini üzül-késil yoqatti; Hazorni Yeshua
otta köydürüwetti, 12 Shu padishahlarning barliq
paytext sheherlirini élip, ularning padishahlirini
meghlup qildi; Perwerdigarning quli bolghan
Musa buyrughinidek, u ularni qilichlap üzül-késil
yoqatti. 13 Lékin égizlikke sélin'ghan sheherlerni
bolsa, Israil köydürmidi; Yeshua ulardin peqet
Hazornila köydürüwetti. 14 Israillar bu sheherlerdiki
gheniymetlerni we charpaylarni özlirige olja qilip
aldi, lékin ichidiki hemme ademlerni qilichlap yoqatti;
ular birmu nepes igisini tirik qoymidi. 15 Perwerdigar
Öz quli bolghan Musagha néme buyrughan
bolsa, Musamu Yeshuagha shuni buyrughanidi
we Yeshuamu shundaq qildi. U Perwerdigarning
Musagha buyrughinidin héchnémini qaldurmay
hemmini shu boyiche ada qildi. 16 Shu teriqide
Yeshua shu zéminning hemmisini, yeni taghliq
rayondiki zéminlarni, barliq jenubiy Negew zéminini,
barliq Goshen zéminini, oymanliqtiki zéminlarni,
tüzlengliktiki zéminlarni we Israilning taghliq
rayonlirini we Shefelah oymanliqini, 17 Séir
dawinighiche sozulghan Halak téghidin taki Hermon
téghining étikidiki Liwan jilghisigha jaylashqan Baal-
Gadqiche bolghan zéminni igilidi; u ularning hemme
padishahlirini tutup ularni ölümge mehkum qildi.
18 Shu teriqide Yeshua bu hemme padishahlar bilen
uzun waqit jeng qildi. 19 Gibéonda olturaqlashqan
Hiwiylardin bashqa, héchbir sheher Israil bilen sulh
tüzmidi. Israil ularning hemmisini jeng arqiliqla aldi.
20 Chünki ularning könglining qattiq qilinishi, Israil
bilen jeng qilish niyitide bolushi Perwerdigardin idi;
buning meqsiti, ularning üzül-késil yoqitilishi; yeni,
ulargha héch rehim qilinmay, eksiche Perwerdigar
Musagha buyrughinidek ularning yoqitilishi üchün
idi. 21 U waqitta Yeshua kélip Anakiylargha hujum
qilip ularni taghliq rayondin, Hébrondin, Debirdin,
Anabdin, Yehudaning hemme taghliq rayoni bilen
Israilning hemme taghliq rayonidin yoqatti; Yeshua
ularni sheherliri bilen qoshup üzül-késil yoqatti. 22
Shuning bilen Israillarning zéminida Anakiylardin
héchbirimu qaldurulmidi; peqet Gaza, Gat we
Ashdodta birnechchisila qaldi. 23 Shu teriqide
Yeshua Perwerdigar Musagha wede qilghandek pütkül
zéminni aldi; Yeshua uni Israilgha ularning qoshun-
qebilisi boyiche miras qilip teqsim qildi. Andin zémin
jengdin aram tapti.

12 Israil Iordan deryasining u teripide, yeni kün
chiqish teripide [ikki] padishahni öltürdi. Ular
ularning zéminini, yeni Arnon deryasidin tartip
Hermon taghliqigha tutashqan zémin bilen sherq
tereptiki barliq Arabah tüzlenglikini igilidi. Shu [ikki]
padishahlar bolsa: — 2 [birsi] Heshbonda turushluq
Amoriylarning padishahi Sihon; u Aroer (Aroer Arnon
deryasining boyida) we Arnon jilghisidiki sheherdin
tartip, Giléadning yérimini öz ichige alghan Yabbok
deryasighiche (bu Ammoniylarning chégrisi idi)
bolghan yerlerde seltenet qilatti; 3 u seltenet qilghan
zémin yene sherq tereptiki Kinnerot déngizidin
tartip Arabah déngizighiche, yeni Shor déngizighiche
sozulghan Arabah tüzlenglikini, shundaqla sherq
tereptiki Beyt-Yeshimotqa baridighan yolni we jenub
teripide Pisgah téghining dawanlirining chétigiche
sozulghan zéminni öz ichige alatti. 4 Uningdin bashqa
Israil Bashan padishahi Ogning zéminini aldi; u
Refayiylar [déyilidighan gigantlarning] qalduqidin
biri idi (ular Ashtarot we Edreyde turatti). 5 U
Hermon téghidiki yurtlargha, Salkah we pütkül Bashan
zéminigha, yeni Geshuriylar bilen Maakatiylarning
chégrisighiche, shuningdek Giléadning yérimigha,
taki Heshbonning padishahi Sihonning chégrisighiche
seltenet qilatti. 6 Perwerdigarning quli bolghan
Musa bilen Israillar bulargha hujum qilip meghlup
qilghanidi we Perwerdigarning quli Musa shu zéminni
Rubenlerge, Gadlargha we Manassehning yérim
qebilisige miras qilip bergenidi. 7 Töwendikiler Yeshua
bilen Israillar Iordan deryasining gherb teripide
hujum qilip meghlup qilghan padishahlardur; ularning
zéminliri Liwan jilghisidiki Baal-Gadtin tartip, Séirning
dawanlirining yénidiki Halak téghighiche bolghan
zéminlardin ibaret idi. Yeshua bu zéminlarni Israilning
qoshun-qebililiri boyiche ulargha miras qilip berdi,

8 jümlidin taghliq yurtni, Shefelah oymanliqini,
Arabah tüzlenglikini, égizliktiki dawanlarni, chöllükni
we jenubtiki Negew zéminini, hittiylar, Amoriylar,
Qanaaniylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylarning
zéminlirini bölüp berdi: — 9 Ularning padishahlirining
biri Yérixoning padishahi, biri Beyt-Elning yénidiki
Ayining padishahi, 10 biri Yérusalémning padishahi,
biri Hébronning padishahi, 11 biri Yarmutning
padishahi, biri Laqishning padishahi, 12 biri
Eglonning padishahi, biri Gezerning padishahi, 13 biri
Debirning padishahi, biri Gederning padishahi, 14 biri
Xormahning padishahi, biri Aradning padishahi, 15 biri
Libnahning padishahi, biri Adullamning padishahi,
16 biri Makkedahning padishahi, biri Beyt-Elning
padishahi, 17 biri Tappuahning padishahi, biri
Heferning padishahi, 18 biri Afekning padishahi,
biri Lasharonning padishahi, 19 biri Madonning
padishahi, biri Hazorning padishahi, 20 biri Shimron-
Meronning padishahi, biri Aqsafning padishahi, 21 biri
Taanaqning padishahi, biri Megiddoning padishahi,
22 biri Kedeshning padishahi, biri Karmelning yénidiki
Yoknéamning padishahi, 23 biri Dor égizlikidiki
Dorning padishahi, biri Goyimning padishahi, 24 biri
Tirzahning padishahi bolup, jemiy ottuz bir padishah
idi.

13 Emma Yeshua yashinip, yéshi xéli bir yerge
bérip qalghanidi. Perwerdigar uninggha mundaq
dédi: — «Sen emdi qérip qalding, yéshingmu
chongiyip qaldi, lékin yene igilinishi kérek
bolghan nurghun zémin bar. 2 Bu zéminlar bolsa
munular: — Filistiylerning we Geshuriylarning
barliq yurtliri, 3 yeni Misirning sherq teripidiki
Shihor deryasidin tartip, shimal teripidiki Ekron
shehirining chégralirighiche sozulghan yerler (shu
yurt Qanaaniylarning zémini hésablinatti), jümlidin
Gaza, Ashdod, Ashkélon, Gat we Ekrondiki besh Filistiy
emir bashquridighan yurtlar bilen Awwiylarning
jenub tereptiki yurtliri; Zidoniylargha tewe bolghan
Mearahdin tartip Afek bilen Amoriylarning
chégrasighiche bolghan Qanaaniylarning barliq
zémini; 5 Gebaliylarning zémini we barliq Liwan
zémini, yeni kün chiqish tereptiki Hermon téghining
étikidiki Baal-gadtin tartip, Xamat rayonigha kirish
éghizighiche bolghan zéminlar; 6 Liwandin tartip
Misrepot-Mayimghiche sozulghan taghliqta barliq
olturuwatqanlarning, yeni Zidoniylarning zémini
qatarliqlardin ibarettur. Bu zémindiki xelqning
hemmisini Men Israil aldidin qoghliwétimen. Shunga
sen choqum Méning sanga buyrughinim boyiche buni
chek tashlap Israilliqlargha miras qilip teqsim qilip
bérishing kérek. 7 Sen emdi bu zéminlarni toqquz
qebile bilen Manassehning yérim qebilisige miras qilip
bölgin». 8 Rubenler bilen Gadlar bolsa, [Manassehning
yérim qebilisi] bilen birlikte Iordan deryasining u
qéti, yeni sherq teripide Musaning ulargha bergen
mirasigha ige boldi; buni Perwerdigarning quli
bolghan Musa ulargha miras qilip bergenidi: —
9 Ularning zéminliri Arnon jilghisining boyidiki
Aroerdin tartip, jümlidin jilghining otturisidiki sheher
we Dibon'ghiche sozulghan Medeba tüzlengliki, 10
Heshbonda seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi
Sihonning Ammoniylarning chégrisighiche bolghan
hemme sheherliri; 11 Giléad bilen Geshuriylar we
Maakatiylarning chet yurtliri, Hermon téghining
hemmisi we Salkahghiche sozulghan barliq Bashan
zémini; 12 [gigantlar bolghan] Refayiylarning qalduq
neslidin bolghan Ashtarot bilen Edreyde seltenet
qilghan Ogning Bashandiki pütkül padishahliq
zéminidin ibaret idi; mushu zémindikilerni Musa
meghlup qilip, zéminlirigha ige boldi. 13 Lékin
Israillar Geshuriylar bilen Maakatiylarni öz yurtliridin
qoghliwetmidi; shunga Geshuriylar bilen Maakatiylar
bügün'giche Israil arisida turmaqta. 14 Lékin [Musa]
Lawiy qebilisige hech miras zéminni bermigen;
Israilning Xudasi Perwerdigar ulargha éytqinidek,
Perwerdigargha atap otta sunulghan qurbanliqlar
ularning mirasidur. 15 Musa Rubenler qebilisige, jemet-
aililiri boyiche yurtlarni miras qilip berdi. 16 Ularning
zémini bolsa Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin
tartip, jilghining otturisidiki sheher we Medebaning
yénidiki pütkül tüzlenglik, 17 Heshbon we uninggha
qarashliq tüzlengliktiki hemme sheherler, Dibon,
Bamot-Baal, Beyt-Baal-Méon, 18 Yahaz, Kedemot,
Mefaat, 19 Kiriatayim, Sibmah, we «Jilgha téghi»diki
Zeret-Shahar, 20 Beyt-Péor, Pisgah téghidiki dawanlar,
Beyt-Yeshimot, 21 tüzlengliktiki barliq sheherler we
Heshbonda seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi
bolghan Sihonning pütkül seltenitining zéminini
öz ichige aldi. Bu padishah we uning bilen shu
yurtta olturushluq, [Sihon'gha] béqin'ghan serdarlar
Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba qatarliq Midiyan
emirliri bolsa Musa teripidin öltürülgenidi. 22 Shu
waqitta Israillar öltürgenler ichide Béorning oghli
palchi Balaammu bar idi; unimu ular qilichlap

öltürgenidi. 23 Rubenlerning zéminining chégrasi
Iordan deryasining özi idi. Rubenlerning jemet-aililiri
boyiche ulargha bölün'gen mirasi mana bu sheherler
bilen kent-qishlaqliri idi. 24 Musa yene Gad qebilisige,
yeni Gadlarning jemet-aililiri boyiche ulargha miras
bölup bergenidi. 25 Ularning zéminliri bolsa Yaazer
bilen Giléadning barliq sheherliri, Ammoniylarning
zéminining yérimi taki Rabbah aldidiki Aroergiche, 26
Heshbondin tartip Ramat-Mizpeh we Betonimghiche,
Mahanayimdin tartip Debirning chégrisighiche, 27
jilghigha jaylashqan Beyt-Haram, Beyt-Nimrah, Sukkot
we Zafonlar, Heshbonning padishahi Sihonning
seltenitining Iordan deryasining sherqiy qétidiki
qalghan qismi, deryani yaqilap Kinneret Déngizining
u béshighiche idi. 28 Gadlarning jemet-aililiri boyiche
ulargha bölün'gen mirasi mana bu sheherler bilen
kent-qishlaqliri idi. 29 Musa Manassehning yérim
qebilisigimu miras bergenidi; Manassehning yérim
qebilisige jemet-aililiri boyiche bu miras bölup
bérilgenidi: — 30 zéminliri Mahanayimdin tartip,
pütkül Bashan zémini, Bashanning padishahi Ogning
pütkül seltenitining zémini we Yairning barliq yéza-
kentliri (bu yéza-kentler Bashanning özige jaylashqan
bolup, jemiy atmish idi), 31 Giléadning yérimi bilen
Bashan padishahi Ogning seltenitidiki Ashtarot we
Edrey sheherliri Manassehning oghli Makirning
ewladigha tewe qilin'ghan bolup, Makirlarning yérim
qismigha jemet-aililiri boyiche miras qilip bölup
bérilgenidi. 32 Musa Iordan deryasining sherq
qétida, Yérixoning udulida, Moabning tüzlenglikliride
bolghan waqtida bölüp bergen miraslar mana bu
zéminlar idi. 33 Lékin Musa Lawiy qebilisige héch miras
zéminni teqdim qilmidi; Israilning Xudasi Perwerdigar
ulargha éytqinidek, U Özi ularning mirasidur.

14 Israillarning Qanaan zéminidin alghan mirasliri
töwendikidek; Eliazar kahin bilen Nunning oghli
Yeshua we Israil qebililiridiki jemet-aile bashliqliri
mushu miraslarni ulargha bölüp bergen. 2 Perwerdigar
Musaning wasitisi bilen toqquz yérim qebile toghrisida
buyrughinidek, ularning herbirining ülüshi chek
tashlash bilen bölüp bérildi. 3 Chünki qalghan
ikki qebile bilen Manassehning yérim qebilisining
mirasini bolsa Musa Iordan deryasining u teripide
ulargha teqsim qilghanidi; lékin u Lawiylargha
ularning arisida héch miras bermigenidi 4 (Yüsüpning
ewladliri Manasseh we Efraim dégen ikki qebilige
bölün'genidi. Lawiylargha bolsa, turushqa bolidighan
sheherler békitilip, shundaqla shu sheherlerge
tewe yaylaqlardin charpaylirini baqidighan we mal-
mülüklirini orunlashturidighan yerlerdin bashqa
ulargha héch ülüshlerni bermigenidi). 5 Perwerdigar
Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq
qilip zéminni bölüshüwaldi. 6 Yehudalar Gilgalgha,
Yeshuaning qéshigha keldi, Kenizziy Yefunnehning
oghli Kaleb Yeshuagha mundaq dédi: — «Perwerdigar
Öz adimi bolghan Musagha men bilen séning
toghrangda Qadesh-Barnéada néme dégenlikini
bilisen'ghu; 7 Perwerdigarning adimi Musa
méni Qadesh-Barnéadin zéminni charlap kélishke
ewetkende, men qiriq yashta idim; chin [étiqadliq]
könglüm bilen uninggha xewer yetküzgenidim. 8
Emma men bilen chiqqan qérindashlirim xelqning
könglini su qiliwetkenidi. Lékin men bolsam pütün
qelbim bilen Perwerdigar Xudayimgha egeshtim. 9
U küni Musa qesem qilip: — «Sen pütün qelbing
bilen Perwerdigar Xudayinggha egeshkining üchün,
séning putung dessigen zémin jezmen ebedgiche
séning bilen neslingning mirasi bolidu» — dégenidi.
10 — Mana Israil chölde sergerdan bolup yürgende,
Perwerdigar Musagha shu sözlerni dégen künidin
kéyinki qiriq besh yil ichide Özi éytqinidek méni
tirik saqlidi. Mana men bügün seksen besh yashqa
kirdim. 11 Men mushu kündimu Musa méni charlashqa
ewetken kündikidek küchlükmen, meyli jeng qilish
bolsun yaki bir yerge bérip-kélish bolsun, méning
yenila baldurqidek küch-dermanim bardur. 12 Emdi
Perwerdigar shu künide wede qilghan bu taghliq
yurtni manga miras qilip bergin; chünki u küni senmu
u yerde Anakiylar turidighanliqini, shundaqla chong
hem mustehkem sheherler barliqini anglidingghu.
Lékin Perwerdigar men bilen bille bolsila, Perwerdigar
éytqinidek men ularni qoghliwétimen». 13 Buni anglap
Yeshua Yefunnehning oghli Kalebke bext-beriket
tilep, Hébronni uninggha miras qilip berdi. 14 Shunga
Hébron taki bügün'giche Kenizziy Yefunnehning oghli
Kalebning mirasi bolup turmaqta; chünki u pütün
qelbi bilen Israilning Xudasi Perwerdigargha egeshken
15 (ilgiri Hébron bolsa Kiriat-Arba dep atilatti. Arba
dégen adem Anakiylar arisida eng dangqi chiqqan
adem idi). Shundaq qilip zémin jengdin aram tapti.

15 Yehudalar qebilisining mirasi bolsa jemet-aililiri
boyiche chek tashlinip érishken zémin bolup,
jenubiy terepning uchi Édomning chégrisigha we Zin
chölige tutashti; 2 jenubiy chégrisi «Shor déngizi»ning

ayighidin, yeni jenubiy terepke choqchiyip chiqqan
qoltuqtin bashlinip, 3 «Sériq Éshek dawini»ning
jenub teripidin ötüp, Zin'gha tutashti; andin Qadesh-
Barnéaning jenubini yaqilap Hezron'gha ötüp,
Addargha bérip, Karkaahqa burulup, 4 Azmon'gha ötüp
Misir éqini bilen chiqip, uchi déngizgha taqishatti.
Bu ularning jenubiy chégrisi idi. 5 Sherqiy chégrisi
bolsa Shor déngizidin Iordan deryasining déngizgha
quyulidighan éghizighiche idi; shimaliy chégrisi
bolsa déngizning Iordan deryasining déngizgha
quyulidighan éghizidin bashlinip, 6 andin Beyt-
Hoglahgha bérip, Beyt-Arabahning shimalidin ötüp,
Rubenning oghli Bohanning téshining qéshighiche
idi; 7 andin chégra Aqor jilghisidin Debirge qarap
ötüp, u yerdin shimal teripige burulup, jilghining
jenub teripidiki Adummimgha chiqidighan dawanning
udulidiki Gilgalgha yétip bérip, andin En-Shemesh
suliridin ötüp, En-Rogel buliqigha tutishatti; 8 u yerdin
«Ben-Hinnomning jilghisi»gha chiqip, Yebusiylar
égizlikidin, yeni Yérusalémning jenub teripidiki
dawandin ötüp, andin Hinnom jilghisining aldigha,
yeni gherb terepke, Refayiylarning jilghisining
shimaliy béshidiki taghning choqqisigha chiqti; 9
chégra bu taghning choqqisidin Neftoah süyining
buliqigha bérip, andin Efron téghidiki sheherlirining
yéni bilen chiqip, u yerdin Baalah (yeni Kiriat-
Yéarim)gha yétip bérip, 10 andin Baalahtin ötüp,
gherb teripige qayrilip Séir téghigha bérip, Yéarim
téghi (yeni Késalon)ning shimaliy baghridin ötüp,
Beyt-Shemeshke chüshüp, Timnahtin ötti; 11
andin shimalgha qarap Ekronning dawini bilen
chiqip Shikron'gha ötüp, Baalah téghining yénigha
tutiship, Yabneelge yétip, andin uchi déngizgha
taqashqanidi. 12 Gherb teripidiki chégrisi bolsa
déngiz boyliri idi. Yehudalarning jemet-aililiri boyiche
ulargha toxtitilghan töt teripidiki chégra mana
shu idi. 13 Yefunnehning oghli Kalebge bolsa,
Perwerdigarning Yeshuagha bergen emri boyiche,
uninggha Yehudalarning arisida bir ülüsh, yeni
Anakning atisi Arbaning shehiri bolghan Hébron
ata qilindi. 14 Kaleb shu yerdin Shéshay, Ahiman
we Talmay dégen üch Anakiyni qoghliwetti; ular
üchi Anakning ewladi idi. 15 Andin shu yerdin
chiqip, Debirde turuwatqanlargha hujum qildi (ilgiri
Debirning nami Kiriat-Sefer idi). 16 Kaleb: — Kimki
Kiriat-Seferge hujum qilip uni alsa, uninggha qizim
Aksahni xotunluqqa bérimen, dégenidi. 17 Kalebning
ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal qildi, Kaleb
uninggha qizi Aksahni xotunluqqa berdi. 18 Shundaq
boldiki, qiz yatliq bolup uning qéshigha barar chaghda,
érini atisidin bir parche yer sorashqa ündidi. Aksah
éshektin chüshüshige Kaleb uningdin: — Séning néme
teliping bar? — dep soridi. 19 U jawab bérip: — Méni
alahide bir beriketligeysen; sen manga Negewdin
[qaghjiraq] yer bergenikensen, manga birnechche
bulaqnimu bergeysen, — dédi. Shuni déwidi, Kaleb
uninggha üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni berdi.
20 Töwendikiler Yehuda qebilisige ularning jemet-
aililiri boyiche tegken miras ülüshlerdur: — 21 Yehuda
qebilisining eng jenubigha jaylashqan, Édom chégrisi
tereptiki sheherler: — Kabzeel, Éder, Yagur, 22 Kinah,
Dimonah, Adadah, 23 Kedesh, Hazor, Yitnan, 24 Zif,
Telem, Béalot, 25 Hazor-hadattah, Kériot-Hezron
(yeni Hazor), 26 Amam, Séma, Moladah, 27 Hazar-
Gaddah, Heshmon, Beyt-Pelet, 28 Hazar-Shual, Beer-
Shéba, Biziotiya, 29 Baalah, Ijim, Ézem, 30 Eltolad,
Késil, Xormah, 31 Ziklag, Madmannah, Sansannah, 32
Libaot, Shilhim, Ayin we Rimmon qatarliqlar jemiy
yigirme toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlar idi. 33 Shefelah oymanliqidiki sheherler
bolsa Eshtaol, Zoréah, Ashnah, 34 Zanoah, En-Gannim,
Tappuah, Enam, 35 Yarmut, Adullam, Sokoh, Azikah,
36 Shaarayim, Aditaim, Gederah we Gederotaim
bolup, jemiy on töt sheher we ulargha qarashliq
kent-qishlaqlar idi. 37 Bulardin bashqa yene Zinan,
Hadashah, Migdal-Gad, 38 Diléan, Mizpah, Yoqteel, 39
Laqish, Bozkat, Eglon, 40 Kabbon, Lahmas, Qitlish, 41
Gederot, Beyt-Dagon, Naamah we Makkedah bolup,
jemiy on alte sheher we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlar idi. 42 Buningdin bashqa yene Libnah,
Éter, Ashan, 43 Yeftah, Ashnah, Nezib, 44 Kéilah,
Aqzib we Mareshah bolup, jemiy toqquz sheher
we yene ulargha qarashliq kent-qishlaqlarmu bar
idi; 45 yene Ekron bilen uninggha qarashliq yéza-
kentler, 46 shundaqla Ekronning gherb teripidin tartip
Ashdodning yénidiki hemme sheherler bilen ularning
kent-qishlaqliri qoshulup, 47 Ashdod we uninggha
qarashliq yézilar we kent-qishlaqlar, Gaza shehiri we
shundaqla Misir éqinighiche we Ulugh Déngizning
qirghiqighiche, uninggha qarashliq yézilar we kent-
qishlaqlar bar idi. 48 Taghliq rayondiki sheherler:
— Shamir, Yattir, Sokoh, 49 Dannah, Kiriat-Sannah
(yeni Debir), 50 Anab, Eshtemoh, Anim, 51 Goshen,
Holon we Giloh bolup, jemiy on bir sheher we ulargha

qarashliq kent-qishlaqlar idi. 52 Buningdin bashqa
yene Arab, Dumah, Éshan, 53 Yanim, Beyt-Tappuah,
Afikah, 54 Humtah, Kiriat-Arba (yeni Hébron) we Zior
bolup, jemiy toqquz sheher we ulargha qarashliq
kent-qishlaqlar bar idi. 55 Buningdin bashqa yene
Maon, Karmel, Zif, Yuttah, 56 Yizreel, Yokdéam,
Zanoah, 57 Kayin, Gibéah we Timnah bolup, jemiy
on sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar
idi. 58 Buningdin bashqa yene Halhul, Beyt-Zur,
Gedor, 59 Maarat, Beyt-Anot we Eltekon bolup, jemiy
alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar
bar idi. 60 Buningdin bashqa yene Kiriat-Baal (yeni
Kiriat-Yéarim) we Rabbah dégen ikki sheher we
ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. 61 Chöldiki
sheherler bolsa: — Beyt-Arabah, Middin, Sekakah, 62
Nibshan, «Shor Shehiri» we En-Gedi, jemiy alte sheher
we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. 63 Lékin
Yérusalémda olturuqluq Yebusiylarni bolsa Yehudalar
qoghliwételmigen; shunga ta bügün'giche Yebusiylar
Yehudalar bilen Yérusalémda bille turmaqta.

16 Yüsüpning ewladlirigha chek tashlinip chiqqan
miras zémin bolsa Yérixogha tutash bolghan
Iordan deryasidin tartip, Yérixoning sherq teripidiki
köllergiche bolghan yurtlar we Yérixodin chiqip,
chöldin ötüp Beyt-Elning taghliq rayonigha sozulghan
yurtlar idi. 2 Chégrisi Beyt-Eldin tartip Luzgha, andin
Arkiylarning chégrisidiki Atarotqa yétip, 3 andin
gherb teripige bérip, Yafletiylerning chégrisigha
tutishup, Astin Beyt-Horonning chétige chüshüp,
Gezerge bérip déngizda axirlishatti. 4 Yüsüpning
ewladliri, yeni Manasseh bilen Efraimlar érishken
miras ülüshi mana shu idi. 5 Efraimlarning jemet-ailiri
boyiche alghan zéminining chégrisi töwendikidek:
— miras zéminning sherq tereptiki chégrisi Atarot-
Addardin tartip üstün Beyt-Horon'ghiche yétip, 6
andin déngizgha bérip shimalgha qarap Mikmitatqa
chiqti; andin yene sherq teripidiki Taanat-Shilohqa
qayrilip, uningdin ötüp sherq terepke qarap Yanoahqa,
7 Yanoahdin chüshüp Atarot bilen Naaratqa yétip,
Yérixogha tutiship Iordan deryasigha chiqti. 8
Chégra Tappuahdin gherb terepke chiqip Kanah
éqinighiche bérip, déngizgha yétip ayaghlashti.
Efraimning qebilisige, yeni ularning jemet-ailirige
tegken miras ülüshi shu idi. 9 Buningdin bashqa
Efraimlar üchün Manassehning mirasining otturisida
birnechche sheherler ayrilghanidi; bu ayrilghan
sheherlerning hemmisi qarashliq kent-qishlaqliri
bilen qoshulghanidi. 10 Emma [Efraimlar] Gezerde
olturushluq Qanaaniylarni qoghliwetmigenidi; shunga
Qanaaniylar ta bügün'giche Efraimning arisida turup,
mexsus hasharchi medikarlar bolup turmaqta.

17 Manasseh Yüsüpning tunji oghli bolghachqa,
uning qebilisigimu chek tashlinip miras bérilgen.
Manassehning tunji oghli Makirning [ewladliri] (Makir
Giléadning atisi idi) batur palwan bolghachqa, ulargha
Giléad bilen Bashan miras qilip bérildi. 2 Manassehning
qalghan ewladlirimu, jümlidin Abiézerler, Helekler,
Asrieller, Shekemler, Heferler bilen Shémidalar
öz jemet-aililiri boyiche miras ülüshini aldi.
Bular bolsa Yüsüpning oghli Manassehning er
jemet aililiri idi. 3 Emdi Manassehning chewrisi,
Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning
oghli Zelofihadning oghul perzentliri yoq bolup,
peqet qizlirila bar idi. Uning qizlirining isimliri
Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah we Tirzah idi. 4
Ular kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshua we
emirlerning qéshigha bérip ulargha: — Perwerdigar
Musagha biz toghruluq qérindashlirimiz qatarida
miras bérishke emr qilghanidi, dédi. Shuni déwidi,
[Yeshua] Perwerdigarning emri boyiche ularning
atisining qérindashliri qatarida ulargha miras berdi. 5
Buning bilen Iordan deryasining u teripidiki Giléad
bilen Bashan zéminliridin bashqa, Manassehke yene
on ülüsh yer bérildi. 6 Chünki Manassehning qizliri
uning oghullirining qatarida mirasqa ige bolghanidi;
Giléad zémini Manassehning qalghan ewladlirigha
tegkenidi. 7 Manassehning zéminining chégrisi bolsa
Ashirdin tartip Shekemning utturidiki Mikmitatqa
bérip, andin jenub teripige qayrilip, En-Tappuahda
turghuchilarning jayighiche tutishatti. 8 Chünki
Tappuahning zémini bolsa Manassehge tegkenidi;
lékin Manassehning chégrisidiki Tappuah shehiri
Efraimgha tewe idi. 9 Chégrisi u yerdin Kanah éqinigha
chüshüp, jilghining jenub teripi bilen chiqti. U yerdiki
sheherler bolsa Manassehning sheherlirining arisida
bolsimu, Efraimgha tegdi. Manassehning chégrisi
jilghining shimal teripi bilen bérip déngizgha yétip
axirlishatti. 10 Jilghining jenub teripidiki zémin
Efraimgha, shimal teripidiki zémin Manassehke tewe
idi; gherb teripining chégrisi déngiz idi. Ularning
zémini shimal teripide Ashirning ülüshigiche yétip,
sherq teripi Issakarning ülüshige tutashqanidi. 11
Manassehkimu Issakar bilen Ashirning ülüshliri
ichidin Beyt-Shéan we uninggha qarashliq kentler,

Ibléam bilen uninggha qarashliq kentler, Dor ahalisi
bilen Dorgha qarashliq kentler, En-Dor ahalisi bilen
En-Dorgha qarashliq kentler, Taanaq ahalisi bilen
Taanaqqa qarashliq kentler we Mégiddo ahalisi
bilen Mégiddogha qarashliq kentler, yeni «Üch
Égizlik» dégen yurt tegdi. 12 Lékin Manasseh bu
sheherdikilerni qoghliwitelmidi; Qanaaniylar shu
yurtlarda turuwérishke niyet baghlighanidi. 13
Israillar barghanséri kücheygechke Qanaaniylarni
özlirige hasharchi qilip béqindurdi, lékin ularni
öz yerliridin mutleq qoghliwételmidi. 14 Yüsüpler
bolsa Yeshuagha: — Bizler Perwerdigar hazirghiche
shundaq beriketlep kelgen, chong bir xelq tursaq,
sen némishqa chek tashlash bilen bizge peqet bir
ülüsh miras, bir parche yerla berding? — dédi. 15
Yeshua ulargha jawab bérip: — Eger siler chong bir
xelq bolsanglar, Efraimning taghliq yurti silerge tar
kelgen bolsa, orman'gha bérip u yerdiki Perizziyler
bilen [gigant] Refayiylar yurtida derexlerni késip,
özünglar üchün bir jayni chiqiriwélinglar, dédi. 16
Lékin Yüsüpler: — Taghliq yurt bizge yetmeydu;
shuning bilen bir waqitta jilghida turuwatqanlar,
meyli Beyt-Shéanda we uninggha qarashliq kentlerde
bolsun yaki Yizreel jilghisida turuwatqan Qanaaniylar
bolsun, hemmisining tömürdin jeng harwiliri bar iken,
dédi. 17 Shundaq déwidi, Yeshua Yüsüp jemeti bolghan
Efraim bilen Manassehge söz qilip: — Siler derweqe
chong bir xelqsiler we zor küchünglar bardur; shunga
silerge peqet bir ülüshla miras bérilse bolmaydu; 18
ashu pütkül taghliq yurtmu silerge bérilidu; gerche
u ormanliq bolsimu, siler uni késip boshitisiler we
uning etraplirighimu ige bolisiler; Qanaaniylarning
tömür jeng harwiliri bar, shundaqla küchlük bolsimu,
siler ularni heydep chiqiriwiteleysiler, — dédi.

18 Pütkül Israillar jamaiti Shilohqa yighilip, u yerde
ibadet chédiri tikti. Gerche zémin ularning aldida
boysundurulghan bolsimu, 2 lékin Israillar arisida
öz miras ülüshi téxi teqsim qilinmighan yette qebile
qalghanidi. 3 Shunga Yeshua Israillargha mundaq
dédi: — «Ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar
silerge bergen bu zéminni qolunglargha élishqa
susluq qilip qachan'ghiche keynige sürisiler? 4
Siler özünglar üchün her qebilidin üch ademni
tallanglar; men ularni qozghilip bu pütkül zéminni
aylinip chiqip, uni herbir qebile öz miras ülüshige
muwapiq sizip-xatirileshke, andin qéshimgha yénip
kélishke ewetimen. 5 Ular zéminni yette ülüshke
bölsun; lékin Yehuda qebilisi bolsa jenubtiki öz
ülüsh zéminida turiwersun, Yüsüpning jemetimu
shimal tereptiki öz ülüsh zéminida turiwersun. 6
Siler zéminni yette ülüshke bölüp, pasilini xatirilep
sizip yénimgha kélinglar; andin men Perwerdigar
Xudayimizning aldida bu yerde siler üchün chek
tashlaymen. 7 Emma Lawiylarning bolsa, aranglarda
ülüshi bolmaydu, chünki Perwerdigarning kahinliqi
ularning mirasidur. Gad bilen Ruben we Manasseh
yérim qebilisi bolsa Iordan deryasining u qéti, sherq
teripide Perwerdigarning quli bolghan Musa ulargha
miras qilip bergen yerlerni alliqachan alghandur».
8 [Zéminni xatirileshke békitken] kishiler qozghilip
yolgha chiqqanda, Yeshua ulargha qattiq jékilep:
— Siler bérip zéminni aylinip, uni sizip-xatirilep
méning qéshimgha yénip kélinglar; andin men mushu
yerde, Shilohning özide Perwerdigarning aldida siler
üchün chek tashlaymen, dédi. 9 Shundaq déwidi, bu
ademler bérip zéminni aylinip, uni sizip-xatirilep,
sheherler boyiche yette ülüshke bölüp, xatirige sizip,
Shilohdiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha yénip
keldi. 10 Andin Yeshua Shilohda Perwerdigarning
aldida ular üchün chek tashlidi we shu yerde qebile-
jemeti boyiche zéminni Israillargha teqsim qilip berdi.
11 Binyaminlar qebilisige jemet-aililiri boyiche chek
tartildi; ular chek arqiliq érishken zémin Yehudalar
bilen Yüsüplerning zémini otturisidiki yurt boldi. 12
Ularning shimaliy chégrisi Iordan deryasidin bashlap,
Yérixoning shimal teripidiki dawanni yandap, gherb
teripige qarap taghliq yurtqa chiqip we Beyt-Awenning
chölige tutishatti; 13 andin Luzgha chiqip, luz, yeni
Beyt-Elning jenub teripini yandap ötüp, astin Beyt-
Horonning jenubidiki taghqa yéqin Atarot-Addargha
chüshti; 14 chégra shu yerdin ötüp gherbtin jenubqa
qayrilip, Beyt-Horonning jenubining udulidiki taghdin
Yehudalarning sheherliridin biri bolghan Kiriat-Baal
(yeni Kiriat-Yéarim)gha tutashti. Bu gherb terepning
chégrisi idi. 15 Jenub terepning chégrisi Kiriat-
Yéarimning chétidin bashlap gherb teripige méngip,
Neftoahtiki su menbesige tutashti; 16 chégra andin
Refayiylarning jilghisining shimal teripige jaylashqan
Ben-Hinnomning jilghisining udulidiki taghning
béshigha chüshüp, andin Hinnomning jilghisi bilen
yene chüshüp, Yebusiylarning égizlikining jenub
teripi bilen méngip, andin En-Rogel buliqigha yetti; 17
andin shimal teripige qayrilip En-Shemesh buliqidin
ötüp, Adullam dawinining udulidiki Gelilotqa bérip,

Rubenning oghli Bohanning téshigha chüshüp, 18 we
Arabah tüzlenglikining shimal teripidiki égizliktin
ötüp, Arabah tüzlenglikige chüshti. 19 Andin chégra
shimal teripige chiqip Beyt-Hoglahning dawinigha
tutiship, Iordan deryasining jenubiy éghizida, yeni
Shor déngizining shimaliy qoltuqida axirlashti. Bu
jenub terepning chégrisi idi. 20 Sherq chégrisi
bolsa Iordan deryasining özi idi. Bu Binyaminlarning
ülüshi bolup, ulargha jemet-ailiri boyiche toxtitilghan
miras zéminining chégrisi shu idi. 21 Binyaminlar
qebilisige jemet-aililiri boyiche tegken sheherler
bolsa töwendikilerdur: — Yérixo, Beyt-Hoglah, Émek-
Keziz, 22 Beyt-Arabah, Zemarayim, Beyt-El, 23 Awwim,
Parah, Ofrah, 24 Kefar-Haamonay, Ofni we Géba bolup,
jemiy on ikki sheher we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlar idi; 25 Buningdin bashqa Gibéon, Ramah,
Beerot, 26 Mizpah, Kefirah, Mozah, 27 Rekem, Irpeel,
Taralah, 28 Zelah, Ha-Elef, Yebusi (yeni Yérusalém),
Gibéah we Kiriat bolup, jemiy on töt sheher we
uninggha qarashliq kent-qishlaqlarmu bar idi. Bu
bolsa Binyaminlarning miras ülüshi bolup, jemet-
aililiri boyiche ulargha bérilgenidi.

19 Ikkinchi chek Shiméon'gha chiqti, yeni
Shiméonlar qebilisige jemet-aililiri boyiche
tartildi; ularning mirasi bolsa Yehudalarning miras
ülüshining arisida idi. 2 Ularning érishken mirasi
ichide Beer-Shéba, Shéba, Moladah, 3 Hazar-Shual,
Balah, Ézem, 4 Eltolad, Bitul, Xormah, 5 Ziklag,
Beyt-Markabot, Hazar-Susah, 6 Beyt-Libaot we
Sharuhen bolup, jemiy on üch sheher we ulargha
qarashliq kent-qishlaqlar idi. 7 Buningdin bashqa
yene Ayin, Rimmon, Éter, Ashan bolup, jemiy töt
sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar 8
Hemde jenub tereptiki Baalat-Beer (yeni jenubdiki
Ramah)ghiche bolghan bu [töt] sheherning etrapidiki
hemme kent-qishlaqlarmu bar idi. Bular Shiméonlar
qebilisining ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche
érishken mirasi idi. 9 Shiméonlarning miras ülüshi
Yehudalarning ülüshining ichidin élip bérildi; chunki
Yehudalarning miras ülüshi özlirige köplük qilghanidi,
shunga Shiméonlarning miras ülüshi ularning miras
ülüshining ichidin bérildi. 10 Üchinchi chek Zebulunlar
qebilisige jemet-aililiri boyiche tartildi; ularning miras
chégrisi Saridqa baratti, 11 chégrisi gherb terepte
Maréalahqa bérip Dabbeshetke yétip Yoknéamning
udulidiki éqin'gha tutishatti; 12 U Saridtin sherq
teripige qayrilip, kün chiqishqa burulup Kislot-Tabor
yurtigha tutiship, Dabiratqa ötüp, Yafiyagha bardi; 13
andin shu yerdin u sherq teripige kün chiqishqa [yene]
burulup, Gat-Hefer we Et-Kazin'gha kélip Néahqa
sozulghan Rimmon yurtigha yétip bardi. 14 Andin u
yerdin shimal terepke qayrilip, Hannaton'gha yétip
bérip, Yiftah-Elning jilghisida axirlashti. 15 Ularning
ülüshi yene Kattat, Nahalal, Shimron, Yidalah we Beyt-
Lehemnimu orap, jemiy on ikki sheher we ulargha
qarashliq kent-qishlaqlarnimu öz ichige alatti. 16 Bu
bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlar Zebulunlarning miras ülüshi bolup, jemet-
aililiri boyiche ulargha bérilgenidi. 17 Tötinchi chek
Issakargha chiqti, yeni Issakarlar qebilisige jemet-
aililiri boyiche tartildi; 18 ulargha bérilgen yurtlar
Yizreelgiche bolup, Kesullot, Shunem, 19 Hafarayim,
Shion, Anaharat, 20 Rabbit, Kishion, Ébez, 21 Remet,
En-Gannim, En-Haddah we Beyt-Pazzezni öz ichige
aldi; 22 andin chégrisi Tabor, Shahazimah we Beyt-
Shemeshke yétip, Iordan deryasida axirlashti; ularning
ülüshi jemiy on alte sheher we ulargha qarashliq
kent-qishlaqlar idi. 23 Bu bolsa, yeni bu sheherler
we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Issakarlarning
miras ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche ulargha
bérilgenidi. 24 Beshinchi chek Ashirlar qebilisige
jemet-aililiri boyiche tartildi; 25 ularning zémini
Helkat, Hali, Beten, Aqsaf, 26 Allammelek, Améad
we Mishalni öz ichige aldi; chégrisi gherb terepte
Karmel bilen Shihor-Libnatqa tutiship, 27 andin
sherq terepke qayrilip Beyt-Dagon'gha bérip, Zebulun
[zémini] bilen Yiftah-El jilghisining shimal teripidin
ötüp, Beyt-Émek bilen Néielge yétip bérip Kabulning
shimal teripige chiqti; 28 Ébron, Rehob, Hammon we
Kanahni öz ichige élip Chong Zidon'gha yétip bardi.
29 andin chégrisi Ramah teripige qayrilip, Tur dégen
mustehkem shehirge bérip, Xosahqa qayrilip, Aqzib
bilen Hebelge tutash bolghan déngizda axirlashti; 30
zémini Ummah, Afek we Rehobnimu öz ichige alghan;
jemiy yigirme ikki sheher we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlarni öz ichige alghanidi. 31 Bu bolsa, yeni
bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar
Ashirlarning miras ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche
ulargha bérilgenidi. 32 Altinchi chek Naftaligha
chiqti, yeni Naftalilar qebilisige jemet-aililiri boyiche
tartildi; 33 ularning chégrisi bolsa Heleftin chiqip,
Zaanannimdiki dub derixidin ötüp, Adami-Nekeb
we Yabneeldin chiqip, Lakkumgha yétip Iordan
deryasigha bérip axirlashti. 34 Andin gherb terepke

qayrilip Aznot-Taborgha bérip, shu yerdin Hukkokqa
chiqip, jenubta Zebulunning ülüsh zéminigha tutiship,
shimalda Ashirning ülüsh zéminigha yétip, kün chiqish
teripide Iordan deryasining yénida, Yehudaning
ülüsh zéminigha ulashti. 35 Naftalining mustehkem
sheherliri Ziddim, Zer, Hammat, Rakkat, Kinneret,
36 Adamah, Ramah, Hazor, 37 Kedesh, Edrey, En-
Hazor, 38 Yiron, Migdal-El, Horem, Beyt-Anat we
Beyt-Shemeshler bolup, jemiy on toqquz sheher we
ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. 39 Bu bolsa, yeni
bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar
Naftalilar qebilisining miras ülüshi bolup, jemet-
aililiri boyiche ulargha bérilgenidi. 40 Yettinchi chek
Danlarning qebilisige chiqti; u ularning jemet-aililiri
boyiche tartildi. 41 Ularning miras zémini bolsa
Zoréah, Eshtaol, Ir-Shemesh, 42 Shaalabbin, Ayjalon,
Yitlah, 43 Élon, Timnatah, Ekron, 44 El-tekeh, Gibbéton,
Baalat, 45 Yehud, Bene-Barak, Gat-Rimmon, 46 Me-
Yarkon, Rakkon we Yafoning udulidiki yurtni öz
ichige aldi. 47 Lékin Danlarning zémini öz qolidin
ketken bolghachqa, Danlar chiqip Leshemge hujum
qilip uni ishghal qildi; ahalisini qilichlap yoqitip, u
yerni özining qilip makanlashti; andin ular Leshemge
atisi Danning ismini qoyup, uni Dan dep atidi. 48
Mana bular, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq
kent-qishlaqlar Danlar qebilisige, ularning jemet-
aililiri boyiche miras qilip bérilgenidi. 49 Bu teriqide
[Israillar] zéminni chégra-chégra boyiche bölüp boldi;
andin ular Nunning oghli Yeshuagha öz arisidin miras
bölüp berdi. 50 Perwerdigarning buyruqi boyiche
Yeshua tiliginidek uninggha Efraim taghliq yurtidiki
Timnat-Sérah dégen sheherni berdi; buning bilen
u sheherni qurup chiqip, uningda turdi. 51 Mana
bular Eliazar kahin bilen Nunning oghli Yeshua
we Israilning qebile-jemetlirining kattabashliri bir
bolup Shilohda, jamaet chédirining derwazisining
aldida turup, Perwerdigarning aldida chek tashlap
bölüp teqsim qilghan miraslardur. Bu teriqide ular
zéminning teqsimatini tügetti.

20 Perwerdigar Yeshuagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillargha mundaq dégin: — «Özüm
Musaning wasitisi bilen silerge buyrughandek,
özünglar üchün «panahliq sheherler»ni tallap
békitinglar; 3 bilmey, tasadipiyliqtin adem urup
öltürüp qoyghan herqandaq kishi u sheherlerge
qéchip ketsun. Buning bilen bu sheherler silerge
qan intiqamini alghuchidin panahgah bolidu. 4
[Ademni shundaq öltürgen] kishi bu sheherlerning
birige qéchip bérip, sheherning qowuqigha kélip,
shu yerde sheherning aqsaqallirigha öz ehwalini
éytsun; ular uni özige qobul qilip sheherge kirgüzüp,
uning özliri bilen bille turushigha uninggha jay
bersun. 5 Emdi qan qisasini alghuchi uni qoghlap
kelse, ular adem öltürgen kishini qisaskarning qoligha
tapshurup bermisun; chünki shu kishining burundin
öz qoshnisigha héch öch-adawiti bolmighan, belki
tasadipiy urup öltürüp qoyghan. 6 [Adem öltürgen]
kishi jamaet aldida soraq qilin'ghuche shu sheherde
tursun; andin shu waqittiki bash kahin ölüp ketkende,
u shu sheherdin ayrilip, öz shehirige, yeni qéchip
chiqqan sheherdiki öyige yénip kelsun. 7 Shuning bilen
ular Naftali taghliq yurtidiki Kedeshni, Efraimning
taghliq yurtidiki Shekemni we Yehudaning taghliq
yurtidiki Kiriat-Arba, yeni Hébronni, 8 Yérixoning
sherq teripidiki, Iordan deryasining u qétidiki
Ruben qebilisining zéminidin tüzlenglikning chölidiki
Bezerni, Gad qebilisining zéminidin Giléadtiki Ramotni
we Manasseh qebilisining zéminidin Bashandiki
Golanni tallap békitti. 9 Mana bu sheherler barliq
Israillar we ularning arisida turuwatqan musapirlar
üchün panahgah bolushqa békitilgen sheherlerdur;
kimki bilmey, tasadipiliqtin adem öltürgen bolsa,
uning jamaet aldida soraq qilinishidin burun, qan
qisaskarning qolida ölmesliki üchün shu sheherlerge
qéchip kétishke bu sheherler békitilgen.

21 U waqitta Lawiy jemetlirining kattiwashliri
kahin Eliazar, Nunning oghli Yeshua we
Israil qebililirining kattiwashlirining qéshigha
bérip, 2 Qanaan zéminidiki Shilohda ularghа: —
Musaning wasitisi arqiliq Perwerdigar biz toghruluq:
«Ularghа turushqa sheherlerni, malliri üchün
yaylaqlarni qoshup bergin», dep éytqan, dédi.
3 Shuni déwidi, Israillar Perwerdigarning emri
boyiche öz miras ülüshliridin munu sheherler
bilen yaylaqlarni qoshup Lawiylargha berdi: —
4 birinchi tashlan'ghan chek Kohat jemetlirige
chiqti; chek tashlinip, Lawiylar ichidiki kahin
Harunning ewladlirigha Yehuda qebilisi, Shiméon
qebilisi we Binyamin qebilisining zéminliridin
on üch sheher békitildi; 5 Andin Kohatning
qalghan ewladlirigha chek tashlinip, Efraim qebile-
jemetlirining zéminidin, Dan qebilisining zéminidin
we Manasseh yérim qebilisining zéminliridin on
sheher békitildi. 6 Gershonning ewladlirigha chek

tashlinip, Issakar qebile-jemetlirining zéminidin, Ashir
qebilisining zéminidin, Naftali qebilisining zéminidin
we Manassehning yene bir yérim qebilisining
zéminidin on üch sheher békitildi. 7 Merarining
ewladlirigha, jemet-aililiri boyiche chek tashlinip,
Ruben qebilisining zéminidin, Gad qebilisining
zéminidin we Zebulun qebilisining zéminidin on
ikki sheher békitildi. 8 Bu teriqide Perwerdigar
Musaning wasitisi bilen buyrughinidek Israillar chek
tashlap bu sheherler bilen yaylaqlirini qoshup,
Lawiylargha berdi. 9 Ular Yehudaning qebilisi
bilen Shiméonning qebilisining zéminidin töwende
tizimlan'ghan munu sheherlerni berdi: — 10 (chek
tashlan'ghanda, Lawiylarning nesli bolghan Kohatlar
jemetidiki Harunning ewladlirigha birinchi chek
chiqqachqa munu sheherler bérildi): — 11 ulargha
Yehudaning taghliq rayonidiki Kiriat-Arba (Arba
Anakning atisi idi), yeni Hébron bilen etrapidiki
yaylaqlarni qoshup berdi. 12 Lékin sheherge tewe
étizlar bilen kent-qishlaqlarni Yefunnehning oghli
Kalebke miras qilip berdi. 13 Shundaq qilip ular
Harun kahinning ewladlirigha adem öltürgen kishiler
panahlinidighan sheher Hébron we yaylaqlirini, yene
ulargha Libnah bilen yaylaqlirini, 14 Yattir bilen
yaylaqlirini, Eshtemoa bilen yaylaqlirini, 15 Holon
bilen yaylaqlirini, Debir bilen yaylaqlirini, 16 Ayin bilen
yaylaqlirini, Yuttah bilen yaylaqlirini, Beyt-Shemesh
bilen yaylaqlirini berdi; bu ikki qebilining zéminliridin
jemiy toqquz sheherni berdi. 17 Mundin bashqa
ulargha Binyamin qebilisining zéminidin Gibéon bilen
yaylaqlirini, Géba bilen yaylaqlirini, 18 Anatot bilen
yaylaqlirini, Almon bilen yaylaqlirini qoshup jemiy töt
sheher berdi. 19 Bu teriqide kahinlar, yeni Harunning
ewladlirigha bérilgen sheherler on üch boldi; bular
etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. 20 Ular yene
Lawiylarning neslidin bolghan Kohatning qalghan
jemetlirigimu sheherlerni berdi. Chek tashlash bilen
ulargha békitilgen sheherler munular: — ulargha
Efraim qebilisining zéminidin 21 Efraimning taghliq
rayonidiki adem öltürgen kishiler panahlinidighan
sheher Shekem bilen yaylaqlirini, yene Gezer bilen
yaylaqliri, 22 Kibzaim bilen yaylaqliri we Beyt-Horon
bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi;
23 buningdin bashqa Dan qebilisining zéminidin
Eltekeh bilen yaylaqliri, Gibbéton bilen yaylaqliri,
24 Ayjalon bilen yaylaqliri we Gat-Rimmon bilen
yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. 25 Buningdin
bashqa Manasseh yérim qebilisining zéminidin
Taanaq bilen yaylaqliri, Gat-Rimmon bilen yaylaqliri
bolup, jemiy ikki sheherni berdi. 26 Bu teriqide
Kohatlarning qalghan jemetlirige bérilgen sheherler
on boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. 27
Lawiylarning jemetliridin bolghan Gershonlargha
bolsa ular Manassehning yérim qebilisining zéminidin
adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher
Bashandiki Golan bilen yaylaqlirini, shundaqla
Beeshtérah bilen yaylaqlirini, jemiy ikki sheherni
berdi; 28 yene Issakar qebilisining zéminidin Kishion
bilen yaylaqliri, Dabirat bilen yaylaqliri, 29 Yarmut
bilen yaylaqliri we En-Gannim bilen yaylaqliri
bolup, jemiy töt sheherni berdi; 30 buningdin
bashqa Ashir qebilisining zéminidin Mishal bilen
yaylaqliri, Abdon bilen yaylaqliri, 31 Helkat bilen
yaylaqliri we Rehob bilen yaylaqliri bolup, jemiy
bolup töt sheherni berdi; 32 buningdin bashqa
Naftali qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler
panahlinidighan sheher Galiliyediki Kedesh bilen
yaylaqlirini, yene Hammot-Dor bilen yaylaqliri we
Kartan bilen etrapidiki yaylaqliri bolup, jemiiy üch
sheherni berdi. 33 Bu teriqide Gershonlargha bérilgen
sheherler on üch boldi; bular etrapidiki yaylaqliri
bilen bérildi. 34 Qalghan Lawiylargha, yeni Merarilar
jemetlirige Zebulun qebilisining zéminidin Yoknéam
bilen yaylaqliri, Kartah bilen yaylaqliri, 35 Dimnah
bilen yaylaqliri we Nahalal bilen yaylaqliri bolup,
jemiy töt sheherni berdi. 36 Buningdin bashqa Ruben
qebilisining zéminidin Bezer bilen yaylaqliri, Yahaz
bilen yaylaqliri, 37 Kedemot bilen yaylaqliri we Mefaat
bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. 38
Buningdin bashqa Gad qebilisining zéminidin adem
öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Giléadtiki
Ramot bilen yaylaqlirini, yene Mahanayim bilen
yaylaqliri, 39 Heshbon bilen yaylaqliri we Jaazer
bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. 40
Bular bolsa qalghan Lawiylarning jemetlirige, yeni
Merarilar jemetlirige bérilgen barliq sheherlerdur;
ulargha chek tashlinish bilen bérilgen ülüshi on ikki
sheher idi. 41 Israillarning zémini ichidin Lawiylargha
békitip bérilgen sheherler jemiy qiriq sekkiz idi; bular
etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. 42 Bu sheherlerning
herbirining etrapida yaylaqliri bar idi; sheherlerning
hemmisi shundaq idi. 43 Perwerdigar shu teriqide
Israillarning ata-bowilirigha bérishke qesem bilen
wede qilghan pütkül zéminni ulargha berdi; ular

kélip uni igilep, u yerde olturdi. 44 U waqitta
Perwerdigar ilgiri ularning ata-bowilirigha qesem
bilen wede qilghinidek, ularga her etrapida tinch-
aramliq berdi; ularning düshmenliridin héchqandiqi
ularning aldida qeddini ruslap tik turalmaytti; belki
Perwerdigar hemme düshmenlirini ularning qoligha
tapshurdi. 45 Perwerdigarning Israilning jemetige
wede qilghan himmetliridin héchbiri qaldurulmay
emelge ashuruldi.

22 U waqitta Yeshua Rubenler, Gadlar we Manasseh
yérim qebilisidikilerni chaqirip ularga: — 2
Siler bolsanglar Perwerdigarning quli Musaning
silerge buyrughinining hemmisige emel qildinglar,
méning silerge emr qilghan barliq sözlirimgimu
qulaq saldinglar; 3 siler bu nurghun künlerde taki
bügün'ge qeder qérindashliringlarni tashliwetmey,
belki Perwerdigar Xudayinglar [silerge] emr qilghan
wezipini tutup keldinglar; 4 emdi Perwerdigar
Xudayinglar wede qilghinidek, qérindashliringlargha
aramliq berdi; shunga siler Perwerdigarning quli
Musa Iordan deryasining u teripide silerge bergen
miras zémininglargha, öz chédirliringlargha qaytip
béringlar. 5 Peqetla Perwerdigarning quli Musa silerge
buyrup tapshurghan qanun-emrlerge emel qilishqa,
yeni Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, Uning barliq
yollirida méngip, emrlirini tutup uninggha baghlinip,
pütün qelbinglar we pütün jan-dilinglar bilen Uning
xizmitide bolushqa ixlas bilen köngül bölünglar, —
dédi. 6 Shuning bilen Yeshua ularni bext-beriket tilep,
yolgha saldi; ular öz chédirlirigha qaytip kétishti.
7 Manasseh yérim qebilisige bolsa Musa ularga
Bashanni miras qilip bergenidi; yene bir yérim qebilige
Yeshua Iordan deryasining bu qéti, yeni gherb teripide
ularning qérindashlirining arisida miras berdi. Yeshua
ularni öz chédirlirigha qaytish yoligha salghan
waqtida, u ularghimu bext-beriket tilep, 8 ularga:
— Intayin köp bayliqlar, intayin köp charpaylarni,
shundaqla köp miqdarda kümüsh, altun, mis,
tömür we kiyim-kécheklerni élip, öz chédiringlargha
qaytip béringlar; düshmenliringlardin alghan oljini
qérindashliringlargha üleshtürüp béringlar, dédi. 9 U
waqitta Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi
Qanaan zéminidiki Shilohdin chiqip Israillardin ayrilip,
Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen qilghan
emri boyiche ularning teelluqati bolghan öz miras
zémini Giléad yurtigha qarap qaytip mangdi. 10
Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan
zéminidiki Iordan deryasining boyidiki Gelilotqa
yétip kelgende, u yerde Iordan deryasining boyida
bir qurban'gahni yasidi; qurban'gah nahayiti chong
we heywetlik yasalghanidi. 11 Israillargha: «Mana
Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan
zéminidiki Iordan deryasining u qétidiki Gelilotta, yeni
Israillarning udulida bir qurban'gahni yasaptu» dégen
xewer anglandi. 12 Israillar bu xewerni anglighan
haman, ularning pütkül jamaiti ular bilen urushush
üchün Shilohqa toplandi. 13 U waqitta Israillar kahin
Eliazarning oghli Finihasni Giléad zéminidiki Rubenler,
Gadlar we Manasseh yérim qebilisige mangdurdi 14
we shundaqla uning bilen on emirni, Israilning herbir
qebilisidin jemet bashliqi bolghan birdin emirni
uninggha hemrah qilip ewetti; herbir emir herqaysi
ata jemettiki minglighan Israillarning kattiwéshi idi.
15 Bular emdi Giléad zéminigha, Rubenler, Gadlar
we Manasseh yérim qebilisige kélip ularga: — 16
Mana Perwerdigarning pütkül jamaiti silerge mundaq
deydu: «Silerning Perwerdigargha egishishtin yénip,
özünglargha qurban'gahni yasap, Israilning Xudasidin
yüz örüp, Perwerdigargha asiyliq qilip ötküzgen
bu rezillikinglar zadi qandaq ish? 17 Péorda burun
ötküzgen qebihlikimiz bizge yétip ashmasmu? Gerche
Perwerdigarning jamaitining béshigha waba chüshken
bolsimu, biz téxi bügün'ge qeder bu ishtin özimizni
paklandurmiduq. 18 Siler bügün Perwerdigargha
egishishtin yandinglar; shundaq boliduki, siler bügün
Perwerdigargha asiyliq qilghan bolghachqa, u jezmen
ete Israilning pütkül jamaitige ghezeplinidu. 19
Halbuki, mubada siler miras qilip alghan zémin
napak bolup qalghan bolsa, Perwerdigarning teweliki
bolghan zémin'gha, Uning chédiri tiklen'gen yurtqa
yénip kélip, arimizda miras élinglar. Peqet Perwerdigar
Xudayimizning qurban'gahidin bashqa özünglar
üchün qurban'gah yasash bilen Perwerdigargha we
bizlerge asiyliq qilmanglar. 20 Zerahning oghli Aqan
haram békitilgen nersilerdin élip, itaetsizlik qilghan
emesmu? Shu sewebtin qebihliki üchün yalghuz
ular öltürülüp qalmay, Perwerdigarning ghezipi yene
pütkül Israil jamaitining üstige chüshken emesmu?».
21 Shuning bilen Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim
qebilisi minglighan Israillarning kattiwashlirigha
jawab bérip mundaq dédi: — 22 «Ilahlarning ilahi
Perwerdigardur! Ilahlarning ilahi bolghan Perwerdigar
Özi buni bilidu, Israilmu uni bilgey! Eger bu ish
asiyliq bolsa yaki Perwerdigargha itaetsizlik bolsa,

emdi bizlerni bügun ölümdin ayimanglar! 23 Eger
bizning özimiz üchün qurban'gahni yasishimiz
Perwerdigargha egishishtin yénish üchün bolghan
bolsa, shundaqla qurban'gahning üstide köydürme
qurbanliq sunush, ashliq hediyelirini sunush, inaqliq
qurbanliqlirini sunush üchün bolghan bolsa, undaqta
Perwerdigar Özi bu ish toghruluq bizdin hésab
alsun; 24 eksiche bu ishni qilishimizning sewebi
heqiqeten shuki, kelgüside silerning baliliringlar
bizning balilirimizgha: «Silerning Israilning Xudasi
Perwerdigar bilen qandaq munasiwitinglar bar?
25 Ey Rubenler we Gadlar, Perwerdigar biz bilen
silerning otturimizda Iordan deryasini chégra qilip
qoyghan emesmu? Shunga silerning Perwerdigardin
héchqandaq nésiwenglar yoqtur!» déyishidin endishe
qilduq. 26 Shunga biz: «Qopup bir qurban'gah
yasayli; lékin bu köydürme qurbanliqlar üchünmu
emes, bashqa xil qurbanliqlar üchünmu emes, 27
belki kelgüside Perwerdigarning aldida köydürme
qurbanliqlirimiz bilen bashqa xil qurbanliqlirimiz
we inaqliq qurbanliqlirimiz bilen uning ibaditide
bolushimiz üchün, siler we bizning otturimizda,
shundaqla kéyinki dewrlirimizde bir esletme
guwahliq bolsun üchün uni yasiduq; baliliringlarning
kelgüside balilirimizgha «Perwerdigardin héchqandaq
nésiwenglar yoq» démesliki üchün shundaq qilduq.
28 Eger ular kelgüside biz bilen ewladlirimizgha
shundaq dése, biz jawab bérip: «Mana, köydürme
qurbanliq sunush üchün yaki bashqa xil qurbanliqlarni
sunush üchün yasalghan emes, belki siler bilen
bizning otturimizda bir guwahliq bolsun dep
yasalghan, bu Perwerdigarning ata-bowilirimiz
yasighan qurban'gahining endizisidur!» déyeleymiz.
29 Perwerdigargha asiyliq qilip, Perwerdigargha
egishishtin yénip, Perwerdigar Xudayimizning
chédirining aldida turghan qurban'gahtin bashqa
ikkinchi bir qurban'gahni yasap, uning üstide
köydürme qurbanliq, ashliq hediyeler we bashqa
xil qurbanliqlarni ötküzüsh niyiti bizdin néri
bolghay!». 30 Kahin Finihas we uning bilen bille
kelgen jamaet emirliri, yeni minglighan Israillarning
kattiwashliri Rubenler, Gadlar we Manassehlerning
éytqan sözlirini anglighanda ular shuningdin xush
boldi. 31 Eliazarning oghli kahin Finihas Rubenler,
Gadlar we Manassehlerge: — Siler Perwerdigargha bu
itaetsizlikni qilmighininglar üchün Perwerdigarning
otturimizda turuwatqanliqini emdi bilduq; siler
bu ish bilen Israillarni Perwerdigarning qolidin
qutquzdunglar, dédi. 32 Andin Eliazar kahinning
oghli Finihas bilen emirler Rubenler we Gadlarning
yénidin, Giléad zéminidin chiqip Qanaan zéminigha
Israillarning yénigha yénip kélip bu xewerni ulargha
dep berdi. 33 Bu ish Israillarning neziride yaxshi
köründi; Israillar Xudagha hemdusana éytip, Rubenler
bilen Gadlargha hujum qilip, ular bilen urushup
ularning turuwatqan zéminini weyran qilayli, dégen
gepni ikkinchi tilgha almidi. 34 Rubenler bilen Gadlar
bu qurban'gahqa «Guwahliq» dep at qoydi; chünki
ular: — «U arimizda Perwerdigarning Xuda ikenlikige
guwahtur» dédi.

23 Perwerdigar Israilgha etrapidiki düshmenliridin
aram bérip uzun zamanlar ötüp, shundaqla
Yeshua qérip, yéshimu chongiyip qalghanda, 2
Yeshua pütkül Israilni, ularning aqsaqallirini,
bashliqliri, hakim-soraqchiliri bilen beg-emeldarlirini
chaqirip ulargha mundaq dédi: — «Men qérip
qaldim, yéshimmu chongiyip qaldi. 3 Perwerdigar
Xudayinglarning siler üchün mushu yerdiki barliq
taipilerge qandaq ishlarni qilghinini özünglar
kördünglar; chünki siler terepte turup jeng qilghuchi
Perwerdigar Xudayinglar Özidur. 4 Mana, men
özüm yoqatqan hemme ellerning zéminliri bilen
qalghan bu taipilerning zéminlirini qoshup qebile-
jemetinglar boyiche chek tashlap Iordan deryasidin
tartip kün pétish tereptiki Ulugh Déngizghiche,
silerge miras qilip teqsim qilip berdim. 5 Perwerdigar
Xudayinglar Özi ularni aldinglardin qoghlap chiqirip,
közünglardin néri qilip, Perwerdigar Xudayinglar
silerge éytqinidek siler ularning zéminigha ige
bolisiler. 6 Shunga siler tolimu qeyser bolup
Musaning qanun kitabida pütülgenning hemmisini
tutup, ong ya solgha chetnep ketmey, uninggha
emel qilishqa köngül bölünglar; 7 shundaq qilip,
aranglarda qélip qalghan bu taipiler bilen bardi-
keldi qilmanglar; shuningdek ularning ilahlirining
namlirini tilgha almanglar yaki ularning nami bilen
qesem qilmanglar; ulargha ibadet qilmanglar, ulargha
bash urmanglar; 8 belki bügün'giche qilghininglardek,
Perwerdigar Xudayinglargha baghlinip turunglar.
9 Chünki Perwerdigar aldinglardin chong-chong
we küchlük ellerni qoghlap chiqiriwetkendur;
bügün'giche héchqandaq adem aldinglarda put tirep
turalmidi. 10 Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqini
boyiche siler terepte turup jeng qilghini üchün silerdin

bir adiminglar ularning ming adimini tiripiren qilidu.
11 Shunga Perwerdigar Xudayinglarni söyüsh üchün öz
könglünglargha qattiq segek bolunglar! 12 Chünki eger
siler Uningdin yüz örüp aranglarda qalghan bu eller
bilen ariliship-baghlinip, ular bilen qoda-baja bolup,
ular bilen bérish-kélish qilsanglar, 13 undaqta silerge
shu ish ayan bolsunki, Perwerdigar Xudayinglar
aldinglardin bu ellerni ikkinchi qoghlap chiqarmaydu,
belki bular silerge qapqan we qiltaq bolup,
biqininglargha qamcha bolup chüshüp, közünglerge
tiken bolup sanjilidu; axirda Perwerdigar Xudayinglar
silerge bergen bu yaxshi zémindin mehrum bolup
yoqilisiler. 14 Mana, men bügün barliq ademler
muqerrer bésip ötidighan yolni mangimen; silerning
pütün dilinglar we wujudunglargha shu roshenki,
Perwerdigar Xudayinglarning siler toghruluq qilghan
mubarek wedilirining héchbiri emelge ashurulmay
qalmidi; hemmisi siler üchün beja keltürülüp,
héchqaysisi yerde qalmidi. 15 Lékin siler Perwerdigar
Xudayinglarning silerge emr qilip toxtatqan ehdisini
buzghanda, Perwerdigar Xudayinglar silerge wede
qilghan hemme beriket üstünglerge chüshürülgendek,
shundaq boliduki, Perwerdigar Xudayinglar silerni
Özi silerge bergen zémindin yoqatquche barliq agah
qilghan ishni chüshüridu; siler bérip, [uning ehdisini
buzup] bashqa ilahlargha ibadet qilip bash ursanglar,
Perwerdigarning ghezipi silerge tutiship, silerni Özi
silerge bergen yaxshi zémindin tézla yoq qilidu».

24 Andin Yeshua Israilning hemme qebililirini
Shekemge yighip, Israilning aqsaqalliri,
bashliqliri, hakim-sotchiliri bilen beg-emeldarlirini
chaqirdi; ular özlirini Xudaning huzurigha hazir
qilghanda 2 Yeshua pütkül xelqqe: Israilning Xudasi
Perwerdigar: — «Qedimki zamanda ata-bowiliringlar,
jümlidin Ibrahim bilen Nahorning atisi Terah
deryaning u teripide olturatti; ular bashqa ilahlarning
qulluqida bolatti. 3 Lékin Men atanglar Ibrahimni
deryaning u teripidin élip kélip, uni bashlap pütkül
Qanaan zéminini aylandurup, uning neslini awutup
uninggha Ishaqni berdim. 4 Andin Men Ishaqqa Yaqup
bilen Esawni berdim; Esawgha Séir taghliq rayonini
tewelik qilip berdim, Yaqup bilen oghulliri bolsa
Misirgha chüshüp bardi. 5 Kéyinrek Men Musa bilen
Harunni ewetip, Misirliqlar arisida emellirim bilen
ularga dehshetlik wabalarni chüshürdum; andin
silerni shu yerdin élip chiqtim. 6 Men bu teriqide
ata-bowiliringlarni Misirdin élip chiqip, ular [Qizil]
Déngizgha yétip kelginide, misirliqlar jeng harwiliri
we atliq eskerliri bilen ata-bowiliringlarni qoghlap
déngizghiche keldi. 7 Israillar shuan Perwerdigargha
nida qiliwidi, U siler bilen Misirliqlarning arisigha tum
qarangghuluq chüshürdi; andin déngizni ularning
üstige basturup yapti. Siler Öz közliringlar bilen
Méning Misirda néme qilghinimni kördünglar; andin
siler uzun waqitqiche chölde turdunglar. 8 Kéyinrek
Men silerni Iordan deryasining u teripide turghan
Amoriylarning zéminigha bashlap keldim; ular siler
bilen soqushqanda men ularni qolunglargha bérip,
siler ularning zéminini igilidinglar. Men ularni
aldinglardin yoqitiwettim. 9 U waqitta Moabning
padishahi, Zipporning oghli Balaq qopup, Israil
bilen jengge chüshti we silerni qarghash üchün
Béorning oghli Balaamni chaqirip keldi; 10 lékin
Men Balaamning sözige qulaq salmidim; shuning
bilen u silerge qayta-qayta bext-beriket tilidi we
Men silerni [Balaqning] qolidin qutquzdum. 11
Kéyinrek siler Iordan deryasidin ötüp Yérixogha
barghanda Yérixoning ademliri Amoriylar, Perizziyler,
Qanaaniylar, Hittiylar, Girgashiylar, Hiwiylar we
Yebusiylar siler bilen urushqa qopqini bilen Men
ularni qolunglargha tapshurup berdim; 12 Men
aldinglargha sériq herini ewettim, sériq here
Amoriylarning ikkila padishahini heydiwetkendek
ularnimu heydiwetti; bu ish silerning qilichinglar yaki
oqyayinglar bilen bolmidi. 13 Men silerge öz qolunglar
bilen emgek singdürmigen bir zéminni, özünglar
yasimighan sheherlerni berdim, we siler shularda
makan qildinglar; özünglar tikmigen üzümzarliqlar
bilen zeytunzarliqlardin méwilirini yewatisiler»
deydu, — dédi. 14 — Shunga emdi siler Perwerdigardin
qorqup ixlasmenlik we heqiqet ichide uning ibaditide
bolunglar; ata-bowiliringlar deryaning u teripide
we Misirda choqun'ghan ilahlarni tashlap, peqet
Perwerdigarning qulluqida bolunglar. 15 Lékin eger
Perwerdigarning ibaditi silerge yaman körünse,
kimge ibadet qilidighininglarni talliwélinglar — meyli
ata-bowiliringlar deryaning u teripide turghanda
choqun'ghan ilahlar bolsun yaki siler turuwatqan
zémindiki Amoriylarning ilahliri bolsun, ularni
tallanglar; lékin men bilen öyümdikiler bolsaq
Perwerdigarning ibaditide bolimiz, — dédi. 16 Xelq
jawab bérip: — Perwerdigarni terk étip bashqa
ilahlarning ibaditide bolush bizdin néri bolsun! 17
Chünki biz bilen ata-bowilirimizni «qulluq makani»

bolghan Misir zéminidin chiqirip, közimizning aldida
bu chong möjizilik alametlerni körsitip, qaysi yolda
mangmayli, qaysi xelqning arisidin ötmeyli, bizni
saqlighuchi Perwerdigar Xudayimiz Özidur! 18
Perwerdigar bu zéminda turghan barliq taipilerni,
jümlidin Amoriylarni aldimizdin qoghliwetti; shunga
bizmu Perwerdigarning ibaditide bolimiz; chünki U
bizning Tengrimizdur! — dédi. 19 Yeshua xelqqe: —
Siler Perwerdigarning ibaditide bolalmaysiler, chünki
U muqeddes bir Xudadur; U wapasizliqqa heset
qilghuchi bir Tengri bolghachqa, itaetsizlikliringlar
bilen gunahliringlarni kechürelmeydu. 20 Eger siler
Perwerdigarni tashlap, yat ilahlargha choqun'ghan
bolsanglar Umu silerdin yüz örüp, silerge yaxshiliq
qilip kelgenning ornida silerge bala keltürüp yoqitidu,
— dédi. 21 Lékin xelq Yeshuagha jawab bérip: — Hergiz
undaq bolmaydu! Biz Perwerdigarning ibaditide
bolimiz, — dédi. 22 Buni anglap Yeshua xelqqe: —
Özünglarning Perwerdigarni, Uning ibaditide bolushni
tallighanliqinglargha öz-özünglargha guwahchi
boldunglar, déwidi, ular: — Özimiz guwah! — dep jawab
bérishti. 23 U: — Undaq bolsa emdi aranglardiki yat
ilahlarni chiqirip tashliwétip, könglünglarni Israilning
Xudasi Perwerdigargha intilidighan qilinglar, dédi.
24 Xelq Yeshuagha jawab bérip: — Biz Perwerdigar
Xudayimizning ibaditide bolup, uning awazighila
qulaq salidighan bolimiz, dédi. 25 Shuning bilen
Yeshua u küni xelq bilen ehde baghliship, Shekemde
ular üchün höküm-belgilimilerni toxtitip berdi. 26
Andin Yeshua bu hemme sözlerni Perwerdigarning
qanun kitabigha pütüp, yoghan bir tashni élip
kélip, uni Perwerdigarning muqeddes jayining
yénidiki dub derixining astigha tiklep qoydi. 27
Andin Yeshua xelqqe: — Mana bu tash bolsa bizge
guwah bolup turidu; chünki u Perwerdigarning bizge
qilghan hemme sözlirini anglap turdi; u Perwerdigar
Xudayinglardin tanmasliqinglar üchün üstünglarda
guwahchi bolup turidu, — dédi. 28 Yeshua shularni
dep xelqni yolgha sélip, herbirini öz miras yérige
yandurdi. 29 Bu ishlardin kéyin Nunning oghli,
Perwerdigarning quli Yeshua bir yüz on yéshida
wapat boldi. 30 Ular uni élip bérip, Efraim taghliq
rayonida, Gaash téghining shimal teripidiki öz miras
ülüshi bolghan Timnat-Sérah dégen jayda depne qildi.
31 Yeshuaning pütkül hayat künliride, shundaqla
Yeshuadin kéyin qalghan, Perwerdigarning Israil
üchün qilghan hemme möjizilik emellirini obdan
bilidighan aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu
Israil Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. 32
Yüsüpning söngeklirini bolsa, Israillar ularni Misirdin
élip kelgenidi. Ular bularni Shekemge élip bérip,
Yaqup Shekemning atisi Hamorning oghulliridin yüz
kesitah kümüshke sétiwalghan yerde depne qildi.
Shu yer Yüsüplerning miras ülüshi bolup qaldi. 33
Harunning oghli Eliazarmu wapat boldi; ular uni oghli
Finihasqa miras qilip bérilgen Efraimning taghliq
rayonidiki Gibéah dégen jayda depne qildi.

Batur Hakimlar

1 We Yeshua wapat bolghandin kéyin shundaq
boldiki, Israillar Perwerdigardin: — Bizdin kim
awwal chiqip Qanaaniylar bilen soqushsun? — dep
soridi. **2** Perwerdigar söz qilip: — Yehuda chiqsun;
mana, Men zéminni uning qoligha tapshurdum,
— dédi. **3** U waqitta Yehuda akisi Shiméon'gha:
— Sen méning bilen bille Qanaaniylar bilen
soqushushqa, manga chek tashlinip miras qilin'ghan
zémin'gha chiqsang, menmu sanga chek tashlinip
miras qilin'ghan zémin'gha sen bilen bille chiqip
[soqushimen], déwidi, Shiméon uning bilen bille
chiqti. **4** Yehuda u yerge chiqqanda, Perwerdigar
Qanaaniylar we Perizziylerni ularning qoligha
tapshurdi. Shuning bilen ular Bézek dégen jayda ularni
urup qirip, on ming adimini öltürdi. **5** Ular Bézekte
Adoni-Bézek dégen padishah bilen uchriship qélip,
uning bilen soqushup Qanaaniylar bilen Perizziylerni
urup qirdi. **6** Adoni-bézek qachti, ular qoghlap
bérip, uni tutuwélip, qollirining chong barmiqi bilen
putlirining chong barmiqini késiwetti. **7** Shuning
bilen Adoni-Bézek: — Eyni chaghda qollirining
chong barmiqi bilen putlirining chong barmiqi
késiwétilgen yetmish padishah dastixinimning tégidiki
uwaqlarni térip yégenidi. Mana emdi Xuda méning
qilghanlirimni özümge yandurdi, dédi. Andin ular
uni Yérusalémgha élip bardi, kéyin u shu yerde
öldi. **8** Yehudalar Yérusalémgha hujum qilip sheherni
ishghal qildi; ular u yerde olturghuchilarni qilichlap
qirip, sheherge ot qoyuwetti. **9** Andin Yehudalar
chüshüp, taghliq rayon, jenubdiki Negew we Shefelah
oymanliqida turuwatqan Qanaaniylar bilen soqushti.
10 Andin Yehudalar Hébrondiki Qanaaniylargha hujum
qilip, Shéshay, Ahiman we Talmaylarni urup qirdi
(ilgiri Hébron «Kiriat-Arba» dep atilatti). **11** Andin ular
u yerdin chiqip, Debirde turuwatqanlargha hujum
qildi (ilgiri Debir «Kiriat-Sefer» dep atilatti). **12** Kaleb:
— Kimki Kiriat-Seferge hujum qilip uni alsa, uninggha
qizim Aksahni xotunluqqa bérimen, dégenidi. **13**
Kalebning ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal
qildi, Kaleb uninggha qizi Aksahni xotunluqqa berdi.
14 We shundaq boldiki, qiz [yatliq bolup] uning
qéshigha barar chaghda, érini atisidin bir parche
yer sorashqa ündidi. Aksah éshektin chüshüshige
Kaleb uningdin: — Séning néme teliping bar? —
dep soridi. **15** U jawab bérip: — Méni alahide bir
beriketligeysen; sen manga Negewdin [qaghjiraq]
yer bergenikensen, manga birnechche bulaqnimu
bergeysen, dédi. Shuni déwidi, Kaleb uninggha üstün
bulaqlar bilen astin bulaqlarni berdi. **16** Musaning
qéynatisining ewladliri bolghan Kéniyler Yehudagha
qoshulup «Hormiliq Sheher»din chiqip Aradning
jenub teripidiki Yehuda chölige bérip, shu yerdiki
xelq bilen bille turghanidi. **17** Yehuda bolsa akisi
Shiméon bilen bille bérip, Zefat shehiride turuwatqan
Qanaaniylarni urup qirip, sheherni mutleq weyran
qildi; shuning bilen sheherning ismi «Xormah» dep
atalghan. **18** Andin Yehudalar Gaza bilen uning
etrapini, Ashkélon bilen uning etrapini, Ekron bilen
uning etrapini igilidi. **19** Perwerdigar Yehuda bilen bille
bolghach, ular taghliq yurtni meghlup qilip aldi; lékin
jilghidikilerni bolsa, ularning tömür jeng harwiliri
bolghachqa, ularni zéminidin qoghliwételmidi. **20** Ular
Musaning buyrughinidek Hébronni Kalebke berdi.
Shuning bilen Kaleb Anakning üch oghlini u yerdin
qoghliwetti. **21** Lékin Binyaminlar bolsa Yérusalémda
olturuwatqan Yebusiylarni qoghlap chiqiriwételmidi;
shunga ta bügün'giche Yebusiylar Binyaminlar bilen
Yérusalémda bille turmaqta. **22** Yüsüpning jemeti
Beyt-Elge hujum qildi; Perwerdigar ular bilen bille
idi. **23** Yüsüpning jemeti Beyt-Elning ehwalini bilip
kélishke charlighuchilarni ewetti (ilgiri sheherning
nami Luz idi). **24** Charlighuchilar sheherdin bir
kishining chiqip kéliwatqinini bayqap uninggha: —
Sheherge kiridighan yolni bizge körsitip qoysang,
sanga shapaet körsitimiz, — dédi. **25** Shuning bilen
shu kishi sheherge kiridighan yolni ulargha körsitip
qoydi. Ular bérip sheherdikilerni urup qilichlidi;
lékin u adem bilen ailisidikilerni aman qoydi. **26**
U adem kéyin Hittiylarning zéminigha bérip, shu
yerde bir sheher berpa qilip, namini Luz dep atidi.
Ta bügün'giche uning nami shundaq atalmaqta. **27**
Lékin Manassehler bolsa Beyt-Shéanni we uninggha
qarashliq kentlerni, Taanaqni we uninggha qarashliq
kentlerni ishghal qilmidi; ular Dor we uninggha
qarashliq kentlerdiki xelqni, Ibléam we uninggha
qarashliq kentlerdiki xelqni, Mégiddo we uninggha
qarashliq kentlerdiki xelqni qoghliwetmidi, zéminni
almidi; Qanaaniylar shu zéminda turuwérishke bel
baghlighanidi. **28** Israil barghanséri kücheygechke
Qanaaniylarni özlirige hasharchi qilip béqindurdi,
lékin ularni öz yerliridin pütünley qoghliwetmidi.
29 Efraimlarmu Gezerde turuwatqan Qanaaniylarni

qoghliwetmidi; shuning bilen Qanaaniylar Gezerde
ular bilen bille turiwerdi. 30 Zebulun ne Qitronda
turuwatqanlarni ne Nahalolda turuwatqanlarni
qoghliwetmidi; shuning bilen Qanaaniylar ularning
arisida olturaqliship, ulargha hasharchi medikar boldi.
31 Ashir bolsa ne Akkoda turuwatqanlarni ne Zidonda
turuwatqanlarni qoghliwetmidi, shundaqla Ahlab,
Aqzib, Helbah, Afek Rehoblarda turuwatqanlarnimu
qoghliwetmidi. 32 Shuning bilen Ashirlar shu zéminda
turuwatqanlarning arisida, yeni Qanaaniylarning
arisida olturaqliship qaldi; ular Qanaaniylarni
öz yéridin qoghliwetmidi. 33 Naftalilar ne
Beyt-Shemeshte turuwatqanlarni ne Beyt-Anatta
turuwatqanlarni qoghliwetmidi; shuning bilen
ular shu zéminda turuwatqanlarning arisida, yeni
Qanaaniylarning arisida olturaqliship qaldi; Beyt-
Shemesh we Beyt-Anattiki xelq ulargha hasharchi
medikar boldi. 34 Amoriylar Danlarni taghliq
rayon'gha mejburiy heydep chiqiriwétip, ularni jilgha-
tüzlenglikke chüshüshke yol qoymidi. 35 Amoriylar
Heres téghi, Ayjalon we Shaalbimda turuwérishke
niyet baghlighanidi; lékin Yüsüp jemetining qoli
kücheygende, Qanaaniylar ulargha hasharchi medikar
boldi. 36 Amoriylarning chégrisi bolsa «Sériq Éshek
dawini»din qoram téshigha ötüp yuqiri teripige
baratti.

2 Perwerdigarning Perishtisi Gilgaldin Bokimgha
kélip: — Men silerni Misirdin chiqirip, ata-
bowiliringlargha qesem qilip bergen zémin'gha
élip kélip: «Men siler bilen qilghan ehdemni
ebedgiche bikar qilmaymen; 2 Lékin siler
bu zéminning xelqi bilen héchqandaq ehde
baghlimanglar, belki ularning qurban'gahlirini buzup
tashlishinglar kérek» — dégenidim; lékin siler Méning
awazimgha qulaq salmidinglar. Bu silerning néme
qilghininglar?! 3 Shunga Men [shu chaghda] silerge:
«[Shundaq qilsanglar] ularni silerning aldinglardin
qoghliwetmeymen; ular biqininglargha yantaq bolup
sanjilidu, ularning ilahliri silerge tor-tuzaq bolidu»
— dep agahlandurdum, — dédi. 4 Perwerdigarning
Perishtisi barliq Israillargha bularni dégende, ular
ün sélip yighlap kétishti. 5 Shuning bilen bu
jayning nami «Bokim» dep qoyuldi; ular shu yerde
Perwerdigargha atap qurbanliqlarni sundi. 6 Yeshua
xelqni tarqitiwétiwidi, Israillar herqaysisi özlirige
miras qilin'ghan zéminni igilesh üchün qaytip kétishti.
7 Yeshuaning pütkül hayat künliride, shundaqla
Yeshuadin kéyin qalghan, Perwerdigarning Israil
üchün qilghan hemme karamet emellirini obdan
bilgen aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu [Israil]
xelqi Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. 8 Emdi
Nunning oghli, Perwerdigarning quli Yeshua bir
yüz on yéshida wapat boldi. 9 Ular uni élip bérip,
Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining shimal
teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah
dégen jayda depne qildi. 10 Bu dewrdikilerning
hemmisi [ölüp] öz ata-bowilirigha qoshulup ketti;
ulardin kéyin Perwerdigarnimu tonumaydighan,
shundaqla uning Israil üchün qilghan emellirini
bilmigen bir dewr peyda boldi. 11 Shuningdin tartip
Israil Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip
Baal-butlarning ibaditige kirishti. 12 Ular özlirini
Misir zéminidin chiqirip élip kelgen ata-bowilirining
Xudasi Perwerdigarni tashlap, etrapidiki taipilerning
ilahliridin bolghan yat ilahlargha egiship, ulargha
bash urup, Perwerdigarning ghezipini qozghidi. 13
Ular Perwerdigarni tashlap, Baal we Asherahlarning
qulluqigha kirishti. 14 Buning bilen Perwerdigarning
ghezipi Israilgha tutiship, xarab qilinsun dep, u
ularni talan-taraj qilghuchilarning qoligha tashlap
berdi, yene etrapidiki düshmenlirining qoligha
tapshurup berdi; shuning bilen ular düshmenlirining
aldida bash kötürelmidi. 15 Ular qeyerge barmisun,
Perwerdigarning qoli ularni apet bilen urdi, xuddi
Perwerdigarning déginidek, we Perwerdigarning
ulargha qesem qilghinidek, ular tolimu azabliq
haletke chüshüp qaldi. 16 Andin Perwerdigar
[ularning arisidin] batur hakimlarni turghuzdi,
ular [Israillarni] talan-taraj qilghuchilarning qolidin
qutquzup chiqti. 17 Shundaqtimu, ular öz hakimlirigha
qulaq salmidi; eksiche ular yat ilahlargha egiship
buzuqluq qilip, ulargha bash urup choqundi; ata-
bowilirining mangghan yolidin, yeni Perwerdigarning
emrlirige itaet qilish yolidin tézla chiqip ketti; ular
héch itaet qilmidi. 18 Perwerdigar qachaniki ular
üchün batur hakimlarni turghuzsa, Perwerdigar
haman shu batur hakim bilen bille bolatti, batur
hakimning hayat künliride ularni düshmenlirining
qolidin qutquzup chiqatti; chünki ularni xarlap
ezgenler tüpeylidin kötürülgen ah-zarlarni anglighan
Perwerdigar ulargha ichini aghritatti. 19 Lékin batur
hakim ölüp kétishi bilenla, ular arqisigha yénip, yat
ilahlargha egiship, ularning qulluqigha kirip, ulargha
bash urushup, özlirini ata-bowiliridinmu ziyade

bulghaytti; ular ne shu qilmishliridin toxtimaytti,
ne öz jahil yolidin héch yanmaytti. 20 Shuning bilen
Perwerdigarning ghezipi Israilgha qattiq tutashti, U:
— «Bu xelq Men ularning ata-bowilirigha tapilighan
ehdemni buzup, awazimgha qulaq salmighini üchün,
21 buningdin kéyin Men Yeshua ölgende bu yurtta
qaldurghan taipilerdin héchbirini ularning aldidin
qoghliwetmeymen; 22 buningdiki meqset, Men shular
arqiliq Israilning ularning ata-bowiliri tutqandek,
Men Perwerdigarning yolini tutup mangidighan-
mangmaydighanliqini sinaymen» — dédi. 23 Shuning
bilen Perwerdigar shu taipilerni qaldurup, ularni ne
derhalla zéminidin mehrum qilip qoghliwetmidi ne
Yeshuaning qolighimu tapshurup bermigenidi.

3 Töwendikiler Perwerdigar Qanaaniylar bilen
bolghan jengni béshidin ötküzmigen Israilning
[ewladlirini] sinash üchün qaldurup qoyghan taipiler
2 (U Israillarning ewladlirini, bolupmu jeng-urushlarni
körüp baqmighanlarni peqet jengni ögünsun dep
qaldurghanidi): — 3 — ular Filistiylerning besh
emirliki, barliq Qanaaniylar, Zidonluqlar we Baal-
Hermon téghidin tartip Xamat éghizighiche Liwan
taghliqida turuwatqan Hiwiylar idi; 4 Ularni
qaldurup qoyushtiki meqsiti Israilni sinash, yeni
ularning Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen
ata-bowilirigha buyrughan emrlirini tutidighan-
tutmaydighanliqini bilish üchün idi. 5 Shuning
bilen Israillar Qanaaniylar, yeni Hittiylar, Amoriylar,
Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylar arisida turdi;
6 Israillar ularning qizlirigha öylinip, öz qizlirini
ularning oghullirigha bérip, ularning ilahlirining
qulluqigha kirdi. 7 Israillar Perwerdigarning neziride
rezil bolghanni qilip, öz Xudasi Perwerdigarni
untup, Baallar we Asherahlarning qulluqigha
kirdi. 8 Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi
Israilgha tutiship, ularni Aram-Naharaimning
padishahi Qushan-Rishataimning qoligha tapshurdi.
Bu teriqide Israillar sekkiz yilghiche Qushan-
Rishataimgha béqindi boldi. 9 Israillar Perwerdigargha
peryad kötürgende, Perwerdigar ular üchün bir
qutquzghuchini turghuzup, u ularni qutquzdi. U
kishi Kalebning inisi Kénazning oghli Otniyel idi.
10 Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp,
u Israilgha hakimliq qildi; u jengge chiqiwidi,
Perwerdigar Aramning padishahi Qushan-Rishataimni
uning qoligha tapshurdi; buning bilen u Qushan-
Rishataimning üstidin ghalib keldi. 11 Shuningdin
kéyin zéminda qiriq yilghiche amanliq boldi;
Kénazning oghli Otniyel alemdin ötti. 12 Andin
Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qildi; ular Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qilghachqa, u Moabning padishahi Eglonni Israil bilen
qarishilishishqa küchlendürdi. 13 U Ammoniylar we
Amalekiylerni özige tartip, jengge chiqip Israilni urup
qirip, «Hormiliq Sheher»ni ishghal qildi. 14 Buning
bilen Israillar on sekkiz yilghiche Moabning padishahi
Eglon'gha béqindi boldi. 15 Shuning bilen Israillar
Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar ular
üchün bir qutquzghuchi, yeni Binyamin qebilisidin
bolghan Geraning oghli Ehudni turghuzdi; u solxay idi.
Israil uning qoli bilen Moabning padishahi Eglon'gha
sowghat ewetti. 16 Emdi Ehud özige bir gez uzunluqta
ikki bisliq bir shemsher yasatqanidi; uni kiyimining
ichige, ong yotisining üstige qisturuwaldi; 17 U shu
halette sowghatni Moabning padishahi Eglonning
aldigha élip keldi. Eglon tolimu sémiz bir adem idi.
18 Ehud sowghatni teqdim qilip bolghandin kéyin,
sowghatni kötürüp kelgen kishilerni ketküzüwetti; 19
andin özi Gilgalning yénidiki tash oymilar bar jaydin
yénip, padishahning qéshigha kélip: — Ey padishah,
mende özlirige deydighan bir mexpiyetlik bar idi, —
déwidi, padishah: — Jim tur! — dédi. Shuning bilen
etrapidiki xizmetkarlarning hemmisi sirtqa chiqip
ketti. 20 Andin Ehud padishahning aldigha keldi;
padishah yalghuz salqin balixanida olturatti. Ehud: —
Mende sili üchün Xudadin kelgen bir söz bar, déwidi,
padishah orunduqtin qopup öre turdi. 21 Shuning
bilen Ehud sol qolini uzitip ong yotisidin shemsherni
sughurup élip, uning qorsiqigha tiqti. 22 Shundaq qilip
shemsherning destisimu tighi bilen qoshulup kirip
ketti, sémiz éti shemsherni qisiwalghachqa, Ehud
shemsherni qorsiqidin tartip chiqiriwalmidi; ücheypoqi arqidin chiqti. 23 Andin Ehud dalan'gha chiqip,
balixanining ishiklirini ichidin étip quluplap qoydi. 24
U chiqip ketkende, padishahning xizmetchiliri kélip
qarisa, balixanining ishikliri quluplaqliq idi. Ular:
— Padishah salqin öyde chong teretke olturghan
bolsa kérek, dep oylidi. 25 Ular uzun saqlap kirmisek
set bolarmu dep oylashti; u yenila balixanining
ishiklirini achmighandin kéyin, achquchni élip
ishiklerni échiwidi, mana, xojisining yerde ölük
yatqinini kördi. 26 Emdi ular ikkilinip qarap turghan
waqtida, Ehud qéchip chiqqanidi; u tash oymilar
bar jaydin ötüp, Séirahqa qéchip kelgenidi. 27 Shu

yerge yetkende, u Efraim taghliq rayonida kanay
chéliwidi, Israillar uning bilen birge taghliq rayondin
chüshti, u aldida yol bashlap mangdi. 28 U ulargha:
— Manga egiship yürünglar, chünki Perwerdigar
düshmininglar Moabiylarni qolunglargha tapshurdi,
— déwidi, ular uninggha egiship chüshüp, Iordan
deryasining kéchiklirini tosup, héchkimni ötküzmidi.
29 U waqitta ular Moabiylardin on mingche eskerni
öltürdi; bularning hemmisi tembel palwanlar idi;
ulardin héchbir adem qéchip qutulalmidi. 30 Shu küni
Moab Israilning qolida bésiqturuldi. Zémin seksen
yilghiche aman-tinchliqta turdi. 31 Ehuddin kéyin
Anatning oghli Shamgar hakim boldi; u alte yüz
Filistiyelikni biraqla kala sanjighuch bilen öltürdi;
umu Israilni qutquzdi.

4 Emdi Ehud wapat bolghandin kéyin Israillar
Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni
qilghili turdi. 2 Shuning bilen Perwerdigar ularni
Qanaaniylarning padishahi Yabinning qoligha tashlap
berdi. Yabin Hazor shehiride seltenet qilatti;
uning qoshun serdarining ismi Siséra bolup,
u Haroshet-Goyim dégen sheherde turatti. 3
Israillar Perwerdigargha nale-peryad kötürdi, chünki
Yabinning toqquz yüz tömür jeng harwisi bolup,
Israillargha yigirme yildin buyan tolimu zulum qilip
kelgenidi. 4 U waqitta Lapidotning xotuni Deborah
dégen ayal peyghember Israilgha hakim idi. 5 U Efraim
taghliqidiki Ramah bilen Beyt-Elning otturisidiki
«Deborahning xorma derixi»ning tüwide olturatti;
barliq Israillar dewaliri toghrisida höküm sorighili
uning qéshigha kéletti. 6 U adem ewetip Naftali
yurtidiki Kedeshtin Abinoamning oghli Baraqni
chaqirtip kélip, uninggha: — Mana, Israilning Xudasi
Perwerdigar [mundaq] emr qilghan emesmu?! U: —
Sen bérip Naftalilar qebilisi hem Zebulun qebilisidin
on ming ademni özüng bilen bille élip Tabor téghigha
chiqqin; 7 shuning bilen Men Yabinning qoshun
serdari Sisérani jeng harwiliri we qoshunliri bilen
qoshup Kishon éqinining boyigha, séning qéshinggha
barghusi niyetke sélip, uni qolunggha tapshurimen
dégen, — dédi. 8 Baraq uninggha: — Eger sen
men bilen bille barsang, menmu barimen. Sen men
bilen barmisang, menmu barmaymen! — dédi. 9
Deborah jawaben: — Maqul, men sen bilen barsam
baray; halbuki, sepiring sanga héch shan-sherep
keltürmeydu; chünki Perwerdigar Sisérani bir ayal
kishining qoligha tapshuridu, — dédi. Shuning bilen
Deborah qopup Baraq bilen bille Kedeshke mangdi. 10
Baraq Zebulunlar we Naftalilarni Kedeshke chaqirtti;
shuning bilen on ming adem uninggha egeshti;
Deborahmu uning bilen chiqti 11 (shu chaghda
kéniylerdin bolghan Heber özini Musaning qéynatisi
Hobabning neslidin bolghan kéniylerdin ayrip chiqip,
Kedeshning yénidiki Zaanaimning dub derixining
yénida chédir tikkenidi). 12 Emdi Siséragha: —
Abinoamning oghli Baraq Tabor téghigha chiqiptu,
dégen xewer yetküzüldi. 13 Shuni anglap Siséra barliq
jeng harwilirini, yeni toqquz yüz tömür jeng harwisini
we barliq eskerlirini yighip, Haroshet-Goyimdin
chiqip, Kishon éqinining yénida toplidi. 14 Deborah
Baraqqa: — Qopqin; bügün Perwerdigar Sisérani séning
qolunggha tapshuridighan kündür. Mana, Perwerdigar
aldingda yol bashlighili chiqti emesmu?! — dédi.
Shuni déwidi, Baraq we on ming adem uninggha
egiship Tabor téghidin chüshti. 15 Perwerdigar
Sisérani, uning hemme jeng harwiliri we barliq
qoshunini qoshup Baraqning qilichi aldida tiripiren
qildi; Siséra özi jeng harwisidin chüshüp, piyade
qéchip ketti. 16 Baraq jeng harwilirini we qoshunni
Haroshet-Goyimgiche qoghlap bardi; Siséraning barliq
qoshuni qilich astida yiqildi, birimu qalmidi. 17 Lékin
Siséra piyade qéchip, Kéniylerdin bolghan Heberning
ayali Yaelning chédirigha bardi; chünki Hazorning
padishahi Yabin bilen Kéniylerdin bolghan Heberning
jemeti otturisida dostluq alaqisi bar idi. 18 Yael
Sisérani qarshi élishqa chiqip uninggha: — Ey xojam,
kirgine! Qorqma, méningkige kirgin, dédi. Shuning
bilen Siséra uning chédirigha kirdi, u uning üstige
yotqan yépip qoydi. 19 U uninggha: — Men ussap
kettim, manga bir otlam su bergine, déwidi, ayal
bérip süt tulumini échip, uninggha ichküzüp, andin
yene uni yépip qoydi. 20 Andin Siséra uninggha: —
Sen chédirning ishikide saqlap turghin. Birkim kélip
sendin: — Bu yerde birersi barmu, dep sorisa, yoq
dep jawab bergin, — dédi. 21 Emdi Heberning ayali
Yael qopup, bir chédir qozuqini élip, qolida bolqini
tutqiniche shepe chiqarmay uning qéshigha bardi; u
hérip ketkechke, qattiq uxlap ketkenidi. Yael uning
chékisige qozuqni shundaq qaqtiki, qozuq chékisidin
ötüp yerge kirip ketti. Buning bilen u öldi. 22 Shu
chaghda, Baraq Sisérani qoghlap keldi, Yael aldigha
chiqip uninggha: — Kelgin, sen izdep kelgen ademni
sanga körsitey, — dédi. U uning chédirigha kirip
qariwidi, mana Siséra ölük yatatti, qozuq téxiche

chékisige qéqiqliq turatti. 23 Shundaq qilip, Xuda
shu küni Qanaan padishahi Yabinni Israillarning
aldida töwen qildi. 24 Shu waqittin tartip Israillar
barghanséri küchiyip, Qanaan padishahi Yabindin
üstünlükni igilidi; axirda ular Qanaan padishahi
Yabinni yoqatti.

5 Shu küni Deborah we Abinoamning oghli Baraq
mundaq nezme oqudi: — 2 Israilda yétekchiler
yol bashlighini üchün, Xelq ixtiyaren özlirini pida
qilghini üchün, Perwerdigargha teshekkür-medhiye
oqunglar! 3 Ey padishahlar, anglanglar, Ey emirler,
qulaq sélinglar! Men, men Perwerdigargha atap nezme
oquymen, Men Israilning Xudasi Perwerdigargha küy
éytimen. 4 I Perwerdigar, sen Séirdin chiqqiningda,
Édomning yayliqidin chiqip yürüsh qilghiningda, Yer
titrep, asmanlardin sular tamchidi, Shundaq, bulutlar
yamghurlirini yaghdurdi; 5 Taghlar Perwerdigarning
aldida tewrendi, Ene Sinay téghimu tewrinip ketti,
Israilning Xudasi Perwerdigarning aldida. 6 Anatning
oghli Shamgarning künliride, Hem Yaelning künliride,
Chong yollar tashlinip qélip, Yoluchilar egri-toqay
chighir yollar bilen mangatti; 7 Israilda ezimetler
yoqap ketti, Taki menki Deborah qozghilip, Israilda bir
ana süpitide peyda bolghinimghiche. 8 [Israillar] yéngi
ilahlarni tallidi; Urush derwazilirigha yétip keldi.
Qiriq mingche Israilliqning arisida, Ya bir qalqan ya
bir neyze tépilisichu?! 9 Qelbim Israilning emirlirige
qayildur, Ular xelq arisida özlirini ixtiyaren pida qildi;
Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqunglar! 10 I aq
ésheklerge min'genler, I nepis zilchilerning üstide
olturghanlar, I yolda yürgenler, köngül bölünglar! 11
Su ekilidighan jaylarda olja bölüshüwatqanlarning
jushqun awazilirini anglanglar! Ular shu yerlerde
Perwerdigarning heqqaniy emellirini medhiyilep,
Uning Israildiki ezimetlirining heqqaniy emellirini
teriplishidu. Shu waqitta Perwerdigarning xelqi
chüshüp derwazilargha yétip kélip: — 12 «I Deborah,
oyghan, oyghan! Oyghan, oyghan, ghezel éytqin!
Ornungdin tur, i Baraq, Esirliringni yalap mang,
i Abinoamning oghli!» — déyishidu. 13 Mana
xelqning az bir qaldisi aliyjanablargha egishish
üchün chüshti, Perwerdigarning xelqi yénimgha
palwan kebi chüshüp keldi. 14 Mana, Efraimlardin
Amalekte yiltiz tartip qalghanlar keldi; Mana,
Binyaminlarmu qowmliringgha qoshulup egiship
keldi; Makirdin emirler chüshüp keldi, Zebulundin
serdarliq hasisini tutqanlar yétip keldi. 15 Issakarning
emirliri Deborahgha qoshuldi; Baraq néme qilghan
bolsa Issakarmu shundaq qilip, Uning keynidin
jilghigha tap basturup étilip chüshti! Rubenning
aile-jemetliridikilerning arisida shunche ulugh
niyetler qelblirige pükülgenidi! 16 Sen némishqa
qotanlarning ichide turup, Qoylargha chélin'ghan
neyning awazini anglashni xalap qalding? Rubenning
aile-jemetliridikilerning arisida shunche ulugh
niyetler qelblirige pükülgenidi! 17 Giléadlar bolsa
Iordan deryasining u teripide turup qaldi; Danlarmu
némishqa kémilerning yénida toxtap qaldi? Ashirlar
bolsa déngiz boyida [jim] olturuwaldi, Déngiz
qoltuqlirida turup qaldi. 18 Zebulunlar janlirini ölümge
tewekkül qildi; Naftalilarmu jeng meydanidiki yuqiri
jaylarda hem shundaq qildi! 19 Padishahlar hemmisi
kélip, soqushti, Qanaaniylarning padishahlirimu
urushqa chiqti; Taanaqta, Mégiddoning su boylirida
urushti. Lékin bir'azmu kümüsh olja alalmidi! 20
Asmanlarda yultuzlarmu jeng qildi, Orbitiliridin
Siséragha qarshi jengge atlandi. 21 Kishon deryasining
éqini [düshmenni] éqitip ketti; Shu qedimiy derya, u
Kishon deryasidur! Ey méning jénim, pütün küchüng
bilen algha basqin! 22 Ularning atlirining tuwaqliri
takirang-takirang qilmaqta, Tolparliri chapmaqta,
chapmaqta. 23 Merozgha lenet oqunglar, deydu
Perwerdigarning Perishtisi, U yerde olturghuchilargha
lenet oqunglar, Qattiq lenet oqunglar; Chunki ular
Perwerdigargha yardemge kelmidi, Zalimlargha qarshi
Perwerdigargha yardemge kelmidi. 24 Ayallar ichide
keniylik Heberning ayali Yael bext-beriketlensun,
Chédirda turghan ayallar ichide u bext-beriket tapsun!
25 Siséra su soriwidi, u uninggha süt berdi, Ésilzadilerge
layiq bir qachida qaymaq tutti; 26 U sol qolini chédir
qozuqigha, Ong qolini tömürchining bolqisigha uzatti;
Sisérani urup, Bash söngükini chéqip, Chékisidin
yanjip ötküzüwetti. 27 Siséra uning ikki putining
ariliqigha qiysaydi, U yiqildi, u [ölüktek] yatti, U uning
ikki putining ariliqigha qiysaydi, u yiqildi, Qiysayghan
yerde u yiqilip, jan berdi. 28 Siséraning anisi penjiridin
sirtqa sep saldi, U penjirining rujikidin towlap: —
«Uning jeng harwisi némishqa shunche uzaqqiche
kelmeydu? Jeng harwilirining atlirining tuyaq sadasi
némishqa shunche hayal bolidu? — dédi. 29 Uning
dédekliri arisida danalar jawab béridu, Shundaqla, u
derweqe öz-özige jawab béridu: — 30 «Ular oljilirini
yighip bölüshüwatqan bolmisun yene?! Herbir
erkekke [ayagh asti qilishqa] bir-ikkidin qiz tegkendu,

Siséragha rengdar kiyimler, Gül keshtilen'gen rengdar
kiyimlerdin olja tegkendu, Bulangchining boynigha
aldi-keyni keshtilen'gen rengdar kiyimler tegken bolsa
kérek! 31 I Perwerdigar, Séning barliq düshmenliring
ene shundaq yoqutulghay! Lékin Séni söygenler
quyashning örlewatqandiki qudritidek küchlük
bolghay!». Shuning bilen zémin qiriq yilghiche tinch-
amanliq tapti.

6 Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qildi; shuning bilen Perwerdigar ularni yette
yilghiche Midiyaniylarning qoligha tapshurup berdi.
2 U waqitta Midiyaniylar Israilning üstidin ghalib
kélip, Israil Midiyaniylarning sewebidin özliri üchün
taghlardin, öngkürlerdin we qoram tashlardin panah
jaylarni yasidi. 3 Her qétim Israillar uruq térighanda
shundaq bolattiki, Midiyaniylar, Amalekiyler we
meshriqtikiler kélip ulargha hujum qilatti. 4 Ulargha
hujum qilishqa bargahlarni tikip, zémindiki hosulni
weyran qilip, Gazaghiche Israilgha héchqandaq ashliq
qaldurmay, ularning qoy, kala, ésheklirinimu élip
kétetti. 5 Chünki ular chéketkilerdek köp bolup, öz
mal-charwiliri we chédirlirini élip kéletti; ularning
ademliri we tögiliri san-sanaqsiz bolup, zéminni
weyran qilish üchün tajawuz qilatti. 6 Shuning bilen
Israil Midiyaniylarning aldida tolimu xar haletke
chüshüp qaldi; andin Israillar Perwerdigargha nale-
peryad kötürdi. 7 Midiyaniylarning destidin Israil
Perwerdigargha peryad kötürginide shundaq boldiki,
8 Perwerdigar Israilgha bir peyghemberni ewetti.
U kélip ulargha: — Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: «Men silerni Misirdin chiqirip,
«qulluq makani»din élip chiqqanidim; 9 silerni
misirliqlarning qolidin, shundaqla silerge barliq zulum
qilghuchilarning qolidin qutquzup, ularni aldinglardin
qoghliwétip, ularning zéminini silerge berdim 10
we silerge: «Mana, Men Perwerdigar silerning
Xudayinglardurmen; siler Amoriylarning zéminida
turghininglar bilen ularning ilahliridin qorqmanglar»
dégenidim. Lékin siler Méning awazimgha qulaq
salmidinglar», — dédi. 11 Andin Perwerdigarning
Perishtisi kélip Ofrah dégen jayda Abiézer jemetidiki
Yoashqa tewe bolghan dub derixining tüwide olturdi.
U waqitta [Yoashning] oghli Gidéon Midiyaniylarning
[bulangchiliqidin] saqlinish üchün sharab kölchiki
ichide bughday tépiwatatti. 12 Perwerdigarning
Perishtisi uninggha körünüp: — Ey jasaretlik palwan,
Perwerdigar sen bilen billidur! — dédi. 13 Gidéon
uninggha jawab bérip: — I xojam, eger Perwerdigar
biz bilen bille bolghan bolsa, bu körgülükler némishqa
üstimizge keldi? Ata-bowilirimiz bizge sözlep bergen
uning barliq möjiziliri qéni? Bular toghrisida ata-
bowilirimiz: «Mana, Perwerdigar bizni Misirdin
chiqirip kelmigenmidi?» — dédi. Lékin bügünki
künde Perwerdigar bizni tashlap, Midiyanning qoligha
tapshurup berdi! — dédi. 14 Perwerdigar uninggha
qarap: — Sen mushu küchüngge tayinip, bérip Israilni
Midiyanning qolidin qutquzghin! Mana, Men séni
ewetken emesmu? — dédi. 15 Gidéon Uninggha: — I
Reb, men Israilni qandaq qutquzalaymen? Méning
ailem bolsa Manasseh qebilisi ichide eng namriti,
özüm atamning jemetide eng kichikidurmen, — dédi.
16 Perwerdigar uninggha: — Men jezmen sen bilen
bille bolimen; shunga sen Midiyanlarni bir ademni
urghandek urup qirisen, — dédi. 17 Gidéon Uninggha
iltija qilip: — Men neziringde iltipat tapqan bolsam,
men bilen sözleshküchining heqiqeten Sen Özüng
ikenlikige bir alamet körsetkeysen; 18 ötünimen,
men yénip kélip öz hediye-qurbanliqimni aldinggha
qoyghuche bu yerdin ketmigeysen, — dédi. U jawab
bérip: — Sen yénip kelgüche kütimen, dédi. 19 Gidéon
bérip [öyge] kirip bir oghlaqni teyyarlap, bir efah
ésil undin pétir nan pishurup, göshni séwetke sélip,
shorpisini korigha usup bularni uning qéshigha élip
kélip, uninggha sundi (U téxiche dub derixining tüwide
olturatti). 20 Andin Xudaning Perishtisi uninggha:
— Bu gösh bilen pétir nanlarni élip bérip, mushu
yerdiki [qoram] tashning üstige qoyup, shorpini
tökkin, — déwidi, u shundaq qildi. 21 Perwerdigarning
Perishtisi qolidiki hasini uzitip uchini gösh bilen pétir
nanlargha tekküziwidi, [qoram] tashtin ot chiqip,
gösh bilen pétir nanlarni yep ketti. Shu haman
Perwerdigarning Perishtisimu uning közidin ghayib
boldi. 22 Shuning bilen Gidéon uning Perwerdigarning
Perishtisi ikenlikini bilip: — Apla, i Reb Perwerdigar!
Chataq boldi, chünki men Perwerdigarning Perishtisi
bilen yüzmuyüz körüshüp qaldim...! — dédi. 23
Lékin Perwerdigar uninggha: — Xatirjem bolghin!
Qorqmighin, ölmeysen, — dédi. 24 Shuning bilen
Gidéon Perwerdigargha atap u yerde bir qurban'gah
yasap, uning ismini «Yahweh-shalom» dep atidi. Bu
qurban'gah ta bügün'giche Abiézer jemetining Ofrah
dégen jayida bar. 25 U kéchisi Perwerdigar uninggha:
— Sen atangning [chong] buqisi we yette yashliq
ikkinchi buqisini élip atanggha tewe bolghan Baal

qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherah butini
késiwetkin. 26 Andin mushu qorghanning üstige
Perwerdigar Xudayinggha atalghan, belgilen'gen
resim boyiche bir qurban'gah yasap, ikkinchi bir
buqini élip, özüng késiwetken Asherahning parchilirini
otun qilip qalap, uni köydürme qurbanliq qilghin, —
dédi. 27 Shuning bilen Gidéon öz xizmetchiliridin on
ademni élip bérip, Perwerdigarning özige éytqinidek
qildi; lékin u atisining öyidikilerdin we sheher
ademliridin qorqqini üchün, u bu ishni kündüzi
qilmay, kéchisi qildi. 28 Etisi seherde sheher xelqi
qopup qarisa, mana, Baal qurban'gahi örüwétilgen,
uning yénidiki Asherah buti késiwétilgenidi we
yéngi yasalghan qurban'gahning üstide ikkinchi buqa
qurbanliq qilin'ghanidi. 29 Buni körüp ular bir-
birige: — Bu ishni kim qilghandu? — déyishti. Ular
sürüshtüriwidi, buni Yoashning oghli Gidéonning
qilghanliqi melum boldi. 30 Shuning üchün sheherning
ademliri Yoashqa: — Oghlungni chiqirip bergin! U
Baal qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherahni
késiwetkini üchün öltürülsun! — dédi. 31 Biraq Yoash
özige qarshilishishqa turghan köpchilikke jawab
bérip: — Siler Baal üchün dewalashmaqchimusiler?
Siler uni qutquzmaqchimu? Kimki uning toghrisida
dewalashsa etige qalmay ölümge mehkum qilinsun!
Eger Baal derweqe bir xuda bolsa, undaqta uning
qurban'gahini birsi örüwetkini üchün, u shu adem
bilen özi dewalashsun! — dédi. 32 Bu sewebtin
[atisi] Gidéonni «Yerubbaal» dep atidi, chünki [atisi]:
«U Baalning qurban'gahini örüwetkini üchün, Baal
özi uning bilen dewalashsun!» dégenidi. 33 Emma
Midiyan, Amalekler we meshriqtikilerning hemmisi
yighilip, [Iordan] deryasidin ötüp Yizreel jilghisida
chédirlirini tikishti. 34 U waqitta Perwerdigarning Rohi
Gidéonning üstige chüshti; u kanay chéliwidi, Abiézer
jemetidikiler yighilip uning keynidin egiship mangdi.
35 Andin u elchilerni Manassehning zéminigha bérip, u
yerni aylinip kélishke ewetiwidi, Manassehler yighilip
uninggha egiship keldi. U Ashirlargha, Zebulunlargha
we Naftalilargha elchi ewetiwidi, ularmu uning
aldigha chiqishti. 36 Gidéon Xudagha: — Eger Sen
heqiqeten éytqiningdek méning qolum bilen Israilni
qutquzidighan bolsang, 37 Undaqta mana, men
xaman'gha bir parche qoy térisi qoyup qoyimen;
eger peqet térining üstigila shebnem chüshüp,
chörisidiki yerlerning hemmisi quruq tursa, men
Özüng éytqiningdek méning qolum arqiliq Israilni
qutquzmaqchi bolghiningni bilimen, — dédi. 38 Ish
derweqe shundaq boldi. Etisi seherde Gidéon qopup,
yungni siqiwidi, liq bir piyale shebnem süyi chiqti.
39 Andin Gidéon Xudagha yene: Ghezipingni manga
qozghimighaysen, men peqet mushu bir qétimla
deymen! Sendin ötüney, men peqet yene bu qétim bu
tére bilen sinap baqay; iltija qilimenki, emdi bu qétim
peqet tére quruq bolup, chörisidiki yerning hemmisige
shebnem chüshkey, — dédi. 40 Bu kéchisimu Xuda
shundaq qildi; derweqe peqet térila quruq bolup,
chörisidiki yerning hemmisige shebnem chüshkenidi.

7 Yerubbaal (yeni Gidéon) we özige qoshulghan
hemme xelq etisi seher qopup, Harod dégen
bulaqning yénigha bérip chédir tikti. Midiyaniylarning
leshkergahi bolsa uning shimal teripide, Moreh
égizlikining yénidiki jilghida idi. 2 Emdi Perwerdigar
Gidéon'gha: — Sanga egeshken xelqning sani
intayin köp, shunga Men Midiyaniylarni ularning
qoligha tapshuralmaymen. Bolmisa Israil: «Özimizni
özimizning qoli qutquzdi» dep maxtinip kétishi
mumkin. 3 Shuning üchün sen emdi xelqqe: «Kimler
qorqup titrek basqan bolsa, ular Giléad téghidin
yénip ketsun» dep jakarlighin — dédi. Shuning bilen
xelqning arisidin yigirme ikki ming kishi qaytip
kétip, peqet on mingila qélip qaldi. 4 Perwerdigar
Gidéon'gha yene: — Xelqning sani yenila intayin
köp; emdi sen bularni suning léwige élip kelgin.
U yerde Men ularni sen üchün sinaqtin ötküzey;
Men kimni körsitip: «U sen bilen barsun désem», u
sen bilen barsun; lékin Men kimni körsitip: «U sen
bilen barmisun» désem, u sen bilen barmisun, —
dédi. 5 Shuning bilen Gidéon xelqni suning léwige
élip keldi. Perwerdigar uninggha: — Kimki it su
ichkendek tili bilen yalap su ichse, ularni ayrim bir
terepte turghuzghin; hem kimki tizlinip turup su
ichse, ularnimu ayrim bir terepte turghuzghin, —
dédi. 6 Shundaq boldiki, ochumini aghzigha tegküzüp
yalap su ichkenlerdin üch yüzi chiqti. Qalghanlarning
hemmisi tizlinip turup su ichti. 7 Andin Perwerdigar
Gidéon'gha: — Men mushu suni yalap ichken üch
yüz ademning qoli bilen silerni qutquzup, Midiyanni
séning qolunggha tapshurimen; lékin qalghan xelq
bolsa hemmisi öz jayigha yénip ketsun, — dédi. 8
Shuning bilen bu [üch yüz adem] ozuq-tülük we
kanaylirini qoligha élishti; Gidéon Israilning qalghan
barliq ademlirini öz chédirigha qayturuwétip, peqet
shu üch yüz ademni élip qaldi. Emdi Midiyaniylarning

leshkergahi bolsa ularning töwen teripidiki jilghida idi.
9 Shu kéchisi shundaq boldiki, Perwerdigar uninggha:
— Sen qopup leshkergahqa chüshkin, chünki Men
uni séning qolunggha tapshurdum; 10 eger sen
chüshüshtin qorqsang, öz xizmetkaring Purahni bille
élip leshkergahqa chüshkin. 11 Sen ularning néme
déyishiwatqinini anglaysen, andin sen leshkergahqa
[hujum qilip] chüshüshke jür'et qilalaysen, dédi. Buni
anglap u xizmetkari Purahni élip leshkergahning
chétidiki eskerlerning yénigha bardi. 12 Mana Midiyan,
Amalek we barliq meshriqtikiler chéketkilerdek köp
bolup, jilghining boyigha yéyilghanidi; ularning
tögiliri köplikidin déngiz sahilidiki qumdek heddi-
hésabsiz idi. 13 Gidéon barghanda, mana, u yerde birsi
hemrahigha körgen chüshini sözlep bériwatatti: —
Mana, men bir chüsh kördum, chüshümde mana, bir
arpa toqichi Midiyanning leshkergahigha domulap
chüshüptudek; u chédirgha kélip soquluptidek,
shuning bilen chédir örulüp, düm kömtürülüp
kétiptu — dewatatti. 14 Uning hemrahi jawaben
tebir bérip: — Buning menisi shuki, u toqach
Yoashning oghli, Israilliq adem Gidéonning qilichidin
bashqa nerse emestur; Xuda Midiyan we uning
barliq qoshunini uning qoligha tapshuruptu, dédi.
15 Shundaq boldiki, Gidéon bu chüshni we uning
bérilgen tebirini anglap, sejde qildi. Andin u Israilning
leshkergahigha yénip kélip: — Qopunglar, Perwerdigar
Midiyanning leshkergahini qolunglargha tapshurdi,
— dédi. 16 Shuning bilen u bu üch yüz ademni
üch guruppigha bölüp, hemmisining qoligha birdin
kanay bilen birdin quruq komzekni berdi; herbir
komzek ichide birdin mesh'el qoyuldi. 17 U ulargha:
— Siler manga qarap, méning qilghinimdek qilinglar.
Mana, men leshkergahning qéshigha barghanda,
néme qilsam, silermu shuni qilinglar; 18 men we
men bilen hemrah bolup mangghan barliq ademler
kanay chalsaq, silermu leshkergahning chöriside
turup kanay chélinglar we: «Perwerdigar üchün hem
Gidéon üchün!» dep towlanglar, — dédi. 19 Kéyinki
yérim kéchilik közetning bashlinishida, közetchiler
yéngidin almashqanda, Gidéon we uning bilen bille
bolghan yüz adem leshkergahning qéshigha keldi;
andin ular kanay chélip qolliridiki komzeklerni
chaqti. 20 Shu haman üch guruppidikilerning hemmisi
kanay chélip, komzeklerni chéqip, sol qollirida
mesh'ellerni tutup, ong qollirida kanaylarni élip: —
Perwerdigargha we Gidéon'gha atalghan qilich! — dep
towlashqiniche, 21 ularning herbiri leshkergahning
etrapida, öz jayida turushti; yaw qoshuni terep-
terepke pétirap, warqirap-jarqirighan péti qachqili
turdi. 22 Bu üch yüz adem kanay chalghanda,
Perwerdigar pütkül leshkergahtiki yaw leshkerlirini
bir-birini qilichlashqa sélip qoydi, shuning bilen
yaw qoshuni Zérerahqa baridighan yoldiki Beyt-
Shittah terepke qachti; ular Tabbatning yénidiki Abel-
Meholahning chégrisighiche qachti. 23 Andin Naftali,
Ashir we pütkül Manassehning qebililiridin Israillar
chaqirip kélindi we ular Midiyaniylarni qoghlidi.
24 Shuning bilen Gidéon Efraim pütkül taghliqini
arilap kélishke elchilerni ewetip Efraimlargha: —
«Siler chüshüp Midiyaniylargha hujum qilinglar,
Beyt-Barahqiche, shundaqla Iordan deryasighiche
barliq éqin kéchiklirini igilep, ularni tosuwélinglar»,
dédi. Shuning bilen Efraimning hemme ademliri
yighilip, Beyt-Barahqiche we Iordan deryasighiche
barliq éqin kéchiklirini igilidi. 25 Ular Midiyanning
Oreb we Zeeb dégen ikki emirini tutuwaldi; Orebni
ular «Oreb qoram téshi» üstide, Zeebni «Zeeb sharab
kölchiki»de öltürdi, Midiyaniylarni qoghlap bérip,
Oreb we Zeebning bashlirini élip, Iordan deryasining
u teripige Gidéonning qéshigha keldi.

8 (Kéyin, Efraimlar uninggha: — Sen némishqa
bizge shundaq muamile qilisen, Midiyaniylar bilen
soqushqa chiqqanda, bizni chaqirmidingghu, dep
uning bilen qattiq déyiship ketti. 2 U ulargha jawaben:
— Méning qilghanlirimni qandaqmu silerning
qilghininglargha tengleshtürgili bolsun? Efraimning
üzümlerni pasangdighini, Abiéezerlerning üzüm
üzginidin artuq emesmu? 3 Xuda Midiyanning emirliri
Oreb bilen Zeebni qolunglargha tapshurghan yerde,
méning qolumdin kelginini qandaqmu silerning
qilghininglargha tengleshtürgili bolsun? — dédi.
Shundaq déwidi, ularning uninggha bolghan achchiqi
yandi). 4 Emdi Gidéon Iordan deryasining boyigha
yétip keldi. U we özige hemrah bolghan üch
yüz adem hérip ketken bolsimu, ular yenila
Midiyaniylarni qoghlap deryadin ötti. 5 Gidéon
Sukkot shehiridikilerge: — Manga hemrah bolup
kelgen kishilerge nan bersenglar, chünki ular hérip-
charchap ketti. Biz Midiyanning ikki padishahi Zebah
we Zalmunnani qoghlap kétip barimiz, — dédi. 6
Lékin Sukkotning chongliri jawab bérip: — Zebah
we Zalmunna hazir séning qolunggha chüshtimu?!
Biz séning mushu leshkerliringge nan béremduq?!

— dédi. 7 Gidéon: — Xep! Shundaq bolghini üchün
Perwerdigar Zebah we Zalmunnani méning qolumgha
tapshurghanda, etliringlarni chöldiki yantaq we
shoxa bilen xamanda tépimen, — dédi. 8 Gidéon
u yerdin Penuelge bérip, u yerdiki ademlergimu
shundaq déwidi, Penueldiki kishilermu uninggha
Sukkottikilerdek jawab berdi. 9 U Penueldikilerge: —
Men ghelibe bilen yénip kelginimde, bu munaringlarni
örüwétimen, — dédi. 10 U chaghda Zebah we
Zalmunna Karkor dégen jayda idi; ular bilen mangghan
qoshunda on besh mingche leshker bar idi. Bular bolsa
meshriqliqlerning pütkül qoshunidin qélip qalghanliri
idi, chünki ulardin qilich tutqanliridin bir yüz yigirme
mingi öltürülgenidi. 11 Gidéon bolsa Nobah we
Yogbixahning sherqidiki köchmenler yoli bilen chiqip
Midiyanning leshkergahigha hujum qilip, ularni
tarmar qildi; chünki leshkergahtikiler tolimu endishsiz
turghanidi. 12 Zebah we Zalmunna qéchip ketti;
Gidéon keynidin qoghlap bérip, Midiyanning bu ikki
padishahi Zebah we Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül
leshkergahtikilerni alaqzade qilip tiripiren qiliwetti.
13 Andin Yoashning oghli Gidéon Heres dawinidin
ötüp, jengdin qaytip keldi. 14 U Sukkotluq bir yash
yigitni tutuwélip, uningdin sürüshte qiliwidi, yigit
uninggha Sukkotning chongliri we aqsaqallirining
isimlirini yézip berdi. Ular jemiy bolup yetmish yette
adem idi. 15 Andin Gidéon Sukkotning ademlirining
qéshigha yétip barghanda: — Siler méni zangliq
qilip: «Zebah we Zalmunna hazir séning qolunggha
chüshtimu? Biz séning bilen bille mangghan mushu
harghin ademliringge nan béremduq?» dégenidinglar!
Mana, u Zebah we Zalmunna dégenler! — dédi. 16
Shuni dep u sheherning aqsaqallirini tutup kélip,
chöldiki yantaq bilen shoxilarni élip kélip, ular bilen
Sukkotning ademlirini urup edipini berdi. 17 Andin
u Penuelning munarini örüp, sheherdiki ademlerni
öltürdi. 18 Gidéon Zebah we Zalmunnani soraq qilip:
— Siler ikkinglar Taborda öltürgen ademler qandaq
ademler idi? — dep soriwidi, ular jawab bérip: — Ular
sanga intayin oxshaytti; ularning herbiri shahzadidek
idi, — dédi. 19 U buni anglap: — Ular méning
bir tughqanlirimdur, biz bir anining oghullirimiz.
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, siler
eyni waqitta ularni tirik qoyghan bolsanglar, men
silerni hergiz öltürmeyttim, — dédi; 20 shuning bilen u
chong oghli Yeterge: — Sen qopup bularni öltürgin, —
dédi. Lékin oghul kichik bolghachqa qorqup, qilichini
sughurmidi. 21 Shuning bilen Zebah we Zalmunna: —
Sen özüng qopup bizni öltürgin; chünki adem qandaq
bolsa küchimu shundaq bolidu, — dédi. Shundaq
déwidi, Gidéon qopup Zebah we Zalmunnani öltürdi.
U tögilirining boynidiki hilal ay shekillik bézeklerni
éliwaldi. 22 Andin Israillar Gidéon'gha: — Sen bizni
Midiyanning qolidin qutquzghanikensen, özüng bizge
padishah bolghin; oghlung we oghlungning oghlimu
bizning üstimizge höküm sürsun, — dédi. 23 Emma
Gidéon ulargha jawab bérip: — Men üstünglerge
seltenet qilmaymen, oghlummu üstünglerge seltenet
qilmaydu; belki Perwerdigar Özi üstünglerge seltenet
qilidu, dédi. 24 Andin Gidéon ulargha yene: —
Silerge peqet birla iltimasim bar: — Her biringlar öz
oljanglardin halqa-zérilerni manga béringlar, dédi
(Midiyanlar Ismaillardin bolghachqa, herbiri altun
zire-halqilarni taqaytti). 25 Ular jawaben: — Bérishke
razimiz, dep yerge bir yépinchini sélip, herbiri uning
üstige oljisidin zire-halqilarni élip tashlidi. 26 U
sorap yighqan altun zirilerning éghirliqi bir ming
yette yüz shekel altun idi, buningdin bashqa Midiyan
padishahliri özige asqan hilal ay shekillik buyumlar,
zunnar, uchisigha kiygen sösün éginler we tögilerning
boynigha asqan altun zenjirlermu bar idi. 27 Gidéon bu
nersilerdin bir efod yasitip, öz shehiri Ofrahta qoyup
qoydi. Netijide, pütkül Israil uni izdep buzuqchiliq
qildi. Buning bilen bu nerse Gidéon we uning pütün
ailisige bir tor-tuzaq boldi. 28 Midiyaniylar shu
teriqide Israillarning aldida boysundurulup, ikkinchi
bash kötürelmidi; zémin Gidéonning künliride qiriq
yilghiche tinch-aramliq tapti. 29 Yoashning oghli
Yerubbaal qaytip bérip, öz öyide olturdi. 30 Gidéonning
ayalliri köp bolghachqa, uning pushtidin yetmish
oghul töreldi. 31 Shekemde uning bir kénizikimu
bar idi; u uninggha bir oghul tughup berdi, Gidéon
uning ismini «Abimelek» dep qoydi. 32 Yoashning
oghli Gidéon uzun ömür körüp, qérip alemdin
ötti. U Abiézerlerge tewe bolghan Ofrahda, öz atisi
Yoashning qebrisige depne qilindi. 33 Gidéon ölgendin
kéyin Israillar keynige yénip, Baal butlirigha egiship
buzuqchiliq qildi we «Baal-Bérit»ni özlirining ilahi
qilip békitti. 34 Shundaq qilip Israillar özlirini
etrapidiki barliq düshmenlirining qolidin qutquzghan
öz Xudasi Perwerdigarni untudi 35 we shuningdek
Gidéonning Israilgha qilghan hemme yaxshiliqlirini
héch eslimey, Yerubbaal (yeni Gidéon)ning jemetige
héchbir méhribanliq körsetmidi.

9 Emdi Yerubbaalning oghli Abimelek Shekemdiki
anisining aka-ukilirining qéshigha bérip, ular
we anisining atisining pütkül jemetidikilerge: —
2 Siler Shekemdiki barliq ademlerning quliqigha
söz qilip ularghа: «Siler üchün yetmish kishi,
yeni Yerubbaalning oghulliri üstünglerge höküm
sürgini yaxshimu yaki birla ademning üstünglerdin
höküm sürgini yaxshimu? Ésinglarda bolsunki, men
silerning qan-qérindishinglarmen» — dégen gépimni
yetküzünglar, — dédi. 3 Shuning bilen uning anisining
aka-ukiliri u toghruluq bu geplerning hemmisini
Shekemdikilerning qulaqlirigha éytti. Ularning köngli
Abimelekke mayil bolup: — U bizning qérindishimiz
iken'ghu, diyiship, 4 Baal-Béritning butxanisidin
yetmish shekel kümüshni élip, uninggha berdi. Bu pul
bilen Abimelek birmunche bikar telep lükcheklerni
yallap, ularghа bash boldi. 5 Andin u Ofrahqa, atisining
öyige bérip özining aka-ukiliri, yeni Yerubbaalning
oghulliri bolup jemiy yetmish ademni bir tashning
üstide öltürüwetti. Lékin Yerubbaalning kichik oghli
Yotam yoshuruniwalghachqa, qutulup qaldi. 6
Andin pütkül Shekemdikiler we Beyt-Millodikilerning
hemmisi yighiliship bérip Abimelekni Shekemdiki dub
derixining tüwide padishah qilip tiklidi. 7 Bu xewer
Yotamgha yetküzüldi; u bérip Gerizim téghining
choqqisigha chiqip, u yerde turup yuqiri awazda
köpchilikke towlap: — Ey Shekem chongliri, méning
sözümge qulaq sélinglar, andin Xudamu silerge qulaq
salidu. 8 Künlerdin bir küni derexler özlirining üstige
höküm süridighan bir derexni mesihlep padishah
tikleshke izdep chiqip, zeytun derixige: — Üstimizge
padishah bolup bergin, deptiken. 9 Zeytun derixi
ularghа jawab bérip: — Xudagha we insanlargha
bolghan hörmetni ipadileydighan méyimni tashlap,
bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa
kétemdim? — deptu. 10 Buni anglap derexler enjür
derixining qéshigha bérip: — Sen kélip üstimizge
padishah bolghin, dep iltija qiliptu; 11 Enjür derixi
ularghа jawab bérip: — Men öz shirnem bilen yaxshi
méwemni tashlap, bashqa derexlerning üstide turup
pulanglashqa kétemdim? — deptu. 12 Shuning bilen
derexler üzüm talliqining qéshigha bérip: — Sen
kélip bizning üstimizge padishah bolghin, deptu, 13
üzüm téli ularghа jawab bérip: — Men Xuda bilen
ademlerni xush qilidighan yéngi sharabni tashlap,
bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa
kétemdim? — deptu. 14 Andin derexlerning hemmisi
azghanning qéshigha bérip: — Sen kélip bizning
üstimizge padishah bolghin, deptu; 15 azghan ularghа
jawab bérip: — Eger siler méni semimiy niyitinglar
bilen üstünglerge padishah qilishni xalisanglar,
kélip méning sayemning astida panahlininglar;
bolmisa, azghandin bir ot chiqidu we Liwanning kédir
derexlirini yep kétidu! — deptu. 16 Eger silerning
Abimelekni padishah qilghininglar rast semimiy
we durus niyet bilen bolghan bolsa, Yerubbaal we
uning ailisidikilerge yaxshiliq qilghan, uning qilghan
emelliri boyiche uninggha qayturghan bolsanglar
— 17 (chünki atam siler üchün jeng qilip, öz jénini
xeterge tewekkul qilip silerni Midiyanning qolidin
qutquzdi! 18 Lékin siler bügün atamning jemetige
qarshi qozghilip, uning oghullirini, jemiy yetmish
ademni bir tashning üstide öltürüp, uning dédikining
oghli Abimelekni tughqininglar bolghini üchün
Shekem xelqining üstige padishah qilip tiklepsiler!) 19
— emdi eger siler Yerubbaal we jemetige semimiy we
durus muamile qilghan bolsanglar, siler Abimelektin
xushalliq tapqaysiler, umu silerdin xushalliq tapqay!
20 Lékin bolmisa, Abimelektin ot chiqip, Shekemdikiler
we Beyt-Milloning xelqini yep ketsun; shundaqla,
Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqidin ot chiqip,
Abimelekni yep ketsun! — dédi. 21 Yotam qérindishi
Abimelektin qorqup, qéchip Beer dégen jaygha bérip,
u yerde olturaqliship qaldi. 22 Abimelek Israilgha
üch yil seltenet qildi. 23 Xuda Abimelek bilen
Shekemning ademliri otturisigha bir yaman roh
ewetti; shuning bilen Shekemdikiler Abimelekke
asiyliq qilishqa qozghaldi. 24 Buning meqsiti,
Yerubbaalning yetmish oghligha qilin'ghan zorawanliq
we qan qerzni ularni öltürgen qérindishi Abimelekning
boynigha chüshürüsh, shundaqla öz aka-ukilirini
öltürüshke uni qollap-quwwetligen Shekemdiki
kishilerning béshigha chüshürüshtin ibaret idi. 25
Shekemdiki kishiler Abimelekni tutmaqchi bolup,
taghlarning choqqilirigha paylaqchilarni böktürme
qilip turghuzdi; ular u yerdin ötken yoluchilarning
hemmisini bulang-talang qildi. Bu ish Abimelekke
yetküzüldi. 26 Ebedning oghli Gaal öz aka-ukiliri
bilen Shekemge köchüp kéliwidi, Shekemdiki kishiler
uninggha ishench baghlap uni öz yar-yöliki qildi.
27 Shundaq qilip ular sheherdin étizliqqa chiqip,
üzümzarlarning üzümlirini üzüp siqip, sharab yasap,
shadliq qilip öz butining ibadetxanisigha kirip, yep-
ichiship Abimelekning üstidin lenet oqughili turdi.

28 Ebedning oghli Gaal: — Abimelek dégen kim idi?
Shekem dégen néme idi, biz néme dep uninggha
xizmet qilghudekmiz?! U Yerubbaalning oghli
emesmu? Zebul uning nazatetchisi emesmu? Siler
Shekemning atisi Hamorning ademlirining xizmitide
bolsanglar bolidu! Biz némishqa Abimelekning
xizmitide bolidikenmiz? 29 Kashki bu xelq méning
qol astimda bolsa idi! U chaghda men Abimelekni
heydiwtettim! Men Abimelekke: — Öz qoshuningni
köpeytip, jengge chiqqin! — dégen bolattim.
30 Emdi sheher bashliqi Zebul Ebedning oghli
Gaalning bu sözlirini anglighinida, achchiqi kélip,
31 elchilerni Abimelekning qéshigha yoshurunche
ewetip: «Mana, Gaalning oghli qérindashliri bilen
Shekemge kéliwatidu; mana, sheherni silige qarshi
chiqishqa qutritiwatidu. 32 Shunga sili ademlirini
élip bügün kéche [sheher] etrapidiki étizliqqa bérip
marap olturghayla; 33 ete kün chiqqan haman
qozghilip sheherge hujum qilghayla; u we uning
ademliri silige qarshi chiqqanda, sili ehwalgha qarap
uninggha taqabil turghayla, — dédi. 34 Buni anglap,
Abimelek hemme ademlirini élip, kéchisi chiqip,
töt topqa bölünüp, yoshurunup Shekemge hujum
qilishqa marap olturdi. 35 Ebedning oghli Gaal
sirtqa chiqip sheherning derwazisida öre turghanda,
Abimelek öz ademliri bilen yoshurun'ghan jaydin
chiqti. 36 Gaal xelqni körüp Zebulgha: — Mana tagh
choqqiliridin ademler chüshüwatidu, dédi. Lékin
Zebul uninggha jawaben: — Taghlarning kölenggisi
sanga ademlerdek körünidu, — dédi. 37 Gaal yene
söz qilip: Mana, bir top ademler dönglerdin chüshüp
kéliwatidu, yene bir top ademler «Palchilarning
dub derixi»ning yoli bilen kéliwatidu, — dédi. 38
Andin Zebul uninggha: — Séning: «Abimelek dégen
kim idi, biz uning xizmitide bolattuqmu?» dep
chong gep qilghan aghzing hazir qéni? Mana bular
sen közge ilmighan xelq emesmu? Emdi chiqip
ular bilen soqushup baqqin! — dédi. 39 Shuning
bilen Gaal Shekemdikiler bilen chiqip Abimelek
bilen soqushushqa bashlidi. 40 Lékin Abimelek uni
meghlup qilip qoghlidi; u uning aldidin qachti,
shundaqla nurghun yarilan'ghan ademler sheherning
derwazisighiche yétiship ketkenidi. 41 Andin Abimelek
Arumahda turup qaldi. Zebul bolsa Gaal we
uning qérindashlirini qoghlap, ularning Shekemde
turushigha yol qoymidi. 42 Etisi [Gaaldikiler] dalagha
chiqti; bu xewer Abimelekke yetkende 43 u xelqini élip,
ularni üch topqa bölüp, dalada yoshurunup marap
turdi; u qarap turuwidi, Shekem xelqi sheherdin
chiqti. U qopup ularghа hujum qildi. 44 Abimelek we
uning bilen bolghan birinchi top atlinip sheherning
derwazisining aldigha bésip bérip, u yerde turdi;
qalghan ikki top étilip bérip dalada turghan ademlerge
hujum qilip ularni qiriwetti. 45 Shu teriqide Abimelek
pütün bir kün sheherge hujum qilip, uni élip, uningda
turuwatqan xelqni öltürüp, sheherni xaniweyran qilip
üstige tuzlarni chéchiwetti. 46 Shekem munaridiki
ademlerning hemmisi buni anglap, Bérit dégen
butning ibadetxanisidiki qorghan'gha kiriwaldi. 47
Shekem munaridiki ademler bir yerge yighiliwaptu,
dégen xewer Abimelekke yetti. 48 Shuning bilen
Abimelek ademlirini élip Zalmon téghigha chiqti; u
qoligha paltini élip derexning bir shéxini késip élip,
öshnisige qoyup, andin özi bilen bolghan xelqqe: —
Méning néme qilghinimni kördünglar, emdi silermu
tézdin shundaq qilinglar, — dédi. 49 Buni anglap
xelqning herbiri Abimelektek birdin shaxni késip
élip, uninggha egiship bérip, shaxlarni qorghanning
yénigha döwilep, ot qoyup qorghan we uningda
bolghanlarni köydürüwetti. Buning bilen Shekemning
munaridiki hemme ademler, jemiy mingche er-ayal
öldi. 50 Andin Abimelek Tebezge bérip, u yerde bargah
qurup Tebezke qorshap, hujum qilip uni ishghal qildi.
51 Lékin sheherning otturisida mustehkem bir munar
bar idi; barliq er-ayal, jümlidin sheherning hemme
chongliri u yerge qéchip bérip, derwazini ichidin
taqap, munarning üstige chiqiwaldi. 52 Abimelek
munargha hujum qilip, uninggha ot qoyushqa
munarning derwazisigha yéqinlashqanda, 53 bir
ayal yarghunchaqning üstünki téshini Abimelekning
béshigha étip uning bash süngikini sunduriwetti. 54
Andin Abimelek derhal öz yarighini kötürgüchi yigitni
chaqirip uninggha: — Qilichingni sughurup méni
öltürüwetkin; bolmisa, xelq méning toghramda: «Bir
ayal kishi uni öltürüwétiptu» déyishidu, — dédi. Buni
anglap yigit uni sanjip öltürüwetti. 55 Andin Israilning
ademliri Abimelekning ölginini körüp, ularning
hemmisi öz jayligha qaytip kétishti. 56 Shundaq
qilip Xuda Abimelekning özining yetmish aka-ukisini
öltürüp, atisigha qilghan rezillikini uning öz béshigha
yandurdi; 57 shuningdek Xuda Shekemning ademliri
qilghan barliq yamanliqlirinimu ularning béshigha
yandurup chüshürdi. Buning bilen Yerubbaalning
oghli Yotam éytqan lenet ularning üstige keldi.

10 Abimelektin kéyin Issakar qebilisidin bolghan
Dodoning newrisi, Puahning oghli Tola dégen
kishi Israilni qutquzushqa turdi; u Efraimning
taghliridiki Shamir dégen jayda turatti; 2 u Israilgha
yigirme üch yil hakim bolup alemdin ötti we Shamirda
depne qilindi. 3 Uningdin kéyin Giléadliq Yair
turdi; u Israilgha yigirme ikki yil hakim boldi. 4
Uning ottuz oghli bolup, ular ottuz texeyge minip
yüretti. Ular ottuz sheherge igidarchiliq qilatti;
bu sheherler Giléad yurtida bolup, ta bügün'giche
«Yairning kentliri» dep atalmaqta. 5 Yair wapat
bolup, Kamonda depne qilindi. 6 Lékin Israillar
yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip,
Baal bilen Asherah butlirigha bash urup, shundaqla
Suriyening ilahliri, Zidondikilerning ilahliri, Moabning
ilahliri, Ammoniylarning ilahliri we Filistiylerning
ilahlirining ibaditige kirip, Perwerdigarni tashlap,
uninggha ibadette bolmidi. 7 Shuning bilen
Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghilip, ularni
Filistiylerning we Ammoniylarning qoligha tashlap
berdi. 8 Bular bolsa shu yili Israillarni qattiq bésip
ezdi; andin ular Iordan deryasining meshriq teripide
Amoriylarning zéminidiki Giléadta olturushluq barliq
Israil xelqige on sekkiz yilghiche zulum qildi. 9
Ammoniylar yene Iordan deryasidin ötüp, Yehuda,
Binyamin we Efraim jemetige qarshi hujum qildi:
shuning bilen pütkül Israil qattiq azablandi. 10
Shuning bilen Israillar Perwerdigargha peryad qilip:
— Biz sanga gunah qilduq, öz Xudayimizni tashlap,
Baal butlirining qulluqigha kirip kettuq, dédi. 11
Perwerdigar Israillargha: — Men silerni misirliqlardin,
Amoriylardin, Ammoniylardin we Filistiylerdin
qutquzghan emesmidim? 12 Zidoniylar, Amalekler we
Maonlar kélip silerge zulum qilghinida, Manga peryad
qilghininglarda silerni ularning qolidin qutquzghan
emesmidim? 13 Shundaqtimu, siler yene Méni tashlap,
yat ilahlarning qulluqigha kirdinglar. Men silerni emdi
qutquzmaymen! 14 Emdi bérip özünglar tallighan
ilahlargha peryad qilinglar, qiyinchiliqqa qalghan
chéghinglarda shular silerni qutquzsun, — dédi. 15
Emma Israillar Perwerdigargha yalwurup: — Biz
gunah qilduq! Emdi neziringge néme yaxshi körünse
bizge shundaq qilghin, bizni peqet mushu bir qétimla
qutquzuwalghaysen! — dédi. 16 Shuning bilen Israil yat
ilahlarni öz arisidin chiqirip tashlap, Perwerdigarning
ibaditige kirishti; [Perwerdigar] Israilning tartiwatqan
azab-oqubetlirini körüp, köngli yérim boldi. 17 Shu
waqitta Ammoniylar toplinip Giléadta chédirgah
tikti; Israillarmu yighilip kélip Mizpahgha chüshüp
chédirgah tikti. 18 Giléadtiki xelqning chongliri özara:
— Kim Ammoniylar bilen soqushushqa bashlamchi
bolsa, u barliq Giléadttikilerge bash bolidu, dédi.

11 Shu chaghda Giléadliq Yeftah dégen kishi
batur palwan idi. U bir pahishe ayalning oghli
bolup, Giléadtin törelgenidi. 2 Lékin Giléadning
öz ayali uninggha birnechche oghul bala tughup
bergenidi; bu ayaldin tughulghan oghulliri chong
bolghanda Yeftahni öydin qoghlap: — Sen bashqa
xotundin bolghan oghul bolghachqa, atimizning
öyidin mirasqa ige bolmaysen, — dédi. 3 Shuning
bilen Yeftah qérindashliridin qéchip, Tob dégen
zéminda turup qaldi. Shu yerde birmunche bikar
telepler Yeftahning etrapigha bir-birlep yighildi. Ular
uning bilen kirip-chiqip yüretti. 4 Emma birnechche
waqit ötkende Ammoniylar Israil bilen soqushqa
chiqti. 5 Ammoniylar Israilgha hujum qilghanda
Giléadning aqsaqalliri Yeftahni Tob zéminidin élip
kelmekchi bolup uning yénigha bardi. 6 Ular
bérip Yeftahqa iltija qilip: — Bizning Ammoniylar
bilen urush qilishimiz üchün sen kélip bizge
serdar bolup bergin, — dédi. 7 Yeftah Giléadning
aqsaqallirigha jawaben: — Siler méni öch körüp
atamning jemetidin heydiwetkenidinglarghu, emdi
béshinglargha balayi'apet chüshkende qandaqsige
méning qéshimgha kélip qaldinglar, — dédi. 8
Giléadning aqsaqalliri Yeftahqa: — Durus, lékin séni
biz bilen bille bérip Ammoniylargha qarshi jeng qilip,
Giléadta hemme olturuwatqanlargha bash bolsun
dep, qéshinggha kelduq, — dédi. 9 Yeftah Giléadning
aqsaqalliridin: — Eger siler méni Ammoniylar bilen
soqushushqa yandurup barghininglarda, Perwerdigar
ularni méning qolumgha tapshursa, men silerge bash
bolamdimen? — dep soridi. 10 Giléadning aqsaqalliri
Yeftahqa jawab bérip: —Éytqiningdek qilmisaq,
Perwerdigar Özi arimizda guwah bolup höküm
chiqarsun! — dédi. 11 Buni anglap Yeftah Giléadning
aqsaqalliri bilen bardi; xelq uni özlirige hem bash
hem serdar qilip tiklidi. Yeftah Mizpahgha barghanda
hemme sözlirini Perwerdigarning aldida bayan
qildi. 12 Andin Yeftah Ammoniylarning padishahigha
elchilerni ewetip, uningdin: — Méning zéminimgha
bésip kirip, men bilen soqushushqa mende néme
heqqing bar idi? — dep soridi. 13 Ammoniylarning
padishahi Yeftahning elchilirige jawab bérip: —

Chünki Israillar Misirdin chiqip kelgende ular Arnon
deryasidin tartip [shimaldiki] Yabbok éqinighiche we
[gherbte] Iordan deryasighiche méning zéminimni
bulap igiliwalghanidi. Emdi sen bu yerlerni tinchliq
bilen manga yandurup ber! — dédi. 14 Yeftah
elchilerni Ammoniylarning padishahining qéshigha
yene ewetip 15 uninggha: — Yeftah söz qilip mundaq
deydu: «Israil ne Moabning zéminini ne Ammonning
zéminini igilimidi, 16 belki ular Misirdin chiqip
kelgende chöl-bayawanda méngip Qizil déngizdin
ötüp, andin Qadesh dégen jaygha yétip kelgenidi; 17
shu chaghda Israilliqlar Édom padishahining qéshigha
elchiler ewetip: «Zéminliridin késip ötüwélishqa ijazet
bergeyla» dep soriwidi, Édom padishahi unimighanidi.
Shuning bilen ular Moab padishahining qéshigha
[iltija bilen] elchilerni ewetse, umu qoshulmighanidi.
Shu sewebtin Israillar Qadeshte turup qalghan; 18
andin ular chöl-bayawan bilen méngip Édom zémini
bilen Moab zéminini aylinip ötüp, Moab zéminining
sherq teripidin kélip, axirida Arnon deryasining
shu qétida chédir tikti. Ular Moabning chégrisi
ichige kirmidi; chünki Arnon deryasi Moabning
chégrasidur. 19 Andin Israil Amoriylarning padishahi
Sihon'gha, yeni Heshbonning padishahining qéshigha
elchilerni ewetip: «Bizning zéminlirining ichidin ötüp
öz jayimizgha bériwélishimizgha ijazet bergeyla»
— dédi. 20 Lékin Sihon Israilgha ishench qilalmay,
yurtidin ötkili qoymidi; u belki xelqlirining hemmisini
yighip, Jahzah dégen jaygha chüshüp chédirgah
tikip, Israil bilen urushti. 21 Emma Israilning Xudasi
Perwerdigar Sihonni barliq xelqi bilen qoshup
Israilning qoligha tapshurdi, Israillar ularni urup qirdi.
Andin Israil shu yerde olturushluq Amoriylarning
hemme zéminini igilidi. 22 Arnon deryasidin tartip
Yabbok éqinighiche, chöl-bayawandin tartip Iordan
deryasighiche Amoriylarning pütkül zéminini igilidi.
23 Israilning Xudasi Perwerdigar Amoriylarni Öz
xelqi bolghan Israilning aldidin qoghlap chiqardi,
emdi sen shu yurtqa ige bolmaqchimusen? 24
Séning ilahing Qémosh sanga igiletken yerge özüng
ige boldungghu? Shuninggha oxshash Perwerdigar
Xudayimiz aldimizdin heydep chiqiriwetken xelqning
yérige bolsa, bizmu shuninggha ige bolimiz. 25
Emdi sen derweqe Moabning padishahi bolghan
Zipporning oghli Balaqtinmu küchlükmu? U qachan
Israil bilen tirkeshken yaki Israil bilen jeng qilishqa
jür'et qilghan? 26 Yene kélip, Israil Heshbon we
uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarda, Aroer we
uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarda hemde Arnon
deryasining boyidiki barliq sheherlerde üch yüz
yil makan tutup olturghan waqitlarda, némishqa
siler shu yerlerni qayturuwalmidinglar? 27 Shunga
men sanga gunah qilmidim, belki manga tajawuz
qilip, yamanliq qilghuchi sen özüngdursen. Birdinbir
adalet chiqarghuchi Perwerdigar Özi bügün Israillar
bilen Ammoniylarning otturisida höküm chiqarsun!»
— dédi. 28 Lékin Ammoniylarning padishahi
Yeftahning elchi ewetip éytqan sözlirini tingshimidi.
29 Shu waqitta Perwerdigarning Rohi Yeftahning
üstige chüshüp, u [quwwetlinip] Giléad bilen
Manassehlerning yurtidin ötüp Giléadtiki Mizpahqa
bérip, andin Giléadtiki Mizpahdin Ammoniylar terepke
mangdi. 30 Shu chaghda Yeftah Perwerdigargha qesem
ichip: — Eger Sen derweqe Ammoniylarni qolumgha
tutup berseng, 31 undaqta men Ammoniylarning
qéshidin tinch-aman yénip kelginimde, öyümning
ishikidin chiqip manga tunji yoluqqini Perwerdigargha
atalghan bolidu, men uni köydürme qurbanliq qilimen,
— dédi. 32 Shuning bilen Yeftah chiqip Ammoniylar
bilen soqushqili ular terepke ötti; Perwerdigar ularni
uning qoligha tapshurdi. 33 Shuning bilen u Aroerdin
tartip Minnitqiche ularni qattiq urup qirip, yigirme
sheherni élip, Abel-Qéramimghichimu yétip bardi.
Buning bilen Ammoniylar Israilgha boysunduruldi.
34 Andin Yeftah Mizpahqa qaytip öyige kelgende öz
qizi dap chélip ussul oynap uning aldigha körüshkili
chiqti. Bu uning yalghuz qizi bolup, uningdin bashqa
héch oghul-qizi yoq idi. 35 U uni körgende öz
iginlirini yirtip: — Ah, ah, méning qizim! Sen méni
intayin yaman halgha chüshürdung, méni derdke
chüshürgüchilerdin biri bolup qalding; chünki men
Perwerdigargha aghzimni échip, éytqan gépimdin
yéniwalalmaymen, — dédi. 36 Qizi uninggha: — Ey
ata, Perwerdigargha aghzingni échip wede qilghan
bolsang, aghzingdin chiqqini boyiche, manga shuni
qilghin; chünki Perwerdigar séning düshmenliring
bolghan Ammoniylardin intiqamingni élip berdi,
— dédi. 37 Andin u atisigha yene: — Méning shu
iltimasimni qobul körginki, manga ikki ayliq möhlet
berseng; men qiz dostlirim bilen bérip taghlarda
yürüp, qizliqim üchün matem tutuwalay, — dédi.
38 Atisi jawab bérip: — Barghin, dédi. Uninggha
ikki ayliq möhlet bérip dalagha ewetti. U bérip,
qiz dostlirini élip taghlargha chiqip, ikki ayghiche

özining qiz péti qalghinigha ah-zar kötürüp yighlap
yürdi. 39 Shundaq boldiki, u ikki aydin kéyin atisining
qéshigha yénip kelgende, atisi uning üstige qilghan
qesimini beja keltürdi. Bu qiz bolsa héch er kishige
yéqinlashmighanidi. Shuning bilen Israilda shundaq
bir örp-adet peyda boldiki, 40 her yili Israilning
qizliri öydin chiqip Yeftahning qizini töt kün eslep
xatirileydighan boldi.

12 Lékin Efraimiylar bolsa topliship Zafon terepke
ötüp Yeftahqa soal qoyup: — Sen Ammoniylar
bilen jeng qilghili barghiningda némishqa bizni bille
bérishqa chaqirmaysen? Emdi biz öyüngni özüng bilen
qoshup otta köydürüwétimiz, — dédi. 2 Yeftah ulargha
jawab bérip: — Men bilen xelqim Ammoniylargha
qarshi qattiq jeng qiliwatqanda, silerni chaqirsam,
méni ularning qolidin qutquzmidinglar. 3 Silerning
kélip méni qutquzmaydighanliqinglarni körüp,
jénimni alqinimgha élip qoyup, Ammoniylargha
hujum qilishqa atlandim, Perwerdigar ularni
qolumgha tapshurdi. Emdi siler némishqa bügün
kélip manga hujum qilmaqchisiler? — dédi. 4
Lékin Efraimlar Giléadlarni [haqaretlep]: — Siler
i Giléadlar, Efraimning arisida we Manassehning
arisida turuwatqan musapirlar, Efraimda turuwatqan
qachqunsiler, xalas! — dédi. Shuning bilen Yeftah
barliq Giléadtikilerni yighip Efraim bilen soqushti.
Ular Efraimlarni urup qirip meghlup qildi. 5 Andin
Giléadtikiler Iordan deryasining kéchiklirini tosup,
Efraimlarni ötküzmidi. Shundaq boldiki, Efraimliq
birer qachqon kéchikke kélip: — Méni ötkili qoyghin,
dése Giléadtikiler uningdin: — Sen Efraimiymu? —
dep soraytti. U kishi «yaq» dése, 6 ular uninggha:
— «Shibolet» dégin! — deytti. Eger u kishi natoghra
teleppuz qilip «sibolet» dep jawab bérip qalsa, ular
uni tutup Iordan deryasining kéchikining yénida
öltürüwétetti. Shu teriqide shu waqitta qiriq ikki
mingche Efraimiy öltürüldi. 7 Yeftah alte yil Israilgha
hakim boldi. Andin Giléadliq Yeftah alemdin ötüp,
Giléad sheherlirining biride depne qilindi. 8 Uningdin
kéyin Beyt-Lehemlik Ibzan Israilgha hakim boldi. 9
Uning ottuz oghli, ottuz qizi bolup, ottuz qizini sirtqa
erge bérip, sirttin ottuz qizni oghullirigha élip berdi.
U yette yilghiche Israilgha hakim boldi. 10 Andin Ibzan
ölüp, Beyt-Lehemde depne qilindi. 11 Uningdin kéyin
Zebulun qebilisidin bolghan Élon Israilgha hakim
bolup, on yil Israilda höküm sürdi. 12 Andin Zebulun
qebilisidin bolghan Élon ölüp, Zebulun zéminidiki
Ayjalon dégen jayda depne qilindi. 13 Uningdin kéyin
Piratonluq Hillelning oghli Abdon Israilgha hakim
boldi. 14 Uning qiriq oghli we ottuz newrisi bar idi.
Ular yetmish éshekke minip mangatti. U Israilgha
sekkiz yil hakim boldi. 15 Andin Piratonluq Hillelning
oghli Abdon ölüp, Efraim zéminida, Amaleklerning
taghliq rayonidiki Piraton dégen jayda depne qilindi.

13 Lékin Israillar Perwerdigarning neziride yene
rezil bolghanni qildi; shuning bilen Perwerdigar
ularni qiriq yilghiche Filistiylerning qoligha tashlap
qoydi. 2 Shu chaghda Zoréah dégen jayda, Dan
jemetidin bolghan, Manoah isimlik bir kishi bar idi.
Uning ayali tughmas bolup, héch balisi yoq idi. 3
Perwerdigarning Perishtisi bu ayalgha ayan bolup
uninggha: — Mana, sen tughmas bolghining üchün
bala tughmiding; lékin emdi sen hamilidar bolup bir
oghul tughisen. 4 Emma sen segek bolup, sharab
yaki küchlük haraq ichme, héch napak nersinimu
yémigin. 5 Chünki mana, sen hamilidar bolup bir
oghul tughisen. Bu bala anisining qorsiqidiki chaghdin
tartip Xudagha atalghan «nazariy» bolidighini üchün,
uning béshigha hergiz ustira sélinmisun. U Israilni
Filistiylerning qolidin qutquzush ishini bashlaydu,
— dédi. 6 Ayal érining qéshigha bérip, uninggha: —
Mana, Xudaning bir adimi yénimgha keldi; uning
turqi Xudaning Perishtisidek, intayin dehshetlik iken;
lékin men uningdin: «Nedin kelding» dep sorimidim,
umu öz nam-sheripini manga dep bermidi. 7 U manga:
— «Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen; u
bala anisining qorsiqidiki chaghdin tartip ölidighan
künigiche Xudagha atalghan bir nazariy bolidighan
bolghachqa, emdi sen sharab yaki küchlük haraq ichme
we héch napak nersinimu yémigin» dédi, — dédi. 8
Buni anglap Manoah Perwerdigargha dua qilip: — Ah
Rebbim, Sen bu yerge ewetken Xudaning adimi bizge
yene kélip, tughulidighan baligha néme qilishimiz
kéreklikini ögitip qoysun, dep iltija qildi. 9 Xuda
Manoahning duasini anglidi; ayal étizliqta oltughinida,
Xudaning Perishtisi yene uning qéshigha keldi. Emma
uning éri Manoah uning qéshida yoq idi. 10 Andin
ayal derhal yügürüp bérip, érige xewer bérip: —
Mana, héliqi küni yénimgha kelgen adem manga yene
köründi, déwidi, 11 Manoah derhal qopup ayalining
keynidin méngip, u ademning qéshigha kélip: — Bu
ayalgha kélip söz qilghan adem senmu? — dep soriwidi,
u jawaben: — Shundaq, mendurmen, dédi. 12 Manoah
uninggha: — Éytqan sözliring beja keltürülgende, bala

qaysi teriqide chong qilinishi kérek, u néme ishlarni
qilidu? — dep soridi. 13 Perwerdigarning Perishtisi
Manoahqa jawab bérip: — Men bu ayalgha éytqan
nersilerning hemmisidin u hézi bolup özini tartsun;
14 u üzüm télidin chiqqan héchqandaq nersidin
yémisun, sharab yaki küchlük haraq ichmisun, héch
napak nersilerdin yémisun; men uninggha barliq emr
qilghinimni tutsun, dédi. 15 Manoah Perwerdigarning
Perishtisige: — Iltipat qilip, ketmey tursila, özlirige
bir oghlaq teyyarlayli, déwidi, 16 Perwerdigarning
Perishtisi Manoahqa jawab bérip: — Sen Méni
tutup qalsangmu, Men néningdin yémeymen; eger
sen birer köydürme qurbanliq sunmaqchi bolsang,
uni Perwerdigargha atap sunushung kérek, dédi
(uning shundaq déyishining sewebi, Manoah uning
Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilmigenidi).
17 Andin Manoah Perwerdigarning Perishtisidin: —
Özlirining nam-sheripi némidu? Éytip bergen bolsila,
sözliri emelge ashurulghinida, silige hörmitimizni
bildürettuq, — dédi. 18 Perwerdigarning Perishtisi
uninggha jawaben: — Namimni sorap qaldingghu?
Méning namim karamet tilsimattur, — dédi. 19
Shuning bilen Manoah oghlaq bilen ashliq hediyesini
élip bérip uni qoram tashning üstide Perwerdigargha
atap sundi. Perwerdigarning Perishtisi ularning
köz aldida ajayip karamet bir ishni qilip körsetti;
Manoah we ayali qarap turdi. 20 Shundaq boldiki,
ot yalquni qurban'gahtin asman'gha kötürülgende,
Perwerdigarning Perishtisimu qurban'gahtin chiqqan
ot yalquni ichide yuqirigha chiqip ketti. Manoah
bilen ayali buni körüp, özlirini yerge tashlap
yüzlirini yerge yéqip düm yatti. 21 Shuningdin
kéyin Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa we uning
ayaligha qayta körünmidi. Manoah shu waqitta uning
Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bildi. 22 Andin
Manoah ayaligha: — Mana, biz choqum ölimiz, chünki
biz Xudani körduq! — dédi. 23 Lékin ayali uninggha
jawab bérip: — Eger Perwerdigar bizni öltürüshke layiq
körgen bolsa, undaqta u köydürme qurbanliq bilen
ashliq hediyeni qolimizdin qobul qilmighan bolatti,
bu ishnimu körsetmigen bolatti we shundaqla bundaq
sözlerni bizge éytmighan bolatti, — dédi. 24 Shu ishtin
kéyin ayal bir oghul tughdi, uning ismini Shimshon
qoydi. Bu bala ösüp, chong boldi we Perwerdigar uni
beriketlidi. 25 Zoréah bilen Eshtaolning otturisidiki
Mahaneh-Danda Perwerdigarning Rohi uninggha öz
tesirini körsitishke bashlidi.

14 Bir waqitta, Shimshon Timnahqa chüshüp, u
yerde bir qizni kördi; u Filistiy qizliridin biri idi.
2 U shu yerdin chiqip ata-anisining yénigha qaytip:
— Men Timnahda Filistiy qizliridin birini kördüm,
uni manga xotunluqqa élip béringlar, — dédi. 3 Biraq
ata-anisi uninggha: — Qérindashliringning qizlirining
ichide yaki bizning pütkül qowmimizning arisidin
sanga bir qiz chiqmasmu? Némishqa xetnisiz bolghan
Filistiylerning qéshigha bérip, ulardin xotun almaqchi
bolisen? — dédi; emma Shimshon atisigha: — Uni
manga élip bergin, chünki u manga bek yaqti, — dédi.
4 Uning ata-anisi bu ishning Perwerdigar teripidin
bolghinini bilmidi. Chünki Filistiyler shu chaghda
Israil üstidin höküm sürüp turghan bolghachqa, U
Filistiylerge taqabil turushqa purset yaratmaqchi idi.
5 Emdi Shimshon ata-anisi bilen Timnahqa chüshti;
ular Timnahdiki üzümzarliqlargha yétip kelgende,
mana bir yash shir hörkirigen péti uninggha étildi. 6
Shuan Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp,
u qolida héchnéme bolmighan halette shirni tutup,
uni oghlaqni yirtqandek yirtip titma-titma qiliwetti.
Lékin u bu ishni ata-anisigha démidi. 7 Andin u
[Timnahqa] chüshüp, u qiz bilen paranglashti, u
qiz Shimshon'gha bek yarap ketti. 8 Birmezgildin
kéyin u qizni élip kélish üchün qayta barghanda,
shirning ölükini körüp baqay dep yoldin burulup
qariwidi, mana shirning iskilitining ichide bir top hesel
heriliri bilen hesel turatti. 9 U heseldin ochumigha
élip yep mangdi; ata-anisining yénigha kelgende,
ularghimu berdi, ularmu yédi, lékin özining heselni
shirning iskilitining ichidin élip kelginini ularghа
démidi. 10 Uning atisi [uninggha hemrah bolup]
chüshüp qizning öyige keldi, u yerde Shimshon
bir ziyapet berdi, chünki burundinla toy qilidighan
yigitler shundaq qilidighan resm-qaide bar idi. 11
Ular Shimshonni körüp, uninggha hemrah bolushqa
ottuz yigitni tépip keldi; ular uninggha hemrah boldi.
12 Shimshon ularghа: — Men silerdin bir tépishmaq
soray, eger siler ziyaret qilinidighan yette kün ichide
uning menisini manga dep bérelisenglar, men silerge
ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüsh égin
bérimen; 13 eger uni yéship bérelmisenglar, siler
manga ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüsh
égin béringlar, — dédi. Ular uninggha: — Maqul, undaq
bolsa tépishmiqingni éytqin, qéni anglayli, — dédi. 14
U ularghа: — Yéyilidighini yégüchining ichidin chiqti;
tatliq küchtünggürning ichidin chiqti, [bu néme]? —

dédi. Ular üch kün'giche bu tépishmaqni tapalmidi.
15 Yettinchi küni shundaq boldiki, ular Shimshonning
ayalining qéshigha bérip: — Sen éringni aldap-siylap,
tépishmaqning menisini bizge éytip bérishke maqul
qilghin; bolmisa séni atangning öyi bilen qoshup
köydürüwétimiz. Siler bizni yoqsul qilishqa bu yerge
chaqirghanmu?! — dédi. 16 Shimshonning ayali uning
aldida yighlap turup: — Sen manga öch, méni peqet
söymeysen; sen méning qowmimning baliliridin bir
tépishmaqni soriding, emma manga menisini éytip
bermiding, dep yighlighili turdi. Shimshon uninggha
jawaben: — Mana, men uni ata-anamghimu dep
bermigen tursam, sanga dep béremdim? — dédi. 17
Ziyapet ötküzülgen yette künide u érining aldida
yighlapla yürdi. Shundaq boldiki, yettinchi küni
bolghanda ayali uni qistap turuwalghachqa, uninggha
tépishmaqning menisini éytip berdi. Andin ayal bérip
öz xelqining ademlirige tépishmaqning menisini
dep berdi. 18 Shuning bilen yettinchi küni kün
patmasta, sheherning ademliri uninggha jawab bérip:
— Heseldinmu tatliqi barmu? Shirdinmu küchtünggüri
barmu? — dédi. U ulargha jawab bérip: — Eger siler
méning inikim bilen yer aghdurmighan bolsanglar,
tépishmiqimni hergiz tapalmayttinglar! — dédi. 19 U
waqitta Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshti;
u Ashkélon'gha chüshüp, Ashkélondikilerdin ottuz
kishini öltürüp, ulardin olja élip, oljidin iginlerni élip
kélip, tépishmaqning menisini yéship bergenlerge
berdi. Shuningdek Shimshonning ghezipi kélip, ata-
anisining öyige yénip ketti. 20 Andin Shimshonning
ayali Shimshonning hemrahliridin qoldash bolghan
yigitke tewe qilindi.

15 Emma birnechche waqit ötüp bughday orush
mezgili kelgende shundaq boldiki, Shimshon
bir oghlaqni élip öz ayalining öyige bérip: «Men
xotunumning qéshigha uning hujrisigha kirimen»
dédi. Lékin ayalining atisi uni ichkirige kirishige yol
qoymidi. 2 Qéynatisi uninggha: — Men heqiqeten sizni
uninggha mutleq öch bolup ketti, dep oylidim; shunga
men uni sizning qoldishingizgha bériwetkenidim.
Halbuki, uning kichik singlisi uningdin téximu
chirayliqqu? Uning ornigha shuni alghan bolsingiz! —
dédi. 3 Emma Shimshon ulargha: — Emdi men bu qétim
Filistiylerge ziyan yetküzsem, manga gunah bolmaydu!
— dédi. 4 Shuni dep Shimshon bérip üch yüz chilbörini
tutup kélip, otqashlarni teyyarlap, chilbörilerni
jüplep quyruqlirini bir-birige chétip, ikki quyriqining
otturisigha birdin otqashni asti; 5 otqashlargha ot
yéqip chilbörilerni élip bérip, Filistiylerning étizdiki
ormighan ziraetlirige qoyup berdi. Shuning bilen
u döwe-döwe önchilerni, orulmighan ziraetlerni,
shundaqla zeytun baghlirinimu köydürüwetti. 6
Filistiyler buni körüp: Buni kim qildi, — dep
sorisa, xelq jawab bérip: — Timnahliq ademning
küy'oghli Shimshon qildi; qéynatisi uning ayalini
uning qoldishigha bériwetkini üchün shundaq qildi,
— dédi. Shuning bilen Filistiyler chiqip, u ayal bilen
atisini otta köydürüwetti. 7 Shimshon ulargha: —
Siler shundaq qilghininglar üchün, men silerdin
intiqam almay boldi qilmaymen, — dédi. 8 Shuning
bilen Shimshon ularni qir-chap qilip qetl qiliwetti;
andin u bérip Étam qoram téshining öngkiride
turdi. 9 U waqitta Filistiyler chiqip, Yehuda yurtida
chédir tikip, Léhi dégen jayda yéyildi. 10 Yehudalar
bolsa: — Némishqa bizge hujum qilmaqchi bolisiler?
— déwidi, ular jawab bérip: — Biz Shimshonni
tutup baghlap, u bizge qandaq qilghan bolsa, bizmu
uninggha shundaq qilimiz, dep chiqtuq, — dédi. 11
Shuning bilen Yehuda yurtidiki üch ming kishi Étam
qoram téshining öngkirige chüshüp, Shimshon'gha: —
Sen Filistiylerning üstimizdin höküm sürüwatqinini
bilmemsen? Shuni bilip turup, sen némishqa bizge
shundaq qilding? — dédi. U ulargha: — Ular manga
qilghandek, menmu ulargha qildim, dep jawab berdi.
12 Ular uninggha: — Biz séni baghlap Filistiylerning
qoligha tapshurup bérish üchün kelduq, déwidi,
Shimshon ulargha: — «Biz özimiz sanga hujum qilip
öltürmeymiz», dep manga qesem qilinglar, dédi. 13
Ular uninggha: — Séni öltürmeymiz; peqet séni ching
baghlap, ularning qoligha tapshurup bérimiz; hergiz
ölümge mehkum qilmaymiz, dep jawab berdi. Shuni
dep ular ikki yéngi arghamcha bilen uni baghlap,
qoram tashning üstidin élip mangdi. 14 U Léhige
kelgende, Filistiyler warqirashqiniche uning aldigha
yügürüshüp keldi. Emma Perwerdigarning Rohi uning
üstige chüshüp, qollirini baghlighan arghamchilar ot
tutashqan kendir yiptek üzülüp, tügüchler qolliridin
yéshilip ketti. 15 Andin u éshekning yéngi bir éngek
söngikini körüp, qolini uzitipla élip, uning bilen ming
ademni urup öltürdi. 16 Shimshon: — «Éshekning
bir éngek söngiki bilen ademlerni öltürüp, Ularni
döwe-döwe qiliwettim, Éshekning bir éngek söngiki
bilen ming ademni öltürdüm!» — dédi. 17 Bularni dep
éshekning éngek söngikini tashliwetti. Shuningdek

u shu jaygha «Ramot-Léhi» dep nam qoydi. 18 U
intayin ussap Perwerdigargha peryad qilip: — Sen
Öz qulungning qoli bilen bunche chong nusretni
barliqqa keltürdüng, emdi men hazir ussuzluqtin ölüp,
xetnisizlerning qoligha chüshüp qalarmenmu? —
dédi. 19 Shuning bilen Xuda léhidiki azgalni yardi, su
uningdin urghup chiqti. Shimshon ichip, rohi urghup
jan kirdi. Bu sewebtin bu [bulaqqa] «En-Hakkore»
dep nam qoyuldi; ta bügün'giche u Léhida bar. 20
Shimshon Filistiylerning dewride yigirme yilghiche
Israilgha hakim boldi.

16 Andin Shimshon Gazagha bardi, u u yerde
bir pahishe ayalni körüp, kirip uning bilen
yéqinchiliq qildi. 2 Lékin Gazaliqlar birsining: —
Shimshon bu yerge keldi, déginini anglap, [sheherni]
qorshap, kéchiche sheherning qowuqida ün chiqarmay
marap turdi we: Ete tang yorughanda uni öltürimiz,
— déyishti. 3 Shimshon yérim kéchigiche yatti;
andin ornidin turup sheher qowuqining ikki qanitini
tutup, uni ikki késhiki we baldaq-taqiqi bilen
qoshup, biraqla qomurup, öshnisige artip Hébronning
udulidiki taghqa élip chiqip ketti. 4 Kéyin u Sorek
jilghisida olturushluq Dililah isimlik bir ayalni körüp,
uninggha ashiq bolup qaldi. 5 Buni bilip Filistiylerning
emirliri u ayalning qéshigha bérip uninggha:
— Sen uni aldap, uning küchtünggürlükining
zadi nedin bolghanliqini kolap sorap, bizning
qandaq qilsaq uni yéngeleydighanliqimizni, uni
baghlap boysunduralaydighanliqimizni éytip berseng,
biz herbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüsh
tengge bérimiz, — dédi. 6 Shuning bilen Dililah
Shimshondin: — Sen küchtünggürlüküngning zadi
nedin bolghanliqini, shundaqla qandaq qilghanda
séni baghlap boysundurghili bolidighanliqini éytip
bergin! — dédi. 7 Shimshon uninggha jawaben: —
Ademler méni yette tal qurutulmighan yéngi ya
kirichi bilen baghlisa, men ajizlap bashqa ademlerdek
bolup qalimen, — dédi. 8 Shuning bilen Filistiylerning
emirliri yette tal qurutulmighan yéngi ya kirichini
élip kélip, bu ayalgha bériwidi, u bu kirichler bilen
uni baghlap qoydi 9 (Dililah birnechche ademni
hujrida paylap turushqa yoshurup qoyghanidi). U
Shimshon'gha: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili
keldi! — dédi. U qopup kirichlerni chige shoyna otta
köyüp üzülüp ketkendek üzüwetti. Shuning bilen
uning küchtünggürlikining siri ashkarilanmidi. 10
Buni körüp Dililah Shimshon'gha: — Mana, sen méni
aldap, manga yalghan éytipsen! Emdi manga séni
néme bilen baghlisa bolidighanliqini éytip bergin,
— dédi. 11 U jawap bérip: — Ademler méni héch
ishletmigen yéngi arghamcha bilen baghlisa, men
ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. 12
Shuning bilen Dililah yéngi arghamcha élip kélip, uni
baghlap: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi!
— dédi (eslide birnechche adem hujrida yoshurunup,
uni paylap turushqanidi). Lékin Shimshon öz qolidiki
arghamchilarni yipni üzgendek üzüp tashlidi. 13 Buni
körüp Dililah Shimshon'gha: — Sen hazirghiche méni
aldapsen, manga yalghan éytipsen; emdi manga séni
néme bilen baghlisa bolidighanliqini éytip bergin, —
dédi. U jawap bérip: — Sen méning béshimdiki yette
örüm chachni dukandiki örüsh yip bilen qoshup örüp
qoysangla bolidu, — dédi. 14 Shuning bilen [Shimshon
uxlighanda u uning béshidiki yette tal chachni örüsh
yip bilen qoshup örüp], qozuqqa baghlap qoyup
uninggha: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili
keldi! — dédi. Shimshon uyqudin oyghinip, örüsh yip
bilen qozuqni biraqla tartip yuliwetti. 15 Andin ayal
uninggha: — Manga könglüng yoq turup, qandaqsige
sanga ashiq boldum, deysen? Sen méni üch qétim
aldap, küchtünggürlüküngning nedin bolghanliqini
manga éytip bermidingghu, — dédi. 16 Uning herküni
sözliri bilen uni qistashliri we yalwurushliri bilen
Shimshonning ölgüdek ichi pushti we shundaq
boldiki, 17 u könglidiki sirini qoymay uninggha
ashkara qilip: — Men anamning qorsiqidiki chaghdin
tartip Xudagha atilip nazariy bolghinim üchün,
béshimgha hergiz ustira sélinip baqmighan; eger
méning chéchim chüshürüwétilse, küchüm mendin
kétip, men ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen,
— dédi. 18 Dililah uning özige könglidiki hemme
sirini dep berginini körüp, Filistiylerning emirlirini
charqirip kélishke adem mangdurup: — «Bu qétim
siler yene bir chiqinglar, chünki Shimshon könglidiki
hemme sirni manga ashkara qildi» dédi. Shuning bilen
Filistiylerning emirliri qollirigha kümüshlerni élip,
uning qéshigha chiqti. 19 Andin Dililah uni öz yotisigha
yatquzup, uxlitip qoyup, bir ademni chaqirip kirip
uning béshidiki yette örüm chachni chüshürüwetti;
shundaq qilip u Shimshonning bozek qilinishini
bashlighuchi boldi. Shimshon küchidin ketkenidi. 20
U: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! —
déwidi, u uyqudin oyghinip: — Men ornumdin turup,
ilgiriki birqanche qétimqidek, boshinip kétimen,

dep oylidi. Lékin u Perwerdigarning özidin ketkinini
bilmeytti. 21 Shuning bilen, Filistiyler uni tutuwélip,
közlirini oyup, Gazagha élip chüshüp, uni mis zenjirler
bilen baghlap, zindanda un tartishqa saldi. 22 Lékin
béshidiki chüshürüwétilgen chéchi yene ösüshke
bashlidi. 23 Kéyin, Filistiylerning emirliri öz ilahi
bolghan Dagon üchün chong bir qurbanliq ötküzüshke
hem tebriklep shadlinishqa yighildi. Chünki ular: —
Mana, ilahimiz düshminimiz bolghan Shimshonni
qolimizgha tapshurup berdi, — déyishti. 24 Xelq
Shimshonni körgende, öz ilahini danglap: — Ilahimiz
bolsa, yurtimizni weyran qilghuchini, ademlirimizni
köp öltürgen düshminimizni qolimizgha chüshürüp
berdi! — déyishti. 25 Ular taza shad-xuramliq keypige
chömüp: — Shimshon keltürülsun, u bizge bir oyun
körsitip bersun, déyishti; ular Shimshonni zindandin
élip chiqti. U ularning aldida oyun körsetti. Emdi ular
uni ikki tüwrükning otturisida toxtitip qoyghanidi.
26 Shuning bilen Shimshon qolini tutup turghan
yigitke: — Méni qoyuwet, öyni kötürüp turghan
tüwrüklerni silap, ulargha yöliniwalghili qoyghaysen,
— dédi. 27 U chaghda öy er-ayallar bilen liq tolghanidi,
Filistiylerning emirlirining hemmisimu shu yerde
idi; ögzidimu Shimshonning körsitiwatqan oyunini
körüwatqan texminen üch mingche er-ayal bar idi.
28 Shimshon Perwerdigargha nida qilip: — Ey Reb
Perwerdigar, méni yad qilip peqet mushu bir qétim
manga küch ata qilghaysen; i Xuda, shuning bilen
ikki közümning intiqamini Filistiylerdin bir yolila
alghuzghaysen! — dédi. 29 Shimshon shularni dep öyni
kötürüp turghan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi;
birini ong qoli bilen, yene birini sol qoli bilen tutup,
ulargha tayinip turdi. 30 Andin: «Filistiyler bilen
birlikte ölüp ketsem!» dep bedinini égip küchini
yighip [ittiriwidi], öy örülüp, u yerdiki emirler bilen
barliq xelqning üstige chüshti. Buning bilen öz
ölümi bilen öltürgen ademler uning tirik waqtida
öltürgenliridin köp boldi. 31 Andin kéyin uning
qérindashliri we atisining barliq jemeti chüshüp,
uni kötürüp, Zoréah bilen Eshtaolning otturisigha
élip bérip, atisi Manoahning qebriside depne qildi. U
yigirme yil Israilgha hakim bolghanidi.

17 Efraimning taghlirida Mikah isimlik bir kishi
bar idi. 2 U anisigha: — Séning héliqi bir ming
bir yüz kümüsh tenggeng oghrilap kétilgenidi; sen
tenggilerni qarghiding we buni manga dep berding.
Mana, kümüsh mende, uni men alghandim, déwidi,
anisi: — Ey oghlum, Perwerdigar séni beriketligey!,
— dédi. 3 Mikah bu bir ming bir yüz kümüsh
tenggini anisigha yandurup berdi. Anisi: — Men
eslide bu pulni sen oghlumni dep Perwerdigargha
béghishlap, uning bilen oyma but we quyma but
yasashqa atiwetkenidim; emdi yenila sanga bérey,
dédi. 4 Lékin Mikah kümüshni anisigha qayturup
berdi; anisi uningdin ikki yüz kümüsh tenggini élip
bir zergerge bérip, bir oyma but bilen bir quyma
but yasatti; ular Mikahning öyige qoyup qoyuldi.
5 Mikah dégen bu kishi eslide bir butxana peyda
qilghan, shuningdek özige bir efod bilen birnechche
«terafim»ni yasighanidi; andin öz oghulliridin birini
kahinliqqa mexsus teyinlep, uni özige kahin qildi. 6
Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi; herkim
öz neziride yaxshi körün'genni qilatti. 7 Yehuda
jemetining tewesidiki Beyt-Lehemde Lawiy qebilisidin
bolghan bir yigit bar idi; u shu yerde musapir bolup
turup qalghanidi. 8 Bu yigit bir jay tépip turay
dep, Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehem shehiridin
chiqti. U seper qilip, Efraim taghliqigha, Mikahning
öyige kélip chüshti. 9 Mikah uningdin: — Qeyerdin
kelding, dep soriwidi, u uninggha jawaben: — Men
Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehemlik bir Lawiymen,
bir jay tépip turay dep chiqtim, — dédi. 10 Mikah
uninggha: — Undaq bolsa men bilen turup, manga hem
ata hem kahin bolup bergin; men sanga her yili on
kümüsh tengge, bir yürüsh égin we kündilik yémek-
ichmikingni bérey, — dédi. Buni anglap Lawiy kishi
uningkige kirdi. 11 Lawiy u kishi bilen turushqa razi
boldi; yigit shu kishige öz oghulliridin biridek bolup
qaldi. 12 Andin Mikah bu Lawiy kishini [kahinliqqa]
mexsus teyinlidi. Shuning bilen [Lawiy] yigit uninggha
kahin bolup, Mikahning öyide turup qaldi. 13 Andin
Mikah: — Bir Lawiy kishi manga kahin bolghini
üchün, Perwerdigarning manga yaxshiliq qilidighinini
bilimen, — dédi.

18 Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi;
shundaqla shu künlerde Danlarning qebilisi
özlirige olturaqlishish üchün jay izdewatqanidi,
chünki shu kün'giche ular Israil qebililiri arisida chek
tashlinip békitilgen miras zémin'gha érishmigenidi.
2 Shuning bilen Danlar pütkül jemetidin Zoréah
we Eshtaolda olturushluq besh palwanni zéminni
charlap kélishke ewetti we ulargha tapilap: — Siler
bérip zéminni charlap kélinglar, dédi. Ular seper
qilip Efraim taghliq yurtigha kélip Mikahning öyige

chüshüp u yerde qondi. 3 Ular Mikahning öyining
yénida turghinida Lawiy yigitning awazini tonup,
uning qéshigha kirip uningdin: — Séni kim bu jaygha
élip keldi? Bu yerde néme ish qilisen? Bu jayda némige
érishting? — dep soridi. 4 U ulargha jawaben: —
Mikah manga mundaq-mundaq qilip, méni yallap
özige kahin qildi, dédi. 5 Buni anglap ular uninggha:
— Undaq bolsa bizning mangghan sepirimizning
ongushluq bolidighan-bolmaydighanliqini bilmikimiz
üchün, Xudadin sorap bergin, — dédi. 6 Kahin ulargha:
— Xatirjem bériwéringlar. Mangghan yolunglar
Perwerdigarning aldididur, — dédi. 7 Shuning bilen
bu besh adem chiqip, Laish dégen jaygha yétip keldi.
Ular u yerdiki xelqning tinch-aman yashawatqinini,
turmushining Zidoniylarning örp-adetliri boyiche
ikenlikini, xatirjemlik we rahet ichide turuwatqinini
kördi; shu zéminda ularni xar qilghuchi héchqandaq
hoquqdar yoq idi; ular Zidoniylardin yiraqta turatti,
shundaqla bashqilar bilenmu héchqandaq bardi-keldi
qilishmaytti. 8 [Besh palwan] Zoréah we Eshtaolgha öz
qérindashlirining qéshigha qaytip keldi. Qérindashliri
ulardin: — Néme xewer élip keldinglar? — dep soridi.
9 Ular jawaben: — Biz qopup ulargha hujum qilayli!
Chünki biz shu zéminni charlap kelduq, mana, u
intayin yaxshi bir yurt iken. Emdi némishqa qimir
qilmay jim olturisiler? Emdi derhal bérip, u yurtni
élishqa ezmenglerni ezmenglar, bérip hujum qilip
zéminni igilenglar. 10 U yerge barghininglarda siler
tinch-aman turuwatqan bir xelqni, her etrapigha
sozulghan keng-azade bir zéminni körisiler! Xuda
u yerni silerning qolunglargha tapshurghandur. U
yurtta yer yüzide tépilidighan barliq nersilerdin
héchbiri kem emes, dédi. 11 Shuning bilen Danlarning
jemetidin alte yüz adem jengge qorallinip, Zoréah we
Eshtaoldin chiqip mangdi. 12 Ular Yehuda yurtidiki
Kiriat-Yéarim dégen jaygha bérip, chédir tikti (shunga
bu jay taki bügün'giche «Danning leshkergahi»
dep atalmaqta; u Kiriat-Yéarimning arqa teripige
jaylashqanidi). 13 Andin ular u yerdin Efraim taghliq
rayonigha bérip, Mikahning öyige yétip keldi. 14
Laish yurtigha charlash üchün barghan besh kishi
öz qérindashlirigha: — Bilemsiler? Bu öyde bir efod
toni, birnechche terafim butliri, bir oyma mebud
we quyma mebud bardur! Emdi qandaq qilishinglar
kéreklikini oylishinglar! — dédi. 15 Ular burulup
Lawiy yigitning öyige (Mikahqa tewe öyge) kirip
uningdin hal soridi. 16 Dan qebilisidin bolghan
jeng qorallirini kötürgen alte yüz kishi derwaza
aldida turup turdi. 17 U zéminni charlashqa barghan
besh adem [butxanigha] kirip, oyma but, efod toni,
terafim butliri we quyma butni élip chiqti. Kahin jeng
qorallirini kötürgen alte yüz kishi bilen bille derwazida
turatti. 18 Bu besh adem Mikahning öyige kirip oyma
but, efod tonini, terafim butliri we quyma butni élip
chiqqanda kahin ulardin: — Bu néme qilghininglar?!
— dep soridi. 19 Ular uninggha: — Ün chiqarmay,
aghzingni qolung bilen étip, biz bilen méngip, bizge
hem ata hem kahin bolup bergin. Séning peqet bir
ademning öyidikilerge kahin bolghining yaxshimu,
yaki Israilning bir jemeti bolghan pütün bir qebilige
kahin bolghining yaxshimu? — dédi. 20 Shundaq
déwidi, kahinning köngli xush bolup, efod, terafim
butliri we oyma mebudni élip xelqning arisigha kirip
turdi. 21 Andin ular burulup, u yerdin ketti; ular
baliliri we charpaylarni we yük-taqlirining hemmisini
aldida mangduruwetkenidi. 22 Mikahning öyidin xéli
yiraqlighanda Mikahning öyining etrapidiki xelqler
yighilip, Danlargha qoghlap yétishti. 23 Ular Danlarni
towlap chaqirdi, Danlar burulup Mikahqa: — Sanga
néme boldi, bunchiwila köp xelqni yighip kélip néme
qilmaqchisen?! — dédi. 24 U jawab bérip: — Siler
men yasatqan mebudlarni kahinim bilen qoshup
aldinglar, andin kettinglar! Manga yene néme qaldi?!
Shundaq turuqluq siler téxi: «Sanga néme boldi?»
— dewatisilerghu! — dédi. 25 Danlar uninggha: —
Ününgni chiqarma, bolmisa achchiqi yaman kishiler
séni tutuwélip, séni we ailengdikilerni janliridin
juda qilmisun, yene, — dédi. 26 Bularni dep Danlar
öz yoligha mangdi; Mikah ularning özidin küchlük
ikenlikini körüp, yénip öz öyige ketti. 27 Ular Mikah
yasatquzghan nersiler we uning kahinini élip, Laishqa
hujum qildi; u yerdiki xelq tinch-aman we xatirjem
turuwatqanidi; ular ularni qilichlap qirip, sheherni
otta köydürüwetti. 28 Sheherni qutquzghudek héch
adem chiqimidi; chünki bu sheher Zidondin yiraqta idi,
xelqi héchkim bilen bardi-keldi qilishmaytti. Sheher
Beyt-Rehobning yénidiki jilghida idi. Danlar sheherni
qaytidin qurup, olturaqlashti. 29 Ular bu sheherge
Israilning oghulliridin bolghan, öz atisi Danning
ismini qoyup Dan dep atidi. Ilgiri u sheherning
nami Laish idi. 30 Danlar shu yerde bu oyma butni
özlirige tiklidi; Musaning oghli Gershomning ewladi
Yonatan we uning oghulliri bolsa shu zéminning xelqi
sürgün bolushqa élip kétilgen kün'giche Danlarning

qebilisige kahin bolup turghanidi. 31 Xudaning öyi
Shilohda turghan barliq waqitlarda, Danlar özliri
üchün tikligen, Mikah yasatquzghan oyma mebud
[Danda] turghuzuldi.

19 Israilda téxi padishah tiklenmigen shu künlerde,
Efraim taghliq rayonining chet teripide
olturushluq bir Lawiy kishi bar idi; u Yehuda yurtidiki
Beyt-Lehemlik bir qizni kénizeklikke aldi. 2 Lékin u
kénizek érige wapasizliq qilip, uning yénidin chiqip,
Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemge atisining öyige bérip,
töt ayche turdi. 3 U waqitta uning éri qopup kénizikige
yaxshi geplerni qilip, könglini élip yandurup kélishke
kénizikining yénigha keldi. U bir xizmetkarini we ikki
éshekni élip bardi. Kénizek érini atisining öyige élip
kirdi; atisi uni körüp xush bolup qarshi aldi. 4 Uning
qéynatisi, yeni qizning atisi uni tutup qaldi, u u yerde
üch kün'giche yep-ichip, uning bilen yétip qopti. 5
Tötinchi küni Lawiy kishi seher qopup mangghili
teyyarliniwidi, kénizikining atisi küy'oghligha: — Bir
toghram nan yep yürikingni quwwetlendürüp andin
mangghin, — dédi. 6 Shuning bilen ular ikkisi olturup
bille yep-ichip tamaqlandi. Qizning atisi u kishige:
— Sendin ötüney, bu kéchimu qon'ghin, könglüng
échilsun, dédi. 7 Bu kishi mangghili qopuwidi, lékin
qéynatisi uni zorlap, yene élip qaldi, u yene bir kün
qondi. 8 Beshinchi küni u seher qopup mangghili
teyyarlandi, lékin qizning atisi uninggha: — [Awwal]
yürikingni quwwetlendürgin, dédi. Shuning bilen
ular ikkisi kün égilgüche olturup, bille tamaqlandi.
9 Andin bu kishi kéniziki we xizmetkarini élip
mangghili teyyarliniwidi, qéynatisi, yeni qizning
dadasi uninggha: — Mana, kech kirey dewatidu, sendin
ötüney, bu yerde yene bir kéchini ötküzünglar; mana,
kün meghriqqe égiliptu, bu yerde qon'ghin, könglüng
échilsun; andin ete seherde yolgha chiqip, öyünglerge
kétinglar, — dédi. 10 Lékin u kishi emdi yene bir kéche
qonushqa unimay, qopup yolgha chiqip Yebusning,
yeni Yérusalémning uduligha keldi. Uning bilen bille
ikki toquqluq éshek we kéniziki bar idi. 11 Ular
Yebusqa yéqin kelgende kün olturay dep qalghachqa,
xizmetkari ghojisigha: — Yebusiylarning bu shehirige
kirip, shu yerde qonayli, dédi. 12 Lékin ghojisi
uninggha jawab bérip: — Biz Israillar turmaydighan,
yat eller turidighan sheherge kirmeyli, belki Gibéahqa
ötüp kéteyli, dédi. 13 Andin u yene xizmetkarigha:
— Kelgin, biz yéqindiki jaylardin birige barayli,
Gibéahda yaki Ramahda qonayli, dédi. 14 Shuning
bilen ular méngip, Binyamin yurtidiki Gibéahning
yénigha yétip barghanda kün olturghanidi. 15 Ular
Gibéahqa kirip, u yerde qonmaqchi boldi; sheherning
chong meydanigha kirip olturushti; lékin héchkim
ularni qondurushqa öyige teklip qilmidi. 16 Halbuki,
u kéchisi qéri bir adem ishini tügitip, étizliqtin
yénip kéliwatqanidi. U eslide Efraim taghliq rayoniliq
adem idi, u Gibéahda musapir bolup, olturaqliship
qalghanidi; lékin u yerdiki xelqler Binyaminlardin
idi. 17 U béshini kötürüp qarap, bu yoluchining
sheherning meydanida olturghinini körüp uningdin:
— Qeyerdin kelding? Qeyerge barisen? — dep soridi. 18
U jawab bérip: — Biz Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemdin
Efraim taghliqining chet yaqilirigha kétip barimiz;
men esli shu jaydin bolup, Yehuda yurtidiki Beyt-
Lehemge barghanidim; ishlirim Perwerdigarning
öyige munasiwetlik idi; lékin bu yerde hech kim
méni öyige teklip qilmidi. 19 Bizning ésheklirimizge
béridighan saman we boghuzimiz bar, özüm, dédekliri,
shundaqla keminiliring bilen bolghan yigitkimu nan
we sharablar bar, bizge hech néme kem emes, — dédi.
20 Buni anglap qéri kishi: — Tinch-aman bolghaysen;
silering mohtajliringlarning hemmisi méning üstümge
bolsun, emma kochida yatmanglar! — dep, 21 uni öz
öyige élip bérip, ésheklirige yem berdi. Méhmanlar
putlirini yuyup, yep-ichip ghizalandi. 22 Ular könglide
xush bolup turghinida, mana, sheherning ademliridin
birnechcheylen, yeni birqanche lükchek kélip öyni
qorshiwélip, ishikni urup-qéqip, öyning igisi bolghan
qéri kishige: — Séning öyüngge kelgen shu kishini
bizge chiqirip bergin, uning bilen yéqinchiliq qilimiz,
— dédi. 23 Buni anglap öy igisi ularning qéshigha
chiqip ulargha: — Bolmaydu, ey buraderlirim, silerdin
ötünüp qalay, mundaq rezillikni qilmanglar; bu kishi
méning öyümge méhman bolup kelgeniken, siler
bundaq iplasliq qilmanglar. 24 Mana, méning pak bir
qizim bar, yene u kishining kéniziki bar. Men ularni
qéshinglargha chiqirip bérey, siler ularni ayagh asti
qilsanglar meyli, neziringlargha néme xush yaqsa
ularni shundaq qilinglar, lékin bu kishige mushundaq
iplasliq ishni qilmanglar, — dédi. 25 Lékin u ademler
uninggha qulaq salmidi; yoluchi kénizikini ularning
aldigha sörep chiqirip berdi. Ular uning bilen bille
bolup kechtin etigen'giche ayagh asti qildi; ular tang
yorughanda andin uni qoyup berdi. 26 Chokan tang
seherde qaytip kélip, uning ghojisi qon'ghan öyning
derwazisining bosughisigha kelgende yiqilip qélip,

tang atquche shu yerde yétip qaldi. 27 Etigende
uning ghojisi qopup öyning ishikini échip, yolgha
chiqmaqchi bolup téshigha chiqiwidi, mana, uning
kéniziki bolghan chokan öyning derwazisi aldida
qolliri bosughining üstige qoyuqluq halda yatatti. 28 U
uninggha: — Qopqin, biz mangayli, dédi. Lékin chokan
héchbir jawab bermidi. Shuning bilen u chokanni
éshekke artip, qozghilip öz öyige yürüp ketti. 29 Öz
öyige kelgende, pichaqni élip kénizikining jesitini
söngekliri boyiche on ikki parche qilip, pütkül Israil
yurtining chet-yaqilirighiche ewetti. 30 Shundaq
boldiki, buni körgenlerning hemmisi: «Israil Misirdin
chiqqan kündin tartip bügün'giche bundaq ish bolup
baqmighanidi yaki körülüp baqmighanidi. Emdi
bu ishni obdan oyliship, qandaq qilish kéreklikini
meslihetlisheyli» — déyishti.

20 Shuning bilen Israillarning hemmisi chiqip,
jamaet Dandin tartip Beer-Shébaghiche yighilip
Giléad zéminining xelqi bilen qoshulup Mizpahda,
Perwerdigarning aldigha kélip bir ademdek boldi. 2
Pütkül qowmning chongliri, yeni Israilning hemme
qebilisining bashliqliri Xudaning xelqining jamaiti
arisida hazir boldi. Jamaet jemiy bolup töt yüz
ming qilich tutqan piyade esker idi 3 (Binyaminlar
Israilning Mizpahda jem bolghinidin emdi xewer
tapqanidi). Israillar sürüshte qilip: «Bu rezil ish
qandaq yüz berdi?» — dep soridi. 4 Öltürülgen
chokanning éri Lawiy kishi jawab bérip mundaq dédi:
— «Men bolsam öz kénizikimni élip, Binyaminning
Gibéah shehirige qon'ghili barghanidim; 5 Gibéahning
ademliri kéchide manga hujum qilmaqchi bolup,
méni dep öyni qorshiwaldi. Ular méni öltürüshni
qestlidi, kénizikimni bolsa ular ayagh asti qilip
öltürüwetti. 6 Shuning bilen men kénizikimning
jesitini parche-parche qilip, kishilerge kötürtküzüp
Israilning mirasi bolghan zéminning herbir yurtigha
ewettim. Chünki ular Israil ichide pasiqliq we iplasliq
qildi. 7 Mana, ey barliq Israillar, siler hemminglar
oylinip, meslihet körsitinglar». 8 Shuning bilen
hemme xelq bir ademdek qopup: — Arimizdin ne
héchkim öz chédirige barmisun ne héchkim öz öyige
qaytmisun, 9 belki biz Gibéahqa shundaq qilayliki:
— Biz chek tashlap uninggha hujum qilayli; 10 biz
Israilning hemme qebilisidikilerdin yüzning ichidin
onni, mingdin yüzni, on mingdin mingni tallap
chiqip, ularni xelq üchün ozuq-talqan yetküzüshke
teyinleyli. Shundaq qilip xelq Binyamin yurtidiki
Gibéah shehirige bérip, ularning Israil ichide qilghan
barliq iplasliqini ularning öz béshigha yandursun, —
déyishti. 11 Shuning bilen Israilning hemme ademliri
bir ademdek bolup, u sheherge hujum qilishqa
toplandi. 12 Andin Israil qebililiri Binyaminning
barliq jemetlirige elchi ewetip: — Aranglarda yüz
bergen bu rezillik zadi néme ish? 13 Emdi Gibéahdiki
bu lükcheklerni bizge tutup béringlar. Shuning
bilen biz ularni ölümge mehkum qilip, Israildin
rezillikni yoq qilayli, — dédi. Lékin Binyaminlar öz
qérindashliri bolghan Israillarning sözini tingshimidi,
14 belki Binyaminlar Israilgha qarshi jeng qilish
üchün sheher-sheherlerdin kélip Gibéahda yighildi.
15 U waqitta Binyaminlardin sheher-sheherlerdin
tizimlan'ghanlar yigirme alte ming qilich tutqan
erkek idi. Uningdin bashqa Gibéahdin xillan'ghan
yette yüz esker bar idi. 16 Bu pütkül qoshun arisida
xillan'ghan yette yüz solxay esker bolup, salghugha
tashni sélip nishan'gha atsa, qilchimu qéyip ketmeytti.
17 Binyamin qebilisidin bashqa, Israilning ademliri
sanaqtin ötküzüliwidi, qilich tutqanlar töt yüz ming
erkek chiqti; bularning hemmisi jengchiler idi. 18 Israil
qopup Beyt-Elge chiqip Xudadin: — Bizning arimizdin
kim awwal chiqip Binyaminlar bilen soqushsun, dep
soriwidi, Perwerdigar jawab bérip: — Yehuda [awwal]
chiqsun, dédi. 19 Shuning bilen Israillar etisi seher
qopup Gibéahning udulida chédirgah tikti. 20 Andin
Israilning ademliri Binyamin bilen urushushqa chiqip,
Gibéahning yénida raslinip ulargha qarshi sep tüzdi.
21 Shu küni Binyaminlar Gibéahdin chiqip, Israildin
yigirme ikki ming kishini öltürüp, yerge yeksan
qiliwetti. 22 Lékin Israilning ademliri jasaretke kélip,
awwalqi küni sep tüzgen jayda ikkinchi küni yene
sep tüzdi. 23 [sep tüzüshtin awwalqi axshimi] Israil
Perwerdigarning aldigha bérip, kech kirgüche peryad
qilip yighlap, Perwerdigardin yol sorap: — Biz öz
qérindishimiz bolghan Binyamin nesilliri bilen yene
urushushqa chiqsaq bolamdu, bolmamdu? — dep
soriwidi, Perwerdigar jawab bérip: — Ulargha hujum
qilinglar, dédi. 24 Shuning bilen Israillar ikkinchi
küni Binyaminlargha yéqin kélip hujum qildi. 25
Binyaminmu ikkinchi küni Gibéahdin chiqip Israillar
bilen soqushup, ularning on sekkiz ming adimini
öltürüp, yerge yeksan qiliwetti; bularning hemmisi
qilich tutqanlardin idi. 26 Andin Israillarning hemmisi,
yeni pütün qoshun qopup Beyt-Elge chiqip yighlap,
shu küni Perwerdigarning aldida kechkiche roza

tutup, Perwerdigarning aldida köydürme qurbanliq
bilen inaqliq qurbanliqi ötküzdi. 27 Shu künlerde
Xudaning ehde sanduqi shu yerde bolup, Harunning
ewladi, Eliazarning oghli Finihas uning aldida xizmet
qilatti; shuning bilen Israillar Perwerdigardin yol
sorap: — Biz öz qérindishimiz bolghan Binyaminning
nesilliri bilen yene urushushqa chiqamduq yaki toxtap
qalamduq? — dep soridi; Perwerdigar jawaben: —
Chiqinglar, chünki ete Men ularni séning qolunggha
tapshurimen, dédi. 29 Buni anglap Israil xelqi
Gibéahning etrapigha eskerlerni pistirma qoydi;
30 üchinchi küni Israillar ilgiriki ikki qétimqidek
Binyaminlargha hujum qilishqa Gibéahning uduligha
kélip sep tüzdi. 31 Binyamin [Israil] xelqige qarshi
jengge chiqiwidi, xelq ularni sheherdin azdurup chiqti.
Ular Beyt-Elge chiqidighan yol we Gibéahqa baridighan
yolning üstide hem dalada xelqni ilgiriki ikki
qétimqidek urup qirghili turdi. Israilning ademliridin
ottuzche kishini öltürdi. 32 Binyaminlar: — Ular yenila
awwalqidek meghlup boldi, — déyishti. Emma Israil:
— Bizler qéchip ularni sheherdin egeshtürüp chiqip,
yollargha élip chiqayli, dep meslihetlishiwalghanidi.
33 Shuning bilen Israilning hemme ademliri öz
jayidin qopup Baal-Tamargha bérip sep tüzdi,
pistirmida turghan Israillarmu öz jayidin, yeni
Gébadiki chimendin chiqip keldi. 34 Israilning arisidin
serxil on ming kishi Gibéahning udulidin uninggha
hujum qildi, jeng qattiq boldi. Lékin Binyaminlar
özlirining üstige bala yéqinlashqinini bilmey qaldi.
35 Perwerdigar Binyaminlarni Israilning aldida
meghlup qilghachqa, ular u küni Binyaminlardin
yigirme besh ming bir yüz qilich tutqan ademni
öltürdi. 36 Emdi Binyaminlar özlirining meghlup
bolghinini kördi. Israilning ademliri eslide Gibéahqa
qoyghan pistirmidiki kishilirige ishench qilip,
Binyaminlarni aldap, aldida chékin'genidi. 37 U waqitta
pistirmidikiler tézdin atlinip Gibéahqa hujum qilip
bésip kirip, sheherdikilerning hemmisini qilichlap
qirdi. 38 Israillar eslide pistirmidikiler bilen aldin'ala
nishan üchün belge békitkenidi, yeni sheherge
ot quyup, qélin tütün tüwrükining asman'gha
kötürülüshini belge qilishqa kélishiwalghanidi. 39
Shunga Israilning ademliri urushtin waqtinche
chékin'gende, Binyaminlar Israilning ademlirini
urup soqup, ottuzche kishini öltürüp: — Mana,
Israil awwalqi jengdikidek aldimizda sheksiz tarmar
bolidu, — déyishti. 40 Lékin sheherning ichidin
tütün tüwrük örlep chiqqanda, Binyaminlar keynige
burulup qariwidi, mana, pütkül sheher is-tütek bolup
asmanlargha kötürülüp kétiwatatti. 41 Shu haman
Israilning ademliri burulup yénip keldi, Binyaminning
ademliri bolsa: Bizge bala yéqinlashti dep, wehimige
chüshti. 42 Ular Israillarning aldidin burulup chöllükke
mangidighan yol bilen qéchip ketti; lékin jeng
ularning keynidin iz bésip mangdi; etrapidiki herqaysi
sheherlerdin ademler chiqip ularni arigha élip halak
qildi. 43 Shu teriqide ular Binyaminlarni qorshiwaldi,
ularni kün chiqish teripidiki Gébaning udulighiche
toxtimay qoghlap bérip, cheylep öltürdi. 44 Buning
bilen Binyaminlardin on sekkiz ming kishi öldi,
ularning hemmisi batur palwanlar idi. 45 Bashqiliri
burulup chöl terepke qéchip, Rimmon qoram téshigha
bardi; emma Israillar yollarda xuddi bashaq tergendek
ulardin besh ming ademni öltürdi; andin ularning
keynidin Gidomghiche qoghlap bérip, yene ikki
ming ademni öltürdi. 46 U küni Binyaminlardin
öltürülgenler yigirme besh ming adem idi. Bularning
hemmisi palwanlar bolup, qilich tutqanlar idi. 47
Halbuki, ulardin peqet alte yüz adem qalghanidi, ular
burulup chöl terepke qéchip, Rimmondiki tik yargha
bardi. Ular Rimmondiki tik yarda töt ay turdi. 48
Israillar yene Binyaminlarning zéminigha yénip kélip,
hemme sheherlerdiki ademlerni, charpaylarni hem
uchrighanlarning hemmisini qilich bilen qiriwetti,
shundaqla ot quyup, udul kelgen sheherlirining
hemmisini köydürüwetti.

21 Eslide Israilning ademliri Mizpahda qesem
qiliship: — Bizning ichimizdin héchkim öz
qizini Binyaminlargha xotunluqqa bermisun, —
déyishkenidi. 2 Shuning üchün xelq Beyt-Elge kélip,
u yerde kech kirgüche Xudaning aldida peryad
kötürüp qattiq yighliship: — 3 Ey Israilning Xudasi
Perwerdigar, Israilda némishqa shundaq ish yüz
béridu, némishqa Israilning qebililiridin biri yoqap
ketsun? — déyishti. 4 Etisi xelq seher qopup, u
yerde qurban'gah yasap, köydürme qurbanliq we
inaqliq qurbanliqliri sundi. 5 Israillar özara: —
Israilning herqaysi qebililiridin jamaetke qoshulup
Perwerdigarning aldida hazir bolushqa kelmigen
kimler bar? — dep sorashti, chünki ular kimki
Mizpahqa Perwerdigarning aldida hazir bolmisa, u
sheksiz ölümge mehkum qilinsun, dep qattiq qesem
qilishqanidi. 6 Israil öz qérindishi bolghan Binyamin
toghruluq pushayman qilip: — Mana, emdi Israil

arisidin bir qebile üzüwétildi. 7 Biz Perwerdigarning
namida bizning ichimizdin héchqaysimiz öz qizimizni
Binyaminlargha xotunluqqa bermeymiz, — dep qesem
qilghaniduq; emdi qandaq qilsaq ulardin qalghanlirini
xotunluq qilalaymiz — déyishti. 8 Ular yene özara: —
Israil qebililiridin qaysisi Mizpahqa, Perwerdigarning
aldigha chiqmidi? — dep sorashti. Mana, Yabesh-
Giléadliqlardin héchqaysisi chédirgahqa, jamaetke
qoshulushqa kelmigenidi. 9 Chünki xelqni sanap
körgende Yabesh-Giléadning ademliridin u yerde
héchkim yoq idi. 10 Shuning bilen jamaet on ikki
ming palwanni u yerge ewetip, ulargha tapilap: —
Yabesh-Giléadta turuwatqanlarni, jümlidin ayallar
we balilarni urup-qirip qilichlap öltürüwétinglar; 11
shundaq qilinglarki, barliq erkeklerni we erler bilen
bille bolghan barliq ayallarni öltürüwétinglar, dédi.
12 Ular shundaq qilip Yabesh-Giléadtiki xelqining
ichide téxi erler bilen bille bolup baqmighan töt yüz
qizni tépip, ularni tutup Qanaan zéminidiki Shilohqa,
chédirgahgha élip keldi. 13 Andin pütkül jamaet
Rimmondiki tik yardiki Binyaminlargha adem ewetip,
ulargha tinchliq salimini jakarlidi. 14 Shuning bilen
Binyaminlar qaytip keldi; Israillar Yabesh-Giléadtiki
hayat qalghan qizlarni ulargha xotunluqqa berdi,
lékin bular ulargha yétishmidi. 15 We xelq Binyamin
toghruluq pushayman qildi; chünki Perwerdigar
Israilning qebililirining arisida kemtük peyda qilip
qoyghanidi. 16 Bu waqitta jamaetning aqsaqalliri:
— Binyaminning qiz-ayalliri yoqutiwétildi, emdi biz
qandaq qilsaq qalghanlirini xotunluq qilalaymiz, —
dédi. 17 Andin yene: — Binyamindin qéchip qutulghan
qaldisigha miras saqlinishi kérekki, Israilning bir
qebilisimu öchüp ketmesliki kérek. 18 Peqet bizla
qizlirimizni ulargha xotunluqqa bersek bolmaydu,
chünki Israillar: «Öz qizini Binyaminlargha xotunluqqa
bergen kishi lenetke qalsun!» dep qesem qilishqan,
— déyishti. 19 Ular yene: — Mana, Beyt-Elning
shimal teripidiki, Beyt-Eldin Shekemge chiqidighan
yolning sherq teripidiki, Libonahning jenub teripidiki
Shilohda her yili Perwerdigarning bir héyti bolup
turidu, — dédi. 20 Andin Israillar Binyaminlargha
buyrup: — Siler bérip, [shu yerdiki] üzümzarliqlargha
yoshuruniwélinglar. 21 Közitip turunglar, qachaniki
Shilohdiki qizlarning ussul oynighili chiqqinini
körsenglar, üzümzarliqlardin chiqip herbiringlar
Shilohning qizliridin birini özünglargha xotunluqqa
élip qéchinglar, andin Binyaminning zéminigha
kétinglar. 22 Shundaq boliduki, eger ularning atiliri ya
aka-ukiliri kélip bizge peryad kötürse, biz ulargha:
«Bizge yüz-xatire qilip, ulargha yol qoyunglar,
chünki biz jengde ularning hemmisige xotunluqqa
toluq birdin qiz alalmiduq; uning üstige siler bu
qétim qizliringlarni öz ixtiyarliqinglar bilen ulargha
bermidinglar; ixtiyaren bergen bolsanglar, gunahqa
tartilattinglar», deymiz, — dédi. 23 Binyaminlar
shundaq qilip sani boyiche ussul oynaydighan
qizlardin özlirige xotunluqqa élip qéchip, öz miras
zéminigha qaytip bérip, sheherlerni yene yasap u
yerde turdi. 24 U waqitta Israil u yerdin ayrilip, herbiri
öz qebililiri we jemetige yénip bardi, andin herbiri
öz miras zéminigha ketti. 25 Shu künlerde Israilda
héch padishah bolmidi; herkim öz neziride yaxshi
körün'genni qilatti.

Rut

1 [Batur] Hakimlar höküm sürgen mezgilde shundaq
boldiki, zéminda acharchiliq yüz berdi. Shu waqitta
bir adem ayali we ikki oghlini élip Yehuda zéminidiki
Beyt-Lehemdin chiqip, Moabning sehralirida bir
mezgil turup kélishke bardi. **2** U kishining ismi
Elimelek, ayalining ismi Naomi, ikki oghlining
ismi Mahlon bilen Kilyon idi. Ular Beyt-Lehemde
olturuqluq, Efrat jemetidin idi. Ular Moabning
sehrasigha kélip shu yerde olturaqlashti. **3** Kéyin
Naomining éri Elimelek öldi; ayali ikki oghli bilen
qaldi. **4** Ular Moab qizliridin özlirige xotun aldi.
Birining éti Orpah, yene birining éti Rut idi. Ular
shu yerde on yildek turdi. **5** Mahlon bilen Kilyon her
ikkisi öldi; shuning bilen apisi éri hem oghulliridin
ayrilip yalghuz qaldi. **6** Shuning bilen ayal ikki kélini
bilen qopup Moabning sehrasidin qaytip ketmekchi
boldi; chünki u Perwerdigarning Öz xelqini yoqlap,
ashliq bergenliki toghrisidiki xewerni Moabning
sehrasida turup anglighanidi. **7** Shuning bilen u ikki
kélini bilen bille turghan yéridin chiqip, Yehuda
zéminigha qaytishqa yolgha chiqti. **8** Naomi ikki
kélinige: — her ikkinglar qaytip öz ananglarning
öyige béringlar. Silerning merhumlargha we manga
méhribanliq körsetkininglardek Perwerdigarmu
silerge méhribanliq körsetkey! **9** Perwerdigar siler
ikkinglarni öz éringlarning öyide aram tapquzghay!
— dep, ularni söyüp qoydi. Ular hörkirep yighliship
10 uninggha: — Yaq, biz choqum séning bilen teng öz
xelqingning yénigha qaytimiz, — déyishti. **11** Lékin
Naomi: — Yénip kétinglar, ey qizlirim! Némishqa
méning bilen barmaqchisiler? Qorsiqimda silerge
er bolghudek oghullar barmu? **12** Yénip kétinglar,
ey qizlirim! Chünki men qérip ketkechke, erge
tégishke yarimaymen. Derheqiqeten bügün kéche bir
erlik bolushqa, shundaqla oghulluq bolushqa ümid
bar dégendimu, **13** ular yigit bolghuche sewr qilip
turattinglarmu? Ularni dep bashqa erge tegmey saqlap
turattinglarmu? Yaq, bolmaydu, qizlirim! Chünki
Perwerdigarning qoli manga qarshi bolup méni
azablaydighini üchün, men tartidighan derd-elem
silerningkidin téximu éghir bolidu, — dédi. **14** Ular
yene hörkirep yighlashti. Orpah qéynanisini söyüp
xoshlashti, lékin Rut uni ching quchaqlap turuwaldi.
15 Naomi uninggha: — Mana, kélin singling öz xelqi
bilen ilahlirining yénigha yénip ketti! Senmu kélin
singlingning keynidin yénip ketkin! — dédi. **16** Lékin
Rut jawaben: — Méning séning yéningdin kétishimni
we sanga egishish niyitimdin yénishni ötünme; chünki
sen nege barsang menmu shu yerge barimen; sen nede
qonsang menmu shu yerde qonimen; séning xelqing
méningmu xelqimdur we séning Xudaying méningmu
Xudayimdur. **17** Sen nede ölseng menmu shu yerde
ölimen we shu yerde yatimen; ölümdin bashqisi
méni sendin ayriwetse Perwerdigar méni ursun hem
uningdin ashurup jazalisun! — dédi. **18** Naomi uning
özige egiship bérishqa qet'iy niyet qilghinini körüp,
uninggha yene éghiz achmidi. **19** Ikkisi méngip Beyt-
Lehemge yétip keldi. Shundaq boldiki, ular Beyt-
Lehemge yétip kelginide pütkül sheherdikiler ularni
körüp zilzilige keldi. Ayallar bolsa: — Bu rasttinla
Naomimidu? — déyishti. **20** U ularغha jawaben: —
Méni Naomi démey, belki «Mara» denglar; chünki
Hemmige Qadir manga zerdab yutquzdi. **21** Toqquzum
tel halette bu yerdin chiqtim; lékin Perwerdigar méni
quruq qaytquzdi. Perwerdigar méni eyiblep guwahliq
berdi, Hemmige Qadir méni xarlighaniken, némishqa
méni Naomi deysiler? — dédi. **22** Shundaq qilip Naomi
bilen kélini Moab qizi Rut Moabning sehrasidin qaytip
keldi; ular ikkisi Beyt-Lehemge yétip kélishi bilen
teng arpa ormisi bashlan'ghanidi.

2 Naomining érige tughqan kélidighan Boaz isimlik
bir adem bar idi. U Elimelekning jemetidin bolup,
intayin bay adem idi. **2** Moab qizi Rut Naomigha: —
Men étizliqqa baray, birerkimning neziride iltipat
tépip, uning keynidin méngip arpa bashaqlirini
tersem? — dédi. U uninggha: — Barghin, ey qizim, dédi.
3 Shuning bilen u chiqip étizliqlargha kélip, u yerde
ormichilarning keynidin bashaq terdi. Bextige yarisha,
del u kelgen étizliq Elimelekning jemeti bolghan
Boazning étizliqliri idi. **4** Mana, u waqitta Boaz Beyt-
Lehemdin chiqip kélip, ormichilar bilen salamliship:
— Perwerdigar siler bilen bille bolghay! — dédi. Ular
uninggha jawaben: — Perwerdigar sanga bext-beriket
ata qilghay! — dédi. **5** Boaz ormichilarning üstige
nazaretke qoyulghan xizmetkaridin: — Bu yash chokan
kimning qizi bolidu? — dep soridi. **6** Ormichilarning
üstige qoyulghan xizmetkar jawab bérip: — Bu
Naomi bilen bille Moabning sehrasidin qaytip
kelgen Moabiy chokan bolidu. **7** U: «Ormichilarning
keynidin önchilerning arisidiki chéchilip ketken
bashaqlarni tériwalaymu?» dep telep qildi. Andin
u kélip etigendin hazirghiche ishlewatidu; u peqet

kepide bir'az dem aldi, — dédi. 8 Boaz Rutqa: — Ey
qizim, anglawatamsen?! Sen bashaq tergili bashqa
bir kimning étizliqigha barmighin, bu yerdinmu
ketme, méning dédeklirim bilen birge mushu yerde
turghin. 9 Diqqet qilghin, qaysi étizda orma orghan
bolsa, [dédeklerge] egiship barghin. Men yigitlerge:
Uninggha chéqilmanglar, dep tapilap qoydum! Eger
ussap qalsang bérip, idishlardin yigitlirim [quduqtin]
tartqan sudin ichkin, — dédi. 10 Rut özini yerge
étip tizlinip, béshini yerge tegküzüp tezim qilip,
uninggha: — Men bir bigane tursam, némishqa manga
shunche ghemxorluq qilghudek neziringde shunchilik
iltipat tapqanmen? — dédi. 11 Boaz uninggha
jawaben: — Éring ölüp ketkendin kéyin qéynananggha
qilghanliringning hemmisi, shundaqla séning ata-
anangni we öz wetiningdin qandaq ayrilip, sen burun
tonumaydighan bir xelqning arisigha kelgining manga
pütünley ayan boldi; 12 Perwerdigar qilghininggha
muwapiq sanga yandurghay, sen qanatlirining tégide
panah izdigen Israilning Xudasi Perwerdigar teripidin
sanga uning toluq in'ami bérilgey, dédi. 13 Rut jawaben:
— Ey xojam, neziringde iltipat tapqaymen; men séning
dédiking bolushqimu yarimisammu, sen manga teselli
bérip, dédikingge méhribane sözlerni qilding, —
dédi. 14 Tamaq waqtida Boaz uninggha: — Qéni,
buyaqqa kelgin, nandin ye, nanni sirkige tögürgin! —
dédi. Rut ormichilarning yénigha kélip olturdi; Boaz
qomachtin élip uninggha tutti. U uningdin toyghuche
yédi we yene azraq ashurup qoydi. 15 U bashaq
tergili qopqanda, Boaz yigitlirige buyrup: — Uni hetta
önchilerning arisida bashaq tergili qoyunglar, uni
héch xijalette qaldurmanglar. 16 Hetta hem uning
üchün azraq bashaqlarni önchilerdin etey ayrip,
uninggha tergili chüshürüp qoyunglar, uni héch
eyiblimenglar, dédi. 17 Shundaq qilip u kechkiche
étizliqta bashaq terdi, tériwalghanlirini soqqanda,
texminen bir efah arpa chiqti. 18 Andin u arpisini élip,
sheherge kirdi, qéynanisi uning tergen [arpisini] kördi;
u yene u yep toyun'ghandin kéyin saqlap qoyghinini
chiqirip uninggha berdi. 19 Qéynanisi uninggha: —
Sen bügün nede bashaq terding, nede ishliding?
Sanga ghemxorluq qilghan shu kishige bext-beriket
ata qilin'ghay! — dédi. U qéynanisigha kimningkide
ish qilghinini éytip: — Men bügün ishligen étizning
igisining ismi Boaz iken, dédi. 20 Naomi kélinige: —
Tiriklergimu, ölgenlergimu méhribanliq qilishtin bash
tartmighan kishi Perwerdigardin bext-beriket körgey!
— dédi. Andin Naomi uninggha yene: — U adem bizning
yéqin tughqinimizdur, u bizni qutquzalaydighan
hemjemetlerdin biridur, — dédi. 21 Moab qizi Rut yene:
— U manga yene: «Méning yigitlirim pütün hosulumni
yighip bolghuche ular bilen birge bolghin» dédi, —
dédi. 22 Naomi kélini Rutqa: — Ey qizim, birsining sanga
yamanliq qilmasliqi üchün bashqisining étizliqigha
barmay, uning dédekliri bilen bille chiqip ishliseng
yaxshidur, dédi. 23 Shuning bilen arpa we bughday
hosuli yighilip bolghuche, Rut Boazning dédekliri
bilen yürüp bashaq terdi. U qéynanisi bilen bille
turuwerdi.

3 Shu künlerde, qéynanisi Naomi uninggha: — Ey
qizim, hal-ehwalingning yaxshi bolushi üchün,
séning aram-bextingni izdimeymenmu? 2 Sen
dédekliri bilen ishligen Boaz bizge tughqan kélidu
emesmu? Mana, bügün axsham u xamanda arpa
soruydu. 3 Emdi sen yuyunup-tarinip, özüngge etirlik
may sürüp, [ésil] kiyimliringni kiyip, xaman'gha
chüshkin; lékin u er kishi yep-ichip bolmighuche,
özüngni uninggha körsetmigin. 4 U yatqanda uning
uxlaydighan yérini körüwal. Andin sen kirip, ayagh
teripini échip, shu yerde yétiwalghin. Andin u
sanga néme qilish kéreklikini éytidu, — dédi. 5 Rut
uninggha: — Sen néme déseng men shuni qilimen, —
dédi. 6 U xaman'gha chüshüp, qéynanisi uninggha
tapilighandek qildi. 7 Boaz yep-ichip, könglini xush
qilip cheshning ayighigha bérip yatti. Andin Rut shepe
chiqarmay kélip, ayagh teripini échip, shu yerde yatti.
8 Yérim kéchide Boaz chöchüp, aldigha éngishkende,
mana bir ayal ayighida yatatti! 9 Kim sen?! — dep
soridi u. Rut jawaben: — Men xizmetkaring Rut
bolimen. Sen méning hemjemet-nijatkarim bolghining
üchün xizmetkaringning üstige tonungning étikini
yéyip qoyghaysen, — dédi. 10 U jawaben: —
Ey qizim, Perwerdigardin bext-beriket tapqaysen!
Séning kéyin körsetken sadaqet-méhribanliqing ilgiri
körsetkiningdinmu artuqtur; chünki [séni izdigen]
yigitler, meyli kembeghel bolsun, bay bolsun, ularning
keynidin ketmiding. 11 I qizim, emdi qorqmighin!
Déginingning hemmisini orundap bérimen; chünki
pütkül shehirimizdiki mötiwerler séni peziletlik
ayal dep bilidu. 12 Durus, sanga hemjemet-nijatkar
bolghinim rast; lékin séning mendin yéqinraq yene
bir hemjemeting bar. 13 Emdi kéchiche bu yerde
qalghin; ete seherde eger u hemjemetlik hoquqini
ishlitip séni élishni xalisa, u alsun; lékin hemjemetlik

hoquqi boyiche séni almisa, Perwerdigarning hayati
bilen qesem qilimenki, men sanga hemjemetlik qilip
séni alay. Tang atquche bu yerde yétip turghin!
— dédi. 14 U uning ayighida tang atquche yétip,
kishiler bir-birini tonughudek bolushtin burun qopti.
Chünki Boaz: — bir ayalning xaman'gha kelginini
héchkim bilmisun, dep éytqanidi. 15 U yene [Rutqa]:
— Sen kiygen yépinchini échip turghin, dédi. U uni
échip turuwidi, Boaz arpidin alte kemchen kemlep
bérip, uning öshnisige artip qoydi. Andin u sheherge
kirdi. 16 Rut qéynanisining yénigha keldi. U: — Ey
qizim, sen hazir kim?! — dep soridi. Shuning bilen u
qéynanisigha u kishining qilghanlirining hemmisini
dep berdi. 17 U: — U bu alte kemchen arpini manga
berdi, chünki u: «qéynanangning yénigha quruq qol
qaytip barmighin» dédi, — dédi. 18 Naomi: — Ey qizim,
bu ishning axirining qandaq bolidighinini bilgüche
mushu yerde texir qilghin; chünki u adem bügün
mushu ishni pütküzmey aram almaydu, dédi.

4 Boaz sheher derwazisigha chiqip, shu yerde olturdi.
Mana, u waqitta Boaz éytqan héliqi hemjemetlik
hoquqigha ige kishi kéliwatatti. Boaz uninggha: —
Ey burader, kélip bu yerde olturghin, déwidi, u kélip
olturdi. 2 Andin Boaz sheherning aqsaqalliridin on
ademni chaqirip, ularghimu: — Bu yerde olturunglar,
dédi. Ular olturghanda 3 u hemjemetlik hoquqigha ige
kishige: — Moabning sehrasidin yénip kelgen Naomi
qérindishimiz Elimelekke tewe shu zéminni satmaqchi
boluwatidu. 4 Shunga men mushu ishni sanga
xewerlendürmekchi idim, shundaqla mushu yerde
olturghanlarning aldida we xelqimning aqsaqallirining
aldida «Buni sétiwalghin» démekchimen. Sen eger
hemjemetlik hoquqigha asasen alay déseng, alghin;
hemjemetlik qilmay, almaymen déseng, manga éytqin,
men buni biley; chünki sendin [awwal] bashqisining
hemjemetlik hoquqi bolmaydu; andin sendin kéyin
méning hoququm bar, dédi. U kishi: — Hemjemetlik
qilip uni alimen, dédi. 5 Boaz uninggha: — Undaqta
yerni Naomining qolidin alghan künide merhumning
mirasigha uning nami bilen atalghan birer ewladi
qaldurulushi üchün merhumning ayali, Moab qizi
Rutnimu élishing kérek, — dédi. 6 Hemjemet kishi: —
Undaq bolsa hemjemetlik hoququmni ishlitip [étizni]
alsam bolmighudek; alsam öz mirasimgha ziyan
yetküzgüdekmen. Hemjemetlik hoquqini sen özüng
ishlitip, yerni sétiwalghin; men ishlitelmeymen, dédi.
7 Qedimki waqitlarda Israilda hemjemetlik hoquqigha
yaki almashturush-tégishish ishigha munasiwetlik
mundaq bir resim-qaide bar idi: — ishni kesmek üchün
bir terep öz keshini sélip, ikkinchi terepke béretti.
Israilda soda-sétiqni békitishte mana mushundaq bir
usul bar idi. 8 Shunga hemjemet hoquqigha ige kishi
Boazgha: — Sen uni alghin, dep, öz keshini séliwetti. 9
Boaz aqsaqallargha we köpchilikke: — Siler bügün
méning Elimelek ke tewe bolghan hemmini, shundaqla
Kilyon bilen Mahlon'gha tewe bolghan hemmini
Naomining qolidin alghinimgha guwahtursiler. 10
Uning üstige merhumning nami qérindashliri arisidin
we shehirining derwazisidin öchürülmesliki üchün
merhumning mirasigha uning nami bolghan [birer
ewladi] qaldurulsun üchün Mahlonning ayali, Moab
qizi Rutni xotunluqqa aldim. Siler bügün buninggha
guwahtursiler, dédi. 11 Derwazida turghan hemme
xelq bilen aqsaqallar: — Biz guwahturmiz. Perwerdigar
séning öyüngge kirgen ayalni Israilning jemetini
berpa qilghan Rahile bilen Léyah ikkisidek qilghay;
sen özüng Efratah jemeti ichide bayashat bolup, Beyt-
Lehemde nam-izziting ziyade bolghay; 12 Perwerdigar
sanga bu yash chokandin tapquzidighan nesling
tüpeylidin séning jemeting Tamar Yehudagha tughup
bergen Perezning jemetidek bolghay! — dédi. 13
Andin Boaz Rutni emrige élip, uninggha yéqinliq
qildi. Perwerdigar uninggha shapaet qilip, u hamilidar
bolup bir oghul tughdi. 14 Qiz-ayallar Naomigha: —
Israilning arisida sanga hemjemet-nijatkar neslini
üzüp qoymighan Perwerdigargha teshekkür-medhiye
qayturulsun! Shu neslingning nami Israilda izzet-
abruyluq bolghay! 15 U sanga jéningni yéngilighuchi
hem qérighiningda séni ezizlighuchi bolidu; chünki
séni söyidighan, sanga yette oghuldin ewzel bolghan
kélining uni tughdi, — dédi. 16 Naomi balini élip,
baghrigha basti we uninggha baqquchi ana boldi. 17
Uninggha qoshna bolghan ayallar «Naomigha bir bala
tughuldi» dep, uninggha isim qoydi. Ular uninggha
«Obed» dep at qoydi. U Yessening atisi boldi, Yesse
Dawutning atisi boldi. 18 Perezning nesebnamisi
töwendikidektur: — Perezdin Hezron töreldi, 19
Hezrondin Ram töreldi, Ramdin Amminadab töreldi, 20
Amminadabtin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon
töreldi, 21 Salmondin Boaz töreldi, Boazdin Obed
töreldi, 22 Obedtin Yesse töreldi we Yessedin Dawut
töreldi.

Samuil 1

1 Efraim taghliqidiki Ramataim-Zofimda Elkanah
isimlik bir kishi bar idi. U Efraimliq bolup,
Yerohamning oghli, Yeroham Élixuning oghli, Élixu
Toxuning oghli, Toxu Zufning oghli idi. **2** Uning
ikki ayali bar idi. Birsining ismi Hannah, yene
birsining ismi Peninnah idi. Peninnahning baliliri
bar idi, lékin Hannahning balisi yoq idi. **3** Bu
adem her yili öz shehiridin samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigargha sejde qilip qurbanliq
sun'ghili Shilohgha baratti. U yerde Elining Xofniy
we Finihas dégen ikki oghli Perwerdigarning
kahinliri bolup ishleytti. **4** Her qétim Elkanah
qurbanliq qilghan künide u [qurbanliqtin] ayali
Peninnah we uning herbir oghul-qizlirigha öz
ülüshini béretti. **5** Emma Hannahgha bolsa u ikki
hessilik ülüsh béretti; chünki u Hannahni tolimu
söyetti. Lékin Perwerdigar uni tughmas qilghanidi. **6**
Perwerdigarning uni tughmas qilghanliqidin uning
kündesh reqibi [Peninnah Hannahni] azablash üchün
uning bilen qattiq qérishatti. **7** We her yili, Hannah her
qétim Perwerdigarning öyige chiqqanda, [Peninnah]
uninggha azar béretti. Peninnah shundaq qilghachqa,
u yighlap héch néme yémeytti. **8** Axiri uning éri
Elkanah uninggha: — I Hannah, némishqa yighlaysen?
Némishqa birnerse yémeysen? Némishqa könglüng
azar yeydu? Men özüm sanga on oghuldin ewzel
emesmu?! — dédi. **9** Ular Shilohda yep-ichkendin
kéyin (Eli dégen kahin shu chaghda Perwerdigarning
ibadetxanisining ishiki yénidiki orunduqta olturatti)
Hannah dastixandin turdi; **10** u qattiq azab ichide
Perwerdigargha dua qilip zar-zar yighlaytti. **11** U
qesem ichip: — I samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, eger dédikingning derdige yétip,
méni yad étip dédikingni untumay, belki dédikingge
bir oghul bala ata qilsang, uni pütün ömrining
künliride Sen Perwerdigargha béghishlaymen; uning
béshigha ustira héchqachan sélinmaydu, dédi. **12** U
Perwerdigarning aldida duasini dawam qiliwatqanda,
Eli uning aghzigha qarap turdi; **13** chünki Hannah duani
ichide qilghachqa lewliri midirlawatqini bilen awazi
anglanmaytti. Shunga Eli uni mest bolup qaptu, dep
oylidi. **14** Eli uninggha: — Qachan'ghiche mest yürisen?
Sharabingni özüngdin néri qil, dédi. **15** Lékin Hannah
jawaben: — Undaq emes, i ghojam! Köngli sunuq bir
mezlummen. Men sharabmu, haraqmu ichmidim,
belki jénim derdini Perwerdigarning aldida töktüm;
16 dédeklirini yaman xotun dep bilmigeyla. Chünki
méning zor derdim we azablirimdin bu kün'giche
shundaq nida qiliwatimen, dédi. **17** Eli uninggha jawab
bérip: — Tinch-aman qaytqin; Israilning Xudasi Özidin
tiligen iltijayingni ijabet qilghay, dédi. **18** Hannah: —
Dédekliri köz aldilirida iltipat tapqay, dédi. U shularni
dep chiqip, ghiza yédi we shuningdin kéyin chirayida
ilgirikidek ghemkinlik körünmidi. **19** Ular etisi tang
seherde ornidin turup Perwerdigarning huzurida
sejde qilip bolup, Ramahdiki öyige yénip keldi. Elkanah
ayali Hannahgha yéqinchiliq qildi; Perwerdigar uni
esligenidi. **20** Hannah hamilidar bolup, waqti-saiti
toshup, bir oghul tughdi. U: «Men uni Perwerdigardin
tilep aldim» dep, ismini Samuil qoydi. **21** Uning
éri Elkanah öyidiki hemmisi bilen Perwerdigargha
atidighan her yilliq qurbanliqni qilghili we qilghan
qesimini ada qilish üchün Shilohgha chiqti. **22**
Lékin Hannah bille barmay érige: — Bala emchektin
ayrilghandila andin men uning Perwerdigarning
aldida hazir bolushi üchün uni élip barimen; shuning
bilen u u yerde menggü turidu, dédi. **23** Éri Elkanah
uninggha: — Özüngge néme yaxshi körünse, shuni
qilghin. Uni emchektin ayrighuche turup turghin.
Perwerdigar Öz söz-kalamigha emel qilghay, dédi.
Ayali öyde qélip balisi emchektin ayrilghuche émitti.
24 Balisi emchektin ayrilghandin kéyin u uni élip,
shundaqla üch buqa, bir efah un we bir tulum
sharabni élip Perwerdigarning Shilohdiki öyige apardi.
Bala bolsa téxi kichik idi. **25** Ular bir buqini soyup
balini elining qéshigha élip keldi. **26** Shuning bilen
Hannah [uninggha]: — I ghojam, özliride hayat
rast bolghinidek, bu yerde silining qashlirida turup
Perwerdigargha nida qilghan mezlum men bolimen,
dédi. **27** Men mushu oghul bala üchün dua qildim we
mana, Perwerdigar méning tiligen iltijayimni ijabet
qildi. **28** Emdi hazir men uni Perwerdigargha tapshurup
berdim. Ömrining hemme künliride u Perwerdigargha
béghishlan'ghan bolidu, dédi. Shuning bilen ular u
yerde Perwerdigargha sejde qildi.

2 Hannah dua qilip mundaq dédi: — «Méning
qelbim Perwerdigar bilen yayraydu, Méning
münggüzüm Perwerdigar bilen égiz kötürüldi; Aghzim
düshmenlirimning aldida tentenilikte échildi; Chünki
Séning nijatingdin shadlinimen. **2** Perwerdigardek
muqeddes bolghuchi yoqtur; Chünki Sendin bashqa
héch kim yoq, Xudayimizdek héch uyultash yoqtur. **3**

I insanlar, kibirlik sözliringlarni köpeytiwermenglar,
Yoghan geplerni aghzinglardin chiqarmanglar;
Chünki Perwerdigar bilim-hidayetke ige Xudadur.
Insanlarning emelliri Uning teripidin tarazida
tartilidu. 4 Palwanlarning oq-yaliri sundurildi; Lékin
putliship yiqilghanlarning béli bolsa qudret bilen
baghlandi. 5 Qorsiqi toq bolghanlar nan tépish üchün
özini yallanmiliqqa berdi; Lékin ach qalghanlar hazir
ach qalmidi; Hetta tughmas ayal yettini tughidu; Lékin
köp baliliq bolghan soliship kétidu. 6 Perwerdigar hem
öltüridu, hem hayat béridu; U ademni tehtisaragha
chüshüridu, u yerdin yene turghuzidu; (Sheol h7585) 7
Perwerdigar ademni hem namrat qiliwétidu, hem
bay qilidu; U kishini hem pes qilidu, hem égiz
kötüridu. 8 U özi miskinni topidin qopuridu,
Qighliqtin yoqsulni kötüridu; Ularni ésilzadiler
arisida teng olturghuzidu; Ularni shan-shereplik
textige miras qilduridu; Chünki yerning tüwrükliri
Perwerdigarningkidur; U Özi dunyani ularning üstige
salghanidi. 9 Öz muqeddes bendilirining putlirini U
mezmut qilidu; Emma reziller bolsa, qarangghuda
shük qilinidu; Chünki héchkim öz qudriti bilen nusret
tapmaydu. 10 Perwerdigar bilen qarshilashqanlar pare-
pare qiliwétilidu; U Özi asmanlardin ularghа qarshi
güldürleydu. Perwerdigar yer yüzining chetlirigiche
höküm chiqiridu; U Özi tikligen padishahqa qudret
béridu, U Özi mesihliginining münggüzini égiz
kötüridu!». 11 Elkanah bolsa Ramahdiki öz öyige yénip
bardi. Bala bolsa elining qéshida Perwerdigargha
xizmet qilip qaldi. 12 Emma Elining oghulliri intayin
yaman kishilerdin bolup, Perwerdigarni tonumaytti.
13 Kahinlarning xelqlerge mundaq aditi bolghan: —
Birsi qurbanliq qilip, gösh qaynap pishiwatqanda
kahinning xizmetkari kélip üch tilliq changgakni
qolida tutup 14 dash, qazan, dangqan yaki korining
ichige sanjip, changgakqa néme élin'ghan bolsa kahin
shuni özige alatti. Ularning Shilohgha [qurbanliq
qilghili] kelgen hemme Israillargha shundaq aditi
bolghan. 15 Shundaqla hetta yaghni köydürmeste
kahinning xizmetkari kélip qurbanliq qiliwatqan
ademge: — Kahin'gha kawap üchün gösh bergin,
chünki u sendin qaynap pishqan gösh qobul
qilmaydu, belki xam gösh lazim, deytti. 16 Eger
qurbanliq qilghuchi uninggha: — Awwal yéghi
köydürülüp bolsun, andin némini xalisang shuni
alghin, dése, u: — Bolmaydu, manga derhal ber!
Bolmisa mejburiy alimen, deytti; 17 Shundaq qilip
bu ikki yashning gunahi Perwerdigarning aldida
tolimu éghir bolghanidi; chünki uning sewebidin
xeq Perwerdigargha atighan qurbanliqlar közge
ilinmaywatatti. 18 Emma Samuil nareside bala bolup
kanaptin toqulghan bir efodni kiyip Perwerdigarning
aldida xizmet qilatti. 19 Buningdin bashqa uning
anisi her yilda uninggha bir kichik ton tikip, her
yilliq qurbanliqni qilghili éri bilen barghanda alghach
kéletti. 20 Eli Elkanah we ayaligha bext tilep dua qilip:
— «Ayalingning Perwerdigargha béghishlighinining
ornigha sanga uningdin bashqa nesil bergey, dédi.
Andin bu ikkisi öz öyige yandi. 21 Shuning bilen
Perwerdigar Hannahni yoqlap beriketlep, u hamilidar
bolup jemiy üch oghul we ikki qiz tughdi. Kichik
Samuil bolsa Perwerdigarning aldida turup ösüwatatti.
22 Eli bek qérip ketkenidi. U oghullirining pütkül
Israilgha hemme qilghanlirini anglidi hem jamaet
chédirining ishikide xizmet qilidighan ayallar bilen
yatqininimu anglidi. 23 U ularghа: — Siler néme
üchün shundaq ishlarni qilisiler? Chünki bu xelqning
hemmisidin silerning yamanliqinglarni anglawatimen,
dédi. 24 Bolmaydu, i oghullirim! Men anglighan
bu xewer yaxshi emes, Perwerdigarning xelqini
azdurupsiler. 25 Eger bir adem yene bir ademge gunah
qilsa, bashqa birsi uning üchün Xudadin rehim sorisa
bolidu; lékin eger birsi Perwerdigargha gunah qilsa,
kim uning gunahini tiliyeleydu? — dédi. Lékin ular
atisining sözige qulaq salmidi; chünki Perwerdigar
ularni öltürüshni niyet qilghanidi. 26 Emma Samuil
dégen bala ösüwatatti, Perwerdigar hem ademlerning
aldida iltipat tapqanidi. 27 Xudaning bir adimi Elining
yénigha kélip mundaq dédi: — Perwerdigar shundaq
deydu: «Misirda, Pirewnningkide turghanda Özümni
atangning jemetige ochuq ayan qilmidimmu? 28 Men
uni kahinim bolush, Öz qurban'gahimda qurbanliq
qilish, xushbuy yéqish we Méning aldimda efod tonini
kéyip xizmet qilishqa Israilning hemme qebililiridin
tallimighanidimmu? Shuningdek Men Israilning
otta köydüridighan hemme qurbanliqlirini atanggha
tapshurup teqdim qilghan emesmu? 29 Némishqa
Men buyrughan, turalghu jayimdiki qurbanliqim
bilen ashliq hediyelerni depsende qilisiler? Némishqa
xelqim Israillar keltürgen hemme hediyelerning
ésilidin özliringlarni semritip, öz oghulliringlarning
hörmitini Méningkidin üstün qilisen?» 30 Uning
üchün Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu:
«Men derheqiqet séning we atangning jemetidikiler

Méning aldimda xizmitimde menggü mangidu, dep éytqanidim; lékin emdi Men Perwerdigar shuni
deymenki, bu ish hazir Mendin néri bolsun! Méni
hörmet qilghanlarni Men hörmet qilimen, lékin Méni
kemsitkenler pes qarilidu. 31 Mana shundaq künler
kéliduki, séning bilikingni we atangning jemetining
bilikini teng késiwétimen; shuning bilen jemetingde
birmu qérighan adem tépilmaydu! 32 Sen turalghu
jayimda derd-qayghu körisen; Israillar herqandaq
huzur-bextni körgini bilen, séning jemetingde
ebedgiche birmu qérighan adem tépilmaydu. 33 We
Men qurban'gahimning xizmitidin üzüp tashlimighan
adiming bar bolsa, u közliringning xirelishishi bilen
jéningning azablinishigha seweb bolidu. Jemetingde
tughulghanlarning hemmisi balaghettin ötmey ölidu.
34 Sanga bu ishlarni ispatlashqa, ikki oghlung Xofniy
bilen Finihasning béshigha chüshidighan mundaq bir
alamet bésharet bolidu: — ularning ikkilisi bir künde
ölidu. 35 Emma Özümge Rohim we dilimdiki niyitim
boyiche ish köridighan sadiq bir kahinni tikleymen;
Men uninggha mezmut bir jemet qurimen; u Méning
mesih qilghinimning aldida menggü méngip xizmet
qilidu. 36 Shundaq boliduki, séning jemetingdikilerdin
herbir tirik qalghanlar bir ser kümüsh we bir chishlem
nan tileshke uning aldigha kélip uninggha tezim qilip:
«Qahinliq xizmetliridin manga bir orun bersile, yégili
bir chishlem nan tapay dep éytidighan bolidu» deydu.

3 Samuil dégen bala bolsa elining aldida
Perwerdigarning xizmitide bolatti. Emdi
Perwerdigarning sözi u künlerde kem idi; wehiylik
körünüshlermu köp emes idi. 2 We shundaq boldiki,
bir küni Eli ornida yatqanidi (uning közliri torliship
körmes bolup qalay dégenidi) 3 Xudaning chirighi
téxi öchmigen bolup, Samuil Perwerdigarning
ibadetxanisida, Xudaning ehde sanduqigha yéqinla
yerde yatatti. 4 Perwerdigar Samuilni chaqirdi.
U: — Mana men bu yerde, dédi. 5 U Elining
qéshigha yügürüp bérip: — Mana men, méni
chaqirdingghu, dédi. Lékin u jawab bérip: — Men
chaqirmidim; qaytip bérip yatqin, dédi. Shuning
bilen u bérip yatti. 6 Perwerdigar yene: «Samuil!»
dep chaqirdi. Samuil qopup elining qéshigha bérip:
Mana men, méni chaqirdingghu, dédi. Lékin u
jawab bérip: — Men chaqirmidim i oghlum, yene
bérip yatqin, dédi. 7 Samuil Perwerdigarni téxi
tonumighanidi; Perwerdigarning sözi uninggha téxi
ayan qilinmighanidi. 8 Lékin Perwerdigar yene
üchinchi qétim: «Samuil!» dep chaqirdi; u qopup
elining qéshigha bérip: — Mana men; sen méni
chaqirding, dédi. U waqitta Eli Perwerdigar balini
chaqiriptu, dep bilip yetti. 9 Shuning bilen Eli
Samuilgha: — Bérip yatqin. U eger séni chaqirsa,
sen: — I Perwerdigar, söz qilghin, chünki qulung
anglaydu, dep éytqin, déwidi, Samuil bérip ornida
yatti. 10 We Perwerdigar kélip yéqin turup ilgirikidek:
— «Samuil, Samuil!» dep chaqirdi. Samuil: —
Söz qilghin, chünki qulung anglaydu, dep jawab
berdi. 11 Perwerdigar Samuilgha: — Mana Men
anglighanlarning ikki quliqini zingildatqudek bir
ishni Israilning arisida qilmaqchimen. 12 Shu
künide Men burun Elining jemetidikiler toghrisida
éytqinimning hemmisini uning üstige chüshürimen;
bashtin axirghiche ada qilimen! 13 Chünki özige ayan
bolghan qebihlik tüpeylidin Men uninggha, séning
jemetingdin menggülük höküm chiqarmaqchimen,
dep éytqanmen: chünki u oghullirining iplasliqini
bilip turup ularni tosmidi. 14 Uning üchün Elining
jemetidikilerge qesem qilghanmenki, Elining
jemetidikilerning qebihliki meyli qurbanliq bilen
bolsun, meyli hediye bilen bolsun kafaret qilinmay,
ebedgiche kechürüm qilinmaydu, dédi. 15 Samuil etisi
tang atquche yétip, andin Perwerdigarning öyining
ishiklirini achti. Emma Samuil wehiylik körünüshni
Elige éytishtin qorqti. 16 Lékin Eli Samuilni chaqirip:
— I Samuil oghlum, dédi. U: — Mana men, dep jawab
berdi. 17 U: — U sanga néme söz qildi? Sendin
ötüney, uni mendin yoshurmighin. Eger Uning sanga
éytqanlirining birini manga éytmay qoysang, Xuda
déginini séning béshinggha chüshürsun we uningdin
artuq chüshürsun! — dédi. 18 Shuning bilen Samuil
uninggha héchnémini qaldurmay hemmini dep berdi.
Eli: — Mana, U Perwerdigardur; U némini layiq tapsa,
shuni qilsun, dédi. 19 Samuil ösüp chong boluwatatti
we Perwerdigar uning bilen bille bolup, uning
éytqan bésharetlik sözliridin héchqaysisini yerde
qaldurmaytti. 20 Shuning bilen pütkül Israil Dandin
tartip Beer-Shébaghiche Samuilning Perwerdigarning
peyghembiri qilip tiklen'genlikini bilip yetti. 21 Shu
waqitta Perwerdigar Shilohda Özini yene ayan qildi.
Chünki Perwerdigar Shilohda Öz söz-kalami arqiliq
Samuilgha Özini ayan qildi; we Samuil Uning sözini
pütkül Israilgha yetküzdi.

4 U waqitta Israil Filistiyler bilen jeng qilghili
chiqip Eben-Ezerge yéqin jayda bargah-chédirlarni

tikti. Filistiyler bolsa Afek dégen jayda bargah-
chédirlarni tikti. 2 Filistiyler Israillar bilen
soqushqili sep tizip turdi. Jeng kéngeygende
Israil Filistiyler aldida tarmar boldi; Filistiyler
ularning jeng sepliridin töt mingche ademni öltürdi.
3 Xalayiq bargahqa yénip kelgende, Israilning
aqsaqalliri: — Némishqa Perwerdigar bügün bizni
Filistiyler teripidin tarmar qildurdi? Biz Shilohdin
Perwerdigarning ehde sanduqini qéshimizgha élip
kéleyli; u arimizda bolsa, bizni düshminimizning
qolidin qutquzidu, dédi. 4 Shu geptin kéyin xalayiq
Shilohgha adem mangdurup, shu yerdin kérublarning
otturisida olturghan samawi qoshunlarning Serdari
Perwerdigarning ehde sanduqini élip kötürüp keldi.
Shuningdek Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu
Xudaning ehde sanduqi bilen bille keldi. 5 We
shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqi
leshkergahqa élip kélin'gende pütkül Israil yerni
tewretküdek küchlük bir chuqan kötürüshti. 6
Filistiyler küchlük tentene awazini anglap: —
Ibraniylarning leshkergahidin anglan'ghan bu küchlük
chuqan néme wejidin chiqqandu, dep éytishti.
Arqidinla ular Perwerdigarning ehde sanduqining
ularning leshkergahigha keltürülginini bilip yetti. 7
Shuning bilen Filistiyler qorqup: — Ilahlar ularning
leshkergahigha keptu, halimizgha way! Mundaq ish bu
waqitqiche héch bolghan emes, déyishti. 8 Halimizgha
way! Bizni bu qudretlik ilahlarning qolidin kim
qutquzidu? Mana bayawanda misirliqlarni türlük
bala-wabalar bilen urghan ilahlar del shulardur!
9 I Filistiyler, özliringlarni jesur körsitip erkektek
turunglar. Bolmisa, ibraniylar bizge qul bolghandek
biz ularghа qul bolimiz; erkektek bolup jeng qilinglar!
— dédi. 10 Shuning bilen Filistiyler Israillar bilen jeng
qildi. Israil tarmar qilinip, herbiri terep-terepke öz
chédirige beder qachti. Jengde qattiq qirghinchiliq
bolup, Israildin ottuz ming piyade esker öltürüldi. 11
Perwerdigarning ehde sanduqi olja bolup ketti we
Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu öltürüldi. 12
Shu küni bir Binyaminliq jeng meydanidin qéchip
kiyim-kéchekliri yirtiq, üstibéshi topa-chang halda
Shilohgha yügürüp keldi. 13 U yétip kelgende, mana
Eli yolning chétide öz orunduqida olturup taqiti-taq
bolup kütüwatatti; uning köngli Perwerdigarning ehde
sanduqining ghémide perishan idi. U kishi xewerni
yetküzgili sheherge kirgende, pütkül sheher peryad-
chuqan kötürdi. 14 Eli peryad sadasini anglap: — Bu
zadi néme warang-churung? dep soridi. U kishi aldirap
kélip elige xewer berdi 15 (Eli toqsan sekkiz yashqa
kirgen, közliri qétip qalghan bolup, körmeytti). 16 U
kishi Elige: — Men jengdin qaytip kelgen kishimen,
bügün jeng meydanidin qéchip keldim, dédi. Eli:
— I oghlum, néme ish yüz berdi? — dep soridi. 17
Xewerchi jawab bérip: — Israil Filistiylerning aldidin
beder qachti. Xelq arisida qattiq qirghinchiliq boldi!
Séning ikki oghlung, Xofniy bilen Finihasmu öldi
hemde Xudaning ehde sanduqimu olja bolup ketti,
dédi. 18 We shundaq boldiki, xewerchi Xudaning ehde
sanduqini tilgha alghanda, Eli derwazining yénidiki
orunduqtin keynige yiqilip chüshüp, boyni sunup
öldi; chünki u qérip, bedinimu éghirliship ketkenidi. U
qiriq yil Israilning hakimi bolghanidi. 19 Uning kélini,
yeni Finihasning ayali hamilidar bolup tughushqa az
qalghanidi. U Xudaning ehde sanduqining olja bolup
ketkenliki we qiyinatisi bilen ériningmu ölgenlik
xewirini anglighanda, birdinla qattiq tolghaq tutup,
pükülüp balini tughdi. 20 U öley dep qalghanda,
chöriside turghan ayallar: — Qorqmighin, sen oghul
bala tughdung, dédi. Lékin u buninggha jawabmu
bermidi hem köngül bölmidi. 21 U: «Shan-sherep
Israildin ketti» dep baligha «Ixabod» dep isim qoydi;
chünki Xudaning ehde sanduqi olja bolup ketken hem
qéyinatisi bilen érimu ölgenidi. 22 U yene: — Shan-
sherep Israildin ketti; chünki Xudaning ehde sanduqi
olja bolup ketti! — dédi.

5 Filistiyler Xudaning ehde sanduqini olja élip, uni
Eben-Ezerdin élip Ashdodqa bardi. 2 U yerde
Filistiyler Xudaning ehde sanduqini élip Dagon
butxanisigha ekirip, Dagon dégen butning yénigha
qoydi. 3 Ashdoddikiler etisi seher qopup kelse, mana
Dagon buti Perwerdigarning ehde sanduqining aldida
yiqilghiniche düm yatatti. Shunga ular Dagon butni
élip yene öz ornida turghuzup qoydi. 4 Lékin etisi
seher qopup kelse, mana, Dagon Perwerdigarning
ehde sanduqining aldida yiqilghiniche düm yatatti;
Dagonning béshi hem qolliri bosughida chéqilghanidi;
Dagonning peqet béliqsiman téni qalghanidi. 5 Shunga
bügün'ge qeder Ashdodta ya Dagonning kahinliri
bolsun ya Dagonning butxanisigha kirgüchiler
bolsun, Dagonning bosughisigha dessimeydu. 6
Andin Perwerdigarning qoli Ashdoddikilerning üstige
qattiq chüshüp, ularni weyran qilip, Ashdod bilen
etrapidikilerni hürrek késili bilen urdi. 7 Ashdoddikiler
bularni körüp: — Israilning Xudasining ehde sanduqi

bizlerde turmisun! Chünki uning qoli bizni we
ilahimiz Dagonni qattiq bésiwaldi, déyishti. 8 Shuning
bilen ular adem mangdurup Filistiylerning hemme
ghojilirini chaqirtip jem qilip ulardin: — Israilning
Xudasining ehde sanduqini qandaq bir terep qilimiz?
dep soridi. Ular: — Israilning Xudasining ehde
sanduqi Gatqa chet yol bilen yötkelsun, dep jawab
bérishti. Shuning bilen ular Israilning Xudasining
ehde sanduqini u yerge chet yol bilen yötkidi. 9 We
shundaq boldiki, ular uni chet yol bilen yötkigendin
kéyin Perwerdigarning qoli u sheherge chüshüp
kishilerni qattiq sarasimige chüshürdi. U kichiklerdin
tartip chonglarghiche sheherdikilerni urdi, ular
hürrek késilige giriptar boldi. 10 Shuning bilen ular
Xudaning ehde sanduqini Ekron'gha ewetti. Lékin
Xudaning ehde sanduqi Ekron'gha yétip kelgende,
Ekrondikiler peryad qilip: — Biz bilen xelqimizni
öltürüsh üchün ular Israilning Xudasining ehde
sanduqini bizge yötkidi! — dédi. 11 Ular adem
mangdurup Filistiylerning ghojilirini qichqartip jem
qilip ulargha: — Biz bilen xelqimizni öltürmesliki
üchün Israilning Xudasining ehde sanduqini bu
yerdin öz jayigha ketküzünglar, dédi; chünki qattiq
wehime sheherni basqanidi; Xudaning qoli ularning
üstige tolimu éghir chüshkenidi. 12 Ölmigen ademler
bolsa hürrek késili bilen urulup, sheherning peryadi
asman'gha kötürüldi.

6 Perwerdigarning ehde sanduqi Filistiylerning
yurtida yette ay turdi. 2 Filistiyler kahinlar bilen
palchilarni chaqirip ulargha: — Perwerdigarning
ehde sanduqini qandaq qilimiz? Uni qandaq qilip
öz jayigha eweteleymiz? Yol körsitinglar, dédi. 3
Ular: — Eger Israilning Xudasining ehde sanduqini
qayturup ewetsenglar, quruq ewetmenglar, héch
bolmighanda uning bilen bir «itaetsizlik qurbanliqi»ni
birge ewetishinglar zörürdur, dédi. Shundaq qilghanda
shipa tapisiler, shundaqla Uning qolining néme üchün
silerdin ayrilmighanliqini bilisiler, dédi. 4 Ular: —
Biz némini itaetsizlik qurbanliqi qilip ewetimiz?
— dep soridi. Ular: — Filistiylerning ghojilirining
sani besh; shunga besh altun hürrek we besh
altun chashqan yasap ewetinglar; chünki silerge
we ghojanglargha oxshashla bala-qaza chüshti. 5
Hürrekliringlarning sheklini we zémininglarni weyran
qilidighan chashqanlarning sheklini neqish qilip
yasap, Israilning Xudasigha shan-sherep keltürünglar.
Shuning bilen u belkim silerning, ilahlirimizning we
zémininglarning üstini basqan qolini yéniklitermikin:
— 6 Misirliqlar bilen Pirewn öz köngüllirini qattiq
qilghandek silermu némishqa öz könglünglarni
qattiq qilisiler? U misirliqlargha zor qattiq qolluq
körsetkendin kéyin, ular Israillarni qoyup bermidimu,
ular shuning bilen qaytip kelmidimu? 7 Emdi yéngi
bir harwa yasap, téxi boyunturuqqa köndürülmigen
mozayliq ikki inekni harwigha qoshunglar; ulardin
mozaylirini ayrip, öyde élip qélinglar; 8 andin
Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp harwigha
sélinglar; we uninggha ewetidighan itaetsizlik
qurbanliqi qilidighan altun buyumlarni bir qapqa sélip
sanduqqa yandap qoyunglar we sanduqni shu péti
mangdurunglar; 9 andin qarap turunglar. Eger harwa
Israil chégrisidiki yol bilen Beyt-Shemeshke mangsa,
bizge kelgen shu chong bala-qazani chüshürgüchining
özi Perwerdigar bolidu. Undaq bolmisa, bizni
urghan Uning qoli emes, belki bizge chüshken
tasadipiliq bolidu, xalas, déyishti. 10 Shuning bilen
Filistiyler shundaq qildi. Ular Mozayliq ikki inekni
harwigha qoshup, mozaylirini öyde solap qoyup, 11
Perwerdigarning ehde sanduqini harwigha sélip, altun
chashqan we quyma hürrekler qachilan'ghan qapni
uninggha yandap qoydi. 12 Inekler Beyt-Shemeshke
baridighan yol bilen udul yürüp ketti. Ular kötürülgen
yol bilen mangghach möreytti, ya ong terepke ya
sol terepke qéyip ketmidi. Filistiylerning ghojiliri
ularning arqisidin Beyt-Shemeshning chégrisighiche
bardi. 13 Beyt-Shemeshtikiler jilghida bughday
oruwatatti, ular bashlirini kötürüp ehde sanduqini
körüp xush bolushti. 14 Harwa Beyt-Shemeshlik
Yeshuaning étizliqigha kélip, u yerdiki bir chong
tashning yénida toxtap qaldi. Ular harwini chéqip,
ikki inekni Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq
qildi. 15 Lawiylar Perwerdigarning ehde sanduqi
bilen altun buyumlar bar qapni chüshürüp chong
tashning üstige qoydi. Shu küni Beyt-Shemeshtikiler
Perwerdigargha köydürme qurbanliqlar we bashqa
qurbanliqlarni qildi. 16 Filistiylerning besh ghojisi
bularni körüp shu küni Ekron'gha qaytip ketti. 17
Filistiylerning Perwerdigargha itaetsizlik qurbanliqi
qilip bergen altun hürriki: — Ashdod üchün bir,
Gaza üchün bir, Ashkélon üchün bir, Gat üchün bir
we Ekron üchün bir idi. 18 Altun chashqanlarning
sani bolsa Filistiylerning besh ghojisigha tewe barliq
sheherning sani bilen barawer idi. Bu sheherler
sépilliq sheherler we ulargha qarashliq sehra-

kentlerni, shundaqla ular Perwerdigarning ehde
sanduqini qoyghan chong chimenzarghiche hemme
jayni öz ichige alatti. Bu chimenzar hazirmu Beyt-
Shemeshlik Yeshuaning étizliqida bar. 19 Emma Beyt-
Shemeshtikiler öz meyliche ehde sanduqining ichige
qarighini üchün Perwerdigar ulardin yetmish ademni,
jümlidin chonglardin ellikni urdi. Perwerdigar xelqni
mundaq qattiq urghanliqi üchün pütün xelq matem
tutti. 20 Beyt-Shemeshtikiler: — Bu muqeddes Xuda
Perwerdigarning aldida kim öre turalaydu? Ehde
sanduqi bizning bu yerdin kimning qéshigha apirilishi
kérek? — dédi. 21 Andin ular Kiriat-Yéarimdikilerge
elchilerni ewitip: — Filistiyler Perwerdigarning
ehde sanduqini qayturup berdi. Bu yerge kélip uni
özünglargha élip kétinglar, dédi.

7 Shuning bilen Kiriat-Yéarimdiki ademler kélip
Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqip,
döngning üstidiki Abinadabning öyide qoydi we
uning oghli Eliazarni ehde sanduqigha qarashqa
Perwerdigargha atap békitti. 2 Ehde sanduqi Kiriat-
Yéarimda qoyulghandin tartip uzun waqit, yeni
yigirme yil ötti. Israilning pütkül jemeti Perwerdigarni
séghindi. 3 We Samuil Israilning pütkül jemetige: —
Eger pütün qelbinglar bilen Perwerdigarning yénigha
qaytip, yatlarning ilahliri bilen Ashtarotlarni öz
aranglardin yoqitip, könglünglarni Perwerdigargha
baghlap, xas Uning ibaditidila bolsanglar U silerni
Filistiylerning qolidin qutquzidu, dédi. 4 Shuning
bilen Israil Baallar bilen Ashtarotlarni tashlap xas
Perwerdigarning ibaditidila boldi. 5 Andin Samuil:
— Pütkül Israilni Mizpah shehirige jem qilsanglar,
men siler üchün Perwerdigarning aldida dua qilay,
dédi. 6 Emdi ular Mizpahqa jem bolup, u yerde
su tartip uni Perwerdigar aldigha quydi we u
küni roza tutup: — Biz Perwerdigarning aldida
gunah sadir qilduq, dédi. Shuning bilen Samuil
Mizpahta Israillarning erz-dewaliri üstidin höküm
chiqardi. 7 Filistiyler Israillarning Mizpahda jem
bolghinini anglidi; Filistiylerning ghojiliri Israil
bilen jeng qilghili chiqti. Israillar buni anglap
Filistiylerdin qorqti. 8 Israillar Samuilgha: — Biz
üchün Perwerdigar Xudayimiz bizni Filistiylerning
qolidin qutquzushi üchün uninggha nida qilishtin
toxtimighin, dédi. 9 Samuil anisini émiwatqan bir
qozini élip toluq bir köydürme qurbanliq qilip
Perwerdigargha sundi; Samuil Israilning heqqide
Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar duasini
anglidi. 10 Samuil köydürme qurbanliq qiliwatqanda
Filistiyler Israil bilen soqushqili yéqinlap keldi. Lékin
Perwerdigar shu küni Filistiylerning üstige qattiq
güldürmama güldürlitip ularni alaqzade qiliwetti;
shuning bilen ular Israil aldida tarmar boldi. 11 Israillar
Mizpahtin chiqip ularni Beyt-Karning tüwigiche
qoghlap qirdi. 12 U waqitta Samuil bir tashni élip,
uni Mizpah bilen shenning otturisida tiklep: —
«Perwerdigar bizge hazirghiche yardem bériwatidu»
— dep uni Eben-Ezer dep atidi. 13 Shuning bilen
Filistiyler bésiqip Israilning zéminigha yene tajawuz
qilmidi; Samuil [hakim] bolghan barliq künlerde
Perwerdigarning qoli Filistiylerning üstige qarshi
boldi; 14 shundaq qilip Ekrondin tartip Gatqiche
Filistiyler Israildin éliwalghan sheherlerning hemmisi
Israilgha yanduruldi; sheherlerge tewe zéminlarnimu
Israil Filistiylerning qolidin yandurup aldi. Buningdin
bashqa Israil bilen Amoriylar otturisida tinchliq boldi.
15 Samuil bolsa pütün ömride Israilni soridi. 16 Her
yili u Beyt-El, Gilgal we Mizpahlarni aylinip, mushu
yerlerde Israil üstidin höküm yürgüzetti. 17 Andin u
Ramahqa yénip baratti; chünki uning öyi shu yerde idi
hem u u yerdimu Israil üstidin höküm yürgüzetti. U u
yerdimu Perwerdigargha bir qurban'gah yasighanidi.

8 Shundaq boldiki, Samuil qérighanda oghullirini
Israilgha hakim qilip qoydi. 2 Uning tunjisining
ismi Yoél bolup, ikkinchisining ismi Abiyah idi. Bular
Beer-Shébada hakimliq qildi. 3 Lékin oghulliri uning
yollirida yürmeytti, belki menpeetni közlep ézip,
parilarni yep, heq-naheqni astin-üstün qildi. 4 U
waqitta Israilning hemme aqsaqalliri Ramahda jem
bolup Samuilning qéshigha kélip 5 uninggha: — Mana
sen qériding, oghulliring bolsa séning yolliringda
yürmeydu. Barliq ellerde bolghandek üstimizge
höküm süridighan bir padishah békitkin, dédi. 6
Ularning «Üstimizge höküm süridighan bir padishah
békitkin» dégini Samuilning könglige éghir keldi.
Samuil Perwerdigargha dua qiliwidi, 7 Perwerdigar
Samuilgha jawaben: — Xelq sanga hernéme éytsa
ulargha qulaq salghin; chünki ular séni emes, belki
«Üstimizge padishah bolmisun» dep Méni tashlidi. 8
Men ularni Misirdin chiqarghan kündin tartip bügünki
kün'giche ular shundaq ishlarni qilip, Méni tashlap
bashqa ilahlargha ibadet qilip kelgen. Emdi ular sanga
hem shundaq qilidu. 9 Shuning üchün ularning sözige
unighin. Lékin ularni qattiq agahlandurup kelgüside
ularning üstide seltenet qilidighan padishahning

ularni qandaq bashquridighanliqini bildürgin, dédi.
10 Samuil özidin bir padishah sorighan xelqqe,
Perwerdigarning éytqinining hemmisini dep berdi. 11
U: — Üstünglarda seltenet qilidighan padishahning
tutidighan yoli mundaq bolidu: — U oghulliringlarni
öz ishigha qoyup, jeng harwilirini heydeshke, atliq
eskerliri bolushqa salidu; ular uning harwilirining
aldida yügüridu; 12 ularni özi üchün ming béshi we ellik
béshi bolushqa, yérini heydeshke, hosulini orushqa,
jeng qoralliri bilen harwa eswablirini yasashqa salidu.
13 Qizliringlarni etir yasashqa, tamaq étishke we
nan yéqishqa salidu. 14 Eng ésil zéminliringlar,
üzümzarliringlar bilen zeytunluqliringlarni tartiwélip
öz xizmetkarlirigha béridu. 15 U uruqunglardin,
üzümzarliringlarning hosulidin ondin bir ülüshini
özining ghojidarliri we xizmetkarlirigha bölüp béridu.
16 U qulliringlar, dédekliringlar, eng kélishken
yigitliringlarni we éshekliringlarni öz ishigha salidu.
17 U qoyliringlardin ondin bir ülüshini alidu; siler
uning qul-xizmetkarliri bolisiler. 18 Siler u künde
özünglargha tallighan padishah tüpeylidin peryad
kötürisiler; lékin Perwerdigar u künide silerge qulaq
salmaydu, dédi. 19 Xelq bolsa Samuilning sözige qulaq
salmay: — Yaq, belki üstimizge seltenet qilidighan bir
padishah bolsun, dédi. 20 —Shundaq qilip biz bashqa
herbir ellerge oxshash bolimiz; bizning padishahimiz
üstimizdin höküm chiqirip, bizni bashlaydu we biz
üchün jeng qilidu, dédi. 21 Samuil xelqning hemme
sözlirini anglap, ularni Perwerdigargha yetküzdi. 22
Perwerdigar emdi Samuilgha: — Sen ularning sözige
qulaq sélip, ulargha bir padishah békitkin, dédi.
Samuil Israillargha: — Herbiringlar öz shehiringlargha
qaytinglar, dédi.

9 Binyamin qebilisidin Kish atliq bir kishi bar idi.
U Abielning oghli, Abiel Zérorning oghli, Zéror
Bikoratning oghli, Bikorat Afiyaning oghli idi; Afiya
bolsa Binyaminliq idi. U özi batur we döletmen kishi
idi. 2 Kishning Saul isimlik, ésil we xushxuy bir
oghli bar idi. Israillar arisida uningdin chirayliq adem
yoq idi; u shundaq égiz boyluq er idiki, xelqning
herqandiqi uning mürisigimu kelmeytti. 3 Saulning
atisi kishning éshekliri yitip ketkenidi. Buning bilen
Kish oghli Saulgha: — Sen xizmetkarlardin birini
özüng bilen bille élip, éshekler ni tépip kelgin, dédi.
4 Ular bérip Efraim édirliqidin ötüp, Shalishah
zéminini kézip, ularni izdep tapalmidi; ular Shaalim
zéminidinmu ötti, éshekler u yerdimu yoq idi.
Andin Binyamin zéminini kézip ötti, ularni yene
tapalmidi. 5 Ular Zuf zéminigha yetkende Saul özi
bilen kelgen xizmetkarigha: — Bole, öyge yanayli;
bolmisa atam éshekler din ensirmey, eksiche bizning
ghémimizni yep kétermiki, dédi. 6 Lékin u uninggha:
— Mana, bu sheherde Xudaning bir adimi bar. U
möhterem bir adem, her néme dése emelge ashmay
qalmaydu. Emdi u yerge barayli; u bizge baridighan
yolimizni körsitip qoyarmikin, dédi. 7 Shunga Saul
xizmetkarigha: — Lékin uning yénigha barsaq u
kishige néme bérimiz? Chünki xurjunlirimizda nan
tügep qaldi, qolimizda Xudaning adimige bergüdek
sowghitimiz yoq. Yénimizda yene néme bar? — dédi.
8 Xizmetkar Saulgha jawab bérip: — Mana qolumda
charek shekel kümüsh bar. Mangidighan yolimizni dep
bersun, Xudaning adimige shuni bérey, dédi 9 (burun
Israilda bir adem Xudadin yol sorimaqchi bolsa:
— Kélinglar, aldin körgüchining qéshigha barayli,
deytti. Hazir «peyghember» dégenni ötken zamanda
«aldin körgüchi» deytti). 10 Saul xizmetkarigha: —
Mesliheting yaxshi boldi. Biz mangayli, dédi. Shuning
bilen ular Xudaning adimi turghan sheherge bardi. 11
Ular sheherge chiqidighan yolda kétiwatqanda, su
tartqili chiqqan birnechche qizgha uchridi we ulardin:
— Aldin körgüchi mushu yerdimu? — dep soridi. 12 Ular
jawab bérip: — Shundaq. Mana u aldinglarda turidu;
téz béringlar, chünki xalayiq bügün [sheherning]
yuqiri jayida qurbanliq qilmaqchi, shunga u bügün
sheherge kirdi. 13 U [qurbanliqtin] yéyishke téxi
yuqiri jaygha chiqmay turupla, siler uning bilen
sheherde uchrishisiler. Xelq u kelmigüche taam
yémeydu, chünki u awwal qurbanliqni beriketleydu;
andin chaqirilghan méhmanlar taamgha éghiz tégidu.
Hazir chiqinglar, chünki bu del uni tapqili bolidighan
waqit, dédi. 14 Ular sheherge chiqip sheher merkizige
kelgende, mana Samuil yuqiri jaygha chiqishqa
ulargha qarap kéliwatatti. 15 Perwerdigar Saul
kélishtin bir kün ilgiri Samuilgha: 16 — Ete mushu
waqitlarda Men yéninggha Binyamin zéminidin bir
ademni ewetimen. Sen uni Méning xelqim Israilning
üstige emir bolushqa mesih qilghin. U Méning
xelqimni Filistiylerning qolidin qutquzidu. Chünki
Méning xelqimning peryadi Manga yetkini üchün
ulargha iltipat bilen qaridim, — dédi. 17 Samuil
Saulni körgende Perwerdigar uninggha: — Mana, Men
sanga söz qilghan adem mushudur. Bu adem Méning
xelqimning üstide seltenet qilidu, dep izhar qildi. 18

Saul derwazida turghan Samuilning qéshigha bérip:
Silidin soray, aldin körgüchining öyi nede, dep soridi.
19 Samuil Saulgha: — Aldin körgüchi men özüm shu.
Mendin awwal yuqiri jaygha chiqqin. Bügün siler
men bilen taam yeysiler; ete séni uzutup chiqqanda,
könglüngdiki herbir ishlarni sanga dep bérey, — dep
jawab berdi. 20 Emma üch kün burun yitip ketken
ésheklerdin bolsa, endishe qilmighin; ular tépildi.
Emdi Israilning hemme arzusi kimge mayil? Sanga we
atangning pütkül jemetige emesmu? — dédi. 21 Saul
jawab bérip: — Men Israil qebililiri ichidiki eng kichik
qebile bolghan Binyamindin, jemetimmu Binyamin
qebilisi ichidiki eng kichiki tursa? Néme üchün bu
sözlerni manga deyla? — dédi. 22 Samuil bolsa Saulni
we xizmetkarini bashlap, méhmanxana öyige kirdi we
ularni chaqirilghanlarning arisida törde olturghuzdi.
Ular ottuzche adem idi. 23 Samuil ashpezge: — Men
saqlap qoyghin dep, sanga tapshurghan héliqi taamni
élip kelgin, dédi. 24 Shuning bilen ashpez saqlap
qoyghan chong ajritilghan qolni élip Saulning aldigha
qoydi. Samuil: — Mana, [sanga] saqlap qoyulghini
shudur! Uni aldinggha élip yégin; chünki u men
xelqni chaqirghan chéghimda atayin sanga atap élip
qoyghandin tartip bu békitilgen waqitqiche saqlandi,
dédi. Shuning bilen u küni Saul bilen Samuil tamaqta
bille boldi. 25 Ular yuqiri jaydin chüshüp sheherge
kirdi, [Samuil] ögzide Saul bilen sözleshti. 26 Etisi tang
sheherde orundin turghanda Samuil Saulni ögzidin
chaqirip: — Ornungdin tur, men séni uzutup qoyay,
dédi. Saul orundin turdi we ikkisi bille chiqti, —
hem u Samuil bilen bille kochigha chiqti. 27 Ular
sheherning ayighigha kétiwatqanda, Samuil Saulgha:
Xizmetkargha aldimizda mangghach turghin, dep
buyrughin, dédi. U shundaq qildi. Andin Samuil: —
Sen turup tur, Perwerdigarning söz-kalamini sanga
yetküzey, dédi.

10 Samuil bir may komzikini élip uning béshigha
töküp uni söyüp mundaq dédi: — «Mana bu,
Perwerdigarning séni Öz mirasigha emir bolushqa
mesih qilghini emesmu? 2 Sen bügün mendin
ayrilghandin kéyin Binyamin zéminining chégrisidiki
Zelzahgha yétip barghiningda Rahilening qebrisining
yénida sanga ikki kishi uchraydu; ular sanga: «Sen
izdep barghan éshekler tépildi, we mana, atang
ésheklerdin ghem qilmay, belki siler üchün: Oghlumni
qandaq qilip taparmen, dep ensirimekte» dep éytidu. 3
Sen u yerdin méngip, Tabordiki dub derixige yetkende
Perwerdigarning aldigha bérish üchün Beyt-Elge
chiqip kétiwatqan üch kishige uchraysen. Ulardin
biri üch oghlaq, biri üch nan we yene biri bir tulum
sharabni kötürüp kélidu. 4 — Ular sanga salam qilip
ikki nanni sunidu; sen berginini qolliridin alghin. 5
Andin sen «Xudagha [atalghan] Gibéah sheherige
barisen (u yerde Filistiylerning bir leshkergahi bar);
sen shu sheherge kelseng chiltar, tembur, ney we
lirilarni kötürüp yuqiri jayidin chüshken bir bölek
peyghemberler sanga uchraydu. Ular bésharetlik
sözlerni qilidu. 6 Shuning bilen Perwerdigarning
Rohi séning wujudunggha chüshidu, sen ular bilen
birlikte bésharetlik sözlerni qilisen we yéngi bir
adem bolisen. 7 Mushu alametler sanga kelgende,
qolungdin néme kelse shuni qilghin. Chünki Xuda
sen bilen billidur. 8 Andin mendin ilgiri Gilgalgha
chüshüp barisen. Mana, men hem yéninggha chüshüp
köydürme qurbanliqlar sunush we inaq qurbanliqlar
qilish üchün kélimen. Men yéninggha bérip, néme
qilishing kéreklikini uqturmighuche, méni yette kün
saqlap turghin». 9 We shundaq boldiki, u burulup
Samuildin ayrilghanda Xuda uninggha yéngi bir
qelb ata qildi; we bu alametlerning hemmisi ashu
küni emelde körsitildi. 10 Ular Gibéahgha yétip
kelgende mana, bir bölek peyghemberler uninggha
uchridi; Xudaning Rohi uning wujudigha chüshti,
buning bilen u ularning arisida bésharet qilishqa
bashlidi. 11 Uni ilgiri tonuydighanlarning hemmisi
uning peyghemberlerning arisida bésharet qilghinini
körgende ular bir-birige: — Kishning oghligha néme
boptu? Saulmu peyghemberlerdin biri boldimu
néme? — déyishti. 12 Emma yerlik bir adem: —
Bularning atiliri kimler? — dédi. Shuning bilen:
«Saulmu peyghemberlerning birimidu?» deydighan
gep peyda boldi. 13 Emdi Saul bésharetlik sözlerni
qilip bolup, yuqiri jaygha chiqip ketti. 14 Saulning
taghisi uningdin we uning xizmetkaridin: — Nege
bérip keldinglar? dep soridi. U: — Ésheklerni izdigili
chiqtuq; lékin ularni tapalmay Samuilning qéshigha
barduq, dédi. 15 Saulning taghisi: — Samuilning silerge
néme déginini manga éytip bergine, dédi. 16 Saul
taghisigha: — U jezm bilen bizge éshekler tépildi,
dep xewer berdi, dédi. Lékin Samuilning padishahliq
ishi toghruluq éytqan sözini uninggha dep bermidi.
17 Samuil emdi xelqni Perwerdigarning aldigha jem
bolunglar dep, Mizpahqa chaqirdi. 18 U Israilgha:
— Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —

«Men siler Israilni Misirdin chiqirip misirliqlarning
qolidin azad qilip, silerge zulum qilghan hemme
padishahliqlarning qolidin qutquzdum. 19 Lékin
bügünki künde silerni béshinglargha chüshken
barliq balayi'apetlerdin we barliq musheqqetlerdin
qutquzghuchi Xudayinglardin waz kéchip uninggha:
«Yaq. Üstimizge bir padishah békitip bergeysen»
— dédinglar. Emdi özünglarni qebilenglar boyiche,
jemetinglar boyiche Perwerdigarning aldigha hazir
qilinglar» — dédi. 20 Shuning bilen Samuil Israilning
hemme qebililirini aldigha jem qilip, chek tashliwidi,
chek Binyamin qebilisige chiqti. 21 U Binyamin
qebilisini jemet-jemetliri boyiche öz aldigha keltürüp
chek tashliwidi, chek Matrining jemetige chiqti. Andin
kéyin yene chek tashliwidi, Kishning oghli Saulgha
chiqti. Ular uni izdiwidi, emma uni tapalmidi. 22
Shunga ular Perwerdigardin yene: — U kishi bu yerge
kélemdu? — dep soridi. Perwerdigar jawaben: —
Mana, u yük-taqlarning arisigha yoshuruniwaldi,
dédi. 23 Shunga ular yügürüp bérip uni shu
yerdin élip keldi. U xelqning otturisida turghanda
xalayiqning boyi uning mürisigimu kelmidi. 24 Samuil
barliq xelqqe: — Emdi Perwerdigar tallighan kishige
qaranglar! Derweqe barliq xelqning ichide uninggha
yétidighan birsi yoqtur, dédi. We xelqning hemmisi: —
Padishah yashisun! — dep towlashti. 25 Samuil xelqqe
padishahliq hoquq-qanunlirini uqturdi we uni oram
yazma qilip yézip chiqip, Perwerdigarning aldigha
qoydi. Andin Samuil hemme xelqni, herqaysisini öz
öylirige qayturdi. 26 Saulmu hem Gibéahdiki öyige
qaytti; köngülliri Xuda teripidin tesirlendürülgen bir
türküm batur kishi uning bilen bille bardi. 27 Lékin
birnechche rezil kishi: — Bu kishi qandaqmu bizni
qutquzalisun? — dep uni kemsitip uninggha héch
sowghat bermidi; emma u anglimasliqqa saldi.

11 Shu waqitta Ammoniy Nahash chiqip Yabesh-
Giléadni muhasirige aldi. Yabeshning hemme
ademliri Nahashqa: — Eger biz bilen ehde tüzseng,
sanga boysunimiz, dédi. 2 Lékin Ammoniy Nahash
ulargha: — Pütkül Israilgha deshnem qilish üchün her
biringlarning ong közini oyup andin siler bilen ehde
qilay, dédi. 3 Yabeshning aqsaqalliri uninggha: — Bizge
yette kün möhlet bergin; biz Israilning pütkül yurtigha
elchilerni mangdurup andin kéyin bizni qutquzidighan
adem chiqmisa, özimiz chiqip sanga teslim bolimiz,
dédi. 4 Emdi elchiler Saulning shehiri Gibéahgha
kélip mushu sözlerni xelqning quliqigha yetküzdi;
hemme xelq peryad kötürüp yighildi. 5 We mana, Saul
étizliqidin chiqip kalilarni heydep kéliwatatti, u: —
Xelq néme dep yighlaydu, dep soridi. Ular Yabeshtin
kelgen kishilerning sözlirini uninggha dep berdi. 6 Saul
bu sözlerni anglighanda Xudaning Rohi uning üstige
kélip, uning ghezipi qattiq qozghaldi. 7 U bir jüp uyni
chépip parchilap, parchilirini elchilerning qoli arqiliq
pütkül Israil zéminigha tarqitip: — Her kim kélip
Saul bilen Samuilgha egeshmise, ularning uylirimu
mushuninggha oxshash qilinidu, dédi. Shuning bilen
Perwerdigarning qorqunchi xelqning üstige chüshti;
shundaq boldiki, ular ittipaqliship bir ademdek jengge
chiqti. 8 Saul ularni Bézek [dégen jayda] sanighanda
Israillar üch yüz ming, Yehudaning ademliri bolsa
ottuz ming chiqti. 9 Ular kelgen elchilerge: — Giléadtiki
Yabeshning ademlirige shundaq éytinglarki, ete kün
chüsh bolghanda nijat silerge kélidu, dédi. Elchiler
bérip shuni Giléadtiki Yabeshliqlargha yetküzdi; ular
intayin xushal bolushti. 10 Shuning bilen Yabeshtikiler:
— Ete biz qéshinglargha chiqip [teslim bolimiz],
siler bizni qandaq qilishqa layiq körsenglar, shundaq
qilinglar, dédi. 11 Etisi shundaq boldiki, Saul xelqni üch
bölek qildi; ular kéche tötinchi jésekte leshkergahgha
kirip Ammoniylarni kün chüsh bolghuche urup qirdi.
Tirik qalghanlar bolsa shundaq parakende boldiki,
ulardin ikki ademmu bir yerge kélelmidi. 12 Xelq
emdi Samuilgha: — Bizning üstimizge Saul padishah
bolmisun dep éytqanlar kimler? Bu kishilerni keltürüp,
ularni öltüreyli, dédi. 13 Lékin Saul: — Bügün héchkim
öltürülmisun. Chünki bügün Perwerdigar Israilgha
nusret berdi, dédi. 14 Samuil xelqqe: — Qéni, Giléadqa
bérip u yerde padishahliqni yéngibashtin tikleyli, dep
éytti. 15 Shuni déwidi, hemme xelq Giléadqa bérip
Giléadta Perwerdigarning aldida Saulni padishah
qildi; ular u yerde Perwerdigarning aldida inaqliq
qurbanliqlirini keltürdi. Saul hem shuningdek barliq
Israil shu yerde zor xushalliqqa chömdi.

12 Samuil pütkül Israilgha: — Mana, men silerning
barliq éytqan sözliringlarni anglap üstünglargha
bir padishah qoydum; 2 Mana emdi padishah silerning
aldinglarda yürmekte, men bolsam qérip béshim
aqardi; mana, méning oghullirimmu aranglarda
turidu. Yashliqimdin tartip bu kün'giche silerning
aldinglarda méngip keldim. 3 Mana bu yerde
turuptimen. Perwerdigarning aldida we uning
mesih qilin'ghinining aldida manga erzinglar bolsa
dewéringlar; kimning uyini tartiwaldim? Kimning

éshikini tartiwaldim? Kimning heqqini yédim?
Kimge zulum qildim? Yaki men közümni kor
qilish üchün kimdin para aldim? Shundaq bolsa
denglar, we men uni silerge tölep bérimen, dédi.
4 Ular jawab bérip: — Sen bizning heqqimizni
yémiding, héchkimge zulum qilmiding we héch
kishining qolidin birer nersinimu éliwalmiding,
dédi. 5 U ularghа: — Mende héch heqqinglar
qalmighanliqigha Perwerdigar silerge guwah bolup
we uning mesih qilghini hem bügün guwahchi
bolsun, déwidi, ular: — U guwahtur, dédi. 6 Samuil
xelqqe mundaq dédi: «Musa bilen Harunni tiklep ata-
bowiliringlarni Misir zéminidin chiqarghuchi bolsa
Perwerdigardur. 7 Emdi ornunglardin turunglar, men
Perwerdigarning aldida Perwerdigarning silerge we
ata-bowiliringlargha yürgüzgen heqqaniy emellirini
silerning aldinglargha qoyushqa söz qilay. 8
Yaqup Misirgha kirgendin kéyin ata-bowiliringlar
Perwerdigargha peryad qilghanda, Perwerdigar Musa
bilen Harunni ewetti. Ular ata-bowiliringlarni Misirdin
chiqirip bu yerde olturaqlashturdi. 9 Emma ular
öz Xudasi Perwerdigarni untudi; shunga u ularni
Hazorning qoshunidiki serdar Siséraning qoligha,
Filistiylerning qoligha hem Moabning padishahining
qoligha tapshurup berdi; bular ular bilen jeng qilishti.
10 Shuning bilen ular Perwerdigargha peryad qilip:
«Biz gunah qilip Perwerdigarni tashlap Baallar we
Ashtarotlarning ibaditide bolduq; emma emdi bizni
düshmenlirimizning qolidin qutquzghin, biz sanga
ibadet qilimiz» dédi. 11 We Perwerdigar Yerubbaal,
Bédan, Yeftah we Samuilni ewetip, etrapinglardiki
düshmenliringlarning qolidin silerni qutquzdi,
shuning bilen tinch-aman turuwatqanidinglar. 12
Lékin Xudayinglar Perwerdigar Özi padishahinglar
bolsimu, Ammonning padishahi Nahashning silerge
qarshi qopqinini körgininglarda siler: Yaq! Bir
padishah üstimizge seltenet qilsun dep manga
éyttinglar. 13 Emdi siler xalap tallighan, siler
tiligen padishahqa qaranglar; mana, Perwerdigar
silerning üstünglargha bir padishah qoydi. 14
Eger siler Perwerdigardin qorqup, uning qulluqida
bolup, Uning awazigha qulaqliringlarni sélip,
Uning emrige asiyliq qilmisanglar, siler hem
üstünglarda seltenet qilghan padishah Xudayinglar
Perwerdigargha egeshsenglar, emdi silerge yaxshi
bolidu. 15 Lékin Perwerdigarning sözige qulaq salmay,
belki Perwerdigarning emrige asiyliq qilsanglar,
Perwerdigarning qoli ata-bowiliringlargha qarshi
bolghandek silergimu qarshi bolidu. 16 Emdi turunglar,
Perwerdigar közliringlarning aldida qilidighan
ulugh karametni körünglar! 17 Bügün bughday
oridighan waqit emesmu? Men Perwerdigargha nida
qilay, U güldürmama bilen yamghur yaghduridu.
Shuning bilen silerning bir padishah tiligininglarning
Perwerdigarning neziride zor rezillik ikenlikini körüp
yétisiler». 18 Andin Samuil Perwerdigargha nida qildi;
shuning bilen Perwerdigar shu küni güldürmama
bilen yamghur yaghdurdi. Xelq Perwerdigardin
we Samuildin bek qorqti. 19 Xelqning hemmisi
Samuilgha: — Xudaying Perwerdigargha bizni
ölmisun dep keminiliring üchün dua qilghin; chünki
hemme gunahlirimizning üstige yene yamanliq
ashurup özimizge bir padishah tiliduq, dédi. 20
Samuil xelqqe mundaq dédi: — Qorqmanglar; siler
derweqe bu hemme rezillikni qilghansiler, lékin
emdi Perwerdigargha egishishtin chetnimey, pütkül
köngülliringlar bilen Perwerdigarning ibaditide
bolunglar; 21 ademge payda yetküzmeydighan yaki
ademni qutquzalmaydighan bihude ishlarni izdep,
yoldin ézip ketmenglar; chünki ularning tayini yoqtur.
22 Chünki Perwerdigar Öz ulugh nami üchün Öz xelqini
tashlimaydu; chünki Perwerdigar silerni Öz xelqi
qilishni layiq körgendur. 23 Manga nisbeten, siler
üchün dua qilishtin toxtash bilen Perwerdigargha
gunah qilish mendin néri bolsun; belki men silerge
yaxshi we durus yolni ögitimen. 24 Peqet siler
Perwerdigardin qorqup pütkül köngülliringlar we
heqiqet bilen uning ibaditide bolunglar; chünki
siler üchün qilghan ulugh karametlerge qaranglar!
25 Lékin yamanliq qilsanglar, hem özünglar hem
padishahinglar halak qilinisiler».

13 Saul [ottuz] yashta padishah bolup Israilning
üstide ikki yil seltenet qilghandin kéyin 2 Özige
Israildin üch ming ademni ilghap aldi. Ikki mingi
Mikmashta we Beyt-El taghlirida Saulning qéshida,
bir mingi Binyamin zéminidiki Gibéahda Yonatanning
qéshida idi. Emma u qalghan xelqning herbirini öz
öylirige ketküziwetti. 3 Yonatan bolsa Filistiylerning
Gébadiki leshkergahigha hujum qildi, Filistiyler
buningdin xewer tapti. Saul bolsa: — Pütkül zémindiki
ibraniylar anglap oyghansun dep, kanay chaldurdi. 4
Pütkül Israil Saulning Filistiylerning leshkergahigha
hujum qilghanliqidin hemde Israilning Filistiylerge
nepretlinidighanlikidin xewer tapti. Xelq Saulning

keynidin Gilgalgha bérip yighildi. 5 Filistiylerdin Israil
bilen jeng qilghili üch ming jeng harwisi, alte ming
atliq leshker we déngiz sahilidiki qumdek köp piyade
leshker yighildi. Ular kélip Beyt-Awenning sherq
teripidiki Mikmashta bargah tikti. 6 Israilning ademliri
özlirining qattiq xiyim-xeterde qalghanliqini körüp
gharlargha, chatqalliqlargha, qiya tashliqlargha, yuqiri
jaylargha we azgallargha yoshuruniwélishti; 7 [bezi]
Ibraniylar Iordan deryasidin ötüp, Gad we Giléadning
zéminigha qéchip bardi. Lékin Saul Gilgalda qaldi,
ademlirining hemmisi uninggha titrigen halda egeshti.
8 Emdi Saul Samuil uninggha békitken waqitqiche
yette kün kütüp turdi; lékin Samuil Gilgalgha kelmidi,
xelq uningdin tarilip ketkili turdi. 9 Saul: — Köydürme
qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini bu yerge —
yénimgha élip kélinglar, dédi. Andin u özi köydürme
qurbanliq ötküzdi. 10 We shundaq boldiki, u köydürme
qurbanliqni tügitishi bilenla, mana Samuil keldi.
Saul uninggha salam qilghili aldigha chiqti. 11 Lékin
Samuil: — Néme ishlarni qilding?! — dep soridi.
Saul: — Xelq mendin tarilip ketkenlikini, silining
békitken waqitta kelmigenliklirini, Filistiylerning
Mikmashta yighilghinini kördum, 12 men ichimde:
Emdi Filistiyler Gilgalgha chüshüp manga hujum
qilmaqchi, men bolsam téxi Perwerdigargha iltija
qilmidim, dédim. Shunga köydürme qurbanliq qilishqa
özümni mejburlidim, dédi. 13 Samuil Saulgha: —
Sen exmeqliq qilding; sen Xudaying Perwerdigar
sanga buyrughan emrni tutmiding; shundaq qilghan
bolsang Perwerdigar Israilning üstidiki seltenitingni
menggü mustehkem qilatti, dédi. 14 Lékin emdi
selteniting mustehkem turmaydu. Perwerdigar Öz
könglidikidek muwapiq bir ademni izdep tapti.
Perwerdigar uni Öz xelqining bashlamchisi qildi,
chünki sen Perwerdigar sanga buyrughanni tutmiding,
dédi. 15 Andin Samuil ornidin turup Gilgaldin kétip
Binyamin zéminidiki Gibéahgha bardi. Saul bolsa öz
yénidiki ademlerni sanidi; ular alte yüzche chiqti.
16 Saul bilen oghli Yonatan we ularning qéshida
qalghan xelq Binyamin zéminidiki Gébada qélip qaldi,
Filistiyler bolsa Mikmashta bargah tikkenidi. 17
Qaraqchilar daim Filistiylerning bargahidin chiqip
üch bölekke bölünetti. Bir bölek Shual zéminidiki
Ofrahgha baridighan yolgha atlinatti, 18 bir bölek
Beyt-Horon'gha baridighan yol bilen mangatti, yene
bir bölek chölning chétidiki Zeboim jilghisigha
qaraydighan zémindiki yolgha mangatti. 19 Emma
pütkül Israil zéminida héchbir tömürchi tépilmaytti;
chünki Filistiyler: — Ibraniylar özlirige qilich yaki
neyze yasiyalmisun, dep oylaytti. 20 Bu sewebtin
Israillar hemmisi sapan chishliri, ketmenlirini,
paltilirini we orghaqlirini bislash üchün Filistiylerning
qéshigha baratti. 21 Ular sapan chishliri we ketmenler
üchün üchtin ikki shekel, jotu, palta we zixlarni
bislash üchün üchtin bir shekelni töleytti. 22 Shunga
urush bolghanda Saul we Yonatanning qéshidiki
xelqning héchbiride qilich ya neyze yoq idi; peqet
Saul bilen oghli Yonatandila bar idi. 23 U waqitta
Filistiylerning bir qarawullar etriti Mikmashtiki
dawan'gha chiqqanidi.

14 Bir küni Saulning oghli Yonatan yaragh
kötürgüchisige: — Kelgin, udulimizdiki
Filistiylerning qarawullar etritining yénigha chiqayli,
dédi. Emma u atisigha héchnéme démidi. 2
Saul bolsa Gibéahning chétidiki Migrondiki anar
derixining tégide qaldi. Uning qéshidiki xelq
alte yüzche idi 3 (u waqitta efodni Axitubning
oghli, Ixabodning akisi Axiyah kiyetti; u Shilohda
turuwatqan, Perwerdigarning kahini idi. Axitub
Finihasning oghli, Finihas Elining oghli idi). Xelq
bolsa Yonatanning ketkinlikini bilmigenidi. 4 Yonatan
Filistiylerning qarawullar etriti terepke ötmekchi
bolghan dawanning ikki teripide tüwrüktek tik qiya
tashlar bar idi. Birining nami Bozez, yene birining
nami Seneh idi. 5 Bir qiya tash shimaliy teripide
bolup, Mixmash bilen qariship turatti, yene biri
jebub teripide Gébaning udulida idi. 6 Yonatan
yaragh kötürgüchisige: — Kel, bu xetnisizlerning
qarawullar etritige chiqayli; Perwerdigar biz üchün
bir ish qilsa ejeb emes, chünki Perwerdigarning
qutquzushi üchün ademlerning köp yaki az bolushi
héch tosalghu bolmaydu, dédi. 7 Uning yaragh
kötürgüchisi uninggha: — Könglüngde her néme bolsa
shuni qilghin; barghin, mana, könglüng némini xalisa
men sen bilen billimen, dédi. 8 Yonatan: — Mana, biz
u ademler terepke chiqip özimizni ulargha körsiteyli;
9 eger ular bizge: — Biz silerning qéshinglargha
barghuche turup turunglar, dése ularning qéshigha
chiqmay öz jayimizda turup turayli; 10 lékin ular: —
Bizning qéshimizgha chiqinglar, dése, chiqayli. Chünki
shundaq bolsa Perwerdigar ularni qolimizgha bériptu,
dep bilimiz; mushundaq ish bizge bir bésharet bolidu,
dédi. 11 Ikkiylen özini Filistiylerning qarawullar
etritige körsetti. Filistiyler: — Mana, Ibraniylar

özini yoshurghan azgallardin chiqiwatidu, dédi. 12
Etrettikiler Yonatan bilen yaragh kötürgüchisige:
— Bizge chiqinglar, biz silerge bir nersini körsitip
qoyimiz, dédi. Yonatan yaragh kötürgüchisige: —
Manga egiship chiqqin; chünki Perwerdigar ularni
Israilning qoligha berdi, dédi. 13 Yonatan qol-
putliri bilen ömülep chiqti, yaragh kötürgüchisi
keynidin uninggha egeshti. Filistiyler Yonatanning
aldida yiqilishti; yaragh kötürgüchisi keynidin kélip
ularni qetl qildi. 14 Shu tunji hujumda Yonatan
bilen yaragh kötürgüchisi texminen yérim qoshluq
yerde öltürgenler yigirmidek adem idi. 15 Andin
leshkergahdikikerni, dalada turuwatqanlarni, barliq
etretlerdikilerni we bulang-talang qilghuchilarni
titrek basti. Ular hem titrep qorqti, yermu tewrinip
ketti; chünki bu chong qorqunch Xuda teripidin
kelgenidi. 16 Emdi Binyamin zéminidiki Gibéahda
turuwatqan paylaqchilar kördiki, mana, leshker
topliri tarmar bolup uyan-buyan yügürüshüp ketti. 17
Saul qéshidiki xelqqe: Ademlirimizni sanap kimning
bu yerdin ketkenlikini éniqlanglar, dédi. Ular saniwidi,
mana, Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi yoq chiqti.
18 Saul Axiyahqa: — Xudaning ehde sanduqini élip
kelgin, dédi. Chünki u waqitta Xudaning ehde
sanduqi Israilning arisida idi. 19 Saul kahin'gha söz
qiliwatqanda Filistiylerning leshkergahida bolghan
ghelwe barghanséri küchiyip ketti. Saul kahin'gha:
— Qolungni yighqin, dédi. 20 Andin Saul we uning
bilen bolghan hemme xelq yighilip jengge chiqti; we
mana, Filistiylerning herbiri öz sepdishigha qarshi
qilich kötürüp zor parakendilik boldi. 21 U waqittin
ilgiri Filistiylerning arisida bolghan, ular bilen bille
leshkergahning etrapigha chiqqan Ibraniylar bar
idi; ularmu Saul we Yonatan bilen bille bolghan
Israillargha qoshuldi. 22 Shuningdek Efraim taghlirida
özini yoshurghan Israillar Filistiylerning qachqinini
anglighanda soqushqa chiqip ularni qoghlidi. 23
Shuning bilen Perwerdigar u küni Israilgha nusret
berdi. Soqush Beyt-Awenning u teripige ötti. 24
Lékin Israilning ademliri u küni zor bésim astida
qaldi. Chünki Saul ularga qesem ichküzüp: —
Men düshmenlirimdin intiqam almighuche kech
bolushtin ilgiri taam yégen kishige lenet bolsun,
dep éytqanidi. Shuning üchün xelqtin héchkim
taam yémidi. 25 Emma barliq zémindiki qoshun bir
ormanliqqa kirgende yer yüzide hesel bar idi. 26 Xelq
ormanliqqa kirgende, mana bu hesel éqip turatti;
lékin héchkim qolini aghzigha kötürmidi, chünki
xelq qesemdin qorqatti. 27 Lékin Yonatan atisining
xelqqe qesem ichküzgenlikini anglimighanidi. Shunga
u qolidiki hasini sunup uchini hesel könikige tiqip
qoli bilen aghzigha saldi. Shundaq qilip közliri
nurlandi. 28 Emma xelqtin biri: Séning atang
xelqqe ching qesem ichküzüp: — Bügün taam yégen
kishige lenet bolsun! dep éytqanidi. Shuning üchün
xelq halsizlinip ketti, dédi. 29 Yonatan: — Méning
atam zémin'gha azar berdi; qaranglar, bu heseldin
kichikkine tétishim bilenla közlirimning shunche
nurlan'ghinini körmidinglarmu? 30 Xelq bügün
düshmenlerdin tartiwalghan oljidin xalighinini yégen
bolsa Filistiylerning arisidiki qirghinchiliq téximu zor
bolmasmidi? — dédi. 31 Ashu küni ular Mikmashtin
tartip Filistiylerni qoghlap Ayjalon'ghiche urup
qirishti; xelq tola hérip ketkenidi. 32 Shuning bilen
xelq olja üstige étilip bérip, qoy, kala we mozaylarni
tutup shu yerdila soydi. Andin xelq göshni qanni
adaliwetmeyla yédi. 33 Saulgha xewer kélip: Mana,
xelq qanni adaliwetmeyla göshni yep Perwerdigargha
gunah qiliwatidu, dep éytildi. U: Siler Perwerdigargha
asiyliq qildinglar! Emdi bu yerge yénimgha chong
bir tashni domilitip kélinglar, dédi. 34 Saul yene:
Siler xelqning arisigha chiqip ulargha: Herbiri öz
kalisini, öz qoyini qéshimgha élip kélip bu yerde
soyup yésun; lékin göshni qanni adaliwetmey yep,
Perwerdigargha gunah qilmanglar, denglar, dédi.
Bu kéche xelqning hemmisi herbiri öz kalisini élip
kélip u yerde soydi. 35 Saul bolsa Perwerdigargha
bir qurban'gah yasidi. Bu uning Perwerdigargha
yasighan tunji qurban'gahi idi. 36 Saul: — Bu kéchide
Filistiylerning péyige chüshüp, ete tang atquche
ularni talap hech birini tirik qoymayli, dédi. Xelq:
— Néme sanga yaxshi körünse shuni qilghin, dep
jawab berdi. Lékin kahin söz qilip: — Perwerdigarning
yénigha kirip [yolyoruq sorap] chiqayli, dédi. 37 Saul
Xudadin: — Ya Filistiylerning keynidin chüshüymu?
Sen ularni Israilning qoligha tapshuramsen? —
dep soridi. Lékin u küni U uninggha hech jawab
bermidi. 38 Saul: — I xelqning hemme chongliri, bu
yerge chiqinglar. Bügün kim gunah qilghanliqini
éniqlap béqinglar. 39 Chünki Israilgha nusret bergen
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, bu
gunah hetta oghlum Yonatanda tépilsimu u jezmen
öltürülsun, dédi. Lékin pütkül xelqtin héchkim
uninggha jawab bermidi. 40 Andin u pütkül Israilgha:

— Siler bir terepte turunglar, men oghlum Yonatan
yene bir terepte turayli, dédi. Xelq uninggha: —
Néme sanga yaxshi körünse, shuni qilghin, dédi.
41 Saul Israilning Xudasi Perwerdigargha: — Bu
chek bilen eyni ehwalni ashkara qilghaysen, dédi.
Chek bolsa Saul bilen Yonatanni körsetti, xelq
qutuldi. 42 Saul: — Méning bilen oghlum Yonatanning
otturisigha chek tashlanglar, dédi. Shundaq qiliwidi,
chek Yonatan'gha chiqti. 43 Saul Yonatan'gha: —
Qilghiningni manga éytqin, dédi. Yonatan uninggha:
— Qolumdiki hasa bilen kichikkine hesel élip tétip
baqtim we mana, shuning üchün men ölümge
mehkum boldum! — dep jawab berdi. 44 Saul: — Sen
choqum ölüshüng kérek, i Yonatan; undaq qilmisam,
Xuda manga séning béshinggha chüshkendinmu
artuq chüshürsun! — dédi. 45 Lékin xelq Saulgha:
— Israilda bu ulugh nusretni qazan'ghan Yonatan
öltürülemdu? Bundaq ish bizdin néri bolghay!
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimizki, uning
béshidin bir tal chach yerge chüshmeydu; chünki
bügünki ishni u Xudaning yardimi bilen emelge
ashurdi, dédi. Shundaq qilip xelq Yonatanni ölümdin
xalas qildi. 46 Andin Saul Filistiylerni qoghlashtin
toxtidi; Filistiylermu öz jayigha qaytip ketti. 47
Shundaq qilip Saul Israilning seltenitini özining qildi;
andin u chörisidiki düshmenlirige, yeni Moablar,
Ammoniylar, Édomiylar, Zobahdiki padishahlar we
Filistiylerge hujum qildi. U qaysi terepke yüzlense
ghalip kéletti. 48 U zor jasaret körsitip Amaleklerni
urup Israilni bulang-talang qilghuchilardin qutquzdi.
49 Saulning oghulliri Yonatan, Yishwi we Malqi-Shua
idi; uning ikki qizining ismi bolsa — chongining
Mérab, kichikining Miqal idi. 50 Saulning ayalining
ismi Ahinoam bolup, u Aximaazning qizi idi. Saulning
qoshunining serdari Abner idi; u Saulning taghisi
Nerning oghli idi. 51 Saulning atisi Kish we Abnerning
atisi Ner bolsa, ikkisi Abielning oghulliri idi. 52 Saul
pütkül ömride Filistiyler bilen qattiq jengde bolup
turdi. Saul özi herqachan batur ya palwanlarni körse,
uni öz xizmitige salatti.

15 Emdi Samuil Saulgha: — Perwerdigar séni Öz
xelqi Israil üstige padishah bolush üchün mesih
qilghili méni ewetkenidi; emdi Perwerdigarning sözini
anglighin. 2 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Men Amaleklerning
Israilgha qilghan muamilisini, yeni Israil Misirdin
chiqqanda ularning yolda ulargha qandaq qarshiliq
körsetkenlikini könglümge pükkenmen. 3 Emdi
bérip Amaleklerni urup ularning hemmisini weyran
qilip ularni héch ayimayla, er bolsun, ayal bolsun,
ösmür bolsun, bowaq bolsun, kala-qoy, töge we ishek
hemmisini yoqatqin, dédi. 4 Saul xelqni jem qilip
ularni Telaim shehiride saniwidi, ikki yüz ming
piyade esker, Yehuda qebilisidin on ming adem
chiqti. 5 Saul Amaleklerning shehirige kelgende
shu yerdiki wadida böktürme qoydi. 6 Andin Saul
Kéniylerge: — Chiqip kétinglar, silerni ular bilen
qoshup yoqatmasliqim üchün Amaleklerning arisidin
chiqip kétinglar; chünki Israil Misirdin chiqqanda
siler ularning hemmisige méhribanliq körsetkensiler,
dédi. Shuning bilen Kéniyler Amaleklerdin chiqip
ketti. 7 Emdi Saul Amaleklerni Hawilahdin tartip
Misirning udulidiki Shurghiche qoghlap urdi. 8 U
Amaleklerning padishahi Agagni tirik tutti, emma
barliq xelqni qilich bisi bilen pütünley yoqatti. 9 Lékin
Saul bilen xelq Agagni ayidi we qoy-kala, bordalghan
mal we qozilardin eng ésillerning hemmisini, jümlidin
néme yaxshi bolsa shuni ayap ularni halak qilishqa
qoli barmidi; lékin néme yarimas we zeip bolsa
shularning hemmisini ular yoqatti. 10 Shuning bilen
Perwerdigarning sözi Samuilgha kélip mundaq déyildi:
— 11 «Saulni padishah qilghinimgha pushayman
qildim, chünki u manga egishishtin yénip Méning
sözümge emel qilmidi». Samuil azar chékip pütkül bir
kéche Perwerdigargha peryad kötürdi. 12 Etisi Samuil
Saulning aldigha chiqish üchün tang seherdila ornidin
turdi. Samuilgha: — Saul Karmelge bardi we mana,
u özige bir abide turghuzup andin yénip Gilgalgha
chüshüptu, dégen xewer bérildi. 13 Samuil Saulning
qéshigha kelgende Saul uninggha: — Perwerdigar
séni mubarekligey! Perwerdigarning sözlirige emel
qildim, dédi. 14 Lékin Samuil: — Undaq bolsa
quliqimgha anglan'ghan qoyning merishi bilen men
anglawatqan kalining mörishi zadi nedin keldi? —
dédi. 15 Saul jawab bérip: — Ular Amaleklerdin
élip kélindi; chünki xelq Xudaying Perwerdigargha
qurbanliq qilish üchün qoy-kalining ésillirini ayap
qaldurup qoydi; qalghinini bolsa pütünley yoqattuq,
dédi. 16 Samuil Saulgha: — Qoy, bu gépingni! Men
Perwerdigarning bu kéche manga néme déginini
sanga éytip bérey, dédi. U uninggha: — Éytqin, dédi.
17 Samuil mundaq dédi: — Öz neziringde kichik
hésablan'ghan waqtingdila Perwerdigar séni Israilning
üstige padishah bolsun dep, mesih qilishi bilen sen

Israil qebililirining béshi bolghan emesmiding? 18
Andin Perwerdigar séni: — Sen bérip gunahkar
Amaleklerni halak qilghin; ularni yoqatquche ular
bilen soqushqin, dep ewetkenidi. 19 Emdi némishqa
Perwerdigarning sözige qulaq salmay, belki olja
üstige düm chüshüp, Perwerdigarning neziride yaman
bolghanni qilding? 20 Saul Samuilgha: — Men
heqiqeten Perwerdigarning sözige qulaq saldimghu!
Perwerdigar méni ewetken yol bilen mangdim
we Amaleklerning padishahi Agagni élip kélip
Amaleklerning özini pütünley yoqattim. 21 Emma xelq
bolsa oljidin qoy bilen kala, yeni yoqitishqa békitilgen
nersilerdin eng ésilini élip Xudaying Perwerdigargha
Gilgalda qurbanliq qilish üchün élip keldi, dédi. 22
Samuil: — Perwerdigar köydürme qurbanliqlar bilen
teshekkür qurbanliqlirini keltürüshtin söyünemdu,
ya Perwerdigarning sözige itaet qilishtin süyünemdu?
Mana itaet qilmaqliq qurbanliq qilmaqliqtin ewzel,
köngül qoyush qochqar yéghini sunushtin ewzeldur.
23 Chünki asiyliq bolsa jadugerlik gunahi bilen
oxshashtur, Bashpashtaqliq qebihlik we butpereslikke
barawerdur. Sen Perwerdigarning sözini tashlighining
üchün, Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin
mehrum qildi, — dédi. 24 Saul Samuilgha: — Men gunah
sadir qildim, chünki men Perwerdigarning emridin
we séning sözüngdinmu chiqtim; chünki men xelqtin
qorqup ularning sözige kirdim. 25 Emdi gunahimni epu
qilghin; méning Perwerdigargha sejde qilishim üchün
méning bilen qaytip barghin, dédi. 26 Samuil Saulgha:
— Men séning bilen qaytip barmaymen; chünki sen
Perwerdigarning sözini tashlighansen, we Perwerdigar
séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, dédi. 27
Samuil kétishke burulghinida Saul uning tonining
péshini tutuwaldi, u yirtilip ketti. 28 Samuil uninggha:
— Perwerdigar bügün Israilning padishahliqini sendin
yirtip élip sendin ewzel bolghan bir yéqininggha
tapshurdi. 29 Israilning Janabiy Aliyisi Bolghuchi
yalghan sözlimeydu yaki niyitidin yanmaydu; chünki
u adem balisidek niyitidin yan'ghuchi emestur,
dédi. 30 Saul: — Men gunah sadir qildim. Lékin
xelqimning aqsaqallirining we Israilning aldida manga
izzet qilip méning bilen yénip barghin; shuning
bilen Xudaying Perwerdigargha sejde qilalaymen,
dédi. 31 Shuning bilen Samuil Saul bilen yénip
bardi we Saul Perwerdigargha sejde qildi. 32 Andin
Samuil: — Amaleklerning padishahi Agagni méning
aldimgha élip kélinglar, dédi. Agag bolsa xushluq bilen
uning qéshigha bardi. Agag könglide: — Shübhisizki,
ölüm dehshiti ötüp ketti, dédi. 33 Emma Samuil:
— Séning qiliching xotunlarni balisiz qilghandek
séning anangmu xotunlarning arisida balisiz bolidu,
déwidi, Samuil Agagni Gilgalda Perwerdigarning
aldida chanap pare-pare qildi. 34 Andin Samuil
Ramahqa bardi. Saul bolsa «Saulning yurti Gibéah»
dégen jaydiki öyige chiqip ketti. 35 Samuil ölgen
künigiche Saul bilen qayta körüshmidi. Emma Samuil
Saul üchün qayghurdi. Perwerdigar Saulni Israilning
üstige padishah qilghanliqidin epsuslandi.

16 Perwerdigar Samuilgha: — Sen qachan'ghiche
Saul üchün qayghurup yürisen? Men uni
Israilgha seltenet qilishtin mehrum qilip tashlighan
emesmu? Münggüzüngni zeytun méyi bilen toldurup
barghin. Men séni Beyt-Lehemlik Yessening qéshigha
ewetimen. Uning oghulliridin padishah bolushqa
özümge birni békittim, dédi. 2 Samuil bolsa: —
Men qandaq barimen? Saul bu ishni anglisa méni
öltürüwétidu! — dédi. Perwerdigar: — Özüng bilen
bir inekni alghach bérip Perwerdigargha qurbanliq
qilish üchün keldim, dégin. 3 Yesseni qurbanliqqa
chaqirghin, andin Men sanga qilidighiningni ayan
qilimen; we Men sanga dégen birsini Özüm üchün
mesih qilghin, dédi. 4 Samuil Perwerdigarning
déginini ada qilip Beyt-Lehemge bardi. Yétip kelgende
sheherning aqsaqalliri titrigen halda chiqip: — Bizge
tinch-amanliq élip keldingmu? — dep soridi. 5 U: —
Tinch-amanliq élip keldim; Perwerdigargha qurbanliq
sunushqa keldim. Siler özünglarni haramdin paklap
men bilen bille qurbanliqqa kélinglar, dédi. Shuning
bilen u Yesse bilen oghullirini halal qilip qurbanliqqa
chaqirdi. 6 Ular kelgende Samuil Éliabni körüp ichide:
— Perwerdigarning mesih qilidighini shübhisizki
Özining aldida turidu, dédi. 7 Lékin Perwerdigar
Samuilgha: — Uning teqi-turqigha yaki boyigha
qarimighin. Men uni shalliwettim, chünki Xuda insan
körgendek körmeydu; insan bolsa sirtqi qiyapitige
qaraydu, lékin Perwerdigar qelbge qaraydu, dédi. 8
Andin Yesse Abinadabni chaqirip Samuilning aldidin
ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni hem
tallimidi, dédi. 9 Andin Yesse Shammahni uning
aldidin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni
hem tallimidi, dédi. 10 Shuninggha oxshash Yesse
oghullirining yettisini Samuilning aldidin ötküzdi.
Lékin Samuil Yessege: — Perwerdigar bularni hem
tallimidi, dédi. 11 Samuil Yessedin: — Barliq yigitler

mushularmu? dep soridi. U: — Hemmidin kichiki
qaldi. Lékin mana, u qoy béqiwatidu, dédi. Samuil
Yessege: — Uni chaqirtip élip kelgin, chünki u
kelmigüche dastixanda olturmaymiz, dédi. 12 [Yesse]
adem mangdurup uni keltürdi. U chirayida qan
yügürüp turidighan, közliri chirayliq we kélishken
yigit idi. Perwerdigar: — Qopup uni mesih qilghin,
chünki [Méning tallighinim] shudur! dédi. 13 Samuil
may münggüzini élip uni qérindashlirining arisida
mesih qildi. U kündin tartip Perwerdigarning Rohi
Dawutning wujudigha chüshti. Samuil bolsa qopup
Ramahgha ketti. 14 Emdi Perwerdigarning Rohi
Sauldin ketkenidi, we Perwerdigar teripidin bir yaman
roh uni perishan qildi. 15 Saulning xizmetkarliri
uninggha: — Mana Xuda teripidin bir yaman roh séni
perishan qilidu. 16 Emdi ghojimiz özliri aldiliridiki
xizmetkarlirini derhal buyrughayliki, ular chiltar
chélishqa usta ademni tapsun; we shundaq boliduki,
Xuda teripidin yaman roh üstlirige kelse u chiltar
chalsun, uning bilen halliri obdan bolidu, dédi. 17 Saul
xizmetkarlirigha: — Méning üchün chiltar chélishqa
usta bir ademni tépip qéshimgha élip kélinglar, dédi.
18 Ghulamlardin biri uninggha: — Mana Beyt-Lehemlik
Yessening chiltargha usta bir oghlini kördüm. U
özi batur bir jengchi, gepte hoshyar we kélishken
adem iken, shundaqla Perwerdigar uning bilen bille
iken, dédi. 19 Shuning bilen Saul Yessege elchilerni
mangdurup: — Qoy baqidighan oghlung Dawutni
manga ewetkin, dep éytti. 20 Yesse bir éshekni
teyyarlap uninggha nan bilen bir tulum sharab we bir
oghlaqni artip, bularni oghli Dawutning qoli bilen
Saulgha ewetti. 21 Shuning bilen Dawut Saulning
qéshigha kélip uning aldida turdi. Saul uninggha
tolimu amraq idi; u Saulning yaragh kötürgüchisi
boldi. 22 Andin Saul Yessege xewer ewetip: — Dawut
méning aldimda tursun; chünki u nezirimge yaqti, dep
éytti. 23 Emdi shundaq boliduki, u [yaman] roh Xuda
teripidin Saulning üstige kelgende Dawut chiltarni
élip qoli bilen chaldi. Buning bilen Saul aram tépip
hali obdan bolup yaman roh uningdin chiqip ketti.

17 Emma Filistiyler jeng qilish üchün qoshunlirini
yighdi. Ular Yehudagha tewe Sokohda jem bolup,
Sokoh bilen Azikah otturisidiki Efes-Dammimda
chédirlarni tikti. 2 Saul bilen Israillarmu jem bolup
Élah jilghisida chédirlirini tikip Filistiyler bilen
jeng qilghili sep tüzdi. 3 Filistiyler bir tereptiki
taghda, Israillar yene bir tereptiki taghda turatti;
otturisida jilgha bar idi. 4 Shu waqitta Filistiylerning
leshkergahidin Gatliq Goliat isimlik bir chémpiyon
palwan chiqip keldi. Uning égizliki alte gez bir ghérich
idi. 5 Béshigha mis dubulgha, uchisigha qasiraqliq
sawut kiygenidi. Uning bu mis sawuti bolsa besh ming
shekel kéletti. 6 Pachaqlirigha mistin tizliq baghlighan,
öshnisige mis atma neyze qisturiwalghanidi. 7 Uning
neyzisining sépi bolsa bapkarning xadisidek idi;
neyzisining béshi alte ming shekel kéletti; qalqan
kötürgüchisi uning aldida mangatti. 8 U ornida turup
Israilning qoshunlirigha mundaq towlaytti: — «Siler
némishqa jeng qilish üchün sep tüzgensiler? Men
Filistiy emesmu? Siler bolsanglar Saulning qullirighu?
Aranglardin bir ademni tallap chiqinglar, u men bilen
élishishqa chüshsun! 9 U men bilen éliship méni urup
öltürelse, biz silerning qulliringlar bolimiz. Lékin men
uni meghlup qilip öltürsem, siler bizning qullirimiz
bolup bizning xizmitimizde bolusiler». 10 Shu Filistiy
yene söz qilip: — Men bügün Israilning qoshunigha
haqaret qildimghu? Siler bir ademni chiqiringlar,
biz élishayli! — dédi. 11 Saul bilen hemme Israil
bu Filistiyning sözlirini anglap, alaqzade bolup bek
qorqti. 12 Dawut Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemde
olturuqluq Yesse dégen Efratliq ademning oghli idi.
Yessening sekkiz oghli bar idi. Saulning künliride
u xéli yashinip qalghanidi. 13 Yessening üch chong
oghli Saul bilen jengge chiqqanidi. Jengge chiqqan
üch oghulning tunjisining ismi Éliab, ikkinchisining
ismi Abinadab we üchinchisining Shammah idi. 14
Dawut hemmidin kichiki idi. Üch chong oghli Saulgha
egiship chiqqanidi. 15 Bezide Dawut Saulning qéshidin
öz atisining qoylirini béqish üchün qaytip kéletti. 16
Ashu Filistiy bolsa qiriq kün'gichilik her etigen we
kechte chiqip turdi. 17 Yesse oghli Dawutqa: — Bu efah
qomachni we bu on nanni élip leshkergahgha téz bérip
akiliringgha bergin, 18 bu on parche qurutni ularning
mingbéshigha bérip akiliringning ehwalini sorap
ularning képil xétini élip kelgin, dédi. 19 Saul, shu [üch
oghul] we Israilning hemme ademliri Élah jilghisida
turup Filistiylerge qarshi jeng qilatti. 20 Dawut
bolsa etisi seher qopup qoylarni bir baqquchining
qoligha tapshurup, ashliq-tülükni élip Yesse uninggha
tapilighandek, qoshun istihkamigha yetkende, jengge
chiqidighan leshkerler sören kötürüwatqanidi. 21 Israil
we Filistiyler bir-birige udulmu'udul turup soqushqa
sep tüzdi. 22 Dawut bolsa élip kelgen nersilerni yük-
taqlargha qarighuchining qoligha tapshurup sep

arisigha yügürüp bérip akiliridin tinchliq soridi. 23 U
ular bilen sözliship turghanda, Filistiylerdin bolghan
Goliat dégen chémpion palwan Filistiylerning sépidin
chiqip yene héliqi gepni qildi; Dawut uni anglidi. 24
Israilning hemme ademliri bu ademni körgende qéchip
kétishti we bek qorqti. 25 Israilning ademliri bir-birige:
— Chiqiwatqan bu ademni kördünglarmu? U Israilgha
haqaret qilish üchün chiqidu. Shundaq boliduki, uni
öltürgen ademge padishah köp mal-mülük in'am
qilidu, öz qizini uninggha xotunluqqa béridu hem
atisining jemetini Israil teweside baj-alwandin xalas
qilidu, dédi. 26 Dawut öz yénida turghan ademlerdin:
— Bu Filistiyni öltürüp Israilgha qilin'ghan shu
haqaretni yoqatqan kishige néme qilinidu? Chünki bu
xetnisiz Filistiy zadi kim? U qandaqsige menggü hayat
bolghuchi Xudaning qoshunlirigha haqaret qilishqa
pétinidu? — dédi. 27 Xalayiq uninggha aldinqilarning
dégen sözi boyiche jawab bérip: — Uni öltürgen
kishige mundaq-mundaq qilinidu, dédi. 28 Lékin uning
chong akisi Éliab uning u ademler bilen sözleshkinini
anglap qaldi; Éliabning Dawutqa achchiqi kélip: —
Némishqa bu yerge kelding? Chöldiki u azghine
qoyni kimge tashlap qoydung? Men kibirlikingni
we könglüngning yamanliqini bilimen. Sen alayiten
jengni körgili kelding, dédi. 29 Dawut: — Men néme
qildim? Peqet bir söz qilsam bolmamdiken? — dédi.
30 Dawut burulup bashqisidin aldinqidek soridi, xelq
aldida éytqandek uninggha jawab berdi. 31 Emma
birsi Dawutning éytqan sözlirini anglap qélip Saulgha
yetküzdi; u Dawutni chaqirtip keldi. 32 Dawut Saulgha:
— Bu kishining sewebidin héchkimning yüriki su
bolmisun. Silining qulliri bu Filistiy bilen soqushqili
chiqidu, dédi. 33 Saul Dawutqa: — Sen bu Filistiy
bilen soqushqili barsang bolmaydu! Sen téxi yash,
emma u yashliqidin tartipla jengchi idi, dédi. 34
Dawut Saulgha: — Qulliri öz atisining qoylirini béqip
keldim. Bir shir yaki éyiq kélip padidin bir qozini
élip ketse, 35 men uning keynidin qoghlap uni
urup qozini aghzidin qutquzup alattim. Eger qopup
manga hujum qilsa men uni yaylidin tutuwélip urup
öltürettim. 36 Qulliri hem shir hem éyiqni öltürgen;
bu xetnisiz Filistiymu ularghа oxshash bolidu. Chünki
u menggü hayat bolghuchi Xudaning qoshunigha
haqaret keltürdi — dédi. 37 Dawut sözini dawam
qilip: — Méni shirning changgilidin we éyiqning
changgilidin qutquzghan Perwerdigar oxshashla bu
Filistiyning qolidin qutquzidu, dédi. Saul Dawutqa: —
Barghin, Perwerdigar séning bilen bille bolghay, dédi.
38 Andin Saul Dawutqa öz jeng kiyimlirini kiygüzüp,
béshigha mis dubulghini taqap we uninggha bir jeng
sawutini kiygüzdi. 39 Dawut bolsa Saulning qilichini
kiyimning üstige ésip, méngip baqti; chünki u bularni
kiyip baqmighanidi. Shuning bilen Dawut Saulgha: —
Men bularni kiyip mangalmaydikenmen; chünki burun
kiyip baqmighan, dep ularni séliwetti. 40 U qoligha
hasisini élip, ériqtin besh siliq tash ilghap padichi
xaltisining yanchuqigha saldi; u salghusini qoligha
élip Filistiyge yéqin bardi. 41 Filistiy bolsa chiqip
Dawutqa yéqinlashti, qalqan kötürgüchisimu uning
aldida mangdi. 42 Filistiy Dawutqa birqur sepsélip
qarap mesxire qildi. Chünki u téxi yash, bughday
önglük we kélishken yigit idi. 43 Filistiy Dawutqa:
— Sen hasa kötürüp aldimgha kepsen? Sen méni it
dep oylap qaldingmu? — dep öz butlirining namlirini
tilgha élip Dawutni qarghidi. 44 Filistiy Dawutqa
yene: — Bu yaqqa kel, men göshüngni asmandiki
uchar-qanatlargha we dalalardiki yirtquchlargha yem
qilimen, dédi. 45 Dawut Filistiyke: — Sen qilich,
neyze we atma neyzini kötürüp manga hujum qilghili
kelding; lékin men sen haqaret qilghan, Israilning
qoshunlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning nami
bilen aldinggha hujumgha chiqtim — dédi. 46 «Del
bügün Perwerdigar séni méning qolumgha tapshuridu.
Men séni öltürüp béshingni késip alimen; men
leshkergahdiki Filistiylerning jesetlirinimu asmandiki
uchar-qanatlargha we dalalardiki yirtquchlirigha
yem qilimen. Buning bilen pütkül jahan Israilda bir
Xudaning bar ikenlikini bilidu 47 we bu pütkül jamaet
Perwerdigarning nusret bérishining qilich, neyze
bilen emes ikenlikini bilidu; chünki bu jeng bolsa
Perwerdigarningkidur, U séni qolimizgha tapshuridu».
48 Filistiy Dawutqa hujum qilghili qopup yéqin
kelgende Dawut uninggha hujum qilghili Filistiy
qoshunining sépige qarap yügürdi. 49 Dawut qolini
xaltisigha tiqip bir tashni chiqirip salghugha sélip
Filistiyge qaritip atti; tash Filistiyning péshanisige
tegdi. Tash uning péshanisige pétip ketti, u düm
chüshüp yerge yiqildi. 50 Shundaq qilip Dawut
Filistiyni salghu we tash bilen meghlup qilip uni
urup öltürdi; Dawutning qolida héch qilich yoq idi.
51 Dawut yügürüp bérip, Filistiyning üstide turup,
qilichini qinidin tartip élip uni öltürüp, uning béshini
aldi. Filistiyler öz baturining ölginini körüpla, beder
qachti. 52 Israillar bilen Yehudalar bolsa ornidin qopup

sören séliship Filistiylerni jilghighiche we Ekron
derwazilirighiche keynidin qoghlap keldi; öltürülgen
Filistiyler Shaaraimgha baridighan yolda Gat we
Ekron'ghiche yétip ketkenidi. 53 Israil Filistiylerni
qoghlashtin yénip kélip ularning leshkergahini
bulang-talang qildi. 54 Dawut Filistiyning béshini
Yérusalémgha élip bardi; uning yarighini bolsa öz
chédirigha qoydi. 55 Saul Dawutning Filistiyning
aldigha chiqqinini körgende qoshunning serdari
Abnerdin: — I Abner, bu yigit kimning oghli? —
dep soridi. Abner: — I padishah, hayating bilen
qesem qilimenki, bilmeymen, dédi. 56 Padishah: —
Bu yigit kimning oghli iken dep sorap baqqin, dédi.
57 Dawut Filistiyni qirip qaytip kelgende Abner uni
padishahning qéshigha élip bardi; Filistiyning béshi
téxiche uning qolida turatti. 58 Saul uningdin: — I
yigit, kimning oghlisen? dep soridi. Dawut: — Men
silining qulliri Beyt-Lehemlik Yessening oghlimen,
dep jawab berdi.

18 Dawut bilen Saulning söhbiti ayaghlashqanda,
Yonatanning köngli Dawutning könglige shundaq
baghlandiki, uni öz jénidek söydi. 2 Saul bolsa u küni
uni öz yénida élip qélip, uni atisining öyige qaytqili
qoymidi. 3 Yonatan Dawut bilen ehde qilishti; chünki
u uni öz jénidek söyetti. 4 Yonatan uchisidiki tonni
sélip Dawutqa berdi, yene jeng kiyimlirini, jümlidin
hetta qilichi, oqyasi we kemirinimu uninggha berdi.
5 Saul Dawutni negila ewetse u shu yerge baratti,
shundaqla ishlarni jayida qilatti. Shuning üchün Saul
uni leshkerlerning üstige qoydi. Bu ish barliq xelqqe
we hem Saulning xizmetkarlirighimu yaqti. 6 Dawut
Filistiyni öltürüp köpchilik bilen yan'ghanda Israilning
hemme sheherliridiki qiz-ayallar Saulni naxsha éytip
ussul oynap qarshi alghili chiqti; ular xushluq ichide
dap we üchtar bilen neghme chélishti. 7 Qiz-ayallar
neghme chalghanda: — Saul minglap öltürdi, we
Dawut on minglap öltürdi, dep oqushatti. 8 Buni
anglap Saul nahayiti xapa boldi; bu söz uning könglige
tegdi. U: — Dawutqa on minglap hésablandi, emma
manga peqet minglap hésablandi; emdi padishahliqtin
bashqa uninggha héchnerse kem emes, dédi. 9 Shu
kündin tartip Saul Dawutni közlep yürdi. 10 Etisi Xuda
teripidin qabahetlik bir roh Saulning üstige chüshti we
u öyide qalaymiqan jöyligili turdi. Emdi Dawut bashqa
waqittikidek qoli bilen chiltar chaldi; Saulning qolida
neyze bar idi. 11 Saul: — Dawutni tamgha neyze bilen
qadiwétimen dep, neyzini atti; lékin Dawut ikki qétim
özini daldigha aldi. 12 Perwerdigarning Dawut bilenla
bolup, özidin yiraqlap ketkini üchün Saul Dawuttin
qorqatti. 13 Shuning üchün Saul Dawutni öz yénidin
ayrip, uni leshkerlerge mingbéshi qilip qoydi; u
leshkerlerni élip jengge chiqip turatti. 14 Dawut bolsa
hemme ishlarni pem bilen qilatti; chünki Perwerdigar
uning bilen bille idi. 15 Saul uning pemlik ikenlikini
körüp uningdin bek qorqatti. 16 Emma pütkül Israil
bilen Yehuda xelqi Dawutni söyetti; chünki u ularni
yéteklep jengge chiqatti. 17 Saul Dawutqa: — Mana,
chong qizim Mérab — men uni sanga xotunluqqa
bergüm bar. Sen peqet xizmitimge jan-pida bolup,
Perwerdigarning jengliride küresh qilghin, dédi.
Chünki Saul ichide: — U méning qolum bilen emes,
belki Filistiylerning qoli bilen yoqitilsun, dep xiyal
qilghanidi. 18 Emma Dawut Saulgha: — Men kim idim,
méning atamning jemeti Israil arisida néme idi, men
qandaqmu padishahning küy'oghli bolay? — dédi.
19 Lékin Saulning qizi Mérab Dawutqa bérilidighan
waqitta, u Meholatliq Adrielge xotunluqqa bérildi.
20 Emma Saulning qizi Miqalning köngli Dawutqa
chüshkenidi. Bashqilar buni Saulgha éytti, bu ishtin
Saul xush boldi. 21 Saul: — Qizimni Dawutqa bérey,
u uninggha bir sirtmaq bolup, Filistiylerning qolida
yoqitilsun, dep oylidi. Shuning bilen Saul Dawutqa: —
Bügün ikkinchi qétim küy'oghlum bolisen, dédi. 22
Saul öz ghulamlirigha: — Dawutqa astirtin: — Mana,
padishah sendin söyünidu, we hemme ghulamliri
sanga amraq. Shuning üchün padishahning küy'oghli
bolghin, dep éytinglar, dep tapilidi. 23 Saulning
ghulamliri bu sözlerni Dawutning quliqigha yetküzdi.
Lékin Dawut: — Neziringlarda padishahning küy'oghli
bolush kichik ishmu? Men bolsam bir kembeghel we
etiwarsiz ademmen — dédi. 24 Saulning ghulamliri
Saulgha Dawutning dégenlirini öz eyni yetküzdi. 25
Saul: — Siler Dawutqa: — Padishah sanga bashqa
toyluq alghuzmaydu, peqet padishah düshmenliridin
intiqam élish üchün yüz Filistiyning xetnilikinila alidu,
dep éytinglar, dédi (Saulning meqsiti bolsa Dawutni
Filistiylerning qolida yoqitish idi). 26 Ghulamlar bu
sözlerni Dawutqa yetküzdi; padishahning küy'oghli
bolush Dawutqa yéqip qaldi. Emdi békitilgen möhlet
toshmayla, 27 Dawut turup öz ademliri bilen chiqip ikki
yüz Filistiyni öltürdi. Dawut ularning xetnilikini késip
élip padishahning küy'oghli bolush üchün bularning
hemmisini padishahqa tapshurdi. Saul qizi Miqalni
uninggha xotunluqqa berdi. 28 Saul Perwerdigarning

Dawut bilen bille ikenlikini we öz qizi Miqalning uni
söyidighanliqini körüp 29 Dawuttin téximu qorqti.
Shuning bilen Saul üzlüksiz Dawutqa düshmen boldi.
30 Filistiylerning emirliri daim soqushqa chiqatti;
emma her qétim chiqsila Dawutning ishliri Saulning
hemme xizmetkarliriningkidin muweppeqiyetlik
bolatti; shuning bilen uning nami [xalayiq] teripidin
tolimu hörmetke sazawer bolatti.

19 Saul öz oghli Yonatan we hemme xizmetkarlirige
Dawutni öltürüshke buyruq qildi. Lékin Saulning
oghli Yonatan Dawutqa bek amraq idi. 2 Yonatan
Dawutqa: — Atam Saul séni öltürmekchi; emdi
ete etigen qattiq éhtiyat qilghin, bir mexpiy jayni
tépip özüngni yoshurghin; 3 men özüm chiqip sen
yoshurun'ghan étizliqqa bérip atamning yénida turup
atam bilen séning toghrangda sözliship baqay; ehwalni
éniq bilgendin kéyin sanga xewer qilay, dédi. 4
Yonatan atisi Saulgha Dawutning yaxshi gépini qilip:
— Padishah öz xizmetkarigha, yeni Dawutqa yamanliq
qilmighay! Chünki u sanga gunah qilmighan; belki
uning emelliri özüngge köp yaxshiliqlarni élip kelgen:
— 5 u öz jénini alqinigha élip qopup héliqi Filistiyni
öltürdi we shuning bilen Perwerdigar pütkül Israil
üchün chong nusret berdi. Shu chaghda sen özüng
körüp xush bolghan emesmu? Emdilikte némishqa
Dawutni sewebsiz öltürüp naheq qan töküp gunahkar
bolmaqchi bolisen? — dédi. 6 Saul Yonatanning
sözige kirdi. U: — Perwerdigarning hayati bilen qesem
qilimenki, u ölümge mehkum qilinmaydu, dédi. 7
Andin Yonatan Dawutni chaqirip, Dawutqa bolghan
ishlarning hemmisini dep berdi. Andin kéyin Yonatan
Dawutni Saulning qéshigha élip keldi we u ilgirikidek
uning xizmitide boldi. 8 Emma yene jeng boldi; Dawut
chiqip Filistiyler bilen jeng qilip, ularni qattiq qirip
meghlup qildi; ular uning aldidin beder qéchisti.
9 Emdi Perwerdigar teripidin qabahetlik bir roh
yene Saulni basti. U öz öyide qolida neyzisini tutup
olturatti; Dawut bolsa qoli bilen saz chélip turatti.
10 Saul neyze bilen Dawutni sanjip tamgha qadap
qoymaqchi boliwidi, lékin Dawut özini qachuruwaldi,
neyze tamgha qadilip qaldi. Dawut shu kéchisi qéchip
qutuldi. 11 Saul birnechche chaparmenlerni Dawutning
öyige ewetip uni paylap turup etisi tang yorughanda
uni öltürüshke mangdurdi. Emma Dawutning ayali
Miqal uninggha: — Eger bu kéche jéningni élip
qachmisang, ete öltürülisen, dédi. 12 Shunga Miqal
Dawutni penjirdin chüshürüp qoydi. Shundaq qilip u
qéchip qutuldi. 13 Andin Miqal bir «terafim» butni
élip kariwatqa yatquzup, béshigha öchke yungidin
qilin'ghan bir yastuqni qoyup, ediyal bilen yépip
qoydi. 14 Saul Dawutni tutush üchün chaparmenlerni
ewetkende Miqal: — U aghrip qaldi, dédi. 15 Saul
chaparmenlerni [qaytidin] ewetip: — Uni kariwat bilen
qoshup élip kélinglar, uni öltürimen, dep buyrudi.
16 Chaparmenler kirgende, mana kariwatta bu but
yatatti, béshigha öchke yungidin qilin'ghan yastuq
qoyulghanidi. 17 Saul Miqalgha: — Némishqa méni
bundaq aldap, düshminimni qachuruwétisen? — dédi.
Miqal Saulgha jawab bérip: — U: «Méni qoyuwetkin;
bolmisa séni öltürüwétimen» dédi, dédi. 18 Dawut
qéchip qutulup, Ramahqa Samuilning qéshigha
bérip, Saulning uninggha qilghanlirining hemmisini
dep berdi. Andin u Samuil bilen Nayotqa bérip
olturaqlashti. 19 Birsi Saulgha: — Dawut Ramahdiki
Nayotta bar iken, dep xewer berdi. 20 Saul Dawutni
tutup kélishke chaparmenlerni mangdurdi. Emma
ular yétip barghanda peyghemberlerning bir jamaiti
bésharet bériwatqanliqini we Samuilningmu ularning
arisida turup ulargha nazaretchilik qiliwatqanliqini
kördi; shundaq boldiki, Xudaning Rohi Saulning
chaparmenlirining wujudighimu chüshüp, ularmu
hem bésharet bérishke bashlidi. 21 Bu xewer Saulgha
éytildi; u yene bashqa chaparmenlerni ewetti, lékin
ularmu bésharet bérishke chüshti. Andin Saul üchinchi
qétim yene chaparmenlerni mangdurdi. Ularmu hem
bésharet bérishke chüshti. 22 Andin Saul özi Ramahqa
bérip, Sequdiki chong quduqqa yétip kelgende,
«Samuil bilen Dawut nede?» — dep soridi. Birsi: —
Ular Ramahdiki Nayotta bar iken, dep jawab berdi. 23
Shunga u Ramahdiki Nayotqa yétip keldi; Xudaning
Rohi uning wujudighimu chüshti; shuning bilen
umu piyade méngip Ramahdiki Nayotqa barghuche
bésharet bérip mangdi. 24 U hetta kiyimlirini séliwétip
Samuilning aldida bésharet berdi; pütün bir kéche
we pütün bir kündüz u yerde yalingach yatti. Buning
bilen: — «Saulmu peyghemberlerdinmu?» deydighan
gep peyda boldi.

20 Dawut Ramahdiki Nayottin qéchip Yonatanning
qéshigha bérip uninggha: — Men néme
qiliptimen? Néme qebihlik qiliptimen? Atang aldida
néme gunah qiliptimen, u méning jénimni almaqchi
boluwatidu? — dédi. 2 U uninggha: — Yoqsu, bundaq
ish néri bolsun! Sen ölmeysen. Chong ish bolsun,
kichik ish bolsun atam manga démey qoymaydu.

Némishqa atam bu ishni mendin yoshuridikine?
Hergiz undaq bolmaydu, dédi. 3 Lékin Dawut yene
qesem qilip: — Atang séning neziringde iltipat
tapqinimni jezmen bilidu. Shunga u könglide: —
Yonatan buni bilip qalmisun; bolmisa uninggha azar
bolidu, dégendu. Lékin Perwerdigarning hayati bilen,
jéning we hayating bilen aldingda qesem qilimenki,
manga ölümning ariliqi bir qedemla qaldi, dédi. 4
Yonatan Dawutqa: — Könglüng némini xalisa shuni
qilay, dédi. 5 Dawut Yonatan'gha mundaq dédi: — Mana
ete «yéngi ay» bolidu; men adettikidek padishah bilen
hemdastixan bolmisam bolmaydu. Lékin méni qoyup
bergin, men üchinchi küni axshimighiche dalada
mökünüwalay. 6 Atang méning sorunda yoqluqimni
körüp sorisa, sen uninggha: «Dawut mendin öz
shehiri Beyt-Lehemge tézraq bérip kélishke jiddiy
ruxset soridi, chünki u yerde pütkül ailisi üchün bir
yilliq qurbanliq ötküzidiken», dégin, dédi. 7 Eger u:
— Obdan boptu, dése, qulung tinch-aman bolidu:
— Lékin u achchiqlansa, uning manga yamanliq
qilishni niyet qilghanliqidin guman qilmighin. 8 Sen
qulunggha iltipat körsetkin; chünki sen özüng bilen
Perwerdigarning aldida qulungni ehdileshtürgensen.
Lékin eger mende bir yamanliq bolsa sen özüngla méni
öltürgin; méni élip bérip atanggha tapshurushning
néme hajiti? — dédi. 9 Yonatan: — Undaq xiyal
sendin néri bolsun! Eger atamning sanga yamanliq
qilidighan niyiti barliqini bilip qalsam, sanga deyttim
emesmu? — dédi. 10 Dawut Yonatan'gha: — Eger
atang sanga qattiq gep bilen jawab berse, kim manga
xewer béridu? — dédi. 11 Yonatan Dawutqa: —
Kelgin, dalagha chiqayli, dédi. Shuning bilen ikkisi
dalagha chiqti. 12 Yonatan Dawutqa mundaq dédi:
— Israilning Xudasi Perwerdigar manga [guwahki],
men ete yaki ögünlükke mushu waqitta atamning
niyitini bilip, sanga iltipatliq bolsa, men adem
mangdurup sanga melum qilmamdim? 13 Eger atam
sanga yamanliq qilmaqchi bolsa, men séni tinch-
aman yolgha sélish üchün sanga adem ewetip xewer
bermisem, Perwerdigar manga séning béshinggha
chüshkendinmu artuq chüshürsun; emdi Perwerdigar
atam bilen bille bolghandek séning bilen bille
bolsun. 14 Hayatla bolsam méni ölmisun dep
Perwerdigarning méhribanliqini manga körsetkeysen.
15 Men ölüp ketken teqdirdimu, öydikilirimdin
hem héch waqit méhribanliqingni üzmigeysen;
Perwerdigar sen Dawutning hemme düshmenlirini yer
yüzidin yoqatqandin kéyinmu shundaq qilghaysen».
16 Shuning bilen Yonatan Dawutning jemeti bilen ehde
qiliship: — Perwerdigar Dawutning düshmenliridin
hésab alsun, dédi. 17 Andin Yonatan yene özining
Dawutqa bolghan muhebbiti bilen uninggha qesem
qildurdi; chünki u uni öz jénidek söyetti. 18 Yonatan
Dawutqa mundaq dédi: — Ete yéngi ay bolidu.
Mana séning ornung bosh qalidu, kishiler séning
yoqluqinggha diqqet qilidu. 19 Üchinchi küni sen
chüshüp aldinqi qétim bu ishqa yoluqqiningda özüngni
yoshurghan jaygha bérip «Ézel» dégen tashning
yénida turup turghin. 20 Nen tashning yénidiki bir
jaygha xuddi nishanni qaralighandek üch pay ya oqi
atay. 21 Andin ghulamni mangdurup: — «Ya oqlirini
tépip kelgin» — deymen. Eger men ghulamgha: —
Ene, oqlar arqa terepte turidu, ularni élip kel, désem,
sen chiqip yénimgha kelgin; shundaq bolghanda,
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, sen
üchün tinch-amanliq bolidu, héch ish bolmaydu.
22 Lékin ghulamgha: — Ene, oqlar aldingda turidu,
désem, sen ketkin, chünki undaq bolsa, Perwerdigar
séni ketküzüwetken bolidu. 23 Emdilikte men bilen
sen sözleshken ish toghruluq, Perwerdigar sen bilen
méning otturimda guwahchidur. 24 Shuning bilen
Dawut dalada mökünüwaldi. Yéngi ay kelgende,
padishah taam yégili dastixanda olturdi. 25 Padishah
bolsa burunqidekla öz ornida tamning yénidiki törde
olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abner Saulning yénida
olturdi. Lékin Dawutning orni bosh qaldi. 26 Emma
Saul u küni héchnéme démidi. Chünki u: — Dawutqa
bir ish boldi, u napak bolup qaldi. U jezmen napak
bolup qaptu, dep oylidi. 27 Lékin Dawutning orni yéngi
ayning etisimu, yeni ayning ikkinchi künimu bosh
idi. Saul oghli Yonatandin: — Némishqa Yessening
oghli yaki tünügün yaki bügün tamaqqa kelmeydu,
dep soridi. 28 Yonatan Saulgha jawab bérip: —
Dawut Beyt-Lehemge barghili mendin jiddiy ruxset
sorap: — 29 Méning bérishimgha ruxset qilghin,
ailimizning sheherde bir qurbanliq ishi bolghach akam
méning bérishimni éytiptu; eger séning neziringde
iltipat tapqan bolsam qérindashlirim bilen körüshüp
kélishke ruxset bergin, dédi. Shunga u padishahning
dastixinigha kelmidi, dédi. 30 Saulning Yonatan'gha
qattiq ghezipi kélip: — I buzuq, kaj xotunning oghli,
némishqa Yessening oghlini özüngge tallap, özüngni
shermende qilip we anangni nomusqa qoyghiningni
bilmemdimen? 31 Eger Yessening oghli yer yüzide tirik

bolsila, sen hem séning padishahliqing mustehkem
bolmaydu. Shunga emdi adem ewetip uni méning
qéshimgha élip kelgin, chünki u ölümge mehkemdur!
— dédi. 32 Yonatan atisi Saulgha jawab bérip: —
U némishqa ölümge mehkum qilinishi kérek? U
néme qiptu? — dédi. 33 Andin Saul Yonatan'gha
sanjish üchün uninggha neyzini atti; buning bilen
Yonatan atisining Dawutni öltürmekchi bolghanliqini
éniq bilip yetti. 34 Yonatan bolsa qattiq achchiqlap
dastixandin qopup ketti we yéngi ayning ikkinchi küni
héch taam yémidi. Chünki atisining Dawutni shundaq
haqaretlishi uninggha qattiq azar bolghanidi. 35 Etisi
Yonatan dalagha chiqip Dawut bilen kélishken jaygha
bardi. Uning bilen bir kichik ghulam bille bardi. 36 U
ghulamgha: — Sen yügür, men atqan ya oqlirini tépip
kelgin, dédi. Ghulam yügürdi, u bir oqni uning aldi
teripige atti. 37 Ghulam Yonatan atqan oq chüshken
jaygha kelgende Yonatan ghulamni chaqirip: — Oq
séning aldi teripingde turmamdu? — dédi. 38 Andin
Yonatan ghulamni yene chaqirip: — Bol, ittik bol,
hayal bolmighin! — dédi. Yonatanning ghulami ya
oqini yighip ghojisigha élip keldi. 39 Lékin ghulamning
bolghan ishtin xewiri uq idi. Buni yalghuz Yonatan
bilen Dawutla biletti. 40 Andin Yonatan ghulamigha
yaraghlirini bérip uninggha: — Ularni sheherge élip
ketkin, dédi. 41 Ghulam ketkendin kéyin Dawut
[tashning] jenub teripidin chiqip yerge yiqilip üch
qétim tezim qildi. Ular bir-birini söyüshti, bir-birige
ésiliship yighlashti, bolupmu Dawut qattiq yighlidi.
42 Yonatan Dawutqa: — Sepiring tinch-aman bolsun;
chünki biz ikkimiz: — Perwerdigar méning bilen
séning otturungda we méning neslim bilen séning
nesling otturisida menggüge guwah bolsun, dep
Perwerdigarning nami bilen qesem ichishken, dédi.
Dawut ornidin qopup mangdi, Yonatanmu sheherge
kirip ketti.

21 Dawut emdi Nobqa kélip Aximelek kahinning
qéshigha bardi. Lékin Aximelek Dawutni
körgende titrep qorqup uninggha: — Némishqa
birimu sen bilen kelmey yalghuz kelding? — dédi.
2 Dawut Aximelek kahin'gha: — Padishah manga
melum bir ishni buyrup: — Men sanga buyrughan ish
yaki sanga tapilghan yolyoruq toghrisidin héchkim
birnéme bilmisun, dégenidi. Öz ghulamlirimni bolsa
melum bir jaygha bérishqa békitip qoydum. 3 Emdi
qolungda néme bar? Besh nan, yaki néme bolsa,
shuni manga bergin, dédi. 4 Kahin Dawutqa jawab
bérip: — Qolumda adettiki nan yoq, peqet muqeddes
nan bar. Eger ghulamlar ayallargha yéqinlashmighan
bolsa yése rawa bolidu, dédi. 5 Dawut kahin'gha
jawab bérip: — Berheq, men bashqa waqitlarda
chiqqinimgha oxshash, ayallar bizdin yiraq bolghili
üch kün boldi. Men [herqétim] chiqqanda, gerche
adettiki seper bolsimu, ghulamlarning qachiliri pak
bolidighan yerde, bügün ular we qachiliri téximu pak
bolmamdu, dédi. 6 Shuning bilen kahin uninggha
muqeddes nandin berdi, chünki bu yerde «teqdim
nan»din bashqa héchqandaq nan yoq idi. Bu nan
Perwerdigarning huzurigha yéngi issiq nan qoyulghan
küni almashturulghan nanlar idi 7 (lékin u küni
Saulning xizmetkarliridin melum birsi u yerde
Perwerdigarning huzurida qaldurulghanidi. Uning
ismi Doeg bolup Saulning padichilirining chongi idi).
8 Dawut Aximelekke: — Qolungda neyze yaki qilich
yoqmu? Padishah tapshurghan ish jiddiy bolghach
yaki qilich yaki bashqa yaraghlirimni élip kélelmidim,
dédi. 9 Kahin: — Sen Élah jilghisida öltürgen Filistiy
Goliatning qilichi bu yerde bar, u efodning keynide, bir
parche rextke oraqliq halda turidu. Xalisang alghin,
uningdin bashqisi yoq, dédi. Dawut: — Bu tengdishi yoq
qilichtur, shuni manga bergin, dédi. 10 Dawut u küni
qopup Sauldin qéchip Gatning padishahi Aqishning
qéshigha bardi. 11 Lékin Aqishning xizmetkarliri
uninggha: — Bu zéminning padishahi Dawut emesmu?
Uning toghrisida qiz-ayallar bir-birige: — Saul minglap
öltürdi, We Dawut on minglap öltürdi, — dep naxsha-
ghezel oqushup ussul oynighan emesmu, dédi. 12
Dawut bu sözlerni könglige püküp Gatning padishahi
Aqishtin bek qorqti. 13 Shuning üchün ularning köz
aldida özining yürüsh-turushlirini özgertip, ularning
qolida turghan waqtida özini sarangdek körsetti; u
derwazilarning ishiklirige jijip, tükürükini saqiligha
aqturatti. 14 Aqish xizmetkarlirigha: — Mana bu
ademning sarangliqini körmemsiler? Uni némishqa
méning aldimgha élip keldinglar? 15 Mende saranglar
kemchilmidi? Siler bu kishini aldimgha sarangliq
qilghili élip keldinglarmu? Bu adem méning öyümge
kirishi kérekmu? — dédi.

22 Dawut u yerdin kétip Adullamdiki ghargha
qachti. Uning qérindashliri bilen atisining pütkül
jemeti buni anglap uning qéshigha bardi. 2 Ézilgen,
qerzdar bolghan we derdmenlerning hemmisi yighilip
uning yénigha keldi we u ularning serdari boldi.
Uninggha qoshulghan ademler bolsa töt yüzche idi.

3 Dawut u yerdin chiqip Moabdiki Mizpahqa bérip
Moabning padishahidin: — Xudaning méni néme
qilidighinini bilgüche, ata-anamning bu yerge kélip
aranglarda turushigha yol qoyghayla, dep telep qildi.
4 Dawut atisi we anisini Moabning padishahining
qéshigha élip keldi. Dawut qorghanda turghan pütkül
künlerde ata-anisi uning bilen bille turdi. 5 Emma Gad
peyghember Dawutqa: — Qorghanda turmay, bu yerdin
chiqip, Yehuda zéminigha barghin, dédi. Shuning
bilen Dawut u yerdin ayrilip, Heret ormanliqigha
bardi. 6 Saul Dawutning nede turuwatqanliqidin
xewer tapti. Saul bu waqitta Ramahdiki Gibéahda égiz
bir jayda yulghun derixining tüwide olturatti. Uning
qolida neyzisi bar idi, barliq xizmetkarliri chöriside
turatti. 7 Saul chöriside turghan xizmetkarlirigha: — I
Binyaminliqlar, qulaq sélinglar! Yessening oghli her
biringlargha étizlar bilen üzümzarlarni teqsim qilip
béremdu? Hemminglarni ming béshi we yüz béshi
qilamdu? 8 Siler hemminglar manga qest qildinglar,
öz oghlumning Yessening oghli bilen ehde qilishqinini
héchkim manga uqturmidi. Héch qaysinglar manga
ich aghritmidinglar yaki öz oghlumning méning
xizmetkarimni manga yoshurun hujum qilishqa
qutratqinidin manga xewer bermidinglar, dédi. 9
Andin Saulning xizmetkarlirining ichige kiriwalghan
Doeg: — «Men Yessening oghlining Nobqa Axitubning
oghli Aximelekning qéshigha kelginini kördüm, 10 —
Aximelek uning üchün Perwerdigardin yol soridi we
uninggha ozuq-tülük bilen Filistiy Goliatning qilichini
berdi» — dédi. 11 Padishah adem ewetip Axitubning
oghli kahin Aximelekni, shundaqla uning atisining
pütkül jemetini, yeni Nobdiki kahinlarnimu chaqirtip
keldi. Ularning hemmisi padishahning qéshigha keldi.
12 Saul: — I Axitubning oghli anglighin, dédi. U: —
I ghojam, mana men, dédi. 13 Saul uninggha: —
Némishqa siler, sen bilen Yessening oghli, manga
qest qilisiler? Sen uninggha nan we qilich bérip,
uning üchün Xudadin yol soridingghu? Mana emdi u
bügünkidek manga hujum qilmaqchi bolup paylap
yürmekte! — dédi. 14 Aximelek padishahqa jawab
bérip: — Silining barliq xizmetkarlirining arisida
Dawutdek sadiq kim bar? U padishahning küy'oghli,
silining mexpiy meslihetlirige ishtirak qilghuchi we
ordiliri ichide izzetlik emesmidi? 15 Men peqet uning
üchün Xudadin yol sorashni bügünla bashlidimmu?
[Asiyliq] qilish mendin néri bolsun! Padishah öz qulini
we atamning pütkül jemetini eyibke buyrumighayla,
chünki qullirining bu ishtin qilche xewiri yoq,
dédi. 16 Lékin padishah: — I Aximelek, sen ölisen,
sen we atangning pütkül jemeti choqum ölisiler,
dédi. 17 Padishah öz chörisidiki chaparmenlirige:
— Mang, Perwerdigarning kahinlirini öltürünglar!
Chünki ular hem Dawutqa hemdem boldi hem uning
qachqinini bilip turup manga xewer bermidi, dédi.
Lékin padishahning qol astidikiliri Perwerdigarning
kahinlirini öltürüshke qol kötürgili unimidi. 18
Emdi padishah Doegke: — Sen bérip kahinlarni
öltürüwetkin, dédi. Édomluq Doeg bérip kahinlarni
öltürdi; bu küni u kanaptin toqulghan efod kiygen
seksen besh ademni öltürdi. 19 Andin u kahinlarning
shehiri Nobda olturghuchilarni qirdi, yeni er we
ayallar, balilar we bowaqlar, kala, éshek, qoylar —
hemmisini qilichlidi. 20 Emma Axitubning oghli
Aximelekning Abiyatar dégen bir oghli qutulup
Dawutning qéshigha qéchip keldi. 21 Abiyatar Dawutqa
Saul Perwerdigarning kahinlirini öltürdi, dep xewer
berdi. 22 Dawut Abiyatargha: — U küni Doegning
u yerde ikenlikini körüp, uning jezmen Saulgha
xewer béridighinini bilgenidim. Men atangning pütkül
jemetining öltürülüshige zamin boldum, dédi. 23 Men
bilen bille turghin, héch qorqmighin. Chünki méning
jénimni almaqchi bolghanlar séning jéningnimu hem
almaqchi. Méning qéshimda bixeter turisen, dédi.

23 Birsi Dawutqa xewer bérip: — Mana Filistiyler
Kéilahgha hujum qilip xamanlarni bulap-
talimaqta, dédi. 2 Dawut Perwerdigardin: — Men
bérip bu Filistiylerge zerbe bérimenmu? — dep
soridi. Perwerdigar Dawutqa: — Bérip Filistiylerge
zerbe bérip Kéilahni azad qilghin, dédi. 3 Lékin
Dawutning ademliri uninggha: — Mana biz Yehuda
zéminida turupmu qorqiwatqan yerde, Kéilahgha
bérip Filistiylerning qoshunlirigha hujum qilsaq
qandaq bolar? — dédi. 4 Shunga Dawut yene bir qétim
Perwerdigardin soriwidi, Perwerdigar uninggha jawab
bérip: — Sen ornungdin turup Kéilahgha barghin;
chünki Men Filistiylerni qolunggha tapshurimen,
dédi. 5 Buning bilen Dawut öz ademliri bilen Kéilahgha
bérip Filistiyler bilen soqushup, mallirini olja qilip,
ularni qattiq qirdi. Dawut shundaq qilip Kéilahda
turuwatqanlarni qutquzdi. 6 Emdi Aximelekning oghli
Abiyatar Kéilahgha qéchip kélip Dawutning qéshigha
kelgende, uning qolida efod bar idi. 7 Birsi Saulgha,
Dawut Kéilahgha keptu, dep xewer berdi. Saul: — Emdi
Xuda uni méning qolumgha tashlap tapshurdi. Chünki

u derwaziliri we taqaqliri bar sheherge kirgechke
solunup qaldi, dédi. 8 Emdi Saul Dawut bilen ademlirini
muhasirige élish üchün hemme xelqni Kéilahgha
bérip jeng qilishqa chaqirdi. 9 Dawut Saulning özini
qestleydighanliqini bilip, Abiyatar kahin'gha: — Efodni
élip kelgin, dédi. 10 Andin Dawut: — I Israilning
Xudasi Perwerdigar, menki Séning qulung Saulning
bu sheherni méning sewebimdin xarab qilish üchün
Kéilahgha kélishke qestlewatqanliqini éniq anglidi.
11 Kéilahdikiler méni uning qoligha tutup bérermu?
Saul öz bendeng anglighandek bu yerge kélermu? I
Israilning Xudasi Perwerdigar, Sendin ötünimenki, öz
bendengge bildürgeysen, dédi. Perwerdigar: — U bu
yerge kélidu, dédi. 12 Dawut yene: — Kéilahtikiler méni
we ademlirimni Saulning qoligha tutup bérermu, dédi.
Perwerdigar: — Ular silerni tutup béridu, dédi. 13 Emdi
Dawut ademliri bilen (texminen alte yüzche) ornidin
turup Kéilahdin chiqip, özliri baralaydighan terepke
qarap ketti. Saulgha, Dawut Kéilahtin qéchiptu dep
xewer bérilgende u uni qoghlashqa chiqmidi. 14 Dawut
bolsa chöldiki qorghan-qiyalarda hemde Zif chölining
taghlirida turdi. Saul uni her küni izdeytti; lékin
Xuda uni uning qoligha tapshurmidi. 15 Emdi Dawut
Saulning özini öltürgili chiqidighanliqini bayqap
qaldi. Shu chaghda u Zif chölidiki bir ormanliqta
turatti. 16 Saulning oghli Yonatan bolsa ormanliqqa
chiqip Dawutning qéshigha bérip, uni Xuda arqiliq
righbetlendürüp uninggha: — 17 Qorqmighin; chünki
atam Saulning qoli séni tapalmaydu. Sen belki
Israilning üstide padishah bolisen, men bolsam séning
weziring bolimen, buni atam Saulmu bilidu, dédi.
18 Andin ular ikkiylen Perwerdigarning aldida ehde
qilishti; Dawut bolsa, ormanliqta turup qaldi, Yonatan
öz öyige yénip ketti. 19 Shuningdin kéyin Ziftikiler
Gibéahta turuwatqan Saulning qéshigha kélip: —
Mana, Dawut Xaqilahning égizlikidiki Yeshimonning
jenubi teripige jaylashqan ormanliqtiki qorghanlarda
yoshuruniwaldi, bilmemdila? 20 Shunga, i padishah,
qachan köngülliri tartsa shu chaghda kelsile; bizning
burchimiz uni padishahning qoligha tutup bérishtur,
dédi. 21 Saul: Manga ich aghritqininglar üchün
Perwerdigar silerge bext ata qilghay. 22 Emdi silerdin
ötünimenki, bérip zadi qaysi yerde turidighinini
jezmleshtürünglar, uning iz-dérikini éniqlap, we
kimning uni körgenlikini bilip kélinglar; chünki
kishiler éytishiche u intayin hiyliger iken, dédi. 23
Shunga bérip, uning yoshurun'ghan barliq mexpiy
jaylirini éniq körüp kélinglar, yénimgha yénip kélip
manga eynini éytinglar. Andin men siler bilen bille
barimen; we shundaq boliduki, eger u zéminda bolsila,
men Yehudiylarning minglighanlarning arisidin uni
izdep tapimen, dédi. 24 Ular qopup Sauldin ilgiri
Zifqa bardi; lékin Dawut öz ademliri bilen Maon
chöllükidiki Yeshimonning jenub teripidiki Arabah
tüzlenglikide turuwatatti. 25 Saul ademliri bilen
Dawutni izdep bardi. Kishiler bu xewerni Dawutqa
éytti; shuning bilen u chüshüp, qiyagha bérip Maon
chölide turdi. Saul buni anglap Dawutning keynidin
qoghlap Maonning chölige chiqti. 26 Saul taghning
bu teripide mangdi, emma Dawut ademliri bilen
taghning u teripide mangdi. Dawut Sauldin qéchish
üchün aldiriwatqanidi; lékin Saul ademliri bilen Dawut
we uning ademlirini tutimiz dep ularni qorshighili
turdi. 27 Emma bir xewerchi Saulning qéshigha kélip
uninggha: — Filistiyler zéminimizning jenub teripige
kirip bulang-talang qiliwatidu, tézdin qaytsila, dédi.
28 Shuning bilen Saul yénip Dawutni qoghlashtin
toxtap Filistiyler bilen soqushqili chiqti. Shunga u
yer Séla-Hammahlékot dep ataldi. 29 Dawut bolsa u
yerdin chiqip En-Gedining tagh-qorghanliqida turdi.

24 Saul Filistiylerni qoghlap chiqirip yan'ghanda
uninggha: — Mana, Dawut En-Gedidiki chölde
turuwétiptu, dégen xewer bérildi. 2 Saul emdi pütkül
Israildin xillan'ghan üch ming ademni élip Dawut bilen
ademlirini izdigili «Yawa tékiler» qoram tashliqigha
chiqti. 3 U yolning yénidiki qoy qotanlirigha kelgende,
shu yerde bir ghar bar idi. U teret qilish üchün ghargha
kirdi; Dawut bilen ademliri gharning ichkiriside
olturatti. 4 Dawutning ademliri uninggha: — Mana
Perwerdigarning sanga: — Öz düshmininggni séning
qolunggha bérimen, néme sanga layiq körünse shuni
qilghin, dégen küni del mushu kün iken, dédi.
Dawut qopup Saulning tonining péshini tuydurmay
késiwaldi. 5 Lékin Saulning tonining péshini keskini
üchün Dawut könglide qattiq epsuslandi. 6 U öz
ademlirige: — Perwerdigar méni Perwerdigar Özi
mesih qilghan ghojamgha bundaq qolumni uzartishtin
saqlisun, chünki u Perwerdigarning mesihliginidur,
dédi. 7 Shu söz bilen Dawut öz ademlirini tosup
Saulgha chéqilghili qoymidi. Saul bolsa qopup ghardin
chiqip öz yoligha ketti. 8 Andin Dawutmu turup
ghardin chiqip Saulning keynidin: — I ghojam
padishah! — dep chaqirdi. Saul keynige qarawidi,
Dawut égilip yüzini yerge yaqqan halda tezim qildi. 9

Dawut Saulgha mundaq dédi: — «Mana, Dawut séni
qestleshke purset izdewatidu, deydighan kishilerning
sözige némishqa qulaq salila? 10 Mana bügün öz
közliri bilen kördiliki, Perwerdigar bügün gharda
silini öz qolumgha bergenidi. Beziler manga uni
öltürüwetkin, dédi; lékin men silini ayap: — Ghojamgha
qolumni uzartmaymen, chünki u Perwerdigarning
mesihliginidur, dédim. 11 Qarisila, i ata, qolumdiki
tonlirining péshige. Silini öltürmey tonlirining péshini
keskenlikimdin shuni bilsileki, könglümde silige ya
yamanliq ya asiyliq yoq, silige gunah qilghinim yoq,
lékin sili jénimni alghili paylimaqtila. 12 Perwerdigar
men bilen silining otturimizda höküm qilsun, méning
hésabimni silidin Perwerdigar alsun; lékin méning
qolum silige kötürülmeydu. 13 Konilar: — «Rezillik
rezillerdin chiqidu» dep éytqaniken, lékin öz qolum
silige kötürülmeydu. 14 Israilning padishahi kimni
tutqili chiqti? Kimni qoghlap yüridu? Bir ölük itni,
xalas! Yalghuz bir bürgini, xalas! 15 Perwerdigar
soraqchi bolup men bilen silining otturimizda höküm
chiqarsun! U heq-naheqni ayrip, dewayimni sorap
méni silining qolliridin xalas qilip, adalet yürgürgey!»
— dédi. 16 Dawut Saulgha bu sözlerni éytqanda
Saul: — Bu séning awazingmu, i oghlum Dawut? —
dédi. Andin Saul yuqiri awaz bilen yighlap ketti.
17 U Dawutqa: — «Sen mendin adilsen, chünki
sen manga yaxshiliq qayturdung, lékin men sanga
yamanliq qayturdum. 18 Sen bügün manga yaxshiliq
qilghanliqingni obdan körsitip berding; Perwerdigar
méni qolunggha tapshurghan bolsimu, sen méni
öltürmiding. 19 Birsi öz düshminini tapsa, uni aman-
ésen ketkili qoyamdu? Perwerdigar séning manga
bügün qilghan yaxshiliqing üchün sanga yaxshiliq
yandurghay. 20 Emdi mana, shuni bildimki, sen
jezmen padishah bolisen, Israilning padishahliqi
séning qolungda tiklinidu. 21 Lékin hazir Perwerdigar
bilen manga qesem qilghinki, mendin kéyin méning
neslimni yoqatmay, namimni atamning jemetidin
öchürmigeysen», dédi. 22 Shuning bilen Dawut Saulgha
qesem qildi. Saul öz öyige yénip ketti; Dawut ademliri
bilen qorghan-qiyagha chiqip shu yerde turdi.

25 Samuil öldi. Pütkül Israil yighilip uning üchün
matem tutti; ular uni uning Ramahdiki öyide
depne qildi. Dawut bolsa qopup Paran chölige
bardi. 2 Emdi tirikchiliki Karmelde bolghan, Maonda
olturuqluq bir adem bar idi. Bu kishi bek bay
bolup üch ming qoy, bir ming öchkisi bar idi. U
öz qoylirini Karmelde qirqiwatatti. 3 U ademning
ismi Nabal bolup, ayalining ismi Abigail idi; ayali
hem pem-parasetlik hem ept-turqi chirayliq, lékin
éri qattiq qol we rezil idi; u Kalebning ewladidin
idi. 4 Dawut chölde turup Nabalning öz qoylirini
qirqiydighanliqini anglap 5 On yash yigitni u
yerge mangdurup ulargha: — Siler Karmelge chiqip
Nabalning qéshigha bérip, mendin uninggha salam
éytinglar. 6 Uninggha: — «Yashighaysen; sizge tinch-
amanliq bolghay, öyingizge tinch-amanliq bolghay,
hemme barliqingizgha tinch-amanliq bolghay! 7
Men qirqighuchilarning sizde ish bashlighanliqini
anglidim. Sizning padichiliringiz biz tereplerde
turghanda ulargha héch zexme yetküzmiduq; biz
Karmelde turghan waqitta ularning héch tersisi yitip
ketmidi. 8 Öz yigitliringizdin sorisingiz ular sizge
dep béridu. Shunga biz qutluq bir künide kelduq,
shunga yigitlirimiz neziringizde iltipat tapsun; öz
qolingizgha néme chiqsa shuni keminiliringizge we
oghlingiz Dawutqa néme chiqsa shuni bergeysiz»,
denglar, — dédi. 9 Dawutning yigitliri u yerge
bérip bu geplerning hemmisini Dawutning namida
uninggha éytip andin jim turup saqlidi. 10 Nabal
Dawutning xizmetkarlirigha jawab bérip: — Dawut
dégen kim? Yessening oghli dégen kim? Bu künlerde
öz ghojilirini tashlap kétiwatqan xizmetkarlar tola.
11 Men özümning yémek-ichmeklirimni we yung
qirqughuchilirimgha soyghan göshni kelgen jayi
namelum bolghan kishilerge béremdim? — dédi.
12 Dawutning yigitliri kelgen yoligha yénip ketti.
Yénip kélip ular Dawutqa hemme gepni dep berdi. 13
Dawut öz ademlirige: — Her biringlar öz qilichinglarni
ésinglar, dédi. Shuning bilen herbiri öz qilichini
[tasmisigha] asti, Dawutmu öz qilichini asti. Andin
töt yüzche adem Dawut bilen chiqti, we ikki yüz
kishi jabduqlar bilen qaldi. 14 Emma Nabalning
xizmetkarliridin biri uning ayali Abigailgha: —
Dawut elchilerni chöldin ghojimizgha salam bérishke
ewetkeniken; lékin u ularni tillap kayip ketti. 15 Bu
ademler bolsa, bizge köp yaxshiliq qilghan. Biz dalada
ularning yénida yürgen waqitlirimizda bizge héch
yamanliq kelmidi, bizning héch nersimizmu yitip
ketmigenidi. 16 Biz ulargha yéqin jayda qoy baqqan
waqitta ular kéche-kündüz bizge sépildek bolghanidi.
17 Emdi bu ishtin xewerdar boldila, qandaq qilish
kéreklikini oyliship baqqayla. Bolmisa, ghojimizgha
we pütkül öydikilirige bir bala-qaza kelmey qalmaydu.

U shunche kaj bir ademki, héchkim uninggha söz
qilishqa pétinalmaydu, dédi. 18 Abigail derhal ikki
yüz nan, ikki tulum sharab, besh pishurulghan qoy,
besh séah qomach, bir yüz kishmish poshkili, ikki yüz
enjür poshkili élip ésheklerge artip 19 öz yigitlirige: —
Méning aldimda béringlar; mana, men keyninglardin
baray, dédi. Lékin u öz éri Nabalgha bu ishni démidi.
20 U öz éshikige minip taghning étikidin chüshkende,
mana Dawut ademliri bilen uning uduligha chüshüp
uning bilen uchrashti. 21 Dawut eslide: — Men bu
kishining mélini chölde bikardin bikar qoghdap,
uning barliqidin héchnémini yittürgüzmigenidim;
lékin u yaxshiliqning ornida manga yamanliq qildi. 22
Uning ademliridin etigiche birer erkekni qaldurup
qoysam, Xuda men Dawutni uningdinmu artuq
jazalighay, dégenidi. 23 Abigail Dawutni körüp, aldirap
éshektin chüshüp, Dawutning aldida yiqilip yüzini
yerge yéqip tezim qildi; 24 uning putlirigha ésilip
mundaq dédi: — «I ghojam, bu qebihlik manga
hésablansun; emdi shuni ötünimenki, dédeklirining
silige söz qilishigha ijazet qilip, dédiklirining sözige
qulaq salghayla: — 25 ötünimenki, ghojam bu rezil
adem Nabalgha pisent qilmighayla; chünki uning
mijezi xuddi ismigha oxshashtur; uning ismi «kaj»,
derweqe uningda kajliq tolimu éghirdur. Lékin men
dédekliri bolsa ghojam ewetken yigitlerni körmidim.
26 Emdi i ghojam, Perwerdigarning hayati bilen we
séning jéning bilen qesem ichimenki, Perwerdigar
silini öz qolliri bilen qan töküp intiqam élishtin
saqlidi. Emdi düshmenlirimu, sili ghojamgha yamanliq
qilmaqchi bolghanlarmu Nabalgha oxshash bolsun. 27
Emdi dédekliri ghojamgha élip kelgen bu sowghat
bolsa ghojamgha egeshken yigitlerge teqsim qilinsun.
28 Silidin ötünimenki, dédeklirining sewenlikini
kechürgeyla; chünki sili, i ghojam Perwerdigarning
jenglirini qilip kelgenliri üchün, barliq künliride
silide yamanliq tépilmighini üchün Perwerdigar
jezmen jemetlirini mezmut qilidu. 29 Birsi qopup
silini qoghlap janlirini izdise, sili ghojamning jéni
Perwerdigar Xudalirining qéshidiki tirikler xaltisi
ichide orilip saqlinidu, lékin düshmenlirining janlirini
bolsa, u salghugha sélip chörüp tashlaydu. 30 Emdi
Perwerdigar sili ghojam toghrisida éytqan barliq
yaxshi wedilirige emel qilip, silini Israilgha bash
qilghanda shundaq boliduki, 31 sili ghojamning
naheq qan tökmigenlikliri yaki öz intiqamlirini
almighanliqliri üchün köngüllirige putlikashang yaki
derd bolmaydu. We Perwerdigar ghojamgha nusret
berginide sili öz dédeklirini yad qilghayla». 32 Dawut
Abigailgha: — Séni bügün méning bilen uchrishishqa
ewetken Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-
medhiye qayturulghay! 33 Emdi eqil-parasitingge
barikalla, sangimu barikalla! Chünki sen bügün méni
öz qolum bilen qan töküp intiqam élishtin tostung.
34 Lékin méni sanga ziyan-zexmet yetküzüshtin
saqlighan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayati
bilen qesem qilimenki, sen méning aldimgha tézlinip
kelmigen bolsang, Nabalning ademliridin héch erkek
etigiche tirik qalmas idi, dédi. 35 Andin Dawut uning
özige keltürgen nersilirini qolidin tapshurup élip
uninggha: — Tinch-aman öyüngge barghin, mana
sözliringge qulaq sélip, könglüngni qobul qildim, dédi.
36 Abigail Nabalning qéshigha keldi; mana, u öyide
shahane ziyapettek bir ziyapet ötküzüwatatti. Nabal
könglide xushal idi we intayin mest bolup ketkenidi.
Shunga Abigail etisi tang atquche uninggha héch néme
démidi. 37 Lékin etisi Nabal mestliktin yéshilgende
ayali uninggha bolghan weqelerni dep bériwidi, uning
yüriki ölgendek bolup, özi tashtek bolup qaldi. 38 We
shundaq boldiki, texminen on kündin kéyin Nabalni
Perwerdigar urdi we u öldi. 39 Dawut Nabalning
ölginini anglap: — Perwerdigar mubarektur. Chünki U
men Nabaldin tartqan haqaret üchün dewayimni sorap
Öz qulini yamanliqtin saqlidi; eksiche Perwerdigar
Nabalning yamanliqini öz béshigha yandurdi, dédi.
Andin Abigailni öz emrimge alay dep, uninggha söz
qilghili elchi mangdurdi. 40 Dawutning xizmetkarliri
Karmelge Abigailning qéshigha kélip uninggha: —
Séni emrimge alay dep Dawut sanga söz qilghili bizni
ewetti, dédi. 41 Abigail bolsa qopup yüzini yerge
tegküdek tezim qilip: — Mana, dédiking ghojamning
xizmetkarlirining putlirini yuyushqa qul bolsun, dédi.
42 Andin Abigail shu haman özige hemrah bolghan besh
chörisi bilen éshekke minip Dawutning elchilirining
keynidin bérip, uning ayali boldi. 43 Dawut Yizreellik
Ahinoamni hem xotunluqqa alghanidi. Shuning bilen
bu ikkisi uninggha xotun boldi. 44 Lékin Saul Dawutqa
xotun qilip bergen qizi Miqalni Gallimdiki Laishning
oghli Faltigha xotunluqqa bergenidi.

26 Emdi Zifliqlar Gibéahgha Saulning qéshigha
kélip: — Dawut Yeshimon'gha yéqin Haqilah
égizlikige yoshurunuwaptu emesmu? — dédi. 2 Saul
qopup Israildin xillan'ghan üch ming ademni élip, Zif
chölide Dawutni izdigili u yerge bardi. 3 Saul bolsa

yol boyida, Yeshimon'gha yéqin Haqilah égizlikide
chédir tikti. Dawut chölde turuwatatti; u Saulning
chölge öz keynidin chiqqinidin xewer tapqanda 4
Dawut paylaqchilarni mangdurup Saulning rastla
kelgenlikini bildi. 5 Dawut qopup Saul chédir tikken
jaygha bardi; u Saul bilen qoshun serdari, Nerning
oghli Abner yatqan yerni kördi. Saul bolsa qoshun
istihkami ichide uxlap yatqanidi, ademliri chédirlirini
uning etrapigha tikkenidi. 6 Dawut emdi Hittiylardin
bolghan Aximelek we Yoabning inisi Zeruiyaning oghli
Abishaygha: — Kim men bilen leshkergahgha chüshüp,
Saulning yénigha baridu? — dep soridi. Abishay:
— Men séning bilen baray, dédi. 7 Shuning bilen
Dawut we Abishay kéchide qoshun bar yerge bériwidi,
mana Saul qoshun istihkami ichide uxlap yatqanidi;
uning neyzisi tekiyisining yénida yerge qadaqliq
turatti; Abner bilen ademliri uning etrapida yatatti.
8 Abishay Dawutqa: — Xuda bügün düshmininggni
qolunggha tapshurdi. Sendin ötünimenki, manga
neyze bilen birla sanjip uni yerge qadap qoyushqa
ijazet bergeysen! Ikki qétim sanjishimning lazimi
yoqtur, dédi. 9 Dawut Abishaygha: — Uni yoqatmighin.
Kim Perwerdigarning mesih qilghinigha qol uzitip
gunahgha tartilmighan? — dédi. 10 Dawut yene:
— Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilimenki],
Perwerdigar jezmen uni uridu; ya uning ölidighan
küni kélidu ya u jengge chüshüp halak bolidu. 11
Perwerdigar méni Perwerdigarning mesihliginige qol
uzitishidin saqlighay! Emma uning béshidiki neyze
bilen su idishini alghin, andin kéteyli, dédi. 12 Shuning
bilen Dawut neyze bilen idishni Saulning béshining
yénidin élip, ikkisi chiqip ketti. Emma héchkim
körmidi, tuyupmu qalmidi hem oyghinip ketmidi,
belki hemmisi uxlawerdi; chünki Perwerdigar bir
qattiq uyquni ularning üstige chüshürgenidi. 13 Dawut
uduldiki terepke ötüp yiraqraq bir döngning töpiside
turdi; ularning ariliqi yiraq idi. 14 Dawut qoshun bilen
nerning oghli Abnerge towlap: — Jawab bermemsen, i
Abner! — dédi. Abner: — Padishahqa towlighuchi kim
sen? — dédi. 15 Dawut Abnerge: — Sen batur emesmu?
Israilda sanga kim teng kéleleydu? Némishqa ghojang
padishahni qoghdimiding? Chünki xelqtin bir kishi
ghojang padishahni halak qilghili kiriptu. 16 Séning
bundaq qilghining yaxshi emes! Perwerdigarning
hayati bilen [qesem qilimenki], Perwerdigar mesih
qilghan ghojanglarni qoghdimighanliqinglar üchün
ölümge layiq boldunglar. Emdi padishahning neyzisi
we béshining yénidiki su idishining qeyerdilikige
qarap béqinglar, dédi. 17 Saul Dawutning awazini
tonup: — Bu séning awazingmu, i oghlum Dawut!
— dédi. Dawut: — I ghojam padishah, bu méning
awazimdur, dédi. 18 U yene: — Némishqa ghojam öz
qulini mundaq qoghlaydu? Men néme qiliptimen?
Qolumda néme yamanliq bar? 19 Emdi ghojam
padishah öz qulining sözige qulaq salghay. Perwerdigar
silini manga qarshi qozghatqan bolsa bir hediye-
qurbanliq uning könglini razi qilghay; lékin insan
baliliri bolsa, ular Perwerdigarning aldida lenetke
qalsun, chünki ularning emdi méni Perwerdigarning
mirasidin behrimen bolushtin mehrum qilip, méni
bashqa ilahlargha ibadet qil, dégini bolidu. 20 Emdi
méning qénim Perwerdigarning huzuridin yiraq
yerge tökülmisun; chünki taghlarda bir keklikni
owlighandek Israilning padishahi bir yalghuz bürgini
izdigili chiqiptu, dédi. 21 Saul: — Men gunah qildim;
yénip kelgin i oghlum Dawut; méning jénim bügün
közliringde eziz sanalghini üchün men sanga bundin
kéyin héch ziyan-zexmet yetküzmeymen; mana,
exmeqliq qildim, bek éziptimen, dédi. 22 Dawut jawab
bérip: — Mana padishahning neyzisi, ghulamlardin
biri kélip uni yandurup alsun. 23 Perwerdigar her
ademning heqqaniyliqi bilen sadiqliqigha qarap
yandurghay. Chünki bügün Perwerdigar silini méning
qolumgha tapshurdi, lékin men Perwerdigarning
mesihliginige qol uzitishni xalimidim. 24 Mana, bügün
silining janliri méning közlirimde eziz bolghandek
méning jénim Perwerdigarning közide eziz bolghay, u
méni hemme awarichiliktin qutquzghay, dédi. 25 Saul
Dawutqa: — Ey oghlum Dawut, beriketlen'geysen.
Sen jezmen ulugh ishlarni qilisen, ishliring jezmen
rawajliq bolidu, dédi. Andin Dawut öz yoligha ketti,
Saulmu öz jayigha yénip bardi.

27 Dawut könglide: — Haman bir küni Saulning
qolida halak bolidighan oxshaymen. Shunga
Filistiylerning zéminigha tézdin qéchip kétishimdin
bashqa amal yoq. Shundaq qilsam Saul Israil zémini
ichide méni tépishtin ümidsizlinip, izdeshtin qol
üzidu, we men uning qolidin qutulimen, dep oylidi. 2
Shuning bilen Dawut qopup uninggha egeshken alte
yüz ademni élip Gatning padishahi Maoqning oghli
Aqishning qéshigha bardi. 3 Emdi Dawut we ademliri,
yeni herbiri öz ailisidikiler bilen bille Gatta Aqish bilen
turdi. Dawut ikki ayali, yeni Yizreellik Ahinoam we
Nabalning tul xotuni Karmellik Abigail bilen bille shu

yerde turdi. 4 Saul: — Dawut Gatqa qéchiptu, dégen
xewerni anglighanda, uni yene izdep yürmidi. 5 Dawut
Aqishqa: — Eger közlirining aldida iltipat tapqan
bolsam, olturushum üchün sehradiki bir sheherdin
bizge bir jay bergeyla; qulung qandaqmu shahane
sheherde silining qashlirida tursun, dédi. 6 U küni
Aqish uninggha Ziklag shehirini berdi. Shuning üchün
Ziklag bügünki kün'giche Yehuda padishahlirigha
tewe bolup kelmekte. 7 Dawut Filistiylerning zéminida
turghan waqit bir yil töt ay boldi. 8 Dawut bolsa öz
ademliri bilen chiqip Geshuriylargha, Gezriylerge
we Amaleklerge hujum qilip, ularni bulang-talang
qilip turatti (chünki ular qedimdin tartip Shurigha
kirish yolidin tartip Misir zéminighiche bolghan shu
yurtta turatti). 9 Dawut [herqétim] zémindikilerni
qirip er yaki ayal bolsun, birnimu tirik qaldurmaytti
we qoy, kala, éshek, töge we kiyim-kécheklerni
élip Aqishning yénigha yénip kéletti. 10 Aqish: —
Bügün qaysi jaylarni bulang-talang qildinglar, dep
soraytti; Dawut: — Yehuda zéminining jenub teripini,
Yerahmeelliklerning jenub teripini we Kéniylerning
jenub teripini bulang-talang qilduq, deytti. 11 Dawut
er yaki ayallarning birinimu Gatqa tirik élip kelmeytti;
chünki u: — Ular bizning toghrimizdin, «Dawut undaq-
mundaq qildi» dep gep qilishi mumkin, deytti. Dawut
Filistiylerning zéminida turghan waqtida u daim
shundaq qilatti. 12 Shunga Aqish Dawutqa ishendi: —
«Emdi u xelqi Israilni özidin seskendürüwetti; méning
xizmitimde menggü qul bolidu», dep oylidi.

28 U künlerde Filistiyler Israilgha qarshi jeng
qilish üchün öz qoshunlirini yighdi. Aqish
Dawutqa: — Bilishing kérekki, ademliringni élip
méning bilen jezmen jengge chiqishing lazim, dédi.
2 Dawut Aqishqa: — Undaqta sili qullirining néme
qilalaydighanliqini bilip qalila — dédi. Aqish Dawutqa:
— Mana, séni özümge menggülük pasiban qilay,
dédi. 3 (Samuil ölgenidi we pütkül Israil uning üchün
matem tutup uni öz shehiri bolghan Ramahda depne
qilghanidi. Saul bolsa jinkeshler bilen palchilarni
zémindin qoghlap chiqardi). 4 Filistiyler topliship
chiqip Shunemde chédir tikti. Saulmu hem pütkül
Israilni yighip, Gilboahda chédir tikti. 5 Saul emdi
Filistiylerning qoshun bargahini körgende qorqup,
yüriki su bolup ketti. 6 Saul Perwerdigardin yol soridi;
lékin Perwerdigar ya chüsh bilen ya «urim» bilen
ya peyghemberler arqiliq uninggha jawab bermidi.
7 Shuning bilen Saul xizmetkarlirigha: — Manga
palchi jinkesh bir xotunni tépip béringlar, men bérip
uningdin yol soray, dédi. Xizmetkarliri uninggha:
— En-Dorda jinkesh bir xotun bar iken, dédi. 8
Saul niqablinip, bashqa kiyimlerni kiyip ikki ademni
hemrah qilip bardi. Ular kéchisi bérip xotunning
qéshigha keldi. U xotun'gha: — Manga jin chaqirip pal
échip, men dégen birsini qéshimgha keltürgin, dédi. 9
Xotun uninggha: — Mana, Saulning qilghanlirini, yeni
zémindin jinkeshlerni we palchilarni yoqatqanliqini
özüng bilisen; némishqa méni öltürüshke jénimgha
tuzaq qoyisen, dédi. 10 Saul uninggha Perwerdigar
bilen qesem qilip: — Perwerdigarning hayati bilen
qesem qilimenki, bu ish üchün sanga jaza bolmaydu,
dédi. 11 Xotun: — Sanga kimni chiqirimen? — dep
soridi. U: — Manga Samuilni chiqarghin, dédi. 12
Xotun Samuilni körgende qattiq awaz bilen chirqiridi,
andin Saulgha: — Némishqa méni gollaysen? Sen
özüng Saulghu! — dédi. 13 Padishah uninggha: —
Qorqmighin! Némini kördüng? — dédi. U Saulgha:
— Men bir ilahning yerdin chiqqinini kördüm, dédi.
14 U: — Uning qiyapiti qandaq iken? dédi. Xotun: —
Qéri bir boway chiqiwatidu; u yépincha kiygeniken,
dédi. Saul: — U Samuil iken, dep bilip, yüzini yerge
yéqip tezim qildi. 15 Samuil Saulgha: — Némishqa
méni aware qilip chiqarding? — dédi. Saul: — Men
tolimu perishan boldum; chünki Filistiyler manga
qarshi jeng qiliwatidu, we Xuda mendin yiraqlap,
manga yaki peyghemberler arqiliq yaki chüshler
arqiliq héch jawab bermeywatidu. Shunga méning
néme qilishim kéreklikini manga bildürgeysen dep,
séni chaqirdim, dédi. 16 Samuil: — Perwerdigar sendin
yiraqlap, düshmining bolghandin kéyin némishqa
mendin meslihet soraysen? — dédi. 17 —Perwerdigar
Özi üchün men arqiliq éytqinini qildi; Perwerdigar
padishahliqni qolungdin yirtip élip, qoshnanggha,
yeni Dawutqa berdi. 18 Sen Perwerdigarning sözige
qulaq salmay, uning Amaleklerge qaratqan qattiq
ghezipini yürgüzmigining üchün Perwerdigar bügün
sanga shu ishni qildi. 19 Perwerdigar özüng bilen
Israilnimu Filistiylerning qoligha tapshuridu; ete
sen we oghulliring méning bilen bille bolisiler; we
Perwerdigar Israilning qoshuninimu Filistiylerning
qoligha tapshuridu, dédi. 20 Saul shuan yerge düm
yiqildi, Samuilning sözliridin qattiq qorqup ketti; bir
kéche-kündüz tamaqmu yémigechke, maghdurimu
qalmidi. 21 Ayal emdi Saulning qéshigha bérip uning
tolimu perishan bolghinini körüp, uninggha: — Mana,

dédekliri jénini alqinigha élip qoyup tapilighanlirigha
binaen qildim. 22 Emdi silidin ötünimen, dédiklirining
sözige kirgeyla; méni silining aldilirigha bir chishlem
nan keltürüshke unighayla; shuning bilen sili yep
quwwet tépip andin öz yollirigha kételeyla, dédi. 23
Lékin u ret qilip: — Yémeymen, dep unimidi. Uning
xizmetkarliri hem ayalmu yéyishni uninggha dewet
qilishti; u yerdin qopup kariwatta olturdi. 24 Ayalning
öyide bir bordaq mozay bar idi. U derhal uni soydi;
hem xémir yughurup pétir nan pishürüp berdi. 25 U
uni Saul bilen xizmetkarlirining aldigha qoydi. Ular
yep bolup, shu kéchisi ketti.

29 Filistiyler hemme qoshunlirini yighip Afekte
jem qildi; Israillar Yizreeldiki bulaqning yénida
chédir tikti. 2 Filistiylerning serdarliri yüz yaki
mingdin eskerni bashlap, sep tizip keldi; ularning
keynidin Dawut öz ademlirini bashlap Aqish bilen
chiqip sep tüzdi. 3 Filistiylerning emirliri: — Bu
Ibraniylar bu yerde néme ish qilidu? — dédi. Aqish
Filistiylerning emirlirige: — Bu Israilning padishahi
Saulning xizmetkari Dawut emesmu? U bu yerde
birnechche kün, birnechche yillardin béri men bilen
turghan emesmu? U manga kelgen kündin tartip bu
kün'giche uningdin héch eyib bayqimidim, dédi. 4
Emma Filistiylerning emirliri uninggha achchiqlandi.
Filistiylerning emirliri uninggha: — Uni qayturuwet!
Bu kishi sen özüng uninggha orunlashturghan jaygha
ketsun; biz bilen bille soqushqa chüshmisun, bolmisa,
u soqushta bizge reqib bolup qélishi mumkin. Bu
adem öz ghojisi bilen némisi arqiliq yarishidu? Bu
ademlerning bashlirini élish bilen bolmamdu? 5 Bu
qiz-ayallar burun uning toghrisida ussul oynap qoshaq
qétip: — Saul minglap öltürdi, we Dawut on minglap
öltürdi, dégen Dawut emesmu? — dédi. 6 Aqish
Dawutni chaqirip uninggha: — Perwerdigarning hayati
bilen [qesem qilip éytimenki], sen durus ademsen,
séning méning bilen leshkergahda xizmette bolushung
közlirimde yaxshi ishtur; chünki manga kelgen künidin
tartip bu kün'giche sendin héch yamanliq bayqimidim.
Lékin sen emirlerge yaqmapsen. 7 Shunga tinch-aman
yénip ketkin, bolmisa Filistiylerning emirlirini narazi
qilip qoyisen, dédi. 8 Dawut Aqishqa: — Men néme
qildim? Silining qashlirigha kelgen kündin tartip bu
kün'giche qilghan qaysi [yamanliqim] üchün méni
ghojam padishahning düshmenliri bilen soqushqili
barghuzmayla? — dédi. 9 Aqish Dawutqa jawab bérip:
— Közlirimde Xudaning bir perishtisidek manga
yaxshi ikenlikingni bilimen. Lékin Filistiylerning
emirliri séni biz bilen bille jengge chiqmisun dewatidu,
dédi. 10 Shunga ete seherde qopunglar, özüng we bille
kelgenler, yeni men xojangning xizmetkarliri; seherde
qopunglar, tang yorushi bilenla chiqip kétinglar, dédi.
11 Shunga Dawut öz ademliri bilen seherde turup
Filistiylerning zéminigha mangdi. Filistiyler bolsa
Yizreelge chiqti.

30 Shundaq boldiki, Dawut we ademliri üchinchi
küni Ziklagqa yétip keldi; mana, Amalekler jenub
terepke we Ziklagqa hujum qilip, Ziklagni weyran
qilip ot qoyup köydürgenidi. 2 Ular sheherdiki qiz-
ayallarni, chong bolsun, kichik bolsun, ularning
hemmisini esirge aldi. Ulardin héchkimni öltürmey,
hemmisini élip, yoligha chiqqanidi. 3 Dawut öz
ademliri bilen sheherge kelgende, mana, sheher
alliqachan köyüp tügigenidi; ularning ayalliri we
oghul-qizliri esirge élin'ghanidi. 4 Emdi Dawut we
uning bilen bille bolghan xelq qattiq yigha-zar
kötürüshti, taki maghduri qalmighuche yighlashti.
5 Dawutning ikki ayali, Yizreellik Ahinoam bilen
Karmellik Nabaldin tul qalghan Abigailmu esirge
élin'ghanidi. 6 Dawut qattiq azablandi; chünki
barliq xalayiq, herbiri öz oghul-qizliri üchün
qayghurup ghezeplinip uni chalma-kések qilip
öltüreyli, déyishiwatatti. Emma Dawut özini Xudasi
Perwerdigardin küch-quwwetlendürdi. 7 Dawut
Aximelekning oghli kahin Abiyatargha: — Efodni
yénimgha élip kelgin, dédi. 8 Dawut Perwerdigardin: —
Bu qoshunni qoghlaymu? Ulargha yétishelermenmu?
— dep soridi. U: — Qoghla; sen jezmen ulargha
yétishiwalisen hem hemmisini qayturup kéleleysen,
dédi. 9 Dawut we uning bilen bille bolghan alte
yüz adem bérip Bésor wadisigha yétip kelgende,
keynide sörülüp qalghanlar shu yerde qaldi. 10 Dawut
özi töt yüz adem bilen dawamliq qoghlap mangdi;
ikki yüz adem halsirap ketkechke, Bésor wadisidin
ötelmey keynide qalghanidi. 11 Ular dalada Misirliq
bir ademni uchratti. Ular uni Dawutning qéshigha
élip kélip, uninggha nan bérip yégüzdi, su ichküzdi; 12
uninggha bir parche enjür poshkili bilen ikki kishmish
poshkilinimu berdi. U bularni yep, uninggha qaytidin
jan kirdi; chünki u üch kéche-kündüz nan yémigen,
sumu ichmigenidi. 13 Dawut uningdin: — Sen kimge
tewe? Sen qeyerliksen? — dep soridi. U: — Men
Misirliq yigit bolup, bir Amalekning qulimen. Lékin
men üch kün ilgiri késel bolup qalghachqa, ghojam

méni tashliwetti. 14 Biz esli Keretiylerning yurtining
jenub teripige we Yehuda zéminigha we Kalebning
zéminining jenub teripige hujum qilip bulang-talang
qilduq; shundaqla Ziklagni köydurüwetkeniduq,
dédi. 15 Dawut uningdin: — Bizni u [düshmen]
qoshuni terepke bashlap baralamsen, dédi. U: —
Xudaning nami bilen men séni öltürmeymen, séni
ghojangning qolighimu tutup bermeymen dep qesem
qilsila, silini u qoshunning qéshigha bashlap baray,
dédi. 16 Uni u yerge bashlap barghanda, mana
ular pütkül yerge yéyilip, yep-ichip Filistiylerning
zéminidin hem Yehuda zéminidin alghan chong
oljiliridin xush bolup ussul oynishiwatatti. 17 Emma
Dawut shu küni gugumdin tartip ikkinchi küni
kechkiche ularni urup qirdi. Tögige minip beder
qachqan töt yüz yigittin bashqa héchbir adem qéchip
qutulmidi; 18 we Dawut Amalekler buluwalghan
hemme nersini yandurup aldi; özining ikki ayalinimu
qutquzuwaldi. 19 Amalekler élip ketken oghul-qiz,
mal-mülükler we bashqa hemme nersini Dawut
ulardin qayturuwaldi. Héchnéme, chong bolsun
kichik bolsun chüshüp qalmighanidi. 20 [Dawutning
ademlidi] qayturuwalghan mallirining aldigha [olja
alghan] bashqa qoy we kala padilarni sélip heydep
kétiwatatti. [Uning ademliri] kétiwétip: — Bular
Dawutning oljisi, déyishti; Dawut ularning hemmisini
özige aldi. 21 Dawut halsizlinip özi bilen bille
baralmighan Bésor wadisining boyida qaldurup
ketken ikki yüz ademning qéshigha yétip keldi; ular
Dawut we uning bilen kelgen ademlerning aldigha
chiqti, Dawut xelqning qéshigha bérip ulargha salam
qildi. 22 Lékin Dawut bilen barghanlarning arisidiki
rezil ademler we erzimeslerning hemmisi qopup: —
Bular biz bilen barmighandin kéyin biz yandurup
alghan oljidin ulargha hech néme bermeyli. Ular
peqet herbiri öz xotun-balilirini élip ketsun, dédi. 23
Emma Dawut: — Yaq, i buraderlirim; Perwerdigar
bizge teqsim qilghanni [ularghimu teqsim] qilmisaq
bolmaydu. Chünki U bizni qoghdap bizningkige
tajawuz qilghanlarni qolimizgha tapshurdi. 24 Bu
ishta kim silerge maqul deydu? Chünki soqushqa
chüshkenning ülüshi qandaq bolsa yük-taqlargha
qarighuchilarningmu ülüshi shundaq bolidu; hemme
adem teng bölüshsun — dédi. 25 Shu kündin tartip
bu Israil üchün höküm-belgilime qilip békitildi.
Bügün'giche hem shundaq. 26 Dawut Ziklagqa
yétip kelgende, oljidin dostliri bolghan Yehuda
aqsaqallirigha ewetip: — Mana, Perwerdigarning
düshmenliridin alghan olja silerge bir sowghat bolsun,
dédi. 27 U oljidin hem Beyt-Eldikilerge, jenubiy
Ramottikilerge, Yattirdikilerge, 28 Aroerdikilerge,
Sifmottikilerge, Eshtemoadikilerge, 29 Raqaldikilerge,
Yerahmeelliklerning sheherliridikilerge we
Kéniylerning sheherliridikilerge, 30 Xormahtikilerge,
Qorashandikilerge, Ataqtikilerge, 31 Hébrondikilerge
we Dawut we ademliri bille yürgen hemme
yerdikilerge sowghat ewetti.

31 Emdi Filistiyler Israil bilen jeng qildi. Israilning
ademliri Filistiylerning aldidin qéchip, Gilboa
téghida qirip yiqitildi. 2 Filistiyler Saul we uning
oghullirini tap bésip qoghlawatatti. Filistiyler bolsa
Saulning oghulliri Yonatan, Abinadab, Melkishuani
urup öltürdi. 3 Saulning etrapini urush qaplidi;
oqyachilar Saulgha yétishti; u ya oqi bilen éghir
yarilanduruldi. 4 Andin Saul yaragh kötürgüchisige:
— Qilichingni sughurup méni sanjip öltürüwetkin;
bolmisa bu xetnisizler kélip méni sanjip, méni
xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh
kötürgüchisi intayin qorqup kétip, unimidi. Shuning
bilen Saul qilichni élip üstige özini tashlidi. 5 Yaragh
kötürgüchisi Saulning ölginini körüp, umu oxshashla
özini qilichning üstige tashlap uning bilen teng öldi.
6 Shuning bilen Saul, üch oghli, yaragh kötürgüchisi
we uning hemme ademliri shu künde biraqla öldi. 7
Emdi wadining u teripidiki hemde Iordan deryasining
bu yéqidiki Israillar eskerlirining qachqanliqini
we Saul bilen oghullirining ölginini körginide,
sheherlerni tashlap qachti, Filistiyler kélip u jaylarda
orunlashti. 8 Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiyler
öltürülgenlerning kiyim-kécheklirini salduruwalghili
kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullirining
ölük yatqanliqini kördi. 9 Ular uning béshini késip
sawut-yaraghlirini saldurup bularni Filistiylerning
zéminining hemme yerlirige apirip butxanilirida we
xelqning arisida bu xush xewerni tarqatti. 10 Ular
uning sawut-yaraghlirini Ashtarot butxanisida qoyup
ölükini Beyt-Shan shehiridiki sépilgha ésip qoydi. 11
Emdi Yabesh-Giléadta olturghuchilar Filistiylerning
Saulgha néme qilghinini anglighanda 12 ularning
ichidiki hemme baturlar atlinip kéchiche méngip,
Saul bilen oghullirining ölüklirini Beyt-Shandiki
sépildin chüshürüp, ularni Yabeshke élip bérip u yerde
köydürdi. 13 Andin ularning söngeklirini Yabeshtiki
yulghunning tüwige depne qilip yette kün roza tutti.

Samuil 2

1 Saul ölgendin kéyin, Dawut Amaleklerni qirghin
qilip yénip kelgende, u Ziklagda ikki kün turdi.
2 Üchinchi küni shundaq boldiki, mana Saulning
leshkergahidin kiyimi yirtiq we béshigha topa-chang
chachqan bir adem keldi. U Dawutning qéshigha
kelgende, yerge yiqilip bash urdi. **3** Dawut uningdin:
Nedin kelding? dep soridi. U jawap bérip: Israilning
leshkergahidin qéchip keldim — dédi. **4** Dawut
uningdin: Ish qandaq boldi? Manga dep bergin, dédi. U:
Xelq jengdin qachti, xelqtin bek jiq kishi soqushta öldi.
Saul bilen oghli Yonatanmu öldi, — dédi. **5** Dawut xewer
élip kelgen yigittin: Saul bilen oghli Yonatanning
ölginini qandaq bilding? — dep soridi. **6** Uninggha
xewer bergen yigit: Men tasadipiy Gilboa téghigha
chiqqanidim, mana Saul neyzige yölinip turuptu;
jeng harwiliri we atliqlar uninggha hujum qilip uni
qoghlawatatti. **7** U keynige qarap méni körüp chaqirdi.
Men «Mana men», dédim. **8** U: Özüng kim bolisen,
dep mendin soriwidi, men Amaleklerdinmen, dédim.
9 U yene manga: Üstümde turup méni öltürüwetkin;
gerche jénim mende bolsimu, men bek azaplinip
kétiwatimen — dédi. **10** Shunga men uning üstide
turup, uni öltürdüm, chünki, u shu halda yiqilsila, tirik
qalmaydighanliqini bilettim. Andin béshidiki tajni we
bilikidiki bilezükni élip mushu yerge ghojamgha élip
keldim, — dédi. **11** Shuan Dawut öz kiyimlirini yirtip,
tilma-tilma qiliwetti; uning bilen bolghan barliq
ademlermu hem shundaq qildi. **12** Ular Saul bilen
oghli Yonatan üchün, Perwerdigarning xelqi üchün,
shundaqla Israilning jemeti üchün matem tutup ah-
zar kötürüp kechkiche roza tutti; chünki ular qilich
astida yiqilip qaza qilghanidi. **13** Dawut uning özige
xewer bergen yigittin: Qeyerdin sen? — dep soridi.
U: Men bir Amalek musapirning oghlimen — dédi.
14 Dawut uninggha: Sen qandaqmu Perwerdigarning
mesih qilghinini halak qilishqa qolungni sozushtin
qorqmiding? — dédi. **15** Andin Dawut öz ghulamliridin
birini chaqirip uninggha: Buyaqqa kel, uninggha étilip
bérip, uni öltürgin — dep buyrudi. Shuning bilen u
uni uruwidi, [Amalek] öldi. **16** Dawut uninggha: Qan
qerzing béshinggha chüshsun! Chünki öz aghzing
Perwerdigarning mesih qilghinini öltürginingge
guwahliq bérip eyiblidi, — dédi. **17** Shuning bilen
Dawut Saul bilen oghli Yonatan üchün matem
tutup mundaq bir nezme oqudi **18** (u «Oqya» dep
atalghan bu nezmini pütkül Yehuda xelqige ögitinglar,
dep buyrudi. Derweqe u «Yashar» dégen kitabta
pütülgenidi): — **19** — I Israil, séning güzel ezizing
yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu! Palwanlar
shundaq dehshetlik yiqildighu!? **20** Gat shehiride bu
xewerni bermenglar, Ashkélonning kochilirida uni
élan qilmanglar, Filistiyining qizliri shadlanmisun,
Xetnisizlerning qizliri tentene qilmisun! **21** I Gilboa
taghliri, üstünlargha ne shebnem bolmisun, ne
yamghur chüshmisun, Ne silerde kötürülme hediyeler
üchün hosul béridighan étizlar yene körünmisun!
Chünki u yerde palwanlarning qalqini bulghandi;
Saulning qalqini yagh bilen sürülmeydighan boldi.
22 Qirilidighanlarning qénini tökmey, Palwanlarning
ténidiki yéghini chapmay, Yonatanning oqyasi
héchqachan [jengdin] yan'ghan emes, Saulning qilichi
héchqachan qinigha qaytqan emes. **23** Saul bilen
Yonatan hayat waqtida söyümlük hem yéqimliq
idi, Ular ölümidimu bir-biridin ayrilmidi; Ular
bürkütlerdin chaqqan, shirlardin küchlük idi. **24** I
Israil qizliri, Saul üchün yighlanglar, U silerni bézep
qizghuch kiyimlerni kiydürüp, Kiyimliringlarni altun
zibu-zinnet bilen zinnetligenidi. **25** Palwanlar keskin
jengde shundaq dehshetlik yiqildighu!? Yonatan
yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu! **26** Sen üchün
hesrette qaldim, i inim Yonatan! Manga shunche
söyümlük iding! Manga bolghan muhebbiting qaltis
idi, Hetta qiz-ayallarning muhebbitidin artuq idi.
27 Palwanlar shundaq dehshetlik yiqildighu! Jeng
qoralliri shundaq dehshetlik weyran qilindighu!»

2 Andin kéyin Dawut Perwerdigardin yol sorap:
Yehuda sheherlirining birige chiqaymu? dédi;
Perwerdigar uninggha: — Chiqqin, dédi. Dawut, nege
chiqay? — dep soriwidi, U: Hébron'gha chiqqin —
dédi. **2** Shuning bilen Dawut ikki ayali bilen, yeni
Yizreellik Ahinoam we esli Karmellik Nabalning
ayali bolghan Abigail bilen u yerge chiqti. **3** Dawut
uning bilen birge bolghan ademlerning herbirini
hem ularning herbiri öz öyidikilerni u yerge élip
chiqti; ular Hébronning sheherliride olturaqlashti. **4**
Yehudaning ademlirimu u yerge kélip Dawutni Yehuda
jemetige padishah bolushqa mesih qildi. Dawutqa
Saulni depne qilghanlar Yabesh-Giléadtikiler, dep
xewer bérildi; **5** Dawut Yabesh-Giléadtikilerge elchiler
ewetip ularghа: — «Ghojanglar bolghan Saulgha
shundaq yaxshiliq qilip, uni depne qilghininglar
üchün Perwerdigar silerge bext-beriket ata qilghay. **6**

Perwerdigar silergimu méhribanliq we öz wapaliqini
körsetkey; siler bundaq qilghininglar üchün menmu
bu yaxshiliqinglarni silerge qayturimen. 7 Emdi
hazir gheyretlik bolunglar; chünki ghojanglar Saul
öldi, Yehuda jemeti méni mesih qilip, özlirige
padishah qildi» — dep xewer yetküzdi. 8 Emma
Saulning qoshunining serdari Nerning oghli Abner
Saulning ughli Ishboshetni Mahanaimgha élip bérip,
9 uni Giléadqa, Geshuriylargha, Yizreelge, Efraimgha,
Binyamin'gha we shundaqla pütkül Israilgha padishah
qildi. 10 Saulning oghli Ishboshet padishah bolghanda
qiriq yashqa kirgenidi. U Israilning üstide ikki yil
seltenet qildi. Halbuki, Yehuda jemeti Dawutqa
egishetti. 11 Dawutning Hébronda Yehuda jemeti
üstide seltenet qilghan waqti yette yil alte ay boldi.
12 [Bir küni] Nerning oghli Abner Saulning oghli
Ishboshetning ademliri bilen Mahanaimdin chiqip
Gibéon'gha bardi. 13 Shu chaghda Zeruiyaning oghli
Yoab bilen Dawutning ademliri chiqip ular bilen
Gibéondiki kölning yénida uchrashti. Ulardin bir terep
kölning u yéqida, yene bir terep kölning bu yéqida
olturdi. 14 Abner Yoabqa: Yigitler qopup aldimizda
éliship oynisun — dédi. Yoab: Qopsun — dédi. 15
Ular békitilgen san boyiche Binyamin bilen Saulning
oghli Ishboshet tereptin on ikki kishi we Dawutning
ademliridin on ikki kishi chiqip otturigha ötti. 16 Ular
bir-birining béshini qamallap tutup herbiri reqibining
biqinigha qilichi bilen sanjishti, hemmisi yiqilip öldi.
Shuning bilen u yer «Qilich bislirining étizi» dep
ataldi; u Gibéondidur. 17 U kündiki bolghan soqushush
intayin esheddiy boldi; Abner bilen Israilning ademliri
Dawutning ademliri teripidin meghlup qilindi. 18
Shu yerde Zeruiyaning oghulliri Yoab, Abishay we
Asahel dégen ücheylen bar idi. Asahel xuddi daladiki
jerendek chaqqan idi. 19 Asahel Abnerning keyidin
qoghlap yügürdi; Abnerge egiship onggha yaki solgha
burulmay tap bésip qoghlidi. 20 Abner keynige qarap:
Sen Asahelmusen? — dep soridi. U: — Shundaq,
men shu, dep jawab berdi. 21 Abner uninggha: Ya
onggha ya solgha burulup yigitlerning birige hujum
qilip uning yarighini özüngge tartiwalghin, dédi.
Lékin Asahel uni qoghlashtin burulushqa unimidi. 22
Abner Asahelge yene: Méni emdi qoghlimay burulup
ketkin; men séni néme dep urup yiqitqudekmen?
Undaq qilsam akang Yoabning aldida qandaqmu
yüzümni kötürüleymen? — dédi. 23 Lékin Asahel
yenila qoghlashtin toxtimidi; shuning bilen Abner
neyzisining tutquchini uning qorsiqigha tiqiwetti.
Neyze dümbisini tiship chiqti; u shu yerde yiqilip
öldi. Shundaq boldiki, Asahel yiqilip ölgen yerge hazir
kélidighan herbir kishiler u yerde toxtap qalidu. 24
Shuning bilen Yoab bilen Abishay Abnerni qoghlashti.
Kün patqanda ular Gibéonning chölige mangidighan
yolning boyigha, Giah yézisining udulidiki Ammah
édirliqigha yétip keldi; 25 Binyaminlar bolsa Abnerning
keynide qoshundek sep bolup, bir döng töpisige chiqip
turdi. 26 Abner Yoabni chaqirip: Qilich daim ademlerni
yep turushi kérekmu? Bu ishlarning aqiwiti peqet
öch-adawettin ibaret bolidighanliqini bilmemsen?
Sen qachan'ghiche xelqlerge: «Qérindashliringlarni
qoghlashtin toxtanglar» dep buyrumay turiwérisen?
27 Yoab: Xudaning hayati bilen qesem qilimenki, eger
sen mushu sözni qilmighan bolsang, köpchilikning
héchbiri qérindashlirini qoghlashtin etigen'gichimu
yanmaytti — dédi. 28 Buning bilen Yoab kanay chaldi;
hemme [Yehudalar] shuan toxtidi we qayta Israilni
qoghlimidi, ular bilen qayta jeng qilishmidi. 29
Abner bilen ademliri bolsa kéchiche méngip, Arabah
tüzlenglikidin chiqip, Iordan deryasidin ötüp Bitron
dégen pütkül yurtni kézip ötüp, Mahanayimgha yétip
keldi. 30 Yoab Abnerni qoghlashtin yénip barliq
ademlerni jem qildi. Asaheldin bashqa Dawutning
ghulamliridin on toqquz adem yoq chiqti; 31 Lékin
Dawutning ademliri Binyaminlardin we Abnerning
ademliridin üch yüz atmish kishini urup öltürgenidi.
32 Ular Asahelni élip Beyt-Lehemde öz atisining
qebriside depne qildi; andin Yoab bilen ademliri
kéchiche méngip, tang atqanda Hébron'gha yétip
keldi.

3 Halbuki, Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti
ottursidiki jeng uzun waqitqiche dawamlashti;
Dawutning jemeti barghanséri kücheydi, lékin
Saulning jemeti barghanséri ajizlashmaqta idi. 2
Hébronda Dawut bir qanche oghulluq boldi, uning
tunjisi Amnon bolup, Yizreellik Ahinoamdin tughuldi;
3 ikkinchisi Kiléab bolup Karmellik Nabalning ayali
bolghan Abigaildin tughuldi. Üchinchisi Abshalom idi.
U Geshorning padishahi Talmayning qizi Maakahdin
tughulghanidi, 4 tötinchisi Adoniya bolup Haggittin
tughulghan idi. Beshinchisi Shefatiya bolup Abitaldin
tughulghan idi. 5 Altinchisi Yitriam bolup Dawutning
ayali Eglahdin tughuldi. Dawutning bu alte oghlining
hemmisi Hébronda tughuldi. 6 Saulning jemeti
bilen Dawutning jemeti otturisidiki jeng dawamida,

Abner Saulning jemetide öz hoquqini kücheytti.
7 Emdi Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayahning
qizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir küni Ishboshet
Abnerge: Némishqa atamning kéniziki bilen bille
boldung? — dédi. 8 Abner Ishboshetning bu sözlirige
intayin achchiqlinip mundaq dédi: — «Men bügünki
kündimu atang Saulning jemetige, uning uruq-
tughqanlirigha we dostlirigha méhribanliq körsitip,
séni Dawutning qoligha tapshurmighan tursam, méni
Yehudagha tewe bir itining béshidek körüp, bügün
bu xotun üchün méni gunahqa buyrumaqchimusen?
9 Men Perwerdigarning Dawutqa qesem bilen wede
qilghinidek qilmisam Xuda menki Abnerni qattiq
ursun we uningdin artuq ursun! 10 — yeni,
padishahliqni Saulning jemetidin yötkep, Dawutning
textini Dandin Beer-Shébaghiche pütkül Israil bilen
Yehudaning üstige tiklimisem!». 11 Ishboshet Abnerdin
qorqup, uninggha jawaben bir éghiz söz qilishqimu
jür'et qilalmidi. 12 Abner bolsa özi üchün elchilerni
Dawutning qéshigha mangdurup uninggha: Zémin
kimningki? Men bilen ehde tüzgin, méning qolum
séning teripingde bolup, pütkül Israilni sanga mayil
qilimen — dédi. 13 Dawut jawab bérip: — Bolidu,
men sen bilen ehde qilay. Peqet birla ishni telep
qilay; méning qéshimgha kelgende Saulning qizi
Miqalni élip kelmiseng, yüzümni körelmeysen, dédi.
14 Andin Dawut Ishboshetning qéshigha elchilerni
mangdurup: Men bir yüz Filistiyning xetniliki bedili
bilen alghan ayalim Miqalni manga qayturup bergin —
dédi. 15 Ishboshet adem ewetip Miqalni uning éridin,
yeni Laishning oghli Paltiyeldin élip keldi. 16 Lékin
uning éri Baxurimghiche uning keynidin yighlighan
péti egiship mangdi. Axir bérip Abner uninggha: —
Yénip ketkin, déwidi, u qaytip ketti. 17 Emdi Abner
Israilning aqsaqallirigha: Siler burun Dawut üstimizge
padishah bolsun, dégen arzu-istekte boldunglar. 18
Emdi hazir heriket qilinglar; chünki Perwerdigar
Dawut toghrisida: — Qul-bendem Dawutning qoli bilen
Israil xelqimni Filistiylerning qolidin, shundaqla barliq
düshmenlirining qolidin qutquzimen, — dégenidi.
19 Abner yene Binyaminlarning quliqighimu mushu
sözlerni éytti. Andin Israil bilen Binyaminning pütkül
jemetining arzu-isteklirini Dawutning quliqigha
éytishqa Hébron'gha bardi. 20 shundaq qilip
Abner yigirme ademning hemrahliqida Hébron'gha
Dawutning qéshigha kelgende Dawut Abner we uning
ademlirige bir ziyapet teyyarlidi. 21 Abner Dawutqa:
Men qozghilip pütkül Israilni ghojam padishahning
aldigha jem qilay, ular séning bilen ehde qilishsun,
andin sen öz könglüng xalighanning barliqi üstidin
seltenet qilalaydighan bolisen, dédi. Shuning bilen
Dawut Abnerni yolgha sélip qoydi, u aman-ésen
qaytip ketti. 22 Mana, shu esnada Dawutning ademliri
bilen Yoab bir yerge hujum qilip nurghun olja élip
qaytip keldi. Lékin Abner shu chaghda Hébronda
Dawutning qéshida yoq idi; chünki Dawutning uzitip
qoyushi bilen aman-ésen qaytip ketkenidi. 23 Yoab we
uning bilen bolghan pütkül qoshun yétip kelgende,
xelq uninggha: Nerning oghli Abner padishahning
qéshigha keldi, padishah uni yolgha sélip qoyushi
bilen u aman-ésen qaytip ketti — dédi. 24 Andin
Yoab padishahning qéshigha bérip: Bu séning néme
qilghining?! Mana, Abner qéshinggha keptu! Némishqa
uni yolgha sélip qoydung? U hazir kétiptu! 25 Sen
Nerning oghli Abnerni bilisen'ghu! Uning kélishi
jezmen séni aldash üchün, séning chiqip-kiridighan
yolungni, shundaqla barliq ish-paaliyitingni biliwélish
üchündur, — dédi. 26 Yoab Dawutning qéshidin chiqishi
bilen u xewerchilerni Abnerning keynidin mangdurdi.
Ular uni Sirah quduqining yénidin yandurup élip
keldi; lékin Dawut bu ishtin bixewer idi. 27 Abner
Hébron'gha yénip kelgende Yoab uni sheher qowuqida
uchritip, «Sanga deydighan mexpiy sözüm bar idi»
dep uni bir chetke ekilip u yerde inisi Asahelning qan
qisasini élish üchün qorsiqigha pichaq saldi, shuning
bilen u öldi. 28 Kéyin, Dawut bu ishni anglap: Men we
padishahliqim Perwerdigarning aldida Nerning oghli
Abnerning aqqan qéni üchün menggü bigunahdurmiz;
29 [uning qénini aqquzush] gunahi Yoabning béshigha
we atisining jemetining béshigha qaynam bolup
chüshsun; Yoabning ailisidin aqma yara késili, yaki
maxaw késili, yaki hasigha tayan'ghuchi, qilichtin
ölgüchi yaki ash-tülüksizler öksümisun! — dédi. 30
Shundaq qilip, Abner Gibéondiki jengde ularning inisi
Asahelni öltürgini üchün, Yoab bilen inisi Abishay
uni öltürdi. 31 Dawut Yoabqa we uninggha egeshken
barliq xelqqe: Kiyimliringlarni yirtinglar! Böz kiyim
kiyinglar! Abnerning [méyiti] aldida matem tutunglar!
dédi. Dawut padishah [Abnerning] jinazisining
keynidin mangdi. 32 Ular Abnerni Hébronda depne
qildi, padishah Abnerning qebrisining yénida awazini
kötürüp yighlidi; xelqning hemmisimu yighlashti. 33
Padishah Abner üchün mersiye oqup: — «Abnerning
exmeqtek ölgini toghrimu? 34 Qolliring baghlaghliq

bolmisimu, Putlurung ishkellik bolmisimu, Lékin
sen kishilerning rezillerning qolida yiqilghinidek,
yiqilip ölgensen!» — dédi. Shuning bilen xelqning
hemmisi uning üchün yene yighlashti. 35 Andin
barliq xelq Dawutning yénigha kélip, uninggha
kün patquche tamaq yéyishni ötündi. Emma Dawut
qesem ichip: Men kün patmasta ya nan ya bashqa
herqandaq nersini tétisam, Xuda méni ursun yaki
uningdin artuq jazalisun, — dédi. 36 Barliq xelq buni
bayqap, bu ishtin razi boldi; emeliyette padishah
qilghan herbir ish barliq xelqni razi qilatti. 37
Shuning bilen barliq xelq, shundaqla pütkül Israil
shu küni Nerning oghli Abnerning öltürülishining
padishahning körsetmisi emeslikini bilip yetti. 38
Padishah öz xizmetkarlirigha: Bilemsiler? Bügün
Israilda bir serdar, ulugh bir zat yiqildi! 39 Gerche
men Mesih qilinip padishah tiklen'gen bolsammu,
men ajiz bir bendimen. Bu ademler, yeni Zeruiyaning
oghullirining wehshiyilikini men kötürelmigüdekmen;
Perwerdigar rezillik qilghuchining rezillikini öz
béshigha qaytursun! — dédi.

4 Saulning oghli Abnerning Hébronda ölginini
anglighanda qoli boshiship ketti, barliq Israil dekke-
dükkige chüshti. 2 Saulning oghlining qoshunining
aldin yürer qismida ikki serdari bolup, birining
ismi Baanah, yene birining ismi Rekab idi. Ular
Binyamin qebilisidin bolghan Beerotluq Rimmonning
oghulliri idi (chünki Beerot Binyamin qebilisige
tewe hésablinatti; 3 lékin Beerotluqlar Gittaimgha
qéchip bérip u yerde bu kün'giche musapirdek
yashawatidu). 4 Saulning oghli Yonatanning bir
oghli bolup, puti aqsaq idi. Saul bilen Yonatanning
ölgenliki toghruluq xewer Yizreelge yetkende, u
besh yashqa kirgen idi. Inik anisi uni élip qachti;
lékin shundaq boldiki, u aldirap yügürgechke, bala
chüshup kétip, aqsaq bolup qalghanidi. Uning ismi
Mefiboshet idi. 5 Emdi bir küni Beerotloq Rimmonning
oghulliri Rekab bilen Baanah chingqi chüsh waqtida
Ishboshetning öyige bardi. Ishboshet chüshlük uyquda
uxlawatqanidi. 6 Ular bughday alimiz dégenni
bahane qilip, öyining ichkirige kirip, Ishboshetning
qorsiqigha [pichaq] sanjidi. Andin Rekab we Baanah
qéchip ketti 7 (ular Ishboshet hujrisida kariwatta
yatqinida, öyge kirip, uni öltürgenidi). Ular uning
kallisini késip, andin kallisini élip kéchiche Arabah
tüzlenglikidin méngip ötti. 8 Ular Ishboshetning
kallisini Hébron'gha, Dawutning qéshigha élip bérip,
padishahqa: Mana, bu janablirining jénini izdigen
düshmenliri Saulning oghli Ishboshetning kallisi!
Bügün Perwerdigar ghojam padishahni Saul bilen
neslidin intiqam élishqa muyesser qildi — dédi.
9 Dawut Beerotluq Rimmonning oghulliri Rekab
bilen inisi Baanahgha: Méni barliq qiyinchiliqlardin
qutquzghan Perwerdigarning hayati bilen qesem
qilimenki, 10 burun birsi Dawutqa xush xewer élip
keldim, dep oylap, manga: — Mana, Saul öldi, dep
kelgende, men uni élip Ziklagta öltürüwettim. Berheq,
mana bu uning yetküzgen xewirining mukapati
bolghanidi! 11 Emdi men shundaq qilghan yerde, rezil
ademler öz öyide orunda yatqan bir heqqaniy kishini
öltürgen bolsa, men néme qilay?! Uning aqqan qan
qerzini silerning qolunglardin élip, silerni yer yüzidin
yoqatmamdim? — dédi. 12 Dawut ghulamlirigha
buyruq qiliwidi, ular bularni qetl qildi. Ularning qol-
putlirini késip, ularni Hébrondiki kölning yénida ésip
qoydi; lékin ular Ishboshetning béshini élip Hébronda
Abnerning qebriside depne qildi.

5 Andin kéyin Israilning barliq qebililiri Hébron'gha
Dawutning qéshigha kélip: Qarisila, biz özlirining
et-söngekliridurmiz! 2 Burun Saul bizning üstimizde
seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-
kirishke yolbashchi bolghan özliri idila; Perwerdigar
silige: Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup,
ularni baqisen, Israilning emiri bolisen, dégenidi —
dédi. 3 Shuning bilen Israilning hemme aqsaqalliri
Hébron'gha padishahning qéshigha keldi; Dawut
padishah Hébronda, Perwerdigarning aldida ular
bilen ehde tüzüshti. Andin ular Dawutni Israilgha
padishah bolushqa mesih qildi. 4 Dawut padishah
bolghanda ottuz yashqa kirgen bolup, qiriq yil seltenet
qildi. 5 U Hébronda Yehudaning üstide yette yil alte
ay seltenet qilip, Yérusalémda pütkül Israil bilen
Yehudaning üstide ottuz üch yil seltenet qildi. 6
Padishah öz ademliri bilen Yérusalémgha chiqip,
shu zéminda turghan Yebusiylar bilen jeng qilghili
bardi. Ular Dawutqa: Sen bu yerge kirelmeysen, belki
hetta korlar bilen aqsaqlar séni chékindüridu! — dédi.
Chünki ular: «Dawut bu yerge qet'iy kirelmeydu»,
dep oylaytti. 7 Lékin Dawut Zion qorghinini aldi (bu
yer Dawutning shehiri dep atilidu). 8 Dawut u küni:
Kimki Yebusiylarni uray dése sünggüch bilen chiqishi
kérek, andin u Dawut qin-qinidin öch köridighan bu
kor, aqsaqlar bilen [hésablishalaydu], dédi. Shuning
bilen «Qorlar ya aqsaqlar öyge kirmisun» deydighan

maqal peyda boldi. 9 Shundaq qilip Dawut qorghanda
turdi we u yerni «Dawutning shehiri» dep atidi.
Dawut sheherning etrapigha Millodin tartip ich
terepkiche imaret saldi. 10 Dawut barghanséri
qudret tapti; samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda Perwerdigar uning bilen bille idi. 11 Turning
padishahi Hiram Dawutning qéshigha elchilerni
ewetti we ular bilen qoshup, kédir yaghachliri,
yaghachchilar we tashchilarni ewetti; ular Dawut
üchün bir orda yasap berdi. 12 Dawut Perwerdigarning
özini Israilgha padishah tiklep, öz xelqi Israil üchün
özining padishahliqini güllendürgenlikini bilip yetti. 13
Dawut Hébrondin kelgendin kéyin Yérusalémdin yene
ayallarni we kénizeklerni aldi; shuning bilen Dawutqa
yene köp oghul-qizlar tughuldi. 14 Yérusalémda
uningdin tughulghanlarning isimliri mana mundaq
idi: Shammua, Shobab, Natan, Sulayman, 15 Ibhar,
Élishua, Nefeg, Yafiya, 16 Élishama, Éliada we Élifelet.
17 Filistiyler Dawutning Israilgha padishah bolushqa
mesihlen'ginini anglighanda, ular hemmisi Dawutni
tutqili chiqti, Dawut buni anglapla, qorghan'gha
chüshti. 18 Filistiyler kélip «Refayim jilghisi»da
yéyilip turdi; 19 Dawut Perwerdigardin yol sorap:
Filistiylerge qarshi atlinaymu? Ularni qolumgha
tapshurarsenmu? — dédi. Perwerdigar Dawutqa:
Chiqqin! Chünki, Men Filistiylerni jezmen qolunggha
tapshurimen — dédi. 20 U waqitta Dawut Baal-
Perazimgha bardi. U yerde Dawut ularni tarmar qildi.
U: — «Perwerdigar méning aldimda düshmenlirim
üstige xuddi kelkün yarni élip ketkendek bösüp kirdi»
— dédi. Shuning bilen u yerni «Baal-Perazim» dep
atidi. 21 Filistiyler u yerde öz mebudlirini tashlap
ketti; Dawut bilen ademliri ularni élip ketti. 22
Emdi Filistiyler yene chiqip «Refayim jilghisi»da
yéyilip turdi. 23 Dawut Perwerdigardin yol soridi.
Perwerdigar: Sen u yerge chiqmay, belki ularning
keynidin aylinip ötüp üjme derexlirining ududlidin
hujum qilghin — dédi, 24 Shundaq boliduki, sen
üjme derexlikining üstidin ayagh tiwishini anglishing
bilenla derhal atlan; chünki shu tapta Perwerdigar
Filistiylerning qoshunigha hujumgha chiqqan bolidu,
— dédi. 25 Dawut Perwerdigarning uninggha emr
qilghinidek qilip, Filistiylerni Gibéondin Gezergiche
qoghlap qirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barliq serxil ademlerni
yighiwidi, bular ottuz ming chiqti. 2 Andin Dawut
we uninggha egeshkenlerning hemmisi Xudaning
ehde sanduqini yötkep kélish üchün Yehudadiki
Baalahgha chiqti; sanduq [muqeddes] nam bilen,
yeni kérublarning otturisida olturghuchi samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
nami bilen atalghanidi. 3 Ular Xudaning ehde
sanduqini döngde olturushluq Abinadabning öyide
yéngi bir harwigha sélip, uni shu yerdin élip chiqti.
Abinadabning oghulliri Uzzah bilen Ahiyo u yéngi
harwini heydidi. 4 Ular harwini Xudaning ehde
sanduqi bilen döngde olturushluq Abinadabning
öyidin élip chiqti; Ahiyo ehde sanduqining aldida
mangdi. 5 Dawut bilen pütkül Israil jemetidikiler
Perwerdigarning aldida tentene qilip küy oqup chiltar,
tembur, dap, daqa-dumbaq we changlar chélip ussul
oynidi. 6 Lékin ular Nakonning xaminigha kelgende,
kalilar aldigha müdürep ketkenliki üchün, Uzzah
qolini sozup Xudaning ehde sanduqini tutiwaldi. 7
Perwerdigarning ghezipi Uzzahqa qozghaldi; u xata
qilghini üchün, uni Xuda shu yerde urdi. Shuning bilen
Uzzah Xudaning ehde sanduqining yénigha yiqilip
öldi. 8 Lékin Dawut bolsa Perwerdigarning Uzzahning
ténini böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-
Uzzah» dep atidi; u yer bügünki kün'giche shundaq
atilidu. 9 U küni Dawut Perwerdigardin qorqup:
Perwerdigarning ehde sanduqini özümningkige qaysi
yol bilen ekélermen? — dédi. 10 Shuning üchün
Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut
shehiri»ge, öziningkige yötkeshni xalimidi; Dawut uni
élip bérip, Gatliq Obed-Édomning öyide qaldurdi. 11
Perwerdigarning ehde sanduqi Gatliq Obed-Édomning
öyide üch ay turdi; Perwerdigar Obed-Édom we uning
pütkül öyidikilerni beriketlidi. 12 Dawut padishahqa:
— «Perwerdigar Öz ehde sanduqi wejidin Obed-Édom
we uning barini beriketlidi» dep éytildi. Shunga Dawut
Xudaning ehde sanduqini Obed-Édomning öyidin
élip chiqip, xushluq bilen Dawutning shehirige élip
keldi. 13 Perwerdigarning sanduqini kötürgenler alte
qedem méngip, shundaq boldiki, u bir buqa bilen bir
bordaq mozayni qurbanliq qildi. 14 Dawut bolsa kanap
efodni kiyip Perwerdigarning aldida küchining bariche
ussul oynaytti; 15 Dawut bilen Israilning pütkül
jemeti tentene qilip warqiriship, kanay chéliship
Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqiwatatti. 16
Perwerdigarning ehde sanduqi Dawutning shehirige
élip kirilginide, Saulning qizi Miqal dérizidin qarap,
Dawut padishahning sekrep Perwerdigarning aldida
ussul oynawatqanliqini körüp, uni öz könglide

mensitmidi. 17 Ular Perwerdigarning ehde sanduqini
élip kirip, Dawut uning üchün tiktürgen chédirning
ottursida qoydi. Andin Dawut Perwerdigarning aldida
köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini
sundi. 18 Dawut köydürme qurbanliq bilen inaqliq
qurbanliqlirini keltürüp bolup, xalayiqqa samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
namida bext-beriket tilidi. 19 U pütkül Israil jamaitige,
er bilen ayallarning herbirige birdin qoturmach,
birdin xorma poshkili we birdin üzüm poshkilini
teqsim qilip berdi. Andin xelqning herbiri öz öyige
yénip ketti. 20 Dawut öz ailisidikilerni mubareklesh
üchün yénip kelgende, Saulning qizi Miqal uning
aldigha chiqip: Bügün Israilning padishahi özini
shunche shereplik körsettimu, qandaq? U xuddi pes
bir ademning nomussizlache özini yalingachlighinigha
oxshash, xizmetkarlirining dédeklirining köz aldida
özini yalingachlidi! 21 Dawut Miqalgha: Undaq
[shadlan'ghinim] Perwerdigar aldida idi. U atang we
uning pütkül jemetini örüp, méni Perwerdigarning
xelqi bolghan Israil üstige bashlamchi qilip tiklidi.
Shunga men Perwerdigarning aldida ussul oynaymen!
22 Emeliyette men özümni téximu erzimes qilip,
öz nezirimde özüm töwen bolushqa razimen. Lékin
sen éytqan u dédeklerning neziride bolsa, hörmetke
sazawer bolimen — dédi. 23 Saulning qizi Miqal bolsa,
ölidighan künigiche bala tughmidi.

7 Padishah öz ordisida turatti, Perwerdigar uninggha
etrapidiki barliq düshmenliridin aram bergendin
kéyin, 2 padishah Natan peyghemberge: Mana qara,
men kédir yaghichidin yasalghan öyde olturimen,
lékin Xudaning ehde sanduqi bir chidirning ichide
turuwatidu — dédi. 3 Natan padishahqa jawap bérip:
Könglüngde néme oylighining bolsa, shuni qilghin;
chünki Perwerdigar séning bilen billidur — dédi. 4
Lékin kéchide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi
Natan'gha kélip mundaq déyildi: 5 — Bérip qulum
Dawutqa dégin: «Perwerdigar: — «Sen derweqe Manga
turidighan'gha öy salmaqchimusen?» — deydu. 6 —
«Men Israillarni Misirdin chiqarghandin tartip, bu
kün'giche bir öyde olturmidim, belki bir chédirni
makan qilip, kézip yürdüm. 7 Men Özüm barliq Israillar
bilen yürgen hemme yerlerde, xelqim Israilni padichi
bolup béqishqa emr qilghanlargha, yeni Israilning
herqandaq qebilisining bir [yétekchisige]: Némishqa
Manga kédir yaghachtin bir öy yasimaysiler? —
dep baqqanmu? 8 Emdi qulum Dawutqa mundaq
dégin: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar: — Séni xelqim Israilgha bashlamchi qilip
tiklesh üchün séni yaylaqlardin, qoy béqishtin élip
keldim, — deydu, 9 — we meyli qeyerge barmighin,
Men haman séning bilen bille boldum we séning
aldingdin barliq düshmenliringni yoqitip keldim;
yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige bolghandek
séni ulugh nam-shöhretke sazawer qildim. 10 Men
xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip, ularni shu
yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida
turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan bolidu.
Reziller desleptidikidek, shundaqla Men xelqim Israil
üstige hökümranliq qilishqa hakimlarni teyinligen
künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men
hazir sanga hemme düshmenliringdin aram berdim.
Emdi Menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki,
Men séning üchün bir öyni qurup bérimen!» — deydu.
12 «Künliring toshup, ata-bowiliring bilen [ölümde]
uxlighiningda, Men öz pushtingdin bolghan neslingni
séning ornungda turghuzup, padishahliqini mezmut
qilimen. 13 Méning namim üchün bir öyni yasighuchi
u bolidu, we Men uning padishahliq textini ebedgiche
mustehkem qilimen. 14 Men uninggha ata bolimen, u
Manga oghul bolidu. Eger u qebihlik qilsa, uninggha
insanlarning tayiqi bilen we adem balilirining sawaq-
dumbalashliri bilen terbiye bérimen. 15 Emma Men
séning aldingda örüwetken Sauldin méhir-shepqitimni
juda qilghinimdek, uningdin méhir-shepqitimni juda
qilmaymen. 16 Shuning bilen séning öyüng we séning
padishahliqing aldingda hemishe mezmut qilinidu;
texting ebedgiche mezmut turghuzulidu». 17 Natan bu
barliq sözler we barliq wehiyni héchnéme qaldurmay,
Dawutqa éytip berdi. 18 Andin Dawut padishah kirip,
Perwerdigarning aldida olturup mundaq dédi: «I, Reb
Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme
idi, Sen méni mushu derijige köturgüdek? 19 Lékin,
i Reb Perwerdigar, [méning bu mertiwem] Séning
neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen
men qulungning öyining yiraq kelgüsi toghruluq
sözliding; bu hemmila ademge daim bolidighan
ishmu, i, Reb Perwerdigar? 20 Emdi Dawut Sanga
yene néme désun? Sen Öz qulungni tonuysen, i,
Reb Perwerdigar! 21 Sen söz-wedeng wejidin, Öz
könglüngdikige asasen bu ulugh ishning hemmisini
qulung bilsun dep békitip qilghansen. 22 Shunga
Sen ulughsen, i Perwerdigar; qulaqlirimiz barliq
anglighinidek, Séning tengdishing yoq, Sendin bashqa

héchqandaq ilah yoqtur. 23 Xelqing Israildek yene
bashqa bir el barmu, ular jahanda alahide turidu? —
Chünki [Sen] Xuda ularni Misirdin qutquzup Özüngge
xas bir xelq qilish üchün, shundaqla nam-shöhretke
ige bolush üchün, Özüng barding; Sen Özüng üchün
Misirdin, ellerdin we ularning ilahliridin qutquzup
chiqqan xelqing aldida zémining üchün ulugh we
dehshetlik ishlarni qilding. 24 Sen xelqing Israilni
Özüng üchün ebedgiche bir xelq bolushqa békitting;
Sen, i Perwerdigar, ularning Xudasi boldung. 25
Emdi hazir, i Perwerdigar Xuda, Öz qulung we uning
öyi toghrisida éytqan wedengge ebedgiche mezmut
emel qilghin; Sen dégenliring boyiche ishni ada
qilghaysen! 26 Séning naming ebedgiche ulughlinip: —
Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
Israilning üstide turidighan Xudadur, dep éytilsun,
shundaqla Öz qulungning öy-sulalisi séning aldingda
mezmut turghuzulsun. 27 Chünki Sen, i samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning
Xudasi Öz qulunggha: Men sanga bir öy-sulale qurup
bérimen, dep wehiy qilding; shunga qulung bu duani
séning aldingda qilishqa jür'et qildi. 28 Emdi sen,
i Reb Perwerdigar, birdinbir Xudadursen, Séning
sözliring heqiqettur we Sen bu bext-iltipatni Öz
qulunggha wede qilding; 29 shunga qulungning öy-
jemetini Séning aldingda menggü turushqa nésip
qilip beriketligeysen; chünki Sen, i Reb Perwerdigar,
buni wede qilghansen; bu bext-iltipating bilen Öz
qulungning öy-jemeti ebedgiche bext-iltipatqa nésip
bolidu».

8 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Dawut
Filistiylerge hujum qilip, ularni boysundurdi.
Shundaq qilip, Dawut Filistiylerning qolidin merkiziy
sheherning hoquqini aldi. 2 U hem Moabiylargha
hujum qilip, ularnimu meghlup qildi. U ularni yerge
yatquzup, tana bilen ölchep, ikki tana kelgenlerni
öltürdi, bir tana kelgenlerni tirik qaldurdi. Moabiylar
bolsa Dawutqa béqinip, uninggha séliq tapshurdi.
3 Andin Zobahning padishahi Rehobning oghli
Hadad'ézer Efrat deryasigha chiqip, shu yerdiki
hakimiyetni özige qaytidin tartiwalmaqchi bolghanda,
Dawut uninggha hujum qilip, meghlup qildi. 4 Dawut
uning qoshunidin bir ming yette yüz atliq eskerni
we yigirme ming piyade eskerni esir qildi; Dawut
harwa atlirining piyini kestürdi, lékin özige yüz
harwiliq atni qaldurup qoydi. 5 Demeshqtiki Suriyler
Zobahning padishahi Hadad'ézerge yardem bérish
üchün chiqti, lékin Dawut Suriylerdin yigirme ikki
ming ademni öltürdi. 6 Andin Dawut birnechche
bargah eskerlerni Demeshqtiki Suriylerning zéminida
turghuzdi; shuning bilen Suriyler Dawutqa béqinip
uninggha séliq tapshurdi. Dawut qeyerge barsa,
Perwerdigar uninggha nusret béretti. 7 Dawut
Hadad'ézerning ghulamlirigha teminlen'gen altun
qalqanni tartiwélip, Yérusalémgha keltürdi 8 we
Hadad'ézerning sheherliri bolghan Bitah bilen Birotay
sheherliridinmu intayin köp misni qolgha chüshürdi. 9
Xamatning padishahi Toy Dawutning Hadad'ézerning
pütün qoshunini meghlup qilghinini anglap, 10 öz oghli
Yoramni Dawutning halini sorashqa we Dawutning
Hadad'ézer bilen jeng qilip uni meghlup qilghinigha
uni tebrikleshke ewetti. Chünki Hadad'ézer daim Toy
bilen jeng qilip kéliwatatti. Yoram bolsa kümüsh, altun
we mis qacha-buyumlarni élip keldi. 11 Dawut padishah
mushularni we özi béqindurghan hemme ellerdin,
jümlidin Suriylerdin, Moabiylardin, Ammoniylardin,
Filistiylerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-
kümüshlerni Perwerdigargha atap béghishlidi. Bular
Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézerdin
alghan oljini öz ichige alidu. 13 Dawut Suriylerni
meghlup qilip, yeni on sekkiz ming ademni «Shor
wadisi»da öltürüp yan'ghanda, uning nam-dangqi
xéli chiqqanidi. 14 U Édomda esker bargahlirini
turghuzdi; pütün Édomda bargahlarni qurdi. Shuning
bilen Édomiylarning hemmisi Dawutqa béqindi.
Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uninggha nusret
béretti. 15 Dawut pütkül Israil üstige seltenet qildi; u
pütkül xelqini sorap, adil hökümler chiqirip adalet
yürgüzetti. 16 Zeruiyaning oghli Yoab qoshunning
serdari boldi; Ahiludning oghli Yehoshafat mirza
boldi; 17 Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning
oghli Aximelek kahin boldi; Séraya diwan bégi
boldi. 18 Yehoyadaning oghli Binaya Keretiyler
bilen Peletiylerning yolbashchisi boldi; Dawutning
oghullirimu kahin boldi.

9 Dawut: Saulning öyidin tirik qalghan birersi
barmikin, bar bolsa men Yonatanning hörmitide
uninggha shapaet körsitey? — dédi. 2 Emdi Saulning
ailisidiki Ziba dégen bir xizmetkar qalghanidi. Ular
uni Dawutning qéshigha chaqirdi. Kelgende, padishah
uningdin: Sen Zibamu? dep soridi. U: Péqir men shu!
— dédi. 3 Padishah: Saulning ailisidin birersi tirik
qaldimu? Men uninggha Xudaning shapaitini körsitey
dewatimen, — dédi. Ziba padishahqa: Yonatanning

bir oghli tirik qaldi; uning ikki puti aqsaydu —
dédi. 4 Padishah uningdin: U qeyerde, dep soridi.
Ziba padishahqa: U Lo-Dibarda, Ammielning oghli
Makirning öyide turidu — dédi. 5 Shunga Dawut
padishah kishi ewetip uni Lo-Dibardin, Ammielning
oghli Makirning öyidin élip keldi. 6 Saulning newrisi,
Yonatanning oghli Mefiboshet Dawutning aldigha
kelgende, yüzini yerge yiqip, tezim qildi. Dawut: [Sen]
Mefiboshetmu? — dep chaqiriwidi, u: Péqir shu! — dep
jawap qayturdi. 7 Dawut uninggha: Qorqmighin, atang
Yonatan üchün, sanga shapaet qilmay qalmaymen;
bowang Saulning hemme yer-zéminlirini sanga
qayturup bérey, sen hemishe méning dastixinimdin
ghizalinisen — dédi. 8 Mefiboshet tezim qilip: Qulung
néme idi, mendek bir ölük it aliyliri qedirligüdek néme
idim? — dédi. 9 Andin padishah Saulning xizmetkari
Zibani chaqirip uninggha: Saulning we pütkül
ailisining hemme teelluqatini mana men ghojangning
oghlining qoligha berdim. 10 Sen bilen oghulliring
we xizmetkarliring uning üchün shu zéminda
tériqchiliq qilip, chiqqan mehsulatlirini ghojangning
oghligha yéyishke tapshurunglar. Ghojangning oghli
Mefiboshet men bilen hemishe hemdastixan bolup
ghizalinidu, — dédi (Zibaning on besh oghli we yigirme
xizmetkari bar idi). 11 Ziba padishahqa: Ghojam
padishah qullirigha buyrughanning hemmisige
keminiliri emel qilidu, — dédi. Padishah Dawut
[yene]: Mefiboshet bolsa padishahning bir oghlidek
dastixinimdin taam yésun — [dédi]. 12 Mefiboshetning
Mika dégen kichik bir oghli bar idi. Zibaning
öyide turuwatqanlarning hemmisi Mefiboshetning
xizmetkarliri boldi. 13 Emdi Mefiboshet Yérusalémda
turatti; chünki u hemishe padishahning dastixinidin
taam yep turatti. Uning ikki puti aqsaq idi.

10 Kéyin shundaq ish boldiki, Ammoniylarning
padishahi öldi we uning Hanun dégen oghli
ornida padishah boldi. 2 Dawut bolsa: Uning
atisi manga iltipat körsetkendek men Nahashning
oghli Hanun'gha iltipat körsitey, — dédi. Andin
Dawut atisining petisige [Hanunning] könglini
sorashqa öz xizmetkarliridin birnechchini mangdurdi.
Dawutning xizmetkarliri Ammoniylarning zéminigha
kelgende, 3 Ammoniylarning emeldarliri ghojisi
Hanun'gha: Sili Dawutni rastla atilirining hörmiti
üchün qashlirigha köngül sorap adem ewetiptu,
dep qaramla? Dawutning xizmetkarlirini qashlirigha
ewetkini sheherni paylap uningdin melumat élish,
andin bu sheherni aghdurush üchün emesmu? — dédi.
4 Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini
tutup, saqallirining yérimini chüshürüp, kiyimlirining
beldin töwinini kestürüp, kötini échip ketküzüwetti. 5
Bu xewer Dawutqa yetküzüldi; u ularni kütüwélishqa
aldigha adem mangdurdi; chünki ular intayin nomus
hés qilghanidi. Padishah ularghа: Saqal-burutunglar
öskichilik Yérixo shehiride turup, andin yénip
kélinglar, — dédi. 6 Ammoniylar özlirining Dawutning
nepritige uchrighanliqini bilip, adem ewetip Beyt-
Rehobdiki Suriyler bilen Zobahdiki Suriylerdin
yigirme ming piyade esker, Maakahning padishahidin
bir ming adem we Tobdiki ademlerdin on ikki
ming ademni yallap keldi. 7 Dawut buni anglap,
Yoabning pütkül jenggiwar qoshunini [ularning
aldigha] mangdurdi. 8 Ammoniylar chiqip sheherning
derwazisining aldida sep tüzidi; Zobah bilen Rehobdiki
Suriyler we Tob bilen Maakahning ademliri dalada
sep tüzidi; 9 Yoab jengning aldi hem keynidin
bolidighanliqigha közi yétip, Israildin bir qisim serxil
ademlerni ilghap, Suriyelerge qarshi sep tüzidi; 10
qalghanlarni Ammoniylargha qarshi sep tizghin dep
inisi Abishayning qoligha tapshurp, uninggha: 11 —
Eger Suriyler manga küchlük kelse, sen manga yardem
bergeysen; emma Ammoniylar sanga küchlük kelse,
men bérip sanga yardem bérey. 12 Jür'etlik bolghin! Öz
xelqimiz üchün we Xudayimizning sheherliri üchün
baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiq körün'ginini
qilghay! — dédi. 13 Emdi Yoab we uning bilen bolghan
ademler Suriylerge hujum qilghili chiqti; Suriyler
uning aldida qachti. 14 Ammoniylar Suriylerning
qachqinini körgende, ularmu Abishaydin qéchip,
sheherge kiriwaldi. Yoab bolsa Ammoniylar bilen
jeng qilishtin chékinip, Yérusalémgha yénip keldi. 15
Suriyler bolsa özlirining Israillarning aldida meghlup
bolghinini körgende, yene jem bolushti. 16 Hadad'ézer
ademlerni ewetip, [Efrat] deryasining néri teripidiki
Suriylerni [yardemge] chaqirip, ularni yötkep keldi;
ular Xélam shehirige kelgende, Hadad'ézerning
qoshunining serdari Shobak ularghа bashchiliq qildi.
17 Bu xewer Dawutqa yetkende, u pütkül Israilni
yighdurup, Iordan deryasidin ötüp, Xélam shehirige
bardi. Suriyler Dawutqa qarshi sep tizip, uninggha
hujum qildi. 18 Suriyler yene Israildin qachti. Dawut
bolsa yette yüz jeng harwiliqni, qiriq ming atliq
eskerni qirdi hem qoshunining serdari Shobakni u
yerde öltürdi. 19 Hadad'ézerge béqin'ghan hemme

padishahlar özlirining Israil aldida yéngilginini
körgende, Israil bilen sülh qiliship ulargha béqindi.
Shuningdin kéyin Suriyler Ammoniylargha yene
yardem birishke jür'et qilalmidi.

11 Shundaq boldiki, yéngi yilning béshida,
padishahlar jengge atlan'ghan waqitta Dawut
Yoabni ademliri bilen hemde hemme Israilni jengge
mangdurdi; ular Ammoniylarning zéminini weyran
qilip, Rabbah shehirini muhasirige aldi. Lékin Dawut
Yérusalémda qaldi. **2** Bir küni kechte Dawut kariwattin
qopup, padishah ordisining ögiziside aylinip yüretti;
ögzidin u munchida yuyuniwatqan bir ayalni kördi. Bu
ayal bek chirayliq idi. **3** Dawut adem ewetip, ayalning
xewirini soridi; birsi uninggha: — Bu Éliamning qizi,
Hittiy Uriyaning ayali Bat-Shéba emesmu? — dédi. **4**
Dawut kishi ewetip, uni qéshigha ekeltürdi (u waqitta u
adettin pakliniwatqanidi). U uning qéshigha kelgende,
Dawut uning bilen bille boldi; andin u öz öyige
yénip ketti. **5** Shuning bilen u ayal hamilidar boldi,
hem Dawutqa: Méning boyumda qaptu, dep xewer
ewetti. **6** Shuning bilen Dawut Yoabqa xewer yetküzüp:
Hittiy Uriyani méning qéshimgha ewetinglar, dédi.
Yoab Uriyani Dawutning qéshigha mangdurdi. **7**
Uriya Dawutning qéshigha kelgende, u Yoabning
halini, xelqning halini we jeng ehwalini soridi. **8**
Andin Dawut Uriyagha: Öz öyüngge bérip putliringni
yughin, dédi. Uriya padishahning ordisidin chiqqanda,
padishah keynidin uninggha bir sowgha ewetti. **9**
Lékin Uriya öz öyige barmay, padishahning ordisining
derwazisida, ghojisining bashqa qul-xizmetkarlirining
arisida yatti. **10** Ular Dawutqa: Uriya öz öyige barmidi,
dep xewer berdi. Dawut Uriyadin: Sen yiraq seperdin
kelding emesmu? Némishqa öz öyüngge ketmiding?
— dep soridi. **11** Uriya Dawutqa: Mana, ehde sanduqi,
Israillar we Yehudalar bolsa kepilerde turup, ghojam
Yoab bilen ghojamning xizmetkarliri ochuq dalada
chédir tikip yétiwatsa, men yep-ichip, ayalim bilen
yétishqa öyümge baraymu? Séning jéning bilen we
hayating bilen qesem qilimenki, men undaq ishni
qilmaymen — dédi. **12** Dawut Uriyagha: Bügün bu
yerde qalghin, ete séni ketküzwétimen, — dédi.
Uriya u küni we etisi Yérusalémda qaldi. **13** Dawut
uni chaqirip hemdastixan qilip, yep-ichküzüp mest
qildi. Lékin shu kéchisi Uriya öz öyige barmay,
chiqip ghojisining qul-xizmetkarlirining arisida öz
kariwitida uxlidi. **14** Etisi Dawut Yoabqa xet yézip,
Uriyaning alghach kétishige berdi. **15** Xette u:
Uriyani soqush eng keskin bolidighan aldinqi septe
turghuzghin, andin uning öltürülüshi üchün uningdin
chékinip turunglar, dep yazghanidi. **16** Shuning
bilen Yoab sheherni közitip, Uriyani palwanlar
[keskin soqushqan] yerge mangdurdi. **17** Sheherdiki
ademler chiqip, Yoab bilen soqushqanda xelqtin, yeni
Dawutning ademliridin birnechchisi yiqildi; Uriyamu
öldi. **18** Yoab adem ewetip jengning hemme weqeliridin
Dawutqa xewer berdi. **19** U xewerchige mundaq
tapilidi: Padishahqa jengning hemme weqelirini dep
bolghiningda, **20** eger padishah ghezeplinip séningdin:
Soqushqanda némishqa sheher sépiligha shundaq
yéqin bardinglar? Ularning sépilidin ya atidighanliqini
bilmemtinglar? **21** Yerubbeshetning oghli Abimelekni
kim öltürginini bilmemsen? Bir xotun sépildin
uninggha bir parche yarghunchaq téshini étip, u Tebez
shehiride ölmidimu? Némishqa sépilgha undaq yéqin
bardinglar? — Dése, sen: Silining qulliri Hittiy Uriyamu
öldi, dep éytqin — dédi. **22** Xewerchi bérip Yoab
uninggha tapshurup ewetken xewerning hemmisini
Dawutqa dep berdi. **23** Xewerchi Dawutqa: Düshmenler
bizdin küchlük kélip, dalada bizge hujum qildi; lékin
biz ulargha zerbe bérip chékindürüp, sheherning
derwazisighiche qoghliduq. **24** Andin ya atquchilar
sépildin qul-xizmetkarliringgha ya étip, padishahning
qul-xizmetkarliridin birnechchini öltürdi. Qulliri
Uriyamu öldi — dédi. **25** Dawut xewerchige: Yoabqa
mundaq dégin: — Bu ish neziringde éghir bolmisun,
qilich ya uni ya buni yeydu; sheherge bolghan
hujuminglarni qattiq qilip, uni ghulitinglar, dep éytip
uni jür'etlendürgin — dédi. **26** Uriyaning ayali éri
Uriyaning ölginini anglap, éri üchün matem tutti.
27 Matem künliri ötkende Dawut adem ewetip uni
ordisigha keltürdi. Shuning bilen u Dawutning ayali
bolup, uninggha bir oghul tughdi. Lékin Dawutning
qilghan ishi Perwerdigarning neziride rezil idi.

12 Perwerdigar Natanni Dawutning qéshigha
mangdurdi. U Dawutning qéshigha kélip
uninggha mundaq dédi: «Bir sheherde ikki adem
bar bolup, birsi bay, yene birsi kembeghel idi. **2**
Bayning intayin tola qoy we kala padiliri bar idi. **3**
Lékin kembeghelning özi sétiwélip baqqan kichik
bir saghliq qozidin bashqa bir nersisi yoq idi. Qoza
kembeghelning öyide baliliri bilen teng ösüp chong
boldi. Qoza uning yéginidin yep, uning ichkinidin
ichip, uning quchiqida uxlidi; uning neziride u öz
qizidek idi. **4** Bir küni bir yoluchi bayningkige keldi.

Emma u özige kelgen méhman üchün özining qoy
yaki kala padiliridin birini yégüzüshke teyyarlashqa
közi qiymay, belki kembeghelning qozisini tartiwélip
soyup, kelgen méhman üchün teyyarlidi». 5 Dawut
buni anglap u kishige qattiq ghezeplendi. U Natan'gha:
Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilimenki], shuni
qilghan adem ölümge layiqtur! 6 U héch rehimdilliq
körsetmey bu ishni qilghini üchün qozigha töt hesse
tölem tölisun — dédi. 7 Natan Dawutqa: Sen del shu
kishidursen! Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq
deydu: «Men séni Israilning üstide padishah bolghili
mesih qildim we Saulning qolidin qutquzdum; 8
Men ghojangning jemetini sanga bérip, ghojangning
ayallirini quchiqinggha yatquzup, Israilning jemeti
bilen Yehudaning jemetini sanga berdim. Eger sen
buni az körgen bolsang, Men sanga yene hessilep
bérettim; 9 Némishqa Perwerdigarning sözini közge
ilmay, uning neziride rezil bolghanni qilding? Sen
Hittiy Uriyani qilich bilen öltürgüzüp, uning ayalini
özüngge ayal qilding, sen uni Ammoniylarning qilichi
bilen qetl qilding. 10 Emdi sen Méni közge ilmay, Hittiy
Uriyaning ayalini özüngge ayal qilghining üchün,
qilich séning öyüngdin ayrilmaydu». 11 Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana öz öyüngdin sanga yamanliq
keltürüp, közliringning aldida ayalliringni élip, sanga
yéqin birsige bérimen, u bolsa küpkündüzde ayalliring
bilen yatidu. 12 Sen bolsang u ishni mexpiy qilding,
lékin Men bu ishni pütkül Israilning aldida kündüzde
qilimen» — dédi. 13 Dawut Natan'gha: — Men
Perwerdigarning aldida gunah qildim — dédi. Natan
Dawutqa: Perwerdigar hem gunahingdin ötti; sen
ölmeysen. 14 Halbuki, bu ish bilen Perwerdigarning
düshmenlirige kupurluq qilishqa purset bergining
üchün, séningdin tughulghan oghul bala choqum
ölidu, — dédi. 15 Shuning bilen Natan öz öyige
qaytip ketti. Perwerdigar Uriyaning ayalidin Dawutqa
tughulghan balini shundaq urdiki, u qattiq késel boldi.
16 Dawut bala heqqide Xudagha yélindi. U roza tutup,
kéchilerde ichkirige kirip yerde düm yatatti. 17 Uning
jemetining aqsaqalliri qopup uning qéshigha bérip,
uni yerdin qopurmaqchi boldi; lékin u unimidi we ular
bilen tamaq yéyishni ret qildi. 18 Yettinchi küni bala
öldi. Dawutning xizmetkarliri bala öldi, dégen xewerni
uninggha bérishtin qorqup: «Bala tirik waqitida
padishah bizning sözlirimizge qulaq salmidi, emdi biz
qandaqmu uninggha bala öldi, dep xewer bérimiz?
U özini zeximlendürüshi mumkin!» — déyishti. 19
Lékin Dawut xizmetkarlirining pichirlashqinini körüp,
balining ölginini uqti. Shunga Dawut xizmetkarliridin:
Bala öldimu? dep soridi. Ular: Öldi, — dep jawab
berdi. 20 Shuning bilen Dawut yerdin qopup,
yuyunup, [xushbuy] may bilen mesihlinip, kiyimlirini
yenggüshlep, Perwerdigarning öyige kirip ibadet
qildi; andin öz öyige qaytip özige tamaq ekeltürüp
yédi. 21 Xizmetkarliri uninggha: Silining bu néme
qilghanliri? Bala tirik chaghda roza tutup yighlidila,
lékin bala ölgendin kéyin qopup tamaq yédila, — dédi.
22 U: Men: «Kim bilsun, Perwerdigar manga shapaet
körsitip, balini tirik qaldurarmikin» dep oylap, bala
tirik waqitta roza tutup yighlidim. 23 Lékin emdi
u ölgendin kéyin némishqa roza tutay? Men uni
yandurup alalaymenmu? Men uning yénigha barimen,
lékin u yénimgha yénip kélelmeydu, — dédi 24 Dawut
ayali Bat-Shébagha teselli berdi. U uning qéshigha
kirip uning bilen yatti; u bir oghul tughiwidi, Dawut
uni Sulayman dep atidi. Perwerdigar uni söydi, 25 we
Natan peyghember arqiliq wehiy yetküzüp, uninggha
Perwerdigar üchün «Yedidiya» dep isim qoydi. 26 Yoab
Ammoniylarning shahane paytexti Rabbahqa hujum
qilip uni aldi. 27 Andin Yoab xewerchilerni Dawutning
qéshigha mangdurup: Men Rabbahqa hujum qilip,
sheherning su bar qismini aldim. 28 Hazir sen qalghan
eskerlerni yighip, sheherni qamal qilip, uni ishghal
qilghin; bolmisa men sheherni alsam, méning ismim
bilen atilishi mumkin — dédi. 29 Shunga Dawut
hemme xelqni jem qilip, Rabbahqa hujum qilip uni
aldi. 30 U ularning padishahining tajini uning béshidin
aldi. Uning üstidiki altunning éghirlighi bir talant
idi, we uning közide bir göher bar idi. Kishiler bu
tajni Dawutning béshigha kiygüzdi, Dawut bolsa u
sheherdin nurghun olja aldi. 31 Emma u yerdiki xelqni
sheherdin chiqirip ularni here, xaman tépidighan
tirnilar we tömür paltilar bilen ishletti yaki xumdanda
qattiq emgekke saldi; Dawut Ammoniylarning hemme
sheherliride shundaq qildi; andin Dawut barliq xelq
bilen Yérusalémgha yénip keldi.

13 Dawutning oghli Abshalomning Tamar dégen
chirayliq bir singlisi bar idi. Bu ishlardin kéyin,
Dawutning oghli Amnon uninggha ashiq bolup
qaldi. 2 Amnon singlisi Tamarning ishqida shunche
derd tarttiki, u késel bolup qaldi. Emma Tamar
téxi qiz idi; shuning bilen Amnon'gha uni bir ish
qilish mumkin bolmaydighandek köründi. 3 Lékin
Amnonning Yonadab isimlik bir dosti bar idi. U

Dawutning akisi Shiméahning oghli idi. Bu Yonadab
tolimu hiyliger bir kishi idi. 4 U Amnon'gha: Sen
padishahning oghli turup, némishqa kündin kün'ge
bundaq jüdep kétisen? Qéni, manga éytip ber, dédi.
Amnon uninggha: Men inim Abshalomning singlisi
Tamargha ashiq boldum, dédi. 5 Yonadab uninggha:
Sen aghrip orun tutup, yétip qalghan boluwal; atang
séni körgili kelgende uninggha: Singlim Tamar kélip
manga tamaq bersun; uning tamaq etkinini körüshüm
üchün, aldimda tamaq étip bersun, men uning qolidin
tamaq yey, dep éytqin, dédi. 6 Shuning bilen Amnon
yétiwélip özini késel körsetti. Padishah uni körgili
kelgende, Amnon padishahqa: Ötünimen, singlim
Tamar bu yerge kélip, manga ikki qoturmach teyyar
qilip bersun, andin men uning qolidin élip yey,
dédi. 7 Shuning bilen Dawut ordisigha adem ewetip
Tamargha: Sendin ötünimenki, akang Amnonning
öyige bérip, uninggha yégüdek bir néme teyyarlap
bergin, dep éytti. 8 Tamar Amnonning öyige bardi;
u yatqanidi. U un élip yughurup, qoturmachlarni
köz aldida etti. 9 Andin u qoturmachni qazandin
élip, uning aldigha qoydi. Lékin u yigili unimidi; u:
— Hemme adem méning qéshimdin chiqip ketsun,
dédi. Shuning bilen hemme kishiler uning qéshidin
chiqip ketti. 10 Andin Amnon Tamargha: Taamni
ichkiriki hujrigha élip kirgin, andin qolungdin élip
yeymen, — dédi. Tamar özi etken qoturmachni
ichkiriki hujrigha, akisi Amnonning qéshigha élip
kirdi. 11 Tamar ularni uninggha yégüzüp qoymaqchi
boluwidi, u uni tutuwélip: I singlim, kel! Men bilen
yatqin! dédi. 12 Lékin u uninggha jawab bérip: Yaq, i
aka, méni nomusqa qoymighin! Israilda bundaq ish
yoq! Sen bundaq peskeshlik qilmighin! 13 Men bu
shermendichilikni qandaqmu kötürüp yüreleymen?!
Sen bolsang Israilning arisidiki exmeqlerdin bolup
qalisen. Ötünüp qalay, peqet padishahqa désengla, u
méni sanga tewe bolushtin tosimaydu, — dédi. 14 Lékin
u uning sözige qulaq salmidi. U uningdin küchlük
kélip, uni zorlap ayagh asti qilip uning bilen yatti. 15
Andin Amnon uninggha intayin qattiq nepretlendi;
uning uninggha bolghan nepriti uninggha bolghan
eslidiki muhebbitidin ziyade boldi. Amnon uninggha:
Qopup, yoqal! — dédi. 16 Tamar uninggha: Yaq!
Méni heydigen gunahing sen héli manga qilghan shu
ishtin betterdur, dédi. Lékin Amnon uninggha qulaq
salmidi, 17 belki xizmitidiki yash yigitni chaqirip: Bu
[xotunni] manga chaplashturmay, sirtqa chiqiriwet,
andin ishikni taqap qoy, dédi. 18 Tamar tolimu rengdar
bir könglek kiygenidi; chünki padishahning téxi yatliq
bolmighan qizliri shundaq kiyim kiyetti. Amnonning
xizmetkari uni qoghlap chiqirip, ishikni taqiwaldi.
19 Tamar béshigha kül chéchip, kiygen rengdar
könglikini yirtip, qolini béshigha qoyup yighlighan
péti kétiwatatti. 20 Akisi Abshalom uninggha: Akang
Amnon sen bilen yattimu? Hazirche jim turghin,
singlim. U séning akang emesmu? Bu ishni könglügge
almighin, — dédi. Tamar akisi Abshalomning öyide
köngli sunuq halda turup qaldi. 21 Dawut padishahmu
bolghan barliq ishlarni anglap intayin achchiqlandi.
22 Abshalom bolsa Amnon'gha ya yaxshi, ya yaman
héch gep qilmidi. Chünki Abshalom singlisi Tamarni
Amnonning xorlighanliqidin uni öch köretti. 23
Toluq ikki yil ötüp, Efraimgha yéqin Baal-Hazorda
Abshalomning qirqighuchiliri qoylirini qirqiwatatti;
u padishahning hemme oghullirini teklip qildi. 24
Abshalom padishahning qéshigha kélip: Mana qulliri
qoylirini qirqitiwatidu, padishah we xizmetkarlirining
silining qulliri bilen bille bérishini ötünimen, — dédi.
25 Padishah Abshalomgha: Yaq, oghlum, biz hemmimiz
barmayli, sanga éghirchiliq chüshüp qalmisun, —
dédi. Abshalom shunche désimu, u barghili unimidi,
belki uninggha amet tilidi. 26 Lékin Abshalom:
Eger bérishqa unimisila, akam Amnonni biz bilen
barghili qoysila, — dédi. Padishah uningdin: Némishqa
u séning bilen baridu?» — dep soridi. 27 Emma
Abshalom uni köp zorlighini üchün u Amnonning,
shundaqla padishahning hemme oghullirining uning
bilen bille bérishigha qoshuldi. 28 Abshalom öz
ghulamlirigha buyrup: Segek turunglar, Amnon
sharab ichip xush keyp bolghanda, men silerge
Amnonni urunglar désem, uni derhal öltürünglar.
Qorqmanglar! Bularni silerge buyrughuchi men
emesmu? Jür'etlik bolup baturluq körsitinglar —
dédi. 29 Shuning bilen Abshalomning ghulamliri
Amnon'gha Abshalom özi buyrughandek qildi. Shuan
padishahning hemme oghulliri qopup, her biri
öz qéchirigha minip qachti. 30 Shundaq boldiki,
ular téxi yolda qéchip kétiwatqanda, «Abshalom
padishahning hemme oghullirini öltürdi. Ularning
héch biri qalmidi» dégen xewer Dawutqa yetküzüldi.
31 Padishah qopup kiyimlirini yirtip yerde düm
yatti; uning hemme qul-xizmetkarliri bolsa kiyimliri
yirtiq halda yénida turatti. 32 Emma Dawutning
akisi Shiméahning oghli Yonadab uninggha: —

Ghojam, ular padishahning oghulliri bolghan hemme
yigitlerni öltürdi, dep xiyal qilmisila. Chünki peqet
Amnon öldi; u ish Amnonning Abshalomning singlisi
Tamarni xar qilghan kündin bashlap Abshalomning
aghzidin chiqarmighan niyiti idi. 33 Emdi ghojam
padishah «Padishahning hemme oghulliri öldi» dégen
oyda bolup köngüllirini biaram qilmisila. Chünki
peqet Amnonla öldi — dédi. 34 Abshalom bolsa
qéchip ketkenidi. [Yérusalémdiki] közetchi ghulam
qariwidi, mana, gherb teripidin taghning yénidiki
yol bilen nurghun ademler kéliwatatti. 35 Yonadab
padishahqa: Mana, padishahning oghulliri keldi. Del
qulliri dégendek boldi — dédi. 36 Sözini tügitip
turiwidi, padishahning oghulliri kélip qattiq yigha-
zar qildi. Padishah bilen xizmetkarlirimu qattiq
yighlashti. 37 Lékin Abshalom bolsa Geshurning
padishahi, Ammihudning oghli Talmayning qéshigha
bardi. Dawut oghli üchün her küni haza tutup
qayghurdi. 38 Abshalom qéchip, Geshurgha bérip
u yerde üch yil turdi. 39 Dawut padishahning qelbi
Abshalomning yénigha bérishqa intizar boldi; chünki
u Amnon'gha nisbeten teselli tapqanidi, chünki u
ölgenidi.

14 Emdi Zeruiyaning oghli Yoab padishah qelbining
Abshalomgha telmüriwatqanliqini bayqidi. 2
Shuning üchün Yoab Tekoagha adem ewetip u
yerdin danishmen bir xotunni ekeldürüp uninggha:
Sendin ötüney, özüngni matem tutqan kishidek
körsitip qariliq kiyimi kiyip, özüngni etirlik may bilen
yaghlimay, belki özüngni ölgüchi üchün uzun waqit
hazidar bolghan ayaldek qilip 3 [Dawut] padishahning
qéshigha bérip uninggha mundaq dégin, — dédi.
Shundaq qilip, Yoab démekchi bolghanlirini u ayalgha
ögetti. 4 Shuning bilen Tekoaliq bu ayal padishahning
aldigha bérip, tezim qilip, bash urup: I padishahim,
méni qutquziwalghayla, — dédi. 5 Padishah uningdin:
Néme derding bar? dep soridi. U jawap bérip: Men
derweqe bir tul xotunmen! Érim ölüp ketti; 6
Dédeklirining ikki oghli bar idi. Ikkisi étizliqta urushup
qélip, arigha chüshidighan adem bolmighachqa, biri
yene birini urup öltürüp qoydi. 7 Mana, hazir pütün
öydikiler dédeklirige qarshi qopup, inisini öltürginini
bizge tutup bergin; inisining jénini élip, qetl qilghini
üchün biz jan'gha jan alimiz. Shuning bilenmu miras
alghuchini yoqitimiz, dewatidu. Ular shundaq qilip
yalghuz qalghan choghumni öchürüp, érimge ne nam
ne yer yüzide ewladmu qaldurghili qoymaydu, — dédi.
8 Padishah ayalgha: Öyüngge barghin, men ehwalgha
qarap sen toghruluq höküm chiqirimen, — dédi. 9
Tekoaliq ayal padishahqa: I, ghojam padishah, bu
ishta gunah bolsa, hemmisi méning bilen atamning
jemeti üstide bolsun, padishah we uning texti bilen
munasiwetsiz bolsun, — dédi. 10 Padishah: Birer kim
sanga [bu toghruluq] gep qilsa, uni méning qéshimgha
élip kelgin, u séni yene aware qilmaydighan bolidu,
— dédi. 11 Ayal jawab bérip: Undaqta padishah
Perwerdigar Xudalirini yad qilghayla, qan'gha qan
intiqam alghuchilarning oghlumni yoqatmasliqi
üchün, ularning halak qilishigha yol qoymighayla, —
dédi. Padishah: Perwerdigarning hayati bilen qesem
qilimenki, Séning oghlungning bir tal chéchi yerge
chüshmeydu, — dédi. 12 Lékin ayal: Dédekliri ghojam
padishahqa yene bir sözni dégili qoyghayla, déwidi,
u: Éytqin — dédi. 13 Ayal yene mundaq dédi: Emdi
sili némishqa Xudaning xelqige shuninggha oxshash
ziyanliq bir ishni niyet qildila? Padishah shu gépi
bilen özini gunahkar qilip békitiwatidu, chünki u
özi palighan kishini qayturup ekelmidi. 14 Derweqe
hemmimiz choqum ölüp, yerge tökülgen, qaytidin
yighiwalghili bolmaydighan sudek bolimiz. Lékin Xuda
ademning jénini élishqa emes, belki Öz palan'ghinini
Özige qayturup ekilishke ilaj qilidu. 15 Emeliyette,
méning ghojam padishahqa shu ish toghrisidin söz
qilghili kélishimning sewebi, xelq méni qorqatti.
Lékin dédekliri: Bu gepni padishahqa éytay! Padishah
belkim öz chörisining iltimasini beja keltürer, dégen
oyda boldi. 16 Chünki padishah anglishi mumkin,
chörisini hem oghlumni Xudaning mirasidin teng
yoqatmaqchi bolghan kishining qolidin qutquzup
qalar. 17 Shunga dédekliri, ghojam padishahning
sözi manga aramliq bérer, dep oylidim. Chünki
ghojam padishah Xudaning bir perishtisidek yaxshi-
yamanni perq etküchidur. Perwerdigar Xudaliri sili
bilen bille bolghay! 18 Padishah ayalgha jawab
bérip: Sendin ötünimenki, men sendin sorimaqchi
bolghan ishni mendin yoshurmighaysen, dédi. Ayal:
Ghojam padishah söz qilsila, dédi. 19 Padishah:
Bu gepliringning hemmisi Yoabning körsetmisimu,
qandaq? — dédi. Ayal jawab bérip: I, ghojam
padishah, silining janliri bilen qesem qilimenki,
ghojam padishah éytqanliri ongghimu, solghimu
qaymaydighan heqiqettur. Derweqe silining qulliri
Yoab manga shuni tapilap, bu sözlerni dédeklirining
aghzigha saldi. 20 Yoabning bundaq qilishi bu ishni

hel qilish üchün idi. Ghojamning danaliqi Xudaning
bir perishtisiningkidek iken, zéminda yüz bériwatqan
hemme ishlarni bilidiken, — dédi. 21 Shuning bilen
padishah Yoabqa: Maqul! Mana, bu ishqa ijazet berdim.
Bérip u yigit Abshalomni élip kelgin, dédi. 22 Yoab
yerge yiqilip bash urup, padishahqa bext-beriket tilidi.
Andin Yoab: I ghojam padishah, öz qulungning telipige
ijazet berginingdin, öz qulungning séning aldingda
iltipat tapqinini bügün bildim, — dédi. 23 Andin Yoab
qozghilip, Geshurgha bérip Abshalomni Yérusalémgha
élip keldi. 24 Emma padishah: — U méning yüzümni
körmey, öz öyige barsun, dégenidi. Shunga Abshalom
padishahning yüzini körmey, öz öyige ketti. 25
Emdi pütkül Israil teweside Abshalomdek chirayliq
dep maxtalghan adem yoq idi. Tapinidin tartip
choqqusighiche uningda hech eyib yoq idi. 26 Uning
chéchini chüshürgende (u her yilning axirida chéchini
chüshüretti; chéchi éghirliship ketkechke, shunga
uni chüshüretti), chéchini padishahning «ölchem
taraza»si bilen tartsa ikki yüz shekel chiqatti. 27
Abshalomdin üch oghul we Tamar isimlik bir qiz
tughuldi. Qizi tolimu chirayliq idi. 28 Abshalom
padishahning yüzini körmey, Yérusalémda toptoghra
ikki yil toshquche turdi; 29 Abshalom Yoabqa adem
mangdurup, özini padishahning qéshigha ewetishini
ötündi, emma u kelgili unimidi. Abshalom ikkinchi
qétim uning yénigha adem ewetti, lékin Yoab
kélishni xalimidi. 30 Shuning bilen Abshalom öz
xizmetkarlirigha: — Yoabning méningkige yandash
arpa tériqliq bir parche étizliqi bar. Bérip uninggha ot
qoyunglar, dep buyrudi. Shundaq qilip, Abshalomning
xizmetkarliri Yoabning bu bir parche étizliqigha
ot qoydi. 31 Andin Yoab qozghilip Abshalomning
öyige kirip uningdin: Némishqa xizmetkarliring
étizliqimgha ot qoydi! — dep soridi. 32 Abshalom
Yoabqa jawab bérip: Mana, men sanga adem ewetip:
Qéshimgha kelsun, andin padishahning qéshigha
manga wakaliten barghuzup uninggha: Men némishqa
Geshurdin yénip kelgendimen? U yerde qalsam,
yaxshi bolattiken, dep éytquzmaqchi idim. Emdi
padishah bilen didarlashsam deymen; mende qebihlik
bolsa, u méni öltürsun, — dédi. 33 Shuning bilen
Yoab padishahning qéshigha bérip, uninggha bu
xewerni yetküzdi. Padishah Abshalomni chaqirdi; u
padishahning qéshigha kélip, padishahning aldida
tezim qilip bash urdi; padishah Abshalomni söydi.

15 Bu ishlardin kéyin Abshalom özige jeng
harwisi bilen atlarni teyyarlatti hem öz aldida
yügüridighan ellik eskerni békitti. 2 Abshalom
tang seherde qopup, derwazigha baridighan yolning
yénida turatti. Qachan birsi dewayimni kessun dep,
padishahqa erz tutqili kelse, Abshalom uni chaqirip:
Sen qaysi sheherdin kelding, — dep soraytti. U kishi:
Qulung Israilning palanchi qebilisidin keldi, dése, 3
Abshalom uninggha: Mana, dewayinglar durus we
heq iken, lékin padishah teripidin özige wakaliten
erzingni anglashqa qoyulghan adem yoq, deytti. 4
Andin Abshalom yene: Kashki, men zéminda soraqchi
qilinsam'idi, her kimning erzi yaki dewayi bolup,
méning qéshimgha kelse, uninggha adalet körsitettim!
— deytti. 5 Birkim uninggha tezim qilghili aldigha
barsa, Abshalom qolini uzutup, uni tutup söyetti.
6 Abshalom shundaq qilip padishahning höküm
chiqirishigha kelgen Israilning herbir ademlirining
köngüllirini utuwalatti. 7 Töt yil ötkende, Abshalom
padishahqa: Méning Hébronda Perwerdigargha ichken
qesimimni ada qilishim üchün, shu yerge bérishqa
ijazet berseng; 8 chünki qulung Suriyediki Geshurda
turghinimda qesem ichip: Eger Perwerdigar méni
Yérusalémgha qaytursa, men Perwerdigargha ibadet
qilimen, dep éytqanidi, — dédi. 9 Padishah uninggha:
Tinch-aman bérip kelgin, déwidi, u qozghilip
Hébron'gha ketti. 10 Lékin Abshalom Israilning hemme
qebililirige mexpiy elchilerni mangdurup: Burgha
awazini anglighininglarda: «Abshalom Hébronda
padishah boldi!» dep élan qilinglar, dédi. 11 Emdi
ikki yüz adem teklip bilen Abshalom bilen birge
Yérusalémdin barghanidi. Ular heqiqiy ehwaldin
bixewer bolghachqa, saddiliq bilen barghanidi.
12 Abshalom qurbanliq ötküzgende, u adem
ewetip Dawutning meslihetchisi bolghan Gilohluq
Ahitofelni öz shehiri Gilohdin élip keldi. Shuning
bilen qest barghanséri kücheydi, Abshalomgha
egeshkenler barghanséri köpüyüwatatti. 13 Dawutqa
bir xewerchi kélip: Israilning ademlirining köngülliri
Abshalomgha mayil boldi, — dédi. 14 Shuning bilen
Dawut Yérusalémda uning bilen bolghan hemme
qul-xizmetkarlirigha: Qopup qachayli! Bolmisa,
Abshalomdin qutulalmaymiz. Ittik kéteyli; bolmisa, u
tuyuqsiz üstimizge bésip kélip, bizge bala keltürüp
sheher xelqini qilich bisi bilen uridu, dédi. 15
Padishahning qul-xizmetkarliri padishahqa: Ghojam
padishah néme békitse, shuni qilimiz, dédi. 16

Shuning bilen padishah pütün ailisidikilerni élip,
chiqip ketti; emma padishah kénizekliridin onni
ordigha qarashqa qoydi. 17 Padishah chiqip ketkende
hemme xelq uninggha egeshti; ular Beyt-Merhakta
turup qaldi. 18 Hemme xizmetkarliri uning bilen bille
[Kidron éqinidin] ötüwatatti; barliq Keretiyler, barliq
Peletiyler, barliq Gatliqlar, yeni Gat shehiridin chiqip
uninggha egeshken alte yüz adem padishahning aldida
mangatti. 19 Padishah Gatliq Ittaygha: Sen némishqa
biz bilen barisen? Yénip bérip padishahning qéshida
turghin; chünki sen öz yurtungdin musapir bolup
palan'ghansen. 20 Sen peqet tünügünla kelding, men
bügün qandaqsige séni özüm bilen bille sersan qilay?
Men bolsam, nege baralisam, shu yerge barimen.
Qérindashliringni élip yénip ketkin; Xudaning rehim-
shepqiti we heqiqiti sanga yar bolghay! — dédi. 21
Lékin Ittay padishahqa jawab bérip: Perwerdigarning
hayati bilen we ghojam padishahning hayati bilen
qesem qilimenki, meyli hayat yaki mamat bolsun,
ghojam padishah qeyerde bolsa, qulung shu yerdimu
bolidu! — dédi. 22 Dawut Ittaygha: Emdi senmu
bérip [éqindin] ötkin, dédi. Shuning bilen Gatliq Ittay
hemme ademliri we uning bilen mangghan barliq
bala-chaqiliri ötüp ketti. 23 Hemme xelq ötüwatqanda,
pütkül shu yurttikiler qattiq awaz bilen yighlidi.
Padishah özimu Kidron éqinidin ötkende, barliq
xelq chöllük teripige qarap yol aldi. 24 We mana,
Zadok bilen Lawiylarmu Xudaning ehde sanduqini
kötürüp bille keldi; ular Xudaning ehde sanduqini
yerde qoydi. Barliq xelq sheherdin chiqip ötküche
Abiyatar bolsa, qurbanliqlarni sunup turatti. 25
Padishah Zadokqa: Xudaning ehde sanduqini sheherge
yandurup élip kirgin. Men eger Perwerdigarning
közliride iltipat tapsam, U choqum méni yandurup
kélidu we U manga ehde sanduqini we Öz makanini
yene körgüzidu; 26 lékin U méning toghramda: Sendin
xursenlikim yoq, dése, mana men; U méni qandaq
qilishni layiq körse, shundaq qilsun, — dédi. 27
Padishah kahin Zadokqa: Sen aldin körgüchi emesmu?
Sen we öz oghlung Aximaaz we Abiyatarning oghli
Yonatan, yeni ikkinglarning ikki oghlunglar sanga
hemrah bolup tinch-aman sheherge qaytqin. 28 Mana,
men silerdin xewer kelgüche chöldiki ötkellerde
kütüp turay, — dédi. 29 Shuning bilen Zadok bilen
Abiyatar Xudaning ehde sanduqini Yérusalémgha
qayturup bérip, u yerde qaldi. 30 Lékin Dawut Zeytun
téghigha chiqqanda, béshini yépip yalang ayagh bolup
yighlawatatti; uning bilen bolghan hemme xelqning
herbiri béshini yépip yighlap chiqiwatatti. 31 Birsi
kélip Dawutqa: Ahitofelmu Abshalomning qestige
qatnashqanlar ichide iken, dédi. Shuning bilen Dawut
dua qilip: I Perwerdigar, Ahitofelning meslihetini
exmeqanilikke aylandurghaysen, dédi. 32 Dawut
taghning choqqisigha, yeni adette u mexsus Xudagha
ibadet qilidighan jaygha yetkende, Arkiliq Hushay
toni yirtiq, béshigha topa-chang chéchilghan halda
uning aldigha keldi. 33 Dawut uninggha: Méning bilen
barsang, manga yük bolup qalisen; 34 lékin sheherge
qaytip bérip Abshalomgha: I padishah, men bügün'ge
qeder atangning qul-xizmetkari bolghandek, emdi
séning qul-xizmetkaring bolay, diseng, sen men üchün
Ahitofelning meslihetini bikar qiliwételeysen. 35 Mana
Zadok we Abiyatar dégen kahinlarmu shu yerde sen
bilen bille bolidu emesmu? Padishahning ordisidin
néme anglisang, Zadok bilen Abiyatar kahinlargha
éytqin. 36 mana, ularning ikki oghli, yeni Zadokning
oghli Aximaaz bilen Abiyatarning oghli Yonatanmu
shu yerde ularning yénida turidu. Herném anglisang,
ular arqiliq manga xewer yetküzgin — dédi. 37
Shuning bilen Dawutning dosti Hushay sheherge
bardi; Abshalommu del shu chaghda Yérusalémgha
kirdi.

16 Dawut taghning choqqisidin emdila ötüshige
Mefiboshetning xizmetkari Ziba ikki yüz nan,
bir yüz kishmish poshkili, yüz yazliq méwe poshkili
we bir tulum sharabni ikki éshekke artip uning
aldigha chiqti. 2 Padishah Zibagha: Bularni néme
üchün ekelding? dédi. Ziba: Ésheklerni padishahning
ailisidikiler ménishi üchün, nanlar bilen yazliq
miwilerni ghulamlarning yéyishi üchün, sharabni
chölde hérip ketkenlerning ichishi üchün ekeldim
— dédi. 3 Padishah: Ghojangning oghli nede? —
dep soridi. Ziba padishahqa jawab bérip: U yenila
Yérusalémda qaldi, chünki u: Bügün Israil jemetidikiler
atamning padishahliqini manga yandurup béridu,
dep olturidu — dédi. 4 Padishah Zibagha: Mana
Mefiboshetning hemmisi sanga tewe bolsun, déwidi,
Ziba: Men silige tezim qilimen; silining aldilirida iltipat
tapsam, i ghojam padishah, — dédi. 5 Dawut padishah
Bahurimgha kelgende, mana Saulning jemetidin
bolghan, Géraning oghli Shimey isimlik bir adem shu
yerdin uning aldigha chiqti; u bu yaqqa kelgech kimdu
birini qarghawatatti. 6 U Dawutning özige we Dawut
padishahning barliq xizmetkarlirigha qarap tashlarni

atti; hemme xelq bilen barliq palwanlar padishahning
ong teripide we sol teripide turatti. 7 Shimey qarghap:
Yoqal, yoqal, hey sen qanxor, iplas! 8 Sen Saulning
ornida padishah boldung, lékin Perwerdigar uning
jemetining qénini séning béshinggha qayturdi; emdi
Perwerdigar padishahliqni oghlung Abshalomning
qoligha berdi; mana, özüngning rezilliking séning
üstüngge chüshti, chünki sen bir qanxorsen! — dédi.
9 Zeruiyaning oghli Abishay padishahqa: Némishqa
bu ölük it ghojam padishahni qarghisun? U yerge
bérip uning béshini keskili manga ijazet bergeysen!
— dédi. 10 Lékin padishah: I Zeruiyaning oghulliri,
méning bilen néme karinglar? U qarghisa qarghisun!
Eger Perwerdigar uninggha, Dawutni qarghighin,
dep éytqan bolsa, undaqta kim uninggha: Némishqa
bundaq qilisen? — déyelisun? 11 Dawut Abishaygha
we barliq xizmetkarlirigha: Mana öz pushtumdin
bolghan oghlum méning jénimni izdigen yerde, bu
Binyamin kishi uningdin artuqraq qilmamdu? Uni
qarghighili qoyghin, chünki Perwerdigar uninggha
shundaq buyruptu. 12 Perwerdigar belkim méning
derdlirimni nezirige élip, bu ademning bügün méni
qarghighanlirining ornida manga yaxshiliq yandurar,
dédi. 13 Shuning bilen Dawut öz ademliri bilen
yolda méngiwerdi. Shimey bolsa Dawutning uduldiki
tagh baghrida mangghach qarghaytti hem tash
étip topa-chang chachatti. 14 Padishah we uning
bilen bolghan xelqning hemmisi hérip, menzilge
barghanda u yerde aram aldi. 15 Emdi Abshalom barliq
Israillar bilen Yérusalémgha keldi; Ahitofel uning
bilen bille idi. 16 Dawutning dosti arkiliq Hushay
Abshalomning qéshigha kelgende, u Abshalomgha:
Padishah yashisun! Padishah yashisun! — dédi.
17 Abshalom Hushaygha: Bu séning dostunggha
körsitidighan himmitingmu? Némishqa dostung bilen
barmiding? — dédi. 18 Hushay Abshalomgha: Yaq,
undaq emes, belki Perwerdigar we bu xelq hemde
Israillarning hemmisi kimni tallisa, men uninggha
tewe bolay we uning yénida turimen. 19 Shuningdin
bashqa kimning xizmitide bolay? Uning oghlining
qéshida xizmet qilmamdim? Séning atangning qéshida
xizmet qilghandek, emdi séning qéshingda xizmet
qilay, — dédi. 20 Andin Abshalom Ahitofelge:
Meslihetliship yol körsitinglar; qandaq qilsaq bolar?
— dédi. 21 Ahitofel Abshalomgha: Atangning ordisigha
qarighili qoyghan kénizekliri bilen bille yatqin;
shuning bilen pütkül Israil séning özüngni atanggha
nepretlik qilghanliqingni anglaydu; shundaq qilip
sanga egeshkenlerning qolliri küchlendürülidu, dédi.
22 Shuning bilen ular Abshalom üchün ordining
ögziside bir chédir tikti; Abshalom hemme Israilning
közliri aldida öz atisining kénizekliri bilen bille
boldi. 23 U künlerde Ahitofelning bergen mesliheti
xuddi kishi Xudadin sorap érishken söz-kalamdek
hésablinatti. Uning Dawutqa we Abshalomgha bergen
hemme meslihetimu hem shundaq qarilatti.

17 Ahitofel Abshalomgha: Manga on ikki ming
ademni talliwélishqa ruxset berseng, men bügün
kéche qozghilip, Dawutni qoghlay; 2 Men uning üstige
chüshkinimde u hérip, qolliri ajiz bolidu; men uni
alaqzade qiliwétimen, shundaqla uning bilen bolghan
barliq xelq qachidu. Men peqet padishahnila urup
öltürimen, 3 andin hemme xelqni sanga béqindurup
qayturimen. Sen izdigen adem yoqalsa, hemme xelq
séning qéshinggha qaytidu; shuning bilen hemme xelq
aman-ésen qalidu, dédi. 4 Bu meslihet Abshalomgha we
Israilning barliq aqsaqallirigha yaqti, 5 lékin Abshalom:
Arkiliq Hushaynimu chaqiringlar; uning sözinimu
anglayli, — dédi. 6 Hushay Abshalomning qéshigha
kelgende, Abshalom uninggha: Ahitofel mundaq-
mundaq éytti; u dégendek qilaylimu? Bolmisa, sen
bir meslihet bergin, — dédi. 7 Hushay Abshalomgha:
Ahitofelning bu waqitta bergen mesliheti yaxshi emes,
— dédi. 8 Hushay yene mundaq dédi: «Sen atang bilen
ademlirini bilisen'ghu — ular palwanlardur, hazir
daladiki baliliridin juda qilin'ghan chishi éyiqtek peyli
yaman. Atang bolsa heqiqiy jengchidur, öz ademliri
bilen birge qonmaydu. 9 Mana u hazir bir gharda ya
bashqa bir yerde mökünüwalghan bolsa kérek. Mubada
u awwal xelqimiz üstige chüshse shuni anglighan
herkim: Abshalomgha egeshkenler qirghinchiliqqa
uchraptu, — deydu. 10 U waqitta hetta shir yürek
palwanlarning yüreklirimu su bolup kétidu; chünki
pütkül Israil atangning batur ikenlikini, shundaqla
uninggha egeshkenlerningmu palwan ikenlikini bilidu.
11 Shunga meslihetim shuki, pütkül Israil Dandin tartip
Beer-Shébaghiche séning qéshinggha téz yighilsun
(ular déngizdiki qumlardek köptur!). Sen özüng
ularni bashlap jengge chiqqin. 12 Biz uni qeyerde
tapsaq, shebnem yerge chüshkendek uning üstige
chüsheyli. Shuning bilen uning özi we uning bilen
bolghan kishilerdin hech kimmu qalmaydu. 13 Eger
u bir sheherge kiriwalsimu, pütkül Israil shu yerge
arghamchilarni élip kélip, sheherni hetta uningdiki

kichik shéghil-tashlarnimu qaldurmay sörep ekilip,
derya jilghisigha tashliwétimiz». 14 Abshalom bilen
Israilning hemme ademliri: Arkiliq Hushayning
mesliheti Ahitofelning meslihetidin yaxshi iken,
déyishti. Chünki Perwerdigar Abshalomning béshigha
bala kelsun dep, Ahitofelning yaxshi meslihetining
bikar qilinishini békitkenidi. 15 Hushay Zadok bilen
Abiyatar kahinlargha: Ahitofelning Abshalom bilen
Israilning aqsaqalliligha bergen mesliheti mundaq-
mundaq, emma méning meslihetim bolsa mundaq-
mundaq; 16 hazir siler derhal adem ewetip Dawutqa: Bu
kéchide chölning kéchikliride qonmay, belki téz ötüp
kétinglar, bolmisa padishah we uning bilen bolghan
hemme xelq halak bolushi mumkin, dep yetküzünglar
— dédi. 17 U waqitta Yonatan bilen Aximaaz En-
Rogelde kütüp turatti; ular bashqilarning körüp
qalmasliqi üchün sheherge kirmidi; bir dédekning
chiqip ulargha xewer bérishi békitildi. Ular bérip
Dawut padishahqa xewerni yetküzdi. 18 Lékin bir
yash yigit ularni körüp qélip, Abshalomgha dep
qoydi. Emma bu ikkiylen ittik bérip, Bahurimdiki bir
ademning öyige kirdi. Bu ademning hoylisida quduq
bar idi; ular shuninggha chüshüp yoshurundi. 19 Uning
ayali quduqning aghzigha yapquchini yépip üstige
soqulghan bughdayni töküp qoydi; shuning bilen héch
ish ashkarilanmidi. 20 Abshalomning xizmetkarliri
öyge kirip ayalning qéshigha kélip: Aximaaz bilen
Yonatan qeyerde? — dep soridi. Ayal: Ular ériqtin
ötüp ketti, dédi. Kelgenler ularni izdep tapalmay,
Yérusalémgha qaytip ketti. 21 Ular ketkendin kéyin,
bu ikkiylen quduqtin chiqip, bérip Dawut padishahqa
xewer berdi. Ular Dawutqa: Qopup, sudin ötkin; chünki
Ahitofel séni tutush üchün shundaq meslihet bériptu,
— dédi. 22 Shuning bilen Dawut we uning bilen bolghan
barliq xelq qozghilip Iordan deryasidin ötti; tang
atquche Iordan deryasidin ötmigen héchkim qalmidi.
23 Ahitofel öz meslihetini qobul qilmighanliqini körüp
éshikini toqup, öz shehiridiki öyige bérip, öyidikilerge
wesiyet tapshurghandin kéyin, ésilip öliwaldi. U öz
atisining qebriside depne qilindi. 24 Shu ariliqta Dawut
Mahanaimgha yétip kelgenidi, Abshalom we uning
bilen bolghan Israilning hemme ademlirimu Iordan
deryasidin ötüp bolghanidi. 25 Abshalom Yoabning
ornida Amasani qoshunning üstige serdar qilip qoydi.
Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israilliq kishining oghli
idi. U kishi Nahashning qizi Abigail bilen yéqinchiliq
qilghanidi. Nahash Yoabning anisi Zeruiya bilen
acha-singil idi. 26 Israil bilen Abshalom Giléadning
zéminida bargah tikti. 27 Dawut Mahanaimgha yétip
kelgende, Ammoniylarning Rabbah shehiridin bolghan
Nahashning oghli Shobi bilen Lo-Dibarliq Ammielning
oghli Makir we Rogélimdin bolghan Giléadliq Barzillay
dégenler 28 yotqan-körpe, das, qacha-qucha, bughday,
arpa, un, qomach, purchaq, qizil mash, qurughan
purchaqlar, 29 hesel, qaymaq we qoylarni keltürüp,
kala sütide qilin'ghan qurut-irimchik qatarliqlarni
Dawut bilen xelqqe yéyish üchün élip keldi, chünki
ular: Shübhisizki, xelq chölde hérip-échip, ussap
ketkendu, dep oylighanidi.

18 Dawut özi bilen bolghan xelqni yighip éditlidi
we ularning üstige mingbéshi bilen yüzbéshi
qoydi. 2 Andin Dawut xelqni üch bölekke bölüp
jengge chiqardi; birinchi bölekni Yoabning qol astida,
ikkinchi bölekni Zeruiyaning oghli, Yoabning inisi
Abishayning qol astida we üchinchi bölekni Gatliq
Ittayning qol astida qoydi. Padishah xelqqe: Berheq,
menmu siler bilen jengge chiqimen, dédi. 3 Lékin
xelq: Sili chiqmisila, eger biz qachsaq düshmen bizge
perwa qilmaydu; hetta yérimimiz ölüp ketsekmu
bizge perwa qilmaydu. Chünki özliri bizning on
mingimizge barawer bolila. Yaxshisi sili sheherde
turup bizge hemdem bolushqa teyyar turghayla,
dédi. 4 Padishah ulargha: Silerge néme layiq körünse,
shuni qilimen, — dédi. Shuning bilen xelq yüzdin,
mingdin bolup sheherdin chiqiwatqanda, padishah
derwazining yénida turdi. 5 Padishah Yoab bilen
Abshay we Ittaygha: Men üchün Abshalomgha
yaxshi muamilide bolup ayanglar, dédi. Padishahning
[hemme serdarlirigha] Abshalom toghrisida shundaq
tapilighinida, barliq xelq tapilighinini anglidi. 6
Andin xelq Israil bilen soqushqili meydan'gha chiqti;
soqush Efraimning ormanliqida boldi. 7 U yerde
Israil Dawutning ademliridin meghlup boldi. U küni
ular qattiq qirghin qilindi — yigirme mingi öldi. 8
Soqush shu zémin'gha yéyildi; ormanliq yewetkenler
qilichta ölgenlerdin köp boldi. 9 Abshalom Dawutning
ghulamliri bilen tuyuqsiz uchriship qaldi; Abshalom
öz qéchirigha minip, chong dub derixining qoyuq
shaxlirining tégidin ötkende, uning béshi derex
shéxigha kepliship qélip, u ésilip qaldi; u min'gen
qéchir bolsa aldigha kétip qaldi. 10 Birsi buni körüp
Yoabqa xewer bérip: Mana, men Abshalomning bir
dub derixide sanggilap turghinini kördüm, dédi.
11 Yoab xewer bergen ademge: Néme! Sen uni

körüp turup, némishqa uni urup öltürüp yerge
chüshürmiding? Shundaq qilghan bolsang, sanga
on kümüsh tengge we bir kemer bérettim, —
dédi. 12 U adem Yoabqa: Qolumgha ming kümüsh
tengge tegsimu, qolumni padishahning oghligha
uzatmayttim! Chünki padishahning hemmimiz aldida
sanga, Abishaygha we Ittaygha: Méning üchün her
biringlar Abshalomni ayanglar, dep buyrughinini
angliduq. 13 Eger men öz jénimni tewekkul qilip,
shundaq qilghan bolsam (herqandaq ish padishahtin
yoshurun qalmaydu!) sen méni tashlap, düshmining
qatarida köretting, — dédi. 14 Yoab: Séning bilen
bundaq déyishishke cholam yoq! — dédi-de, qoligha
üch neyzini élip derexte sanggilaqliq halda tirik
turghan Abshalomning yürikige sanjidi. 15 Andin
Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan on ghulam
Abshalomning chörisige yighilip, uni urup öltürdi. 16
Andin Yoab kanay chaldi; xelq Israilni qoghlashtin
yandi; chünki Yoab qoshunni chékinishke chaqirdi.
17 Ular Abshalomni ormanliqtiki chong bir azgalgha
tashlap üstige nurghun tashlarni döwilep qoydi.
Israillar bolsa qéchip herbiri öz makanigha ketti. 18
Abshalom tirik waqtida padishah wadisida özige bir
abide turghuzghanidi. Chünki u: Méning namimni
qaldurdighan'gha oghlum yoq dep, u tash abidini
öz nami bilen atighanidi. Shuning bilen bu tash
bügün'ge qeder «Abshalomning yadikari» dep atilidu.
19 Zadokning oghli Aximaaz [Yoabqa]: Perwerdigar
séni düshmenliringdin qutquzup sen üchün intiqam
aldi, dep padishahqa xewer bérishke méni derhal
mangghuzghin, — dédi. 20 Lékin Yoab uninggha:
Sen bügün xewer bermeysen, belki bashqa bir küni
xewer bérisen; padishahning oghli ölgini tüpeylidin,
bügün xewer bermeysen, dédi. 21 Shuning bilen
Yoab Kushiygha: Bérip padishahqa körginingni dep
bergin, dédi. Kushiyliq Yoabqa tezim qilip yügürüp
ketti. 22 Lékin Zadokning oghli Aximaaz Yoabqa
yene: Qandaqla bolmisun bu Kushiyning keynidin
yügürüshke manga ijazet bergin, — dédi. Yoab: I
oghlum, sanga héchqandaq söyünchi bergüdek xewer
bolmisa, némishqa yügürüshni xalaysen? — dédi. 23 U
yene: Qandaqla bolmisun, méni yügürgüzgin, dédi.
Yoab uninggha: Mang, yügür, déwidi, Aximaaz Iordan
deryasidiki tüzlenglik bilen yügürüp Kushiyge yétiship
uningdin ötüp ketti. 24 Dawut ichki-tashqi derwazining
otturisida olturatti. Közetchi derwazining ögzisidin
sépilning üstige chiqip, béshini kötürüp qariwidi,
mana bir ademning yügürüp kéliwatqinini kördi. 25
Közetchi warqirap padishahqa xewer berdi. Padishah:
Eger u yalghuz bolsa uningda choqum xewer bar,
dédi. Xewerchi bolsa yéqinliship kéliwatatti. 26 Andin
közetchi yene bir ademning yügürüp kelginini kördi.
Közetchi derwaziwen'ge: Mana yene bir adem yalghuz
yügürüp kéliwatidu, — dédi. Padishah: Bumu xewerchi
iken, dédi. 27 Közetchi: Awwalqisining yügürüshi
manga Zadokning oghli Aximaazning yügürshidek
köründi, — dédi. Padishah: U yaxshi adem, xush
xewer yetküzidu, — dédi. 28 Aximaaz padishahqa
towlap: Salam! dep padishahqa yüzini yerge tegküzüp
tezim qilip: Ghojam padishahqa ziyan yetkürüshke
qollirini kötürgen ademlerni meghlubiyetke muptila
qilghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! — dédi.
29 Padishah: Abshalom salametmu? — dep soridi.
Aximaaz jawab bérip: Yoab padishahning quli
we péqirlirini mangdurghanda, péqir kishilerning
chong qalaymiqanchiliqini kördum, lékin néme ish
bolghanliqini bilmidim, — dédi. 30 Padishah: Boldi,
buyaqta turup turghin, dédi. U bir terepke bérip
turdi. 31 We mana, Kushiy yétip keldi; Kushiy: Ghojam
padishah xush xewerni anglighayla. Perwerdigar
bügün asiyliq qilip qozghalghan hemmisidin silini
qutquzup, ulardin intiqam aldi, dédi. 32 Padishah
Kushiygha: Yigit Abshalom salametmu? dep soridi.
Kushiy: Ghojam padishahning düshmenliri we silini
qestleshke qozghalghanlarning hemmisi u yigitke
oxshash bolsun! — dédi. 33 Padishah tolimu azablinip,
derwazining töpisidiki balixanigha yighlighan péti
chiqti; u mangghach: I oghlum Abshalom! I oghlum,
oghlum Abshalom! Kashki, men séning ornungda
ölsem bolmasmidi! I Abshalom, méning oghlum,
méning oghlum! dédi.

19 Birsi Yoabqa: Padishah Abshalom üchün
yighlap matem tutmaqta, dep xewer berdi.
2 Shuning bilen shu kündiki nusret xelq üchün
musibetke aylandi; chünki xelq shu künide: Padishah
öz oghli üchün qayghu-hesret tartiwatidu, dep
anglidi. 3 U küni xelq soqushtin qéchip xijalette
qalghan ademlerdek, oghriliqche sheherge kirdi.
4 Padishah yüzini yépip: I, oghlum Abshalom, i
Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! —
dep qattiq awaz bilen peryad kötürdi. 5 Lékin
Yoab padishahning öyige kirip, uning qéshigha
kélip: Öz jéningni, oghulliring bilen qizliringning
jénini, ayalliringning jéni bilen kénizekliringning

jénini qutquzghan hemme xizmetkarlarning yüzini
sen bügün xijalette qaldurdung! 6 Sen özüngge
nepretlinidighanlarni söyisen, séni söyidighanlargha
nepretlinidighandek qilisen! Chünki sen bügün
serdarliringni yaki xizmetkarliringni neziringde
héchnerse emes dégendek qilding! Chünki bügün
Abshalom tirik qélip, biz hemmimiz ölgen bolsaq,
neziringde yaxshi bolattiken, dep bilip yettim. 7 Emdi
chiqip xizmetkarliringning könglige teselliy bergin;
chünki men Perwerdigar bilen qesem qilimenki,
eger chiqmisang, bügün kéche hech adem séning
bilen qalmaydu. Bu bala yashliqingdin tartip bügünki
kün'giche üstüngge chüshken herqandaq baladin
éghir bolidu, — dédi. 8 Shuning bilen padishah chiqip
derwazida olturdi, hemme xelqqe: Mana, padishah
derwazida olturidu, dégen xewer yetküzülgende,
ularning hemmisi padishahning qéshigha keldi. Emma
Israillar bolsa hemmisi qéchip, öz öyige qaytip ketti. 9
Emdi Israil qebilisidiki hemme xelq ghulghula qiliship:
Padishah bizni düshmenlirimizning qolidin azad
qilghan, bizni Filistiylerning qolidin qutquzghanidi.
Emma, u hazir Abshalom tüpeylidin zémindin özini
qachuruwatidu. 10 Lékin biz üstimizge padishah
bolushqa mesih qilghan Abshalom bolsa jengde
öldi. Emdi némishqa padishahni yandurup élip
kélishke gep qilmaysiler? déyishti. 11 Dawut padishah
Zadok bilen Abiyatar kahinlargha adem ewetip: Siler
Yehudaning aqsaqallirigha: [Padishah mundaq deydu]:
— Hemme Israillarning padishahni ordisigha qayturup
kéleyli, déyishken teliplirining hemmisi padishahning
quliqigha yetken yerde, némishqa siler bu ishta
ulardin kéyin qalisiler? 12 Siler méning qérindashlirim,
méning et-ustixanlirim turup, némishqa padishahni
élip kélishte hemmisidin kéyin qalisiler?! — denglar.
13 We shundaqla yene Amasaghimu: Padishah mundaq
deydu: — Sen méning et-ustixanlirim emesmusen?
Eger séni Yoabning ornida méning qéshimda daim
turidighan qoshunning serdari qilmisam, Xuda méni
ursun hem uningdin artuq jazalisun — denglar, — dédi.
14 Buning bilen u Yehudadiki ademlerning köngüllirini
bir ademning könglidek özige mayil qildi. Ular
padishahqa adem mangdurup: Sen özüng bilen hemme
xizmetkarliring birge yénip kélinglar, dep xewer
yetküzdi. 15 Shuning bilen padishah yénip Iordan
deryasighiche keldi. Yehudadiki ademler padishahni
Iordan deryasidin ötküzimiz dep, padishahning
aldigha Gilgalgha barghanidi. 16 Bahurimdin chiqqan
Binyaminliq Géraning oghli Shimey aldirap kélip,
Yehudadiki ademler bilen chüshüp, padishahning
aldigha chiqti. 17 Shimeyge Binyamin qebilisidin ming
adem egeshti; ular bilen Saulning jemetide xizmetkar
bolghan Ziba, uning on besh oghli we yigirme
xizmetkarimu uninggha qoshulup keldi; bularning
hemmisi Iordan deryasidin ötüp padishahning aldigha
chiqti. 18 Bir kéme padishahning ixtiyarigha qoyulup,
aile tawabiatlirini ötküzüsh üchün uyan-buyan ötüp
yüretti. Padishah Iordan deryasidin ötkende, Géraning
oghli Shimey kélip uning aldida yiqilip turup 19
padishahqa: Ghojam qullirigha qebihlik sanimighayla;
ghojam padishah Yérusalémdin chiqqan künde
qullirining qilghan qebihlikini eslirige keltürmigeyla;
u padishahning könglige kelmisun. 20 Chünki qulliri
özining gunah qilghinimni obdan bilidu; shunga
mana, men Yüsüpning jemetidin hemmidin awwal
bügün ghojam padishahni qarshi élishqa chiqtimmen,
— dédi. 21 Zeruiyaning oghli Abishay buni anglap:
Shimey Perwerdigarning mesih qilghinini qarghighan
tursa, ölümge mehkum qilinish lazim bolmamdu?
— dédi. 22 Lékin Dawut: I Zeruiyaning oghulliri,
silerning méning bilen néme karinglar? Bügün
siler manga qarshi chiqmaqchimusiler? Bügünki
künde Israilda ademler ölümge mehkum qilinishi
kérekmu? Bügün Israilgha padishah ikenlikimni
bilmeymenmu? — dédi. 23 Andin padishah Shimeyge:
Sen ölmeysen, — dédi. Padishah uninggha qesem
qildi. 24 Emdi Saulning newrisi Mefiboshet padishahni
qarshi alghili keldi. Padishah ketken kündin tartip
saq-salamet qaytip kelgen kün'giche, u ya putlirining
tirniqini almighan ya saqilini yasimighan we yaki
kiyimlirini yumighanidi. 25 U padishahni qarshi
alghili Yérusalémdin kelgende, padishah uningdin:
I Mefiboshet, némishqa méning bilen barmiding?
— dep soridi. 26 U: I, ghojam padishah, qulliri
aqsaq bolghachqa, éshikimni toqup, minip padishah
bilen bille baray, dédim. Emma xizmetkarim méni
aldap qoyuptu; 27 u yene ghojam padishahing aldida
qullirining gheywitini qildi. Lékin ghojam padishah
Xudaning bir perishtisidektur; shuning üchün silige
néme layiq körünse, shuni qilghayla. 28 Chünki
atamning jemetining hemmisi ghojam padishahning
aldida ölgen ademlerdek idi; lékin sili öz qullirini özliri
bilen hemdastixan bolghanlar arisida qoydila; méning
padishahning aldida peryad qilghili néme heqqim
bar? — dédi. 29 Padishah uninggha: Némishqa ishliring

toghrisida sözliwérisen? Méning hökümüm, sen bilen
Ziba yerlerni bölüshiwélinglar, — dédi. 30 Mefiboshet
padishahqa: Ghojam padishah aman-ésen öz öyige
kelgendin kéyin, Ziba hemmisini alsimu razimen! —
dédi. 31 Giléadliq Barzillaymu Rogélimdin chüshüp
padishahni Iordan deryasidin ötküzüp qoyushqa
kélip, padishah bilen bille Iordan deryasidin ötti.
32 Emdi Barzillay xéli yashan'ghan bir adem bolup,
seksen yashqa kirgenidi. Padishah Mahanaimda
turghan waqitta, uni qamdighan del mushu adem
idi; chünki u xéli katta bir kishi idi. 33 Padishah
Barzillaygha: Méning bilen barghin, men sendin
Yérusalémda özümningkide xewer alimen, dédi. 34
Lékin Barzillay padishahqa: Méning birnechche künlük
ömrüm qalghandu, padishah bilen birge Yérusalémgha
baramdim? 35 Qulliri seksen yashqa kirdim. Yaxshi-
yamanni yene perq ételeymenmu? Yep-ichkinimning
temini tétalamdim? Yigit neghmichiler bilen qiz
neghmichilerning awazini angliyalamdim? Némishqa
qulliri ghojam padishagha yene yük bolimen? 36
Qulliri peqet padishahni Iordan deryasidin ötküzüp
andin azraq uzitip qoyay dégen; padishah buning
üchün némishqa manga shunche shapaet körsitidila?
37 Qullirining ölgende öz shehirimde, atam bilen
anamning qebrisining yénida yétishim üchün qaytip
kétishige ijazet bergeyla. Emdi mana, bu yerde öz
qulliri Kimham bar emesmu? U ghojam padishah
bilen ötüp barsun, uninggha özlirige néme layiq
körünse shuni qilghayla, — dédi. 38 Padishah: Kimham
méning bilen ötüp barsun; sanga néme layiq körünse
uninggha shuni qilay, shundaqla sen mendin her
néme sorisang, sanga qilimen, — dédi. 39 Andin
xelqning hemmisi Iordan deryasidin ötti, padishahmu
ötti. Andin padishah Barzillayni söyüp uninggha
bext tilidi; Barzillay öz yurtigha yénip ketti. 40
Padishah Gilgalgha chiqti, Kimham uning bilen
bardi. Yehudadiki barliq ademler bilen Israilning
xelqining yérimi padishahni deryadin ötküzüp
uzitip qoyghanidi. 41 Andin mana, Israilning barliq
ademliri padishahning qéshigha kélip: Némishqa
qérindashlirimiz Yehudaning ademliri oghriliqche
padishahni we padishahning aile-tawabiatlirini,
shundaqla Dawutqa egeshken hemme ademlerni
Iordan deryasidin ötküzüshke muyesser bolidu? —
dédi. 42 Yehudaning hemme ademliri Israilning
ademlirige jawap bérip: Chünki padishah bilen bizning
tughqanchiliqimiz bar, némishqa bu ish üchün bizdin
xapa bolisiler? Biz padishahningkidin bir némini
yiduqmu, yaki u bizge bir in'am berdimu? — dédi.
43 Israilning ademliri Yehudaning ademlirige jawab
bérip: Qebile boyiche alghanda, padishahning [on ikki]
ülüshtin oni bizge tewedur, silerge nisbeten bizning
Dawut bilen téximu chongraq buraderchilikimiz bar.
Némishqa bizni közge ilmaysiler? Padishahimizni
yandurup élip kélishke awwal teshebbus qilghanlar biz
emesmiduq? — dédi. Emma Yehudaning ademlirining
sözliri Israilning ademlirining sözliridin téximu qattiq
idi.

20 We shundaq boldiki, shu yerde Binyamin
qebilisidin, Bikrining oghli Shéba isimlik bir
iplas bar idi. U kanay chélip: — Bizning Dawutta
héchqandaq ortaq nésiwimiz yoq; Yessening oghlidin
héchqandaq mirasimiz yoq! I Israil, herbirliringlar
öz öyünglerge yénip kétinglar, — dédi. 2 Shuning
bilen Israilning hemme ademliri Dawuttin yénip
Bikrining oghli Shébagha egeshti. Lékin Yehudaning
ademliri Iordan deryasidin tartip Yérusalémghiche öz
padishahigha ching baghlinip, uninggha egeshti. 3
Dawut Yérusalémgha kélip ordisigha kirdi. Padishah
ordigha qarashqa qoyup ketken ashu on kénizekni
bir öyge qamap qoydi. U ularni baqti, lékin ulargha
yéqinchiliq qilmidi. Shuning bilen ular u yerde tul
ayallardek ölgüche qamalghan péti turdi. 4 Andin
padishah Amasagha: Üch kün ichide Yehudaning
ademlirini chaqirip, yighip kelgin; özüngmu bu
yerde hazir bolghin, dédi. 5 Shuning bilen Amasa
Yehudaning ademlirini chaqirip yighqili bardi. Lékin
uning undaq qilishi padishah békitken waqittin
kéyin qaldi, 6 u waqitta Dawut Abishaygha: Emdi
Bikrining oghli Shéba bizge chüshüridighan apet
Abshalomning chüshürginidin téximu yaman bolidu.
Emdi ghojangning xizmetkarlirini élip ularni qoghlap
barghin. Bolmisa, u mustehkem sheherlerni igiliwélip,
bizdin özini qachurushi mumkin, — dédi. 7 Shuning
bilen Yoabning ademliri we Keretiyler, Peletiyler,
shundaqla barliq palwanlar uninggha egiship chiqti;
ular Yérusalémdin chiqip, Bikrining oghli Shébani
qoghlighili bardi. 8 Ular Gibéondiki qoram tashqa
yéqin kelgende Amasa ularning aldigha chiqti. Yoab
üstibéshigha jeng libasini kiyip, bélige ghilapliq
bir qilichini asqan kemer baghlighanidi. U aldigha
méngiwidi, qilich ghilaptin chüshüp ketti. 9 Yoab
Amasadin: Tinchliqmu, inim? — dep soridi. Yoab
Amasani söymekchi bolghandek ong qoli bilen uni

saqilidin tutti. 10 Amasa Yoabning yene bir qolida qilich
barlighigha diqqet qilmidi. Yoab uning qorsiqigha
shundaq tiqtiki, ücheyliri chiqip yerge chüshti.
Ikkinchi qétim sélishning hajiti qalmighanidi; chünki
u öldi. Andin Yoab bilen inisi Abishay Bikrining oghli
Shébani qoghlighili ketti. 11 Yoabning ghulamliridin
biri Amasaning yénida turup: Kim Yoab terepte
turup Dawutni qollisa, Yoabqa egeshsun, deytti. 12
Emma Amasa öz qénida yumilinip, yolning ottursida
yatatti; uni körgen xelqning herbiri toxtaytti. U
kishi hemme xelqning toxtighinini körüp, Amasaning
jesitini yoldin étizliqqa tartip qoydi hem bir kiyimni
uning üstige tashlidi. 13 Jeset yoldin yötkelgendin
kéyin xelqning hemmisi Bikrining oghli Shébani
qoghlighili Yoabqa egeshti. 14 Shéba bolsa Beyt-
Maakahdiki Abelgiche we Bériyliklerning yurtining
hemme yerlirini kézip Israilning hemme qebililiridin
ötti. [Bériyliklermu] jem bolup uninggha egiship
bardi. 15 Shuning bilen Yoab we ademliri kélip,
Beyt-Maakahdiki Abelde uni muhasirige aldi. Ular
sheherning chörisidiki sépilning udulida bir istihkam
saldi; Yoabqa egeshkenlerning hemmisi kélip, sépilni
örüshke bazghanlawatqanda, 16 Danishmen bir xotun
sheherdin towlap: Qulaq sélinglar! Qulaq sélinglar!
Yoabni bu yerge chaqirip kélinglar, méning uning
bilen sözleshmekchi bolghinimni uninggha éytinglar,
— dédi. 17 U yéqin kelgende xotun uningdin: Sili
Yoabmu? — dep soridi. U: Shundaq, men shu, dédi.
Xotun uninggha: Dédeklirining sözini anglighayla,
dédi. U: Anglawatimen, dédi. 18 Xotun: Konilarda
Abelde meslihet tapqin, andin mesililer hel qilinidu,
dégen gep bar; 19 Israilning tinch we mömin
bendiliridin birimen; sili hazir Israildiki ana kebi
chong bir sheherni xarap qiliwatidila; némishqa
Perwerdigarning mirasini yoqatmaqchi bolila? —
dédi. 20 Yoab jawap bérip: Undaq ish mendin néri
bolsun! Mendin néri bolsun! Méning héchnémini
yutuwalghum yaki yoqatqum yoqtur; 21 ish undaq
emes, belki Efraimdiki édirliqtin Bikrining oghli Shéba
dégen bir adem Dawut padishahqa qarshi qolini
kötürüptu. Peqet uni tapshursanglar, andin sheherdin
kétimen, dédi. Xotun Yoabqa: Mana uning béshi
sépildin silige tashlinidu, — dédi. 22 Andin xotun
öz danaliqi bilen hemme xelqqe meslihet saldi; ular
Bikrining oghli Shébaning béshini késip, Yoabqa
tashlap berdi. Yoab kanay chaldi, uning ademliri
shuni anglap, sheherdin kétip, herbiri öz öyige qaytti.
Yoab Yérusalémgha padishahning qéshigha bardi.
23 Emdi Yoab pütkül Israilning qoshunining serdari
idi; Yehoyadaning oghli Binaya bolsa Keretiyler bilen
Peletiylerning üstige serdar boldi. 24 Adoniram baj-
alwan'gha bash boldi, Ahiludning oghli Yehoshafat
bolsa diwan bégi boldi; 25 Shéwa katip, Zadok bilen
Abiyatar kahin idi; 26 Yairliq Ira bolsa Dawutqa xas
kahin boldi.

21 Emma Dawutning künliride uda üch yil
acharchiliq boldi. Dawut uning toghruluq
Perwerdigardin soridi. Perwerdigar uninggha:
Acharchiliq Saul we uning qanxor jemetidikiler
sewebidin, yeni uning Gibéonluqlarni qirghin
qilghinidin boldi, dédi. 2 Padishah Gibéonluqlarni
chaqirip, ular bilen sözleshti (Gibéonluqlar Israillardin
emes idi, belki Amoriylarning bir qaldisi idi. Israil
eslide ular bilen ehde qilip qesem ichkenidi; lékin Saul
Israil we Yehudalargha bolghan qizghinliqi bilen ularni
öltürüshke intilgenidi). 3 Dawut Gibéonluqlargha:
Silerge néme qilip bérey? Men qandaq qilip bu gunahni
kafaret qilip yapsam, andin siler Perwerdigarning
mirasigha bext-beriket tiliyeleysiler? — dédi. 4
Gibéonluqlar uninggha: Bizning Saul we uning
jemetidikilerdin altun-kümüsh sorash heqqimiz yoq,
we bizning sewebimizdin Israildin bir ademnimu
ölümge mehkum qildurush heqqimiz yoq, dédi. Dawut:
Siler néme désenglar, men shundaq qilay, dédi. 5
Ular padishahqa: Burun bizni yoqatmaqchi bolghan,
bizni Israilning barliq pasilliri ichide turghudek yéri
qalmisun dep, bizni halak qilishqa qestligen héliqi
kishining, 6 hazir uning erkek neslidin yettisi bizge
tapshurup bérilsun, biz Perwerdigarning tallighini
bolghan Saulning Gibéah shehiride, Perwerdigarning
aldida ularni öltürüp, ésip qoyayli, dédi. Padishah:
— Men silerge choqum tapshurup bérimen, dédi.
7 Lékin Dawut bilen Saulning oghli Yonatanning
Perwerdigar aldida ichishken qesimi wejidin padishah
Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshetni
ayidi. 8 Padishah Ayahning qizi Rizpahning Saulgha
tughup bergen ikki oghli Armoni we Mefiboshetni we
Saulning qizi Miqal Meholatliq Barzillayning oghli
Adriel üchün béqiwalghan besh oghulni tutup, 9
Gibéonluqlarning qoligha tapshurdi. Bular ularni
döngde Perwerdigarning aldida ésip qoydi. Bu
yetteylen bir künde öltürüldi; ular öltürülgende arpa
ormisi aldidiki künler idi. 10 Andin Ayahning qizi
Rizpah böz rextni élip, qoram üstige yéyip saldi.

U orma bashlan'ghandin tartip asmandin yamghur
chüshken waqitqiche, u yerde olturup kündüzi
qushlarning jesetlerning üstige qonushigha, kéchisi
yirtquchlarning ularni dessep cheylishige yol qoymidi.
11 Birsi Saulning kéniziki, Ayahning qizi Rizpahning
qilghanlirini Dawutqa éytti. 12 Shuning bilen Dawut
Yabesh-Giléadtikilerning qéshigha bérip, u yerdin
Saulning we uning oghli Yonatanning söngeklirini
élip keldi (Filistiyler Gilboada Saulni öltürgen künide
ularning jesetlirini Beyt-Shandiki meydanda ésip
qoyghanidi; Yabesh-Giléadtikiler eslide bularni shu
yerdin oghriliqche élip ketkenidi). 13 Dawut Saul
bilen uning oghli Yonatanning söngeklirini shu
yerdin élip keldi; ular ésip öltürülgen yetteylenning
söngeklirinimu yighip qoydi, 14 andin shularni Saul
bilen oghli Yonatanning söngekliri bilen Binyamin
zéminidiki Zélada, atisi kishning qebriside depne
qildi. Ular padishah emr qilghandek qildi. Andin Xuda
[xelqning] zémin toghruluq dualirini ijabet qildi. 15
Filistiyler bilen Israilning ottursida yene jeng boldi,
Dawut öz ademliri bilen chüshüp, Filistiyler bilen
soqushti. Emma Dawut tolimu charchap ketti; 16
Rafahning ewladliridin bolghan Ishbi-Binob Dawutni
öltürmekchi idi; uning mis neyzisining éghirliqi üch
yüz shekel idi; uninggha yene yéngi sawut baghlaqliq
idi. 17 Lékin Zeruiyaning oghli Abishay uninggha
yardemge kélip Filistiyni qilichlap öltürdi. Shu küni
Dawutning ademliri uninggha qesem qilip: Sen yene
biz bilen jengge chiqmighin! Bolmisa Israilning
chirighi öchüp qalidu, — dédi. 18 Bu ishtin kéyin
shundaq boldiki, Gobta Filistiyler bilen yene jeng boldi;
u waqitta Hushatliq Sibbikay Rafahning ewladidin
bolghan Safni öltürdi. 19 Gobta yene bir qétim
Filistiyler bilen jeng boldi; u chaghda Beyt-Lehemlik
Yairning oghli El-Hanan Gatliq Goliyatning inisini
öltürdi. Uning neyzisining sépi bapkarning xadisidek
idi. 20 Yene bir jeng Gatta boldi; u yerde égiz boyluq bir
adem bar idi, qollirining altidin barmaqliri, putlirining
altidin barmaqliri bolup jemiy yigirme töt barmiqi
bar idi. U hem Rafahning ewladi idi. 21 U Israillarning
aldida turup ularni mazaq qildi; lékin Dawutning akisi
Shimiyaning oghli Yonatan uni öltürdi. 22 Bu töt kishi
Gatliq Rafahning ewladi bolup, hemmisi Dawutning
qolida yaki uning xizmetkarlirining qolida öltürüldi.

22 Perwerdigar uni barliq düshmenliridin hem
Saul padishahning qolidin qutquzghan küni,
u Perwerdigargha bu küyni éytti: — 2 U
mundaq dédi: — Perwerdigar méning xada téghim,
méning qorghinim, méning nijatkarimdur! 3 Xuda
méning qoram téshimdur, men Uninggha tayinimen
— U méning qalqinim, méning qutquzghuchi
münggüzüm, Méning égiz munarim we bashpanahim,
méning qutquzghuchimdur; Sen méni zorawanlardin
qutquzisen! 4 Medhiyilerge layiq Perwerdigargha men
nida qilimen, Shundaq qilip, men düshmenlirimdin
qutquzulimen; 5 Chünki ölümning asaretliri méni
qorshiwaldi, Ixlassizlarning yamrap kétishi méni
qorqitiwetti; 6 Tehtisaraning taniliri méni chirmiwaldi,
Ölüm sirtmaqliri aldimgha keldi. (Sheol h7585) 7
Qiynalghinimda men Perwerdigargha nida qildim,
Xudayimgha peryad kötürdüm; U ibadetxanisidin
awazimni anglidi, Méning peryadim Uning quliqigha
kirdi. 8 Andin yer-zémin tewrep silkinip ketti,
Asmanlarning ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip
ketti; Chünki U ghezeplendi. 9 Uning dimighidin
is örlep turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisini
yutuwetti; Uningdin kömür choghliri chiqti; 10 U
asmanlarni éngishtürüp égip chüshti, Puti astida tum
qarangghuluq idi. 11 U bir kérub üstide perwaz qildi, U
shamalning qanatlirida köründi. 12 U qarangghuluqni,
shundaqla yighilghan sularni, Asmanlarning qoyuq
bulutlirini, Öz etrapida chédiri qildi. 13 Uning aldida
turghan yoruqluqtin, Otluq choghlar chiqip ötti;
14 Perwerdigar asmanda güldürlidi; Hemmidin aliy
Bolghuchi awazini yangratti; 15 Berheq, U oqlirini
étip, [düshmenlirimni] tarqitiwetti; Chaqmaqlarni
chaqturup, ularni qiyqas-süren'ge saldi; 16 Shuning
bilen déngizning tekti körünüp qaldi, Alemning
ulliri ashkarilandi, Perwerdigarning tenbihi bilen,
Dimighining nepisining zerbisi bilen. 17 U yuqiridin
qolini uzitip, méni tutti; Méni ulugh sulardin tartip
aldi. 18 U méni küchlük düshminimdin, Manga
öchmenlerdin qutquzdi; Chünki ular mendin küchlük
idi. 19 Külpetke uchrighan künümde, ular manga
qarshi hujumgha ötti; Biraq Perwerdigar méning
tayanchim idi. 20 U méni kengri-azade bir jaygha
élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin
xursen boldi. 21 Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap
manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga
qayturdi; 22 Chünki Perwerdigarning yollirini tutup
keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrilip ketmidim; 23
Chünki uning barliq hökümliri aldimdidur; Men Uning
belgilimiliridin chetnep ketmidim; 24 Men Uning bilen
ghubarsiz yürdum, Özümni gunahtin néri qildim. 25

We Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap, Köz aldida
bolghan halalliqim boyiche qilghanlirimni qayturdi.
26 Wapadar-méhribanlargha Özüngni wapadar-
méhriban körsitisen; Ghubarsizlargha Özüngni
ghubarsiz körsitisen; 27 Sap dilliqlargha Özüngni
sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür
körsitisen; 28 Chünki Sen ajiz mömin xelqni
qutquzisen; Biraq közliringni tekebbur üstige tikip,
Ularni shermende qilisen; 29 Chünki Sen Perwerdigar
méning chiraghimdursen; Perwerdigar méni basqan
qarangghuluqni nurlanduridu; 30 Chünki Sen arqiliq
düshmen qoshuni arisidin yügürüp öttüm; Sen
Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm. 31 Tengrim
— Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi
sinap ispatlan'ghandur; U Özige tayan'ghanlarning
hemmisige qalqandur. 32 Chünki Perwerdigardin
bashqa yene kim ilahtur? Bizning Xudayimizdin
bashqa kim qoram tashtur? 33 Tengri méning
mustehkem qorghinimdur; U yolumni mukemmel,
tüp-tüz qilidu; 34 U méning putlirimni kéyikningkidek
qilidu; U méni yuqiri jaylirimgha turghuzidu; 35
Qollirimni urush qilishqa ögitidu, Shunglashqa
bileklirim mis kamanni kéreleydu; 36 Sen manga
nijatingdiki qalqanni berding, Séning mulayim
kemterliking méni ulugh qildi. 37 Sen qedemlirim
astidiki jayni keng qilding, Méning putlirim téyilip
ketmidi. 38 Men düshmenlirimni qoghlap yoqattim,
Ular halak bolmighuche héch yanmidim. 39 Qayta
turalmighudek qilip, Ularni halak qilip yanjidim, Ular
putlirim astida yiqildi. 40 Sen jeng qilishqa küch bilen
bélimni baghliding; Sen manga hujum qilghanlarni
putum astida égildürdüng; 41 Düshmenlirimni manga
arqini qilip qachquzdung, Shuning bilen men manga
öchmenlerni yoqattim. 42 Ular telmürdi, biraq
qutquzidighan héchkim yoq idi; Hetta Perwerdigargha
qariwidi, Umu ulargha jawab bermidi. 43 Men
ularni soqup yerdiki topidek qiliwettim; Kochidiki
patqaqtek men ularni cheyliwettim; Ularning üstidin
pétiqdiwettim. 44 Sen méni xelqimning nizaliridin
qutquzghansen; Sen méni ellerning béshi bolushqa
saqliding; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde
bolmaqta. 45 Yat eldikiler manga zeipliship teslim
bolidu; Anglishi bilenla ular manga itaet qilidu; 46 Yat
eldikiler chüshkünliship kétidu; Ular öz istihkamliridin
titrigen halda chiqip kélidu; 47 Perwerdigar hayattur!
Méning Qoram Téshim mubareklensun; Nijatim
bolghan qoram tash Xuda aliydur, dep medhiyilensun!
48 U, yeni men üchün toluq qisas alghuchi Tengri,
Xelqlerni manga boysundurghuchidur; 49 U méni
düshmenlirim arisidin chiqarghan; Berheq, Sen
méni manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürdüng;
Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung. 50 Mushu
seweblik men eller arisida sanga teshekkür éytimen, i
Perwerdigar; Namingni ulughlap küylerni éytimen; 51
U bolsa Özi tikligen padishahqa zor qutquzushlarni
béghishlaydu; Özi mesih qilghinigha, Yeni Dawutqa
hem uning neslige menggüge özgermes muhebbetni
körsitidu.

23 Töwendikiler Dawutning axirqi sözliridur: —
Yessening oghli Dawutning béshariti, Yuqiri
mertiwige kötürülgen, Yaqupning Xudasi terepidin
mesihlen'gen, Israilning söyümlük küychisining
bésharet sözliri mana: — 2 Perwerdigarning Rohi
men arqiliq söz qildi, Uning sözliri tilimdidur. 3
Israilning Xudasi söz qildi, Israilning Qoram Téshi
manga shundaq dédi: — Kimki ademlerning arisida
adalet bilen seltenet qilsa, Kimki Xudadin qorqush
bilen seltenet qilsa, 4 U quyash chiqqandiki tang
nuridek, Bulutsiz seherdek bolidu, Yamghurdin kéyin
asman süzük bolushi bilen, Yumran maysilar tupraqtin
chiqidu, mana u shundaq bolidu. 5 Berheq, méning
öyüm Tengri aldida shundaq emesmu? Chünki U men
bilen menggülük ehde tüzdi, Bu ehde hemme ishlarda
mupessel hem mustehkemdur; Chünki méning
barliq nijatliq ishlirimni, Hemme intizarliqimni,
U berq urghuzmamdu? 6 Lékin iplaslarning
hemmisi tikenlerdek, Héchkim qolida tutalmighachqa,
chöriwétilidu. 7 Ulargha qol uzatquchi özini tömür
qoral we neyze sépi bilen qorallandurmisa bolmaydu;
Ular haman turghan yéride otta köydürüwétilidu!
8 Dawutning palwanlirining isimliri töwendikidek
xatirilen'gendur: — Taxkimonluq Yosheb-Bashsebet
serdarlarning béshi idi. U bir qétimliq jengde neyze
oynitip, sekkiz yüz ademni öltürgenidi. 9 Kéyinkisi
Axoxiy Dodoning oghli Eliazar idi; Filistiyler yighilip
jeng qilmaqchi boldi; shu waqitta Dawut we uninggha
hemrah bolup chiqqan üch palwan ularni jengge
chaqirdi; Eliazar shu üchtin biri idi. Lékin Israillar
chékindi; 10 u qozghilip, taki béliki télip, qoli qilichqa
chapliship qalghuche Filistiylerni qirdi. U küni
Perwerdigar Israillarni chong nusretke érishtürdi.
Xelq uning qéshigha qaytqanda peqet olja yighish
ishila qalghanidi. 11 We uningdin kéyinkisi Hararliq
Agiyning oghli Shammah idi. Bir küni Filistiyler

qoshun bolup yighilghanidi; yéqin etrapta qoyuq
ösken bir qizil mashliq bar idi. Kishiler Filistilerning
aldidin qachqanidi, 12 Shammah bolsa qizil mashliq
otturisida mezmut turup, uni qoghdap Filistiylerni
qirdi; shuning bilen Perwerdigar [Israillargha] ghayet
zor nusret ata qildi. 13 Orma waqtida ottuz yolbashchi
ichidin yene üchi Adullamning gharigha chüshüp,
Dawutning yénigha keldi. Filistiylerning qoshuni
Refayim wadisigha bargah qurghanidi; 14 u chaghda
Dawut qorghanda idi, Filistiylerning qarawulgahi bolsa
Beyt-Lehemde idi. 15 Dawut ussap: Ah, birsi manga
Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su
ekilip bergen bolsa yaxshi bolatti! — déwidi, 16 bu
üch palwan Filistiylerning leshkergahidin bösüp ötüp,
Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su
tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili
unimidi, belki suni Perwerdigargha atap töküp: 17
— I Perwerdigar, bundaq ish mendin néri bolsun!
Bu üch ademning öz hayatigha tewekkul qilip bérip
ekelgen bu su ularning qénigha oxshash emesmu!
— dédi. Shuning üchün u ichishke unimidi. Bu üch
palwan qilghan ishlar del shular idi. 18 Zeruiyaning
oghli Yoabning inisi Abishay bu üchining béshi idi. U
üch yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip
ularni öltürgen. Shuning bilen u bu «üch palwan»
ichide nami chiqqanidi. 19 U bu ücheylenning ichide
eng hörmetliki idi, shunga ularning béshi idi; lékin
u awwalqi ücheylen'ge yetmeytti. 20 Yehoyadaning
oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u
köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki
oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir küni azgalgha
chüshüp, bir shirni öltürgenidi. 21 U hem küchtünggür
bir misirliqni öltürgenidi. Misirliqning qolida bir
neyze bar idi, lékin Binayaning qolida bir hasila bar
idi. U misirliqning qolidin neyzisini tartiwélip, öz
neyzisi bilen uni öltürdi. 22 Bu ishlarni Yehoyadaning
oghli Binaya qilghan bolup, u üch palwan arisida
nam chiqarghanidi. 23 U ottuz yolbashchi ichide
hörmetlik idi. Lékin u awwalqi üch palwan'gha
yetmeytti. Dawut uni özining pasiban bégi qildi.
24 Ottuz yolbashchi ichide Yoabning inisi Asahel,
Beyt-Lehemlik Dodoning oghli El-Hanan bar idi. 25
[Buningdin bashqa]: Harodluq Shammah, Harodluq
Élika, 26 Patliliq Helez, Tekoaliq Ikkeshning oghli
Ira, 27 Anatotluq Abiézer, Hushatliq Mibonnay, 28
Axohluq Zalmon, Nitofatliq Maharay, 29 Nitofatliq
Baanahning oghli Xeleb, Binyaminlardin Gibéahliq
Ribayning oghli Ittay, 30 Piratonluq Binaya, Gaash
wadiliridin Hidday, 31 Arbatliq Abi-Albon, Barhumluq
Azmawet, 32 Shaalbonluq Eliyahba, Yashenning
oghulliri, Hararliq Shammahning [oghli] Yonatan,
Hararliq Shararning oghli Ahiyam, 34 Maakatiy
Axasbayning oghli Elifelet, Gilonluq Ahitofelning
oghli Éliyam, 35 Karmellik Hezray, Arbiliq Paaray, 36
Zobahdin bolghan Natanning oghli Igal, Gadliq Banni,
37 Ammoniy Zelek, Beerotluq Naharay (u Zeruiyaning
oghli Yoabning yaragh kötürgüchisi idi), 38 Yitriliq
Ira, Yitriliq Gareb 39 we Hittiy Uriya qatarliqlar bolup,
ularning hemmisi ottuz yette kishi idi.

24 Perwerdigarning ghezipi Israilgha yene
qozghaldi. Shuning bilen U ularni jazalash
üchün Dawutni qozghiwidi, u adem chiqirip, ulargha:
— Israillar bilen Yehudaliqlarning sanini al, dédi.
2 Padishah öz yénida turghan qoshun serdari
Yoabqa: Barghin, Dandin tartip Beer-Shébaghiche
Israilning hemme qebililirining yurtlirini kézip,
xelqni sanap chiqqin, men xelqning sanini biley, dédi.
3 Yoab padishahqa: Bu xelq hazir meyli qanchilik
bolsun, Perwerdigar Xudaying ularning sanini yüz
hesse ashurghay. Buni ghojam padishah öz közi
bilen körgey! Lékin ghojam padishah némishqa
bu ishtin xush bolidikin? — dédi. 4 Emma Yoab
bilen qoshunning bashqa serdarliri unimisimu,
padishahning yarliqi ulardin küchlük idi; shuning
bilen Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri
Israilning xelqini sanighili padishahning qéshidin
chiqti. 5 Ular Iordan deryasidin ötüp Yaazerge
yéqin Gad wadisida Aroerde, yeni sheherning jenub
teripide bargah tikti. 6 Andin ular Giléadqa we
Taxtim-Hodshining yurtigha keldi. Andin Dan-
Yaan'gha kélip aylinip Zidon'gha bardi. 7 Andin
ular Tur dégen qorghanliq sheherge, shundaqla
Hiwiylar bilen Qanaaniylarning hemme sheherlirige
keldi; andin ular Yehuda yurtining jenub teripige,
shu yerdiki Beer-Shébaghiche bardi. 8 Shundaq
qilip ular pütkül zéminni kézip, toqquz ay yigirme
kün ötkendin kéyin, Yérusalémgha yénip keldi.
9 Yoab padishahqa xelqning sanini melum qilip:
Israilda qilich kötüreleydighan baturdin sekkiz
yüz mingi, Yehudada besh yüz mingi bar iken,
dédi. 10 Dawut xelqning sanini alghandin kéyin,
wijdani azablandi we Perwerdigargha: Bu qilghinim
éghir gunah boluptu. I Perwerdigar, qulungning
qebihlikini kötürüwetkeysen; chünki men tolimu

exmeqanilik qiptimen, dédi. 11 Dawut etigende
turghanda Perwerdigarning sözi Dawutning aldin
körgüchisi bolghan Gad peyghemberge kélip: 12 —
«Bérip Dawutqa éytqin, Perwerdigar: — Men üch
[bala-qazani] aldinggha qoyimen, ularning birini
talliwalghin, men shuni üstüngge chüshürimen,
deydu — dégin» — déyildi. 13 Shuning bilen Gad
Dawutning qéshigha kélip buni uninggha dédi. U
uninggha: «Yette yilghiche zéminingda acharchiliq
sanga bolsunmu? Yaki düshmenliring üch ayghiche
séni qoghlap, sen ulardin qachamsen? We yaki üch
kün'giche zéminingda waba tarqalsunmu? Emdi sen
obdan oylap, bir néme dégin, men méni Ewetküchige
néme dep jawap bérey?» — dédi. 14 Dawut Gadqa:
Men tolimu tenglikte qaldim! Sendin ötüneyki,
biz Perwerdigarning qoligha chüsheyli; chünki
Uning rehimdilliqi zordur; insanning qoligha peqet
chüshüp qalmighaymen! — dédi. 15 Shuning bilen
Perwerdigar etigendin tartip békitilgen waqitqiche
waba chüshürdi. Dandin tartip Beer-Shébaghiche
yetmish ming adem öldi. 16 Emdi perishte qolini
Yérusalémgha uzutup sheherni halak qilay dégende,
Perwerdigar éghir hökümidin pushayman qilip,
xelqni halak qiliwatqan Perishtige: Emdi boldi
qilghin; qolungni yighqin, — dédi. U waqitta
Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy Arawnahning
xaminining yénida idi. 17 Dawut xelqni yoqitiwatqan
perishtini körgende Perwerdigargha: Mana, gunah
qilghan men, qebihlik qilghuchi mendurmen. Lékin
bu qoylar bolsa néme qildi? Séning qolung ménin
üstümge we atamning jemetining üstige chüshsun!
— dédi. 18 Shu küni Gad Dawutning qéshigha kélip
uninggha: Bérip Yebusiy Arawnahning xaminigha
Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasighin,
dédi. 19 Dawut Gadning sözi boyiche Perwerdigar
buyrughandek qildi. 20 Arawnah qarap padishah bilen
xizmetkarlarning öz teripige kéliwatqinini körüp,
aldigha chiqip padishahning aldida yüzini yerge
tekküzüp, tezim qildi. 21 Arawnah: Ghojam padishah
néme ish bilen qullirining aldigha keldilikin? — dep
soridi. Dawut: Xelqning arisida wabani toxtitish
üchün, bu xamanni sendin sétiwélip, bu yerde
Perwerdigargha bir qurban'gah yasighili keldim,
— dédi. 22 Arawnah Dawutqa: Ghojam padishah
özliri némini xalisila shuni élip qurbanliq qilsila.
Mana bu yerde köydürme qurbanliq üchün kalilar
bar, otun qilishqa xaman tépidighan tirnilar bilen
kalilarning boyunturuqliri bar. 23 I padishah, buning
hemmisini menki [Arawnah] padishahqa teqdim
qilay, dédi. U yene padishahqa: Perwerdigar Xudaliri
silini qobul qilip shepqet körsetkey, dédi. 24 Padishah
Arawnahgha: Yaq, qandaqla bolmisun bularni
sendin öz nerxide sétiwalmisam bolmaydu. Men
bedel tölimey Perwerdigar Xudayimgha köydürme
qurbanliqlarni hergiz sunmaymen, — dédi. Andin
Dawut xaman bilen kalilarni ellik shekel kümüshke
sétiwaldi. 25 Andin Dawut u yerde Perwerdigargha
bir qurban'gah yasap, köydürme qurbanliqlar bilen
inaqliq qurbanliqliri qildi. Perwerdigar zémin üchün
qilghan dualarni qobul qilip, waba Israilning arisida
toxtidi.

Padishahlar 1

1 Dawut padishah xéli yashinip qalghanidi; uni
yotqan-ediyal bilen yapsimu, u issimaytti. **2**
Xizmetkarliri uninggha: — Ghojam padishah özliri
üchün, aldilirida turidighan bir pak qiz tapquzayli; u
padishahtin xewer élip, silining quchaqlirida yatsun;
shuning bilen ghojam padishah issiyla — dédi. **3** Ular
pütkül Israil zéminini kézip güzel bir qizni izdep
yürüp, axiri Shunamliq Abishagni tépip padishahning
aldigha élip keldi. **4** Qiz intayin güzel idi; u
padishahtin xewer élip uning xizmitide bolatti, emma
padishah uninggha yéqinchiliq qilmaytti. **5** Emma
Haggitning oghli Adoniya mertiwisini kötürmekchi
bolup: «Men padishah bolimen» dédi. U özige jeng
harwiliri bilen atliqlarni we aldida yüridighan ellik
eskerni teyyar qildi **6** (uning atisi héchqachan:
«Némishqa bundaq qilisen?» dep, uninggha tenbih-
terbiye béripmu baqmighanidi hem u nahayiti
kélishken yigit bolup, anisi uni Abshalomdin kéyin
tughqanidi). **7** U Zeruiyaning oghli Yoab we kahin
Abiyatar bilen meslihet qiliship turdi. Ular bolsa
Adoniyagha egiship uninggha yardem béretti. **8**
Lékin kahin Zadok we Yehoyadaning oghli Binaya,
Natan peyghember, Shimey, Rey we Dawutning
öz palwanliri Adoniyagha egeshmidi. **9** Adoniya
qoy, kala we bordighan torpaqlarni En-Rogelning
yénidiki Zohelet dégen tashta soydurup, hemme
aka-ukilirini, yeni padishahning oghulliri bilen
padishahning xizmitide bolghan hemme Yehudalarni
chaqirdi. **10** Lékin Natan peyghember, Binaya,
palwanlar we öz inisi Sulaymanni u chaqirmidi. **11**
Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Shébagha: —
«Anglimidingmu? Haggitning oghli Adoniya padishah
boldi, lékin ghojimiz Dawut uningdin xewersiz. **12**
Emdi mana, öz jéning we oghlung Sulaymanning jénini
qutquzushqa méning sanga bir meslihet bérishimke
ijazet bergeysen. **13** Dawut padishahning aldigha
bérip uninggha: — Ghojam padishah özliri qesem
qilip öz keminilirige wede qilip: «Séning oghlung
Sulayman mendin kéyin padishah bolup textimde
olturidu» dégen emesmidile? Shundaq turuqluq
némishqa Adoniya padishah bolidu? — dégin. **14**
Mana, padishah bilen sözliship turghiningda, menmu
séning keyningdin kirip sözüngni ispatlaymen, —
dédi. **15** Bat-Shéba ichkiri öyge padishahning qéshigha
kirdi (padishah tolimu qérip ketkenidi, Shunamliq
Abishag padishahning xizmitide boluwatatti). **16** Bat-
Shéba padishahqa éngiship tezim qildi. Padishah: —
Néme teliping bar? — dep soridi. **17** U uninggha: — I
ghojam, sili Perwerdigar Xudaliri bilen öz dédeklirige:
«Séning oghlung Sulayman mendin kéyin padishah
bolup textimde olturidu» dep qesem qilghanidila.
18 Emdi mana, Adoniya padishah boldi! Lékin i
ghojam padishah, silining uningdin xewerliri yoq.
19 U köp kalilarni, bordaq torpaqlar bilen qoylarni
soydurup, padishahning hemme oghullirini, Abiyatar
kahinni we qoshunning serdari Yoabni chaqirdi.
Lékin qulliri Sulaymanni u chaqirmidi. **20** Emdi,
i ghojam padishah, pütkül Israilning közliri silige
tikilmekte, ular ghojam padishahning özliridin kéyin
textliride kimning olturidighanliqi toghrisida ularghа
xewer bérishlirini kütishiwatidu; **21** bir qarargha
kelmisile, ghojam padishah öz ata-bowiliri bilen
bille uxlashqa ketkendin kéyin, men bilen oghlum
Sulayman gunahkar sanilip qalarmizmikin, — dédi.
22 Mana, u téxi padishah bilen sözliship turghinida
Natan peyghembermu kirip keldi. **23** Ular padishahqa:
— Natan peyghember keldi, dep xewer berdi. U
padishahning aldigha kiripla, yüzini yerge yéqip turup
padishahqa tezim qildi. **24** Natan: — I ghojam padishah,
sili Adoniya mendin kéyin padishah bolup méning
textimde olturidu, dep éytqanidilimu? **25** Chünki u
bügün chüshüp, köp buqa, bordighan torpaqlar bilen
qoylarni soydurup, padishahning hemme oghullirini,
qoshunning serdarlirini, Abiyatar kahinni chaqirdi;
we mana, ular uning aldida yep-ichip: «Yashisun
padishah Adoniya!» — dep towlashmaqta. **26** Lékin
qulliri bolghan méni, Zadok kahinni, Yehoyadaning
oghli Binayani we qulliri bolghan Sulaymanni u
chaqirmidi. **27** Ghojam padishah kimning özliridin
kéyin ghojam padishahning textide olturidighanliqini
öz qullirigha uqturmay u ishni buyrudilimu? —
dédi. **28** Dawut padishah: — Bat-Shébani aldimgha
qichqiringlar, dédi. U padishahning aldigha kirip,
uning aldida turdi. **29** Padishah bolsa: — Jénimni
hemme qiyinchiliqtin qutquzghan Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, **30** men eslide Israilning
Xudasi Perwerdigar bilen sanga qesem qilip: «Séning
oghlung Sulayman mendin kéyin padishah bolup
ornumda méning textimde olturidu» dep éytqinimdek,
bügünki künde men bu ishni choqum wujudqa
chiqirimen, — dédi. **31** We Bat-Shéba yüzini yerge
yéqip turup padishahqa tezim qilip: — Ghojam Dawut

padishah ebediy yashisun! — dédi. 32 Dawut padishah:
— Zadok kahinni, Natan peyghemberni, Yehoyadaning
oghli Binayani aldimgha chaqiringlar, dédi. Ular
padishahning aldigha keldi. 33 Padishah ularghа: —
Ghojanglarning xizmetkarlirini özünglargha qoshup,
Sulaymanni öz qéchirimge mindürüp, Gihon'gha
élip béringlar; 34 u yerde Zadok kahin bilen Natan
peyghember uni Israilning üstige padishah bolushqa
mesih qilsun. Andin kanay chélip: — Sulayman
padishah yashisun! dep towlanglar. 35 Andin u
textimde olturushqa bu yerge kelgende, uninggha
egiship ménginglar; u méning ornumda padishah
bolidu; chünki men uni Israil bilen Yehudaning
üstige padishah bolushqa teyinlidim, — dédi. 36
Yehoyadaning oghli Binaya padishahqa jawab bérip: —
Amin! Ghojam padishahning Xudasi Perwerdigarmu
shundaq buyrusun! 37 Perwerdigar ghojam padishah
bilen bille bolghandek, Sulayman bilen bille bolup,
uning textini ghojam Dawut padishahningkidin
téximu ulugh qilghay! — dédi. 38 Zadok kahin,
Natan peyghember, Yehoyadaning oghli Binaya we
Keretiyler bilen Peletiyler chüshüp, Sulaymanni
Dawut padishahning qéchirigha mindürüp, Gihon'gha
élip bardi. 39 Zadok kahin ibadet chédiridin may
bilen tolghan bir münggüzni élip, Sulaymanni mesih
qildi. Andin ular kanay chaldi. Xelqning hemmisi:
— Sulayman padishah yashisun! — dep towlashti.
40 Xelqning hemmisi uning keynidin egiship, sunay
chélip zor shadliq bilen yer yérilghudek tentene
qilishti. 41 Emdi Adoniya we uning bilen jem bolghan
méhmanlar ghizalinip chiqqanda, shuni anglidi. Yoab
kanay awazini anglighanda: — Némishqa sheherde
shunche qiyqas-süren sélinidu? — dep soridi. 42 U téxi
sözini tügetmeyla, mana Abiyatar kahinning oghli
Yonatan keldi. Adoniya uninggha: — Kirgin, qeyser
ademsen, choqum bizge xush xewer élip kelding, —
dédi. 43 Yonatan Adoniyagha jawab bérip: — Undaq
emes! Ghojimiz Dawut padishah Sulaymanni padishah
qildi! 44 We padishah özi uninggha Zadok kahinni,
Natan peyghemberni, Yehoyadaning oghli Binayani
we Keretiyler bilen Peletiylerni hemrah qilip ewitip,
uni padishahning qéchirigha mindürdi; 45 andin Zadok
kahin bilen Natan peyghember uni padishah bolushqa
Gihonda mesih qildi. Ular u yerdin chiqip shadliq
qilip, pütkül sheherni qiyqas-süren bilen lerzige saldi.
Siz anglawatqan sada del shudur. 46 Uning üstige
Sulayman hazir padishahliq textide olturiwatidu. 47
Yene kélip padishahning xizmetkarliri kélip ghojimiz
Dawut padishahqa: «Xudaliri Sulaymanning namini
siliningkidin ewzel qilip, textini siliningkidin ulugh
qilghay!» dep bext tilep mubarekleshke kélishti.
Padishah özi yatqan orunda sejde qildi 48 we
padishah: — «Bügün méning textimge olturghuchi
birsini teyinligen, öz közlirimge shuni körgüzgen
Israilning Xudasi Perwerdigar mubareklensun!» —
dédi — dédi. 49 Shuni anglap Adoniyaning barliq
méhmanliri hoduqup, ornidin qopup herbiri öz yoligha
ketti. 50 Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin
qopup, [ibadet chédirigha] bérip qurban'gahning
münggüzlirini tutti. 51 Sulayman'gha shundaq xewer
bérilip: — «Adoniya Sulayman padishahtin qorqidu;
chünki mana, u qurban'gahning münggüzlirini tutup
turup: — «Sulayman padishah bügün manga shuni
qesem qilsunki, u öz qulini qilich bilen öltürmeslikke
wede qilghay» dédi», — déyildi. 52 Sulayman: —
U durus adem bolsa béshidin bir tal chach yerge
chüshmeydu. Lékin uningda rezillik tépilsa, ölidu, dédi.
53 Sulayman padishah adem ewitip uni qurban'gahdin
élip keldi. U kélip Sulayman padishahning aldida
éngiship tezim qildi. Sulayman uninggha: — Öz
öyüngge ketkin, — dédi.

2 Dawutning ölidighan waqti yéqinlashqanda, oghli
Sulayman'gha tapilap mundaq dédi: — 2 «Emdi
yer yüzidikilerning hemmisi baridighan yol bilen
kétimen. Yüreklik bolup, erkektek bolghin! 3
Sen barliq qiliwatqan ishliringda hemde barliq
niyet qilghan ishliringda rawaj tépishing üchün
Musagha chüshürülgen qanunda pütülgendek,
Perwerdigar Xudayingning yollirida méngip, Uning
belgilimiliri, Uning emrliri, Uning hökümliri we
agah-guwahliqlirida ching turup, Uning tapshuruqini
ching tutqin. 4 Shundaq qilghanda Perwerdigar
manga: «Eger ewladliring öz yoligha köngül bölüp,
Méning aldimda pütün qelbi we pütün jéni bilen
heqiqette mangsa, sanga ewladingdin Israilning
textide olturushqa bir zat kem bolmaydu» dep
éytqan sözige emel qilidu. 5 Emma Zeruiyaning
oghli Yoabning manga qilghinini, yeni uning özi
qandaq qilip Israilning qoshunidiki ikki serdarni, yeni
Nériyaning oghli Abner bilen Yeterning oghli Amasani
urup öltürüp, tinch mezgilde jengde tökülgendek
qan töküp, bélige baghlighan kemerge we putigha
kiygen keshige jengde tökülgendek qan chéchip,
dagh qilghanliqini bilisen. 6 Sen uni danaliqinggha

muwapiq bir terep qilip, uning aq béshining görge
salamet chüshüshige yol qoymighaysen. (Sheol h7585) 7
Lékin Giléadliq Barzillayning oghullirigha méhribanliq
körsitip, dastixiningdin nan yégüzgin; chünki men
akang Abshalomdin qachqinimda, ular yénimgha
kélip manga shundaq qilghan. 8 We mana Bahurimdin
kelgen Binyamin qebilisidin Géraning oghli Shimey
yéningda turidu. U men Mahanaimgha baridighanda,
esheddiy lenet bilen méni qarghidi. Kéyin u Iordan
deryasigha bérip méning aldimgha kelgende, men
Perwerdigarning [nami] bilen uninggha: «Séni qilich
bilen öltürmeymen» dep qesem qildim. 9 Emma
hazir uni gunahsiz dep sanimighin. Özüng dana kishi
bolghandin kéyin uninggha qandaq qilishni bilisen;
herhalda uning aq béshini qanitip görge chüshürgin».
(Sheol h7585) 10 Dawut öz ata-bowliri bilen bir yerde
uxlidi. U «Dawutning shehiri» [dégen jayda] depne
qilindi. 11 Dawutning Israilgha seltenet qilghan waqti
qiriq yil idi; u Hébronda yette yil seltenet qilip,
Yérusalémda ottuz üch yil seltenet qildi. 12 Sulayman
atisi Dawutning textide olturdi; uning selteniti xéli
mustehkemlendi. 13 Emma Haggitning oghli Adoniya
Sulaymanning anisi Bat-Shébaning qéshigha bardi. U
uningdin: — Tinchliq meqsitide keldingmu? — dep
soridi. U: — Shundaq, tinchliq meqsitide, dédi. 14 U
yene: — Sanga bir sözüm bar idi, dédi. U: — Sözüngni
éytqin, dédi. 15 U: — Bilisenki, padishahliq eslide
méningki idi, we pütün Israil méni padishah bolidu
dep, manga qaraytti. Lékin padishahliq mendin kétip,
inimning ilkige ötti; chünki Perwerdigarning iradisi
bilen u uningki boldi. 16 Emdi sanga bir iltimasim
bar. Méni yandurmighin, dédi. U: — Éytqin, dédi. 17
U: — Sendin ötünimen, Sulayman padishahqa men
üchün éytqinki — chünki u sanga yaq démeydu! — U
Shunamliq Abishagni manga xotunluqqa bersun, dédi.
18 Bat-Shéba: — Maqul; sen üchün padishahqa söz
qilay, dédi. 19 Bat-Shéba Adoniya üchün söz qilghili
Sulayman padishahning aldigha bardi. Padishah
qopup aldigha bérip, anisigha tezim qildi. Andin
textige bérip olturup padishahning anisigha bir textni
keltürdi. Shuning bilen u uning ong yénida olturup,
uninggha: — 20 Sanga kichikkine bir iltimasim bar.
Méni yandurmighin, dédi. Padishah uninggha: —
I ana, sorawergin, men séni yandurmaymen, dédi.
21 U: — Akang Adoniyagha Shunamliq Abishagni
xotunluqqa bergüzgin, dédi. 22 Sulayman padishah
jawab bérip anisigha: — Némishqa Adoniya üchün
Shunamliq Abishagni soraysen? U akam bolghaniken,
uning üchün, Abiyatar kahin üchün we Zeruiyaning
oghli Yoab üchün padishahliqnimu sorimamsen!
— dédi. 23 Sulayman padishah Perwerdigar bilen
qesem qilip mundaq dédi: — Adoniya shu sözni
qilghini üchün ölmise, Xuda méni ursun yaki uningdin
artuq jazalisun! 24 Méning ornumni mustehkem
qilghan, atamning textide olturghuzghan, Öz wedisi
boyiche manga bir öyni qurghan Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, Adoniya bügün ölümge
mehküm qilinidu, dédi. 25 Shuning bilen Sulayman
padishah Yehoyadaning oghli Binayani bu ishqa
ewetti; u uni chépip öltürdi. 26 Padishah Abiyatar
kahin'gha: — Mang, Anatottiki öz étizliqinggha
barghin. Sen ölümge layiqsen, lékin sen Reb
Perwerdigarning ehde sanduqini atam Dawutning
aldida kötürgenliking tüpeylidin, we atamning
tartqan hemme azab-oqubetliride uninggha hemderd
bolghining üchün, men hazir séni ölümge mehkum
qilmaymen, dédi. 27 Andin Sulayman Abiyatarni
Perwerdigargha kahin bolushtin juda qilip heydidi.
Shuning bilen Perwerdigarning Elining jemeti
toghruluq Shilohda éytqan sözi emelge ashuruldi.
28 Buning xewiri Yoabqa yetkende (chünki Yoab
Abshalomgha egeshmigen bolsimu, Adoniyagha
egeshkenidi) Yoab Perwerdigarning chédirigha qéchip
qurban'gahning münggüzlirini tutti. 29 Sulayman
padishahqa: «Mana, Yoab Perwerdigarning chédirigha
qéchip bérip, qurban'gahning yénida turidu» dégen
xewer yetküzüldi. Sulayman Yehoyadaning oghli
Binayani shu yerge ewetip: — Mang, uni öltürüwetkin,
dédi. 30 Binaya Perwerdigarning chédirigha bérip
uninggha: — «Padishah séni buyaqqa chiqsun!»
dédi, dédi. U: — Yaq, mushu yerde ölimen, dédi.
Binaya padishahning yénigha qaytip uninggha xewer
bérip: — Yoab mundaq-mundaq dédi, manga shundaq
jawab berdi, dédi. 31 Padishah uninggha: — U özi
dégendek qilip, uni chépip öltürgin we uni depne
qilghin. Shuning bilen Yoab tökken naheq qan
mendin we atamning jemetidin kötürülüp ketkey.
32 Shundaq qilip atam Dawut bixewer ehwalda u
özidin adil we ésil ikki ademni, yeni Israilning
qoshunining serdari nerning oghli Abner bilen
Yehudaning qoshunining serdari Yeterning oghli
Amasani qilichlighini üchün, Perwerdigar u tökken
qanni öz béshigha yanduridu. 33 Ularning qéni
Yoabning béshi we neslining béshigha menggü

yan'ghay; lékin Dawut, uning nesli, jemeti we textige
ebedil'ebedgiche Perwerdigardin tinch-xatirjemlik
bolghay, dédi. 34 Yehoyadaning oghli Binaya chiqip
uni chépip, ölümge mehkum qildi. Andin u chöldiki
öz öyide depne qilindi. 35 Padishah Yehoyadaning
oghli Binayani uning ornigha qoshunning serdari
qildi; padishah Abiyatarning ornigha Zadokni kahin
qilip teyinlidi. 36 Andin kéyin padishah Shimeyni
chaqirip uninggha: — Yérusalémda özüngge bir öy
sélip u yerde olturghin. Bashqa héch yerge chiqma.
37 Eger sen chiqip Kidron jilghisidin ötseng, shuni
éniq bilip qoyki, shu künde sen sheksiz ölisen. Séning
qéning öz béshinggha chüshidu, dédi. 38 Shimey
padishahqa: — Ghojamning sözi berheqtur. Ghojam
padishah éytqandek qulliri shundaq qilidu, dédi.
Shuning bilen Shimey uzun waqitqiche Yérusalémda
turdi. 39 Üch yildin kéyin shundaq boldiki, Shimeyning
qulliridin ikkisi qéchip Maakahning oghli, Gatning
padishahi Aqishning qéshigha bardi. Shimeyge: —
Mana qulliring Gat shehiride turidu, dégen xewer
yetküzüldi. 40 Shimey éshikini toqup qullirini izdigili
Gatqa, Aqishning yénigha bardi. Andin u yénip öz
qullirini Gattin élip keldi. 41 Sulayman'gha: — Shimey
Yérusalémdin Gatqa bérip keldi, dep xewer yetküzüldi.
42 Padishah Shimeyni chaqirtip uninggha: — Men
séni Perwerdigar bilen qesem qildurup: — Shuni
éniq bilip qoyki, sen qaysi küni chiqip birer yerge
barghan bolsang, sen shu künide sheksiz ölisen,
dep agahlandurup éytmighanmidim? Özüngmu, men
anglighan söz berheq, dégenidingghu? 43 Shundaq
bolghaniken, némishqa özüng Perwerdigar aldida
qilghan qesimingni buzup, men sanga buyrughan
buyruqumnimu tutmiding? — dédi. 44 Padishah
Shimeyge yene: Sen atam Dawutqa qilghan hemme
rezillikni obdan bilisen, u könglüngge ayandur. Mana
Perwerdigar rezillikingni öz béshinggha yanduridu.
45 Lékin Sulayman padishah bolsa beriketlinip,
Dawutning texti Perwerdigarning aldida ebedil'ebed
mustehkem qilinidu, dédi. 46 Andin padishahning
buyruqi bilen Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni
chépip öltürdi. Padishahliq bolsa Sulaymanning qolida
mustehkem qilindi.

3 Sulayman Misirning padishahi Pirewn bilen
ittipaq tüzüp Pirewnning qizini xotunluqqa aldi.
Öz ordisi, Perwerdigarning öyi we Yérusalémning
chörisidiki sépilni yasap pütküzgüchilik u uni
«Dawutning shehiri»ge apirip turghuzdi. 2 Shu
waqitlarda Perwerdigarning nami üchün bir
ibadetxana yasalmighini üchün xelq «yuqiri jaylar»da
qurbanliqlirini qilatti. 3 Sulayman Perwerdigarni
söyüp, atisi Dawutning belgiligenliride mangatti.
Peqet «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilip xushbuy
yaqatti. 4 Padishah qurbanliq qilghili Gibéon'gha
bardi; chünki u yer «ulugh yuqiri jay» idi. Sulayman u
yerdiki qurban'gahda bir ming köydürme qurbanliq
sundi. 5 Perwerdigar Gibéonda Sulayman'gha kéchisi
chüshide köründi. Xuda uninggha: — Méning sanga
néme bérishimni layiq tapsang, shuni tiligin, dédi.
6 Sulayman jawaben mundaq dédi: — Qulung atam
Dawut Séning aldingda heqiqet, heqqaniyliq we
könglining semimiyliki bilen mangghanliqi bilen
Sen uninggha zor méhribanliqni körsetkeniding; we
Sen shu zor méhribanliqni dawam qilip, bügünki
kündikidek öz textide olturghili uninggha bir oghul
berding. 7 Emdi i Perwerdigar Xudayim, qulungni
atam Dawutning ornida padishah qilding. Emma
men peqet bir gödek bala xalas, chiqish-kirishnimu
bilmeymen. 8 Öz qulung Sen tallighan xelqing,
köplükidin sanap bolmaydighan hésabsiz ulugh
bir xelq arisida turidu. 9 Shunga Öz qulunggha
xelqingning üstide höküm qilishqa yaxshi-yamanni
perq étidighan oyghaq bir qelbni bergeysen; bolmisa,
kim bu ulugh xelqing üstige höküm qilalisun? —
dédi. 10 Sulaymanning shuni tilikini Rebni xush
qildi. 11 Xuda uninggha: — Sen shuni tiligining üchün
— Ya özüng üchün uzun ömür tilimey, ya özüng
üchün dölet-bayliq tilimey, ya düshmenliringning
janlirini tilimey, belki toghra höküm qilghili oyghaq
bolushqa özüng üchün eqil-parasetni tiligining üchün,
12 mana, sözüng boyiche shundaq qildim. Mana
sanga shundaq dana we yorutulghan qelbni berdimki,
sendin ilgiri sanga oxshaydighini bolmighan,
sendin kéyinmu sanga oxshaydighini bolmaydu.
13 Men sen tilimigen nersinimu, yeni dölet-bayliq
we shan-shöhretni sanga berdim. Shuning bilen
barliq künliringde padishahlarning arisida sanga
oxshash bolidighini chiqmaydu. 14 Eger atang
Dawut mangghandek Méning yollirimda méngip,
belgilimilirim we emrlirimni tutsang künliringni
uzartimen, dédi. 15 Sulayman oyghan'ghanda,
mana bu bir chüsh idi. U Yérusalémgha kélip
Perwerdigarning ehde sanduqining aldigha kélip,
öre turup köydürme qurbanliqlarni qilip, teshekkür
qurbanliqlirini ötküzüp, hemme xizmetkarlirigha

ziyapet qilip berdi. 16 Shuningdin kéyin ikki pahishe
ayal padishahning qéshigha kélip uning aldida turdi.
17 Birinchi ayal: — I ghojam! Men we bu xotun bir
öyde olturimiz; u men bilen öyde turghinida bir balini
tughdum. 18 Men balini tughup üch kündin kéyin u
xotunmu bir bala tughdi. Biz ikkiylen u yerde olturduq;
öyde bizdin bashqa hech yat adem yoq idi, yalghuz
biz ikkiylen öyde iduq. 19 Shu kéchide bu xotunning
balisi öldi; chünki u balisini bésip öltürüp qoyghanidi.
20 U yérim kéchide qopup dédekliri uxlap qalghanda,
yénimdin oghlumni élip öz quchiqigha sélip, özining
ölgen oghlini méning quchiqimgha sélip qoyuptu. 21
Etisi qopup balamni émitey désem mana ölük turidu.
Lékin etigende qarisam, u men tughqan bala emes
idi, dédi. 22 Ikkinchi ayal: — Yaq, undaq emes. Tirik
qalghini méning oghlum, ölgini séning oghlung, dédi.
Lékin birinchi ayal: — Yaq, ölgini séning oghlung,
tirik qalghini méning oghlum, dédi. Ular shu halette
padishahning aldida taliship turatti. 23 Padishah: —
Biri: «Tirik qalghini méning oghlum, ölgini séning
oghlung» deydu. Emma yene biri: «Yaq, ölgini séning
oghlung, tirik qalghini méning oghlum» deydu, dédi.
24 Padishah: Manga bir qilich élip kélinglar, dédi. Ular
qilichni padishahqa élip kelgende 25 padishah: Tirik
balini otturidin késip ikki parche qilip yérimini birige,
yene bir yérimni ikkinchisige béringlar, dédi. 26 U
waqitta tirik balining anisi öz balisigha ichini aghritip
padishahqa: — Ah ghojam! Tirik balini uninggha
bersile, hergiz uni öltürmigeyle! — dep yalwurdi. Lékin
ikkinchisi: — Uni ne méningki ne séningki qilmay,
otturidin késinglar, dédi. 27 Padishah jawaben: — Tirik
balini uninggha béringlar, uni hech öltürmenglar;
chünki bu balining anisi shudur, dédi. 28 Pütkül Israil
padishahning qilghan hökümi toghrisida anglidi we
ular padishahtin qorqti, chünki ular Xudaning adil
hökümlerni chiqirish danaliqining uningda barliqini
kördi.

4 Sulayman padishah pütkül Israilgha padishah boldi.
2 Uning chong emeldarliri munular: — Zadokning
oghli Azariya kahin idi; 3 Shishaning oghulliri
Élixoref we Axiyah katiplar idi; Ahiludning oghli
Yehoshafat diwanbégi idi; 4 Yehoyadaning oghli Binaya
qoshunning bash serdari idi. Zadok bilen Abiyatar
kahinlar idi; 5 Natanning oghli Azariya nazaret
bégi, Natanning yene bir oghli Zabud hem kahin we
padishahning meslihetchisi idi. 6 Axishar ordining
ghojidari, Abdaning oghli Adoniram baj-alwan bégi
idi. 7 Pütkül Israil zéminida Sulayman padishahning
özi üchün we ordidikiliri üchün yémek-ichmek
teminleydighan, on ikki nazaretchi teyinlen'genidi;
ularning herbiri yilda bir aydin yémek-ichmek
teminleshke mes'ul idi. 8 Ularning ismi töwende
xatirilen'gen: Efraim taghliq rayonigha Ben-Xur;
9 Makaz, Shaalbim, Beyt-Shemesh we Élon-Beyt-
Hanan'gha Ben-Deker; 10 Arubotqa Ben-Xesed; u yene
Sokoh we Xefer dégen barliq yurtqimu mes'ul idi; 11
yene Nafat-Dorgha Ben-Abinadab (u Sulaymanning
qizi Tafatni xotunluqqa alghan); 12 Taanaq, Megiddo
we Yizreelning töwenki teripidiki Zaretanning yénida
bolghan pütkül Beyt-Shan'gha, shundaqla Beyt-
Shandin tartip Abel-Meholahghiche, Joknéamdin
ötküche bolghan zéminlargha Ahiludning oghli Baana;
13 Ramot-Giléadqa Ben-Geber; u yene Giléad yurtigha
jaylashqan, Manassehning oghli Yairgha tewe bolghan
kentler we hem Bashandiki yurt Argob, jümlidin
u yerdiki sépili, mis baldaqliq qowuqliri bolghan
atmish chong shehergimu mes'ul idi. 14 Mahanaimgha
Iddoning oghli Ahinadab; 15 Naftaligha Aximaaz (u
Sulaymanning qizi Basimatni xotunluqqa alghanidi).
16 Ashir we Alotqa Hushayning oghli Baanah; 17
Issakargha Paruahning oghli Yehoshafat; 18 Binyamin
zéminigha Élaning oghli Shimey; 19 Giléad zéminigha
(eslide Amoriylarning padishahi Sihon we Bashanning
padishahi Ogning zémini idi) Urining oghli Geber.
U shu yurtqa birdinbir nazaretchi idi. 20 Yehuda
bilen Israilning ademliri déngiz sahilidiki qumdek
nurghun idi. Ular yep-ichip, xushalliq qilatti. 21 We
Sulayman bolsa [Efrat] deryasidin tartip Filistiylerning
zéminigha we Misirning chégralirighiche bolghan
hemme padishahliqlarning üstide seltenet qilatti.
Ular ulpan keltürüp Sulaymanning pütün ömride
uning xizmitide bolatti. 22 Sulaymanning ordisigha
kétidighan künlük teminat üchün ottuz kor tasqighan
aq un, atmish kor qara un, 23 on bordighan uy,
yaylaqtin keltürülgen yigirme uy, yüz qoy kétetti;
buningdin bashqa bughilar, jerenler, kiyikler we
bordighan toxular lazim idi. 24 Chünki u Tifsahdin
tartip Gazaghiche, [Efrat] deryasining bu teripidiki
hemme yurtlarning üstide, yeni [Efrat] deryasining
bu teripidiki barliq padishahlarning üstide höküm
süretti; uning töt etrapi tinch idi. 25 Sulaymanning
pütkül künliride Dandin tartip Beer-Shébaghiche
Yehuda bilen Israil ademlirining herbiri öz üzüm téli
we öz enjür derixining tégide aman-ésen olturatti.

26 Sulaymanning jeng harwilirining atliri üchün
töt ming atxanisi, on ikki ming chewendizi bar
idi. 27 Mezkur nazaretchilerning herbiri özige
békitilgen ayda Sulayman padishahqa we uning
dastixinigha kelgenlerning hemmisining yémek-
ichmeklirini kémeytmey teminleytti. 28 Xelq bolsa
herbiri özige békitilgen norma boyiche at-qéchirlar
üchün arpa bilen samanlarni [nazaretichiler bar] yerge
élip kéletti. 29 Xuda Sulayman'gha déngiz sahilidiki
qumdek danaliq, intayin mol pem-paraset ata qilip,
uning qelbini keng qilip zor yorutti. 30 Shuning
bilen Sulaymanning danaliqi barliq sherqtikilerning
danaliqidin we Misirdiki barliq danaliqtin ashti. 31
Chünki u barliq ademlerdin, jümlidin ezrahliq Étan
bilen Maxolning oghulliri Héman, Kalkol we Darda
dégenlerdin dana idi; we uning shöhriti etrapidiki
hemme eller arisida yéyildi. 32 U éytqan pend-
nesihet üch ming idi; uning shéir-küyliri bir ming
besh idi. 33 U Liwandiki kédir derixidin tartip
tamda ösidighan lépekgülgiche derex-giyahlarning
hemmisini bayan qilip xatiriligenidi; u yene mal
we haywanlar, qushlar, hasharet-ömiligüchiler we
béliqlar toghrisida bayan qilip xatiriligenidi. 34
Sulaymanning danaliqini anglighili kishiler barliq
ellerdin kéletti, shundaqla uning danaliqi toghruluq
xewer tapqan yer yüzidiki hemme padishahlardin
kishiler kelmekte idi.

5 Turning padishahi Hiram Sulaymanni atisining
ornigha padishah bolushqa mesih qilin'ghan dep
anglap, öz xizmetkarlirini uning qéshigha ewetti;
chünki Hiram Dawutni izchil söygüchi idi. 2 Sulayman
Hiramgha adem ewitip mundaq uchurni yetküzdi: —
3 «Özüng bilisenki, atam Dawutning düshmenlirini
Perwerdigar uning puti astigha qoyghuche, u etrapida
her terepte jeng qilghanliqi tüpeylidin Perwerdigar
Xudasning namigha bir ibadetxana yasiyalmidi. 4
Emdi hazir Perwerdigar Xudayim manga hemme
tereptin aram berdi; héchbir düshminim yoq, héchbir
bala-qaza yoq. 5 Mana, Perwerdigarning atam
Dawutqa: «Men séning ornunggha öz textingge
olturghuzghan oghlung bolsa, u méning namimgha bir
ibadetxana yasaydu» dep éytqinidek, men Perwerdigar
Xudayimning namigha bir ibadetxana yasay dep niyet
qildim; 6 emdi men üchün [ademliringge] Liwandin
kédir derexlirini késinglar, dep yarliq chüshürgin;
méning xizmetkarlirim séning xizmetkarliringgha
hemdemde bolidu. Séning békitkining boyiche
xizmetkarliringgha bérilidighan ish heqqini sanga
töleymen; chünki özüngge ayanki, derex késishte
arimizda héchkim Zidondikilerdek usta emes». 7
Hiram Sulaymanning sözini anglighanda intayin
xushal bolup: — Bügün bu ulugh xelq üstige höküm
sürüshke Dawutqa shundaq dana bir oghul bergen
Perwerdigargha teshekkür éytilsun! — dédi. 8
Hiram Sulayman'gha adem ewitip: — Sen manga
qoyghan telepliringni anglap qobul qildim. Men
séning kédir yaghichi we archa yaghichi toghruluq
arzu qilghanliringning hemmisini ada qilimen; 9
Méning xizmetkarlirim shularni Liwandin déngizgha
apiridu; men ularni sal qilip baghlap, déngiz bilen
sen manga békitken yerge yetküzimen, andin shu
yerde ularni yeshküzimen. Shuning bilen sen ularni
tapshuruwélip, élip kétisen. Buning hésabigha sen
teleplirim boyiche ordidikilirim üchün yémek-ichmek
teminligeysen, — dédi. 10 Shundaq qilip, Hiram
Sulayman'gha barliq telipi boyiche kédir yaghachliri
we archa yaghachlirini berdi. 11 Sulayman Hiramgha
ordidikilirining yémek-ichmikige yigirme ming kor
bughday we yigirme bat sap zeytun méyini ewetip
berdi. Her yili Sulayman Hiramgha shundaq béretti. 12
Perwerdigar Sulayman'gha wede qilghandek uninggha
danaliq bergenidi. Hiram bilen Sulaymanning arisida
inaqliq bolup, ikkisi ehde tüzüshti. 13 Sulayman
padishah pütün Israildin hashargha ishlemchilerni
békitti, ularning sani ottuz ming idi. 14 U bularni
nöwet bilen her ayda on mingdin Liwan'gha ewetetti;
shundaq qilip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay
öyide turdi. Adoniram hasharchilaning üstide turatti.
15 Sulaymanning yetmish ming hammili, taghlarda
ishleydighan seksen ming tashchisi bar idi. 16
Uningdin bashqa Sulaymanning mensepdarliridin
ish üstige qoyulghan üch ming üch yüz ish béshi
bar idi; ular ishlemchilerni bashquratti. 17 Padishah
yarliq chüshürüshi bilen ular ibadetxanining ulini
sélishqa yonulghan, chong we qimmetlik tashlarni
késip keltürdi. 18 We Sulaymanning tamchiliri
bilen Hiramning tamchiliri we Geballiqlar qoshulup
tashlarni oyup, öyni yasash üchün yaghach hem
tashlarni teyyarlap qoydi.

6 Israillar Misirdin chiqqandin kéyinki töt yüz
seksininchi yili, Sulaymanning Israilning üstidiki
seltenitining tötinchi yilining ikkinchi éyida, yeni
Zif éyida u Perwerdigarning öyini yasashqa bashlidi.
2 Sulayman padishah Perwerdigargha yasighan

ibadetxanining uzunluqi atmish gez, kengliki yigirme
gez we égizliki ottuz gez idi. 3 Ibadetxanidiki
«muqeddes jay»ning aldidiki aywanning uzunluqi
ibadetxanining kengliki bilen barawer bolup, yigirme
gez idi. Ibadetxanining aldidiki aywanning kengliki
on gez idi. 4 U ibadetxanigha rojeklik dérize-
penjirilerni ornatti. 5 Ibadetxana témigha, yeni
muqeddes jay we «kalamxana»ning témigha yandash
[üch qewetlik] bir imaretni saldi we uning ichige
hujrilarni yasidi. 6 [Tashqiriqi imaretning] töwenki
qewitining kengliki besh gez, ottura qewitining
kengliki alte gez, üchinchi qewitining kengliki yette
gez idi. Chünki ibadetxanining tashqi témida limlarni
ornatqan töshükler bolmasliqi üchün u tamgha
tekche chiqirilghanidi. 7 Ibadetxana pütünley teyyar
qilip élip kélin'gen tashlardin bina qilin'ghanidi.
Shundaq qilghanda, uni yasighan waqitta ne bolqa
ne palta ne bashqa tömür eswablarning awazi u
yerde héch anglanmaytti. 8 Töwenki qewetning
hujrilirining kirish ishiki ibadetxanining ong teripide
idi; bir aylanma pelempey ottura qewetke andin
ottura qewettin üchinchi qewetke chiqatti. 9
Shundaq qilip [Sulayman] ibadetxanini yasap püttürdi.
Ibadetxanining üstige xar-limlarni békitip, uni kédir
taxtaylar bilen qaplidi. 10 U ibadetxanigha yandash
imaretning qewetlirining égizlikini besh gezdin qildi.
Shu imaretning qewetliri ibadetxanigha kédir limliri
arqiliq tutushuqluq idi. 11 Perwerdigarning sözi
Sulayman'gha kélip mundaq déyildiki: — 12 «Sen
Manga yasawatqan bu ibadetxanigha kelsek, eger sen
belgilimilirimde méngip, hökümlirimge riaye qilip,
barliq emrlirimni tutup ularda mangsang, Men atang
Dawutqa sen toghruluq éytqan sözümge emel qilimen;
13 Men Israillarning arisida makan qilip öz xelqim
Israilni esla tashlimaymen». 14 Sulayman ibadetxanini
yasap püttürdi. 15 Ibadetxanining tamlirining ich
teripini u kédir taxtayliri bilen yasap, ibadetxanining
tégidin tartip torusning limlirighiche yaghach bilen
qaplidi; we archa taxtayliri bilen ibadetxanigha pol
yatquzdi. 16 U ibadetxanining arqa témidin yigirme
gez ölchep ara tam yasap, ichkiriki xanini hasil qildi;
u tégidin tartip torus limlirighiche kédir taxtayliri
bilen qaplidi. Bu eng ichkiriki xana bolup, yeni
«kalamxana», «eng muqeddes jay» idi. 17 Uning
aldidiki öy, yeni muqeddes xanining uzunluqi qiriq
gez idi. 18 Ibadetxanining ichki tamlirigha qapaq we
chéchekning nusxiliri neqish qilin'ghanidi. Ibadetxana
pütünley kédir taxtaylar bilen qaplan'ghanidi. Héch
tash körünmeytti. 19 Perwerdigarning ehde sanduqini
u yerde qoyush üchün, u ibadetxanining ichkiridiki
kalamxanini yasidi. 20 Kalamxanining uzunluqi
yigirme gez, toghrisi yigirme gez, égizliki yigirme
gez idi; u uni sap altundin qaplidi, shundaqla uning
aldidiki kédir yaghachliq qurban'gahnimu shundaq
qaplidi. 21 Sulayman ibadetxanining ichini sap altun
bilen qaplidi; u ichki kalamxanining aldini altun
zenjirler bilen tosidi; kalamxanini altun bilen qaplidi.
22 Shu teriqide u pütkül ibadetxanini, yeni pütkül
ibadetxanining ichini altun bilen toluq qaplighanidi.
Kalamxanigha teelluq bolghan qurban'gahnimu
pütünley altun bilen qaplighanidi. 23 Kalamxanigha u
zeytun yaghichidin ikki kérubning sheklini yasidi.
Herbirining égizliki on gez idi. 24 Bir kérubning
bir qanitining uzunluqi besh gez we yene bir
qanitining uzunluqi hem besh gez bolup, bir qanitining
uchidin yene bir qanitining uchighiche on gez
idi. 25 Ikkinchi kérubning ikki qaniti qoshulup on
gez idi. Ikki kérubning chong-kichikliki we shekli
oxshash idi. 26 Bir kérubning égizliki on gez bolup,
ikkinchi kérubningkimu hem shundaq idi. 27 U
kérublarni ichkiriki xanida qoydi. Kérublarning
qanatliri yéyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamgha
tégip, ikkinchisining qaniti udulidiki tamgha tégip
turatti; ikkisining ichidiki qanatliri xanining otturisida
bir-birige tégiship turatti. 28 U kérublarni altun bilen
qaplidi. 29 U ibadetxanining tamlirining pütkül ich
chörsini, yeni ichkiriki xanining we hem tashqiriqi
xanining chörisini kérub bilen xorma derexlirining
shekilliri we chéchek nusxiliri bilen neqish qildi.
30 Ibadetxanining polini, yeni ichkiriki xanining
hem tashqiriqi xaniningkini altun bilen qaplidi. 31
Kalamxanining kirish éghizigha u zeytun yaghichidin
étilgen qosh ishiklerni yasidi. Ishiklerning késhekliri
we béshi öyning toghrisining beshtin bir qismi idi.
32 Bu qosh ishikler zeytun yaghichidin étilgenidi;
u ishiklerning üstige kérublar, xorma derexliri we
chéchek nusxiliri neqish qilinip zinnetlen'genidi; u
ishiklerni, jümlidin kérub bilen xorma derexlirining
neqishlirini altun bilen qaplidi. 33 Ibadetxanining
tashqi xanisining ishikining késheklirini zeytun
yaghichidin yasidi; ular öyning toghrisining töttin bir
qismi idi; 34 qosh qanatliq ishik bolsa archa yaghichidin
yasaldi. Bir qaniti yéyilip qatlinatti, ikkinchi qanitimu
yéyilip qatlinatti. 35 U ularning üstige kérublar,

xorma derexliri we chéchek nusxilirini neqish qildi;
andin ularning üstige, jümlidin neqishler üstige altun
qaplidi. 36 Ichkiriki hoylining témini bolsa u üch qewet
yonulghan tash bilen bir qewet kédir yaghichidin
yasidi. 37 [Sulaymanning seltenitining] tötinchi
yilining Zif éyida Perwerdigarning ibadetxanisining
uli sélindi. 38 We on birinchi yilining Bul éyida,
yeni sekkizinchi ayda ibadetxanining héchyéri
qaldurulmay, layihe boyiche pütünley tamam boldi.
Shundaq qilip uning öyni yasishigha yette yil ketti.

7 Sulayman öz ordisini bolsa, on üch yilda yasap
püttürdi. 2 U yasighan bu «Liwan ormini sariyi»ning
uzunluqini yüz gez, kenglikini ellik gez we égizlikini
ottuz gez qildi. Kédir yaghichi tüwrükidin töt qatar
we tüwrüklerning üstige kédir limliri qoyulghanidi. 3
Tüwrüklerning üstidiki lim kötürüp turghan ögzisimu
kédir yaghichidin idi. Limlar jemiy qiriq besh bolup
her qatarda on beshtin idi. 4 Uning üch qewet
dérizisi bar idi, üch qewettiki dériziler bir-birige
udulmu'udul idi. 5 Barliq ishikler we késhekler töt
chasiliq qilin'ghandi; ishikler üch közneklik bolup,
ishikler bir-birige udulmu'udul idi. 6 U uzunluqini
ellik gez, toghrisini ottuz gez qilip, tüwrüklük bir
dehliz yasidi; uning aldida yene bir dehliz bar idi,
we uning aldida yene tüwrüklük aywan bar idi. 7
Andin kéyin u soraq soraydighan texti üchün «Soraq
dehlizi» dep atalghan yene bir dehlizni yasidi. U
dehlizning tégidin tartip torusning limlirighiche
kédir yaghichi bilen qaplan'ghanidi. 8 [Sulayman] özi
olturidighan saray, yeni dehlizning arqa hoylisigha
jaylashaqan sarayning layihisi «[soraq] öyi»ningkige
oxshash idi. Sulayman öz emrige alghan Pirewnning
qizi üchün shu dehlizge oxshash bir sarayni yasatti.
9 Bu imaretlerning hemmisi ichkiriki tamliridin
tartip chong hoylining tamlirighiche, ulidin tartip
ögzining pewazighiche qimmet tashlardin, yeni
ölchem boyiche oyulup andin ich-téshi here bilen
késilgen tashlardin yasalghanidi. 10 Ulliri bolsa chong
we qimmet tashlardin, uzunluqi on gez we sekkiz
gez bolghan tashlardin qilin'ghanidi. 11 Ullarning
üstige yene békitilgen ölchem boyiche oyulghan
qimmet ésil tashlar we kédir limliri qoyulghanidi.
12 Chong hoylining chörisidiki tam üch qewet
oyulghan tash we bir qewet yonulghan kédir limliridin
yasalghanidi. Perwerdigarning ibadetxanisining
ichkiriki hoylisining témi we yene ordidiki dehlizining
témimu shundaq yasalghanidi. 13 Sulayman padishah
adem ewetip Hiramni turdin keltürdi. 14 U kishi
Naftali qebilisidin bolghan bir tul xotunning oghli
bolup, atisi turluq bir misker idi. Hiram miskerchilikte
türlük ishlarni qilishqa tolimu usta, pem-parasetlik
we bilimlik idi. U Sulayman padishahning qéshigha
kélip, uning hemme ishini qildi. 15 U özi ikki
tüwrükni mistin yasidi. Herbir tüwrükning égizliki
on sekkiz gez bolup, aylanmisi on ikki gez idi. 16
Bu tüwrüklerning üstige qoyush üchün mistin ikki
tajni quyup yasap, uning üstige qoydi. Bir tajning
égizliki besh gez, ikkinchi tajning égizlikimu besh
gez idi. 17 Tüwrüklerning töpisidiki tajlar torlargha
oxshash zinnetlinip, zenjirler we torlan'ghan halqilar
bilen toquqluq idi. Bir tajning shundaq yette qatar
tor halqiliri bar idi, ikkinchi tajningmu hem shundaq
yette qur tor halqiliri bar idi. 18 U yene anarlarni, yeni
tüwrüklerning üstidiki herbir tajni yépip turidighan
tor halqilarning üstige ikki qatar anarni yasidi. U
birinchi we ikkinchi tajghimu oxshashla shundaq
qildi. 19 Aywandiki tüwrüklerning üstidiki tajliri
niluper shekillik bolup, égizliki töt gezdin idi. 20
Ikki tüwrükning tajliridiki tor halqilirigha yéqin
tompiyip chiqqan jayning üstide qewetmu-qewet
chöridigen ikki yüz anar nusxisi bar idi. Ikkinchi
tajning chörisimu oxshash idi. 21 U tüwrüklerni
ibadetxanining aldidiki aywan'gha tiklidi. Ong teripige
birni tiklep namini «Yaqin», sol teripige birni tiklep,
namini «Boaz» atidi. 22 Tüwrüklerning üsti niluper
sheklide yasalghanidi. Buning bilen tüwrüklerning
ishliri pütkenidi. 23 U mistin «déngiz» dep atalghan
yoghan das yasidi. Uning bir girwikidin yene bir
girwikigiche on gez kéletti. Uning aylamisi ottuz gez
idi. 24 Dasning girwiki asti chöridep qapaq nusxiliri
bilen zinnetlen'genidi. Bular dasning chörisining
herbir gézige undin, ikki qatar qoyulghan idi. Ular das
bilen bir waqitta quyup chiqirilghanidi. 25 Das on ikki
buqa shekli üstide turghuzulghanidi. Bularning üchi
shimal terepke, üchi gherb terepke, üchi jenub terepke,
üchi sherq terepke yüzlen'genidi. «déngiz» bularning
üstide idi; ularning arqisi ich teripide idi. 26 Dasning
qélinliqi aliqanning kenglikidek bolup, uning girwiki
piyalining girwikidek, shekli échilghan niluperdek
idi. Uninggha ikki ming bat su sighatti. 27 Uningdin
bashqa u mistin on teglikni yasidi. Herbir teglikning
uzunluqi töt gez, kengliki töt gez bolup, égizliki
üch gez idi. 28 Bu teglikler shundaq yasalghanidiki,
ularning [resimlik] taxtiliri bar idi; taxtiliri ramkilar

ichige ornitilghanidi. 29 Ramkilarning otturisidiki
resim taxtaylirida we ramkilarning özidimu shirlar,
buqilar we kérublarning süretlik zinnetliri bar idi;
shirlar we buqilarning asti we üsti zenjirsiman
gül chembirek sheklide zinnetlen'genidi. 30 Herbir
teglikning mis oqliri bilen töt chaqi bar idi; teglikning
dasni kötürüp turidighan töt burjikide jazisi bar
idi; das astidiki putlirining her teripide torlan'ghan
quyma gül shaxliri ornitilghanidi. 31 Her teglikning
ichide chongqurluqi bir gez kélidighan «kichik teglik»
bolup, aghzi dügilek idi; kichik teglikning uzunluqi
bir yérim gez idi; aghzining etrapida neqishler bar
idi; ularning ramkiliri dügilek emes, belki töt chasiliq
idi. 32 Töt chaqi resimlik taxtayliri astida bolup,
ularning oqliri teglikke békitilgenidi. Herbir chaqning
égizliki bir yérim gez idi. 33 Chaqlarning qurulmisi
jeng harwilirining chaqliridek idi. Ularning qazanliri,
qasqanliri, chétiqliri we oqlirining hemmisi mistin
quyulghanidi. 34 Herbir teglikning töt burjikide birdin
töt tutquchi bar idi; ular tegliktin chiqip turatti we
ular teglik bilen teng quyulghan. 35 Herbir teglikning
töpiside égizliki yérim gez kélidighan bir yumilaq jaza
bar idi. Herbir teglikning töpiside tirek we resimlik
taxtaylar bar idi. Ular teglik bilen teng quyulghan. 36
U mushu tirek we resim taxtayliridiki bosh orunlargha
kérub, shir we xorma derexlirining nusxilirini we
chörisige torlan'ghan gül shaxlirini neqish qildi.
37 Shu teriqide u mushu on teglikni yasap boldi.
Hemmisi bir nusxida quyulup, oxshash chongluqta
we shekilde idi. 38 U mistin on das yasighan bolup,
herbir dasqa qiriq bat su sighatti; herbir dasning
toghrisi töt gez idi. On teglikning herbirining töpiside
birdin das bar idi. 39 U besh dasni ibadetxanining
ong yénida we beshni ibadetxanining sol yénida
qoydi; mis déngizni ibadetxanining ong teripige, yeni
sherqiy jenub teripige qoydi. 40 Hiram shulargha
teelluq das, kürek we qacha-quchilarnimu yasap
teyyar qildi. Shundaq qilip Hiram Sulayman padishah
üchün Perwerdigarning öyining barliq qurulush
xizmitini pütküzdi: — 41 ikki tüwrük, ikki tüwrükning
üstidiki apqursiman ikki bash we bu ikki bashni yépip
turidighan ikki torni yasitip püttürdi, 42 shu ikki tor
üstige qaychilashturulghan töt yüz anarni yasatti.
Bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki;
apqursiman ikki bashni yépip turatti. 43 U on das
tegliki we das teglikige qoyulidighan on «yuyush
dési»ni, 44 «mis déngiz» we uning astidiki on ikki mis
buqini yasatquzdi, 45 qazanlarni, küreklerni we qacha-
quchilarnimu teyyar qildi. Hiram Perwerdigarning
öyi üchün Sulayman padishahning emri bilen
yasighan bu hemme nersiler parqiraydighan mistin
idi. 46 Padishah ularni Iordan tüzlenglikide,
Sukkot bilen Zaretanning otturisida, [shu yerdiki]
séghizlayda qélip yasap, quydurup chiqti. 47 Bu
nersiler shunche köp bolghachqa, Sulayman ularning
éghirliqini ölchimidi. Shuning bilen misning éghirliqi
melum bolmidi. 48 Sulayman yene Perwerdigarning
öyi ichidiki barliq eswablarni yasatti: — yeni
altun xushbuygahni, «teqdim nan» qoyulidighan
altun shireni, 49 Kalamxana aldida turidighan
sap altun chiraghdanlarni (beshni ong yénida,
beshni sol yénida) yasatti; we shularning gülsiman
zinnetlirini, chiraghlirini, chiragh qisquchlirini
altundin yasatti; 50 das-piyalilirini, pichaqlirini,
qachilirini, texsilirini we küldanlarning hemmisini
sap altundin yasatti; u ichkiriki xanining, yeni
eng muqeddes jayning qatlinidighan, qosh qanatliq
ishiklerning girelirini we öydiki muqeddes jayning
[ishiklirining] girelirini altundin yasatti. 51 Sulayman
padishah Perwerdigarning öyi üchün qilduridighan
hemme qurulushlar tamam bolghanda, u atisi Dawut
[Xudagha] atighan nersilerni (yeni kümüsh, altun we
türlük bashqa buyumlarni) ekeltürüp Perwerdigarning
öyining xezinilirige qoydurdi.

8 Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde
sanduqini «Dawut shehiri»din, yeni Ziondin yötkep
kélish üchün Israil aqsaqallirini, qebile beglirini we
Israil jemetlirining beglirini Yérusalémgha öz yénigha
yighilishqa chaqirdi. 2 Buning üchün Israilning
hemme ademliri Étanim éyida, yeni yettinchi
aydiki békitilgen héytta Sulayman padishahning
qéshigha yighildi. 3 Israilning hemme aqsaqalliri
yétip kelgende Lawiylar ehde sanduqini kötürüp
[mangdi]. 4 Ular Perwerdigarning ehde sanduqini,
jamaet chédiri bilen uning ichidiki barliq muqeddes
buyumlarni kötürüp élip chiqti. Kahinlar bilen
Lawiylar mushularni élip chiqti. 5 Sulayman padishah
we uning aldigha yighilghan barliq Israil jamaiti
ehde sanduqining aldida méngip, köplikidin sanini
élip bolmaydighan san-sanaqsiz qoy bilen kalilarni
qurbanliq qilishatti. 6 Kahinlar Perwerdigarning
ehde sanduqini öz jayigha, ibadetxanining ichki
«kalamxana»sigha, yeni eng muqeddes jaygha élip
kirip, kérublarning qanatlirining astigha qoydi. 7

Chünki kérublarning yéyilip turghan qaniti ehde
sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi
bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarni yépip
turatti. 8 Bu baldaqlar nahayiti uzun bolghachqa,
kalamxanining aldidiki muqeddes jayda turup,
ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini
körgili bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili
bolmaytti; bu baldaqlar taki bügün'ge qeder shu
yerde turmaqta. 9 Ehde sanduqining ichide Musa
peyghember Horeb téghida turghanda ichige salghan
ikki tash taxtidin bashqa héchnerse yoq idi (Israillar
Misir zéminidin chiqqandin kéyin Perwerdigar ular
bilen horebde ehde tüzgenidi). 10 We shundaq
boldiki, kahinlar muqeddes jaydin chiqishighila, bir
bulut Perwerdigarning ibadetxanisini qapliwaldi. 11
Kahinlar bulut tüpeylidin öz wezipilirini öteshke
öre turalmaytti; chünki Perwerdigarning julasi
Perwerdigarning öyini toldurghanidi. 12 Bu peytte
Sulayman: — Perwerdigar tum qarangghuluq ichide
turimen, dep éytqanidi; 13 lékin, [i Perwerdigar], men
derweqe Séning üchün bir heywetlik makan bolsun
dep, Sen menggü turidighan bir öyni yasidim, dédi. 14
Andin padishah burulup barliq Israil jamaitige bext
tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti. 15
U mundaq dédi: — «Israilning Xudasi Perwerdigargha
teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam
Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge
ashurdi. U Dawutqa yene: — 16 «Men Öz xelqim Israilni
Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim
üchün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi
qebililirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim;
biraq xelqim bolghan Israilgha hökümranliq qilsun dep
Dawutni tallidim» dégenidi. 17 Emdi atam Dawutning
Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bir
öy sélish arzu-niyiti bar idi. 18 Biraq Perwerdigar
atam Dawutqa: «Könglüngde Méning namimgha bir
öy yasashqa qilghan niyiting yaxshidur; 19 emma
shu öyni sen yasimaysen, belki séning pushtungdin
bolidighan oghlung, u Méning namimgha atap shu
öyni salidu», dégenidi. 20 Mana emdi Perwerdigar Öz
sözige emel qildi. Men Perwerdigar wede qilghinidek,
atamning ornini bésip, Israilning textige olturdum;
Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap
bu öyni saldim. 21 Öyde ehde sanduqi üchün bir
jayni rastlidim; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning
ata-bowilirimizni Misir zéminidin élip chiqqanda,
ular bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur». 22
Andin Sulayman Israilning barliq jamaitige yüzlinip,
Perwerdigarning qurban'gahining aldida turup,
qollirini asman'gha qaritip kötürüp 23 mundaq dua
qildi: — «I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne yuqiriqi
asmanda ne töwenki yerde sendek Xuda yoqtur;
aldingda pütün qelbi bilen mangidighan qulliring
üchün ehdengde turup özgermes muhebbitingni
körsetküchisen. 24 Chünki Sen Öz qulung atam
Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing
bilen éytqan sözüngge mana bügünkidek Öz qolung
bilen emel qilding. 25 Emdi hazir, i Israilning Xudasi
Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger
séning ewladliring öz yollirigha segek bolup sen
Méning aldimda mangghandek mangidighan bolsa,
sanga ewladingdin Israilning textide olturidighan
bir zat kem bolmaydu» dep bergen wedengde
turghaysen. 26 Emdi hazir, i Israilning Xudasi, Sen
qulung Dawutqa éytqan sözliring emelge ashurulghay,
dep ötünimen! 27 Lékin Xuda Özi rastla yer yüzide
makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning
asmini séni sighduralmighan yerde, men yasighan
bu öy qandaqmu Séning makaning bolalisun?! 28
Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning duasi
bilen iltijasigha qulaq sélip, qulungning bügün Sanga
kötürgen nidasi we tilikini anglighaysen; 29 shuning
bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni Sen:
«Méning namim u yerde ayan bolsun» dep éytqan
jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u
jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen.
30 qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua
qilghan chaghda, ularning iltijisigha qulaq sélip, Öz
makaning qilghan asmanlardin turup anglighaysen,
anglighiningda ularni kechürgeysen. 31 Eger birsi öz
qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-
yalghanliqini békitish üchün qesem ichküzülse, bu
qesem bu öydiki qurban'gahingning aldigha kelse, 32
Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip öz
bendiliring otturisida höküm chiqarghaysen; gunahi
bar ademni gunahqa tartip, öz yolini öz béshigha
yandurup, gunahsiz ademni aqlap, öz adilliqigha
qarap uninggha heqqini bergeysen. 33 Öz xelqing Israil
Séning aldingda gunah qilghini üchün düshmendin
yéngilse, Sanga qaytip bu öyde turup, namingni
étirap qilip, Sanga dua bilen iltija qilsa, 34 Sen
asmanda anglap, Öz xelqing Israilning gunahini
kechürüp, ularni Sen ata-bowilirigha teqdim qilghan
zémin'gha qayturup kelgeysen. 35 Ular Sanga gunah

qilghini üchün asman étilip yamghur yaghmaydighan
qiliwétilgen bolsa, lékin ular bu jaygha qarap Sanga
dua qilip namingni étirap qilip, Séning ularni
qiyinchiliqqa salghining tüpeylidin öz gunahidin
yénip towa qilsa, 36 Sen asmanda turup qulaq
sélip, qulliringning we xelqing Israilning gunahini
kechürgeysen; chünki Sen ulargha méngish kérek
bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz xelqingge miras
qilip bergen zéminning üstige yamghur yaghdurisen!
37 Eger zéminda acharchiliq ya waba bolsa, ya
ziraetler Dan almisa ya hal chüshse ya uni chéketkiler
yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya düshmenler
ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirigha
hujum qilip qorshiwalsa, ya herqandaq apet ya késellik
bolsa, 38 Séning xelqing bolghan Israildiki herqandaq
kishi öz könglidiki wabani bilip, ulardin herqaysi kishi
qollirini bu öyge sunup, herqandaq dua yaki iltija
qilghan bolsa, 39 emdi Sen turuwatqan makaning
asmanda turup anglap, kechürüm qilghaysen; Sen
herbir ademning qelbini bilgechke, amal qilip
özining yollirini özige yandurghaysen (chünki Senla,
yalghuz Senla hemme insan balilirining qelblirini
bilgüchidursen); 40 shundaq qilip, ular Sen ata-
bowilirimizgha teqdim qilghan zéminda olturup
ömrining hemme künliride sendin qorqidighan
bolidu. 41 Öz xelqing Israildin bolmighan, Séning
ulugh naming tüpeylidin yiraq-yiraqlardin kelgen
musapir bolsa 42 (chünki ular Séning ulugh naming,
qudretlik qolung we sozghan biliking toghrisida
angliylaydu), — undaq birsi kélip bu öy terepke qarap
dua qilsa, 43 Sen turuwatqan makaning bolghan
asmanlarda uninggha qulaq sélip, u musapir Sanga
nida qilip tiliginining hemmisige muwapiq qilghaysen;
shuning bilen yer yüzidiki barliq eller namingni
tonup yétip, Öz xelqing Israildek Sendin qorqidighan
bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen
atalghinini bilidu. 44 Eger Séning xelqing Séning
tapshuruqung bilen düshmini bilen jeng qilishqa
chiqqanda, Sen tallighan bu sheherge, shundaqla men
naminggha atap yasighan bu öy terepke qarap Sen
Perwerdigargha dua qilsa, 45 Sen asmanlarda turup
ularning duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, ularni
nusretke érishtürgeysen. 46 Eger ular sanga gunah
sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan
héchkishi yoqtur) Sen ularghа ghezeplinip, ularni
düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular
ularni yiraq-yéqin'gha, özlirining zéminigha sürgün
qilip élip barghan bolsa, 47 lékin ular sürgün qilin'ghan
yurtta es-hoshini tépip towa qilip, özi sürgün bolghan
yurtta Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip
Sendin yüz örüp kettuq, dep yélinsa, 48 — eger
ularni sürgün qilghan düshmenlirining zéminida
pütün qelbi we pütün jénidin Séning teripingge
yénip, Sen ularning ata-bowilirigha teqdim qilghan
zémin'gha, Sen tallighan sheher terepke we men
naminggha atap yasighan bu öy terepke yüzini qilip,
Sanga qarap dua qilsa, 49 Sen turuwatqan makaning
bolghan asmanlarda turup ularning duasi we iltijasini
anglap ular üchün höküm chiqirip, 50 Öz xelqingning
Sanga sadir qilghan gunahini, Sanga ötküzgen hemme
itaetsizliklirini kechürüm qilghaysen we ularni sürgün
qilghanlarning aldida ularghа rehim tapquzghaysenki,
shular ularghа rehim qilsun 51 (chünki ular Özüng
Misirdin, yeni tömür tawlash péchidin chiqarghan Öz
xelqing we Öz mirasingdur); 52 Séning közliring Öz
qulungning iltijasigha we Öz xelqingning iltijasigha
ochuq bolghay, ular her ishta sanga nida qilip
tiliginide ularghа qulaq salghaysen; 53 chünki Sen
ata-bowilirimizni Misirdin chiqarghiningda Öz qulung
Musa arqiliq éytqiningdek, Sen xelqingni Özüngge xas
mirasing bolsun dep, yer yüzidiki hemme eller arisidin
ularni ayrim élip talliding, i Reb Perwerdigar!».
54 Sulayman Perwerdigargha shu barliq dua we
iltijalirini qilip bolghanda, qollirini asman'gha qarap
kötürüp Perwerdigarning qurban'gahining aldida
tizlinip turghan yerdin qopup, 55 öre turup Israilning
barliq jamaitige yuqiri awazda bext tilep mundaq
dédi: — 56 «Uning barliq wede qilghini boyiche Öz
xelqi Israilgha aram bergen Perwerdigar mubarektur!
U Öz quli Musaning wasitisi bilen qilghan hemme
méhribane wedilerning héchbiri yerde qalmidi!
57 Perwerdigar Xudayimiz ata-bowilirimiz bilen
bolghandek biz bilen bille bolghay; U ne bizdin waz
kechmisun ne bizni tashlimisun; 58 buning bilen
U qelbimizni Uning yollirida méngishqa, Özi ata-
bowilirimizgha buyrughan emrler, belgilimiler we
hökümlerni tutushqa Özige mayil qilghay; 59 méning
Perwerdigarning aldida iltija qilghan bu sözlirim
kéche-kündüz Perwerdigar Xudayimizning yénida
tursun; shuning bilen Öz qulung üchün toghra höküm
qilip, xelqing Israil üchün toghra höküm qilip, her
kündiki derdige yetkeysen; 60 shuning bilen yer
yüzidiki hemme eller Perwerdigar Özi Xudadur,
Uningdin bashqisi héchqaysisi yoqtur dep bilgey, 61

shundaqla bügün qilghininglargha oxshash Uning
belgilimiliride méngishqa we emrlirini tutushqa
qelbinglar Perwerdigar Xudayimizgha mukemmel
bolghay!». 62 We padishah pütün Israil bilen bille
Perwerdigarning aldida qurbanliqlarni qildi. 63
Sulayman Perwerdigargha inaqliq qurbanliqi süpitide
yigirme ikki ming kala we bir yüz yigirme ming qoy
qurbanliq qildi. Padishah bilen barliq Israillar shundaq
qilip Perwerdigarning öyini uninggha béghishlidi.
64 Shu küni padishah Perwerdigarning öyining
aldidiki hoylisining otturisini ayrip muqeddes qilip, u
yerde köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyeliri we
inaqliq qurbanliqilirining yaghlirini sundi; chünki
Perwerdigarning aldida turghan mis qurban'gah
köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyeliri we inaqliq
qurbanliqilirining yaghlirini qobul qilishqa kichik
keldi. 65 Shuning bilen u waqitta Sulayman we
uning bilen bolghan pütün Israil, yeni Xamat
rayonigha kirish éghizidin tartip Misir éqinighiche
hemme yerlerdin kelgen zor bir jamaet Perwerdigar
Xudayimizning aldida yette kün we yene yette kün,
jemiy on töt kün'gichilik héyt ötküzdi. 66 Sekkizinchi
künide u xelqni qayturdi; ular padishahning bextini
tilidi; andin ular Perwerdigarning Öz quli Dawutqa
we xelqi Israilgha qilghan yaxshiliqliri üchün qelbide
shad-xuram bolup öz öy-chédirlirige qaytip ketti.

9 Sulayman Perwerdigarning öyi, padishah ordisi
we shundaqla qurushni arzu qilghan bashqa
qurulushlarni könglidikidek pütküzüp bolghanda, 2
Perwerdigar Sulayman'gha Gibéonda körün'gendek
emdi ikkinchi qétim uninggha köründi. 3 Perwerdigar
uninggha mundaq dédi: — «Sen Méning aldimda
qilghan dua we iltijayingni anglidim; Méning namim
uningda ebedgiche ayan qilinishi üchün, sen yasighan
bu öyni Özümge muqeddes qildim. Méning közlirim
we könglüm shu yerde hemishe bolidu. 4 Sen
bolsang, atang Dawutning aldimda mangghinidek,
senmu sanga buyrughinimning hemmisige muwapiq
emel qilish üchün, belgilimilirim we hökümlirimni
tutup, pak köngül we durusluq bilen aldimda
mangsang, 5 Men emdi atang Dawutqa: «Israilning
textide sanga ewladingdin olturushqa bir zat
kem bolmaydu» dep wede qilghinimdek, Men
padishahliq textingni Israilning üstide ebedgiche
mehkem qilimen. 6 Lékin özüng ya oghulliring
Manga egishishtin waz kéchip Men aldinglarda
qoyghan emrlirim bilen belgilimilirimni tutmay,
belki bashqa ilahlarning qulluqigha kirip ulargha
sejde qilsanglar, 7 shu chaghda Men Israilni ulargha
teqdim qilghan zéminidin üzüp chiqirimen; we Öz
namimni körsitishke Özümge muqeddes qilghan bu
öyni nezirimdin tashlaymen we Israil hemme xelqler
arisida söz-chöchek we tapa-tenining obyékti bolidu;
8 Bu öy gerche hazir körkem körünsimu, shu zamanda
uningdin ötkenlerning hemmisi zor heyran qéliship
üshqirtip: «Perwerdigar bu zémin'gha we bu öyge
némishqa shundaq qildi?» dep soraydu. 9 Kishiler:
— Chünki [zémindiki xelqler] öz ata-bowilirini Misir
zéminidin chiqarghan Perwerdigar Xudasini tashlap,
özlirini bashqa ilahlargha baghlap, ulargha sejde
qilip qulluqida bolghanliqi üchün, Perwerdigar bu
pütkül külpetni ularning béshigha chüshürüptu, dep
jawab béridu. 10 Shundaq boldiki, yigirme yil ötüp,
Sulayman u ikki öyni, yeni Perwerdigarning öyi bilen
padishah öyini yasap bolghandin kéyin, 11 Turning
padishahi Hiram Sulayman'gha barliq telepliri boyiche
kédir derexliri, archa derexliri we altun teminligini
üchün Sulayman padishah uninggha Galiliye ölkisidin
yigirme sheherni berdi. 12 Hiram Sulayman uninggha
bergen sheherlerni körüshke Turdin chiqip keldi; lékin
ular uninggha hech yaqmidi. 13 U: — Hey buradirim,
sen mushu manga bergining zadi qandaq sheherler?!
— dédi. U ularni «Kabulning yurti» dep atidi, we ular
bügünki kün'giche shundaq atilidu. 14 Hiram bolsa
padishahqa bir yüz yigirme talant altun ewetkenidi.
15 Sulayman padishah Perwerdigarning öyini, öz
öyini, Milloni, Yérusalémning sépilini, Hazorni,
Megiddoni we Gezer sheherlirini yasash üchün
hashargha tutqan ishligüchilerning ishliri mundaq: —
16 (Misirning padishahi Pirewn chiqip Gezerge hujum
qilip élip, uni otta köydürüp, sheherde turuwatqan
Qanaaniylarni qirip, sheherni toy sowghisi süpitide
Sulaymanning xotuni bolghan öz qizigha bergenidi)
17 Sulayman Gezer bilen töwenki Beyt-Horonni
bina qildi; 18 u Baalat bilen öz zéminidiki chölge
jaylashqan Tadmornimu yéngidin yasidi, 19 shundaqla
özige xas hemme ambar sheherlirini, «jeng harwisi
sheherliri»ni, «atliqlar sheherliri»ni we Yérusalémda,
Liwanda we özi soraydighan barliq zéminda xalighinini
bina qildi. 20 Israillardin bolmighan Amoriylar,
Hittiylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylardin
[Israil] zéminida qélip qalghanlarning hemmisini
bolsa, 21 Sulayman bularni, yeni Israillar pütünley
yoqitalmighan ellerning qalduq ewladlirini qulluq

hashargha tutti. Ular bügünki kün'giche shundaq
bolup keldi. 22 Lékin Sulayman Israillardin héchkimni
qul qilmay, belki ularni leshker, xizmetkar, hökümdar-
emeldar, harwa bilen atliqlarning serdarliri qildi.
23 Bulardin Sulaymanning ishlirini bashquridighan,
yeni ishligüchilerning üstige qoyulghan chong
nazaretchiler besh yüz ellik idi. 24 Pirewnning qizi
Dawutning shehiridin köchüp Sulayman uning üchün
yasighan öyde olturghinida, u Millo qel'esini yasidi.
25 Sulayman Perwerdigargha yasighan qurban'gahda
yilda üch qétim köydürme qurbanliqlar bilen inaqliq
qurbanliqlirini sunatti we Perwerdigarning aldidiki
[xushbuygahta] xushbuy yaqatti. Shu teriqide u
ibadetxanining ishlirini pütküzdi. 26 Sulayman
padishah Ézion-Geberde bir türküm kémilerni yasidi.
U yer bolsa Édom zéminida, Qizil déngiz boyidiki
Élatning yénida idi. 27 Hiram öz xizmetkarliri, yeni
déngizchiliqni obdan bilidighan nechche kémichilerni
Sulaymanning xizmetkarlirigha qoshulup kémilerde
ishleshke ewetti. 28 Ular Ofirgha bérip, u yerdin
töt yüz yigirme talant altunni élip kélip, Sulayman
padishahqa apardi.

10 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning
Perwerdigarning nami bilen baghlinishliq
bolghan dangq-shöhritini anglap, uni qiyin chigish-
soallar bilen sinighili keldi. 2 U xushbuy buyumlar,
intayin tola altun we yaqut-göherler artilghan
tögilerni élip, chong debdebe bilen Yérusalémgha
keldi. Sulaymanning qéshigha kelgende öz könglige
pükken hemme ish toghruluq uning bilen sözleshti. 3
Sulayman uning hemme sorighanlirigha jawab berdi.
Héchnéme padishahqa qarangghu emes idi, belki
hemmiside uninggha jawab berdi. 4 Shébaning ayal
padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasighan orda-
saraygha, 5 dastixandiki taamlargha, emeldarlarning
qatar-qatar olturushlirigha, xizmetkarlirining qatar-
qatar turushlirigha, ularning kiygen kiyimlirige, uning
saqiylirigha we uning Perwerdigarning öyide atap
sun'ghan köydürme qurbanliqlirigha qarap, üni ichige
chüshüp ketti. 6 U padishahqa: — Men öz yurtumda
silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglighan
xewer rast iken; 7 Emma men kélip öz közlirim
bilen körmigüche bu sözlerge ishenmigenidim;
we mana, men yériminimu anglimighan ikenmen;
silining danaliqliri bilen beriket-bayashatliqliri men
anglighan xewerdin ziyade iken. 8 Silining ademliri
némidégen bextlik-he! Hemishe silining aldilirida
turup danaliqlirini anglaydighan bu xizmetkarlar
neqeder bextliktur! 9 Silidin söyün'gen, silini
Israilning textige olturghuzghan Perwerdigar Xudaliri
mubarektur! Perwerdigar Israilgha menggülük
baghlighan muhebbiti üchün, U silini toghra höküm
we adalet sürgili padishah qildi, dédi. 10 U
padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin
köp xushbuy buyumlar we yaqut-göherlerni sowgha
qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa
sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar
uningdin kéyin héch körün'gen emes 11 (Hiramning
Ofirdin altun epkélidighan kémilirimu Ofirdin yene
intayin zor miqdardiki sendel yaghichi we yaqut-
göherlerni élip keldi. 12 Padishah sendel yaghichidin
Perwerdigarning öyi üchün we padishahning ordisi
üchün pelempey-salasunlar yasatti hem neghme-
nawachilar üchün chiltarlar we sazlarni shuningdin
yasatti. Shu waqittin kéyin shundaq zor miqdardiki
ésil sendel yaghichi bu waqitqiche héch keltürülmidi
ya körülüp baqmidi). 13 Sulayman padishah Shébaning
ayal padishahigha öz shahane saxawitidin bergendin
bashqa, ayal padishahning köngli tartqan hemmini
— néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarliri
bilen yolgha chiqip öz yurtigha qaytip ketti. 14
Sulayman'gha her yili keltürülgen altunning özi
alte yüz atmish alte talant idi. 15 Bu kirimdin
bashqa, tijaretchilerdin, oqetchilerning sodisidin,
barliq Erebiye padishahliridin we öz zéminidiki
emeldarlardin hem altun keltürüldi. 16 Sulayman
padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we
her sipargha alte yüz shekel altun ketti; 17
shundaqla üch yüz qalqanni yapilaqlan'ghan altundin
yasidi; herbir qalqanni yasashqa üch mina altun
ishlitildi; padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha
ésip qoydi. 18 Padishah pil chishliridin chong
bir textni yasap, uni tawlan'ghan altun bilen
qaplatti. 19 Textning alte qewetlik pelempiyi bar
idi. Textning bash yölenchüki yumilaq bolup,
orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi,
herbir tayan'ghuchning yénida birdin öre turghan
shirning heykili bar idi. 20 Alte qewetlik pelempeyning
üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki
shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-
sol teripide birdin bar idi; bashqa héchqandaq
elde uninggha oxshash yasalghini yoq idi. 21
Sulayman padishahning barliq jam-piyaliliri altundin
yasalghan; «Liwan ormini sariyi»diki barliq qacha-

quchilar tawlan'ghan altundin yasalghan; ularning héchqaysisi kümüshtin yasalmighan; Sulaymanning
künliride kümüsh héchnémige erzimeytti. 22 Chünki
padishahqa qarashliq déngizda yüridighan, Hiramning
kémilirige qoshulup «Tarshish kéme» etritimu bar
idi; «Tarshish kéme etriti» üch yilda bir qétim kélip
altun-kümüsh, pil chishliri, maymunlar we tozlarni
ekéletti. 23 Sulayman padishah yer yüzidiki barliq
padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. 24 Xuda
Sulaymanning könglige salghan danaliqni anglash
üchün yer yüzidikiler hemmisi uning bilen didarlishish
arzusi bilen kéletti. 25 Kelgenlerning hemmisi öz
sowghitini élip kéletti; yeni kümüsh qacha-quchilar,
altun qacha-quchilar, kiyim-kéchekler, dubulgha-
sawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip kéletti.
Ular her yili belgilik miqdarda shundaq qilatti. 26 We
Sulayman jeng harwiliri we atliq eskerlerni yighdi;
uning bir ming töt yüz jeng harwisi, on ikki ming atliq
eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»ge
we özi turuwatqan Yérusalémgha orunlashturdi. 27
Padishah Yérusalémda kümüshni tashtek köp, kédir
derexlirini jenubiy tüzlengliktiki üjme derexlirige
oxshash nurghun qildi. 28 Sulayman alghan atlar
Misirdin we Kuwedin idi; padishahning tijaretchiliri
ularni Kuwedin békitilgen bahada alatti. 29 Misirdin
élip kelgen bir jeng harwisining bahasi alte yüz
kümüsh tengge, her at bolsa yüz ellik tengge idi;
we ular yene Hittiylarning padishahliri hem Suriye
padishahliri üchünmu oxshash bahada élip chiqti.

11 Lékin Sulayman padishahning köngli Pirewnning
qizidin bashqa köp chetellik ayallargha, jümlidin
Moabiy, Ammoniy, Édomiy, Zidoniy, Hittiy ayallirigha
chüshkenidi. 2 Perwerdigar eslide mushu eller
toghruluq Israillargha: «Ularning qizlirini izdep
barmanglar, we ularni silerningkilerge kirgüzmenglar;
chünki ular köngülliringlarni choqum öz mebudlirigha
azduridu» dep agahlandurghan. Biraq Sulaymanning
köngli del shulargha baghlandi. 3 Uning yette yüz
ayali, yeni xanishi we üch yüz kéniziki bar idi; ayalliri
uning könglini azdurup buriwetkenidi. 4 Shundaq
boldiki, Sulayman yashan'ghanda, uning ayalliri
uning könglini bashqa ilahlargha azdurup buruwetti;
shuning üchün uning köngli atisi Dawutningkidek
Perwerdigar Xudasigha mutleq sadiq bolmidi. 5
Shunga Sulayman Zidoniylarning mebudi Ashtarotni,
Ammoniylarning yirginchlik mebudi Milkomni
izdidi; 6 Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning
neziride rezillik qildi; u atisi Dawut Perwerdigargha
egeshkendek izchilliq bilen egeshmidi. 7 Andin
Sulayman Yérusalém aldidiki édirliqta Moabiylarning
yirginchlik mebudi Kémosh hem Ammoniylarning
yirginchlik mebudi Milkom üchün bir «yuqiri jay»ni
yasidi; 8 shuningdek özining mebudlirigha xushbuy
yaqidighan we qurbanliq qilidighan herbir yat ellik
ayali üchünmu u shundaq qildi; 9 Shunga Perwerdigar
Sulaymandin renjidi; gerche U uninggha ikki qétim
körün'gen bolsimu, shundaqla uninggha del mushu
ish toghruluq, yeni bashqa ilahlarni izdimeslikini
tapilighan bolsimu, uning köngli Israilning Xudasi
Perwerdigardin aynip ketti; u Perwerdigarning
tapilighinigha emel qilmidi. 11 Shuning üchün
Perwerdigar Sulayman'gha mundaq dédi: — «Sen
shundaq qiliwérip, Méning sanga buyrughan ehdem
bilen belgilirimni tutmighining üchün, Men jezmen
padishahliqni sendin yirtiwétip xizmetkaringgha
bérimen. 12 Lékin atang Dawutning wejidin séning
öz künliringde Men shundaq qilmaymen, belki
oghlungning qolidin uni yirtiwétimen. 13 Lékin
pütün padishahliqni uningdin yirtiwetmeymen,
belki qulum Dawutning wejidin we Özüm tallighan
Yérusalém üchün oghlunggha bir qebilini qaldurup
qoyimen». 14 Emma Perwerdigar Sulayman'gha
bir düshmen, yeni Édomluq Hadadni qozghidi, u
kishi Édomning padishahining neslidin idi. 15 Eslide
Dawut Édom bilen [jeng qilghan] waqitta, qoshunning
serdari Yoab Édomning hemme erlirini yoqatqanidi
(chünki Édomdiki hemme erlerni yoqatquche, Yoab
bilen barliq Israillar u yerde alte ay turghanidi); u
öltürülgenlerni kömgili chiqqanda 17 Hadad atisining
birnechche Édomiy xizmetchiliri bilen Misirgha
qéchip ketkenidi. Hadad u chaghda kichik bala
idi. 18 Ular Midiyan zéminidin chiqip Paran'gha
keldi. Ular Parandin birnechche ademni élip özlirige
qoshup Misirgha, yeni Misirning padishahi Pirewnning
qéshigha keldi. Pirewn uninggha bir öy teqsim qilip,
ozuq-tülükmu teminlidi hemde bir parche yernimu
uninggha teqdim qildi. 19 Hadad Pirewnning neziride
köp iltipat tapqan bolup, u öz xotunining singlisini,
yeni Tahpenes xanishning singlisini uninggha xotun
qilip berdi. 20 Tahpenesning singlisi uninggha bir
oghul, Génubatni tughup berdi. Tahpenes Pirewnning
ordisida uni özi chong qildi. Andin Génubat
Pirewnning ailisi, yeni Pirewnning oghulliri arisida
turdi. 21 Hadad Misirda: «Dawut ata-bowilirining

arisida uxlap qaldi» we «Qoshunning serdari Yoabmu
öldi» dep anglighanda Pirewn'ge: — Méning öz
yurtumgha bérishimgha ijazet qilghayla, dédi. 22
Pirewn uninggha: — Séning öz yurtumgha baray
dégining néme dégining, méning qéshimda sanga
néme kemlik qilidu? — dédi. U jawaben: — Héch
nerse kem emes, emma némila bolmisun méni
ketkili qoyghayla, dédi. 23 Xuda Sulayman'gha
yene bir düshminini qozghidi; u bolsa ghojisi,
yeni Zobahning padishahi Hadad'ézerning yénidin
qéchip ketken Éliadaning oghli Rezon idi. 24 Dawut
[Zobahliqlarni] qetl qilghanda Rezon ulardin bir
top ademni özige toplap ularning serdari boldi.
Andin kéyin bular Demeshqqe bérip u yerde turup,
Demeshq üstidin höküm sürdi. 25 Shuning bilen
Hadad Israilgha awarichilik tughdurghandin bashqa,
Rezon Sulaymanning barliq künliride Israilning
düshmini idi; u Israilni öch köretti, özi Suriye
üstide padishah idi. 26 Sulaymanning Yeroboam
dégen bir xizmetkari bar idi. U Zeredahdin kelgen
Efraimiy Nibatning oghli bolup, anisi Zeruah isimlik
bir tul ayal idi. Yeroboammu padishahqa qarshi
chiqti. 27 Uning padishahqa qarshi chiqishtiki sewebi
mundaq idi: Sulayman Millo qel'esini yasighanda,
atisi Dawutning shehiridiki sépilning bir bösükini
yasawatatti; 28 Yeroboam qawul qeyser yigit idi;
Sulayman yigitning ishchan we chaqqan ikenlikini
körüp, uni Yüsüpning jemetige buyrulghan ishning
üstige qoydi. 29 Shu künlerde Yeroboam Yérusalémdin
chiqiwatqanda, uni izdewatqan Shilohluq Axiyah
peyghember uni yolda uchratti. Axiyah yipyéngi bir
tonni kiywalghanidi. Ikkisi dalada yalghuz qalghanda
30 Axiyah üstidiki tonni qoligha élip, uni yirtip on
ikki parche qilip 31 Yeroboamgha mundaq dédi: —
«Özüngge on parchini alghin; chünki Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, padishahliqni
Sulaymanning qolidin yirtiwétip on qebilini sanga
bérimen. 32 Biraq Qulum Dawutning wejidin we
Yérusalém, yeni Israilning hemme qebililiridin
tallighan sheher üchün bir qebile uninggha qalidu.
33 — Chünki ular Méni tashlap Zidoniylarning ayal
mebudi Ashtarotqa, Moabiylarning mebudi Kémoshqa
we Ammoniylarning mebudi Milkomgha sejde qilip,
uning atisi Dawutning qilin'ghinidek qilmay, Méning
belgilimilirim bilen hökümlirimge emel qilmay,
nezirimde durus bolghanni qilmidi, Méning yollirimda
mangmidi; 34 lékin pütkül padishahliqni uning qolidin
tartiwalmaymen; chünki Men tallighan, Öz emrlirim
we belgilimilirimni tutqan qulum Dawutni dep, uning
ömrining barliq künliride uni höküm sürgüchi qilip
qaldurimen. 35 Emma padishahliqni uning oghlining
qolidin tartip élip, sanga bérimen, yeni on qebilini
bérimen. 36 Lékin Méning namimning shu yerde
bolushigha Özüm tallighan sheher Yérusalémda,
Méning aldimda qulum Dawut üchün hemishe yoruq
bir chiragh bolsun dep, uning oghligha bir qebilini
bérey. 37 Men séni tallap, séni barliq xalighan
yerler üstide höküm sürgüzimen, sen Israilgha
padishah bolisen. 38 We shundaq boliduki, eger sen
hemme buyrughanlirimni anglap, Méning yollirimda
méngip, nezirimde durus bolghanni qilip, qulum
Dawut qilghandek Méning belgilirim bilen emrlirimni
tutsang, emdi Men sen bilen bille bolimen we Dawutqa
bir jemet tikliginimdek, sangimu mustehkem bir
jemet tikleymen we Israilni sanga teqdim qilimen.
39 Dawutning neslini shu ishlar tüpeylidin xarlap
pes qilimen, lékin menggülük emes»». 40 Shuning
üchün Sulayman Yeroboamni öltürüshke purset
izdeytti. Lékin Yeroboam qéchip Misirning padishahi
Shishakning qéshigha bardi; Sulayman ölgüche u
Misirda turdi. 41 Sulaymanning bashqa ishliri, uning
hemme qilghan emelliri we uning danaliqi bolsa
«Sulaymanning Emelliri» dégen kitabqa pütülgen
emesmidi? 42 Sulaymanning Yérusalémda Israilning
üstide höküm sürgen waqti qiriq yil boldi. 43 Sulayman
ata-bowilirining arisida uxlidi we atisi Dawutning
shehiride depne qilindi. Andin oghli Rehoboam ornida
padishah boldi.

12 Rehoboam Sheqemge bardi; chünki pütkül Israil
uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. 2
Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglighanda,
shundaq boldiki, u téxi Misirda idi (chünki Yeroboam
Sulayman padishahtin qéchip Misirda turuwatatti).
3 Emdi ular adem ewetip uni chaqirtip keldi.
Shuning bilen Yeroboam we pütkül Israil jamaiti
kélip Rehoboamgha söz qilip: 4 — Silining atiliri
boynimizgha salghan boyunturuqini éghir qildi.
Sili emdi atilirining bizge qoyghan qattiq telepliri
bilen éghir boyunturuqini yéniklitip bersile, silining
xizmetliride bolimiz, déyishti. 5 U ulargha: — Hazirche
qaytip üch kündin kéyin andin qéshimgha yene
kélinglar, dédi. Shuning bilen xelq tarilip ketti.
6 Rehoboam padishah öz atisi Sulayman hayat
waqtida uning xizmitide turghan moysipitlardin

meslihet sorap: — Bu xelqqe béridighan jawabim
toghrisida néme meslihet körsitisiler? — dédi. 7
Ular uninggha: — Eger sili raziliq bilen bügün bu
xelqning xizmitide bolimen désile, (we derweqe
ularning xizmitide bolsila) ulargha yaxshi sözler
bilen jawab qilsila, ular silining barliq künliride
xizmetliride bolidu, dédi. 8 Lékin u moysipitlarning
körsetken meslihetini qayrip qoyup, özi bilen chong
bolghan, aldida xizmitide boluwatqan yashlardin
meslihet sorap 9 ulargha: — Manga «Silining atiliri
bizge salghan boyunturuqni yénikletkeyla» dep
tiligen bu xelqqe jawab bérishimiz toghruluq qandaq
meslihet bérisiler? — dédi. 10 Uning bilen chong
bolghan bu yashlar uninggha: — «Silining atiliri
boyunturuqimizni éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik
qilghayla» dep éytqan bu xelqqe söz qilip: — «Méning
chimchilaq barmiqim atamning bélidin tomraqtur.
11 Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin
men boyunturuqunglarni téximu éghir qilimen. Atam
silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa,
men silerge «chayanliq qamchilar» bilen tenbih
bérimen», dégeyla, — dédi. 12 Rehoboam padishah
ulargha: «Üch kündin kéyin andin qéshimgha yene
kélinglar» déginidek, Yeroboam we barliq xelq
üchinchi küni uning qéshigha keldi. 13 Padishah
moysipitlarning uninggha bergen meslihetini tashlap,
xelqqe qattiqliq bilen jawab berdi. 14 U yashlarning
mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir
boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni
téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen
tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanliq
qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérimen, dédi. 15
Shuning bilen padishah xelqning sözini anglimidi. Bu
ish Perwerdigar teripidin bolghan; chünki buning bilen
Perwerdigarning Shilohluq Axiyahning wasitiside
Nibatning oghli Yeroboamgha éytqan sözi emelge
ashurulidighan boldi. 16 Pütkül Israil padishahning
ularning sözige qulaq salmighinini körgende xelq
padishahqa jawab bérip: — Dawuttin bizge néme
nésiwe bar? Yessening oghlida bizning héch mirasimiz
yoqtur! Öz öy-chédirliringlargha qaytinglar, i Israil!
I Dawut, sen öz jemetinggila ige bol, — dédi.
Shuning bilen Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip
kétishti. 17 Emma Yehuda sheherliride olturghan
Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm
sürdi. 18 Rehoboam padishah baj-alwan bégi Adoramni
Israillargha ewetti, lékin pütkül Israil uni chalma-
kések qilip öltürdi. U chaghda Rehoboam padishah
aldirap, özining jeng harwisigha chiqip, Yérusalémgha
tikiwetti. 19 Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin
yüz örüp, bügün'ge qeder uninggha qarshi chiqip
keldi. 20 Israilning hemmisi Yeroboamning yénip
kelgenlikini anglighanda, adem ewetip uni xelqning
jamaitige chaqirdi. Ular uni pütkül Israilning üstige
resmiy padishah qildi. Yehuda qebilisidin bashqa
héchkim Dawutning jemetige egeshmidi. 21 Rehoboam
Yérusalémgha qaytip kélip, Israilning jemeti bilen
jeng qilip, padishahliqni Sulaymanning oghli bolghan
özige qayturup ekilish üchün Yehudaning pütkül
jemetidin we Binyamin qebilisidin bir yüz seksen
ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. 22 Lékin
Xudaning sözi Xudaning adimi Shémayagha kélip:
— 23 «Yehudaning padishahi, Sulaymanning oghli
Rehoboamgha, pütün Yehuda bilen Binyaminning
jemetige we xelqning qalghanlirigha söz qilip:
— 24 «Perwerdigar mundaq deydu: — Hujumgha
chiqmanglar, qérindashliringlar Israillar bilen jeng
qilmanglar; herbiringlar öz öyünglargha qaytip
kétinglar; chünki bu ish Mendindur», dégin» —
déyildi. Ular Perwerdigarning sözige qulaq saldi.
Perwerdigarning sözi boyiche ular öylirige qaytip
ketti. 25 Yeroboam bolsa Efraim taghliqidiki Sheqem
shehirini yasap shu yerde turdi; kéyin u yerdin chiqip
Penuelni yasidi. 26 Rehoboam könglide öz-özige:
— Emdi padishahliq Dawutning jemetige yénishi
mumkin. 27 Eger bu xelq Perwerdigarning öyide
qurbanliq qilishqa Yérusalémgha chiqsa, bu xelqning
qelbi öz ghojisi, yeni Yehuda padishahi Rehoboamgha
yene mayil bolidu, andin ular méni öltürüp yene
Yehuda padishahi Rehoboamning teripige yanarmikin,
dédi. 28 Padishah meslihet sorap, altundin ikki
mozay heykilini yasitip xelqqe: — Yérusalémgha
chiqish silerge éghir kélidu. I Israil, mana silerni
Misir zéminidin chiqarghan ilahlar! — dédi. 29
Birini u Beyt-Elde, yene birini Danda turghuzup
qoydi. 30 Bu ish gunahqa seweb boldi, chünki
xelq mozaylirining birining aldida bash urghili
hetta Dan'ghiche baratti. 31 U hem «égiz jaylar»da
[ibadet] öylirini yasidi we hem Lawiydin bolmighan
ademlerni kahin qilip teyinlep qoydi. 32 Yeroboam
yene sekkizinchi ayning on beshinchi künini xuddi
Yehudaning zéminidiki héytke oxshash bir héyt
qilip békitti. U özi qurban'gah üstige qurbanliq
qilghili chiqti. Shundaq qilip u Beyt-Elde özi etküzgen

mozay mebudlirige qurbanliq ötküzdi. U yene Beyt-
Elde saldurghan shu «égiz jaylar» üchün kahinlarni
teyinlidi. 33 U Beyt-Elde yasighan qurban'gah üstige
sekkizinchi ayning on beshinchi küni (bu ay-künni u
öz meyliche tallighanidi) qurbanliqlarni sunushqa
chiqti; shu teriqide u Israillargha bir héyt yaratti; u özi
qurban'gah üstige qurbanliqlarni sundi we xushbuy
yaqti.

13 We mana, Perwerdigarning buyruqi bilen
Xudaning bir adimi Yehudadin chiqip Beyt-
Elge keldi; shu peytte Yeroboam xushbuy yéqishqa
qurban'gahning yénida turatti; 2 shu adem
qurban'gahgha qarap Perwerdigarning emri bilen
chaqirip: — I qurban'gah, i qurban'gah! Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana Dawutning jemetide Yosiya
isimlik bir oghul tughulidu. U bolsa séning üstüngde
xushbuy yaqqan «yuqiri jaylar»diki kahinlarni soyup
qurbanliq qilidu; shundaqla séning üstüngde adem
söngekliri köydürülidu! — dédi. 3 U küni u bir
bésharetlik alametni jakarlap: Perwerdigarning mushu
sözini ispatlaydighan alamet shu boliduki: — Mana,
qurban'gah yérilip, üstidiki küller tökülüp kétidu,
— dédi. 4 We shundaq boldiki, Yeroboam padishah
Xudaning adimining Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarap
jakarlighan sözini anglighanda, u qurban'gahta
turup qolini sozup: — Uni tutunglar, dédi. Lékin
uninggha qaritip sozghan qoli shuning bilen shu
péti qurup ketti, uni özige yene yighalmidi. 5 Andin
Xudaning adimi Perwerdigarning sözi bilen éytqan
möjizilik alamet yüz bérip, qurban'gah hem yérilip
üstidiki küller tökülüp ketti. 6 Padishah Xudaning
adimidin: — Perwerdigar Xudayingdin méning
heqqimde ötün'geysenki, qolumni eslige keltürgey,
dep yalwurdi. Xudaning adimi perwrerdigarning
iltipatini ötün'ginide, padishahning qoli yene özige
yighilip eslige keltürüldi. 7 Padishah Xudaning
adimige: — Méning bilen öyümge bérip özüngni
qutlandurghin, men sanga in'am bérey, dédi. 8 Lékin
Xudaning adimi padishahqa jawab bérip: — Sen
manga ordangning yérimini bersengmu, séning bilen
barmaymen yaki bu yerde nan yep su ichmeymen.
9 Chünki Perwerdigar Öz sözini yetküzüp manga
buyrup: «Sen ne nan yéme ne su ichme, barghan
yolung bilen qaytip kelme» dégen, dédi. 10 Shuning
bilen u Beyt-Elge kelgen yol bilen emes, belki
bashqa bir yol bilen qaytip ketti. 11 Lékin Beyt-
Elde yashan'ghan bir peyghember turatti. Uning
oghulliri kélip Xudaning adimining u küni Beyt-
Elde qilghan barliq emellirini uninggha dep berdi,
shundaqla uning padishahqa qilghan sözlirinimu
atisigha éytip berdi. 12 Atisi ulardin, u qaysi yol
bilen ketti, dep soridi; chünki oghulliri Yehudadin
kelgen Xudaning adimining qaysi yol bilen ketkinini
körgenidi. 13 U oghullirigha: — Manga éshekni toqup
béringlar, dep tapilidi. Ular uninggha éshekni toqup
bergende u uninggha minip 14 Xudaning adimining
keynidin qoghlap ketti. U uni bir dub derixining
astida olturghan yéridin tépip uningdin: — Yehudadin
kelgen Xudaning adimi senmu? — dep soridi. U: —
Men shu, dep jawab berdi. 15 U uninggha: — Méning
bilen öyümge bérip nan yégin, dédi. 16 U jawaben: —
Men ne séning bilen qaytalmaymen, ne séningkige
kirelmeymen; men ne bu yerde séning bilen nan
yep su ichelmeymen; 17 chünki Perwerdigar öz sözi
bilen manga tapilap: «U yerde nan yéme, su ichmigin;
barghan yolung bilen qaytip kelmigin» dégen, dédi. 18
[Qéri peyghember] uninggha: — Men hem sendek bir
peyghemberdurmen; we bir perishte Perwerdigarning
sözini manga yetküzüp: — «Uninggha nan yégürüp,
su ichküzgili özüng bilen öyüngge yandurup kel»
dédi, dep éytti. Lékin u shuni dep uninggha yalghan
éytiwatatti. 19 Shuning bilen [Xudaning adimi] uning
bilen yénip öyde nan yep su ichti. 20 Lékin ular
dastixanda olturghinida, Perwerdigarning sözi uni
yandurup ekelgen qéri peyghemberge keldi. 21 U
Yehudadin kelgen Xudaning adimini chaqirip: —
Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen Perwerdigarning
sözige itaetsizlik qilip, Perwerdigar Xudayingning
buyrughan emrini tutmay, 22 belki yénip, U sanga: —
Nan yéme, su ichme, dep men'i qilghan yerde nan yep
su ichkining tüpeylidin, jesiting ata-bowiliringning
qebriside kömülmeydu», dep towlidi. 23 We shundaq
boldiki, Xudaning adimi nan yep su ichip bolghanda,
uninggha, yeni özi yandurup ekelgen peyghemberge
éshekni toqup berdi. 24 U yolgha chiqti. Kétiwatqinida,
yolda uninggha bir shir uchrap, uni öltürüwetti.
Shuning bilen uning ölüki yolda tashlinip qaldi, éshiki
bolsa uning yénida turatti; shirmu jesetning yénida
turatti. 25 Mana birnechche adem ötüp kétiwétip,
yolda tashlinip qalghan jeset bilen jesetning yénida
turghan shirni kördi; ular qéri peyghember turghan
sheherge kélip u yerde shu xewerni yetküzdi. 26 Uni
yoldin yandurghan peyghember buni anglap: — U del
Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilghan Xudaning

adimidur. Shunga Perwerdigar uni shirgha tapshurdi;
Perwerdigar uninggha qilghan sözi boyiche shir uni
titma-titma qilip öltürdi, dédi. 27 U oghullirigha: —
Manga éshekni toqup béringlar, dédi; ular uni toqup
berdi. 28 U yolda tashlaqliq jeset bilen jesetning
yénida turghan éshek we shirni tapti. Shir bolsa ne
jesetni yémigenidi ne ésheknimu talimighanidi. 29
Peyghember Xudaning adimining jesitini élip éshekke
artip yandi. Qéri peyghember uning üchün matem
tutup uni depne qilghili sheherge kirdi. 30 U jesetni öz
qebristanliqida qoydi. Ular uning üchün matem tutup:
— Ah buradirim! — dep peryad kötürdi. 31 Uni depne
qilghandin kéyin u öz oghullirigha: — Men ölgende
méni Xudaning adimi depne qilin'ghan görge depne
qilinglar; méning söngeklirimni uning söngeklirining
yénida qoyunglar; 32 chünki u Perwerdigarning
buyruqi bilen Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarighan
we Samariyediki sheherlerning «yuqiri jay»liridiki
[ibadet] öylirige qarighan, uning jar qilghan sözi
emelge ashurulmay qalmaydu, — dédi. 33 Lékin
Yeroboam bu weqedin kéyinmu öz rezil yolidin
yanmay, belki «yuqiri jaylar»gha herxil xelqtin
kahinlarni teyinlidi; kim xalisa, u shuni «muqeddes
qilip» [kahinliq mensipige] béghishlaytti; shuning
bilen ular «yuqiri jaylar»da [qurbanliq qilishqa] kahin
bolatti. 34 Shu ish tüpeylidin Yeroboam jemetining
hésabigha gunah bolup, ularning yer yüzidin üzüp
élinip halak bolushigha seweb boldi.

14 U waqitta Yeroboamning oghli Abiyah késel bolup
qaldi. 2 Yeroboam ayaligha: — Ornungdin qopup,
héchkim séning Yeroboamning ayali ikenlikingni
tonumighudek qilip öz qiyapitingni özgertip, Shilohqa
barghin. Mana manga: «Bu xelqning üstide padishah
bolisen» dep éytqan Axiyah peyghember u yerde
olturidu. 3 Qolunggha on nan, birnechche poshkal,
bir quta heselni élip uning qéshigha barghin. U
yigitimizning néme bolidighanliqini sanga dep béridu,
dédi. 4 Yeroboamning ayali shundaq qilip, Shilohqa
bérip Axiyahning öyige keldi. Axiyahning közliri
qériliqtin kor bolup körelmeytti. 5 Lékin Perwerdigar
Axiyahqa: — Mana, Yeroboamning ayali öz oghli
toghrisida sendin sorighili kélidu, chünki u késeldur.
Uninggha mundaq-mundaq dégin; chünki u kelgende
bashqa qiyapetke kiriwalghan bolidu, dep éytqanidi.
6 U ishiktin kirgende Axiyah ayagh tiwishini anglap
mundaq dédi: — «Hey, Yeroboamning ayali, kirgin;
némishqa bashqa qiyapetke kiriwalding? Sanga bir
shum xewerni bérish manga buyruldi. 7 Bérip
Yeroboamgha mundaq dégin: — «Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — «Men séni xelqning
arisidin élip kötürüp, öz xelqim Israilgha hökümran
qilip 8 Padishahliqni Dawutning jemetidin yirtiwétip,
sanga berdim; lékin sen Méning emrlirimni tutup,
nezirimde peqet durus bolghannila qilishta pütün
qelbidin manga egeshken qulum Dawutqa oxshash
bolmiding, 9 Belki özüngdin ilgiri kelgenlerning
hemmisidin artuq rezillik qilip, méning ghezipimni
qozghap, Méni arqanggha tashlap, bérip özüngge
gheyriy ilahlarni, quyma mebudlarni yasatting. 10
Shuning üchün Men Yeroboamning jemetige bala
chüshürüp, Yeroboamning Israildiki xandanidin
hemme erkekni, hetta ajiz yaki méyip bolsimu
hemmisini üzüp tashlaymen, ademler poq-tézeklerni
süpürgendek Yeroboamning jemetidin qalghinini yoq
bolghuche süpürimen. 11 Yeroboamdin bolghanlardin
sheherde ölginini itlar yeydu; sehrada ölginini
asmandiki qushlar yeydu. Chünki Perwerdigar
shundaq söz qilghandur. 12 Emdi sen bolsang,
qopup öz öyüngge barghin; ayighing sheherge kirgen
haman, bala ölidu. 13 Pütün Israil uning üchün
matem tutup uni depne qilidu. Chünki Yeroboamning
jemetidin qebrige qoyulidighan yalghuz shula
bolidu; chünki Yeroboamning jemetining arisida
Israilning Xudasi Perwerdigarning aldida peqet
shuningda pezilet tépildi. 14 Emdi Perwerdigar
Özige Yeroboamning jemetini üzüp tashlaydighan,
Israilning üstige höküm süridighan bir padishahni
tikleydu. Derheqiqet, u pat arida bolidu! 15
Perwerdigar Israilni urup, xuddi suda lingship
qalghan qumushtek qilip qoyidu, ata-bowilirigha
teqdim qilghan bu yaxshi zémindin qomurup, ularni
[Efrat] deryasining u teripige tarqitidu; chünki ular
özige «Asherah butlar»ni yasap Perwerdigarning
ghezipini qozighidi. 16 Yeroboamning sadir qilghan
gunahliri tüpeylidin, uning Israilni gunah qildurghini
tüpeylidin, Xuda Israilni tashlap béridu!»». 17
Shuning bilen Yeroboamning ayali qopup, yolgha
chiqip Tirzahqa qaytip keldi. U öyining bosughisidin
atlishigha bala öldi. 18 Ular uni depne qildi.
Perwerdigarning Öz quli Axiyah peyghember arqiliq
éytqan sözidek, pütün Israil uning üchün matem tutti.
19 Emdi Yeroboamning bashqa ishliri, yeni jengliri
we qandaq seltenet qilghanliri toghrisida mana,
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta

pütülgendur. 20 Yeroboamning seltenet qilghan waqti
yigirme ikki yil bolup, u öz ata-bowilirining arisida
uxlidi. Oghli Nadab uning ornida höküm sürdi. 21
We Sulaymanning oghli Rehoboam bolsa Yehudaning
üstige höküm sürdi. Rehoboam padishah bolghanda
qiriq bir yashqa kirgenidi; u Perwerdigarning Öz
namini ayan qilish üchün, Israilning hemme qebililiri
arisidin tallighan Yérusalém shehiride on yette yil
höküm sürdi; uning anisining ismi Naamah bolup,
Ammoniy idi. 22 Yehudalar bolsa Perwerdigarning
neziride yamanliq qildi; ular öz ata-bowiliri sadir
qilghanliridin ziyade gunahlarni qilip, uning hesetlik
ghezipini qozghighanidi. 23 Chünki ular «yuqiri
jaylar»ni, «but tüwrük»lerni we hem herbir égiz
dönglar üstide, herbir kök derexlerning astida
«Asherah» butlarni yasidi. 24 We zéminda kespiy
bechchiwazlarmu bar idi. Ular Perwerdigar eslide
Israillarning aldidin heydep chiqarghan ellerning
barliq yirginchlik haram ishlirini qilatti. 25 Rehoboam
padishahning seltenitining beshinchi yilida shundaq
boldiki, Misirning padishahi Shishak Yérusalémgha
hujum qildi. 26 U Perwerdigarning öyidiki göher-
bayliqlarni hem padishahning ordisidiki göher-
bayliqlarni élip ketti; u hemmisini, jümlidin Sulayman
yasatqan altun siparlarnimu élip ketti. 27 Ularning
ornida Rehoboam padishah mistin birmunche sipar-
qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish
yolini saqlaydighan pasiban beglirining qoligha
tapshurdi. 28 Shundaq qilip, padishah her qétim
Perwerdigarning öyige kiridighan chaghda, pasibanlar
u sipar-qalqanlarni kötürüp chiqatti, andin ularni
yene pasibanxanigha ekirip qoyushatti. 29 Emma
Rehoboamning bashqa ishliri we qilghinining hemmisi
«Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen
kitabta pütülgen emesmidi? 30 Rehoboam bilen
Yeroboam barliq künliride bir-biri bilen jeng qiliship
turghanidi. 31 Rehoboam öz ata-bowilirining arisida
uxlidi we «Dawutning shehiri»de depne qilindi.
Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy
idi. Rehoboamning oghli Abiyam atisining ornida
padishah boldi.

15 Nibatning oghli Yeroboam padishahning
seltenitining on sekkizinchi yilida Abiyam
Yehudaning üstige padishah bolup 2 Yérusalémda
üch yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Maakah
bolup, Abishalomning qizi idi. 3 Abiyamning qelbi
bowisi Dawutning könglidek Xudasi Perwerdigargha
pütünley béghishlan'ghan emes idi, belki atisi
Rehoboamning uningdin ilgiri qilghan barliq
gunahlirida mangatti. 4 Shundaqtimu Dawutning
sewebidin Xudasi Perwerdigar Yérusalémda uninggha
[yoruq] bir chiraghni qaldurush üchün, Dawutning
ewladini uningdin kéyinmu tiklep turghuzdi
we Yérusalémni qoghdidi. 5 Chünki Dawut
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, Hittiy
Uriyagha qilghanliridin bashqa ömrining hemme
künliride Perwerdigar uninggha emr qilghanliridin
chiqmidi. 6 Emdi [Abiyamning] pütün ömride
Rehoboam bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qiliship
turdi. 7 Abiyamning bashqa ishliri we qilghanlirining
hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? Abiyam bilen
Yeroboam bir-biri bilen jeng qiliship turatti. 8 Abiyam
öz ata-bowilirining arisida uxlidi; ular uni «Dawutning
shehiri»de depne qildi. Andin oghli Asa ornida
padishah boldi. 9 Israilning padishahi Yeroboam
seltenitining yigirminchi yilida Asa Yehudaning üstige
padishah bolup 10 Yérusalémda qiriq bir yil seltenet
qildi. Uning chong anisining ismi Maaqah bolup,
Abishalomning qizi idi. 11 Asa atisi Dawut qilghandek
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. 12 U
kespiy bechchiwazlarni zémindin heydep, ata-bowiliri
yasatqan hemme yirginchlik mebudlarni yoqitiwetti.
13 U yene chong anisi Maaqahni yirginchlik bir
«Asherah» tüwrükni yasighini üchün xanishliq
mertiwisidin chüshürüwetti. Asa bu yirginchlik butni
késip Kidron jilghisida köydürüwetti. 14 «Yuqiri jaylar»
yoqitilmisimu, Asaning qelbi ömrining barliq künliride
Perwerdigargha pütünley béghishlan'ghanidi. 15
Hem atisi hem u özi [Perwerdigargha] atap yasighan
nersilerni, jümlidin kümüsh bilen altunni we türlük
qacha-quchilarni Perwerdigarning öyige keltürdi.
16 Emdi Asa we Israilning padishahi Baasha barliq
künliride bir-biri bilen jeng qiliship turdi. 17
Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarshi hujum
qildi; héchkim Yehudaning padishahi Asa bilen
bardi-keldi qilmisun dep, Ramah shehirini mehkem
qilip yasidi. 18 U waqitta Asa Perwerdigarning
öyidiki xezinilerde qalghan barliq altun-kümüsh we
padishahning ordisidiki xezinilerde qalghan altun-
kümüshni élip xizmetkarlirining qoligha tapshurdi;
andin Asa padishah ularni Demeshqte turushluq
Suriye padishahi Hézionning newrisi, Tabrimmonning
oghli Ben-Hadadqa ewetti we shular bilen bu xewerni

yetküzüp: — 19 «Méning atam bilen silining atilirining
arisida bolghandek men bilen silining arilirida bir
ehde bolsun. Mana, silige kümüsh bilen altundin
hediye ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha
bilen bolghan ehdiliridin qollirini üzsile; shuning bilen
u méni qamal qilishtin qol üzsun» — dédi. 20 Ben-
Hadad Asa padishahning sözige kirip, öz qoshunining
serdarlirini Israilning sheherlirige hujum qilishqa
ewetip, Ijon, Dan, Beyt-Maaqahdiki Abel, pütkül
Kinneret yurti bilen Naftalining pütkül zéminini
béqindurdi. 21 Baasha bu xewerni anglap, Ramah
istihkamini yasashtin qolini yighip, Tirzahqa bérip
turdi. 22 Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning
ademlirini héchbirini qoymay chaqirip yighdi; ular
Baasha Ramah shehirini yasashqa ishletken tashlar
bilen yaghachlarni Ramahtin toshup élip ketti. Asa
padishah mushularni ishlitip Binyamin zéminidiki
Gébani we Mizpahni mehkem qilip yasidi. 23 Emdi
Asaning bashqa ishliri, uning zor qudriti, uning
qilghinining hemmisi, shundaqla yasighan sheherler
toghrisida «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? Lékin qérighanda,
uning putida bir késel peyda boldi. 24 Asa öz ata-
bowiliri arisida uxlidi we Dawutning shehiride depne
qilindi. Andin uning oghli Yehoshafat ornida padishah
boldi. 25 Yehudaning padishahi Asaning seltenitining
ikkinchi yilida Yeroboamning oghli Nadab Israil üstige
höküm sürüshke bashlidi; u Israilgha ikki yil padishah
boldi. 26 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qilip atisining yolida méngip, atisining Israilni
gunahqa putlashturghan gunahlirida mangdi. 27 Lékin
Issakar jemetidin bolghan Axiyahning oghli Baasha
uninggha qest qilip, uni Filistiylerning tewesidiki
Gibbétonda öltürdi. Shu chaghda Nadab pütün Israillar
bilen birlikte Gibbéton'gha qorshap hujum qiliwatatti.
28 Yehuda padishahi Asaning seltenitining üchinchi
yilida Baasha Nadabni öltürüp, özi uning ornida
padishah boldi. 29 We shundaq boldiki, u padishah
bolghanda Yeroboamning pütkül jemetini chépip
öltürdi; Perwerdigarning quli Shilohluq Axiyahning
wasitisi bilen éytqan sözi emelge ashurulup, u
Yeroboamning jemetidin nepisi barlarni birinimu
qoymay pütünley yoqatti. 30 Bu ish Yeroboamning
sadir qilghan gunahliri hem uning Israilni gunahqa
putlashturghan gunahliri tüpeylidin boldi; u shular
bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini
qattiq qozghighanidi. 31 Nadabning bashqa ishliri bilen
qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 32 Asa
we Israilning padishahi Baasha barliq künliride bir-
biri bilen jeng qiliship turdi. 33 Yehudaning padishahi
Asaning seltenitining üchinchi yilida Axiyahning
oghli Baasha pütün Israil üstige Tirzahta höküm
sürüshke bashlidi; u yigirme töt yil seltenet qildi.
34 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi;
u Yeroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa
patquzghan gunahida mangdi.

16 Perwerdigarning sözi Hananining oghli Yehugha
kélip Baashani eyiblep mundaq déyildi: —
2 «Mana, Men séni topa-chang ichidin chiqirip,
xelqim Israilgha hökümran qilip qoydum. Lékin
sen Yeroboamning yolida yürüp xelqim Israilni
gunahqa putlashturdung, ular gunahliri bilen
ghezipimni qozghidi. 3 Mana, Men Baashani öz jemeti
bilen süpürüp yoqitip, jemetingni Nibatning oghli
Yeroboamning jemetige oxshash qilimen. 4 Baashadin
bolghanlardin sheherde ölginini itlar yeydu; sehrada
ölginini asmandiki qushlar yeydu». 5 Baashaning
bashqa ishliri we uning qilghanliri bilen qudriti
toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? 6 Baasha öz ata-
bowiliri arisida uxlidi we Tirzahta depne qilindi;
andin uning oghli Élah ornida padishah boldi. 7
Baashaning Perwerdigarning neziride qilghan barliq
rezilliki tüpeylidin, Perwerdigarning Baashaning
béshigha we uning jemetining béshigha chüshürgini
toghruluq sözi Hananining oghli Yehu peyghember
arqiliq bérilgenidi. Chünki u Yeroboamning jemeti
qilghinigha oxshash qilip öz qollirining ishliri
(jümlidin Yeroboamning jemetini chépip öltürgenliki)
bilen Perwerdigarning ghezipini qozghidi. 8 Yehuda
padishahi Asaning seltenitining yigirme altinchi yilida,
Baashaning oghli Élah Tirzahta Israilgha padishah
bolup, ikki yil seltenet qildi. 9 Lékin uning jeng
harwilirining yérimigha serdar bolghan xizmetkari
Zimri uninggha qest qildi; [Élah] Tirzahta Tirzahtiki
ordisidiki ghojidar Arzaning öyide sharab ichip mest
bolghanda 10 Zimri kirip uni chépip öltürdi. Bu
waqit Yehudaning padishahi Asaning seltenitining
yigirme yettinchi yili idi. Zimri Élahning ornida
padishah boldi. 11 U padishah bolup öz textide
olturushi bilenla u Baashaning barliq jemetini chépip
öltürdi; u uning uruq-tughqanliri we dostliridin
bir erkeknimu tirik qaldurmidi. 12 Shundaq qilip

Zimri Perwerdigarning Yehu peyghember arqiliq
Baashani eyibligen sözini emelge ashurup, Baashaning
pütkül jemetini yoqatti. 13 Bu ish Baashaning barliq
gunahliri bilen uning oghli Élahning gunahliri,
jümlidin ularning Israilni gunahqa putlashturghan
gunahliri, erzimes butliri bilen Israilning Xudasi
Perwerdigarning ghezipini qozghap, shundaq boldi.
14 Élahning bashqa ishliri we qilghanlirining hemmisi
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? 15 Yehudaning padishahi Asaning
seltenitining yigirme yettinchi yilida Zimri Tirzahta
yette kün seltenet qildi. Xelq Filistiylerge tewe
bolghan Gibbétonni qorshiwélip bargah tikkenidi.
16 Bargahda turghan xalayiq: — «Zimri qest qilip
padishahni öltürdi» dep anglidi. Shuning bilen pütkül
Israil shu küni bargahda qoshunning serdari Omrini
Israilgha padishah qildi. 17 Andin Omri Israilning
hemmisini yéteklep, Gibbétondin chiqip, Tirzahni
qorshidi. 18 We shundaq boldiki, Zimri sheherning
élin'ghanliqini körüp, padishah ordisidiki qorghan'gha
kirip, ordigha ot qoyuwetti, özi köyüp öldi. 19 Bu
ish özining gunahliri üchün, yeni Perwerdigarning
neziride rezillik qilip, Yeroboamning yolida yürüp,
Israilni gunahqa putlashturghan gunahta mangghini
üchün shundaq boldi. 20 Zimrining bashqa ishliri
we qest qilghini toghrisida «Israil padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi?
21 Emma Israil xelqi ikkige bölünüp, ularning yérimi
Ginatning oghli Tibnini padishah qilishqa uninggha
egeshti; bashqa yérimi bolsa Omrige egeshti. 22
Emdi Omrige egeshken xelq Ginatning oghli Tibnige
egeshken xelqtin küchlük chiqti. Tibni öldi; Omri
padishah boldi. 23 Yehudaning padishahi asaning
ottuz birinchi yilida Omri Israilgha padishah bolup
on ikki yil seltenet qildi. U Tirzahta alte yil seltenet
qildi. 24 U Shemerdin Samariye égizlikini ikki talant
kümüshke sétiwélip, shu égizlik üstige qurulushlarni
sélip bir sheher bina qilip, uni égizlikning esliy
igisi Shemerning nami bilen «Samariye» dep atidi.
25 Omri Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qildi, özidin ilgiriki padishahlarning hemmisidin
better bolup yamanliq qildi. 26 U Nibatning oghli
Yeroboamning hemme yollirida, shundaqla jümlidin
uning Israilni gunahqa putlashturghan gunahi ichide
mangdi; ular erzimes butliri bilen Israilning Xudasi
Perwerdigarning ghezipini qozghidi. 27 Omrining
bashqa ishliri, uning qilghanlirining hemmisi,
körsetken qudriti toghrisida «Israil padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 28
Omri ata-bowiliri arisida uxlidi we Samariyede depne
qilindi. Andin uning oghli Ahab ornida padishah
boldi. 29 Yehuda padishahi Asaning seltenitining
ottuz sekkizinchi yilida Omrining oghli Ahab Israilgha
padishah boldi. Omrining oghli Ahab Samariyede
yigirme ikki yil Israilning üstide seltenet qildi. 30
Emma Omrining oghli Ahab Perwerdigarning neziride
özidin ilgirikilerning hemmisidin ashurup yamanliq
qildi. 31 We shundaq boldiki, u Nibatning oghli
Yeroboamning gunahlirida yürüsh anche éghir gunah
emestek, u Zidoniylarning padishahi Etbaalning
qizi Yizebelni xotunluqqa aldi we shuning bilen
u Baal dégen butning qulluqida bolup, uninggha
sejde qildi. 32 U Samariyede yasighan Baalning
butxanisi ichige Baalgha bir qurban'gah yasidi. 33
Ahab hem bir «Asherah but»nimu yasatti; Ahab
shundaq qilip uningdin burun ötken Israilning hemme
padishahlirining Israilning Xudasi Perwerdigarning
ghezipini qozghighan ishliridin ashurup yamanliq
qildi. 34 Uning künliride Beyt-Ellik Xiel Yérixo
shehirini yasidi; lékin u uning ulini salghanda tunji
oghli Abiram öldi; we derwazilirini salghanda uning
kenji oghli Segub öldi; shuning bilen Perwerdigarning
nunning oghli Yeshua arqiliq [Yérixo toghruluq]
éytqan sözi emelge ashuruldi.

17 Emdi Giléadta turuwatqanlardin bolghan
Tishbiliq Iliyas Ahabqa: — Men xizmitide
turuwatqan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayati
bilen qesem qilimenki, méning sözümsiz bu yillarda
ne shebnem ne yamghur chüshmeydu, dédi. 2 Andin
Perwerdigarning sözi uninggha kélip: — 3 Bu yerdin
kétip, meshriq terepke bérip, Iordan deryasining u
teripidiki qérit éqinining boyida özüngni yoshurghin;
4 we shundaq boliduki, sen éqinning süyidin ichisen;
mana, sanga u yerde ozuq yetküzüp bérishke qagha-
quzghunlarni buyrudum, déyildi. 5 Shuning bilen u
Perwerdigar buyrughandek qilip, Iordan deryasining
u teripidiki qérit éqinigha bérip, u yerde turdi. 6
Qagha-quzghunlar etigende nan bilen gösh, her
kechte yene nan bilen gösh yetküzüp béretti. U özi
éqinning süyidin ichetti. 7 Lékin zéminda yamghur
yaghmighini üchün birmezgildin kéyin éqin su qurup
ketti. 8 U waqitta Perwerdigarning sözi uninggha
kélip: — 9 Ornungdin turup Zidondiki Zarefatqa bérip,
u yerde turghin; mana, Men u yerdiki bir tul xotunni

séni béqishqa buyrudum, déyildi. 10 U ornidin turup
Zarefatqa bérip, sheherning derwazisigha kelgende,
mana u yerde bir tul xotun otun térip turatti. U
tul xotunni chaqirip: — Ötünimen, qachida manga
ichkili azraq su élip kelgeysen, dédi. 11 U su alghili
mangghanda, u yene: — Ötünimen, manga qolungda
bir chishlem nanmu alghach kelgeysen, dédi. 12
Emma u: — Perwerdigar Xudayingning hayati bilen,
sanga qesem qilimenki, mende héch nan yoq, peqet
idishta bir changgal un, kozida azghine may bar,
mana ikki tal otun tériwatimen; andin bérip özüm
bilen oghlumgha nan étip, uni yep ölimiz, dédi. 13
Iliyas uninggha: — Qorqmighin; bérip éytqiningdek
qilghin; lékin awwal bir kichik toqach étip, manga élip
kelgin; andin özüng bilen oghlunggha nan etkin. 14
Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu:
— «Perwerdigar yer yüzige yamghur yaghduridighan
kün'gichilik idishtiki un tügimeydu we kozidiki may
kémeymeydu», dédi. 15 Shuning bilen u bérip,
Iliyasning éytqinidek qildi we u, Iliyas we ayalning
öyidikiler xéli künlergiche yédi. 16 Perwerdigarning
Iliyas arqiliq éytqan sözi boyiche, idishtiki un tügimidi
we kozidiki maymu kémeymidi. 17 Shu ishlardin kéyin
shundaq boldiki, öyning igisi bolghan bu ayalning
oghli késel boldi. Uning késili shundaq éghirliship
kettiki, uningda nepes qalmidi. 18 Ayal Iliyasqa: —
I Xudaning adimi, méning sen bilen néme alaqem
bar idi? Sen gunahimni yadqa keltürüp, oghlumning
jénigha zamin bolushqa keldingmu? — dédi. 19 U
uninggha: — Oghlungni qolumgha bergin, dep uni
uning quchiqidin élip özi olturghan balixanigha
élip chiqip öz ornigha qoyup, 20 Perwerdigargha
peryad qilip: — I Xudayim Perwerdigar, men méhman
bolghan bu tul xotunning oghlini öltürüsh bilen
uning béshighimu bala chüshürdungmu? — dep
nida qildi. 21 U balining üstige üch qétim özini
chaplap, Perwerdigargha peryad qilip: — I Perwerdigar
Xudayim, bu balining jéni özige yene yénip kirsun! —
dep nida qildi. 22 Perwerdigar Iliyasning peryadini
anglidi; balining jéni uninggha yénip kirishi bilen
u tirildi. 23 Iliyas balini balixanidin élip chüshüp,
öyge kirip, anisigha tapshurup berdi. Iliyas: — Mana
oghlung tiriktur, dédi. 24 Ayal Iliyasqa: — Men shu
ish arqiliq emdi séning Xudaning adimi ikenlikingni,
aghzingdin chiqqan Perwerdigarning sözi heqiqet
ikenlikini bildim, dédi.

18 Uzun waqit ötüp, Perwerdigarning sözi
[qurghaqchiliqning] üchinchi yilida Iliyasqa
kélip: — Sen bérip özüngni Ahabning aldida ayan
qilghin, we Men yer yüzige yamghur yaghdurimen,
déyildi. 2 Shuning bilen Iliyas özini Ahabning
aldida ayan qilghili chiqip ketti. Acharchiliq bolsa
Samariyede qattiq idi. 3 Ahab ordisidiki ghojidar
Obadiyani chaqirdi (Obadiya tolimu teqwadar
kishi bolup Perwerdigardin intayin qorqatti. 4
Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürüp
yoqitiwatqanda Obadiya yüz peyghemberni élip
elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki ghargha yoshurup,
ularni nan we su bilen baqqanidi). 5 Ahab
Obadiyagha: — Zéminni kézip hemme bulaq we
hemme jilghilargha bérip baqqin; u yerlerde at-
qéchirlarni tirik saqlighudek ot-chöp tépilarmikin?
Shundaq bolsa bizning ulaghlirimizning bir qismini
soymay turalarmiz, dédi. 6 Ular herbiri jaylargha
bölünüp mangdi; Ahab öz aldigha mangdi, Obadiyamu
öz aldigha mangdi. 7 Obadiya öz yolida kétip
barghanda, mana, uninggha Iliyas uchridi. U uni
tonup yerge yiqilip düm yétip: Bu rast sen, ghojam
Iliyasmu? — dep soridi. 8 U uninggha: — Bu men.
Bérip öz ghojanggha: — Iliyas qaytip keldi! dep
éytqin, dédi. 9 U Iliyasqa mundaq dédi: — «Sen
qandaqsige keminengni öltürgili Ahabning qoligha
tapshurmaqchi bolisen, men zadi néme gunah qildim?
10 Öz Xudaying Perwerdigarning hayati bilen qesem
qilimenki, ghojam adem ewetip séni izdimigen héch el
we memliket qalmidi. Shu el, memliketler: «U bu yerde
yoq» dése, padishah ularga séni tapalmighan'gha
qesem ichküzdi. 11 Lékin sen manga hazir: — «Bérip
ghojanggha: — Iliyas qaytip keldi! dégin» — deysen!
12 Men qéshingdin ketkendin kéyin, Perwerdigarning
Rohi séni men bilmigen yerge élip baridu; shundaqta
men Ahabqa xewer yetküzüp, lékin u séni tapalmisa,
méni öltüridu. Emeliyette, kemineng yashliqimdin
tartip Perwerdigardin qorqup kelgenmen. 13
Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürgende
méning qandaq qilghinim, yeni men Perwerdigarning
peyghemberliridin yüzni elliktin-elliktin ayrim-
ayrim ikki ghargha yoshurup, ularni nan we su
bilen teminlep baqqanliqim sen ghojamgha melum
qilin'ghan emesmu? 14 Emdi sen hazir manga: — «Bérip
ghojanggha: — Mana Iliyas keldi dégin», — déding.
Shundaq qilsam u méni öltüridu!». 15 Lékin Iliyas: —
Men xizmitide turuwatqan samawi qoshunlarning

Serdari bolghan Perwerdigarning hayati bilen qesem
qilimenki, men jezmen bügün uning aldida ayan
bolimen, dédi. 16 Shuning bilen Obadiya Ahabning
qéshigha bérip uninggha xewer berdi. Ahab Iliyas bilen
körüshkili bardi. 17 Ahab Iliyasni körgende uninggha:
— Bu senmu, i Israilgha bala keltürgüchi?! — dédi.
18 U jawab bérip: — Israilgha bala keltürgüchi men
emes, belki sen bilen atangning jemetidikiler! Chünki
siler Perwerdigarning emrlirini tashlap Baal dégen
butlargha tayinip egeshkensiler. 19 Emdi adem ewetip
Karmel téghida pütkül Israilni yénimgha jem qil,
shundaqla Yizebelning dastixinidin ghizalinidighan
Baalning töt yüz ellik peyghembiri bilen Asherahning
töt yüz peyghembirini yighdur, — dédi. 20 Shuning
bilen Ahab Israillarning hemmisige ademlerni ewetip,
peyghemberlerni Karmel téghigha yighdurdi. 21 Iliyas
barliq xelqqe yéqin kélip: — Qachan'ghiche ikki pikir
arisida arisaldi turisiler? Eger Perwerdigar Xuda bolsa,
uninggha egishinglar; Baal Xuda bolsa, uninggha
egishinglar, dédi. Emma xelq uninggha jawab bermey,
ün-tin chiqarmidi. 22 Iliyas xelqqe: — Perwerdigarning
peyghemberliridin peqet men yalghuz qaldim. Emma
Baalning peyghemberliri töt yüz ellik kishidur. 23
Emdi bizge ikki buqa bérilsun. Ular özlirige bir buqini
tallap, soyup parchilap otunning üstige qoysun, emma
ot yaqmisun. Menmu bashqa bir buqini teyyar qilip
ot yaqmay otunning üstige qoyay. 24 Siler bolsanglar,
öz ilahliringlarning namini chaqirip nida qilinglar.
Men bolsam, Perwerdigarning namini chaqirip nida
qilimen. Qaysi Xuda ot bilen jawab berse, shu Xuda
bolsun, dédi. Hemme xelq: — Bu obdan gep, dep
jawab berdi. 25 Iliyas Baalning peyghemberlirige:
Siler köp bolghach awwal özünglar üchün bir buqini
tallap teyyar qilinglar; andin héch ot yaqmay öz
ilahinglarning namini qichqirip nida qilinglar, dédi.
26 Ular uning dégini boyiche özlirige bérilgen buqini
élip uni teyyar qildi. Etigendin chüshkiche ular
Baalning namini qichqirip: — I Baal, bizge jawab
bergin! dep nida qildi. Lékin héch awaz yaki héch
jawab bolmidi. Ular raslan'ghan qurban'gah chöriside
toxtimay sekreytti. 27 Chüsh kirgende Iliyas ularni
zangliq qilip: — Ünlükrek qichqiringlar; chünki
u bir ilah emesmu? Belkim u chongqur xiyalgha
chömüp ketkendu, yaki ish bilen chiqip ketkendu,
yaki bir seperge chiqip ketkendu? Yaki bolmisa u
uxlawatqan bolushi mumkin, uni oyghitishinglar
kérek?! — dédi. 28 Ular téximu ünlük chaqirip öz
qaidisi boyiche qan'gha milinip ketküche özlirini
qilich we neyze bilen tilatti. 29 Chüshtin kéyin
ular «bésharet bériwatqan» haletke chüshüp kechlik
qurbanliq waqtighiche shu halette turdi. Lékin héch
awaz anglanmidi, yaki jawab bergüchi yaki ijabet
qilghuchi melum bolmidi. 30 Iliyas hemme xelqqe:
— Yénimgha yéqin kélinglar, dédi. Hemme xelq
uninggha yéqin kelgendin kéyin u Perwerdigarning
shu yerdiki yiqitilghan qurban'gahini qaytidin qurup
chiqti. 31 Iliyas on ikki tashni aldi. Bu tashlarning sani
Perwerdigarning «Naming Israil bolsun» dégen sözini
tapshuruwalghan Yaqupning oghulliridin chiqqan
qebililerning sani bilen oxshash idi. 32 Shu tashlardin
u Perwerdigarning nami bilen bir qurban'gahni
yasidi. U qurban'gahning chöriside ikki séah dan
patqudek azgal kolidi. 33 Andin u otunni rastlap,
buqini parchilap otunning töpisige qoydi. 34 U: — Töt
idishni sugha toshquzup uni köydürme qurbanliq
we otunning üstige tökünglar, — dédi. Andin: Yene
bir qétim qilinglar» — déwidi, ular shundaq qildi.
U yene: — Üchinchi mertiwe shundaq qilinglar,
dédi. Ular üchinchi mertiwe shundaq qilghanda
35 su qurban'gahning chörisidin éqip chüshüp,
kolan'ghan azgalnimu su bilen toldurdi. 36 Kechlik
qurbanliqning waqti kelgende Iliyas peyghember
qurbanliqqa yéqin kélip mundaq dua qildi: — Ey
Perwerdigar, Ibrahim bilen Ishaq we Israilning
Xudasi, Özüngning Israilda Xuda bolghiningni ashkara
qilghaysen, shundaqla méning Séning qulung bolup
bularning hemmisini buyruqung bilen qilghanliqimni
bügün bildürgeysen. 37 Manga ijabet qilghaysen,
ey Perwerdigar, ijabet qilghaysen; shuning bilen bu
xelqqe sen Perwerdigarning Xuda ikenlikingni hemde
ularning qelblirini toghra yolgha yandurghuchi özüng
ikenlikingni bildürgeysen, dédi. 38 Shuning bilen
Perwerdigarning oti chüshüp köydürme qurbanliqni,
otunni, tashlarni we topini köydürüp azgaldiki sunimu
yoqitiwetti. 39 Xelqlerning hemmisi buni körüpla, ular
düm yiqilip: — Perwerdigar, u Xudadur, Perwerdigar,
u Xudadur, déyishti. 40 Iliyas xelqqe buyrup: —
Baalning peyghemberlirini tutunglar, héchqaysini
qoyup bermenglar, — dédi. Ular ularni tutqanda
Iliyas ularni kishun jilghisigha élip bérip, u yerde qetl
qildurdi. 41 Iliyas Ahabqa bolsa: — Chiqip yep-ichkin.
Chünki qattiq yamghurning shaldirlighan awazi
anglanmaqta, — dédi. 42 Ahab qopup yep-ichish üchün
chiqti. Emma Iliyas Karmelning choqqisigha chiqip

yerge éngiship, béshini tizining otturisigha qoyup
tizlinip 43 xizmetkarigha: — Chiqip déngiz terepke
qarighin, dédi. U chiqip sepsélip qarap: — Héchnerse
körünmeydu, dédi. U jemiy yette qétim: — Bérip qarap
baqqin, dep buyrudi. 44 Yettinchi qétim kelgende u: —
Mana, déngizdin chiqiwatqan, adem aliqinidek kichik
bir bulutni kördum — dédi. Iliyas uninggha: — Chiqip
Ahabqa: — «Harwini qétip töwen'ge chüshkin, bolmisa
yamghur séni tosuwalidu», dep éytqin, — dédi. 45
Angghuche asman bulut bilen tutulup, boran chiqip
qattiq bir yamghur yaghdi. Ahab harwigha chiqip
Yizreelge ketti. 46 Perwerdigarning qoli Iliyasning
wujudida turghach, u bélini baghlap Ahabning aldida
Yizreelning kirish éghizighiche yügürüp mangdi.

19 Lékin Ahab Iliyasning hemme qilghinini, jümlidin
hemme peyghemberlerni qilichlap öltürginini
Yizebelge éytip berdi. 2 Yizebel bolsa Iliyasqa bir
xewerchi ewetip: — Eger ete mushu waqitqiche
sen shularning janlirigha qilghiningdek men séning
jéningni oxshash qilmisam, ilahlar mangimu shundaq
qilsun hemde uningdinmu ziyade qilsun! — dep
éytquzdi. 3 U buni bilgende, öz jénini qutquzmaq
üchün qéchip Yehuda tewesidiki Beer-Shébagha bardi.
U u yerde öz xizmetkarini qaldurup qoyup, 4 Özi
chölning ichige qarap bir kün yol mangdi. U u
yerdiki bir shiwaqning qéshigha kélip uning astida
olturup, özining ölümige tilek tilep: — I Perwerdigar
emdi boldi, jénimni alghin; némila dégenbilen men
ata-bowilirimdin artuq emesmen, — dédi. 5 U shu
shiwaq astida yétip uxlap qaldi. Mana bir perishte
uni noqup uninggha: — Qopup, nan yégin, dédi. 6
U qarisa béshida qiziq choghlarda pishiwatqan bir
poshkal we bir koza su turatti. U yep-ichip yene
uxlighili yatti. 7 Andin Perwerdigarning perishtisi
yene kélip ikkinchi qétim uni noqup uninggha:
— Qopup nan yégin. Bolmisa yolungning éghirini
kötürelmeysen, dédi. 8 U qopup yep-ichti. Shu taamdin
alghan quwwet bilen u qiriq kéche-kündüz méngip
Xudaning téghi Horebge yétip bardi. 9 U u yerdiki
ghargha kirip qondi. We mana, Perwerdigarning
sözi uninggha kélip mundaq déyildi: — I Iliyas, bu
yerde néme qiliwatisen? 10 U jawab bérip: — Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar
üchün zor otluq muhebbet bilen heset qildim. Chünki
Israillar Séning ehdengni tashlap qurban'gahliringni
yiqitip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi.
Men, yalghuz menla qaldim we ular méning jénimni
alghili qestlewatidu, dédi. 11 U uninggha: — Chiqip,
Perwerdigarning aldida taghda turghin, dédi. Mana,
Perwerdigar ötüp kétiwatatti; [uning aldida] zor
küchlük bir shamal chiqip, taghlarni sundurup, qoram
tashlarni parchilap chéqiwetti. Lékin Perwerdigar
shamalda emes idi. Shamaldin kéyin bir yer tewresh
boldi. Lékin Perwerdigar yer tewreshte emes idi. 12
Yer tewreshtin kéyin bir lawuldighan ot kötürüldi.
Lékin Perwerdigar otta emes idi. Ottin kéyin boshqina,
mulayim bir awaz anglandi. 13 We shundaq boldiki,
Iliyas shuni anglap, yüzini yépinchisi bilen orap
gharning aghzigha bérip turdi. Mana, bir awaz chiqip
uninggha: — I Iliyas, sen bu yerde néme qiliwatisen?
— dédi. 14 U jawab bérip: — Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Xuda Perwerdigar üchün zor otluq
muhebbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning
ehdengni tashlap qurban'gahliringni yiqitip, Séning
peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men yalghuz
menla qaldim we ular méning jénimni alghili
qestlewatidu, dédi. 15 Perwerdigar uninggha mundaq
dédi: — Barghin, kelgen yolung bilen qaytip, andin
Demeshqning chölige barghin. U yerge barghanda
Hazaelni Suriye üstige padishah bolushqa mesih
qilghin. 16 Andin Nimshining oghli Yehuni Israilning
üstige padishah bolushqa mesih qilghin; öz ornunggha
peyghember bolushqa Abel-Meholahliq Shafatning
oghli Élishanimu mesih qilghin. 17 We shundaq
boliduki, Hazaelning qilichidin qéchip qutulghan
herbirini Yehu öltüridu; Yehuning qilichidin qéchip
qutulghan herbirini Élisha öltüridu. 18 Lékin Israilda
yette ming kishini, yeni Baalning aldida tizlirini
pükmigen we uninggha aghzini söygüzmigen herbirini
özümge saqlap qaldurdum, — dédi. 19 U u yerdin
chiqip, Shafatning oghli Élishani tapti. U chaghda u
yer heydewatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi,
u on ikkinchisi bilen qosh heydewatatti. Iliyas kélip
uning üstige öz yépinchisini tashlap artip qoydi. 20 U
uylarni tashlap Iliyasning keynidin yügürüp kélip:
— Méni bérip atam bilen anamni söygili qoyghin,
andin men kélip sanga egishey, — dédi. U uninggha:
— Qaytqin; men sanga néme qildim? — dédi. 21 U
uningdin ayrilip, özi ishletken bir jüp uyni soyup,
ularning jabduqini otun qilip, göshini pishurup xelqqe
bériwidi, ular yédi. Andin u ornidin qopup Iliyasning
keynidin egiship, uning xizmitide boldi.

20 Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkül
qoshunini jem qildi; u ottuz ikki padishahni

at we jeng harwiliri bilen élip chiqip, Samariyege
qorshap hujum qildi. 2 U elchilerni sheherge
kirgüzüp Israilning padishahi Ahabning qéshigha
ewetip uninggha: — 3 «Ben-Hadad mundaq deydu: —
Séning kümüsh bilen altunung, séning eng chirayliq
xotunliring bilen baliliringmu méningkidur» dep
yetküzdi. 4 Israilning padishahi uninggha: — I
ghojam padishah, sili éytqanliridek men özüm we
barliqim silining kidur, dep jawab berdi. 5 Elchiler
yene kélip: — «Ben-Hadad söz qilip mundaq deydu: —
Sanga derweqe: — Séning kümüsh bilen altunungni,
séning xotunliring bilen baliliringni manga tapshurup
bérisen, dégen xewerni ewettim. 6 Lékin ete
mushu waqitlarda xizmetkarlirimni yéninggha
ewetimen; ular ordang bilen xizmetkarliringning
öylirini axturup, séning közliringde néme eziz
bolsa, ular shuni qoligha élip kélidu» — dédi. 7
U waqitta Israilning padishahi zémindiki hemme
aqsaqallarni chaqirip ularga: — Bu kishining
qandaq awarichilik chiqarmaqchi bolghanliqini bilip
qélinglar. U manga xewer ewetip mendin xotunlirim
bilen balilirim, kümüsh bilen altunlirimni telep
qilghinida men uninggha yaq démidim, dédi. 8
Barliq aqsaqallar bilen xelqning hemmisi uninggha:
— Qulaq salmighin, uninggha maqul démigin, dédi.
9 Buning bilen u Ben-Hadadning elchilirige: —
Ghojam padishahqa, sili adem ewetip, öz keminiliridin
deslepte sorighanning hemmisini ada qilimen; lékin
kéyinkisige maqul déyelmeymen, dep béringlar,
— dédi. Elchiler yénip bérip shu sözni yetküzdi.
10 Ben-Hadad uninggha yene xewer ewetip: —
«Pütkül Samariye shehiride manga egeshkenlerning
qollirigha ochumlighudek topa qélip qalsa, ilahlar
mangimu shundaq qilsun we uningdin ashurup
qilsun!» — dédi. 11 Lékin Israilning padishahi jawab
bérip: — «Sawut-qorallar bilen jabdun'ghuchi sawut-
qorallardin yéshin'güchidek maxtinip ketmisun!»
dep éytinglar, — dédi. 12 Ben-Hadad bu sözni
anglighanda herqaysi padishahlar bilen chédirlirida
sharab ichishiwatatti. U xizmetkarlirigha: — Sepke
tizilinglar, dédi. Shuni déwidi, ular sheherge hujum
qilishqa tizilishti. 13 U waqitta bir peyghember
Israilning padishahi Ahabning qéshigha kélip: —
Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu zor bir top
ademni kördüngmu? Mana, Men bu küni ularni
séning qolunggha tapshurimen; shuning bilen sen
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», dédi. 14
Ahab: — Kimning wasitisi bilen bolidu? dep soridi.
U: — Perwerdigar mundaq deydu: «Waliylarning
ghulamliri bilen bolidu», dédi. U yene: — Kim hujumni
bashlaydu? — dep soridi. U: — Sen özüng, dédi. 15 U
waqitta waliylarning ghulamlirini saniwidi, ularning
sani ikki yüz ottuz ikki neper chiqti. Andin kéyin
u hemme xelqni, yeni barliq Israillarni saniwidi,
ularning sani yette ming neper chiqti. 16 Israillar
sheherdin chüsh waqtida chiqti. Ben-Hadad bilen shu
padishahlar, yeni yardemge kelgen ottuz ikki padishah
bolsa chédirlirida sharab ichip mest bolushqanidi. 17
Waliylarning ghulamliri yürüshte awwal mangdi. Ben-
hadad adem ewetiwidi, ular uninggha xewer bérip: —
«Samariyedin ademler kéliwatidu» — dédi. 18 U: — Eger
sülhi tüzüshke chiqqan bolsa ularni tirik tutunglar,
eger soqushqili chiqqan bolsimu ularni tirik tutunglar,
dédi. 19 Emdi waliylarning bu ghulamliri we ularning
keynidiki qoshun sheherdin chiqip, 20 herbiri özige
uchrighan ademni chépip öltürdi. Suriyler qachti;
Israil ularni qoghlidi. Suriyening padishahi Ben-Hadad
bolsa atqa minip atliqlar bilen qéchip qutuldi. 21
Israilning padishahi chiqip hem atliqlarni hem jeng
harwilirini bitchit qilip Suriylerni qattiq qir-chap
qildi. 22 Peyghember yene Israilning padishahining
qéshigha kélip uninggha: — Özüngni mustehkemlep,
özüngni obdan dengsep, néme qilishing kéreklikini
oylap baqqin. Chünki kéler yili etiyazda Suriyening
padishahi sen bilen jeng qilghili yene chiqidu, dédi.
23 Suriyening padishahining xizmetkarliri uninggha
mundaq dédi: — «Ularning ilahi tagh ilahi bolghachqa,
ular bizge küchlük keldi. Lékin biz tüzlenglikte
ular bilen soqushsaq, jezmen ularga küchlük
kélimiz. 24 Emdi shundaq qilghayliki, padishahlarning
herbirini öz mensipidin chüshürüp, ularning ornida
waliylarni tikligeyla. 25 Andin sili mehrum bolghan
qoshunlirigha barawer bolghan yene bir qoshunni,
yeni atning ornigha at, harwining ornigha harwa
teyyar qildurup özlirige yighqayla; biz tüzlenglikte
ular bilen soqushayli; shuning bilen ularga küchlük
kelmemduq?». U ularning sözige qulaq sélip shundaq
qildi. 26 Kéyinki yili etiyazda Ben-Hadad Suriylerni
éditlap toluq yighip, Israil bilen jeng qilghili Afek
shehirige chiqti. 27 Israillarmu özlirini éditlap, ozuq-
tülük teyyarlap, ular bilen jeng qilishqa chiqti. Israillar
ularning udulida bargah tikliwidi, Suriylerning aldida
xuddi ikki top kichik oghlaq padisidek köründi.
Lékin Suriyler pütkül zéminni qaplighanidi. 28 Emma

Xudaning adimi Israilning padishahining qéshigha
kélip uninggha: — Perwerdigar mundaq deydu: —
«Suriyler: Perwerdigar tagh ilahidur, jilghilarning
ilahi emes, dep éytqini üchün, Men bu zor bir top
ademning hemmisini séning qolunggha tapshurimen;
shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni
bilip yétisiler», dédi. 29 Ikki terep yette kün bir-
birining udulida bargahlirida turdi. Yettinchi küni
soqush bashlandi. Israillar bir künde Suriylerdin
yüz ming piyade eskerni öltürdi. 30 Qalghanlar Afek
shehirige qéchip kiriwaldi; lékin sépili örülüp ulardin
yigirme yette ming ademning üstige chüshüp bésip
öltürdi. Ben-Hadad özi beder qéchip sheherge kirip
ichkiridiki bir öyge möküwaldi. 31 Xizmetkarliri
uninggha: — Mana biz Israilning padishahlirini
rehimlik padishahlar dep angliduq; shuning üchün
bellirimizge böz baghlap bashlirimizgha kula yögep
Israilning padishahigha teslimge chiqayli. U silining
janlirini ayarmikin? — dédi. 32 Shuning bilen ular
bellirige böz baghlap bashlirigha kula yögep Israilning
padishahining qéshigha bérip uninggha: — Keminiliri
Ben-Hadad: «Jénimni ayighayla», dep iltija qildi, dédi.
U bolsa: — U téxi hayatmu? U méning buradirim,
dédi. 33 Bu ademler bu sözni yaxshiliqning alamiti,
dep oylap, derhalla uning bu sözini ching tutuwélip:
— Ben-Hadad silining buraderliridur! — dédi. U:
— Uni élip kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen
Ben-Hadad uning qéshigha chiqti; shuning bilen u
uni qolidin tartip jeng harwisigha chiqardi. 34 Ben-
Hadad uninggha: — Méning atam silining atiliridin
alghan sheherlerni silige qayturup bérey. Atam
Samariyede reste-bazarlirini tikligendek sili özliri
üchün Demeshqte reste-bazarlarni tikleyla, — dédi.
Ahab: — Bu shert bilen séni qoyup bérey, dédi.
Shuning bilen ikkisi ehde qilishti we u uni qoyup
berdi. 35 Peyghemberlerning shagirtlirining biri
Perwerdigarning buyruqi bilen yene birige: — Sendin
ötünimen, méni urghin, dédi. Lékin u adem uni
urghili unimidi. 36 Shuning bilen u uninggha: — Sen
Perwerdigarning sözini anglimighining üchün mana
bu yerdin ketkiningde bir shir séni boghup öltüridu,
— dédi. U uning yénidin chiqqanda, uninggha bir shir
uchrap uni öltürdi. 37 Andin kéyin u yene bir ademni
tépip uninggha: — Sendin ötünimen, méni urghin,
dédi. U adem uni qattiq urup zeximlendürdi. 38 Andin
peyghember bérip öz qiyapitini özgertip, közlirini
téngiq bilen téngip yol boyida padishahni kütüp turdi.
39 Padishah shu yerdin ötkende u padishahni chaqirip:
— Keminiliri keskin jeng meydanigha chiqqanidim,
we mana, bir adem manga burulup, bir kishini
tapshurup: «Bu kishige ching qarighin, herqandaq
sewebtin u yoqap ketse, sen öz jéningni uning
jénining ornigha töleysen; bolmisa bir talant kümüsh
töleysen», dédi. 40 Lékin men keminiliri u-bu ish bilen
bend bolup kétip, uni yoqitip qoydum, dédi. Israilning
padishahi uninggha: — Özüng békitkiningdek sanga
höküm qilinidu! — dédi. 41 U derhal közliridin
téngiqni éliwetti; Israilning padishahi uni tonup uning
peyghemberlerdin biri ikenlikini kördi. 42 Peyghember
uninggha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Men
halaketke békitken ademni qolungdin qutulghili
qoyghining üchün séning jéning uning jénining
ornida élinidu; séning xelqing uning xelqining ornida
élinidu», dédi. 43 Shuning bilen Israilning padishahi
xapa bolup, gheshlikke chömgen halda Samariyege
qaytip ordisigha kirdi.

21 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Yizreellik
Nabotning Yizreelde, Samariyening padishahi
Ahabning ordisining yénida bir üzümzarliqi bar idi. 2
Ahab Nabotqa söz qilip: — Öz üzümzarliqingni manga
bergin, méning öyümge yéqin bolghach, uni bir sey-
köktatliq bagh qilay. Uning ornida sanga obdanraq
bir üzümzarliq bérey yaki layiq körseng bahasini neq
bérimen, dédi. 3 Emma Nabot Ahabqa: — Perwerdigar
méni ata-bowilirimning mirasini sanga sétishni
mendin néri qilsun, dédi. 4 Ahab Yizreellik Nabotning:
«Ata-bowilirimning mirasini sanga bermeymen»
dep éytqan sözidin xapa bolup gheshlikke chömgen
halda ordisigha qaytti; u kariwatta yétip yüzini
[tam] terepke örüp nanmu yémidi. 5 Xotuni Yizebel
uning qéshigha kélip: Rohiy keypiyating némishqa
shunche töwen, némishqa nan yémeysen? — dédi.
6 U uninggha: — Men Yizreellik Nabotqa söz qilip:
«Üzümzarliqingni manga pulgha berseng, yaki layiq
körseng uning ornigha bashqa üzümzarliq bérey»
dédim. Lékin u: «Sanga üzümzarliqimni bermeymen»
dédi, — dédi. 7 Xotuni Yizebel uninggha: — Sen
hazir Israilning üstige seltenet qilghuchi emesmu?
Qopup nan yep, könglüngni xush qilghin; men sanga
Yizreellik Nabotning üzümzarliqini érishtürimen,
dédi. 8 Andin u Ahabning namida bir xet yézip, üstige
uning möhürini bésip, xetni Nabotning shehiride
uning bilen turuwatqan aqsaqallar we mötiwerlerge
ewetti. 9 Xette u mundaq yazghanidi: — «Roza tutush

kérek dep buyrup, xelqning arisida Nabotni törde
olturghuzghin; 10 ikki ademni, yeni Béliyalning balisini
uning udulida olturghuzup, ularni Nabotning üstidin
erz qilghuzup: «Sen Xudagha we padishahqa lenet
oqudung» dep guwahliq bergüzünglar. Andin uni élip
chiqip chalma-kések qilip öltürünglar». 11 Sheherning
ademliri, yeni uning shehiride turuwatqan aqsaqalar
bilen mötiwerler Yizebelning ulargha ewetken xétide
pütülgendek qildi; 12 ular rozini buyrup, xelqning
arisida Nabotni törde olturghuzdi. 13 Andin u ikki
adem, yeni Béliyalning baliliri xelqning aldida Nabot
üstidin erz qilip: «Nabot Xudagha we padishahqa
deshnem qildi» dep guwahliq berdi. Shuning bilen
ular Nabotni sheherning tashqirigha sörep élip chiqip,
tashlar bilen chalma-kések qilip öltürdi. 14 Andin
ular Yizebelge adem ewetip: «Nabot chalma-kések
qilip öltürüldi» dep xewer berdi. 15 Yizebel Nabotning
chalma-kések qilinip öltürülgenlikini anglighanda
Ahabqa: Qopup, Yizreellik Nabotning sanga pulgha
bergili unimighan üzümzarliqini tapshurup alghin;
chünki Nabot hayat emes, belki öldi, dédi. 16 Shundaq
boldiki, Ahab Nabotning ölgenlikini anglap, Yizreellik
Nabotning üzümzarliqini igilesh üchün shu yerge
bardi. 17 Lékin Perwerdigarning sözi Tishbiliq Iliyasqa
kélip mundaq déyildi: — 18 «Qopup bérip, Samariyede
olturushluq Israil padishahi Ahab bilen uchrashqin;
mana u Nabotning üzümzarliqida turidu; chünki uni
igiliwélish üchün u yerge bardi. 19 Uninggha: — «Adem
öltürdüngmu, yérini igiliwaldingmu?» — dégin. Andin
uninggha yene söz qilip: — Perwerdigar mundaq
deydu: — «Nabotning qénini itlar yalighan jayda
séning qéningnimu itlar yalaydu» — dégin». 20 Ahab
Iliyasqa: — I düshminim, méni taptingmu? — dédi.
U jawaben mundaq dédi: — Rast, men séni taptim;
chünki sen Perwerdigarning neziride rezillik qilish
üchün özüngni sétiwetting. 21 Perwerdigar: «Mana,
Men üstüngge bala chüshürüp neslingni yoqitip,
sen Ahabning Israilda qalghan jemetidiki hemme
erkekni, hetta ajiz yaki méyip bolsun, hemmisini
üzüp yoqitimen; 22 we sen Méning ghezipimni
qozghap Israilni gunahqa azdurghining üchün séning
jemetingni Nibatning oghli Yeroboamning jemeti
we Axiyahning oghli Baashaning jemetige oxshash
qilimen» — deydu, — dédi. 23 — Yizebel toghrisidimu
Perwerdigar söz qilip: «Yizreelning sépilining téshida
itlar Yizebelni yeydu. 24 Ahabning jemetidikilerdin
sheherde ölgenlerni itlar yeydu; sehrada ölgenlerni
bolsa asmandiki qushlar yeydu» dédi 25 (Berheq,
xotuni Yizebelning qutritishliri bilen Perwerdigarning
neziride rezillik qilghili özini satqan Ahabdek héchkim
yoq idi. 26 U Perwerdigar Israillarning aldidin
heydep qoghliwetken Amoriylarning qilghinidek qilip,
yirginchlik butlargha tayinip egiship, lenetlik ishlarni
qilatti). 27 Lékin Ahab bu sözlerni anglighanda öz
kiyimlirini yirtip bedinige böz yögep, roza tutti.
U böz rextte yatatti, jimjit mangatti. 28 U waqitta
Perwerdigarning sözi Tishbiliq Iliyasqa kélip: — 29
«Ahabning Méning aldimda özini qandaq töwen
tutuwatqanliqini kördüngmu? U özini Méning aldimda
töwen tutuwatqanliqi tüpeylidin, bu balani uning
künliride keltürmeymen, belki uning oghlining
künliride uning jemetige keltürimen» — déyildi.

22 Üch yilghiche Suriye bilen Israilning otturisida
jeng bolmighachqa, ular tinchliqta ötti. 2
Üchinchi yilda bolsa Yehudaning padishahi Yehoshafat
Israilning padishahini yoqlap bardi. 3 Israilning
padishahi öz xizmetkarlirigha: — Giléadtiki Ramot
bizningki ikenlikini bilisilerghu? Shundaq iken,
némishqa biz jim olturup, téxiche Suriyening
padishahining qolidin uni almaymiz? — dédi. 4 U
Yehoshafatqa: — Jeng qilghili méning bilen Giléadtiki
Ramotqa bérishqa maqul bolamdila? — dep soridi.
Yehoshafat Israilning padishahigha jawab bérip: —
Biz silining-méning dep ayrimaymiz; méning xelqim
özlirining xelqidur, méning atlirim silining atliridur,
dédi. 5 Lékin Yehoshafat Israilning padishahigha: —
Ötünimenki, bügün awwal Perwerdigarning sözini
sorap körgeyla, dédi. 6 Shuning bilen Israilning
padishahi peyghemberlerni, yeni töt yüzche ademni
yighdurup ulardin: — Soqushqili Giléadtiki Ramotqa
chiqsam bolamdu, yoq? — dep soriwidi, ular: —
Chiqqin, Reb uni padishahning qoligha béridu,
déyishti. 7 Lékin Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa,
yol sorighudek Perwerdigarning birer peyghembiri
yoqmu? — dep soridi. 8 Israilning padishahi
Yehoshafatqa jawab bérip: — Perwerdigardin yol
soraydighan yene bir adem bar; lékin u méning
toghramda qutluqni emes, belki balayi'apetni körsitip
bésharet bergechke, men uni öch körimen. U bolsa
Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: —
I aliyliri, sili undaq démigeyla, dédi. 9 Andin
Israilning padishahi bir chakirini chaqirip uninggha:
— Chaqqan bérip, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip
kel, dep buyrudi. 10 Emdi Israilning padishahi

bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat shahane
kiyimlirini kiyiship, Samariyening derwazisining
aldidiki xamanda herbiri öz textide olturushti.
Ularning aldida peyghemberlerning hemmisi bésharet
bermekte idi. 11 Kenanahning oghli Zedekiya
bolsa özi tömürdin münggüzlerni yasap chiqip: —
Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu münggüzler
bilen Suriylerni yoqatquche üsüp ursila», dédi.
12 Hemme peyghemberler shuninggha oxshash
bésharet bérip: «Giléadtiki Ramotqa chiqip sözsiz
muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni
padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. 13
Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uninggha:
— Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa
yaxshi xewer bermekte; emdi ötünimen, séning
sözüngmu ularning sözi bilen birdek bolup, yaxshi
bir xewerni bergin, dédi. 14 Emma Mikaya: —
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki,
Perwerdigar manga néme éytsa, men shuni éytimen,
dédi. 15 U padishahning aldigha kelgende padishah
uningdin: I Mikaya, jeng qilghili Giléadtiki Ramotqa
chiqsaq bolamdu, yoq? — dep soriwidi, u uninggha
jawab bérip: — Chiqip muweppeqiyet qazinisen;
chünki Perwerdigar sheherni padishahning qoligha
béridu, dédi. 16 Lékin padishah uninggha: —
Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida
rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem
ichküzüshüm kérek?! — dédi. 17 Mikaya: — Men
pütkül Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip
ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi
yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun»,
dédi, — dédi. 18 Israilning padishahi Yehoshafatqa:
— Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni
emes, belki haman balayi'apetni körsitip bésharet
béridu», démigenmidim? — dédi. 19 Mikaya
yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglighin;
men Perwerdigarning öz textide olturghanliqini,
asmanning pütkül qoshunliri uning yénida, ong we
sol teripide turghanliqini kördüm. 20 Perwerdigar:
«Kim Ahabni Giléadtiki Ramotqa chiqip, shu yerde
halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsi undaq, birsi
mundaq déyishti; 21 shu waqitta bir roh chiqip
Perwerdigarning aldida turup: «Men bérip alday»,
dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen
aldaysen?» — dep soriwidi, 22 u: — «Men chiqip uning
hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir
roh bolimen», dédi. Perwerdigar: — «Uni aldap ilkingge
alalaysen; bérip shundaq qil» — dédi. 23 Mana emdi
Perwerdigar séning bu hemme peyghemberliringning
aghzigha yalghanchi bir rohni saldi; Perwerdigar
séning toghrangda balayi'apet körsitip sözlidi» — dédi.
24 Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélip
Mikayaning kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning
Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp, sanga söz qilishqa
bardi?! — dédi. 25 Mikaya jawab bérip: — Özüngni
yoshurush üchün ichkiridiki öyge yügürgen künide
shuni körisen, dédi. 26 Israilning padishahi emdi: —
Mikayani élip qayturup bérip, sheher hakimi Amon
bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, 27
ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni
zindan'gha solap men tinch-aman yénip kelgüchilik
qiynap nan bilen suni az-az bérip turunglar» — dégin,
dep buyrudi. 28 Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-
aman yénip kelseng, Perwerdigar méning wasitem
bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin u yene: — Ey
jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi. 29 Israilning
padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat
Giléadtiki Ramotqa chiqti. 30 Israilning padishahi
Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapetke kirip jengge
chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqqayla,
dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen jengge
chiqti. 31 Suriyening padishahi jeng harwiliri üstidiki
ottuz ikki serdargha: — Chongliri yaki kichikliri bilen
emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushunglar,
dep buyrudi. 32 we shundaq boldiki, jeng harwilirining
serdarliri Yehoshafatni körgende: — Uni choqum
Israilning padishahi dep, uninggha hujum qilghili
buruldi. Lékin Yehoshafat peryad kötürdi. 33 jeng
harwilirining serdarliri uning Israilning padishahi
emeslikini körgende uni qoghlimay, burulup kétip
qélishti. 34 Emma bireylen qarisighila bir oqya étiwidi,
oq Israilning padishahining sawutining mürisidin
töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini
yandurup méni septin chiqarghin; chünki men yaridar
boldum, dédi. 35 U küni jeng barghanséri qattiq
boldi. Padishah bolsa Suriylerning udulida öz jeng
harwisigha yölinip öre turdi. Zexmidin qéni harwining
tégigiche éqip, kech kirgende u öldi. 36 Kün patarda
qoshun arisida bir qattiq sada anglinip: — Her adem öz
shehirige yansun! Herbiri öz yurtigha yénip ketsun!
— déyildi. 37 Padishah öldi, kishiler uni Samariyege
élip keldi; ular padishahni Samariyede depne qildi.
38 Birsi padishahning harwisini Samariyening kölide
[yughanda] (bu köl pahishe ayallar yuyunidighan jay

idi), Perwerdigarning éytqan sözi emelge ashurulup,
itlar uning qénini yalidi. 39 Ahabning bashqa ishliri,
qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning yasighan
«pil chish sariyi» we bina qilghan hemme sheherler
toghruluq «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? 40 Ahab ata-bowiliri
arisida uxlidi. Andin uning oghli Ahaziya ornida
padishah boldi. 41 Asaning oghli Yehoshafat Israilning
padishahi Ahabning seltenitining tötinchi yilida
Yehudagha padishah boldi. 42 Yehoshafat padishah
bolghanda ottuz besh yashta idi, u Yérusalémda
yigirme besh yil seltenet qildi. Uning anisining
ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. 43 U her
ishta atisi Asaning barliq yollirida yürüp, ulardin
chiqmay Perwerdigarning neziride durus bolghanni
qilatti. Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmighanidi;
xalayiq yenila «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilip
xushbuy yaqatti. 44 We Yehoshafat bilen Israilning
padishahi otturisida tinchliq boldi. 45 Yehoshafatning
bashqa ishliri, uning körsetken qudriti, qandaq jeng
qilghanliri toghrisida «Yehuda padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 46 U
atisi asaning künliride zémindin qoghliwétilmigen
kespiy bechchiwazlarni zéminidin heydep chiqardi.
47 U waqitta Édomning padishahi yoq idi, belki
bir waliy höküm süretti. 48 Yehoshafat Ofirdin
altun élip kélish üchün bir «Tarshish kéme» etritini
qurdi. Lékin kémiler héchyerge baralmidi; chünki
ular Ezion-Geberde urulup weyran bolghanidi. 49
U waqitta Ahabning oghli Ahaziya Yehoshafatqa:
— Méning xizmetkarlirim séning xizmetkarliring
bilen kémilerde barsun, dédi. Lékin Yehoshafat
unimidi. 50 Yehoshafat öz ata-bowiliri arisida uxlidi
we «Dawutning shehiri»de ata-bowilirining qebriside
depne qilindi. Andin oghli Yehoram ornida padishah
boldi. 51 Ahabning oghli Ahaziya Yehudaning
padishahi Yehoshafatning seltenitining on yettinchi
yilida Samariyede Israilning üstide padishah bolup ikki
yil seltenet qildi. 52 U Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilip atisining yolida we anisining yolida
yürüp, shundaqla Israilni gunahqa putlashturghan
Nibatning oghli Yeroboamning yolida mangdi; 53 u
atisi qilghanning hemmisini qilip, Baalning qulluqida
bolup, uninggha sejde qilip, Israilning Xudasi
Perwerdigarning ghezipini qozghidi.

Padishahlar 2

1 Ahab ölgendin kéyin Moab Israilgha isyan kötürdi.
2 Ahaziya Samariyede turghanda [ordisidiki]
balixanining penjirisidin yiqilip chüshüp, késel
bolup qaldi. U xewerchilerni ewetip ularghа:
— Ekron shehiridiki ilah Baal-Zebubdin méning
toghramda, késilidin saqiyamdu, dep soranglar,
dédi. **3** Lékin Perwerdigarning Perishtisi bolsa
Tishbiliq Iliyasqa: — Ornungdin tur, Samariye
padishahining elchilirining aldigha bérip, ularghа: —
Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin
yol sorighili mangdinglarmu? **4** Shuning üchün
Perwerdigar hazir mundaq dédiki: «Sen chiqqan
kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen»
dégin, — dédi. Shuning bilen Iliyas yolgha chiqti.
5 Xewerchiler padishahning yénigha qaytip keldi;
u ulardin: Némishqa yénip keldinglar, dep soridi.
6 Ular uninggha: — Bir adem bizge uchrap bizge:
— Silerni ewetken padishahning yénigha qaytip
bérip uninggha: «Perwerdigar mundaq deydu: —
Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin
yol sorighili ademlerni ewettingmu? Shuning üchün
sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum
ölisen!» denglar, — dédi. **7** Padishah ulardin: Silerge
uchrap bu sözlerni qilghan adem qandaq adem iken?
— dep soridi. **8** Ular uninggha: U tüklük, bélige tasma
baghlighan adem iken, dédi. Padishah: U Tishbiliq
Iliyas iken, dédi. **9** Andin padishah bir ellikbéshini
qol astidiki ellik adimi bilen Iliyasning qéshigha
mangdurdi; bu kishi Iliyasning qéshigha barghanda,
mana u bir döngning üstide olturatti. U uninggha:
I Xudaning adimi, padishah séni chüshüp kelsun!
deydu, dédi. **10** Lékin Iliyas ellikbéshigha: Eger men
Xudaning adimi bolsam, asmandin ot chüshüp sen
bilen ellik adimingni köydürsun, dep jawab berdi.
Shuan asmandin ot chüshüp, uning özi bilen ellik
adimini köydürüwetti. **11** Shuning bilen padishah
yene bir ellikbéshini uning qol astidiki ellik adimi
bilen uning qéshigha mangdurdi. U uninggha: I
Xudaning adimi, padishah éytti: Séni derhal chüshüp
kelsun! — dédi. **12** Lékin Iliyas ellikbéshigha: Eger
men Xudaning adimi bolsam, asmandin ot chüshüp
sen bilen ellik adimingni köydürsun, dep jawab berdi.
Shuan Xudaning oti asmandin chüshüp uning özi
bilen ellik adimini köydürüwetti. **13** Padishah emdi
üchinchi bir ellikbéshini qol astidiki ellik adimi bilen
uning qéshigha mangdurdi; ellikbéshi bérip Iliyasning
aldigha chiqip, tizlinip uninggha yalwurup: I Xudaning
adimi, méning jénim bilen séning bu ellik qulungning
janliri neziringde eziz bolsun! **14** Derweqe, asmandin
ot chüshüp, ilgiriki ikki ellikbéshini ularning qol
astidiki ellik adimi bilen köydürüwetti. Lékin hazir
méning jénim séning neziringde eziz bolsun, dédi.
15 Perwerdigarning Perishtisi Iliyasqa: Sen chüshüp
uning bilen barghin; uningdin qorqmighin, dédi. U
ornidin turup uning bilen chüshüp padishahning
qéshigha bérip **16** padishahqa: Perwerdigar söz
qilip: «Israilda wehiy sorighili bolidighan Xuda
yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili
elchilerni ewettingghu? Shuning üchün sen chiqqan
kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen!»
deydu, — dédi. **17** Shuning bilen Iliyas dégendek,
Perwerdigarning sözi boyiche Ahaziya öldi. Uning
oghli bolmighachqa, Yehoram uning ornida padishah
boldi. Bu Yehoshafatning oghli, Yehuda padishahi
Yehoramning ikkinchi yili idi. **18** Emdi Ahaziyaning
bashqa ishliri, uning qilghan emelliri bolsa, ular
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi?

2 Perwerdigar Iliyasni qara quyunda asman'gha
kötürmekchi bolghan waqitta Iliyas bilen Élisha
Gilgaldin chiqip kétiwatatti. **2** Iliyas Élishagha:
— Sendin ötünimen, bu yerde qalghin; chünki
Perwerdigar méni Beyt-Elge mangghuzdi. Élisha:
Perwerdigarning hayati bilen, we séning hayating
bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrilmaymen!
dédi. Shuning bilen ular Beyt-Elge chüshüp keldi. **3** U
waqitta Beyt-Eldiki peyghember shagirtliri Élishaning
qéshigha kélip uninggha: Bilemsen, Perwerdigar
bügün ghojangni sendin élip kétidu? — dédi. U:
Bilimen; shük turunglar, dédi. **4** Iliyas Élishagha:
— Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki
Perwerdigar méni Yérixogha mangghuzdi. Élisha:
Perwerdigarning hayati bilen, we séning hayating
bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrilmaymen,
dédi. Shuning bilen ular ikkisi Yérixogha bardi. **5** U
waqitta Yérixodiki peyghember shagirtliri Élishaning
qéshigha kélip uninggha: Bilemsen, Perwerdigar
bügün ghojangni sendin élip kétidu? — dédi. U:
Bilimen; shük turunglar, dédi. **6** Iliyas Élishagha:
— Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki
Perwerdigar méni Iordan deryasigha mangghuzdi,
dédi. Élisha: Perwerdigarning hayati bilen, we

séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin
hergiz ayrilmaymen, dédi, shuning bilen ular ikkisi
méngiwerdi. 7 Emdi peyghember shagirtliridin ellik
kishi bérip, ularning udulida yiraqtin qarap turatti.
Emma u ikkiylen Iordan deryasining boyida toxtap
turdi. 8 Iliyas yépinchisini qatlap, uning bilen
suni uriwidi, su ikkige bölünüp turdi; ular ikkisi
quruq yoldin ötti. 9 Ötüp bolghandin kéyin Iliyas
Élishagha: Men sendin ayrilmasta, séning özüng
üchün mendin néme tiliking bolsa, dewergin, dédi.
Élisha: Séning üstüngde turghan Rohning ikki hessisi
üstümge qonsun, — dédi. 10 U: Bu tilikingge érishmek
qiyindur; men sendin élip kétilgen waqtimda, méni
körüp tursang, sanga shundaq bérilidu; bolmisa,
bérilmeydu, — dédi. 11 We shundaq boldiki, ular
sözliship mangghanda, mana, otluq bir jeng harwisi
bilen otluq atlar namayan boldi; ular ikkisini ayriwetti
we Iliyas qara quyunda asman'gha kötürülüp ketti.
12 Élisha buni körüp: I atam, i atam, Israilning jeng
harwisi we atliq eskerliri! — dep warqiridi. Andin u
uni yene körelmidi. U öz kiyimini tutup, ularni yirtip
ikki parche qiliwetti. 13 Andin u Iliyasning uchisidin
chüshüp qalghan yépinchisini yerdin élip, Iordan
deryasining qirghiqigha qaytip keldi. 14 U Iliyasning
üstidin chüshüp qalghan yépinchisi bilen suni urup:
«Iliyasning Xudasi Perwerdigar nedidur?», dédi. Élisha
suni shundaq urghanda su ikkige bölündi; Élisha
sudin ötüp ketti. 15 Yérixodiki peyghember Shagirtliri
qarshi qirghaqta turup uni kördi we: «Iliyasning
rohi Élishaning üstididur» dep uning aldigha bérip,
bash urup tezim qildi. 16 Ular uninggha: Mana
séning keminiliring arisida ellik ezimet bar; ötünimiz,
bular ghojangni izdigili barsun. Perwerdigarning
Rohi belkim uni kötürüp taghlarning bir yéride yaki
jilghilarning bir teripide tashlap qoydimiki, dédi.
Lékin u: Siler hech ademni ewetmenglar, dédi. 17
Emma ularning uni qistawérishi bilen u xijalet bolup:
Adem ewetinglar, dédi. Shunga ular ellik kishini
ewetti; bular üch kün uni izdidi, lékin hech tapalmidi.
18 Ular Élishaning yénigha qaytip kelgende (u Yérixoda
turuwatatti) u ularghа: Men derweqe silerge «Izdep
barmanglar!» démidimmu? — dédi. 19 Sheherdiki
ademler Élishagha: Ghojam körgendek, sheher özi
obdan jaydidur, lékin su nachar we tupraq tughmastur,
dédi. 20 U: Yéngi bir koza élip kélip, ichige tuz qoyup,
manga béringlar, dédi. Ular uni élip kélip uninggha
berdi. 21 U bulaqning béshigha bérip uninggha tuzni
tökti we: Perwerdigar mundaq deydu: — «Men bu
sularni saqayttim; emdi ulardin qayta ölüm bolmaydu
we yerning tughmasliqi bolmaydu» — dédi. 22 Xuddi
Élishaning éytqan bu sözidek, u su taki bügün'ge
qeder pak bolup keldi. 23 Élisha Yérixodin chiqip
Beyt-Elge bardi. U yolda kétip barghanda, bezi balilar
sheherdin chiqip uni zangliq qilip: Chiqip ket, i taqir
bash! Chiqip ket, i taqir bash! — dep warqirashti. 24 U
burulup ularghа qarap Perwerdigarning nami bilen
ularghа lenet oqudi; shuning bilen ormanliqtin ikki
chishi éyiq chiqip, balilardin qiriq ikkini yirtiwetti.
25 U u yerdin kétip, Karmel téghigha bérip, u yerdin
Samariyege yénip bardi.

3 Yehuda padishahi Yehoshafatning seltenitining
on sekkizinchi yili, Ahabning oghli Yehoram
Samariyede Israilgha padishah bolup, on ikki yil
seltenet qildi. 2 U özi Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilatti, lékin atisi bilen anisi qilghan derijide
emes idi. U atisi yasatqan «Baal tüwrüki»ni élip
tashlidi. 3 Lékin u Israilni gunahqa putlashturghan
Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirida ching
turup, ulardin hech yanmidi. 4 Moabning padishahi
Mésha nahayiti chong qoychi idi; u Israilning
padishahigha yüz ming qoza hem yüz ming
qochqarning yungini olpan qilatti. 5 Emdi shundaq
boldiki, Ahab ölüp ketkendin kéyin Moabning
padishahi Israilning padishahigha yüz örüdi. 6
U waqitta Yehoram padishah Samariyedin chiqip
hemme Israilni [jeng üchün] éditlidi. 7 U yene adem
ewitip Yehudaning padishahi Yehoshafatqa xewer
bérip: Moabning padishahi mendin yüz öridi; Moab
bilen soqushqili chiqamsen? — dédi. U: Chiqimen;
bizde méning-séning deydighan gep yoqtur, méning
xelqim séning xelqingdur, méning atlirim séning
atliringdur, dédi. 8 U yene: Qaysi yol bilen chiqayli,
dep soridi. Yehoram: Biz Édom chölining yoli bilen
chiqayli, dep jawab berdi. 9 Andin Israilning padishahi
bilen Yehudaning padishahi Édomning padishahigha
qoshulup mangdi. Ular yette kün aylinip yürüsh
qilghandin kéyin, qoshun we ular élip kelgen at-
ulaghlargha su qalmidi. 10 Israilning padishahi: Apla!
Perwerdigar biz üch padishahni Moabning qoligha
chüshsun dep, bir yerge jem qilghan oxshaydu,
dédi. 11 Lékin Yehoshafat: Perwerdigardin yol
sorishimiz üchün bu yerde Perwerdigarning bir
peyghembiri yoqmu? — dédi. Israilning padishahining
chakarliridin biri: Iliyasning qoligha su quyup bergen

Shafatning oghli Élisha bu yerde bar, dédi. 12
Yehoshafat: Perwerdigarning söz-kalami uningda
bar, dédi. Shuning bilen Israilning padishahi bilen
Yehoshafat we Édomning padishahi uning qéshigha
chüshüp bardi. 13 Élisha Israilning padishahigha:
— Méning séning bilen néme karim! Öz atangning
peyghemberliri bilen anangning peyghemberlirining
qéshigha barghin, dédi. Israilning padishahi: Undaq
démigin; chünki Perwerdigar bu üch padishahni
Moabning qoligha tapshurush üchün jem qilghan
oxshaydu, — dédi. 14 Élisha: Men xizmitide turuwatqan
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, eger
Yehudaning padishahi Yehoshafatning hörmitini
qilmighan bolsam, séni közge ilmighan yaki sanga
qarimighan bolattim. 15 Lékin emdi bérip bir sazchini
manga élip kélinglar, — dédi. Sazchi saz chalghanda,
Perwerdigarning qoli uning üstige chüshti. 16 U:
Perwerdigar söz qilip: «Bu wadining hemme yérige
ora kolanglar» dédi, — dédi andin yene: 17 — Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ya shamal ya
yamghur körmisenglarmu, bu wadi sugha tolup,
özünglar bilen at-ulaghliringlar hemmisi su ichisiler».
18 Lékin bu Perwerdigarning neziride kichik ish bolup,
u Moabnimu silerning qolliringlargha tapshuridu.
19 Siler barliq mustehkem sheherlerni we barliq ésil
sheherlerni bösüp ötüp, barliq yaxshi derexlerni
késip tashlap, hemme bulaqlarni tindurup, hemme
munbet ékinzarliqni tashlar bilen qaplap xarab
qilisiler» — dédi. 20 We etisi etigenlik qurbanliq
sunulghan waqtida, mana, su Édom zémini tereptin
éqip kélip, hemme yerni sugha toshquzdi. 21 Emma
Moablarning hemmisi: Padishahlar biz bilen jeng
qilghili chiqiptu, dep anglighan bolup, sawut-qalqan
kötüreligüdek chong-kichik hemmisi chégrada tizilip
septe turdi. 22 Ular etisi seherde qopup qarisa,
kün nuri ularning udulidiki su üstige chüshkenidi;
künning sholisida su ularghа qandek köründi.
Ular: — 23 Bu qan iken! Padishahlar urushup bir-
birini qirghan oxshaydu. I Moablar! Derhal oljining
üstige chüshüp bölishiwalayli! dédi. 24 Lékin ular
Israilning leshkergahigha yetkende, Israillar ornidin
qopup Moablargha hujum qilishi bilen ular beder
qachti. Israillar ularni sürüp-toqay qiliwetti. 25 Ular
sheherlerni weyran qilip, herbir adem tash élip,
hemme munbet ékinzarliqni tolduruwetküche tash
tashlidi. Ular hemme bulaq-quduqlarni tindurup,
hemme yaxshi derexlerni késiwetti. Ular Kir-Hareset
shehiridiki tashlardin bashqa héch némini qaldurmidi.
Shu sheherge bolsa, salgha atquchilar uninggha
chörgilep hujum qildi. 26 Moabning padishahi jengning
özige ziyade qattiq kelginini körüp özi bilen yette yüz
qilichwazni élip Édomning padishahigha hujum qilip
bösüp ötüshke atlandi; lékin ular bösüp ötelmidi. 27
Shuning bilen textige warisliq qilghuchi tunji oghlini
élip, sépilning töpiside uni köydürme qurbanliq
qildi. U waqitta Israil Perwerdigarning qattiq qehrige
uchrighanidi. Shuning bilen bu üch padishah Moab
padishahtin ayrilip, herqaysisi öz yurtigha kétishti.

4 Peyghember shagirtliridin birining tul qalghan
xotuni Élishagha peryad qilip: Séning qulung
bolghan méning érim ölüptu. Bilisenki, séning qulung
Perwerdigardin qorqqan adem idi. Emdi qerz igisi
méning ikki oghlumni qulluqqa alghili keldi. 2 Élisha
uningdin: Séning üchün néme qilay? Dégine, öyüngde
némeng bar? — dep soridi. U: Dédikingning öyide
kichik bir koza maydin bashqa héchnerse yoq, — dédi.
3 U: Bérip hemme qoshniliringdin chögün-koza, yeni
bosh chögün-kozilarni ötne alghin, ular az bolmisun.
4 Andin özüng bilen oghulliring öyge kirgin, ishikni
yépip hemme chögün-kozilargha may qachilighin.
Toshqanlirini bir chetke élip qoyghin, — dédi. 5
Shuning bilen u u yerdin ayrilip oghulliri bilen öyge
kirip ishikni yapti. Oghulliri chögün-kozilarni uning
aldigha élip kelgende, u may quydi. 6 We shundaq
boldiki, chögün-kozilarning hemmisi tolghanda u
oghligha: Yene bir koza élip kel, dédi. Emma oghli:
Emdi koza qalmidi, dédi. U waqitta may toxtap qaldi.
7 Emdi u bérip Xudaning adimige xewer yetküzdi.
U: Bérip mayni sétiwet, qerzingni tügetkin; andin
qalghan pul bilen özüng we oghulliringning jénini
béqinglar, dédi. 8 Bir küni Élisha Shunem shehirige
bardi. U yerde bir bay ayal bar idi we u uni öz öyide
tamaqqa tutup qaldi. Shuningdin kéyin herqachan u
yerdin ötüp mangsa, u uning öyige kirip ghizalinatti.
9 Bir küni u öz érige: Bu yerdin daim ötidighan
kishi Xudaning bir muqeddes adimi ikenlikini bilip
yettim. 10 Biz ögzide uninggha bir kichikrek öy
salayli. Uninggha öyde kariwat, shire, orunduq we
chiraghdan teyyarlap béreyli; we shundaq bolsunki,
u qachanla yénimizgha kelse shu öyde tursun, —
dédi. 11 Emdi peyghember bir küni u yerge kelgende,
shu balixanigha kirip yétip qaldi. 12 U öz xizmetkari
Gehazigha: Sen u Shunemlik ayalni chaqirghin, dédi.
U uni chaqirghanda, ayal uning qéshigha keldi.

13 Peyghember xizmetkarigha: Sen uninggha: «Sili
bizning ghémimizni yep mushundaq özlirini köp
aware qildila; men sili üchün néme qilip bérey?
Padishahqa yaki qoshun serdarigha birer teleplirini
yetküzeymu?» — dégin, dédi. Ayal buninggha jawab
bérip: — Men öz xelqim arisida yashawatimen, boldi!
dédi. 14 Emdi Élisha Gehazidin, uninggha néme qilip
bérish kérek? — dep soridi. Gehazi: Uning oghul
balisi yoq iken, we érimu qéri iken, dédi. 15 U: Uni
chaqirghin, dédi. Ayalni chaqiriwidi, ayal ishikke
kélip turdi. 16 Peyghember uninggha: Kéler yili
texminen mushu waqitta quchaqlirida bir oghulliri
bolidu, dédi. U: Yaq, i ghojam! I Xudaning adimi,
dédikingge yalghan éytmighin, dédi. 17 Emdi Élisha
uninggha dégendek u ayal hamilidar bolup, ikkinchi
yili békitilgen waqitta oghul tughdi. 18 Bala ösüp
chong boldi. Bir küni shundaq boldiki, u atisi bar
yerge, ormichilarning qéshigha chiqip ketti. 19 U
atisigha: Way béshim, way béshim, dep waysidi. U
xizmetkarigha, uni anisining qéshigha élip barghin,
dédi. 20 U uni kötürüp anisining yénigha apirip qoydi.
Bala anisining étikide chüshkiche olturdi, andin ölüp
qaldi. 21 Andin anisi chiqip, uni Xudaning adimining
öyidiki kariwatqa yatquzup qoyup, ishikni yépip chiqip
ketti. 22 U érini chaqirip uninggha: Ghulamlardin
birini mangdurghin, u bir éshekni élip kelsun; men
uni chapturup, Xudaning adimining qéshigha derhal
bérip kéley, dédi. 23 Éri uninggha: Némishqa uning
qéshigha bügün barisen? Bügün ya yéngi ay ya
shabat küni bolmisa, dédi. Ayali uninggha, Hemme
ish tinchliq — dédi. 24 U éshekni toqutup ghulamigha:
Ittik heydep mang; men démigüche toxtimighin, dédi.
25 Shuning bilen u Karmel téghigha bérip Xudaning
adimi aldigha keldi. We shundaq boldiki, Xudaning
adimi uni yiraqtinla körüp öz xizmetkari Gehazigha:
Mana Shunemlik ayal kéliwatidu; 26 Sen uning
aldigha yügürüp bérip uningdin: Sili tinchliqmu? Erliri
tinchliqmu? Baliliri tinchliqmu?» — dep sorighin,
dédi. — Hemme ish tinchliq, dep éytti ayal. 27 Emdi
taghqa chiqip Xudaning adimining qéshigha kelgende,
u uning putlirini quchaqlidi. Gehazi uning yénigha
bérip uni ittiriwetmekchi boldi; lékin Xudaning
adimi: — Uni öz ixtiyarigha qoyghin; chünki uning
köngli intayin sunuq we Perwerdigar bu ishni manga
démey yoshuruptu, dédi. 28 Ayal: Men ghojamdin
bir oghul tilidimmu? Manga yalghan söz qilmighin,
dep sendin ötünmidimmu? — dédi. 29 Peyghember
Gehazigha: — Bélingni ching baghlap, méning hasamni
élip mangghin. Birsige uchrisang, uninggha salam
qilmighin, birsi sanga salam qilsa, sen uninggha
jawab bermigin. Méning hasamni balining yüzige
qoyghin, dédi. 30 Balining anisi: Perwerdigarning
hayati bilen we séning hayating bilen qesem qilimenki,
sendin ayrilmaymen, dédi. Élisha ornidin turup uning
keynidin egeshti. 31 Gehazi ulardin burun bérip
hasisini balining yüzige qoyghanidi. Emma héch
awaz yaki tiwish chiqmidi. Shuning bilen u yénip
Élishaning aldigha bérip uninggha: Bala oyghanmidi,
dédi. 32 Élisha öyge kélip qarisa, mana, bala uning
kariwitida ölük yatatti. 33 U bala bilen özini ayrim
qaldurup, ishikni yépiwétip Perwerdigargha dua qildi.
34 Andin u kariwatqa chiqip balining üstige özini qoyup
aghzini uning aghzigha, közlirni uning közlirige,
qollirini uning qollirigha yéqip yatti. Shuning bilen
balining bedini issishqa bashlidi. 35 U chüshüp
öyde u yaq-bu yaqqa méngip andin yene kariwatqa
chiqip yene balining üstige égildi. U waqitta bala
yette qétim chüshkürdi, andin közlirini achti. 36
Peyghember Gehazini chaqirip uninggha: Shunemlik
ayalni chaqirghin, dédi. U uni chaqirip qoydi. U
Élishaning yénigha kelgende. U uninggha: Oghullirini
kötürüp alsila, dédi. 37 U öyige kiripla uning ayighi
aldigha yiqilip düm yatti, béshi yerge tegküdek tezim
qildi. Andin öz oghlini kötürüp chiqip ketti. 38 Élisha
Gilgalgha yénip bardi. Shu chaghda yurtta acharchiliq
bolghanidi. Peyghemberlerning shagirtliri Élishaning
yénida olturghanda u öz xizmetkarigha: Sen chong
qazanni ésip peyghemberlerning shagirtlirigha shorpa
pishurup bergin, dédi. 39 Ulardin birsi otyash tergili
dalagha chiqip yawa qapaq pélikini tépip, uningdin
yawa qapaq üzüp étikini toldurup kélip, toghrap
qazan'gha saldi; chünki ular bularning ziyanliq
ikenlikini bilmeytti. 40 Andin ular yenglar dep
ademlerge usup berdi. Lékin ular tamaqni yégili
bashlighanda: I Xudaning adimi, qazanda ölüm bar,
dep warqirashti. Héchkim uningdin yéyelmidi. 41
Élisha: Azraqqine un élip kélinglar, dédi. U shuni
qazan'gha tashlap: Xelqqe usup bergin, yésun, dédi.
We mana, qazanda héch zeher qalmidi. 42 Emdi Baal-
Shalishahdin bir adem kélip, Xudaning adimige arpa
hosulining tunji méwisidin ash-nan, yeni yigirme arpa
nanni we bir xalta kök bashni élip kéliwidi, u: Xelqqe
yégili aldigha qoyghin, dédi. 43 Uning xizmetkari:
Shuni bir yüz ademning aldida qandaq qoyalaymen?

dédi. Élisha: Xelqqe yégili bergin; chünki Perwerdigar
mundaq deydu: Ular yeydu we uningdin éship qalidu,
dédi. 44 Shuning bilen u shuni ularning aldida qoydi;
ular yédi we del Perwerdigarning déginidek, uningdin
éship qaldi.

5 Suriye padishahining qoshun serdari Naaman öz
ghojisining aldida tolimu qedirlendi we izzetlendi,
chünki Perwerdigar uning qoli arqiliq Suriyege
nusretler bergenidi. U batur jengchi bolghini bilen,
lékin maxaw késilige giriptar bolup qalghanidi. 2
Emdi Suriyler top-top bolup, bulangchiliqqa chiqip
Israildin bir kichik qizni tutup kelgenidi; bu qiz
Naamanning ayalining xizmitini qilatti. 3 U xanimgha:
Kashki, méning ghojam Samariyediki peyghemberning
qéshida bolsidi! U uni maxaw késilidin saqaytatti,
dédi. 4 Naaman bérip xojisigha: — Israilning yurtidin
bolghan kichik qiz mundaq-mundaq éytti, dédi. 5
Suriye padishahi: Yaxshi! Sen barghin, men Israilning
padishahigha bir mektup ewetimen, dédi. Naaman on
talant kümüsh bilen alte ming shekel altun we hem
on kishilik kiyimni élip Israilgha bardi. 6 U mektupni
Israilning padishahigha apirip tapshurup berdi.
Mektupta: — «Bu mektup sanga yetkende bilgeysenki,
men öz xizmetkarim Naamanni séning qéshinggha
mangdurdum. Sen uni maxaw késilidin saqaytqaysen»,
dep pütülgenidi. 7 Israilning padishahi xetni oqup
bolup, öz kiyimlirini yirtip-yirtiwetti we: — Men
Xudamu? Kishini öltürüp hem tirildüreleymenmu?
Némishqa u kishi: — Bu ademni maxaw késilidin
saqaytqin, dep hawale qilidu? Qéni, oylinip körünglar,
u derweqe men bilen jeng qilghili bahane izdeydu,
dédi. 8 We shundaq boldiki, Xudaning adimi Élisha
Israilning padishahining öz kiyimlirini yirtqinini
anglighanda, padishahqa adem ewitip: Némishqa
öz kiyimliringni yirtting? U kishi hazir bu yerge
kelsun, andin u Israilda bir peyghember bar iken
dep bilidu, dédi. 9 Naaman atliri we jeng harwisi
bilen kélip, Élishaning öyining ishiki aldida toxtidi.
10 Élisha bir xewerchini mangdurup Naaman'gha: —
Bérip Iordan deryasida yette qétim yuyunup kelgin;
shundaq qilsang etliring eslige kélip pakiz bolisen,
dédi. 11 Lékin Naaman achchiqlinip yénip kélip: —
Mana, u choqum chiqip, méning bilen körishidu, öre
turup Xudasi Perwerdigarning namigha nida qilip,
[yara] jayning üstide qolini silkip, maxaw késilini
saqaytidu, dep oylap kelgenidim. 12 Demeshqning
deryaliri, yeni Abarna bilen Farpar [deryasining
suliri] Israilning hemme suliridin yaxshi emesmu?
Men ularda yuyunsam pakiz bolmamdim? — dédi.
U qattiq ghezeplinip burulup yolgha chiqti. 13
Lékin uning xizmetkarliri uning qéshigha bérip:
— I atam, eger peyghember silige éghir bir ishni
tapilighan bolsa, qilmasmidila? Undaq bolghan yerde,
u silige sugha chüshüp yuyunup, pakiz bolisila,
dégen bolsa shundaq qilmamla? — déyishti. 14
Shunga u chüshüp, Xudaning adimining sözige binaen
Iordan deryasida yette qétim chömüldi. Shuning
bilen uning éti paklinip, kichik balining étidek bolup
saqaydi. 15 Shuning bilen u barliq hemrahliri bilen
Xudaning adimining qéshigha qaytip kélip, uning
aldida turup: — Mana emdi pütkül yer yüzide Israildin
bashqa yerde Xuda yoq iken, dep bilip yettim; emdi
hazir, öz keminengdin bir sowghatni qobul qilghin,
dédi. 16 Lékin Élisha: Men xizmitide turuwatqan
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki,
héch némini qobul qilmasmen, dédi. [Naaman] tola
ching turuwalsimu, héch qobul qilmidi. 17 Andin
Naaman mundaq dédi: — Eger qobul qilmisang,
keminengge topidin ikki qéchir yük bérilsun; chünki
kemineng bundin kéyin Perwerdigardin bashqa
héchqandaq ilahlargha köydürme qurbanliq yaki
inaqliq qurbanliqini keltümeydu. 18 Lékin Perwerdigar
keminengning shu bir ishini kechürüm qilghay:
ghojamning özi Rimmonning butxanisigha sejde
qilmaq üchün kirgende, méning qolumgha yölense
men Rimmonning butxanisida tiz püksem, mushu
amalsiz tiz pükkinim üchün Perwerdigar men
keminengni kechürgey, dédi. 19 Élisha uninggha:
— Sen aman-xatirjemlitke ketkin, dédi. U uningdin
ayrilip azghine yol mangdi. 20 Lékin Xudaning adimi
Élishaning xizmetkari Gehazi könglide: — Mana, u
Suriyelik Naaman élip kelgen nersiliridin ghojam
héchnémini almay, uni bikar ketküzüwétiptu. Lékin
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, men
uning keynidin yügürüp bérip, uningdin azraq bir
nerse alay, dep oylidi. 21 Shuni dep Gehazi Naamanning
keynidin bardi. Naaman bir kimning keynidin yügürüp
kéliwatqinini körüp, harwisidin chüshüp uning aldigha
bérip: Hemme ish tinchliqmu? — dep soridi. 22 U: —
Tinchliq, — dédi, — emma ghojam méni mangdurup:
Mana emdi Efraim taghliqidin peyghemberlerning
shagirtliridin ikki yigit qéshimgha keldi. Bulargha bir
talant kümüsh bilen ikki kishlik kiyim bersile, dep
éytti, — dédi. 23 Naaman: — Ikki talant kümüshni

qobul qilghin, dep uni zorlap ikki talant kümüshni ikki
xaltigha chégip, ikki kishilik kiyimni chiqirip berdi.
Bularni Naaman ghulamliridin ikki yigitke yüdküzdi;
ular Gehazining aldida bularni kötürüp mangdi.
24 U turghan döngge yetkende bularni ularning
qolliridin élip öyige tiqip qoydi; andin bu ademlerni
ketküzüwetti. 25 Andin u ghojisining aldigha kirip
turdi. Élisha uningdin: — I Gehazi, nege bérip kelding?
— dep soridi. U jawab bérip: Qulung héchyerge
barmidi, — dédi. 26 Élisha uninggha: — Melum bir kishi
harwisidin chüshüp, keynige yénip, séning aldinggha
kelgende, méning rohim shu chaghda séning bilen
birge barghan emesmu? Bu kishiler kümüsh bilen
kiyim, zeytun baghliri bilen üzümzarlar, qoy bilen
kala, malaylar bilen kénizeklerni qobul qilidighan
waqitmu? 27 Lékin hazir Naamanning maxaw késili
sanga hem neslingge menggüge chaplishidu, — dédi.
Shuning bilen u Élishaning qéshidin chiqqanda qardek
aq bolup qaldi.

6 Peyghemberlerning shagirtliri Élishagha: — Mana
bizge séning aldingda turuwatqan yérimiz tar keldi.
2 Iordan deryasining boyigha bérip, herbirimiz birdin
yaghach élip, shu yerde turidighan'gha bir turalghu
öy yasayli, — dédi. — Béringlar, dep jawab berdi u. 3
Ularning biri yene: — Iltipat qilip qeminiliring bilen
birge barghin, dédi. U: — Bille baray, dédi. 4 U ular bilen
mangdi. Ular Iordan deryasigha bérip, derex késishke
bashlidi. 5 Lékin ularning biri derex késiwatqanda
paltining béshi sugha chüshüp ketti. U warqirap: —
Way ghojam, bu ötne alghan palta idi, dédi. 6 Xudaning
adimi: Nege chüshti, dep soridi. U chüshken yerni
körsitip berdi. U bir shaxni késip, uni sugha tashliwidi,
Paltining béshi leylep chiqti. 7 U: Uni qolunggha
alghin, déwidi, u kishi qolini uzutup uni tutuwaldi. 8
Suriyening padishahi Israil bilen jeng qiliwatatti. U öz
xizmetkarliri bilen meslihetliship, palanchi-pokunchi
yerde bargah tikimen, dep békitetti. 9 Xudaning adimi
Israilning padishahigha xewer ewitip: — Sen palanchi-
pokunchi yerge bérishtin éhtiyat qilghin, chünki
Suriyler u yerge chüshmekchi, dédi. 10 U waqitlarda
Israilning padishahi Xudaning adimi özige körsetken
jaygha adem ewetip u yerdiki ademlirige éhtiyat
qilishni agahlandurdi. Bundaq ish birqanche qétim
boldi. 11 Buning sewebidin Suriyening padishahi
könglide qattiq achchiqlinip, öz xizmetkarlirini
chaqirip ulardin: — Arimizdin kimning Israilning
padishahi teripide turidighanliqini manga körsitip
bermemsiler?! — dep soridi. 12 Lékin xizmetkarlirining
biri: — I ghojam padishah undaq emes; belki Israilda
turidighan Élisha dégen peyghember sen yatqan
hujrangda qilghan sözliringni Israil padishahigha
éytip béridu, — dédi. 13 U: Bérip uning nede ikenlikini
paylap kélinglar, men adem mangdurup uni tutup
kéley, dédi. Ular: — U Dotan shehiride iken, dep
xewer qildi. 14 Shuning bilen u shu yerge atliqlar,
jeng harwiliri we zor bir qoshunni mangdurdi.
Ular kéchisi yétip kélip sheherni qorshiwaldi. 15
Xudaning adimining maliyi seherde turup chiqsa,
mana, bir atliqlar we jeng harwiliri qoshuni sheherni
qorshiwalghanidi. Malay uninggha: Apla, i ghojam,
qandaq qilarmiz? — dédi. 16 Lékin u: Qorqmighin;
mana biz bilen birge bolghanlar ular bilen birge
bolghanlardin köptur, dédi. 17 Emdi Élisha dua qilip: I
Perwerdigar, malayimning közlirini köreleydighan
qilip achqaysen, dédi. U waqitta Perwerdigar yigitning
közlirini achti we u eyni ehwalni kördi; mana, pütkül
tagh Élishani chöridep turghan yalqunluq at we jeng
harwiliri bilen tolghanidi. 18 Suriyler chüshüp u
terepke kelgende, Élisha Perwerdigargha dua qilip:
Bu xelqni korluq bilen urghin, dédi. Shuning bilen U
Élishaning tiliki boyiche ularni korluq bilen urdi. 19
Élisha ulargha: Bu [siler izdigen] yol emes we [siler
izdigen] sheher emes; méning keynimdin egishinglar,
silerni siler izdigen ademning qéshigha bashlap
baray, dep ularni Samariyege bashlap bardi. 20 We
shundaq boldiki, ular Samariyege kirgende Élisha: I
Perwerdigar, ularning közlirini köreleydighan qilip
achqaysen, dédi. Perwerdigar ularning közlirini achti;
we mana, ular Samariyening otturisida turatti. 21
Israilning padishahi ularni körgende Élishadin: I
atam, ularni öltürüwéteymu? Ularni öltürüwéteymu?
dep soridi. 22 U: — Sen ularni öltürme; hetta
özüng qilich we oqyaying bilen esir qilghanliringni
öltürmeydighan yerde, bularni öltürüshke bolamti?
Eksiche, ularning aldigha nan, su qoyghin; shuning
bilen ular yep-ichip öz ghojisigha yénip ketsun, dédi.
23 Shundaq qilip, u ulargha chong ziyapet berdi;
ular yep-ichip bolghandin kéyin, andin ularni yolgha
saldi. Ular ghojisining yénigha qaytti. Shuningdin
kéyin Suriyedin bulangchilar shaykiliri Israilning
zéminigha qayta bésip kirmidi. 24 Kéyin shundaq
boldiki, Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkül
qoshunini yighip Samariyeni muhasirige aldi. 25
Shuning bilen Samariyede zor acharchiliq boldi. Ular

uni shunche uzun qamal qildiki, bir éshek béshi
seksen shekel kümüshke, we kepter mayiqining bir
chinisining töttin biri besh shekel kümüshke yaraytti.
26 Israilning padishahi sépilning üstidin ötkende, bir
ayal uninggha: I ghojam padishah, yardem bergine!
dep peryad kötürdi. 27 U: Eger Perwerdigar sanga
yardem bermise, men sanga qandaq yardem qilay? Ya
xamandin ya üzüm kölchikidin yardem tépilamdu?, —
dédi. 28 Padishah emdi uningdin yene: Néme derding
bar? dep soridi. U: Mana bu xotun manga: Oghlungni
bergin, biz uni bügün yeyli. Ete bolsa méning oghlumni
yeymiz, dédi. 29 U waqitta biz méning oghlumni
qaynitip pishurup yéduq. Etisi men uninggha: Emdi
sen oghlungni bergin, uni yeyli désem, u öz oghlini
yoshurup qoydi, — dédi. 30 Padishah ayalning
sözini anglap kiyimlirini yirtip-yirtiwetti. U sépilda
kétiwatqanda, xelq uning kiyimining ichige, yeni étige
böz kiygenlikini körüp qaldi. 31 [Padishah]: — Eger
Shafatning oghli Élishaning béshi bügün ténide qalsa,
Xuda méning béshimni alsun we uningdinmu artuq
jazalisun! — dédi. 32 Emma Élisha öz öyide olturatti;
aqsaqallarmu uning bilen bille olturghanidi. Padishah
uning aldigha bir ademni mangdurghanidi. Lékin u
xewerchi u yerge yétip barmayla, Élisha aqsaqallargha:
— Mana bu jallatning balisining béshimni alghili adem
mangdurghanliqini kördünglarmu? Emdi xewerchi
kelgende ishikni ching taqap ichidin tiriwélinglar.
Mana uning keynidin kelgen ghojisining qedimining
awazi angliniwatmamdu? — dédi. 33 U ular bilen
sözlishiwatqanda, mana xewerchi uning qéshigha
chüshüp kélip: «Padishah: «Mana bu balayi'apetning
özi Perwerdigar teripidin keldi; men zadi néme dep
Perwerdigargha yene ümid baghliyalarmen?» deydu,
dédi.

7 Élisha: Perwerdigarning sözini anglanglar!
Perwerdigar mundaq deydu: — Ete mushu
waqitlarda Samariyening derwazisida bir xalta aq un
bir shekelge we ikki xalta arpa bir shekelge sétilidu,
— dédi. 2 Emma padishah bélikini tutup mangghan
qoshun emeldari bolsa, Xudaning adimige: Mana,
hetta Perwerdigar asman'gha tünglük achsimu, undaq
ishning bolushi mumkinmu?! dédi. U: — Sen öz
közüng bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen,
dédi. 3 Emdi derwazining tüwide töt maxaw késili
bar adem olturatti. Ular bir-birige: Néme üchün
mushu yerde ölümni kütüp olturimiz? 4 Sheherge
kireyli dések, sheherde acharchiliq bolghachqa, u
yerde ölimiz; bu yerde oltursaqmu ölimiz. Qopup
Suriylerning leshkergahigha kéteyli. Ular bizni ayisa
tirik qalimiz; bizni öltüreyli dése ölimiz, xalas, —
déyishti. 5 Shuni dep ular kechqurun Suriylerning
leshkergahigha barghili qopti. Leshkergahining
qéshigha yétip kelgende, mana héch kishi yoq idi.
6 Chünki Perwerdigar Suriylerning leshkergahigha
jeng harwiliri, atlar we zor chong qoshunning
sadasini anglatqanidi. Shuni anglap ular bir-birige:
Mana, Israilning padishahi bishek Hittiylarning
padishahlirini we Misirliqlarning padishahlirini
üstimizge hujum qilghili yalliwaptu, déyishti; 7
kechqurun qozghilip chédirlirini, at bilen ésheklirini
tashlap leshkergahni shu péti qoyup, öz janlirini
qutquzush üchün beder qachqanidi. 8 Maxaw késili bar
ademler leshkergahning yénigha kélip, bir chédirgha
kirip, yep-ichip uningdin kümüsh bilen altunni we
kiyimlerni élip yoshurup qoyushti. Andin ular yénip
kélip, yene bir chédirgha kirip u yerdiki oljinimu
élip yoshurup qoyushti. 9 Andin ular bir-birige:
Bizning bundaq qilghinimiz durus emes. Bügün qutluq
xewer bar kündur, lékin biz tinmay turuwatimiz.
Sehergiche qalsaq bu yamanliq béshimizgha chüshidu.
Uning üchün emdi bérip padishahning ordisidikilerge
bu xewerni yetküzeyli, dédi. 10 Shuning bilen
ular bérip sheherning derwazisidiki pasibanlarni
chaqirip ulargha: Biz Suriylerning leshkergahigha
chiqsaq, mana héchkim yoq iken, hetta ademning
shepesimu yoqtur; belki atlar baghlaqliq, éshekler
baghlaqliq bolup, chédirlar eyni péti turidu, dédi.
11 Derwazidiki pasibanlar shu xewerni towlap élan
qilip, padishahning ordisigha xewer yetküzdi. 12
Padishah kéchisi qopup xizmetkarlirigha: — Men
Suriylerning bizge néme qilmaqchi bolghinini silerge
dep bérey. Ular bizning acharchiliqta qalghinimizni
bilip, leshkergahdin chiqip dalada mökünüwélip:
— Israillar sheherdin chiqsa, biz ularni tirik tutup,
andin sheherge kireleymiz, déyishken gep, dédi.
13 Xizmetkarliridin biri jawab bérip: — Birnechche
kishini sheherde qalghan atlardin beshni élip
(ularning aqiwiti bu yerde qalghan Israilning barliq
kishilirining kidin, hetta halak bolghanlarning kidin
better bolmaydu!), ularni körüp kélishke eweteyli,
dédi. 14 Shuning bilen ular ikki jeng harwisi bilen
ulargha qatidighan atlarni teyyar qildi. Padishah
ularni Suriylerning qoshunining keynidin ewetip:
— Bérip ehwalni körüp kélinglar, dep buyrudi. 15

Bular ularning izidin Iordan deryasighiche qoghlap
bardi; we mana, pütkül yol boyi Suriyler aldirap
qachqanda tashliwetken kiyim-kéchek we herxil
eswab-üsküniler bilen tolghanidi. Elchiler yénip
kélip padishahqa shuni xewer qildi. 16 U waqitta
xelq chiqip Suriylerning leshkergahidin oljilarni
talidi; shuning bilen Perwerdigarning éytqan sözidek,
bir xalta aq un bir shekelge, ikki xalta arpa bir
shekelge sétildi. 17 Emdi padishah bilikini tutup
mangghan héliqi emeldarni derwazini bashqurushqa
teyinlep qoyghanidi. Emdi xalayiq derwazidin [étilip
chiqqanda] uni dessep-cheyliwetti we shuning bilen u
öldi. Bu ish padishah Xudaning adimini tutmaqchi
bolup, uning aldigha barghanda, del Élisha éytqandek
boldi. 18 Shuning bilen Xudaning adimi padishahqa
éytqan shu söz emelge ashuruldi: «Ete mushu
waqitlarda Samariyening derwazisida ikki xalta arpa
bir shekelge we bir xalta aq un bir shekelge sétilidu».
19 Emma héliqi emeldar Xudaning adimige: — «Mana,
hetta Perwerdigar asman'gha tünglük achsimu, undaq
bir ishning bolushi mumkinmu?!» dégenidi. U: — «Sen
öz közüng bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen»,
dégenidi. 20 Uninggha hem del shundaq boldi; chünki
xelq uni derwazida dessep öltürgenidi.

8 Élisha özi oghlini tirildürgen ayalgha nesihet qilip:
— Sen we öz öydikiliring bilen bérip, qeyerde
olturghudek jay tapsang, u yerde turghin; chünki
Perwerdigar: — Acharchiliq bolsun, dep békitti. Bu
acharchiliq zéminda yette yilghiche tügimeydu, dédi.
2 Shuning bilen u ayal Xudaning adimi éytqandek
öz öydikiliri bilen bérip, Filistiylerning yurtida yette
yilghiche turdi. 3 We shundaq boldiki, yette yil
ötkende, ayal Filistiylerning yurtidin yénip keldi;
u padishahtin öyi bilen zéminini özige qayturup
bérishni iltimas qilghili bardi. 4 Shu waqitta padishah
Xudaning adimining xizmetkari Gehazi bilen sözliship
uninggha: — Élisha qilghan hemme ulugh emellerni
manga bayan qilip bergin, dewatatti. 5 We shundaq
boldiki, u padishahqa Élishaning qandaq qilip bir
ölükni tirildürgenlikini dep bériwatqanda, Élisha
oghlini tirildürgen shu ayal padishahtin öz öyi we
zéminini qayturup bérishni iltimas qilghili keldi.
Gehazi: — I padishah ghojam, mana, bular men éytqan
ayal we Élisha ölümdin tirildürgen oghli del shu, dédi. 6
Padishah ayaldin soriwidi, u shu weqeni uninggha dep
berdi. Shuning bilen padishah bir aghwatni belgilep:
— Uning hemme teelluqatlirini yandurup bergin
we shuningdek öz yurtidin ketken kündin tartip bu
waqitqiche yéridin chiqqan hosulning barliq kirimini
uninggha bergin, dédi. 7 Emdi Élisha Suriyening
padishahi Ben-Hadad késel yatqinida Demeshqqe
keldi. Padishahqa: Xudaning adimi bu yerge keldi,
dep xewer bérildi. 8 Padishah Hazaelge: — Özüng bir
sowgha élip, Xudaning adimining aldigha bérip uning
bilen körüshüp, u arqiliq Perwerdigardin méning
toghramda: «U bu késeldin saqiyamdu, saqaymaydu»
dep sorighin, — dédi. 9 Shuning bilen Hazael uning
bilen körüshüshke bardi. U özi bilen Demeshqtiki
herxil ésil mallardin qiriq töge sowgha élip, uning
aldigha bérip: «Oghlung Suriyening padishahi Ben-
Hadad méni ewetip, bu késeldin saqiyimenmu,
saqaymaymenmu?» dep soraydu, — dédi. 10 Élisha
uninggha: — Bérip uninggha: — Choqum saqiyisen, dep
éytqin. Lékin Perwerdigar manga qandaqla bolmisun
u choqum ölidu, dep wehiy qildi, dédi. 11 Xudaning
adimi taki Hazael xijil bolup ketküche uninggha
tikilip qarap turdi, andin Xudaning adimi yighlashqa
bashlidi. 12 Hazael: — Ghojam némishqa yighlayla! dep
soridi. U: — Men séning Israillargha qilidighan yaman
ishliringni bilimen; chünki sen ularning qorghanlirini
köydürüp, yigitlirini qilich bilen öltürüp, ushshaq
balilirini chörüp tashlap, hamilidar ayallirining
qarnini yériwétisen, dédi. 13 Hazael: — Menki ittek bir
qulung néme idim, undaq ulugh ishlarni qilalamtim?
Élisha: — Perwerdigar manga séning Suriyening
padishahi bolidighanliqingni melum qildi, dédi. 14
U Élishaning qéshidin chiqip ghojisining yénigha
bardi. Ben-hadad uningdin: — Élisha sanga néme
dédi, dep soridi. U: — U manga silining toghrilirida,
choqum saqiydu, dep éytti, dédi. 15 Etisi Hazael
bir parche bözni élip, sugha chilap padishahning
yüzini etti. Shuning bilen u öldi; we Hazael uning
ornida padishah boldi. 16 Israilning padishahi,
Ahabning oghli Yoramning seltenitining beshinchi
yilida, Yehoshafat téxi Yehudaning padishahi waqtida,
Yehoshafatning oghli Yehoram Yehudaning padishahi
boldi. 17 U padishah bolghanda ottuz ikki yashta
bolup, Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi. 18 U
Ahabning jemeti qilghandek Israil padishahlirining
yolida yürdi (chünki uning ayali Ahabning qizi
idi); u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qildi. 19 Lékin Perwerdigar Dawutqa: — Séning bilen
oghulliringgha «menggü öchmeydighan chiragh»
bérimen dégen wedisi tüpeylidin u Yehudani xarab

qilishni xalimidi. 20 Uning künliride Édom Yehudaning
idare qilishigha isyan kötürüp, azad bolup öz aldigha
bir padishahliq tiklidi. 21 Shuning bilen Yoram hemme
jeng harwiliri bilen yolgha chiqip Zair shehirige ötti.
U kéchisi ornidin turup, özini we jeng harwilirining
serdarlirini qorshiwalghan Édomlargha hujum qilip,
ularni meghlup qildi; lékin axirida [Yehuda] leshkerliri
öz öylirige qéchip ketti. 22 Shuning bilen Édomlar
Yehudaning hökümranliqidin bügün'giche azad boldi.
U waqitta Libnahmu isyan kötürüp azad boldi. 23
Emdi Yoramning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi bolsa «Yehuda padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 24
Yoram öz ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning
shehiri»de ata-bowilirining yénida depne qilindi.
Oghli Ahaziya uning ornida padishah boldi. 25
Israilning padishahi, Ahabning oghli Yoramning
seltenitining on ikkinchi yili, Yehuda padishahi
Yehoramning oghli Ahaziya Yehudagha padishah
boldi. 26 Ahaziya padishah bolghanda yigirme ikki
yashta bolup, Yérusalémda bir yil seltenet qildi.
Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padishahi
Omrining qizi idi. 27 [Ahaziya] Ahabning jemetining
yolida yürüp Ahabning jemeti qilghandek, Xudaning
neziride rezil bolghanni qildi; chünki u Ahabning
küy'oghli bolup uninggha hemjemet idi. 28 Ahabning
oghli Yoram Suriyening padishahi Hazael bilen
Giléadtiki Ramotta soqushqanda Ahaziya uninggha
hemdemliship soqushqa chiqqanidi. Suriyler Yoramni
zeximlendürdi. 29 Yoram padishah Ramahda Suriye
padishahi Hazael bilen soqushqanda Suriylerdin yégen
zexmini dawalitish üchün, Yizreelge yénip keldi.
Ahabning oghli Yoram késel bolghachqa, Yehudaning
padishahi, Yehoramning oghli Ahaziya uni yoqlighili
Yizreelgimu bardi.

9 Élisha peyghember peyghemberlerning
shagirtliridin birini chaqirip, uninggha: —
«Bélingni baghlap bu may qachisini qolunggha élip,
Giléadtiki Ramotqa barghin. 2 U yerge barghanda
Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehuni
tépip, öyige kirip, uni öz buraderliri arisidin ornidin
turghuzup, ichkiriki öyge bashlap kir. 3 Andin
qachidiki mayni béshigha quyup: Perwerdigar
mundaq deydu: — Men séni Israilgha padishah
bolushqa mesih qildim, dégin; shuni dep bolupla
ishikni échip, qéchip chiqqin, hayal bolma» —
dédi. 4 Shuning bilen shu yash peyghember yigit
Giléadtiki Ramotqa bardi. 5 U yerge kelgende, mana,
qoshunning serdarliri u yerde olturatti. U: — I serdar,
sanga bir sözüm bar, dédi. Yehu: — Qaysimizgha? —
dep soridi. U: — Sanga, i serdar, dédi. 6 U qopup öyge
kirdi. Yigit béshigha mayni quyup uninggha mundaq
dédi: Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —
Men séni Perwerdigarning xelqige, yeni Israilgha
padishah bolushqa mesih qildim. 7 Sen öz ghojang
Ahabning jemetini yoqitisen; chünki öz qullirim
peyghemberlerning qéni üchün we Perwerdigarning
hemme qullirining qéni üchün Yizebeldin intiqam
alay. 8 Ahabning pütkül jemeti yoqilidu; Ahabning
jemetidin Israildiki hemme erkeklerni hetta ajiz
yaki méyip bolsun hemmisini halak qilimen. 9 Men
Ahabning jemetini Nibatning oghli Yeroboamning
jemetidek we Axiyahning oghli Baashaning jemetidek
yoq qilimen. 10 Itlar Yizebelni Yizreeldiki shu parche
yerde yeydu. Héchkim uni depne qilmaydu». Shuni
dep bolupla yigit ishikni échip qéchip ketti. 11
Yehu öz ghojisining xizmetkarlirining qéshigha
yénip chiqqanda, ular uningdin: — Hemme ish
tinchliqmu? Bu telwe séni néme ish bilen izdep keptu?
— dep soridi. U ularghа: Siler shu kishi we uning
sepsetelirini bilisiler, — dédi. 12 Ular: Yalghan éytma!
Bizge dep bergine! déwidi, u: — U manga mundaq-
mundaq dep, Perwerdigar mundaq deydu: — «Séni
Israilning üstide padishah bolushqa mesih qildim»
dep éytti — dédi. 13 Shuning bilen ularning hemmisi
tonlirini sélip, pelempeyde yéyip uninggha payandaz
qildi. Ular kanay chélip: «Yehu padishah boldi!» dep
jakarlashti. 14 Shuning bilen Nimshining newrisi,
Yehoshafatning oghli Yehu Yoramni qestlimekchi
boldi. U waqitta Yoram bilen barliq Israillar Giléadtiki
Ramotta turup, u jayni Suriyening padishahi
Hazaelning hujumidin muhapizet qiliwatatti. 15 Emdi
Yoram padishah Suriyening padishahi Hazael bilen
soqushqanda Suriylerdin yégen zexmidin saqiyish
üchün Yizreelge yénip kelgenidi. Yehu bolsa [özige
egeshkenlerge]: Silerge layiq körünse, Yizreelge bérip
xewer bergüdek héchkimni sheherdin qachurmanglar,
dégenidi. 16 Yehu bir jeng harwisini heydep Yizreelge
bardi, chünki Yoram u yerde késel bilen yatqanidi
(Yehudaning padishahi Ahaziya Yoramni yoqlighili
chüshüp kelgenidi). 17 Emdi közetchi Yizreelning
munarida turup, Yehu qatarliq bir top ademlerni
kördi. U: «Bir top ademlerni kördum» dédi. Yoram: Bir
atliq kishini ularning aldigha ewetinglar, u ulardin:

— Hemme ish tinchliqmu? — dep sorisun, dédi. 18
Shuning bilen atliq bir kishi ularning aldigha bérip: —
Padishah, hemme ish tinchliqmu, dep soridi, dédi.
Yehu: — Tinchliqmu, emesmu, buning bilen néme
karing? Burulup méning keynimdin mang, — dédi.
Közetchi [padishahqa] xewer bérip: — Xewerchi
ularning qéshigha bardi, lékin qaytip kelmidi» — dédi.
19 Shuning bilen u yene bir atliq kishini mangdurdi.
U ularning aldigha bérip: — Padishah, hemme ish
tinchliqmu, dep soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmu,
emesmu, buning bilen néme karing? Burulup méning
keynimdin mang, dédi. 20 Közetchi [padishahqa]
xewer bérip: — Xewerchi ularning qéshigha bardi,
lékin qaytip kelmidi. Emdi ularning harwa heydishi
Nimshining oghli Yehuning heydishidek iken, chünki
u telwilerche heydeydu, dédi. 21 Yoram: — Harwini
qétinglar, dep buyruwidi, uning jeng harwisini qétip
teyyarlidi. Andin Israilning padishahi Yoram bilen
Yehudaning padishahi Ahaziya, herbiri öz jeng
harwisigha olturup, Yehuning aldigha bérishqa chiqti;
ular uning bilen Yizreellik Nabotning étizliqida
uchrashti. 22 Yoram Yehuni körgende, «I Yehu,
hemme ish tinchliqmu? dep soridi. U: — Anang
Yizebelning qilghan buzuqchiliqliri we jadugerliki
shunche jiq tursa, qandaqmu tinchliq bolidu?! —
dédi. 23 Shuning bilen Yoram harwini yandurup
Ahaziyagha: «I Ahaziya, asiyliq!» dep warqirap
beder qachti. 24 Yehu oqyasini qoligha élip, oq sélip
Yoramning [keyni teripidin] uning ikki mürisining
ariliqidin atti. Ya oqi uning yürikidin téship chiqti we
u öz harwisigha yiqilip chüshti. 25 Yehu öz yénidiki
emeldari Bidkargha: Uni élip Yizreellik Nabotning
étizliqigha tashlighin. Yadingda bolsunki, men bilen
sen uning atisi Ahabning keynidin bille mangghanda,
Perwerdigar uning toghrisida mundaq bir höküm-
wehiyni éytqan: — 26 «Men tünügün Nabotning qéni
bilen uning oghullirining qénini kördüm, deydu
Perwerdigar: Mana bu [qan qerzini] del bu étizliqta
sanga yandurimen, deydu Perwerdigar». Emdi
Perwerdigarning shu sözi boyiche, uni élip shu yerge
tashlighin, — dédi. 27 Yehudaning padishahi Ahaziya
buni körgende «Baghdiki rawaq yoli» bilen qachti.
Lékin Yehu uning keynidin qoghlap: «Uni étinglar!»
dep buyruwidi, ular uni Ibléamning yénida, Gur
égizlikige chiqqan yolda atti. U Megiddoghiche qéchip
u yerde öldi. 28 Shuning bilen uning xizmetkarliri
uning jesitini jeng harwisigha sélip, Yérusalémgha
élip bérip, «Dawutning shehiri»de ata-bowilirining
yénigha öz qebriside depne qildi 29 (Ahabning oghli
Yoramning seltenitining on birinchi yilida Ahaziya
Yehudagha padishah bolghanidi). 30 Yehu emdi
Yizreelge keldi, Yizebel shuni anglap közlirige sürme
sürüp, chachlirini tarap, dérizidin qarap turatti.
31 Yehu derwazidin kirgende u uninggha: I Zimri,
öz ghojangning qatili, hemme ish tinchliqmu? —
dep soridi. 32 Yehu béshini kötürüp, dérizige qarap
turup: — Men terepte turidighan kim bar? dep
soriwidi, ikki-üch aghwat dérizidin uninggha qaridi.
33 U: Shu ayalni töwen'ge tashlanglar, déyishigila,
ular uni töwen'ge tashlidi. Shuning bilen uning
qéni hem tamgha hem atlargha chéchildi. U uni
atlirigha dessitip üstidin ötüp ketti. 34 Andin u
öyge kirip yep-ichkendin kéyin: Bu leniti ayalning
jesitini tekshürüp, uni depne qilinglar. Chünki némila
bolmisun u padishahning melikisidur, dédi. 35 Lékin
ular uni depne qiliwéteyli dep bériwidi, uning bash
söngiki, ayaghliri we qolining alqinidin bashqa hech
yérini tapalmidi. 36 Ular yénip kélip bu xewerni
uninggha dégende u: — Bu ish Perwerdigar Öz quli
Tishbiliq Iliyas arqiliq éytqan munu sözining emelge
ashurulushidur: — «Itlar Yizreeldiki shu parche yerde
Yizebelning göshini yeydu. 37 Yizebelning ölüki
sirtta, Yizreeldiki shu parche yerde qighdek yéyilip
kétidu we shuning bilen héchkim: «U Yizebel iken»
déyelmeydu» — dédi.

10 Emdi Samariyede Ahabning yetmish oghli
bar idi. Yehu xetlerni yézip Samariyege, yeni
Yizreeldiki emeldar-aqsaqallargha we Ahabning
jemetidiki pasibanlargha ewetti. Xetlerde mundaq
déyildi: — 2 «Siler bilen bille ghojanglarning oghulliri,
jeng harwiliri bilen atlar, qorghanliq sheher we sawut-
qorallarmu bardur; shundaq bolghandin kéyin bu xet
silerge tegkende, 3 öz ghojanglarning oghulliridin eng
yaxshisini tallap, öz atisining textige olturghuzup,
ghojanglarning jemeti üchün soqushqa chiqinglar!». 4
Lékin ular dekke-dükkige chüshüp intayin qorqushup:
Mana ikki padishah uning aldida put tirep turalmighan
yerde, biz qandaqmu put tirep turalaymiz? — déyishti.
5 Shuning bilen orda béshi, sheher bashliqi, aqsaqallar
bilen pasibanlar Yehugha xewer yetküzüp: Biz séning
qulliringmiz; sen herném buyrusang shuni qilimiz;
héchkimni padishah qilmaymiz. Sanga néme muwapiq
körünse shuni qilghin, dep éytti. 6 Yehu ikkinchi xetni
yézip, xette: — «Eger men terepte bolup, méning

sözlirimge kirishke razi bolsanglar öz ghojanglarning
oghullirining bashlirini élip, ete mushu waqitta
Yizreelge, méning qéshimgha ularni keltürünglar.
Emdi padishahning oghulliri yetmish kishi bolup,
özlirini baqqan sheherning ulughlirining qéshida
turatti. 7 Xet ulargha tegkende ular shahzadilerni,
yetmisheylenning hemmisini öltürüp, bashlirini
séwetlerge sélip, Yizreelge Yehugha ewetti. 8
Bir xewerchi kélip Yehugha: Ular shahzadilerning
bashlirini élip keldi, dep xewer bergende, u: Ularni
ikki döwe qilip, derwazining aldida ete etigen'giche
qoyunglar, dédi. 9 Etigende u chiqip, u yerde turup
pütkül xalayiqqa: Siler bigunahsiler; mana, men
özüm ghojamgha qest qilip uni öltürdüm; lékin
bularning hemmisini kim chépip öltürdi? 10 Emdi
shuni bilinglarki, Perwerdigarning hech sözi, yeni
Perwerdigar Ahabning jemeti toghrisida éytqinidin
héchbir söz yerde qalmaydu. Chünki Perwerdigar
Öz quli Iliyas arqiliq éytqinigha emel qildi, —
dédi. 11 Andin kéyin Yehu Yizreelde Ahabning
jemetidin qalghanlarning hemmisi, uning teripidiki
barliq erbablar, dost-aghiniliri we kahinlirini hech
kimni qaldurmay öltürdi. 12 Andin u ornidin turup,
Samariyege bardi. Yolda kétiwétip «padichilargha
tewe Beyt-Eked»ke yetkende 13 Yehu Yehuda padishahi
Ahaziyaning qérindashliri bilen uchrashti. U ulardin:
Siler kim? — dep soridi. «Ahaziyaning qérindashliri,
padishahning oghulliri we xanishning oghulliridin
hal sorighili barimiz, dédi. 14 U: Ularni tirik tutunglar!
dep buyrudi. Andin ademliri ularni tirik tutti,
andin hemmisini Beyt-Ekedning quduqining yénida
öltürüp, ularning hech birini qoymidi. Ular jemiy
qiriq ikki adem idi. 15 U u yerdin kétip barghanda
uning aldigha chiqqan Rekabning oghli Yehonadabqa
yoluqti. U uninggha salam qilip: Méning könglüm
sanga sadiq bolghandek, séning könglüngmu manga
sadiqmu? — dédi. Sadiq, dédi Yehonadab. Yehu: —
Undaq bolsa qolungni manga bergin, dédi. U qolini
bériwidi, Yehu uni jeng harwisigha élip chiqip, öz
yénida jay bérip 16 uninggha: Men bilen bérip,
Perwerdigargha bolghan qizghinliqimni körgin, dédi.
Shuning bilen u uni jeng harwisigha olturghuzup
heydep mangdi. 17 U Samariyege kelgende Ahabning
jemetidin Samariyede qalghanlarning hemmisini qirip
tügetküche öltürdi. Bu ish Perwerdigarning Iliyasqa
éytqan sözining emelge ashurulushi idi. 18 Andin
Yehu hemme xalayiqni yighdurup, ulargha mundaq
dédi: — Ahab Baalning xizmitini az qilghan, lékin
Yehu uning xizmitini köp qilidu. 19 Buning üchün
Baalning barliq peyghemberlirini, uning qulluqida
bolghanlarning hemmisi bilen barliq kahinlirini
manga chaqiringlar; héchkim qalmisun, chünki
Baalgha chong qurbanliq sun'ghum bar; herkim hazir
bolmisa jénidin mehrum bolidu, dédi. Lékin Yehu
bu ishni baalpereslerni yoqitish üchün hiyligerlik
bilen qildi. 20 Shuning bilen Yehu: Baalgha xas bir
héyt békitinglar, déwidi, ular shundaq élan qildi.
21 Yehu pütkül Israilgha teklip ewetkende, barliq
baalperesler keldi; ulardin héchbiri kem qalmay
keldi. Ular Baalning butxanisigha kirdi; shuning bilen
Baalning butxanisi bu béshidin yene bir béshighiche
liq toldi. 22 U [murasim] kiyimi bégige: Hemme
Baalpereslerge [ibadet] kiyimlirini echiqip ber, déwidi,
u kiyimlerni ulargha echiqip berdi. 23 Yehu bilen
Rekabning oghli Yehonadab Baalning butxanisigha
kirip baalpereslerge: Tekshürüp béqinglar, bu yerde
Perwerdigarning bendiliridin héchbiri bolmisun, belki
peqet baalperesler bolsun, dédi. 24 Ular teshekkür
qurbanliqliri bilen köydürme qurbanliqlarni ötküzgili
kirdi. Yehu seksen adimini téshida qoyup ulargha: Men
silerning ilkinglargha tapshurghan bu ademlerdin
birsi qolunglardin qéchip ketse, jénining ornida
jan bérisiler, dédi. 25 Ular köydürme qurbanliqni
ötküzüp bolushighila, Yehu orda pasibanliri we
serdarlargha: Kirip ularni qetl qilip, héchkimni
chiqqili qoymanglar, dep buyrudi. Shuning bilen orda
pasibanliri bilen serdarlar ularni qilich bisi bilen qetl
qilip, ölüklerni shu yerge tashliwetti. Andin Baalning
butxanisining ichkirige kirip 26 but tüwrüklerni
Baalning butxanisidin élip chiqip köydürüwetti. 27
Ular yene Baalning tüwrük-heykilini chéqip, Baalning
butxanisini yiqitip uni bügün'ge qeder hajetxanigha
aylandurdi. 28 Yehu shu yol bilen Baalni Israil ichidin
yoq qildi. 29 Yehu Nibatning oghli Yeroboamning
Israilni gunahqa putlashturghan gunahliridin, yeni
Beyt-El bilen Dandiki altun mozay butliridin özini
yighmidi. 30 Perwerdigar Yehugha: Sen obdan qilding;
Méning nezirimge muwapiq körün'ginini ada qilip,
Ahabning jemetige könglümdiki hemme niyetni
beja qilip pütküzgining üchün, séning oghulliring
tötinchi nesligiche Israilning textide olturidu, dédi.
31 Lékin Yehu pütün qelbidin Israilning Xudasi
Perwerdigarning muqeddes qanunida méngishqa
köngül bölmidi; u Israilni gunahqa putlashturghan

Yeroboamning gunahliridin néri turmidi. 32 Shu
künlerde Perwerdigar Israilning zéminini késip-
késip azaytishqa bashlidi. Chünki Hazael Iordan
deryasining meshriq teripidin bashlap Israilning
chégraliridin bösüp ötüp ulargha hujum qildi; u barliq
Giléad yurtini, Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin
tartip Giléadtin ötüp Bashan'ghiche, Gad, Ruben
we Manassehning barliq yurtlirini ishghal qildi. 34
Emdi Yehuning bashqa emelliri hem qilghanlirining
hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? 35 Yehu öz ata-bowiliri arisida
uxlidi we Samariyede depne qilindi. Andin oghli
Yehoahaz uning ornida padishah boldi. 36 Yehuning
Israilning üstide Samariyede seltenet qilghan waqti
yigirme sekkiz yil idi.

11 Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining
ölginini körgende, barliq shah neslini öltürüshke
qozghaldi. 2 Lékin Yoram padishahning qizi,
yeni Ahaziyaning singlisi Yehoshéba öltürülüsh
aldida turghan padishahning oghullirining arisidin
Ahaziyaning oghli Yoashni oghriliqche élip chiqip,
uni we inik anisini yastuq-kirlik ambirigha yoshurup
qoydi. Yoash shu yol bilen Ataliyadin yoshurup
qélinip öltürülmidi. 3 Andin kéyin [inik anisi] bilen
Perwerdigarning öyide alte yilghiche yoshurunup
turdi. Shu waqitlarda Ataliya zéminda seltenet qildi. 4
Yettinchi yili Yehoyada adem ewetip Kariylar hem
orda pasibanlirining yüzbéshilirini Perwerdigarning
öyige chaqirtip kélip, ular bilen ehde qilishti. U ulargha
Perwerdigarning öyide qesem ichküzüp, padishahning
oghlini körsetti. 5 Andin ulargha buyrup: Mana siler
qilishinglar kérek bolghan ish shuki: — Shabat künide
pasibanliq nöwiti kelgen üchtin biri padishahning
ordisida pasibanliq köziti qilsun. 6 Üchtin biri Sür
dégen derwazida tursun we üchtin biri orda pasibanlar
hoylisining keynidiki derwazida tursun; shundaq
qilip siler orda üchün pasibanliq qilisiler. 7 Shabat
künide pasibanliq nöwitini qilip bolghan üchtin ikki
qismi Perwerdigarning öyide padishahning qéshida
pasibanliq qilsun. 8 Siler padishahning etrapida
turup, herbiringlar qolunglargha öz qoralinglarni élip,
kimdekim sépinglardin ötkili urunsa uni öltürünglar;
padishah chiqip-kirse uning bilen bille yürünglar, dédi.
9 Yüzbéshilar kahin Yehoyada barliq tapilighanlirini
beja keltürüshti; herbir yüzbéshi öz ademlirini,
hem shabat künide pasibanliq nöwitige kelgenlerni
hem pasibanliq nöwitidin yan'ghanlarni qaldurup
qaldi; andin Yehoyada kahinning qéshigha keldi. 10
Kahin bolsa Dawut padishahning Perwerdigarning
öyide saqlaqliq neyze we qalqanlirini yüzbéshilargha
tarqitip berdi. 11 Orda pasibanliri tizilip, herbiri öz
qolida qoralini tutup, ibadetxanining ong teripidin
tartip sol teripigiche qurban'gah bilen ibadetxanini
boylap padishahning etrapida turdi. 12 Yehoyada
shahzadini otturigha chiqirip uning béshigha
tajni kiygüzüp, uninggha guwahnamilerni bérip,
padishah bolushqa [xushbuy may bilen] mesih qildi.
Hemmeylen chawak chélip: — «Padishah yashisun!»
dep towlashti. 13 Ataliya orda pasibanliri bilen
xelqning towlashlirini anglighanda, Perwerdigarning
öyige kirip, köpchilikning arisigha keldi. 14 U
qariwidi, mana padishah qaide-resim boyiche
tüwrükning yénida turatti. Padishahning yénida
emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi; barliq
yurt xelqi shadlinip, kanay chélishatti. Buni körgen
Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep
warqirdi. 15 Emma Yehoyada kahin qoshun'gha mes'ul
bolghan yüzbéshilargha: Uni sepliringlar otturisidin
sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uninggha egeshse
qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — U
Perwerdigarning öyide öltürülmisun, dep éytqanidi.
16 Shuning bilen ular uninggha yol boshitip berdi;
we u padishah ordisigha kiridighan at yoligha yétip
kelgende, ular u yerde uni öltürdi. 17 Yehoyada: —
«Perwerdigarning xelqi bolayli» dep Perwerdigarning
we padishah bilen xelqning otturisida bir ehde
toxtatti; padishah bilen xelqning otturisida hem
bir ehde baghlandi. 18 Andin barliq zémindiki xelq
Baalning butxanisigha bérip uni buzup tashlidi; uning
qurban'gahliri bilen mebudlirini chéqip pare-pare
qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning
aldida öltürdi. Andin kéyin [Yehoyada] kahin
Perwerdigarning öyige pasibanlarni teyinlidi. 19
Andin u yüzbéshilar, Kariylar, orda pasibanliri
we yurtning hemme xelqini özi bilen élip kélip,
padishahni Perwerdigarning öyidin bashlap chüshüp,
ordidiki «Pasibanlarning derwazisi»din padishahning
ordisigha kirgüzdi; Yoash padishahliq textige olturdi.
20 Yurtning barliq xelqi shadlinatti; ular Ataliyani
padishahning ordisining yénida qilichlap öltürgendin
kéyin, sheher tinch bolup qaldi. 21 Yehoash yette
yashqa kirgende padishah boldi.

12 Yehuning seltenitining yettinchi yilida Yehoash
padishah boldi; u qiriq yil Yérusalémda seltenet
qildi. Uning anisi Beer-Shébaliq Zibiyah idi. **2** Yehoash
Yehoyada kahin uninggha nesihet qilip turghan
barliq künlerde, Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qildi. **3** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi;
xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanliq
qilip xushbuy yaqatti. **4** Yehoash kahinlargha: —
Perwerdigarning öyige Xudagha atalghan hemme
pul, jümlidin royxettin ötküzülgen her kishining
baj puli, qesem ichkenlerning puli we herkim
ixtiyari bilen Perwerdigarning öyige béghishlap
ekelgen hemme pulni **5** kahinlar xezinichilerdin
tapshuruwélip Perwerdigarning öyining qaysi yéri
buzulghan bolsa, shu pulni ishlitip shularni ongshisun,
dédi. **6** Lékin Yehoash padishahning seltenitining
yigirme üchinchi yilighiche, kahinlar ibadetxanining
buzulghan yerlirini téxiche onglimighanidi. **7**
Andin Yehoash padishah Yehoyada kahin we
bashqa kahinlarni chaqirip ulargha: — Némishqa
ibadetxanining buzulghan yerlirini ongshimidinglar?
Mundin kéyin xezinichilerdin pul almanglar
we özünglar ibadetxanining buzulghan yerlirini
onglatmanglar, dédi. **8** Shuning bilen kahinlar
maqul bolushup: Biz buningdin kéyin xelqtin pul
almaymiz hem özimiz ibadetxanining buzulghan
yerlirinimu ongshimaymiz, dédi. **9** Emdi Yehoyada
kahin bir sanduqni élip chiqip, yapquchidin bir töshük
téship uni qurban'gahning yénigha qoydi; kishiler
Perwerdigarning öyige kirgende, u ong terepte turatti.
Derwazigha qaraydighan kahinlar Perwerdigarning
öyige keltürülgen barliq pulni uninggha salatti.
10 We shundaq bolattiki, ular sanduqta köp pul
chüshkenlikini körse, padishahning katipi bilen
bash kahin ibadetxanigha chiqip, Perwerdigarning
öyidiki pulni xaltigha chigip, sanap qoyatti. **11**
Andin ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish
bashlirigha ölchep-hésablap béretti. Ular bolsa uni
Perwerdigarning öyini ongshaydighan yaghachchi
bilen tamchilar, **12** tashchilar bilen tashtirashlargha
béretti. Ular mushu pulni Perwerdigarning öyining
buzulghan yerlirini ongshashqa lazim bolghan
yaghach bilen oyulghan tashlarni sétiwélishqa,
shuningdek ibadetxanini ongshashqa we hemme
bashqa chiqimgha ishlitetti. **13** Lékin Perwerdigarning
öyige keltürülgen pul ibadetxanigha atilidighan
kümüsh qacha-quchilar, pichaqlar, piyaliler, kanaylar,
ya altundin yaki kümüshtin yasalghan bashqa
herqandaq nersilerni yasitishqa ishlitilmeytti. **14** Ular
belki shu pulni ish béshilirigha bérip, Perwerdigarning
öyini ongshitatti. **15** Ular pulni ish béjirgüchilerning
ishlemchilerge teqsim qilip bérishi üchün tapshuratti;
lékin uning hésawatini qilmaytti; chünki bular insap
bilen ish qilatti. **16** Lékin itaetsizlik qurbanliqi
puli bilen gunah qurbanliqigha munasiwetlik pullar
Perwerdigarning öyige élip kélinmeytti; u kahinlargha
tewe idi. **17** U waqitta Suriye padishahi Hazael Gat
shehirige hujum qilip, uni ishghal qildi. Andin Hazael
Yérusalémgha hujum qilishqa yüzlendi. **18** Shuning
bilen Yehudaning padishahi Yehoash öz ata-bowiliri
bolghan Yehuda padishahliri Yehoshafat, Yoram we
Ahaziya Perwerdigargha teqdim qilghan hemme
muqeddes buyumlarni, we özi teqdim qilghanlirini
Perwerdigarning öyi hem padishahning ordisining
xeziniliridin izdep tapqan barliq altun'gha qoshup,
hemmisini Suriyening padishahi Hazaelge ewetti;
andin Hazael Yérusalémdin chékindi. **19** Yoashning
bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi
«Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen
kitabta pütülgen emesmidi? **20** Emdi [Yehoashning]
xizmetkarliri uninggha qest qilip Silla dawini teripidiki
Millo qel'eside uni öltürdi. **21** Uning xizmetkarliridin
Shiméatning oghli Yozaqar we Shomerning oghli
Yehozabad uni zeximlendürdi, shuning bilen u öldi. U
öz ata-bowilirining arisida «Dawutning shehiri»de
depne qilindi. Oghli Amaziya uning ornida padishah
boldi.

13 Ahaziyaning oghli, Yehudaning padishahi
Yoashning seltenitining yigirme üchinchi yili,
Yehuning oghli Yehoahaz Samariyede Israilgha
padishah bolup, Samariyede on yette yil seltenet
qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qilip, Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning
oghli Yeroboamning gunahlirigha egiship mangdi;
u ulardin hech chiqmidi. **3** Buning üchün
Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghaldi; u ularni
Suriyening padishahi Hazaelning we Hazaelning
oghli Ben-Hadadning qoligha tapshurup berdi. **4**
Yehoahaz Perwerdigardin rehim tilidi; we Perwerdigar
Israilning qisilip qalghanliqini körüp duasigha qulaq
saldi. Chünki Suriyening padishahi ulargha zulum
qiliwatatti. **5** Perwerdigar Israilgha bir qutquzghuchi
teyinlidi; shuning bilen ular Suriylerning qolidin
azad bolup qutuldi. Kéyin Israil yene burunqidek

öz öy-chédirliride makanlashti. 6 Lékin ular Israilni
gunahqa putlashturghan Yeroboam jemetining
gunahliridin chiqmidi; ular yenila shu yolda
mangatti. Hetta Samariyede bir «Asherah» butmu
qalghanidi. 7 [Suriyening padishahi] Yehoahazgha
peqet ellik atliq leshkerni, on jeng harwisi bilen
on ming piyade eskirinila qaldurghanidi. Chünki
u Yehoahazning [qoshunini] yoqitip xamandiki
topa-changdek qiliwetkenidi. 8 Emdi Yehoahazning
bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin
seltenitining hemme qudriti «Israil padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi?
9 Yehoahaz ata-bowilirining arisida uxlidi we
Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yoash ornida
padishah boldi. 10 Yehudaning padishahi Yoashning
seltenitining ottuz yettinchi yilida Yehoahazning
oghli Yehoash Samariyede Israilgha padishah bolup,
on alte yil seltenet qildi. 11 U Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qildi; u Israilni gunahqa
putlashturghan, Nibatning oghli Yeroboamning
gunahlirining héchqaysisini tashlimidi; u shu yolda
mangatti. 12 Emdi Yoashning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning
padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? 13 Yoash ata-bowilirining arisida
uxlidi we Yeroboam uning textige olturdi. Yoash
Samariyede Israilning padishahliri arisida depne
qilindi. 14 Élisha öz ejilini yetküzidighan késel bilen
yatti. Israilning padishahi Yoash uning qéshigha
kélip uning yüzige éngiship yighlap: I atam, i atam,
Israilning jeng harwisi hem atliq eskerliri!» dep peryad
kötürdi. 15 Élisha uninggha: Bir ya bilen ya oqlirini
keltürgin, dédi. U ya bilen ya oqlirini keltürgende 16
Élisha Israilning padishahigha: Qolungni yagha sélip
tutqin, dédi. U qolini qoyghanda Élishamu qollirini
padishahning qollirining üstige qoyup, uninggha: 17 —
Meshriq tereptiki dérizini achqin, dédi. U uni achqanda
Élisha: Atqin, dédi. U étiwidi, Élisha uninggha: Mana
bu Perwerdigarning nusret ya oqi, yeni Suriyening
üstidin nusret qazinidighan ya oqidur. Sen Suriylerni
yoqatquche Afeqte ular bilen jeng qilisen, dédi.
18 Andin u: — Ya oqlirini qolunggha alghin, dédi.
Ularni alghanda, Élisha Israilning padishahigha:
Ular bilen yerge urghin, dédi. U üch qétim urup
toxtidi. 19 Xudaning adimi uninggha achchiqlinip:
Sen besh-alte qétim urushunggha toghra kéletti.
Shundaq qilghan bolsang, sen Suriylerni urup yoqitip
üzül-késil meghlup qilatting; lékin emdi Suriylerni
urup, peqet üch qétimla meghlup qilalaysen, dédi.
20 Élisha ölüp depne qilindi. Emdi her yili, yil
béshida Moablardin top-top bulangchilar yurtqa
parakendichilik salatti. 21 Bir küni shundaq boldiki,
xelq bir ölgen ademni yerlikige qoyuwatqanda, mana,
ular bir top bulangchilarni körüp qaldi, ular jesetni
Élishaning görige tashlidi. Jeset Élishaning ustixinigha
tegkende, u tirilip, qopup tik turdi. 22 Emma
Suriyening padishahi Hazael bolsa Yehoahazning
hemme künliride Israilgha zalimliq qilatti. 23 Lékin
Perwerdigar ulargha méhriban bolup ich aghritatti;
Ibrahim bilen Ishaq we Yaqupqa baghlighan ehdisi
tüpeylidin U ulargha iltipat qilip, ularni bügün'ge
qeder halak qilmay, Öz huzuridin chiqiriwétishni
xalimighanidi. 24 Suriyening padishahi Hazael öldi we
oghli Ben-Hadad uning ornida padishah boldi. 25 Andin
kéyin Yehoahazning oghli Yehoash Hazaelning oghli
Ben-Hadadning qolidin Hazael öz atisi Yehoahazdin
jengde tartiwalghan sheherlerni yanduruwaldi.
Yehoash uni urup, üch qétim meghlup qilip, shuning
bilen Israilning sheherlirini yandurwaldi.

14 Israilning padishahi Yehoahazning oghli
Yoashning seltenitining ikkinchi yilida
[Yehudadiki] Yoashning oghli Amaziya Yehudagha
padishah boldi. 2 Padishah bolghanda u yigirme besh
yashqa kirgenidi; u Yérusalémda yigirme toqquz yil
seltenet qildi. Uning anisi Yérusalémliq Yehoaddan
idi. 3 Amaziya Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qilatti, lékin ejdadi Dawut qilghandek
emes, belki atisi Yoashning barliq qilghanliri boyiche
ish köretti. 4 Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi;
xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanliq qilip
xushbuy yaqatti. 5 We shundaq boldiki, selteniti uning
qolida muqim bolghanda, u padishah atisini öltürgen
xizmetkarlirini tutup öltürdi. 6 Lékin Musagha
chüshürülgen qanun kitabida Perwerdigarning:
«Atilarni oghulliri üchün ölümge mehkum qilishqa
bolmaydu ya oghullirini atiliri üchün ölümge
mehkum qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz gunahi
üchün ölümge mehkum qilinsun» dep pütülgen
emri boyiche, u öltürgüchilerning balilirini ölümge
mehkum qilmidi. 7 U «Shor wadisi»da Édomiylardin
on ming eskerni öltürdi we jeng qilip Sélani ishghal
qilip uni Yoqteel dep atidi; bügün'giche u shundaq
atilip kelmekte. 8 Andin kéyin Amaziya Israilning

padishahi Yehuning newrisi, Yehoahazning oghli
Yehoashning aldigha elchilerni mangdurup: «Qéni,
[jeng meydanida] yüz turane körüsheyli» dédi. 9
Israilning padishahi Yehoash Yehudaning padishahi
Amaziyagha elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: —
«Liwandiki tiken Liwandiki kédir derixige söz ewetip:
Öz qizingni oghlumgha xotunluqqa bergin, dédi. Lékin
Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni
dessiwetti. 10 Sen derweqe Édomning üstidin ghelibe
qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip
ketting. Emdi yayrap pexirlen, biraq öyde qalghin;
némishqa béshinggha külpet keltürüp, özüngni
we özüng bilen Yehudani balagha yiqitisen?». 11
Emma Amaziya qulaq salmidi. Israilning padishahi
Yehoash jengge chiqti; shuning bilen u Yehudaning
padishahi Amaziya bilen Yehudadiki Beyt-Shemeshte
uchriship soqushti. 12 Yehudaning ademliri Israilning
ademliri teripidin tiripiren qilinip, herbiri öz öyige
qéchip ketti. 13 We Israilning padishahi Yehoash
Beyt-Shemeshte Ahaziyaning newrisi, Yehoashning
oghli, Yehudaning padishahi Amaziyani esir qilip,
Yérusalémgha élip bardi; u Yérusalémning sépilining
Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche
bolghan töt yüz gezlik bir bölikini örüwetti. 14
U Perwerdigarning öyidin hemde padishahning
ordisidiki xezinidin tépilghan barliq altun-kümüsh,
hemme qacha-quchilarni buliwaldi we képillik
süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege yénip
ketti. 15 Emma Yehoashning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning
padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken
qudriti «Israil padishahlirining Tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? 16 Yehoash
öz ata-bowilirining arisida uxlidi we Samariyede
Israilning padishahlirining arisida depne qilindi.
Oghli Yeroboam uning ornigha padishah boldi. 17
Israilning padishahi Yehoahazning oghli Yehoash
ölgendin kéyin, Yehoashning oghli, Yehudaning
padishahi Amaziya on besh yil ömür kördi. 18 Emdi
Amaziyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining
hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? 19 U Yérusalémda
beziler uni qestleshke kirishkenidi, Laqish shehirige
qéchip ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa
adem ewetip u yerde uni öltürdi. 20 Andin ular
uni atlargha artip Yérusalémgha élip bardi. U
Yérusalémda ata-bowilirining arisida «Dawutning
shehiri»de depne qilindi. 21 Yehudaning barliq
xelqi uning on alte yashqa kirgen oghli Azariyani
tiklep, uni atisi Amaziyaning ornida padishah
qildi 22 (padishah atisi ata-bowilirining arisida
uxlighandin kéyin, Élat shehirini qaytidin yasap,
Yehudagha yene tewe qilghuchi del Azariya idi). 23
Yehudaning padishahi Yoashning oghli Amaziyaning
seltenitining on beshinchi yilida, Israilning padishahi
Yehoashning oghli Yeroboam höküm sürüshke
bashlap, Samariyede qiriq bir yil seltenet qildi. 24
U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi;
u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli
Yeroboamning gunahlirining héchbirini tashlimidi. 25
Israilning Xudasi Perwerdigarning öz quli Gat-Heferlik
Amittayning oghli Yunus [peyghember] arqiliq
éytqan sözi emelge ashurulup, u [shimalda] Xamat
rayonigha kirish éghizidin tartip [jenubta] «Arabah
déngizi»ghiche Israilning chégralirini kéngeytip eslige
keltürdi. 26 Chünki Perwerdigar Israilning tartqan
azablirining intayin qattiq ikenlikini kördi; ajizlar
hem méyiplardin bashqa héchkim qalmidi, Israilgha
medetkar yoq idi. 27 Perwerdigar: «Israilning namini
asmanning astidin yoqitimen» dégen emes idi; shunga
U Yehoashning oghli Yeroboamning qoli bilen ularni
qutquzdi. 28 Emdi Yeroboamning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning seltenitining
qudriti we qandaq jeng qilip, esli Yehudagha tewe
bolghan Demeshq bilen Xamatni yanduruwalghanliqi
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen
kitabta pütülgen emesmidi? 29 Yeroboam ata-bowiliri,
yeni Israilning padishahlirining arisida uxlidi we
oghli Zekeriya uning ornida padishah boldi.

15 Israilning padishahi Yeroboamning seltenitining
yigirme yettinchi yilida Amaziyaning oghli
Azariya Yehudaning padishahi boldi. 2 On alte
yashqa kirgende padishah bolup Yérusalémda
ellik ikki yil seltenet qildi. Uning anisining ismi
Yekoliya bolup, u Yérusalémliq idi. 3 U atisi
Amaziyaning barliq qilghanliridek Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qilatti. 4 Peqet «yuqiri
jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha
chiqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. 5 Emma
Perwerdigar padishahni urup, uning ölümigiche
uni maxaw késilige muptila qilghach, u ayrim
öyde turatti we padishahning oghli Yotam ordini
bashqurup yurtning xelqining üstige höküm süretti.
6 Azariyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining

hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? 7 Azariya ata-
bowilirining arisida uxlidi; kishiler uni «Dawutning
shehiri»de ata-bowilirining arisida depne qildi. Oghli
Yotam uning ornida padishah boldi. 8 Yehuda
padishahi Azariyaning seltenitining ottuz sekkizinchi
yilida, Yeroboamning oghli Zekeriya Samariyede
Israilgha padishah bolup, alte ay seltenet qildi. 9 U ata-
bowiliri qilghandek Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilatti; u Israilni gunahqa putlashturghan
Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi.
10 Yabeshning oghli Shallum uninggha qest qilip,
uni xelqning aldida urup öltürdi we uning ornida
padishah boldi. 11 Zekeriyaning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 12
[Uning öltürülüshi] Perwerdigarning Yehugha: —
Séning oghulliring tötinchi nesligiche Israilning
textide olturidu, dégen sözini emelge ashurdi.
Derweqe shundaq boldi. 13 Yabeshning oghli Shallum
Yehuda padishahi Azariyaning seltenitining ottuz
toqquzinchi yilida padishah bolup, Samariyede toluq
bir ay seltenet qildi. 14 Gadining oghli Menahem
Tirzahdin chiqip, Samariyege kélip, Yabeshning
oghli Shallumni shu yerde urup öltürdi we uning
ornida padishah boldi. 15 Shallumning bashqa
ishliri, jümlidin uning qest qilishliri, mana «Israil
padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgendur. 16 Shu chaghda Menahem Tipsah
shehirige hujum qilip, u yerde turuwatqanlarning
hemmisini öltürdi; u yene Tirzahdin tartip uninggha
tewe barliq zéminlirini weyran qildi. Ular ten bérip
derwazini achmighini üchün sheherge shundaq hujum
qildiki, hetta uningdiki jimi hamilidar ayallarning
qarnini yirtip öltürdi. 17 Yehuda padishahi Azariya
seltenitining ottuz toqquzinchi yilida, Gadining oghli
Menahem Israilgha padishah bolup, Samariyede on
yil seltenet qildi. 18 U Perwerdigarning neziride
rezil bolghanni qilip, pütün ömride Israilni gunahqa
putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning
gunahliridin chiqmidi. 19 Asuriyening padishahi Pul
Israil zéminigha tajawuz qildi; u waqitta Menahem:
«Padishahliqimning mustehkemliki üchün manga
yardem qilghayla» dep uninggha ming talant kümüsh
berdi. 20 Menahem Asuriyening padishahigha
béridighan shu pulni Israilning hemme bay ademlirige
baj sélish bilen aldi; u herbiridin ellik shekel
kümüsh aldi. Shuning bilen Asuriyening padishahi
qaytip ketti we bu zéminda turup qalmidi. 21
Menahemning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? 22 Menahem ata-
bowilirining arisida uxlidi we oghli Pekahiya ornida
padishah boldi. 23 Yehuda padishahi Azariyaning
seltenitining ellikinchi yilida, Menahemning oghli
Pekahiya Samariyede Israilgha padishah bolup, ikki
yil seltenet qildi. 24 U Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilip, Israilni gunahqa putlashturghan
Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi.
25 We uning serdari Remaliyaning oghli Pikah
uninggha qest qilip uni Samariyede, padishah
ordisidiki qel'ede öltürdi; shu ishta Argob bilen
Ariye we ellik Giléadliq kishi Pikah terepte turdi;
u Pekahiyani öltürüp uning ornida padishah boldi.
26 Pekahiyaning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 27 Yehudaning
padishahi Azariyaning seltenitining ellik ikkinchi
yilida, Remaliyaning oghli Pikah Samariyede Israilgha
padishah bolup, yigirme yil seltenet qildi. 28
U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip
Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli
Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 29 Israilning
padishahi Pikahning künliride Asuriyening padishahi
Tiglat-Pileser kélip Iyon, Abel-Beyt-Maakah, Yanoah,
Kedesh, Hazor, Giléad, Galiliye, jümlidin Naftalining
pütkül zéminini ishghal qilip, shu yerdiki xelqni
tutqun qilip, Asuriyege élip bardi. 30 Elahning oghli
Hoshiya Remaliyaning oghli Pikahgha qest qilip uni
öltürdi. Uzziyaning oghli Yotamning seltenitining
yigirminchi yilida, u Pikahning ornida padishah
boldi. 31 Pikahning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 32 Israilning
padishahi Remaliyaning oghli Pikahning seltenitining
ikkinchi yilida, Uzziyaning oghli Yotam Yehudagha
padishah boldi. 33 U padishah bolghanda yigirme besh
yashqa kirgen bolup, Yérusalémda on alte yil seltenet
qildi. Uning anisining ismi Yerusha idi; u Zadokning
qizi idi. 34 Yotam atisi Uzziyaning barliq qilghanliridek
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. 35
Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri
jaylar»gha chiqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti.
Perwerdigarning öyining «Yuqiriqi derwaza»sini

yasighuchi shu idi. 36 Yotamning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? 37 Shu
chaghlarda Perwerdigar Suriyening padishahi Rezin
bilen Remaliyaning oghli Pikahni Yehudagha hujum
qilishqa qozghidi. 38 Yotam ata-bowiliri arisida uxlidi
we ata-bowilirining arisida atisi Dawutning shehiride
depne qilindi. Oghli Ahaz ornida padishahi boldi.

16 Remaliyaning oghli Pikahning on yettinchi yilida,
Yotamning oghli Ahaz Yehudagha padishah boldi.
2 Ahaz padishah bolghanda yigirme yashqa kirgen
bolup, Yérusalémda on alte yil seltenet qilghanidi. U
atisi Dawut qilghandek emes, eksiche Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qilmidi. 3 U Israilning
padishahlirining yolida mangatti, hetta Perwerdigar
Israilning aldidin heydep chiqarghan ellerning
yirginchlik gunahlirigha egiship, öz oghlini ottin
ötküzüp köydürdi. 4 U «yuqiri jaylar»da, dönglerde
we herbir kök derexlerning astida qurbanliq qilip,
küje köydüretti. 5 Shu waqitta Suriyening padishahi
Rezin bilen Israilning padishahi, Remaliyaning oghli
Pikah Yérusalémgha hujum qilip, [padishah] Ahazni
muhasirige élip qorshiwalghini bilen, lékin uni
meghlup qilalmidi. 6 Ashu waqitta Suriyening
padishahi Rezin Élat shehirini Suriyege qayturuwaldi
we shu yerde turuwatqan Yehudalarni heydiwetti.
Andin Suriyler kélip u yerde olturaqlashti; ular
bügün'giche shu yerde turmaqta. 7 Ahaz Asuriyening
padishahi Tiglat-Pileserge elchilerni ewetip: Men
silining qulliri, silining oghulliri bolimen; manga
hujum qiliwatqan Suriyening padishahining qolidin
we Israilning padishahining qolidin qutquzushqa
chiqqayla, dédi. 8 Shuni éytip Ahaz Perwerdigarning
öyi we padishahning ordisidiki xezinilerdiki kümüsh
bilen altunni sowgha qilip, Asuriyening padishahigha
ewetti. 9 Asuriyening padishahi uning telipige
qoshuldi; shuning bilen Asuriyening padishahi
Demeshqqe hujum qilip uni ishghal qildi; uningdiki
ahalini tutqun qilip Kir shehirige élip bardi we
Rezinni öltürdi. 10 Ahaz padishah emdi Asuriyening
padishahi Tiglat-Pileser bilen körüshkili Demeshqqe
bardi we shundaqla Demeshqtiki qurban'gahni kördi.
Andin Ahaz padishah shu qurban'gahning resimini,
uning barliq yasilish tepsilatlirining layihisini sizip,
uni Uriya kahin'gha yetküzdi. 11 Shuning bilen
Uriya kahin Ahaz padishah Demeshqtin ewetken
barliq tepsilatlar boyiche bir qurban'gah yasidi.
Ahaz padishah Demeshqtin yénip kelmeste, Uriya
kahin uni shundaq teyyar qilghanidi. 12 Padishah
Demeshqtin yénip kélip, qurban'gahni körüp,
qurban'gahqa bérip, uning üstige qurbanliq sundi;
13 u qurban'gahning üstige köydürme qurbanliq
we ashliq hediyesini köydürüp, «sharab hediye»sini
töküp, «inaqliq qurbanliqi»ning qénini chachti. 14
Shundaq qilip u Perwerdigarning huzurining aldidiki
mis qurban'gahni élip uni Perwerdigarning öyi bilen
özining qurban'gahining otturisidin ötküzüp, öz
qurban'gahining shimal teripige qoydurdi. 15 Ahaz
padishah Uriya kahin'gha buyruq qilip: Mushu chong
qurban'gah üstige etigenlik köydürme qurbanliq bilen
kechlik ashliq hediyesini, padishahning köydürme
qurbanliqi bilen ashliq hediyesini, hemme yurtning
pütün xelqining köydürme qurbanliqi, ashliq
hediye we sharab hediyelirini köydürüp sunisen.
Köydürme qurbanliqlarning barliq qanliri we bashqa
qurbanliqlarning barliq qanlirini ushbu qurbanliqning
üstige tökisen. Mis qurban'gah bolsa méning yol
sorishim üchün bolsun, dédi. 16 Shuning bilen Uriya
kahin Ahaz padishah buyrughanning hemmisini ada
qildi. 17 Ahaz padishah das tegliklirige békitilgen
taxtaylarni késip ajritip, daslarni tegliklirdin éliwetti;
u mis «déngiz»ni tégidiki mis uylarning üstidin
kötürüp élip, uni tash taxtayliq bir meydan'gha
qoydurdi. 18 U Asuriye padishahini razi qilish üchün
Perwerdigarning öyige tutishidighan «Shabat künidiki
aywanliq yol» bilen padishah tashqiridin kiridighan
yolni étiwetti. 19 Ahazning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi?
20 Ahaz öz ata-bowiliri arisida uxlidi; u ata-bowilirining
arisida «Dawutning shehiri»de depne qilindi; oghli
Hezekiya ornida padishah boldi.

17 Yehudaning padishahi Ahazning seltenitining
on ikkinchi yilida, Élahning oghli Hoshiya
Samariyede Israilgha padishah bolup, toqquz yil
seltenet qildi. 2 U Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilatti; lékin uningdin ilgiri ötken Israilning
padishahliridek undaq rezillik qilmaytti. 3 Asuriyening
padishahi Shalmanezer uninggha hujum qilghili
chiqqanda, Hoshiya uninggha béqinip sowgha-salam
berdi. 4 Emma Asuriyening padishahi Hoshiyaning
asiyliq qilmaqchi bolghinini bayqidi; chünki Hoshiya
burunqidek Asuriyening padishahigha yilliq sowgha-
salam yollimay, belki Misirning padishahi sogha

elchilerni mangdurghanidi. Uning üchün Asuriyening
padishahi uni tutup, baghlap zindan'gha soliwetti.
5 Andin Asuriyening padishahi chiqip pütkül
[Israil] zéminini talan-taraj qilip, Samariyeni üch
yilghiche qamal qildi. 6 Hoshiyaning seltenitining
toqquzinchi yilida, Asuriyening padishahi Samariyeni
ishghal qilip, Israillarni Asuriyege sürgün qilip,
ularni Xalah shehiri, Gozandiki Xabor deryasining
boyliri we Médialarning sheherlirige orunlashturdi.
7 Mana, shundaq ishlar boldi; chünki Israillar
özlirini Misirning padishahi Pirewnning qolidin
qutquzup, Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigar
Xudasigha gunah qilip bashqa ilahlardin qorqup 8
Perwerdigar Israillarning aldidin heydiwetken yat
elliklerning qaide-belgilimiliride, shundaqla Israilning
padishahliri özliri chiqarghan qaide-belgilimiliride
mangghanidi. 9 We Israillar öz Perwerdigar
Xudasigha qarshi chiqip, yoshurunlarche toghra
bolmighan ishlarni qildi; ular barliq sheherliride
közet munaridin mustehkem qorghan'ghiche «yuqiri
jaylar»ni yasidi. 10 Ular hemme égiz dönglerde
we hemme kök derexlerning astida «but tüwrük»
we «Asherah» buti turghuzdi. 11 Perwerdigar
ularning aldidin heydep chiqarghan [yat] ellikler
qilghandek, ular hemme «yuqiri jaylar»da xushbuy
yaqatti we Perwerdigarning ghezipini keltüridighan
herxil rezil ishlarni qilatti. 12 Gerche Perwerdigar
ulargha: — «Bu ishni qilmanglar!» dégen bolsimu,
ular butlarning qulluqigha bérilip ketkenidi. 13
Perwerdigar hemme peyghemberler bilen hemme
aldin körgüchilerning wasitisi bilen hem Israilni
hem Yehudani agahlandurup: Rezil yolliringlardin
yénip, ata-bowiliringlargha tapilan'ghan we qullirim
bolghan peyghemberler arqiliq silerge testiqlighan
pütün qanun'gha boysunup, Méning emrlirim we
Méning belgilimilirimni tutunglar, dégenidi. 14
Lékin ular qulaq salmay, Perwerdigar Xudasigha
ishenmigen ata-bowiliri qilghandek, boyunlirini
qattiq qildi. 15 Ular Uning belgilimilirini, shundaqla
U ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdini we
ulargha tapshurghan agah-guwahlarni chetke qaqqan;
ular erzimes nersilerge egiship, özliri erzimes
bolup chiqti; Perwerdigar ulargha: — Etrapinglardiki
elliklerning qilghinidek qilmanglar, dégen del shu
ellerge egiship, rezillik qilatti. 16 Ular Xudasi bolghan
Perwerdigarning barliq emrlirini tashlap, özliri üchün
quyma mebudlarni, yeni ikki mozayni quydurdi, bir
«Asherah but» qildurdi, asmandiki nurghunlighan
ay-yultuzlargha bash urdi we Baalning qulluqigha
kirdi. 17 Ular öz oghulliri bilen qizlirini ottin
ötküzdi, palchiliq we jadugerlik ishletti, shundaqla
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilish üchün,
özlirini sétip Uning ghezipini qozghidi. 18 Shuning
üchün Perwerdigar Israilgha intayin achchiqlinip,
ularni Öz neziridin néri qildi; Yehudaning qebilisidin
bashqa héchqaysisi öz [zéminida] qaldurulmidi. 19
Lékin Yehudamu öz Xudasi Perwerdigarning emrlirini
tutmidi, belki Israil chiqarghan qaide-belgilimiler
ichide mangdi. 20 Uning üchün Perwerdigar Israilning
barliq neslini chetke qaqti; ularni Öz neziridin
tashlighan künigiche [zéminida] xarliqqa qaldurup,
bulangchilarning qoligha tapshurup berdi. 21 U Israilni
Dawutning jemetidin tartiwalghanidi. Ular Nibatning
oghli Yeroboamni padishah qildi we Yeroboam bolsa
Israilni Perwerdigarning yolidin yandurup, ularni
éghir bir gunahqa patquzup azdurdi. 22 Israillar
Yeroboamning qilghan hemme gunahlirida yürüp,
ulardin chiqmidi. 23 Axir bérip Perwerdigar Öz
qulliri bolghan peyghemberlerning wasitisi bilen
éytqandek, Israilni Öz neziridin néri qildi; Israillar
öz yurtidin Asuriyege élip kétilip, u yerde bügün'ge
qeder turup keldi. 24 Emma Asuriyening padishahi
Babil, Kuttah, Awwa, Xamat we Sefarwaimdin
xelqni yötkep Israilning ornigha Samariyening
sheherlirige makanlashturdi. Ular shuning bilen
Samariyege igidarchiliq qilip sheherlerde olturdi. 25
We shundaq boldiki, ular u yerde deslepte olturghinida
Perwerdigardin qorqmighanidi; Perwerdigar ularni
qiyma-jiyma qilidighan birnechche shirlarni ularning
arisigha ewetti. 26 Shuning bilen Asuriyening
padishahigha xewer yetküzülüp: — Sili yötkep
Samariyening sheherliride makanlashturghan xelqler
shu yurtning ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu;
shunga U ularning arisigha shirlarni ewetti; mana
bular ularni öltürmekte, chünki xelq yurtning
ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu, déyildi. 27
Shuning bilen Asuriyening padishahi emr qilip:
— Siler u yerdin élip kelgen kahinlarning birini
yene u yerge apiringlar; u u yerde turup, ulargha
u yurtning ilahining qaide-yosunlirini ögetsun, —
dédi. 28 Uning buyruqi bilen ular Samariyedin
yötkigen kahinlarning biri kélip, Beyt-Elde turup
Perwerdigarning qorqunchini ulargha ögetti. 29
Lékin shu xelqlerning herbiri öz ilahlirining butlirini

yasap, Samariyelikler salghan «yuqiri jaylar»diki
ibadetgahlar ichige turghuzdi; herbir xelq özi turghan
sheherde shundaq qildi. 30 Babildin kelgenler Sukkot-
Binot dégen mebudni yasidi, Kuttin kelgenler Nergal
butni, Xamattin kelgenler Ashima butni, 31 Awwiylar
Nibhaz bilen Tartak butlarni yasidi; Sefarwiylar
Sefarwaimdiki butliri bolghan Adrammelek bilen
Anammelekke öz balilirini atap otta köydürdi. 32 Ular
emdi mushundaq halette Perwerdigardin qorqup, öz
arisidiki her türlük ademlerni özliri üchün «yuqiri
jaylar»diki butxanilarda qurbanliqlarni sunidighan
kahin qilip békitken. 33 Ular Perwerdigardin qorqatti
we shuning bilen teng qaysi eldin kelgen bolsa, shu
elning qaide-yosunlirida öz ilahlirining qulluqidimu
bolatti. 34 Bügün'ge qeder ular ilgiriki adetler boyiche
méngip kelmekte; ular Perwerdigardin qorqmay,
Perwerdigar Israil dep atighan Yaqupning ewladlirigha
tapilighan belgilimiler we hökümler, qanun we
emrlerge muwapiq ish körmeydu. 35 Perwerdigar
ular bilen bir ehde qiliship ulargha buyrup: —
«Bashqa ilahlardin qorqmay, ulargha sejde qilmay yaki
ulargha bash urmay we ulargha qurbanliq qilmanglar
— 36 peqet zor qudret we uzatqan biliki bilen
silerni Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigardinla
qorqunglar, uninggha sejde qilinglar we uninggha
qurbanliq sununglar. 37 U siler üchün pütküzgen
belgilimiler, hökümler, qanun we emrni bolsa, ularni
ebedgiche köngül bölüp tutunglar; bashqa ilahlardin
qorqmanglar. 38 Men siler bilen qilghan ehdini
untumanglar ya bashqa ilahlardin qorqmanglar,
39 belki Xudayinglar Perwerdigardin qorqunglar;
we U silerni hemme düshmenliringlarning qolidin
qutquzidu» — dégenidi. 40 Lékin ular qulaq salmay,
ilgiriki qaide-yosunlarni yürgüzetti. 41 Mushu eller
shu teriqide Perwerdigardin qorqatti hem oyma
mebudlarning qulluqida bolatti; ularning baliliri bilen
balilirining balilirimu shundaq qilatti; öz ata-bowiliri
qandaq qilghan bolsa, ularmu bügünki kün'giche
shundaq qilip keldi.

18 Élahning oghli, Israilning padishahi Hoshiyaning
seltenitining üchinchi yilida, Yehudaning [sabiq]
padishahi Ahazning oghli Hezekiya Yehudagha
padishah boldi. 2 U padishah bolghanda yigirme
besh yashta bolup, Yérusalémda yigirme toqquz
yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Abi idi; u
Zekeriyaning qizi idi. 3 Hezekiya bolsa atisi Dawutning
barliq qilghinidek, Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qilatti. 4 U «yuqiri jaylar»ni yoqitip,
«but tüwrükler»ni chéqip «Asherah»larni késip
tashlap, Musa yasatqan mis yilanni chéqip pare-
pare qilip (chünki u chaghqiche Israillar uninggha
xushbuy yaqatti), uninggha «Nehushtan!» dep isim
qoydi. 5 Hezekiya Israilning Xudasi Perwerdigargha
tayandi. Bu jehette ne uningdin kéyin kelgen ne
uningdin ilgiri ötken Yehuda padishahlirining arisidiki
héchbiri uninggha yetmeytti. 6 U Perwerdigargha
ching baghlinip uninggha egishishtin chiqmay, belki
Perwerdigar Musagha buyrughan emrlerni tutatti. 7
Perwerdigar uning bilen bille idi; u qaysila ishqa chiqsa
shuningda rawajliq bolatti. U Asuriye padishahining
hakimiyitige qarshi chiqip uninggha béqindi bolushtin
yandi. 8 U Filistiylerge hujum qilip ularni Gaza
shehiri we uning etrapidiki zéminlirighiche, közet
munaridin mustehkem qorghan'ghiche bésip meghlup
qildi. 9 We shundaq boldiki, Hezekiya padishahning
seltenitining tötinchi yilida, yeni Israilning [sabiq]
padishahi Élahning oghli Hoshiyaning seltenitining
yettinchi yilida, Asuriyening padishahi Shalmanezer
Samariyege hujum qilip uni qamal qildi. 10 Üch yildin
kéyin ular sheherni aldi; Hezekiyaning seltenitining
toqquzinchi yili, yeni Israil padishahi Hoshiyaning
seltenitining toqquzinchi yilida, Samariye ishghal
qilindi. 11 Andin Asuriyening padishahi Israillarni
Asuriyege élip kétip, ularni Xalahda, Gozandiki
Xabor deryasining boylirida we Médialarning
sheherliride makanlashturdi. 12 Chünki ular öz
Xudasi Perwerdigarning awazigha itaet qilmidi,
belki Uning ehdisige, yeni Perwerdigarning quli
Musa buyrughanning hemmisige xilapliq qildi;
ular yaki qulaq salmidi, yaki emel qilmidi. 13
Hezekiya padishahning seltenitining on tötinchi yili,
Asuriyening padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq
qorghanliq sheherlirige hujum qilip chiqip, ularni
ishghal qildi. 14 U waqitta Yehudaning padishahi
Hezekiya Laqishqa adem ewetip, Asuriyening
padishahigha: Men gunahkar! Mendin chékin'geyla,
üstümge herném chüshürsile shuni [töleymen], —
dédi. Asuriyening padishahi Hezekiyagha üch yüz
talant kümüsh bilen ottuz talant altun toxtitip qoydi.
15 Hezekiya Perwerdigarning öyidiki we padishahning
ordisining xezinisidiki barliq kümüshni élip berdi.
16 Shuning bilen bir waqitta Yehudaning padishahi
Hezekiya Perwerdigarning öyining ishikliridin we
özi eslide qaplatqan ishik késheklirdin altunni

ajritip élip, Asuriyening padishahigha berdi. 17 Shu
chaghda Asuriye padishahi Sennaxérib Tartan, Rab-
Saris we Rab-Shakehlirini chong qoshun bilen Laqish
shehiridin Yérusalémgha, Hezekiyaning yénigha
ewetti. Ular Yérusalémgha chiqip keldi. Chiqqanda,
ular kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda,
yuqiri kölchekning norining béshigha kélip turdi.
18 Ular padishahni chaqirghanda, Hilqiyaning oghli,
ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégi
Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar
ularning yénigha keldi. 19 We Rab-Shakeh ulargha
mundaq dédi: — «Siler Hezekiyagha: — «Ulugh
padishah, yeni Asuriye padishahi sanga mundaq dédi,
denglar: — Séning mushu ishen'gen tayanching zadi
némidi? 20 Sen: «Urush qilishqa tedbir-meslihetimiz
hem küchimiz bar, deysen — bu peqet bir quruq
gep, xalas! — Sen zadi kimge tayinip manga qarshi
ökte qopisen? 21 Mana emdi sen yériqi bar ashu
qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen. Birsi uninggha
yölense, uning qoligha sanjip kiridu; Misir padishahi
Pirewn'ge tayan'ghanlarning hemmisi shundaq
bolidu! 22 Eger siler manga: «Biz Xudayimiz bolghan
Perwerdigargha tayinimiz» — désenglar, Hezekiya
özi Yehudadikilerge we Yérusalémdikilerge: «Siler
peqet Yérusalémdiki mushu ibadetgah aldidila ibadet
qilishinglar kérek» dep, uninggha atalghan «yuqiri
jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu?
Ular ashu Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmidi?
23 Emdi hazir xojayinim Asuriye padishahi bilen
bir toxtamgha kélinglar: — «Eger silerde ulargha
mineligüdek eskerliringlar bolsa, men silerge ikki ming
atni bikargha bérey!» 24 Silerde undaqlar bolmisa,
xojayinimning emeldarlirining eng kichiki bolghan
bir leshker béshini qandaqmu chékindüreleysiler?!
Gerche siler jeng harwiliri we atlarni élish üchün
Misirgha tayinisiler! 25 Men mushu yerni halak
qilish üchün Perwerdigarsiz keldimmu? Chünki
Perwerdigar manga: «Mushu zéminni halak qilishqa
chiqqin» — dédi!». 26 Éliakim, Shebna we Yoah Rab-
Shakehge: — Péqirlirigha aramiy tilida sözlisile; biz
buni chüshinimiz. Bizge ibraniy tilida sözlimisile,
gepliri sépilda turghanlarning quliqigha kirmisun!
— dédi. 27 Biraq Rab-Shakeh: — Xojayinim
méni mushu gepni xojayininglargha we silergila
éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen
birlikte sépilda olturghanlargha déyishke ewetken
emesmu? Chünki ular öz poqini yégüchi hem öz
süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. 28 Andin Rab-
Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen: «Ulugh
padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap
qoyunglar!» — dep warqiridi. 29 — «Padishah mundaq
deydu: — Hezekiya silerni aldap qoymisun! Chünki
u silerni [padishahning] qolidin qutquzalmaydu.
30 Uning silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen
qutquzidu; mushu sheher Asuriye padishahining
qoligha chüshüp ketmeydu» dep Perwerdigargha
tayandurushigha yol qoymanglar! 31 Hezekiyagha
qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi mundaq
deydu: — Men bilen sülhiliship, men terepke ötünglar;
shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning üzüm
baringidin hem özünglarning enjür derixidin méwe
yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardin su
ichisiler; 32 ta men kélip silerni bughdayliq hem
sharabliq bir zémin'gha, néni, üzümzarliri we zeytun
derexliri bar, hesel chiqiridighan bir zémin'gha,
yeni zémininglargha oxshash bir zémin'gha apirip
qoyghuche yep-ichiwéringlar! Shuning bilen siler tirik
qélip, ölmeysiler! Hezekiya silerge: — «Perwerdigar
bizni qutquzidu» dése uninggha qulaq salmanglar! 33
El-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zéminini Asuriye
padishahining qolidin qutquzghanmu? 34 Xamat we
Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim,
Xéna we Iwwah sheherlirining ilah-butliri qéni? Ular
Samariyeni méning qolumdin qutquzghanmu?! 35
Mushu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini
qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar
Yérusalémni méning qolumdin qutquzalamdu?» —
dédi. 36 Emma xelq süküt qilip uninggha jawaben
héchqandaq bir söz qilmidi; chünki padishahning
buyruqi shuki: — «Uninggha jawab bermenglar».
37 Andin Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan
Éliakim, orda diwanbégi Shebna we Asafning oghli,
orda mirzibégi Yoahlar kiyim-kécheklirini yirtiship,
Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-Shakehning geplirini
uninggha uqturdi.

19 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda,
kiyim-kécheklirini yirtip, özini böz bilen
qaplap Perwerdigarning ibadetxanisigha kirdi. 2 U
Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim,
orda diwanbégi Shebna we kahinlarning aqsaqallirini
böz qaplan'ghan péti Amozning oghli Yeshaya
peyghemberge ewetti. 3 Ular uninggha: — Hezekiya
mundaq deydu: — «Balilar tughulay dep qalghanda
anining tughqudek hali qalmighandek, mushu kün

awarichilik, reswa qilinidighan, mazaq qilinidighan
bir künidur. 4 Öz xojayini bolghan Asuriye
padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa ewetken Rab-
Shakehning mushu barliq geplirini Perwerdigar
Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni anglighan
Perwerdigar Xudaying shu gepler üchün uning
dekkisini bérermikin? Shunga qélip qalghan qaldisi
üchün awazingni kötürüp, bir duayingni berseng» —
dédi. 5 Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliri
Yeshayaning aldigha keldi. 6 Yeshaya ulargha:
— «Xojayininglargha: — Perwerdigar mundaq
dédi: — «Asuriye padishahining chaparmenlirining
sen anglighan ashu Manga kupurluq qilghuchi
gepliridin qorqma; 7 Mana, Men uninggha bir
rohni kirgüzimen; shuning bilen u bir ighwani
anglap, öz yurtigha qaytidu. Men uni öz zéminida
turghuzup qilich bilen öltürgüzimen» — denglar»
— dédi. 8 Rab-Shakeh özi kelgen yoli bilen
qaytip mangghanda, Asuriye padishahining Laqish
shehiridin chékin'genlikini anglap, Libnah shehirige
qarshi jeng qiliwatqan padishahning yénigha keldi.
9 Chünki padishah: «Mana, Éfiopiye padishahi
Tirhakah sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup yolgha
chiqti» dégen xewerni anglighanidi. Lékin u yene
Hezekiyagha elchilerni mundaq xet bilen ewetti:
— 10 «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagha mundaq
dengarisaldilar: — «Sen tayinidighan Xudayingning
sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoligha
tapshurulmaydu» déginige aldanma; 11 mana,
sen Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni
néme qilghanlirini, ularni öz ilah-butlirigha atap
halak qilghanliqini anglighansen; emdi özüng
qutquzulamsen? 12 Ata-bowilirim halak qilghan
ellerning öz ilah-butliri ularni qutquzghanmu?
Gozan, Haran, Rezef shehiridikilernichu, Télassarda
turghan Édenlernichu? 13 Xamat padishahi, Arpad
padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining
padishahliri qéni?»». 14 Shuning bilen Hezekiya xetni
ekelgüchilerning qolidin élip oqup chiqti. Andin u
Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning aldigha
xetni yéyip qoydi. 15 We Hezekiya Perwerdigargha dua
qilip mundaq dédi: — «I kérublar otturisida turghan
Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen,
jahandiki barliq el-yurtlarning üstidiki Xuda peqet
Özüngdursen; asman-zéminni Yaratquchisen. 16 I
Perwerdigar, quliqingni töwen qilip anglighaysen;
közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeysen;
Sennaxéribning adem ewetip menggü hayat Xudani
haqaretlep éytqan geplirini anglighaysen! 17 I
Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme
yurtlarni, shulargha béqindi bolghan yurtlarnimu
xarabe qilip, 18 ularning ilah-butlirini otqa
tashliwetken; chünki ularning ilahliri ilah emes,
belki insan qoli bilen yasalghanliri, yaghach we tash,
xalas; shunga asuriylar ularni halak qildi. 19 Emdi, i
Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlargha
Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni
bildürüsh üchün, bizni uning qolidin qutquzghaysen!».
20 Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha
söz ewetip mundaq dédi: — — Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning Manga
Sennaxérib toghruluq qilghan duayingni anglidim.
21 Perwerdigarning uninggha qarita dégen sözi
shudurki: — «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni
kemsitidu, Séni mazaq qilip külidu; Yérusalémning
qizi keyningge qarap béshini chayqaydu; 22 sen kimni
mazaq qilip kupurluq qilding? Sen kimge qarshi
awazingni kötürüp, Neziringni üstün qilding? Israildiki
Muqeddes Bolghuchigha qarshi! 23 Elchiliring arqiliq
sen Rebni mazaq qilip; — «Men nurghunlighan
jeng harwilirim bilen tagh choqqisigha, Liwan
tagh baghrilirigha yétip keldimki, Uning égiz kédir
derexlirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning
eng chet turalghusigha, Uning eng bük-baraqsan
ormanzarliqigha kirip yétimen. 24 Özüm quduq kolap
yaqa yurtning süyini ichtim; Putumning uchidila men
Misirning barliq derya-östenglirini qurutiwettim —
déding. 25 — Sen shuni anglap baqmighanmiding?
Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin
tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge
ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanliq sheherlerni
xarabilerge aylandurdung; 26 Shuning bilen u yerde
turuwatqanlar küchsizlinip, Yerge qaritip qoyuldi,
shermende qilindi; Ular ösiwatqan ot-chöptek,
Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmey
qurup ketkendek boldi. 27 Biraq séning olturghiningni,
ornungdin turghiningni, chiqip-kirginingni we
Manga qarshi ghaljirliship ketkiningni bilimen; 28
Séning Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikingning,
hakawurliship ketkenlikingning quliqimgha yetkenliki
tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen,
Yüginimni aghzinggha salimen, We özüng kelgen
yol bilen séni qayturimen. 29 I [Hezekiya], shu ish
sanga alamet bésharet boliduki, Mushu yili özlükidin

ösken, Ikkinchi yili shulardin chiqqanlarmu silerning
rizqinglar bolidu; Üchinchi yili bolsa tériysiler,
orisiler, üzüm köchetlirini tikisiler; Ulardin chiqqan
méwilerni yeysiler. 30 Yehuda jemetining qéchip
qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz
tartidu, Yuqirigha qarap méwe béridu; 31 Chünki
Yérusalémdin bir qaldisi, Zion téghidin qéchip
qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni
ada qilidu. 32 Shunga, Perwerdigar Asuriye padishahi
toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge
yétip kelmeydu, Ne uninggha bir tal oqmu atmaydu;
Ne qalqanni kötürüp aldigha kelmeydu, Ne uninggha
qarita qashalarnimu yasimaydu. 33 U qaysi yol
bilen kelgen bolsa, U yol bilen qaytidu we mushu
sheherge kelmeydu — deydu Perwerdigar, 34 — Chünki
Özüm üchün we Méning qulum Dawut üchün uni
etrapidiki sépildek qoghdap qutquzimen». 35 Shu
kéche shundaq boldiki, Perwerdigarning Perishtisi
chiqip, Asuriyeliklerning bargahida bir yüz seksen
besh ming eskerni urdi; mana, kishiler etigende
ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgenlikini
kördi! 36 Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib
chékinip, yolgha chiqip, Ninewe shehirige qaytip
turdi. 37 We shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning
butxanisida uninggha choqunuwatqanda, oghulliri
Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap öltürüwetti;
andin ular bolsa Ararat dégen yurtqa qéchip ketti.
Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah boldi.

20 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir
késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya
peyghember uning qéshigha bérip, uninggha: —
«Perwerdigar mundaq deydu: — — Öyüng toghruluq
wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen» —
dédi. 2 [Hezekiya] bolsa yüzini tam terepke qilip
Perwerdigargha dua qilip: — 3 I Perwerdigar, Séning
aldingda méning heqiqet we pak dil bilen méngip
yürgenlikimni, neziring aldingda durus bolghan
ishlarni qilghanliqimni eslep qoyghaysen, — dédi.
We Hezekiya yighlap éqip ketti. 4 Yeshaya chiqip
ordidiki ottura hoyligha yetmeste, Perwerdigarning
sözi uninggha yétip mundaq déyildi: — 5 Yénip bérip
xelqimning bashlamchisi Hezekiyagha mundaq dégin:
— «Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq
deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni
kördüm; mana, Men séni saqaytimen. Üchinchi künide
Perwerdigarning öyige chiqisen. 6 Künliringge Men
yene on besh yil qoshimen; shuning bilen Men
séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin
qutquzimen; Özüm üchün we qulum Dawut üchün
Men bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdaymen. 7
(Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlanglar, dédi.
Ular uni élip kélip, yarisigha chapliwidi, u saqaydi.
8 Hezekiya Yeshayadin: Perwerdigar méni saqaytip,
üchinchi küni uning öyige chiqidighanliqimni
ispatlaydighan'gha qandaq bésharetlik alamet bolidu?
— dep sorighanidi. 9 Yeshaya: — Perwerdigarning Özi
éytqan ishini jezmen qilidighanliqini sanga ispatlash
üchün Perwerdigardin shundaq bésharetlik alamet
boliduki, sen quyashning pelempey üstige chüshken
sayisining on basquch aldigha méngishi yaki on
basquch keynige yénishini xalamsen? — dédi. 10
Hezekiya: Quyash sayisining on basquch aldigha
méngishi asan; saye on bashquch keynige yansun,
dégenidi. 11 Shuning bilen Yeshaya peyghember
Perwerdigargha nida qildi we U quyashning Ahaz
padishah qurghan pelempey basquchiliri üstige
chüshken sayisini yandurup, on basquch keynige
mangdurdi). 12 Shu peytte Baladanning oghli Babil
padishahi Mérodaq-Baladan, Hezekiyani késel bolup
yétip qaptu, dep anglap, xetler hediye bilen ewetti.
13 Hezekiya bolsa elchilerning gépini tingshap,
ulargha barliq xezine-ambarlirini, kümüshni, altunni,
dora-dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallar
ambiridiki hemmini we bayliqlirining barliqini
körsetti; ordisi we pütkül padishahliqi ichidiki
nersilerdin Hezekiya ulargha körsetmigen birimu
qalmidi. 14 Andin Yeshaya peyghember Hezekiyaning
aldigha bérip, uningdin: — «Mushu kishiler néme
dédi? Ular séni yoqlashqa nedin kelgen?» — dep
soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq bir yurttin, yeni
Babildin kelgen» dédi. 15 Yeshaya yene: — «Ular
ordangda némini kördi?» dep soridi. Hezekiya: —
«Ordamda bar nersilerni ular kördi; bayliqlirimning
arisidin men ulargha körsetmigen birimu qalmidi»
— dédi. 16 Yeshaya Hezekiyagha: Perwerdigarning
sözini anglap qoyghin: — 17 — Mana shundaq
künler kéliduki, ordangda bar nersiler we bügün'ge
qeder ata-bowiliring toplap, saqlap qoyghan hemme
Babilgha élip kétilidu; héchnerse qalmaydu — deydu
Perwerdigar. 18 — Hemde Babilliqlar oghulliringni,
yeni özüngdin bolghan ewladliringni élip kétidu;
shuning bilen ular Babil padishahining ordisida
aghwat bolidu. 19 Hezekiya emdi öz-özige «Öz

künlirimde bolsa aman-tinchliq, Xudaning heqiqet-
wapaliqi bolmamdu?», dep Yeshayagha: — «Siz
éytqan Perwerdigarning mushu sözi yaxshi iken»
— dédi. 20 Hezekiyaning bashqa emelliri, jümlidin
uning seltenitining qudriti, uning qandaq qilip
sheherge su teminlesh üchün köl, shundaqla su
apiridighan nor yasighanliqi «Yehuda padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi?
21 Hezekiya ata-bowilirining arisida uxlidi; oghli
Manasseh ornida padishah boldi.

21 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta
bolup, Yérusalémda ellik besh yil seltenet qildi.
Uning anisining ismi Hefzibah idi. 2 U Perwerdigar
Israillarning aldidin heydep chiqiriwetken yat
elliklerning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. 3
U atisi Hezekiya buzup yoqatqan «yuqiri jaylar»ni
qaytidin yasatti; u Baalgha atap qurban'gahlarni
saldurup, Israilning padishahi Ahab qilghandek bir
Asherah mebud yasidi; u asmandiki nurghunlighan
ay-yultuzlargha bash urdi we ularning qulluqigha
kirdi. 4 U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni
yasatti. Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: Men
Yérusalémda Méning namimni qoyimen, dégenidi. 5
U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning
qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. 6 Öz
oghlini ottin ötküzdi; jadugerchilik bilen palchiliq
ishletti, özige jinkeshler bilen epsunchilarni békitti; u
Perwerdigarning neziride san-sanaqsiz rezillikni qilip
uning ghezipini qozghidi. 7 U yasatqan «Asherah»
oyma mebudni [Xudaning] öyige qoydi. Shu öy
toghruluq Perwerdigar Dawutqa we uning oghli
Sulayman'gha: — «Bu öyde, shundaqla Israilning
hemme qebililirining zéminliri arisidin Men tallighan
Yérusalémda Öz namimni ebedgiche qaldurimen;
8 eger Israil peqet Men ularghа tapilighan barliq
emrlerge, yeni Öz qulum Musa ularghа buyrughan
barliq qanun'gha muwapiq emel qilishqa köngül
qoysila, Men ularning putlirini ata-bowilirigha teqsim
qilghan bu zémindin qaytidin néri qilmaymen»,
dégenidi. 9 Lékin ular qulaq salmaytti; shunglashqimu,
Manasseh ularni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar
Israillarning aldidin halak qilghan yat elliklerdin
ashurup rezillik qilatti. 10 Shunga Perwerdigar Öz
qulliri bolghan peyghemberlerning wasitisi arqiliq
mundaq dédi: — 11 Yehudaning padishahi Manasseh
bu yirginchlik ishlarni qilip, hetta uningdin ilgiri
ötken Amoriylar qilghan barliq rezilliktin ziyade
rezillik qilip, uning butliri bilen Yehudanimu gunahqa
azdurghini üchün 12 Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana, Yérusalém bilen Yehudaning
üstige shundaq balayi'apet keltürimenki, kimki uni
anglisila qulaqliri zingildap kétidu. 13 Men Samariyeni
ölchigen tana we Ahabning jemetini tekshürgen tik
ölchigüch yip bilen Yérusalémni tekshürtimen; kishi
qachini chayqap sürtkendin kéyin düm kömtürüp
qoyghandek, Yérusalémni chayqap örüymen. 14
Men mirasimning qalghanliridinmu waz kéchip,
düshmenlirining qoligha tapshurimen; ularni hemme
düshmenlirige bulang-talang obyékti we olja qilip
bérimen; 15 Chünki ular Méning nezirimde rezil
bolghanni qilip, ularning ata-bowiliri Misirdin chiqqan
kündin tartip bügün'giche ghezipimni qozghap keldi».
16 Manasseh emdi pütkül Yérusalémni bir chétidin
yene bir chétigiche qan'gha toldurup, köp naheq
qan tökküzdi we oxshashla özi qiliwatqan gunahi
bilen Yehudalarni azdurup, ularning Perwerdigarning
neziridiki rezillikni qilishigha seweb boldi. 17
Manassehning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi, jümlidin u sadir qilghan gunah «Yehuda
padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? 18 Manasseh ata-bowilirining
arisida uxlidi we öz öyining béghida, yeni Uzzahning
béghida depne qilindi. Andin oghli Amon uning ornida
padishah boldi. 19 Amon padishah bolghanda yigirme
ikki yashta bolup, Yérusalémda ikki yil seltenet qildi.
Uning anisining ismi Meshullemet idi; u Yotbahliq
Haruzning qizi idi. 20 Amon atisi Manasseh qilghandek
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti. 21
U atisi mangghan barliq yollarda mangatti; u atisi
qulluqida bolghan butlarning qulluqida bolup, ularghа
sejde qilip, 22 Perwerdigarning yolida yürmey, öz
ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni terk qildi. 23
Emdi Amonning xizmetkarliri padishahni qestlep,
uni öz ordisida öltürdi. 24 Lékin yurt xelqi Amon
padishahni qestligenlerning hemmisini öltürdi; andin
yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah
qildi. 25 Amonning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? 26 U Uzzahning
béghida öz qebriside depne qilindi. Andin oghli Yosiya
uning ornida padishah boldi.

22 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta
bolup, Yérusalémda ottuz bir yil seltenet qildi.

Uning anisining ismi Yedidah idi; u Bozkatliq
Adayaning qizi idi. 2 Yosiya Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qilip, her ishta atisi
Dawutning barliq yolida yürüp, ne onggha ne solgha
chetnep ketmidi. 3 Padishah Yosiya seltenitining on
sekkizinchi yilida, padishah Meshullamning newrisi,
Azaliyaning oghli katip Shafanni Perwerdigarning
öyige ewetip: 4 «Bash kahin Hilqiyaning qéshigha
chiqip shuni buyrughinki, u Perwerdigarning öyige
élip kélin'gen, derwaziwenler xelqtin yighqan pulni
sanisun. 5 Andin ular Perwerdigarning öyini
ongshaydighan ishlarni nazaret qilghuchi ishchilargha
tapshurup bersun. Bular hem Perwerdigarning öyidiki
buzulghan yerlerni ongshashqa öyde ishligüchilerge,
yeni yaghachchilar, tamchilar we tashtirashlargha
bersun. Ular mushu pul bilen öyni ongshashqa
lazim bolghan yaghach bilen oyulghan tashlarni
sétiwalsun, dégin» — dédi. 7 Lékin ularning qoligha
tapshurulghan pulning hésabi qilinmidi. Chünki ular
insap bilen ish qilatti. 8 Bash kahin Hilqiya katip
Shafan'gha: — Men Perwerdigarning öyide bir Tewrat
kitabini taptim, dédi. Shuni éytip Hilqiya kitabni
Shafan'gha berdi. U uni oqudi. 9 Andin kéyin katip
Shafan padishahning qéshigha bérip padishahqa
xewer bérip: — Xizmetkarliri ibadetxanidiki pulni
yighip Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish
béshilirining qollirigha tapshurup berdi, dédi. 10
Andin katip Shafan padishahqa: Hilqiya manga
bir kitabni berdi, dédi. Andin Shafan padishahqa
uni oqup berdi. 11 We shundaq boldiki, padishah
Tewrat kitabining sözlirini anglighanda, öz kiyimlirini
yirtti. 12 Padishah Hilqiya kahin bilen Shafanning
oghli Ahikamgha, Mikayaning oghli Akbor bilen
Shafan katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha
buyrup: — 13 Bérip men üchün we xelq üchün, yeni
pütkül Yehudadikiler üchün bu tépilghan kitabning
sözliri toghrisida Perwerdigardin yol soranglar.
Chünki ata-bowilirimiz bu kitabning sözlirige,
uningdiki bizlerge pütülgenlirige emel qilishqa
qulaq salmighanliqi tüpeylidin Perwerdigarning
bizge qozghalghan ghezipi intayin dehshetlik, dédi.
14 Shuning bilen Hilqiya kahin, Ahikam, Akbor,
Shafan we Asayalar Xarxasning newrisi, Tikwahning
oghli kiyim-kéchek bégi Shallumning ayali ayal
peyghember Huldahning qéshigha bérip, uning
bilen sözleshti. U Yérusalém shehirining ikkinchi
mehelliside olturatti. 15 U ulargha mundaq dédi:
— Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu:
— «Silerni ewetken kishige mundaq denglar: — 16
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Men Yehudaning
padishahi oqughan kitabning hemme sözlirini emelge
ashurup, bu jaygha we bu yerde turghuchilargha
balayi'apet chüshürimen. 17 Chünki ular Méni tashlap,
bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, qollirining hemme
ishliri bilen Méning achchiqimni keltürdi. Uning
üchün Méning qehrim bu yerge qarap yandi hem
öchürülmeydu. 18 Lékin silerni Perwerdigardin yol
sorighili ewetken Yehudaning padishahigha bolsa
shundaq denglar: Sen anglighan sözler toghrisida
Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: —
19 Chünki könglüng yumshaq bolup, mushu jay
we uningda turghuchilarning weyrane we lenetke
aylandurulidighanliqi toghrisida ularni eyiblep éytqan
sözlirimni anglighiningda, Perwerdigarning aldida
özüngni töwen qilip, kiyimliringni yirtip, Méning
aldimda yighlighining üchün, Menmu duayingni
anglidim, deydu Perwerdigar. 20 Buning üchün séni
ata-bowiliring bilen yighilishqa, öz qebrengge aman-
xatirjemlik ichide bérishqa nésip qilimen; séning
közliring Men bu jay üstige chüshüridighan barliq
külpetlerni körmeydu». Ular yénip bérip, bu xewerni
padishahqa yetküzdi.

23 Padishah ademlerni ewetip, Yehuda bilen
Yérusalémning hemme aqsaqallirini öz qéshigha
chaqirtip keldi. 2 Padishah Perwerdigarning
öyige chiqti; barliq Yehudadiki er kishiler we
Yérusalémda turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar
bilen peyghemberler, yeni barliq xelq, eng kichikidin
tartip chongighiche hemmisi uning bilen bille chiqti.
Andin u Perwerdigarning öyide tépilghan ehde
kitabining hemme sözlirini ulargha oqup berdi. 3
Padishah tüwrükning yénida turup Perwerdigarning
aldida: — Perwerdigargha egiship pütün qelbim
we pütkül jénim bilen Uning emrlirini, höküm-
guwahliqliri we belgilimilirini tutup, ushbu kitabta
pütülgen ehdige emel qilimen dep ehdige özini
baghlidi. Shuning bilen xelqning hemmisimu ehde
aldida turup uninggha özini baghlidi. 4 Andin
kéyin padishah bash kahin Hilqiya bilen orun
basar kahinlargha we hem derwaziwenlerge: —
Baalgha, Asherah butigha we asmanning barliq
qoshunigha atap yasalghan barliq eswab-üskünilerni
Perwerdigarning öyidin chiqiriwétinglar, dep emr
qildi; u bularni Yérusalémning sirtida, Kidron

étizliqida köydürdi we küllirini Beyt-Elge élip bardi.
5 U Yehuda padishahlirining Yehuda sheherliridiki
«yuqiri jaylar»da hemde Yérusalémning etrapliridiki
«yuqiri jaylar»da xushbuy yandurushqa tikligen
but kahinlirini, shuningdek Baalgha, quyashqa,
aygha, yultuz türkümlirige hemde asmanning barliq
qoshunigha xushbuy yaqquchilarni ishtin heydiwetti.
6 U Perwerdigarning öyidin Asherah butni élip
chiqip Yérusalémning sirtigha élip bérip, Kidron
jilghisigha apirip shu yerde köydürüp kukum-talqan
qilip ézip, topisini addiy puqralarning qebriliri
üstige chéchiwetti. 7 Andin u Perwerdigarning
öyige jaylashqan bechchiwazlarning turalghulirini
chéqip ghulatti; bu öylerde yene ayallar Asherah
butqa chédir toquytti. 8 U Yehuda sheherliridin
barliq kahinlarni chaqirtip, özige yighdi. Andin u
Gebadin tartip Beer-Shébaghiche kahinlar xushbuy
yaqidighan «yuqiri jaylar»ni buzup bulghiwetti;
u «derwazilardiki yuqiri jaylar»ni chéqip buzdi;
bular «Sheher bashliqi Yeshuaning quwiqi»ning
yénida, yeni sheher quwiqigha kirish yolining sol
teripide idi 9 (emdi «yuqiri jaylar»diki kahinlarning
Yérusalémda Perwerdigarning qurban'gahigha
chiqishi cheklen'genidi; lékin ular dawamliq öz
qérindashliri bilen birge pitir nanlardin yéyishige
muyesser idi). 10 Yosiya héchkim öz oghli
yaki qizini Molekke atap ottin ötküzmisun
dep, Hinnomning oghlining jilghisidiki Tofetnimu
buzup bulghiwetti. 11 Perwerdigarning öyige
kiridighan yolning éghizida Yehuda padishahliri
quyashqa teqdim qilip qoyghan atlarni shu yerdin
yötkep, «quyash harwiliri»ni otta köydürdi (ular
[ibadetxanining] hoylilirigha jaylashqan, Natan-
Melek dégen aghwatning öyining yénida turatti).
12 Padishah yene Yehuda padishahliri Ahazning
balixanisining ögziside saldurghan qurban'gahlarni
we Manasseh Perwerdigarning öyining ikki hoylisigha
yasatqan qurban'gahlarni chéqip kukum-talqan
qiliwetti; u ularning topisini u yerdin élip, Kidron
jilghisigha chéchiwetti. 13 Israilning padishahi
Sulayman Yérusalémning meshriq teripige we «Halak
téghi»ning jenubigha Zidoniylarning yirginchlik buti
Ashtarot, Moabiylarning yirginchlik buti Kémosh
we Ammonlarning yirginchlik buti Milkomgha
atap yasatqan «yuqiri jaylar»nimu padishah buzup
bulghiwetti. 14 U but tüwrüklerni parchilap,
Asherah butlirini késip yiqitip, ular turghan
yerlerni adem söngekliri bilen toldurdi. 15 U yene
Israilni gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli
Yeroboam Beyt-Elde saldurghan qurban'gah bilen
«yuqiri jay»ni, ularni buzup chaqti, andin kéyin
«yuqiri jay»ni köydürüp kukum-talqan qiliwetti,
Asherah butinimu köydürüwetti. 16 Yosiya burulup
qarap, taghdiki qebrilerni körüp, adem ewetip
qebrilerdiki söngeklerni kolap chiqirip, qurban'gah
üstide köydürdi, shu yol bilen uni bulghiwetti.
Bu ishlar Perwerdigarning kalamini yetküzüp, del
ularni aldin'ala bésharet qilip jakarlighan Xudaning
adimining sözining emelge ashurulushi idi. 17 Andin
Yosiya: Köz aldimdiki bu qebre téshi kimning? — dep
soridi. Sheherdikiler uninggha: Bu Yehudadin kelgen,
silining Beyt-Eldiki qurban'gahni buzghan mushu
ishlirini bésharet qilghan Xudaning adimining qebrisi
iken, dédi. 18 Yosiya: — Uni qoyunglar, héchkim
uning söngeklirini midirlatmisun, dep buyrudi.
Shuning bilen ular uning söngekliri bilen Samariyedin
kelgen peyghemberning söngeklirige héchkimni
tegküzmidi. 19 Andin Yosiya Israilning padishahliri
Perwerdigarning ghezipini qozghighan, Samariyening
sheherliride yasatqan «yuqiri jaylar»diki barliq öylerni
chaqti; u ularni Beyt-Elde qilghandek qilip, yoqatti. 20
U u yerlerdiki «yuqiri jaylar»gha xas bolghan hemme
kahinlarni qurban'gahning üstide öltürüp, qurbanliq
qildi, andin ularning üstige adem söngeklirini
köydürdi; u axirda Yérusalémgha yénip bardi. 21
Padishah barliq xelqqe yarliq chüshürüp: — Bu ehde
kitabida pütülgendek, Xudayinglar Perwerdigargha
«ötüp kétish héyti»ni ötküzünglar, dep buyrudi. 22
«Batur hakimlar» Israilning üstidin höküm sürgen
künlerdin tartip, ne Israil padishahlirining waqitlirida
ne Yehuda padishahlirining waqitlirida undaq bir
«ötüp kétish héyti» ötküzülüp baqmighanidi; 23
Yosiya padishahning seltenitining on sekkizinchi
yilida, Perwerdigargha atap bu «ötüp kétish héyti»
Yérusalémda ötküzüldi. 24 Shuningdek Yosiya Yehuda
yurtida we Yérusalémda peyda bolghan jinkeshler we
palchilarni, terafim mebudliri, herqandaq butlar we
barliq bashqa lenetlik nersilerni zémindin yoqatti.
Uning shundaq qilishining meqsiti, Hilqiya kahin
Perwerdigarning öyidin tapqan kitabta xatirilen'gen
Tewrattiki sözlerge emel qilishtin ibaret idi. 25
Uningdek Musagha chüshürülgen qanun'gha intilip
pütün qelbi, pütün jéni we pütün küchi bilen
Perwerdigargha qaytip, özini béghishlighan bir

padishah uningdin ilgiri bolmighanidi we uningdin
kéyinmu uninggha oxshash birsi bolup baqmidi. 26
Lékin Perwerdigarning achchiqi Manassehning Özini
renjitken barliq rezillikliri tüpeylidin Yehudagha
tutashqandin kéyin, Özining shiddetlik ghezipidin
yanmidi. 27 Perwerdigar: — Israilni tashlighandek
Yehudanimu Öz közümdin néri qilimen we Özüm
tallighan bu sheher Yérusalémni we Men: — «Méning
namim shu yerde bolidu» dégen shu ibadetxanini
terk qilimen, dédi. 28 Yosiyaning bashqa emelliri hem
qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi?
29 Uning künliride Misirning padishahi Pirewn-
Neko Asuriyening padishahigha hujum qilghili
Efrat deryasigha bardi. U chaghda Yosiya padishah
Pirewn bilen soqushushqa chiqti; lékin Pirewn uni
körüp Megiddoda uni öltürdi. 30 Xizmetkarliri
uning ölükini jeng harwisigha sélip Megiddodin
Yérusalémgha élip kélip, uni öz qebriside depne
qildi. Yurt xelqi Yosiyaning oghli Yehoahazni mesih
qilip, atisining ornida padishah qildi. 31 Yehoahaz
padishah bolghanda yigirme üch yashta bolup,
üch ay Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining
ismi Hamutal idi; u Libnahliq Yeremiyaning qizi
idi. 32 Yehoahaz bowiliri barliq qilghanliridek,
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. 33 Emdi
Pirewn-Neko uning Yérusalémda seltenet qilmasliqi
üchün, uni Xamat yurtidiki Riblahda solap qoydi
we [Yehuda] zéminigha yüz talant kümüsh bilen bir
talant altun séliq chüshürdi. 34 Andin Pirewn-Neko
Yosiyaning oghli Éliakimni atisining ornida padishah
qilip, ismini Yehoakimgha özgertti. U Yehoahazni özi
bilen Misirgha élip ketti; Yehoahaz Misirgha kélip
shu yerde öldi. 35 Yehoakim kümüsh bilen altunni
Pirewn'ge berdi; lékin Pirewnning shu buyruqini ijra
qilip pulni tapshurush üchün yurtqa herbir ademning
chamigha qarap baj-alwan qoyghanidi; altun we
kümüshni u yurtning xelqidin, herbirige salghan
ölchem boyiche Pirewn-Nekogha bérishke yighqanidi.
36 Yehoakim padishah bolghanda yigirme besh yashta
bolup, on bir yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning
anisining ismi Zibidah idi; u Rumahliq Pedayaning
qizi idi. 37 Yehoakim bowiliri barliq qilghanliridek
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti.

24 Uning künliride Babilning padishahi
Néboqadnesar [Yehudagha] hujum qilishqa
chiqti; Yehoakim uninggha üch yilghiche béqindi
boldi, andin uningdin ténip uning hökümranliqigha
qarshi chiqti. 2 Shu waqitlarda Perwerdigar uninggha
hujum qilishqa Kaldiyler bulangchilar shaykisi,
Suriyler bulangchilar shaykisi, Moabiylar bulangchilar
shaykisi, we Ammoniylar bulangchilar shaykilirini
qozghidi; u ularni Yehudani halak qilish üchün
qozghidi. Bu ishlar Perwerdigar Öz qulliri bolghan
peyghemberler arqiliq agah qilghan söz-kalamining
emelge ashurulushi idi. 3 Derweqe Perwerdigarning
éytqinidek, Manassehning gunahliri tüpeylidin
Yehudani Öz közliridin néri qilish üchün, bu ishlar
ularning béshigha chüshti. 4 Chünki [Manassehning]
naheq qan töküp, Yérusalémni naheq qanlar bilen
toldurghini tüpeylidin, Perwerdigar [Yehudalarni]
epu qilishqa köngli unimaytti. 5 Yehoakimning
bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda
padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? 6 Yehoakim ata-bowilirining
arisida uxildi; oghli Yehoakin uning ornida padishah
boldi. 7 Misirning padishahi bolsa öz yurtidin
ikkinchi chiqmidi. Chünki Babilning padishahi
«Misir éqini»din tartip Efrat deryasighiche bolghan
Misir padishahigha tewe zéminni tartiwalghanidi. 8
Yehoakin padishah bolghanda on sekkiz yashta bolup,
üch ay Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining
ismi Nehushta idi; u Yérusalémliq Elnatanning
qizi idi. 9 Yehoakin atisining barliq qilghanliridek
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. 10
Babilning padishahi Néboqadnesarning serdarliri
Yérusalémgha jeng qilghili chiqip, sheherni qamal
qildi. 11 Uning serdarliri sheherni qamal qilip
turghanda Néboqadnesar özimu sheherning sirtigha
chiqti. 12 Andin Yehudaning padishahi Yehoakin
bilen anisi, barliq xizmetkarliri, emeldarliri we
aghwatliri Babil padishahining aldigha chiqip
uninggha ten berdi. Shundaq qilip Babilning
padishahi öz seltenitining sekkizinchi yilida uni
esir qilip tutti. 13 Néboqadnesar Perwerdigarning
öyidiki barliq xeziniler bilen padishahning ordisidiki
xezinilerni élip ketti; Perwerdigar agah berginidek,
u Israilning padishahi Sulayman Perwerdigarning
ibadetxanisi üchün yasatqan hemme altun qacha-
eswablarni késip sökti. 14 Yérusalémning barliq
ahalisini, jümlidin hemme emeldarlar, hemme
batur palwanlar, jemiy bolup on ming esirni we
barliq hünerwenler we tömürchilernimu élip ketti;
yurttiki xelqtin eng namratlardin bashqa héchkim

qalmidi. 15 U Yehoakinni Babilgha élip ketti we
shuningdek padishahning anisini, padishahning
ayallirini, uning aghwatliri we yurttiki mötiwerlerni
esir qilip Yérusalémdin Babilgha élip bardi. 16 U
batur-palwanlarning hemmisini (yette ming idi),
hünerwen we tömürchilerni (jemiy bir ming idi)
— bularning hemmisi jenggiwar ademler bolup,
Babilning padishahi ularni esir qilip, Babilgha élip
ketti. 17 Andin Babilning padishahi Yehoakinning
taghisi Mattaniyani uning ornida padishah qilip,
uning ismini Zedekiyagha özgertti. 18 Zedekiya
padishah bolghanda yigirme bir yashta bolup, on
bir yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisi
Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup, ismi Hamutal
idi. 19 Zedekiya Yehoakimning barliq qilghinidek,
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti.
20 Perwerdigarning Yérusalémgha hem Yehudagha
qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni
Öz huzuridin heydiwetküche bolghan ariliqta,
töwendiki ishlar yüz berdi: — awwal, Zedekiya Babil
padishahigha isyan kötürdi.

25 Andin shundaq boldiki, uning seltenitining
toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide
Babil padishahi Néboqednesar pütkül qoshunigha
yétekchilik qilip Yérusalémgha hujum qilishqa keldi;
hemde uni qorshiwélip bargah qurup, uning etrapida
qasha-poteylerni qurushti. 2 Shuning bilen sheher
Zedekiyaning on birinchi yilighiche muhasiride turdi.
3 Shu yili tötinchi ayning toqquzinchi küni sheherde
éghir qehetchilik hemmini basqan we zémindikiler
üchünmu hech ash-ozuq qalmighanidi. 4 Sheher sépili
bösüldi; barliq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup,
tün kéchide beder tikiwétishti. Ular padishahning
baghchisigha yéqin «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin
kétishti (kaldiyler bolsa sheherning heryénida turatti).
Ular [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ni
boylap qéchishti. 5 Lékin kaldiylerning qoshuni
padishahni qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha
yétishti; uning pütün qoshuni uningdin tarqilip
ketkenidi. 6 We ular padishahni tutup, Riblah
shehirige, Babil padishahining aldigha apardi; ular
shu yerde uning üstige höküm chiqardi. 7 [Babil
padishahi] Zedekiyaning oghullirini uning köz aldida
qetl qildi; andin Zedekiyaning közlirini oyuwetti;
u uni mis kishenler bilen baghlap, Babilgha élip
bardi. 8 We beshinchi ayning yettinchi künide (bu
Babil padishahi Néboqednesarning on toqquzinchi
yili idi) Babil padishahining xizmetkari, pasiban
bégi Nébozar-Adan Yérusalémgha yétip keldi. 9
U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini
we sheherdiki barliq öylerni köydüriwetti; barliq
beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti.
10 We pasiban bégi yétekchilikidiki kaldiylerning
pütkül qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül
sépilini örüwetti. 11 Pasiban bégi Nébozar-Adan
sheherde qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahi
terepke qéchip teslim bolghanlarni we qalghan
hünerwenlerni esir qilip ularni élip ketti. 12 Lékin
pasiban bégi zémindiki eng namratlarning bir qismini
üzümzarliqlarni perwish qilishqa we tériqchiliq
qilishqa qaldurdi. 13 Kaldiyler Perwerdigarning öyidiki
mistin yasalghan ikki tüwrükni, das tegliklirini we
Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni
chéqip, barliq mislirini Babilgha élip ketti. 14 Ular yene
[ibadette ishlitilidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler,
laxshigirlar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan
barliq eswablarni élip ketti; 15 xushbuydanlar
we qachilarni bolsa, altundin yasalghan bolsimu,
kümüshtin yasalghan bolsimu, ularning hemmisini
pasiban bégi élip ketti. 16 We Sulayman [padishah]
Perwerdigarning öyi üchün mistin yasatqan ikki
tüwrük we «déngiz»ni, shundaqla das tegliklirini
élip ketti; bu mis saymanlarning éghirliqini ölchesh
mumkin emes idi. 17 Birinchi tüwrükning égizliki
on sekkiz gez, uning üstidiki taji bolsa mis bolup,
égizliki üch gez idi; uning pütün aylanmisi tor sheklide
hem anar nusxisida bézelgenidi, hemmisi mistin idi;
ikkinchi tüwrükmu uninggha oxshash bolup, umu anar
nusxisida bézelgenidi. 18 Pasiban bégi Nébuzar-Adan
bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we
ibadetxanidiki üch neper ishikbaqarnimu esirge aldi.
19 U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat
emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin
beshini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni
qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish
neper yerlik kishini tutti. 20 Pasiban bégi Nébuzar-
Adan bularni Babil padishahining aldigha, Riblahgha
élip bardi. 21 Babil padishahi Xamat zéminidiki
Riblahda bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu
yol bilen Yehuda öz zéminidin sürgün qilindi. 22
Yehuda zéminida qalghan kishilerni, yeni Babil
padishahi Néboqadnesar qaldurghan kishilerni bolsa,
u ularni idare qilish üchün, ularning üstige Shafanning
newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani teyinlidi.

23 Dalada qalghan Yehudaning leshker bashliqliri
hem leshkerliri Babil padishahining Shafanning
newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani zémin üstige
hökümranliq qilishqa belgiligenlikini anglap qaldi;
shuning bilen [bu leshker bashliqliri ademliri
bilen] Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha
keldi; bashliqlar bolsa Netaniyaning oghli Ishmail,
Karéahning oghli Yohanan, Netofatliq Tanxumetning
oghli Séraya we Maakat jemetidin birsining oghli
Jaazaniya idi. 24 Gedaliya ular we ademlirige:
«Kaldiylerge béqinishtin qorqmanglar; zéminda
olturaqliship Babil padishahigha béqininglar, shundaq
qilsanglar silerge yaxshi bolidu» dep qesem qildi.
25 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade
Elishamaning newrisi, Netaniyaning oghli Ishmail
on adem élip kélip, Gedaliyani hem Mizpahda uning
yénida turghan Yehudiylar we Kaldiylerni urup
öltürdi. 26 Shuning bilen barliq xelq, kichik bolsun,
chong bolsun, we leshker bashliqliri ornidin turup
Misirgha kirdi; chünki ular Kaldiylerdin qorqatti.
27 We shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin
sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi ayning
yigirme yettinchi küni munu ish yüz berdi; Ewil-
Mérodaq Babilgha padishah bolghan birinchi yili,
Yehuda padishahi Yehoakinning qeddini kötürüp, uni
zindandin chiqardi; 28 U uninggha mulayim söz qilip,
uning ornini özi bilen birge Babilda turghan bashqa
padishahlarning ornidin yuqiri qildi; 29 Shuning
bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip,
ömrining qalghan herbir künide herdaim padishah
bilen bille hemdastixan bolushqa muyesser boldi. 30
Uning nésiwisi bolsa, [Babil] padishahining uninggha
béghishlighan daimliq iltipati idi; bu iltipat kündilik
idi, yeni uninggha ömrining herbir küni muyesser
qilin'ghan.

Tarix-tezkire 1

1 Adem'ata, Shét, Énosh, **2** Kénan, Mahalalél, Yared,
3 Hanox, Metushelah, Lemex, **4** Nuh. Nuhtin
Shem, Ham, Yafetler törelgen. **5** Yafetning oghulliri
Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we
Tiras idi. **6** Gomerning oghulliri Ashkinaz, Difat we
Togarmah idi. **7** Yawanning oghulliri Élishah, Tarshish
idi, Kittiylar bilen Rodaniylar uning ewladliri idi.
8 Hamning oghulliri kush, Misir, Put we Qanaan
idi. **9** Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah,
Raamah we Sabtika idi. Raamaning oghli Shéba
we Dédan idi. **10** Kushtin yene Nimrod törelgen;
u yer yüzide nahayiti zeberdes bir adem bolup
chiqti. **11** Misirning ewladliri Ludiylar, Anamiylar,
Lehabiylar, Naftuhiylar, **12** Patrosiylar, Kasluhiylar
(Filistiyler Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar
idi. **13** Qanaandin tunji oghul Zidon törilip, kéyin
yene Het törelgen. **14** Uning ewladliri yene yebusiylar,
amoriylar, girgashiylar, **15** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar,
16 Arwadiylar, Zemariylar we Xamatiylar idi. **17**
Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud,
Aram; [Aramning oghulliri] Uz, Hul, Geter, Meshek
idi. **18** Arfaxshadtin Shélah töreldi, Shélahtin Éber
töreldi. **19** Éberdin ikki oghul törelgen bolup, birining
ismi Peleg idi, chünki u yashighan dewrde yer yüzi
bölünüp ketkenidi; Pelegning inisining ismi Yoqtan
idi. **20** Yoqtandin Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yérah,
21 Hadoram, Uzal, Diklah, **22** Ébal, Abimael, Shéba,
23 Ofir, Hawilah, Yobab töreldi. Bularning hemmisi
Yoqtanning oghulliri idi. **24** Shem, Arfaxshat, Shélah,
25 Éber, Peleg, Reu, **26** Sérug, Nahor, Terah, **27** andin
Abram dunyagha keldi (Abram bolsa Ibrahimning
özi). **28** Ibrahimning oghulliri Ishaq bilen Ismail idi. **29**
Töwendikiler ularning ewladliri: Ismailning tunji oghli
Nébayot bolup, qalghanliri Kédar, Adbeel, Mibsam,
30 Mishma, Dumah, Massa, Hadad, Téma, **31** Yetur,
Nafish, Qedemah; bularning hemmisi Ismailning
oghulliri idi. **32** Ibrahimning toqili Keturahdin törelgen
oghullar Zimran, Yoqshan, Médan, Midiyan, Ishbak
we Shuah idi. Yoqshanning oghulliri Shéba bilen
Dédan idi. **33** Midiyanning oghulliri Efah, Éfer, Hanox,
Abida, Eldaah idi. Bularning hemmisi Keturahning
ewladliri. **34** Ibrahimdin Ishaq töreldi. Ishaqning
oghulliri Esaw bilen Israil idi. **35** Esawning oghulliri
Élifaz, Réuel, Yeush, Yaalam we Korah idi. **36** Élifazning
oghulliri Téman, Omar, Zefi, Gatam, Kénaz, Timna
we Amalek idi. **37** Réuelning oghulliri Nahat, Zerah,
Shammah bilen Mizzah idi. **38** Séirning oghulliri
Lotan, Shobal, Zibion, Anah, Dishon, Ézer we Dishan
idi. **39** Hori bilen Homam Lotanning oghulliri idi
(Timna Lotanning singlisi idi). **40** Shobalning oghulliri
Alyan, Manahat, Ebal, Shefi bilen Onam idi. Zibionning
oghulliri Ayah bilen Anah idi. **41** Anahning oghli
Dishon idi. Dishonning oghulliri Hamran, Eshban,
Itran bilen Kéran idi. **42** Ézerning oghulliri Bilhan,
Zaawan, Yaakan idi. Dishanning oghulliri uz bilen
Arran idi. **43** Israillargha hökümranliq qilidighan
padishah bolmighan zamanlarda, Édom zéminigha
padishah bolghanlar munu kishiler: Béorning oghli
Béla; uning paytexti Dinhabah dep atilatti. **44** Béla
ölgendin kéyin Bozrahliq Zerahning oghli Yobab
uning ornigha padishah boldi. **45** Yobab ölgendin
kéyin Temanlarning yurtidin bolghan Husham uning
ornigha padishah boldi. **46** Husham ölgendin kéyin
Bédadning oghli Hadad uning ornigha padishah boldi;
Hadad dégen bu adem Moab dalasida Midiyanlarni
tarmar qilghan, uning paytextining ismi Awit idi.
47 Hadad ölgendin kéyin Masrekahliq Samlah uning
ornigha padishah boldi. **48** Samlah ölgendin kéyin
derya boyidiki Rehobottin kelgen Saul uning ornigha
padishah boldi. **49** Saul ölgendin kéyin Akborning
oghli Baal-Hanan uning ornigha padishah boldi. **50**
Baal-Hanan ölgendin kéyin Hadad uning ornigha
padishah boldi. Uning paytextining ismi Pay idi. Uning
ayalining ismi Mehétabel bolup, Mey-Zahabning
newrisi, Matredning qizi idi. **51** Andin Hadad öldi.
52 Édomluqlarning qebile bashliqliri: Qebile bashliqi
Timna, qebile bashliqi Aliya, qebile bashliqi Yetet,
qebile bashliqi Oholibamah, qebile bashliqi Elah,
qebile bashliqi Pinon, **53** Qebile bashliqi Kénaz, qebile
bashliqi Téman, qebile bashliqi Mibzar, **54** Qebile
bashliqi Magdiyel, qebile bashliqi Iram; bularning
hemmisi Édomdiki qebile bashliqliridur.

2 Israilning oghulliri Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda,
Issakar, Zebulun, **2** Dan, Yüsüp, Binyamin, Naftali,
Gad we Ashirdin ibaret. **3** Yehudaning oghli Ér, Onan we
Shilah idi. Bu ücheylen Qanaanliq Shuyaning qizidin
bolghan. Yehudaning tunji oghli Ér Perwerdigarning
neziride rezil bolghanliqidin Perwerdigar uning jénini
alghan. **4** Yehudagha kélini Tamardin Perez bilen
Zerah törelgen. Yehudaning jemiy besh oghli bolghan.
5 Perezning oghulliri Hezron bilen Hamul idi. **6**
Zerahning oghulliri Zimri, Étan, Héman, Kalkol bilen

Dara qatarliq besh idi. 7 Karmining oghli Akar idi.
Akar bolsa Xuda lenet qilghan nersini élip, «Israilgha
bala-qaza keltürgüchi» bolup chiqti. 8 Étanning
oghli Azariya idi. 9 Hezrondin törelgen oghullar
Yerahmiyel, Ram we Kaleb idi. 10 Amminadab Ramdin
törelgen; Nahshon Amminadabtin törelgen; Nahshon
Yehuda qebilisining bashliqi bolghan. 11 Salmon
Nahshondin törelgen; Boaz Salmondin törelgen. 12
Obed Boazdin törelgen; Yesse Obeddin törelgen.
13 Yessening oghullirining tunjisi Éliab, ikkinchisi
Abinadab, üchinchisi Shimiya, 14 tötinchisi Netanel,
beshinchisi Radday, 15 altinchisi Ozem, yettinchisi
Dawut idi. 16 Zeruiya bilen Abigail ularning singlisi
idi. Zeruiyaning Abishay, Yoab we Asahel dégen üch
oghli bar idi. 17 Amasa Abigaildin töreldi; Amasaning
atisi Ismaillardin bolghan Yeter idi. 18 Kaleb Azubah
(Yériot depmu atilidu)tin oghul kördi; [Azubahtin]
bolghan oghulliri Yesher, Shobab we Ardon idi. 19
Azubah ölgendin kéyin Kaleb yene Efratni aldi; Efrat
uninggha Xurni tughup berdi. 20 Xurdin Uri töreldi;
Uridin Bezalel töreldi. 21 Kéyin Hezron Giléadning
atisi Makirning qizini élip bir yastuqqa bash qoyuwidi
(u atmish yashqa kirgende uni alghan), uningdin
Segub töreldi. 22 Segubtin Yair töreldi; Yairning Giléad
zéminida yigirme üch shehiri bar idi. 23 Geshur bilen
Aram shu yurttikilerdin «Yairning yéza-qishlaqliri»ni,
Kinatni we uninggha qarashliq yézilar bolup jemiy
atmish yéza-sheherni tartiwaldi. Yuqiriqilarning
hemmisi Giléadning atisi Makirning ewladliridur.
24 Hezron Kaleb-Efratahda ölgendin kéyin, ayali
Abiyah uninggha Ashxorni tughdi; Ashxor Tekoaning
atisi idi. 25 Hezronning tunji oghli Yerahmiyelning
oghulliri Ram, Bunah, Oren, Ozem we Axiyah idi.
26 Yerahmiyelning Atarah dégen yene bir ayali bar
idi, u Onamning anisi idi. 27 Yerahmiyelning tunji
oghli Ramning oghulliri Maaz, Yamin we Éker idi.
28 Onamning oghulliri Shammay bilen Yada idi;
Shammayning oghulliri Nadab bilen Abishur idi. 29
Abishurning ayalining ismi Abihayil bolup, Abihayildin
uninggha Ahban bilen Molid töreldi. 30 Nadabning
oghullri Seled bilen Appayim idi; Seled ta ölgüche
oghul perzent körmigen. 31 Yishi Appayimning
oghli; Shéshan Yishining oghli; Axlay Shéshanning
oghli idi. 32 Shammayning inisi Yadaning oghulliri
Yeter bilen Yonatan idi; Yeter taki ölgüche oghul
perzent körmigen. 33 Pelet bilen Zaza Yonatanning
oghulliri idi. Yuqiriqilarning hemmisi Yerahmiyelning
ewladliridur. 34 Shéshan qiz perzent körüp, oghul
perzent körmigenidi; Shéshanning Misirliq Yarxa
deydighan bir maliyi bar idi. 35 Shéshan qizini maliyi
Yarxagha xotunluqqa bergen, uningdin Yarxagha
Attay törelgen. 36 Attaydin Natan; Natandin Zabad
törelgen. 37 Zabadtin Iflal; Iflaldin Obed törelgen. 38
Obedtin Yehu; Yehudin Azariya törelgen. 39 Azariyadin
Helez; Helezdin Elasah törelgen. 40 Elasahtin Sismay;
Sismaydin Shallum törelgen. 41 Shallumdin Yekamiya;
Yekamiyadin Elishama törelgen. 42 Yerahmiyelning
inisi Kalebning oghulliri töwendikiler: Misha uning
tunji oghli bolup, Zifning atisi idi; Marishahmu uning
oghli bolup, Hébronning atisi idi. 43 Hébronning
oghulliri Korah, Tappuah, Rekem we Shéma idi. 44
Shémadin Raham törelgen; u Yorkéamning atisi idi;
Shammay Rekemdin törelgen. 45 Maon Shammayning
oghli; Maon Beyt-Zurning atisi idi. 46 Kalebning toqili
Efahdin Haran, Moza we Gazez törelgen. Harandin
Gazez törelgen. 47 Yaxdayning oghulliri Regem, Yotam,
Geshan, Pelet, Efah we Shaaflar idi. 48 Kalebning
toqili Maakahdin Shéber bilen Tirxanah törelgen;
49 Uningdin yene Madmannahning atisi Shaaf,
Makbinaning atisi we Gibéahning atisi Shiwa törelgen.
Aksah Kalebning qizi idi. 50 Yuqiriqilarning hemmisi
Kalebning ewladliri. Efratahning tunji oghli Xurning
oghulliri: Kiriat-Yéarimning atisi Shobal, 51 Beyt-
Lehemning atisi Salma, Beyt-Gaderning atisi Xaref
idi. 52 Kiriat-Yéarimning atisi Shobalning ewladliri:
Xaroeh hemde Manaxatlarning yérimi idi. 53 Kiriat-
Yéarim jemetliridikiler itriyler, putiylar, shumatiylar,
mishraiylar bolup, bu jemetlerdin yene zoratiylar
bilen eshtayoliylar ayrilip chiqqan. 54 Salmaning
ewladliri Beyt-Lehem bilen Nitofatlar, Atrot-Beyt-
Yoablar, Manahatlarning yérim qismi, zoriylar, 55
Yabezde olturaqliship qalghan Tewrat xettatliri, yeni
tiratiylar, shimyatiyler bilen sukatiylar idi. Bularning
hemmisi kéniyler bolup, Rekab jemetining bowisi
Xamatning ewladliridin idi.

3 Dawutning Hébronda tughulghan oghulliri: tunji
oghli Amnon bolup, Yizreellik Axinoamdin bolghan;
ikkinchi oghli Daniyal Karmellik Abigaildin bolghan;
2 üchinchi oghli Abshalom Geshurning padishahi
Talmayning qizi Maakahdin bolghan; tötinchi oghli
Adoniya bolup, Haggittin bolghanidi; 3 beshinchi
oghli Shefatiya bolup, Abitaldin bolghanidi; altinchi
oghli Itriyam bolup, uning ayali Eglahdin bolghanidi.
4 Bu alte oghul Dawuttin Hébronda törelgen; u

Hébronda yette yil alte ay, Yérusalémda bolsa ottuz
üch yil seltenet qilghan. 5 Yérusalémda uninggha
Ammiyelning qizi Bat-Shuadin bu töteylen törelgen:
ular Shimiya, Shobab, Natan we Sulayman idi. 6
Yene Ibhar, Elishama, Elifelet, 7 Nogah, Nefeg,
Yafiya, 8 Elishama, Eliyada, Elifelet qatarliq toqquz
oghul bolghan. 9 Bularning hemmisi Dawutning
oghulliri idi; uningdin bashqa toqalliridin bolghan
oghullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. 10
Sulaymanning oghli Rehoboam, Rehoboamning oghli
Abiya, Abiyaning oghli Asa, Asaning oghli Yehoshafat,
11 Yehoshafatning oghli Yoram, Yoramning oghli
Ahaziya, Ahaziyaning oghli Yoash, 12 Yoashning oghli
Amaziya, Amaziyaning oghli Azariya, Azariyaning
oghli Yotam, 13 Yotamning oghli Ahaz, Ahazning
oghli Hezekiya, Hezekiyaning oghli Manasseh, 14
Manassehning oghli Amon, Amonning oghli Yosiya
idi. 15 Yosiyaning oghulliri: tunji oghli Yohanan,
ikkinchi oghli Yehoakim, üchinchi oghli Zedekiya,
tötinchi oghli Shallum idi. 16 Yehoakimning oghulliri:
oghli Yekoniyah bilen oghli Zedekiya. 17 Sürgün
qilin'ghan Yekoniyahning oghulliri: — Shéaltiel uning
oghli idi; 18 yene Malqiram, Pedayah, Shenazzar,
Yekamiya, Hoshama we Nebadiya idi. 19 Pedayahning
oghulliri Zerubbabel bilen Shimey idi; Zerubbabelning
perzentliri: — Meshullam bilen Hananiya we ularning
singlisi Shélomit idi; 20 Uning yene Hashubah, Ohel,
Berekiya, Hasadiya, Yushab-Hesed qatarliq besh
oghli bar idi. 21 Hananiyaning oghulliri Pilatiya
we Yeshaya idi; uning ewladliri yene Réfayaning
oghulliri, Arnanning oghulliri, Obadiyaning oghulliri
we Shékaniyaning oghulliri idi. 22 Shékaniyaning
ewladliri munular: uning oghli Shémaya; Shémayaning
oghulliri Hattush, Yigéal, Bariya, Néariya, Shafat
bolup jemiy alte idi. 23 Néariyaning oghulliri
Elyoyinay, Hezekiya, Azrikam bolup jemiy üch idi. 24
Elyoyinayning oghulliri Xodawiya, Eliyashib, Pelaya,
Akkub, Yohanan, Délaya, Anani bolup jemiy yette idi.

4 Yehudaning oghulliri Perez, Hezron, Karmi, Xur
we Shobal idi. 2 Shobalning oghli Réayadin
Jahat töreldi; Jahattin Axumay bilen Laxad töreldi.
Bular Zoratiy jemetidin idi. 3 Étamning oghulliri
Yizreel, Ishma, Idbash idi; ularning singlisining ismi
Hazililponi idi. 4 Gedorning atisi Penuel; Xushahning
atisi Ézer idi; bularning hemmisi Beyt-Lehemning
atisi bolghan Efratahning tunji oghli Xurdin törelgen.
5 Tekoaning atisi Ashxurning Hélah we Naarah dégen
ikki ayali bar idi. 6 Naarah Ashxurgha Axuzzam, Hefer,
Temeni, Axashtarini tughup berdi; bularning hemmisi
Naarahning oghulliri. 7 Hélahning oghulliri Zeret,
Zohar bilen Etnan we 8 Koz idi; Kozdin Anob, Hazzibiba
bilen Xarumning oghli Axarhelning jemetliri töreldi. 9
Yabez öz qérindashliri ichide hemmidin bek hörmetlik
idi, anisi: «Tughuti üstide bek azaplandim» dep
uninggha Yabez dégen isimni qoyghan. 10 Yabez
Israilning Xudasigha nida qilip: «Méni nahayiti köp
beriketligen bolsang, zéminimni kéngeytseng, qolung
bilen méni yölep, bala-qazadin saqlap, manga azab-
oqubetni körsetmigeysen!» — dep tilidi. Xuda uning
tiligini ijabet eylidi. 11 Shuxahning inisi Kélubtin Méxir
törelgen; Méxir Éshtonning atisi idi. 12 Éshtondin Beyt-
Rafa, Paséah we Ir-Nahashning atisi Téxinnah töreldi;
bularning hemmisi Rikahliqlar idi. 13 Kénazning
oghli Otniyel bilen Séraya idi; Otniyelning oghli
Xatat bilen Méonotay idi. 14 Méonotaydin Ofrah
töreldi. Sérayadin «Hünerwenler jilghisi»dikilerning
ejdadi bolghan Yoab töreldi (ular eslide hünerwenler
idi). 15 Yefunnehning oghli Kalebning oghulliri Iru,
Élah bilen Naam idi; Élahning oghli Kénaz idi. 16
Yehallilelning oghulliri Zif bilen Zifah, Tiriya bilen
Asariyel idi. 17 Ezraning oghulliri: — Yeter, Méred,
Éfer we Yalonlar; Méred Pirewnning qizi Bitiyani
aldi; u hamilidar bolup Meriyem, Shammay bilen
Éshtémoaning atisi Ishbahni tughdi. Bular Bitiyadin
bolghan oghullar. Méredning Yehudalardin bolghan
ayali bolsa Gedorning atisi Yeredni, Sokohning atisi
Heber bilen Zanoahning atisi Yekutiyelni tughdi. 19
Nahamning singlisi Xodiyaning ayalidin Garmiliq
Kéilahning atisi bilen Maakat jemetidin bolghan
Éshtémoaning atisi törelgen. 20 Shimonning oghulliri
Amnon we Rinnah, Ben-Hanan bilen Tilon idi.
Yishining oghulliri Zohet bilen Bin-Zohet idi. 21 Shélah
Yehudaning oghli idi; uningdin törelgen Lékahning
atisi Ér, Mareshahning atisi Laadah we Beyt-Ashbiyada
olturaqlashqan chekmen toqughuchilarning jemetliri
22 we yene Yokim, Kozibaliqlar, Yoash bilen Saraf
(bular ikkisi Moab yurtigha hökümranliq qilghan)
we Yashubi-Lehemlermu bar idi (bularning hemmisi
qedimki xatirilerdur). 23 Bular Nétayim we Gederahda
olturaqlashqan bolup, kulalchilar idi; ular shu yerde
turup padishahning xizmitide bolatti. 24 Nemuel
we Yamin, Yarib, Zerah bilen Saul Shiméonning
oghulliri idi. 25 Shallom Saulning oghli; Mibsam
Shallomning oghli, Mishma Mibsamning oghli

idi. 26 Mishmaning ewladliri töwendikiler: —
Mishmaning oghli Xammuil; Xammuilning oghli
Zakkur; Zakkurning oghli Shimey idi. 27 Shimeyning
on alte oghli, alte qizi bar idi; uning aka-inilirining
perzenti köp bolmighachqa, ularning herqaysisining
jemetining perzentliri Yehuda jemetiningkidek undaq
köp bolmighan. 28 Ular Beer-shéba, Moladah,
Hazar-Shual, 29 Bilxah, Ézem, Tolad, 30 Bétuel,
Xormah, Ziklag, 31 Beyt-Markabot, Hazar-Susim,
Beyt-Biri we Shaaraimgha makanlashqanidi. Taki
Dawut padishahning dewrigiche bularning hemmisi
ularning sheherliri idi. 32 Ular olturaqlashqan jaylar
Étam, Ayin, Rimmon, Token we Ashan qatarliq besh
shehernimu öz ichige alghan. 33 We bu sheherlerning
öpchürisidiki barliq yéza-kentler taki Baalgha qeder
shularghа qaraytti. Bular bolsa ular makanlashqan
jaylar bolup, ularning öz nesebnamilirimu bar idi.
34 [Ularning jemet bashliri] Méshobab, Yamlek,
Amaziyaning oghli Yoshah, 35 Yoél, Yosibiyaning oghli
Yehu (Yosibiya Sérayaning oghli, Séraya Asielning
oghli idi), 36 Elyoyinay, Yaakobah, Yeshohaya,
Asaya, Adiel, Yesimiel, Binaya 37 we Shifining oghli
Zizalar idi (Shifi Allonning oghli, Allon Yedayaning
oghli, Yedaya Shimrining oghli, Shimri Shémayaning
oghli idi). 38 Yuqirida xatirilep ötülgen isimlarning
hemmisi herqaysi jemet bashliri idi; bularning
jemetlirining hemmisi nahayiti güllen'genidi. 39 Ular
qoy padilirigha otlaq izlep taki Gedor éghizighiche,
yeni jilghining kün chiqish teripigiche barghanidi.
40 Ular shu yerde yapyéshil, nahayiti munbet
bir otlaq tapqan; u yer tolimu keng, hem taza
hem tinch idi. Ilgiri shu yerde olturaqlashqanlar
Hamdikilerdin iken. 41 Yuqirida tilgha élip ötülgen
kishiler Yehudaning padishahi Hezekiyaning zamanida
shu [Hamdikilerning] chédirlirigha we u yerlerde
olturushluq Mionluqlargha hujum qilip ularni
tamamen yoqatqanidi, taki bügün'ge qeder; ular
shularning yerlirige makanlashti, chünki u yerlerde
padilirini baqqudek otlaq bar idi. 42 Shu chaghlarda
Shiméonlardin yene besh yüz kishi Séir téghigha qarap
mangdi, ularning yolbashchiliri Yishining oghulliri
Pilatiya, Néariya, Réfaya bilen Uzriel idi; 43 ular qéchip
tirik qalghan Amaleklernimu öltürüp, bügün'ge qeder
shu yerde makanliship ötüwatidu.

5 Israilning tunji oghli Rubenning oghulliri munular:
— (Ruben gerche tunji oghul bolghini bilen, lékin
[atisining toqili bilen] zina qilghanliqi üchün, uning
chong oghulluq hoquqi Israilning oghli bolghan
Yüsüpning oghullirigha ötküzüwétilgen. Shunga
nesebname boyiche u chong oghul hésablanmaydu. 2
Yehuda qérindashliri ichide üstünlükke ige bolghan
bolsimu we idare qilghuchi uningdin chiqqan bolsimu,
lékin chong oghulluq hoquqi Yüsüpke tewe bolup
ketken): — 3 Israilning tunjisi Rubenning oghulliri
munular: — Hanox we Pallu, Hezron we Karmi.
4 Yoélning ewladliri munular: — [Yoélning] oghli
Shémaya, Shémayaning oghli Gog, Gogning oghli
Shimey, 5 Shimeyning oghli Mikah, Mikahning
oghli Réaya, Réayaning oghli Baal, 6 Baalning
oghli Beerah; Beerah Asuriye padishahi Tilgat-
Pilneser teripidin tutqun qilip kétilgen. U chaghda
u Ruben qebilisining bashliqi idi. 7 Uning iniliri
nesebnamiside xatirilen'gendek, jemetlirining tarixi
boyiche yolbashchi bolghan Jeiyel, Zekeriya we
Béla dep pütülgenidi 8 (Béla Azazning oghli, Azaz
Shémaning oghli, Shéma Yoélning oghli idi). Yoéllar
Aroerde, Nébo we Baal-Méon'ghiche sozulghan
jaylarda turatti. 9 Ular yene kün chiqishqa qarap
taki Efrat deryasining bu teripidiki chölning kirish
éghizigha qeder olturaqlashti; chünki ularning Giléad
yurtidiki charwa malliri köpiyip ketkenidi. 10
Saulning seltenitining künliride ular Hagariylar
bilen urush qilishti; Hagariylar ularning qolida
meghlup bolghandin kéyin ular Giléadning kün
chiqish teripidiki pütün zéminda Hagariylarning
chédirlirida makanlashti. 11 Ularning udulida Gadning
ewladliri taki Salikahgha qeder Bashan zéminigha
makanlashqanidi. 12 Bashanda makanlashqanlardin
qebile bashliqi Yoél, muawin qebile bashliqi Shafam
bar idi; yene Yanay bilen Shafatmu bar idi. 13
Ularning uruq-tughqanliri jemetnamiler boyiche
Mikail, Meshullam, Shéba, Yoray, Yakan, Ziya we Éber
bolup, jemiy yette idi. 14 Yuqiridikilerning hemmisi
Abihayilning oghulliri idi. Abihayil Xurining oghli,
Xuri Yaroyahning oghli, Yaroyah Giléadning oghli,
Giléad Mikailning oghli, Mikail Yeshishayning oghli,
Yeshishay Yahdoning oghli, Yahdo buzning oghli idi; 15
Gunining newrisi, Abdielning oghli Axi ularning jemet
béshi idi. 16 Ular Giléadqa, Bashan'gha we Bashan'gha
tewe yéza-kentlerge, shundaqla pütkül Sharon
yayliqigha, taki töt chétigiche makanlashqanidi.
17 Bularning hemmisi Yehuda padishahi Yotam
we Israil padishahi Yeroboamning seltenitining
künliride nesebnamilerge pütülgenidi. 18 Ruben,

Gad qebililirining we Manasseh yérim qebilisining
batur, qalqan-qilich tutalaydighan, oqya atalaydighan
hem jengge mahir qiriq töt ming yette yüz atmish
jenggiwar adimi bar idi. 19 Ular Hagariylar, Yeturlar,
Nafishlar we Nodablar bilen jeng qilghan. 20 Ular
jeng qilghanda medet tépip, Hagariylar we ular
bilen ittipaqdashlarning hemmisi ularning qoligha
tapshurulghan; chünki ular jeng üstide Xudagha nida
qilghan; ular Uninggha tayan'ghachqa, Xuda ularning
tiligini ijabet qilghan. 21 Ular yene düshmenning
charwa-mallirini, jümlidin ellik ming töge, ikki yüz
ellik ming qoy, ikki ming éshikini olja alghan we
yüz ming janni esir alghan. 22 Bu urush Xudaning
niyitidin bolghachqa, düshmendin ölgenler nahayiti
köp bolghan; sürgün qilin'ghuche ular shularning
yérini ishghal qilip turghan. 23 Manassehning
yérim qebilisidikiler Bashandin Baal-hermon, Sénir,
Hermon téghigha qeder bolghan zéminda yéyilip
makanlashti. Ular zor köpeygen. 24 Ularning jemet
bashliqliri Éfer, Ishi, Eliyel, Azriel, Yerimiya, Xodawiya
we Yahdiyel idi; ularning hemmisi nahayiti batur
jengchiler, meshhur mötiwerler, shundaqla herqaysisi
öz jemetige jemet béshi idi. 25 Ular ata-bowilirining
Xudasidin yüz örüp, buzuqluq qilip Xuda eslide özliri
aldida yoqatqan shu yerdiki taipilerning ilahlirigha
egiship ketti. 26 Shuning bilen Israilning Xudasi
Asuriye padishahi Pul (yeni Asuriye padishahi Tilgat-
Pilneser)ning rohini qozghishi bilen, u ularni, yeni
Ruben qebilisidikilerni, Gad qebilisidikilerni we
Manasseh yérim qebilisidikilerni Xalah, Xabor we
Xaragha hem Gozan deryasi boyigha sürgün qilip élip
ketti; ularning ewladliri taki bügün'ge qeder téxiche
shu yerde makanliship turmaqta.

6 Lawiyning oghulliri Gershon, Kohat we Merari.
2 Kohatning oghli Amram, Izhar, Hébron we
Uzziel idi. 3 Amramning perzentliri Harun, Musa
we Meryem idi. Harunning oghli Nadab, Abihu,
Eliazar we Itamar idi. 4 Eliazardin Finihas,
Finihastin Abishua, 5 Abishuadin Bukki, Bukkidin
Uzzi, 6 Uzzidin Zerahiya, Zerahiyadin Mérayot,
7 Mérayottin Amariya, Amariyadin Axitub, 8
Axitubtin Zadok, Zadoktin Aximaaz, 9 Aximaazdin
Azariya, Azariyadin Yohanan, 10 Yohanandin Azariya
(bu Azariya Yérusalémda Sulayman salghuzghan
muqeddes öyde kahinliq xizmitide bolghan), 11
Azariyadin Amariya, Amariyadin Axitub, 12 Axitubtin
Zadok, Zadoktin Shallum, 13 Shallumdin Hilqiya,
Hilqiyadin Azariya, 14 Azariyadin Séraya, Sérayadin
Yehozadak töreldi; 15 Perwerdigar Néboqadnesarning
wastisi bilen Yehudadikiler bilen Yérusalémdikilerni
sürgün qilidighan chaghda, bu Yehozadakmu sürgün
qilin'ghan. 16 Lawiyning oghli Gershom, Kohat we
Merari. 17 Gershomning oghullirining ismi Libni
we Shimey idi. 18 Kohatning oghulliri Amram,
Izhar, Hébron we Uzziel idi. 19 Merarining oghulliri
Mahli we Mushi idi. Bular Lawiylargha mensup
herqaysi jemetler ichidiki aililer idi. 20 Gershomning
ewladliri töwendikiche: Gershomning oghli Libni,
Libnining oghli Jahat, Jahatning oghli Zimmah,
21 Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli Iddo,
Iddoning oghli Zerah, Zerahning oghli Yiyatiray
idi. 22 Gohatning ewladliri töwendikiche: Gohatning
oghli Amminadab, Amminadabning oghli Korah,
Korahning oghli Assir, 23 Assirning oghli Elkanah,
Elkanahning oghli Ébiasaf, Ébiasafning oghli Assir,
24 Assirning oghli Tahat, Tahatning oghli Uriel,
Urielning oghli Uzziya, Uzziyaning oghli Shaul idi.
25 Elkanahning oghulliri Amasay we Aximot, 26
Aximotning oghli Elkanah, Elkanahning oghli Zofay,
Zofayning oghli Nahat, 27 Nahatning oghli Éliab,
Éliabning oghli Yeroham, Yerohamning oghli Elkanah
idi. 28 Samuilning oghulliri töwendikiche: tunji oghli
Yoél, ikkinchi oghli Abiya idi. 29 Merarining ewladliri
töwendikiche: Merarining oghli Mahli, Mahlining
oghli Libni, Libnining oghli Shimey, Shimeyning
oghli Uzza, 30 Uzzaning oghli Shimiya, Shimiyaning
oghli Haggiya, Haggiyaning oghli Asaya idi. 31
Dawut ehde sanduqi obdan orunlashturulghandin
kéyin Perwerdigarning öyide neghmichilik ishlirigha
mes'ul bolushqa töwendiki kishilerni qoydi. 32 Ular
taki Sulayman Yérusalémda Perwerdigarning öyini
yasatqan'gha qeder, «jamaet chédiri»ning aldida küy
éytish xizmitini ötep keldi. Ular wezipisini belgilen'gen
tertipi bilen ötigenidi. 33 Töwendikiler wezipe ötigen
ademler we ularning ewladliri: — Kohatning ewladliri
ichide: — neghmichi Héman bar idi. Héman Yoélning
oghli, Yoél Samuilning oghli idi. 34 Samuil Elkanahning
oghli, Elkanah Yerohamning oghli, Yeroham Eliyelning
oghli, Eliyel Toahning oghli, 35 Toah Zufning oghli,
Zuf Elkanahning oghli, Elkanah Mahatning oghli,
Mahat Amasayning oghli, 36 Amasay Elkanahning
oghli, Elkanah Yoélning oghli, Yoél Azariyaning oghli,
Azariya Zefaniyaning oghli, 37 Zefaniya Tahatning
oghli, Tahat Assirning oghli, Assir Ébiasafning oghli,

Ébiasaf Korahning oghli, 38 Korah Izharning oghli,
Izhar Kohatning oghli, Kohat Lawiyning oghli, Lawiy
Israilning oghli idi. 39 [Hémanning] ong teripide
xizmette turghan qérindishi Asaf idi. Asaf bolsa
Berekiyaning oghli, Berekiya Shimiyaning oghli, 40
Shimiya Mikailning oghli, Mikail Baasiyaning oghli,
Baasiya Malkiyaning oghli, 41 Malkiya Étnining oghli,
Étni Zerahning oghli, Zerah Adayaning oghli, 42 Adaya
Étanning oghli, Étan Zimmahning oghli, Zimmah
Shimeyning oghli, 43 Shimey Jahatning oghli, Jahat
Gershomning oghli, Gershom Lawiyning oghli idi. 44
[Héman bilen Asafning] sol teripide xizmette turghan
qérindashliri Merarining ewladliridin Étanlar idi.
Étan bolsa Kishining oghli idi, Kishi Abdining oghli,
Abdi Malluqning oghli, 45 Malluq Hashabiyaning
oghli, Hashabiya Amaziyaning oghli, Amaziya
Hilqiyaning oghli, 46 Hilqiya Amzining oghli, Amzi
Banining oghli, Bani Shémerning oghli, 47 Shémer
Mahlining oghli, Mahli Mushining oghli, Mushi
Merarining oghli, Merari Lawiyning oghli idi. 48
Ularning qalghan Lawiy qérindashliri bolsa hemmisi
Xudaning öyi, yeni ibadet chédiridiki [bashqa]
xizmetlerni béjirishke atalghanidi. 49 Harun we
uning ewladliri bolsa Xudaning xizmetkari Musaning
tapilighinidek köydürme qurbanliq sunulidighan
qurban'gahta qurbanliqlar sunup, xushbuygahda
xushbuy yéqip, muqeddesgahdiki barliq xizmetlerni
ada qilatti, shundaqla Israillar üchün kechürüm-
kafaret ishlirini qilatti. 50 Harunning ewladliri
töwendikiche: Harunning oghli Eliazar, Eliazarning
oghli Finihas, Finihasning oghli Abishuya, 51
Abishuyaning oghli Bukki, Bukkining oghli Uzzi,
Uzzining oghli Zerahiya, 52 Zerahiyaning oghli
Mérayot, Mérayotning oghli Amariya, Amariyaning
oghli Axitub, 53 Axitubning oghli Zadok, Zadokning
oghli Aximaaz idi. 54 Töwendikiler Harunning
ewladlirining öz zémini ichide makan tutup olturghan
yerliri: — Kohat jemetining yerliri bolsa (mushu yerler
chek tashlash arqiliq ulargha teqsim qilin'ghan): —
55 Yehuda zéminidiki Hébron we Hébronning töt
etrapidiki étizliqliri ulargha teqsim qilin'ghan 56
(lékin bu sheherning etrapidiki otluqlar we sheherge
qarashliq yéza-kentler bolsa Yefunnehning oghli
Kalebke bérildi). 57 Harunning ewladlirigha «panahliq
shehiri» Hébron bérildi; buningdin bashqa Libnah
bilen uninggha tewe étizliqlar, Yattir, Éshtémoa we
uninggha tewe étizliqlar, 58 Hilen we uninggha tewe
étizliqlar, Debir we uninggha tewe étizliqlar, 59
Ashan we uninggha tewe étizliqlar, Beyt-Shemesh we
uninggha tewe étizliqlarmu teqsim qilin'ghan; 60 Yene
Binyamin qebilisidiki zémindin Géba we uninggha
tewe étizliqlar, Allemet we uninggha tewe étizliqlar,
Anatot we uninggha tewe étizliqlar bölüp bérilgen.
Ular jemetliri boyiche érishken sheher jemiy on
üch boldi. 61 Kohatning bashqa ewladlirigha bolsa
tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, Manasseh
yérim qebilisining zéminidin on sheher bölüp bérildi.
62 Gershomning ewladlirigha, jemetige qarap, Issakar
qebilisi, Ashir qebilisi, Naftali qebilisi we Bashan
yurtidiki Manasseh yérim qebilisining zéminidin on
üch sheher bölüp bérildi. 63 Merarining ewladlirigha,
jemetige qarap, tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche,
Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Zebulun qebilisidin on
ikki sheher bölüp bérildi. 64 Israillar shundaq qilip bu
sheherlerni we ulargha tewe étizliqlarning hemmisini
Lawiylargha bölüp berdi. 65 Ular tashlan'ghan chekke
chiqqini boyiche, yene yuqirida nami atalghan
sheherlerni Yehuda qebilisidin, Shiméon qebilisidin
we Binyamin qebilisidin élip ulargha berdi. 66
Kohatning ewladliridin bolghan bezi jemetlerge
Efraim qebilisining zémini tewesidiki sheherlerdin
bölüp bérilgenlirimu boldi. 67 Israillar ulargha [yene
ikki] «panahliq shehiri», yeni Efraim taghliqigha
jaylashqan Shekem we uninggha tewe étizliqlarni
we Gezer we uninggha tewe étizliqlarni berdi; 68
Yene Yokmiyam we uninggha tewe étizliqlarni, Beyt-
Horon we uninggha tewe étizliqlarni, 69 Ayjalon we
uninggha tewe étizliqlarni, Gat-Rimmon we uninggha
tewe étizliqlarni ulargha berdi. 70 [Israillar yene]
Manasseh yérim qebilisidin Anér we uninggha tewe
étizliqlarni, Biléam we uninggha tewe étizliqlarni
Kohatning qalghan jemetlirige berdi. 71 Gershomning
ewladlirigha Manasseh yérim qebilisidiki jemetlerning
zéminidin Bashandiki Golan we Golan'gha tewe
étizliqlar, Ashtarot we uninggha tewe étizliqlar
bérildi; 72 Issakar qebilisidin Kedesh we uninggha
tewe étizliqlar, Dabirat we uninggha tewe étizliqlar,
73 Ramot we uninggha tewe étizliqlar, Anem we
uninggha tewe étizliqlar bérildi; 74 Ashir qebilisidin
ulargha Mashal we uninggha tewe étizliqlar, Abdon
we uninggha tewe étizliqlar, 75 Xukok we uninggha
tewe étizliqlar, Rehob we uninggha tewe étizliqlar
bérildi; 76 Naftali qebilisidin Galiliyediki Kedesh we
uninggha tewe étizliqlar, Hammon we uninggha tewe

étizliqlar, Kiriatayim we uninggha tewe étizliqlarmu bérildi. 77 Merarining qalghan ewladlirigha bolsa
Zebulun qebilisidin Rimmono we uninggha tewe
étizliqlar, Tabor we uninggha tewe étizliqlar bérildi;
78 Yene Ruben qebilisiningkidin, Iordan deryasining u
teripidin, Yérixoning sherqiy udulidiki, yeni Iordan
deryasining künchiqish boyidiki yerlerdin chöldiki
Bezer we uninggha tewe étizliqlar, Yahzah we
uninggha tewe étizliqlar, 79 Kedemot we uninggha
tewe étizliqlar, Méfaat we uninggha tewe étizliqlar
bérildi; 80 Gad qebilisidinmu bolsa ulargha Giléadtiki
Ramot we uninggha tewe étizliqlar, Mahanaim we
uninggha tewe étizliqlar, 81 Heshbon we uninggha
tewe étizliqlar, Yaazer we uninggha tewe étizliqlar
bérildi.

7 Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yashub we
Shimron dégen töteylen idi. 2 Tolaning oghulliri: —
Uzzi, Réfaya, Yériyel, Yahmay, Yibsam we Samuildin
ibaret, bularning hemmisi jemet béshi idi. Dawutning
zamanida Tolaning adem sani nesebnamilerde yigirme
ikki ming alte yüz batur jengchi dep xatirilen'gen.
3 Uzzining oghli Izraqiya idi, Izraqiyaning oghulliri
Mikail, Obadiya, Yoél we Ishiya idi. Bu besheylenning
hemmisi jemet béshi idi. 4 Nesebnamiler boyiche
ular bilen bille hésablan'ghanlardin jenggiwar ottuz
alte ming adem bar idi; chünki ularning xotun, bala-
chaqiliri nahayiti köp idi. 5 Bularning Issakarning
barliq jemetliri ichidiki batur jengchi qérindashliri
bilen qoshulup, neseb boyiche tizimgha élin'ghan
jemiy seksen yette ming adimi bar idi. 6 Binyaminning
Béla, Beker we Yediyayel dégen üch oghli bar idi. 7
Bélaning Ézbon, Uzzi, Uzziel, Yerimot we Iri dégen
besh oghli bolup, hemmisi jemet béshi idi; ularning
nesebnamilirige tizimgha élin'ghan jemiy yigirme
ikki ming ottuz töt batur jengchi bar idi. 8 Bekerning
oghulliri Zémirah, Yoash, Eliézer, Elyoyinay, Omri,
Yeremot, Abiya, Anatot we Alamet idi. Bularning
hemmisi Bekerning oghulliri bolup, 9 Jemet bashliri
idi; ularning nesebnamilirige tizimgha élin'ghan jemiy
yigirme ming ikki yüz batur jengchi bar idi. 10
Yediyayelning oghli Bilhan idi; Bilhanning oghulliri
Yeush, Binyamin, Exud, Kenaanah, Zétan, Tarshish we
Axishahar idi; 11 Bularning hemmisi Yediyayelning
ewladliri, jemet bashliri we batur jengchiler idi.
Ularning nesebnamilirige tizimlan'ghanlarning jengge
chiqilaydighanliri jemiy on yette ming ikki yüz
idi. 12 Shuppiylar we Xuppiylar bolsa yene Irning
ewladliri idi; Xushiylar Axerning ewladliri idi. 13
Naftalining oghulliri: Yahziel, Guni, Yezer, Shallom;
bularning hemmisi Bilhahning oghulliri idi. 14
Manassehning oghulliri: — Uning Suriyelik toqilidin
Asriel törelgen; uningdin yene Giléadning atisi Makir
tughulghan. 15 Makir Shuppiylar we Xuppiylar
arisidinmu ayal alghan (Makirning singlisining
ismi Maakah idi). Makirning yene bir ewladining
ismi Zelofihad idi, Zelofihadning peqet birnechche
qizila bolghan. 16 Makirning ayali Maakah oghul
tughup, uninggha Peresh dep at qoyghan; Pereshning
inisining ismi Sheresh idi; Shereshning oghli Ulam we
Rakem idi. 17 Ulamning oghli Bédan idi. Bularning
hemmisi Giléadning ewladliri; Giléad Makirning
oghli, Makir Manassehning oghli idi. 18 Giléadning
singlisi Hammolekettin Ishhod, Abiézer we Mahalah
tughulghan. 19 Shémidaning oghulliri Axiyan, Shekem,
Likxi we Aniam idi. 20 Efraimning ewladliri: Uning
oghli Shutilah, Shutilahning oghli Bered, Beredning
oghli Tahat, Tahatning oghli Éliadah, Éliadahning
oghli Tahat, 21 Tahatning oghli Zabad, Zabadning oghli
Shutilah idi (Ézer bilen Éliad Gatliqlarning charwa
mallirini bulang-talang qilghili chüshkende, shu yerlik
Gatliqlar teripidin öltürülgen. 22 Ularning atisi Efraim
bu baliliri üchün xéli künlergiche matem tutqachqa,
uning buraderliri uninggha teselli bergili kelgen.
23 Efraim ayali bilen bille qayta bir yastuqqa bash
qoyghan. Ayali hamilidar bolup, bir oghul tughqan;
Efraim uninggha ailem bala-qazagha yoluqti dep,
Bériyah dep isim qoyghan. 24 Uning qizi Üstün
Beyt-Horon bilen Töwen Beyt-Horonni we Uzzen-
Sheerahni bina qilghan). 25 Bériyahning oghli Réfah
bilen Reshef idi; Reshefning oghli Télah, Télahning
oghli Tahan, 26 Tahanning oghli Ladan, Ladanning
oghli Ammihud, Ammihudning oghli Elishama, 27
Elishamaning oghli Nun, Nunning oghli Yeshua idi. 28
Efraimlarning zémini we makanlashqan yerliri Beyt-
El we uninggha tewe yéza-kentler bolup, künchiqish
teripide Naraan, künpétish teripide Gezer bilen
uninggha tewe yéza-kentler; Shekem we uninggha
tewe yéza-kentler, taki Gaza we uninggha tewe yéza-
kentlergiche sozulatti. 29 Manasseh qebilisining
zéminigha tutashqan yene Beyt-Shéan we uninggha
tewe yéza-kentler; Taanaq we uninggha tewe yéza-
kentler; Megiddo we uninggha tewe yéza-kentler;
Dor we uninggha tewe yéza-kentlermu bar idi.
Israilning oghli Yüsüpning ewladliri mana mushu

yerlerge makanlashqanidi. 30 Ashirning oghulliri:
— Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah; ularning
Sérah dégen singlisimu bar idi. 31 Bériyahning oghli
Xeber bilen Malkiel bolup, Malkiel Birzawitning atisi
idi. 32 Xéberdin Yaflet, Shomer, Xotam we ularning
singlisi Shuya törelgen. 33 Yafletning oghulliri Pasaq,
Bimhal we Ashwat; bular Yafletning oghulliri idi. 34
Shemerning oghulliri Axi, Rohgah, Xubbah we Aram
idi. 35 [Shemerning] inisi Helemning oghli Zofah,
Yimna, Shelesh we Amal idi; 36 Zofahning oghli Suah,
Harnefer, Shual, Béri, Imrah, 37 Bézer, Xod, Shamma,
Shilshah, Itran we Beerah idi. 38 Yeterning oghulliri
Yefunneh, Pispah we Ara idi. 39 Ullaning oghulliri
Arah, Xanniel we Riziya idi. 40 Bularning hemmisi
Ashirning ewladliri bolup, her qaysisi jemet bashliri,
alamet batur jengchiler, yolbashchilar idi; ularning
jemetliri boyiche nesebnamige tizimlan'ghanda,
jengge chiqilaydighanliri jemiy yigirme alte ming idi.

8 Binyaminning tunji oghli Béla, ikkinchi oghli
Ashbel, üchinchi oghli Axarah, 2 tötinchi oghli
Noxah, beshinchi oghli Rafa idi. 3 Bélaning oghulliri
Addar, Géra, Abihud, 4 Abishua, Naaman, Axoah, 5
Géra, Shéfufan we Huram idi. 6 Töwendikiler Exudning
ewladliri: — Naaman, Axiyah we Géra (eslide ular
Gébaliqlarning jemet béshi idi. Gébaliqlar Manahatqa
köchürüwétilgenidi. Bularni köchürüwetküchi bolsa
Géra idi; uningdin Uzza bilen Axihud törelgen). 8
Shaharaim Hushim bilen Baara dégen ikki ayalini
qoyuwetkendin kéyin Moab diyarida oghul perzent
körgen. 9 Uning Xodesh dégen ayalidin Yobab,
Zibiya, Mésha, Malkam, 10 Yeuz, Shaqiya, Mirmah
dégen oghullar törelgen; uning bu oghullirining
hemmisi jemet béshi bolghanidi. 11 Hushimdinmu
uninggha Abitub, Elpaal dégen oghullar törelgen.
12 Elpaalning oghulliri Éber, Misham we Shémed
(Shémed Ono bilen Lod dégen ikki sheherni we
ularghа tewe yéza-kentlerni bina qilghan), 13 Bériyah
we Shéma idi. U ikkisi Ayjalondikiler ichide jemet
bashliri bolup, Gat ahalisini qoghliwetkenidi. 14 Axiyo,
Shashaq, Yeremot, 15 Zebadiya, Arad, Éder, 16 Mikail,
Ishpah we Yoxa bolsa Bériyahning oghulliri idi. 17
Zebadiya, Meshullam, Hizki, Xéber, 18 Ishméray,
Yézliya we Yobablarning hemmisi Elpaalning oghulliri
idi. 19 Yakim, Zikri, Zabdi, 20 Eliyenay, Ziltay,
Eliyel, 21 Adaya, Béraya we Shimratlar Shimeyning
oghulliri idi. 22 Ishpan, Éber, Eliyel, 23 Abdon,
Zikri, Hanan, 24 Hananiya, Élam, Antotiya, 25
Éfdéah we Penueller Shashaqning oghulliri idi. 26
Shamshiray, Shéxariya, Ataliya, 27 Yaaréshiya, Eliya we
Zikrilar Yerohamning oghulliri idi. 28 Yuqiriqilarning
hemmisi nesebnamilerde xatirilen'gen jemet béshi
idi; bular hemmisi mötiwerler bolup, Yérusalémgha
makanlashqanidi. 29 Gibéonning atisi Jeiyel Gibéon'gha
makanlashqanidi; uning ayalining ismi Maakah
idi. 30 Uning tunji oghli Abdon, qalghan oghulliri
Zur, Kish, Baal, Nadab, 31 Gédor, Axiyo, Zéker we
Miklot idi; 32 Miklottin Shiméya törelgen. Bularmu
qérindashliri bilen Yérusalémda qoshna olturushatti.
33 Nerdin Kish törelgen; Kishtin Saul törelgen; Sauldin
Yonatan, Malkishua, Abinadab we Ésh-Baal törelgen.
34 Mérib-Baal Yonatanning oghli idi; Mikah Mérib-
Baaldin törelgen. 35 Mikahning oghulliri Piton,
Melek, Tariya we Ahaz idi. 36 Ahazdin Yehoaddah
törelgen; Yehoaddahdin Alemet, Azmawet we Zimri
törelgen; Zimridin Moza törelgen; 37 Mozadin Binéa
törelgen; Binéaning oghli Rafa, Rafaning oghli Éliasah,
Éliasahning oghli Azel idi. 38 Azelning alte oghli bar
idi, ularning ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya,
Obadiya we Hanan idi; bularning hemmisi Azelning
oghulliri idi. 39 Azelning inisi Yéshekning tunji
oghlining ismi Ulam, ikkinchi oghlining ismi Yéush,
üchinchi oghlining ismi Elifelet idi. 40 Ulamning
oghullirining hemmisi batur jengchi, oqyachi idi;
ularning oghulliri we newriliri nahayiti köp bolup,
jemiy bir yüz ellik idi. Yuqiriqilarning hemmisi
Binyamin ewladliridin idi.

9 Pütkül Israillar neseb boyiche tizimgha élin'ghanidi.
Mana, ular «Israil padishahlirining xatirisi»
dégen kitabgha pütülgendur. 2 Yehudalar bolsa
asiyliq qilghanliqidin Babilgha sürgün qilin'ghan.
Hemmidin awwal qaytip kélip öz zémini we öz
sheherlirige makanlashqanlar bolsa bir qisim Israillar,
kahinlar, Lawiylar we ibadetxana xizmetkarliri idi. 3
Yérusalémgha makanlashqanlar bolsa Yehuda qebilisi,
Binyamin qebilisi, Efraim qebilisi we Manasseh
qebilisidin bir qisimliri idi. 4 Ularning ichide
Yehudaning oghli Perezning ewladliridin Utay bar
idi; Utay Ammihudning oghli, Ammihud Omrining
oghli, Omri Imrining oghli, Imri Banining oghli idi. 5
Shilohning ewladliri ichide uning tunji oghli Asaya
we uning oghulliri bar idi. 6 Zerahning ewladliridin
Yeuél we ularning uruq-tughqanliri bolup jemiy
alte yüz toqsan adem bar idi. 7 Binyaminning
ewladliri ichide Hassinuahning ewrisi, Hodawiyaning

newrisi, Meshullamning oghli Sallu bar idi; 8
yene Yerohamning oghli Yibniya, Mikrining newrisi,
Uzzining oghli Élah we Ibiniyaning ewrisi, Réuelning
newrisi, Shefatiyaning oghli Meshullam 9 hemde
ularning uruq-tughqanliri bar idi; ular nesebnamisi
boyiche tizimlan'ghanda jemiy toqquz yüz ellik alte
adem idi. Yuqirida tilgha élin'ghanlar öz jemetige
jemet béshi idi. 10 Kahinlar ichide Yedaya, Yehoyarib,
Yaqin we 11 Azariya bar idi. Azariya Xudaning öyini
bashqurghuchi bolup, Hilqiyaning oghli, Hilqiya
Meshullamning oghli, Meshullam Zadokning oghli,
Zadok Mérayotning oghli, Mérayot Axitubning oghli
idi. 12 Yene Malkiyaning ewrisi, Pashxurning newrisi,
Yerohamning oghli Adaya hemde Adiyelning oghli
Maasay bar idi; Adiyel Yahzerahning oghli, Yahzerah
Meshullamning oghli, Meshullam Meshillémitning
oghli, Meshillémit Immerning oghli idi. 13
Ularning qérindashliri hemmisi jemet bashliri
bolup, jemiy bir ming yette yüz atmish adem idi;
ularning hemmisi Xudaning öyidiki xizmetlerni
qilishqa békitilgen iqtidarliq kishiler idi. 14 Lawiy
qebilisidin Merarining ewladliri ichide Hashabiyaning
ewrisi, Azrikamning newrisi, Hashshubning oghli
Shémaya bar idi; 15 Yene Baqbaqqar, Heresh, Galal
we Asafning ewrisi, Zikrining newrisi, Mikaning
oghli Mattaniya; 16 yene Yedutunning ewrisi,
Galalning newrisi, Shémayaning oghli Obadiya hemde
Elkanahning newrisi, Asaning oghli Berekiya bar idi;
bularning hemmisi Nitofatliqlarning yéza-kentlirige
makanlashqanidi. 17 Derwaziwenler Shallum, Aqqub,
Talmon, Aximan we ularning qérindashliri idi; Shallum
ularning béshi idi. 18 Ular taki hazirghiche sherq
tereptiki «padishahning derwazisi»da [derwaziwenlik]
qilip kelmekte; ular ilgiri Lawiylarning chédirgahida
derwaziwenlik qilghanidi. 19 Korening ewrisi,
Ébiasafning newrisi, Korahning oghli Shallum
hemde uning atisining jemetidiki qérindashliri
bolghan Korahiylar [Xudaning öyining] xizmitini
bashquratti, chédirning ishiklirini baqatti; ularning
ata-bowiliri eslide Perwerdigarning chédirgahini
bashqurushqa qoyulghan, [ibadet] chédirining ishikini
baqqanidi. 20 Ilgiri Eliazarning oghli Finihas ularning
yolbashchisi bolghan; Perwerdigar uning bilen
bille bolghan. 21 Meshelemiyaning oghli Zekeriya
bolsa jamaet chédirining derwaziweni bolghanidi.
22 Derwaziwenlikke tallan'ghan bu kishiler jemiy
ikki yüz on ikki kishi idi; ular öz yéza-kentliride,
nesebliri boyiche tizimlan'ghan (eslide Dawut we
aldin körgüchi Samuil ularni amanet qilin'ghan
wezipilirige békitkenidi. 23 Ular we ularning ewladliri
Perwerdigarning öyi, yeni muqeddes chédirning ishik-
derwazilirini béqishqa békitilgenidi). 24 Sherqiy,
gherbiy, shimaliy we jenubiy ishik-derwazilirida
derwaziwenler békitilgenidi. 25 Ularning yéza-
kentlerde olturushluq qérindashliri bolsa her yette
künde nöwet boyiche kélip ular bilen birge xizmette
bolatti. 26 Töt derwaziwen bégi Lawiylardin idi; ulargha
tapshurulghini Perwerdigarning öyidiki ambar-
xezinilerni béqish idi. 27 Béqish mes'uliyiti ularning
üstide bolghachqa, ular kéchide Perwerdigarning
öyining etrapidiki orunlirida turatti hemde her küni
etigende ishik-derwazilarni échishqa mes'ul idi. 28
Ulardin bir qismi [ibadetxana] xizmitide ishlitilidighan
eswab-üskünilerge mes'ul idi; ular sanap epchiqip,
sanap epkirip qoyatti. 29 Ularning yene bir qismi
tapshurulghini boyiche qacha-quchilar we muqeddes
jaydiki barliq eswab-üskküniler, shundaqla aq un,
sharab, zeytun méyi, mestiki we xushbuy buyumlargha
mes'ul idi. 30 Kahinlarning oghulliridin beziler
xushbuy buyumlardin etir yasaytti. 31 Lawiylardin
Mattitiyah, yeni Korahiylardin Shallumning tunji
oghlining wezipisi qazan néni étishke mes'ul idi. 32
Ularning qérindashliri, Kohatning ewladliri ichide
«teqdim nan»gha mes'ul bolup, her shabat küni
tizidighan'gha nanlarni teyyarlaytti. 33 Lawiylarning
jemet bashliri bolghan neghmichiler ibadetxanidiki
öylerde turup, bashqa xizmetlerni qilmay, kéche-
kündüz öz ishliri bilenla bolatti. 34 Yuqiridiki
kishilerning hemmisi Lawiylar ichidiki yolbashchilar
bolup, hemmisi öz nesebi boyiche jemet béshi idi;
bularning hemmisi Yérusalémda turatti. 35 Gibéonning
atisi Jeiyel Gibéon'gha makanlashqanidi. Uning
ayalining ismi Maakah idi. 36 Uning tunji oghli Abdon,
qalghan oghulliri Zur, Kish, Baal, Ner, Nadab, 37 Gédor,
Axiyo, Zekeriya we Miklot idi. 38 Miklottin Shiméyam
törelgen. Bularmu özlirining qérindashlirining yénida
Yérusalémda qoshna olturushatti. 39 Nerdin Kish
törelgen, Kishtin Saul törelgen, Sauldin Yonatan,
Malkishuya, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. 40 Mérib-
Baal Yonatanning oghli idi; Mérib-Baaldin Mikah
törelgen. 41 Mikahning oghulliri Piton, Melek, Tahriya
we Ahaz idi. 42 Ahazdin Yarah töreldi; Yarahdin
Alemet, Azmawet we Zimri törelgen. Zimridin Moza
törelgen; 43 Mozadin Binéa törelgen; Binéaning oghli

Réfaya, Réfayaning oghli Éliasah, Éliasahning oghli
Azel idi. 44 Azelning alte oghli bar idi, ularning
ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we
Hanan idi; bularning hemmisi Azelning oghulliri.

10 Filistiyler Israillargha hujum qiliwidi, Israillar
Filistiylerning aldidin qachti, ular Gilboa téghida
qirip yoqitildi. 2 Filistiyler Saul bilen uning oghullirini
tap bésip qoghlidi; ular axiri Saulning oghulliridin
Yonatan, Abinadab, malki-shualarni urup öltürdi. 3
Saulgha qarshi jeng intayin shiddetlik boldi; oqyachilar
Saulgha yétiship oqya étip uni yarilandurdi. 4 Andin
Saul yaragh kötürgüchisige: Qilichingni sughurup
méni sanjip öltürüwetkin; bolmisa bu xetnisizler
kélip méni sanjip, méni xorluqqa qoyushi mumkin,
dédi. Lékin yaragh kötürgüchisi intayin qorqup
kétip, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip
üstige özini tashlidi. 5 Yaragh kötürgüchisi Saulning
ölginini körüp, umu oxshashla özini qilichning
üstige tashlap uning bilen teng öldi. 6 Shuning
bilen Saul, üch oghli hem pütün ailisidikiler shu
künde biraqla öldi. 7 Emdi wadida turghan Israillar
eskerlirining qachqanliqini we Saul bilen oghullirining
ölginini körginide, ular sheherlirini tashlap qachti,
Filistiyler kélip u jaylarda orunlashti. 8 Emdi shundaq
boldiki, etisi Filistiyler öltürülgenlerning kiyim-
kécheklirini salduruwalghili kelgende Gilboa téghida
Saul bilen oghullirining ölük yatqanliqini kördi-de, 9
kiyimlirini saldurup, kallisini we sawut-yaraghlirini
élip ketti hemde bularni Filistiylerning zéminining
hemme yerlirige apirip, öz butlirigha we xelqqe
xush xewer yetküzdi. 10 Ular Saulning sawut-
yaraghlirini ularning butxanisida qoyup, kallisini
Dagon butxanisigha ésip qoydi. 11 Emdi Yabesh-
Giléadda olturghuchilar Filistiylerning Saulgha barliq
qilghanlirini anglighanda 12 ularning ichidiki hemme
baturlar atlinip, Saul bilen oghullirining jesetlirini
élip, ularni Yabeshke qayturup kélip, Yabeshtiki
dub derixining tüwige depne qildi we yette kün
roza tutti. 13 Shuning bilen Saul Perwerdigargha
qilghan wapasizliqi üchün öldi; u Perwerdigarning
söz-kalamigha kirmey we hetta Perwerdigardin yol
sorimay, belki palchi jinkeshning yénigha bérip
uningdin yol sorighanidi. Shunga Perwerdigar uni
öltürüp, padishahliqini Yessening oghli Dawutqa
ötküzüp berdi.

11 U chaghda barliq Israil jamaiti Hébron'gha
kélip Dawutning qéshigha yighiliship: «Qarisila,
biz özlirining et-söngekliridurmiz! 2 Burun Saul
bizning üstimizde seltenet qilghandimu Israil xelqige
jengge chiqip-kirishke yolbashchi bolghan özliri
idila. Özlirining Xudaliri bolghan Perwerdigarmu
özlirige: — Sen Méning xelqim Israilning padichisi
bolup ularni baqisen we Israilning emiri bolisen,
dégenidi» — dédi. 3 Shuning bilen Israil aqsaqallirining
hemmisi Hébron'gha kélip padishah Dawutning
qéshigha kélishti; Dawut Hébronda Perwerdigarning
aldida ular bilen bir ehde tüzüshti. Andin ular
Perwerdigarning Samuilning wastisi bilen éytqini
boyiche, Dawutni Mesih qilip, Israilni idare qilishqa
padishah qilip tiklidi. 4 Dawut bilen barliq Israil xelqi
Yérusalémgha keldi (Yérusalém shu chaghda «Yebus»
dep atilatti, zémindiki ahale bolghan Yebusiylar shu
yerde turatti). 5 Yebus ahalisi Dawutqa: «Sen bu yerge
héchqachan kirelmeysen!» dédi. Biraq Dawut Zion
dégen qorghanni aldi (shu yer «Dawutning shehiri»
depmu atilidu). 6 Dawut: «Kim aldi bilen Yebusiylargha
hujum qilsa, shu kishi yolbashchi we serdar bolidu»
dédi. Zeruiyaning oghli Yoab aldi bilen atlinip chiqip,
yolbashchi boldi. 7 Dawut qorghanda turatti, shunga
kishiler u qorghanni «Dawut shehiri» dep atashti.
8 Dawut sheherni Millodin bashlap töt etrapidiki
sépilighiche yéngiwashtin yasatti; sheherning qalghan
qismini Yoab yasatti. 9 Dawut kündin kün'ge qudret
tapti, chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar uning bilen bille idi. 10 Töwendikiler
Dawutning palwanliri ichide yolbashchilar idi; ular
Perwerdigarning Israilgha éytqan sözi boyiche pütkül
Israil bilen birliship, Dawutning padishahliqini
mustehkem qilip, birlikte uni padishah qilishqa
küchidi. 11 Töwendikiler Dawutning palwanlirining
tizimliki boyiche xatirilen'gendur: — Hakmoniylardin
bolghan Yashobiam yolbashchilar ichide béshi idi;
u neyzisini piqiritip bir qétimdila üch yüz ademni
öltürgen. 12 Uningdin qalsa Axoxiy Dodoning
oghli Eliazar bolup, u «üch palwan»ning biri idi;
13 Ilgiri Filistiyler Pas-Dammimda jeng qilishqa
yighilghanda, u Dawut bilen u yerde idi. U yerde
arpa ösüp ketken bir étizliq bolup, xelq Filistiylerning
aldidin beder qachqanidi; 14 ular bolsa étizliqning
otturisida turuwélip, hem étizliqni qoghdighan, hem
Filistiylerni tarmar qilghan; Perwerdigar ene shu
yol bilen ularni ghayet zor ghelibige érishtürgen.

15 Ottuz yolbashchi ichidin [yene] ücheylen Qoram
tashliqtiki Adullamning gharigha chüshüp Dawutning
yénigha keldi. Filistiylerning qoshuni bolsa «Refayim
jilghisi»da bargah qurghanidi. 16 Bu chaghda Dawut
qorghanda, Filistiylerning qarawulgahi Beyt-Lehemde
idi. 17 Dawut ussap: «Ah, birsi manga Beyt-Lehemning
derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergen
bolsa yaxshi bolatti!» déwidi, 18 bu üch palwan
Filistiylerning leshkergahidin bösüp ötüp, Beyt-
Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti
we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi,
belki suni Perwerdigargha atap töküp: 19 «Xudayim
bu ishni mendin néri qilsun! Men hayatining xewpte
qélishigha qarimighan bu kishilerning qénini ichsem
qandaq bolidu? Chünki buni ular hayatining xewpte
qélishigha qarimay élip kelgen!» dédi. Shunga Dawut
bu suni ichkili unimidi. Bu üch palwan qilghan ishlar
del shular idi. 20 Yoabning inisi Abishay üchining
béshi idi; u üch yüz adem bilen qarshiliship neyzisini
piqiritip ularni öltürdi. Shuning bilen u bu «üch
palwan» ichide nami chiqqanidi. 21 U mushu «üch
palwan» ichide hemmidin bek hörmetke sazawer
bolghan bolsimu, lékin yenila awwalqi ücheylen'ge
yetmeytti. 22 Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin
bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarni
qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen.
Yene qar yaghqan bir küni azgalgha chüshüp, bir shirni
öltürgenidi. 23 U yene qolida bapkarning oqidek bir
neyzisi bar, boyining égizliki besh gez kélidighan bir
Misirliqni qetl qildi; u bir hasa bilen uninggha hujum
qilip, uning neyzisini qolidin tartiwélip öz neyzisi
bilen öltürdi. 24 Yehoyadaning oghli Binaya mana bu
ishlarni qilghan. Shuning bilen üch palwan ichide nam
chiqarghanidi. 25 Mana, u héliqi ottuz palwandinmu
bekrek shöhret qazan'ghan bolsimu, lékin aldinqi üch
palwan'gha yetmeytti. Dawut uni özining pasiban
bégi qilip teyinligen. 26 Qoshundiki palwanlar bolsa:
— Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning
oghli Elhanan, 27 Harorluq Shammot, Pilonluq Helez,
28 Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, Anatotluq Abiézer,
29 Xushatliq Sibbekay, Axohluq Ilay, 30 Nitofatliq
Maharay, Nitofatliq Baanahning oghli Xeleb, 31
Binyamin ewladliridin Gibéahliq Ribayning oghli Ittay,
Piratonluq Binaya, 32 Gaash wadiliridin kelgen Xuray,
Arbatliq Abiyel, 33 Baharumluq Azmawet, Shalbonluq
Élyahba, 34 Gizonluq Hashemning oghulliri, Hararliq
Shagining oghli Yonatan, 35 Hararliq Sakarning oghli
Ahiyam, Urning oghli Élifal, 36 Mekeratliq Hefer,
Pilonluq Axiyah, 37 Karmellik Hezro, Ezbayning
oghli Naaray, 38 Natanning inisi Yoél, Hagrining
oghli Mibhar, 39 Ammonluq Zelek, Zeruiyaning oghli
Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan Beerotluq
Naharay, 40 Itriliq Ira, Itriliq Gareb, 41 Hittiy Uriya,
Ahlayning oghli Zabad, 42 Ruben qebilisidin Shizaning
oghli, Rubenler ichide yolbashchi bolghan Adina
we uninggha egeshken ottuz adem, 43 Maakahning
oghli Hanan, Mitniliq Yoshafat, 44 Ashtaratliq Uzziya,
Aroerlik Xotamning oghli Shama bilen Jeiyel, 45
Shimrining oghli Yédiyayel bilen uning inisi tiziliq
Yoxa, 46 Mahawiliq Eliyel, Elnaamning oghulliri
Yeribay bilen Yoshawiya, Moabliq Yitma, 47 Eliyel,
Obed we Mezobaliq Yaasiyellerdin ibaret idi.

12 Dawut kishning oghli Saulning bésimi sewebidin
Ziklagda yoshurunup yatqan chaghda munu
kishiler Dawutning yénigha kélishti (ularning hemmisi
Dawutqa jeng qilishta yardem bergen baturlardin idi;
2 oqya bilen qorallan'ghan bolup, ong qoli bilenmu,
sol qoli bilenmu oqya we salgha atalaytti; ular
Saulning Binyamin qebilisidin bolghan tughqanliri
idi): 3 — ularning yolbashchisi Axiézer, andin
qalsa Yoash bolup, ikkisi Gibéahliq Shémaahning
oghli idi; yene Azmawetning oghli Yeziyel bilen
Peletmu; yene Berakah bilen Anatotluq Yehu, 4
Gibéonluq Yishmayamu bar idi. Yishmaya «ottuz
palwan» ichide batur bolup shu ottuzigha yétekchilik
qilghuchi idi; yene Yeremiya, Yahaziyel, Yohanan
we Gederatliq Yozabad, 5 Eluzay, Yerimot, Bialiya,
Shemariya, Xarufluq Shefatiya, 6 Korahliqlardin
bolghan Elkanah, Yishiya, Azarel, Yoézer we
Yashobiamlar; 7 yene Gedorluq Yerohamning oghli
Yoélah bilen Zebadiya bar idi. 8 Gad qebilisidin
beziler chöldiki qorghan'gha bérip Dawutqa béqindi.
Ularning hemmisi jengge mahir, qalqan we neyze
bilen qorallan'ghan batur jengchiler idi; ularning
turqi beeyni shirgha, chaqqanliqi beeyni taghdiki
böken'ge oxshaytti. 9 Ularning birinchisi Ézer,
ikkinchisi Obadiya, üchinchisi Éliab, 10 tötinchisi
Mishmannah, beshinchisi Yeremiya, 11 altinchisi
Attay, yettinchisi Eliyel, 12 sekkizinchisi Yohanan,
toqquzinchisi Elzabad, 13 oninchisi Yeremiya, on
birinchisi Makbannay idi. 14 Bularning hemmisi
Gad qebilisidin, qoshun ichide serdarlar idi; eng
kichiki yüz leshkerge, eng chongi ming leshkerge
yétekchi idi. 15 Birinchi ayda, Iordan deryasi téship

qirghaqtin ashqan chaghda, deryadin ötüp, sherqqe
we gherbke qaraydighan barliq jilghilardikilerni
tiripiren qilip qachurghanlar del mushu ademler
idi. 16 Binyamin qebilisi bilen Yehuda qebilisidinmu
kishiler qorghan'gha kélip Dawutqa béqin'ghan. 17
Dawut chiqip ularni qarshi élip: «Eger siler tinchliq
niyitide manga yardem bérishke kelgen bolsanglar,
siler bilen bir jan bir dil bolimen, lékin qollirimda
héch naheqliq bolmighan méni düshmenlirimge
sétiwetmekchi bolsanglar, ata-bowilirimning Xudasi
buni nezirige élip höküm chiqarghay!» — dédi. 18
Bu chaghda Xudaning Rohi héliqi ottuz palwanning
yolbashchisi Amasaygha chüshiwidi, u: «Ah Dawut,
biz sanga béqinduqmiz; Ah Yessening oghli, biz sen
bilen billidurmiz; Özüngge aman-tinchliq, aman-
tinchliq bolghay! Sanga yardem bergüchilergimu
aman-tinchliq bolghay! Chünki séning Xudaying
sanga medetkardur» Shuning bilen Dawut ularni
élip qélip, «zerbidar etret bashliqliri» qildi. 19
Dawut ilgiri Filistiyler bilen birlikte Saulgha qarshi
urushqa atlan'ghanda, Manasseh qebilisidiki beziler
Dawut terepke ötti (lékin ular [Filistiylerge] yardem
bermidi, chünki Filistiylerning emirliri: «Dawut öz
ghojisi Saul terepke ötüp kétishi mumkin, undaqta
béshimiz ketmey qalmaydu!» dep meslihetliship
ularni qayturup ketmekchi bolghanidi). 20 Dawut
Ziklagqa qaytip barghanda, Manasseh qebilisidiki
Adnah, Yozabad, Yediyayel, Mikail, Yozabad, Élixu,
Ziltaylar kélip uninggha qoshuldi. Bularning hemmisi
Manasseh qebilisining mingbéshiliri idi. 21 Ular
Dawut qaraqchilargha qarshi jeng qilghanda uninggha
yardemleshti; ularning hemmisi batur palwanlar,
qoshundiki yolbashchilar idi. 22 Chünki shu künlerde
Dawutqa yardem bérish üchün her küni ademler kélip
qoshulup, xuddi Xudaning qoshunidek zor bir qoshun
bolup ketkenidi. 23 Perwerdigarning söz-kalami
emelge ashurulup, Saulning padishahliqini Dawutqa
élip bermekchi bolghan qorallan'ghan jengchiler
yolbashchiliri bilen Hébron'gha, uning yénigha keldi.
Ularning sani töwendikiche: — 24 Yehudalardin qalqan
we neyze bilen qorallan'ghanlar jemiy alte ming sekkiz
yüz kishi bolup, hemmisi jengge teyyarlan'ghanidi. 25
Shiméonlardin jengge teyyarlan'ghan batur jengchiler
jemiy yette ming bir yüz kishi, 26 Lawiylardin jemiy töt
ming alte yüz kishi; 27 Yehoyada Harunlarning jemet
béshi bolup, uninggha egeshkenler jemiy üch ming
yette yüz kishi idi. 28 Yene yash bir batur jengchi Zadok
we uning jemetidin yigirme ikki yolbashchi bar idi.
29 Binyaminlardin, Saulning uruq-tughqanliridinmu
üch ming kishi bar idi; shu chaghqa qeder bularning
köpinchisi Saul jemetini qollap kelmekte idi. 30
Efraimlardin, öz jemetliride yüz-abroy tapqan batur
ezimetler jemiy yigirme ming sekkiz yüz kishi idi.
31 Manasseh yérim qebilisi ichide nami pütülgen,
Dawutni padishah qilip tikleshke kelgenler jemiy on
sekkiz ming kishi idi. 32 Issakarlardin zaman-weziyetni
chüshinidighan, Israilning qandaq qilishi kéreklikini
bilidighan yolbashchilar jemiy ikki yüz kishi idi;
ularning hemme qérindashliri ularning emrige
boysunatti. 33 Zebulunlardin jengge teyyarlan'ghan,
herxil qoral-yaraghlar bilen qorallan'ghan, ala
köngüllük qilmaydighan, Dawutning yardimige kelgen
jemiy ellik ming kishi idi. 34 Naftalilardin yolbashchi
bolghan ming kishi bar idi; ulargha egiship qoligha
qalqan we neyze alghanlar jemiy ottuz yette ming
kishige yétetti. 35 Danlardin jengge teyyarlan'ghan
jemiy yigirme sekkiz ming alte yüz kishi idi. 36
Ashirlardin jengge chiqip qoshun sépige atlinishqa
teyyar bolghan jemiy qiriq ming kishi idi. 37 Iordan
deryasining sherq teripidiki Ruben qebilisi, Gad
qebilisi we Manasseh yérim qebilisidin qoligha herxil
qoral-yaragh élip jengge teyyarlan'ghan jemiy bir yüz
yigirme ming kishi idi. 38 Yuqirida tilgha élin'ghan bu
ezimetlerning herbiy yürüshi tekshi bolup, Dawutni
pütkül Israil üstige padishah qilip tiklesh üchün bir
jan bir dil bolup, Hébron'gha kélishkenidi; qalghan
Israillarmu bir niyet bir meqsette Dawutni padishah
qilip tiklimekchi bolushqanidi. 39 Ular shu yerde
Dawut bilen üch kün bille yep-ichip ghizalandi,
chünki ularning qérindashliri ulargha teyyarlap
qoyushqanidi. 40 Ularning öpchürisidiki xelqler, hetta
Issakar, Zebulun we Naftalilarning zéminidikiler éshek,
töge, qéchir we kalilargha artip ulargha nahayiti köp
ozuqluq élip kelgen; ular zor miqdarda un, enjür
poshkili, üzüm poshkili, sharab, zeytun méyi we
nurghun qoy-kalilarni yetküzüp bérishkenidi; pütkül
Israil shad-xuramliqqa chömgenidi.

13 Dawut mingbéshi, yüzbéshi we barliq
yolbashchilar bilen meslihetleshti; 2 andin
pütün Israil ammisigha: «Eger siler maqul körsenglar,
shundaqla bu ishni Xudayimiz Perwerdigardin dep
bilsenglar, biz Israilning zéminlirining herqaysi
jaylirigha shu yerde qalghan qérindashlirimizgha
hemde ular bilen bille sheherlerde we étizliqlirida

turuwatqan kahin hem Lawiylargha mushu
yerge yighilish toghruluq adem eweteyli. 3 Biz
Xudayimizning ehde sanduqini meshege yötkep
kéleyli; chünki Saulning künliride héchqaysimiz [ehde
sanduqi] aldida Xudadin yol sorap baqmiduq» dédi. 4
Bu ishni pütün amma toghra tapqachqa, hemmeylen
maqul bolushti. 5 Shunga Dawut Misirning Shihor
deryasidin tartip Xamat éghizighiche bolghan pütkül
Israil xelqini chaqirtip kélip, Xudaning ehde sanduqini
Kiriat-Yéarimdin yötkep kelmekchi boldi. 6 Andin
Dawut bilen pütkül Israil Xudaning ehde sanduqini
yötkep kélish üchün Baalahqa, yeni Yehudagha tewe
bolghan Kiriat-Yéarimgha keldi; ikki kérubning
otturisida olturghuchi Perwerdigar bu ehde sanduqi
üstige Öz namini qoyghanidi. 7 Ular Xudaning ehde
sanduqini Abinadabning öyidin élin'ghan yéngi bir
harwigha qoydi; Uzzah bilen Axiyo harwini heydidi.
8 Dawut bilen barliq Israil jamaiti Xudaning aldida
he dep neghme-nawa qilip, chiltar, tembur, dap,
changlar we kanay-sunaylar chalatti. 9 Lékin ular
Kidon xaminigha kelgende kalilar aldigha müdürep
kétip yiqilghanda Uzzah ehde sanduqini yöliwalay
dep qolini uninggha sozdi. 10 Uzzahning ehde
sanduqigha qoli tegkenliki üchün, Xuda uninggha
ghezeplinip uni urup öltürdi. Shuning bilen Uzzah
shu yerde Xudaning aldida öldi. 11 Lékin Dawut
Perwerdigarning Uzzahning ténini böskenlikige
achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u
yer taki hazirghiche shu nam bilen atilip kelmekte.
12 Shu küni Dawut Xudadin qorqup: «Men zadi
qandaq qilip Xudaning ehde sanduqini bu yerge
yötkep kéleleymen?» dédi. 13 Shunga Dawut ehde
sanduqini özi turuwatqan «Dawut shehiri»ge yötkep
kelmey, Gatliq Obed-Édomning öyige apirip qoydi. 14
Xudaning ehde sanduqi Obed-Édomning öyide üch ay
turdi; Perwerdigar Obed-Édomning ailisini we uning
barliq teelluqatlirini beriketlidi.

14 Tur padishahi Hiram Dawut bilen körüshüshke
elchilerni, shundaqla uning üchün orda sélishqa
kédir yaghichi, tashchi we yaghachchilarni ewetti.
2 Bu chaghda Dawut Perwerdigarning özini Israil
üstige hökümranliq qilidighan padishah bolushqa
jezmen tikleydighanliqini körüp yetti; chünki
Perwerdigar Öz xelqi Israil üchün uning padishahliqini
güllendürgenidi. 3 Dawut Yérusalémda yene
birmunche xotun aldi hemde yene oghul-qizlarni
kördi. 4 Töwendikiler uning Yérusalémda körgen
perzentlirining isimliri: Shammuya, Shobab, Natan,
Sulayman, 5 Ibhar, Elishuya, Elpelet, 6 Nogah,
Nefeg, Yafiya, 7 Elishama, Beeliyada we Elifelet. 8
Dawutning mesih qilinip pütkül Israilning üstige
padishah qilin'ghanliqini anglighan Filistiylerning
hemmisi Dawut bilen qarshilishish pursitini izlep
keldi; Dawut buni anglap ulargha qarshi jengge
atlandi. 9 Filistiyler «Refayim jilghisi»gha bulang-
talang qilghili kirdi. 10 Dawut Xudadin: «Men
Filistiylerge qarshi jengge chiqsam bolamdu? Ularni
méning qolumgha tapshuramsen?» dep soriwidi,
Perwerdigar uninggha: «Jengge chiq, Men ularni
sözsiz qolunggha tapshurimen» dédi. 11 Filistiyler
Baal-Perazimgha hujum qilghili kelgende, Dawut
ularni shu yerde meghlup qildi we: «Xuda méning
qolum arqiliq düshmenlirim üstige xuddi kelkün
yarni élip ketkendek bösüp kirdi» dédi. Shunga
u yer «Baal-Perazim» dep atalghan. 12 Filistiyler
özlirining butlirini shu yerge tashlap qachqanliqtin,
Dawut ademlirige ularni köydürüwétishni tapilidi.
13 Filistiyler yene héliqi jilghigha bulang-talang
qilghili kiriwidi, 14 Dawut yene Xudadin yol soridi.
Xuda uninggha: «Ularni arqisidin qoghlimay, egip
ötüp, ulargha üjmilikning udulidin hujum qilghin.
15 Sen üjme derexlirining üstidin ayagh tiwishini
anglishing bilenla jengge atlan; chünki u chaghda Xuda
séning aldingda Filistiylerning qoshunigha hujumgha
chiqqan bolidu» dédi. 16 Shuning bilen Dawut
Xudaning dégini boyiche ish tutup, Filistiylerning
qoshunigha Gibéondin Gezergiche qoghlap zerbe
berdi. 17 Shu sewebtin Dawutning shöhriti barliq yurt-
zéminlargha pur ketti, Perwerdigar uning qorqunchini
barliq ellerning üstige saldi.

15 Dawut Dawut shehiride özige öy-ordilar saldurdi,
hem Xudaning ehde sanduqigha jay hazirlidi
we uninggha chédir tiktürdi. 2 U chaghda
Dawut: «Xudaning ehde sanduqini Lawiylardin
bölek kishilerning kötürüshige bolmaydu, chünki
Perwerdigar uni kötürüshke we menggü özining
xizmitide bolushqa shularni tallighanidi» dédi. 3 Andin
Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini hazirlap
qoyghan yerge yötkesh üchün pütkül Israillarni
Yérusalémgha yighdi. 4 Dawut yene Harunning
ewladlirini we Lawiylarni yighdi: 5 Kohatning ewladliri
jemet béshi bolghan Uriyel we uning qérindashliri
bir yüz yigirme kishi; 6 Merari ewladliridin jemet
béshi bolghan Asaya we uning qérindashliridin

ikki yüz yigirme kishi; 7 Gershomning ewladliridin
jemet béshi bolghan Yoél we uning qérindashliri bir
yüz ottuz kishi; 8 Elizafanning ewladliridin jemet
béshi bolghan Shémaya we uning qérindashliri ikki
yüz kishi; 9 Hébronning ewladliridin jemet béshi
bolghan Eliyel we uning qérindashliri seksen kishi;
10 Uzziyelning ewladliridin jemet béshi bolghan
Amminadab we uning qérindashliri bir yüz on ikki
kishi idi. 11 Dawut kahinlardin Zadok bilen Abiyatarni,
shuningdek lawiliylardin Uriyel, Asaya, Yoél, Shémaya,
Eliyel we Amminadabni chaqirtip kélip ulargha:
12 «Siler Lawiy jemetining bashlirisiler; özünglarni
we silerning qérindashliringlarni Israilning Xudasi
Perwerdigarning ehde sanduqini men teyyarlap
qoyghan yerge kötürüp kélish üchün pak qilinglar. 13
Chünki ilgiri siler shundaq qilmay, belgilen'gen tertip
boyiche uningdin yol sorimighinimizdin Xudayimiz
Perwerdigar bizge zerbe bergen» dédi. 14 Shuning
bilen kahinlar bilen Lawiylar Israilning Xudasi
Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp méngish
üchün özlirini pak qildi. 15 Lawiylar emdi Musaning
Perwerdigarning söz-kalami bilen tapilighini boyiche,
Xudaning ehde sanduqini baldaq bilen mürisige élip
kötürdi. 16 Dawut yene Lawiylarning yolbashchilirigha
özlirining qérindashliridin neghmichilerni teyinleshni
buyrudi; ular jümlidin tembur, chiltar, janglar
qatarliq herxil sazlarni chélip awazini yuqiri kötürüp
shad-xuramliq ichide küy éytishqa teyinlendi. 17
Shunglashqa, Lawiylar Yoélning oghli Hémanni
we uning jemetidiki Berekiyaning oghli Asafni
hem ularning qérindashliridin bolghan Merarilardin
Kushayahning oghli Étanni belgilidi. 18 Ular bilen
birlikte yene qérindashliridin Zekeriya, Bin, Yaaziyel,
Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Binayah, Maaséyah,
Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya hem derwaziwen Obed-
Édom bilen Jeiyelni ikkinchi derijilik etret qilip
teshkillidi. 19 Neghmichi Héman, Asaf we Étanlar mis
changlar chélip, yangraq awaz chiqiratti; 20 Zekeriya,
Yaaziyel, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Maaséyah
we Binayalar tembur chélip «Alamot uslubi»da
tengkesh qilatti; 21 Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya,
Obed-Édom, Jeiyel we Azaziyalar chiltar chélip
bashlamchiliq qilip, «Sheminit uslubi»da tengkesh
bolatti. 22 Lawiylarning yolbashchisi Kenaniya
muzikigha nahayiti pishshiq bolghachqa, mexsus
neghme-nawachiliqqa mes'ul bolup muzika ögitetti.
23 Berekiya bilen Elkanah ehde sanduqigha mes'ul
ishikbaqarlar idi. 24 Shebaniya, Yehoshafat, Netanel,
Amasay, Zekeriya, Binaya we Eliézer qatarliq kahinlar
Xudaning ehde sanduqi aldida kanay chalatti; Obed-
Édom bilen Yehiyahmu ehde sanduqigha mes'ul
ishikbaqar qilinip qoyulghanidi. 25 Shuning bilen
Dawut Israil aqsaqalliri we mingbéshi qatarliqlar bilen
birge Obed-Édomning öyidin xushalliqqa chömgen
halda Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp
chiqqili bardi. 26 We shundaq boldiki, [Dawutlar]
Xuda Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp
mangghan Lawiylargha yardem bergenlikini körüp,
yette buqa we yette qochqar qurbanliq qildi. 27
Dawut we shundaqla ehde sanduqini kötüridighan
Lawiylar hemde neghmichiler hem neghme-nawa
béshi bolghan Kenaniyalarning hemmisi kanap libas
kiyishkenidi; Dawut uning üstige yene kanap efod
kiygenidi. 28 Pütkül Israil xelqi emdi shu teriqide
tentene qilip, burgha, kanay, jangjang, tembur, chiltar
qatarliq türlük sazlar bilen yuqiri awazda muzika
chélip, Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp
kélishti. 29 Perwerdigarning ehde sanduqi Dawut
shehirige yétip kelgende Saulning qizi Miqal penjirdin
töwen'ge qarap turatti; u Dawutning sekrep oynap-
chélip tentene qiliwatqinini körüp ichide uni zangliq
qildi.

16 Ular Xudaning ehde sanduqini kötürüp kirip
Dawut uninggha hazirlap qoyghan chédirning
otturisigha qoyup, andin Xudaning aldida köydürme
qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqi sundi. 2 Dawut
köydürme qurbanliqi bilen inaqliq qurbanliqi sunup
bolghandin kéyin Perwerdigarning namida xelqqe
bext tilidi. 3 U yene er-ayal démey Israillarning
her birige birdin nan, birdin xorma poshkili, birdin
üzüm poshkili üleshtürüp berdi. 4 Dawut bir qisim
Lawiylargha Perwerdigarning ehde sanduqi aldida
xizmette bolush, yeni dua-tilawet oqush, Israilning
Xudasi Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytish we
küy-munajat oqushni buyrudi. 5 Ularning yolbashchisi
bolsa Asaf, andin Zekeriya idi; bashqiliri bolsa
Jeiyel, Shémiramot, Yehiyel, Mattitiyah, Éliab, Binaya,
Obed-Édom we Jeiyeller idi. Ular tembur-chiltar
chélishqa qoyuldi; Asaf bolsa changlarni chalatti. 6
Binaya bilen Yahaziyeldin ibaret ikki kahin Xudaning
ehde sanduqi aldida herdaim kanay chélishqa
qoyuldi. 7 Shu küni Dawut Asaf we qérindashlirini
Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytishqa belgilep
ulargha birinchidin munu küyni tapshurdi: — 8

«Perwerdigargha teshekkür qilinglar, Uning namini
chaqirip nida qilinglar, Uning qilghanlirini eller
arisida ayan qilinglar! 9 Uninggha naxshilar éytip, Uni
küylenglar, Uning pütkül karamet möjiziliri üstide
séghinip oylininglar. 10 Muqeddes namidin pexirlinip
danglanglar, Perwerdigarni izdigüchilerning köngli
shadlansun! 11 Perwerdigarni we Uning qudritini
izdenglar, Uning yüz-huzurini toxtimay izdenglar.
12 Uning yaratqan möjizilirini, Karamet alametlirini
hem aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, 13 I
uning quli Israilning nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning
oghulliri! 14 U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning
hökümliri pütkül yer yüzididur. 15 U Özi tüzgen ehdini
ebediy yadinglarda tutunglar — — Bu uning ming
ewladqiche wedileshken sözidur — 16 Ibrahim bilen
tüzgen ehdisi, Yeni Ishaqqa ichken qesimidur. 17 U
buni Yaqupqimu nizam dep jezmleshtürdi, Israilgha
ebediy ehde qilip bérip: — 18 «Sanga Qanaan zéminini
bérimen, Uni mirasing bolghan nésiweng qilimen»
— dédi. 19 U chaghda siler ajiz idinglar, adiminglar
az hem u yerde musapir idinglar; 20 Bu eldin u
elge, bir qebilidin yene bir qebilige köchüp yürgen.
21 Perwerdigar herqandaq ademning ularni bozek
qilishigha yol qoymidi, Ularni dep padishahlarghimu
tenbih bérip: — 22 «Men mesih qilghanlargha tegme,
Peyghemberlirimge yaman ish qilma!» — dédi. 23
Pütün jahan, Perwerdigarni küylenglar, Nijatini her
küni élan qilinglar! 24 Uning julasini ellerde bayan
qilinglar, Uning möjizilirini barliq xelqler arisida
jakarlanglar. 25 Chünki Perwerdigarimiz ulughdur,
Zor hemdusanagha layiqtur; U barliq ilahlardin üstün,
Uningdin qorqush kérektur; 26 Chünki barliq ellerning
ilahliri — butlar xalas, Biraq Perwerdigar asman-
pelekni yaratqandur. 27 Shanushewket we heywet
Uning aldida, Qudret we xushluq Uning jayididur. 28
Perwerdigargha teelluqini bergeysiler, i el-qebililer,
Perwerdigargha shan-sherep we qudretni bergeysiler!
29 Perwerdigarning namigha layiq bolghan shan-
shöhretni Uninggha bergeysiler; Sowgha-salam
élip Uning aldigha kiringlar, Perwerdigargha pak-
muqeddeslikning güzellikide sejde qilinglar; 30
Pütkül yer-yüzi, Uning aldida titrenglar! Dunya
mezmut qilin'ghan, u tewrenmes esla. 31 Asmanlar
shadlansun, we yer-jahan xush bolsun, Eller arisida
élan qilinsun: — «Perwerdigar höküm süridu!». 32
Déngiz-okyan we uninggha tolghan hemme chuqan
sélip jush ursun! Dalilar hem ulardiki hemme
yayrisun! 33 U chaghda ormandiki pütkül derexler
Perwerdigar aldida yangritip naxsha éytidu; Chünki
mana, U pütün jahanni soraq qilishqa kélidu!
34 Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U
méhribandur, Ebediydur Uning méhir-muhebbiti. 35
We: Bizni qutquzghin, i nijatimiz bolghan Xuda! Bizni
[yéninggha] yighiwalghaysen, Muqeddes naminggha
teshekkür qilishqa, Yayrap Séni medhiyileshke, Bizni
ellerdin qutquzup chiqqaysen! — denglar! 36 Israilning
Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta ebedgiche
teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq «Amin!»
dédi hemde Perwerdigargha hemdusana oqushti. 37
[Dawut] shu yerde, yeni Perwerdigarning ehde sanduqi
aldida her kündiki wezipige muwapiq, ehde sanduqi
aldidiki xizmette dawamliq bolushqa Asaf bilen uning
qérindashlirini qaldurup qoydi; 38 Ularning ichide
Obed-Édom bilen uning qérindashliridin atmish
sekkiz kishi bar idi; shuningdek Yedutunning oghli
Obed-Édom bilen Xosah derwaziwenlikke qoyuldi.
39 Kahin Zadok bilen uning kahin qérindashliri
Gibéon égizlikidiki Perwerdigarning chédiri aldida,
40 Perwerdigarning Israilgha tapilighan qanun-
ehkamlirida barliq yézilghini boyiche, herküni etisi-
axshimi köydürme qurbanliq qurban'gahi üstide
Perwerdigargha atap köydürme qurbanliqlarni
sunushqa qoyuldi. 41 Ular bilen bille bolghanlar,
yeni Héman, Yedutun we qalghan tallan'ghanlar,
shundaqla barliq ismi tizilghanlar Perwerdigargha
teshekkür-rehmet éytishqa qoyuldi (chünki Uning
özgermes muhebbiti ebedgichidur!). 42 Héman we
Yedutun bolsa neghmichilikke, jümlidin kanay, jang-
jang we barliq medhiye sazlirini chélishqa mes'ul
qilindi. Yedutunning oghulliri derwazigha qarashqa
qoyuldi. 43 Bu ishlardin kéyin barliq xelq öz öylirige
qaytishti; Dawutmu öz öyidikilerge bext tileshke
qaytti.

17 Dawut öz öyide turuwatqan chéghida, Natan
peyghemberge: «Qara, men kédir yaghichidin
yasalghan öyde turuwatimen, Perwerdigarning ehde
sanduqi bolsa chédir perdiliri astida turuwatidu»
dédi. 2 Natan Dawutqa: «Könglüngde pükkenliringge
emel qilghin; chünki Xuda sen bilen billidur» — dédi.
3 Shu küni kéchide Xudaning sözi Natan'gha kélip
yetti: 4 «Sen bérip qulum Dawutqa mundaq dégin: —
Perwerdigar mundaq deydu: Sen Men üchün turalghu
öy salsang bolmaydu. 5 Chünki men Israillarni bashlap
chiqqan kündin tartip bügün'ge qeder bir öyde turup

baqmighanmen, peqet bu chédirdin u chédirgha, bir
chédirgahdin bashqa birige yötkilip yürdüm, xalas.
6 Men Israil xelqi bilen bille meyli qeyerge barmay,
héchqachan Israilning birer hakimigha, yeni Méning
xelqimni béqishni tapilighan birersige: Némishqa
siler Manga kédir yaghichidin öy sélip bermeysiler?
— dédimmu? 7 Emdi sen qulum Dawutqa mundaq
dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar éytiduki, Men séni emdi yaylaqlardin,
qoylarning arqisidin élip, xelqim Israilning üstige
emir bolush üchün chaqirtip chiqtim. 8 Meyli qeyerge
barmighin, Men haman séning bilen bille boldum
we séning aldingdin barliq düshmenliringni yoqitip
keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige
bolghandek séni nam-shöhretke sazawer qildim. 9 Men
xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip, ularni shu
yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida
turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan bolidu.
Reziller desleptidikidek we men xelqim Israil
üstige hökümranliq qilishqa hakimlarni teyinligen
künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu.
Men barliq düshmenliringni sanga béqindürdimen.
We menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki,
men séning üchün bir öyni yasap bérimen! 11 Séning
künliring toshup, ata-bowiliringning yénigha qaytqan
waqtingda séning neslingdin, yeni oghulliringdin
birini séning ornungni basidighan qilimen; Men
uning padishahliqini mustehkem qilimen. 12 U
Manga bir öy yasaydu, Men uning padishahliq textini
menggü mustehkem qilimen. 13 Men uninggha ata
bolimen, u Manga oghul bolidu; méhri-shepqitimni
séningdin awwal ötken [idare qilghuchidin] juda
qilghinimdek uningdin hergiz juda qilmaymen; 14 uni
Méning öyümde we Méning padishahliqimda menggü
turghuzimen; uning texti menggü mezmut bolup
turghuzulidu». 15 Natan bu barliq sözler we barliq
wehiyni héchnéme qaldurmay, Dawutqa éytip berdi.
16 Shuning bilen Dawut kirip Perwerdigarning aldida
olturup mundaq dédi: «I Xuda Perwerdigar, men zadi
kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méni mushu
derijige köturgüdek? 17 Lékin i Xuda Perwerdigar, [bu
mertiwige kötürgining] séning neziringde kichikkine
bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning
öyining yiraq kelgüsi toghruluq sözliding we méni
ulugh mertiwilik zat dep qariding, i Xuda Perwerdigar!
18 Sen kemineng üstige chüshürgen shundaq shan-
sherep toghruluq Dawut Sanga néme diyelisun?
Chünki Sen derweqe Öz qulungni Özüng bilisen.
19 Ah Perwerdigar, péqir qulung üchün hemde Öz
könglüngdiki niyiting boyiche bu barliq ulughluqni
körsitip, bu chong ishlarning hemmisini ayan qilding.
20 Ah Perwerdigar, quliqimiz toluq anglighini boyiche
Sanga teng kelgüdek héchkim yoq; Séningdin bölek
héchbir ilah yoqtur. 21 Dunyada qaysi bir el xelqing
Israilgha teng kélelisun? Ularni Özüngge xas birdinbir
xelq bolush üchün qutuldurushqa barding hemde
Misirdin qutuldurup chiqqan xelqing aldidin yat
ellerni qoghlap chiqirip, ulughwar we beheywet ishlar
arqiliq Öz namingni tikliding! 22 Sen xelqing Israilni
menggü Özüngning xelqing qilding; ah Perwerdigar,
Senmu ularning Xudasi boldung. 23 Ah Perwerdigar,
emdi péqir qulung we uning öyi toghruluq qilghan
wedeng menggüge emel qilinsun; Sen dégenliring
boyiche ishni ada qilghaysen! 24 Amin, wedeng emel
qilinsun, shundaqla naming menggü ulughlansun,
kishiler: «Samawi qoshunning Serdari Perwerdigar
Israilning Xudasi, heqiqeten Israilgha Xudadur!»
désun; we shundaq bolup, péqir qulung Dawutning
öy-jemeti Séning aldingda mezmut turghuzulsun. 25
Ah Xudayim, Sen péqir qulunggha sanga öy yasaymen,
dégen wehiy keltürdüng; shunga qulung Séning
aldingda mushundaq dua qilishqa jür'et qildi. 26
Ah Perwerdigar, Sen birdinbir Xudadursen, Sen
péqir qulunggha mushundaq ametni bérishni wede
qilding; 27 Emdi péqir qulungning öy-jemetige iltipat
qilip, uning Séning aldingda menggü turushigha
saqlighaysen. Chünki Sen, ah Perwerdigar, [péqirning
öy-jemetige] iltipat qilding we shuning bilen u
menggüge bext-iltipatqa nésip bolidu».

18 Shu ishtin kéyin shundaq boldiki, Dawut
Filistiylerge hujum qilip ularni boysundurup,
ularning qolidin Gatni we uninggha tewe yéza-
kentlerni tartiwaldi. 2 U yene Moabiylargha hujum
qildi; Moabiylar uninggha béqinip, olpan töleydighan
boldi. 3 Zobahning padishahi Hadad'ézer öz tewesini
Efrat deryasighiche kéngeytishke atlinip chiqqanda,
Dawut taki Xamatqa qeder uninggha hujum qildi.
4 Dawut uning ming jeng harwisini olja aldi, yette
ming atliq leshkirini, yigirme ming piyade leshkirini
esir aldi. Dawut barliq jeng harwilirining atlirining
péyini qirqitiwétip, peqet yüz harwigha qoshqidek
atnila élip qaldi. 5 Demeshqtiki Suriyler Zobahning
padishahi Hadad'ézerge yardem bérishke keldi; Dawut
Suriylerdin yigirme ikki ming eskerni öltürdi. 6 Dawut

Suriyediki Demeshq rayonigha qarawul etretlirini
turghuzuwidi, Suriyler Dawutqa béqinip, uninggha
olpan töleydighan boldi. Dawut qeyerge [jengge]
chiqmisun, Perwerdigar uni qoghdap turdi. 7 Dawut
Hadad'ézerning xizmetkarliri ishlitidighan altun
qalqanlarning hemmisini Yérusalémgha élip qaytti.
8 U yene Hadad'ézerge tewe Tibhat bilen kundin
ibaret ikki sheherdin nurghun mis olja aldi; kéyinki
zamanlarda Sulayman mushu mislarni ishlitip mis
köl, mis tüwrükler we bashqa barliq mis eswablarni
yasatqan. 9 Xamat padishahi Tow Dawutning Zobah
padishahi Hadad'ézerning pütün qoshunini meghlup
qighanliqini anglap, 10 Öz oghli Hadoramni Dawutqa
salam bérip, uning Hadad'ézer bilen jeng qilip, uni
meghlup qilghan ghelibisini tebrikleshke ewetti.
Chünki Tow eslide Hadad'ézer bilen daim urushup
turatti. Hadoram herxil altun, kümüsh, mis eswab-
jabduqlarni sowgha qilip ekeldi. 11 Dawut padishah bu
eswab-jabduqlarni herqaysi ellerdin, jümlidin Édom,
Moab, Ammonlardin, Filistiylerdin we Amaleklerdin
olja alghan altun-kümüshler bilen qoshup hemmisini
Perwerdigargha béghishlidi. 12 Zeruiyaning oghli
Abishay «Shor wadisi»da Édomiylardin on sekkiz ming
ademni öltürdi. 13 Dawut Édomda qarawul etretlirini
turghuzdi; Édomlarning hemmisi Dawutqa béqindi.
Dawut qeyerge jengge chiqmisun, Perwerdigar uni
qoghdap turdi. 14 Dawut padishah bolup pütün Israil
üstige hökümranliq qilip, barliq xelqige adalet we
heqqaniyliq bilen muamile qildi. 15 Zeruiyaning
oghli Yoab qoshun'gha serdar, Ahiludning oghli
Yehoshafat mirza, 16 Axitubning oghli Zadok bilen
Abiyatarning oghli Abimelek [bash] kahin, Shawsha
katip, 17 Yehoyadaning oghli Binaya Keretiyler bilen
Peletiylerning yolbashchisi idi; Dawutning oghulliri
uning yénidiki emeldarlar boldi.

19 Kéyinki waqitlarda shundaq boldiki,
Ammonlarning padishahi Nahash öldi; oghli
Hanun ornigha padishah boldi. 2 Dawut: «Nahash
manga iltipat körsetkini üchün, uning oghli
Hanun'gha iltipat körsitimen» dep, atisining petisige
uning könglini sorashqa Hanunning yénigha
elchilerni ewetti. Dawutning elchiliri Ammonlarning
zémin'gha yétip kélip, könglini sorighili Hanun
bilen körüshmekchi boldi. 3 Lékin Ammonlarning
emeldarliri Hanun'gha: «Dawutni rastla atilirining
izzet-hörmitini qilip silige köngül sorighili adem
ewetiptu, dep qaramla? Uning xizmetkarlirining
özlirining aldilirigha kélishi bu yerni küzitish,
aghdurmichiliq qilish, charlash üchün emesmidu?»
— dédi. 4 Shuning bilen Hanun Dawutning
xizmetkarlirini tutup, ularning saqal-burutlirini
chüshürgüziwétip hem kiyimlirining beldin töwinini
kestürüwétip andin ularni qoyuwetti. 5 Beziler kélip
Dawutqa elchilerning ehwalini uqturdi; u ularni
kütüwélishqa aldigha adem ewetti, chünki ular tolimu
iza-ahanette qalghanidi. Shunga padishah ulargha:
«Saqal-burutinglar öskichilik Yérixo shehiride turup
andin yénip kélinglar» dédi. 6 Ammonlar özlirining
Dawutning nepritige uchrighanliqini bildi, Hanun
we Ammonlar Aram-Naharaim, Aram-Maakah we
Zobahdin jeng harwisi we atliq leshker yallashqa
adem ewetip ming talant kümüsh berdi. 7 Ular
ottuz ikki ming jeng harwisi, shundaqla Maakah
padishahi bilen uning qoshunini yalliwaldi; ular
Medebaning aldigha kélip bargah qurdi. Ammonlarmu
jeng qilish üchün herqaysi sheherliridin kélip jem
bolushti. 8 Dawut buni anglap Yoab bilen barliq
esker qoshunini [ularning aldigha] chiqardi. 9
Ammonlar chiqip sheher derwazisining aldida sep
tüzüp turdi; jengge atlinip chiqqan padishahlarmu
dalada ayrim sep tüzüp turushti. 10 Yoab özining
aldi-keynidin hujumgha uchraydighanliqini körüp,
pütün Israildin bir qisim serxil ademlerni tallap,
Suriyler bilen jeng qilishqa ularni septe turghuzdi;
11 u qalghan ademlirini inisi Abishaygha tapshurdi,
shuningdek ular özlirini Ammonlar bilen jeng qilishqa
sep qilip teyyarlidi. 12 Yoab Abishaygha: «Eger
Suriyler manga küchlük kelse, sen manga yardem
bergeysen; emma Ammonlar sanga küchlük kelse,
men bérip sanga yardem bérey. 13 Jür'etlik bolghin!
Öz xelqimiz üchün we Xudayimizning sheherliri
üchün baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiq
körün'ginini qilghay! — dédi. 14 Emdi Yoab we
uning bilen bolghan ademler Suriylerge hujum
qilghili chiqti; Suriyler uning aldidin qachti. 15
Suriylerning qachqanliqini körgen Ammonlarmu
Yoabning inisi Abishayning aldidin qéchip, sheherge
kiriwaldi. Andin Yoab Yérusalémgha qaytip keldi.
16 Suriyler bolsa özlirining Israillarning aldida
meghlup bolghinini körgende, elchi ewetip, [Efrat]
deryasining u teripidiki Suriylerni chaqirtip keldi.
Hadad'ézerning qoshunining serdari bolghan Shofaq
ulargha yétekchi idi. 17 Buningdin xewer tapqan
Dawut pütkül Israil xelqini yighip Iordan deryasidin

ötüp, Suriylerning yénigha kélip ulargha qarshi
sep tüzüp turdi. Dawutning sep tüzgenlikini körgen
Suriyler jengge atlandi. 18 Suriyler Israillarning
aldidin qachti; Dawut Suriylerdin yette ming jeng
harwiliqni we qiriq ming piyade leshkerni öltürdi
we yene Suriylerning serdari Shofaqni öltürdi. 19
Hadad'ézerning emeldarliri Israil aldida yéngilginini
körgende, Dawut bilen sülh qilip uninggha béqindi;
shuningdin kéyin Suriyler ikkinchi Ammoniylargha
yardem bérishni xalimaydighan boldi.

20 Shundaq boldiki, yéngi yilning béshida,
padishahlar jengge atlan'ghan waqitta, Yoab
küchlük qisimni bashlap kélip, Ammonlarning yerlirini
weyran qilip, andin Rabbahni muhasirige aldi. U
chaghda Dawut Yérusalémda turuwatatti. Yoab
Rabbahgha hujum qilip sheherni weyran qilip
tashlidi. 2 Dawut ularning padishahining béshidin
tajni éliwidi (altunining éghirliqi bir talant chiqti,
uninggha yaqutlar qondurulghanidi), kishiler bu tajni
Dawutning béshigha kiydürüp qoydi. Dawut sheherdin
yene nurghun jeng gheniymetlirini élip ketti. 3 U
yene sheherdiki xelqni élip chiqip here, jotu we palta
bilen ishleshke saldi; Dawut Ammonning herqaysi
sheherliridiki xelqlernimu shundaq ishletti; andin
Dawut köpchilik bilen Yérusalémgha qaytti. 4 Shu
weqedin kéyin [Israillar] Gezerde Filistiyler bilen
soqushti; u chaghda Xushatliq Sibbikay Refayiylardin
bolghan Sippay isimlik birini öltürüwetti, Filistiyler
tiz pükti. 5 Kéyinche [Israillar] bilen Filistiyler yene
soqushti; Yairning oghli Elhanen Gatliq Goliyatning
inisi Laxmini öltürdi; bu ademning neyzisining destisi
bapkarning oqidek tom idi. 6 Kéyinki waqitlarda
Gatta yene soqush boldi; u yerde nahayiti bestlik
bir adem bar idi, uning qolidimu, putidimu altidin
barmaq bolup, jemiy yigirme töt barmiqi bar
idi; umu Refayiylardin idi. 7 Bu adem Israillarni
tillighili turuwidi, Dawutning akisi Shimiyaning
oghli Yonatan chiqip uni öltürüwetti. 8 Bular Gatliq
Rafaning ewladliri bolup, hemmisi Dawut we uning
xizmetkarlirining qolida öldi.

21 Sheytan Israillargha zerbe bérish üchün, Dawutni
Israillarni sanaqtin ötküzüshke éziqturdi. 2
Shunga Dawut Yoabqa we xelqning yolbashchilirigha:
«Siler Beer-Shébadin Dan'ghiche arilap Israillarni
sanaqtin ötküzüp kélip méning bilen körüshünglar,
ularning sanini biley» dédi. 3 Lékin Yoab jawaben:
—«Perwerdigar Öz xelqini hazir meyli qanchilik
bolsun, yüz hesse ashuruwetkey. Lékin i xojam
padishahim, ularning hemmisi özüngning xizmitingde
turuwatqanlar emesmu? Xojam bu ishni zadi néme dep
telep qilidu? Xojam Israilni némishqa gunahqa muptila
qilidila?» — dédi. 4 Lékin padishahning sözi Yoabning
sözini bésip chüshti; shunga Yoab chiqip pütün Israil
zéminini arilap Yérusalémgha qaytip keldi. 5 Yoab
sanaqtin ötküzülgen xelqning sanini Dawutqa melum
qildi; pütün Israilda qolida qilich kötüreleydighan
ademler bir milyon bir yüz ming; Yehudalardin
qolida qilich kötüreleydighan ademler töt yüz
yetmish ming bolup chiqti. 6 Biraq Lawiylar bilen
Binyaminlarla sanaqqa kirmidi; chünki padishahning
bu buyruqi Yoabning neziride yirginchlik idi. 7
Xuda bu ishni yaman körgechke, Israillargha zerbe
berdi. 8 Dawut Xudagha: «Men bu ishni qilip chong
gunah ötküzüptimen; emdi menki qulungning bu
qebihlikini kechürüshingni tileymen, chünki men
tolimu exmiqane ish qiptimen» — dédi. 9 Perwerdigar
Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gadqa: 10 Sen
bérip Dawutqa éytip: «Perwerdigar mundaq deyduki,
Men sanga üch bala-qazani aldingda qoyimen;
shuningdin birini talliwal, Men shuni béshinglargha
chüshürimen» dégin, — dédi. 11 Shuning bilen Gad
Dawutning yénigha kélip: «Perwerdigar mundaq
deydu: 12 «Qéni tallighin: Ya üch yil acharchiliqta
qélishtin, ya üch ay düshmenlerning aldidin qéchip,
yawliring teripidin qoghlap qilichlinishidin we yaki
üch kün Perwerdigarning qilichining urushi — yeni
waba késilining zéminda tarqilishi, Perwerdigarning
Perishtisining Israilning pütün chégrisini xarab
qilishidin birini tallighin». Emdi oylinip kör, bir
néme dégin; men méni ewetküchige néme dep jawap
bérey?» dédi. 13 Dawut Gadqa: «Men bek qattiq
tenglikte qaldim; emdi Perwerdigarning qoligha
chüshey deymen, chünki U tolimu shepqetliktur.
Peqet insanlarning qoligha chüshmisem, deymen»
dédi. 14 Shu seweblik Perwerdigar Israilgha waba
tarqatti; Israillardin yetmish ming adem öldi. 15
Xuda Yérusalémni weyran qilip tashlash üchün
bir Perishtini ewetti; u weyran qiliwatqanda,
Perwerdigar ehwalni körüp özi chüshürgen bu
bala-qazadin pushayman qilip qaldi-de, weyran
qilghuchi Perishtige: «Bes! Emdi qolungni tart!»
dédi. U chaghda Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy
Ornanning xaminining yénida turatti. 16 Dawut béshini

kötürüp, Perwerdigarning Perishtisining asman bilen
yerning ariliqida, qolidiki ghilaptin sughurghan
qilichini Yérusalémgha tenglep turghanliqini kördi.
Dawut bilen aqsaqallarning hemmisi böz rextke
oralghan halda yerge düm yiqildi. 17 Dawut
Xudagha: «Xelqning sanini élip chiqishni buyrughuchi
men emesmu? Gunah qilip bu rezillik ötküzgüchi
mendurmen; bu bir pada qoylar bolsa, zadi néme
qildi? Ah, Perwerdigar Xudayim, qolung Öz xelqingge
emes, belki manga we méning jemetimge chüshkey,
wabani Öz xelqingning üstige chüshürmigeysen!»
dédi. 18 Perwerdigarning Perishtisi Gadqa: Sen bérip
Dawutqa éytqin, u Yebusiy Ornanning xaminigha
chiqip Perwerdigargha bir qurban'gah salsun, déwidi,
19 Dawut Gadning Perwerdigarning namida éytqini
boyiche shu yerge chiqti. 20 U chaghda Ornan bughday
tépiwatatti; Ornan burulup Perishtini körüp, özi töt
oghli bilen möküwalghanidi. 21 Dawut Ornanning
yénigha kelgende, u béshini kötürüp Dawutni körüp,
xamandin chiqip keldi-de, béshini yerge tegküdek égip
Dawutqa tezim qildi. 22 Dawut Ornan'gha: «Xelq ichide
taralghan wabani tosup qélish üchün, mushu xamanni
we etrapidiki yerni manga sétip berseng, bu yerde
Perwerdigargha atap bir qurban'gah salay deymen.
Sen toluq baha qoyup bu yéringni manga sétip
berseng» dédi. 23 — Alsila, ghojam padishahimning
qandaq qilghusi kelse shundaq qilghay; qarisila,
qurbanliq qilishqa kalilarni bérey, xaman tépidighan
tirnilarni otun qilip qalisila, bughdayni ash hediyesige
ishletsile; bularning hemmisini men özlirige tuttum,
dédi Ornan Dawutqa. 24 «Yaq», — dédi Dawut
Ornan'gha, — «qandaqla bolmisun men toluq bahasi
boyiche sétiwalimen; chünki men séningkini éliwélip
Perwerdigargha atisam bolmaydu, bedel tölimey
köydürme qurbanliqni hergiz sunmaymen». 25
Shuning bilen Dawut alte yüz shekel altunni ölchep
Ornan'gha bérip u yerni sétiwaldi. 26 Dawut u
yerge Perwerdigargha atap bir qurban'gah saldi
we köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqi
sunup, Perwerdigargha nida qildi; Perwerdigar
uning tiligini qobul körüp, jawaben asmandin
köydürme qurbanliq qurban'gahigha ot chüshürdi.
27 Perwerdigar Perishtisini buyruwidi, U qilichini
qaytidin ghilipigha saldi. 28 U chaghda, Dawut
Perwerdigarning Yebusiylardin bolghan Ornanning
xaminida uning tilikige jawab bergenlikini körüp, shu
yerde qurbanliq sunushqa bashlidi. 29 U chaghda,
Musa chölde yasatqan Perwerdigarning chédiri
we köydürme qurbanliq qurban'gahi Gibéonning
égizlikide idi; 30 lékin Dawut Perwerdigarning
Perishtisining qilichidin qorqup, u yerning aldigha
bérip Xudadin yol sorashqa jür'et qilalmaytti.

22 Shunga Dawut: «Mana bu Perwerdigar Xudaning
öyi bolidighan jay, mana bu Israil üchün
köydürme qurbanliq sunidighan qurban'gah bolidu» —
dédi. 2 Dawut Perwerdigarning öyini saldurush üchün
Israil zéminidiki yat eldikilerni yighishni buyrudi
hem tashlarni oyushqa tashchilarni teyinlidi. 3 Ishik-
derwazilargha ishlitishke miq we gire-baldaq yasash
üchün nurghun tömür teyyarlidi; yene nurghun mis
teyyarlidiki, uning éghirliqini tarazilap bolmaytti; 4 u
yene san-sanaqsiz kédir yaghichi teyyarlidi, chünki
Zidonluqlar bilen Turluqlar Dawutqa nurghun kédir
yaghichi yetküzüp bergenidi. 5 Dawut könglide:
«Oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran köchet xalas,
Perwerdigargha sélinidighan öy nahayiti beheywet
we katta bolushi, shan-shöhriti barliq yurtlargha
yéyilishi kérek; shuning bilen bu öyge kétidighan
matériyallarni hazirlap qoyushum kérek» dep oylidi.
Shunga Dawut ölüshtin ilgiri nurghun matériyal
hazirlap qoydi. 6 Dawut oghli Sulaymanni qichqirip
uninggha Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha
öy sélishni tapilidi. 7 Dawut Sulayman'gha mundaq
dédi: «I oghlum, men eslide Perwerdigar Xudayimning
namigha atap bir öy sélishni oylighan, 8 lékin
Perwerdigarning manga: «Sen nurghun ademning
qénini töktüng, nurghun chong jenglerni qilding;
séning Méning namimgha atap öy sélishinggha
bolmaydu, chünki sen Méning aldimda nurghun
ademning qénini yerge töktüng. 9 Qara, séningdin bir
oghul törülidu; u aram-tinchliq adimi bolidu, Men
uni her tereptiki düshmenliridin aram tapquzimen;
uning ismi derweqe Sulayman atilidu, u texttiki
künliride Men Israilgha aram-tinchliq we asayishliq
ata qilimen. 10 U Méning namimgha atap öy salidu;
u Manga oghul bolidu, Men uninggha ata bolimen;
Men uning Israil üstidiki padishahliq textini menggü
mezmut qilimen» dégen söz-kalami manga yetti.
11 I oghlum, emdi Perwerdigar séning bilen bille
bolghay! Shuning bilen yolung rawan bolup, Uning
séning toghruluq bergen wedisi boyiche Perwerdigar
Xudayingning öyini salisen. 12 Perwerdigar sanga
pem we eqil bergey we Israilni idare qilishqa
körsetme bergey, séni Perwerdigar Xudayingning

muqeddes qanunigha emel qilidighan qilghay. 13
Shu waqitta, Perwerdigar Israillar üchün Musagha
tapshurghan belgilime-hökümlerge emel qilsang,
yolung rawan bolidu. Qeyser, batur bol! Qorqma,
hoduqupmu ketme. 14 Qara, men Perwerdigarning
öyi üchün japa-müsheqqetlirim arqiliq yüz ming
talant altun, ming ming talant kümüsh we intayin
köp, san-sanaqsiz mis, tömür teyyarlidim; yene
yaghach we tash teyyarlidim; buninggha yene sen
qoshsang bolidu. 15 Buningdin bashqa séningde
yene tash kesküchi, tamchi, yaghachchi hem herxil
xizmetlerni qilalaydighan nurghun ustilar bar; 16
altun-kümüsh, mis, tömür bolsa san-sanaqsiz; sen
ishqa tutushushqa ornungdin tur, Perwerdigarim
séning bilen bille bolghay!» 17 Dawut yene Israildiki
emeldarlargha oghli Sulayman'gha yardem bérishni
tapilap: 18 «Xudayinglar bolghan Perwerdigar siler
bilen bille emesmu? Her etrapinglarda silerge tinch-
aramliq bergen emesmu? Chünki U bu zémindiki
ahalini qolumgha tapshurdi; zémin Perwerdigarning
aldida we xelqining aldida tizginlendi. 19 Emdi
siler pütün qelbinglar, pütün jéninglar bilen qet'iy
niyetke kélip, Xudayinglar bolghan Perwerdigarni
izlenglar; Perwerdigarning ehde sanduqini we
Xudaning muqeddesxanisidiki qacha-eswablirini
Uning namigha atap sélin'ghan öyige apirip qoyush
üchün, Perwerdigar Xudaning muqeddesxanisini
sélishqa ornunglardin qopunglar!» dédi.

23 Dawut qérip künliri toshay dep qalghanda,
oghli Sulaymanni Israil üstige padishah
qilip tiklidi. 2 Dawut Israildiki emeldarlarni,
kahinlarni we Lawiylarni yighdi. 3 Lawiylardin ottuz
yashtin ashqanlarning hemmisi sanaqtin ötküzüldi;
tizimlan'ghini boyiche, ulardin erler jemiy ottuz sekkiz
ming kishi idi. 4 Dawut: «Bularning ichide yigirme
töt ming kishi Perwerdigarning öyini bashqurush
xizmitige, alte ming kishi emeldar we sotchiliqqa,
5 töt ming kishi derwaziwenlikke we yene töt ming
kishi men yasighan sazlar bilen Perwerdigargha
hemdusana oqush ishigha qoyulsun» — dédi. 6
Dawut ularni Lawiyning oghli Gershon, Kohat we
Merari jemetliri boyiche guruppilargha böldi: —
7 Gershoniylardin Ladan bilen Shimey bar idi; 8
Ladanning oghli: tunji oghli Yehiyel, yene Zitam
bilen Yoéldin ibaret üch kishi idi; 9 Shimeyning
oghlidin Shélomit, Haziyel we Harandin ibaret üch
kishi idi; yuqiriqilar Ladanning jemet bashliqliri idi.
10 Shimeyning oghulliri Jahat, Zina, Yeush we Bériyah,
bu töteylenning hemmisi Shimeyning oghli idi. 11
Jahat tunji oghul, Ziza ikkinchi oghul idi; Yeush
bilen Bériyahning ewladliri köp bolmighachqa, bir
[jemet guruppisi] dep hésablan'ghan. 12 Kohatning
oghulliri Amram, Izhar, Hébron we Uzziyeldin
ibaret töt kishi idi. 13 Amramning oghli Harun
bilen Musa idi. Harun bilen uning ewladliri eng
muqeddes buyumlarni paklash, Perwerdigarning
aldida menggüge [qurbanliqlarni] sunush, uning
xizmitini qilish, menggü uning namidin bext tilep
dua bérishke ayrilghanidi. 14 Xudaning adimi
Musagha kelsek, uning ewladliri Lawiy qebilisidin dep
hésablinip pütülgen. 15 Musaning oghli Gershom bilen
Eliézer idi. 16 Gershomning oghulliridin Shebuyel
chong oghli idi. 17 Eliézerning oghli Rehabiya
idi; Eliézerning bashqa oghli bolmighan, lékin
Rehabiyaning oghulliri nahayiti köp idi. 18 Izharning
tunji oghli Shélomit idi. 19 Hébronning oghulliri: tunji
oghli Yériya, ikkinchi oghli Amariya, üchinchi oghli
Yahaziyel, tötinchi oghli Jekamiyam idi. 20 Uzziyelning
oghulliri: tunji oghli Mikah, ikkinchi oghli Yishiya idi.
21 Merarining oghli Mahli bilen Mushi idi; Mahlining
oghli Eliazar bilen Kish idi. 22 Eliazar ölgende oghli
yoq, qizlirila bar idi; ularning tughqanliri, yeni
Kishning oghulliri u qizlarni emrige aldi. 23 Mushining
Mahli, Éder we Yeremot dégen üchla oghli bar idi. 24
Yuqiriqilarning hemmisi Lawiyning ewladliri bolup,
jemetliri boyiche, yeni jemet bashliri boyiche yigirme
yashtin ashqan erkekler royxetke élin'ghan; ular
Perwerdigarning öyidiki wezipilerni öteshke ismiliri
boyiche tizimlan'ghanidi. 25 Chünki Dawut: «Israilning
Xudasi Perwerdigar Öz xelqige aram bérip, Özi
menggü Yérusalémda makan qilidu; 26 shuning bilen
Lawiylarning muqeddes chédirni we uning ichidiki
herqaysi qacha-eswablarni kötürüp yürüshning hajiti
yoq» dégenidi. 27 Shunga Dawutning jan üzüsh
aldidiki wesiyiti boyiche, Lawiylarning yigirme yashtin
yuqirilirining hemmisi sanaqtin ötküzülgenidi. 28
Ularning wezipisi bolsa Harunning ewladlirining
yénida turup, Perwerdigarning öyining ishlirini qilish
idi; ular hoyla-aramlarni bashqurush, barliq muqeddes
buyumlarni pakiz tutush, qisqisi, Perwerdigarning
öyining xizmet wezipilirini béjirishke mes'ul idi;
29 yene «tizilghan teqdim nan», ash hediye unliri,
pétir qoturmachlar, qazan nanliri we mayliq
nanlargha, shundaqla herxil ölchesh eswablirigha

mes'ul idi; 30 ular yene herküni etigende öre
turup Perwerdigargha teshekkür éytip hemdusana
oquytti, herküni kechlikimu shundaq qilatti. 31 Yene
shabat küni, her yéngi ayda, shuningdek békitilgen
héyt-bayramlarda sunulidighan barliq köydürme
qurbanliqlargha mes'ul idi. Özlirige qaritilghan
belgilime boyiche, ular daim Perwerdigarning aldigha
békitiligen sani we nöwiti bilen xizmette turatti.
32 Ular jamaet chédirini hem muqeddes jayni
baqatti, shundaqla özlirining Perwerdigarning öyidiki
xizmette boluwatqan qérindashliri, yeni Harunning
ewladlirigha qaraytti.

24 Harun ewladlirining nöwetchilikke bölünüshi
töwendikiche: Harunning oghli Nadab, Abihu,
Eliazar we Itamar. 2 Nadab bilen Abihu atisidin
burun ölüp ketken hem perzent körmigenidi; shunga
Eliazar bilen Itamar kahinliqni tutatti. 3 Dawut
we Eliazarning ewladliridin Zadok we Itamarning
ewladliridin Aximelek ularning qérindashlirini
guruppilargha bölüp, wezipisi boyiche ishqa
qoydi; 4 Eliazarning ewladliridin jemet béshi
bolghanlar Itamarning ewladliridin jemet béshi
bolghanlardin köp ikenlikini bilip, ularni shuninggha
asasen ayrip nöwet-guruppilargha böldi. Eliazarning
ewladliridin jemet béshi bolghanlar on alte kishi
idi, Itamarning ewladliridin jemet béshi bolghanlar
sekkiz kishi idi; 5 ular chek tashlash yoli bilen
tengshep nöwet-guruppilargha bölündi. Shundaq
qilip muqeddesxanidiki ishlargha mes'ul bolghanlar
we Xudaning aldidiki ishlargha mes'ul bolghanlar
hem Eliazarning ewladliridinmu hem Itamarning
ewladliridinmu boldi. 6 Lawiy Netanelning oghli
Shémaya katip bolsa padishah, emeldarlar, kahin
Zadok, Abiyatarning oghli Aximelek, shundaqla
kahinlarning we Lawiylarning jemet bashliqliri
aldida ularning ismini pütüp qoydi. Eliazarning
ewladliri ichidin bir jemet tallandi, andin Itamarning
ewladliri ichidinmu bir jemet tallandi. 7 Birinchi chek
Yehoyaribqa, ikkinchi chek Yedayagha, 8 üchinchi
chek Harimgha, tötinchi chek Séorimgha, 9 beshinchi
chek Malkiyagha, altinchi chek Miyamin'gha, 10
yettinchi chek Hakkozgha, sekkizinchi chek Abiyagha,
11 toqquzinchi chek Yeshuagha, oninchi chek
Shékaniyagha, 12 on birinchi chek Eliyashibqa,
on ikkinchi chek Yakimgha, 13 on üchinchi chek
Huppagha, on tötinchi chek Yeshebiabqa, 14 on
beshinchi chek Bilgahqa, on altinchi chek Immerge,
15 on yettinchi chek Hézirgha, on sekkizinchi chek
Happizezge, 16 on toqquzinchi chek Pitahiyagha,
yigirminchi chek Yehezkelge, 17 yigirme birinchi
chek Yaqin'gha, yigirme ikkinchi chek Gamulgha, 18
yigirme üchinchi chek Délayagha, yigirme tötinchi
chek Maaziyagha chiqti. 19 Mana bu ularning xizmet
tertipi; bu Israilning Xudasi Perwerdigar ularning atisi
Harunning wastisi bilen buyrughan nizam boyiche,
Perwerdigarning öyige kirish nöwiti idi. 20 Lawiyning
qalghan ewladliri munular: Amramning ewladliridin
Shubayel; Shubayelning ewladliri ichide Yehdéya bar
idi. 21 Rehabiyagha kelsek, uning oghulliri, jümlidin
tunji oghli Yishiya bar idi. 22 Izharning oghulliri ichide
Shélomot; Shélomotning oghulliri ichide Jahat bar idi.
23 Hébronning oghulliri: tunji oghli Yeriya, ikkinchisi
Amariya, üchinchisi Yahaziyel, tötinchisi Jekamiyam
idi. 24 Uzziyelning oghulliri: Mikah; Mikahning
oghulliridin Shamir bar idi. 25 Mikahning inisi Isshiya
idi; Yisshiyaning oghulliri ichide Zekeriya bar idi. 26
Merarining oghulliri: Mahli we Mushi; Yaaziyaning
oghli Béno idi. 27 Merarining oghli Yaaziyadin bolghan
ewladliri Béno, Shoham, Zakkur we Ibri bar idi. 28
Mahlining oghli Eliazar idi; Eliazarning oghli yoq idi.
29 Kishke kelsek, uning oghulliri ichide Yerahmiyel bar
idi. 30 Mushining oghulliri Mahli, Éder we Yerimot idi.
Yuqiriqilarning hemmisi Lawiyning ewladliri bolup,
jemetliri boyiche pütülgenidi. 31 Ularmu ularning
qérindashliri Harunning ewladlirigha oxshash, Dawut
padishah, Zadok, Aximelek we shuningdek kahinlar we
Lawiylarning jemet bashliqlirining aldida chek tartti;
herqaysi jemet bashliri we ularning tughqanliridin
eng kichiklirimu oxshashla chek tartti.

25 Dawut bilen qoshunning serdarliri Asaf, Héman
we Yedutunlarning oghullirighimu wezipe
yüklep, ularni chiltar, tembur we jang-janglar
chélip, bésharet bérish xizmitige qoydi. Ulardin
wezipige qoyulghanlarning sani töwendikiche: 2
Asafning oghulliridin Zakkur, Yüsüp, Nitaniya we
Asharilah bar idi; Asafning oghullirining hemmisi
Asafning körsetmisige qaraytti; Asaf padishahning
körsetmisi boyiche bésharet bérip sözleytti. 3
Yedutun'gha kelgende, uning Gedaliya, Zéri, Yeshaya,
Shimey, Hashabiya we Mattitiyah dégen alte oghli
bolup, atisi Yedutunning körsetmisige qaraytti.
Yedutun Perwerdigargha teshekkür éytip medhiye
oqush üchün chiltar chélip bésharet béretti. 4
Hémanning bolsa, uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyel,

Shebuyel, Yerimot, Hananiya, Hanani, Eliyata, Giddalti
we Romamti-Ézer, Yoshbikasha, Malloti, Hotir we
Maxaziot dégen oghulliri bar idi. 5 Bularning
hemmisi Hémanning oghulliri bolup, Xudagha
bolghan medhiyisini yangritish üchün qoyulghan
(Héman bolsa padishahqa Xudaning söz-kalamini
yetküzidighan aldin körgüchi idi); Xuda Héman'gha on
töt oghul, üch qiz ata qilghanidi. 6 Bularning hemmisi
atilirining bashlamchiliqida bolup, Perwerdigarning
öyide neghme-nawa qilish üchün, jang-jang, tembur
we chiltar chélip Xudaning öyidiki wezipisini
öteytti. Asaf, Yedutun we Héman [bu ishlarda]
padishahning körsetmisige qaraytti. 7 Ular we
ularning qérindashlirining sani jemiy ikki yüz seksen
sekkiz idi (ular hemmisi Perwerdigarni medhiyilesh
neghme-nawaliqida alahide terbiye körgen, küy
éytishqa usta idi). 8 Bular chong-kichikige, ustaz-
shagirtliqigha qarimay hemmisi birdek chek tartip
guruppilargha bölün'genidi. 9 Birinchi chek Asafning
oghli Yüsüpke, ikkinchi chek Gedaliyagha chiqti; u,
uning iniliri we oghulliri bolup jemiy on ikki kishi idi;
10 üchinchi chek Zakkurgha chiqti; u, uning oghulliri
we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; 11 tötinchi
chek Izrigha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup
jemiy on ikki kishi idi; 12 beshinchi chek Netaniyagha
chiqti; u uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on
ikki kishi idi; 13 altinchi chek Bukkiyagha chiqti; u,
uning oghulliri we iniliri bolup on ikki kishi idi; 14
yettinchi chek Yesharilahqa chiqti; u, uning oghulliri
we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; 15 sekkizinchi
chek Yeshayagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri
bolup jemiy on ikki kishi idi; 16 toqquzinchi chek
Mattaniyagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup
jemiy on ikki kishi idi; 17 oninchi chek Shimeyge
chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on
ikki kishi idi; 18 on birinchi chek Azarelge chiqti; u
we uning oghulliri, iniliri bolup jemiy on ikki kishi
idi; 19 on ikkinchi chek Hasabiyagha chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; 20 on
üchinchi chek Shubayelge chiqti; u, uning oghulliri we
iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; 21 on tötinchi chek
Mattitiyahqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup
jemiy on ikki kishi idi; 22 on beshinchi chek Yerimotqa
chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki
kishi idi; 23 on altinchi chek Hananiyagha chiqti; u,
uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi
idi; 24 on yettinchi chek Yoshbikashagha chiqti; u,
uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi
idi; 25 on sekkizinchi chek Hananigha chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; 26 on
toqquzinchi chek Mallotigha chiqti; u, uning oghulliri
we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; 27 yigirminchi
chek Eliyatagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri
bolup jemiy on ikki kishi idi; 28 yigirme birinchi
chek Hotirgha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri
bolup jemiy on ikki kishi idi; 29 yigirme ikkinchi
chek Giddaltigha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri
bolup jemiy on ikki kishi idi; 30 yigirme üchinchi
chek Maxaziotqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri
bolup jemiy on ikki kishi idi; 31 yigirme tötinchi chek
Romamti-Ézerge chiqti; u, uning oghulliri we iniliri
bolup jemiy on ikki kishi idi.

26 Derwaziwenlerning guruppilinishi töwendikidek
boldi: Korah jemetidikilerdin Asafning ewladliri
ichide Korening oghli Meshelemiya bar idi. 2
Meshelemiyaning birnechche oghli bolup, tunjisi
Zekeriya, ikkinchisi Yediyayel, üchinchisi Zebadiya,
tötinchisi Yatniyel, 3 beshinchisi Élam, altinchisi
Yehohanan, yettinchisi Elyoyinay idi. 4 Obed-
Édomning oghulliri: tunji oghli Shémaya, ikkinchisi
Yehozabad, üchinchisi Yoah, tötinchisi Sakar,
beshinchisi Netanel, 5 altinchisi Ammiyel, yettinchisi
Issakar, sekkizinchisi Péultay; derweqe Xuda Obed-
Édomgha bext-saadet ata qilghanidi. 6 Uning oghli
Shémayamu birnechche oghul perzent körgen bolup,
hemmisi ata jemeti ichide yolbashchi idi, chünki
ular batur ezimetler idi. 7 Shémayaning oghulliri:
Otni, Réfayel, Obed we Elzabad idi. Elzabadning
iniliri Élixu bilen Semakiyaning ikkisi batur idi. 8
Bularning hemmisi Obed-Édomning ewladliri bolup,
ular we ularning oghulliri, qérindashlirining hemmisi
[Xudaning] xizmitide qolidin ish kélidighan ademler
idi. Obed-Édomning ewladi jemiy atmish ikki adem
idi. 9 Meshelemiyaning oghulliri we qérindashliri bar
idi; hemmisi batur bolup, jemiy on sekkiz adem idi. 10
Merarining ewladi bolghan Xosahning birnechche
oghli bar idi, chong oghli Shimri (Shimri eslide tunji
oghul bolmisimu, atisi uni chong oghul qilip tikligen),
11 ikkinchi oghli Hilqiya, üchinchisi Tebaliya, tötinchisi
Zekeriya idi. Xosahning oghulliri we qérindashliri
jemiy bolup on üch adem idi. 12 Yuqiriqilarning
hemmisi jemet bashliri boyiche derwaziwenlerning
guruppilargha bölünüshi idi; ularning hemmisige
qérindashliri bilen bille Perwerdigarning öyidiki

xizmet wezipisi tapshurulghanidi. 13 Ular, meyli chong
bolsun yaki kichik bolsun, öz jemeti boyiche chek tartip
herbir derwazigha belgilendi. 14 Sherqiy derwazida
derwaziwenlik qilishqa chek chiqqini Shelemiya boldi;
andin ular uning oghli Zekeriya (aqilane meslihetchi
idi) üchün chek tartti; uninggha shimaliy derwazining
derwaziwenlik chéki chiqti. 15 Jenubiy derwazining
chéki Obed-Édomgha chiqti. Uning oghulliri ambar-
xezinilerge mes'ul boldi. 16 Shuppim bilen Xosahqa
gherbiy derwazining we shuningdek dawan yolidiki
Shalleket derwazisining chéki chiqti; derwaziwenler
yandiship turatti. 17 Sherqiy derwazigha herküni alte
Lawiy derwaziwen mes'ul idi; shimaliy derwazigha
herküni töt adem, jenubiy derwazigha herküni
töt adem mes'ul idi; ambar-xezinilerning herbirige
ikki adem bir guruppa bolup qaraytti. 18 Gherb
tereptiki dehlizning aldidiki yolda töt kishi, dehlizning
özide ikki kishi pasibanliq qilatti. 19 Yoquridiki
kishiler derwaziwenlerning guruppilinishi bolup,
Korahning we Merarining ewladliridin idi. 20
Ularning [bashqa] Lawiy qérindashliridin Xudaning
öyidiki xezinilerni we muqeddes dep béghishlan'ghan
buyumlar xezinisini bashqurushqa Axiyah qoyuldi. 21
Gershon jemetidiki Ladanning ewladliridin, Gershoniy
Ladan jemetige yolbashchi bolghini: Jehiyeli idi; 22
Jehiyelining oghulliri Zétam bilen uning inisi Yoél idi;
ular Perwerdigarning öyidiki xezinilerge mes'ul idi. 23
Amram jemeti, Izhar jemeti, Hébron jemeti we Uzziyel
jemetidikilermu [wezipige qoyuldi]: 24 Musaning
newrisi, Gershomning oghli Shibuel bash xezinichi
boldi. 25 Uning Eliézerdin bolghan qérindashliri:
Eliézerning oghli Rehabiya, Rehabiyaning oghli
Yeshaya, Yeshayaning oghli Yoram, Yoramning
oghli Zikri, Zikrining oghli Shélomit idi. 26 Mushu
Shélomit bilen uning qérindashliri muqeddes dep
béghishlan'ghan buyumlar saqlinidighan barliq
xezinilerni bashquratti; bu buyumlarni eslide
Dawut padishah, jemet bashliqliri, mingbéshilar,
yüzbéshilar we qoshun serdarliri béghishlighanidi. 27
Ular jenggahlarda bulang-talang qilip kelgen mal-
mülüklerdin we oljidin Perwerdigarning öyini puxta
qilishqa béghishlighanidi. 28 [Bularning ichidimu]
aldin körgüchi Samuil, Kishning oghli Saul, Nerning
oghli Abner we Zeruiyaning oghli Yoablar muqeddes
dep ayrighan nersiler bar idi; barliq muqeddes
dep ayrilghan nersilerni Shélomit bilen uning
qérindashliri bashquratti. 29 Izhar jemetidin Kénaniya
we uning oghulliri [muqeddes öyning] sirtida Israilda
mensepdar we sotchilar qilip qoyuldi. 30 Hébron
jemetidin Hashabiya we uning qérindashliri, hemmisi
batur bolup, Iordan deryasining gherbiy teripide
Israilda mensep tutup, Perwerdigarning xizmitige we
padishahning ishlirigha mes'ul bolushqa qoyulghan.
Ular jemiy birming yette yüz kishi idi. 31 Hébron
jemeti ichide, jemetning nesebnamisi boyiche Yeriya
jemet béshi idi. Dawutning seltenitining qiriqinchi
yili [nesebnamilerni] tekshürüsh arqiliq Giléadning
Yaazer dégen yéride bu jemettinmu batur ezimetler
tépildi. 32 Yeriyaning qérindashliridin yene jemiy
bolup ikki ming yette yüz kishi bar idi; ularning
hemmisi batur bolup, shu jemet bashliri idi; padishah
Dawut ularni Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh
yérim qebilisidiki Xudagha we padishahning xizmitige
dair barliq ishlarni bashqurushqa qoydi.

27 Töwendikiler Israillar ichide padishahning
xizmitide herbiy qisimlargha mes'ul bolghan
herqaysi jemet bashliri, mingbéshi, yüzbéshi we barliq
mensepdarlar idi. Ular sanigha qarap qisimlargha
bölün'genidi. Ular her yili ay boyiche nöwetliship
turatti, her qisimda yigirme töt ming adem bar
idi. 2 Birinchi aydiki birinchi nöwetchi qoshun'gha
Zabdiyelning oghli Yashobiam mes'ul bolghan, uning
ashu qismida yigirme töt ming adem bar idi. 3 U
Perez ewladliridin bolup, birinchi aydiki ashu qoshun
qismining serdarlirini bashquratti. 4 Ikkinchi aydiki
nöwetchi qoshun'gha mes'ul kishi Ahohluq Doday
bolup, uning qoshunining orunbasar serdari Miklot
bar idi; bu qisimda yigirme töt ming adem bar idi. 5
Üchinchi aydiki üchinchi nöwetchi qoshunning serdari
kahin Yehoyadaning oghli Binaya idi; u uning ashu
qoshunigha bash bolup, uningda yigirme töt ming
adem bar idi. 6 Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri
bolup, ashu ottuz ademni bashquratti; uning qismida
yene uning oghli Ammizabad bar idi. 7 Tötinchi aydiki
tötinchi nöwetchi qoshunning serdari Yoabning inisi
Asahel idi; uningdin kéyin oghli Zebadiya uning ornini
basti. Uning qismida yigirme töt ming adem bar idi.
8 Beshinchi aydiki beshinchi nöwetchi qoshunning
serdari Izrahliq Shamxut idi, uning qismida yigirme
töt ming adem bar idi. 9 Altinchi aydiki altinchi
nöwetchi qoshunning serdari Tekoaliq Ikkeshning
oghli Ira idi, uning qismida yigirme töt ming adem bar
idi. 10 Yettinchi aydiki yettinchi nöwetchi qoshunning
serdari Efraim ewladliri ichidiki Pilonluq Helez bolup,

uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. 11
Sekkizinchi aydiki sekkizinchi nöwetchi qoshunning
serdari Zerah jemetidiki Xushatliq Sibbikay bolup,
uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. 12
Toqquzinchi aydiki toqquzinchi nöwetchi qoshunning
serdari Binyamin qebilisidiki Anatotluq Abiezer bolup,
uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. 13
Oninchi aydiki oninchi nöwetchi qoshunning serdari
Zerah jemetidiki Nitofatliq Maharay bolup, uning
qismida yigirme töt ming adem bar idi. 14 On
birinchi aydiki on birinchi nöwetchi qoshunning
serdari Efraim qebilisidiki Piratonluq Binaya bolup,
uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. 15
On ikkinchi aydiki on ikkinchi nöwetchi qoshunning
serdari Otniyel jemetidiki Nitofatliq Helday bolup,
uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. 16
Israilning herqaysi qebililirini idare qilip kelgenler
töwendikiler: Rubeniylar üchün Zikrining oghli
Eliézer qebile bashliqi idi; Shiméoniylar üchün
qebile bashliqi Maakahning oghli Shefatiya; 17 Lawiy
qebilisi üchün Kemuelning oghli Hasabiya qebile
bashliqi idi; Haruniylar üchün jemet béshi Zadok; 18
Yehuda qebilisi üchün Dawutning akisi Élixu qebile
bashliqi idi; Issakariylar üchün Mikailning oghli
Omri qebile bashliqi idi; 19 Zebuluniylar üchün
Obadiyaning oghli Yishmaya qebile bashliqi idi;
Naftali qebilisi üchün Azriyelning oghli Yerimot
qebile bashliqi idi; 20 Efraimiylar üchün Azaziyaning
oghli Hoshiya qebile bashliqi idi; Manasseh yérim
qebilisi üchün Pidayaning oghli Yoél qebile bashliqi
idi; 21 Giléadta makanlashqan Manasseh yérim qebilisi
üchün Zekeriyaning oghli Iddo qebile bashliqi idi;
Binyamin qebilisi üchün Abnerning oghli Yaasiyel
qebile bashliqi idi; 22 Dan qebilisi üchün Yerohamning
oghli Azarel qebile bashliqi idi. Yuqiridikiler Israil
qebililiri üchün qebile bashliqi idi. 23 Dawut Israillar
ichide yigirme yashtin töwenlerni tizimlimighan;
chünki Perwerdigar Israillarning sanini asmandiki
yultuzdek köp qilimen dégenidi. 24 Zeruiyaning
oghli Yoab sanini élishqa kirishken, lékin tügimigen;
chünki mushu ish wejidin [Xudaning] ghezipi
Israillarning béshigha yaghdurulghan; shu sewebtin
Israillarning sani «Dawut padishahning yilnamiliri»
dégen xatirige kirgüzülmigen. 25 Padishahning
ambar-xezinilirini bashqurghuchi Adiyelning oghli
Azmawet idi; dala, sheher, yéza-kent we munarlardiki
ambar-xezinilerni bashqurghuchi Uzziyaning oghli
Yonatan idi. 26 Étiz-ériqlarda tériqchiliq qilghuchilarni
bashqurghuchi Kélubning oghli Ezri idi; 27
Üzümzarliqlarni bashqurghuchi Ramahliq Shimey;
üzümzarliqlardiki sharab ambarlirini bashqurghuchi
Shifmiliq Zabdi; 28 Shefelah tüzlenglikidiki zeytun
we üjme derexlirini bashqurghuchi Gederlik
Baal-Hanan idi; may ambarlirini bashqurghuchi
Yoash; 29 Sharonda béqilidighan kala padilirini
bashqurghuchi Sharonluq Sitray; jilghilardiki kala
padilirini bashqurghuchi Adlayning oghli Shafat; 30
tögilerni bashqurghuchi Ismaillardin Obil; ésheklerni
bashqurghuchi Mironotluq Yehdiya; 31 qoy padilirini
bashqurghuchi Xagarliq Yaziz idi. Bularning hemmisi
Dawut padishahning mal-mülkini bashqurghuchi
emeldarlar idi. 32 Dawutning taghisi Yonatan
meslihetchi bolup, danishmen hem Tewrat xettatchisi
idi; Xaqmonining oghli Yehiyel padishahning
oghullirining ustazi idi. 33 Ahitofelmu padishahning
meslihetchisi idi; Arkliq Hushay padishahning jan
dosti idi. 34 Ahitofeldin kéyin Binayaning oghli
Yehoyada bilen Abiyatar uning ornigha meslihetchi
boldi; Yoab padishahning qoshun serdari idi.

28 Dawut Israildiki barliq emeldarlarni, herqaysi
qebile bashliqliri, nöwetliship padishahning
xizmitini qilidighan qoshun béshi, mingbéshi,
yüzbéshi, padishah we shahzadilerning barliq mal-
mülük, charwa mallirini bashquridighan emeldarlarni,
shuningdek mehrem-ghojidarlar, palwanlar we barliq
batur jengchilerni Yérusalémgha chaqirtip keldi. 2
Padishah Dawut ornidin turup mundaq dédi: — I
buraderlirim we xelqim, gépimge qulaq sélinglar:
Könglümde Perwerdigarning ehde sanduqi üchün bir
aramgah, Xudayimizning textiperisi bolidighan bir öy
sélish arzuyum bar idi hemde uni sélishqa teyyarliqmu
körüp qoyghanidim. 3 Lékin Xuda manga: «Sen
Méning namimgha atap öy salsang bolmaydu, chünki
Sen jengchi, adem öltürüp qan tökkensen» dédi.
4 Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar atamning
pütün jemetidin méni ebedil'ebed Israilgha padishah
bolushqa tallidi; chünki U Yehudani yolbashchi
bolushqa tallighan; U Yehuda jemeti ichide atamning
jemetini tallighan, atamning oghulliri ichide mendin
razi bolup, méni pütün Israilgha padishah qilip
tikligen; 5 méning oghullirim ichidin (Perwerdigar
derweqe manga köp oghul ata qilghan) U yene oghlum
Sulaymanni Perwerdigarning padishahliqining textige
olturup, Israilgha hökümran bolushqa tallidi. 6 U

manga: «Séning oghlung Sulayman bolsa Méning
öyüm we hoylilirimni salghuchi bolidu; chünki Men
uni Özümge oghul bolushqa tallidim, Menmu uninggha
ata bolimen. 7 U Méning emr-belgilimilirimge
bügünkidek ching turup riaye qilidighan bolsa, uning
padishahliqini menggü mustehkem qilimen» dégenidi.
8 Shunga bügün Perwerdigarning jamaiti pütkül
Israil xelqining, shundaqla Xudayimizning aldida
[shuni éytimen]: — Bu yaxshi yurtqa igidarchiliq
qilish üchün we kelgüside baliliringlargha menggülük
miras qilip qaldurush üchün, siler Xudayinglar
Perwerdigarning barliq emrlirini izdep tutunglar.
9 — I, sen oghlum Sulayman, atangning Xudasi
bolghan Perwerdigarni bil, sap dil we pidakarliq
bilen Uning xizmitide bolghin. Chünki Perwerdigar
jimi ademning könglini közitip turidu, barliq oy-
niyetlirini perq étidu. Sen Uni izdiseng, U Özini sanga
tapquzidu; Uningdin ténip ketseng, séni menggü
üzüp tashlaydu. 10 Emdi sen köngül qoyghin,
Perwerdigar muqeddesxana qilish üchün bir öyni
sélishqa séni tallidi; batur bol, uni ada qil!». 11
Dawut [muqeddesgahning] dehlizi, xaniliri, xeziniliri,
balixaniliri, ichki öyliri we kafaret textidiki öyining
layihisining hemmisini oghli Sulayman'gha tapshurdi;
12 [Xudaning] Rohidin tapshuruwalghini boyiche u
Perwerdigarning öyining hoyliliri, töt etrapidiki kichik
öyler, muqeddesxanidiki xezinler, muqeddes dep
béghishlan'ghan buyumlar qoyulidighan xezinilerning
layihilirini qaldurmay uninggha körsetti. 13
Yene kahinlar bilen Lawiylarning guruppilinishi,
Perwerdigarning öyidiki herxil wezipiler, shuningdek
Perwerdigarning öyige éhtiyajliq barliq eswablar
toghrisidiki belgilimilerni körsetti; 14 we herxil
ishlargha kéreklik altun eswablarni yasitishqa
kétidighan altun, herxil ishlargha kéreklik kümüsh
eswablarni yasitishqa kétidighan kümüsh, 15 altun
chiraghdanlargha, ulargha tewe altun chiraghlargha,
yeni herbir chiraghdan we chiraghlargha kétidighan
altun; kümüsh chiraghdanlargha, yeni herbir
chiraghdan we shuninggha tewe chiraghlar üchün
kétidighan kümüshni tapshurup berdi. U herbir
chiraghdan'gha ishlitish ornigha qarap kéreklikini
berdi; 16 nan tizidighan altun shirelerni yasitishqa,
yeni herbir shire üchün kéreklik altun berdi; kümüsh
shirelerni yasitishqa kéreklik kümüsh berdi; 17
wilka-ilmekler, texse-piyale we chögünlerni yasashqa,
altun chiniler, yeni herxil chinini yasashqa kéreklik
bolghan sap altun berdi; kümüsh chinilerni yasashqa,
yeni herbir chine üchün kéreklik kümüsh berdi; 18
xushbuygah yasashqa kéreklik ésil altun berdi. U yene
qanatlirini kérip Perwerdigarning ehde sanduqini
yépip turidighan altun kérublar qaraydighan [kafaret]
textining nusxisini tapshurup berdi. 19 «Bularning
hemmisi, Perwerdigar Öz qolini üstümge qoyghanda
manga körsetken barliq nusxa-endiziler bolghachqa,
men yézip qoydum» dédi Dawut. 20 Dawut yene oghli
Sulayman'gha: «Sen batur we jasaretlik bol, buni
ada qil; qorqma, alaqzadimu bolup ketme; chünki
Perwerdigar Xuda, méning Xudayim séning bilen
bille bolidu; taki Perwerdigarning öyidiki kéyinki
ibadet xizmiti üchün teyyarliq ishliri tügigen'ge
qeder U sendin hech ayrilmaydu yaki tashlapmu
qoymaydu. 21 Qara, Xudaning öyidiki barliq xizmitini
béjiridighan kahinlar we Lawiylarning guruppiliri
teyyar turidu; séning yéningda herxil hünerge usta,
herbir xizmetke teyyar turghan hünerwenlermu
raziliq bilen turidu; uning üstige emeldarlar we barliq
xelq séning emringni kütidu» dédi.

29 Dawut pütkül jamaetke söz qilip mundaq
dédi: — Xuda Özi tallighan oghlum Sulayman
téxi yash, bir yumran köchet, xalas, bu qurulush
bolsa tolimu chong; chünki bu muqeddes orda
insan üchün emes, belki Perwerdigar Xuda üchün
yasilidu. 2 Men Xudayimning öyi üchün pütün
küchümni chiqirip, altun bilen yasilidighanlirigha
altun, kümüsh bilen yasilidighanlirigha kümüsh,
mis bilen yasilidighanlirigha mis, tömür
bilen yasilidighanlirigha tömür, yaghach bilen
yasilidighanlirigha yaghach teyyarlap qoydum;
yene aq héqiq, közlük yaqut, renglik tash we
herxil ésil tashlarni, yene nahayiti köp mermerni
yighip qoydum. 3 Men Xudayimning öyidin
söyünidighanliqim üchün Xudayimning öyini sélishqa
teyyarlighan barliq nersilerdin bashqa, özümning
teelluqatidin altun-kümüshlerni Xudayimning öyige
atidim; 4 yeni öyning tamlirini qaplash üchün Ofir
altunidin üch ming talant, sap kümüshtin yette ming
talant teqdim qildim; 5 altundin yasilidighanlirigha
altun, kümüshtin yasilidighanlirigha kümüsh we
hünerwenlerning qoli bilen herxil yasilidighanlirigha
kérek bolghinini teqdim qildim. Bügün yene
kimlerning Perwerdigargha birnéme atighusi bar?».
6 Shuning bilen Israil qebililiridiki herqaysi jemet
bashliri, qebile bashliqliri, mingbéshi, yüzbéshi we

padishahning ishlirigha mes'ul bolghan ghojidarlarmu
béghishlashqa kirishti. 7 Ular Xudaning öyidiki
ibadet xizmetliri üchün besh ming talant altun
we on ming darik altun, on ming talant kümüsh,
on sekkiz ming talant mis we bir yüz ming talant
tömür teqdim qildi. 8 Yaquti barlar yaqutni
Perwerdigarning öyining xezinisige, yeni Gershoniy
Yehiyelning qoligha tapshurdi. 9 Xalayiq kishilerning
mundaq öz ixtiyarliqi bilen teqdim qilghanliqliridin
xushal bolup kétishti; chünki ular chin qelbidin
Perwerdigargha teqdim qilishqanidi. Dawutmu
alamet xush boldi. 10 Shunga Dawut pütkül jamaet
aldida Perwerdigargha teshekkür-medhiye éytip
mundaq dédi: — «Ah Perwerdigar, bowimiz Israilning
Xudasi, Sen ebedil'ebedgiche hemdusanagha layiqsen.
11 I Perwerdigar, ulughluq, küch-qudret, shan-
sherep, shanu-shewket we heywet Sanga mensuptur;
asmandiki we yerdiki bar-yoqi Séningkidur; i
Perwerdigar, padishahliq Séningkidur, hemmidin
üstün bolghan idare qilghuchisen. 12 Dölet bilen
izzet Séningdinla kélidu, Sen hemmige hökümdarsen.
Küch bilen qudret Séning qolungda; herkimni ulugh
we qudretlik qilish peqet qolungdindur. 13 Emdi,
ah Xudayimiz, biz Sanga teshekkür oquymiz, shan-
shereplik naminggha medhiye oquymiz! 14 Mana
mushundaq özlükümizdin teqdim qilalaydighan
bolghan men kim idim, xelqim néme idi? Chünki
barliq nerse Sendin kélidu, biz peqet Öz qolungdin
kelginidin Özüngge qayturduq, xalas! 15 Biz Séning
aldingda yaqa yurtluqlar, barliq ata-bowilirimizgha
oxshash musapirmiz, xalas; yer yüzidiki künlirimiz
goya bir saye, ümidsiz ötküzülidu. 16 I Xudayimiz
Perwerdigar, biz Séning naminggha atap öy sélishqa
teyyarlap yighqan bu bayliq-dunyaning hemmisi
Séning qolungdin kelgen, esli Séningkidur. 17 I
Xudayim, shuni bilimenki, Sen insanning qelbini
sinap, durusluqtin xursen bolisen; men bolsam
durus qelbimdin bularni ixtiyaren teqdim qildim;
we bu yerde hazir turghan xelqingningmu Sanga
teqdim qilghinini xushal-xuramliq bilen kördüm.
18 I Perwerdigar, ata-bowilirimiz bolghan Ibrahim,
Ishaq we Israilning Xudasi, Öz xelqingning könglidiki
bundaq oy-niyetni menggü mustehkem qilghaysen,
könglini Özüngge tartquzghaysen! 19 Oghlum
Sulayman'gha Séning emrliring, agah-guwahliqliring
we belgilimiliringni tutup, hemmini ada qilip, men
hazirlap qoyghanlirimni ishlitip ordini yasashqa
durus bir qelb bergeysen». 20 Dawut pütün
jamaetke: «Siler Xudayinglar bolghan Perwerdigargha
teshekkür-hemdusana oqup medhiyilenglar!» déwidi,
pütün jamaet ata-bowilirining Xudasi bolghan
Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqup sejde qildi;
ular Perwerdigar hem padishah aldida bash urdi.
21 Etisi ular Perwerdigargha atap qurbanliqlar we
köydürme qurbanliqlarni keltürdi; shu küni ular ming
buqa, ming qochqar, ming qozini sharab hediyeliri
bilen qoshup teqdim qildi, shundaqla yene pütün
Israil üchün nurghun qurbanliqlarni teqdim qildi. 22
Ular shu küni Perwerdigarning aldida alamet xushal
bolup ghizalandi. Ular Dawutning oghli Sulaymanni
ikkinchi qétim padishah tiklesh murasimi ötküzdi;
uni Perwerdigarning aldida shah bolushqa, Zadokni
kahin bolushqa mesih qildi. 23 Shuningdin kéyin
Sulayman Perwerdigargha tewe textke olturup, atisi
Dawutning ornigha padishah boldi we intayin rawaj
tapti; pütkül Israil xelqi uninggha itaet qildi. 24
Barliq emeldarlar, palwanlar we shundaqla padishah
Dawutning oghullirining hemmisi Sulayman'gha
béqinip boysundi. 25 Perwerdigar Sulaymanni Israil
xelqi aldida nahayiti ulugh qildi; U uninggha ata
qilghan shahane heywet shundaq yuqiriki, uningdin
ilgiri ötken herqandaq Israil padishahlirida héch
bolup baqqan emes. 26 Yessening oghli Dawut pütün
Israilgha shundaq padishah bolghanidi. 27 Uning
Israilgha hökümranliq qilghan waqti jemiy qiriq yil
boldi; u Hébronda yette yil, Yérusalémda ottuz üch
yil seltenet qildi. 28 U uzun ömür, dölet-bayliq we
izzet-hörmet körüp, xéli köp yashap, alemdin ötti;
ornigha uning oghli Sulayman padishah boldi. 29
Padishah Dawutning barliq ishliri, bashtin axirighiche
mana aldin körgüchi Samuilning xatiriliri, Natan
peyghemberning xatiriliri we aldin körgüchi Gadning
xatiriliride pütülgendur. 30 Uning selteniti, körsetken
küch-quwwiti, shundaqla uning, Israil we herqaysi
dölet-memliketlerning béshidin ötken weqelermu
shu xatirilerde pütülgendur.

Tarix-tezkire 2

1 Dawutning oghli Sulaymanning hökümranliqi
mustehkemlendi; chünki uning Xudasi Perwerdigar
uning bilen bille bolup, uni bek büyük qildi. **2**
Sulayman pütkül Israillarni, mingbéshi, yüzbéshi,
soraqchi we pütkül Israilning qebile-jemet bashliqliri
bolghan emeldarlarni chaqirtip ulargha söz qildi. **3**
Sulayman barliq jamaet bilen birlikte Gibéonning
égizlikige bardi; chünki u yerde Xudaning «jamaet
chédiri», yeni Perwerdigarning quli Musa bayawanda
yasatqan chédir bar idi. **4** Xudaning ehde sanduqini
bolsa Dawut Kiriat-Yéarimdin élip chiqip, özi uninggha
teyyarlighan yerge ekelgenidi; chünki u Yérusalémda
ehde sanduqi üchün bir chédir tiktürgenidi. **5**
Xurning newrisi, Urining oghli Bezalel yasighan mis
qurban'gah bolsa [Gibéonda], yeni Perwerdigarning
jamaet chédiri aldida idi; Sulayman jamaet bilen
birlikte bérip, shu yerde [Perwerdigardin] tilek
tilidi. **6** Sulayman jamaet chédirining aldidiki mis
qurban'gahning yénigha, Perwerdigarning aldigha
kélip, qurban'gahta ming malni köydürme qurbanliq
qildi. **7** Shu kéchisi Xuda Sulayman'gha ayan bolup,
uninggha: — Sen némini tiliseng, shuni bérimen, dédi.
8 Sulayman Xudagha: — Sen atam Dawutqa zor méhir-
muhebbet ata qilghan, méni uning ornigha padishah
qilding. **9** I Perwerdigar Xuda, emdi Sen atam Dawutqa
bergen wedengni puxta orunlighaysen; chünki Sen
méni yerdiki topidek nurghun xelqqe hökümranliq
qilidighan padishah qilding. **10** Emdi Sen manga
bu xelqqe yétekchilik qilghudek danaliq we bilim
bergeysen; undaq bolmisa Séning munchiwala chong
bu xelqingge kim höküm sürelisun? — dédi. **11** Xuda
Sulayman'gha: — Men séni xelqimge padishah qilip
tiklidim. Emdi sen mushundaq niyetke kélip, ne bayliq,
mal-mülük, ne izzet-hörmet we düshmenliringning
janlirini tilimey, ne uzun ömür körüshni tilimey,
belki bu xelqimge höküm sürüshke danaliq we bilim
tiligen ikensen, **12** Danaliq we bilim sanga teqdim
qilindi; we Men sanga bayliq, mal-mülük we izzet-
hörmetmu bérey; shundaq boliduki, séningdin ilgiri
ötken padishahlarning héchbiride undaq bolmighan,
séningdin kéyin bolghusi padishahlardimu undaq
bolmaydu, dédi. **13** Bu ishtin kéyin Sulayman Gibéon
égizlikidiki «jamaet chédiri»din Yérusalémgha qaytip
kélip, Israil üstide seltenet qildi. **14** Sulayman
jeng harwiliri bilen atliq leshkerlerni toplidi: —
uning bir ming töt yüz jeng harwisi, on ikki
ming atliq leshkiri bar idi; u bularni «jeng harwisi
sheherliri»ge hem padishahning yénida turush
üchün Yérusalémgha orunlashturdi. **15** Padishah
Yérusalémda altun-kümüshlerni tashlardek köp,
kédir derexlirini tüzlengliktiki üjme derexliridek
köp qildi. **16** Sulaymanning atliri Misirdin hem
kuwedin keltürületti; padishahning sodigerliri
kuwedin toxtitilghan bahasi boyiche sétiwalatti. **17**
Ular Misirdin sétiwalghan herbir harwining bahasi
alte yüz kümüsh tengge, herbir atning bahasi bir yüz
ellik kümüsh tengge idi; at-harwilar yene Hittiylarning
padishahliri we Suriye padishahlirighimu ene shu
[sodigerlerning wastisi] bilen sétiwélinatti.

2 Sulayman Perwerdigarning namigha atap bir öy
hem padishahliqi üchün bir orda sélish niyitige
keldi. **2** Shuningdin kéyin Sulayman yetmish ming
ademni hammalliqqa, seksen ming ademni taghda tash
késishke, üch ming alte yüz kishini nazaretchilikke
teyinlidi. **3** Sulayman Tur padishahi Huramgha adem
ewetip: «Özliri atam Dawutning turalghusi bolsun
dep orda sélishigha kédir yaghichi yetküzüp bergen
idilighu, mangimu shundaq qilghayla. **4** Mana, men
emdi Perwerdigar Xudayimning namigha atap bir
öy salmaqchimen; öy uning aldida xushbuy yéqish,
«teqdim nanlar»ning üzülmey qoyulushi, herküni
ete-axshamlirida, shabat künliride, yéngi ayning
birinchi künide we Perwerdigar Xudayimiz békitip
bergen héyt-ayemlerde köydürme qurbanliqlarning
sunulushi üchün bolidu. Bu ishlar Israil xelqige
menggülük bir belgilime bolidu. **5** Men salmaqchi
bolghan öy ajayip heywetlik bolidu; chünki bizning
Xudayimiz hemme ilahlardin üstündur. **6** Lékin
asmanlar we asmanlarning üstidiki asmanmu
Uni sighduralmaydighan tursa, kim Uninggha öy
salalisun? Men kim idim, qandaqmu Uninggha öy
saldurghudek qudretke ige bolay? Men peqet Uning
aldida qurbanliqlarni köydürgüdekla ademmen, xalas!
7 Emdi özliri manga atam Dawut Yehudada we
Yérusalémda teyyarlap qoyghan ustilar bilen bille
ishlesh üchün, altun-kümüshte, mis we tömürde
ishleshke pishshiq, sösün, toq qizil we kök renglik
yip ishleshke puxta hem neqqashliqni bilidighan bir
ustamni ewetkeyla. **8** Hem manga Liwandin kédir,
archa-qarighay we sendel derexlirini yetküzüp bergen
bolsila; chünki özlirining xizmetkarlirining Liwanda
yaghachni késishke ustiliqini bilimen; mana, manga

köplep yaghachlarni teyyarlap bérish üchün méning
xizmetkarlirim özlirining xizmetkarliri bilen bille
ishlisun; chünki men salidighan öy intayin heywetlik
we ajayib karamet bolidu. 10 Mana, men özlirining
yaghach késidighan xizmetkarlirigha yigirme ming
kor bughday, yigirme ming kor arpa, yigirme ming
bat sharab, yigirme ming bat zeytun méyi bérimen»
— dédi. 11 Turning padishahi Huram Sulayman'gha
jawaben mektup yollap: «Perwerdigar Öz xelqini
söygechke U özlirini ularning üstige padishah qildi»
— dédi. 12 Huram yene: «Asman-pelek bilen yer-
zéminni yaratqan Israilning Xudasi Perwerdigargha
Hemdusana bolghay! Chünki U padishah Dawutqa
yorutulghan, pem-parasetlik, Perwerdigar üchün bir
öy, uning padishahliqi üchün bir orda salalaydighan
bir danishmen oghul berdi. 13 Mana men hazir
özlirige hünerde kamaletke yetken, eqil-paraset bilen
yorutulghan, Huram-Abi dégen bir ademni ewetey. 14
Uning anisi Dan qebilisilik bir ayal, atisi Turluq iken.
U altun, kümüsh, mis, tömür, tashlar, yaghachchiliq
ishlirigha mahir, sösün, toq qizil, aq we kök renglik yip
ishleshke puxta, herxil neqqashliq ishlirighimu usta,
tapshurulghan herqandaq layihige amalini qilalaydu.
Bu kishi özlirining hünerwenliri bilen we atiliri
bolghan xojam Dawutning hünerwenliri bilen bille
ishlisun. 15 Emdi xojam tilgha alghan bughday, arpa,
may we sharab bolsa, bularni öz xizmetkarlirigha
yetküzüp bergeyla. 16 Biz bolsaq silige qanche kérek
bolsa Liwanda shunche yaghach késip, sal qilip
baghlap, déngiz arqiliq Yoppagha yetküzüp bérimiz;
andin sili u yerdin Yérusalémgha toshup ketsile
bolidu» dédi. 17 Atisi Dawut Israil zéminida turushluq
yaqa yurtluqlarni sanaqtin ötküzgendek, Sulaymanmu
ularni sanaqtin ötküzdi. Ular jemiy bir yüz ellik üch
ming alte yüz adem chiqti. 18 U ulardin yetmish ming
kishini hammalliqqa, seksen ming kishini taghda tash
késishke we ish qiliwatqanlar üstidin nazaret qilip
turushqa üch ming alte yüz kishini teyinlidi.

3 Sulayman Yérusalémda Perwerdigar atisi Dawutqa
ayan bolghan Moriya téghida, yeni Yebusiy
Ornanning xaminida, Dawut teyyar qilip qoyghan
yerde, Perwerdigarning öyini sélish ishini bashlidi.
2 Sulaymanning seltenitining tötinchi yili, ikkinchi
ayning ikkinchi küni u qurulushni bashlidi. 3 Sulayman
salghan Xudaning öyining uli mundaq: — uzunluqi
(qedimki zamanda qollan'ghan ölchem boyiche)
atmish gez, kengliki yigirme gez idi. 4 Öyning aldidiki
aywanning uzunluqi yigirme gez bolup, öyning
kenglikige toghra kéletti; égizliki yigirme gez idi; u
ichini sap altun bilen qaplatti. 5 U öyning chong
zélining tamlirini archa-qarighay taxtayliri bilen
qaplatti, andin kéyin sap altun qaplatti we üstige
xorma derixining shekli bilen zenjir neqishlirini
oydurdi. 6 U öyni alamet chirayliq qilip tamlirini
yene ésil tash-yaqutlar bilen zinnetletti. U ishletken
altunlar pütünley parwayim altuni idi. 7 U pütün
öyni, öyning limliri, ishik bosugha-késhekliri, barliq
tamliri we ishiklirini altun bilen qaplidi; u tamgha
kérublarning neqishlirini oydurdi. 8 Sulayman yene
eng muqeddes jayni yasatti; uning uzunluqi yigirme
gez bolup (öyning kengliki bilen teng idi), kenglikimu
yigirme gez idi; u uning ichini pütünley sap altun
bilen qaplatti; altun jemiy bolup alte yüz talalnt
idi. 9 Altun miqning éghirliqi jemiy ellik shekel
boldi. Balixanilirining ichimu altun bilen qaplandi. 10
Eng muqeddes jay ichide u ikki kérubning heykilini
yasap, ularni pütünley altun bilen qaplidi. 11 Ikki
kérubning qanitining uzunluqi jemiy yigirme gez
idi; bir kérubning bir qanitining uzunluqi besh
gez bolup, öyning témigha tégip turatti; ikkinchi
tereptiki qanitining uzunluqimu besh gez bolup,
ikkinchi bir kérubning qanitigha yétetti. 12 Yene bir
kérubning qanitining uzunluqimu besh gez bolup,
umu öy témigha tégip turatti; ikkinchi bir qanitining
uzunluqimu besh gez bolup, aldinqi bir kérubning
qanitigha yétetti. 13 Bu ikki kérubning qanatliri
yéyilghan halda bolup, uzunluqi jemiy yigirme
gez kéletti; ikkila kérub öre turghuzulghan bolup,
yüzliri öyning ichige qaraytti. 14 Sulayman yene kök
renglik, sösün renglik, toq qizil we aq renglik yip
toqulmiliridin we nepis kanaptin [öyning ichidiki]
perdisini yasatti, uning üstige kérublarni keshte
qilip toqutti. 15 Öyning aldigha yene égizliki ottuz
besh gez kélidighan ikki tüwrük yasap qoydurdi; her
tüwrükning béshining égizliki besh gez kéletti. 16 U
yene (ichki kalamxanidikidek) marjansiman zenjir
yasitip, tüwrük bashliri üstige ornatti; u yüz dane
anar yasitip ularni zenjirlerge ornatti. 17 U bu ikki
tüwrükni öyning aldigha, birsini ong teripide, birsini
sol teripide turghuzdi; u ong tereptikisini Yaqin, sol
tereptikisini Boaz dep atidi.

4 Uzunluqi yigirme gez, kengliki yigirme gez, égizliki
on gez kélidighan bir mis qurban'gah yasatti. 2 U
mistin «déngiz» yasatti; uning shekli dügilek bolup, u

girwikidin bu girwikigiche on gez kéletti; égizliki besh
gez, aylanmisi ottuz gez idi. 3 «Déngiz»ning sirtqi asta
qismi buqining shekli bilen chörüldürüp bézelgen
bolup, buqilar herbir gezge ondin, ikki qatar qilinip,
mis «déngiz» bilen teng quyup chiqilghanidi. 4 Mis
«déngiz»ni on ikki mis buqa kötürüp turatti; uning
üchi shimalgha, üchi gherbke, üchi jenubqa, üchi
sherqqe qarap turatti. «déngiz» buqining dümbisige
yatquzulghan bolup, buqilarning quyruqi ichi terepte
idi. 5 Mis déngizning qélinliqi bir alqan bolup, chörisi
chinining girwikidek niluper sheklide qilin'ghan,
uninggha üch ming bat su patatti. 6 U yene on
«yuyush dési» yasitip, beshini mis déngizning ong
teripige, beshini sol teripige qoyghuzdi; köydürme
qurbanliqlargha ishlitidighan buyum-eswablirining
hemmisi shu daslarda yuyulatti; «déngiz» bolsa
kahinlarning yuyunushi üchün ishlitiletti. 7 U yene
belgilen'gen shekilde on altun chiraghdan yasitip
muqeddes jayning ichige ornatti; uning beshini ong
terepke, beshini sol terepke qoydurdi. 8 Yene on
shire yasitip muqeddes jayning ichige qoyghuzdi;
uning beshini ong terepke, beshini sol terepke
qoyghuzdi. U yene yüz dane altun chine yasatti. 9
U yene «kahinlar hoylisi», chong hoyla we chong
hoylining derwazilirini yasatti we derwazilarning
hemmisini mis bilen qaplatti. 10 U mis «déngiz»ni
ibadetxanining ong teripige, yeni sherqiy jenub
teripige qoyghuzdi. 11 Huram yene qazan, kürek
we qacha-quchilarni etküzdi. Huram shu teriqide
Sulayman padishah üchün Xudaning öyining barliq
qurulush xizmitini püttürdi, 12 Yeni ikki tüwrük,
ikki tüwrükning üstidiki apqursiman ikki bash we
bu ikki bashni yépip turidighan ikki torni yasitip
püttürdi. 13 Shu ikki tor üstige qaychilashturulghan
töt yüz anarni yasatti; bir torda ikki qatar anar bolup,
tüwrük üstidiki apqursiman ikki bashni yépip turatti.
14 U on das tegliki we das teglikige qoyulidighan on
«yuyush dési»ni, 15 «mis déngiz» we uning astidiki
on ikki mis buqini yasatquzdi. 16 Qazan, kürek,
wilka-ilmekler, we munasiwetlik barliq eswablarni
Huram-Abi Perwerdigarning öyini dep Sulayman
padishahqa parqiraydighan mista yasitip berdi. 17
Padishah bularni Iordan tüzlenglikide, Sukkot bilen
Zeredatah otturisida, [shu yerdiki] séghiz layda qélip
yasap, quydurup chiqti. 18 Sulayman yasatquzghan
bu eswablarning sani intayin köp idi; ketken misning
éghirliqini ölchep bolmaytti. 19 Sulayman yene
Xudaning öyi ichidiki barliq eswablarni yasatti —
yeni altun xushbuygahni, «teqdim nan» qoyulidighan
shirelerni 20 we sap altunda qilin'ghan chiraghdanlar
bilen chiraghlirini yasatquzdi; bu chiraghlar belgilime
boyiche ichki «kalamxana» aldida yandurush üchün
boldi. 21 U yene chiraghdanning gülliri, chiragh we
pilik qaychilirining hemmisini altundin qildurdi (ular
sap aldundin idi). 22 U yene péchaqlar, tawaqlar, piyale-
qacha we küldanlarning hemmisini sap altundin
qildurdi. U öyning ishiklirini, yeni ichidiki eng
muqeddes jaygha kiridighan ichki qatlima ishikler
we öyning «muqeddes jay»ining tashqiriqi ishiklirini
altundin qildurdi.

5 Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning
öyi üchün qilidighan barliq qurulushlar
tamam bolghanda, u atisi Dawut [Xudagha]
atap béghishlighan nersilerni (yeni kümüsh,
altun we hemme bashqa buyumlarni) élip kélip,
Perwerdigarning öyining xezinilirige qoydurdi.
2 Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde
sanduqini «Dawut shehiri»din, yeni Ziondin yötkep
kélish üchün Israil aqsaqallirini, qebile beglirini
we Israil jemetlirining beglirini Yérusalémgha
yighilishqa chaqirdi. 3 Buning üchün Israilning
hemme ademliri Étanim éyida, yeni yettinchi ayda,
békitilgen héytta padishahning qéshigha yighildi
4 Israilning hemme aqsaqalliri yétip kelgende
Lawiylar ehde sanduqini kötürüp [mangdi]. 5
Ular ehde sanduqini, jamaet chédiri bilen uning
ichidiki barliq muqeddes buyumlarni kötürüp élip
chiqti. Kahinlar bolghan Lawiylar mushularni élip
chiqti. 6 Sulayman padishah we barliq Israil jamaiti
ehde sanduqining aldida méngip, köplikidin sanini
élip bolmaydighan san-sanaqsiz qoy bilen kalini
qurbanliq qiliwatatti. 7 Kahinlar Perwerdigarning
ehde sanduqini öz jayigha, ibadetxanining ichki
«kalamxana»sigha, yeni eng muqeddes jaygha élip
kirip kérublarning qanatlirining astigha qoydi. 8
Kérublarning yéyilip turghan qaniti ehde sanduqining
orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi bilen uni
kötürüp turidighan baldaqlarni yépip turatti. 9
Bu baldaqlar sanduqning tutquchliridin nahayiti
uzun chiqip turghachqa, kalamxanining aldida turup
ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini
körgili bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili
bolmaytti; bu baldaqlar taki bügün'ge qeder shu
yerde turmaqta. 10 Ehde sanduqining ichide Musa

peyghember Horeb téghida turghanda ichige salghan
ikki taxtaydin bashqa héchnerse yoq idi (Israillar
Misir zéminidin chiqqandin kéyin Perwerdigar ular
bilen Horebde ehde tüzgenidi). 11 Kahinlar muqeddes
jaydin chiqishti (shu yerde hazir bolghan barliq
kahinlar, öz nöwitige qarimay özlirini Xudagha atap
pakizlighanidi; 12 neghme-nawachi barliq Lawiylar,
jümlidin Asaf, Héman, Yedutun we ularning oghulliri
hem qérindashliri chekmen tonlirini kiyiship,
qurban'gahning sherqide turup chang, tembur we
chiltarlar chélishiwatqanidi; ular bilen bille kanay
chéliwatqan yene bir yüz yigirme kahin bar idi) 13
we shundaq bolduki, kanaychilar bilen neghme-
nawachilar hemmisi birdek chélip, bir awaz bilen
Perwerdigargha teshekkür-hemdusana éytiwatqanda,
yeni kanaylar, janglar we herxil sazlarni chélip, yuqiri
awaz bilen «Perwerdigar méhribandur, özgermes
muhebbiti ebedil'ebedgichidur» dep Perwerdigarni
medhiyelewatqanda — shu haman ibadetxana, yeni
Perwerdigarning öyi bir bulut bilen tolduruldi; 14
kahinlar eshu bulut tüpeylidin wezipilirini ötüshke
turalmaytti, chünki Perwerdigarning julasi Xudaning
öyini toldurghanidi.

6 Bu peytte Sulayman: — Perwerdigar tum
qarangghuluq ichide turimen, dep éytqanidi;
2 Lékin, [i Perwerdigar], men Séning üchün bir
heywetlik makan bolsun dep, Sen menggü turidighan
bir öyni yasidim, dédi. 3 Andin padishah burulup
barliq Israil jamaitige bext tilidi; Israilning barliq
jamaiti uning aldida turatti. 4 U mundaq dédi: —
Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye
bolghay! U Öz aghzi bilen atam Dawutqa wede
qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge ashurdi.
U eslide Dawutqa: — 5 «Men Öz xelqim Israilni
Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim
üchün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi
qebililirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim,
yaki xelqim Israilgha hökümran bolushqa héchqaysi
ademni tallimidim; 6 halbuki, Men namim shu yerde
bolsun dep Yérusalémni tallidim we xelqim bolghan
Israilgha hökümranliq qilsun dep Dawutni tallidim»
dégenidi. 7 Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi
Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish arzu-
niyiti bar idi. 8 Biraq Perwerdigar atam Dawutqa:
«Könglüngde Méning namimgha bir öy yasashqa
qilghan niyiting yaxshidur; 9 emma shu öyni sen
yasimaysen, belki pushtungdin bolidighan oghlung, u
Méning namimgha atap shu öyni salidu», dégenidi.
10 Mana emdi Perwerdigar Öz sözige emel qildi.
Men Perwerdigar wede qilghinidek, atamning ornini
bésip, Israilning textige olturdum; Israilning Xudasi
Perwerdigarning namigha atap bu öyni saldim. 11 Men
bu öyde ehde sanduqini qoydum; ehde sanduqi ichide
Perwerdigarning Israillar bilen tüzgen ehde [taxtiliri]
bardur» dédi. 12 Andin Sulayman Israilning barliq
jamaitige yüzlinip, Perwerdigarning qurban'gahining
aldida turup qollirini kötürüp: — 13 (chünki baya
Sulayman mistin uzunluqi besh gez, kengliki besh
gez, égizliki üch gez kélidighan bir peshtaq yasitip,
tashqiriqi hoylining otturisigha jaylashturghanidi.
U ene shu peshtaq üstige chiqip turup, pütkül Israil
jamaiti aldida yükünüp olturup, asman'gha qarap
ghulichini yayghanidi) 14 — u mundaq dua qildi:
— I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne asmanda
ne zéminda Sendek Xuda yoqtur; Séning aldingda
pütün qelbi bilen mangidighan Öz qulliring üchün
ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsitisen.
15 Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide
turdung; Sen Öz aghzing bilen éytqan sözüngni mana
bügünkidek Öz qolung bilen wujudqa chiqarding.
16 Emdi hazir, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz
qulung atam Dawutqa: — «Eger séning ewladliring
öz yollirigha segek bolup sen Méning aldimda
mangghandek, qanunumgha emel qilip mangsila,
sanga ewladingdin Israilning textide olturidighan bir
zat kem bolmaydu» dep bergen wedengde turghaysen.
17 Emdi hazir, i Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa
éytqan sözliring emelge ashurulghay, dep ötünimen!
18 Lékin Xuda Özi rastla yer yüzide insanlar bilen
makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning
asmini Séni sighduralmaydighan yerde, men yasighan
bu öy qandaqmu Séning makaning bolalisun?! 19
Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning dua we
iltijasigha qulaq sélip, qulungning Sanga kötürgen
nidasi we tilikini anglighaysen. 20 Shuning bilen
Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni Sen:
«Méning namimni u yerde ayan qilimen» dep éytqan
jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u
jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen.
21 Qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua
qilghan chaghda, ularning iltijalirigha qulaq sélip, Öz
makaning qilghan asmanlardin turup anglighaysen,
anglighiningda ularni kechürgeysen. 22 Eger birsi öz
qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-

yalghanliqini békitish üchün qesem ichküzülse, bu
qesem bu öydiki qurban'gahingning aldigha kelse, 23
Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip Öz
bendiliring otturisida höküm chiqarghaysen; gunahi
bar ademning gunahini özige qayturup, öz yolini
öz béshigha yandurup, gunahsiz ademni aqlap öz
adilliqigha qarap uninggha heqqini bergeysen. 24 Öz
xelqing Israil Séning aldingda gunah qilghini üchün
düshmendin yéngilse, yamanliqidin qaytip bu öyde
turup, namingni étirap qilip sanga dua bilen iltija qilsa,
25 Sen asmanda anglap, Öz xelqing Israilning gunahini
kechürüp, ularni Sen ata-bowilirigha we özlirige
teqdim qilghan zémin'gha qayturup kelgeysen. 26
Ular Sanga gunah qilghini üchün asman étilip
yamghur yaghmaydighan qiliwétilgen bolsa, lékin
ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni
étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining
tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, 27 Sen
asmanda turup qulaq sélip, qulliringning we xelqing
Israilning gunahini kechürgeysen; chünki Sen ularga
méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we
Öz xelqingge miras qilip bergen zéminning üstige
yamghur yaghdurisen! 28 Eger zéminda acharchiliq
ya waba bolsa, ya ziraetler dan almisa ya hal chüshse
ya uni chéketkiler yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa,
ya düshmenler ularning zémindiki sheherlirining
qowuqlirigha hujum qilip qorshiwalsa, ya herqandaq
apet ya késellik bolsa, 29 undaqta barliq xelqing
Israil bolsun, herqandaq kishi bolsun, özige kelgen
apetni we öz derdini bilip, qollirini bu öyge sunup,
meyli qandaq dua yaki iltija qilsun, 30 emdi
Sen turuwatqan makaning asmanda turup anglap,
kechürüm qilghaysen, Sen herbir ademning qelbini
bilgechke, özining yollirini özige yandurghaysen
(chünki Senla, peqet Senla hemme insan balilirining
qelblirini bilgüchidursen); 31 shundaq qilip, ular
Sen ata-bowilirimizgha teqdim qilghan zéminda
olturup ömrining hemme künliride Sendin qorqup
yolliringda mangidighan bolidu. 32 Öz xelqing Israildin
bolmighan, Séning ulugh naming, qudretlik qolung
we sozghan biliking tüpeylidin yiraq-yiraqlardin
kelgen musapir bolsa, u kélip bu öy terepke qarap
dua qilsa, 33 Sen turuwatqan makaning bolghan
asmanlarda uninggha qulaq sélip, u musapir Sanga
nida qilip tiliginining hemmisige muwapiq qilghaysen;
shuning bilen yer yüzidiki barliq eller namingni
tonup yétip, Öz xelqing Israildek Sendin qorqidighan
bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen
atalghinini bilidu. 34 Eger Séning xelqing Séning
tapshuruqung bilen düshmini bilen jeng qilishqa
chiqqanda, Sen tallighan bu sheherge, shundaqla men
naminggha atap yasighan bu öy terepke qarap Sen
Perwerdigargha dua qilsa, 35 Sen asmanlarda turup
ularning duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, ularni
nusretke érishtürgeysen. 36 Eger ular Sanga gunah
sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan
héchkishi yoqtur) Sen ularga ghezeplinip, ularni
düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular
ularni yiraq-yéqin'gha, öz zéminigha sürgün qilip
élip barghan bolsa, 37 lékin ular sürgün qilin'ghan
yurtta es-hoshini tépip towa qilip, özi sürgün bolghan
yurtta Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip
Sendin yüz örüp kettuq, dep yélinsa, 38 — eger
ularni sürgün qilghanlarning zéminida pütün qelbi
we pütün jénidin Séning teripingge yénip, Sen
ularning ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha,
Sen tallighan sheher terepke we men naminggha
atap yasighan bu öy terepke yüzini qilip dua qilsa,
39 Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda
turup ularning duasi we iltijalirini anglap ular üchün
höküm chiqirip, Öz xelqingning Sanga sadir qilghan
gunahini kechürüm qilghaysen; 40 emdi i Xudayim,
Sendin ötünimen, bu yerde qilghan dualargha közüng
ochuq, quliqing ding bolghay! 41 Emdi ornungdin
turghin, i Perwerdigar Xuda, Sen qudritingning ipadisi
bolghan ehde sanduqung bilen, Öz aramgahinggha
kirgeysen! Kahinliring heqqaniyliq bilen kiydürülsun,
Mömin bendiliring yaxshiliqingdin shadlansun! 42
I Perwerdigar Xuda, Özüng mesih qilghiningning
yüzini yandurmighaysen; Qulung Dawutqa körsetken
özgermes muhebbitingni ésingde tutqaysen!».

7 Sulayman duasini tügitishigila, asmandin
ot chüshüp köydürme qurbanliq hemde
bashqa qurbanliqlarni qoymay köydürüwetti;
Perwerdigarning shan-sheripi öyni toldurdi. 2
Perwerdigarning shan-sheripi öyni tolduruwetkechke,
kahinlar Perwerdigarning öyige kirelmidi. 3 Ot
chüshkenlikini we Perwerdigarning shan-sheripi
öyning üstide toxtighanliqini körüp, Israillarning
hemmisi tash yatquzulghan meydanda yükünüp bash
urup: «Perwerdigar méhribandur, Uning özgermes
muhebbiti menggügiche turidu!» dep Perwerdigargha
ibadet qilip teshekkür-medhiye oqushti. 4 Padishah
we pütkül xelq Perwerdigarning aldida qurbanliqlirini

sundi. 5 Sulayman padishah yigirme ikki ming kala,
bir yüz yigirme ming qoyni qurbanliq qilip sundi.
Shundaq qilip padishah we pütkül xelq Xudaning
öyini [Xudagha] béghishlidi. 6 Kahinlar we shundaqla
Perwerdigargha atighan sazlarni tutqan Lawiylar
öz orunlirida turatti (padishah Dawut bu sazlarni
Perwerdigarning medhiyiside ishletkili yasighanidi,
[u Perwerdigargha]: «Uning özgermes muhebbiti
ebedgichidur» dep medhiye oqughinida ularni
ishlitetti); kahinlar Lawiylarning udulida turup
kanay chélishatti; Israillarning hemmisi shu yerde
öre turushqanidi. 7 Sulayman Perwerdigarning
öyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip muqeddes
qilip, u yerde köydürme qurbanliqlar we inaqliq
qurbanliqilirining yaghlirini sundi; chünki Sulayman
yasatqan mis qurban'gah köydürme qurbanliqlar,
ash hediyiliri we qurbanliqlarning yaghlirini qobul
qilishqa kichik keldi. 8 Shuning bilen u waqitta
Sulayman we uning bilen bolghan pütün Israil,
yeni Xamat rayonigha kirish éghizidin tartip Misir
éqinighiche hemme yerlerdin kelgen zor bir jamaet
héyt ötküzdi. 9 Sekkizinchi küni ular tentenilik bir
ibadet yighilishi ötküzdi; ular yette kün qurban'gahni
Xudagha atap béghishlighanidi andin ular yene yette
kün héyt ötküzdi. 10 Yettinchi ayning yigirme üchinchi
küni padishah xelqni öz öy-chédirlirige qayturdi;
ular Perwerdigarning Dawutqa, Sulayman'gha we Öz
xelqi Israilgha qilghan yaxshiliqliri üchün qelbide
shad-xuram bolup qaytip ketti. 11 Shundaq qilip
Sulayman Perwerdigarning öyini we padishahning
ordisini yasap püttürdi. Sulaymanning könglige
Perwerdigarning öyide we özining ordisida néme
qilish kelgen bolsa, shu ishlarning hemmisi ongushluq
pütti. 12 Andin Perwerdigar kéchide Sulayman'gha
ayan bolup uninggha: «Men séning duayingni
anglidim we Özümgimu bu jayni «qurbanliq öyi»
bolushqa tallidim. 13 Eger Men asmanni yamghur
yaghmaydighan qilip étiwetsem yaki chéketkilerge
zémindiki mehsulatlarni yep tashlashni buyrusam
we yaki xelqim arisigha waba tarqitiwetsem, 14 [shu
chaghda] namim bilen atalghan bu xelqim özini
kemter tutup, dua qilip yüzümni izlep, rezil yolliridin
yansa, Men asmanda turup anglap, ularning gunahini
kechürimen we zéminini saqaytimen. 15 Emdi bu
yerde qilin'ghan dualargha Méning közlirim ochuq
we qulaqlirim ding bolidu. 16 Men emdi namim
menggü bu yerde ayan qilinsun dep bu öyni tallap,
uni Özümge muqeddes qildim; közümmu, qelbimmu
hemishe shu yerde bolidu. 17 Sen bolsang, atang
Dawutning aldimda mangghinidek senmu sanga
buyrughinimning hemmisige muwapiq emel qilish
üchün belgilimilirim we hökümlirimni tutup aldimda
mangsang, 18 Men emdi atang Dawutqa: «Israilning
textide sanga ewladingdin olturushqa bir zat kem
bolmaydu» dep ehde qilghinimdek, Men séning
padishahliq textingni Israilning üstide mehkem
qilimen. 19 Biraq eger siler Méningdin yüz örüp, Men
silerning aldinglarda jakarlighan belgilimilirim we
emrlirimni tashlap, bashqa ilahlarning qulluqigha
kirip choqunsanglar, 20 shu chaghda Men Israilni
ulargha teqdim qilghan zéminidin yulup tashlaymen;
we Öz namimni körsitishke Özümge muqeddes
qilghan bu öyni nezirimdin tashlaymen we Israilni
hemme xelqler arisida söz-chöchek we tapa-tenining
obyékti qilimen; 21 bu öy gerche hazir ulugh bolsimu,
shu zamanda uningdin ötkenlerning hemmisi
qattiq heyran qiliship: «Perwerdigar bu zémin'gha
we bu öyge némishqa shundaq qilghandu?» dep
soraydu. 22 Kishiler: — Chünki [zémindiki xelqler]
ata-bowilirining Xudasi, yeni ularni Misir zéminidin
chiqarghan Perwerdigarni tashlap, özlirini bashqa
ilarhlargha baghlap, ulargha sejde qilip qulluqida
bolghanliqi üchün, U bu pütkül külpetni ularning
béshigha chüshürüptu, dep jawab béridu.

8 Shundaq boldiki, yigirme yil ötüp, Sulayman
Perwerdigarning öyi bilen padishahning öyini
yasap bolghandin kéyin, 2 u Hiram özige sowgha
qilghan sheherlerni qaytidin qurup chiqti; Israillar
shu yerde olturaqlashti. 3 Sulayman Xamat-Zobah
shehirige bérip uni ishghal qildi. 4 U yene chöldiki
Tadmorni we özining Xamatta qurghan barliq xezine
sheherlirini yene ongshitip qurdi. 5 U yene Üstünki
Beyt-Horon bilen Astinqi Beyt-Horonni sépil, baldaqliq
qowuqliri bolghan qorghanliq sheherlerge aylandurdi;
6 Baalatni, shundaqla özige xas hemme xezine
sheherlirini, «jeng harwisi sheherliri»ni, atliqlarni
orunlashturghan sheherlerni we Yérusalémda,
Liwanda we özi soraydighan barliq zéminda xalighinini
bina qildi. 7 Israildin bolmighan Hittiylar, Amoriylar,
Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylardin [Israil] zéminida
qélip qalghanlarning hemmisini bolsa, 8 Sulayman
bularni, yeni Israillar pütünley yoqatmighan ellerning
qalghan ewladlirini qulluq hashagha tutti. Ular
bügünki kün'giche shundaq bolup keldi. 9 Lékin

Israillardin Sulayman öz ishliri üchün héchkimni qul
qilmay, belki ularni leshker, hökümdar-emeldar, harwa
bilen atliqlarning serdarliri qildi. 10 Bulardin padishah
Sulaymanning ishligüchilerning üstige qoyghan
chong nazaretchiliri bolup, ikki yüz ellik idi. 11
Sulayman Pirewnning qizini «Dawutning shehiri»din
özi uninggha saldurghan ordigha ekeltürdi; chünki
u: «Ayalimning Israil padishahi Dawutning ordisida
turushi muwapiq emes; chünki Perwerdigarning
ehde sanduqi barghanliki jaylarning hemmisi
muqeddestur», — dédi. 12 Sulayman bu chaghda
Perwerdigarning qurban'gahida, yeni [muqeddes
jayning] aywanining aldigha saldurghan qurban'gahta
Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq teqdim
qilatti; 13 — yeni Musa peyghemberning tapshuruqi
boyiche, her küni, shabat künliride, ayning birinchi
künliride we her yilda üch qétim ötküzülidighan
alahide héyt künliride — «pétir nan héyti»,
«heptiler héyti» we «kepiler héyti»diki künlerde
békitilgen burchluq qurbanliqlarni qilatti. 14
Sulayman yene atisi Dawutning belgilep bergini
boyiche kahinlarning xizmetlirining we Lawiylarning
burchlirining ada qilinishi üchün nöwet-guruppilarni
békitti; Lawiylarning her küni medhiye oqush we
kahinlarning aldida xizmetlerni ada qilish burchi bar
idi. Sulayman yene derwaziwenlerni nöwiti boyiche
her derwazining xizmitini qilishqa békitti; chünki
Xudaning adimi Dawutning buyruqi shundaq idi.
15 [Kahin-lawiylar] padishahning kahinlargha we
Lawiylargha buyrughanliridin, meyli qandaq ish
bolsun yaki xezinilerge dair ish bolsun héch bash
tartmaytti. 16 Perwerdigarning öyini sélishta, öy uli
sélin'ghan kündin tartip pütküche Sulaymanning
barliq qurulush ishliri puxta tamamlandi. Shundaq
qilip Perwerdigarning öyi pütti. 17 Andin Sulayman
Édom zéminida [Qizil] déngiz boyidiki Ezion-Geberge
we Élatqa qarap mangdi. 18 Huram [padishah] öz
xizmetkarliri arqiliq kémiler we déngiz yollirigha
pishshiq ademlirini Sulaymanning yénigha ewetti.
Ular Sulaymanning xizmetkarliri bilen bille Ofirgha
bérip, u yerdin töt yüz ellik talant altun élip, uni
padishah Sulaymanning qéshigha yetküzüp keldi.

9 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning
dangq-shöhritini anglap, uni qiyin chigish-soallar
bilen sinighili Yérusalémgha keldi. U xushbuy
buyumlar, intayin tola altun we yaqut-göherler
artilghan tögilerni élip, chong debdebe bilen keldi.
Sulaymanning qéshigha kelgende öz könglige pükken
hemme ish toghruluq uning bilen sözleshti. 2
Sulayman uning hemme sorighanlirigha jawab berdi.
Héchnéme Sulayman'gha qarangghu emes idi, belki
hemmiside uninggha jawab berdi. 3 Shébaning ayal
padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasighan orda-
saraygha, 4 dastixandiki taamlargha, emeldarlarning
qatar-qatar olturushlirigha, xizmetkarlirining qatar-
qatar turushlirigha, ularning kiygen kiyimlirige, uning
saqiyliri we ularning kiygen kiyimlirige we uning
Perwerdigarning öyide atap sun'ghan köydürme
qurbanliqlirigha qarap, üni ichige chüshüp ketti. 5
U padishahqa: — Men öz yurtumda silining ishliri
we danaliqliri toghrisida anglighan xewer rast iken;
6 emma men kélip öz közlirim bilen körmigüche
bu sözlerge ishenmigenidim; we mana, men hetta
yériminimu anglimighan ikenmen; silining danaliqliri
bilen beriket-bayashatliqliri men anglighan xewerdin
ziyade iken. 7 Silining ademliri némidégen bextlik-
he! Hemishe silining aldilirida turup danaliqlirini
anglaydighan bu xizmetkarliri neqeder bextliktur! 8
Silidin söyün'gen, silini özi üchün Israilning textige
olturghuzghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur!
Xudaliri Israilgha baghlighan muhebbiti üchün, ularni
menggü mezmut tursun dep U silini toghra höküm
we adalet sürgili ular üstige padishah qildi, dédi. 9
U padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin
köp xushbuy buyumlar we yaqut-göherlerni sowgha
qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa
sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar
shuningdin kéyin héch körün'gen emes 10 (Ofirdin
altunlarni epkélidighan Huramning xizmetkarliri
we Sulaymanning xizmetkarliri yene intayin zor
miqdardiki sendel yaghichini we yaqut-göherlernimu
élip keldi. 11 Padishah sendel yaghichidin
Perwerdigarning öyi üchün we padishahning ordisi
üchün pelempeyler yasap hem neghme-nawachilar
üchün chiltarlar we sazlarni shuningdin yasatti.
Shundaq ésil sendel yaghichi Yehuda zéminida bu
waqitqiche héch körülüp baqmighanidi). 12 Sulayman
padishah Shébaning ayal padishahigha uning özige
qilghan sowghiliridin ashurup sowgha tutti, ayal
padishahning köngli tartqan hemmini — néme sorisa,
shuni berdi; andin u xizmetkarliri bilen yolgha
chiqip öz yurtigha qaytip ketti. 13 Sulayman'gha
her yili keltürülgen altunning özi alte yüz atmish
alte talant idi. 14 Bu kirimdin bashqa, oqetchi-

tijaretchiler, barliq ereb padishahlar we öz zéminidiki
emeldarlarmu altun-kümüshlerni élip Sulayman'gha
tapshuratti. 15 Sulayman padishah ikki yüz chong
siparni soqturdi we her sipargha alte yüz shekel altun
ketti. 16 Shundaqla üch yüz qalqanni yapilaqlan'ghan
altundin yasidi; herbir qalqanni yasashqa üch yüz
shekel altun ishlitildi; padishah ularni «Liwan ormini
sariyi»gha ésip qoydi. 17 Padishah pil chishliridin
chong bir text yasap, uni sap altun bilen qaplatti.
18 Textning alte qewetlik pelempiyi bar idi, uning
bir altun putperisi text bilen tutiship turatti;
orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi,
herbir tayan'ghuchning yénida birdin öre turghan
shirning heykili bar idi. 19 Alte qewetlik pelempeyning
üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki
shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-
sol teripide birdin bar idi; bashqa héchqandaq elde
uninggha oxshash yasalghini yoq idi. 20 Sulayman
padishahning barliq jam-piyaliliri altundin yasalghan;
«Liwan ormini Sarayi»diki barliq qacha-quchilar
tawlan'ghan altundin yasalghan; Sulaymanning
künliride kümüsh héchnéme hésablinatti. 21 Chünki
padishahning kémiliri Huramning xizmetkarliri bilen
bille Tarshishqa bérip turatti; «Tarshish kéme»ler
her üch yilda bir qétim kélip altun-kümüsh, pil
chishliri, maymunlar we tozlarni ekéletti. 22 Sulayman
padishah yer yüzidiki barliq padishahlardin bayliqta
we danaliqta üstün idi. 23 Xudaning Sulaymanning
könglige salghan danaliqini anglash üchün yer
yüzidiki barliq padishahlar uning bilen didarlishish
arzusi bilen kéletti; 24 kelgenlerning hemmisi öz
sowghitini élip kéletti; yeni kümüsh qacha-quchilar,
altun qacha-quchilar, kiyim-kéchekler, dubulgha-
sawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip kéletti.
Her yili ular belgilik miqdarda shundaq qilatti. 25
We Sulaymanning jeng harwisigha qatidighan atliri
üchün töt ming éghili bar idi, shuningdek on ikki ming
atliq eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»ge
we özi turidighan Yérusalémgha orunlashturdi. 26
Sulayman [Efrat] deryasidin Filistiye zéminighiche
taki Misirning chégrisigha qeder bolghan barliq
padishahliqlar üstidin hökümranliq qildi. 27 Padishah
Yérusalémda kümüshni tashtek köp, kédir derexlirini
jenubiy tüzlengliktiki üjme derexlirige oxshash
nurghun qildi. 28 Kishiler atlarni Misirdin we herqaysi
yurtlardin Sulayman'gha yetküzüp bérip turatti. 29
Sulaymanning bashqa emelliri bashtin axirighiche
«Natan peyghemberning bayanliri», «Shilohluq
Axiyahning bishariti», shundaqla Nibatning oghli
Yeroboam toghruluq «Aldin körgüchi Iddo körgün
alamet körünüshler» dégen kitablargha pütülgen
emesmidi? 30 Sulayman Yérusalémda turup pütün
Israilning üstidin qiriq yil seltenet qildi. 31 Sulayman
ata-bowiliri arisida uxlidi; xalayiq uni atisi Dawutning
shehiride depne qildi; uning oghli Rehoboam uning
ornigha padishah boldi.

10 Rehoboam Sheqemge bardi; chünki pütkül Israil
uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. 2
Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglighanda
shundaq boldiki, Misirdin qaytip keldi (chünki u
Sulayman padishahtin qéchip Misirda turuwatatti). 3
Emdi xalayiq adem ewetip uni chaqirtip keldi. Shuning
bilen Yeroboam we pütkül Israil kélip Rehoboamgha:
— 4 Silining atiliri boynimizgha salghan boyunturuqini
éghir qildi. Sili emdi atilirining bizge qoyghan
qattiq telepliri bilen éghir boyunturuqini yéniklitip
bersile, silining xizmetliride bolimiz, déyishti. 5
U ularghа: — Hazirche qaytip üch kündin kéyin
andin qéshimgha yene kélinglar, dédi. Shuning bilen
xelq tarilip ketti. 6 Rehoboam padishah öz atisi
Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan
moysipitlardin meslihet sorap: — Bu xelqqe béridighan
jawabim toghrisida néme meslihet körsitisiler? —
dédi. 7 Ular uninggha: — Eger sili raziliq bilen bügün
bu xelqni xush qilip ularghа méhriban muamile
körsitip, ularghа yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular
silining barliq künliride xizmetliride bolidu, dédi. 8
Lékin u moysipitlarning körsetken meslihetini qayrip
qoyup, özi bilen chong bolghan, aldida xizmitide
boluwatqan yashlardin meslihet sorap 9 ularghа: —
Manga «Silining atiliri bizge salghan boyunturuqni
yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqqe jawab bérishimiz
toghruluq qandaq meslihet bérisiler? — dédi. 10
Uning bilen chong bolghan bu yashlar uninggha:
— «Silining atiliri boyunturuqimizni éghir qildi,
emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu
xelqqe söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim
atamning bélidin tomraqtur. 11 Atam silerge éghir
boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni
téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen
tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanliq
qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérimen», dégeyla,
— dédi. 12 Rehoboam padishah ularghа: «Üch
kündin kéyin andin qéshimgha yene kélinglar»

déginidek, Yeroboam we barliq xelq üchinchi küni
uning qéshigha keldi. 13 Rehoboam padishah
moysipitlarning meslihetini tashlap köpchilikke
qattiqliq bilen jawab berdi. 14 U yashlarning mesliheti
boyiche ularghа: — Atam silerge éghir boyunturuqni
salghan, lékin men uni téximu éghir qilimen.
Atam silerge qamchilar bilen tenbih bergen bolsa
men silerge «chayanliq qamchilar» bilen tenbih-
terbiye bérimen, dédi. 15 Shuning bilen padishah
xelqning sözini anglimidi. Bu ish Xuda teripidin
bolghan; chünki buning bilen Perwerdigarning
Shilohluq Axiyahning wasitiside Nibatning oghli
Yeroboamgha éytqan sözi emelge ashurulidighan
boldi. 16 Pütkül Israil padishahning ularning sözige
qulaq salmighinini körgende xelq padishahqa jawab
bérip: — Dawuttin bizge néme nésiwe bar? Yessening
oghlida bizning hech mirasimiz yoqtur! Herbiringlar
öz öy-chédirliringlargha qaytinglar, i Israil! I Dawut,
sen öz jemetinggila ige bol — dédi. Shuning bilen
Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. 17 Emma
Yehuda sheherliride olturghan Israillargha bolsa,
Yeroboam ularning üstige höküm sürdi. 18 Rehoboam
padishah baj-alwan bégi Adoramni Israillargha ewetti,
lékin pütkül Israil uni chalma-kések qilip öltürdi.
U chaghda Rehoboam padishah aldirap, özining
jeng harwisigha chiqip, Yérusalémgha tikiwetti. 19
Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örüp,
bügün'ge qeder uninggha qarshi chiqip keldi.

11 Rehoboam Yérusalémgha kélip, Israil bilen jeng
qilip padishahliqni özige qayturup ekilish üchün
Yehuda bilen Binyamin jemetidin bir yüz seksen
ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. 2 Lékin
Xudaning sözi Xudaning adimi Shémayagha kélip:
— 3 «Yehudaning padishahi, Sulaymanning oghli
Rehoboamgha, Yehuda bilen Binyamindiki Israillargha
söz qilip: — 4 «Perwerdigar mundaq deydu: —
Hujumgha chiqmanglar, qérindashliringlar bilen
jeng qilmanglar; herbiringlar öz öyünglargha qaytip
kétinglar; chünki bu ish Mendindur», dégin» —
déyildi. We ular Perwerdigarning sözlirige qulaq saldi,
Yeroboamgha hujum qilishtin yandi. 5 Rehoboam
Yérusalémda turatti, we Yehudada qorghanliq
sheherlerni salghuzghanidi. 6 U Beyt-Lehem, Étam,
Tekoa, 7 Beyt-Zur, Sokoh, Adullam, 8 Gat, Mareshah,
Zif, 9 Adorayim, Laqish, Azikah, 10 Zorah, Ayjalon,
Hébronni yasatti; bularning hemmisi qorghanliq
sheherler bolup, Yehuda we Binyaminning zéminida
idi. 11 U barliq qel'e-qorghanlarni mustehkemlidi
we ularda serdarlarni teyinlidi, zapas ashliq, may we
sharablarni teyyarlidi. 12 U yene herqaysi sheherlerni
köpligen qalqan we neyziler bilen qorallandurup,
alamet mustehkemliwetti. Yehuda bilen Binyamin
uning teripide turatti. 13 Pütkül Israilda turuwatqan
kahinlar bilen Lawiylar qaysi yurtta bolmisun
uning teripide turatti. 14 Chünki Yeroboam bilen
uning oghulliri Lawiylarni chetke qéqip, ularning
Perwerdigarning xizmitide bolup kahinliq ötküzüshini
chekligenliki üchün, ular özlirining otlaqliri we mal-
mülkini tashlap Yehuda zémin'gha we Yérusalémgha
kélishkenidi 15 (chünki Yeroboam «yuqiri jaylar»diki
xizmet üchün «téke ilahliri» we özi yasighan
mozay mebudlirining qulluqida bolushqa özi üchün
kahinlarni teyinligenidi). 16 We bu [Lawiylargha]
egiship, Israilning hemme qebililiridin könglide
Israilning Xudasi Perwerdigarni séghinip-izdeshke
irade tikligenler ata-bowilirining Xudasi bolghan
Perwerdigargha qurbanliq qilish üchün Yérusalémgha
kélishti. 17 Shundaq qilip ular Yehuda padishahliqining
küchini ashurup, Sulaymanning oghli Rehoboamni
üch yil küchlendürdi; chünki [Yehudadikiler] üch yil
Dawutning we Sulaymanning yolida mangghanidi. 18
Rehoboam Mahalatni emrige aldi. Mahalat Dawutning
oghli Yerimotning qizi; uning anisi Yessening oghli
Éliabning qizi Abihayil idi. 19 Mahalattin Rehoboamgha
Yeush, Shémariya we Zaham dégen oghullar töreldi.
20 Kéyinki waqitlarda Rehoboam yene Abshalomning
[newre] qizi Maakahni emrige aldi; u uninggha
Abiya, Attay, Ziza we Shélomitlarni tughup berdi.
21 Rehoboam Abshalomning [newre] qizi Maakahni
emrige alghan barliq ayalliri we kénizekliridin bekrek
söyetti; chünki u jemiy on sekkiz ayal we atmish
kénizekni emrige alghan; u jemiy yigirme sekkiz
oghul, atmish qiz perzent körgen. 22 Rehoboam
Maakahdin bolghan oghli Abiyani qérindashliri ichide
hemmidin chong shahzade qilip tiklidi, chünki u
uni padishahliqqa waris qilmaqchi idi. 23 Rehoboam
aqilanilik bilen ish körüp, oghullirini Yehudaning
barliq zéminliri we Binyaminning barliq zéminliridiki
barliq qorghanliq sheherlerge orunlashturup, ularni
nahayiti köp zapas ozuq-tülük bilen teminlidi; u yene
ularghа nurghun xotun élip berdi.

12 Rehoboamning padishahliqi mustehkem
bolghanda, shundaqla kücheygende, shundaq
boldiki, u Perwerdigarning qanun-ehkamlirini

terk qildi we pütkül Israillarmu uninggha egiship
ketti. 2 We ularning Perwerdigargha wapasizliq
qilghini tüpeylidin, Rehoboam seltenitining beshinchi
yilida shundaq boldiki, Misirning padishahi Shishak
Yérusalémgha hujum qozghidi. 3 Shishak bir ming ikki
yüz jeng harwisi, atmish ming atliq eskerni bashlap
keldi; u özi bilen bille Misirdin élip chiqqan leshkerler,
jümlidin Liwiyelikler, Sukkiyler we Éfiopiyler san-
sanaqsiz idi. 4 U Yehudagha tewe bolghan qorghanliq
sheherlerni ishghal qildi, andin Yérusalémgha hujum
qilishqa keldi. 5 Bu chaghda Shishak sewebidin Yehuda
emeldarliri Yérusalémgha yighilishqanidi; Shimaya
peyghember Rehoboam we emeldarlarning yénigha
kélip ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler
méningdin waz kechkininglar üchün, Menmu silerdin
waz kéchip Shishakning qoligha tapshurdum» deydu,
dédi. 6 Shuni anglap, Israil emeldarliri bilen padishah
özlirini töwen qilip: — Perwerdigar adildur, déyishti.
7 Perwerdigar ularning özlirini töwen qilghanliqini
körüp Perwerdigarning sözi Shimayagha yétip kélip:
—«Ular özlirini töwen qilghaniken, Men ularni halak
qilmay, belki ulargha azghine nijat körsitimen we
Méning qaynap turghan ghezipim Shishakning qoli
bilen Yérusalémgha tökülmeydu. 8 Halbuki, ularning
Manga béqinish bilen dunyadiki padishahliqlargha
béqinishning qandaq perqi barliqini bilip yétishi
üchün, ular Shishakqa béqindi bolidu» — déyildi. 9
Shuning bilen Misir padishahi Shishak Yérusalémgha
hujum qilip, Perwerdigarning öyidiki xezine-bayliqlar
bilen padishahning ordisidiki xezine-bayliqlarni élip
ketti. U hemmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun
sipar-qalqanlarni qoymay élip ketti. 10 Ularning
ornida Rehoboam padishah mistin birmunche sipar-
qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish
yolini saqlaydighan pasiban beglirining qoligha
tapshurdi. 11 Padishah her qétim Perwerdigarning
öyige kiridighan chaghda, pasibanlar u qalqanlarni
élip tutup turatti, andin ularni yene pasibanxanigha
ekélip qoyushatti. 12 Shuning bilen padishah
özini töwen qilghandin kéyin, Perwerdigarning
ghezipi uningdin yénip, uni tamamen yoqitiwetmidi;
Yehudadikiler ichidimu az-tola yaxshi ishlar tépildi.
13 Padishah Rehoboam Yérusalémda asta-asta qudret
tépip, öz seltenitini süretti. Rehoboam textke chiqqan
chéghida qiriq bir yashta idi; u Yérusalémda, yeni
Perwerdigar Öz namini tiklesh üchün pütkül Israil
qebililiri ichidin tallighan sheherde on yette yil
seltenet qildi; Rehoboamning anisining ismi Naamah
bolup, u Ammoniy idi. 14 Rehoboam könglide
Perwerdigarni izdeshni niyet qilmighanliqi tüpeylidin
rezillik qildi. 15 Rehoboamning barliq qilghan ishliri
bashtin-axirighiche neseb xatiriliridiki «Shimaya
peyghemberning sözliri» we «Aldin körgüchi Iddoning
sözliri»de pütülgen emesmidi? Rehoboam bilen
Yeroboam otturisida urushlar toxtimay bolup turatti.
16 Rehoboam ata-bowiliri arisida uxlidi, «Dawutning
shehiri»ge depne qilindi. Oghli Abiya uning ornigha
padishah boldi.

13 Padishah Yeroboamning seltenitining on
sekkizinchi yili Abiya Yehudaning üstige
padishah boldi. 2 U Yérusalémda üch yil seltenet
qildi; uning anisining ismi Mikaya bolup, u
Gibéahliq Uriyelning qizi idi. Abiya bilen Yeroboam
otturisida urush boldi. 3 Abiya jeng qilish üchün
xillan'ghan jengchilerdin töt yüz mingni bashlap
chiqti; Yeroboammu xillan'ghan batur jengchilerdin
sekkiz yüz mingni bashlap chiqip, Abiyagha qarshi
sep tüzüp turdi. 4 Abiya Efraim taghliq rayonidiki
Zemarayim téghigha chiqip mundaq dédi: — «I
Yeroboam we Israil xelqi, gépimge qulaq sélinglar! 5
Bilmemsiler, Israilning Xudasi Perwerdigar «tuzluq
ehde» qilip, Israilning üstidiki padishahliqni Dawutqa
we uning ewladlirigha menggüge teqdim qilghan'ghu?
6 Lékin Dawutning oghli Sulaymanning quli, Nibatning
oghli Yeroboam qozghilip öz ghojisidin yüz öridi.
7 Shuning bilen bezi muttehemler, «Béliyalning
baliliri» uning yénigha yighilip, Sulaymanning oghli
Rehoboam bilen qarshilishishqa özlirini küchlendürdi;
Rehoboam u chaghda téxi yash, sebiy balidek
bolghachqa, ulargha teng kélelmidi. 8 Emdi siler
Perwerdigarning Dawutning ewladlirining qoligha
tapshurghan padishahliqigha qarshi chiqip «özimizni
körsitimiz» deysiler; silerning adiminglar derweqe
köptur; silerde yene Yeroboam silerge yasap
bergen, ilahlar dep qarilidighan altun mozaylar
bar. 9 Siler Perwerdigarning kahinliri bolghan
Harunning ewladliri bilen Lawiylarni qoghliwétip,
yer yüzidiki bashqa eller qilghinidek özliringlargha
[xalighanche] kahin tikliwalghan emesmidinglar?
Kimdekim bir torpaq we yette qozini élip kélip
özümni [kahinliqqa] béghishlaymen dése, u Xuda
bolmighan butlargha kahin bolalaydu! 10 Lékin
biz bolsaq, Perwerdigar bizning Xudayimizdur, biz
uningdin waz kechmiduq; Perwerdigarning xizmitide

bolghan kahinlar bolsa Harunning ewladliridur,
Lawiylar ularning xizmitide turmaqta. 11 Ular
her küni etisi-axshimi Perwerdigargha köydürme
qurbanliqlarni sunup, ésil xushbuy yaqidu. Pakiz
shirege «teqdim nanlar»mu tizip qoyulidu, her küni
kechte ular altun chiraghdan üstidiki chiraghlarni
yandurulidu; chünki biz Xudayimiz Perwerdigarning
tapshuruqigha emel qilip kéliwatimiz. Biraq siler
bolsanglar uningdin waz kechtinglar. 12 Qaranglar,
Xuda bizni Bashlighuchi bolup biz bilen billidur;
qollirigha kanay alghan, silerge hujum qilishqa signal
chilishqa teyyar turidighan uning kahinlirimu biz
bilen billidur. I Israil baliliri, ata-bowanglarning
Xudasi bolghan Perwerdigar bilen jeng qilmanglar;
chünki siler hergiz ghelibe qazinalmaysiler». 13
Lékin Yeroboam ularning arqisidin hujum qilmaq
üchün böktürme qoyghanidi. Shundaqki, Israillar
Yehudalarning aldi teripide idi we böktürme qoshun
ularning arqa teripide saqlap turatti. 14 Yehudalar
burulup qarisa, mana özliri aldi-arqidin hujumgha
uchrawatatti; ular Perwerdigargha peryad kötürdi,
kahinlarmu kanaylarni chaldi. 15 Buning bilen
Yehudalar qattiq chuqan kötürüshti; we shundaq
boldiki, Yehudalar qattiq chuqan kötürüshüwatqanda,
Xuda Yeroboam bilen barliq Israillarni Abiya bilen
Yehudalarning aldidin urup tére-pereng qildi. 16
Israillar Yehudalarning aldidin qachti; Xuda ularni
Yehudalarning qoligha tapshurdi. 17 Abiya bilen uning
ademliri Israillarni qattiq qirghin qildi; Israillardin
xillan'ghan besh yüz ming esker qetl qilindi. 18 Bu
chaghda Israillar töwen qilindi; Yehudadikiler ata-
bowilirining Xudasi Perwerdigargha tayan'ghanliqi
üchün ghelibe qazandi. 19 Abiya Yeroboamning
keynidin qoghlap mangdi; u uning ilkidin birqanche
shehirini, yeni Beyt-El we uninggha qarashliq yéza-
bazarlarni, Yéshanah we uninggha qarashliq yéza-
bazarlarni, Efron we uninggha qarashliq yéza-
bazarlarni tartiwaldi. 20 Yeroboam Abiyaning künliride
qaytidin küchlinelmidi. Perwerdigarning uni urushi
bilen u öldi. 21 Abiya bolsa özini qudret tapquzdi; u on
töt xotun élip, yigirme ikki oghul, on alte qiz perzent
kördi. 22 Abiyaning bashqa ishliri, uning mangghan
yolliri we éytqan sözliri «Iddo peyghemberning
tehlili»de pütülgendur.

14 Abiya ata-bowiliri arisida uxlidi, kishiler uni
«Dawut shehiri»ge depne qildi. Oghli Asa
uning ornigha padishah boldi. Asa padishah
bolghan künlerde on yil tinch ötti. 2 Asa Xudasi
Perwerdigarning neziride durus we toghra bolghanni
qildi. 3 U yat ellerdin kelgen but qurban'gahlirini
we «yuqiri jaylar»ni yoqitip, «but tüwrük»lerni örüp
chéqip, Asherah butlirini kisip tashlidi, 4 Yehudalargha
ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigarni
izdeshni, muqeddes qanun-emrlerni tutushni emr
qildi. 5 U yene Yehuda zéminidiki herbir sheherlerdin
«yuqiri jaylar»ni we «kün tüwrükliri»ni yoqatti. U
chaghda pütün padishahliq uning hökümranliqida
tinch-asayishliqta ötti. 6 U yene Yehuda zéminida
birnechche qorghanliq sheherlerni saldurdi, chünki
yurt-zémin aramliqta boldi; Perwerdigar uninggha
aramliq bergechke, shu yillarda héch urush bolmidi. 7
U Yehudalargha: — Zémin aldimizda tinch turghanda,
bu sheherlerni sépil bilen qorshalghan, munarliq,
baldaqliq qowuqliri bolghan sheherler qilip qurayli;
chünki biz Xudayimiz Perwerdigarni izdiginimiz
üchün U tinchlik berdi; biz Uni izdep kelduq we U
bizning töt etrapimizda bizge aramliq berdi, dédi.
Shuning bilen ular qurulushni bashlidi we ishliri
ongushluq boldi. 8 Asaning qoshuni bar idi; Yehuda
qebilisidin qalqan we neyze bilen qorallan'ghan
üch yüz ming eskiri, Binyamin qebilisidin sipar
we oqya bilen qorallan'ghan ikki yüz seksen ming
kishilik; ularning hemmisi batur ezimetler idi. 9 U
chaghda Zerah isimlik bir Éfiopiy milyon kishilik
qoshuni bilen üch yüz jeng harwisini bashlap, [Asagha]
hujum qozghap Mareshahgha keldi. 10 Asa uning
bilen qarshilishishqa atlandi; ular Mareshahqa yéqin
Zefatah jilghisigha kélip, bir-birige qarshi sep tüzüp
turushti. 11 Asa Xudasi Perwerdigargha nida qilip: — I
Perwerdigar, Öz bendengge yardem berseng, u küchlük
bolsun, ajiz bolsun Sen üchün héchqanche ish emes. I
Perwerdigar Xudayimiz, bizge yardem qilghaysen;
chünki biz Sanga tayinimiz we Séning namingda bu
zor qoshun'gha qarshi atlinip chiqtuq. I Perwerdigar,
Sen bizning Xudayimizdursen, insanlar Séningdin
ghalip kelmisun! — dédi. 12 Shuning bilen Perwerdigar
Asa we Yehudalar aldida Éfiopiylerni urup tiripiren
qiliwetti, Éfiopiyler qachti. 13 Asa öz ademliri bilen
birlikte ularni taki Gerarghiche qoghlidi; Éfiopiyler
shundaq yiqitildiki, ulardin bir ademmu tirik qalmidi;
chünki ular Perwerdigarning aldida we uning qoshuni
aldida kukum-talqan qilindi. Yehudalar ghayet zor
jeng ghenimetlirini qoligha élip ketti. 14 Ular yene
Gerar etrapidiki barliq sheherlerge hujum qilip ishghal

qildi; chünki Perwerdigardin zor bir qorqunch mushu
sheherlerdikilerni basqanidi. Yehudalar yene hemme
sheherni birnimu qoymay bulang-talang qildi, chünki
ularda tolimu köp mal-mülük bar idi. 15 Ular yene mal
baqqan charwichilarning chédir-qotanlirighimu zerb
qilip, nahayiti köp qoy we tögilerni élip Yérusalémgha
qaytti.

15 Xudaning Rohi Odedning oghli Azariyaning
üstige chüshti. 2 Shuning bilen u Asa bilen
körüshüshke chiqip uninggha: — I Asa, pütkül
Yehudalar we Binyaminlar, manga qulaq sélinglar!
Siler Perwerdigar bilen bille bolghininglarda, Umu
siler bilen bille bolidu. Siler Uni izlisenglar U silerge
tapquzulidu; lékin siler Uningdin waz kechsenglar
U silerdin waz kéchidu. 3 Israillar uzun künlergiche
heqiqiy Xuda, telim béridighan kahin we qanun-
ehkamlardin juda bolup yürdi; 4 Lékin ular
qiyinchiliqta qalghan waqitlarda Israilning Xudasi
Perwerdigargha qaytip, Uni izdidi we U ulargha özini
tapquzdi. 5 U waqitlarda chiqip-kirip turghanlargha
héch aramliq bolmighan, chünki herqaysi el-yurtlar
malimanchiliq ichide turatti. 6 Xuda ularni herxil
qiyinchiliq-malimanchiliq ichide qaldurghachqa,
memliket bilen memliket, sheher bilen sheher özara
soqushup weyran boldi. 7 Lékin siler bolsanglar,
qeyser bolunglar, mezmut turup qolliringlarni
boshatmanglar, chünki emelliringlarning ejir-inami
bardur, dédi. 8 Asa bu geplerni we Oded peyghember
bergen bésharetni anglighanda u dadilliship,
pütün Yehuda we Binyamin zéminlirida, shundaqla
Efraimning taghliq rayonlirida qolgha chüshürgen
herqaysi sheherlerdiki yirginchlik butlarni yoqatti
we yene Perwerdigarning öyidiki aywan aldida
turghan Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin
yasatti. 9 U barliq Yehudalar we Binyaminlarni,
shuningdek ularning arisida olturaqlashqan barliq
Efraimiy, Manassehiy, Shiméoniy musapirlirini
yighdi (chünki nurghun Israillar Asaning Xudasi
Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini körgen
bolup, Israildin chiqip Asa terepke ötkenidi). 10
Asaning seltenitining on beshinchi yili üchinchi
ayda ular Yérusalémgha yighildi. 11 Shu küni
ular élip kelgen jeng ghenimetliridin yette yüz
buqa we yette ming qoyni Perwerdigargha atap
qurbanliq qildi. 12 Ular yene ata-bowilirining
Xudasi bolghan Perwerdigarni pütün qelbi we bütün
jéni bilen izdeshke bir ehde tüzüshti; 13 ehdide,
Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni izdimigen
qéri-yash, er-ayal démey hemmisi öltürülsun, déyildi.
14 Ular yuqiri awaz bilen warqirash we kanay
hem burgha chélish bilen Perwerdigargha qesem
bérishti. 15 Pütkül Yehuda jamaiti ichken qesimidin
shadlandi; chünki ular pütün qelbi bilen qesem ichken
bolup, Perwerdigarni tolimu telmürüp izdidi; we
U ulargha Özini tapquzdi. Perwerdigar ulargha töt
etrapida aramliq ata qildi. 16 Asa padishah yene
chong anisi Maaqahni yirginchlik bir «ashérah»
tüwrükni yasighini üchün xanishliq mertiwisidin
chüshürüwetti. Asa bu yirginchlik butni késip, ayagh
astida cheylidi we Kidron jilghisida köydürüwetti.
17 «Yuqiri jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qelbi
[Perwerdigargha] pütünley béghishlan'ghanidi. 18
Hem atisi hem u özi Perwerdigargha atap yasighan
nersilerni, jümlidin kümüsh bilen altunni we türlük
qacha-quchilarni Xudaning öyige keltürdi. 19 Shu
waqittin tartip taki Asaning seltenitining ottuz
beshinchi yilighiche urush bolup baqmidi.

16 Asaning seltenitining ottuz altinchi yili,
Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarshi
hujum qildi; héchkim Yehudaning padishahi Asa
bilen bardi-keldi qilmisun dep, Ramah shehirini
mehkem qilip yasidi. 2 U waqitta Asa Perwerdigarning
öyidiki xezinilerdin we padishahning ordisidiki
xezinilerdin altun-kümüshni élip ularni Demeshqte
turushluq Suriye padishahi Ben-Hadadqa ewetip we
bu xewerni yetküzüp: — 3 «Méning atam bilen silining
atilirining arisida bolghandek men bilen silining
arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüsh bilen
altun ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha
bilen bolghan ehdiliridin qollirini üzsile; shuning
bilen u méni qamal qilishtin qol üzsun» — dédi.
4 Ben-hadad Asa padishahning sözige kirip, öz
qoshunining serdarlirini Israilning sheherlirige hujum
qilishqa ewetip, Ijon, Dan, Abel-mayim, Naftalidiki
barliq ambar sheherlirini béqindurdi. 5 Baasha
bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasashtin
qolini yighip, qurulushlarning hemmisini toxtatti.
6 Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning ademlirini
bashlap, Baasha Ramah shehirini yasashqa ishletken
tashlar bilen yaghachlarni Ramahtin toshup élip
ketti. U mushularni ishlitip Gébani we Mizpahni
mehkem qilip yasidi. 7 U chaghda, aldin körgüchi
Hanani Yehuda padishahi asaning yénigha kélip
uninggha: — Özüng Perwerdigar Xudayinggha emes,

belki Suriye padishahigha tayan'ghanliqing üchün
Suriye padishahining qoshuni öz qolungdin qutuldi.
8 Éfiopiyler bilen Liwiyelikler chong bir qoshun
emesmidi? Jeng harwiliri we atliq eskerliri intayin
köp emesmidi? Lékin sen peqet Perwerdigargha
tayan'ghanda, u ularni qolunggha tapshurghanidi. 9
Chünki Perwerdigar köngli Manga tamamen sadiq
bolghanlargha yardemde bolup, Özümni qudretlik
körsitey dep, közlirini pütün yer yüzide uyan-buyan
yügürtidu. Sen bu ishta bek exmeqliq qilding. Emdi
buningdin kéyin urushlardin xalas bolalmaysen,
dédi. 10 Buni anglapla Asa aldin körgüchige intayin
ghezeplinip, uni zindan'gha solap qoydi; uning bu
sözige qehri qaynap ketti. U shu waqitlarda xelqtin
bezilirige zulum sélishqa bashlighanidi. 11 Mana,
Asaning qilghan ishliri bashtin axirighiche «Yehuda we
Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütülgendur. 12
Asaning seltenitining ottuz toqquzinchi yilida putida
bir késel peyda boldi; we késili barghanséri éghirliship
ketti; lékin u aghrighandimu Perwerdigarni izdimidi,
belki peqet téwiplardinla yardem izdidi. 13 Asa
seltenitining qiriq birinchi yilida öldi, ata-bowiliri
arisida uxlidi. 14 Xelqler uni «Dawut shehiri»de özige
atap teyyarlitip kolighan qebrige depne qildi. Ular
uni ettarlarning usuli bilen tengshelgen hertürlük
dora-dermandin bolghan bir arilashma pürkelgen
jinazigha yatquzdi hemde uninggha atap nurghun
xushbuy yandurdi.

17 Oghli Yehoshafat Asaning ornigha padishah
boldi; u Israil padishahliqigha taqabil turush
üchün özini kücheytti. 2 U herbiy küchlirini
Yehudaning hemme qorghanliq sheherlirige
orunlashturdi hemde Yehuda zéminigha we atisi
Asa ishghal qilghan Efraimdiki herqaysi sheherlerge
mudapie küchlirini turghuzdi. 3 Perwerdigar
Yehoshafat bilen bille boldi, chünki u atisi Dawutning
bashta yürgüzgen yollirida méngip Baal butlirini
izdimidi, 4 belki atisining Xudasinila izdep, Uning
emrliride méngip, Israillarning qilmishlirini dorimidi.
5 Shunga, Perwerdigar uning padishahliqtiki
hökümranliqini mustehkemlidi; pütkül Yehudadikiler
uninggha salam-sowghilarni sunup turdi; shuning
bilen uning mal-mülki nahayiti köp, shan-shöhriti
nahayiti yuqiri boldi. 6 U Perwerdigarning yollirida
mangghachqa, gheyretlik boldi; uning üstige u
Yehuda zéminidin «yuqiri jaylar»ni we Asherah
butlirini yoqatti. 7 Uning seltenitining üchinchi yili
özining emeldarliridin Ben-Hayil, Obadiya, Zekeriya,
Netanel, Mikayalarni Yehudaning sheherliride
xelqqe telim bérishke ewetti. 8 Ular bilen bille
barghanlardin yene Shémaya, Netaniya, Zebadiya,
Asahel, Shemiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tob-
Adoniya qatarliq birqanche Lawiylar, shundaqla
yene Elishama bilen Yehoram dégen ikki kahinmu
bar idi. 9 Ular Perwerdigarning Tewrat qanuni
kitabini alghach bérip, Yehuda zéminidiki barliq
sheherlerni arilap yürüp xelq arisida telim béretti. 10
Yehudaning etrapidiki memliketlerning hemmisini
Perwerdigarning qorqunchi basti we ular Yehoshafat
bilen urush qilishqa pétinalmaytti. 11 Filistiylerdin
beziliri Yehoshafatqa sowgha-salamlar we kümüsh
olpanlirini tapshurdi; Ereblermu padiliridin uninggha
yette ming yette yüz qochqar, yette ming yette yüz
téke sowgha qildi. 12 Yehoshafat barghanséri karamet
qudret tépip, Yehudada birnechche qorghan we
ambar shehiri bina qildi. 13 U Yehudaning herqaysi
sheherliride nurghun maddiy eshya zapisi teyyarlidi;
Yérusalémdimu uning zeberdes batur jengchiliri bar
idi. 14 Jemetliri boyiche ularning sani töwendikiche:
— Yehuda qebilisidiki mingbashliri ichide Adnah
serdar bolup, batur jengchilerdin üch yüz minggha
bashlamchiliq qilatti; 15 Adnahning qol astida
Yehohanan serdar bolup, ikki yüz seksen ming ademge
bashlamchiliq qilatti; 16 Yehohananning qol astida
Zikrining oghli Amasiya bar idi; u Perwerdigargha
özini atiwetken adem bolup, ikki yüz ming batur
jengchige bashlamchiliq qilatti. 17 Binyamin qebilisi
ichide Éliyada dégen batur bir jengchi bolup, oqya
we qalqan bilen qorallan'ghan ikki yüz ming batur
jengchige bashlamchiliq qilatti; 18 Éliyadaning qol
astida Yehozabad bolup, jengge teyyar qoshundin bir
yüz seksen ming ademge bashlamchiliq qilatti. 19
Bularning hemmisi padishahning xizmitide hazir
turatti; padishahning yene pütün Yehuda zéminidiki
qorghanliq sheherlerge orunlashturulghan ademliri
bolsa, ularning sirtida idi.

18 Yehoshafatning mal-mülki nahayiti köp, shan-
shöhriti nahayiti yuqiri boldi; u Ahab bilen
qudiliship ittipaqlashti. 2 Birnechche yildin kéyin
u Ahab bilen körüshüshke Samariyege bardi. Ahab
bolsa uninggha we uning hemrahlirigha atap nurghun
kala, qoy soydi; andin u uni Giléadtiki Ramotqa
bille hujum qilishqa unatti. 3 Israil padishahi
Ahab Yehuda padishahi Yehoshafattin: — Özliri

méning bilen bille Giléadtiki Ramotqa bérishqa
maqul bolamdila? — dep soriwidi, u: — Biz silining-
méning dep ayrimaymiz; méning xelqim özlirining
xelqidur. Men özliri bilen bille jeng qilishqa barmay
turmaymen, dep jawap berdi. 4 Lékin Yehoshafat
Israilning padishahigha: — Ötünimenki, bügün awwal
Perwerdigarning sözini sorap körgeyla, dédi. 5
Shuning bilen Israilning padishahi peyghemberlerni,
yeni töt yüz ademni yighdurup ulardin: — Biz jeng
qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq?»
dep soriwidi, ular: «Chiqqin, Xuda uni padishahning
qoligha béridu, déyishti. 6 Lékin Yehoshafat bolsa:
— Bulardin bashqa yol sorighudek, Perwerdigarning
birer peyghembiri yoqmidu? — dep soridi. 7
Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab bérip: —
Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem bar;
lékin u méning toghramda qutluqni emes, belki daim
balayi'apetni körsitip bésharet bergechke, men uni
öch körimen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur,
dédi. Yehoshafat: — I aliyliri, sili undaq démigeyla,
dédi. 8 Andin Israilning padishahi bir chakirini
qichqirip uninggha: — Chaqqan bérip, Imlahning
oghli Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. 9 Emdi
Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi
Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyening
derwazisining aldidiki xamanda herbiri öz textide
olturushti; ularning aldida peyghemberlerning
hemmisi bésharet bermekte idi. 10 Kenanahning
oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin münggüzlerni
yasap: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu
münggüzler bilen Suriylerni yoqatquche üsüp ursila»,
dédi. 11 Hemme peyghemberler shuninggha oxshash
bésharet bérip: «Giléadtiki Ramotqa chiqip sözsiz
muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni
padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. 12
Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uninggha:
— Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa
yaxshi xewer bermekte; emdi ötünimen, séning
sözüngmu ularningki bilen birdek bolup, yaxshi
bir xewerni bergin, dédi. 13 Emma Mikaya: —
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki,
Xudayim manga néme éytsa, men shuni éytimen,
dédi. 14 U padishahning aldigha kelgende padishah
uningdin: — I Mikaya, jeng qilghili Giléadtiki
Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep soriwidi,
u uninggha jawab bérip: — Chiqip muweppeqiyet
qazinisiler; chünki [düshmininglar] qolliringlargha
tapshurulidu, dédi. 15 Lékin padishah uninggha: —
Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida
rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem
ichküzüshüm kérek?! — dédi. 16 Mikaya: — Men
pütkül Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip
ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi
yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun»
dédi, — dédi. 17 Israilning padishahi Yehoshafatqa:
— Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni
emes, belki haman balayi'apetni körsitip bésharet
béridu», démigenmidim? — dédi. 18 Mikaya
yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglighin;
men Perwerdigarning Öz textide olturghanliqini,
asmanning pütkül qoshunliri uning yénida, ong we
sol teripide turghanliqini kördüm. 19 Perwerdigar:
«Kim Ahabni Giléadtiki Ramotqa chiqip, shu yerde
halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsi undaq, birsi
mundaq déyishti; 20 shu waqitta bir roh chiqip
Perwerdigarning aldida turup: «Men bérip alday»
dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen
aldaysen?» dep soriwidi, 21 u: «Men chiqip uning
hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir
roh bolimen», dédi. Perwerdigar: «Uni aldap ilkingge
alalaysen; bérip shundaq qil» — dédi. 22 Mana emdi
Perwerdigar séning bu hemme peyghemberliringning
aghzigha bir yalghanchi rohni saldi; Perwerdigar
séning toghrangda balayi'apet körsitip sözlidi» — dédi.
23 Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélip
Mikayaning kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning
Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp sanga söz qilishqa
bardi?! — dédi. 24 Mikaya jawab bérip: Özüngni
yoshurush üchün ichkiridiki öyge yügürgen künide
shuni körisen, dédi. 25 Israilning padishahi emdi: —
Mikayani élip qayturup bérip, sheher hakimi Amon
bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, 26
Ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni
zindan'gha solap men tinch-aman yénip kelgüchilik
qiynap, nan bilen suni az-az bérip turunglar» —
denglar, dep buyrudi. 27 Mikaya: — Eger sen heqiqeten
tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar méning
wasitem bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin u
yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi.
28 Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi
Yehoshafat Giléadtiki Ramotqa chiqti. 29 Israilning
padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapetke kirip
jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqsila,
dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen

jengge chiqti. 30 chünki shundaq boldiki, Suriyening
padishahi jeng harwisi serdarlirigha: — Chongliri yaki
kichikliri bilen emes, peqet Israilning padishahi bilen
soqushunglar, dep buyrudi. 31 We shundaq boldiki,
jeng harwilirining serdarliri Yehoshafatni körgende: —
Uni choqum Israilning padishahi dep, uninggha oliship
hujum qilmaqchi boldi; lékin Yehoshafat peryad
kötürdi, Perwerdigar uninggha yardem berdi. Xuda
ularni uningdin yiraqlashturdi; 32 chünki shundaq
boldiki, jeng harwilirining serdarliri uning Israilning
padishahi emeslikini körgende uni qoghlimay, burulup
kétip qélishti. 33 Emma bireylen qarisighila bir
oqya étiwidi, oq Israilning padishahining sawutining
mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige:
Harwini yandurup méni septin chiqarghin; chünki
men yaridar boldum, dédi. 34 U küni jeng barghanséri
qattiq boldi. Padishah kechkiche Suriylerning udulida
öz jeng harwisigha yölinip öre turdi. Kün pétishi bilen
u öldi.

19 Yehuda padishahi Yehoshafat aman-ésen
Yérusalémdiki ordisigha qaytip keldi. 2
Aldin körgüchi Hananining oghli Yehu padishah
Yehoshafatning aldigha chiqip: — Séning rezillerning
yardimide bolup, Perwerdigargha öch bolghanlarni
söygining durusmu? Shu sewebtin Perwerdigarning
ghezipi béshinggha chüshidighan boldi. 3 Halbuki,
sen asherah butlirini zémindin yoqitip tashlighining
we Xudani izdeshke niyet qilghining üchün sendimu
yaxshiliq tépildi, dédi. 4 Yehoshafat Yérusalémda
olturatti; kéyinki waqitlarda u xelq arisigha chiqip,
Beer-Shébadin tartip Efraim taghlirighiche seper
qilip, xelqni towa qildurup ata-bowilirining Xudasi
Perwerdigargha yandurdi. 5 U yene Yehuda
tewesidiki barliq qorghanliq sheherlerde soraqchilarni
teyinlidi; 6 u soraqchilargha: — Öz qilghanliringlargha
éhtiyatchan bolunglar; chünki silerning höküm
chiqirishinglar insan üchün emes, belki Perwerdigar
üchündur; siler höküm chiqarghininglarda u
choqum siler bilen bille bolidu. 7 Emdi
Perwerdigarning wehimisi köz aldinglarda bolsun; öz
qilghanliringlargha éhtiyatchan bolunglar; chünki
Perwerdigar Xudayimizda naheqliq yoq, yüz-xatir
qilish yoq, para yéyishmu yoqtur, dédi. 8 Yehoshafat
Lawiylardin, kahinlardin we Israil jemetlirining
bashliridin bezilerni Yérusalémgha qayturup kélip,
ularni Yérusalémdimu Perwerdigarning hökümlirini
chiqirish we xelqning erz-dewalirini bir terep
qilishqa teyinlidi. 9 Yehoshafat ularghа: —
Siler bu ishlarni Perwerdigarning qorqunchida
bolup sadaqetlik bilen chin könglünglardin
béjiringlar. 10 Herqaysi sheherlerde turidighan
qérindashliringlarning aldinglargha élip kelgen barliq
erz-dewasi, meyli u xun dewasi bolsun, qanun-
emr we höküm-belgilimiler toghrisidiki erz-dewa
bolsun, ularning Perwerdigar aldida gunahkar bolup
qalmasliqi üchün, shundaqla Perwerdigarning ghezipi
öz béshinglargha we qérindashliringlarning béshigha
kélip qalmasliqi üchün, ularni haman agahlandurup
turunglar; shundaq qilsanglar, gunahkar bolmaysiler.
11 Perwerdigargha teelluq ishlarda silerni bash
kahin Amariya bashquridu; padishahqa dair ishlarda,
silerni Yehuda jemetining yolbashchisi Ismailning
oghli Zebadiya bashquridu; silerning xizmitinglarda
turidighan Lawiylar bar. Jasaretlik bolup ishliringlarni
qilinglar we Perwerdigar ishni durus qilghuchilar
bilen bille bolidu! — dédi.

20 Kéyinki waqitlarda shundaq boldiki, Moabiylar,
Ammoniylar we Maoniylardin beziliri birliship
kélip Yehoshafatqa hujum qilishqa chiqti. 2
[Chaparmenler] kélip Yehoshafatqa: — [Ölük]
déngizning u qétidin, yeni Édomdin silige hujum
qilghili zor bir qoshun chiqip keldi; mana, ular
Hazazon-Tamarda, dédi (Hazazon-Tamar yene «En-
Gedi» depmu atilidu). 3 Buni anglighan Yehoshafat
qorqup, Perwerdigarni izdeshke niyet baghlap,
pütün Yehuda teweside «roza tutushimiz kérek»
dep jakarlidi. 4 Yehudalar emdi Perwerdigardin
yardem tiligili yighildi; xelq Yehudaning herqaysi
sheherliridin chiqip Perwerdigardin yardem tileshke
kélishti. 5 Yehoshafat Yehuda we Yérusalémdiki
jamaet arisigha chiqip, Perwerdigar öyining yéngi
hoylisining aldida öre turup 6 mundaq dua qilip: — «I
Perwerdigar, ata-bowilirimizning Xudasi, Sen ershte
turghuchi Xuda, barliq el-memliketlerning üstidin
höküm sürgüchi emesmiding? Séning qolung küch-
qudretke tolghandur, héchkim Séni tosalmaydu. 7
I Xudayimiz, Sen bu zémindiki ahalini Öz xelqing
Israillar aldidin qoghlap, uni Öz dostung Ibrahimning
neslige menggülük miras qilip bergen emesmiding?
8 Ular shu yerde turdi hem shu yerde Séning
naminggha atap bir muqeddesxana sélip: 9 «Mubada
béshimizgha birer balayi'apet kelse, meyli u qilich,
jaza, waba, acharchiliq bolsun, qiyinchiliqta qalghan
waqtimizda, mushu öy, yeni Séning aldingda turup,

Sanga murajiet qilsaq (chünki Séning naming mushu
öydidur), Sen anglaysen we qutquzisen» dégenidi.
10 Emdi mana, bu yerge Ammoniylar, Moabiylar
we Séir téghidikiler bésip kéliwatidu! Ilgiri Israillar
Misir zéminidin chiqqan chaghda Sen Israillarning
ulargha tajawuz qilishigha yol qoymighaniding; u
chaghda Israillar ularni yoqatmay u yerdin aylinip
ötken. 11 Emdi qara, hazir ularning yaxshiliqimizni
qandaq yol bilen qayturmaqchi boluwatqinigha! Ular
bizni Sen bizge miras qilip bergen bu zémindin
qoghlap chiqarmaqchi boluwatidu. 12 I Xudayimiz,
Sen ularning üstidin höküm chiqarmamsen? Chünki
bizning bizge hujum qilishqa kéliwatqan bu zor
qoshun bilen qarshilashqudek küchimiz yoq; néme
qilishimiznimu bilmey qalduq; lékin bizning közimiz
Sanga tikilip turmaqta» — dédi. 13 Bu chaghda
pütün Yehuda xelqi, ularning quchaqtiki baliliri,
xotun bala-chaqilirining hemmisi Perwerdigarning
aldida turatti. 14 We shu peytte Perwerdigarning
Rohi jamaetning otturisida turghan Lawiylardin
Asafning ewladi bolghan Mattaniyaning chewrisi,
Jeiyelning ewrisi, Binayaning newrisi, Zekeriyaning
oghli Yahaziyelge chüshti; 15 U: — I pütün Yehuda
xelqi, siler Yérusalémda turuwatqanlar we padishah
Yehoshafat, qulaq sélinglar! Perwerdigar silerge
mundaq deydu: — «Siler bu zor qoshundin qorqup
ketmenglar we alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu
jeng silerningki emes, belki Xudaning Öziningkidur.
16 Ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar; mana, ular
Ziz dawanidin chiqip kélidu we siler ularni Yeruel
chölining aldidiki jilgha éghizida uchritisiler. 17 Siler
bu dörem jengde urushushunglarning hajiti bolmaydu;
peqet sepke tizilip turunglar, siler bilen bille bolghan
Perwerdigarning nijat-nusritini körünglar! I Yehuda,
i Yérusalémdikiler, qorqmanglar, alaqzadimu bolup
ketmenglar; ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar,
Perwerdigar choqum siler bilen bille bolidu!» —
dédi. 18 Bu gepni anglap Yehoshafat béshini yerge
tegküzüp tizlandi we barliq Yehuda xelqi hem
Yérusalémdikiler Perwerdigar aldida düm yiqilip
Perwerdigargha sejde qildi. 19 Kohat ewladi we Korah
ewladi ichidiki Lawiylardin bolghanlar orunliridin
turushup intayin küchlük awaz bilen Israilning Xudasi
Perwerdigarni medhiyileshti. 20 Pütün xelq etisi
qaq seherde turup Tekoa chölige qarap atlandi;
ular atlinip kétiwatqanda, Yehoshafat ornidin turup
ulargha: — I Yehuda xelqi, i Yérusalémdikiler,
gépimge qulaq sélinglar! Xudayinglar Perwerdigargha
tayininglar, choqum mezmut turghuzulisiler; Uning
peyghemberlirige ishininglar, yolunglar choqum
rawan bolidu! — dédi. 21 Andin u xelq bilen
obdan meslihetliship, Perwerdigarning muqeddes
beheywetlikini medhiyilep, Uninggha atap ghezel-
küy éytidighanlarni: «Siler Perwerdigargha rehmet-
teshekkür éytinglar, chünki Uning özgermes
muhebbiti menggülüktur!» dep oqushqa teyinlep,
qoshunning aldida mangdurdi. 22 Ular tentene qilip
hemdusana oqushi bilen, Perwerdigar Yehuda xelqige
hujum qilishqa chiqqan Ammoniylar, Moabiylar
we Séir téghidikilerge pistirma qoshunni ewetip,
ularni tarmar qildurdi. 23 Shuning bilen Ammoniylar
bilen Moabiylar Séir téghidikilerge hujum qilishqa
ötti, ularni birini qoymay qiriwetti; ular Séir
téghidikilerni qirip tügetkendin kéyin yene özliri
bir-birini qirghin qilishqa chüshkenidi. 24 Yehudalar
chöldiki közetgahqa kélip shu zor qoshun terepke
qarisa, mana qéchip qutulghan birmu adem yoq bolup,
hemme yerni ölük qaplap ketkenidi. 25 Yehoshafat
özining ademliri bilen düshmendin olja bulang-talang
qilishqa kelgende, ular ölükler bilen bille nurghun
mal-mülük we köp qimmetlik buyumlarni tapti. Ular
salduruwalghanlirining toliliqidin élip kitelmey qaldi;
olja shunche köp bolghachqa, uni yighiwélishqa
üch kün ketti. 26 Ular tötinchi küni Berakah
jilghisigha yighilip, Perwerdigargha hemdusana oqup
mubareklidi; shunga u yer taki bügün'ge qeder
«Berakah jilghisi» dep atilip kelmekte. 27 Andin barliq
Yehudadikiler we Yérusalémdikiler Yehoshafatning
bashlamchiliqida xushal-xuram bolup Yérusalémgha
qaytti; chünki Perwerdigar ularni düshmenliri
üstidin ghalib qilip xushalliqqa chömdürgenidi. 28
Ular Yérusalémgha tembur, chiltar we kanaylar
chélip kélip, Perwerdigarning öyige kirdi. 29
Barliq el-memliketler Perwerdigarning Israilning
düshmenlirige qarshi chiqip jeng qilghanliqini
anglighanda, Xudaning wehimisi ularning üstige
basti. 30 Shuning bilen Yehoshafatning padishahliqi
tinch-asayishliqta boldi; uning Xudasi uning töt
etrapini tinch qilghanidi. 31 Shundaq qilip Yehoshafat
Yehuda üstige höküm sürdi. U textke chiqqan
chaghda ottuz besh yashta idi; u Yérusalémda
yigirme besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi
Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. 32 Yehoshafat
qaymay atisi Asaning yolida méngip, Perwerdigarning

neziride durus bolghanni qildi. 33 Peqet «yuqiri
jaylar»la yoqitilmighanidi; xelq téxiche köngüllirini
ata-bowilirining Xudasigha mayil qilmighanidi. 34
Yehoshafatning qalghan ishliri bolsa, mana bashtin
axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining
tarixnamisi»gha kirgüzülgen «Hananining oghli
Yehuning bayan sözliri»de pütülgendur. 35 Bu
ishlardin kéyin Yehuda padishahi Yehoshafat tola rezil
ishlarni qilghan Israil padishahi Ahaziya bilen ittipaq
tüzdi. 36 Yehoshafat Tarshishqa baridighan kémilerni
yasashqa uning bilen shirikleshti; shu kémilerni ular
Ezion-Geberde yasatti. 37 U chaghda Mareshahliq
Dodawahuning oghli Eliézer Yehoshafatni eyiblep
uninggha bésharet bérip: — Ahaziya bilen ittipaq
tüzgining üchün Perwerdigar séning yasighanliringni
buzuwétidu» dédi. Derweqe, kéyinki waqitlarda
u kémiler buzghunchiliqqa uchrap Tarshishqa
mangalmidi.

21 Yehoshafat ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawut
shehiri»de depne qilindi; oghli Yehoram uning
ornigha padishah boldi. 2 [Yehoramning] birnechche
inisi, yeni Yehoshafatning Azariya, Yehiyel, Zekeriya,
Azariyahu, Mikail we Shefatiya dégen oghulliri bar
idi; ularning hemmisi Israil padishahi Yehoshafatning
oghulliri idi. 3 Ularning atisi ulargha nurghun altun,
kümüsh we qimmetlik buyumlarni, shundaqla Yehuda
zéminidiki birqanche qorghanliq sheherni sowgha
qildi; peqet padishahliqni bolsa, Yehoram chong oghli
bolghachqa, uninggha berdi. 4 Yehoram atisining
padishahliq textige chiqip hoquqini mustehkemlidi.
Andin u barliq inilirini, shundaqla Yehudadiki
birqanche emeldarlarni qilichlap qetl qildi. 5
Yehoram textke olturghinida ottuz ikki yashta
idi; u Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi. 6 U
Ahab jemetidikilerge oxshash, Israilning padishahliri
mangghan yolda mangdi, chünki u Ahabning
qizini emrige alghanidi; u Perwerdigarning neziride
rezil bolghanni qildi. 7 Biraq Perwerdigar Dawut
bilen tüzgen ehdisi seweblik, Dawutqa we uning
ewladlirigha menggü öchmeydighan bir chiragh
qalduray dep, wede qilghini boyiche Dawutning
jemetini yoq qilip tashlashni xalimidi. 8 [Yehoramning]
seltenitidiki künlerde Édomlar Yehudadin ayrilip
chiqip, öz aldigha özlirige hökümranliq qilidighan
bir padishah tiklidi. 9 Yehoram, serdarliri we barliq
jeng harwiliri [Iordan deryasidin] ötüp, kéchide
qozghilip chiqip, özlirini qorshiwalghan Édomiylargha
we jeng harwisi serdarlirigha hujum qilip ghalib
keldi. 10 Halbuki, Édomiylar shuningdin étiwaren
Yehudagha qarshi chiqip, taki bügün'ge qeder
Yehudaning hökümranliqidin ayrilip turdi. Yehoram
ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni tashlighini
üchün Libnahliqlarmu shu chaghda uninggha qarshi
chiqip uning qolidin ayrilip chiqti. 11 Uning
üstige, Yehoram yene Yehudaning taghlirida «yuqiri
jaylar»ni yasitip, Yérusalémda turuwatqanlarni
buzuqchiliqqa putlashturdi, Yehudalarnimu shundaq
azdurdi. 12 Shu waqitlarda Iliyas peyghember
teripidin yézilghan bir mektup Yehoramgha tegdi,
uningda mundaq déyildi: «Séning bowang Dawutning
Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Sen atang
Yehoshafatning yollirida mangmay, shuningdek
Yehuda padishahi Asaningmu yollirini tutmay,
13 belki Israil padishahlirining yollirida méngip,
Yehudalarni we Yérusalémda turuwatqanlarni
xuddi Ahab jemetidikiler buzuqchiliqlar qilghandek
buzuqchiliqlargha putlashturghanliqing üchün,
shundaqla atangning jemetidikilerni, yeni özüngdin
yaxshi bolghan iniliringni qetl qilghining üchün,
14 Perwerdigar séning xelqingni, xotun bala-
chaqiliringni we barliq mal-mülküngge alamet zor
zerb bilen uridu. 15 U sénimu éghir wabalar bilen urup,
üchey-baghringni éghir késelge muptila qiliduki,
késiling kündin kün'ge éghirliship, ücheyliring
éqip chiqidu»» déyilgenidi. 16 Kéyinki waqitlarda
Perwerdigar Filistiylerning we Éfiopiylerning yénidiki
Ereblerning rohini Yehoramgha qarshi qozghatti.
17 Shuning bilen ular Yehuda zéminigha zerb qilip
bésip ötti we padishah ordisidiki barliq mal-mülükni
bulang-talang qilip, oghulliri bilen xotunlirini tutqun
qilip élip ketti; ular kenji oghli Yehoahazdin bölek
oghulliridin birinimu qaldurmidi. 18 Bu weqedin kéyin
Perwerdigar Yehoramni urup, ücheylirini saqaymas
éghir késelge giriptar qildi. 19 We shundaq boldiki,
uning késili kündin-kün'ge éghirliship, ikki yil waqit
ötüshke az qalghanda, késellik tüpeylidin ücheyliri
téshilip chüshti, u tolimu azablinip öldi; uning xelqi
ata-bowilirini izzetlep ulargha xushbuy yaqqandek,
uninggha héchqandaq xushbuy yéqip olturmidi. 20
Yehoram textke chiqqan chéghida ottuz ikki yashta
idi; u Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi we u
dunyadin ketkende héchkim uninggha qayghu-hesret
chekmidi. Xalayiq uni «Dawut shehiri»ge depne qildi,
lékin padishahlar qebristanliqigha depne qilmidi.

22 Yérusalémda turuwtqanlar Yehoramning kenji
oghli Ahaziyani uning ornigha padishah qilip
tiklidi; chünki Erebler bilen bille bargahqa bésip
kirgen qaraqchilar Ahaziyaning akilirini qoymay
öltürüwetkenidi. Shuning bilen Yehuda padishahi
Yehoramning oghli Ahaziya seltenet qildi. 2 Ahaziya
textke chiqqan chéghida yigirme ikki yashta idi; u
Yérusalémda bir yil seltenet qildi. Uning anisining ismi
Ataliya bolup, Omrining [newre] qizi idi. 3 Ahaziyamu
Ahab jemetining yollirigha mangdi; chünki uning anisi
uni rezillikke ündeytti. 4 U Ahab jemeti qilghinidek,
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; chünki
uning atisi ölgendin kéyin Ahab jemetidikiler uni
halaketke élip baridighan rezil nesihetlerni béretti. 5 U
ularning nesihitige egiship, Israil padishahi Ahabning
oghli Yehoram bilen birlikte Giléadtiki Ramotqa
bérip Suriye padishahi Hazael bilen soqushti; shu
chaghda Suriyler Yehoramni zeximlendürdi. 6 Andin
Yehoram Ramahda Suriye padishahi bilen soqushqan
chaghdiki jarahetlirini dawalitish üchün Yizreelge
qaytti. Andin Yehoramning oghli Yehuda padishahi
Azariya Ahabning oghli Yehoramning késel bolup
qalghanliqi sewebidin uni yoqlighili Yizreelge bardi. 7
Halbuki, Ahaziyaning Yehoramni yoqlighili barghini
del özini halaketke élip baridighan, Xuda békitken ish
idi. Chünki u barghandin kéyin Yehoram bilen birlikte
Nimshining oghli Yehugha qarshi soqushushqa chiqti.
Mushu Yehu eslide Perwerdigar teripidin Ahabning
jemetini yoqitish üchün mesih qilin'ghanidi. 8 We
shundaq boldiki, Yehu Xuda békitken hökümni Ahab
jemetining üstige yürgüzgen waqtida, u Yehudadiki
emeldarlarni we Ahaziyaning xizmitide bolghan
qérindashlirining oghullirini uchritip, ularni qoymay
öltürüwetti. 9 Yehu Ahaziyanimu izdidi; kishiler
uni tutuwaldi (u Samariyege yoshurunuwalghanidi).
Ular uni Yehuning aldigha apirip öltürdi. Ular uni
depne qildi, chünki kishiler: «Bu dégen Perwerdigarni
chin könglidin izdigen Yehoshafatning newrisidur»
dégenidi. Ahaziyaning jemetide padishahliqni qoligha
alghudek birer adem qalmidi. 10 Emdi Ahaziyaning
anisi Ataliya oghlining ölginini körgende, Yehuda
jemetidiki barliq shah neslini öltürüshke qozghaldi.
11 Lékin padishahning qizi Yehoshébiyat öltürülüsh
aldida turghan padishahning oghullirining arisidin
Ahaziyaning oghli Yoashni oghriliqche élip chiqip,
uni we inik anisini yastuq-kirlik ambirigha yoshurup
qoydi. Shundaq qilip padishah Yehoramning qizi, (yeni
Ahaziyaning singlisi), [bash] kahin Yehuyadaning
xotuni Yehoshébiyat Yoashni Ataliya öltürüwetmisun
dep Ataliyadin yoshurup qoydi. 12 Andin kéyin Yoash
ular bilen Perwerdigarning öyide alte yil yoshurunup
turdi; u chaghda Ataliya Yehuda zéminida seltenet
qilatti.

23 Yettinchi yili, Yehoyada jasaretke kélip,
Yerohamning oghli Azariya, Yehohananning
oghli Ismail, Obedning oghli Azariya, Adayaning
oghli Maaséyah we Zikrining oghli Elishafat qatarliq
birqanche yüzbéshini chaqirip ular bilen ehde
tüzdi. 2 Ular Yehuda zéminini arilap, Yehudadiki
herqaysi sheherlerdin Lawiylarni we Israildiki chong
yolbashchilarni yighdi; ular Yérusalémgha kélishti.
3 Pütkül jamaet Xudaning öyide padishah bilen
ehdileshti. Yehoyada ulargha: — Padishahning oghli
Perwerdigarning Dawutning ewladliri toghruluq wede
qilghinidek choqum seltenet qilidu. 4 Mana siler
qilishinglar kérek bolghan ish shuki: — Shabat künide
pasibanliq nöwiti kelgen kahinlar bilen Lawiylarning
üchtin biri herqaysi derwazilarni muhapizet qilsun;
5 üchtin biri padishah ordisini, üchtin biri «Ul
derwazisi»ni muhapizet qilsun; bashqilarning hemmisi
Perwerdigar öyining hoylilirida bolsun. 6 Lékin
kahinlar hem wezipe öteydighan Lawiylardin bölek
héchkimni Perwerdigarning öyige kirgüzmisun
(kahin-lawiylar pak-muqeddes dep hésablan'ghachqa
kirishige bolidu). Bashqa xelqning herbiri Perwerdigar
özige békitken jaylarni közet qilsun. 7 Lawiylarning
herbiri qoligha qorallirini élip padishahni orap
tursun; öz meyliche muqeddes öyge kirishke
urun'ghan herkim öltürülsun; siler padishah kirip-
chiqip yürginide uning yénidin ayrilmanglar, —
dédi. 8 Lawiylar bilen Yehudalarning hemmisi kahin
Yehoyadaning barliq tapilighanlirini beja keltürüshti.
Lawiylarning herbiri shabat küni nöwetchilikke
kirgen we nöwetchiliktin chüshkenlerni öz yénida
qaldurup qaldi; chünki kahin Yehoyada héchkimni
nöwetchiliktin chüshüshke qoymidi. 9 Andin Yehoyada
kahin Dawut padishahning Perwerdigarning öyide
saqlaqliq neyze we qalqan-siparlirini yüzbéshilargha
tarqitip berdi. 10 U yene köpchilikni, herbiri
qoligha öz neyzisini tutqan halda, ibadetxanining
ong teripidin tartip sol teripigiche, qurban'gah
bilen ibadetxanini boylap padishahning etrapida
turghuzdi. 11 Andin ular shahzadini élip chiqip, uning
béshigha tajni kiygüzüp, uninggha guwahnamilerni

bérip, uni padishah qildi; Yehoyada we uning
oghulliri [xushbuy may bilen] uni mesih qildi we
«Padishah yashisun!» dep towlashti. 12 Ataliya
xelqlerning chépiship yürgenlikini we padishahni
teriplewatqanliqini anglap, Perwerdigarning öyige
kirip, köpchilikning arisigha keldi. 13 U qarisa,
mana padishah öyning derwazisida, tüwrükning
yénida turatti; padishahning yénida emeldarlar
bilen kanaychilar tizilghanidi, barliq yurtning
xelqi shadlinip kanay chélishatti, neghmichiler
herxil sazlarni chélip, jamaetni bashlap medhiye
oqutuwatatti. Buni körgen Ataliya kiyimlirini yirtip:
— Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi. 14 Emma Yehoyada
kahin qoshun'gha mes'ul bolghan yüzbéshilarni
chaqirtip ulargha: — Uni sepliringlar otturisidin
sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uninggha egeshse
qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — Uni
Perwerdigarning öyi ichide öltürmenglar, dep
éytqanidi. 15 Shuning bilen ular uninggha yol
boshitip berdi; u ordining «At derwazisi» bilen
padishahning ordisigha kirgende [leshkerler] uni
shu yerde öltürdi. 16 Yehoyada, pütkül jamaet we
padishah birlikte: «Perwerdigarning xelqi bolayli»
dégen bir ehdini tüzüshti. 17 Andin barliq xelq
Baalning butxanisigha bérip uni buzup tashlidi; uning
qurban'gahliri bilen mebudlirini chéqip pare-pare
qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning
aldida öltürdi. 18 Andin kéyin Yehoyada kahin
Perwerdigarning öyidiki barliq mes'uliyetlerni
Lawiy qebilisining kahinlirining qoligha tapshurdi.
Kahinlarni bolsa, eslide Perwerdigarning öy ishlirigha
nöwet bilen qarashqa, Perwerdigargha atap köydürme
qurbanliq sunushqa Dawut teyinligenidi. Ular
qurbanliqlarni Dawutning körsetmiliri boyiche,
xushal-xuramliq ichide neghme-nawa oqughan
halda Musagha tapshurulghan Tewrat-qanunida
pütülginidek sunushqa mes'ul idi. 19 [Yehoyada]
yene Perwerdigar öyining herqaysi derwazilirigha
derwaziwenlerni teyinlidiki, herqandaq ishlardin
napak qilin'ghan ademler kirgüzülmeytti. 20 U yene
yüzbéshiliri, aqsöngekler, xelq ichidiki yolbashchilar
we yurtning hemme xelqini bashlap kélip, padishahni
Perwerdigar öyidin élip chüshüp, «Yuqiriqi derwaza»
arqiliq ordigha ekirip, padishahliq textige olturghuzdi.
21 Yurtning barliq xelqi shadlinatti; ular Ataliyani
qilichlap öltürgendin kéyin, sheher tinch bolup qaldi.

24 Yoash textke chiqqan chéghida yette yashta
idi, u Yérusalémda qiriq yil seltenet qildi.
Uning anisining ismi Zibiyah bolup, Beer-Shébaliq
idi. 2 Yehoyada kahin hayat künliride Yoash
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti.
3 Yehoyada uninggha ikki xotun élip berdi, u
birqanche oghul-qiz perzent kördi. 4 Shuningdin
kéyin Yoash Perwerdigarning öyini qayta yasitish
niyitige keldi, 5 u kahinlarni we Lawiylarni yighip
ulargha: — Xudayinglarning öyini onglitip turush
üchün Yehuda sheherlirige bérip, barliq Israillardin
yilliq iane toplanglar; bu ishni tézdin béjiringlar!
— dédi. Lékin Lawiylar bu ishni béjirishke anche
aldirap ketmidi. 6 Buni uqqan padishah bash
kahin Yehoyadani chaqirtip uninggha: — Özliri
némishqa Lawiylargha Perwerdigarning quli Musa
Israil jamaitige Xudaning guwahliqi saqlaqliq chédir
üchün belgiligen bajni Yehuda we Yérusalémdin
élip kélishke buyrumidila? — dédi 7 (chünki eslide
rezil xotun Ataliya we uning oghulliri Xudaning
öyige bösüp kirip, Perwerdigarning öyidiki barliq
muqeddes buyumlarni élip Baal butlirigha atap teqdim
qiliwetkenidi). 8 Shuning bilen padishah buyruq
chüshürüp, bir sanduq yasitip Perwerdigar öyining
derwazisining sirtigha qoyghuzdi; 9 andin: «Xudaning
quli Musa chölde Israillarning üstige békitken bajni
yighip ekilip Perwerdigargha tapshurunglar» dégen
bir uqturush Yehuda bilen Yérusalém teweside
chiqirildi. 10 Barliq emeldarlar we barliq xelq
xushal halda bajni ekilip sanduq tolghuche uninggha
tashlidi. 11 Lawiylar pul sanduqini padishah bu
ishqa mes'ul qilghan kishining aldigha ekelgende,
ular baj pulining köp chüshkenlikini körse, andin
padishahning katipi bilen Bash kahinning adimi
kélip pul sanduqini öngtürüp quruqdighandin
kéyin, yene esli ornigha apirip qoyatti. Herküni
shundaq bolup turdi; nahayiti köp pul yighildi. 12
Padishah bilen Yehoyada pulni Perwerdigar öyidiki
ish béjirgüchilerge tapshurdi; ular [buning bilen]
Perwerdigarning öyini ongshash we eslige keltürüsh
üchün tashchilar bilen yaghachchilarni, tömürchiler
bilen miskerlerni yallidi. 13 Ishlemchiler toxtimay
ishlidi, ongshash ishi ularning qolida ongushluq élip
bérildi; shundaq qilip ular Perwerdigarning öyini
eslidiki ölchem-lahiyesi boyiche yasidi, shundaqla
uni tolimu puxta qilip yasap chiqti. 14 Ular ishni
püttürgendin kéyin éship qalghan pulni padishah

bilen Yehoyadaning aldigha ekilip tapshurdi. Ular
buning bilen Perwerdigarning öyi üchün herxil
eswab-buyumlarni, jümlidin ibadet xizmitidiki herxil
buyumlar, köydürme qurbanliqlargha munasiwetlik
qacha-qucha, qazan-texsiler we herxil altun-kümüsh
bashqa buyumlarni yasatti. Yehoyadaning barliq
künliride, ular Perwerdigarning öyide köydürme
qurbanliqni daim sunup turdi. 15 Yehoyada qérip,
yashaydighan yéshi toshup öldi; u ölgen chaghda bir
yüz ottuz yashta idi. 16 Ular uni «Dawut shehiri»de
padishahlar qatarida depne qildi, chünki u Israilgha
hem Xudagha we uning öyige nisbeten nahayiti
chong töhpe körsetkenidi. 17 Yehoyada ölgendin
kéyin Yehudadiki yolbashchilar padishahning aldigha
kélip uninggha bash urdi; padishah ular körsetken
meslihetni maqul kördi. 18 Ular ata-bowilirining
Xudasi Perwerdigarning öyidin waz kéchip, Asherah
we butlarning qulluqigha kirishti. Ularning bu
gunahi seweblik Xudaning ghezipi Yehuda bilen
Yérusalémdikilerning béshigha keldi. 19 Shundaq
bolsimu, Perwerdigar ularni Özige yandurush üchün
yenila ularning arisigha peyghemberlerni ewetti;
bu peyghemberler gerche ularni agahlandurghan
bolsimu, lékin ular yenila qulaq salmidi. 20 U chaghda
Xudaning Rohi bash kahin Yehoyadaning oghli
Zekeriyagha chüshti, u xelqning aldida öre turup
ulargha: — Xuda mundaq deydu: «Siler némishqa
Perwerdigarning emirlirige xilapliq qilisiler? Siler
héch rawajliq körmeysiler, chünki siler Perwerdigardin
waz kechtinglar we Umu silerdin waz kechti», —
dédi. 21 Xalayiq [Zekeriyani] öltürüshke qestlidi; axir
ular uni padishahning emri boyiche Perwerdigar
öyining hoylisida chalma-kések qilip öltürüwetti.
22 Padishah Yoash Zekeriyaning atisi Yehoyadaning
özige körsetken shepqitini yad etmek tügül, eksiche
uning oghlini öltürüwetti. Zekeriya jan üzüsh aldida:
— Perwerdigar bu ishni nezirige élip, uning hésabini
alsun! — dédi. 23 Shu yilning axirida Suriyening
qoshuni Yoashqa hujum qilip keldi; ular Yehudagha
we Yérusalémgha tajawuz qilip kirip, xelq ichidiki
yolbashchilarni öltürüp, ulardin alghan pütün urush
gheniymetlirini Demeshq padishahining aldigha élip
bardi. 24 Derweqe Suriye qoshunidin peqet az bir
qisim eskerler kelgen bolsimu, lékin Yehudalar ata-
bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz kechkenliki
üchün Perwerdigar chong bir qoshunni ularning
qoligha tapshurdi; ular Yoashqa jaza ijra qildi. 25
Suriyler Yoashni tashlap ketken chaghda (chünki u
qattiq aghrip qalghanidi) uning öz xizmetkarliri bash
kahin Yehoyadaning oghlining qéni üchün intiqam
élish kérek dep uni qestlidi; ular uni kariwitidila
öltürüwetti. U shu yol bilen öldi; kishiler uni Dawut
shehiride depne qilghini bilen, biraq padishahlarning
qebristanliqigha depne qilmidi. 26 Uni qestligenler
munular: — Ammoniy ayal Shimiyatning oghli
Zabad bilen Moabiy ayal Simritning oghli Yehozabad
idi. 27 Yoashning oghulliri, uninggha qaritilghan
qattiq we nurghun agah bésharetler, shundaqla
uning Xudaning öyini yéngibashtin sélishqa dair
ishliri «padishahlarning tezkiriliri» dégen kitabning
izahlirigha pütülgendur. Yoashning oghli Amaziya
uning ornigha padishah boldi.

25 Amaziya textke chiqqan chéghida yigirme besh
yashta idi, u Yérusalémda yigirme toqquz yil
seltenet qildi. Uning anisining ismi Yehoaddan
bolup, Yérusalémliq idi. 2 Amaziya Perwerdigarning
neziride toghra bolghan ishlarni qildi, lékin pütün
köngli bilen qilmidi. 3 We shundaq boldiki,
u padishahliqini mustehkemliwalghandin kéyin
padishah atisini öltürgen xizmetkarlirini tutup öltürdi.
4 Lékin Musagha chüshürülgen qanun kitabida
Perwerdigarning: «Ne atilarni oghulliri üchün ölümge
mehkum qilishqa bolmaydu ne oghullirini atiliri üchün
ölümge mehkum qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz
gunahi üchün ölümge mehkum qilinsun» dep pütülgen
emri boyiche, u öltürgichilerning balilirini ölümge
mehkum qilmidi. 5 Amaziya Yehudalarni yighip,
jemetlirige qarap pütün Yehudalarni we Binyaminlarni
mingbéshi we yüzbéshilar astigha békitti; u ulardin
yigirme yashtin ashqanlarning sanini éliwidi, jengge
chiqalaydighan, qoligha neyze we qalqan alalaydighan
xil leshkerdin üch yüz ming adem chiqti. 6 U
yene bir yüz talant kümüsh serp qilip Israildin yüz
ming batur jengchi yalliwaldi. 7 Lékin Xudaning bir
adimi uning aldigha kélip: — I padishahim, Israil
qoshunini özliri bilen bille barghuzmighayla; chünki
Perwerdigar Israillar yaki Efraimiylarning héchqaysisi
bilen bille emes. 8 Hetta sili choqum shundaq qilimen,
baturane küresh qilimen désilimu, Xuda özlirini
düshmen aldida yiqitidu, chünki Xuda insan'gha
yardem bérishkimu qadirdur, insanni yiqitishqimu
qadirdur, dédi. 9 Amaziya Xudaning adimige: — Emise
men Israilning yallanma qoshunigha bergen yüz talant
kümüshni qandaq qilsam bolidu? — dep soriwidi,

Xudaning adimi uninggha: — Perwerdigar özlirige
buningdinmu ziyade köp bérishke qadirdur, dep jawab
berdi. 10 Shuning bilen Amaziya Efraimdin özige
keltürülgen yallanma qoshunni ayrip chiqip, öylirige
qayturuwetti; shu sewebtin ular Yehudalargha bek
ghezeplinip, qattiq qehr ichide öylirige qaytip kétishti.
11 Amaziya jasaritini urghutup, özining xelqini bashlap
«Shor wadisi»gha bérip Séirlardin on ming ademni
yoqatti. 12 Yehudalar yene on ming ademni tirik
tutuwélip, tik yarning léwigha apirip, yardin ittiriwidi,
ularning hemmisi pare-pare qilinip tashlandi. 13
Halbuki, Amaziya özi bilen bille jeng qilishqa ruxset
qilmay qayturuwetken yallanma eskerler Samariyedin
Beyt-Horun'ghiche bolghan Yehudaning herqaysi
sheherlirige hujum qilip kirip üch ming ademni
qirip tashlidi hem nurghun mal-mülükni bulap
ketti. 14 Lékin shundaq boldiki, Amaziya Édomiylarni
meghlup qilip qaytip kelgen chaghda u Séirlarning
butlirinimu élip kélip, ularni özi üchün mebud qilip,
ularghа bash urdi we ularghа xushbuy yaqti. 15
Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Amaziyagha
qozghaldi, U uning aldigha bir peyghemberni ewetti.
Peyghember uninggha: — Öz xelqini séning qolungdin
qutquzalmighan bu xelqning ilahlirini zadi néme dep
izdeysen? — dédi. 16 We shundaq boldiki, u padishahqa
téxi söz qiliwatqanda, padishah uninggha: — Biz
séni padishahning meslihetchisi qilip tikligenmu?
Qoy, bu gépingni! Ölgüng keldimu néme? — dédi.
Shuning bilen peyghember geptin toxtidi-de, yene:
— Bu ishni qilghining hem nesihitimge qulaq
salmighining üchün Perwerdigar séni yoqitishni qarar
qildi, dep bilimen, — dédi. 17 Shuningdin kéyin
Amaziya meslihetliship, Israilning padishahi Yehuning
newrisi, Yehoahazning oghli Yoashning aldigha
elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydanida] yüz
turane körüsheyli» dédi. 18 Israilning padishahi
Yoash Yehudaning padishahi Amaziyagha elchi
ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: «Liwandiki tiken
Liwandiki kédir derixige söz ewetip: «Öz qizingni
oghlumgha xotunluqqa bergin!» — dédi. Lékin
Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni
dessiwetti. 19 Sen derweqe Édomning üstidin ghelibe
qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip yayrap
ketting. Emdi öyüngde qalghining yaxshi; némishqa
béshinggha külpet keltürüp, özüngni we özüng bilen
Yehudani balagha yiqitisen?». 20 Emma Amaziya qulaq
salmidi. Bu ish Xudadin keldi; chünki ular Édomning
ilahlirini izdigenidi, Xuda ularni [Yoashning] qoligha
chüshsun dep ene shundaq orunlashturghanidi.
21 Shuning bilen Israil padishahi Yoash jengge
atlinip chiqti; ikki terep, yeni u Yehuda padishahi
Amaziya bilen Beyt-Shemeshte, jeng meydanida
yüz turane uchrashti. 22 Yehudaning ademliri
Israilning ademliri teripidin tiripiren qilinip, herbiri
öz öyige qéchip ketti. 23 Israil padishahi Yoash Beyt-
Shemeshte Yehoahazning newrisi, Yoashning oghli
Yehuda padishahi Amaziyani esir qilip Yérusalémgha
élip bardi; we u Yérusalémning sépilining Efraim
derwazisidin tartip burjek derwazisighiche bolghan
töt yüz gezlik bir bölikini örüwetti. 24 U Xudaning
öyide, Obed-Édom mes'ul bolup saqlawatqan we
padishahning ordisidiki xezinidin tépilghan barliq
altun-kümüsh, qacha-quchilarni buliwaldi we képillik
süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege yénip
ketti. 25 Israil padishahi Yehoahazning oghli
Yoash ölgendin kéyin, Yoashning oghli, Yehudaning
padishahi Amaziya on besh yil ömür kördi. 26
Amaziyaning qalghan emelliri bolsa, mana ularning
hemmisi bashtin axirighiche «Yehuda we Israil
padishahlirining tarixnamisi»da pütülgen emesmidi?
27 Amaziya Perwerdigardin waz kechkendin bashlapla
Yérusalémda beziler uni qestleshke kirishkenidi;
shuning bilen u Laqish shehirige qéchip ketti;
lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip,
u yerde uni öltürdi. 28 Andin ular uni atlargha
artip Yérusalémgha élip bardi. U Yérusalémda ata-
bowilirining arisida «Yehudaning shehiri»de depne
qilindi.

26 Yehudaning barliq xelqi uning on alte
yashqa kirken oghli Uzziyani tiklep, uni atisi
Amaziyaning ornida padishah qildi 2 (padishah
atisi ata-bowilirining arisida uxlighandin kéyin, Élat
shehirini qaytidin yasap, Yehudagha yene tewe
qilghuchi del Uzziya idi). 3 Uzziya textke chiqqan
chéghida on alte yash idi; u Yérusalémda jemiy
ellik ikki yil padishahliq qildi. Uning anisining
ismi Yekoliya bolup, Yérusalémliq idi. 4 U atisi
Amaziyaning barliq qilghanliridek Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qildi. 5 Xuda bergen alamet
körünüshler bilen yorutulghan Zekeriya Uzziyagha
telim bergechke, u hayat waqtida Uzziya Xudani
izdidi; we u Perwerdigarni izdigen künlerde Xuda
uning ishlirini rawan qildi. 6 U chiqip Filistiylerge
hujum qildi we Gatning sépilini, Jabnehning sépilini

we Ashdodning sépilini chaqturuwetti. Yene Ashdod
etrapida, shundaqla Filistiyler arisida birnechche
sheher berpa qildi. 7 Xuda uning Filistiyler we Gur-
baalda turuwatqan Erebler bilen Maonlargha qarshi
urushigha yardem berdi. 8 Ammoniylar Uzziyagha
olpan tölidi; Uzziya tolimu qudretlik bolup, nam-
shöhriti taki Misirning chégrisighiche tarqaldi. 9
Uzziya Yérusalémdiki «Burjek derwazisi»da, «Jilgha
derwazisi»da we sépilning qayrilidighan yéride
munarlar saldi we ularni ajayip mustehkem qildi.
10 U yene chöllerde birmunche közet munarlirini
salghuzdi we köp quduqlarni kolatti; chünki uning
Shefelah tüzlenglikide we égizlikte nurghun charwisi
bar idi; u yene tériqchiliqqa amraq bolghachqa,
taghlarda we étiz-baghlarda [nurghun] baghwenlerni
we üzümchilerni yallap ishletti. 11 Uzziyaning yene
urushqa mahir qoshuni bar idi. Qoshun katip Jeiyel we
emeldar Maaséyah éniqlighan san'gha asasen qisim-
qisimlar boyiche bölünüp, padishahning serdarliridin
biri bolghan Hananiyaning yétekchiliki astida sep
bolup jengge chiqatti. 12 Bu batur jengchiler ichidiki
herqaysi jemet bashliri jemiy ikki ming alte yüz kishi
idi. 13 Ularning yétekchiliki astidiki qoshun jemiy üch
yüz yetmish yette ming besh yüz bolup, hemmisi ishta
qabil, jengde mahir idi, ular padishahqa yardemliship
düshmen'ge hujum qilalaytti. 14 Uzziya pütkül
qoshunidiki leshkerlirini qalqan, neyze, dobulgha,
sawut, oqya we salghilar bilenmu qorallandurghanidi.
15 U yene Yérusalémda ustilar ijad qilghan oq
béshi we yoghan tashlarni atquchi üskünilerni
yasitip, ularni sépil munarlirigha we burjeklirige
orunlashturghanidi. Uning nam-shöhriti yiraq-
yiraqlargha ketkenidi, chünki u alamet yardemlerge
érishkechke, karamet qudret tapqanidi. 16 Lékin u
kücheygendin kéyin, meghrurlinip ketti we bu ish
uni halaketke élip bardi. U Xudasi Perwerdigargha
itaetsizlik qilip, xushbuygah üstide xushbuy yaqimen
dep Perwerdigarning öyige kirdi. 17 Kahin Azariya
bilen Perwerdigarning bashqa kahinliridin seksen
ezimet uning arqidin kirdi; 18 Ular padishah Uzziyani
tosup: — I Uzziya, Perwerdigargha xushbuy yéqish
sanga tewe ish emes, belki xushbuy yéqishqa
muqeddes xizmetke atalghan kahinlar bolghan,
Harunning ewladlirigha mensuptur; muqeddesxanidin
chiqqin, chünki itaetsizlik qilip qoydung; sen Xuda
Perwerdigardin izzet tapalmaydighan bolup qalisen,
dédi. 19 Uzziya qattiq ghezeplendi; u xushbuy yaqqili
turghan halette, qolida bir xushbuydanni tutup
turatti; u Perwerdigarning öyidiki xushbuygahning
yénida turup kahinlargha ghezepliniwatqan chaghda,
kahinlarning aldidila uning pishanisigha maxaw örlep
chiqti. 20 Bash kahin Azariya bilen bashqa kahinlar
qarisa, mana, birdinla uning pishanisigha maxaw
örlep chiqqanidi; ular derhal uni chiqiriwétishke
itterdi; u özimu chiqip kétishke aldiridi, chünki
Perwerdigar uni urghanidi. 21 Padishah Uzziyani taki
ölgüche maxaw késili chirmiwaldi; u maxaw késili
bolghachqa, ayrim bir öyde turdi; shuning bilen u
Perwerdigarning öyige kirishtin mehrum qilindi.
Uning oghli Yotam ordining ishlirini bashqurup, yurt
soridi. 22 Uzziyaning bashqa emelliri bolsa bashtin
axirighiche Amozning oghli Yeshaya peyghember
teripidin yézip qaldurulghandur. 23 Uzziya özining
ata-bowiliri arisida uxlidi; beziler: — «U maxaw
bolghan adem» dégechke, u ata-bowiliri qatarida
yatquzulghan bolsimu, padishahlar qebristanliqigha
tewe [chetrek] bir yerlikke depne qilindi. Andin oghli
Yotam uning ornigha padishah boldi.

27 Yotam textke chiqqan chéghida yigirme besh
yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet
qildi; uning anisining ismi Yerusha bolup, Zadokning
qizi idi. 2 U atisi Uzziyaning barliq qilghanliridek
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi (lékin
u Perwerdigarning muqeddesxanisigha kirmidi). Lékin
xelq yenila buzuq ishlarni qiliwerdi. 3 Perwerdigar
öyining yuqiriqi derwazisini yasatquchi Yotam idi; u
yene Ofeldiki sépildimu nurghun qurulushlarni qildi.
4 U Yehudaning taghliq rayonida sheherlerni bina
qildi, ormanliqlardimu qel'e-qorghanlar we közet
munarlirini yasatti. 5 U Ammoniylarning padishahi
bilen urush qilip ularni yengdi; shu yili Ammoniylar
uninggha üch talant kümüsh, ming tonna bughday,
ming tonna arpa olpan berdi; Ammoniylar ikkinchi
we üchinchi yilimu uninggha oxshash olpan élip keldi.
6 Yotam Xudasi Perwerdigar aldida yollirini toghra
qilghini üchün qudret tapti. 7 Yotamning qalghan
ishliri, jümlidin qilghan jengliri we tutqan yollirining
hemmisi mana «Yehuda we Israil padishahlirining
tarixnamisi»da pütülgendur. 8 U textke chiqqan
chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda on
alte yil seltenet qildi. 9 Yotam ata-bowiliri arisida
uxlidi we «Dawutning shehiri»ge depne qilindi; oghli
Ahaz uning ornigha padishah boldi.

28 Ahaz textke chiqqan chéghida yigirme yashta idi;
u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. U atisi
Dawutqa oxshash Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qilmay, 2 Belki Israilning padishahlirining
yoligha kirip mangdi; u hetta Baallargha atap
mebudlarni quydurdi; 3 Perwerdigar Israillar
zéminidin heydep chiqarghan ellerning yirginchlik
gunahlirini dorap, Hinnom jilghisida küje köydürdi,
özining perzentlirini ottin ötküzüp köydürdi; 4 Yene
«yuqiri jaylar»da, dönglerde we herqaysi kökergen
derex astida köydürme qurbanliq qildi we küje
köydürdi. 5 Shunga, uning Xudasi Perwerdigar uni
Suriye padishahining qoligha tapshurdi; Suriyler
uni tarmar keltürüp, Yehudadin nurghun xelqni
tutqun qilip Demeshqqe élip ketti. Xuda yene
uni Israil padishahining qoligha tapshurdi, Israil
padishahi [Yehudada] chong qirghinchiliq élip
bardi. 6 Remaliyaning oghli Pikah Yehudada bir
kün ichide bir yüz yigirme ming ademni öltürdi,
ularning hemmisi ezimetler idi; buning sewebi,
ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz
kechkenidi. 7 Zikri isimlik bir Efraimiy ezimet bar
idi; u padishahning oghli Maasiyahani, ordining
bash ghojidari Azrikam we padishahning bash weziri
Elkanahni qetl qildi. 8 Israillar öz qérindashliridin
ikki yüz ming ayal, oghul-qiz balilarni tutqun qilip
élip ketti; ular yene Yehudadin nurghun urush
gheniymetlirini bulang-talang qilip Samariyege eketti.
9 Lékin u yerde Perwerdigarning Oded isimlik bir
peyghembiri bar idi; u Samariyege qaytip kelgen
qoshunning aldigha chiqip ularghа: — Qaranglar,
ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar Yehudalarni
achchiqida silerning qolunglargha tapshurdi we
siler pelekke yetken qehri-ghezep bilen ularni
öltürdünglar. 10 Emdi siler yene Yehudalar bilen
Yérusalémliqlarni mejburiy özünglargha qul-didek
qilmaqchi boluwatisiler. Lékin siler özünglarmu
Xudayinglar Perwerdigar aldida gunah-itaetsizlikler
ötküzdunglarghu? 11 Emdi gépimge qulaq sélinglar!
Qérindashliringlardin tutqun qilip kelgenlerni
qayturuwétinglar, chünki Perwerdigarning qattiq
ghezipi béshinglargha chüshey dep qaldi, dédi. 12
Shuning bilen Efraimlarning birqanche yolbashchiliri,
yeni Yohananning oghli Azariya, Meshillimotning
oghli Berekiya, Shallumning oghli Hezekiya we
Hadlayning oghli Amasa qozghilip chiqip jengdin
qaytip kelgen qoshunni tosuwélip 13 ularghа: — Bu
tutqunlarni bu yerge élip kirsenglar bolmaydu; bizning
Perwerdigarning aldida gunahimiz turup, yene téximu
köp gunahlar we itaetsizliklerni aynitmaqchimusiler?
Chünki bizning itaetsizlikimiz hélimu intayin éghirdur,
Israilning béshigha otluq qehr-ghezep chüshey dep
qaldi, dédi. 14 Shuning bilen leshkerler tutqunlar
bilen urush gheniymetlirini yolbashchilar we pütkül
jamaet aldida qaldurup qoydi. 15 Yuqirida ismi tilgha
élin'ghan kishiler qozghilip, tutqunlarni bashlap
chiqti, urush gheniymetliri ichidin kiyim-kéchek we
ayaghlarni ularning arisidiki barliq yalingach, yalang
ayagh turghanlargha kiygüzüp, hemmisini yémek-
ichmek bilen ghizalandurdi, üstibashlirini maylidi,
barliq ajizlarni ésheklerge mindürüp, hemmisini
«Xorma derexliri shehiri» dep atilidighan Yérixogha,
öz qérindashlirining qéshigha apirip qoydi, andin
Samariyege qaytti. 16 Bu chaghda Ahaz padishah
Asuriyening padishahlirigha yardem tilep adem
ewetti, 17 chünki Édomiylar yene Yehudagha hujum
qilip nurghun ademni tutqun qilip ketkenidi. 18
Filistiylermu Shefelah tüzlenglikidiki we Yehudaning
jenubidiki sheherlerge tajawuz qilip kirip, Beyt-
Shemesh, Ayjalon, Gederot, Sokoh we Sokohqa
tewe yéza-qishlaqlarni, Timnah we Timnahqa tewe
yéza-qishlaqlarni, Gimzo we Gimzogha tewe yéza-
qishlaqlarni ishghal qilip, shu yerlerge jaylashqanidi.
19 Perwerdigar Yehudaning padishahi Ahaz tüpeylidin
Yehudani xorluqqa qaldurdi; chünki Ahaz Yehudani
itaetsilikke éziqturdi we özi Perwerdigargha éghir
asiyliq qildi. 20 Asuriyening padishahi Tiglat-Pilneser
derweqe uning yénigha keldi, lékin yardem bérishning
ornigha, uninggha köp awarichiliklerni keltürdi. 21
Chünki Ahaz Perwerdigarning öyidin, padishahning
ordisidin, shundaqla emeldarlarning öyliridin köp
mal-dunyani chiqirip, Asuriye padishahigha bergen
bolsimu, lékin uninggha hech paydisi bolmidi. 22
Mushundaq intayin müshkül peytte bu padishah Ahaz
Perwerdigar aldida téximu éghir qebihlikke chöküp
ketti. 23 U özini meghlup qilghan Demeshqning
ilahlirigha qurbanliq sundi, chünki u: «Suriyening
padishahlirining ilahliri ularghа yardem qildi, shunga
menmu ularghа qurbanliq sunup, ularni mangimu
yardem béridighan qilimen» dédi. Lékin eksiche
bu butlar uning özini, shundaqla barliq Israillarni
halaketke élip bardi. 24 Ahaz Perwerdigarning
öyidiki eswab-buyumlarni yighip élip chiqip, ularni
késip-ézip pare-pare qiliwetti; we Perwerdigarning

öyining derwazilirini péchetliwetti. Hem özi üchün
Yérusalémning herbir doqmushida qurban'gahlarni
salghuzdi. 25 U yene Yehudaning herqaysi sheherliride
bashqa ilahlargha xushbuy yéqish üchün «yuqiri
jaylar»ni salghuzdi, shundaq qilip ata-bowilirining
Xudasi Perwerdigarning ghezipi qozghaldi. 26
Mana, uning qalghan ishliri, jümlidin barliq
tutqan yolliri bashtin-axirighiche «Yehuda we Israil
padishahlirining tarixnamisi»da pütülgendur. 27 Ahaz
ata-bowiliri arisida uxlidi; kishiler uni Yérusalém
shehirige depne qildi, lékin uni Israil padishahlirining
qebristanliqigha depne qilmidi. Oghli Hezekiya uning
ornigha padishah boldi.

29 Hezekiya textke chiqqan chéghida yigirme
besh yashta idi; u Yérusalémda yigirme
toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi
Abiya bolup, Zekeriyaning qizi idi. 2 [Hezekiya]
atisi Dawut barliq qilghanliridek, Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qildi. 3 U textke chiqqan
birinchi yilining birinchi éyida Perwerdigar öyining
derwazilirini achturup, yéngibashtin yasatti. 4
U kahinlar bilen Lawiylarni [Xudaning öyige]
chaqirip kélip, [aldinqi] hoylisining meydanining
sherq teripige yighip, 5 ularghа: — I Lawiylar,
gépimge qulaq sélinglar; özünglarni Xudagha
atap pakizlanglar we ata-bowanglarning Xudasi
Perwerdigarning öyini uninggha muqeddes qilip
pakizlanglar, muqeddesxanidin barliq paskina
nersilerni chiqirip tashlanglar. 6 Chünki bizning ata-
bowilirimiz asiyliq qilip, Xudayimiz Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qilip, Uningdin waz kechti,
Perwerdigarning turalghusidin yüzini örüp, Uninggha
arqini qildi. 7 Ular aywanning ishiklirini étiwetken,
chiraghlarni öchüriwetken, xushbuy yaqmighanidi we
muqeddesxanida Israilning Xudasigha héch köydürme
qurbanliqlarni sunmaydighan bolup ketkenidi; 8
Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Yehuda bilen
Yérusalémdikilerning üstige chüshüp, xuddi öz
közünglar bilen körüp turghininglardek, ularni
dehshetke sélip, wehime bolushqa hem zangliq qilip
ush-ush qilinidighan obyéktke aylandurup qoydi.
9 Shu sewebtin ata-bowilirimiz qilich astida qaldi;
oghul-qizlirimiz we xotunlirimizmu tutqun qilindi. 10
Emdi men Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarning
ghezipining bizdin yandurulushi üchün, Uning bilen
ehdilishish niyitige keldim. 11 I balilirim, ghapil
bolmanglar; chünki Perwerdigar silerni Öz aldida
turup xizmitide bolushqa, Uning xizmetkari bolup
xushbuy yéqishqa tallighan, dédi. 12 Shuning bilen
Lawiylardin töwendikiler ornidin turup otturigha
chiqti: — Kohatlardin bolghan Amasayning oghli
Mahat we Azariyaning oghli Yoél, Merarilardin
Abdining oghli Kish, Yehallelelning oghli Azariya,
Gershonlardin Zimmahning oghli Yoah, Yoahning
oghli Éden, 13 Elizafanning ewladliridin Shimri
bilen Jeiyel, Asafning ewladliridin Zekeriya bilen
Mattaniya; 14 Hémanning ewladliridin Yehiyel bilen
Shimey, Yedutunning ewladliridin Shémaya bilen
Uzziyeller. 15 Ular qérindashlirini yighip, özlirini
[Xudagha] atap paklidi, padishahning tapshuruqi,
Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning öyini
pakizlashqa kirdi. 16 Kahinlar Perwerdigarning öyining
ichkirisige pakizlashqa kirdi; ular Perwerdigarning
muqeddes jayidin tapqan barliq napak-nijis nersilerni
Perwerdigar öyining hoylisigha toshup chiqti;
andin ularni Lawiylar élip chiqip, [sheher sirtidiki]
Kidron jilghisigha apirip tökti. 17 Ular birinchi
ayning birinchi künidin bashlap, öyni qaytidin
Xudagha atap pakizlashqa kiriship, sekkizinchi küni
Perwerdigar öyining aywinigha chiqti; ular [yene]
sekkiz kün waqit serp qilip Perwerdigar öyini
pakizlap, birinchi ayning on altinchi künige kelgende
ishni tügetti. 18 Andin ular Hezekiya padishahning
aldigha kirip: — Biz Perwerdigarning pütkül öyini,
jümlidin köydürme qurbanliq qurban'gahini we
uningdiki barliq qacha-qucha, eswablarni, «teqdim
nan» tizilidighan shireni we shire üstidiki barliq
qacha-qucha, eswablarni pakizliwettuq; 19 Ahaz
padishah texttiki chéghida asiyliq qilip tashliwetken
barliq qacha-qucha, eswablarni teyyarlap tex qilip,
pakizlap qoyduq; mana, ular hazir Perwerdigarning
qurban'gahi aldigha qoyuldi, dédi. 20 Hezekiya
padishah etigende tang seher ornidin turup sheherdiki
emeldarlarni yighip Perwerdigarning öyige chiqti.
21 Ular padishahliq üchün, muqeddesxana we pütün
Yehudalar üchün gunah qurbanliqi qilishqa yette
buqa, yette qochqar, yette qoza we yette téke
élip keldi; [padishah] Harun ewladliri bolghan
kahinlargha bularni Perwerdigarning qurban'gahigha
sunushni buyrudi. 22 Ular buqilarni boghuzlidi,
kahinlar qénini élip, qurban'gahqa septi; andin ular
qochqarlarnimu boghuzlap, qénini qurban'gahqa
septi; qozilarnimu boghuzlap, ularning qéninimu
qurban'gahqa septi. 23 Axirida gunah qurbanliqi

qilinidighan tékilerni padishah we jamaet aldigha
yétilep kéliwidi, [padishah we jamaet] qollirini tékiler
üstige qoyushti. 24 Kahinlar tékilerni boghuzlap,
qénini barliq Israillarning gunahi üchün kechürüm-
kafaret süpitide qurban'gahqa septi; chünki padishah:
«Köydürme qurbanliq we gunah qurbanliqi barliq
Israillar üchün sunulsun» dégenidi. 25 Padishah yene
Lawiylarni Perwerdigar öyide Dawutning, [Dawut]
padishahning aldin körgüchisi gadning we Natan
peyghemberning buyrughinidek jangjang, tembur we
chiltar qatarliq sazlarni tutup, sep bolup turushqa
teyinlidi (chünki eslide bu emr Perwerdigardin, öz
peyghemberlirining wastisi bilen tapilan'ghanidi). 26
Shuning bilen Lawiylar Dawutning sazlirini, kahinlar
kanaylarni tutqan halda turushti. 27 Hezekiya
köydürme qurbanliq qurban'gah üstige sunulsun,
dep buyrudi. Köydürme qurbanliq sunulghan haman,
Perwerdigargha atalghan neghme-nawa qilinishqa,
kanaylar chélinishqa we Israilning padishahi
Dawutning sazliri tengkesh qilinishqa bashlidi. 28
Pütkül köydürme qurbanliq ötküzülüp bolghuche,
pütkül jamaet sejdige olturushti, neghme-nawachilar
neghme-nawa qilishti, kanaychilar kanay chélip
turdi. 29 Köydürme qurbanliq ötküzülüp bolghanda,
padishah we uning bilen hazir bolghanlarning
hemmisi tizlinip sejde qilishti. 30 Hezekiya padishah
we emeldarlar yene Lawiylargha Dawutning we aldin
körgüchi Asafning shéirliri bilen Perwerdigargha
Hemdusana oqushni buyrudi; shuning bilen ular
xushal-xuramliq bilen Perwerdigargha hemdusana
oqushup, bash égip sejde qilishti. 31 Hezekiya: —
Siler emdi özünglarni Perwerdigargha muqeddes
bolushqa béghishlighanikensiler, aldigha kélinglar,
qurbanliqlar, teshekkür qurbanliqlirini Rebning öyige
keltürüp sununglar, déwidi, jamaet qurbanliqlar we
teshekkür qurbanliqlirini keltürüshti; xalighanlar
köydürme qurbanliqini keltürüshti. 32 Jamaet élip
kelgen köydürme qurbanliqlar töwendikiche: —
yetmish buqa, yüz qochqar, ikki yüz qoza; bularning
hemmisi Perwerdigargha atap köydürme qurbanliqqa
ekilin'genidi. 33 Bulardin bashqa Perwerdigargha
atalghan alte yüz buqa, üch ming qoymu bar idi. 34
Kahinlar bek az bolghachqa, köydürme qurbanliq
mallirining térisini soyushqa ülgürelmeytti; shunga
Lawiy qérindashliri taki mallar soyulup bolghuche
hem bashqa kahinlar özlirini [Xudagha] atap paklap
bolghuche yardemleshti (chünki Lawiylar özlirini
[Xudagha] atap paklash ishida kahinlargha nisbeten
bekrek ixlasmen idi). 35 Uning üstige köydürme
qurbanliqlar nahayiti köp idi, shundaqla inaqliq
qurbanliqlirining méyi we köydürme qurbanliqlargha
qoshulghan sharab hediyilirimu nahayiti köp idi.
Shundaq qilip Perwerdigar öyidiki ibadet xizmetliri
yéngibashtin eslige keltürüldi. 36 Xuda Öz xelqige
bu ishlarni orunlashturghanliqi üchün Hezekiya we
pütkül xelq tolimu xushal bolushti; chünki bu ishlar
bek tézla béjirilip bolghanidi.

30 Hezekiya pütün Israilgha we Yehudagha adem
ewetip hemde Efraimlar bilen Manassehlerge xet
yézip, ularni Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni
séghinip «ötüp kétish héyti»ni ötküzüsh üchün
Yérusalémgha, Perwerdigarning öyige yighilishni
chaqirdi 2 (Padishah, emeldarliri we Yérusalémdiki
barliq jamaet bilen bille meslihetliship, ikkinchi
ayda ötüp kétish héytini ötküzeyli dep qarargha
kélishti. 3 Lékin paklan'ghan kahinlar yétishmigechke,
xelqmu Yérusalémgha yighilip bolmighachqa, héytni
waqtida ötküzelmidi). 4 Padishah we pütkül jamaet
bu pilanni nahayiti yaxshi boptu, dep qaridi. 5
Shuning bilen ular pütkül Israilning Beer-Shébadin
Dan'ghiche barliq xelqini Yérusalémgha kélip,
Israilning Xudasi Perwerdigarni séghinip ötüp
kétish héytini ötküzüshke chaqiriqname eweteyli,
dep békitti; chünki ular héytni uzun waqitlardin
buyan pütülgen belgilime boyiche ötküzülmigenidi.
6 Chaparmenler padishah bilen emeldarlarning
xetlirini élip, pütün Israil we Yehuda yurtini kézip,
padishahning yarliqi boyiche mundaq xewerni
jakarlidi: «I Israillar, Ibrahim, Ishaq we Israilning
Xudasi bolghan Perwerdigargha yénip kélinglar,
shundaq qilsanglar U Asuriye padishahlirining
changgilidin qutulghan qaldinglarning yénigha yénip
kélidu. 7 Ata-bowanglar we qérindishinglargha
oxshash bolmanglar; ular öz ata-bowilirining Xudasi
Perwerdigargha asiyliq qilghachqa, U xuddi siler
körgendek ularni xarabichilikke tapshurghan. 8
Ata-bowanglargha oxshash boynunglarni qattiq
qilmanglar; Perwerdigarning otluq ghezipining
silerdin kötürülüp kétishi üchün, emdi siler
Perwerdigargha béqininglar, U menggüge Özige xas
dep atighan muqeddesxanigha kélip, Xudayinglar
bolghan Perwerdigarning xizmitide bolunglar. 9 Eger
siler Perwerdigargha qaytsanglar, qérindashliringlar
we bala-chaqiliringlar özlirini tutqun qilghanlarning

aldida rehim-iltipatqa éріship, bu yurtqa qaytip kélidu;
chünki Xudayinglar bolghan Perwerdigar shapaetlik
we rehimliktur; siler Uning teripige ötsenglar, U
silerdin yüz örümeydu». 10 Chaparmenler shehermu-
sheher bérip, taki Zebulun'ghiche Efraim we
Manassehning yurtlirini kézip chiqti; lékin u yerdikiler
ularni zangliq qilip mesxire qilatti. 11 Halbuki, Ashir,
Manasseh we Zebulunlardin beziliri özlirini töwen
tutup Yérusalémgha keldi. 12 Uning üstige, Xudaning
qoli Yehudalarning üstide bolup, ularni bir niyette
padishahning we emeldarlarning Perwerdigarning
sözige asasen chiqarghan emrini ishqa ashurushqa
bir jan bir dil qildi. 13 Shuning bilen ikkinchi
ayda nurghun kishiler pétir nan héytini ötküzüsh
üchün Yérusalémgha yighilghanidi; toplan'ghan
xelq zor bir türküm adem idi. 14 Ular qozghilip
Yérusalém shehiridiki qurban'gahlarni buzup yoqitip,
isriqgahlarnimu élip chiqip, Kidron jilghisigha apirip
tashlidi. 15 Ular ikkinchi ayning on tötinchi küni ötüp
kétish héytigha atalghan [qozilarni] soydi. Kahinlar
bilen Lawiylar buninggha qarap xijil bolup, özlirini
[Xudagha] muqeddes bolushqa paklap, köydürme
qurbanliqlarni Perwerdigarning öyige élip kélishti. 16
Ular Xudaning adimi bolghan Musagha chüshürülgen
Tewrat qanunigha asasen, belgilime boyiche öz
orunlirigha kélip turushti. Kahinlar Lawiylarning
qolidin qanni élip [qurban'gahqa] septi. 17 Jamaet
ichide paklinip bolmighanlar xéli bolghachqa,
Lawiylar paklanmighan barliq kishilerning ornida
ötüp kétish héytigha béghishlan'ghan qozilarni
Perwerdigargha atash üchün soyushqa mes'ul idi. 18
Chünki Efraim we Manasseh, Issakar we Zebulundin
kelgen köpinchisi, xéli köp bir türküm kishiler
paklanmay turupla, Tewrat belgilimisige xilap halda
ötüp kétish héytigha atap soyulghan qoza göshlirini
yéyishke kirishti; biraq Hezekiya ular heqqide dua
qilip: — Kimki öz ata-bowisining Xudasi bolghan
Perwerdigarni chin könglidin izlesh niyitige kelgen
bolsa, gerche ular muqeddesxanigha ait paklinish
belgilimisige muwapiq pak qilinmisimu, méhriban
Perwerdigar ularni epu qilghay, dédi. 20 Perwerdigar
Hezekiyaning duasigha qulaq sélip xelqni epu qildi.
21 Yérusalémda turuwatqan Israillar pétir nan héytini
yette kün shundaq xushalliq ichide ötküzdi; Lawiylar
bilen kahinlar her küni Perwerdigargha atalghan
medhiye sazliri bilen Perwerdigargha hemdusana
oqushti. 22 Hezekiya Perwerdigarning wehiylirini
chüshendürüshke mahir Lawiylargha ilham bérip
turdi; xelq yette kün héyt qurbanliqlirini yédi;
ular inaqliq qurbanliqlirini sunup, ata-bowilirining
Xudasi bolghan Perwerdigarni medhiyilidi. 23 Barliq
jamaet yene yette kün héyt ötküzüsh toghruluq
meslihetliship, yene xushal-xuramliqqa chömgen
halda yette kün héyt ötküzdi. 24 Chünki Yehudaning
padishahi Hezekiya jamaetke ming buqa we yette ming
qoy hediye qildi; emeldarlarmu jamaetke ming buqa,
on ming qoy hediye qildi. Nurghun kahinlar özlirini
[Xudagha] atap paklidi. 25 Pütkül Yehuda jamaiti,
kahinlar, Lawiylar, Israildin chiqqan barliq jamaet,
jümlidin Israilda turuwatqan musapirlar hemde
Yehudada turuwatqan musapirlarning hemmisi
alamet xushal bolushti. 26 Yérusalémni ghayet zor
xushalliq keypiyat qaplidi; chünki Israilning padishahi
Dawutning oghli Sulaymanning zamanidin buyan,
Yérusalémda mundaq tentene bolup baqmighanidi. 27
Axirida Lawiylardin bolghan kahinlar ornidin qopup,
xelqqe bext-beriket tilidi; ularning sadasi Xudagha
anglandi, duasi asmanlargha, Uning muqeddes
turalghusigha yetti.

31 Bu ishlarning hemmisi tügigendin kéyin, bu
yerde hazir bolghan Israillarning hemmisi
Yehudaning herqaysi sheherlirige bérip, u yerlerdiki
«but tüwrük»lerni chéqip, Asherah butlirini késip
tashliwetti; yene Yehuda we Binyamin zéminda,
shundaqla Efraim we Manasseh zéminining herqaysi
yerliridiki «yuqiri jaylar» we qurban'gahlarni,
hemmisini buzup yoqatquche söküp tashlidi.
Shuningdin kéyin Israil xelqining herqaysisi öz
tewelikige, öz sheherlirige qaytip kétishti. 2 Hezekiya
kahinlar bilen Lawiylarni nöwet-guruppilargha bölüp,
kahinlar bilen Lawiylarning herqaysisini özige
xas xizmitige békitip, köydürme qurbanliq we
inaqliq qurbanliqliri sunup, Perwerdigar öyining
hoylilirida, ishik-derwaziliri ichide wezipe ötep,
Perwerdigargha teshekkür-medhiye oquydighan
qildi. 3 Padishah yene öz mélidin bir ülüshni
élip köydürme qurbanliqlar üchün ishlitishke
buyrudi; bular Perwerdigarning Tewrat qanunida
pütülgini boyiche etigenlik we kechlik köydürme
qurbanliqlar, shabat küni, yéngi ay we héyt-
bayram künliridiki köydürme qurbanliqlar üchün
ayrildi. 4 Padishah yene kahinlar bilen Lawiylarning
Perwerdigarning Tewrat qanunini ching ijra qilishi
üchün, teqdim qilishqa tégishlik ülüshini ulargha

béringlar, dep Yérusalémda turushluq xelqqe buyrudi.
5 Bu buyruq chiqirilishi bilenla, Israillar hosul-
mehsulatlirining deslepki élin'ghan qismi ashliq,
yéngi sharab, [zeytun] méyi we hesellerni hemde
étizliqtin chiqqan herxil mehsulatlarning hosulliridin
ekilishti, yene herxil nersilirining ondin birini
öshrige türkümlep ekilishti. 6 Yehudaning herqaysi
sheherliride turuwatqan Israillar bilen Yehudalarmu
qoy-kalilirining ondin birini öshrige we Perwerdigar
Xudasigha atalghan muqeddes buyumlarning ondin
birini öshrige ekilip, döwe-döwe döwiliwetti. 7
Üchinchi aydin bashlap döwilinip, yettinchi aygha
kelgende toxtidi. 8 Hezekiya emeldarlar bilen
bille kélip, döwe-döwe bolghan bu mehsulatlarni
körüp Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqudi
we Uning xelqi bolghan Israillargha bext-saadet
tilidi. 9 Hezekiya kahinlar bilen Lawiylardin bu
döwe-döwe mehsulatlar toghruluq soriwidi, 10 Zadok
jemetidin bolghan bash kahin Azariya uninggha
jawap bérip: — Xelq Perwerdigarning öyige hediye
keltürgili bashlighandin buyan toyghudek yéduq,
yene nurghun éship qaldi. Chünki Perwerdigar
Öz xelqini beriketligen, shunga éship qalghinimu
shunche köp, dédi. 11 Hezekiya Perwerdigarning öyide
ambarlarni teyyarlashni buyruwidi, ular shundaq
qildi. 12 Ular semimiy-sadaqetlik bilen hediyelerni,
ondin bir öshre we Xudagha alahide atalghan
nersilerni ambarlargha ekirdi. Lawiylardin bolghan
Kononiya bash ambarchi, inisi Shimey muawin bash
ambarchi boldi. 13 Kononiya we inisi Shimeyning
qol astida Yehiyel, Azariya, Naxat, Asahel, Yerimot,
Yozabad, Eliyel, Yismaqiya, Mahat we Binayalar
nazaret qilish xizmitige mes'ul boldi; bularning
hemmisini Hezekiya padishah bilen Xudaning
öyining bashqurghuchisi Azariyaning körsetmisi bilen
ishleytti. 14 Sherqiy derwazining derwaziwini Lawiy
Yimnahning oghli Kore Xudagha xalis qilin'ghan
hediye-sowghatlargha mes'ul idi; u Perwerdigargha
sunulghan we «eng muqeddes» bolghan nersilerni
teqsim qilatti. 15 Éden, Minyamin, Yeshua, Shémaya,
Amariya we Shékaniyalar uning qol astida bolup, ular
kahinlarning herqaysi sheherliride, chong-kichiklikige
qaralmay, nöwet boyiche öz qérindashlirigha bularni
üleshtürüp bérishke teyinlendi; 16 Buningdin
bashqa, ular nesebnamige tizimlan'ghan üch yashtin
yuqiri erkeklerdin, her küni nöwiti boyiche
Perwerdigarning öyige kirip, yüklen'gen wezipisini
orunlaydighanlarning hemmisigimu teqsim qilip
béretti. 17 Ular nesebi tizimlan'ghan jemetliri
boyiche kahinlarghimu hemde yigirme yashtin ashqan
Lawiylargha nöwiti we wezipisige qarap teqsim qilip
béretti; 18 nesebnamide «[Lawiy jamaiti]» [dep],
pütülginige qarap bularning barliq kichik balilirigha,
xotunliri we oghul-qiz perzentlirigimu teqsim qilip
béretti; chünki ular sadaqetlik bilen özlirini Xudagha
atap paklinip, muqeddes bolushqa béghishlighanidi.
19 Herqaysi sheherlerning etraplirida olturaqlashqan,
Harunning ewladliri bolghan kahinlargha bolsa, herbir
sheherde mexsus tizimlan'ghan adem qoyulghanidi;
ular kahinlar ichidiki barliq erkeklerge we shundaqla
nesebnamide pütülgen barliq Lawiylargha tégishlik
ülüshlirini béretti. 20 Hezekiya pütün Yehuda zéminida
shundaq qildi; u öz Xudasi bolghan Perwerdigar
aldida yaxshi, durus we heq bolghanni qildi. 21 Meyli
Perwerdigarning öyidiki xizmetlerge ait ishta bolsun,
meyli Tewrat qanunigha hem emrlirige emel qilish
niyitide Xudasini izdeshte bolsun, u pütün qelbi bilen
qildi we ronaq tapti.

32 Bu barliq ishlarni we sadaqetlik emellerni
béjirgendin kéyin, Asuriye padishahi Sennaxérib
Yehudagha tajawuz qilip, qorghanliq sheherlirige
hujum qilip bösüp kirip, ularni ishghal qilish üchün
ularni qorshiwaldi. 2 Hezekiya Sennaxéribning
kelgenlikini körüp, uning Yérusalémgha hujum
qilish niyitining barliqini bilgende, 3 emeldarliri we
batur ezimetliri bilen sheher sirtidiki bulaq-ériqlarni
tosuwétish toghruluq meslihetleshti; ular uni qollidi.
4 Shuning bilen nurghun kishiler yighilip: «Néme
üchün Asuriye padishahlirigha mol su menbesini
tépiwélishigha qalduridikenmiz?» dep barliq bulaq
közlirini étiwetti we u yurt otturisidin éqip ötidighan
ériqni tosuwetti. 5 Hezekiya özini gheyretlendürüp,
buzulup ketken sépillarni yéngibashtin onglatti,
üstige qarawulxanilarni saldurdi, yene bir tashqi
sépilmu yasatti hemde Dawut shehiridiki «Millo»
qel'esini mustehkemlidi; u yene nurghun qoral-
yaragh we qalqanlarni yasatti. 6 U xelqning
üstige serdarlarni teyinlidi andin ularni sheher
derwazisidiki meydan'gha, öz aldigha yighdurup,
ulargha ilham-righbet bérip: 7 — Iradenglarni ching
qilip batur bolunglar, Asuriye padishahidin we
uninggha egeshken zor qoshundin qorqmanglar yaki
alaqzade bolup ketmenglar; chünki biz bilen birge
bolghuchilar ular bilen birge bolghuchilardin köptur.

8 Uning bilen birge bolghini nahayiti bir insaniy etlik
bilek, xalas; lékin biz bilen bille bolghuchi bolsa bizge
medetkar bolup, biz üchün jeng qilghuchi Xudayimiz
Perwerdigar bardur! — dédi. Xelq Yehudaning
padishahi Hezekiyaning sözlirige ishinip tayandi.
9 Shuningdin kéyin Asuriye padishahi Sennaxérib
pütkül küch-qoshuni bilen Laqish shehirini muhasirige
aldi; shu chaghda u xizmetkarlirini Yérusalémgha,
Yehudaning padishahi Hezekiyagha, shundaqla
Yérusalémda turuwatqan barliq Yehudalargha ewetip,
ularghа mundaq sözlerni yetküzüp: — 10 «Asuriye
padishahi Sennaxérib: «Yérusalém muhasire ichide
turuqluq, siler zadi némige tayinip uningda téxiche
turuwatisiler? 11 Hezekiya silerge: «Perwerdigar
Xudayimiz bizni Asuriye padishahining changgilidin
qutulduridu», dep ishendürüp, silerni achliq we
ussuzluqtin ölümge tapshurmaqchi boluwatmamdu?
12 Shu Hezekiya Perwerdigargha atalghan «yuqiri
jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu?
Andin Yehudadiki we Yérusalémdikilerge: — «Siler
birla qurban'gah aldida sejde qilisiler we shuning
üstigila xushbuy yaqisiler» dep emr qilghan emesmidi?
13 Méning we méning ata-bowilirimning barliq
el xelqlirige néme qilghanliqini bilmemsiler? El-
yurtlarning ilah-butliri öz zéminini méning qolumdin
qutquzushqa birer amal qilalighanmu? 14 Méning ata-
bowilirim üzül-késil yoqatqan eshu el-yurtlarning
but-ilahlirining qaysibiri öz xelqini méning qolumdin
qutquzalighan? Undaqta silerning Xudayinglar
silerni méning qolumdin qutquzalamti? 15 Siler
emdi Hezekiyagha aldanmanglar, silerni shundaq
qayil qilishigha yol qoymanglar yaki uninggha
ishinipmu olturmanglar; chünki meyli qaysi elning,
qaysi padishahliqning ilahi bolsun, héchqaysisi
öz xelqini méning qolumdin yaki méning ata-
bowilirimning qolidin héch qutquzup chiqalmidi;
silerning Xudayinglar silerni méning changgilimdin
téximu qutulduruwalalmaydu emesmu? — deydu» —
dédi. 16 [Sennaxéribning] xizmetkarliri dawamliq yene
Perwerdigar Xudani we Uning xizmetkari Hezekiyani
haqaretleydighan geplernimu qildi. 17 Andin
Sennaxérib téxi xet yézip, Israilning Xudasi bolghan
Perwerdigarni haqaretlep, zangliq qilip: «Xuddi
herqaysi el-yurtlarning ilahliri öz xelqini méning
changgilimdin qutquzalmighandek, Hezekiyaning
Xudasimu Uning xelqini méning changgilimdin
qutquzalmaydu» dédi. 18 Ular sheherni élish gherizide
Yérusalém sépilide turuwatqan xelqni qorqutup,
patiparaqchiliqqa chömdürüsh üchün Yehudiy tilida
ünlük towlap turdi. 19 Ular Yérusalémning Xudasini
xuddi yer yüzidiki yat xelqlerning insanning qolida
yasalghan ilahlirigha oxshitip sözlidi. 20 Shuning
tüpeylidin Hezekiya padishah we Amozning oghli
Yeshaya peyghember dua qilip asman'gha qarap
nida qiliwidi, 21 Perwerdigar bir Perishte ewetti,
u Asuriye padishahi qoshunining leshkergahigha
kirip, pütkül batur jengchilerni, emeldalar we
serdarlarni qoymay qiriwetti. Shuning bilen Asuriye
padishahi shermende bolup öz yurtigha qaytip ketti.
Özining butxanisigha kirgen chéghida öz pushtidin
bolghan oghulliri uni qilich bilen chépip öltürdi.
22 Ene shu teriqide, Perwerdigar Hezekiyani we
Yérusalém ahalisini Asuriye padishahi Sennaxéribning
we bashqa barliq düshmenlerning changgilidin
qutquzup qaldi we ularni her terepte qoghdidi. 23
Nurghun kishiler hediyelerni Perwerdigargha atash
üchün Yérusalémgha ekeldi, shundaqla nurghun ésil
nersilerni ekilip Yehuda padishahi Hezekiyagha sundi;
shuningdin étiwaren Hezekiya barliq el-yurtlarning
izzet-hörmitige sazawer boldi. 24 Shu künlerde
Hezekiya késel bolup sakratqa chüshüp qaldi; u
Perwerdigargha tilawet qildi we Perwerdigar söz
qilip, uninggha bir möjizilik alamet körsetti. 25
Lékin Hezekiya özige körsitilgen iltipatqa muwapiq
teshekkür éytmidi; u könglide tekebburliship ketti.
Shunga Xudaning ghezipi uninggha we shuningdek
Yehuda we Yérusalémdikilerge qozghaldi. 26 Lékin
Hezekiya we Yérusalémdikiler tekebburliqidin yénip
özlirini töwen tutup yürgechke, Perwerdigarning
ghezipi Hezekiyaning künliride ularghа chüshmidi.
27 Hezekiyaning dunyasi tolimu köp, izzet-hörmiti
qewetla yuqiri idi; u özige altun, kümüsh, göher-yaqut,
xushbuy dora-dermek, qalqan we herxil qimmetlik
buyumlarni saqlaydighan xezinilerni saldurdi; 28 u
yene ashliq, yéngi sharab we zeytun méyi saqlaydighan
ambarlarni, yene her türlük mallar we padiliri
üchün éghil-qotanlarni saldurdi. 29 U özige sheherler
bina qildurdi we nurghun qoy-kalilargha ige boldi,
chünki Xuda uninggha ghayet köp depine-dunya
ata qilghanidi. 30 Hezekiyadin ibaret bu kishi Gihon
éqinining yuqiri éqimidiki suni tosup, suni toptoghra
Dawut shehirining künpétish teripige éqip kélidighan
qilghanidi. Hezekiya barliq qilghan emelliride ronaq
tapti. 31 Halbuki, Babil emirlirining elchiliri kélip

Hezekiya bilen körüshüp, Yehuda zéminida yüz
bergen bu möjizilik alamet toghruluq gep sorighan
chaghda, uning könglide néme barliqini melum
qilishqa sinimaqchi, Xuda uni yalghuz qaldurup,
uningdin ketti. 32 Hezekiyaning qalghan ishliri we
yaxshi emelliri bolsa, mana ular «Yehuda we Israil
padishahlirining tarixnamisi»da, Amozning oghli
Yeshaya peyghemberning körgen wehiylik xatiriside
pütülgendur. 33 Hezekiya ata-bowiliri arisida uxlidi;
ular uni Dawut ewladliri qebristanliqi égizlikide depne
qildi; u ölgen chaghda barliq Yehuda xelqi bilen
Yérusalémdikiler uninggha hörmet bildürdi. Uning
ornigha oghli Manasseh padishah boldi.

33 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta
bolup, Yérusalémda ellik besh yil seltenet
qildi. 2 U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep
chiqiriwetken yat elliklerning yirginchlik adetlirige
oxshash ishlar bilen Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qildi. 3 U atisi Hezekiya chéqip tashlighan
«yuqiri jaylar»ni qaytidin yasatti; u Baallargha
atap qurban'gahlarni saldurup, asherah mebudlarni
yasidi; u asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlargha
bash urdi we ularning qulluqigha kirdi. 4 U
Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti.
Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: «Yérusalémda
Méning namim menggü qalidu» dégenidi. 5 U
Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning
qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. 6 U Ben-
Hinnomning jilghisida öz balilirini ottin ötküzdi;
jadugerchilik, palchiliq we demidichilik ishletti,
özige jinkeshler bilen epsunchilarni békitti; u
Perwerdigarning neziride san-sanaqsiz rezillikni
qilip Uning ghezipini qozghidi. 7 U yasatqan oyma
mebudni Xudaning öyige tiklidi. Shu öy toghruluq
Perwerdigar Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: —
«Bu öyde, shundaqla Israilning hemme qebililirining
zéminliri arisidin Men tallighan Yérusalémda Öz
namimni ebedgiche qaldurimen; 8 Eger Israil peqet
Men Musaning wasitisi bilen ulargha tapilighan
barliq emrlerge, yeni barliq qanun, belgilimiler we
hökümlerge muwapiq emel qilishqa köngül qoysila,
Men ularning putlirini ata-bowilirigha békitken bu
zémindin qaytidin néri qilmaymen» — dégenidi. 9
Lékin Manasseh Yehudalarni we Yérusalémdikilerni
shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning
aldidin halak qilghan yat elliklerning qilghinidinmu
ashurup rezillik qilatti. 10 Perwerdigar Manasseh
we uning xelqige agahlandurup sözligen bolsimu,
lékin ular qulaq salmidi. 11 Shu sewebtin Perwerdigar
Asuriye padishahining qoshunidiki serdarlarni
ularning üstige hujumgha saldurdi. Ular Manassehni
ilmek bilen élip, mis zenjir bilen baghlap Babilgha
ekeldi. 12 Manasseh mushundaq azabqa chüshkende
Xudasi Perwerdigargha yalwurup, ata-bowilirining
Xudasi aldida özini bek töwen tutti. 13 U dua
qiliwidi, [Perwerdigar] uning duasigha qulaq sélip,
tilikini qobul qilip, uni Yérusalémgha qayturup,
padishahliqigha qaytidin ige qildi. Manasseh shu
chaghdila Perwerdigarningla Xuda ikenlikini bilip
yetti. 14 Bu ishlardin kéyin Manasseh «Dawut
shehiri»ning sirtigha, jilgha otturisidiki Gihonning
künpétish teripidin taki Béliq derwazisi aghzighiche,
Ofelni chöridep sépil yasatti we uni nahayiti égiz qildi;
Yehudaning herqaysi qorghanliq sheherliride qoshun
serdarlirini teyinlidi. 15 U yene Perwerdigar öyidin
yat elliklerning mebudliri bilen [özi qoyghan] butni,
özi Perwerdigar öyining téghi bilen Yérusalémda
yasatquzghan barliq qurban'gahlarni éliwétip,
sheher sirtigha tashlatquziwetti. 16 [Manasseh]
Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin tiklitip,
qurban'gahqa inaqliq qurbanliqi bilen teshekkür
qurbanliqlirini sundi we Yehudalargha Israilning
Xudasi Perwerdigarning xizmitige kirishni buyrudi.
17 Shundaqtimu, xelq qurbanliqni yenila «yuqiri
jaylar»da ötküzetti; lékin ularning qurbanliqliri
özlirining Xudasi Perwerdigarghila sunulatti. 18
Manassehning qalghan ishliri, jümlidin uning
Xudasigha qilghan duasi we aldin körgüchilerning
Israilning Xudasi Perwerdigarning namida uninggha
éytqan gepliri bolsa, mana ular «Israilning
padishahlirining xatiriliri» dégen kitabta pütülgendur.
19 Uning duasi, Xudaning uning tileklirini qandaq
ijabet qilghanliqi, uning özini töwen qilishidin ilgiri
qilghan barliq gunahi we wapasizliqi, shundaqla
uning qeyerde «yuqiri jaylar» saldurghanliqi, Asherah
mebudliri hem oyma mebudlarni tikligenliki bolsa,
mana hemmisi «Aldin körgüchilerning xatiriliride»
pütülgendur. 20 Manasseh ata-bowiliri arisida uxlidi;
kishiler uni öz ordisigha depne qildi; oghli Amon
ornigha padishah boldi. 21 Amon textke chiqqan
chéghida yigirme ikki yashta idi; u Yérusalémda ikki
yil seltenet qildi. 22 U atisi Manasseh qilghinidek
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. U
atisi Manasseh yasatqan barliq oyma mebudlargha

qurbanliq sundi we ularning qulluqigha kirdi. 23 U
özini Perwerdigar aldida atisi Manasseh özini töwen
tutqandek töwen tutmidi; bu Amonning bolsa gunah-
qebihlikliri barghanséri éship bardi. 24 Kéyin uning
xizmetkarliri uni qestlep öz ordisida öltürüwetti.
25 Lékin Yehuda zéminidikiler Amon padishahni
qestligenlerning hemmisini öltürdi; andin yurt xelqi
uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi.

34 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta bolup,
Yérusalémda ottuz bir yil seltenet qildi. 2 U
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, her
ishta atisi Dawutning yollirida yürüp, ne onggha
ne solgha chetnep ketmidi. 3 Uning seltenitining
sekkizinchi yili, u téxi güdek chéghidila, atisi
Dawutning Xudasini izleshke bashlidi; seltenitining on
ikkinchi yiligha kelgende Yehuda bilen Yérusalémdiki
«yuqiri jaylar», asherah mebudliri, oyma butlar we
quyma butlarni yoqitip, zéminni pakizlashqa kirishti. 4
Xelq uning köz aldidila «Baallar»ning qurban'gahlirini
chéqip tashlidi; u qurban'gahlarning üstige égiz
qilip orunlashturulghan «kün tüwrükliri»larni késip
tashlidi; u yene Asherah mebudliri, oyma-quyma
butlarni chéqip, uning topisini bu mebudlargha
qurbanliq sun'ghanlarning qebrilirige chéchiwetti. 5
[But] kahinlirining ustixanlirini qurban'gahlirining
üstide köydürüwetti; shundaq qilip, u Yehuda bilen
Yérusalémni pakizlidi. 6 U Manasseh, Efraim, Shiméon
hetta Naftalighiche ularning herqaysi sheherliride
we etrapidiki xarabilerde shundaq qildi; 7 U
qurban'gahlarni chéqip, asherah mebudliri we oyma
butlarni kokum-talqan qiliwetti, pütün Israildiki
«kün tüwrükliri»ning hemmisini késip tashlap,
Yérusalémgha qaytti. 8 Uning seltenitining on
sekkizinchi yili Yehuda zéminini we muqeddesxanini
pakizlap bolghandin kéyin, Azaliyaning oghli Shafan,
sheher bashliqi Maaséyah we Yoahazning oghli
tezkirichi Yoahni Xudasi bolghan Perwerdigarning
öyini onglashqa ewetti. 9 Shuning bilen ular bash kahin
Hilqiyaning aldigha kélip, uninggha Perwerdigarning
öyige béghishlap ekelgen pulni tapshurdi. Bu pulni
eslide derwaziwen Lawiylar Manasseh, Efraim we
Israilning qaldisidin, shuningdek Yehuda we Binyamin
zéminidikiler we Yérusalémdikilerdin yighqanidi.
10 Ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan
ishlarni nazaret qilghuchi ishchilargha tapshurup
berdi. Bular hem pulni Perwerdigarning öyini
ongshash we mustehkemleshke ishligüchilerge
berdi; 11 ular bolsa pulni Yehuda padishahliri
xarabileshtürgen öy-imaretlerge lazimliq késip-
oyulghan tashlarni we tüwrük-limlargha yaghach
sétiwalishqa yaghachchilar bilen tamchilargha
tapshurup berdi. 12 Bu ademler sadaqetlik bilen
ishlidi. Ularni bashquridighan, nazaretke mes'ul
Lawiy Merarining ewladliridin Jahat bilen Obadiya,
Kohatning ewladliridin Zekeriya bilen Meshullam
bar idi; bu Lawiylarning hemmisi herxil sazlarghimu
mahir idi; 13 ular yene hammallar we herxil ishlar
üstidiki nazaretchilerni bashquratti; Lawiylardin
pütükchilermu, emeldarlarmu, derwaziwenlermu
bar idi. 14 Ular Perwerdigar öyige béghishlap
ekelgen pullarni élip chiqidighan chaghda, Hilqiya
kahin Perwerdigarning Musaning wastisi bilen
bergen Tewrat qanuni kitabini tépiwaldi. 15
Hilqiya katip Shafan'gha: — Men Perwerdigarning
öyide Tewrat-qanuni kitabini tépiwaldim, dédi.
Shuni éytip, Hilqiya kitabni Shafan'gha berdi.
16 Shafan uni padishahning yénigha apardi we
uninggha: «Xizmetkarliri tapshurulghan ishlarni
bolsa, hemmisini ada qiliwatidu. 17 Ular Perwerdigar
öyige [béghishlan'ghan] pullarni töküp, uni
nazaretchiler we ishchilarning qoligha tapshurup
berdi» dep melumat berdi. 18 Shafan katip yene
padishahqa: — Hilqiya kahin yene manga bir oram
kitab berdi dep uni padishah aldida oqudi. 19
We shundaq boldiki, padishah Tewrat qanunidiki
sözlerni anglap, öz kiyimlirini yirtti. 20 Padishah
Hilqiya bilen Shafanning oghli Ahikamgha, Mikahning
oghli Abdon bilen Shafan katipqa we padishahning
xizmetkari Asayagha buyrup: — 21 Bérip men üchün
we Israilda hem Yehudada qaldurulghan xelq üchün bu
tépilghan kitabning sözliri toghrisida Perwerdigardin
yol soranglar. Chünki ata-bowilirimiz bu kitabta
barliq pütülgenlerge emel qilmay, Perwerdigarning
sözini tutmighanliqi tüpeylidin, Perwerdigarning
bizge tökülidighan ghezipi intayin dehshetlik boldi,
dédi. 22 Shuning bilen Hilqiya we padishah teyinligen
kishiler ayal peyghember Huldahning qéshigha
bardi; Huldah Xasrahning newrisi, Tokihatning oghli
kiyim-kéchek bégi Shallumning ayali idi; u özi
Yérusalém shehirining ikkinchi mehelliside olturatti.
Ular uning bilen bu ishlar toghruluq sözleshti.
23 U ulargha mundaq dédi: — Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken
kishige mundaq denglar: — 24 Perwerdigar mundaq

deydu: — Mana Men Yehudaning padishahi aldida
oqulghan bu kitabtiki barliq lenetlerni emelge
ashurup, bu jaygha we bu yerde turghuchilargha
balayi'apet chüshürimen. 25 Chünki ular Méni
tashlap, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, qollirining
hemme ishliri bilen Méning achchiqimni keltürdi.
Uning üchün Méning qehrim bu yerge tökülidu,
öchürülmeydu. 26 Lékin silerni Perwerdigardin yol
sorighili ewetken Yehudaning padishahigha bolsa,
mundaq denglar: — Sen anglighan sözler toghrisida
Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —
27 Chünki könglüng yumshaq bolup, Xudaning
mushu jay we uningda turghuchilarni eyiblep
éytqan sözlirini anglighiningda, Uning aldida özüngni
töwen qilding, shuningdek özüngni shundaq töwen
qilghiningda, kiyimliringni yirtip, Méning aldimda
yighlighining üchün, Menmu duayingni anglidim,
deydu Perwerdigar. 28 Mana, séni ata-bowiliring bilen
yighilishqa, öz qebrengge aman-xatirjemlik ichide
bérishqa nésip qilimen; séning közliring Men bu jay
üstige chüshüridighan barliq külpetlerni körmeydu».
Ular yénip bérip, bu xewerni padishahqa yetküzdi. 29
Padishah adem ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning
hemme aqsaqallirini chaqirtip keldi. 30 Padishah
Perwerdigarning öyige chiqti; barliq Yehudadiki
er kishiler we Yérusalémda turuwatqanlarning
hemmisi, kahinlar bilen Lawiylar, shundaqla barliq
xelq, eng kichikidin tartip chongighiche hemmisi
uning bilen bille chiqti. Andin Perwerdigarning
öyide tépilghan ehde kitabining hemme sözlrini
ulargha oqup berdi. 31 Padishah öz ornida
turup Perwerdigarning aldida: — Perwerdigargha
egiship pütün qelbim we pütkül jénim bilen Uning
emrlirini, höküm-guwahliqliri we belgilimilirini tutup,
ushbu kitabta pütülgen ehdige emel qilimen dep
özini ehdige baghlidi. 32 Shuning bilen xelqning
hemmisimu ehde aldida turup uninggha özini
baghlidi. U yene Yérusalémda turuwatqanlarning
hemmisini we Binyamindiki xelqnimu bu ehde
aldida turghuzup uninggha özini baghlatti. Shuning
bilen Yérusalémda turuwatqanlar Xudaning, yeni
ata-bowilirining Xudasining ehdisi boyiche ish
qilidighan boldi. 33 Yosiya Israillargha qarashliq
yurtlardin barliq yirginchlik nersilerni chiqirip
tashlap, Israilda turuwatqanlarning hemmisini
Perwerdigar Xudasining xizmitige kiridighan qildi.
[Yosiyaning] barliq künliride xelq ata-bowilirining
Xudasi bolghan Perwerdigargha egishishtin héch
yanmidi.

35 Yosiya Perwerdigarni séghinip ötüp kétish
héytini Yérusalémda ötküzmekchi boldi; birinchi
ayning on tötinchi küni ular ötüp kétish héytigha
atalghan qozilarni soydi. 2 Padishah kahinlarning
wezipilirini belgilidi, ularni Perwerdigarning öyidiki
xizmetni qilishqa righbetlendürdi. 3 U yene pütkül
Israil xelqige özlirini Perwerdigargha atap pak-
muqeddes bolushqa telim bergüchi Lawiylargha:
— Siler muqeddes ehde sanduqini Israil padishahi
Dawutning oghli Sulayman saldurghan öyge
ekirip orunlashturunglar; emdi uni mürenglerde
kötürüp yürüsh wezipisi qalmidi. Emdi siler
Xudayinglar Perwerdigarning xizmitide, shundaqla
Uning xelqi Israilning xizmitide bolunglar. 4 Shuning
üchün jemitinglar we nöwet-guruppanglar boyiche,
Israilning padishahi Dawutning yazghini we uning
oghli Sulaymanning yazghinigha asasen, özünglarni
obdan teyyarlanglar. 5 Siler öz ata jemetliringlarning
nöwet-guruppa tertipi boyiche qérindashliringlardin
ibaret shu addiy xelq-puqralar jemet-jemetlirige wekil
bolup, muqeddesgahta turisiler; herbir guruppida
Lawiy jemetidin birnechche adem bolsun. 6 Siler
ötüp kétish héytigha atalghan qozilarni soyusiler,
özünglarni paklanglar, [Israildiki] qérindashliringlar
üchün, yeni ularning Perwerdigar Musaning wastisi
bilen tapilighan söz-kalamigha béqinishi üchün,
hemme ishni teyyar qilinglar, dédi. 7 Yosiya shu
yerde hazir bolghan barliq xelq-puqralarning ötüp
kétish héytigha atighan qurbanliqi bolsun dep,
jemiy ottuz ming qoza we oghlaq, we yene üch
ming buqa hediye qildi; bu mallarning hemmisi
padishahning mélidin chiqirilghanidi. 8 Uning
emeldarlirimu öz ixtiyarliqi bilen xelqqe we kahinlar
bilen Lawiylargha qurbanliq méli «kötürme hediye»
qildi; Perwerdigarning öyini bashqurghuchilardin
Hilqiya, Zekeriya we Yehiyelmu ikki ming alte yüz
qoza-öchke bilen üch yüz buqini kahinlargha ötüp
kétish héytigha atap qurbanliq qilish üchün hediye
qilip tapshurdi. 9 Lawiylarning yolbashchiliri bolghan
Konaniya we uning qérindashliridin Shémaya bilen
Netanel, shundaqla Hashabiya, Jeiyel we Yozabadmu
besh ming qoza bilen besh yüz buqini Lawiylarning
héytqa atap qurbanliq qilishigha «kötürme hediye»
qildi. 10 Shundaq qilip, ötilidighan wezipiler
orunlashturup bolun'ghandin kéyin, padishahning

tapilighini boyiche, kahinlar öz ornida turdi,
Lawiylarmu özlirining nöwet-guruppa tertipi boyiche
turushti. 11 Lawiylar ötüp kétish héytigha atalghan
qozilarni boghuzlidi; kahinlar ularning qolidin
qanni élip qurban'gahqa septi we shuning bilen
bir waqitta Lawiylar qurbanliq malning térisini
soydi. 12 Köydürme qurbanliqqa sunulidighan
mallarni bolsa, ular xelq-puqralargha wekil bolghan
jemetler boyiche xelqqe bölüp bérip, ularni Musaning
kitabida yézilghinigha muwapiq, Perwerdigargha
sunushqa teyyarlidi. Sunulidighan buqilarnimu
shundaq qildi. 13 Andin belgilime boyiche ular ötüp
kétish héytigha atalghan qoza-öchkilerni otqa qaqlap
kawap qildi; bashqa qurbanliqlardin qalghan, yeni
Xudagha atalghan qisimlarni qazanda, dangqanda yaki
dasta pishurup tézdin xelq-puqralargha üleshtürüp
berdi; 14 shuningdin kéyin özlirige we kahinlargha
qurbanliqlardin teyyarlidi, chünki kahinlar, yeni
Harunning ewladliri kech kirgüche köydürme
qurbanliq qilish we maylarni köydürüsh bilen
aldirash bolup ketkenidi; shunga Lawiylar özlirige
we kahinlar bolghan Harunning ewladlirighimu
qurbanliqlardin [gösh] teyyarlap qoyushti. 15 Nawa-
neghmichiler, yeni Asafning ewladliri Dawut, Asaf,
Héman we [Dawut] padishahning aldin körgüchisi
Yedutunning tapshuruqi boyiche öz orunlirida
turushti; derwaziwenler herqaysisi öz derwazisi aldida
turdi; ularning ish ornidin ajrishining hajiti bolmidi,
chünki ularning qérindashliri bolghan Lawiylar
qurbanliqlardin teyyarlap qoyatti. 16 Shundaq qilip,
shu bir kün ichide Yosiya padishahning tapshuruqi
boyiche, ötüp kétish héyti ötküzülüp, Perwerdigarning
qurban'gahigha köydürme qurbanliqlar sunulushi
bilen Perwerdigargha béghishlap ötküzülgen ibadet
toluq orunlandi. 17 Shu chaghda hazir bolghan
Israillar ötüp kétish héytini ötküzüp bolghandin
kéyin, yette kün pétir nan héytini ötküzdi. 18 Samuil
peyghemberning zamanidin buyan Israilda ötüp
kétish héyti mundaq ötküzülüp baqmighanidi; Israil
padishahlirining héchqaysisimu Yosiya, kahinlar,
Lawiylar we shu yerde hazir bolghan Yehudalar bilen
Israillar we Yérusalémda turuwatqanlar ötküzgendek
mundaq ötüp kétish héyti ötküzüp baqmighanidi. 19 Bu
qétimqi ötüp kétish héyti Yosiyaning seltenitining on
sekkizinchi yili ötküzüldi. 20 Yosiya [muqeddes] öyning
hemme ishini mushundaq tertipke sélip bolghandin
kéyin, Misir padishahi Neqo Efrat deryasining boyidiki
Karkémish shehiride urushqa chiqti, Yosiya uning
aldini tosqili chiqti. 21 Neqo Yosiyaning aldigha
elchilerni ewetip uninggha: «I Yehuda padishahi,
özlirining méning bilen néme karliri bar? Bügün men
sili bilen urushqili emes, belki méning bilen urush
qiliwatqan jemet bilen urushqili chiqqanmen; yene
kélip, Xuda méni téz hujum qil, dédi; Xudaning silini
halak qiliwetmesliki üchün, Uning ishigha kashila
qilmisila, chünki U méning bilen billidur» dédi. 22
Lékin Yosiya uning bilen qarshilishishtin yanmidi,
eksiche özini niqablap uninggha jeng qilghili chiqti;
u Xudaning Neqoning wastisi bilen éytqan gépige
qulaq salmay, Megiddo tüzlenglikige kélip Neqo bilen
tutushti. 23 Oqyachilar Yosiya padishahqa oq étip
uninggha [tegküzdi]; padishah xizmetkarlirigha: —
Men éghir yarilandim, méni élip kétinglar, dédi.
24 Uning xizmetkarliri uni jeng harwisidin yölep
chüshürüp, uning ikkinchi jeng harwisigha yatquzup
Yérusalémgha élip méngiwidi, u shu yerde öldi. U
ata-bowilirining qebristanliqigha depne qilindi; barliq
Yehuda we Yérusalémdikiler Yosiyagha teziye tutushti.
25 Yerimiya [peyghember] Yosiya üchün mersiye
oqudi; neghme-nawachi er-ayallarning hemmisi
taki bügün'giche Yosiyani teriplep mersiye oqup
kelmekte; u ish Israilda belgilimige aylandi. Mana
bular «mersiyeler» dégen kitabqa pütülgendur. 26
Yosiyaning qalghan ishliri, uning Perwerdigarning
Tewrat kitabida yézilghanlirigha egeshken yaxshi
emelliri, 27 qilghanliri bashtin-axirighiche hemmisi
«Yehuda we Israil padishahlirining Tarix-Tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgendur.

36 [Yehuda] zéminidiki xelq Yosiyaning oghli
Yehoahazni tallap, Yérusalémda atisining
ornigha padishah qilip tiklidi. 2 Yehoahaz textke
chiqqan chéghida yigirme üch yashta idi; u
Yérusalémda üch ay seltenet qildi. 3 Misir padishahi
uni Yérusalémda padishahliqtin bikar qildi we
Yehuda zéminigha bir yüz talant kümüsh, bir talant
altun jerimane qoydi. 4 Andin Misir padishahi
Yehoahazning ornigha uning inisi Éliakimni Yehuda
bilen Yérusalém üstige padishah qilip, uning ismini
Yehoakimgha özgertti; andin Neqo inisi Yehoahazni
Misirgha élip ketti. 5 Yehoakim textke chiqqan
chéghida yigirme besh yashta bolup, u Yérusalémda
on bir yil seltenet qildi; u Perwerdigar Xudasining
neziride rezil bolghanni qildi. 6 Babil padishahi
Néboqadnesar uninggha hujum qilghili chiqip, uni

mis zenjir bilen baghlap Babilgha élip ketti. 7
Nébuqadnesar yene Perwerdigar öyidiki bir qisim
eswab-buyumlarni Babilgha apirip, özining Babildiki
butxanisigha qoydi. 8 Yehoakimning qalghan ishliri,
uning yirginchlik ishliri, uningdiki eyibler bolsa
mana, «Israil we Yehuda padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. Uning oghli
Yehoakin uning ornigha padishah boldi. 9 Yehoakin
textke chiqqan chéghida on sekkiz yashta bolup,
u Yérusalémda üch ay on kün seltenet qildi; u
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. 10
Yéngi yil ötkende, Néboqadnesar adem ewetip
Yehoakinni Perwerdigar öyidiki ésil buyumlar bilen
birlikte Babilgha ekeldürüp, Yehoakinning taghisi
Zedekiyani Yehuda we Yérusalém üstige padishah qilip
tiklidi. 11 Zedekiya textke chiqqan chéghida yigirme
bir yashta bolup, Yérusalémda on bir yil seltenet qildi;
12 u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi;
Yeremiya peyghember uninggha Perwerdigarning
sözlirini yetküzgen bolsimu, u Yeremiyaning aldida
özini töwen qilmidi; 13 u özini Xudaning namida
[béqinish] qesimini ichküzgen Néboqadnesardin
yüz öridi; boynini qattiq qilip, Israilning Xudasi
Perwerdigargha towa qilip yénishqa könglini jahil
qildi. 14 Uning üstige, kahinlarning barliq bashliri bilen
xelqning hemmisi yat elliklerning hemme yirginchlik
ishlirini dorap, asiyliqlirini ashurdi; ular Perwerdigar
Yérusalémda Özige atap muqeddes qilghan öyni
bulghiwetti. 15 Ularning ata-bowilirining Xudasi
bolghan Perwerdigar Öz xelqige we turalghusigha
ichini aghritqachqa, tang seherde ornidin turup
elchilirini ewetip ularni izchil agahlandurup turdi.
16 Biraq ular Xudaning elchilirini mazaq qilip,
söz-kalamlirini mensitmeytti, peyghemberlirini
zangliq qilatti; axir bérip Perwerdigarning qehri
örlep, qutquzghili bolmaydighan derijide xelqining
üstige chüshti. 17 Perwerdigar shuning bilen
kaldiylerning padishahini ulargha hujumgha
séliwidi, padishah ularning muqeddes öyide
yashlirini qilichlidi; qiz-yigitler, qérilar, béshi
aqarghanlargha héch ich aghritip olturmay, hemmini
öltürüwetti; [Xuda] bularning hemmisini [Kaldiye]
padishahining qoligha tapshurdi. 18 Kaldiye
padishahi Xudaning öyidiki chong-kichik démey,
barliq qacha-buyumlarni, shundaqla Perwerdigar
öyidiki xezinilerni, shuningdek padishahning we
emeldarlirining xezinilirini qoymay, Babilgha élip
ketti. 19 Kaldiyler Xudaning öyini köydürüwetti,
Yérusalémning sépilini chéqiwetti, sheherdiki
hemme orda-qorghanlargha ot qoyup köydürüp,
Yérusalémdiki barliq qimmetlik qacha-buyumlarni
chéqip kukum-talqan qildi. 20 Qilichtin aman
qalghanlarning hemmisini [Kaldiye padishahi]
Babilgha tutqun qilip eketti; ular taki Pars
padishahliqining seltenitikiche Babil padishahi we
ewladlirining qulluqida bolup turdi. 21 Bularning
hemmisi Perwerdigarning Yeremiyaning wastisi bilen
[aldin] éytqan [agah] sözi ishqa ashurulush üchün
boldi. Shuning bilen zémin özige tégishlik shabat
künlirige muyesser boldi; chünki zémin yetmish yil
toshquche xarabilikte turup «shabat tutup» dem élip
rahetlendi.

Ezra

1 Pars padishahi Qoreshning birinchi yili,
Perwerdigarning Yeremiyaning aghzi arqiliq
éytqan sözi emelge ashurulup, Perwerdigarning
Pars padishahi Qoreshning rohini qozghishi
bilen pütün padishahliqi teweside u mundaq bir
jakarname chiqardi, shundaqla uni yazma qilip
püküp: — **2** «Pars padishahi Qoresh mundaq
deydu: — Asmanlarning Xudasi Perwerdigar yer
yüzidiki barliq padishahliqlarning igidarchiliqini
manga berdi; u shundaqla méni Yehuda zéminigha
jaylashqan Yérusalémda Özige bir öy sélishqa
buyrudi. **3** Shuning üchün aranglarda Xudaning xelqi
bolghanlardin herqaysinglargha bolsa, uning Xudasi
[Perwerdigar] uning bilen bille bolghay, u Yehuda
zéminidiki Yérusalémgha chiqsun, Israilning Xudasi
Perwerdigarning öyini salsun! U bolsa Xudadur,
makani Yérusalémdidur! **4** [Sürgünlükte] qalghan xelq
qeyerlerde makanlashqan bolsa, [u Yérusalémgha
chiqsun]; shu yerdiki ademler ularghа altun, kümüsh,
mal-mülük, charpaylarni teminlep yardem bersun
we shuningdek Yérusalémda jaylashqan Xudaning
shu öyi üchün xalis hediyelerni teqdim qilsun»
— dédi. **5** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki
qebile bashliqliri, kahinlar, Lawiylar, shundaqla
Xuda teripidin rohi qozghitilghan barliq xelq
orunliridin qopup Yérusalémdiki Perwerdigarning
öyini [yéngiwashtin] sélishqa bérishqa teyyarlandi. **6**
Etraptiki kishilerning hemmisi kümüsh qacha-qucha,
altun, mal-mülük, charpaylar we qimmet bahaliq
buyumlar bilen ularni qollap quwwetlidi, buningdin
bashqa sunulidighan herxil ixtiyariy hediye-qurbanliq
süpitide herxil sowghatlarni teqdim qildi. **7** Padishah
Qoresh Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilirinimu,
yeni ilgiri Néboqadnesar Yérusalémdin ekilip öz
ilahining butxanisigha qoyup qoyghan qacha-
quchilarnimu élip chiqti. **8** Pars padishahi Qoresh
xezine bégi Mitredatni buyrup bu qacha-quchilarni
aldurup chiqti; Mitredat shularni Yehudaning emiri
Sheshbazargha sani boyiche sanap tapshurup berdi. **9**
Qacha-quchilarning sani mundaq: — altun das ottuz,
kümüsh das ming, pichaq yigirme toqquz, **10** altun
piyale ottuz, bir-birige oxshash bolghan kümüsh
piyale töt yüz on; bashqa qacha-quchilar bir ming. **11**
Barliq altun-kümüsh qacha-qucha, besh ming töt yüz.
Sürgün qilin'ghan xelq Babildin Yérusalémgha élip
kélin'gen chaghda, Sheshbazar bu qacha-quchilarning
hemmisini élip kelgenidi.

2 Töwendikiler Néboqadnesar teripidin Babilgha
sürgün qilin'ghan [Yehudiye] ölkisidikilerdin,
ularning ewladliri qaytip kélip, Yérusalém we
Yehudiyege chiqip, herbiri öz shehirlirige ketkenler:
— **2** — ular Zerubbabel, Yeshua, Nehemiya, Séraya,
Reilaya, Mordikay, Bilshan, Mispar, Bigway, Rehum
we Baanahlar bilen bille qaytip keldi. Emdi Israil
xelqining ichidiki erkeklerning sani töwendikiche:
— **3** Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish
ikki kishi; **4** Shefatiyaning ewladliri üch yüz yetmish
ikki kishi; **5** Arahning ewladliri yette yüz yetmish
besh kishi; **6** Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua
bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on
ikki kishi; **7** Élamning ewladliri bir ming ikki yüz
ellik töt kishi; **8** Zattuning ewladliri toqquz yüz qiriq
besh kishi; **9** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish
kishi; **10** Banining ewladliri alte yüz qiriq ikki kishi;
11 Bibayning ewladliri alte yüz yigirme üch kishi; **12**
Azgadning ewladliri bir ming ikki yüz yigirme ikki
kishi; **13** Adonikamning ewladliri alte yüz atmish alte
kishi; **14** Bigwayning ewladliri ikki ming ellik alte
kishi; **15** Adinning ewladliri töt yüz ellik töt kishi; **16**
Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning ewladliri
toqsan sekkiz kishi; **17** Bizayning ewladliri üch yüz
yigirme üch kishi; **18** Yorahning ewladliri bir yüz on
ikki kishi; **19** Hashumning ewladliri ikki yüz yigirme
üch kishi; **20** Gibbarning ewladliri toqsan besh kishi;
21 Beyt-Lehemlikler bir yüz yigirme üch kishi; **22**
Nitofaliqlar ellik alte kishi; **23** Anatotluqlar bir yüz
yigirme sekkiz kishi; **24** Azmawetlikler qiriq ikki kishi;
25 Kiriat-Arimliqlar, Kefirahliqlar we Beerotluqlar
bolup jemiy yette yüz qiriq üch kishi; **26** Ramahliqlar
bilen Gébaliqlar jemiy alte yüz yigirme bir kishi; **27**
Mikmashliqlar bir yüz yigirme ikki kishi; **28** Beyt-
Ellikler bilen ayiliqlar jemiy ikki yüz yigirme üch
kishi; **29** Néboliqlar ellik ikki kishi; **30** Magbishning
ewladliri bir yüz ellik alte kishi; **31** ikkinchi bir
Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **32**
Harimning ewladliri üch yüz yigirme kishi; **33** Lod,
Hadid we Ononing ewladliri jemiy yette yüz yigirme
besh kishi; **34** Yérixoluqlar üch yüz qiriq besh kishi; **35**
Sinaahning ewladliri üch ming alte yüz ottuz kishi. **36**
Kahinlarning sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki
Yedayaning ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi;
37 Immerning ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **38**

Pashxurning ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette
kishi; 39 Harimning ewladliri bir ming on yette kishi.
40 Lawiylarning sani töwendikiche: — Xodawiyaning
ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning
ewladliri yetmish töt kishi; 41 Ghezelkeshlerdin: —
Asafning ewladliri bir yüz yigirme sekkiz kishi. 42
Derwaziwenlerning neslidin: — Shallumning ewladliri,
Atérning ewladliri, Talmonning ewladliri, Akkubning
ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen Shobayning
ewladliri jemiy bir yüz ottuz toqquz kishi. 43
Ibadetxana xizmetkarliri töwendikiche: — Zixaning
ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaotning ewladliri,
44 Kirosning ewladliri, Siyahaning ewladliri, Padonning
ewladliri, 45 Libanahning ewladliri, Hagabahning
ewladliri, Akkubning ewladliri, 46 Hagabning ewladliri,
Shamlayning ewladliri, Hananning ewladliri, 47
Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, Réayahning
ewladliri, 48 Rezinning ewladliri, Nikodaning
ewladliri, Gazzamning ewladliri, 49 Uzzaning ewladliri,
Pasiyaning ewladliri, Bisayning ewladliri, 50 Asnahning
ewladliri, Meunimning ewladliri, Nefussimning
ewladliri, 51 Bakbukning ewladliri, Xakufaning
ewladliri, Xarxurning ewladliri, 52 Bazlutning
ewladliri, Mehidaning ewladliri, Xarshaning ewladliri,
53 Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri,
Témahning ewladliri, 54 Neziyaning ewladliri
bilen Xatifaning ewladliri. 55 Sulaymanning
xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche:
— Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri,
Pirudaning ewladliri, 56 Yaalahning ewladliri,
Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, 57
Shefetiyaning ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-
Hazzibaimning ewladliri bilen amining ewladliri. 58
Ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkari
bolghanlarning ewladliri jemiy üch yüz toqsan ikki
kishi. 59 Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha,
Kérub, Addan we Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular
özlirining ata jemetining yaki nesebining Israil adimi
ikenlikini ispatlap bérelmidi. 60 Bular Délayaning
ewladliri, Tobiyaning ewladliri we Nikodaning
ewladliri bolup, jemiy alte yüz ellik ikki kishi; 61
kahinlarning ewladliri ichide Xabayaning ewladliri,
Kozning ewladliri bilen Barzillayning ewladliri bar idi;
Barzillay Giléadliq Barzillayning bir qizini alghachqa
ularning éti bilen atalghanidi. 62 Bular jemetining
nesebnamisini izdep tapalmidi; shunga ular «napak»
hésablinip kahinliqtin qalduruldi. 63 Waliy ulargha:
— Urim we tummimni kötürgüchi kahin arimizda
xizmette bolghuche «eng muqeddes yimeklikler»ge
éghiz tegküzmeysiler, dédi. 64 Pütün jamaet jemiy
qiriq ikki ming üch yüz atmish kishi; 65 buningdin
bashqa ularning yene yette ming üch yüz ottuz
yette qul-dédiki bar idi; yene ikki yüz er-ayal
ghezelchisi bar idi. 66 Ularning yette yüz ottuz
alte éti, ikki yüz qiriq besh qéchiri, 67 töt yüz
ottuz besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme
éshiki bar idi. 68 Jemet kattiwashliridin beziliri
Yérusalémgha we Perwerdigarning öyige kelgen
chaghda, Xudaning shu öyi esli ornigha yéngiwashtin
sélinishi üchün chin könglidin sowghatlarni teqdim
qildi. 69 Ular özlirining qurbigha qarap qurulush
xezinisige atmish bir ming darik altun, besh ming
mina kümüsh we yüz qur kahin toni teqdim qildi. 70
Shuningdin kéyin kahinlar, Lawiylar we bir qisim xelq
qoshulup, ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana
xizmetkarliri öz sheherlirige makanlashti; qalghan
Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

3 Israil xelqi herqaysisi öz sheherliride
makanlashqanidi; yettinchi aygha kelgende,
xelq bir ademdek bolup Yérusalémgha yighildi.
2 Yozadakning oghli Yeshua bilen uning kahin
qérindashliri, Shéaltielning oghli Zerubbabel we
uning qérindashlirining hemmisi orunliridin qopup,
Xudaning adimi Musa pütken qanun kitabida
pütülginidek Perwerdigargha köydürme qurbanliq
sunush üchün Israilning Xudasining qurban'gahini
sélishqa kirishti. 3 Gerche ular shu yerlik xelqlerdin
qorqsimu, lékin qurban'gahni eslidiki uli üstige
sélip, uningda Perwerdigargha atap etigenlik we
kechlik köydürme qurbanliq ötküzüshke kirishti. 4
Ular yene [muqeddes qanunda] pütülgini boyiche
«kepiler héyti»ni ötküzüp, her küni belgilen'gen
telepke muwapiq san boyiche künlük köydürme
qurbanliqni sunushatti. 5 Shuningdin kéyin
ular yene her künlük köydürme qurbanliqlar,
yéngi ay qurbanliqi we Perwerdigarning barliq
muqeddes dep békitilgen héytliri üchün teqdim
qilinidighan köydürme qurbanliqlarni, shuningdek
herbir kishining könglidin Perwerdigargha atap
sunidighan ixtiyariy qurbanliqlirini sunup turatti. 6
Shundaq qilip ular yettinchi ayning birinchi künidin
bashlap, köydürme qurbanliqlarni Perwerdigargha
atap sunushqa bashlidi; lékin Perwerdigarning
öyining uli téxi sélinmidi. 7 Ular tashchilar bilen

yaghachchilargha pul tapshurdi we shundaqla Pars
padishahi Qoreshning ijaziti bilen Zidonluqlar bilen
Turluqlargha kédir yaghichini Liwandin [Ottura]
déngiz arqiliq Yoppagha ekeldürüsh üchün ulargha
yimek-ichmek we zeytun méyini teminlidi. 8 Jamaet
Yérusalémdiki Xudaning öyige kelgendin kéyin
ikkinchi yili ikkinchi ayda Shéaltiyelning oghli
Zerubbabel, Yozadakning oghli Yeshua we ularning
kahin we Lawiy qérindashlirining qaldisi, shuningdek
sürgünlüktin qaytip Yérusalémgha kelgenlerning
hemmisi qurulushta ish bashlidi; ular yene yigirme
yashtin ashqan Lawiylarni Perwerdigarning öyini
sélish qurulushigha nazaretchilikke qoydi. 9 Yeshua
we uning oghulliri hem qérindashliri, Kadmiyel
bilen uning oghulliri, yeni Yehudaning ewladliri
Xudaning öyide ishleydighan ishchilarni nazaret
qilishqa bir niyette atlandi; Hénadadning oghulliri,
ularning oghullirimu we qérindash Lawiylar ulargha
yardemleshti. 10 Tamchilar Perwerdigarning öyige
ul salidighan chaghda kahinlar xas kiyimlirini
kiyip, kanaylirini chélip, Asafning ewladliri bolghan
Lawiylar jangjang chélip, hemmisi qatar-qatar
sep bolup turghuzuldi; ular Dawut belgiligen
körsetmiler boyiche Perwerdigargha Hemdusana
oqushti. 11 Ular Perwerdigargha atap özara:
— «Perwerdigar méhribandur, uning Israilgha
bolghan méhir-muhebbiti menggülüktur» dep
hemdusana we rehmet-teshekkür éytishti. Bu chaghda
Perwerdigarning öyining uli sélinip bolghachqa,
xalayiq Perwerdigarni medhiyilep towlap tentene
qilishti. 12 Lékin kahinlardin, Lawiylardin we jemet
bashliqliridin nurghunliri, yeni eslide ilgiriki öyni
körgen nurghun qéri ademler köz aldida sélin'ghan
bu öyning uligha qarap, ün sélip yighlap kétishti;
nurghun bashqa kishiler xushal bolup tentene qilip
towlashti; 13 we xelq hetta kimlerning tentene
qilishiwatqanliqi bilen kimlerning yighlawatqanliqini
ayriwalalmay qaldi; chünki jamaet tentene qilip qattiq
towlishatti; we bu awaz yiraq-yiraqlargha anglinatti.

4 Yehuda we Binyamindiki reqibler sürgünlüktin
qaytip kelgenler Israilning Xudasi Perwerdigargha
atap öyni yéngiwashtin salmaqchiken, dégen gepni
anglap, 2 Zerubbabel we jemet bashliqliri bilen
körüshüp: — Biz siler bilen bille salayli; chünki
bizmu silerge oxshashla silerning Xudayinglarni
izlep, bizni bu yerge ekelgen Asuriye padishahi Ésar-
Haddonning künliridin tartip uninggha qurbanliq
sunup kéliwatimiz, déyishti. 3 Lékin Zerubbabel,
Yeshua bilen Israilning bashqa jemet bashliqliri
ulargha: — Xudayimizgha öy sélishta silerning biz
bilen héchqandaq alaqenglar yoq; belki Pars padishahi
Qoresh bizge buyrughandek, peqet biz özimizla
Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha öy salimiz,
déyishti. 4 Shuningdin kéyin shu yerdiki ahale
Yehudalarning qolini ajiz qilip, ularning qurulush
qilishigha kashila tughdurup turdi. 5 Ular yene
Pars padishahi Qoreshning barliq künliridin taki
Pars padishahi Darius textke olturghan waqitqiche,
daim meslihetchilerni sétiwélip, Yehudalar bilen
qériship, qurulush nishanini buzushqa urunup
turdi. 6 Ahashwérosh textke chiqqan deslepki
waqitlarda ular uninggha Yehudiye we Yérusalém
ahalisi üstidin bir erzname yazdi. 7 Shuningdek
Artaxshashta künliride Bishlam, Mitridat, Tabeel
we ularning qalghan shériklirimu Pars padishahi
Artaxshashtagha aramiy tilida bir erz xétini yazdi;
xet aramiy tilidin terjime qilindi. 8 Waliy Rehum
bilen diwan bégi Shimshay padishah Artaxshashtagha
Yérusalém üstidin töwendikidek erzname yazdi: —
9 «Mezkur mektupni yazghanlardin, waliy Rehum,
katip bégi Shimshay we ularning bashqa hemrahliri
bolghan soraqchilar, mupettishler, mensepdarlar,
katiplar, arqiwiliqlar, Babilliqlar, Shushanliqlar, yeni
Élamiylar 10 we ulugh janabiy Osnappar Samariye
shehirige we [Efrat] deryaning mushu teripidiki
bashqa yerlerge orunlashturghan ahalimu bar 11
(mana bu ularning padishahqa yazghan xétining
köchürülmisi) — özlirining deryaning mushu teripidiki
xizmetkarliridin padishah aliliri Artaxshashtagha
salam! 12 Padishah aliylirige melum bolsunki, özliri
tereptin biz terepke kelgen Yehudiylar Yérusalémgha
kélishti; ular ashu asiy we sésiq sheherni quruwatidu,
ulini yasap püttürdi, sépilni yasap chiqti we sépilning
ullirini bir-birige ulap yasawatidu. 13 Emdi ulugh
padishah aliylirige shu melum bolghayki, mubada
bu sheher onglansa, sépil pütküzülse, ular baj
tapshurmaydighan, olpan tölimeydighan we paraq
tapshurmaydighan boluwalidu, bundaq kétiwerse
padishahlarning xezinisige sözsiz ziyan bolidu. 14 Biz
ordining tuzini yep turup, padishahimizning bundaq
bihörmet qilinishigha qarap turushimizgha qet'iy
toghra kelmeydu, shu sewebtin padishahimizgha
melum qilishqa jür'et qilduq. 15 Shuning üchün
[aliylirining] ata-bowilirining tarixnamisini sürüshte

qilishlirini teshebbus qilimiz; sili tarixnamidin bu
sheherning ehwalini bilip, uning padishahlarghimu,
herqaysi ölkilergimu ziyan yetküzüp kelgen asiy bir
sheher ikenlikini, qedimdin tartip bu sheherdikiler
aghdurmichiliq térighanliqini bilgeyla; del shu
sewebtin bu sheher weyran qilin'ghanidi. 16
Shunga biz aliylirigha shuni uqturmaqchimizki,
eger bu sheher qurulsa, sépilliri pütküzülse,
undaqta silining deryaning mushu teripidiki yerlerge
héchqandaq igidarchiliqliri bolmay qalidu». 17
Padishah mundaq jawab yollidi: — «Waliy Rehum,
diwan bégi Shimshaygha we Samariye hem
Deryaning shu teripidiki bashqa yerlerde turushluq
hemrahliringlargha salam! 18 Silerning bizge yazghan
erz xétinglar méning aldimda éniq qilip oqup
bérildi. 19 Tekshürüp körüshni buyruwidim, bu
sheherning derweqe qedimdin tartip padishahlargha
qarshi chiqip isyan qozghighan, sheherde daim
asiyliq-qozghilang kötürüshtek ishlarning bolup
kelgenliki melum boldi. 20 Ilgiriki waqitlarda
qudretlik padishahlar Yérusalémgha hökümranliq
qilip, Deryaning shu teripidiki pütün yerlerni idare
qilip kelgen, ular shulargha béqinip baj, olpan we
pariqini tapshurup kelgeniken. 21 Emdi siler buyruq
chüshürüp u xelqni ishtin toxtitinglar, mendin bashqa
yarliq chüshürülmigüche, bu sheherni yéngiwashtin
qurup chiqishqa bolmaydighanliqi uqturunglar. 22
Bu ishni ada qilmay qélishtin pexes bolunglar;
padishahlargha ziyan keltüridighan apet némishqa
küchiyiwéridiken?». 23 Padishah Artaxshashtaning
yarliqining köchürülmisi Rehumgha, diwan bégi
Shimshay hem ularning hemrahlirigha oqup
bérilishi bilenla, ular alman-talman Yérusalémdiki
Yehudalarning qéshigha chiqip, herbiy küch ishlitip,
ularni ishni toxtitishqa mejbur qildi. 24 Shuning bilen
Yérusalémdiki Xudaning öyidiki ishlar toxtidi; ish taki
Pars padishahi Darius textke chiqip ikkinchi yilighiche
toxtaghliq qaldi.

5 Bu chaghda peyghemberler, yeni Hagay
peyghember bilen Iddoning oghli Zekeriya
peyghember Yehudiye we Yérusalémdiki
Yehudiylargha bésharet bérishke bashlidi; ular
Israilning Xudasining namida ularghа bésharet
bérishti. 2 Shuning bilen Shéaltiyelning oghli
Zerubbabel we Yozadakning oghli Yeshua qopup
Yérusalémdiki Xudaning öyini yéngiwashtin sélishqa
bashlidi; Xudaning peyghemberliri ular bilen
bille bolup ularghа yardem berdi. 3 Shu chaghda
Deryaning gherb teripining bash waliysi Tattinay bilen
Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri ularning
yénigha kélip: «Kim silerge bu öyni yéngiwashtin
sélishqa, bu qurulushni püttürüshke buyruq berdi?»
dep soridi. 4 Ular yene: «Bu qurulushqa mes'ul
bolghuchilarning ismi néme?» dep soridi. 5 Lékin
Xudaning neziri Yehuda aqsaqallirining üstide idi,
shunga bash waliy qatarliqlar padishah Dariusqa
melum qilghuche, shundaqla uningdin bu heqte
birer jawab yarliq kelgüche ularning qurulush ishini
tosmidi. 6 Deryaning gherb teripining waliysi Tattinay
bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri,
yeni Deryaning gherb teripidiki afarsaqliqlar
padishah Dariusqa xet ewetti; xetning köchürülmisi
mana töwendikidek: 7 Ular padishahqa ewetken
melumatta mundaq déyilgen: «Darius aliylirigha
chongqur aman-ésenlik bolghay! 8 Padishahimizgha
shu ish yétip melum bolsunki, biz Yehudiyege,
ulugh Xudaning öyige bérip körduqki, shu öy
yoghan tashlar bilen yasiliwatidu, tamlirigha limlar
ötküzülüp sélinmaqta; bu qurulush téz sür'ette
ongushluq élip bériliwétiptu. 9 Andin biz u yerdiki
aqsaqallardin: — Kim silerge bu öyni sélishqa,
bu qurulushni püttürüshke buyruq berdi? — dep
soriduq. 10 We aliylirigha melum bolsun üchün
ularning isimlirini soriduq, shuningdek ularning
bashliqlirining ismilirini pütüp xatirilimekchi iduq. 11
Ular bizge: «Biz asman-zéminning Xudasining qulliri,
biz hazir buningdin uzun yillar ilgiri sélin'ghan
öyni yéngiwashtin séliwatimiz. Mushu öyni eslide
Israilning ulugh bir padishahi saldurghanidi. 12
Lékin ata-bowilirimiz asmandiki Xudaning ghezipini
keltürüp qoyghachqa, Xuda ularni Kaldiyelik Babil
padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurghan;
u bu öyni chaqturuwétip, xelqni Babilgha tutqun
qilip eketken. 13 Lékin Babil padishahi Qoreshning
birinchi yili padishah Qoresh Xudaning bu öyini
yéngiwashtin sélishqa yarliq chüshürgen. 14 We
Néboqadnesar Yérusalémdiki bu ibadetxanidin élip
Babil butxanisigha apirip qoyghan Xudaning öyidiki
altun-kümüsh qacha-quchilarnimu padishah Qoresh
ularni Babil butxanisidin epchiqturup, Sheshbazar
isimlik bir kishige tapshurghan; u uni bash waliy qilip
teyinligenidi 15 hem uninggha: — Bu qacha-quchilarni
élip ularni Yérusalémdiki ibadetxanigha apirip
qoyghin; Xudaning öyi esli jayigha yéngiwashtin

sélinsun, dep buyrughan. 16 Andin shu Sheshbazar
dégen kishi kélip, Yérusalémdiki Xudaning öyige
ul salghan; ene shu waqittin bashlap hazirghiche
yasiliwatidu, téxi pütmidi» dep jawap berdi. 17 Emdi
aliylirigha layiq körünse, padishahimizning shu
yerde, yeni Babildiki xezinini axturup béqishini, u
yerde padishah Qoreshning Yérusalémdiki Xudaning
öyini yéngiwashtin sélish toghrisida chüshürgen
yarliqining bar-yoqluqini tekshürüp béqishini
soraymiz hem padishahimizning bu ish toghrisida öz
iradisini bizge bildürüp qoyushini ötünimiz».

6 Andin padishah Darius Babildiki dölet-bayliqlar
saqlan'ghan «Arxiplar öyi»ni tekshürüp chiqishqa
yarliqlarni chüshürdi. 2 Média ölkisidiki Axméta
qel'esidin bir oram qeghez tépildi, uningda mundaq
bir xatire pütülgen: 3 «Padishah Qoreshning birinchi
yili, padishah Qoresh Yérusalémdiki Xudaning öyige
dair mundaq bir yarliq chüshüridu: — «Qurbanliq
sunulidighan orun bolush üchün bu öy yéngiwashtin
sélinsun; uli puxta sélinsun, öyning igizliki atmish
gez, kengliki atmish gez bolsun. 4 Üch qewet
yoghan tash, bir qewet yéngi yaghach bilen
sélinsun, barliq xirajet padishahliq xezinisidin chiqim
qilinsun. 5 Eslide Néboqadnesar Yérusalémdiki
ibadetxanidin élip Babilgha apirip qoyghan, Xudaning
öyidiki altun-kümüsh qacha-quchilarning hemmisi
qayturup kélinip, Yérusalémdiki ibadetxanigha
qaytidin yetküzülüp, herbiri öz jayigha qoyulsun;
ular Xudaning öyige quyulsun!». 6 [Dariustin
yarliq chüshürülüp]: «— Shunga, i deryaning shu
teripining bash waliysi Tattinay we Shétar-Boznay
hem silerning hemrahliringlar, yeni Deryaning shu
teripidiki afarsaqliqlar, emdi siler u yerdin néri
kétinglar! 7 Xudaning öyining qurulushi bilen
karinglar bolmisun; Yehudiylarning bash waliysi
bilen Yehudiylarning aqsaqallirining Xudaning bu
öyini eslidiki ornigha sélishigha yol qoyunglar. 8
Shuningdek men Xudaning bu öyining sélinishi
üchün Yehudalarning aqsaqalliri toghruluq silerge
buyruq chüshürdumki: — Deryaning gherb teripidin,
padishahliq xezinisige tapshurulghan baj kirimidin
siler kéchiktürmey shu ademlerge toluq xirajet ajritip
béringlar, qurulush héch toxtap qalmisun. 9 Ularghа
néme kérek bolsa, jümlidin asmandiki Xudagha
köydürme qurbanliq sunushqa, meyli erkek torpaq
bolsun, qochqar yaki qozilar bolsimu, shular bérilsun;
yene Yérusalémdiki kahinlarning belgiligini boyiche
bughday, tuz, sharab yaki zeytun maylar bolsun
shularning birimu kem qilinmay, her küni temin étip
turulsun. 10 Shuning bilen ular asmandiki Xudagha
xushbuy qurbanliqlarni keltürüp, padishahqa we
padishahning ewladlirigha uzun ömür tilisun. 11
Men yene buyruymenki, kimki bu yarliqni özgertse,
shu kishining öyining bir tal limi sughuruwélinip
tiklen'gendin kéyin, shu kishi uninggha ésip mixlap
qoyulsun, öyi exletxanigha aylanduruwétilsun! 12 We
Özining namini shu yerde qaldurghan Xuda mushu
Yérusalémdiki öyini özgertishke yaki buzushqa qol
uzartqan herqandaq padishah yaki xelqni halak qilsun!
Men Darius mushu yarliqni chüshürdum, estayidilliq
bilen beja keltürülsun!» déyildi. 13 Andin Deryaning
gherb teripining bash waliysi Tattinay, Shétar-Boznay
we ularning hemrahliri padishah Dariusning ewetken
yolyoruqi boyiche estayidilliq bilen shu ishni beja
keltürdi. 14 Yehudiylarning aqsaqalliri qurulushni
dawamlashturup, Hagay peyghember we Iddoning
oghli Zekeriyaning bésharet bérishliri bilen shu
ishta ronaq tapti. Ular Israilning Xudasining emri
boyiche, shundaqla Qoresh, Darius we Artaxshashta
qatarliq Pars padishahlirining emri boyiche ishlep,
öyni yéngiwashtin qurup chiqish ishini püttürdi. 15
Bu öy Darius padishahi seltenitining altinchi yili,
Adar éyining üchinchi küni pütküzüldi. 16 Israillar —
kahinlar, Lawiylar we qalghan sürgünlüktin qaytip
kelgen xelqlerning hemmisi Xudaning bu öyini
uninggha atash murasimini xushal-xuramliq bilen
ötküzdi. 17 Öyni Xudaning Özige atash murasimida
ular yüz torpaq, ikki yüz qochqar we töt yüz qoza
sundi hem Israil qebililirining sani boyiche barliq
Israil üchün gunah qurbanliqi süpitide on ikki tékini
sundi. 18 Ular yene Yérusalémdiki Xudaning ibadet-
xizmitini öteshke, Musaning kitabida yézilghini
boyiche, kahinlarni öz nöwiti boyiche, Lawiylarni
guruppiliri boyiche turghuzdi. 19 Birinchi ayning on
tötinchi küni sürgünlüktin qaytip kelgenler «ötüp
kétish héyti»ni ötküzdi. 20 Chünki kahinlar we Lawiylar
bir niyet bilen birlikte paklinish resimlirini ötküzüp,
hemmisi paklandi; andin ular barliq sürgünlüktin
qaytip kelgenler we ularning qérindishi bolghan
kahinlar we hem özliri üchün ötüp kétish héytigha
atighan [qozilirini] soydi. 21 Sürgünlüktin [yéngila]
qaytip kelgen Israillar we shuningdek Israilning
Xudasi Perwerdigarni izdep, özlirini zémindiki yat
elliklerning bulghashliridin ayrip chiqqan barliq

kishiler qoza göshlirini birlikte yéyishti. 22 Ular pétir
nan héytini xushal-xuramliq ichide yette kün ötküzdi;
chünki Perwerdigar ularni xushalliqqa chömdürdi
hem Asuriye padishahining könglini ularga mayil
qilip, Özining öyini — Israilning Xudasining öyini
qurushqa ularning qolini mustehkemlidi.

7 Shu ishlardin kéyin Pars padishahi Artaxshashta
seltenet sürgen mezgilde Ezra dégen kishi [Babildin
Yérusalémgha chiqti]. U Sérayaning oghli, Séraya
Azariyaning oghli, Azariya Hilqiyaning oghli, 2 Hilqiya
Shallumning oghli, Shallum Zadokning oghli, Zadok
Axitubning oghli, 3 Axitub Amariyaning oghli, Amariya
Azariyaning oghli, Azariya Mérayotning oghli, 4
Mérayot Zerahiyahning oghli, Zerahiyah Uzzining
oghli, Uzzi Bukkining oghli, 5 Bukki Abishuaning
oghli, Abishua Finihasning oghli, Finihas Eliazarning
oghli, Eliazar bolsa bash kahin Harunning oghli
idi; 6 — Ezra dégen bu kishi Babildin qaytip chiqti.
U Israilning Xudasi Perwerdigar Musagha nazil
qilghan Tewrat qanunigha pishqan tewratshunas idi;
uning Xudasi bolghan Perwerdigarning qoli uningda
bolghachqa, u némini telep qilsa padishah shuni
bergenidi. 7 Padishah Artaxshashtaning yettinchi yili
bir qisim Israillar, kahinlar, Lawiylar, ghezelkeshler,
derwaziwenler we ibadetxana xizmetkarliri uning
bilen birlikte Yérusalémgha qaytip chiqti. 8
[Ezra] emdi padishahning seltenitining yettinchi
yili beshinchi ayda Yérusalémgha yétip keldi. 9
Birinchi ayning birinchi küni u Babildin chiqishqa
teyyarlandi; Xudaning shepqetlik qoli uningda
bolghachqa, u beshinchi ayning birinchi küni
Yérusalémgha yétip keldi. 10 Chünki Ezra köngül
qoyup Perwerdigarning Tewrat-qanunini chüshinip
tehsil qilishqa hem uninggha emel qilishqa
we shuningdek Israil ichide uningdiki hökum-
belgilimilerni ögitishke niyet qilghanidi. 11 Mana
bu padishah Artaxshashta kahin hem Tewratshunas
Ezragha tapshurghan yarliq xétining köchürülmisi: —
(Ezra Perwerdigarning emrlirige ait ishlargha hem
Uning Israillargha tapshurghan belgilimilirige pishqan
tewratshunas idi): — 12 «Menki padishahlarning
padishahi Artaxshashtadin asmanlardiki Xudaning
mukemmel Tewrat-qanunigha pishqan tewratshunas
kahin Ezragha salam! 13 Emdi men shundaq
yarliq chüshürimenki, padishahliqimda turuwatqan
Israillardin, shundaqla ularning kahin we Lawiyliridin
kimler Yérusalémgha bérishni xalisa, hemmisi séning
bilen bille barsa bolidu. 14 Chünki sen padishah
we uning yette meslihetchisi teripidin teyinlen'gen
ikensen, qolungdiki Xudaning qanun kitabida
éytilghanliri boyiche, Yehudiye we Yérusalémgha
tekshürüsh-hal sorashqa ewetilgensen. 15 Sen
padishah we uning meslihetchiliri öz ixtiyari bilen
Israilning Xudasigha sun'ghan altun-kümüshlerni
kötürüp bérip uninggha teqdim qil (uning makani
Yérusalémdidur); 16 Shuningdek qolung pütkül Babil
ölkiside qanchilik altun-kümüshlerni tapalisa, shuni
xelq we kahinlar Yérusalémdiki Xudaning öyige
teqdim qilishqa öz ixtiyari bilen bergen sowghatlargha
qoshup aparghin. 17 Sen bu pullargha éhtiyatchanliq
bilen qurbanliqlar üchün torpaq, qochqar, qoza we
qoshumche ashliq hediyeliri hem sharab hediyeliri
sétiwélip, bularni Yérusalémdiki Xudayinglarning
öyidiki qurban'gahqa sun'ghin. 18 Qalghan altun-
kümüshlerni sen we jemetingdikilerge qandaq qilish
muwapiq körünse, Xudayinglarning iradisi boyiche
shundaq qilinglar. 19 Séning Xudayingning öyidiki
ishlargha ishlitishke sanga bergen qacha-quchilarni
Yérusalémdiki Xudaning aldigha qoy. 20 Eger
shuningdek sanga Xudayingning öyidiki qalghan
ishlargha chiqim qilidighan'gha néme xirajet kérek
bolsa, sen padishah xezinisidin élip ishletkin. 21
Shuning bilen menki padishah Artaxshashtadin
deryaning shu gherb teripidiki barliq xezine beglirige
shundaq buyruq chüshürimenki, asmandiki Xudaning
Tewrat-qanunining alimi bolghan kahin Ezra silerdin
némini telep qilsa, siler estayidilliq bilen uning
déginidek béjiringlar. 22 Uning alidighini kümüsh
yüz talantqiche, bughday yüz korghiche, sharab yüz
batqiche, zeytun méyi yüz batqiche bolsun, tuzgha
chek qoyulmisun. 23 Asmanlardiki Xuda némini
emr qilsa, shu asmanlardiki Xudaning öyi üchün
estayidilliq bilen béjirilsun; némishqa [Xudaning]
ghezipini padishah we oghullirining padishahliqigha
chüshürgüdekmiz? 24 Biz shunimu silerge melum
qilimizki, omumen kahinlar, Lawiylar, ghezelkeshler,
derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarliri we Xudaning
bu öyide xizmet qilidighanlarning héchqaysisidin
baj, olpan we paraq élishqa bolmaydu. 25 Emdi sen
ey Ezra, Xudayingning sende bolghan hékmitige
asasen, Deryaning shu gherb teripide Xudayingning
Tewrat-qanunini bilgen, barliq xelqning dewasini
soraydighan, ularni idare qilidighan soraqchi
we hakimlarni teyinligin; we Tewrat-qanunini

bilmeydighanlargha bolsa, ulargha bularni ögitinglar.
26 Xudayingning qanunigha we padishahliqning
qanunigha riaye qilmaydighanlar bolsa, uning
üstidin adaletlik bilen höküm chiqirilsun; u ölümge,
yaki sürgün'ge yaki mal-mülkini musadire qilishqa
we yaki zindan'gha tashlashqa höküm qilinsun».
27 [Ezra mundaq dédi] — Ata-bowilirimizning
Xudasi bolghan Perwerdigargha Hemdusana bolghay!
Chünki U padishahning könglige, Yérusalémdiki
Perwerdigarning öyini shundaq körkem bézesh
niyitini saldi, 28 yene méni padishah we meslihetchiliri
aldida hem padishahning möhterem emirliri aldida
iltipatqa érishtürdi. Perwerdigar Xudayimning qoli
mende bolup, U méni gheyretlendürgechke, özüm
bilen bille [Yérusalémgha] chiqishqa Israillar ichidin
birnechche mötiwerlerni yighdim.

8 Padishah Artaxshashta seltenet sürüp turghan
waqitta, Babildin méning bilen bille qaytqanlarning
ata jemet bashliqliri we ularning nesebnamiliri
töwendikiche: — 2 Finihasning ewladliridin
Gershon, Itamarning ewladliridin Daniyal, Dawutning
ewladliridin Hattush, 3 Shékaniyaning ewladliridin,
yeni Paroshning ewladliridin Zekeriya we uning
bilen nesebnamide tizimlan'ghan erkekler jemiy
bir yüz ellik kishi; 4 Pahat-Moabning ewladliridin
Zerahiyahning oghli Elyoyinay we uning bilen bille
qaytqan erkekler ikki yüz kishi; 5 Shékaniyaning
ewladliridin bolghan Yahaziyelning oghli we uning
bilen bille qaytqan erkekler üch yüz kishi; 6 Adinning
ewladliridin Yonatanning oghli Ebed we uning
bilen bille qaytqan erkekler ellik kishi; 7 Élamning
ewladliridin Ataliyaning oghli Yeshaya we uning bilen
bille qaytqan erkekler yetmish kishi; 8 Shefatiyaning
ewladliridin Mikailning oghli Zebadiya we uning
bilen bille qaytqan erkekler seksen kishi; 9 Yoabning
ewladliridin Yehiyelning oghli Obadiya we uning
bilen bille qaytqan erkekler ikki yüz on sekkiz kishi;
10 Shélomitning ewladliridin Yosifiyaning oghli we
uning bilen bille qaytqan erkekler bir yüz atmish kishi;
11 Bibayning ewladliridin Bibayning oghli Zekeriya
we uning bilen bille qaytqan erkekler yigirme sekkiz
kishi; 12 Azgadning ewladliridin Hakkatanning oghli
Yohanan we uning bilen bille qaytqan erkekler bir
yüz on kishi; 13 Adonikamning ewladliridin eng
axirida qaytqanlarning isimliri Elifelet, Jeiyel we
Shémaya bolup, ular bilen bille qaytqan erkekler
atmish kishi; 14 Bigwayning ewladliridin Utay
bilen Zabbud we ular bilen bille qaytqan erkekler
yetmish kishi. 15 — Men ularni Axawagha aqidighan
Deryaning boyigha yighdim; biz u yerde chédir
tikip üch kün turduq. Xelqni we kahinlarni arilap
qarisam u yerde Lawiylar yoq iken. 16 Shunga men
bashliqlardin Eliézer, Ariyel, Shémaya, Elnatan, Yarib,
Elnatan, Natan, Zekeriya bilen Meshullamlarni we
ulargha qoshup oqumushluq alimlardin Yoarib bilen
Elnatanni chaqirtip kélip, 17 ulargha hawale qilip
Kasifiya dégen yerge, Iddo dégen Ataman bilen
körüshüshke ewettim. Men Kasifiya dégen yerde
Iddogha we uning ibadetxana xizmetkarliri bolghan
qérindashlirigha deydighan geplerni aghzigha sélip,
ularning bu yerge Xudayimizning öyi üchün xizmet
qilidighan xizmetchilerni bizge ekélishni ötündum. 18
Xudayimizning shapaetlik qoli bizde bolghachqa, ular
bizge Israilning ewrisi, Lawiyning newrisi Mahlining
ewladliri ichidin oqumushluq bir ademni, yeni
Sherebiyani we uning oghulliri hem qérindashliri
bolup jemiy on sekkiz kishini bashlap keldi. 19 Ular
yene Hashabiya we uning bilen bille Merarining
ewladliridin Yeshaya hem uning qérindashliri hem
ularning oghulliri bolup, jemiy yigirme kishini, 20
Yene ilgiri Dawut we uning emirliri Lawiylarning
xizmitide bolushqa teyinligen «Netiniylar»din ikki
yüz yigirme kishini bashlap keldi, bularning hemmisi
isimliri bilen tizimlandi. 21 Shu chaghda Axawa
deryasi boyida men Xudayimizning aldida özümizni
töwen qilip, özimiz we kichik balilirimiz hem
barliq mal-mülkimiz üchün Xudayimizdin aq yol
tileshke roza tutayli, dep jakarlidim. 22 Chünki biz
eslide padishahqa: «Xudayimizning qoli Uni barliq
izdigenlerning üstige iltipat körsitishke qoyulidu; lékin
Uning qudriti bilen ghezipi Özini tashlighanlargha
zerbe bérishke teyyardur» dégeniduq, emdi yene
uningdin yoldiki düshmenlerge taqabil turushqa
piyade we atliq leshkerler teyinlep bérishni telep
qilghanliqimdin xijil bolup qaldim. 23 Shuning bilen
biz roza tutup Xudayimizdin shu ish toghruluq
ötünduq, u duayimizni ijabet qildi. 24 Men kahin
bashliri ichidin on ikki ademni we Sherebiya,
Hashabiya we ular bilen bille bolghan aka-ukiliridin
on ademni tallap, 25 ulargha altun, kümüsh we qacha-
quchilarni, yeni padishah, uning meslihetchiliri,
emirliri we shuningdek shu yerde turuwatqan barliq
Israillar «köydürme hediye» süpitide Xudayimizning
öyige hediye qilghan sowghatlarni tapshurdum.

26 Men kümüshtin alte yüz ellik talant, yüz
talant éghirliqtiki kümüsh qacha-qucha, yüz talant
altunni ularning qoligha ölchep tapshurdum.
27 Ulargha tapshurghanlirimdin yene altun das
yigirme bolup, qimmiti ming darik, süpetlik we
walildap parqiraydighan mis chong das ikki bolup,
altundek qimmetlik idi. 28 Men ulargha: — Siler
Perwerdigargha muqeddestursiler, qacha-quchilarmu
muqeddestur, altun-kümüshler ata-bowanglarning
Xudasi Perwerdigargha ixtiyariy hediye qilin'ghan
sowghattur. 29 Taki Yérusalémdiki Perwerdigarning
öyidiki ambar-xezinilerge yetküzüp, kahinlar we
Lawiylarning bashliri we Israillarning qebile-jemet
bashliqlirining aldida tarazidin ötküzgüche bularni
obdan qarap qoghdanglar, dédim. 30 Shuning bilen
kahinlar bilen Lawiylar Yérusalémdiki Xudayimizning
öyige apiridighan, tarazidin ötküzülgen shu altun-
kümüsh we qacha-quchilarni tapshuruwaldi. 31
Shuning bilen birinchi ayning on ikkinchi küni biz
Axawa deryasining boyidin qozghilip Yérusalémgha
chiqishqa mangduq. Xudayimizning qoli üstimizde
bolghachqa, u bizni düshmenlirimizdin we yolda
paylap turghan qaraqchilardinmu qutquzdi. 32 Biz
Yérusalémgha kélip u yerde üch kün turduq; 33
tötinchi küni Xudayimizning öyide altun-kümüsh
we qacha-quchilar tarazida ölchinip kahin Uriyaning
oghli Meremotning qoligha tapshuruldi; uning
yénida Finihasning oghli Eliazar, yene Lawiylardin
Yeshuaning oghli Yozabad bilen Binnuiyning oghli
Noadiyahlar bar idi. 34 Hemme nerse sani boyiche
we éghirliqi boyiche ölchendi we shuning bilen
bille herbirining éghirliqi pütüp qoyuldi. 35 Shu
chaghda esli élip kétilgenlerning ewladliri, yeni
sürgünlüktin qaytqanlar Israillarning Xudasigha
«köydürme qurbanliq» süpitide pütkül Israil üchün on
ikki torpaq, toqsan alte qochqar, yetmish yette qoza
sundi, yene gunah qurbanliqi süpitide on ikki téke
sundi; bularning hemmisi Perwerdigargha atalghan
köydürme qurbanliq idi. 36 Ular padishahning yarliq
xetlirini padishahning waliylirigha we Deryaning bu
gherb teripidiki hökümdarlargha tapshuruwidi, ular
xelqqe we Xudaning öyining ishlirigha izchil yardem
berdi.

9 Bu ishlar pütkendin kéyin emirler méning bilen
körüshkili yénimgha kélip: — Israillar, kahinlar
we Lawiylar özlirini mushu zéminlardiki taipilerdin,
yeni ularning yirginchlik adetliridin ayrip turmidi,
— démek, ular Qanaaniylar, Hittiylar, Perizziyler,
Yebusiylar, Ammoniylar, Moabiylar, Misirliqlar we
Amoriylargha egiship mangdi. 2 Chünki ular bu
yat taipilerdin özlirige we oghullirigha xotun élip
bérip, [Xudagha] xas muqeddes nesilni mushu
zéminlardiki taipiler bilen arilashturuwetti; uning
üstige, emirler bilen emeldarlar bu sadaqetsizlikning
bashlamchiliridur, — déyishti. 3 Men bu ishni
anglapla könglek bilen tonumni yirtip, chach-
saqallirimni yulup ghem-qayghugha chüshüp olturup
kettim. 4 We Israilning Xudasining sözliridin
qorqup titrigenlerning herbiri sürgünlüktin qaytip
kelgenlerning sadaqetsizliki tüpeylidin yénimgha
keldi. Men taki kechlik qurbanliq sunulghuche
ghem-qayghugha chömüp olturdum. 5 Kechlik
qurbanliq waqtida men özümni töwen qilghan
halettin turup, könglek we tonum yirtiq halda
Xudayim Perwerdigargha yüzlinip tizlinip olturup,
qollirimni yéyip, 6 dua qilip: — «Ah Xudayim,
shermendilikte yüzümni sanga qaritishtin iza
tartmaqtimen, i Xudayim; chünki qebihliklirimiz
toliliqidin bashlirimizdin ashti, asiyliq-itaetsizlikimiz
asmanlargha taqashti. 7 Ata-bowilirimizning
künliridin tartip bügün'ge qeder zor itaetsizlikte
yürüp kelduq, shunga qebihliklirimiz tüpeylidin biz,
bizning padishahlirimiz we kahinlirimiz xuddi bügünki
kündikidek herqaysi yurtlardiki padishahlarning
qoligha chüshüp, qilichqa, sürgünlükke, bulang-
talanggha, nomusqa tapshurulduq. 8 Emdi hazir
azghine waqit Xudayimiz közlirimizni nurlandurup,
qulluqimizda bizge azghina aram bérilsun dep,
qéchip qutulghan bir qaldini saqlap qélip, bizge
özining muqeddes jayidin xuddi qaqqan qozuqtek
muqim orun bérip, bizge Xudayimiz Perwerdigardin
iltipat körsitildi. 9 Chünki biz hazir qullarmiz;
halbuki, Xudayimiz mushu qulluqimizda yenila
bizni tashliwetmey, belki Pars padishahlirining
aldida rehimge érishtürüp, Xudayimizning öyini
sélip, xarabileshken jaylirini yéngiwashtin onglashqa
bizni rohlandurdi, shundaqla bizni Yehudiye
we Yérusalémda sépilliq qildi. 10 I Xuda, biz
bu [iltipatlar] aldida yene néme déyeleymiz?
Chünki biz yenila Séning mömin bendiliring
bolghan peyghemberler arqiliq tapilghan emrliringni
tashliwettuq; Sen [ular arqiliq]: «Siler kirip miras
qilip igileydighan zémin bolsa, shu zémindiki
taipilerning nijisliqi bilen bulghan'ghan bir zémin;

chünki ular türlük napakliqlarni qilip, yirginchlik
adetliri bilen bu zéminni bu chettin u chétighiche
tolduruwetti. 12 Shunga siler qizliringlarni ularning
oghullirigha bermenglar, oghulliringlargha ularning
qizlirini élip bermenglar; siler küchiyip, zéminning
nazu-németliridin yéyishke, zéminni ebedil'ebed
ewladliringlargha miras qilip qaldurush üchün
menggü ularning aman-tinchliqi yaki menpeitini
hergiz izdimenglar» — dégeniding. 13 Bizning
rezil qilmishlirimiz we nahayiti éghir itaetsizlikimiz
tüpeylidin bu hemme bala-qaza béshimizgha kelgenidi
we Sen, i Xudayimiz, qebihliklirimizge tégishlik
bolghan jazayimizni yéniklitip, bizge bügünkidek
nijatliq iltipatni körsetken turuqluq, 14 biz qandaqmu
yene emrliringge xilapliq qilip, bundaq yirginchlik
qaidilerni tutqan bu taipiler bilen nikahliniwérimiz?
Mubada shundaq qilidighan bolsaq, Sen bizge
ghezeplinip, bizge bir qaldi yaki qutulghudek
birsinimu qaldurmay yoqatmay qalamsen? 15
I Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar, Sen
heqqaniydursen! Shu sewebtin biz bügünkidek
qutulup qalghan bir qaldimiz. Qara, biz Séning
aldingda itaetsizliklirimizde turuwatimiz, shunga
Séning aldingda héchqaysimiz tik turalmay qalduq»
— dédim.

10 Ezra dua qilip, gunahini tonup yighlap
Xudaning öyi aldida yiqilip düm yatqan
chaghda, Israillardin nahayiti chong bir jamaet,
er-ayallar we balilar uning yénigha kélip yighildi;
köpchilikmu qattiq yighlap kétishti. 2 Élamning
ewladliridin, Yehiyelning oghli Shékaniya ezragha: —
Biz Xudayimizgha sadaqetsizlik qilip bu zémindiki yat
taipilerdin xotun aptuq. Halbuki, Israil üchün yenila
ümid bar; 3 biz emdi Xudayimiz bilen ehdilisheyli,
xojamning we Xudayimizning emrliridin qorqup
titrigenlerning nesihitige asasen bu xotunlarni we
ulardin törelgen perzentlerni yolgha sélip qoyayli.
Hemme ish Tewrat qanuni boyiche qilinsun. 4 Tur!
Bu ish sanga baghliqtur, biz séni qollaymiz; jür'etlik
bolup ishni ada qilghin, — dédi. 5 Shuning bilen
Ezra ornidin qopup, kahinlarning Lawiylarning we
pütkül Israil jamaitining bashliqlirini shu söz boyiche
ish qilimiz, dep qesem ichishke ündidi, ular qesem
ichti. 6 Andin Ezra Xudaning öyi aldidin qopup
Eliyashibning oghli Yehohananning öyige kirdi; u u
yerge kelgende ghizamu yémidi, sumu ichmidi, chünki
u sürgünlüktin qaytip kelgenlerning sadaqetsizliki
üchün échinatti. 7 Shuning bilen Yehudiye we
Yérusalémda sürgünlüktin qaytip kelgenlerning
hemmisige jakarlinip, Yérusalémgha yighilinglar, 8
emirler we aqsaqallarning nesihiti boyiche, kimki
üch kün ichide yétip kelmise, uning pütün mal-mülki
musadire qilinidu, sürgündin qaytip kelgenlerning
jamaitidinmu ayrilidu, dep, jakarname chiqirildi.
9 Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki barliq
erler üch kün'giche Yérusalémgha yighilip boldi.
U toqquzinchi ayning yigirminchi küni idi; barliq
xelq Xudaning öyining hoylisidiki meydan'gha kélip
olturdi, köpchilik bu ishtin qorqachqa, shuningdek
qattiq yaghqan yamghur tüpeylidin, titrep kétishti. 10
Kahin Ezra ornidin qopup ulargha: — Siler Xudagha
sadaqetsizlik qilip yat taipilerning qizlirini xotunluqqa
élip Israillarning itaetsizlikini ashurdunglar. 11 Emdi
siler ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar
aldida gunahinglarni tonup, uning neziride durus
bolghanni qilip, özünglarni bu zémindiki taipilerdin
we bu yat ellik xotunliringlardin arini ochuq qilinglar,
dédi. 12 Pütün jamaet yuqiri awazda jawap bérip:
— Maqul, biz özlirining shu gepliri boyiche ish
körimiz. 13 Biraq ademler bek köp, yene kélip
yamghur pesli bolghachqa talada turalmaymiz; uning
üstige bu dégen bir-ikki künde pütidighan ish emes,
chünki bizde bu ishta itaetsizlik qilghanlar nahayiti
köptur! 14 Xudaning mushu ish tüpeyli kelgen qattiq
ghezipining bizdin ketküche, bashliqlirimiz pütkül
jamaetke wekil bolup Perwerdigarning aldida tursun;
bizning herqaysi sheherlirimizde yat ellerdin xotun
alghanlarmu belgilen'gen waqitta shu sheherning
aqsaqal we hakimliri bilen birlikte kélip bu ishni bir
terep qilsun, — dédi. 15 Bu ishqa peqet Asahelning
oghli Yonatan bilen Tiqwahning oghli Yahziya
qarshi chiqti, Meshullam bilen Lawiy Shabbitay
ularni qollidi. 16 Shuning bilen sürgündin qaytip
kelgenler ene shundaq qildi. Kahin Ezra we ata
jemetlirining bashliqliri bolghanlar jemeti boyiche
bu ishqa ayrildi; ularning hemmisi ismiliri boyiche
tizimlandi. Ular oninchi ayning birinchi küni bu ishni
tekshürüp bir terep qilishqa kirishti. 17 Ular yat
ellik xotunlarni alghan erlerning soriqini birinchi
ayning birinchi küni tügetti. 18 Kahinlarning ewladliri
ichide yat ellik xotunlarni alghanlardin mushular
chiqti: — Yozadakning oghli Yeshuaning we uning
qérindashlirining ewladliridin: — Maaséyah, Eliézer,
Yarib, Gedaliya. 19 Ular xotunlirimizni yolgha sélip

qoyimiz dep [qesem qilip] qol bérishti we gunahi
üchün itaetsizlik qurbanliqi süpitide qoy padisidin
bir qochqarni sundi. 20 Immerning ewladliridin
Hanani bilen Zebadiya; 21 Harimning ewladliri ichide
Maaséyah, Éliyah, Shémaya, Yehiyel we Uzziya;
22 Pashxurning ewladliridin Elyoyinay, Maaséyah,
Ismail, Netanel, Yozabad we Elasah. 23 Lawiylar
ichide Yozabad, Shimey, Kélaya («Kélita»mu déyilidu),
Pitahiya, Yehuda bilen Eliézer; 24 ghezelkeshler ichide
Eliyashib; derwaziwenler ichide Shallum, Telem, Uri.
25 Israillardin: — Paroshning ewladliridin Ramiya,
Yizziya, Malkiya, Miyamin, Eliazar, Malkiya, Binaya;
26 Élamning ewladliridin Mattaniya, Zekeriya, Yehiyel,
Abdi, Yerimot bilen Éliyah; 27 Zattuning ewladliridin
Elyoyinay, Eliyashib, Mattaniya, Yerimot, Zabad
bilen Aziza; 28 Bibayning ewladliridin Yohohanan,
Hananiya, Zabbay bilen Atlay; 29 Banining ewladliridin
Meshullam, Malluq, Adaya, Yashub, Shéal bilen
Ramot; 30 Pahat-Moabning ewladliridin Adna, Jilal,
Binaya, Maaséyah, Mattaniya, Bezalel, Binnuiy bilen
Manasseh; 31 Harimning ewladliridin Eliézer, Yishiya,
Malkiya, Shémaya, Shiméon, 32 Binyamin, Malluq we
Shemariya; 33 Xashumning ewladliridin Mattinay,
Mattatah, Zabad, Elifelet, Yeremay, Manasseh we
Shimey; 34 Banining ewladliridin Maday, Amram,
Uel, 35 Binaya, Bediya, Kéluhay, 36 Waniya, Meremot,
Eliyashib, 37 Mattaniyah, Mattinay, Yaasu, 38 Bani,
Binnuiy, Shimey, 39 Shelemiya, Natan, Adaya, 40
Maknadibay, Shashay, Sharay, 41 Azarel, Shelemiya,
Shemariya, 42 Shallum, Amariya, Yüsüp; 43 Néboning
ewladliridin Jeiyel, Mattitiyah, Zabad, Zébina, Yadday,
Yoél we Binaya. 44 Bularning hemmisi yat ellik
xotunlarni alghanlar idi, we shuningdek ulardin
bezilerning xotunliri perzentmu körgenidi.

Nehemiya

1 Haqaliyaning oghli Nehemiya shundaq bayan
qildiki: — Yigirminchi yili Kislew éyida, men
Shushan qel'eside turattim, **2** Öz qérindashlirimdin biri
bolghan Hanani bilen birnechche kishi Yehudiyedin
chiqip keldi; men ulardin sürgünlüktin qutulup
qalghan Yehudalar we Yérusalém toghrisida soridim.
3 Ular manga: — Sürgünlüktin qutulghan xelqning
qaldisi [Yehudiye] ölkiside qattiq japa-musheqqet
astida we ahanet ichide qaldi. Yérusalémning sépili
bolsa örüwétildi, qowuqlirimu köydürüwétildi, dep
éytip berdi. **4** Men bu geplerni anglap olturup yighlap
kettim, birnechche kün'giche nale-peryad kötürüp,
asmanlardiki Xuda aldida roza tutup, dua qilip **5**
mundaq dédim: — «I asmandiki Xuda Perwerdigar,
Özini söyüp, emrlirini tutqanlargha özgermes méhir
körsitip ehdiside turghuchi ulugh we dehshetlik
Tengri, **6** emdi Séning aldingda mushu peytte
qulliring Israillar üchün péqir qulungning kéche-
kündüz qiliwatqan bu duasigha quliqing sélin'ghay,
közüng ochuq bolghay! Men biz Israillarning Séning
aldingda sadir qilghan gunahlirimizni étirap qilimen;
menmu, atamning jemetimu gunah qilduq! **7** Biz
Séning yolunggha tetür ish qilip, Sen qulung Musagha
tapilighan emrliring, belgilimiliring we hökümliringni
héch tutmiduq. **8** Séning Öz qulung Musagha
tapilap: «Eger siler wapasizliq qilsanglar, silerni
pütün taipilerning arisigha tarqitiwétimen; lékin
Manga yénip kélip, Méning emrlirimni tutup emel
qilsanglar, gerche aranglardin hetta asmanlarning
eng chétige qoghliwétilgenler bolsimu, Men ularni
shu yerdin yighip, Méning namimni tikleshke
tallighan jaygha élip kélimen» dégen sözüngni yad
qilghaysen, dep ötünimen. **10** Bularning hemmisi
Séning qulliring we Séning xelqing, Özüngning
zor qudriting we küchlük qolung bilen hörlükke
qutquzdung. **11** I Rebbim, qulungning duasigha
hem Séning namingdin eyminishtin söyün'gen
qulliringningmu duasini quliqing tingshighay; bügün
qulungning ishlirini ongushluq qilghaysen, uni shu
kishining aldida iltipatqa érishtürgeysen». Shu waqitta
men padishahning saqiysi idim.

2 We shundaq boldiki, padishah Artaxshashtaning
yigirminchi yili Nisan éyi, padishahning aldigha
sharab keltürülgenidi; men sharabni élip padishahqa
sundum. Buningdin ilgiri men padishahning aldida
héchqachan ghemkin körün'gen emes idim. **2** Shuning
bilen padishah méningdin: — Birer késiling bolmisa,
chiraying némishqa shunche ghemkin körünidu?
Könglüngde choqum bir derd bar, déwidi, men intayin
qorqup kettim. **3** Men padishahqa: — Padishahim
menggü yashighayla! Ata-bowilirimning qebriliri
jaylashqan sheher xarabilikke aylan'ghan, derwaza-
qowuqliri köydürüwétilgen tursa, men qandaqmu
ghemkin körünmey? — dédim. **4** Padishah méningdin:
— Séning néme teliping bar? — dep soriwidi, men
asmandiki Xudagha dua qilip, **5** andin padishahqa: —
Eger padishahimning könglige muwapiq körünse,
qulliri özlirining aldida iltipatqa érishken bolsa,
méni Yehudiyege ewetken bolsila, ata-bowilirimning
qebriliri jaylashqan sheherge bérip, uni yéngiwashtin
qurup chiqsam, dédim. **6** Padishah (shu chaghda
xanish padishahning yénida olturatti) mendin: —
Sepiringge qanchilik waqit kétidu? Qachan qaytip
kélisen? — dep soridi. Shuning bilen padishah
méni ewetishni muwapiq kördi; menmu uninggha
qaytip kélidighan bir waqitni békittim. **7** Men yene
padishahtin: — Aliylirigha muwapiq körünse, manga
[Efrat] deryasining u qétidiki waliylargha méni taki
Yehudiyege barghuche ötkili qoyush toghruluq yarliq
xetlirini pütüp bergen bolsila; **8** We yene padishahliq
ormanliqigha qaraydighan Asafqa muqeddes öyge
tewe bolghan qel'ening derwaziliri, shuningdek
sheherning sépili we özüm turidighan öyge kétidighan
limlarni yasashqa kéreklik yaghachlarni manga bérish
toghruluqmu bir yarliqni pütüp bergen bolsila, dédim.
Xudayimning shepqetlik qoli üstümde bolghachqa,
padishah iltipat qilip bularning hemmisini manga
berdi. **9** Shuning bilen men deryaning u qétidiki
waliylarning yénigha bérip padishahning yarliqlirini
tapshurdum. Padishah yene birnechche qoshun
serdarliri bilen atliq leshkerlernimu manga hemrah
bolushqa orunlashturghanidi. **10** Horonluq Sanballat
bilen Ammoniy Tobiya dégen emeldar Israillarning
menpeetini izdep adem keptu, dégen xewerni
anglap intayin narazi boldi. **11** Men Yérusalémgha
kélip üch kün turdum. **12** Andin kéchisi men
we manga hemrah bolghan birnechche adem
ornimizdin turduq (men Xudayimning könglümge
Yérusalém üchün néme ishlarni qilishni salghanliqi
toghrisida héchkimge birer néme démigenidim).
Özüm min'gen ulaghdin bashqa héchqandaq ulaghmu

almay, 13 kéchisi «Jilgha qowuqi»din chiqip «Ejdiha
buliqi»gha qarap méngip, «Tézek qowuqi»gha
kélip, Yérusalémning buzuwétilgen sépillirini
we köydürüwétilgen qowuq-derwazilirini közdin
kechürdum. 14 Yene aldigha méngip «Bulaq qowuqi»
bilen «Shahane köl»ge keldim; lékin shu yerde men
min'gen ulaghning ötüshike yol bek tar kelgechke,
15 kéchide men jilgha bilen chiqip sépilni közdin
kechürüp chiqtim. Andin yénip «Jilgha qowuqi»din
sheherge kirip, öyge qayttim. 16 Emeldarlarning
héchqaysisi méning nege barghanliqimni we néme
qilghanliqimni bilmey qélishti, chünki men ya
Yehudiylargha, kahinlargha, ya emir-hakimlargha
we yaki bashqa xizmet qilidighanlargha héchnéme
éytmighanidim. 17 Kéyin men ulargha: — Siler
béshimizgha kelgen balayi'apetni, Yérusalémning
xarabige aylan'ghanliqini, sépil qowuqlirining
köydürüwétilgenlikini kördünglar; kélinglar,
hemmimiz haqaretke qéliwermeslikimiz üchün
Yérusalémning sépilini qaytidin yasap chiqayli,
— dédim. 18 Men yene ulargha Xudayimning
shepqetlik qolining méning üstümde bolghanliqini
we padishahning manga qilghan geplirini éytiwidim,
ular: — Ornumizdin turup uni yasayli! — déyiship, bu
yaxshi ishni qilishqa öz qollirini quwwetlendürdi.
19 Lékin Horonluq Sanballat, xizmetkar Ammoniy
Tobiya hem ereb bolghan Geshem bu ishni anglap
bizni zangliq qilip mensitmey: — Silerning bu
qilghininglar néme ish? Siler padishahqa asiyliq
qilmaqchimusiler? — déyishti. 20 Men ulargha jawab
bérip: — Asmanlardiki Xuda bolsa bizni ghelibige
érishtüridu we Uning qulliri bolghan bizler qopup
qurimiz. Lékin silerning Yérusalémda héchqandaq
nésiwenglar, hoququnglar yaki yadnamenglar yoq, —
dédim.

3 Shu chaghda bash kahin Eliyashib we uning kahin
qérindashliri qopup «Qoy qowuqi»ni yéngiwashtin
yasap chiqti; ular qowuqning qanatlirini ornitip, uni
[Xudagha] atap muqeddes dep békitti; ular «Yüzning
munari» bilen «Hananiyelning munari»ghiche
bolghan ariliqtiki sépilni ongshap, uni muqeddes dep
békitti; 2 Uninggha tutash qismini Yérixoluqlar yasidi;
yene uninggha tutash qismini Imrining oghli Zakkur
yasidi. 3 «Béliq qowuqi»ni Senaahning oghulliri yasidi;
ular uning lim-késheklirini sélip, qanatliri, taqaqliri
we baldaqlirini ornatti. 4 Uninggha tutash qismini
Hakozning newrisi, Uriyaning oghli Meremot yasidi;
uninggha tutash qismini Meshezabelning newrisi,
Berekiyaning oghli Meshullam yasidi. Uninggha
tutash qismini Baanahning oghli Zadok yasidi. 5
Uninggha tutash qismini Tekoaliqlar yasidi; lékin
ularning chongliri öz xojisining ishini zimmisige
ilishqa unimidi. 6 «Kona qowuq»ni Pasiyaning
oghli Yehoda bilen Bésodiyaning oghli Meshullam
yasidi; ular uning lim-késheklirini sélip, qanatliri,
taqaqliri we baldaqlirini ornatti. 7 Ularning yénidiki
tutash qismini Gibéonluq Melatiya, Méronotluq
Yadon hemde Deryaning bu gherbiy teripidiki
waliylarning bashqurushi astidiki Gibéonluqlar bilen
Mizpahliqlar yasidi. 8 Ularning yénidiki tutash
qismini zergerlerdin bolghan Xarhayaning oghli
Uzziyel yasidi. Uninggha tutash qismini xushbuy
buyum yasaydighan etirchilerdin Hananiya yasidi.
Ular Yérusalém [sépilini] taki «Qélin tam»ghiche
ongshap yasidi. 9 Ularning yénidiki tutash qismini
Yérusalémning yérimining hakimi bolghan Xurning
oghli Réfaya yasidi. 10 Ularning yénida, Xarumafning
oghli Yedaya özining öyining udulidiki qismini yasidi.
Ularning yénidiki qismini Xashabniyaning oghli
Hattush yasidi. 11 Harimning oghli Malkiya bilen
Pahat-Moabning oghli Hashshub sépilning bashqa bir
böliki bilen «Xumdanlar munari»ni yasidi. 12 Ularning
yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérimining
hakimi Xalloheshning oghli Shallom özi we uning
qizliri yasidi. 13 «Jilgha qowuqi»ni Hanun bilen Zanoah
shehirining ahalisi yasidi. Ular uni yasap, uning
qanatliri, taqaqliri we baldaqlirini ornatti we yene
«Tézek qowuqi»ghiche ming gez sépilnimu yasidi. 14
«Tézek qowuqi»ni Beyt-Hakkerem yurtining bashliqi
Rekabning oghli Malkiya yasidi; ular uni yasap, uning
qanatliri, taqaqliri we baldaqlirini ornatti. 15 «Bulaq
qowuqi»ni Mizpah yurtining bashliqi Kol-Hozehning
oghli Shallum yasidi. U uni yasap, ögzisini yépip, uning
qanatliri, taqaqliri we baldaqlirini ornatti we yene
shahane baghning yénidiki Siloam kölining sépilini
«Dawutning shehiri»din chüshidighan pelempeygiche
yéngiwashtin yasidi. 16 Uningdin kéyinki tutash
qismini Dawutning qebrilirining udulidiki we
uningdin kéyinki sün'iy kölge hem uning keynidiki
«Palwanlarning öyi»ge qeder Beyt-Zur yurtining
yérimining hakimi, Azbukning oghli Nehemiya yasidi.
17 Uningdin kéyinki tutash qismini Lawiylar — Yeni
Banining oghli Rehum yasidi, uning yénidiki tutash
qismini Kéilahning yérim yurtining hakimi Hashabiya

öz yurtigha wakaliten yasap chiqti. 18 Uning yénidiki
tutash qismini ularning qérindashliri — Kéilahning
ikkinchi yérimining hakimi, Hénadadning oghli
Baway yasidi. 19 Uning yénida, Mizpahning hakimi
Yeshuyaning oghli Ézer qoral-yaragh ambirigha
chiqish yolining udulida, sépilning doqmushidiki
yene bir bölikini yasidi. 20 Zabbayning oghli Baruq
uningdin kéyinki yene bir bölikini, yeni sépilning
doqmushidin taki bash kahin Eliyashibning öyining
derwazisighiche bolghan bölikini köngül qoyup yasidi.
21 Uning yénida Hakozning newrisi, Uriyaning oghli
Meremot sépilning Eliyashibning öyining derwazisidin
taki Eliyashibning hoylisining axirighiche bolghan
yene bir bölikini yasidi. 22 Bulardin kéyinki bir
qismini Iordan tüzlenglikidikiler, kahinlar yasidi.
23 Bularning yénida, Binyamin bilen Hashshub öz
öyining udulidiki bölikini yasidi. Ulardin kéyin
Ananiyaning newrisi, Maaséyahning oghli Azariya
öz öyining yénidiki qisimni yasidi. 24 Uning yénida,
Azariyaning öyidin taki sépilning doqmushighiche
bolghan yene bir bölikini Hénadadning oghli Binnuiy
yasidi. 25 [Uning yénida], Uzayning oghli Palal
padishah ordisining doqmushi, shuningdek ordidiki
choqchiyip turghan, zindan hoylisining yénidiki
égiz munarning udulidiki bölikini yasidi. Uningdin
kéyinki bir bölikini Paroshning oghli Pidaya yasidi.
26 Emdi Ofelde turidighan ibadetxana xizmetkarliri
künchiqish tereptiki «Su qowuqi»ning udulidiki we
choqchiyip turghan munarning udulidiki sépilni
yasidi. 27 Choqchiyip turghan chong munarning
udulida Tekoaliqlar taki Ofel sépilighiche bolghan
ikkinchi bir bölikini yasidi. 28 «At qowuqi»ning yuqiri
bir bölikini kahinlar herbiri öz öyining udulidiki
qismini yasidi. 29 Immerning oghli Zadok ularning
yénida, kéyinki qismini, öz öyining udulidiki bir
bölikini yasidi. Uning yénidiki tutash qismini «sherqiy
derwaza»ning derwaziweni Shékaniyaning oghli
Shémaya yasidi. 30 Uning yénida, Shelemiyaning
oghli Hananiya bilen Zalafning altinchi oghli
Hanun ikkinchi bir bölikini yasidi; ularning yénida,
Berekiyaning oghli Meshullam öz qorusining udulidiki
bir bölekni yasidi. 31 Uning yénida, shu yerdin
tartip ibadetxana xizmetkarliri bilen sodigerlerning
qoruliridin ötüp, «Tekshürüsh qowuqi»ning udulidiki
sépil doqmushining balixanisighiche bolghan bölikini
zergerlerdin bolghan Malkiya yasidi. 32 Doqmushning
balixanisi bilen «Qoy qowuqi»ning ariliqidiki bölekni
zergerler bilen sodigerler yasidi.

4 Shundaq boldiki, Sanballat bizning sépilni
yéngiwashtin ongshawatqanliqimizni anglap
ghezeplinip, qehri bilen Yehudalarni mesxire
qildi. 2 U öz qérindashliri we Samariye qoshuni
aldida: — Bu zeip Yehudalar néme qiliwatidu?
Ular özlirini shundaq mustehkemlimekchimu?
Ular qurbanliqlarni sunmaqchimu? Ular bir kün
ichide püttürüshmekchimu? Topa döwiliri ichidin
köyüp ketken tashlarni kolap chiqirip ulargha jan
kirgüzemdiken? — dédi. 3 Uning yénida turuwatqan
Ammoniy Tobiya: — Ular herqanche yasisimu, bir
tülke sépilning üstige yamiship chiqsa, ularning
tash témini örüwétidu! — dédi. 4 — I Xudayimiz,
qulaq sélip anglighaysen, kemsitilmektimiz,
ularning qilghan haqaretlirini öz béshigha
yandurghaysun; ularni tutqun qilip élip bérilghan
yaqa yurtta xeqning oljisigha aylandurghaysun!
5 Ularning qebihlikini yapmighaysen, gunahliri
aldingdinmu öchürüwétilmisun; chünki ular sépilni
ongshawatqanlarning könglige azar berdi! 6
Shundaqtimu sépilni yéngiwashtin ongshawerduq; uni
ulap, égizlikini yérimigha yetküzduq; chünki köpchilik
köngül qoyup ishlidi. 7 Shundaq boldiki, Sanballat,
Tobiya, Erebler, Ammoniylar, Ashdodluqlar Yérusalém
sépillirini yéngiwashtin ongshash qurulushining
yenila élip bériliwatqanliqini, sépil bösüklirining
étiwétilgenlikini anglap qattiq ghezepke kélishti-
de, 8 birlikte Yérusalémgha hujum qilip uningda
qalaymiqanchiliq tughdurushni qestleshti. 9 Shunga
biz Xudayimizgha iltija qilduq hem ularning sewebidin
kéche-kündüz közetchi qoyup, özlirimiz ulardin
mudapielenduq. 10 Bu chaghda Yehudiyedikiler:
— Ishchi-hammallar halidin ketti, shuningdek
chalma-kések exletler yenila nahayiti köp, biz sépilni
ongshashqa hetta sépilghimu yéqinlishalmiduq! —
déyishti. 11 Shuning bilen bir waqitta düshmenlirimiz:
— Ular sezmeste, ular körmeste, ularning arisigha
kiriwélip ularni öltürüp, qurulushni toxtitiwétimiz! —
déyishti. 12 We shundaq boldiki, ularning etrapida
turuwatqan Yehudalarmu yénimizgha on qétim kélip:
— Qaysi terepke qarisanglar, ular shu tereptin kélip
silerge hujum qilmaqchi! — dep xewer yetküzüshti. 13
Shunga men xelqni jemet-jemet boyiche, qoligha
qilich, neyze we oqyalirini élip, sépili pes bolghan
yaki hujumgha ochuq turghan yerlerde sépilning

arqisida qarawulluqta turushqa qoydum. 14 Közdin
kechürüp chiqqandin kéyin ornumdin qopup
mötiwerler bilen emeldarlar we bashqa xelqqe: —
Ulardin qorqmanglar; ulugh we dehshetlik Rebni
ésinglarda tutunglar, öz qérindashliringlar, oghul-
qizliringlar, ayalliringlar we öy-makaninglar üchün
jeng qilinglar, dédim. 15 Shundaq boldiki, özlirining
suyiqestini bilip qalghanliqimiz düshmenlerning
quliqigha yétip barghach, shuningdek Xuda
ularning suyiqestini bitchit qilghach, biz hemmimiz
sépilgha qaytip, herbirimiz esli ish ornimizda ishni
dawamlashturiwerduq. 16 Ene shu chaghdin bashlap
xizmetkarlirimning yérimi ish bilen boldi, yérimi
qoligha neyze, qalqan, oqya tutqan, dobulgha-sawut
kiygen halda yürüshti. Serdar-emeldarlar sépilni
ongshawatqan barliq Yehuda jemetidikilerning
arqisida turdi. Hem yüklerni toshuwatqanlar hem
ulargha yük artiwatqanlarmu bir qolida ishlep,
bir qolida yaraghlirini ching tutushqanidi. 18
Tamchilarning herbiri bellirige qilich-xenjerlirini
asqan halda [sépilni] yasawatatti; kanaychi bolsa
yénimda turatti. 19 Men mötiwerler, emeldarlar we
bashqa xelqqe: — Bu qurulush nahayiti chong, dairisi
keng; biz hemmimiz sépilda bölek-bölekler boyiche
tarqilip ishlep, bir-birimizdin yiraq turuwatimiz.
20 Shunga meyli qeyerde bolunglar, kanay awazini
anglisanglarla, biz bar shu yerge kélip yighilinglar;
Xudayimiz biz üchün jeng qilidu, — dédim. 21
Biz ene shu teriqide ishliduq; xelqning yérimi
tang atqandin tartip yultuz chiqquche neyzilirini
ching tutup turushti. 22 U chaghda men yene
xelqqe: — Hemmeylen öz xizmetkari bilen kéchini
Yérusalémgha kirip ötküzsun, shundaq bolsa ular
kéchisi bizning muhapizetchilikimizni qilidu, kündüzi
ishleydu, dédim. 23 Shundaq qilip ya men, ne
qérindashlirim, ya xizmetkarlirim yaki manga
egeshken muhapizetchilerning héchqaysisi kiyimlirini
sélishmidi; herbiri hetta sugha barghandimu özining
yaraghlirini éliwalatti.

5 U chaghda xalayiq we ularning xotunliri öz
qérindashliri bolghan Yehudalar üstidin shikayet
qilip qattiq dad-peryad kötürüshti. 2 Beziler: —
Biz we oghul-qizlirimizning jan sanimiz köp, kün
kechürishimiz üchün toyghudek ashliq almisaq
bolmaydu, déyishti. 3 Yene beziler: — Biz acharchiliqta
qalghan waqtimizda ashliq élip yeymiz dep étizlirimiz,
üzümzarliqlirimizni we öylirimizni renige bérishke
mejbur bolduq, déyishti. 4 We yene beziler:
— Padishahning étizlirimiz we üzümzarliqlirimiz
üstige salghan baj-séliqni tapshurushqa pul qerz
alduq. 5 Gerche bedenlirimiz qérindashlirimizning
bedenlirige, perzentlirimiz ularning perzentlirige
oxshash bolsimu, lékin oghul-qizlirimizni qul-dédek
bolushqa tapshurmay amalimiz bolmidi; emeliyette
qizlirimizdin beziliri alliqachan dédek bolupmu ketti;
ularni bedel tölep hörlükke chiqirishqa qurbimiz
yetmidi, chünki bizning étizlar we üzümzarliqlirimiz
hazir bashqilarning qolididur, — déyishti. 6 Men
ularning dad-peryadlirini we éytqan bu geplirini
anglighandin kéyin qattiq ghezeplendim. 7 Könglümde
birer qur oyliniwalghandin kéyin, mötiwerler bilen
emeldarlarni eyiblep: — Siler öz qérindashliringlargha
qerz bérip ulardin ösüm alidikensiler-he! — dep
tenbih berdim. Andin ularning sewebidin chong bir
yighin échip 8 ularni: — Biz küchimizning yétishiche
yat taipilerge sétiwétilgen qérindishimiz Yehudalarni
qayturup sétiwalduq, lékin siler bizni ularni
qayturup sétiwalsun dep qérindashliringlarni yene
sétiwetmekchi boluwatamsiler? — dep eyibliwidim,
ular deydighan gep tapalmay, shük turup qaldi. 9
Andin men ulargha yene: — Silerning bu qilghininglar
qamlashmaptu. Siler düshmenlirimiz bolghan taipiler
aldida bizni ahanetke qaldurmay, Xudayimizning
qorqunchida mangsanglar bolmasmidi? 10 Menmu,
qérindashlirim we xizmetkarlirim ulargha pul we
ashliq ötne bérip turup ösüm alsaq alattuq! Silerdin
ötünimen, mundaq ösüm élishtin waz kécheyli! 11
Ötünüp qalay, siler del bügün ularning étizlirini,
üzümzarliq, zeytunzarliq we öylirini qayturup
béringlar, we shuningdek siler ulardin ündürüwalghan
pul, ashliq, yéngi mey-sharab we yéngi zeytun
maylirining ösümini ulargha qayturup béringlar,
dédim. 12 Ular: — Qayturup bérimiz, emdi ulardin
héch ösüm almaymiz; sili néme désile, biz shundaq
qilimiz, déyishti. Men kahinlarni chaqirtip kélip,
ularni bu wede boyiche shundaq ijra qilishqa qesem
ichküzdüm. 13 Men tonumning péshini qéqip turup:
— Kim mushu wedini ada qilmisa, Xuda shu yol
bilen uning özini öz öyidin we mal-mülkidin mehrum
qilip qéqiwetsun! Shu yol bilen uning hemme némisi
quruqdilip qalghuche qéqiwétilsun! — dédim. Pütkül
jamaet birdek: «Amin!» déyishti hem Perwerdigargha
Hemdusana oqushti. Andin köpchilik shu wedisi
boyiche déginidek qilishti. 14 Shuningdek, Yehudiye

zéminida ulargha waliy bolushqa tiklen'gen kündin
buyan, yeni padishah Artaxshashtaning yigirminchi
yilidin ottuz ikkinchi yilighiche bolghan on ikki yil
ichide ne men, ne méning uruq-tughqanlirim waliyliq
nénini héch yémiduq. 15 Mendin ilgiri waliy bolghanlar
xelqqe éghirchilik sélip, ulardin [kündilik] ashliq,
mey-sharab we shuningdek qiriq shekel kümüsh
élip kelgeniken; hetta ularning xizmetkarlirimu
xelqning üstidin hoquqwazliq qilip kelgeniken.
Lékin men Xudadin qorqidighinim üchün undaq
qilmidim. 16 Men derweqe sépilning qurulushighila
bérilgechke, biz hetta birer étiznimu sétiwalmiduq;
méning barliq xizmetkarlirimmu qurulushta ishleshke
shu yerge yighilatti. 17 Etrapimizdiki yat ellerdin
bizning yénimizgha kelgenlerdin bölek, méning bilen
bir dastixanda ghiza yeydighanlar Yehudiylar we
emeldarlardin bir yüz ellik kishi idi. 18 Herküni bir
kala, xillan'ghan alte qoy teyyarlinatti, yene manga
bezi uchar qushlar teyyarlinatti; her on künde bir
qétim herxil mol mey-sharab bilen teminlinetti.
Shundaq bolsimu men yenila «waliy néni»ni telep
qilmidim; chünki qurulush Ishi xelqning üstidiki éghir
yük idi. 19 — Ah Xudayim, men mushu xelq üchün
qilghan barliq ishimni yad etkeysen, manga shapaet
körsetkeysen!

6 Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, ereb bolghan
Geshem we düshmenlirimizning qalghan qismi
méning sépilni yéngiwashtin ongshap chiqqanliqimni,
sépilning emdi bösüklirining qalmighanliqini anglap
(lékin u chaghda men téxi sépil qowuqlirining
qanatlirini ornatmighanidim), 2 Sanballat bilen
Geshem manga: — Kelsila, biz Ono tüzlenglikidiki
Kefirim kentide körüsheyli! — dep adem ewetiptu.
Emeliyette ular manga qest qilmaqchi iken. 3
Shunglashqa men elchilerni ewetip: — Men ulugh
bir ish bilen shughulliniwatqanliqimdin siler
terepke chüshmeymen. Men qandaqmu silerning
qéshinglargha barimen dep, ishni tashlap uni toxtitip
qoyay? — dédim. 4 Ular uda töt qétim mushu teriqide
adem ewetti, men her qétim shundaq jawap berdim.
5 Andin Sanballat beshinchi qétim shu teriqide öz
xizmetkarigha péchetlenmigen xetni qoligha tutquzup
ewetiptu. 6 Xette: «Herqaysi eller arisida mundaq bir
gep tarqilip yüridu, we Geshemmu shundaq deydu: —
Sen we Yehudalar birge isyan kötürmekchi ikensiler;
shunga sen sépilnimu yéngiwashtin ongshashqa
kirishipsen; éytishlargha qarighanda sen özüngni
ulargha padishah qilmaqchikensen. 7 Sen yene
Yérusalémda özüng toghruluq: «Mana, Yehudiyede
özimizning bir padishahimiz bar!» dep jar sélip
teshwiq qilishqa birnechche peyghember qoyupsen.
Emdi bu gepler sözsiz padishahning quliqigha
yétip bayan qilinidu. Shunga, kelgin, biz birlikte
meslihetlishiwalayli» déyilgeniken. 8 Men uninggha:
«Sen éytqan ishlar héchqachan qilin'ghan emes;
bular belki öz könglüngdin oydurup chiqarghining,
xalas» dep jawap qayturdum. 9 Emeliyette, ular:
«Mushundaq qilsaq ularning qoli maghdursizlinip,
qurulush ishi ada qilinmay qalidu!» dep oylap
bizni qorqatmaqchi idi. — «Emdi méning qolumni
ishta téximu küchlendürgeysen!». 10 Mehetabelning
newrisi, Délayaning oghli Shémaya özini öz öyige
qamiwalghanidi; men uning öyige kelsem u: — Biz
Xudaning öyide, ibadetxanining ichide körüsheyli
we ibadetxanining derwaza qanatlirini étip qoyayli;
chünki ular séni öltürgili kélidu; shübhisizki, kéchisi
kélip séni öltürmekchi boldi! — dédi. 11 Men:
— Manga oxshash bir adem qandaqmu qéchip
ketsun? Mendek bir adem jénimni qutquzimen
dep qandaqmu ibadetxanigha kiriwalghudekmen?
Men hergiz u yerge kiriwalmaymen! — dep jawap
berdim. 12 Chünki men qarisam, uning Xuda
teripidin ewetilgen emes, belki Tobiya bilen Sanballat
teripidin sétiwélinip, manga zéyan yetküzmekchi
bolup bu bésharet bergenlikige közüm yetti. 13 Uni
sétiwélishidiki meqset, méni qorqutup, shularning
déginidek qilghuzup gunah qildurushtin ibaret
idi. Shundaq qilghan bolsam, namimni bulghap
méni qarilashqa shikayet qilalaydighan bolatti. 14
— «Ah Xuda, Tobiya bilen Sanballatni ésingda
tutup, ularning qilghanlirigha yarisha öz béshigha
yandurghaysen, shundaqla méni qorqatmaqchi
bolghan ayal peyghember Noadiya bilen bashqa
peyghemberlerningmu qilghanlirini öz béshigha
yandurghaysen!». 15 Élul éyining yigirme beshinchi
küni sépil pütti, pütün qurulushqa ellik ikki kün waqit
ketti. 16 Shundaq boldiki, düshmenlirimiz buningdin
xewer tapti we etrapimizdiki barliq eller qorqup
kétishti; öz neziride heywiti bek chüshüp ketti we
bu [qurulushni] Xudayimizning Özi élip barghan ish
ikenlikini bilip yetti. 17 Shu künlerde Yehudiyediki
mötiwerler Tobiyagha nurghun xet yazdi, Tobiyamu
ulargha jawaben daim xet yézip turdi. 18 Chünki
Yehudiyede Tobiyagha baghlinip qélip, qesem ichken

nurghun kishiler bar idi; chünki u Arahning oghli,
Shékaniyaning küy'oghli idi, hemde uning oghli
Yohanan Berekiyaning oghli Meshullamning qizini
xotunluqqa alghanidi. 19 Shuningdek ular yene
méning aldimda pat-pat Tobiyaning yaxshi ishlirini
tilgha élip qoyushatti hem méning geplirimnimu
uninggha yetküzüp turushatti; Tobiya bolsa manga
pat-pat tehdit sélip xet yézip turatti.

7 Sépil ongshilip bolup, men derwazilarni ornitip,
derwaziwenlerni, ghezelkeshlerni we Lawiylarni
békitip teyinligendin kéyin shundaq boldiki, 2
Men inim Hanani bilen qel'e serdari Hananiyani
Yérusalémni bashqurushqa qoydum; chünki Hananiya
ishenchlik adem bolup, Xudadin qorqushta köp
ademlerdin éship kétetti. 3 Men ulargha: — Kün
issighuche Yérusalémning qowuqliri échilmisun;
qowuqlarning qanatliri étilgende, baldaqlar taqalghan
waqitliridimu derwaziwenler yénida turup közet
qilisun; shuningdek Yérusalémda turuwatqanlardin
qarawullar közet nöwetlirige qoyulup békitilsun;
herbir adem özining bir közitige mes'ul bolsun,
shundaqla herbirining köziti öz öyining udulida
bolsun, dep tapilidim. 4 Sheher chong hem
kengri bolghini bilen ahale az, öyler téxi
sélinmighanidi. 5 Xudayim könglümge mötiwerler,
emeldarlar we xelqning herbirini nesebnamisi boyiche
royxetke élishqa ularni yighish niyitini saldi. Men
awwal birinchi qétim qaytip kelgen ademlerning
nesebnamisini taptim, uningda mundaq pütülgenidi:
— 6 Töwendikiler Yehudiye ölkisidikilerdin, esli
Babil padishahi Néboqadnesar teripidin sürgün
qilin'ghanlardin, Yérusalém we Yehudiyege chiqip,
herbiri öz shehirlirige ketti: — 7 Ular Zerubbabel,
Yeshua, Nehemiya, Azariya, Raamiya, Nahamani,
Mordikay, Bilshan, Misperet, Bigway, Nehum we
Baanahlar bille qaytip keldi. Emdi Israil xelqining
ichidiki erkeklerning sani töwendikiche: — 8
Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish ikki
kishi; 9 Shefatiyaning ewladliri üch yüz yetmish ikki
kishi; 10 Arahning ewladliri alte yüz yetmish besh
kishi; 11 Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua bilen
Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on sekkiz
kishi; 12 Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik
töt kishi; 13 Zattuning ewladliri sekkiz yüz qiriq besh
kishi; 14 Zakkayning ewladliri yette yüz atmish kishi;
15 Binnuiyning ewladliri alte yüz qiriq sekkiz kishi;
16 Bibayning ewladliri alte yüz yigirme sekkiz kishi;
17 Azgadning ewladliri ikki ming üch yüz yigirme
ikki kishi; 18 Adonikamning ewladliri alte yüz atmish
yette kishi; 19 Bigwayning ewladliri ikki ming atmish
yette kishi; 20 Adinning ewladliri alte yüz ellik besh
kishi; 21 Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning
ewladliri toqsan sekkiz kishi; 22 Hashumning ewladliri
üch yüz yigirme sekkiz kishi; 23 Bizayning ewladliri
üch yüz yigirme töt kishi; 24 Harifning ewladliri bir
yüz on ikki kishi; 25 Gibéonning ewladliri toqsan
besh kishi; 26 Beyt-Lehemlikler bilen Nitofaliqlar
jemiy bir yüz seksen sekkiz kishi; 27 Anatotluqlar
bir yüz yigirme sekkiz kishi; 28 Beyt-Azmawetlikler
qiriq ikki kishi. 29 Kiriat-yéarimliqlar, Kefirahliqlar
we Beerotluqlar bolup jemiy yette yüz qiriq üch
kishi; 30 Ramahliqlar bilen Gébaliqlar jemiy alte yüz
yigirme bir kishi; 31 Mikmashliqlar bir yüz yigirme
ikki kishi; 32 Beyt-Ellikler bilen ayiliqlar jemiy bir
yüz yigirme üch kishi; 33 ikkinchi bir Nébodikiler
ellik ikki kishi; 34 ikkinchi bir Élamning ewladliri bir
ming ikki yüz ellik töt kishi; 35 Harimning ewladliri
üch yüz yigirme kishi; 36 Yérixoluqlar üch yüz qiriq
besh kishi; 37 Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemiy
yette yüz yigirme bir kishi; 38 Sinaahning ewladliri
üch ming toqquz yüz ottuz kishi. 39 Kahinlarning
sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning
ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi; 40 Immerning
ewladliri bir ming ellik ikki kishi; 41 Pashxurning
ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; 42
Harimning ewladliri bir ming on yette kishi. 43
Lawiylarning sani töwendikiche: — Xodwahning
ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning
ewladliri yetmish töt kishi. 44 Ghezelkeshlerdin:
— Asafning ewladliri bir yüz qiriq sekkiz kishi.
45 Derwaziwenlerning neslidin: — Shallumning
ewladliri, Atérning ewladliri, Talmonning ewladliri,
Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen
Shobayning ewladliri jemiy bir yüz ottuz sekkiz
kishi. 46 Ibadetxana xizmetkarliri töwendikiche: —
Zixaning ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaotning
ewladliri. 47 Kirosning ewladliri, Siyaning ewladliri,
Padonning ewladliri, 48 Libanahning ewladliri,
Hagabahning ewladliri, Shalmayning ewladliri, 49
Hananning ewladliri, Giddelning ewladliri, Gaharning
ewladliri, 50 Réayahning ewladliri, Rezinning ewladliri,
Nikodaning ewladliri, 51 Gazzamning ewladliri,
Uzzaning ewladliri, Pasiyaning ewladliri, 52 Bisayning
ewladliri, Meunimning ewladliri, Nefussesimning

ewladliri, 53 Bakbukning ewladliri, Xakufaning
ewladliri, Xarxurning ewladliri, 54 Bazlitning
ewladliri, Mehidaning ewladliri, Xarshaning ewladliri,
55 Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri,
Témahning ewladliri, 56 Neziyaning ewladliri bilen
Xatifaning ewladliridin ibaret. 57 Sulaymanning
xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: —
Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Péridaning
ewladliri, 58 Yaalaning ewladliri, Darkonning
ewladliri, Giddelning ewladliri, 59 Shefetiyaning
ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-Hazzibaimning
ewladliri bilen Amonning ewladliridin ibaret. 60
Ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkari
bolghanlarning ewladliri jemiy üch yüz toqsan ikki
kishi. 61 Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha,
Kérub, Addon, Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular
özlirining ata jemetining yaki nesebining Israil adimi
ikenlikini ispatlap bérelmidi. 62 Bular Délayaning
ewladliri, Tobiyaning ewladliri we Nikodaning
ewladliri bolup, jemiy alte yüz qiriq ikki kishi; 63
Kahinlardin Xabayaning ewladliri, kozning ewladliri
bilen Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadliq
Barzillayning bir qizini alghachqa ularning éti bilen
atalghanidi. 64 Bular jemetining nesebnamisini izdep
tapalmidi; shunga ular «napak» hésablinip kahinliqtin
qalduruldi. 65 Waliy ulargha: — Urim we tummimni
kötürgüchi kahin arimizda xizmette bolghuche «eng
muqeddes yimeklikler»ge éghiz tegküzmeysiler, dédi.
66 Pütün jamaet jemiy qiriq ikki ming üch yüz atmish
kishi; 67 Buningdin bashqa ularning yene yette ming
üch yüz ottuz yette qul-dédiki bar idi; yene ikki yüz
qiriq besh er-ayal ghezelchisi bar idi. Ularning yette
yüz ottuz alte éti, ikki yüz qiriq besh qéchiri, 69 töt yüz
ottuz besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki
bar idi. 70 Jemet kattiwashliridin beziliri [ibadetxana]
qurulushi üchün hediyelirini teqdim qildi; waliy
xezinige ming darik altun, ellik das we besh yüz ottuz
qur kahin toni teqdim qildi; 71 jemet kattiwashliridin
beziliri qurulush xezinisige yigirme ming darik altun,
ikki ming ikki yüz mina kümüsh; 72 xelqning qalghini
yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina
kümüsh, atmish yette qur kahin tonini teqdim qildi. 73
Shuningdin kéyin kahinlar, Lawiylar, derwaziwenler,
ghezelkeshler we bir qisim xelq qoshulup, ibadetxana
xizmetkarliri, shundaqla qalghan Israil xelqining
hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

8 Yettinchi aygha kelgende, Israillarning hemmisi
öz sheherlirige kélip orunliship boldi. Bu chaghda
pütün xalayiq xuddi bir ademdek bolup «Su qowuqi»
aldidiki meydan'gha yighilip, tewratshunas Ezradin
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Israilgha
tapilighan Tewrat-qanun kitabini keltürüshni telep
qildi. 2 Yettinchi ayning birinchi küni kahin
Ezra Tewrat-qanun kitabini jamaetke, yeni er-
ayallar, shundaqla anglap chüshineleydighan barliq
kishilerning aldigha élip chiqti; 3 «Su qowuqi»ning
aldidiki meydanda, etigendin chüshkiche, er-
ayallargha, shundaqla anglap chüshineleydighan
kishilerge oqup berdi. Pütkül jamaetning qulaqliri
Tewrat-qanun kitabidiki sözlerde idi. 4 Tewratshunas
Ezra mexsus mushu ishqa hazirlan'ghan yaghach
munberge chiqip turdi; uning ong teripide turghini
Mattitiya, Shéma, Anayah, Uriya, Hilqiya bilen
Maaséyahlar idi; sol teripide turghini Pidaya, Mishael,
Malkiya, Hashom, Hashbaddana, Zekeriya bilen
Meshullam idi. 5 Ezra pütkül xalayiqning köz
aldida kitabni achti, chünki u pütün xalayiqtin
égizde turatti; u kitabni achqanda, barliq xalayiq
ornidin qopti. 6 Ezra ulugh Xuda bolghan
Perwerdigargha medhiyeler oquwidi, barliq xalayiq
qollirini kötürüp jawaben: «Amin! Amin!» déyishti;
andin tizlinip, pishanisini yerge yéqip, Perwerdigargha
sejde qildi. 7 Andin kéyin Lawiylardin Yeshuya,
Bani, Sherebiya, Yamin, Akkub, Shabbitay, Xodiya,
Maaséyah, Kélita, Azariya, Yozabad, Hanan we
Pélayalar xalayiqqa Tewrat qanunini chüshendürdi;
jamaet öre turatti. 8 Ular jamaetke kitabtin Xudaning
Tewrat-qanunini jarangliq oqup berdi we oqulghanni
chüshiniwélishi üchün uning menisi we ehmiyiti
toghrisida éniq tebir berdi. 9 Waliy Nehemiya bilen
tewratshunas kahin Ezra we xelqqe qanunning
menisini ögitidighan Lawiylar pütkül jamaetke: —
Bügün Xudayinglar bolghan Perwerdigargha atalghan
muqeddes kündur, yigha-zar qilmanglar! — dédi.
Chünki xalayiqning hemmisi Tewrat qanunidiki
sözlerni anglap yigha-zar qilip kétishkenidi. 10
Andin [Nehemiya] ulargha: — Siler bérip nazu-
németlerni yep, sherbetlerni ichinglar, özige [yimek-
ichmek] teyyarliyalmighanlargha yémek-ichmek
bölüp béringlar; chünki bügün Rebbimizge atalghan
muqeddes bir kündur. Ghemkin bolmanglar; chünki
Perwerdigarning shadliqi silerning küchünglardur,
dédi. 11 Lawiylarmu: — Bügün muqeddes kün

bolghachqa, tinchlininglar, ghemkin bolmanglar!
— dep jamaetni tinchlandurdi. 12 Jamaet qaytip
bérip, yep-ichishti, bashqilarghimu yimek-ichmek
üleshtürüp berdi, shad-xuramliqqa chömdi; chünki
ular bérilgen telim sözlirini chüshen'genidi. 13 Etisi
xalayiq ichidiki qebile kattiwashliri, kahinlar we
Lawiylar tewratshunas Ezraning yénigha yighilip,
Tewrat qanunidiki sözlerni téximu chüshinip pem-
parasetke érishmekchi boldi. 14 Ular Tewrat
qanunida Perwerdigar Musaning wastisi bilen
Israillargha yettinchi aydiki héytta kepilerde turushi
kérekliki pütülgenlikini uqti, 15 shundaqla özliri
turuwatqan barliq sheherlerde we Yérusalémda:
«Siler taghqa chiqip, zeytun shéxi bilen yawa zeytun
shaxlirini, xadas öjme shaxlirini, xorma derexlirining
shaxlirini we yopurmaqliri baraqsan derex shaxlirini
ekilip, Tewratta yézilghinidek kepilerni yasanglar»
dégenlikini tarqitip jarkalashni buyrughanliqini uqti.
16 Shuning bilen xalayiq chiqip shax ekilip özliri üchün,
herbiri öylirining ögziliride, hoylilirida, Xudaning
öyidiki hoylilarda, «Su qowuqi»ning chong meydanida
we «Efraim derwazisi»ning chong meydanida kepilerni
yasap tikti. 17 Sürgünlüktin qaytip kelgen pütkül
jamaet kepilerni yasap tikti we shundaqla kepilerge
jaylashti; Nunning oghli Yeshuaning künliridin tartip
shu kün'giche Israillar undaq qilip baqmighanidi.
Hemmeylen qattiq xushal bolushti. 18 Birinchi kündin
axirqi kün'giche [Ezra] herküni Xudaning Tewrat-
qanun kitabini oqudi. Ular yette kün héyt ötküzdi;
sekkizinchi küni belgilime boyiche tentenilik ibadet
yighilishi ötküzüldi.

9 Shu ayning yigirme tötinchi küni Israillar roza
tutup, boz kiyip, üsti-béshigha topa chachqan halda
yighildi; 2 Israil nesli özlirini barliq yat taipilerdin
ayrip chiqti, andin öre turup özlirining gunahlirini
we ata-bowilirining ötküzgen qebihliklirini étirap
qildi. 3 Ular shu künning töttin biride öz yéride
turup özlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning
Tewrat-qanun kitabini oqudi; künning yene töttin
biride özlirining gunahlirini tonudi we Xudasi
bolghan Perwerdigargha sejde qildi. 4 Lawiylardin
Yeshua, Bani, Kadmiyel, Shebaniya, Bunni, Sherebiya,
Bani we Kénanilar pelempeylerde turup özlirining
Xudasi bolghan Perwerdigargha ünlük awaz bilen
nida qildi. 5 Lawiy Yeshua, Kadmiyel, Bani,
Hashabiniya, Sherebiya, Xodiya, Shebaniya we
Pitahiyalar: «Ornunglardin qopup Xudayinglar
bolghan Perwerdigargha ebedil'ebedgiche teshekkür-
medhiye qayturunglar» — dédi we mundaq
[dua-hemdusana uqudi]: — «[I Xuda], insanlar
Séning shanu-shewketlik namingni ulughlisun!
Berheq, barliq teshekkür-medhiyiler naminggha
yétishmeydu! 6 Sen, peqet Senla Perwerdigardursen;
asmanlarni, asmanlarning asminini we ularning
barliq qoshunlirini, yer we yer üstidiki hemmini,
déngizlar we ular ichidiki hemmini yaratquchidursen;
Sen bularning hemmisige hayatliq bergüchisen,
asmanlarning barliq qoshunliri Sanga sejde
qilghuchidur. 7 Sen berheq Perwerdigar Xudadursen,
Sen Abramni talliding, uni Kaldiyening Ur shehiridin
élip chiqting, uninggha Ibrahim dégen namni ata
qilding. 8 Sen uning qelbining Özüngge sadiq-
ishenchilik ikenlikini körüp, uning bilen ehde
tüzüp Qanaaniylarning, Hittiylarning, Amoriylarning,
Perizziylerning, Yebusiylarning we Girgashiylarning
zéminini uning ewladlirigha teqdim qilip bérishni
wede qilding; Sen heqqaniy bolghanliqingdin,
sözliringni ishqa ashurdung. 9 Sen ata-bowilirimizning
Misirda jebir-zulum chékiwatqanliqini körüp, ularning
Qizil déngiz boyidiki nalisigha qulaq salding. 10 Sen
Misirliqlarning ulargha qandaq yoghanchiliq bilen
muamile qilghanliqini bilginingdin kéyin Pirewn,
uning barliq xizmetchiliri we uning zéminidiki
barliq xelqqe möjizilik alamet we karametlerni
körsitip, Özüng üchün bügün'ge qeder saqlinip
kéliwatqan ulugh bir nam-shöhretni tikliding. 11
Sen yene [ata-bowilirimiz] aldida déngizni bölüp,
ular déngizning otturisidin quruq yer üstidin méngip
ötti; ularni qoghlap kelgenlerni chongqur déngiz
tégige tashlap gherq qiliwetting, xuddi jushqunluq
déngizgha tashlan'ghan tashtek gherq qilding. 12
Sen ularni kündüzi bulut tüwrüki bilen, kéchisi ot
tüwrüki bilen yétekliding, bular arqiliq ularning
mangidighan yolini yorutup berding. 13 Sen Sinay
téghigha chüshüp, asmanda turup ular bilen sözliship,
ulargha toghra höküm, heqiqiy ishenchlik qanunlar,
yaxshi belgilimiler we emrlerni ata qilding. 14
Sen ulargha Özüngning muqeddes shabat kününgni
tonuttung, qulung Musaning wastisi bilen ulargha
emrler, belgilimiler we Tewrat qanunini tapiliding.
15 Sen ulargha ach qalghanda yésun dep asmandin
nan, ussighanda ichsun dep qoram tashtin su chiqirip
berding; Sen ulargha bérishke qolungni kötürüp qesem
qilghan eshu zéminni kirip igilenglar, déding. 16 Lékin

ular, yeni ata-bowilirimiz meghrulinip, boyni qattiqliq
qilip emrliringge qulaq salmidi. 17 Ular itaet qilishni
ret qildi, Séning ularning otturisida yaratqan karamet
möjiziliringni yad etmidi, belki boyni qattiqliq qildi,
asiyliq qilip, qul qilin'ghan jaygha ketmekchi bolup, öz
aldigha yolbashchi tiklidi. Lékin Sen epuchan, méhir-
shepqetlik hem rehimdil, asan ghezeplenmeydighan,
zor méhir-muhebbetlik Tengridursen; shunga Sen
ularni tashliwetmiding. 18 Ular hetta téxi özlirige bir
quyma mozayni yasap: «Mana bu silerni Misirdin élip
chiqqan ilah!» dégen waqtida hem qattiq kupurluq
qilghinida, 19 Sen tolimu rehimdil bolghanliqing
üchün ularni yenila bayawanda tashlap qoymiding;
kündüzi bulut tüwrüki ularning üstidin néri ketmey,
ulargha yol bashlidi; kéchisi ot tüwrükimu ulardin
néri ketmey, ulargha nur bérip, mangidighan yolini
körsetti. 20 Sen Özüngning méhribane Rohingni
chüshürüp ulargha telim berding; Sen ularning
yéyishi üchün «manna»ni ayimiding, ussuzluqini
qandurush üchün suni berding. 21 Sen ularni
bayawanda qiriq yil qamdap kelding; héchnémisi kem
bolmidi, kiyimliri konirimidi, putlirimu ishshimidi.
22 Sen padishahliqlar we taipilerni ularning qoligha
berding, bularni ularning zéminigha chégralar qilip
berding. Shuning bilen ular Sihon padishahning
zéminini, Heshbonning padishahining zéminini we
Bashan padishahi Ogning zéminini igilidi. 23 Sen
ularning perzent-ewladlirini asmandiki yultuzlardek
awuttung; Sen ularni ata-bowilirigha: «Siler bu
zéminni igileshke uninggha kiringlar» dep teqdim
qilghan zémin'gha bashlap kirding. 24 Ularning
ewladliri kirip u zéminni igilidi; Sen u zéminda
turuwatqan Qanaan ahalisini ulargha béqindurdung
hem zémindiki padishahlarni we ularning qebile-
qowmlirini: «Siler ulargha xalighanche muamile
qilinglar» dep ularning qoligha tapshurdung. 25 Ular
mustehkem sheherlerni, munbet yerlerni ishghal
qilip, herxil ésil buyumlargha tolghan öylerge, kolap
qoyulghan quduqlargha, üzümzarliqlar, zeytunluqlar
we intayin köp méwilik derexlerge ige boldi;
yep-ichip semrip, Séning zor méhribanliqingdin
söyünüshti! 26 Lékin ular gedenkeshlik qilip
Séningdin yüz örüp, Tewrat qanununngni arqisigha
tashlidi, ularni yéninggha yandurmaq üchün agah-
guwahliq yetküzgen peyghemberliringni öltürüp
esheddiy kupurluq qildi. 27 Shunga Sen ularni
jebir-zulum salghuchilarning qoligha tapshurdung,
derweqe ular ularni qiynidi; ular qiynalghan
waqitlirida Sanga yalwurushqanidi, Sen asmanlarda
turup ulargha qulaq salding, zor rehimdilliqing
boyiche ulargha qutquzghuchilarni ewetetting, ular
bularni ezgüchilerning qolidin qutquzatti. 28 Lékin
ular aramliqqa érishkendin kéyin yene Séning
aldingda rezillik qilishqa bashliwidi, Sen ularni yene
düshmenlirining qoligha tapshurdung, ular ularning
üstidin hökümranliq qildi; ular yene Séning aldingda
nale-peryat qilishiwidi, Sen asmanlarda turup
qulaq sélip, rehimdilliqliring boyiche ularni yénish-
yénishlap qutquzdung. 29 Sen ularni Özüngning
Tewrat-qanununggha qaytishqa agahlandurdung;
lékin ular meghrurlinip, emrliringge qulaq salmidi,
hökümliring aldida gunah qildi (insan hökümliringge
emel qilsa, ular shu sewebtin hayatta bolidu). Ular
jahilliq bilen boynini tolghap, gedenkeshlik qilip sanga
qulaq sélishni ret qildi. 30 Ulargha uzun yil sewr-taqet
qilding, Rohing peyghemberliringning wastisi bilen
agah-guwahliq bergen bolsimu, ular yenila qulaq
salmidi; shunga Sen ularni herqaysi el-yurtlardiki
taipilerning qoligha tapshurdung. 31 Halbuki, Sen zor
rehimdilliqliring tüpeylidin ularning neslini pütünley
qurutuwetmiding hem ularni tashliwetmiding;
chünki Sen méhir-shepqetlik hem rehimdil
Tengridursen. 32 Emdi ah Xudayimiz, ehdengde
turup özgermes muhebbitingni körsitidighan ulugh,
qudretlik we dehshetlik Tengri, emdi Séningdin
bizning, padishahlirimizning we emirlirimizning,
kahinlirimizning, peyghemberlirimizning, ata-
bowilirimizning shundaqla Özüngning barliq
xelqingning Asuriye padishahining zamanidin buyan
bügün'giche béshimizgha chüshken barliq azab-
oqubetlerni kichik ish dep qarimasliqingni ötünimiz.
33 Béshimizgha kelgen barliq ishta Sen adilsen;
chünki Séning qilghining heqiqet boyiche boldi,
bizning qilghinimiz rezilliktur. 34 Padishahlirimiz,
emirlirimiz, kahinlirimiz bilen ata-bowilirimizning
hemmisi Séning Tewrat qanununggha emel qilmay,
emrliringge we Séning ulargha ispatlap bergen
agah-guwahliqliringgha héch qulaq salmidi. 35
Ular Sen ulargha muyesser qilghan padishahliqta
turushtin, ulargha ata qilghan zor memurchiliqtin we
shuningdek ularning aldigha yayghan bu keng munbet
zémindiki turmushtin behrimen boluwatqan bolsimu,
lékin ular Séning ibadet-xizmitingde bolmidi yaki
özlirining rezil qilmishliridin yanmidi. 36 Mana, biz

bügün qullarmiz! Sen méwisi bilen nazu-németliridin
yéyishke ata-bowilirimizgha teqdim qilip bergen
zéminda tursaqmu, biz mana uningda qul bolup
qalduq! 37 [Zémin] Sen bizning gunahlirimiz üchün
bizni idare qilishqa békitken padishahlargha mol
mehsulatlirini bérip turidu; ular bedenlirimizni
hem charwa mallirimizni öz meyliche bashqurup
kéliwatidu; biz zor derd-elemde bolduq». 38 «— Biz
mana mushu barliq ishlar tüpeyli muqim bir ehdini
tüzüp yézip chiqtuq; emirlirimiz, Lawiylirimiz bilen
kahinlirimiz buninggha öz möhürlirini basti».

10 Buninggha birinchi bolup möhür basqanlar
Haqaliyaning oghli, waliy Nehemiya bilen
Zedekiya idi; 2 Andin [kahinlardin] Séraya, Azariya,
Yeremiya, 3 Pashxur, Amariya, Malkiya, 4 Hattush,
Shebaniya, Malluq, 5 Harim, Meremot, Obadiya,
6 Daniyal, Ginniton, Baruq, 7 Meshullam, Abiya,
Miyamin, 8 Maaziyah, Bilgay, Shémayalar; ular
kahinlar idi. 9 Lawiylardin: — Azaniyaning oghli
Yeshua, Hénadadning ewladliridin Binnui bilen
Kadmiyel 10 we ularning qérindashliridin Shebaniya,
Xodiya, Kélita, Pélaya, Hanan, 11 Mika, Rexob,
Hashabiya, 12 Zakkor, Sherebiya, Shebaniya, 13 Xodiya,
Bani, Béninu idi. 14 Jamaet bashliqliridin: Parosh,
Pahat-Moab, Élam, Zattu, Bani, 15 Bunni, Azgad, Bibay,
16 Adoniya, Bigway, Adin, 17 Atér, Hezekiya, Azzur,
18 Xodiya, Hashum, Bizay, 19 Harif, Anatot, Nébay,
20 Magpiyash, Meshullam, Hézir, 21 Meshezabel,
Zadok, Yaddua, 22 Pilatiya, Hanan, Anaya, 23 Hoshiya,
Hananiya, Hashshub, 24 Halloxesh, Pilxa, Shobek, 25
Rehum, Hashabnah, Maaséyah, 26 Axiyah, Hanan,
Anan, 27 Malluq, Harim, Baanahlar idi. 28 Qalghan xelq:
— Kahinlar, Lawiylar, derwaziwenler, ghezelkeshler,
ibadetxanining xizmetkarliri we shuningdek özlirini
zéminlardiki taipilerdin ayrip chiqip, Xudaning
Tewrat qanunigha qaytqanlarning herbiri we ularning
ayalliri we oghul-qiz perzentliri qatarliq hidayet
tépip yorutulghanlarning hemmisi 29 öz qérindashliri
bolghan mötiwerler bilen qoshulup: «Özimizni
qarghish qesimi bilen ehdige baghlap, Xudaning quli
Musa arqiliq jakarlighan Tewrat qanunida méngip,
Rebbimiz Perwerdigarning barliq emirliri, hökum-
belgilimilirini tutup emel qilimiz; 30 qizlirimizni
bu yurttiki yat elliklerge yatliq qilmaymiz hem
oghullirimizghimu ularning qizlirini élip bermeymiz;
31 bu yurttiki yat ellikler shabat künide mal-tawar
we ashliqlirini ekilip satmaqchi bolsa, shabat künliri
yaki herqaysi bashqa muqeddes künlerdimu ulardin
qet'iy héchnéme sétiwalmaymiz; her yettinchi yili
yerni tériqsiz aq qaldurimiz hem barliq qerzlerni
kechürüm qilimiz» — déyishti. 32 Biz yene özimizge
herbir adem her yili Xudayimizning öyining xizmet
xirajiti üchün üchtin bir shekel kümüsh bérishke
belgilimilerni békittuq; 33 bu pul «tizilidighan
teqdim nan»lar, daimiy ashliq hediyeler, daimiy
köydürme qurbanliqlar, shabat küni bilen yéngi
aylardiki köydürme qurbanliqlar, qereli békitilgen
héytlarda qilinidighan köydürme qurbanliqlar üchün,
herxil muqeddes buyumlar üchün, Israilgha kafaret
keltüridighan gunah qurbanliqliri üchün, shuningdek
Xudayimizning öyidiki barliq xizmetlerning xirajiti
üchün ishlitilsun dep belgilendi. 34 Biz yene ata
jemetlirimiz boyiche kahinlar, Lawiylar we xelq
arisida chek tashlap, her yili belgilen'gen qerelde
Xudayimizning öyige Tewrat qanunida pütülginidek
Perwerdigar Xudayimizning qurban'gahida qalash
üchün otun yetküzüp bérish nöwetlirini békittuq;
35 yene her yili étizimizdiki tunji pishqan hosulni,
hemme méwilik derexlerning tunji pishqan méwilirini
Perwerdigarning öyige yetküzüp bérishni, 36
shundaqla Tewrat qanunida pütülginidek, tunji
oghlimizni we kala, qoy-oghlaq padiliridin tunji
charpiyimizni Xudaning öyige apirip, u öyde wezipe
ötewatqan kahinlargha epkélishni, 37 herbir yéngi
xémirning deslep pishqan nanliridin birni, shundaqla
barliq «kötürme hediye»lirimizni teqdim qilishni,
herxil derexlerdin deslepki pishqan méwilerni, yéngi
sharab, yéngi zeytun méyini Xudayimizning öyining
xezine-ambarlirigha apirip bérishni, yeni kahinlargha
yetküzüp bérishni, shuningdek étizlirimizdin chiqqan
hosulning ondin biri bolghan öshrini Lawiylargha
bérishni békittuq; Lawiylar bizning tériqchiliqqa
tayinidighan sheherlirimizdin chiqqan hosulning
ondin biri bolghan öshrini tapshuruwalsun dep
békittuq; 38 shuningdek, Lawiylar chiqqan hosulning
ondin birini tapshuruwalghan chaghda Harunning
ewladliridin kahin bolghan birsi ular bilen bille
bolsun, Lawiylar eshu ondin bir ülüshning yene ondin
bir ülüshini ayrip Xudaning öyige, uning xezine-
ambarlirigha saqlashqa tapshursun dep belgiliduq.
39 Israillar bilen Lawiylar ashliqtin, yéngi sharabtin,
yéngi zeytun méyidin «kötürme hediye» qilip
muqeddes jaydiki eswab-üsküniler saqlinidighan
xezine-ambarlargha, yeni wezipe öteydighan kahin,

derwaziwen we ghezelkeshler turidighan jaygha
tapshurushi kérek. Biz Xudayminizning öyining
hajetliridin hergiz özimizni tartmaymiz!

11 U chaghda xelq ichidiki emirler Yérusalémda
turatti; qalghan puqralar chek tashlinish
bilen ondin biri muqeddes sheher Yérusalémda
olturaqliship, qalghan ondin toqquzi bashqa
sheherlerde olturaqlashti. **2** Öz ixtiyari
bilen Yérusalémda olturaqlishishqa otturigha
chiqqanlargha bolsa, jamaet ulargha bext-beriket
tilidi. **3** Yehudiye ölkisidin, Yérusalémgha makanliship
qalghan beg-emirler töwendikidek (Israillar, kahinlar,
Lawiylar, ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning
xizmetkarlirining ewladliri Yehudiye sheherliride,
herbiri öz tewelikide makanlashqan bolsimu,
Yehudalardin we Binyaminlardin beziliri Yérusalémda
makanlashti): — Bularning ichide, Yehudalardin: —
Perezning ewladidin bolghan Uzziyaning oghli Ataya;
Uzziya Zekeriyaning oghli, Zekeriya Amariyaning
oghli, Amariya Shefatiyaning oghli, Shefatiya
Mahalalélning oghli idi. **5** Yene Baruqning oghli
Maaséyah; Baruq Kol-Hozehning oghli, Kol-Hozeh
Hazayaning oghli, Hazaya Adayaning oghli, Adaya
Yoaribning oghli, Yoarib Zekeriyaning oghli, Zekeriya
Shilonining oghli. **6** Yérusalémgha makanlashqan
barliq Perez jemetidikiler jemiy töt yüz atmish
sekkiz kishi bolup, hemmisi ezimetler idi. **7**
Binyaminning ewladliridin: — Meshullamning oghli
Sallu; Meshullam Yoedning oghli, Yoed Pidayaning
oghli, Pidaya Kolayaning oghli, Kolaya Maaséyahning
oghli, Maaséyah Itiyelning oghli, Itiyel Yeshayaning
oghli. **8** Uninggha egeshkenler, Gabbay we Sallay
idi; shulargha munasiwetlik jemiy toqquz yüz
yigirme sekkiz kishi idi. **9** Zikrining oghli Yoél ularni
bashquridighan emeldar idi; Sinuahning oghli Yehuda
sheherning muawin hakimi idi. **10** Kahinlardin: —
Yoaribning oghli Yedaya bilen Yaqin, **11** shundaqla
Xudaning öyining bash ghojidari Séraya; Séraya
Hilqiyaning oghli, Hilqiya Meshullamning oghli,
Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning
oghli, Mérayot Axitubning oghli idi; **12** yene
uning qérindashliridin ibadetxanidiki xizmette
bolghanlardin jemiy sekkiz yüz yigirme ikki kishi
bar idi; yene Yerohamning oghli Adaya bar idi;
Yeroham Pélaliyaning oghli, Pélaliya Amzining oghli,
Amzi Zekeriyaning oghli, Zekeriya Pashxurning
oghli, Pashxur Malkiyaning oghli idi; **13** uning
qérindashlirining hemmisi jemet bashliqi bolup,
jemiy ikki yüz qiriq ikki kishi idi; yene Azarelning
oghli Amashsay bar idi; Azarel Axzayning oghli,
Axzay Meshillimotning oghli, Meshillimot Immerning
oghli idi; **14** yene ularning qérindashliridin, palwan-
ezimetlerdin, jemiy bir yüz yigirme sekkiz kishi bar
idi; Gédolimning oghli Zabdiyel ularni bashquridighan
emeldar idi. **15** Lawiylardin: — Hashshubning
oghli Shémaya bar idi; Hashshub Azrikamning
oghli, Azrikam Hashabiyaning oghli, Hashabiya
Bunnining oghli idi; **16** yene Lawiylarning qebile
bashliqliri bolghan Shabbitay bilen Yozabad bolup,
Xudaning öyining téshidiki ishlargha mes'ul idi.
17 Yene Mikaning oghli Mattaniya dua waqitlirida
teshekkür-rehmetler éytishqa yétekchilik qilatti; Mika
Zabdining oghli, Zabdi Asafning oghli idi; Bakbukiya
qérindashliri ichide muawinliq wezipisini öteytti; yene
Shammuaning oghli Abda bar idi; Shammua Galalning
oghli, Galal Yedutunning oghli idi. **18** Muqeddes
sheherde turuwatqan Lawiylarning hemmisi ikki
yüz seksen töt kishi idi. **19** Derwaziwenlerdin: —
derwazilarda közette turidighan Akkub bilen Talmon
we ularning qérindashliri bar idi; ular jemiy bir
yüz yetmish ikki kishi idi. **20** Qalghan Israillar,
kahinlar, Lawiylar Yehudiye sheherliride, herbiri öz
mirasida makanlashti. **21** Ibadetxanining xizmetkarliri
bolsa Ofel döngige makanlashti; ibadetxanining
xizmetkarlirini Zixa bilen Gishpa bashqurdi. **22**
Yérusalémda Lawiylarni bashqurghuchi Banining
oghli Uzzi idi; Bani Hashabiyaning oghli, Hashabiya
Mattaniyaning oghli, Mattaniya Mikaning oghli idi —
démek, Uzza Asafning ewladliridin, yeni Xudaning
öyidiki xizmetke mes'ul bolghan ghezelkeshlerdin idi.
23 Chünki padishah ular toghruluq yarliq chüshürgen
bolup, ghezelkeshlerning her künlük ozuq-tülükini,
shundaqla öteydighan wezipisini békitkenidi.
24 Yehudaning oghli Zerahning ewladliridin
Meshezabelning oghli Pitahiya puqralarning barliq
ishlirida padishahning meslihetchisi idi. **25** Yéza-
qishlarqlar we ulargha tewe etrapidiki jaylarda
Yehudalardin beziliri turatti; Kiriat-Arba we uning
tewesidiki yéza-kentlerde, Dibon we uning tewesidiki
yéza-kentlerde, Yekabziyel we uning tewesidiki yéza-
kentlerde, **26** shundaqla Yeshua, Moladah, Beyt-Pelet,
27 Hazar-Shual, Beer-Shéba we uning tewesidiki yéza-
kentlerde, **28** Ziklag, Mikona we uning tewesidiki yéza-
kentlerde, **29** En-Rimmon, Zorah, Yarmut, **30** Zanoah,

Adullam we bu ikki yerge tewe qishlaqlarda, Laqish
we uninggha tewe yerlerde, Azikah we uninggha
tewe yéza-kentlerde makanlashti; ular makanlashqan
yerler Beer-Shébadin taki Hinnom jilghisigha qeder
sozuldi. 31 Binyaminlar bolsa Géba, Mikmash, Ayja,
Beyt-El we uning tewesidiki yéza-kentlerde, 32 beziliri
Anatot, Nob, Ananiya, 33 Hazor, Ramah, Gittaim,
34 Hadid, Zeboim, Niballat, 35 Lod, Ono, shundaqla
Hünerwenler jilghisida makanlashqanidi. 36 Eslide
Yehudiyege teyinlen'gen Lawiylar qisimliridin beziliri
Binyamin qebilisining zéminigha makanlashti.

12 Shéaltiyelning oghli Zerubbabel we Yeshua bilen
birlikte [sürgünlüktin] chiqqan kahin we Lawiylar
töwendikiler: — [kahinlar] Séraya, Yeremiya, Ezra,
2 Amariya, Malluq, Hattush, 3 Shékaniya, Rehum,
Meremot, 4 Iddo, Ginnitoy, Abiya, 5 Miyamin, Maadiya,
Bilgah, 6 Shémaya, Yoarib, Yedaya, 7 Sallo, Amok,
Hilqiya we Yedaya. Bular bolsa Yeshuaning künliride
kahin bolghanlar we ularning qérindashlirining jemet
bashliqliri idi. 8 Lawiylardin bolsa Yeshua, Binnuiy,
Kadmiyel, Sherebiya, Yehuda, Mattaniyalar; Mattaniya
we uning qérindashliri teshekkür-rehmetler éytishqa
mes'ul boldi. 9 Ularning qérindashliri Bakbukiya
bilen Unni nöwiti boyiche ular bilen udulmu'udul
xizmette turatti. 10 Yeshuadin Yoyakim töreldi,
Yoyakimdin Eliyashib töreldi, Eliyashibtin Yoyada
töreldi, 11 Yoyadadin Yonatan töreldi, Yonatandin
Yaddua töreldi. 12 Yoyakimning künliride kahinlardin
jemet bashliqi bolghanlar munular: — Séraya jemetige
Méraya; Yeremiya jemetige Hananiya; 13 Ezra jemetige
Meshullam; Amariya jemetige Yehohanan; 14 Méliku
jemetige Yonatan; Shebaniya jemetige Yüsüp; 15 Harim
jemetige Adna; Mérayot jemetige Helkay; 16 Iddo
jemetige Zekeriya; Ginniton jemetige Meshullam; 17
Abiya jemetige Zikri; Minyamin bilen Moadiyalarning
jemetige Piltay; 18 Bilgah jemetige Shammua; Shémaya
jemetige Yehonatan; 19 Yoarib jemetige Mattinay;
Yedaya jemetige Uzzi; 20 Sallay jemetige Kallay;
Amok jemetige Éber; 21 Hilqiya jemetige Hasabiya;
Yedaya jemetige Netanel. 22 Eliyashib, Yoyada,
Yohanan we Yadduaning künliride Lawiylarning
jemet bashliqliri tizimlan'ghan we oxshashla, Pars
padishahi Darius texttiki chaghlarghiche kahinlarmu
tizimlinip kelgen. 23 Jemet bashliqi bolghan Lawiylar
taki Eliyashibning newrisi Yohananning waqtighiche
tezkirinamide tizimlinip kelgen. 24 Lawiylarning jemet
bashliqi bolghan Hasabiya, Sherebiya, Kadmiyelning
oghli Yeshualar qérindashliri bilen udulmu'udul
turup, Xudaning adimi Dawutning emri boyiche
nöwetliship medhiye-munajat, teshekkür-rehmetler
éytip turatti. 25 Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya,
Meshullam, Talmon bilen Akkublar derwaziwenler
bolup, sépil qowuqlirining ambarlirigha qaraytti.
26 Bu kishiler Yozadakning newrisi, Yeshuaning
oghli Yoyakimning künliride, shuningdek waliy
Nehemiya bilen tewratshunas kahin Ezraning
künliride wezipige teyinlen'gen. 27 Yérusalém sépilini
[Xudagha] atap tapshurush murasimi ötküzülidighan
chaghda, jamaet Lawiylarni turghan herqaysi
jaylardin izdep tépip, ularni teshekkür-rehmetler
éytish, ghezel oqush, chang, tembur we chiltarlarni
chélishqa, xushal-xuramliq bilen atap tapshurulush
murasimi ötküzüshke Yérusalémgha élip keldi. 28
Ghezelkeshlar Yérusalémning etrapidiki tüzlengliktin,
Nitofatliqlarning yéza-kentliridin, 29 Beyt-Gilgaldin,
Géba bilen Azmawet étizliqliridin yighilghanidi;
chünki ghezelkeshlar Yérusalémning töt etrapigha
özlirige mehelle-qishlaqlar quruwalghanidi. 30
Kahinlar bilen Lawiylar özlirini paklidi, andin xelqni
we sépil derwazilirini hem sépilning özinimu paklidi.
31 Men [Nehemiya] Yehudaning emirlirini bashlap
sépilgha chiqip, teshekkür-hemdusana oquydighan
ikki chong etret ademni uyushturdum, bir etret
sépilning ong teripide «Tézek qowuqi»gha qarap
mangdi, 32 ularning arqisidin Hoshaya bilen
Yehudaning emirlirining yérimi mangdi; 33 yene
Azariya, Ezra, Meshullam, 34 Yehuda, Binyamin,
Shémaya, Yeremiyamu mangdi; 35 shuningdek
kahinlarning oghulliridin beziliri qollirigha kanay
alghan halda mangdi: — Ulardin Yonatanning oghli
Zekeriya bar idi (Yonatan Shémayaning oghli, Shémaya
Mattaniyaning oghli, Mattaniya Mikayaning oghli,
Mikaya Zakkurning oghli, Zakkur Asafning oghli
idi). 36 Uning qérindashliridin Shémaya, Azarel,
Milalay, Jilalay, Maayi, Netanel, Yehuda, Hananiyalar
bar idi; ular qollirigha Xudaning adimi Dawutning
sazlirini élishqanidi; tewratshunas Ezra ularning
béshida mangghanidi. 37 Ular «Bulaq qowuqi»gha
kélip «Dawutning shehiri»ning pelempiyige chiqip,
«Dawutning ordisi»din ötüp, künchiqish tereptiki
«Su qowuqi»gha keldi. 38 Teshekkür-hemdusana
oquydighan ikkinchi etret sol terep bilen mangdi,
men we jamaetning yérimi ularning arqidin méngip,
sépil üstide «Xumdanlar munari»din ötüp, udul «Keng

sépil»ghiche méngip, 39 «Efraim qowuqi», «Kona
qowuq», «Béliq qowuqi» üstidin ötüp, «Hananiyel
munari» we «Yüzning munari»din ötüp, udul «Qoy
qowuqi»gha kélip, andin «Qarawullar qowuqi»da
toxtiduq. 40 Andin teshekkür-hemdusana oquydighan
ikki etret adem Xudaning öyide öz orunlirida turdi;
men bilen emeldarlarning yérimimu shu yerde turduq;
41 kahinlardin Éliakim, Maaséyah, Minyamin, Migaya,
Elyoyinay, Zekeriya bilen Hananiyalar karnaylirini
élip turushti; 42 yene Maaséyah, Shémaya, Eliazar,
Uzzi, Yehohanan, Malkiya, Élam bilen Ézermu
turushti; ghezelkeshler Yizraqiyaning yétekchilikide
jarangliq ghezel oqushti. 43 Shu küni jamaet
nahayiti chong kölemlik qurbanliqlarni sundi hem
bek xushal bolup kétishti, chünki Xuda ularni
zor shadliq bilen shadlandurghanidi; ayallar bilen
balilarmu shundaq shadlandi; Yérusalémdiki bu
xushalliq sadaliri yiraq-yiraqlargha anglandi. 44 U
chaghda bir qisim kishiler kötürme qurbanliqlar,
deslepki pishqan hosullar we öshrilerni saqlaydighan
xezine-ambarlargha mes'ul bolushqa teyinlendi;
herqaysi sheherlerdiki étizliqlardin, Tewrat qanunida
kahinlargha we Lawiylargha bérishke belgilen'gen
ülüshler shu yerde saqlinatti. Chünki Yehuda xelqi
öz xizmitide turuwatqan kahinlar bilen Lawiylardin
xushal idi. 45 [Kahinlar bilen Lawiylar], ghezelkeshler
bilen derwaziwenlermu, öz Xudasining tapilighan
wezipisini we shuningdek paklash wezipisining
hemmisini Dawutning we uning oghli Sulaymanning
emri boyiche öteytti. 46 Chünki qedimde, Dawutning
we Asafning künliride, ghezelkeshlerge yétekchilik
qilishqa hem Xudagha teshekkür-hemdusana
küylirini oqushqa yétekchiler bolghanidi. 47
Zerubbabelning künliride we Nehemiyaning künliride
ghezelkeshlerning we derwaziwenlerning ülüshlirini,
her künlük teminatini pütkül Israil xelqi béretti;
ular yene Lawiylar üchün muqeddes hésablan'ghan
nersilerni üleshtürüp béretti; Lawiylarmu muqeddes
hisablan'ghan nersilerdin Harunning ewladlirigha
bérip turatti.

13 Shu künde Musaning kitabi jamaet aldida oqup
bérildi, kitabta: Ammoniylar bilen Moabiylar
menggü Xudaning jamaitige kirmisun, 2 Chünki
ular Israillarni ozuqluq we su ekilip qarshi almay,
eksiche ularni qarghashqa Balaamni yalliwalghan;
halbuki, Xudayimiz u qarghashlarni bext-beriketke
aylanduriwetken, dep yézilghan sözler chiqti. 3
Shundaq boldiki, jamaet bu qanun sözlirini anglap
barliq shalghut kishilerni ilghap chiqiriwetti. 4
Bu ishtin awwal, Xudayimizning öyining xezinisini
bashqurushqa mes'ul kahin Eliyashib Tobiyaning
tughqini bolup, 5 uninggha kengri bir öyni teyyarlap
bergenidi. Shu öyde ilgiri ashliq hediyeler, mestiki,
qacha-qucha, shuningdek Lawiylar, ghezelkeshler we
derwaziwenlerge bérishke buyrulghan ashliq öshriler,
yéngi sharab we yéngi zeytun méyi, shundaqla
kahinlargha atalghan «kötürme qurbanliq»lar
saqlinatti. 6 Bu waqitlarda men Yérusalémda emes
idim; chünki Babil padishahi Artaxshashtaning
ottuz ikkinchi yili men padishahning yénigha
qaytip ketkenidim; bir mezgildin kéyin men yene
padishahtin ruxset élip 7 Yérusalémgha qaytip barsam,
Eliyashibning Xudaning öyidiki hoylilarda Tobiyagha
öy hazirlap bergenlikidek rezil ishni uqtum. 8 Bu ish
méni qattiq azablidi, men Tobiyaning öyidiki barliq
öy jahazlirini qoymay talagha tashlatquziwettim. 9
Men yene emr qilip, u öylerni paklatquzup, andin
Xudaning öyidiki qacha-qucha, ashliq hediyeler
bilen mestikni u yerge ekirgüzüp qoydum. 10
Men yene xeqlerning Lawiylarning élishqa tégishlik
ülüshlirini bermigenlikini, hetta wezipige qoyulghan
Lawiylar bilen ghezelkeshlerning herbirining öz yer-
étizliqigha qéchip ketkenlikini bayqidim; 11 shunga
men emeldarlar bilen soqushup, ularni eyiblep:
— Némishqa Xudaning öyi shundaq tashliwétildi?!
— dep, [Lawiylarni] yighip ularni ilgiriki ornigha
yéngiwashtin turghuzdum. 12 Andin barliq Yehudiye
xelqi ashliq öshrisini, yéngi sharab we yéngi zeytun
méyini xezine-ambarlirigha élip kélip tapshurdi. 13
Men xezine-ambarlargha mes'ul bolushqa xezinichi-
ambarchilarni teyinlidim; ular kahin Shelemiya,
tewratshunas Zadok bilen Lawiylardin bolghan
Pidaya idi; ularning qol astida Mattaniyaning
newrisi, Zakkurning oghli Hanan bar idi; chünki
bularning hemmisi sadiq, ishenchlik dep hésablinatti;
ularning wezipisi qérindashlirigha tégishlik ülüshlerni
üleshtürüp bérish idi. 14 — «Ah Xudayim, mushu
ish yüzisidin méni yad eyligeysen, Xudayimning
öyi we uninggha ait xizmetler üchün körsetken
méhrimni öchürüwetmigeysen!» 15 Shu künlerdimu
men Yehudiyede bezilerning shabat künliride sharab
kölcheklirini cheylewatqinini, önchilerni baghlap,
bularni we shuningdek sharab, üzüm, enjür we
herxil yüklerni ésheklerge artip, toshup yürgenlikini

kördüm; ular bularni Yérusalémgha shabat künide élip
kirdi; ularning mushu ash-tülüklerni sétip yürgen küni
men ularni guwahliq bérip agahlandurup qoydum.
16 Yene Yehudiyede turuwatqan bezi Turluqlar
béliq we herxil mal-tawarlarni toshup kélip shabat
küni Yehudiyeliklerge satidiken, yene kélip bularni
Yérusalémda satidiken! 17 Shu sewebtin men Yehudiye
emirliri bilen soqushup, ularni eyiblep: — Silerning
shabat künini bulghap, rezil ish qilghininglar némisi?
18 Ilgiri ata-bowanglar oxshash ishni qilghan emesmu,
shuning bilen Xudayimiz bizning béshimizgha we
bu sheherge hazirqi bu balayi'apetni yaghdurghan
emesmu? Emdi siler shabat künini bulghap, Israilning
béshigha Xudaning ghezipini téximu yaghduridighan
boldunglar, dédim. 19 Shunga, shundaq boldiki, shabat
künidin ilgiri, gugum sayisi Yérusalém qowuqlirigha
chüshken waqtida, men sheher qowuqlirini étishni
buyrudum we shuningdek shabat küni ötüp ketküche
qowuqlarni achmasliq toghrisida buyruq chüshürdum.
Men yene héchqandaq yükning toshulup qowuqlardin
kirgüzülmesliki üchün xizmetkarlirimning bezilirini
sheher qowuqlirigha közetchi qilip turghuzup
qoydum. 20 Shundaq bolsimu sodigerler we herxil
mal-tawar satidighanlar bir-ikki qétim Yérusalémning
sirtida tünidi. 21 Men ularni agahlandurup: — Siler
némishqa sépilning aldida tüneysiler? Yene shundaq
qilidighan bolsanglar, men üstünglargha qol salimen,
déwidim, ular shuningdin bashlap shabat künide
kelmidi. 22 Andin shabat künining muqeddeslikini
saqlash üchün, men Lawiylargha: — Özünglarni
paklanglar; andin kélip sépil derwazilirini béqinglar,
dédim. — «I Xudayim, mushu ish yüzisidinmu méni
yad eyligeysen, Özüngning zor özgermes muhebbiting
bilen méni ayighaysen!» 23 Shu künlerde men
yene Ashdod, Ammon we Moab qizlirini xotunluqqa
alghan bezi Yehudalarni bayqidim. 24 Ularning
perzentlirining yérimi Ashdodche sözleydiken (we
yaki yuqiriqi ellerning birining tilida sözleydighan)
we Yehudiy tilida shözliyelmeydiken. 25 Men
ularni [soqushup] eyiblidim, ularni qarghidim,
bir nechchisini urup chach-saqallirini yuldum,
Xudaning nami bilen qesem ichküzüp: — Silerning
qizliringlarni ularning oghullirigha bermeysiler,
oghulliringlarghimu, özünglarghimu ulardin qiz
almaysiler! 26 Israil padishahi Sulayman mushundaq
ishlarda gunah sadir qilghan emesmu? Nurghun
eller arisida uninggha oxshash héchqandaq padishah
yoq idi; u öz Xudasi teripidin söyülgen, Xuda uni
pütkül Israil üstige padishah qilip tikligen bolsimu,
lékin hetta unimu yat ellik ayallar azdurup gunahqa
patquzghan. 27 Emdi silerning gépinglargha kirip
bundaq chong rezillik qilip, yat ellik qizlarni élip
Xudayimizgha wapasizliq qilimizmu? — dédim. 28 Bash
kahin Eliyashibning newrisi, Yoyadaning oghulliridin
biri Horonluq Sanballatning küy'oghli idi; men uni
yénimdin qoghliwettim. 29 — «I Xudayim, Sen
ularni yadingda tutqaysen, chünki ular kahinliqqa
dagh tegkügüchiler, kahinliq hem Lawiylargha tewe
ehdinimu bulghighuchilardur!». 30 Shuning bilen
men ularni yat elliklerning bulghashliridin néri
qilip paklandurdum we kahinlar bilen Lawiylarning
wezipilirinimu [yéngiwashtin] belgilep, herkimni
özining ishigha ige qildim. 31 Men yene öz waqtida
otun-yaghach élip kélinishi we deslepki hosulni
yetküzüp turushqimu adem orunlashturdum. «Ah
Xudayim, méni yadingda tutup, manga shapaet
körsetkeysen!».

Ester

1 Ahashwérosh (Hindistandin Hebeshistan'ghiche
bir yüz yigirme yette ölkige hökümranliq qilghan
Ahashwérosh)ning texttiki künliride shundaq bir weqe
boldi: — **2** Shu künlerde, u padishah Ahashwérosh
Shushan qel'esidiki shahane textide olturghinida,
3 u seltenet sürüp üchinchi yili barliq emirliri we
beg-hakimlirigha ziyapet berdi; Pars we Médianing
qoshuni, shuningdek herqaysi ölkilerning ésilzadiliri
we beglirining hemmisi uning huzurigha hazir boldi.
4 U seltenitining bayliqining shanu-shewkiti we
heywitining katta julasini köp künler, yeni bir yüz
seksen kün körgezme qildi. **5** Bu künler ötüp ketkendin
kéyin padishah yene Shushan qel'esidiki barliq xelqqe
chong-kichik démey, ordining charbéghidiki hoylida
yette kün ziyapet berdi. **6** U yer aq we kök kendir
yiptin toqulghan perdiler bilen bézelgen bolup, bu
perdiler mermer tash tüwrüklerge békitilgen kümüsh
halqilargha aq renglik kendir yip we sösün yungluq
shoynilar bilen ésilghanidi; aq qashtash we aq mermer
tashlar, sedep we qara mermer tashlar yatquzulghan
meydan üstige altun-kümüshtin yasalghan diwanlar
qoyulghanidi. **7** Ichimlikler altun jamlarda tutup
ichiletti; jamlar bir-birige oxshimaytti; shahane
mey-sharablar padishahning seltenitige yarisha mol
idi. **8** Sharab ichish qaidisi boyiche, zorlashqa
ruxset qilinmaytti; chünki padishah ordidiki barliq
ghojidarlargha, herkimning ichishi öz xahishi boyiche
bolsun, dep békitip bergenidi. **9** Xanish Washtimu
padishah Ahashwéroshning ordisida ayallar üchün
ziyapet berdi. **10** Yettinchi küni Ahashwérosh padishah
sharabtin keypi chagh bolghinida, aldida xizmitide
turghan Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta,
Zétar, Karkas dégen yette heremaghisini **11** xanish
Washtining puqralar we emirlerning aldida güzellikini
körsetsun dep, uni xanishliq tajini kiyip kélishke
charqirghili ewetti; chünki u tolimu chirayliq idi. **12**
Lékin heremaghiliri xanish Washtigha padishahning
emrini yetküzgende, u kélishni ret qildi; shuning bilen
padishah intayin ghezeplinip, uning qehri örlidi. **13**
Shu waqitlarda padishahning ishliri toghruluq qanun-
ehkamlarni pishshiq bilgenlerdin meslihet sorash
aditi bar idi; shunga padishah weziyetni pishshiq
chüshinidighan danishmenlerdin soridi **14** (u chaghda
danishmenlerdin uning yénida Karshina, Shétar,
Admata, Tarshish, Meres, Marséna, Memukan qatarliq
yette Pars bilen Médianing emirliri bar idi; ular
daim padishah bilen körüshüp turatti, padishahliqta
ular aldinqi qatarda turatti). **15** Padishah ulardin: —
Xanish Washti menki padishah Ahashwéroshning
heremaghilar arqiliq yetküzgen emrim boyiche ish
qilmighini üchün uni qanun boyiche qandaq bir terep
qilish kérek? — dep soridi. **16** Memukan padishah
we emirlerning aldida jawap bérip: — Xanish Washti
aliylirining zitigha tégipla qalmay, belki padishahimiz
Ahashwéroshning herqaysi ölkiliridiki barliq emirler
we barliq puqralarningmu zitigha tegdi. **17** Chünki
xanishning shu qilghini barliq ayallarning quliqigha
yetse, ular «Padishah Ahashwérosh: «Xanishi Washtini
yénimgha élip kélinglar» dep emr qilsa, u kelmeptu!»
dep öz erlirini mensitmeydighan qilip qoyidu. **18**
Pars we Médiadiki melike-xanimlar xanishning bu
ishini anglap, bügünla padishahning barliq beg-
emirlirige shuninggha oxshash deydighan bolidu,
shuning bilen mensitmeslik we xapiliq üzülmeydu.
19 Padishahimgha muwapiq körünse, aliyliridin
mundaq bir yarliq chüshürülsun, shuningdek u
Parslar we Médialarning menggü özgertilmeydighan
qanun-belgilimiliri ichige pütülgeyki, Washti ikkinchi
padishah Ahashwéroshning huzurigha kelmigey;
uning xanishliq mertiwisi uningdin yaxshi birsige
bérilgey. **20** Aliylirining jakarlighan yarliqi pütün
seltenitige yétip anglan'ghan haman (uning
seltenitining zémini bipayan bolsimu), ayallarning
herbiri öz érige, meyli chong bolsun kichik bolsun
ulargha hörmet qilidighan bolidu, — dédi. **21**
Memukanning bu gépi padishah bilen emirlirini xush
qildi; padishah uning gépi boyiche ish kördi. **22**
U padishahning barliq ölkilirige, herbir ölgige öz
yéziqi bilen, herqaysi el-milletke öz tili bilen xetlerni
ewetip: «Herbir er kishi öz ailisi ichide xojayin bolsun,
shundaqla öz ana tili bilen sözlisun» dégen emrni
chüshürdi.

2 Bu ishlar ötüp, padishah Ahashwéroshning ghezipi
bésilghanda, u Washtini séghinip, uning qilghinini
hem uning üstidin chiqirilghan yarliqi heqqide eslep
oylinip qaldi. **2** Shu sewebtin padishahning xizmitide
turghan ghojidarlar uninggha: — Aliyliri üchün
sahibjamal yash qizlarni izdep tépip keltürgeyla; **3**
aliyliri padishahliqidiki herqaysi ölkilerde barliq güzel
qizlarni yighip, Shushan qel'esidiki heremsaraygha
keltürüshke emeldarlarni teyin'geyla; qizlar ordidiki
qiz-ayallargha mes'ul bolghan heremaghisi Hégayning

qoligha tapshurulghay; ulargha kéreklik upa-englikler
teminlen'gey. 4 Aliylirini söyündürgen qiz Washtining
ornini bésip xanish bolsun, dédi. Bu gep padishahni
xush qildi we u shundaq qildi. 5 Shushan qel'eside
Binyamin qebilisidin, Kishning ewrisi, Shimeyning
newrisi, Yairning oghli Mordikay isimlik bir Yehudiy
bar idi 6 (Kish bolsa Babil padishahi Néboqadnesar
Yehuda padishahi Yekoniyah bilen bir top kishilerni
tutqun qilip Yérusalémdin eketkende, ular bilen
bille esir qilinip kétilgenidi). 7 Mordikay özining
taghisining qizi Hadassahni (yeni Ester) béqip chong
qilghanidi, chünki uning ata-anisi yoq idi. Bu qiz
güzel, teqi-turqi kélishken idi; ata-anisi ölüp ketken
bolghachqa Mordikay uni öz qizi qatarida béqip
chong qilghanidi. 8 Padishahning emri we yarliqi
jakarlan'ghandin kéyin nurghun qizlar Shushan
qel'esige keltürülüp Hégayning qoligha tapshuruldi;
shundaq boldiki, Estermu ordigha keltürülüp ordidiki
qiz-ayallargha mes'ul bolghan Hégayning qoligha
tapshuruldi. 9 Ester Hégaygha yaqqan bolup, u
uninggha iltipat körsetti; u tézla uninggha upa-
englik we tégishlik yémekliklerni teminlidi hem
ordidin uninggha tallan'ghan yette kénizekni berdi;
andin uni kénizekliri bilen heremsarayning eng
ésil jayidin orun berdi. 10 Ester özining milliti we
tégi-tektini héchkimge éytmidi, chünki Mordikay
uninggha buni ashkarilimasliqni tapilighanidi. 11
Mordikay Esterning hal-ehwalidin xewer tépish we
uninggha qandaq muamile qilinidighanliqini bilish
üchün, herküni heremsarayning hoylisi aldida aylinip
yüretti. 12 Qizlargha ait resmiyet boyiche, herbir
qizning ordigha kirip padishah Ahashwérosh bilen
bille bolush nöwitidin awwal, on ikki ay bedinini
tazilishi kérek idi, chünki qizlarning «tazilinish
künliri» mundaq yol bilen ada qilinatti: — alte ay
murmekki méyi bilen, alte ay etir-englik we shundaqla
qizlarning bedinini pakizlaydighan bashqa buyumlar
bilen perdaz qilinishi kérek idi. 13 Qiz padishahning
huzurigha kiridighan chaghda mundaq qaide bar
idi: — Ordigha kirgende uning néme telipi bolsa,
shular heremsaraydin uninggha bériletti. 14 Qiz
axshimi kirip kétip, etisi etigende qaytip chiqqanda
heremsarayning «ikkinchi bölüm»ige qayturulup,
toqal-kénizeklerge mes'ul bolghan padishahning
heremaghisi Shaashghazning qoligha tapshurulatti;
padishah u qizgha amraq bolup qélip, ismini atap
chaqirmighuche, u ikkinchi ordigha kirip padishah
bilen bille bolmaytti. 15 Mordikayning taghisi
Abixailning qizi Ester, yeni Mordikay öz qizi qilip
béqiwalghan qizning padishah bilen bille bolushqa
kirish nöwiti kelgende, u qizlargha mes'ul bolghan
padishahning heremaghisi Hégay özige teyyarlap
bergen nersilerdin bashqa héchnersini telep qilmidi.
Esterni körgenlerning hemmisi uni yaqturup qalatti.
16 Padishah Ahashwérosh seltenet sürüp yettinchi
yilining oninchi éyigha, yeni Tebet éyigha kelgende,
Ester uning bilen bille bolushqa shahane ordigha
bashlap kirildi. 17 Padishah Esterni bashqa barliq
qizlardin yaxshi körüp qalghachqa, shundaqla Ester
uning iltipati hem amraqliqigha érishken bolghachqa,
padishah xanish tajini uning béshigha kiydürüp, uni
Washtining ornigha xanish qilip tiklidi. 18 Andin
padishah özining barliq emirliri we beg-hakimlirigha
Esterning izzet-hörmiti üchün katta ziyapet berdi;
u yene herqaysi ölkilerge baj-alwandin azad mezgil
bolsun dep élan chiqardi hemde shahane bayliqliridin
séxiyliq bilen in'amlarni berdi. 19 Ikkinchi qétim
qizlar shundaq yighilghan waqitta Mordikayning orda
derwazisida olturidighan orni bar bolghanidi 20 (Ester
Mordikayning tapilighini boyiche, özining milliti we
tégi-tektini yenila bashqilargha éytmighanidi; chünki
Ester Mordikayning gépini ilgiri baqqan waqtida
anglighandek anglaytti). 21 U künlerde, Mordikay orda
derwazisidiki ornida olturghan waqtida, padishahning
Bigtan we Teresh dégen ikki derwaziwen heremaghisi
padishah Ahashwéroshqa ghezeplinip, uninggha qol
sélishni qestlewatqanidi. 22 Bu suyiqestni Mordikay
sézip qélip, uni xanish Esterge éytti; Ester bu ishni
Mordikayning namida padishahqa sözlep berdi. 23 Bu
ish sürüshte qiliniwidi, rast bolup chiqti we u ikkisi
dargha ésildi. Bu weqe padishahning köz aldida tarix-
tezkire kitabida pütüldi.

3 Bu ishlardin kéyin padishah Ahashwérosh
Agagiylardin bolghan Hammidataning oghli
Hamanning mensipini östürdi; padishah uning
ornini östürüp, özi bilen bille ishleydighan barliq
emirlerningkidin yuqiri qildi. 2 Padishah uning
heqqide emr qilghachqa, orda derwazisida turghan
padishahning barliq emeldarliri Hamanning aldida
tezim qilip bash uratti; lékin Mordikay bolsa
Haman'gha ne tezim qilmidi, ne bash urmidi. 3
Orda derwazisida turghan padishahning xizmetkarliri
Mordikaydin: — Sili némishqa padishahning emrige
xilapliq qilidila? — dep soraytti. 4 Shundaq boldiki,

ular her küni nesihet qilishqan bolsimu, u qulaq
salmighandin kéyin, ular: — Qéni, Mordikayning
qilghan bu ishigha yol qoyulamdu-yoq, bir köreylichu,
dep buni Haman'gha éytti; chünki u ulargha
özining Yehudiy ikenlikini éytqanidi. 5 Haman
Mordikayning özige bash urup tezim qilmighanliqini
körüp qattiq ghezeplendi. 6 Lékin u «Mordikayning
üstige qol sélishni kichikkine bir ish» dep hésablidi;
chünki ular Mordikayning millitini uninggha dep
qoyghanidi; shunga Haman Ahashwéroshning pütkül
padishahliqidiki Yehudiylarni, yeni Mordikayning
xelqini biraqla yoqitish yolini izdep yürdi. 7 Padishah
Ahashwéroshning on ikkinchi yili birinchi ayda,
yeni Nisan éyida, birsi Hamanning aldida [qutluq]
ay-künni békitish üchün her kün, her ay boyiche
«pur», yeni chek tashliwidi, on ikkinchi aygha,
yeni «Adar éyi»gha chiqti. 8 Haman padishah
Ahashwéroshqa: — Padishahliqlirining herqaysi
ölkiliridiki el-milletler arisida chéchilip yashawatqan
bir xelq bar; ularning qanun-belgilimiliri bashqa
xelqlerningkige oxshimaydu, ular aliylirining qanun-
belgilimilirigimu boysunmaydu; shunga ularning
yashishigha yol qoyush aliylirigha héch payda
yetküzmeydu. 9 Eger padishahimgha layiq körünse,
ularni yoqitish toghruluq yarliq pütüp chüshürgeyla;
mana men öz yénimdin on ming talant kümüshni
aliylirining xezinilirige sélish üchün padishahliqning
ishlirini bashquridighan xadimlarning qoligha
tapshurimen, dédi. 10 Shuning bilen padishah özining
barmiqidin üzükni siyrip chiqirip, Yehudiylarning
reqibi, Agagiy Hammidataning oghli Haman'gha
bérip: 11 — Shu kümüshlerni özüngge in'am qildim, u
xelqnimu sanga tapshurdum, ularni qandaq qilishni
xalisang, shundaq qil! — dédi. 12 Andin birinchi
ayning on üchinchi küni padishahning mirziliri
chaqirilip, yarliq Hamanning barliq tapilighini boyiche
pütüldi; u herqaysi ölkilerge öz yéziqida, herqaysi
el-milletke öz tilida yazdurulup, herbir ölkilerning
waliylirigha, herbir el-milletning emirlirige ewetildi;
yarliq padishah Ahashwéroshning namida pütülgen
bolup, uning üzük möhüri bilen péchetlendi. 13
Yarliq mektupliri chaparmenlerning qoli bilen
padishahliqning herqaysi ölkilirige yetküzüldi;
uningda bir kün ichide — On ikkinchi ayning, yeni Adar
éyining on üchinchi küni qéri-yash, balilar we ayallar
démey, barliq Yehudiylarni qoymay qirip, öltürüp,
nesli qurutuwétilsun, ularning mal-mülki olja qilinsun,
déyilgenidi. 14 Shu yarliq herbir ölkide jakarlinish
üchün, shundaqla shu küni herbir xelq shundaq
qilishqa teyyar bolup turushi üchün, mektupning
köchürme nusxiliri herbir el-milletke élan qilinmaqchi
boldi. 15 Chaparmenler padishahning emri boyiche
derhal yolgha chiqti; yarliq Shushan qel'esining
özidimu élan qilindi. Bu chaghda padishah Haman
bilen sharab ichishke olturghanidi. Lékin Shushan
shehiridikiler dekke-dükkige chömüp kétishti.

4 Mordikay boluwatqan ishlardin xewer tapqandin
kéyin éginlirini yirtip, üstige böz artip, we usti-
béshigha kül chéchip, sheherning otturisigha chiqip
nahayiti qattiq we elemlik peryad kötürdi. 2 U orda
derwazisi aldigha kélip toxtap qaldi; chünki boz
yépin'ghan herqandaq ademning orda derwazisidin
kirishige ruxset yoq idi. 3 Padishahning emri we
yarliqi yetküzülgen herqaysi ölkilerde Yehudiylar
arisida qattiq nale-peryad kötürüldi; ular roza tutup,
köz yéshi qilip, yigha-zar qildi; nurghun kishiler
boz yépinip külde éghinap yétishti. 4 Esterning
xizmitide bolghan dédekliri we heremaghiliri bu ishni
uninggha éytiwidi, xanishning köngli intayin éghir
boldi; Mordikayning bozni tashlap, kiyiwélishigha
kiyim-kéchek chiqartip berdi, lékin Mordikay qobul
qilmidi. 5 Shuning bilen Ester özining xizmitide
bolushqa padishah teyinlep ewetken heremaghiliridin
Hataq isimlik birini chaqirip, uni Mordikayning
qéshigha bérip, bu ishning zadi qandaq ish ikenlikini,
néme sewebtin boluwatqanliqini ting-tinglap kélishke
ewetti. 6 Shuning bilen Hataq orda derwazisi aldidiki
meydan'gha kélip Mordikay bilen körüshti. 7 Mordikay
béshigha kelgen hemme ishni, Haman Yehudiylarning
neslini qurutuwétish üchün padishahning xezinilirige
tapshurushqa wede qilghan kümüshning sanini
qaldurmay éytip berdi. 8 Mordikay yene Hataqqa
Shushanda jakarlan'ghan, Yehudiylarni yoqitish
toghrisidiki yarliqning köchürmisini Esterning körüp
béqishigha yetküzüp bérishke tapshurdi hemde
uninggha Esterge ehwalni chüshendürüp, ordigha
kirip padishah bilen körüshüp öz xelqi üchün
padishahtin ötünüp iltija qilip béqishqa ündeshni
tapilidi. 9 Hataq qaytip kélip Mordikayning geplirini
Esterge yetküzdi. 10 Ester Hataqqa Mordikaygha
éytidighan geplerni tapshurup, uni Mordikayning
yénigha yene ewetti: — 11 «Padishahning barliq
xizmetkarliri we herqaysi ölke xelqliri, meyli er
bolsun ayal bolsun, chaqirtilmay turup ichki hoyligha,

padishahning huzurigha öz meyliche kirse, padishah
uninggha iltipat körsitip altun hasisini tenglep
ölümdim kechürüm qilmisa, undaqta u kishige
nisbeten béshigha chüshidighan birla qanun-belgilime
bardur: — u ölüm jazasini tartidu. Hazir méning
padishah bilen körüshüshke chaqirtilmighinimgha
ottuz kün boldi». 12 Esterning sözliri Mordikaygha
yetküzülüwidi, 13 Mordikay munu geplerni Esterge
yetküzüshni hawale qildi: — «Sen könglüngde
men ordida yashawatimen, shunga barliq bashqa
Yehudiylardin bixeter bolup qutulimen, dep xiyal
eylime. 14 Eger bu chaghda sen jim turuwalsang,
Yehudiylargha bashqa tereptin medet we nijat chiqishi
mumkin; lékin u chaghda sen öz ata jemeting bilen
qoshulup yoqitilisen. Kim bilsun, séning xanishliq
mertiwisige érishkining del bügünki mushundaq peyt
üchün bolghanmu?». 15 Ester Mordikaygha mundaq
dep jawab qayturdi: — 16 «Sen bérip, Shushandiki
barliq Yehudiylarni yighqin; méning üchün roza tutup,
üch kéche-kündüz héch yémenglar, héch ichmenglar;
men hem dédeklirimmu shundaq roza tutimiz. Andin
kéyin men qanun'gha xilapliq qilip padishahning
huzurigha kirimen, manga ölüm kelse, öley!». 17
Shuning bilen Mordikay u yerdin kétip, Esterning
tapilighinidek qildi.

5 Üchinchi küni Ester shahane kiyimlirini kiyip,
ordining ichkiriki hoylisigha kirip, padishahning
öylirining udulida turdi; padishah bolsa öz shahane
öyidiki textide, öydin derwazigha qarap olturatti. 2
Padishah xanish Esterning hoylida turghinini kördi;
xanish uning neziride iltipat tapqach, u qolidiki
altun hasisini uninggha tenglidi. Ester aldigha kélip
shahane hasining uchigha qolini tegküzdi. 3 Padishah
uningdin: — I xanishim Ester, birer ishing barmidi?
Néme teliping bar? Hetta padishahliqimning yérimini
telep qilsangmu shu sanga bérilidu, dédi. 4 — Eger
aliylirigha layiq körünse, padishahimning Hamanni
élip özlirige teyyarlighan ziyapitimge daxil bolup
qedem teshrip qilishlirini ötünimen, — dédi Ester. 5
Padishah: — Téz bérip Hamanni qichqirip kélinglar,
Esterning déginidek qilinsun, — dédi. Shuning bilen
padishah Hamanni élip Ester teyyarlighan ziyapetke
bardi. 6 Dastixan üstide sharab ichiliwatqanda
padishah Esterge: — Néme teliping bar? U sanga
bérilidu; néme iltijaying bar? Hetta padishahliqimning
yérimini telep qilsangmu shundaq qilinidu, dédi. 7
Ester uninggha jawab bérip: — Méning telipim we
iltijayim bolsa, — 8 Mubada men aliylirining neziride
iltipatqa érishken bolsam, shundaqla padishahimgha
méning telimni ijabet qilish hem iltijayimni orundash
muwapiq körünse, aliylirining Hamanni birge
élip ete silerge teyyarlaydighan ziyapitimge yene
bir qétim daxil bolushlirini ötünimen; ete men
choqum padishahimning emri boyiche ish qilimen,
— dédi. 9 Shu küni Haman könglide yayrap,
xushal-xuram qaytip chiqti; lékin Mordikayning
orda derwazisida uning aldida ne ornidin qopmay
ne midirlimay olturghanliqini körgende, köngli
uninggha qattiq qehr-ghezepke toldi. 10 Lékin
Haman ghezipini bésiwélip, öyige keldi-de, dost-
aghinilirini we xotuni Zereshni chaqirtip, 11 özining
bayliqlirining shan-sheripi, perzentlirining köplüki,
shundaqla padishahning özini qandaq östürüp barliq
hörmet-izzetke sazawer qilghanliqi, özini qandaq
qilip padishahning hemme emirliri we emeldarliridin
üstün mertiwige ige qilghanliqi toghrisida bir-birlep
sözlep ketti. 12 Haman yene: — Silerge désem, xanish
Ester méningdin bashqa méhman chillimay, peqet
padishah bilen ikkimiznila özi teyyarlighan ziyapetke
chillighanidi, etimu méni padishah bilen bille özi
[teyyarleydighan ziyapetke] chillidi. 13 Shughinisi,
orda derwazisida olturghan héliqi Mordikay dégen
Yehudiyni körginimde, bularning hemmisi manga
tolimu menisiz tuyulidu, dédi. 14 Andin ayali Zeresh
we barliq dost-aghiniliri uninggha jawab bérip: — Ellik
gez égizliktiki dardin birni teyyarlap, ete etigende
padishahtin Mordikayni dargha ésishni telep qilsila
bolmidimu, shuningdin kéyin xushal yayrighan halda
padishah bilen bille ziyapetke baridila, déyishti. Bu
gep Hamanni xush qiliwetti, shuning bilen u dar
yasitip qoydi.

6 Shu küni kéchisi padishahning uyqusi qéchip,
tarix-tezkirinamini ekeldürdi we bular uning aldida
oqup bérildi. 2 Bir yerde: «Padishahning Bigtana,
Teresh deydighan orda derwazisini baqidighan ikki
heremaghisi bar idi, ular padishah Ahashwéroshqa
qol sélishqa qestligende, Mordikay bu ishni pash
qilip xewer yetküzgen, dep pütülgenidi. 3 Padishah:
— Bu ish üchün Mordikaygha qandaq nam-shöhret
we izzet-ikram nail qilindi? — dep soridi. — U héch
némige érishmidi, — dep jawap bérishti padishahning
yénidiki xizmette bolghan ghulamliri. 4 — Orda
hoylisida kim bar? — dep soridi padishah. Bu chaghda
Haman padishahtin Mordikayni özi teyyarlap qoyghan

dargha ésishni telep qilghili kélip, ordining tashqiriqi
hoylisigha kirgenidi. 5 — Mana, Haman hoylida turidu,
— déyishti padishahning ghulamliri uninggha. —
Kirsun, — dédi padishah. 6 Haman kiriwidi, padishah
uningdin: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi
körgen kishige néme ishlarni qilishi kérek? — dep
soriwidi, Haman könglide: «Padishah izzet-hörmitini
qilishni yaxshi körgen kishi méningdin bashqa yene
kim bolatti?» — dep oylidi-de 7 padishahqa: —
Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen
kishige 8 padishahim daim kiyidighan shahane kiyim-
kéchek we daim minidighan arghimaq, yeni béshigha
shahane taj-belge taqalghan arghimaq élip kélinip, 9
shahane kiyim bilen arghimaqni padishahning eng
muhterem emirliridin birige tutquzsun, u kiyimni
padishahim izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen
kishige kiygüzüp we uni arghimaqqa mindürüp sheher
meydan-kochilirini aylandursun we uning aldida:
«Qaranglar! Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi
körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep
jakarlap mangsun, — dédi. 10 Shuning bilen padishah
Haman'gha: — Téz bérip dégininggdek shahane
kiyim bilen arghimaqni epkel, orda derwazisining
aldida olturghan awu Yehudiy Mordikaygha del
sözüngdek qilghin; séning dégenliringning birersimu
kem bolup qalmisun! — dédi. 11 Shundaq qilip
Haman shahane kiyim bilen arghimaqni ekélip,
aldi bilen Mordikaygha shahane kiyimni kiygüzdi,
andin uni arghimaqqa mindürüp, sheher meydan-
kochilirini aylandurdi we uning aldida: — «Mana,
padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen
kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap
mangdi. 12 Mordikay yenila orda derwazisining
aldigha qaytip bardi; Haman bolsa ghem-qayghugha
pétip, béshini chümkigen halda aldirap-ténep öz öyige
qaytip ketti. 13 Haman xotuni Zereshke we barliq
dost-aghinilirige béshigha kelgenlirining hemmisini
éytip berdi. Andin uning danishmenliri bilen xotuni
Zeresh buni anglap uninggha: — Mordikayning
aldida yéngilishqa bashlaptila; u eger Yehudiylarning
neslidin bolsa, uni yéngelmeyla, eksiche sözsiz uning
aldida meghlup bolidila, déyishti. 14 Ular téxi
Haman bilen sözlishiwatqan chéghida, padishahning
heremaghiliri kélip Hamanni Ester teyyarlighan
ziyapetke bérishqa aldiratti.

7 Shuning bilen padishah bilen Haman xanish
Esterning ziyapitige daxil bolushqa keldi. 2
Padishah ikkinchi qétimliq ziyapet üstide sharab
ichiliwatqanda Esterdin: — I xanish Ester, néme
teliping bar? U sanga ijabet qilinidu. Néme iltimasing
bar? Hetta padishahliqimning yérimini iltimas
qilsangmu shundaq qilinidu, — dédi. 3 — Eger
nezerliride iltipatqa érishken bolsam, i aliyliri, we
padishahimgha muwapiq körünse, méning iltimasim
öz jénimni ayighayla, shuningdek méning telipim
öz xelqimni saqlighayla; 4 chünki biz, yeni men we
méning xelqim birge yoqitilip, qirilip, neslimizdin
qurutulushqa sétiwétilduq. Eger biz qul we dédeklikke
sétiwétilgen bolsaq, sükü qilghan bolattim; lékin
padishahimning tartidighan ziyininimu düshmen
tölep bérelmeytti, — dep jawap berdi Ester. 5 Padishah
Ahashwérosh xanish Esterdin: — Bundaq qilishqa
pétin'ghan kishi kim iken? U qeyerde?! — dep soridi.
Ester jawaben: — 6 Bu düshmen we zeherxende mana
mushu rezil Haman! — déwidi, Haman padishah bilen
xanish aldida shu zamatla dekke-dükkige chüshti.
7 Shuning bilen padishah qehri-ghezepke kélip
ziyapet-sharab üstidin turdi-de, charibaghqa chiqip
ketti; Haman bolsa xanish Esterdin jénini tileshke
qaldi; chünki u padishahning özige jaza bermey
qoymaydighan niyetke kelgenlikini körüp yetkenidi.
8 Padishah charibaghdin ziyapet-sharab dastixinigha
qaytip kelginide Hamanning özini Ester yölen'gen
diwan'gha tashlighiniche turghinini kördi-de: — —
Qara, uning ordida méning aldimdila xanishqa zorluq
qilghiliwatqinini?! — déwidi, bu söz padishahning
aghzidin chiqishi bilenla ademler Hamanning bash-
közini chümkep qoydi. 9 Padishahning aldida
turuwatqan heremaghiliridin Harbona isimlik birsi:
— Yene bir ish bar, mana, Haman aliylirining hayati
üchün gep qilghan Mordikayni ésish üchün, ellik gez
igizlikte yasatqan dar teyyar turidu, u dar hazir mushu
Hamanning hoylisida, déwidi, padishah: — Hamanni
uninggha ésinglar! — dédi. 10 Shuning bilen ular
Hamanni u Mordikaygha teyyarlap qoyghan dargha
asti; shuning bilen padishahning ghezipi bésildi.

8 Padishah Ahashwérosh shu küni Yehudiylarning
düshmini Hamanning öy-zéminini iltipat qilip
xanish Esterge berdi; Mordikaymu padishahning
huzurigha keltürüldi, chünki Ester özining Mordikay
bilen tughqan ikenlikini padishahqa dep bergenidi. 2
Padishah özining Hamandin qayturuwalghan üzükini
chiqirip Mordikaygha berdi, Estermu Mordikayni
Hamanning öy-jayini bashqurushqa qoydi. 3 Ester

yene padishahning aldigha kélip ayighigha yiqilip,
közige yash alghan halda padishahtin Agagiylardin
bolghan Haman keltürüp chiqqan balayi'apetni hem
uning Yehudiylarni yoqitish suyiqestini bikar qilishni
yélinip ötündi. 4 Padishah altun hasisini Esterge
tengliwidi, Ester ornidin qopup padishahning aldida
turdi. 5 — Eger aliyliri maqul körse, eger men
padishahning aldida iltipatqa érishken bolsam, eger
padishahim bu ishni toghra dep qarisa, shuningdek
mendin memnun bolsa, yarliq chüshürüp Agagiylardin
Hammidataning oghli Haman yazghan mektuplarni,
yeni padishahimning herqaysi ölkisidiki Yehudiylarni
yoqitish toghrisidiki mektuplarni bikar qilidighan
bir yarliq yézilishini tileymen. 6 Chünki men öz
xelqimge chüshidighan bu balayi'apetke qandaqmu
chidap qarap turalaymen? Öz tughqanlirimning
yoqitilishigha qandaqmu chidap qarap turalaymen? —
dédi Ester padishahqa. 7 Padishah Ahashwérosh xanish
Ester bilen Yehudiy Mordikaygha: — Mana, Haman
Yehudiylargha ziyankeshlik qilmaqchi bolghachqa,
men uning öy-zéminini Esterge berdim we uning
özini ular dargha asti. 8 Emdi siler özünglarning
toghra tapqini boyiche méning namimda Yehudiylar
üchün bir yarliq yézip, méning üzük möhürümni
bésinglar; chünki padishahning namida yézilghan,
padishahning üzük möhüri bésilghan yarliqni héchkim
bikar qilalmaydu, dédi. 9 Shu chaghda, üchinchi
ayda, yeni Siwan éyining yigirme üchinchi küni,
padishahning mirzilirining hemmisi chaqirip kélindi.
Ular Mordikayning barliq buyrughini boyiche
yarliq yazdi; yarliq Yehudalarning ishi toghruluq
Hindistandin Hebeshstan'ghiche bir yüz yigirme
yette ölkining waliylirigha, ölke bashliqi we beglirige
yézilghan bolup, mektuplar herqaysi ölkige öz yéziqi
bilen, herqaysi el-milletlerge öz tili bilen, shundaqla
Yehudiylargha öz yéziqi bilen, öz tilida pütülgenidi.
10 Mordikay yarliqni padishah Ahashwéroshning
namida yézip, uninggha padishahning üzük möhürini
basti; yarliq mektuplirini padishahliqning atliqliri
bilen, yeni tolparlargha, at qéchirlargha we tögilerge
min'gen chewendazlar arqiliq herqaysi jaylargha
yollidi. 11 Yarliqta: «Padishah herqaysi sheherlerdiki
Yehudiylarning uyushup, öz hayatini qoghdishigha,
shundaqla özlirige düshmenlik qilidighan her millet
we her qaysi ölkilerdiki küchlerni, jümlidin ularning
bala-chaqilirini qoymay yoqitishigha, qirishigha,
neslini qurutushigha, shundaqla mal-mülkini olja
qilishigha ijazet bérildi; 12 bu ish bir künde,
yeni on ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on
üchinchi küni padishah Ahashwéroshning herqaysi
ölkiliride ijra qilinsun» dep pütülgenidi. 13 Yarliq
herqaysi ölkige ewetilip, perman süpitide élan
qilinsun, Yehudiylarning eshu küni düshmenliridin
intiqam élishqa teyyarlinip qoyushi üchün yarliqning
köchürülmisi herqaysi el-milletlerge uqturulsun, dep
békitildi. 14 Shuning bilen chewendazlar tolparlargha
we qéchirlargha minip padishahning buyruqi boyiche
jiddiy yolgha atlandi; yarliq Shushan qel'esidimu
jakarlandi. 15 Mordikay kök we aq renglik shahane
kiyim kiyip, béshigha katta altun tajni taqap,
sösün reng kendir yépinchini yépinip, padishahning
huzuridin chiqti; Shushan sheherdiki xelq xushalliqqa
chömüp tentene qilishti. 16 Yehudiylar yoruqluq,
shad-xuramliq we izzet-ikramgha muyesser boldi. 17
Herqaysi ölke, herqaysi sheherlerde, padishahning
emr-yarliqi yétip barghanliki yerlerde, Yehudiylar
shad-xuramliqqa chömüp, ziyapet qilip mubarek bir
künni ötküzüshti; nurghun yerlik ahaliler özlirini
Yehudiy déyishiwaldi; chünki Yehudiylardin qorqush
wehimisi ularni bésiwalghanidi.

9 On ikkinchi ay, yeni Adar éyining on üchinchi küni,
padishahning emri bilen yarliqi ijra qilinishqa az
qalghan chaghda, yeni Yehudiylarning düshmenliri
ularning üstidin ghalib kélishke ümid qilip kütken
küni, eksiche Yehudiylarning öz düshmenlirining
üstidin ghalib kélidighan künige aylinip ketti. 2
Yehudiylar padishah Ahashwéroshning herqaysi
ölkiliridiki özliri turushluq sheherlerde ulargha
qest qilmaqchi bolghanlargha hujum qilish üchün
yighilishqa bashlidi; héchkim ularning aldida
turalmaytti; ulardin bolghan qorqunch herbir el-
milletni basqanidi. 3 Herqaysi ölkilerdiki begler,
waliylar, ölke bashliqliri, shundaqla padishahning
ishlirini ijra qilghuchilarning hemmisi Yehudiylarni
qollidi; chünki Mordikaydin bolghan qorqunch
ularni basqanidi. 4 Chünki Mordikay dégen kishi
ordida intayin nopuzluq bolup, nam-shöhriti hemme
ölkilerge tarqalghanidi; uning hoquqi barghanséri
chongiyip kétiwatatti. 5 Shuning bilen Yehudiylar
özlirining hemme düshmenlirini qilichlap, qirghin
qilip yoqatti; özlirige öch bolghanlargha qandaq
qilishni xalisa shundaq qildi. 6 Shushan qel'esidila
Yehudiylar besh yüz ademni qetl qilip yoqatti. 7 Ular
yene Parshandata, Dalfon, Aspata, 8 Porata, Adaliya,

Aridata, 9 Parmashta, Arisay, Ariday we Wayizatani
qetl qilidi; 10 bu on adem Hammidataning newrisi,
Yehudiylarning düshmini bolghan Hamanning oghli
idi; lékin ular ularning mal-mülkini olja qilishqa qol
salmidi. 11 Shu küni Shushan qel'eside qetl qilin'ghan
adem sani padishahqa melum qilindi. 12 Padishah
xanish Esterge: — Yehudiylar Shushan qel'eside besh
yüz ademni qetl qilip yoqitiptu, yene Hamanning
on oghlini qetl qiptu; ular padishahning bashqa
ölkiliride néme qildikin? Emdi néme iltimasing bar?
U sanga bérilidu. Yene néme teliping bar? Umu
beja eylinidu, — dédi. 13 — Aliylirigha muwapiq
körünse, Shushandiki Yehudiylarning etimu bügünki
yarliqta déyilgendek ish qilishigha hemde Hamanning
on oghlining [jesetlirini] dargha ésip qoyushqa
ijazet bergeyla, dédi Ester. 14 Padishah shundaq
qilishqa buyruq chüshürdi; yarliq Shushan qel'eside
chiqirilghanda, kishiler Hamanning on oghlini dargha
ésip qoyushti. 15 Adar éyining on tötinchi küni
Shushandiki Yehudiylar yene yighilip üch yüz ademni
öltürdi; lékin ularning mal-mülkini olja qilishqa qol
salmidi. 16 Padishahning herqaysi bashqa ölkiliridiki
qalghan Yehudiylar yighilip öz janlirini saqlashqa
septe turup özlirige öch bolghanlardin jemiy yetmish
besh ming ademni öltürdi, emma ularning mal-
mülkini olja qilishqa qol salmidi. Shuning bilen ular
düshmenliridin qutulup aramliqqa muyesser boldi.
17 Bu Adar éyining on üchinchi künidiki ish idi;
on tötinchi küni ular aram aldi, shu künni ziyapet
bérip shadlinidighan kün qilip békitti. 18 Lékin
Shushandiki Yehudiylar bolsa on üchinchi, on tötinchi
künliri topliship jeng qildi; on beshinchi küni ular
aram aldi, shu künni ziyapet bérip shadlinidighan
kün qilip békitti. 19 Shu sewebtin sehradiki
Yehudiylar, yeni yéza-qishlaqlarda turuwatqan
Yehudiylar Adar éyining on tötinchi künini ziyapet
bérip shadlinidighan mubarek kün békitip, bir-birige
sowgha-salam bérishidighan boldi. 20 Mordikay bu
weqelerni xatirilep hemde Ahashwéroshning herqaysi
ölkilirining yiraq-yéqin jaylirida turuwatqan barliq
Yehudiylargha mektuplarni yollidi. 21 Shundaq qilip
u ularning arisida heryili Adar éyining on töt, on
beshinchi künini bayram qilip ötküzülsun dep békitti;
22 u bu ikki künni Yehudiylarning düshmendin
qutulup aramliqqa érishken küni süpitide, shu
ayni ularning qayghu-hesriti shadliqqa, yigha-zarliri
mubarek kün'ge aylan'ghan ay süpitide eslep, bu
ikki künni ziyapet qilip shadlinidighan, köpchilik
bir-birige salam-sowgha béridighan, kembeghellerge
xeyr-éhsan qilidighan kün qilishqa buyrudi. 23 Shu
sewebtin Yehudiylar deslep bashlighan shu [héytni]
dawamlashturushqa we shuningdek Mordikayning
ularga yazghanlirinimu orunlaydighan'gha wede
bérishti. 24 Chünki eslide barliq Yehudiylarning
küshendisi bolghan Agagiy Hammidataning oghli
Haman Yehudiylarni halak qilishni qestligen,
shundaqla ularni neslidin qurutup yoqatmaqchi
bolup «pur», yeni chek tashlighanidi. 25 Lékin
bu ish padishahning quliqigha yetkende, padishah
mektuplarni yézip, Haman qestligen rezil ish, yeni
uning Yehudiylarni qest qilghan ishi uning öz béshigha
yansun, dep yarliq chüshürdi; hem kishiler uni we
uning oghullirini dargha asti. 26 Shunglashqa, kishiler
«pur» (chek) dégen isim boyiche bu ikki künni
«Purim bayrimi» dep atidi; shunga Yehudiylar eshu
xette pütülgenliri boyiche, hem körgen, hem bashtin
ötküzgenlirige asasen, 27 özliri, ewladliri hemde özliri
bilen birleshken barliq kishilerning pütülgen ehkamni
tutup, belgilen'gen waqitta eshu ikki künni her yili
menggü üzüldürmey bayram qilishini qarar qildi, 28
shundaqla bu ikki kün herbir dewrde, herbir jemet-
ailide, herqaysi ölke, herqaysi sheherde xatirilinip
tebriklnip tursun we «Purim bayrimi» bolidighan
mushu künlerning tebriklinishi Yehudiy xelqi ichide
menggü üzülüp qalmisun, xatirilesh paaliyetliri
ularning uruq-nesli arisidinmu yoqap ketmisun, dep
qarar qildi. 29 Andin Abixailning qizi, xanish Ester we
Yehudiy Mordikay Yehudiylargha yazghan «Purim
bayrimi» toghrisidiki shu ikkinchi xetni toluq hoquqi
bilen tekitlep, yene bir xetni yollidi. 30 Mordikay
xatirjemlik we heqiqetning sözlirini yetküzidighan
mektuplarni Ahashwéroshning padishahliqidiki bir
yüz yigirme yette ölkidiki barliq Yehudiylargha
ewetip, 31 Shu «Purim» künliri belgilen'gen waqitlirida
ötküzülsun, shuningdek Yehudiy Mordikay we xanish
Esterning tapilighanliri boyiche, shundaqla ularning
öz-özige we neslige békitkenliri boyiche eyni waqittiki
tutulghan rozilar we kötürülgen nida-peryadlar
eslep xatirilensun, dep tekitlidi. 32 Esterning yarliqi
«Purim bayrimi»diki shu ishlarni békitip berdi; bu ish
tarixnamighimu pütüldi.

10 Padishah Ahashwérosh quruqluq we déngiz
aralliridiki ahalilerning hemmisige alwan
töligüzetti. 2 Uning nopuz-heywiti we qudritini

ayan qilghan barliq qilghan-etkenliri, shundaqla
Mordikayning padishahning östürüshi bilen érishken
katta shöhriti toghrisidiki tepsilatlar Média we
Pars padishahlirining tarix-tezkiriliride pütülgen
emesmu? 3 Chünki Yehudiy Mordikayning mertiwisi
padishah Ahashwéroshtin kéyinla ikkinchi orunda
turatti; u daim öz xelq-millitining bextini közlep,
barliq neslidikilerge aman-ésenlik tilek sözlirini
qilatti, Yehudiylarning arisida zor izzet-hörmet tépip,
qérindashlirining qedirlishige érishkenidi.

Ayup

1 «Uz» dégen yurtta, Ayup isimlik bir adem
yashighanidi. Bu adem bolsa qusursiz, durus,
Xudadin qorqidighan, yamanliqtin özini yiraq
tutidighan adem idi. **2** Uningdin yette oghul we üch qiz
tughuldi. **3** Uning yette ming qoy, üch ming töge, besh
yüz jüp kala, besh yüz mada éshek qatarliq mal-mülki
bar idi. Uning malayliri bek köp idi; u sherqliqler
ichide hemmidin ulugh idi. **4** Uning oghulliri nöwet
boyiche békitken künde öz öyide bashqilar üchün
dastixan sélip ziyapet qilatti. Bu künlerde ular adem
ewetip üch singlisini ular bilen bille tamaqlinishqa
chaqiritatti. **5** Ularning shu ziyapet künliri ayaghlishi
bilen Ayup adem ewetip ularni Xuda aldida paklinishqa
orunlashturatti. U tang seherde ornidin turup ularning
sanigha asasen köydürme qurbanliqlarni qilatti.
Chünki Ayup: «Balilirim gunah qilip qoyup, könglide
Xudagha bihörmetlik qilip qoyamdikin» dep oylaytti.
Ayup herdaim ene shundaq qilip turatti. **6** Bir
küni, Xudaning oghulliri Perwerdigarning huzurigha
hazir boldi. Sheytanmu ularning arisigha kiriwaldi.
7 Perwerdigar Sheytandin: — Nedin kelding? —
dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: —
Yer yüzini kézip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip
chörgilep keldim, dédi. **8** Perwerdigar uninggha: —
Méning qulum Ayupqa diqqet qilghansen? Yer yüzide
uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan
hem yamanliqtin yiraq turidighan adem yoq, — dédi.
9 Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Ayup Xudadin
bikardin bikar qorqmighandu? **10** Özüng uning özi,
ailisidikiliri hem uning hemme nersisining etrapigha
qasha qoyghan emesmu? Sen uning qoligha beriket
ata qilding, shuning bilen uning teelluqati terep-
tereptin güllinip awumaqta. **11** Eger Sen qolungni
sozup, uning hemme nersilirige tégip qoysang, u
Sendin yüz örüp, Séni tillimisa [Sheytan bolmay
kétey]! — dédi. **12** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana,
uning hemme nersisini séning qolunggha tutquzdum!
Biraq uning özige tegküchi bolma! — dédi. Shundaq
qilip Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip ketti.
13 Bir küni, Ayupning oghul-qizliri chong akisining
öyide tamaq yep, sharab ichip olturatti. **14** Bir xewerchi
Ayupning yénigha kélip uninggha: — Kalilar bilen
yer heydewatattuq, éshekler etrapta otlawatatti; **15**
Shébaliqlar hujum qilip kala-ésheklerni bulap ketti.
Ishlewatqan yashlarni qilichlap öltüriwetti. Yalghuz
menla qutulup qélip, silige xewer yetküzüshke nésip
boldi, — dédi. **16** Bu ademning gépi téxi tügimey
turupla, yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Asmandin
Xudaning oti chüshüp qoylar we ishlewatqan yashlarni
köydüriwetti; yalghuz menla qutulup qaldim, silige
xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **17** Bu
ademning gépi téxi tügimey turupla, yene birsi
yügürüp kélip Ayupqa: — Kaldiyler üch tereptin
hujum qilip tögilerni bulap élip ketti, ishlewatqan
yashlarni qilichlap öltüriwetti; yalghuz menla qutulup
qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, —
dédi. **18** Bu ademning gépi téxi tügimey turupla,
yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Oghulliri we
qizliri chong akisining öyide tamaq yep, sharab
ichip olturghinida, **19** tuyuqsiz, chöldin qattiq bir
boran chiqip öyning töt bulungini qattiq soqup,
öy ghulap chüshüp yashlarni öltüriwetti; yalghuz
menla qutulup qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip
boldum, — dédi. **20** Ayup bolsa buni anglap ornidin
des turup, tonini yirtip, chéchini chüshüriwétip,
özini yerge tashlap Xudagha ibadet qildi: — **21**
Men apamning qorsiqidin yalingach chüshken, u
yergimu yalingach qaytimen; hemmini Perwerdigar
[manga] bergen, emdi Perwerdigar [mendin] élip
ketti; Perwerdigarning namigha teshekkür-medhiye
qayturulsun! — dédi. **22** Bularning hemmiside Ayup
gunah qilmidi we yaki Xudani héchqandaq nalayiqliq
bilen eyiblimidi.

2 Yene bir küni, Xudaning oghulliri Perwerdigarning
huzurigha hazir bolushqa keldi. Sheytanmu
ularning arisigha kiriwaldi. **2** Perwerdigar Sheytandin:
— Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan
Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzini kézip paylap,
uyaq-buyaqlarni aylinip chörgilep keldim, — dédi.
3 Perwerdigar uninggha: — Méning qulum Ayupqa
diqqet qilghansen? Yer yüzide uningdek mukemmel,
durus, Xudadin qorqidighan hem yamanliqtin yiraq
turidighan adem yoq. Meyli sen Méni uni bikardin-
bikar yutuwétishke dewet qilghan bolsangmu, u
yenila sadaqetlikide ching turuwatidu, — dédi. **4**
Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Her adem öz
jénini dep térisini bérishkimu razi bolidu, hetta
hemme némisinimu bérishke teyyardur; **5** Biraq
Sen hazir qolungni sozup uning söngek-etlirige
tegseng, u Sendin yüz örüp tillimisa [Sheytan bolmay
kétey]! — dédi. **6** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana,
u hazir séning qolungda turuwatidu! Biraq uning

jénigha tegme! — dédi. 7 Shundaq qilip Sheytan
Perwerdigarning huzuridin chiqip, Ayupning bedinini
tapinidin béshighiche intayin azabliq hürrek-hürrek
yarilar bilen toshquziwetti. 8 Ayup bolsa bedinini
tatilash-ghirdash üchün bir sapal parchisini qoligha
élip, küllükke kirip olturdi. 9 Ayali uninggha: — Ejeba
sen téxiche öz sadaqetlikingde ching turuwatamsen?
Xudani qargha, ölüpla tügesh! — dédi. 10 Lékin Ayup
uninggha: — Sen hamaqet ayallardek gep qiliwatisen.
Biz Xudaning yaxshiliqini qobul qilghanikenmiz, ejeba
uningdin kelgen külpetnimu qobul qilishimiz kérek
emesmu? — dédi. Ishlarda Ayup éghizda héchqandaq
gunah ötküzmidi. 11 Ayupning dostliridin ücheylen
uninggha chüshken külpettin xewerdar boldi. Ular,
yeni Témanliq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatliq
Zofar dégen kishiler bolup, öz yurtliridin chiqip,
Ayupqa hésdashliq bildürüsh hem teselli bérish üchün
uning yénigha bérishqa bille kélishkenidi. 12 Ular kélip
yiraqtinla uninggha qariwidi, uni toniyalmay qaldi-
de, awazlirini kötürüp yighlap tashlidi. Herbiri öz
tonlirini yirtiwétip, topa-changlarni asman'gha étip
öz bashlirigha chéchishti. 13 Ular uning bilen bille daq
yerde yette kéche-kündüz olturdi, uninggha héchkim
gep qilmidi; chünki ular uning derd-elimining intayin
azabliq ikenlikini körüp yetkenidi.

3 [Yette kündin] kéyin, Ayup éghiz échip [ehwaligha
qarita] özining körüwatqan künige lenet oqup
mundaq dédi: — 3 «Men tughulghan ashu kün
bolmighan bolsa boptiken! «Oghul bala apiride
boldi!» déyilgen shu kéche bolmighan bolsa boptiken!
4 Shu künni zulmet qaplighan bolsa boptiken!
Ershte turghan Tengri köz aldidin shu künni
yoqitiwetken bolsa boptiken, Quyash nuri uning üstige
chüshürülmise boptiken! 5 Shu künni qarangghuluq
hem ölümning kölenggisi öz qoynigha alsa boptiken!
Bulutlar uni yutup ketse boptiken, Shu künni kün
qarangghulatquchilar qorqitip ketküziwetken bolsa
boptiken! 6 Shu kechni — Zulmet tutup ketse boptiken;
Shu kün yil ichidiki [bashqa] künler bilen bille
shatlanmisa boptiken! Shu kün ayning bir küni
bolup sanalmisa boptiken! 7 Mana, shu kéchide
tughut bolmisa boptiken! U kéchide héchqandaq
shad-xuramliq awaz yangrimisa boptiken! 8 Künlerge
lenet qilghuchilar shu kün'ge lenet qilsa boptiken!
Léwiatanni qozghashqa pétinalaydighanlar shu kün'ge
lenet qilsa boptiken! 9 Shu kün tang seherdiki
yultuzlar qarangghulashsa boptiken! U kün quyash
nurini bihude kütse boptiken! Shu kün sübhining
qapaqlirining échilishini bihude kütse boptiken!
10 Chünki shu kün méni kötürgen baliyatquning
ishiklirini etmigen, Méning közlirimni derd-elemni
körelmes qilmighan. 11 Ah, némishqa anamning
qorsiqidin chüshüpla ölüp ketmigendimen?! Némishqa
qorsaqtin chiqqandila nepestin qalmighandimen? 12
Némishqa méni qobul qilidighan ételer bolghandu?
Némishqa méni émitidighan emchekler bolghandu?
13 Mushular bolmighan bolsa, undaqta men menggü
tinch yétip qalattim, Menggülük uyqugha ketken
bolattim, shu chaghda aram tapqan bolattim. 14
Shu chaghda özliri üchünla xilwet jaylargha mazar
salghan yer yüzidiki padishahlar hem meslihetchiler
bilen, 15 Yaki altun yighqan, Öyliri kümüshke tolghan
beg-shahzadiler bilen bolattim; 16 Qorsaqtin mezgilsiz
chüshüp ketken yoshurun balidek, Nurni körmey
chachrap ketken balidek hayat kechürmigen bolattim.
17 Ashu yerde reziller awarichiliktin xaliy bolidu,
Ashu yerde halidin ketkenler aram tapidu; 18 Ashu
yerde esirler rahette jem bolidu, Ular ezgüchilerning
awazini anglimaydu; 19 Ghériblarmu hem ulughlarmu
ashu yerde turidu, Qul bolsa xojayinidin azad bolidu.
20 Japa tartquchigha néme dep nur bérilidu? Némishqa
derd-elemge chömgenlerge hayat bérilidu? 21 Ular
teshnaliq bilen ölümni kütidu, Biraq u kelmeydu;
Ular ölümni yoshurun göherni kézip izdigendinmu
ewzel bilidu, 22 Ular görni tapqanda zor xushal bolup,
Shad-xuramliqqa chömidu. 23 Öz yoli éniqsiz ademge,
Yeni Tengrining tosiqi sélin'ghan ademge némishqa
[nur we hayat] bérilidu? 24 Shunga tamiqimning
ornigha nalilirim kélidu; Méning qattiq peryadlirim
sharqiratmidek sharqiraydu. 25 Chünki men del
qorqqan wehshet öz béshimgha chüshti; Men del
qorqidighan ish manga keldi. 26 Mende héch aramliq
yoqtur! Hem héch xatirjem emesmen! Héch tinch-
amanliqim yoqtur! Biraq parakendichilik haman
üstümge chüshmekte!».

4 Témanliq Élifaz jawaben mundaq dédi: — 2 «Birsi
sen bilen sözleshmekchi bolsa, éghir alamsen?
Biraq kim aghzigha kelgen gepni yutuwatalaydu?
3 Qara, sen köp ademlerge telim-terbiye bergen
ademsen, Sen jansiz qollargha küch bergensen,
4 Sözliring deldengship aran mangidighanlarni
righbetlendürgen, Tizliri pükülgenlerni yöligensen.
5 Biraq hazir nöwet sanga keldi, Shuningliq bilen
halingdin ketting, Balayi'apet sanga tégishi bilen,

Sen alaqzade bolup ketting. 6 Ixlasmenliking
tayanching bolup kelmigenmu? Yolliringdiki durusluq
ümidingning asasi emesmidi? 7 Ésingge al, kim
bigunah turup weyran bolup baqqan? Duruslarning
hayati nede üzülüp qalghan? 8 Men körginimdek,
gunah bilen yer aghdurup awarichilik térighanlar,
Oxshashla hosul alidu. 9 Tengrining bir nepisi bilenla
ular gumran bolidu, Uning ghezipining partlishi
bilen ular yoqilip kétidu. 10 Shirning hörkireshliri,
Hem esheddiy shirning awazi [bar bolsimu], Shir
arslanlirining chishliri sundurulidu; 11 Batur shir
bolsa ow tapalmay yoqilishqa yüzlinidu, Chishi
shirning küchükliri chéchilip kétidu. 12 — Mana,
manga bir söz ghayibane keldi, Quliqimgha bir
shiwirlighan awaz kirdi, 13 Tün kéchidiki ghayibane
körünüshlerdin chiqqan oylarda, Ademlerni chongqur
uyqu basqanda, 14 Qorqunch we titrekmu méni
basti, Söngek-söngeklirimni titritiwetti; 15 Köz
aldimdin bir roh ötüp ketti; Bedinimdiki tüklirim
hürpiyip ketti. 16 U roh ornida midirlimay turdi,
biraq turqini körelmidim; Köz aldimda bir gewde
turuptu; Shiwirlighan bir awaz anglandi: — 17
«Insan balisi Tengridin heqqaniy bolalamdu? Adem
öz Yaratquchisidin pak bolalamdu? 18 Mana, U
Öz qullirigha ishenmigen, Hetta perishtilirinimu
«Nadanliq qilghan!» dep eyibligen yerde, 19 Uli
topilardin bolghan insanlar, Laydin yasalghan öylerde
turghuchilar qandaq bolar!? Ular perwanidinmu
asanla yanjilidu! 20 Ular tang bilen kech ariliqida
kukum-talqan bolidu; Ular héchkim nezirige almighan
halda menggüge yoqilidu. 21 Ularning chédir tanisi
yulup tashlan'ghan'ghu? Ular héch danaliqqa téxi
érishmeyla ölüp kétidu!».

5 Qéni, iltija qilip baq, sanga jawab qilghuchi
barmikin? Muqeddeslerning qaysisidin panah
tileysen? 2 Chünki exmeqning achchiqi özini öltüridu,
Qehri nadanning jénigha zamin bolidu. 3 Men
öz közüm bilen exmeqning yiltiz tartqanliqini
körgenmen; Lékin shu haman uning makanini
«Lenetke uchraydu!» dep bildim, 4 Uning baliliri
amanliqtin yiraqtur; Ular sheher derwazisida sot
qilin'ghanda basturuldi; Ularga héchkim himayichi
bolmaydu. 5 Uning hosulini achlar yep tügitidu; Ular
hetta tiken arisida qalghanlirinimu élip tügitidu;
Qiltaqchimu uning mal-mülüklirini yutuwélishqa
teyyar turidu. 6 Chünki awarichilik ezeldin topidin
ünüp chiqmaydu, Külpetmu yerdin ösüp chiqqanmu
emes. 7 Biraq uchqun yuqirigha uchidighandek,
Insan külpet tartishqa tughulghandur. 8 Ornungda
men bolsam, Tengrighila murajiet qilattim, Men
ishimni Xudayimghila tapshuriwétettim. 9 U hésabsiz
karametlerni, San-sanaqsiz möjizilerni yaritidu. 10 U
yerge yamghur teqdim qilidu; U dala üstige su ewetip
béridu. 11 U pes orunda turidighanlarning mertiwisini
üstün qilidu; Matem tutqanlar amanliqqa kötürülidu.
12 U hiyligerlerning niyetlirini bikar qiliwétidu,
Netijide ular ishini püttürelmeydu. 13 U mekkarlarni öz
hiyligerlikidin tuzaqqa alidu; Egrilerning neyrengliri
éqitip kétilidu. 14 Kündüzde ular qarangghuluqqa
uchraydu; Chüshte tün kéchidek silashturup mangidu.
15 Biraq u miskinlerni mekkarlarning qilichi
we aghzidin qutquzidu, Ularni küchlüklerning
changgilidin qudretlik qoli bilen qutquzidu. 16
Shunga, ajizlar üchün ümid tughulidu, Qebihlik
aghzini yumidu. 17 Qara, Tengri ibret bergen adem
bextliktur, Shunga, Hemmige Qadirning terbiyisige
sel qarima jumu! 18 Chünki U ademni yarilanduridu,
andin yarini tangidu; U sanjiydu, biraq Uning qolliri
yene saqaytidu. 19 U séni alte qiyinchiliqtin qutquzidu;
Hetta yette külpette héchqandaq yamanliq sanga
tegmeydu. 20 Acharchiliqta U séning ülümingge,
Urushta U sanga urulghan qilich zerbisige nijatkar
bolidu. 21 Sen zeherlik tillarning zerbisidimu
bashpanahliq ichige yoshurunisen, Weyranchiliq
kelgende uningdin héch qorqmaydighan bolisen. 22
Weyranchiliq we qehetchilik aldida külüpla qoyisen;
Yer yüzidiki haywanlardinmu héch qorqmaysen.
23 Sen daladiki tashlar bilen ehdidash bolisen;
Yawayi haywanlarmu sen bilen inaq ötidu. 24
Sen chédiringning tinch-amanliqta bolidighanliqini
bilip yétisen; Mal-mülküngni éditliseng, hemme
némengning tel ikenlikini bayqaysen. 25 Nesling köp
bolidighanliqini, Perzentliringning ot-chöptek köp
ikenlikini bilisen. 26 Sen öz waqtidila yétilip yighilghan
bir bagh bughdaydek, Peqet waqit-saiting piship
yétilgendila yerlikingge kirisen. 27 Biz özimiz buni
tekshürüp körgenmiz — ular heqiqeten shundaqtur.
Shunga özüng anglap bil, bularni özüngge tetbiqlap
oylap baq».

6 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 «Ah, méning
derdlik zarlirim tarazida ölchense! Ah, béshimgha
chüshken barliq balayi'qaza bular bilen bille
tarazilansa! 3 Shundaq qilinsa u hazir déngizdiki
qumdin éghir bolup chiqidu; Shuning üchün sözlirim

telwilerche boluwatidu. 4 Chünki Hemmige Qadirning
oqliri manga sanjilip ichimde turuwatidu, Ularning
zehirini rohim ichmekte, Tengrining wehimiliri manga
qarshi sep tüzüp hujum qiliwatidu. 5 Yawa éshek
ot-chöp tapqanda hangramdu? Kala bolsa yem-
xeshek üstide möremdu? 6 Tuz bolmisa temsiz
nersini yégili bolamdu? Xam tuxumning éqining temi
barmu? 7 Jénim ulargha tegsimu seskinip kétidu,
Ular manga yirginchlik tamaq bolup tuyulidu. 8 Ah,
méning teshna bolghinim kelsidi! Tengri intizarimni
ijabet qilsidi! 9 Ah, Tengri méni yanjip tashlisun! U
qolini qoyuwétip jénimni üzüp tashlashqa muwapiq
körsidi! 10 Shundaq bolsa, manga teselli bolatti, Hetta
rehimsiz aghriqlarda qiynalsammu, shadlinattim;
Chünki Muqeddes Bolghuchining sözliridin tanmighan
bolattim! 11 Mende ölümni kütküdek yene qanchilik
maghdur qaldi? Méning sewr-taqetlik bolup hayatimni
uzartishimning néme netijisi bolar? 12 Méning
küchüm tashtek chingmu? Méning etlirim mistin
yasalghanmidi? 13 Özümge yardem bergüdek
maghdurum qalmidi emesmu? Herqandaq eqil-tedbir
mendin qoghliwétilgen emesmu? 14 Ümidsizlinip
kétiwatqan kishige dosti méhribanliq körsetmiki
zörürdur; Bolmisa u Hemmige qadirdin qorqushtin
waz kéchishi mumkin. 15 Biraq buraderlirim waqitliq
«aldamchi ériq» süyidek, Manga héligerlik bilen
muamile qilmaqta; Ular suliri éqip tügigen ériqqa
oxshaydu. 16 Érigen muz suliri ériqqa kirgende
ular qaridap kétidu, Qarlar ularning ichide yoqilip
kétidu, 17 Ular pesilning illishi bilen qurup kétidu;
Hawa issip ketkende, izidin yoqilip kétidu. 18
Seperdashlar mangghan yolidin chiqip, ériqqa
burulidu; Ular ériqni boylap méngip, chölde ézip
ölidu. 19 Témaliq karwanlarmu ériq izdep mangdi;
Shébaliq sodigerlermu ulargha ümid bilen qaridi;
20 Biraq ular ishen'ginidin ümidsizlinip nomusta
qaldi; Ular ashu yerge kélishi bilen parakendichilikke
uchridi. 21 Mana siler ulargha oxshash [manga
tayini] yoq bolup qaldinglar; Siler qorqunchluq
bir wehimini körüpla qorqup kétiwatisiler. 22 Men
silerge: «Manga béringlar», Yaki: «Manga mal-
mülükliringlardin hediye qilinglar?» — dégenni
qachan dep baqqan? 23 Yaki: «Méni ézitquchining
qolidin qutquzunglar!» Yaki «Zorawanlarning qolidin
görüge pul bersenglar!» dep baqqanmu? 24 Manga
ögitip qoyunglar, süküt qilimen; Nede yoldin
chiqqanliqimni manga körsitip béringlar. 25 Toghra
sözler némidégen ötkür-he! Biraq eyibliringlar
zadi némini ispatliyalaydu?! 26 Ümidsizlen'gen
kishining gepliri ötüp kétidighan shamaldek tursa,
Peqet sözlernila eyiblimekchimusiler? 27 Siler
yétim-yésirlarning üstide chek tashlishisiler! Dost-
buradiringlar üstide sodilishisiler! 28 Emdi manga
yüz turane qarap béqinglar; Aldinglardila yalghan
söz qilalamdim? 29 Ötünimen, boldi qilinglar, gunah
bolmisun; Rast, qaytidin oylap béqinglar, Chünki
özümning toghriliqim [tarazida] turidu. 30 Tilimda
xataliq barmu? Tilim yamanliqni zadi tétiyalmasmu?

7 Insan'gha zéminda jewre-japa chékidighan
turmush békitilgen emesmu? Uning künliri
bir medikarningkige oxshash emesmu? 2 Qul
kechqurunning sayisige teshna bolghandek, Medikar
öz emgikining heqqini kütkendek, 3 Mana bihude
aylar manga békitilgen, Gheshlikke tolghan kéchiler
manga nésip qilin'ghan. 4 Men yatqinimda: «Qachan
qoparmen?» dep oylaymen, Biraq kech uzundin
uzun bolidu, Tang atquche pütün bir kéche men
tolghinip yatimen. 5 Etlirim qurtlar hem topa-
changlar bilen qaplandi, Térilirim yérilip, yiringlap
ketti. 6 Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik
ötidu, Ular ümidsizlik bilen ayaghlishay dep qaldi. 7
[Ah Xuda], méning jénim bir nepesla xalas. Közüm
yaxshiliqni qaytidin körmeydighanliqi ésingde bolsun;
8 Méni Körgüchining közi ikkinchi qétim manga
qarimaydu, Sen neziringni üstümge chüshürginingde,
men yoqalghan bolimen. 9 Bulut ghayib bolup, qayta
körünmigendek, Oxshashla tehtisaragha chüshken
adem qaytidin chiqmaydu. (Sheol h7585) 10 U yene öz
öyige qaytmaydu, Öz yurti uni qayta tonumaydu. 11
Shunga men aghzimni yummay, Rohimning derd-
elimi bilen söz qilay, Jénimning azabidin zarlaymen. 12
Némishqa Sen üstümdin közet qilisen? Men [xeterlik]
bir déngizmu-ya? Yaki déngizdiki bir ejdihamumen? 13
Men: «Ah, yatqan ornum manga rahet béridu, Körpem
nale-peryadimgha derman bolidu» — désem, 14 Emdi
Sen chüshler bilen méni qorqutiwatisen, Ghayibane
alametler bilen manga wehime salisen. 15 Shuning
üchün boghulushumni, ölümni, Bu söngeklirimge
qarap olturushtin artuq bilimen. 16 Men öz jénimdin
toydum; Méning menggüge yashighum yoq, Méni
meylimge qoyiwetkin, Méning künlirim bihudidur.
17 Insan balisi némidi? Sen némishqa uni chong
bilisen, Néme dep uninggha köngül bérisen? 18 Her
etigende uni sürüshtürüp kélisen, Her nepes uni

sinaysen! 19 Qachan'ghiche méningdin neziringni
almaysen, Manga qachan'ghiche aghzimdiki sériq
suni yutuwalghudek aram bermeysen? 20 Men
gunah qilghan bolsammu, i insaniyetni Közetküchi,
Sanga néme qiliptimen?! Men Sanga yük bolup
qaldimmu? Buning bilen méni Özüngge zerbe
nishani qilghansenmu? 21 Sen némishqa méning
itaetsizlikimni kechürüm qilip, Gunahimni saqit
qilmaysen? Chünki men pat arida topining ichide
uxlaymen; Sen méni izdep kélisen, lékin men mewjut
bolmaymen».

8 Andin Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi:
— 2 «Sen qachan'ghiche mushularni sözleysen?
Aghzingdiki sözler küchlük shamaldek qachan'ghiche
chiqidu? 3 Tengri adaletni burmilighuchimu?
Hemmige Qadir adilliqni burmilamdu? 4 Séning
baliliring Uning aldida gunah qilghan bolsa, U
ularnimu itaetsizlikining jazasigha tapshurghan,
xalas. 5 Biraq eger özüng hazir chin könglüngdin
Tengrini izdisengla, Hemmige Qadirgha iltija
qilsangla, 6 Eger sen sap dil hem durus
bolghan bolsang, Shübhisizki, U sen üchün
oyghinidu, Choqum séning heqqaniyliqinggha
tolghan turalghungni güllendüridu. 7 Sen deslepte
étibarsiz qaralghan bolsangmu, Biraq sen axirida
choqum téximu güllinisen. 8 Shunga sendin
ötüneyki, ötkenki dewrlerdin sorap baqqin,
Ularning ata-bowilirining izdinishlirigimu köngül
qoyghin 9 (Chünki biz bolsaq tünügünla
tughulghanmiz; Künlirimiz peqet bir saye bolghachqa,
héchnémini bilmeymiz). 10 Sanga körsetme bérip
ögeteleydighan ular emesmu? Ular öz könglidikini
sanga sözlimemdu? 11 Latqa bolmisa yékenler égiz
öselemdu? Qomushluqtiki ot-chöpler susiz öselemdu?
12 Ular yéshil péti bolup, téxiche orulmighan bolsimu,
Herqandaq ot-chöptin téz tozup kétidu. 13 Tengrini
untughan kishilerning hemmisining aqiwetliri mana
shundaqtur; Iplaslarning ümidi mana shundaq yoqqa
kéter. 14 Chünki uning tayan'ghini chürük bir
nerse, xalas; Uning ishen'gini bolsa ömüchükning
toridur, xalas. 15 U öz uwisigha yölinidu, biraq
u mezmut turmaydu; U uni ching tutuwalghan
bolsimu, biraq u berdashliq bérelmeydu. 16 U
quyash astida kökligen bolsimu, Uning pilekliri
öz béghini qaplighan bolsimu, 17 Uning yiltizliri
tash döwisige chirmiship ketken bolsimu, U tashlar
arisida orun izdigen bolsimu, 18 Lékin [Xuda] uni
ornidin yuliwetse, Ashu yer uningdin ténip: «Men
séni körmigen!» — deydu. 19 Mana uning yolining
shadliqi! Uningdin kéyin ornigha bashqiliri tupraqtin
ünidu. 20 Qara, Xuda durus ademni tashlimaydu,
Yaki yamanliq qilghuchilarning qolini tutup ularni
yölimeydu. 21 U yene séning aghzingni külke bilen,
Lewliringni shadliq awazliri bilen tolduridu, 22
Sanga nepretlen'genlerge shermendilik chaplinidu,
Eskilerning chédiri yoqitilidu».

9 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 Way, séningla
toghra, [dunyani] heqiqeten sen dégendek dep
bilimen! Biraq insan balisi qandaq qilip Tengri aldida
heqqaniy bolalisun? 3 Hetta eger birsi uning bilen
dewalishishqa pétinalisa, Shu [kishi] mesililerning
mingdin birigimu jawab bérelmeydu. 4 Uning qelbide
chongqur danaliq bardur, U zor küch-qudretke igidur;
Kimmu Uninggha qarshi chiqip, yürikini tom qilip,
Kéyin tinch-aman qalghan? 5 U taghlarni ghezipide
ghulatqanda, Ulargha héch bildürmeyla ularni yulup
tashlaydu. 6 U yer-zéminni tewritip öz ornidin
qozghitidu, Shuning bilen uning tüwrükliri titrep
kétidu. 7 U quyashqa kötürülme dep söz qilsila,
u qopmaydu; U [xalisa] yultuzlarningmu nurini
péchetlep qoyalaydu. 8 Asmanlarni keng yayghuchi
peqet udur, U déngiz dolqunliri üstige dessep yüridu.
9 U yette qaraqchi yultuz, Orion yultuz türkümi we
qelb yultuz topini, Jenubiy yultuz türkümlirinimu
yaratqan. 10 U hésablighusiz ulugh ishlarni, Sanap
tügitelmeydighan karamet ishlarni qilidu. 11 Qara,
U yénimdin ötidu, biraq men Uni körmeymen; U
ötüp kétidu, biraq Uni bayqiyalmaymen. 12 Mana,
U élip kétidu, kim Uni Öz yolidin yanduralisun?
Kim Uningdin: «Néme qiliwatisen» dep sorashqa
pétinalisun? 13 Tengri ghezipini qayturuwalmaydu;
Rahabning yardemchiliri Uning ayighigha bash égidu.
14 Shundaq turuqluq, men qandaqmu uninggha jawab
béreleyttim. Men munazire qilghudek qandaq sözlerni
talliyalayttim? 15 Mubada men heqqaniy bolsammu,
Men yenila Uninggha jawab bérelmeyttim; Men peqet
sotchimgha iltijala qilalayttim. 16 Men Uninggha
iltija qilghan we U manga jawab bergen bolsimu,
Men téxi Uning sadayimni anglighanliqigha ishench
qilalmighan bolattim; 17 U boran-chapqunlar bilen
méni ézidu, U yarilirimni sewebsiz awutmaqta. 18
U manga hetta nepes élishqimu ruxset bermeydu,
Eksiche U manga derd-elemni yükliwetti. 19 Küch-
qudret toghrisida gep qilsaq, mana, Uningdin küchlük

[yene bashqa kim] bar? Adaletke kelsek, kim Uni
sotqa chaqiralisun?! 20 Men özümni aqlimaqchi
bolsam, öz aghzim özümni gunahqa paturar, Qosursiz
bolghan bolsam, U yenila méni egri dep békiter.
21 Biraq men eslide éyibsiz idim. Meyli, özümning
qandaq bolidighanliqim bilen perwayim pelek! Öz
jénimdin toydum! 22 Hemme ish oxshash iken; shunga
men deymenki, U duruslarnimu, yamanlarnimu
oxshashla yoqitidu. 23 Tuyuqsiz béshigha qaza kélip
ölse, U bigunahlargha qilin'ghan bu sinaqqa qarap
külidu. 24 Yer yüzi yamanlarning qoligha tapshuruldi;
Biraq U sotchilarning közlirini bu adaletsizlikni
körelmeydighan qilip qoyidu; Mushundaq qilghuchi
U bolmay, yene kim bolsun? 25 Méning künlirim
yeltapanning yügürüshidinmu téz ötidu; Ular mendin
qéchip kétidu, Ularning héchqandaq yaxshiliqi yoqtur.
26 Ular qomush kémilerdek chapsan ötüp kétidu;
Alghur bürküt owni tutqili shungghughandek téz
mangidu. 27 Eger: «Nale-peryadtin toxtap, Chirayimni
tutuldurmay xush chiray bolay» désemmu, 28 Men
yenila azablirimning hemmisidin qorqup yürimen;
Chünki Séni méni bigunah hésablimaydu dep bilimen.
29 Men haman eyiblik adem bolsam, Men bihude japa
tartip néme qilay? 30 Hetta qar süyi bilen yuyunup,
Qolumni shunche pakizlighan bolsammu, 31 Sen
yenila méni ewrezge chömüldürisenki, Öz kiyimimmu
mendin nepretlinidighan bolidu! 32 Chünki U men
Uninggha jawab béreligüdek, manga oxshash adem
emes. Méning Uning bilen sotta dewalashquchilikim
yoqtur. 33 Otturimizda her ikkimizni öz qoli bilen
teng tutidighan kélishtürgüchi bolsidi! 34 U Özining
tayiqini mendin yiraq qilsun, Uning wehimisi méni
qorqatmisun; 35 Shundila men Uningdin qorqmay
sözliyeleyttim; Biraq ehwalim undaq emestur!

10 Men öz jénimdin nepretlinimen; Öz derdimni
töküwalay; Qelbimdiki ah-zarimni sözliwalay.
2 Men Tengrige: «Méning gunahimni békitme;
manga körsetkinki, Sen zadi néme üchün men bilen
dewalishisen? 3 Ademni ezgining, Öz qolung bilen
yaratqiningni chetke qaqqining Sanga paydiliqmu?
Yamanlarning suyiqestige nur chachqining yaxshimu?
4 Séning közüng insanningkidek ajizmu? Sen ademler
körgendek xire köremsen? 5 Séning künliring
ölidighan insanning künliridek cheklikmu? Séning
yilliring insanning yilliridek qisqimu? 6 Sen méning
rezil adem emeslikimni bilip turup, Séning qolungdin
qutuldurghudek héchkimning yoqluqini bilip turup,
Némishqa méning xataliqimni sorap yürisen?
Némishqa méning gunahimni sürüshtürisen?» —
deymen. 8 — Sen Öz qolliring bilen méni
shekillendürüp, bir gewde qilip yaratqansen; Biraq
Sen méni yoqatmaqchisen! 9 Sen layni yasighandek
méni yasighiningni ésingde tutqaysen, dep yélinimen;
Sen méni yene tupraqqa qayturamsen? 10 Sen
[ustiliq bilen] méni süttek quyup chayqap, Méni
irimchiktek uyutqan emesmu? 11 Sen tére hem et
bilen méni kiyindürgensen, Ustixan hem pey bilen
birleshtürüp méni toqughansen. 12 Sen manga hayat
hem méhir-shepqet teqdim qilghansen, Sen söygüng
bilen rohimdin xewer alding. 13 Biraq bu ishlar
Séning qelbingde yoshuruqluq idi; Bularning eslide
qelbingde püküklikini bilimen. 14 Gunah qilghan
bolsam, Sen méni közitip yürgen bolatting; Sen
méning qebihlikimni jazalimay qoymaytting. 15
Rezil hésablan'ghan bolsam, manga bala kéletti!
Hem yaki heqqaniy hésablansammu, qattiq nomusqa
chömüp, azabqa chömginimde, Béshimni yenila
kötürüshke jür'et qilalmayttim; 16 Hetta [béshimni]
kötürüshke jür'et qilsammu, Sen esheddiy shirdek
méning péyimge chüshetting; Sen manga karamet
küchüngni arqa-arqidin körsitetting. 17 Sen méni
eyibleydighan guwahchiliringni qaytidin aldimgha
keltürisen; Manga qaritilghan ghezipingni zor qilisen;
Küchliring manga qarshi dolqunlap kelmekte. 18 Sen
eslide némishqa méni baliyatqudin chiqarghansen?
Kashki, men chachrap ketken bolsam, héch adem
méni körmes idi! 19 Men héchqachan bolmighan
bolattim! Baliyatqudin biwasite görge apirilghan
bolattim! 20 Méning azghine künlirim tügey dégen
emesmu? Shunga men barsa kelmes yerge barghuche,
— Qarangghuluq, ölüm saye bolghan zémin'gha, —
Zulmet bir zémin'gha, yeni qarangghuluqning özining
zéminigha, Ölüm sayisining zéminigha, Tertipsiz,
hetta öz nuri qapqarangghu qilin'ghan shu zémin'gha
barghuche, Manga azraq jan kirish üchün, Ishingni
bir deqiqe toxtat, mendin néri bol!».

11 Andin Naamatliq Zofar jawaben mundaq dédi: — 2
«Gep mundaq köp tursa, uni jawabsiz qaldurghili
bolmas? Sözmen kishi özini aqlisa bolamdu? 3
Séning sepseteliring köpchilikning aghzini tuwaqlisa
bolamdu? Sen mazaq qilip sözligendin kéyin, héchkim
bu ishni yüzüngge salmisunmu? 4 Chünki sen:
«Méning eqidilirim saptur, Men sen [Xudaning]
aldida pakmen» — déding. 5 Ah, Tengri gep qilsidi!

Aghzini échip séni eyiblisidi! 6 Shundaq qilip U
danaliqning sirlirini sanga échip bersidi! Chünki
danaliq ikki terepliktur! Tengrining gunahingning xéli
bir qismini kötüriwétip, ulardin ötidighanliqini obdan
bilip qoy! 7 Sen Tengrini izdigen teqdirdimu Uni tüptin
tonuyalamsen?! Hemmige Qadirning cheksizlikini
chüshinip yételemsen? 8 [Bundaq danaliq] asmandin
égizdur, [uninggha érishishke] néme amaling bar? U
tehtisaradin chongqurdur, sen némini bileleysen? (Sheol
h7585) 9 Uning uzunluqi yer-zémindin uzundur, Kengliki
déngiz-okyanlardin kengdur. 10 U ötüp kétiwétip,
ademni qamisa, uni soraqqa chaqirsa, kimmu Uni
tosalisun? 11 Chünki U saxta ademlerni obdan bilidu,
U tekshürmey turupla aldamchiliqni alliqachan körüp
bolghan. 12 «Insan tughulup bir yawa éshekning
texiyige aylan'ghuche, Nadan adem dana bolur!».
13 Biraq sen bolsang, eger qelbingni toghrilatsang,
Qolungni Xudagha qarap sozsang, 14 Qolungdiki
qebihlikni özüngdin néri qilsang, Chédirliringda
héch yamanliqni turghuzmisangla, 15 Sen u chaghda
yüzüngni qusursiz kötürüp yürisen, Tewrenmes,
qorqunchsiz bolisen; 16 Japayingni untuysen, Hetta
éqip ötüp ketken suni oylighandek ularni esleysen;
17 Künliring chüshtiki nurdin yoruq bolidu, Séni
hazir qarangghuluq basqini bilen, tangdek parlaq
bolisen. 18 Ümiding bar bolghachqa, sen himayige
ige bolisen, Sen etrapinggha xatirjem qarap aram
élip olturisen. 19 Rast, sen yatqiningda, héchkimning
weswesisi bolmaydu, Eksiche nurghunlighan kishiler
séning himmitingni izdep kélidu. 20 Biraq rezillerning
közliri nuridin kétidu, Ulargha qéchishqa héch yol
qalmaydu, Ularning ümidi nepisi toxtashtin ibaret
bolidu, xalas».

12 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 Siler berheq
el-ehlisiler! Ölsenglar hékmetmu siler bilen bille
kétidu! 3 Méningmu silerdek öz eqlim bar, Eqilde
silerdin qalmaymen; Bunchilik ishlarni kim bilmeydu?!
4 Men öz dostlirimgha mazaq obyékti boldum; Mendek
Tengrige iltija qilip, duasi ijabet bolghan kishi,
Heqqaniy, durus bir adem mazaq qilindi! 5 Rahette
olturghan kishiler könglide herqandaq külpetni
nezirige almaydu; Ular: «Külpetler putliri teyilish
aldida turghan kishigila teyyar turidu» dep oylaydu.
6 Qaraqchilarning chédirliri awatlishidu; Tengrige
haqaret keltüridighanlar aman turidu; Ular özining
ilahini öz alqinida kötüridu. 7 Emdi haywanlardinmu
sorap baq, Ular sanga ögitidu, Asmandiki uchar-
qanatlarmu sanga deydu; 8 We yaki yer-zémin'gha
gep qilsangchu, Umu sanga ögitidu; Déngizdiki
béliqlar sanga söz qilidu. 9 Bularning hemmisini
Perwerdigarning qoli qilghanliqini kim bilmeydu?
10 Barliq jan igiliri, barliq et igiliri, Jümlidin barliq
insanning nepisi uning qolididur. 11 Éghizda taamni
tétighandek, Qulaqmu sözining toghriliqini sinap
baqidu emesmu? 12 Yashan'ghanlarda danaliq rast
tépilamdu? Künlirining köp bolushi bilen yorutulush
kélemdu? 13 Uningdila danaliq hem qudret bar;
Uningdila yolyoruq hem yorutush bardur. 14 Mana, U
xarab qilsa, héchkim qaytidin qurup chiqalmaydu; U
qamap qoyghan ademni héchkim qoyuwételmeydu.
15 Mana, U sularni toxtitiwalsa, sular qurup kétidu, U
ularni qoyup berse, ular yer-zéminni bésip weyran
qilidu. 16 Uningda küch-qudret, chin hékmetmu bar;
Aldighuchi, aldan'ghuchimu uninggha tewedur. 17 U
meslihetchilerni yalingach qildurup, yalap élip kétidu,
Soraqchilarni reswa qilidu. 18 U padishahlar [el-ehlige]
salghan kishenlerni yéshidu, Andin shu padishahlarni
yalingachlap, chatraqlirini lata bilenla qaldurup
[shermende qilidu]. 19 U kahinlarni yalingayagh
mangdurup élip kétidu; U küch-hoquqdarlarni
aghduridu. 20 U ishenchlik qaralghan zatlarning
aghzini étidu; Aqsaqallarning eqlini élip kétidu.
21 U aqsöngeklerning üstige haqaret tökidu, U
palwanlarning belwéghini yéship [ularni küchsiz
qilidu]. 22 U qarangghuluqtiki chongqur sirlarni
ashkarilaydu; U ölümning sayisini yorutidu. 23 U el-
yurtlarni ulughlashturidu hem andin ularni gumran
qilidu; El-yurtlarni kéngeytidu, ularni tarqitidu. 24 U
zémindiki el-jamaetning kattiwashlirining eqlini élip
kétidu; Ularni yolsiz desht-bayawanda sersan qilip
azduridu. 25 Ular nursizlandurulup qarangghuluqta
yolni silashturidu, U ularni mest bolup qalghan
kishidek galdi-guldung mangduridu.

13 Mana, méning közüm bularning hemmisini
körüp chiqqan; Méning quliqim bularni anglap
chüshen'gen. 2 Silerning bilgenliringlarni menmu
bilimen; Méning silerdin qélishquchilikim yoq.
3 Biraq méning arzuyum Hemmige qadir bilen
sözlishishtur, Méning Xuda bilen munazire qilghum
kélidu. 4 Siler bolsanglar töhmet chaplighuchilar,
Hemminglar yaramsiz téwipsiler. 5 Siler peqetla
sükütte turghan bolsanglar'idi! Bu siler üchün danaliq
bolatti! 6 Méning munaziremge qulaq sélinglar,
Lewlirimdiki muhakimilerni anglap béqinglar. 7

Siler Xudaning wakaletchisi süpitide boluwélip biadil
söz qilamsiler? Uning üchün hiyle-mikirlik gep
qilmaqchimusiler? 8 Uninggha yüz-xatire qilip
[xushamet] qilmaqchimusiler?! Uninggha wakaliten
dewa sorimaqchimusiler? 9 U ich-baghringlarni
axturup chiqsa, siler üchün yaxshi bolattimu?
Insan balisini aldighandek uni aldimaqchimusiler?
10 Siler yüz-xatire qilip yoshurunche xushamet
qilsanglar, U choqum silerni eyibleydu. 11 Buningdin
köre Uning heywisining silerni qorqatqini, Uning
wehimisining silerge chüshkini tüzük emesmu? 12
Pend-nesihetinglar peqet külge oxshash sözler, xalas;
Siler [ishench baghlighan] istihkaminglar peqet lay
istihkamlar, xalas. 13 Méni ixtiyarimgha qoyuwétip
zuwan sürmenglar, méni gep qilghili qoyunglar.
Béshimgha hernéme kelse kelsun! 14 Qandaqla
bolmisun, jénim bilen tewekkul qilimen, Men jénimni
alqinimgha élip qoyimen! 15 U jénimni alsimu men
yenila Uni kütimen, Uninggha tayinimen; Biraq
qandaqla bolmisun men tutqan yollirimni Uning
aldida aqlimaqchimen; 16 Bundaq qilishim manga
nijatliq bolidu; Chünki iplas bir adem uning aldigha
baralmaydu. 17 Sözlirimni diqqet bilen anglanglar,
Bayanlirimgha obdan qulaq sélinglar. 18 Mana, men
öz dewayimni tertipliq qilip teyyar qildim; Men
özümning heqiqeten aqlinidighanliqimni bilimen.
19 Men bilen bes-munazire qilidighan qéni kim
barkin? Hazir süküt qilghan bolsam, tiniqtin toxtighan
bolattim! 20 [Ah Xuda]! Manga peqet ikki ishnila qilip
bergin; Shundaq bolghandila, men özümni Sendin
qachurmaymen: 21 — Qolungni mendin yiraq qilghin;
— Wehimeng méni qorqatmisun. 22 Andin méni sot
qilishqa chaqir, men sanga jawab bérimen; Yaki men
Sanga [dewayimdin] söz qilsam, Senmu manga jawab
bérisen. 23 Méning qebihliklirim hem gunahlirim
zadi qanchilik? Itaetsizlikim hem gunahimni manga
körsitip ber! 24 Némishqa didaringni mendin
yoshurisen? Némishqa méni Öz düshmining dep
bilding? 25 Uyaq-buyaqqa uchuruwétilidighan anchiki
bir yopurmaqni wehimige salmaqchimusen? Qurup
ketken paxalni qoghlimaqchimusen? 26 Chünki Sen
méning üstümdin zeherdek erzlerni yazisen, Sen
yashliqimdiki qebihliklirimni manga qayturuwatisen.
27 Men chirip ketken bir nerse, Men peqet küye
yégen bir kiyimla bolghinim bilen, Lékin Sen méning
putlirimni kishenleysen, Hemme yollirimni közitip
yürisen; Tapanlirimgha mangmasliq üchün chek sizip
qoyghansen.

14 Anidin tughulghanlarning künliri azdur, Palaket
uninggha yardur. 2 U güldek dunyagha kélip
andin tozuydu, U [quyash aldidin] sayige oxshash
qéchip kétidu. 3 Biraq Sen téxi shundaq bir ajiz
bolghuchigha közüngni tikip, Méni Öz aldinggha
soraqqa tartiwatamsen? 4 Kim napak nersilerdin
pak nersini chiqiralaydu? — héchkim! 5 [Insanning]
künliri békitilgendikin, Uning aylirining sani Séning
ilkingde bolghandikin, Sen uning ötse bolmaydighan
cheklirini békitkendikin, 6 Uning bir'az dem élishi
üchün uningdin közüngni élip qachqin, Shuning
bilen medikardek uninggha öz künliridin söyünüsh
nésip bolsun! 7 Chünki derex késiwétilgendin kéyin,
qayta ösüshtin ümid bar; Buningliq bilen uning
yumran bixliri tügep ketmeydu; 8 Uning yiltizi yerde
qurup ketken bolsimu, Uning kötiki topida ölüp
ketken bolsimu, 9 Biraq suning puriqi bilenla u yene
kökiridu, Yumran ot-chöptek yéngi bixlarni chiqiridu.
10 Biraq adem bolsa ölidu, ilajsiz ongda yatidu,
berheq, Insan nepestin qalidu, andin nede bolidu?
11 Déngizdiki sular pargha aylinip tügep ketkendek,
Deryalar qaghjirap qurup ketkendek, 12 Oxshashla
adem yétip qalsila qaytidin turmaydu; Asmanlar
yoqimighuche, ular oyghanmaydu, uyqudin turmaydu.
13 Ah, tehtisaragha méni yoshurup qoysang idi,
Gheziping ötüp ketküche méni mexpiy saqlap qoysang
idi, Méni ésingge alidighan bir waqit-saetni manga
békitip berseng idi! (Sheol h7585) 14 Adem ölse, qayta
yashamdu? Shundaq bolsa manga shundaq özgirish
waqti kelgüche, Mushu japagha tolghan künlirim
ötküche, sewr-taqet bilen kütettim! 15 Shundaq
bolsa Sen méni chaqirsang, jawab bérettim; Sen Öz
qolung bilen yaratqininggha ümid-arzuyung bolatti.
16 Biraq Sen hazir herbir dessigen qedemlirimni
sanap, Gunahimni közitiwatisen'ghu! 17 Itaetsizlikim
xaltigha sélinip péchetlendi, Gunahlirimni döwe-döwe
qilip saqlap qoydung. 18 Derweqe taghmu yimirilip
yoqalghandek, Tash öz ornidin tewrinip ketkendek, 19
Sular tash-shéghillarni upritip yoqatqandek, Topanlar
zémindiki topini süpürüp ketkendek, Sen ademning
ümidini yoq qilisen. 20 Sen menggüge uning üstidin
ghalib kélisen, Shunga u dunyadin kétidu; uning
chirayini tutuldurisen, Uni Öz yéningdin yiraq qilisen.
21 Uning oghulliri hörmetke érishidu, biraq u buni
bilmeydu; Ular pes qilinsimu, Biraq uning bulardinmu

xewiri bolmaydu. 22 U [peqet] öz ténidiki aghriqidinla
azablinidu, U könglide özi üchünla hesret-nadamet
chékidu.

15 Témanliq Élifaz buninggha jawaben mundaq
dédi: — 2 Danishmen kishining quruq shamaldek
sepsete bilen jawab bérishi toghrimu? [Danishmen]
qorsiqini issiq meshriq shamili bilen toyghuzsa
bolamdu? 3 Paydisiz sözler bilen, Tayini yoq gepler
bilen munazirilishishi muwapiqmu? 4 Berheq, sen
iman-ixlasni yoq qiliwetmekchisen, Xudaning aldida
dua-istiqametke tosalghu bolisen. 5 Chünki qebihliking
aghzinggha söz salidu, Sen mekkarlarning tilini tallap
qollinisen. 6 Men emes, belki öz aghzing özüngning
gunahingni békitidu, Öz lewliring sanga qarshi
guwahliq béridu. 7 Sen insanlar ichide tunji bolup
tughulghanmu? Sen tagh-dawanlardin awwal apiride
bolghanmu? 8 Tengrining mexpiy kéngishini anglap
kelgenmusen? Danaliq sen bilenla cheklinemdu? 9
Sen bilgenlerni bizning bilmeydighanlirimiz barmu?
Sen chüshen'genni bizning chüshenmeydighinimiz
barmu? 10 Aqsaqallar hem qérilar bizning teripimizde
turidu, Ular séning atangdinmu yashta chongdur. 11
Tengrining teselliliri, Yeni sanga mulayimliq bilen
éytqan mushu söz sen üchün azliq qilamdu? 12
Némishqa köngülning keynige kirip kétisen? Közüngni
némige parqiritisen? 13 Shundaq qilip sen rohingni
Tengrige qarshi turghuzdung, Éghizingdin shundaq
sözlerning chiqishigha yol qoyuwatisen! 14 Insan néme
idi? Öz-özini pakliyalighudek? Anidin tughulghan
adem balisi néme idi? Heqqaniy bolalighudek? 15
Qara, [Xuda] Öz muqeddeslirigimu ishenmigen yerde,
Asmanlarmu uning neziride pak bolmighan yerde,
16 Yirginchlik bolghan, sésip ketken, Qebihlikni su
ichkendek ichidighan insan balisi zadi qandaq bolar?
17 Men sanga körsitey, manga qulaq sal; Közüm
körgenni bayan qilmaqchimen. 18 Danishmenler ata-
bowiliridin bularni anglighan, Yoshurmay bularni
bayan qilghan: — 19 (Peqet shularghila, [yeni ata-
bowilirighila] yer-zémin tapshurulghanidi, Ularning
arisidin yat adem ötüshke pétinalmaytti) 20 — Rezil
adem barliq künliride azablinidu, Zalim kishige
yillar sanaqliqla békitilgendur. 21 Uning quliqigha
wehimilerning awazi kiridu, Bayashatliqida bulangchi
uning ustige bésip chüshidu. 22 Qarangghuluqtin
qutulushqa uning közi yetmeydu, U qilich bilen
chépilishqa saqlan'ghandur. 23 U ash izdep: «Zadi
nedin tépilar?» dep yolda ténep yüridu, U zulmet
künining uninggha yéqinlashqanliqini bilidu. 24 Derd-
elem hem azab uninggha wehime qilidu, Hujumgha
teyyar bolghan padishahtek uning üstidin ghelibe
qilidu. 25 Chünki u Tengrige qarshi qolini kötürgen,
Hemmige qadirgha küch körsetmekchi bolghan, 26
Shunga u boynini qattiq qilip, Köp qewetlik qalqanni
kötürüp uninggha qarap étilidu. 27 Yüzini yagh basqan
bolsimu, Béqinliri semrep ketken bolsimu, 28 U xarabe
sheherlerde, Adem qon'ghusi kelmeydighan, Kések
düwiliri bolushqa békitilgen öylerde yashaydu; 29
U héch béyimaydu, Uning mal-mülki bolsa üzülüp
qalidu, Uning teelluqatliri zémin üstide kéngeymeydu.
30 U qarangghuluqtin qéchip qutulalmaydu, Yalqun
uning shaxlirini köydürüp qurutidu, [Xudaning] bir
nepisi bilen u [dunyadin] kétidu. 31 U saxtiliqqa
tayanmisun! U aldinip ketken, shunga saxtiliqning
özi uning in'ami bolidu; 32 Uning küni téxi toshmay
turupla, Uning shéxi téxi kökirip bolmayla, bu
ishlar emelge ashurulidu. 33 Üzüm téli silkinip, tong
üzümler chüshürüwétilgendek, Zeytun derixining
chéchiki échilipla tökülüp ketkendek bolidu. 34
Chünki iplaslarning jemeti tughmas bolidu, Ot para
yégenlerning chédirlirini köydüriwétidu. 35 [Biraq]
ular [herdaim] yamanliqni oylap, qebihlik tughduridu,
Könglide haman hiyle-mikir teyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawaben mundaq dédi: — 2
Men mushundaq geplerni köp anglighanmen;
Siler hemminglar azab yetküzidighan ajayib teselli
bergüchi ikensiler-he! 3 Mundaq watildap qilghan
gepliringlarning chéki barmu? Silerge mundaq
jawab bérishke zadi néme qutratquluq qildi? 4
Xalisamla özüm silerge oxshash söz qilalayttim;
Siler méning ornumda bolidighan bolsanglar,
Menmu sözlerni baghlashturup éytip, silerge
zerbe qilalaytim, Béshimnimu silerge qaritip
chayqiyalayttim! 5 Halbuki, men eksiche aghzim bilen
silerni righbetlendürettim, Lewlirimning tesellisi
silerge dora-derman bolatti. 6 Lékin méning sözlishim
bilen azabim azaymaydu; Yaki gépimni ichimge
yutuwalisammu, manga néme aramchiliq bolsun? 7
Biraq U méni halsizlandürüwetti; Shundaq, Sen pütkül
ailemni weyran qiliwetting! 8 Sen méni qamalliding!
Shuning bilen [ehwalim manga] guwahliq qilmaqta;
Méning oruq-qaqshal [bedinim] ornidin turup özümni
eyiblep guwahliq qilidu! 9 Uning ghezipi méni
titma qilip, Méni ow oljisi qilidu; U manga qarap
chishini ghuchurlitidu; Méning düshminimdek közini

alayitip manga tikidu. 10 [Ademler] manga qarap
[mazaq qiliship] aghzini achidu; Ular nepret bilen
mengzimge kachatlaydu; Manga hujum qilay dep sep
tüzidu. 11 Xuda méni eskilerge tapshurghan; Méni
rezillerning qoligha tashliwetkeniken. 12 Eslide men
tinch-amanliqta turattim, biraq u méni pachaqlidi; U
boynumdin silkip bitchit qiliwetti, Méni Öz nishani
qilghaniken. 13 Uning oqyachiliri méni qapsiwaldi;
Héch ayimay U üchey-baghrimni yirtip, Ötümni
yerge töküwetti. 14 U u yer-bu yérimge üsti-üstilep
zexim qilip bösüp kiridu; U palwandek manga qarap
étilidu. 15 Téremning üstige böz rext tikip qoydum;
Öz izzet-hörmitimni topa-changgha sélip qoydum. 16
Gerche qolumda héchqandaq zorawanliq bolmisimu,
Duayim chin dilimdin bolghan bolsimu, Yüzüm
yigha-zaridin qizirip ketti; Qapaqlirimni ölüm sayisi
basti. 18 Ah, yer-zémin, qénimni yapmighin! Nale-
peryadim toxtaydighan'gha jay bolmighay! 19 Biraq
mana, asmanlarda hazirmu manga shahit Bolghuchi
bar! Ershlerde manga kapalet Bolghuchi bar! 20 Öz
dostlirim méni mazaq qilghini bilen, Biraq közüm
téxiche Tengrige yash tökmekte. 21 Ah, insan balisi
dosti üchün kélishtürgüchi bolghandek, Tengri bilen
adem otturisidimu kélishtürgüchi bolsidi! 22 Chünki
yene birnechche yil ötüshi bilenla, Men barsa qaytmas
yolda méngip qalimen.

17 Méning rohim sunuq, Künlirim tügey deydu,
Görler méni kütmekte. 2 Etrapimda aldamchi
mazaq qilghuchilar bar emesmu? Közümning ularning
échitquluqigha tikilip turushtin bashqa amali yoqtur.
3 Ah, jénim üchün Özüng xalighan kapaletni élip
Özüngning aldida manga borun bolghaysen; Sendin
bashqa kim méni qollap borun bolsun? 4 Chünki Sen
[dostlirimning] könglini yoruqluqtin qaldurghansen;
Shunga Sen ularni ghelibidinmu mehrum qilisen!
5 Gheniymet alay dep dostlirigha peshwa atqan
kishining bolsa, Hetta balilirining közlirimu kor
bolidu. 6 U méni el-yurtlarning aldida söz-chöchekke
qoydi; Men kishiler yüzümge tüküridighan adem
bolup qaldim. 7 Derd-elemdin közüm torliship
ketti, Barliq ezalirim kölenggidek bolup qaldi. 8 Bu
ishlarni körüp duruslar heyranuhes bolidu; Bigunahlar
iplaslargha qarshi turushqa qozghilidu. 9 Biraq
heqqaniy adem öz yolida ching turidu, Qoli pak
yüridighan ademning küchi toxtawsiz ulghiyidu. 10
Emdi qéni, hemminglar, yene kélinglar; Aranglardin
birmu dana adem tapalmaymen. 11 Künlirim axirlishay
dep qaptu, Muddialirim, könglümdiki intizarlar üzüldi.
12 Bu ademler kéchini kündüzge aylandurmaqchi;
Ular qarangghuluqqa qarap: «Nur yéqinlishiwatidu»
déyishiwatidu. 13 Eger kütsem, öyüm tehtisara bolidu;
Men qarangghuluqqa ornumni raslaymen. (Sheol h7585)
14 «Chirip kétishni: «Sen méning atam!», Qurtlarni:
«Apa! Acha!» dep chaqirimen! 15 Undaqta ümidim
nede? Shundaq, ümidimni kim körelisun? 16 Ümidim
tehtisaraning tömür penjiriliri ichige chüshüp kétidu!
Biz birlikte topigha kirip kétimiz! (Sheol h7585)

18 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — 2
Sendek ademler qachan'ghiche mundaq sözlerni
toxtatmaysiler? Siler obdan oylap béqinglar, andin
biz söz qilimiz. 3 Biz némishqa silerning aldinglarda
haywanlar hésablinimiz? Némishqa aldinglarda exmeq
tonulimiz? 4 Hey özüngning ghezipide özüngni
yirtquchi, séni depla yer-zémin tashliwétilemdu?!
Tagh-tashlar öz ornidin kötürülüp kétemdu?! 5
Qandaqla bolmisun, yaman ademning chirighi
öchürülidu, Uning ot-uchqunliri yalqunlimaydu. 6
Chédiridiki nur qarangghuluqqa aylinidu, Uning
üstige asqan chirighi öchürülidu. 7 Uning mezmut
qedemliri qisilidu, Özining nesihetliri özini mollaq
atquzidu. 8 Chünki öz putliri özini torgha ewetidu,
U del torning üstige desseydighan bolidu. 9 Qiltaq
uni tapinidin iliwalidu, Tuzaq uni tutuwalidu. 10
Yerde uni kütidighan yoshurun arghamcha bar,
Yolida uni tutmaqchi bolghan bir qapqan bar. 11
Uni her tereptin wehimiler bésip qorqitiwatidu, Hem
ular uni iz qoghlap qoghlawatidu. 12 Maghdurini
acharchiliq yep tügetti; Palaket uning yénida paylap
yüridu. 13 Ölümning chong balisi uning térisini
yewatidu; Uning ezalirini shoraydu. 14 U öz
chédiridiki amanliqtin yulup tashlinidu, [Ölümning
tunjisi] uni «wehimilerning padishahi»ning aldigha
yalap apiridu. 15 Öyidikiler emes, belki bashqilar
uning chédirida turidu; Turalghusining üstige
günggürt yaghdurulidu. 16 Uning yiltizi tégidin
qurutulidu; Üstidiki shaxliri késilidu. 17 Uning
eslimisimu yer yüzidikilerning ésidin kötürülüp
kétidu, Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu. 18 U
yoruqluqtin qarangghuluqqa qoghliwétilgen bolup,
Bu dunyadin heydiwétilidu. 19 El-yurtta héchqandaq
perzentliri yaki ewladliri qalmaydu, U musapir
bolup turghan yerlerdimu nesli qalmaydu. 20
Uningdin kéyinkiler uning künige qarap alaqzade
bolidu, Xuddi aldinqilarmu chöchüp ketkendek. 21

Mana, qebih ademning makanliri shübhisiz shundaq,
Tengrini tonumaydighan kishiningmu orni choqum
shundaqtur.

19 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Siler
qachan'ghiche jénimni azablimaqchisiler,
Qachan'ghiche méni söz bilen ezmekchisiler? **3** Siler
méni on qétim xarlidinglar; Manga uwal qilishqa
nomus qilmaysiler. **4** Eger méning sewenlikim bolsa,
Men emdi uning [derdini] tartimen. **5** Eger siler
méningdin üstünlük talashmaqchi bolsanglar, Yüzüm
aldida sherm-hayani körsitip méni eyiblimekchi
bolsanglar, **6** Emdi bilip qoyunglarki, manga uwal
qilghan Tengri iken, U tori bilen méni chirmashturup
tartti; **7** Qara, men nale-peryad kötürüp «Zorawanliq!»
dep warqiraymen, Biraq héchkim anglimaydu; Men
warqiraymen, biraq manga adalet kelmeydu. **8** U
yolumni méni ötüwalmisun dep chit bilen tosup
qoydi, Qedemlirimge qarangghuluq saldi. **9** U mendin
shan-sheripimni mehrum qildi, Béshimdin tajni
tartiwaldi. **10** U manga her tereptin buzghunchiliq
qiliwatidu, men tügeshtim; Ümidimni U derexni
yulghandek yuluwaldi. **11** Ghezipini manga qaritip
qozghidi, Méni Öz düshmenliridin hésablidi. **12** Uning
qoshunliri sep tüzüp atlandi, Pelempeylirini yasap
manga hujum qildi, Ular chédirimni qorshawgha
élip bargah tikiwaldi. **13** U qérindashlirimni mendin
néri qildi, Tonushlirimning méhrini mendin üzdi.
14 Tughqanlirim mendin yatliship ketti, Dost-
buraderlirim méni unutti. **15** Öyümde turghan
musapirlar, hetta dédeklirimmu méni yat adem dep
hésablaydu; Ularning neziride men musapir bolup
qaldim. **16** Men chakirimni chaqirsam, u manga
jawab bermeydu; Shunga men uninggha aghzim
bilen yélinishim kérek. **17** Tiniqimdin ayalimning
qusqusi kélidu, Aka-ukilirim sésiqliqimdin bizar.
18 Hetta kichik balilar méni kemsitidu; Ornumdin
turmaqchi bolsam, ular méni haqaretleydu. **19** Méning
sirdash dostlirimning hemmisi mendin nepretlinidu,
Men söygenler mendin yüz öridi. **20** Et-térilirim
ustixanlirimgha chapliship turidu, Jénim qil üstide
qaldi. **21** Ah, dostlirim, manga ichinglar aghrisun,
ichinglar aghrisun! Chünki Tengrining qoli manga
kélip tegdi. **22** Siler némishqa Tengridek manga
ziyankeshlik qilisiler? Siler némishqa etlirimge
shunche toymaysiler! **23** Ah, méning sözlirim yézilsidi!
Ular bir yazmigha pütüklük bolghan bolatti! **24**
Ular tömür qelem bilen qoghushun ichige yézilsidi!
Ebedil'ebed tash üstige oyup pütülgen bolatti! **25**
Biraq men shuni bilimenki, özümning Hemjemet-
Qutquzghuchim hayattur, U axiret künide yer
yüzide turup turidu! **26** Hem méning bu tére-etlirim
buzulghandin kéyin, Men yenila ténimde turup
Tengrini körimen! **27** Uni özümla eyni halda körimen,
Bashqa ademning emes, belki özümning közi bilen
qaraymen; Ah, qelbim buninggha shunche intizardur!
28 Eger siler: «Ishning yiltizi uningdidur, Uni qandaq
qilip qistap qoghliwételeymiz?!» — désenglar, **29**
Emdi özünglar qilichtin qorqqininglar tüzük! Chünki
[Xudaning] ghezipi qilich jazasini élip kélidu, Shuning
bilen siler [Xudaning] sotining quruq gep emeslikini
bilisiler».

20 Andin Naamatliq Zofar jawaben mundaq dédi: —
2 «Méni biaram qilghan xiyallar jawab bérishke
ündewatidu, Chünki qelbim biaramliqta örtenmekte.
3 Men manga haqaret keltürüp, méni eyibleydighan
sözlerni anglidim, Shunga méning roh-zéhnim méni
jawab bérishke qistidi. **4** Sen shuni bilmemsenki,
Yer yüzide Adem'atimiz apiride bolghandin béri, **5**
Rezillerning ghalibe tentenisi qisqidur, Iplaslarning
xushalliqi birdemliktur. **6** Undaq kishining shan-
sheripi asman'gha yetken bolsimu, Béshi bulutlargha
taqashsimu, **7** Yenila özining poqidek yoqap kétidu;
Uni körgenler: «U nedidur?» deydu. **8** U chüshtek
uchup kétidu, Qayta tapqili bolmaydu; Kéchidiki
ghayibane alamettek u heydiwétilidu. **9** Uni körgen
köz ikkinchi uni körmeydu, Uning turghan jayi uni
qayta uchratmaydu. **10** Uning oghulliri miskinlerge
shepqet qilishqa mejburlinidu; Shuningdek u hetta
öz qoli bilen bayliqlirini qayturup béridu. **11** Uning
ustixanliri yashliq maghdurigha tolghan bolsimu,
Biraq [uning maghduri] uning bilen bille topa-
changda yétip qalidu. **12** Gerche rezillik uning
aghzida tatliq tétighan bolsimu, U uni til astigha
yoshurghan bolsimu, **13** U uni yutqusi kelmey méhrini
üzelmisimu, U uni aghzida qaldursimu, **14** Biraq
uning qarnidiki tamiqi özgirip, Kobra yilanning
zeherige aylinidu. **15** U bayliqlarni yutuwétidu,
biraq ularni yanduridu; Xuda ularni ashqazinidin
chiqiriwétidu. **16** U kobra yilanning zeherini shoraydu,
Char yilanning neshtiri uni öltüridu. **17** U qaytidin ériq-
östenglerge hewes bilen qariyalmaydu, Bal we sériq
may bilen aqidighan deryalardin huzurlinalmaydu.
18 U érishkenni yutalmay qayturidu, Tijaret qilghan
paydisidin u héch huzurlinalmaydu. **19** Chünki

u miskinlerni ézip, ularni tashliwetken; U özi
salmighan öyni igiliwalghan. 20 U achközlüktin esla
zérikmeydu, U arzulighan nersiliridin héchqaysisini
saqlap qalalmaydu. 21 Uninggha yutuwalghudek
héchnerse qalmaydu, Shunga uning bayashatliqi
menggülük bolmaydu. 22 Uning toqquzi tel bolghanda,
tuyuqsiz qisilchiliqqa uchraydu; Herbir ézilgüchining
qoli uninggha qarshi chiqidu. 23 U qorsiqini
toyghuziwatqinida, Xuda dehshetlik ghezipini
uninggha chüshüridu; U ghizaliniwatqanda [ghezipini]
uning üstige yaghduridu. 24 U tömür qoraldin qéchip
qutulsimu, Biraq mis oqya uni sanjiydu. 25 Tegken
oq keynidin tartip chiqiriwélginide, Yaltiraq oq uchi
öttin chiqiriwélginide, Wehimiler uni basidu. 26
Zulmet qarangghuluq uning bayliqlirini yutuwétishke
teyyar turidu, Insan püwlimigen ot uni yutuwalidu,
Uning chédirida qélip qalghanlirinimu yutuwétidu.
27 Asmanlar uning qebihlikini ashkarilaydu; Yer-
zéminmu uninggha qarshi qozghilidu. 28 Uning mal-
dunyasi élip kétilidu, [Xudaning] ghezeplik künide
kelkün ulghiyip öy-bisatini ghulitidu. 29 Xudaning
rezil ademge belgiligen nésiwisi mana shundaqtur, Bu
Xuda uninggha békitken mirastur».

21 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 «Geplirimge
qulaq sélinglar, Bu silerning manga bergen
«teselliliringlar»ning ornida bolsun! 3 Söz qilishimgha
yol qoysanglar; Söz qilghinimdin kéyin, yene mazaq
qiliwéringlar! 4 Ménin shikayitim bolsa, insan'gha
qaritiliwatamdu? Rohim qandaqmu bitaqet bolmisun?
5 Manga obdan qaranglarchu? Siler choqum heyran
qalisiler, Qolunglar bilen aghzinglarni étiwalisiler. 6
Men bu ishlar üstide oylansamla, wehimige chömimen,
Pütün etlirimni titrek basidu. 7 Némishqa yamanlar
yashiwéridu, Uzun ömür köridu, Hetta zor küch-
hoquqluq bolidu? 8 Ularning nesli öz aldida,
Perzentliri köz aldida mezmut ösidu, 9 Ularning
öyliri wehimidin aman turidu, Tengrining tayiqi
ularning üstige tegmeydu. 10 Ularning kaliliri jüplense
uruqlimay qalmaydu, Iniki mozaylaydu, Moziyinimu
tashlimaydu. 11 [Reziller] kichik balilirini qoy
padisidek talagha chiqiriwéridu, Ularning perzentliri
taqlap-sekrep ussul oynap yüridu. 12 Ular dap hem
chiltargha tengkesh qilidu, Ular neyning awazidin
shadlinidu. 13 Ular künlirini awatchiliq ichide
ötküzidu, Andin közni yumup achquchila tehtisaragha
chüshüp kétidu. (Sheol h7585) 14 Hem ular Tengrige:
«Bizdin néri bol, Bizning yolliring bilen tonushqimiz
yoqtur!» — deydu, 15 — «Hemmige Qadirning xizmitide
bolushning erzigüdek neri bardu? Uninggha dua qilsaq
bizge néme payda bolsun?!». 16 Qaranglar, ularning
bexti öz qolida emesmu? Biraq yamanlarning nesihiti
mendin néri bolsun! 17 Yamanlarning chirighi qanche
qétim öchidu? Ularni özlirige layiq külpet basamdu?
[Xuda] ghezipidin ulargha derdlerni bölüp béremdu?
18 Ular shamal aldidiki éngizgha oxshash, Qara quyun
uchurup kétidighan paxalgha oxshashla yoqamdu?
19 Tengri uning qebihlikini balilirigha chüshürüshke
qalduramdu? [Xuda] bu jazani uning özige bersun,
uning özi buni tétisun! 20 Özining halakitini öz közi
bilen körsun; Özi Hemmige Qadirning qehrini tétisun!
21 Chünki uning békitilgen yil-ayliri tügigendin kéyin,
U qandaqmu yene öz öydikiliridin huzur-halawet
alalisun? 22 Tengri kattilarning üstidinmu höküm
qilghandin kéyin, Uninggha bilim ögiteleydighan
adem barmidur?! 23 Birsi saq-salamet, pütünley
ghem-endishsiz, azadilikte yilliri toshqanda ölidu; 24
Béqinliri süt bilen sémiz bolidu, Ustixanlirining yiliki
xéli nem turidu. 25 Yene birsi bolsa achchiq armanda
tügep kétidu; U héchqandaq rahet-paraghet körmigen.
26 Ular bilen bille topa-changda teng yatidu, Qurutlar
ulargha chaplishidu. 27 — Mana, silerning némini
oylawatqanliqinglarni, Méni qarilash niyetliringlarni
bilimen. 28 Chünki siler mendin: «Ésilzadining
öyi nege ketken? Rezillerning turghan chédirliri
nedidur?» dep sorawatisiler. 29 Siler yoluchilardin
shuni sorimidinglarmu? Ularning shu bayanlirigha
köngül qoymidinglarmu? 30 [Démek], «Yaman adem
palaket künidin saqlinip qalidu, Ular ghezep künidin
qutulup qalidu!» — [deydu]. 31 Kim [rezilning] tutqan
yolini yüz turane eyibleydu? Kim uninggha öz qilmishi
üchün tégishlik jazasini yégüzidu? 32 Eksiche, u heywet
bilen yerlikige kötürüp méngilidu, Uning qebrisi közet
astida turidu. 33 Jilghining chalmiliri uninggha tatliq
bilinidu; Uning aldidimu sansiz ademler ketkendek,
Uning keynidinmu barliq ademler egiship baridu.
34 Siler némishqa manga quruq gep bilen teselli
bermekchi? Silerning jawabliringlarda peqet saxtiliqla
tépilidu!

22 Andin Témanliq Élifaz mundaq dédi: — 2 Adem
Xudagha qandaqmu payda keltürelisun? Dana
ademlermu Uninggha néme payda keltürelisun?
3 Sen heqqaniy bolsangmu, Hemmige Qadirgha
néme behre béreleytting? Yolliring eyibsiz bolghan
teqdirdimu, sen Uninggha néme gheniymetlerni élip

kéleleysen? 4 Uning séni eyibleydighanliqi, We Uning
sanga shikayetler yetküzidighini séning ixlasmen
bolghining üchünmu-ya? 5 Séning rezilliking zor
emesmu? Séning gunahliring hésabsiz emesmu? 6
Sen qérindashliringdin sewebsiz képillik alghansen;
Sen yalangtüshlerni kiyim-kéchekliridin mehrum
qiliwetkensen. 7 Halsizlan'ghanlargha su bermiding,
Ach qalghanlargha ashnimu ayap bermiding, 8
Gerche sen yer-zéminlik bolghan qoli uzun adem
bolsangmu, Yer-zémin tutup hörmetlinip kelgen
adem bolsangmu, 9 Sen tul xotunlarnimu quruq
qol yandurghansen, Yétim-yésirlarning qolinimu
yanjitiwetkensen. 10 Mana shu sewebtin etrapingda
tuzaqlar yatidu, Ushtumtut peyda bolghan wehimimu
séni basidu. 11 Shu sewebtinmu séni qarangghuluq
bésip körelmes qildi, Bir kelkün kélip séni gherq qildi.
12 Tengri ershalaning choqqisida turidu emesmu?
Eng égiz yultuzlarning neqeder aliy ikenlikige qarap
baq! 13 Biraq sen: «Tengri némini bilidu? U rast
shunche zulmet qarangghuluqta birnémini perq
ételemdu?!» dewatisen. 14 Yene: «Qoyuq bulutlar uni
tosiwalidu, Shunga U pelek üstide aylinip mangghinida
bizni körmeydu!» — deysen. 15 Yaman ademler
mangghan kona yolni senmu tutiwéremsen? 16
Ular waqti toshmay turupla élip kétilgen, Ularning
ulliri kelkün teripidin éqitilip kétilgen. 17 Ular
Tengrige: «Bizdin néri bol!» Hemmige Qadir bizni
néme qilalisun?» — deytti. 18 Biraq ularning öylirini
ésil nersiler bilen toldurghan del Uning Özidur, Men
bolsam yamanlarning nesihitidin yiraqlashqanmen!
19 Heqqaniylar ularning berbat bolghanliqini körüp
shadlinidu; Bigunahlar ularni mazaq qilip: — 20
«Bizge qarshi chiqquchilar shübhisiz weyran bolidu,
Ot ularning bayliqlirini yutuwetmemdu?» — deydu.
21 [Shunga] Xudagha boysunup Uni tonusang, Shu
chaghdila sen aman bolisen; Shuning bilen sanga
amet kélidu. 22 Uning aghzidin kelgen nesihetnimu
qobul qil, Uning sözlirini könglüngge püküp qoy.
23 Sen Hemmige Qadirning yénigha qaytip kelseng,
muqerrerki, Qaytidin qurulup chiqalaysen; Eger sen
qebihlikni chédirliringdin yiraqlashtursang, 24 Eger
sen altunungni topa-chang üstige tashliyalisang,
Ofirdiki altunungni shiddetlik éqinning tashlirigha
qoshuwetseng, 25 Undaqta Hemmige Qadirning Özi
sanga altun bolidu. Séning üchün serxil kümüshmu
bolidu. 26 U chaghda sen Hemmige Qadirdin söyünisen,
Yüzüngni Tengrige qarap kötüreleysen. 27 Sen
Uninggha dua qilsang, U qulaq salidu, Shundaqla
senmu ichken qesemliringge emel qilisen. 28 Sen
qarar qilghan ish emelge ashidu, Yolliring üstige
nur chüshidu. 29 Ademler pes qilin'ghanda, sen
ulargha: «Ornunglardin turunglar!» deysen, Shuning
bilen [Xuda] chirayi sun'ghanlarni qutquzidu. 30 U
hetta gunahi bar ademnimu qutquzidu, U qolungdiki
halalliqtin qutquzulidu.

23 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 «Bügünmu
shikayitim achchiqtur; Uning méni basqan
qoli ah-zarlirimdinmu éghirdur! 3 Ah, Uni nedin
tapalaydighanliqimni bilgen bolsam'idi, Undaqta
Uning olturidighan jayigha barar idim! 4 Shunda men
Uning aldida dewayimni bayan qilattim, Aghzimni
munaziriler bilen toldurattim, 5 Men Uning manga
bermekchi bolghan jawabini bileleyttim, Uning manga
némini démekchi bolghanliqini chüshineleyttim. 6
U manga qarshi turup zor küchi bilen méning bilen
talishamti? Yaq! U choqum manga qulaq salatti.
7 Uning huzurida heqqaniy bir adem uning bilen
dewalishalaytti; Shundaq bolsa, men öz Sotchim aldida
menggügiche aqlan'ghan bolattim. 8 Epsus, men algha
qarap mangsammu, lékin U u yerde yoq; Keynimge
yansammu, Uning sayisinimu körelmeymen. 9 U sol
terepte ish qiliwatqanda, men Uni bayqiyalmaymen; U
ong terepte yoshurun'ghanda, men Uni körelmeymen;
10 Biraq U méning mangidighan yolumni bilip turidu;
U méni tawlighandin kéyin, altundek sap bolimen. 11
Méning putlirim uning qedemlirige ching egeshken;
Uning yolini ching tutup, héch chetnimidim. 12 Men
yene Uning lewlirining buyruqidin bash tartmidim;
Men Uning aghzidiki sözlerni öz köngüldikilirimdin
qimmetlik bilip qedirlep keldim. 13 Biraq Uning
bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin
buruyalisun? U könglide némini arzu qilghan bolsa,
shuni qilidu. 14 Chünki U manga némini irade qilghan
bolsa, shuni berheq wujudqa chiqiridu; Mana mushu
xildiki ishlar Uningda yene nurghundur. 15 Shunga
men Uning aldida dekke-dükkige chüshimen; Bularni
oylisamla, men Uningdin qorqup kétimen. 16 Chünki
Tengri könglümni ajiz qilghan, Hemmige Qadir méni
sarasimige salidu. 17 Halbuki, men qarangghuluq
ichide ujuqturulmidim, We yaki yüzümni oriwalghan
zulmet-qarangghuluqqimu héch süküt qilmidim.

24 — Némishqa Hemmige Qadir [soraq] künlirini
békitmeydu? Némishqa Uni tonughanlar Uning

shu künlirini bikardin-bikar kütidu? 2 Mana, ademler
pasil qilin'ghan tashlarni yötkiwétidu; Ular zorawanliq
bilen bashqilarning padilirini bulap-talap özliri
[ochuq-ashkara] baqidu; 3 Ular yétim-yésirlarning
éshikini bulap heydep kétidu; Ular tul xotunning
kalisini képillik üchün éliwalidu. 4 Ular miskinlerni
yoldin néri ittiriwétidu; Shuning bilen zémindiki
ézilgenlerning hemmisi mökushüwalidu. 5 Mana,
ular desht-bayawanlardiki yawayi ésheklerdek, Tang
seherde olja izdesh «xizmiti»ge chiqidu; Janggal ular
we ularning baliliri üchün yémeklik teminleydu.
6 Ular yamanning [kaliliri] üchün dalada ot-chöp
oridu, Uning üchün ashqan-tashqan üzümlirini
tériydu; 7 Ular kéchini kiyimsiz yalang ötküzidu,
Soghuqta bolsa yépin'ghudek kiyimi yoqtur. 8 Ular
taghqa yaghqan yamghurlar bilen süzme bolup
kétidu, Panahsizliqidin tashni quchaqlishidu. 9
Ademler atisiz balilarni emchektin bulap kétidu,
Ular miskinlerdin [bowaqlarni] képillikke alidu. 10
[Miskinler bolsa] kiyimsiz, yéling ötidu, Bashqilar
üchün bughday baghlirini kötürsimu, yenila ach
qalidu; 11 Ular bashqilarning öyide zeytunlarni
cheylep yagh chiqarghan bolsimu, Hoylilirida sharab
kölchikini cheyligen bolsimu, Yenila ussuzluqta qalidu.
12 Sheherdin ademlerning ah-zarliri chiqip turidu,
Qilich yégenlerning janliri nale-peryad kötüridu;
Biraq Tengri héchkimning iplasliqini eyiblimeydu.
13 — Nurgha qarshi isyan kötüridighanlarmu bar;
Ular nurning yollirini bilmeydu, Uning teriqiliride
turmaydu. 14 Qatil tang nuri kélishi bilen ornidin
turup, Kembegheller we miskinlerni öltüridu; Kéchide
u oghridek yüridu. 15 Zinaxormu «Méni héch köz
körmeydu» dep zawal waqtini kütidu, Bashqilar
méni tonumisun dep ayalning chümbilini yüzige
tartiwalidu. 16 Qarangghuluqta [oghrilar] öyning
tamlirini kolap téshidu; Kündüzde ular özlirini öz
öyige qamap qoyidu; Ular nurni tonumaydu. 17
Ular üchün tang seher ölüm sayisidek tuyulidu;
Ular qap-qarangghuluqning wehimilirini dost tutidu.
18 Ular sularning yüzidiki köpüklerdek yoqap
ketsun! Ularning yer-zémindiki nésiwisi lenet
qilin'ghanki, Shunga ulardin héchkim üzümzarliqqa
yene mangmisun! 19 Qurghaqchiliq hem tomuz issiq
qar sulirinimu yep tügitidu; Tehtisaramu oxshashla
gunah qilghanlarni yep tügetsun! (Sheol h7585) 20
Uni, tughqan anisimu untusun! Qurt shölgeylirini
éqitip uni yésun! Eske héch élinmisun! Shuning
bilen heqqaniysizliq derextek késilsun! 21 U balisi
yoq tughmaslardin olja alidu, U tul xotunlarghimu
héch shepqet körsetmeydu. 22 Biraq [Xuda] Öz
qudriti bilen mundaq küch-hoquqi barlarning [künini]
uzartidu; Ular hetta hayatidin ümidsizlensimu
qaytidin ornidin turidu. 23 [Xuda] yenila ularni
amanliqta muqimlashturidu, Shunga ular xatirjem
bolidu; U ularning yollirini közde tutqan emesmu? 24
Ularning mertiwisi birdemlik östürülidu, Andin ular
yoq bolidu; Ular ongda qaldurulidu, andin bashqa
ademlerge oxshashla yighip élip kétilidu; Ular peqetla
pishqan serxil bughday bashaqliridek késilip kétidu. 25
Bu ishlar mundaq bolmisa, qéni kim méni yalghanchi
dep ispatliyalaydu. Méning geplirimni kim quruq gep
déyeleydu?».

25 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — 2
«Uningda hökümranliq hem heywet bardur; U
asmanlarning qeridiki ishlarnimu tertipke salidu. 3
Uning qoshunlirini sanap tügetkili bolamdu? Uning
nuri kimning üstige chüshmey qalar? 4 Emdi
insan balisi qandaqmu Tengrining aldida heqqaniy
bolalisun? Ayal zatidin tughulghanlar qandaqmu pak
bolalisun? 5 Mana, Uning neziride hetta aymu yoruq
bolmighan yerde, Yultuzlarmu pak bolmighan yerde,
6 Qurt bolghan insan, Sazang bolghan adem balisi
[uning aldida] qandaq bolar?».

26 Ayup [Bildadqa] jawaben mundaq dédi: —
2 «Maghdursiz kishige qaltis yardemlerni
bériwetting! Bilekliri küchsiz ademni karamet
qutquzuwetting! 3 Eqli yoq kishige qaltis nesihetlerni
qiliwetting! We uninggha alamet bilimlerni namayan
qiliwetting! 4 Sen zadi kimning mediti bilen bu
sözlerni qilding? Sendin chiqiwatqini kimning rohi?
5 — «Erwahlar, yeni su astidikiler, Shundaqla u
yerde barliq turuwatqanlar tolghinip kétidu; 6
Berheq, [Xudaning] aldida tehtisaramu yépinchisiz
körünidu, Halaketningmu yapquchi yoqtur. (Sheol h7585)
7 U [yerning] shimaliy [qutupini] alem boshluqigha
sozghan, U yer [sharini] boshluq ichide muelleq
qilghan; 8 U sularni qoyuq bulutliri ichige yighidu,
Bulut ularning éghirliqi bilenmu yirtilip ketmeydu.
9 U ayning yüzini yapidu, U bulutliri bilen uni
tosidu. 10 U sularning üstige chember sizip qoyghan,
Buning bilen U yoruqluq hem qarangghuluqning
chégrasini békitken. 11 Asmanlarning tüwrükliri
tewrep kétidu, Uning eyibini anglapla alaqzade bolup

kétidu. 12 U déngizni qudriti bilen tinchlanduridu; Öz
hékmiti bilen Rahabni pare-pare qilip yanjiwétidu. 13
Uning Rohi bilen asmanlar bézelgen, Uning qoli téz
qachqan ejdihani sanjiydu. 14 Mana, bu ishlar peqet
uning qilghanlirining kichikkine bir qismidur, xalas;
Uning söz-kalamidin anglawatqinimiz nahayiti pes
bir shiwirlash, xalas! Uning pütkül zor qudritining
güldürmamisini bolsa kimmu chüshinelisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi:
— 2 «Méning heqqimni tartiwalghan Tengrining
hayati bilen, Jénimni aghritqan Hemmige Qadirning
heqqi bilen qesem qilimenki, 3 Ténimde nepes
bolsila, Tengrining bergen Rohi dimighimda tursila,
4 Lewlirimdin heqqaniysiz sözler chiqmaydu,
Tilim aldamchiliq bilen héch shiwirlimaydu! 5
Silerningkini toghra déyish mendin yiraq tursun!
Jénim chiqqan'gha qeder durusluqumni özümdin
ayrimaymen! 6 Adilliqimni ching tutuwérimen, uni
qoyup bermeymen, Wijdanim yashighan héchbir
künümde méni eyiblimisun! 7 Méning düshminim
rezillerge oxshash bolsun, Manga qarshi chiqqanlar
heqqaniysiz dep qaralsun. 8 Chünki Tengri iplas
ademni üzüp tashlighanda, Uning jénini alghanda,
Uning yene néme ümidi qalar? 9 Balayi'apet uni
bésip chüshkende, Tengri uning nale-peryadini
anglamdu? 10 U Hemmige Qadirdin söyünemdu? U
herdaim Tengrige iltija qilalamdu? 11 Men Tengrining
qolining qilghanliri toghrisida silerge melumat
bérey; Hemmige Qadirda néme barliqini yoshurup
yürmeymen. 12 Mana siler alliburun bularni körüp
chiqtinglar; Siler némishqa ashundaq pütünley quruq
xiyalliq bolup qaldinglar? 13 Rezil ademlerning
Tengri békitken aqiwiti shundaqki, Zorawanlarning
Hemmige Qadirdin alidighan nésiwisi shundaqki: — 14
Uning baliliri köpeyse, qilichlinish üchünla köpiyidu;
Uning perzentlirining néni yétishmeydu. 15 Uning
özidin kéyin qalghan ademliri ölüm bilen biwasite
depne qilinidu, Buning bilen qalghan tul xotunliri
matem tutmaydu. 16 U kümüshlerni topa-changdek
yighip döwilisimu, Kiyim-kécheklerni laydek köp
yighsimu, 17 Bularning hemmisini teyyarlisimu,
Biraq kiyimlerni heqqaniylar kiyidu; Bigunahlarmu
kümüshlerni bölüshidu. 18 Uning yasighan öyi
perwanining ghozisidek, Üzümzarning közetchisi
özige salghan kepidek bosh bolidu. 19 U bay bolup
yétip dem alghini bilen, Biraq eng axirqi qétim
kéliduki, Közini achqanda, emdi tügeshtim deydu. 20
Wehimiler kelkündek béshigha kélidu; Kechte qara
quyun uni changgiligha alidu. 21 Sherq shamili uni
uchurup kétidu; Shiddet bilen uni ornidin élip yiraqqa
étip tashlaydu. 22 Boran uni héch ayimay, béshigha
urulidu; U uning changgilidin qutulush üchün he dep
urunidu; 23 Biraq [shamal] uninggha qarap chawak
chalidu, Uni ornidin «ush-ush» qilip qoghliwétidu».

28 — «Shübhisizki, kümüsh tépilidighan kanlar
bar, Altunning tawlinidighan öz orni bardur;
2 Tömür bolsa yer astidin qéziwélinidu, Mis bolsa
tashtin éritilip élinidu. 3 Insanlar [yer astidiki]
qarangghuluqqa chek qoyidu; U yer qerigiche charlap
yürüp, Qarangghuluqqa tewe, ölümning sayiside
turghan tashlarni izdeydu. 4 U yer yüzidikilerdin
yiraq jayda tik bolghan quduqni kolaydu; Mana
shundaq adem ayagh basmaydighan, untulghan
yerlerde ular arghamchini tutup boshluqta pulanglap
yüridu, Kishilerdin yiraqta ésilip turidu. 5 Ashliq
chiqidighan yer, Tekti kolan'ghanda bolsayalqundek
körünidu; 6 Yerdiki tashlar arisidin kök yaqutlar
chiqidu, Uningda altun rudisimu bardur. 7 U yolni
héchqandaq alghur qush bilmeydu, Hetta sarning
közimu uninggha yetmigen. 8 Hakawur yirtquchlarmu
u yerni héch dessep baqmighan, Esheddiy shirmu
u jaydin héchqachan ötüp baqmighan. 9 Insan
balisi qolini chaqmaq téshining üstige tegküzidu, U
taghlarni yiltizidin qomuriwétidu. 10 Tashlar arisidin
u qanallarni chapidu; Shundaq qilip uning közi
herxil qimmetlik nersilerni köridu; 11 Yer astidiki
éqinlarni téship ketmisun dep ularni tosuwalidu;
Yoshurun nersilerni u ashkarilaydu. 12 Biraq danaliq
nedin tépilar? Yorutulushning makani nedidu? 13
Insan baliliri uning qimmetliklikini héch bilmes,
U tiriklerning zéminidin tépilmas. 14 [Yer] tégi:
«Mende emes» deydu, Déngiz bolsa: «Men bilenmu
bille emestur» deydu. 15 Danaliqni sap altun bilen
sétiwalghili bolmaydu, Kümüshnimu uning bilen bir
tarazida tartqili bolmas. 16 Hetta Ofirda chiqidighan
altun, aq héqiq yaki kök yaqut bilenmu bir tarazida
tartqili bolmaydu. 17 Altun we xrustalnimu uning
bilen sélishturghili bolmaydu, Ésil altun qacha-
quchilar uning bilen héch almashturulmas. 18 U
ünche-marjan, xrustalni ademning ésidin chiqiridu;
Danaliqni élish qizil yaqutlarni élishtin ewzeldur.
19 Éfiopiyediki sériq yaqut uninggha yetmes, Sériq
altunmu uning bilen beslishelmeydu. 20 Undaqta,
danaliq nedin tépilidu? Yorutulushning makani

nedidu? 21 Chünki u barliq hayat igilirining közidin
yoshurulghan, Asmandiki uchar-qanatlardinmu
yoshurun turidu. 22 Halaket we ölüm peqetla:
«Uning shöhritidin xewer alduq» deydu. 23 Uning
mangghan yolini chüshinidighan, Turidighan yérini
bilidighan peqetla bir Xudadur. 24 Chünki Uning
közi yerning qerigiche yétidu, U asmanning astidiki
barliq nersilerni köridu. 25 U shamallarning küchini
tarazigha salghanda, [Dunyaning] sulirini ölchigende,
26 Yamghurlargha qanuniyet chüshürginide,
Güldürmamining chaqmiqigha yolini békitkinide,
27 U chaghda U danaliqqa qarap uni bayan qilghan;
Uni nemune qilip belgiligen; Shundaq, U uning
bash-ayighigha qarap chiqip, 28 Insan'gha: «Mana,
Rebdin qorqush danaliqtur; Yamanliqtin yiraqlishish
yorutulushtur» — dégen».

29 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi:
— 2 «Ah, ehwalim ilgiriki aylardikidek bolsidi,
Tengri mendin xewer alghan künlerdikidek bolsidi! 3
U chaghda Uning chirighi béshimgha nur chachqan,
Uning yoruqluqi bilen qarangghuluqtin ötüp ketken
bolattim! 4 Bu ishlar men qiran waqtimda, Yeni
Tengri chédirimda manga sirdash [dost] bolghan
waqitta bolghanidi! 5 Hemmige Qadir men bilen bille
bolghan, Méning yash balilirim etrapimda bolghan; 6
Méning basqan qedemlirim sériq maygha chömülgen;
Yénimdiki tash men üchün zeytun may deryasi bolup
aqqan; 7 Sheher derwazisigha chiqqan waqtimda, Keng
meydanda ornum teyyarlan'ghanda, 8 Yashlar méni
körüpla eyminip özlirini chetke alatti, Qérilar bolsa
ornidin turatti, 9 Shahzadilermu geptin toxtap, Qoli
bilen aghzini étiwalatti. 10 Aqsöngeklermu tinchlinip,
Tilini tangliyigha chapliwalatti. 11 Qulaq sözümni
anglisila, manga bext tileytti, Köz méni körsila manga
yaxshi guwahliq béretti. 12 Chünki men manga himaye
bol dep yélin'ghan ézilgüchilerni, Panahsiz qalghan
yétim-yésirlarnimu qutquzup turattim. 13 Halak bolay
dégen kishi manga bext tileytti; Men tul xotunning
könglini shadlandurup naxsha yangratquzattim. 14
Men heqqaniyliqni ton qilip kiyiwaldim, U méni
öz gewdisi qildi. Adaletlikim manga yépincha hem
selle bolghan. 15 Men korgha köz bolattim, Tokurgha
put bolattim. 16 Yoqsullargha ata bolattim, Manga
natonush kishining dewasinimu tekshürüp chiqattim.
17 Men adaletsizning hinggayghan chishlirini chéqip
tashlayttim, Oljisini chishliridin élip kétettim. 18 Hem:
«Méning künlirim qumdek köp bolup, Öz uwamda
rahet ichide ölimen» deyttim; 19 Hem: «Yiltizim
sularghiche tartilip baridu, Shebnem pütün kéchiche
shéximgha chapliship yatidu; 20 Shöhritim herdaim
mende yéngilinip turidu, Qolumdiki oqyayim herdaim
yéngi bolup turidu» deyttim. 21 Ademler manga qulaq
salatti, kütüp turatti; Nesihetlirini anglay dep süküt
ichide turatti. 22 Men gep qilghandin kéyin ular
qayta gep qilmaytti, Sözlirim ularning üstige shebnem
bolup chüshetti. 23 Ular yamghurlarni kütkendek
méni kütetti, Kishiler [waqtida yaghqan] «kéyinki
yamghur»ni qarshi alghandek sözlirimni aghzini
échip ichetti! 24 Ümidsizlen'ginide men ularga
qarap külümsireyttim, Yüzümdiki nurni ular yerge
chüshurmeytti. 25 Men ularga yolini tallap körsitip
bérettim, Ularning arisida kattiwash bolup olturattim,
Qoshunliri arisida turghan padishahdek yashayttim,
Biraq buning bilen matem tutidighanlargha teselli
yetküzgüchimu bolattim».

30 — «Biraq hazir bolsa, yashlar méni mazaq qilidu,
Ularning dadilirini hetta padamni baqidighan
itlar bilen bille ishleshke yol qoyushnimu yaman
körettim. 2 Ularning maghduri ketkendin kéyin,
Qolidiki küch manga néme payda yetküzelisun? 3
Yoqsuzluq hem achliqtin yiglep ketken, Ular uzundin
buyan chölderep ketken desht-bayawanda quruq yerni
ghajaydu. 4 Ular emen-shiwaqni chatqallar arisidin
yulidu, Shumbuyining yiltizlirinimu térip özlirige
nan qilidu. 5 Ular el-yurtlardin heydiwétilgen bolidu,
Kishiler ularni körüpla oghrini körgendek warqirap
tillaydu. 6 Shuning bilen ular sürlük jilghilarda
qonup, Tashlar arisida, gharlar ichide yashashqa
mejbur bolidu. 7 Chatqalliq arisida ular hangrap
kétidu, Tikenler astida ular dügdiyip olturishidu;
8 Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular
zémindin sürtoqay heydiwétilgen. 9 Men hazir bolsam
bularning hejwiy naxshisi, Hetta söz-chöchikining
destiki bolup qaldim! 10 Ular mendin nepretlinip,
Mendin yiraq turup, Yüzümge tükürüshtinmu
yanmaydu. 11 Chünki [Xuda] méning hayat rishtimni
üzüp, méni japagha chömdürgen, Shuning bilen
shu ademler aldimda tizginlirini éliwetken. 12
Ong yénimda bir top chüprende yashlar ornidin
turup, Ular putumni turghan yéridin ittiriwetmekchi,
Ular sépilimgha hujum pelempeylirini kötürüp
turidu; 13 Ular yolumni buzuwétidu, Ularning
héch yölenchüki bolmisimu, Halakitimni ilgiri
sürmekte. 14 Ular sépilning keng bösük jayidin bösüp

kirgendek kirishidu; Weyranilikimdin paydilinip
chong tashlardek domilap kirishidu. 15 Wehimiler
burulup méni öz nishani qilghan; Shuning bilen
hörmitim shamal ötüp yoq bolghandek heydiwétildi,
Awatchiliqimmu bulut ötüp ketkendek ötüp ketti.
16 Hazir bolsa jénim qachidin tökülüp ketkendek;
Azabliq künler méni tutuwaldi. 17 Kéchiler bolsa,
manga söngeklirimgiche sanjimaqta; Aghriqlirim méni
chishlep dem almaydu. 18 [Aghriqlar] zor küchi bilen
manga kiyim-kéchikimdek boldi; Ular könglikimning
yaqisidek manga chaplishiwaldi. 19 Xuda méni
sazliqqa tashliwetken, Men topa-changgha we külge
oxshash bolup qaldim. 20 Men Sanga nale-peryad
kötürmektimen, Biraq Sen manga jawab bermeysen;
Men ornumdin tursam, Sen peqetla manga qarapla
qoyisen. 21 Sen özgirip manga bir zalim boldung;
Qolungning küchi bilen manga zerbe qiliwatisen;
22 Sen méni kötürüp Shamalgha mindürgensen;
Boran-chapqunda teelluqatimni yoq qiliwetkensen.
23 Chünki Sen méni axirida ölümge, Yeni barliq
hayat igilirining «yighilish öyi»ge keltürüwatisen.
24 U halak qilghan waqtida kishiler nale-peryad
kötürsimu, U qolini uzatqanda, duaning derweqe
héchqandaq netijisi yoq; 25 Men künliri tes kishi
üchün yighlap [dua qilghan] emesmu? Namratlar
üchün jénim azablanmidimu? 26 Men özüm yaxshiliq
kütüp yürginim bilen, yamanliq kélip qaldi; Nur
kütkinim bilen, qarangghuluq keldi. 27 Ichim qazandek
qaynap, aramliq tapmaywatidu; Azabliq künler
manga yüzlendi. 28 Men quyash nurini körmeymu
qaridap yürmektimen; Xalayiq arisida men ornumdin
turup, nale-peryad kötürimen. 29 Men chilbörilerge
qérindash bolup qaldim, Huwqushlarning hemrahi
boldum. 30 Térem qariyip mendin ajrap kétiwatidu,
Söngeklirim qiziqtin köyüp kétiwatidu. 31 Chiltarimdin
matem mersiyesi chiqidu, Néyimning awazi haza
tutquchilarning yighisigha aylinip qaldi».

31 «Men közüm bilen ehdileshken; Shuning üchün
men qandaqmu qizlargha hewes qilip köz
tashlap yürey? 2 Undaq qilsam üstümdiki Tengridin
alidighan nésiwem néme bolar? Hemmige qadirdin
alidighan mirasim néme bolar? 3 Bu gunahning
netijisi heqqaniysizlargha bala-qaza emesmu? Qebihlik
qilghanlargha külpet emesmu? 4 U méning yollirimni
körüp turidu emesmu? Herbir qedemlirimni sanap
turidu emesmu? 5 Eger saxtiliqqa hemrah bolup
mangghan bolsam'idi! Eger putum aldamchiliq bilen
bille bolushqa aldirighan bolsa, 6 (Men adilliq
mizanigha qoyulghan bolsam'idi! Undaqta Tengri
eyibsizlikimdin xewer alalaytti!) 7 Eger qedimim yoldin
chiqqan bolsa, könglüm közümge egiship mangghan
bolsa, Eger qolumgha herqandaq dagh chaplashqan
bolsa, 8 Undaqta men térighanni bashqa birsi yésun!
Bixlirim yulunup tashliwétilsun! 9 Eger qelbim
melum bir ayaldin azdurulghan bolsa, Shu niyette
qoshnamning ishik aldida paylap turghan bolsam, 10
Öz ayalim bashqilarning tügminini tartidighan kün'ge
qalsun, Bashqilar uni ayaq asti qilsun. 11 Chünki bu
esheddiy nomusluq gunahtur; U soraqchilar teripidin
jazalinishi kérektur. 12 [Bu gunah] bolsa ademni halak
qilghuchi ottur; U méning barliq tapqanlirimni yulup
alghan bolatti. 13 Eger qulumning yaki dédikimning
manga qarita erzi bolghan bolsa, Ularning dewasini
közümge ilmighan bolsam, 14 Undaqta Tengri
méni soraqqa tartishqa ornidin turghanda qandaq
qilimen? Eger U mendin soal-soraq alimen dep
kelse, Men Uninggha qandaq jawab bérimen? 15
Méni baliyatquda apiride qilghuchi ularnimu apiride
qilghan emesmu. Men bilen u ikkimizni anilirimizning
baliyatqusida töreldürgüchi bir emesmu? 16 Eger
miskinlerni öz arzu-ümidliridin tosqan bolsam, Eger
tul xotunning köz nurini qarangghulashturghan
bolsam, 17 Yaki özümning bir chishlem nénimni
yalghuz yégen bolsam, Uni yétim-yésir bilen bille
yémigen bolsam 18 (Emeliyette yash waqtimdin tartip
oghli ata bilen bille bolghandek umu men bilen
bille turghanidi, Apamning qorsiqidin chiqqandin
tartipla tul xotunning yölenchüki bolup keldim),
19 Eger kiyim-kéchek kemlikidin halak bolay dégen
birige, Yaki chapansiz bir yoqsulgha qarap olturghan
bolsam, 20 Eger uning belliri [kiyimsiz qélip] manga
bext tilimigen bolsa, Eger u qozilirimning yungida
issinmighan bolsa, 21 Eger sheher derwazisi aldida
«[Höküm chiqarghanlar arisida] méning yölenchüküm
bar» dep, Yétim-yésirlargha ziyankeshlik qilishqa
qol kötürgen bolsam, 22 Undaqta mürem taghiqidin
ajrilip chüshsun! Bilikim ügisidin sunup ketsun!
23 Chünki Tengri chüshürgen balayi'apet méni
qorqunchqa salmaqta idi, Uning heywitidin undaq
ishlarni qet'iy qilalmayttim. 24 Eger altun'gha
ishinip uni öz tayanchim qilghan bolsam, Yaki sap
altun'gha: «Yölenchükümsen!» dégen bolsam, 25 Eger
bayliqlirim zor bolghanliqidin, Yaki qolum alghan
gheniymettin shadlinip ketken bolsam, 26 Eger men

quyashning julasini chachqanliqini körüp, Yaki ayning
aydingda mangghanliqini körüp, 27 Könglüm astirtin
azdurulghan bolsa, Shundaqla [bulargha choqunup]
aghzim qolumni söygen bolsa, 28 Bumu soraqchi aldida
gunah dep hésablinatti, Chünki shundaq qilghan
bolsam men yuqirida turghuchi Tengrige wapasizliq
qilghan bolattim. 29 Eger manga nepretlen'gen
kishining halakitige qarighinimda shadlinip ketken
bolsam, Béshigha külpet chüshkenlikidin xushal
bolghan bolsam — 30 (Emeliyette u tügeshsun
dep qarghap, uning ölümini tilep aghzimni
gunah ötküzüshke yol qoymighanmen) 31 Eger
chédirimdikiler men toghruluq: «Xojayinimizning
dastixinidin yep toyunmighan qéni kim bar?» démigen
bolsa, 32 (Musapirlardin kochida qalghini ezeldin
yoqtur; Chünki ishikimni herdaim yoluchilargha échip
kelgenmen) 33 Eger Adem'atimizdek itaetsizliklirimni
yapqan, Qebihlikimni könglümge yoshurghan bolsam,
34 Hemde shuning üchün pütkül xalayiq aldida uning
ashkarilinishidin qorqup yürgen bolsam, Jemiyetning
kemsitishliri manga wehime qilghan bolsa, Shuning
bilen men talagha chiqmay yürgen bolsam, ... 35
— Ah, manga qulaq salghuchi birsi bolsidi! Mana,
imzayimni qoyup bérey; Hemmige Qadir manga jawab
bersun! Reqibim méning üstümdin erz yazsun! 36
Shu erzni zimmemge artattim emesmu? Choqum
tajlardek béshimgha kiyiwalattim. 37 Men Uninggha
qedemlirimning pütün sanini hésablap bérettim;
Shahzadidek men Uning aldigha barattim. 38 Eger öz
étizlirim manga qarshi guwah bolup chuqan kötürse,
Uning chünekliri bilen birge yighlashsa, 39 Chünki
chiqarghan méwisini heq tölimey yégen bolsam,
Höddigerlerni halsizlandurup nepisini toxtatqan
bolsam, 40 Undaqta bughdayning ornida shumbuya
össun! Arpining ornida mestek össun. Mana shuning
bilen [men] Ayupning sözliri tamam wessalam!»

32 Shuning bilen bu üch kishi Ayupqa jawab
bérishtin toxtidi; chünki ular Ayupning qarishida
özini heqqaniy dep tonuydighanliqini bildi. 2 Andin
Buziliq Ramning ailisidin bolghan Baraxelning oghli
Élixu isimlik yigitning ghezipi qozghaldi; uning ghezipi
Ayupqa qarita qozghaldi, chünki u Xudani emes, belki
özini toghra hésablighanidi; 3 Uning ghezipi Ayupning
üch dostlirighimu qaritildi, chünki ular Ayupqa
reddiye bergüdek söz tapalmay turup, yenila uni
gunahkar dep békitkenidi. 4 Biraq Élixu bolsa Ayupqa
jawab bérishni kütkenidi, chünki bu töteylenning
körgen künliri özidin köp idi. 5 Élixu bu üch dostning
aghzida héchqandaq jawabi yoqluqini körgendin
kéyin, uning ghezipi qozghaldi. 6 Shuning bilen
Buziliq Baraxelning oghli Élixu éghiz échip jawaben
mundaq dédi: — «Men bolsam yash, siler bolsanglar
yashan'ghansiler; Shundaq bolghachqa men tartinip,
bilgenlirimni silerge ayan qilishtin qorqup keldim.
7 Men: «Yéshi chong bolghanlar [awwal] sözlishi
kérek; Yillar köpeyse, ademge danaliqni ögitidu»,
dep qarayttim; 8 Biraq herbir insanda roh bar;
Hemmige Qadirning nepisi uni eqil-idrakliq qilip
yorutidu. 9 Lékin chonglarning dana bolushi natayin;
Qérilarning toghra höküm chiqaralishimu natayin.
10 Shunga men: «Manga qulaq sélinglar» deymen,
Menmu öz bilginimni bayan eyley. 11 Mana,
siler toghra sözlerni izdep yürgininglarda, Men
sözliringlarni kütkenmen; Silerning munazirenglargha
qulaq salattim; 12 Shundaq, silerge chin könglümdin
qulaq saldim; Biraq silerdin héchqaysinglar Ayupqa
reddiye bermidinglar, Héchqaysinglar uning sözlirige
jawab bérelmidinglarki, 13 Siler: «Heqiqeten danaliq
taptuq!» déyelmeysiler; Insan emes, belki Tengri
uninggha reddiye qilidu. 14 Uning jengge tizilghan
hujum sözliri manga qaritilghan emes; Hem men
bolsam silerning gepliringlar boyiche uninggha
jawab bermeymen 15 (Bu ücheylen heyranuhes
bolup, qayta jawab bérishmidi; Hemme söz ulardin
uchup ketti. 16 Men kütüp turattim, chünki ular
gep qilmidi, belki jimjit öre turup qayta jawab
bermidi); 17 Emdi özümning nöwitide men jawab
bérey, Menmu bilginimni körsitip bérey. 18 Chünki
deydighan sözlirim liq toldi; Ichimdiki Roh manga
türtke boldi; 19 Mana, qorsiqim échilmighan sharab
tulumigha oxshaydu; Yéngi sharab tulumliri partlap
kétidighandek partlaydighan boldi. 20 Shunga men
söz qilip ichimni boshitay; Men lewlirimni échip jawab
bérey. 21 Men héchkimge yüz-xatire qilmaymen; We
yaki héch ademge xushamet qilmaymen. 22 Men
xushamet qilishni ögenmigenmen; undaq bolidighan
bolsa, Yaratquchum choqum tézla méni élip kétidu».

33 «Emdilikte, i Ayup, bayanlirimgha qulaq
salghaysen, Sözlirimning hemmisini anglap
chiqqaysen. 2 Mana hazir lewlirimni achtim, Aghzimda
tilim gep qilidu. 3 Sözlirim könglümdek durus
bolidu, Lewlirim sap bolghan telimni bayan qilidu. 4
Tengrining Rohi méni yaratqan; Hemmige Qadirning
nepisi méni janlanduridu. 5 Jawabing bolsa, manga

reddiye bergin; Sözliringni aldimgha sepke qoyup
jengge teyyar turghin! 6 Mana, Tengri aldida
men sanga oxshash bendimen; Menmu laydin
shekillendürülüp yasalghanmen. 7 Berheq, men sanga
héch wehime salmaqchi emesmen, We yaki men
salghan yük sanga bésim bolmaydu. 8 Sen derweqe
quliqimgha gep qildingki, Öz awazing bilen: — 9
«Men héch itaetsiz bolmay pak bolimen; Men sap,
mende héch gunah yoq... 10 Mana, Xuda mendin
seweb tépip hujum qilidu, U méni Öz düshmini dep
qaraydu; 11 U putlirimni kishenlerge salidu, Hemme
yollirimni közitip yüridu» — dégenlikingni anglidim.
12 Mana, men sanga jawab béreyki, Bu ishta géping
toghra emes; Chünki Tengri insandin ulughdur. 13 Sen
némishqa uning bilen dewaliship: — U Özi qilghan
ishliri toghruluq héch chüshenche bermeydu» dep
yürisen? 14 Chünki Tengri heqiqeten gep qilidu;
Bir qétim, ikki qétim, Lékin insan buni sezmeydu;
15 Chüsh körgende, kéchidiki ghayibane alamette,
— (Qattiq uyqu insanlarni basqanda, Yaki orun-
körpiliride ügdek basqanda) — 16 — Shu chaghlarda
U insanlarning quliqini achidu, U ulargha bergen
nesihetni [ularning yürikige] möhürleydu. 17 Uning
meqsiti ademlerni [yaman] yolidin yandurushtur,
Insanni tekebburluqtin saqlashtur; 18 Buning bilen
[Xuda] ademning jénini köz yetmes hangdin yandurup,
saqlaydu, uning hayatini qilichlinishtin qoghdaydu.
19 Yaki bolmisa, u orun tutup yétip qalghinida aghriq
bilen, Söngeklirini öz-ara soqushturup biaram qilish
bilen, Terbiye qilinidu. 20 Shuning bilen uning pütün
wujudi taamdin nepretlinidu, Uning jéni herxil nazu-
németlerdin qachidu. 21 Uning éti közdin yoqilip
kétidu, Eslide körünmeydighan söngekliri börtüp
chiqidu. 22 Buning bilen jéni köz yetmes hanggha
yéqin kélidu, Hayati halak qilghuchi perishtilerge
yéqinlishidu; 23 Biraq, eger uning bilen bir terepte
turidighan kélishtürgüchi bir perishte bolsa, Yeni
mingining ichide birsi bolsa, — Insan balisigha toghra
yolni körsitip béridighan kélishtürgüchi bolsa, 24
Undaqta [Xuda] uninggha shepqet körsitip: «Uni
hangdin chüshüp kétishtin qutquzup qoyghin, Chünki
Men nijat-qutulushqa kapalet aldim» — deydu. 25
Buning bilen uning etliri baliliq waqtidikidin yumran
bolidu; U yashliqigha qaytidu. 26 U Tengrige dua
qilidu, U shepqet qilip uni qobul qilidu, U xushal-
xuram tentene qilip Uning didarini köridu, Hemde
[Xuda] uning heqqaniyliqini özige qayturidu. 27 U
ademler aldida küy éytip: — «Men gunah qildim,
Toghra yolni burmilighanmen, Biraq tégishlik jaza
manga bérilmidi! 28 U rohimni hanggha chüshüshtin
qutquzdi, Jénim nurni huzurlinip köridu» — deydu. 29
Mana, bu emellerning hemmisini Tengri ademni dep,
Ikki hetta üch mertem ayan qilidu, 30 Meqsiti uning
jénini hangdin yandurup qutquzushtur, Uni hayatliq
nuri bilen yorutush üchündur. 31 I Ayup, manga qulaq
salghaysen; Ününgni chiqarma, men yene söz qilay. 32
Eger sözliring bolsa, manga jawab qiliwergin; Sözligin!
Chünki imkaniyet bolsila méning séni aqlighum bar.
33 Bolmisa, méningkini anglap oltur; Süküt qilghin,
men sanga danaliqni ögitip qoyay».

34 Élixu yene jawaben mundaq dédi: — 2 «I
danishmenler, sözlirimni anglanglar, I tejribe-
sawaqliq ademler, manga qulaq sélinglar. 3 Éghiz
taam tétip baqqandek, Qulaq sözning temini
sinap baqidu. 4 Özimiz üchün némining toghra
bolidighanliqini bayqap tallayli; Arimizda némining
yaxshi bolidighanliqini bileyli! 5 Chünki Ayup:
«Men heqqaniydurmen», We: «Tengri méning
heqqimni bulap ketken» — deydu. 6 Yene u:
«Heqqimge ziyan yetküzidighan, yalghan gepni
qilishim toghrimu? Héch asiyliqim bolmighini bilen,
manga sanjilghan oq zexmige dawa yoq» — deydu,
7 Qéni, Ayupqa oxshaydighan kim bar?! Uninggha
nisbeten bashqilarni haqaretlesh su ichkendek addiy
ishtur. 8 U qebihlik qilghuchilargha hemrah bolup
yüridu, U reziller bilen bille mangidu. 9 Chünki u:
«Adem Xudadin söyünse, Bu uninggha héchqandaq
paydisi yoq» dédi. 10 Shunga, i danishmenler, manga
qulaq sélinglar; Rezillik Tengridin yiraqta tursun!
Yamanliq Hemmige Qadirdin néri bolsun! 11 Chünki
U ademning qilghanlirini özige qayturidu, Her bir
ademge öz yoli boyiche tégishlik nésiwe tapquzidu. 12
Derheqiqet, Tengri héch eskilik qilmaydu, Hemmige
Qadir hökümni hergiz burmilimaydu. 13 Kim Uninggha
yer-zéminni amanet qilghan? Kim Uni pütkül jahanni
bashqurushqa teyinlidi? 14 U peqet könglide shu
niyetni qilsila, Özining Rohini hem nepisini Özige
qayturuwalsila, 15 Shuan barliq et igiliri birge
nepestin qalidu, Ademler topa-changgha qaytidu. 16
Sen danishmen bolsang, buni angla! Sözlirimning
sadasigha qulaq sal! 17 Adaletke öch bolghuchi
höküm sürelemdu? Sen «Hemmidin Adil Bolghuchi»ni
gunahkar békitemsen?! 18 U bolsa padishahni:
«Yarimas!», Mötiwerlerni: «Reziller» dégüchidur.

19 U ne emirlerge héch yüz-xatire qilmaydu, Ne
baylarni kembeghellerdin yuqiri körmeydu; Chünki
ularning hemmisini U Öz qoli bilen yaratqandur.
20 Közni yumup achquche ular ötüp kétidu, Tün
yérimida xelqlermu tewrinip dunyadin kétidu;
Ademning qolisiz ulughlar élip kétilidu. 21 Chünki
Uning nezeri ademning yollirining üstide turidu;
U insanning bar qedemlirini körüp yüridu. 22
Shunga qebihlik qilghuchilargha yoshurun'ghudek
héch qarangghuluq yoqtur, Hetta ölümning sayisidimu
ular yoshurunalmaydu. 23 Chünki Tengri ademlerni
aldigha höküm qilishqa keltürüsh üchün, Ularni
uzun'ghiche közitip yürüshining hajiti yoqtur. 24
U küchlüklerni tekshürüp olturmayla pare-pare
qiliwétidu, Hem bashqilarni ularning ornigha qoyidu;
25 Chünki ularning qilghanliri uninggha éniq turidu; U
ularni kéchide öriwétidu, shuning bilen ular yanjilidu.
26 U yamanlarni xalayiq aldida kachatlighandek
ularni uridu, 27 Chünki ular uninggha egishishtin
bash tartqan, Uning yolliridin héchbirini héch
etiwarlimighan. 28 Ular shundaq qilip miskinlerning
nale-peryadini Uning aldigha kirgüzidu, Shuning
bilen U ézilgüchilerning yalwurushini anglaydu.
29 U sükütte tursa, kim aghrinip qaqshisun. Meyli
eldin, meyli shexstin bolsun, Eger U [shepqitini
körsetmey] yüzini yoshuruwalsa, kim Uni körelisun?
30 Uning meqsiti iplaslar hökümranliq qilmisun,
Ular el-ehlini damigha chüshürmisun dégenliktur.
31 Chünki buning bilen ulardin birsi Tengrige:
«Men tekebburluq qilghanmen; Men toghrini yene
burmilimaymen; 32 Özüm bilmiginimni manga ögitip
qoyghaysen; Men yamanliq qilghan bolsam, men
qayta qilmaymen» — dése, 33 Sen Uning békitkinini
ret qilghanliqing üchün, U peqet séning pikring
boyichila insanning qilghanlirini Özige qayturushi
kérekmu. Men emes, sen qarar qilishing kérektur;
Emdi bilgenliringni bayan qilsangchu! 34 Eqli bar
ademler bolsa, Gépimni anglighan dana kishi bolsa:
— 35 «Ayup sawatsizdek gep qildi; Uning sözliride
eqil-parasettin eser yoq» — deydu. 36 Ayup rezil
ademlerdek jawab bergenlikidin, Axirghiche sinalsun!
37 Chünki u öz gunahining üstige yene asiyliqni
qoshidu; U arimizda [ahanet bilen] chawak chélip,
Tengrige qarshi sözlerni köpeytmekte».

35 Élixu yenila jawab bérip mundaq dédi: — 2
«Sen mushu gépingni, yeni «Heqqaniyliqim
Tengriningkidin üstündur» dégininingni toghra dep
qaramsen? 3 Shundaq bolghanliqi üchün sen:
«Heqqaniyliqning manga néme paydisi bolsun? Gunah
qilmighinimning gunah qilghinimgha qarighanda
artuqchiliqi nede?» dep soriding. 4 Özüm sözler
bilen sanga [jawab bérey], Sanga hem sen bilen bille
bolghan ülpetliringge jawab bérey; 5 Asmanlargha
qarap baqqin; Pelektiki bulutlargha sepsalghin; Ular
sendin yuqiridur. 6 Eger gunah qilghan bolsang,
undaqta Tengrige qaysi ziyankeshlikni qilalaytting?
Jinayetliring köpeysimu, undaqta uninggha qandaq
ziyanlarni salalar iding? 7 Sen heqqaniy bolghan
teqdirdimu, Uninggha néme béreleytting? U séning
qolungdin némimu alar-he? 8 Séning eskiliqiring
peqet sendek bir insan'ghila, Heqqaniyliqing bolsa
peqet insan balilirighila tesir qilidu, xalas. 9
Ademler zulum köpiyip ketkenlikidin yalwuridu;
Küchlüklerning bésimi tüpeylidin ular nale-peryad
kötüridu. 10 Biraq héchkim: «Kéchilerde insanlargha
naxsha ata qilghuchi yaratquchum Tengrini nedin
izdishim kérek?» démeydu. 11 Uning bizge ögitidighini
yer-zémindiki haywanlargha ögitidighinidin köp,
Hem asmandiki uchar-qanatlargha ögitidighinidin
artuq emesmu? 12 Ular nale-peryad kötüridu, biraq
rezil ademlerning hakawurluqining tesiri tüpeylidin,
Uni Xuda ijabet qilmaydu. 13 Berheq, Tengri quruq
duagha qulaq salmighan yerde, Hemmige Qadir
mushulargha ehmiyet bermigen yerde, 14 Sen: «Men
Uni körelmeymen» déseng, [U qandaq qulaq salsun]?
Dewaying téxi Uning aldida turidu, Shunga Uni
kütüp turghin. 15 Biraq U hazir [towa qilish pursiti
bérip], Öz ghezipini téxi tökmigen ehwalda, Ayup
özining tekebburluqini bilmemdighandu? 16 Chünki
Ayup quruq gep üchün aghzini achqan, U tuturuqsiz
sözlerni köpeytken».

36 Élixu sözini dawamlashturup mundaq dédi: —
2 «Méni birdem sözligili qoysang, Men yene
Tengrige wakaliten qilidighan sözümning barliqini
sanga ayan qilimen. 3 Bilimni yiraqlardin élip
keltürimen, Ademlerni Yaratquchimni heqqaniy
dep hésablaydighan qilimen. 4 Méning gépim
heqiqeten yalghan emestur; Bilimi mukemmel birsi
sen bilen bille bolidu. 5 Mana, Tengri dégen ulughdur,
Biraq U héchkimni kemsitmeydu; Uning chüshinishi
chongqurdur, meqsitide ching turidu. 6 U yamanlarni
hayat saqlimaydu; Biraq ézilgenler üchün adalet
yürgüzidu. 7 U heqqaniylardin közini élip ketmeydu,
Belki ularni menggüge padishahlar bilen textte

olturghuzidu, Shundaq qilip ularning mertiwisi üstün
bolidu. 8 We eger ular kishenlen'gen bolsa, Japaning
asaritige tutulghan bolsa, 9 Undaqta U ularga
qilghanlirini, Ularning itaetsizliklirini, Yeni ularning
körenglep ketkenlikini özlirige körsetken bolidu. 10
Shuning bilen U qulaqlirini terbiyige échip qoyidu,
Ularni yamanliqtin qaytishqa buyruydu. 11 Ular
qulaq sélip Uninggha boysunsila Ular [qalghan]
künlirini awatchiliqta, Yillirini xushluqta ötküzidu.
12 Biraq ular qulaq salmisa, qilichlinip dunyadin
kétidu, Bilimsiz halda nepestin toxtap qalidu. 13
Biraq könglige iplasliqni pükkenler yenila adawet
saqlaydu; U ularga asaret chüshürgendimu ular
yenila tilawet qilmaydu. 14 Ular yash turupla jan
üzidu, Ularning hayati bechchiwazlar arisida tügeydu.
15 Biraq U azab tartquchilarni azablardin bolghan
terbiye arqiliq qutquzidu, U ular xar bolghan waqtida
ularning quliqini achidu. 16 U shundaq qilip sénimu
azarning aghzidin qistangchiliqi yoq keng bir yerge
jelp qilghan bolatti; Undaqta dastixining maygha
toldurulghan bolatti. 17 Biraq sen hazir yamanlargha
qaritilghan tégishlik jazalargha toldurulghansen;
Shunga [Xudaning] hökümi hem adaliti séni tutuwaldi.
18 Ghezipingning qaynap kétishining séni mazaqqa
bashlap qoyushidin hushyar bol; Undaqta hetta zor
kapaletmu séni qutquzalmaydu. 19 Yaki bayliqliring,
Yaki küchüngning zor tirishishliri, Özüngni azab-
oqubettin néri qilalamdu? 20 Kéchige ümid baghlima,
Chünki u chaghda xelq öz ornidin yoqilip kétidu.
21 Hushyar bol, eskilikke burulup ketme; Chünki
sen [qebihlikni] derdke [sewr bolushning] ornida
tallighansen. 22 Mana, Tengri küch-qudriti tüpeylidin
üstündur; Uningdek ögetküchi barmu? 23 Kim
Uninggha mangidighan yolni békitip bergenidi?
We yaki Uninggha: «Yaman qilding?» déyishke
pétinalaydu? 24 Insanlar tebrikleydighan Xudaning
emellirini ulughlashni untuma! 25 Hemme adem
ularni körgendur; Insan baliliri yiraqtin ularga
qarap turidu». 26 « — Berheq, Tengri ulughdur,
biz Uni chüshinelmeymiz, Uning yillirining sanini
tekshürüp éniqlighili bolmaydu. 27 Chünki U suni
tamchilardin shümürüp chiqiridu; Ular pargha aylinip
andin yamghur bolup yaghidu. 28 Shundaq qilip
asmanlar [yamghurlarni] quyup bérip, Insan baliliri
üstige molchiliq yaghduridu. 29 Biraq kim bulutlarning
toqulushini, Uning [samawi] chédirining gümbür-
gümbür qilidighanliqini chüshinelisun? 30 Mana, U
chaqmiqi bilen etrapini yoruq qilidu, Hetta déngiz
tektinimu yoruq qilidu. 31 U bular arqiliq xelqler
üstidin höküm chiqiridu; Hem ular [arqiliqmu] mol
ashliq béridu. 32 U qollirini chaqmaq bilen tolduridu,
Uninggha uridighan nishanni buyruydu. 33 [Xudaning]
güldürmamisi uning kélidighanliqini élan qilidu;
Hetta kalilarmu sézip, uni élan qilidu.

37 Shundaq, yürikimmu buni anglap tewrinip
kétiwatidu, Yürikim qépidin chiqip kétey, dédi. 2
Mana anglighina! Uning hörkirigen awazini, Uning
aghzidin chiqiwatqan güldürmama awazini angla! 3
U awazini asman astidiki pütkül yerge, Chaqmiqini
yerning qerigiche yetküzidu. 4 Chaqmaqtin kéyin
bir awaz hörkireydu; Öz heywitining awazi bilen u
güldürleydu, Awazi anglinishi bilenla héch ayanmay
chaqmaqlirinimu qoyuwétidu. 5 Tengri awazi
bilen karamet güldürleydu, Biz chüshinelmeydighan
nurghun qaltis ishlarni qilidu. 6 Chünki u qargha:
«Yerge yagh!», Hem höl-yéghin'gha: «Küchlük
yamghur bol!» deydu. 7 U barliq insanni özining
yaratqanliqini bilsun dep, Hemme ademning qolini
bular bilen tosup qoyidu; 8 Yawayi haywanlar öz
uwisigha kirip kétidu, Öz qonalghusida turghuzulidu.
9 Boran-chapqun kohiqaptin kélidu, Hem soghuq-
zimistan taratquchi shamallardin kélidu. 10 Tengrining
nepisi bilen muz hasil bolidu; Bipayan sular qétip
qalidu. 11 U yene qoyuq bulutlargha mol nemlik
yükleydu, U chaqmaq kötüridighan bulutni keng
yéyip qoyidu. 12 Ular pütkül yer-zémin yüzide U
buyrughan ishni ijra qilish üchün, Uning yolyoruqliri
bilen heryaqqa burulidu. 13 Yaki terbiye tayiqi bolushi
üchün, Yaki Öz dunyasi üchün, Yaki Öz rehimdillikini
körsitish üchün U [bulutlirini] keltüridu. 14 I Ayup,
buni anglap qoy, Tengrining karamet emellirini tonup
yétip shük tur. 15 Tengrining bulutlarni qandaq
septe turghuzghanliqini bilemsen? Uning bulutining
chaqmiqini qandaq chaqturidighanliqinimu bilemsen?
16 Bulutlarning qandaq qilip boshluqta muelleq
turidighanliqini, Bilimi mukemmel Bolghuchining
karametlirini bilemsen? 17 Hey, Uning qandaq qilip
yer-zéminni jenubdiki shamal bilen tinchlandurup,
Séni kiyim-kéchikingning ottek issitqinini bilemsen?
18 Sen Uninggha hemrah bolup asmanni xuddi
quyup chiqarghan eynektek, Mustehkem qilip
yayghanmiding?! 19 Uninggha némini déyishimiz
kéreklikini bizge ögitip qoyghin! Qarangghuluqimiz
tüpeylidin biz dewayimizni jayida sepke qoyalmaymiz.

20 Uninggha «Méning Sanga gépim bar» déyish
yaxshimu? Undaq dégüchi adem yutulmay qalmaydu!
21 Emdi shamallar kélip bulutlarni tarqitiwétidu,
Biraq bulutlar arisidiki quyash nurigha ademler
biwasite qarap turalmaydu. Quyashning altun
renggi shimal tereptinmu peyda bolidu; Tengrining
huzurida dehshetlik heywet bardur. Hemmige
Qadirni bolsa, biz Uni mölcherliyelmeymiz; Qudriti
qaltistur, Uning adaliti ulugh, heqqaniyliqi chongqur,
Shunga U ademlerge zulum qilmaydu. 24 Shunga
ademler Uningdin qorqidu; Könglide özini dana
chaghlaydighanlargha U héch étibar qilmaydu».

38 Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa
jawab bérip mundaq dédi: — 2 «Nesihetni
tuturuqsiz sözler bilen xireleshtürgen zadi kim? 3
Erkektek bélingni ching baghla; Shunda Men sendin
soray, Andin sen Méni xewerdar qil! 4 Men yer-
zéminni apiride qilghinimda, sen zadi nede iding?
Bularni chüshen'gen bolsang, bayan qiliwer. 5 Kim
yer-zéminning ölchimini békitken? — Sen buni
bilmemsen? Kim uning üstige tana tartip ölchigen? 6
Tang seherdiki yultuzlar bille küy éytishqan waqtida,
Xudaning oghulliri xushalliqtin tentene qilishqan
waqtida, Yer-zéminning ulliri nege paturulghan?
Kim uning burjek téshini salghan? 8 Baliyatqudin
chiqqandek, déngiz süyi bösüp chiqqanda, Kim uni
derwazilar ichige bend qilghan? 9 Men bulutni
déngizning kiyimi qilghanda, We qap-qarangghuni
uning zakisi qilghanda, 10 Men uning üchün
pasil kesken waqitta, Uni cheklep baldaqlarni hem
derwazilarni salghanda, 11 Yeni uninggha: «Mushu
yergiche barisen, pasildin ötme, Séning tekebbur
dolqunliring mushu yerde toxtisun» dégende, sen
nede iding? 12 Sen tughulghandin béri seherni «Chiq»
dep buyrup baqqanmusen? Sen tang seherge özi
chiqidighan jayini körsetkenmusen? 13 Sen shundaq
qilip seherge yer yüzining qerinimu yorutquzup
höküm sürgüzüp, Shundaqla rezillerni titritip yer-
zémindin qoghlatquzghanmusen? 14 Shuning bilen
yer-zémin séghiz laygha bésilghan möhür izliridek
özgertilidu; Kiygen kiyimdek hemme éniq bolidu;
15 Hem shuning bilen rezillerning «nur»i ulardin
élip kétilidu; Kötürülgen bilekler sundurulidu. 16
Déngizdiki bulaqlargha seper qilip yetkenmusen?
Okyanlarning qeride méngip baqqanmusen? 17
Ölümning derwaziliri sanga ashkarilan'ghanmu? Ölüm
sayisining derwazilirini körgenmusen? 18 Eqling
yer-zéminning chongluqigha yetkenmu? Hemmisini
bilgen bolsang éniq bayan qil! 19 Nur turushluq jaygha
baridighan yol nede? Qarangghuluqning bolsa, esliy
orni nede? 20 Sen [buni bilip] ularni öz chégrasigha
apiralamsen? Ularning öyige mangidighan yollarni
bilip yételemsen? 21 Hee, rast, sen bilisen, chünki
sen ularning chaghliridin ilgiri tughulghansen,
Künliringning sani derheqiqet köptin köptur! 22 Qar
qachilan'ghan xezinilerge kirip kördüngmu. Möldür
ambirlirinimu körüp baqtingmu? 23 Bularni azab-
oqubetlik zaman'gha qaldurdum, Jeng we urush
küni üchün teyyarlap qoydum. 24 Chaqmaq dégen
qandaq yol bilen yérilidu? Sherq shamili yer yüzide
qandaq yol bilen tarqitilidu? 25 Yamghur kelkünining
chüshidighan qanilini chépip teyyarlighan kimdu?
Güldürmamining chaqmiqi üchün yol teyyarlighan
kimdu? 26 Shundaq qilip yamghur héch adem
yoq bolghan yer yüzige, Héch ademzatsiz desht-
bayawan'gha yaghdurulmamdu? 27 Shuning bilen
chölleshken, qurghaq tupraqlar qandurulidu, Ot-
chöp bix urup köklep chiqmamdu? 28 Yamghurning
atisi barmu? Shebnemni kim tughqandu? 29 Muz
bolsa kimning baliyatqusidin chiqidu? Asmandiki aq
qirawni bolsa kim dunyagha keltüridu? 30 Shu chaghda
su qétip tashtek bolidu, Chongqur déngizlarning
yüzi qétip tutashturulidu. 31 «Qelb yultuzlar
topi»ning baghlimini baghliyalamsen? Orionning
rishtilirini boshitalamsen? 32 «On ikki Zodiak yultuz
türkümliri»ni öz peslide élip chiqiralamsen? «Chong
Éyiq türkümi»ni Küchükliri bilen yétekliyelemsen?
33 Asmanning qanuniyetlirini bilip yetkenmusen?
Asmanning yer üstige süridighan hökümlirini sen
belgilep qoyghanmu? 34 Sen awazingni kötürüp
bulutlarghiche yetküzüp, Yamghur yaghdurup
özüngni qiyan-tashqinlargha basturalamsen? 35 Sen
chaqmaqlarni buyrup öz yoligha mangduralamsen?
Uning bilen ular: «Mana biz!» dep sanga jawab
béremdu? 36 Ademning ich-baghrigha danaliq
béghishlap kirgüzgen kimdu? Eqilge chüshinish
qabiliyitini bergen kimdu? 37 Bulutlarni danaliq
bilen sanighan kim? Asmanlardiki su tulumlirini
tökidighan kim? 38 Buning bilen topa-changlarni
qaturup uyul qildurghan, Chalmilarni bir-birige
chaplashturghuzghan zadi kim? 39 «Chishi shir üchün
ow owlap yüremsen, Shir küchüklirining ishtihasini
qanduramsen? 40 Ular uwilirida zongziyip yürgen
waqtida, Chatqalliq ichide turup tuzaq qoyup, [sen

ularghа olja bérelemsen]? 41 Yémi kemchil bolup,
ézip kétip yiraqqa kétip qalghanda, Baliliri Tengrige
iltija qilip nale-peryad kötürgende, Tagh qaghiliri
hem baliliri üchün yemni teminligen kimdu?

39 Sen taghdiki yawa öchkilerning qachan
tughidighanliqini bilemsen? Jerenlerning
balilighanliqini közitip baqqanmusen? 2 Ularning
boghaz bolghili nechche ay bolghanliqini
saniyalamsen? Ularning balilaydighan waqtidin
xewiring barmu? 3 Ular qeddini püküp, yétip
balilirini tughidu, Ular özidiki tolghaqni chiqirip
tashlaydu; 4 Ularning baliliri küchlinip yétilidu,
Ular dalada ösüp, [anisining] yénidin chiqip qaytip
kelmeydu. 5 Yawa éshekni dalagha qoyuwétip
erkinlikke chiqarghan kim? Shash éshekning
noxtilirini yéshiwetken kim? 6 Chöl-bayawanni uning
öyi qilghanmen, Shorluqnimu uning turalghusi
qilghanmen. 7 U sheherning qiyqas-sürenliridin
yiraq turup uni mazaq qilidu; U éshekchining
warqirishinimu anglimaydu. 8 U taghlarni öz yayliqim
dep kézidu, Shu yerdiki hemme gül-giyahni izdep
yüridu. 9 Yawa kala bolsa xizmitingge kirishke razi
bolamdu? Séning oqurungning yénida turushqa
unamdu? 10 Yawa kalini tana bilen baghlap, tapqa
chüshürelemsen?! U sanga egiship jilghilarda méngip
tirna tartamdu? 11 Uning küchi zor bolghanliqi üchün
uninggha tayinamsen? Emgikingni uninggha amanet
qilamsen? 12 Danliringni öyge kötürüp ekilishni
uninggha tapshuramsen? «[Danlirimni] xaminimgha
yighishturidu» dep uninggha ishenemsen? 13
Tögiqush qanatlirini shadliq bilen qaqidu, Biraq bular
leylekning qanat uchliri hem peylirige yétemdu? 14
U tuxumlirini yerge tashlap qoyidu, Tuxumlirim
topida issitilsun, deydu. 15 Ularning tasadipiy dessilip
yanjilidighanliqini, Dalidiki birer haywanning asanla
ularni dessep-cheyleydighanliqini untuydu. 16
Balilirini özining emestek baghrini qattiq qilidu;
Uning tughutining ejri bikargha kétidu, Biraq u pisent
qilmighandek turidu. 17 Chünki Tengri uni kem eqil
qilghan, Uninggha danaliqni bermigen. 18 Halbuki, u
yügürüsh aldida meydisini yuqirigha kötürginide, At
hem atliqlarni kemsitip mazaq qilidu. 19 Sen atqa
küch béghishlighanmiding? Sen uning boynigha
yelpünüp turidighan yaylini kiygüzgenmiding?
20 Sen uni heywetlik purqushliri bilen ademni
qorqutidighan, Chéketkidek sekreydighan qilalamsen?
21 U esheddiylik bilen yer tatilap-zoxchup, Öz
küchidin shadlinip kétidu, Qoralliq qoshun bilen
jeng qilishqa atlinidu. 22 U qorqunchqa nisbeten
külüpla qoyidu, Héchnémidin qorqmaydu; Qilichning
bisidin u yanmaydu. 23 Oqdan, julaliq neyze, Görzimu
uning yénida sharaqshiydu, 24 U yerni achchiq
hem ghezep bilen yutuwétidu, [Jeng] kanayini bir
anglapla hayajanlinip qin-qinigha patmay kétidu.
25 Kanaylarning awazi bilenla u: «Ayhay!» deydu,
U jengni yiraqtin purap bolidu. U serkerdilerning
towlashlirini, jengchilerning warqirashlirini xushalliq
bilen anglaydu. 26 Sar séning eqling bilen uchamdu,
Qanatlirini jenubqa qarap kéremdu? 27 Bürküt
buyruqung bilen yuqirigha perwaz qilip kötürülemdu,
Uwisini yuqirigha salamdu? 28 U qoram tashning
üstide makanlishidu, U taghning choqqisigha qonidu,
Tik qiyanimu turalghusi qilidu. 29 Shu yerdin u owni
paylap bayqiwalidu, Közliri yiraq-yiraqlarni közitidu.
30 Uning baliliri qan shoraydu; Öltürülgenler nede
bolsa, u shu yerde bolidu».

40 Perwerdigar Ayupqa yene jawaben: — 2
«Hemmige Qadir bilen dewalashidighan kishi
uninggha terbiye qilmaqchimu? Tengrini eyibligüchi
kishi jawab bersun!» — dédi. 3 Ayup bolsa
Perwerdigargha jawaben: — 4 «Mana, men héchnémige
yarimaymen; Sanga qandaq jawab béreleymen? Qolum
bilen aghzimni étip geptin qalay; 5 Bir qétim dédim,
men yene jawab bermeymen; Shundaq, ikki qétim
désem men qayta sözlimeymen» — dédi. 6 Andin
Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa jawab bérip
mundaq dédi: — 7 «Erkektek bélingni ching baghla,
Andin Men sendin soray; Sen Méni xewerdar qilghin.
8 Sen derweqe Méning hökümimni pütünley bikargha
ketküzmekchimusen? Sen özüngni heqqaniy qilimen
dep, Méni natoghra dep eyiblimekchimusen? 9 Séning
Tengrining bilikidek [küchlük] bir biliking barmu?
Sen Uningdek awaz bilen güldürliyelemsen? 10 Qéni,
hazir özüngni shan-sherep hem salapet bilen béziwal!
Heywet hem körkemlik bilen özüngni kiyindürüp, 11
Ghezipingning qehrini chéchip tashlighin, Shuning
bilen herbir tekebburning közige tikilip qarap, Andin
uni pesleshtürgin. 12 Rast, herbir tekebburning közige
tikilip qarap, Andin uni boysundurghin, Rezillerni
öz ornida dessep yer bilen yeksan qil! 13 Ularni
birge topigha kömüp qoy, Yoshurun jayda ularning
yüzlirini képen bilen étip qoyghin; 14 Shundaq
qilalisang, Men séni étirap qilip maxtaymenki, «Ong
qolung özüngni qutquzidu!». 15 Men séning bilen

teng yaratqan bégémotni körüp qoy; U kalidek
ot-chöp yeydu. 16 Mana, uning bélidiki küchini,
Qorsaq muskulliridiki qudritini hazir körüp qoy! 17 U
quyruqini kédir derixidek égidu, Uning yotiliridiki
singirliri bir-birige ching toqup qoyulghan. 18
Uning söngekliri mis turubidektur, Put-qolliri tömür
choqmaqlargha oxshaydu. 19 U Tengri yaratqan
janiwarlarning béshidur, Peqet uning Yaratquchisila
uninggha Öz qilichini yéqinlashturalaydu. 20 Taghlar
uninggha yémeklik teminleydu; U yerde uning
yénida daladiki herbir haywanlar oynaydu. 21 U
sedepgül derexlikining astida yatidu, Qomushluq
hem sazliqning salqinida yatidu. 22 Sedepgüllükler
öz sayisi bilen uni yapidu; Östengdiki tallar uni
orap turidu. 23 Qara, derya téship kétidu, biraq u
héch hoduqmaydu; Hetta Iordandek bir deryamu
uning aghzigha örkeshlep urulsimu, yenila xatirjem
turiwéridu. 24 Uning aldigha bérip uni tutqili bolamdu?
Uni tutup, andin burnini téship chülük ötküzgili
bolamdu?

41 Léwiatanni qarmaq bilen tartalamsen? Uning
tilini arghamcha bilen [baghlap] basalamsen? 2
Uning burnigha qomush chülükni kirgüzelemsen?
Uning éngikini tömür neyze bilen téshelemsen?
3 U sanga arqa-arqidin iltija qilamdu? Yaki sanga
yawashliq bilen söz qilamdu? 4 U sen bilen
ehde tüzüp, Shuning bilen sen uni menggü malay
süpitide qobul qilalamsen? 5 Sen uni qushqachni
oynatqandek oynitamsen? Dédekliringning huzuri
üchün uni baghlap qoyamsen? 6 Tijaretchiler
uning üstide sodilishamdu? Uni sodigerlerge
bölüshtürüp béremdu? 7 Sen uning pütkül térisige
atarneyzini sanjiyalamsen? Uning béshigha changgak
bilen sanjiyalamsen?! 8 Qolungni uninggha birla
tegküzgendin kéyin, Bu jengni eslep ikkinchi undaq
qilghuchi bolmaysen! 9 Mana, «[uni boysundurimen]»
dégen herqandaq ümid bihudiliktur; Hetta uni bir
körüpla, ümidsizlinip yerge qarap qalidu emesmu?
10 Uning jénigha tégishke pétinalaydighan héchkim
yoqtur; Undaqta Méning aldimda turmaqchi bolghan
kimdur? 11 Asman astidiki hemme nerse Méning
tursa, Méning aldimgha kim kélip «manga tégishlikini
bergine» dep baqqan iken, Men uninggha qayturushqa
tégishlikmu? 12 [Léwiatanning] ezaliri, Uning zor
küchi, Uning tüzülüshining güzelliki toghruluq,
Men süküt qilip turalmaymen. 13 Kim uning
sawutluq tonini salduruwételisun? Kim uning qosh
éngiki ichige kiriwalalisun? 14 Kim uning yüz
derwazilirini achalalisun? Uning chishliri etrapida
wehime yatidu. 15 Qasiraqlirining sepliri uning
pexridur, Ular bir-birige ching chaplashturulghanki,
16 Bir-birige shamal kirmes yéqin turidu. 17 Ularning
herbiri öz hemrahlirigha chaplashqandur; Bir-birige
zich yépishturulghan, héch ayrilmastur. 18 Uning
chüshkürüshliridin nur chaqnaydu, Uning közliri
seherdiki qapaqtektur. 19 Uning aghzidin otlar chiqip
turidu; Ot uchqunliri sekrep chiqidu. 20 Qomush
gülxan'gha qoyghan qaynawatqan qazandin chiqqan
hordek, Uning burun töshükidin tütün chiqip turidu;
21 Uning nepisi kömürlerni tutashturidu, Uning
aghzidin bir yalqun chiqidu. 22 Boynida zor küch
yatidu, Wehime uning aldida sekriship oynaydu.
23 Uning etliri qat-qat birleshtürülüp ching turidu;
Üstidiki [qasiraqliri] yépishturulup, midirlimay turidu.
24 Uning yüriki beeyni tashtek mustehkem turidu,
Hetta tügmenning asti téshidek mezmut turidu. 25
U ornidin qozghalsa, palwanlarmu qorqup qalidu;
Uning tolghinip shawqunlishidin alaqzade bolup
kétidu. 26 Birsi qilichni uninggha tegküzsimu, héch
ünümi yoq; Neyze, atarneyze we yaki changgaq
bolsimu beribir ünümsizdur. 27 U tömürni samandek,
Misni por yaghachtek chaghlaydu. 28 Oqya bolsa
uni qorqitip qachquzalmaydu; Salgha tashliri uning
aldida paxalgha aylinidu. 29 Toqmaqlarmu paxaldek
héchnéme hésablanmaydu; U neyze-sheshberning
tenglinishige qarap külüp qoyidu. 30 Uning asti
qismi bolsa ötkür sapal parchiliridur; U lay üstige
chong tirna bilen tatilighandek iz qalduridu. 31 U
déngiz-okyanlarni qazandek qaynitiwétidu; U déngizni
qazandiki melhemdek waraqshitidu; 32 U mangsa
mangghan yoli parqiraydu; Adem [buzhghunlarni
körüp] chongqur déngizni ap'aq chachliq boway dep
oylap qalidu. 33 Yer yüzide uning tengdishi yoqtur,
U héch qorqmas yaritilghan. 34 U büyüklerning
herqandiqigha [jür'et bilen] nezer sélip, qorqmaydu;
U barliq meghrur haywanlarning padishahidur».

42 Ayup Perwerdigargha jawab bérip mundaq dédi:
— 2 «Hemme ishni qilalaydighiningni, Herqandaq
muddiayingni tosiwalghili bolmaydighinini bildim!
3 «Nesihetni tuturuqsiz sözler bilen xireleshtürgen
kim?» Berheq, men özüm chüshenmigen ishlarni
dédim, Men eqlim yetmeydighan tilsimat ishlarni
éyttim. 4 Anglap baqqaysen, sözlep bérey; Men Sendin
soray, Sen méni xewerdar qilghaysen. 5 Men quliqim

arqiliq xewiringni anglighanmen, Biraq hazir közüm
Séni köriwatidu. 6 Shuning üchün men öz-özümdin
nepretlinimen, Shuning bilen topa-changlar we küller
arisida towa qildim». 7 Perwerdigar Ayupqa bu sözlerni
qilghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar
Témanliq Élifazgha mundaq dédi: — «Méning ghezipim
sanga hem ikki dostunggha qarap qozghaldi; chünki
siler Méning toghramda Öz qulum Ayup toghra
sözligendek sözlimidinglar. 8 Biraq hazir özünglar
üchün yette torpaq hem yette qochqarni élip, qulum
Ayupning yénigha bérip, öz-özünglar üchün köydürme
qurbanliq sununglar; qulum Ayup siler üchün dua
qilidu; chünki Men uni qobul qilimen; bolmisa, Men
öz nadanliqliringlarni özünglargha qayturup bérey;
chünki siler Méning toghramda qulum Ayup toghra
sözligendek toghra sözlimidinglar». 9 Shuning bilen
Témanliq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatliq Zofar
ücheylen bérip Perwerdigar ulargha déginidek qildi;
hemde Perwerdigar Ayupning duasini qobul qildi.
10 Shuning bilen Ayup dostliri üchün dua qiliwidi,
Perwerdigar uni azab-qiyinchiliqliridin qayturup,
eslige keltürdi; Perwerdigar Ayupqa burunqidin ikki
hesse köp berdi. 11 Shuning bilen uning barliq
aka-uka, acha-singil we uninggha ilgiri dost-aghine
bolghanlarning hemmisi uning yénigha keldi. Ular
uning öyide olturup uning bilen bille tamaqlandi;
uninggha hésdashliq qiliship, Perwerdigar uninggha
keltürgen barliq azab-oqubetler toghrisida teselli
bérishti; hemde herbir adem uninggha bir tenggidin
kümüsh, birdin altun halqa bérishti. 12 Perwerdigar
Ayupqa kéyinki künliride burunqidin köprek bext-
beriket ata qildi; uning on töt ming qoyi, alte
ming tögisi, bir ming qoshluq kalisi, bir ming mada
éshiki bar boldi. 13 Uningdin yene yette oghul,
üch qiz tughuldi. 14 U qizlirining birinchisining
ismini «Yémimah», ikkinchisining ismini «Keziye»,
üchinchisining ismini «Keren-xapuq» dep qoydi.
15 Pütkül zéminda Ayupning qizliridek shunche
güzel qizlarni tapqili bolmaytti; atisi ularni aka-
ukiliri bilen oxshash mirasxor qildi. 16 Bu ishlardin
kéyin Ayup bir yüz qiriq yil yashap, öz oghullirini,
oghullirining oghullirini, hetta tötinchi ewladqiche,
yeni ewrilirinimu körgen. 17 Shuning bilen Ayup
yashinip, künliridin qanaet tépip alemdin ötti.

Zebur

1 Rezillerning gépi boyiche mangmaydighan,
Gunahkarlarning yolida turmaydighan, Mesxire
qilghuchining ornida olturmaydighan adem bext
tapur! **2** Uning xursenliki peqet Perwerdigarning
tewrat-qanunidilidur; U Perwerdigarning qanunini
kéche-kündüz séghinip oylaydu. **3** U xuddi ériq
boyigha tikilgen, Öz peslide méwisini béridighan,
Yopurmaqliri solashmaydighan derextektur; U
némila qilsa ronaq tapidu. **4** Rezil ademler bolsa
undaq bolmas; Ular xuddi shamal uchuriwetken
tozandektur. **5** Shuning üchün reziller soraq
künide tik turalmaydu, Gunahkarlar heqqaniylarning
jamaitide hech béshini kötürüp turalmaydu. **6** Chünki
Perwerdigar heqqaniylarning yolini könglige pükken;
Rezillerning yoli bolsa yoqilidu.

2 Eller némishqa chuqan salidu? Néme üchün
xelqler bikardin-bikar suyiqest oylaydu? **2**
Dunyadiki padishahlar sepke tizilip, Emeldarlar
qara niyet eyliship, Perwerdigar we Uning Mesihi
bilen qarshiliship: — **3** «Ularning cheklimilirini
chörüwéteyli, Ularning asaretlirini buzup tashlayli!»
— déyishidu. **4** Asmanda olturghuchi külidu, Reb
ularni mazaq qilidu; **5** Hem achchiqida ulargha sözlep,
Qehri bilen ularni wehimige sélip: — **6** «Özüm bolsam
Zionda, yeni muqeddes téghimda, Özüm mesih qilghan
padishahni tiklidim». **7** «Men [ershtiki] permanni
jakarlaymenki, Perwerdigar manga: — «Sen Méning
oghlum; Özüm séni bügünki künde tughuldurdum;
8 Mendin sora, Men sanga miras bolushqa ellerni,
Teelluqung bolushqa yer yüzini chet-chetlirigiche
bérimen; **9** Sen tömür tayaq bilen ularni bitchit
qiliwétisen; Sapal chinini kukum-talqan qilghandek,
sen ularni pare-pare qiliwétisen» — dédi». **10** Emdi, hey
padishahlar, eqildar bolunglar! Jahandiki soraqchilar
sawaq élinglar; **11** Perwerdigardin qorqush bilen uning
xizmitide bolunglar; Titrek ichide xushallininglar!
12 Oghulning ghezipining qozghalmasliqi üchün,
Uni söyünglar; Chünki uning ghezipi sella qaynisa,
Yolunglardila halak bolisiler; Uninggha tayan'ghanlar
neqeder bextliktur!

3 Dawut öz oghli Abshalomdin qéchip yürgen
künlerde yazghan küy: — I Perwerdigar, méni
qistawatqanlar neqeder köpiyip ketken, Men bilen
qarshilishiwatqanlar némidégen köp! **2** Nurghunlar
men toghruluq: — «Xudadin uninggha hech nijat
yoqtur!» déyishiwatidu. (Sélah) **3** Biraq Sen,
i Perwerdigar, etrapimdiki qalqandursen; Shan-
sheripim hem béshimni yöligüchidursen! **4** Awazim
bilen men Perwerdigargha nida qilimen, U muqeddes
téghidin ijabet béridu. (Sélah) **5** Men bolsam yattim,
uxlidim; Oyghandim, chünki Perwerdigar manga yar-
yölek bolidu. **6** Méni qorshap sep tüzgen tümenligen
ademler bolsimu, Men ulardin qorqmaymen! **7** I
Perwerdigar, ornungdin tur! Méni qutquz, i Xudayim!
Méning barliq düshmenlirimning testikige salghaysen;
Rezillerning chishlirini chéqiwetkeysen! **8** Nijatliq
bolsa Perwerdigardindur; Berikiting Öz xelqingde
bolsun! (Sélah)

4 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy. —
Men nida qilghinimda, manga jawab bergeysen, I
manga heqqaniyliqim ata qilghuchi Xuda! Bésim astida
qalghanda Sen méni kengrichilikke chiqarding; Manga
méhir-shepqet körsitip, duayimni angla! **2** I insan
baliliri, siler méning shan-sheripimni qachan'ghiche
ahanetke qaldurisiler? Qachan'ghiche bihudilikni
söyüp, Yalghanni izdep yürisiler? (Sélah) **3** Biraq
shuni bilip qoyunglarki, Perwerdigar ixlasmenlerni
Özige xas qilghan; Men Uninggha nida qilghinimda,
Perwerdigar anglaydu. **4** Achchiqinglargha bérilip,
gunah qilmanglar; Öz ornunglarda yétip, qelbinglarda
chongqur oylinip, Süküt qilinglar. (Sélah) **5**
Heqqaniyliq bilen qurbanliqlarni qilinglar, We
Perwerdigargha tayininglar. **6** Köp xelq: — «Kim
bizge yaxshiliq körsitelisun?» — dep sorimaqta;
Jamalingning nuri üstimizge chüshsun, i Perwerdigar!
7 Ashliq we yéngi sharabliri molchiliq bolghanlarning
xushalliqidinmu, Méning qelbimni bekrek xushalliqqa
toldurdung. **8** Men yatay, hem xatirjemlikte uxliwalay;
Chünki méni bixeterlikte yashatquchi peqetla Sen, i
Perwerdigar!

5 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, neyler
bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: —
Méning sözlirimge qulaq salghaysen, i Perwerdigar,
Méning ahlirimgha köngül bölgeysen. **2** Kötürgen
peryadlirimni angla, méning Padishahim, méning
Xudayim, Chünki sangila dua qilimen. **3** I Perwerdigar,
seherde Sen awazimni anglaysen; Men seherde özümni
Sanga qaritimen, Yuqirigha köz tikimen. **4** Chünki
Sen rezilliktin huzur alghuchi ilah emesdursen;

Yamanliq hergiz Sen bilen bille turmaydu. 5 Pochi-
tekebburlar közüng aldida turalmaydu; Qebihlik
qilghuchilarning hemmisi Sanga yirginchliktur. 6
Yalghan sözligüchilerning hemmisini halak qilisen;
Perwerdigar qanxor, aldamchi kishilerge nepret
qilur. 7 Biraq men bolsam, méhri-shepqitingning
kengrichilikidin öyüngge kirimen; Sanga bolghan
eyminishtin muqeddes ibadetxananggha qarap
sejde qilimen; 8 Méni öch körgenler tüpeylidin
Öz heqqaniyliqing bilen méni yétekligeysen, i
Perwerdigar; Yolungni aldimda tüz qilghin. 9
Chünki ularning aghzida héchqandaq semimiylik
yoqtur; Ularning ichki dunyasi bolsa pasiqliqtur,
Ularning galliri échilghan qebridek sésiqtur, Ular
tili bilen xushamet qiliwatidu. 10 Ularning gunahini
békitkeysen, i Xuda; Ular öz pilanliri bilen özliri mollaq
atsun; Ularni özlirining nurghunlighan itaetsizlikliri
bilen heydep chiqarghaysen; Chünki ular Sanga asiyliq
qildi. 11 Shundaq qilghanda Sanga tayan'ghanlarning
hemmisi shadlinidu; Ular menggü shadliq bilen
tentene qilidu; Sen ularni qoghdaysen; Séning
namingni söygenler séningdin yayraydu. 12 Chünki
Sen, i Perwerdigar, heqqaniy ademge bext ata qilisen;
Uni shapaiting bilen qalqan kebi oraysen.

6 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar hem sekkiz tarliq arfa bilen oqulsun dep,
Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, gheziping
tutqanda méni eyiblime; Qehring kelgende méni
edeplime. 2 Manga shapaet qilghin, i Perwerdigar,
chünki men zeipliship kettim; I Perwerdigar, méni
saqaytqin, chünki méning ustixanlirim wehimige
chüshti. 3 Méning jénim dehshetlik dekke-dükkige
chüshti; I Perwerdigar, qachan'ghiche shundaq
bolidu? 4 Yénimgha qayt, i Perwerdigar, jénimni
azad qilghaysen, Özgermes muhebbiting üchün méni
qutquzghin. 5 Chünki ölümde bolsa Sanga séghinishlar
yoq; Tehtisarada kim Sanga teshekkürlerni éytsun?
(Sheol h7585) 6 Méning uh tartishlirimdin maghdurum
qalmidi; Tün boyi orun-körpemni kölchek qilimen;
Yashlirim bilen kariwitimni chöktürimen. 7 Derdlerdin
közüm xireliship ketti; Barliq küshendilirim tüpeylidin
közüm kardin chiqiwatidu. 8 I qebihlik qilghuchilar,
hemminglar mendin néri bolunglar; Chünki
Perwerdigar yigha awazimni anglidi. 9 Perwerdigar
tilawitimni anglidi; Perwerdigar duayimni ijabet
qilidu; 10 Düshmenlirimning hemmisi yerge qarap
qalidu, ular zor parakendichilikke duchar bolidu;
Tuyuqsiz keynige yénip xijalette qalidu.

7 Dawutning «Shiggaon»i: — Kush isimlik bir
Binyaminliqning sözliri toghruluq éytqan küyi:
— I Perwerdigar, méning Xudayim, men Sanga
tayandim; Ulardin biri shirdek méni titma-titma
qiliwetmisun, Qutquzghuchi yoqluqidin paydilinip
méni éziwetmisun, Méni barliq qoghlighuchilardin
qutquzghin, Ulardin xalas qilghin; 3 I Perwerdigar
Xudayim, eger qolumda qebihlik qilghan bolsam, Eger
shundaq qilghan bolsam: — 4 Eger men bilen inaq
ötküchige yamanliq qayturghan bolsam, — (Eksiche
men bilen bikardin-bikar düshmenleshkennimu
qutquzdum) — 5 — Undaqta, düshmen méni
qoghlap tutuwalsun, U jénimni cheylep yer bilen
yeksan qilsun, Shöhritimni tupraqqa kömsun! 6 I
Perwerdigar, gheziping bilen ornungdin turghin, Méni
ezgenlerning qehrige taqabil turushqa qeddingni
ruslighin, We méning üchün oyghan'ghin; Sen
sot we hökümni békitkenidingghu! 7 Xelqlerdin
bolghan jamaet etirapinggha olishidu; Sen ular üchün
pelektiki ornunggha qaytip barghaysen. 8 Perwerdigar
xelqlerning üstidin höküm chiqiridu; I Perwerdigar,
öz heqqaniyliqim boyiche, We özümde bolghan
durusliqim boyiche, Manga höküm chiqarghaysen.
9 Ah, rezillerning yamanliqi axirlashsun! Heqqaniy
ademni ching turghuzghaysen; I, adem qelblirini
hem ichlirini sinighuchi heqqaniy Xuda! 10 Méning
qalqinim bolsa, Durus niyetliklerni qutquzghuchi
Xudadidur; 11 Xuda adil sotchidur, U kün boyi
gunahtin renjiydighan Ilahtur; 12 Birsi [yaman] yolidin
yanmisa, U qilichini bileydu, Ya oqini tartip betlep
qoyidu. 13 Shundaq ademler üchün U ölüm qorallirini
teyyarlidi; U oqlirini köydürgüchi oq qildi. 14 Mana,
mushundaq kishiler tolghaqta qebihlik tughmaqchi,
Uning boyida qalghini yamanliqtur; Uning tughqini
bolsa saxtiliqtur. 15 U bir orini kolap, uni chongqur
qildi; U özi kolighan origha yiqilip chüshti. 16 Özining
yamanliqi béshigha qaytip kélidu, Öz zorawanliqi
bolsa öz üstige qaytip chüshidu. 17 Men Perwerdigarni
heqqaniyliqi bilen medhiyeleymen, Hemmidin yuqiri
turghuchi Perwerdigarning namini yangritip, küy
qilip éytimen.

8 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Gittif»ta
orunlansun dep, Dawut yazghan küy: — I,
Öz heywengni asmanlardinmu yuqiri tikligen

Perwerdigar Rebbimiz, Pütkül yer yüzide naming
shunche sherepliktur! 2 Öz reqibliring tüpeylidin,
Düshmen we qisaschilarning aghzini étishke, Bowaqlar
we emgüchilerning aghzidin küch tiklidingsen. 3 Men
barmaqliringning yasighini bolghan asmanliringgha,
Sen mezmut békitken ay-yultuzlargha qarighinimda,
4 Sen insanni séghinidikensen, Emdi adem dégen néme
idi? Sen uning yénigha kélip yoqlaydikensen, Insan
balisi qanchilik néme idi? 5 Chünki Sen uning ornini
perishtilerningkidin azghine töwen békittingsen,
Sen uninggha shan-sherep we shöhretlerni taj qilip
berding. 6 Uni qolungning yasighanlirini idare
qilishqa tikliding; Sen barliq nersilerni uning puti
astigha qoyghansen, 7 Jümlidin barliq qoy-kalilar,
Daladiki barliq janiwarlar, 8 Asmandiki uchar-
qanatlar, Déngizdiki béliqlar, Déngizlarning yolliridin
ötküchilerning barliqini puti astigha qoydung. 9 I
Perwerdigar Rebbimiz, pütkül yer yüzide naming
némidégen shereplik-he!

9 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Mut-
Labben» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut
yazghan küy: — Men Sen Perwerdigarni pütün
qelbim bilen medhiyeleymen; Men Séning qilghan
barliq karametliringni bayan qilay; 2 Men Sendin
xushal bolup shadlinimen; Séning namingni naxsha
qilip éytimen, i Hemmidin Aliy! 3 Méning
düshmenlirimning keynige yénishliri bolsa, Del
ularning séning didaring aldida yiqilip, yoqilishidin
ibaret bolidu. 4 Chünki Sen méning heqqim
hem dewayimni soriding; Sen textke olturup,
heqqaniylarche sotliding. 5 Sen ellerge tenbih
bérip, rezillerni halak qilding; Sen ularning namini
menggüge öchürüwetkensen. 6 I düshminim!
Halaketliring menggülük boldi! Sen sheherlirini
yulup tashliwetting, Hetta ularning namlirimu yoqap
ketti; 7 Biraq Perwerdigar menggüge olturup [höküm
süridu]; U Öz textini sot qilishqa teyyarlap békitken;
8 Alemni heqqaniyliq bilen sot qilghuchi Udur;
Xelqlerning üstidin U adilliq bilen höküm chiqiridu;
9 Hem U Perwerdigar ézilgüchilerge égiz panah,
Shundaqla azabliq künlerde égiz panahdur. 10
Namingni bilgenler bolsa Sanga tayinidu; Chünki Sen,
i Perwerdigar, Özüngni izdigenlerni hergiz tashlighan
emessen. 11 Zionda turghuchi Perwerdigargha
küylerni yangritinglar! Uning qilghanlirini xelqler
arisida bayan qilinglar; 12 Chünki [tökülgen]
qanning soriqini qilghuchi udur, U del shundaq
kishilerni esleydu, Xar qilin'ghanlarning nale-
peryadlirini U untughan emes. 13 Manga shepqet
körsetkin, i Perwerdigar, Méning öchmenlerdin körgen
xorluqlirimgha nezer salghinki, Méni ölüm derwaziliri
aldidin kötürgeysen; 14 Shundaq qilghanda men
Zion qizining derwazilirida turup, Sanga teelluq
barliq medhiyilerni jakarlaymen; Men nijatliq-
qutquzushungda shadlinimen. 15 Eller bolsa özliri
kolighan origha özliri chüshüp ketti, Özliri yoshurup
qoyghan torgha puti qapsilip qaldi. 16 Perwerdigar
chiqarghan hökümi bilen tonular; Rezil ademler öz
qolida yasighini bilen ilinip qaldi. Xiggaon (Sélah)
17 Reziller, Yeni Xudani untughan barliq eller,
Yandurulup, tehtisaragha tashlinidu. (Sheol h7585) 18
Chünki namratlar menggüge estin chiqirilmaydu;
Möminlerning ümidi menggü öchmey, turiwéridu. 19
I Perwerdigar, ornungdin turghin; Adem balilirining
ghelibe qilishigha yol qoymighin; Huzurung aldida
barliq eller sotlansun. 20 Ularni dekke-dükkige
chüshür, i Perwerdigar; Eller özlirini biz peqet adem
baliliri xalas, dep bilsun! (Sélah)

10 Némishqa, i Perwerdigar, yiraqta turisen?
Némishqa azabliq künlerde özüngni yoshurisen?
2 Rezil ademler tekebburluqi bilen ajiz möminlerni
tap basturup qoghlap yüridu; Ular özliri tapqan
hiyliler bilen ilinip, bablinidu. 3 Chünki reziller öz
arzu-hewesliri bilen maxtinidu; Ach közler üchün
bext tileydu; Perwerdigarni bolsa közige ilmaydu.
4 Ular chirayidin hakawurluq yaghdurup, Xudani
izdimeydu; Ular barliq xiyallirida: «Héchbir Xuda
yoqtur!» deydu. 5 Ularning yolliri hemishe rawan
bolidu; Séning hökümliring ularning neziridin yiraq
we üstün turidu; Ularning reqibliri bolsa, ularghа
qarap «tüfi!» dep mazaq qilidu. 6 [Rezil adem] könglide:
«Men héch tewrenmey turiwérimen! Dewrdin-dewrge
héch musheqqetke uchrimaymen» — deydu. 7
Uning aghzi qarghash, aldamchiliq hem zulumgha
tolghan; Tili astida eskilik we qebihlik yatidu. 8
U mehellilerde yoshurunche marap olturidu; U
pinhan jaylarda gunahsizlarni öltürüwétidu; Közliri
yoqsullarni közleydu; 9 U chatqalliqida yatqan shirdek
yoshurunche paylap yatidu; U möminlerni tutuwélish
üchün yoshurunche marap yatidu; Möminlerni
tutuwélip, ularni öz torigha chüshüridu. 10 [Yoqsullar]
ézilidu, pükülidu; Derdmenler uning yawuzluqliri bilen
yiqilidu. 11 U könglide: «Tengri buni untup qaldi, U
yüzini yépiwélip, qarimaydu; Buni hergiz körmeydu»

— deydu. 12 Ornungdin turghin, i Perwerdigar; I
Tengrim, qolungni kötürgin; Ézilgen möminlerni
untuma! 13 Rezil adem némishqa [Sen] Xudani közige
ilmaydu? U könglide: «[Xuda] buni sürüshtürmeydu!»
— deydu. 14 Sen buni körgensen; Sen Öz qolung
bilen yamanliq hem zulumni özlirige qayturush
üchün, Özüng bularni közlep yürisen; Derdmenler
özlirini Sanga amanet qilidu; Chünki Sen yétim-
yésirlerge yar-yölek bolup kelgensen; 15 Rezil, yaman
ademning bilikini sunduruwetkeysen; Uning rezillikini
birmubir sürüshtürüp, üzül-késil yoqatqaysen. 16
Perwerdigar ebedil'ebedgiche padishahdur; [Imansiz]
eller bolsa [Perwerdigarning] zéminidin yoqilar. 17
Perwerdigar, Sen ajiz möminlerning armanlirini
anglaysen; Ularning dilini toq qilisen; 18 Yétim-
yésirlar we ézilgüchiler üchün adaletni yaqlap, Yer
yüzidiki insanlarning [ajiz-möminlerge] qaytidin
wehime salghuchi bolmasliqi üchün, Quliqingni ding
tutisen.

11 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigarni
bashpanahim qildim; Emdi siler qandaqmu manga:
«Qushtek öz téghinggha uchup qach! 2 Chünki
mana, reziller kamanni tartip, Qarangghuluqtin köngli
duruslargha qaritip atmaqchi bolup, Ular oqni kirichqa
sélip qoydi; 3 «Ullar halak qilinsa, Emdi heqqaniylar
némimu qilar?»» — dewatisiler? 4 Perwerdigar
Özining muqeddes ibadetxanisididur, Perwerdigarning
texti asmanlardidur; U nezer salidu, Uning sezgür
közliri insan balilirini közitip, sinaydu. 5 Perwerdigar
heqqaniy ademni sinaydu; Rezillerge we zorawanliqqa
xushtarlargha u ich-ichidin nepretlinidu. 6 U rezillerge
qapqanlar, ot we günggürtni yaghduridu; Pizhghirim
qiziq shamal ularning qedehidiki nésiwisi bolidu. 7
Chünki Perwerdigar heqqaniydur; Heqqaniyliq Uning
amriqidur; Köngli duruslar Uning didarini köridu.

12 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
shéminit bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy:
— Qutquzghaysen, Perwerdigar, chünki ixlasmen
adem tügep ketti; Ademler arisidin sadiq möminler
ghayip boldi. 2 Herbirsi öz yéqinlirigha yalghan
éytidu; Xushametchi lewlerde, aliköngüllük bilen
sözlishidu. 3 Perwerdigar barliq xushametchi lewlerni,
Hakawurlarche sözleydighan tilni késiwetkey! 4
Ular: «Tilimiz bilen ghelibe qilimiz; Lewlirimiz
bolsa özimizningkidur; Kim bizge Reb bolalisun?»
— deydu. 5 «Ézilgüchi ajizlarni basqan zulum
wejidin, Miskinlerning ahuzarliri wejidin, Hazirla
ornumdin turay» — deydu Perwerdigar, «Men
ulargha, ular zariqip kütken azadliqni yetküzimen».
6 Perwerdigarning sözliri bolsa sap sözlerdur;
Ular yette qétim saplashturulghan, Sapal qazanda
tawlan'ghan kümüshtektur. 7 Sen Perwerdigar,
ularni saqlaysen; Sen [möminlerni] mushu dewrdin
menggüge qoghdaysen; 8 [Chünki] rezil ademler
heryanda ghadiyip yürüshidu, Peskeshlik insan
baliliri arisida aliyjanabliq dep maxtalmaqta!

13 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar,
qachan'ghiche? Sen méni menggüge untumsen?
Qachan'ghiche didaringni mendin yoshurisen?
2 Qachan'ghiche herküni qayghurup, qelbimde?
Qachan'ghiche düshminim mendin shadlinip ghalib
yüridu? 3 Manga qara, manga jawab bergin, i
Perwerdigar Xudayim! Ölüm uyqusi méni bésip
kelgüche, Közümni yorutqaysen, 4 Düshminimning:
«Men küchiyip uning üstidin ghelibe qildim»
démesliki üchün, Reqiblirim sentürülgenlikimni körüp
shadlanmasliqi üchün, [közümni yorutqaysen]! 5
Biraq men bolsam Séning özgermes muhebbitingge
özümni tapshurdum; Yürikim Séning nijatliqingdin
shadlinidu; 6 Men Perwerdigargha naxsha éytimen;
Chünki U manga zor méhribanliqni körsetti.

14 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Exmeq kishi
könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu. Ular
chirikliship, Yirginchlik qebihlikni qilishti; Ularning
ichide méhribanliq qilghuchi yoqtur; 2 Perwerdigar
ershte turup, adem balilirini közitip: «Bu insanlarning
arisida insapni chüshinidighan birersi barmidu?
Xudani izdeydighanlar barmidu? 3 Hemme adem
yoldin chiqti, Hemme adem chirikliship ketti,
Méhribanliq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. 4
Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan bu
qebihlik qilghuchilar héchnémini bilmemdu?» —
deydu. Ular Perwerdigargha héchbir iltija qilmaydu. 5
Mana ularni ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda
heqqaniylarning dewrididur. 6 «Siler ézilgenlerning
könglige pükken ümidini yoq qilmaqchi bolisiler; Biraq
Perwerdigar uning bashpanahidur!» 7 Ah, Israilning
nijatliqi Ziondin chiqip kelgen bolsa idi! Perwerdigar

Öz xelqini asarettin chiqirip, Azadliqqa érishtürgen
chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushallinidu!

15 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, kim
chédiringda turalaydu? Kim pak-muqeddes
téghingda makanlishidu? **2** Kimki tamamen durusluqta
mangsa, Heqqaniyliqni yürgüzse, Könglide heqiqetni
sözlise; **3** Tili bilen gep toshumisa, Öz yéqinigha
yamanliq qilmisa, Qoshnisining eyibini kolap
achmisa, **4** Pes ademni közge ilmisa, Perwerdigardin
eyminidighanlarni hörmetlise, Özige ziyanliq bolghan
teqdirdimu ichken qesimini özgertmise, **5** Pulni
xeqlerge ösümge bermise, Bigunahlarning ziyinigha
para almisa; Kimki mushularni qilsa, Menggüge
tewrenmes.

16 Dawut yazghan «Mixtam» küyi: Méni saqlighin, i
Tengri, Chünki men Sanga tayinimen. **2** Méning
jénim Perwerdigargha: «Sen méning Rebbimdursen;
Sendin bashqa méning bext-saaditim yoqtur» —
dédi. **3** Yer yüzidiki muqeddes bendiliring bolsa, Ular
aliyjanablardur, Ular méning hemme xushalliqimdur.
4 Kim bashqa ilahni izdeshke aldirisa, Ularning
derdliri köpiyip kétidu. Gheyriy ilahlargha atap
hediye qanlirini tökmeymen, Ularning namlirini
tilimghimu almaymen. **5** Perwerdigar bolsa méning
mirasim hem qedehimdiki nésiwemdur; Chek
tashlinip érishken nésiwemni özüng saqlaysen; **6**
[Nésiwemni belgiligen] siziqlar manga güzel yerlerni
békitkendur; Berheq, méning güzel mirasim bardur! **7**
Manga nesihet bergen Perwerdigargha teshekkür-
medhiye qayturimen; Hetta kéchilerdimu wijdanim
manga ögitidu. **8** Men Perwerdigarni herdaim köz
aldimdin ketküzmeymen; U ong yénimda bolghachqa,
Men hergiz tewrenmeymen. **9** Shunga méning
qelbim shadlandi, Méning rohim téximu kötürülidu,
Méning ténim aman-ésenlikte turidu; **10** Chünki
jénimni tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning
Muqeddes Bolghuchingni chirishtin saqlaysen. **(Sheol
h7585)** **11** Sen manga hayat yolini körsitisen; Huzurungda
tolup tashqan shad-xuramliq bardur; Ong qolungda
menggülük behre-lezzetlermu bardur.

17 Dawutning duasi: — Heqqaniy telepni angla,
i Perwerdigar, méning nidayimgha köngül
qoyghin; Méning duayimgha qulaq salghin, U
yalghanchi lewlerdin chiqqan emes. **2** Huzurungdin
hökümüm chiqirilghay! Közüng néme durus ikenlikini
perq etkey! **3** Sen méning qelbimni sinighansen,
Sen kéchidimu manga yéqinliship közetting; Sen
méni tawlap közüngdin kechürdingsen, Méningdin
héchbir sewenlik tapalmiding; Könglümde: Aghzim
itaetsizlik qilmisun! — dep niyet qildim. **4** Adem
balilirining hayattiki ishlirida, Lewliringdin chiqqan
sözler bilen zorawanlarning yolliridin özümni néri
qildim. **5** Méning qedemlirim yolliringdin chiqmighan,
Putlirim téyilip ketmigen. **6** Men Sanga iltija
qildim, Chünki tileklirimni ijabet qilisen, i Tengrim;
Manga qulaq salghin, Sözlirimni anglighin. **7** I,
Özüngge tayan'ghanlarni qarshi chiqquchilardin
ong qolung bilen Qutquzghuchi, Karametliringni
körsitip, özgermes muhebbitingni ayan qilghaysen! **8**
Méni köz qarichuqungdek saqlighaysen; Qanatliring
sayiside méni yoshurghaysen; **9** Méni bulimaqchi
bolghan rezil ademlerdin, Méni qorshiwalghan
esheddiy küshendilirimdin yoshurghin; **10** Ularning
baghrini may qaplap, qétip ketken; Ularning
éghizliri tekebburlarche sözleydu; **11** Ular yolimizni
toriwélip, Bizni yerge urushqa közini alaytip, **12**
Oljigha ach közlük bilen tikilgen shirdek, Yoshurun
jaylarda marap yüridighan yash shirdektur. **13**
Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar, Uning yolini
tosup, yer bilen yeksan qilghaysen, Jénimni rezil
ademdin qutquzghin, qiliching bilen; **14** [Méni]
Öz qolung bilen kishilerdin, Yeni mushu dewrdiki
kishilerdin qutquzghin; Ularning nésiwisi bolsa mushu
dunyadiladur; Sen ularning qarnini németliring
bilen toldurisen; Ularning köngli perzentliri bilen
qandi, Balilirigha bayliqlirini qalduridu. **15** Men
bolsam, heqqaniyliqta yüzüngge qarighuchi bolimen;
Oyghan'ghinimda, Séning didaringdin söyünimen!

18 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan
küy; Perwerdigar uni barliq düshmenliridin hem
Saul padishahning qolidin qutquzghan küni, u
Perwerdigargha munu küyning sözlirini éytti: —
Ah, Perwerdigarim, méning küch-qudritim, Men
séni söyimen! **2** Perwerdigar méning xada téghim,
méning qorghinim, méning nijatkarimdur! Méning
Tengrim, méning qoram téshim, men Uningdin
himaye tapimen; U méning qalqinim, méning
qutquzghuchi münggüzüm, méning égiz munarimdur!
3 Medhiyilerge layiq Perwerdigargha nida qilimen,
Shunda düshmenlirimdin qutquzulimen; **4** Ölümning
asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlassizlarning yamrap
kétishi méni qorqitiwetti; **5** Tehtisaraning taniliri

méni chirmiwaldi, Ölüm sirtmaqliri aldimgha keldi.
(Sheol h7585) 6 Qiynalghinimda men Perwerdigargha
nida qildim, Xudayimgha peryad kötürdüm; U
ibadetxanisidin awazimni anglidi, Méning peryadim
Uning huzurigha keldi, Uning quliqigha kirdi. 7 Shu
chagh yer-zémin tewrep, silkinip ketti, Taghlarning
ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti; Chünki U
ghezeplendi. 8 Uning dimighidin is örlep turatti,
Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti; Uningdin
kömür choghliri chiqti; 9 U asmanlarni tezim qildurup
chüshti, Puti asti tum qarangghuluq idi. 10 Bir
kérubni minip perwaz qildi, Shamalning qanatlirida
ghuyuldap uchup keldi. 11 U qarangghuluqni özining
yoshurunidighan jayi qildi, Sularning qarangghusini,
Asmanlarning qoyuq bulutlirini, Öz etrapida chédiri
qildi. 12 Uning aldidiki yoruqluqtin, Qoyuq bulutlar,
möldür, otluq choghlar chiqip ötti; 13 Perwerdigar
asmanda güldürlidi; Hemmidin Aliy Bolghuchi awazini
yangratti, Möldür we otluq choghlar bilen. 14
Berheq, U oqlirini étip, [düshmenlirimni] tarqitiwetti;
Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-chuqan'gha
saldi; 15 Shuning bilen déngizlarning tekti körünüp
qaldi, Alemning ulliri ashkarilandi, Tenbihing bilen,
Dimighingdin chiqqan nepesning zerbisi bilen, i
Perwerdigar. 16 U yuqiridin qolini uzitip, méni
tutti; Méni ulugh sulardin tartip aldi. 17 U méni
küchlük düshminimdin, Hem manga öchmenlik
qilghuchilardin qutquzdi; Chünki ular mendin küchlük
idi. 18 Külpetke uchrighan künümde, ular manga
qarshi hujumgha ötti; Biraq Perwerdigar méning
tayanchim idi. 19 U méni kengri-azade bir jaygha
élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin
xursen boldi. 20 Perwerdigar heqqaniyliqimgha
qarap manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini
U manga qayturdi; 21 Chünki Perwerdigarning
yollirini tutup keldim; Rezillik qilip Xudayimdin
ayrilip ketmidim; 22 Chünki Uning barliq hökümliri
aldimdidur; Men Uning belgilimilirini özümdin
néri qilmidim; 23 Men Uning bilen ghubarsiz
yürdum, Özümni gunahtin néri qildim; 24 Shuning
üchün Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap, Köz
aldidiki qolumning halalliqigha qarap, qilghanlirimni
qayturdi. 25 Wapadar-méhribanlargha Özüngni
wapadar-méhriban körsitisen; Ghubarsizlargha
Özüngni ghubarsiz körsitisen; 26 Sap dilliqlargha
Özüngni sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür
körsitisen; 27 Chünki ajiz mömin xelqni qutquzghuchi
Özüngdursen; Biraq tekebbur közlerni shermende
qilisen; 28 Chirighimni julaliq qilghan Sendursen;
Perwerdigar Xudayim méni basqan qarangghuluqni
nurlanduridu; 29 Chünki Sen arqiliq [düshmen]
qoshuni arisidin yügürüp öttüm; Sen Xudayim
arqiliq men sépildin atlap öttüm. 30 Tengrim —
Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi
sinap ispatlan'ghandur; U Özige tayan'ghanlarning
hemmisige qalqandur. 31 Chünki Perwerdigardin
bashqa yene kim ilahtur? Bizning Xudayimizdin
bashqa kimmu qoram tashtur? 32 Yeni bélimni küch-
quwwet bilen orighuchi Tengri, Yolumni tüptüz,
mukemmel qilghuchi Tengridur; 33 U méning
putlirimni kéyikningkidek [uchqur] qilidu, Shuning
bilen méni égiz jaylirimda turghuzidu; 34 Qollirimni
urush qilishqa ögitidu, Shunglashqa bileklirim mis
kamanni kéreleydu; 35 Sen manga nijatliqing bolghan
qalqanni ata qilding, Néning ong qolung méni yölidi;
Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi. 36
Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning
putlirim téyilip ketmidi. 37 Men düshmenlirimni
qoghlap yettim; Ular halak bolmighuche héch
yanmidim. 38 Qaytidin ornidin turalmas qilip ularni
yanjiwettim, Ular putlirim astida yiqildi. 39 Sen jeng
qilishqa küch bilen bélimni baghliding; Sen manga
hujum qilghanlarni putum astida égildürdüng; 40
Düshmenlirimni köz aldimda arqisigha yandurup
qachquzdung, Shuning bilen manga öchmenlerni
yoqattim. 41 Ular peryad kötürdi, biraq qutquzidighan
héchkim yoq idi; Hetta Perwerdigargha nida qildi,
Umu ulargha jawab bermidi. 42 Men ulargha soqqa
bérip, shamal uchurghan topidek qiliwettim; Kochidiki
patqaqtek, ularni töküwettim. 43 Sen méni xelqning
nizaliridin qutquzghansen; Sen méni ellerning béshi
qilghansen; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde
bolmaqta. 44 Sözümni anglapla ular manga itaet qilidu;
Yat eldikiler manga bicharilerche teslim bolidu; 45 Yat
eldikiler chüshkünliship kétidu; Ular öz istihkamliridin
titrigen halda chiqip kélidu; 46 Perwerdigar hayattur!
Méning Qoram Téshim mubareklensun! Nijatliqim
bolghan Xuda [hemmidin] aliydur, dep medhiyilensun!
47 U, men üchün toluq qisas alghuchi Tengri,
Xelqlerni manga boysundurghan [Xudadur]; 48 U
méni düshmenlirimdin qutquzghan; Berheq, Sen
méni manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürdüng;
Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung. 49 Shuning
üchün men eller arisida Sanga rehmet éytimen, i

Perwerdigar; Namingni ulughlap küylerni éytimen; 50
[Perwerdigar] Özi tikligen padishahqa zor nusretlerni
béghishlaydu; Özi mesih qilghinigha, Yeni Dawutqa
hem uning neslige menggüge özgermes muhebbitini
körsitidu.

19 Dawut yazghan küy: — Ershler Tengrining
ulughluqini jakarlaydu, Asman gümbizi Uning
qoli yasighanlirini namayan qilidu; 2 Ularning sözliri
kün-künler deryadek éqiwatidu; Kéche-kéchilep ular
bilimni ayan qiliwatidu. 3 Tilsiz hem awazsiz bolsimu,
ularning sadasi [alemge] anglanmaqta. 4 Ularning
ölchem tanisi yer yüzide tartilmaqta; Ularning sözliri
alemning chétigiche yetmekte. Ularning ichide [Xuda]
quyash üchün chédir tikken, 5 [Quyash] hujrisidin
toygha chiqqan yigittek chiqidu, Beygige chüshidighan
palwandek shadlinidu; 6 Asmanlarning bir chétidin
örleydu, Jahanning u chétigiche chörgileydu, Uning
hararitidin héchqandaq mexluqat yoshurunalmaydu.
7 Perwerdigarning tewrat-qanuni mukemmeldur,
U insan wujudini yéngilaydu; Perwerdigar bergen
höküm-guwahlar muqim-ishenchlik, U nadanlarni
dana qilidu. 8 Perwerdigarning körsetmiliri
durus, U qelbni shadlanduridu; Perwerdigarning
permanliri yoruqluqtur, U közlerni nurlanduridu.
9 Perwerdigardin eyminish pak ishtur, u menggü
dawamlishidu; Perwerdigarning hökümliri heqtur,
Herbiri tamamen heqqaniyettur. 10 Ular altundin,
berheq köp sap altundin qimmetliktur; Heseldin,
hesel jewhiridin shérindur; 11 Ular bilen qulung
oyghitilidu; Insan ularga riaye qilishta ching tursa
chong mukapat bardur. 12 Kim öz xataliqlirini bilip
yételisun? Méni bilip-bilmey qilghan gunahlirimdin
saqit qilghaysen; 13 Öz qul-chakaringni bashbashtaq
gunahlardin tartqaysen; Bu gunahlarni manga
xojayin qildurmighaysen; Shuning bilen men qusursiz
bolimen, Éghir gunahtin xaliy bolghaymen. 14 I
Perwerdigar, méning Qoram Téshim we Hemjemet-
Nijatkarim, Aghzimdiki sözler, qelbimdiki oylinishlar
neziringde meqbul bolghay!

20 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Külpetlik künde
Perwerdigar sanga ijabet qilghay! Yaqupning
Xudasining nami séni égizde aman saqlighay! 2 U Öz
muqeddes jayidin sanga medet ewetkey, Ziondin sanga
küch-quwwet bergey; 3 Barliq «ashliq hediye»liringni
yad qilghay, Köydürme qurbanliqingni qobul qilghay!
(Sélah) 4 Könglüngdiki teshnaliqlarni sanga ata
qilghay, Könglüngge pükken barliq arzuliringni
emelge ashurghay. 5 Bizler ghelibengni tebriklep
tentene qilimiz, Xudayimizning namida tughlirimizni
tikleymiz; Perwerdigar barliq telepliringni emelge
ashurghay! 6 Hazir bildimki, Perwerdigar Özi mesih
qilghinini qutquzidu; Muqeddes ershliridin uninggha
qudretlik qutquzghuchi qolini uzartip jawab béridu. 7
Beziler jeng harwilirigha, Beziler atlargha [tayinidu];
Biraq biz bolsaq Perwerdigar Xudayimizning namini
yad étimiz; 8 Ular tizi püklinip yiqildi; Biraq biz
bolsaq, qeddimizni ruslap tik turimiz. 9 I Perwerdigar,
padishahqa ghelibe bergeysen; Nida qilghinimizda
bizge ijabet qilghaysen!

21 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Padishah
qudritingdin shadlinidu, i Perwerdigar; Ghelibe-
nijatliqingdin u neqeder xursen bolidu! 2 Sen uning
köngül tilikini uninggha ata qilding, Lewlirining
telipini ret qilghan emessen. (Sélah) 3 Chünki Sen ésil
beriketler bilen uni qarshi alding; Uning béshigha
sap altun taj kiydürdüng. 4 U Sendin ömür tilise,
Sen uninggha berding, Yeni uzun künlerni, taki
ebedil'ebedgiche berding. 5 U Séning bergen ghelibe-
nijatliqingdin zor sherep quchti; Sen uninggha izzet-
heywet hem shanu-shewket qondurdung. 6 Sen uning
özini menggülük beriketler qilding; Didaringning
shadliqi bilen uni zor xursen qilding; 7 Chünki
padishah Perwerdigargha tayinidu; Hemmidin Aliy
Bolghuchining özgermes muhebbiti bilen u héch
tewrenmeydu. 8 Séning qolung barliq düshmenliringni
tépip, ashkare qilidu; Ong qolung Sanga öchmenlik
qilghanlarni tépip ashkare qilidu; 9 Séning didaring
körün'gen künde, ularni yalqunluq xumdan'gha
salghandek köydürisen; Perwerdigar derghezep bilen
ularni yutuwétidu; Ot ularni köydürüp tügitidu.
10 Ularning tuxumini jahandin, Nesillirini kishilik
dunyadin quritisen; 11 Chünki ular Sanga yamanliq
qilishqa urundi; Ular rezil bir neyrengni oylap
chiqqini bilen, Emma ghelibe qilalmidi. 12 Chünki
Sen ularni keynige burulushqa mejbur qilding; Sen
ularning yüzige qarap oqyayingni chenleysen. 13
I Perwerdigar, Öz küchüng bilen ulughluqungni
namayan qilghaysen; Shuning bilen biz naxsha éytip
qudritingni medhiyileymiz.

22 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Ayjelet-xashshahar» (tang seherde kelgen
medet) dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan
küy: — «Ah Ilahim, Ilahim, némishqa mendin waz
kechting? Sen némishqa méni qutquzushtin shunche
yiraqsen? Némishqa qattiq peryadlirimdin shunche
yiraq turisen, **2** Xudayim, kündüzde nida qildim,
lékin Sen héch jawab qilmaysen; Kéchidimu men
shundaq peryad qilishtin aram alalmaymen. **3** Biraq
i Israilning medhiyilirini öz makaning qilghuchi,
Sen dégen pak-muqeddestursen! **4** Ata-bowilirimiz
séni tayanchi qilghan, Ular sanga tayan'ghan, sen
ularni qutquzghan. **5** Ular Sanga nida qilishliri
bilen qutulghan; Sanga tayinish bilen ularning
ümidi héch yerde qalghan emes. **6** Biraq men
bolsam adem emes, bir qurtmen, Insan teripidin
[töhmet bilen] reswayialem qilin'ghanmen, Xalayiq
teripidin kemsitilgenmen. **7** Méni körgenlerning
hemmisi mazaq qilip külidu, Bashlirini silkiship
aghzilirini pürüshtürüp: **8** «U Perwerdigargha
özini tapshurghan emesmu?! Emdi Perwerdigar
uni qutquzsun! Perwerdigar uningdin xursen bolsa
eger, Uni qutuldursun!» — déyishidu. **9** Biraq méni
apamning qorsiqidin chiqarghuchi özüngdursen;
Hetta emchektiki waqtimdimu méni özüngge
tayandurghansen; **10** Tughulghinimdin tartipla, men
özümni qoynunggha tashlighanmen; Anamning
baliyatqusidiki waqtimdila, Sen méning Tengrim
bolup kelgensen. **11** Mendin yiraqlashma; Chünki
riyazet méni qistap keldi; Manga yardemde bolghuchi
yoqtur. **12** Nurghun buqilar méni qorshiwaldi;
Bashanning küchlük buqiliri méni oriwaldi; **13** Ular
ademni titma qilghuchi hörkirewatqan shirdek,
Aghzilirni chong échip manga tikilip turidu. **14**
Men tökülgen sudek boldum, Hemme söngeklirim
izidin chiqip ketti; Yürikim momdek érip ketti,
Ich-baghrimda zeipliship érip ketti. **15** Qaghjirap
ketken sapal parchisidek maghdurum qalmidi, Tilim
tangliyimgha chapliship ketti, Sen [Perwerdigar]
méni ölümning topa-changlirigha qoyghansen. **16**
Ghaljir itlar manga olashti, Bir top reziller méni
qistap kélip, Méning qolum we putumni sanjip
teshti. **17** Söngeklirimning hemmisini saniyalaymen,
[Ustixanlirim] manga tikilip qarap turghandek qilidu.
18 Ular kiyimlirimni öz arisida üleshtürüwatidu,
Könglikimge érishish üchün chek tashlishiwatidu. **19**
Biraq, i Perwerdigar, mendin yiraqlashma! I Küch-
Qudritim bolghuchim, yardemge téz kelgeysen! **20**
Jénimni qilichtin qutquzghin, Méning yalghuz jénimni
itning changgilidin qutuldurghin. **21** Méni shirning
aghzidin qutquzghin; Shundaq, Sen iltijalirimni ijabet
qilip yawa kalilarning münggüzliridin qutquzghansen!
22 Men Séning namingni qérindashlirimgha élan
qilimen; Chong jamaet ichide turup Sanga bolghan
medhiyilirimni jakarlaymen; **23** Perwerdigardin
eymen'güchiler, Uni medhiyilenglar! Yaqupning
barliq nesilliri, Uninggha shan-sherep keltürünglar!
Israilning pütün ewladliri, Uningdin eymininglar. **24**
Chünki U ézilgüchining ashu xarlinishlirini neziridin
saqit qilghan emes, Yaki Uningdin héch yirgen'gen
emes; Uningdin Öz wisalini héch yoshurghan emes;
Belki U iltija qilip awazini kötürginide, Uninggha
qulaq sélip anglighan. **25** Chong jamaet ichide
manga oqulghan medhiyiler Özüngdindur, Xudadin
eymen'güchilerning aldida ichken qesemlirimni
ishqa ashurimen; **26** Ajiz möminler qorsiqi
toyghuche tamaqlinidu; Perwerdigarni izdigenler
Uni medhiyeleydu; Silerning qelbinglar menggü
yashnaydu! **27** Zéminning eng chétidikilermu bu ishni
qelbide tutup, towa qilip Perwerdigarning aldigha
kélidu; El-milletlerning barliq jemetliri aldingda
ibadet qilidu; **28** Chünki padishahliq Perwerdigarghila
tewedur; U el-milletler arisida höküm sürgüchidur. **29**
Jahandiki baylarmu Uning aldidin yep-ichip, ibadet
qilidu; Tupraqqa kirey dep qalghanlarmu, hetta öz
jénini saqliyalmaydighanlarmu Uninggha sejde qilidu;
30 Kelgüsidiki bir ewlad Uning xizmitide bolidu; Bu
ewlad Reb üchün Öz perzentliri hésablinidu. **31** Kéyin
ular kélip, shu chaghda tughulidighan bir qowmgha
Uning heqqaniyliqini jakarlap shuni élan qiliduki, «U
buni emelge ashurdi!»

23 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méni
baqquchi Padichimdur, Mohtaj emesmen héch
nersige; **2** U méni yumran chöplerde yatquzup dem
aldurar; Tinch aqidighan sularni boylitip baqidu; **3** U
wujudumni yéngilaydu; U heqqaniyliq yolida Öz nami
üchün yétekleydu; **4** Hetta men ölüm sayisi bolghan
jilghidin ötsemmu, Héch yamanliqtin qorqmaymen;
Chünki Sen men bilen billidursen; Séning hasang hem
tayiqing manga tesellidur. **5** Méni xar qilghuchilarning
köz aldida manga keng dastixan salisen; Méning
béshimni may bilen mesih qilisen; Qedehim tashidu;
6 Berheq, barliq künlirimde yaxshiliq we özgermes

shepqet manga egiship hemrah bolidu; Menggüdin-
menggüge Perwerdigarning dergahida yashaymen!

24 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha
mensüptur, jahan we uninggha tolghan hemme
mewjudatlar; Uninggha teelluqtur yer yüzi we
uningda turiwatqanlarmu; **2** Chünki jahanning ulini
chongqur déngizlar üstige orunlashturup, Yerni
sular üstige ornatqan Udur. **3** Perwerdigarning
téghigha kim chiqalaydu? Uning muqeddes jayigha
kim kirip turalaydu? **4** — Qolliri gunahtin pakiz,
dili sap, Quruq nersilerge telmürüp qarimighan,
Yalghan qesem qilmighan kishi kireleydu. **5** Bundaq
kishi bolsa Perwerdigardin bextni, Öz nijatliqi
bolghuchi Xudadin heqqaniyliqni tapshuruwalidu
we [uni] kötürüp yüridu; **6** Bu dewr Uni izdigüchi
dewrdur, Yeni Séning didaringni izdigüchiler, i
Yaqupning [Xudasi]! (Sélah) **7** I qowuqlar, béshinglarni
kötürünglar! [Keng échilinglar]! I menggülük ishikler,
kötürülünglar! Shuning bilen shan-sherep igisi
Padishah kiridu! **8** Shan-sherep igisi Padishah dégen
kim? U Perwerdigardur, u küchlük we qudretliktur!
Perwerdigar, jeng meydanida qudretliktur! **9** I
qowuqlar, béshinglarni kötürünglar! Keng échilinglar!
I menggülük ishikler, béshinglarni kötürünglar!
Shuning bilen shan-sherep igisi Padishah kiridu!
10 Shan-sherep igisi Padishah dégen kim? Samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bolsa,
shan-sherep igisi Padishahtur! (Sélah)

25 Dawut yazghan küy. Perwerdigar, jénim Sanga
telmürüp qaraydu; **2** Sanga tayinimen, i Xudayim;
Méni yerge qaritip xijalette qaldurmighaysen;
We yaki düshmenlirimni üstümdin ghalib qilip
shadlandurmighaysen; **3** Berheq, Séni kütküchilerdin
héchqaysisi shermende bolmas; Biraq héchbir
sewebsiz xainliq qilghuchilar shermende bolidu.
4 Méni Séning izliringni bilidighan qilghaysen, i
Perwerdigar; Yolliringni manga ögitip qoyghaysen. **5**
Méni heqiqitingde mangdurup, manga ögetkeysen;
Chünki özüng méning nijatliqim bolghan
Xudayimdursen; Men kün boyi Sanga qarap
telmürimen; **6** Öz rehimdilliqliringni, özgermes
méhirliringni yadinggha keltürgeysen, i Perwerdigar!
Chünki ular ezeldin tartip bar bolup kelgendur;
7 Méning yashliqimdiki gunahlirimni, Shundaqla
itaetsizliklirimni ésingge keltürmigeysen; Özgermes
muhebbiting, méhribanliqing bilen, méni ésingge
keltürgeysen, i Perwerdigar; **8** Perwerdigar méhriban
we durustur; Shunga U gunahkarlarni durus yolgha
salidu. **9** Möminlerni yaxshi-yamanni perq étishke
U yétekleydu; Möminlerge Öz yolini ögitidu. **10**
Uning ehdisi we höküm-guwahlirini tutqanlarning
hemmisige nisbeten, Perwerdigarning barliq yolliri
özgermes muhebbet we heqiqettur. **11** Öz naming
üchün, i Perwerdigar, Qebihlikim intayin éghir
bolsimu, Sen uni kechüriwetkensen. **12** Kimki
Perwerdigardin eymense, Xuda Özi tallighan yolda
uninggha [heqiqetni] ögitidu; **13** Uning jéni azade-
yaxshiliqta yashaydu, Uning nesli yer yüzige miras
bolidu. **14** Perwerdigar Özidin eyminidighanlar bilen
sirdashtur; U ulargha Öz ehdisini körsitip béridu.
15 Méning közlirim hemishe Perwerdigargha tikilip
qaraydu; Chünki U putlirimni tordin chiqiriwétidu. **16**
Manga qarap méhir-shepqet körsetkeysen; Chünki
men ghéribane, derdmendurmen. **17** Könglümning
azarliri köpiyip ketti; Méni basqan qismaqlardin
chiqarghaysen. **18** Derdlirimni, azablirimni neziringge
alghin, Barliq gunahlirimni kechürgeysen! **19**
Méning düshmenlirimni neziringge alghin, Chünki
ular köptur; Ular manga chongqur öchmenlik
bilen nepretlinidu. **20** Jénimni saqlighaysen,
méni qutquzghaysen; Méni shermendilikte
qaldurmighaysen; Chünki men Séni bashpanahim
qildim. **21** Köngül sapliqi we durusluq méni
qoghdighay; Chünki men Sanga ümid baghlap
kütüwatimen. **22** I Xuda, Israilni barliq külpetliridin
qutquzup hörlükke chiqarghaysen!

26 Dawut yazghan küy: — Men üchün höküm
chiqarghaysen, i Perwerdigar; Chünki men öz
durusluqumda turup mangdim; Men Perwerdigargha
tayinip kelgenmen; Men téyilip ketmeymen. **2** Méni
sinap baqqaysen, i Perwerdigar, méni tekshürüp
baqqin; Wijdanimni, qelbimni tawlighaysen; **3**
Chünki özgermes muhebbitingni köz aldimda
tutqanmen; Men heqiqitingni özümge yétekchi
qilip mangdimmen. **4** Men yalghanchilar bilen
hemdastixan olturmidim; Saxtipezlerge hemrah
bolushqa kirmeymen. **5** Yamanliq qilghuchilar
jamaitidin yirginimen; Reziller bilenmu olturmaymen.
6 Qollirimni gunahsizliqta yuyimen; Shunda,
qurban'gahingni aylinip yüreleymen. **7** We hem
teshekkürlerni anglitimen; Barliq karametliringni
jakarlaymen. **8** I Perwerdigar, makaning bolghan
öyni, Shan-sheriping turghan jayni söyüp keldim;

9 Jénimni gunahkarlar bilen, Hayatimni qanxorlar
bilen bille élip ketmigeysen; 10 Ularning qolida
suyiqestler bardur, Ong qoli parilerge toldi. 11 Men
bolsam, durusluqumda méngip yüriwérimen; Méni
hörlükke chiqirip qutquzghaysen, Manga méhir-
shepqet körsetkeysen. 12 Putum bolsa tüptüz jayda
turidu; Jamaetler arisida turup Perwerdigargha
teshekkür-medhiyiler qayturimen.

27 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning
nurum we nijatliqimdur; Men yene kimdin
qorqay? Perwerdigar hayatimning qorghinidur; Men
kimning aldida titrey? 2 Yamanliq qilghuchilar
«Uning etlirini yeyli» dep manga hujum qilghanda,
Reqiblirim, düshmenlirim manga yéqinlashqanda,
Putliship, yiqildi ular. 3 Zor qoshun bargah qurup
méni qorshawgha alsimu, Qelbimde héch qorqunch
yoq; Manga urush qozghisimu, yenila xatirjem
turiwérimen. 4 Perwerdigardin birla nersini tilep
keldim; Men shuninggha intilimektimenki: — Ömür
boyi Perwerdigarning öyide bolsam, Perwerdigarning
güzellikige qarap yürsem, Uning ibadetxanisida
turup, yéteklishige muyesser bolsam, deymen.
5 Béshimgha kün chüshkende, U méni sayiwini
astigha alidu; Méni chédirining ichide aman saqlap
yoshuruwalidu. U méni uyultash üstige muqim
turghuzidu. 6 Shunga hazir etrapimdiki düshmenlirim
aldida béshim yuqiri kötürülidu. Uning muqeddes
chédirida tentene qilip qurbanliqlar sunimen;
Naxsha-küyler éytimen, munajatlarni éytimen
Perwerdigargha! 7 Nida qilghinimda awazimni
anglighaysen, i Perwerdigar; Manga méhir-shepqet
körsitip, ijabet qilghaysen. 8 Öz könglüm: «Uning
didarini izdenglar!» deydu; Didaringni, i Perwerdigar,
özüm izdeymen. 9 Mendin Özüngni qachurmighaysen!
Ghezeplen'gende qulungni néri qoghlimighaysen; Sen
méningdin yardimingni ayimay kelding; Sen mendin
ayrilmighaysen, méni tashliwetmigeysen, i Nijatkarim
Xuda! 10 Ata-anam méni tashliwetsimu, Perwerdigar
méni quchiqigha alidu. 11 Manga Öz yolungni
ögetkeysen, i Perwerdigar; Küshendilirim [paylap
yürmekte], Méni tüz yolgha bashlighaysen. 12 Méni
reqiblirimning meylige tapshurmighaysen, Chünki
manga qara chaplashmaqchi bolghan yalghanchilar
xéli köptur, Ularning nepeslirimu zorawanliqtur. 13 Ah,
Perwerdigarning méhribanliqini tiriklerning zéminide
körüshke közüm yetmigen bolsa...! 14 Perwerdigarni
telmürüp kütkin! Jigerlik bol, qelbing merdane bolsun!
Shundaq qil, Perwerdigarni telmürüp kütkin!

28 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, Sanga nida
qilimen; I méning Qoram Téshim, manga süküt
qilmighaysen; Chünki Sen jimjit turuwalisang, Men
chongqur hanggha chüshidighanlargha oxshashla
bolimen. 2 Sanga peryad kötürginimde, Séning
muqeddes kalamxananggha qolumni kötürginimde,
Méning iltijalirimning sadasini anglighaysen! 3
Méni reziller we qebihlik qilghuchilar bilen
bille tashliwetmigeysen; Ular aghzida yéqinliri
bilen dostane sözleshsimu, Könglide öchmenlik
bardur. 4 Ularning qilmishlirigha qarap, Ishlirining
yamanliqigha qarap ish tutqaysen; Qolining
qilghanliri boyiche özlirige yandurghaysen; Tégishlik
jazani özlirige qayturghaysen. 5 Chünki ular
ne Perwerdigarning qilghanlirini, Ne qollirining
ishligenlirini héch nezirige almaydu, [Perwerdigar]
ularni ghulitip, qaytidin bash kötürgüzmeydu. 6
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun;
Chünki U méning iltijalirimning sadasini anglighan. 7
Perwerdigar méning küchüm, méning qalqinimdur;
Méning könglüm uninggha ishendi, Shuning bilen
yardem taptim; Shunga könglüm zor shadlinidu,
Öz küyüm bilen men Uni medhiyileymen. 8
Perwerdigar Öz [xelqining] küchidur, Shundaqla mesih
qilghinigha qutquzghuchi qorghandur. 9 Öz xelqingni
qutquzghaysen, Mirasingni beriketlik qilghaysen;
Ularni padichidek béqip ozuqlandurghaysen,
Menggüge ularni kötürüp yürgeysen.

29 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha
bergeysiler, i Qudretlik Bolghuchining
perzentliri, Perwerdigargha shanu-shewket, küch
bergeysiler! 2 Perwerdigargha Öz namigha layiq
shanu-shewket bergeysiler; Perwerdigargha pak-
muqeddeslikning güzellikide sejde qilinglar! 3
Perwerdigarning sadasi chongqur sular üstide
höküm süridu; Shan-sherep igisi bolghan Tengri
güldürmamilarni yangritidu; Perwerdigar büyük
déngizlar üstide höküm süridu. 4 Perwerdigarning
sadasi küchlüktur; Perwerdigarning sadasi heywetke
tolghandur; 5 Perwerdigarning sadasi kédir
derexlirini sündüriwétidu; Berheq, Perwerdigar
Liwandiki kédirlarni sündüriwétidu. 6 U ularni
mozay oynaqlawatqandek oynaqlitidu; Yawa kalining
balisi oynaqlawatqandek, U Liwan we Sirion

téghini oynaqlitidu. 7 Perwerdigarning sadasi
chaqmaqlarning yalqunlirini shaxlitiwétidu; 8
Perwerdigarning sadasi chöl-jezirini zilzilige salidu;
Perwerdigar Qedeshtiki chöl-jezirini zilzilige salidu;
9 Perwerdigarning sadasi dub derexlirini heryan
tolghitidu, Ormanliqlarni yalingachlaydu; Uning
muqeddes ibadetxanisida bolghan hemmisi «shanu-
shewket!» dep tentene qilidu. 10 Perwerdigar
topan üstige hökümranliq qilip olturidu; Berheq,
Perwerdigar menggüge padishah bolup höküm sürüp
olturidu. 11 Perwerdigar Öz xelqige qudretni bexsh
étidu; Öz xelqini aman-xatirjemlik bilen beriketleydu.

30 Muqeddes ibadetxanini Xudagha atashni
tebriklep, Dawut yazghan küy: — Men Séni aliy
dep ulughlaymen, i Perwerdigar, Chünki Sen méni
pestin yuqiri kötürdüng, Düshmenlirimni üstümdin
xushallandurmiding. 2 I Perwerdigar Xudayim, men
Sanga nale kötürdüm, Sen méni saqaytting. 3 I
Perwerdigar, Sen tehtisaradin jénimni élip chiqting,
Hanggha chüshidighanlar arisidin manga hayat
bérip saqliding. (Sheol h7585) 4 Perwerdigargha küy
éytinglar, i Uning ixlasmen bendiliri, Uning pak-
muqeddeslikini yad étip teshekkür éytinglar. 5
Chünki Uning ghezipi deqiqide ötüp kétidu, Shapaiti
bolsa ömürwayet bolidu; Yigha-zar kéchiche qonup
qalsimu, Xushalliq tang seher bilen teng kélidu.
6 Men bolsam öz rahet-paraghitimde: «Menggüge
tewrenmey muqim turimen» — dédim. 7 Perwerdigar,
shapaiting bilen, méning téghimni mustehkem
turghuzghaniding; Emma Sen didaringni qachurup
yoshurdung; Men alaqzade bolup kettim; 8 Men
Sanga nale-peryad kötürdüm, i Perwerdigar; Men
[Sen] Rebke iltija qildim: — 9 — Méning qénim
tökülüp, hanggha kirsem néme paydisi bardur?
Topa-chang Séni medhiyilemdu? U heqiqitingni
jakarliyalamdu? 10 Anglighaysen, i Perwerdigar,
manga shepqet körsetkeysen; I Perwerdigar, manga
yardemde bolghaysen! 11 Sen matem qayghusini
ussul oynashlargha aylandurdung; [Haziliq] böz
kiyimimni salduriwétip, Manga xushalliqni belwagh
qilip baghliding; 12 Shunga méning rohim süküt
qilmay, Sanga küyler oqusun! I Perwerdigar, méning
Xudayim, Sanga ebedil'ebedgiche teshekkürlerni
éytimen!

31 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Sen Perwerdigarni,
men bashpanah qildim; Méni héchqachan yerge
qaritip qoymighaysen; Öz heqqaniyliqing bilen
méni azad qilip qutquzghaysen; 2 Manga qulaq
salghaysen, méni tézrek qutquzuwalghaysen; Manga
qoram tash, Özümni qoghdaydighan qorghanliq
qel'e bolghaysen. 3 Chünki Sen méning uyultéshim,
méning qorghinimdursen; Shunga Öz naming
üchün méni yétekligeysen, méni bashlighaysen. 4
Manga yoshurun sélin'ghan tuzaqtin qedemlirimni
tartqaysen; Chünki Sen méning bashpanahimdursen.
5 Men rohimni qolunggha tapshurdum; Sen manga
nijatliq qilip hörlükke chiqarghansen, i Perwerdigar,
heq Tengri. 6 Yalghan ilahlargha choqunidighanlardin
yirginip keldim; Men bolsam Perwerdigargha étiqad
qilimen. 7 Özgermes muhebbiting bilen xushal bolup
shadlinimen; Chünki méning xarliqimni kördüngsen;
Jénimning azap-oqubetliridin xewer tapting. 8
Méni düshmenlirimning qoligha chüshürmiding,
Belki putlirimni kengri jaygha turghuzdung. 9 I
Perwerdigar, manga rehim-shepqet körsetkeysen,
Chünki béshimgha külpet chüshti; Derd-elemdin
közüm tügüshey dep qaldi, Jénim, wujudummu
shundaq. 10 Hayatim qayghu-hesret bilen, Yillirim
ghem-ghusse bilen uprawatidu. Gunahim tüpeylidin
maghdurum kétey dep qaldi, Ustixanlirim sizip ketti.
11 Men reqiblirimning iza-ahanitige qaldim, Yéqinlirim
aldida téximu shundaq; Tonushlirimghimu bir wehime
boldum; Kochida méni körgenlermu mendin dajip
qachidu. 12 Hemmeylen méni ölgen ademdek,
könglidin chiqirip tashlashti; Puchuq chinidek bolup
qaldim. 13 Chünki nurghunlarning töhmetlirini
anglidim, Wehime terep-tereplerde turidu; Ular
manga hujum qilishqa meslihetlishiwatidu, Jénimni
élishqa qest qilishiwatidu. 14 Biraq men Sanga
tayinimen, i Perwerdigar; «Sen méning Xudayim!» —
dédim. 15 Méning künlirim Séning qolungdidur; Méni
düshmenlirimning qolidin hem manga ziyankeshlik
qilghuchilardin qutquzghaysen. 16 Qulunggha
didaringning jilwisini chüshürgeysen; Özgermes
muhebbiting bilen manga nijatliq ata qilghaysen.
17 I Perwerdigar, méni yerge qaritip qoymighaysen;
Chünki men Sanga iltija qildim; Reziller yerge qarap
qalsun; Ularning tehtisarada zuwani tutulsun; (Sheol
h7585) 18 Yalghan lewler zuwandin qalsun! Ular
heqqaniylarni xalighanche mazaq qilip tekebburluq
bilen sözlimekte! 19 Özüngni bashpanah qilghanlar
üchün insan balilirining köz aldida körsetken

iltipatliring, Yeni Özüngdin qorqidighanlar üchün,
saqlighan iltipat-németliring neqeder moldur! 20 Sen
ularni insanlarning suyiqestliridin Öz huzurungdiki
yoshurun dalda jaygha alisen; Sen ularni til-
ahanetlerdin sayiwiningde yoshurup qoyisen. 21
Perwerdigargha teshekkür-medhiyiler yollansun!
Chünki U özgermes muhebbitini zulmetlik bir
sheherde ajayib nimayen qildi! 22 Chünki men
dekke-dükkide hoduqup: — Séni, méni közidin
chiqirip qoydimikin, dep qorqqanidim; Halbuki,
men nale kötürüp yélin'ghinimda, peryadimgha
qulaq salding. 23 Perwerdigarni söyünglar, i
Uning barliq mömin bendiliri! Perwerdigar Özige
sadiqlarni qoghdaydu, Hem tekebburluq bilen ish
qilghuchilarning qilmishlirini öz béshigha hessilep
qayturidu! 24 I Perwerdigarni telmürüp kütkenler,
Jigerlik bol, qelbing merdane qilinsun!

32 Dawut yazghan «Masqil»: — Itaetsizlikliri
kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan
kishi bextliktur! 2 Perwerdigar rezillikliri bilen
hésablashmaydighan, Rohida héchqandaq hiylilik yoq
kishi bextliktur! 3 Men [gunahimni iqrar qilmay],
sükütte turuwalghanidim, Kün boyi ahu-pighan
ichide, Söngeklirim chirip ketti; 4 Chünki méni
basqan qolung manga kéche-kündüz éghir boldi;
Yazdiki qurghaqchiliqtek yilikim qaghjirap ketti.
(Sélah) 5 Emdi gunahimni Séning aldingda étirap
qildim, Qebihlikimni Sendin yoshuriwermeydighan
boldum; Men: «Perwerdigargha asiyliqlirimni étirap
qilimen» — dédim, Shuning bilen Sen méning
rezil gunahimni kechürüm qilding. (Sélah) 6
Shunga Séni tapalaydighan peytte, Herbir ixlasmen
Sanga dua bilen iltija qilsun! Chong topanlar
örlep, téship ketkende, [Sular] shu kishige hergiz
yéqinlashmaydu. 7 Sen méning dalda jayimdursen;
Sen méni zulumdin saqlaysen; Etrapimni nijatliq
naxshiliri bilen qaplaysen! (Sélah) 8 — «Men sen
méngishqa tégishlik yolda séni yétekleymen hem
terbiyleymen; Méning közüm üstüngde bolushi bilen
sanga nesihet qilimen. 9 Eqli yoq bolghan at yaki
éshektek bolma; Ularni chekleshke tizginleydighan
yügen bolmisa, Ular hergiz sanga yéqin kelmeydu».
10 Rezillerge chüshüdighan qayghu-hesretler köptur,
Biraq méhir-shepqetler Perwerdigargha tayan'ghan
kishini chörideydu; 11 I heqqaniylar, Perwerdigar
bilen shadlinip xursen bolunglar; Köngli duruslar,
xushalliqtin tentene qilinglar!

33 Ey heqqaniylar, Perwerdigar üchün tentene
qilinglar! Medhiyilesh duruslar üchün güzel
ishtur. 2 Rawab bilen Perwerdigarni medhiyilenglar;
Ontargha tengkesh bolup, uninggha küylerni
éytinglar. 3 Uninggha atap yéngi bir munajat-
naxshini éytinglar; Mahirliq bilen chélip, awazinglarni
yuqiri yangritinglar. 4 Chünki Perwerdigarning
sözi berheqtur; Uning barliq ishliri wedilirige
sadaqetliktur. 5 U heqqaniyet hem adaletni
yaxshi körgüchidur; Yer-zémin Perwerdigarning
méhribanliqi bilen tolghandur. 6 Perwerdigarning
sözi bilen asmanlar yaritilghan, Uning aghzidiki nepes
bilen ularning barliq qoshunlirimuyaritilghandur;
7 U déngizdiki sularni bir yerge yighip döwileydu;
U okyanlarni ambarlar ichide saqlap turidu; 8
Pütkül yer yüzidikiler Perwerdigardin eymensun;
Dunyadiki pütün jan igiliri Uningdin qorqup,
hörmetlisun; 9 Chünki Uning bir sözi bilenla ish
püttürülgenidi; Uning bir emri bilenla dégenliri
berpa qilin'ghanidi. 10 Perwerdigar ellerning pilanini
tosiwétidu; U qowmlarning xiyallirini bikar qiliwétidu.
11 Perwerdigarning nesiheti menggüge turidu;
Qelbidiki oyliri dewrdin-dewrge ishqa ashurulidu.
12 «Perwerdigar bizning Xudayimizdur» deydighan
qowm bextliktur! Yeni Öz mirasi bolushqa tallighan
xelq bextliktur! 13 Perwerdigar ershtin yerge
nezer salidu, U pütkül insanlarni körüp turidu. 14
Turalghusidin yer yüzidikilerning hemmisige qaraydu;
15 U ularning herbirining qelblirini Yasighuchidur;
Ularning barliq ishlirini dengsep chiqquchidur.
16 Padishah bolsa qoshunlirining köplüki bilen
ghalib bolalmaydu; Palwan özining zor küchi bilen
özini qutquzalmaydu; 17 Tolpargha tayinip xewp-
xeterdin qutquzulush bihudiliktur, U zor küchi bilen
héchkimni qutquzalmaydu; 18 Mana, ularning jénini
ölümdin qutquzush üchün, Qehetchilikte ularni
hayat saqlash üchün, Perwerdigarning közi Özidin
eyminidighanlarning üstide turidu, Özining özgermes
muhebbitige ümid baghlighanlarning üstide turidu.
20 Bizning jénimiz Perwerdigargha telmüridu; Bizning
yardemchimiz, Bizning qalqinimiz U bolidu. 21 Shunga
Uning bilen qelbimiz shadlinip kétidu; Chünki Uning
muqeddes namigha tayinip ishenduq. 22 I Perwerdigar,
biz Sangila ümid baghlighinimizdek, Séning özgermes
muhebbitingmu üstimizde bolghay!

34 Dawut yazghan küy: — (Dawut Abimelek
[padishahning] aldida yürüsh-turushini

bashqiche qiliwalghanda, [Abimelek] uni heydiwetken
waqitta yazghan) Men herqandaq waqitlarda
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturimen;
Uni medhiyilesh aghzimdin chüshmeydu. 2 Qelbim
Perwerdigarni iptixarlinip medhiyeleydu, Möminler
buni anglap shadliqta bolidu. 3 Men bilen bille
Perwerdigarni ulughlanglar, Birlikte Uning namigha
medhiyiler yangritayli. 4 Perwerdigarni izdidim, U
méning duayimni ijabet qildi, Méni basqan barliq
wehime-qorqunchlirimdin qutquzdi. 5 [Möminler]
Uninggha telmürüp nurlandi; Yüzliri yerge qaritilmidi.
6 [Men] péqir-bichare [Uninggha] nida qildi,
Perwerdigar anglap, méni hemme awarichiliklerdin
qutquzdi. 7 Perwerdigarning Perishtisi Uningdin
eyminidighanlarni qoghdap etrapigha chédirini
tikidu, Ularni qutquzidu. 8 Perwerdigarning
méhribanliqini tétip, bilgin, Uninggha ishinip
tayan'ghan adem némidégen bextliktur! 9 I Uning
muqeddes bendiliri, Perwerdigardin eymininglar!
Chünki Uningdin eyminidighanlarning héch nersisi
kem bolmas. 10 Küchlük arslanlar ozuqsiz qélip
ach qalsimu, Emma Perwerdigarni izdigüchilerning
héchbir yaxshi nersisi kem bolmas. 11 Kélinglar
balilirim, manga qulaq sélinglar; Men silerge
Perwerdigardin eyminishni ögitip qoyay. 12 Hayatni
etiwarlaydighan kishi kim? Kimning uzun we yaxshi
künlerni körgüsi bar? 13 Undaqta tilingni yamanliqtin
tartip yür, Lewliring mekkarliqtin néri bolsun; 14
Yamanliqtin ayrilip yiraq bolup, güzel emellerni qilip
yür; Aman-xatirjemlikni izdep, uni qoghlap yür. 15
Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu,
Uning quliqi ularning iltijalirigha ochuq turidu; 16
Perwerdigarning chirayi rezillik qilghuchilargha
qarshi chiqar, Ularning herqandaq nam-xatirilirini
yer yüzidin élip tashlar; 17 Heqqaniylar iltija
qilidu, Perwerdigar anglaydu, ularni barliq azab-
musheqqetliridin qutquzidu; 18 Perwerdigar köngli
sunuqlargha yéqindur, Rohi ézilgenlerni qutquzidu.
19 Heqqaniylar duch kelgen awarichilikler köptur;
Biraq Perwerdigar ularni bularning hemmisidin
qutquzidu. 20 [U heqqaniyning] söngeklirini saq
qalduridu, Ulardin birsimu sunup ketmeydu. 21
Yamanliqning özi rezillerni öltüridu; Heqqaniylargha
nepretlinidighanlar gunahta qalidu. 22 Perwerdigar
Öz qullirining janlirini bedel tölep hörlükke chiqiridu;
Uninggha tayan'ghanlardin héchkimge gunah
békitilmeydu.

35 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar,
men bilen élishqanlar bilen élishqaysen;
Manga jeng qilghanlargha jeng qilghaysen! 2
Qolunggha sipar we qalqan alghin; Manga yardemge
ornungdin turghaysen; 3 Neyzini sughurup, méni
qoghlawatqanlarning yolini tosqaysen; Méning
jénimgha: «Men séning nijatliqingdurmen!» —
dégeysen! 4 Méning hayatimgha chang salmaqchi
bolghanlar yerge qaritilip shermende bolghay;
Manga qest eyligenler keynige yandurulup reswa
bolghay. 5 Ular goya shamalda uchqan samandek
tozup ketkey; Perwerdigarning Perishtisi ularni
tarqitiwetkey! 6 Ularning yoli qarangghu we
téyilghaq bolghay, Perwerdigarning Perishtisi
ularni qoghliwetkey! 7 Chünki ular manga orunsiz
ora-tuzaq teyyarlidi; Jénimni sewebsiz élishqa
ular uni kolidi. 8 Halaket tuydurmastin ularning
béshigha chüshkey, Özi yoshurun qurghan torgha
özi chüshkey, Halaketke yiqilghay. 9 U chaghda
jénim Perwerdigardin söyünidu, Uning nijatliq-
qutquzushidin shadlinidu! 10 Méning hemme
ustixanlirim: — «I Perwerdigar, kimmu Sanga
tengdash kélelisun?» — deydu, — «Sen ézilgen
möminlerni küchlüklerning changgilidin, Ézilgenler
hem yoqsullarni ularni bulighuchilardin tartiwélip
qutquzisen». 11 Yawuz, yalghan guwahchilar qopup,
Xewirim bolmighan gunahlar bilen üstümdin shikayet
qilmaqta. 12 Ular méning yaxshiliqimgha yamanliq
qilip, Méni panahsiz yétim qilip qoyghanidi! 13 Lékin
men bolsam, ular késel bolghanda, Bözni yögep
kiyiwaldim; Ularni dep roza tutup, özümni töwen
qildim; Emdi duayim bolsa hazir baghrimgha yénip
keldi! 14 Men bu ishlardin dost yaki qérindishimning
béshigha chüshken ishqa oxshash meyüslinip
yürdum, Men öz anisigha haza tutqandek, béshimni
sélip yürdüm. 15 Biraq men putliship ketkinimde,
Ular xushal bolushup ketkenidi, Bir yerge jem
boldi; Derweqe jem bolushup mushu zorawanlar
manga qarshi chiqishti, Biraq xewirim yoq idi.
Ular méni pare-pare qilish üchün toxtimay zerbe
bérishti. 16 Xuddi bir chishlem poshkal üstide
chaqchaq we talash qilghan xudasizlardek, Ular
manga chishlirini ghuchurlitip xiris qilishti. 17
I Reb, qachan'ghiche perwa qilmaysen? Jénimni
ularning halakitidin qutquzghaysen, Méning birdinbir
hayatimni [mushu] yirtquch shirlarning aghzidin
tartiwalghaysen! 18 Zor jamaet arisida men Sanga

teshekkür éytimen; Nurghunlighan xelq arisida Séni
medhiyileymen. 19 Yalghan seweb bilen manga
reqib bolghanlarni üstümdin shadlandurmighaysen;
Mendin sewebsiz nepretlen'genlerni özara köz
qisishturmighaysen! 20 Ular dostane söz qilmaydu,
Zémindiki tinchliqperwerlerge pitne-ighwa
toqumaqta. 21 Ular manga qarap éghizini yoghan
échip: «Way-way! Kütkünimizni öz közimiz bilen
körüwalduq!» — déyishidu. 22 I Perwerdigar, Sen
bularni körüp chiqting, süküt qilmighaysen; I
Reb, mendin Özüngni yiraqlashturmighaysen; 23
Qozghalghaysen, Men üchün höküm chiqirishqa
oyghan'ghaysen, I méning Xudayim — Rebbim! 24
Méning ishim üstide öz heqqaniyliqing boyiche
höküm chiqarghaysen, i Perwerdigar Xudayim; Ularni
méning [ongushsizliqimdin] shadlandurmighaysen!
25 Ular könglide: «Wah! Wah! Ejeb obdan boldi!» —
déyishmisun; Yaki: «Uni yutuwettuq!» — déyishmisun.
26 Méning ziyinimdin xushal bolghanlar yerge
qaritilip shermende bolghay; Méningdin özlirini
üstün tutquchilarning kiyim-kéchiki xijalet we
nomussuzluq bolsun! 27 Méning heqqaniyliqimdin
söyün'genler tentene qilip shadlansun! Ular hemishe:
«Öz qulining aman-ésenlikige söyün'gen Perwerdigar
ulughlansun!» — dégey. 28 Shu chaghda méning
tilim kün boyi heqqaniyliqing toghruluq sözleydu,
medhiyilerni yangritidu.

36 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan küy:
— Rezil ademning asiyliqi méning qelbimde bir
bésharetni peyda qilidu: — «Uning neziride Xudadin
qorqidighan ish yoqtur!». 2 Chünki u öz-özini
maxtayduki, U öz-özige: — «Mende gunah tépilmas,
qilghinim yirginchlik ish emestur!» — deydu. 3
Aghzidiki sözler qebihlik we hiyligerliktur; Peziletlik
ish qilish parasitidin u alliburun mehrumdur.
4 U ornida yatqandimu gunahni közleydu; U
durus bolmighan yolgha méngishni irade qilidu;
Yamanliqtin héch nepretlenmeydu. 5 I Perwerdigar,
özgermes muhebbiting ershlerge taqishidu; Heqiqet-
sadiqliqing bulutlargha yétidu! 6 Heqqaniyliqing
büyük taghlardek, Hökümliring tilsimatliq chongqur
déngizlardektur. I Perwerdigar, Sen ademler we
haywanlarni saqlighuchidursen; 7 Séning özgermes
muhebbiting neqeder qimmetliktur, i Xuda! Shunga
insan baliliri qanatliring sayiside panahlinidu. 8 Ular
öyüngdiki mol dastixandin toyghuche behrimen
bolidu; Sen ulargha huzur-halawetliringning
deryasidin ichküzisen. 9 Chünki Sendila bardur
hayatliq buliqi; Nurungda bolup nurni körimiz. 10
Ah, Özüngni tonup, bilgenlerge muhebbitingni,
Köngli duruslarghimu heqqaniyliqingni körsitishni
dawamlashturghaysen. 11 Tekebburlarning putining
manga hujum qilishigha yol qoymighaysen;
Rezillerning qoli méni ornumdin qoghliwetmisun; 12
Mana, yamanliq qilghuchilar yiqildi! Ghulitiwétildi,
ornidin qayta turalmaydu!

37 Dawut yazghan küy: — Yamanliq qilghuchilar
tüpeylidin özüngni köydürme, Nakeslerge heset
qilma. 2 Chünki ular ot-chöplerdek tézla üzüp
tashlinidu, Yumran ösümlüklerge oxshash tozup
kétidu. 3 Perwerdigargha tayan, tiriship yaxshiliq qil,
Zéminda makanliship yashap, Uning wapa-heqiqitini
ozuq bilip huzurlan. 4 «Perwerdigarni xursenlikim»
dep bilgin, U arzu-tilekliringge yetküzidu. 5 Yolungni
Perwerdigargha amanet qil; Uninggha tayan, U
choqum [tilikingni] ijabet qilidu. 6 U heqqaniyliqingni
nurdek, Adalitingni chüshtiki quyashtek chaqnitidu. 7
Perwerdigarning aldida tinch bolup, Uni sewrchanliq
bilen küt; Haramdin ronaq tapqan adem tüpeylidin,
Yaman niyetliri ishqa ashidighan kishi tüpeylidin
özüngni köydürme. 8 Achchiqingdin yan, ghezeptin
qayt, Özüngni köydürme; U peqet séni yamanliqqa
élip baridu. 9 Chünki yamanliq qilghuchilar zémindin
üzüp tashlinidu; Perwerdigargha telmürüp kütkenler
bolsa, Zémin'gha igidarchiliq qilidu. 10 : Közni
yumup achquchila, rezil adem halak bolidu; Uning
makanigha sepsélip qarisang, u yoq bolidu. 11
Biraq yawash-möminler zémin'gha mirasliq qilidu,
We cheksiz arambexshliktin huzurlinidu. 12 Rezil
adem heqqaniygha qest qilidu; Uninggha chishlirini
ghuchurlitip xiris qilidu; 13 Lékin Reb uninggha
qarap külidu; Chünki [Reb] uning béshigha kélidighan
künni köridu. 14 Yawashlar we yoqsullarni yiqitish
üchün, Yoli duruslarni qirip tashlash üchün, Reziller
qilichini ghilipidin sughurup élip, Oqyasining kirichini
tartip teyyarlidi. 15 Lékin qilichi bolsa öz yürikige
sanjilidu, Oqyaliri sunduruwétilidu. 16 Heqqaniylardiki
«az», Köpligen yamanlarning bayliqliridin ewzeldur.
17 Chünki rezillerning bilekliri sundurulidu; Lékin
Perwerdigar heqqaniylarni yöleydu; 18 Perwerdigar
köngli duruslarning künlirini bilidu; Ularning mirasi
menggüge bolidu. 19 Ular éghir künlerde yerge
qarap qalmaydu; Qehetchiliktimu ular toq yüridu.

20 Biraq reziller halak bolidu; Perwerdigar bilen
qarshilashquchilar chimenzardiki gül-giyahdek tozup
kétidu; Ular tügeydu; Is-tütündek tarqilip tügeydu.
21 Rezil adem ötne élip qayturmaydu; Emma
heqqaniy adem méhribanliq bilen ötne béridu; 22
Chünki [Perwerdigar] rehmet qilghanlar zémin'gha
ige bolidu, Biraq uning lenitige uchrighanlar
üzüp tashlinidu; 23 Merdane ademning qedemliri
Perwerdigar teripidindur; [Reb] uning yolidin xursen
bolidu. 24 U téyilip ketsimu, yiqilip chüshmeydu;
Chünki Perwerdigar uning qolini tutup yölep
turidu. 25 Men yash idim, hazir qérip qaldim;
Lékin heqqaniylarning tashliwétilgenlikini, Yaki
perzentlirining nan tiligenlikini esla körgen emesmen;
26 U kün boyi merd-méhriban bolup ötne béridu;
Uning ewladlirimu xelqqe beriket yetküzidu. 27
Yamanliqni tashlanglar, yaxshiliq qilinglar, Menggü
yashaysiler! 28 Chünki Perwerdigar adaletni
söyidu, U Öz mömin bendilirini tashlimaydu; Ular
menggüge saqlinidu; Lékin rezillerning ewladliri üzüp
tashlinidu. 29 Heqqaniylar yer-jahan'gha ige bolidu,
Ebedil'ebedgiche uningda makan tutup yashaydu.
30 Heqqaniy ademning aghzi danaliq jakarlaydu;
Uning tili adil hökümlerni sözleydu; 31 Qelbide
Xudaning [muqeddes] qanuni turidu; Uning qedemliri
téyilip ketmes. 32 Reziller heqqaniy ademni paylap
yüridu; Ular uni öltürgüdek peytni izdep yüridu. 33
Lékin Perwerdigar uni düshmenning changgiligha
chüshürmeydu; Yaki hökümde uni gunahqa pütmeydu.
34 Perwerdigarni telmürüp küt, Uning yolini ching
tutqin; U séning mertiwengni kötürüp, zémin'gha ige
qilidu, Reziller halak qilin'ghanda, Sen buni körisen. 35
Men rezil ademning zomigerlik qiliwatqinini kördüm,
U xuddi aynighan baraqsan yapyéshil derextek ronaq
tapqan. 36 Biraq u ötüp ketti, Mana, u yoq boldi; Men
uni izdisemmu, u tépilmaydu. 37 Mukemmel ademge
nezer sal, Durus insan'gha qara! Chünki bundaq
ademning axir köridighini arambexsh xatirjemlik
bolidu. 38 Itaetsizler bolsa birlikte halak bolishidu;
Ularning kélechiki üzülidu; 39 Biraq heqqaniylarning
nijatliqi Perwerdigardindur; U éghir künlerde ularning
küchlük panahidur. 40 Perwerdigar yardem qilip
ularni saqlaydu; U ularni rezillerdin saqlap qutquzidu;
Chünki ular Uni bashpanahi qilidu.

38 Dawut yazghan küy: — (Eslime üchün) I
Perwerdigar, ghezipingde tenbih bermigeysen,
Qehringde méni jazalimighaysen! 2 Chünki oqliring
méni zeximlendürüp sanjidi, Qolung üstümdin qattiq
basti. 3 Qattiq gheziping tüpeylidin etlirimde héch
saqliq yoq, Gunahim tüpeylidin ustixanlirimda aram
yoqtur. 4 Chünki gunahlirim boyumdin tashti; Ular
kötürelmigüsiz éghir yüktek méni bésiwaldi. 5
Exmeqliqimdin jarahetlirim sésip, shelwerep ketti.
6 Azabtin bellirim tolimu pükülüp ketti, Kün boyi
ghemge pétip yürimen! 7 Chatiraqlirim otqa toldi,
Etlirimning saq yéri yoqtur. 8 Men tolimu halsirap,
ézilip kettim; Qelbimdiki azab-qayghu tüpeylidin
hörkireymen. 9 Reb, barliq arzuyum köz aldingdidur;
Uh tartishlirim Sendin yoshurun emes; 10 Yürikim
jighildap, halimdin kettim; Közlirimning nuri öchti.
11 Yar-buraderlirimmu méni urghan waba tüpeylidin,
özlirini mendin tartti; Yéqinlirimmu mendin yiraq
qachti. 12 Jénimni almaqchi bolghanlar tuzaq quridu;
Manga ziyanni qestligenler zehirini chachmaqta; Ular
kün boyi hiyle-mikirlerni oylimaqta. 13 Lékin men
gas ademdek anglimaymen, Gacha ademdek aghzimni
achmaymen; 14 Berheq, men angliyalmaydighan
gaslardek bolup qaldim; Aghzimda qilidighan reddiye-
tenbih yoq. 15 Chünki ümidimni Sen Perwerdigargha
baghlidim; Reb Xudayim, Sen iltijayimgha ijabet
qilisen. 16 Chünki men: — «Ular méning üstümge
chiqip maxtanmighay; Bolmisa, putlirim téyilip
ketkende, ular shadlinidu» — dédim men. 17 Chünki
men deldengship, tügishey dep qaldim, Azabim köz
aldimdin ketmeydu. 18 Chünki men öz yamanliqimni
iqrar qilimen; Gunahim üstide qayghurimen. 19
Lékin düshmenlirim jushqun hem küchlüktur;
Qara chaplap, manga nepretlen'genlerning sani
nurghundur. 20 Wapagha japa qilidighanlar bolsa, men
bilen qarshilishidu; Chünki men yaxshiliqni közlep,
intilimen. 21 I Perwerdigar, mendin waz kechmigeysen!
I Xudayim, mendin yiraqlashmighaysen! 22 I
Reb, méning nijatliqim, Manga chapsan yardem
qilghaysen!

39 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha
tapshurulghan, Dawut yazghan küy: — «Tilim
gunah qilmisun dep, Yollirimgha diqqet qilimen;
Reziller köz aldimda bolsa, men aghzimgha bir
köshek salimen» — dégenidim. 2 Men sükü qilip,
zuwan sürmidim, Hetta yaxshiliq toghrisidiki
sözlernimu aghzimdin chiqarmidim; Biraq dil
azabim téximu qozghaldi. 3 Könglümde zerdem
qaynidi, Oylan'ghanséri ot bolup yandi; Andin tilim
ixtiyarsiz sözlep ketti. 4 I Perwerdigar, öz ejilimni,

Künlirimning qanchilik ikenlikini manga ayan qilghin;
Ajiz insan balisi ikenlikimni manga bildürgin. 5 Mana,
Sen künlirimni peqet nechche ghérichla qilding,
Séning aldingda ömrüm yoq hésabididur. Berheq,
barliq insanlar tik tursimu, peqet bir tiniqla, xalas.
(Sélah) 6 Berheq, herbir insanning hayati xuddi bir
kölenggidur, Ularning aldirap-saldirashliri bihude
awarichiliktur; Ular bayliqlarni toplaydu, lékin kéyin
bu bayliqlarni kimning qoligha jughlinidighanliqini
bilmeydu. 7 I Reb, emdi men némini kütimen?
Méning ümidim sangila baghliqtur. 8 Méni barliq
asiyliqlirimdin qutquzghaysen, Méni hamaqetlerning
mesxirisige qaldurmighaysen. 9 Süküt qilip zuwan
sürmidim; Chünki mana, mushu [jazani] Özüng
yürgüzgensen. 10 Méni salghan wabayingni mendin
néri qilghaysen; Chünki qolungning zerbisi bilen
tügishey dep qaldim. 11 Sen tenbihliring bilen kishini
öz yamanliqi üchün terbiyiliginingde, Sen xuddi
nersilerge küye qurti chüshkendek, uning izzet-
ghururini yoq qiliwétisen; Berheq, herbir adem bir
tiniqla, xalas. (Sélah) 12 I Perwerdigar, duayimni
anglighaysen, Peryadimgha qulaq salghaysen! Köz
yashlirimgha süküt qilmighaysen! Chünki men pütkül
ata-bowilirimdek, Séning aldingda yaqa yurtluq,
musapirmen, xalas! 13 Manga tikken közüngni mendin
néri qilghaysenki, Men barsa kelmes jaygha ketküche,
Méni bir'az bolsimu rahettin behrimen qilghaysen.

40 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha
telmürüp, küttüm, küttüm; U manga
égilip peryadimni anglidi. 2 U méni halaket
orikidin, Shundaqla patqaq laydin tartiwaldi,
Putlirimni uyultash üstige turghuzup, Qedemlirimni
mustehkem qildi. 3 U aghzimgha yéngi naxsha-
munajatni, Yeni Xudayimizni medhiyileshlerni
saldi; Nurghun xelq buni körüp, qorqidu, Hem
Perwerdigargha tayinidu. 4 Tekebburlardin yardem
izdimeydighan, Yalghanchiliqqa ézip ketmeydighan,
Belki Perwerdigarni öz tayanchisi qilghan kishi
bextliktur! 5 I Perwerdigar Xudayim, Séning biz
üchün qilghan karametliring we oy-niyetliringni
barghanséri köpeytip, san-sanaqsiz qilghansen,
Kimmu ularni bir-birlep hésablap Özüngge [rehmet
qayturup] bolalisun! Ularni sözlep bashtin-axir bayan
qilay désem, Ularni sanap tügitish mumkin emes. 6
Ne qurbanliq, ne ash hediyeler Séning telep-arzuyung
emes, Biraq Sen manga [sezgür] qulaqlarni ata qilding;
Ne köydürme qurbanliq, ne gunah qurbanliqini
telep qilmiding; 7 Shunga jawab berdimki — «Mana
men keldim!» — dédim. Oram yazma desturda
men toghruluq pütülgen: — 8 «Xudayim, Séning
könglüngdiki iradeng méning xursenlikimdur; Séning
Tewrat qanunung qelbimge pütüklüktur». 9 Büyük
jamaet arisida turup men heqqaniyliqni jakarlidim;
Mana bularni özümde qilche élip qalghum yoqtur,
I Perwerdigar, Özüng bilisen. 10 Heqqaniyliqingni
qelbimde yoshurup yürmidim; Wapadarliqingni we
nijatliqingni jakarlidim; Özgermes muhebbiting we
heqiqitingni büyük jamaetke hech yoshurmastin
bayan qildim. 11 I Perwerdigar, méhribanliqliringni
mendin ayimighaysen; Özgermes muhebbiting we
heqiqiting herdaim méni saqlighay! 12 Chünki sansiz
külpetler méni oriwaldi; Qebihliklirim méni bésiwélip,
körelmeydighan boldum; Ular béshimdiki chéchimdin
köp, Jasaritim tügiship ketti. 13 Méni qutquzushni
toghra tapqaysen, i Perwerdigar! I Perwerdigar,
téz kélip, manga yardem qilghaysen! 14 Méning
hayatimgha chang salmaqchi bolghanlar biraqla
yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning ziyinimdin
xursen bolghanlar keynige yandurulup shermende
bolghay. 15 Méni: — «Wah! Wah!» dep mesxire
qilghanlar öz shermendilikidin alaqzade bolup
ketsun! 16 Biraq Séni izdigüchilerning hemmisi Sende
shadlinip xushal bolghay! Nijatliqingni söygenler
hemishe: «Perwerdigar ulughlansun» déyishkey! 17
Men ézilgen hem yoqsul bolsammu, Biraq Reb yenila
méni yad étidu; Sen méning Yardemchim, méning
azad qilghuchim; I Xudayim, kéchikmey kelgeysen!

41 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Ghérib-ajizlargha
ghemxorluq qilghan kishi neqeder bextlik-he! Éghir
künlerde Perwerdigar uninggha panah bolidu. 2
Perwerdigar uni qoghdap, uni aman saqlaydu;
U zéminda turup bextiyar yashaydu; Sen uni
düshmenlirining ixtiyarigha chüshürmeysen! 3 Orun
tutup zeipliship yatqinida, Perwerdigar uninggha
derman bolidu; Sen uning yatqan orun-körpilirini
raslap tüzeshtürüp turisen. 4 Men iltija qilip: —
«I Perwerdigar, manga méhribanliq körsetkeysen,
Jénimgha shipaliq bergeysen; Chünki men aldingda
gunah qildim» — dédim. 5 Düshmenlirim men
toghruluq: — «U qachanmu ölüp, nami-nesli qurup
kéter?» — dep manga yamanliq tileydu. 6 Birsi
méni körgili kelgen bolsa, U aldamchi sözlerni
qilidu; Ular keynimdin könglide shumluq toplap,

Andin sirtlargha chiqip shu ishlarni tarqitip po
atidu; 7 Manga öch bolghanlarning hemmisi manga
qarita özara kusurlishidu, Ular manga ziyankeshlik
qestide bolidu. 8 Ular: «Uning béshigha jin-
sheytandin bir késel chaplashti; Emdi u orun
tutup yétip qaldi; U qaytidin turalmaydu» —
déyishidu. 9 Hetta sirdishim dep ishen'gen qedinas
dostum, Men bilen hemdastixan bolup tuzumni
yégenmu manga put atti. 10 Biraq Sen Perwerdigar,
manga rehim qilghaysen; Düshmenlirimdin intiqam
élishqa, Méni turghuzghaysen; 11 Düshminimning
üstümdin ghelibe qilip shadlanmighinidin, Séni
mendin söyünidu, dep bilimen. 12 Biraq manga
kelsek, durus bolghanliqimdin, sen méni yöleysen;
Sen méni menggü Öz huzurungda qed kötürütküzüp
turghuzisen. 13 Israilning Xudasi Perwerdigargha
ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturulghay!
Amin! Amin!

42 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan
«Masqil»: — Kéyik ériqlardiki sugha teshna
bolghandek, Jénim sanga teshnadur, i Xuda. 2
Méning jénim Xudagha, hayat Tengrige intizardur;
Ah, men qachanmu Xudaning huzurida körünüshke
müyesser bolimen? 3 Méning kéche-kündüz yéginim
köz yashlirim bolup kelgen; Xeqler kün boyi
mendin: «Xudaying qeyerde?» dep soraydu. 4 Ötken
künlerni eslep, Jénimning derdlirini töküwatimen
(Men köpchilik bilen kétiwétip, Xudaning öyige
tentene qilip méngip, Xushalliqta Hemdusana oqup,
naxsha éytip, Héytni tebrikligen top-top qoshundek,
jamaet bilen bille barattim!). 5 — I jénim, Sen
ténimde némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa
ichimde bundaq meyüslinip ketting? Xudagha
ümid baghla; Chünki Uning jamalidin chiqqan
nijatliqtin, Men Uni yenila ulughlaymen, — Méning
Xudayimni! 6 Jénim ichimde meyüslinip ketti;
Shunga men Séni séghinimen; Hetta musapirliqta
Iordan deryasi boyidiki wadilarda, Hermon taghlirida,
Mizar téghidimu Séni séghinimen. 7 Séning
sharqiratmiliringning awazlirigha, Chongqur hang
bilen chongqur hang masliship hörkirimekte. Séning
hemme dolqunliring hem qaynam-tashqinliring
méni gherq qildi. 8 Kündüzi Perwerdigar özgermes
muhebbitini [manga] buyruydu, Kéchiliri Uning
naxshisi, We hem hayatim bolghan Tengrige
qilghan dua manga hemrah bolidu. 9 Men Qoram
Téshim bolghan Xudagha: — «Méni némishqa untup
qalding? Men némishqa düshmenning zulumigha
uchrap, Hemishe azab chékip yürüwatimen?» —
deymen. 10 Söngeklirimni ezgendek reqiblirim méni
mesxire qilip eyibleydu; Ular kün boyi mendin:
«Xudaying qeyerde?» — dep sorimaqta. 11 I jénim,
ténimde némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa
ichimde bundaq meyüslinip ketting? Xudagha ümid
baghla; Chünki men Uni yenila medhiyileymen,
Yeni chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi
Xudayimni medhiyileymen! U méning Xudayimdur!

43 I Perwerdigar, men toghruluq höküm
chiqarghaysen, Dewayimni eqidisiz bir xelq
aldida sorighaysen; Méni hiyliger hem qebih ademdin
qutuldurghaysen. 2 Chünki Sen panahgahim bolghan
Xudadursen; Némishqa méni tashlawetkensen?
Némishqa düshmenning zulumigha uchrap, Hemishe
azab chékip yüriwatimen?» — deymen. 3 Öz heqiqiting
we nurungni ewetkin, Ular méni yétekligey! Méni
muqeddes téghinggha, Makaninggha élip kelgey! 4
Shuning bilen men Xudaning qurban'gahi aldigha
baray, Yeni méning cheksiz xushluqum bolghan
Tengrining yénigha baray; Berheq, chiltar chélip
Séni medhiyileymen, i Xuda, méning Xudayim! 5 I
jénim, sen némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa
ichimde bundaq biaram bolup kétisen? Xudagha
ümid baghla! Chünki men Uni yenila medhiyileymen,
Yeni chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi
Xudayimni medhiyileymen!

44 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan
«Masqil»: — I Xuda, öz qulaqlirimiz bilen angliduq,
Atilirimiz bizge bayan qilip, Öz künliride, yeni
qedimki zamanlarda Séning qilghan zor ishliringni
uqturghanidi; 2 Sen [ata-bowilirimizning aldida]
Öz qolung bilen yat ellerni qoghliwétip, Ularning
[zéminigha ata-bowilirimizni] orunlashturdung; Yat
qowmlargha apet chüshürüp, ularni tarqitiwetting. 3
Berheq, bowilirimiz zéminni öz qilichi bilen alghini
yoq, Öz biliki bilen özlirini qutquzghinimu yoq;
Bu belki Séning ong qolung, Séning biliking we
jamalingning nurining qilghinidur; Chünki Sen
ulardin xursenlik tapting. 4 Sen Özüng méning
padishahimdursen, i Xuda, Sen Yaqup üchün ghelibiler
buyrughuchidursen. 5 Sen arqiliq biz reqiblirimizni
heydiwétimiz; Naming bilen özimizge qarshi

turghanlarni cheyleymiz; 6 Chünki öz oqyayimgha
tayanmaymen, Qilichimmu méni qutquzalmaydu. 7
Chünki Sen bizni reqiblirimizdin qutquzdung, Bizge
öch bolghanlarni yerge qaratting. 8 Xudani kün boyi
iptixarlinip maxtaymiz; Namingni ebedil'ebedgiche
medhiyileymiz. (Sélah) 9 Biraq Sen [hazir] bizni
tashlawétip ahanetke qaldurdung; Qoshunlirimiz bilen
jengge bille chiqmaysen. 10 Sen reqiblirimiz aldida
bizni chékindürdüng; Bizni öchmenlerge xalighanche
talan-taraj qildurdung. 11 Soyushqa tapshurulghan
qoylardek, bizni ularghа tapshurdung, Eller arisigha
bizni tarqitiwetting. 12 Sen Öz xelqingni bikargha
sétiwetting, Uning qimmitidin Özüng héch béyip
ketmiding; 13 Sen bizni qoshna ellerning mesxirisige
qaldurghansen; Etrapimizdikilerge ahanet, zangliq
obyékti qildingsen. 14 Sen bizni eller arisida söz-
chöchekke qoydungsen, Yat qowmlar bizge bash
chayqiship qarashmaqta. 15 Mesxire hem kupurluq
éytquchilarning awazi tüpeylidin, Düshmenler we
öch alghuchilar tüpeylidin, Kün boyi uyatim aldimdin
ketmeydu, Yüzümning nomusi méni chirmiwaldi.
17 Mana bularning hemmisi béshimizgha chüshti;
Biraq biz Séni untumiduq, Yaki ehdengge héch
asiyliq qilmiduq; 18 Qelbimiz héch yanmidi, Sanga
sadaqetsizlik qilmiduq, Qedemlirimiz yolungdin héch
ézip ketmidi. 19 Biraq Sen bizni chilböriler makanida
ezding, Bizge ölüm sayisini chaplashturdung. 20 Eger
biz Xudayimizning namini untughan bolsaq, Yaki yat
bir ilahqa qol kötürgen bolsaq, 21 Xuda Sen choqum
buni sürüshte qilmas idingmu, Qelbtiki sirlarni bilip
turidighan tursang? 22 Biraq Sen tüpeyli biz kün boyi
qirilmaqtimiz; Boghuzlinishni kütüp turghan qoylar
kebi hésablanmaqtimiz. 23 Oyghan, i reb! Némishqa
uxlap yatisen? Ornungdin tur, bizni menggüge
tashlawetmigeysen! 24 Némishqa yüzüngni bizdin
yoshurisen? Némishqa külpetlirimizge, uchrighan
zulumlirimizgha pisent qilmaysen? 25 Qarighina,
jénimiz tupraqta béghirlap yüridu; Ténimiz yerge
chaplashti; 26 Ornungdin turup bizge yardemde
bolghaysen! Özüngning özgermes muhebbiting
sewebidin, Bizlerni hörlükke chiqarghaysen!

45 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep,
Korahning oghullirigha tapshurulghan, «söyümlük
yar üchün» dégen «Masqil» munajat-naxsha: —
Qelbimdin güzel ish toghrisida sözler urghup
chiqmaqta; Padishahqa béghishlighan munajitimni
éytimen; Tilim goya mahir shairning qelimidur; 2
Insan baliliri ichide sen eng güzeldursen; Lewliring
shapaet bilen toldurulghandur; Shunga Xuda sanga
menggüge rehmet qildi. 3 I büyük bolghuchi,
Qilichingni asqin yéninggha, Heywiting we shanu-
shewkiting bilen! 4 Heqiqet, kemterlik hem adaletni
algha sürüshke atlan'ghiningda, Shanu-shewket ichide
ghelibe bilen algha bas! Shuning bilen ong qolung
özüngge karamet qorqunchluq ishlarni körsitidu!
5 Séning oqliring ötkürdur, Ular padishahning
düshmenlirining yürikige sanjilidu; Pütün eller
ayighinggha yiqitilidu. 6 Séning texting, i Xuda,
ebedil'ebedliktur; Padishahliqingdiki Shahane hasang,
adaletning hasisidur. 7 Sen heqqaniyliqni söyüp,
rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda,
yeni séning Xudaying, séni hemrahliringdin üstün
qilip shadliq méyi bilen mesih qildi. 8 Séning
kiyimliringdin murmekki, muetter we darchin
hidi kélidu; Pil chishi sarayliridiki sazendilerning
tarliq sazliri séni xursen qilidu. 9 Padishahlarning
melikiliri hörmetlik kénizekliringning qatarididur;
Xanishing Ofirdiki sap altun [zibu-zinetlerni] taqap
ong qolungda turidu; 10 «Anglighin, i qizim, körgin,
sözlirimge qulaq salghin; Öz qebileng we ata
jemetingni untup qal! 11 Shuning bilen padishah
güzel jamalinggha meptun bolidu; U séning xojang,
sen uninggha sejde qil». 12 Tur shehirining qizi
[aldingda] sowgha bilen hazir bolidu; Xalayiq arisidiki
baylar séning shapaitingni kütidu; 13 Shahane
qizning ichki dunyasi pütünley parlaqtur, Uning
kiyimlirimu zer bilen keshtilen'gen; 14 U keshtilik
kiyimler bilen padishahning huzurigha keltürülidu;
Keynidin uninggha qoldash kénizeklermu bille
yéninggha élip kélinidu; 15 Ular xushal-xuram, shadliq
ichide bashlap kélinidu; Ular birlikte padishahning
ordisigha kirishidu. 16 «Ata-bowiliringning ornigha
oghulliring chiqidu; Sen ularni pütkül jahan'gha
hakim qilisen. 17 Men séning namingni ewladdin-
ewladqa yad etküzimen; Shunglashqa barliq qowmlar
séni ebedil'ebedgiche medhiyileydu».

46 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Pak
qizlar üchün» dégen ahangda oqulsun dep,
Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: — Xuda
panahgahimiz we qudritimizdur; Külpetler chüshken
haman hazir bolidighan bir yardemchidur. 2
Shunga yer-zémin öngtürülüp, taghlar gümürülüp
déngiz teglirige chüshüp ketsimu, Uning dolqunliri

shawqunlinip qaynam bolsimu, Örkeshliri bilen
taghlar silkinip ketsimu, Qorqmaymiz. (Sélah) 4
Xudaning shehirini — Yeni Hemmidin Aliy Bolghuchi
makanlashqan muqeddes jayni, Xursen qilidighan
éqinliri shaxlighan bir derya bardur. 5 Xuda
uning otturisididur; U yer hergiz tewrimeydu;
Xuda tang étish bilenla uninggha yardemge
kélidu. 6 [Barliq] eller qaynap, padishahliqlar titrep
ketti; U awazini qoyuwetken haman, Yer érip
kétidu. 7 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar biz bilen bille; Yaqupning Xudasi égiz
qorghinimizdur! (Sélah) 8 Kélinglar, Perwerdigarning
qilghanlirini körünglar! U yer yüzide qilghan karamet
weyranchiliqlarni körünglar! 9 U, jahanning u
chétigiche bolghan urushlarni toxtitidu; U oqyalarni
sunduridu, Neyzilerni oshtuwétidu, Jeng harwilirini
otta köydüriwétidu. 10 U: «Toxtash, méning Xuda
ikenlikimni bilip qoyush! Men pütkül eller arisida
ulughlinimen; Men yer yüzide "büyük" dep qarilimen»
— deydu. 11 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar biz bilen bille, Yaqupning Xudasi bizning
égiz qorghinimizdur!

47 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: —
Barliq qowmlar, Xudani alqishlanglar! Uninggha yuqiri
awazinglar bilen xushalliq tentenisini yangritinglar!
2 Chünki Hemmidin Aliy Bolghuchi, Perwerdigar,
dehshetlik we heywetliktur, Pütkül jahanni sorighuchi
büyük Padishahtur. 3 U bizge xelqlerni boysundurup,
Bizni el-milletler üstige hakim qilidu. 4 U biz üchün
mirasimizni tallap, Yeni Özi söygen Yaqupning pexri
bolghan zéminni békitip berdi. (Sélah) 5 Xuda
tentene sadasi ichide, Perwerdigar sunay sadasi
ichide yuqirigha kötürüldi; 6 Xudagha naxsha-küy
éytinglar, naxsha-küy éytinglar! Padishahimizgha
naxsha-küy éytinglar, naxsha-küy éytinglar! 7 Xuda
pütkül jahanning padishahidur; Zéhninglar bilen
uninggha naxsha-küy éytinglar! 8 Xuda eller üstide
höküm süridu; U Özining pak-muqeddeslikining
textide olturidu. 9 El-yurtlarning kattiliri jem bolup,
Ibrahimning Xudasining xelqige qoshuldi; Chünki
jahandiki barliq qalqanlar Xudagha tewedur; U
neqeder aliydur!

48 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan
küy: — Ulughdur Perwerdigar, Xudayimizning
shehiride, Uning muqeddesliki turghan taghda, U
zor medhiyelerge layiqtur! 2 Égizlikidin körkem,
Zion téghi, Pütkül jahanning xursenlikidur; Shimaliy
terepliri güzeldur, Büyük padishahning shehiridur! 3
Xuda qorghanlirida turidu, Bu yerde U égiz panahgah
dep tonulidu; 4 Mana, padishahlar yighildi, Ular
sheherni bésip ötüp, jem boldi. 5 [Sheherni] körüpla
ular alaqzade boldi; Dekke-dükkige chüshüp beder
qéchishti. 6 U yerde ularni titrek basti, Tolghaq
yégen ayaldek ular azablandi; 7 Sen Tarshishtiki
kémilerni sherq shamili bilen weyran qiliwetting. 8
Quliqimiz anglighanni, Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarning shehiride, Xudayimizning
shehiride, Biz hazir öz közimiz bilen shundaq körduq;
Xuda menggüge uni mustehkem qilidu. (Sélah) 9 Biz
séning muqeddes ibadetxanang ichide turup, i Xuda,
Özgermes muhebbitingni séghinduq. 10 Naminggha
layiqtur, Jahanning chet-chetlirigiche yetküzülgen
medhiyiliring, i Xuda; Séning ong qolung heqqaniyliq
bilen tolghan. 11 Séning adil hökümliringdin, Zion
téghi shadlan'ghay! Yehuda qizliri xushal bolghay! 12
Zion téghini aylinip méngip, Etrapida seyli qilinglar;
Uning munarlirini sanap béqinglar; 13 Kéyinki ewladqa
uni bayan qilish üchün, Sépil-istihkamlirini köngül
qoyup közitinglar, Qorghanlirini közdin kechürünglar.
14 Chünki bu Xuda ebedil'ebed bizning Xudayimizdur;
U ömürwayet bizning yétekchimiz bolidu!

49 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy:
— I barliq xelqler, köngül qoyup anglanglar! Yer
yüzide turuwatqanlar, qulaq sélinglar! 2 Meyli addiy
puqra, ya ésilzadiler, Ya bay, ya gadaylar bolsun,
hemminglar anglanglar! 3 Aghzim danaliqni sözleydu,
Dilim eqilge uyghun ishlarni oylap chiqidu. 4 Quliqim
hékmetlik temsilni zen qoyup anglaydu, Chiltar chélip
sirliq sözni échip bérimen. 5 Éghir künlerde, méni
qiltaqqa chüshürmekchi bolghanlarning qebihlikliri
etrapimda bolsimu, Men némishqa qorqidikenmen?
6 Ular bayliqlirigha tayinidu, Mal-mülüklirining
zorluqi bilen chongchiliq qilidu; 7 Insan menggüge
yashap, Gör-hangni körmesliki üchün, Héchkim öz
buraderining hayatini pul bilen qayturuwalalmaydu;
We yaki Xudagha uning jénini qutuldurghudek
bahani bérelmeydu; (Chünki uning jénining bahasi
intayin qimmet, We bu baha boyiche bolghanda,
menggüge qerz tapshurushi kérektur) 10 Hemmige
ayanki, danishmen ademlermu ölidu; Hemme adem

bilen teng, nadan we hamaqetler bille halak bolidu,
Shundaqla ular mal-dunyasini özgilerge qaldurup
kétidu. 11 Ularning könglidiki oy-pikirler shundaqki:
«Öy-imaritimiz menggüge, Makan-turalghulirimiz
dewrdin-dewrgiche bolidu»; Ular öz yerlirige isimlirini
nam qilip qoyidu. 12 Biraq insan özining nam-izzitide
turiwermeydu, U halak bolghan haywanlardek kétidu.
13 Ularning mushu yoli del ularning nadanliqidur;
Lékin ularning keynidin dunyagha kelgenler, yenila
ularning éytqan sözlirige apirin oquydu. (Sélah) 14
Ular qoylardek tehtisaragha yatquzulidu; Ölüm ularni
öz ozuqi qilidu; Etisi seherde duruslar ularning üstidin
höküm yürgüzidu; Ularning güzelliki chiritilishqa
tapshurulidu; Tehtisara bolsa ularning heywetlik
makanidur! (Sheol h7585) 15 Biraq Xuda jénimni
tehtisaraning ilkidin qutquzidu; Chünki U méni
qobul qilidu. (Sélah) (Sheol h7585) 16 Birsi béyip kétip,
Aile-jemetining abruyi ösüp ketsimu, Qorqma; 17
Chünki u ölgende héchnersisini élip kételmeydu;
Uning shöhriti uning bilen bille [görge] chüshmeydu.
18 Gerche u ömür boyi özini bextlik chaghlighan
bolsimu, (Berheq, kishiler ronaq tapqiningda, elwette
séni haman maxtaydu) 19 Axiri bérip, u yenila
ata-bowilirining yénigha kétidu; Ular menggüge
yoruqluqni körelmeydu. 20 Insan izzet-abruyda bolup,
lékin yorutulmisa, Halak bolidighan haywanlargha
oxshash bolidu, xalas.

50 Asaf yazghan küy: — Qadir Xuda, yeni
Perwerdigar éghiz échip, Künchiqishtin
künpétishqiche yer yüzidikilerge murajiet qildi. 2
Güzellikning jewhiri bolghan Zion téghidin, Xuda
julalidi. 3 Xudayimiz kélidu, U hergizmu süküt
ichide turmaydu; Uning aldida yewetküchi ot kélidu;
Uning etrapida zor boran-chapqun qaynaydu. 4 Öz
xelqini soraq qilish üchün, U yuqiridin asmanlarni,
Yernimu guwahliqqa chaqiridu: — 5 «Méning mömin
bendilirimni, Yeni Men bilen qurbanliq arqiliq ehde
tüzgüchilerni huzurumgha chaqirip yighinglar!» 6
Asmanlar uning heqqaniyliqini élan qilidu, Chünki
Xuda Özi soraq qilghuchidur! (Sélah) 7 «Anglanglar, i
xelqim, Men söz qilay; I Israil, Men sanga heqiqetni
éytip qoyayki, Menki Xuda, séning Xudayingdurmen.
8 Hazir eyibliginim séning qurbanliqliring sewebidin,
Yaki hemishe aldimda sunulidighan köydürme
qurbanliqliring sewebidin emes; 9 Men séning
éghilingdin héchbir öküzni, Qotanliringdin héchbir
tékini almaqchi emesmen. 10 Chünki ormanliqlardiki
barliq haywanatlar Manga mensuptur, Minglighan
taghdiki mal-waranlarmu Méningkidur; 11 Taghlardiki
pütün uchar-qanatlarni bilimen, Daladiki barliq
janiwarlar Méningkidur. 12 Qarnim achsimu sanga
éytmaymen; Chünki alem we uninggha tolghan
hemme nersiler Méningkidur. 13 Ejeba, Men öküzning
göshini yemdimen? Tékining qénini ichemdimen?
14 Qurbanliq süpitide Xudagha teshekkürlerni éyt;
Hemmidin Aliy Bolghuchigha qilghan wedengge wapa
qil. 15 Béshinggha kün chüshkende Manga murajiet
qil; Men séni qutuldurimen, Sen bolsang Méni
ulughlighaysen». 16 Lékin rezillerge Xuda shundaq
deydu: — «Méning emirlirimni bayan qilishqa néme
heqqing bar? Ehdemni tilgha alghudek sen kim iding?
17 Sen Méning telimlirimdin yirgending, Sözlirimni
ret qilding emesmu? 18 Oghrini körseng, sen
uningdin zoq alding, Zinaxorlar bilen shérik boldung;
19 Aghzingdin yaman gep chüshmeydu; Tiling
yalghanchiliqni toquydu. 20 Öz qérindishingning
yaman gépini qilip olturisen, Anangning oghligha
töhmet qilisen. 21 Sen bu ishlarni qilghiningda, Men
ün chiqarmidim; Derweqe, sen Méni özüngge oxshash
dep oyliding; Lékin Men séni eyiblep, Bu ishlarni
köz aldingda eyni boyiche sanga körsitimen. 22 — I,
Tengrini untughanlar, buni köngül qoyup anglanglar!
Bolmisa, silerni pare-pare qiliwétimen; Héchkim
silerni qutquzalmaydu. 23 Biraq qurbanliq süpitide
rehmet éytqanlarning herqaysisi Manga sherep
keltüridu; Shundaq qilip, uninggha Öz nijatliqimni
körsitishimge yol teyyarlighan bolidu.

51 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
oqulsun dep, Dawut yazghan küy. Bu [küy]
Natan peyghember uning yénigha kélip, uni
Bat-Shéba bilen bolghan zinaxorluqi toghruluq
eyibligendin kéyin yézilghan: — Özgermes
muhebbiting bilen, i Xuda, manga méhir-shepqet
körsetkeysen! Rehimdilliqliringning köplüki bilen
asiyliqlirimni öchürüwetkeysen! 2 Méni qebihlikimdin
yiltizimghiche yuwetkeysen, Gunahimdin méni
tazilighaysen. 3 Chünki men asiyliqlirimni tonup
iqrar qildim; Gunahim hemishe köz aldimda turidu.
4 Séning aldingda, peqet Séning aldingdila gunah
ötküzüp, Neziringde rezil bolghan ishni sadir
qildim; Shu wejidin, Sen [méni eyiblep] sözliseng,
adilliqing ispatlinidu; [Méni] soraq qilghiningda,
Özüngning pakliqi ispatlinidu. 5 Mana, men
tughulghinimdila, yamanliqta idim, Anamning

qarnida peyda bolghinimdila men gunahta boldum. 6
Berheq, Sen ademlerning chin qelbidin semimiylik
telep qilisen; Ichimdiki yoshurun jaylirimda Sen
manga danaliqni bildürisen. 7 Méni [gunahlirimdin]
zofa bilen tazilighaysen, Hem men pak bolimen; Méni
pakpakiz yughaysen, men qardinmu aq bolimen. 8
Manga shad-xuram awazlarni anglatqaysen; Shuning
bilen Sen ezgen ustixanlirim yene shadlinidu. 9
Gunahlirimdin chirayingni yoshurup, Yamanliqlirimni
öchüriwetkeysen. 10 Mende pak qelb yaratqaysen, i
Xuda; Wujumdiki sadiq rohimni yéngilighaysen. 11
Méni huzurungdin chiqiriwetmigeysen; Méningdin
Muqeddes Rohingni qayturuwalmighaysen. 12 Ah,
nijatliqingdiki shadliqni manga yéngibashtin hés
qildurghaysen; Itaetmen roh arqiliq méni yöligeysen.
13 Buning bilen men itaetsizlerge yolliringni
ögitey, We gunahkarlar yéninggha qaytidu. 14 Qan
tökush gunahidin méni qutuldurghaysen, I Xuda,
manga nijatliq bergüchi Xuda, Shuning bilen tilim
heqqaniyliqingni yangritip küyleydu. 15 I Rebbim,
lewlirimni achqaysen, Aghzim medhiyiliringni bayan
qilidu. 16 Chünki Sen qurbanliqni xush körmeysen;
Bolmisa sunar idim; Köydürme qurbanliqlardinmu
xursenlik tapmaysen. 17 Xuda qobul qilidighan
qurbanliqlar sunuq bir rohtur; Sunuq we ézilgen
qelbni Sen kemsitmeysen, i Xuda; 18 Shapaiting bilen
Zion'gha méhribanliqni körsetkeysen; Yérusalémning
sépillirini yéngibashtin bina qilghaysen! 19 U
chaghda Sen heqqaniyliqtin bolghan qurbanliqlardin,
köydürme qurbanliqlardin, Pütünley köydürülgen
köydürme qurbanliqlardin xursenlik tapisen; U
chaghda ademler qurban'gahinggha buqa-öküzlerni
teqdim qilishidu.

52 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan «Masqil»; Édomluq
Doeg Saul padishahning yénigha bérip: «Dawut
Aximelekning öyige kirdi» dep ayghaqchiliq
qilghandin kéyin yézilghan: — I nochi batur,
Néme üchün rezillikingdin maxtinisen? Tengrining
özgermes muhebbiti menggülüktur. 2 Ötkür ustira
kebi, Tiling zeher chachmaqchi, U yalghanchiliq
toquwatidu. 3 Sen yaxshiliqning ornida yamanliqni,
Heq sözleshning ornida yalghanchiliqni yaxshi
körisen; 4 Haman ademni nabut qilidighan sözlerni
yaxshi körisen, i aldamchi til! 5 Berheq, Tengri
oxshashla séni menggüge yoqitidu; U séni tutuwalidu,
yeni öz chédiringdin tartip chiqidu; Tiriklerning
zéminidin séni yiltizingdin qomurup tashlaydu.
(Sélah) 6 Heqqaniylar buni körüp qorqushidu, We
uni mesxire qilip külüp: — 7 «Qaranglar, Xudani öz
yölenchisi qilmighan adem, Peqet öz bayliqlirining
köplükige tayan'ghan adem; U ach közlüki bilen
küchlendi» — deydu. 8 Men bolsam Xudaning öyide
ösken baraqsan zeytun derextekmen, Men Xudaning
özgermes muhebbitige menggüge tayinimen. 9 Men
Sanga ebedil'ebed teshekkür éytimen; Chünki Sen
bu ishlarni qildingsen; Mömin bendiliring aldida
naminggha telmürüp kütimen; Mushundaq qilish
eladur.

53 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Maxalat ahangida Dawut yazghan «Masqil»:
Exmeq kishi könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu.
Ular chirikliship, Nepretlik qebih ishlarni qilishti;
Ularning ichide méhribanliq qilghuchi yoqtur. 2
Xuda ershte turup, insan balilirini közitip: «Bu
insanlarning arisida, insapni chüshinidighan birersi
barmidu? Xudani izdeydighanlar barmidu? 3 Hemme
adem yoldin chiqti, Hemme adem chirikliship ketti,
Méhribanliq qilghuchi yoqtur, hetta birimu. 4
Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan,
Qebihlik qilghuchilarning bilimi yoqmidu?» — deydu.
Ular Perwerdigargha héchbir iltija qilmaydu. 5
Qorqqudek hech ish bolmisimu, Mana ularni ghayet
zor qorqunch basti; Chünki Xuda séni qorshawgha
alghanlarning ustixanlirini parchilap chéchiwetti; Sen
ularni xijilliqqa qoydung; Chünki Xuda ularni neziridin
saqit qildi. 6 Ah, Israilning nijatliqi Ziondin chiqip
kelgen bolsa idi! Xuda Öz xelqini asaritidin chiqirip,
azadliqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu,
Israil xushal bolidu!

54 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan
«Masqil» (Zif shehiridikiler Saul padishahning
yénigha bérip: «Dawut bizning mushu yurtimizgha
möküwalghan, sili bilmemdila?» dep ayghaqchiliq
qilghandin kéyin yézilghan): I Xuda, Öz naming bilen
méni qutquzghaysen; Zor qudriting bilen dewayimni
sorighaysen. 2 I Xuda, duayimni anglighaysen;
Aghzimdiki sözlerge qulaq salghaysen. 3 Chünki
yat ademler manga hujum qilishqa ornidin turdi;
Zomigerler méning jénimni owlimaqta; Ular Xudani
nezirige hech ilmaydu. (Sélah) 4 Qara, Xuda manga
yardem qilghuchidur; Reb jénimni yöleydighanlar

arisididur. (Sélah) 5 U düshmenlirimning yamanliqini
özige qayturidu; [I Xuda], Öz heqiqiting bilen
ularni üzüp tashlighaysen. 6 Men Sanga xalis
qurbanliqlar sunimen; Namingni medhiyeleymen, i
Perwerdigar; Shundaq qilish eladur. 7 Chünki U méni
barliq bala-qazalardin qutquzdi; Düshmenlirimning
meghlubiyitini öz közum bilen kördüm.

55 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan
«Masqil»: — I Xuda, duayimni anglighaysen; Tilikimdin
özüngni qachurmighaysen, 2 Manga qulaq sélip,
jawab bergeysen; Men dad-peryad ichide kézip,
Ah-zar chékip yürimen; 3 Sewebi düshmenning
tehditliri, rezillerning zulumliri; Ular béshimgha
awarichiliklerni tökidu; Ular ghezeplinip manga
adawet saqlaydu. 4 Ichimde yürikim tolghinip
ketti; Ölüm wehshetliri wujudumni qaplidi. 5
Qorqunch we titrek béshimgha chüshti, Dehshet méni
chömküwaldi. 6 Men: — «Kepterdek qanitim bolsichu
kashki, Uchup bérip aramgah tapar idim» — dédim.
7 — «Yiraq jaylargha qéchip, Chöl-bayawanlarda
makanlishar idim; (Sélah) 8 Boran-chapqunlardin,
Qara quyundin qéchip, panahgahgha aldirar idim!». 9
Ularni yutuwetkeysen, i Reb; Tillirini bölüwetkeysen;
Chünki sheher ichide zorawanliq hem jédelxorluqni
kördüm. 10 Ular kéche-kündüz sépiller üstide ghadiyip
yürmekte; Sheher ichini qabahet we shumluq qaplidi.
11 Haram arzu-hewesler uning ichide turidu, Saxtiliq
we hiyle-mikirlik, kochilardin ketmeydu. 12 Eger
düshmen méni mesxire qilghan bolsa, uninggha
sewr qilattim; Biraq méni kemsitip, özini maxtighan
adem manga öchmenlerdin emes idi; Eger shundaq
bolghan bolsa, uningdin özümni qachurattim; 13
Lékin buni qilghan sen ikenlikingni — Méning
buradirim, sirdishim, eziz dostum bolup chiqishingni
oylimaptimen! 14 Xalayiqqa qétilip, Xudaning öyige
ikkimiz bille mangghaniduq, Özara shérin paranglarda
bolghaniduq; 15 Mushundaq [satqunlarni] ölüm
tuyuqsiz chöchitiwetsun! Ular tehtisaragha tirik
chüshkey! Chünki ularning makanlirida, ularning
arisida rezillik turmaqta. (Sheol h7585) 16 Lékin men
bolsam, Xudagha nida qilimen; Perwerdigar méni
qutquzidu. 17 Etigini, axshimi we chüshte, Derdimni
tököp peryad kötürimen; U jezmen sadayimgha qulaq
salidu. 18 U manga qarshi qilin'ghan jengdin méni
aman qilidu; Gerche köp ademler méni qorshawgha
alghan bolsimu. 19 Tengri — ezeldin textte olturup
kelgüchi! [U nalemni] anglap ularni bir terep qilidu;
(Sélah) Chünki ularda héch özgirishler bolmidi; Ular
Xudadin héch qorqmaydu. 20 [Héliqi buradirim] özi
bilen dost bolghanlargha musht kötürdi; Öz ehdisini
buzup tashlidi. 21 Aghzi sériq maydinmu yumshaq,
Biraq köngli jengdur uning; Uning sözliri yaghdinmu
siliq, Emeliyette sughurup alghan qilichlardur. 22
Yüküngni Perwerdigargha tashlap qoy, U séni yöleydu;
U heqqaniylarni hergiz tewretmeydu. 23 Biraq, sen
Xuda ashu rezillerni halaket hangigha chüshürisen;
Qanxorlar we hiyligerler ömrining yériminimu
körmeydu; Biraq men bolsam, sanga tayinimen.

56 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Xilwettiki dub derexliridiki paxtek» dégen
ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam»
küy (Filistiyler Gat shehiride uni esirge alghanda
yézilghan): — I Xuda, manga shepqet körsetkeysen,
Chünki insanlarning nepsi yoghinap méni
qoghlimaqta; Kün boyi ular men bilen jeng qilip
méni basmaqta; 2 Méni közligen reqiblirimning
nepsi yoghinap kün boyi méni qoghlimaqta; Manga
heywe qilip jeng qilghuchilar intayin köptur! 3 Men
qorqqan künümde, Men Sanga tayinimen. 4 Men söz-
kalamini ulugh dep medhiyeleydighan Xudagha,
Xudaghila tayinimen; Men qorqmaymen; Nahayiti
bir et igisi méni néme qilalisun? 5 Ular kün boyi
sözlirimni burmilaydu, Ularning barliq oyi manga
ziyankeshlik qilishtur; 6 Ular top bolup ademni
qestiliship, yoshurunidu; Péyimge chüshüp, jénimni
élishni kütidu. 7 [Gunah] bilen gunahni yépip qachsa
bolamdu? Gheziping bilen ellerni yerge urghaysen, i
Xuda! 8 Méning sersanliqlirimni özüng sanap kelgen;
Közdin aqqan yashlirimni tulumunggha toplap
saqlighaysen; Bular deptiringde pütüklük emesmu?
9 Shuning bilen men Sanga nida qilghan künde,
Düshmenlirim chékinidu; Men shuni bildimki — Xuda
men tereptidur! 10 Xudani — Uning söz-kalamini
ulughlaymen! Perwerdigarni — Uning söz-kalamini
ulughlaymen! 11 Xudanila tayanchim qildim — Men
qorqmaymen, nahayiti shu bir insan méni néme
qilalisun? 12 Sanga qilghan wedilirimge wapa qilimen,
i Xuda; Sanga teshekkür qurbanliqlirini sunimen.
13 Chünki Sen jénimni ölümdin qutuldurghansen;
Sen putlirimni putlishishtin saqlimamsen? Shuning
bilen men Xudaning huzurida, tirikler turidighan
yoruqluqta mangimen.

57 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak
qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep,
Dawut yazghan «Mixtam» küyi, (u Saul padishahtin
qéchip, öngkürde yoshurunuwalghan chaghda
yézilghan): — I Xuda, manga shepqet körsetkeysen,
Manga shepqet körsetkeysen, Chünki jénim Séni
panahim qildi. Mushu balayi'apet ötüp ketküche,
qanatliring sayiside panah tapimen. 2 Xudagha,
yeni Hemmidin Aliy Bolghuchigha, Özüm üchün
hemmini orunlaydighan Tengrige nida qilimen; 3
U ershtin yardem ewetip méni qutquzidu; Manga
qarap nepsi yoghinap, méni qoghlawatqanlarni U
reswa qilidu; (Sélah) Xuda Öz méhir-shepqiti we
heqiqitini ewetidu! 4 Jénim shirlar arisida qaldi;
Men nepisi yalqun kebi bolghanlar arisida yatimen!
Adem baliliri — Ularning chishliri neyze-oqlardur,
Ularning tili — ötkür qilichtur! 5 I Xuda, ershlerdin
yuqiri ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer yüzini
qaplighay! 6 Ular qedemlirimge tor qurdi; Jénim
égilip ketti; Ular méning yolumgha orek kolighanidi,
Lékin özliri ichige chüshüp ketti. 7 Iradem ching, i
Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilarni éytip,
Berheq Séni küyleymen! 8 Oyghan, i rohim! I neghme-
sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu oyghitimen!
9 Men xelq-milletler arisida séni ulughlaymen,
i Reb; Eller arisida Séni küyleymen! 10 Chünki
özgermes muhebbiting ershlerge yetküdek ulughdur;
Heqiqiting bulutlargha taqashti. 11 I Xuda, ershlerdin
yuqiri ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer yüzini
qaplighay!

58 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak
qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep,
Dawut yazghan «Mixtam» küyi: — I qudret igiliri, siler
heqiqeten adaletni sözlewatamsiler? I insan baliliri,
adil höküm chiqiramsiler? 2 Yaq, siler könglünglerde
yamanliq teyyarlaysiler; Yer yüzide öz qolunglar bilen
qilidighan zorawanliqni ölchewatisiler. 3 Reziller
anisining qorsiqidila ézip kétidu; Ular tughulupla
yoldin adiship, yalghan sözleydu. 4 Ularning zehiri
yilanning zehiridur; Ular öz quliqini pütük qilghan
gas kobra yilandek, 5 Meyli yilanchilar shunche
chirayliq séhirlisimu, U ney awazigha qet'iy qulaq
salmaydu. 6 I Xuda, ularning aghzidiki chishlirini
sunduruwetkeysen! Mushu yash shirlarning tongkay
chishlirini chéqiwetkeysen, i Perwerdigar! 7 Ular
éqip ketken sulardek ötüp ketkey; Ular oqlarni
chenlep atqanda, Oqliri uchsiz bolup ketkey! 8
Qulule yol mangghanda izi yoqilip ketkendek, Ular
yoqap ketsun; Ayalning chüshüp ketken hamilisidek,
Ular kün körmisun! 9 Qazan yantaqlarning issiqini
sezgüche, (Meyli ular yumran péti, yaki ot tutashqan
bolsun) U ularni tozutiwétidu. 10 Heqqaniy adem
[Xudaning] intiqamini körgende xushal bolidu; Öz
izlirini rezillerning qénida yuyidu. 11 Shunga ademler:
«Derweqe, heqqaniylar üchün in'am bardur; Derweqe
yer yüzide höküm yürgüzgüchi bir Xuda bardur» —
deydu.

59 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak
qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep,
Dawut yazghan «Mixtam» küyi; (bu [küy] Saul
padishah Dawutning öyini közleshke paylaqchilarni
ewetip, uni öltürüwetmekchi bolghan chaghda
yézilghan): — I Xudayim, düshmenlirimning
changgilidin qutquzghaysen; Manga qarshi
turghanlardin méni égizde aman saqlighaysen.
2 Méni yamanliq qilghuchilar changgilidin
qutquzuwalghaysen, Qanxor ademlerdin méni
qutquzghaysen. 3 Chünki mana, ular jénimni élish
üchün paylimaqta, Zorawanlar manga qarshi top
bolushup qestleshmekte; Bu [qilghini] mende bolghan
birer asiyliq üchün emes, Yaki gunahim üchün emes, i
Perwerdigar; 4 Mende héch sewenlik bolmisimu, ular
yügürüp manga qarshi sep salidu; Méning yardimimge
kélishke oyghan, [Halimni] neziringge alghaysen. 5 I
Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda, Israilning Xudasi, Barliq el-yurtlarni sotlap-
jazalashqa ornungdin turghaysen; Qestleshni niyet
qilghüchilarning héchqaysisigha rehim qilmighaysen.
(Sélah) 6 Ular kéchisi qaytip kélip, ghaljir ittek ghazh-
ghuzh qilip, Sheherni aylinip laghaylap yürmekte.
7 Qara, ularning aghzidin éqiwatqan shölgeylirini!
Lewliridin qilichlar chiqip turidu; Ular: «Kim
angliyalaydu?» — deydu. 8 Lékin Sen Perwerdigar
ularni mesxire qilisen; Barliq ellerni mazaq qilisen! 9
I méning küchüm Bolghuchi! Men Sanga telmürüp
qarap yürimen; Chünki Xuda méning yuqiri
panahgahimdur. 10 Manga özgermes muhebbitini
körsetküchi Xuda méning aldimda mangidu; Xuda
manga düshmenlerning meghlubiyitini körsitidu.
11 Biraq, [i Xuda], bularni qetl qilmay turghay;
Bolmisa méning xelqim Séni untuydu. Öz küchüng
bilen ularni sersan qilghaysen, Ularning béshini
éghirlashturghaysen; I Reb, bizning qalqinimiz! 12
Ularning aghzining buzuqluqi tüpeylidin, Lewlirining

sözliri tüpeylidin, Ulardin chiqiwatqan qarghashlar
hem aldamchiliqlar tüpeylidin, Ular öz tekebburluqi
ichide tuzaqqa chüshkey! 13 Gheziping bilen bu
ishlargha xatime bergeysen, Xatime bergeysen!
Shuning bilen ular yoq bolidu; Shuning bilen yer
yüznining chet-chetlirigiche Xudaning heqiqeten
Yaqupqa hökümdarliq qilidighanliqi ayan bolghay!
(Sélah) 14 Derweqe, ular hazirghiche kéchisi qaytip
kélip, ghaljir ittek ghazh-ghuzh qilip, Sheherni aylinip
laghaylap yüridu. 15 Itlardek ular ozuq izdep her yerde
qatraydu; Qarni toymighuche huwlap yürmekte; 16
Lékin men bolsam qudritingni küyleymen, Berheq,
seherlerde özgermes muhebbitingni naxsha qilip
yangritimen; Chünki Sen men üchün yuqiri qorghan,
Éghir künlirimde panahgah bolup kelgensen. 17 I
méning küchüm Bolghuchi, Sanga küylerni éytimen;
Chünki Xuda méning yuqiri qorghinimdur, Manga
özgermes muhebbet körsetküchi Xudayimdur.

60 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Guwahliq niluperi» dégen ahangda oqulsun
dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi: — (Dawut Aram-
Naharaim we Aram-Zobahdiki Suriyelikler bilen jeng
qilghanda, [uning serdari bolghan] Yoab jengge qayta
bérip, «Shor wadisi»da Édomdikilerdin on ikki ming
eskerni qilichlighan chaghda yézilghan) I Xuda, Sen
bizni chetke qaqting; Bizni pare-pare qiliwetting, Sen
bizdin renjiding; Emdi bizni yéninggha qayturghin! 2
Sen zéminni tewritip yériwetkeniding; Emdi uning
bösüklirini saqaytqaysen; Chünki u deldengship ketti!
3 Sen Öz xelqingge külpet-xarliqlarni körgüzdüng;
Sen bizge alaqzadilikning sharabini ichküzdüng.
4 Sen Özüngdin eyminidighanlargha tugh tiklep
bergensen; U heqiqetni ayan qilishqa kötürülidu.
(Sélah) 5 Öz söygenliring nijatliq tépishi üchün,
Ong qolung bilen qutquzghaysen, [Duayimni] ijabet
qilghaysen. 6 Xuda Öz pak-muqeddeslikide shundaq
dégen: — «Men tentene qilimen, Men Shekem
diyarini bölüp bérimen, Sukkot wadisini [teqsim
qilishqa] ölcheymen. 7 Giléad Manga mensuptur,
Manassehmu Manga mensuptur; Efraim bolsa
béshimdiki dubulghamdur, Yehuda Méning emr-
perman chiqarghuchimdur; 8 Moab Méning yuyunush
jawurumdur; Édomgha choruqumni tashlaymen;
Filistiye, Méning sewebimdin tentene qilinglar!» 9
Kim Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun?
Kim Méni Édomgha élip baralisun? 10 I Xuda, Sen
bizni rasttinla chetke qaqtingmu? Qoshunlirimiz
bilen bille jengge chiqmamsen? 11 Bizni zulumlardin
qutulushqa yardemleshkeysen, Chünki insanning
yardimi bikardur! 12 Xuda arqiliq biz choqum baturluq
körsitimiz; Bizge zulum qilghuchilarni cheyligüchi del
U Özidur!

61 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep Dawut yazghan küy:
— I Xuda, peryadimni anglighaysen; Duayimgha
qulaq salghaysen! 2 Yerning chet-chetliride
turup, Yürikim zeipliship ketkende, Men Sanga
murajiet qilimen: — Sen méni özümdin yuqiri
Qoram Tashqa yétekleysen! 3 Chünki Sen manga
panahgah, Düshminim aldida mustehkem munar
bolup kelgensen. 4 Men chédiringni menggülük
turalghum qilimen; Qanatliring sayiside panah
tapimen. (Sélah) 5 Chünki Sen, i Xuda, qesemlirimni
angliding; Özüngdin eyminidighanlargha tewe mirasni
mangimu berdingsen. 6 Padishahning künlirige kün
qoshup uzartisen; Uning yilliri dewrdin-dewrgiche
bolidu. 7 U Xudaning aldida menggü höküm süridu;
Uni aman saqlashqa muhebbet we heqiqetni békitip
teminligeysen; 8 Shuning bilen aldingda ichken
qesemlirimge her küni emel qilimen; Men namingni
menggü küyleymen!

62 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha
tapshurulghan, Dawut yazghan küy: — Jénim
Xudaghila qarap sükütte kütidu; Méning nijatliqim
uningdindur. 2 Peqet Ula méning qoram téshim we
méning nijatliqim, Méning yuqiri qorghinimdur; Men
unchilik tewrinip ketmeymen. 3 Siler qachan'ghiche
shu ajiz bir insan'gha hujum qilisiler? Hemminglar
qingghiyip qalghan tamni, Irghanglap qalghan
qashani ghulatqandek, uni ghulatmaqchisiler? 4
Uni shöhret-heywitidin chüshürüwétishtin bashqa,
ularning héch mesliheti yoqtur; Yalghanchiliqlardin
xursen ular; Aghzida bext tiligini bilen, Ular
ichide lenet oquydu. (Sélah) 5 I jénim, Xudaghila
qarap sükütte kütkin; Chünki méning ümidim
Uningdindur. 6 Peqet U méning qoram téshim hem
méning nijatliqim, Méning yuqiri qorghinimdur;
Men tewrinip ketmeymen. 7 Nijatliqim hem shan-
shöhritim Xudagha baghliqtur; Méning küchüm
bolghan qoram tash, méning panahgahim Xudadidur.
8 I xalayiq, Uninggha herdaim tayininglar! Uning
aldida ich-baghringlarni tökünglar; Xuda bizning
panahgahimizdur! (Sélah) 9 Addiy bendiler peqet

bir tiniq, Ésilzadilermu bir aldam söz xalas;
Tarazigha sélinsa ularning qilche salmiqi yoq, Bir
tiniqtinmu yéniktur. 10 Zomigerlikke tayanmanglar;
Bulangchiliqtin xam xiyal qilmanglar, Bayliqlar
awusimu, bulargha könglünglarni qoymanglar; 11
Xuda bir qétim éytqanki, Mundaq déginini ikki qétim
anglidimki: — «Küch-qudret Xudagha mensuptur». 12
Hem i Reb, Sanga özgermes muhebbetmu mensuptur;
Chünki Sen herbir kishige öz emilige yarisha
qayturisen.

63 Dawut yazghan küy (u Yehudadiki chöl-
bayawanda bolghan chaghda yézilghan): — I
Xuda, Sen méning ilahimdursen, Teshnaliq bilen Séni
izdidim! Men qurghaq, changqaq, susiz zéminda turup,
Jénim Sanga intizar, etlirim telmürüp intilarki — 2
Muqeddes jayingda Sanga köz tikip qarighinimdek,
Men yene zor qudriting we ulughluqungni körsem! 3
Özgermes muhebbiting hayattinmu ezizdur; Lewlirim
Séni medhiyileydu; 4 Shu sewebtin tirik bolsamla,
Sanga teshekkür-medhiye oquymen, Séning namingda
qollirimni kötürimen. 5 Jénim nazunémetlerdin hem
mayliq göshlerdin qanaetlen'gendek qanaetlendi;
Aghzim échilip xush lewlirim Sanga medhiyilerni
yangritidu; 6 Ornumda yétip Séni esliginimde, Tün
kéchilerde Séni séghinip oylinimen. 7 Chünki Sen
manga yardemde bolup kelgensen; Séning qaniting
sayiside shad-xuramliqta naxshilarni yangritimen.
8 Méning jénim Sanga ching chapliship mangidu,
Séning ong qolung méni yölimekte. 9 Biraq jénimni
yoqitishqa izdewatqanlar yer tektilirige chüshüp
kétidu. 10 Ularning qéni qilich tighida tökülidu,
Ular chilbörilerge yem bolidu. 11 Lékin padishah
Xudadin shadlinidu; Uning nami bilen qesem
qilghanlarning hemmisi rohlinip shadlinidu; Chünki
yalghan sözligüchilerning zuwani tuwaqlinidu.

64 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — I Xuda,
ahlirimni kötürgende, méni anglighaysen! Hayatimni
düshmenning wehshilikidin qughdighaysen! 2 Qara
niyetlerning yoshurun suyiqestliridin, Yamanliq
eyligüchi qagha-quzghunlardin aman qilghaysen.
3 Ular tillirini qilichtek ötkür bilidi; Mukemmel
ademni yoshurun jaydin étish üchün, Ular oqini
betligendek zeherlik sözini teyyarlidi. Ular qilche
eymenmey tuyuqsiz oq chiqiridu. 5 Ular betniyette
bir-birini righbetlendürüp, Yoshurun tuzaq qurushni
meslihetliship, «Bizni kim köreleytti?» — déyishmekte.
6 Ular qebihlikke intilip: — «Biz izdinip, etrapliq bir
tedbir tépip chiqtuq!» — deydu; Insanning ich-baghri
we qelbi derweqe chongqur we [bilip bolmas] bir
nersidur! 7 Lékin Xuda ularghа oq atidu; Ular tuyuqsiz
zeximlinidu. 8 Ular öz tili bilen putlishidu; Ularni
körgenlerning hemmisi özini néri tartidu. 9 Hemme
ademni qorqunch basidu; Ular Xudaning ishlirini
bayan qilidu, Berheq, ular uning qilghanlirini oylinip
sawaq alidu. 10 Heqqaniylar Perwerdigarda xushal
bolup, Uninggha tayinidu; Köngli durus ademler
rohlinip shadlinidu.

65 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Zionda,
medhiye süküt ichide Séni kütidu, i Xuda;
Sanga qilghan wede emelge ashurulidu. 2 I,
dua Anglighuchi, Séning aldinggha barliq et
igiliri kélidu. 3 Gunahliq ishlar, asiyliqlirimiz,
[Kelkün basqandek] mendin ghalip kélidu; Lékin
Sen ularni yépip kechürüm qilisen; 4 Sen
tallap Özüngge yéqinlashturghan kishi némidégen
bextlik! U hoyliliringda makanlishidu; Bizler Séning
makaningning, yeni muqeddes ibadetxanangning
berikitidin qanaet tapimiz; 5 Sen heqqaniyliqni
namayan qilidighan karamet we dehshet ishlar
bilen bizge jawab, I nijatliqimiz bolghan Xuda,
Pütkül yer-déngizlarning chet-chetliridikilergiche
tayanchi Bolghuchi! 6 Béling qudret bilen
baghlan'ghan bolup, Küchüng bilen taghlarni
berpa qilghansen; 7 Déngizlarning örkeshligen
shawqunlirini, Dolqunlarning shawqunlirini, Hemde
ellerning chuqanlirini tinjitquchisen! 8 Jahanning
chet-chetliride turuwatqanlar karametliringdin
qorqidu; Sen künchiqishtikilerni, künpétishtikilerni
shadlandurisen; 9 Yer yüzining [ghémini yep] yoqlap
kélip, uni sughirisen, Uni tolimu munbetleshtürisen.
Xudaning derya-ériqliri sugha tolghandur; Shundaq
qilip sularni teyyarlap, Kishilerni ashliq bilen
teminleysen. 10 Térilghu étizlarning chöneklirini
sugha qandurisen, Qirlirini tarashlaysen, Tupraqni
mol yéghinlar bilen yumshitisen; Uningda ün'genlerni
beriketleysen. 11 Sen németliringni yilning hosuligha
taj qilip qoshup bérisen; Qedemliringdin bayashatliq
heryan'gha tamidu; 12 Daladiki yaylaqlarghimu
tamidu; Tagh-dawanlar shat-xoramliqni özlirige
belwagh qilidu; 13 Köklemler qoy padiliri bilen
kiyin'gen, Jilghilar maysilargha qaplinidu; Ular

xushalliq bilen tentene qilidu, Berheq, ular naxshilarni
yangritishidu!

66 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep, küy-naxsha: — Pütkül
jahan, xushalliq bilen Xudagha tentene qilinglar! **2**
Uning namining ulughluqini naxsha qilip jakarlanglar,
Uning medhiyilirini shereplik qilinglar! **3** Xudagha:
«Séning qilghanliring neqeder qorqunchluqtur!
Qudriting zor bolghach, Düshmenliring aldingda
zeipliship teslim bolidu; **4** Barliq yer yüzidikiler
Sanga sejde qilip, Séni küylep, naxsha éytishidu;
Ular namingni küylep naxsha qilip éytidu» —
denglar! (Sélah) **5** Kélinglar, Xudaning qilghanlirini
körünglar; Insan baliliri aldida qilghan karametliri
qorqunchluqtur. **6** U déngizni quruqluqqa aylandurdi;
[Ejdadlirimiz] deryadinmu piyade ötti; Biz u
yerde uningdin xursen bolduq. **7** U qudriti
bilen menggü höküm süridu; Uning közliri ellerni
közitip turidu; Asiyliq qilghuchilar meghrurlanmisun!
(Sélah) **8** I qowmlar, Xudayimizgha teshekkür-
medhiye éytinglar; Uninggha bolghan medhiye-
hemdusanalarni yangritinglar! **9** U jénimizni hayatliq
ichige tikken, Putlirimizni téyildurushlargha yol
qoymaydu. **10** Chünki Sen, i Xuda, bizni siniding;
Kümüshni otta tawlighandek bizni tawliding. **11** Sen
bizni torgha chüshürdung; Bélimizge éghir yükni
yükliding. **12** Xeqlerni béshimizgha mindürdüng;
Biz ot we kelkünni bésip öttuq; Sen axir bizni
kengrichilikke chiqarding. **13** Men köydürme
qurbanliqlarni élip öyüngge kirey; Sanga qilghan
qesemlirimge emel qilimen; **14** Berheq, béshimgha
kün chüshkende lewlirim chiqarghan, Éghizim éytqan
wedilirimni emelge ashurimen. **15** Men Sanga
bordaq mallarni köydürme qurbanliq qilip sunimen,
Qochqarlarning yéghini xush puritip köydürimen;
Öküz we öchkilerni ekilip sunimen. (Sélah) **16**
Xudadin eymin'güchi hemminglar, kélinglar, qulaq
sélinglar! Uning men üchün qilghan karametlirini
bayan qilimen; **17** Aghzim échip uninggha peryad
kötürdüm, Uning ulughluqini jakarlighan medhiyiler
tilimda boldi. **18** Könglümde gunahni közlep yürgen
bolsam, Reb [duayimni] anglimighan bolatti. **19**
Biraq Xuda anglidi; U duayimgha qulaq saldi.
20 Xudagha teshekkür-medhiye yaghdurulsun! U
méning duayimni yandurmidi, Hem mendin özgermes
muhebbitini élip ketmidi!

67 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen chélinsun, dep yézilghan küy-
naxsha: — Xuda bizge méhir-shepqet körsitip, bizni
beriketlep, Öz jamalining nurini üstimizge chachqay!
(Sélah) **2** Shundaq qilghanda yolung pütkül jahanda,
Qutuldurush-nijatliqing barliq eller arisida ayan
bolidu. **3** Barliq qowmlar Séni medhiyiligey, i Xuda;
Barliq qowmlar Séni medhiyiligey! **4** Jimi qowmlar
xushalliq bilen tentene qilip küyligey, Chünki Sen
xelq-milletlerge adilliq bilen höküm chiqirisen, Yer
yüzidiki taipilerni, Sen yétekleysen; (Sélah) **5** Barliq
qowmlar Séni medhiyiligey, i Xuda; Barliq qowmlar
Séni medhiyiligey! **6** We yer-zémin köklirini ündüridu;
Xuda, bizning Xudayimiz, bizni beriketleydu; **7** Xuda
bizni beriketleydu; Shuning bilen yer yüzndikiler
chet-yaqilarghiche uningdin eyminishidu!

68 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Xuda ornidin
turdi, düshmenlirini tiripiren qiliwétidu! Uninggha
öchmenler Uning aldidin beder qachidu! **2** Is-
tütek uchurulghandek, ularni uchurup yoqitisen,
Mom otta éritilgendek, Reziller Xudaning aldida
halak bolidu. **3** Biraq heqqaniylar xushallinidu, Ular
Xuda aldida rohlinip, Tentene qilip shadlinidu. **4**
Xudagha küyler éytinglar, Uning namini naxsha qilip
yangritinglar; Chöl-bayawanlargha Min'güchige bir
yolni kötürüp yasanglar; Uning nami «Yah»dur; Uning
aldida shadlininglar. **5** Yétimlargha ata bolghuchi,
Tul xotunlarning dewasini sorighuchi, Öz muqeddes
makanida turghan Xudadur. **6** Xuda ghériblarni öy-
ochaqliq qilidu; U mehbuslarni awatliqqa chiqiridu;
Lékin asiylarni qaghjiraq yerde qalduridu. **7** I Xuda, Öz
xelqingning aldida mangghiningda, Chöl-bayawandin
ötüp seper qilghiningda, (Sélah) **8** Xudaning huzuri
aldida, Yeni Israilning Xudasining huzuri aldida,
Yer-jahan tewrinip, Asmanlarmu yéghin yaghdurdi;
Awu Sinay téghimu tewrinip ketti. **9** Sen, i Xuda,
Öz mirasing [bolghan zémin-xelq] üstige xasiyetlik
bir yamghur yaghdurdung; Ular halsizlan'ghanda
ularni küchlendürdüng. **10** Séning baqqan padang u
yerge makanlashti; Méhribanliqing bilen möminler
üchün teyyarliq qilding, i Xuda! **11** Reb emr qildi;
Uni jakarlighuchi qiz-ayallar némidégen zor bir
qoshundur! **12** «Padishahlar hem qoshunliri beder
qéchishti, beder qéchishti!» — [déyishti]; Öyde
olturghan qiz-ayallar bolsa oljilarni bölishiwalidu;
13 Siler qoy baqqanda padilar arisida yatqan

bolsanglarmu, Zémininglar emdi qanatlirigha kümüsh
sepken, Peyliri parqiraq altun bilen bézelgen paxtektek
bolidu; 14 Hemmige Qadir Xuda padishahlarni
zéminda tiripiren qiliwetkende, Yer Zalmon téghidiki
qardek aqirip ketti. 15 Bashan téghi qudretlik bir
tagh, Bashan téghi égiz choqqiliri köp bir taghdur;
16 Ey égiz choqqiliq taghlar, Néme üchün Xuda
Öz makani qilishni xalighan taghqa heset bilen
qaraysiler? Derweqe, Perwerdigar shu taghda menggü
turidu! 17 Xudaning jeng harwiliri tümen-tümen,
Milyon-milyondur; Reb ular arisida turidu; Sinay
téghidiki muqeddes jayda turidu. 18 Sen yuqirigha
kötürüldung, Insanlarni tutqun qilghuchilarni
Özüng esir qilip élip ketting; Yah Xuda ularning
arisida turushi üchün, Hetta asiyliq qilghanlar
[arisida turushi] üchünmu, Sen insan arisida turup
iltipatlarni qobul qilding. 19 Reb medhiyilensun;
Chünki U her küni yüklirimizni kötürmekte; Yeni
nijatliqimiz bolghan Tengri! (Sélah) 20 Bizning
Tengrimiz birdinbir nijatkar Tengridur; Rebge, yeni
Perwerdigarghila, ölümge baghliq ishlar tewedur. 21
Berheq, Xuda Öz düshmenlirining béshini yaridu,
Öz gunahlirida dawamliq kétiwéridighanlarning
chachliq kallisini U chaqidu. 22 Reb mundaq dédi:
«[Öz xelqimni] Bashan diyaridinmu, Déngizlarning
chongqur jayliridinmu qayturup kélimen; 23
Shundaq qilip [sen xelqim]ning puti qan'gha, Yeni
düshmenliringning qénigha milinidu, Itliringning
tili buningdinmu nésiwisini [yalaydu]». 24 Ular
Séning mangghanliringni kördi, i Xuda; Yeni
méning Ilahim, méning Padishahimning muqeddes
jayigha kirip mangghanlirini kördi; 25 Aldingda
munajatchilar, keyningde chalghuchilar mangdi,
Otturisida dapchi qizlar bar idi: 26 «Jamaetlerde
Xuda Rebge teshekkür-medhiye éytinglar, — I Israil
bulaqliridin chiqqanlar!» — déyishti. 27 U yerde
ularning bashlamchisi bolghan kichik Binyamin
qebilisi mangidu; Yehuda emirliri, zor bir top ademler,
Zebulunning emirliri, Naftalining emirlirimu bar. 28
Séning Xudaying küchüngni buyrup békitken; Özüng
biz üchün qilghiningni mustehkemligeysen, i Xuda!
29 Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanang wejidin,
Padishahlar Sanga atap hediyelerni élip kélidu;
30 Ah, héliqi qomushluqtiki [yirtquch] janiwarni,
Küchlüklerning topini, Taipilerdiki torpaqlarnimu
eyibligeysen; Andin ularning herbiri kümüsh
tenggilerni ekilip Sanga tiz püküshidu; Urushxumar
xelqlerni tiripiren qiliwetkeysen! 31 Mötiwer elchiler
Misirdin kélidu, Éfiopiye bolsa Xudagha qarap qollirini
tézdin kötüridu. 32 I yer yüzidiki el-yurtlar, Xudani
naxsha bilen medhiyilenglar; Rebni medhiyilep
küylerni éytinglar! (Sélah) 33 Asmanlarning üstige,
Qedimdin bar bolghan asmanlarning üstige Min'güchi
toghruluq küy éytinglar! Mana, U awazini anglitidu,
Uning awazi küchlüktur! 34 Xudani küchlük dep
bilip jakarlanglar, Uning heywisi Israil üstide, Uning
küchi bulutlarda turidu; 35 I Xuda, muqeddes
jayliringdin sürlük körünisen! Israilning birdinbir
Tengrisi! Xelqqe küch-qudret bergüchi bolsa, Udur!
Xudagha teshekkür-medhiye oqulsun!

69 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep,
Dawut yazghan küy: — Méni qutquzghaysen, i Xuda!
Sular jénimdin ötti; 2 Turghudek jay yoq chongqur
patqaqliqqa chöküp kettim; Suning chongqur
yérige chüshüp kettim, Kelkün méni gherq qildi. 3
Peryadlirimdin halimdin kettim; Gallirim qurup ketti;
Xudayimgha telmürüp, közümdin kétey dep qaldim;
4 Sewebsiz manga öch bolghanlar chachlirimdinmu
köptur; Méni yoqatmaqchi bolghanlar, Qara chaplap
men bilen düshmenlishidighanlar küchlüktur; Shu
chaghda özüm bulimighan nersini qayturimen. 5 I
Xuda, méning nadanliqim özüngge ayan; Méning
qebihliklirim Sendin yoshurun emestur. 6 Méning
sewebimdin, i Reb, samawiy qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, Özüngge umid baghlap
kütkenler yerge qarap qalmighay; I Israilning
Xudasi, Özüngni izdigüchiler méning sewebimdin
shermende bolmighay; 7 Chünki Séni dep men
reswachiliqqa uchridim; Shermendilik yüzümge
chaplandi. 8 Men öz qérindashlirimgha yat, Anamning
balilirigha yaqa yurtluq boldum. 9 Chünki méni
[muqeddes] öyüngge bolghan otluq muhebbet
chulghuwalghanidi; Sanga haqaret qilghanlarning
haqaretlirimu méning üstümge chüshti; 10 Men
yighlidim, jénim roza tutti, Bumu manga eyib dep
qaraldi. 11 Men bözni kiyimim qilip kiysem, Shuning
bilen ularning söz-chöchikige qaldim. 12 Sheher
qowuqida olturghanlarning tene gépige qaldim,
Meyxorlarning naxshisining témisi boldum. 13 Biraq
men shepqitingni körsetken waqtingda duayimni
sanga nishanlidim, i Perwerdigar; I Xuda, özgermes
muhebbitingning zorluqidin, Nijatliq ishenchide
manga jawab bergeysen; 14 Méni patqaqliqtin

qutquzuwalghaysen, Méni chöktürmigeysen;
Manga öchmen bolghanlardin, Suning chongqur
yéridin qutuldurghaysen; 15 Kelkün sulirigha méni
gherq qildurmighaysen; Déngiz teglirigimu méni
yutquzmighaysen; [Tégi] yoq hangning méni hap
étip aghzini yumuwélishigha yol qoymighaysen!
16 Duayimni ijabet qilghaysen, i Perwerdigar,
Chünki özgermes muhebbiting yaxshidur; Mol
rehimdilliqing bilen manga yüzlen'geysen; 17
Jamilingni qulungdin yoshurmighaysen; Chünki
béshimgha kün chüshti; Tézdin manga jawab
bergeysen. 18 Jénimgha yéqinlashqaysen, Uninggha
hemjemet-qutquzghuchi bolghaysen; Düshmenlirim
aldida méni hörlükke chiqarghaysen; 19 Özüng
méning reswaliqta hem hörmetsizlikte qalghinimni,
Qandaq haqaretlen'ginimni bilisen; Reqiblirimning
hemmisi Özüngge ayandur. 20 Haqaret qelbimni
pare qildi; Men qayghugha chömüp kettim; Azghine
hésdashliqqa telmürgen bolsammu, yoq boldi;
Teselli bergüchilernimu izdidim, lékin birsinimu
uchritalmidim. 21 Berheq, ular ozuqumgha öt süyi,
Ussuzluqumgha sirkini berdi. 22 Ularning dastixini
özlirige qiltaq, Ularning halawiti qapqan bolghay.
23 Közliri torliship körmeydighan bolup ketkey;
Bel-putlirini titrekke salghaysen; 24 Qehringni
ularning üstige chüshürgeysen, Ghezipingning otliri
ulargha tutashqay; 25 Ularning makani xarabe
bolghay, Chédirliri chölderep qalghay; 26 Chünki
ular Sen urghan'gha téximu ziyankeshlik qilmaqta;
Sen zeximlendürgenlerning azabigha gep bilen
azab qoshmaqta. 27 Ularning gunahigha gunah
qoshqaysen, Heqqaniyliqingning nésiwisige ularni
érishtürmigeysen. 28 Ular hayatliq deptiridin
öchürülgey; Heqqaniylarning qatarigha pütülmigey.
29 Biraq men bolsam bir ézilgen derdmen; Nijatliqing,
i Xuda, méni yuqirigha kötürüp qutquzghay; 30 Men
munajat oqup Xudaning namini medhiyileymen;
Teshekkürler bilen uni ulughlaymen; 31 Bu bolsa
Perwerdigarni xursen qilish üchün, Öküz teqdim
qilghandin ewzeldur; Münggüz-tuyaqliri saq torpaq
bergendinmu artuqtur. 32 Yawash möminler buni
körüp xushal bolidu; Xudani izdigenler — Qelbinglar
yéngilinidu. 33 Chünki Perwerdigar yoqsullarning
iltijasini anglaydu, Özige tewe esir qilin'ghanlarni u
kemsitmeydu; 34 Asman-zémin Uni medhiyilisun!
Déngiz-okyanlar hem ularda yürgüchi barliq
janiwarlar Uni medhiyiligey! 35 Chünki Xuda Zionni
qutquzidu; Yehudaning sheherlirini qayta bina qilidu;
Ular ashu yerde olturaqliship, igilik tikleydu. 36 Uning
qullirining nesilliri uninggha miras bolidu, Uning
namini söygenler u yerlerde makanlishidu.

70 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«eslitish üchün» oqulsun dep, Dawut yazghan
küy: — Perwerdigar, méni qutquzushqa aldirighaysen!
Perwerdigar, téz kélip manga yardem qilghaysen! 2
Méning jénimni izdewatqanlar yerge qaritilip reswa
qilinsun; Méning ziyinimdin xursen bolghanlar
keynige yandurulup shermende bolghay. 3 Méni:
— «Wah! Wah!» dep mesxire qilghanlar öz
shermendilikidin keynige yan'ghay! 4 Biraq Séni
izdigüchilerning hemmisi Sende shadlinip xushal
bolghay! Nijatliqingni söygenler hemishe: «Xuda
ulughlansun» déyishkey. 5 Biraq men ézilgenmen,
hem yoqsulmen; Yénimgha tézdin kel, i Xuda! Sen
méning yardemchim, méning azad qilghuchim; I
Perwerdigar, kéchikmey kelgeysen!

71 Sendin, Perwerdigardin panah tapimen;
Méni hergiz yerge qaratmighaysen. 2 Öz
heqqaniyliqingda méni qutuldurghaysen; Manga
qulaq salghaysen, Méni qutquzghaysen! 3
Manga özüm daim panahlinidighan turalghu
qoram tash bolghaysen; Sen méni qutquzushqa
buyruq chüshürgeysen; Chünki Sen égiz téshim,
qorghinimdursen. 4 Xudayim, méni rezillerning
qolidin, Heqqaniyetsiz, rehimsiz ademdin azad
qilghaysen; 5 Chünki Sen méning ümidimdursen,
i Reb Perwerdigar, Yashliqimdin tartipla méning
tayanchimdursen; 6 Baliyatqudiki waqittin bashlap
men Sanga tayinip keldim, Özüng méni anamning
qarnidin chiqarghuchisen; Medhiyemning témisi bolsa
herdaim Sen toghruluqtur. 7 Men nurghunlargha
gheyriy yaki karamet sanaldim; Chünki Sen méning
mustehkem panahgahimdursen. 8 Aghzim kün boyi
medhiyiliring hem shan-sheripingge tolidu; 9 Emdi
qérighinimda méni tashlimighaysen; Maghdurum
ketkinide, mendin waz kechmigeysen. 10 Chünki
düshmenlirim manga qarshi sözlishidu; Jénimni
élishqa közlewatqanlar qestliship: — 11 «Xuda
uningdin waz kechti; Uni qoghlap tutuwélinglar,
Chünki qutuldurudighanlar yoqtur» — déyishidu.
12 I Xuda, mendin yiraqlashmighaysen; I Xudayim,
manga yardemge téz kelgeysen! 13 Jénimgha
küshende bolghanlar shermende bolup yoqitilisun;

Ziyinimgha intilgenler reswaliq hem shermendichilik
bilen qaplansun; 14 Biraq men bolsam, izchil
ümidte bolimen, Séni téximu medhiyileymen. 15
Heqqaniyliqing, nijatliqing aghzimda kün boyi bayan
qilinidu; Bular san-sanaqsizdur, bilginimdin köp
artuqtur. 16 Men Reb Perwerdigarning büyük ishlirini
jakarlighan halda kélimen; Séning heqqaniyliqingni
yad étip jakarlaymen — Peqet Séningkinila! 17
I Xuda, Sen yashliqimdin tartip manga ögitip
kelgensen; Bügün'ge qeder Séning qilghan karamet
ishliringni jakarlap kéliwatimen. 18 Emdi hazir men
qérip, aq chachliq bolghinimda, i Xuda, Men bu
dewrge [küchlük] bilikingni [jakarlighuche], Kéler
ewladning hemmisige qudritingni ayan qilghuche,
[Méni tashliwetmigeysen]! 19 I ulugh karamet
ishlarni qilghan Xuda, Heqqaniyliqing pelekke
taqashti; Sanga kimmu oxshash bolalisun! 20 Sen
manga köp hem éghir külpetlerni körsetkenikensen,
Méni qaytidin yéngilaysen, yer tegliridin qayturup
élip chiqisen; 21 Sen méning izzet-hörmitimni
téximu yuqiri qilip, Her tereptin manga teselli
bérisen. 22 Men Séni rawab chélip medhiyileymen,
Séning heqiqitingni medhiyileymen, i Xudayim;
Chiltar chélip Séni küyleymen, i Sen, Israilning
Muqeddisi! 23 Sanga küyler éytqinimda, lewlirim
tentene qilidu, Özüng hörlükke chiqarghan jénimmu
shundaq rohlinip éytidu; 24 Tilim kün boyi
heqqaniyliqing toghrisida sözleydu; Chünki manga
yamanliq qilmaqchi bolghanlar yerge qaritilip reswa
qilinidu.

72 Sulayman üchün: — I Xuda, padishahqa
hökümliringni tapshurghaysen; Padishahning
oghligha Öz heqqaniyliqingni bergeysen. 2 Shundaq
bolghanda u Öz xelqing üchün heqqaniyliq bilen,
Sanga tewe ézilgen möminler üchün adilliq bilen
höküm chiqiridu; 3 Taghlar xelqqe tinch-amanliq
élip kélidu, Édirliqlarmu heqqaniyliq bilen shundaq
qilidu. 4 Padishah xelq arisidiki ézilgenlerge adil
hökümlerni chiqiridu; U namratlarning balilirini
qutquzidu, Zalimlarni bitchit qilidu. 5 Shundaq
bolghanda kün we ay yoq bolup ketmisila, Ewladtin-
ewladqa xelq Sendin eyminidu. 6 U bolsa goya
yéngidin orghan otlaqqa yaghqan yamghurdek,
Yer sughiridighan höl-yéghinlardek chüshidu. 7
Uning künliride heqqaniylar ronaq tapidu; Ay yoq
bolghuche tinch-amanliq téship turidu. 8 U déngizdin-
déngizlarghiche, [Efrat] deryasidin yer yüzining
chetlirigiche höküm süridu. 9 Chöl-bayawanda
yashawatqanlar uning aldida bash qoyidu; Uning
düshmenliri topilarni yalaydu. 10 Tarshishning we
arallarning padishahliri uninggha hediyeler teqdim
qilidu, Shéba we Sébaning padishahlirimu sowghatlar
sunidu. 11 Derweqe, barliq padishahlar uning aldida
sejde qilidu; Pütkül eller uning xizmitide bolidu;
12 Chünki u peryad kötürgen yoqsullarni, Panahsiz
ézilgenlerni qutulduridu; 13 U yoqsul-ajizlargha
ichini aghritidu, Yoqsullarning jénini qutquzidu;
14 Ularning jénini zulum-zomigerliktin hörlükke
chiqiridu, Ularning qéni uning neziride qimmetliktur.
15 [Padishah] yashisun! Shébaning altunliridin
uninggha sunulidu; Uning üchün dua toxtawsiz
qilinidu; Uninggha kün boyi bext tilinidu; 16 Yer
yüzidiki hosul mol bolidu, Hetta tagh choqqiliridimu
shundaq bolidu. [Migh-migh] chüshken méwiler
Liwandiki ormanlardek tewrinidu; Sheherdikiler
bolsa daladiki ot-yéshilliqtek güllinidu; 17 Uning
nami menggüge öchmeydu, Uning nami quyash
yoqalghuche turidu; Ademler uning bilen özlirige
bext tileydu, Barliq eller uni bextlik dep atishidu. 18
Israilning Xudasi, Perwerdigar Xudagha teshekkür-
medhiye bolghay! Karamet ishlarni Yaratquchi
yalghuz Udur! 19 Uning shereplik namigha menggüge
teshekkür-medhiye oqulsun! Uning shan-shöhriti
pütkül dunyani qaplighay! Amin! We amin! 20
Yessening oghli Dawutning dualiri shuning bilen
tamam boldi.

73 Asaf yazghan küy: — Derweqe Xuda Israilgha,
Qelbi sap bolghanlargha méhribandur; 2
Lékin özüm bolsam, putliship yiqilip chüshüshke
tasla qaldim; Ayaghlirim téyilip ketkili qil qaldi;
3 Chünki rezillerning ronaq tapqanliqini körüp,
Hakawurlargha heset qildim; 4 Chünki ular ölümide
azablar tartmaydu, Eksiche téni mezmut we saghlam
turidu. 5 Ular insan'gha xas japani körmeydu,
Yaki xeqlerdek balayi'apetke uchrimaydu. 6 Shunga
meghrurluq marjandek ulargha ésilidu, Zorluq-
zomigerlik tondek ulargha chaplishidu. 7 Ular
semrip ketkenlikidin közliri tompiyip chiqti; Ularning
qelbidiki xiyaletler heddidin éship kétidu. 8
Bashqilarni mesxire qilip zeherlik sözleydu; Halini
üstün qilip diwinip, doq qilidu. 9 Ular aghzini pelekke
qoyidu, Ularning tilliri yer yüzini kézip yüridu. 10
Shunga [Xudaning] xelqi mushulargha mayil bolup,
Ularning dégenlirini su ichkendek axirighiche ichip:

— 11 «Tengri qandaq bileleytti?», «Hemmidin Aliy
Bolghuchida bilim barmu?» — deydu. 12 Mana bular
rezillerdur; Ular bu dunyada rahet-paraghetni köridu,
Bayliqlarni toplaydu. 13 «Ah, heqiqeten bikardin-
bikar könglümni paklanduruptimen, Gunahsiz turup
qolumni artuqche yuyup keptimen; 14 Bikargha
kün boyi japa chékiptimen; Shundimu her seherde
[wijdanning] eyibige uchrap keldim!». 15 Biraq men:
— «Bundaq [désem], Bu dewrdiki perzentliringge
asiyliq qilghan bolmamdimen?» — dédim. 16 Ularni
kallamdin ötküzey désem, Közümge shundaq éghir
köründi. 17 Tengrining muqeddes jaylirigha kirgüche
shundaq oylidim; Kirgendila [yamanlarning] aqiwitini
chüshendim. 18 Derweqe Sen ularni téyilghaq yerlerge
orunlashturisen, Ularni yiqitip pare-pare qiliwétisen.
19 Ular közni yumup achquchila shunche parakende
bolidu, Dehshetler ularni bésip yoqitidu! 20 Sen i
Reb, chüshtin oyghan'ghandek oyghinip, Ornungdin
turup ularning siyaqini közge ilmaysen. 21 Yüreklirim
qaynap, Ichlirim sanjilghandek bolghan chaghda,
22 Özümni héchnéme bilmeydighan bir hamaqet,
Aldingda bir haywan ikenlikimni bilip yettim. 23
Halbuki, men hemishe Sen bilen bille; Sen méni
ong qolumdin tutup yöliding; 24 Öz nesiheting
bilen méni yétekleysen, Shan-sheripngni namayan
qilghandin kéyin, Axirida Sen méni özüngge qobul
qilisen. 25 Ershte Sendin bashqa méning kimim
bar? Yer yüzide bolsa Sendin bashqa héchkimge
intizar emesmen. 26 Etlirim hem qelbim zeiplishidu,
Lékin Xuda qelbimdiki qoram tash hem menggülük
nésiwemdur! 27 Chünki mana, Sendin yiraq turghanlar
halak bolidu; Wapasizliq qilghan pahishe ayaldek
Sendin waz kechkenlerning herbirini yoqitisen. 28
Biraq men üchün, Xudagha yéqinlishish ewzeldur!
Uning barliq qilghan ishlirini jakarlash üchün, Reb
Perwerdigarni tayanchim qildim.

74 Asaf yazghan «Masqil»: — I Xuda, Sen némishqa
menggüge bizni tashliwetting? Némishqa
ghezipingni tütün chiqarghandek Öz yayliqingdiki
qoyliringgha chiqirisen? 2 Özüng rene tölep azad
qilghan jamaitingni, Yeni Öz mirasing bolushqa
qedimde ularghа hemjemet bolup qutquzghan
qebilini, Özüng makan qilghan Zion téghini
yadinggha keltürgeysen! 3 Qedemliringni mushu
menggülük xarabliqlargha qaratqaysen, Düshmenler
muqeddes jayingda gumran qilghan barliq nersilerge
[qarighaysen]; 4 Reqibliring jamaetgahingning
otturisida hör-pör qilidu; Möjizatlar saqlan'ghan
orun'gha ular öz tughlirini tikti. 5 Herbiri özlirini
körsitiship, palta oynitip orman kesküchidek, 6 Ular
hazir [muqeddes jayingdiki] neqishlerni ala qoymay,
palta-bolqilar bilen chéqiwetti; 7 Ular muqeddes
jayinggha ot qoydi; Öz namingdiki makanni bulghap,
yer bilen teng qiliwetti. 8 Ular könglide: «Biz bularning
hemmisini yoqitayli» dep, Tengrining zémindiki
jamaetgahlirining herbirini köydürüwetti. 9 Bizge
esletme bolghan möjizatlarni héch körelmeymiz;
Peyghemberlermu kelmeske ketti; Arimizdimu bu
ishlarning qachan'ghiche bolidighanliqini bilidighan
birsi yoqtur. 10 Qachan'ghiche, i Xuda, reqibing
Séni mesxire qilidu? Düshmen namingni menggüge
haqaretlemdu? 11 Sen qolungni, yeni ong qolungni
némishqa tartiwalisen? Qolungni qoynungdin élip,
ularni yoqatqaysen! 12 Biraq Xuda qedimdin
padishahim bolup kelgen, Yer yüzining otturisida
qutquzushlarni élip barghuchi Udur. 13 Sen déngiz
süyini küchüng bilen böldung, Sulardiki ejdihalarning
bashlirini yarding. 14 Déngizdiki léwiatanning
bashlirini chéqip, Uning göshini ozuq qilip chöldiki
yawayilargha bölüp berding. 15 Yerni yérip bulaqlarni,
ériqlarni aqquzdung, Sen toxtimay éqiwatqan
deryalarni qurutuwetting. 16 Kün Séning, tünmu
Séningkidur; Ay bilen quyashni orunlashturdung. 17
Yer yüzining chégralirini belgiliding; Yaz bilen qishni
— Sen shekillendürdüng. 18 Shuni ésingde tutqaysen,
i Perwerdigar: — Bir düshmen Séni mesxire qildi,
Hamaqet bir xelq namingni haqaretlidi. 19 Paxtikingni
yirtquch haywanlargha tutup bermigeysen; Ézilgen
möminliringning hayatini menggü untumighaysen.
20 Öz ehdengge qarighaysen, Chünki zémindiki
qarangghu bulung-puchqaqlar zorluq-zumbuluqning
turalghuliri bilen toldi. 21 Ézilgüchilerni nomus bilen
yandurmighaysen; Ézilgenler, yoqsullar namingni
medhiyiligey. 22 Ornungdin turghin, i Xuda,
Öz dewayingni sorighaysen; Hamaqet kishining
Özüngni kün boyi mesxire qiliwatqinini ésingde
tutqaysen. 23 Düshmenliringning chuqanlirini
untumighaysen; Sanga qarshi qozghalghanlarning
dawrangliri toxtimay kötürülmekte.

75 Neghmichilerning béshigha «Halak
qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep
tapshurulghan, Asafning küy-naxshisi: — Sanga
teshekkür éytimiz, i Xuda, teshekkür éytimiz! Chünki
naming bizge yéqindur; Buni, qilghan karametliring

ispatlap jakarlaydu. 2 [Menki Perwerdigar]: — «Men
békitken waqitni ixtiyarimgha alghinimda, Adalet
bilen soraq qilimen; 3 Yer hem yerning üstide
turuwatqanlar tewrinip tursimu, Uning tüwrüklirini
turghuzghuchi Özümdurmen» — dédi. (Sélah) 4
Maxtan'ghanlargha: — «Maxtanmanglar», Hem
rezillerge «Münggüzüngni kötürme» — dédim; 5
«Münggüzüngni yuqiri kötürme; Boynungni qattiq
qilip ghadiyip sözlime!» 6 Chünki kötürülüsh sherqtin
yaki gherbtin emes, Yaki jenubtinmu kelmeydu; 7
Chünki Xuda sotchidur; U birsini kötüridu, birsini
chüshüridu. 8 Chünki Perwerdigarning qolida bir
qedeh turidu; Uningdiki sharab köpüklishiwatidu;
U ebjesh sharab bilen toldi; Xuda uningdin tökidu;
Derweqe yer yüzidiki barliq reziller uning dughini
qoymay ichiwétidu; 9 Men bolsam, menggüge
guwahliq bérimen: — Yaqupning Xudasigha küylerni
éytimen. 10 «Men rezillerning münggüzlirining
hemmisini késip tashlaymen; Biraq heqqaniylarning
münggüzliri kötürülidu!».

76 Neghmichilerning béshigha, tarliq sazlarda
chélinsun dep tapshurulghan, Asafning küy-
naxshisi: — Yehudada Xuda tonulghandur; Uning nami
Israilda ulughdur. 2 Uning panahiy jayi Salémda, Zion
téghida Uning makani bar. 3 U yerde U otluq oqlarni,
Qalqan, qilich hem jeng qorallirini chéqip tashlidi.
(Sélah) 4 Özüng ow-olja taghliridin neqeder shereplik,
neqeder elasen! 5 Baturlar bulandi; Ular uzun uyqugha
ketti; Palwanlarning héchqaysisi öz qolini kötürelmidi.
6 Séning eyiblishing bilen, i Yaqupning Xudasi, Jeng
harwisi hem atlar ölüktek uxlitildi. 7 Sendin, Sendin
qorqush kérektur; Ghezeplen'giningde kim aldingda
turalisun? 8 Yer yüzidiki barliq yawash möminlerni
qutquzush üchün, Sen Xuda soraq qilishqa ornungdin
turghan waqtingda, Asmandin hökümni chiqirip
anglatquzdung; Yer bolsa wehimige chüshüp, süküt
qildi. (Sélah) 10 Chünki insanlarning qehri Sanga
shöhret keltüridu; Ularning qalghan qehri Sanga
belwagh bolidu. 11 Perwerdigar Xudayinglargha qesem
qilip, emel qilinglar; Uning etrapidiki yurttikiler
qorqushi kérek bolghuchigha hediyeler sunsun; 12
U emirlerningmu rohini sunduridu; U yer yüzidiki
padishahlargha dehshetliktur.

77 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha
tapshurulghan, Asaf yazghan küy: — Awazim
Xudagha kötürüldi, men peryad qilimen; Awazim
Xudagha kötürüldi, U manga qulaq salidu. 2
Béshimgha kün chüshkende, men Rebni izdidim;
Kéchiche qolumni [duagha] kötürüp, bosh qoymidim;
Jénim tesellini xalimay ret qildi. 3 Men Xudani
eslep séghindim, ah-zar qildim; Séghinip oylinip,
rohim parakende boldi. (Sélah) 4 Sen méning
közümni yumdurmiding; Chongqur gheshlik ilkide
bolghanliqimdin sözliyelmeyttim. 5 Men: «Kona
zamandiki künlerni, Qedimki yillarni xiyal qilimen; 6
Kéchilerde éytqan naxshamni esleymen; Könglümde
chongqur xiyal sürimen» — [dédim]; Rohim intilip
izdimekte idi; 7 — «Reb menggüge tashliwétemdu? U
qaytidin iltipat körsetmemdu? 8 Uning özgermes
muhebbiti emdi menggüge tügep kettimu? Uning
wedisi ewladtin-ewladqiche inawetsiz bolamdu?
9 Tengri méhir-shepqitini körsitishni üntudimu?
U ghezeplinip Öz rehimdilliqini toxtitiwettimu?».
(Sélah) 10 Andin men mundaq dédim: — «Bundaq
désem bolmaydu, bu [étiqadimning] ajizliqi emesmu!
Hemmidin Aliy Bolghuchining ong qolining yillirini,
Yeni Yahning qilghanlirini — yad étimen; Qedimdin
buyanqi karametliringni esleymen. 12 Séning barliq
ishligenliring üstide séghinip oylinimen; Séning
qilghanliring üstide istiqamet qilimen; 13 I Xuda,
yolung bolsa pak-muqeddesliktidur; Xudadek ulugh
bir ilah barmidur? 14 Möjiziler Yaratquchi Ilahdursen;
El-milletler ara Sen küchüngni namayan qilding.
15 Öz biliking bilen Öz xelqingni, Yeni Yaqup we
Yüsüpning perzentlirini hörlükke chiqarghansen;
(Sélah) 16 Sular Séni kördi, i Xuda, sular Séni kördi;
Titrek ularni basti, Déngiz tegliri patiparaq boldi.
17 Qara bulutlar sularni töküwetti; Asmanlar zor
sadasini anglatti; Berheq, Séning oqliring terep-
terepke étildi. 18 Güldürmamangning awazi qara
quyunda idi, Chaqmaqlar jahanni yorutti; Yer yüzi
alaqzade bolup tewrendi. 19 Séning yolung okyan-
déngizlarda, Qedemliring chongqur sulardidur, Ayagh
izliringni tapqili bolmaydu. 20 Sen qoy padisini
baqqandek, Musa we Harunning qoli bilen Öz
xelqingni yétekliding».

78 Asaf yazghan «Masqil»: — I Méning xelqim,
telimimni anglanglar, Aghzimdiki sözlerge qulaq
sélinglar. 2 Men aghzimni bir temsil bilen achimen,
Qedimki tépishmaqlarni élan qilimen. 3 Biz bularni
anglighan, bilgen, Ata-bowilirimiz ularni bizge
éytip bergen. 4 Biz bularni ularning ewladliridin
yoshurmaymiz, Kélidighan dewrge Perwerdigarning

medhiyilirini, Uning küch-qudritini, Uning qilghan
karamet ishlirini bayan qilimiz. 5 Chünki U Yaqupta bir
agah-guwahni békitken, Israilda bir qanunni ornatqan;
U ata-bowilirimizgha bularni öz perzentlirige ögitishni
buyrughan; 6 Shundaq qilip kéler dewr, Yeni
tughulidighan balilarmu bularni bilsun, Ularmu
ornidin turup öz balilirigha bularni ögetsun; 7
Perzentliri ümidini Xudagha baghlisun, Tengrining
qilghanlirini untumisun, Belki Uning emrlirige kirsun;
8 Ular ata-bowilirigha oxshimisun dep, Yeni jahil
hem asiy bir dewr, Öz qelbini durus qilmighan, Rohi
Tengrige wapaliqta turmighan bir dewrge oxshimisun
dep, U shundaq [buyrughandur]. 9 Mana Efraimning
ewladliri, Qorallan'ghan oqyachilar bolsimu, Jeng
künide septin yandi. 10 Ular Xudaning ehdisini
tutmidi, Belki Uning Tewrat-qanunida méngishni ret
qildi. 11 Ular Uning qilghanlirini, Özlirige körsetken
karametlirini untudi. 12 U Misirning zéminida,
Zoanning dalasida, Ularning ata-bowilirining köz
aldida möjizilerni körsetkenidi; 13 U déngizni
bölüwétip, Ularni otturisidin ötküzgen; Sularni döwe-
döwe qilip tiklidi. 14 U kündüzde bulut bilen, Kéchide
ot nuri bilen ularni yéteklidi. 15 Chöl-bayawanda
tashlarni yériwetti, Chongqur surlardin urghup
chiqqandek ichimlikni mol qildi; 16 U xada tashtin
östeng-éqinlarni hasil qildi, Suni deryalardek aqquzdi.
17 Biraq ular yene Uning aldida gunah qiliwerdi,
Chölde Hemmidin Aliy Bolghuchigha asiyliq qildi. 18
Ular könglide Tengrini sinidi, Nepsini qandurushqa
yémeklikni telep qildi. 19 Ular Xudani haqaretlep: —
«Tengri chöl-deshtte dastixan salalamdu? 20 Mana U
qoram tashni uruwidi, Sular urghup, Éqinlar bulaqtek
téship chiqti; Emdi U bizge nanmu bérelemdu? Öz
xelqini gösh bilen teminliyelemdu?» — déyishti.
21 Shuning bilen Perwerdigar anglap, ghezeplendi;
Yaqupqa ot tutashti, Israilgha achchiqi kötürüldi; 22
Chünki ular Xudagha ishenmidi, Uning nijatliqigha
ular tayanmidi, 23 U ershtin bulutlarni buyrup, Asman
derwazilirini achqanidi; 24 U ular üstige «manna»ni
yaghdurup, Ulargha ershtiki ashliqni bergenidi;
25 Shuning bilen insanlar küch igilirining nénini
yégenidi; U ulargha qan'ghuche ozuqni ewetkenidi.
26 Emdi U asmanda sherq shamili chiqirip, Küchi bilen
jenub shamilinimu élip keldi; 27 U göshni chang-
tozandek ular üstige chüshürdi, Déngizlar sahilidiki
qumlardek uchar-qanatlarni yaghdurdi. 28 U bularni
ularning bargahining otturisigha, Chédirlirining
etrapigha chüshürdi. 29 Ular bolushiche yep toyushti,
Chünki ularning nepsi tartqinini [Xuda] ulargha
keltürgenidi. 30 Lékin ular nepsi tartqinidin téxi
zérikmeyla, Göshni éghizlirida téxi chaynawatqinidila,
31 Xudaning ghezipi ulargha qarita qozghaldi;
U ulardin eng qametliklirini qiriwetti, Israilning
serxil yashlirini yerge uruwetti. 32 Mana, shundaq
bolsimu, Ular yenila dawamliq gunah qiliwerdi,
Uning möjizilirige téxichila ishenmidi; 33 Shunga U
ularning künlirini bihudilikte, Yillirini dekke-dükkilik
ichide tügetküzdi. 34 U ularni öltürgili turghanda,
Andin ular Uni izdidi; Ular yolidin yénip, intilip
Tengrini izdidi; 35 Ular Xudaning ularning uyultéshi
ikenlikini, Hemmidin Aliy Bolghuchi Tengrining
ularning hemjemet-qutquzghuchisi ikenlikini ésige
keltürdi. 36 Biraq ular aghzi bilen Uninggha xushamet
qildi, Tili bilen Uninggha yalghan söz qildi; 37 Chünki
ularning köngli Uninggha sadiq bolmidi, Ular Uning
ehdisini ching tutmidi. 38 Biraq U yenila rehimdil
idi; Qebihlikini kechürüp, ularni yoqatmidi; U qayta-
qayta Öz ghezipidin yandi, U qehrini qozghighini
bilen hemmini tökmidi. 39 U ularning peqet et
igiliri, Ketse qaytip kelmes bir nepes ikenlikini yad
etti. 40 Ular chöl-deshtte shunche köp qétim Uning
achchiqini keltürdi. Shunche köp qétim bayawanda
könglige azar berdi! 41 Berheq, ular qaytidin
yoldin chetnep Tengrini sinidi, Israildiki Muqeddes
Bolghuchining yürikini zéde qildi. 42 Ular Uning qolini
[eslimidi]; Ularni zomigerning changgilidin hörlükke
qutquzghan künini, Qandaq qilip Misirda karametlerni
yaritip, Zoan dalasida möjizilerni körsetkinini ésidin
chiqardi. 44 U [Misirliqlarning] deryalirini, éqinlirini
qan'gha aylandurup, Ularni ichelmes qilip qoydi;
45 Ularning arisigha neshterlik chiwinlarni top-
topi bilen ewetti, Halak qilar paqilarni mangdurdi;
46 Ularning ziraetlirini képinek qurtlirigha tutup
bérip, Mehsulatlirini chéketkilerge berdi; 47 Üzüm
tallirini möldür bilen urdurup, Enjürlirini qiraw bilen
üshshütiwetti. 48 U kalilirini möldürge soqturup,
Mallirini chaqmaq otlirida [köydüriwetti]. 49 U ulargha
ghezipining dehshetlikini — Qehrini, achchiqini hem
éghir külpetlerni, Balayi'apet élip kélidighan bir
türküm perishtilernimu chüshürdi. 50 U Öz ghezipi
üchün bir yolni tüzlep qoydi; Ularning jénini ölümdin
ayimay, Belki hayatini wabagha tapshurdi; 51 U
Misirda barliq tunji tughulghan balilarni, Hamning
chédirlirida ularning ghururi bolghan tunji oghul

balilirini qiriwetti. 52 U padichidek Öz xelqini
Misirdin seperge atlandurup, Chöl-bayawandin ularni
qoy padisidek bashlap mangdi; 53 Ularni aman-
ésen yétekligechke, Ular qorqunchtin xaliy bolup
mangdi; Düshmenlirini bolsa, déngiz yutup ketti.
54 U ularni Öz muqeddes zéminining chégrasigha,
Ong qoli igiliwalghan bu taghliqqa élip keldi. 55 U
ellerni ularning aldidin qoghliwétip, Zémin üstige
tana tartquzup ölchep, ulargha teqsim qildi; Israil
qebililirini ularning chédirlirigha olturaqlashturdi.
56 Biraq ular Xudani, Hemmidin Aliy Bolghuchini
sinap achchiqlandurdi, Uning tapshurghan guwah-
agahlirini tutmidi; 57 Belki ata-bowliridek yoldin téyip
asiyliq qildi, Xain oqyadek qéyip ketti. 58 Ular égizlikte
qurghan ibadetgahlar bilen Uning ghezipini qozghidi,
Oyma butliri bilen Uning yürikini örtidi. 59 Xuda
ularni anglap ghezeplendi, Israildin intayin yirgendi.
60 U Shilohdiki makanini, Yeni U insan arisida turghan
chédirni tashlap ketti, 61 Özining qudret belgisini
bulap kétishke, Shan-sheripini ishghaliyetchilerning
qoligha berdi; 62 Öz xelqini qilichqa tapshurdi, Özining
mirasi bolghanlardin intayin ghezeplendi. 63 Ot
ularning yigitlirini yalmidi, Qizliri toy naxshilirida
maxtalmaytti. 64 Ularning kahinliri qilich astida
yiqildi, Lékin tul xotunliri haza tutmidi. 65 Andin
Reb birsi uyqudin oyghandek oyghandi, Sharabtin
jasaretlen'gen palwandek towlidi. 66 U reqiblirini urup
chékindürüp, Ularni tügimes reswagha qaldurdi. 67
Yüsüpning chédirini shallap, ret qildi; Efraim qebilisini
tallimidi; 68 Belki Yehuda qebilisini, Yaxshi körgen
Zion téghini tallidi. 69 [Shu yerde] muqeddes jayini
tagh choqqiliridek, Yer-zéminni ebediy ornatqandek
mezmut bina qildi; 70 U Öz quli Dawutni tallap, Uni qoy
qotanliridin chaqiriwaldi; 71 Qozilirini émitidighan
saghliqlarni egiship béqishtin ayrip, Uni Öz xelqi
Yaqupni, mirasi bolghan Israilni béqishqa chiqardi. 72
Dawut ularni qelbidiki durusluqi bilen baqti, Qolining
epchilliki bilen ularni yéteklidi.

79 Asaf yazghan küy: — I Xuda, eller Öz
mirasinggha bösüp kirdi; Ular Séning muqeddes
ibadetxanangni bulghidi; Yérusalémni döwe-döwe
xarabilerge aylandurdi. 2 Ular qulliringning jesetlirini
asmandiki uchar-qanatlargha yem qilip, Mömin
bendiliringning etlirini daladiki haywanatlargha
tashlap berdi. 3 Ular xelqingning qanlirini Yérusalém
etrapida sudek aqquzdi, Jesetlirini kömgili birer
ademmu qaldurmidi. 4 Qoshnilirimiz aldida reswagha
qalduq, Etrapimizdikilerge mesxire we mazaq obyékti
bolduq. 5 Qachan'ghiche, i Perwerdigar? Sen
menggüge ghezeplinemsen? Séning yüriking ot
bolup örtiniwéremdu? 6 Qehringni Séni tonumighan
eller üstige, Namingni bilmigen padishahliqlar
üstige tökkeysen! 7 Chünki ular Yaqupni yalmap,
Uning makanini xarabilikke aylanduruwetti. 8 Ata-
bowilirimizning qebihliklirini bizge hésablimighaysen;
Rehimdilliqliring bizning yénimizgha chapsan kelgey!
Chünki biz intayin pes ehwalgha chüshürülduq.
9 Öz namingning shöhriti üchün bizge yardem
qilghaysen, i nijatliqimizning Xudasi, Naming üchün
bizni qutquzghaysen, gunahlirimizni kafaret qilip
kechürgeysen; 10 Eller némishqa: «Ularning Xudasi
qeyerde?» dep mazaq qilishidu? Qulliring tökken
qan qerzining hésabi eller arisida, köz aldimizda
qilinsun. 11 Esirlerning ah-zarliri aldinggha kelgey;
Bilikingning ulughluqi bilen, ölümge buyrulghanlarni
saqlighaysen. 12 I Reb, yat qoshnilirimizning Sanga
qilghan zor haqaritini yette hesse qoshup özlirige, Yeni
ularning ichi-baghrigha qayturghaysen; 13 Shundaq
qilip, Séning xelqing — Özüng baqqan qoyliring
bolghan bizler, Sanga menggüge teshekkürler éytimiz,
Ewladtin ewladqiche Séning medhiyiliringni ayan
qilimiz.

80 «Niluperler» dégen ahangda; bir guwahliq; Asaf
yazghan küy: — Qulaq salghaysen, i Israilning
padichisi, Yüsüpni qoy padisidek béqip yétekligüchi; I
kérublar otturisida Olturghuchi, Nurlan'ghaysen! 2
Efraim, Binyamin, Manassehlerning aldida qudritingni
qozghighaysen, Bizlerni qutquzghili kelgeysen!
3 I Xuda, bizni Öz yéninggha qayturghaysen!
Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz
qutquzulimiz! 4 I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Xuda, Xelqingning dualirigha bolghan
gheziping qachan'ghiche yalqunlap turidu? 5 Sen
köz yashlirini ulargha ozuq ornida qilding, Köz
yashlirini qacha-qachilap ulargha ichküzdung. 6 Bizni
qoshnilirimizgha talashqa qoydung; Düshmenlirimiz
bizni mesxire qilishidu. 7 I samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz yéninggha
qayturghaysen! Jamalingning nurini chachqaysen,
shunda biz qutquzulimiz! 8 Sen Misirdin bir tüp
üzüm köchitini élip kelding; Yat ellerni heydiwétip,
ornigha uni tikting. 9 Uning aldida yerni keng
achting; U chongqur yiltiz tartip, pütün zémin'gha
yéyildi. 10 Uning sayisi taghlarni qaplidi; Gholliri

qudretlik kédir derexliridek östi; 11 U shaxlirini
déngizghiche, Pileklirini [Efrat] deryasi boylirighiche
uzartti. 12 Sen némishqa uning qashalirini buzup,
Méwisini ötüp kétiwatqanlarning üzüp élishigha yol
qoydung? 13 Mana ormanliqtiki yawa tongguzlar
uni yériwatidu, Daladiki haywanatlar uningdin
ozuqlinidu. 14 I samawiy qoshunlarning Serdari
bolghan Xuda, Sendin ötünimizki, Yénimizgha
qaytqaysen! Ershtin halimizgha nezer salghaysen,
Kélip bu üzüm télidin xewer alghaysen! 15 Yeni ong
qolung tikken bu yiltizdin, Özüng üchün mezmut
yétishtürgen bu oghlungdin xewer alghaysen! 16 Mana
u otta köydürüldi, Késiwétildi; Yüzüngdiki tenbihiy
qarishingni körüp ular halak bolmaqta; 17 Qolungni
ong qolungdiki ademge, Yeni Özüng üchün mezmut
yétishtürgen Insan oghligha qondurghaysen; 18
Shundaq qilghanda biz Sendin hergiz chékinmeymiz;
Bizni yéngilighaysen, shunda biz namingni chaqirip
Sanga iltija qilimiz. 19 I Perwerdigar, samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz
yéninggha qayturghaysen! Jamalingning nurini
chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz!

81 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
«Gittif»ta chélinsun dep, Asaf yazghan küy:
— Küch-quwwitimiz bolghan Xudagha küy éytip
yangritinglar, Yaqupning Xudasigha shadlinip tentene
qilinglar! 2 Naxshini yangritip, dapni élip, Yéqimliq
chiltar hem rawabni chélinglar! 3 Yéngi ayda,
belgilen'gen waqitta, Bayram-héyt künimizde naghra-
sunay chélinglar! 4 Chünki bu Israil üchün békitilgen
belgilime, Yaqupning Xudasining bir permanidur. 5
U Misir zéminida yürüsh qilghanlirida, (Shu yerde
biz chüshenmeydighan bir tilni anglap yürettuq) U
buni Yüsüpke guwah qilip berdi; 6 — «Uning mürisini
yüktin saqit qildim, Uning qoli séwet kötürüshtin
azad boldi; 7 Qistaqchiliqta nida qilding, Men séni
azad qildim; Güldürmama chiqqan mexpiy jaydin
sanga jawab berdim; «Meribah» suliri boyida séni
sinidim». (Sélah) 8 — «Tingsha, xelqim, Men séni
guwahlar bilen agahlandurmen; I Israil, Manga qulaq
salsang idi! 9 Arangda yat ilah bolmisun, Yat eldiki
ilahqa bash egmigin! 10 Séni Misirdin élip chiqqan
Perwerdigar Xudayingdurmen; Aghzingni yoghan ach,
Men uni toldurimen. 11 — Biraq xelqim sadayimgha
qulaq salmidi, Israilning Manga baghlan'ghusi yoq idi;
12 Shunga Men ularni öz tersaliqigha qoyuwettim;
Ular öz meslihetliri bilen méngiwéretti. 13 — Ah,
Méning xelqim Manga qulaq salsa idi! Israil Méning
yollirimda yürse idi! 14 Ularning düshmenlirini tézla
égildürer idim, Qolumni reqiblirige burap, ularni
basar idim. 15 Perwerdigargha nepretlen'güchiler
Uning aldida zeipliship boysunar idi; Ularning shu
axiriti menggüge bolatti; 16 Sanga ash-bughdayning
eng ésilini yégüzer idim, Berheq, qoram tashtin hesel
aqquzup séni qandurar idim».

82 Asaf yazghan küy: — Xuda Öz ilahiy mejliside
turup riyasetchilik qilidu, U ilahlar arisida höküm
chiqiridu; 2 — Qachan'ghiche siler naheq höküm
chiqirisiler, Qachan'ghiche rezillerge yüz-xatire
qilisiler? (Sélah) 3 Gadaylar we yétim-yésirlarning
dewasini soranglar, Ézilgenler hem hajetmenlerge
adaletni körsitinglar; 4 Miskinler hem namratlarni
qutquzunglar, Ularni rezillerning changgilidin azad
qilinglar! 5 Ular bularni bilmey we chüshenmey
zulmette kézip yürmekte, Shunga yerning ulliri
tewrenmekte. 6 Men éyttim: — «Siler ilahlarsiler,
Hemminglar Hemmidin Aliy Bolghuchining oghulliri
siler; 7 Shundaq bolsimu siler insan'gha oxshash
ölisiler, Herqandaq emir-begke oxshashla yiqilisiler».
8 — Turghin, i Xuda, yer-yüzini soraq qilghaysen!
Chünki Sen barliq ellerge waris bolghuchisen!

83 Asafning küy-naxshisi: — I Xuda, ün chiqarmay
turuwalma, Jim turuwalma, sükü̈t qilip
turuwalma, i Tengrim! 2 Chünki mana, Séning
düshmenliring dawrang qilmaqta, Sanga öchmenler
bash kötürmekte. 3 Ular quwluq bilen Séning
xelqingge suyiqest qilidu, Séning himaye qilip
qedirligenliring bilen qarshilishishni meslihetlishidu.
4 Ular: — «Yürünglar, ularni millet qataridin yoq
qilayli! Israilning nami ikkinchi tilgha élinmisun!» —
démekte. 5 Ular hemnepes, hemdil meslihetleshti;
Ular Sanga qarshi ittipaq tüzdi. 6 Mana, Édom we
Ismaillarning chédirliri, Moab hem Hagriylar; 7
Gebal, Ammon, we Amalek; Filistiye hemde Tur
ahaliliri, 8 Asuriyemu ulargha qoshuldi; Ular Lut
oghullirigha yar-yölek bolup kelgen. (Sélah) 9
Sen Kishon deryasida Midiyaniylargha, Siséragha
we Yabin'gha qandaq taqabil turghan bolsang,
Ularghimu shundaq qilghaysen; 10 Bular En-Dor
yézisida qirilghanidi, Yer üchün tizek-oghutqa
aylan'ghanidi. 11 Ularning emirlirini Oreb we
Zéebke, Ularning dahiylirini Zebah hem Zalmunnagha
oxshash qilghaysen; 12 Chünki ular: «Xudaning

chimen-yaylaqlirini özimizge mülük qiliwalayli!» —
dep éytqan. 13 I Xudayim, ularni domilinidighan
qamghaqtek, Shamalda uchurulghan saman kebi
soruwetkeysen. 14 Ot ormanliqqa tutashqan'gha
oxshash, Yalqun taghlarni köydürgen'ge oxshash, 15
Sen yene ularni borining bilen qoghlighaysen, Qara
quyuning bilen wehimige salghaysen; 16 Ularning
Séning namingni izdishi üchün, Ularning yüzlirini
sherm-haya bilen chömdürgeysen, i Perwerdigar! 17
Ular nomustin ebediy shermende bolsun, Jahan'gha
reswa bolup yoqitilsun. 18 Ular bilsunki, Naming
Perwerdigar bolghan Senla pütkül jahandiki Eng Aliy
Bolghuchidursen.

84 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Gittif»ta chélinsun dep, Korahning oghulliri
üchün yézilghan küy: — Makanliring neqeder ezizdur,
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar!
2 Jénim Perwerdigarning hoylilirigha teshna bolup,
Séghinip hetta halidin kétidu, Dilim we etlirim hayat
Tengrige telmürüp nida qilidu; 3 Mana, hetta mubarek
quchqachmu bir makanni tapqan, Qarlighachmu
özige hem bala tughidighan uwa yasaydighan jayni
tapqan, — Yeni Séning qurban'gahliringdin, I samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, —
Méning Padishahim, méning Xudayim! 4 Séning
öyüngde turuwatqanlar bextliktur! Ular üzlüksiz
Séni medhiyileydu. (Sélah) 5 Küch-qudriti Sendin
bolghan kishi bextliktur — Qelbide kötürülme yollar
bolghanlar; 6 Yigha wadisidin ötkende, Ular uni
bulaqliqqa aylandurar; Berheq, küz yamghurliri uni
beriketlerge tolduridu. 7 Ular küchige-küch ulap
méngiwéridu; Herbiri Zion'gha yétip kélip, Xudaning
huzurida hazir bolidu. 8 I samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, duayimni anglighaysen;
I Yaqupning Xudasi, qulaq salghaysen! (Sélah) 9
Qara, i qalqinimiz bolghan Xuda, Özüng mesih
qilghiningning yüzige iltipat bilen qarighin! 10 Chünki
Séning hoylilirigda ötken bir kün Bashqa yerde
ötken ming kündin eladur; Rezillerning chédirliride
yashighandin köre, Xudayimning öyining bosughisida
turghinim yaxshidur. 11 Perwerdigar Xuda quyash we
qalqandur, Perwerdigar shapaet we shan-shöhret
bexsh étidu; Durus mangghanlardin U herqandaq
iltipatni héch ayimaydu; 12 Samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, Bextliktur Sanga
tayan'ghan insan!

85 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy:
— Sen Öz zéminingha iltipat körsitip, Yaqupni
sürgünlüktin qayturghaniding, i Perwerdigar. 2
Xelqingning qebihlikini kechürüm qilip, Barliq
gunahlirini yapqaniding. (Sélah) 3 Sen pütün
qehringni ichingge qayturuwélip, Ghezipingning
esheddiylikidin yan'ghanidingsen. 4 Emdi bizni Öz
yéninggha qayturghaysen, i nijatliqimiz bolghan Xuda!
Bizge bolghan achchiqinggha hay bergeysen! 5 Sen
bizge ebediy ghezeplinemsen? Ewladtin-ewladqiche
ghezipingni sozamsen? 6 Xelqing Özüngdin shadlinishi
üchün, Bizni qaytidin yéngilimamsen? 7 Bizge
özgermes muhebbitingni körsetkeysen, i Perwerdigar,
Bizge nijatliqingni ata qilghaysen! 8 Tengri
Perwerdigarning némilerni deydighanliqigha qulaq
salay; Chünki U Öz xelqige, Öz mömin bendilirige
aman-xatirjemlikni sözleydu; Ular yene hamaqetlikke
qaytmisun! 9 Zéminimizda shan-shöhretning turushi
üchün, Derheqiqet, Uningdin eyminidighanlargha
Uning nijatliqi yéqindur; 10 Özgermes muhebbet
we heqiqet özara körüshti; Heqqaniyet we aman-
xatirjemlik bir-birini söyüshti; 11 Heqiqet yerdin
ünüp chiqmaqta, Heqqaniyet ershlerdin qaraydu.
12 Perwerdigar beriket béridu, Zéminimiz hosulini
béridu; 13 Heqqaniyet Uning aldida mangidu, Uning
qedemlirige yol hazirlaydu!

86 Dawutning duasi: Quliqingni men terepke
tutqin, i Perwerdigar, manga jawab bergeysen;
Chünki men ézilgen we hajetmendurmen. 2 Jénimni
saqlighaysen, Chünki men Sanga mömindurmen; I Sen
Xudayim, Sanga tayan'ghan qulungni qutquzghaysen;
3 Manga méhir-shepqet körsetkeysen, i Reb, Chünki
men kün boyi Sanga nida qilimen. 4 Qulungning jénini
shad qilghin, Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu;
5 Chünki Sen Reb, méhriban, kechürümchan Sen!
Özengge iltija qilghanlarning hemmisige zor méhir-
muhebbet körsetküchidursen! 6 Méning duayimgha
qulaq salghin, i Perwerdigar, Yélinishlirimning
sadasini anglighaysen; 7 Béshimgha kün chüshkende,
Men Sanga iltija qilimen, Chünki Sen manga jawab
bérisen. 8 Ilahlar arisida Séning tengdishing yoqtur,
i Reb; Qilghan ishliringningmu tengdishi yoqtur. 9
Sen yaratqan barliq eller kélip séning aldingda sejde
qilidu, i Reb, Namingni ulughlaydu. 10 Chünki Sen
nahayiti büyüksen, Möjizilerni Yaratquchidursen; Sen
Xudadursen, yalghuz Senla. 11 Öz yolungni manga

ögetkeysen, i Perwerdigar, We Séning heqiqitingde
yürimen; Naminggha hörmet-eyminishte bolushum
üchün, qelbimni pütün qilghaysen. 12 Ya Rebbim
Xuda, pütün qelbim bilen Séni medhiyileymen,
Ebedil'ebed namingni ulughlaymen. 13 Chünki
manga bolghan méhir-muhebbiting zordur, Sen
tehtisaraning tegliridin jénimni qutquzisen; (Sheol
h7585) 14 I Xuda, tekebburlar manga qarshi kötürüldi,
Esheddiylerning jamaiti jénimni izdimekte, Ular Séni
nezirige almeydu! 15 Emma Sen, Reb, rehimdil we
shepqetlik Ilahsen, Asanliqche achchiqlanmaysen,
Méhir-muhebbet hem heqiqet-sadiqliqing téship
turidu. 16 Men terepke burulup, shepqet körsetkeysen;
Öz qulunggha küchüngni bergeysen, Dédikingning
oghlini qutquzghaysen! 17 Manga öchmenlerning uni
körüp xijil bolushi üchün, Iltipatingni körsitidighan bir
alametni manga körsetkin; Chünki Sen Perwerdigar,
manga yardem qilding, Manga teselli bérip kelgensen.

87 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha:
— Uning uli bolsa muqeddes taghlardidur. 2
Perwerdigar Zionning derwazilirini söyidu, Yaqupning
barliq makan-jayliridinmu ewzel köridu; 3 Séning
sheripingge ulugh ishlar éytilmaqta, i Xudaning
shehiri! (Sélah) 4 «Méni tonup bilgenler arisida Rahab
bilen Babilni tilgha alimen; Mana Filistiye, Tur bilen
Éfiopiye; Mana bu adem shu yerde tughulghan»
— deymen. 5 Berheq, Zion toghruluq shundaq
éytilidu: — «Bu adem, palanchi-pokunchi uningda
tughulghan, Hemmidin Aliy Bolghuchining Özi uni
mustehkemleydu». 6 Xelq-qowmlarni xatiriliginide
Perwerdigar: — «Bu kishi bu yerde tughulghan» — dep
alahide xatirige yézip qoyidu. (Sélah) 7 Naxshichilar,
ussulchilar shuni teng éytidu: — «Méning barliq
bulaq-menbelirim séningdidur!»

88 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha:
— Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Maxalat-léanot» ahangida oqulsun dep, Ezraliq
Héman yazghan «Masqil»: — I Perwerdigar, nijatliqim
bolghan Xuda, Kéche-kündüz Sanga nale qilip keldim.
2 Duayim Séning aldinggha kirip ijabet bolsun;
Nidayimgha qulaq salghaysen; 3 Chünki derdlerdin
jénim toyghan, Hayatim tehtisaragha yéqinlashqan,
(Sheol h7585) 4 Hanggha chüshüwatqanlar qatarida
hésablinimen; Küch-madari qurughan ademdek
bolup qaldim. 5 Ölükler arisigha tashlan'ghanmen,
Qirilip qebride yatqanlardek; Sen ularni yene
eslimeysen, Ular qolungdin üzüp élinip yiraq
qilin'ghan. 6 Sen méni hangning eng tégige,
Zulmetlik jaylargha, déngizning chongqur yerlirige
chömdürdüng. 7 Qehring üstümge éghir yüktek
basti, Barliq dolqunliring bilen méni qiyniding.
8 Mendin dost-buraderlirimni yiraqlashturdung;
Ularni mendin yirgendürdüng; Men qamalghanmen,
héch chiqalmaymen. 9 Közlirim azab-oqubettin
xireleshti; Her küni Sanga nida qilimen, i Perwerdigar,
Qollirimni Sanga kötürüp keldim. 10 Ölüklerge möjize
körsitersenmu? Merhumlar ornidin turup Sanga
teshekkür éytarmu? 11 Özgermes muhebbiting qebride
bayan qilinarmu? Halaket diyarida sadiqliq-heqiqiting
maxtilarmu? 12 Karametliring zülmette tonularmu?
Heqqaniyliqing «untulush zémini»de bilinermu?
13 Biraq men bolsam, Perwerdigar, Sanga peryad
kötürimen, Tang seherde duayim aldinggha kiridu. 14
I Perwerdigar, némige jénimni tashliwetting? Némige
jamalingni mendin yoshurdung? 15 Yashliqimdin
tartip men ézilgen, bimardurmen; Wehshetliringni
körüwérip héch halim qalmidi. 16 Qehring üstümdin
ötti; Wehimiliring méni nabut qildi. 17 Ular kün
boyi tashqin suliridek méni orawaldi, Tamamen
méni chömdürdi. 18 Jan dostlirimni, aghinilirimni
méningdin yiraqlashturdung, Méning eziz dostum
bolsa qarangghuluqtur!

89 Ezrahliq Étan yazghan «Masqil»: —
Perwerdigarning özgermes muhebbitini
ebediy küyleymen, Aghzimda dewrdin-dewrgiche
heqiqet-sadaqitingni ayan qilimen. 2 Chünki
men: Özgermes muhebbet menggüge tiklinip
mangidu, Sen heqiqet-sadaqitingni ershielada
mustehkemlewatisen — dep bildim; 3 Sen dédingki: —
«Men talliwalghinim bilen ehde tüzgenmen; Qulum
Dawutqa qesem qildim: — 4 Séning ewladingni
menggü dawam qildurimen, Textingni ewladtin-
ewladqa qurup chiqimen». (Sélah) 5 Hem asmanlarmu
Séning möjiziliringni tebrikleydu, i Perwerdigar,
Muqeddeslerning jamaitide ular heqiqet-sadaqitingni
medhiyileydu; 6 Chünki asmanlarda Perwerdigarning
tengdishi barmu? Qudret Igisining oghulliri arisida
Perwerdigargha oxshaydighan kim bar? 7 Tengrining
heywisi muqeddeslerning mejlisidikilerni qattiq
titritidu, Uning etrapidikilerning hemmisi üchün
U qorqunchluqtur. 8 I Perwerdigar, samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Qudretlik Yah,
Sanga oxshaydighan kim bar? Etrapingda heqiqet-

sadaqiting turuqluqtur. 9 Déngizning meghrurluqi
üstidin höküm sürisen, Dolqunliri örkeshligende,
sen ularni tinchlandurisen; 10 Rahabni ölgüdek
yanjidingsen, Küchlük biliking bilen düshmenliringni
tiripiren qilip tarqitiwetting. 11 Asmanlar séningki,
yermu Séningkidur, Jahan hem uninggha tolghan
hemmini berpa qilding. 12 Shimal we jenubni,
ularni yaratqansen, Tabor we Hermon choqqiliri
namingni yangritip küyler. 13 Qudretlik bilek
séningkidur; Küchlüktur Séning qolung, ong qolung
hem kötürüklüktur. 14 Textingning uli heqqaniyliq
hem adalettur, Muhebbet hem heqiqet-sadaqet daim
didaring aldida mangidu. 15 Tentene sadasini bilgen
xelq bextliktur; Ular Séning jamalingning nurida
mangidu, i Perwerdigar! 16 Ular namingda kün boyi
shad bolar, Heqqaniyliqingda ular kötürüldi. 17
Chünki ularning küchining shan-sheripi özüngdursen,
Séning iltipating bilen münggüzimiz kötürülidu. 18
Chünki Perwerdigar bizning qalqinimiz, Israildiki
Muqeddes Bolghuchi Shahimizdur. 19 Sen burun
Öz mömin bendengge ghayibane alamette körünüp
söz qilip shuni dégenidingsen: — «Men bir ezimet
üstige yardimimni qondurdum, El arisidin men
talliwalghan birsini kötürdüm; 20 Qulum Dawutni
taptim, Muqeddes méyim bilen Men uni mesih qilip
tiklidim. 21 Qolum uninggha yar bolushqa békitilgen,
Bilikim uni küchlendüridu. 22 Düshmen uningdin héch
alwan-séliq almaydu, Peskesh adem uni qistimaydu;
23 Belki Men reqiblirini uning aldida yanjiymen, Uni
öch körgenlerni yer bilen yeksan qilimen; 24 Öz
heqiqet-sadaqitim hem méhir-muhebbitim uninggha
yar bolar, Hem Méning namim bilen uning münggüzi
kötürülidu. 25 Men uning qolini déngiz üstide,
Ong qolini deryalar üstide qoyimen. 26 U Méni
chaqirip deyduki: — «Sen méning Atam, méning
Tengrim, Nijatliqim bolghan qoram téshimdursen!».
27 Men yene uni Méning tunji oghlum dep, Dunya
padishahliridin eng yuqurisi qilimen. 28 Méning
muhebbitimni uning üchün ebediy qaldurimen,
Méning ehdem uning bilen mehkem turidu; 29
Men uning neslini ebediyleshtürimen, Uning
textini asmanning künliridek dawam qildurimen.
30 Mubada oghulliri Tewrat-qanunumdin chiqip,
Hökümlirim boyiche yürmise, 31 Belgilimilirimni
buzsa, Emrlirimge itaet qilmisa, 32 — U waqitta
itaetsizlikini tayaq bilen, Gunahini yara-jarahet
bilen jazalaymen. 33 Lékin muhebbitimni uningdin
üzüp qoymaymen, Heqiqet-sadaqitimge xiyanet
qilmaymen; 34 Men tüzgen ehdemni esla buzmaymen,
Lewlirimdin chiqqanlirini héch özgertmeymen.
35 Men bir qétim pak-muqeddeslikimge qesem
ichtim — Dawutqa qeti yalghan sözlimeymen: —
36 «Uning ewladi ebediy dawamlishar; Uning texti
köz aldimdiki quyash kebi turar; 37 U ay kebi
menggülük mustehkemliner, Asmandiki turghun
guwahchidek mezmut turar». (Sélah) 38 Biraq Sen
bularni chetke qéqip, ténip ketting; Sen mesih
qilghan padishahqa qattiq ghezeplending. 39
Qulung bilen tüzgen ehdidin waz kechting, Uning
tajini yerge tashlap dagh tegküzdung. 40 Uning
barliq tam-pasillirini yiqitip, Qel'elirini xarabilikke
aylandurdung. 41 Yoldin ötüwatqanlarning hemmisi
uni bulimaqta, U barliq qoshniliri aldida reswa boldi.
42 Uni ezgenlerning ong qolini yuqiri kötürdüng,
Pütkül düshmenlirini xushal qilding. 43 Berheq, Sen
uning qilichining bisini qayriwetting, Jengde uni tik
turghuzmiding. 44 Uning julaliqini yoqitip, Uning
textini yerge örüwettingsen. 45 Yashliq künlirini
Sen qisqartting, Uni xijaletke chömdürdüng. (Sélah)
46 Qachan'ghiche, i Perwerdigar? Özüngni ebediy
yoshuriwéremsen? Qehring ot kebi menggü yanarmu?
47 Manga nisbeten, ömürning qis ikenlikini este
tutqin! Némishqimu barliq insan balilirini bihudilikke
yaratqansen? 48 Qéni, qaysi adem yashap ölümni
körmeydiken? U jénini tehtisaraning changgilidin
qutquzalamdiken? (Sélah) (Sheol h7585) 49 Sen heqiqet-
sadaqitingde Dawutqa qesem ichken, Awwalqi méhir-
muhebbetler qeyerde qaldi, ya Rebbim? 50 Qulliring
uchrawatqan mesxirilerni yad etkeysen, i Reb — Men
ichimde pütkül küchlük ellerning mazaqlirini kötürüp
yürimen — 51 Düshmenliringning Özüng mesih
qilghanning qedemlirini qanchilik mesxiriliginini,
I Perwerdigar, yad etkeysen! 52 Perwerdigargha
menggüge teshekkür-medhiye qayturulsun! Amin!
Amin!

90 Xudaning adimi bolghan Musaning duasi: — Ya
Rebbim, Sen barliq dewrde bizge makan bolup
kéliwatisen; 2 Taghlar wujudqa kelmestin burun, Sen
yer we alemni shekillendürmestin burun, Ezeldin
ebedgiche Tengridursen. 3 Sen insanni tupraqqa
aylandurup: — «Hey, insan baliliri, qaytinglar!» —
deysen. 4 Mana, Séning neziringde ming yil — Ötüp
ketken tünügünki bir kün, Tündiki bir jésektur, xalas.
5 Sen ademlerni su tashqinidek élip kétisen, Ular ötüp

ketken bir uyqudek, Tang seherde ünüp chiqqan ot-
chöpke oxshaydu — 6 Etigende ular kökirip ünidu,
Kéchisi bolsa késilip, soliship kéter. 7 Chünki biz
gheziping bilen yoqaymiz, Qehring bilen dekke-
dükkide qalimiz. 8 Sen qebihliklirimizni köz aldinggha,
Yoshurun qilmishlirimizni jamalingning nuri aldigha
qoydung. 9 Barliq künlirimiz dergheziping astida ötüp
kétidu, Yillirimizni bir uh tartish bilenla tügitimiz.
10 Ömrimizning yilliri yetmish yil, Maghdurimiz
bar bolsa seksen yil; Biraq ularning pexri japa we
bihudiliktur; Hayat tézlik bilen üzer, Mana, biz uchup
kettuq. 11 Sanga bolghan hörmet-eyminishning az-
köplükige qarap hésablinidighan, Achchiqingning
shidditini kim bilsun? 12 Shunga könglimizni danaliqqa
qoyushimiz üchün, Künlirimizni sanashni bizge
ögetkeysen! 13 Yénimizgha qaytqaysen, i Perwerdigar,
Séni qachan'ghiche...?! Qulliringgha rehim qilghaysen!
14 Bizni etigende özgermes muhebbiting bilen
qandurghaysen; Undaqta barliq künlirimizde küylerni
yangritip shadlinimiz. 15 Sen bizni japagha chömgen
künlerge asasen, Külpetni körgen yillirimizgha asasen
yene xursen qilghin! 16 Ulugh ishliring qulliringgha
körün'gey, Shanu-shewkiting ularning oghullirighimu
ashkara bolghay! 17 Perwerdigar Xudayimizning
shérin merhemiti üstimizde bolghay, Qolimizning
ishlirini üstimizge beriketlik qilghaysen, Berheq,
qolimizning ishlirini beriketlik qilghaysen!

91 Eng Aliy Bolghuchining mexpiy jayida turghuchi,
Hemmige qadirning sayiside aramxuda
yashaydu. 2 Men Perwerdigarni: — «Méning
bashpanahim, Méning qorghinim; Méning Xudayim,
Uninggha tayinimen» — deymen. 3 Berheq, U
qiltaqchining toziqidin séni qutulduridu, Shum waba-
qazadin hem xalas étidu. 4 U peyliri bilen séni
yapidu; Qanatliri astida panah tapisen; Uning heqiqiti
sanga qalqan hem istihkamdur. 5 Sen ne kéchidiki
wehimidin, Ne kündüzi uchuwatqan oqtin, 6 Ne
qarangghuluqta kezgüchi wabadin, Ne chüsh waqtida
weyranchiliq qilghuchi halakettin qorqmaysen. 7
Séning yéningda mingi yiqilip, Ong yéqingda on
mingi ghulap chüshsimu, Lékin bala-qaza sanga
yéqinlashmaydu. 8 Sen peqet közliring bilen béqip,
Pasiqlargha bérilgen jazani körisen. 9 Perwerdigarni
panahim dep bilgining üchün, Hemmidin Aliy
Bolghuchini makan qilghining üchün, 10 Béshinggha
hech palaket chüshmeydu, Hech waba chédiringgha
yéqinlashmaydu. 11 U Öz perishtilirige séning
heqqingde emr qilidu, Shuning bilen ular pütkül
yolliringda séni saqlaydu. 12 Ayighing tashqa urulup
ketmesliki üchün, Ular séni qollirida kötürüp yüridu.
13 Shir we kobra yilan üstidin bésip ötisen, Arslan we
ejdihani dessep-cheyleysen. 14 «U Manga muhebbitini
baghlighanliqi üchün, Men uni qutuldurimen; U
namimni ten alghini üchün yuqirida saqlaymen. 15 U
Manga nida qilidu, Men uninggha jawab bérimen;
Éghir kün uni basqanda uning bilen bille bolimen;
Men uni xalas qilip, izzet-hörmetke sazawer qilimen.
16 Uzaq ömür bilen uni qandurimen, Hem nijatliqimni
uninggha körsitimen».

92 Shabat küni üchün bir küy-naxsha: —
Perwerdigargha teshekkür éytish, Namingni
küylesh eladur, i Hemmidin Aliy Bolghuchi! 2
Özgermes muhebbitingni seherde, Kéchilerde bolsa,
heqiqet-sadaqitingni jakarlash, 3 On tarliq saz we
rawabni chélip, Chiltar bilen mungluq ahangda chélish
eladur! 4 Chünki Sen Perwerdigar, Öz qilghining
arqiliq méni xursen qilding, Qolliringning qilghanliri
bilen men rohlinip naxsha éytimen. 5 Perwerdigar,
qilghan ishliring némidégen ulughdur! Oyliring
nahayiti chongqurdur! 6 Bighem kishi buni bilmes,
Hamaqet buni chüshenmes, 7 Reziller ot-chöptek
aynighanda, Qebihlik qilghuchilarning hemmisi
güllen'gende, Menggü halak bolup kétidighanlar
shulardur! 8 Lékin Sen, i Perwerdigar, ebedil'ebed
üstün turisen. 9 Chünki mana düshmenliring, i
Perwerdigar, Mana düshmenliring yoqilidu; Barliq
qebihlik qilghuchilar tiripiren qiliwétilidu! 10
Münggüzümni yawayi buqiningkidek kötürisen;
Béshim yéngi may sürkep, mesih qilinidu. 11
Méni qest qilghanlarning [meghlubiyitini] öz közum
köridu; Manga qarshilishishqa qozghalghan rezillik
qilghuchilarning [ten bergenlikinimu] quliqim
anglaydu. 12 Heqqaniy adem xorma derixi kebi güllep-
yashnaydu; U Liwandiki kédr derixidek ösidu. 13
Perwerdigarning öyige tikilgenler, Xudayimizning
hoylilirida güllinidu; 14 Ular qérighandimu yene
méwe béridu, Suluq hem yéshil ular; 15 Shuning bilen
ular Perwerdigar durustur, dep ispatlaydu; U méning
qoram téshimdur, Uningda hech naheqlik yoqtur!

93 Perwerdigar höküm süridu! U heywetni kiyim
qilip kiygen; Perwerdigar kiyin'gen, U bélini
qudret bilen baghlighan; Berheq, shunga dunya
mezmut qilin'ghan, U tewrenmes esla. 2 Séning

texting qedimdila berpa qilin'ghan; Sen ezeldin
bar bolghuchisen! 3 Kelkün-tashqinlar öz sadasini
kötürdi, i Perwerdigar, Kelkün-tashqinlar öz sadasini
kötürdi! Kelkün-tashqinlar urghuchi dolqunlirini
yuqiri kötürdi! 4 Köp sularning shawqunliridin,
Déngiz-okyandiki qudretlik dolqunlardin, Üstün
turghan Perwerdigar qudretliktur! 5 Séning agah-
guwahliqliring némidégen ishenchliktur! Künler yoq
bolghuche, i Perwerdigar, Öyüngge pak-muqeddeslik
ebedil'ebed rawadur.

94 I itiqamlar alghuchi Tengri, Perwerdigar! I
intiqamlar alghuchi Tengri, parlighaysen! 2
Kötürülgin, Özüngni kötürgin, i jahanni Soraq
Qilghuchi, Meghrurlargha jazasini bergin! 3
Qachan'ghiche reziller, i Perwerdigar, Qachan'ghiche
reziller tentene qilip yüriwéridu? 4 Qachan'ghiche
hakawurlarche sözlep walaqshiydu, Qebihlik
qilghuchilarning hemmisi yoghan gep qilip yüridu?
5 Ular xelqingni ézidu, i Perwerdigar, Séning
mirasinggha jebir-japa salmaqta. 6 Tul ayal we
ghérip-musapirlarni qirip, Yétim-yésirlerni öltürüp:
— 7 «Yah körmeydu», «Yaqupning Xudasi köngül
bölmeydu», — deydu. 8 Siler köngül qoyunglar,
i elning hamaqetliri! Exmeqler, qachan dana
bolisiler? 9 Qulaqni tikligüchining Özi anglimamdu?
Közni Yasighuchining Özi körmemdu? 10 Ellerni
terbiyiligüchi, Insan'gha eqil-bilim ögetküchining
Özi ademni eyiblimemdu? 11 Perwerdigar insanning
oy-xiyallirining tutami yoqluqini bilidu. 12 Sen
terbiyiligen adem bextliktur, i Yah, Yeni Sen Tewrat-
qanunungdin eqil ögitidighan kishi bextliktur! 13
Shundaq qilip, taki pasiqlar üchün orek kolan'ghuche
— Sen uni yaman künlerdin xatirjem saqlaysen. 14
Chünki Perwerdigar Öz xelqini terk etmeydu, Yaki
Öz mirasidin waz kechmeydu. 15 Chünki hökům-
perman hoquqi haman adaletke qaytidu, Barliq
dili duruslar bolsa, uning keynidin mangidu. 16
Men üchün yamanlar bilen qarshilishishqa kim
ornidin turidu? Men üchün qebihlik qilghuchilar
bilen qarshilishishiqa kim meydan'gha chiqidu?
17 Eger Perwerdigar manga yardemde bolmighan
bolsa, Jénim baldur chiqip sükü diyarida yatar
idi. 18 Ayighim putlishay déginide, Özgermes
muhebbiting, i Perwerdigar, méni yölidi. 19 Ichimdiki
köpligen ghem-endishiler arisida, Séning teselliliring
jénimni söyündürdi. 20 Insapsizliqni qanun'gha
aylanduridighan, Ach köz olturghan bir text, Sen bilen
alaqide bolamdu? 21 Ular heqqaniylarning jénigha
hujum qilishqa yighilidu, Bigunah qanni tökidighan
hökümlerni chiqarmaqta. 22 Biraq Perwerdigar
méning égiz qorghinim bolidu; He, méning Xudayim
panah Qoram Téshimdur. 23 U ularning qebihlikini öz
béshigha salidu, Ularning öz yawuzluqliri bilen ularni
üzüp tashlaydu, Berheq, Perwerdigar Xudayimiz
ularni üzüp tashlar.

95 Kélinglar, Perwerdigarni yangritip küyleyli,
Nijatliqimiz bolghan Qoram Téshimizgha tentene
qilayli! 2 Teshekkürler bilen uning aldigha kéleyli,
Uninggha küyler bilen tentene qilayli! 3 Chünki
Perwerdigar — büyük bir ilahtur, Pütkül ilahlar
üstidiki büyük bir Padishahtur. 4 Yerning tegliri Uning
qolididur, Taghlarning choqqilirimu Uningkidur. 5
Déngiz Uningki, U uni yaratqan; Quruqluqni Uning
qolliri shekillendürdi. 6 Kélinglar, Uninggha bash
urup sejde qilayli, Perwerdigar Yaratquchimiz aldida
tiz pükeyli! 7 Chünki U bizning Xudayimizdur, Biz
bolsaq Uning yayliqidiki xelq, Uning qoli baqidighan
qoylarmiz. Bügün, eger Uning awazini anglisanglar,
8 Eyni chaghlarda Meribahda bolghandek, chöl-
bayawandiki Massahda bolghan kündek, Yürikinglarni
jahil qilmanglar! 9 Mana shu yerde ata-bowiliringlar
Méni sinidi, ispatlidi hem qilghinimni kördi. 10 Men
qiriq yil shu dewrdin bizar bolup: — «Bular könglide
adashqan bir xelqtur, Méning yollirimni héch bilip
yetmigen» — dédim. 11 Shunga Men ghezeplinip
qesem ichip: — «Ular hergiz Méning aramgahimgha
kirmeydu» — dédim.

96 Perwerdigargha atap yéngi naxsha éytinglar!
Pütkül yer yüzi, Perwerdigarni küylenglar! 2
Perwerdigargha naxsha éytinglar, namigha teshekkür-
medhiye qayturunglar, Nijatliqini her küni élan
qilinglar! 3 Uning shan-shöhritini eller arisida,
Uning möjizilirini barliq xelqler arisida jakarlanglar!
4 Chünki Perwerdigar ulugh, zor medhiyelerge
layiqtur! U barliq ilahlardin üstün, Uningdin qorqush
kérektur; 5 Chünki barliq xelqlerning ilahliri —
Butlar xalas, Biraq Perwerdigar asman-pelekni
yaratqandur. 6 Shanu-shewket we heywet Uning
aldida, Muqeddes jayida qudret we güzellik körünidu.
7 Perwerdigargha [teelluqini] bergeysiler, i el-
qebililer, Perwerdigargha shan-shöhret we qudretni
bergeysiler! 8 Perwerdigargha Öz namigha layiq shan-
shöhretni bergeysiler; Sowgha-salam élip hoylilirigha

kiringlar! 9 Perwerdigargha pak-muqeddeslikning
güzellikide sejde qilinglar; Pütkül yer-yüzi, Uning
aldida titrenglar! 10 Eller arisida élan qilinglar: —
«Perwerdigar höküm süridu! Shunga mana, dunya
mezmut qilin'ghan, u tewrenmes esla. U adilliq
bilen xelqler üstide höküm chiqiridu. 11 Asmanlar
shadlansun, yer-jahan xush bolsun, Déngiz-okyan
we uninggha tolghan hemme chuqan sélip jush
ursun! 12 Dalalar hem ulardiki hemme yayrisun!
U chaghda ormandiki pütkül derexler Perwerdigar
aldida yangritip naxsha éytidu; 13 Chünki mana, U
kélidu! U jahanni soraq qilishqa kélidu; U alemni
adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide soraq
qilidu.

97 Perwerdigar höküm süridu! Yer-zémin xush
bolsun, Köpligen arallar shadlansun! 2 Bulutlar
we qarangghuluq Uning etrapididur, Heqqaniyet
we adalet textining ulidur; 3 Uning aldida ot
yalquni yüridu, Etraptiki düshmenlirini köydürüp
tashlaydu; 4 Uning chaqmaqliri jahanni yorutti,
Yer buni körüp titrep ketti; 5 Perwerdigarning
aldida, Pütkül zéminning igisining aldida, Taghlar
momdek érip kétidu. 6 Asmanlar Uning heqqaniyitini
jakarlaydu, Barliq xelqler Uning shan-sheripini
köridu. 7 Oyma heykellerge choqun'ghanlar, Butlar
bilen maxtinip yürgüchilerning hemmisi uyatta
qalidu. Barliq ilahlar, Uninggha sejde qilinglar! 8
Séning hökümliring sewebidin, i Perwerdigar, Zion
anglap shadlandi, Yehuda qizliri xush boldi. 9
Chünki Sen Perwerdigar pütkül yer yüzi üstidiki
eng aliysidursen; Sen barliq ilahlardin neqeder
yuqiridursen! 10 Perwerdigarni söygenler, yamanliqtin
nepretlininglar! U mömin bendilirining jénidin xewer
alidu, Rezillerning changgilidin xalas qilidu. 11
Heqqaniylar üchün nur, Dili duruslar üchün shadliq
térilghandur; 12 Perwerdigardin shadlininglar, i
heqqaniylar, Uning pak-muqeddeslikini yad étip
teshekkür éytinglar!

98 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha atap
yéngi naxsha éytinglar; Chünki U karamet
möjizilerni yaratti; Uning ong qoli hem muqeddes
biliki Özige zeper-nijat keltürdi. 2 Perwerdigar Öz
nijatliqini ayan qildi; Heqqaniyitini ellerning köz
aldida ashkara körsetti. 3 U Israil jemetige bolghan
méhir-muhebbitini hem heqiqet-sadaqitini ésige aldi,
Zéminning chet-yaqilirimu Xudayimizning nijatliqini
kördi. 4 Perwerdigargha awazinglarni kötürünglar,
pütkül yer yüzi; Tentene qilip awazinglarni
kötürünglar, naxsha éytinglar! 5 Perwerdigargha
chiltar chélip naxsha éytinglar, Chiltar bilen,
küyning sadasi bilen! 6 Kanay hem sunay awazliri
bilen, Padishah bolghan Perwerdigar aldida tentene
qilinglar; 7 Déngiz-okyan hem uninggha tolghan
hemme jush urup, Jahan hem uningda yashawatqanlar
shawqunlisun! 8 Kelkün-tashqinlar chawak chalsun;
Perwerdigar aldida taghlar qoshulup tentene qilip
naxsha éytsun; 9 Chünki mana, U yerni soraq qilishqa
kélidu; U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-
sadaqitide soraq qilidu.

99 Perwerdigar höküm süridu! Xelqler titrisun! U
kérublar otturisida olturidu; Yer-jahan zilzilige
kelsun! 2 Perwerdigar Zionda büyüktur, U barliq
xelqler üstide turidighan aliydur. 3 Ular ulugh we
sürlük namingni medhiyileydu; U pak-muqeddestur!
4 Padishahning qudriti adaletke béghishlan'ghandur;
Özüng durusluqni mehkem ornatqansen; Sen Yaqup
arisida adalet we heqqaniyet yürgüzgen. 5 Perwerdigar
Xudayimizni ulughlanglar! Textiperi aldida égilip
sejde qilinglar — U muqeddestur! 6 Uning kahinliri
arisida Musa we Harun bar idi, Namini chaqirghanlar
ichide Samuilmu hazir idi; Ular Perwerdigargha
iltija qilip, chaqirdi, U ulargha jawab berdi. 7 Xuda
bulut tüwrükide ulargha sözlidi; Ular U tapshurghan
agah-guwahliqlargha hem nizam-belgilimige emel
qilishatti. 8 I Perwerdigar Xudayimiz, Sen ulargha
jawab berding; Yaman qilmishlirigha yarisha jaza
bergen bolsangmu, Sen ularni kechürgüchi Ilah
iding. 9 Perwerdigar Xudayimizni ulughlanglar! Uning
muqeddes téghida égilip sejde qilinglar! Chünki
Perwerdigar Xudayimiz muqeddestur!

100 Teshekkür éytish üchün yézilghan küy:
— I pütkül yer-jahan, Perwerdigargha
awazinglarni kötürünglar! 2 Xushalliq bilen
Perwerdigarning xizmitide bolunglar, Huzurigha
tentene-naxshilar bilen yéqinlishinglar! 3 Bilip
qoyunglarki, Perwerdigar heq Xudadur; Bizni
yaratqan Uning Özidur, biz emes! Biz uning
xelqidurmiz, Öz yayliqida baqqan qoyliridurmiz. 4
Derwazilirigha teshekkür éytishlar bilen, Hoylilirigha
medhiyeler bilen kiringlar; Uni medhiyilep,
namigha teshekkür-medhiye qayturunglar! 5 Chünki
Perwerdigar méhribandur; Uning méhir-muhebbiti

ebedil'ebedgiche, Uning heqiqet-sadaqiti ewladtin-
ewladqichidur!

101 Dawut yazghan küy: — Men özgermes
muhebbet hem adalet toghruluq naxsha
éytimen, Séni, i Perwerdigar, naxshilar bilen
küyleymen. 2 Men mukemmel yolda éhtiyat bilen
ish körimen; Sen qachanmu yénimgha kélisen!?
Öz öy-ordamda sap köngül bilen yürimen. 3
Héch pasiq nersini köz aldimgha keltürmeymen,
Yoldin chetnigenlerning qilmishlirigha nepretlinimen;
Bundaqlar manga héch yépishmas esla. 4 Egri köngül
méningdin yiraq kétidu, Héch rezillikni tonughum
yoqtur. 5 Kimki öz yéqinining keynidin töhmet qilghan
bolsa, Men uni yoqitimen; Neziri üstün, dili tekebbur
ademni men sighdurmaymen; 6 Közlirim zémindiki
möminlerdidur, Ular ordamda men bilen bille tursun!
Kim mukemmel yolda mangsa, u méning xizmitimde
bolidu. 7 Aldamchiliq yürgüzgenlerning öy-ordamda
orni bolmaydu, Yalghan sözligenler köz aldimda
turmaydu. 8 Perwerdigarning shehiridin yamanliq
qilghuchilarni üzüp tashlash üchün, Her seherde
zémindiki barliq rezil ademlerni yoqitimen.

102 Ézilgenning duasi: U halidin ketkende, dad-
peryadini Perwerdigar aldigha tökkende: —
Duayimni anglighaysen, i Perwerdigar; Peryadim
aldinggha yétip kirsun! 2 Yüzüngni mendin
qachurmighaysen; Qisilghan künümde manga qulaq
salghaysen; Men nida qilghan künde, manga téz
jawab bergin! 3 Mana, künlirim is-tütektek tügep
kétidu, Ustixanlirim otun-choghlargha oxshash köydi!
4 Yürikim zexme yep chöpler xazan bolghandek
qurup ketti, Hetta nénimni yéyishni untudum. 5
Men ahu-zar tartqanliqimdin, Etlirim süngeklirimge
chapliship qaldi. 6 Chöl-bayawandiki saqiyqushtek,
Weyranchiliqta qonup yürgen huwqushqa oxshaymen.
7 Uxlimay segek turup közettimen; Ögzide yalghuz
qalghan qushqach kebimen. 8 Düshmenlirim kün
boyi méni mesxire qilmaqta, Méni haqaretligenler
ismimni lenet ornida ishletmekte. 9 Qehring hem
achchiqing tüpeylidin, Külni nan dep yewatimen,
Ichimlikimni köz yéshim bilen arilashturimen; Chünki
Sen méni kötürüp, andin yerge urdung. 11 Künlirim
quyash uzartqan kölenggidek yoqulay dep qaldi,
Özüm bolsam chöpler xazan bolghandek qurup
kettim. 12 Lékin Sen, Perwerdigar, ebediy turisen,
Séning nam-shöhriting dewrdin-dewrgichidur. 13
Sen ornungdin turisen, Zion'gha rehim qilisen;
Chünki uninggha shepqet körsitish waqti keldi, He,
waqit-saiti yétip keldi! 14 Chünki qulliring uning
tashliridin xursenlik tapidu, Hem tupriqighimu ichini
aghritidu; 15 Eller Perwerdigarning namidin, Yer
yüzidiki shahlar shan-sheripingdin eyminidu. 16
Mana, Perwerdigar Zionni qaytidin qurghanda, U Öz
shan-sheripide körünidu! 17 U ghérib-miskinning
duasigha étibar béridu; Ularning duasini hergiz
kemsitmeydu. 18 Bular kelgüsi bir ewlad üchün
xatirilinidu; Shuning bilen kelgüside yaritilidighan
bir xelq Yahni medhiyeleydu; 19 Chünki U esirlerning
ah-zarlirini anglay dep, Ölümge buyrulghanlarni
azad qilay dep, Égizdiki muqeddes jayidin éngiship
nezer saldi, Ershlerdin Perwerdigar yerge qaridi; 21
Shundaq qilip, ular Perwerdigarning xizmitide bolayli
dégende, Yeni el-memliketler jem yighilghan waqtida
— Perwerdigarning nami Zionda, Uning sherepliri
Yérusalémda jakarlinidu! 23 Biraq U méni yolda
maghdursizlandurup, Künlirimni qisqartti. 24 Men:
«Tengrim, ömrümning yérimida méni élip ketme!» —
dédim. — «Séning yilliring dewrdin dewrgichidur, 25
Sen yerni elmisaqtinla berpa qilghansen, Asmanlarni
hem qolliring yasighandur; 26 Ular yoq bolup
kétidu, Biraq Sen dawamliq turiwérisen; Ularning
hemmisi kiyimdek konirap kétidu; Ularni kona
ton kebi almashtursang, Shunda ular kiyim-kéchek
yenggüshlen'gendek yenggüshlinidu. 27 Biraq Sen
özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur. 28
Qulliringning balilirimu turiwéridu, Ularning ewladi
huzuringda mezmut yashaydu!».

103 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha
teshekkür qaytur, i jénim; I pütün wujudum,
Uning muqeddes namigha teshekkür qaytur! 2
Perwerdigargha teshekkür qaytur, i jénim, Untuma
uning barliq méhrimbanliq-beriketlirini; 3 U pütkül
qebihliklirinqni kechüridu, Barliq késelliringge dawa
qilidu; 4 Hayatingni hangdin hörlükke qutquzidu,
Béshinggha méhir-muhebbet hem rehimdilliqlarni
taj qilip kiygüzidu. 5 Könglüngni nazunémetler bilen
qanduridu; Yashliqing bürkütningkidek yéngilinidu.
6 Perwerdigar barliq ézilgenler üchün heqqaniyliq
hem adaletni yürgüzidu; 7 U Öz yollirini Musagha,
Qilghanlirini Israillargha namayan qilghan. 8
Perwerdigar rehimdil we shepqetliktur, U asanliqche
achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti téship
turidu. 9 U uzun'ghiche eyiblewermeydu, Yaki ta

menggüge ghezipide turiwermeydu. 10 U bizge
gunahlirimizgha qarita muamilide bolghan emes,
Bizge qebihliklirimizge qarita tégishlikini yandurghan
emes. 11 Asman yerdin qanchilik égiz bolsa, Uningdin
qorqidighanlargha bolghan muhebbitimu shunchilik
zordür. 12 Sherq gherbtin qanchilik yiraqta bolsa,
Bizdiki asiyliqlarnimu shunche yiraqlashturdi. 13 Ata
balilirigha qandaq köyün'gen bolsa, Perwerdigarmu
Özidin qorqidighanlargha shundaq méhribandur. 14
Chünki U Özi bizning jismimizni bilidu, Tupraqtin
ikenlikimizni U ésige alidu. 15 Insan bolsa — uning
künliri ot-chöpke oxshaydu, Daladiki güldek ünüp
chiqip chéchekleydu; 16 Uning üstidin shamal uchup
ötidu, U yoq bolidu, esliy makanimu uni qayta
tonumaydu. 17 Lékin Özidin qorqidighanlargha, Öz
ehdisige wapa qilghanlargha, Körsetmilirini orunlash
üchün ularni éside tutqanlargha, Perwerdigarning
méhir-muhebbiti ezeldin ebedgiche, Heqqaniyiti
ewladtin ewladlirigichidur. 19 Perwerdigar textini
ershte qurghan, Uning selteniti hemmining üstidin
höküm süridu; 20 I sözige qulaq salghuchi, Kalamini
ijra qilghuchi, qudriti zor bolghan Uning perishtiliri,
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar!
21 I siler, Uning barliq qoshunliri, Iradisini ada
qilghuchi xizmetkarliri, Perwerdigargha teshekkür-
medhiye qayturunglar! 22 I, Uning barliq yasighanliri,
Hökümranliqi astidiki barliq jaylarda Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qayturunglar! I méning jénim,
Perwerdigargha teshekkür qaytur!

104 Perwerdigargha teshekkür-medhiye qaytur,
i jénim! I Perwerdigar Xudayim, intayin
ulughsen; Shanu-shewket we heywet bilen
kiyin'gensen; 2 Libas bilen pürken'gendek yoruqluqqa
pürken'gensen, Asmanlarni chédir perdisi kebi
yayghansen. 3 U yuqiriqi rawaqlirining limlirini
sulargha ornatqan, Bulutlarni jeng harwisi qilip,
Shamal qanatliri üstide mangidu; 4 U perishtilirini
shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qilidu. 5 Yerni
U ulliri üstige ornatqan; U esla tewrinip ketmeydu.
6 Libas bilen oralghandek, uni chongqur déngizlar
bilen orighansen, Sular taghlar choqqiliri üstide
turdi. 7 Séning tenbihing bilen sular beder qachti,
Güldürmamangning sadasidin ular tézdin yandi; 8
Taghlar örlep chiqti, Wadilar chüshüp ketti, [Sular]
Sen békitken jaygha chüshüp ketti. 9 Ular téship,
yerni yene qaplimisun dep, Sen ulargha cheklime
qoyghansen. 10 [Tengri] wadilarda bulaqlarni échip
urghutidu, Suliri taghlar arisida aqidu. 11 Daladiki
herbir janiwargha ussuluq béridu, Yawayi éshekler
ussuzluqini qanduridu. 12 Köktiki qushlar ularning
boyida qonidu, Derex shaxliri arisida sayraydu. 13 U
yuqiridiki rawaqliridin taghlarni sughiridu; Yer Séning
yasighanliringning méwiliridin qandurulidu! 14 U
mallar üchün ot-chöplerni, Insanlar üchün köktatlarni
östüridu, Shundaqla nanni yerdin chiqiridu; 15
Ademning könglini xush qilidighan sharabni, Insan
yüzini parqiritidighan mayni chiqiridu; Insanning
yürikige nan bilen quwwet béridu; 16 Perwerdigarning
derexliri, Yeni Özi tikken Liwan kédir derexliri [su
ichip] qanaetlinidu. 17 Ene ashular arisigha qushlar
uwa yasaydu, Leylek bolsa, archa derexlirini makan
qilidu. 18 Égiz choqqilar tagh öchkilirining, Tik
yarlar sughurlarning panahi bolidu. 19 Pesillerni
békitmek üchün U ayni yaratti, Quyash bolsa
pétishini bilidu. 20 Sen qarangghuluq chüshürisen,
tün bolidu; Ormandiki janiwarlarning hemmisi
uningda shipir-shipir kézip yüridu. 21 Arslanlar olja
izdep hörkireydu, Tengridin ozuq-tülük sorishidu;
22 Quyash chiqipla, ular chékinidu, Qaytip kirip
uwilirida yatidu. 23 Insan bolsa öz ishigha chiqidu, Ta
kechkiche méhnette bolidu. 24 I Perwerdigar, yasighan
herxil nersiliring neqeder köptur! Hemmisini
hékmet bilen yaratqansen, Yer yüzi ijat-bayliqliring
bilen toldi. 25 Ene büyük bipayan déngiz turidu!
Uningda san-sanaqsiz ghuzh-ghuzh janiwarlar, Chong
we kichik haywanlar bar. 26 Shu yerde kémiler
qatnaydu, Uningda oynaqlisun dep sen yasighan
léwiatanmu bar; 27 Waqtida ozuq-tülük bergin
dep, Bularning hemmisi Sanga qaraydu. 28 Ulargha
bergingde, tériwalidu, Qolungni achqiningdila, ular
nazunémetlerge toyidu. 29 Yüzüngni yoshursang,
ular dekke-dükkige chüshidu, Rohlirini alsang,
ular jan üzüp, Yene tupraqqa qaytidu. 30 Rohingni
ewetkingde, ular yaritilidu, Yer-yüzi yéngi [bir
dewr bilen] almishidu. 31 Perwerdigarning shan-
shöhriti ebediydur, Perwerdigar Öz yaratqanliridin
xursen bolidu. 32 U yerge baqqinida, yer titreydu,
Taghlargha tegkinide, ular tütün chiqiridu. 33 Hayatla
bolidikenmen, Perwerdigargha naxsha éytimen;
Wujudum bolsila Xudayimni küyleymen. 34 U
sürgen oy-xiyallirimdin söyünse! Perwerdigarda
xushallinimen! 35 Gunahkarlar yer yüzidin tügitilidu,
Reziller yoq bolidu. I jénim, Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qaytur! Hemdusana!

105 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, Uning namini chaqirip iltija qilinglar, Uning qilghanlirini xelqler arisida ayan qilinglar! **2** Uninggha naxshilar éytip, Uni küylenglar; Uning pütkül karamet möjiziliri üstide séghinip oylininglar. **3** Muqeddes namidin pexirlinip danglanglar, Perwerdigarni izdigüchilerning köngli shadlansun! **4** Perwerdigarni hemde Uning küchini izdenglar, Didar-huzurini toxtimay izdenglar. **5** Uning yaratqan möjizilirini, Karamet-alametlirini hem aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, **6** I Uning quli Ibrahim nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning oghulliri! **7** U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümliri pütkül yer yüzididur. **8** Özi tüzgen ehdisini ebediy yadida tutidu — — Bu Uning ming ewladqiche wedishleshken sözidur, — **9** Yeni Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Ishaqqa ichken qesimidur. **10** U buni Yaqupqimu nizam dep jezmleshtürdi, Israilgha ebediy ehde qilip bérip: — **11** «Sanga Qanaan zéminini bérimen, Uni mirasing bolghan nésiweng qilimen», — dédi, **12** — Gerche shu chaghda ularning sani az, Étiwargha élinmighan, shu yerdiki musapirlar bolsimu. **13** Ular u yurttin bu yurtqa, Bu eldin u qebilige kézip yürdi; **14** U héchkimning ularni ézishige yol qoymidi, Ularni dep padishahlarghimu tenbih bérip: — **15** Men mesih qilghanlirimgha tegme, Peyghemberlirimge yaman ish qilma! — dédi. **16** U ashu yurtqa acharchiliqni buyrudi, Tirek bolghan ash-nanni qurutuwetti. **17** U ulardin burun bir ademni ewetkenidi, Yüsüp qul qilip sétilghanidi. **18** Uning putliri zenjirde aghridi, Uning jéni tömürge kirip qisildi; **19** Shundaqla ta özige éytilghan wehiy emelge ashurulghuche, Perwerdigarning söz-kalami uni sinap tawlidi; **20** Pirewn ademlirini ewetip uni boshatquzdi, Qowmlarning hökümdari uni hörlükke chiqardi. **21** Uni öz ordisigha ghojidar qilip qoydi, Pütün mal-mülkige bashliq qilip teyinlep, **22** Öz wezirlirini uning ixtiyarida bolup terbiyilinishke, Aqsaqallirigha danaliq ögitishke tapshurdi. **23** Shuning bilen Israil Misirgha keldi, Yaquplar Hamning zéminida musapir bolup yashidi. **24** [Perwerdigar] Öz xelqini köp nesillik qilip, Ezgüchiliridin küchlük qildi. **25** U [Misirliqlarning] qelbide Öz xelqige nepret hasil qildi, Ularni Öz qullirigha hiyle-mikirlik bolushqa mayil qildi. **26** U Öz quli bolghan Musani, Özining tallighini Harunni yollidi. **27** Ular [Misirda] ilahiy alametlerni ayan qilip, Ham zéminida uning möjizilirini ornatti. **28** Perwerdigar qarangghuluqni ewetip, [Zéminni] zulmetke qaplitiwetti; [Misirliqlar] Uning emrige qarshi turghan emesmu? **29** U ularning sulirini qan'gha aylandurdi, Béliqlirini qurutiwetti. **30** Ularning yerlirini mizh-mizh paqilar basti, Shah-emirlirining hujrilirighimu ular tolup ketti. **31** U bir söz bilenla, ghuzh-ghuzh chiwinlar bésip keldi; Hemme bulung-puchqaqlarda ghing-ghing uchar chümüliler. **32** U yamghurning ornigha möldür yaghdurup, Bu zémin'gha yalqunluq ot chüshürdi. **33** U üzüm tallirini, enjur derexlirini urdi, Zémindiki derexlerni sunduruwetti. **34** U bir söz qilishi bilenla, chéketkiler keldi, Sansiz yutqur hasharetler mizhildap, **35** Zéminida bar bolghan giyahlarni yutuwetti, Étizlarning barliq hosullirini yep tügetti. **36** [Axirda] zéminidiki barliq tunji tughulghanlarni, Ularning ghururi bolghan birinchi oghul balilirini qiriwetti. **37** Öz xelqini bolsa, altun-kümüshlerni kötürgüzüp chiqardi, Qebililiride birsimu yiqilip chüshüp qalghini yoq. **38** Ularning chiqqinigha Misir xushal boldi, Chünki ularning wehimisi [Misirliqlargha] chüshti. **39** U ulargha bulutni sayiwen bolushqa, Otni tünde nur bolushqa berdi. **40** Ular soridi, U bödinilerni chiqardi, Ularni samawiy nan bilen qandurdi. **41** U tashni yardi, sular bulduqlap chiqti; Qaqasliqta deryadek aqti. **42** Chünki U bergen muqeddes sözini, Öz quli Ibrahimni este tutti. **43** U xelqini shad-xuramliq bilen, Öz tallighinini shadiyane tenteniler bilen [azadliqqa] chiqardi. **44** U ulargha ellerning zéminlirini bérip, Ularni xelqlerning ejir-méhnetlirige muyesser qildi, **45** Bu, ularning Uning belgilimilirini tutup, Qanunlirigha itaet qilishi üchün idi! Hemdusana!

106 Hemdusana! Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U méhribandur, ebediydur Uning méhir-muhebbiti. **2** Perwerdigarning qudretlik qilghanlirini kim sözlep béreleydu? Uning bar shan-shöhritini kim jakarlap béreleydu? **3** Bextliktur adaletni tutqan, Daim heqqaniyliqni yürgüzgen kishi! **4** Xelqingge bolghan himmiting bilen méni esligeysen, i Perwerdigar; Nijatliqing bilen yénimgha kélip xewer alghin! **5** Shuning bilen, Sen tallighanliringning berikitini körey, Öz élingning shadliqi bilen shad bolay, Öz mirasing [bolghan xelqing] bilen pexirlinip, yayrap yürey! **6** Biz ata-bowilirimiz qatarida gunah ötküzduq, Qebihlik qilduq, yamanliq eyliduq. **7** Misirda turghan ata-bowilirimiz möjiziliringni nezirige almay, Köp méhribanliqliringni ésige almidi;

Belki déngizda, Qizil Déngiz boyida isyan kötürdi.
8 Biraq U qudritimni namayan qilay dep, Öz nami
üchün ularni qutquzdi. 9 Uning Qizil Déngizgha
tenbih bérishi bilen, U qupquruq boldi; Xuddi
qaghjiraq chöllüktin yéteklep mangghandek, U ularni
déngiz tegliridin [quruq] ötküzdi. 10 Ularni öch
körgenlerning qolidin hörlükke chiqardi, Ulargha
hemjemet bolup düshmen changgilidin qutquzdi. 11
Yawlarni sular basti, Ularning héchbirsi saq qalmidi.
12 Shundila ular Uning sözlirige ishench qildi; Ular
Uni küylidi. 13 Ular Uning qilghanlirini shunche
téz untudi, Nesihetini kütmidi; 14 Belki dalada ach
közlükke baladek bérildi, Chöl-bayawanda Tengrini
sinidi. 15 Shunga U sorighinini ulargha berdi, Biraq
jüdetküchi bir késelni janlirigha tegküzdi. 16 Ular
bargahda Musagha heset qildi, Xudaning muqeddes
bendisi Harunnimu körelmidi. 17 Yer échilip Datanni
yutuwetti, Abiramni ademliri bilen qapsiwaldi. 18
Egeshküchiliri arisida ot yéqildi; Yalqun rezillerni
köydüriwetti. 19 Ular Horeb téghida mozay butni
yasidi, Quyma heykelge sejde qilip, 20 Özlirining
pexir-shöhriti bolghuchining ornigha, Ot-chöp
yeydighan öküzning süritini almashturdi. 21 Misirda
ulugh ishlarni körsetken Nijatkari Tengrini ular
untudi. 22 Derweqe, Ham diyarida möjiziler yaratqan,
Qizil Déngiz boyida qorqunchluq ishlarni körsetken
Xudani [untudi]. 23 U ularni halak qilimen dégenidi
— Öz tallighini Musa qehrini yandurush üchün
Uning aldida arichi bolup tik turmighan bolsa, —
Derweqe shundaq qilghan bolar idi. 24 Ular yene
güzel zéminni kemsitip ret qildi, Uning wedisige
ishenmidi; 25 Belki chédirlirida qaqshap yürüp,
Perwerdigarning awazigha qulaq salmidi. 26 Shunga
U ulargha qesem qilip qol kötürüp: — Silerni chölde
yiqitip tügeshtürimen — 27 Ewladliringlarnimu
eller arisida yiqitip tügeshtürüp, Yaqa yurtlar ara
tarqitiwétimen» — dédi. 28 Ular Baal-Péor butqa özini
étip choqunup, Ölüklerge atighan qurbanliqlarni
yédi. 29 Ular qilmishliri bilen Uning achchiqini
keltürdi, Ular arisida waba qozghaldi; 30 Finihas turdi-
de, höküm yürgüzdi, Shuning bilen waba tosuldi;
31 Bu ish [Finihasqa] heqqaniyet dep hésablandi,
Uning nesligimu ewladidin ewladighiche, ebediy
shundaq hésablandi. 32 Ular yene [Perwerdigarni]
méribah suliri boyida ghezepke keltürdi, Ularning
sewebidin Musaghimu zerer yetti; 33 Chünki ular
uning rohini tériktürdi, Uning lewliri bixestilikte gep
qilip saldi. 34 Ular Perwerdigarning emrige xilapliq
qilip, [Shu] yerdiki qowmlarni yoqatmidi; 35 Belki
yat eller bilen ariliship, Ularning qiliqlirini ögendi;
36 Ularning butlirigha choqundi, Bular özlirige bir
tuzaq bolup chiqti; 37 Chünki ular öz oghul-qizlirini
soyup, jinlargha qurbanliqqa béghishlidi. 38 Shundaq
qilip ular bigunah qanni, Yeni Qanaandiki butlargha
atap qurbanliq qilip, öz oghul-qizlirining qénini
tökti; Zémini qan'gha bulghinip ketti. 39 Ular öz
qilmishliri bilen bulghandi; Qiliqliri bilen pahishe
ayaldek buzuldi. 40 Shunga Perwerdigar Öz xelqidin
qattiq ghezeplendi, U Öz mirasidin yirgendi; 41 Ularni
yat ellerning qoligha berdi, Ulargha öchmenler ular
üstidin hökümranliq qildi. 42 Düshmenliri ularni
ezdi, Ular yaw qoli astida égilip püküldi. 43 Köp
qétim [Perwerdigar] ularni qutquzdi; Biraq ular bolsa,
öz xahishliri bilen Uninggha asiyliq qildi, Ular öz
qebihliki bilen pes halgha chüshti. 44 Shundaqtimu
U ularning nale-peryadini anglighanda, Ularning
jebir-japalirigha étibar berdi; 45 Hem ular bilen
tüzgen ehdisini eslidi, Zor méhir-shepqiti bilen,
ghezipidin yandi, 46 U ularni sürgün qilghanlarning
qelbide rehim oyghatti. 47 Bizni qutquzghaysen,
i Perwerdigar Xudayimiz! Muqeddes naminggha
teshekkür éytishqa, Tentene qilip Séni medhiyileshke,
Bizni eller arisidin yéninggha yighiwalghaysen! 48
Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta
ebedgiche teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül
xelq «Amin» désun! Hemdusana!

107 Ah, Perwerdigargha teshekkür éytinglar!
Chünki U méhribandur, ebediydur Uning
méhir-muhebbiti! 2 Perwerdigar yaw qolidin
qutquzghanlar, U hemjemet bolup qutquzghan xelqi
buni dawamliq bayan qilsun — 3 Yeni U sherq
bilen gherbtin, shimal bilen jenubtin, Herqaysi
yurtlardin yighiwélin'ghanlar buni éytsun! 4 Ular
chöl-bayawanni kézip pinhan yolda adashti, Adem
makanlashqan héchbir sheherni tapalmastin. 5
Ach hemde ussuz bolup, Jéni chiqay dep qaldi.
6 Andin Perwerdigargha peryad qildi, U ularni
musheqqetliridin azad qildi. 7 Makanlashqudek
sheherge yetküche, U ularni tüz yolda bashlidi. 8 Ular
Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes
muhebbiti üchün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri
üchün! 9 Chünki U changqighan köngülni qandurdi,
Ach qalghan janni ésil németler bilen toldurdi. 10
Zülmette, ölüm kölenggiside yashighanlar, Tömür

kishen sélinip, azab chekkenlerni bolsa, 11 (Chünki
ular Tengrining emirlirige qarshiliq qildi, Hemmidin
Aliy Bolghuchining nesihetini kemsitti) 12 — U
ularni japa-musheqqet tartquzup kemter qildi, Ular
putliship yiqildi, ulargha yardemge birsimu yoq idi. 13
Andin Perwerdigargha yélinip peryad qildi, U ularni
musheqqetliridin azad qildi. 14 Ularni zulmet hem
ölüm sayisidin chiqirip, Ularning zenjir-asaretlirini
sundurup tashlidi. 15 Ular Perwerdigargha teshekkür
éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, Insan
balilirigha körsetken möjiziliri üchün! 16 Mana U
mis derwazilarni pare-pare qilip, Tömür taqaqlarni
késip tashlidi. 17 Hamaqetler öz itaetsizlik yolliridin,
Qebihlikliridin azablargha uchraydu; 18 Könglide
herxil ozuq-tülüktin bizar bolup, Ölüm derwazilirigha
yéqinlishidu. 19 Andin Perwerdigargha yélinip peryad
qilidu, U ularni musheqqetliridin azad qilidu. 20
U söz-kalamini ewetip, ularni saqaytidu, Ularni
zawalliqliridin qutquzidu. 21 Ular Perwerdigargha
teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün,
Adem balilirigha körsetken möjiziliri üchün! 22
Qurbanliq süpitide teshekkürler éytsun, Uning
qilghanlirini tentenilik naxshilar bilen bayan qilsun!
23 Kémilerde déngizgha chüshüp qatnighuchilar,
Ulugh sularda tirikchilik qilghuchilar, 24 Bular
Perwerdigarning ishlirigha guwahchidur, Chongqur
okyanda körsetken karametlerni körgüchidur. 25
Chünki U bir söz bilenla shiddetlik shamalni
chiqirip, Dolqunlirini örkeshlitidu; 26 Kémichiler
asman-pelek örleydu, Sularning tehtilirige chüshidu,
Dehshettin ularning jéni érip kétidu. 27 Ular mest
ademdek eleng-seleng irghanglaydu, Herqandaq
eqil-charisi tügeydu; 28 Andin Perwerdigargha
yélinip peryad qilidu, U ularni musheqqetliridin azad
qilidu. 29 U boranni tinchitidu, Su dolqunlirimu
jim bolidu. 30 Shuning bilen ular tinchliqidin
shadlinidu; U ularni teshna bolghan aramgahigha
yéteklep baridu. 31 Ular Perwerdigargha teshekkür
éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, Insan
balilirigha körsetken möjiziliri üchün! 32 Ular xelqning
jamaitidimu Uni ulughlisun, Aqsaqallar mejliside
Uni medhiyilisun. 33 U deryalarni chölge, Bulaqlarni
qaqasliqqa aylanduridu. 34 Ahalisining yamanliqi
tüpeylidin, Hosulluq yerni shorluq qilidu. 35 U yene
chöl-bayawanni kölge, Changqaq yerni bulaqlargha
aylanduridu; 36 Achlarni shu yerge jaylashturup,
Ular olturaqlashqan bir sheherni berpa qilidu; 37
Ular étizlarni heydep-térip, üzümzarlarni berpa
qilidu; Bular hosul-mehsulatni mol béridu. 38 U
ulargha beriket béridu, Shuning bilen ularning sani
xélila éship baridu, U ularning mal-waranlirini héch
azaytmaydu. 39 Ular yene jebir-zulum, bala-qaza hem
derd-elemge yoluqup, Sani aziyip, pükülidu. 40 U
ésilzadiler üstige kemsitishlirini tökidu, Yolsiz desht-
sehrada ularni sergerdan qilidu; 41 Lékin miskin
ademni jebir-zulumdin yuqiri kötürüp saqlaydu,
Uning aile-tawabatini qoy padisidek köp qilidu. 42
Buni köngli duruslar körüp shadlinidu; Pasiqlarning
aghzi étilidu. 43 Kimki dana bolsa, bularni bayqisun,
Perwerdigarning méhir-shepqetlirini chüshensun!

108 Dawutning küy-naxshisi: — Iradem ching, i
Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilirini
éytip, Berheq, Séni küyleymen, pütün rohim
bilen! 2 I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher
quyashinimu oyghitimen! 3 Xelq-milletler arisida
Séni ulughlaymen, i Perwerdigar; Eller arisida
Séni küyleymen! 4 Chünki özgermes muhebbiting
ershlerge yetküdek ulughtur; Heqiqiting bulutlargha
taqashti. 5 I Xuda, shan-shöhriting ershlerdin
yuqiri ulughlan'ghay, Shan-sheriping yer yüzini
qaplighay! 6 Öz söygenliringning nijatliq tépishi
üchün, Ong qolung bilen qutquzghaysen, Duayimni
ijabet qilghaysen. 7 Xuda Öz pak-muqeddeslikide
shundaq dégen: — «Men tentene qilimen, Men
Shekem diyarini bölüp bérimen, Sukkot wadisini
[teqsim qilishqa] ölcheymen. 8 Giléad Manga
mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim
bolsa béshimdiki dubulghamdur, Yehuda Ménin emr-
perman chiqarghuchimdur; 9 Moab Ménin yuyunush
jawurumdur; Édomgha chorughumni tashlaymen;
Men Filistiye üstidin tentene qilimen!». 10 Kim
Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun?
Kim Méni Édomgha élip baralisun? 11 I Xuda, Sen
bizni rasttinla chetke qaqtingmu? Qoshunlirimiz
bilen bille jengge chiqmamsen? 12 Bizni zulumlardin
qutulushqa yardemleshkeysen, Chünki insanning
yardimi bikardur! 13 Xuda arqiliq biz choqum baturluq
körsitimiz; Bizge zulum qilghuchilarni cheyligüchi del
U Özidur!

109 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I
medhiyemning Igisi Xudayim, jim turma! 2 Mana
rezillerning aghzi, mekkarlarning aghzi köz aldimda

yoghan échildi; Ular yalghanchi til bilen manga
qarshi sözlidi. 3 Nepretlik sözler bilen méni chulghap,
Ular bikardin-bikar manga zerbe bermekte. 4
Muhebbitim üchün ular manga qarshi shikayetchi
boldi, Men bolsam — duagha bérildim. 5 Yaxshiliqim
üchün yamanliq, Söygüm üchün nepret qayturdi.
6 Herbirining üstide rezil bir adem teyinligeysen,
Uning ong yénida bir dewager tursun. 7 U soraq
qilin'ghanda eyibdar bolup chiqsun, Duasi gunah
dep hésablansun. 8 Künliri qisqa bolsun, Mensipini
bashqisi igilisun. 9 Baliliri yétim qalsun, Xotuni
tul bolsun. 10 Oghulliri sergerdan tilemchi bolsun,
Turghan xarabilikliridin nan izdep. 11 Jazanixor uning
igiliki üstige tor tashlisun, Méhnet ejrini yatlar bulap-
talisun. 12 Uninggha méhribanliq körsitidighan birsi
bolmisun, Yétim qalghan balilirigha iltipat qilghuchi
bolmisun. 13 Uning nesli qurutulsun; Kéler ewladida
namliri öchürülsun. 14 Ata-bowilirining qebihlikining
eyibliri Perwerdigarning yadida qalsun, Anisining
gunahi öchürülmisun. 15 Bularning eyibliri daim
Perwerdigarning köz aldida bolsun, Shuning bilen U
ularning nam-emilini yer yüzidin öchürüp tashlaydu.
16 Chünki [rezil kishi] méhribanliq körsitishni héch
ésige keltürmidi, Belki ézilgen, yoqsul hem dili
sunuqlarni öltürmekke qoghlap keldi. 17 U lenet
oqushqa amraq idi, Shunga lenet uning béshigha
kélidu; Bext tileshke rayi yoq idi, Shunga bext
uningdin yiraq bolidu. 18 U lenetlerni özige kiyim
qilip kiygen; Shunga bular aqqan sudek uning ich-
baghrigha, Maydek, söngeklirige kiridu; 19 Bular
uninggha yépin'ghan tonidek, Herdaim baghlan'ghan
belwéghidek chaplansun. 20 Bular bolsa méni
eyibligüchilerge Perwerdigarning békitken mukapati
bolsun! Méning yaman gépimni qilghanlarning in'ami
bolsun! 21 Biraq Sen, Perwerdigar Rebbim, Öz naming
üchün méning teripimde bir ish qilghaysen, Méhir-
muhebbiting ela bolghachqa, Méni qutquzghaysen; 22
Chünki men ézilgen hem hajetmendurmen, Qelbim
xeste boldi. 23 Men quyash uzartqan kölenggidek
yoqilay dep qaldim, Chéketke qéqiwétilgendek chetke
qéqiwétildim. 24 Roza tutqinimdin tizlirim kétidu,
Etlirim sizip kétidu. 25 Shunglashqa men ular
aldida reswa boldum; Ular manga qarashqanda,
béshini silkishmekte. 26 Manga yardemleshkeysen, i
Perwerdigar Xudayim, Özgermes muhebbiting boyiche
méni qutquzghaysen; 27 Shuning bilen ular buning
Séning qolungdiki ish ikenlikini, Buni qilghuchining
Sen Perwerdigar ikenlikini bilsun. 28 Ular lenet
oquwersun, Sen bext ata qilghaysen; Ular hujum
qilishqa turghanda, xijalette qalsun, Biraq qulung
shadlansun! 29 Méni eyibligüchiler xijalet bilen
kiyinsun, Ular öz shermendilikini özlirige ton qilip
yépinsun. 30 Aghzimda Perwerdigargha zor teshekkür-
medhiye qaytürimen; Berheq, köpchilik arisida
turup Uni medhiyileymen; 31 Chünki hajetmenning
jénini gunahqa békitmekchi bolghanlardin qutquzush
üchün, [Perwerdigar] uning ong yénida turidu.

110 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning
Rebbimge: — «Men séning düshmenliringni
textipering qilghuche, Ong yénimda olturghin»
— dédi. 2 Perwerdigar qudritingni körsitidighan
shahane hasangni Ziondin uzitidu; Düshmenliring
arisida höküm sürgin! 3 Küchüngni körsitidighan
künde, Öz xelqing xalis qurbanliq kebi pida bolidu;
Muqeddes heywitingde, Shu yashliq dewringdikidek,
Sanga hazirmu shebnemler seherning baliyatqusidin
yéngi chiqqandek chüshidu; 4 Perwerdigar shundaq
qesem ichti, Hem buningdin yanmaydu: —
«Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning tipidiki bir
kahindursen». 5 Ong teripingde bolghan Reb ghezipini
körsetken künde padishahlarni urup pare-pare
qiliwétidu; 6 U eller arisida sotlaydu; Jay-jaylarni
jesetler bilen tolduridu; Keng zéminning béshini
yaridu; 7 U yolda ériqtin su ichidu; U shunga kishining
béshini yöligüchi bolidu.

111 Hemdusana! Köngli duruslarning meshripide,
Hem jamaette turup, Perwerdigargha pütün
qelbim bilen teshekkür éytimen. 2 Perwerdigarning
yasighanliri ulughdur; Bulardin xursen bolghanlar
izdinip ularni sürüshtürmekte. 3 Uning ejri sherep
we heywettur, Uning heqqaniyliqi menggüge turidu.
4 U Öz möjizilirini yad etküzidu; Perwerdigar
muhebbetlik hem rehimdilliktur. 5 U Özidin
eyminidighanlarni ash bilen teminleydu; Öz ehdisini
hemishe yad étidu. 6 U emelliridiki qudritini Öz
xelqige körsitip, Bashqa ellerning miras-zéminini
ulargha teqdim qildi. 7 Uning qoli qilghanliri heqiqet-
sadaqet we adilliqtur; Uning barliq körsetmiliri
ishenchliktur. 8 Bular ebedil'ebedgiche inawetliktur;
Heqiqette hem durusluqta chiqirilghandur. 9 U
Öz xelqige nijatliq ewetti; Öz ehdisini emr qilip
menggüge békitti; Muqeddes hem sürlüktur Uning
nami. 10 Perwerdigardin qorqush danaliqning

bashlinishidur; Uning hökümlirini tutqanlarning
hemmisi yorutulghan ademlerdur; Uning medhiyisi
menggü turidu.

112 Hemdusana! Perwerdigardin eyminidighan,
Uning emrlirini zor xursenlik dep bilidighan
adem bextliktur! 2 Uning nesli zéminda turup
küch-qudretlik bolidu; Duruslarning dewri bextlik
bolidu. 3 Uning öyide dölet hem bayliqlar bolidu;
Heqqaniyliqi menggüge turidu. 4 Qarangghuluqta
turghan durus ademge nur peyda bolidu; U
shepqetlik, rehimdil hem heqqaniydur. 5 Xeyrxah,
ötne bérip turidighan ademning bexti bolidu; U öz
ishlirini adilliq bilen yürgüzidu. 6 Berheq, u ebediy
tewritilmeydu; Heqqaniy adem menggüge eslinidu.
7 U shum xewerdin qorqmaydu; Uning köngli toq
halda, Perwerdigargha tayan'ghan. 8 Dili mehkem
qilin'ghan, u qorqmaydu; Axirida u reqiblirining
meghlubiyitini köridu. 9 U öziningkini merdlerche
tarqatqan, Yoqsullargha béridu; Uning heqqaniyliqi
menggüge turidu; Uning münggüzi izzet-shöhret bilen
kötürülidu. 10 Rezil adem buni körüp chidimaydu,
Chishlirini ghujurlitidu, u érip kétidu; Rezillerning
arzu-hewisi yoqitilidu.

113 Hemdusana! Medhiyilenglar, i Perwerdigarning
qulliri, Perwerdigarning namini
medhiyilenglar! 2 Hazirdin bashlap, ebedil'ebedgiche,
Perwerdigarning namigha teshekkür-medhiye
qayturulsun! 3 Kün chiqardin kün patargha,
Perwerdigarning nami medhiyilinishke layiqtur!
4 Perwerdigar ellerdin yuqiri kötürüldi; Shan-
sheripi ershlerdin yuqiridur. 5 Kimmu Perwerdigar
Xudayimizgha teng bolalisun — Öz makani yuqirida
bolsimu, 6 Asmanlargha hem yerge qarash üchün,
Özini töwen qilghuchigha? 7 Namrat kishini U topa-
changdin kötüridu; Qighliqtin yoqsulni yuqirilitidu; 8
Uni ésilzadiler qatarigha, Yeni Öz xelqining ésilzadiliri
arisigha olturghuzidu; 9 U tughmas ayalni öyge
orunlashturup, Uni oghullarning xushal anisi qilidu.
Hemdusana!

114 Israil Misirdin, Yaqup jemeti yat tilliq ellerdin
chiqqanda, 2 Shu chaghda Yehuda [Xudaning]
muqeddes jayi, Israil uning seltiniti boldi, 3 Déngiz
buni körüp beder qachti, Iordan deryasi keynige yandi;
4 Taghlar qochqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlidi.
5 Ey déngiz, sen néme boldung, qachqili? Iordan
deryasi, yolungdin yan'ghili? 6 Taghlar qochqarlardek,
Döngler qozilardek oynaqlighili? 7 I yer yüzi, Rebning
jamalidin, Yaqupning Xudasining jamalidin tewren;
8 U qoram tashni kölchekke, Chaqmaq téshini mol
bulaq sulirigha aylanduridu.

115 Bizge emes, i Perwerdigar, bizge emes
— Özgermes muhebbiting üchün, heqiqet-
sadaqiting üchün, Öz naminggha shan-sherep
keltürgeysen. 2 Eller némishqa «Ularning Xudasi
qeyerde?» dep [mazaq] qilishidu? 3 Biraq Xudayimiz
bolsa ershlerdidur; Némini xalisa, U shuni qilghandur.
4 Ularning butliri bolsa peqet kümüsh-altundin
ibaret, Insanning qolliri yasighinidur, xalas. 5
Ularning aghzi bar, biraq sözliyelmeydu; Közliri
bar, körmeydu; 6 Qulaqliri bar, anglimaydu, Burni
bar, puriyalmaydu; 7 Qolliri bar, siliyalmaydu;
Putliri bar, mangalmaydu; Kaniyidin héchbir sada
chiqarmaydu. 8 Ularni yasighanlar ularghа oxshashtur,
Ularghа tayan'ghanlarmu shundaqtur. 9 I Israil,
Perwerdigargha tayininglar; U silerge yardem
qilghuchinglar hem qalqininglardur. 10 I Harun
jemeti, Perwerdigargha tayininglar; U silerge
yardem qilghuchi hem silerning qalqininglardur.
11 Perderdigardin eyminidighanlar, Perwerdigargha
tayininglar; U silerge yardem qilghuchi hem
qalqininglardur. 12 Perwerdigar bizni eslep keldi; U
bext ata qilidu; U Israil jemetige bext ata qilidu; U
Harun jemetige bext ata qilidu; 13 Perwerdigardin
eyminidighanlargha, Chongliri hem kichiklirigimu
bext ata qilidu. 14 Perwerdigar silerge qoshlap
béridu, Silerge hem perzentliringlargha; 15 Silerge
Perwerdigar teripidin bext ata qilin'ghan, Asman-
zéminni Yaratquchidin beriketlen'gen! 16 Asmanlar
bolsa Perwerdigarning asmanliridur; Biraq zéminni
bolsa insan balilirigha tapshurghandur. 17 Ölükler
Yahni medhiyiliyelmeydu, Sükût diyarigha chüshüp
ketkenlermu shundaq; 18 Biraq bizler hazirdin
bashlap Yahqa ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye
qayturimiz! Hemdusana!

116 Men Perwerdigarni söyimen, Chünki U méning
awazimni, yélinishlirimni anglighan. 2 Chünki
U quliqini manga saldi, Shunga men barliq künlirimde
Uninggha iltija qilip chaqirimen. 3 Ölüm asaretliri
méni chirmiwaldi; Tehtisaraning derdliri méni
tutuwaldi; Men péshkellikke yoluqtum, elem tarttim;
(Sheol h7585) 4 Shuning bilen men Perwerdigarning

namigha toxtimay nida qildim: — «Sendin ötünimen,
i Perwerdigar, Jénimni qutuldurghaysen! 5
Shepqetliktur Perwerdigar, heqqaniydur; Xudayimiz
rehimdildur. 6 Perwerdigar nadanni saqlaydu;
Men xarab ehwalgha chüshürüldum, U méni
qutquzdi. 7 Hey jénim, qaytidin xatirjem bol;
Chünki Perwerdigar séxiylik, méhribanliq körsetti; 8
Chünki Sen jénimni ölümdin, közlirimni yashlardin,
Ayaghlirimni putlishishtin qutquzghansen. 9 Men
Perwerdigar aldida tiriklerning zéminida mangimen;
10 Ishen'ginim üchün mundaq söz qilghanmen: — «Men
qattiq xar qilin'ghanmen». 11 Jiddiyleshkinimdin: —
«ademlerning hemmisi yalghanchi!» — Dégenmen.
12 Manga körsetken barliq yaxshiliqlirini men néme
bilen Perwerdigargha qayturimen? 13 — Nijatliq
qedehini qolumgha alimen, We Perwerdigarning
namini chaqirip iltija qilimen; 14 Men qilghan
qesemlirimni Perwerdigar aldida ada qilimen;
Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni ada
qilimen. 15 Perwerdigarning neziride, Öz mömin
bendilirining ölümi qimmetlik ishtur! 16 Ah
Perwerdigar, men berheq Séning qulungdurmen;
Men Séning qulungdurmen, dédikingning oghli
ikenmen; Sen méning asaretlirimni yeshkensen;
17 Men Sanga teshekkür qurbanliqlirini sunimen,
Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; 18
Men qilghan qesemlirimni Perwerdigar aldida ada
qilimen; Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni
ada qilimen; 19 Perwerdigarning öyining hoylilirida,
Séning otturungda turup, i Yérusalém, [Qesemlirimni
ada qilimen]! Hemdusana!

117 Perwerdigarni medhiyilenglar, barliq eller;
Hemme xelqler, Uni maxtanglar! 2 Chünki
bizge baghlighan özgermes muhebbiti ghelibiliktur;
Hem Perwerdigarning heqiqet-sadaqiti menggülüktur!
Hemdusana!

118 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, chünki
U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti
menggüdur! 2 Israil: «Uning méhir-muhebbiti
menggüdur» — désun! 3 Harun jemeti: «Uning
méhir-muhebbiti menggüdur» — désun! 4
Perwerdigardin qorqidighanlar: «Uning méhir-
muhebbiti menggüdur» — désun! 5 Qistaqta
qélip Yahgha nida qildim; Yah jawab bérip,
méni kengri-azadilikte turghuzdi. 6 Perwerdigar
men tereptidur, men qorqmaymen; Insan méni
néme qilalisun? 7 Perwerdigar manga yardem
qilghuchilar arisida bolup, méning teripimdidur;
Öchmenlirimning meghlubiyitini körimen. 8
Perwerdigarni bashpanahim qilish, Insan'gha
tayinishtin ewzeldur; 9 Perwerdigarni bashpanahim
qilish, Emirlerge tayinishtin ewzeldur. 10 Barliq eller
méni qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami bilen
ularni halak qilimen; 11 Ular méni qorshiwaldi;
berheq, qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami
bilen men ularni halak qilimen; 12 Ular herilerdek
méni qorshiwaldi; Ular yéqilghan yantaq otidek
tézla öchürülidu; Chünki Perwerdigarning nami bilen
men ularni halak qilimen. 13 Sen [düshmen] méni
zerb bilen itterding, Yiqilghili tas qaldim; Biraq
Perwerdigar manga yardemde boldi. 14 Küchüm we
naxsham bolsa Yahdur; U méning nijatliqim boldi! 15
Heqqaniylarning chédirlirida shadliq we nijatliqning
tenteniliri yangritilmaqta; Perwerdigarning ong qoli
zeper quchmaqta! 16 Perwerdigarning ong qoli
égiz kötürülgen! Perwerdigarning ong qoli zeper
quchmaqta! 17 Men ölmeymen, belki yashaymen,
Yahning qilghanlirini jakarlaymen. 18 Perwerdigar
manga qattiq terbiye bergen bolsimu, Biraq U méni
ölümge tapshurmidi. 19 Heqqaniyet derwazilirini
manga échip béringlar; Men kirimen, Yahni
medhiyileymen. 20 Bu Perwerdigarning derwazisidur;
Heqqaniylar buningdin kiridu! 21 Men sanga teshekkür
éytimen; Chünki Sen manga jawab qayturdung, Hem
méning nijatliqim boldung. 22 Tamchilar tashliwetken
tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. 23 Bu ish
Perwerdigardindur, Bu közimiz aldida karamet boldi.
24 Bu Perwerdigar yaratqan kündur; Biz uningda
shadlinip xursen bolimiz. 25 Qutquzghaysen, i
Perwerdigar, Sendin ötünimen; Sendin ötünimen,
bizni yashnatqaysen! 26 Perwerdigarning namida
Kelgüchige mubarek bolsun! Biz Perwerdigarning
öyide turup sanga «Mubarek!» dep towliduq. 27
Perwerdigar Tengridur; U üstimizge nur bergen;
Héytliq qurbanliqni tanilar bilen baghlanglar, —
Qurban'gahning münggüzlirige ilip baghlanglar. 28
Sen méning Ilahimdursen, Men Sanga teshekkür
éytimen; Méning Xudayim, men Séni ulughlaymen.
29 Perwerdigargha teshekkür éytinglar; Chünki U
méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggüdur!

119 (Alef) Yolda mukemmel bolghanlar,
Perwerdigar Tewrat-qanunida mangidighanlar
bextliktur! 2 Uning agah-guwahlirini tutqanlar, Uni

chin qelbi bilen izdigenler, 3 Héchbir heqsizliqni
qilmighanlar bextliktur! Ular uning yollirida
mangidu. 4 Körsetmiliringge estayidil emel
qilishimiz üchün, Özüng ularni békitkensen. 5
Ah, yollirimning yönilishi belgilimiliringge emel
qilishqa békitilgey! 6 Shuning bilen barliq emr-
permanliringni etiwarlisam, Men yerge qarap
qalmaymen. 7 Séning heqqaniy hökümliringni
öginip, Durus köngüldin Sanga teshekkür éytimen.
8 Men belgilimiliringni choqum tutimen; Méni
pütünley tashliwetmigeysen! 9 (Bet) Yash bir yigit
qandaq qilip öz yolini pak tutalaydu? Séning söz-
kalamingni anglap emel qilish bilenla. 10 Pütün
qelbim bilen men Séni izdidim; Méni emrliringdin
adashturmighaysen; 11 Gunah qilip Sanga qarshi
chiqmasliqim üchün, Sözüngni könglümge mehkem
püküwaldim. 12 Mubarekdursen Perwerdigar, Manga
Öz belgilimiliringni ögetkeysen. 13 Lewlirim bilen men
bayan qilimen, Aghzingdiki barliq hökümliringni.
14 Türlük bayliqlardin shadlan'ghandek, Agah-
guwahliqliringgha egeshken yolda shadlandim. 15 Men
körsetmiliring üstide séghinip oylinimen; Izliringgha
qarap oylinimen. 16 Belgilimiliringni xursenlik dep
bilimen; Söz-kalamingni untumaymen. 17 (Gimel)
Qulunggha méhribanliqni körsetkeysen, shuning
bilen men yashaymen, Kalaminggha boysunimen.
18 Tewrat-qanunungdin karamet sirlarni körüshüm
üchün, Közlirimni achqaysen! 19 Men bu dunyada
musapirmen; Emrliringni mendin yoshurmighaysen.
20 Hökümliringge herqachan intizar bolup, Yürikim
ézilip kétey dep qaldi. 21 Sen lenetke buyrulghan
tekebburlargha tenbih bérisen, Ular emrliringdin
adiship kétidu. 22 Mendin ahanet hem mesxirini
yiraqqa ketküzgeysen; Chünki agah-guwahliqliringni
tutimen. 23 Emirler olturup yaman gépimni
qilishmaqta; Séning qulung bolsa belgilimiliring üstide
séghinip oylaydu. 24 Séning agah-guwahliqliring
méning xursenlikim, Méning meslihetchilirimdur.
25 (Dalet) Méning jénim tupraqqa yépishqan; Söz-
kalaming boyiche méni yéngilandurghaysen. 26 Öz
yollirimni aldingda ochuq bayan qildim, Sen manga
jawab berding; Manga belgilimiliringni ögetkeysen.
27 Méni körsetmiliringning yolini chüshinidighan
qilghaysen, Andin men karametliring üstide séghinip
oylinimen. 28 Jénim qayghu bilen érip kétidu;
Söz-kalaming boyiche méni küchlendürgeysen. 29
Mendin aldamchi yolni néri qilghaysen; Shepqet qilip
manga Tewrat-qanunungni béghishlighaysen; 30 Men
heqiqet-sadaqet yolini talliwaldim; Hökümliringni
aldimda qoydum. 31 Agah-guwahliringni ching
tutimen; Perwerdigar, méni uyatqa qaldurmighaysen.
32 Sen méning qelbimni keng-azade qilishing bilen,
Emrliring yoligha egiship yügürimen. 33 (Xé) I
Perwerdigar, belgilimiliringning yolini manga ayan
qilghaysen; Men uni axirghiche tutimen. 34 Méni
yorutqaysen, men Tewrat-qanunungni tutimen,
Shundaqla pütün qelbim bilen uninggha emel qilimen.
35 Méni emrliringning yolida mangidighan qilghaysen;
Chünki ularni xursenlik dep bilimen. 36 Méning
qelbimni shexsiy menpeetke emes, Belki agah-
guwahliqliringgha mayil qilghaysen. 37 Közlirimni
saxtini körüshtin yandurghaysen; Méni yolungda
janlandurghaysen; 38 Sen qulunggha bolghan
wedengni emelge ashurghaysen; Shuning bilen xeqler
Sendin eyminidu. 39 Men qorqqan shermendilikni
néri ketküzgeysen; Chünki Séning hökümliring
eladur. 40 Mana, men körsetmiliringge teshna bolup
keldim; Öz heqqaniyitingde méni janlandurghaysen;
41 : (Waw) We méhir-muhebbetliring yénimgha
kelsun, i Perwerdigar; Wedeng boyiche nijatliqing
yénimgha kelsun; 42 Shunda mende méni mesxire
qilghuchigha bergüdek jawab bolidu; Chünki sözüngge
tayinimen. 43 We aghzimdin heqiqetning sözini
élip tashlimighaysen; Chünki hökümliringge ümid
baghlidim; 44 Shunda men Séning Tewrat-qanunungni
her qachan tutimen, Berheq, ebedil'ebedgiche
tutimen; 45 Shunda men azadilikte mangimen; Chünki
körsetmiliringni izdidim. 46 Shunda men padishahlar
aldida agah-guwahliqliring toghruluq sözleymen,
Bu ishlarda men yerge qarap qalmaymen. 47 We
emrliringni xursenlik dep bilimen, Chünki ularni
söyüp keldim; 48 Men söyüp kelgen emrliringge
qollirimni sozup intilimen, We belgilimiliring
üstide séghinip oylinimen. 49 (Zain) Sen qulunggha
bergen sözüngni, Yeni manga ümid béghishlighan
kalamingni esligeysen. 50 U bolsa derdimge bolghan
tesellidur; Chünki söz-wedeng méni janlandurdi.
51 Tekebburlar esheddiy haqaretligini bilen, Lékin
Tewrat-qanunungdin héch chetnimidim. 52 Qedimde
békitilgen hökümliringni yadimgha keltürdüm, i
Perwerdigar, Shundaq qilip özümge teselli berdim. 53
Tewrat-qanunungni tashliwetken reziller wejidin,
Otluq ghezep mende qaynap tashti. 54 Musapir
bolup turghan jayimda, Körsetmiliring méning

naxshilirim boldi. 55 Kéchide, i Perwerdigar,
namingni eslep yürdum, Tewrat-qanununngni tutup
keldim. 56 Men buninggha nésip boldum, Chünki
men körsetmiliringke itaet qilip keldim. 57 (Xet)
Özüng méning nésiwemdursen, i Perwerdigar;
«Séning söz-kalamingni tutay» — dédim. 58 Men
pütün qelbim bilen didaringgha intilip yélindim;
Wedeng boyiche manga shapaet körsetkeysen.
59 Men yolliring üstide oylandim, Ayaghlirimni
agah-guwahliqliringgha qaritip buridim. 60 Men
aldiridim, héch kéchikmidim, Séning emrliringge
emel qilishqa. 61 Rezillerning asaretliri méni
chirmiwalghini bilen, Men Tewrat-qanununngni
héch untumidim. 62 Heqqaniy hökümliring üchün,
Tün kéchide teshekkür éytqili qopimen. 63 Men
Sendin qorqidighanlarning, Körsetmiliringge
egeshkenlerning hemmisining ülpitidurmen. 64
Jahan, i Perwerdigar, Séning özgermes muhebbiting
bilen toldi; Manga belgilimiliringni ögetkeysen.
65 (Tet) Söz-kalaming boyiche, i Perwerdigar, Öz
qulunggha méhribanliqni körsitip kelgensen. 66
Manga obdan perq étishni we bilimni ögetkeysen;
Chünki men emrliringge ishendim. 67 Men azabqa
uchrashtin burun yoldin azghan, Biraq hazir sözüngni
tutimen. 68 Sen méhribandursen, méhribanliq qilisen,
Manga belgilimiliringni ögetkeysen. 69 Tekebburlar
manga qara chaplashti; Biraq körsetmiliringge pütün
qelbim bilen itaet qilimen. 70 Ularning qelbi tuymas
bolup ketti; Biraq men bolsam Tewrat-qanununngni
xursenlik dep bilimen. 71 Azabqa uchrighinim yaxshi
boldi, Shuning bilen belgilimiliringni ögendim. 72
Men üchün aghzingdiki qanun-telim, Minglighan
altun-kümüsh tenggidin ewzeldur. 73 (Yod) Séning
qolliring méni yasighan, méni mustehkemlidi;
Méni yorutqaysen, emrliringni öginimen. 74 Sendin
eyminidighanlar méni körüp shadlinidu; Chünki
men söz-kalaminggha ümid baghlap keldim. 75
I Perwerdigar, Séning hökümliringning heqqaniy
ikenlikini, Wapadarliqingdin méni azabqa salghiningni
bilimen. 76 Ah, qulunggha bergen wedeng boyiche,
Özgermes muhebbiting teselliyim bolsun. 77 Méning
yashishim üchün, Rehimdilliqliring yénimgha kelsun;
Chünki Tewrat-qanununng méning xursenlikimdur.
78 Tekebburlar xijalette qalsun; Chünki ular manga
yalghanchiliq bilen tetürlük qilghan; Men bolsam,
körsetmiliring üstide séghinip oylinimen. 79 Sendin
eyminidighanlar men terepke burulup kelsun; Agah-
guwahliqliringni bilgenlermu shundaq bolsun.
80 Könglüm belgilimiliringde mukemmel bolsun;
Shuning bilen yerge qarap qalmaymen. 81 (Kaf) Jénim
nijatliqinggha telmürüp halidin kétey dewatidu; Men
söz-kalaminggha ümid baghlidim. 82 Közüm söz-
wedengge telmürüp tügishey dédi, «Sen qachanmu
manga teselli bérersen» — dep. 83 Chünki men
islinip qurup ketken tulumdek boldum, Biraq
belgilimiliringni untumaymen. 84 Qulungning künliri
qanche bolidu? Manga ziyankeshlik qilghanlarni
qachan jazalaysen? 85 Tekebburlar manga orilarni
kolighan; Bu ishlar Tewratinggha muxaliptur;
86 Séning barliq emrliring ishenchliktur; Ular
yolsizliq bilen méni qistimaqta; Manga yardem
qilghaysen! 87 Ular méni yer yüzidin yoqatqili qil
qaldi; Biraq men bolsam, körsetmiliringdin waz
kechmidim. 88 Özgermes muhebbiting boyiche
méni janlandurghaysen, We aghzingdiki agah-
guwahliqliringni tutimen. 89 (Lamed) Menggüge, i
Perwerdigar, Söz-kalaming ershlerde békitilgendur.
90 Séning sadaqiting dewrdin-dewrgichidur; Sen
yer-zéminni muqim békitkensen, u mewjut bolup
turidu. 91 Séning höküm-qanuniyetliring bilen bular
bügünki kündimu turidu; Chünki barliq mewjudatlar
Séning xizmitingdidur. 92 Séning Tewrat-qanunung
xursenlikim bolmighan bolsa, Azabimda yoqap
kéter idim. 93 Men Séning körsetmiliringni hergiz
untumaymen; Chünki mushular arqiliq manga
hayatliq berding; 94 Men Séningkidurmen, méni
qutquzghaysen; Chünki men körsetmiliringni izdep
keldim. 95 Reziller méni halak qilishni kütmekte; Biraq
men agah-guwahliringni könglümde tutup oylaymen.
96 Men hemme mukemmellikning chéki bar dep
bilip yettim; Biraq Séning emr-kalaming cheksiz
kengdur! 97 (Mem) Ah, méning Tewrat-qanununggha
bolghan muhebbitim neqeder chongqurdur! Kün
boyi u méning séghinip oylaydighinimdur. 98
Emrliring herdaim men bilen bille turghachqa,
Méni düshmenlirimdin dana qilidu; 99 Barliq
ustazlirimdin köp yorutulghanmen, Chünki agah-
guwahliring séghinishimdur. 100 Men qérilardin
köprek chüshinimen, Chünki körsetmiliringge itaet
qilip keldim. 101 Söz-kalaminggha emel qilishim
üchün, Ayaghlirimni hemme yaman yoldin tarttim.
102 Hökümliringdin héch chiqmidim; Chünki manga
ögetken Sen özüngdursen. 103 Sözliring tilimgha
shunche shérin tétiydu! Aghzimda heseldin tatliqtur!

104 Körsetmiliringdin men yorutuldum; Shunga
barliq saxta yolni öch körimen. 105 (Nun) Söz-
kalaming ayighim aldidiki chiragh, Yolumgha nurdur.
106 Qesem ichtim, emel qilimenki, Men heqqaniy
hökümliringni tutimen. 107 Zor azab-oqubetlerni
chektim, i Perwerdigar; Söz-kalaming boyiche
méni janlandurghaysen. 108 Qobul qilghaysen,
i Perwerdigar, aghzimdiki xalis qurbanliqlarni,
Manga hökümliringni ögetkeysen. 109 Jénimni
aliqinimda daim élip yürimen, Biraq Tewrat-
qanununungni peqet untumaymen. 110 Reziller
men üchün qiltaq qurdi; Biraq körsetmiliringdin
adashmidim. 111 Agah-guwahliqliringni miras qilip
menggüge qobul qildim; Chünki ular könglümning
shadliqidur. 112 Men könglümni belgilimiliringge
menggüge [emel qilishqa], Yeni axirghiche emel
qilishqa mayil qildim. 113 (Sameq) Ala köngüllerni
öch körüp keldim; Söyginim bolsa, Tewrat-
qanununugdur. 114 Sen méning dalda jayim, méning
qalqanimdursen; Söz-kalaminggha ümid baghlidim.
115 Men Xudayimning emrlirige emel qilishim üchün,
Mendin néri bolunglar, i rezillik qilghuchilar! 116
Yashishim üchün, Wedeng boyiche méni yöligeysen;
Ümidimning aldida méni yerge qaratmighaysen.
117 Méni qollap quwwetligeysen, shunda men
aman-ésen yürimen; We belgilimiliringni herdaim
qedirleymen. 118 Belgilimiliringdin azghanlarning
hemmisini neziringdin saqit qilding; Chünki ularning
aldamchiliqi quruqtur. 119 Sen yer yüzidiki barliq
rezillerni dashqaldek shallap tazilaysen; Shunga men
agah-guwahliqliringni söyimen. 120 Etlirim Séningdin
bolghan eyminishtin titreydu; Hökümliringdin qorqup
yürimen. 121 (Ayin) Men durus hökümlerni we adaletni
yürgüzdum; Méni ezgüchilerge tashlap qoymighaysen;
122 Öz qulung üchün yaxshiliqqa kapalet bolghaysen;
Tekebburlargha méni ezgüzmigeysen. 123 Közüm
nijatliqinggha teshna bolup, Hem heqqaniyiting
toghruluq wedengge telmürüp tügishey dep qaldi; 124
Özgermes muhebbiting bilen qulunggha muamile
qilghaysen; Belgilimiliringni manga ögetkeysen. 125
Men Séning qulungdurmen; Agah-guwahliqliringni
bilip yétishim üchün méni yorutqaysen. 126
Perwerdigar heriketke kélish waqti keldi! Chünki
ular Tewrat-qanununungni bikar qiliwétidu. 127 Shu
sewebtin emrliringni altundin artuq söyimen, Sap
altundin artuq söyimen; 128 Shunga hemme ishlarni
bashquridighan barliq körsetmiliringni toghra dep
bilimen; Barliq saxta yolni öch körimen. 129 (Pé)
Agah-guwahliqliring karamettur; Shunga jénim
ulargha egishidu. 130 Sözliringning yéshimi nur
élip kélidu; Nadanlarnimu yorutidu. 131 Aghzimni
échip hasirap kettim, Chünki emrliringge teshna
bolup keldim. 132 Namingni söygenlerge bolghan
aditing boyiche, Jamalingni men terepke qaritip
shepqet körsetkeysen. 133 Qedemlirimni sözüng
bilen toghrilighaysen; Üstümge héch qebihlikni
höküm sürgüzmigeysen. 134 Méni insanning
zulumidin qutuldurghaysen, Shuning bilen Séning
körsetmiliringge itaet qilimen. 135 Jamalingning
nurini qulungning üstige chachturghaysen; Manga
belgilimiliringni ögetkeysen. 136 Közlirimdin yash
ériqliri aqidu, Chünki insanlar Tewrat-qanununggha
boysunmaydu. 137 (Tsade) Heqqaniydursen, i
Perwerdigar; Hökümliring toghridur. 138 Sen
agah-guwahliqliringni heqqaniyliqta buyrughan;
Ular tolimu ishenchliktur! 139 Otluq muhebbitim
özümni yoqitidu, Chünki méni xar qilghuchilar
sözliringge pisent qilmaydu. 140 Sözüng toluq
sinap ispatlan'ghandur; Shunga qulung uni
söyidu. 141 Men tériqtekturmen, kemsitilgenmen,
Biraq körsetmiliringni untumaymen. 142 Séning
heqqaniyiting ebediy bir heqqaniyettur, Tewrat-
qanunung heqiqettur. 143 Péshkellik we azab
manga chirmishiwaldi; Biraq emrliring méning
xursenliklirimdur. 144 Séning agah-guwahliqliringning
heqqaniyliqi ebediydur; Yashighin dep, méni
yorutqaysen. 145 (Kof) Men pütün qelbim bilen
Sanga nida qildim, i Perwerdigar; Manga jawab
bergeysen; Men belgilimiliringni tutimen. 146
Men Sanga nida qilimen; Méni qutquzghaysen;
agah-guwahliqliringgha egishimen. 147 Men tang
atmay ornumdin turup peryad kötürimen; Söz-
kalaminggha ümid baghlidim. 148 Wediliring üstide
séghinip oylinish üchün, Tündiki jésekler almashmay
turup közüm échilidu. 149 Özgermes muhebbiting
boyiche awazimni anglighaysen; I Perwerdigar,
hökümliring boyiche méni janlandurghaysen. 150
Qebih niyetke egeshkenler manga yéqinlashti, Ular
Tewrat-qanununugdin yiraqtur. 151 I Perwerdigar, Sen
manga yéqin turisen; Barliq emrliring heqiqettur.
152 Uzundin béri agah-guwahliqliringdin ögendimki,
Ularni menggüge inawetlik qilghansen. 153
(Resh) Méning xar bolghinimni körgeysen, méni
qutuldurghaysen; Chünki Tewrat-qanununungni

untumidim. 154 Méning dewayimni sorighaysen,
hemjemet bolup méni qutquzghaysen; Wedeng
boyiche méni janlandurghaysen. 155 Nijatliq
rezillerdin yiraqtur; Chünki ular belgilimiliringni
izdimeydu. 156 Rehimdilliqliring köptur, i Perwerdigar;
Hökümliring boyiche méni janlandurghaysen. 157
Manga ziyankeshlik qilghuchilar hem méni xar
qilghuchilar köptur; Biraq agah-guwahliqliringdin
héch chetnimidim. 158 Men asiyliq qilghuchilargha
qarap yirgendim, Chünki ular sözüngni tutmaydu.
159 Séning körsetmiliringni shunche söygenlikimni
körgeysen; Özgermes muhebbiting boyiche méni
janlandurghaysen, i Perwerdigar. 160 Söz-kalamingni
mujessemligende andin heqiqet bolur; Séning herbir
adil hökümüng ebediydur. 161 (Shiyn) Emirler
bikardin-bikar manga ziyankeshlik qilidu; Biraq
yürikim kalaming aldidila titreydu. 162 Birsi zor
olja tapqandek, Wedengdin xushallinimen. 163
Saxtiliqtin nepretlinip yirginimen; Söyginim Tewrat-
qanunungdur. 164 Heqqaniy hökümliring tüpeylidin,
Künde yette qétim Séni medhiyileymen. 165
Tewratingni söygenlerning zor xatirjemliki bar; Héch
nerse ularni putliyalmas. 166 Men nijatliqinggha ümid
baghlap küttüm, i Perwerdigar, Emrliringge emel
qilip. 167 Jénim agah-guwahliqliringgha egishidu,
Ularni intayin söyimen. 168 Barliq yollirim aldingda
bolghach, Körsetmiliring hem agah-guwahliqliringgha
egishimen. 169 (Taw) Méning peryadim aldinggha
yéqin kelsun, i Perwerdigar; Kalaming boyiche
méni yorutqaysen. 170 Yélinishim aldinggha kelsun;
Wedeng boyiche méni qutuldurghaysen. 171 Manga
belgilimiliringni ögitishing üchün, Lewlirimdin
medhiyiler urghup chiqidu. 172 Tilim sözüngni
küylep naxsha éytidu, Chünki emrliringning hemmisi
heqqaniydur. 173 Qolung manga yardemge teyyar
bolsun; Chünki men körsetmiliringni talliwaldim.
174 Men nijatliqinggha telmürüp teshna bolup
keldim, i Perwerdigar; Séning Tewrating méning
xursenlikimdur. 175 Jénim yashisun, u Séni
medhiyileydu, Séning hökümliring manga yardem
qilsun. 176 Men yoldin adashqan qoydek temtirep
qaldim; Qulungni izdigeysen; Chünki emrliringni
untup qalghinim yoq.

120 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Béshimgha kün
chüshkende men Perwerdigargha nida qildim;
U manga jawab berdi. 2 I Perwerdigar, jénimni
yalghan sözleydighan lewlerdin, Aldamchi tildin
qutuldurghaysen. 3 Sanga néme bérilidu, Sanga
néme qoshulushi kérek, Ey aldamchi til? 4 — Palwan
atqan ötkür oqlar, Archa choghliri sanga tegsun!
5 Meshek diyarida musapir bolup yashighinimgha,
Kédar chédirliri arisida turghinimgha halimgha
way! 6 Men tinchliqqa öchler arisida uzundin buyan
turuwatimen; 7 Men tinchliqperwermen; Biraq gep
qilsam, ular urushimizla, deydu.

121 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Közlirimni
taghlar terepke kötürüp qaraymen;
Méning yardimim qeyerdin kélur? 2 Méning
yardimim Perwerdigardindur; Asman-zéminni
Yaratquchidindur. 3 U putungni héch téyildurmaydu;
Séni saqlighuchi héch mügdimeydu! 4 Mana,
qara, Israilni saqlighuchi hem mügdimeydu, hem
uxlimaydu! 5 Perwerdigar séning saqlighuchingdur;
Perwerdigar ong yéningdiki sayiwendur. 6 Quyash
kündüzde, ay kéchide sanga zerer yetküzmeydu;
7 Perwerdigar barliq yamanliqtin séni saqlaydu;
U jéningni saqlaydu; 8 Perwerdigar chiqishingni,
kirishingni, Buningdin kéyin ebedil'ebedgiche
saqlaydu.

122 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Ular manga:
«Perwerdigarning öyige chiqayli» — déginide,
Shadlandim. 2 Putlirimiz derwaziliring ichide turushqa
nésip boldi, i Yérusalém! 3 I Yérusalém, sen
jipsilashturulup retlik sélin'ghan bir sheherdursen; 4
Qebililer u yerge chiqidu, Yahning qebililiri chiqidu;
Israilgha bérilgen körsetme boyiche, Perwerdigarning
namigha teshekkür éytish üchün chiqidu. 5 Chünki u
yerde höküm chiqirishqa textler sélindi, Dawutning
jemetidikilerge textler sélindi. 6 Yérusalémning aman-
xatirjemlikini izdep dua qilinglar; Séni söygenler
ronaq tapidu. 7 Istihkamliring ichide aman-xatirjemlik
bolsun, Ordiliring ichide awat-aramliq bolsun! 8
Qérindashlirim hem yar-buraderlirim üchün, Men:
«Aman-xatirjemlik ichingde bolsun» — deymen. 9
Perwerdigar Xudayimizning öyi üchün, Séning ronaq
tépishinggha intilimen!

123 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I ershlerde
Turghuchisen, Sanga béshimni kötürüp
qaraymen; 2 Mana, qulliringning közi öz xojayinining
qollirigha qandaq qarighan bolsa, Dédeklerning közi
öz sahibesining qollirigha qandaq qarighan bolsa,
Bizning közimiz Perwerdigar Xudayimizgha shundaq
qaraydu. Ta bizge shepqet körsetküche qaraydu. 3

Bizge shepqet körgüzgeysen, i Perwerdigar, Bizge
shepqet körgüzgeysen; Chünki biz yetküche xorluq
tartqanmiz. 4 Jénimiz ghojamlarning mazaqlirini,
Hakawurlarning xorluqlirini yetküche tartqandur.

124 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Eger biz terepte
turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, —
Ah, Israil shundaq désun — 2 Biz terepte turghini
Perwerdigar bolmighan bolsa, Kishiler bizge hujumgha
qozghalghanda, 3 Ularning ghezipi bizge tutashqanda,
— Shu chaghda ular bizni tirik yutuwétetti; 4
[Shu chaghda] sular bizni gherq qiliwétetti; Kelkün
béshimizdin ötetti; 5 Dawalghughan sular béshimizdin
ötetti! 6 Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay!
Ularning chishlirigha ow bolushqa bizni qoyup
bermidi. 7 Jénimiz tutquchilarning basmiqidin qéchip
chiqqan qushtek qachti; Basmaq sundurulup, biz
qachtuq! 8 Érishken yardimimiz Perwerdigarning
namididur, Asman-zémin Yaratquchining namididur!

125 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigargha
tayan'ghanlar Zion téghidektur; Uni tewretkili
bolmaydu, U menggülük turidu. 2 Yérusalém!
Taghlar uning etrapini orughan, Hem Perwerdigar
hazirdin ta ebedgiche Öz xelqining etrapini oraydu.
3 Chünki rezillerning hoquq hasisi heqqaniylarning
nésiwisini bashqurmaydu; Bolmisa heqqaniylarmu
qollirini qebihlikke uzartishi mumkin. 4 Perwerdigar,
méhribanlargha méhribanliq qilghaysen; Köngli
duruslarghimu shundaq bolsun. 5 Biraq egri yollargha
burulup ketkenlerni bolsa, Perwerdigar ularni qebihlik
qilghuchilar bilen teng shallaydu. Israilgha aman-
xatirjemlik bolghay!

126 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigar
Ziondin sürgün bolghanlarni qayturup
kelgende, Biz chüsh körgendekla bolduq; 2 Aghzimiz
külkige, Tilimiz shadlinishqa toldi; Shu tapta eller
arisida ular: — «Perwerdigar ulargha zor ishlarni
qilip berdi» — déyishti. 3 Perwerdigar derweqe biz
üchün zor ishlarni qildi, Biz bulardin shadlinimiz.
4 Jenubtiki quruq ériqlar [shar-shar sularghа]
aylandurulghandek, Biz tutqunlarnimu öz erkimizge
qayturghaysen, i Perwerdigar; 5 Köz yashlirini éqitip
térighanlar shadliq bilen orar; 6 Yighlap yürüp
chachidighan uruqni kötürgen kishi, Berheq, shadliq-
tentene bilen orighan baghlirini kötürüp qaytip
kélidu.

127 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Sulayman
yazghan küy: — Perwerdigar Özi öy salmisa,
Salghuchilar bikardin-bikar uninggha ejir singdüridu;
Perwerdigar sheherni saqlimisa, Közetchiler bikardin-
bikar oyghaq turidu. 2 Silerning seherde ornunglardin
qopushunglar, Kech bolghanda yétishinglar, Japa-
musheqqetni nandek yéginingler bikardin-bikardur;
Chünki U Öz söyginige uyquni béridu. 3 Mana, balilar
Perwerdigardin bolghan mirastur, Baliyatquning
méwisi Uning mukapatidur; 4 Yashliqta tapqan balilar,
Baturning qolidiki oqlardek bolidu. 5 Oqdéni mushular
bilen tolghan adem bextliktur; [Sheher] derwazisida
turup düshmenler bilen sözlishiwatqinida, Ular yerge
qarap qalmaydu.

128 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigardin
qorqidighanlar, Uning yollirida
mangidighanlarning herbiri bextliktur! 2 Chünki
sen öz qolungning ejrini yeysen; Bextlik bolisen,
ronaq tapisen; 3 Ayaling bolsa öyüng ichide
méwilik üzüm télidek bolidu; Baliliring dastixaningni
chöridep, zeytun derexliridek tizilip olturidu; 4 Mana,
Perwerdigardin qorqidighan kishi shundaq bextni
köridu. 5 Perwerdigar sanga Zion téghidin bext
ata qilghay; Sen ömrüng boyiche Yérusalémning
awatliqini körgeysen; 6 Perzentliringning perzentlirini
körgeysen; Israilgha aram-tinchliq bolghay!

129 «Yuqirigha chiqish naxshisi» «Yashliqimdin
tartip ular köp qétim méni xar qilip keldi»
— — Ah, Israil hazir buni désun — 2 «Ular
yashliqimdin tartip köp qétim méni xar qilip keldi,
Biraq üstümdin ghelibe qilghan emes. 3 Qosh
heydigüchiler dümbemde heydigen, Chöneklirini
intayin uzun tartqan». 4 Perwerdigar heqqaniydur;
U rezillerning asaretlirini sunduruwetti; 5 Ular
shermende bolup arqisigha yandurulsun, Ziondin
nepretlinidighanlarning hemmisi! 6 Ular ögzide
ünüp chiqqan chöptek bolsun; Üzülmey turupla
soliship kétidighan; 7 Ot-chöp orighuchigha uningdin
bir tutammu chiqmaydu; Bagh baghlighuchigha bir
quchaqmu chiqmaydu; 8 Ötüp kétiwatqanlarmu:
«Perwerdigarning berikiti üstünglarda bolghay;
Perwerdigarning nami bilen silerge bext tileymiz!» —
dégen salamni héch bermeydu.

130 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Chongqur
yerlerdin Sanga peryad kötürimen, i
Perwerdigar; 2 I Reb, awazimni anglighaysen;

Qulaqliringni yélinish sadayimgha salghaysen; 3 Eger
Sen Yah, qebihliklerni sürüshtürüp sanisang, Emdi
Reb, kim tik turalaydu? 4 Biraq Sende meghpiret-
kechürüm bardur; Shunga Sendin eyminishke
bolidu. 5 Perwerdigarni kütüwatimen; Jénim
kütüwatidu; Uning sözige ümid baghlidim. 6
Tün jésekchilirining seherge bolghan teshnasidin
artuq, Berheq, tün jésekchilirining seherge bolghan
teshnasidin artuq, Jénim Rebke teshna bolup
kütmekte. 7 I Israil, Perwerdigargha ümid baghlanglar;
Chünki Perwerdigarda özgermes muhebbet bardur;
Uningda zor nijatliqlarmu bar; 8 U Israilni barliq
qebihlikliridin bedel tölep qutquzidu.

131 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan
küy: — I Perwerdigar, könglüm tekebbur
emes, Nezirimmu üstün emes; Men chong ishlar
bilenmu, Yaki chamim yetmeydighan karamet ishlar
bilenmu meshghul bolmaymen; 2 Berheq, anisining
quchiqida yatqan emchektin ayrilghan balidek,
Öz jénimni bésiwélip tinchlandurdum; Könglüm
ichimde emchektin ayrilghan balidektur. 3 Israil
Perwerdigargha ümid baghlisun; Hazirdin bashlap,
ebedil'ebedgiche!

132 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I Perwerdigar,
Dawut üchün u tartqan barliq jebir-japalarni
yad etkeysen; 2 U Perwerdigargha qandaq
qesem ichken, Yaquptiki qudret Igisige qandaq
wede qilghan: — 3 «Perwerdigargha turar jayni,
Yaqupning qudretlik Igisige makanni tapmighuche,
Öyümdiki hujrigha kirmeymen, Kariwattiki körpemge
chiqmaymen, Közümge uyquni, Qapaqlirimgha
mügdeshni bermeymen». 6 Mana, biz uning
xewirini Efratahda angliduq; Uni ormanliq étizlardin
taptuq; 7 Uning turar jaylirigha bérip kireyli,
Uning textiperi aldida sejde qilayli; 8 Ornungdin
turghin, i Perwerdigar, Sen qudritingning ipadisi
ehde sanduqung bilen, Öz aramgahinggha kirgin! 9
Kahinliring heqqaniyliq bilen kiyindürülsun, Mömin
bendiliring tentenilik awazni yangratsun! 10 Qulung
Dawut üchün, Özüng mesih qilghiningning yüzini
yandurmighaysen; 11 Perwerdigar Öz heqiqiti bilen
Dawutqa shu qesemni qildi, U uningdin héch
yanmaydu: — U: — «Öz pushtingdin chiqqan méwidin
birsini textingde olturghuzimen; 12 Perzentliring
Méning ehdemni, Hem Men ularga ögitidighan agah-
guwahlirimni tutsa, Ularning perzentliri menggüge
textingde olturidu» — dégen. 13 Chünki Perwerdigar
Zionni tallighan; U Öz makani üchün uni xalighan. 14
Mana U: — «Bu menggüge bolidighan aramgahimdur;
Mushu yerde turimen; Chünki Men uni xalaymen.
15 Men uning rizqini intayin zor beriketleymen;
Uning yoqsullirini nan bilen qandurimen; 16 Uning
kahinlirigha nijatliqni kiygüzimen, Uning mömin
bendiliri shadliqtin tentenilik awazni yangritidu. 17
Men bu yerde Dawutning münggüzini bixlandurimen;
Özümning mesih qilghinim üchün yoruq bir chiragh
békitkenmen; 18 Uning düshmenlirige shermendilikni
kiygüzimen; Emma uning kiygen taji béshida ronaq
tapidu» — dédi.

133 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan
küy: — Qara, mana, qérindashlar birlikte
turush némidégen yaxshi, némidégen shérindur! 2 U
Harunning béshigha tökülüp, saqilidin aqqan awu
qimmetlik maydek, U Harunning saqilidin éqip, Kiyim-
kéchekning yaqisigha chüshken qimmetlik maygha
oxshaydu; 3 U yene Hermon téghidiki shebnemning
Zion taghlirigha chüshüshige oxshaydu; Chünki shu
yerde Perwerdigar beriketni — Yeni menggülük
hayatni buyrughan!

134 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Mana,
Perwerdigargha teshekkür-medhiye
qayturunglar, I, kéchiche Perwerdigarning öyide
turidighan, Perwerdigarning barliq qulliri! 2
Muqeddes jayda turup qolliringlarni kötürüp
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar!
3 Asman-zéminni Yaratquchi Perwerdigar silerni
Ziondin beriketligey!

135 Hemdusana! Perwerdigarning namini
medhiyilenglar, Uni medhiyilenglar,
Perwerdigarning qulliri! 2 Uni medhiyilenglar,
Perwerdigarning öyide turghanlar, Xudayimizning
hoylilirida turghanlar! 3 Yahni medhiyilenglar,
chünki Perwerdigar méhribandur; Uning namigha
küy éytinglar; Chünki mushundaq qilish shérindur;
4 Chünki Yah Yaqupni Öziningki bolushqa, Israilni
Öz mirasi bolushqa talliwaldi. 5 Chünki özüm
bilimenki, Perwerdigar ulughdur; Rebbimiz barliq
ilahlardin üstündur. 6 Perwerdigar néme ishni
muwapiq körgen bolsa, U asmanlarda, Zéminda,
Déngizlarda hem uning barliq tegliridimu shuni
qilghandur. 7 U yer chetliridin bulut-tumanlarni
örlitidu; Yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilidu;

Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. 8 U Misirdiki
tunji oghullarni halak qildi, Insanlarning bolsun,
haywanlarning bolsun hemmini urup halak qildi. 9 U
alametlerni, möjizilerni aranglargha ewetti, i Misir;
Pirewn we uning hemme qulliri üstige ewetti. 10
U ulugh ellerni uruwetti, Qudretlik padishahlarni
öltürüwetti; 11 Amoriylarning padishahi Sihonni,
Bashanning padishahi Ogni, Qanaandiki barliq
padishahliqlarni uruwetti. 12 Ularning zéminini
miras qilip, Öz xelqi Israilgha miras bolushqa teqdim
qildi. 13 Séning naming, Perwerdigar, menggüge,
Shöhret-xatireng dewrdin-dewrgichidur. 14 Chünki
Perwerdigar Öz xelqining dewasini soraydu; Öz
qullirigha rehim qilidu. 15 Ellerning butliri bolsa
peqetla kümüsh-altundin ibarettur, Ularni insanning
qolliri yasighandur, xalas. 16 Ularning aghzi bar,
biraq sözlimeydu; Közliri bar, biraq körmeydu; 17
Qulaqliri bar, biraq anglimaydu, Aghzida héch nepes
yoqtur. 18 Ularni yasighanlar ularghа oxshap qalidu,
Ularghа tayan'ghanlarmu shundaqtur. 19 Israil jemeti,
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar;
Harun jemeti, Perwerdigargha teshekkür-medhiye
qayturunglar; 20 Lawiy jemeti, Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qayturunglar; Perwerdigardin
qorqidighanlar, Perwerdigargha teshekkür-medhiye
qayturunglar! 21 Yérusalémda makanlashqan
Perwerdigargha Ziondin teshekkür-medhiye éytilsun!
Hemdusana!

136 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, U
méhribandur; Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur; 2 Ilahlarning ilahigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
3 Reblerning Rebbige teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; 4 Zor karametlerni
birdinbir Yürgüzguchige teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; 5 Eqil-paraset
arqiliq asmanlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 6 Zéminni
sular üstide sozup Turghuzghuchigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
7 Ulugh nur jisimlirini Yasighuchigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 8
Kündüzni bashquridighan quyashni Yasighuchigha
teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur; 9 Kéchini bashqurdighan ay hem
yultuzlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; 10 Ularning tunjilirini
urup, Misirgha zerb bergüchige teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 11 Israilni ular
arisidin chiqarghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; 12 Küchlük qol hem
uzatqan bilek bilen ularni Chiqarghuchigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
13 Qizil déngizni bölek-bölek Bölgüchige teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 14
Hem Israilni uning otturisidin Ötküzgüchige teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
15 Qizil déngizda Pirewnni qoshunliri bilen süpürüp
tashlighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; 16 Öz xelqini chöl-
bayawandin Yétekligüchige teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 17 Büyük
padishahlarni Uruwetküchige teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 18 Hem
meshhur padishahlarni Öltürgüchige teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
19 Jümlidin Amoriylarning padishahi Sihonni
Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; 20 — Hem Bashan padishahi
Ogni Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; 21 Ularning zéminini miras
üchün Bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; 22 Buni bendisi Israilgha
miras qilip bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; 23 Halimiz xarab
ehwalda, bizlerni Esligüchige teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 24 Bizni
ezgenlerdin qutuldurghuchigha teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 25 Barliq
et igilirige ozuq Bergüchige teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; 26 Ershlerdiki
Tengrige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur!

137 Babildiki derya-ériqlar boyida biz olturduq;
Zionni esliginimizde, berheq yigha kötürduq;
2 Chiltarimizni arisidiki sögetlerge ésip qoyduq. 3
Chünki bizni sürgün qilghanlar bizdin naxsha telep
qildi; Bizni zarlatquchilar bizdin tamasha telep qilip:
— «Hey, Zion naxshiliridin birni bizge éytqina»
— déyishti. 4 Yaqa yurtta turup Perwerdigarning
naxshisini qandaqmu éytayli? 5 Ey Yérusalém, men
séni untusam, Ong qolum [maharitini] untusun! 6 Séni
eslimisem, — Yérusalémni eng chong xursenlikimdin
ewzel körmisem — Tilim tanglayimgha chapliship

qalsun! 7 I Perwerdigar, Édom baliliridin hésab
alghanda, Yérusalémning béshigha chüshken künini
yadinggha keltürgeysen; Chünki ular: «Uni yer bilen
yeksan qilinglar, Ulighiche yer bilen yeksan qilinglar!»
déyishti. 8 I bulinish aldida turghan Babil qizi,
Bizge qilghan qilmishliringni özüngge qayturghuchi
bextliktur! 9 Bowaqliringni élip tashqa atquchi kishi
bextliktur!

138 Dawut yazghan küy: — Pütün qelbim bilen
Sanga teshekkür éytimen; Barliq ilahlar
aldida Séni küyleymen. 2 Pak-muqeddeslikingning
ibadetxanisigha qarap bash urimen, Özgermes
muhebbiting hem heqiqet-sadaqiting üchün
namingni tebrikleymen; Chünki Sen pütün nam-
shöhritingdinmu bekrek, wedengde turidighiningni
ulugh qilghansen. 3 Sanga nida qilghan künide,
manga jawab bergensen; Jénimgha küch kirgüzüp,
méni righbetlendürgensen. 4 Aghzingdiki sözlerni
anglighanda, i Perwerdigar, Jahandiki barliq
shahlar Séni medhiyileydu; 5 Ular Perwerdigarning
yollirida yürüp naxsha éytidu, Chünki ulughdur
Perwerdigarning shan-sheripi. 6 Chünki Perwerdigar
aliydur; Biraq U hali boshlargha nezer salidu;
Tekebbularni bolsa U yiraqtin tonup yétidu. 7 Zulmet-
musheqqetler arisida mangghan bolsammu, Sen méni
janlandurisen; Düshmenlirimning ghezipini tosushqa
qolungni uzartisen, Ong qolung méni qutquzidu. 8
Perwerdigar manga tewe ishlarni pütküzidu; Méhir-
muhebbiting, i Perwerdigar, menggülüktur; Öz
qolliring yasighanni tashlap ketmigeysen!

139 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I
Perwerdigar, Sen méni tekshürüp chiqting, Hem méni
bilip yetting; 2 Özüng olturghinimni, turghinimnimu
bilisen; Yiraqta turuqluq könglümdikini bilisen. 3
Basqan qedemlirimni, yatqanlirimni ötkemengdin
ötküzdung; Barliq yollirim Sanga ayandur. 4 Berheq,
tilimgha bir söz kéle-kelmestinla, i Perwerdigar,
Mana Sen buni eyni boyiche bilmey qalmaysen. 5
Sen méni aldi-keynimdin orap turisen, Qolungni
méning üstümge qondurghansen. 6 Bundaq bilim
manga shunchilik tilsimat bilinidu! Shundaq yüksekki,
men uni bilip yételmeydikenmen. 7 Rohingdin
néri bolushqa nelergimu baralayttim? Huzurungdin
özümni qachurup nelerge baralayttim? 8 Asmanlargha
chiqsam, mana Sen ashu yerde; Tehtisarada orun
salsammu, mana Sen shu yerde; (Sheol h7585) 9
Seherning qanatlirini élip uchup, Déngizning eng
chet yerliride tursam, 10 Hetta ashu jayda qolung
méni yétekleydu, Ong qolung méni yöleydu. 11
Men: «Qarangghuluq méni yapsa, Etrapimdiki
yoruqluq choqum kéche bolidu» — désem, 12
Qarangghuluqmu Sendin yoshurunalmaydu, Kéchimu
Sanga kündüzdek aydingdur, Qarangghuluqmu [Sanga]
yoruqtektur. 13 Berhek, Sen méning ichlirimni
yasighansen; Anamning qorsiqida méni toqughansen;
14 Men Séni medhiyileymen, Chünki men sürlük we
karamet yasalghanmen; Séning qilghanliring karamet
tilsimattur; Buni jénim obdan bilidu. 15 Men yoshurun
jayda yasalghinimda, Yer tegliride epchillik bilen
toqulup shekillendürülginimde, Ustixanlirim Sendin
yoshurun emes idi. 16 Ezalirim téxi apiride bolmighan
künlerde, Ular yasiliwatqan künlerde, Közüng téxi
shekillenmigen jismimni körüp yetkenidi; Ularning
hemmisi alliburun deptiringde yézilghanidi. 17 Ah
Tengrim, oyliring manga neqeder qimmetliktur!
Ularning yighindisi shunche zordur! 18 Ularni sanay
désem, ular déngizdiki qumlardinmu köptur; Uyqudin
közümni achsam, men yenila Sen bilen billidurmen!
19 Ah, Sen rezillerni öltürüwetseng iding, i Xuda!
Qanxor kishiler, mendin yiraq bolush! 20 Chünki
ular Séning toghruluq hiylilik bilen sözleydu; Séning
sheherliring ular teripidin azduruldi. 21 Sanga öchmen
bolghanlargha, i Perwerdigar, menmu öchqu? Sanga
qarshi chiqqanlargha menmu yirginimen'ghu? 22
Ulargha chish-tirniqimghiche öchturmen; Ularni öz
düshmenlirim dep hésablaymen. 23 Méni közitip
tekshürgeysen, i Tengrim! Méning qelbimni bilip
yetkeysen! Méni sinap, ghemlik oylirimni bilgeysen;
24 Mende [Özüngge] azar bergüdek yolning bar-
yoqluqini körgeysen; We méni menggülük yolungda
yétekligeysen!

140 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Rezil
ademdin, i Perwerdigar, méni azad qilghaysen;
Zorawan kishidin méni saqlighaysen. 2 Ular könglide
yamanliqlarni oylimaqta; Ular her küni jem bolushup
urush chiqarmaqchi. 3 Tilini yilanningkidek ittik
qilidu; Kobra yilanning zehiri lewliri astida turidu;
(Sélah) 4 Rezil ademning qolliridin méni aman
qilighaysen, i Perwerdigar; Putlirimni putlashni
qestleydighan zorawan kishidin saqlighaysen. 5
Tekebburlar men üchün qiltaq, tanilarni yoshurup

teyyarlidi; Yol boyida tor yaydi, Men üchün tuzaqlarni
saldi; (Sélah) 6 Men Perwerdigargha: «Sen méning
Tengrimdursen» — dédim; Yélinishlirim sadasigha
qulaq salghaysen, i Perwerdigar; 7 Perwerdigar Reb
nijatliqimning küchidur; Sen jeng künide béshimni
yépip qoghdighansen. 8 Rezil ademning ümidini
ijabet qilmighaysen, i Perwerdigar; Ularning hiylilirini
aqquzmighaysen; Bolmisa özlirini chong tutuwalidu.
(Sélah) 9 Méni qorshiwalghanlarning bolsa, Lewliridin
chiqqan shumluq ularning öz béshigha chüshsun; 10
Üstige choghlar yaghdurulsun; Ular otqa, Qaytidin
chiqalmighudek hanglargha tashliwétilsun; 11 Tili
chéqimchi ademning yer yüzide orni bolmisun;
Balayi'apet zorawanlarni tügeshküche owlaydu; 12
Men bilimenki, Perwerdigar ézilgenlerning dewasini
soraydu, Yoqsulning heqqini élip béridu; 13 Berheq,
heqqaniylar naminggha teshekkür éytidu; Köngli
duruslar huzurungda yashaydu.

141 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, men Sanga
nida qildim; Yénimgha tézdin kelgeysen; Sanga
nida qilghinimda awazimni anglighaysen. 2 Duayimni
anglighiningda, Sanga sunulghan xushbuydek
yéqimliq bolsun, Qolumning kötürülüshi sunulghan
kechlik qurbanliqtek qobul bolsun. 3 Aghzim aldida
közetchi turghuzghaysen, i Perwerdigar; Lewlirim
derwazisini saqlighaysen; 4 Könglümni héchqandaq
yaman ishqa, Qebihlik qilghuchilargha shérik bolup,
rezillik qilishqa mayil qilmighaysen. Méni ularning
németliridin héch yégüzmigeysen! 5 Heqqaniy adem
méni ursun — Bu manga méhribanliqtur; Manga
tenbih bersun — Bu bolsa, béshim ret qilmaydighan,
quyulghan ésil maydek bolidu. Chünki méning duayim
yenila shularning rezilliklirige qarshi bolidu. 6
Ularning hakimliri tik yarlardin tashliwétilgende,
[Xelq] méning sözlirimni anglaydu; Chünki bu sözler
shérindur. 7 Birsi otun yarghanda yerge chéchilghan
yérindilardek, Mana, ustixanlirimiz tehtisara ishiki
aldida chéchiwétildi; (Sheol h7585) 8 Berheq, közlirim
Sangila tikilip qaraydu, Perwerdigar Rebbim; Sanga
tayinimen; Jénimni xarab qilip tashliwetmigeysen.
9 Ularning manga salghan qiltiqidin, Qebihlik
qilghuchilarning tuzaqliridin méni saqlighaysen; 10
Reziller özining torlirigha yiqilsun, Men bolsam —
ötüp kétimen.

142 Dawut gharda yoshurunup turghan waqitta
yazghan «Masqil»: — Men Perwerdigargha
awazimni anglitip nale-peryad kötürimen;
Perwerdigargha awazim bilen yélinimen; 2
Uning aldida dad-zarlirimni tökimen; Uninggha
awarichilikimni éytimen. 3 Rohim ichimde tügishey
dep qalghanda, Shu chaghda basqan yolumni
bilgensen; Men mangghan yolda ular manga qiltaq
saldi. 4 Ong yénimgha qarap baqqaysen; Etrapimda
méni tonuydighan adem yoqtur; Panahgah yoqap
ketti; Héch adem jénimgha köyünmeydu. 5 Men Sanga
peryad kötürdüm, i Perwerdigar; Sanga: «Sen méning
Bashpanahimsen, Tiriklerning zéminida bolghan
Nésiwemdursen» — dédim. 6 Méning peryadimgha
qulaq salghaysen; Chünki men intayin xarab
ehwalgha chüshürüldum; Méni qoghlighuchilirimdin
qutuldurghaysen; Chünki ular mendin küchlüktur.
7 Séning namingni tebriklishim üchün, Jénimni
türmidin chiqarghaysen; Heqqaniylar etrapimda
olishidu; Chünki Sen manga zor méhribanliq
körsitisen.

143 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar,
duayimni anglighaysen; Yélinishlirimgha
qulaq salghaysen; Heqiqet-sadaqitingde hem
heqqaniyitingde manga jawab bergeysen. 2
Öz qulungni soraqqa tartishqa turmighaysen;
Chünki neziringde tiriklerning héchbiri heqqaniy
ispatlanmaydu. 3 Chünki düshmen jénimgha
ziyankeshlik qilmaqta, U hayatimni depsende qildi;
Méni xuddi ölgili uzun bolghanlardek, Qarangghu
jaylarda turushqa mejbur qilidu. 4 Shunga rohim
ichimde tügishey dep qaldi; Ichimde qelbim sundi.
5 Men qedimki künlerni esleymen; Séning barliq
qilghanliring üstide séghinip oylinimen; Qolliring
ishligenlirini xiyalimdin ötküzimen. 6 Qollirimni
Sanga qarap sozup intilimen; Jénim changqighan
zémindek Sanga teshnadur. (Sélah) 7 Manga tézdin
jawab bergeysen, i Perwerdigar; Rohim halidin kétidu;
Didaringni mendin yoshurmighaysen; Bolmisa men
hanggha chüshidighanlardek bolimen. 8 Méhir-
muhebbitingni tang seherde anglatqaysen; Chünki
tayan'ghinim Sen; Méngishim kérek bolghan yolni
manga bildürgeysen; Chünki jénim Sanga telmürüp
qaraydu; 9 Méni qutuldurghaysen, i Perwerdigar,
düshmenlirimdin; Bashpanah izdep Séning yéninggha
qachimen. 10 Öz iradengge emel qilishimqa méni
ögetkeysen; Chünki Sen méning Xudayimdursen;
Séning méhriban Rohing méni tüptüz zéminda
yétekligey; 11 Öz nam-shöhriting üchün méni

janlandurghaysen, i Perwerdigar; Öz heqqaniyitingde
jénimni awarichiliktin azad qilghaysen. 12 Hem méhir-
shepqitingde düshmenlirimni üzüp tashliwetkeysen;
Jénimni xar qilghanlarning hemmisini halak
qilghaysen; Chünki men Séning qulungdurmen.

144 Dawut yazghan küy: — Qollirimgha jeng
qilishni, Barmaqlirimgha urushni ögitidighan,
Méning Qoram Téshim Perwerdigargha teshekkür-
medhiye qayturulsun! 2 Méning özgermes shepqitim
we méning qorghinim, Méning égiz munarim we
nijatkarim, Méning qalqinim we tayan'ghinim, men
Uningdin himaye tapimen; U Öz xelqimni qol
astimda boysundurghuchidur! 3 I Perwerdigar, Sen
uningdin xewer alidikensen, adem dégen zadi néme?
Uning toghruluq oylaydikensen, insan balisi dégen
néme? 4 Adem bolsa bir nepesturla, xalas; Uning
künliri ötüp kétiwatqan bir kölenggidur, xalas. 5
I Perwerdigar, asmanlarni égildürüp chüshkeysen;
Taghlargha tégip ulardin is-tütek chiqarghaysen; 6
Chaqmaqlarni chaqquzup ularni tarqitiwetkeysen;
Oqliringni étip ularni qiyqas-süren'ge salghaysen; 7
Yuqiridin qolliringni uzitip, Méni azad qilghaysen;
Méni ulugh sulardin, Yaqa yurttikilerning changgilidin
chiqarghaysen. 8 Ularning aghzi quruq gep sözleydu,
Ong qoli aldamchi qoldur. 9 I Xuda, men Sanga atap
yéngi naxsha éytimen; Ontargha tengkesh bolup
Sanga küylerni éytimen. 10 Sen padishahlargha
nijatliq-ghelibe béghishlaysen; Qulung Dawutni ejellik
qilichtin qutuldurisen. 11 Méni qutuldurghaysen,
yat yurttikilerning qolidin azad qilghaysen; Ularning
aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi
qoldur. 12 Shundaq qilip oghullirimiz yashliqida
puxta yétilgen köchetlerge oxshaydu, Qizlirimiz
ordiche neqishlen'gen tüwrüklerdek bolidu; 13 Ashliq
ambarlirimiz toldurulup, Türlük-türlük ozuqlar bilen
teminleydighan, Qoylirimiz otlaqlirimizda minglap,
tümenlep qozilaydighan; 14 Kalilirimiz boghaz
bolidighan; Héchkim bésip kirmeydighan, héchkim
[jengge] chiqmaydighan; Kochilirimizda héch jédel-
ghowgha bolmaydighan; 15 Ehwali shundaq bolghan
xelq némidégen bextliktur! Xudasi Perwerdigar
bolghan xelq bextliktur!

145 Medhiye: Dawut yazghan küy: — Men
Séni medhiyilep ulughlaymen, Xudayim, i
Padishah; Naminggha ebedil'ebedgiche teshekkür-
medhiye qayturimen. 2 Herküni Sanga teshekkür-
medhiye qayturimen, Naminggha ebedil'ebedgiche
teshekkür-medhiye qayturimen! 3 Ulughdur
Perwerdigar, zor medhiyilerge layiqtur! Uning
ulughluqini sürüshtürüp bolghili bolmas; 4 Bir
dewr yéngi bir dewrge Séning qilghanliringni
maxtaydu; Ular qudretlik qilghanliringni jakarlaydu;
5 Men heywitingning shereplik julaliqini, We
karamet möjiziliringni séghinip sözleymen; 6
: Shuning bilen ular qorqunchluq ishliringning
qudritini bayan qilidu; Menmu ulugh emelliringni
jakarlaymen! 7 Ular zor méhribanliqingni eslep, uni
mubareklep tarqitidu, Heqqanliyliqing toghruluq
yuqiri awazda küyleydu. 8 Perwerdigar méhir-
shepqetlik hem rehimdildur; Asan ghezeplenmeydu,
U zor méhir-muhebbetliktur; 9 Perwerdigar
hemmige méhribandur; Uning rehimdilliqliri barche
yaratqanlirining üstididur; 10 Séning barliq
yasighanliring Séni medhiyileydu, i Perwerdigar,
Séning mömin bendiliring Sanga teshekkür-
medhiye qayturidu. 11 Ular padishahliqingning
sheripidin xewer yetküzidu, Küch-qudritingni
sözleydu; 12 Shundaq qilip insan balilirigha qudretlik
ishliring, Padishahliqingning shereplik heywisi
ayan qilinidu. 13 Séning padishahliqing ebediy
padishahliqtur, Selteniting ewladtin-ewladqichidur.
14 Perwerdigar yiqilay dégenlerning hemmisini
yöleydu, Égilip qalghanlarning hemmisini turghuzidu.
15 Hemmeylenning közliri Sanga tikilip kütidu;
Ulargha öz waqtida rizqini teqsim qilip bérisen; 16
Qolungni échishing bilenla, Barliq jan igilirining
arzusini qandurisen. 17 Perwerdigar barliq
yollirida heqqaniydur, Yasighanlirining hemmisige
muhebbetliktur. 18 Perwerdigar Özige nida
qilghanlarning hemmisige yéqindur, Özige heqiqette
nida qilghanlarning hemmisige yéqindur; 19 U
Özidin eyminidighanlarning arzusini emelge ashuridu;
Ularning peryadini anglap ularni qutquzidu. 20
Perwerdigar Özini söygenlerning hemmisidin xewer
alidu; Rezillerning hemmisini yoqitidu. 21 Aghzim
Perwerdigarning medhiyisini éytidu; Barliq et igiliri
ebedil'ebed uning muqeddes namigha teshekkür-
medhiye qayturghay!

146 Hemdusana! I jénim, Perwerdigarni medhiyile!
2 Men hayat bolsamla, Perwerdigarni
medhiyileymen; Wujudum bar bolsila Xudayimgha
küy éytimen. 3 Ésilzadilergimu, Insan balisighimu
tayanmanglar, Ularda héch medet-nijatliq yoqtur.

4 Mana, uning nepisi kétidu, U öz tupriqigha
qaytip kétidu; Shu kündila arzu-niyetliri yoqap
kétidu. 5 Yaqupning Tengrisi medetkari bolghan
adem, Perwerdigar Xudasini öz ümidi qilghan adem
bextliktur! 6 U asmanlarni, zéminni, Déngizni hem
uningda bar mewjudatlarni yaratqandur; U heqiqet-
sadaqette menggü turidu; 7 Ézilgüchiler üchün
U höküm süridu; Ach qalghanlargha nan béridu.
Perwerdigar mehbuslarni azad qilidu; 8 Perwerdigar
korlarning közlirini achidu; Perwerdigar égilip
qalghanlarni turghuzidu; Perwerdigar heqqaniylarni
söyidu. 9 Perwerdigar musapirlardin xewer
alidu; Yétim-yésirlerni, tul xotunni yöleydu; Biraq
rezillerning yolini egri-bügri qilidu. 10 Perwerdigar
menggüge höküm süridu; I Zion, séning Xudaying
dewrdin-dewrgiche höküm süridu! Hemdusana!

147 Hemdusana! Yahni medhiyilenglar! Berheq,
bundaq qilish shérindur; Xudayimizni
küylenglar! Medhiye oqush insan'gha yarishidu. 2
Perwerdigar Yérusalémni bina qilmaqta; Israilning
sürgün qilin'ghanlirini U yighip kélidu; 3 U köngli
sunuqlarni dawalaydu; Ularning yarilirini tangidu. 4
U yultuzlarning sanini sanaydu; Ularning hemmisige
bir-birlep isim qoyidu. 5 Ulughdur Rebbimiz,
zor qudretliktur; Uning chüshinishi cheksizdur. 6
Perwerdigar yawash möminlerni yölep kötüridu;
Rezillerni yergiche töwen qilidu. 7 Perwerdigargha
teshekkürler bilen naxsha éytinglar; Küylerni
chiltargha tengshep éytinglar! 8 U asmanni bulutlar
bilen qaplitidu, Zémin'gha yamghurni békitidu,
Taghlarda ot-chöplerni östüridu; 9 Mallargha ozuq,
Tagh qaghisining chüjiliri zarlighanda, ulargha
ozuq béridu; 10 At küchidin U zoq almaydu;
Ademning chebdes putlirini xursenlik dep bilmeydu;
11 Perwerdigar belki Özidin eyminidighanlarni,
Özining özgermes muhebbitige ümid baghlighanlarni
xursenlik dep bilidu. 12 Perwerdigarni maxtanglar,
i Yérusalém; Xudayingni medhiyile, i Zion. 13
Chünki U derwaziliringning taqaqlirini mehkem
qilidu; Séningde turuwatqan perzentliringge bext-
beriket berdi. 14 U chet-chégraliringda aram-
tinchliq yürgüzidu, Séni bughdayning ésili bilen
qanaetlendüridu. 15 U Öz emr-bésharetlirini yer yüzige
ewetidu; Uning söz-kalami intayin téz yügüridu.
16 U aq qarni yungdek béridu, Qirawni küllerdek
tarqitidu. 17 Uning muzini nan uwaqliridek qilip
parchiliwétidu; Uning soghuqi aldida kim turalisun?
18 U sözini ewetip, ularni éritidu; Uning shamilini
chiqirip, sularni aqquzidu. 19 U Öz söz-kalamini
Yaqupqa, Belgilimilirini hem hökümlirini Israilgha
ayan qilidu; 20 U bashqa héchbir elge mundaq muamile
qilmighandur; Uning hökümlirini bolsa, ular bilip
baqqan emes. Hemdusana!

148 Hemdusana! Perwerdigarni asmanlardin
medhiyilenglar; Yuqiri jaylarda Uni
medhiyilenglar; 2 Uni medhiyilenglar, barliq
perishtiliri; Uni medhiyilenglar, barliq qoshunliri!
3 Uni medhiyilenglar, i quyash hem ay, Uni
medhiyilenglar, hemme parlaq yultuzlar; 4 Uni
medhiyilenglar, asmanlarning asmanliri, Asmandin
yuqiri jaylashqan sular! 5 Bular Perwerdigarning
namini medhiyilisun; Chünki U buyrughan haman,
ular yaratilghandur; 6 U ularni ebedil'ebedgiche
turghuzdi; Ular üchün waqti ötmeydighan belgilimini
buyrughan. 7 Perwerdigarni zémindin medhiyilenglar,
Déngizdiki barliq ejdihalar, déngizning barliq tegliri; 8
Ot, möldüz, qar, tuman, Uning sözige emel qilidighan
judunluq shamal; 9 Taghlar hem barliq döngler,
Méwilik derexler, barliq kédir derexliri, 10 Yawayi
haywanlar, barliq mal-waranlar, Ömiligüchiler hem
uchar-qanatlar; 11 Jahan padishahliri we barliq
qowmlar, Emirler hem yer yüzidiki barliq hakim-
sotchilar; 12 Hem yigitler hem qizlar, Bowaylar we
yashlar, — 13 Hemmisi Perwerdigarning namini
medhiyilisun; Chünki peqetla Uning nami aliydur;
Uning heywiti yer hem asmandin üstün turidu. 14 Hem
U Öz xelqining münggüzini, Yeni barliq muqeddes
bendilirining medhiyisini égiz kötürgüzgen; Ular
Israil baliliri, Özige yéqin bir xelqtur! Hemdusana!

149 Hemdusana! Perwerdigargha atap yéngi bir
naxshini oqunglar; Mömin bendilerning
jamaitide Uning medhiyisini éytinglar! 2 Israil
öz Yaratquchisidin shadlansun; Zion oghulliri öz
Padishahidin xush bolghay! 3 Ular Uning namini
ussul bilen medhiyilisun; Uninggha küylerni dap hem
chiltargha tengshep éytsun! 4 Chünki Perwerdigar Öz
xelqidin söyüner; U yawash möminlerni nijatliq bilen
bézeydu; 5 Uning mömin bendiliri shan-sherepte
rohlinip shad bolghay, Orunlirida yétip shad awazini
yangratqay! 6 Aghzida Tengrige yüksek medhiyiliri
bolsun, Qollirida qosh bisliq qilich tutulsun; 7 Shuning
bilen ular eller üstidin qisas, Xelqlerge jaza beja
yürgüzidu; 8 Ellerning padishahlirini zenjirler bilen,

Aqsöngeklirini tömür kishenliri bilen baghlaydu; 9
Ularning üstige pütülgen hökümni beja keltüridu —
Uning barliq mömin bendiliri mushu sherepke nésip
bolidu! Hemdusana!

150 Hemdusana! Tengrini Uning muqeddes jayida
medhiyilenglar; Qudriti parlap turidighan
ershlerde Uni medhiyilenglar; 2 Uni qudretlik
ishliri üchün medhiyilenglar; Ghayet ulughluqi
üchün Uni medhiyilenglar; 3 Uni burgha sadasi
bilen medhiyilenglar; Uni rawab hem chiltar
bilen medhiyilenglar; 4 Uni dap hem ussul bilen
medhiyilenglar; Uni tarliq sazlar hem ney bilen
medhiyilenglar; 5 Uni jarangliq changlar hem yangraq
changlar bilen medhiyilenglar; 6 Barliq nepes igiliri
Yahni medhiyilisun! Hemdusana!

Pend-nesihetler

1 Israil padishahi Dawutning oghli Sulaymanning
pend-nesihetliri: — **2** Bu pend-nesihetler sanga
eqil-paraset, edep-exlaqni ögitip, séni ibretlik sözlerni
chüshinidighan qilidu; **3** sanga danaliq, heqqaniyliq,
pem-paraset we durusluqning yolyoruq-terbiyisini
qobul qilduridu. **4** Bu [pend-nesihetler] nadanlarni
zérek qilip, yashlarni bilimlik we sezgür qilidu; **5**
bularghа qulaq sélishi bilen danalar bilimini ashuridu,
yorutulghan kishiler téximu dana meslihetke érishidu,
6 shundaqla pend-nesihetler hem temsillerning
menisini, danishmenlerning hékmetliri hem tilsim
sözlirini chüshinidighan qilinidu. **7** Perwerdigardin
qorqush bilimning bashlinishidur; Exmeqler danaliqni
we terbiyini közge ilmaydu. **8** I oghlum, atangning
terbiyisige qulaq sal, anangning söz-nesihetidin
ayrilma; **9** chünki ular séning béshinggha taqalghan
gül chembirek, boynunggha ésilghan marjan bolidu. **10**
I oghlum, yamanlar séni azdursa, ularghа egeshmigin.
11 Eger ular: — Yür, tuzaq qurup adem öltüreyli;
Yoshuruniwélip, birer bigunah kelgende urayli!
12 Tehtisaradek ularni yutuwéteyli, Saq bolsimu,
hanggha chüshkenlerdek ularni yiqitayli; **(Sheol h7585)**
13 Ulardin xilmuxil qimmetlik mal-dunyagha ige
bolup, Öylirimizni olja bilen toldurimiz. **14** Biz bilen
shérik bol, Hemyanimiz bir bolsun, dése, — **15** I
oghlum, ularghа yoldash bolma, Özüngni ularning
izidin néri qil! **16** Chünki ularning putliri rezillikke
yügüridu, Qolini qan qilish üchün aldiraydu. **17**
Herqandaq uchar qanat tuyup qalghanda tuzaq
qoyush bikar awarichiliktur; **18** Lékin bular del öz
qénini tökush üchün saqlaydu; Öz janlirigha zamin
bolushni kütidu. **19** Nepsi yoghinap ketken herbir
ademning yollirining aqiwiti mana shundaq; [Haram
mal-dunya] öz igilirining jénini alidu. **20** [Büyük]
danaliq kochida ochuq-ashkara xitab qilmaqta,
Chong meydanlarda sadasini anglatmaqta. **21**
Kocha doqmushlirida ademlerni chaqirmaqta, Sheher
derwazilirida sözlirini jakarlimaqta: — **22** I saddilar,
qachan'ghiche mushundaq nadanliqqa bérilisiler?
Mesxire qilghuchilar qachan'ghiche mesxiriliktin
huzur alsun? Exmeqler qachan'ghiche bilimdin
nepretlensun?! **23** Tenbihlirimge qulaq sélip mangghan
yolunglardin yan'ghan bolsanglar idi! Rohimni silerge
töküp bérettim, Sözlirimni silerge bildürgen bolattim.
24 Lékin chaqirsam, anglimidinglar; Qolumni uzartsam,
héchqaysinglar qarimidinglar. **25** Nesihetlirimning
hemmisige perwa qilmidinglar, Tenbihimni anglashni
qilche xalimidinglar. **26** Shunga, béshinglargha
balayi'qaza kelgende külimen, Wehime silerge yétishi
bilen mesxire qilimen. **27** Halaket élip kelgen
wehime üstünglerge chüshkende, Weyranchiliq silerge
quyuntazdek kelgende, Siler éghir qayghugha we
azabqa muptila bolghininglarda — **28** U chaghda
mushu kishiler mendin ötünüp chaqiridu, Men perwa
qilmaymen, Méni telmürüp izdisimu, tapalmaydu.
29 Ular bilimge nepretlen'ginidin, Perwerdigardin
eyminishni tallimighinidin, **30** Méning nesihitimni
qilche qobul qilghusi yoqluqidin, Tenbihimgimu
perwa qilmighininglardin, **31** Ular öz béshini yeydu, Öz
qestliridin toluq azab tartidu; **32** Chünki saddilarning
yoldin chiqishi öz jénigha zamin bolidu; Exmeqler
rahetlik turmushidin özlirini halak qilidu. **33**
Lékin manga qulaq salghanlar aman-ésen yashaydu,
Balayi'qazalardin, ghem-endishlerdin xaliy bolup,
xatirjem turidu.

2 I oghlum, eger sözlirimni qobul qilsang,
Nesihetlirimni qelbingge pükseng, **2** Egerde
danaliqqa qulaq salsang, Yoruqluqqa érishishke
köngül berseng, **3** Eger eqil-parasetke teshna bolup
iltija qilsang, Yoruqluqqa érishish üchün yuqiri
awazda yélinsang, **4** Eger kümüshke intilgendek
intilseng, Yoshurun göherni izdigendek izdiseng,
5 Undaqta Perwerdigardin [heqiqiy] qorqushni
bilidighan bolisen, We sanga Xudani tonush nésip
bolidu. **6** Chünki Perwerdigar danaliq bergüchidur;
Uning aghzidin bilim bilen yoruqluq chiqidu.
7 U durus yashawatqanlar üchün mol hékmet
teyyarlap qoyghandur, U wijdanliq ademler üchün
qalqandur. **8** U adilliq qilghuchilarning yollirini
asraydu, Ixlasmen bendilirining yolini qoghdaydu.
9 U chaghda heqqaniyliq, adilliq we durusluqni,
Shundaqla herqandaq güzel yolni chüshinidighan
bolisen. **10** Danaliq qelbingge kirishi bilenla,
Bilim könglüngge yéqishi bilenla, **11** Pem-paraset
séni qoghdaydu, Yoruqluq séni saqlaydu. **12**
Ular séni yaman yoldin, Tili zeher ademlerdin
qutquzidu; **13** Yeni toghra yoldin chetnigenlerdin,
Qarangghu yollarda mangidighanlardin, **14** Rezillik
qilishni huzur köridighanlardin, Yamanliqning
ziyanlirini xushalliq dep bilidighanlardin, **15** Yeni
egri yollarda mangidighanlardin, Qingghir yolda
mangidighanlardin qutquzidu. **16** [Danaliq] séni buzuq

ayaldin, Yeni shirin sözler bilen azdurmaqchi bolghan
namehrem ayallardin qutquzidu. 17 [Bundaq ayallar]
yash waqtida tegken jorisini tashlap, Xuda aldidiki
nikah qesimini untughan wapasizlardindur. 18 Uning
öyige baridighan yol ölümge apiridighan yoldur, Uning
mangidighan yolliri ademni erwahlar makanigha
bashlaydu. 19 Uning qéshigha barghanlarning birimu
qaytip kelgini yoq, Ulardin birimu hayatliq yollirigha
érishkini yoq. 20 [Shularni chüshenseng] yaxshilarning
yolida mangisen, Heqqaniylarning yollirini tutisen.
21 Chünki durus adem zéminda yashap qalalaydu,
Mukemmel kishi bu yerde makanlishalaydu. 22
Lékin reziller zémindin üzüp tashlinidu, Wapasizlar
uningdin yuluwétilidu.

3 I oghlum, telimimni untuma, Dégenlirimni hemishe
könglüngde ching tut. 2 Chünki u sanga beriketlik
künler, uzun ömür we xatirjemlik qoshup béridu. 3
Méhriban we heq-semimiy bolushtin waz kechme,
Bularni boynunggha ésiwal, Qelbingge pütiwal. 4
Shundaq qilghanda Xuda we bendilerning neziride
iltipatqa layiq bolisen, danishmen hésablinisen. 5 Öz
eqlingge tayanmay, Perwerdigargha chin qelbing bilen
tayan'ghin; 6 Qandaqla ish qilsang, Perwerdigarni
tonushqa intil; U sanga toghra yollarni körsitidu.
7 Özüngni eqilliq sanima; Perwerdigardin eyminip,
yamanliqtin yiraq bol. 8 Shundaq qilghiningda,
bu ishlar derdingge derman, Ustixanliringgha yilik
bolidu. 9 Perwerdigarning hörmitini qilip mal-
dunyayingdin hediyelerni sun'ghin, Étizingdin tunji
chiqqan mehsulatliringdin Uninggha atighin; 10
Shundaq qilghiningda, ambarliring ashliqqa tolup
tashidu, Sharab kölchekliringde yéngi sharab éship-
tésip turidu. 11 I oghlum, Perwerdigarning terbiyisige
biperwaliq qilma, Uning tenbihidin bezme. 12 Chünki,
ata eziz körgen oghligha tenbih-terbiye bergendek,
Perwerdigar kimni söygen bolsa uninggha tenbih-
terbiye béridu. 13 Danaliqqa muyesser bolghan kishi,
Yoruqluqqa ige bolghan kishi némidégen bextlik-
he! 14 Chünki danaliqning paydisi kümüshning
paydisidin köptur, Qimmiti sap altunningkidinmu
ziyadidur. 15 U leel-yaqutlardin qimmetliktur, Intizar
bolghan herqandaq nersengdin héchbirimu uninggha
teng kelmestur. 16 Danaliqning ong qolida uzun
ömür, Sol qolida bayliq we shöhret bardur. 17
Uning yolliri sanga xush puraq tuyulur, Uning
barliq teriqiliri séni aram tapquzur. 18 U özini
tapqan ademge «hayatliq derixi»dur, Uni ching
tutqan kishi némidégen bextlik! 19 Perwerdigar
danaliq bilen yer-zéminni berpa qildi, Hékmet bilen
asmanni ornatti. 20 Uning bilimi bilen yerning
chongqur qatlamliri yérildi, Hemde bulutlardin
shebnem chüshti. 21 I oghlum! [Danaliq bilen bilimni]
közüngdin chiqarma, Pishqan hékmet we pem-
parasetni ching tut. 22 Shuning bilen ular jéninggha
jan qoshidu, Boynunggha ésilghan ésil marjandek
sanga güzellik qoshidu. 23 Shu chaghda yolungda
aman-ésen mangalaysen, Yolda putlashmaysen. 24
Yatqanda héch némidin qorqmaysen, Yétishing
bilenla tatliq uxlaysen. 25 Béshinggha dehshetlik
wehime chüshkende qorqmighin, Rezillerning
weyranchiliqidin ghem qilmighin! 26 Chünki
Perwerdigar séning tayanchingdur, U putungni
qapqanlardin néri qilidu. 27 Peqet qolungdin kelsila,
hajetmenlerdin yaxshiliqni ayimighin. 28 Qolum-
qoshniliring séningdin ötne sorap kirse, «Qaytip
kétip, ete kelgin, ete bérey» — démigin. 29
Qoshnanggha ziyankeshlik niyitide bolma, Chünki
u sanga ishinip yéningda xatirjem yashaydu.
30 Birsi sanga ziyan yetküzmigen bolsa, Uning
bilen sewebsiz majiralashma. 31 Zulumxor kishige
heset qilma, Uning yol-tedbirliridin héchnémini
tallima. 32 Chünki qingghir yollarni mangidighanlar
Perwerdigarning neziride yirginchliktur, Lékin
Uning sirdash dostluqi durus yashawatqan ademge
teelluqtur. 33 Perwerdigarning leniti rezillik
qilghuchining öyididur, Lékin U heqqaniy ademning
öyige bext ata qilur. 34 Berheq, mesxire qilghuchilarni
U mesxire qilidu, Lékin kichik péil kishilerge shepqet
körsitidu. 35 Danalar shöhretke warisliq qilidu, Lékin
hamaqetler reswa qilinidu.

4 I oghullar, atanglarning nesihetlirini anglanglar,
Köngül qoysanglar, Yoruqluqqa érishisiler. 2
Chünki silerge ögitidighanlirim yaxshi bilimdur,
Körsetmilirimdin waz kechmenglar. 3 Chünki menmu
atamning yumran balisi idim, Anamning arzuluq
yalghuz oghli idim, 4 Atam manga ögitip mundaq
dédi: — Sözlirimni ésingde tut; Körsetmilirimge
riaye qil, Shuning bilen yashnaysen. 5 Danaliqni
alghin, eqil tap, Éytqan sözlirimni untuma, ulardin
chiqma. 6 [Danaliqtin] waz kechme, u séni
saqlaydu; Uni söygin, u séni qoghdaydu. 7 Danaliq
hemme ishning béshidur; Shunga danaliqni alghin;
Barliqingni serp qilip bolsangmu, eqil tapqin. 8
[Danaliqni] ezizligin, u séni kötüridu, Uni ching

quchaqlighanda, séni hörmetke sazawer qilidu. 9
Béshinggha taqalghan gül chembirektek [sanga
güzellik élip kélidu], Sanga shöhretlik taj in'am
qilidu. 10 I oghlum, qulaq salghin, sözlirimni qobul
qilghin, Shunda ömrüngning yilliri köp bolidu. 11
Men sanga danaliq yolini ögitey, Séni durusluq
yollirigha bashlay. 12 Mangghiningda qedemliring
cheklenmeydu, Yügürseng yiqilip chüshmeysen. 13
Alghan terbiyengni ching tut, Qolungdin ketküzmigin;
Obdan saqlighin uni, Chünki u séning hayatingdur. 14
Yaman ademler mangghan yolgha kirme, Rezillerning
izini basma. 15 Ularning [yolidin] özüngni qachur,
[Yoligha] yéqin yolima; Uningdin yandap ötüp ket, Néri
ketkin. 16 Chünki [yamanlar] birer rezillik qilmighuche
uxliyalmas, Birersini yiqitmighuche uyqusi kelmes.
17 Yamanliq ularning ozuqidur, Zorawanliq ularning
sharabidur. 18 Lékin heqqaniylarning yoli goya tang
nuridur, Kün chüsh bolghuche barghanséri yoruydu.
19 Yamanlarning yoli zulmet kéchidek qapqarangghu,
Ular yiqilip, némige putliship ketkinini bilmeydu. 20 I
oghlum, sözlirimni köngül qoyub angla, Geplirimge
qulaq sal. 21 Ularni közüngde tutqin, Yürikingning
qétida qedirlep saqlighin. 22 Chünki sözlirim tapqanlar
üchün hayattur, Ularning pütün ténige salametliktur.
23 Qelbingni «hemmidin eziz» dep sap tut, Chünki
barliq hayat ishliri qelbtin bashlinidu. 24 Aghzingni
egri geptin yiraq tart, Lewliring ézitquluqtin néri
bolsun. 25 Közüngni aldinggha tüz tikkin, Neziringni
aldinggha toghra tashla; 26 Mangidighan yolungni
obdan oylan'ghin, Shundaq qilsang ishliring puxta
bolidu. 27 Onggha, solgha qaymighin; Qedemliringni
yamanliq yolidin néri tart.

5 I oghlum, danaliqimgha köngül qoyghin,
Idraklik sözlirimge qulaq salghin. 2 Shundaq
qilghiningda ishqa sezgürlük bilen qaraydighan
bolisen, Lewliring pem-parasettin ayrilmaydu. 3
Chünki buzuq xotunning aghzidin hesel tamidu,
Lewliri zeytun yéghidin siliqtur; 4 Lékin uning
aqiwiti kekridek achchiq, Ikki bisliq qilichtek
ötkür. 5 Uning qedemliri ölüm girdawigha élip
baridu, Tutqan yoli görge bashlaydu. (Sheol h7585)
6 Hayatliq yolini qilche bilgüm yoq dep, Basqan
qedemliri turaqsiz bolidu, Nege baridighanliqini
héch bilmeydu. 7 Shunga, i oghullirim, sözlirimni
köngül qoyup anglanglar, Méning dégenlirimdin
chiqmanglar. 8 Undaq xotundin yiraq qach!
Ishiki aldighimu yéqin yolima! 9 Bolmisa, izzet-
abruyungni bashqilargha tutquzup qoyisen, [Yashliq]
yilliringni rehimsizlerning qoligha tapshurisen! 10
Yat ademler bayliqliring bilen özini tolduridu, Japaliq
ejirliringning méwisi yaqa yurtluqning öyige ötüp
kétidu; 11 Ejilingde nale-peryad kötürginingde, Ezayi-
bedining yem bolghanda, 12 Shu chaghda sen: —
«Ah, nesihetlerdin némanche nepretlen'gendimen!
Könglümde tenbihlerni némanche kemsitkendimen!
13 Némishqa ustazlirimning sözini anglimighandimen?
Manga terbiye bergenlerge qulaq salmighandimen?
14 Jemiyettimu, jamaet aldidimu herxil nomusqa
qalghandek boldum!» — dep qalisen. 15 Özüngning
kölchikingdiki suni ichkin, Öz buliqingdin éqiwatqan
sudin huzurlan. 16 Bulaqliring urghup her yerge
tarqilip ketse [bolamdu]? Ériqliringdiki sular
kochilarda éqip yürse bolamdu? 17 Bular sangila xas
bolsun, Yat kishilerge tegmisun! 18 Buliqing bext-
beriketlik bolghay! Yashliqingda alghan xotunung
bilen huzurlan. 19 U chishi kéyiktek chirayliq!
Jerendek söyümlük! Uning baghridin hemishe
qanaette bolghaysen, Uning qaynaq muhebbitidin
daim xushalliqqa patqaysen. 20 I oghlum, némishqa
yat ayalgha sheyda bolisen? Némishqa yat xotunning
qoynigha özüngni atisen? 21 Chünki insanning
hemme qilghanliri Perwerdigarning köz aldida
ashkaridur, U uning hemme mangghan yollirini
tarazigha sélip turidu. 22 Yaman ademning öz
qebihlikliri özini tuzaqqa chüshüridu, U öz gunahi
bilen sirtmaqqa élinidu. 23 U yolyoruqtin mehrum
bolghanliqidin jénidin ayrilidu, Chékidin ashqan
hamaqetliki tüpeylidin yoldin ézip kétidu.

6 I oghlum, eger dostunggha borun bolghan bolsang,
Yat kishining qerzini töleshke qol bériship wede
bergen bolsang, 2 Eger öz sözüngdin ilin'ghan
bolsang, Öz wedeng bilen baghlinip qalsang, 3 U
yéqiningning qoligha chüshkenliking üchün, Amal
qilip özüngni uningdin qutquz — Derhal yéqiningning
yénigha bérip, özüngni kemter tutup [shu ishtin] xaliy
qilishini ötünüp sora. 4 Jeren shikarchining qolidin
qutulushqa tirishqandek, Qush owchining qolidin
chiqishqa tirishqandek, Qutulmighuche uxlap yatma,
Hetta ügdep arammu alma. 6 I hurun, chömülining
yénigha bérip [uningdin ögen], Uning tirikchilik
yollirigha qarap dana bol. 7 Ularning bashliqi,
emeldari, hökümdari yoq bolsimu, 8 Lékin ular yazda
yilning éhtiyaji üchün ash topliwalidu, Hosul peslide
ozuq teyyarliwalidu. 9 I hurun, qachan'ghiche uxlap

yatisen? Qachan ornungdin turisen? 10 Sen: — Birdem
köz yumuwalay, birdem uxliwalay, Birdem qolumni
qoshturup yétiwalay, — deysen. 11 Lékin uxlap
yatqanda, miskinlik qaraqchidek kélip séni basidu,
Yoqsulluq xuddi qoralliq bulangchidek hujumgha
ötidu. 12 Erzimes, peyli buzuq adem hemmila
yerde yalghan éytip, peslikni sözleydu. 13 U köz
qisip, Putliri bilen ishare qilip, Barmaqliri bilen
körsitidu; 14 Könglide aldamchiliqla yatidu, U daim
rezillikning koyida bolidu, Hemmila yerde jédel-majira
tériydu. 15 Shunga uninggha békitilgen balayi'qaza
uni tuyuqsiz basidu, U biraqla dawalighusiz yanjilidu.
16 Perwerdigar nepretlinidighan alte nerse bar,
Berheq, yette nerse Uninggha yirginchliktur. 17 Ular
bolsa, Tekebburluq bilen qaraydighan köz, Yalghan
sözleydighan til, Bigunahlarning qénini töküzidighan
qol, 18 Suyiqest oylaydighan köngül, Yamanliq
qilishqa téz yügüreydighan putlar, 19 Yalghan
sözleydighan saxta guwahchi, Burader-qérindashliri
arisigha bölgünchilik salghuchi kishidur. 20 I oghlum,
atangning emrige emel qil; Anangning körsetmisidin
chiqma. 21 Ularning sözini qelbingge téngip, Ularni
boynunggha marjandek qilip ésiwal. 22 Yolgha
chiqqiningda ular séni yétekleydu, Uxlighiningda ular
séni saqlaydu, Uyqudin oyghan'ghiningda ular séni
xewerlendüridu. 23 Chünki [Xudaning] permani yoruq
chiragh, Uning muqeddes qanuni nurdur; Terbiyening
tenbihliri bolsa hayatliq yolidur. 24 Ular séni buzuq
xotundin saqlighuchi, Yat xotunning shérin sözliridin
yiraq qilghuchidur. 25 Uning guzellikige könglüngni
baghlimighin, Uning qash-köz oynitishi séni esirge
almisun. 26 Chünki buzuq ayallar tüpeylidin ademler
bir parche nan'ghimu zar bolidu, Yat ademning
[zinaxor] ayali bolsa kishining qimmetlik jénini
özige ow qiliwalidu. 27 Otni qoynunggha salsang,
Öz kiyimingni köydürmemsen? 28 Choghning üstide
dessep mangsang putungni köydürmemsen? 29
Bashqilarning ayali bilen bir orunda yatidighan kishi
shundaq bolidu; Kim uninggha tégip ketse aqiwitidin
qutulalmaydu. 30 Ach qalghanda qorsiqini toyghuzush
üchün oghriliq qilghan kishini bashqilar kemsitmeydu;
31 Shundaq turuqluq u tutulup qalsa, Igisige yettini
töleshke toghra kélidu; U öz öyidiki hemme nersisini
tapshuridu. 32 Halbuki, bashqilarning xotuni bilen
zina qilghuchi uningdinmu [better bolup], tolimu
ghepletliktur; Undaq qilghuchi öz-özini halak qilidu.
33 U zexmet yeydu, shermende bolidu, Uning reswasi
héch öchürülmeydu. 34 Chünki künlesh oti erni
derghezepke keltüridu, Intiqam alghan künide u héch
rehim qilmaydu. 35 Tölem puli bérey désengmu u
qobul qilmaydu, Herqanche sowgha-salam bersengmu
uni bésiqturghili bolmaydu.

7 I oghlum, sözlirimge emel qil, Tapshuruqlirimni
yürikingde saqla. 2 Tapshuruqlirimgha emel
qilsang, yashnaysen; Telimlirimni köz qarichuqungni
asrighandek asra. 3 Ularni barmaqliringgha téngip
qoy, Qelb taxtanggha yéziwal. 4 Danaliqni, sen
hede-singlim, dégin, Pem-parasetni «tughqinim» dep
chaqir. 5 Shundaq qilsang, ular séni yat xotundin
yiraqlashturidu, Aghzidin siliq söz chiqidighan yochun
ayaldin néri qilidu. 6 [Bir qétim] öyning dérize
köznekliridin tashqirigha qarighinimda, 7 Birnechche
yash, sadda yigitlerni kördüm, Ularning ichidin bir
eqilsizni körüp qaldim, 8 U kocha boylap buzuq [xotun
turushluq] doqmushtin ötüp, Andin uning öyi terepke
qarap mangdi. 9 Kechqurun qarangghu chüshkende,
Zulmet kéche, ay qarangghusida [ishiki aldidin ötti].
10 Mana, öydin bir xotun chiqip uni kütüwaldi;
Kiyimi pahishe ayallarningkidek bolup, Niyiti hiyle-
mikir idi. 11 Aghzi bishem-hayasiz, nahayiti jahil
bir xotun, U öyide turmaydu, 12 Birde mehellide,
birde meydanlarda, U kochilardiki her doqmushta
paylap yüridu. 13 Héliqi yash yigitni tartip, uni
söyüp, Nomussizlarche uninggha: — 14 «Öyümde
«inaqliq qurbanliqi» göshi bar, Men bügün Xudagha
qesem qilghan qurbanliqni qildim, 15 Shunga men
sizni chaqirghili chiqtim, Didaringizgha telpünüp
izdidim. Emdi sizni tépiwaldim! 16 Karwitimgha
Misirning keshtilik, yolluq libas yapquchlirini yaptim.
17 Orun-körpilirimge xush puraq murmekki, muetter
we qowzaq darchinlarni chachtim. 18 Kéling,
tang atquche muhebbetlisheyli, oynap huzurlinayli,
Könglimiz qan'ghuche özara eysh-ishret qilayli, 19
Érim öyde yoq, yiraq seperge chiqip ketti. 20 U
bir hemyan pul élip ketti, Ay tolghuche u öyge
kelmeydu» — dédi. 21 Ayal köp shérin sözliri bilen
rasa qiziqturdi, Chirayliq gepliri bilen uni esir
qiliwaldi. 22 Soyushqa élip mangghan öküzdek,
Hamaqet kishi kishen bilen jazagha mangghandek,
Qiltaqqa chüshken qushtek, Yigit uning keynidin
mangdi. Jigirini oq téship ötmiguche, U bu ishning
hayatigha zamin bolidighanliqini héch bilmeydu. 24
I oghullirim, sözlirimni köngül qoyup anglanglar,
Dégenlirimge qulaq sélinglar, 25 Qelbinglarni bundaq

xotunning yoligha ketküzmenglar, Uning aldam
xaltisigha chüshüp ketmenglar. 26 Bundaq ayal
nurghun kishilerni yiqitip yarilandurghan, Uning
boghuzlighan ademliri tolimu köptur, 27 Uning öyi
bolsa tehtisaraning kirish éghizidur, Ademni «halaket
méhmanxanisi»gha chüshürüsh yolidur. (Sheol h7585)

8 [Qulaq sal,] danaliq chaqiriwatmamdu? Yoruqluq
sada chiqiriwatmamdu? 2 Yollarning égiz jayliridin,
Doqmushlardin u orun alidu, 3 Sheherge kiridighan
qowuqlarning yénida, Herqandaq derwaza éghizlirida
u murajiet qilmaqta: — 4 «I mötiwerler, silerge
murajet qilimen, Hey, adem baliliri, sadani siler üchün
qilimen, 5 Gödek bolghanlar, zéreklikni öginiwélinglar,
Exmeq bolghanlar, yoruqluqqa érishinglar! 6
Manga qulaq sélinglar, Chünki güzel nersilerni dep
bérimen, Aghzimni échip, durus ishlarni [silerge]
yetküzimen. 7 Éytqanlirim heqiqettur, Aghzim
rezilliktin nepretlinidu; 8 Sözlirimning hemmisi
heq, Ularda héchqandaq hiyligerlik yaki egitmilik
yoqtur. 9 Ularning hemmisi chüshen'genler üchün
éniq, Bilim alghanlar üchün durus-toghridur. 10
Kümüshke érishkendin köre, nesihetlirimni qobul
qilinglar, Sap altunni élishtin köre bilimni élinglar. 11
Chünki danaliq leel-yaqutlardin ewzel, Herqandaq
etiwarliq nersengmu uninggha teng kelmestur. 12
Men bolsam danaliqmen, Zéreklik bilen bille turimen,
Istiqamettin kélip chiqqan bilimni ayan qilimen. 13
Perwerdigardin eyminish — Yamanliqqa nepretlinish
démektur; Tekebburluq, meghrurluq, yaman yol
hem shum éghizni öch körimen. 14 Mende obdan
meslihetler, pishqan hékmet bar; Men dégen yoruqluq,
qudret mendidur. 15 Padishahlar men arqiliq höküm
süridu, Mensiz hakimlar adil höküm chiqarmas. 16
Men arqiliqla emirler idare qilidu, Aliyjanablar, yer
yüzidiki barliq soraqchilar [toghra] höküm qilidu.
17 Kimki méni söyse, menmu uni söyimen, Méni
telmürüp izdigenler méni tapalaydu; 18 Mende
bayliq, shöhret, Hetta konirimas, köchmes dölet
we heqqaniyetmu bar. 19 Mendin chiqqan méwe
altundin, Hetta sap altundin qimmetliktur, Mendin
alidighan daramet sap kümüshtinmu üstündur. 20
Men heqqaniyet yoligha mangimen; Adalet yolining
otturisida yürimenki, 21 Méni söygenlerni emeliy
nersilerge miras qildurimen; Ularning xezinilirini
toldurimen. 22 Perwerdigar ishlirini bashlishidila,
Qedimde yasighanliridin burunla, Men uninggha
tewedurmen. Ezeldin tartipla — muqeddemde,
Yer-zémin yaritilmastila, Men tiklen'genmen.
24 Chongqur hanglar, déngiz-okyanlar apiride
bolushtin awwal, Men meydan'gha chiqirilghanmen;
Mol su urghup turidighan bulaqlar bolmastinla,
25 Égiz taghlar öz orunlirigha qoyulmastinla,
töpilikler shekillenmestinla, [Perwerdigar] bipayan
zémin, keng dalalarni, Alemning esliydiki topa-
changlirinimu téxi yaratmastinla, Men meydan'gha
chiqirilghanmen. 27 U asmanlarni bina qiliwatqinida,
Déngiz yüzige upuq siziqini siziwatqinida, Ershte
bulutlarni orunlashturup, Chongqur déngizdiki
bulaq-menbelerni mustehkemlewatqinida, Déngiz
sulirini békitken dairidin éship ketmisun dep
perman chüshüriwatqinida, Bipayan zéminning
ullirini quruwatqinida, Men u yerde idim; 30
Shu chaghda goya usta bir hünerwendek Uning
yénida turghanidim, Men herdaim Uning aldida
shadlinattim, men Uning kündilik dil'arami idim;
31 Men Uning alimidin, yer-zéminidin shadlinip,
Dunyadiki insanlardin xursenlik tépip yürettim, 32
Shunga i balilar, emdi manga qulaq sélinglar; Chünki
yollirimni ching tutqanlar neqeder bext tapar! 33
Alghan nesihetke emel qilip, Dana bolghin, uni ret
qilma. 34 Sözümge qulaq sélip, Herküni derwazilirim
aldidin ketmey, Ishiklirim aldida méni kütidighan
kishi neqeder bextliktur! 35 Kimki méni tapsa hayatni
tapidu, Perwerdigarning shepqitige nésip bolidu. 36
Lékin manga gunah qilghan herkim öz jénigha ziyan
keltüridu, Méni yaman körgenler ölümni dost tutqan
bolidu».

9 Danaliq özige bir öy sélip, Uning yette tüwrükini
ornatti. 2 U mallirini soyup, Ésil sharablirini
arilashturup teyyarlap, Ziyapet dastixinini yaydi;
3 Dédeklirini [méhman chaqirishqa] ewetti, Özi
sheherning eng égiz jaylirida turup: 4 «I saddilar, bu
yerge kélinglar, — dep chaqiriwatidu; Nadanlargha:
5 Qéni, nanlirimdin éghiz tégip, Men arilashturup
teyyarlighan sharablardin ichinglar; 6 Nadanlar
qataridin chiqip, hayatqa érishinglar, Yoruqluq yolida
ménginglar», — dewatidu. 7 Hakawurlargha tenbih
bergüchi ahanetke uchraydu, Qebihlerni eyibligüchi
özige dagh keltüridu. 8 Hakawurlarni eyiblime,
chünki u sanga öch bolup qalidu; Halbuki, dana
kishini eyibliseng, u séni söyidu. 9 Dana ademge
dewet qilsang, eqli téximu toluq bolidu; Heqqaniy
ademge durus yol körsetseng, Bilimi téximu ashidu. 10
Perwerdigardin eyminish danaliqning bashlinishidur,

Muqeddes bolghuchini tonush yoruqluqtur. 11 Men
[danaliq] sende bolsam, künliringni uzartimen,
Ömrüngning yilliri köpiyer. 12 Sende danaliq bolsa,
paydini köridighan özüngsen, Danaliqni mazaq qilsang
ziyan tartidighanmu özüngsen. 13 Nadan xotun
aghzi biseremjan, eqilsizdur, Héchnéme bilmestur.
14 U ishik aldida olturup, Sheherning eng égiz
jaylirida orun élip, 15 Udul ötüp kétiwatqanlargha: 16
«Kimki sadda bolsa, bu yerge kelsun!» — dewatidu,
We eqilsizlerni: 17 «Oghriliqche ichken su tatliq
bolidu, Oghrilap yégen nan temlik bolidu!» — dep
charqiwatidu. 18 Lékin chaqirilghuchi ölüklerning
uning öyide yatqanliqidin bixewerdur, Uning
[burunqi] méhmanlirining alliqachan tehtisaraning
teglirige chüshüp ketkenlikini u sezmes. (Sheol h7585)

10 Padishah Sulaymanning pend-nesihetliri: —
Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz oghul
anisini qayghu-hesretke salar. 2 Haram bayliqlarning
héch paydisi bolmas; Heqqaniyet insanni ölümdin
qutuldurar. 3 Perwerdigar heqqaniy ademning
jénini ach qoymas; Lékin u qebihlerning nepsini
boghup qoyar. 4 Hurunluq kishini gaday qilar;
Ishchanliq bolsa bayashat qilar. 5 Yazda hosulni
yighiwalghuchi — dana oghuldur; Lékin orma
waqtida uxlap yatquchi — xijaletke qalduridighan
oghuldur. 6 Beriket heqqaniy ademning béshigha
chüsher; Emma zorawanliq yamanlarning aghzigha
urar. 7 Heqqaniy ademning yadikari mubarektur;
Yamanlarning nami bolsa, sésiq qalar. 8 Dana
adem yolyoruq-nesihetlerni qobul qilar; Kot-kot,
nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. 9 Ghubarsiz
yürgen kishining yürüsh-turushi turaqliqtur, Yollirini
egri qilghanning kiri axiri ashkarilinidu. 10 Köz
isharitini qilip yüridighanlar ademni daghda qaldurar;
Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar.
11 Heqqaniy ademning aghzi hayatliq buliqidur,
Emma zorawanliq yamanning aghzigha urar. 12
Öchmenlik jédel qozghar; Méhir-muhebbet hemme
gunahlarni yapar. 13 Eqil-idraqlik ademning aghzidin
danaliq tépilar; Eqilsizning dümbisige palaq téger.
14 Dana ademler bilimlerni ziyade toplar; Lékin
exmeqning aghzi uni halaketke yéqinlashturar. 15
Mal-dunyaliri goya mezmut sheherdek bayning
kapalitidur; Miskinni halak qilidighan ish del uning
namratliqidur. 16 Heqqaniylarning ejirliri jan'gha jan
qoshar, Qebihlerning hosuli gunahnila köpeytishtur.
17 Nesihetni anglap uni saqlighuchi hayatliq yoligha
mangar; Tenbihlerni ret qilghan kishi yoldin
azghanlardur. 18 Adawet saqlighan kishi yalghan
sözlimey qalmas; Töhmet chaplighanlar exmeqtur.
19 Gep köp bolup ketse, gunahtin xaliy bolmas,
Lékin aghzigha ige bolghan eqilliqtur. 20 Heqqaniy
ademning sözi xuddi sap kümüsh; Yamanning
oyliri tolimu erzimestur. 21 Heqqaniy ademning
sözliri nurghun kishini quwwetler; Exmeqler eqli
kemlikidin öler. 22 Perwerdigarning ata qilghan
berikiti ademni döletmen qilar; U berikitige héchbir
japa-musheqqet qoshmas. 23 Exmeq qebihlikni
tamasha dep biler; Emma danaliq yorutulghan
kishining [xursenlikidur]. 24 Yaman kishi némidin
qorqsa shuninggha uchrar; Heqqaniy ademning arzusi
emelge ashurular. 25 Yaman adem quyundek ötüp
yoqar; Lékin heqqaniy adem menggülük uldektur. 26
Adem achchiq su yutuwalghandek, Közige is-tütek
kirip ketkendek, Hurun ademni ishqa ewetkenmu
shundaq bolar. 27 Perwerdigardin eyminish ömürni
uzun qilar, Yamanning ömri qisqartilar. 28 Heqqaniy
ademning ümidi xursenlik élip kéler; Lékin rezilning
kütkini yoqqa chiqar. 29 Perwerdigarning yoli
durus yashawatqanlargha bashpanahdur; Qebihlik
qilghuchilargha bolsa halakettur. 30 Heqqaniylarning
orni mustehkemdur; Yamanlar zéminda uzun turmas.
31 Heqqaniy ademning aghzidin danaliq chiqar; Lékin
shumluq til késip tashlinar. 32 Heqqaniy ademning sözi
kishige mok xushyaqar; Yaman ademning aghzidin
shumluq chiqar.

11 Yalghan taraza Perwerdigargha yirginchliktur;
Adil jing téshi Uni xursen qilar. 2 Tekebburluq
bilen birge shermendichilik egiship kéler; Lékin
danaliq kichik péillargha hemrah bolar. 3
Toghrilarning semimiyliki özini yétekler; Lékin
kazzaplarning egriliki özini weyran qilar. 4 Xudaning
ghezep künide mal-dunyaning paydisi bolmas; Lékin
heqqaniyet ademni ölümdin qutquzar. 5 Kamil
ademning heqqaniyliqi özini tüz yolgha bashlar;
Yaman adem öz yamanliqidin yiqilar. 6 Durus
ademlerning heqqaniyliqi özlirini qutquzar; Lékin
kazzaplar öz hiyle-neyringidin tutular. 7 Rezil adem
ölse, uning ümidi yoqqa chiqar; Gunahkarning ümidi
axiri quruq qalar. 8 Heqqaniy adem qiyinchiliqtin
xaliy qilinar; Rezil adem uning ornigha tutular. 9
Munapiqlar öz aghzi bilen yéqinini buzar; Lékin
heqqaniylar bilimi bilen qutquzular. 10 Heqqaniy
adem ronaq tapsa, sheher xush bolar; Rezil adem halak

bolsa, xelq tentene qilar. 11 Toghrilarning beriket
tileshliri bilen sheher gülliner; Lékin rezillerning
tili bilen weyran bolar. 12 Öz yéqinini sökidighan
kishi — eqilsizdur; Emma yorutulghan adem aghzini
yighar. 13 Gep toshughuchi mexpiyetlerni ashkarilar;
Sadiq adem amanetke xiyanet qilmas. 14 Yolyoruq
kem bolsa, el-yurt yiqilar; Ulugh bir meslihetchi
bolsa, el nijat tapar. 15 Yatqa borun bolghan
kishi ziyan tartmay qalmas; Qol bériship képil
bolushni yaman körgen kishining quliqi tinch bolar.
16 Shapaetlik ayal izzet-hörmetni qoldin bermes;
Zorawanlar bayliqni qoldin bermes. 17 Rehimdil öz-
özige bext yaritar; Rehimsiz öz ténini aghritar. 18
Yaman ademlerning alghan ish heqqi ularni aldar,
beriketsiz bolar; Emma heqqaniyet térighuchi adem
emeliy in'am alar. 19 Heqqaniyet ademge hayatliq
tapquzar; Yamanliqni közlep yüridighan kishi ölümge
yüz tutar. 20 Niyiti buzuq kishi Perwerdigargha
yirginchliktur; Emma yoli diyanetlik kishiler uning
xursenlikidur. 21 Qol tutushup birleshsimu, yamanlar
jazagha tartilmay qalmas; Lékin heqqaniylarning
nesli nijat tapar. 22 Chirayliq emma tétiqsiz xotun,
Choshqining tumshuqigha altun halqa salghandektur.
23 Heqqaniylarning arzusi peqet yaxshi méwe élip
kéler; Yamanlarning kütkini ghezep-neprettur. 24
Biraw merdlerche tarqatsimu, gülliner; Yene biraw
bérishke tégishlikini ayisimu, peqet namratlishar. 25
Merd adem etliner; Bashqilarni sugharghuchi özimu
sughirilar. 26 Ashliqni satmay bésiwalghan kishi elning
lenitige uchraydu; Lékin ashliqni sétip bergüchige
beriket tiliner. 27 Yaxshiliqni izdep intilgen adem
shapaet tapar; Yamanliqni izdigen adem özi yamanliq
körer. 28 Öz mal-duniyasigha tayan'ghuchi yiqilar;
Heqqaniy kishi yopurmaqtek kökirer. 29 Öz öyige
azarchiliq salghan kishi shamalgha miras bolar; Eqilsiz
adem aqilanining quli bolup qalar. 30 Heqqaniyning
béridighan méwisi «hayatliq derixi»dur; Dana kishi
köngüllerni [hayatliqqa] mayil qilar. 31 Qaranglar,
heqqaniy adem bu dunyada [sewenliki üchün] bedel
töligen yerde, Reziller bilen gunahkarlarning aqiwiti
qandaq bolar?

12 Kimki terbiyini qedirlise, bilimnimu söygüchidur;
Lékin tenbihke nepretlen'gen nadan-hamaqettur.
2 Yaxshi niyetlik adem Perwerdigarning iltipatigha
érisher; Emma Perwerdigar hiyle-mikirlik ademning
gunahini békiter. 3 Ademler yamanliq qilip
amanliq tapalmas; Lékin heqqaniylarning yiltizi
tewrenmes. 4 Peziletlik ayal érining tajidur;
Emma uni uyatqa salghuchi xotun uning ustixinini
chiriter. 5 Heqqaniy ademning oy-pikri durus höküm
chiqirar; Yamanlarning nesihetliri mekkarliqtur.
6 Yamanlarning sözliri qan tökidighan qiltaqtur;
Lékin durusning sözi ademni qiltaqtin qutuldurar. 7
Yamanlar aghdurulup, yoqilar; Lékin heqqaniylarning
öyi mezmut turar. 8 Adem öz zérikliki bilen maxtashqa
sazawer bolar; Egri niyetlik kishi közge ilinmas.
9 Péqir turup xizmetkari bar kishi, Özini chong
tutup ach yürgen kishidin yaxshidur. 10 Heqqaniy
adem öz ulighinimu asrar; Emma rezil ademning
bolsa hetta rehimdilliqimu zalimliqtur. 11 Tiriship
tériqchiliq qilghan déhqanning qorsiqi toq bolar;
Emma xam xiyallargha bérilgen kishining eqli yoqtur.
12 Yaman adem yamanliq qiltiqini közlep olturar;
Emma heqqaniy ademning yiltizi méwe bérip turar.
13 Yaman adem öz aghzining gunahidin tutular;
Heqqaniy adem musheqqet-qiyinchiliqtin qutular.
14 Adem öz aghzining méwisidin qanaet tapar; Öz
qoli bilen qilghanliridin uninggha yandurular. 15
Exmeq öz yolini toghra dep biler; Emma dewetke
qulaq salghan kishi aqilanidur. 16 Exmeqning
achchiqi kelse, tézla biliner; Zérek kishi haqaretke
sewr qilar, setchilikni ashkarilimas. 17 Heqiqetni
éytqan kishidin adalet biliner; Yalghan guwahliq
qilghuchidin aldamchiliq biliner. 18 Bezlilerning
yéniklik bilen éytqan gépi ademge sanjilghan qilichqa
oxshar; Biraq aqilanining tili derdke dermandur. 19
Rastchil menggü turghuzulidu; Lewzi yalghan bolsa
birdemliktur. 20 Yamanliqning koyida yürgüchining
könglide hiyle saqlan'ghandur; Amanliqni dewet
qilghuchilar xushalliqqa chömer. 21 Heqqaniy
ademning béshigha hech külpet chüshmes; Qebihler
balayi'qazagha chömüler. 22 Yalghan sözleydighanning
lewliri Perwerdigargha yirginchliktur; Lékin lewzide
turghanlargha U apirin éytar. 23 Pemlik adem
bilimini yoshurar; Biraq exmeq nadanliqini jakarlar.
24 Tirishchan qol hoquq tutar; Hurun qol alwan'gha
tutular. 25 Köngülning ghem-endishisi kishini
mükcheyter; Lékin méhribane bir söz kishini
rohlandurar. 26 Heqqaniy kishi öz dosti bilen birge
yol izder; Biraq yamanlarning yoli özlirini adashturar.
27 Hurun özi tutqan owni pishurup yéyelmes; Biraq
etiwarliq bayliqlar tirishchan'gha mensuptur. 28
Heqqaniyliqning yolida hayat tépilar; Shu yolda ölüm
körünmestur.

13 Dana oghul atisining terbiyisige köngül qoyar;
Mesxire qilghuchi tenbihke qulaq salmas. **2** Adem
durus éghizining méwisidin huzurlinar; Tuzkorlar
zorawanliqqa hewes qilip zorawanliqqa uchrar. **3**
Sözde éhtiyatchan kishi jénini saqlap qalar; Aghzi
ittik halaketke uchrar. **4** Hurunning arzu-tiliki bar,
lékin érishelmes; Lékin tirishchan etliner. **5** Heqqaniy
adem yalghanchiliqtin yirginer; Qebih bolsa sésip,
shermende bolar. **6** Yoli durusni heqqaniyet qoghdar;
Lékin gunahkarni rezillik yiqitar. **7** Beziler özini bay
körsetkini bilen emeliyette quruq sölettur; Beziler
özini yoqsul körsetkini bilen zor bayliqliri bardur.
8 Öz bayliqi görüge tutulghan bayning jénigha ara
turar; Biraq yoqsullar héch wehimini anglimas. **9**
Heqqaniy ademning nuri shadlinip parlar; Biraq
yaman ademning chirighi öchürüler. **10** Kibirliktin
peqet jédel-majirala chiqar; Danaliq bolsa nesihetni
anglighanlar bilen billidur. **11** Ishlimey tapqan haram
bayliq beriketsizdur; Ter töküp halal tapqan gülliner.
12 Telmürginige kütüp érishelmeslik köngülni sunuq
qilar, Lékin teshnaliqta érishkini «hayatliq derixi»dur.
13 [Xudaning] kalam-sözige pisent qilmighan adem
gunahning tölimige qerzdar bolar; Lékin permanni
qedirligen adem yaxshiliq körer. **14** Aqilanining telimi
hayatliq bergüchi bulaqtur, U séni ölüm tuzaqliridin
qutuldurar. **15** Aqilanilik ademni iltipatqa érishtürer;
Biraq tuzkorlarning yoli egri-bügri, japaliq bolar. **16**
Pem-parasetlik adem bilimi bilen ish körer; Hamaqet
öz nadanliqini ashkarilar. **17** Rezil alaqichi bala-
qazagha uchrar; Sadiq elchi bolsa derdke dermandur.
18 Terbiyeni ret qilghan adem namratliship uyatqa
qalar; Emma tenbihni qobul qilghan hörmetke
érisher. **19** Emelge ashqan arzu kishige shérin tuyular;
Lékin exmeqler yamanliqni tashlashni yaman körer.
20 Aqilaniler bilen bille yürgen Dan. bolar; Biraq
exmeqlerge hemrah bolghan nale-peryadta qalar. **21**
Bala-qaza gunahkarlarning keynidin bésip mangar;
Lékin heqqaniylar yaxshiliqning ejrini tapar. **22** Yaxshi
adem perzentlirining perzentlirige miras qaldurar;
Gunahkarlarning yighqan mal-dunyaliri heqqaniylar
üchün toplinar. **23** Yoqsulning tashlanduq yéri mol
hosul bérer, Lékin adaletsizliktin u weyran bolar.
24 Tayaqni ayighan kishi oghlini yaxshi körmes;
Balini söygen kishi uni estayidil terbiyilep jazalar.
25 Heqqaniy adem köngli qanaet tapquche ozuq yer;
Yamanning qorsiqi ach qalar.

14 Herbir dana ayal öz ailisini awat qilar; Exmeq
ayal ailisini öz qoli bilen weyran qilar. **2**
Durusluq yolida mangidighan kishi Perwerdigardin
qorqar; Qingghir yolda mangghan kishi [Xudani]
közge ilmas. **3** Exmeqning tekebbur aghzi özige
tayaq bolar; Aqilanining lewliri özini qoghdar.
4 Ulagh bolmisa, éghil pak-pakiz turar; Biraq
öküzning küchi bolghandila [sanggha] ashliq tolar. **5**
Ishenchlik guwahchi yalghan éytmas; Saxta guwahchi
yalghan gepni nepestek tinar. **6** Hakawurlar danaliq
izdep tapalmas; Biraq yorutulghan ademge bilim
élish asan'gha chüsher. **7** Birawning aghzida
bilim yoqluqini bilip yetkende, Uningdin özüngni
néri tart. **8** Eqil-parasetlik kishining danaliqi öz
yolini oylinishtidur; Exmeqlerning eqilsizliki bolsa
özlirining aldinishidur. **9** Exmeqler bolsa «itaetsizlik
qurbanliqi»ni közge ilmaydu, Heqqaniylar arisida
bolsa iltipat tépilar. **10** Köngüldiki derdni peqet
özila kötüreler; Köngüldiki xushluqqimu bashqilar
shérik bolalmas. **11** Yamanning öyi örülüp chüsher;
Heqqaniy ademning chédiri güllinip kéter. **12** Adem
balisigha toghridek körünidighan bir yol bar, Lékin
aqiwiti halaketke baridighan yollardur. **13** Oyun-
külke bolsa qelbtiki ghem-qayghuni yapar, Xushalliq
ötüp ketkende, ghem-qayghu yenila qalar. **14** Toghra
yoldin burulup yan'ghan adem haman öz yolidin
toyar; Yaxshi adem öz ishidin qanaetliner. **15**
Saddilar hemme gepke ishinip kéter; Lékin pem-
parasetlik kishi herbir qedemni awaylap basar. **16**
Dana adem éhtiyatchan bolup awarichiliktin néri
kéter; Exmeq hakawurluq qilip, özige ishinip aldigha
mangar. **17** Térikkek exmeqliq qilar; Neyrengwaz
adem nepretke uchrar. **18** Saddilar exmeqliqqa
warisliq qilar; Pem-parasetlikler bilimni öz taji qilar.
19 Yamanlar yaxshilarning aldida igiler; Qebihler
heqqaniyning derwaziliri aldida [bash urar]. **20**
Namrat kishi hetta öz yéqinighimu yaman körüner.
Bayning dosti bolsa köptur. **21** Yéqinini pes körgen
gunahkardur; Lékin miskinlerge rehim qilghan beriket
tapar. **22** Yamanliq oylighanlar yoldin adashqanlardin
emesmu? Biraq yaxshiliq oylighanlar rehim-shepqet,
heqiqet-sadiqliqqa muyesser bolar. **23** Hemme
méhnettin payda chiqar; Biraq quruq paranglar
ademni mohtajliqta qaldurar. **24** Aqilaniler üchün
bayliqlar bir tajdur; Exmeqlerning nadanliqidin peqet
yene shu nadanliqla chiqar. **25** Heqqaniy guwahliq
bergüchi kishilerning hayatini qutquzar; Yalghan-

yawidaq sözleydighan [guwahchi] yalghan gepni
nepestek tinar. 26 Perwerdigardin qorqidighanning
küchlük yölenchüki bar, Uning balilirimu himayige
ige bolar. 27 Perwerdigardin qorqush hayatning
buliqidur; U kishini ejellik tuzaqlardin qutquzar. 28
Padishahning shan-sheripi puqrasining köplikidindur;
Puqrasining kemliki emirning halakitidur. 29 Éghir-
bésiq kishi intayin aqil kishidur; Chéchilghaq
exmeqliqni ulughlar. 30 Xatirjem köngül tenning
saqliqidur; Hesret chékish bolsa söngeklerni chiritar.
31 Miskinni bozek qilghuchi — Perwerdigargha haqaret
qilghuchidur; Hajetmenlerge shapaet qilish Uni
hörmetligenliktur. 32 Yaman öz yamanliqi ichide
yiqitilar; Heqqaniy adem hetta sekratta yatqandimu
xatirjem bolar. 33 Yorutulghan kishining könglide
danaliq yatar; Biraq exmeqning könglidikisi ashkara
bolmay qalmas. 34 Heqqaniyet herqaysi elni yuqiri
kötürer; Gunah herqandaq milletni nomusqa qaldurar.
35 Padishahning iltipati eqilliq xizmetkarning béshigha
chüsher; Biraq uning ghezipi nomusta qaldurghuchi
uyatsiz xizmetkarining béshigha chüsher.

15 Mulayim jawab ghezepni basar; Qopal söz
achchiqni qozghar. 2 Aqilanilerning tili bilimni
jari qilar; Exmeqning aghzi quruq gep töker. 3
Perwerdigarning közi her yerde yürer; Yaxshi-
yamanlarni körüp turar. 4 Shipa yetküzgüchi til
xuddi bir «hayatliq derixi»dur; Tili egrilik kishining
rohini sundurar. 5 Exmeq atisining terbiyisige pisent
qilmas; Lékin atisining tenbihige qulaq salghan
zérek bolar. 6 Heqqaniyning öyide göherler köptur;
Biraq yamanning tapawiti özige awarichilik tapar. 7
Dananing lewliri bilim tarqitar; Exmeqning könglidin
héch bilim chiqmas. 8 Yamanlarning qurbanliqi
Perwerdigargha yirginchliktur; Duruslarning
duasi Uning xursenlikidur. 9 Yamanlarning yoli
Perwerdigargha yirginchliktur; Lékin heqqaniyetni
intilip izdigüchini U yaxshi körer. 10 Toghra
yoldin chiqqanlar azabliq terbiyini körer; Tenbihge
öch bolghuchi öler. 11 Tehtisara we halaket
Perwerdigarning köz aldida ochuq turghan yerde,
Insan könglidiki oy-pikirni qandaqmu Uningdin
yoshuralisun?! (Sheol h7585) 12 Hakawur tenbih
bergüchini yaqturmas; U aqilanilerdin nesihet élishqa
barmas. 13 Köngül shad bolsa, xush chiray bolar;
Derd-elem tartsa, rohi sunar. 14 Yorutulghan köngül
bilimni izder; Eqilsizning aghzi nadanliqni ozuq
qilar. 15 Ézilgenlerning hemme künliri teste öter;
Biraq shad köngül herkünini héyttek ötküzer. 16 Zor
bayliq bilen biaramliq tapqandin, Azgha shükür qilip,
Perwerdigardin eymen'gen ewzel. 17 Nepret ichide
yégen bordaq göshte qilin'ghan katta ziyapettin,
Méhir-muhebbet ichide yégen köktat ewzel. 18
Térikkek kishi jédel chiqirar; Éghir-bésiq talash-
tartishlarni tinchlandurar. 19 Hurunning yoli tikenlik
qashadur, Durus ademning yoli kötürülgen yoldek
daghdamdur. 20 Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz
adem anisini kemsiter. 21 Eqli yoq kishi exmeqliqi
bilen xushtur; Yorutulghan kishi yolini toghrilap
mangar. 22 Meslihetsiz ish qilghanda nishanlar emelge
ashmas; Meslihetchi köp bolghanda muddialar emelge
ashurular. 23 Kishige jayida bergen jawabidin xush
bolar, Del waqtida qilghan söz neqeder yaxshidur! 24
Hayatliq yoli eqilliq kishini yuqirigha bashlayduki,
Uni chongqur tehtisaradin qutquzar. (Sheol h7585) 25
Perwerdigar tekebburning öyini yuluwéter; Biraq U
tul xotunlargha pasillarni turghuzar. 26 Yamanlarning
oy-pikri Perwerdigargha yirginchliktur; Biraq sap
dilning sözliri söyümlüktur. 27 Ach köz kishi öz ailisige
awarichilik keltürer; Para élishqa nepretlen'gen kishi
kün körer. 28 Heqqaniy adem qandaq jawab bérishte
qayta-qayta oylinar; Yaman ademning aghzidin
shumluq töküler. 29 Perwerdigar yaman ademdin
yiraqtur; Biraq U heqqaniyning duasini anglar. 30
Xush közler köngülni shadlandurar; Xush xewer
ustixanlargha gösh-may qondurar. 31 Hayatliqqa élip
baridighan tenbihke qulaq salghan kishi danalarning
qataridin orun alar. 32 Terbiyeni ret qilghan öz
jénini xar qilar; Tenbihge qulaq salghan yorutular.
33 Perwerdigardin qorqush ademge danaliq ögiter;
Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret kéler.

16 Köngüldiki niyetler insan'gha tewedur; Biraq
tilning jawabi Perwerdigarning ilkididur. 2
Insan özining hemme qilghan ishini pak dep biler;
Lékin qelbdiki niyetlerni Perwerdigar tarazigha
sélip tartip körer. 3 Niyet qilghan ishliringni
Perwerdigargha tapshurghin, Shundaq qilghanda
pilanliring piship chiqar. 4 Perwerdigar barliq
mewjudiyetning herbirini melum meqset bilen apiride
qilghan; Hetta yamanlarnimu balayi'apet küni üchün
yaratqandur. 5 Tekebburluqqa tolghan köngüllerning
herbiri Perwerdigargha yirginchliktur; Qol tutushup
birleshsimu, jazasiz qalmas. 6 Muhebbet-shepqet
we heqiqet bilen gunahlar kafaret qilinip yépilar;
Perwerdigardin eyminish ademlerni yamanliqtin

xaliy qilar. 7 Ademning ishliri Perwerdigarni
xursen qilsa, U hetta düshmenlirinimu uning
bilen inaqlashturar. 8 Halal alghan az, Haram
alghan köptin ewzeldur. 9 Insan könglide öz
yolini toxtitar; Emma qedemlirini toghrilaydighan
Perwerdigardur. 10 Hetta padishahning lewlirige
qaritip epsun oqulsimu, Uning aghzi toghra hökümdin
chetnimes. 11 Adil taraza-mizanlar Perwerdigargha
xastur; Taraza tashlirining hemmisini U yasighandur.
12 Padishah rezillik qilsa yirginchliktur, Chünki text
heqqaniyet bilenla mehkem turar. 13 Heqqaniy
sözligen lewler padishahlarning xursenlikidur; Ular
durus sözligüchilerni yaxshi körer. 14 Padishahning
qehri goya ölümning elchisidur; Biraq dana kishi
[uning ghezipini] tinchlandurar. 15 Padishahning
chirayining nuri kishige jan kirgüzer; Uning shepqiti
waqtida yaghqan «kéyinki yamghur»dur. 16 Danaliq
élish altun élishtin neqeder ewzeldur; Yorutulushni
tallash kümüshni tallashtin shunche üstündur! 17
Durus ademning égiz kötürülgen yoli yamanliqtin
ayrilishtur; Öz yoligha éhtiyat qilghan kishi jénini
saqlap qalar. 18 Meghrurluq halak bolushtin awwal
kéler, Tekebburluq yiqilishtin awwal kéler. 19
Kemter bolup miskinler bilen bardi-keldide bolush,
Tekebburlar bilen haram mal bölüshkendin ewzeldur.
20 Kimki ishni pem-paraset bilen qilsa payda tapar;
Perwerdigargha tayan'ghan bolsa, bext-saadet körer.
21 Köngli dana kishi segek atilar; Yéqimliq sözler
ademlerning bilimini ashurar. 22 Pem-paraset
özige ige bolghanlargha hayatliqning buliqidur;
Eqilsizlerge telim bermekning özi eqilsizliktur. 23
Aqilane kishining qelbi aghzidin eqil chiqirar; Uning
lewzige bilimni ziyade qilar. 24 Yéqimliq sözler goya
heseldur; Köngüllerni xush qilip ten'ge dawadur.
25 Adem balisigha toghridek körünidighan bir yol
bar, Lékin aqiwiti halaketke baridighan yollardur. 26
Ishligüchining ishtiyi uni ishqa salar; Uning qarni
uninggha heydekchilik qilar. 27 Muttehem kishi yaman
gepni kolap yürer; Uning lewliri lawuldap turghan otqa
oxshar. 28 Egri adem jédel-majira tughdurghuchidur;
Gheywetchi yéqin dostlarni ayriwéter. 29 Zorawan
kishi yéqin adimini azdurar; Uni yaman yolgha bashlap
kirer. 30 Közini yumuwalghan kishi yaman niyetni
oylar; Léwini chishligen kishi yamanliqqa teyyardur. 31
Heqqaniyet yolida aqarghan chach, Ademning shöhret
tajidur. 32 Asan achchiqlimaydighan kishi palwandin
ewzeldur; Özini tutuwalghan sheher alghandinmu
üstündur. 33 Chek étekke tashlan'ghini bilen, Lékin
netijisi pütünley Perwerdigardindur.

17 Qurbanliq göshlirige tolghan jédellik öydin,
Bir chishlem quruq nan yep, köngül tinchliqta
bolghan ewzel. 2 Xizmetkar chéwer bolsa, xojisining
nomusta qoyghuchi oghlini bashqurar; Kelgüside
u xojining oghli qatarida turup uning mirasni
teqsim qilar. 3 Sapal qazan kümüshni tawlar,
chanaq altunni tawlar, Biraq ademning qelbini
Perwerdigar sinar. 4 Qebih kishi yaman sözlerge
ishiner; Yalghanchi pitnichilerning sözige qulaq salar.
5 Miskinlerni mesxire qilghuchi, özini Yaratquchini
haqaretligüchidur; Bashqilarning bextsizlikidin xushal
bolghan kishi jazasiz qalmas. 6 Qérilarning newriliri
ularning tajidur; Perzentlerning pexri ularning
atiliridur. 7 Exmeq yarishiq gep qilsa uninggha
yarashmas; Mötiwer yalghan sözlise uninggha téximu
yarashmas. 8 Para — uni bergüchining neziride ésil bir
göherdur; Goya uni negila ishletse muweppeqiyetke
érishidighandek. 9 Bashqilarning xataliqini yoputup
kechürgen kishi méhir-muhebbetni közler; Kona
xamanni sorighan kishi yéqin dostlarni düshmen
qilar. 10 Aqilanige singgen bir éghiz tenbih, Exmeqqe
urulghan yüz derridin ünümlüktur. 11 Yamanlar
peqet asiyliqni közler; Uni jazalashqa rehimsiz
bir elchi ewetiler. 12 Exmiqane ish qiliwatqan
nadan kishige uchrap qalghandin köre, Baliliridin
ayrilghan éyiqqa yoluqup qalghan yaxshi. 13 Kimki
yaxshiliqqa yamanliq qilsa, Ishikidin bala-qaza
néri ketmes. 14 Jédelning bashlinishi tosmini su
élip ketken'ge oxshaydu; Shunga jédel partlashtin
awwal talash-tartishtin qol üzgin. 15 Yamanni
aqlighan, Heqqaniygha qara chaplighan, Oxshashla
Perwerdigargha yirginchliktur. 16 Exmeqning köngli
danaliqni etiwarlimisa, Qandaqmu uning qolida
danaliqni sétiwalghudek puli bolsun? 17 [Heqiqiy] dost
herdaim sanga muhebbet körsiter, [Heqiqiy] qérindash
yaman kününg üchün yardemge dunyagha kelgendur.
18 Eqilsiz kishi qol bérip, Yéqini üchün képil bolidu.
19 Jédelge amraq gunahqa amraqtur; Bosughini égiz
qilghan halaketni izder. 20 Niyiti buzulghan yaxshiliq
körmes; Tilida heq-naheqni astin-üstün qilghuchi
balagha yoluqar. 21 Bala exmeq bolsa, ata ghem-
qayghugha patar; Hamaqetning atisi xushalliq körmes.
22 Shad köngül shipaliq doridek ten'ge dawadur;
Sunuq roh-dil ademning yilikini qurutar. 23 Chirik
adem yeng ichide parini qobul qilar; U adaletning

yolini burmilar. 24 Danaliq yorutulghan kishining köz
aldida turar; Biraq eqilsizning közi xiyalkeshlik qilip
qutupta yürer. 25 Galwang bala atini azabgha salar;
Uni tughquchiningmu derdi bolar. 26 Heqqaniylargha
jerimane qoyushqa qet'iy bolmas; Emirlerni adaletni
qollighini üchün dumbalashqa bolmas. 27 Bilimi bar
kishi kem sözlük bolar; Yorutulghan adem qaltis
éghir-bésiq bolar. 28 Hetta exmeqmu az sözlise dana
hésablinar; Tilini tizginligen kishi danishmen sanilar.

18 Köpchiliktin ayrilip yalghuz yürgen kishi haman
öz nepsige chogh tartar; Herqandaq chin
hékmetke haman jan-jehli bilen qarshi chiqar. 2
Exmeq yorutulushqa qiziqmas; Qiziqidighini peqet öz
oylighanlirini körsitishla, xalas. 3 Yaman kishi kelse,
nepretmu peyda bolar; Nomussiz ish iza-ahanettin
ayrilmas. 4 Ademning sözliri chongqur sulargha
oxshar; Danaliq buliqiériq süyidek örkeshlep aqar.
5 Yaman'gha yan bésishqa, Soraqta heqqaniygha
uwal qilishqa qet'iy bolmas. 6 Exmeqning lewliri
uni jédelge bashlar; Uning aghzi «Méni dumbala»
dep teklip qilar. 7 Exmeqning aghzi öz béshigha
halakettur; Uning lewliri öz jénigha qapqandur.
8 Gheywetxorning sözliri herxil nazunémetlerdek,
Kishining qelbige chongqur singdürüler. 9 Ishida
hurun bolghan kishimu, Buzghunchi bilen ülpetdash
bolidu. 10 Perwerdigarning nami mezmut munardur;
Heqqaniylar uning ichige yügürüp kirip yuqirida
aman bolar. 11 Bay adem mal-dunyasini «mustehkem
shehirim» dep biler; Neziride özini saqlaydighan égiz
sépildek turar. 12 Bitchit bolushtin awwal, köngülge
tekebburluq kéler; Awwal kemterlik bolsa, andin
shöhret kéler. 13 Sözni anglimay turup, aldirap
jawab bergen, Exmeqliqini körsitip özini xijalette
qaldurur. 14 Tendiki aghriq azabigha ademning öz
rohi berdashliq bergüzer; Biraq rohi sun'ghan bolsa
uni kim kötürer? 15 Yorutulghanning qelbi bilimge
érishmekte, Aqilanining qulaqliri bilimni izdimekte.
16 Sowghat öz igisige ishikni daghdam échip bérer; Uni
chong erbablar aldigha yetküzer. 17 Dewa qilghanda,
awwal sözligüchining sözliri orunluq körüner; Lékin
qarshi terep soal qoyup ishni sürüshtürer. 18 Chek
tashlash jédellerni tügiter; Ghojilarning arisidiki
ishnimu hel qilar. 19 Renjigen qérindashning könglini
élish mustehkem sheherni élishtinmu tes; Jédel-
majira qorghanning taqaq-baldaqlirigha oxshashtur.
20 Adem [durus] sözligenlikidin qorsiqi toq bolar; Öz
könglidin chiqqan sözliridin mol hosul alar. 21 Hayat-
mamat tilning ilkididur; Kimki uning tesirini etiwarlisa
uning méwisidin yer. 22 Xotunni tallap alghan kishi
yaxshiliq tapidu, U Perwerdigarning merhimitige
érishken bolidu. 23 Miskinler pes awazda yélinip
sözler; Bay bolsa qopalliq bilen jawab bérer. 24 Dostni
köp tutqan kishi xarab bolar; Lékin qérindashtinmu
yéqin baghlan'ghan bir dost bardur.

19 Peziletlik yolda mangghan kembeghel, Hiyliger
sözlük exmeqtin yaxshidur. 2 Yene, gheyriti bar
kishi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangghu yoldin chiqar.
3 Kishining exmeqliqi öz yolini astin-üstin qiliwéter;
Shundaq turuqluq u könglide Perwerdigardin renjip
aghrinar. 4 Bayliq dostni köp qilar; Miskinler bar
dostidinmu ayrilip qalar. 5 Yalghan guwahliq qilghan
jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu jazadin
qutulalmas. 6 Tola adem séxiydin iltipat közler;
Sowghat bérip turghuchigha hemme kishi dosttur. 7
Namratlashqandin qérindashlirimu zériker; Uning
dostliri téximu yiraq qachar; Yalwurup qoghlisimu,
ular tépilmas. 8 Pem-parasetke érishküchi özige
köyüner; Nurni saqlighan kishining bexti bolar.
9 Yalghan guwahliq qilghan jazalanmay qalmas;
Yalghan éytquchimu halak bolar. 10 Heshemetlik
turmush exmeqqe yarashmas; Qulning emeldarlar
üstidin höküm sürüshi téximu qamlashmas. 11
Danishmenlik igisini asanliqche achchiqlanmaydighan
qilar; Xataliqni yoputup kechürüsh uning shöhritidur.
12 Padishahning ghezipi shirning huwlishigha oxshash
dehshetlik bolar; Uning shepqiti yumran ot-chöpke
chüshken shebnemdek shérindur. 13 Exmeq oghul atisi
üchün bala-qazadur; Urushqaq xotunning zarlashliri
toxtimay témip chüshken tamche-tamche yéghin'gha
oxshashtur. 14 Öy bilen mal-mülük ata-bowilardin
mirastur; Biraq pem-parasetlik xotun Perwerdigarning
iltipatidindur. 15 Hurunluq kishini gheplet uyqugha
gherq qilar; Bikar telep acharchiliqning derdini
tartar. 16 [Perwerdigarning] emrige emel qilghan
kishi öz jénini saqlar; Öz yolliridin hézi bolmighan
kishi öler. 17 Kembeghellerge rehimdilliq qilghan,
Perwerdigargha qerz bergen bilen barawerdur; Uning
shepqitini [Perwerdigar] qayturar. 18 Perzentingning
terbiyini qobul qilishigha ümidwar bolup, Uni jazalap
terbiye bérip turghin; Lékin uni ölgüche xar bolsun
dégüchi bolma. 19 Qehrlik kishi jaza tartar; Uni
qutquzmaqchi bolsang, qayta-qayta qutquzushung
kérek. 20 Nesihetni anglighin, terbiyeni qobul qilghin,
Undaq qilghanda kéyinki künliringde dana bolisen. 21

Kishining könglide nurghun niyetler bar; Axirida peqet
Perwerdigarning dalalet-hidayitidin chiqqan ish aqar.
22 Kishining yéqimliqi uning méhir-muhebbitidindur;
Miskin bolush yalghanchiliqtin yaxshidur. 23
Perwerdigardin eyminish kishini hayatqa érishtürer; U
kishi xatirjem, toq yashap, bala-qaza chüshürülüshidin
xaliy bolar. 24 Hurun qolini sunup qachigha tiqqini
bilen, Ghizani aghzigha sélishqimu hurunluq qilar.
25 Hakawurgha qilin'ghan tayaq jazasi saddigha
qilin'ghan ibrettur; Yorutulghan kishige bérilgen
tenbih, Uning bilimini téximu ziyade qilar. 26 Atisining
mélini bulighan, Anisini öyidin heydep chiqarghan,
Reswaliq, iza-ahanet qaldurghuchi oghuldur. 27 I
oghul, nesihetke quliqingni yupuruwalsang, Eqilning
telimliridin yiraqlashqiningdur. 28 Peskesh guwahchi
adaletni mazaq qilghuchidur; Yaman ademning
aghzi rezillikni yutar. 29 Hakawurlar üchün jazalar
teyyardur, Exmeqlerning dümbisige uridighan qamcha
teyyardur.

20 Sharab kishini reswa qilar, Haraq kishini
ghaljirlashturar; Kimki uninggha bérilip
ézip ketse, eqilsizdur. 2 Padishahning ghezipi
shirning hörkirishige oxshash qorqunchluqtur; Uning
achchiqini keltürgen, öz jénigha jaza chüshürer. 3
Özini majiradin néri qilish kishining izzitidur; Biraq
herbir exmeq özini basalmas. 4 Hurun adem qishta yer
heydimes; Yighim waqtida yoqluqta qélip ashliq tiler.
5 Kishining könglidiki oy-niyetliri chongqur sugha
oxshashtur; Yorutulghan adem ularni tartip alalaydu.
6 Özini sadiq deydighanlar köptur; Biraq ishenchlik bir
ademni kim tapalisun? 7 Heqqaniy adem diyanetlik
yolda mangar; Uning perzentlirige bext-beriket
qaldurular! 8 Padishah adalet textide olturghanda,
Hemme yamanliqni közi bilen qoghlaydu. 9 Kim özini
gunahdin tazilandim, Wijdanim paklandi, déyeleydu?
10 Ikki xil taraza téshi, Ikki xil küre ishlitish,
Oxshashla Perwerdigargha yirginchliktur. 11 Hetta
bala öz xisliti bilen biliner; Uning qilghanlirining
pak, durus yaki emesliki heriketliridin körünüp
turar. 12 Köridighan közni, anglaydighan qulaqni, Her
ikkisini Perwerdigar yaratti. 13 Uyqugha amraq bolma,
namratliqqa uchraysen; Közüngni échip oyghaq
bol, néning mol bolar. 14 Xéridar mal alghanda:
«Nachar iken, nachar iken!» dep qaqshaydu; Élip
ketkendin kéyin [«Ésil nerse, erzan aldim» dep]
maxtinidu. 15 Altun bar, leel-yaqutlarmu köptur; Biraq
bilimni béghishlighan lewler némidégen qimmetlik
göherdur! 16 Yatqa képil bolghan kishidin qerzge
tonini tutup alghin; Yat xotun'gha kapalet bergen
kishidin kapalet puli al. 17 Aldap érishken tamaq
tatliqtur; Kéyin, uning yégini shéghil bolar. 18 Pilanlar
meslihet bilen békitiler; Pishqan körsetme bilen jeng
qilghin. 19 Gep toshughuchi sirlarni ashkarilar; Shunga
walaqtekkür bilen arilashma. 20 Kimki ata-anisini
haqaret qilsa, Uning chirighi zulmet qarangghusida
öcher! 21 Téz érishken miras haman beriketlik
bolmas. 22 Yamanliqqa yamanliq qayturay déme;
Perwerdigargha tayinip küt, U derdingge yéter. 23
Ikki xil taraza téshi Perwerdigargha yirginchliktur;
Saxta ölchem qet'iy yarimas. 24 Insanning hayatliq
qedemlirini Perwerdigar belgileydu; Undaqta insan öz
musapisini nedin bilsun? 25 Bir nersisini yéniklik bilen
«[Xudagha] atalghan!» dep wede bérish, Qesemlerdin
kéyin ikkilinip qayta oylinish, Öz jénini qiltaqqa
chüshürgen'ge barawer. 26 Dana padishah yamanlarni
topanni sorughandek soruwétidu, Xaman tepkendek
tuluq bilen yanjiwéter. 27 Ademning roh-wijdani
— Perwerdigarning chirighidur, U qelbning herbir
teglirini tekshürüp perq éter. 28 Méhir-shepqet we
heqiqet padishahni saqlaydu; U méhir-shepqet bilenla
öz textini mustehkemleydu. 29 Yash yigitlerning
qawulluqi ularning pexridur; Qérilarning izziti aq
chachliridur. 30 Terbiye yariliri yamanliqni tazilap
chiqirar, Tayaq izliri ich-baghirni taza qilar.

21 Padishahning köngliériqlardiki sudek
Perwerdigarning qolididur; [Perwerdigar]
qeyerge toghrilisa, shu terepke mangidu. 2 Insan
özining hemme qilghan ishini toghra dep biler;
Lékin Perwerdigar qelbdiki niyetlerni tarazigha
sélip tartip körer. 3 Perwerdigarning neziride,
Heqqaniyliq bilen adalet yürgüzüsh qurbanliq
qilishtin ewzeldur. 4 Tekebbur közler, meghrur
qelb, yamanlarning chirighi — hemmisi gunahtur. 5
Estayidil kishilerning oyliri ularni peqet bayashatliqqa
yétekler; Chéchilangghularning oyliri bolsa, ularni
peqet yoqsuzluqqila yétekler. 6 Yaghlima til bilen
érishken bayliqlar, Ölümni izdep yürgenler qoghlap
yürgen bir tütünla, xalas. 7 Yamanlarning zalimliqi
özlirini chirmiwalar; Chünki ular adalet yolida
méngishni ret qilghan. 8 Jinayetkar mangidighan yol
nahayiti egridur; Sap dil ademning herikiti tüptüzdur.
9 Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin
köre, Ögzining bir bulungida [yalghuz] yétip qopqan
yaxshi. 10 Yaman kishining köngli yamanliqqila

hérismendur; U yéqinighimu shapaet körsetmes.
11 Hakawurning jazagha tartilishi, bilimsizge ibret
bolar; Dana kishi qobul qilghan nesihetlerdin téximu
köp bilim alar. 12 Heqqaniy Bolghuchi yamanning
öyini közler; U haman yamanlarni yamanliqqa
qoyup yiqitar. 13 Miskinlerning nalisigha quliqini
yoputup kari bolmighuchi, Axiri özi peryad kötürer,
Biraq héchkim perwa qilmas. 14 Yoshurun sowghat
ghezepni basar; Yeng ichide bérilgen para qehr-
ghezepni peseyter. 15 Adaletni beja keltürüsh
heqqaniylarning xushalliqidur, Biraq yamanliq
qilghuchilargha wehimidur. 16 Hékmet yolidin ézip
ketken kishi, Erwahlarning jamaiti ichidikilerdin
bolup qalar. 17 Tamashagha bérilgen kishi namrat
qalar; Yagh chaynashqa, sharab ichishke amraq
béyimas. 18 Yaman adem heqqaniy adem üchün görü
pulining ornida qalar; [Ézilgen] duruslarning ornigha
iplaslar qalar. 19 Soqushqaq we térikkek ayal bilen
ortaq turghandin, Chöl-bayawanda yalghuz yashighan
yaxshidur. 20 Aqilanining öyide bayliq bar, zeytun may
bar; Biraq exmeqler tapqinini utturluq buzup-chachar.
21 Heqqaniyet, méhribanliqni izdigüchi adem, Hayat,
heqqaniyet we izzet-hörmetke érisher. 22 Dana kishi
küchlükler shehirining sépiligha yamishar, Ularning
tayanchi bolghan qorghinini ghulitar. 23 Öz tiligha,
aghzigha ige bolghan kishi, Jénini awarichiliklerdin
saqlap qalar. 24 Chongchiliq qilghanlar, «Hakawur»,
«hali chong», «mazaqchi» atilar. 25 Hurun kishi öz
nepsidin halak bolar, Chünki uning qoli ishqa barmas;
26 Nepsi yaman bolup u kün boyi teme qilip yürer;
Biraq heqqaniy adem héchnémini ayimay sediqe
qilar. 27 Yaman ademning qurbanliqi Perwerdigargha
yirginchliktur; Rezil gherezde epkélin'gen bolsa
téximu shundaqtur! 28 Yalghan guwahliq qilghuchi
halak bolar; Eyni ehwalni anglap sözligen kishining
sözi ebedgiche aqar. 29 Yaman adem yüzini qélin
qilar; Durus kishi yolini oylap puxta basar. 30
Perwerdigargha qarshi turalaydighan héchqandaq
danaliq, eqil-paraset yaki tedbir yoqtur. 31 Atlar jeng
küni üchün teyyar qilin'ghan bolsimu, Biraq ghelibe-
nijat peqet Perwerdigardindur.

22 Yaxshi nam zor bayliqqa ige bolushtin ewzel;
Qedir-qimmet altun-kümüshtin üstündur. 2
Gaday bilen bay bir zéminda yashar; Her ikkisini
yaratqan Perwerdigardur. 3 Zérek kishi bala-qazani
aldin körüp qachar; Saddilar aldigha bérip ziyan tartar.
4 Özini töwen tutup, Perwerdigardin eyminishning
berikiti — bayashatliq, izzet-hörmet we hayattur. 5
Hiyligerlerning yolida tikenler, tuzaqlar yatar; Öz
yoligha hézi bolghan kishi ulardin yiraq bolar. 6 Baligha
kichikide mijezige qarap durus terbiye berseng,
Chong bolghanda u shu yoldin chiqmas. 7 Baylar
miskinlerni bashqurur; Qerzdar qerz igisining qulidur.
8 Naheqliq uruqini chachqanning alidighan hosuli
balayi'apettur; Uning ghezep-heywisi chüsher. 9 Séxiy
adem beriket tapar; Chünki u miskinlerge öz nénidin
bölüp bergüchidur. 10 Hakawurni qoghliwetseng, jédel-
majira bésilar; Kélishmeslikler we shermendichilikler
tüger. 11 Pak niyetni qedirleydighan kishining sözliri
güzeldur; Shunga padishah uning bilen dost bolar.
12 Perwerdigarning közi ilim-heqiqetni saqlar; U
iplaslarning sözlirini échip tashlap bikar qilar. 13
Hurun adem: «Tashqirida bir shir turidu, Kochigha
chiqsam öltürülimen!» — deydu. 14 Zinaxor ayalning
aghzi chongqur bir oridur; Perwerdigar narazi bolghan
kishi uninggha chüshüp kéter. 15 Nadanliq sebiy
balilarning qelbige baghlaghliqtur; Biraq terbiye
tayiqi buni uningdin yiraq qilar. 16 Miskinlerni ézish
bilen bay bolghan, We baylargha sowghat sunidighan
kishi, Axiri peqet yoqsulluqta qalar. 17 Qulaq sal,
sanga aqilanilerning sözlirini ögitey; Köngül qoyup
bilimimni ögen'gin. 18 Ularni qelbingde ching tutsang,
Ular sanga shérin bolar, Lewliringde sep bolup
teyyar turidu. 19 Chin qelbing bilen Perwerdigargha
tayinishing üchün, Bügün [bu hékmetlik sözlerni]
bashqa birsige emes, Belki sanga yetküzdum. 20
Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning ichide
nesihetler hem bilim bar. 21 Bular bilen heqiqetning
sözlirining derweqe heqiqet ikenlikini bileleysen,
We shundaq qilip séni ewetküchilerge heqiqetning
sözliri bilen jawab qayturalaysen. 22 Yoqsuldin bulap
alma, u kembeghel tursa, Ajiz möminlerni soraq
ornida bozek qilma. 23 Chünki Perwerdigar ularning
dewasini kötürer, Ulardin bulap alghanlardin bulap
alar. 24 Mijezi ittik adem bilen dost bolma, Qehrlik
adem bilen arilashma, 25 Bolmisa, uning yaman yolini
öginip qélip, qiltaqqa chüshisen. 26 Bashqilargha
[képil bolup] qol bergüchilerdin bolma, Qerzlerni
töleshke kapalet bergüchilerdin bolma; 27 Séning
qayturalighudek nerseng bolghan bolsa, Ular orun-
körpiliringni bikardin-bikar astingdin élip ketmigen
bolatti! 28 Ata-bowiliring pasilni belgilep bergen
kona chégra tashlirini yötkime. 29 Ishni estayidil
we chaqqan béjiridighan kishini körgenmiding? U

pes ademlerning xizmitide bolmas; Padishahlarning
aldida turar.

23 Katta erbab bilen hemdastixan bolsang,
Aldingdiki kim ikenlikini obdan oylan. 2 Ishtiying
yaman bolsa, Gélinggha pichaq tenglep turghandek
özüngni tart. 3 Uning nazunémetlirini tama qilma,
Ular adem aldaydighan tamaqlardur. 4 Bay bolimen
dep özüngni upratma; Özüngning zéhningni bu ishqa
qaratma. 5 [Bayliqlargha] köz tikishing bilenla, ular
yoq bolidu; Pul-mal derweqe özige qanat yasap,
Xuddi bürküttek asman'gha uchup kéter. 6 Ach
közning nénini yéme, Uning ésil nazunémetlirini tama
qilma; 7 Chünki uning köngli qandaq bolghandek,
özimu shundaq. U aghzida: — Qéni, alsila, ichsile! —
désimu, Biraq könglide séni oylighini yoq. 8 Yégen
bir yutum taamnimu qusuwétisen, Uninggha qilghan
chirayliq sözliringmu bikargha ketken bolidu. 9
Exmeqqe yol körsitip salma, Chünki u eqil sözliringni
közge ilmas. 10 Qedimde békitken yerning pasil
tashlirini yötkime, Yétimlarning étizlirighimu ayagh
basma; 11 Chünki ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi
intayin küchlüktur; U Özi ular üchün üstüngdin
dewa qilar. 12 Nesihetke köngül qoy, Ilim-bilimlerge
qulaq sal. 13 Balanggha terbiye bérishtin érinme;
Eger tayaq bilen ursang, u ölüp ketmeydu; 14 Sen
uni tayaq bilen ursang, Belkim uni tehtisaradin
qutquziwalisen. (Sheol h7585) 15 I oghlum, dana bolsang,
Méning qelbim qanche xush bolar idi! 16 Aghzingda
orunluq sözler bolsa, ich-ichimdin shadlinimen. 17
Gunah sadir qilghuchilargha reshk qilma, Herdaim
Perwerdigardin eyminishte turghin; 18 Shundaq
qilghiningda jezmen köridighan yaxshi kününg
bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. 19 I oghlum,
sözümge qulaq sélip dana bol, Qelbingni [Xudaning]
yoligha bashlighin. 20 Meyxorlargha arilashma, Nepsi
yaman göshxorlar bilen bardi-keldi qilma; 21 Chünki
haraqkesh bilen nepsi yaman axirida yoqsulluqta
qalar, Gheplet uyqusigha patqanlargha jende kiyimni
kiygüzer. 22 Séni tapqan atangning sözini angla,
Anang qérighanda uninggha hörmetsizlik qilma. 23
Heqiqetni sétiwal, Uni hergiz sétiwetme. Danaliq,
terbiye we yorutulushnimu al. 24 Heqqaniy balining
atisi chong xushalliq tapar; Dana oghulni tapqan atisi
uningdin xursen bolar. 25 Ata-anangni söyündürüp,
Séni tughqan anangni xush qil. 26 I oghlum, qelbingni
manga tapshur; Közliringmu hayatliq yollirimgha
tikilsun! 27 Chünki pahishe ayal chongqur oridur,
Buzuq yat ayal tar zindandur; 28 Ular qaraqchidek
möküwélip, Insaniyet arisidiki wapasizlarni köpeyter.
29 Kimde azab bar? Kimde derd-elem? Kim jédel
ichide qalar? Kim nale-peryad kötürer? Kim sewebsiz
yarilinar? Kimning közi qizirip kéter? 30 Del
sharab üstide uzun olturghan, Ebjesh sharabtin
tétishqa aldirighan meyxorlar! 31 Sharabning ajayib
qizilliqigha, uning jamdiki julaliqigha, Kishining
gélidin shundaq siliq ötkenlikige meptun bolup
qalma! 32 Axirida u zeherlik yilandek chéqiwalidu,
Oq yilandek neshtirini sanjiydu. 33 Köz aldingda
ghelite menziriler körünidu, Aghzingdin qalaymiqan
sözler chiqidu. 34 Xuddi déngiz-okyanlarda leylep
qalghandek, Yelkenlik kémining moma yaghichi üstide
yatqandek bolisen. 35 Sen choqum: — Birsi méni
urdi, lékin men yarilanmidim! Birsi méni tayaq bilen
urdi, biraq aghriqini sezmidim!» — deysen. Biraq sen
yene: «Hoshumgha kelsemla, men yenila sharabni
izdeymen! — deysen.

24 Yamanlargha reshk qilma, Ular bilen bardi-
keldi qilishni arzu qilma; 2 Chünki ularning
köngli zorawanliqnila oylar; Ularning aghzi azar
yetküzüshni sözler. 3 Aile bolsa danaliq asasida berpa
qilinar; Chüshinish bilen mustehkemliner. 4 Bilim
bilen öyning xaniliri herxil qimmetlik, ésil göherlerge
toldurular. 5 Dana adem zor küchke igidur; Bilimi bar
adem qudritini ashurar. 6 Puxta nesihetler bilen jeng
qilghin; Ghelibe bolsa Birdinbir Ulugh Meslihetchi
bilen bolar. 7 Danaliq eqilsiz ademge nisbeten tolimu
égiz, chüshiniksizdur; [Chonglar] sheher derwazisi
aldigha yighilghanda u zuwan achalmas. 8 Eskilikni
niyetligen adem «suyiqestchi» atilar. 9 Exmeqliqtin
bolghan niyet gunahdur; Hakawur kishi ademlerge
yirginchliktur. 10 Béshinggha éghir kün chüshkende
jasaretsiz bolsang, Küchsiz hésablinisen. 11 [Sewebsiz]
ölümge tartilghanlarni qutquzghin; Boghuzlinish
xewpide turghanlardin yardem qolungni tartma;
12 Eger sen: «Bu ishtin xewirimiz yoqtur» déseng,
Her ademning könglini tarazigha Salghuchi buni
körmesmu? Jéningni hayat Saqlighuchi uni bilmesmu?
U herbir insan balsining öz qilghanliri boyiche
ularning özige yandurmasmu? 13 I oghlum, hesel
[tapsang] istimal qil, u yaxshidur. Here könikidin
alghan hesel bolsa tatliq tétiydu; 14 Danaliq bilen
tonushsang, umu könglüngge shuningdek bolar;
Uni tapqiningda jezmen yaxshi köridighan kününg
bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. 15 I rezil

adem, heqqaniyning öyige yoshurun hujum qilishni
kütme, Uning turalghusini bulighuchi bolma! 16
Chünki heqqaniy yette qétim yiqilip chüsher, Biraq
axiri yene ornidin turar. Lékin rezil kishi külpet
ichige putliship chüsher. 17 Reqibing yiqilip ketse
xush bolup ketme, Düshmining putliship chüshse
shadlanma; 18 Perwerdigar buni körgende, Bu
qiliqingni yaxshi körmey, Belkim ghezipini reqibingge
chüshürmesliki mumkin. 19 Yamanlar [rawaj tapsa],
biaram bolup ketme; Rezillerge reshk qilma. 20 Chünki
yamanlarning kélechiki yoqtur, Uning chirighimu
öchürüler. 21 I oghlum, Perwerdigardin qorqqin,
padishahnimu hörmet qil. Qutratquchilar bilen
arilashma. 22 Bundaq kishilerge kélidighan balayi'apet
ushtumtut bolar, [Perwerdigar bilen padishahning]
ularni qandaq yoqitidighanliqini bilemsen? 23 Bularmu
aqilanilerning sözliridur: — Sot qilghanda bir terepke
yan bésish qet'iy bolmas. 24 Jinayetchige: «Eyibsiz
sen» dep höküm chiqarghan kishige, Xelqler lenet
éytar; El-yurtlar uningdin nepretliner. 25 Biraq ular
jinayetchining gunahini échip tashlighan kishidin
xursen bolar, Ular uninggha bext-saadet tilisher. 26
Durus jawab bergüchi, Goyaki kishining lewlirige
söygüchidur. 27 Awwal sirtta ishliringning yolini
hazirlap, Étiz-ériqliringni teyyarla, Andin öyüngni
salghin. 28 Yéqininggha qarshi asassiz guwahliq qilma;
Aghzingdin héch yalghanchiliq chiqarma. 29 «U manga
qandaq qilghan bolsa, menmu uninggha shundaq
qilimen, Uning manga qilghinini özige yandurimen»,
dégüchi bolma. 30 Men hurunning étizliqidin öttim,
Eqilsizning üzümzarliqi yénidin mangdim, 31 Mana,
her yéridin tikenler ösüp chiqqan, Xoxilar yer yüzini
bésip ketken, Qoruq témi örülüp ketken! 32 Ularni
körgech, obdan oylandim; Körginimdin sawaq aldim:
— 33 Sen: «Yene birdem közümni yumuwalay, Yene
birdem uxliwalay, Yene birdem put-qolumni almap
yétiwalay» — déseng, 34 Namratliq bulangchidek séni
bésip kéler, Hajetmenlik qalqanliq eskerdek sanga
hujum qilar.

25 Töwende bayan qilinidighanlirimu
Sulaymanning pend-nesihetliri; bularni
Yehudaning padishahi Hezekiyaning ordisidikiler
köchürüp xatiriligen: — 2 Perwerdigarning ulughluqi
— Özining qilghan ishini ashkarilimighinida;
Padishahlarning ulughluqi — bir ishning sirini
yésheliginide. 3 Ershning égizlikini, Zéminning
chongqurluqini, We padishahlarning könglidikini
mölcherlep bilgili bolmas. 4 Awwal kümüshning
poqi ayrilip tawlansa, Andin zerger nepis bir
qacha yasap chiqar. 5 Awwal padishahning aldidiki
rezil xizmetkarliri qoghliwétilse, Andin uning
texti adalet üstige qurular. 6 Padishahning aldida
özüngni hemmining aldi qilip körsetme, [Uning
aldidiki] erbablarning ornida turuwalma; 7 Ornungni
özüngdin yuqiri janabqa bérip, uning aldida pegahqa
chüshürülginingdin köre, Özgilerning séni törge
teklip qilghini yaxshidur. 8 Aldirap dewagha
barmighin, Mubada bérip, yéqining [üstün chiqip]
séni let qilsa, qandaq qilisen? 9 Yéqining bilen
munazirileshseng, Bashqilarning sirini achma. 10
Bolmisa, buni bilgüchiler séni eyibleydu, Sésiq
namdin qutulalmaysen. 11 Waqti-jayida qilin'ghan söz,
Kümüsh ramkilargha tizilghan altun almilardur. 12
[Qulaqqa] altun halqa, nepis altundin yasalghan zinnet
buyumi yarashqandek, Aqilanining agahlandurushi
köngül qoyghanning quliqigha yarishar. 13 Xuddi
orma waqtidiki tomuzda [ichken] qar süyidek,
Ishenchlik elchi özini ewetküchilerge shundaq bolar;
U xojayinlirining köksi-qarnini yashartar. 14 Yamghuri
yoq bulut-shamal, Yalghan sowghatni wede qilip
maxtan'ghuchigha oxshashtur. 15 Uzun'ghiche sewr-
taqet qilinsa, hökümdarmu qayil qilinar, Yumshaq til
söngeklerdinmu öter. 16 Sen hesel tépiwaldingmu? Uni
peqet toyghuchila ye, Köp yéseng yanduruwétisen. 17
Qoshnangning bosughisigha az desse, Ular sendin
toyup, öch bolup qalmisun. 18 Yalghan guwahliq
bilen yéqinigha qara chaplighuchi, Xuddi gürze,
qilich we ötkür oqqa oxshashtur. 19 Sunuq chish
bilen chaynash, Tokur put [bilen méngish], Külpet
künide wapasiz kishige ümid baghlighandektur. 20
Qish künide kishilerning kiyimini salduruwétish, Yaki
suda üstige achchiq su quyush, Qayghuluq kishining
aldida naxsha éytqandektur. 21 Düshminingning
qorsiqi ach bolsa, Nan ber; Ussighan bolsa su ber; 22
Shundaq qilsang, béshigha kömür choghini toplap
salghan bolisen, We Perwerdigar bu ishni sanga
yanduridu. 23 Shimal tereptin chiqqan shamal
qattiq yamghur élip kelgendek, Chéqimchi shum
chirayni keltürer. 24 Soqushqaq xotun bilen [azade]
öyde bille turghandin köre, Özgining bir bulungida
[yalghuz] yétip-qopqan yaxshi. 25 Ussap ketken
kishige muzdek su bérilgendek, Yiraq yurttin kelgen
xush xewermu ene shundaq bolar. 26 Pétiqdilip
süyi léyip ketken bulaq, Süyi bulghiwétilgen quduq,

Rezillerge yol qoyghan heqqaniy ademge oxshashtur.
27 Heselni heddidin ziyade yéyish yaxshi bolmas;
Biraq ulughluqni izdeshning özi ulugh ishtur. 28
Özini tutalmaydighan kishi, Weyran bolghan, sépilsiz
qalghan sheherge oxshaydu.

26 Yazda qar yéghish, Orma waqtida yamghur
yéghish qamlashmighandek, Izzet-hörmet
exmeqqe layiq emestur. 2 Leylep uchup
yürgen quchqachtek, Uchqan qarlighach yerge
qonmighandek, Sewebsiz qarghish kishige ziyan
keltürelmes. 3 Atqa qamcha, éshekke noxta lazim
bolghinidek, Exmeqning dümbisige tayaq layiqtur. 4
Exmeqning exmiqane gépi boyiche uninggha jawab
bermigin, Jawab berseng özüng uninggha oxshap
qélishing mumkin. 5 Exmeqning exmiqane gépi
boyiche uninggha jawab bergin, Jawab bermiseng
u özining exmeqliqini eqilliq dep chaghlar. 6 Öz
putini késiwetkendek, Öz béshigha zulmet tiligendek,
Exmeqtin xewer yollashmu shundaq bir ishtur. 7
Tokurning kargha kelmigen putliridek, Exmeqning
aghzigha sélin'ghan pend-nesihetmu bikar bolur.
8 Salghigha tashni baghlap atqandek, Exmeqqe
hörmet bildürüshmu exmiqane ishtur. 9 Exmeqning
aghzigha sélin'ghan pend-nesihet, Mestning qoligha
sanjilghan tikendektur. 10 Öz yéqinlirini qarisigha
zeximlendürgen oqyachidek, Exmeqni yaki udul
kelgen ademni yallap ishletken xojayinmu oxshashla
zeximlendürgüchidur. 11 It aylinip kélip öz qusuqini
yalighandek, Exmeq exmeqliqini qaytilar. 12 Özini
dana chaghlap memnun bolghan kishini kördüngmu?
Uninggha ümid baghlimaqtin exmeqqe ümid
baghlimaq ewzeldur. 13 Hurun adem: — «Tashqirida
dehshetlik bir shir turidu, Kochida bir shir yüridu!»
— dep [öydin chiqmas]. 14 Öz mujuqida échilip-
yépilip turghan ishikke oxshash, Hurun kariwatta
yétip u yaq-bu yaqqa örülmekte. 15 Hurun qolini
sunup qachigha tiqqini bilen, Ghizani aghzigha
sélishtinmu ériner. 16 Hurun özini pem bilen
jawab bergüchi yette kishidinmu dana sanar. 17
Kochida kéliwétip, özige munasiwetsiz majiragha
arilashqan kishi, Itning quliqini tutup sozghan'gha
oxshash xeterge duchar bolar. 18 Öz yéqinlirini
aldap «Peqet chaqchaq qilip qoydum!» deydighan
kishi, Otqashlarni, oqlarni, herxil ejellik qorallarni
atqan telwige oxshaydu. 20 Otun bolmisa ot öcher;
Gheywet bolmisa, jédel bésilar. 21 Choghlar üstige
chachqan kömürdek, Ot üstige qoyghan otundek,
jédelchi jédelni ulghaytar. 22 Gheywetxorning sözliri
herxil nazunémetlerdek, Kishining qelbige chongqur
singdürüler. 23 Yalqunluq lewler rezil köngüllerge
qoshulghanda, Sapal qachigha kümüsh hel bergen'ge
oxshashtur. 24 Adawet saqlaydighan adem öchini
gepliri bilen yapsimu, Könglide qat-qat suyiqest
saqlaydu. 25 Uning sözi chirayliq bolsimu, ishinip
ketmigin; Qelbide yette qat iplasliq bardur. 26 U
öchmenlikini chirayliq gep bilen yapsimu, Lékin
rezilliki jamaetning aldida ashkarilinar. 27 Kishige
ora kolighan özi chüsher; Tashni domilatqan kishini
tash dumilap qaytip kélip uni yanjar. 28 Saxta til özi
ziyankeshlik qilghan kishilerge nepretliner; Xushamet
qilghuchi éghiz ademni halaketke ittirer.

27 Etiki kününg toghruluq maxtanma, Chünki
bir küni néme bolidighiningnimu bilmeysen.
2 Séni bashqilar maxtisun, öz aghzing mundaq
qilmisun, Yat adem séni maxtisun, öz lewliring undaq
qilmisun. 3 Tash éghir, qum xéli jing basar, Biraq
exmeq keltüridighan xapichiliq ikkisidin téximu
éghirdur. 4 Ghezep rehimsizdur, Qehr bolsa kelkündek
ademni éqitip kéter, Biraq kim hesetxorluq aldida
taqabil turalisun? 5 Ashkara eyiblesh yoshurun
muhebbettin eladur. 6 Dostning qolidin yégen
zeximler sadiqliqtin bolidu; Biraq düshmenning
söyüshliri hiyligerliktur. 7 Toq kishi hesel könikidinmu
bizardur, Ach kishige herqandaq achchiq nersimu
tatliq biliner. 8 Yurt makanidin ayrilghan kishi,
Uwisidin ayrilip yürgen qushqa oxshar. 9 Etir we
xushbuy köngülni achar, Jan köyer dostning semimiy
mesliheti kishini righbetlendürer. Jan köyer dostning
semimiy, xushxuy mesliheti kishini xush qilur. 10 Öz
dostungni, atangning dostinimu untuma; Béshinggha
kün chüshkende qérindishingning öyige kirip yélinma;
Yéqindiki dost, yiraqtiki qérindashtin ela. 11 I
oghlum, dana bol, könglümni xush qil, Shundaq
qilghiningda méni mesxire qilidighanlargha jawab
béreleymen. 12 Zérek kishi bala-qazani aldin körüp
qachar; Saddilar aldigha bérip ziyan tartar. 13 Yatqa
képil bolghan kishidin qerzge tonini tutup alghin;
Yat xotun'gha kapalet bergen kishidin kapalet puli al.
14 Qaq seherde turup, yuqiri awazda dostigha bext
tiligenlik, Özini qarghash hésablinar. 15 Yamghurluq
kündiki toxtimay chüshken tamche-tamche yéghin,
We soqushqaq xotun bir-birige oxshashtur. 16 Uni
tizgenlesh boranni tosqan'gha, Yaki yaghni ong qol
bilen changgallighan'gha oxshashtur. 17 Tömürni

tömürge bilise ötkürleshkendek, Dostlarmu bir-
birini ötkürleshtürer. 18 Enjür köchitini perwish
qilghuchi uningdin enjür yeydu; Xojayinini asrap
kütken qul izzet tapidu. 19 Suda ademning yüzi eks
etkendek, Insanning qelbining qandaqliqi öz yénidiki
kishi arqiliq biliner. 20 Tehtisara we halaket hergiz
toymighandek, Ademning [ach] közliri qanaet tapmas.
(Sheol h7585) 21 Sapal qazan kümüshni, chanaq altunni
tawlar, Adem bolsa maxtalghanda sinilar. 22 Exmeqni
bughday bilen birge sendelde talqan qilip soqsangmu,
Exmeqliqi yenila uningda turar. 23 Padiliringning
ehwalini obdan bilip tur, Mal-waranliringdin yaxshi
xewer al; 24 Chünki bayliqning menggü kapaliti
bolmas, Taj-textmu dewrdin-dewrgiche turamdu? 25
Qurughan chöpler orulghandin kéyin, Yumran chöpler
ösüp chiqqanda, Tagh baghridinmu yawayi chöpler
yighilghanda, 26 Shu chaghda qozilarning yungliri
qirqilip kiyiming bolar; Öchkilerni satqan pulgha
bir étiz kéler, 27 Hemde öchkilerning sütliri séning
hem ailidikiliringning ozuqluqini, Dédekliringning
qorsiqini teminleshkimu yéter.

28 Yamanlar héchkim qoghlimisimu qachar;
Biraq heqqaniylar shir yürek batur kéler.
2 Yurtta gunahlar köpeyse, uning emirliri köp
almishar, Lékin uni sorighuchi yorutulghan we
bilimlik bolsa, yurt aman-muqim uzun turar. 3
Miskinlerge zulum séliwatqan bir kembeghel, Xuddi
[ziraetlerni] yatquzup dénini qoymaydighan qara
yamghurgha oxshaydu. 4 Tewrat qanunidin waz
kechkenler yamanlarni yaxshi dep maxtar; Biraq
qanunni tutquchilar ulargha qarshi küresh qilar. 5
Reziller adaletni chüshenmes; Biraq Perwerdigarni
izdigüchiler hemme ishni chüshiner. 6 Peziletlik
yolda mangghan miskin kishi, Saxta, ikki yüzlime bay
ademdin yaxshidur. 7 Tewrat-qanunigha itaet qilghan
yigit eqilliq oghuldur; Biraq nan qépilargha hemrah
bolghuchi atisini nomusqa qaldurar. 8 Jazanixorluq
qilip yuqiri ösüm arqiliq bayliqlar tapqan kishi,
Axirida bularni miskinlerge xeyrixahliq qilghuchining
qoligha ötküzüsh üchün toplighandur. 9 Kimki Tewrat-
qanunini anglimaymen dep quliqini yopursa, Hetta
dualirimu leniti bolup qalar. 10 Kimki duruslarni
yaman yolgha azdursa, Özi kolighan orisigha özi
chüsher; Biraq pak-diyanetlik adem yaxshiliqqa
mirasxor bolar. 11 Bay derweqe özini dana sanar;
Biraq yorutulghan miskin uni haman körüp yéter.
12 Heqqaniylar ghalibiyetlik bolsa, Jahanni tentene
qaplar; Biraq yamanlar mertiwige chiqsa, xalayiq
özlirini qachurar. 13 Öz gunahlirini yoshurghan
kishi ronaq tapmas; Biraq ularni tonup iqrar qilip,
ulardin waz kechken kishi rehim-shepqetke érisher.
14 [Perwerdigardin] herdaim qorqup yürgen kishi
shunche bextliktur! Biraq könglini tash qilghan
balayi'apetke qalar. 15 Hörkirep turghan shir, Yaki
[owni izdep] kéziwatqan éyiq qandaq bolsa, Yoqsul
puqralarning üstidiki rezil hakimmu shundaqtur. 16
Yorutulmighan emir haman zor bir zalim bolup chiqar,
Biraq haram bayliqlargha nepretlense, textide uzun
olturar. 17 Qan tökken kishi qerz bilen hanggha qarap
yügürer; Uni héchkim tosmisun! 18 Semimiy, diyanetlik
yolda mangghan qutular; Ikki yolda mangghan saxta
kishi ularning biride haman yiqilip chüsher. 19
Öz yérige tiriship ishligen déhqanning néni yétip
ashar; Biraq bikar yürüp xam xiyallarni qoghlighan
kishining yoqsulluqi mol bolar! 20 Rastchil kishining
bexti köpiyer; Biraq bay bolushqa aldirighan kishi
jazadin qéchip qutulalmas. 21 Birige yan bésish qet'iy
bolmas; Chünki beziler hetta bir burda nan üchünmu
gunah ötküzer. 22 Nepsi toymas kishi bayliqlarni
közlep aldiraydu, U namratliqning öz béshigha
chüshidighinidin bixewerdur. 23 Bashqilarning
xataliqini ochuq eyibligen kishi, Haman xushamet
qilghuchigha qarighanda köprek iltipat tapar. 24
Ata-anisining teelluqatini oghrilap, «Bu héchqandaq
gunah emes» dégen kishi, Halak qilghuchining
shérikidur. 25 Nepsi toymighur kishi jédel-majira
tériydu; Biraq Perwerdigargha tayan'ghan kishi
etliner. 26 Özining könglige ishen'gen kishi exmeqtur;
Biraq danaliq bilen mangghan nijat tapar. 27
Namratlargha xeyrxahliq qilidighan kishi mohtajliq
tartmas; Lékin hajetmenni körsimu körmeske salghan
kishi köpligen qarghishqa uchrar. 28 Yamanlar
mertiwige chiqsa, xalayiq özlirini qachurar; Lékin
ular zawal tapsa, heqqaniylar rawaj tapar.

29 Qayta-qayta eyiblinip turup yene boyni qattiqliq
qilghan kishi, Tuyuqsizdin dawalighusiz yanjilar.
2 Heqqaniylar güllense, puqraliri shadlinar, Qebihler
hoquq tutsa puqra nale-peryad kötürer. 3 Danaliqni
söygen oghul atisini xush qilar; Biraq pahishilerge
hemrah bolghan uning mal-mülkini buzup-chachar.
4 Padishah adalet bilen yurtini tinch qilar; Biraq
baj-séliq salghan bolsa, uni weyran qilar. 5 Öz
yéqinigha xushamet qilghan kishi, Uning putlirigha
tor teyyarlap qoyghandur. 6 Rezil ademning gunahi

özige qapqan yasap qurar; Biraq heqqaniy kishi
naxshilar bilen shadlinar. 7 Heqqaniy kishi miskinning
dewasigha köngül bölür; Biraq yamanlar bolsa bu ishni
chüshenmes. 8 Hakawur kishiler sheherni qutritip
dawalghutar; Biraq aqilaniler achchiq ghezeplerni
yandurar. 9 Dana kishi exmeq bilen dewalashsa,
Exmeq hürpiyidu yaki külidu, netijisi haman tinchliq
bolmas. 10 Qanxorlar pak-diyanetliklerge nepretliner;
Duruslarning jénini bolsa, ular qestler. 11 Exmeq
herdaim ichidiki hemmini ashkara qilar; Biraq dana
özini bésiwalar. 12 Hökümdar yalghan sözlerge qulaq
salsa, Uning barliq xizmetkarliri yaman ögenmey
qalmas. 13 Gaday bilen uni ezgüchi kishi bir zéminda
yashar; Her ikkisining közini nurlandurghuchi
Perwerdigardur. 14 Yoqsullarni diyanet bilen sorighan
padishahning bolsa, Texti menggüge mehkem turar.
15 Tayaq bilen tenbih-nesihet balilargha danaliq
yetküzer; Biraq öz meylige qoyup bérilgen bala anisini
xijaletke qaldurar. 16 Yamanlar güllinip ketse, naheqlik
köpiyer; Lékin heqqaniylar ularning yiqilghinini körer.
17 Oghlungni terbiyeliseng, u séni aram tapquzar; U
könglüngni söyündürer. 18 [Perwerdigarning] wehiysi
bolmighan elning puqraliri yoldin chiqip bashpanahsiz
qalar; Lékin Tewrat-qanunigha emel qilidighan kishi
bextliktur. 19 Qulni söz bilenla tüzetkili bolmas; U
sözüngni chüshen'gen bolsimu, étibar qilmas. 20
Aghzini basalmaydighan kishini körgenmu? Uningdin
ümid kütkendin, exmeqtin ümid kütüsh ewzeldur. 21
Kimki öz qulini kichikidin tartip öz meylige qoyup
berse, Künlerning biride uning béshigha chiqar.
22 Térikkek kishi jédel-majira qozghap turar; Asan
achchiqlinidighan kishining gunahliri köptur. 23
Meghrurluq kishini pes qilar, Biraq kemterlik kishini
hörmetke érishtürer. 24 Oghri bilen shérik bolghan
kishi öz jénigha düshmendur; U soraqchining [guwah
bérishke] agahlandurushini anglisimu, lékin rast gep
qilishqa pétinalmas. 25 Insan balisidin qorqush ademni
tuzaqqa chüshüridu; Biraq kimki Perwerdigargha
tayan'ghan bolsa, u bixeter kötürüler. 26 Köp kishiler
hökümdardin iltipat izdep yürer; Biraq ademning heq-
rizqi peqet Perwerdigarningla qolididur. 27 Naheqler
heqqaniylargha yirginchliktur; Durus yolda mangghan
kishiler yamanlargha yirginchliktur.

30 Töwendikiler Yakehning oghli Agurgha wehiy
bilen kelgen sözlerdur: Bu adem Itiyelge, yeni
Itiyel bilen Ukalgha mundaq sözlerni dégen: — 2 Men
derweqe insanlar arisidiki eng nadini, haywan'gha
oxshashturmen; Mende insan eqli yoq. 3 Danaliqni
héch ögenmidim; Eng Pak-Muqeddes Bolghuchi
heqqidimu sawatim yoqtur. 4 Kim ershke kötürülgen,
yaki ershtin chüshken? Kim shamalni qollirida
tutqan? Kim sularni Öz tonigha yögep qoyghan?
Kim yer-zéminning chégralirini belgiligen? Uning
ismi néme? Uning Oghlining ismi néme? Bilemsen-
yoq? 5 Tengrining herbir sözi sinilip ispatlinip
kelgendur; U Özige tayan'ghanlarning hemmisini
qoghdaydighan qalqandur. 6 Uning sözlirige héch
nerse qoshma; Undaq qilsang, U séni eyibleydu,
Séning yalghanchiliqing ashkarilinidu. 7 I [Xudayim],
Sendin ikki nersini tileymen; Men ölgüche bularni
mendin ayimighaysen: — 8 Saxtiliq we yalghanchiliqni
mendin yiraq qilghaysen; Méni gadaymu qilmay,
baymu qilmay, belki éhtiyajimgha layiqla riziq
bergeysen. 9 Chünki ziyade toyup ketsem, Sendin
yénip: «Perwerdigar dégen kim?» — dep qélishim
mumkin. Yaki gaday bolup qalsam, oghriliq qilip, Sen
Xudayimning namigha dagh keltürüshim mumkin.
10 Xojayinining aldida uning quli üstidin shikayet
qilma, Bolmisa u séni qarghap lenet qilidu, eyibkar
bolisen. 11 Öz atisini qarghaydighan, Öz anisigha
bext tilimeydighan bir dewr bar, 12 Özini pak
chaghlaydighan, emeliyette meynetchilikidin héch
yuyulmighan bir dewr bar, 13 Bir dewr bar — ah,
kibirlikidin neziri némidégen üstün, Hakawurluqidin
hali némidégen chong! 14 Uning ajizlar we yoqsullarni
yalmap yutuwétidighan chishliri qilichtek, Éziq
chishliri pichaqtek bolghan bir dewr bar! 15 Zülükning
ikki qizi bar, ular herdaim: «Bergin, bergin» dep
towlishar. Hergiz toyunmaydighan üch nerse bar,
hergiz qanaetlenmeydighan töt nerse bar, ular
bolsimu: — 16 Gör, tughmas xotunning qarni, Sugha
toyunmighan qurghaq Yer. We hergiz «boldi, toydum»
démeydighan ottin ibaret. (Sheol h7585) 17 Atisini
mesxire qilidighan, Anisini kemsitidighan közni bolsa,
Qagha-quzghunlar choqular, Bürkütning balilirimu
uni yer. 18 Men üchün intayin tilsimat üch nerse bar;
Shundaq, men chüshinelmeydighan töt ish bar: — 19
Bürkütning asmandiki uchush yoli, Yilanning tashta
béghirlap mangidighan yoli, Kémining déngizdiki yoli
we yigitning qizgha ashiq bolushtiki yolidur. 20 Zinaxor
xotunning yolimu shundaqtur; U bir némini yep bolup
aghzini sürtiwetken kishidek: «Men héchqandaq
yamanliqni qilmidim!» — deydu. 21 Yer-zémin üch
nerse astida biaram bolar; U kötürelmeydighan töt

ish bar: — 22 Padishah bolghan qul, Tamaqqa toyghan
hamaqet, 23 Nepretke patqan, erge tegken xotun,
Öz xanimining ornini basqan dédek. 24 Yer yüzide
téni kichik, lékin intayin eqilliq töt xil janiwar bar: —
25 Chömüliler küchlük xelq bolmisimu, biraq yazda
ozuq teyyarliwélishni bilidu; 26 Sughurlar özi ajiz
bir qowm bolsimu, xada tashlarning arisigha uwa
salidu; 27 Chéketkilerning padishahi bolmisimu, lékin
qatar tizilip retlik mangidu; 28 Keslenchükni qol bilen
tutuwalghili bolidu, Lékin xan ordilirida yashaydu.
29 Qedemliri heywetlik üch janiwar bar, Kishige zoq
bérip mangidighan töt nerse bar: — 30 Haywanatlar
ichide eng küchlük, héch némidin qorqmas shir,
31 Zilwa beyge iti, Téke, We puqraliri qollaydighan
padishahdur. 32 Eger sen exmeqliq qilip özüngni bek
yuqiri orun'gha qoyuwalghan bolsang, We yaki telwe
bir oyda bolghan bolsang, Qolung bilen aghzingni
yum! 33 Kala süti qochulsa sériq may chiqar; Birining
burni mijilsa, qan chiqar; Adawet qozghap intiqam
oylisa jédel-majira chiqar.

31 Töwendikiler, padishah Lemuelge uning anisi
arqiliq wehiy bilen kelgen sözlerdur; anisi bu
sözlerni uninggha ögetken: 2 I oghlum, i méning
amriqim, qesemler bilen tiligen arzuluqum, men
sanga néme dey? 3 Küch-quwwitingni ayal-xotunlar
teripige serp qilmighin; Yaki padishahlarnimu weyran
qilidighan ishlargha bérilgüchi bolma! 4 I Lemuel,
sharab ichish padishahlargha layiq emes, Emirlergimu
haraqqa xumar bolush yarashmas. 5 Bolmisa ular
sharab ichip, [muqeddes] belgilimilerni untup,
Bozek bendilerning heqqini astin-üstün qiliwétishi
mumkin. 6 Küchlük haraq ölgüsi kelgenlerge,
hesretke chömgenlerge bérilsun! 7 Ular sharabni
ichip, miskinlikini untup, Qaytidin derd-elimini ésige
keltürmisun! 8 Özliri üchün gep qilalmaydighanlargha
aghzingni achqin, Halak bolay dégenlerning dewaside
gep qil. 9 Süküt qilma, ular üchün lilla höküm qil,
Ézilgenlerning we miskinlerning derdige derman
bol. 10 Peziletlik ayalni kim tapalaydu? Uning
qimmiti leel-yaqutlardinmu zor éship chüshidu. 11
Érining köngli uninggha tayinip xatirjem turidu, U
bolghachqa érining alghan oljisi kem emestur! 12 U
ömür boyi érige wapadar bolup yaxshiliq qilidu, Uni
ziyan'gha uchratmaydu. 13 U qoy yungi we kendir
tépip, Öz qoli bilen jan dep ejir qilidu. 14 U soda
kémilirige oxshash, [Ailini béqishtiki] ozuq-tülüklerni
yiraq jaylardin toshuydu. 15 Tang yorumasta u
ornidin turidu, Ailisidikilerge yémeklik teyyarlaydu,
Xizmetkar-dédeklerge nésiwisini teqsim qilidu. 16
U bir parche étizni özi körüp alidu; Qoli bilen
yighqan daramettin u bir üzümzar bina qilidu. 17
[Ishqa qarap] u bélini küch bilen baghlar, Bileklirini
küchlendürer; 18 Öz ishining paydiliqliqigha közi yéter,
Kéchiche chirighini öchürmey ish qilar. 19 U qolliri
bilen chaqni chörer, Barmaqliri yip urchuqini tutar.
20 Ajizlargha yardem qolini uzitar; Hajetmenlerge
qollirini sozar. 21 Qar yaghqanda u ailisi toghruluq
endishe qilmaydu, Öyidikilerning hemmisige qizil
kiyimler kiydürülgen. 22 Kariwat yapquchlirini özi
toquydu; Özining kiyim-kéchekliri kanap we sösün
rexttindur. 23 Érining sheher derwazilirida abruyi
bar; Shu yerde u yurttiki aqsaqallar qataridin orun
alidu. 24 U nepis kanaptin kiyim-kéchek tikip uni
satidu; Belwaghlarni tikip sodigerlerni teminleydu. 25
Kiyimi küch-qudret we izzet-hörmettur; U kélechekke
ümid bilen külüp qaraydu. 26 Aghzini achsila, dana
söz qilidu, Tilida méhribane nesihetler bar. 27
Ailisidiki ishlardin daim xewer alidu, Bikargha nan
yémeydu. 28 Perzentliri ornidin turup uninggha bext-
beriket tileydu; Érimu mubareklep uni maxtap: — 29
«Pezilet bilen yashighan ayallar köptur, Biraq sen
ularning hemmisidinmu éship chüshisen» — deydu.
30 Güzellik séhri aldamchidur, Hösn-jamalmu peqet
bir köpük, xalas, Peqet Perwerdigardin qorqidighan
ayalla maxtilidu! 31 U öz méhnitining méwiliridin
behrimen bolsun! Ejirliri uni derwazilarda hörmet-
shöhretke érishtürsun!

Hékmet toplighuchi

1 Yérusalémda padishah bolghan, Dawutning oghli
«Hékmet toplighuchi»ning sözliri: — **2** «Bimenilik
üstige bimenilik!» — deydu «Hékmet toplighuchi» —
«Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimeniliktur!»
3 Quyash astida tartqan japaliridin insan néme
paydigha érisher? **4** Bir dewr ötidu, yene bir dewr
kélidu; Biraq yer-zémin menggüge dawam qilidu;
5 Kün chiqidu, kün patidu; We chiqidighan jaygha
qarap yene aldirap mangidu. **6** Shamal jenubqa qarap
soqidu; Andin burulup shimalgha qarap soqidu; U
aylinip-aylinip, Herdaim öz aylanma yoligha qaytidu.
7 Barliq deryalar déngizgha qarap aqidu, biraq déngiz
tolmaydu; Deryalar qaysi jaygha aqqan bolsa, Ular
yene shu yerge qaytidu. **8** Barliq ishlar japagha
tolghandur; Uni éytip tügetküchi adem yoqtur; Köz
körüshtin, Qulaq anglashtin hergiz toymaydu. **9**
Bolghan ishlar yene bolidighan ishlardur; Qilghan
ishlar yene qilinidu; Quyash astida héchqandaq
yéngiliq yoqtur. **10** «Mana, bu yéngi ish» dégili
bolidighan ish barmu? U beribir bizdin burunqi
dewrlerde alliqachan bolup ötken ishlardur. **11** Burunqi
ishlar hazir héch eslenmeydu; We kelgüside bolidighan
ishlarmu ulardin kéyin yashaydighanlarning ésige
héch kelmeydu. **12** Menki hékmet toplighuchi
Yérusalémda Israilgha padishah bolghanmen; **13** Men
danaliq bilen asmanlar astida barliq qilin'ghan ishlarni
qétirqinip izdeshke köngül qoydum — Xulasem shuki,
Xuda insan balilirining öz-özini bend qilip upritish
üchün, ulargha bu éghir japani teqdim qilghan! **14**
Men quyash astidiki barliq qilin'ghan ishlarni körüp
chiqtim, — Mana, hemmisi bimenilik we shamalni
qoghlighandek ishtin ibarettur. **15** Egrini tüz qilghili
bolmas; Kemni toluq dep sanighili bolmas. **16** Men öz
könglümde oylinip: «Mana, men ulughlinip, mendin
ilgiri Yérusalém üstige barliq höküm sürgenlerdin
köp danaliqqa érishtim; méning könglüm nurghun
danaliq we bilimge érishti» — dédim. **17** Shuning
bilen danaliqni bilishke, shuningdek telwilik we
exmiqanilikni bilip yétishke köngül qoydum; mushu
ishnimu shamal qoghlighandek ish dep bilip yettim. **18**
Chünki danaliqning köp bolushi bilen azab-oqubetmu
köp bolidu; bilimini köpeytküchining derd-elimimu
köpiydu.

2 Men könglümde: «Qéni, men özümge tamashining
temini tétighuzup baqimen; könglüm échilsun!» —
dédim. Biraq mana, bumu bimeniliktur. **2** Men külke-
chaqchaqqa «Telwilik!» we tamashigha «Uning zadi
néme paydisi?» — dédim. **3** Könglümde öz bedinimni
sharab bilen qandaq rohlandurghili bolidighanliqini
(danaliq bilen özümni yétekligen halda) bilishke
bérilip izdendim, shuningdek «sanaqliq künliride
insan balilirigha yaxshiliq yetküzidighan néme
paydiliq ishlar bar?» dégen tügünni yeshsem dep
exmiqanilikni qandaq tutup yétishim kéreklikini
intilip izdidim. **4** Men ulugh qurulushlargha kirishtim;
özüm üchün öylerni saldim; özüm üchün üzümzarlarni
tiktim; **5** Özüm üchün shahane bagh-baghchilarni
yasidim; ularda herxil méwe béridighan derexlerni
tiktim; **6** Özüm üchün ormandiki baraqsan derexlerni
obdan sughirish üchün, kölcheklerni yasap chiqtim;
7 Qullargha we dédeklerge ige boldum; öyümde
ulardin tughulghanlarmu méningki idi; Yérusalémda
mendin ilgiri bolghanlarning hemmisiningkidin köp
mal-waranlar, qoy we kala padilirim bar boldi.
8 Öz-özümge altun-kümüshlerni, padishahlarning
hem herqaysi ölkilerning herxil etiwarliq alahide
göherlirini yighdim; qiz-yigit naxshichilargha
hemde adem balilirining dilköyerlirige, yeni
köpligen güzel kénizeklerge ige boldum. **9** Ulugh
boldum, Yérusalémda mendin ilgiri bolghanlarning
hemmisidin ziyade ronaq taptim; shundaq bolghini
bilen danaliqim mendin ketmidi. **10** Közlirimge néme
yaqqan bolsa, men shuni uningdin ayimidim; öz
könglümge héchqandaq xushalliqni yaq démidim;
chünki könglüm barliq ejrimdin shadlandi; mana,
bular öz ejrimdin bolghan nésiwem idi. **11** Andin
öz qolum yasighanlirining hemmisige, shundaqla
singdürgen ejrimning netijisige qarisam, mana,
hemmisi bimenilik we shamalni qoghlighandek
ish idi; bular quyash astidiki héch paydisi yoq
ishlardur. **12** Andin zéhnimni yighip uni danaliqqa,
telwilik we exmiqanilikke qarashqa qoydum; chünki
padishahtin kéyin turidighan adem néme qilalaydu? —
qilsimu alliqachan qilin'ghan ishlardin ibaret bolidu,
xalas! **13** Shuning bilen nur qarangghuluqtin ewzel
bolghandek, danaliqning bigherezliktin ewzellikini
körüp yettim. **14** Dana kishining közliri béshididur,
exmeq bolsa qarangghuluqta mangidu; biraq ulargha
oxshash birla ishning bolidighanliqini chüshinip
yettim. **15** Könglümde: «Exmeqke bolidighan ish
mangimu oxshash bolidu; emdi méning shundaq dana
bolushumning zadi néme paydisi?!» — dédim. Andin

men könglümde: «Bu ishmu oxshashla bimeniliktur!»
— dédim. 16 Chünki menggüge dana kishi exmeqke
nisbeten héch artuq eslenmeydu; chünki kelgüsidiki
künlerde hemme ish alliqachan untulup kétidu; emdi
dana kishi qandaq ölidu? — Exmeq kishi bilen bille!
17 Shunga men hayatqa öch boldum; chünki quyash
astida qilin'ghan ishlar manga éghir kéletti; hemmisi
bimenilik we shamalni qoghlighandek ish idi. 18
Shuningdek men quyash astidiki barliq ejrimge öch
boldum; chünki buni mendin kéyin kelgen kishige
qaldurmasliqqa amalim yoq idi. 19 Uning dana yaki
exmeq ikenlikini kim bilidu? U beribir men japaliq
bilen singdürgen hemde danaliq bilen ada qilghan
quyash astidiki barliq ejrim üstige höküm süridu.
Bumu bimeniliktur. 20 Andin men rayimdin yandim,
könglüm quyash astidiki japa tartqan barliq ejrimdin
ümidsizlinip ketti. 21 Chünki ejrini danaliq, bilim
we ep bilen qilghan bir adem bar; biraq u ejrini
uninggha héch ishlimigen bashqa birsining nésiwisi
bolushqa qaldurushi kérek. Bumu bimenilik we intayin
achchiq külpettur. 22 Chünki insan quyash astida
özini upritip, özining barliq emgikidin we könglining
intilishliridin némige ige bolidu? 23 Chünki uning
barliq künliri azabliqtur, uning ejri gheshliktur; hetta
kéchide uning köngli héch aram tapmaydu. Bumu
bimeniliktur. 24 Insan üchün shuningdin bashqa
yaxshi ish yoqki, u yéyishi, ichishi, öz jénini öz
ejridin huzur aldurushidin ibarettur; buni Xudaning
qolidindur, dep körüp yettim. 25 Chünki uningsiz
kim yéyelisun yaki bésip ishliyelisun? 26 Chünki
u öz nezirige yaqidighan ademge danaliq, bilim
we shadliqni ata qilidu; biraq gunahkar ademge u
mal-mülük yighip-toplashqa japaliq emgekni béridu,
shuningdek u yighip-toplighinini Xudaning neziride
yaxshi bolghan'gha tapshuridighan qilidu. Bumu
bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtin ibarettur.

3 Herbir ishning muwapiq pesli bar, asmanlar astidiki
hemme arzuning öz waqtimu bar; 2 Tughulushning
bir waqti bar, ölüshningmu bir waqti bar; Tikish
waqti bar, tikilgenni sökush waqti bar; 3 Öltürüsh
waqti bar, saqaytish waqti bar; Buzush waqti bar,
qurush waqti bar; 4 Yighlash waqti bar, külüsh waqti
bar; Matem tutush waqti bar, ussul oynash waqti
bar; 5 Tashlarni chöriwétish waqti bar, tashlarni
yighip-toplash waqti bar; Quchaqlash waqti bar,
quchaqlashtin özini tartish waqti bar; 6 Izdesh waqti
bar, yoqaldi dep waz kéchish waqtimu bar; 7 Yirtish
waqti bar, tikish waqti bar; Sükü qélish waqti bar,
söz qilish waqti bar; 8 Söyüsh waqti bar, nepretlinish
waqti bar; Urush waqti bar, tinchliq waqti bar. 9
Ishligen öz ishliginidin néme payda alidu? 10 Men
Xuda insan balilirigha yükligen, ishlep japa tartish
kérek bolghan ishni körgenmen. 11 U herbir ishning
waqti kelgende güzel bolidighanliqini békitken; u yene
menggülükni insanlarning könglige salghan; shunga,
insan Xudaning öz hayatigha bashtin axirghiche
némini békitkenlikini bilip yetmestur. 12 Insanlargha
hayatida shadlinish we yaxshiliq qilishtin bashqa
ewzel ish yoq iken dep bilip yettim. 13 Shundaqla yene,
herbir kishining yéyish-ichishi, özining barliq ejridin
huzur élishi, mana bu Xudaning sowghisidur. 14
Xudaning qilghanlirining hemmisi bolsa, menggülük
bolidu, dep bilimen; uninggha héchnersini qoshushqa
we uningdin héchnersini éliwétishke bolmaydu;
Xudaning ularni qilghanlirining sewebi insanni Özidin
eymindürüshtur. 15 Hazir bolghanliri ötkendimu
bolghandur; kelgüside bolidighan ish alliqachan
bolghandur; Xuda ötken ishlarni soraydu. 16 Men
quyash astida yene shu ishni kördümki — soraq
ornida, shu yerde hélihem rezillik turidu; heqqaniyliq
turush kérek bolghan jayda, mana rezillik turidu! 17
Men könglümde: «Xuda heqqaniy hem rezil ademni
soraqqa tartidu; chünki herbir arzu-meqset we herbir
ishning öz waqti bar» — dédim. 18 Men könglümde:
— Bundaq bolushi insan balilirining sewebidindur;
Xuda ularni sinimaqchi, [bu ishlar] ular özlirining
peqet haywanlargha oxshash ikenlikini körüshi üchün
bolghan, dep oylidim. 19 Chünki insan balilirining
béshigha kélidighini haywanlarghimu kélidu, ularning
köridighini oxshash bolidu. Ulardin aldinqisi qandaq
ölgen bolsa, kéyinkisimu shundaq ölidu, ularda
oxshashla birla nepes bardur. Insanning haywanlardin
héch artuqchiliqi yoq; chünki hemme ish bimeniliktur.
20 Ularning hemmisi bir jaygha baridu; hemmisi topa-
changdin chiqqan, hemmisi topa-changgha qaytidu.
21 Kim adem balilirining rohini bilidu? U yuqirigha
chiqamdu, buni kim bilidu? Haywanlarning rohi, u yer
tégige chüshemdu, kim bilidu? 22 Shuning bilen men
insanning öz ejridin huzurlinishidin artuq ish yoqtur,
dep kördum; chünki mana, bu uning nésiwisidur;
chünki uni özidin kéyin bolidighan ishlarni körüshke
kim élip kélidu?

4 Andin men qaytidin zéhnimni yighip quyash
astida daim boluwatqan barliq zorluq-zumbuluqni

kördüm; mana, ézilgenlerning köz yashliri! Ulargha
héch teselli bergüchi yoq idi; ularni ezgenlerning
küchlük yölenchüki bar idi, biraq ézilgenlerge héch
teselli bergüchi yoq idi. 2 Shunga men alliqachan ölüp
ketken ölgüchilerni téxi hayat bolghan tiriklerdin
üstün dep teriplidim; 3 shundaqla bu ikki xil
kishilerdin bextliki téxi apiride bolmighan kishidur;
chünki u quyash astida qilin'ghan yamanliqlarni
héch körüp baqmighan. 4 Andin men barliq ejir we
barliq xizmetning utuqliridin shuni körüp yettimki,
u insanning yéqinini körelmeslikidin bolidu. Bumu
bimenilik we Shamalni qoghlighandek ishtur. 5
Exmeq qol qoshturup, öz göshini yeydu. 6 Japa
chékip shamalni qoghlap ochumini toshquzimen
dégendin, changgilini toshquzup xatirjemlikte bolush
eladur. 7 Men yene zéhnimni yighip, quyash astidiki
bir bimenilikni kördum; 8 birsi yalghuz, tikendek
bolsimu, shundaqla ne oghli ne aka-ukisi bolmisimu
— biraq uning japasining axiri bolmaydu, uning
közi bayliqlargha toymaydu. U: «Men bundaq japaliq
ishlep, jénimdin zadi kimge yaxshiliq qaldurimen?»
— dégenni sorimaydu. Bumu bimenilik we éghir
japadin ibarettur. 9 Ikki birdin yaxshidur; chünki
ikki bolsa emgikidin yaxshi in'am alidu. 10 Yiqilip
ketse, birsi hemrahini yölep kötüridu; biraq yalghuz
halette yiqilip ketse, yöligüdek bashqa birsi yoq
bolsa, bu kishining haligha way! 11 Yene, ikkisi bille
yatsa, bir-birini illitidu; lékin birsi yalghuz yatsa
qandaq illitilsun? 12 Yene, biraw yalghuz bir ademni
yéngiwalghan bolsa, ikkisi uninggha taqabil turalaydu;
shuningdek üch qat arghamcha asan üzülmes. 13
Kembeghel emma aqil yigit yene nesihetning etiwarini
qilmaydighan qéri exmeq padishahtin yaxshidur;
14 Chünki gerche u bu padishahning padishahliqida
kembeghel bolup tughulghan bolsimu, u zindandin
textke olturushqa chiqti. 15 Men quyash astidiki barliq
tiriklerning ashu ikkinchini, yeni [padishahning]
ornini basquchini, shu yigitni qollaydighanliqini
kördum. 16 Barliq xelq, yeni ularning aldida turghan
barliq puqralar sanaqsiz bolsimu, biraq ulardin
kéyinkiler yigittinmu razi bolmaydu; bumu bimenilik
we shamalni qoghlighandek ishtur.

5 Xudaning öyige barghanda, awaylap yürgin;
exmeqlerche qurbanliqlarni sunush üchün emes,
belki anglap boysunush üchün yéqinlashqin; chünki
exmeqler rezillik qiliwatqini bilmeydu. 2 Aghzingni
yéniklik bilen achma; könglüng Xuda aldida birnémini
éytishqa aldirmisun; chünki Xuda ershlerde, sen yer
yüzididursen; shunga sözliring az bolsun. 3 Chünki
ish köp bolsa chüshmu köp bolghandek, gep köp
bolsa, exmeqning gépi bolup qalidu. 4 Xudagha
qesem ichseng, uni ada qilishni kéchiktürme; chünki
U exmeqlerdin huzur almaydu; shunga qesimingni
ada qilghin. 5 Qesem ichip ada qilmighandin köre,
qesem ichmesliking tüzüktur. 6 Aghzing téningni
gunahning ixtiyarigha qoyuwetmisun; perishte aldida:
«Xata sözlep saldim» déme; némishqa Xuda gépingdin
ghezeplinip qolliring yasighanni halak qilidu? 7
Chünki chüsh köp bolsa bimenilikmu köp bolidu;
gep köp bolsimu oxshashtur; shunga, Xudadin
qorqqin! 8 Sen namratlarning ézilgenlikini yaki yerlik
mensepdarlarning heq-adaletni zorawanlarche qayrip
qoyghanliqini körseng, bu ishlardin heyran qalma;
chünki mensepdardin yuqiri yene birsi közlimekte;
we ulardinmu yuqirisimu bardur. 9 Biraq némila
bolmisun yer-tupraq hemme ademge paydiliqtur;
hetta padishahning özimu yer-tupraqqa tayinidu. 10
Kümüshke amraq kümüshke qanmas, bayliqlargha
amraq öz kirimige qanmas; bumu bimeniliktur. 11
Mal-mülük köpeyse, ularni yégüchilermu köpiyidu;
mal igisige ularni közlep, ulardin huzur élishtin
bashqa néme paydisi bolsun? 12 Az yésun, köp
yésun, emgekchining uyqusi tatliqtur; biraq bayning
toqluqi uni uxlatmas. 13 Men quyash astida zor
bir külpetni kördüm — u bolsimu, igisi özige ziyan
yetküzidighan bayliqlarni toplashtur; 14 shuningdek,
uning bayliqliri balayi'apet tüpeylidin yoqilishidin
ibarettur. Undaq ademning bir oghli bolsa, [oghlining]
qoligha qaldurghudek héchnémisi yoq bolidu. 15 U
apisining qorsiqidin yalingach chiqip, ketkendimu
yalingach péti kétidu; u özining japaliq emgikidin
qoligha alghudek héchnémini épketelmeydu. 16 Mana
bumu éghir elemlik ish; chünki u qandaq kelgen bolsa,
yene shundaq kétidu; emdi uning shamalgha érishish
üchün emgek qilghinining néme paydisi? 17 Uning
barliq künliride yep-ichkini qarangghuluqta bolup,
gheshliki, késelliki we xapiliqi köp bolidu. 18 Mana
némining yaramliq we güzel ikenlikini kördum — u
bolsimu, insanning Xuda uninggha teqdim qilghan
ömrining herbir künliride yéyish, ichish we quyash
astidiki barliq méhnitidin huzur élishtur; chünki bu
uning nésiwisidur. 19 Xuda herbirsini bayliqlargha,
mal-dunyagha ige bolushqa, shuningdek ulardin
yéyishke, öz rizqini qobul qilishqa, öz emgikidin

huzur élishqa muyesser qilghan bolsa — mana bular
Xudaning sowghitidur. 20 Chünki u ömridiki téz
ötidighan künliri üstide köp oylanmaydu; chünki
Xuda uni könglining shadliqi bilen bend qilidu.

6 Quyash astida bir yaman ishni kördum; u ish
ademler arisida köp körülidu — 2 Xuda birsige
bayliqlar, mal-dunya we izzet-hörmet teqsim qildi,
shuning bilen uning öz köngli xalighinidin héchnersisi
kem bolmidi; biraq Xuda uninggha bulardin huzur
élishqa muyesser qilmidi, belki yat bir adem ulardin
huzur alidu; mana bu bimenilik we éghir azabtur.
3 Birsi yüz bala körüp köp yil yashishi mumkin;
biraq uning yil-künliri shunchilik köp bolsimu, uning
jéni bextni körmise, hetta görni körmigen bolsimu,
tughulup chachrap ketken bowaq uningdin ewzeldur
deymen. 4 Chünki chachrighan bala bimenilik bilen
kélidu, qarangghuluqta kétidu, qarangghuluq uning
ismini qaplaydu; 5 U künnimu körmigen, bilmigen;
biraq héch bolmighanda u birinchisige nisbeten aram
tapqandur. 6 Berheq, héliqi kishi hetta ikki hesse
ming yil yashighan bolsimu, biraq bextni körmise,
ehwali oxshashtur — herbir kishi oxshash bir jaygha
baridu emesmu? 7 Ademning tartqan barliq japasi
öz aghzi üchündur; biraq uning ishtihasi hergiz
qanmaydu. 8 Shundaqta dana kishining exmeqtin
néme artuqchiliqi bolsun? Namrat kishi bashqilar
aldida qandaq méngishni bilgen bolsimu, uning néme
paydisi bolsun? 9 Közning körüshi arzu-hewesning
uyan-buyan yürüshidin ewzeldur. Bundaq qilishmu
bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtur. 10 Ötüp
ketken ishlarning bolsa alliqachan nami békitilip
atalghan; insanning néme ikenlikimu ayan bolghan;
shunga insanning özidin qudretlik bolghuchi bilen
qarshilishishigha bolmaydu. 11 Chünki gep qanche
köp bolsa, bimenilik shunche köp bolidu; buning
insan'gha néme paydisi? 12 Chünki insanning ömride,
yeni uning sayidek tézla ötidighan menisiz ömridiki
barliq künliride uninggha némining paydiliq ikenlikini
kim bilsun? Chünki insan'gha u ketkendin kéyin
quyash astida néme ishning bolidighanliqini kim dep
bérelisun?

7 Yaxshi nam-abroy qimmetlik tutiyadin ewzel;
ademning ölüsh küni tughulush künidin ewzeldur.
2 Matem tutush öyige bérish ziyapet-toy öyige
bérishtin ewzel; chünki ashu yerde insanning
aqiwiti ayan qilinidu; tirik bolghanlar buni könglige
püküshi kérek. 3 Gheshlik külkidin ewzeldur; chünki
chirayning perishanliqi bilen qelb yaxshilinidu.
4 Dana kishining qelbi matem tutush öyide,
biraq exmeqning qelbi tamashining öyididur. 5
Exmeqlerning naxshisini anglighandin köre, dana
kishining tenbihini anglighin; 6 Chünki exmeqning
külkisi qazan astidiki yantaqlarning paraslishidek,
xalas; bumu bimeniliktur. 7 Jebir-zulum dana ademni
nadan'gha aylanduridu, Para bolsa qelbni halak
qilidu. 8 Ishning ayighi béshidin ewzel; Sewr-taqetlik
roh tekebbur rohtin ewzeldur. 9 Rohingda xapa
bolushqa aldirima; Chünki xapiliq exmeqlerning
baghrida qonup yatidu. 10 «Némishqa burunqi künler
hazirqi künlerdin ewzel?» — déme; chünki séning
bundaq sorighining danaliqtin emes. 11 Danaliq
mirasqa oxshash yaxshi ish, quyash nuri körgüchilerge
paydiliqtur. 12 Chünki danaliq pul panah bolghandek,
panah bolidu; biraq danaliqning ewzelliki shuki, u öz
igilirini hayatqa érishtüridu. 13 Xudaning qilghanlirini
oylap kör; chünki U egri qilghanni kim tüz qilalisun?
14 Awat künide huzur al; we yaman künidimu shuni
oylap kör: — Xuda ularning birini, shundaqla yene
birinimu teng yaratqandur; shuning bilen insan özi
ketkendin kéyin bolidighan ishlarni bilip yételmeydu.
15 Men buning hemmisini bimene künlirimde körüp
yettim; heqqaniy bir ademning öz heqqaniyliqi bilen
yoqilip ketkenlikini kördüm, shuningdek rezil bir
ademning öz rezilliki bilen ömrini uzaratqanliqini
kördüm. 16 Özüngni dep heddidin ziyade heqqaniy
bolma; we özüngni dep heddidin ziyade dana bolma;
sen öz-özüngni alaqzade qilmaqchimusen? 17 Özüngni
dep heddidin ziyade rezil bolma, yaki exmeq bolma;
öz ejiling toshmay turup ölmekchimusen? 18 Shunga,
bu [agahni] ching tut, shuningdin u [agahnimu]
qolungdin bermigining yaxshi; chünki Xudadin
qorqidighan kishi her ikkisi bilen utuqluq bolidu. 19
Danaliq dana kishini bir sheherni bashquridighan
on hökümrandin ziyade küchlük qilidu. 20 Berheq,
yer yüzide daim méhribanliq yürgüzidighan, gunah
sadir qilmaydighan heqqaniy adem yoqtur. 21 Yene,
xeqlerning hemmila gep-sözlirige anche diqqet qilip
ketme; bolmisa, öz xizmetkaringning sanga lenet
oqughanliqini anglap qélishing mumkin. 22 Chünki
könglüngde, özüngningmu shuninggha oxshash
bashqilargha köp qétim lenet qilghanliqingni obdan
bilisen. 23 Bularning hemmisini danaliq bilen
sinap baqtim; men: «Dana bolimen» désemmu,

emma u mendin yiraq idi. 24 Barliq yüz bergen
ishlar bolsa eqlimizdin yiraq, shuningdek intayin
sirliqtur; kim uni izdep bilip yételisun? 25 Men
chin könglümdin danaliq we eqliy bilimni bilishke,
sürüshtürüshke we izdeshke, shundaqla rezillikning
exmeqliqini, exmeqliqning telwilik ikenlikini bilip
yétishke zéhnimni yighdim. 26 Shuning bilen köngli
tor we qiltaq, qolliri asaret bolghan ayalning ölümdin
achchiq ikenlikini bayqidim; Xudani xursen qilidighan
kishi uningdin özini qachuridu, biraq gunahkar adem
uninggha tutulup qalidu. 27 Bu bayqighanlirimgha
qara, — deydu hékmet toplighuchi — pakitlarni bir-
birige baghlap sélishturup, eqil izdidim; 28 méning
qelbim uni yenila izdimekte, biraq téxi tapalmidim!
— Ming kishi arisida bir durus erkekni taptim —
biraq shu ming kishi arisidin birmu durus ayalni
tapalmidim. 29 Mana körgin, méning bayqighanlirim
peqet mushu birla — Xuda ademni esli durus yaratqan;
biraq ademler bolsa nurghunlighan hiyle-mikirlerni
izdeydu.

8 Kim dana kishige teng kéleleydu? Kim ishlarni
chüshendürüshni bilidu? Kishining danaliqi
chirayini nurluq qilidu, yüzining sürini yorutidu. 2
Padishahning permanigha qulaq sélishingni dewet
qilimen; bolupmu Xuda aldida ichken qesem
tüpeylidin shundaq qilghin. 3 Uning aldidin chiqip
kétishke aldirima; yaman bir dewani qollashta
ching turma; chünki padishah némini xalisa shuni
qilidu. 4 Chünki padishahning sözi hoquqtur; kim
uninggha: «Özliri néme qilila?» — déyelisun? 5
Kim [padishahning] permanini tutqan bolsa héch
yamanliqni körmeydu; dana kishining köngli hem
peytni hem yolni pemliyeleydu. 6 Chünki herbir ish-
arzuning peyti we yoli bar; insan kéyinki ishlarni
bilmigechke, uning derd-elimi özini qattiq basidu.
Kim uninggha qandaq bolidighanliqini éytalisun? 8
Héchkim öz rohigha ige bolalmas, yeni héchkimning
öz rohini özide qaldurush hoquqi yoqtur; héchkimning
ölüsh künini öz qolida tutush hoquqi yoqtur; shu
jengdin qéchishqa ruxset yoqtur; rezillik rezillikke
bérilgüchilerni qutquzmas. 9 Bularning hemmisini
körüp chiqtim, shundaqla quyash astida qilin'ghan
herbir ishqa, ademning adem üstige hoquq tutqanliqi
bilen ulargha ziyan yetküzidighan mushu waqitqa
köngül qoydum. 10 Shuningdek rezillerning depne
qilin'ghanliqini kördüm; ular eslide muqeddes
jaygha kirip-chiqip yüretti; ular [muqeddes jaydin]
chiqipla, rezil ishlarni qilghan shu sheher ichide
maxtilidu téxi! Bumu bimeniliktur! 11 Rezillik üstidin
höküm tézdin beja keltürülmigechke, shunga insan
balilirining köngli rezillikni yürgüzüshke pütünley
bérilip kétidu. 12 Gunahkar yüz qétim rezillik qilip,
künlirini uzartsimu, Xudadin qorqidighanlarning
ehwali ulardin yaxshi bolidu dep bilimen; chünki
ular uning aldida qorqidu. 13 Biraq rezillerning
ehwali yaxshi bolmaydu, uning künliri sayidek
tézla ötüp, künliri uzartilmaydu, chünki u Xuda
aldida qorqmaydu. 14 Yer yüzide yürgüzülgen bir
bimenilik bar; béshigha rezillerning qilghini boyiche
kün chüshidighan heqqaniy ademler bar; béshigha
heqqaniy ademlerning qilghini boyiche yaxshiliq
chüshidighan rezil ademlermu bar. Men bu ishnimu
bimenilik dédim. 15 Shunga men tamashini teriplidim;
chünki insan üchün quyash astida yéyish, ichish
we huzur élishtin yaxsi ish yoqtur; shundaq qilip
uning emgikidin bolghan méwe Xuda teqdim qilghan
quyash astidiki ömrining barliq künliride özige
hemrah bolidu. 16 Könglümni danaliqni we yer yüzide
qilin'ghan ishlarni bilip yétish üchün qoyghanda,
shundaqla Xuda qilghan barliq ishlarni körginimde
shuni bayqidim: — Insan hetta kéche-kündüz közlirige
uyquni körsetmisimu, quyash astidiki barliq ishni
bilip yételmeydu; u uni chüshinishke qanche intilse, u
shunche bilip yételmeydu. Hetta dana kishi «Buni
bilip yettim» désimu, emeliyette u uni bilip yetmeydu.

9 Men shularning hemmisini éniqlash üchün köngül
qoydum; shuni bayqidimki, meyli heqqaniy kishi
yaki dana kishi bolsun, shundaqla ularning barliq
qilghanliri Xudaning qolididur, dep bayqidim; insan
özige muhebbet yaki nepretning kélidighanliqini
héch bilmeydu. Uning aldida herqandaq ish bolushi
mumkin. 2 Hemme ademge oxshash ishlar oxshash péti
kélidu; heqqaniy we rezil kishige, méhriban kishige,
pak we napak, qurbanliq qilghuchi we qurbanliq
qilmighuchighimu oxshash qismet bolidu; yaxshi
ademge qandaq bolsa, gunahkargha shundaq bolidu;
qesem ichküchige we qesem ichishtin qorqquchighimu
oxshash bolidu. 3 Mana hemmige oxshashla bu ishning
kélidighanliqi quyash astidiki ishlar arisida külpetlik
ishtur; uning üstige, insan balilirining köngülliri
yamanliqqa tolghan, pütün hayatida könglide telwilik
turidu; andin ular ölgenlerge qoshulidu. 4 Chünki
tiriklerge qoshulghan kishi üchün bolsa ümid bar;
chünki, tirik it ölgen shirdin ela. 5 Tirikler bolsa

özlirining ölidighanliqini bilidu; biraq ölgenler bolsa héchnémini bilmeydu; ularning héch in'ami yene
bolmaydu; ular hetta ademning ésidin kötürülüp
kétidu, qayta kelmeydu. 6 Ularning muhebbiti,
nepriti we hesetxorluqimu alliqachan yoqalghan;
quyash astida qilin'ghan ishlarning héchqaysisidin
ularning menggüge qayta nésiwisi yoqtur. 7 Barghin,
néningni xushalliq bilen yep, sharabingni xushxuyluq
bilen ichkin; chünki Xuda alliqachan mundaq
qilishingdin razi bolghan. 8 Kiyim-kécheklining
herdaim ap'aq bolsun, xushbuy may béshingdin
ketmisun. 9 Xuda sanga quyash astida teqsim
qilghan bimene ömrüngning barliq künliride, yeni
bimenilikte ötküzgen barliq künliringde, söyümlük
ayaling bilen bille hayattin huzur alghin; chünki bu
séning hayatingdiki nésiweng we quyash astidiki
barliq tartqan japayingning ejridur. 10 Qolung tutqanni
barliq küchüng bilen qilghin; chünki sen baridighan
tehtisarada héch xizmet, meqset-pilan, bilim yaki
hékmet bolmaydu. (Sheol h7585) 11 Men zéhnimni
yighip, quyash astida kördumki, musabiqide ghelibe
yeltapan'gha bolmas, ya jengde ghelibe palwan'gha
bolmas, ya nan dana kishige kelmes, ya bayliqlar
yorutulghanlargha kelmes, ya iltipat bilimliklerge
bolmas — chünki peyt we tasadipiyliq ularning
hemmisige kélidu. 12 Berheq, insanmu öz waqti-saitini
bilmeydu; béliqlar rehimsiz torgha élin'ghandek,
qushlar tapan-tuzaqqa ilin'ghandek, bularghа oxshash
insan baliliri yaman bir künde tuzaqqa ilinidu, tuzaq
béshigha chüshidu. 13 Men yene quyash astida
danaliqning bu misalini kördum, u méni chongqur
tesirlendürdi; 14 Kichik bir sheher bar idi; uninggha
qarshi büyük bir padishah chiqip, uni qorshap,
uninggha hujum qilidighan yoghan poteylerni qurdi.
15 Biraq sheherdin namrat bir dana kishi tépilip
qaldi; u uni öz danaliqi bilen qutuldurdi; biraq kéyin,
héchkim bu namrat kishini ésige keltürmidi. 16
Shuning bilen men: «Danaliq küch-qudrettin ewzel»
— dédim; biraq shu namrat kishining danaliqi kéyin
közge ilinmaydu, uning sözliri anglanmaydu. 17 Dana
kishining jimjitliqta éytqan sözliri exmeqler üstidin
hoquq sürgüchining warqirashliridin éniq anglinar.
18 Danaliq urush qoralliridin ewzeldur; biraq bir
gunahkar zor yaxshiliqni halak qilidu.

10 Xuddi ölük chiwinler ettarning etirini
sésitiwétidighandek, azraqqine exmeqliq
tarazida danaliq we izzet-hörmettinmu éghir
toxtaydu. 2 Danaliqning köngli onggha mayil,
exmeqningki solgha. 3 Exmeq kishi hetta yolda
méngiwatqandimu, uning eqli kem bolghachqa,
u exmeq ikenlikini hemmige ayan qilidu. 4
Hökümdarning sanga achchiqi kelse, ornungdin istépa
berme; chünki tinch-sewrichanliq xata-sewenliktin
bolghan zor xapiliqni tinchitidu. 5 Quyash astida
yaman bir ishni kördumki, u hökümdardin chiqqan
bir xata ishtur — 6 exmeqler yuqiri mensepte,
shuning bilen teng baylar pes orunda olturidu; 7
men qullarning atqa min'genlikini, emirlerning
qullardek piyade mangghanliqini kördum. 8 Orini
kolighan kishi uninggha yiqilishi mumkin; tamni
buzghan kishini yilan chéqishi mumkin; 9 tashlarni
yötkigen kishi tash teripidin yarilinishi mumkin; otun
yaridighan kishi xewpke uchraydu. 10 Palta gal bolsa,
birsi tighini bilimise, paltini küchep chépishqa toghra
kélidu; biraq danaliq ademni utuq-muweppeqiyetke
érishtüridu. 11 Yilan oynitilmay turup, yilanchini
chaqsa, yilanchigha néme payda? 12 Dana kishining
sözliri shepqetliktur; biraq exmeqning lewliri özini
yutidu. 13 Sözlirining béshi exmeqliq, ayighi rezil
telwiliktur; 14 emma exmeq yenila gepni köpeytidu.
Biraq héchkim kelgüsini bilmeydu; uningdin kéyinki
ishlarni kim uninggha éytalisun? 15 Exmeqler japasi
bilen özlirini upritidu; chünki ular hetta sheherge
baridighan yolnimu bilmeydu. 16 I zémin, padishahing
bala bolsa, emirliring seherde ziyapet ötküzse,
halinggha way! 17 I zémin, padishahing mötiwerning
oghli bolsa we emirliring keyp üchün emes, belki
özini quwwetlesh üchün muwapiq waqtida ziyapet
ötküzse, bu séning bexting! 18 Hurunluqtin öyning
torusi ghulay dep qalidu; qollarning boshluqidin
öydin yamghur ötidu. 19 Ziyapet külke üchün
teyyarlinar, sharab hayatni xush qilar; lékin pul
hemme ishni hel qilar! 20 Padishahqa lenet qilma,
hetta oyungdimu tillima; hujrangdimu baylarni
tillima; chünki asmandiki bir qush awazingni taritidu,
bir qanat igisi bu ishni ayan qilidu.

11 Nanliringni sularghа ewet; köp künlerdin kéyin
uni qaytidin tapisen. 2 Bir ülüshni yette kishige,
sekkizigimu bergin; chünki yer yüzide néme yamanliq
bolidighanliqini bilmeysen. 3 Bulutlar yamghurgha
tolghan bolsa, özlirini zémin üstige boshitidu; derex
shimal terepke örülse, yaki jenub terepke örülse, qaysi
terepke chüshken bolsa, shu yerde qalidu. 4 Shamalni
közitidighanlar tériqchiliq qilmaydu; bulutlargha

qaraydighanlar orma ormaydu. 5 Sen shamalning
yolini bilmiginingdek yaki boyida barning hamilisining
ustixanlirining baliyatquda qandaq ösidighanliqini
bilmiginingdek, sen hemmini yasighuchi Xudaning
qilghinini bilmeysen. 6 Seherde uruqungni térighin,
kechtimu qolungni ishtin qaldurma; chünki néme
ishning, u yaki bu ishning paydiliq bolidighanliqini we
yaki her ikkisining oxshashla yaxshi bolidighanliqini
bilmeysen. 7 Nur shérin bolidu, aptapni körüshmu
huzurluq ishtur. 8 Shunga birsi köp yil yashighan bolsa,
bularning hemmisidin huzur alsun. Halbuki, u yene
qarangghuluq künlirini éside tutsun, chünki ular köp
bolidu; kelgüsidiki ishlarning hemmisi bimeniliktur!
9 Yashliqingdin huzur al, i yigit; yashliqing künliride
könglüng özüngge xushalliqni yetküzgey; könglüng
xalighini boyiche we közliring körgini boyiche yürgin;
biraq shuni bilginki, bularning hemmisi üchün Xuda
séni soraqqa tartidu. 10 Emdi könglüngdin gheshlikni
élip tashla, téningdin yamanliqni néri qil; chünki
baliliq we yashliqmu bimeniliktur.

12 Emdi yaman künler béshinggha chüshmigüche,
shundaqla sen: «Bulardin héch huzurum
yoqtur» dégen yillar yéqinlashmighuche yashliqingda
Yaratquchingni ésingde ching tut; 2 quyash, yoruqluq,
ay we yultuzlar qarangghuliship, yamghurdin kéyin
bulutlar qaytip kelmigüche uni ésingde tutqin. 3 Shu
küni «öyning közetchiliri» titrep kétidu; palwanlar
égilidu, ezgüchiler azliqidin toxtap qalidu, dérizilerdin
sirtqa qarap turghuchilar ghuwaliship kétidu; 4
kochigha qaraydighan ishikler étilidu; tügmenning
awazi pesiydu, kishiler qushlarning awazini anglisila
chöchüp kétidu, «naxshichi qizlar»ning sayrashliri
sus anglinidu; 5 kishiler égizdin qorqidu, kochilarda
wehimiler bar dep qorqup yüridu; badam derixi
chichekleydu; chéketke ademge yük bolidu, shindir
méwisi solishidu; chünki insan menggülük makanigha
kétidu we shuning bilen teng, matem tutquchilar
kochida aylinip yüridu; 6 kümüsh tana üzülgüche,
altun chine chéqilghuche, aptuwa bulaq yénida pare-
pare bolghuche, quduqtiki chaq kardin chiqquche,
7 topa-chang esli tupraqqa qaytquche, roh özini
bergen Xudagha qaytquche — Uni ésingde tutqin!
8 Bimenilik üstige bimenilik!» — deydu hékmet
toplighuchi — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme
ish bimeniliktur!» 9 Shuningdek, hékmet toplighuchi
dana bolupla qalmastin, u yene xelqqe bilim ögitetti;
u oylinip, köp pend-nesihetlerni tarazigha sélip,
retlep chiqti. 10 Hékmet toplighuchi yéqimliq sözlerni
tépishqa intilgen; ushbu yézilghini bolsa durus,
heqiqet sözliridin ibarettur. 11 Dana kishining sözliri
zixqa oxshaydu, ularning yighindisi ching békitilgen
mixtektur. Ular Birla Padichi teripidin bérilgendur.
12 Uning üstige, i oghlum, bulardin sirt herqandaq
yézilghanlardin pexes bol; chünki köp kitablarning
yézilishining ayighi yoq, shuningdek köp öginish
tenni upritidu. 13 Biz pütün ishqa diqqet qilayli;
Xudadin qorqqin we uning emr-permanlirigha emel
qilghin; chünki bu insanning toluq mejburiyitidur;
14 chünki adem qilghan herbir ish, jümlidin barliq
mexpiy ishlar, yaxshi bolsun, yaman bolsun, Xuda
ularning soriqini qilidu.

Küylerning küyi

1 «Küylerning küyi» — Sulaymanning küyi. **2** «U otluq aghzi bilen méni söysun; Chünki séning muhebbiting sharabtin shérindur. **3** Xushpuraqtur séning etirliring; Quyulghan puraqliq may séning namingdur; Shunglashqa qizlar séni söyidu. Könglümni özüngge mehliya qilghaysen — Biz sanga egiship yügüreyli! — Padishah méni öz hujrilirigha ekirgey!» **4** «Biz sendin xushal bolup shadlinimiz; Séning muhebbetliringni sharabtin artuq eslep teripleymiz». **5** «Ular séni durusluq bilen söyidu». — «Qara tenlik bolghinim bilen chirayliqmen, i Yérusalém qizliri! Berheq, Kédarliqlarning chédirliridek, Sulaymanning perdiliridek qarimen. **6** Manga tikilip qarimanglar, Chünki qaridurmen, Chünki aptap méni köydürdi; Anamning oghulliri mendin renjigen; Shunga ular méni üzümzarlarni baqquchi qildi; Shunga öz üzümzarimni baqalmighanmen». **7** «Hey, jénim söyginim, dégine, Padangni qeyerde baqisen? Uni kün qiyamida qeyerde aram alghuzisen? Hemrahliringning padiliri yénida chümperdilik ayallardek yürüshümning néme hajiti?» **8** «I qiz-ayallar arisidiki eng güzili, eger sen buni bilmiseng, Padamning basqan izlirini bésip méngip, Padichining chédiri yénida öz oghlaqliringni ozuqlandurghin». **9** «I söyümlüküm, men séni Pirewnning jeng harwilirigha qétilghan bir baytalgha oxshattim; **10** Séning mengziliring tizilghan munchaqlar bilen, Boynung marjanlar bilen güzeldur. **11** Biz sanga kümüsh közler quyulghan, Altundin zibu-zinnetlerni yasap bérimiz». **12** «Padishah toy dastixinida olturghinida, sumbul melhimim puraq chachidu; **13** Méning söyümlüküm, u manga bir monek murmekkidur, U kökslirim arisida qonup qalidu; **14** Méning söyümlüküm manga En-Gedidiki üzümzarlarda ösken bir ghunche xéne gülidektur». **15** «Mana, sen güzel, amriqim! Mana, sen shundaq güzel! Közliring paxteklerningkidektur!» **16** «Mana, sen güzel, söyümlüküm; Berheq, yéqimliq ikensen; Bizning orun-körpimiz yéshildur; **17** Öyimizdiki limlar kédir derixidin, Wasilirimiz archilardindur.

2 Men bolsam Sharun otliqidiki zepiran, xalas; Jilghilarda ösken bir niluper, xalas!» **2** «Tiken-jighanlar arisidiki niluperdek, Mana insan qizliri arisida méning amriqim shundaqtur!». **3** «Ormandiki derexler arisida ösken alma derixidek, Oghul balilar arisididur méning amriqim. Uning sayisi astida dilim alemche söyünüp olturdum; Uning méwisi manga shérin tétidi; **4** U méni sharabxanigha élip kirdi; Uning üstümde kötürgen tughi muhebbettur. **5** Méni kishmish poshkallar bilen quwwetlenglar; Almilar bilen méni yéngilandurunglar; Chünki muhebbettin zeipliship kettim; **6** Uning sol qoli béshim astida, Uning ong qoli méni silawatidu. **7** I Yérusalém qizliri, Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqit-saiti bolmighuche, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar!» **8** «Söyümlükümning awazi! Mana, u kéliwatidu! Taghlardin sekrep, Édirlardin oynaqlap kéliwatidu! **9** Méning söyümlüküm jeren yaki yash bughidektur; Mana, u bizning öyning témining keynide turidu; U dérizilerdin qaraydu, U penjire-penjirilerdin marap baqidu». **10** «Méning söyümlüküm manga söz qilip mundaq dédi: — «Ornungdin tur, amriqim, méning güzilim, men bilen ketkin; **11** Chünki mana, qish ötüp ketti, Yamghur yéghip tügidi, u kétip qaldi; **12** Yer yüzide güller köründi; Naxshilar sayrash waqti keldi, Zéminimizda paxtekning sadasi anglanmaqta; **13** Enjür derixi qishliq enjürlirini pishurmaqta, Üzüm talliri chécheklep öz puriqini chachmaqta; Ornungdin tur, méning amriqim, méning güzilim, men bilen ketkin! **14** Ah méning paxtikim, Qoram tash yériqi ichide, Qiya daldisida, Manga awazingni anglatqaysen, Chünki awazing shérin, jamaling yéqimliqtur!» **15** «Tülkilerni tutuwalayli, Yeni üzümzarlarni buzghuchi kichik tülkilerni tutuwalayli; Chünki üzümzarlirimiz chécheklimekte». **16** «Söyümlüküm méningkidur, men uningkidurmen; U niluperler arisida padisini béqiwatidu». **17** «Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Manga qarap burulup kelgin, i söyümlüküm, Hijranliq taghliri üstidin sekrep kélidighan jeren yaki bughidek bolghin!».

3 «Orun-körpemde yétip, kéche-kéchilerde, Jénimning söyginini izdep telmürüp yattim; Izdidim, biraq tapalmayttim; **2** Men hazir turup, sheherni aylinay; Kochilarda, meydanlarda, Jénimning söyginini izdeymen» — dédim; Izdidim, biraq tapalmayttim; **3** Sheherni charlighuchi jésekchiler manga uchridi, men ulardin: — «Jénimning söyginini kördünglarmu?» — dep soridim. **4** — Ulardin

ayrilipla jénimning söyginini taptim; Uni anamning
öyige, Öz qorsiqida méni hamilidar bolghanning
hujrisigha élip kirmigüche, Uni tutuwélip qet'iy
qoyup bermeyttim». 5 «I Yérusalém qizliri,
Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen,
Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqit-saiti
bolmighuche, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar».
6 «Bu zadi kim, chöl-bayawandin kéliwatqan? Is-
tütek tüwrükliridek, Mürmekki hem mestiki bilen
puritilghan, Etirpurushning herxil ipar-enberliri
bilen puritilghan?» 7 «Mana, uning textirawani,
U Sulaymanning öziningdur; Etrapida atmish
palwan yüridu, Ular Israildiki baturlardindur. 8
Ularning hemmisi öz qilichi tutuqluq, Jeng qilishqa
terbiyilen'genlerdur; Tünlerdiki weswesilerge teyyar
turup, Hemmisi öz qilichini yanpishigha asidu». 9
«Sulayman padishah özi üchün alahide bir shahane
sayiwenlik kariwat yasighan; Liwandiki yaghachlardin
yasighan. 10 Uning tüwrükliri kümüshtin, Yölenchüki
altundin, Sélinchisi bolsa sösün rexttin; Ichi muhebbet
bilen bézelgen, Yérusalém qizliri teripidin. 11
Chiqinglar, i Zion qizliri, Sulayman padishahqa qarap
béqinglar, Toy bolghan künide, Köngli xushal bolghan
künide, Anisi uninggha tajni kiygüzgen qiyapette
uninggha qarap béqinglar!»

4 «Mana, sen güzel, söyümlüküm! Mana, sen güzel!
Chümperdeng keynide közliring paxteklerdek
iken, Chachliring Giléad téghi baghrida yatqan
bir top öchkilerdektur. 2 Chishliring yéngila
yuyulushtin chiqqan qirqilghan bir top qoylardek;
Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardin, Ular
arisida héchbiri kem emestur. 3 Lewliring pereng
tal yiptek, Gepliring yéqimliqtur; Chümbiling
keynide chékiliring parche anardur. 4 Boynung
bolsa, Qoralxana bolushqa teyyarlighan Dawutning
munaridektur, Uning üstige ming qalqan ésiqliqtur;
Ularning hemmisi palwanlarning siparliridur. 5
Ikki köksüng xuddi ikki maraldur, Niluper arisida
ozuqliniwatqan jerenning qoshkézekliridektur; 6
Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Men
özümni murmekke téghigha, Mestiki döngige élip
kétimen. 7 Sen pütünley güzel, i söyümlüküm, Sende
héch dagh yoqtur». 8 «Liwandin men bilen kelgin,
i jörem, Men bilen Liwandin kelgin — Amanah
choqqisidin qara, Sénir hem Hermon choqqiliridin,
Yeni shirlar uwiliridin, Yilpizlarning taghliridin
qara!» 9 «Sen könglümni alamet söyündürdüng, i
singlim, i jörem, Közüngning bir lep qilip qarishi
bilen, Boynungdiki marjanning bir tal halqisi bilen,
Könglümni söyündürdüng. 10 Séning muhebbiting
némidégen güzel, I singlim, i jörem! Séning
muhebbetliring sharabtin shunche shérin! Séning
etirliringning puriqi herqandaq tétitqudin peyzidur!
11 Lewliring, i jörem, here könikidek témitidu, Tiling
astida bal we süt bar; Kiyim-kéchekliringning puriqi
Liwanning puriqidur; 12 Sen péchetlen'gen bir
baghdursen, i singlim, i jörem! Étiklik bir bulaq,
yépiqliq bir fontandursen. 13 Shaxliring bolsa bir
anarliq «Éren baghchisi»dur; Uningda qimmetlik
méwiler, Xéne sumbul ösümlükliri bilen, 14 Sumbullar
we iparlar, Kalamus we qowzaqdarchin, Herxil mestiki
derexliri, Murmekke, muetter bilen hemme ésil
tétitqular bar. 15 Baghlarda bir fontan sen, Hayatliq
sulirini béridighan, Liwandin aqidighan bir bulaqsen».
16 «Oyghan, shimaldiki shamal; Kelgin, i jenubtiki
shamal! Méning béghim üstidin uchup ötkey; Shuning
bilen tétitquliri sirtqa puraq chachidu! Söyümlüküm
öz béghigha kirsun! Özining qimmetlik méwilirini
yésun!»

5 «Men öz béghimgha kirdim, Méning singlim,
méning jörem; Murmekkemni tétitqulirim bilen
yighdim, Here könikimni hesilim bilen yédim;
Sharabimni sütlirim bilen ichtim». «Dostlirim, yenglar!
Ichinglar, könglüngler xalighanche ichinglar, i ashiq-
meshuqlar!» 2 «Men uxlawatattim, biraq könglüm
oyghaq idi: — — Söyümlükümning awazi! Mana, u
ishikni qéqiwatidu: — — «Manga échip ber, i singlim,
i amriqim; Méning paxtikim, méning ghubarsizim;
Chünki béshim shebnem bilen, Chachlirim kéchidiki
nemlik bilen höl-höl bolup ketti!» 3 «Men
töshek kiyimlirimni séliwetken, Qandaqmu uni yene
kiyiwalay? Men putlirimni yudum, Qandaqmu ularni
yene bulghay?» 4 Söyümlüküm qolini ishik töshükidin
tiqti; Méning ich-baghrilirim uninggha telmürüp
ketti; 5 Söyümlükümge échishqa qoptum; Qollirimdin
murmekki, Barmaqlirimdin suyuq murmekki témidi,
Taqaqning tutquchliri üstige témidi; 6 Söyümlükümge
achtim; Biraq söyümlüküm burulup, kétip qalghanidi.
U söz qilghanda rohim chiqip ketkenidi; Uni izdidim,
biraq tapalmidim; Uni chaqirdim, biraq u jawab
bermidi; 7 Sheherni aylinidighan jésekchiler méni
uchritip méni urdi, méni yarilandurdi; Sépillardiki
közetchiler chümperdemni mendin tartiwaldi. 8
I Yérusalém qizliri, söyümlükümni tapsanglar,

Uninggha néme deysiler? Uninggha, söygining: «Men
muhebbettin zeipliship kettim! — dédi, denglar». 9
«Séning söyümlüküngning bashqa bir söyümlüktin
qandaq artuq yéri bar, I, ayallar arisidiki eng güzili?
Séning söyümlüküngning bashqa bir söyümlüktin
qandaq artuq yéri bar? — Sen bizge shundaq
tapilighan'ghu?». 10 «Méning söyümlüküm ap'aq we
parqiraq, yüreklik ezimet, On ming arisida tughdek
körünerliktur; 11 Uning béshi sap altundindur,
Budur chachliri atning yaylidek, Tagh qaghisidek
qara. 12 Uning közliri éqinlar boyidiki paxteklerdek,
Süt bilen yuyulghan, Yarishiqida qoyulghan; 13
Uning mengziliri bir teshtek puraqliq ösümlüktektur;
Aynighan yéqimliq güllüktek; Uning lewliri niluper,
Ular suyuq murmekkini témitidu; 14 Uning qolliri altun
turubilar, Ichige béril yaqutlar quyulghan. Qorsiqi
neqishlik pil chishliridin yasalghan, Kök yaqutlar bilen
bézelgen. 15 Uning putliri mermer tüwrükler, Altun
üstige tiklen'gen. Uning salapiti Liwanningkidek,
Kédir derexliridek körkem-heywetliktur. 16 Uning
aghzi bekmu shérindur; Berheq, u pütünley güzeldur;
Bu méning söyümlüküm, — Berheq, bu méning
amriqim, I Yérusalém qizliri!»

6 «Séning söyümlüküng nege ketkendu, Qiz-ayallar
arisida eng güzel bolghuchi? Séning söyümlüküng
qeyerge burulup ketti? Biz sen bilen bille uni
izdeyli!» 2 «Méning söyümlüküm öz béghigha
chüshti, Tétitqu otyashliqlargha chüshti. Baghlarda
ozuqlinishqa, Niluperlerni yighishqa chüshti. 3 Men
méning söyümlükümningkidurmen, We söyümlüküm
méningkidur; U öz padisini niluperler arisida baqidu»
4 «Sen güzel, i söyümlüküm, Tirzah shehiridek
güzel; Yérusalémdek yéqimliq, Tughlarni kötürgen
bir qoshundek heywetliktursen; 5 Ah, közliringni
mendin ketküzgin! Chünki ular méning üstümdin
ghalib kéliwatidu; Chachliring Giléad téghi baghrida
yatqan bir top öchkilerdektur. 6 Chishliring yéngila
yuyulushtin chiqqan qirqilghan bir top qoylardek;
Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardindur; Ular
arisida héchbiri kem emestur; 7 Chümbiling keynide
chékiliring parche anardur. 8 Atmish xanish, seksen
kénizekmu bar; Qizlar sanaqsiz; 9 Biraq méning
paxtikim, ghubarsizim bolsa birdinbirdur; Anisidin
tughulghanlar ichide tengdashsiz bolghuchi, Özini
tughquchining tallighinidur. Qizlar uni körüp, uni
bextlik dep atashti, Xanishlar we kénizeklermu
körüp uni maxtashti». 10 «Tang seher jahan'gha
qarighandek, Aydek güzel, aydingdek roshen, Illiq
quyashtek yoruq, Tughlarni kötürgen qoshunlardek
heywetlik bolghuchi kimdur?» 11 «Méghizlar béghigha
chüshtüm, Jilghidiki gül-giyahlarni körüshke, Üzüm
télining bixlighan-bixlimighanliqini körüshke,
Anarlarning chéchekligen-chécheklimigenlikini
körüshke; 12 Biraq bile-bilmey, Jénim méni kötürüp,
Ésil xelqimning jeng harwiliri üstige qoyghaniken».
13 «Qaytqin, qaytqin, i Shulamit — Qaytqin,
qaytqin, bizning sanga qarighumiz bardur!» «Siler
Shulamitning némisige qarighunglar bar?» «"Ikki
bargah" ussulgha chüshken waqtidikidek uninggha
qaraymiz!»

7 «I shahzadining qizi, Keshliringde séning
qedemliring némidégen güzel! Tolghighan
yampashliring göherlerdek, Chéwer hünerwen
qolining hüniridur. 2 Kindiking yumulaq bir qedehtur;
Uning ebjesh sharabi kem emes; Qorsiqing bughday
döwisidur, Etrapigha niluperler olishidu. 3 Ikki
köksüng ikki maraldek, jerenning qoshkézikidur;
4 Boynung pil chishliridin yasalghan munardur;
Közliring Bat-Rabbim qowuqi boyidiki Heshbon
kölchekliridek, Burnung Demeshqqe qaraydighan
Liwan munaridektur; 5 Üstüngde béshing Karmel
téghidek turidu; Béshingdiki örüme chachliring
sösün rengliktur, Padishah büdür chachliringning
mehbusidur. 6 I söyginim, huzurlar üchün shunche
güzel, shunche yéqimliqtursen! 7 Séning boyung
palma derixidek, Köksüng üzüm ghunchiliridektur. 8
Men: — «Palma derixi üstige chiqimen, Shaxlirini
tutup yamishimen; Köksiliring derweqe üzüm tal
ghunchiliridek, Burnungning puriqi almilardek,
tanglayliringning temi eng ésil sharabdektur...».
9 «...méning söyümlükümning gélidin siliq ötüp,
Lewler, chishlardin téyilip chüshsun...! 10 Men
méning söyümlükümningkidurmen, Uning teqazzasi
manga qaritilidu». 11 «I söyümlüküm, kéleyli,
Étizlargha chiqayli; Yézilarda tünep kéleyli, 12
Üzümzarliqqa chiqishqa baldur orundin turayli,
Üzüm tallirining bixlighan-bixlimighanliqini,
Chécheklerning échilghan-échilmighanliqini,
Anarlarning berq urghan-urmighanliqini köreyli;
Ashu yerde muhebbetlirimni sanga béghishlaymen.
13 Muhebbetgüller ashu yerde öz puriqini puritidu;
Ishiklirimiz üstide herxil ésil méwe-chiwiler bardur,
Yéngi hem konimu bardur; Sen üchün ularni toplap
teyyarlidim, i söyümlüküm!»

8 «Ah, apamning köksini shorighan inimdek
bolsang'idi! Séni talada uchritar bolsam, söyettim,
We héchkim méni kemsitmeytti. **2** Men séni
yétekleyttim, Apangning öyige élip kirettim; Sen
manga telim béretting; Men sanga tétitqu sharabidin
ichküzettim; Anarlirimning sherbitidin ichküzettim.
3 Uning sol qoli béshim astida bolatti, Uning ong
qoli méni silaytti!». **4** «Silerge tapilaymenki, i
Yérusalém qizliri — «Uning waqit-saiti bolmighuche,
Siler muhebbetni oyghatmanglar, qozghimanglar!» **5**
«Daladin chiqiwatqan bu zadi kim? Öz söyümlükige
yölinip?» «Men alma derixi astida séni oyghatqanidim;
Ashu yerde apang tolghaq yep séni dunyagha
chiqarghanidi; Ashu yerde séni tughquchi tolghaq
yep séni chiqarghanidi». **6** «Méni könglüngge
möhürdek, Bilikingge möhürdek basqaysen; Chünki
muhebbet ölümdek küchlüktur; Muhebbetning
qizghinishi tehtisaradek rehimsiz; Uningdin chiqqan
ot uchqunliri, — Yahning dehshetlik bir yalqunidur!
(Sheol h7585) **7** Köp sular muhebbetni öchürelmeydu;
Kelkünler uni gherq qilalmaydu; Birsi: «Öy-
teelluqatlirimning hemmisini bérip muhebbetke
érishimen» dése, Undaqta u adem kishining neziridin
pütünley chüshüp kétidu». **8** «Bizning kichik singlimiz
bardur, Biraq uning köksi yoqtur; Singlimizgha elchiler
kelgen künide biz uning üchün néme qilimiz?» **9**
«Eger u sépil bolsa, Biz uninggha kümüsh munar
salimiz; Eger u ishik bolsa, Biz uni kédir taxtaylar
bilen qaplaymiz». **10** «Özüm bir sépildurmen, Hem
méning köksilirim munarlardektur; Shunga men
uning köz aldida xatirjemlik tapqan birsidek boldum».
11 «Sulaymanning Baal-Hamonda üzümzari bar idi,
Üzümzarini baghwenlerge ijarige berdi; Ularning
hemmisi méwisi üchün ming tengge apirip bérishi
kérek idi; **12** Özümning üzümzarim mana méning
aldimda turidu; Uning ming tenggisi sanga bolsun,
i Sulayman, Shuningdek ikki yüz tengge méwisini
baqquchilargha bolsun». **13** «Hey baghlarda turghuchi,
Hemrahlar awazingni anglighusi bar; Mangimu uni
anglatquzghaysen». **14** «I söyümlüküm, téz bole, Jeren
yaki yash bughidek bol, Tétitqular taghliri üstide
yügürüp!»

Yeshaya

1 Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha
padishah bolghan waqitlarda, Yérusalém we
Yehuda toghrisida, Amozning oghli Yeshaya körgen
ghayibane wehiy-alametler: — **2** «I asmanlar,
anglanglar! I yer-zémin, qulaq sal! Chünki Perwerdigar
söz éytti: — «Men balilarni béqip chong qildim, Biraq
ular Manga asiyliq qildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu,
Éshekmu xojayinining oqurigha [mangidighan yolni]
bilidu, Biraq Israil bilmeydu, Öz xelqim héch
yorutulghan emes. **4** Ah, gunahkar «yat el», Qebihlikni
toplap özige yükligen xelq, Rezillerning bir nesli, Nijis
bolup ketken balilar! Ular Perwerdigardin yiraqliship,
«Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ni közige ilmidi, Ular
keynige yandi. **5** Némishqa yene dumbalan'ghunglar
kélidu? Némishqa asiyliq qiliwérisiler? Pütün
bashliringlar aghrip, Yürikinglar pütünley zeipliship
ketti, **6** Béshinglardin ayighinglarghiche saq yéringlar
qalmidi, Peqet yara-jarahet, ishshiq we yiring
bilen toldi, Ular tazilanmighan, téngilmighan yaki
ulargha héch melhem sürülmigen. **7** Wetininglar
chölleshti; Sheherliringlar köyüp weyrane boldi;
Yer-zémininglarni bolsa, yatlar köz aldinglardila
yutuwéliwatidu; U yatlar teripidin depsende qilinip
chölliship ketti. **8** Emdi üzümzargha sélin'ghan
chellidek, Terxemeklikke sélin'ghan kepidek,
Muhasirige chüshken sheherdek, Zionning qizi zeip
qalduruldi. **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar bizge azghine «qaldisi»ni qaldurmighan
bolsa, Biz Sodom shehirige oxshap qalattuq,
Gomorra shehirining haligha chüshüp qalattuq.
10 I Sodomning hökümranliri, Perwerdigarning
sözini anglap qoyunglar, «I Gomorraning xelqi,
Xudayimizning qanun-nesihitige qulaq sélinglar! **11**
Siler zadi néme dep Manga atap nurghunlighan
qurbanliqlarni sunisiler?» — deydu Perwerdigar. —
«Men köydürme qochqar qurbanliqinglardin, Bordaq
malning yaghliridin toyup kettim, Buqilar, paqlanlar,
tékilerning qanliridin héch xursen emesmen. **12** Siler
Méning aldimgha kirip kelgininglarda, Silerdin hoyla-
aywanlirimni shundaq dessep-cheyleshni kim telep
qilghan? **13** Bihude «ashliq hediye»lerni élip kélishni
boldi qilinglar, Xushbuy bolsa Manga yirginchlik
bolup qaldi. «Yéngi ay» héytliri we «shabat kün»lirige,
Jamaet ibadet sorunlirigha chaqirilishlargha — Qisqisi,
qebihlikte ötküzülgen daghdughiliq yighilishlargha
chidighuchilikim qalmidi. **14** «Yéngi ay» héytinglardin,
békitilgen héyt-bayriminglardin qelbim nepretlinidu;
Ular manga yük bolup qaldi; Ularni kötürüp
yürüshtin charchap kettim. **15** Qolunglarni kötürüp
duagha yayghininglarda, Közümni silerdin élip
qachimen; Berheq, köplep dualarni qilghininglarda,
anglimaymen; Chünki qolliringlar qan'gha boyaldi. **16**
Özünglarni yuyup, paklininglar; Qilmishliringlarning
rezillikini köz aldimdin néri qilinglar, Rezillikni
qilishtin qolunglarni üzünglar; **17** Yaxshiliq qilishni
öginiinglar; Adilliqni izdenglar, Zomigerlerge tenbih
béringlar, Yétim-yésirlerni naheqliqtin xalas qilinglar,
Tul xotunlarning dewasini soranglar. **18** Emdi kélinglar,
biz munazire qilishayli, deydu Perwerdigar, Silerning
gunahinglar qip-qizil bolsimu, Yenila qardek aqiridu;
Ular qizil quruttek toq qizil bolsimu, Yungdek ap'aq
bolidu. **19** Eger itaetmen bolup, anglisanglar, Zémindiki
ésil mehsulattin behrimen bolisiler; **20** Biraq ret qilip
yüz örisenglar, Qilich bilen ujuqturulisiler» — Chünki
Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq dégen. **21** Sadiq
sheher qandaqmu pahishe bolup qaldi!? Eslide u adalet
bilen tolghanidi, Heqqaniyliq uni makan qilghanidi,
Biraq hazir qatillar uningda turuwatidu. **22** Kümüshüng
bolsa dashqalgha aylinip qaldi, Sharabinggha su
ariliship qaldi; **23** Emirliring asiyliq qilghuchilar,
Oghrilargha ülpet boldi; Ularning herbiri parigha
amraq bolup, Sogha-salamlarni közlep yürmekte;
Ular yétim-yésirler üchün adalet izdimeydu; Tul
xotunlarning dewasi ularning aldigha yetmeydu.
24 Shunga — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar — Yeni Israildiki qudret
Igisi éytidu: — Men küshendilirimni [jazalap] puxadin
chiqimen, Düshmenlirimdin qisas alimen; **25** Qolumni
üstüngge tegküzüp, Séni tawlap, sendiki dashqalni
teltöküs tazilaymen, Sendiki barliq arilashmilarni
élip tashlaymen. **26** Hökümran-soraqchiliringlarni
awwalqidek, Meslihetchiliringlarni desleptikidek
halgha keltürimen. Kéyin sen «Heqqaniyliqning
Makani», «Sadiq Sheher» — dep atilisen. **27** Emdi
Zion adilliq bilen, We uninggha qaytip kelgenler
heqqaniyliq bilen qutquzulup hör qilinidu. **28**
Biraq asiylar we gunahkarlar birdek ujuqturulidu,
Perwerdigardin yüz örigüchiler bolsa halak bolidu. **29**
Shu chaghda siler teshna bolghan dub derexliridin
nomus qilisiler, Tallighan baghlardin xijil bolisiler. **30**
Chünki özünglar xuddi yopurmaqliri qurup ketken
dub derixidek, Susiz quruq bir baghdek bolisiler. **31**

Shu küni küchi barlar otqa sham piliki, Ularning ejri
bolsa, uchqun bolidu; Bular her ikkisi tengla köyüp
kétidu, Ularni öchürüshke héchkim chiqmaydu.

2 Bular Amozning oghli Yeshaya Yérusalém we
Yehuda toghrisida körgen kalamdur: — 2 Axir
zamanlarda, Perwerdigarning öyi jaylashqan tagh
taghlarning béshi bolup békitilidu, Hemme döng-
égizlktin üstün qilip kötürülidu; Barliq eller uninggha
qarap éqip kélishidu. 3 Nurghun xelq-milletler
chiqip bir-birige: — «Kélinglar, biz Perwerdigarning
téghigha, Yaqupning Xudasining öyige chiqqayli;
U Öz yolliridin bizge ögitidu, Biz Uning teriqiliride
mangimiz» — déyishidu. — Chünki qanun-yolyoruq
Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami Yérusalémdin
chiqidighan bolidu. 4 U eller arisida höküm
chiqiridu, Nurghun xelqlerning heq-naheqlirige késim
qilidu; Buning bilen ular qilichlirini sapan chishliri,
Neyzilirini orghaq qilip soqushidu; Bir el yene bir
elge qilich kötürmeydu, Ular hem yene urushni
ögenmeydu. 5 — «I Yaqup jemetidikiler, Kélinglar,
Perwerdigarning nurida mangayli!». 6 — Sen Öz
xelqing bolghan Yaqup jemetini tashlap qoydung;
Chünki ular sherqtiki xurapatlar bilen toldurüldi; Ular
Filistiylerdek pal salidu; Ular chet'ellikler bilen qol
tutushidu; 7 Zémini bolsa altun-kümüshke tolup ketti;
Bayliqliri tügimes; Yer-zémini atlarghimu tolup ketti,
Jeng harwiliri hem tügimes; 8 Zémini butlar bilenmu
liq bolup ketti; Ular öz qolliri bilen yasighanlirigha,
Barmaqliri bilen shekillendürgenlirige sejde qilishidu.
9 Shuning bilen puqralar égildürülidu, Mötiwerlermu
töwen qilinidu; Sen ularning qeddini ruslimaysen hem
héch kechürüm qilmaysen. 10 Emdi Perwerdigarning
wehshitidin, Heywisining shan-sheripidin özüngni
qachur, [Xada] tashlar ichige kiriwal, Topa-changlar
ichige möküwal! 11 Chünki ademning tekebbur
közliri yerge qaritilidu, Insanlarning hakawurluqi pes
qilinidu; Shu künide yalghuz Perwerdigarla üstün
dep medhiyilinidu. 12 Chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning shundaq bir küni
teyyar turidu: — Shu küni herbir tekebbur we
memedanlarning üstige, Özini yuqiri sanighanlarning
üstige chüshidu (Shuning bilen ularning hemmisi
pes qilinidu!), 13 Shuningdek Liwanning égiz,
pelekke yétidighan barliq kédir derexlirining üstige,
Bashandiki barliq dub derexlirining üstige, 14 Égiz
taghlarning hemmisige, Yuqiri kötürülgen barliq
dönglerning üstige, 15 Herbir heywetlik munarning
üstige, Herbir mustehkem sépilning üstige, 16
Tarshishtiki herbir soda kémisining üstige, Shundaqla
barliq güzel kéme gewdisining üstige shu küni
chüshüshke teyyar turidu. 17 Ademlerning körengliki
töwen qilinip chüshürülüp, Insanlarning tekebburliqi
pes qilinidu, Shu künide yalghuz Perwerdigarla
üstün dep medhiyilinidu. 18 Butlar bolsa hemmisi
közdin yoqilidu. 19 Perwerdigar yerni dehshetlik
silkindürüshke ornidin turidighan chaghda, Ular
özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining shan-
sheripidin qachurup, Xada tash gharlirining ichige, Yer
yüzidiki öngkürlerge kiriwalidu; 20 Shu künide kishiler
özige choqunushqa yasighan kümüsh butliri we altun
butlirini qarighu chashqanlargha we sheperenglerge
tashlap béridu; 21 Perwerdigar yerni dehshetlik
silkindürüshke ornidin turidighan chaghda, Ular
özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining shan-
sheripidin qachurup, Xada tash chaklirining ichige,
Yarlarning yériqlirigha kiriwalidu; 22 Ümidinglarni
nepisi dimighidila turidighan insandin üzünglar,
Chünki insan zadi néme idi?!

3 Chünki, qara! Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar, Yérusalém we Yehudagha
quwwet we yölenchük bolghan [barliq nersilerni
yoq qilidu], — Yeni quwwet bolghan pütkül ash-
nan, Yölenchük bolghan hemme su, 2 Palwan we
leshker, Sotchi we peyghember, Palchi we aqsaqal,
3 Ellik béshi, mötiwer we meslihetchi, Hünerwen
ustilar we jadu qilghuchilarni yoq qilidu. 4 —
«[Ularning ornigha] yashlarni emeldar qilimen,
Betxuy balilar ularning üstidin idare qilidu. 5
Puqralar bir-birini ézidu, Herbiri qoshnisi teripidin
ézilidu; Balilar qérilargha, Muttehemler mötiwerlerge
edepsizlik qilidu; 6 Shu küni birsi ata jemetidiki
qérindishini tutuwélip, uninggha: — «Sizning kiyim-
kéchikingiz bar; bizge yétekchi bolung, bu xarabiler
qolingiz astida bolsun», — deydu; U jawaben qolini
kötürüp [qesem ichip]: «Derdinglargha derman
bolalmaymen; Öyümdimu ya ash-nan ya kiyim-kéchek
yoq; Méni xelqqe yétekchi qilmanglar!» — deydu.
8 Chünki Yérusalém putlishidu-chüshkünlishidu,
Yehuda bolsa yiqilidu; Sewebi, ularning tili we illetliri
Perwerdigargha qarshi chiqip, Sherep Igisining közliri
aldida isyankarliq qildi. 9 Ularning chirayi özlirige
qarshi guwahliq béridu; Ular Sodom shehiridek
gunahini héch yoshurmay, Ochuq-ashkara jakarlaydu.
Ularning jénigha way! Ular yamanliqni öz béshigha

chüshürgen! 10 Heqqaniylargha éytqinki, Ular amanésenlikte turidu, Ular öz emllirining méwisini yeydu;
11 Rezillerge way! Béshigha yamanliq chüshidu, Chünki
öz qoli bilen qilghanliri özige yanidu. 12 Méning
xelqimde bolsa, balilar ularni xar qilidu, Ayallar
ularni idare qilidu; I xelqim! Silerni yéteklewatqanlar
silerni azduridu, Ular mangidighan yolliringlarni
yoq qilidu. 13 Perwerdigar Öz dewasini sorashqa
orun alidu, Xelq-milletler üstidin höküm chiqirishqa
öre turidu; 14 Perwerdigar Öz xelqining aqsaqalliri
we emirliri bilen dewaliship, ularghа: — Üzümzarni
yep tügetkenler siler özünglar, Ajiz möminlerdin
alghan olja öyünglarda yatidu, deydu. 15 — Silerning
xelqimni ashundaq ézip, Ajiz möminlerning yüzlirige
dessep zadi néme qilghininglar? — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar.
16 Perwerdigar yene mundaq dédi: — «Zion qiz-
ayalliri tekebburluq qilip, Qash-kirpiklirini süzüp,
Közlirini oynitip, naz qilip taytangliship, Putlirini
jildirlitip méngip yürishidu; 17 Shunga Reb Zion qiz-
ayallirining bash choqqilirini taz qilidu, Perwerdigar
ularning uyat yerlirini échiwétidu». 18 Ashu küni
Reb ularni güzellikidin mehrum qilidu; — Ularning
oshuq jildiraqlirini, Bash jiyeklirini, ay shekillik
marjanlirini, 19 Halqilirini, bilezüklirini, chümperde-
chachwanlirini, 20 Romallirini, oshuq zenjirlirini,
potilirini, etirdanlirini, tiltumarlirini, 21 Üzüklirini,
burun halqilirini, 22 Héytliq tonlirini, yopuqlirini,
pürkenjilirini, hemyanlirini, 23 Eyneklirini, ap'aq
ich köyneklirini, sellilirini we tor perdilirining
hemmisini élip tashlaydu. 24 Emdi shundaq boliduki,
Etir puriqining ornigha betbuyluq; Potining ornida
arghamcha, Chirayliq yasighan chachlirining ornida
taz béshi, Kélishken tonning ornida böz rextler,
Güzellikining ornida daghmal tamghisi bolidu. 25
Séning yigitliring qilichlinip, Baturliring jengde
yiqilidu. 26 [Zionning] qowuqliri zar kötürüp matem
tutidu; U yalingachlan'ghan halda yerge olturup
qalidu.

4 Shu küni yette ayal bir erni tutuwélip, uningdin: —
«Biz öz nénimizni yeymiz, öz kiyim-kécheklirimizni
kiyimiz; peqet bizni reswaliqtin xalas qilish üchün,
bizni namingizgha tewe qilishingizni ötünimiz!»
— deydu. 2 Shu küni «Perwerdigarning shéxi»
uning güzelliki hem sheripini körsetküchi bolidu,
Zémin bergen méwe bolsa, Qéchip qutulghan
Israildikilerge shöhret we güzellik keltüridu. 3
Hem shundaq ish boliduki, Zionda qalghanlar,
Yérusalémda toxtitilghanlar, Yeni Yérusalémda hayat
dep tizimlan'ghanlarning hemmisi pak-muqeddes dep
atilidu. 4 Shu chaghda Reb adalet yürgüzgüchi roh hem
köydürgüchi roh bilen, Zion qizlirining pasiqliqini
yuyup, Yérusalémning qan daghlirini tazilaydu. 5 Shu
chaghda Perwerdigar kündüzde Zion téghidiki herbir
öy, Shundaqla barliq ibadet sorunlarning üstige is-
tütek we bulut, Kechte bolsa ot yalqunining julasini
yaritidu; Chünki shan-sherepning üstide sayiwen
bar bolidu. 6 Shu küni, kündüzde tomuz issiqqa
saye qilidighan, Xeterdin panahlinidighan, boran-
yamghurlargha dalda bolidighan bir sayiwenlik kepe
bolidu».

5 Men öz söygen yarimgha, Méning söyümlüküm
üchün öz üzümzari toghruluq bir küy éytip bérey;
Söyümlükümning munbet bir döng üstide üzümzari
bar idi; 2 U hemme yérini kolap tashlarni élip tashlidi,
Eng ésil üzüm téli tikti; U üzümzar otturisigha közitish
munari saldi, Üzümzar ichidimu sharap kölchiki qazdi,
Andin üzümdin yaxshi hosul kütti; Biraq buning
ornigha, üzümzar achchiq üzümlernila berdi. 3 Qéni, i
Yérusalémdikiler we Yehudaning ademliri, Men bilen
üzümzarimning otturisidin höküm chiqiringlar! 4
Méning üzümzarimda qilghudek yene néme ishim
qaldi? Yaxshi üzümlerni kütkinimde, Némishqa peqet
achchiq üzümnila chiqirip berdi? 5 Emdi hazir Öz
üzümzarimni néme qilidighinimni silerge éytip bérey:
— Uning chitlaqlirini élip tashlaymen, u yutuwétilidu;
Uning tamlirini chéqip ghulitimen, u cheylinidu.
6 Men uni chöllükke aylandurimen; Héchkim uni
chatap-putap, perwish qilmaydu; Jighanlar we tikenler
uningda ösüp chiqidu; Bulutlargha uning üstige
héch yamghur yaghdurmanglar dep buyruymen.
7 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning üzümzari — Israil jemeti, Uning
xushalliqi bolghan ösümlük bolsa — Yehudadikilerdur;
U adalet méwisini kütken, Biraq mana emdi zulum
kördi; Heqqaniyliqni kütken, Biraq mana emdi nale-
peryad boldi! 8 Xeqlerge héch orun qaldurmay öyni-
öyge, étizni-étizgha ulighanlargha way! Özünglarni
yalghuz zéminda qaldurmaqchimusiler? 9 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar méning
quliqimgha mundaq dédi: — «Köpligen öyler, Derweqe
heywetlik, heshemetlik öyler ademzatsiz, xarab
bolidu. 10 Berheq, qiriq moluq üzümzar peqet alte
küp sharab béridu, Ottuz küre dan bolsa peqet

üch küre hosul béridu. 11 Mey ichishke aldirap
tang atqanda ornidin turghanlargha, Qarangghu
chüshishige qarimay, sharabtin keyp bolghuche
bésip olturghanlargha way! 12 Ularning ziyapetliride
chiltar we lira, tembur we ney, sharabmu bar;
Biraq ular Perwerdigarning qilghanlirigha we qol
ishlirigha héch étiwar qilmaydu. 13 Shu sewebtin
öz xelqim bilimdin xewersiz bolghanliqi tüpeylidin
sürgün bolup kétidu; Ésilzadiliri échirqiship, Puqraliri
ussuzluqtin qurup kétidu. 14 Shunga tehtisara nepsini
yoghinitip, Aghzini hang achidu; Ularning shöhretliri,
top-top ademliri, qiqas-süren kötürgüchiliri we
neghme oynighuchiliri biraqla ichige chüshüp kétidu.
(Sheol h7585) 15 Puqralar égildürülidu, Mötiwerlermu
töwen qilinidu, Tekebburlarning közliri yerge
qaritilidu; 16 Biraq samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar adalet yürgüzginide üstün
dep medhiyilinidu, Pak-muqeddes bolghuchi Tengri
heqqaniyliqidin pak-muqeddes dep bilinidu. 17
Shu chaghda qozilar öz yaylaqlirida turghandek
otlaydu, Musapirlarmu baylarning weyrane öyliride
ozuqlinidu. 18 Qebihlikni aldamchiliqning yipliri bilen,
Gunahni harwa arghamchisi bilen tartqanlargha way!
19 Yeni: «[Xuda] aldirisun! Ishlirini Özi ittikrek ada
qilsun, Shuning bilen biz uni köreleymiz! «Israildiki
Muqeddes Bolghuchi»ning niyet qilghini yéqinliship
ishqa ashurulghay, Biz uni biliwalayli!» — dégenlerge
way! 20 Yamanni yaxshi, yaxshini yaman dégüchilerge,
Qarangghuluqni nurning, nurni qarangghuluqning
ornigha qoyghuchilargha, Achchiqni tatliqning,
tatliqni achchiqning ornigha qoyghuchilargha way!
21 Özlirini dana dep chaghlighanlargha, Öz neziride
özlirini eqilliq dep qarighanlargha way! 22 Sharab
ichishke batur bolghanlargha, Haraqni ebjesh qilishta
qehriman bolghanlargha, 23 Yeni para üchün rezillerni
aqlap, Shuning bilen heqqaniylarning adalitini ret
qilghuchilargha way! 24 Shunga, ot yalqunliri
samanlarni yutuwetkendek, Yalqunlarda menggenler
soliship yoqalghandek, Ularning yiltizliri chirip
kétidu, Gül-chéchekliri chang-tozangdek tozup kétidu;
Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning yolyoruq-qanunini chetke qaqqan,
Israildiki Muqeddes Bolghuchining söz-kalamini közge
ilmighanidi. 25 Shunga Perwerdigarning ghezipi Öz
xelqige qarap qaynaydu, U ulargha qarap qolini
kötürüp, ularni urup yiqitidu. Taghlar tewrinip kétidu;
Ölükler exletlerdek kochilar otturisida döwe-döwe
bolidu. Mushundaq ishlar bolsimu, Uning ghezipi
yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay
turidu. 26 U yiraqtiki ellerni chaqirip tughni kötüridu,
U yer yüzining chet yaqisidin bir elni üshqirtip
chaqiridu; Mana ular tézdin aldirap kélidu! 27 Ulardin
héchbiri charchap ketmeydu, Putlishipmu ketmeydu.
Héchbiri mügdimeydu, uxlimaydu, Baghlighan
belwaghliridin héchbiri boshimaydu, Choruqlirining
boghquchliridin héchbiri üzülmeydu; 28 Ularning
oqliri ittik, Barliq oqyalirining kirichliri tartilip teyyar
turidu, Atlirining tuyaqliri chaqmaq téshidek bolidu,
[Jeng harwilirining] chaqliri qoyuntazdek aylinidu;
29 Ularning hörkireshliri shirningkidek bolidu, Ular
arslanlardek hörkirishidu, Derweqe, ular owgha
érishkende ghazh-ghuzh qilip hörpiyishidu; Owni
qutquzghudek héchkim bolmay, Ular uni élip kétidu.
30 Shu küni ular déngizlar hörkürigendek owgha
hörkirishidu; Eger birersi yer-zémin'gha qarighudek
bolsa, Peqet qarangghuluq, derd-elemnila köridu!
Herqandaq nur bulut-tuman teripidin ghuwalishidu.

6 Uzziya padishah alemdin ötken yili men Rebni
kördüm; U intayin yuqiri kötürülgen bir textte
olturatti; Uning toni muqeddes ibadetxanigha bir
kelgenidi. 2 Uning üstide saraflar perwaz qilip turatti;
Herbirining alte tal qaniti bar idi; Ikki qaniti bilen u
yüzini yapatti, Ikki qaniti bilen u putini yapatti, We ikki
qaniti bilen u perwaz qilip turatti. 3 Ulardin biri bashqa
birsige: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, muqeddes, muqeddes, muqeddestur!
Barliq yer yüzi uning shan-sheripige tolghan!» — dep
towlawatatti. 4 Towlighuchining awazidin derwazining
késhekliri tewrinip ketti, Öy is-tütek bilen qaplandi. 5
Shuning bilen men: — «Özümge way! Men tügeshtim!
Chünki men lewliri napak ademmen hem napak
lewlik xelq bilen ariliship turup, öz közüm bilen
Padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigargha qaridim!» — dédim. 6
Shuning bilen saraflardin biri qolida qurban'gahtin bir
choghni laxshigirgha qisip élip, yénimgha uchup keldi;
7 u uni aghzimgha tegküzüp: — «Mana, bu lewliringge
tegdi; séning qebihliking élip tashlandi, gunahing
kafaret bilen kechürüm qilindi» — dédi. 8 Andin men
Rebning: — «Men kimni ewetimen? Kim Bizge wekil
bolup baridu?» dégen awazini anglidim. Shuning bilen
men: — «Mana men! Méni ewetkeysen» — dédim. 9
We U: «Barghin; mushu xelqqe mundaq dep éytqin: —
«Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler;

Körüshni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. 10 Mushu
xelqning yürikini tash qilghin; Ularning qulaqlirini
éghir, Közlirini kor qilghin; Bolmisa, ular közliri bilen
köreleydighan, Quliqi bilen angliyalaydighan, Köngli
bilen chüshineleydighan qilinip, Yolidin yandurulup
saqaytilghan bolatti». 11 Andin men: — «Reb, bu ehwal
qachan'ghiche dawamlishidu?» — dep soriwidim,
U jawaben: — «Ta sheherler xarab qilinip ahalisiz,
Öyler ademzatsiz, Zémin pütünley chölge aylinip
bolghuche, 12 Perwerdigar ademlirini yiraqlargha
yötkep, Zémindiki tashliwétilgen yerler köp bolghuche
bolidu» — dédi. 13 «Halbuki, zéminda ademlerning
ondin birila qalidu; Ular [zémin'gha] qaytip kélip yene
yutuwétilidu, Késilgen bir dub yaki arar derixining
kötikidek bolidu; Kötek bolsa «muqeddes nesil» bolur.

7 Yehuda padishahi Ahaz (Uzziyaning newrisi,
Yotamning oghli) textke olturghan künliride,
mundaq ish boldi: — Suriyening padishahi Rezin
we Israil padishahi Remaliyaning oghli Pikah
Yérusalémgha qarshi jeng qildi, lékin üstünlükke
érishelmidi. 2 Dawutning jemetige: — «Suriye Efraim
bilen ittipaqliship birleshme qoshun qurdi» — dégen
xewer keldi. Shuning bilen padishah jemetidikilerning
köngli we xelqining köngli ormanlar shamalda
silkinip ketkendek silkinip ketti. 3 Andin Perwerdigar
Yeshayagha mundaq dédi: — «Sen we oghlung Shéar-
Jashub chiqip, kir yughuchilarning étizining boyidiki
yolgha, yuqiri kölchek norining béshigha bérip, ashu
yerde Ahaz bilen körüshkin. 4 Sen uninggha: — «Sen
éhtiyat bilen könglüngni toq tut! Bu ikki köymes
otqashning kötikidin, yeni Rezin hem Suriyening we
Remaliyaning oghlining deshti-ghezepliridin qorqma,
yürekzadi bolup ketme! 5 Chünki Suriye, Efraim we
Remaliyaning oghli séni qestlep: — 6 «Biz Yehudagha
bésip kirip, parakendichilik tughdurup, özimiz üchün
talan-taraj qilip, uninggha bir padishahni, yeni
Tabeelning oghlini tikleyli!» dégenidi. 7 Shunga Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu söz aqmaydu, héch
emelge ashmaydu; 8 Chünki Suriyening béshi Demeshq
shehiri we Demeshq shehirining béshi Rezindur,
xalas; We atmish besh yil ichide Efraim shundaq
bitchit boliduki, ularni «bir xelq» dégili bolmaydu; 9
We Efraimning béshi Samariye shehiridur, Samariye
shehirining béshi Remaliyaning oghlidur, xalas; Siler
bulargha ishenmisenglar, mustehkemlenmeysiler»
— dégin». 10 Perwerdigar yene Ahazgha söz qilip:
— 11 «Özüng üchün bésharet sora; meyli yerning
tégide yaki pelekning qeride bolsun sorawer» —
dédi. (Sheol h7585) 12 Biraq Ahaz jawaben: «Men hem
sorimaymen hem Perwerdigarni sinaqta qoymaymen»
— dédi. 13 Andin [Yeshaya]: — Emdi i Dawut
jemetidikiler, anglap qoyunglar, ademlerning sewr-
taqitini qoymighininglarni az dep, siler Xudayimning
sewr-taqitinimu qoymighiliwatamsiler? 14 Shunga
Reb Özi silerge bir bésharet béridu: — Mana, pak
qiz hamilidar bolup bir oghul tughidu; u uning
ismini «Immanuél» dep ataydu. 15 Yaxshiliqni tallap,
yamanliqni ret qilishni bilgüche u pishlaq we bal
yeydu. 16 Chünki bu yash bala yaxshiliqni tallap,
yamanliqni ret qilishni bilgüche, sen nepretlinidighan
bu ikki padishahning yer-zéminliri tashlinip qalidu.
17 Chünki Perwerdigar séning we atangning jemetige
Efraim Yehudadin ayrilghan kündin buyan bolup
baqmighan qattiq künlerni chüshüridu. U künler
bolsa Asuriyening padishahidin ibarettur! 18 Shu küni
Perwerdigar Misirning pinhanériqliridiki pashilarni
we Asuriyediki herilerni üshqirtip chaqiridu; 19
ularning hemmisi kélip herbir xilwet jilghilargha,
tashlarning herbir arachlirigha, hemme yantaqlargha
we hemme yaylaqlargha ghuzhzhide qonushidu. 20
Ashu küni, Reb Efrat deryasining nérisidin ijarige
alghan bir ustira bilen, yeni Asuriye padishahi
bilen chach chüshüridu; mushu ustira bashning
chéchini, putning tüklirini we saqalnimu chüshürüp
ghirdaydu; 21 shu künlerde bir kishi yash bir siyir
we ikki qoy baqidu, 22 ularning shunche köp süt
berginidin u sériq may yeydu; derweqe, zéminda
qalghanlarning hemmisi sériq may we bal yeydu. 23
We shundaq boliduki, her téli bir kümüsh tenggige
yaraydighan, ming téli bar üzümzarliq bolghan herbir
jay jighanliqqa we tikkenlikke aylinip kétidu; 24
Ashu yerge ademler peqet oqya kötürüp kélidu,
chünki pütkül zémin jighanliqqa we tikenlikke aylinip
kétidu. 25 Ilgiri ketmen chépilghan herbir taghliq
jilghilargha bolsa, — ular u yerlerge jighanlardin
we tikenlerdin qorqup barmaydu; Bu yerler peqet
kalilarni otlitidighan, Qoylar dessep-cheyleydighan
jaylar bolup qalidu, xalas.

8 Perwerdigar manga: — «Chong bir taxtayni
qolunggha élip, éniq herpler bilen: — «Maxar-
Shalal-Xash-Baz» dep yazghin» — dédi. 2 Men
shundaq qilip özümge «ishenchlik guwahchilar»
süpitide mushuni xatirileshke kahin bolghan Uriya
we Yerebeqiyaning oghli Zekeriyani chaqiriwaldim.

3 Andin men ayal peyghember bilen bille yattim.
Shundaq qilip u hamilidar bolup, bir oghul tughdi.
Shuning bilen Perwerdigar manga: — «Uning ismini
«Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep atighin; 4 chünki bala
«Dada, apa» dep chaqirishni bilgüche, Demeshq
bayliqliri we Samariyediki olja Asuriye padishahi
teripidin bulap élip kétilidu» — dédi. 5 Perwerdigar
yene manga söz qilip mundaq dédi: — 6 «Mushu
xelq Shiloah östingidiki lerzan éqiwatqan sularni
ret qilip, Ularning ornida Rezin we Remaliyaning
oghlidin xursen bolghachqa, 7 Shunga mana, Reb
ularning üstige dolqunlap aqidighan, elwek Efrat
deryasining sulirini, — Yeni Asuriyening padishahini
toluq heywe-shöhriti bilen élip kélidu; U deryadek
barliq ériq-östengliridin téship kétidu, Hemme
qirghaqlirini bösüp tashlaydu; 8 U taki Yehudaghiche
shiddet bilen téship, hetta boynighiche kélidu; U
qanatlirini yayghanda pütkül zémininggha saye bolup
chüshidu, i Immanuél! 9 — Ghezepliniwéringlar,
i eller, biraq sundurulisiler! Jahanning barliq chet
jayliri qulaq sélinglar! [Jeng üchün] bélinglarni
baghlawéringlar, sundurulisiler! [Jeng üchün]
bélinglarni baghlawéringlar, sundurulisiler! 10
Pilaninglarni tüziwéringlar, u bikargha kétidu;
Meslihetinglarni qiliwéringlar, umu aqmaydu; Sewebi
— Immanuél!». 11 Chünki Perwerdigar küchlük
qolini manga tegküzüp, Méning bu xelqning yolida
mangmasliqimgha yolyoruq bérip, mundaq söz
qildi: — 12 «Mushu kishiler köp ishlarda «suyiqest
bar» dése, siler bolsanglar «suyiqest bar» dep
yürmenglar; Ularning qorqqinidin siler qorqmanglar,
Yaki héch wehimige chüshmenglar; 13 Peqet samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarnila
hemmidin üstün dep bilinglar; U silerning
Qorqidighininglar bolsun, Silerning wehimenglar
bolsun! 14 U bir muqeddes panahgah bolidu,
Hemde Israildiki ikki jemet üchün putlikashang tash,
ademni yiqitidighan qoram tash, Yérusalémdikiler
üchünmu qiltaq we tapantuzaq bolidu; 15 Ulardin
köpler [Uninggha] putliship, yiqilip, yanjilip, qiltaqqa
chüshüp, esirge élinidu». 16 — «Bu guwahnamini
yögep, Tewrat qanunini méning muxlislirim arisida
péchetlep qoyghin. 17 Men bolsam, yüzini Yaqup
jemetidin yoshuruwatqan Perwerdigarni kütimen; We
men Uni telmürüp saqlaymen. 18 Qaranglar, manga
we Perwerdigar manga bergen balilargha, Biz Zion
téghini Öz makani qilghan samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar Israilda namayan qilghan
bésharet we karametlerning süpitidurmiz». 19 —
Bashqilar silerge: — «Biz wichir-wichir, gudung-
gudung qilidighan «erwahlarni chaqirghuchi»lar
we daxanlardin yol sorayli» — dése, siler jawab
bérip: — «Bir xelqning öz Xudasini izdep yol sorishi
kérek emesmu? Tiriklerning ölüklerdin yol sorishi
toghrimu?!» — denglar. 20 — Tewrat qanuni we
guwahname asas qilinsun! Mushularni asas qilip söz
qilmisa, ulargha tang nuri chüshmeydu! 21 Eksiche,
ular qisilghan, ach halda zéminni kézip yürishidu;
ach qalghan chaghda, ular ghezeplinip asman'gha
qarap, padishahini hem Xudasini qarghap tillaydu; 22
ular yerge qarisa, mana, japa-musheqqet, qarangghu-
zulmet, hesret-nadamet we parakendichilik turidu;
Ular qap-qarangghuluqqa heydiwétilidu.

9 Biraq, hesret-nadametke qalghanlargha zulmet
boliwermeydu; U ötken zamanlarda Zebulun
zéminini we Naftali zéminini xar qildurghan; Biraq
kelgüside U mushu yerni, yeni «yat ellerning
makani» Galiliyege, jümlidin «déngiz yoli» boyidiki
jaylar we Iordan deryasining qarshi qirghaqlirigha
shan-shöhret keltüridu; 2 Qarangghuluqta méngip
yürgen kishiler zor bir nurni kördi; Ölüm sayisining
yurtida turghuchilargha bolsa, Del ularning üstige
nur parlidi. 3 — Sen elni awuttung, Ularning
shadliqini ziyade qilding; Xelqler hosul waqtida
shadlan'ghandek, Jeng oljisini üleshtürgen waqitta
xushalliqqa chömgendek, Ular aldingda shadlinip
kétidu. 4 Chünki Midiyanning [üstidin ghelibe
qilghan] kün'ge oxshash, Sen uninggha sélin'ghan
boyunturuqni, Mürisige chüshken epkeshni, Ularni
ezgüchining tayiqini sundurup tashliwetting. 5
Chünki [leshkerlerning] urushta kiygen herbir
ötükliri, Qan'gha milen'gen herbir tonliri bolsa
peqetla ot üchün yéqilghu bolidu. 6 Chünki
biz üchün bir bala tughuldi; Bizge bir oghul
ata qilindi; Hökümranliq bolsa uning zimmisige
qoyulidu; Uning nami: — «Karamet Meslihetchi,
Qudretlik Tengri, Menggülük Ata, aman-xatirjemlik
Igisi Shahzade» dep atilidu. 7 U Dawutning
textige olturghanda we padishahliqigha hökümranliq
qilghanda, Shu chaghdin bashlap ta ebedil'ebedgiche,
Uni adalet hem heqqaniyliq bilen tikleydu, shundaqla
mezmut saqlaydu, Uningdin kélidighan hökümranliq
we aman-xatirjemlikning éshishi pütmes-tügimes
bolidu. Samawi qoshunlarning Serdari bolghan

Perwerdigarning otluq muhebbiti mushularni ada
qilidu. 8 Reb Yaqup jemetige bir söz ewetti, U
pat arida Israilgha chüshidu, 9 Barliq xelq, yeni
Efraim we Samariyedikiler shu [sözning] toghriliqini
bilgen bolsimu, Lékin könglide tekebburliship
yoghanliq qilip, ular: — 10 — «Xishlar chüshüp
ketti, Biraq ularning ornigha yonulghan tashlar
bilen qayta yasaymiz; Éren derexliri késilip boldi,
Biraq ularning ornida kédir derexlirini ishlitimiz»
— déyishidu; 11 Shunga Perwerdigar Rezinning
küshendilirini [Israilgha] qarshi küchlendürdi,
[Yaqupning] düshmenlirini qozghidi. 12 Sherqtin
Suriyelikler, gherebte Filistiyler, Ular aghzini hangdek
échip Israilni yutuwalidu. Ishlar shundaq déyilgendek
bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan
qoli yenila qayturulmay turidu. 13 Biraq xelq özlirini
Urghuchining yénigha téxi yénip kelmidi, Ular
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni
izdimeywatidu. 14 Shunga Perwerdigar bir kün
ichide Israilning béshi we quyruqini, Palma shéxi
we qomushini késip tashlaydu; 15 Moysipit we
möhteremler bolsa bashtur; Yalghanchiliq ögitidighan
peyghember — quyruqtur. 16 Chünki mushu xelqning
yétekchiliri ularni azduridu, Yéteklen'güchiler bolsa
yutuwélinip yoqilidu. 17 Shunga Reb ularning
yigitliridin xursenlik tapmaydu, Yétim-yésirliri we
tul xotunlirigha rehim qilmaydu; Chünki herbiri
iplas we rezillik qilghuchi, Hemme éghizdin chiqqini
pasiqliqtur. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi
yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay
turidu. 18 Chünki rezillik ottek köyidu, U jighan
we tikenlerni yutuwalidu; U ormanning baraqsan
jayliri arisida tutishidu, Ular is-tüteklik tüwrük bolup
purqirap yuqirigha örleydu; 19 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning derghezipi bilen
zémin köydürüp tashlinidu, Xelq bolsa otning
yéqilghusi bolidu, xalas; Héchkim öz qérindishini
ayap rehim qilmaydu. 20 Birsi ong terepte gösh
késip yep, toymaydu, Sol tereptin yalmap yepmu,
qanaetlenmeydu; Herkim öz bilikini yeydu; 21
Menasseh Efraimni, Efraim bolsa menassehni yeydu;
Uning üstige ikkisimu Yehudagha qarshi turidu.
Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila
yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu.

10 Qebihlik qanunlirini tüzgüchilerge, Azabliq
perman-hökümlerni yazghuchilargha way! 2 Tul
xotunlarni oljimiz qilayli, Yétim-yésirlarni bulap-
talayli dep, Ular miskinlerge adaletni bermey,
Xelqimdiki ajiz-bécharilerdin hoquqni bulap kétidu.
3 Hésab alidighan künide, Yeni yiraqtin kelgen
tuyuqsiz balayi'apet künide, Néme qilisiler? Kimdin
bashpanahliq izdep yürisiler? Bayliq-shöhritinglarni
nege amanet qoyisiler? 4 Ulargha esirler arisida
zongziyip olturushtin, Yaki öltürülgenler arisida
yiqilishtin bashqa héchnéme qalmidi! Hemmisi
shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu,
Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. 5 Qoligha
ghezipimning toqmiqi tutquzulghan, Özümning
derghezipimning tayiqi bolghan Asuriyelikke way!
6 Men uni xudasiz bir «yat el»ge, Derghezipim
qaritilghan xelqimge zerbe bérishke ewetimen;
Uninggha olja tutuwélishqa, Gheniymetni bulashqa,
[Xelqimni] kochilardiki lay-patqaqlarni dessigendek
desseshke buyruymen. 7 Biraq [Asuriyelikning]
közde tutqini mushu emes, U shundaq héch
oylighan emes. Uning oylighini weyran qilish, Köp
döletlerni yoqitishtin ibarettur. 8 U: — «Méning
serdarlirimningmu hemmisi padishahlargha barawer
emesmu? 9 Kalno shehiri Karkémish shehirige,
Xamat shehiri Arpad shehirige, Samariye shehiri
Demeshq shehirige oxshash emesmu? 10 Mebudliri
Samariyening we Yérusalémningkidin ulugh bolghini
bilen, Méning qolum mushu mebudqa tewe bolghan
padishahliqlargha ige bolushqa yetkúdek tursa, 11
Samariye we uning mebudlirini qandaq qilghan
bolsam, Yérusalém we uning mebudlirini oxshashla
shundaq qilmamdimen?» — deydu. 12 Biraq Reb Zion
téghi we Yérusalémda pütkül jaza ishini pütküzüp
bolghandin kéyin, U: — «Men Asuriye padishahining
könglidiki bashbashtaqliqning aqiwitini [uninggha
chüshürimen], Uning közliridiki kibirlik nezerlirini
jazalaymen» deydu. 13 Chünki u: — «Bu ishlarni
öz qolumning küchi bilen, Öz danaliqim bilen
men qilghanmen; Chünki men eqilliqturmen; Men
ellerning pasillirini yoqattim, Ularning xezinilirini
buliwaldim, Textke olturghanlarni batur kebi
chüshürüp tashlidimmen; 14 Men qolumni bir qush
uwisigha uzatqandek ellerning bayliqlirigha uzattim,
Birsi tashliwétilgen tuxumlarni tergendek men pütkül
dunyani yighqanmen; Ulardin héchbirimu qanatlirini
palaqlatmidi, Tumshuqini achmidi, Yaki chuk-chuk
qilip awaz chiqarmidi» — deydu. 15 Palta özini
ishletküchisige lap atsa bolamdu? Here heridigüchige
pochiliq qilsa bolamdu? Shundaq ish iken, xuddi

tayaq özini kötürgüchisini oynitalisa bolidighandek,
Xuddi hasa yaghach emes bolghuchini kötürgendek
bolatti emesmu?! 16 Shunga samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Reb Perwerdigar shu [Asuriyelkning]
palwanliri arisigha oruqlitish késilini ewetidu, Uning
shan-sheripining astida lawuldap yalqunlaydighan bir
otni yaqidu. 17 «Israilning Nuri»ning Özi ot, Uningdiki
Muqeddes Bolghuchi yalqun bolidu, U bir kün ichide
uning jighanliri we tikenlirini köydürüp, yutuwalidu.
18 Hem uning ormanzarliq we bagh-étizlirining shan-
sheripini, jan we ténini köydürüp kül qiliwétidu;
Ular beeyni jüdep kétiwatqan késel ademdek bolup
qalidu. 19 Buning bilen ormanzarliqtiki derexlerning
qép qalghini shunche az boliduki, Kichik bala ularni
sanap xatiriliyeleydu. 20 Shu küni shundaq boliduki,
Israilning qaldi xelqi, yeni Yaqupning jemetidin qéchip
qaytqanlar özlirini urghuchigha ikkinchi tayanmaydu;
belki ular heqiqeten Perwerdigar, yeni «Israildiki
Muqeddes Bolghuchi»gha tayinidu. 21 Berheq, bir
«qaldi» qaytip kélidu, Yeni Yaqupning «qaldisi»
qudretlik Tengrining yénigha qaytip kélidu. 22 I
Israil, xelqing déngizdiki qumdek köp bolghini bilen,
Peqet bir qaldisi qaytidu; [Chünki] heqqaniyliq bilen
yürgüzülgen, bir halaketning téship üstünlargha
chüshüshi békitilgendur; 23 Chünki bir halaketni
— békitilgen bir halaketni samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar pütkül yer yüzide emelge
ashuridu. 24 Shunga samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar mundaq deydu: — « — I
Zion téghida turghan xelqim, Asuriyedin qorqma!
U séni tayaq bilen uridighan, We Misirliqlardek
sanga qarap hasisini kötüridighan bolsimu, 25 Peqet
azghine waqit ötüshi bilenla, Silerge qaratqan mushu
derghezipim tügep, Ghezipimni ulargha halaket
chüshsun dep qaritimen. 26 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, ulargha qamcha
bilen hujum qozghaydu; Ularning hali «Orebning
qoram téshi»da bolghan Midiyan qirghinchiliqidek
halette bolidu; U hasisini déngizgha qaritip, Uni
Misirliqlarning üstige kötürgendek kötüridu; 27 Andin
shu künide shundaq boliduki, Uning yüki mürengdin,
Boyunturuqi boynungdin élip tashlinidu; Mayliring
sewebidin, Boyunturuq sundurup yoqitilidu. 28 Mana,
ular Ayatqa yétip, Migrondin ötken, Mixmashta yük-
taqlirini qoyup qoyidu; 29 Ular bosugha-dawandin
ötken, Gébada qonup qalidu; Ramah titrep kétidu;
Saulning yurti Gibéahdikiler bolsa qéchip ketken; 30 I
Gallimning qizi, peryadingni kötür! Hey Laish, anglap
qoy! I bichare Anatot! 31 Madmenah bolsa qachti;
Gébimdikiler beder qachti; 32 Shu kün ötmigüche ular
Nob döngide toxtap qalidu; Ashu yerde u Zion qizining
téghigha, Yeni Yérusalémdiki döngge qarap mushtini
oynitidu. 33 Mana, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar chong shaxlarni shiddet
bilen késiwétidu; Shuning bilen égiz öskenler késip
yiqitilidu; Hali üstünler pesleshtürülidu. 34 U tömür
[qorallar] bilen ormanliqning Baraqsan yerlirini késip
qaqasliq qiliwétidu; Liwan bolsa ulugh birsi teripidin
yiqitilidu.

11 We bir tal nota Yessening derixining kötikidin
ünüp chiqidu; Uning yiltizidin ünüp chiqqan
bir shax köp méwe béridu. 2 We Perwerdigarning
Rohi, Yeni danaliqning we yorutushning Rohi, Nesihet
we küch-qudretning Rohi, Bilim we Perwerdigardin
eyminishning Rohi uning üstige chüshüp turidu;
3 Uning xursenliki bolsa Perwerdigardin eyminish
ibaret bolidu; U közi bilen körginige asasen höküm
chiqarmaydu, Yaki quliqi bilen anglighinigha asasen
késim qilmaydu. 4 U namratlargha heqqaniyliq
bilen höküm chiqiridu, Yer yüzidiki miskin-möminler
üchün adalet bilen késim qilidu. U jahanni aghzidiki
zakon tayiqi bilen uridu, Rezillerni lewliridin chiqqan
nepesi bilen öltüridu. 5 Uning belwéghi heqqaniyliq,
Chatraqliqi bolsa sadiqliq bolidu. 6 Böre bolsa qoza
bilen bille turidu, Yilpiz oghlaq bilen bille, Mozay,
arslan we bordaq kala bilen bille yatidu; Ularni
yétiligüchi kichik bir bala bolidu. 7 Kala éyiq bilen
bille ozuqlinidu, Ularning baliliri bille yétishidu, Shir
bolsa kalidek saman yeydu. 8 Emmeydighan bala
kobra yilanning töshükige yéqin oynaydu, Emchektin
ayrilghan bala qolini zeherlik yilanning owisigha
tiqidu; 9 Méning muqeddes téghimning hemme yéride
héch ziyankeshlik bolmaydu; Héch buzghunchiliq
bolmaydu; Chünki xuddi sular déngizni qaplighandek,
Pütkül jahan Perwerdigarni bilish-tonush bilen
qaplinidu. 10 Shu künide «Yessening Yiltizi» herqaysi
el-milletler üchün tugh süpitide kötürülüp turidu;
Barliq eller Uni izdep kélip yighilidu; We U aramgahqa
tallighan jay shan-sherepke tolidu. 11 Shu küni Reb
ikkinchi qétim Öz xelqining saqlan'ghan qaldisini
qayturush üchün, yeni Asuriye, Misir, Patros, Kush,
Élam, Shinar, Xamat we déngizdiki yiraq arallardin
qayturush üchün Öz qolini yene uzartidu. 12 U ellerni
chaqirish üchün bir tugh kötüridu; shundaq qilip U

yer yüzining chet-chetliridin Israilning ghériblirini
jem qilip, Yehudadin tarqilip ketkenlerni yighidu.
13 Shuning bilen Efraimgha bolghan hesetxorluq
yoqaydu, Yehudani xarlighanlarmu üzüp tashlinidu;
Efraim Yehudagha heset qilmaydu, Yehuda bolsa
Efraimni xorlimaydu. 14 Biraq ular gherb terepte
Filistiylerning mürisige uchup chüshidu; Ular birlikte
sherqtiki xelqlerdin olja alidu; Ular Édom we Moab
üstige qollirini uzartidu; Ammoniylarmu ulargha
béqinidu. 15 Perwerdigar Misirdiki déngizning «tili»ni
yoq qilidu; U küchlük pizhghirin shamal bilen [Efrat]
deryasining üstige qolini béghirlitip uchuridu, Uni
adem ayighi quruq halda méngip ötküdek yette
ériq qilip uridu; 16 Shuning bilen Öz xelqining
qaldisi üchün, Misirdin chiqqan künide Israil üchün
teyyarlighan yolgha oxshash, Asuriyede qalghanlar
üchün ashu yerdin kélidighan bir kötürülgen égiz yol
bolidu.

12 — We shu küni sen: — — I Perwerdigar, men Séni
medhiyileymen; Sen manga ghezeplen'gining
bilen, Gheziping mendin yötkilip ketti, We sen
manga teselli berding. 2 Mana, Tengri méning
nijatimdur; Men Uninggha tayinimen, qorqmaymen,
Yah Perwerdigar méning küchüm we naxshamdur; U
yene méning nijatim boldi, — deysen. 3 — Shadliq
bilen siler nijatliq quduqliridin su tartisiler. 4 Shu
künide siler: — «Perwerdigargha rehmet éytinglar,
Uning namini chaqirip nida qilinglar; Uning emellirini
xelqler arisida ayan qilinglar, Uning namining zor
abruy tapqanliqini jakarlanglar. 5 Perwerdigargha
küyler éytinglar, Chünki U ulugh ishlarni qilghan;
Mana bu pütkül jahan'gha ayan qilinsun! 6 Ziondikiler,
tentene qilip jar sélinglar; Chünki aranglarda turghan
Israildiki Muqeddes Bolghuchi büyüktur!» — deysiler.

13 Amozning oghli Yeshaya körgen, shundaqla
uninggha yüklen'gen Babil toghrisidiki wehiy:
— 2 [Babil] aqsöngeklirining qowuqlardin ötüp
kirishi üchün, Qaqas tagh üstide tugh kötürünglar,
Ularni yuqiri awazda chaqiringlar, Qolunglarni
pulanglitip isharet qilinglar. 3 Men bolsam,
mexsus tallighanlirimgha buyruq chüshürgenmen,
Öz palwanlirimni, yeni tekebburluqtin yayrap ketken
ademlirimni ghezipimni beja keltürüshke chaqirdim.
4 Anglanglar, büyük bir elning ademliridek top-
top ademlerning taghlarda yangratqan qiyqas-
sürenlirini, Hemme el-yurtlar we padishahliqlar
[jengge] yighilip dolqunlatqan qaynam-tashqinliqni!
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
qoshunlarni jengge yighidu. 5 Ular, yeni Perwerdigar
we Öz ghezipining qoralliri, Yiraq yurttin, hetta
asmanlarning qeridinmu pütkül jahanni halak
qilishqa kelgen. 6 Peryad chékip huwlanglar! Chünki
Perwerdigarning küni yéqinlashti; U Hemmige
qadirdin kélidighan halakettek kélidu. 7 Buningdin
herbir qol boshiship kétidu, Hemme ademning yüriki
érip kétidu. 8 Ular wehimige chüshidu; Azab-oqubet
we qayghu-hesret ularni qaplaydu, Tolghiqi tutqan
ayaldek ular tolghinip kétidu, Ular bir-birige wehime
ichide tikilip qarishidu; Yüzliri bolsa yalqundek qizirip
kétidu. 9 Mana Perwerdigarning küni kélidu, Shu kün
jimi yer-jahanni weyran qilishqa, Rehimsiz bolup,
ghezep we qehr bilen tolghandur; U gunahkarlarni
jahandin yoqitidu. 10 Chünki asmandiki yultuzlar hem
yultuz türkümliri nurini bermeydu; Quyash bolsa
chiqipla qarangghulishidu, Aymu héch yorumaydu. 11
Men dunyani rezilliki üchün, Qebihlerni gunahliri
üchün jazalaymen; Hakawurlarning tekebburluqini
tügel yoqitimen; Zorawanlarning kibirlirini pes
qilimen. 12 Men insanlarni sap altundin az qilimen,
Ademni hetta Ofirdiki altundin az qilimen. 13
Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning ghezipide, Uning qaynighan qehrlik
künide, Men [Xuda] asmanlarni tewritimen, Yer
bolsa öz ornidin yötkilidu; 14 Shunga owlan'ghan
bir jerendek, Héchkim yighmaydighan bir padidek,
Herbirsi öz el-jamaitini izdep ketmekchi bolidu,
Herbiri öz yurt-makanigha qachmaqchi bolidu; 15
Qéchip tutulghanlarning hemmisi sanjip öltürülidu;
Esirge chüshkenlermu qilichlinidu. 16 Ularning
balilirimu köz aldida pare-pare qilinidu; Ularning
öyliri bulang-talang qilinidu, Ayallirimu ayagh asti
qilinidu. 17 Mana, Men ulargha qarshi turushqa
Médialiqlarni qozghaymen, Ular kümüshlerge héch
qarimaydu, Altundin bolsa ular zoq almaydu. 18
Ularning oqyaliri yigitlerni ötme-töshük qiliwétidu,
Ular baliyatquning méwisige héch rehim qilmaydu,
Közliri balilarni héch ayimaydu. 19 Padishahliqlarning
göhiri, Kaldiylerning pexirlinidighan güzelliki bolghan
Babil bolsa, Xudaning Sodom we Gomorra sheherlirini
örüwetkinige oxshash bolidu. 20 U yerde héchkim
hergiz turmaydu, Dewrdin-dewrgiche u ademzatsiz
qalidu. Erebler bolsa shu yerde chédir tikmeydu,
Malchilar padilirini shu yerde yatquzmaydu. 21

Biraq chöl-bayawandiki janiwarlar shu yerde qonidu,
Ularning [xarab] öylirige huwlaydighan mexluqlar
tolidu, Huwqushlar shu yerde makanlishidu, «Öchke
jin»lar sekrep oynaqlishidu. 22 Yawayi itlar qel'e-
qorghanlarda, Chilböriler uning heshemetlik ordilirida
huwlishidu, Berheq, uning waqti toshushqa az qaldi,
Uning künliri uzun'gha barmaydu.

14 Chünki Perwerdigar Yaqupqa rehimdillik
körsitidu, Yene Israilni tallaydu; U ularni
öz yurt-zéminida makanlashturidu. Shuning bilen
yat ademler ular bilen birliship, Yaqup jemetige
qoshulidu. 2 Herqaysi el-milletler ularni élip öz
yurtigha apiridu; Israil jemeti bolsa Perwerdigarning
zéminida ulargha qul we dédek süpitide igidarchiliq
qilidu; Ular özlirini tutqun qilghanlarni tutidu; Özlirini
ezgenlerning üstidin idare qilidu. 3 We shundaq
boliduki, Perwerdigar silerge azabtin, sarasimidin we
esir bolup mejburlan'ghan musheqqetlik qulluqtin
aramliq bergen künide, 4 Siler Babil padishahi
toghrisida mundaq maqal-temsilni éytisiler: —
«Qara, bu jazanixor qandaq halak boldi, Talan-
taraj qilip altun toplighuchi qandaq yoqaldi! 5
Perwerdigar rezillerning hasisini, Hakimlarning zakon
tayiqini, 6 Yeni xelq-milletlerni achchiqi bilen üzlüksiz
urghanni, Ellerge ghezep qilip tizginsiz ziyankeshlik
qilghanni sunduruwetti. 7 Pütkül yer yüzi aram
tépip tinchlinidu; Ular naxsha éytip tentene qilidu.
8 Qarighaylar bolsa halingdin shadlinidu, Liwandiki
kédirlarmu: — «Sen görüngde yatquzulghandin
kéyin, Héchbir kesküchi bizni qorqatmaydu!» —
deydu. 9 Sen chüshüshüng bilen tehtisaradikiler séni
qarshi élishqa sarasime bolup kétidu; Sen üchün
ölüklerning rohliri, Jahandiki jimiki «öchke jinlar»
qozghilidu; Ellerning hemme padishahliri textliridin
turghuzulidu; (Sheol h7585) 10 Ularning hemmisi
sanga qarap mundaq deydu: — «Séning halingmu
bizlerningkidek boshap kettimu? Bizge oxshash
bolup qaldingmusen?!» 11 Séning shanu-heywiting
chiltariliringning awazliri bilen bille tehtisaragha
chüshürülüp tügidi; Astingda chiwin qurti mizhildap
kétidu, Üstüngni sazanglar qaplap kétidu. (Sheol
h7585) 12 I Cholpan, Seher balisi, Sen qandaq qilip
asmandin yiqilip chüshkensen! I téxi ötkendila ellerni
yerge yiqitquchi, Sen yer yüzige tashliwétilding!
13 Sen eslide könglüngde: — «Men asmanlargha
chiqimen, Textimni Xudaning yultuzliridin üstün
qilimen; Men jamaetning téghida, Yeni shimal
tereplerdimu olturimen; 14 Men bulutlarning égiz
jayliridin yuqirigha örleymen; Hemmidin Aliy bilen
teng bolimen!» — déding. 15 Halbuki sen tehtisaragha,
Chongqur hangning tégilirige chüshürüldung». (Sheol
h7585) 16 Séni körgenler sanga yéqindin sinchilap
qarap: — «Jahanni zilzilige keltürgen, padishahliqlarni
titretken adem mushumidu? 17 Yer yüzini chöl-
bayawan qilip, Uningdiki sheherlerni ghulatqan,
Tutqan esirlerni öz yurtigha héch qoyup bermigen
mushumidu?» — déyishidu. 18 Mana ellerning shahliri
birimu qalmay «shan-sherep»te, [qarangghuluqtiki]
öz öyide yétishidu, 19 Biraq sen kemsitilgen
[chirigen] bir shax kebi, Öltürülgenlerning döwisi
astida, Qilich bilen sanjilghan, hangning tehtige
chüshidighanlargha oxshash, Ayagh astida dessep-
cheylen'gen ölüktek, Öz görüngdin mehrum bolup
tashliwétilding. 20 Sen ashu padishahlar bilen
birge depne qilinmaysen, Chünki öz yurtungni
weyran qilghansen, Öz xelqingni öltürüwetkensen;
Rezillik qilghuchilarning nesli hergiz yene tilgha
élinmaydu. 21 Ata-bowilirining qebihlikliri tüpeylidin,
Uning oghullirini qetl qilishqa teyyar qilinglar;
Shundaq qilghanda, ular ornidin turup yer-
jahanni ishghal qilmaydu, Yer yüzini sheherge
toshquzuwételmeydu. 22 Chünki Men ulargha qarshi
chiqimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, — Men Babildin uning namini
we uning qalduqlirini, nesil-perzentlirini üzüp
tashlaymen, — deydu Perwerdigar, 23 — We uni
huwqushning makanigha, sazliqlargha aylandurimen;
Halaket süpürgisi bilen uni süpürüp tashlaymen,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. 24 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar mundaq qesem ichkenki, — Men
qandaq oylisam, shundaq bolidu; Qandaq meqsetni
könglümge püksem, shu tiklinidu, 25 Meqsitim Öz
zéminimda Asuriyelikni qiyma-chiyma qilishtin ibaret;
Öz taghlirimda uni dessep-cheyleymen; U salghan
boyunturuq xelqimning boynidin, U artqan yük
mürisidin élip tashlinidu. 26 Mana bu pütkül yer
yüzi toghruluq irade qilin'ghan meqsettur, Mana
bu barliq ellerning üstige uzartilghan qoldur. 27
Perwerdigar mundaq meqsetni pükkeniken, Kim
uni tosalisun? Uning qoli uzartilghaniken, kim uni
yanduralisun? 28 Ahaz padishah ölgen yilida mundaq
wehiy yüklendi: — 29 I Filistiye, hemminglar, «Bizni
urghan tayaq sundi» dep shadlanmanglar; Chünki

yilanning yiltizidin zeherlik bir yilan chiqidu, Uning
nesli bolsa dehshetlik uchar yilan bolidu. 30 Shuning
bilen yoqsullarning tunji baliliri ozuqlinidu, Möminler
bolsa tinch-amanliqta yatidu; Biraq Men yiltizingni
acharchiliq bilen yoqitimen Qalghan qismingmu u
tereptin öltürülidu. 31 Shunga i qowuq, nale kötürgin,
I sheher, peryad chekkin! I Filistiye, sen bolsang
érip ketkensen! Chünki shimal tereptin is-tüteklik
bir tüwrük örleydu; Uning yighilghan qoshunlirida
héchkim sepsiz qalmaydu. 32 Emdi bu elning elchilirige
qandaq jawab bérish kérek? — «Zionni tikligüchi
Perwerdigardur; Uning xelqi ichidiki ézilgüchiler
uningdin bashpanah tapidu» — dégin!»

15 Moab toghrisida yüklen'gen wehiy; Halaketlik
bir kechtila, Moabtiki Ar shehiri weyran qilinidu;
Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Kir shehiri yoq
qilinidu; 2 Yigha-zarlar kötürüsh üchün, Mana
u butxanisigha, Dibon'gha, shundaqla [barliq]
égizliklirige chiqti; Moab Nébo we Medeba sheherliri
üchün peryad kötüridu; Hemme bashlar taqir
körünidu, Jimiki saqallar késilip chüshürüldi. 3
Kochilarda ular böz kiyidu; Ögziliride, meydanlirida,
herbir adem köz yashlirini yaghdurup peryad
kötüridu. 4 Heshbon'gha, Éléalah sheherlirige
yigha olishidu, Awazliri Yahaz shehirigimu yétip
baridu. Shunga Moabning eskerlirimu nida qilidu;
Uning wujud-baghrini titrek basidu. 5 Méning
qelbimmu Moab üchün yigha-zar kötüridu; Ularning
qachqunliri Zoargha hem Eglat-Shéli-Shijagha beder
qachidu; Mana ular topliship, yighlighan péti
Luhitqa chiqidighan dawan yoli bilen yuqirigha
mangidu, Horonaimgha chüshidighan yolda turup
halakettin nale-zar kötüridu. 6 Chünki Nimrimdiki
sular qurup kétidu, Ot-chöpler soliship, Gül-giyah
tügep kétidu; Héch yap-yéshilliq qalmaydu. 7
Shunga ular bayliqliri, tapqan-terginini yighip «Terek
wadisi»din ötmekchi bolidu; 8 Ularning kötürgen
yighisi Moabning chégrasigha, Ahu-zarliri eglaimgha,
Pighanliri Beer-élimgha yétidu. 9 Dimonning suliri
qan'gha tolup kétidu, Chünki Dimonning üstige téximu
köp balayi'apetni toplaymen; Chünki Moabning
qachqunliri hem zéminida qalghanliriningmu üstige
bir shirni ewetimen.

16 «Emdi [ghelle-paraq] qozisini Séla [rayondin]
élip, Chöl-bayawandin ötüp zéminlarning
hökümranigha, Yeni Zion qizining téghigha
ewetkin!» 2 Uwisidin chuwulup patiparaq bolup
ketken qushlardek, Moab qizliri Arnon deryasining
kéchikliride [alaqzade] yüridu. 3 «Paraset bilen
höküm qilinglar!» 4 «[I Zion qizi], sayingizni
chüshürüp chüshtiki yoruqluqni tün qarangghusidek
qiling, Shu ghériblarni yoshurup qoyghaysiz;
Qoghlan'ghanlarni ashkarilap qoymighaysiz! Méning
Moabdiki musapirlirimni özingiz bilen bille
turghuzghaysiz, Ular üchün weyran qilghuchining
aldida bashpanah bolghaysiz!». 5 «[Ötünüshünglar
toghra], chünki ezgüchi yoqilidu, Halaket yoq bolidu,
Ezgüchilerning hemmisi zémindin yoqilidu. Özgermes
méhir-shepqet bilen bir text tiklinidu; «Dawutning
chédiri» ichidiki shu text üstide birsi olturidu. U bolsa,
heqiqeten adalet yürgüzidighan, shundaqla adaletni
izdeydighan, Heqqaniyliqni ilgiri süridighan bolidu.
6 — Biz Moabning hakawurluqi toghrisida angliduq
(u intayin hakawur!), Yeni uning hakawurluqi,
tekebburluqi, nochiliq qilidighanliqi toghrisida
angliduq; Biraq uning chong gepliri bikar bolidu! 7
Shunga Moab Moab üchün zar yighlaydu; Ularning
hemmisi zar-zar yighlaydu; Qayghu-hesretke chömüp
Kir-Haresetning «kishmish poshkalliri» üchün zar-zar
yighlanglar! 8 Heshbon rayonidiki étizlar, Sibmahdiki
üzüm tallirimu yiglep kétidu; Ellerning emirliri uning
serxil ösümlüklirini buzup cheyleydu; Ular eslide
Yaazergiche yétip, chöl-dalalarni kezgenidi; Pélekliri
sozulup, «[Ölük] Déngiz»ning nérisigha yetti. 9 Shunga
Men Yaazerning zar-yighisi bilen bille Sibmahning
üzüm téli üchün yighlaymen; I Heshbon, Éléalah,
Öz köz yashlirim bilen silerni sughirimen! Chünki
yazliq méwiliringge, hosulung üstige tentene bir sada
yangritilidu. 10 Xushalliq méwilik baghlardin mehrum
qilinip, Shadliqmu yoq qilinidu; Üzümzarliqlarda ne
naxsha awazliri anglanmaydu, Ne tentene qilinmaydu;
Dessigüchiler üzüm kölcheklirini cheylimeydu. Chünki
Men üzüm kölchekliridiki xushal warqirashlarni
toxtattim. 11 Shunga ich-baghrilirim Moab üchün
chalghan chiltardek aghrip mungluq yangraydu,
Ichim Kir-Heresdikiler üchünmu shundaq; 12 Shundaq
boliduki, Moab özini upritip dua qilghili özining
«yuqiri orni»gha chiqip kelgende, Yaki dua qilghili
«muqeddes öyi»ge kirgende, U muweppeqiyetke
érishelmeydu. 13 Mana mushu sözlerni Perwerdigar
Moab toghruluq burun éytqan. 14 Biraq hazir
Perwerdigar shundaq deydu: — «Üch yil ichide
medikar hésablighandek, Moabning köpligen qoshun-

ahalisi bolghini bilen, Uning pexirlen'gen shöhriti
yeksan bolidu; Ularning qalduqliri bolsa intayin az we
halsiz bolidu».

17 Demeshq toghruluq yüklen'gen wehiy: —
Mana, Demeshq sheher bolup turuwermey,
nahayiti bir döwe xarabiliqqa aylandurulidu.
2 Aroerdiki sheherler ademzatsiz bolup, Qoy
padilirigha qaldurulidu, Ular tinch-aman yatidu,
Ularni qorqutqudek héchbir ademmu körünmeydu.
3 Efraimda bolsa, qorghanliq sheherler yoqilidu,
Demeshqning shahane hoquqi, Suriyening qalduqliri
yoqilidu; Ular «Israilning shöhriti»dek yoq bolidu.
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. 4 Shu küni shundaq boliduki, Yaqupning
shöhriti susliship, Ténidiki sémiz etler sizip kétidu.
5 Ularning hali bolsa ormichi bughday orghandin
kéyin, Yeni biliki bilen yighip orghandin kéyin, Hetta
Refayim jilghisida ademler bashaqlarni tergendin
kéyinki haletke oxshash, [qalghini yoq déyerlik
bolidu]; 6 Halbuki, yene azraq tergüdek bashaq,
Zeytun derixi silkin'gendin kéyin, Eng uchida ikki-
üch tal méwe, Köp méwiligen shaxlirida töt-besh tal
méwe qaldurulidu, — deydu Israilning Xudasi bolghan
Perwerdigar. 7 — Shu küni insan bolsa Yaratquchisigha
nezirini tikidu, Közi Israildiki Muqeddes Bolghuchida
bolidu. 8 Ular öz qurban'gahlirigha, yeni
öz qoli bilen yasighanlirigha, Yaki barmaqliri
bilen shekillendürgenlirige héch qarimaydu, Ne
«Asherah»largha ne «kün tüwrükliri»ge héch ümid
baghlimaydu. 9 Shu künide uning qorghanliq
sheherliri, Eslidiki Israillarning aldida chatqalliqqa we
taqir taghlargha aylandurulghan xarabe sheherlerdek,
Hemmisi weyran bolup kétidu. 10 Chünki nijating
bolghan Xudani untup qalding, Küchüng bolghan
«Qoram Tash Bolghuchi»ni eslimiding; Shunga sen
«serxil» ösümlüklerni tikip qoyghining bilen, We
yaqa yurttiki üzüm tallirini tikkining bilen, 11
Ularni tikken künila yashartqining bilen, Tikken
etisila ularni chéchekletkining bilen, Hosuligha
érishken künide, u peqet bir patman dawalighusiz
qayghu-hesret bolidu, xalas! 12 Hey! Köp xelqlerning
chuqan-sürenliri! Ular déngiz-okyanlarni urghutup
dolqunlardek shawqunlarni kötüridu, Ah, ellerning
qaynam-tashqinliri! Dolqunlan'ghan küchlük sulardek
ular qaynam-tashqinlarni kötüridu. 13 Eller ulugh
sularning qaynam-tashqinliridek dolqunlinip kétidu;
Biraq U ularning dekkisini bérishi bilenla, ular
yiraqqa beder qéchip kétidu. Ular taghdiki ot-
chöplerning topa-topanliri shamalda yiraqlargha
uchuruwétilgendek, Qara quyun aldida chang-
tozanglar quyun bolghandek heydiwétilidu! 14 Kechte
— wehime! Tang seherde — yoq biraq! Mana bizni
bulap ketkenlerning nésiwisi, Bizdin olja-gheniymet
éliwalghanlarning aqiwitidur!

18 Ah, Éfiopiye deryalirining boyliridiki
qanatlarning wizhildighan awazliri bilen
qaplan'ghan yer-zémin! — Sen qomush kémiler
üstide elchilerni déngizdin ötküzüp ewetisen; — I
yel tapan xewerchiler, Égiz boyluq hem siliq térilik
bir elge, Yiraq-yéqinlargha qorqunch bolidighan
bir milletke, Zémini deryalar teripidin bölün'gen,
Küchlük, tajawuzchi bir elge [qaytip] béringlar! 3
Jahanda turuwatqanlarning hemmisi, Jimiki yer
yüzidikiler! Taghlarda bir tugh kötürülgendila,
Körünglar! Kanay chélin'ghandila, Anglanglar! 4
Chünki Perwerdigar manga mundaq dédi: — Men
tinchliqta turimen, Nur üstide yalildap turghan
issiqtek, Issiq hosul mezgilidiki shebnemlik buluttek,
Öz turalghumda közitimen; 5 Chünki hosul élish
aldida, Üzüm chéchekligendin kéyin, Chéchekler
üzüm bolghanda, U putighuchi pichaqlar bilen
bixlarni késip, Hem shaxlirini késip tashlaydu. 6
Ular yighishturulup taghdiki alghur qushlargha,
Yer yüzidiki haywanlargha qaldurulidu. Alghur
qushlar ulardin ozuqlinip yazni ötküzidu, Yer
yüzidiki haywanlar ular bilen qishni ötküzidu. 7
Shu künide samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigargha bir sowghat élip kélinidu; Yeni
égiz boyluq hem siliq térilik bir millettin, Yiraq-
yéqinlargha qorqunch bolidighan bir eldin, Zémini
deryalar teripidin bölün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir
millettin bérilidu; Samawi qoshunlarning Serdari
Perwerdigarning nami bolghan jaygha, Yeni Zion
téghigha élip kélinidu.

19 Misir toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana,
Perwerdigar téz uchidighan bulut üstige minip,
Misirgha yétip kélidu; Misirdiki butlar uning aldida
tewrinip kétidu, Misirning yüriki bolsa ichidin érip
kétidu. 2 — «We Men Misirliqlarni bir-birige qarshi
qutritimen; Ularning hemmisi öz qérindashlirigha
qarshi turishidu, Öz qoshniliri bilenmu soqishidu;
Sheher bilen sheher, Padishahliq bilen padishahliq
bir-birige qarshi urishidu; 3 We Misirning rohi

öz ichidin yoqap kétidu; Men ularni meslihetsiz
qaldurimen; Shunga ular butlarni we erwahlarni,
Erwahlarni chaqirghuchilarni hem palchilarni izdep
meslihet soraydu; 4 Men Misirliqlarni rehimsiz
bir hökümranning qoligha tapshurimen; Esheddiy
bir padishah ularning üstidin hökümranliq qilidu»
— dep jakarlaydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar; 5 Hem sular «déngiz»din
yoqaydu, Deryasi qaghjirap pütünley qurup kétidu; 6
Deryalarni sésiqchiliq qaplaydu, Misirning östeng-
qanalliri qaghjirap tügeydu; Qomushlar hem yékenler
solishidu; 7 Nil deryasi boyidiki yerler, Nil deryasining
quyulush aghzidiki yerler giyahsiz qalidu, Nil deryasi
boyidiki ziraetlerning hemmisi qurup, tozup, yoqilidu.
8 Béliqchilar bolsa zar qaqshaydu; Nil deryasigha
qarmaq tashlighuchilarning hemmisi nale kötüridu;
Sularning üstige tor yayghuchilarning béshi sanggilap
kétidu. 9 Zighirchilar hem libas toqughuchilar
xijaletchilikte qalidu, 10 Jemiyetning «tüwrük»liri
pare-pare bolup, Medikarlarning könglimu yérim
bolidu. 11 Tolimu exmeq Zoan shehirining emeldarliri!
Pirewnning eng dana meslihetchiliridin exmiqane
meslihetler chiqidu! Siler qandaqmu Pirewn'ge:
— «Men bolsam danalarning ewladi, Qedimki
padishahlarning neslidurmen!» — dewatqansiler
téxi? 12 [Misir], séning danishmenliring hazir
qéni? Ular danishmen bolsa, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning Misir toghruluq
némilerni könglige pükkenlikini sanga ayan
qilsun! 13 Zoan shehirining emeldarliri nadanlashti,
Memfis shehirining emeldarliri aldinip ketti; Misir
qebililirining «burjek tash»liri bolsa ularni éziqturup
qoydi. 14 Perwerdigar ularning arisigha bir
qaymuqturghuchi rohni arilashturiwetti; Shunga
birsi mest bolup öz qusuqida téyilip eleng-seleng
bolghandek, Ular Misirdikilerni herbir ishida eleng-
seleng qiliwetti. 15 Shuning bilen Misirgha, Bash,
quyruq, palma shéxi yaki qomushlar qilalighudek
héchqandaq amal qalmaydu. 16 Shu küni Misirdikiler
qiz-ayallargha oxshap qalidu, Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar qolini ularning üstige
tenglishi bilen titrep qorqidu, 17 Hemde Yehuda
zémini bolsa Misirgha wehime bolup qalidu;
Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb
Perwerdigarning békitken iradisi tüpeylidin, Yeni
Uning özlirige qaritilghan iradisi tüpeylidin, Kimge
Yehudaning gépi qilinsila shu chöchüydu. 18 Shu
küni Qanaanning tili sözleydighan, We samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha
béqinip sadiqliq qesimi qilidighan Misirning besh
shehiri bolidu; Ulardin biri «Halak shehiri» dep
atilidu. 19 Shu küni Misirning zémini otturisida
Perwerdigargha atalghan bir qurban'gah, Hem
chégrasida Perwerdigargha atalghan bir tüwrük
bolidu. 20 Bular bolsa samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigargha hem belge hem shahit bolidu;
Chünki ezgüchiler tüpeylidin ular Perwerdigargha
nale kötürgen bolidu; U ularni erkinlikke chiqiridighan
bir qutquzghuchi hem qoghdighuchini ewetidu. 21
Perwerdigar Misirliqlargha tonutulup ayan qilinidu;
Shu küni Misir Perwerdigarni tonuydu; Ular uninggha
qurbanliq ashliq hediyeliri bilen ibadet qilidu; Ular
Perwerdigargha qesem ichidu we uninggha emel
qilidu. 22 Perwerdigar Misirni uridu; U ularni uridu
hem saqaytidu; Shuning bilen ular Perwerdigarning
yénigha qaytidu, U ularning dua-tilawitini qobul qilip
ularni saqaytidu. 23 Shu küni Misirdin Asuriyege
mangidighan, égiz kötürülgen tüz yol échilidu;
Asuriyelikler Misirgha kiridu, Misirliqlar Asuriyege
kiridu; Misir Asuriye bilen bille [Xudaning] xizmet-
ibaditide bolidu. 24 Shu küni Israil Misir we Asuriye
bilen bir bolup, Üchisi, yer yüzidikilerge bext
yetküzgüchiler bolidu. 25 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar ulargha bext ata qilip:
— «Xelqim bolghan Misirgha, Öz qolumning ijadi
bolghan Asuriyege We Öz mirasim bolghan Israilgha
bext yar bolsun!» — deydu.

20 Asuriyening [serdari bolghan] «Tartan» Ashdod
shehirige kélip muhasire qilghan yili Asuriye
padishahi Sargon uni ewetken (u Ashdodqa qarshi
jeng qilip uni ishghal qildi): — 2 — Shu chaghda
Perwerdigar Amozning oghli Yeshaya arqiliq söz
qilghanidi. U uninggha: — «Chatriqingdin böz ich
tambilingni séliwet, putungdiki keshingni séliwet»
— dégenidi; U shundaq qildi; yalingach we yalang
ayagh méngip yürdi. 3 We Perwerdigar axirida
mundaq dédi: — «Méning qulum Yeshaya Misir
we Éfiopiye toghruluq xewer béridighan bésharet
hem karamet süpitide bolush üchün yalingach hem
yalang ayagh üch yil méngip yürgendek, 4 Oxshashla
Misirliq esirler we Éfiopiyelik sürgünler yash bolsun,
qéri bolsun, yalingach hem yalang ayagh, kasisi
ochuq halda Asuriye padishahi teripidin Misirni
shermendilikte qaldurup, yalap épkétilidu. 5 Ular

bolsa qorqushup, öz tayanchisi bolghan Éfiopiyedin we
pexri bolghan Misirdin ümidsizlinip kétidu. 6 Shuning
bilen bu déngiz boyidikiler: — «Mana bu Asuriye
padishahining weswesidin qorqup bashpanahliq izdep
barghan tayanchimizghu, bizler emdi qandaqmu
qutulalaymiz?» — déyishidu»».

21 «Déngizning chöl-bayawini» toghrisida
yüklen'gen bir wehiy: — «Jenub terepte
qoyuntazlar ötüp kétiwatqandek, Dehshetlik zémindin
bir némiler kéliwatidu!». 2 — Azabliq bir wehiy-
körünüsh manga ayan qilindi; Xain xainliq qiliwatidu,
Bulangchi bulangchiliq qiliwatidu. «I Élam, ornungdin
tur, chiq! Média, muhasire qilip qorshiwal!» Uning
sewebidin kötürülgen hemme nale-peryadlarni
tügitiwettim. 3 — Shunga ich-baghrim aghriq-azab
bilen toldi, Tolghiqi tutqan ayalning azabliridek,
Körgenlirimdin tolghinip kettim, Anglighinimdin
parakende boldum. 4 Shunga könglüm parakende
bolup hasirap kettim, Méni dehshet qorqunch basti;
U men zoq alidighan kéchini sarasime bolidighan
kéchige aylandurdi. 5 Ular dastixan we gilem-
körpilernimu salidu; Ular yéyishidu, ichishidu; «Hey
ésilzadiler, ornunglardin turup qalqanni maylanglar!»
6 Chünki Reb manga: — «Barghin, körgenlirini eyni
boyiche éytidighan bir közetchini texlep qoyghin»
— dégenidi. 7 — «U jeng harwilirini, jüp-jüp atliq
eskerlerni, Jeng harwilirini éshekler bilen, Jeng
harwilirini tögiler bilen körgende, U diqqet bilen,
nahayiti diqqet bilen közetsun!» 8 U jawaben shirdek
towlidi: — «Reb, men közet munarida üzlüksiz kün
boyi turimen, Her kéchide közette turimen; 9 —
We mana, u jeng harwiliri jüp-jüp atliq eskerler
bilen kéliwatidu!» We yene jawab bérip shundaq
dégen: — Babil bolsa yiqildi, yiqilip chüshti, We
U ularning ilahlirining herbir oyma mebudlirini
yerge tashlap pare-pare qiliwetti!». 10 — I Méning
tépilgen danlirim, Méning xaminimdiki bughdaylirim,
Israilning Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigardin anglighanni silerge éytip
berdim! 11 «Dumah» toghruluq yüklen'gen wehiy;
Birsi Séirdin kélip mendin: — «I közetchi, kéchining
qanchiliki ötti? I közetchi, kéchining qanchiliki
ötti?» — dep soraydu. 12 Közetchi jawaben mundaq
deydu: — «Seher kélidu, kéchimu kélidu; Yene
sorighing bolsa, yene kélip sora; Yolungdin qaytip
manga yéqin kel!» 13 Erebiyening kéchisi toghruluq
yüklen'gen wehiy: — «I Dédanliqlarning karwanliri,
siler Erebiyediki janggalda qonup qalisiler; 14 Ussap
ketkenlerge su apirip béringlar! I Témadikiler,
nanliringlarni élip qachqanlarni kütüwélinglar! 15
Chünki ular qilichlardin, Ghilaptin élin'ghan qilichtin,
Kérilgen oqyadin, Urushning azabidin qachidu. 16
Chünki Reb manga shundaq dégen: — Bir yil ichide
medikar hésablighandek, Andin Kédarning bar sheripi
yoqilidu, 17 Oqyachilarning qalduqliri, Yeni Kédarning
palwan-batur bolghan oghulliri az qalidu; Chünki
Perwerdigar, Israilning Xudasi shundaq söz qilghan».

22 Alamet körünüsh bérilgen jilgha toghrisida
yüklen'gen wehiy: — Siler hemminglar
ögzilerning üstige chiqiwalghininglar zadi néme
qilghininglar? 2 Siler xushalliq debdebisini
kötüridighan, Warang-churunggha tolghan yurt,
Shadlinidighan sheher; Silerdin öltürülgenler qilich
bilen chépilghan emes, Yaki jenglerde ölgen emes;
3 Emirliringlarning hemmisi biraqla qéchishti;
Ular oqyasiz esir boldi; Yiraqqa qachqan bolsimu,
Silerdin tépiwélin'ghanlarning hemmisi birlikte
esir boldi. 4 Shunga men: — «Neziringlarni
méningdin élinglar; Méni qattiq yighlashqa qoyunglar;
Xelqimning bulinip kétishi toghruluq manga teselli
bérishke aldirap özünglarni upratmanglar» —
dédim. 5 Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigardin «Alamet körünüsh
bérilgen jilgha»ning béshigha bir kün chüshidu,
U bolsa awarichilik bolidighan, Ayagh asti qilinip
pétiqdilidighan, Ademler qaymuqturulidighan, Sépil
soqulup chéqilidighan, Taghlargha qarap yalwurup
chirqiraydighan bir küni bolidu. 6 Élam jeng harwiliri
we ademliri bilen, atliq eskerliri bilen oqdanni kötürüp
kélidu, Kir bolsa qalqanni échip teyyar qilidu. 7
We shundaq boliduki, Eng güzel jilghiliring jeng
harwiliri bilen tolup kétidu, Atliq eskerler derwazang
aldida sep tartip turidu. 8 Ular Yehudaning üstidiki
qalqanni élip tashlaydu; Biraq sen [Zion] shu künide
«Orman sarayi»diki qorallargha ümid baghlighansen;
9 Siler Dawutning shehirining bösülgen jaylirining
köp ikenlikini körüp, Pestiki kölchek sulirini bir
yerge yighip su ambiri qildinglar; 10 Yérusalémdiki
öylerni sanap, ulardin bezilirini buzup sépilni
mustehkemlesh üchün ishlettinglar, 11 Shundaqla kona
kölchektiki sularni ikki sépil otturisigha yighip ambar
qildinglar; Biraq mushularni Yaratquchigha héch
qarimidinglar, Burundin burun bularni Shekillendürüp
Békitküchige héch ümid baghlimidinglar! 12 Shu

küni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb
Perwerdigar silerni yighlap matem tutushqa, Chachni
chüshürüp paynekbash bolushqa, Böz kiyim kiyishke
murajiet qildi. 13 Biraq bularning ornida, mana
xushalliq we shadliq, Kalilarni soyush, qoylarni
boghuzlash, Göshlerni yéyish, sharablarni ichish,
«yeyli, icheyli, chünki ete dunyadin kétimiz» —
déyishler boldi! 14 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar teripidin quliqimgha ayan
qilindiki, «Berheq, mushu gunah siler ölmigüche
kechürülmeydu» — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Reb Perwerdigar. 15 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar
mana shundaq deydu: — «Barghin, mushu ghojidar,
Ordini bashquridighan mushu Shebnaning yénigha
kirgin, uninggha: — 16 Sanga mushu yerde néme
bar? Yaki mushu yerde kiming bar? Birsi égizlikke
özi üchün bir gör qazghandek, Özi qoram tashtin
bir qonalghuni yonughandek, Özüng üchün bir gör
kolidingmu? 17 Mana hey palwan, Perwerdigar
séni öz changgiligha élip, ching siqimdap, 18
Andin pomdaqtek séni bipayan, yiraq bir zémin'gha
tashliwétidu. Sen ashu yerde ölisen, Hem ashu
yerde heywetlik jeng harwiliringmu qalidu, I
ghojangning jemetige shermendilik keltürgüchi!
19 Men séni mensipingdin éliwétimen, Shuning
bilen séni ornungdin chüshüriwétimen. 20 Shu
künimu shundaq boliduki, Men Hilqiyaning oghli
Öz qulum bolghan Éliakimni chaqirimen; 21 Séning
tonungni kiydürimen, Séning potang bilen uning
bélini ching qilimen; Hökümranliqingni uning qoligha
tapshurimen; Shuning bilen u Yérusalémdikilerge
we Yehuda jemetige ata bolidu. 22 Dawut jemetining
achquchini men uning müriside qoyimen; U achsa,
héchkim ételmeydu, Etse, héchkim achalmaydu. 23
Men uni muqim bir jaygha qozuq qilip békitimen; U
bolsa atisining jemeti üchün shereplik hoquq-text
bolidu; 24 Xelq uning üstige atisining jemetining
barliq shöhretlirini yükleydu; Yeni barliq uruq-
nesillirini, Barliq kichik qacha-quchilarni, Piyale-
jamlardin tartip barliq küp-idishlarghiche asidu. 25
Shu künide — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar: — muqim jaygha békitilgen
qozuq bolsa, égilip kétidu we késip tashlinidu; Uning
üstige ésilghan yükler üzüp tashlinidu», — Chünki
Perwerdigar shundaq dégenidi.

23 Tur toghruluq yüklen'gen wehiy: — — I
Tarshishtiki kémiler, ah-zar kötürünglar! Chünki
u xarab qilindi, Shu yerde öy yoq, portmu yoq.
Séprus arilidin bu xewer [kémidikiler]ge ayan
qilinidu. 2 Zidondiki sodigerler déngizdin ötüp
silerni teminlep keldi, i araldikiler, Emdi shük
bolunglar! 3 Shihordiki bipayan sular üstidin yötkigen
danlar, Yeni Nil deryasining hosuli Turning daramiti
bolghanidi; U ellerning baziri bolghanidi! 4 I
Zidon, xijalet bol, Chünki déngiz — yeni Turgha
qorghan bolghan déngiz deyduki: — «Mende héch
tolghaq bolmidi, héch tughmidim, Yigitlerni yaki
qizlarni héch baqmighandekmen!» 5 Mushu xewer
Misirgha yetkende, Ularmu bu xewer xuddi turgha
kelgendek qattiq azablinidu. 6 — Siler déngizdin
ötüp Tarshishqa kétinglar! I déngiz boyidikiler, ah-zar
kötürünglar! 7 Silerning qedim eyyamdin bar bolghan,
Shad-xuramliqqa tolghan shehiringlar mushumu?!
Mana ularning putliri özlirini musapir qilishqa
yiraqlargha kötürüp baridu! 8 Tajlarni iltipat qilghuchi
bolghan, Sodigerliri emirler bolghan, Dellalliri jahanda
abruyluqlar hésablan'ghan turning bu teghdirini
kim békitken? 9 — Bularni békitküchi samawi
qoshunlarning Serdari Perwerdigardur! Meqsiti bolsa
shan-shöhrettin kélip chiqqan jimi tekebburluqni
reswa qilish, Jahandiki jimiki yüz-abruyluqlarni
pesleshtürüshtin ibaret! 10 Tarshishning qizi, Nil
deryasidek öz zéminingda erkin-azade yayra! Chünki
[Turdin] kelgen tizgin hazir yoq. 11 Chünki Perwerdigar
qolini déngiz üstige uzitip, Döletlerni tewritidu. U
Qanaan toghruluq emr qilghan, Uningdiki qel'e-
qorghanlarni yoqutulsun dep perman chüshürgen.
12 We: — «I basqunchiliqqa uchrighan Zidon qizi,
Sen ikkinchi héch tentene qilmaysen, Ornungdin
turup, Séprus ariligha ötüp ketkin, Hetta shu yerde
sen héch aram tapmaysen» — dédi. 13 Qaranglar,
Babil-kaldiylerning zéminini! Bu yerning xelqi bolup
baqmighandek qilidu; Asuriye uni chöl-bayawan
janiwarliri üchün makan qilghan; Poteylerni yasap,
ularning saray-ordilirini weyran qilip, xarabilikke
aylanduruwetken. 14 I Tarshishtiki kémiler, ah-zar
kötürünglar! Chünki qorghininglar xarab qilindi.
15 We shu küni boliduki, Padishahning künlerni
hésablighinidek, Tur yetmish yil untulidu. Yetmish
yil ötkendin kéyin, Turning ehwali pahishe ayalning
naxshisidek bolidu; 16 Chiltarni élip, sheherni aylinip
yür, I untulghan pahishe ayal! Özüngge yene xeqning

diqqitini tartay déseng, Yéqimliq bir pede chélip,
köprek naxshilarni éyt! 17 Emdi shundaq boliduki,
Yetmish yilning ötüshi bilen, Perwerdigar Turni
yoqlaydu; Shuning bilen u yene özini ijarige bérip, Yer
yüzidiki hemme padishahliqlar bilen yene buzuqchiliq
qilidu; 18 Shuning bilen uning malliri we özini sétip,
tapqan puli bolsa Perwerdigargha atilip muqeddes
bolidu; U xezinige sélinmaydu yaki toplanmaydu,
Chünki uning mushu sodisi bolsa Perwerdigarning
aldida turghanlar üchün ayrim qilinidu; U ularghа
qan'ghuche yep-ichishke, shundaqla ularning ésil
kiyim-kéchekliri üchün ishlitilidu.

24 Mana, Perwerdigar yer yüzini berbat, weyran
qilip, Uni astin-üstin qiliwétip, Uningda
turuwatqanlarni terep-terepke tarqitidu; 2 Shu
waqitta shundaq boliduki, Xelqler qandaq bolsa, kahin
shundaq bolidu; Qul qandaq bolsa, xojayini shundaq
bolidu; Dédek qandaq bolsa, ayal xojayini shundaq
bolidu; Sétiwalghuchi qandaq bolsa, sétiwetküchi
shundaq bolidu; Ötne alghuchi qandaq bolsa, ötne
bergüchi shundaq bolidu; Ösüm alghuchi qandaq
bolsa, ösüm bergüchi shundaq bolidu. 3 Yer yüzi
pütünley berbat qilinidu, Pütünley bulang-talang
qilinidu; Chünki Perwerdigar mushu sözni qildi. 4 Yer
yüzi matem tutidu, u zeiplishidu, Jahan halsizlinip
zeiplishidu, Yer yüzidiki beg-törilermu halidin
kétidu. 5 Yer-zémin özide turuwatqanlar teripidin
bulghinidu; Chünki ular körsetme-qanundin chetligen;
[Tebietning] qanuniyet-tertipini özgertiwetken,
Menggülük ehdinimu yoqqa chiqiriwetken. 6 Shunga
lenet yer yüzini yutuwalidu, Uningda turuwatqanlar
«gunahi bar» dep hésablinidu, Shunga yer yüzidikiler
yutuwélinidu, Insanlar az qalidu. 7 Yéngi sharab tügey
dep qaldi, Üzüm talliri bolsa soliship kétidu; Keypliktin
köngli xush ademlermu uh tartishidu; 8 Daplarning
shox sadaliri toxtaydu, Köngül échiwatqanlarning
warang-churunglirimu tügeydu, Chiltarning shadliq
munglirimu toxtaydu. 9 Sharab ichkenlerningmu
naxshisi yoqaydu; Haraq ichkenlerge haraq achchiq
tuyulidu. 10 Tertipsiz, menisiz sheher buzulidu;
Héchkim kirmisun dep hemme öyler étilidu; 11
Kochilarda sharab üchün nale-peryad kötürülidu;
Bar shad-xuramliq tütekke aylinidu; Yer-zémindiki
shadliq yoqaydu. 12 Sheherde peqet weyranchiliqla
qalidu, Derwaza bolsa chéqilghan, Hemmisi —
xarab bolidu! 13 Chünki xelq-milletlerning arisida,
Yer-jahanning otturisida shundaq boliduki, Zeytun
derixini qaqqandin kéyin qép qalghan zeytunlardek,
Üzüm hosulini yighiwalghandin kéyin tergüdek
birnechchila üzüm qalghandek, bir qaldisi qaldurulidu.
14 [Qaldilar] bolsa awazlirini yuqiri kötüridu;
Perwerdigarning heywisige qarap tentene qilidu; Ular
déngiz tereptin süren salidu. 15 Shunga Perwerdigarni
sherqtimu, Israilning Xudasi Perwerdigarning
namini gherbtiki yiraq arallardimu ulughlanglar;
16 Jahanning chet-chetliridin biz naxshilarni
angliduq: — «Heqqaniy Bolghuchigha shan-sherep
bolsun!» Biraq men shundaq dédim: — «Ah,
méning yadangghuluqum! Méning yadangghuluqum!
Halimgha way! Chünki xainlar xainliq qiliwatidu;
Berheq, xainlar nomussizlarche xainliq qiliwatidu! 17
I yer yüzide turuwatqan insanlar! Wehime, ora we
tuzaq béshinggha chüshidu; 18 We shundaq boliduki,
Wehime sadasidin qachqanlar origha chüshidu, Oridin
chiqqan bolsa tuzaqqa tutulidu. Chünki asmandiki
dériziler échilidu, Yer ulliri tewrep kétidu. 19 Yer
mutleq dezlinip kétidu, Yer pütünley pare-pare bolup
kétidu, Yer dehshetlik tewrinidu. 20 Yer mest ademdek
ileng-sileng mangidu; Xuddi lapastek irghangship
qalidu. Chünki uningdiki asiyliq gunahi özini qattiq
basidu, U yiqilip, ikkinchi turalmaydu. 21 Shu künide
shundaq boliduki, Perwerdigar yuqirida turghan
qoshunlarni yuqirida, We yer yüzidiki padishahlarni
yer yüzide jazalaydu. 22 Ular orekke yighilidighan
bir top esirlerdek yighiwélinidu, Gundixanigha
solap qoyulidu. Nurghun künlerdin kéyin ular
jazalinidu. 23 Ay uyatliqta qalidu; Künmu xijil
bolup körünmeydu; Chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar Zion téghida, yeni
Yérusalémda seltenitini yürgüzidu; Uning shan-
sheripi Öz aqsaqalliri aldida parlaydu!

25 Perwerdigar, Sen méning Xudayim; Men Séni
üstün dep medhiyileymen, Men Séning namingni
mubarekleymen, Chünki Sen karamet ishlarni,
Sadiqliq we heqiqet ichide qedimdin buyan qelbingge
pükkenliringni beja keltürgensen. 2 Chünki Sen
sheherni xarabilik, Qel'e-qorghanliq yurtni xarab,
Yatlarning ordisini sheher bolalmas qilghansen,
U ikkinchi hergiz qurulmaydu. 3 Shunga héliqi
küchlük xelq Séni ulughlaydu, Esheddiy ellerning
héliqi shehiri Sendin qorqidu; 4 Chünki Sen
miskinlerge qorghan, Yoqsullarning derdi-hajitige
qorghan, Boran'gha dalda, Issiqqa saye bolghansen;
Chünki esheddiylerning zerbe dolquni tamgha

urulghan borandek, Qaghjiraq yerni basqan issiq
hawadek boldi. Biraq issiq hawa bulut sayisi bilen
tosulghandek, Sen yatlarning chuqan-sürenlirini
peseytisen; Esheddiylerning ghelibe naxshisi pes
qilinidu. 6 We mushu taghda samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar barliq qowmlar üchün
ziyapet qilidu — Mayliq yémeklikler, Süzdürülgen kona
sharablar, Yiliki toq mayliq yémeklikler, Süzdürülgen,
yaxshi saqlan'ghan kona sharablardin bolghan ziyapet
bolidu; 7 We U mushu taghda hemme qowmlarni
yapidighan chümperdini, Barliq ellerni yapidighan
yapquchni yoqitidu; 8 U ölümni menggüge yutup
yoqitidu! Reb Perwerdigar herbir yüzdiki yashlarni
sürtiwétidu; Pütkül yer-zémin aldida Öz xelqining
shermendilikini élip tashlaydu; Chünki Perwerdigar
shundaq éytqan. 9 We shu künide déyiliduki: — «Mana,
Xudayimiz mushu, biz Uninggha telmürüp kelgen,
U bizni qutquzidu; Mana, mushu Perwerdigardur,
biz Uninggha telmürüp kelgen, Biz shadlinip Uning
nijat-qutuldurushidin xursen bolimiz». 10 Chünki
mushu taghqa Perwerdigarning qoli qonup turidu;
We saman azgalda tézek bilen cheylen'gendek, Moab
Uning putliri astida cheylinidu; 11 [Moab] ashu
[tézeklik] azgaldin üzüp chiqish üchün qolini kéridu,
Biraq uning qoli chéwer bolghini bilen, [Reb] uning
tekebburluqini pes qilidu. 12 U sépilliringning égiz
mudapielik qorghanlirini ghulitip, Yer bilen yeksan
qilip, Topa-changgha aylanduridu.

26 Shu künide Yehudaning zéminida munu naxsha
éytilidu: — «Mustehkem bir shehirimiz bar; U
nijatliqni uninggha sépil we tirekler qilip békitip
qoyidu. 2 Wapadarliqta ching turghan heqqaniy
elning kirishi üchün, Derwazilarni échip béringlar! 3
Kim özining eqide, oy-xiyali Sanga baghlighan bolsa,
Sen uni mutleq xatirjemlikte saqlaysen; Chünki u
Sanga ishench-étiqad baghlighandur. 4 Menggüge
Perwerdigargha tayininglar; Chünki Yah Perwerdigar
heqiqeten ebedil'ebedlik bir qoram tashtur. 5 Chünki
U yuqirida turghanlarni peske chüshüridu; Ashu aliy
sheherni, U pes qilidu; Uni yerge chüshürüp, Topa-
changgha aylanduridu. 6 U put bilen cheylinidu;
U möminlerning putliri, Miskinlerning qedemliri
bilen cheylinidu! 7 Heqqaniyning yoli bolsa tüzdur;
I Eng Tüz Yolluq Bolghuchi, Sen heqqaniy adem
üchün uning yolini ong qilisen. 8 I Perwerdigar, biz
derheqiqet Séning hökümliringning yolida méngip,
Séni kütüp kelduq; Jénimizning teshnaliqi shudurki,
naming we shöhriting ashsun! 9 Wujudum bilen
kéchilerde Sanga teshna boldummen; Berheq, tang
seherlerdimu rohim bilen ich-ichimdin Séni izdidim;
Chünki hökümliring yer yüzide körün'gen bolsa,
Yer yüzidikiler heqqaniyliqni öginidu. 10 Rezil
ademge rehim körsitilsimu, U yenila heqqaniyliqni
ögenmeydu; Hetta durusluq turghan zémindimu
u yenila adilsizliq qiliwéridu, Perwerdigarning
shanu-shewkitini körmeydu. 11 I Perwerdigar,
qolung kötürüldi, Biraq ular körmeydu. Halbuki,
Öz xelqingge bolghan otluq muhebbitingni ular
köridu hem xijil bolidu; Küshendiliring üchün
[teyyarlan'ghan] ot ularni berheq yutuwétidu. 12
I Perwerdigar, Sen bizge xatirjemlik nésip qilisen;
Chünki bizning emellirimizning hemmisini özüng
wujuqa chiqarghansen. 13 Derweqe, i Perwerdigar
Xudayimiz, ilgiri Sendin bashqa «rebler» üstimizdin
hökümranliq qilghan; Emdilikte peqet Sanga tayinipla
namingni eslep tilgha alimiz. 14 Ular bolsa öldi,
qaytidin yashimaydu; Erwah bolup ketti, qayta
tirilmeydu; Chünki Sen ularni jazalap yoqatting,
Ularni ademlerning ésidimu qilche qaldurmiding.
15 Sen elni ulghaytqansen, i Perwerdigar; Elni
ulghaytqansen, Özüngge shan-sherep keltürgensen;
Zéminning chégralirini herterepke uzartqansen. 16
I Perwerdigar, ular derd-elem ichide qalghanda,
Séni izdidi; Terbiyilik jazalishing ularning béshigha
chüshkende, Ular ah urup, pichirlap bir duani qildi:
— 17 «Boshinish aldida turghan, tolghiqi tutup,
aghriqtin warqirighan bir hamilidar ayaldek, Biz
Séning aldingda shundaq bolduq, i Perwerdigar.
18 Biz ikki qat bolup, Tolghaqqa chüshtuq, Biraq
peqet yella chiqarduq; Yer yüzidikiler üchün héch
nijat-qutquzushni yetküzmiduq; Dunyadiki ademler
héch tughulmidi». 19 «Sanga tewe ölgen ademler
yashaydu; Méning jesitimning [tirilishi bilen teng]
ularmu tirilidu. I topa-changda yatqanlar, oyghinip
naxsha yangritinglar! Shebniming tang seherning
shebnimidektur; Yer-zémin özide ölgenlerni tughup
béridu. 20 I xelqim, kélinglar, Öyünglargha kirip,
keyninglardin ishiklerni étip qoyunglar; Méning
derghezipim ötküche, özüngni bir demlik yoshuruwal.
21 Chünki qara, Perwerdigar Öz jayidin chiqip, Yer
yüzidikilerning gunahini özlirige qayturmaqchi; Yer
bolsa üstige tökülgen qanlarni ashkarilaydu, Özide
öltürülgenlerni haman yépiwermeydu.

27 Shu künide Perwerdigar Özining dehshetlik,
büyük we küchlük shemshiri bilen uchqur yilan
léwiatanni, Yeni tolghan'ghuchi yilan léwiatanni
jazalaydu; U yene déngizda turghan ejdihani öltüridu.
2 Shu küni sap sharab béridighan bir üzümzar bolidu!
U toghruluq naxsha éytinglar! **3** Özüm Perwerdigar
uni saqlaymen; Men her deqiqe uni sughirimen;
Birsi uninggha ziyan yetküzmisun dep kéche-kündüz
saqlaymen. **4** Ghezep Mende qalmidi; Ah, Manga
qarshi jeng qilidighan tikenler yaki jighanlar bolsaidi!
Undaq bolsa Men ularga qarshi yürüsh qilattim,
Ularni yighishturup köydürüwétettim! **5** Bolmisa
u Méni bashpanahliq qilip tutsun; U Men bilen
birlikte xatirjemlikte bolsun, Derheqiqet, u Men bilen
birlikte xatirjemlikte bolsun! **6** Kelgüsi künlerde,
Yaqup yiltiz tartidu; Israil bixlinip, chéchekleydu,
Ular pütkül yer yüzini méwe-chéwe bilen qaplaydu.
7 [Perwerdigar Israilni] urghanlarni urghanchilik
[Israilni] urup baqqanmu? U qirghanlardek [Israil]
qirilip baqqanmu? **8** Sen ularni eyibligende ölchemdin
töwen jazalap ularni paliwetkensen; Sherq shamili
chiqqan künide U Uning zerblik shamili bilen ularni
qoghliwetken. **9** Emdi shu yol bilen Yaqupning
qebihliki kechürüm qiliniduki, — Uning gunahining
élip tashlan'ghanliqining pishqan méwisi shu boliduki:
— U qurban'gahtiki hemme tashlarni kukum-
talqan qilidu, «Asherah»larni we «kün tüwrükliri»ni
zadila turghuzmaydu. **10** Chünki mustehkemlen'gen
sheher ghérib bolup qalidu, Ademzatsiz makan hem
tashliwétilgen bayawandek bolidu; Shu yerde mozay
ozuqlinidu, Shu yerde yétip, uning shaxlirini yeydu.
11 Uning shaxliri solishish bilen üzülidu; Ayallar
kélip ularni otun qilip köydüriwétidu. Chünki bu
bir yorutulmighan xelq; Shunga ularni Yaratquchi
ularga rehim qilmaydu; Ularni Shekillendürgüchi
ularga shepqet körsetmeydu. **12** We shu küni shundaq
boliduki, Perwerdigar Efrat deryasining éqimliridin
tartip Misir wadisighiche her yerni silkiydu, We
siler bir-birlep térip yighiwélinisiler, I Israil baliliri!
13 We shu küni shundaq boliduki, Büyük kanay
chélinidu; Shuning bilen Asuriye zéminida tügishey
dep qalghanlar, We Misir zéminida musapir bolghanlar
kélidu; Ular Yérusalémda muqeddes tagh üstide
Perwerdigargha ibadet qilidu.

28 Efraimdiki meyxorlarning béshidiki tekebburluq
bilen taqiwalghan güllük tajigha way! Munbet
jilghining béshigha taqiwalghan, Yeni ularning
soliship qalghan «pexri» bolghan gülige way! I
sharabning esiri bolghanlar! **2** Mana, Reb bir küch we
qudret igisini hazirlidi; U bolsa, möldürlük judun hem
weyran qilghuchi borandek, Dehshet bilen tashqan
kelkün suliridek, Esheddiylerche [tajni] yerge uridu. **3**
Efraimdiki meyxorlarning béshidiki tekebburluq bilen
taqiwalghan güllük taji ayagh astida cheylinidu; **4**
We munbet jilghining béshida taqiwalghan, Ularning
«pexri» bolghan soliship qalghan güli bolsa, Baldur
pishqan enjürdek bolidu; Uni körgen kishi körüpla,
Qoligha élip kap étip yutuwalidu. **5** Shu künide,
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
Öz xelqining qaldisi üchün shereplik bir taj,
Shundaqla körkem bir chembirek bolidu. **6** U
yene höküm chiqirishqa olturghanlargha toghra
höküm chiqarghuchi Roh, We derwazida jengni
chékindürgüchige küch bolidu. **7** Biraq bularmu
sharab arqiliq xatalashti, Haraq bilen éziqip ketti: —
Hem kahin hem peyghember haraq arqiliq éziqip ketti;
Ular sharab teripidin yutuwélin'ghan; Ular haraq
tüpeylidin eleng-seleng bolup éziqip ketti; Ular aldin
körüshtin adashti, Höküm qilishta éziqishti; **8** Chünki
hemme dastixan bosh orun qalmay qusuq we nijaset
bilen toldi. **9** «U kimge bilim ögetmekchidu? U zadi
kimni mushu xewerni chüshinidighan qilmaqchidu?»
10 Éghizlandurulghanlargha emesmu?! Emchektin
ayrilghan bowaqlargha emesmu?! Chünki xewer bolsa
wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur, qurmuqurdur,
Bu yerde azraq, Shu yerde azraq bolidu... **11** Chünki
duduqlaydighan lewler we yat bir til bilen U mushu
xelqqe söz qilidu. **12** U ularga: — «Mana, aram mushu
yerde, Hali yoqlarni aram aldurunglar; Yéngilinish
mushudur» — dégen, Biraq ular héchnémini
anglashni xalimighan. **13** Shunga Perwerdigarning sözi
ularga: — «Wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur,
qurmuqurdur. Mushu yerge azraq, Shu yerge azraq
bolidu; Shuning bilen ular aldigha kétiwétip, Putliship,
ongda chüshidu, Sundurulup, Tuzaqqa chüshüp
tutulup qalidu. **14** — Shunga hey siler mazaq
qilghuchilar, Yérusalémda turghan mushu xelqni
idare qilghuchilar, Perwerdigarning sözini anglap
qoyunglar! **15** Chünki siler: — «Biz ölüm bilen
ehde tüzduq, Tehtisara bilen bille bir kélishim
békittuq; Qamcha tashqindek ötüp ketkende, U bizge
tegmeydu; Chünki yalghanchiliqni bashpanahimiz
qilduq, Yalghan sözler astida mökünüwalduq» —
dédinglar, **(Sheol h7585)** **16** Shunga Reb Perwerdigar

mundaq deydu: — Mana, Zionda ul bolush üchün
bir Tash, Sinaqtin ötküzülgen bir tash, Qimmetlik
bir burjek téshi, Ishenchlik hem muqim ul téshini
salghuchi Men bolimen. Uninggha ishinip tayan'ghan
kishi héch hoduqmaydu, aldirimaydu. 17 We Men
adaletni ölchem tanisi qilimen, Heqqaniyliqni bolsa
tik ölchigüch yip qilimen; Möldür bashpanahi
bolghan yalghanchiliqni süpürüp tashlaydu, We
kelkün möküwalghan jayini téship epkétidu. 18
Shuning bilen ölüm bilen tüzgen ehdenglar bikar
qiliwétilidu; Silerning tehtisara bilen békitken
kélishiminglar aqmaydu; Qamcha tashqindek ötüp
ketkende, Siler uning bilen cheyliwétilisiler. (Sheol
h7585) 19 U ötüp kétishi bilenla silerni tutidu; Hem
seher-seherlerde, Hem kéche-kündüzlerdimu u ötüp
turidu, Bu xewerni peqet anglap chüshinishning
özila wehimige chüshüsh bolidu. 20 Chünki kariwat
sozulup yétishqa qisqiliq qilidu, Yotqan bolsa adem
tügülüp yatsimu tarliq qilidu. 21 Chünki Perwerdigar
Öz ishini, Yeni Özining gheyriy emilini yürgüzüsh
üchün, Özige yat bolghan ishni wujudqa chiqirish
üchün, Perazim téghida turghinidek ornidin turidu,
U Gibéon jilghisida ghezeplen'ginidek ghezeplinidu;
22 Shunga mazaq qilghuchilar bolmanglar; Bolmisa,
kishenliringlar ching bolidu; Chünki men samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigardin
bir halaket toghrisida, Yeni pütkül yer yüzige qet'iylik
bilen békitken bir halaket toghrisidiki xewerni
anglighanmen. 23 — Qulaq sélinglar, awazimni
anglanglar; Tingshanglar, sözlirimni anglanglar. 24
Yer heydigüchi déhqan térish üchün yerni kün boyi
heydemdu? U pütün kün yerni aghdurup, Chalmilarni
ézemdu? 25 U yerning yüzini tekshiligendin kéyin,
Qaraköz bediyanni tashlap, Zirini chéchip, Bughdayni
taplarda sélip, Arpini térishqa békitilgen jaygha, Qara
bughdayni étiz qirlirigha térimamdu? 26 Chünki
uning Xudasi uni toghra höküm qilishqa nesihet
qilidu, U uninggha ögitidu. 27 Berheq, qaraköz
bediyan chishliq tirna bilen tépilmeydu; Tuluq
zire üstide heydelmeydu; Belki qaraköz bediyan
bolsa qamcha bilen soqulidu, Zire bolsa tömür-
tayaq bilen urulup dan ajritilidu. 28 Un tartishqa
danni ézish kérek, emma [déhqan] uni menggüge
tépéwermeydu; U harwa chaqliri yaki at tuyaqliri bilen
uni menggüge tépéwermeydu; 29 Mushu ishmu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin kélidu;
U nesihet bérishte karamet, Danaliqta ulughdur.

29 Arielge, Dawut öz makani qilghan Arielge way!
Yene bir yil yillargha qoshulsun, Héyt-bayramlar
yene aylinip kelsun; 2 Biraq Men derd-elemni Arielge
keltürimen; Dad-peryadlar kötürülüp anglinidu; U
Manga heqiqeten bir «Ariel» bolidu. 3 Chünki
Men séni qapsap chédirlar tiktürüp, Séni qamal
qilip muhasire istihkamlirini salimen, Poteyliri bilen
séni qorshiwalimen. 4 Shuning bilen pes qilinisen,
Sen yer tégidin sözleydighan, Gepliring pestin,
yeni topa-changdin kélidighan, Awazing erwahlarni
chaqirghuchiningkidek yer tégidin chiqidu, Sözliring
topa-changdin shiwirlap chiqqandek bolidu; 5 Shu
chaghda düshmenliringning topi xuddi yumshaq
topa-changlardek, Yawuzlarning topi shamal uchurup
tashlaydighan topandek tozup kétidu. Bu ish birdinla,
tuyuqsiz bolidu! 6 Emdi samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar séning yéninggha
kélidu; Güldürmama, yer tewresh, küchlük shawqun,
quyuntaz, boran we yutuwalghuchi ot yalqunlar
bilen sendin hésab alidu. 7 Shundaq qilip Arielge
qarshi jeng qilidighan, Yeni uninggha we qel'e-
qorghanliq mudapielerge jeng qiliwatqan barliq
ellerning nurghunlighan qoshunliri kéchisi körgen
chüshtiki körünüshtek yoqap kétidu. 8 Ach qalghan
birsi chüsh körgende, Chüshide bir néme yeydu; Biraq
oyghansa, mana qorsiqi quruq turidu; Changqighan
birsi chüsh körgende, Chüshide su ichidu; Biraq
oyghansa, mana u halidin kétidu, U yenila ussuzluqqa
teshna bolidu; Mana Zion téghigha qarshi jeng
qiliwatqan ellerning nurghunlighan qoshunliri del
shundaq bolidu. 9 Emdi arisaldi boliwérip, Qaymuqup
kétinglar! Özünglarni qarighu qilip, qarighu bolunglar!
Ular mest boldi, biraq sharabtin emes! Ular
ilengliship qaldi, biraq haraqtin emes! 10 Chünki
Perwerdigar silerge gheplet uyqusi basquchi bir
rohni töküp, Közünglarni étiwetti; U peyghemberler
we bash-közünglar bolghan aldin körgüchilernimu
chümkiwetti. 11 Mushu körgen pütkül wehiy bolsa,
siler üchün péchetliwétilgen bir yögime kitabdek
bolup qaldi; Xeq kitabni sawatliq birsige bérip:
— «Oqup bérishingizni ötünimen» — dése, u: —
«Oquyalmaymen, chünki péchiti bar iken» — deydu.
12 Kitab sawatsiz birsige bérilip: — «Oqup bérishingizni
ötünimen» — déyilse, u: — «Men sawatsiz» — deydu.
13 We Reb mundaq deydu: — «Mushu xelq aghzi bilen
Manga yéqinlashqanda, Tili bilen Méni hörmetligende,
Biraq qelbi bolsa Mendin yiraq turghachqa, Mendin

bolghan qorqushi bolsa, peqet insan balisining
petiwaliridinla bolidu, xalas; 14 Shunga mana, Men
mushu xelq arisida yene bir karamet körsitimen;
Karamet bir ishni karamet bilen qilimen; Shuning
bilen ularning danishmenlirining danaliqi yoqilidu;
Ularning aqillirining eqilliri yoshurunuwalghan
bolidu». 15 Özining pükken niyetlirini Perwerdigardin
yoshurush üchün astin yerge kiriwalghan, Öz ishlirini
qarangghuluqta qilidighan, We «Bizni kim köridu»
we «Kim bizni bilgen» dégenlerge way! 16 Ah,
silerning tetürlükünglar! Sapalchini séghiz laygha
oxshatqili bolamdu? Shundaqla ish özini Ishligüchige:
«U méni ishlimigen», Yaki shekillendürülgen özini
Shekillendürgüchige: «Uning eqli yoq» dése bolamdu?!
17 Chünki qisqa waqit ichidila, Liwan méwilik
baghgha aylandurulmamdu? Méwilik bagh bolsa
orman hésablanmamdu? 18 Shu künide gaslar shu
yögime kitabning sözlirini anglaydighan, Qarighular
zulmet hem qarangghuluqtin chiqip közliri köridighan
bolidu; 19 Möminler bolsa Perwerdigardin téximu
xursen bolidu; Insanlar arisidiki miskinler Israildiki
Muqeddes Bolghuchidin shadlinidu. 20 Rehimsiz
bolghuchi yoqaydu, Mazaq qilghuchi ghayib bolidu;
Qebihlik pursitini kütidighanlarning hemmisi halak
qilinidu; 21 Mana [mushundaq ademler] ademni
bir söz üchünla jinayetchi qilidu, Derwazida turup
rezillikke tenbih bergüchi üchün tuzaq teyyarlap
qoyidu, Heqqaniy ademning dewasini sewebsiz bikar
qiliwétidu. 22 Shunga Ibrahim üchün bedel tölep
qutquzghan Perwerdigar Yaqupning jemeti toghruluq
mundaq deydu: — «Hazir bolsa Yaqup xijilliqqa
qalmaydu, Hazir bolsa u tit-tit bolup chirayi tatirip
ketmeydu; 23 Chünki [Yaqup] qolumning ishligen
emili bolghan, öz arisida turghan ewladlirini körgen
waqtida, Ular namimni muqeddes dep ulughlaydighan,
Yaqupning Muqeddes Bolghuchisini pak-muqeddes
dep bilidighan, Israilning Xudasidin qorqidighan
bolidu. 24 Rohi ézip ketkenler yorutulidighan, Qaqshap
yürgenler nesihet-bilim qobul qilidighan bolidu.

30 «Asiy oghullarning ehwaligha way!» — deydu
Perwerdigar, — «Ular pilanlarni tüzmekchi,
biraq Mendin almaydu; Ular mudapie tosuqini berpa
qilidu, Biraq u Méning Rohim emes; Shundaq qilip
ular gunahi üstige gunah qoshuwalidu. 2 Ular
Mendin héch sorimayla Misirgha yol aldi; Pirewnning
qaniti astidin panah izdep, Misirning sayisige ishinip
tayinidu yene! 3 Chünki Pirewnning qaniti bolsa
silerni yerge tashlap let qilidu. Misirning sayisige
ishinip tayinish silerge bash qétimchiliq bolidu. 4
Pirewnning emirliri Zoan shehiride bolsimu, Uning
elchiliri Hanes shehirige herdaim kélip tursimu, 5
Awam hemmisi özige paydisi bolmaydighan, Héch
yardimi we paydisi tegmeydighan, Belki let qilip
yerge tashlaydighan, Hetta reswa qilidighan bir
xelqtin nomus qilidighan bolidu. 6 Negewdiki ulaghlar
toghrisida yüklen'gen wehiy: — Ular japaliq, derd-
elemlik zémindin ötidu; Shu yerdin chishi shirlar
we erkek shirlar, Char yilan we wehshiy uchar
yilanmu chiqidu; Ular bayliqlirini ésheklerning
dümbisige, Göherlirini töge lokkilirigha yüklep,
Özlirige héch payda yetküzmeydighan bir xelqning
yénigha kötürüp baridu. 7 Misir!? Ularning yardimi
bikar hem quruqtur! Shunga Men uni: «Héchnémini
qilip bermeydighan Rahab» dep atighanmen. 8 —
Emdi bu sözning kelgüsi zamanlar üchün, Guwahliq
süpitide ebedil'ebedge turuwérishi üchün, Hazir
bérip buni hem tash taxtigha hem yögime kitabqa
yézip qoyghin. 9 Chünki bular bolsa asiy bir
xelq, Naehli oghullar, Perwerdigarning Tewrat-
terbiyisini anglashni xalimaydighan oghullardur. 10
Ular aldin körgüchilerge: — «Wehiyni körmenglar!»,
We peyghemberlerge: «Bizge toghra bésharetlerni
körsetmenglar; Bizge ademni azade qilidighan,
yalghan bésharetlerni körsitinglar; 11 Senler [durus]
yoldin chiqish, Toghra teriqidin ayrilish! Israildiki
Muqeddes Bolghuchini aldimizdin yoq qilish!» —
deydu. 12 — Emdi Israildiki Muqeddes Bolghuchi
mundaq deydu: — «Chünki siler mushu xewerni
chetke qéqip, Zulumni yölenchük qilip, burmilan'ghan
yolgha tayan'ghininglar tüpeylidin, 13 Shunga mushu
qebihlik silerge égiz tamning bir yériqidek bolidu,
Tam pultiyip qalghanda, u biraqla uni chéqiwétidu;
14 Xuddi sapal chine héch ayimay chéqiwétilgendek
U uni chéqiwétidu; Uningdin hetta ochaqtin chogh
alghudek, Baktin su usqudek birer parchisimu
qalmaydu». 15 Shunga Reb Perwerdigar, Israildiki
Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Yénimgha
towa bilen qaytip kélip aram tapisiler, qutquzulisiler;
Xatirjemlikte hem aman-ésenlikte küch alisiler!»,
— Biraq siler ret qilghansiler. 16 Siler: — «Yaq,
biz atlargha minip qachimiz» — dédinglar, Shunga
siler rast qachisiler! We «Biz chapqur ulaghlargha
minip kétimiz» — dédinglar; — Shunga silerni
qoghlighuchilarmu chapqur bolidu. 17 Minginglar

birining wehimisidin qachisiler; Beshining wehimiside
[hemminglar] qachisiler; Qéchip, tagh üstidiki yégane
bayraq xadisidek, Döng üstidiki tughdek qalisiler. 18
We shunga silerge méhir-shepqet körsitimen dep,
Perwerdigar kütidu; Shunga U silerge rehim qilimen
dep ornidin qozghilidu; Chünki Perwerdigar hökümheqiqet chiqarghuchi Xudadur; Uni kütkenlerning
hemmisi bextliktur! 19 Chünki xalayiq yenila Zionda,
yeni Yérusalémda turidu; Shu chaghda siler yene
héch yighlimaysiler; Kötürgen nalengde U Özini sanga
intayin shepqetlik körsitidu; U nalengni anglisila,
jawab béridu. 20 Reb silerge nan üchün müshküllükni,
Su üchün azab-oqubetni bersimu, Shu chaghda séning
Ustazing yene yoshuruniwermeydu, Belki közüng
Ustazingni köridu; 21 Siler ong terepke burulsanglar,
Yaki sol terepke burulsanglar, Quliqing keyningdin:
— «Yol mana mushu, uningda ménginglar!» dégen
bir awazni anglaysen. 22 Shu chaghda siler oyulghan
mebudliringlargha bérilgen kümüsh helge, Quyma
mebudliringlargha bérilgen altun helgimu dagh
tegküzisiler; Siler ularni adet latisini tashlighandek
tashliwétip: — «Néri tur» — deysiler. 23 U sen
tériydighan uruqung üchün yamghur ewetidu; Yerdin
chiqidighan ashliq-mehsulat hem küch-quwwetlik
hem mol bolidu; Shu küni malliring keng-azade
yaylaqlarda yaylaydu; 24 Yer heydigen kala we éshekler
bolsa, Gürjek we ara bilen sorughan, tuzlan'ghan
helep yeydu. 25 Chong qirghinchiliq bolghan küni,
Yeni munarlar örülgen küni, Herbir ulugh taghda we
herbir égiz döngde bolsa, Enharlar we ériqlar bolidu.
26 Perwerdigar Öz xelqining jarahitini tangidighan,
Ularning qamcha yarisini saqaytqan shu künide, Ay
sholisi quyash nuridek bolidu, Quyash nuri bolsa
yette hesse küchlük bolidu, Yeni yette kündiki
nurgha barawer bolidu. 27 Mana, Perwerdigarning
nami yiraqtin kélidu, Uning qehri yalqunlinip,
Qoyuq is-tütekliri kötürülidu; Lewliri ghezepke
tolup, Tili yutuwalghuchi yan'ghin ottek bolidu. 28
Uning nepesi xuddi tészip boyun'gha yétidighan
kelkündek bolidu, Shuning bilen U ellerni bimenilikni
yoqatquchi ghelwir bilen tasqaydu, Shundaqla
xelq-milletlerning aghzigha ularni azduridighan
yügen salidu. 29 Muqeddes bir héyt ötküzülgen
kéchidikidek, könglünglardin naxsha urghup chiqidu,
Israilgha uyultash bolghan Perwerdigarning téghigha
ney nawasi bilen chiqqan birsining xushalliqidek,
könglünglar xushal bolidu. 30 Perwerdigar heywetlik
awazini yangritidu; U qaynighan qehri, yutuwalghuchi
yalqunluq ot, güldürmamiliq yamghur, boranshawqun, möldürler bilen Öz bilikini sozup körsitidu.
31 Chünki Perwerdigarning awazi bilen Asuriye
yanjilidu, — Bashqilarni urush tayiqi [bolghan Asuriye]
yanjilidu! 32 We Perwerdigar teyyarlighan kaltek
bilen her qétim uni urghanda, Buninggha daplar
hem chiltarlar tengkesh qilinidu; U qolini oynitip
zerb qilip uning bilen küresh qilidu. 33 Chünki Tofet
qedimdin tartip teyyar turghanidi; Berheq, padishah
üchün teyyarlan'ghan; [Perwerdigar] uni chongqur
hem keng qilghan; Otunliri köp yalqunluq bir gülxan
bar, Perwerdigarning nepesi bolsa günggürt éqimidek
uni tutashturidu.

31 — Yardem izdep Misirgha barghanlarning
haligha way! Ular atlargha tayinip, Köp
bolghanliqidin jeng harwilirigha, Intayin küchlük
bolghanliqidin atliq eskerlerge ishinip ketti! Biraq
Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarimaydu,
Perwerdigarni izdimeydu. 2 Biraq Umu danadur! U
külpet élip kélidu, Dégenlirini qayturuwalmaydu;
U buzuqlarning jemetige, Shundaqla qebihlik
qilghuchilargha yardemde bolghanlargha qarshi
ornidin qozghilidu. 3 Misirliqlar Tengri emes,
ademler xalas; Ularning atliri bolsa rohtin emes,
ettin xalas; Perwerdigar bolsa qolini uzartidu,
Yardem bergüchi bolsa putlishidu; Yardem bérilgüchi
bolsa yiqilidu; Ular hemmisi biraqla yoqilidu. 4
Chünki Perwerdigar manga mundaq dégen: — «Owni
tutuwalghan shir yaki arslanni bir terep qilishqa
top-top padichilar chaqirilghanda, Shir yaki arslan
ularning awazliridin héch qorqmay, Shawqunliridin
héch hoduqmay, Belki owni astigha bésiwélip gharghur talighinidek, Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarmu oxshashla Zion téghi we
égizlikliri üchün chüshüp jeng qilidu. 5 Üstide perwaz
qilidighan qushlardek samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar Öz qaniti astigha Yérusalémni
alidu; Qaniti astigha élip, Zionni qutquzidu; Uning
«ötüp kétishi» bilen Zion nijatliqqa érishidu. 6 Siler
dehshetlik asiyliq qilghan Igenglarning yénigha towa
qilip qaytinglar, I Israil baliliri! 7 Chünki shu künide
insanlar herbiri özi üchün öz qoli bilen yasighan
kümüsh butlarni we altun butlarni: — «Gunahtur!»
dep tashliwétidu». 8 «Shu chaghda Asuriye qilich
bilen yiqilidu, Biraq baturning qilichi bilen emes; Bir
qilich uni yutuwalidu, biraq qilich adettiki ademningki

bolmaydu; U jénini élip qilichtin qachmaqchi bolidu,
Arisidiki yigitliri alwan'gha sélinidu. 9 Wehimidin
uning «ul téshi» yoqaydu; Uning serdarliri jeng
tughidin alaqzadilishidu» — dep jakarlaydu Zionda oti
köyiwatqan, Yérusalémda xumdéni yalqunlawatqan
Perwerdigar.

32 Mana, heqqaniyliq bilen hökümranliq qilghuchi
bir padishah chiqidu; Emirler bolsa toghra
höküm chiqirip idare qilidu. 2 Hem shamalgha
dalda bolghudek, Boran'gha panah bolghudek,
Qaghjiraq jayghaériq-sulardek, Changqap ketken
zémin'gha qoram tashning sayisidek bolghan bir
adem chiqidu. 3 Shuning bilen körgüchilerning
közliri héch torlashmaydu, Anglaydighanlarning
quliqi éniq tingshaydu; 4 Bengbashning köngli
bilimni tonup yétidu, Kékechning tili téz hem
éniq sözleydu. 5 Pesendiler emdi peziletlik dep
atalmaydu, Piqsiq iplaslar emdi merd dep atalmaydu,
6 Chünki pesende adem peslikni sözleydu, Uning
köngli buzuqchiliq teyyarlaydu, Iplasliq qilishqa,
Perwerdigargha dagh keltürüshke, Achlarning
qorsiqini ach qaldurushqa, Changqighanlarning
ichimlikini yoqitiwétishke niyetlinidu. 7 Berheq,
iplas ademning tedbirliri qebihtur; U qestlerni
pemlep olturidu, Möminlerni yalghan gep bilen,
Yoqsulning dewasida gep qilip uni weyran qilishni
pemlep olturidu. 8 Peziletlik ademning qilghan
niyetliri berheq peziletliktur; U pezilette muqim
turidu. 9 Ornunglardin turup, i xatirjem ayallar,
awazimni anglanglar! I endishisiz qizlar, sözlirimge
qulaq sélinglar! 10 Bir yil öte-ötmeyla, i bighem
ayallar, Parakende qilinisiler! Chünki üzüm hosuli
bikargha kétidu, Méwe yighish yoq bolidu. 11
I xatirjem ayallar, titrenglar! I endishisiz qizlar,
patiparaq bolunglar! Kiyiminglarni séliwétinglar,
özünglarni yalang qilinglar, chatriqinglargha böz
baghlanglar! 12 Güzel étiz-baghlar üchün, Méwilik
üzüm talliri üchün meydenglargha urup hesret
chékinglar! 13 Üstide tiken-yantaqlar ösidighan
öz xelqimning zémini üchün, Shad-xuram öyler,
warang-churung qilip oynaydighan bu sheher üchün
qayghurunglar! 14 Chünki orda tashlinidu, Ademler
bilen liq tolghan sheher ademzatsiz bolidu, Istihkam
we közet munarliri uzun zaman'ghiche peqetla yawayi
éshekler zoq alidighan, Qoy padiliri ozuqlinidighan
boz yerler bolidu. 15 Taki Roh bizge yuqiridin
tökülgüche, Dalalar méwilik bagh-étizlar bolghuche,
Méwilik bagh-étizlar ormanzar dep hésablan'ghuche
shu péti bolidu. 16 Shu chaghda adalet dalani,
Heqqaniyliq méwilik bagh-étizlarni makan qilidu.
17 Heqqaniyliqtin chiqidighini xatirjemlik bolidu,
Xatirjemlikning netijisi bolsa menggüge bolidighan
aram-tinchliq we aman-ésenlik bolidu. 18 Shuning
bilen méning xelqim xatirjem makanlarda, Ishenchlik
turalghularda we tinch aramgahlarda turidu. 19
Orman késilip yiqitilghanda möldür yaghsimu, Sheher
pütünley yer bilen yeksan qiliwétilsimu, 20 Su boyida
uruq térighuchilar, Kala we ésheklerni keng dalagha
qoyuwétidighanlar bextliktur!

33 I özüng bulang-talang qilinmighan, bashqilarni
bulang-talang qilghuchi, Bashqilar sanga asiyliq
qilmighan, Özüng asiyliq qilghuchi, Séning halinggha
way! Sen bulang-talangni boldi qilishing bilen, Özüng
bulang-talang qilinisen; Sen asiyliqni boldi qilishing
bilen, Özüng asiyliqqa uchraysen; 2 I Perwerdigar,
bizge méhir-shepqet körsetkeysen; Biz Séni ümid bilen
kütüp kelduq; Ötünimizki, Sen her seher [Israilgha]
küchlük bilek-qol, Qiyinchiliq peytliride nijatimiz
bolghaysen. 3 Top-top ademlerning ghowgha-
chuqanliridin xelqler beder qachidu; Sen [Xuda]
qeddingni tik qilishing bilen eller pitirap kétidu; 4
Chéketke lichinkiliri ot-köklerni yighip yewalghandek,
Silerge békitip bérilgen olja yighiwélinidu; Chéketkiler
uyan-buyan yügürgendek ademler olja üstide
uyan-buyan yügürüshidu. 5 Perwerdigar üstün
turidu, Berheq, Uning turalghusi yuqirididur; U
Zion'gha adalet we heqqaniyliq toldurdi; 6 U bolsa
künliringlarning tinch-amanliqi, nijatliq, danaliq
we bilimning bayliqliri bolidu; Perwerdigardin
qorqush Uning üchün göherdur. 7 Mana, ularning
palwanliri sirtta turup nale-peryad kötüridu; Sülh-
ehde tüzgen elchiler qattiq yighlishidu; 8 Yollar
ademsiz qaldi; Ötkünchi yolchilar yoq boldi; U
ehdini buzup tashlidi; Sheherlerni közige ilmaydu,
Ademlerni héch etiwarlimaydu. 9 Zémin matem
tutidu, zeiplishidu; Liwan xijalettin solishidu; Sharon
chöl-bayawan'gha aylandi; Bashan we Karmel bolsa
qirip tashlandi. 10 Mana hazir ornumdin turimen,
— deydu Perwerdigar, — Hazir Özümni üstün
körsitimen, Hazir qeddimni kötürimen. 11 — Silerning
boyunglarda quruq ot-chöpla bar, Paxal tughisiler;
Öz nepesliringlar ot bolup özünglarni yutuwétidu;
12 Eller bolsa hak köydürülgendek köydürilidu;
Orulghan jighan-tikenlerdek otta köydürüwétilidu. 13

— I yiraqtikiler, Méning qilghanlirimni anglanglar;
Yéqindikiler, Méning küch-qudritimni tonup yétinglar.
14 Ziondiki gunahkarlar qorqidu; Wehime iplaslarni
bésiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim menggülük
yutqur Ot bilen bille turidu? Kim ebedil'ebed
yalqunlar bilen bir makanda bolidu?» — deydu.
15 — «Heqqaniyliq yolida mangidighan, Durus-lilla
gep qilidighan, Zalimliqtin kelgen haram paydigha
nepretlinidighan, Parilarni sun'ghuchilarni qolini
pulangshitip ret qilidighan, Qanning gépi bolsila
quliqini yopurup anglimaydighan, Peslik-rezillikke
qarashni ret qilip, közini qachuridighan; 16 U
yuqirini makan qilidu; Qoram tashlar uning qorghini
bolup, Yuqiri uning bashpanahi bolidu; Öz risqi
uninggha bérilidu, Uning süyi kapaletlik bolidu». 17
— «Közliring Padishahni güzellikide köridu; Közliring
uzun'gha sozulghan zémin'gha nezer salidu. 18
Könglüng wehime toghrisida chongqur oygha patidu;
Royxetchi beg qéni? Oljini ölcheydighan tarazichi
beg qéni? Istihkam-munarlarni sanighuchi beg
qéni? 19 Qaytidin esheddiy xelqni körmeysen, —
Sen angqiralmaydighan, boghuzida sözleydighan,
Duduqlap gep qilidighan, gépini chüshinelmeydighan
bir xelqni ikkinchi körmeysen. 20 Ibadet héytlirimiz
ötküzülidighan sheher Zion'gha qara; Séning közüng
Yérusalémning tinch-aman makan bolghanliqini,
Qozuqliri hergiz yulunmaydighan, Taniliri hergiz
üzülmeydighan, Ikkinchi yötkelmeydighan chédir
bolghanliqini köridu; 21 Shu yerde Perwerdigarning
shan-sheripi bizge körünidu, — U Özi deryalar, keng
östengler éqip turidighan bir jay bolidu; Palaqlar bilen
heydelgen héchqandaq kéme u jayda qatnimaydu,
We yaki hech heywetlik kéme u jaydin ötmeydu;
22 Chünki Perwerdigar bizning nijatkar-hakimimiz,
Perwerdigar bizge qanun Bergüchidur, Perwerdigar —
bizning Padishahimiz, U bizni qutquzidu! 23 Séning
tana-arghamchiliring boshighan bolsimu, [Israil]
yelken xadisining turumini mustehkem qilalmisimu,
Yelkenni yéyip chiqiralmisimu, U chaghda zor bir olja
üleshtürülidu; Hetta aqsaq-tokurlarmu oljini alidu.
24 Shu chaghda shu yerde turghuchi: «Men késel»
démeydu; Shu jayni makan qilghan xelqning gunahliri
kechürüm qilinidu.

34 Yéqin kélinglar, i eller, anglanglar! I qowm-
xelqler, qulaq sélinglar! Yer-zémin we uningdiki
barliq mewjudatlar, Jimi alem we uning ichidin
chiqqan hemme mewjudatlar, Tingshanglar! 2 Chünki
Perwerdigarning barliq ellerge qarita ghezipi bar,
Uning derghezipi ularning barliq qoshunlirigha
qarshi turidu; U ularni halaketke pütüp qoyghan,
Ularni qirghinchiliqqa tapshuruwetken; 3 Ulardin
öltürülgenler sirtqa tashliwétilidu, Jesetliridin
sésiqchiliq puraydu, Taghlar ularning qéni bilen
éritilidu; 4 Asmanlardiki jimiki jisim-qoshunlar
chirip yoq bolidu, Asmanlar yögime kitabdek
türülidu; Üzüm télining yopurmaqliri xazan bolup,
soliship chüshkendek, Yiglep ketken enjür shéxidin
chüshkendek, Ularning jimiki jisim-qoshunliri
yiqilidu; 5 Chünki shemshirim asmanlarda [qan bilen]
sughuruldi; Qaranglar, shemshirim Méning halaket
lenitimge uchrighan xelqqe, Yeni Édom üstige jazalash
üchün chüshidu; 6 Perwerdigarning bir shemshiri
bar; U qan'gha boyaldi; U yaghliq nersilerning
yéghi bilen, Öchke-qozilarning qéni bilen, Qochqar
börikining yéghi bilen ozuqlandurulghan; Chünki
Perwerdigarning Bozrah shehiride bir qurbanliqi,
Édomda zor bir qirghinchiliqi bar. 7 Mushu
qirghinchiliqlar bilen yawayi kalilar, Torpaqlar we
küchlük buqilarmu yiqilidu. Ularning zémini qan'gha
chömülidu, Topa-changliri yagh bilen mayliship
kétidu. 8 Chünki Perwerdigarning qisas alidighan
bir küni, Zion dewasidiki hésab alidighan yili
bar. 9 [Édomdiki] éqinlar qarimaygha, Uning
topiliri günggürtke aylandurulidu; Zémini bolsa
köyüwatqan qarimay bolidu. 10 Uning oti kéche-
kündüz öchürülmeydu; Is-tütekliri menggüge örleydu;
U dewrdin-dewrgiche xarabilikte turidu; Héchkim
ikkinchi u yerge ayagh basmaydu. 11 Chöl huwqushi
we chirqirighuchi huwqushlar uni igiliwalidu; Chong
huwqush we qagha-quzghunlar shu yerde uwilaydu;
Xuda uninggha «tertipsizlik-bimenilikni ölcheydighan
tana»ni, We «qup-quruqluqni ölcheydighan tik
ölchigüch»ni tartidu. 12 Birsi kélip [Édomning]
ésilzadilirini padishahliqini [idare qilishqa] chaqirsa,
Ulardin héchkim bolmaydu; Uning emirliri yoq
qiliwétilgen bolidu. 13 Ordilirida tikenler, Qel'e-
qorghanlirida chaqqaq-jighanlar ösüp chiqidu; U
chilbörilerning makani, «Huwqushlarning ordisi»
bolidu. 14 Shu yerde chöl-bayawandiki janiwarlar,
yawayi itlar jem bolidu; Herbir «öchke jin» öz
qérindishigha towlaydu; Tün mexluqliri shu yerde
makanlishidu, Uni özige aramgah qilip turidu. 15
«Oq yilan» shu yerde uwilaydu, Uning sayiside
tuxumlaydu, Balilirini yighip baqidu. Qorultaz-

tapqushlar herbiri öz jüpi bilen shu yerde toplinidu; 16
Perwerdigarning yögime kitabidin izdep oqup baqqin;
Ulardin héchbiri chüshüp qalmaydu; Héchqaysisining
öz jorisi kem bolmaydu; Chünki Özining aghzi ularga
buyrughan; Uning Öz Rohi ularni toplighan. 17 Chünki
[Perwerdigar] Özi ular üchün chek tashlap, Öz qoli
bilen zémin'gha tana tartip ularga teqsim qilip
bergen; Ular uninggha menggüge igidarliq qilidu,
Dewrdin-dewrgiche shu yerni makan qilidu.

35 — Dala hem qaghjirap ketken jaylar ular
üchün xushal bolidu; Chöl-bayawan shadlinip
zepirandek chéchekleydu; 2 U berq urup chéchekleydu,
Shadliqqa shadliq qoshulup tentene qilidu; Liwanning
shan-sheripi, Karmel we Sharondiki güzellik we
sür uninggha bérilidu; Ular Perwerdigarning shan-
sheripini, Xudayimizning güzelliki we heywitini
köridu. 3 Ajiz qollarni küchlendürünglar, Égilip
mangidighan tizlarni chingitinglar, 4 Yüriki
aghqanlargha: — «Ching turunglar! Qorqmanglar!
Mana, Xudayinglargha qarap béqinglar; Qisas kélidu
— Xudaning hésab élish küni kélidu! U Özi kélidu,
silerni qutquzidu!» — deng! 5 Andin qarighuning
közi échilidu, Gasning qulaqliri ochuq qilinidu, 6
Andin aqsaq-tokurlar kéyiktek oynaqlap sekreydu;
Gachining tili naxsha éytidu; Chünki dalada sular,
Chöl-bayawanlarda derya-éqinlar urghup tashidu; 7
Pizhghirin chöl-jezire kölchekke, Changqighan yerler
bulaqlargha aylinidu; Chilbörilerning makani — ular
yatqan jay, Qomush we yékenler ösüp, chimenlikke
aylinidu. 8 Shu yerde égiz kötürülgen bir yol, Tüptüz
bir yol bolidu; U «pak-muqeddeslikning yoli» dep
atilidu; Napaklar uningdin ötüshke bolmaydu, Shu yol
mexsus shular üchün békitilip yasalghanki, — Hetta
nadanlarmu uningda ézip ketmeydu; 9 Shu yerde
shir bolmaydu, Uning üstige héch yirtquch haywan
chiqmaydu; (Ular shu yerde héch tépilmaydu) — Nijat
arqiliq hörlükke chiqqanlar shu yerde mangidu! 10
Perwerdigarning bedel tölep qutquzghanliri qaytip
kélidu, Küylerni éytip Zion'gha yétip kélidu; Ularning
bashlirigha menggülük shad-xuramliq qonidu; Ular
xushalliq we shadliqqa chömgen bolidu; Qayghu-
hesret hem uh-nadametler beder qachidu.

36 Hezekiyaning on tötinchi yili shundaq boldiki,
Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq
qel'e-qorghanliq sheherlirige hujum qilip chiqip,
ularni ishghal qildi. 2 Andin Asuriye padishahi
«Rab-Shakeh» [dégen serdarni] chong bir qoshun
bilen Laqish shehiridin Yérusalémgha ewetti. U
Kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda, yuqiri
kölchekning norining béshigha kélip turdi. 3 Shuning
bilen Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan
Éliakim, ordining diwanbégi bolghan Shebna we
Asafning oghli, orda mirzibégi bolghan Yoahlar uning
yénigha keldi 4 we Rab-Shakeh ularga mundaq dédi:
— Siler Hezekiyagha: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye
padishahi sanga mundaq dédi, denglar: — «Séning
mushu ishen'gen tayanching zadi némiti? Sen: (u peqet
gepla, xalas!) — «Urush qilish tedbir-meslihitimiz
hem küchimiz bar» — deysen; sen zadi kimge tayinip
manga qarshi ökte qopisen? 6 Mana, sen yériqi bar
ashu qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen! Birsi
uninggha yölense, uning qoligha sanjip kiridu; mana
Misir padishahi Pirewn'ge tayan'ghanlarning hemmisi
shundaq bolidu! 7 Eger sen manga: «Biz Xudayimiz
bolghan Perwerdigargha tayinimiz» — déseng,
Hezekiya özi Yehudadikilerge we Yérusalémdikilerge:
«Siler peqet Yérusalémdiki mushu ibadetgah aldidila
Perwerdigargha ibadet qilishinglar kérek» dep,
shu [Perwerdigargha] atalghan «yuqiri jaylar»ni
hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Ular ashu
Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmidi? 8 Emdi
xojam Asuriye padishahi bilen bir toxtamgha kel:
— «Eger sende atqa mineligüdek eskerliring bolsa,
men sanga ikki ming atni bikargha bérey!» 9
Sende undaqlar bolmisa, xojamning emeldarlirining
eng kichiki bolghan bir leshker béshini qandaqmu
chékindüreleysiler?! Sen jeng harwiliri we atlarni élish
üchün Misirgha tayinisen téxi! 10 Men emdi mushu
zéminni halak qilish üchün Perwerdigarsiz keldimmu?
Perwerdigar derweqe manga: «Mushu zéminni halak
qilishqa chiqqin!» — dédi!»» 11 Éliakim, Shebna
we Yoah Rab-Shakehge: — «Péqirlirigha aramiy
tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bizge ibraniy
tilida sözlimisile, gepliri sépilda turghanlarning
quliqigha kirmisun!» — dédi. 12 Biraq Rab-Shakeh: —
«Xojam méni mushu gepni xojanglargha we silergila
éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte
sépilda olturghanlargha déyishke ewetken emesmu?
Chünki ular siler bilen birlikte öz poqini yégüchi
hem öz süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. 13
Andin Rab-Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen:
— «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining
sözlirini anglap qoyunglar!» — dep warqiridi. 14

«Padishah mundaq deydu: — «Hezekiya silerni aldap
qoymisun! Chünki u silerni qutquzalmaydu. 15 Uning
silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu;
mushu sheher Asuriye padishahining qoligha chüshüp
ketmeydu» dep Perwerdigargha tayandurushigha
yol qoymanglar!». 16 Hezekiyagha qulaq salmanglar;
chünki Asuriye padishahi mundaq deydu: — «Men
bilen sülhiliship, men terepke ötünglar; shundaq
qilsanglar herbiringlar özünglarning üzüm baringidin
hem özünglarning enjür derixidin méwe yeysiler,
herbiringlar öz su kölchikinglardin su ichisiler;
17 ta men kélip silerni bughdayliq hem sharabliq
bir zémin'gha, néni bar hem üzümzarliri bar bir
zémin'gha, — zémininglargha oxshash bir zémin'gha
apirip qoyghuche yep-ichiwéringlar! 18 Hezekiyaning
silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu» dep
ishendürüshige yol qoymanglar! El-yurtlarning ilah-
butlirining biri öz zéminini Asuriye padishahining
qolidin qutquzghanmu? 19 Xamat we Arpad dégen
yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim shehirining
ilah-butliri qéni? Ular Samariyeni méning qolumdin
qutquzghanmu?! 20 Mushu el-yurtlarning ilah-
butliridin öz zéminini qutquzghan zadi kim bar?
Shundaq iken, Perwerdigar Yérusalémni méning
qolumdin qutquzalamdu?»». 21 Anglighuchilar süküt
qilip uninggha jawaben héchqandaq bir söz qilmidi;
chünki padishahning buyruqi shuki: — «Uninggha
jawab bermenglar». 22 Andin Hilqiyaning oghli, ordini
bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna
we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-
kécheklirini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélip,
Rab-Shakehning geplirini uninggha uqturdi.

37 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda,
kiyim-kécheklirini yirtip, özini böz bilen qaplap
Perwerdigarning öyige kirdi. 2 U Hilqiyaning oghli,
ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna
we kahinlarning aqsaqallirini böz yépinchaqlighan
péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti.
3 Ular uninggha: — «Hezekiya mundaq deydu: —
«Balilar tughulay dep qalghanda anining tughqudek
hali qalmighandek, mushu kün külpet chüshidighan,
reswa we mazaq qilinidighan bir kündur. 4 Öz xojisi
bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa
ewetken Rab-Shakehning geplirini Perwerdigar
Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni anglighan
Perwerdigar Xudaying shu gepler üchün uning
dekkisini bérermikin? Shunga qép qalghan qaldilar
üchün awazingni kötürüp, bir duayingni berseng»» —
dédi. 5 Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliri
Yeshayaning aldigha keldi. 6 Yeshaya ularغa:
— «Xojayininglargha: — «Perwerdigar mundaq
dédi: — «Asuriye padishahining chaparmenlirining
sen anglighan ashu manga kupurluq qilghuchi
gepliridin qorqma; 7 Mana, Men uninggha bir rohni
kirgüzimen; shuning bilen u ighwani anglap, öz
yurtigha qaytidu. U öz zéminida turghanda uni qilich
bilen öltürgüzimen» — denglar» — dédi. 8 Rab-
Shakeh kelgen yoli bilen qaytip mangghanda, Asuriye
padishahining Laqish shehiridin chékin'genlikini
anglap, uning yénigha keldi; Asuriye padishahi
Libnah shehirige qarshi jeng qiliwatqanidi. 9
Andin padishah: «Éfiopiye padishahi Tirhakah
sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup yolgha chiqti»
dégen xewerni anglidi. Shu xewerni anglighanda
u yene Hezekiyagha elchilerni mundaq xet bilen
ewetti: — 10 «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagha
mundaq denglar: — «Sen tayinidighan Xudayingning
sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoligha
tapshurulmaydu» déginige aldanma; 11 Mana,
sen Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni
néme qilghanlirini, ularni ilah-butlirigha atap halak
qilghanliqini anglighansen; emdi özüng qandaqmu
qutquzulisen? 12 Ata-bowilirim halak qilghan
ellerni bolsa, ularning ilah-butliri qutquzghanmu?
Gozan, Haran, Rezef shehiridikilernichu? Télassarda
turghan Édenlernichu? 13 Xamat padishahi,
Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah
sheherlirining padishahliri qéni?»». 14 Hezekiya xetni
ekelgüchilerning qolidin élip oqup chiqti. Andin u
Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning aldigha
xetni yéyip qoydi. 15 Hezekiya Perwerdigargha dua
qilip mundaq dédi: — 16 «I kérublar otturisida
turghan, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen,
jahandiki barliq el-yurtlarning üstidiki Xuda peqet
Özüngdursen; asman-zéminni Yaratquchisen. 17 I
Perwerdigar, quliqingni töwen qilip anglighaysen;
közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeysen;
Sennaxéribning adem ewetip menggü hayat Xudani
haqaretlep éytqan hemme geplirini anglighaysen!
18 I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten
hemme yurtlarni we shularغa béqindi bolghan
yurtlarnimu xarabe qilip, 19 Ularning ilah-butlirini
otqa tashliwetken; chünki ularning ilahliri ilah emes,

belki insan qoli bilen yasalghanlar, yaghach we tash,
xalas; shunga Asuriyelikler ularni halak qildi. 20
Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq
el-yurtlargha Séning, peqet Séningla Perwerdigar
ikenlikingni bildürüsh üchün, bizni uning qolidin
qutquzghaysen!». 21 Shuning bilen Amozning oghli
Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: —
— Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu:
— «Sen Manga Sennaxérib toghruluq dua qilishing
bilen, 22 Perwerdigarning uninggha qarita dégen
sözi shudurki: — «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni
kemsitidu, Séni mazaq qilip külidu; Yérusalémning
qizi keyningge qarap béshini chayqaydu; 23 Sen
kimni mazaq qilip kupurluq qilding? Sen kimge
qarshi awazingni kötürüp, Neziringni üstün qilding?
Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi! 24 Qulliring
arqiliq sen Rebni mazaq qilip: — «Men nurghunlighan
jeng harwilirim bilen tagh choqqilirigha, Liwan
tagh baghirlirigha yétip keldimki, Uning égiz kédir
derexlirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men
uning eng yuqiri égizlikige yamiship chiqip, Uning
eng bük-baraqsan ormanzarliqigha kirip yétimen. 25
Özüm quduq kolap su ichtim; Putumning uchidila men
Misirning barliq derya-östenglirini qurutuwettim —
déding. 26 — Sen shuni anglap baqmighanmiding?
Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin
tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge
ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanliq sheherlerni
xarabilerge aylandurdung; 27 Shuning bilen u yerde
turuwatqanlar küchsizlinip, Yerge qaritip qoyuldi,
shermende qilindi; Ular étizdiki ottek, Yumran
kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmey qurup
ketkendek boldi. 28 Biraq séning olturghiningni,
ornungdin turghiningni, chiqip-kirginingni we Manga
qarshi ghaljirliship ketkiningni bilimen; 29 Manga
qarshi ghaljirliship ketkenlikingning, hakawurliship
ketkenlikingning quliqimgha yetkini tüpeylidin,
Men qarmiqimni burningdin ötküzimen, Yüginimni
aghzinggha salimen, Özüng kelgen yol bilen séni
qayturimen. 30 I [Hezekiya], shu ish sanga alamet
bésharet boliduki, — Mushu yili özlükidin ösken,
Ikkinchi yili shulardin chiqqanlarmu rizqinglar
bolidu; Üchinchi yili bolsa tériysiler, orisiler, üzüm
köchetlirini tikisiler; Ulardin chiqqan méwilerni
yeysiler. 31 Yehuda jemetidiki qutulghan qaldisi bolsa
yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirigha qarap
méwe béridu; 32 Chünki Yérusalémdin bir qaldisi,
Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. 33 Shunga
Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq
deydu: — U ne mushu sheherge yétip kelmeydu, Ne
uninggha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kötürüp
aldigha kelmeydu, Ne uninggha qarita qashalarnimu
yasimaydu. 34 U qaysi yol bilen kelgen bolsa, Shu
yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu, —
deydu Perwerdigar. 35 — Chünki Özüm üchün we
Méning qulum Dawut üchün bu sheherni etrapidiki
sépildek qoghdap qutquzimen». 36 Shuning bilen
Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklerning
bargahida bir yüz seksen besh ming eskerni urdi.
Mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning
hemmisining ölgenlikini kördi! 37 Shunga Asuriye
padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Ninewe
shehirige qaytip turdi. 38 Shundaq boldiki, u öz buti
Nisroqning butxanisida uninggha choqunuwatqanda,
oghulliri Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap
öltürüwetti; andin ular Ararat dégen yurtqa qéchip
ketti. Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah
boldi.

38 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir
késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya
peyghember uning qéshigha bérip, uninggha: —
Perwerdigar mundaq deydu: — — Öyüng toghruluq
wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen, — dédi.
2 Hezekiya yüzini tam terepke qilip Perwerdigargha
dua qilip: 3 — I Perwerdigar, Séning aldingda heqiqet
we pak dil bilen méngip yürgenlikimni, neziring
aldingda durus bolghan ishlarni qilghanliqimni eslep
qoyghaysen, — dédi. We Hezekiya yighlap éqip
ketti. 4 Andin Perwerdigarning sözi Yeshayagha
yétip mundaq déyildi: — 5 Bérip Hezekiyagha
mundaq dégin: — Perwerdigar, atang Dawutning
Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz
yashliringni kördüm; mana, künliringge yene on
besh yil qoshimen; 6 Shuning bilen Men séni we bu
sheherni Asuriye padishahining qolidin qutquzimen;
Men sépil bolup bu sheherni qoghdaymen. 7 Shuning
bilen Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezmen
qilidighanliqini sanga ispatlash üchün Perwerdigardin
mundaq bésharetlik alamet boliduki, 8 Mana, Men
quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey üstige
chüshken sayisini on qedem keynige yandurimen».
Shuning bilen quyashning chüshken sayisi on basquch

keynige yandi. 9 Yehuda padishahi Hezekiya késel
bolup, andin késilidin eslige kelgendin kéyin mundaq
xatirilerni yazdi: 10 — «Men: «Ömrümning otturisida
tehtisaraning derwazilirigha bériwatimen, Qalghan
yillirimdin mehrum boldum» — dédim. (Sheol h7585) 11
Men: — «Tiriklerning zéminida turup Xudayim Yahni,
Yahni körelmeydighan, Shundaqla «hemme nerse yoq
bolghan» jayda turghanlar bilen bille turup, insannimu
körelmeydighan boldum» — dédim. 12 Méning
turalghum charwichining chédiridek özümdin yötkilip
ketti; Men bapkar öz toqughinini türüwetkinidek
hayatimni türiwettim; U méni toqush destigahidin
késiwetti; Tang bilen kech ariliqida Sen [Xuda]
jénimni alisen; 13 Tang atquche men kütüp, özümni
tinchlandurup yürimen, Biraq U shirgha oxshash
hemme söngeklirimni sundurghandek qilidu; Tang
bilen kech ariliqida Sen [Xuda] jénimni alisen. 14 Men
qarlighach yaki turnidek wichirlap yürimen; Paxtektek
ah-uh urimen; Közlirim yuqirigha qarash bilen
ajizliship kétidu; I reb, méni zulum basti! Jénimgha
képil bolghin! 15 Néme désem bolar? Chünki U manga
söz qildi we Özi mushu ishni qildi! Jénim tartqan
azab tüpeylidin men bar yillirimda qedemlirimni
sanap bésip awaylap mangimen. 16 I Reb, ademler
mushundaq sawaqlar bilen yashishi kérek; Rohim
mushu sawaqlardin hayatini tapidu; Sen méni eslimge
keltürüp, méni hayat qilding! 17 Mana, özümning bext-
tinchliqim üchün azab üstige azab tarttim; Manga
bolghan söygüng tüpeylidin jénimni halaket hangidin
chiqardingsen; Sen hemme gunahlirimni keyningge
chörüwettingsen. 18 Chünki tehtisara Sanga rehmet
éytalmaydu; Ölüm Séni medhiyiliyelmeydu; Hanggha
chüshiwatqanlar Séning heqiqet-wapaliqinggha
ümid baghliyalmaydu. (Sheol h7585) 19 Özüm bügün
qilghinimdek Sanga rehmet éytidighanlar tirikler,
tiriklerdur; Ata bolghuchi oghullirigha heqiqet-
wapaliqingni bildüridu. 20 Perwerdigar méni
qutquzushqa niyet baghlighandur; Biz bolsaq, qalghan
ömrimizde her küni Perwerdigarning öyide saz chélip
medhiye naxshlirimni éytimiz!». 21 (Yeshaya bolsa:
— «Enjür poshkili teyyarlap, yarisigha chaplanglar,
u eslige kélidu», dégenidi 22 we Hezekiya: —
«Méning Perwerdigarning öyige chiqidighanliqimni
ispatlaydighan qandaq bésharetlik alamet bérilidu?»
dep sorighanidi).

39 Shu peytte Baladanning oghli Babil padishahi
Mérodaq-Baladan Hezekiyaning késel bolup yétip
qalghanliqini hem eslige kelgenlikini anglighachqa,
Hezekiyagha xetlerni hediye bilen ewetti. 2 Hezekiya
elchilerni xushalliq bilen kütüp, uning xezine-
ambarlirida saqlan'ghan nersilirini körsetti; yeni
kümüshni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni,
sawut-qorallarni saqlaydighan öyning hemmisini
we bayliqlirining barliqini körsetti; uning ordisi we
yaki pütkül padishahliqi ichidiki nersilerdin Hezekiya
ulargha körsetmigen birimu qalmidi. 3 Andin Yeshaya
peyghember Hezekiyaning aldigha bérip, uningdin:
— «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa
nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular
yiraq bir yurttin, yeni Babildin kelgen», dédi. 4
Yeshaya yene: — «Ular ordangda némini kördi?» dep
soridi. Hezekiya: — «Ordamda bar nersilerni ular
kördi; bayliqlirimning arisidin ulargha körsetmigen
birimu qalmidi» — dédi. 5 Yeshaya Hezekiyagha
mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarning sözini anglap qoyghin: —
6 — Mana shundaq künler kéliduki, ordangda bar
nersiler we bügün'ge qeder ata-bowiliring toplap,
saqlap qoyghan hemme nerse Babilgha élip kétilidu;
héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar, 7 — hemde
[Babilliqlar] oghulliringni, yeni özüngdin bolghan
ewladliringni élip kétidu; shuning bilen ular Babil
padishahining ordisida aghwat bolidu. 8 Shuning
bilen Hezekiya öz-özige: «Öz künlirimde bolsa aman-
tinchliq, [Xudaning] heqiqet-wapaliqi bolidiken'ghu»
dep, Yeshayagha: — «Siz éytqan Perwerdigarning
mushu sözi yaxshi iken» — dédi.

40 Xelqimge teselli béringlar, teselli béringlar,
depla yüridu Xudayinglar; 2 Yérusalémning
qelbige söz qilip uninggha jakarlanglarki, Uning jebir-
japaliq waqti axirlashti, Uning qebihliki kechürüm
qilindi; Chünki u Perwerdigarning qolidin barliq
gunahlirining ornigha ikki hessilep [méhir-shepqitini]
aldi. 3 Anglanglar, dalada birsining towlighan
awazini! «Perwerdigarning yolini teyyarlanglar, Chöl-
bayawanda Xudayimiz üchün bir yolni kötürüp tüptüz
qilinglar! 4 Barliq jilghilar kötürülidu, Barliq tagh-
döngler pes qilinidu; Egri-toqaylar tüzlinidu, Ongghul-
dongghul yerler tekshilinidu. 5 Perwerdigarning
shan-sheripi körünidu, We barliq ten igiliri uni teng
köridu; Chünki Perwerdigarning Öz aghzi shundaq
söz qilghan!». 6 — Anglanglar, bir awaz «jakarla»
deydu; Jakarlighuchi bolsa mundaq sorap: — «Men
némini jakarlaymen?» — dédi. [jawab bolsa: —]

«Barliq ten igiliri ot-chöptur, xalas; We ularning
barliq wapaliqi daladiki gülge oxshash; 7 Ot-chöp
solishidu, gül xazan bolidu, Chünki Perwerdigarning
Rohi üstige püwleydu; Berheq, [barliq] xelqmu ot-
chöptur! 8 Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu;
Biraq Xudayimizning kalam-sözi menggüge turidu!»
9 — I Zion'gha xush xewer élip kelgüchi, yuqiri
bir taghqa chiqqin; Yérusalémgha xush xewerni
élip kelgüchi, Awazingni küchep kötürgin! Uni
kötürgin, qorqmighin! Yehudaning sheherlirige:
— «Mana, Xudayinglargha qaranglar» dégin! 10
Mana, Reb Perwerdigar küch-qudritide kéliwatidu,
Uning biliki Özi üchün hoquq yürgüzidu; Mana,
Uning alghan mukapati Özi bilen bille, Uning
Özining in'ami Özige hemrah bolidu. 11 Qoychidek
U Öz padisini baqidu; U qozilarni bilek-qoligha
yighidu, ularni quchaqlap mangidu, Émitküchilerni
U mulayimliq bilen yétekleydu. 12 Kim derya-
okyanlarning sulirini ochumida ölchep belgiligen,
Asmanlarni ghérichlap békitken, Jahanning topa-
changlirini misqallap salghan, Taghlarni tarazida
tarazilap, Dönglerni jingda tartip ornatqan? 13
Kim Perwerdigarning Rohigha yolyoruq bergen?
Kim Uninggha meslihetchi bolup ögetken? 14 U
kim bilen meslihetleshken, Kim Uni eqilliq qilip
terbiyeligen? Uninggha höküm-heqiqet chiqirish
yolida kim yétekligen, Yaki Uninggha bilim ögetken,
Yaki Uninggha yorutulush yolini kim körsetken? 15
Mana, Uning aldida el-yurtlar Uninggha nisbeten
chélekte qalghan bir tamcha sudek, Tarazida qalghan
topa-changdek hésablinidu; Mana, U arallarni zerriche
nersidek qoligha alidu; 16 Pütkül Liwan bolsa
[qurban'gah] otigha, Uning haywanliri bolsa bir
köydürme qurbanliqqa yetmeydu. 17 El-yurtlar uning
aldida héchnerse emestur; Uninggha nisbeten ular
yoqning ariliqida, Quruq-menisiz dep hésablinidu. 18
Emdi siler Tengrini kimge oxshatmaqchisiler? Uni
némige oxshitip sélishturisiler? 19 [Bir butqimu?!] Uni
hünerwen qélipqa quyup yasaydu; Zerger uninggha
altun hel béridu, Uninggha kümüsh zenjirlerni
soqup yasaydu. 20 Yoqsullarning béghishlighudek
undaq hediyiliri bolmisa, chirimeydighan bir derexni
tallaydu; U lingship qalmighudek bir butni oyup
yasashqa usta bir hünerwen izdep chaqiridu. 21
Siler bilmemsiler? Siler anglap baqmighanmusiler?
Silerge ezeldin éytilmighanmidu? Yer-zémin apiride
bolghandin tartip chüshenmeywatamsiler? 22
U yer-zéminning chembirikining üstide olturidu,
Uningda turuwatqanlar uning aldida chaqchiqirlardek
turidu; U asmanlarni perdidek tartidu, Ularni
xuddi makan qilidighan chédirdek yayidu; 23
U emirlerni yoqqa chiqiridu; Jahandiki sotchi-
beglerni artuqche qilidu. 24 Ular tikildimu? Ular
térildimu? Ularning gholi yiltiz tarttimu? — Biraq U
üstigila püwlep, ular soliship kétidu, Quyun ularni
topandek élip tashlaydu. 25 Emdi Méni kimge
oxshatmaqchisiler? Manga kim tengdash bolalisun?»
— deydu Muqeddes Bolghuchi. 26 Közliringlarni
yuqirigha kötürüp, qaranglar! Mushu mewjudatlarni
kim yaratqandu? Ularni kim türküm-türküm
qoshunlar qilip tertiplik epchiqidu? U hemmisini nami
bilen bir-birlep chaqiridu; Uning küchining ulughluqi,
qudritining zorluqi bilen, Ulardin birimu kem
qalmaydu. 27 — Némishqa shuni dewérisen, i Yaqup?
Némishqa mundaq sözlewérisen, i Israil: — «Méning
yolum Perwerdigardin yoshurundur, Xudayim
méning dewayimgha éren qilmay ötiwéridu!»? 28
Siler bilmigenmusiler? Anglap baqmighanmusiler?
Perwerdigar — Ebedil'ebedlik Xuda, Jahanning
qerilirini Yaratquchidur! U ya halsizlanmaydu, ya
charchimaydu; Uning oy-bilimining tégige hergiz
yetkili bolmaydu. 29 U halidin ketkenlerge qudret
béridu; Maghdursizlargha U berdashliqni hessilep
awutidu. 30 Hetta yigitler halidin kétip charchap
ketsimu, Baturlar bolsa putliship yiqilsimu, 31
Biraq Perwerdigargha telmürüp kütkenlerning küchi
yéngilinidu; Ular bürkütlerdek qanat kérip örleydu;
Ular yügürüp, charchimaydu; Yolda méngip, halidin
ketmeydu!

41 — «I arallar, süküt qilip Méning aldimgha
kélinglar; Xelqlermu küchini yéngilisun! Ular
yéqin kelsun, söz qilsun; Toghra höküm qilish üchün
özara yéqinlishayli!» 2 «Kim sherqtiki birsini oyghitip,
Uni heqqaniyliq bilen Öz xizmitige chaqirdi? U
ellerni uning qoligha tapshuridu, Uni padishahlar
üstidin hökümranliq qilduridu; Ularni uning qilichigha
tapshurup topa-changgha aylanduridu, Ularni uning
oqyasi aldida shamal uchurghan paxal-topandek
qilidu. 3 U ularni qoghliwétip, Putini yerge
tegküzmey dégüdek mangidu, aman-ésenlik ichide
ötiwéridu; 4 Elmisaqtin tartip dewrlerni «Barliqqa
kel» dep chaqirip, Bularni békitip ada qilghan
kim? Men Perwerdigar Awwal Bolghuchidurmen,
Axiri bolghanlar bilenmu bille Bolghuchidurmen;

Men dégen «U»durmen. 5 Arallar shu ishlarni
körüp qorqishidu; Jahanning chet-chétidikiler titrep
kétidu; Ular bir-birige yéqinliship, aldigha kélidu;
6 Ularning herbiri öz qoshnisigha yardem qilip, Öz
qérindishigha: «Yüreklik bol!» — deydu. 7 Shuning
bilen neqqashchi zergerni righbetlendüridu, Métalni
yapilaqlap bolqa oynatquchi sendelni bazghan bilen
soqquchini righbetlendürüp: «Kepsherligini yaxshi!»
deydu; Shuning bilen uni lingship qalmisun dep
butning putini mixlar bilen békitidu. 8 Biraq sen, i
qulum Israil, I Özüm tallighan Yaqup, Ibrahim Méning
dostumning ewladi: — 9 Men jahanning qeridin
élip kelgen, Yerning eng chetliridin chaqirighinim
sen ikensen; Men sanga «Sen méning qulumdursen,
Men séni tallighan, Séni hergiz chetke qaqmaymen»
— dégenidim. 10 — Qorqma; chünki Men sen
bilen billidurmen; Uyan-buyan qarap hoduqmanglar;
Chünki Men séning Xudayingdurmen; Men séni
kücheytimen, Berheq, Men sanga yardemde bolimen!
Berheq, Men Özümning heqqaniyliqimni bildürgüchi
ong qolum bilen séni yöleymen. 11 Mana, sanga
qarap ghaljirliship ketkenlerning hemmisi xijil bolup
shermende bolidu; Sanga shikayet qilghuchilar yoq
déyerlik bolidu, halak bolidu. 12 Sen ularni izdiseng,
héch tapalmaysen; Sen bilen dewalashquchilar
— Sanga qarshi urush qilghuchilar yoq déyerlik,
héch bolup baqmighandek turidu. 13 Chünki Men
Perwerdigar Xudaying ong qolungni tutup turup,
sanga: — «Qorqma, Men sanga yardemde bolimen!»
deymen. 14 Qorqma, sen qurt bolghan Yaqup, Israilning
baliliri! Men sanga yardemde bolimen!» — deydu
Perwerdigar, yeni séning Hemjemet-Qutquzghuching,
Israildiki Muqeddes Bolghuchi. 15 Mana, Men séni
köp hem ötkür chishliq yéngi bir dan ayrighuchi
tirna qilimen; Sen taghlarni yanjip, ularni pare-
pare qiliwétisen, Dönglernimu köküm-talqan'gha
aylanduruwétisen. 16 Sen ularni soruysen, Shamal
ularni uchurup kétidu, Quyun ularni tarqitiwétidu; We
sen Perwerdigar bilen shadlinisen, Israildiki Muqeddes
Bolghuchini iptixarlinip medhiyeleysen. 17 Bozekler
we yoqsullar su izdeydu, lékin su yoq; Ularning
tili ussuzluqtin qaghjirap kétidu; Men Perwerdigar
ularni anglaymen; Men Israilning Xudasi ulardin waz
kechmeymen. 18 Men qaqas égizliklerde deryalarni,
Jilghilar ichide bulaqlarni achimen; Dalani kölchekke
aylandurimen, Tatirang yerdin sularni urghutup su
bilen qaplap bérimen. 19 Dalada kédir, akatsiye,
xadas we zeytun derexlirini östürüp bérimen; Chöl-
bayawanda archa, qarighay we boksus derexlirini
birge tikimen; 20 Shundaq qilip ular bularni körüp,
bilip, oylinip: — «Perwerdigarning qoli mushularni
qilghan, Israildiki Muqeddes Bolghuchi uni yaratqan!»
dep teng chüshinishidu. 21 — Muhakimiliringlarni
otturigha qoyunglar, deydu Perwerdigar; — Küchlük
sewebliringlarni chiqiringlar, deydu Yaqupning
Padishahi. 22 — [Butliringlar] élip kirilsun, Bizge
némilerning yüz béridighanliqini éytsun; Ilgiriki
ishlarni, ularning üjür-büjürlirigiche köz aldimizda
körsetsun, Shundaqla bulardin chiqidighan netijilerni
bizge bildürüsh üchün éytip bersun; — Yaki bolmisa,
kelgüsidiki ishlarni anglap bileyli; 23 Silerning
ilahliq ikenlikinglarni bilishimiz üchün, Kéyinki yüz
béridighan ishlarni bizge bayan qilinglar; Qandaqla
bolmisun, Bizni hang-tang qilip uni teng köridighan
qilish üchün, Birer yaxshi ish yaki yaman bir
ishni qilinglar! 24 Mana, siler yoqning ariliqida,
Ishligininglarmu yoq ishtur; Silerni tallighuchi bir
lenitidur. 25 Birsini shimal tereptin qozghidim, u
kélidu; U künchiqishtin Méning namimni jakarlap
kélidu; U birsi hak layni dessigendek, sapalchi lay
cheyligendek emeldarlarning üstige hujum qilidu; 26
Bizge uqturush üchün, kim muqeddemdin buyan buni
éytqan? Yaki Bizni «U heqiqettur» dégüzüp bu ishtin
burun uni aldin'ala éytqan? Yaq, héchkim éytmaydu;
Berheq, héchkim bayan qilmaydu; Sözünglarni
angliyalighuchi berheq yoqtur! 27 Men deslepte
Zion'gha: — «Mushu ishlargha köz tikip turunglar! Köz
tikip turunglar!» dédim, Yérusalémgha xush xewerni
yetküzgüchini ewetip berdim. 28 Men qarisam, shular
arisida héchkim yoq — Meslihet bergüdek héchkim
yoq, Shulardin sorisam, jawab bergüdek héchkimmu
yoq. 29 Qaranglar, ular hemmisi quruq; Ularning
yasighanliri yoq ishtur, Quyma mebudliri quruq
shamaldek menisizdur.

42 Qaranglar, mana Men yöleydighan Öz
qulumgha! Jénimning xushalliqi bolghan Méning
tallighinim; Men Öz Rohimni uning wujudigha
qondurimen, Shuning bilen u ellerge höküm-
heqiqetni yetküzüp béridu. 2 U ne warqirap-
jarqirimaydu, ne chuqan kötürmeydu ne awazini
kochilarda anglatmaydu. 3 Taki u ghelibe bilen
toghra hökümlerni chiqarghuche, Yanjilghan
qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep qalghan
pilikni öchürmeydu; 4 Höküm-heqiqetni yer yüzide

tiklimigüche, U halsizlanmaydu, köngli yanmaydu;
Arallarmu uning perman-qanunini telmürüp kutidu.
5 Asmanlarni yaritip ularni kergen, Yer-zéminni hem
uningdin chiqqanlarni yayghan, Uningda turuwatqan
xelqqe nepes, Uning üstide méngiwatqanlargha
roh bergüchi Tengri Perwerdigar mundaq deydu:
— 6 Menki Perwerdigar séni heqqaniyliq bilen
shuninggha chaqirghanmenki, — Séning qolungni
tutimen, Séni qoghdap saqlaymen, Hem séni xelqqe
ehde süpitide, Ellerge bir nur qilip bérimen; 7 Qarighu
közlerni échishqa, Zindandin mehbuslarni, Türmide
qarangghuluq ichide olturghanlarni qutquzushqa
séni [ewetimen]. 8 Men Perwerdigardurmen; Méning
namim shudur; Shan-sheripimni bashqa birsige,
Manga tewe bolghan medhiyini oyma mebudlargha
bermeymen. 9 Mana, aldinqi ishlar bolsa emelge
ashurulghan; Silerge yéngi ishlarni jakarlaymen;
Ular téxi yüz bermigüche, Men ularni silerge bayan
qilimen. 10 — Perwerdigargha yéngi naxsha éytinglar,
I déngizda yürgenler hem uning ichidiki hemme
mewjudatlar, Arallar hem ularda turghanlarmu,
Jahanning chet-chetliridin Uni medhiyilenglar! 11
Dala hem uningdiki sheherler, Kédar qebilisidikiler
turghan kentler awazini kötürsun, Séladikiler yuqiri
awazda naxsha éytsun, Taghlarning choqqiliridin
tentene qilsun! 12 Ular Perwerdigarni ulughlisun,
Uning medhiyiliri arallardimu jakarlansun. 13
Perwerdigar palwandek chiqidu, Batur leshkerdek
otluq muhebbitini qozghaydu; U warqiraydu, berheq
shirdek hörkireydu; Düshmenliri üstige zor küch-
qudritini körsitidu. 14 — «Men ebedil'ebed sükütte
turup keldim; Jim turup özümni bésiwélip keldim;
Biraq hazir tolghiqi tutqan ayaldek inchiqlap
towlaymen; Hem hasiraymen hem ingraymen! 15 Men
taghlarni hem dönglerni chölderitimen, Ularning
hemme yéshilliqlirini qurutiwétimen; Deryalarni
arallargha aylanduruwétimen; Kölcheklernimu
qaghjiritimen. 16 Qarighularni özi bilmigen bir yol
bilen apirip qoyimen, Ularni ular bilmigen yollarda
yétekleymen; Ularning aldida qarangghuluqni nur,
Egri-toqay yerlerni tüptüz qilimen. Men mushu
ishlarni qilmay qalmaymen, Ulardin héch waz
kechmeymen. 17 Oyma mebudlargha tayan'ghanlar,
Quyma mebudlargha: «Siler ilahlirimizdur» dégenler
bolsa, Ular yoldin yandurulmay qalmaydu, Qattiq
shermende qilinidu. 18 — «Anglanglar, i gaslar!
Qarighular, körüsh üchün qaranglar! 19 Méning
qulumdin bashqa yene kim qarighu? Méning
ewetken «elchim»din bashqa yene kim gas? Kim
Men bilen ehdileshkendek shunche qarighudu?
Kim Perwerdigarning qulidek shunche qarighudu?
20 Sen nurghun ishlarni körgining bilen, Biraq
neziringge héch almaysen; Uning quliqi échilghini
bilen, U anglimaydu». 21 Perwerdigar Öz heqqaniyliqi
üchün layiq kördiki, Tewrat-qanunini ulugh hem
shan-shereplik dep körsetti. 22 Biraq shular bolsa
olja élin'ghan hem bulang-talang qilin'ghan bir
xelqtur; Ularning hemmisi ora-tuzaqta tutulghan,
Gündixanilarda qamilip ghayib bolidu; Ular gheniymet
bolidu, Héchkim qutquzmaydu; Ular olja bolidu,
Héchkim: «Qayturup bérish!» démeydu. 23 Biraq
aranglarda kim buninggha qulaq salsun? Kim
bularni anglap kelgüsi zamanlargha köngül qoysun?
24 Emdi kim Yaqupni olja qilghan? Kim Israilni
bulangchilargha tapshurup bergen? Buni qilghini
bolsa, biz gunah qilip kemsitken Perwerdigar
emesmu? Chünki ular Uning yollirida méngishni
xalimaytti; Yaki Uning qanunigha itaet qilmaytti.
25 Shunga U ular üstige ghezep-qehrini, Urushning
zorawanliqini tököp chüshürdi; Bular uning etrapigha
ot tutashturdi; Biraq u tonup yetmidi; Bular uni
köydürdi, biraq u héch sawaq almidi.

43 Biraq hazir i Yaqup, séni Yaratquchi Perwerdigar,
I Israil, séni Shekillendürgüchi mundaq deydu:
— «Qorqma; chünki Men sanga hemjemet bolup séni
qutquzghan; Séni Öz namim bilen atighanmen; Sen
Méningkidursen! 2 Sen sulardin ötkiningde, Men
sen bilen bille bolimen; Deryalardin ötkiningde, ular
séni gherq qilmaydu; Sen otta méngip yürginingde,
sen köymeysen; Yalqunlar üstüngde ot almaydu. 3
Chünki Men bolsam Xudaying Perwerdigar, Israildiki
Muqeddes Bolghuchi, Qutquzghuchingdurmen; Séni
qutuldurush üchün Misirni bedel qilip berdim,
Ornunggha Éfiopiye hem Sébani almashturdum. 4
Sen nezirimde qimmetlik bolghachqa, Men sanga
izzet-hörmet keltürgen hem séni söygen; Shunga
Men yene ornunggha ademlerni, Jéninggha xelqlerni
tutup bérimen; 5 Qorqma, chünki Men sen bilen
billedurmen; Men neslingni sherqtin, Séni gherbtin
yighip epkélimen; 6 Men shimalgha: — «Tapshur
ularni!» We jenubqa: — «Ularni tutup qalma!
Oghullirimni yiraqtin, qizlirimni jahanning chet-
chetliridin epkélip ber; 7 Méning namim bilen
atalghan herbirsini, Men Öz shan-sheripim üchün

yaratqan herbirsini epkélip ber!» — deymen, «Men
uni shekillendürdüm, Men uni apiride qildim!»».
8 U «közi bar» qarighu xelqni, Yeni «quliqi bar»
gaslarni aldigha élip keldi. 9 — «Barliq eller yighilsun,
Xelqler jem bolsun! Ulardin kimmu mundaq ishlarni
jakarliyalisun? Yeni kim mushundaq «ilgiriki ishlar»ni
[aldin'ala] bizge anglitip baqqan? Bar bolsa, özlirini
ispatlashqa guwahchilirini aldigha keltürsun; Bolmisa,
ular bu ishlarni anglighandin kéyin: — «Bu bolsa
heqiqet!» dep étirap qilsun! 10 Siler [xelqim] Méning
guwahchilirim, Hem Men tallighan qulum [men
üchün] guwahchidur, Shundaq iken, siler Méni
tonup, Manga ishinip, Hem chüshinip yetkeysilerki:
— «Men dégen «U»durmen, Mendin ilgiri héch
ilah shekillenmigen, Hem Mendin kéyinmu héch
shekillenmeydu; 11 Men, Men Perwerdigardurmen;
Mendin bashqa Qutquzghuchi yoqtur». 12 —
Aranglarda «yat ilah» bolmighan waqitta, Men
[meqsitimni] jakarlighan, Men qutquzghan hem
shu ishlarning dangqini chiqarghanmen; Shunga
siler Méning Tengri ikenlikimge guwahchisiler, —
deydu Perwerdigar. 13 «Berheq, ezeldin buyan
Men dégen «U»durmen, Méning qolumdin héchkim
héchkimni qutquzalmaydu; Men ish qilsam, kim
tosalisun? 14 Hemjemet-Qutquzghuchinglar bolghan
Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq
deydu: — Silerni dep Men Babilni jazalatquzup,
Ularning hemmisini, jümlidin kaldiylerni, Qachqun
süpitide özliri xushalliq bilen pexirlen'gen kémilerge
olturushqa chüshüriwétimen. 15 Men bolsam
Perwerdigar, silerge Muqeddes Bolghuchi, Israilni
Yaratquchi, silerning Padishahinglardurmen. 16
Déngizdin yolni chiqarghuchi, Dawalghughan sulardin
yol achquchi Perwerdigar mundaq deydu: — 17 (U jeng
harwisini we atni, qoshun-küchlerni chiqarghuchidur:
— Ular biraqla yiqilidu, turalmaydu; Ular öchüp
qalghan, chiragh pilikidek öchürülgen) 18 —
Mushu ötken ishlarni eslimenglar, Qedimki ishlar
toghruluqmu oylanmanglar; 19 Chünki mana Men
yéngi bir ishni qilimen; U hazirla barliqqa kélidu;
Siler uni körmey qalamsiler?! Men hetta dalalardimu
yol achimen, Chöl-bayawanda deryalarni barliqqa
keltürimen! 20 Daladiki haywanlar, chilböriler hem
huwqushlar Méni ulughlaydu; Chünki Men Öz
xelqim, yeni Öz tallighinimgha ichimlik teminleshke,
Dalalarda sularni, Chöl-bayawanlarda deryalarni
chiqirip bérimen. 21 Men mushu xelqni Özüm
üchün shekillendürgenmen; Ular Manga bolghan
medhiyilerni éytip ayan qilidu. 22 Biraq, i Yaqup, sen
namimni chaqirghining bilen Özümni izdimiding, I
Israil, eksiche sen Mendin könglüng yénip harsinding;
23 Sen élip kelgen «köydürme qurbanliq» qoyliringni
Manga qilghan emes, «Inaq qurbanliq»liring bilen
Méni hörmetligen emessen; Men «ashliq hediye»ni
qilish bilen séni «qulluq»qa qoymaqchi emesmen,
Xushbuy yéqip séni harsindurmaqchi bolghan
emesmen! 24 Sen pulni xejlep Manga héch égir
élip kelmigensen, Sen «Inaq qurbanliq»liringning
yéghi bilen Méni razi qilip qanaetlendürgen emessen;
Eksiche sen gunahliring bilen Méni qulluqqa
qoymaqchi bolghansen, Itaetsizliking bilen Méni
harsindurdung. 25 Men, Men Özüm üchünla
séning asiyliqliringni öchüriwetküchimen, Men
séning gunahliringni ésimge keltürmeymen. 26
Emdi ötmüshüng toghruluq Méni eslitip qoyghin,
Munazire qilishayli, Özüngni aqlighudek géping
bolsa dewergin! 27 Birinchi atang gunah qilghan;
Séning sherhchiliring bolsa Manga asiyliq qildi. 28
Shunga Men ibadetxanamdiki yétekligüchilerni napak
qilimen, Hemde Yaqupni halak lenitige uchrashqa,
Israilni reswachiliqta qaldurushqa békittim.

44 Biraq hazir, i Yaqup Méning qulum, I Méning
tallighinim Israil, angla! — 2 Séni yasighan,
baliyatqudin tartipla séni shekillendürgen, sanga
yardemde bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu: —
«Qorqma, i Méning qulum Yaqup, I Méning tallighinim
«Yeshurun», qorqma! 3 Chünki Men ussap ketkenning
üstige suni, Qaghjiraq yerning üstige kelkünlerni
quyup bérimen; Nesling üstige Rohimni, Perzentliring
üstige berikitimni quyimen; 4 Ular yumran chöpler
arisidin,Ériq-östengler boyidiki mejnun tallardek
ösidu; 5 Birsi: «Men Perwerdigargha tewemen»
— deydu, Yene birsi bolsa Yaqupning ismi bilen
özini ataydu; Yene bashqa birsi qoli bilen: «Men
Perwerdigargha tewemen» dep yazidu, Shundaqla
Israilning ismini özining ismige yandash qoshidu.
6 Israilning padishahi Perwerdigar, Yeni Israilning
hemjemet-qutquzghuchisi, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
«Men bolsam Tunji hem Axiridurmen; Mendin
bashqa héch ilah yoqtur. 7 Qéni, kim Méning
qedimki xelqimni tiklep békitkinimdek bir ishni
jakarlap, aldin'ala bayan qilip, andin uni Méning
aldimgha Mendek tiklep qoyalaydu? Qéni, kim

kéyinki ishlarni, kelgüside bolidighan ishlarni aldin'ala
bayan qilalisun! 8 Qorqmanglar, sarasimige chüshüp
ketmengler! Men ilgiri mushularni silerge anglitip,
aldin bayan qilghan emesmu? Mushu toghruluq
siler Méning guwahchilirimdursiler. Mendin bashqa
ilah barmu? Berheq, bashqa Qoram Tash yoq;
héchbiridin xewirim yoqtur. 9 Oyulghan mebudni
shekillendürgenlerning hemmisining ehmiyiti yoq;
Ularning etiwarlighan nersilirining héch paydisi
yoqtur; Mushulargha bolghan «guwahchilar» bolsa,
özliri qarighu, héchnémini bilmes; Derweqe netijisi
ularning özlirige shermendiliktur. 10 Kim bir «ilah»ni
shekillendürgen bolsa, Héch paydisi yoq bir mebudni
quyghan, xalas! 11 [Mebudning] barliq hemrahliri
shermende bolidu; Mebudni yasighuchilar bolsa
ademdur, xalas; Ularning hemmisi yighilip, ornidin
turup körsun, Ular qorqushup, shermendichilikte
qalidu. 12 Mana tömürchi saymanlirini [qoligha
élip], Choghlar üstide [mushu nersini] bazghanliri
bilen soqup shekillendüridu; Andin u küchlük qoli
bilen uninggha ishleydu; Biraq uning qorsiqi échip
maghduridin qalidu; Su ichmey u halsizlinip kétidu.
13 Yaghachchi bolsa yaghach üstige ölchesh yipini
tartidu; U qelem bilen üstige endize sizidu; Uni rende
bilen rendileydu; U yene perka bilen sizip jijaydu;
Axirda u uni ademning güzellikige oxshitip insan
teqi-turqini shekillendüridu; Shuning bilen u öyde
turushqa teyyar qilinidu. 14 Mana u bir küni özi üchün
kédir derexlirini késishke chiqidu! (U eslide archa we
dub derexlirini élip özi üchün ormanliq arisigha tikip
chong qilghanidi; U qarighaymu tikkenidi, yamghur
uni ündürdi). 15 Mushu yaghachlardin otun élinidu;
Birsi uningdin élip, issinidu; Mana, u ot yéqip, nan
yéqiwatidu; U yene uningdin élip bir ilahni yasaydu
hem uninggha ibadet qilidu; Uni oyulghan mebud
qilip uninggha bash uridu. 16 Démek, yérimini otta
köydüriwétidu; Yérimi bilen gösh yeydu; U kawab
qilip qan'ghuche yeydu; Berheq, u issinip, öz-özige: —
«Ah, rahetlinip issindimmen, otni körüwatimen!» —
deydu. 17 Biraq qalghini bilen u bir ilahni yasaydu; Bu
uning mebudi bolidu; U uning aldigha yiqilip ibadet
qilidu; U uninggha dua qilip: «Méni qutquzghaysen;
Chünki sen méning ilahimdursen» — deydu. 18
Bu [kishiler] héch bilmeydu, héch chüshenmeydu;
Chünki u ularni körmisun dep közlirini, Ularni
chüshenmisun dep könglini suwaq bilen suwiwetken.
19 Ulardin héchbiride mushularni könglige keltürüp:
— «Yaghachning yérimini men otta köydürdüm,
Yérimining choghliri üstide men nan yaqtim; Men
kawabmu qilip yewaldim; Qalghinini bir lenetlik nerse
qilamtim? Men bir parche yaghachqa bash uramtim!»
— dégudek héch bilim yaki yorutulush yoqtur. 20
Uning yégini küllerdur! Uning köngli éziqturulghan!
U öz-özini azdurdi! Shuning bilen u özining jénini
qutquzalmaydu, Yaki: «Méning ong qolumda bir
saxtiliq bar emesmu?» — déyelmeydu. 21 Mushu
ishlarni ésingde tut, i Yaqup, I Israil, chünki sen Méning
qulumdursen; Men séni yasap shekillendürdüm;
Sen Méning qulumdursen, i Israil, Sen Méning
ésimdin héch chiqmaysen! 22 Itaetsizlikliringni
bulutni öchürüwetkendek, Gunahliringni tumanni
öchürüwetkendek öchürüwettim; Méning yénimgha
qaytip kel; Chünki Men séni hemjemetlik qilip
hörlükke sétiwaldim. 23 I asmanlar, naxsha éytinglar,
chünki Perwerdigar shu ishni qilghan! I yerning
tégiliri, shadlinip, yangranglar! I taghlar, ormanlar
we ulardiki herbir derexler, Yangritip naxshilar
éytinglar! Chünki Perwerdigar Yaqupni hemjemetlik
qilip hörlükke sétiwaldi, U Israil arqiliq güzellikini
körsitidu!». 24 «Séning Hemjemet-Qutquzghuching
bolghan, séni baliyatquda yasap shekillendürgen
Perwerdigar mundaq deydu: — Men bolsam hemmini
Yaratquchi, Asmanlarni yalghuz kergenmen, Öz-
özümdinla yer-zéminni yayghan Perwerdigardurmen;
25 (U bolsa yalghan [peyghemberlerning] bésharetlirini
bikar qilghuchi, Palchilarni qaymuqturghuchi,
Danalarni yolidin yandurghuchi, Ularning bilimlirini
nadanliqqa aylandurghuchi; 26 Öz qulining sözini
emelge ashurghuchi, Rosul-elchilirining nesihetlirini
muweppeqiyetlik qilghuchi, Yérusalémgha: «Sen
ahalilik bolisen», Yehuda sheherlirige: «Qaytidin
qurulisiler; xarabenglarni eslige keltürimen» —
dégüchi; 27 Chongqur déngizgha: «Quruq bol,
Deryaliringni qurutimen» — dégüchi; 28 Hem Qoresh
toghrisida: «U Méning qoy padichim, u Méning
könglümdikige toluq emel qilip, Yérusalémgha:
«Qurulisen», Hem ibadetxanigha: «Séning ulung
sélinidu» deydu» — dégüchidur): —

45 Perwerdigar Özi «mesih qilghini»gha, Yeni ellerni
uninggha béqindurush üchün Özi ong qolidin
tutup yöligen Qoreshke mundaq deydu: — (Berheq,
Men uning aldida padishahlarning tambilini yeshtürüp
yalingachlitimen, «Qosh qanatliq derwazilar»ni uning
aldida échip bérimen, Shuning bilen qowuqlar ikkinchi

étilmeydu) — 2 «Men séning aldingda méngip
égizliklerni tüz qilimen; Mis derwazilarni chéqip
tashlaymen, Tömür taqaqlirini sunduruwétimen; 3 We
sanga qarangghuluqtiki göherlerni, Mexpiy jaylarda
saqlan'ghan yoshurun bayliqlarni bérimen; Shuning
bilen özüngge isim qoyup séni chaqirghuchini, Yeni
Men Perwerdigarni Israilning Xudasi dep bilip yétisen.
4 Men Öz qulum Yaqup, Yeni Öz tallighinim Israil
üchün, Ismingni özüm qoyghan; Sen Méni bilmigining
bilen, Men yenila sanga isim qoydum. 5 Men
bolsam Perwerdigar, Mendin bashqa biri yoq; Mendin
bashqa Xuda yoqtur; Sen Méni tonumighining bilen,
Men bélingni baghlap chingittimki, 6 Künchiqishtin
künpétishqiche bolghanlarning hemmisi Mendin
bashqa héchqandaq birining yoqluqini bilip
yétidu; Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri
yoqtur. 7 Nurni shekillendürgüchi, qarangghuluqni
Yaratquchidurmen, Bext-xatirjemlikni Yasighuchi,
balayi'apetni Yaratquchidurmen; Mushularning
hemmisini qilghuchi Men Perwerdigardurmen». 8 — «I
asmanlar, yuqiridin yaghdurup béringlar, Bulutlarmu
heqqaniyliq töküp bersun; Yer-zémin échilsun; Nijat
hem heqqaniyliq méwe bersun; Zémin ikkisini
teng östürsun! Men, Perwerdigar, buni yaratmay
qoymaymen». 9 — «Öz Yaratquchisining üstidin erz
qilmaqchi bolghan'gha way! U yer-zémindiki chine
parchiliri arisidiki bir parchisi, xalas! Séghiz lay
özini shekillendürgüchi sapalchigha: — «Sen néme
yasawatisen?» dése, Yaki yasighining sanga: «Séning
qolung yoq» dése bolamdu? 10 Öz atisigha: «Sen néme
tughdurmaqchi?» Yaki bir ayalgha: — «Séni némining
tolghiqi tutti?» — dep sorighan'gha way! 11 Israildiki
Muqeddes Bolghuchi, yeni uni Yasighuchi Perwerdigar
mundaq deydu: — Emdi kelgüsi ishlar toghruluq
sorimaqchimusiler yene? Öz oghullirim toghruluq,
Öz qolumda ishliginim toghruluq Manga buyruq
bermekchimusiler!? 12 Men peqetla yer-zéminni
yasighan, uninggha insanni Yaratquchidurmen, xalas!
Öz qolum bolsa asmanlarni kergen; Ularning samawi
qoshunlirinimu sepke salghanmen. 13 Men uni
heqqaniyliq bilen turghuzghan, Uning barliq yollirini
tüz qildim; U bolsa shehirimni quridu, Ne heq ne
in'am sorimay u Manga tewe bolghan esirlerni
qoyup béridu» — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar. 14 Perwerdigar mundaq
deydu: — «Misirning mehsulatliri, Éfiopiyening
we égiz boyluqlar bolghan Sabiyliqlarning malliri
sanga ötidu; Ular özliri séningki bolidu, Sanga
egiship mangidu; Özliri kishen-zenjirlen'gen péti
sen terepke ötidu, Ular sanga bash urup sendin
iltija bilen ötünüp: — «Berheq, Tengri sende
turidu, bashqa biri yoq, bashqa héchqandaq Xuda
yoqtur» dep étirap qilidu. 15 «I Israilning Xudasi,
Nijatkar, derheqiqet Özini yoshuruwalghuchi bir
Tengridursen!». 16 Ular hemmisi istisnasiz xijil
bolup, shermende bolidu; Mebudni yasighanlar
shermende bolup, birlikte kétip qalidu; 17 Israil bolsa
Perwerdigar teripidin menggülük nijat-qutulush bilen
qutquzulidu; Ebedil'ebedgiche xijil bolmaysiler, Héch
shermendichilikni körmeysiler. 18 Chünki asmanlarni
yaratqan, yer-zéminni shekillendürüp yasighan, uni
mezmut qilghan Xuda bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — (U uni quruq-menisiz bolushqa emes, belki
ademzatning turalghusi bolushqa yaratqanidi) «Men
bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur; 19 — Men
mexpiy halda yaki zémindiki birer qarangghu jayda söz
qilghan emesmen; Men Yaqupqa: «Méni izdishinglar
bihudilik» dégen emesmen; Men Perwerdigar heq
sözleymen, Tüz gep qilimen; 20 Yighilinglar, kélinglar; I
ellerdin qachqanlar, jem bolup Manga yéqinlishinglar;
Özi oyghan butni kötürüp, héch qutquzalmaydighan
bir «ilah»qa dua qilip yüridighanlarning bolsa héch
bilimi yoqtur. 21 Emdi ular öz geplirini bayan
qilish üchün yéqin kelsun; Meyli, ular meslihetliship
baqsun! Kim mushu ishni qedimdinla jakarlighanidi?
Kim uzundin béri uni bayan qilghan? U Men
Perwerdigar emesmu? Derweqe, Mendin bashqa héch
ilah yoqtur; Hem adil Xuda hem Qutquzghuchidurmen;
Mendin bashqa biri yoqtur. 22 I yer-zéminning
chet-yaqiliridikiler, Manga telpünüp qutquzulunglar!
Chünki Men Tengridurmen, bashqa héchbiri yoqtur;
23 Men Özüm bilen qesem ichkenmen, Mushu söz
heqqaniyliq bilen aghzimdin chiqti, hergiz qaytmaydu:
— «Manga barliq tizlar pükülidu, Barliq tillar Manga
[itaet ichide] qesem ichidu». 24 Shu chaghda:
«Heqqaniyliq we küch bolsa peqet Perwerdigardidur»
— déyilidu, Kishiler del Uningla qéshigha kélidu;
Ghaljirliship, uninggha ghezeplen'genlerning hemmisi
shermende bolidu. 25 Israilning ewladlirining hemmisi
Perwerdigar teripidin heqqaniy qilinidu, We ular Uni
danglishidu.

46 Bel bolsa tiz pükti, Nébo éngishiwatidu; Ularning
mebudliri ulaghlarning zémmisige, kalilarning
zimmisige chüshti; Siler kötürgen nersiliringlar emdi

ulaghlargha artilghan bolup, Halsiz ulaghlargha
éghir yük bolidu! 2 Ular éngishidu, birlikte tiz
pükishidu; Ular mushu yükni qutquzalmaydu, Belki
özliri esirge chüshidu. 3 I Yaqupning jemeti, Shundaqla
Israil jemetining qaldisi, Ananglarning qorsiqidiki
chaghdin tartip üstümge artilghanlar, Baliyatqudiki
chaghdin tartip kötürülüp kelgenler, — Manga
qulaq sélinglar! 4 Siler qérighuchimu Men yenila
shundaqturmen, Chéchinglar aqarghuchimu Men
silerni yüdüp yürimen; Silerni yasighan Mendurmen,
silerni kötürimen; Silerni yüdüp qutquzimen. 5
Emdi Méni kimge oxshatmaqchi, Yaki kimni Manga
teng qilmaqchisiler? Uni Manga oxshash dep, Siler
kimni Men bilen sélishturmaqchisiler? 6 Ular bolsa
hemyanidin altunni chéchip bérip, Kümüshnimu
tarazigha salidu, Bir zergerni yalliwalidu, U bir
mebudni yasap béridu; Ular yiqilidu, derweqe
choqunidu! 7 Ular uni mürisige artidu, Uni kötürüp,
öz ornigha qoyidu; Andin u ashu yerde öre
turidu; U ornidin qozghilalmaydu; Birsi uninggha
yélinip tileydu, Lékin u jawab bermeydu; U kishini
awarichilikidin qutquzmaydu. 8 Mushu ishlarni
ésinglarda tutunglar; Shundaqla özünglarni heqiqiy
erkeklerdek körsitinglar; I, itaetsizler, Buni ésinglargha
keltürünglar; 9 Ilgiriki ishlarni, yeni qedimdin bolghan
ishlarni ésinglargha keltürünglar; Chünki Men
Tengridurmen, bashqa biri yoqtur; Men Xudadurmen,
Manga oxshashlar yoqtur; 10 Men: «Méning békitkinim
orunlinidu, Könglümge barliq pükkenlerni emelge
ashurmay qoymaymen» dep, Ishning netijisini
bashtila, Aldin'ala téxi qilinmighan ishlarni ayan
qilip éytquchidurmen; 11 Künchiqishtin yirtquch bir
qushni, Yeni könglümge pükkinimni ada qilghuchi bir
ademni yiraq yurttin chaqirghuchidurmen. Berheq,
Men söz qilghan, Berheq, Men uni choqum emelge
ashurimen; Buni niyet qilghanmen, Berheq, Men
uni wujudqa chiqirimen. 12 I heqqaniyliqtin yiraq
ketken jahillar, Manga qulaq sélinglar: — 13 Men
heqqaniyliqimni yéqin qilimen, U yiraqlashmaydu;
Shuningdek Méning nijatim hem kéchikmeydu; Men
Zion'gha nijat yetküzüp, Israilgha julaliq-güzellikimni
tiklep bérimen».

47 «I Babilning pak qizi, kélip topa-changgha oltur;
I kaldiylerning qizi, textsiz bolup yerge oltur!
Chünki sen «latapetlik we nazuk» dep ikkinchi
atalmaysen. 2 «Tügmen téshini chörüp, un tart
emdi, Chümperdengni échip tashla, Könglikingni
séliwet, Pachiqingni yalingachla, Deryalardin su
kéchip öt; 3 Uyatliqing échilidu; Berheq, nomusunggha
tégilidu; Men intiqam alimen, Héchkimni ayap
qoymaymen. 4 Bizning Hemjemet-Qutquzghuchimiz
bolsa, «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar» Uning nami; U Israildiki Muqeddes
Bolghuchidur. 5 I kaldiylerning qizi, süküt qélip
jim oltur, Qarangghuluqqa kirip ket; Chünki
buningdin kéyin ikkinchi «seltenetlerning xanishi»
dep atalmaysen. 6 Men Öz xelqimdin ghezeplendim,
Shunga Özümning mirasimni bulghiwettim, Shuning
bilen ularni qolunggha tapshurup berdim; Sen
bolsang ularghа héchqandaq rehim körsetmiding;
Yashan'ghanlarning üstigimu boyunturuqlarni intayin
éghir qilip salding; 7 Shuning bilen sen: — «Men
menggüge xanish bolimen» dep, Mushu ishlarni
könglüngdin héch ötküzmiding; Ularning aqiwitini
héch oylap baqmidingsen. 8 Emdi hazir, i endishisiz
yashap kelgüchi, Öz-özige: «Menla bardurmen,
mendin bashqa héchkim yoqtur, Men hergiz tul
ayalning japasini yaki balilardin mehrum bolushning
japasini tartmaymen» — dégüchi, I sen eysh-ishretke
bérilgüchisen, Shuni anglap qoy: — 9 «Del mushu
ikki ish, — Balilardin mehrum bolush we tulluq — Bir
deqiqide, bir kün ichidila béshinggha teng chüshidu;
Nurghunlighan jadugerlikliring tüpeylidin, Bek köp
epsunliring üchün ular toluq béshinggha kélidu. 10
Chünki sen özüngning rezillikingge tayan'ghansen,
Sen «Héchkim méni körmeydu» — déding; Séning
danaliqing we biliming özüngni éziqturup, Sen
könglüngde: — «Menla bardurmen, mendin bashqa
biri yoqtur» — déding. 11 Biraq balayi'apet séni
bésip kélidu; Sen uning kélip chiqishini bilmeysen;
Halaket béshinggha chüshidu; Sen héchqandaq «hamiy
puli» bilen uni tosalmaysen; Sen héch kütmigen
weyranchiliq tuyuqsiz séni bésip chüshidu. 12
Emdi qéni, yashliqingdin tartip özüngni upritip
kelgen epsunliringni, Shundaqla nurghunlighan
jadugerlikliringni hazir oqup turiwer; Kim bilsun, sen
ulardin payda körüp qalamsen? Birer némini tewritip
qoyalarsen herqachan?! 13 Sen alghan meslihetliring
bilen halsizlinip ketting; Emdi asmanlargha qarap tebir
bergüchiler, Yultuzlargha qarap palchiliq qilghuchilar,
Yéngi aylarni közitip munejjimlik qilip ishlarni
«aldin'ala éytquchilar» ornidin teng turup béshinggha
chüshidighanlardin séni qutquzsun! 14 Mana, ular
paxaldek bolup kétidu; Ot ularni köydüriwétidu; Ular

özlirini yalqunning qolidin qutquzalmaydu; Biraq
ularda ademni issitqudek héch kömür, Yaki adem
issin'ghudek héch gülxan yoqtur! 15 Séni aware
qilghan, Yashliqingdin tartip sende soda qilghanlar
sanga mushundaq paydisiz bolidu; Herbiri öz yolini
izdep kétip qalidu; Séni qutquzghudek héchkim
yoqtur.

48 I Yaqupning jemeti, «Israil»ning ismi bilen
atalghanlar, «Yehuda bulaqliri»din chiqqansiler,
Perwerdigarning namini ishlitip qesem qilghuchisiler,
Israilning Xudasini tilgha alghuchisiler, Biraq bular
heqiqet hem heqqaniyliqtin emes! Munularni
anglap qoyunglar: — 2 (Chünki ular «muqeddes
sheher»ning namini ishlitip özlirige isim qilidu,
Téxi Israilning Xudasigha «tayinar»mish! Uning
nami bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigardur!) 3 Men burunla «ilgiriki ishlar»ni
aldin'ala bayan qildim; Ular Öz aghzimdin chiqqan,
Men ularni anglattim; Men bularni tuyuqsiz wujudqa
chiqirip, Ular emelge ashuruldi; 4 Chünki Men
séning jahilliqingni, boynungning peylirining tömür,
Yüzüngning daptek ikenlikini bildim; 5 Séning:
«Méning butum mushularni qildi», Yaki «Oyma
mebudum, quyma mebudum bularni buyrudi» —
démesliking üchün, Shunga Men baldur mushularni
sanga bayan qildim; Ish yüz bergüche ularni sanga
anglitip turdum. 6 Sen bularni anglighansen; Emdi
ularning hemmisini körüp baq! Buni rast dep
étirap qilmamsiler? Men bayatin «yéngi ishlar»ni,
yeni saqlinip yoshurun'ghan ishlarni bayan qildim,
Sen bularni bilgen emessen. 7 Séning: «Derweqe,
méning ulardin baldur xewirim bar idi» démesliking
üchün, Ular burun emes, hazirla yaritilidu; Mushu
kündin ilgiri sen ularni anglap baqmighansen. 8
Berheq, sen qulaq salmiding, Berheq, sen xewermu
almiding, Berheq, séning quliqing xéli burunla
échilmay étiklik qaldi; Chünki Men séning wapasizliq
qiliwéridighanliqingni, Baliyatqudiki chéghingdin
tartip «asiy» dep atilidighanliqingni bildim. 9 Öz
namim üchün ghezipimni kéchiktürimen, Shöhritim
üchün séni üzüp tashlimaymen dep ghezipimni
bésiwaldim; 10 Qara, Men séni tawlidim, Biraq
kümüshni tawlighandek tawlandurmidim; Men azab-
oqubetning xumdanida séni talliwaldim; 11 Öz
sewebimdin, Öz sewebimdin Men mushuni qilimen;
Méning namimgha dagh tegse qandaq bolidu?
Men Özümning shan-shöhritimni bashqa birsige
ötküzüp bermeymen. 12 I Yaqup, I chaqirghinim
Israil! Manga qulaq salghin; Men «U»durmen; Men
Tunjidurmen, berheq hem Axirqidurmen; 13 Méning
qolum yer-zéminning ulini salghan, Ong qolum
asmanlarni kergen; Men ularni chaqirsamla, ular
jem bolup ornidin turidu. 14 Hemminglar, jem bolup
yighilinglar, anglap qoyunglar; [Butlar] arisida qaysisi
mushundaq ishlarni bayan qilghan? Perwerdigar
yaxshi körgen kishi bolsa uning könglidiki ishlarni
Babilda ada qilidu, Uning bilek-qoli kaldiylerning
üstige zerb bilen chüshidu; 15 Men, Men söz
qilghanmen; Derheqiqet, Men uni chaqirdim; Men uni
aldigha chiqiriwaldim; Uning yoli muweppeqiyetlik
bolidu. 16 — Manga yéqin kélinglar, mushuni anglap
qoyunglar; Men ezeldin sözümni yoshurun qilghan
emes; [Sözüm] emelge ashurulghinidimu yenila shu
yerde bolghanmen; Hazir bolsa Reb Perwerdigar we
Uning Rohi Méni ewetti! 17 Hemjemet-nijatkaring
Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq
deydu: — «Özüngge payda bolsun dep sanga
Ögetküchi, Sanga tégishlik bolghan yolda séni
yétekligüchi Men Perwerdigar Xudayingdurmen;
18 Sen Méning permanlirimgha qulaq salghan
bolsang'idi! Undaq bolghanda bext-xatirjemliking
deryadek, Heqqaniyliqing déngiz dolqunliridek
bolatti! 19 Séning nesling bolsa uning qumliridek, Ich-
qarningdin chiqqan perzentliring qum danchiliridek
sansiz bolatti! Ularning ismi Méning aldimda hergiz
öchürüwétilmeydighan yaki yoqitiwétilmeydighan
bolatti! 20 Babildin chiqinglar, kaldiylerdin qéchip
kétinglar! Naxsha awazlirini yangritip mushuni
jakarlanglar, Bu xewerni anglitinglar, Jahanning chet-
yaqilirighiche uni yetküzüp mundaq denglar: —
«Perwerdigar Öz quli Yaqupni hemjemetlik qilip
qutquzdi! 21 Ular chöl-bayawanlardin ötkende héch
ussap qalmidi; U sularni tashtin aqquzup berdi;
Berheq, U tashni yarghuzdi, sular uningdin urghup
chiqti!». 22 «Reziller üchün» — deydu Perwerdigar,
«bext-xatirjemlik yoqtur».

49 «I arallar, méning gépimni anglanglar, Yiraqtiki
el-yurtlar, manga qulaq sélinglar! Baliyatqudiki
chéghimdin tartip Perwerdigar méni chaqirdi;
Apamning qorsiqidiki chéghimdin tartip U méning
ismimni tilgha aldi; 2 U aghzimni ötkür qilichtek
qildi; Öz qolining sayisi astida méni yoshurup
keldi, Méni siliqlan'ghan bir oq qildi; U méni
oqdénigha sélip saqlidi, 3 We manga: «Sen bolsang

özüngde Méning güzellik-julaliqim ayan qilinidighan
Öz qulum Israildursen» — dédi». 4 Emma men:
— «Méning ejrim bikargha ketti, Héchnémige
érishmey küch-maghdurumni quruq serp qildim;
Shundaqtimu bahalinishim bolsa Perwerdigardindur,
Méning ejrimnimu Xudayimgha tapshurdum» —
dédim; 5 Emdi méni Öz quli bolushqa, Yaqupni towa
qilip uning yénigha qayturushqa méni baliyatquda
shekillendürgen Perwerdigar mundaq deydu: — (Israil
qayturulup yénigha toplanmighan bolsimu, Men
yenila Perwerdigarning neziride shan-sherepke ige
boldum, Shuningdek Xudayim méning küchümdur)
6 — U mundaq deydu: — «Séning Yaqup qebililirini
[gunahtin qutquzup] turghuzushqa, Hemde Israildiki
«saqlan'ghan sadiqlar»ni bextke qayturushqa qulum
bolushung sen üchün zerrichilik bir ishtur; Men
téxi séni ellerge nur bolushqa, Yer yüzining chet-
yaqilirighiche nijatim bolushung üchün séni atidim».
7 Emdi Israilning hemjemet-qutquzghuchisi, uningdiki
Muqeddes Bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu:
— Ademler ich-ichidin nepretlinidighan kishige,
Yeni köpchilik lenitiy dep qarighan, Emeldarlargha
qul qilin'ghan kishige mundaq deydu: — «Sözide
turghuchi Perwerdigar, Yeni séni tallighan Israildiki
Muqeddes Bolghuchining sewebidin, Padishahlar
közlirini échip körüp ornidin turidu, emeldarlarmu
bash uridu; 8 Perwerdigar mundaq deydu: —
«Shapaet körsitilidighan bir peytte duayingni
ijabet qilishni békitkenmen, Nijat-qutquzulush
yetküzülidighan bir künide Men sanga yardemde
bolushumni békitkenmen; Men séni qoghdaymen,
Séni xelqimge ehde süpitide bérimen; Shundaq qilip
sen zéminni eslige keltürisen, [Xelqimni] xarabe
bolup ketken miraslirigha warisliq qildurisen, 9 Sen
mehbuslargha: «Buyaqqa kélinglar», Qarangghuluqta
olturghanlargha: «Nurgha chiqinglar» — deysen;
Ular yollar boyidimu otlap yüridu, Hetta herbir taqir
taghlardin ozuqluq tapidu; 10 Ular ach qalmaydu,
ussap ketmeydu; Tomuz issiqmu, quyash teptimu
ularni urmaydu; Chünki ularghа rehim Qilghuchi
ularni yétekleydu, U ularghа bulaqlarni boylitip yol
bashlaydu. 11 Shuningdek Men barliq taghlirimni
yol qilimen, Méning yollirim bolsa égiz kötürülidu.
12 Mana, mushu kishiler yiraqtin kéliwatidu, Mana,
bular bolsa shimaldin we gherbtin kéliwatidu,
Hem mushular Sinim zéminidinmu kéliwatidu. 13
Xushalliqtin towlanglar, i asmanlar; I yer-zémin,
shadlan; Naxshilarni yangritinglar, i taghlar; Chünki
Perwerdigar Öz xelqige teselli berdi, Özining xar
bolghan péqir-möminlirige rehim qilidu. 14 Biraq
Zion bolsa: — «Perwerdigar mendin waz kechti,
Rebbim méni untup ketti!» — deydu. 15 Ana özi
émitiwatqan bowiqini untuyalamdu? Öz qorsiqidin
tughqan oghligha rehim qilmay turalamdu? Hetta
ular untughan bolsimu, Men séni untuyalmaymen. 16
Mana, Men séni Öz alqanlirimgha oyup pütkenmen;
[Xarabe] tamliring herdaim köz aldimdidur. 17
Oghul baliliring [qaytishqa] aldiriwatidu; Eslide séni
weyran qilghanlar, xarab qilghanlar séningdin yiraq
kétiwatidu; 18 Béshingni égiz kötürüp etrapinggha
qarap baq! Ularning hemmisi jem bolup qéshinggha
qaytip kéliwatidu! Öz hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu Perwerdigar, Sen ularni özüngge zibu-
zinnetler qilip kiyisen; Toyi bolidighan qizdek sen
ularni taqaysen; 19 Chünki xarabe hem chölderep
ketken jayliring, Weyran qilin'ghan zémining, Hazir
kélip, turmaqchi bolghanlar tüpeylidin sanga tarchiliq
qilidu; Eslide séni yutuwalghanlar yiraqlap ketken
bolidu. 20 Séningdin juda qilin'ghan baliliring bolsa
sanga: — «Mushu jay turushumgha bek tarchiliq
qilidu; Manga turghudek bir jayni boshitip berseng!»
— deydu; 21 Sen könglüngde: — «Men balilirimdin
ayrilip qalghan, Ghérib-musapir we sürgün bolup,
uyan-buyan heydiwétilgen tursam, Kim mushularni
manga tughup berdi? Kim ularni béqip chong
qildi? Mana, men ghérib-yalghuz qaldurulghanmen;
Emdi mushular zadi nedin kelgendur?» — deysen.
22 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana,
Men ellerge qolumni kötürüp isharet qilimen, El-
milletlerge körünidighan bir tughni tikleymen; Ular
oghulliringni quchiqida élip kélishidu; Ular qizliringni
hapash qilip kélidu. 23 Padishahlar bolsa, «Ataq
dadiliring, » Xanishlar bolsa inik'aniliring bolidu; Ular
sanga béshini yerge tegküzüp tezim qilip, Putliring
aldidiki chang-topinimu yalaydu; Shuning bilen sen
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisen; Chünki
Manga ümid baghlap kütkenler hergiz yerge qarap
qalmaydu. 24 Oljini baturlardin éliwalghili bolamdu?
Heqqaniyet jazasi sewebidin tutqun qilin'ghan bolsa
qutuldurghili bolamdu? 25 Chünki Perwerdigar
mundaq deydu: — Hetta baturlardin esirlernimu
qayturuwalghili, Esheddiylerdin oljini qutquziwalghili
bolidu; We sen bilen dewalashqanlar bilen Menmu
dewalishimen, Shuning bilen baliliringni qutquzup

azad qilimen. 26 Séni ezgüchilerni öz göshi bilen özini
ozuqlandurimen; Ular yéngi sharab ichkendek öz
qéni bilen mest bolup kétidu; Shundaq qilip barliq et
igiliri Men Perwerdigarning séning Qutquzghuching
hem Hemjemet-Nijatkaring, Yaquptiki qudret Igisi
ikenlikimni bilip yétidu.

50 Perwerdigar mundaq deydu: — Men qoyuwetken
ananglarning talaq xéti qéni? Manga qerz
bergüchilerning qaysisigha silerni sétiwetkenmen?
Mana, siler öz gunahliringlar arqiliq öz-özünglarni
sétiwetkensiler; Silerning asiyliqliringlar tüpeylidin
ananglar qoyuwétilgenidi. 2 Men silerdinmu
soraymen: Men kelginimde, némishqa héch adem
chiqmidi? Men chaqirghinimda, némishqa héchkim
«Mana men» dep jawab bermidi? Hörlükke chiqirishqa
qolum qisqiliq qilamdu? Qutquzghudek küchüm
yoqmidu? Mana, Men bir eyiblepla déngizni
qurutup, Deryalarni chölge aylanduruwétimen;
Su bolmighachqa ularning béliqliri sésip kétidu,
Ussuzluqtin ölidu; 3 Asmanlarni qariliq bilen
kiydürimen, Ularning kiyim-kécheklirini [qara]
bözdin qilimen». 4 «Reb Perwerdigar méning
japa chekkenlerning könglini yasashni bilishim
üchün manga telim-terbiye alghuchilarning tilini
teqdim qildi; U méni her seher oyghitip turidu,
Terbiyilen'genlerning qatarida méning quliqimni
oyghitidu. 5 Reb Perwerdigar quliqimni achti;
Men bolsam itaetsizlik qilmidim, Yaki yolidin
bash tartmidim. 6 Dümbemni sawighuchilargha,
Mengzlirimni tük yulghuchilargha tutup berdim;
Xorluq hem tükürüshlerdin yüzümni qachurmidim; 7
Biraq Reb Perwerdigar yardimimde bolidu; Shunga
men yerge qarap qalmaymen; Shunga men [niyitimni
qet'iy qilip] yüzümni almastek ching qildim; Xijilliqqa
qaldurulmaydighanliqimni bilimen. 8 Méni Aqlighuchi
yénimdidur; Kim manga erz-shikayet qilalisun? Bar
bolsa birlikte dewalishayli; Kim méning üstümdin
eyiblimekchi bolsa, Aldimgha kelsun! 9 Manga
yardemde bolghuchi Perwerdigardur; Emdi méni
erz qilalaydighan kimken? Ularning hemmisi bir
tal kiyimdek eskirep kétidu; Perwaniler ularni
yutuwétidu». 10 — «Aranglarda Perwerdigardin
qorqidighan, Uning qulining sözige itaet qilidighan
kim bar? Qarangghuluqta mangidighan, yoruqluqi
bolmighan kishi bolsa, Perwerdigarning namigha
ishinip xatirjemlensun, Xudasigha yölensun! 11
Mana, özliri üchün ot yaqidighan, Etrapinglarni
mesh'eller bilen oraydighan hemminglar! Qéni, öz
otunglarning nurida, Özünglar yaqqan mesh'eller
arisida ménginglar; Biraq siler shuni qolumdin
alisilerki: — «Azab-hesret ichide yatisiler!».

51 «I heqqaniyliqqa intilgüchiler, Perwerdigarni
izdigüchiler, Manga qulaq sélinglar: — Silerni
yonup chiqarghan tashqa, Silerni kolap chiqarghan
orekke nezer sélinglar; 2 Atanglar Ibrahimgha, silerni
tughup bergen Sarahqa nezer sélinglar; Chünki
Men uni yalghuz chéghida chaqirdim, Uninggha
bext ata qildim, Hem uni awundurdum. 3 Chünki
Perwerdigar Zion'gha teselli bermey qoymaydu;
Uning barliq xarabe yerlirige choqum teselli béridu;
U choqum uning janggallirini Éren baghchisidek,
Uning chöl-bayawanlirini Perwerdigarning béghidek
qilidu; Uningdin xushalliq hem shad-xuramliq,
Rehmetler hem naxsha awazliri tépilidu. 4 Méning
xelqim, gépimni anglanglar, Öz élim, manga qulaq
sélinglar; Chünki Mendin bir qanun-telim kélidu,
We Men höküm-heqiqitimni el-yurtlar üchün bir
nur qilip tikleymen. 5 Méning heqqaniyliqim
silerge yéqin, Méning nijatim yolgha chiqti;
Méning bileklirim el-yurtlargha höküm-heqiqetni
élip kélidu; Arallar Méni kütüp umid baghlaydu, Ular
Méning bilikimge tayinidu. 6 Béshinglarni kötürüp
asmanlargha, Astinglarda turghan yer-zémin'ghimu
qarap béqinglar; Chünki asmanlar is-tütektek ghayib
bolidu, Yer-zémin bolsa bir tal kiyimdek konirap
kétidu; Uningda turuwatqanlarmu oxshashla ölidu;
Biraq nijatim bolsa ebedil'ebedgichidur, Méning
heqqaniyliqim hergiz yanjilmaydu. 7 I heqqaniyliqimni
bilgenler, Könglige qanun-telimimni pükken xelq,
Manga qulaq sélinglar; Insanlarning haqaretliridin
qorqmanglar, Ulardiki kupurluq we ghaljirlashlardin
patiparaq bolup ketmenglar; 8 Chünki küye
ularni kiyimni yewalghandek yewalidu, Qurt
yung yewalghandek yewalidu; Biraq heqqaniyliqim
ebedil'ebedgichidur, Méning nijatim dewrdin-
dewrgichidur. 9 Oyghan, oyghan, küchni özüngge
kiyim qilip kiygeysen, i Perwerdigarning Biliki!
Qedimki waqitlarda, Ötken zamanlardiki dewrlerde
oyghan'ghiningdek oyghan! Rahabni qiyma-chiyma
qilip chépiwetken, Ejdihani sanjip zeximlendürgen
esli Sen emesmu? 10 Déngizni, dehshetlik hanglardiki
sularni qurutiwétip, Déngizning tégilirini Sen
hemjemetlik qilip qutquzghanlarning ötüsh yoli
qilghan Özüng emesmu? 11 Shunga Perwerdigar bedel

tölep qutquzghanlar qaytip kélidu, Ular naxshilarni éytip Zion'gha yétip kélidu; Ularning bashlirigha menggülük shad-xuramliq qonidu; Ular xushalliq we shadliqqa érishidu; Qayghu-hesret hem uh-nadametler beder qachidu. 12 Silerge teselli bergüchi Özüm, Özümdurmen; Ölüsh aldida turghan bir insandin, Téni ot-chöplerge aylinip kétidighan insan balisidin qorqup ketkining némisi? 13 Asmanlarni kergen, Yer-zéminning ulini salghan Yasighuching Perwerdigarni untup yürisen, Shundaqla kün boyi halaket yürgüzmekchi bolghan zalimning qehridin toxtawsiz qorqup yürisen; Emdi zalimning qehri qéni? 14 Bash egken esir bolsa tézdin boshitilidu; U hanggha chüshmeydu, shuning bilen ölmeydu, Uning risqimu tügep qalmaydu. 15 Men bolsam déngizni qozghap, dolqunlarni hörkiretküchi Perwerdigar Xudayingdurmen; «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» Méning namimdur; 16 We asmanlarni tikleshke, Yer-zéminning ulini sélishqa, We Zion'gha: «Sen Méning xelqimdur» déyishke, Men sözümni aghzinggha quyghanmen, Sen [qulumni] qolumning sayisi bilen yapqanmen. 17 I Perwerdigarning qolidiki qehrlik qedehni ichiwetken Yérusalém, Oyghan, oyghan, ornungdin tur; Ademni wehimige salghuchi jam-qedehni sen ichting, biraqla kötüriwetting; 18 Uning tughup bergen barliq baliliri arisida uni yétekligüdek héchkim yoq, Uning béqip chong qilghan barliq baliliridin uning qolini tutup yöligüdek héchbirimu yoq. 19 Bu ikki ish béshinggha chüshti — (Kim sen üchün ich aghritip yighlar?!) — Bulangchiliq hem weyranchiliq, Acharchiliq hem qilich; Menmu sanga teselli béreleymenmikin? 20 Séning baliliring halsizlinip hoshidin ketti, Torgha chüshken jerendek herbir kochining doqmushida yatidu; Ular Perwerdigarning qehri bilen, Xudayingning tenbihi bilen tolduruldi; 21 Shunga hazir buni anglap qoy, i xar bolghan, — Mest bolghan, biraq sharab bilen emes: — 22 Öz xelqining dewasini yürgüzgüchi Rebbing Perwerdigar, Yeni séning Xudaying mundaq deydu: — «Mana, Men qolungdin ademni wehimige salidighan jam-qedehni, Yeni qehrimge tolghan qedehni éliwaldim; Sen ikkinchi uningdin héch ichmeysen; 23 Men uni séni xarliwatqanlarning qoligha tutquzimen; Ular sanga: «Biz üstüngdin dessep ötimiz, égilip tur» dédi; Shuning bilen sen téningni yer bilen teng qilip, Üstüngdin ötküchiler üchün özüngni kochidiki yol qilding».

52 — Oyghan, oyghan, i Zion, küchüngni kiyiwal, I Yérusalém, muqeddes sheher, güzel kiyim-kécheklirinqni kiyiwal; Chünki bundin bashlap sünnet qilinmighanlar yaki napaklar ichingge ikkinchi kirmeydu. 2 Topa-changdin chiqip özüngni silkiwet; Ornungdin tur, olturuwal, i Yérusalém; Özüngni boynungdiki zenjirlerdin boshitiwetkin, i tutqun bolghan Zion qizi! 3 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler özünglarni pulsiz sétiwetkensiler; Pulsiz qayturup sétiwélinisiler». 4 Chünki mundaq deydu Reb Perwerdigar: — Xelqim deslepte Misirgha musapir süpitide chüshkeniken, Shundaqla yéqinda Asuriye ularni ezgen yerde, 5 (Emdi hazir xelqim pulsiz élip kélin'ginide, — deydu Perwerdigar) Méning karim bolmamdiken? Ular üstidin hökümranliq qilghuchilar ularni zar qaqshatqan, — deydu Perwerdigar, — Shundaqla namim bolsa kün boyi toxtawsiz haqaretlen'gen tursa, Méning karim bolmamdiken?!» 6 Shunga Öz xelqim Méning namimni bilidu; Shunga shu küni ular Méning «U» ikenlikimni, shundaqla ularga: «Kör, Méni!» deydighanliqimni bilidu. 7 Taghlar üstide xush xewer élip kelgüchining ayaghliri némidégen güzel-he! U aram-xatirjemlikni jakarlaydu, Bextlik xush xewerni élip kélidu, Nijat-qutulushni élan qilidu, U Zion'gha: «Xudaying hemmige höküm süridu!» 8 Közetchiliringning awazini angla! Ular awazini kötüridu, Naxshilarni yangritip towlaydu; Chünki Perwerdigar Zionni élip qaytqanda, ular öz közi bilen köridu! 9 I Yérusalémning xarabiliri, naxshilarni yangritip tentene qilinglar! Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli bergen, U Yérusalémni hemjemetlik qilip qutquzghan! 10 Perwerdigar ellerning hemmisining aldida Öz muqeddes Bilikini échip ayan qilghan; Shuning bilen yer-zéminning barliq chet-yaqiliri Xudayimizning nijat-qutulushini köridu. 11 Chiqip kétinglar, chiqip kétinglar; Héch napak nersige tegmey shu yerdin chiqip kétinglar; Uning otturisidin chiqip kétinglar; Perwerdigarning muqeddes qacha-quchilirini kötürgüchiler, özünglarni pak tutunglar; 12 Chünki siler aldirighan péti emes, Patiparaq qachqan péti emes chiqip kétisiler; Chünki Perwerdigar aldinglarda mangidu, Israilning Xudasi arqa muhapizetchinglar bolidu. 13 « — Körünglarki, Méning qulum danaliq bilen ish köridu, U [alem aldida] kötürülidu, yuqiri orun'gha chiqirilidu, nahayiti aliy

orun'gha érishtürülidu. 14 Lékin nurghun kishiler
séni körüp, intayin heyran qélishidu, — Chünki uning
chirayi bashqa herqandiqiningkidin köp zeximlen'gen,
[Qulning] qiyapiti shu derijide buzuwétilgenki,
uningda hetta adem siyaqimu qalmighan! 15 U shu
yol bilen nurghun ellerning üstige [qan] chachidu.
Hetta shah-padishahlarmu uning karamitidin aghzini
tutupla qalidu; Chünki özlirige ezeldin éytilmighanni
ular köreleydu, Ular ezeldin anglap baqmighanni
chüshineleydu.

53 Bizning xewirimizge kimmu ishen'gen? Hem
«Perwerdigarning Biliki» bolghuchi kimgimu
ayan qilin'ghan? 2 U bolsa [Perwerdigarning] aldida
xuddi yumran maysidek, Yaki xuddi qaghjiraq
tupraqta tartqan bir yiltizdek ösidu; Uningda
jezbidarliq yaki heywe yoq bolidu, Biz uni
körginimizde, uning bizni jelb qilghudek teqi-turqimu
yoq bolidu. 3 U kishiler teripidin kemsitilidu, ular
uningdin yiraqlishidu; U köp derd-elemlik adem
bolup, Uninggha azab-oqubet yar bolidu; Shuning
bilen uningdin yüzler qachurulidu; U kemsitilidu,
biz uni héch nersige erzimes dep hésabliduq. 4
Biraq emeliyette bolsa, U bizning qayghu-hesritimizni
kötürdi, Azab-oqubetlirimizni öz üstige aldi. Biz
bolsaq, bu ishlarni u wabagha uchrighanliqidin,
Xuda teripidin jazalinip urulghanliqidin, Shundaqla
qiyin-qistaqqa élin'ghanliqidin dep qariduq! 5
Lékin u bizning asiyliqlirimiz tüpeylidin yarilandi,
Bizning gunahlirimiz üchün zeximlendi; Uning
jazalinish bedilige, biz aram-xatirjemlik taptuq,
Hem qamchidin bolghan yariliri arqiliq biz shipamu
taptuq. 6 Hemmimiz xuddi qoylardek yoldin ézip,
Herbirimiz özimiz xalighan yolgha mangghaniduq;
Biraq Perwerdigar hemmimizning qebihlikini uning
üstige yighip yüklidi. 7 U qiynilip, azab chekken
bolsimu éghiz achmidi; U xuddi boghuzlashqa yétilep
méngilghan paqlandek boghuzlashqa élip méngildi,
Shundaqla yung qirqighuchilar aldida qoy ün-tinsiz
yatqandek, u zadila éghiz achmidi. 8 U qamap
qoyulup, heq soraqtin mehrum bolup élip kétildi, Emdi
uning ewladini kimmu bayan qilalisun?! Chünki u
tiriklerning zéminidin élip kétildi, Méning xelqimning
asiyliqi üchün u waba bilen uruldi. 9 Kishiler uni
reziller bilen ortaq bir görge békitken bolsimu,
Lékin u ölümide bir bay bilen bille boldi, Chünki
u héchqachan zorawanliq qilip baqmighan, Uning
aghzidin birer éghizmu hiyle-mikirlik söz tépilmas.
10 Biraq uni ézishni layiq körgen Perwerdigardur;
U uni azabqa chömüldürgüzdi. Gerche u öz jénini
gunahni yuyidighan qurbanliq qilghan bolsimu, Lékin
u özining uruq-ewladlirini choqum körüp turidu,
Shundaqla uning köridighan künliri uzartilidu; We
Perwerdigarning köngli söyünidighan ishlar uning
ilkide bolup, rawaj tépip emelge ashurulidu. 11 U özi
tartqan japaning méwisini körüp memnun bolidu;
Heqqaniy bolghuchi Méning qulum özining bilimliri
bilen nurghun kishilerge heqqaniyliqni yetküzidu.
Chünki u ularning qebihliklirini özige yükliwalidu.
12 Bu ishliri üchün Men shu «nurghun kishiler»ni
uninggha hediye qilip nésiwisi qilimen, Shuning bilen
u özi küchlüklerni ghenimet süpitide üleshtürüp
béridighan bolidu; Chünki u ta ölüshke qeder «[sharab
hediye]»ni tökkendek, öz jénini tutup berdi, Shundaqla
özining asiyliq qilghuchilarning qatarida sanilishigha
yol qoydi. Shuning bilen u nurghun kishilerning
gunahini öz üstige aldi, Özini asiyliq qilghuchilarning
ornigha qoyup ular üchün dua qildi».

54 — Tentene qil, i perzent körmigen tughmas
ayal! Naxshilarni yangrat, shadlinip towla, i
tolghaq tutup baqimighan ayal! — Chünki ghérib
ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptur! —
deydu Perwerdigar, — 2 Chédiringning ornini
kéngeytip, Turalghuliringning étiklirini ular yaysun;
Küchüngni héch ayimay chédir taniliringni uzartqin,
Qozuqliringni chingaytqin; 3 Chünki sen ong we
sol terepke kéngiyisen; Séning ewlading bashqa
ellerni igeleydu; Ular ghérib sheherlerni ahalilik
qilidu. 4 Qorqma, chünki sen héch xijalette
bolmaysen, Héch uyatqa qaldurulmaysen, Chünki
yerge héch qaritilip qalmaysen, Chünki yashliqingdiki
xijilchanliqni untuysen, Tulluqungning ahanitini
héch ésingge keltürelmeysen. 5 Chünki séni yaritip
Shekillendürgüching bolsa séning éring, Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning
nami; Hemjemet-Qutquzghuching bolsa Israildiki
Muqeddes Bolghuchi, U barliq yer-zéminning Xudasi
dep atilidu. 6 Chünki Perwerdigar séni chaqirdi,
— Xuddi éri özidin waz kechken, köngli sunuq bir
ayaldek, Yashliqida yatliq bolup andin tashliwétilgen
bir ayalni chaqirghandek chaqirdi» — deydu séning
Xudaying; 7 Men bir deqiqe sendin ayrilip kettim, Biraq
zor köyümchanliq bilen séni yénimgha yighimen; 8
Ghezipimning téshishi bilen Men bir deqiqila yüzümni
sendin yoshurup qoydum; Biraq menggülük méhir-

muhebbitim bilen sanga köyümchanliq körsitimen»
— deydu Hemjemet-Qutquzghuching Perwerdigar.
9 Mushu ishlar xuddi Nuh [peyghember] dewridiki
topan suliridek bolidu — Men Nuh dewridiki sular
ikkinchi yer yüzini bésip ötmeydu dep qesem
ichkinimdek, — Men shundaq qesem ichkenmenki,
Sendin ikkinchi ghezeplenmeymen, Sanga ikkinchi
tenbih bermeymen. 10 Chünki taghlar yoqilidu,
Dönglermu yötkilip kétidu, Biraq méhir-muhebbitim
sendin hergiz ketmeydu, Sanga aram-xatirjemlik
bergen ehdemmu sendin néri bolmaydu» — deydu
sanga köyümchanliq qilghuchi Perwerdigar. 11 I xar
bolghan, boranda uyan-buyan chayqalghan, héch
teselli qilinmighan [qiz], Mana, Men tashliringni
rengdar sémont lay bilen qirlaymen, Kök yaqutlar
bilen ulungni salimen; 12 Parqiraq munarliringni
leellerdin, Derwaziliringni chaqnaq yaqutlardin, Barliq
sépilliringni jawahiratlardin qilip yasaymen. 13
Séning baliliringning hemmisi Perwerdigar teripidin
ögitilidu; Baliliringning aram-xatirjemliki zor bolidu!
14 Sen heqqaniyliq bilen tiklinisen; Sen zulumdin
yiraq, (Chünki sen héch qorqmaysen) Wehshettinmu
yiraq turghuchi bolisen, Chünki u sanga héch
yéqinlashmaydu. 15 Mana, birersi haman yighilip
sanga hujum qilsa, (Biraq bu ish Méning ixtiyarimda
bolghan emes), Kimki yighilip sanga hujum qilsa
séning sewebingdin yiqilidu. 16 Mana, kömür otini
yelpütüp, Özige muwapiq bir qoralni yasighuchi
tömürchini Men yaratqanmen, Hem xar qilish üchün
halak qilghuchinimu Men yaratqanmen; 17 Sanga
qarshi yasalghan héchqandaq qoral kargha kelmeydu;
Sanga erz-shikayet qilghuchi herbir tilni sen mat
qilisen. Mana shular Perwerdigarning qullirining
alidighan mirasidur! Ularning heqqaniyliqi bolsa
mendindur!

55 Hoy! Barliq ussap ketkenler, Sugha kélinglar!
Puli yoqlar, kélinglar, ash-nan sétiwélip yenglar;
Mana kélinglar, ne pul ne bedel tölimeyla sharab
hem süt sétiwélinglar; 2 Némishqa heqiqiy
ash-nan bolmaydighan nersige pul xejleysiler?
Ejiringlarni ademni héch qanaetlendürmeydighan
nersiler üchün serp qilisiler? Gépimni köngül
qoyup anglanglar, yaxshisidin yenglar, Könglünglar
molchiliqtin qanaetlinidu; 3 Manga qulaq sélinglar,
yénimgha kélinglar; Anglanglar, jéninglar hayatqa
érishidu; We Men siler üchün menggülük bir ehde
tüzüp bérimen: — Shu ehde — Dawutqa wede
qilin'ghan méhir-shepqetlerdur! 4 Mana, Men uni el-
yurtlargha guwahchi süpitide, El-yurtlargha yétekchi
hem serkerde süpitide teqdim qildim — 5 — «Mana, sen
özüngge yat bir elni chaqirisen, Séni bilmigen bir el
yéninggha yügürüp kélidu; Sewebi bolsa Perwerdigar
Xudaying, Israildiki Muqeddes Bolghuchining Özidur;
Chünki U séni ulughlap sanga güzellik-julaliqni
yar qildi». 6 — Izdenglar Perwerdigarni, U Özini
tapquzmaqchi bolghan peytte; U yéqin turghan
waqtida uninggha nida qilinglar! 7 Rezil adem
öz yolini, Naheq adem öz oy-xiyallirini tashlisun,
Perwerdigarning yénigha qaytip kelsun, U uninggha
rehimdilliq körsitidu; Xudayimizning yénigha qaytip
kelsun, U zor kechürüm qilidu. 8 Chünki Méning
oylighanlirim silerning oylighanliringlar emes,
Méning yollirim bolsa silerning yolliringlar emestur;
9 Chünki asman yerdin qanche yuqiri bolghinidek,
Mana Öz yollirim silerning yolliringlardin, Méning
oylighanlirim silerning oylighanliringlardin shunche
yuqiridur. 10 Yamghur hem qar asmandin
chüshüp, Yer yüzini sughirip uni kökertip,
chécheklitip, Térighuchigha uruqni, yégüchige ash-
nanni teminligüche qaytmaydighandek, 11 Mana
Méning aghzimdin chiqqan söz-kalamim shundaqtur;
Öz könglümdikini emelge ashurmighuche, Uni ewetish
meqsitimge toluq yetmigüche, U Özümge bikardin-
bikar qaytmaydu. 12 Chünki siler shad-xuram halda
chiqisiler; Aram-xatirjemlikte yéteklinip chiqisiler;
Taghlar hem döngler silerning aldinglarda naxsha
yangritidu, Dalalardiki barliq del-derexler chawak
chéliship tentene qilidu; 13 Yantaqliqning ornida
qarighay, Jighanliqning ornida xadas derixi ösidu;
Mushular bolsa Perwerdigargha bir nam keltüridu,
Menggüge üzülmes karamet bolidu.

56 Perwerdigar mundaq deydu: — Adalet hem
hidayette ching turunglar, Heqqaniyliqni
yürgüziwéringlar; Chünki Méning nijatim yéqinlashti,
Heqqaniyliqim ayan qilinay dewatidu, 2 Mushularni
qilghuchi kishi, Mushularda ching turghuchi insan
balisi — Shabat künini bulghimay pak-muqeddes
saqlighuchi, Qolini herqandaq rezilliktin tartquchi
kishi némidégen bextliktur! 3 Özini Perwerdigargha
baghlighan yat yurtluq adem: — «Perwerdigar choqum
méni öz xelqidin ayriwétidu!», Yaki aghwat bolghan
kishi: — «Mana, qaqshal bir derexmen!» dégüchi
bolmisun. 4 Chünki Perwerdigar: — Men Öz «shabat
künlirim»ni saqlaydighan, Könglümdiki ishlarni

tallighan, Ehdemde ching turidighan aghwatlargha
mundaq deymenki: — 5 Men ulargha Öz öyümde, Yeni
Öz tamlirim ichide orun hem nam-ataq ata qilimen;
Mushu nam-ataq oghul-qizliri barlarningkidin
ewzeldur; Men ulargha üzülmes, menggülük namni
bérimen. 6 Perwerdigarning xizmitide bolushqa,
Uning namigha séghinishqa, Uning qulliri bolushqa
Perwerdigargha özini baghlighan, Shabat künini
bulghimay pak-muqeddes saqlighan, Ehdemni ching
tutqan yat yurtluqning perzentlirini bolsa, 7 Ularnimu
Öz muqeddes téghimgha élip kélimen, Méning
duagah bolghan öyümde ularni xushal qilimen;
Ularning köydürme qurbanliqliri hem teshekkür
qurnanliqliri Méning qurban'gahim üstide qobul
qilinidu; Chünki Méning öyüm «Barliq el-yurtlar
üchün dua qilinidighan öy» dep atilidu. 8 Israildin
tarqilip ketken ghériblarni yighip qayturidighan Reb
Perwerdigar: — Men yene uninggha bashqilarni,
Yeni yighilip bolghanlargha bashqilarnimu qoshup
yighimen! — deydu. 9 — I dalalardiki barliq haywanlar,
kélip ozuqtin élinglar, Ormanliqtiki barliq haywanlar,
kélinglar! 10 [Israilning] közetchiliri hemmisi qarighu;
Ular héch bilmeydu; Hemmisi qawashni bilmeydighan
gacha itlar, Chüshekep yatidighan, uyqugha amraqlar!
11 Mushu itlar bolsa nepsi yaman, toyghanni bilmeydu,
Ular bolsa [xelqimni] «baqquchi»larmish téxi! Ular
yorutulushni héch bilmeydu, Ularning hemmisi
xalighanche yol tallap qéyip ketken, Birsimu qalmay
herbiri öz menpeitini közlep yürgüchiler! 12 Ular:
«Qéni, sharab keltürimen, Haraqni qan'ghuche icheyli;
Etimu bolsa bügünkidek bolidu, Téximu molchiliq
bolidu yene!» — dewéridu.

57 Heqqaniy adem alemdin ötidu, Héchkim
buninggha köngül bölmeydu; Méhriban
ademler yighip élip kétilidu, Biraq héchkim oylap
chüshinelmeyduki, Heqqaniy ademler yaman künlerni
körmisun dep yighip élip kétilidu. 2 U bolsa aram-
xatirjemlik ichige kiridu; Yeni özlirining durus
yolida mangghan herbir kishi, Öz ornida yétip aram
alidu. 3 Biraq senler, i jaduger ayalning baliliri,
Zinaxor bilen pahishe ayalning nesli; Buyaqqa yéqin
kélinglar; 4 Siler kimni mazaq qiliwatisiler? Yaki
kimge qarshi aghzinglarni kalchaytip, Tilinglarni uzun
chiqirisiler? Siler bolsanglar asiyliqtin törelgen balilar,
Aldamchiliqning nesli emesmusiler? 5 Herbir chong
derex astida, Herbir yéshil derex astida shehwaniyliq
bilen köyüp ketküchi, Kichik balilarni jilghilargha
hem xada tashlarning yériqlirigha élip soyghuchisiler!
6 Ériqtiki siliqlan'ghan tashlar arisida séning nésiweng
bardur; Shular, shularla séning teqsimatingdur;
Shundaq, sen ulargha atap «sharab hediyesi»ni quyup,
Ulargha «ashliq hediye»nimu sunup berdingghu; Emdi
mushulargha razi bolup Özümni bésiwalsam bolamti?
7 Sen yuqiri, égiz bir tagh üstide orun-körpe sélip
qoydung, Sen ashu yerdimu qurbanliqlarni qilishqa
chiqting. 8 Ishiklerning keynige we keyni késheklirige
«esletmiliring»ni békitip qoydung, Chünki sen Mendin
ayrilding, Sen yalingachlinip ornunggha chiqting;
Orun-körpengni kéngeytip [xéridarliring] bilen
özüng üchün ehdileshting; Ularning orun-körpisige
könglüng chüshti, Sen ularda küch-hoquqni körüp
qalding. 9 Sen zeytun méyi hediyisini élip, Etirliringni
üstibéshingge bolushigha chéchip, Padishahning
aldigha barding; Elchiliringni yiraqqa ewetip, Hetta
tehtisaragha yetküche özüngni pes qilding. (Sheol
h7585) 10 Sen bésip mangghan barliq yolliringda
charchighining bilen, Yene: «Poq yeptimen, boldi
bes!» dep qoymiding téxi, Ézip yürüshke yenila
küchüngni yighding, Héch jaq toymiding. 11 Sen zadi
kimdin yürekzade bolup, qorqup yürisen, Yalghan
gep qilip, Méni ésingge héch keltürmey, Könglüngdin
héch ötküzmiding. Men uzun'ghiche sükütte turup
keldim emesmu? Sen yenila Mendin héch qorqup
baqmiding! 12 Séning «heqqaniyliqing»ni hem
«töhpiliring»ni bayan qilimen: — Ularning sanga
héch paydisi yoqtur! 13 Chirqirighanliringda sen
yighip toplighan [butlar] kélip séni qutquzsun!
Biraq shamal püw qilip ularning hemmisini uchurup
kétidu, Bir nepesla ularni élip kétidu; Biraq Manga
tayan'ghuchi zémin'gha mirasliq qilidu, Méning
muqeddes téghimgha igidarchiliq qilidu. 14 [Shu
chaghda]: — «Yolni kötürünglar, kötürünglar, uni
teyyarlanglar, Xelqimning yolini boshitip barliq
putlikashanglarni élip tashlanglar» déyilidu. 15
Chünki nami «Muqeddes» Bolghuchi, Yuqiri hem Aliy
Bolghuchi, Ebedil'ebedgiche hayat Bolghuchi mundaq
deydu: — «Men yuqiri hemde muqeddes jayda, Hem
shundaqla rohi sunuq hem kichik péil adem bilen bille
turimenki, Kichik péil ademning rohini yéngilaymen,
Dili sunuqning könglini yéngilaymen. 16 Chünki
Men hergiz menggüge erz qilip eyiblimeymen,
Hem ebedil'ebedgiche ghezeplenmeymen; Shundaq
qilsam insanning rohi Méning aldimda susliship
yoqaydu, Özüm yaratqan nepes igiliri tügishidu. 17

Uning öz nepsaniyetlik qebihlikide Men uningdin
ghezeplinip, uni urghanmen; Men uningdin yoshurun
turup, uninggha ghezeplen'genlikim bilen, U yenila
arqisigha chékin'giniche öz yolini méngiwerdi;
18 Men uning yollirini körüp yetken teqdirdimu,
Men uni saqaytimen; Men uni yétekleymen, Men
lewlerning méwisini yaritimen, Uninggha we
uningdiki hesret chekküchilerge yene teselli bérimen;
Yiraq turuwatqan'gha, yéqin turuwatqan'ghimu
mutleq aram-xatirjemlik bolsun! We Men uni
saqaytimen! 20 Biraq reziller bolsa tinchilinishni
héch bilmeydighan, Dolqunliri lay-latqilarni
urghutuwatqan, Dawalghuwatqan déngizdektur.
21 Rezillerge, — deydu Xudayim — héch aram-
xatirjemlik bolmas.

58 — Nida qilip jakarlighin, Awazingni qoyup bérip
bolushiche towla, Awazingni kanaydek kötür,
Méning xelqimge ularning asiyliqini, Yaqupning
jemetige gunahlirini bayan qilghin. 2 Biraq ular Méni
her küni izdeydighan, Heqqaniyliqni yürgüzidighan,
Méning yollirimni bilishni xushalliq dep bilidighan,
Xudasining höküm-permanlirini tashliwetmeydighan
bir elge oxshaydu; Ular Mendin heqqaniyliqni
békitidighan höküm-permanlarni soraydu; Ular
Xudagha yéqinlishishni xursenlik dep bilidu. 3
[Andin ular]: — «Biz roza tuttuq, Emdi némishqa
sen közüngge ilmiding? Biz jénimizni qiyniduq,
Emdi némishqa buningdin xewiring yoq?» — [dep
soraydu]. — Qaranglar, roza küni öz könglünglardikini
qiliwérisiler, Xizmetchiliringlarni qattiq ishlitisiler; 4
Silerning roza tutushliringlar jenggi-jédel chiqirish
üchünmu? Qebih qolliringlar musht bilen adem
urushni meqset qilghan oxshimamdu? Hazirqi roza
tutushliringlarning meqsiti awazinglarni ershlerde
anglitish emestur! 5 Men tallighan shu roza tutush
küni — Ademlerning jénini qiynaydighan künmu?
Béshini qomushtek égip, Astigha böz we küllerni
yéyish kérek bolghan künmu? Siler mushundaq
ishlarni «roza», «Perwerdigar qobul qilghudek bir
kün» dewatamsiler? 6 Mana, Men tallighan roza
mushuki: — Rezillik-zulumning asaretlirini boshitish,
Boyunturuqning tasmilirini yéshish, Ézilgenlerni
boshitip hör qilish, Herqandaq boyunturuqni chéqip
tashlash emesmidi? 7 Ash-néningni achlargha
üleshtürüshüng, Hajetmen musapirlarni himaye qilip
öyüngge apirishing, Yalingachlarni körginingde, uni
kiydürüshüng, Özüngni özüng bilen bir jan bir ten
bolghanlardin qachurmasliqingdin ibaret emesmu? 8
Shundaq qilghanda nurung tang seherdek wallide
échilidu, Salametliking tézdin eslige kélip yashnaysen;
Heqqaniyliqing aldingda mangidu, Arqangdiki
muhapizetching bolsa Perwerdigarning shan-sheripi
bolidu. 9 Sen chaqirsang, Perwerdigar jawab
béridu; Nida qilisen, U: «Mana Men!» deydu. Eger
aranglardin boyunturuqni, Tengleydighan barmaqni,
Hem töhmet geplirini yoq qilsang, 10 Jéningni
achlar üchün pida qilsang, Ézilgenlerning hajetliridin
chiqsang, Shu chaghda nurung qarangghuluqta
kötürülidu; Zulmiting chüshtek bolidu; 11 Hem
Perwerdigar séning daimliq yétekligüching bolidu,
Jéningni qurghaqchiliq bolghan waqtidimu qamdaydu,
Ustixanliringni kücheytidu; Sen sughirilidighan
bir bagh, Suliri urghup tügimeydighan, ademni
aldimaydighan bir bulaq bolisen; 12 Sendin törelgenler
kona xarabilerni qaytidin qurup chiqidu; Nurghun
dewrler qaldurghan ullarni qaytidin kötürisen,
Shuning bilen «Bösülgen tamlarni qaytidin yasighuchi,
Kocha-yol we turalghularni eslige keltürgüchi» dep
atilisen. 13 Eger sen shabat künide qedemliringni
sanap mangsang, Yeni Méning muqeddes künümde
özüngningki könglüngdikilerni qilmay, Shabatni
«xushalliq», Perwerdigarning muqeddes künini
«hörmetlik kün» dep bilseng, Hem Uni hörmetlep,
Öz yolliringda mangmay, Öz bilginingni izdimey,
Quruq parang salmisang, 14 Undaqta Perwerdigarni
könglüngning xushalliqi dep bilisen, Hem Men séni yer
yüzidiki yuqiri jaylargha min'güzüp mangdurimen;
Atang Yaqupning mirasi bilen séni ozuqlandurimen —
Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq söz qildi.

59 — Qaranglar, Perwerdigarning qoli
qutquzalmighudek küchsiz bolup qalghan
emes; Yaki Uning quliqi anglimighudek éghir bolup
qalghan emes; 2 Biraq silerning qebihlikinglar silerni
Xudayinglardin yiraqlashturdi, Gunahinglar Uning
yüzini silerdin qachurup Uninggha tilikinglarni
anglatquzmidi. 3 Chünki qolliringlar qan bilen,
Barmaqliringlar qebihlik bilen milen'gen, Lewliringlar
yalghan gep éytqan, Tilinglar kaldirlap qériship
sözligen; 4 Heqqaniyliq terepte sözligüchi yoqtur,
Heqiqet terepte turidighan höküm sorighuchi
yoqtur; Ular yoq bir nersige tayinip, aldamchiliq
qilmaqta, Ularning qorsiqidikisi ziyandash, Ularning
tughuwatqini qebihlik; 5 Ular char yilanning
tuxumlirini töreldüridu, Ömüchükning torini

torlaydu, Kim uning tuxumlirini yése ölidu; Ulardin
biri chéqilsa zeherlik yilan chiqidu. 6 Ularning
torliri kiyim bolalmaydu; Özliri ishligenliri bilen
özlirini yapalmaydu; Ishligenliri bolsa qebih
ishlardur; Ularning qolida zorawanliq turidu; 7
Qedemliri yamanliq terepke yügüridu, Gunahsiz
qanni tökükshke aldiraydu, Ularning oyliri qebihlik
toghrisidiki oylardur; Barghanla yerde weyranchiliq
we halaket tépilidu. 8 Tinchliq-aramliq yolini
ular héch tonumaydu; Yürüshliride héch heqiqet-
adalet yoqtur; Ular yollirini egri-toqay qiliwaldi;
Kim bularda mangghan bolsa tinch-aramliqni
körmeydu. 9 — Shunga heqiqet-adalet bizdin
yiraq turidu; Heqqaniyliq yétip bizni chümkigen
emes; Nurni kütimiz, biraq yenila qarangghuluq!
Birla ghil-pal parlighan yoruqluqnimu kütimiz,
Yenila zulmette mangimiz. 10 Qarighulardek biz
tamni silashturup izdeymiz, Közsiz bolghandek
silashturimiz; Gugumda turghandek chüshtimu
putliship kétimiz, Chet yaqilarda ölüklerdek yürimiz.
11 Éyiqlardek nere tartimiz, Paxteklerdek qattiq
ah urimiz; Biz höküm-heqiqetni kütüp qaraymiz,
biraq u yoq; Nijat-qutulushni kütimiz, biraq u bizdin
yiraqtur; 12 Chünki itaetsizliklirimiz aldingda köpiyip
ketti, Gunahlirimiz bizni eyiblep guwahliq béridu;
Chünki itaetsizliklirimiz herdaim biz bilen billidur;
Qebihliklirimiz bolsa, bizge roshendur: — 13 Chünki
Perwerdigargha itaetsizlik qilmaqtimiz, wapasizliq
qilmaqtimiz, Uningdin yüz örimektimiz, Zulumni
hem asiyliqni terghip qilmaqtimiz, Yalghan sözlerni
oydurup, ich-ichimizdin sözlimektimiz; 14 Adalet-
xalisliq bolsa yoldin yénip ketti; Heqqaniyliq yiraqta
turidu; Chünki heqiqet kochida putliship kétidu;
Durus-diyanetningmu kirgüdek yéri yoqtur. 15
Shuning bilen heqiqet yoqay dep qaldi; Özümni
yamanliqtin néri qilay dégen adem xeqning olja
nishani bolup qaldi! 16 Hem Perwerdigar kördi;
Höküm-heqiqetning yoqluqi Uning neziride intayin
yaman bilindi. We U [amal qilghudek] birmu
ademning yoqluqini kördi; [Gunahkarlargha] wekil
bolup dua qilghuchi héchkimning yoqluqini körüp,
azablinip köngli parakende boldi. Shunga Uning Öz
Biliki özige nijat keltürdi; Uning Öz heqqaniyliqi
Özini qollap chidamliq qildi; 17 U heqqaniyliqni
qalqan-sawut qildi, Béshigha nijatliq dubulghisini
kiydi; Qisas libasini kiyim qildi, Muhebbetlik
qizghinliqni ton qilip kiydi. 18 Ademlerning qilghanliri
boyiche, u ulargha qayturidu; Reqiblirige qehr
chüshüridu, Düshmenlirige ishlirini qayturidu,
Chet arallardikilergimu u ishlirini qayturidu.
19 Shuning bilen ular gherbte Perwerdigarning
namidin, Künchiqishta Uning shan-sheripidin
qorqidu; Düshmen kelkündek bésip kirginide, Emdi
Perwerdigarning Rohi uninggha qarshi bir tughni
kötürüp béridu; 20 Shuning bilen Hemjemet-
Qutquzghuchi Zion'gha kélidu, U Yaqup jemetidikiler
arisidin itaetsizliktin yénip towa qilghanlargha
yéqinlishidu, — deydu Perwerdigar. 21 Men bolsam,
mana, Méning ular bilen bolghan ehdem shuki,
— deydu Perwerdigar — «séning üstüngge qonup
turghan Méning Rohim, shundaqla Men séning
aghzinggha quyghan söz-kalamim bolsa, Buningdin
bashlap ebedil'ebedgiche öz aghzingdin, neslingning
aghzidin yaki neslingning neslining aghzidin hergiz
chüshmeydu! — deydu Perwerdigar.

60 — Ornungdin tur, nur chach! Chünki nurung yétip
keldi, Perwerdigarning shan-sheripi üstüngde
kötürüldi! 2 Chünki qarangghuluq yer-zéminni,
Qapqara zulmet el-yurtlarni basidu; Biraq Perwerdigar
üstüngde kötürülidu, Uning shan-sheripi séningde
körünidu; 3 Hem eller nurung bilen, Padishahlar
séning kötürülgen yoruqluqung bilen mangidu. 4
Béshingni kötür, etrapinggha qarap baq; Ularning
hemmisi jem bolup yighilidu; Ular yéninggha kélidu,
— Oghulliring yiraqtin kélidu, Qizliring yanpashlargha
artilip kötürüp kélinidu. 5 Shu chaghda körisen,
Közliring chaqnap kétidu, Yürekliring tipcheklep, ich-
ichingge patmay qalisen; Chünki déngizdiki bayliqlar
sen terepke burulup kélidu, Ellerning mal-dunyaliri
yéninggha kélidu. 6 Top-top bolup ketken tögiler,
Hem Midiyan hem Efahdiki taylaqlar séni qaplaydu;
Shébadikilerning hemmisi kélidu; Ular altun hem
xushbuy élip kélidu, Perwerdigarning medhiyilirini
jakarlaydu. 7 Kédarning barliq qoy padiliri yéninggha
yighilidu; Nébayotning qochqarliri xizmitingde
bolidu; Ular Méning qobul qilishimgha ériship
qurban'gahimgha chiqirilidu; Shuning bilen güzellik-
julaliqimni ayan qilidighan öyümni güzelleshtürimen.
8 Kepterxanilirigha qaytip kelgen kepterlerdek,
Uchup kéliwatqan buluttek kéliwatqan kimdu?
9 Chünki arallar Méni kütidu; Shular arisidin
oghulliringni yiraqtin élip kélishke, Öz altun-
kümüshlirini bille élip kélishke, Tarshishtiki kémiler
birinchi bolidu. Ular Xudaying Perwerdigarning

namigha, Israildiki Muqeddes Bolghuchining yénigha
kélidu; Chünki U sanga güzellik-julaliq keltürdi.
10 Yat ademlerning baliliri sépilliringni quridu,
Ularning padishahliri xizmitingde bolidu; Chünki
ghezipimde Men séni urdum; Biraq shapaitim bilen
sanga rehim-méhribanliq körsettim. 11 Derwaziliring
herdaim ochuq turidu; (Ular kéche-kündüz étilmeydu)
Shundaq qilghanda ellerning bayliqlirini sanga élip
kelgili, Ularning padishahlirini aldinggha yéteklep
kelgili bolidu. 12 Chünki sanga xizmette bolushni
ret qilidighan el yaki padishahliq bolsa yoqilidu;
Mushundaq eller pütünley berbat bolidu. 13 Méning
muqeddes jayimni güzelleshtürüshke, Liwanning
sheripi, — Archa, qarighay we boksus derexlirining
hemmisi sanga kélidu; Shundaq qilip ayighim turghan
yerni shereplik qilimen. 14 Séni xarlighanlarning
baliliri bolsa aldinggha égilginiche kélidu; Séni
kemsitkenlerning hemmisi ayighinggha bash uridu;
Ular séni «Perwerdigarning shehiri», «Israildiki
Muqeddes Bolghuchining Zioni» dep ataydu. 15
Sen tashliwétilgen hem nepretke uchrighanliqing
üchün, Héchkim zéminingdin ötmigen; Emdilikte
Men séni menggülük bir shan-shöhret, Ewlad-
ewladlarning bir xursenliki qilimen. 16 Ellerning
sütini émisen, Padishahlarning emchikidin emgendek
[méhir-shepqitige] érishsen; Shuning bilen sen Men
Perwerdigarni özüngning Nijatkaring hem Hemjemet-
Qutquzghuching, «Yaquptiki qudret Igisi» dep bilisen.
17 Misning ornigha altunni, Tömürning ornigha
kümüshni epkélip almashturimen; Yaghachning
ornigha misni, Tashlarning ornigha tömürni epkélip
almashturimen; Séning hakimliringni bolsa tinch-
aramliq, Begliringni heqqaniyliq qilimen. 18
Zéminingda zorawanliqning héch sadasi bolmaydu,
Chégraliring ichide weyranchiliq we halaketmu yoq
bolidu; Sen sépilliringni «nijat», Derwaziliringni
«medhiye» dep ataysen. 19 Ne quyash kündüzde
sanga nur bolmaydu, Ne ayning julasi sanga yoruqluq
bermeydu; Belki Perwerdigar séning menggülük
nurung bolidu, Séning Xudaying güzel julaliqing
bolidu. 20 Séning quyashing ikkinchi patmaydu,
Éying tolunluqidin yanmaydu; Chünki Perwerdigar
séning menggülük nurung bolidu, Hesret-qayghuluq
künliringge xatime bérilidu. 21 Séning xelqingning
hemmisi heqqaniy bolidu; Yer-zémin'gha menggüge
igidarchiliq qilidu; Ularning Méning güzel julaliqimni
ayan qilishi üchün, Ular Öz qolum bilen tikken maysa,
Öz qolum bilen ishliginim bolidu. 22 Sebiy bala
bolsa minggha, Eng kichiki bolsa ulugh elge aylinidu,
Menki Perwerdigar bularni öz waqtida tézdin emelge
ashurimen.

61 «Reb Perwerdigarning Rohi méning wujudumda,
Chünki Perwerdigar méni ajiz ézilgenlerge
xush xewerler yetküzüshke mesihligen. U méni
sunuq köngüllerni yasap saqaytishqa, Tutqunlargha
azadliqni, Chüshep qoyulghanlargha zindanning
échiwétilidighanliqini jakarlashqa ewetti; 2
Perwerdigarning shapaet körsitidighan yilini, Hem
Xudayimizning qisasliq künini jakarlashqa, Barliq
qayghu-hesret chekkenlerge teselli bérishke méni
ewetti. 3 Ziondiki hesret-qayghu chekkenlerge,
Küllerning ornigha güzellikni, Hesret-qayghuning
ornigha sürkilidighan shad-xuramliq méyini,
Gheshlik-meyüslük rohining ornigha, Medhiye tonini
kiydürüshke méni ewetti; Shundaq qilip ular
«heqqaniyliqning chong derexliri», «Perwerdigarning
tikken maysiliri» dep atilidu, Ular arqiliq uning
güzellik-julaliqi ayan qilinidu. 4 Ular qedimki
xarabzarliqlarni qaytidin quridu, Eslide weyran
qilin'ghan jaylarni qaytidin tikleydu, Xarabe
sheherlerni, dewrdin-dewrge weyranliqta yatqan
jaylarni yéngibashtin quridu; 5 Yaqa yurtluqlar
turghuzulup, padiliringni baqidu; Yatlarning baliliri
qoshchiliringlar, üzümchiliringlar bolidu. 6 Biraq
siler bolsanglar, «Perwerdigarning kahinliri» dep
atilisiler; Siler toghranglarda: «Ular Xudayimizning
xizmetkarliri» déyilidu; Ozuqliringlar ellerning
bayliqliri bolidu, Siler ularning shan-shereplirige ortaq
bolisiler. 7 Xorlinip, shermendilikte qalghininglarning
ornigha ikki hesse nésiwengler bérilidu; Reswa
qilin'ghanliqning ornigha ular teqsimatida shadlinip
tentene qilidu; Shuning bilen ular zémin'gha ikki
hessilep igidarchiliq qilidu; Menggülük shad-xuramliq
ularningki bolidu. 8 Chünki Men Perwerdigar toghra
höküm, heqiqetni ezizleymen; Köydürme qurbanliq
qilishta herqandaq bulangchiliq we aldamchiliqqa
nepretlinimen; Men ulargha heqiqet bilen tégishlikini
qayturup bérimen; Men ular bilen menggülük
bir ehdini tüzimen. 9 Shundaq qilip ularning
neslining dangqi eller arisida, Perzentlirining dangqi
xelqi-alem arisida chiqidu; Ularni körgenlerning
hemmisi ularni tonup étirap qiliduki, «Ular bolsa
Perwerdigar bext ata qilghan nesildur»». 10 —
«Men Perwerdigarni zor shad-xuramliq dep bilip

shadlinimen, Jénim Xudayim tüpeylidin xushallinidu;
Chünki toy qilidighan yigit özige «kahinliq selle»
kiyiwalghandek, Toy qilidighan qiz leel-yaqutlar
bilen özini perdazlighandek, U nijatliqning kiyim-
kéchikini manga kiydürdi, Heqqaniyliq toni bilen
méni pürkendürdi. 11 Chünki zémin özining
bixini chiqarghinidek, Bagh özide térilghanlarni
ündürginidek, Reb Perwerdigar oxshashla barliq
ellerning aldida heqqaniyliqni hem medhiyini
ündüridu».

62 — «Taki Zionning heqqaniyliqi julalinip
chaqnap chiqquche, Uning nijati lawuldawatqan
mesh'eldek chiqquche, Zion üchün héch aram
almaymen, Yérusalém üchün hergiz süküt qilmaymen;
2 Hem eller séning heqqaniyliqingni, Barliq
padishahlar shan-sheripingni köridu; Hem sen
Perwerdigar Öz aghzi bilen sanga qoyidighan
yéngi bir isim bilen atilisen, 3 Shundaqla sen
Perwerdigarning qolida turghan güzel bir taj,
Xudayingning qolidiki shahane bash chembiriki
bolisen. 4 Sen ikkinchi: «Ajrashqan, tashliwétilgen»
dep atalmaysen, Zémining ikkinchi: «Weyran qilip
tashliwétilgen» dep atalmaydu; Belki sen: «Méning
xushalliqim del uningda!», dep atilisen, Hem
zémining: «Nikahlan'ghan» dep atilidu; Chünki
Perwerdigar sendin xushalliq alidu, Zémining
bolsa yatliq bolidu. 5 Chünki yigit qizgha
baghlan'ghandek, Oghulliring sanga baghlinidu; Toy
yigiti qizdin shadlan'ghandek, Xudaying séningdin
shadlinidu. 6 Men sépilliringda közetchilerni
békitip qoydum, i Yérusalém, Ular kündüzmu hem
kéchisimu aram almaydu; I Perwerdigarni esletküchi
bolghanlar, süküt qilmanglar! 7 U Yérusalémni
tikligüche, Uni yer-jahanning otturisida rehmet-
medhiyilerning sewebi qilghuche, Uninggha héch
aram bermenglar!». 8 Perwerdigar ong qoli hem Öz
küchi bolghan biliki bilen mundaq qesem ichti: —
«Men ziraetliringni düshmenliringge ozuq bolushqa
ikkinchi bermeymen; Japa tartip ishligen yéngi
sharabnimu yatlarning perzentliri ikkinchi ichmeydu;
9 Ziraetlerni orup yighqanlar özlirila uni yep
Perwerdigarni medhiyileydu; [Üzümlerni] üzgenler
muqeddes öyümning seynalirida ulardin ichidu». 10 —
Ötünglar, derwazilardin ötünglar! Xelqning yolini tüz
qilip teyyarlanglar! Yolni kötürünglar, kötürünglar;
Tashlarni élip tashliwétinglar; Xelq-milletler üchün
[yol körsitidighan] bir tughni kötürünglar. 11 Mana,
Perwerdigar jahanning chet-yaqilirigha mundaq dep
jakarlidi: — Zion qizigha mundaq dep éytqin: — «Qara,
séning nijat-qutulushung kéliwatidu! Qara, Uning Özi
alghan mukapiti Özi bilen bille, Uning Özining in'ami
Özige hemrah bolidu. 12 We xeqler ularni: «Pak-
muqeddes xelq», «Perwerdigar hemjemetlik qilip
qutquzghanlar» deydu; Sen bolsang: «Intilip izdelgen»,
«Héch tashliwétilmigen sheher» dep atilisen.

63 «Bozrah shehiridin chiqqan, üstibéshi qéniq
qizil renglik, Kiyim-kéchekliri qaltis-karamet,
Zor küch bilen qol sélip méngiwatqan, Édomdin
mushu yerge kéliwatquchi kim?» «Heqqaniyliq bilen
sözligüchi Men, Qutquzushqa küch-qudretke Ige
Bolghuchidurmen». 2 «Üstibéshingdikisi némishqa
qizil, Qandaqsige kiyim-kéchekliring sharab kölchikini
cheyligüchiningkige oxshap qaldi?». 3 «Men yalghuz
sharab kölchikini cheylidim; Bar el-yurtlardin
héchkim Men bilen bille bolghini yoq; Men
ularni ghezipimde cheylidim, Qehrimde ularni
dessiwettim; Ularning qanliri kiyim-kécheklirim
üstige chachridi; Méning pütün üstibéshim boyaldi; 4
Chünki qelbimge qisas küni pükülgenidi, Shundaqla
Men hemjemetlirimni qutquzidighan yil keldi; 5
Men qarisam, yardem qilghudek héchkim yoq idi;
Héchkimning qollimaydighanliqini körüp azablinip
könglüm parakende boldi; Shunga Öz bilikim
Özümge nijat keltürdi; Öz qehrim bolsa, Méni
qollap Manga chidam berdi; 6 Shuning bilen el-
yurtlarni ghezipimde dessiwetkenmen, Qehrimde
ularni mest qiliwettim, Qanlirini yerge töküwettim».
7 «Men Perwerdigarning shepqetliri toghruluq
eslitip sözleymen; Perwerdigarning medhiyege layiq
qilghanliri, Uning rehimdilliqlirigha asasen, Uning
nurghunlighan shepqetlirige asasen, Perwerdigarning
bizge qilghan iltipatliri, Israil jemetige iltipat qilghan
zor yaxshiliqliri toghruluq eslitip sözleymen; 8
U ularni: — «Ular Méning xelqim, Aldamchiliq
qilmaydighan balilar» dep, Ularning Qutquzghuchisi
boldi. 9 Ularning barliq derdlirige Umu derddash idi;
«Uning yüzidiki Perishtisi» bolsa ularni qutquzghan,
U Öz muhebbiti hem rehimdilliqi bilen ularni
hemjemetlik qilip qutquzghan; Ashu qedimki barliq
künlerde ularni Özige artip kötürgen; 10 Biraq ular
asiyliq qilip Uning Muqeddes Rohigha azar berdi;
Shunga ulardin yüz örüp U ularning düshminige
aylinip, Ulargha qarshi jeng qildi. 11 Biraq U: —
«Musa peyghembirim! Méning xelqim!» dep eyni

künlerni eslep toxtidi. Emdi Öz [padisi bolghanlarni]
padichiliri bilen déngizdin chiqiriwalghuchi qéni?
Özining Muqeddes Rohini ularning arisigha turghuzup
qoyghuchi qéni? 12 Uning güzel shereplik biliki
Musaning ong qoli arqiliq ularni yétekligüchi
boldi, Özi üchün menggülük bir namni tiklep,
Ular aldida sularni bölüwetküchi, 13 Ularni dalada
erkin kézip yüridighan attek, Héch putlashturmay
ularni déngizning chongqur yerliridin ötküzgüchi
qéni? 14 Mallar jilghigha otlashqa chüshkendek,
Perwerdigarning Rohi ulargha aram berdi; Sen Özüng
güzel-shereplik bir namgha érishish üchün, Sen mushu
yollar bilen xelqingni yétekliding. 15 Ah, asmanlardin
neziringni chüshürgin, Séning pak-muqeddesliking,
güzellik-sheriping turghan makaningdin [halimizgha]
qarap baq! Qéni otluq muhebbiting we küch-
qudriting!? Ichingni aghritishliring, rehimdilliqliring
qéni? Ular manga kelgende bésilip qaldimu? 16
Chünki gerche Ibrahim bizni tonumisimu, Yaki
Israil gerche bizni étirap qilmisimu, Sen haman
bizning Atimiz; Sen Perwerdigar bizning Atimizdursen;
Ezeldin tartip «Hemjemet-Qutquzghuchimiz» Séning
namingdur. 17 I Perwerdigar, némishqa bizni
yolliringdin azdurghansen? Némishqa Özüngdin
qorqushtin yandurup könglimizni tash qilghansen?!
Qulliring üchün, Öz mirasing bolghan qebililer üchün,
Yénimizgha yénip kelgeysen! 18 Muqeddes xelqing
peqet azghine waqitla [tewelikige] ige bolalighan;
Düshmenlirimiz muqeddes jayingni ayagh asti qildi;
19 Shuning bilen biz uzundin buyan Sen idare qilip
baqmighan, Séning naming bilen atilip baqmighan
bir xelqtek bolup qalduq!

64 2 Ah, Sen asmanlarni yirtiwétip, Yerge
chüshken bolsang'idi! Taghlar bolsa yüzüng
aldida érip kétetti! Mana mushundaq bolghanda
tuturuqqa ot yaqqandek, Ot suni qaynatqandek,
Sen namingni düshmenliringge ayan qilghan
bolatting, Eller yüzüngdinla titrep kétetti! 3 Sen
biz kütmigen dehshetlik ishlarni qilghan waqtingda,
Sen chüshkeniding; Yüzüngdin taghlar rastla érip
ketti! 4 Sendin bashqa Özige telmürüp kütkenler
üchün ishligüchi bir Xudani, Ademler ezeldin anglap
baqmighan, Qulaqqa yétip baqmighan, Köz körüp
baqmighandur! 5 Sen heqqaniyliqni yürgüzüshni
xursenlik dep bilgen ademning, Yeni yolliringda
méngip, Séni séghin'ghanlarning hajitidin chiqquchi
hemrahdursen; Biraq mana, Sen ghezepte boldung,
Biz bolsaq gunahta bolduq; Undaq ishlar uzun
boliwerdi; Emdi biz qutquzulamduq? 6 Emdi biz
napak bir nersige oxshash bolduq, Qiliwatqan
barliq «heqqaniyetlirimiz» bolsa bir ewret latisighila
oxshaydu, xalas; Hemmimiz yopurmaqtek xazan bolup
kettuq, Qebihliklirimiz shamaldek bizni uchurup
tashliwetti. 7 Séning namingni chaqirip nida qilghuchi,
Iltipatingni tutushqa qozghalghuchi héch yoqtur;
Chünki Sen yüzüngni bizdin qachurup yoshurdung,
Qebihliklirimizdin bizni solashturghuzdung. 8 Biraq
hazir, i Perwerdigar, Sen bizning Atimizdursen; Biz
séghiz lay, Sen bizning sapalchimizdursen; Hemmimiz
bolsaq qolungda yasalghandurmiz; 9 I Perwerdigar,
bizge qaratqan ghezipingni zor qilmighaysen,
Qebihlikni menggügiche eslep yürmigin; Mana,
qarighin, hemmimiz Séning xelqingdurmiz! 10
Muqeddes sheherliring janggal, Zionmu janggal bolup
qaldi; Yérusalém weyran boldi; 11 Ata-bowimiz Séni
medhiyiligen jay, Pak-muqeddeslik, güzel-parlaqliq
turalghusi bolghan öyimiz bolsa ot bilen köyüp kül
boldi; Qedir-qimmetlik nersilirimizning hemmisi
weyran qiliwétildi. 12 Mushu ishlar aldida Özüngni
chetke alamsen, i Perwerdigar? Sükü qilip turamsen?
Bizni bolushiche xar qilip uriwéremsen?»

65 Ezeldin Méni izdimigenlerge Méni sorash yolini
achtim; Men Özümge intilmigenlerge Özümni
tapquzdum. Méning namim bilen atalmighan yat bir
elge Men: — «Manga qara, Manga qara» — dédim.
2 Biraq yaman yolda mangidighan, Özining pikir-
xiyaligha egiship mangidighan, Asiyliq qilghuchi bir
xelqqe bolsa Men kün boyi qolumni uzitip intilip
keldim. 3 Yeni baghlarda qurbanliq qilip, Ularni
xishliq supilar üstidimu köydürüp, Köz aldimdila
zerdemge tégidighan bir xelq; 4 Ular qebriler
arisida olturidu, Mexpiy jaylardimu tünep olturidu;
Ular choshqa göshini yeydu, Qazan-qachilirida
herqandaq yirginchlik nersilerning shorpisi bar. 5
Ular: «Özüng bilen bol, Manga yéqinlashquchi bolma;
Chünki men sendin pakmen» — deydu; Mushular
dimighimgha kirgen is-tütek, Kün boyi öchmey
turidighan ottur! 6 Mana, Méning aldimda pütüklük
turiduki: — Men sükü qilip turmaymen — deydu
Perwerdigar — Belki hem silerning qebihlikliringlarni,
Shundaqla tagh choqqilirida isriq yaqqan, Döngler
üstidimu Méni haqaretligen ata-bowiliringlarning
qebihliklirini birlikte qayturimen, — Shularni öz
quchaqlirigha qayturimen; Berheq, Men ilgiriki

qilghanlirini öz quchaqlirigha ölchep qayturimen.
8 Perwerdigar mundaq deydu: — Sapaq üzümning
«sarqindi shirne»si körün'gende, Xeqlerning: «Uni
cheyliwétip weyran qilmisun, chünki uningda beriket
turidu» déginidek, Men Öz qullirimning sewebidinla
shundaq qilimenki, Ularning hemmisini weyran
qilmaymen. 9 Shundaq qilip Men Yaquptin bir
nesilni, Yehudadinmu taghlirimgha bir igidarni
chiqirimen; Shuning bilen Méning tallighanlirim
[zémin'gha] ige bolidu, Méning qullirim shu yerde
makanlishidu. 10 Méni izdigen xelqim üchün, Sharon
bolsa yene qoy padilirigha qotan, Axor bolsa kala
padilirigha qonalghu bolidu. 11 Biraq Perwerdigarni
tashlap, Muqeddes téghimni untughuchi, «Teley»
[dégen but] üchün dastixan salghuchi, «Teqdir»
[dégen but] üchünmu ebjesh sharabni quyup
qachilarni toldurghuchisiler, 12 Men silerni qilichqa
«teqdir» qildim, Silerning hemminglar qirghinchiliqta
bash égisiler; Chünki Men chaqirdim, siler jawab
bermidinglar; Men söz qildim, siler qulaq salmidinglar;
Eksiche nezirimde yaman bolghanni qiliwatisiler, Men
yaqturmaydighanni tallighansiler. 13 Shunga, Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning qullirim
yeydu, Siler ach qalisiler; Mana, Méning qullirim
ichidu, Biraq siler ussuz qalisiler; Mana, Méning
qullirim shadlinidu, Siler shermendilikte qalisiler; 14
Mana, könglidiki shad-xuramliqtin qullirim naxsha
éytidu, Siler köngüldiki azabtin zar-zar yighlaysiler,
Roh-qelb sunuqluqidin nale-peryad kötürisiler. 15
Isminglarni Méning tallighanlirimgha lenet bolushqa
qaldurisiler. Reb Perwerdigar séni öltüridu, Hem
uning qullirigha bashqa bir isimni qoyup béridu.
16 Shuning üchün kimki özige bir bextni tilise,
«Amin» dégüchi Xudaning nami bilen ashu bextni
tileydu; Kimki qesem ichmekchi bolsa, Emdi «Amin»
dégüchi Xudaning nami bilen qesem ichidu; Chünki
burunqi derd-elemler untulghan bolidu, Chünki ularni
közümdin yoshurdum. 17 Chünki qaranglar, Men yéngi
asmanlarni we yéngi zéminni yaritimen; Ilgiriki ishlar
héch eslenmeydu, Hetta eske kelmeydu. 18 Eksiche
siler Méning yaritidighanliqimdin xushallininglar;
Menggüge shad-xuramliqta bolunglar, Chünki Men
Yérusalémni shad-xuramliq, Uning xelqini xushalliq
bergüchi qilip yaritimen. 19 Özümmu Yérusalémdin
shad-xuramliqta bolimen, Shundaqla Öz xelqimdin
xushallinimen; Uningda ne yigha awazi, Ne nale-
peryadlar ikkinchi anglanmaydu; 20 Uningda yene
birnechche künlük chachrap ketken bowaq bolmaydu,
Yaki waqti toshmay waqitsiz ketken boway bolmaydu;
Yüz yashqa kirgen bolsa «yigit» sanilidu, Shuningdek
gunahkar yüz yashqa kirip ölgen bolsa «Xudaning
lenitige uchrighan» dep hésablinidu. 21 Ular öylerni
salidu, ularda turidu; Ular üzümzarlarni berpa qilidu,
ulardin méwe yeydu; 22 Ular yasighan öylerde, bashqa
birsi turmaydu; Tikilgen üzümzarlardin, bashqa birsi
méwe élip yémeydu; Chünki xelqimning künliri
derexning ömridek bolidu; Méning tallighanlirim
özliri öz qoli bilen yasighanliridin öz ömride toluq
behrimen bolidu. 23 Ularning qilghan emgiki bikargha
ketmeydu; Yaki ularning baliliri tughulghanda
kélechiki toghruluq wehime mewjut bolmaydu;
Chünki ular Perwerdigar bext ata qilghan nesildur,
Ularning perzentlirimu shundaq. 24 We shundaq
boliduki, Ular nida qilip chaqirmastinla, Men ijabet
qilimen; Ular dua qilip sözlewatqinidila, Men ularni
anglaymen. 25 Böre hem paqlan bilen bille ozuqlinidu;
Shir bolsa kalidek saman yeydu; Yilanning rizqi bolsa
topa-changla bolidu. Méning muqeddes téghimning
hemme yéride héch ziyankeshlik bolmaydu; Héch
buzghunchiliq bolmaydu, deydu Perwerdigar.

66 «Perwerdigar mundaq deydu: — «Asmanlar
Méning textim, Zémin bolsa ayaghlirimgha
textiperimdur, Emdi Manga qandaq öy-imaret
yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramgah
bolalaydu? 2 Bularning hemmisini Méning qolum
yaratqan, ular shundaq bolghachqila barliqqa kelgen
emesmidi? — deydu Perwerdigar, — Lékin Men
nezirimni shundaq bir ademge salimen: — Mömin-
kemter, rohi sunuq, Sözlirimni anglighanda qorqup
titrek basidighan bir ademge nezirimni salimen.
3 Kala soyghan kishi ademnimu öltüridu, Qozini
qurbanliq qilghan kishi itning boynini sundurup
öltüridu; Manga hediye tutquchi choshqa qéninimu
tutup bermekchidur; Duasini eslitishke xushbuy
yaqquchi mebudqimu medhiye oquydu; Berheq,
ular özi yaqturidighan yollirini tallighan, Köngli
yirginchlik nersiliridin xursen bolidu. 4 Shunga
Menmu ularning külpetlirini tallaymen; Ular del
qorqidighan wehimilerni béshigha chüshürimen;
Chünki Men chaqirghinimda, ular jawab bermidi; Men
söz qilghinimda, ular qulaq salmidi; Eksiche nezirimde
yaman bolghanni qildi, Men yaqturmaydighanni
tallidi». 5 «I Perwerdigarning sözi aldida qorqup
titreydighanlar, Uning déginini anglanglar: — «Silerni

namimgha [sadiq bolghanliqinglar] tüpeylidin chetke
qaqqanlar bolsa, Yeni silerdin nepretlinidighan
qérindashliringlar silerge: — «Qéni Perwerdigarning
ulughluqi ayan qilinsun, Shuning bilen shadliqinglarni
köreleydighan bolimiz!» — dédi; Biraq shermendilikte
qalghanlar özliri bolidu. 6 Anglanglar! — sheherdin
kelgen chuqan-sürenler! Anglanglar! — ibadetxanidin
chiqqan awazni! Anglanglar! — Perwerdigar Öz
düshmenlirige [yamanliqlirini] qayturuwatidu!» 7
— Tolghiqi tutmayla u boshinidu; Aghriqi tutmayla,
oghul bala tughidu! 8 Kimning mushundaq ish
toghruluq xewiri bardu? Kim mushundaq ishlarni
körüp baqqan? Zémin bir xelqni bir kün ichidila
tughidighan ish barmu? Deqiqe ichidila bir elning
tughulushi mumkinmu? Chünki Zionning emdila
tolghiqi tutushigha, u oghul balilirini tughdi! 9 Birsini
boshinish halitige keltürgen bolsam, Men balini
chiqarghuzmay qalamtim? — deydu Perwerdigar,
Men Özüm tughdurghuchi tursam, baliyatquni
étiwétemdimen? — deydu Xudaying. 10 Yérusalém
bilen bille shad-xuramliqta bolunglar; Uni söygüchiler,
uning üchün xushallininglar! Uning üchün qayghu-
hesret chekkenler, Uning bilen bille shadliq bilen
shadlininglar! 11 Chünki siler uning teselli béridighan
emchekliridin émip qanaetlinisiler; Chünki siler
qan'ghuche ichip chiqisiler, Uning shan-sheripining
zorluqidin könglünglar xursen bolidu». 12 Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — Men uninggha
tashqan deryadek aram-xatirjemlikni, Téship ketken
éqimdek ellerning shan-shereplirini sunup bérimen;
Siler émisiler, Siler yanpashqa élinip kötürülisiler,
Étekte ekilitilisiler. 13 Xuddi ana balisigha teselli
bergendek, Men shundaq silerge teselli bérimen; Siler
Yérusalémda tesellige ige bolisiler. 14 Siler bularni
körgende könglünglar shadlinidu, Söngekliringlar
yumran ot-chöptek yashnap kétidu; Shuning bilen
Perwerdigarning qoli Öz qullirigha ayan qilinidu,
U düshmenlirige qehrini körsitidu. 15 Chünki
ghezipini qehr bilen, Tenbihini ot yalqunliri bilen
chüshürüshi üchün, Mana, Perwerdigar ot bilen
kélidu, U jeng harwiliri bilen quyundek kélidu.
16 Chünki ot bilen hem qilich bilen Perwerdigar
barliq et igilirini soraq qilip jazalaydu; Perwerdigar
öltürgenler nurghun bolidu. 17 «Baghchilar»gha
kirish üchün pakizlinip, Özlirini ayrim tutup, Otturida
turghuchining gépige kirgenler, Shundaqla choshqa
göshini, yirginchlik bolghanni, jümlidin chashqanlarni
yeydighanlar bolsa jimisi teng tügishidu — deydu
Perwerdigar. 18 Chünki ularning qilghanliri hem
oylighanliri Méning aldimdidur; Biraq barliq eller,
hemme tilda sözleydighanlarning yighilidighan waqti
kélidu; Shuning bilen ular kélip Méning shan-
sheripimni köridu; 19 We Men ularning arisida
bir karamet belgini tikleymen; Hem ulardin qéchip
qutulghanlarni ellerge ewetimen; Nam-shöhritimni
anglimighan, shan-sheripimni körüp baqmighan
Tarshishqa, Liwiyege, oqyachiliqta dangqi chiqqan
Ludqa, Tubal, Grétsiyege hem yiraq chetlerdiki
arallargha ularni ewetimen; Ular eller arisida
Méning shan-sheripimni jakarlaydu. 20 Shuning bilen
Israillar «ashliq hediye»ni pakiz qachilargha qoyup
Perwerdigarning öyige élip kelgendek, Shular bolsa,
Perwerdigargha atap béghishlighan hediye süpitide
qérindashliringlarning hemmisini ellerdin élip kélidu;
Ularni atlargha, jeng harwilirigha, sayiwenlik harwa-
zembillerge, qéchirlargha hem nar tögilerge mindürüp
muqeddes téghimgha, yeni Yérusalémgha élip kélidu,
— deydu Perwerdigar. 21 Hem Men ulardin bezilirini
kahinlar hem Lawiylar bolushqa tallaymen — deydu
Perwerdigar. 22 Chünki Men yaritidighan yéngi
asmanlar hem yéngi zémin Özümning aldida daim
turghandek, Séning nesling hem isming turup
saqlinidu. 23 Hem shundaq boliduki, yéngi aymu
yéngi ayda, Shabat künimu shabat künide, Barliq
et igiliri Méning aldimgha ibadet qilghili kélidu —
deydu Perwerdigar. 24 — Shuning bilen ular sirtqa
chiqip, Manga asiyliq qilghan ademlerning jesetlirige
qaraydu; Chünki ularni yewatqan qurtlar ölmeydu;
Ularni köydürüwatqan ot öchmeydu; Ular barliq et
igilirige yirginchlik bilinidu.

Yeremiya

1 Binyamin qebilisi zéminidiki Anatot yézisida
turuwatqan kahinlardin bolghan Hilqiyaning
oghli Yeremiyaning sözliri [töwende xatirilinidu]:
— **2** Yehuda padishahi, Amonning oghli Yosiyaning
künliride, yeni u textke olturghan on üchinchi
yilida [Yeremiyagha] Perwerdigarning sözi keldi; **3**
Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning
künliride hemde Yehuda padishahi Yosiyaning oghli
Zedekiyaning on birinchi yilining axirighiche, yeni
shu yilning beshinchi éyida Yérusalémdikiler sürgün
qilin'ghuche uninggha Perwerdigarning sözi yene
kélip turdi. **4** Perwerdigarning sözi manga kélip: **5** —
Anangning qorsiqida séni apiride qilishtin ilgirila Men
séni bilettim; sen baliyatqudin chiqishtin burun séni
Özümge atap, ellerge peyghember bolushqa tiklidim,
— déyildi. **6** Men bolsam: — Apla, Perwerdigar!
Men gep qilishni bilmeymen; chünki men gödek
balidurmen, dédim. **7** Lékin Perwerdigar manga: —
Özüngni gödek bala, déme; chünki Men séni kimge
ewetsem, sen shulargha barisen; we Men séni néme
de dep buyrusam, sen shuni deysen. **8** Ulardin
qorqma; chünki séni qutquzush üchün Men sen bilen
billidurmen, — dédi. **9** We Perwerdigar qolini sozup
aghzimgha tegküzdi; Perwerdigar manga: Mana, Öz
sözlirimni aghzinggha qoydum; **10** Qara, mushu küni
Men séni yulush, sökush, halak qilish we örüsh, qurush
we térip östürüsh üchün eller we padishahliqlar üstige
tiklidim, — dédi. **11** We Perwerdigarning sözi manga
kélip: «Yeremiya, némini körüwatisen?» — déyildi.
Men: «Badam derixining shéxini körüwatimen» —
dédim. **12** Perwerdigar manga: «Körgining yaxshi boldi;
chünki Men sözümning emeliylishishi üchün sözümni
közitip turimen» — dédi. **13** We Perwerdigarning sözi
manga ikkinchi qétim kélip: «Némini körüwatisen?»
— déyildi. Men: «Poruq-poruq qaynawatqan, aghzi
shimal teripidin qiysayghan bir qazanni kördüm»
— dédim. **14** Perwerdigar manga: — Külpet shimal
tereptin kélip bu zéminda turuwatqanlarning hemmisi
üstige bösüp kélidu — dédi. **15** — Chünki mana,
Men shimaliy padishahliqlarning barliq jemetlirini
chaqirimen, — deydu Perwerdigar; — ular kélidu,
padishahlar herbiri öz textini Yérusalém qowuqliri
aldigha sélip, hemme sépillargha we Yehudaning
barliq sheherlirige hujumgha teyyarlinidu; **16** shuning
bilen Men [Yehudadikilerning] barliq rezillikliri
üchün ularning üstidin hökümlerni jakarlaymen;
chünki ular Mendin waz kéchip, bashqa ilahlargha
xushbuy yéqip, öz qolliri yasighanlirigha choqundi.
17 Sen emdi bélingni baghlap ornungdin turup, sanga
buyrughanlirimning hemmisini ulargha éyt; ular
aldida hoduqup ketmigin; bolmisa Men séni ular aldida
hoduqturimen. **18** Qara, Men bügün séni Yehudaning
padishahlirigha, emirlirige, kahinlirigha hem pütkül
zémin xelqige qarshi turghuchi mustehkem sheher,
tömür tüwrük we mis sépillardek tiklidim. **19** Ular
sanga qarshi jeng qilidu, lékin séning üstüngdin
ghelibe qilalmaydu — Chünki Men séni qutquzush
üchün sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar.

2 Emdi Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **2** Bérip Yérusalémdikilerning
qulaqlirigha mundaq jar salghin: — «Perwerdigar
mundaq deydu: — Men séning yash waqtingdiki
wapadarliqingni, yeni qizning ashiqigha bolghan
muhebbitidek séning chöl-bayawanda, yeni
térilmighan yerlerde Manga egiship yürgenliringni
séning üchün esleymen. **3** Shu chaghda Israil xelqi
Perwerdigargha pak, alahide atalghan, ular uning
öz hosulining tunji méwisi dep qaralghanidi; ularni
yewalmaqchi bolghanlarning hemmisi gunahkar
dep hésablan'ghanidi hem ularning bashlirigha
balayi'apet chüshkenidi, — deydu Perwerdigar. **4**
Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yaqupning
jemeti, Israil jemetining barliq aile-tawabiatliri: —
5 Perwerdigar mundaq deydu: — Ata-bowiliringlar
Mende zadi qandaq adaletsizliklerni bayqaptu,
ular Mendin shunche yiraqlishidu? Ular némishqa
bimene butlargha bash urup, özliri bimene bolup
ketti? **6** Ular héchqachan: «Bizni Misir zéminidin
qutquzup chiqirip, bayawandin, yeni chöl-desht we tik
azgallar bilen qaplan'ghan jaylardin, qurghaqchiliq
we ölüm sayisi orap turghan yerlerdin, ademzat
ötmeydighan hemde insan turmaydighan shu
bayawandin bizni ötküzgen Perwerdigar qéni?»
dep sorap qoyushmaptighu? **7** Men silerni méwisi
hem molchiliqidin huzurlinish üchün munbet bir
zémin'gha élip kelgenmen; siler kélip zéminimni
bulghidinglar, Méning mirasimni yirginchlik
bir nersige aylandurup qoydunglar. **8** Kahinlar:
«Perwerdigar qéni?» dep héch sorap qoymidi; Tewrat-
qanun ijrachiliri méni héch tonumidi; xelq padichiliri
manga asiyliq qildi; peyghemberler bolsa Baalning
namida bésharet berdi, ularning hemmisi héch

paydisiz bimene nersilerge egiship ketti. 9 Shunga
siler bilen dewalashmaqchimen, baliliringlar hem
baliliringlarning baliliri bilen dewalishimen, — deydu
Perwerdigar; 10 — siler Siprustiki déngiz boylirigha
ötüp béqinglar, Kédargha tekshürüshke adem ewetip
béqinglar — mushundaq bir ish zadi bolup baqqanmu-
yoq dep körüp béqinglar — 11 Qaysi bir el öz ilahlirini
(ular héch ilah emes, elwette) özgertkenmu? Lékin
Méning xelqim özlirining shan-sheripi Bolghuchisini
bolsa paydisiz-bimene bir nersige almashturghan.
12 Buninggha ejeblininglar, i asmanlar; hang-tang
bolunglar! Sarasimige chüshünglar! Chöchünglar! —
deydu Perwerdigar, 13 — chünki Méning xelqim ikki
rezil ishni qildi; ular hayatliq su menbesi bolghan
Mendin waz kechti; andin özliri üchün su azgallirini,
yeni su turmaydighan yériq su azgallirini yonup
chiqti. 14 Israil esli qulmidi? U xojayinning öyide
tughulghan qulmidi? Némishqa emdi u oljigha
aylinip qaldi? 15 Yash shirlar uni olja qilip hörkiridi;
ular awazini qoyuwetti; ular [Israil] zéminini
weyrane qildi; sheherliri köydürüldi, ademzatsiz
qaldi. 16 Uning üstige hetta Nof we Tahpanes
shehiridikilermu choqqangni yériwetti. 17 Bu ishlarni
özüng keltürüp chiqarghan emesmu? — Chünki sanga
yol bashlawatqinida Perwerdigar Xudayingdin waz
kechkeniding. 18 Emdi bügünki künde yene Shihor
deryasining süyini ichish üchün Misirning yolini
basqining némisi? [Efrat] deryasining süyini ichish
üchün Asuriyening yolini basqining némisi? 19 Öz
rezilliking özüngge sawaq élip kélidu, özüngning
yénimdin chetnep ketkining özüngge tenbih bolidu;
emdi séning Perwerdigar Xudayingdin waz kechkining
we Méning qorqunchumning sende bolmasliqining
intayin rezil hemde zerdapqa tolghan ish ikenlikini
bilip qoy, — deydu Reb, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. 20 Chünki sen qedimdinla
Men sanga salghan boyunturuqni buzup, uning
rishtini üzüp tashliwetkensen; sen: «Qulluqungda
bolmaymen!» déding. Chünki barliq döng-égizlikte
we barliq yéshil derex astida sen pahishe ayaldek
kérilip yatqansen. 21 Lékin Men bolsam séni esli
ésil sortluq üzüm télidin, serxil uruqtin tikkenidim;
sen Manga nisbeten qandaqmu yat we yawa bir
sésiq üzüm téligha aylinip qalding? 22 Chünki sen
shulta bilen yuyunsangmu, köp aqartquch sopun
ishletsengmu séning qebihliking Méning aldimda téxi
dagh bolup turidu, — deydu Reb Perwerdigar. 23 Sen
qandaqmu: «Men héch bulghan'ghan emesmen, men
«Baallar»gha héch egeshmidim!» déyeleysen? Jilghida
mangghan yolungni körüp baq, qilmishliringni iqrar
qil — sen öz yollirida uyan-buyan qatrap yüridighan
chaqqaq hinggandursen! 24 Sen chöl-bayawan'gha
adetlen'gen, hewisi qozghalghanda shamalni purap
yüridighan bir yawayi mada ésheksen! Küyligende
kim uni tosalisun? Uni izdigen hanggilar özlirini
héch upratmaydu; shu waqitlarda uni izdep tapmaq
asandur. 25 [I Israil], [bikar yügürüp], putungni
ayaghsiz, gélingni ussuluqsiz qilip qoyma! Lékin
sen buninggha: «Yaq! Xam xiyal qilma! Chünki men
bu yat [ilahlarni] yaxshi körüp qaldim, ularning
keynidin mangimen!» — déding. 26 Oghri tutulup
qélip xijaletke qalghandek, Israil jemetimu xijaletke
qalidu — yeni özliri we ularning padishahliri, kahinliri
we peyghemberliri — 27 ular yaghach kötikige:
«Atam!» we tashqa: «Sen méni tughdurdung!» deydu;
chünki ular yüzini Manga qaratmay, eksiche Manga
arqisini qildi; lékin külpet béshigha chüshkende ular:
«Ornungdin turup, bizni qutquzghaysen!» deydu.
28 Emdi özüngge yasighan ilahliring qéni!? Külpet
béshinggha chüshkende séni qutquzalaydighan bolsa,
ular ornidin tursun! — Chünki sheherliring qanche
köp bolsa butliringmu shunche köptur, i Yehuda! 29
Némishqa siler Men bilen dewagha chüshmekchisiler?
Siler hemminglar Manga asiyliq qilghansiler, —
deydu Perwerdigar. 30 Baliliringni bikardin bikar
urup qoydum; ular héch terbiyini qobul qilmidi.
Öz qiliching yirtquch shirdek peyghemberliringni
yewetti. 31 I bu dewr kishiliri! Perwerdigarning
sözige köngül qoyunglar! Men Israilgha chöl-
bayawan yaki qapqarangghuluq basqan zémin bolup
baqqanmu? Méning xelqim némishqa: «Negila barsaq
öz erkimiz; emdi yéninggha yene kelmeymiz!» —
deydu? 32 Qiz zibu-zinnetlirini untuyalamdu? Toy
qilidighan qiz toy kiyimlirini untuyalamdu? Lékin
öz xelqim san-sanaqsiz künliride Méni untudi. 33
Sen ishq izdep baridighan yollargha shunche mahir
bolup ketting! Berheq, hetta eng buzuq ayallargha
yolliringni körsetting. 34 Uning üstige tonungning
peshliride gunahsiz namratlarning qéni bar! Sen
ularni témingni téship oghriliqqa kirgini üchün
öltürdingmu?! Ishlarning hemmisi shundaq tursimu,
35 sen téxi: «Mende gunah yoq; [Reb] mendin
renjiwermeydu!» deysen. Bilip qoy! Men üstüngdin
höküm chiqirimen, chünki sen: «Men gunah sadir

qilmidim!» — dewérisen. 36 Sen némishqa bunchiwala
uyan-buyan qatrap ala köngüllük qilisen? Sen Asuriye
teripidin yerge qaritilghandek Misir teripidinmu
yerge qaritilisen. 37 Berheq, sen Misirdin qolliringni
béshinggha alghan péti chiqisen; chünki Perwerdigar
sen yölenchük qilghanlarni chetke qaqti; sen ulardin
héch payda körmeysen.

3 Shundaq déyiliduki, birsi ayalini qoyuwetse,
ayal uningdin ajrashsa we kéyin u bashqa erge
yatliq bolghan bolsa, birinchi éri uning bilen qayta
yarishiwalsa bolamdu? Bundaq ish bu zéminni mutleq
bulghimamdu? Lékin sen shunche köp ashniliring
bilen buzuqluq qilip turup yene yénimgha qaytay
dewatamsen téxi? 2 Béshingni kötürüp yuqirigha
qarap baq; — Sen zadi nede yat ilahlar bilen
buzuqluq ötküzmigensen?! — Sen chöl-bayawanda
kütüp olturghan erebdek ularni yollar boyi kütüp
olturghansen; zéminni buzuqluqliring we rezilliking
bilen bulghighansen. 3 Shuning üchün qattiq
yamghurlar tutup qélinip sanga bérilmidi hemde
«kéyinki yamghurlar» yaghmidi. Lékin sende téxi
pahishe ayalning qélin yüzi bar, iza tartishni héch
bilgüng yoqtur. 4 Hetta sen bayatin Manga: «I Atam,
yashliqimdin bashlap manga yétekchi hemrah bolup
kelding!» — deysen, we: — 5 «U herdaim ghezipini
saqlamdu? U ghezipini axirghiche tutamdu?» —
deysen. Mana, sen shundaq dégining bilen, lékin sen
qolungdin kélishiche rezillik qilghansen. 6 Yosiya
padishahning künliride Perwerdigar manga: «Wapasiz
Israilning néme qilghanliqini kördüngmu? U barliq
égiz taghqa chiqip hem barliq yéshil derex astigha
kirip shu yerlerde pahishidek buzuqluq qilghan» —
dédi. 7 — «Men: U bularning hemmisini qilghandin
kéyin, choqum yénimgha qaytip kélidu, — dédim;
lékin u qaytip kelmidi. Uning asiy singlisi, yeni
Yehuda buni kördi; 8 lékin wapasiz Israilning barliq
zina qilghanliri tüpeylidin uninggha talaq xétini
bérip uni qoyuwetkinimni körüp, asiy singlisi Yehuda
qorqmidi, belki özimu bérip pahishilik qildi. 9 Shundaq
boldiki, öz buzuqchiliqini shunche kichik ish dep
qarighachqa, u hetta yaghach we tash bilen zina qilip
zéminni bulghiwetti. 10 Bularning hemmisige qarimay
Israilning asiy singlisi Yehuda téxi pütün köngli bilen
emes, peqet saxtiliq bilen yénimgha qaytip kelgendek
boluwaldi, — deydu Perwerdigar. 11 Perwerdigar
manga mundaq dédi: — «Wapasiz Israil özini asiy
Yehudadin heqqaniy körsetti. 12 Barghin, shimalgha
qarap bu sözlerni jakarlap mundaq dégin: — «Qaytip
kel, i yoldin chiqquchi Israil, — deydu Perwerdigar
— we Men sanga qapiqimni qayta türmeymen;
chünki Men rehimdil, — deydu Perwerdigar — Men
ghezipimni menggüge saqlap turmaymen. 13 Peqet
séning qebihlikingni, — Perwerdigar Xudayinggha
asiyliq qilghanliqingni, uyan-buyan qatrap yürüp
özüngni herbir yéshil derex astida yat ilahlargha
béghishlighanliqingni, shuningdek awazimgha héch
qulaq salmighanliqingni iqrar qilsangla [Mendin
rehim-shepqet körisen] — deydu Perwerdigar. 14
Qaytip kélinglar, i yoldin chiqquchi balilar, —
deydu Perwerdigar — chünki Men silerni heqiqiy
söygüchidurmen; [siler shundaq qilsanglarla] Men
silerdin tallighanlarni, yeni herqaysi sheherdin
birdin, herqaysi jemettin ikkidin puqrani Zion'gha
qayturup kélimen. 15 Men silerge könglümdikidek
xelq padichilirini teqsim qilimen; ular silerni danaliq-
bilim, eqil-paraset bilen béqip ozuqlanduridu. 16
Shundaq boliduki, shu künlerde siler zéminda köpiyip,
köp perzentlik bolghininglarda, — deydu Perwerdigar,
— siler: «Perwerdigarning ehde sanduqi!» dep yene
tilgha almaysiler; u héch ésinglargha kelmeydu,
uni héch eslimeysiler we uni héch séghinimaysiler;
siler bashqa bir sanduqmu yasimaysiler. 17 Shu
tapta ular Yérusalémni «Perwerdigarning texti»
dep ataydu; barliq eller uninggha yighilidu, — yeni
Perwerdigarning namigha, Yérusalémgha yighilidu;
ular qelbidiki rezil jahilliqigha qaytidin héch egiship
mangmaydu. 18 Shu künlerde Yehuda jemeti Israil
jemeti bilen birlikte mangidu; ular shimal zéminidin
bille chiqip Men ata-bowilirigha miras bolushqa
teqdim qilghan zémin'gha kélidu. 19 Men: «Men séni
balilirim qatirigha qoyup, sanga güzel zéminni, yeni
köpligen ellerning zéminliri arisidiki eng körkem
jayni miras qilip ata qilishni shunchilik xalayttim!» —
dédim, we: «Sen Méni «méning atam» deysen, we
Mendin yüz örümeysen!» — dédim. 20 Lékin berheq,
asiyliq qilghan ayal öz jörisidin ayrilghandek, siler
Manga asiyliq qilghansiler, i Israil jemeti, — deydu
Perwerdigar. 21 Yuqiri jaylardin bir awaz anglinidu! U
bolsa Israil jemetidikilerning yigha-peryadliri; chünki
ular öz yolini burmilighan, Perwerdigar Xudasini
untughan. 22 — Qaytip kélinglar, ey yoldin chiqquchi
balilar; Men silerning yoldin chiqip kétishinglargha
shipa bolimen. — «Mana, biz yéninggha barimiz;
chünki Sen Perwerdigar Xudayimizdursen» — denglar!

23 — Berheq, égizliklerde hem taghlarda anglitilghan
[butpereslikning] qiyqas-sürenliri bihude ishtur!
Berheq, Israilning qutquzush-nijati Perwerdigar
Xudayimizdinladur. 24 Lékin yashliqimizdin tartipla,
ata-bowilirimizning ejrini, yeni ularning kala-qoy
padilirini, qiz-oghullirini ashu uyat-nomus yep
ketken; 25 Netijide biz uyat-xijilliq ichide yattuq,
qalaymiqanchiliq we alaqzadilik bizni qapliwaldi;
chünki yashliqimizdin tartip bügünki kün'ge qeder biz
we ata-bowilirimiz hemmimiz Perwerdigar Xudayimiz
aldida gunah sadir qilip kelduq, Perwerdigar
Xudayimizning awazigha héch qulaq salmiduq.

4 — «Bu yollirimdin burulay!» déseng, i Israil — deydu
Perwerdigar — Emdi Méning yénimgha burulup
qaytip kel! Eger bu yirginchlikliringni közümdin néri
qilsang, we shundaqla yoldin yene ténep ketmiseng,
2 — eger sen: «Perwerdigarning hayati bilen!» dep
qesem ichkiningde, u qesem heqiqet, adalet we
heqqaniyliq bilen bolsa, undaqta yat ellermu Uning
namida özlirige bext tilishidu we Uni özining pexir-
shöhriti qilidu. 3 Chünki Perwerdigar Yehudadikiler
we Yérusalémdikilerge mundaq deydu: — «Boz
yéringlarni chépip aghdurunglar; tikenlik arisigha
uruq chachmanglar! 4 Özliringlarni Perwerdigarning
yolida sünnet qilinglar; qelbinglarni sünnet qilinglar,
i Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlar!
— Bolmisa, Méning qehrim partlap ot bolup
silerni köydüriwétidu; qilmishliringlarning rezilliki
tüpeylidin uni öchüreleydighan héchkim chiqmaydu.
5 — Yehudada mushularni élan qilip, Yérusalémda:
— «Zémin-zéminda kanay chélinglar!» — dep
jakarlanglar; «Yighilinglar! Mustehkem sheherlerge
qéchip kireyli!» — dep nida qilinglar! 6 Zionni
körsitidighan bir tughni tiklenglar; derhal qéchinglar,
kéchikip qalmanglar! Chünki Men külpet, yeni zor
bir halaketni shimaldin élip kélimen. 7 Shir öz
chatqalliqidin chiqti, «ellerni yoqatquchi» yolgha
chiqti; u öz jayidin chiqip zémininggni weyran qilishqa
kélidu; sheherliring weyran qilinip, ademzatsiz
bolidu. 8 Bu sewebtin özliringlargha böz kiyim
oranglar, dad-peryad kötürüp nale qilinglar! Chünki
Perwerdigarning qattiq ghezipi bizdin yanmidi! 9
Shu küni shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar,
— padishahning yüriki, emirlerning yürikimu su
bolup kétidu, kahinlar alaqzade bolup, peyghemberler
teejjüplinidu. 10 — Andin men: — Ah, Reb Perwerdigar!
Berheq Sen bu xelqni, jümlidin Yérusalémni: «Siler
aman-tinch bolisiler» dep aldiding; emeliyette bolsa
qilich jan'gha yétip keldi, dédim. 11 — Shu chaghda
bu xelqqe we Yérusalémgha mundaq déyilidu: «Chöl-
bayawandiki égizliklerdin chiqqan issiq bir shamal
xelqimning qizining yoligha qarap chüshidu; lékin
u xaman sorushqa yaki dan ayrishqa muwapiq
kelmeydu! 12 — Buningdin esheddiy bir shamal
Mendin chiqidu; mana, Men hazir ularghа jaza
hökümlirini jakarlaymen. 13 Mana, u top bulutlardek
kélidu, uning jeng harwiliri qara quyundektur, uning
atliri bürkütlerdin tézdur! — «Halimizgha way! Chünki
biz nabut bolduq!» 14 — «I Yérusalém, öz qutulushung
üchün qelbingni rezilliktin yuyuwet; qachan'ghiche
könglüngge bihude oy-xiyallarni püküp turisen? 15
Chünki Dan diyaridin, Efraimdiki égizliklerdinmu
azab-külpetni élan qilidighan bir awaz anglitilidu:
— 16 Ular: Ellerge élan qilinglar, Yérusalémghimu
anglitinglar: — Mana, qorshawgha alghuchilar
yiraq yurttin kéliwatidu! Ular Yehuda sheherlirige
qarshi jeng chuqanlirini kötürüshke teyyar! —
deydu. 17 Étizliqni mudapie qiliwatqanlardek, ular
Yérusalémni qorshiwalidu; chünki u Manga asiyliq
qilghan, — deydu Perwerdigar. 18 Séning yolung we
qilmishliring mushularni öz béshinggha chüshürdi;
bu rezillikingning aqiwitidur; berheq, u azabliqtur,
yürikinggimu sanjiydu!». 19 — [Men]: «Ah, ich-
baghrim! Ich-baghrim! Tolghaqqa chüshtüm! Ah,
könglüm azablandi! Yürikim düpüldewatidu, süküt
qilip turalmaymen; chünki men kanayning awazini
anglaymen; jeng chuqanliri jénimgha sanjidi. 20
Apet üstige apet chüshti! Pütkül zémin weyran boldi;
chédirlirim deqiqide berbat qilindi, perdilirim hayt-
huytning ichide yirtip tashlandi! 21 Qachan'ghiche
tughqa qarap turushum, jeng awazlirini anglishim
kérek?» — [dédim]. 22 — «Chünki Méning xelqim
nadandur; ular Méni héch tonumighan; ular eqli
yoq balilar, ular héch yorutulmighan; rezillikke
nisbeten ular danadur, emma yaxshiliqqa nisbeten
ular bilimsizdur». 23 — «Men yer yüzige qaridim;
mana, u shekilsiz we qup-quruq boldi; asmanlarghimu
qaridim, u nursiz qaldi; 24 taghlargha qaridim, mana,
ular zilzilige keldi, barliq döngler esheddiy silkinip
ketti. 25 Qarap turuwerdim, we mana, insan yoq idi,
asmandiki barliq uchar-qanatlarmu özlirini daldigha
aldi. 26 Men qaridim, mana, bagh-étizlar chöl-
bayawan'gha aylandi, barliq sheherler Perwerdigar
aldida, yeni uning qattiq ghezipi aldida weyran boldi.

27 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Pütkül
zémin weyran bolidu; emma Men uni pütünley
yoqatmaymen. 28 Buning tüpeylidin pütkül yer yüzi
matem tutidu, yuqirida asman qariliq bilen qaplinidu;
chünki Men shundaq söz qildim, Men shundaq niyetke
kelgenmen; Men uningdin ökünmeymen, uningdin
héch yanmaymen; 29 atliqlar we oqyaliqlarning
shawqun-süreni bilen herbir sheherdikiler qéchip
kétidu; ular chatqalliqlargha kirip möküwalidu,
tashlar üstige chiqiwalidu; barliq sheherler tashlinip
ademzatsiz qalidu. 30 — Sen, i halak bolghuchi,
néme qilmaqchisen? Gerche sen pereng kiyimlerni
kiygen bolsangmu, altun zibu-zinnetlerni taqighan
bolsangmu, köz-qashliringni osma bilen perdazlighan
bolsangmu, özüngni yasighining bikardur; séning
ashiqliring séni kemsitidu; ular jéningni izdewatidu.
31 Chünki men tolghaqqa chüshken ayalningkidek bir
awazni, tunji balini tughqandikidek azabda bolghan
Zion qizining awazini anglawatimen; u qollirini sozup:
«Halimgha way! Bu qatillar tüpeylidin halimdin
kettim!» dep hasirimaqta.

5 [Perwerdigar]: — Yérusalémning reste-kochilirida
uyan-buyan aylinip yügürünglar, obdan körüp
biliwélinglar; meydanliridin izdep körünglar; adalet
bilen ish köridighan, wediside turushqa intilidighan
birla ademni tapsanglar, shunda men bu [sheherni]
kechürimen! 2 Gerche ular: «Perwerdigarning
hayati bilen!» dep qesem ichken bolsimu, ular
yalghandin sözleydu, [dédi]. 3 — I Perwerdigar,
közüng adalet-bitereplikni izdep yüridu emesmu?
Sen bularni urdung, lékin ular azablanmaydu; Sen
ularni nabut qilip tügeshtürdüng, lékin ular terbiye
qobul qilishni ret qilip keldi; ular yüzlirini tashtin
qattiq qildi, ular yolidin yénishni ret qilidu» 4
— men: «Shübhisizki, bundaq qilghanlar peqet
namratlar, ular nadanlar; chünki ular Perwerdigarning
yolini, Xudasining höküm-körsetmilirini bilmeydu»
— dédim. 5 — «Men mötiwerlerning yénigha bérip
ulargha sözleymen; chünki ular Perwerdigarning
yolini, Xudasining höküm-körsetmilirini bilidu». Biraq
ularmu boyunturuqni üzül-késil buzup, rishtilirini
üzüp tashlighan. 6 — Shunga ormandin chiqqan
bir shir ularni öltüridu, bayawandin chiqqan bir
böre ularni weyran qilidu; yilpiz sheherlerge qarap
paylaydu; sheherlerdin chiqqan herbiri titma-
titma qilinidu; chünki ularning asiyliqliri köpiyip,
wapasizliqliri awuydu. 7 Men zadi némige asasen
séni kechürimen? Séning baliliring Mendin waz
kéchip, Xuda emeslerge qesem ichmekte; Men hemme
hajetliridin chiqqan bolsammu, lékin ular zinaxorluq
qilip, pahishilerning öyige top-top bolup méngiwatidu.
8 Ular semrigen ishqwaz ayghirlar, ular herbiri öz
yéqinining ayaligha hewes qilip kishnewatidu. 9
Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim? —
deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq
bir eldin qisas almay qoyamdu? 10 Uning üzüm
chünekliridin ötüp, tallirini weyran qilinglar; lékin
ularni pütünley nabut qilmanglar; shaxlirini qirip
tashlanglar, chünki ular Perwerdigargha tewe emestur;
11 chünki Israil jemeti we Yehuda jemeti Manga
mutleq wapasizliq qildi, — deydu Perwerdigar. 12
Ular: «U héchnéme qilmaydu! Bizge héch apet
chüshmeydu; ne qilich ne qehetchilikni körmeymiz!»
— dep Perwerdigardin ténip ketti. 13 Peyghemberler
bolsa peqet bir shamaldin ibaret bolidu, xalas;
[Perwerdigarning] söz-kalami ularda yoqtur; ularning
sözliri öz béshigha yansun! 14 Shunga Perwerdigar,
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda manga
mundaq deydu: — Bu xelq mushu sözni qilghini üchün,
mana, Men aghzinggha salghan sözlirimni ot, bu
xelqni otun qilimenki, ot ularni köydürüp tashlaydu.
15 — Mana, Men yiraqtin bir elni élip kélimen, i
Israil jemeti, — deydu Perwerdigar, — U küchlük
bir el, qedimiy bir el, tilini sen bilmeydighan we
geplirini sen héch chüshenmeydighan bir el bolidu; 16
ularning oqdéni yoghan échilghan bir gördur; ularning
hemmisi batur palwanlardur. 17 Ular hosulingni we
néningni yep kétidu, oghul-qizliringni yep kétidu,
kala-qoy padiliringni yep kétidu, üzüm talliringni we
enjur derexliringni yep kétidu; ular sen tayan'ghan
mustehkem sheherliringni qilich bilen weyran qilidu.
18 Halbuki, — deydu Perwerdigar, — shu künlerdimu
silerni pütünley tügeshtürmeymen. 19 Shu chaghda
[xelqing]: «Perwerdigar Xudayimiz némishqa mushu
ishlarning hemmisini béshimizgha chüshürgen?»
— dep sorisa, emdi sen [Yeremiya] ulargha: «Siler
Mendin yüz örüp, öz zémininglarda yat ilahlarning
qulluqida bolghininglardek, siler öz wetininglar
bolmighan bir zéminda yat bolghanlarning qulluqida
bolisiler» — dégin. 20 — Yaqupning jemetide shuni
jakarlighinki we Yehuda arisida shuni élan qilghinki,
21 «Buni anglanglar, i nadan we eqli yoq, közi
turup körmeydighan, quliqi turup anglimaydighan
bir xelq: — 22 Mendin qorqmamsiler? — deydu

Perwerdigar, — Déngiz süyi üchün sahilni menggülük
cheklime qilip, «Bu yerdin ötme» dep békitken
Méning aldimda tewrimemsiler? Mana, dolqunliri
örkeshligini bilen ular sahil üstidin héch ghelibe
qilmaydu; shawqunlighini bilen bu chektin hergiz
halqip ötelmeydu. 23 Lékin bu xelqning jahil we asiyliq
köngli bardur; ular yoldin chiqip öz béshimchiliq qilip
ketti. 24 Ular könglide: «Öz waqtida yamghurlarni,
yeni awwalqi hem kéyinki yamghurlarni Bergüchi,
bizge hosul peslini békitip aman-ésen Saqlighuchi
Perwerdigar Xudayimizdin eymineyli» dégenni héch
démeydu. 25 Silerning qebihlikliringlar mushu ishlarni
silerge nésip qilmighan; silerning gunahliringlar
silerdin beriketni mehrum qilghan. 26 Chünki
xelqim arisida reziller bardur; ular pistirmida yatqan
qiltaqchilardek paylap yüridu; ular tuzaq sélip,
ademlerni tutuwalidu. 27 Tutqan qushlargha tolghan
qepestek, ularning öyliri aldamchiliqtin érishken
mallar bilen tolghan; ular shu yol bilen büyük hem
bay bolup ketti. 28 Ular semrip, parqirap ketti; berheq,
ular rezil ishlarni qilishqa mahir bolup ketti; ular
öz menpeetini közlep xeqlerning dewasini, yétim-
yésirlerning dewasini sorimaydu; namratlarning
hoquqini qoghdaydighan hökümni ular chiqarmaydu.
29 Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim?!
— deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq
bir eldin qisas almay qoyamdu? 30 Zéminda intayin
qorqunchluq we yirginchliq bir ish sadir qilin'ghanki
— 31 Peyghemberler yalghan-saxta bésharetlerni
bermekte; kahinlar bolsa öz hoquq dairisini kéngeytip
hökümranliq qilmaqta; Méning xelqimmu bu ishlarni
yaqturidu. Lékin bularning aqiwitide qandaq qilisiler?

6 Jéninglarni qutquzush üchün Yérusalém shehiridin
qéchinglar, i Binyamin jemetidikiler! Tekoa
yézisida kanay chélinglar! Beyt-Hakkeremde is
signalini kötürünglar! Chünki balayi'apet, yeni
dehshetlik halaket shimal tereptin peyda bolidu.
2 Zion qizi, yeni nazinin sahibjamalni, men nabut
qilimen. 3 Yérusalémgha qarshi chiqiwatqan
pada baqquchilarmu öz padilirini épkélidu; ular
Yérusalémni qorshawgha élip chédirlirini tikidu;
ularning hemmisi özi igiligen jayda pada baqidu.
4 [Ular]: «Uninggha qarshi jengge teyyarlininglar!
Turunglar, chüsh waqtidin paydilinip hujum qilayli!»,
«Apla! Kün patay dep qaptu, kechtiki sayiler
uzirawatidu!» — [deydu], [andin]: 5 «Shunga,
kéchiche hujum qilip chiqayli, uning mustehkem
ordilirini yoqitayli!» — deydu. 6 — Chünki samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ulargha
mundaq deydu: — Derexlerni késip, ular bilen
Yérusalém etrapida döng-poteylerni yasanglar; chünki
u jazalanmisa bolmaydighan sheherdur; uningda
barliq ishlar zulum-zomigerliktur. 7 Quduq öz
sulirini urghutup chiqarghandek, umu rezilliklirini
urghutup chiqarmaqta; uningdin zulmet-zorawanliq
we halaket sadaliri anglanmaqta; méning köz
aldimda hemishe aghriq-késeller hem yarilan'ghanlar
peyda bolmaqta. 8 I Yérusalém, telim-terbiye
qobul qil; bolmisa jénim sendin waz kéchidu,
— bolmisa, Men séni xarabilik, ademzatsiz bir
zémin qiliwétimen. 9 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar manga mundaq deydu: — Ular
üzüm télini pasangdighuchilardek Israilning qaldisini
pasangdaydu; shunga sen üzüm üzgüchidek üzüm
télidiki shaxlar üstidin yene bir qétim qolungni
ötküzgin! 10 [Men]: — Men hazir kimge söz qilip
agahlanduray? Ulardin anglighudek zadi kim bar?
Mana, ularning qulaqliri sünnet qilinmighan, ular
héch angliyalmaydu. Mana, Perwerdigarning sözi
ulargha éghir kélidu; ulargha héch xushyaqmaydu, —
[dédim]. 11 — Qelbim Perwerdigarning ghezep otliri
bilen tolup tashti; uni ichimge sighdurushtin halsirap
kettim; uni kochidiki balilar, yigitlerning meshrep
sorunlirigha tökkeysen. Er-ayallar, qérilar hem
yashan'ghanlarmu buningdin mustesna bolmisun! 12
— Ularning öyliri, étizliri ayalliri bilen bille özgilerge
tapshurulidu; chünki Men qolumni zémindikilerge
sozimen, — deydu Perwerdigar. 13 — Chünki
eng kichikidin chongighiche ularning hemmisi
achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche
hemmisi oxshashla aldamchiliq qilidu; 14 ular: «Aman-
ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimning qizining
yarisini susluq bilen qol uchida chala téngip qoydi.
Lékin aman-ésenlik yoqtur! 15 Ular yirginchlik
ishlarni sadir qilghinidin xijil boldimu? — Yaq,
ular héch xijil bolmidi, hetta qizirishnimu ular
héch bilmeydu. Shunga ular yiqilip ölgenler ichide
yiqilip ölidu; ularni jazalashqa kelginimde ular
putliship kétidu, — deydu Perwerdigar. 16 Shunga
Perwerdigar [Öz xelqige] mundaq deydu: — Siler
töt acha yolda turuwatisiler; shunga yolunglarni
obdan körüp qoyunglar, qedimki, yaxshiliqqa élip
barghan yollarni sorap, ularda ménginglar; shundaq
qilghanda jéninglar obdan aram tapidu. Lékin ular:

«Biz shularda mangmaymiz!» — deydu. 17 Men:
Silerge «Kanayning agah sadasigha qulaq sélinglar!»
deydighan agah bergüchi közetchilerni tiklidim; lékin
siler: «Qulaq salmaymiz» dédinglar. 18 Shunga i
eller, anglanglar; guwahchilar bolup ular arisida
bolidighan ishlarni bilip qoyunglar! 19 Angla, i yer-
zémin! Qara, Men bu xelqning béshigha külpet,
yeni ularning oy-xiyallirining aqiwitini chüshürimen;
chünki ular sözlirimge qulaq salmighan; Méning
Tewrat-qanunumni bolsa, ular chetke qaqqan. 20 —
Emdi zadi néme meqsette Shébadin chiqqan xushbuy,
yiraq yurttin élip kélin'gen égir Manga sunulidu?
Köydürme qurbanliqliringlar qobul qilarliq emes,
silerning «teshekkür qurnanliq»liringlar Méni xursen
qilmaydu. 21 Shunga Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, Men bu xelq aldigha putlikashanglarni
salimen; shuning bilen hem atilar hem oghullar bille
putlishidu; qoshnilar we dostlar oxshashla nabut
bolidu. 22 Perwerdigar mundaq deydu: — Qara,
shimaliy zémindin bir xelq kélidu, yer yüzining
eng qeriliridin ulugh bir el qozghilidu; 23 ular
oqya we qilich bilen qorallinidu; ular zalim, héch
rehim qilmaydu; ularning awazi déngiz dolqunidek
shawqunlaydu; ular atlargha minidu, jenggiwar
ademlerdek sep-sep bolup turidu; ular sanga qarshi
jeng qilishqa kélidu, i Zion qizi! 24 «Biz ular toghruluq
xewer angliduq; qolimiz boshiship ketti; gheshlik,
tolghaqta qalghan ayaldek azab bizni tutti» — [dédim].
25 «Dalagha chiqmanglar, yollar bilen mangmanglar,
chünki düshmenning qilichi bar, terep-tereplerni
wehime basidu. 26 I xelqimning qizi, sen özüngge böz
kiyim kiyiwal, küller ichide éghinap yat; özüngning
bir tal oghlungdin juda bolghandek qattiq yighlap
matem tut; chünki bulang-talang qilghuchi bizge
qarap tuyuqsiz kélidu». 27 [Perwerdigar manga]:
— Men séni roda sinighuchi qilip tiklidim, xelqim
bolsa xuddi tekshürülidighan rodidek bolidu; séni
ularning yollirini közitip sinashqa tiklidim, — [dédi].
28 — Ularning herbiri asiyning asiysi, ular töhmet
chaplap uyan-buyan qatrap yürmekte; ular mis we
tömürning özidur, hemmisi chirip ketkendur; 29
tömürchining körükimu köyüp ketti, qoghushun bolsa
otta yem boldi; rodini éritip tawlash bikar boldi;
xelqim yamanlardin xaliy bolmidi. 30 Ular «dashqal
kümüsh» dep atilidu; chünki Perwerdigar ularni ret
qildi.

7 Perwerdigardin Yeremiyagha mundaq bir söz
keldi: — 2 Perwerdigarning öyidiki derwazida
turup mushu sözni jakarlap: «Perwerdigarning sözini
anglanglar, i Perwerdigargha ibadet qilish üchün
mushu derwazilardin kiriwatqan barliq Yehudalar!»
— dégin. 3 — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— Yolliringlar hem qilmishliringlarni tüzitinglar;
shundaq bolghanda Men silerni mushu yerde muqim
turghuzimen. 4 «Perwerdigarning ibadetxanisi,
Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning
ibadetxanisi del mushudur!» dep aldamchi sözlerge
tayinip ketmenglar. 5 Eger siler heqiqeten yolliring
hem qilmishliringlarni tüzetsenglar, — eger kishiler
we qoshnanglar arisida adalet yürgüzsenglar, 6 —
eger siler musapir, yétim-yésir hem tul xotunlarni
bozek qilishtin, mushu yerde gunahsiz qanlarni
tökushtin, — shundaqla özünglargha ziyan yetküzüp,
bashqa ilahlargha egiship kétishtin qol üzsenglar,
— 7 shundaq qilghininglarda Men silerni mushu
yerde, yeni Men ata-bowiliringlargha qedimdin tartip
menggügiche teqdim qilghan bu zéminda muqim
turidighan qilimen. 8 Lékin mana, siler héchqandaq
payda yetküzmeydighan aldamchi sözlerge tayinip
ketkensiler. 9 Emdi néme dégülük?! Oghriliq, qatilliq,
zinaxorluq qilip, saxta qesem ichip, Baalgha isriq
yéqip we siler héch tonumighan yat ilahlargha egiship,
10 andin Méning namimda atalghan mushu öyge
kirip Méning aldimda turup: «Biz qutquzulghan!»
demsiler?! Mushu lenetlik ishlarda turuwérish üchün
qutquzulghanmusiler?! 11 Méning namimda atalghan
mushu öy silerning neziringlarda bulangchilarning
uwisimu?! Mana, Men Özüm bu ishlarni körgenmen,
— deydu Perwerdigar. 12 Shunga, Men eslide Öz
namimda turalghu qilghan Shiloh dégen jaygha
bérip, xelqim Israilning rezilliki tüpeylidin uni néme
qiliwetkenlikimni körüp béqinglar! 13 Emdi hazir,
siler mushundaq qilmishlarni sadir qilghininglar
tüpeylidin, — deydu Perwerdigar, — Men silerge
tang seherde ornumdin turup söz qilip keldim, lékin
siler héch qulaq salmidinglar; Men silerni chaqirdim,
lékin siler Manga jawab bermidinglar — 14 emdi
Men Shilohdiki öyni qandaq qilghan bolsam, siler
tayan'ghan, shundaqla namim qoyulghan bu öyni
we Men silerge hem ata-bowiliringlargha teqdim
qilghan bu zéminnimu shundaq qilimen; 15 Men
silerning barliq qérindashliringlar, yeni Efraimning

barliq neslini heydiwetkinimdek silernimu közümdin
yiraq heydeymen. 16 Emdi sen, [Yeremiya], bu
xelq üchün dua qilma, ular üchün nale-peryad
kötürme yaki tilek tilime, Méning aldimda turup
ularning [gunahlirini] héch tilime, chünki Men
sanga qulaq salmaymen. 17 Ularning Yehuda
sheherliride we Yérusalém kochilirida néme
qilghanlirini körüwatmamsen? 18 Balilar otun
téridu, atilar ot qalaydu, ayallar qesten Méni
renjitishke «Asmanning Xanishi» üchün poshkallarni
sélishqa xémirni yughuridu, shuningdek yat
ilahlargha «sharab hediye»lerni quyidu. 19 Azablinip
ghezeplinidighini Menmu? — deydu Perwerdigar;
— Öz yüzlirige sherm chaplap, azablinidighini
özliri emesmu? 20 Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Méning ghezipim we
qehrim mushu jaygha tökülidu; insan üstige,
haywan üstige, daladiki derexler üstige, tupraqtiki
méwiler üstige tökülidu; u hemmini köydüridu,
uni héch öchürelmeydu. 21 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Bériwéringlar, köydürme
qurbanliqliringlarni bashqa qurbanliqlargha qoshup
qoyunglar, barliq göshlirini yewélinglar! 22 Chünki
Men ularni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan
künide ata-bowiliringlargha «köydürme qurbanliq»lar
yaki bashqa qurbanliqlar toghrisida gep qilmighan
we yaki emr bermigenidim; 23 belki Men ulargha
mundaq emr qilip: «Awazimgha qulaq sélinglar,
shundaq qilip Men silerning Xudayinglar bolimen,
siler Méning xelqim bolisiler; Men özünglargha
yaxshiliq bolsun dep buyrughan barliq yolda
ménginglar» — dep buyrughanidim. 24 Lékin ular
héch anglimighan, Manga héch qulaq salmighan,
belki öz rezil könglidiki jahilliqi bilen öz xiyal-
xahishlirigha egiship méngiwergen; ular aldigha
emes, belki keynige mangghan. 25 Ata-bowiliringlar
Misir zéminidin chiqqandin tartip bügünki kün'ge
qeder Men qullirim bolghan peyghemberlerni
yéninglargha ewetip keldim; Men herküni tang
seherde ornumdin turup ularni ewetip keldim. 26
Lékin xelqim anglimighan, héch qulaq salmighan;
ular boynini qattiq qilghan; rezillikte ata-bowiliridin
éship ketken. 27 Sen bu sözlerni ularghа éytisen;
lékin ular sanga qulaq salmaydu; sen ularni [towa
qilishqa] chaqirisen, lékin ular jawab bermeydu. 28
— Sen ularghа: — «Perwerdigar Xudasining awazini
anglimighan we héch tüzitishni qobul qilmighan
xelq del mushu!» — deysen. Ulardin heqiqet-wapaliq
yoqap ketti; bu ularning éghizidinmu üzülüp ketti. 29
Chéchingni chüshürüp uni tashliwet; yuqiri jaylarda
bir mersiye oqughin; chünki Perwerdigar Öz ghezipini
chüshürmekchi bolghan bu dewrni ret qilip, uningdin
waz kechti. 30 Chünki Yehudadikiler köz aldimda
rezillik qilghan, — deydu Perwerdigar, — ular
Méning namimda atalghan öyge yirginchlik nersilerni
ekirip uni bulghighan; 31 we öz oghul-qizlirini
otta qurbanliq qilip köydürüsh üchün «Hinnomning
oghli»ning jilghisidiki Tofetning yuqiridiki jaylarni
qurghan; bundaq ishni Men héch buyrumighanmen,
u oyumgha héch kirip baqmighandur. 32 Shunga,
mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar,
— «Tofet» yaki «Ibn-Hinnomning jilghisi» emdi
héch tilgha élinmaydu, belki «Qetl jilghisi» déyilidu;
chünki ular Tofette jesetlerni yer qalmighuche
kömidu. 33 Bu xelqning jesetliri asmandiki ucharqanatlarning we zémindiki janiwarlarning taami
bolidu; ularni ölüklerdin qorqutup heydeydighan
héchkim bolmaydu. 34 Men Yehuda sheherliridin hem
Yérusalém sheherliridin oyun-tamashining sadasini,
shad-xuramliq sadasini we toyi boluwatqan yigit-
qizining awazini mehrum qilimen; chünki zémin
weyrane bolidu.

8 Shu chaghda, — deydu Perwerdigar, —
ular Yehudaning padishahlirining ustixanlirini,
ularning emirlirining ustixanlirini, kahinlarning
ustixanlirini, peyghemberlerning ustixanlirini we
Yérusalémda turghanlarning ustixanlirini görliridin
élip chiqiridu; 2 shundaq qilip ular bularni quyash,
ay we asmanlardiki barliq jisimlar astida yayidu;
chünki ular bularni söygen, bularning qulluqida
bolghan, bularghа egeshken, bularni izdigen, bularghа
choqun'ghan; ularning jesetliri bir yerge héch
yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular zémin yüzide
oghut bolup yatidu. 3 Men bulardin qalghanlirini
heydigen jaylarda, bu rezil jemettin barliq tirik
qalghanlar hayatning ornigha mamatni tallaydu,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. 4 Emdi sen ulargha mundaq dégin:
Perwerdigar mundaq deydu: — Ademler yiqilsa
qaytidin turmamdu? Birsi yoldin chiqip ketse qaytip
kelmemdu? 5 Némishqa Yérusalémdiki bu xelq
hemishe yoldin chiqish bilenla yénimdin yiraqlap
kétidu? Ular aldamchiliqni ching tutidu, yénimgha

qaytip kélishni ret qilidu. 6 Men köngül qoyup
anglidim; lékin ular durusluqni sözlimeydu; ularning
rezillikliridin: «Men zadi némilerni qilip qoydum?!»
dep towa qilidighan héchkim yoq; at jengge burulup
étilghandek herbirsi öz yoligha burulup étilidu. 7
Hetta asmandiki leylekmu özige békitilgen waqtilirini
bilidu; paxtek, qarlighach we turnilarmu köchüp
kélidighan waqtilirini éside tutidu; lékim Méning
xelqim Men Perwerdigarning ularga békitkenlirimni
héch bilmeydu. 8 Siler qandaqmu: «Biz danadurmiz,
Perwerdigarning Tewrat-qanuni bizde bardur!»
deysiler? Mana, berheq, ölima-köchürgüchilerning
yalghanchi qelimi uni burmilighan. 9 Danishmenler
xijil bolidu, ular yerge qarap qaldi; mana, ular
Perwerdigarning sözini chetke qaqqandin kéyin,
ularda zadi néme danaliq qalidu? 10 Shunga
Men ularning ayallirini bashqilargha, ularning
étizlirini yéngi igilirige tapshurup bérimen; chünki
eng kichikidin chongighiche ularning hemmisi
achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche
hemmisi saxta ish köridu. 11 Ular: «Aman-ésenlik!
Aman-ésenlik!» dep xelqimning qizining yarisini
susluq bilen qol uchida chala téngip qoydi. Lékin
aman-ésenlik yoqtur! 12 Ular yirginchlik ishlarni
sadir qilghinidin xijil boldimu? — Yaq, ular héch
xijil bolmidi, hetta qizirishnimu ular héch bilmeydu.
Shunga ular yiqilip ölgenler ichide yiqilip ölidu; ularni
jazalashqa kelginimde ular putliship kétidu, — deydu
Perwerdigar. 13 Men ularning hosulini élip tashlaymen,
— deydu Perwerdigar; üzüm télida üzümler, enjür
derixide enjürler héch qalmidi; yopurmaqliri soliship
ketti; Men ularga néme béghishlighan bolsam, emdi
shular ulardin ötküzüwélinidu. 14 «Biz némishqa
mushu yerde bikar olturuwérimiz? Yighilayli,
mustehkem sheherlerge kirip shu yerlerde [küresh
qilip] tügisheyli! Chünki Perwerdigar Xudayimiz
bizni tügeshtürüp, bizge öt süyini berdi; chünki biz
Perwerdigar aldida gunah sadir qilduq. 15 Aman-
tinchliqni ümid qilip kütüp kelduq, lékin héch
yaxshiliq bolmidi; shipa waqtini küttuq, lékin mana,
wehime basti! 16 Düshmen atlirining xartildashliri
Dan zéminidin tartip anglanmaqta; ayghirlirining
kishneshliri pütkül zéminni qorqitip tewretmekte.
Ular zémin we uningda turuwatqan hemmini, sheherni
we uningda turuwatqanlarning hemmisini yoqitishqa
kélidu!». 17 — Mana, Men aranglargha yilanlarni,
yeni héchkim séhirliyelmeydighan zeherlik yilanlarni
ewetimen, ular silerni chaqidu» — deydu Perwerdigar.
18 [Men]: «Méning derd-elimim dawalighusiz! Yürikim
zeyipliship ketti!» — [dédim]. 19 «Mana, xelqimning
qizining intayin yiraq yurttin kötürülgen peryadining
sadasi! [Ular] — «Perwerdigar Zionda emesmu?
Zionning padishahi u yerde turmamdu?!» — [deydu]».
«Némishqa emdi ular Méni oyma mebudliri bilen,
erzimes yat nersiler bilen ghezeplendüridu?!» 20 —
«Orma waqti ötüp ketti, yaz tügidi, lékin biz bolsaq
yenila qutquzulmiduq!» 21 «Xelqimning qizining
sunuq yarisi tüpeylidin özüm sunuqmen; matem
tutimen; Dekke-dükke méni bésiwaldi, — 22 Giléadta
tutiya tépilmamdiken? U yerde téwip yoqmiken?
Némishqa emdi méning xelqimning qizigha dawa
tépilmaydu?!».

9 Ah, méning béshim suning béshi, Közüm yashning
buliqi bolsiidi! Undaqta xelqimning qizi arisidiki
öltürülgenler üchün kéche-kündüz yighlayttim! 2 Ah,
men üchün chöl-bayawanda yoluchilar chüshkidek
bir turalghu bolsiidi! Undaqta xelqimni tashlap,
ulardin ayrilghan bolattim! Chünki ularning hemmisi
zinaxorlar, Munapiqlarning bir jamaitidur!» 3 —
Ular oqyachi leshkerler oqyayini égildürgendek
tilini yalghanchiliqqa égildürüshke teyyarlighan; ular
zéminda üstünlük qazan'ghan, biraq bu semimiylik
bilen bolghan emes; ular rezillik üstige rezillik qilghan,
Méni héch tonup bilmigen» — deydu Perwerdigar.
4 — Herbiringlar öz yéqininglardin hézi bolunglar,
qérindashliringlargha héch tayanmanglar; chünki
herbir qérindash peqetla aldighuchi, xalas, herbir
yéqinliring bolsa töhmetxorluqta yürmekte. 5 Ular
herbiri öz yéqinlirigha aldamchiliq qilmaqta, héchkim
heqiqetni sözlimeydu; ular öz tilini yalghan sözleshke
ögitidu, ular qebihlikte özlirini upritidu. 6 Ular jebir-
zulum üstige jebir-zulum qilmaqta, aldamchiliqtin
yene bir aldamchiliqqa ötmekte; ular Méni tonushni
ret qilidu, — deydu Perwerdigar. 7 Shunga samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, Men ularni éritip tawlap sinaymen;
xelqimning qizining rezillikige Manga bashqa yol
qalmidimu? 8 Ularning tili ejel oqidur; u aldamchiliqni
sözleydu; herbir éghiz sözide yéqini bilen tinch-
amanliqni sözleydu, lékin könglide qiltaq teyyarlaydu.
9 Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim?
— deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq
bir eldin qisas almay qoyamdu? 10 «Taghlardiki
yaylaqlar üchün yigha we nale-peryad kötürimen,

Daladiki otlaqlar üchün mersiye oquymen; Chünki ular
köyüp kettiki, héchkim u yerdin ötmeydu; Kalilarning
hörkireshliri anglanmaydu; Hem asmandiki ucharqanatlar hem haywanatlarmu qéchip, Shu yerdin
ketti!». 11 — Men Yérusalémni xarablashqan toptop döwe, chilbörilerning bir turalghusi qilimen;
Yehuda sheherlirini adem turmaydighan derijide
wayrane qilimen. 12 — Kim bu ishlarni chüshinishke
danishmen bolidu? Kim Perwerdigarning aghzidin
söz élip bularni chüshendüreleydu? Némishqa
zémin weyrane, héchkim ötmigüdek, köyüp chöl-
bayawandek bolup ketti? 13 Perwerdigar deydu,
— Chünki ular Men ular aldigha qoyghan Tewrat-
qanunni tashliwetken, Méning awazimgha qulaq
salmighan we uningda mangmighan, 14 Belki öz
qelbidiki jahilliqqa egeshken, ata-bowiliri ulargha
ögetkendek Baallarning keynige egiship ketken,
15 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Mana, Men bu xelqqe kekrini yégüzimen, ulargha öt
süyini ichküzimen, 16 ularni ular yaki ata-bowiliri
ilgiri héch tonumaydighan eller arisigha tarqitimen;
Men ularni yoqatquche ularning keynidin qoghlashqa
qilichni ewetimen. 17 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
Köngül qoyunglar, matemchi ayallarni kélishke
chaqiringlar, yighlashqa eng usta bolghan qiz-ayallarni
chaqirip kélishke adem ewetinglar! 18 — Berheq,
ular téz kelsun, biz üchün zor yigha kötürsunki,
bizning közlirimizdinmu yashlar taramlap tökülsun,
chanaqlirimizdinmu yash tamchiliri aqsun — 19
chünki Ziondin yigha awazi anglinip: — «Biz qanchilik
bulang-talang qilinduq! Qanchilik shermende bolduq!
Ular turalghulirimizni örüwetti, biz zéminimizni
tashliduq!» — déyilidu. 20 Perwerdigarning
sözini anglanglar, i ayallar, Uning aghzidiki
sözge qulaq sélinglar; Qizinglargha yighlashni
ögitinglar, Herbiringlar yéqiningargha mersiye
oqutunglar; 21 Chünki ölüm bolsa dérizilirimizdin
yamiship kirgen, Orda-istihkamlirimizghimu kirgen;
U balilarni kochilardin, Yigitlerni reste-meydanlardin
yulup tashlighan. 22 [Yéqinliringlargha] uqturup:
«Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, jesetler
dalada tézektek yiqilidu; Ular ormichining orghiqining
astigha yiqilghan, Lékin héchkim yighmaydighan
bashaqtek yerge chéchilidu!» — denglar! 23
Perwerdigar mundaq deydu: — Dana kishi danaliqi
bilen, küchlük kishi küchlükliki bilen, bay bayliqliri
bilen pexirlinip maxtanmisun; 24 pexirlinip
maxtighuchi bolsa shuningdin, yeni Méni, yer
yüzide méhir-muhebbet, adalet we heqqaniyliqni
yürgüzgüchi Men Perwerdigarni tonup yetkenlikidin
pexirlinip maxtansun; chünki Méning xursenlikim del
mushu ishlardindur, — deydu Perwerdigar. 25 Mana,
shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men
xetne qilmighanlarni xetne qilin'ghanlar bilen bille
jazalaymen; 26 yeni Misir, Yehuda, Édom, Ammoniylar
we Moabiylar, jümlidin chöl-bayawanda turuwatqan,
chéke chachlirini chüshürüwetken ellerni jazalaymen;
chünki bu ellerning hemmisi xetnisizdur; Israilning
barliq jemetimu könglide xetnisizdur.

10 Perwerdigarning silerge éytqan sözige qulaq
sélinglar, i Israil jemeti: — 2 Perwerdigar mundaq
deydu: — Ellerning yollirini ögenmenglar; gerche eller
asmandiki hadise-alametlerdin qorqup dekke-dükkige
chömgen bolsimu, siler bulardin héch chöchüp
ketmenglar. 3 Chünki ellerning qaide-yosunliri
bimeniliktur; hemmisi ormanliqtin késilgen derextin,
yaghachchining iskinisi bilen oyulghan nersige
asaslan'ghandur. 4 Ular buni altun-kümüsh bilen
helleydu; uni yiqilmisun dep ular bolqa, mixlar bilen
békitidu. 5 Bundaq butlar terxemeklikte turidighan
bir qaranchuqtur, xalas; ular héch sözliyelmeydu;
ular bashqilar teripidin kötürülüshi kérek, chünki
ular mangalmaydu. Ulardin qorqmanglar; chünki
ular rezillik qilalmaydu, ularning qolidin yaxshiliq
qilishmu kelmeydu. 6 — Sanga oxshaydighan héchkim
yoq, i Perwerdigar; Sen ulugh, küch-qudriting bilen
naming ulughdur. 7 Kim Sendin qorqmay turalisun, i
barliq eller üstige hökümran padishah!? Chünki bu
Sanga tégishliktur; chünki ellerdiki danishmenler
arisida we barliq padishahliqlar arisida Sanga
oxshash héchkim yoqtur. 8 [Ellerning] hemmisi
istisnasiz eqli yoq, nadanlardur; bu erzimesler
yaghachtur, xalas! Ular telim bérelemdu!? 9 Soqup
yalpaqlan'ghan kümüsh Tarshishtin élip kélinidu;
altunmu Ufazdin élip kélinidu; andin hünerwen
we zergerlerning qoli bu yasighinigha kök we
sösün rext bilen kiyim kiygüzidu — bularning
hemmisi shübhisizki, danishmen ustilarning ejridur!
10 Lékin Perwerdigar Xudaning Özi heqiqettur;
U hayat Xudadur, menggülükning Padishahidur;
Uning ghezipi aldida yer-zémin titreydu; eller Uning
qehrini kötürelmeydu. 11 Ulargha mundaq dégin:

«Asman bilen zéminni yaratmighan ilahlar, ular
zémin yüzidin we asman astidin yoqaydu!». 12
[Perwerdigar bolsa] yer-zéminni küch-qudriti bilen
yasighan, Alemni danaliqi bilen berpa qilghan,
Asmanlarni eqil-parasiti bilen yayghuchidur. 13 U
awazini qoyuwetse, asmanlarda sular shawqunlaydu;
U yer chetliridin bulut-tumanlarni örlitidu; U
yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilip békitidu,
We shamalni öz xeziniliridin chiqiridu. 14 Mushu
kishilerning herbiri eqilsiz, bilimdin mehrumlardur;
Zergerlerning herbiri özliri oyghan but teripidin
shermendige qalidu; Chünki uning quyma heykili
yalghanchiliq, ularda héch tiniq yoqtur. 15 Ular
bimenilerdur, mazaq obyéktidur; Jazalinish waqti
ularning üstige kelgende, ular yoqitilidu. 16
Yaqupning Nésiwisi Bolghuchi bulardek emestur,
Chünki barliq mewjudatni yasighuchi Shudur; Israil
bolsa Uning Öz mirasi bolghan qebilidur; Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning
namidur. 17 Zémindin chiqishqa yük-taqingni
yighishturup al, i muhasirige élin'ghuchi qiz; 18
chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men
bu waqitta zémindikilerni élip u yerdin chöriwétimen
we ularning köngli tonup yetküche azar bérimen!».
19 Jarahitim üchün halimgha way! Méning yaram
dawalighusizdur! Biraq eslide men: «Bu peqet
bir késellik, xalas, uninggha chidighudekmen» —
deptikenmen. 20 Méning chédirim halak boldi, barliq
tanilirim üzüldi; balilirim mendin juda bolup, ular
yoq boldi; chédirimni qaytidin sozup tikküdek, chédir
perdilirini asqudek héchkim qalmidi. 21 Chünki
xelq padichiliri eqilsiz bolup, Perwerdigarni izdep
yol sorimaydu; shunga ular danishmenlerdek ish
körelmeydu, ularning barliq padisi tarqilip ketti. 22
Anglanglar! Bir gepning shepisi! Mana, u kélidu,
shimaliy zémindin chiqqan zor bir chuqan-süren!
Yehudaning sheherlirini bir weyrane, chilbörilerning
turalghusigha aylandurghuchi kéliwatidu! 23
Bilimenki, i Perwerdigar, insanning öz yolini békitishi
öz qolida emestur; méngiwatqan ademning özide
qedemlirini xalighanche tashlash qudriti bolmastur;
24 Perwerdigar, méni tüzigeysen, lékin gheziping
bilen emes, adil höküming bilen tüzigeysen; bolmisa
Sen méni yoqqa barawer qilisen. 25 Qehringni
Séni tonumaydighan eller hemde naminggha nida
qilmaydighan jemetler üstige tökkeysen; chünki
ular Yaqupni yep ketken; berheq, ular uni yutup
tügeshtürüp, turghan jayini mutleq weyran qilghan.

11 Yeremiyagha Perwerdigardin kelgen söz mundaq
idi: 2 — Bu ehdining sözlirige qulaq
sélinglar; shundaqla Yehuda kishilirige, Yérusalémda
turuwatqanlargha ularni yetküzünglar, 3 — sen
Yeremiya ulargha mundaq éytqin: — — Perwerdigar,
Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu ehdining
sözlirige kim boysunmisa u lenette qalidu; 4 Men
bu ehdini ata-bowiliringlarni Misir zéminidin, yeni
tömür tawlaydighan xumdandin qutquzup chiqarghan
künide ulargha tapilap: «Awazimgha qulaq sélip,
bu sözlerge, yeni Men silerge tapshurghan barliq
emrlerge emel qilinglar; shundaq qilghininglarda,
siler Méning xelqim bolisiler, Men silerning
Xudayinglar bolimen; 5 shundaq bolghinida Men ata-
bowiliringlargha: «Silerge süt hem bal éqip turidighan
bir zémin teqdim qilimen» dep ichken qesemni emelge
ashurimen» — dégenidim. Siler bügünki künde del shu
zéminda turuwatisiler! Men bolsam jawaben «Amin,
Perwerdigar!» — dédim. 6 Perwerdigar manga mundaq
dédi: — Yehudaning sheherliride, Yérusalémning
kochilirida bu sözlerni jakarla: — Bu ehdining barliq
sözlirige qulaq sélip emelge ashurunglar! 7 Chünki
Men ata-bowiliringlargha Misir zéminidin qutquzup
chiqarghan künidin bügünki kün'giche «Méning
awazimgha qulaq sélinglar!» dep jékilep agahlandurup
kéliwatimen; Men tang seherde ornumdin turup
ularni agahlandurup keldim. 8 Lékin ular héch
anglimighan yaki qulaq salmighan; ularning herbiri
rezil köngülliridiki jahilliqqa egiship mangghan;
shuning bilen Men bu ehdidiki barliq sözlerni ularning
béshigha chüshürdüm; Men bularning hemmisini
ulargha tapilighanmen, lékin ular héch emelge
ashurmighan. 9 Perwerdigar manga mundaq dédi: —
Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlarning
arisida bir suyiqest bayqaldi; 10 ular sözlirimni
anglashni ret qilghan ata-bowilirining qebihliklirige
qaytip ketti; ularning ibaditide bolayli dep bashqa
ilahlargha egiship ketti. Israil jemeti hem Yehuda
jemeti ata-bowiliri bilen tüzgen ehdemni buzdi. 11
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
ularning üstige héch qutulalmas apet chüshürimen;
ular Manga peryad kötüridu, lékin Men ularni
anglimaymen. 12 Andin Yehudaning sheherliri we
Yérusalémda turuwatqanlar isriq yéqip choqun'ghan
butlarni izdep ulargha peryad kötüridu; lékin apet

chüshken waqtida ular bularni héch qutquzmaydu.
13 Chünki sheherliring qanche köp bolghanséri,
butliring shunche köp boldi, i Yehuda; Yérusalémning
kochiliri qanche köp bolghanséri, siler «yirginchlik
bolghuchi»gha shunche qurban'gahlarni qurdunglar,
yeni Baalgha isriq yéqish üchün qurban'gahlarni
berpa qildinglar. 14 Emdi sen, [i Yeremiya], bu xelq
üchün dua qilma, ular üchün héch peryad yaki tilawet
qilma; chünki apet béshigha chüshüshi bilen ular
Manga nida qilghan waqtida Men ularni anglimaymen.
15 — Méning söyümlük xelqimning öyümde
turushigha néme heqqi? Chünki köpinchinglar
özünglarning rezil meqsetlirige yétishke orunisiler;
siler rezillikinglar emelge ashqanda xursen bolsanglar,
undaqta «muqeddes göshler» mushu asiyliqinglarni
silerdin élip tashliyalamdu? 16 Perwerdigar
ismingni «Yapyéshil, mol méwilik, baraqsan zeytun
derixi» dep atighanidi; lékin [Perwerdigar] derexke
shawqunlaydighan zor bir otni salidu we shaxliri yoq
qilinidu. 17 Chünki séni tikken samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar sanga qarap külpet
békitip jakarlighan; sewebi, Israil jemeti we Yehuda
jemeti özining menpeetini közlep rezillik qilip,
Baalgha isriq yéqip, Méning ghezipimni keltürdi. 18
«Perwerdigar manga xewer yetküzdi, shuning bilen
men chüshendim; U manga ularning qilmishlirini
ayan qildi; 19 men bolsam xuddi boghuzlashqa
yétilep mangghan könük paqlandek idim; men
esli ularning manga qarap: «Derexni méwisi bilen
yoqitayli, uning ismi qayta eske héch keltürülmisun,
uni tirikler zéminidin üzüp tashlayli» dégen qestlirini
héch bilmeyttim; 20 lékin Sen, i adil höküm
Chiqarghuchi, ademning wijdan-qelbini Sinighuchi,
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
Séning ularning üstige chüshüridighan qisasingni
öz közüm bilen körüshke nésip qilghaysen; chünki
dewayimni Sangila ayan qilip tapshurdum». 21
Shuning bilen Perwerdigar [manga] mundaq dédi: —
«Perwerdigarning namida bésharet berme, bolmisa
jéning qolimizda tügishidu» — dep sanga doq qilip
yürgen Anatottiki ademler jéningni izdep yüridu.
Emdi ular toghrisida mundaq sözüm bar: — 22 — bu
ishqa qarap samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq dédi: — Mana, Men ularni
jazalaymen; yigitler qilich bilen ölidu, oghul-qizliri
bolsa qehetchilik bilen ölidu. 23 Ulardin héchbir qaldisi
qalmaydu; chünki Men ular jazalinidighan yilida, shu
Anatottiki ademler üstige apet chüshürimen.

12 Men dewayimni aldinggha élip kelsem, adil
bolup kelding, i Perwerdigar; lékin Sen bilen
Öz hökümliring toghruluq sözleshmekchimen;
némishqa rezillerning yoli ronaq tapidu? Asiyliq
qilghuchilarning hemmisi némishqa kengri-azadilikte
turidu? 2 Sen ularni yer yüzige tikkensen, ularmu
yiltiz tartqan; ular ösüp güllinidu, ular méwileydu;
Sen ularning aghzigha yéqin oxshaysen, lékin
wijdanidin yiraqsen; 3 lékin Sen, i Perwerdigar, méni
bilisen; Sen méni körüp kelgensen, Özüngge bolghan
sadiqliqimni sinighansen. Ularni boghuzlashqa
békitilgen qoylardek ayrip sörep chiqqaysen, ularni
qetl künige ayrighaysen. 4 Zémin qachan'ghiche
qaghjiraydu, étizdiki ot-chöpler qachan'ghiche
qurghan halette turidu? Zéminda turuwaqanlarning
rezilliki tüpeylidin haywanlar hem uchar-qanatlar
qachan'ghiche yoqap tügeydu? Chünki bu xelq:
«[Xuda] aqiwitimizni héch körmeydu» dewatidu. 5 —
Sen yügürgen leshkerler bilen besleshkende, ular séni
halsiratqan bolsa, emdi sen atlar bilen besleshseng
qandaq bolar? Sen peqet aman-tinchliqta turghan
zémindila xatirjem bolup [Manga] ishinisen, emdi
Iordan deryasi boyidiki qoyuq chatqalliqlarda qandaq
yürisen? 6 Chünki hetta öz qérindashliring, atangning
jemetimu sanga asiyliq qilghan. Ularmu séni yoqitish
üchün awazini qoyup bergen. Gerche ular sanga
méhirlik sözlerni qilghan bolsimu, ulargha ishenme!»
7 — Özüm ailemdin waz kéchimen, mirasimni
tashliwétimen, jan-jigirimni düshmenlirining qoligha
tapshurimen. 8 Méning mirasim [bolghan xelq] bolsa
Manga ormanliqtiki bir shirge oxshash bolup qaldi;
ular Manga qarshi awazini kötürdi; shunga Men ularni
yaman körimen. 9 Méning mirasim Manga sar-bürküt
yaki chilböridek bolup qaldi emesmu? Lékin uning
etrapigha bashqa sar-bürkütler olashmaqta! Béringlar,
ularni yewétishke barliq daladiki haywanlarni
yighip kélinglar! 10 Nurghunlighan xelq padichiliri
üzümzarimni halak qilidu, ular Méning nésiwemni
ayagh asti qilidu, ular Méning yéqimliq nésiwemni
ghérib bir chöl-bayawan'gha aylanduridu; 11 ular
uni ghérib qiliwétidu; u Méning aldimda ghérib hem
qaghjiraq turidu; pütkül zémin ghérib qalidu; emma
héch adem buninggha könglini bölmeydu. 12 Chöl-
bayawandiki barliq égizlikler üstige halak qilghuchilar
ghuzhuldap chiqip kélidu; chünki Perwerdigarning

qilichi zéminning bir chétidin yene bir chétigiche
hemmini yutidu; héch et igisining tinch-xatirjemliki
bolmaydu. 13 [Xelqim] bughdayni térighan bolsimu,
lékin tékenlerni oriydu; ular özlirini upratqini bilen,
payda körmeydu; shunga [nachar] mehsulatliringlar
tüpeylidin, Perwerdigarning qattiq ghezipi tüpeylidin,
yerge qarap qalisiler. 14 Menki Perwerdigar Öz xelqim
Israilni waris qilghan mirasqa changgal salghan,
zéminimning hemme rezil qoshniliri toghruluq
mundaq deymen: — Mana, Men ularni öz zéminidin
yulup alimen, shuningdek Yehuda jemetini ular
arisidin yuluwalimen; 15 lékin shundaq boliduki, ularni
yuluwalghandin kéyin Men bu yoldin yénip, ularga
ichimni aghritimen, ularning herbirini öz mirasigha,
herbirini öz zéminigha qayturimen. 16 Shundaq
qilip, eger (ular ötkende xelqimge Baalning ismigha
qesem ichishni ögetkendek) köngül qoyup xelqimning
yollirini ögense, jümlidin Méning namimgha qesem
ichishni ögense, — emdi ularga xelqim arisidin
[muqim] orun bérilip, ular güllendürülidu. 17 Biraq
ular anglimisa, Men shu elni mutleq yulup tashlaymen,
— deydu Perwerdigar.

13 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Barghin,
kanap ich tambalni al, bélingge baghla; lékin uni
sugha chilima. 2 Shunga Perwerdigar manga dégendek
men bir ich tambalni aldim we bélimge baghlap
qoydum. 3 Emdi Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim
manga kélip mundaq déyildi: — 4 «Sen pulgha
alghan, bélingge baghlan'ghan ich tambalni élip,
ornungdin tur, Fratqa bérip shu yerde tashning
yériqigha yoshurup qoy». 5 Shunga men bardim
we Perwerdigar manga buyrughandek uni Fratqa
yoshurup qoydum. 6 Köp künler ötkendin kéyin,
Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, Fratqa bérip,
Men sanga shu yerge yoshurushqa buyrughan ich
tambalni qolunggha al» — dédi. 7 Shunga men Fratqa
bardim; men yoshurghan yerdin ich tambalni kolap
chiqirip qolumgha aldim; mana, ich tambal sésip
chirip ketkenidi, pütünley kiygüsiz bolghanidi. 8
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —
9 Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudaning
pexrini we Yérusalémning chong pexrini mushu halda
yoqitimen; 10 Méning sözlirimni anglashni ret qilghan,
könglidiki jahilliqida mangidighan, bashqa ilahlarning
qulluqida bolup, ularga ibadet qilishqa intilidighan
bu rezil xelq pütünley kardin chiqqan bu ich tambalgha
oxshash bolidu. 11 Chünki xuddi ich tambal ademning
chatiriqigha ching baghlan'ghandek, ularmu Manga
[yéqin] bir xelq bolsun, Manga nam-abruy, medhiye
we shan-sherep keltürsun dep, Men Israilning pütkül
jemetini we Yehudaning pütkül jemetini Özümge
ching baghlandurghanmen — deydu Perwerdigar,
— lékin ular héch qulaq salmidi. 12 Ulargha mushu
sözni dégin: — Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Hemme sharab idishi sharab
bilen tolushi kérek». Ular sanga: «Ejeba, hemme
sharab idishi sharab bilen tolushi kéreklikini obdan
bilmemduq?» — deydu; 13 Sen ulargha mundaq
deysen: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
men bu zéminda barliq turuwatqanlarni, Dawutqa
wekil bolup uning textige olturghan padishahlarni,
kahinlarni we peyghemberlerni hemde Yérusalémda
barliq turuwatqanlarni mestlik-bihoshluq bilen
toldurimen. 14 Men ularni bir-birige, yeni ata
bilen oghullirinimu oxshashla bir-birige soqushqa
salimen, — deydu Perwerdigar; — Men ulargha
ichimni aghritmaymen, ularni ayimaymen, ulargha
rehim qilmaymen; ularni nabut qilishqa héchnerse
méni tosumaydu. 15 Anglanglar, qulaq sélinglar, hali
chong bolmanglar; chünki Perwerdigar söz qilghan.
16 Emdi U béshinglargha zulmet chüshürgiche,
putunglar zawal chüshken taghlarda putlashqandek
putlashquche, U siler izdigen nurni ölüm sayisigha,
qapqarangghuluqqa aylandurghuche, Perwerdigar
Xudayinglargha layiq shan-sherep qayturunglar! 17
Buni anglimisanglar, silerning hakawurluqunglar
tüpeylidin jénim yoshurunche yighlaydu; achchiq
yighlap köz yashlirim éqip tashidu; chünki siler,
i Perwerdigarning padisi, sürgün qilinisiler. 18
Padishah we xanishqa: «Textinglardin chüshüp
yerge olturunglar; chünki körkem tajliringlar
béshinglardin chüshürülidu» — dégin. 19 Jenubdiki
sheherler qorshiwélnip taqilidu; ularni achidighan
héchkim bolmaydu; pütkül Yehuda sürgün bolidu;
ularning hemmisi esirge chüshüp sürgün bolidu. 20
Béshingni kötür, [i Zion], shimaldin chiqqanlargha
qara; sanga tapshurulghan pada, yeni yéqimliq
padang nege ketkendu? 21 [Perwerdigar] séni
bashqurushqa dostliringni békitkinide sen néme
déyeleytting? Esli özüng ulargha bashqurushni
ögetken tursang! Shu tapta tolghaq tutqan ayaldek
azab-oqubetler séni tutmamdu? 22 Sen eger
könglüngde: Bu ishlar némishqa béshimgha chüshti?
— dep sorisang, bu ishlar qebihliking intayin

éghir bolghanliqidin boldi — köyniking saldurup
tashlandi, yotiliring zorawanliqta ashkarilandi. 23
Éfiopiyelik qara térisini özgertelemdu? Yaki yilpiz
chipar tenggilirini özgertelemdu? Undaq bolghanda
siler rezillikni qilishqa kön'genlermu yaxshiliqni
qilalaydighan bolisiler! 24 Emdi chöl-bayawandiki
shamal heydiwetken samandek Men silerni heydep
chachimen. 25 Bu séning aqiwiting bolidu, Men
sanga békitken nésiweng, — deydu Perwerdigar;
chünki sen Méni untughansen, yalghanchiliqqa
tayan'ghansen. 26 Shunga Men köynikingning
peshlirini yüzüng üstige kötürüp tashlaymen,
nomusung körülidu. 27 Ah, séning zinaliring,
ayghirningkidek poxur kishneshliring, égizliklerde we
étizlarda bolghan buzuqchiliqliringning peskeshliki!
— Barliq yirginchlikliringni kördum! Halinggha way,
i Yérusalém! Sen pak qilinishni qachan'ghiche ret
qilmaqchisen?!

14 Yeremiyagha chüshken, Perwerdigarning
qurghaqchiliqlar toghruluq sözi: — 2 Yehuda
matem tutidu, uning derwaziliri zawalgha yüz
tutmaqta, xelq yerge chapliship qariliq tutidu;
Yérusalémdin nale-peryad kötürülmekte. 3
Mötiwerliri chaparmenlirini su ekilishke ewetidu;
ular su azgallirigha baridu, lékin héch su tapalmaydu;
ularning küpliri quruq qaytip kélidu; ular yerge
qarap qalidu, sarasimige chüshidu; ular béshini yépip
töwen sanggilitidu. 4 Héch yamghur bolmighachqa
yer yüzi yérilip ketti; yer heydigüchiler yerge qarap
béshini yépip töwen sanggilitidu. 5 Maral bolsa
dalada bala qozilaydu, andin qozisidin waz kéchidu;
chünki ot-chöp yoq. 6 Yawa éshekler égizliklerde
turup chilbörilerdek hasirap kétidu; ozuq izdep
közliri qarangghuliship kétidu, chünki ozuq yoq.
7 — I Perwerdigar, qebihliklirimiz bizni eyiblep
guwahliq bergini bilen, Özüngning naming üchün
bir ishni qilghaysen! Chünki bizning yolungdin
chiqip kétishimiz intayin köptur; biz Séning aldingda
gunah sadir qilduq. 8 I Israilning Arzusi, külpet
chüshkende ularning qutquzghuchisi Bolghuchi,
Sen némishqa bizge zéminimizdiki musapirdek, bir
kéchila qonmaqchi bolghan bir yoluchidek bolisen?
9 Némishqa héch amalsiz kishidek, héchkimni
qutquzalmaydighan bir palwan'gha oxshash bolisen?
Lékin Sen, i Perwerdigar, arimizda turisen, biz Séning
naming bilen atalghandurmiz; bizdin waz kéchip
ketme! 10 Perwerdigar mushu xelqqe mundaq deydu:
— Ular derheqiqet [mendin] tézip, kézishke amraqtur;
ular qedemlirini [yaman yoldin] héch tizginlimeydu;
Perwerdigarning ulardin héchqandaq xursenliki
yoq; emdi hazir ularning qebihlikini ésige keltürüp
ularning gunahlirini jazalaydu. 11 Andin Perwerdigar
manga: — Bu xelqning bext-berikiti üchün dua
qilma — dédi. 12 — Ular roza tutqanda, peryadini
anglimaymen; ular köydürme qurbanliqlarni ashliq
hediyeler bilen sun'ghanda, Men ularni qobul
qilmaymen; Men ularni qilich, qehetchilik we
wabalar arqiliq yoqitimen. 13 Men bolsam: — Ah,
Reb Perwerdigar! Mana, peyghemberler ulargha:
«Siler qilichni héch körmeysiler, qehetchilikkimu
duch kelmeysiler; chünki Men bu yerde silerning
aman-ésenlikinglargha kapaletlik qilimen» deydu,
— dédim. 14 Emdi Perwerdigar manga mundaq
dédi: — Peyghemberler Méning namimda yalghan
bésharetler béridu; Men ularni ewetmigenmen, ularni
buyrughan emesmen, we ulargha gep qilghinim
yoq. Ular silerge saxta körünüsh, palchiliq, erzimes
nersiler toghruluq öz könglidiki xam xiyallarni éytip
bésharet bermekte. 15 Shunga Perwerdigar: — Méning
namimda bésharet bériwatqan, Men ewetmigen,
yeni: «Qilich we qehetchilik bu zémin'gha héch
kelmeydu» deydighan peyghemberler toghruluq:
— bu peyghemberler qilich we qehetchilik bilen
yoqitilidu; 16 ular bésharet bergen xelqning
bolsa, qilich we qehetchilik tüpeylidin jesetliri
Yérusalém kochilirigha tashliwétilidu; ularning
özlirini, ayallirini, qiz-oghullirini kömgüdek héchkim
qalmaydu; Men ularning rezillikini öz béshigha
tökimen. 17 Sen ulargha shu sözni éytisen: —
«Közlirimdin kéche-kündüz yash toxtimisun; chünki
méning pak qizim bolghan xelqim yarisi bösülgendek
qattiq bir zerb yep, intayin éghir yarilandi», —
deydu. 18 Men dalagha chiqsam, mana qilichtin
öltürülgenler; sheherge kirsem, mana qehetchiliktin
soliship ketkenler! Chünki peyghember hem kahin
her ikkisila bilimsiz-nadan bolup, ular zéminda
öz sodisi bilenla bolup ketti. 19 Sen Yehudadin
némishqa waz kechting? Jéning Ziondin Zériktimu?
Sen némishqa bizni shunche dawalighusiz derijide
urghaniding? Biz aram-tinchliqni küttuq, lékin
héch qutluq künler yoqtur; shipaliq bir waqitni
küttuq, lékin mana dekke-dükke ichididurmiz! 20
I Perwerdigar, rezillikimizni, ata-bowilirimizning
qebihlikini tonup iqrar qilimiz; chünki Séning

aldingda gunah sadir qilduq. 21 Özüng naming üchün
[Yérusalémni] közüngge ilmay qoymighaysen; shan-
shereplik texting bolghan jayni reswa qilmighaysen;
ehdengni ésingge keltürgeysen, uni buzmighaysen! 22
Eller choqunidighan «erzimesler» arisida yamghur
yaghdurghuchi barmidu? Yéghinni asmanlar özlirila
béremdu? [Bularni emelde körsetküchi] Sen emesmu,
i Perwerdigar Xudayimiz! Shunga Séni telpünüp
kütimiz; chünki Senla bularni qilghuchidursen.

15 Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Musa
yaki Samuil [peyghemberler] aldimda turghan
bolsimu, könglüm bu xelqqe héch qarimaytti. Ularni
köz aldimdin ketküzüwet! Ular Mendin néri chiqip
ketsun! 2 Eger ular sendin: «Biz nege chiqip kétimiz?»
dése, sen ulargha: «Perwerdigar mundaq deydu: —
Ölümge békitilgenler ölümge, qilichqa békitilgenler
qilichqa, qehetchilikke békitilgenler qehetchilikke,
sürgün bolushqa békitilgenler sürgün bolushqa
kétidu» — deysen. 3 Chünki Men töt xil jaza bilen
ularning üstige chüshimen, — deydu Perwerdigar,
— öltürüsh üchün qilich, titma-titma qilish üchün
itlar, yutush we halak qilish üchün asmandiki
uchar-qanatlar we yer-zémindiki haywanatlarni
jaza bolushqa békittim; 4 Yehuda padishahi
Hezekiyaning oghli Manassehning Yérusalémda
qilghanliri tüpeylidin Men ularni yer yüzidiki barliq
padishahliqlar arisida wehimige salghuchi bir obyékt
qilimen. 5 Chünki kim sanga ichini aghritidu, i
Yérusalém? Kim sen üchün ah-zar uridu? Kim
ehwalingni sorashqa yolda toxtap yéninggha baridu?
6 Sen Méni tashliwetkensen, — deydu Perwerdigar,
— sen chékinip ketting; Men üstüngge qolumni
sozup séni nabut qilishqa turdum; Men [sanga]
ichimni aghritishtin halsirap kettim. 7 Shunga Men
ularni zémindiki sheher qowuqlirida yelpügüch bilen
soriwétimen; Men ularni balilardin juda qilimen
we xelqimni nabut qilimen; ular öz yolliridin héch
yanmidi. 8 Köz aldimda ularning tul xotunliri
déngiz qumliridin köpiyip kétidu; chüsh waqtida
Men ulargha, yeni yigitlerning anisigha bir halak
qilghuchini élip kélimen; Men ushtumtut ularning
béshigha derd we wehime chüshürimen. 9 Yette
balini tughqan ana soliship tiniqidin qalay dep
qalidu; küpkündüzde bu anining quyashi tuyuqsiz
[meghripke] patidu; u shermende bolup xorluq-
haqaretlerge uchraydu. Ulardin qalghanlarni bolsa
Men düshmenler aldida qilichqa tapshurimen, —
deydu Perwerdigar. 10 Ah, ana, halimgha way, chünki
sen méni pütkül zémin bilen qarishilishidighan bir
adem, ular bilen élishidighan bir adem süpitide
tughqansen! Men ulargha ösümge qerzmu bermidim,
yaki ulardin ösümge qerzmu almidim; lékin ularning
herbiri méni qarghaydu! 11 Perwerdigar mundaq dédi:
— Berheq, Men bextingge séni azad qilimen; külpet
we balayi'apet bolghan künide Men sanga düshmenni
chirayliq uchrashturimen. 12 Tömür sunamdu?
Shimaldin chiqqan tömür, yaki mis sunamdu?
13 Belki qilghan barliq gunahliring tüpeylidin, u
chétingdin bu chétinggiche Men bayliqliring hem
xeziniliringni olja bolushqa heqsiz tapshurimen;
14 Men séni düshmenliring bilen bille sen héch
bilmeydighan bir zémin'gha ötküzimen; chünki
ghezipimde bir ot qozghaldi, u üstüngge chüshüp séni
köydüridu. 15 I Perwerdigar, Sen halimni bilisen; méni
ésingde tutqaysen, manga yéqin kélip mendin xewer
alghaysen we manga ziyankeshlik qilghuchilardin
intiqamimni alghaysen; Sen ulargha sewr-taqet
körsetküng bolsimu, méni yoqatmighaysen! Méning
Séni dep xorliniwaqanliqimni bilgeysen. 16 Sözliringge
ériship, ularni yewaldim; sözliring hem méni
shadlandurghuchi we qelbimning xushalliqi bolghan;
chünki men Séning naming bilen atalghanmen, i
Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda! 17 Men bezme qilghuchilarning sorunida
oynap-külüp olturmidim; Séning méni tutqan qolung
tüpeylidin yalghuz olturdum; chünki Sen méni
[ularning qilghanliri bilen] qattiq ghezeplendürdung.
18 Méning azabim némishqa toxtimaydu, méning
yaramning dawasi yoq, némishqa shipa tapmaydu?
Sen manga xuddi «aldamchiériq» we tuyuqsiz
ghayib bolidighan sulardek bolmaqchisen? 19
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Sen hazirqi
halitingdin yénip yénimgha qaytsang, Men qaytidin
séni aldimdiki xizmette turushqa yandurup kélimen;
sen qimmetlik [sözler] bilen erzimes [sözlerni]
perqlendüreliseng, sen yene aghzimdek bolisen; bu
xelq sen terepke qaytip kelsun, lékin sen ularning
teripige hergiz qaytmasliqing kérek; 20 We Men séni
bu xelqqe nisbeten mistin qopurulghan, mustehkem
bir sépil qilimen; ular sanga hujum qilidu, lékin
ular üstüngdin ghelibe qilalmaydu; chünki Men
séni qutquzushqa, ulardin xalas qilishqa sen bilen
billidurmen, — deydu Perwerdigar. 21 — Berheq,
Men séni rezillerning changgilidin qutquzimen;

esheddiylerning changgilidin qutquzidighan
nijatkaring bolimen.

16 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **2** Sen ayal zatini emringge
almaysen, shundaqla mushu zéminda oghul-qiz
perzent tapmaysen. **3** Chünki Perwerdigar bu yerde
tughulghan oghul-qizlar, bu zéminda ularni tughqan
anilar we ularni tughdurghan atilar toghrisida mundaq
deydu: — **4** Ular elemlik késeller bilen ölidu; ular
üchün héch matem tutulmaydu, ular kömülmeydu;
ölükliri tézektek tupraq yüzide yatidu, ular qilich,
qehetchilik bilen yep kétilidu; jesetliri asmandiki
uchar-qanatlar we zémindiki haywanatlar üchün ozuq
bolidu. **5** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Sen
[Yeremiya], haza boluwatqan héchbir öyge kirme,
yaki ölgenler üchün ah-zar kötürüsh yaki ökünüshke
barma; chünki Men bu xelqtin xatirjemlikimni,
méhir-muhebbitimni we rehimdilliklirimni élip
tashlidim, — deydu Perwerdigar. **6** Ulughlardin
tartip peslergiche bu zéminda ölidu; ular yerge
kömülmeydu; héchkim ular üchün ah-zar kötürmeydu,
yaki ularni dep, ya etlirini tilmaydu, ya chachlirini
chüshürüwetmeydu; **7** ular qariliq tutqanlarni yoqlap,
nan oshtumaydu, ölgenler üchün köngül sorimaydu;
ata-anisi ölgenler üchün héchkim teselli qedehini
sunmaydu. **8** Sen bolsang el-yurt bilen bille yep-
ichishke toy-bezme bolghan öygimu kirme; **9** chünki
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz
künliringlarda we öz köz aldinglarda, bu yerdin
tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini we
toyi boluwatqan yigit-qizning awazlirini toxtitimen.
10 Shundaq boliduki, sen bu xelqqe bu sözlerning
hemmisini éytqiningda, ular sendin: «Némishqa
Perwerdigar mushundaq zor bir külpetni béshimizgha
chüshürüshke békitken? Bizning qebihlikimiz zadi
néme? Perwerdigar Xudayimiz aldida zadi sadir
qilghan néme gunahimiz bardu?» — dep soraydu.
11 Emdi sen ulargha mundaq deysen: — Chünki
ata-bowiliringlar Mendin waz kechken, — deydu
Perwerdigar, — hemde bashqa ilahlargha egiship
ularning qulluqida bolghan, ulargha choqun'ghan;
ular Mendin waz kechken, Tewrat-qanunumni héch
tutmighan; **12** siler bolsanglar, ata-bowililiringlardin
téximu better qilghansiler; mana, herbiringlar öz
rezil könglidiki jahilliqning keynige kirip, Manga
héch qulaq salmighansiler; **13** Shunga Men silerni
bu zémindin élip, siler yaki ata-bowiliringlar héch
bilmeydighan bashqa bir zémin'gha tashlaymen;
siler shu yerde kéche-kündüz bashqa ilahlarning
qulluqida bolisiler; chünki Men silerge héch méhirni
körsetmeymen. **14** Shunga mana, shu künler kéliduki,
— deydu Perwerdigar, — «Israillarni Misir zéminidin
qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!»
dégen qesem qaytidin ishlitilmeydu, **15** belki
[shu künlerde] «Israillarni shimaliy zéminidin we
Özi ularni heydigen barliq zéminlerdin qutquzup
chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!» dep
qesem ichilidu. Chünki Men ularni ata-bowilirigha
teqdim qilghan zéminigha qayturimen. **16** Halbuki,
mana hazir bolsa, Men nurghun béliqchilarni
ewetip ularni tutquzushqa chaqirimen, — deydu
Perwerdigar; — andin nurghun owchilarni ewetip
ularni qoghlap owlashqa chaqirimen; ular ularni
herbir taghdin, herbir égizliktin, qiya tashlarning
ghar-qisilchaqliridin tépiwalidu. **17** Chünki közlirim
ularning barliq yolliri üstide turidu; ular aldimda
héch suqunalmidi, ularning qebihliki közlirimdin
héch yoshurulmidi. **18** Lékin Men awwal ularning
qebihlikini we gunahini béshigha hessilep qayturimen;
chünki ular zéminimni yirginchlik nersilerning
ölükliri bilen bulghighan, Méning mirasimni lenetlik
nersiliri bilen toldurghan. **19** — I Perwerdigar, Sen
méning küchüm we qorghinimsen, azab-oqubet
künide bashpanahimsen. Eller bolsa yer yüzining
chet-chetliridin yéninggha kélidu we: «Berheq,
ata-bowilirimiz yalghanchiliq hem bimenilikke
mirasxorluq qilghan; bu nersilerde héch payda yoqtur.
20 Insanlar öz-özige xudalarni yasiyalamdu?! Lékin
yasighini Xuda emestur!» — deydu. **21** — Shunga,
mana, Men bu qétim [bu rezil xelqqe] shuni obdan
bildürimen, — ulargha Méning qolum we küch-
qudritimni obdan bildürimen; shuning bilen ular
Méning namimning Perwerdigar ikenlikini bilidu!

17 Yehudaning gunahi almas uchluq tömür
qelem bilen tashtaxtay kebi yüreklirige we
qurban'gahliridiki münggüzlerge oyulghan; **2**
balilirimu yéshil derexler boyida tiklen'gen, égiz
döngler üstide yasighan [butlirining] qurban'gahlirini
we «Asherah»lirini herdaim séghinidu. **3** Men
taghliringlarda we étizliringlarda, hem bayliqliringni
hem xeziniliringni, — séning «yuqiri jaylar»ingmu
buning sirtida emes — bu chétingdin u chétinggiche
bolghan gunahing tüpeylidin olja bolushqa

tapshurimen; 4 Özüngning shori, Men sanga
teqdim qilghan mirasing qolungdin kétidu; Men sen
tonumaydighan bir zéminda séni düshmenliringning
qulluqigha tapshurimen; chünki siler ghezipimge
ot yéqip uni qozghighansiler; u menggüge köyidu.
5 Perwerdigar mundaq deydu: — — Ademge
tayan'ghan, ademning et-küchini tayanchi qilghan,
qelbi Perwerdigardin chetnigen ademning haligha
lenet bolsun! 6 U chöl-bayawanda ösken qara
archa chatqilidek bolidu; bext-yaxshiliq kelsimu
u buni körmeydu; u belki chöldiki qaghjiraq
yerlerde, ademzatsiz shorluq bir zéminda turidu. 7
Perwerdigargha tayan'ghan, Perwerdigarni tayanch
qilghan adem bext-beriketlik bolidu! 8 U sular
boyida tiklen'gen, ériq boyida keng yiltiz tartqan
derexdek; pizhghirim issiqtin u qorqmaydu; uning
yopurmaqliri hemishe yéshildur; qurghaqchiliq yili u
solashmaydu we méwe bérishtin qalmaydu. 9 Qelb
hemmidin aldamchi, uning dawasi yoqtur. Kimmu
uni chüshinelisun? 10 Menki Perwerdigar insan
qelbini közitip tekshürimen; herbirsige öz yolliri
boyiche, qilghan emellirining méwisi boyiche teqsim
qilish üchün, insan wijdanini sinaymen. 11 Xuddi
özi tughmighan tuxumlarni bésiwalghan kekliktek,
haramdin bayliqlargha érishken kishimu shundaq
bolidu; künlirining yérimi ötmeyla érishkinidin
ayrilidu, u axirida exmeq bolup chiqidu. 12 Shan-
shereplik bir text, ezeldin yuqirigha tiklen'gen,
del bizning bashpanahimiz bolghan jaydur; 13
i Perwerdigar, Sen Israilning ümidisen! Sendin
waz kechken hemmeylen yerge qarap qalidu;
Sendin yiraqlashqanlar tupraqta yatqanlar arisida
tizimlinidu; chünki ular hayatliq sulirining menbesi
bolghan Perwerdigardin waz kechken. 14 Méni
saqaytqin, i Perwerdigar, men shuning bilen
jezmen saqaytilimen! Méni qutquzghin, shuning
bilen jezmen qutquzulimen! — Chünki Özüng
méning medhiyemdursen! 15 Mana, ular manga:
— Perwerdigarning söz-béshariti qéni?! Qéni, u
emelge ashurulsun!» — deydu. 16 Lékin men bolsam,
Sanga egeshkinimde «pada baqquchi» bolushtin
héch qachqan emesmen, we ejel künini héch
arzu qilmighanmen, — Sen bilisen! Aghzimdin
barliq chiqqanlar Séning yüz aldingda bolghan. 17
Manga wehime bolmighaysen; külpetlik künide Sen
méning bashpanahimdursen. 18 Manga ziyankeshlik
qilghuchilar yerge qarap qalsun, lékin méni yerge
qaratmighaysen! Ular dekke-dükkige chüshsun, lékin
méni dekke-dükkige chüshürmigeysen; ularning
béshigha külpet künini chüshürgeysen; ularni
ikki hessilik halaket bilen üzül-késil pachaqlap
tashlighaysen! 19 Perwerdigar manga mundaq
dégen: — Barghin, Yehuda padishahliri sheherge
kiridighan we chiqidighan «Xelqning baliliri»
dégen derwazida, hemde Yérusalémning barliq
derwazilirida turghin, ularga mundaq dégin: —
20 Perwerdigarning sözini anglanglar, i mushu
derwazilardin kiridighan Yehudaning padishahliri,
barliq Yehuda we Yérusalémda turuwatqan xalayiq!
21 Perwerdigar mundaq deydu: — Öz jéninglargha
hézi bolunglar! «shabat» künide héchqandaq
yükni kötürmenglar, Yérusalémning derwaziliridin
héchnersini épkirmenglar; 22 shabat künliride
öyliringlardin héch yükni kötürüp élip chiqmanglar,
we héchqandaq emgek qilmanglar; belki Men ata-
bowiliringlargha buyrughinimdek, shabat künini
Özümge atalghan muqeddes bir kün dep qaranglar. 23
Lékin ular héch anglimighan yaki qulaq salmighan,
belki anglimasliqqa hem terbiyini qobul qilmasliqqa
boynini qattiq qilghan. 24 Shundaq boliduki,
siler awazimni köngül qoyup anglisanglar, —
deydu Perwerdigar, — yeni shabat künide sheher
derwaziliridin héch yükni élip kirmisenglar we
héch emgek qilmasliq arqiliq shabat künini Manga
pak-muqeddes bir kün hésablisanglar, 25 bu
sheher derwaziliridin Dawutning textige olturidighan
padishahliri we emirliri jeng harwilirigha olturup
we atlargha minip kiridu; ular, ularning emirliri,
Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlarmu
kirip-chiqishidu; bu sheher menggü awat bolidu. 26
Shundaq qilsanglar, xelqler Yehuda sheherliridin,
Yérusalém etrapidiki yézilardin, Binyaminning
zéminidin, [gherbtiki] «Shefelah» égizlikidin, jenubtiki
[taghliqtin], Yehudadiki jenubiy bayawanlardin
Perwerdigarning öyige «köydürme qurbanliq»lar,
«inaqliq qurbanliqliri», «ashliq hediye»ler we
xushbuylarni tutup, [Perwerdigargha bolghan]
rehmetlirini éytishqa kiridighan bolidu. 27 Lékin
siler Manga qulaq salmisanglar, yeni shabat
künini Özümge pak-muqeddes hésablimay, shabat
künide Yérusalémning derwaziliridin yük kötürüp
kirsenglar, emdi Men derwazilargha bir ot yaqimen,
u Yérusalémdiki ordilarni yewétidu, uni héch
öchürelmeydu.

18 Bu söz Perwerdigardin Yeremiyagha kélip,
mundaq déyildi: — 2 «Ornungdin tur,
sapalchining öyige chüshkin, Men sanga sözlirimni
anglitimen». 3 Shunga men sapalchining öyige
chüshtum; we mana, sapalchi ghaltek üstide bir
nersini yasawatqanidi. 4 U séghiz laydin yasawatqan
qacha turup-turup qoli astida buzulatti. Shu chaghda
sapalchi shu laydin özi layiq körgen bashqa bir qachini
yasaytti. 5 We Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — 6 «I Israil jemeti, bu sapalchi
qilghandek Men sanga qilalmamdim? — deydu
Perwerdigar. — Mana, séghiz layning sapalchining
qolida bolghinigha oxshash, siler Méning qolumdisiler,
i Israil jemeti. 7 Bezide Men melum bir el, melum bir
memliket toghruluq, yeni uning yulunushi, buzulushi
we halak qilinishi toghruluq sözleymen; 8 shu
chagh Men agahlandurghan shu el yamanliqidin
towa qilip yansa, Men ulargha qilmaqchi bolghan
yamanliqtin yanimen. 9 Men yene bezide melum
bir el, melum bir memliket toghruluq, yeni uning
qurulushi we tikip östürülüshi toghruluq sözleymen;
10 shu chagh shu el köz aldimda yamanliq qilip
awazimni anglimisa, Men yene ulargha wede qilghan,
ularni beriketlimekchi bolghan yaxshiliqtin yanimen.
11 Emdi hazir Yehudadikilerge we Yérusalémda
turuwatqanlargha mundaq dégin: — «Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men silerge yamanliq
teyyarlawatimen, silerge qarshi bir pilan tüziwatimen;
shunga herbiringlar rezil yolunglardin yéninglar,
yolliringlarni we qilmishliringlarni tüzitinglar. 12
— Lékin ular: «Yaq! Xam xiyal qilma! Biz öz
pilanlirimizgha egishiwérimiz, öz rezil könglimizdiki
jahilliqimiz boyiche qiliwérimiz» — deydu. 13
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Eller arisidin:
«Kim mushundaq ishni anglap baqqan?!» dep
soranglar. «Pak qiz» Israil dehshetlik yirginchlik
ishni qilghan! 14 Liwan qarliri aydaladiki qiyaliqtin
yoqap kétemdu? Uning yiraqtin chüshken muzdek
suliri qurup kétemdu? 15 Lékin Méning xelqim bolsa
Méni untughan; ular yoq bir nersilerge xushbuy
yaqidu; mana, bular ularni yashawatqan yolidin, yeni
qedimdin bolghan yollardin putlashturup, kötürülüp
tüz qilinmighan bir yolda mangdurghan. 16 Shuning
bilen ularning zéminini dehshet basidighan hem
daim kishiler ush-ush qilidighan obyékt qilidu;
uningdin ötüwatqanlarning hemmisini dehshet bésip,
béshini chayqishidu. 17 Men xuddi sherqtin chiqqan
shamaldek ularni düshmen aldida tarqitiwétimen;
Men balayi'apet künide ulargha yüzümni emes, belki
arqamni qilimen». 18 Kishiler: «Kélinglar, Yeremiyagha
qest qilayli; chünki ya kahinlardin qanun-terbiye, ya
danishmenlerdin eqil-nesihet ya peyghemberlerdin
söz-bésharet kemlik qilmaydu. Kélinglar, tilimizni bir
qilip uning üstidin shikayet qilayli, uning sözliridin
héchqaysisigha qulaq salmayli» — déyishti. 19 —
I Perwerdigar, manga qulaq salghaysen; manga
qarshilishidighanlarning dewatqanlirini anglighaysen.
20 Yaxshiliqqa yamanliq qilish bolamdu? Chünki
ular jénim üchün ora kolighan; men ulargha yaxshi
bolsun dep, ghezipingni ulardin yandurush üchün
Séning aldingda [dua qilip] turghanliqimni ésingde
tutqaysen. 21 Shunga baliliringni qehetchilikke
tapshurghaysen, qilichning bisigha élip bergeysen;
ayalliri baliliridin juda qilinip tul qalsun; erliri waba-
ölüm bilen yoqalsun, yigitler jengde qilichlansun.
22 Ularning üstige basmichilarni élip kelginingde
öyliridin nale-peryad anglansun; chünki ular méni
tutushqa ora kolighan, putlirim üchün qismaqlarni
yoshurun salghan. 23 Emdi Sen, i Perwerdigar, ularning
méni qetl qilishqa bolghan qestlirining hemmisini
obdan bilisen; ularning qebihliklirini kechürmigeysen,
ularning gunahlirini közüng aldidin yumighaysen;
belki ular Séning aldingda yiqitilsun; gheziping
chüshken künide ularni bir terep qilghaysen.

19 Perwerdigar mundaq deydu: — Barghin,
sapalchidin bir sapal kozini alghin; andin
elning aqsaqalliridin we kahinlarning aqsaqalliridin
birnechchini apirip, 2 «Sapal parchiliri» derwazisigha
yéqin bolghan «Hinnomning oghlining jilghisi»gha
bérip shu yerde Men sanga éytidighan sözlerni
jakarlighin. 3 Mundaq dégin: — Perwerdigarning
sözini anglanglar, i Yehudaning padishahliri we
Yérusalémdikiler! Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Mana, Men mushu yerge balayi'apetni
chüshürimenki, kimki uni anglisila qulaqliri zingildap
kétidu. 4 Chünki bu xelq Mendin waz kéchip, bu
yerni Manga «yat» qilghan, uningda ne özliri, ne ata-
bowiliri, ne Yehuda padishahliri héch tonumighan
bashqa ilahlargha xushbuy yaqqan; ular bu yerni
gunahsizlarning qanliri bilen toldurghan. 5 Ular
Baalgha öz balilirini köydürme qurbanliqlar süpitide
köydürüsh üchün Baalning «yuqiri jaylar»ini qurghan;
Men bundaq bir ishni héchqachan buyrup baqmighan,

héch éytmighan, u hergiz oyumgha kirip baqmighan.
6 Shunga mana, shundaq künler kéliduki, — deydu
Perwerdigar, — bu yer kelgüside «Tofet», yaki
«Hinnomning oghlining jilghisi» dep atalmaydu, belki
«Qetl jilghisi» dep atilidu. 7 Men bu yerde Yehuda hem
Yérusalémning pilan-tedbirlirini quruq qiliwétimen;
Men ularni düshmenlirining qilichi bilen, yeni janlirini
izdigüchilerning qolida yiqitimen; Men jesetlirini
asmandiki uchar-qanatlargha we yer-zémindiki
haywanatlargha ozuq bolushqa bériwétimen. 8 Men
bu sheherni dehshet basidighan hem kishiler ush-ush
qilidighan obyékt qilimen; uningdin ötüwatqanlarning
hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin dehshet
bésip üshqirtidu. 9 Men ularni düshmenlirining
hem janlirini izdigüchilerning qattiq qistaydighan
qorshawining bésimi astida oghullirining göshini
hem qizlirining göshini yeydighan qilimen, ularning
herbiri öz yéqinining göshini yeydu. 10 Emdi sen
özüng bilen bille aparghan hemrahliringning köz
aldida héliqi kozini chéqiwetkin; 11 shundaq qilip
ulargha mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Birsi
sapalchining kozisini qaytidin héch yasiyalmighudek
derijide chéqiwetkinidek Menmu bu xelq we bu
sheherni shundaq chéqiwétimen. Ular jesetlirini
Tofette kömidu, hetta kömgüdek yer qalmighuche.
12 Men bu yerni we buningda turuwatqanlarnimu
mushundaq qilimen, — deydu Perwerdigar, — bu
sheherni Tofetke oxshash qilimen. 13 Yérusalémdiki
öyler we Yehuda padishahlirining öyliri, — yeni
ularning ögziliride turup asmandiki barliq yultuz-
seyyarilerge xushbuy yaqqan we Mendin bashqa yat
ilahlargha «sharab hediye»lerni tökken barliq öyliri
xuddi Tofet dégen jaydek bulghan'ghan jaylar bolidu.
14 We Yeremiya Perwerdigar uni bésharet bérishke
ewetken Tofettin qaytip kélip, Perwerdigarning
öyining hoylisigha kirip turup barliq xelqqe mundaq
dédi: 15 — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Mana, Men bu sheher we uning barliq sheherlirige
qarap éytqan balayi'apetning hemmisini ularning
béshigha chüshürimen; chünki ular boynini qattiq
qilip Méning sözlirimni héchqachan anglimighan.

20 Emdi Immerning oghli, kahin Pashxur —
u Perwerdigarning öyide «amanliq saqlash
bégi»mu idi, Yeremiyaning bu bésharetlerni
bergenlikini anglidi. 2 Pashxur Yeremiya
peyghemberni urghuzdi we uning putini
Perwerdigarning öyidiki «Binyaminning yuqiri
derwazisi»ning yénidiki taqaqqa saldi. 3 Ikkinchi
küni, Pashxur Yeremiyani taqaqtin boshatti; Yeremiya
uninggha: — Perwerdigar ismingni Pashxur emes,
belki «Magor-missabib» dep atidi, dédi. 4 — Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séni
özüngge we barliq aghiniliringge wehime salghuchi
obyékt qilimen; ular düshmenlirining qilichi bilen
yiqilidu; sen öz közüng bilen buni körisen; Men barliq
Yehudani Babil padishahining qoligha tapshurimen;
u ularni Babilgha sürgün qilip élip kétidu hemde
ularni qilich bilen uridu. 5 Men bu sheherning
hemme bayliqliri — barliq mehsulatliri, barliq
qimmet nersiliri we Yehuda padishahlirining barliq
xezinilirini düshmenlirining qoligha tapshurimen;
ular ularni olja qilip buliwélip Babilgha élip kétidu. 6
Sen bolsang, i Pashxur, hemme öydikiliring birge
sürgün bolup kétisiler; sen Babilgha kélisen; sen shu
yerde dunyadin kétisen, shu yerge kömülisen; sen
hem séning yalghan bésharetliringge qulaq salghan
aghiniliringmu shundaq bolidu. 7 I Perwerdigar, Sen
méni qayil qilip [peyghemberlikke] köndürdüng, men
shundaqla köndürüldüm; Sen mendin zor kelding,
shundaqla ghelibe qilding; men pütün kün tapa-
tenining obyékti bolimen; hemme kishi méni mazaq
qilidu. 8 Men qachanla söz qilsam, «Zorawanliq hem
bulangchiliq kélidu» dep jakarlishim kérek; shunga
Perwerdigarning sözi méni pütün kün ahanet we
mesxirining obyékti qilidu. 9 Lékin men: «Men uni
tilgha almaymen, we yaki Uning nami bilen ikkinchi
söz qilmaymen» désem, Uning sözi qelbimde lawuldap
ot bolup, söngeklirimge qapsalghan bir yalqun bolidu;
ichimge sighdurushqa halim qalmay, éytmay chidap
turalmaymen. 10 Shundaq, qiliwérimen, gerche
men nurghun kishilerning pichirlashqan qestlirini
anglisammu; terep-tereplerni wehime basidu! «Uning
üstidin erz qilinglar! Uning üstidin erz qilayli!» dep,
barliq ülpet-hemrahlirim putliship kétishimni paylap
yürmekte; ular «U belkim aldinar, shundaq bolghanda
biz uning üstidin ghelibe qilimiz, uningdin intiqam
alalaymiz» déyishiwatidu. 11 Lékin Perwerdigar
bolsa qudretlik we dehshetlik bir palwandek
men bilen billidur; shunga manga ziyankeshlik
qilghuchilar putliship ghelibe qilalmaydu; ular
muweppeqiyet qazanmighachqa, qattiq xijil bolup
yerge qarap qalidu; ularning bu reswachiliqi

menggülük bolup, hergiz untulmaydu. 12 Emdi Sen, i
heqqaniylarni sinaydighan, insanning wijdani we
qelbini köridighan samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, ularning üstige bolghan
qisasingni manga körgüzgeysen; chünki men
dewayimni aldinggha qoyghanmen. 13 Perwerdigarni
küy éytip maxtanglar, Uni medhiyilengler; chünki U
namrat kishini rezillik qilghuchilardin qutquzghan.
14 Méning tughulghan künümge lenet bolsun; apam
méni tughqan küni mubarek bolmisun! 15 Atamgha
xewer élip: «sanga oghul bala tughuldi!» dep uni
alamet shadlandurghan ademge lenet bolsun! 16
Bu adem Perwerdigar rehim qilmay ghulatqan
sheherlerdek bolsun; u etigende nale, chüshte
alaqzadilik chuqanlirini anglisun — 17 chünki u
méni baliyatqudin chüshkinimdila öltürüwetmigen;
apam méning görüm bolsiidi, uning qorsiqi men
bilen teng hemishe chong bolsiidi! 18 Némishqa men
japa-musheqqet, azab-oqubetni körüshke, künlirimni
xijalet-ahanet ichide ötküzüshke baliyatqudin
chiqqandimen?

21 Padishah Zedekiya Malkiyaning oghli Pashxurni
hem Maaséyahning oghli, kahin Zefaniyani
ewetkende, Yeremiyagha Perwerdigardin töwendiki
munu bir söz keldi: — 2 ([Ular]: «Biz üchün
Perwerdigardin yardem sorighin; chünki Babil
padishahi Néboqadnesar bizge hujum qilidu;
Perwerdigar Özining [ötkenki] karamet qilghan
ishliri boyiche, bizgimu oxshash muamile qilip,
uni yénimizdin yandurarmikin?» — [dep soridi]. 3
Yeremiya ularghа: — Zedekiyagha mundaq denglar,
— dédi) 4 — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, Men qolliringlar tutqan, silerni
qorshiwalghan Babil padishahi hem kaldiylerge sépil
sirtida jeng qilishqa ishlitidighan, jeng qoralliringlarni
qayriwétimen we bularni bu sheherning otturisida
yighiwalimen; 5 Men Özümmu sozulghan qolum we
küchlük bilikim bilen, ghezipim bilen, qehrim bilen
we hessilen'gen achchiqim bilen silerge jeng qilimen!
6 Men bu sheherde turuwatqanlarni, insan bolsun,
haywan bolsun urimen; ular dehshetlik bir waba
bilen ölidu. 7 Andin kéyin, — deydu Perwerdigar,
— Yehuda padishahi Zedekiyani, xizmetkarlirini,
xelqni, yeni bu sheherde wabadin, qilichtin we
qehetchiliktin qélip qalghanlar bolsa, Men ularni
Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha, ularning
düshmenlirining qoligha we jénini izdigüchilerning
qoligha tapshurimen; Néboqadnesar ularni qilich
tighi bilen uridu; u ne ularni ayimaydu, ne ularghа
ichini héch aghritmaydu, ne rehim qilmaydu. 8 Lékin
sen bu xelqqe mundaq déyishing kérek: «Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men aldinglarda hayat yoli we
mamat yolini salimen; 9 kim bu sheherde qalmaqchi
bolsa, qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; lékin kim
sheherdin chiqip, silerni qorshiwalghan kaldiylerge
teslim bolsa, u hayat qalidu; uning jéni özige
alghan oljidek bolidu. 10 Chünki Men bu sheherge
yaxshiliq üchün emes, belki yamanliq qilish üchün
yüzümni qaratquzdum, — deydu Perwerdigar; u Babil
padishahining qoligha tapshurulidu, u uni ot sélip
köydüriwétidu. 11 We Yehuda padishahining jemeti
toghruluq Perwerdigarning sözini anglanglar: — 12
I Dawutning jemeti, Perwerdigar mundaq deydu:
— her etigende adalet bilen höküm chiqiringlar,
bulan'ghan kishini ezgüchining qolidin qutquzunglar;
bolmisa, qilghanliringlarning rezilliki tüpeylidin,
qehrim partlap, ottek hemmini köydüridu; uni
öchüreleydighan héchkim bolmaydu; 13 Mana, Men
sanga qarshidurmen, i jilgha üstide, tüzlengliktiki
qiyada olturghuchi, yeni «Kim üstimizge chüshüp
hujum qilalisun, kim öylirimizge bésip kirelisun?!»
dégüchi, — deydu Perwerdigar. 14 Men silerning
qilmishinglarning méwisi boyiche silerge yéqinliship
jazalaymen, — deydu Perwerdigar; we Men uning
ormanliqida bir ot yaqimen, u bolsa uning etrapidiki
hemmini köydürüp tügitidu.

22 Perwerdigar manga mundaq dédi: «Barghin,
Yehuda padishahining ordisigha chüshüp bu
sözni shu yerde qilghin: — 2 Perwerdigarning
sözini angla, i Dawutning textige olturghuchi,
Yehuda padishahi — Sen, elemdar-xizmetkarliring we
mushu derwazilardin kirip-chiqidighan xelqing, — 3
Perwerdigar mundaq deydu: Adalet we heqqaniyliq
yürgüzünglar; bulan'ghan kishini ezgüchining qolidin
qutquzunglar; musapirlarni, yétim-yésirlerni we tul
xotunlarni héch xarlimanglar yaki bozek qilmanglar,
gunahsiz qanlarni bu yerde tökmenglar. 4 Siler
bu emrlerge heqiqeten emel qilsanglar, emdi
Dawutning textige olturghan padishahlar, yeni
ular, ularning emeldar-xizmetkarliri we xelqi jeng
harwilirigha olturup we atlargha minip bu öyning
derwaziliridin kirip chiqishidu. 5 Biraq siler bu
sözlerni anglimisanglar, Men Öz namim bilen qesem
ichkenki, — deydu Perwerdigar, — bu orda bir xarabe

bolidu. 6 Chünki Perwerdigar Yehuda padishahining
öyi toghruluq mundaq deydu: — Sen Manga xuddi
Giléad, Liwanning choqqisidek bolghining bilen,
berheq Men séni bir chöl-bayawan, ademler waz
kechken sheherlerdek qilimen. 7 Men herbiri yaxshi
qorallan'ghan weyran qilghuchilarni sanga qarshi
ewetimen; ular «ésil kédirliringni» késiwétip, otqa
tashlaydu. 8 Nurghun eller bu sheherdin ötüp,
herbiri yéqinidin: «Némishqa Perwerdigar bu ulugh
sheherni bundaq qilghandu?» dep soraydu. 9 We
ular jawaben: «Chünki ular Perwerdigar Xudasining
ehdisidin waz kéchip, bashqa ilahlargha choqunup
ularning qulluqigha kirgen» — deydu. 10 Ölginige
yighlimanglar, uning üchün ah-zarlimanglar; belki
sürgün bolghini üchün qattiq yighlanglar, chünki
u öz yurtigha héchqachan qaytip kelmeydu. 11
Chünki Yehuda padishahi Yosiyaning oghli, yeni atisi
Yosiyaning ornigha textige olturghan, bu yerdin
sürgün bolghan Shallum toghruluq Perwerdigar
mundaq deydu: U hergiz bu yerge qaytmaydu; 12
chünki u esir qilinip apirilghan yurtta ölidu, u bu
zéminni ikkinchi körmeydu. 13 Öyini adilsizliq bilen,
balixana-rawaqlirini adaletsizlik bilen qurghanning
haligha way! U qoshnisini bikar ishlitip, emgikige
héchqandaq heq bermeydu; 14 u: «Özümge kengtasha
bir ordini, azade rawaqlar bilen qoshup salimen;
tamlirigha dérizilerni keng chiqirimen; tamlirini
kédir taxtaylar bilen bézeymen, öylirini pereng
sirlaymen» — deydu. [Uning haligha way]! 15 Sen
kédir yaghichidin yasalghan taxtaylarni chaplap, [ata-
bowiliring] bilen besleshseng qandaqmu padishah
bolushqa layiq bolisen? Séning atang yep-ichishke
teshekkür éytip, adalet we durus ishlarni yürgüzgen
emesmu? Shunga u buning yaxshiliqini körgen.
16 U möminlerning we namratlarning dewasini
toghra sorighan; shunga xelqning ehwali yaxshi
idi. Bundaq ish Méni tonushtin ibaret emesmu?»
— deydu Perwerdigar. 17 — Biraq közüng we
könglüng bolsa peqet öz jazane-menpeetingge
érishish, gunahsizlarning qénini tökush, zorluq-
zumbuluq we bulangchiliq qilish peytini közlep
tikilgendur. 18 Shunga Perwerdigar Yehuda padishahi
Yosiyaning oghli Yehoakim toghruluq mundaq
deydu: — Xelq uning ölümide: «Ah, akam! Ah,
singlim!» dep ah-zarlar kötürmeydu; yaki uning
üchün: «Ah, bégim! Ah, uning heywisi!» dep ah-zarlar
kötürmeydu; 19 u éshekning depnisidek kömülidu,
jesiti Yérusalém derwazilirining sirtigha chörüp
tashlinidu. 20 Liwan'gha chiqip peryad qil, Bashanda
awazingni kötür, Abarimning choqqiliridinmu nale
kötür; chünki séning «ashniliring»ning hemmisi
nabut qilindi. 21 Men aman-ésen turghiningda sanga
agahlandurdum; lékin sen: «Anglimaymen!» — déding.
Yashliqingdin tartipla bundaq qilip Méning awazimgha
qulaq salmasliq del séning yolung bolup kelgen. 22
Shamal barliq «baqquchi»liringgha «baqquchi» bolup
ularni uchurup kétidu, shuning bilen ashniliring
sürgün bolushqa chiqidu; berheq, sen shu chaghda
barliq rezilliking tüpeylidin xijil bolup reswa bolisen.
23 I «Liwan»da turghuchi, kédir derexliri üstige
uwilighuchi, sen tolghaq tutqan ayalning azabliridek,
derd-elemler béshinggha chüshkende qanchilik ingrap
kétersen! 24 Öz hayatim bilen qesem ichimenki, —
deydu Perwerdigar, — sen Yehoakimning oghli Koniya
hetta ong qolumdiki möhürlük üzük bolsangmu, Men
séni shu yerdin yulup tashlaymen; 25 Men séni jéningni
izdigüchilerning qoligha we sen qorqqan ademlerning
qoligha, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning
qoligha we kaldiylerning qoligha tapshurimen. 26 Men
séni hem séni tughqan anang ikkinglarni özünglar
tughulmighan yat bir yurtqa chöriwétimen; siler shu
yerde ölisiler. 27 Jéninglar qaytip kélishke shunche
teshna bolghan bu zémin'gha bolsa, siler hergiz
qaytip kélelmeysiler. 28 Koniya dégen bu kishi
chéqilghan, nezerge élinmaydighan sapal kozimu?
Héchkim qarimaydighan bir qachimu? Emdi némishqa
ular, yeni u we uning nesli bolghanlar chöriwétilgen,
ular tonumaydighan bir yurtqa tashliwétilidu? 29 I
zémin, zémin, zémin, Perwerdigarning sözini angla! 30
Perwerdigar mundaq deydu: — Bu adem «perzentsiz,
öz künide héch ghelibe qilalmighan bir adem» dep
yazghin; chünki uning neslidin héchqandaq adem
ghelibe qilip, Dawutning textige olturup Yehuda
arisida höküm sürmeydu.

23 Méning yayliqimdiki qoylarni halak qilghuchi
we tarqitiwetküchi pada baqquchilarning
haligha way! — deydu Perwerdigar. 2 Shunga
Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqini
shundaq béqiwatqan baqquchilargha mundaq deydu:
«Siler Méning padamni tarqitiwetkensiler, ularni
heydiwetkensiler we ularni izdimigensiler we ulardin
héch xewer almighansiler; mana, Men silerning
qilmishliringlarning rezillikini öz béshinglargha
chüshürimen, — deydu Perwerdigar — 3 we padamning

qaldisini bolsa, Men ularni heydiwetken barliq
padishahliqlardin yighimen, ularni öz yaylaqlirigha
qayturimen; ular awup köpiyidu. 4 Men ularning
üstige ularni heqiqiy baqidighan baqquchilarni
tikleymen; shuning bilen ular ikkinchi qorqmaydu
yaki parakende bolmaydu, ulardin héchqaysisi kem
bolmaydu, — deydu Perwerdigar. 5 Mana, shu
künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Dawut
üchün bir «Heqqaniy Shax»ni östürüp tikleymen;
u padishah bolup danaliq bilen höküm sürüp,
zéminda adalet we heqqaniyliq yürgüzidu. 6 Uning
künliride Yehuda qutquzulidu, Israil aman-tinchliqta
turidu; u shu nami bilen atiliduki — «Perwerdigar
Heqqaniyliqimiz». 7 Shunga mana, shu künler
kéliduki, — deydu Perwerdigar, — «Israillarni Misir
zéminidin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning
hayati bilen!» dégen qesem qaytidin ishlitilmeydu, 8
belki shu künlerde «Israillarni shimaldiki zémindin
we Özi ularni heydigen barliq padishahliqlardin
qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati
bilen!» dep qesem ichilidu. Andin ular öz yurtida
turidu. 9 Peyghemberler toghruluq: — Méning
könglüm ich-baghrimda sunuqtur; söngeklirimning
hemmisi titreydu; men mest bolghan adem, sharab
teripidin yéngilgen ademge oxshaymen; bundaq
bolushum Perwerdigar we Uning pak-muqeddes
sözliri tüpeylidindur; 10 chünki zémin bolsa
zinaxorlargha tolghan; ularning yügürüshliri toghra
yolda emes; ularning hoquqi heqqaniyliq yolida emes.
Shunga [Perwerdigarning] leniti tüpeylidin zémin
qaghjiraydu; daladiki ot-chöp solishidu; 11 chünki
hem peyghember hem kahin haram boldi; hetta Öz
öyümdimu ularning rezil qilmishlirini bayqidim, —
deydu Perwerdigar. 12 — Shunga ularning yoli özlirige
qarangghuluqta mangidighan, téyilghaq yollardek
bolidu; ular bu yollarda putliship, yiqilidu; chünki
ular jazalinidighan yilida Men ularning béshigha
yamanliq chüshürimen, — deydu Perwerdigar. 13 Men
awwal Samariyediki peyghemberlerde exmeqliqni
körgenmen; ular Baalning namida bésharet bérip,
xelqim Israilni azdurghan; 14 biraq Yérusalémdiki
peyghemberlerdimu yirginchlik bir ishni kördum;
ular zinaxorluq qilidu, yalghanliqta mangidu,
rezillik qilghuchilarning qolini kücheytiduki, netijide
héchqaysisi rezillikidin yanmaydu; ularning hemmisi
Manga Sodomdek, [Yérusalémda] turuwatqanlar
Manga Gomorradek boldi. 15 Shunga samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
peyghemberler toghruluq mundaq deydu: —
Mana, Men ularni emen bilen ozuqlandurimen,
ulargha öt süyini ichküzimen; chünki Yérusalémdiki
peyghemberler haramliqning menbesi bolup,
haramliq ulardin pütkül zémin'gha tarqilip ketti. 16
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — Silerge bésharet bériwatqan
peyghemberlerning sözlirige qulaq salmanglar;
ular silerni bimenilikke yétekleydu; ularning sözliri
Perwerdigarning aghzidin chiqqan emes, belki
öz könglide tesewwur qilghan bir körünüshni
sözlewatidu. 17 Ular Perwerdigarning sözini
közige ilmaydighanlargha: «Siler aman-tinchliqta
turisiler» deydu we öz könglining jahilliqida
mangidighanlarning herbirige: «Héchqandaq
yamanliq béshinglargha chüshmeydu» — deydu.
18 Biraq ulardin qaysi birsi Perwerdigarning
kéngishide Uning söz-kalamini bayqap chüshinish we
anglash üchün turghan? Ulardin kim Uning sözini
qulaq sélip anglighan? 19 Mana, Perwerdigardin
chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqti;
berheq, dehshetlik bir qara quyun chiqip keldi; u
pirqirap rezillerning béshigha chüshidu. 20 Uning
könglidiki niyetlirini ada qilip toluq emel qilghuche,
Perwerdigarning ghezipi yanmaydu; axirqi künlerde
siler buni obdan chüshinip yétisiler. 21 Men bu
peyghemberlerni ewetmigenmen, lékin ular xewerni
jar qilishqa qatrighan; Men ulargha söz qilmidim,
lékin ular bésharet bergen. 22 Halbuki, ular Méning
kéngishimde turghan bolsa, Méning xelqimge
sözlirimni anglatquzghan bolsa, emdi xelqimni rezil
yolidin we qilmishlirining rezillikidin yandurghan
bolatti. 23 Men peqet bir yerdila turidighan Xudamu?
— deydu Perwerdigar, — Men yiraq-yiraqlardiki
herjayda turidighan Xuda emesmu? 24 Birsi yoshurun
jaylarda möküwalsa Men uni körelmemdimen? —
deydu Perwerdigar; — asman-zémin Men bilen
toldurulghan emesmu? — deydu Perwerdigar.
25 Men Méning namimda yalghan bésharetler
béridighan peyghemberlerning: «Bir chüsh kördüm!
Bir chüsh kördüm!» dégenlirini anglidim; 26
bundaq peyghemberler yalghan bésharetlerni béridu,
ular özining könglidiki ézitqu tesewwurliridin
peyghemberler bolushiwalghan. Emdi ular bundaq
ishlarni qachan'ghiche könglige pükidu? 27 Ular
herbiri qachan'ghiche öz yéqinigha éytqan chüshliri

arqiliq (xuddi ata-bowilirining Baalgha choqunup
namimni untughinigha oxshash) xelqimge namimni
untuldurushni pemleydu? 28 Chüshni körgen
peyghember, chüshni éytip bersun; Méning sözümni
anglighan kishi bu sözümni estayidilliq bilen sözlisun;
paxalning bughday bilen sélishturghuchilik némisi
bardu? — deydu Perwerdigar. 29 — Méning sözüm
xuddi köydürgüchi bir ot we tashni chaqidighan
bazghan emesmu? — deydu Perwerdigar. 30 Shunga
mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, —
deydu Perwerdigar, — ularning herbiri öz yéqinidin
«Méning sözlirim»ni oghrilap doramchiliq qilidu.
31 Mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, —
deydu Perwerdigar, — ular öz tillirini chaynap:
«[Perwerdigar] deydu...» dep bésharet béridu. 32 Mana,
yalghan chüshlerni bésharet qilip bularni yetküzüp,
yalghanchiliqi we bashbashtaqliqi bilen Méning
xelqimni azdurghanlargha qarshidurmen, — deydu
Perwerdigar; — Men ularni ewetmigenmen, ularni
buyrughan emesmen; ular bu xelqqe héchqandaq
payda yetküzmeydu, — deydu Perwerdigar. 33 Emdi
yaki bu xelq, yaki peyghember, yaki kahin sendin:
«Perwerdigarning sanga yükligen sözi néme?»
dep sorisa, sen ulargha: «Qaysi yük?! Men silerni
Özümdin yiraq tashlaymen, — deydu Perwerdigar.
34 «Perwerdigarning yükligen sözi» deydighan
herqaysi peyghember, kahin yaki xelq bolsa, Men
bu kishini öyidikiler bilen teng jazalaymen. 35 Emdi
silerning herbiringlar öz yéqinidin we herbiringlar
öz qérindishidin mushundaq: «Perwerdigar néme
jawab berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep
sorishinglar kérek. 36 Siler «Perwerdigarning yükligen
sözi» dégenni qaytidin aghzinglargha almaysiler;
chünki herbiringlarning öz sözi özige yük bolidu;
chünki siler Xudayimiz, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, tirik Xudaning sözlirini
burmilighansiler. 37 Herbiringlar peyghemberdin
mushundaq: «Perwerdigar sanga néme dep jawab
berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishing
kérek. 38 Lékin siler: «Perwerdigarning yükligen sözi»
dewergininglar tüpeylidin, mana Perwerdigar mundaq
deydu: — Chünki siler: «Perwerdigarning yükligen
sözi» dewérisiler we Men silerge: ««Perwerdigarning
yükligen sözi» démengler» dep xewer ewetkenmen,
39 shunga mana, Men silerni pütünley untuymen, Men
silerni silerge we ata-bowiliringlargha teqdim qilghan
sheher bilen teng yüzümdin yiraq tashlaymen;
40 Men üstünglargha menggü reswachiliq we
hergiz untulmaydighan menggülük shermendilikni
chüshürimen!

24 Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémdin
Yehoakimning oghli, Yehuda padishahi
Yekoniyah, Yehuda emir-shahzadiliri, hünerwenler we
tömürchilerni esirge élip Babilgha sürgün qilghandin
kéyin, Perwerdigar manga Öz ibadetxanisi aldidiki
ikki séwet enjürni «mana kör» dep körsetken. 2 Bir
séwette deslepki pishqan enjürdek intayin yaxshi
enjürler bar idi; ikkinchi séwette yégili bolmaydighan,
intayin nachar enjürler bar idi. 3 Andin Perwerdigar
manga: «Néme kördüng, Yeremiya?» — dep soridi.
Men: «Enjürlerni kördüm; yaxshiliri bolsa intayin
yaxshiken; nacharliri yégili bolmaydighan, intayin
nachar iken» — dédim. 4 Perwerdigarning sözi manga
kélip mundaq déyildi: — 5 Israilning Xudasi bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudadin sürgün
bolghanlarni, yeni Méning bu yerdin kaldiylerning
zéminigha ewetkenlirimni bu yaxshi enjürlerdek
yaxshi dep qaraymen; 6 Men ulargha yaxshi bolsun
dep közümni ulargha tikimen we ularni bu zémin'gha
qayturimen; Men ularni ghulitip tashlimaymen, belki
ularni qurimen; ularni yulup tashlimaymen, belki
tikip östürimen. 7 Men ulargha Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilidighan, Méni tonuydighan bir qelbni
teqdim qilimen; shuning bilen ular Méning xelqim
bolidu, Men ularning Xudasi bolimen; chünki ular
pütün qelbi bilen yénimgha qaytidu. 8 Lékin nachar
enjürler, yeni yégili bolmaydighan, intayin nachar
enjürler qandaq bolghan bolsa, — deydu Perwerdigar,
— Berheq, Men Yehuda padishahi Zedekiyani, emir-
shahzadilirini we Yérusalémdikilerning qalghan
qismini, bu zéminda qalghanlarni we Misirda
turuwatqanlarni shuninggha oxshash qilimen; 9
Men ularni yer yüzidiki barliq padishahliqlargha
wehime salghuchi bir obyékt bolushqa, külpetke
chüshüshke tapshurimen; men ularni heydiwetken
barliq jaylarda ularni reswachiliqning obyékti, söz-
chöchek, tapa-tenining obyékti we lenet sözliri
bolushqa tapshurimen. 10 Men ulargha hem ata-
bowilirigha teqdim qilghan zémindin yoqitilghuche
ular arisigha qilich, qehetchilik we wabani ewetimen.

25 Yosiyaning oghli, Yehuda padishahi
Yehoakimning tötinchi yilida (yeni Babil
padishahi Néboqadnesarning birinchi yilida)

Yehudaning barliq xelqi toghruluq Yeremiyagha
kelgen söz, — 2 Bu sözni Yeremiya peyghember
Yehudaning barliq xelqi we Yérusalémda barliq
turuwatqanlargha éytip mundaq dédi: — 3 Amonning
oghli, Yehuda padishahi Yosiyaning on üchinchi
yilidin bashlap bügünki kün'giche, bu yigirme üch
yil Perwerdigarning sözi manga kélip turghan we
men tang seherde ornumdin turup uni silerge sözlep
keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar; 4 we
Perwerdigar silerge barliq xizmetkarliri bolghan
peyghemberlerni ewetip kelgen; U tang seherde
ornidin turup ularni ewetip kelgen; lékin siler qulaq
salmay héch anglimidinglar. 5 Ular: «Siler herbiringlar
yaman yolunglardin we qilmishliringlarning
rezillikidin towa qilip yansanglar, Men Perwerdigar
silerge we ata-bowiliringlargha qedimdin tartip
menggügiche teqdim qilghan zéminda turuwérisiler.
6 Bashqa ilahlargha egiship ularning qulluqida
bolup choqunmanglar; Méni qolliringlar yasighanlar
bilen ghezeplendürmenglar; Men silerge héch
yamanliq keltürmeymen» — dep jakarlighan. 7 Lékin
siler Manga qulaq salmidinglar, Méni qolliringlar
yasighanlar bilen ghezeplendürüp özünglargha ziyan
keltürdünglar, — deydu Perwerdigar. 8 Shunga
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Siler Méning sözlirimge qulaq
salmighan bolghachqa, 9 mana, Men shimaldiki
hemme jemetlerni we Méning qulumni, yeni Babil
padishahi Néboqadnesarni chaqirtimen, ularni bu
zémin'gha, uningda barliq turuwatqanlargha hemde
etraptiki hemme ellerge qarshilishishqa élip kélimen;
Men [mushu zémindikiler we etraptiki ellerni]
pütünley weyran qilip, ularni tolimu wehimilik
qilimen hem ush-ush obyékti, daimliq bir xarabilik
qilimen; 10 Men ulardin tamashining sadasini, shad-
xuramliq sadasini, toyi boluwatqan yigit-qizining
awazini, tügmen téshining sadasini we chiragh nurini
mehrum qilimen; 11 bu pütkül zémin weyrane we
dehshet salghuchi obyékt bolidu, we bu eller Babil
padishahining yetmish yil qulluqida bolidu. 12 We
shundaq boliduki, yetmish yil toshqanda, men Babil
padishahining we uning élining béshigha, shundaqla
Kaldiylerning zémini üstige öz qebihlikini chüshürüp,
uni menggüge xarabilik qilimen. 13 Shuning bilen Men
shu zémin üstige Men uni eyibligen barliq sözlirimni,
jümlidin bu kitabta yézilghanlarni, yeni Yeremiyaning
barliq ellerni eyibligen bésharetlirini chüshürimen.
14 Chünki köp eller hem ulugh padishahlar [bu
padishah hem qowmlirinimu] qul qilidu; Men ularning
qilghan ishliri we qolliri yasighanliri boyiche ularni
jazalaymen. 15 Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar
manga [alamet körünüshte] mundaq dédi: — Méning
qolumdiki ghezipimge tolghan qedehni élip, Men
séni ewetken barliq ellerge ichküzgin; 16 ular ichidu,
uyan-buyan irghanglaydu we Men ular arisigha
ewetken qilich tüpeylidin sarang bolidu. 17 Shunga
men bu qedehni Perwerdigarning qolidin aldim we
Perwerdigar méni ewetken barliq ellerge ichküzdüm,
18 — yeni Yérusalémgha, Yehudaning sheherlirige,
uning padishahlirigha we emir-shahzadilirige, yeni
ularni bügünki kündikidek bir xarabe, wehime, ush-
ush obyékti bolushqa hem lenet sözliri bolushqa
qedehni ichküzdüm; 19 Misir padishahi Pirewn'ge,
xizmetkarlirigha, emir-shahzadilirigha hem xelqige
ichküzdüm; 20 barliq shalghut eller, uz zéminidiki
barliq padishahlar, Filistiylerning zéminidiki
barliq padishahlar, Ashkélondikiler, Gazadikiler,
Ekrondikilerge we Ashdodning qalduqlirigha
ichküzdüm; 21 Édomdikiler, Moabdikiler we
Ammoniylar, 22 Turning barliq padishahliri hem
Zidonning barliq padishahliri, déngiz boyidiki barliq
padishahlar, 23 Dédandikiler, Témadikiler, Buzdikiler
we chéke chachlirini chüshürüwetken eller, 24
Erebiyediki barliq padishahlar we chöl-bayawanda
turuwatqan shalghut ellerning barliq padishahliri,
25 Zimridiki barliq padishahlar, Élamdiki barliq
padishahlar, Médialiqlarning barliq padishahliri, 26
shimaldiki barliq padishahlargha, yiraqtiki bolsun,
yéqindiki bolsun, bir-birlep ichküzdum; jahandiki
barliq padishahliqlargha ichküzdüm; ularning arqidin
Shéshaqning padishahimu [qedehni] ichidu. 27
Andin sen ulargha: «Israilning Xudasi, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — Ichinglar, mest bolunglar, qusunglar,
Men aranglargha ewetken qilich tüpeylidin yiqilip
qaytidin des turmanglar» — dégin. 28 We shundaq
boliduki, ular qolungdin élip ichishni ret qilsa, sen
ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Siler choqum
ichisiler!» — dégin. 29 Chünki mana, Men Öz namim
bilen atalghan sheher üstige apet chüshürgili
turghan yerde, siler jazalanmay qalamsiler? Siler
jazalanmay qalmaysiler; chünki Men yer yüzide
barliq turuwatqanlarning üstige qilichni chüshüshke

chaqirimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. 30 Emdi sen [Yeremiya],
ularga mushu bésharetning sözlirining hemmisini
jakarlighin: — Perwerdigar yuqiridin shirdek
hörkireydu, Öz muqeddes turalghusidin U awazini
qoyuwétidu; U Özi turuwatqan jayi üstige hörkireydu;
U üzüm cheyligüchiler towlighandek yer yüzide barliq
turuwatqanlarni eyiblep towlaydu. 31 Sadasi yer
yüzining chetlirigiche yétidu; Chünki Perwerdigarning
barliq eller bilen dewasi bar; U et igilirining hemmisi
üstige höküm chiqiridu; Rezillerni bolsa, ularni
qilichqa tapshuridu; — Perwerdigar shundaq deydu. 32
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, balayi'apet eldin elge
hemmisi üstige chiqip tarqilidu; Yer yüzining chet-
chetliridin dehshetlik buran-chapqun chiqidu. 33
Perwerdigar öltürgenler yerning bir chétidin yene bir
chétigiche yatidu; ularga matem tutulmaydu, ular
bir yerge yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular yer
yüzide tézektek yatidu. 34 I baqquchilar, zarlanglar,
nale kötürünglar! Topa-chang ichide éghininglar, i
pada yétekchiliri! Chünki qirghin qilinish künliringlar
yétip keldi, Men silerni tarqitiwétimen; Siler örülgen
ésil chinidek parche-parche chéqilisiler. 35 Pada
baqquchilirining bashpanahi, Pada yétekchilirining
qachar yoli yoqap kétidu. 36 Baqquchilarning azabliq
peryadi, Pada yétekchilirining zarlashliri anglinidu;
Chünki Perwerdigar ularning yaylaqlirini weyran
qilay dewatidu; 37 Perwerdigarning dehshetlik
ghezipi tüpeylidin, Tinchliq qotanliri xarabe
bolidu. 38 Perwerdigar Öz uwisini tashlap chiqqan
shirdektur; Ezgüchining wehshiyliki tüpeylidin, We
[Perwerdigarning] dehshetlik ghezipi tüpeylidin,
Ularning zémini weyrane bolmay qalmaydu.

26 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim
textke olturghan mezgilning béshida shu söz
Perwerdigardin kélip mundaq déyildi: — 2 Perwerdigar
mundaq deydu: — Sen Perwerdigarning öyining
hoylisida turup ibadet qilish üchün Perwerdigarning
öyige kirgen Yehudaning barliq sheherliridikilerge
Men sanga buyrughan herbir sözlerni jakarlighin;
eynen éytqin! 3 Ular belkim anglap qoyar, herbiri öz
rezil yolidin yanar; shundaq qilsa, Men qilmishlirining
rezilliki tüpeylidin béshigha külpet chüshürmekchi
bolghan niyitimdin yanimen. 4 Sen ularga mundaq
dégin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Manga
qulaq salmay, Men silerning aldinglargha qoyghan
Tewrat-qanunumda mangmisanglar, 5 Men tang
seherde ornumdin turup ewetken xizmetkarlirim
bolghan peyghemberlerning sözlirini anglimisanglar
(siler ularga héch qulaq salmay kelgensiler!), 6
undaqta, Men Shilohni qandaq qilghan bolsam, emdi
bu öynimu shuninggha oxshash qilimen, bu sheherni
yer yüzidiki barliq ellerge lenet sözi qilimen». 7
Shuning bilen kahinlar, peyghemberler we barliq
xelq Yeremiyaning bu sözlirini Perwerdigarning
öyide jakarlighanliqini anglidi. 8 Shundaq boldiki,
Yeremiya barliq xelqqe Perwerdigar uninggha
tapilighan bu sözlerning hemmisini éytip bergendin
kéyin, kahinlar we peyghemberler we barliq xelq
uni tutuwélip: «Sen choqum ölüshüng kérek! 9
Sen némishqa Perwerdigarning namida bésharet
bérip: «Bu öy Shilohdek bolidu, bu sheher xarabe,
ademzatsiz bolidu!» — déding?» — dédi. Shuning bilen
Perwerdigarning öyidiki barliq xelq Yeremiyagha
doq qilip uni oriwélishti. 10 Yehuda emirliri bu
ishlarni anglidi; ular padishahliq ordisidin chiqip
Perwerdigarning öyige kirdi, Perwerdigarning öyidiki
«Yéngi derwaza»da sotqa olturdi. 11 Kahinlar we
peyghemberler emirlerge we xelqqe sözlep: «Bu adem
ölümge layiq, chünki siler öz qulaqliringlar bilen
anglighandek u mushu sheherni eyiblep bésharet
berdi» — dédi. 12 Andin Yeremiya barliq emirlerge we
barliq xelqqe sözlep mundaq dédi: — «Perwerdigar
méni bu öyni eyiblep, bu sheherni eyiblep, siler
anglighan bu barliq sözler bilen bésharet bérishke
ewetken. 13 Hazir yolliringlarni we qilmishinglarni
tüzitinglar, Perwerdigar Xudayinglarning awazini
anglanglar! Shundaq bolghanda, Perwerdigar silerge
jakarlighan külpettin yanidu. 14 Lékin men bolsam,
mana, qolliringlardimen; manga közünglerge néme
yaxshi we durus körülse shundaq qilinglar; 15
peqet shuni bilip qoyunglarki, méni öltürüwetsengler
gunahsiz qanning jazasini öz béshinglargha, bu
sheherge we uningda turuwatqanlarning béshigha
chüshürisiler; chünki déginim heq, Perwerdigar
heqiqeten bu sözlerning hemmisini qulaqliringlargha
déyishke méni ewetken». 16 Emirler we barliq xelq
kahinlargha we peyghemberlerge: «Bu adem ölümge
layiq emes; chünki u Perwerdigar Xudayimizning
namida bizge sözlidi» — dédi. 17 Andin zémindiki
bezi aqsaqallar ornidin turup xelq kéngishige
mundaq dédi: — 18 «Moreshetlik Mikah Yehuda
padishahi Hezekiyaning künliride barliq Yehuda

xelqige bésharet bérip: — «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-
töpiler bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa,
Ormanliqning otturisidiki yuqiri jaylarla bolidu, xalas»
— dégenidi. 19 Yehuda padishahi Hezekiya we barliq
Yehuda xelqi Mikahni ölümge mehkum qilghanmu?
Hezekiya Perwerdigardin qorqup, Perwerdigardin
ötün'gen emesmu? We Perwerdigar ulargha qilmaqchi
bolup jakarlighan külpettin yan'ghan emesmu? Biz
[bu yoldin yanmisaq] öz jénimiz üstige zor bir külpetni
chüshürgen bolmamdimiz?». 20 (Perwerdigarning
namida Yeremiyaning barliq dégenliridek bu sheherni
we bu zéminni eyiblep bésharet bergen, Kiriat-
Yéarimliq Shemayaning oghli Uriya isimlik yene
bir adem bar idi. 21 Padishah Yehoakim we barliq
palwanliri, barliq emirliri uning sözlirini anglighanda,
padishah uni öltürüshke intilgen; lékin Uriya buni
anglighanda qorqup, Misirgha qachti. 22 Lékin
Yehoakim chaparmenlerni, yeni Akborning oghli
Elnatan we bashqilarni Misirgha ewetken; 23 ular
Uriyani Misirdin élip chiqip padishah Yehoakimning
aldigha aparghan; u uni qilichlap, jesitini puqralarning
görlükige tashliwetken). 24 — Halbuki, shu chaghda
Shafanning oghli Ahikam ularning Yeremiyani ölümge
mehkum qilip xelqning qoligha tapshurmasliqi üchün,
uni qollidi.

27 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning
textke olturghan deslepki mezgilide, shu
söz Yeremiyagha Perwerdigardin kélip mundaq
déyildi: — 2 Perwerdigar manga mundaq
dédi: — Asaretler we boyunturuqlarni yasap
öz boynunggha sal; 3 bu boyunturuqlarni
Édomning padishahigha, Moabning padishahigha,
Ammoniylarning padishahigha, Turning padishahigha
we Zidonning padishahigha Yérusalémgha, Yehuda
padishahining aldigha kelgen ularning öz elchilirining
qoli arqiliq ewetkin; 4 herbirini öz xojayinlirigha
shundaq bir xewerni yetküzüshke buyrughin: —
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Öz
xojayinliringlargha mundaq denglar: — 5 Men zémin
we zémin yüzide turuwatqan ademler we haywanlarni
zor qudritim we sozulghan bilikim bilen yaratqanmen;
we kim közümge layiq körünse, bularni shulargha
teqdim qilimen. 6 Hazir Men bu zéminlarning
hemmisini Babil padishahi, Méning qulum bolghan
Néboqadnesarning qoligha tapshurdum; hetta daladiki
haywanlarnimu uning qulluqida bolushqa teqdim
qildim. 7 Barliq eller uning, oghlining hem newrisining
qulluqida bolidu; andin öz zéminining waqti-saiti
toshqanda, köp eller we ulugh padishahlar unimu
qulluqqa salidu. 8 Shundaq boliduki, qaysi el
yaki padishahliq Babil padishahi Néboqadnesarning
qulluqida bolushni, yeni boynini Babil padishahining
boyunturuqi astigha qoyushni ret qilsa, Men shu
elni Néboqadnesarning qoli arqiliq yoqatquzghuche
qilich, qehetchilik we waba bilen jazalaymen, —
deydu Perwerdigar. 9 — Siler bolsanglar, «Babil
padishahining qulluqida hech bolmaysiler» dégen
peyghemberliringlargha, palchiliringlargha, chüsh
körgüchiliringlargha, rem achquchiliringlargha yaki
jadugerliringlargha qulaq salmanglar; 10 chünki
ular silerge yalghanchiliq qilip bésharet béridu;
[geplirige kirsenglar], silerni öz yurtunglardin sürgün
qilidu; chünki Özüm silerni yurtunglardin heydeymen,
siler nabut bolisiler. 11 Lékin qaysi el boynini
Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyup
qulluqigha kirse, shu elni öz yurtida turghuzimen,
ular uningda tériqchiliq qilip yashaydu. 12 — Men
Yehuda padishahi Zedekiyaghimu shu sözler boyiche
mundaq dédim: «Boynunglarni Babil padishahining
boyunturuqi astigha qoyup uning we uning xelqining
qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler. 13 Emdi
némishqa Perwerdigarning Babil padishahining
qulluqigha boysunmighan herqaysi eller toghrisida
déginidek, sen we xelqing qilich, qehetchilik we
waba bilen ölmekchi bolisiler? 14 Peyghemberlerning:
«Babilning qulluqida bolmaysiler» dégen sözlirige
qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin
bésharet qilidu. 15 Men ularni ewetken emes, —
deydu Perwerdigar, — lékin ular Méning namimda
yalghandin bésharet béridu; bu sözlerning aqiwiti
shuki, Men silerni yurtunglardin heydiwétimen,
shuningdek nabut bolisiler; siler we silerge bésharet
bergen peyghemberler nabut bolisiler». 16 Andin
Men kahinlargha we bu barliq xelqqe mundaq
dédim: — Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge
bésharet béridighan peyghemberlerning: «Mana,
Perwerdigarning öyidiki qimmetlik qacha-quchilar
pat arida Babildin qayturulidu» dégen sözlirige qulaq
salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin
bésharet qilidu. 17 Ulargha qulaq salmanglar; Babil
padishahining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler;

bu sheher némishqa weyran bolsun? 18 Eger bular
heqiqeten peyghemberler bolsa hem Perwerdigarning
sözi ularda bolsa, ular hazir Perwerdigarning öyide,
Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémning
özide qalghan qimmetlik qacha-quchilar Babilgha
élip kétilmisun dep samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigargha dua-tilawet qilsun! 19 Chünki
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
ikki [mis] tüwrük, [mis] «déngiz», das harwiliri we
bu sheherde qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar
toghruluq mundaq deydu: — 20 (bularni bolsa Babil
padishahi Néboqadnesar Yehoakimning oghli Yehuda
padishahi Yekoniyahni Yehudadiki we Yérusalémdiki
barliq ésilzad-emirler bilen teng Yérusalémdin
Babilgha sürgün qilghanda u élip ketmigenidi) 21
Berheq, Israilning Xudasi Perwerdigarning öyide,
Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémda
qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar toghruluq samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — 22 ularmu Babilgha élip kétilidu; ular Men
ulardin qaytidin xewer alidighan kün'giche shu yerde
turidu, — deydu Perwerdigar: — shu waqit kelgende,
Men ularni élip bu yerge qayturup bérimen.

28 Shu yilda, Yehuda padishahi Zekeriya textke
olturghan deslepki mezgilde, yeni tötinchi yili,
beshinchi ayda, Azzurning oghli, Gibéon shehiridiki
Hananiya peyghember, kahinlar we barliq xalayiq
aldida Perwerdigarning öyide manga: — 2 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar —
Israilning Xudasi mundaq deydu: — «Men Babil
padishahining boyunturuqini sunduriwettim! 3 Babil
padishahi Néboqadnesar mushu yerdin épketken,
Babilgha aparghan, Perwerdigarning öyidiki qacha-
quchilarning hemmisini bolsa, ikki yil ötmeyla
Men mushu yerge qayturup épkélimen; 4 we Men
Yehuda padishahi, Yehoakimning oghli Yekoniyahni
Yehudadin Babilgha sürgün qilin'ghanlarning hemmisi
bilen teng mushu yerge qayturup bérimen, — deydu
Perwerdigar, — chünki Men Babil padishahining
boyunturuqini sundiriwétimen!» — dédi. 5 Andin
Yeremiya peyghember kahinlar we Perwerdigarning
öyide turghan barliq xalayiq aldida Hananiya
peyghemberge söz qildi. 6 Yeremiya peyghember
mundaq dédi: «Amin! Perwerdigar shundaq qilsun!
Perwerdigar séning bésharet bergen sözliringni
emelge ashursunki, U Özining öyidiki qacha-quchilar
we Yehudadin Babilgha sürgün qilin'ghanlarning
hemmisini mushu yerge qaytursun! 7 Lékin öz
quliqinggha we barliq xelqning quliqigha sélip
qoyulidighan méning bu sözümni angla! 8 —
Méning we séningdin burun, qedimdin tartip
bolghan peyghemberlermu nurghun padishahliqlar
we ulugh döletler toghruluq, urush, apet we wabalar
toghruluq bésharet bérip kelgen; 9 tinchliq-awatliq
toghruluq bésharet bergen peyghember bolsa, shu
peyghemberning sözi emelge ashurulghanda, u
heqiqeten Perwerdigar ewetken peyghember dep
tonulghandur!». 10 Andin Hananiya peyghember
Yeremiya peyghemberning boynidiki boyunturuqni
élip uni sunduriwetti. 11 Hananiya xelq aldida
söz qilip: «Perwerdigar mundaq deydu: — Men
shuninggha oxshash, ikki yil ötmeyla Babil padishahi
Néboqadnesarning boyunturuqini barliq ellerning
boynidin élip sunduriwétimen!» — dédi. Shuning
bilen Yeremiya peyghember chiqip ketti. 12 Hananiya
peyghember Yeremiya peyghemberning boynidiki
boyunturuqni élip uni sunduriwetkendin bir'az
kéyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip
mundaq déyildi: — 13 Barghin, Hananiyagha mundaq
dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen
yaghachtin yasalghan boyunturuqni sundurghining
bilen, lékin uning ornigha tömürdin bolghan
boyunturuqni sélip qoydung! 14 Chünki samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar —
Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men shuninggha
bu barliq ellerning boynigha tömürdin yasalghan
boyunturuqni salimenki, ular Babil padishahi
Néboqadnesarning qulluqida bolidu; berheq, ular
uning qulluqida bolidu; Men uninggha hetta daladiki
haywanlarnimu teqdim qilghanmen». 15 Andin
Yeremiya peyghember Hananiya peyghemberge:
«Qulaq sal, Hananiya! Perwerdigar séni ewetken emes!
Sen bu xelqni yalghanchiliqqa ishendürgensen! 16
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: Mana, Men séni
yer yüzidin ewetiwétimen! Sen del mushu yilda ölisen,
chünki sen ademlerni Perwerdigargha asiyliq qilishqa
dewet qilghansen». 17 Hananiya peyghember del shu
yili yettinchi ayda öldi.

29 Yeremiyaning Yérusalémdin sürgün bolghanlar
arisidiki hayat qalghan aqsaqallargha,
kahinlargha, peyghemberlerge we Néboqadnesar
esir qilip Babilgha élip ketken barliq xelqqe
Yérusalémdin yollighan xéti: — 2 (xet padishah
Yekoniyah, xanish, wezirler, Yehuda we Yérusalémdiki

shahzade-emirler we hünerwenler Yérusalémdin
ketkendin kéyin, 3 Shafanning oghli Elasahning
we Hilqiyaning oghli Gemariyaning qoli bilen
yollan'ghan — Yehuda padishahi Zedekiya bu
kishilerni Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha
yollighan). Yollighan xet mundaq: — 4 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar —
Israilning Xudasi Yérusalémdin Babilgha sürgün'ge
ewetkenlerning hemmisige mundaq deydu: — 5
Öylerni qurunglar, ularda turunglar; baghlarni
berpa qilinglar, ularning méwisini yenglar; 6
öylininglar, oghul-qizliq bolunglar; oghulliringlar
üchün qizlarni élip béringlar, qizliringlarni erlerge
yatliq qilinglar; ularmu oghul-qizliq bolsun; shu
yerde köpiyinglarki, aziyip ketmenglar; 7 Men silerni
sürgün'ge ewetken sheherning tinch-awatliqini
izdenglar, uning üchün Perwerdigargha dua qilinglar;
chünki uning tinch-awatliqi bolsa, silermu tinch-awat
bolisiler. 8 Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Aranglardiki peyghemberler we silerning
palchiliringlar silerni aldap qoymisun; siler ulargha
körgüzgen chüshlerge qulaq salmanglar; 9 chünki
ular Méning namimda yalghandin bésharet béridu;
Men ularni ewetken emesmen, — deydu Perwerdigar.
10 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Babilgha
békitilgen yetmish yil toshqanda, Men silerning
yéninglargha kélip silerge iltipat körsitimenki, silerni
mushu yurtqa qayturushum bilen silerge qilghan
shapaetlik wedemni ada qilimen; 11 Chünki Özümning
siler toghruluq pilanlirimni, apet élip kélidighan
emes, tinch-awatliq élip kélidighan, axirda silerge
ümidwar kélechekni ata qilidighan pilanlirimni obdan
bilimen, — deydu Perwerdigar. 12 Shuning bilen
iler Manga nida qilip, yénimgha kélip Manga dua
qilisiler we Men silerni anglaymen. 13 Siler Méni
izdeysiler we Méni tapisiler, chünki siler pütün
qelbinglar bilen Manga intilidighan bolisiler. 14 Men
Özümni silerge tapquzimen, — deydu Perwerdigar
— we Men silerni sürgünlüktin qayturup eslige
keltürimen, Men silerni heydiwetken barliq ellerdin
we heydiwetken barliq jaylardin yighimen, — deydu
Perwerdigar, — Men silerni élip, esli sürgün qilip
ayrighan yurtqa qayturimen. 15 Siler: «Perwerdigar
bizge Babilda peyghemberlerni tiklidi» désenglar,
16 emdi Perwerdigar Dawutning textige olturghan
padishah we bu sheherde turuwatqan barliq xelq, yeni
siler bilen bille sürgün qilinmighan qérindashliringlar
toghruluq shuni deydu: — 17 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
Men ularni azablaydighan qilich, qehetchilik we
waba ewetimen; shuning bilen ularni xuddi sésighan,
yégili bolmaydighan nachar enjürlerdek qilimen; 18
ularni qilich, qehetchilik we waba bilen qoghlaymen,
ularni yer yüzidiki barliq padishahliqlargha heydep
apirimen; ularni shu ellerge wehime, lenet, dehshet,
ush-ush qilinidighan we reswa qilinidighan obyékt
qilimen. 19 chünki Men tang seherde ornumdin
turup, xizmetkarlirim bolghan peyghemberlerni
ewetip sözlirimni ulargha éytqinim bilen, ular qulaq
salmighan; siler [sürgün bolghanlarmu] héch qulaq
salmighansiler, — deydu Perwerdigar. 20 Lékin i
siler sürgün bolghanlar, Men Yérusalémdin Babilgha
ewetkenler, Perwerdigarning sözini anglanglar: — 21
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Méning
namimda silerge yalghandin bésharet béridighan
Kolayaning oghli Ahab toghruluq we Maaséyahning
oghli Zedekiya toghruluq mundaq deydu: — Mana,
Men ularni Babil padishahi Néboqadnesarning
qoligha tapshurimen, u ularni köz aldinglarda
ölümge mehküm qilidu; 22 shuning bilen ular
misal qilinip Babilda turghan Yehudadiki barliq
sürgün qilin'ghanlarning aghzida: «Perwerdigar
séni Babil padishahi Néboqadnesar otta kawab
qilghan Zedekiya we Ahabdek qilsun!» dégen lenet
sözi bolidu; 23 chünki ular Israil ichide iplasliq
qilghan, qoshnilarning ayalliri bilen zina qilghan we
Méning namimda yalghan sözlerni, Men ulargha héch
tapilmighan sözlerni qilghan; Men bularni Bilgüchi
we guwah Bolghuchidurmen, — deydu Perwerdigar.
24 «Sen Yeremiya Nehelemlik Shémayagha mundaq
dégin: — 25 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Chünki sen öz namingda Yérusalémdiki
barliq xelqqe, kahin bolghan Maaséyahning oghli
Zefaniyagha we barliq kahinlargha xetler yollighining
tüpeylidin, — 26 ([sen Zefaniyagha mundaq yazghan]:
«Perwerdigar séni kahin Yehuyadaning ornigha kahin
tikligen emesmu? U séni Perwerdigarning öyide
shuninggha nazaretchi qilghanki, bésharet béridighan
peyghember boluwalghan herbir telwini bésish üchün
puti we boynigha taqaq sélishing kérek. 27 Emdi
sen némishqa silerge özini peyghember qiliwalghan

Anatotluq Yeremiyani eyiblimiding? 28 Chünki u hetta
Babilda turuwatqan bizlergimu: «Shu yerde bolghan
waqtinglar uzun bolidu; shunga öylerni sélinglar,
ularda turunglar, baghlarni berpa qilinglar, ularning
méwisini yenglar» dep xet yollidi!») 29 — Zefaniya
mushu xetni Yeremiya peyghember aldida oqudi.
30 Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip
mundaq déyildi: — 31 Barliq sürgün bolghanlargha
xet yollap mundaq dégin: — Perwerdigar Nehelamliq
Shemaya toghruluq munaq deydu: Chünki Men uni
ewetmigen bolsammu, Shémayaning silerge bésharet
bérip, silerni yalghanchiliqqa ishendürgenliki
tüpeylidin, 32 Shunga Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, Nehelamliq Shémayani nesli bilen bille
jazalaymen; mushu xelq arisida uning héchqandaq
nesli tépilmaydu; u Men Öz xelqim üchün qilmaqchi
bolghan yaxshiliqni héch körmeydu, — deydu
Perwerdigar: — chünki u ademlerni Manga asiyliqqa
qutratti.

30 Perwerdigardin Yeremiyagha kelgen söz: — 2
Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —
Men sanga hazir deydighan mushu barliq sözlirimni
yazmigha yazghin; 3 Chünki mana, shundaq künler
kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men xelqim
Israil hem Yehudani sürgünlüktin qayturup eslige
keltürimen, ularni ata-bowilirigha teqdim qilghan
zémin'gha qayturimen, ular uninggha ige bolidu.
4 Perwerdigarning Israil toghruluq we Yehuda
toghruluq dégen sözliri töwendikidek: — 5 Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — Anglitilidu alaqzadilik
hem qorqunchluqning awazi, Bolsun nede aman-
tinchliq! 6 Soranglar, shuni körüp béqinglarki, er
bala tughamdu? Men némishqa emdi tolghaqqa
chüshken ayaldek herbir er kishining chatiriqini
qoli bilen tutqanliqini körimen? Némishqa yüzliri
tatirip ketkendu? 7 Ayhay, shu küni dehshetliktur!
Uninggha héchqandaq kün oxshimaydu; u Yaqupning
azab-oqubet künidur; lékin u uningdin qutquzulidu.
8 Shu künide emelge ashuruliduki, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
— Men uning boyunturuqini boynungdin élip
sunduruwétimen, asaretliringni buzup tashlaymen,
yat ademler uni ikkinchi qulluqqa chüshürmeydu.
9 Shuning ornida ular Perwerdigar Xudasining
hemde Men ular üchün qaytidin tikleydighan Dawut
padishahining qulluqida bolidu. 10 Emdi sen, i
qulum Yaqup, qorqma, — deydu Perwerdigar; —
alaqzade bolma, i Israil; chünki mana, Men séni yiraq
yerlerdin, séning neslingni sürgün bolghan zémindin
qutquzimen; Yaqup qaytip kélidu, aram tépip azade
turidu we héchkim uni qorqutmaydu. 11 Chünki
Men séni qutquzush üchün sen bilen billidurmen,
— deydu Perwerdigar; — Men séni tarqitiwetken
ellerning hemmisini tügeshtürsemmu, lékin séni
pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin höküm
chiqirip terbiye-sawaq bérimen; séni jazalimay
qoyup qoymaymen. 12 Chünki Perwerdigar mundaq
deydu: Séning zédeng dawalighusiz, séning yarang
bolsa intayin éghirdur. 13 Séning dewayingni
soraydighan héchkim yoq, yarangni tangghuchi
yoqtur, sanga shipaliq dorilar yoqtur; 14 séning
barliq ashniliring séni untughan; ular séning halingni
héch sorimaydu. Chünki Men séni düshmendek
zerb bilen urghanmen, rehimsiz bir zalimdek
sanga sawaq bolsun dep urghanmen; chünki
séning qebihliking heddi-hésabsiz, gunahliring
heddidin ziyade bolghan. 15 Némishqa zédeng
tüpeylidin, derd-eliming dawalighusiz bolghanliqi
tüpeylidin peryad kötürisen? Qebihlikingning heddi-
hésabsiz bolghanliqidin, gunahliring heddidin ziyade
bolghanliqidin, Men shularni sanga qilghanmen. 16
Lékin séni yutuwalghanlarning hemmisi yutuwélinidu;
séning barliq küshendiliring bolsa sürgün bolidu; séni
bulighanlarning hemmisi bulang-talang qilinidu; séni
ow qilghanlarning hemmisini owlinidighan qilimen.
17 Chünki Men sanga téngiq téngip qoyimen we
yariliringni saqaytimen — deydu Perwerdigar; —
chünki ular séni: «Ghérib-bichare, héchkim halini
sorimaydighan Zion del mushudur» dep haqaretligen.
18 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
Yaqupning chédirlirini sürgünlüktin qayturup eslige
keltürimen, Uning turalghuliri üstige rehim qilimen;
Sheher xarabiliri ul qilinip qaytidin qurulidu, Orda-
qel'e öz jayida yene ademzatliq bolidu. 19 Shu jaylardin
teshekkür küyliri we shad-xuramliq sadaliri anglinidu;
Men ularni köpeytimenki, ular emdi azaymaydu;
Men ularning hörmitini ashurimen, ular héch pes
bolmaydu. 20 Ularning baliliri qedimdikidek bolidu;
ularning jamaiti aldimda mezmut turghuzulidu; Ularni
xorlighanlarning hemmisini jazalaymen. 21 Ularning
béshi özliridin bolidu, Ularning höküm sürgüchisi
özliri otturisidin chiqidu; Men uni öz yénimgha
keltürimen, shuning bilen u Manga yéqin kélidu;
Chünki yénimgha kelgüchi [jénini] tewekkül qilghuchi

emesmu? — deydu Perwerdigar. 22 — Shuning
bilen siler Méning xelqim bolisiler, Men silerning
Xudayinglar bolimen. 23 Mana, Perwerdigardin
chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqti;
Berheq, dehshetlik bir qara quyun chiqip keldi;
U pirqirap rezillerning béshigha chüshidu. 24
Könglidiki niyetlirini ada qilip toluq emel qilghuche,
Perwerdigarning qattiq ghezipi yanmaydu; Axirqi
künlerde siler buni chüshinip yétisiler.

31 Shu waqitta, — deydu Perwerdigar, — Men
Israilning jemetlirining Xudasi bolimen, ular
Méning xelqim bolidu. 2 Perwerdigar mundaq deydu:
— Qilichtin aman qalghan xelq, yeni Israil, chöl-
bayawanda iltipatqa ige bolghan; Men kélip ularni
aram tapquzimen. 3 Perwerdigar yiraq yurtta bizge
körünüp: «Men séni menggü bir muhebbet bilen
söyüp keldim; shunga Men özgermes méhribanliq
bilen séni Özümge tartip kelgenmen. 4 Men séni
qaytidin qurimen, shuning bilen sen qurulisen, i
Israil qizi! Sen qaytidin dapliringni élip shad-xuram
qilghanlarning ussullirigha chiqisen. 5 Sen qaytidin
Samariyening taghliri üstige üzümzarlar tikisen; ularni
tikküchiler özliri tikip, méwisini özliri yeydu. 6 Chünki
Efraimning égizlikide turghan közetchiler: «Turunglar,
Perwerdigar Xudayimizgha ibadet qilishqa Zion'gha
chiqayli!» — dep nida kötüridighan küni kélidu. 7
Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Yaqup üchün
shad-xuramliq bilen naxsha éytinglar, Ellerning béshi
bolghuchi üchün ayhay kötürünglar; Jakarlanglar,
medhiye oqup: «I Perwerdigar, Séning xelqingni, Yeni
Israilning qaldisini qutquzghaysen!» — denglar! 8
Mana, Men ularni shimaliy yurtlardin épkélimen,
Yer yüzining chet-chetliridin yighimen; Ular arisida
emalar we tokurlar bolidu; Hamilidar we tughay
dégenler bille bolidu; Ular ulugh bir jamaet bolup
qaytip kélidu. 9 Ular yigha-zarlar kötürüp kélidu,
Ular dua-tilawet qilghanda ularni yétekleymen; Men
ularni ériq-östengler boyida, héch putlashmaydighan
tüz yol bilen yétekleymen; Chünki Men Israilgha ata
bolimen, Efraim bolsa Méning tunji oghlumdur. 10
Perwerdigarning sözini anglanglar, i eller, Déngiz
boyidiki yiraq yurtlargha: — «Israilni tarqatquchi uni
qaytidin yighidu, Pada baqquchi padisini baqqandek
U ularni baqidu; 11 Chünki Perwerdigar Yaqupni
bedel tölep qutuldurghan, Uninggha Hemjemet
bolup özidin zor küchlük bolghuchining changgilidin
qutquzghan!» — dep jakarlanglar. 12 Ular kélip
Ziondiki égizliklerde shad-xuramliqta towlaydu,
Perwerdigarning iltipatidin, yeni yéngi sharabtin,
zeytun méyidin, mal-waranning qoziliridin berq uridu;
Ularning jéni xuddi mol sughirilghan baghdek bolidu,
Ular ikkinchi héch solashmaydu. 13 Shu chaghda
qizlar ussulda shadlinidu, Yigitler we moysipitlarmu
teng shundaq bolidu; Chünki Men ularning ah-
zarlirini shad-xuramliqqa aylandurimen; Men ulargha
teselli bérip, derd-elimining ornigha ularni shadliqqa
chömdürimen. 14 Men kahinlarni molchiliq bilen
toyghuzimen, Xelqim iltipatimgha qanaet qilidu, —
deydu Perwerdigar. 15 Perwerdigar mundaq deydu:
— Ramah shehiride bir sada, Achchiq yigha-zarning
pighani anglinidu, — Bu Rahilening öz baliliri üchün
kötürgen ah-zarliri; Chünki u baliliri bolmighachqa,
tesellini qobul qilmay pighan kötüridu. 16 Perwerdigar
[uninggha] mundaq deydu: — Yigha-zaringni toxtat,
közliringni yashlardin tart; chünki munu tartqan
japayingdin méwe bolidu, — deydu Perwerdigar; —
ular düshmenning zéminidin qaytidu; 17 berheq,
kélechiking ümidlik bolidu, — deydu Perwerdigar; —
we séning baliliring yene öz chégrisidin kirip kélidu.
18 Men derweqe Efraimning özi toghruluq ökünüp:
«Sen bizge shash torpaqqa terbiye bergendek sawaq-
terbiye berding; Emdi bizni towa qildurghaysen,
Biz shuning bilen towa qilip qaytip kélimiz, Chünki
Sen Perwerdigar Xudayimizdursen; 19 Chünki biz
towa qildurulushimiz bilen heqiqeten towa qilduq;
Biz özimizni tonup yetkendin kéyin, yotimizni
urduq; Biz yashliqimizdiki [qilmishning] sherm-
hayasi tüpeylidin nomus qilip, xijalette qalduq!» —
dégenlikini anglidim. 20 — Efraim Manga nisbeten
jan-jiger balam emesmu? Chünki Men uni eyibligen
teqdirdimu, uni herdaim könglümde séghinimen;
Shunga ich-baghrim uninggha aghriwatidu; Men
uninggha rehim qilmisam bolmaydu, — deydu
Perwerdigar. 21 — Shunga özüngge yol belgilirini
békitip qoyghin; Sen sürgün'ge mangghan yolgha,
shu kötürülgen yolgha köngül qoyup diqqet qilghin;
Hazir shu yol bilen qaytip kel, i jan-jigirim Israil
qizi, Mushu sheherliringge qarap qaytip kel! 22 Sen
qachan'ghiche ténep yürisen, i yoldin chiqquchi
qizim? Chünki Perwerdigar yer yüzide yéngi ish
yaritidu: — Ayal kishi baturning etrapida yépiship
xewer alidu! 23 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Men ularni sürgünlüktin qayturup eslige

keltürginimde Yehudaning zéminida we sheherliride
xeqler yene [Yérusalém toghruluq]: «Perwerdigar
séni bextliq qilghay, i heqqaniyliq turghan jay,
pak-muqeddeslikning téghi!» deydighan bolidu. 24
Shu yerde Yehuda — sheherliridikiler, déhqanlar
we pada baqquchi köchmen charwichilar hemmisi
bille turidu. 25 Chünki Men hérip ketken jan
igilirining hajitidin chiqimen, herbir halidin ketken
jan igilirini yéngilandurimen. 26 — Men [Yeremiya]
buni anglap oyghandim, etrapqa qaridim, nahayiti
tatliq uxlaptimen. 27 Mana, shu künler kéliduki,
— deydu Perwerdigar, — Men Israil jemetide we
Yehuda jemetide insan neslini we haywanlarning
neslini térip östürimen. 28 Shundaq boliduki, Men
ularni yulush, sökush, halak qilish, aghdurush üchün,
ularghа nezirimni salghandek, Men ularni qurush we
tikip östürüsh üchünmu ularghа nezirimni salimen, —
deydu Perwerdigar. 29 Shu künlerde ular yene: «Atilar
achchiq-chüchük üzümlerni yégen, shunga balilarning
chishi qériq sézilidu» dégen mushu maqalni héch
ishletmeydu. 30 Chünki herbirsi öz gunahi üchün
ölidu; achchiq-chüchük üzümlerni yégenlerning bolsa,
özining chishi qériq sézilidu. 31 Mana, shu künler
kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemeti
we Yehuda jemeti bilen yéngi ehde tüzimen; 32
bu ehde ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdige
oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowilirini qolidin
tutup Misirdin qutquzup yétekliginimde ular bilen
tüzgenidim; gerche Men ularning yoldishi bolghan
bolsammu, Méning ular bilen tüzüshken ehdemni
buzghan, — deydu Perwerdigar. 33 Chünki shu
künlerdin kéyin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan
ehdem mana shuki: — Men Öz Tewrat-qanunlirimni
ularning ichige salimen, Hemde ularning qelbigimu
yazimen. Men ularning Ilahi bolimen, Ularmu Méning
xelqim bolidu. 34 Shundin bashlap héchkim öz
yéqinigha yaki öz qérindishigha: — «Perwerdigarni
tonughin» dep ögitip yürmeydu; chünki ularning
eng kichikidin chongighiche hemmisi Méni tonup
bolghan bolidu; chünki Men ularning qebihlikini
kechürimen hemde ularning gunahini hergiz ésige
keltürmeymen, — deydu Perwerdigar. 35 Quyashni
kündüzde nur bolsun dep bergen, ay-yultuzlarni
kéchide nur bolsun dep belgiligen, dolqunlirini
sharqiritip déngizni qozghaydighan Perwerdigar
mundaq deydu (samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar Uning namidur): — 36 — Mushu
belgiligenlirim Méning aldimdin yoqap ketse, — deydu
Perwerdigar, — emdi Israilning ewladlirimu Méning
aldimdin bir el bolushtin menggüge qélishi mumkin.
37 Perwerdigar mundaq deydu: — Yuqirida asmanlar
mölcherlense, töwende yer ulliri tekshürülüp bilinse,
emdi Men Israilning barliq ewladlirining qilghan
hemme qilmishliri tüpeylidin ulardin waz kéchip
tashlighuchi bolimen, — deydu Perwerdigar. 38 Mana,
shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — sheher
mexsus Manga atilip «Hananiyelning munari»din
«Doqmush derwazasi»ghiche qaytidin qurulidu; 39
elchem tanisi qaytidin ölchesh üchün shu yerdin
«Gareb döngi»giche, andin Goatqa burulup sozulidu;
40 jesetler we [qurbanliq] külliri tashlinidighan pütkül
jilgha, shundaqla Kidron deryasighiche hem sherqke
qaraydighan «At derwazisi»ning doqmushighiche
yatqan étizlarning hemmisi Perwerdigargha pak-
muqeddes dep hésablinidu; sheher qaytidin héch
yulup tashlanmaydu, hergiz qaytidin aghdurup
tashlanmaydu.

32 Yehuda padishahi Zedekiyaning oninchi yili,
Yeremiyagha Perwerdigardin kelgen söz töwende
xatirilen'gen (shu yil Néboqadnesarning on
sekkizinchi yili idi; 2 Shu chaghda Babil padishahining
qoshuni Yérusalémni qorshuwalghanidi; Yeremiya
peyghember bolsa Yehuda padishahining ordisidiki
qarawullarning hoylisida qamap qoyulghanidi. 3
Chünki Yehuda padishahi Zedekiya uni eyiblep:
«Némishqa sen: «Mana, Men bu sheherni Babil
padishahining qoligha tapshurimen; u uni ishghal
qilidu; Yehuda padishahi Zedekiya kaldiylerning
qolidin qéchip qutulalmaydu; chünki u Babil
padishahining qoligha tapshurulmay qalmaydu; u
uning bilen yüz turane sözlishidu, öz közi bilen uning
közige qaraydu. U Zedekiyani Babilgha apiridu, u men
uninggha yéqinliship toluq bir terep qilghuche shu
yerde turidu, deydu Perwerdigar; siler kaldiyler bilen
qarshilashsanglarmu ghelibe qilalmaysiler! — deydu
Perwerdigar» — dep bésharet bérisen?» — dep uni
qamap qoyghanidi). 6 Yeremiya: — Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi — dédi: — 7 Mana,
taghang Shallumning oghli Hanameel yéninggha kélip:
«Özüng üchün Anatottiki étizimni sétiwal; chünki uni
sétiwélishqa séning hemjemetlik hoqugung bar» —
deydighan bolidu. 8 Andin Perwerdigarning déginidek
taghamning oghli Hanameel, qarawullarning hoylisida
yénimgha kélip manga: «Binyaminning zéminidiki

méning Anatottiki étizimni sétiwalghaysen; chünki
hemjemet hoquqi séningkidur; özüng üchün sétiwal»
— dédi; andin men buning heqiqeten Perwerdigarning
sözi ikenlikini bilip yettim. 9 Shunga men taghamning
oghli Hanameeldin Anatottiki bu étizni sétiwaldim;
pulni, yeni on yette shekel kümüshni girge sélip
ölchidim. 10 Men toxtam xétige imza qoyup, üstige
möhürni bésip péchetlidim; buninggha guwahchilarni
guwah bergüzdum, kümüshni tarazigha saldim; 11
toxtam xétini qolumgha aldim, — birside soda tüzümi
we shertliri xatirilinip péchetlen'gen, yene birsi
péchetlenmigenidi — 12 we men taghamning oghli
Hanameelning köz aldida, bu soda xétige imza
qoyghan guwahchilar we qarawullarning hoylisida
olturghan Yehudiylarning hemmisi aldida xetlerni
Maaséyahning newrisi, Nériyaning oghli bolghan
Baruqqa tapshurdum. 13 Ularning aldida men Baruqqa
mundaq tapilap dédim: — 14 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Bu xetlerni, yeni péchetlen'gen
we péchetlenmigen bu toxtam xetlirini élip, bular
uzun waqitqiche saqlansun dep sapal idish ichige
salghin; 15 Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Kelgüside bu zéminda hem öyler, hem
étizlar, hem üzümzarlar qaytidin sétiwélinidu. 16
Men toxtam xétini Nériyaning oghli bolghan Baruqqa
tapshurghandin kéyin, Perwerdigargha dua qilip
mundaq dédim: — 17 «Ah, Reb Perwerdigar! Mana, Sen
asman-zéminni Özüngning zor qudriting we sozulghan
biliking bilen yasighansen; Sanga héchqandaq ish tes
emestur; 18 Sen minglighan kishilerge rehim-shepqet
körsitisen hemde atilarning qebihlikining jazasinimu
kéyin balilirining qoynigha qayturisen; ah Sen ulugh,
Qudret Igisi Tengridursen — Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar Séning namingdur;
19 oy-nishanliringda ulugh, qilghan ishliringda
qudretliksen; közliring bilen insan balilirining öz
yolliri we qilghanlirining méwisi boyiche herbirige
[inam yaki jaza] qayturush üchün, ularning barliq
yollirini közligüchidursen; 20 — Sen bügünki kün'giche
Misir zéminida, Israil ichide hem barliq insanlar
arisida möjizilik alametlerni hem karametlerni ayan
qilip kelgensen; shunglashqa bügün'giche Séning
naming éghizdin-éghizgha tarqilip kelmekte. 21 Sen
möjizilik alametler, karametler qudretlik qolung,
sozulghan biliking we dehshetlik wehshet arqiliq Öz
xelqing Israilni Misir zéminidin chiqarghansen; 22 Sen
ulargha ata-bowilirigha teqdim qilimen dep qesem
qilghan, süt hem bal éqip turidighan bu zéminni
teqdim qilghansen. 23 Ular derweqe zémin'gha kirip
uninggha ige bolghan; lékin ular Séning awazinggha
qulaq salmighan, Tewrat-qanunungda mangmighan;
ulargha emr qilghanlarning héchqaysisigha emel
qilmighan; shunga Sen bu külpetlerning hemmisini
ularning béshigha chüshürgensen. 24 Mana, sheherni
bésip kirish üchün sépilgha sélip chiqirilghan dönglük-
poteylerge qarighaysen! Qilich, qehetchilik we waba
tüpeylidin sheher hujum qiliwatqan kaldiylerning
qoligha tapshurulmay qalmaydu; Sen aldin'ala
éytqining hazir emelge ashuruldi; mana, Özüng
körisen. 25 Lékin Sen, i Reb Perwerdigar, gerche sheher
kaldiylerning qoligha tapshurulidighan bolsimu,
manga: «Özüng üchün étizni kümüshke sétiwal
we buni guwahchilargha körgüzgin!?» — déding».
26 Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip
mundaq déyildi: — 27 Mana, Men Perwerdigar, barliq
et igilirining Xudasidurmen; Manga tes chüshidighan
birer ish barmidu? 28 Shunga Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, Men bu sheherni kaldiylerning
qoligha we Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha
tapshurimen; ular uni igiliwalidu. 29 Bu sheherge
hujum qiliwatqan kaldiyler uninggha bésip kirip ot
qoyup uni köydüriwétidu; ular sheherdikilerning
öylirinimu köydüriwétidu; ular bu öylerning ögziliri
üstide Méni ghezeplendürüp Baalgha isriq yaqqan, yat
ilahlargha «sharab hediye»lerni quyghan. 30 Chünki
Israillar we Yehudalar yashliqidin tartip köz aldimda
peqet rezillikla qilip kelmekte; Israillar peqetla öz
qolliri yasighanlar bilen ghezipimni qozghighandin
bashqa ish qilmighan, — deydu Perwerdigar. 31
Chünki bu sheher qurulghan künidin tartip bügünki
kün'giche Méning ghezipim we qehrimni shundaq
qozghighuchi bolup keldiki, Men uni Öz yüzüm aldidin
yoqatmisam bolmaydu. 32 Israillar we Yehudalar
— ular we ularning padishahliri, emirliri kahinliri,
peyghemberliri, Yehuda ademliri we Yérusalémda
turuwatqanlarning méni ghezeplendürgen barliq
rezilliki tüpeylidin [sheherni yoqitimen]. 33 Ular
Manga yüzini qaratqan emes, belki Manga arqisini qilip
tetür qarighan; gerche Men tang seherde ornumdin
turup ulargha ögetken bolsammu, ular anglimay
telim-terbiyini qobul qilishni ret qilghan. 34 Ular Öz
namim bilen atalghan öyde yirginchlik butlirini sélip

uni bulghighan; 35 ular öz oghul-qizlirini ottin ötküzüp
«Molek»ke atap qurbanliq qilish üchün «Hinnomning
oghlining jilghisi»diki, Baalgha béghishlan'ghan
«yuqiri jaylar»ni qurup chiqqan; Men ularning
bundaq ish qilishini zadi buyrup baqmighanmen;
ularning Yehudani gunahqa patquzup, mushundaq
lenetlik ish qilsun dégen oy-niyette héchqachan bolup
baqmighanmen. 36 Siler mushu sheher toghruluq:
«Derheqiqet, u qilich, qehetchilik we waba arqiliq Babil
padishahining qoligha tapshurulidu!» — dewatisiler;
lékin Perwerdigar — Israilning Xudasi mushu sheher
toghruluq hazir mundaq deydu: — 37 Mana Men,
Men ularni ghezipim, qehrim we zor achchiqim
bilen heydiwetken barliq padishahliqlardin yighimen;
Men ularni qaytidin mushu yerge épkélimen, ularni
aman-tinchliqta turghuzimen. 38 Ular Méning
xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. 39
Men ular we ulardin kéyin bolghan balilirini
barliq künliride Mendin eyminip yaxshiliq körsun
dep, ularga bir qelb, bir yolni ata qilimen. 40
Men ularga iltipat qilishtin qolumni ikkinchi
üzmeslikim üchün ular bilen menggülük bir ehde
tüzimen; ularning qaytidin yénimdin chetlimesliki
üchün Men qelbige qorqunchumni salimen. 41
Men ularga yaxshiliq ata qilishtin huzur élip
shadlinimen we pütün qelbim, pütün jénim bilen
ularni mushu zémin'gha tikip turghuzimen! 42 Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — Men xuddi bu xelqning
béshigha bu dehshetlik külpetning hemmisini
chüshürginimdek, Men ular toghruluq wede qilghan
barliq bext-beriketlerni ularning üstige chüshürimen;
43 Siler mushu zémin toghruluq: «U weyrane,
ademzatsiz we haywanatsizdur; kaldiylerning qoligha
tapshurulghan!» deysiler. Lékin kelgüside uningda
étizlar qaytidin sétiwélinidu! 44 Binyaminning yurtida,
Yérusalémning etrapidiki yézilirida, Yehudaning
sheherliride, [jenubtiki] taghliq sheherliride, gherbtiki
«Shefelah» égizlikidiki sheherlerde, [Yehudaning]
jenubiy bayawanliridiki sheherlerdimu kishiler
qaytidin kümüshke étizlarni sétiwalidu, toxtam
xetlirige imza qoyidu, möhürlep, guwahchilarni
guwahqa hazir qilidu; chünki Men ularni sürgünlüktin
qayturup eslige keltürimen — deydu Perwerdigar.

33 Yeremiya téxi qarawullarning hoylisida qamap
qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi
uninggha ikkinchi qétim kélip mundaq déyildi:
— 2 Ishni qilghuchi Men Perwerdigar, ishni
shekillendürgüchi hem uni békitküchi Menki
Perwerdigar mundaq deymen — Perwerdigar Méning
namimdur — 3 Manga iltija qil, Men sanga jawab
qayturimen, shundaqla sen bilmeydighan, büyük
hem tilsimat ishlarni sanga ayan qilimen. 4 Chünki
[düshmenning] döng-poteylirige hem qilichigha
taqabil turushqa istihkamlar qilish üchün chéqilghan
bu sheherdiki öyler we Yehuda padishahlirining
ordiliri toghruluq Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: — 5 «Kaldiyler bilen qarshilishimen»
dep sheherge kirgenlerning hemmisi, peqet Men
ghezipim we qehrimde uriwetkenlerning jesetliri bilen
bu öylerni toldurush üchün kelgenler, xalas. Chünki
Men ularning barliq rezilliki tüpeylidin yüzümni
bu sheherdin örüp yoshurghanmen. 6 Halbuki
mana, Men bu sheherge shipa qilip derdige derman
bolimen; Men ularni saqaytimen, ularga cheksiz
arambexsh hem heqiqetni yéship ayan qilimen. 7
Men Yehudani hem Israilni sürgündin qayturup eslige
keltürimen; ularni awwalqidek qurup chiqimen. 8
Men ularni Men bilen qarshiliship gunahqa pétip
sadir qilghan barliq qebihlikidin paklandurimen,
Méning aldimda gunahqa pétip, Manga asiyliq
qilghan barliq qebihliklirini kechürimen; 9 yer
yüzidiki barliq eller Men ularga yetküzgen barliq
iltipatni anglaydu, shuning bilen bu [sheher] kishini
shadlandurup, Özümge medhiyelerni qozghap, shan-
sherep keltürüp nam-shöhret hasil qilidu; eller Men
ularga yetküzgen barliq iltipat we arambexshliktin
[Mendin] qorqup titreydighan bolidu. 10 Perwerdigar
mundaq deydu: — Siler mushu yer toghruluq: «U bir
xarabilik, ademzatsiz we haywanatsiz boldi!» deysiler
— durus. Lékin xarabe bolghan, ademzatsiz, ahalisiz,
haywanatsiz bolghan Yehudaning sheherliride we
Yérusalém kochilirida 11 yene tamashining sadasi,
shad-xuramliq sadasi we toyi boluwatqan yigit-qizning
awazi anglinidu, shundaqla Perwerdigarning öyige
«teshekkür qurbanliqliri»ni aparghanlarning «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha
teshekkür éytinglar, chünki Perwerdigar méhribandur,
uning muhebbiti menggülüktur» deydighan awazliri
qaytidin anglinidu; chünki Men sürgün bolghanlarni
qayturup zémindiki awatliqni eslige keltürimen, —
deydu Perwerdigar. 12 Chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Xarabe
bolghan ademzatsiz we haywanatsiz bolghan bu yerde
we uning barliq sheherliride qoy baqquchilarning

öz padilirini yatquzidighan qotanliri qaytidin bar
bolidu. 13 [Jenubiy] taghliqtiki sheherlerde, [gherbtiki]
Yehudaning «Shefelah» égizlikidiki sheherlerde,
jenubiy bayawanlardiki sheherlerde, Binyaminning
yurtida, Yérusalémning etrapidiki yézilirida we
Yehudaning sheherliridimu qoy padiliri ularni
sanighuchining qoli astidin qaytidin ötidu, — deydu
Perwerdigar. 14 Mana, shu künler kéliduki, — deydu
Perwerdigar, — Men Israil jemetige hem Yehuda
jemetige éytqan shepqetlik wedemge emel qilimen.
15 Shu künler we u chaghda Men Dawut neslidin
«Heqqaniy Shax»ni zéminda östürüp chiqirimen; U
zéminda toghra höküm we heqqaniyliq yürgüzidu.
16 Shu künlerde Yehuda qutquzulidu, Yérusalém
arambexshte turidu; [shu chaghda] Yérusalém:
«Perwerdigar heqqaniyliqimizdur» dégen nam bilen
atilidu. 17 Chünki Perwerdigar mundaq deydu:
— Dawutning Israil jemetining textige olturushqa
layiq nesli üzülüp qalmaydu, 18 yaki Lawiylardin
bolghan kahinlardin, «köydürme qurbanliq», «ashliq
hediye» we bashqa qurbanliqlarni Méning aldimda
daim sunidighan adem üzülüp qalmaydu. 19
Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq
déyildi: — 20 Perwerdigar mundaq deydu: — Siler
Méning kündüz bilen tüzgen ehdemni we kéche
bilen tüzgen ehdemni buzup, kündüz we kéchini
öz waqtida kelmeydighan qilip qoysanglar, 21
shu chaghda Méning Qulum Dawut bilen tüzgen
ehdem buzulup, uninggha: «Öz textingge höküm
süridighan bir oghlung daim bolidu» déginim emelge
ashurulmaydu we xizmetkarlirim, kahinlar bolghan
Lawiylar bilen tüzgen ehdem buzulghan bolidu. 22
Asmanlardiki qoshunlar bolghan yultuzlarni sanap
bolghili bolmighandek, déngizdiki qumlarni ölchep
bolghili bolmighandek, men qulum Dawutning neslini
we Özümge xizmet qilidighan Lawiylarni köpeytimen.
23 Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq
déyildi: — 24 Bu xelqning: «Perwerdigar Özi tallighan
bu ikki jemettin waz kéchip, ularni tashlidi» déginini
bayqimidingmu? Shunga ular Méning xelqimni:
«Kelgüside hech bir el-dölet bolmaydu» dep közge
ilmaydu. 25 Perwerdigar mundaq deydu: — Méning
kündüz we kéchini békitken ehdem özgirip ketse,
yaki asman-zémindiki qanuniyetlerni békitmigen
bolsam, 26 Men Yaqupning neslidin we Dawutning
neslidin waz kéchip ularni tashlaydighan bolimen,
shuningdek Ibrahim, Ishaq we Yaqupning nesli üstige
höküm sürüsh üchün [Dawutning] neslidin adem
tallimaydighan bolimen! Chünki berheq, Men ularni
sürgünlüktin qayturup ularni eslige keltürimen,
ulargha rehimdilliq körsitimen.

34 Babil padishahi Néboqadnesar, pütün qoshuni
we hökümranliqigha béqin'ghan barliq
padishahliqlar we ellerning hemmisi Yérusalémgha
we uning etrapidiki barliq sheherlerge jeng qilghan
waqtida, Perwerdigardin Yeremiyagha kelgen söz: —
2 Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —
Zedekiyaning yénigha bérip uninggha mundaq dégin:
— Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bu sheherni
Babil padishahining qoligha tapshurimen, u uninggha
ot qoyup köydüriwétidu. 3 Sen bolsang, uning qolidin
qachalmaysen; belki sen tutulup uning qoligha
tapshurulisen; séning közliring Babil padishahining
közlirige qaraydu, uning bilen yüz turane sözlishisen
we sen Babilgha sürgün bolup kétisen. 4 Lékin,
i Yehuda padishahi Zedekiya, Perwerdigarning
sözini angla; Perwerdigar séning tughrangda
mundaq deydu: — Sen qilich bilen ölmeysen; 5
sen aman-tinchliqta ölisen; ata-bowiliring bolghan
özüngdin ilgiriki padishahlar üchün matem tutup
xushbuy yaqqandek ular oxshashla sen üchünmu
[xushbuy] yaqidu; ular sen üchün: «Ah, shahim!»
dep matem tutidu; chünki Men shundaq wede
qilghanmen, — deydu Perwerdigar. 6 Andin Yeremiya
peyghember bu sözlerning hemmisini Yehuda
padishahi Zedekiyagha Yérusalémda éytti. 7 Shu
chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémda
we Yehudadiki qalghan sheherlerde, yeni Laqishta
we Azikahta jeng qiliwatatti; chünki Yehudadiki
mustehkem sheherler arisidin peqet bularla ishghal
bolmighanidi. 8 Padishah Zedekiya [qullirimizgha]
azadliq jakarlayli dep Yérusalémdikilerning hemmisi
bilen ehdini késip tüzgendin kéyin, Perwerdigardin
töwendiki bu söz Yeremiyagha keldi 9 (ehde boyiche
herbiri öz ibraniy qullirini, er bolsun, qiz-ayal bolsun,
qoyuwétishi kérek idi; héchqaysisi öz qérindishi
bolghan Yehudiyni qulluqta qaldurmasliqi kérek idi.
10 Ehdige qoshulghan barliq emirler we barliq xelq
shuninggha, yeni herqaysimiz öz quli yaki dédikini
qoyuwéteyli, ularni qulluqta qalduruwermeyli dégen
sözige boysundi. Ular boysunup ularni qoyuwetti.
11 Lékin uningdin kéyin ular bu yoldin yénip
qoyuwetken qul-dédeklerni özige qayturuwaldi. Ular
bularni qaytidin mejburiy qul-dédek qiliwaldi). 12 —

Shu chaghda Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip
mundaq déyildi: — 13 Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: — Men ata-bowiliringlarni Misirning
zéminidin, yeni «qulluq öyi»din chiqarghinimda,
ular bilen ehde tüzgenidim; 14 [shu ehde boyiche]
herbiringlar yettinchi yilida silerge özini satqan
herqaysi qérindishinglar bolghan ibraniy kishilirini
qoyuwétishinglar kérek; u qulluqungda alte yil
bolghandin kéyin, sen uni azadliqqa qoyuwétishing
kérek, dégenidim. Lékin ata-bowiliringlar buni
anglimay héch qulaq salmighan. 15 Lékin siler
bolsanglar, [shu yaman yoldin] yénip, köz aldimda
durus ishni körüp, herbiringlar öz yéqinigha
«azad bol» dep jakarlidinglar, shuningdek Öz
namim bilen atalghan öyde ehde tüzüdinglar; 16
lékin siler yene yénip Méning namimgha dagh
keltürüp, herbiringlar öz rayigha qoyuwetken
qulni hem ixtiyarigha qoyuwetken dédekni
qayturuwélip qaytidin özünglargha qul-dédek
bolushqa mejburlidinglar. 17 Shunga Perwerdigar
mundaq deydu: — Siler manga qulaq salmidinglar,
herbiringlar öz qérindishinglargha, herbiringlar
öz yéqininglargha azad bolunglar dep héch
jakarlimidinglar; mana, Men silerge bir xil azadliqni
— yeni qilichqa, wabagha we qehetchilikke bolghan
bir azadliqni jakarlaymen; silerni yer yüzidiki barliq
padishahliqlargha bir wehshet basquchi qilimen. 18
Shuning bilen Men ehdemni buzghan, köz aldimda
késip tüzgen ehdining sözlirige emel qilmighan
kishilerni bolsa, ular özliri soyup ikki parche qilip,
otturisidin ötken héliqi mozaydek qilimen; 19
Yehudaning emirliri we Yérusalémning emirliri,
ordidiki elemdarlar, kahinlar, shuningdek mozayning
ikki parchisining otturisidin ötken barliq xelqni
bolsa, 20 Men ularni düshmenlirining qoligha, jénini
izdigüchilerning qoligha tapshurimen; shuning bilen
jesetliri asmandiki uchar-qanatlargha we zémindiki
haywanlargha ozuq bolidu; 21 Yehuda padishahi
Zedekiya we uning emirlirinimu düshmenlirining
qoligha, jénini izdigüchilerning qoligha, shundaqla
silerge hujum qilishtin chikinip turghan Babil
padishahining qoshunining qoligha tapshurimen. 22
Mana, Men emr qilimen, — deydu Perwerdigar, we
ular bu sheher aldigha yene kélidu; ular uninggha
hujum qilip ot qoyup köydüriwétidu; we Men
Yehudaning sheherlirini weyrane, héch ademzatsiz
qilimen.

35 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli
Yehoakimning künliride, Perwerdigardin
Yeremiyagha söz kélip: — 2 «Rekabning
jemetidikilerning yénigha bérip ular bilen sözliship
ularni Perwerdigarning öyige apirip, uning kichik
öylirining birige teklip qilip ularning aldigha
sharab tutqin» — déyildi. 3 Shuning bilen men
Xabazziniyaning newrisi, Yeremiyaning oghli
Jaazaniyani, uning ukilirini we barliq bala-chaqilirini,
shuningdek Rekabning pütkül jemetini élip kélishke
chiqtim; 4 Men ularni Perwerdigarning öyige,
Igdaliyaning oghli, Xudaning adimi bolghan
Hananning oghullirigha tewelik öyge apardim; bu
öy emirlerning öyining yénida, Shallumning oghli,
ishikbaqar Maaséyahning öyining üstide idi; 5 men
Rekabning jemetidikilerning aldigha sharabqa liq
tolghan piyaliler we qedehlerni qoyup ulargha:
«Sharabqa éghiz téginglar!» — dédim. 6 Ular manga
mundaq dédi: «Biz sharabni ichmeymiz; chünki
ejdadimiz Rekabning oghli Yonadab bizge: «Siler we
oghul-ewladliringlar zadi sharab ichmenglar; 7 yene
kélip öylerni qurmanglar, ne uruq térimanglar, ne
üzümzarlarni tikmenglar, ne bulardin héchqaysisigha
zadi ige bolmanglar; barliq künliringlarda chédirlarda
turunglar; shuning bilen siler turuwatqan zéminda
uzun künlerni körisiler» — dep emr qaldurghan.
8 Shuning bilen bizning ejdadimiz Rekabning
oghli Yonadabning: «Barliq kününglerde zadi
sharab ichmenglar» dégen awazigha qulaq sélip,
biz we bizning ayallirimiz hem oghul-qizlirimiz
uning emrige toluq emel qilip kelgenmiz; 9 biz
yene turghudek öylerni salmighan; bizde héch
üzümzar, étiz, uruq dégenler yoq; 10 belki biz
chédirlarda turup kelduq, ejdadimiz Yonadabning
bizge barliq emr qilghanlirigha emel qilip kelduq.
11 Lékin Babil padishahi Néboqadnesar zémin'gha
bésip kirgende, shundaq ish boldiki, biz: «Barayli,
Kaldiylerning qoshuni hem Suriyening qoshunidin
qéchip Yérusalém shehirige kireyli» — déduq.
Mana shu sewebtin Yérusalémda turuwatimiz».
12 Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip
mundaq déyildi: — 13 «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Barghin, Yehudadikiler we
Yérusalémda turuwatqanlargha mundaq dégin: —
Buningdin terbiye almamsiler, shuningdek Méning
sözlirimge qulaq salmamsiler? — deydu Perwerdigar.

14 — Mana, Rekabning oghli Yonadabning oghul-
perzentlirige «sharab ichmenglar» dep tapilighan
sözlirige emel qilinip kelgen; bügünki kün'giche
ular héch sharab ichip baqmighan, chünki ular
atisining emrige itaet qilghan. Lékin Men tang
seherde ornumdin turup silerge söz qilip kelgen
bolsammu, siler Manga héch qulaq salmighansiler. 15
Men tang seherde ornumdin turup qullirim bolghan
peyghemberlerni ewetip: «Herbiringlar hazir öz
rezil yolunglardin yénip, qilmishinglarni tüzitinglar,
bashqa ilahlargha egiship choqunmanglar; shundaq
qilsanglar Men ata-bowiliringlargha teqdim qilghan
zéminda turuwérisiler» dep kelgenmen; lékin siler
Manga qulaq salmay héch anglimighansiler. 16
Berheq, Rekabning oghli Yonadabning ewladliri
atisining ulargha tapilighan emrige emel qilghan;
lékin bu xelq Manga héch qulaq salmighandur. 17
Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Mana, Men Yehudaning üstige hem Yérusalémning
üstige Men aldin'ala éytqan barliq balayi'apetni
chüshürimen; chünki Men ulargha söz qilghan, lékin
ular anglimighan; Men ularni chaqirghan, lékin
ular jawab bermigen». 18 Andin Yeremiya Rekab
jemetige mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Chünki siler atanglar Yonadabning
emrige itaet qilip, barliq yolyoruqlirini tutup,
silerge tapilighanlirining hemmisi boyiche ish körüp
kelgensiler, — 19 emdi samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Rekabning oghli Yonadabning neslidin
aldimda xizmet qilghuchi hergiz üzülüp qalmaydu.

36 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli
Yehoakimning tötinchi yili, Yeremiyagha
Perwerdigardin töwendiki söz keldi: — 2 Özüngge
oram qeghez alghin; uninggha Yosiyaning künliride
sanga söz qilghinimdin tartip bügünki kün'giche
Men Israilni eyibligen, Yehudani eyibligen hem
barliq ellerni eyibligen, sanga éytqan sözlerning
hemmisini yazghin. 3 Yehudaning jemeti belkim
Men béshigha chüshürmekchi bolghan barliq
balayi'apetni anglap, herbiri özlirining rezil yolidin
yanarmikin; ular shundaq qilsa, Men ularning
qebihlikini we gunahini kechürüm qilimen. 4
Shuning bilen Yeremiya Nériyaning oghli Baruqni
chaqirdi; Baruq Yeremiyaning aghzidin chiqqanlirini
anglap Perwerdigarning uninggha éytqan sözlirining
hemmisini bir oram qeghezge yézip berdi. 5
Yeremiya Baruqqa tapilap mundaq dédi: — Özüm
qamap qoyulghanmen; Perwerdigarning öyige
kirishimge ruxset yoq; lékin özüng bérip kirgin;
6 Perwerdigarning öyide roza tutqan bir künide,
sen aghzimdin chiqqanlirini anglap yazghan,
Perwerdigarning bu oram yazmida xatirilen'gen
sözlirini xelqning qulaqlirigha yetküzgin; hemme
sheherlerdin kelgen Yehudadikilerning quliqighimu
yetküzgin. 7 Ular belkim Perwerdigar aldigha
dua-tilawitini qilip herbiri özlirining rezil yolidin
yanarmikin; chünki Perwerdigarning bu xelqqe
agahlandurghan ghezipi we qehri dehshetliktur.
8 Nériyaning oghli Baruq Yeremiya peyghember
uninggha tapilighinining hemmisini ada qilip,
Perwerdigarning öyide Perwerdigarning sözlirini
oqup jakarlidi. 9 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli
Yehoakim textke olturghan beshinchi yili toqquzinchi
ayda shundaq boldiki, barliq Yérusalémdikiler hemde
Yehuda sheherliridin chiqip Yérusalémgha kelgen
barliq xelq üchün, Perwerdigar aldida bir mezgil roza
tutushimiz kérek dep élan qilindi. 10 Shu waqit Baruq
Perwerdigarning öyige kirip, pütükchi Shafanning
oghli Gemariyaning öyide turup, Yeremiyaning
sözlirini barliq xelqning quliqigha yetküzüp oqudi;
bu öy Perwerdigarning öyining yuqiriqi hoylisidiki
«Yéngi derwaza»gha jaylashqanidi. 11 Shafanning
newrisi, Gemariyaning oghli Mikah bolsa yazmidin
Perwerdigarning sözlirining hemmisige qulaq
saldi. 12 Andin u padishahning ordisigha chüshüp
pütükchining öyige kiriwidi, mana, emirlerning
hemmisi shu yerde olturatti; pütükchi Elishama,
Shémayaning oghli Délaya, Akborning oghli Elnatan,
Shafanning oghli Gemariya we Hananiyaning oghli
Zedekiya qatarliq barliq emirler shu yerde olturatti.
13 Shuning bilen Mikah Baruqning sözligenlirini
xelqning quliqigha yetküzüp oqughanda özi anglighan
barliq sözlerni ulargha bayan qildi. 14 Shuning bilen
barliq emirler Kushining ewrisi, Shelemiyaning
newrisi, Netaniyaning oghli Yehudiyni Baruqning
yénigha ewetip uninggha: «Sen xelqning quliqigha
yetküzüp oqughan oram yazmini qolunggha élip
yénimizgha kel» — dédi. Shuning bilen Nériyaning
oghli Baruq oram yazmini qoligha élip ularning
yénigha keldi. 15 Ular uninggha: «Oltur, uni
quliqimizgha yetküzüp oqup ber» — dédi. Baruq

uni ularغha anglitip oqudi. 16 Shundaq boldiki, ular
barliq sözlerni anglighanda, alaqzade bolup bir-
birige qariship: «Bu sözlerning hemmisini padishahqa
yetküzmisek bolmaydu» — dédi. 17 Andin Baruqtin:
«Bizge dégin emdi, sen bu sözlerning hemmisini
qandaq yazding? Ularni Yeremiyaning öz aghzidin
anglidingmu?» — dep soridi. 18 Baruq ularغha:
«U bu sözlerning hemmisini öz aghzi bilen manga
éytti, men oram qeghezge siyah bilen yazdim» —
dédi. 19 Emirler Baruqqa: «Barghin, sen we Yeremiya
möküwélinglar. Qeyerde bolsanglar héchkimge
bildürmenglar» — dédi. 20 Shuning bilen ular
oram yazmini pütükchi Elishamaning öyige tiqip
qoyup, ordigha kirip padishahning yénigha kélip,
bu barliq sözlerni uning quliqigha yetküzdi. 21
Padishah Yehudiyni yazmini élip kélishke ewetti,
u uni Elishamaning öyidin épkeldi. Yehudiy uni
padishahning quliqigha we padishahning yénida
turghan barliq emirlerning qulaqlirigha yetküzüp
oqudi. 22 Shu chagh toqquzinchi ay bolup, padishah
«qishliq öy»ide olturatti; uning aldidiki ochaqta ot
qalaqliq idi. 23 Shundaq boldiki, Yehudiy uningdin
üch-töt sehipini oqughanda, padishah qelemtirashi
bilen bu qismini késip, yazmining hemmisini bir-
birlep otta köyüp yoqighuche ochaqtiki otqa tashlidi.
24 Lékin bu barliq sözlerni anglighan padishah yaki
xizmetkarlirining héchqaysisi qorqmidi, ulardin
kiyim-kécheklirini yirtqanlar yoq idi. 25 Uning
üstige Elnatan, Délaya we Gemariyalar padishahtin
oram yazmini köydürmeslikini ötün'genidi, lékin
u ularغha qulaq salmidi. 26 Padishah bolsa
shahzade Yérahmeel, Azrielning oghli Séraya we
Abdeelning oghli Shelemiyani pütükchi Baruqni we
Yeremiya peyghemberni qolgha élishqa ewetti; lékin
Perwerdigar ularni yoshurup saqlidi. 27 Padishah
Baruq Yeremiyaning aghzidin anglap yazghan sözlerni
xatiriligen oram yazmini köydürüwetkendin kéyin,
Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq
déyildi: — 28 Yene bir oram qeghezni élip, uninggha
Yehuda padishahi Yehoakim köydürüwetken birinchi
oram yazmida xatirilen'gen barliq sözlerni yazghin.
29 We Yehuda padishahi Yehoakimgha mundaq dégin:
— Perwerdigar mundaq deydu: — Sen bu oram
yazmini köydürüwetting we Méning toghruluq:
Sen buninggha: «Babil padishahi choqum kélip bu
zéminni weyran qilidu, uningdin hem insanni hem
haywanni yoqitidu» — dep yézishqa qandaqmu
pétinding?» — déding. 30 Shunga Perwerdigar Yehuda
padishahi Yehoakim toghruluq mundaq deydu: —
Uning neslidin Dawutning textige olturushqa héch
adem bolmaydu; uning jesiti sirtqa tashliwétilip
kündüzde issiqta, kéchide qirawda ochuq yatidu. 31
Men uning we neslining béshigha, xizmetkarlirining
béshigha qebihlikining jazasini chüshürimen; Men
ularning üstige, Yérusalémda turuwatqanlarning
üstige hem Yehudaning ademliri üstige Men ularغha
agahlandurghan barliq külpetlerni chüshürimen;
chünki ular Manga héch qulaq salmighan. 32 Shuning
bilen Yeremiya bashqa bir oram qeghezni élip
Nériyaning oghli Baruqqa berdi; u Yeremiyaning
aghzigha qarap Yehuda padishahi Yehoakim otta
köydürüwetken oram yazmida xatirilen'gen hemme
sözlerni yazdi; ular bu sözlerge oxshaydighan bashqa
köp sözlernimu qoshup yazdi.

37 Babil padishahi Néboqadnesar Zedekiyani
Yehudaning zéminigha padishah qildi; shuning
bilen u Yosiyaning oghli Yehoakimning oghli
Koniyaning ornigha höküm süridi. 2 U, yaki
xizmetkarliri, yaki zémindiki xelq Perwerdigarning
Yeremiya peyghember arqiliq éytqan sözlirige héch
qulaq salmidi. 3 Padishah Zedekiya Shelemiyaning
oghli Yehukalni hem kahin Maaséyahning oghli
Zefaniyani Yeremiya peyghemberning yénigha ewetip
uninggha: «Perwerdigar Xudayimizgha biz üchün
dua qilghaysen» — dégüzdi 4 (shu chaghda Yeremiya
zindanda qamaqliq emes idi; u xelq arisigha chiqip-
kirishke erkin idi. 5 Pirewnning qoshuni Misirdin
chiqqanidi; Yérusalémni qorshiwalghan Kaldiyler
bularning xewirini anglap Yérusalémdin chékinip
ketkenidi). 6 Andin Perwerdigarning sözi Yeremiya
peyghemberge kélip mundaq déyilidi: — 7 Israilning
Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Silerni
manga iltija qildurup izdeshke ewetken Yehuda
padishahigha mundaq denglar: — Mana, silerge
yardem bérimiz dep chiqip kelgen Pirewnning
qoshuni bolsa, öz zéminigha, yeni Misirgha qaytip
kétidu. 8 Andin Kaldiyler bu sheherge qaytip
kélip jeng qilip uni ishghal qilidu, uni ot qoyup
köydüriwétidu. 9 Perwerdigar mundaq deydu: — Öz-
özünglarni aldap: «Kaldiyler bizdin chékinip ketken»
— démenglar; ular ketken emes! 10 Chünki gerche
siler özünglargha jeng qilidighan Kaldiylerning toluq
qoshunini uruwetken bolsanglarmu we ularningkidin
peqet yarilan'ghanlarla qalghan bolsimu, ularning

herbiri yenila öz chédiridin turup bu sheherni ot
qoyup köydürüwetken bolatti. 11 Pirewnning qoshuni
tüpeylidin Kaldiylerning qoshuni Yérusalémdin
chékinip turghan waqitta, shu weqe yüz berdi:
— 12 Yeremiya Binyamindiki zémin'gha yol élip,
shu yerdiki yurtdashliri arisidin öz nésiwisini
igilesh üchün Yérusalémdin chiqqanda, 13 u
«Binyamin derwazisi»gha yetkende, Hananiyaning
newrisi, Shelemiyaning oghli közet bégi Iriya shu
yerde turatti; u: «Sen Kaldiylerge chékinip teslim
bolmaqchisen!» dep uni tutuwaldi. 14 Yeremiya:
«Yalghan! Men Kaldiyler terepke qéchip teslim
bolmaqchi emesmen!» — dédi. Lékin u uninggha
qulaq salmidi; Iriya Yeremiyani qolgha élip uni
emirler aldigha apardi. 15 Emirler bolsa Yeremiyadin
ghezeplinip uni urghuzup, uni diwanbégi Yonatanning
öyidiki qamaqxanigha solidi; chünki ular shu
öyni zindan'gha aylandurghanidi. 16 Yeremiya
zindandiki bir gundixanigha qamilip, shu yerde
uzun künler yatqandin kéyin, 17 Zedekiya padishah
adem ewetip shu yerdin ordisigha élip keldi. U
shu yerde astirtin uningdin: «Perwerdigardin söz
barmu?» dep soridi. Yeremiya: «Bar; sen Babil
padishahining qoligha tapshurulisen» — dédi. 18
Yeremiya Zedekiya padishahqa iltija qilip: — «Men
sanga yaki xizmetkarliringgha yaki bu xelqqe
néme gunah qilghinimgha, bu zindan'gha qamap
qoydunglar? 19 Silerge bésharet bérip: «Babil
padishahi sanga yaki bu zémin'gha jeng qilishqa
chiqmaydu!» dégen peyghemberliringlar qéni?» —
dédi 20 — «Emdi i padishah teqsir, sözlirimge
qulaq sélishingni ötünimen; iltijayim aldingda ijabet
bolsun, dep ötünimen; diwanbégi Yonatanning
öyige méni qaytquzmighaysen; sen undaq qilsang,
shu yerde ölimen». 21 Zedekiya padishah perman
chüshürüp, Yeremiyani qarawullarning hoylisida
turghuzushni, shuningdek sheherdiki hemme nan
tügep ketmisila, uninggha herküni «Naway kochisi»din
bir nan bérilishni tapilidi; shuning bilen Yeremiya
qarawullarning hoylisida turdi.

38 Mattanning oghli Sefatiya, Pashxurning oghli
Gedaliya, Shemeliyaning oghli Jukal we
Malkiyaning oghli Pashxurlar bolsa Yeremiyaning
xelqqe: — 2 «Perwerdigar mundaq deydu: —
Bu sheherde qélip qalghan ademler bolsa qilich,
qehetchilik we waba bilen ölidu; lékin kimki chiqip
Kaldiylerge teslim bolsa hayat qalidu; jéni özige oljidek
qalidu; u hayat qalidu. 3 Perwerdigar mundaq deydu:
— Bu sheher choqum Babil padishahining qoshunining
qoligha tapshurulidu, u uni ishghal qilidu» —
dewatqan sözlirini anglidi. 4 Emirler padishahqa:
«Silidin ötünimiz, bu adem ölümge mehkum qilinsun;
chünki némishqa uning bu sheherde qélip qalghan
jenggiwar leshkerlerning qollirini we xelqning
qollirini ajiz qilishigha yol qoyulsun? Chünki bu adem
xelqning menpeetini emes, belki ziyinini izdeydu»
— dédi. 5 Zedekiya padishah: «Mana, u silerning
qolliringlargha tapshuruldi; silerning yolunglarni
tosqudek men padishah qanchilik bir adem idim?»
— dédi. 6 Shuning bilen ular Yeremiyani tutup
qarawullarning hoylisidiki shahzade Malkiyaning su
azgiligha tashliwetti; ular Yeremiyani arghamchilar
bilen uninggha chüsherdi; azgalda bolsa su bolmay,
peqet patqaqla bar idi; Yeremiya patqaqqa pétip
ketti. 7 Emma padishahning ordisidiki bir aghwat
Éfiopiyelik Ebed-Melek Yeremiyaning su azgiligha
qamap qoyulghanliqini anglidi (shu chaghda padishah
bolsa «Binyamin derwazisi»da olturatti). 8 Ebed-
Melek ordidin chiqip padishahning yénigha bérip
uninggha: 9 «I padishahi'alem, bu ademlerning
Yeremiya peyghemberge barliq qilghini, uni su
azgiligha tashliwetkini intayin esebiy rezilliktur;
u ashu yerde qehetchiliktin ölüp qalidu; chünki
sheherde ozuq-tülük qalmidi» — dédi. 10 Padishah
Éfiopiyelik Ebed-Melekke buyruq bérip: «Mushu
yerdin ottuz ademni özüng bilen élip bérip, Yeremiya
peyghemberni ölüp ketmesliki üchün su azgilidin élip
chiqarghin» — dédi. 11 Shuning bilen Ebed-Melek
ademlerni élip ulargha yétekchilik qilip, padishahning
ordisidiki xezinining astidiki öyge kirip shu yerdin
lata-puta we jul-jul kiyimlerni élip, shularni tanilar
bilen azgalgha, Yeremiyaning yénigha chüshürüp
berdi. 12 Éfiopiyelik Ebed-Melek Yeremiyagha: —
Bu lata-puta we jondaq kiyimlerni qoltuqliring hem
tanilar arisigha tiqip qoyghin — dédi. Yeremiya
shundaq qildi. 13 Shuning bilen ular Yeremiyani
tanilar bilen tartip, su azgilidin chiqardi; Yeremiya
yenila qarawullarning hoylisida turdi. 14 Padishah
Zedekiya adem ewetip Yeremiya peyghemberni
Perwerdigarning öyidiki üchinchi kirish ishikige,
öz yénigha aparghuzdi. Padishah Yeremiyagha: —
Men sendin bir ishni sorimaqchimen; uni mendin
yoshurmighaysen — dédi. 15 Yeremiya Zedekiyagha:
«Men uni sanga ayan qilsam, sen méni jezmen

ölümge mehkum qilmamsen? Men sanga meslihet
bersem, sen anglimaysen!» — dédi. 16 Padishah
Zedekiya Yeremiyagha astirtin qesem ichip uninggha:
«Bizge jan-tiniq ata qilghan Perwerdigarning hayati
bilen qesem ichimenki, men séni ölümge mehkum
qilmaymen, yaki séni jéningni izdigüchi kishilerning
qoligha tapshurmaymen» — dédi. 17 Yeremiya
Zedekiyagha: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— Sen ixtiyaren Babil padishahining emirlirining
yénigha chiqip teslim bolsang, jéning hayat qalidu
we bu sheher otta köydürüwétilmeydu; sen we
öydikiliring hayat qalisiler. 18 Lékin sen chiqip
Babil padishahining emirlirige teslim bolmisang,
bu sheher kaldiylerning qoligha tapshurulidu, ular
uninggha ot qoyup köydürüwétidu, sen ularning
qolidin qachalmaysen — dédi. 19 Padishah Zedekiya
Yeremiyagha: «Men Kaldiylerge chiqip teslim bolghan
Yehudiylardin qorqimen; Kaldiyler belkim méni
ularning qoligha tapshurushi, ular méni qiyin-qistaq
qilishi mumkin» — dédi. 20 Yeremiya mundaq dédi: —
Ular séni tapshurmaydu. Sendin ötünimenki, gépimge
kirip Perwerdigarning awazigha itaet qilghaysen;
shundaq qilsang sanga yaxshi bolidu, jéning hayat
qalidu. 21 Lékin sen chiqip teslim bolushni ret qilsang,
Perwerdigar manga ayan qilghan ish mundaq: — 22
mana, Yehuda padishahining ordisida qalghan barliq
qiz-ayallar Babil padishahining emirlirining aldigha
élip kétilidu. Shuning bilen bu [qiz-ayallar] sanga
[tene qilip]: «Séning jan dostliring séni éziqturdi;
ular séning üstüngdin ghelibe qildi; emdi hazir
putliring patqaqqa pitip ketkende, ular yüz örüp
sanga arqisini qildi!» — deydu. 23 Séning barliq
ayalliring hem baliliring kaldiylerge élip kétilidu.
Sen özüng ularning qolidin qachalmaysen; chünki
sen Babil padishahining qoli bilen tutuwélinisen,
shundaqla sen bu sheherning otta köydürüwétilishige
sewebchi bolisen. 24 Zedekiya Yeremiyagha mundaq
dédi: — Sen bu söhbitimizni bashqa héchkimge
chandurmighin, shundila sen ölmeysen. 25 Emirler
méning sen bilen sözleshkinimni anglap yéninggha
kélip sendin: «Séning padishahqa néme dégenliringni,
shundaqla uning sanga qandaq sözlerni qilghanliqini
bizge éyt; uni bizdin yoshurma; shundaq qilsang biz
séni öltürmeymiz» dése, 26 undaqta sen ulargha:
«Men padishahning aldigha: «Méni Yonatanning
öyige qaytquzmighaysen, bolmisa, men shu yerde
ölimen» — dégen iltijayimni qoyghanmen» — deysen.
27 Derweqe emirlerning hemmisi Yeremiyaning
yénigha kélip shuni soridi; u ulargha padishah
buyrughan bu barliq sözler boyiche jawab berdi.
Shuning bilen ular jimip kétip uning yénidin chiqip
ketti; chünki bu ish héchkimge chandurulmighanidi.
28 Shundaq qilip Yérusalém ishghal qilin'ghuche
Yeremiya qarawullarning hoylisida turdi.

39 Yérusalém ishghal qilin'ghanda töwendiki ishlar
yüz berdi: — Yehuda padishahi Zedekiyaning
toqquzinchi yili oninchi ayda, Babil padishahi
Néboqadnesar we barliq qoshuni Yérusalémgha jeng
qilishqa kélip uni muhasirige aldi; 2 Zedekiyaning on
birinchi yili, tötinchi ayning toqquzinchi künide, ular
sheher sépilidin bösüp kirdi. 3 Shuning bilen Babil
padishahining emirlirining hemmisi, yeni Samgarliq
Nergal-Sharezer, bash xezinichi Nébu-Sarséqim, bash
séhirger Nergal-sharezer we Babil padishahliqining
bashqa emeldarliri kirip «Ottura derwaza»da olturdi.
4 Yehuda padishahi Zedekiya we barliq jenggiwar
leshkerler ularni körüp qachmaqchi bolup, tün
kéchide sheherdin beder tikiwétishti; u padishahning
baghchisi arqiliq, «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin
chiqip [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ge
qarap qéchishti. 5 Kaldiylerning qoshuni ularni
qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétiship
uni qolgha élip Xamat zéminidiki Riblah shehirige,
Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha apardi;
u shu yerde uning üstidin höküm chiqardi. 6
Babil padishahi Riblah shehiride Zedekiyaning
oghullirini köz aldida öltürüwetti; Babil padishahi
Yehudadiki barliq mötiwerlernimu öltürüwetti. 7 U
Zedekiyaning közlirini oyup, uni Babilgha apirish
üchün mis kishenler bilen kishenlep qoydi. 8
Kaldiyler padishahning ordisini we puqralarning
öylirini ot qoyup köydürüp Yérusalémning sépillirini
kömürüp tashlidi. 9 Shahane qarawul bégi Nébuzar-
Adan sheherde qélip qalghan bashqa xelqni, özige
teslim bolup chiqqanlarni, yeni qalghan xelqning
hemmisini qolgha élip, Babilgha sürgün qildi. 10
Halbuki, qarawul bégi Nébuzar-Adan Yehuda zéminida
héch teweliki bolmighan bezi namratlarni qaldurdi;
shu chaghda u ulargha üzümzarlar we étizlarni
teqsimlep berdi. 11 Babil padishahi Néboqadnesar
Yeremiya toghruluq qarawul bégi Nébuzar-Adan
arqiliq: «Uni tépip uningdin xewer al; uninggha héch
ziyan yetküzme; u némini xalisa shuni uninggha

qilip ber» — dep perman chüshürgenidi. 13 Shunga
qarawul bégi Nébuzar-Adan, shundaqla bash xezinichi
Nébushazban, bash séhirger Nergal-Sharezer we
Babil padishahining bashqa bash emeldarlirining
hemmisi adem ewetip 14 Yeremiyani «Qarawullarning
hoylisi»din élip Shafanning newrisi, Ahikamning oghli
Gedaliyaning öz öyige apirishi üchün uning qoligha
tapshurghuzdi. Lékin Yeremiya puqralar arisida
turdi. 15 Yeremiya «Qarawullarning hoylisi»da qamap
qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi uninggha
kélip mundaq déyilgenidi: — 16 Barghin, Éfiopiyelik
Ebed-Melekke mundaq dégin: «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Mana, Men öz sözlirimni mushu
sheher üstige chüshürimen; awat-halawet emes,
belki balayi'apet chüshürimen; shu küni bu ishlar öz
közüng aldida yüz béridu. 17 Lékin shu küni Men séni
qutquzimen, — deydu Perwerdigar; — Sen qorqidighan
ademlerning qoligha tapshurulmaysen; 18 chünki
Men choqum séni qutquzimen; sen qilichlanmaysen,
belki öz jéning özüngge oljidek qalidu; chünki sen
Manga tayinip kelgensen — deydu Perwerdigar».

40 Qarawul bégi Nébuzar-Adan uni Ramah
shehiridin qoyuwetkende, Perwerdigar
Yeremiyagha söz qildi. U chaghda Nébuzar-
Adan Yérusalém hem Yehudadiki barliq esirlerni
élip Babilgha sürgün qilmaqchi idi; Yeremiyamu
ularning arisida zenjir bilen baghlan'ghan halda
élip méngilghanidi. 2 Qarawul bégi Yeremiyani bir
chetke tartip uninggha mundaq dédi: «Perwerdigar
Xudaying mushu yerge balayi'apet chüshürimen
dep agahlandurdi; 3 Mana, Perwerdigar Öz dégini
boyiche shundaq qilip uni keltürdi; chünki siler
Perwerdigar aldida gunah sadir qilghansiler we
uning awazigha qulaq salmighansiler; shunga bu
ish béshinglargha chüshti. 4 Lékin men qolungni
ishkellen'gen zenjirlerdin yéship séni qoyuwétimen;
men bilen bille Babilgha bérish sanga muwapiq
körünse, qéni kel, men sendin xewer alimen; emma
men bilen bille Babilgha bérishni muwapiq emes dep
qarisang, kérek yoq. Mana, pütkül zémin aldingda
turidu; qeyerge bérish sanga layiq, durus körünse shu
yerge barghin». 5 Yeremiya téxi yénidin mangmay
turup, Nébuzar-Adan uninggha: «Boldi, Shafanning
newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha
qayt; Babil padishahi uni Yehudadiki sheherlerge
hökümranliq qilishqa belgiligen; xelq arisida uning
bilen bille turiwer, yaki herqandaq bashqa yerge baray
déseng shu yerge barghin» — dédi. Shuning bilen
qarawul bégi uninggha ozuq-tülük hemde bir sowghat
bérip uni qoyuwetti. 6 Shuning bilen Yeremiya
Mizpah shehirige, Shafanning newrisi, Ahikamning
oghli Gedaliyaning yénigha keldi; u uning bilen bille,
puqralar arisida turdi. 7 Dalada qalghan Yehudaning
leshker bashliqliri hem leshkerliri Babil padishahining
Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani
zémin üstige hökümranliq qilishqa belgiligenlikini,
shuningdek uninggha Babilgha sürgün bolmighan
zémindiki yoqsul er-ayallar bala-chaqiliri bilen
tapshurulghanliqini anglap qaldi; 8 shuning bilen bu
leshker bashliqliri ademliri bilen Mizpah shehirige,
Gedaliyaning yénigha keldi; bashliqliri bolsa
Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning oghulliri
Yohanan hem Yonatan, Tanxumetning oghli Séraya,
Netofatliq Efayning oghulliri we Maakatliq birsining
oghli Yezaniya idi. 9 Shafanning newrisi, Ahikamning
oghli Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldiylerge
béqinishtin qorqmanglar; zéminda olturaqliship Babil
padishahigha béqininglar, shundaq qilsanglar silerge
yaxshi bolidu. 10 Men bolsam Kaldiyler zémin'gha
kelgende [silerge] wekil bolup ularning aldida turush
üchün Mizpah shehiride turimen; siler bolsanglar,
sharab, enjür-xormilar we zeytun méyi mehsulatlirini
élip küp-idishinglargha qoyunglar, özünglar tutqan
sheherlerde turiwéringlar» — dep qesem ichti. 11
Oxshashla Moabda, Ammoniylar arisida, Édomda hem
bashqa herbir yurtlarda turghan Yehudiylarmu Babil
padishahi Yehudada xelqning bir qaldisini qaldurghan
we ular üstige hökümranliq qilishqa Shafanning
newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani belgiligen
dep anglidi; 12 shuning bilen barliq Yehudiylar
heydep tarqitiwétilgen hemme jay-yurtlardin qaytip,
Yehuda zéminigha, Mizpah shehirige, Gedaliyaning
yénigha keldi. Ular sharab, enjür-xormilarning
mehsulatlirini zor kengrichilikte aldi. 13 Karéahning
oghli Yohanan we dalada qalghan leshkerlerning
barliq bashliqliri Mizpah shehirige, Gedaliyaning
yénigha kélip uninggha: 14 «Sen Ammoniylar
padishahi Baalis Netaniyaning oghli Ishmailni séni
öltürüshke ewetkenlikini bilmemsen?» — déyishti.
Lékin Ahikamning oghli Gedaliya ularning gépige
ishenmidi. 15 Karéahning oghli Yohanan Mizpahda
Gedaliyagha astirtin söz qilip: «Manga ruxset
qilghaysen, bashqilar uningdin xewer tapquche men

bérip Netaniyaning oghli Ishmailni öltürey; héchkim
buni bilmeydu. Uning séni öltürüp, shuning bilen
etrapinggha yighilghan Yehudadikilerning hemmisi
tarqitiwétilip, Yehudaning qaldisi yoqitiwétilishining
néme hajiti bar? — dédi. 16 Biraq Gedaliya Karéahning
oghli Yohanan'gha: «Sen undaq qilma; chünki sen
Ishmail toghruluq yalghan éytiwatisen» — dédi.

41 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade,
shundaqla padishahning bash emeldarliridin
biri bolghan Elishamaning newrisi, Netaniyaning
oghli Ishmail on adem élip Mizpahgha, Ahikamning
oghli Gedaliyaning yénigha keldi; ular shu yerde, yeni
Mizpahda nan oshtup ghizalan'ghanda, 2 Netaniyaning
oghli Ishmail hem u épkelgen on adem ornidin turup,
Ahikamning oghli Gedaliyagha qilich chapti; ularning
shundaq qilishi Babil padishahi Yehuda zémini üstige
hökümranliqqa belgiligenni öltürüshtin ibaret idi.
3 Ishmail Mizpahda Gedaliyagha hemrah bolghan
barliq Yehudiylar we shu yerde turuwatqan barliq
Kaldiy jenggiwar leshkerlerni öltürüwetti. 4 Shundaq
boldiki, Gedaliyani öltürüwetkendin kéyin, ikkinchi
künigiche héchkim téxi uningdin xewer tapmighanidi,
5 mana Sheqem, Shiloh hem Samariyedin seksen
adem yétip keldi. Ular saqilini chüshürgen, kiyimlirini
yirtqan, etlirini tilghan, Perwerdigarning öyige
sunushqa qolida hediyelerni hem xushbuyni tutqan
halda kelgenidi. 6 Netaniyaning oghli Ishmail ularni
qarshi élishqa mangghiniche yighlighan'gha sélip
Mizpahdin chiqti; ularghа: «Merhemet, Ahikamning
oghli Gedaliya bilen körüshüshke apirimen» —
dédi. 7 Shundaq boldiki, ular sheher otturisigha
yetkende, Netaniyaning oghli Ishmail we uning
bilen bille bolghan ademler ularni öltürüp jesetlirini
su azgiligha tashliwetti. 8 Halbuki, ular arisidin
on adem Ishmailgha: «Bizni öltürüwetme, chünki
dalada bizning yoshurup qoyghan bughday, arpa,
zeytun méyi we hesel qatarliq ozuq-tülükimiz bar»
— dédi. Shunga u qolini yighip, buraderliri arisidin
ularni öltürmidi. 9 Ishmail öltürgen ademlerning
jesetlirini tashliwetken bu azgal bolsa, intayin chong
idi; uni esli padishah Asa Israil padishahi Baashadin
qorqup kolap yasighanidi. Netaniyaning oghli Ishmail
bu azgalni jesetler bilen toldurdi. 10 Ishmail
Mizpahta turghan xelqning qaldisining hemmisini,
jümlidin qarawul bégi Nébuzar-Adan Ahikamning
oghli Gedaliyagha tapshurghan padishahning qizliri
we Mizpahda qalghan barliq kishilerni esirge élip
ketti; Netaniyaning oghli Ishmail ularni esirge élip
Ammoniylarning qéshigha ötüshke yol aldi. 11
Karéahning oghli Yohanan we uning qéshidiki hemme
leshker bashliqliri Netaniyaning oghli Ishmail sadir
qilghan barliq rezilliktin xewer tapti; 12 shuning
bilen ular barliq ademlirini élip Netaniyaning oghli
Ishmailgha jeng qilishqa chiqti; ular Gibéondiki chong
köl boyida uning bilen uchrashti. 13 Ishmailning qolida
turghan barliq xelq Karéahning oghli Yohanan hem
uning hemrahliri bolghan barliq leshker bashliqlirini
körgende xushal boldi. 14 Ishmail Mizpahdin élip
ketken barliq xelq yoldin yénip, Karéahning oghli
Yohananning yénigha keldi. 15 Lékin Netaniyaning
oghli Ishmail sekkiz adimi bilen Yohanandin qéchip,
Ammoniylar teripige ötüp ketti. 16 Andin Karéahning
oghli Yohanan hem uning hemrahliri bolghan
barliq leshker bashliqliri Netaniyaning oghli Ishmail
Ahikamning oghli Gedaliyani öltürgendin kéyin
Mizpahdin élip ketken xelqning qaldisining hemmisini
öz qéshigha aldi; u ularni, yeni jenggiwar leshkerler,
qiz-ayallar, balilar we orda emeldarlirini Gibéondin
élip ketti. 17 Ular Kaldiyilerdin özlirini qachurush
üchün Misirgha qarap yol élip Beyt-Lehemge yéqin
bolghan Gérut-Qimxamda toxtap turdi. 18 Sewebi
bolsa, ular Kaldiylerdin qorqatti; chünki Babil
padishahi zémin üstige hökümranliqqa belgiligen
Ahikamning oghli Gedaliyani Netaniyaning oghli
Ishmail öltürüwetkenidi.

42 Barliq leshker bashliqliri, jümlidin Karéahning
oghli Yohanan hem Hoshayaning oghli Yezaniya
we eng kichikidin chongighiche barliq xelq 2 Yeremiya
peyghemberning yénigha kélip uningdin: «Telipimizni
ijabet qilghaysen, Perwerdigar Xudayinggha xelqning
qaldisi bolghan bizler üchün dua qilghaysenki (közüng
körginidek burun köp bolghan bizler hazir intayin az
qalduq), 3 Perwerdigar Xudaying bizge mangidighan
yol, qilidighan ishni körsetkey» — dep iltija qildi. 4
Yeremiya peyghember ularghа: «Maqul! Mana, men
Perwerdigar Xudayinglargha sözliringlar boyiche
dua qilimen; shundaq boliduki, Perwerdigar silerge
qandaq jawab berse, men uni silerge héchnémisini
qaldurmay toluqi bilen bayan qilimen» — dédi.
5 Ular Yeremiyagha: «Perwerdigar Xudaying séni
ewetip bizge yetküzidighan sözning hemmisige
emel qilmisaq, Perwerdigar bizge heqiqiy, gépide
turudighan guwahchi bolup eyiblisun!» — dédi.
6 «Biz séni Perwerdigar Xudayimizning yénigha

ewetimiz; jawab yaxshi bolsun yaman bolsun, uning
awazigha itaet qilimiz; biz Xudayimizning awazigha
itaet qilghanda, bizge yaxshi bolidu». 7 Shundaq
boldiki, on kündin kéyin, Perwerdigarning sözi
Yeremiyagha keldi. 8 U Karéahning oghli Yohanan,
leshker bashliqlirining hemmisi we eng kichikidin
chongighiche barliq xelqni chaqirip 9 ulargha mundaq
dédi: — «Siler méni telipinglarni Israilning Xudasi
Perwerdigarning aldigha yetküzüshke ewetkensiler.
U mundaq dédi: — 10 «Siler yenila mushu zéminda
turiwersenglarla, Men silerni qurup chiqimen; silerni
ghulatmaymen; Men silerni tikip östürimen, silerni
yulmaymen; chünki Men béshinglargha chüshürgen
balayi'apetke ökünimen. 11 Siler qorqidighan Babil
padishahidin qorqmanglar; uningdin qorqmanglar, —
deydu Perwerdigar, — chünki Men silerni qutquzush
üchün, uning qolidin qutuldurush üchün siler bilen
bille bolimen. 12 Men silerge shundaq rehimdilliqni
körsitimenki, u silerge rehim qilidu, shuning bilen
silerni öz zémininglargha qaytishqa yol qoyidu. 13
Biraq siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha
qulaq salmay «Bu zéminda qet'iy turmaymiz» —
désenglar 14 we: «Yaq. biz Misir zéminigha barayli; shu
yerde ne urushni körmeymiz, ne kanay-agah signalini
anglimaymiz, ne nan'gha zar bolmaymiz; shu yerde
yashaymiz» — désenglar, 15 emdi Perwerdigarning
sözini anglanglar, i Yehudaning bu qaldisi bolghan
siler: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— «Siler Misirgha kirip, shu yerde olturaqlishishqa
qet'iy niyetke kelgen bolsanglar, 16 emdi shundaq
boliduki, siler qorqidighan qilich Misirda silerge
yétishiwalidu, siler qorqidighan qehetchilik Misirda
silerge egiship qoghlap baridu; shu yerde siler
ölisiler. 17 Shundaq boliduki, Misirgha kirip shu yerde
turayli dep qet'iy niyet qilghan ademlerning hemmisi
qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; ularning
héchqaysisi tirik qalmaydu we yaki Men béshigha
chüshüridighan balayi'apettin qutulalmaydu. 18
Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Ghezipim we qehrim Yérusalémdikilerning béshigha
chüshürülgendek, siler Misirgha kirgininglarda,
qehrim béshinglargha chüshürülidu; siler lenetke
qalidighan we dehshet basidighan obyékt, lenet
sözi hem reswachiliqning obyékti bolisiler we
siler bu zéminni qaytidin héch körmeysiler. 19
Perwerdigar siler, yeni Yehudaning qaldisi toghruluq:
«Misirgha barmanglar!» — dégen. — Emdi shuni
bilip qoyunglarki, men bügünki künide silerni
agahlandurdum!». 20 — Silerning méni Perwerdigar
Xudayinglarning yénigha ewetkininglar «Perwerdigar
Xudayimizgha biz üchün dua qilghaysen; Perwerdigar
Xudayimiz bizge néme dése, bizge yetküzüp berseng
biz shuning hemmisige emel qilimiz» dégüzgininglar
özünglarni aldap jéninglargha zamin bolushtin
ibaret boldi, xalas. 21 Men bügünki künde silerge
Uning déginini éytip berdim; lékin siler Perwerdigar
Xudayinglarning awazigha we yaki Uning méni
silerning yéninglargha ewetken héchqaysi ishta
Uninggha itaet qilmidinglar. 22 Emdi hazir shuni
bilip qoyunglarki, siler olturaqlishayli dep baridighan
jayda qilich, qehetchilik we waba bilen ölisiler».

43 Shundaq boldiki, Yeremiya ularning Xudasi
Perwerdigarning hemme sözlirini barliq xelqqe
éytip tügetti (Xudasi Perwerdigar Yeremiyani ulargha
bu barliq sözlerni éytish üchün ewetken), — 2 shuning
bilen Hoshiyaning oghli Azariya we Karéahning
oghli Yohanan we shundaqla barliq hali chong
ademler Yeremiyagha mundaq dédi: — «Sen yalghan
éytiwatisen! Xudayimiz Perwerdigar séni bizge: «Siler
Misirda olturaqlishish üchün barmanglar!» déyishke
ewetken emes; 3 belki Nériyaning oghli Baruq choqum
séni bizge qarshilashturup, bizni Kaldiylerning qoligha
tapshurushqa küshkürtmekte; shuning bilen ular
bizni ölümge mehkum qilidu yaki bizni Babilgha
sürgün qilidu». 4 Shuning bilen Karéahning oghli
Yohanan, leshker bashliqlirining hemmisi we barliq
xelq Perwerdigarning: «Yehuda zéminida turup
qélinglar» dégen awazigha qulaq salmidi; 5 belki
Karéahning oghli Yohanan we barliq leshker bashliqliri
heydiwétilgen barliq ellerdin Yehuda zéminida
olturaqlishishqa qaytip kelgen Yehudaning pütün
qaldisini, 6 yeni erler, qiz-ayallar, balilar we
padishahning qizlirini, jümlidin qarawul bégi Nébuzar-
Adan Ahikamning oghli Gedaliyagha tapshurghan
herbir kishini hemde Yeremiya peyghember hem
Nériyaning oghli Baruqni élip, 7 Misir zéminigha kirip
keldi; ular Perwerdigarning emrige itaet qilmidi. Ular
Tahpanes shehirige yétip keldi. 8 Perwerdigarning
sözi Yeremiyagha Tahpaneste kélip mundaq déyildi: —
9 Yehudiylarning köz aldidila, qolunggha birnechche
chong tashlarni élip Pirewnning Tahpanestiki
ordisining kirish yolining yénidiki xishliq yoldiki

séghiz laygha kömüp yoshurup, 10 ulargha mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Mana, Men Méning qulum bolghan Babil padishahi
Néboqadnesarni chaqirip épkélimen, u men kömüp
yoshurghan bu tashlar üstige öz textini salidu;
ularning üstige shahane chédirini yéyip tikidu. 11 U
kélip Misir zéminida jeng qilidu; ölümge békitilgenler
ölidu; sürgün bolushqa békitilgenler sürgün bolidu;
qilichqa békitilgenler qilichlinidu. 12 Men Misirdiki
butlarning öylirige ot yaqturghuzimen; u ularni
köydürüp, butlirini élip sürgün qilidu; qoy padichisi
öz tonini kiygendek Néboqadnesarmu Misir zéminini
özige kiyiwalidu; u shu yerdin aman-ésen chiqidu.
13 U Misir zéminidiki «Quyash ibadetxanisi»diki
tüwrüklerni chéqiwétidu; u Misirdiki butlirining
öylirige ot qoyup köydüriwétidu.

44 Misirda turghan, yeni Migdolda, Tahpaneste,
Nofta we [Misirning jenubiy teripi] Patros
zéminida turghan barliq Yehudiylar toghruluq bu
söz Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 2 «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar —
Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men Yérusalém
hem Yehudadiki hemme sheherler üstige chüshürgen
barliq balayi'apetni körgensiler; mana, ularning
sadir qilghan rezilliki tüpeylidin bügünki künde ular
xarabilik bolup, ademzatsiz qaldi; chünki ular ne
özliri, ne siler, ne ata-bowiliringlar bilmeydighan yat
ilahlargha choqunushqa, xushbuy yéqishqa bérip,
Méni ghezeplendürgen. 4 Men tang seherde ornumdin
turup qullirim bolghan peyghemberlerni silerge
ewetip: «Men nepretlinidighan bu yirginshlik ishni
qilghuchi bolmanglar!» — dep agahlandurghanmen. 5
Lékin ular itaet qilmighan, héch qulaq salmighan; ular
rezillikidin, yat ilahlargha xushbuy yéqishtin qolini
zadi üzmigen. 6 Shuning bilen qehrim hem ghezipim
[ulargha] tökülgen, Yehudadiki sheherlerde hem
Yérusalémdiki reste-kochilarda yéqilghan, köygen;
ular bügünki künde weyrane we xarabilik bolup
qaldi. 7 Shunga samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Xuda Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Siler némishqa öz-özünglargha zor
külpet keltürmekchisiler, özünglargha héchqandaq
qaldi qaldurmay özünglardin, yeni Yehudaning
ichidin er-ayal, bala-bowaqlarni üzmekchisiler!? 8
Némishqa öz qolliringlarning yasighini bilen, siler
olturaqlashqan Misir zéminida yat ilahlargha xushbuy
yéqip Méni ghezeplendürisiler? Shundaq qilip siler
halak bolup yer yüzidiki barliq eller arisida lenet
sözi we reswa qilinidighan bir obyékt bolisiler. 9
Siler Yehuda zéminida hem Yérusalémning reste-
kochilirida sadir qilin'ghan rezillikni, yeni ata-
bowiliringlarning rezillikini, Yehuda padishahlirining
rezillikini we ularning ayallirining rezillikini, silerning
öz rezillikinglarni hem ayalliringlarning rezillikini
untup qaldinglarmu? 10 Bügünki kün'ge qeder
xelqinglar özini héch töwen tutmidi, Mendin héch
qorqmidi, ular Men silerning aldinglargha hem
ata-bowiliringlarning aldigha qoyghan Tewrat-
qanunumda yaki belgilimilirimde héch mangghan
emes. 11 Shunga samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Mana, Men béshinglargha külpet chüshürüp,
barliq Yehudani halak qilghuche silerge yüzümni
qaritimen; 12 Men Misir zéminigha shu yerde
olturaqlishayli dep qet'iy niyet qilghan Yehudaning
qaldisigha qol salimen, ularning hemmisi Misir
zéminida tügishidu; Misir zéminida yiqilidu; ularning
eng kichikidin chongighiche qilich bilen, qehetchilik
bilen ölidu; ular qilich bilen we qehetchilik bilen ölidu,
ular lenet oqulidighan we dehshet basquchi obyékt,
lenet sözi hem reswa qilinidighan bir obyékt bolidu.
13 Men Misir zéminida turuwatqanlarni Yérusalémni
jazalighandek qilich bilen, qehetchilik bilen we waba
bilen jazalaymen; 14 shuning bilen Misir zéminida
olturaqlishayli dep shu yerge kirgen Yehudaning
qaldisidin Yehuda zéminigha qaytishqa héchqaysisi
qachalmaydu yaki héchkim qalmaydu; shu yerge
qaytip olturaqlishishqa intizar bolsimu, qachalighan
az bir qismidin bashqiliri héchqaysisi qaytmaydu».
15 Andin öz ayallirining yat ilahlargha xushbuy
yaqidighanliqini bilgen barliq erler, we yénida turghan
barliq ayallar, — zor bir top ademler, yeni Misirning
[shimaliy teripi we jenubiy teripi] Patrostin kelgen
barliq xelq Yeremiyagha mundaq jawab berdi: — 16
«Sen Perwerdigarning namida bizge éytqan sözge
kelsek, biz sanga héch qulaq salmaymiz! 17 Eksiche
biz choqum öz aghzimizdin chiqqan barliq sözlerge
emel qilimiz; özimiz, ata-bowilirimiz, padishahlirimiz
we emirlirimiz Yehudadiki sheherlerde hem
Yérusalémdiki reste-kochilarda qilghinidek bizler
«Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqiwérimiz
we uninggha «sharab hediye»lerni quyuwérimiz;
chünki eyni chaghda bizning nénimiz pütün bolup,

toqquzimiz tel, héch külpetni körmey ötken.
18 Emma «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy
yéqishni we uninggha «sharab hediye»lerni quyushni
toxtatqinimizdin bashlap, bizning hemme nersimiz
kem bolup, qilich bilen hem qehetchilik bilen
halak bolup kelduq. 19 Biz ayallar «Asmanlarning
xanishi»gha xushbuy yaqqinimizda we uninggha
«sharab hediye»lerni quyghinimizda, bizning
uninggha oxshitip poshkallarni étishimizni hem
uninggha «sharab hediye»lerni quyushimizni erlirimiz
qollimighanmu?». 20 Yeremiya barliq xelqqe,
hem erler hem ayallargha, mushundaq jawabni
bergenlerning hemmisige mundaq dédi: — 21 —
«Perwerdigarning éside qélip könglige tegken ish del
siler, ata-bowiliringlar, padishahliringlar, emirliringlar
shundaqla zémindiki xelqning Yehudadiki sheherlerde
hem Yérusalémdiki reste-kochilarda yaqqan xushbuyi
emesmu? 22 Axirida Perwerdigar silerning
qilmishinglarning rezillikige hem sadir qilghan
yirginchlik ishliringlargha chidap turalmighan;
shunga zémininglar bügünki kündikidek xarabilik,
ademni dehshet basquchi, lenet obyékti we ademzatsiz
bolghan. 23 Sewebi, siler xushbuy yaqqansiler,
Perwerdigarning aldida gunah sadir qilip, Uning
awazigha qulaq salmay, Uning ne Tewrat-qanunida,
ne belgilimiliride ne agah-guwahliqlirida héch
mangmighansiler; shunga bügünki kündikidek bu
balayi'apet béshinglargha chüshti». 24 Yeremiya barliq
xelqqe, bolupmu barliq ayallargha mundaq dédi: — «I
Misirda turghan barliq Yehuda Perwerdigarning sözini
anglanglar! 25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Siler ayallar öz aghzinglar bilen: «Biz «Asmanlarning
xanishi»gha xushbuy yéqish, uninggha «sharab
hediye»lerni quyush üchün ichken qesemlirimizge
choqum emel qilimiz» dégensiler we uninggha
öz qolliringlar bilen emel qilghansiler. Emdi
qesiminglarda ching turiwéringlar! Qesiminglargha
toluq emel qiliwéringlar! 26 Lékin shundaq bolghanda,
i Misirda turghan barliq Yehuda Perwerdigarning
sözini anglanglar! Mana, Men Özümning ulugh namim
bilen qesem qilghanmenki, — deydu Perwerdigar,
— Misirning barliq zéminida turuwatqan Yehudaliq
héchqaysi kishi Méning namimni tilgha élip: «Reb
Perwerdigarning hayati bilen!» dep qaytidin qesem
ichmeydu. 27 Mana, Men ularning üstige awat-
halawet emes, belki balayi'apet chüshürüsh üchün
ularni közlewatimen; shunga Misirda turuwatqan
Yehudadiki barliq kishilerning hemmisi tügigüche
qilich we qehetchilik bilen halak bolidu. 28
Qilichtin qutulup qachqanlar bolsa intayin az bir top
ademler bolup, Misir zéminidin Yehuda zéminigha
qaytip kélidu; shuning bilen Misir zéminigha
olturaqlishayli dep kelgen Yehudaning qaldisi
kimning sözining, Méningki yaki ularning inawetlik
bolghanliqini ispatlap bilip yétidu. 29 Méning silerni
bu yerde jazalaydighanliqimgha, Méning sözlirimning
choqum silerge külpet keltürmey qoymaydighanliqini
bilishinglar üchun silerge shu aldin'ala bésharet
boliduki, — deydu Perwerdigar, 30 — Mana, Méning
Yehuda padishahi Zedekiyani uning düshmini, jénini
qoghlap izdigen Babil padishahi Néboqadnesarning
qoligha tapshurghinimdek Men oxshashla Misir
padishahi Pirewn Xofrani öz düshmenlirining
qoligha hemde jénini izdigen kishilerning qoligha
tapshurimen — deydu Perwerdigar».

45 Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yili,
Nériyaning oghli Baruq Yeremiyaning aghzigha
qarap bu sözlerni oram qeghezge yazghinida, Yeremiya
peyghember uninggha bu sözni éytqan: — 2 «Israilning
Xudasi Perwerdigar sen Baruq toghruluq mundaq
deydu: — 3 Sen: «Halimgha way! Chünki Perwerdigar
qayghumgha derd-elem qoshup qoydi; men ah-zarlar
qilishtin charchidim, zadila aram tapalmidim!» —
déding. 4 — [Yeremiya], sen uninggha mundaq dégin:
— Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qurup
chiqqanlirimni hazir ghulitimen, Men tikkenlirimni,
yeni bu pütkül jahanni hazir yulup tashlaymen. 5
Men bundaq qilghan yerde sen özüng üchün ulugh
ishlarni izdishingge toghra kélemdu? Bularni izdime;
chünki mana, Men barliq et igiliri üstige balayi'apet
chüshürimen, — deydu Perwerdigar, — lékin jéningni
sen baridighan barliq yerlerde özüngge olja qilip
bérimen».

46 Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarning
eller toghruluq sözi töwende: — 2 Misir
toghruluq: Efrat deryasi boyidiki Karkémish
shehirining yénida turuwatqan, Pirewn-Neqoning
qoshuni toghruluq (bu qoshunni Babil padishahi
Néboqadnesar Yehuda padishahi Yehoakimning
tötinchi yili bitchit qilghan): — 3 «Qalqan-
siparlarni élip sepke chüshünglar! Jengge chiqishqa
teyyarlininglar! 4 Atlarni harwilargha qétinglar!

Atliringlargha mininglar! Béshinglargha dubulgha
sélip septe turunglar! Neyziliringlarni bilep
ittiklitinglar! Sawut-quyaqlarni kiyiwélinglar! 5 Lékin
Men némini körimen?! — deydu Perwerdigar; —
Mana, mushu [leshkerler] dekke-dükkige chüshüp
chékinidu; batur-palwanliri bitchit qilinip keynige
qarimay beder qachidu! Terep-tereplerni wehime
basidu! — deydu Perwerdigar. 6 — Emdi eng
chaqqanlarmu qachalmaydu, batur-palwanlarmu
aman-ésen qutulup qalmaydu; mana, shimal teripide,
Efrat deryasi boyida ular putliship yiqilidu! 7 Suliri
deryalardek özlirini dolqunlitip, Nil deryasi [kelkün
kebi] kötürülgendek özini kötürgen kimdur!? 8 Suliri
deryalardek özlirini dolqunlitip, Nil deryasidek özini
kötürgen del Misir özidur; u: «Men özümni kötürüp
pütkül yer yüzini qaplaymen; men sheherler hem
ularda turuwatqanlarni yoqitimen!» — deydu. 9
Étilinglar, i atlar! He dep algha bésip chépinglar, i jeng
harwiliri! Qalqan kötürgen Éfiopiye hem Liwiyedikiler,
oqyalirini égildürgen Lidiyedikiler, palwan-baturlar
jengge chiqsun! 10 Lékin bu kün bolsa samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
künidur; u qisasliq bir kün, yeni Öz yawliridin
qisas alidighan küni bolidu; Uning qilichi kishilerni
toyghuche yutidu; u qan'ghuche ularning qanlirini
ichidu; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Reb Perwerdigarning shimaliy zéminda, Efrat deryasi
boyida qilmaqchi bolghan bir qurbanliqi bar! 11
Giléadqa chiqip tutiya izdep tap, i Misirning qizi!
Lékin sen özüngge nurghun dorilarni alsangmu
bikar; sen üchün hech shipaliq yoqtur! 12 Eller
xijaliting toghruluq anglaydu, séning peryadliring
pütkül yer yüzige pur kétidu; palwan palwan'gha
putlishidu, ikkisi teng meghlup bolup yiqilidu! 13
Perwerdigarning Babil padishahi Néboqadnesarning
Misir zéminigha tajawuz qilip kirishi toghruluq
Yeremiya peyghemberge éytqan sözi: — 14 Misirda
jakarla, Migdolda élan qil, Nofta we Tahpanestimu
élan qil: Ching tur, jengge bel baghla; chünki qilich
etrapingdikilerni yutuwatidu; 15 Séning baturliring
némishqa süpürüp tashlinidu? Ular ching turalmaydu;
chünki Perwerdigar ularni septin ittirip yiqitiwétidu.
16 U ulardin köplirini putlashturidu; berheq, ular
qachqanda bir-birige putliship yiqilidu; shuning bilen
ular: «Bole, turayli, zomigerning qilichidin qéchip
öz xelqimizge we ana yurtimizgha qaytip kéteyli!»
— deydu; 17 Shu yerge [qaytqanda] ular: «Misir
padishahi Pirewn peqet bir qiyqas-süren, xalas! U
peytni bilmey ötküziwetti!» — deydu. 18 Öz hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Padishah, nami
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, —
taghlar arisida Tabor téghi bolghandek, Karmel téghi
déngiz boyida [asman'gha taqiship] turghandek birsi
kélidu. 19 Emdi sen, i Misirda turuwatqan qiz, sürgün
bolushqa layiq yük-taqlarni teyyarlap qoy; chünki Nof
xarabe bolup köydürülidu, hech ademzatsiz bolidu.
20 Misir bolsa chirayliq bir inektur; lékin uni nishan
qilghan bir köküyün kéliwatidu, shimaldin kéliwatidu!
21 Uning arisidiki yallanma leshkerler bolsa bordaq
torpaqlardek bolidu; ularmu arqigha burulup, birlikte
qéchishidu; ular ching turuwalmaydu; chünki külpetlik
kün, yeni jazalinish küni ularning béshigha chüshken
bolidu. 22 [Misirning] awazi yilanningkidek «küsh-
küsh» qilip anglinidu; chünki [düshmen] qoshunliri
bilen atlinip, otun kesküchilerdek uninggha qarshi
paltilarni kötürüp kélidu. 23 Ormanliqi qoyuqluqidin
kirgüsiz bolsimu, ular uni késip yiqitidu, — deydu
Perwerdigar, — chünki kesküchiler chéketke topidin
köp, san-sanaqsiz bolidu. 24 Misirning qizi xijalette
qaldurulidu; u shimaliy elning qoligha tapshurulidu.
25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men No
shehiridiki but Amonni, Pirewnni, shundaqla Misir
we uning ilahliri bilen padishahlirini jazalaymen;
berheq, Pirewn we uninggha tayan'ghanlarning
hemmisini jazalaymen; 26 Men ularni ularning jénini
izdigüchiler, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning
qoligha hem xizmetkarlirining qoligha tapshurimen.
Biraq kéyin, [Misir] qedimki zamanlardek qaytidin
ahalilik bolidu — deydu Perwerdigar. 27 Lékin sen,
i qulum Yaqup, qorqma, alaqzade bolma, i Israil;
chünki mana, Men séni yiraq yurttin, neslingni sürgün
bolghan zémindin qutquzup chiqirimen; shuning
bilen Yaqup qaytip, xatirjemlik we arambexshte
turidu, héchkim uni qorqutmaydu. 28 Qorqma, i qulum
Yaqup, — deydu Perwerdigar, — chünki Men sen
bilen billidurmen; Men séni tarqitiwetken ellerning
hemmisini tügeshtürsemmu, lékin séni pütünley
tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin höküm chiqirip
terbiye-sawaq bérimen; séni jazalimay qoymaymen.

47 Pirewn Gaza shehirige zerbe bérishtin
ilgiri, Yeremiya peyghemberge kelgen,
Perwerdigarning Filistiyler toghrisidiki sözi: — 2
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, shimaldin

[dolqunluq] sular örleydu; ular téship bir kelkün
bolidu; u zémin we uningda turghan hemmining
üstidin, sheher we uningda turuwatqanlarning
üstidin tashqin bolup basidu; shuning bilen
uning ademliri nale-peryad kötüridu, zéminda
barliq turuwatqanlar [azabtin] nale-zar qilidu;
3 tolparlirining tuyaqlirining taraqshishlirini,
jeng harwilirining taraqlashlirini, chaqlirining
güldürleshlirini anglap, atilar öz baliliridin xewer
élishqimu qolliri boshap, arqighimu qarimaydu. 4
Chünki barliq Filistiylerni nabut qilidighan kün, hem
Tur we Zidonni ularga yardemde bolghudek barliq
qalghan ademlerdin mehrum qilidighan kün yétip
keldi; chünki Perwerdigar Filistiylerni, yeni Krét
arilidin chiqip kelgenlerning qalduqini nabut qilidu. 5
Gazaning üsti taqirliq bolidu; Ashkélon shehiridikiler
dang qétip qalidu; qachan'ghiche etliringlarni
tilisiler, i Filistiye küchliridin aman qalghanlar? 6
Apla, i Perwerdigarning qilichi, sen qachan'ghiche
tinmaysen? Öz qininggha qaytqin, aram élip
tinchlan'ghin! 7 Lékin u qandaqmu toxtiyalisun?
Chünki Perwerdigar uninggha perman chüshürgen;
Ashkélon shehirige hem déngiz boyidikilerge zerb
qilishqa uni békitkendur!

48 Moab toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Néboning haligha way! Chünki
u xarabe qilinidu; Kiriatayim xijaletke qaldurulup,
ishghal qilinidu; yuqiri qorghan bolsa xijaletke
qaldurulup alaqzade bolup ketti. 2 Moab yene
héch maxtalmaydu; Heshbonda kishiler uninggha:
«Uni el qataridin yoqitayli» dep suyiqest qilidu;
senmu, i Madmen, tügeshtürülisen; qilich séni
qoghlaydu. 3 Horonaimdin ah-zarlar kötürülidu: —
«Ah, weyranchiliq, dehshetlik patiparaqchiliq!» 4
Moab bitchit qilindi! Uning kichikliridin peryadliri
anglinidu. 5 Berheq, Luhitqa chiqidighan dawan
yolidin toxtimay yighilar kötürülidu; Horonaimgha
chüshidighan yolda halakettin azabliq nale-peryadlar
anglinidu. 6 Qéchinglar, jéninglarni élip yügürünglar!
Chöldiki bir chatqal bolunglar! 7 Chünki sen öz
qilghanliringgha we bayliqliringgha tayan'ghanliqing
tüpeylidin, senmu esirge chüshisen; [butung] Kémosh,
uning kahinliri hem emirliri bilen bille sürgün
bolidu. 8 Weyran qilghuchi herbir sheherge jeng
qilidu; sheherlerdin héchqaysi qéchip qutulalmaydu;
Perwerdigar dégendek jilghimu xarabe bolidu,
tüzlenglikmu halaketke yüzlinidu. 9 Daldigha bérip
qéchish üchün Moabqa qanatlarni béringlar! Chünki
uning sheherliri xarabilik, ademzatsiz bolidu 10
(Perwerdigarning xizmitini köngül qoyup qilmighan
kishi lenetke qalsun! Qilichini qan tökushtin
qaldurghan kishi lenetke qalsun!). 11 Moab yashliqidin
tartip keng-kushade yashap arzangliri üstide tin'ghan
sharabtek endishisiz bolup kelgen; u héchqachan
küptin küpke quyulghan emes, yaki héch sürgün
bolghan emes; shunga uning temi birxil bolup,
puriqi héch özgermigen. 12 Shunga, — deydu
Perwerdigar, — Men uning yénigha ularni öz
küpidin tökidighan tökküchilerni ewetimen; ular
uning küplirini quruqdaydu, uning chögünlirini
chéqiwétidu. 13 Ötkende Israil jemeti öz tayanchisi
bolghan Beyt-El tüpeylidin yerge qarap qalghandek
Moabmu Kémosh tüpeylidin yerge qarap qalidu. 14
Siler qandaqmu: «Biz batur, jenggiwar palwanmiz!» —
déyeleysiler? 15 Moabning zémini xarabe qilinidu;
[düshmen] ularning sheherlirining [sépilligha]
chiqidu; uning ésil yigitliri qetl qilinishqa chüshidu,
— deydu padishah, yeni nami samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar. 16 — Moabning halakiti
yéqinlashti, uning külpiti béshigha chüshüshke
aldiraydu. 17 Uning etrapidiki hemmeylen uning
üchün ah-zar kötürünglar; uning nam-shöhritini
bilgenler: «Küchlük shahane hasisi, güzel tayiqimu
shunche sunduruldighu!» — denglar. 18 Shan-
shöhritingdin chüshüp qaghjirap ketken yerde oltur,
i Dibonda turuwatqan qiz; chünki Moabni halak
qilghuchi sanga jeng qilishqa yétip keldi; u istihkam-
qorghanliringni berbat qilidu. 19 Yol boyida közet
qil, i Aroerde turuwatqan qiz; beder tikiwatqan
erdin we qéchiwatqan qizdin: «Néme boldi?» dep
sora; 20 «Moab xijaletke qaldi, chünki u bitchit
qilindi!» [dep jawab bérilidu]. Ah-zar tartip nale-
peryad kötürünglar; Arnonda: «Moab halak qilindi»
— dep jakarlanglar. 21 Jaza hökümi tüzlenglik jayliri
üstige chiqirildi; Holon, Yahaz we Mefaat üstige, 22
Dibon, Nébo hem Beyt-Diblataim üstige, 23 Kiriatayim,
Beyt-Gamul hem Beyt-Méon üstige, 24 Kériot, Bozrah
hem Moabdiki yiraq-yéqin barliq sheherlerning üstige
chiqirilidu. 25 Moabning Münggüzi késiwétilidu,
uning biliki sundurulidu, — deydu Perwerdigar. 26 —
Uni mest qilinglar, chünki u Perwerdigargha aldida
hakawurluq qilghan; Moab öz qusuqida éghinap
yatsun, shuning bilen reswa qilinsun. 27 Chünki

sen [Moab] Israilni mazaq qilghan emesmu? U
oghrilar qatarida tutuwélin'ghanmu, sen uni tilgha
alsangla béshingni chayqaysen?! 28 Sheherlerdin
chiqip tash-qiyalar arisini turalghu qilinglar, i Moabda
turuwatqanlar; ghar aghzida uwilighan paxtektek
bolunglar! 29 Biz Moabning hakawurluqi (u intayin
hakawur!), yeni uning tekebburluqi, hakawurluqi,
könglidiki meghrur-körengliki toghrisida angliduq. 30
Men uning nochiliq qilidighanliqini bilimen, — deydu
Perwerdigar, — biraq [nochiliqi] kargha yarimaydu;
uning chong gepliri bikar bolidu. 31 Shunga Men Moab
üchün zar yighlaymen, Moabning hemmisi üchün zar-
zar kötürimen; Kir-Xaresettikiler üchün ah-pighan
anglinidu. 32 I Sibmahtiki üzüm téli, Men Yaazerning
zar-yighisi bilen teng sen üchün yighlaymen; séning
pélekliring sozulup, eslide «Ölük déngiz»ning nérigha
yetkenidi; ular eslide Yaazer shehirigichimu yetkenidi.
Lékin séning yazliq méwiliringge, üzüm hosulung
üstige buzghuchi bésip kélidu. 33 Shuning bilen
shadliq we xushalliq Moabning bagh-étizliridin we
zéminidin mehrum qilinidu; Men üzüm kölcheklerdin
sharabni yoqitimen; üzüm cheyligüchilerning tentene
awazliri qaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa tentene
awazliri emes, jeng awazliri bolidu. 34 Chünki nale-
peryadlar Heshbondin kötürülüp, Yahazghiche we
Éléalahghiche yétidu; nale awazliri Zoardin kötürülüp,
Horonaimghiche we Eglat-Shélishiyaghiche yétidu;
hetta Nimrimdiki sularmu qurup kétidu. 35 Men
Moabta «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilghuchilarni
we yat ilahlargha xushbuy yaqquchilarni yoqitimen,
— deydu Perwerdigar. 36 — Shunga Méning qelbim
Moab üchün neydek mungluq mersiye kötüridu;
Méning qelbim Kir-Herestikiler üchünmu neydek
mungluq mersiye kötüridu; chünki u igiliwalghan
bayliq-xeziniler yoqap kétidu. 37 Hemme bash taqir
qildurulghan, hemme saqal chüshürülgen; hemme
qol titma-titma késilgen, hemme chatiraqqa böz
kiyilgen. 38 Moabning barliq öy ögziliri üstide we
meydanlarda matem tutushtin bashqa ish bolmaydu;
chünki Men Moabni héchkimge yaqmaydighan bir
qachidek chéqip tashlaymen, — deydu Perwerdigar,
39 — ular pighandin zarlishidu; [Moab] shunchilik
pare-pare qiliwétiliduki, u xijalettin köpchilikke
arqisini qilidu; Moab etrapidiki hemme teripidin
reswa qilinidighan, wehime salghuchi obyékt bolidu.
40 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
birsi bürküttek qanatlirini kérip [perwaz qilip],
Moab üstige shungghup chüshidu. 41 Sheherliri
ishghal bolidu, istihkamlar igiliwélinidu; shu küni
Moabdiki palwanlarning yüriki tolghaqqa chüshken
ayalning yürikidek bolidu. 42 Moab el qataridin
yoqitilidu; chünki u Perwerdigar aldida hakawurluq
qilghan; 43 wehshet, ora we qiltaq béshinglargha
chüshüshni kütmekte, i Moabda turuwatqanlar,
— deydu Perwerdigar. 44 — wehshettin qachqan
origha yiqilidu; oridin chiqqan qiltaqqa tutulidu;
chünki uning üstige, yeni Moab üstige jazalinish
yilini chüshürimen — deydu Perwerdigar. 45
Qachqanlar Heshbon [sépilining] daldisida turup
amalsiz qalidu; chünki Heshbondin ot, hem [mehrum]
Sihon [padishah]ning zémini otturisidin bir yalqun
partlap chiqidu we Moabning chékilirini, soqushqaq
xelqning bash choqqilirini yutuwalidu. 46 Halinggha
way, i Moab! Kémoshqa tewe bolghan el nabut boldi;
oghulliring esirge chüshidu, qizliring sürgün bolidu.
47 Lékin, axirqi zamanlarda Moabni sürgünlükidin
qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar.
Moab üstige chiqiridighan höküm mushu yergiche.

49 Ammoniylar toghruluq. Perwerdigar mundaq
deydu: — Israilning perzentliri yoqmiken?
Uning mirasxorliri yoqmidu? Emdi némishqa Milkom
Gadning zéminigha warisliq qildi, Milkomgha tewe
bolghan xelq némishqa Gadning sheherliride turidu?
2 Shunga mana, shu künler kéliduki, — deydu
Perwerdigar, — Ammoniylarning Rabbah shehiride
jeng sadalirini anglitimen; u xarabilik döng bolidu;
tewe sheherliri ot qoyup küydürülidu; Israil qaytidin
özlirini igiliwalghanlargha igidarchiliq qilidu, —
deydu Perwerdigar. 3 — Zarlanglar, i Heshbon!
Chünki Ayi shehiri xarabe qilin'ghan! Rabbah qizliri,
özünglargha böz rextni baghlap matem tutunglar;
sépil ichide uyan-buyan patiparaq yügürünglar;
chünki Milkom we uning kahinliri, uninggha tewelik
emirliri sürgün bolidu. 4 Némishqa küch-heywitingni
danglaysen? Séning küchüng éqip kétiwatidu, i:
«Kim manga yéqinlishishqa pétinalisun?» dep öz
bayliqliringgha tayan'ghan, asiyliq qilghuchi qiz!
5 Mana, Men barliq etrapingdikilerdin wehshet
chiqirip üstüngge chüshürimen, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar,
— shuning bilen siler herbiringlar heydiwétilisiler,
aldi-keybingge qarimay qachisiler; qachqanlarni
yene yighghuchi héchkim bolmaydu. 6 Lékin
kéyinki künlerde, Ammoniylarni sürgünlükidin

qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar.
7 Édom toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Témanda hazir danaliq tépilmamdu?
Danishmenliridin nesihet yoqap kettimu? Ularning
danaliqini dat bésip qalghanmu?! 8 Burulup
qéchinglar, pinhan jaylardin turalghu tépip turunglar,
i Dédanda turuwatqanlar! Chünki Men Esawgha
tégishlik balayi'apetni, yeni uni jazalaydighan künini
béshigha chüshürimen. 9 Üzüm üzgüchiler yéninggha
kelsimu, ular azraq wasanglarni qalduridu emesmu?
Oghrilar kéchilep yéninggha kirsimu, ular özlirige
chushluqla buzup, oghrilaydu emesmu? 10 Men
Esawni yalingachliwétimen, u yoshurun'ghudek jay
qalmighuche dalda jaylirini échip tashlaymen; uning
nesli, qérindashliri hem qoshniliri yoqaydu; u özi
yoq bolidu. 11 Lékin yétim-yésirliringni qaldur,
Men ularning hayatini saqlaymen; tul xotuninglar
Manga tayansun. 12 Chünki Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, [ghezipimning] qedehidin ichishke
tégishlik bolmighanlar choqum uningdin ichmey
qalmaydighan yerde, sen jazalanmay qalamsen? Sen
jazalanmay qalmaysen; sen choqum uningdin ichisen.
13 Chünki Öz namim bilen qesem ichkenmenki, —
deydu Perwerdigar, — Bozrah dehshet basidighan
hem reswa qilinidighan bir obyékti, xarabilik
we lenet sözi bolidu; uning etrapidiki sheherliri
daimliq xarabilik bolidu. 14 Men Perwerdigardin
shu bir xewerni anglashqa muyesser boldum, —
we bir elchi eller arisigha ewetilgenidi — U:
«Uninggha hujum qilishqa yighilinglar! Uninggha
jeng qilishqa ornunglardin turunglar!» — dep xewer
béridu. 15 Mana, Men séni eller arisida kichik,
Insanlar arisida kemsitilgen qilimen. 16 Séning
özgilerge dehshet salidighanliqing, Könglüngdiki
tekebburluqung özüngni aldap qoydi; Hey tik qiyaning
yériqliri ichide turghuchi, Turalghung égizlikning
yuqiri teripide bolghuchi, Gerche sen changgangni
bürkütningkidek yuqiri yasisangmu, Men shu yerdin
séni chüshüriwétimen, — deydu Perwerdigar. 17
— We Édom tolimu wehimilik bolidu; Édomdin
ötidighanlarning hemmisi uning barliq yara-wabaliri
tüpeylidin wehimige chüshüp, ush-ush qilidu. 18
Sodom, Gomorra we ularning etrapidiki sheherliri
bilen birge örüwétilgendek Édommu shundaq bolidu,
— deydu Perwerdigar, — héchkim shu yerde turmaydu,
insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu. 19 Mana,
Iordan deryasidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim
éqip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki [qoylarni]
tarqatqan bir shirdek Men [Édomdikilerni] beder
qachquzimen. Emdi kimni xalisam Men uni Édomning
üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu?
Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiralaydu?
Méning aldimda turalaydighan pada baqquchi barmu?
20 Shunga Perwerdigarning Édomni jazalashtiki
meqsitini, shuningdek Témandikilerni jazalash niyitini
anglanglar: ularning kichiklirimu tartip épkétilidu;
berheq, qilmishliri tüpeylidin Perwerdigar uning
yayliqini weyrane qilidu. 21 Ularning yiqilip ketken
sadasini anglap yer yüzidikiler tewrinip kétidu; nale-
peryadliri «Qizil déngiz»ghiche anglinidu. 22 Mana,
birsi bürküttek qanat yéyip perwaz qilip, Bozrah
üstige shungghup chüshidu. Shu küni Édomdiki
palwanlarning yüriki tolghaqqa chüshken ayalning
yürikidek bolidu. 23 Demeshq toghruluq: — Xamat,
Arpad shehiridikiler xijaletke qaldurulidu; chünki
ular shum xewer anglaydu; ularning yüriki su bolup
kétidu; dawulghup ketken déngizdek ular héch
tinchlinalmaydu. 24 Demeshq zeipleshti, qéchishqa
burulidu; uni wehime basidu; azablar tolghaqqa
chüshken ayalni tutqandek, azab we derd-qayghu
uni tutidu. 25 Nam-dangqi chiqqan yurt, Men huzur
alghan sheher shu derijide tashliwétilgen bolidu! 26
Shunga uning yigitliri kochilirida yiqilidu, jenggiwar
palwanlar shu küni yoqitilidu, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; 27 —
hem Men Demeshqning sépilige bir ot yaqimen,
u Ben-Hadadning ordilirini yutuwalidu. 28 Babil
padishahi Néboqadnesar yenggen Kédar toghruluq
hem Hazorning padishahliqliri tughuluq söz: —
Perwerdigar mundaq deydu: — «Ornungdin tur,
Kédargha hujum qilip, sherqtiki ademlerni bulang-
talang qil!» — déyilidu; 29 Hujum qilghanlar ularning
chédirliri hem padilirini élip kétidu; ularning chédir
perdiliri, barliq qacha-qucha, tögilirini bulap kétidu;
xeq ulargha: «Terep-tereplerni wehime basidu!» dep
warqiraydu. 30 Qéchip kétinglar, beder tikip pinhan
jaylardin turalghu tépip turunglar, i Hazordikiler,
— deydu Perwerdigar, — chünki Babil padishahi
Néboqadnesar silerge jeng qilishqa qest qilghan,
silerge qarap niyiti buzulghan. 31 — Ornungdin tur,
sépil-derwazilargha ige bolmighan aramxuda yashap,
tinch-aman turghan elge jeng qilishqa chiq; ular
yalghuz turidu — deydu Perwerdigar, 32 — ularning

tögiliri olja, top-top mal-waranliri gheniymet bolidu;
Men chéke chachlirini chüshürgenlerni töt shamalgha
tarqitimen, ularning béshigha her etrapidin külpet
chüshürimen, — deydu Perwerdigar; 33 — Hazor
bolsa chilbörilerning turalghusi, menggüge weyrane
bolidu. Héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri
shu yerde olturaqlashmaydu. 34 Yehuda padishahi
Zedekiya textke olturghan deslepki waqitlirida,
Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarning
sözi mundaq idi: — 35 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
Mana, Men Élamning gholluq küchi bolghan oqyasini
sundurimen. 36 Asmanlarning töt chétidin töt
shamalni chiqirip Élamning üstige chüshürimen;
Men ularni bu töt shamalgha tarqitimen; shuning
bilen Élamdin heydelgenlerning barmaydighan el-
memliketler qalmaydu. 37 Men Élamni düshmenliri
aldida hem jénini izdigüchilerning aldida dekke-
dükkige chüshürimen; dehshetlik ghezipimni béshigha
töküp, külpetlerni chüshürimen; ularni berbat
qilghuche Men qilichni ularning keynidin qoghlashqa
ewetimen. 38 Men Öz textimni Élamda tikleymen, shu
yerdin padishahi we shahzadilirini yoq qilimen, —
deydu Perwerdigar. 39 — Lékin axirqi zamanlarda, Men
Élamni sürgünlükidin qayturup eslige keltürimen, —
deydu Perwerdigar.

50 Perwerdigar Yeremiya peyghember arqiliq Babil
toghruluq, yeni Kaldiylerning zémini toghruluq
éytqan söz: — 2 Eller arisida shu xewerni élan
qilip jakarlanglar, tügh kötürünglar; jakarlanglar,
uni yoshurmanglar! — «Babil ishghal qilindi; Bel
bolsa xijaletke qaldurildi, Marduk patiparaq bolup
ketti; Babilning oyma butliri xijaletke qaldurildi,
yirginchlik nersiliri patiparaqchiliqqa chüshti!» —
denglar. 3 Chünki shimaldin uninggha jeng qilmaqchi
bolghan bir el kélidu; u uning zéminini weyran
qilidu, héchkim shu yerde turmaydu; insan hem
haywanmu qéchip kétidu, ular yoq bolidu. 4 Shu
künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, —
Israil xelqi kélidu, ular hem Yehuda xelqi bilen bille
kélidu, ular yighlighan halda méngip Perwerdigar
Xudasini izdeshke kélidu. 5 Ular Zionning yolini
soraydu, yüzlirini uninggha qaritip: «Hergiz untulmas
menggülük bir ehde bilen özimizni Perwerdigargha
baghlayli» — deydu. 6 — Méning xelqim azghan
qoylardur; ularning baqquchiliri ularni azdurghan,
ularni taghlarda ténitip yürgen; ular taghdin
döngge kézip yürüp, öz aramgahini untughandur.
7 Ularni uchratqanlarning hemmisi ularni yep
ketken, küshendiliri ular toghruluq: «Bizde [bu
ishlarda] héch gunah yoq, chünki ular ata-bowilirining
ümidi bolghan Perwerdigar, yeni heqqaniyliqning
yaylaq-turalghusi bolghan Perwerdigarning aldida
gunah sadir qilghan!» — dégen. 8 [I xelqim],
Babil otturisidin qéchinglar, kaldiylerning zéminini
tashlap chiqinglar, padini yétekligüchi tékilerdek
bolunglar. 9 — Chünki mana, shimaliy zémindin
Babilgha hujum qilmaqchi bolghan zor bir top
ulugh ellerni qozghaymen; ular özlirini uninggha
qarshi sepke qoshidu; shuning bilen Babil shu
yerdin chiqqanlar teripidin esirge chüshidu. Ularning
oqlirining hemmisi batur mergenlerningkidek bolidu;
ularning héchqaysisi jengdin quruq qol kelmeydu.
10 Kaldiye bolsa olja bolidu; olja alghan barliq
bulighuchilar uningdin qanaetlinidu, — deydu
Perwerdigar; 11 — Chünki siler shadlan'ghansiler,
siler yayrap ketkensiler, i mirasim bolghan [xelqimni]
bulang-talang qilghuchilar! Chünki siler chémende
turghan mozaylardek sekrigensiler, ayghirlardek
xushalliqtin kishnigensiler! 12 Emdi ana [yurtung] zor
xijaletke qaldurulidu; reswachiliq séni tughghuchini
qaplaydu; mana, u ellerning dashqili, — bir janggal,
qaghjiraq yer we chöl-bayawan bolup qalidu. 13
Perwerdigarning ghezipi tüpeylidin, uning héch
ahalisi bolmaydu, belki toluq tashliwétilgen bolidu;
Babildin ötidighanlarning hemmisi uning barliq
yara-wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp ush-ush
qilidu. 14 Babilgha jeng qilish üchün uning etrapida
sepke tizilinglar, barliq oqyachilar; uninggha étinglar,
oqlarni héch ayimanglar; chünki u Perwerdigar
aldida gunah sadir qilghan. 15 Uning etrapida
jeng chuqanlirini kötürünglar; u teslim bolup qol
kötüridu; munarliri örülidu, sépilliri ghulitilidu;
chünki bu Perwerdigarning alghan qisasidur. Uningdin
qisas élinglar; u bashqilargha néme qilghan bolsa
uningghimu shuni qilinglar. 16 Babildin uruq
térighuchi hem hosul waqtidiki orghaq salghuchilarni
yoq qilinglar; zulumkarning qilichining qorqunchi
tüpeylidin bularning herbiri öz élige qaytip, herbiri
öz ana yurtigha qachsun! 17 Israil tarqitiwétilgen
qoy padisidur; shirlar ularni heydiwetken; deslepte
Asuriyening padishahi ularni yep ketken, axirida bu
Babil padishahi Néboqadnesar uning ustixanlirini ézip
ghajilighan. 18 Shunga samawi qoshunlarning Serdari

bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Mana, Men Asuriyening padishahining
yénigha kélip, uni jazalighinimdek, men Babil
padishahini hem zéminini jazalaymen. 19 Men Israilni
qaytidin öz yayliqigha qayturimen, u Karmel téghida,
Bashan zéminida ozuqlinidu, uning jéni Efraim
téghi üstide hem Gilead zéminida qanaetlinidu. 20
Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar,
— Israilning qebihliki izdelse, héch tépilmaydu;
Yehudaning gunahliri izdelse, héch tépilmaydu;
chünki Men qaldurghan qaldisini kechürüm qilimen.
21 — Mérataimning zéminigha zerb bilen jeng
qilishqa, Pékodta turuwatqanlarghimu jeng qilishqa
chiqinglar; ularni weyran qilinglar, qalduqinimu
halak qilinglar, — deydu Perwerdigar, — Men némini
sanga buyrughan bolsam shuni ada qilinglar. 22 Jeng
sadaliri [Babil] zéminida anglinidu; u zor halaketning
sadasidur! 23 Eslide pütkül yer yüzini urghan
bazghan shu derijide sundurup chéqiwétildighu!
Babil eller arisida shunche bir dehshet basquchi
bolup chiqqantighu! 24 Men sanga tuzaq qurdum;
sen, i Babil, héch bilmeyla uninggha tutuldung;
Perwerdigar bilen qarshilishishing tüpeylidin sen
tépilip tutuldung. 25 Perwerdigar qoral ambirini échip,
ghezipidiki qorallirini élip chiqardi; chünki samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar
kaldiylerning zéminida qilidighan ishi bardur. 26
Uning her chet-chetliridin kélip uninggha hujum
qilinglar, ambarlirini échiwétinglar; önchilerni
döwiligendek uni xarabe-xarabe qilip döwilep weyran
qilinglar; uning héchnémisini qaldurmanglar! 27
Uning barliq torpaqlirini öltürüwétinglar! Ular
soyulushqa chüshsun! Ularning haligha way!
Chünki ularning küni, yeni jazalinish waqti yétip
keldi. 28 Anglanglar! Zion'gha kélip, Perwerdigar
Xudayimizning qisasini, yeni ibadetxanisi üchün
alghan qisasini jakarlaydighan, Babil zéminidin
qachqan panah izdigüchilerning awazini anglanglar!
29 Babilgha hujum qilish üchün oqyachilarni,
yeni barliq kamanni egküchilerni chaqiringlar;
Babilning etrapida bargah qurup qorshiwélinglar;
héchkimni qachquzmanglar; öz qilmishini öz béshigha
chüshürünglar; u némilerni qilghan bolsa, uningghimu
shuni qilinglar; chünki u Perwerdigargha — Israildiki
Muqeddes Bolghuchigha qarshi körenglep ketkenidi.
30 Shunga uning yigitliri kochilirida yiqilidu; shu
künide uning barliq jengchi palwanliri yoqitilidu,
— deydu Perwerdigar. 31 Mana, Men sanga
qarshidurmen, i körenglep ketkuchi, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, —
chünki séning kününg, yeni Men yéninggha yéqin
kélip jazalaydighan kün yétip keldi; 32 körenglep
ketkuchi putliship yiqilidu, héchkim uni qaytidin
yölep turghuzmaydu; berheq, Men uning sheherlirige
ot yaqimen, u uning etrapidikilerning hemmisini
köydürüp yutup kétidu. 33 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi
mundaq deydu: — Israillar Yehudalar bilen bille
ézilip xorluqni körgen; ularni esir qilghanlar ularni
qattiq qamap tutqanidi; ularni qoyuwétishni ret
qilghan. 34 Lékin ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi
küchlüktur; samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar ularning dewasini estayidilliq bilen
soraydu, shuning bilen U ularning zéminigha aramliq
béridu, Babildikilerge aramsizliq yetküzidu. 35
Kaldiyler üstige, Babilda turuwatqanlar üstige hemde
Babilning emirliri we danishmenliri üstige qilich
chüshidu, — deydu Perwerdigar; 36 qilich palchilar
üstige chüshkende, ular hamaqet-exmeqlerdek
körünidu; qilich ularning palwanliri üstige chüshüp,
ular patiparaq bolup kétidu; 37 qilich ularning atliri
üstige, jeng harwiliri üstige, ularning sepliride turghan
barliq yat leshkerler üstige chüshidu, ular ayallardek
bolidu; qilich xeziniliri üstige chüshidu, ular bulang-
talang qilinidu. 38 Qurghaqchiliq ularning suliri
üstige chüshüp, ular qurup kétidu; bularning sewebi
zémini oyma butlargha tolup, ular qorqunchluq
mebudlar tüpeylidin telwiship ketken. 39 Shunga
chöldiki janiwarlar we chilböriler birlikte shu yerde
turidu; shu yerde huwqushlar makanlishidu; u
menggüge ademzatsiz bolidu, dewrdin-dewrge héch
ahalilik bolmaydu. 40 Xuda Sodom we Gomorrani
etrapidiki sheherliri bilen bille örüwetkinidek,
héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu
yerde olturaqlashmaydu, — deydu Perwerdigar. 41 —
Mana, shimaldin bir xelq, ulugh bir el chiqip kélidu;
yer yüzining chet-chetliridin nurghun padishahlar
qozghilidu. 42 Ular oqya hem neyzini tutup qorallinidu;
ular wehshiy, héch rehim körsetmeydighan bolidu;
atlirigha min'gende ularning awazliri déngizdek
shawqunlaydu; ular jengge atlatqan ademlerdek sep-
sep bolup, sanga hujum qilmaqchi, i Babil qizi! 43 Babil
padishahi ularning xewirini anglapla qolliri titrep
boshap kétidu; ghem-qayghu uni tutidu, tolghaqqa

chüshken ayaldek azablar uni bésiwalidu. 44 Mana,
Iordan deryasi boyidiki chawar-chatqalliqtin chiqip,
daim éqip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki
qoylarni tarqatqan bir shirdek Men Babildikilerni
beder qachquzimen. Emdi kimni xalisam Men uni
uning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng
kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni
chaqiralaydu? Méning aldimda turalaydighan pada
baqquchi barmu? 45 Shunga Perwerdigarning Babilni
jazalashtiki meqsitini, shuningdek kaldiylerning
zéminini jazalash niyitini anglanglar: Ularning
kichiklirimu tartip épkétilidu; berheq, qilmishliri
tüpeylidin [Perwerdigar] uning yayliqini weyrane
qilidu. 46 Babilning ishghal qilin'ghanliqini anglap
yer yüzi tewrinip kétidu; uning nale-peryadi barliq
ellergiche anglinidu.

51 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
Babilni soqidighan hem «Leb-kamay»da
turuwatqanlarni soqidighan bitchit qilghuchi
shamalni qozghap chiqirimen; 2 Men Babilgha
yat ademlerni ewetimen; ular uni soruwétidu,
zéminini yer bilen yeksan qiliwétidu; uning béshigha
külpet chüshken künide ular uninggha terep-tereptin
qarshilishishqa kélidu. 3 Uning oqyachilirigha kirichni
tartqudek, ornidin turghuchilargha dubulgha-sawut
kiygüdek purset bermenglar; uning yigitlirining
héchqaysisini ayap qoymanglar; uning pütkül
qoshunini bitchit qilinglar. 4 Kaldiylerning zéminida
sanjilghanlar, kochilirida qilichlan'ghanlar yiqilsun! 5
Chünki Israil yaki Yehudamu öz Xudasi teripidin, yeni
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
teripidin tashliwétilgen emes; chünki [Babilning]
zémini Israildiki Muqeddes Bolghuchi aldida sadir
qilghan gunah bilen tolghandur. 6 [Barliq eller],
Babil ichidin qéchinglar, öz jéninglarni élip beder
qéchinglar! Uning qebihlikige chétilip qélip halak
bolmanglar; chünki bu Perwerdigarning qisas
alidighan waqtidur; U qilmishini öz béshigha
qayturidu. 7 Babil Perwerdigarning qolidiki pütkül
jahanni mest qilghuchi altun qedeh bolghan;
eller uning sharibidin ichken; eller shuning
bilen sarang bolup ketken. 8 Babil tuyuqsiz
yiqilip bitchit bolidu; uninggha ah-zar kötürünglar!
Uning azabliri üchün tutiya élinglar; u belkim
saqaytilarmikin? 9 — «Biz Babilni saqaytmaqchiduq,
lékin u saqaymidi; uningdin waz kéchip hemmimiz
öz yurtimizgha qaytayli; chünki uning üstige
chiqirilidighan höküm jazasi asman'gha taqiship,
kökke yétidu». 10 — «Perwerdigar heqqaniyliqimizni
barliqqa keltürgendur; kéleyli, Zionda Perwerdigar
Xudayimizning qilghan ishini jakarlayli!» 11 — Oqlarni
uchlanglar! Qalqanlarni tutunglar! Perwerdigar
Médianing padishahlirining rohini urghutti; chünki
Uning niyiti Babilgha qarshidur, uni berbat qilish
üchündur; bu Perwerdigarning qisasidur, yeni Uning
ibadetxanisi üchün alghan qisasidur. 12 Babilning
sépillirigha qaritip jeng tughini kötürünglar; közetni
téximu chingraq qilinglar, közetchilerni [Babilni
chöriditip] septe turghuzunglar; böktürme qoyunglar;
chünki Perwerdigar Babildikilerning jazasi toghruluq
némilerni dégen bolsa, U shuni könglide pemlep,
uni ada qilidu. 13 — I elwek sular üstide turghuchi,
bayliqliri nurghun bolghuchi, ejiling yétip keldi,
jéning ölchinip üzülüsh waqti toshti. 14 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Özi
bilen qesem qilip: «Top-top chéketkilerdek Men séni
ademler bilen toldurimen; ular séning üstüngdin
ghelibe tentenilirini kötüridu» dédi. 15 — U bolsa yer-
zéminni küch-qudriti bilen yasap, Alemni danaliqi
bilen berpa qilip, Asmanlarni eqil-parasiti bilen
yayghuchidur; 16 U awazini qoyuwetse, asmanlarda
sular shawqunlaydu; U yer chetliridin bulut-
tumanlarni örlitidu; U yamghurlargha chaqmaqlarni
hemrah qilip békitidu, Shamalni Öz xeziniliridin
chiqiridu. 17 Bu [butpereslerning] herbiri eqilsiz,
bilimdin mehrumlardur; Herbir zerger özi oyghan
but teripidin shermendige qalidu; Chünki uning
quyma heykili yalghanchiliq, Ularda héch tiniq yoqtur.
18 Ular bimenilerdur, mazaq obyéktidur; Ularning
üstige jazalinish waqti kelgende, ular yoqitilidu. 19
Yaqupning nésiwisi Bolghuchi bulardek emestur;
Chünki hemmini yasighuchi Shudur; Israil bolsa Uning
Öz mirasi bolghan qebilisidur; Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur. 20 Sen
[Israil] Méning görzem, Méning jeng qoralimdursen;
Séning bilen Men ellerni bitchit qilimen, Séning
bilen padishahliqlarni tarmar qilimen; 21 Séning
bilen hem at hem at min'güchini bitchit qilimen;
Séning bilen hem jeng harwisi hem heydigüchisini
bitchit qilimen; 22 Séning bilen hem er hem
ayalni bitchit qilimen; Séning bilen hem qéri hem
yashlarni bitchit qilimen; Séning bilen hem yigit
hem qizni bitchit qilimen; 23 Séning bilen hem
padichi hem qoy padisini bitchit qilimen; Séning

bilen hem déhqan hem boyunturuqqa qétilghan
kalilirini bitchit qilimen; Séning bilen hem waliylar
hem hökümranlarni bitchit qilimen. 24 — Men köz
aldinglarda Babilning hem barliq kaldiylerning Zionda
qilghan barliq rezillikini öz béshigha chüshürüp
yandurimen, — deydu Perwerdigar. 25 — Mana,
Men sen [Babilgha] qarshimen, i pütkül yer yüzini
halak qilghuchi tagh; Men qolumni üstüngge sozup,
Séni tik yarlardin ghulitip, Domilitip chüshürüp,
séni köyüp tügigen bir yanar tagh qilimen, —
deydu Perwerdigar. 26 Shuning bilen ular sendin
bürjek chiqirish üchünmu tash tapalmaydu, Yaki
ul üchünmu héchyerdin tash tapalmaydu; Chünki
sen menggüge bir weyrane bolisen, — deydu
Perwerdigar. 27 — Zéminda jeng tughini kötürünglar,
Eller arisida kanay chélinglar; Babilgha jeng qilishqa
ellerni teyyarlanglar; Ararat, minni we Ashkinaz
padishahliqlirini chaqirip yighinglar; Uninggha
hujum qilghuchi qoshunlargha bir serdar békitinglar;
Atlarni top-top chéketke léchinkiliridek zémin'gha
türkümlep chiqiringlar; 28 Uninggha jeng qilishqa
ellerni teyyarlanglar, — Médialiqlarning padishahliri,
waliyliri we barliq hökümdarlirini, shundaqla u höküm
sürgen zéminlarning barliq ademlirini teyyarlanglar!
29 Shuning bilen yer yüzi tewrinip azablinidu; chünki
Perwerdigarning Babilgha qarshi baghlighan niyetliri,
yeni Babilning zéminini héch adem turmaydighan
chöl-bayawan qiliwétish niyiti emelge ashmay
qalmaydu. 30 Babildiki palwanlar urushtin qol üzidu;
Ular qorghanlirida amalsiz olturidu; Ularning dermani
qalmaydu, Ular ayallardek bolup qalidu; Uning
turalghulirigha ot qoyulidu; Derwaza salasunliri
sundurulidu. 31 Yügürüp kéliwatqan bir chaparmen
yene bir chaparmen'ge, bir xewerchi yene bir
xewerchige Babil padishahining aldidila uchriship
qélip uninggha: — «Silining pütkül sheherliri u chettin
bu chetkiche ishghal qilindi; 32 Derya kéchikliri
igiliwélindi, Qomushluqlar otta köydürüldi, Palwanliri
dekke-dükkige chüshüshti!» — dep jakarlishidu.
33 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— Babilning qizi tekshilinip chingdilidighan waqti
bolghan xamandek bésilidu; Birdemdila, uning hosuli
orulidighan waqti yétip bolidu! 34 Zionda turghuchi
qiz: — «Babil padishahi Néboqadnesar méni yutup,
Méni ghajilap ezgen; U ichimni boshitilghan qachidek
qilip qoyghan; U ejdihadek méni yutup, Özini nazu-
németlirim bilen toyghuzghan, Méni quruqdap pak-
pakiz qiliwetken. Manga, méning ténimge qilghan
zorawanliqi Babilning béshigha chüshürülsun» —
deydu, We Yérusalém: «Méning qanlirim Kaldiyede
turghuchilarning béshigha tökülsun» — deydu.
36 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
Men séning dewayingni soraymen, Sen üchün
qisas alimen; Men uning déngizini qurutimen,
buliqini qaghjiritimen. 37 Babil bolsa döwe-döwe
xarabiler, Chilbörilerning turalghusi bolidu; Zémini
ademni dehshet basidighan hem daim ush-ush
qilinidighan obyékt bolidu, Héch adem shu yerde
turmaydu. 38 Ularning hemmisi yash shirlardek
huwlishidu, Arslanlardek bir-birige xiris qilishidu;
39 Ularning keypiyati qizip ketkende, Men ulargha
bir ziyapet teyyarlap qoyimenki, ularni mest
qiliwétimen; shuning bilen ular yayrap-yashnap
kétidu, — andin menggüge uyqugha gherq bolup,
qaytidin héch oyghanmaydu, — deydu Perwerdigar.
40 Boghuzlashqa yétiligen qozilardek we bille
yétilen'gen qochqarlar hem tékilerdek Men ularni
boghuzlashqa chüshürimen. 41 Shéshaqning ishghal
qilin'ghanliqigha qara! Pütkül yer yüzining pexrining
tutulghanliqigha qara! Babilning eller arisida ademni
dehshet basidighan obyékti bolghanliqigha qara! 42
Déngiz Babil üstidin örlep ketti; U nurghunlighan
dolqunlar bilen gherq boldi. 43 Uning sheherliri
ademni dehshet basidighan obyékt, Qaghjiraq yer,
bir chöl, héchkim turmaydighan zémin boldi;
Héchqandaq insan balisi qaytidin shu yerlerdin
ötmeydu. 44 Men Babilda Belni jazalaymen; Men
uning aghzidin yutuwalghinini yanduriwalimen; Eller
qaytidin uninggha qarap éqip kélishmeydu; Berheq,
Babilning sépili ghulap kétidu. 45 Uning otturisidin
chiqinglar, i xelqim! Herbiringlar Perwerdigarning
qattiq ghezipidin öz jéninglarni élip beder qéchinglar!
46 Siler zéminda angliniwatqan pitne-ighwadin
yürikinglarni su qilmanglar we qorqmanglar; Bu yil bir
pitne-ighwa, kéler yili yene bir pitne-ighwa chiqidu;
Zéminda zulum-zorawanliq partlaydu, hökümdarlar
hökümdarlargha qarshi chiqidu. 47 Shunga mana,
shu künler kéliduki, Men Babildiki oyma mebudlarni
jazalaymen; Shuning bilen uning pütkül zémini
xijaletke qaldurulidu, Uningda öltürülgenler uning
ichide yiqilidu; 48 Shuning bilen asman we zémin
we ularda bar bolghanlar Babil üstidin shadliqtin
yangraydu; Chünki shimaldin halak qilghuchilar

uninggha jeng qilishqa kélidu — deydu Perwerdigar.
49 Babil tüpeylidin pütkül yer yüzidiki öltürülgenler
yiqilghandek, Babil Israilda öltürülgenler tüpeylidin
Babil yiqilmay qalmaydu. 50 Qilichtin qachqanlar,
yiraq kétinglar, hayal bolmanglar; Chet yerlerdin
Perwerdigarni séghininglar, Yérusalémni ésinglargha
keltürünglar. 51 «Biz xijaletke qalduq, chünki
haqaretke uchriduq; Shermendichiliktin yüzimiz
töküldi; Chünki yat ademler Perwerdigarning öyidiki
muqeddes jaylargha bésip kirdi!». 52 Shunga shu
künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men
uningdiki oyma mebudlarni jazalaymen; Uning pütkül
zémini boyida yarilinip jan helqumida ingrishidu.
53 Babil asmanlargha kötürülgen bolsimu, Uning
yuqiri istihkam-qorghini mustehkemlen'gen bolsimu,
Lékin Méningdin uninggha halak qilghuchilar yétip
baridighan boldi, — deydu Perwerdigar. 54 Babildin
nale-peryadning awazi, Kaldiylerning zéminidin
zor halaketning sadasi kötürülidu. 55 Chünki
Perwerdigar Babilni halak qilmaqchi bolidu; U
uningdin warang-churunglirini yoqitidu; Sularning
dolqunliri örkeshlewatqan sulardek sharqiraydu,
Ularning awazi shawqunlap kélidu. 56 Chünki
halak qilghuchi uninggha, yeni Babilgha jeng
qilishqa kélidu, Shuning bilen uning palwanliri
esirge chüshidu; Ularning oqyaliri sundurulidu;
Chünki Perwerdigar — qisaslar alghuchi Tengridur; U
yamanliqni yandurmay qalmaydu. 57 — Men uning
emirliri, danishmenliri, waliyliri, hökümdarliri we
palwanlirini mest qilimen; Ular menggüge uxlaydu
we qaytidin héch oyghanmaydu — deydu Padishah,
— Nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. 58 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Babilning
keng sépilliri yer bilen yeksan qilinidu, Uning égiz
derwaziliri pütünley köydürülidu; Shuning bilen
ellerning jan tikip tapqan méhniti bihude bolidu,
El-yurtlarning özlirining japaliq ejiri peqet otqa
yéqilghu bolidu. 59 Yehuda padishahi Zedekiya
textke olturghan tötinchi yili, Babilgha barghinida
Mahséyahning newrisi, Nériyaning oghli Séraya
Zedekiyagha hemrah bolup barghan (Séraya bash
ghojidar idi). Yeremiya peyghember uninggha söz
tapilighan. 60 Yeremiya oram qeghezge Babilning
béshigha chüshidighan barliq külpetlerni, — yeni Babil
toghruluq pütüklük bu barliq sözlerni yazghanidi; 61
we Yeremiya Sérayagha mundaq dédi: — Sen Babilgha
yétip barghanda, bu sözlerning hemmisini oqup
chiqip we: — 62 «Perwerdigar, Sen bu jay toghruluq: —
Men uni yeksan qilimenki, uningda héchkim, ne insan
ne haywan turmaydighan, menggüge bir weyrane
bolidu — dégensen» — deysen; 63 shundaq qilip
bu yazmini oqup chiqqandin kéyin, uninggha tash
téngip, Efrat deryasining otturisigha chörüwet, 64 we:
«Men uning üstige chüshürmekchi bolghan külpetler
tüpeylidin, Babil [shu tashqa] oxshashla gherq bolup
qaytidin örlimeydu; ular halidin kétidu» — deysen.
Yeremiyaning sözliri mushu yerde tügidi.

52 Zedekiya Yehudagha padishah bolghanda
yigirme bir yéshida idi; u Yérusalémda on bir yil
höküm sürdi. Uning anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi
bolup, ismi Hamutal idi. 2 U [padishah] Yehoakimning
qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil ishlarni
qildi. 3 Perwerdigarning Yérusalémgha hem
Yehudagha qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar
ularni Öz huzuridin heydiwetküche bolghan ariliqta,
töwendiki ishlar yüz berdi. Birinchidin, Zedekiya
Babil padishahigha isyan kötürdi. 4 Shundaq
boldiki, uning seltenitining toqquzinchi yili oninchi
ayning oninchi künide Babil padishahi Néboqednesar
pütkül qoshunigha yétekchilik qilip Yérusalémgha
hujum qilishqa keldi; ular uni qorshiwélip bargah
qurup, uning etrapida qasha-poteylerni qurushti.
5 Shuning bilen sheher Zedekiyaning on birinchi
yilighiche muhasiride turdi. 6 Shu yili tötinchi ayning
toqquzinchi küni sheherde éghir qehetchilik hemmini
basqan we zémindikiler üchünmu héch ash-ozuq
qalmighanidi. 7 Sheher sépili bösüldi; barliq jenggiwar
leshkerler qachmaqchi bolup, tün kéchide sheherdin
beder tikiwétishti. Ular padishah baghchisigha yéqin
«ikki sépil» ariliqidiki derwazidin kétishti (Kaldiyler
bolsa sheherning hemme teripide bar idi). Ular
[Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ni boylap
qéchishti. 8 Lékin Kaldiylerning qoshuni padishahni
qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétishti;
uning pütün qoshuni uningdin tarqilip ketkenidi. 9
We ular padishahni tutup, Xamat zéminidiki Riblah
shehirige, Babil padishahining aldigha apardi; u
[shu yerde] uning üstidin höküm chiqardi. 10 Babil
padishahi Zedekiyaning oghullirini uning köz aldida
qetl qildi; u Yehudaning barliq emirlirinimu Riblah
shehiride qetl qildi; 11 andin Zedekiyaning közlirini
oyuwetti; Babil padishahi uni mis kishenler bilen
baghlap Babilgha élip kélip, ölgüche zindan'gha

qamap qoydi. 12 Beshinchi ayning oninchi künide (bu
Babil padishahi Néboqadnesarning on toqquzinchi yili
idi) Babil padishahining xizmitide bolghan, pasiban
bégi Nébuzar-Adan Yérusalémgha yétip keldi. 13
U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini
we sheherdiki barliq öylerni köydüriwetti; barliq
beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti. 14
We pasiban bégi yétekchilikidiki Kaldiylerning pütkül
qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini
örüwetti. 15 Pasiban bégi Nébuzar-Adan zémindiki
eng namrat kishilerdin bir qismini, sheherde qalghan
bashqa kishilerni, Babil padishahi terepke qéchip
teslim bolghanlarni we qalghan hünerwenlerni esir
qilip ularni élip ketti. 16 Lékin pasiban bégi Nébuzar-
Adan zémindiki eng namratlarning bir qismini
üzümzarliqlarni perwish qilishqa we tériqchiliq
qilishqa qaldurdi. 17 Kaldiyler Perwerdigarning öyidiki
mistin yasalghan ikki tüwrükni, das tegliklirini we
Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni
chéqip, barliq mislirini Babilgha élip ketti. 18 Ular yene
[ibadette ishlitilidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler,
laxshigirlar, qachilar, piyale-texsiler hem mistin
yasalghan barliq eswablarni élip ketti; 19 daslar,
xushbuydanlar, qachilar, küldanlar, chiraghdanlar,
piyaliler we jam-qedehlerni bolsa, altundin yasalghan
bolsimu, kümüshtin yasalghan bolsimu, ularning
hemmisini pasiban bégi élip ketti. 20 Sulayman
padishah Perwerdigarning öyi üchün mistin yasatqan
ikki tüwrük we «déngiz», shundaqla uning tegiliki
bolghan on ikki buqini u élip ketti; chünki bu mis
saymanlarning éghirliqini ölchesh mumkin emes
idi. 21 Ikki tüwrük bolsa, herbirining égizliki on
sekkiz gez, aylanmisi on ikki gez kéletti; herbirining
ichi kawak bolup, misning qélinliqi töt barmaq
idi. 22 Tüwrükning üstidiki béshi bolsa mis bolup,
égizliki besh gez idi; uning pütün aylanmisi tor
sheklide hem anar nusxisi bilen bézelgenidi, hemmisi
mistin idi; ikkinchi tüwrükmu uninggha oxshash
bolup, umu anar nusxisi bilen bézelgenidi. 23
Herbir tüwrükning béshining yanlirida toqsan alte
anar nusxisi bar idi; torda jemiy bolup yüz anar
nusxisi bar idi. 24 Pasiban bégi Nébuzar-Adan bolsa
bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we
ibadetxanidiki üch neper ishikbaqarnimu esirge aldi.
25 U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat
emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin
yettini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni
qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish
neper yerlik kishini tutti. 26 Pasiban bégi Nébuzar-
Adan bularni Babil padishahining aldigha, Riblahgha
élip bardi. 27 Babil padishahi Xamat zéminidiki
Riblahda bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu
yol bilen Yehuda öz zéminidin sürgün qilindi. 28
Néboqadnesar sürgün qilghan kishilerning sani
mundaq idi: — yettinchi yili üch ming yigirme üch
Yehudiy; 29 Néboqadnesarning on sekkizinchi yili u
Yérusalémdin sekkiz yüz ottuz ikki kishini sürgün
qildi; 30 Néboqadnesarning yigirme üchinchi yili
pasiban bégi Nébuzar-Adan Yehudiylardin yette yüz
qiriq besh kishini sürgün qildi; jemiy bolup sürgün
qilin'ghanlarning sani töt ming alte yüz kishi idi. 31
Shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün
bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi ayning
yigirme beshinchi küni shu ish yüz berdi: Ewil-
Mérodaq Babilgha padishah bolghan birinchi yili, u
Yehuda padishahi Yehoakinning qeddini kötürüp,
uni zindandin chiqardi; 32 u uninggha mulayim
söz qilip, uning ornini Babilda uning bilen birge
turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqiri qildi;
33 shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini
séliwétip, ömrining qalghan herbir künide herdaim
padishah bilen bille hemdastixan bolushqa muyesser
boldi. 34 Uning nésiwisi bolsa, Babil padishahining
uninggha béghishlighan daimliq iltipati idi; bu iltipat
kündilik idi, yeni u uninggha taki alemdin ötkiche
ömrining herbir küni muyesser qilin'ghan.

Yeremiyaning yigha-zarliri

1 (Alef) Ah! Ilgiri ademler bilen liq tolghan sheher,
Hazir shunche yigane olturidu! Eller arisida katta
bolghuchi, Hazir tul xotundek boldi! Ölkiler üstidin
höküm sürgen melike, Hashargha tutuldi! **2** (Bet) U
kéchiche achchiq yigha kötürmekte; Mengzide köz
yashliri taramlimaqta; Ashniliri arisidin, Uninggha
teselli béridighan héchbiri yoqtur; Barliq dostliri
uninggha satqunluq qildi, Ular uninggha düshmen
bolup ketti. **3** (Gimel) Yehuda jebir-japa hem
éghir qulluq astida, Sürgünlükke chiqti; U eller
arisida musapir boldi, Héch aram tapmaydu; Uni
qoghlighuchilarning hemmisi, Uninggha yétishiwélip,
uni tar yolda qistaydu; **4** (Dalet) Héchkim héytlargha
kelmigenliki tüpeylidin, Zion'gha baridighan yollar
matem tutmaqta. Barliq qowuqliri chölderep qaldi,
Kahinliri ah-zar kötürmekte, Qizliri derd-elem
ichididur; Özi bolsa, Qattiq azablanmaqta. **5** (Xé)
Küshendiliri uninggha xojayin boldi, Düshmenliri
ronaq tapmaqta; Chünki uning köpligen asiyliqliri
tüpeylidin, Perwerdigar uni jebir-japagha qoydi.
Uning baliliri kelmeske ketti, Küshendisige esir
bolup sürgün boldi. **6** (Waw) Barliq hörmet-
shöhriti Zionning qizidin ketti; Emirliri yaylaqni
tapalmighan kiyiklerdek boldi; Ularning owchidin
özini qachurghudek héch dermani qalmidi. **7** (Zain)
Xarlan'ghan, sergerdan bolghan künliride, Xelqi
küshendisining qoligha chüshken, Héchkim yardem
qolini sozmighan chaghda, Yérusalém qedimde özige
tewe bolghanlirini, Qimmetlik bayliqlirini yadigha
keltürmekte; Küshendiliri uninggha mesxirilik
qaraytti; Küshendiliri uning nabut bolghanliqini
mesxire qilishti. **8** (Xet) Yérusalém esheddiy éghir
gunah sadir qilghan; Shuning bilen u haram boldi;
Uning yalingachliqini körgechke, Uni hörmetligenler
hazir uni kemsitidu; Uyatta, uh tartqiniche u keynige
buruldi. **9** (Tet) Uning öz heyzliri éteklirini bulghiwetti;
U aqiwitini héch oylimighandur; Uning yiqilishi
ajayib boldi; Uninggha teselli bergüchi yoqtur; — «Ah
Perwerdigar, xarlan'ghinimgha qara! Chünki düshmen
[halimdin] maxtinip ketti!» **10** (Yod) Küshendisi
qolini uning qimmetlik nersiliri üstige sozdi; Özining
muqeddes jayigha ellerning bésip kirgenlikini kördi;
Sen esli ularni ibadet jamaitingge «kirishke bolmaydu»
dep men'i qilghan'ghu! **11** (Kaf) Bir chishlem nan
izdep, Uning xelqining hemmisi uh tartmaqta; Jénini
saqlap qélish üchünla, Ular qimmetlik nersilirini
ashliqqa tégishti. «Ah Perwerdigar, qara! Men erzimes
sanaldim. **12** (Lamed) Ey ötüp kétiwatqanlar, Bu siler
üchün héch ish emesmu? Qarap baq, méning derd-
elimimdek bashqa derd-elem barmidu? Perwerdigar
otluq ghezipini chüshürgen künide, Uni méning
üstümge yüklidi. **13** (Mem) U yuqiridin ot yaghdurdi,
ot söngeklirimdin ötüp köydürdi. U ularning üstidin
ghelibe qildi. U putlirim üchün tor-tuzaqni qoyup
qoydi, Méni keynimge yandurdi, U méni nabut qildi,
Kün boyi U méni zeipleshtürdi. **14** (Nun) Asiyliqlirim
boyunturuq bolup boynumgha baghlandi; Qolliri
tanini ching chigip chemberchas qiliwetti; Asiyliqlirim
boynumgha artildi; U dermanimni mendin ketküzdi;
Reb méni men qarshiliq körsitelmeydighanlarning
qollirigha tapshurdi. **15** (Sameq) Reb barliq
baturlirimni otturumdila yerge uruwetti; U méning
xil yigitlirimni ézishke, Üstümdin höküm chiqirishqa
kéngesh chaqirdi. Reb goya üzüm kölchikidiki
üzümlerni cheyligendek, Yehudaning pak qizini
cheyliwetti. **16** (Ayin) Mushular tüpeylidin taramlap
yighlimaqtimen; Méning közlirim, méning közlirimdin
su éqiwatidu; Manga teselli bergüchi, jénimni
eslige keltürgüchi mendin yiraqtur; Balilirimning
köngli sunuqtur, Chünki düshmen ghelibe qildi.
17 (Pé) Zion qolini sozmaqta, Lékin uninggha
teselli bergüchi yoq; Perwerdigar Yaqup toghruluq
perman chüshürdi — Qoshniliri uning küshendiliri
bolsun! Yérusalém ular arisida nijis nerse dep
qaraldi. **18** (Tsade) Perwerdigar heqqaniydur; Chünki
men Uning emrige xilapliq qildim! Ey, barliq
xelqler, anglanglar! Derdlirimge qaranglar! Pak
qizlirim, yash yigitlirim sürgün boldi! **19** (Kof)
Ashnilirimni chaqirdim, Lékin ular méni aldighanidi;
Jan saqlighudek ozuq-tülük izdep yürüp, Kahinlirim
hem aqsaqallirim sheherde nepestin qaldi. **20** (Resh)
Qara, i Perwerdigar, chünki azar chékiwatimen!
Heddidin ziyade asiyliq qilghinim tüpeylidin, Ich-
baghrim qiyniliwatidu, Yürikim örtilip ketti. Sirtta
qilich [anisini balisidin] juda qildi, Öylirimde bolsa
ölüm-waba höküm sürmekte! **21** (Shiyn) [Xeqler] ah-
zarlirimni anglidi; Lékin teselli bergüchim yoqtur;
Düshmenlirimning hemmisi külpitimdin xewerdar
bolup, Bu qilghiningdin xushal boldi; Sen jakarlighan
künni ularning béshigha chüshürgeysen, Shu chaghda

ularning hali méningkidek bolidu. 22 (Taw) Ularning
barliq rezillikini köz aldinggha keltürgeysen, Barliq
asiyliqlirim üchün méni qandaq qilghan bolsang,
Ularghimu shundaq qilghaysen; Chünki ah-zarlirim
nurghundur, Qelbim azabtin zeipliship ketti!

2 (Alef) Reb ghezep buluti bilen Zion qizini shundaq
qaplidi! U Israilning sherep-julasini asmandin yerge
chörüwetti, Ghezipi chüshken künide Öz textiperini
héch éside qaldurmidi. 2 (Bet) Reb Yaqupning barliq
turalghulirini yutuwetti, héch ayimidi; U qehri bilen
Yehudaning qizining qel'e-qorghanlirining hemmisini
ghulatti; U padishahliqni emirliri bilen nomusqa
qoyup, Yer bilen yeksan qiliwetti. 3 (Gimel) U
qattiq ghezepte Israilning hemme münggüzlirini
késiwetti; Düshmenni tosughan ong qolini Uning
aldidin tartiwaldi; Lawuldap köygen öz etrapini yep
ketküchi ottek, U Yaqupni köydürüwetti. 4 (Dalet)
Düshmendek U oqyasini kerdi; Uning ong qoli étishqa
teyyarlan'ghanidi; Közige issiq körün'genlerning
hemmisini küshendisi kebi qirdi; Zion qizining
chédiri ichide, Qehrini ottek yaghdurdi; 5 (Xé) Reb
düshmendek boldi; U Israilni yutuwaldi, Ordilirining
hemmisini yutuwaldi; Uning qel'e-qorghanlirini
yoqatti, Yehudaning qizida matem we yigha-zarlarni
köpeytti. 6 (Waw) U Uning kepisini baghchini
pachaqlatqandek pachaqlatti; U ibadet sorunlirini
yoqitiwetti; Perwerdigar Zionda héyt-bayramlar hem
shabatlarni [xelqining] ésidin chiqiriwetti; Ghezep oti
bilen padishah hem kahinni chetke qéqiwetti. 7 (Zain)
Reb qurban'gahini tashliwetti, Muqeddes jayidin waz
kechti; U Ziondiki ordilarning sépillirini düshmenning
qoligha tapshurdi; Hetta Perwerdigarning öyide,
Ular héyt-ayem künidikidek tentene qilishti! 8 (Xet)
Perwerdigar Zion qizining sépilini chéqiwétishni qarar
qilghan; U uninggha [halak] ölchem tanisini tartip
qoyghan; U qolini chéqishtin héch üzmidi; U hem
istihkamlarni hem sépilni zarlatti; Ikkisi teng halsirap
qayghurmaqta. 9 (Tet) Uning derwaziliri yer tégige
gherq bolup ketti; U uning tömür-taqaqlirini pare-
pare qiliwetti. Padishahi hem emirliri eller arisigha
palandi; Tewrattiki terbiye-yolyoruq yoqap ketti,
Peyghemberliri Perwerdigardin wehiy-körünüshlerni
izdep tapalmaydu. 10 (Yod) Zion qizining aqsaqalliri,
Yerde zuwan sürmey olturmaqta; Ular bashlirigha
topa-chang chéchishti; Ular bélige böz yögiwélishti;
Yérusalémning pak qizlirining bashliri yerge kirip
ketkúdek boldi. 11 (Kaf) Méning közlirim taramlighan
yashlirimdin halidin ketti; Ichi-baghrilirim zerdapgha
toldi; Jigirim yer yüzige tökülüp pare-pare boldi,
Chünki xelqimning qizi nabut qilindi, Chünki sheher
kochilirida narsidiler hem bowaqlar hoshsiz yatmaqta.
12 (Lamed) Ular sheher kochilirida yarilan'ghanlardek
halidin ketkende, Anilirining quchiqida yétip jan
talashqanda, Anilirigha: «Yémek-ichmek nede?»
dep yalwurushmaqta. 13 (Mem) Men derdingge
guwahchi bolup, séni némige oxshitarmen? Séni
némige sélishturarmen, i Yérusalém qizi? Sanga teselli
bérishte, némini sanga teng qilarmen, i Zionning pak
qizi? Chünki séning yarang déngizdek cheksizdur; Kim
séni saqaytalisun? 14 (Nun) Peyghemberliringning
sen üchün körgenliri bimenilik hem exmeqliqtur;
Ular séning qebihlikingni héch ashkare qilmidi,
Shundaq qilip ular sürgün bolushungning aldini
almidi. Eksiche ularning sen üchün körgenliri
yalghan bésharetler hem ézitquluqlardur. 15 (Sameq)
Yéningdin ötüwatqanlarning hemmisi sanga qarap
chawaklishidu; Ular üshqirtip Yérusalémning qizigha
bash chayqashmaqta: — «Güzellikning jewhiri,
pütkül jahanning xursenliki» dep atalghan sheher
mushumidu?» 16 (Pé) Barliq düshmenliring sanga
qarap aghzini yoghan échip [mazaq qilmaqta], Ush-ush
qiliship, chishlirini ghuchurlatmaqta; Ular: «Biz uni
yutuwalduq! Bu berheq biz kütken kündur! Biz buni öz
közimiz bilen körüshke muyesser bolduq!» — démekte.
17 (Ayin) Perwerdigar Öz niyetlirini ishqa ashurdi;
Qedimdin tartip Özining békitken sözige emel qildi; U
héch rehim qilmay ghulatti; U düshmenni üstüngdin
shadlandurdi; Küshendiliringning münggüzini yuqiri
kötürdi. 18 (Tsade) Ularning köngli Rebge nida
qilmaqta! I Zion qizining sépili! Yashliring deryadek
kéche-kündüz aqsun! Özüngge aram berme; Yash
tamchiliring taramlashtin aram almisun! 19 (Kof)
Tün kéchide ornungdin tur, Kechte jések bashlinishi
bilen nida qil! Könglüngni Rebning aldigha sudek
tök; Narsidiliringning hayati üchün uninggha
qolliringni kötür! Ular barliq kochiliring doqmushida
qehetchiliktin halidin ketmekte. 20 (Resh) Qara, i
Perwerdigar, oylap baqqaysen, Sen kimge mushundaq
muamile qilip baqqan?! Ayallar öz méwiliri —
erke bowaqlirini yéyishke bolamdu? Kahin hem
peyghemberni Rebning muqeddes jayida öltürüshke
bolamdu?! 21 (Shiyn) Yashlar hem qérilar kochilarda
yétishmaqta; Pak qizlirim we yash yigitlirim qilichlinip
yiqildi; Ularni gheziping chüshken künide qirdingsen;

Ularni héch ayimay soydungsen. 22 (Taw) Sen
héyt-bayram künide jamaetni chaqirghandek, Méni
terep-tereplerdin bésishqa wehimilerni chaqirding;
Perwerdigarning ghezep künide qachqanlar yaki tirik
qalghanlar yoq idi; Özüm erkilitip chong qilghanlarni
düshminim yep ketti.

3 (Alef) Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum
körgen ademdurmen. 2 Méni U heydiwetti, Nurgha
emes, belki qarangghuluqqa mangdurdi; 3 Berheq, U
kün boyi qolini manga qayta-qayta hujum qildurdi;
4 (Bet) Etlirimni we térilirimni qaqshal qiliwetti,
Söngeklirimni sunduruwetti. 5 U manga muhasire
qurdi, Öt süyi we japa bilen méni qapsiwaldi. 6
U méni ölgili uzun bolghanlardek qapqarangghu
jaylarda turushqa mejbur qildi. 7 (Gimel) U méni
chiqalmaydighan qilip chitlap qorshiwaldi; Zenjirimni
éghir qildi. 8 Men warqirap nida qilsammu, U duayimni
héch ishtimidi. 9 U yollirimni jipsilashqan tash
tam bilen tosuwaldi, Chighir yollirimni egri-toqay
qiliwetti. 10 (Dalet) U manga paylap yatqan éyiqtek,
Pistirmida yatqan shirdektur. 11 Méni yollirimdin
burap tétma-titma qildi; Méni tügeshtürdi. 12 U
oqyasini kérip, Méni oqining qarisi qildi. 13 (Xé)
Oqdénidiki oqlarni böreklirimge sanjitquzdi. 14
Men öz xelqimge reswa obyékti, Kün boyi ularning
mesxire naxshisining nishani boldum. 15 U manga
zerdabni toyghuche yutquzup, Kekre süyini toyghuche
ichküzdi. 16 (Waw) U chishlirimni shéghil tashlar
bilen chéqiwetti, Méni küllerde tügüldürdi; 17 Jénim
tinch-xatirjemliktin yiraqlashturuldi; Arambexshning
néme ikenlikini untup kettim. 18 Men: «Dermanim
qalmidi, Perwerdigardin ümidim qalmidi» — dédim.
19 (Zain) Méning xar qilin'ghanlirimni, sergedan
bolghanlirimni, Emen we öt süyini [yep-ichkinimni]
ésingge keltürgeysen! 20 Jénim bularni herdaim
eslewatidu, Yerge kirip ketküdek bolmaqta. 21 Lékin
shuni könglümge keltürüp esleymenki, Shuning
bilen ümid qaytidin yanidu, — 22 (Xet) Mana,
Perwerdigarning özgermes méhribanliqliri! Shunga
biz tügeshmiduq; Chünki Uning rehimdilliqlirining
ayighi yoqtur; 23 Ular her seherde yéngilinidu; Séning
heqiqet-sadiqliqing tolimu moldur! 24 Öz-özümge:
«Perwerdigar méning nésiwemdur; Shunga men
Uninggha ümid baghlaymen» — deymen. 25 (Tet)
Perwerdigar Özini kütkenlerge, Özini izdigen jan
igisige méhribandur; 26 Perwerdigarning nijatini
kütüsh, Uni sükü t ichide kütüsh yaxshidur. 27
Ademning yash waqtida boyunturuqni kötürüshi
yaxshidur. 28 (Yod) U yégane bolup sükü t qilip
oltursun; Chünki Reb buni uninggha yüklidi. 29 Yüzini
topa-tupraqqa tegküzsun, — Éhtimal, ümid bolup
qalar? 30 Mengzini urghuchigha tutup bersun; Til-
ahanetlerni toyghuche ishitsun! 31 (Kaf) Chünki Reb
ebedil-ebed insandin waz kechmeydu; 32 Azar bergen
bolsimu, Özgermes méhribanliqlirining molluqi bilen
ichini aghritidu; 33 Chünki U insan balilirini xar
qilishni yaki azablashni xalighan emestur. 34 (Lamed)
Yer yüzidiki barliq esirlerni ayagh astida yanjishqa,
35 Hemmidin Aliy Bolghuchining aldida ademni öz
heqqidin mehrum qilishqa, 36 Insan'gha öz dewasida
uwal qilishqa, — Reb bularning hemmisige guwahchi
emesmu? 37 (Mem) Reb uni buyrumighan bolsa,
Kim déginini emelge ashuralisun? 38 Külpetler
bolsun, bext-saadet bolsun, hemmisi Hemmidin Aliy
Bolghuchining aghzidin kelgen emesmu? 39 Emdi
tirik bir insan néme dep aghrinidu, Adem balisi
gunahlirining jazasidin néme dep waysaydu? 40 (Nun)
Yollirimizni tekshürüp sinap bileyli, Perwerdigarning
yénigha yene qaytayli; 41 Qollirimizni könglimiz bilen
bille ershtiki Tengrige kötüreyli! 42 Biz itaetsizlik
qilip sendin yüz öriduq; Sen kechürüm qilmiding.
43 (Sameq) Sen özüngni ghezep bilen qaplap, bizni
qoghliding; Sen öltürdüng, héch rehim qilmiding.
44 Sen Özüngni bulut bilen qaplighansenki, Dua-
tilawet uningdin héch ötelmes. 45 Sen bizni xelqler
arisida dashqal we nijaset qilding. 46 (Pé) Barliq
düshmenlirimiz bizge qarap aghzini yoghan échip
[mazaq qildi]; 47 Üstimizge chüshti alaqzadilik we
ora-tuzaq, Weyranchiliq hem halaket. 48 Xelqimning
qizi nabut bolghini üchün, Közümdin yashlar östeng
bolup aqmaqta. 49 (Ayin) Közüm yashlarni üzülmey
töküwatidu, Ular héch toxtiyalmaydu, 50 Taki
Perwerdigar asmanlardin töwen'ge nezer sélip
[halimizgha] qarighuche. 51 Méning közüm Rohimgha
azab yetküzmekte, Shehirimning barliq qizlirining
Hali tüpeylidin. 52 (Tsade) Manga sewebsiz düshmen
bolghanlar, Méni qushtek hedep owlap keldi. 53
Ular orida jénimni üzmekchi bolup, Üstümge tashni
chöridi. 54 Sular béshimdin téship aqti; Men: «Üzüp
tashlandim!» — dédim. 55 (Kof) Hangning tüwliridin
namingni chaqirip nida qildim, i Perwerdigar; 56
Sen awazimni angliding; Qutuldurushqa nidayimgha
quliqingni yupuruwalmighin! 57 Sanga nida qilghan
künide manga yéqin kelding, «Qorqma» — déding. 58

(Resh) I reb, jénimning dewasini özüng soriding; Sen
manga hemjemet bolup hayatimni qutquzdung. 59 I
Perwerdigar, manga bolghan uwalliqni kördüngsen;
Men üchün höküm chiqarghaysen; 60 Sen ularning
manga qilghan barliq öchmenliklirini, Barliq
qestlirini kördungsen. 61 (Shiyn) I Perwerdigar,
ularning ahanetlirini, Méni barliq qestligenlirini
anglidingsen, 62 Manga qarshi turghanlarning
shiwirlashlirini, Ularning kün boyi keynimdin kusur-
kusur qilishqanlirini anglidingsen. 63 Olturghanlirida,
turghanlirida ularga qarighaysen! Men ularning
[mesxire] naxshisi boldum. 64 (Taw) Ularning
qolliri qilghanliri boyiche, i Perwerdigar, béshigha
jaza yandurghaysen; 65 Ularning köngüllirini kaj
qilghaysen! Bu séning ularga chüshidighan leniting
bolidu! 66 Ghezep bilen ularni qoghlighaysen, Ularni
Perwerdigarning asmanliri astidin yoqatqaysen!

4 (Alef) Ah! Altun shunche julasiz bolup ketti! Sap
altun shunche tutuq bolup ketti! Muqeddes öydiki
tashlar herbir kochining béshigha tökülüp chéchildi!
2 (Bet) Zionning oghulliri shunche qimmetlik, Sap
altun'gha tégishküsiz idi, Hazir sapal kozilardek,
Sapalchining qoli yasighanlirichilikmu [qimmiti
yoq] dep qariliwatidu! 3 (Gimel) Hetta chilböriler
emchikini tutup bérip balilirini émitidu; Lékin
méning xelqim chöldiki tögiqushlargha oxshash
rehimsiz boldi. 4 (Dalet) Bowaqning tili ussuzluqtin
tangliyigha chaplishiwatidu; Kichik balilar nan
tilimekte, Héchkim ularga oshtup bermeywatidu.
5 (Xé) Nazunémetlerni yep kön'genler kochilarda
sarghiyip yüridu; Sösün kiyim kiydürülüp chong
qilin'ghanlar tézeklikni quchaqlap yétiwatidu. 6
(Waw) Xelqimning qizining qebihlikige chüshken jaza
Sodomning gunahining jazasidin éghirdur; Chünki
Sodom biraqla örüwétilgenidi, héch ademning qoli
uni qiynimighanidi. 7 (Zain) Xelqimning «Nazariy»liri
bolsa qardin sap, süttin aq, téni qizil yaqutlardin
parqiraq idi, Teqi-turqi kök yaquttek idi. 8 (Xet)
Hazir chirayliri qurumdin qara; Kochilarda kishiler
toniyalmighudek bolup qaldi; Bir tére-bir ustixan
bolup qaldi; U qaqshalliship yaghachtek bolup ketti. 9
(Tet) Qilichta öltürülgenler qehetchilikte ölgenlerdin
bextliktur; Chünki ular qaqshal bolup ketmekte,
Tupraqning méwiliri bolmighachqa yiqitilmaqta.
10 (Yod) Baghri yumshaq ayallar öz qolliri bilen
balilirini qaynitip pishurdi; Xelqimning qizi nabut
qilin'ghinida balilar ularning göshi bolup qaldi. 11
(Kaf) Perwerdigar qehrini chüshürüp pighandin chiqti,
Otluq ghezipini tökti; Zionda bir ot yéqip, Uning
ullirini yutuwetti. 12 (Lamed) Yer yüzidiki padishahlar
we jahanda barliq turuwatqanlar bolsa, Ne küshende
ne düshmenning Yérusalémning qowuqliridin
bösüp kiridighanliqigha ishenmeytti. 13 (Mem)
Halbuki, peyghemberlirining gunahliri tüpeylidin,
Kahnlirining qebihlikliri tüpeylidin, Ularning [Zionda]
heqqaniylarning qanlirini tökkenliki tüpeylidin,
— Bu ish [béshigha] chüshti! 14 (Nun) Hazir
ular qarghulardek kochilarda ténep yürmekte,
Ular qan'gha bulghan'ghanki, Héchkim kiyimlirige
tegküchi bolmaydu. 15 (Sameq) Xeq ularga:
«Yoqulush! Napaklar! Yoqulush! Yoqulush, bizge
tegküchi bolushma!» dep warqirishmaqta. Ular
qéchip terep-terepke sergerdan bolup ketti; Lékin
eller: «ularning arimizda turushigha bolmaydu!» —
dewatidu. 16 (Pé) Perwerdigar Özi ularni tarqitiwetti;
U ularni qayta nezirige almaydu; Kahinlarning hörmiti
qilinmidi, Yashan'ghanlarmu héch méhribanliq
körmidi. 17 (Ayin) Közimiz yardemni bihude kütüp
halidin ketti; Derweqe bizni qutquzalmighan bir
elni kütüp közet munarlirimizda turup kelduq. 18
(Tsade) Düshmenlirimiz izimizdin qoghlap yürdi;
Shunga kochilarda yürelmeyttuq; Ejilimiz yéqinlashti,
künlirimiz toshti; Chünki ejilimiz keldi! 19 (Kof)
Péyimizge chüshkenler asmandiki bürkütlerdin ittik;
Taghlardimu bizni qoghlap yügürdi, Bayawandimu
bizni böktürmide paylashti. 20 (Resh) Jénimizning
nepisi bolghan, Perwerdigarning Mesih qilghini
ularning ora-tuzaqlirida tutuldi; Biz u toghrisida:
«uning sayiside eller arisida yashaymiz» dep oyliduq!
21 (Shiyn) I uz zéminida turghuchi, Édomning qizi,
xushal-xuram yayrighin! Lékin bu [jaza] qedehi
sangimu ötidu; Senmu mest bolisen, yalingachlinisen!
22 (Taw) Qebihlikingning jazasigha Xatime bérilidu, i
Zion qizi; U séni sürgünlükke qayta élip ketmeydu;
Lékin, i Édom qizi, u séning qebihlikingni jazalaydu;
U gunahliringni échip tashlaydu!

5 Béshimizgha chüshkenlerni ésingge keltürgeysen,
i Perwerdigar; Qara, bizning reswachiliqta
qalghinimizni neziringge alghaysen! 2 Mirasimiz
yatlargha, Öylirimiz yaqa yurtluqlargha tapshuruldi. 3
Biz yétim-yésirler, atisizlar bolup qalduq; Anilirimizmu
tul qaldi. 4 Ichidighan suni sétiwélishimiz kérek;
Otunni peqet pulgha alghili bolidu. 5 Bizni
qoghlighuchilar tap basturup kéliwatidu; Halsirap,

héch aram tapalmaymiz. 6 Jan saqlighudek bir
chishlem nanni dep, Misir hem Asuriyege qol bérip
boysun'ghanmiz. 7 Ata-bowilirimiz gunah sadir qilip
dunyadin ketti; Biz bolsaq, ularning qebihlikining
jazasini kötürüshke qalduq. 8 Üstimizdin höküm
sürgüchiler qullardur; Bizni ularning qolidin azad
qilghuchi yoqtur. 9 Dalada qilich tüpeylidin, Nénimizni
tépishqa jénimizni tewekkul qilmaqtimiz. 10 Térimiz
tonurdek qiziq, Achliq tüpeylidin qizitma bizni
basmaqta. 11 Zionda ayallar, Yehuda sheherliride
pak qizlar ayagh asti qilindi. 12 Emirler qolidin
dargha ésip qoyuldi; Aqsaqallarning hörmiti héch
qilinmidi. 13 Yash yigitler yarghunchaqta japa
tartmaqta, Oghul balilirimiz otun yüklerni yüdüp
deldengship mangmaqta. 14 Aqsaqallar sheher
derwazisida olturmas boldi; Yigitler neghme-nawadin
qaldi. 15 Shad-xuramliq könglimizdin ketti, Ussul
oynishimiz matemge aylandi. 16 Béshimizdin taj
yiqildi; Halimizgha way! Chünki biz gunah sadir
qilduq! 17 Buning tüpeylidin yüreklirimiz mujuldi;
Bular tüpeylidin közlirimiz qarangghulashti — 18
— Zion téghigha qarap közlirimiz qarangghulashti,
Chünki u chölderep ketti, Chilböre uningda paylap
yürmekte. 19 Sen, i Perwerdigar, menggüge höküm
sürisen; Texting dewrdin-dewrge dawamlishidu.
20 Sen némishqa bizni daim untuysen? Némishqa
shunche uzun'ghiche bizdin waz kéchisen? 21 Bizni
yéninggha qayturghaysen, i Perwerdigar! Shundaq
bolghanda biz qaytalaymiz! Künlirimizni qedimkidek
eslige keltürgeysen, 22 — Eger sen bizni mutleq
chetke qaqmighan bolsang, Eger bizdin cheksiz
ghezeplenmigen bolsang!

Ezakiyal

1 Ottuzinchi yili, tötinchi ayning beshinchi künide,
men Kéwar deryasigha sürgün qilin'ghanlar arisida
turghan mezgilde, mana asmanlar échilip, men
Xudaning alamet körünüshlirini kördüm. **2** Tötinchi
ayning beshinchi küni — Yehoakinning sürgün
bolghanliqining beshinchi yili idi — **3** Kaldiylerning
zéminida, Kéwar deryasi boyida, Buzining oghli
Ezakiyal kahin'gha Perwerdigarning sözi keldi —
shu yerde Perwerdigarning qoli uning wujudigha
qondi. **4** Men kördüm, mana! Shimaldin boran-
chapqun kötürüldi; yoghan bir bulut we uni orap
turghan bir ot, uning etrapida bir yoruqluq julalinip
turatti; otturisidin, yeni shu ot ichidin, issiqtin
julalan'ghan parqiraq mistek bir körünüsh köründi. **5**
Yene uning otturisidin, töt hayat mexluq köründi;
ularning körünüshi shundaq idiki: — ularda insanning
qiyapiti bar idi; **6** ularning herbirining töttin
yüzi bar idi; herbirining töttin qaniti bar idi. **7**
Ularning tüptüz putliri bar idi; tapanliri bolsa
mozayning tuyaqlirigha oxshaytti; ular parqiritilghan
mistek parlap turatti. **8** Töt yénida, qanatliri
astida insanningkidek birdin qoli bar idi; tötisining
herbirining töttin yüzi we töttin qaniti bar idi; **9**
ularning qanatliri bir-birige tutash idi; ular yürgende
héchyaqqa burulmaytti; ular hemmisi udul aldigha
yüretti. **10** Ularning yüz körünüshliri insanningkidek
idi; u tötisining ong teripide shirningkidek yüzi
bar idi; tötisining sol teripide buqiningkidek yüzi
bar idi; tötisining bürkütningkidek yüzimu bar
idi. **11** Ularning yüzliri ene shundaq idi. Qanatliri
yuqirida kérilip turatti; herbirining ikki qaniti ikki
teripidiki mexluqning qanitigha tutishatti; yene
ikki qaniti öz ténini yépip turatti. **12** Ularning
herbiri udulgha qarap mangatti; ularda bolghan
roh nege barimen dése, ular shu yerge mangatti;
ular mangghanda héchqaysi terepke burulmaytti. **13**
Hayat mexluqlarning qiyapiti bolsa, köyüp yalqunlap
turghan otning choghidek, mesh'ellerdek idi; mushu
ot uyan-buyan aylinip mexluqlar arisida yüretti;
ot intayin yalqunluq idi, ottin chaqmaqlar chéqip
turatti; **14** hayat mexluqlar chaqmaqtek pal-pul qilip
uyaqtin-buyaqqa yügürüp turatti. **15** Men hayat
mexluqlargha qaridim, mana hayat mexluqlarning
herbirining yénida yerde turidighan, ularning yüzige
udullan'ghan birdin chaq turatti; **16** chaqlarning
shekli we yasilishi béril yaqutning körünüshide idi;
tötisining birxilla körünüshi bar idi; ularning shekli
we yasilishi bolsa, chaqning ichide chaq bardek idi. **17**
Mexluqlar mangghanda, ular yüzlen'gen töt teripining
hemmisige udul mangatti; mangghanda ular héch
burulmaytti. **18** Chaqlarning ultangliri bolsa, intayin
égiz hem dehshetlik idi; ular tötisining ultanglirining
pütün etrapi közler bilen tolghanidi. **19** Hayat
mexluqlar mangghanda, chaqlar ulargha yandiship
mangatti; hayat mexluqlar yerdin kötürülgende,
chaqlarmu kötürületti. **20** Roh nege mang dése,
ular shu yerge mangatti — démek, ularning rohi
[Rohqa] egiship mangatti. Chaqlar ular bilen teng
kötürületti; chünki mexluqlarning rohi chaqlirida
idi. **21** Mexluqlar mangghanda, chaqlarmu mangatti;
mexluqlar toxtighanda, chaqlarmu toxtaytti; ular
yerdin kötürülginide, chaqlarmu ulargha qoshulup
teng kötürületti; chünki hayat mexluqlarning rohi
chaqlarda idi. **22** Hayat mexluqlarning bashliri üstide
bir yoghan köz yetküsiz gümbezge oxshaydighan
bir nerse turatti; u xrustaldek dehshetlik parqirap,
ularning béshi üstide yéyilip turatti. **23** Bu gümbezdek
nersining astida ularning qanatliri kérilip, bir-birige
tégiship turatti; herbir mexluqning öz ténining ikki
yénini yapidighan ikkidin qaniti bar idi. **24** Ular
mangghanda, men qanatlirining sadasini anglidim —
u ulugh sularning sharqirighan sadasidek, Hemmige
Qadirning awazidek — qoshunning yürüsh qiliwatqan
chaghdiki süren-shawqunlirining sadasidek idi; ular
toxtap turghan chaghlarda, ular qanatlirini töwen'ge
chüshüretti. **25** We ularning béshi üstidiki gümbezdek
nerse üstidin bir awaz anglandi. Ular toxtap turghan
chaghlarda, ular qanatlirini töwen'ge chüshüretti.
26 Ularning béshi üstidiki gümbezdek nerse üstide,
kök yaqut kebi bir textning siymasi turatti; bu text
siymasining üstide, tolimu yuqirida, insan qiyapitide
körün'gen bir zat turatti. **27** We men bu zatni
bélining üsti teripining turqi mistek parqirghan,
etrapini ot orap turghan qiyapettiki bir körünüshte
kördüm; we bélining asti teripining turqi, otning
qiyapitide idi, uning etrapida küchlük yoruqluq
turatti. **28** Bu etrapida turghan küchlük yoruqluqning
körünüshi bolsa, yamghurluq künidiki bulutta peyda
bolghan hesen-hösenning körünüshidek idi. Bu
bolsa Perwerdigarning shan-sheripining qiyapitining
körünüshi idi. Buni körüpla men düm yiqildim; we
men sözlewatqan birsining awazini anglidim.

2 We U manga: I insan oghli, ornungdin des tur,
we Men sanga söz qilimen, — dédi. 2 U manga
söz qilghanda, Roh manga kirip, méni des turghuzdi;
we men manga söz Qilghuchining awazini anglap
turdum. 3 We U manga: — «I insan oghli, Men séni
Israil balilirigha, yeni Manga asiyliq qilghan asiy
«yat eller»ge ewetimen; bügün'ge qeder hem ular
hem ularning ata-bowliri Manga yüz örüp asiyliq
qilip kelmekte», — dédi. 4 — «Bu balilar bolsa
nomussiz we köngli qattiqtur; Men séni ulargha
ewetimen; sen ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq
deydu!» — dégin — 5 shuning bilen ular meyli qulaq
salsun, salmisun (chünki ular asiyliq qilidighan bir
jemet) — özliri arisida heqiqiy bir peyghemberning
turghanliqini tonup yétidu. 6 Emdi sen, i insan oghli,
gerche sanga tiken-jighanlar hemrah bolsimu, we sen
chayanlarning arisida tursangmu, ulardin qorqma, we
sözliridinmu qorqma; shundaq, ularning sözliridin
qorqma, we zerdilik qarashliridin dekke-dükkige
chüshme; chünki ular asiy bir jemettur. 7 Sen ular
tingshisun, tingshimisun Méning sözlirimni ulargha
yetküz; chünki ular asiyliq qilghuchilardur. 8 We sen,
i insan oghli, sanga éytqan sözlirimge qulaq sal; bu
asiy jemettek tetür bolmighin; aghzingni échip, Men
sanga berginimni yégin». 9 — Men qarisam, mana
manga sozulghan bir qol turuptu; we mana, uningda
bir oram yazma turuptu. 10 U köz aldimda uni échip
yéyip qoydi; uning aldi-keynining hemme yérige xet
yézilghanidi; uninggha yézilghanliri mersiye, matem
sözliri we derd-elemlerdin ibaret idi.

3 We U manga: — I insan oghli, érishkiningni yégin;
bu yazmini yep, bérip Israil jemetige söz qilghin,
dédi. 2 Shuning bilen men aghzimni achtim, U
manga yazmini yégüzdi. 3 U manga: — I insan oghli,
qorsiqingni toq qilip, ichi-baghringni Men sanga
bergen bu oram yazma bilen toldurghin, — dédi.
Shuning bilen men yédim, aghzimda u heseldek tatliq
idi. 4 We U manga mundaq dédi: «I insan oghli,
barghin, Israil jemetige barghin, Méning sözlirimni
ulargha yetküzgin. 5 Chünki sen gheyriy yéziqtiki yaki
tili tes bir elge emes, belki Israil jemetige ewetilding; 6
— gheyriy yéziqtiki hem tili tes, sözlirini chüshen'gili
bolmaydighan köp ellerge ewetilmiding; Men séni
shulargha etetken bolsam, ular sanga qulaq salatti!
7 Biraq Israil jemeti sanga qulaq salmaydu, chünki
ularning héchbiri Manga qulaq sélishni xalimaydu;
chünki pütün Israil jemetining qapiqi tong we köngli
qattiqtur. 8 Mana, Men yüzüngni ularning yüzlirige
qarshi tashtek, we séning péshanengni ularning
péshanilirigha qarshi tashtek qildim. 9 Berheq, séning
péshanengni chaqmaq téshidin qattiq, hetta almastek
qildim. Ulardin qorqma, we ular tüpeylidin dekke-
dükkige chüshme; chünki ular asiy bir jemettur».
10 We U manga: — I insan oghli, Méning sanga
éytmaqchi bolghan hemme sözlirimni könglüngge
püküp qoyghin, ularni köngül qoyup anglighin. 11
We hazir barghin, sürgün bolghanlargha, yeni öz
élingdikilerge söz qil, ular anglisun, anglimisun
ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin!
— dédi. 12 Shuning bilen Roh méni kötürdi, men
arqamdin zor sharqirighan bir awazni anglidim —
«Perwerdigarning shan-sheripige teshekkür-medhiye
öz jaylirida oqulsun!» — 13 — Hayat mexluqlarning
qanatlirining bir-birige tégishken awazi, we ularning
yénidiki chaqlarning awazliri beheywet sharqiraq
bir sada idi. 14 We Roh méni kötürüp, yiraqqa
apardi; we men qattiq azab, rohimdiki ghezep
bilen bardim, we Perwerdigarning qoli méning
wujudumda küchlük idi. 15 Shuning bilen men Tel-
Abib shehiride sürgün bolghanlar, yeni Kéwar deryasi
boyida turghanlarning yénigha yétip keldim; men ular
turghan jayda olturdum; ularning arisida yette kün
hang-tang qétip olturdum. 16 Mana yette kün toshup,
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —
17 «I insan oghli, Men séni Israil jemeti üchün közetchi
qilip tiklidim; sen Méning aghzimdin sözni anglap,
ulargha Mendin bolghan agahni yetküzgin. 18 Men
rezillerge: «Sen jezmen ölisen» — désem, biraq sen
uni agahlandurmisang — yeni bu rezil ademni hayatqa
érishsun dep rezil yolidin yandurup, uni hayatqa
érishsun dep agahlandurmisang, shu rezil adem
öz qebihlikide ölidu; biraq Men uning qéni üchün
sendin hésab alimen. 19 Biraq sen ashu rezil ademni
agahlandursangmu, u rezillikidin, yeni öz rezil yolidin
yanmisa, u öz qebihlikide ölidu; lékin sen öz jéningni
qutquzup qalisen. 20 Yaki bolmisa bir heqqaniy adem
öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qilidighan bolsa,
uning aldigha chomaq salsam, u ölidu; chünki sen
uni agahlandurmiding, u öz gunahida ölidu, we u
qilghan heqqaniy ishlar eslenmeydu; biraq uning
qéni üchün sendin hésab alimen. 21 We eger sen
heqqaniy ademni gunah sadir qilma dep agahlandurup
tursang, we u gunah sadir qilmisa, u chaghda u
jezmen hayat qalidu, chünki u agahqa köngül qoydi;

shuning bilen sen öz jéningni qutquzup qalisen». 22
We Perwerdigarning qoli méning wujudumda turatti;
U manga: — Ornungdin tur, tüzlenglikke barghin,
Men shu yerde sen bilen sözlishimen, — dédi. 23
Shuning bilen men ornumdin turup, tüzlenglikke
chiqtim; we mana, men Kéwar deryasi boyida turup
körgen shan-shereptek, Perwerdigarning shan-sheripi
shu yerde turatti; körüpla men düm yiqildim. 24
We Roh ichimge kirip méni tik turghuzdi; U manga
söz qilip mundaq dédi: — «Barghin, öyge kirip
özüngni bend qilghin. 25 We sen, i insan oghli, mana,
ular arghamchilarni üstüngge sélip, ular bilen séni
baghlaydu; buning bilen sen talagha chiqalmay, el-
yurt ichige héch kirelmeysen. 26 Shundaqla ulargha
tenbih bergüchi bolmasliqing üchün, Men séni
gacha qilip, tilingni tangliyinggha chaplashturimen;
chünki ular asiy bir jemettur. 27 We Men sen bilen
sözleshkinimde, aghzingni échip, sen ulargha: «Reb
Perwerdigar mundaq deydu!» deysen; kim anglaymen
dése anglisun, kim anglimaymen dése anglimisun;
chünki ular asiy bir jemettur.

4 Emdi sen, i insan oghli, bir késekni élip öz
aldinggha qoyghin; uning üstige bir sheherni — yeni
Yérusalémni oyup qoyghin. 2 Andin uni muhasirige
élip, uninggha poteylerni qurup, sépilgha chiqidighan
bir dönglük yasap, uning etrapigha bargahlarni tikip
we sépilni bösküchi bazghanlarni tiklep qoyghin. 3
Bir tömür taxtini élip, uni özüng bilen sheherning
arisigha tikle; yüzüngni uninggha qaritip tikle; u
muhasirige élinidu, sen özüng uni muhasirige alisen;
bu ishning özi Israil jemetige bésharet bolidu. 4 We
sen, sol yéninggha yanpashlap yatqin; Israil jemetining
qebihlikini öz üstüngge qoy; solgha yanpashlap qanche
kün yatsang, sen shunche kün ularning qebihlikini
kötürisen. 5 Men sanga yétish kérek bolghan künlerni
ularning qebihlik qilghan yilliri boyiche, yeni üch
yüz toqsan kün qilip békitkenmen; shuning bilen
sen Israil jemetining qebihlikini kötürisen. 6 Bu
künler tügigendin kéyin, sen yene ong yanpashlap
yétip, Yehuda jemetining qebihlikini kötürisen;
sanga qiriq künni békitkenmen, herbir kün bir
yilni ipadileydu. 7 We sen yüzüngni Yérusalémning
muhasirisige qaritip, yéngingni türgen halda, uni
eyiblep bésharet bérisen; 8 we mana, Men üstüngge
arghamchilarni salimenki, sen muhasirining künlirini
tügetmigüche uyan-buyan'gha héch örülmeysen. 9
We sen özüngge bughday, arpa, purchaq, qizil mash
tériq we qara bughdaylarni élip bir idish ichige sal;
we buningdin özüng üchün tamaq teyyarlaysen;
sen buni yanpashlap yatqan künlerde, yeni üch yüz
toqsan künde yeysen; 10 sen yeydighan tamaq bolsa
miqdari boyiche her küni yigirme shekeldin bolushi
kérek; sen uni belgilen'gen waqitlarda yeysen; 11 we
[her küni] sunimu norma boyiche, yeni altidin bir
hin ichisen; [her kündiki] belgilen'gen waqitlarda
ichisen. 12 Sen uni arpa kömichi sheklide qilip
yeysen; sen uni ularning köz aldida insan nijasiti
üstide pishurisen». 13 Perwerdigar: «Israillar Men
ularni heydep chiqiridighan eller arisida turup shu
haram yolda öz nénini haram yeydu» — dédi. 14
Andin men: «I Perwerdigar! Men özümni héchqachan
bulghap qoymidim, we yashliqimdin tartip bügün'ge
qeder men özi ölgendin, yaki yirtquchlar boghup
qoyghan nersidin héch yémigenmen; héchqandaq
yirginchlik göshke aghzim tégip baqmighan!» —
dédim. 15 We U manga: «Mana, Men sanga insanning
nijasitining ornigha kalining tézikini berdim; sen
néningni shuning üstide pishurisen» — dédi. 16 We
U manga: «I insan oghli, mana Men Yérusalémda
ulargha yölenchük bolghan nanni qurutiwétimen;
ular nanni tarazigha sélip, uni teshwish ichide yeydu,
suni ölchem bilen alaqzidilik ichide ichidu; 17 Chünki
nan we su ulardin qalidu; ular bir-birige qariship
dehshet basidu, öz qebihlikidin qurup kétidu».

5 «We sen, i insan oghli, özüng ötkür bir qilichni al;
uni ustira süpitide ishlitip, chéching we saqilinggha
sürtüp qoy; andin tarazini élip alghan chachlarni
teng bölgin. 2 Muhasire künliri tügigende, üchtin
birini sheher ichide köydürgin; yene üchtin birini élip
sheher etrapigha chépiwetkin; yene üchtin birini
shamalgha soriwetkin; Men bir qilichni sughurup
ularni qoghlaymen. 3 Sen yene ulardin birnechche
talni élip tonungning péshige tiqip qoyghin; 4
bulardin yene nechche talni élip ot ichige tashlap
köydüriwetkin; bulardin pütün Israil jemetige ot
tutiship kétidu». 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Mana, bu Yérusalém; Men uni ellerning del otturisigha
orunlashturdum; bashqa memliketler uning
öpchöriside turidu; 6 Biraq u Méning hökümlirimge
qarshiliship rezillikte ellerdinmu ashuruwetti,
belgilimilirimge qarshilishishta öpchörisidiki
memliketlerdinmu ashuruwetti; chünki Méning
hökümlirimni ular ret qildi, Méning belgilimilirim
bolsa, ularda aqmaydu. 7 Shunga Reb Perwerdigar

mundaq deydu: — Chünki siler öpchörenglerdiki
ellerdinmu bekrek bashbashtaqliq qilghanliqinglardin,
Méning belgilimilirimde mangmasliqinglardin
we hökümlirimni tutmasliqinglardin, hetta
öpchörenglerdiki ellerning hökümliridimu
mangmasliqinglar tüpeylidin, 8 Emdi Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana, Men Özümki sanga
qarshimen, [i Yérusalém]; séning aranggha ellerning
köz alidila jazalarni yürgüzimen; 9 We séning barliq
yirginchlikliring tüpeylidin arangda Özüm qilip
baqmighan hemde kelgüsi ikkinchi qilmaydighan
ishni qilimen. 10 Shuning bilen atilar öz balilirini
yeydighan bolidu, balilar öz atilirini yeydighan
bolidu; we Men sanga jazalarni yürgüzimen, we
séning barliq qalghanliringning hemmisini her
tereptin chiqqan shamalgha soriwétimen. 11 Shunga,
Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb
Perwerdigar — chünki sen Méning muqeddes jayimni
özüngning barliq lenetlik nersiliring hem barliq
yirginchlikliring bilen bulghighining tüpeylidin,
berheq, Men silerni qirghin qilimen; közüm sanga
rehim qilmaydu, ichimnimu sanga aghritmaymen. 12
Sheherdikilerdin üchtin bir qismi waba késili bilen
ölidu hemde aranglarda bolidighan acharchiliqtin
béshini yeydu; üchtin bir qismi öpchörenglerde
qilichlinidu; we Men üchtin bir qismini her tereptin
chiqqan shamalgha soriwétimen, andin bir qilichni
ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen. 13 Shuning
bilen Méning ghezipim bésiqidu, Méning qehrimni
ularning üstige chüshürüp qon'ghuzup, pighandin
chiqimen; Men Öz qehrimni ular üstige töküp
tügetkendin kéyin, ular Men Perwerdigarning
rezillikke chidimaydighan otumdin söz qilghanliqimni
tonup yétidu. 14 We Men séning öpchörengdiki eller
arisida hemde ötüp kétiwatqanlarning köz aldida
séni weyrane qilimen we mesxire obyékti qilimen; 15
séning üstüngge ghezep hem qehr we qehrlik eyibler
bilen jazalarni yürgüzginimde sen öpchörengdiki
ellerge xorluq we tapa-tenining obyékti, bir ibret
hem alaqzadilik chiqarghuchi bolisen; chünki
Men Perwerdigar shundaq söz qildim! 16 Men
ulargha halaket élip kelgüchi, acharchiliq zeherlik
oqlirini yaghdurghinimda, silerning üstünglardiki
acharchiliqni kücheytimen, we yölenchük bolghan
néningni qurutiwétimen. 17 We üstünglargha öz
baliliringlarni özünglardin juda qilidighan acharchiliq
hem yirtquch haywanlarni ewetimen; waba késilliri
we qan tökküchiler aranglargha yamrap kétidu;
üstünglargha qilich chüshürimen; Menki Perwerdigar
söz qildim!».

6 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 2 I insan oghli, Israilning taghlirigha yüzüngni
qaritip ularni eyiblep mundaq dep bésharet bergin:
— 3 «Israilning taghliri, Reb Perwerdigarning
sözini anglap qoyunglar: Reb Perwerdigar taghlar
we égizliklerge, wadilar we jilghilargha mundaq
deydu: — Mana, Men üstünglargha bir qilichni
chüshürüp, «yuqiri jay»liringlarni weyran qilimen.
4 Shuning bilen silerning qurban'gahliringlar
weyrane bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu;
silerdin öltürülgenlerni butliringlarning aldigha
tashlaymen. 5 Israillardin bolghan ölüklerni öz
butliri aldigha yatquzimen; qurban'gahliringlar
etrapigha ustixanlirini chéchiwétimen. 6 Siler
turghan barliq jaylarda sheherler yer bilen yeksan
qilinidu, «yuqiri jaylar» weyrane bolidu; shuning
bilen qurban'gahliringlar halak bolidu, butliringlar
chéqilip yoqilidu, «kün tüwrük»liringlar késilip
ghulitilidu, we hemme yasighininglar yoq qiliwétilidu;
7 We öltürülgenler aranglarda yiqilishi bilen, siler
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 8
Biraq Men silerdin bir qaldini qaldurimen; chünki
yat memliketlerge tarqitiwétilgininglarda, silerdin
eller arisida qilichtin qutulup qalghanlar bolidu. 9
We silerdin [qilichtin] qutulup qalghanlar sürgün
qilin'ghan memliketlerde Mendin yan'ghan wapasiz
qelbliri we butlirigha pahishiwazlardek hewes qilghan
közliri bilen baghrimni pare-pare qilghanliqini ésige
keltüridu; shuning bilen ular qilghan rezillikliri
hem yirginchlik qilmishliri tüpeylidin öz-özliridin
nepretlinidu. 10 We ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu; Men mushu külpetni
silerning béshinglargha chüshürimen dégenlikim
bikardin-bikar emes». 11 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — «Aliqiningni-aliqininggha urup, putung
bilen yerni tepkin: «Israil jemetining barliq qebih,
yirginchlik qilmishliri üchün way! Chünki ular qilich,
acharchiliq we waba késili bilen yiqilidu» — dégin! 12
Yiraqta turghan wabadin ölidu; yéqinda turghan qilich
bilen yiqilidu; hem tirik qalghan, yeni muhasirige
chüshken kishi acharchiliqtin ölidu; shuning bilen
méning ulargha bolghan qehrimni chüshürüp
pighandin chiqimen. 13 Emdi ulardin öltürülgenler
öz butliri arisida, ularning qurban'gahliri etrapida,

öz butlirigha xushbuy yaqqan her bir égiz döng
üstide, tagh choqqilirida, barliq yéshil derex we
baraqsan dub astida yatqan chaghda, ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 14 We Men Öz
qolumni ularning üstige sozimen, ular her turghan
jaylirida zéminni Diblattiki chöl-bayawandin better
weyran qiliwétimen. Andin ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu».

7 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 2 «Sen angla, i insan oghli, Reb Perwerdigar
Israil zéminigha mundaq dédi: Xatime! Zéminning
töt bulungigha xatime bérilidu! 3 Sanga hazir xatime
bérilidu! Öz ghezipimni béshinggha chüshürimen,
öz yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip
jazalap, özüngning barliq yirginchlik ishliringni
öz béshinggha yandurimen. 4 Méning közüm
sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu sanga
aghritmaymen; eksiche öz yolliringni béshinggha
yandurimen, öz yirginchlikliring öz arangda bolidu;
andin siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétisiler». 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
«Balayi'apet! Héch bolup baqmighan balayi'apet
kélidu! Mana, u keldi! 6 Xatime, xatime! U sanga
qarshi qozghaldi! Mana, u kéliwatidu! 7 Halaket
yéninggha keldi, i zéminda turghuchi; waqit-saiti
toshti, ashu kün yéqinlashti; xushalliq warqirashliri
emes, belki dawalghuluq bir qiyqas-süren taghlarda
anglinidu. 8 Men tézla qehrimni üstüngge töküp, sanga
qaratqan ghezipim bilen pighandin chiqimen; Men öz
yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap,
özüngning barliq yirginchlikliringni béshinggha
qayturup chüshürimen. 9 Méning közüm sanga rehim
qilmaydu hem ichimnimu sanga aghritmaymen;
Men öz yolliringni béshinggha yandurimen, we öz
yirginchlik ishliring öz aranggha chüshidu; shuning
bilen siler özünglarni urghuchining Men Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisiler. 10 Mana, ashu kün! Mana
u keldi! Halaket chiqip yüriwatidu! — tayaq bixlandi,
hakawurluq chécheklidi! 11 Zorawanliq yétilip rezillik
tayiqi bolup chiqti; ularningkidin héchnerse qalmaydu
— ularning ademler topidin, dölet-bayliqliridin yaki
heywisidin héchnéme qalmaydu. 12 Waqit-saiti keldi,
küni yéqinlashti; alghuchi xushal bolup ketmisun,
satquchi matem tutmisun; chünki qattiq ghezep
mushu bir top kishilerning hemmisining üstige
chüshidu. 13 Chünki gerche alghuchi bilen satquchi
tirik qalsimu, satquchi özi sétiwetkinige qaytidin
ige bolmaydu; chünki bu top kishiler toghruluq
körün'gen bésharet inawetsiz bolmaydu; ulardin
héchqaysisi qebihliki bilen öz hayatini saqliyalmaydu.
14 Ular kanayni chélip hemmini teyyarlidi, biraq
héchkim jengge chiqmaydu; chünki Méning ghezipim
mushu bir top kishilerning hemmisige qaritilghan.
15 Talada qilich, ichide waba we acharchiliq turidu;
dalada bolghan kishini qilich, sheherde bolghan
kishini bolsa, waba we acharchiliq uni yutuwétidu.
16 We ulardin qutulup qélip bulardin qachqanlar
taghlarda yürüp herbiri öz qebihliki üchün jilghidiki
paxteklerdek buquldap matem tutidu. 17 Herbirining
qoli dermansizlinidu, tizliri süydük bilen chiliq-
chiliq höl bolup kétidu; 18 Ular özige böz kiyimini
baghlaydu, wehshet ularni basidu; herqaysining
yüzide xijalet, bashliri taqir körünidu. 19 Ular
öz kümüshlirini kochilargha tashlaydu, ularning
altunliri bulghan'ghan nersidek bolidu; ularning
altun-kümüshliri Perwerdigar ghezipini körsetken
künide ularni qutquzmaydu; ular bulardin achliqini
qanduralmaydu, qorsiqini tolduralmaydu, chünki
bu nersiler ulargha ademlerni putlashturidighan
qebihlik boldi. 20 U Uning güzel bézekini heywe bilen
tiklidi; biraq ular uning ichide yirginchlik mebudlarni
hemde lenetlik nersilirini yasidi; shunga Men uni ular
üchün paskinchiliqqa aylandurimen. 21 Men uni olja
süpitide yat ademlerning qoligha, ghenimet qilip yer
yüzidiki rezillerge tapshurimen; ular buni bulghaydu.
22 Men yüzümni ulardin örüymen, we kishiler Méning
eziz jayimni bulghaydu; zorawanlar kirip u yerni
bulghaydu. 23 Zenjirni teyyarlanglar; chünki zémin
qanliq jinayetlerge, sheher zorawanliqqa tolghan. 24
Shunga Men eller ichidiki eng rezilini keltürimen,
ular ularning öylirige ige bolidu; Men zomigerlerning
hakawurluqini yoqitimen; ularning «muqeddes jayliri»
bulghinidu. 25 Wehshet kéliwatidu! Ular tinch-
amanliqni izdeydighan bolidu, biraq héch tapalmaydu.
26 Apet üstige apet, shum xewer üstige shum
xewer kélidu; ular peyghemberdin bésharet soraydu,
biraq kahinlardin Tewratning bilimi, aqsaqallardin,
moysipitlerdin nesihet yoqap kétidu. 27 Padishah
matem tutidu, shahzade ümidsizlikke chömülidu,
zémindiki xelqlerning qolliri titrep kétidu; Men ularni
öz yolliri boyiche bir terep qilimen, öz hökümliri
boyiche ulargha höküm chiqirip jazalaymen; shuning
bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétidu.

8 Altinchi yili, altinchi ayning beshinchi künide
shundaq emelge ashuruldiki, men öz öyümde
olturghinimda, Israilning aqsaqallirimu méning
aldimda oltughinida, Reb Perwerdigarning qoli
wujudumgha chüshti. **2** Men qaridim, mana, otning
qiyapitide bir zatning körünüshi turatti; bélining
töwini ot turqida turatti; bélining üsti bolsa julalighan
yoruqluq, qizitilghan mis parqirighandek körünüsh
turatti. **3** U qolning körünüshidek bir shekilni
sozup, béshimdiki bir tutam chachni tutti; Roh
méni asman bilen zémin otturisigha kötürüp,
Xudaning alamet körünüshliride Yérusalémgha,
yeni ibadetxanining shimalgha qaraydighan ichki
derwazisining bosughisigha apardi. Ashu yer «pak-
muqeddeslikke qarshlashqan mebud», yeni Xudaning
pak-muqeddes ghezipini qozghaydighan mebud
turghan jay idi. **4** Mana, men tüzlenglikte körgen
alamet körünüshtek, Israilning Xudasining shan-
sheripi shu yerde turatti. **5** U manga: — I insan oghli,
béshingni kötürüp shimal terepke qarap baq, dédi.
Men béshimni kötürüp shimal terepke qaridim, mana,
qurban'gahning derwazisining shimaliy teripide,
bosughida shu «pak-muqeddeslikke qarshilashqan
mebud» turatti. **6** We u manga: — I insan oghli,
ularning bundaq qilmishlirini — Israil jemetining Méni
muqeddes jayimdin yiraq ketküzidighan, mushu yerde
qilghan intayin yirginchlik ishlirini kördüngsen?
Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi.
7 We U méni ibadetxana hoylisining kirish éghizigha
apardi, men qaridim, mana, tamda bir töshük turatti.
8 U manga: — I insan oghli, tamni kolap teshkin, dédi.
Men tamni kolap teshtim, mana, bir ishik turatti. **9** U
manga: — Kirgin, ularning mushu yerde qilghan rezil
yirginchlik ishlirini körüp baq, dédi. **10** Men kirip
qaridim, mana, etrapidiki tamlargha neqish qilin'ghan
herxil ömiligüchi hem yirginchlik haywanlarni,
Israil jemetining hemme butlirini kördüm. **11**
We bularning aldida Israil jemetining yetmish
aqsaqili turatti. Ularning otturisida Shafanning
oghli Jaazaniya turatti; ularning herbiri qolida öz
xushbuydénini tutup turatti; xushbuy quyuq buluttek
örlep chiqti. **12** We U manga: — I insan oghli,
Israil jemetidiki aqsaqallarning qarangghuluqta,
yeni herbirining öz mebud neqish qilin'ghan
hujrisida néme qilghanliqini kördüngmu? Chünki
ular: «Perwerdigar bizni körmeydu; Perwerdigar
zéminni tashlap ketti» — deydu, — dédi. **13** We U
manga: — Biraq sen ularning téximu yirginchlik
qilmishlirini körisen, dédi. **14** U méni Perwerdigarning
öyining shimaliy derwazisining bosughisigha apardi;
mana, shu yerde «Tammuz üchün matem tutup»
yighlawatqan ayallar olturatti. **15** We U manga: — I
insan oghli, sen mushularni kördungmu? Biraq sen
téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi. **16** We
U méni Perwerdigarning öyining ichki hoylisigha
apardi. Mana, Perwerdigarning ibadetxanisining kirish
yolida, péshaywan we qurban'gahning otturisida,
yigirme besh adem, Perwerdigarning ibadetxanisigha
arqisini qilip sherqqe qarap quyashqa choquniwatatti.
17 We U manga: — I insan oghli, sen mushularni
kördungmu? Yehuda jemeti özi mushu yerde qilghan
yirginchlik qilmishlirini yénik dep, ular yene buning
üstige zéminni jebir-zulum bilen toldurup méning
achchiqimni qayta-qayta qozghatsa bolamdu? We
mana, ularning yene shaxni burnigha tutiwatqinigha
qara! **18** Shunga Men qehr bilen ularni bir terep
qilimen; Méning közüm ulargha rehim qilmaydu,
ichimnimu ulargha aghritmaymen; ular quliqimgha
yuqiri awazda nida qilsimu, ularni anglimaymen, —
dédi.

9 U quliqimgha küchlük bir awazda towlap: —
Yéqin kélinglar, sheherge mes'ul bolghuchilar,
herbiringlar öz halaket qoralinglarni qolunglargha
tutunglar, — dédi. **2** We mana, alte kishining
[ibadetxanining] shimaligha qaraydighan «Yuqiri
derwaza» tereptin kéliwatqinini kördüm. Herbirisi
qolida bitchit qilghuchi qoralini tutqan; ularning
otturisida yénigha pütükchining siyahdéni ésiqliq
turghan, kanap kiyimlerni kiygen birsi bar idi; we ular
[ibadetxanigha] kirip, mis qurban'gahning yénida
turdi. **3** Shu chaghda Israilning Xudasining shan-
sheripi esli turghan kérubtin kötürülüp öyning
bosughisida turdi. Perwerdigar yénigha pütükchining
siyahdéni ésiqliq turghan, kanap kiyimlerni kiygen
kishini chaqirip uninggha: — **4** Sheherning otturisidin,
yeni Yérusalémning otturisidin ötüp, sheher ichide
ötküzülgen barliq yirginchlik ishlar tüpeylidin ah-
nadamet chekken kishilerning péshanlirige bir belge
salghin, — dédi. **5** We manga anglitip bashqa
kishilerge: — Bu kishining keynidin sheherni kézip,
ademlerni qiringlar; közünglar rehim qilmisun,
ulargha ichinglarni aghritmanglar! **6** Birnimu qoymay
hemmini — qérilar, yash yigit-qizlar, bowaq-balilar
we ayallarni qoymay öltürüwétinglar; peqet belge

qoyulghan kishilerge yéqinlashmanglar; bu ishni öz
muqeddes jayimdin bashlanglar, — dédi. Shunga ular
Xudaning öyi aldida turghan héliqi aqsaqallardin
bashlighan. 7 We U ulargha: — Öyni bulghanglar,
hoylilirini öltürülgenler bilen toldurunglar; emdi
béringlar! — dédi. Shuning bilen ular chiqip sheher
boyiche ademlerni qirishqa bashlidi. 8 We shundaq
boldiki, ular ademlerni qirghinida, men yalghuz
qaldim; özümni yerge düm tashlidim we: — Ah, Reb
Perwerdigar! Sen Yérusalémgha qaritilghan qehringni
tökkende Israilning barliq qaldisini halak qilamsen? —
dédim. 9 We U manga: — Israil we Yehuda jemetining
qebihliki intayin rezil; chünki ular: «Perwerdigar
zéminni tashlap ketti; Perwerdigar bizni körmeydu»
— deydu. 10 «Men bolsam, Méning közüm ulargha
rehim qilmaydu, ichimnimu ulargha aghritmaymen;
Men ularning yolini öz béshigha chüshürimen, — dédi.
11 We mana, yénigha pütükchining siyahdénini asqan,
kanap kiyimlerni kiygen kishi qilghan ishni melum
qilip: «Manga Sen buyrughan ishni orundidim» —
dédi.

10 Men qaridim, mana, kérublarning béshi üstidiki
gümbez üstide, kök yaqutning qiyapitidek
bir textning körünüshi turatti; 2 We [textke
Olturghuchi] kanap kiyimlerni kiygen kishige:
«Kérublarning astidiki chaqlarning arisigha kir,
qolliringni kérublar arisida köyüwatqan choghlargha
toldurup, ularni sheher üstige chéchiwet» — dédi.
Men qaridim, u shundaq qilishqa bashlidi. 3
Bu kishi kirgende kérublar öyning ong teripide
turatti; [shan-shereplik] bulut öyning ichki hoylisini
toldurdi. 4 We Perwerdigarning shan-sheripi kérub
üstidin chiqip, öyning bosughisigha kelgenidi; öy
bulutqa toldi, hoyla bolsa Perwerdigarning shan-
sheripining julaliqigha chömgen. 5 Kérublarning
qanatlirining sadasi hemmidin qadirning sözligen
chaghdiki awazidek bolup, sirttiki hoyligha anglinip
turatti. 6 We shundaq boldiki, [Reb] kanap kiyimlerni
kiygen kishige: «Chaqlar arisidin, yeni kérublar
arisidin ot alghin» — dep buyrughinida, u kirip bir
chaqning yénida turdi. 7 We kérublardin biri öz qolini
kérublar otturisidiki otqa sozup uningdin ot élip,
kanap kiyimlerni kiygen kishining qollirigha saldi; u
buni élip chiqip ketti 8 (kérublarning qanatliri astida,
ademning qollirining qiyapiti körünüp turatti). 9
Men qaridim, mana, kérublarning yénida töt chaq
bar idi, bir kérubning yénida bir chaq, yene bir
kérubning yénida yene bir chaq turatti; chaqlarning
qiyapiti bolsa béril yaqutning körünüshide idi. 10
Ularning shekli bolsa, tötilisining oxshash idi, yeni
chaq ichide chaq bardek körünetti. 11 Kérublar
mangghanda, ular yüzlen'gen tötila terepke udul
qarap mangatti; mangghanda ular héch burulmaytti,
belki béshi qaysi terepke qarighan bolsa, ular shu
terepke mangatti; ular mangghanda héch burulmaytti.
12 Ularning pütün téni, dümbiliri, qolliri, qanatliri we
ularning chaqlirimu, yeni tötisige tewe chaqlarning
etrapi közler bilen tolghanidi. 13 Chaqlarni bolsa:
«pirqiraydighan chaqlar!» — dep atighinini öz quliqim
bilen anglidim. 14 Herbir kérubning töt yüzi bar
idi; birinchisi kérubning yüzi, ikkinchisi ademning
yüzi, üchinchisi shirning yüzi, tötinchisi bürkütning
yüzi idi. 15 Kérublar yuqirigha örlidi. Bular del men
Kéwar deryasi boyida körgen hayat mexluqlar idi. 16
Kérublar mangghanda, chaqlarmu ularghа yandiship
mangatti; kérublar yerdin örleshke qanatlirini
kötürginide, chaqlarmu ularning yénidin burulup
ketmeytti. 17 Ular turghanda, chaqlarmu turatti;
ular kötürülgende, chaqlarmu ular bilen kötürületti;
chünki hayat mexluqlarning rohi chaqlarda idi. 18
We Perwerdigarning shan-sheripi öyning bosughisi
üstidin chiqip, kérublar üstide turdi; 19 Kérublar
qanatlirini kérip, köz aldimda yerdin kötürüldi; ular
öydin chiqqanda, chaqlarmu ularning yénida idi; ular
Perwerdigarning öyining sherqiy derwazisida turatti;
Israilning Xudasining shan-sheripi ularning üstide
yuqiri turatti. 20 Bular bolsa del men Kéwar deryasi
boyida körgen, Israil Xudasining astida turghan
mexluqlar idi; ularning kérublar ikenlikini bildim. 21
Ularning herbirining töttin yüzi, herbirining töttin
qaniti, qanatliri astida insan qoli siyaqidiki qolliri
bar idi. 22 Ularning yüzlirining qiyapiti bolsa, ular
men Kéwar deryasi boyida körgen yüzler idi; ularning
turqi we yüzliri men körgen'ge oxshash idi; ularning
herbiri öz uduligha qarap mangatti.

11 Roh méni kötürüp, Perwerdigarning öyining
sherqiy, yeni sherqqe qaraydighan derwazisigha
apardi; we mana, derwazining bosughisida yigirme
besh adem turatti; men ularning otturisida awamning
aqsaqili bolghan, Azzurning oghli Jaazaniya hem
Benayaning oghli Pilatiyani kördüm. 2 We U manga:
— I insan oghli, qebihlikni oylap chiqquchi, mushu
sheherde rezil meslihet bergüchi ademler del bulardur.
3 Ular: «Öylerni sélish waqti yéqinlashti emesmu?

Bu sheher bolsa qazan, biz bolsaq, ichidiki gösh»
— deydu. 4 Shunga ularni eyiblep bésharet bergin;
— Bésharet bergin, i insan oghli! — dédi. 5
Shuning bilen Perwerdigarning Rohi wujudumgha
urulup chüshüp, manga söz qilghan: «Perwerdigar
mundaq deydu» — dégin. «Silerning shundaq
dégininglarni, i Israil jemeti; könglünglerge pükken
oy-pikringlarni, Men bilimen. 6 Siler mushu sheherde
adem öltürüshni köpeytkensiler; siler reste-kochilarni
öltürülgenler bilen toldurghansiler». 7 Shunga Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler öltürgen kishiler
bolsa, del shu göshtur, sheher bolsa qazandur;
biraq silerni bolsa uningdin tartiwalimen. 8 Siler
qilichtin qorqup kelgensiler, we Men üstünlargha
bir qilich chüshürimen» — deydu Reb Perwerdigar.
9 «Shuning bilen Men silerni sheherdin tartiwélip,
yat ademlerning qoligha tapshurimen, silerning
üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. 10 Siler
qilichlinip yiqilisiler; Israil chégralirida üstünglargha
höküm chiqirip jazalaymen; we siler Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 11 Bu
sheher siler üchün «qazan» bolmaydu, hem silermu
uningki «gösh»i bolmaysiler; Men Israil chégralirida
üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. 12 We
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler;
siler Méning belgilimilirimde yürmigen, hökümlirim
boyiche mangmighansiler, belki öpchörenglardiki
ellerning hökümliri boyiche mangghansiler». 13
Shundaq boldiki, Men bésharet bériwatqinimda,
Benayaning oghli Pilatiya jan üzdi. Men düm yiqildim:
«Ah, Reb Perwerdigar! Sen Israilning qaldisini
pütünley yoqatmaqchimusen?» — dep qattiq awazda
nida qildim. 14 Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — 15 I insan oghli, Yérusalémda
turuwatqanlarning: «Perwerdigardin yiraq kétinglar!
Chünki mushu zémin bizgila miras qilip teqdim
qilin'ghan!» dégen gépi, séning qérindashliring, yeni
séning qérindashliring bolghan sürgünlerge hem
Israilning pütkül jemetige qaritip éytilghan. 16
Shunga ularghа mundaq dégin: «Reb Perwerdigar
mundaq deydu: Gerche Men ularni yiraq yerlerge,
eller arisigha yötkiwetken hem memliketler ichige
tarqitiwetken bolsammu, ular barghan yerlerdimu
Men Özüm ularghа kichikkine bir pak-muqeddes
bashpanah bolimen». 17 Shunga mundaq dégin: «Reb
Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni ellerdin
yighimen, tarqitiwétilgen memliketlerdin silerni
jem qilimen, andin Israil zéminini silerge qayturup
teqdim qilimen. 18 Shuning bilen ular u yerge qaytip
kélidu, ular barliq lenetlik nersilerni hem barliq
yirginchlik ishlirini u yerdin yoq qilidu. 19 Men
ularghа bir qelbni bérimen, ichinglargha yéngi bir
rohni salimen; Men ularning ténidin tashtek qelbni
élip tashlaymen, ularghа méhrlik bir qelbni bérimen.
20 Shuning bilen ular Méning belgilimilirimde yüridu,
Méning hökümlirimni ching tutup ularghа emel qilidu.
Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi
bolimen. 21 Biraq köngülliri lenetlik nersilerge we
yirginchlik qilmishlirigha béghishlan'ghanlar bolsa,
Men ularning yollirini öz béshigha chüshürimen»,
— deydu Reb Perwerdigar». 22 Kérublar qanatlirini
yaydi, ularning chaqliri öz yénida turatti; Israilning
Xudasining shan-sheripi ular üstide yuqiri turatti;
23 we Perwerdigarning shan-sheripi sheherning
otturisidin chiqip, sheherning sherq teripidiki tagh
üstide toxtidi. 24 Shuning bilen Roh méni kötürüp,
Xudaning Rohi bergen bu körünüshte méni Kaldiyege,
yeni sürgün bolghanlargha apardi; shuan men körgen
bu körünüsh mendin ketti. 25 Shuning bilen men
sürgün bolghanlargha Perwerdigar manga körsetken
barliq ishlarni sözlep berdim.

12 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, sen asiy bir jemet arisida
turisen; ularning körüshke közi bar emma körmeydu,
anglashqa quliqi bar, emma anglimaydu, chünki ular
asiy bir jemettur. 3 We sen, i insan oghli, sürgün
bolghuchining yük-taqlirini teyyarlap qoyghin; we
kündüzde ularning köz aldida sürgün bolghuchidek öz
jayingdin bashqa jaygha barghin. Gerche ular asiy bir
jemet bolsimu, éhtimalliqi yoq emeski, ular chüshinip
yétidu. 4 Kündüzde ularning köz aldida sürgün
bolushqa teyyarlighan yük-taqlardek yük-taqliringni
élip chiq; andin kech kirey dégende ularning köz aldida
sürgün bolidighan kishilerdek jayingdin chiqip ketkin;
5 tamni kolap téship, yük-taqliringni élip chiqqin; 6
ularning köz aldida buni mürüngge élip, gugumda
kötürüp chiqip ketkin; yerni körelmesliking üchün
yüzüngni yapqin; chünki Men séni Israil jemetige
bésharet qildim. 7 We men buyrulghan boyiche
shundaq qildim; kündüzde men sürgün bolghuchi
kishidek yük-taqlirimni élip chiqtim; we kech kirgende
qolum bilen tamni kolap téship, yül-taqilirimni
chiqirip, gügümde ularning köz aldida müremge élip
kötürüp mangdim. 8 Etigende Perwerdigarning sözi

manga kélip mundaq déyilidi: — 9 «I insan oghli,
Israil jemeti, yeni asiy bir jemet, sendin: «Bu néme
qilghining» dep sorighan emesmu? 10 Ulargha: «Reb
Perwerdigar mundaq deydu: Bu yüklen'gen wehiy
Yérusalémdiki shahzade hem shu yerdiki barliq Israil
jemetidikiler toghruluqtur» — dégin. 11 Ulargha: «Men
siler üchün bésharet. Men qandaq qilghan bolsam,
emdi ularghimu shundaq ishlar qildurulidu; ular
esir bolup sürgün bolidu» — dégin. 12 Ular arisidiki
shahzade öz yük-taqlirini gugumde müriside kötürüp
chiqidu; ular tamni kolap téship töshüktin nersilirini
chiqiridu; u öz yüzini yépip zéminni körelmeydighan
bolidu. 13 Shuning bilen Öz torumni uning üstige
yayimen, u Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni
Kaldiylerning zémini bolghan Babilgha apirimen, biraq
u u yerni öz közi bilen körmeydu; u shu yerde ölidu.
14 Uninggha yardemleshken öpchörisidikilerning
hemmisini hem barliq qoshunlirini Men barliq
shamalgha tarqitiwétimen; Men qilichni ghilaptin
sughurup ularni qoghlaymen. 15 Men ularni
eller arisigha tarqitiwetkinimde, memliketler ichige
taratqinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétidu. 16 Biraq ularning ichidiki az bir qismini,
qilich, acharchiliq hem waba késilidin xalas qilimen;
meqsitim shuki, ularghа özliri baridighan ellerde
özlirige yirginchlik qilmishlirini étirap qildurushtin
ibaret; shuning bilen ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu». 17 Perwerdigarning sözi
manga kélip mundaq déyildi: — 18 «Insan oghli,
öz néningni titrigen halda yégin, süyüngni dir-dir
qilip ensirigen halda ichkin; 19 hem shu zémindiki
kishilerge mundaq dep éytqin: «Reb Perwerdigar
Yérusalémdikiler we Israil zéminide turuwatqanlar
toghruluq mundaq deydu: «Ular öz nénini ensiresh
ichide yeydu, süyini dekke-dükkide ichidu; chünki
zéminde turuwatqanlarning jebir-zulumi tüpeylidin,
u yer hemmisi yeksan qilinidu. 20 Ahalilik sheherler
xarabe bolup, zémin weyrane bolidu; shuning bilen
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler».
21 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 22 «I insan oghli, Israil zéminide: «Künler uzartilidu,
herbir alamet körünüsh bikargha kétidu» dégen
maqalni éytqini némisi? 23 Emdi ularghа: — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: «Men bu maqalni yoq
qilimen; Israilda bu maqal ikkinchi ishlitilmeydu; sen
eksiche ularghа: «Künler yéqinlashti, herbir alamet
körünüshning emelge ashurulushimu yéqinlashti»
— dégin. 24 Chünki Israil jemetide yalghan «alamet
körünüsh» yaki ademni uchurudighan palchiliqlar
qayta bolmaydu. 25 Chünki Men Perwerdigardurmen;
Men söz qilimen, hem qilghan sözüm choqum emelge
ashurulidu, yene kéchiktürülmeydu. Chünki silerning
künliringlarda, i asiy jemet, Men söz qilimen hem uni
emelge ashurimen» — deydu Reb Perwerdigar». 26
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 27 «I insan oghli, mana, Israil jemetidikiler
séning toghruluq: «U körgen alamet körünüshler
uzun künlerdin kéyinki waqitlarni körsitidu, u
bizge yiraq kelgüsi toghruluq bésharet béridu» —
deydu. 28 Shunga ularghа: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Méning sözlirimdin héchqaysisi
yene kéchiktürülmeydu, belki qilghan sözüm emelge
ashurulidu, deydu Reb Perwerdigar» — dégin».

13 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 «I insan oghli, sen Israilning
bésharet bergüchi peyghemberliri, yeni öz tesewwuri
bilen bésharet bergüchilerni eyiblep bésharet bérip:
«Perwerdigarning sözini anglanglar!» — dégin. 3
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Öz rohigha
egiship mangidighan, héch wehiyni körmigen
hamaqet peyghemberlerning haligha way! 4 I Israil,
séning peyghemberliring xuddi xarabiler arisida
yürüwatqan tülkilerdek boldi. 5 Siler bösülgen
jaylargha chiqmighansiler, uning Perwerdigarning
künide bolidighan jengde puxta turushi üchün Israil
jemetining buzulghan témini héch yasimidinglar. 6
«Perwerdigar mundaq deydu» dégüchiler bolsa peqet
saxta bir körünüshni we yalghan palni körgenlerdin
ibarettur; Perwerdigar ularni ewetmigen; biraq ular
öz sözining emelge ashurulushini ümid qilidu. 7
Siler «Perwerdigar mundaq deydu» dégininglarda,
Men héch söz qilmighan tursam, siler saxta bir
«alamet körünüsh»ni körgen, yalghan palni éytqan
emesmu? 8 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu:
«Siler oydurma sözligininglar, yalghan «alamet
körünüsh»lerni körgininglar tüpeylidin, emdi mana,
Men silerge qarshimen, — deydu Reb Perwerdigar,
9 — Méning qolum saxta «alamet körünüsh»ni
körgen we yalghan palni éytqan peyghemberler
bilen qarshilishidu; ular öz xelqimning kéngishide
olturmaydu, ular Israil jemetining nesebnamiside
xatirilenmeydu; ular Israilning zéminigha héch
kirgüzülmeydu; shuning bilen siler Méning Reb
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 10 Berheq,

ular tinch-amanliq bolmighandimu «tinch-amanliq!»
dep jar sélip, xelqimni éziqturghanliqi üchün, birsi
népiz ara tamni qopursa, ular kélip peqet uni hak
suwaq bilen aqartip qoyghanliqi üchün — 11 Tamni
hak suwaq bilen aqartiwatqanlargha: «Bu tam
yiqilidu!» dégin! Kelkündek bir yamghur yaghidu! I
yoghan möldürler, siler chüshisiler! Dehshetlik bir
shamal chiqidu; 12 we mana, tam örülüp chüshkende,
xeq silerdin: «Siler bu tamni suwighan hak suwaq
qéni!» dep sorimamdu? 13 Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Öz qehrim bilen dehshetlik bir
shamal partlitip chiqirimen; Méning achchiqimdin
kelkündek bir yamghur we hemmini halak qilidighan
qehrlik möldürler yaghidu. 14 Shuning bilen Men
siler hak suwaq bilen aqartqan tamni ghulitip,
uning ulini ashkare qilip, uni yer bilen yeksan
qilimen; u ghulap chüshkende, siler uning arisida
halak bolisiler; we Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétisiler. 15 Shundaq qilip Men qehrimni
tam hem uni hak suwaq bilen aqartqanlarning
üstige chüshürüp pighandin chiqimen; we: «Tam yoq
boldi, shundaqla uni hak suwaq bilen aqartqanlar,
yeni Yérusalém toghruluq bésharet bergüchi,
hech tinch-amanliq bolmighandimu u toghruluq
tinch-amanliqni körsetken «alamet körünüsh»ni
körgen Israilning peyghemberlirimu yoq boldi» —
deymen». 17 «Emdi sen, i insan oghli, öz tesewwuri
boyiche bésharet bergüchi öz xelqingning qizlirigha
yüzüngni qaritip, ularni eyiblep bésharet bérip
mundaq dégin: — 18 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Öz béghishlirining herbirige [séhirlik]
bilezüklerni qadap, janlarni tuzaqqa élish üchün
herqandaq égiz-pakar ademlerning béshigha
perenchini yasighanlargha way! Emdi siler öz
xelqimning janlirini tuzaqqa chüshürüp, janliringlarni
saq qaldurimiz dewatamsiler? 19 Nechche tutam
arpa, nechche chishlem nanni dep siler Manga
kupurluq qilip, yalghan sözge qulaq salidighan
Méning xelqimge yalghanchiliqinglar arqiliq
ölmeske tégishliklirini öltürüp, tirik qalmasliqqa
tégishliklirini hayat qaldurmaqchimusiler? 20 Shunga
Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men
silerning qushlarni tuzaqqa chüshürgendek kishilerni
tuzaqqa chüshürgüchi séhirlik «téngiq»liringlargha
qarshimen, Men ularni bilikinglardin yirtip
tashlaymen; shuning bilen siler qushlarni tuzaqqa
chüshürgendek tutqan kishilerni erkinlikke
uchuriwétimen. 21 Men silerning perenjiliringlarnimu
yirtip tashliwétip, xelqimni qolunglardin qutquzimen;
ular yene qolunglarda olja bolup turmaydu; shuning
bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétisiler. 22 Siler yalghanchiliq bilen, Özüm azar
bermigen heqqaniy ademlerning könglige azar
bergenlikinglar üchün, shundaqla rezil ademlerning
hayatini saqlap qutquzushqa ularni rezil yolidin
yandurmay, eksiche ularning qolini kücheytkininglar
üchün, 23 siler quruq «alamet közünüsh»lerni ikkinchi
bolup körmeysiler, yaki yalghan palchiliq qilmaysiler;
Men Öz xelqimni qolunglardin qutquzimen; shuning
bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétisiler».

14 Israil aqsaqallirining beziliri Méning yénimgha
kélip aldimda olturushti. 2 We Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 3 «I insan
oghli, mushu ademler öz butlirini könglige tiklep,
ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz
aldigha qoyghanidi. Emdi ularning Méni izdep
Mendin yol sorishini qobul qilamdimen? 4 Emdi
ulargha söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Israil jemetidiki könglide öz
butlirini tiklep, ademlerni putlashturidighan öz
qebihlikini köz aldigha qoyup, andin peyghember
aldigha kélidighan herbir ademni bolsa, Menki
Perwerdigar uninggha butlirining köplüki boyiche
jawab qayturimen. 5 Shundaq qilip Men Israil
jemetining könglini Özümge igildurimen; chünki ular
barliq butliri bilen Manga yat bolup ketti». 6 — Shunga
Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Towa qilinglar! Butliringlardin
yénip [yénimgha] qaytip kélinglar! Barliq yirginchlik
qilmishinglardin yüzünglarni örünglar! 7 Chünki
Israil jemetidiki özlirini Mendin ayrip, öz butlirini
könglide tiklep, ademlerni putlashturidighan öz
qebihlikini köz aldigha qoyup, andin Mendin sorash
üchün peyghemberning aldigha kélidighan herqaysi
adem yaki shuninggha oxshash Israilda turuwatqan
herqaysi musapirlar bolsa, Menki Perwerdigar Özüm
ulargha jawab qayturimen; 8 Men mushu kishini bir
agah béshariti qilip uni söz-chöchekke qaldurushqa
yüzümni uninggha qarshi qilimen; Men xelqimning
arisidin uni üzüp tashlaymen; shuning bilen siler
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 9
Biraq peyghember özi éziqturulup, bir bésharetlik
söz qilghan bolsa, u chaghda Özüm Perwerdigar

shu peyghemberni ézitqugha uchratqanmen; Men
uninggha qarshi qolumni uzartip, uni xelqim arisidin
halak qilimen. 10 Ular qebihlikining jazasini tartidu;
peyghemberge bérilidighan jaza bilen sorighuchigha
bérilidighan jaza oxshash bolidu. 11 Shuning bilen
Israil jemeti yene Mendin chetnep ketmeydu, yaki
yene asiyliqliri bilen özlirini bulghimaydu; ular
Méning xelqim, we Men ularning Xudasi bolimen»
— deydu Reb Perwerdigar». 12 We Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 13 «I insan oghli,
melum bir zémin Manga asiyliq qilip gunah qilghanda,
Men shuning bilen qolumni uninggha qarshi uzartip,
ularning yölenchüki bolghan nénini qurutuwétip,
uning üstige acharchiliqni ewetimen hem insan we
haywanlarni uningdin üzimen; 14 emdi u chaghda
Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret uningda
turuwatqan bolsimu, ular öz heqqaniyliqi tüpeylidin
peqet öz janlirinila saqliyalghan bolatti — deydu
Reb Perwerdigar. 15 Eger Men zémindin yirtquch
haywanlarni ötküzsem, ular uni baliliridin juda qilsa,
haywanlar tüpeylidin uningdin ötküchi héchbir adem
bolmay, u weyrane bolsa, 16 emdi Men öz hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar —
mushu üch hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular
ne öz oghulliri ne qizlirini qutquzalmaytti; ular peqet
öz janlirini qutquzalaytti, zéminning özi weyrane péti
qalatti. 17 Yaki bolmisa Men shu zémin'gha qilichni
chüshürup, uningdin insan hem haywanni üzüwetken
bolsam, 18 emdi hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu Reb Perwerdigar — mushu üch hezret
uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghulliri
ne qizlirini saqlap qutquzalmaytti; ular peqet öz
janlirini qutquzalaytti. 19 Yaki bolmisa Men shu
zémin'gha waba késilini chüshürup, Öz qehrimni qan
töktürulüshi bilen üstige töksem, uningdin insan
hem haywanni üzüwetken bolsam, 20 emdi hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar —
Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret uningda
turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghlini ne qizini
qutquzalmaytti; ular peqet heqqaniyliqi bilen öz
janlirini qutquzalaytti. 21 Emdi Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Emdi shundaq bolghandin kéyin,
insan hem haywanni üzüwétish üchün Yérusalémgha
töt jazayimni, yeni qilich, acharchiliq, yirtquch
haywan we waba késilini chüshürsem qandaq bolar?
22 Biraq mana, uningda qélip qalghanlar bolidu, yeni
oghul-qizlar uningdin chiqirilip qutquzulidu; mana,
ular silerning yéninglargha chiqip, siler ularning
yolliri hem qilmishlirini körüp yétisiler; shuning bilen
siler Men Yérusalémgha chüshürgen külpet, yeni
uninggha chüshürülgen barliq ishlar toghruluq teselli
alisiler; 23 emdi siler ularning yolliri hem qilmishlirini
körgininglarda, ular silerge teselli épkélidu; siler
Méning uningda barliq qilghan ishlirimni bikardin-
bikar qilmighanliqimni tonup yétisiler, — deydu Reb
Perwerdigar».

15 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 «I insan oghli, üzüm téli yaghichining
bashqa derex yaghachliridin néme artuqchiliqi bar,
uning shéxining ormandiki derexler arisida néme
alahidiliki bar? 3 Uningdin birer jabduqni yasashqa
matériyal alghanning paydisi barmu? Uningdin
chinilerni asqudek qozuqni yasighili bolamdu? 4
Mana, u otqa yéqilghu bolghanda, ot uning ikki
uchini köydürgende, otturisimu yérim köygende,
emdi uni birer ishqa ishletkili bolamdu? 5 Mana, u saq
bolghanda, héchqandaq ishqa ishletkili bolmighan
yerde, emdi ot uni köydürüp yep ketkende, uni birer
ishqa ishletkili bolamdu? 6 Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Men ormandiki derexler arisidiki
üzüm télining yaghichini otqa tapshurghinimdek,
Yérusalémda turuwatqanlarni otqa tapshurimen. 7
Yüzümni ularga qarshi qilip qaritimen; ular bir
ottin chiqsa, bashqa bir ot ularni yewétidu. Öz
yüzümni ularga qarshi bolup qaratqanda, siler
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.
8 Ularning qilghan wapasizliqliri tüpeylidin men
zéminni weyrane qilimen» — deydu Reb Perwerdigar».

16 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, özining yirginchlik
qilmishlirini Yérusalémning yüzige sélip mundaq
dégin: — 3 Reb Perwerdigar Yérusalémgha mundaq
deydu: «Séning esliy zating we tughulushung
Qanaaniylarning zéminida bolghan; séning atang
Amoriy, apang Xittiy qiz idi. 4 Séning tughulushugha
kelsek, sen tughulghan küningde kindiking
késilmigen, sen suda yuyulup pakiz qilinmighan;
héchkim sanga tuz sürkmigen yaki séni zakilimighan.
5 Héchkimning közi mushu ishlar üchün sanga rehim
qilmighan yaki ichini sanga aghritmighan; eksiche
sen dalagha tashliwétilgensen, chünki tughulghan
küningde kemsitilgensen. 6 Shu chaghda Men
yéningdin ötüp kétiwétip, séni öz qéningda éghinap

yatqiningni körgen; we Men öz qéningda yatqan
halitingde sanga: «Yashighin!» — dédim. Berheq,
sen öz qéningda yatqan halitingde Men sanga:
«Yashighin!» — dédim. 7 Men séni daladiki ot-
chöplerdek aynittim; sen ösüp xéli boy tartip chirayliq
bézilip wayigha yetting; köksiliring shekillendi,
chachliring üzün östi; biraq sen téxi tughma-
yalingach iding. 8 Men yene yéningdin ötüwétip
sanga qaridim; mana, ishq-muhebbet mezgiling yétip
keldi; Men tonumning péshini üstüngge yéyip qoyup,
yalingachliqingni ettim; Men sanga qesem ichip, sen
bilen bir ehde tüzdum, deydu Reb Perwerdigar, we
sen Méningki boldung. 9 Men séni su bilen yuyup,
qéningni téningdin yuyuwétip, sanga puraqliq mayni
sürttüm. 10 Men sanga keshtilik könglekni kiygüzüp,
ayighinggha delfin térisidin tikken keshlerni saptim;
séni népis kanap bilen orap, yipek bilen yépip qoydum.
11 Séni zibu-zinnetler bilen perdazlidim, qolliringgha
bilezüklerni, boynunggha marjanni taqap qoydum;
12 burnunggha halqini, qulaqliringgha zirilerni,
béshinggha güzel tajni kiygüzdum. 13 Shundaq
qilip sen altun-kümüsh bilen perdazlanding; kiyim-
kéchekliring népis kapap, yipek we keshtilik rexttin
idi. Yégining aq un, bal hem zeytun méyi idi; sen
intayin güzel bolup, xanish mertiwisige kötürüldung.
14 Güzelliking tüpeylidin ellerde dangqing chiqti;
chünki Men sanga körkemlikimni béghishlishim bilen
güzelliking kamaletke yetti, — deydu Reb Perwerdigar.
15 — Biraq sen güzellikingge tayinip, dangqingdin
paydilinip pahishe boldung; sen herbir ötküchi
kishige pahishe muhebbetliringni töktüng; güzelliking
uning boldi! 16 Sen kiyim-kéchekliringdin élip
özüng üchün renggareng bézelgen «yuqiri jaylar»ni
yasap, andin ularning üstide buzuqluq qilghansen.
Bundaq ishlar yüz bérip baqmighan, we ikkinchi yüz
bermeydu! 17 Sen Men sanga béghishlighan güzel
zibu-zinnetlirim we altun-kümüshüm bilen erkek
mebudlarni yasap ular bilen buzuqluq qilghansen. 18
Sen öz keshtilik kiyimliringni élip ulargha kiygüzdüng;
Méning méyim we Méning xushbuyumni ulargha
sunup béghishliding; 19 Men özüngge bergen nénimni,
Men sanga ozuqqa bergen aq an, zeytun méyi we
balni bolsa, sen ularning aldigha xushpuraq hediye
süpitide atap sundung: ishlar del shundaq idi! —
deydu Reb Perwerdigar. 20 — Uning üstige sen Özümge
tughup bergen qiz-oghulliringni élip, mebudlarning
ozuqi bolsun dep ularni qurbanliq qilding. Séning
buzuqluqung azliq qilghandek, 21 sen Méning
balilirimni soyup ularni ottin ötküzüp mebudlargha
atap qoydungghu? 22 Séning barliq yirginchlik
qilmishliring hem pahishe buzuqluqliringda, sen
yashliqingda tughma-yalingach bolup öz qéningda
éghinap yatqan künliringni héchqachan ésingge
keltürmiding. 23 Emdi séning bu rezillikliringdin kéyin
— (Way, halinggha way! — deydu Reb Perwerdigar)
24 sen yene özüng üchün bir peshtaq qurup, herbir
meydan'gha bir «yuqiri jay»ni yasiding; 25 sen herbir
kochining béshida «yuqiri jay»ingni salding; sen
öz güzellikingni yirginchlik qilip, téningni herbir
ötküchige tutup, putungni échip özüngni bérip
pahishe buzuqluqungni köpeytting. 26 Sen ishqwaz
erliki chong qoshnang bolghan Misirliqlar bilen
buzuqluq ötküzdüng; Méning achchiqimni qozghap,
pahishe buzuqluqungni köpeytting. 27 We mana, Men
Öz qolumni üstüngge uzartip, séning nésiwengni
azaytip qoydum. Men séningdin nepretlinidighan,
buzuq yolungdin nomus qilip chöchigenlerning, yeni
Filistiylerning qizlirining qoligha tapshurdum. 28
Sen yene qanmay yene Asuriylikler bilen buzuqluq
ötküzdung; buzuqluq ötküzgendin kéyin yene qanaet
qilmiding. 29 Shunga sen sodigerning zémini, yeni
Kaldiye bilen bolghan buzuqluqungni köpeytip,
buningdin yene qanaet qilmiding. 30 Mushundaq
barliq ishlarni, yeni nomussiz pahishe ayalning
ishlirini qilisen, némanche suyuq séning qelbing! —
deydu Reb Perwerdigar, 31 Özüngning peshtiqingni
her kochining béshida quridighan, herbir meydanda
«yuqiri jay»ingni yasaydighan! Uning üstige sen
pahishe ayaldek emes iding, chünki sen heqni
neziringge almaytting! 32 I wapasiz ayal, érining
ornida yat ademlerge köngül béridighan! 33 Xeqler
pahishe ayalgha hemishe heq béridu; biraq sen
ashniliringni buzuqluq muhebbetliridin huzur élishqa
heryandin yéninggha kelsun dep ularning hemmisige
üstek bérip in'am qilisen; 34 buzuqluqta sen bashqa
ayallarning eksisen, chünki héchkim séning buzuq
muhebbitingni izdep kelmidi; sen üstek berding,
héch heq sanga bérilmidi — sen heqiqeten ularning
eksisen! 35 Shunga, i pahishe ayal, Perwerdigarning
sözini angla! 36 — Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Séning tenggiliring tökülüp, ashniliring bilen
bolghan buzuqluqliring bilen séning uyat yéring
ashkarilan'ghanliqi tüpeylidin, barliq yirginchlik
mebudliring tüpeylidin, ulargha atap sun'ghan

baliliringning qéni tüpeylidin — 37 shunga mana,
Men séning özüngge eysh-ishret menbesi qilghan,
barliq söygen hem barliq nepretlen'gen ashniliringni
yighimen — Men ularni sanga qarshi chiqirip
etirapingdin yighip, séning uyat yéringni ulargha
ashkare qilimen, ular séning barliq uyat yéringni
köridu. 38 Shuning bilen séni buzuqluq qilghan
hem qan tökken ayallarni jazalighandek jazalaymen;
Men qehr bilen, ottek ghezipimning telipi bilen
üstüngge qanliq jazani chüshürimen; 39 We Men
séni ularning qoligha tapshurimen; ular séning
peshtaqliringni ghulitidu, séning «yuqiri jay»liringni
chéqip tashlaydu; ular kiyim-kéchikingni üstüngdin
saldurup tashlap, güzel zibu-zinnetliringni bulap-
talap, séni tughma-yalingach qalduridu. 40 Ular
sanga qarshi bir top kishilerni yighip épkélidu,
ular séni chalma-kések qilidu hem séni qilichliri
bilen chépiwétidu. 41 Ular öyliringni ot bilen
köydüridu, köp ayallarning köz aldida üstüngge
jazalarni chüshüridu; shuning bilen Men séni pahishe
ayal bolushtin qaldurimen; sen yene héchqandaq
«muhebbet heqqi»ni bermeysen. 42 Shuning bilen
Men sanga qaratqan qehrimni toxtitimen, Méning
muqeddeslikimdin chiqqan ghezep sendin kétidu;
Men tinchlinip qayta achchiqlanmaymen. 43 Sen
yashliq künliringni ésingge keltürmiding, eksiche
mushu qilmishliring bilen Méni ghezeplendürdüng;
shunga mana, öz yolungni öz béshinggha qayturimen,
— deydu Reb Perwerdigar, — shuning bilen bu
buzuqluqni bashqa yirginchlik qilmishliring üstige
qoshup ikkinchi qilmaysen. 44 Mana, maqallarni
ishlitidighanlarning hemmisi sen toghruluq: «Anisi
qandaq bolsa, qizi shundaq bolar» dégen bir
maqalni tilgha alidu. 45 Sen öz éri hem baliliridin
nepretlen'gen anangning qizidursen; hem öz erliri
hem baliliridin nepretlen'gen acha-singilliringning
ariliqidikisen; séning anang bolsa Hittiy, séning
atang Amoriy idi. 46 Séning achang bolsa sol
teripingde turghan Samariye, yeni u we uning
qizliri; singling bolsa ong teripingde turghan Sodom
we uning qizliri. 47 Sen ne ularning yolliridida
mangmighan, ne ularning yirginchlik qilmishliri
boyiche ish qilmighansen; Yaq! Belki qisqighine bir
waqit ichide sen barliq yolliringda ulardin buzuq
bolup ketting. 48 Öz hayatim bilen qesem qilimenki, —
deydu Reb Perwerdigar, — singling Sodom, yeni u yaki
qizliri sen yaki séning qizliringning qilmishliridek
qilmidi; 49 Mana, mushu singling Sodomning
qebihliki — u we qizlirining tekebbuluqi, nanliri mol,
endishisiz azadilik künliride ajiz-namratlarning qolini
héch kücheytmigenliki idi. 50 Ular tekebburliship,
Méning aldimda yirginchlik ishlarni qildi; Men buni
körginimde, ularni yoqattim. 51 Samariye bolsa séning
gunahliringning yérimidekmu gunah sadir qilmidi;
halbuki, sen bolsang yirginchlik qilmishliringni
ularningkidin köp awutup qilding; shundaq qilip sen
yirginchlik qilmishliring tüpeylidin acha-singlingni
xuddi heqqaniydek köründürgeniding. 52 Sen eslide öz
acha-singlingning üstidin höküm qilghuchi iding; emdi
senmu, öz shermendilikingni kötürüp yür! Séning
ularningkidin téximu nepretlik gunahliring tüpeylidin
ular sendin heqqaniy körünidu; shunga senmu acha-
singlingni heqqaniy körsetkining tüpeylidin xijaletke
qélip shermendilikingni kötürüp yür! 53 We men
ularni sürgündin, yeni Sodom hem qizlirini sürgündin,
Samariye hem qizlirini sürgündin chiqirip, shundaqla
ularning arisigha sürgün bolghanliringni chiqirip
sürgünlüktin eslige keltürimen; 54 shuning bilen
ulargha teselli berginingde, sen öz shermendilikingni
kötürisen, séning barliq qilmishliring tüpeylidin
xijaletke qalisen. 55 Séning acha-singling, Sodom
hem qizliri esli haligha, Samariye hem qizlirimu
esli haligha kélidu; senmu we séning qizliring esliy
halinglargha kélisiler. 56 Séning rezilliking pash
qilinmay, tekebburluqta yürgen kününgde, singling
Sodom aghzingda söz-chöchek bolghan emesmidi?
Emdi hazir sen özüng Suriye qizliri we uning
etrapidikilerning hemmisi hemde Filistiye qizliri,
yeni séni közge ilmaydighan etrapingdikilerning
mazaq obyékti bolup qalding. 58 Sen buzuqluqung,
yirginchlik qilmishliringning jazasini kötürisen,
deydu Perwerdigar. 59 Chünki Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Öz qilghanliring, yeni ichken
qesemingni kemsitip, ehdini buzghanliqing boyiche
séni bir terep qilimen; 60 Halbuki, Men séning
bilen yashliq künliringde tüzgen ehdemni esleymen,
hem sen bilen menggülük bir ehde tüzimen. 61
Shuning bilen sen özüngdin chong achiliring hemde
séningdin kichik singilliringni tapshuruwalghiningda,
sen yolliringni ésingge keltürüp xijaletke qalisen;
chünki mushu [acha-singilliringni] sanga qizlar
süpitide tapshurimen; biraq bu ishlar séningdiki
ehde tüpeylidin bolmaydu. 62 Men Öz ehdemni sen
bilen tüzimen, sen Méning Perwerdigar ikenlikimni

bilisen; 63 shuning bilen séni kechürüm qilghinimda,
sen qilmishliringni ésingge keltürüp xijil bolup,
shermendiliking tüpeylidin qaytidin aghzingni héch
achmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

17 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, bir tépishmaqni
otturigha qoyup, Israil jemetige bir temsilni sözlep
bérip mundaq dégin: — 3 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — «Keng qanatliq, zich renggareng uzun peylik
chong bir bürküt Liwan'gha kélip, shu yerdiki égiz
kédir derixining uchidiki shaxni aldi; 4 U eng yuqiri
yumran bixini üzüwélip, uni sodigerning zéminigha
apirip, tijaretchilerning shehirige tikti. 5 U yene
zémindin bashqa uruqni élip baghliq bir étizgha tikti;
uni mol sular boyida sélip, süget télidek tiklidi. 6 U
ösüp, keng yéyilip, pes boyluq üzüm téli bolup chiqti;
uning shaxliri [bürküt] terepke qarap östi, yiltizlirimu
uning astigha sozuldi. Shu yol bilen u üzüm téli bolup,
shaxlandi, bixlandi. 7 Emdi keng qanatliq, zich peylik
yene bir chong bürküt peyda boldi; we mana, bu üzüm
téli «U méni sugharsun» dep, tikilgen chönekliridin
yiltizlirini uninggha qarap tartti, shaxlirini uninggha
qarap sozdi; 8 Mana, u obdan shaxlap méwe bersun,
ésil üzüm téli bolsun dep munbet étizda, mol
sular boyigha tikilgenidi». 9 Emdi Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «U ronaq tapamdu? Uni qaqshal
qiliwétish üchün [bürküt] yiltizlirini yulup, méwisini
késiwetmemdu? Uning yumran yopurmaqliri xazan
bolidu; shu chaghda uni yiltizliridin yuluwélishqa
küchlük bir bilek yaki nurghun xeqlerning héch kériki
bolmaydu. 10 Emdi hetta qaytidin tikilgen bolsa, ronaq
tapamdu? Sherq shamili uninggha tegkendila taza
qaghjirap ketmemdu? U tikilip ösken chönekliride
qaghjirap kétidu». 11 We Perwerdigarning sözi manga
kélip shundaq déyildi: — 12 «Asiy jemettin: «Mushu
ishlarning menisini bilemsiler?» dep sorap, ulargha
mundaq dégin: «Mana, Babil padishahi Yérusalémgha
kélip, uning padishahi hem shahzadilirini élip özi
bilen Babilgha qayturup apardi. 13 Shu waqitta u
padishahning neslidin bir kishini élip uning bilen ehde
tüzüp uninggha qesem ichküzdi. U yene zémindiki
ésil-mötiwer bolghanlarni uning bilen élip ketti; 14
meqset, padishahliqning töwen ajiz halette bolup,
qeddini rusliyalmay, peqet uning ehdisini tutushi
bilen jénini jan etküzüsh üchün idi. 15 Biraq u Misir
bizge atlar hem chong qoshunni teminlisun dep
elchilirini shu yerge ewetip, uninggha asiyliq qildi.
Emdi u ronaq tapamdu? Mundaq ishlarni qilghuchi
tirik qalamdu? U ehdini buzup tirik qalamdu? 16
Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb
Perwerdigar, — berheq u özini padishah qilghan
padishahning zéminide, — yeni uning qesimini
kemsitken, ehdisini buzghan héliqi padishahning
zéminide, — uning yénida, Babilning otturisida ölidu.
17 Bolidighan jengde, ular kélip nurghun kishilerni
qirish üchün [sépilgha] chiqidighan dönglüklerni
sélip, poteylerni qurghanda, Pirewn küchlük qoshun
hem nurghunlighan eskerlerni bashlap kelsimu, uning
üchün héchnéme qilip bérelmeydu. 18 U qesemni
kemsitip, ehdini buzdi; mana, u qol éliship söz berdi,
biraq u mushu ishlarni qildi; shunga u tirik qéchip
qutulalmaydu». 19 Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq,
u kemsitken qesimim hemde buzghan ehdemni
bolsa, bularni öz béshigha kiygüzimen. 20 Men Öz
torumni üstige yéyip tashlaymen, u Méning qiltiqimda
tutulidu; Men uni Babilgha apirimen hemde shu
yerde Manga qilghan mutleq wapasizliqi üchün
uning üstige höküm chiqirip jazalaymen. 21 Uning
bilen bille barliq qachqanlar, barliq qoshunliri qilich
bilen yiqilidu; bulardin qalghanlar herbir shamalgha
tarqitilidu; shuning bilen siler Menki Perwerdigarning
söz qilghanliqini tonup yétisiler». 22 Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Menmu égiz kédirning uchidin bix
élip tikimen; uning yapyash shaxchilirining uchidin
yumran birsini üzüp, égiz heywetlik tagh üstige
tikimen; 23 Israil égizlikidiki taghqa Men uni tikimen;
u obdan shaxlap, méwe bérip, ésil kédir derixi bolidu;
uning astigha herqandaq uchar-qanatlar qonidu;
uning shaxlirining sayisida ular qonup turidu; 24
shuning bilen daladiki barliq derexler biliduki, Menki
Perwerdigar égiz derexni pes qildim, pes derexni égiz
qildim, yéshil derexni qaghjirattim, qaqshal derexni
kökertip baraqsan qildim; Menki Perwerdigar mundaq
söz qildim we shuni ada qilimen».

18 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 «Israil zémini toghruluq siler: «Atilar
achchiq-chüchük üzümlerni yése, balilarning chishi
qériq sézilidu» dégen mushu maqalni ishlitidighan
kishiler zadi néme démekchisiler? 3 Men hayatim
bilen qesem qilimenki, deydu Reb Perwerdigar, siler
Israil ichide mushu maqalni qaytidin ishletmeysiler.
4 Mana, barliq janlar Méningkidur; atining jéni
Méningkidek, balining jénimu Méningkidur; gunah

sadir qilghuchi jan igisi bolsa, u ölidu. 5 Birsi
heqqaniy bolsa, adilliq we adalet yürgüzidighan
bolsa, 6 — u ne taghlar üstide butqa atalghan
taamni yémigen, ne Israil jemetidiki butlargha
bash kötürüp ulardin tilimigen, ne qoshnisining
ayalini héch buzmighan, ne ay körgende ayalgha
yéqin kelmigen 7 ne héchbirige zulum-zumbuluq
ishletmigen, belki qerzdardin kapalet alghanni
qayturidighan, bulangchiliq qilmighan, öz nénini ach
qalghanlargha teqsim qilip bergen, yéling-yalingachqa
kiyim kiygüzgen; 8 pulni ösümge bermeydighan,
jazane almaydighan, belki qolini qebihliktin tartip,
ikki adem arisida durus höküm chiqiridighan; 9
Méning belgilimilirimde mangidighan, bashqilargha
adil muamile qilish üchün hökümlirimni tutidighan
bolsa — mana mushu kishi heqqaniy, u jezmen hayat
bolidu, deydu Reb Perwerdigar. 10 Egerde öz pushti
bolghan, zorawanliq qilghuchi, qan tökküchi bolghan,
shundaq yamanliqlarning birini öz qérindishigha
qilghan, hemde yuqiriqi yaxshiliqning héchqaysisini
qilmighan, bir oghli bolsa, — yeni taghlar üstide
butqa atalghan taamni yégen, qoshnisining ayalini
buzghan, 12 ajiz-namratlargha zulum-zumbuluq
ishletken, bulangchiliq qilghan, qerzdardin kapalet
alghanni qayturmighan, butlargha bash kötürüp
ulardin tiligen, yirginchlik ishlarni qilghan, 13
pulni ösümge bergen, jazane alghan bir oghli bolsa
— emdi u hayat qalamdu? U hayat qalmaydu; u
mushundaq yirginchlik qilmishlarni qilghini üchün
u jezmen ölidu; uning öz qéni öz béshi üstige
chüshidu. 14 Biraq mana, mushu kishimu bir oghul
tapsa, u atisining sadir qilghan barliq gunahlirini
körgen bolsimu, hem körgini bilen shundaq qilmisa
15 — yeni taghlar üstide butqa atalghan taamni
yémigen, Israil jemetidiki butlargha bash kötürüp
ulardin tilimigen, qoshnisining ayalini buzmighan, 16
héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, qerzdardin
kapalet élishni héch özige tutmighan, bulangchiliq
qilmighan, öz nénini ach qalghanlargha teqsim qilip
bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiygüzgen, 17 öz
qolini qebihliktin tartidighan, pulni ösümge bermigen,
ösüm-jazane almighan, belki Méning hökümlirimge
emel qilidighan, belgilimilirimde mangidighan bolsa
— u öz atisining qebihliki tüpeylidin ölmeydu, u
jezmen hayat bolidu. 18 Uning atisi bolsa, zulum-
zumbuluq ishletken, öz qérindishigha bulangchiliq
qilghan, öz xelqi arisida natoghra ishlarni qilghanliqi
tüpeylidin, mana u öz qebihliki ichide ölidu. 19 Siler:
«Némishqa oghul atisining qebihlikining jazasini
kötürmeydu?» dep soraysiler; biraq oghul adilliq hem
adaletni yürgüzgen, Méning barliq belgilimilirimni
tutup ulargha emel qilghan; u jezmen hayat bolidu;
20 gunah sadir qilghuchi jan igisi ölidu. Oghul
atisining qebihlikining jazasini kötürmeydu, we yaki
ata oghlining qebihlikining jazasini kötürmeydu;
heqqaniy kishining heqqaniyliqi öz üstide turidu,
rezil kishining rezilliki öz üstide turidu; 21 we
rezil kishi barliq sadir qilghan gunahliridin yénip
towa qilip, Méning barliq belgilimilirimni tutup,
adilliq hem adaletni yürgüzidighan bolsa, u jezmen
hayat bolidu, u ölmeydu. 22 Uning sadir qilghan
barliq itaetsizlikliri uning hésabigha eslenmeydu;
u qilghan heqqaniyliqi bilen hayat bolidu. 23 Men
rezil ademning ölümidin huzur alamdimen? — deydu
Reb Perwerdigar. Eksiche, mendiki huzur uning
öz yolidin yénip towa qilghanlilqidin emesmu? 24
Heqqaniy kishi öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik
qilghan, rezil ademlerning yirginchlik qilmishliri
boyiche ish qilghan bolsa, u hayat qalamdu? Uning
qilghan heqqaniyliqliridin héchqaysisi eslenmeydu;
ötküzgen asiyliqi, sadir qilghan gunah ichide, u ölidu.
25 Emma siler: «Rebning yoli adil emes» deysiler;
emdi, i Israil jemeti, anglanglar; Méning yolum adil
emesmu? Silerning yolliringlar adilsizlik emesmu?
26 Heqqaniy kishi heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni
ötküzgen bolsa, u ölidu; ötküzgen qebihliki bilen
u ölidu. 27 Hem rezil adem ötküzgen rezillikidin
yénip towa qilip, adilliq hem adalet yürgüzidighan
bolsa, u öz jénini hayat saqlaydu. 28 Chünki u
oylinip, barliq ötküzgen itaetsizlikliridin yandi; u
jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. 29 Lékin Israil
jemeti «Rebning yoli adil emes» deydu; i Israil
jemeti, Méning yollirim adil emesmu? Adil bolmighini
silerning yolliringlar emesmu? 30 Shunga Men
üstünglargha, yeni herbiringlarni öz yolliringlar
boyiche höküm chiqirip jazalaymen, i Israil jemeti,
deydu Reb Perwerdigar. Qaytip yénimgha kélinglar,
barliq itaetsizlikliringlardin yénip towa qilinglar;
shuning bilen qebihlik silerge qiltaq bolmaydu. 31
Özünglardin barliq ötküzgen itaetsizlikliringlarni
tashliwétinglar, özünglargha yéngi qelb we yéngi
rohni tiklenglar; némishqa ölmekchisiler, i Israil
jemeti? 32 Chünki ölidighan kishining ölümidin

manga huzur yoqtur, deydu Reb Perwerdigar; shunga
yolunglardin yénip towa qilip hayat bolunglar!».

19 — «Emdi sen, Israil shahzadilirige bir mersiyeni
aghzinggha élip mundaq dep oqughin: — 2
«Shirlar arisida anang qandaq bir chishi shir idi! U yash
shirlar arisida yatqan, u arslanlirini béqip quwwetlidi.
3 U arslanliridin birini chong qildi, u yash shir bolup
chiqti; U owni tutup yirtishni ögendi; U ademlernimu
yewétetti. 4 Eller uningdin xewer anglidi; U ularning
ora toziqida tutuwélindi; Ular uning burnigha ilmekni
sélip, Misir zéminigha épketti. 5 Chish shir özining
arminini bikar kütkinini, Ümidning yoqalghanliqini
körüp, U bashqa bir arslinini élip, Uni béqip yash
shir qildi; 6 U shirlar arisida uyan-buyan kezdi;
U yash shir bolup, Owni tutup yirtishni ögendi; U
ademlernimu yewétetti. 7 U ularning istihkamlirini
buzup, Ularning sheherlirini xarabe qiliwetti; Zémin
we uning üstidiki hemmisi uning hörkirigen awazi
bilen dekke-dükkige chüshti. 8 Andin eller uning
etrapidiki rayonlardin kélip uninggha qarshi chiqti;
Ular uning üstige torini yéyip tashlidi; U ularning
ora toziqida tutuwélindi. 9 Ular burnigha ilmek
sélip qepeske solidi; Uni Babilning padishahigha
apardi; Ular uni torlirigha éliwaldi; Shuning bilen
uning awazi Israil taghlirida qaytidin anglanmaydu.
10 Séning anang üzümzaringda bir üzüm téli idi;
U su boyida tiklen'genidi; Sularning molluqidin, U
intayin méwilik, köp shaxlik boldi. 11 Uning küchlük
shaxliri bar idi, Höküm sürgüchilerning shahane
hasilirigha layiq idi; Uning boyi bulutlardinmu égiz
kökke taqashti, U égizliki we shaxlirining nurghunliqi
bilen körünerlik idi; 12 Biraq u qehr bilen yulundi, U
yerge tashlandi, Sherq shamili méwisini qurutiwetti;
Uning küchlük shaxliri sunduruldi, qaghjirap ketti;
Ot ularni yutuwaldi. 13 Hazir u chöl-bayawanda,
Changqaq, susiz bir yerde tikildi; 14 Uning shaxlirining
birsidin ot chiqip, Uning bixliri hem méwisini
yutuwaldi; Shuning bilen uningda hökümdarning
shahane hasisi bolghudek küchlük shéxi qalmidi.
Bu sözler mersiyedur, bular peqet mersiye üchünla
ishlitilidu».

20 Yettinchi yili, beshinchi ayning oninchi küni
shundaq boldiki, Israilning bezi aqsaqalliri
Perwerdigarni izdep uningdin sorighili méning
aldimgha kélip olturdi. 2 We Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 3 I insan
oghli, Israilning aqsaqallirigha söz qilip mundaq
dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Siler
Mendin sorighili keldinglar? Öz hayatim bilen qesem
qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — Men silerning
Mendin sorishinglargha yolgha qoymaymen. 4
Emdi ularning üstige höküm chiqiramsen, i adem
balisi, höküm chiqiramsen? Ularghа ata-bowilirining
yirginchlik qilmishlirini ayan qilip ularghа mundaq
dégin: — 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Men Israilni tallighan künide, Yaqup jemetining
neslige qol kötürüp qesem qilip, Misir zéminida
Özümni ularghа ayan qilghinimda, yeni ularghа qol
kötürüp qesem qilip ularghа: «Men Perwerdigar
séning Xudayingdurmen» déginimde 6 — shu küni
Men ularni Misir zéminidin chiqirip ular üchün
alahide izdep tapqan süt hem bal éqip turidighan,
hemme zémin arisidiki eng güzel zéminning güli
bolghan zémin'gha kirgüzüsh üchün, qol kötürüp
qesem qildim; 7 Men ularghа: «Herbiringlar öz
közünglar aldidiki nepretlik nersilerni tashliwétinglar,
Misirning butliri bilen özünglarni bulghimanglar;
Men Perwerdigar Xudaynglardurmen» — dédim.
8 Lékin ular Manga asiyliq qilip Manga qulaq
sélishni xalimaytti; héchqaysisi ne öz közi aldidiki
nepretlik nersilerni tashliwetmidi, ne Misirning
butliridin hech ayrilmidi. Andin Men qehrimni
Misir zémini ichide ularghа töküp, ularghа qaratqan
achchiqimni basimen, dédim — 9 halbuki, namimning
ular turghan eller arisida bulghanmasliqi üchün,
Öz namim üchün heriket qildim; chünki Men bu
ellerning köz aldida ularni Misirdin chiqirishim bilen
Özümni ayan qilghanidim; 10 shunga Men ularni
Misir zéminidin [toluq] chiqirip, chöl-bayawan'gha
apardim. 11 We Men belgilimilirimni bérip, Öz
hökümlirimni ularghа ayan qildim — ularghа emel
qilidighan kishi ularning sewebidin hayatqa érishidu.
12 Özüm hem ular arisidiki bésharet bolsun dep,
Méning ularni pak-muqeddes qilidighan Perwerdigar
ikenlikimni bilishi üchün «shabat kün»lirimni
ularghа béghishlidim; 13 lékin Israil jemeti chöl-
bayawanda Manga asiyliq qildi; chünki ular Méning
belgilimilirimde mangmidi, Méning hökümlirimni
chetke qaqti (eger ademler bu emrlerge emel qilsa, u
ularning sewebidin hayatqa érishidu) we Méning
«shabat kün»lirimni qattiq bulghidi; Men ularning
üstige chöl-bayawanda ular halak qilin'ghuche
qehrimni tökimen dédim — 14 halbuki, namimning

eller arisida bulghanmasliqi üchün, Öz namim
üchün heriket qildim; chünki Men bu ellerning köz
aldida ularni Misirdin qutquzup chiqarghanmen.
15 Men yene chöl-bayawanda ularghа süt hem bal
éqip turidighan, hemme zéminning güli bolghan
zémin'gha kirgüzmeymen dep, qolumni kötürüp
qesem qilimen dédim 16 (chünki ularning qelbi
butlirigha egiship ketkechke, Méning belgilimilirimni
chetke qaqqan, Méning hökümlirimde mangmighan,
Méning «shabat kün»lirimni buzghan); — 17 halbuki,
közüm ularghа rehim qilip ularni halak qilmidim
yaki ularni chöl-bayawanda tügeshtürmidim. 18 Men
chöl-bayawanda ularning balilirigha mundaq dédim:
«Ata-bowiliringlarning belgimiliride mangmanglar,
ne ularning hökümlirini tutmanglar ne butliri bilen
özünglarni bulghimanglar. 19 Men Perwerdigar
Xudayinglardurmen; Méning belgilimilirimde
méngip, Méning hökümlirimni tutup ularghа emel
qilinglar; 20 Méning «shabat kün»lirimni pak-
muqeddes dep etiwarlanglar; u silerning Méning
Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilishinglar
üchün Men we siler otturimizdiki bir bésharettur.
21 Lékin balilirimu Manga asiyliq qildi; ular ne
Méning belgilimilirimde mangmighan ne Méning
hökümlirimni tutmighan (birsi ularghа emel qilsa, u
ular bilen hayatqa érishidu) ular Méning «shabat
kün»lirimni bulghighan; shunga Men qehrimni
ular üstige töküp ularghа qaratqan achchiqimni
chüshürüp pighandin chiqimen, dédim; 22 lékin
jazadin qolumni tartip, namimni ellerning köz aldida
bulghanmisun dep Öz namim üchün heriket qildim;
Men bu ellerning köz aldida ularni Misirdin qutquzup
chiqarghanmen. 23 Chöl-bayawanda Men qolumni
kötürüp ularghа silerni eller arisigha tarqitimen,
memliketler ichige taritimen dep qesem qilimen,
dédim; 24 chünki ular Méning hökümlirimni ada
qilmighan, belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning
«shabat kün»lirimni buzghan; ular közlirini ata-
bowilirining butlirigha tikmekte idi; 25 shunga
Men ularghа yaxshi bolmighan belgilimilerni,
ularni hayatqa élip barmaydighan hökümlerni
béghishlidim; 26 we ularni öz-özidin seskendürüp,
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétishi üchün,
Men ularni öz hediyeliri arqiliq bulghidim, chünki
ular hediye süpitide barliq tunji balilirini atap
qoyatti. 27 Shunga, i insan oghli, Israil jemetige söz
qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Ata-bowiliringlar shu ishtimu Manga
kupurluq qilghanki, ular Manga wapasizliq qilghan;
28 ular Men Öz qolumni kötürüp: «Mushu zéminni
silerge bérimen» dep qesem qilghan yerge kirgende,
ular shu yerdiki udul kelgen herbir yuqiri döng
hem baraqsan derexni körüpla shu jaylarda ular
qurbanliqlirini qilip, Méni achchiqlanduridighan
hediyelerni qilatti; ular shu yerdimu «xushpuraq
hediye»lirini puritip, «sharab hediye»lirini töketti;
29 shuning bilen Men ulardin: «Siler chiqidighan
bu yuqiri jay dégen néme?» dep soridim; shunga
bügün'ge qeder uning ismi «Bamah»dur. 30 Shunga
Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Siler ata-bowiliringlarning
yolida özliringlarnimu bulghimaqchimusiler?
Ularning nepretlik qilmishlirigha egiship buzuqluq
qilmaqchimusiler? 31 Emdi siler hediyeliringlarni
sunup, öz oghulliringlarni ottin ötküzgende, siler
yenila bügün'ge qeder özünglarni barliq butliringlar
bilen bulghawatisiler; emdi Men silerning Méni
izdep sorishinglargha yol qoyamdimen, i Israil
jemeti?! Men hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu Reb Perwerdigar, — Men silerning
Méni izdep sorishinglargha yol qoymaymen! 32
Shuningdek silerning könglünglerdiki «Biz yat
ellerdek, bashqa yurtlardiki jemetlerdek yaghach hem
tash mebudlargha choqunimiz» dégen koyunglar
emelge ashurulmaydu! 33 Men hayatim bilen
qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, Men
berheq küchlük qol, uzartqan bilikim hem töküp
yaghdurghan qehrim bilen üstünglardin hökümranliq
qilimen. 34 Men küchlük qol, uzartqan bilikim hem
töküp yaghdurulghan qehr bilen silerni ellerdin
chiqirip épkélimen, tarqitilghan memliketlerdin
silerni yighimen; 35 silerni ellerge tewe bolghan
chöl-bayawan'gha kirgüzüp, shu yerde üstünglardin
yüz turane höküm chiqirip jazalaymen; 36 ata-
bowiliringlarning üstidin Misir zéminidiki chöl-
bayawan'gha höküm chiqirip jazalghinimdek,
silerning üstünglardin yüz turane höküm chiqirip
jazalaymen, deydu Reb Perwerdigar. 37 Men
silerni hasa astidin ötküzüp, ehdining rishtisige
baghlandurimen. 38 Men aranglardin Manga
wapasizliq qilghan asiylarni shallap chiqirimen; ularni
turuwatqan jaylardin chiqirimen, biraq ular Israil
zéminigha kirmeydu; shuning bilen siler Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisiler. 39 — Emdi siler bolsanglar,

i Israil jemeti, Reb Perwerdigar silerge mundaq deydu:
— Manga qulaq salmaymiz désenglar, bériwéringlar,
herbiringlar öz butliringlargha choquniwéringlar!
Biraq siler yene hediyeliringlar hem mebudliringlar
bilen Méning namimni ikkinchi bulghimaysiler! 40
Chünki Méning muqeddes téghimda, yeni Israilning
égizlikidiki taghda, — deydu Reb Perwerdigar,
— barliq Israil jemeti, ularning hemmisi Manga
zéminde turup xizmet qilidu; Men u yerde ularni
qobul qilimen we u yerde Men silerdin «kötürme
hediye»liringlarni, tunji hosul bolghan köktat-
méwiliringlarni, shundaqla barliq muqeddes dep
ayrip béghishlighan nesriliringlarni telep qilimen. 41
Men silerni eller arisidin chiqirip, memliketlerdin
élip yighqinimda, ésil xushbuydek silerni qobul
qilimen; shuning bilen ellerning köz aldida aranglarda
Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsitimen.
42 Ata-bowiliringlargha qolumni kötürüp: «Mushu
zéminni silerge bérimen» dep qesem qilghan Israil
zéminigha silerni kirgüzginimde, siler Méning
Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. 43 Siler u yerde
öz yolliringlarni we özünglarni bulghighan barliq
qilmishliringlarni esleysiler; shuning bilen ötküzgen
rezil ishliringlar tüpeylidin siler öz-özünglarni
közge ilmaysiler, öz-özünglardin nepretlinisiler.
44 Men rezil yolliringlargha asasen emes, yaki
buzuq qilmishliringlargha asasen emes, belki Öz
namim üchün silerge shepqetlik muamile qilghandin
kéyin, i Israil jemeti, siler Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilip yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar.
45 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 46 I insan oghli, yüzüngni Téman shehirige qaritip,
jenubtikilerni eyiblep, Negew ormanliq dalasini
eyibleydighan bésharet bérip, — 47 Yeni Negew
ormanliq dalasigha mundaq dégin: — Perwerdigarning
sözini angla; Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana,
Men sanga bir ot yaqimen; u sendiki hemme yéshil
derexni hemde hemme qaqshal derexni yewétidu;
yalqunluq ot hech öchmeydu, jenubtin shimalghiche
pütkül yer yüzi uning bilen köyüp kétidu; 48 barliq et
igiliri Menki Perwerdigar uni yaqqanliqimni körüp
yétidu; u héchqachan öchürülmeydu!». 49 We men:
— Ah, Perwerdigar! Ular men toghruluq: «U peqet
temsillernila sözlewatidu» deydu! — dédim.

21 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, yüzüngni Yérusalémgha
qaritip, «muqeddes jaylar»ni eyiblep, Israil zéminini
eyiblep bésharet bérip, 3 Yeni Israil zéminigha
mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu:
«Mana, Men sanga qarshidurmen; qilichimni
ghilaptin sughurup, sendin hem heqqaniylar hem
rezillerni üzüp tashlaymen. 4 Men sendin hem
heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlimaqchi
bolghinim üchün, qilichim barliq et igiliri, yeni
jenubtin shimalghiche bolghan hemmeylen bilen
qarshilishishgha ghilaptin chiqidu; 5 shuning bilen
barliq et igiliri Menki Perwerdigarning Öz qilichimni
ghilaptin sughurghanliqimni tonup yétidu; qilich
ghilapqa qaytidin yénip kirmeydu. 6 Emdi uh tartqin, i
insan oghli; ich-baghring échishqudek derd-elem bilen
ularning köz aldida uh-zar qil. 7 We shundaq boliduki,
ular sendin: «Némishqa uh tartisen?» dep sorighanda,
sen ulargha: «Bolghan shum xewer tüpeylidin! Mana,
u kélidu! Barliq yürekler érip, barliq qollar boshap
kétidu, barliq rohlar zeipliship, barliq tizlar süydük
bilen chiliq-chiliq höl bolup kétidu; mana u kéliwatidu!
U yétip keldi! — deydu Reb Perwerdigar» — dégin.
8 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 9 I insan oghli, bésharet bérip mundaq
dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
bir qilich, bir qilich, bislan'ghan, parqiritilghan! 10 U
zor qirghinchiliq üchün bislan'ghan, uni yaltirashqa
parqiratqan; Öz oghlumning shahane hasisi herqandaq
addiy tayaqni kemsitkenliki tüpeylidin, xushal
bolup kétishimizge toghra kélemdu? 11 U qilichni
parqiritilishqa, qol bilen tutushqa békitken; Qilich
bilen'gen, parqiritilghan, Qetl qilghuchining qoligha
tutquzushqa teyyarlan'ghandur! 12 Nale-peryad
kötürüp pighan chekkin, i insan oghli, Chünki [qilich]
Méning xelqimge qarshi chiqqan; U Israilning barliq
shahzadilirige qarshi chiqqan; Ular Öz xelqim bilen
teng qilichqa tapshurulghan; Shunga yanpishinggha
qattiq urup qoyghin! 13 Chünki sinaq keldi; emdi
bu «shahane hasa » bashqa yaghachlarni kemsitkini
bilen, u beribir tügishidu emesmu?! — deydu Reb
Perwerdigar. 14 — Emdi sen, i insan oghli, bésharet
bergin, chawak chalghin! Qilich ikki qétim, üch qétim
urup qirsun! U qirghuchi qilich, ularni her tereptin
qorshiwalghan zor qetl qilghuchi qilichtur! 15 Ularning
yüreklirini érisun dep, ulardin nurghunliri putliship
ketsun dep, Men ularning barliq derwazilirigha
tehdit salghuchi qilichni qaritip qoydum. Way! U
chaqmaqtek parqiritilghan, u qirishqa sughurulghan;
16 i qilich, ong terepke ötkür bol! Sol terepke burulup

chap! Bisingni qeyerge qaratqan bolsa shu yerge
chap! 17 Menki Perwerdigar Öz qolum bilen chawak
chalimen, Öz qehrimni töküp pighandin chiqimen;
Menki Perwerdigar shundaq söz qildim. 18 We
Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: —
19 Sen i insan oghli, Babil padishahining qilichining
méngishigha teyyarlan'ghan ikki yolni békitip
qoyghin; ikkilisi bir zémindin chiqidighan bolsun;
[Yérusalém] shehirige mangidighan yolning béshida
bir yol belgisini tiklep qoyghin; 20 yeni qilichning yétip
kélishi üchün Ammoniylarning Rabbah shehirige bir
yol hemde Yehudagha, yeni istihkami mestehkem
Yérusalém shehirige yene bir yolni békitip qoyghin;
21 chünki Babilning padishahi acha yolda, yeni ikki
yolning béshida pal achquzidu; u oqlarni silkiydu,
«köchme mebudlar»din soraydu, jigerni tekshüridu.
22 Emdi sépilni bösküchi bazghanlarni tikleshni,
qan tökushke perman qilishni, jeng élan qilip
towlashni, derwazilargha urulghuchi bazghanlarni
tikleshni, sépilgha chiqidighan dönglüklerni yasashni,
poteylerni qurushni, Yérusalémni [muhasirige élishni]
körsitidighan pal uning ong qoligha chüshidu; 23
gerche bu pal ulargha yalghan körün'gini bilen,
ular ichken qesemler tüpeylidin, Yehudadikilerni
changgiligha alsun dep padishah ularning qebihlikini
ésige keltüridu. 24 — Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: Silerning asiyliqinglar ashkarilinip,
barliq qilmishliringlarda gunahliringlar körün'gechke,
qebihlikinglarni eske keltürgininglar tüpeylidin — yeni
özünglar pash qilinip eske élin'ghininglar tüpeylidin,
siler qolgha élinisiler. 25 Emdi sen, i Israilning
munapiq hem rezil shahzadisi, qebihlikingning
jazalinish waqti-saiti toshqinida, köridighan küning
kélidu! 26 Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Sellini uningdin éliwet, tajni éliwet; ishlar öz pétida
turiwermeydu; pes turghanni égiz qil, égiz turghanni
pes qil; 27 uning [textini] örüwet, örüwet, örüwet!
Uning hoquqining Igisi kelmigüche, u yene mewjut
bolmaydu; Men uni Uninggha teqdim qilimen. 28
Emdi i insan oghli, bésharet bérip mundaq dégin: —
Reb Perwerdigar Ammoniylar we ularning mazaqliri
toghrisida mundaq deydu: «Bir qilich, bir qilich
qetl qilishqa sughurulghan; u ademni yewétishke,
chaqmaqtek yaltirashqa parqiritilghan!» — dégin!
29 Chünki palchilar sen qilich toghrungda quruq
alamet körünüshlerni körüp, sen üchün yalghandin
bir pal salidu; rezillerning köridighan küni kelgende,
qebihlikning jazalinish waqti-saiti toshqanda, bular
séni shu qirilghan rezillerning boyunliri üstige qoshup
yatquzidu! 30 Bu qilichni öz ghilapigha qayturup
sal! Men séning üstüngge özüng yaritilghan jayda,
yeni sen törülgen jayda höküm chiqirip jazalaymen.
31 Shuning bilen Men üstüngge qehrimni töküp
yaghdurup, Ghezipimning oti qilip püwleymen; Men
séni qatilliqqa mahir yawuz ademlerning qoligha
tapshurup bérimen; 32 Sen otqa yéqilghu bolisen;
Séning qéning öz zéminingde tökülidu; Sen qaytidin
eslenmeysen; Chünki Menki Perwerdigar söz qilghan.

22 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 2 Emdi sen, i insan oghli, qanliq sheher
üstige höküm chiqarmamsen? Höküm chiqarmamsen?
Emdi uning yirginchlik qilmishlirini yüzige sélip
mundaq dégin: — 3 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Öz jaza künining kélishi üchün öz ichide
qan tökküchi sheher, özini bulghash üchün özige
mebudlarni yasighan sheher — 4 Sen tökken qan
tüpeylidin gunahkar boldung, yasighan mebudlar
tüpeylidin özüngni bulghiding; sen öz jaza künliringni
yéqinlashturdung, yilliringni toshturdung; shunga
Men séni ellerge reswa, barliq memliketlerge
mazaqning obyékti qildim. 5 Sanga yéqindikiler
hemde sendin yiraqtikiler séni mazaq qilidu, i qiya-
chiyagha tolghan betnamliq sheher! 6 Israilning
shahzadiliri, her birining hoquqidin paydilinip
ichingde qandaq qan tökkenlikige qara! 7 Séning
ichingde ular ata-anisini közge ilmighan; aranglarda
musapirlargha zulum-zumbuluq qilghan, yétim-
yésirler hem tul xotunlargha uwal qilghan; 8
Ménig pak-muqeddes nersilirimni sen kemsitken,
Ménig «shabat kün»lirimni bulghap buzghansen; 9
séning ichingde qan'gha teshna töhmetxor ademler
bolghan; ular taghlar üstide butpereslik éshini yégen;
séning ichingde ular buzuqluq pesendilik qilghan;
10 sende öz atisining nomusigha tegkenler bar; ay
körgen qiz-ayallarni ayagh asti qilghanlarmu bar. 11
Birsi qoshnisining ayali bilen yirginchlik buzuqluq
qilghan; yene birsi öz kélinini buzup shehwaniyet
qilghan; sende bolghan yene birsi öz singlisigha,
yene atisining qizigha basqunchiliq qilghan. 12
Ular qan tökush üchün arangda «sowghatlar»ni
qobul qilghan; sen ösüm-jazane alghan; sen öz
qoshniliringdin haramni mejburiy yuluwélip, Méni
untughansen — deydu Reb Perwerdigar. 13 We mana,
Men haramni mejburiy yuluwélishinggha we sen öz

arangda tökken qanlargha qarap qolumni-qolumgha
urdum! 14 Men séni bir terep qilidighan künlerdimu
yüriking yenila toq, qolliring ching turiwéremdu?
Menki Perwerdigar söz qildim, Özüm uni ada qilimen.
15 Men séni eller arisigha tarqitimen, memliketler
ichige taritimen, otturangda bolghan pesendilikingge
xatime bérimen. 16 Emdi sen özüng arqiliq ellerning
köz aldida bulghinisen, andin Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisen. 17 Perwerdigarning sözi
manga kélip shundaq déyildi: — 18 I insan oghli,
Israil jemeti Manga xuddi dashqal bolup chiqti;
ularning hemmisi xumdanda qalghan mis, qeley,
tömür we qoghushunlardur; ular kümüshning poqi
bolup chiqti. 19 Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Hemminglar dashqal bolup chiqqachqa,
mana emdi Men silerni Yérusalém otturisigha
yighimen; 20 kishiler üstige ot püwlep, ularni éritip
tawlash üchün kümüsh, mis, tömür, qoghushun we
qeleyni xumdan ichige yighqandek, Men ghezipim
we qehrim bilen silerni yighip [sheher] ichige sélip
silerni éritimen. 21 Shundaq, Men silerni yighip,
ghezipimning otini üstünglerge püwleymen, siler
uning otturisida érip kétisiler; 22 kümüsh xumdanda
éritilgendek, siler sheher otturisida éritilisiler; we
siler Menki Perwerdigarning Öz qehrimni üstünglerge
tökkenlikimni tonup yétisiler. 23 Perwerdigarning
sözi manga kélip shundaq déyildi: — 24 I insan
oghli, sheherge mundaq dégin: — Ghezep chüshken
künde sen paklandurulmighan, yamghur chüshmigen
bir zéminsen. 25 Öz oljisini titma qilidighan,
hörkireydighan shirdek ularning peyghemberliri
uningda suyiqest ishlitidu; ular janlarni yewétidu;
xezinilerni, qimmetlik nersilirini buliwalidu; ular
uning otturisidiki tul xotunlarni köpeytmekte. 26
Uning kahinliri Tewrat-qanunumni buzup tashlap,
pak-muqeddes nersilirimni bulghighan; ular pak-
muqeddes bilen addiy nersilerni perq qilmaydu;
ular «shabat kün»lirimge közini yumup yüridu;
shuning bilen ular arisida Manga betnam chaplinidu.
27 Uning ichidiki shahzadiler xuddi oljisini titma
qilidighan börilerdek; ular qan tökushidu, janlarni
nabut qilishidu, haram menpeetni bulishidu. 28
Uning peyghemberliri ularning [qilmishlirini] «hak
suwaq» bilen aqartqan, «Reb Perwerdigar mundaq
deydu!» dep saxta körünüshlerni körüwélip, pal sélip
yalghanchiliq yetküzidu; lékin Perwerdigar ulargha
söz qilghan emes. 29 Zémindiki addiy puqralarmu
jebir-zulum qiliship, bulang-talang qilidu; ular ajiz-
namratlarni bozek qilip, musapirlargha zulum sélip
uwal qilidu. 30 Men ular arisidin tamni qaytidin
yasitip béridighan, Méni ularning zéminini weyran
qilishimdin yanduridighan, uning yériqini etküdek,
Méning aldimda turidighan arichi bir ezimetni izdep
keldim; biraq héchbirni tapalmidim. 31 Shunga Men
qehrimni üstige tökimen; ghezipimning oti bilen
Men ularni halak qilimen; Men ularning yollirini öz
béshigha qayturimen, — deydu Reb Perwerdigar.

23 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, bir anidin tughulghan
ikki ayal bar iken; 3 ular Misir zéminide pahishilik
qilghan; ular yashliqta pahishilik qilghan; shu yerde
ularning köksiliri mijiqlinip, qizliq emchek topchiliri
silan'ghan. 4 Ularning isimliri bolsa, chongining
Oholah, kichikining Oholibah idi; ular Méningki
idi; ular oghul-qizlarni tughqan. Samariye bolsa
Oholah, Yérusalém Oholibahdur. 5 Oholah Méningki
bolghan teqdirdimu yene buzuqluq qilghan — u
ashiqlirigha, yeni qoshniliri bolghan Asuriylerge
pes arzu-heweslerde bolghan; 6 kök kiyim kiygen,
emeldar-hökümdarlar, hemmisi kélishken yigitler,
atqa min'gen chewendazlar idi. 7 U öz buzuqluqini
ularning üstige béghishlighan; ularning hemmisi
Asuriyening ésilzadiliri idi; öz arzu-heweslirini barliq
qozghatqanlar bilen we ularning barliq mebudliri
bilen u özini bulghighan. 8 U yenila Misirda
bolghan pahishilikliridin waz kechmidi; chünki uning
yashliqida ashu yerdikiler uning bilen bille yatti,
qizliq köksilirini silap, öz buzuqluqlirini uning üstige
tökti. 9 Shunga Men uni öz ashnilirining, yeni uning
arzu-heweslirini qozghatqan Asuriylerning qoligha
tapshurdum; 10 ular uning nomusini ashkarilap, uning
oghul-qizlirini élip kétip, uni qilichlap öltürüwetti;
u ayallar arisida [yaman] ataqqa qaldi; uning üstige
höküm chiqirilip jazalandi. 11 Uning singlisi Oholibah
buni körüp turupmu, arzu-hewesliride hedisidin
téximu buzuq, pahishilikliri hedisiningkidin köp bolup
ketti. 12 U öz qoshniliri bolghan Asuriylerge pes arzu-
heweslerni qozghatqan; ular emeldar-hökümdarlar,
heshemetlik sawut, formilarni kiygen, atqa min'gen
chewendazlar, ularning hemmisi kélishken yigitler
idi. 13 Men uning bulghinip ketkenlikini kördum;
ular ikkilisi bir yolluq idi. 14 U uning pahishiliklirini
ashurdi; chünki u tamda pereng bilen süretlen'gen
ademlerni, yeni Kaldiylerning resimlirini kördi; 15

ularning belliri potilar bilen oralghan, béshigha
quyruqluq selliler kiyilgen; ularning hemmisi
leshker béshidek, yeni tughulghan yurti Kaldiyediki
Babilliqlarning qiyapitide idi. 16 U shuan ularghа qarap
ularning shehwaniy hewsini qozghighan, shuning
bilen ularni izdep Kaldiyege elchilerni ewetken.
17 Shuning bilen Babilliqlar uninggha, yeni uning
ashniliq orun-körpilirige yéqin kélip, uni öz zinaliri
bilen bulghighan; u özini ular bilen bille bulghighandin
kéyin ulardin bizar boldi. 18 U öz buzuqluqlirini ochuq
qilip, nomusini ashkarilishi bilen, jénim hedisidin
yirgen'gendek uningdinmu yirgendi. 19 Biraq u
yene özining yashliq künlirini, yeni Misir zéminida
buzuqluq pahishilik qilghan künlirini ésige keltürüp
öz buzuqluqlirini téximu köpeytti. 20 Uning erliki
éshek medekliridek, meniysi atlarningkidek bolghan
Babilning pahishiwaz erkeklirige qarap hewesliri
qozghaldi. 21 Sen yashliqingdiki buzuqluqliringgha,
yeni yashliqingda Misirliqlarning emcheklirinigni
silighinigha yene teshna bolup telmürdung. 22
Shunga, i Oholibah, — deydu Reb Perwerdigar —
Mana, Men jéning hazir bizar bolghan ashniliringni
özüngge qarshi qozghitimen, ularni sen bilen
qarshilishishqa hemme teripingdin élip kélimen; 23
Babilliqlar, barliq Kaldiyler, Pékodlar, Shoalar, Koallar
hemde Asuriylerning hemmisini ular bilen teng
qozghaymen; ularning hemmisi kélishken yigitler,
emeldar-hökümdarlar, ulugh begler we janablar,
hemmisi atqa min'gen chewendazlardur; 24 ular
qoral-yaraqlar, jeng harwiliri, yük harwiliri hem
zor bir top xelqler bilen sanga qarshi chiqidu;
ular özlirini hemme teripingde sipar-qalqanlar we
dubulghalarni kiyip sanga qarshi sepras bolidu;
béshinggha chüshidighan tégishlik jazani ularghа
tapshurimen, ular öz hökümliri boyiche jazalaydu.
25 Men muqeddeslikimdin chiqqan ghezepni sanga
qaritimen; shuning bilen ular qehr bilen séni bir
terep qilidu. Ular séning burnung we qulaqliringni
késiwétidu; sendin axirqi qalghanlar qilichlinidu; ular
oghul-qizliringni élip kétidu, sendin yenila qalghanlar
otta yutuwétilidu. 26 Ular sendin kiyim-kéchekliringni
éliwélip, güzel zibu-zinnetliringni bulaydu. 27 Shuning
bilen Men sende Misir zéminida bashlan'ghan
buzuqluqliringni we pahishilikliringni toxtitimen;
sen bu ishlargha yene telmürmeysen, Misirni qayta
eslimeysen. 28 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, Men séni özüng nepretlen'genlerning
qoligha, yeni jéning yirgen'genlerning qoligha
tapshurimen; 29 ular séni öchmenlik bilen bir terep
qilip, barliq ejirliringni élip kétip, séni tughma-
yalingach qaldurup, pahishilikliringning nomusini
ashkarilaydu. Sen eller bilen pahishilik qilghanliqing,
ularning mebudliri bilen özüngni bulghighanliqing
tüpeylidin, séning buzuqluqliring hem pahishilikliring
bularni béshinggha chüshürdi. 31 Hedengning
yolida özüng mangghansen; shunga Men uningdiki
qedehni séning qolungghimu tutquzdum. 32 —
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Hedengning
qedehini, chongqur we chong bir qedehni senmu
ichisen; sen reswa bolup mazaq qilinisen, chünki
uning hejimi chongdur; 33 sen dehshetlik we
halaket qedehi, yeni hedeng Samariyening qedehi
bilen mestlik hem derd-elemge toldurulisen; 34
sen uni ichiwétip yene yalaysen, hetta uning
parchilirinimu ghajilaysen, andin köksiliringnimu
yulup tashlaysen; chünki Men shundaq söz qildim,
deydu Reb Perwerdigar. 35 Shuning üchün Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki sen Méni
untup arqanggha tashliwetkenliking üchün, shunga
öz buzuqluqung hem pahishilikliringning jazasini
kötürisen. 36 We Perwerdigar manga mundaq dédi: — I
insan oghli, sen Oholah we Oholibamah üstige höküm
chiqiramsen? Emdi ularghа öz yirginchlik qilmishlirini
ayan qilip körsetkin. 37 Chünki ular buzuqluq qildi;
qolliri qan boldi; ular öz butliri bilen buzuqluq qilip,
uning üstige Manga tughqan öz balilirini ularning
ozuqi süpitide qurbanliq qilip ötküzüp béghishlidi.
38 Uning üstige ular Manga shundaq ish qilghanki,
oxshash bir künde ular Méning muqeddes jayimni
bulghap, «shabat kün»lirimni buzghan. 39 Chünki
ular öz balilirimni butlirigha soyghan chaghda, ular
oxshash bir künde muqeddes jayimni bulghashqa
kirdi; mana, ular Méning öyüm otturisida shundaq
qilghan. 40 Uning üstige ademlerni yiraqtin chaqirdi,
ularni élip kélishke elchi ewetti; mana, ular keldi;
sen ularni dep yuyunup, köz-qashliringgha osma
qoyup, özüngni zibu-zinnetler bilen perdazliding; 41
heshemetlik bir diwanda olturdung, uning aldigha
üstige Méning xushbuyum hem zeytun méyim
qoyulghan dastixanni qoydung; 42 ghemsiz yürgen bir
top kishilerning awazi uningda anglandi; chüprende
ademler bilen bille chöl-bayawandin Sébaiylarmu élip
kélindi; ular [hede-singilning] qollirigha bilezükler,
béshigha chirayliq tajlarni saldi. 43 Emdi Men zina-

buzuqluqlar bilen uprap qérighan pahishe toghruluq:
«Ular emdi uning bilen buzuqluq qiliwersun; chünki
u heqiqeten [pahishe]» — dédim. 44 — Shuning
bilen ular pahishe ayalgha yéqinlashqandek uninggha
yéqin bérip bille yatti; ular shundaq qilip Oholah
we Oholibamah bu ikki buzuq ayalgha yéqinliship
bille yatti. 45 Biraq heqqaniy ademler ularni zinaxor
ayallarni we qan tökküchi ayallarni jazalighan'gha
oxshash, ularning üstige höküm chiqirip jazalaydu;
chünki ular zinaxor ayallar, ularning qolliri qandur.
46 Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Bir top
ademlerni ularghа qarshi chiqirip élip kélimen, ularni
heryan'gha heydiwétishke we bulangchiliq qilishqa
tapshurimen. 47 Bu top kishiler ularni tashlar bilen
chalma-kések qilip, qilichliri bilen chépip soyidu;
ular ularning oghul-qizlirini öltüridu, öylirini ot
bilen köydüriwétidu. 48 Shuning bilen Men zéminde
buzuqluqqa xatime bérimen; shuning bilen barliq
ayallar silerdin sawaq élip silerning buzuqluqliringni
dorimaydu. 49 Ular buzuqluqungni öz béshinggha
qayturup chüshüridu, we siler mebudliringlargha
chétishliq bolghan gunahlarni kötürisiler; siler Méning
Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.

24 Toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide,
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, bu künni, del mushu künning
chislasini yéziwalghin; chünki del mushu künde
Babilning padishahi Yérusalémni muhasirige aldi. 3
Asiy jemetning aldigha bir temsilni qoyup mundaq
dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Qazanni
otning üstige qoyunglar, ot üstige qoyunglar, uninggha
su qoyunglar; 4 gösh parchiliri, herbir ésil gösh
parchilirini, put we qolini uninggha yighip sélinglar;
ésil ustixanlarnimu qoshunglar; 5 qoy padisidin
eng ésillirini élinglar; ustixanlarni pishurushqa
uning astigha otun toplap qoyunglar; uni qattiq
qaynitinglar, uningdiki ustixanlar obdan qaynisun. 6
— Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor
sheherning haligha, yeni dat basqan qazan'gha, héch
déti ketmeydighan qazan'gha way! Uningdiki hemmini
birdin-birdin al; uninggha nésiwe chéki tashlanmisun!
7 Chünki u tökken qan uning otturisida turidu; u qanni
topa bilen kömgili bolghudek yerge emes, belki taqir
tash üstige tökti. 8 Qehrimni qozghash, intiqam élish
üchün, u tökken qanning yépilmasliqi üchün taqir
tash üstige qaldurdum. 9 Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Qanxor sheherning haligha
way! Menmu uning otun döwisini yoghan qilimen!
10 Otunni döwilenglar, otni yiqip chuxchulanglar,
gösh obdan pishsun, dora-dermeklerni qoshunglar,
ustixanlar köyüp ketsun! 11 Andin qazanni qizitip,
uningdiki misni qipqizil qilinglar, ichidiki dagh-kirlar
éritilip, uning déti chiqiriwétilish üchün uni quruq
péti choghlar üstige qoyunglar! 12 Uning qilghan
awarichilikliri Méni upratti; Lékin uning qélin déti
uningdin ketmidi; Shunga uning déti otta turiwersun!
13 Séning paskinichilikingde buzuq pahishilik
bardur; Men séni pakizlimaqchi boldum, lékin
sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaymen déding;
emdi qehrimni üstüngge töküp toxtatmighuche
sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaysen. 14 Menki
Perwerdigar shundaq söz qildim; u emelge ashurulidu,
Men uni ada qilimen; Men ne buningdin yanmaymen,
ne héch sanga ichimni aghritmaymen, ne uningdin
ökünmeymen; ular séning yolliring we qilmishliring
boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalaydu — deydu
Reb Perwerdigar. 15 We Perwerdigarning sözi manga
kélip shundaq déyildi: — 16 «I insan oghli, Men séning
söyümlük köz qarichuqungni bir urush bilen sendin
élip kétimen; biraq sen héch matem tutma, héch
yighlima, héch köz yéshi qilma; 17 süküt ichide uh-zar
tartisen; ölgüchi üchün héch haza tutma; sellengni
béshinggha orap, keshliringni putunggha baghlighin;
yüzüngning töwinini yépiwetme, ademler épbergen
nandin yéme». 18 Shuning bilen Men etigende xelqke
söz qildim; kechqurunda ayalim öldi. Ikkinchi küni
etigende men buyrulghini boyiche ish qildim. 19
Emdi xalayiq manga: «Séning bu qilghan ishliringning
némini körsetkenlikini démemsen?» dédi. 20 Men
ularghа mundaq dédim: — Perwerdigarning sözi
manga kélip shundaq déyildi: — 21 Israil jemetige
mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
«Men Öz muqeddes jayimni, yeni sen pexirlen'gen
küch-tayanchingni, közünglarni xushal qilghuchi,
jéninglar teshna bolghan nersini bulghay dewatimen;
silerning keyninglarda qalghan qiz-oghullar qilich
bilen yoqilidu. 22 Shu tapta siler Men [Ezakiyal] hazir
qilghinimdek qilisiler; siler yüzünglarning töwinini
yapmaysiler, ademler épbergen nandin yémeysiler;
23 sellenglar béshinglarda, keshinglar ayaghliringda
boliwéridu; siler héch matem tutmaysiler yaki héch
yighlimaysiler; siler qebihlikliringlar ichide soliship,
bir-biringlargha qariship uh-zar tartisiler. 24 Shundaq
qilip Ezakiyalning özi silerge bésharet bolidu; u

qandaq qilghan bolsa, siler shundaq qilisiler; bu ish
emelge ashurulghanda, siler Méning Reb Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisiler. 25 — We sen, i insan
oghli, Men ulardin küch-istihkamini, ular pexrilen'gen
güzek göhrini, söyümlük köz qarichuqlirini, jan-jégiri
bolghan qiz-oghullirini ulardin mehrum qilidighan
künide, 26 — yeni shu künide, sanga bu xewerni
quliqinggha yetküzüsh üchün bir qachqun yéninggha
kelmemdu? 27 Shu künide aghzing échilghan bolidu,
sen bu qachqun bilen sözlishisen, yene héch gacha
bolmaysen; shundaq qilip ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu».

25 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, yüzüngni
Ammoniylargha qaritip, ularni eyiblep bésharet
bérip mundaq dégin: — 3 — Ammoniylargha
mundaq dégin — Reb Perwerdigarning sözini
anglanglar! Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Méning muqeddes jayim bulghan'ghanda, Israil
zémini weyran qilin'ghanda, Yehuda jemeti sürgün
qilin'ghanda sen ulargha qarap: «Wah! Yaxshi boldi!»
dégining tüpeylidin, 4 emdi mana, Men séni sherqtiki
ellerning igidarchiliqigha tapshurimen; ular séning
arangda bargah qurup, arangda chédirlirini tikidu;
ular méwiliringni yep, sütüngni ichidu. 5 Men Rabbah
shehirini tögiler üchün otlaq, Ammoniylarning yérini
qoy padiliri üchün aramgah qilimen; shuning bilen
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.
6 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Chünki sen Israil zéminigha qarap chawak chélip,
putungni tépcheklitip, qelbingdiki pütün öchmenlik
bilen xush bolghanliqing tüpeylidin, 7 emdi mana,
Men üstüngge qolumni uzartip, séni ellerge olja
bolushqa tapshurimen; Men séni xelqler ichidin
üzimen, memliketler ichidin yoqitimen; Men séni
halak qilimen; shuning bilen sen Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisen. 8 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Chünki Moab we Séirning: «Yehuda peqet
barliq bashqa eller bilen oxshash, xalas» dégini
tüpeylidin, 9 shunga mana, Men Moabning yénini —
chégrasidiki sheherlerni, zéminining pexri bolghan
Beyt-Yeshimot, Baal-Méon we Kiriatayim sheherliridin
bashlap yérip achimen; 10 ularni Ammoniylarning
zémini bilen bille sherqtiki ellerge tapshurimen;
Men Ammoniylarning yene eller arisida eslenmesliki
üchün, ularning igidarliqigha tapshurimen; 11
we Moab üstige höküm chiqirip jazalaymen; ular
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 12
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — chünki Édom
Yehuda jemetidin öch élip yamanliq qilip, shuningdek
éghir gunahkar bolghini tüpeylidin, intiqam alghnini
tüpeylidin, 13 — emdi Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Men Édomgha qolumni sozimen; shuning
bilen uni zéminidin ademler hem haywanlardin
mehrum qilimen; Men uni Téman shehiridin tartip
weyran qilimen; ular Dédan shehirigiche qilich bilen
yiqilidu. 14 Shuning bilen Men xelqim Israilning
qoli arqiliq Édom üstidin Öz intiqamimni alimen;
ular Méning achchiqim hem qehrim boyiche Édomda
ish qilidu; Édomiylar Méning intiqamimning néme
ikenlikini bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar.
15 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Filistiyler
intiqam niyiti bilen heriket qilip, kona öchmenliki
bilen Yehudani yoqitayli dep ich-ichidin öch alghini
tüpeylidin, 16 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, Men Filistiyening üstige qolumni uzartimen;
Men Keretiylerni qiriwétimen, déngiz boyidikilerning
qalduqlirinimu weyran qilimen. 17 Men ularning
üstige qehrilik tenbihlerni chüshürüp qattiq intiqam
alimen; ularning üstidin intiqam alghinimda ular
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.

26 On birinchi yili, ayning birinchi künide shundaq
boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — 2 I insan oghli, Turning
Yérusalém toghruluq: «Wah! Yaxshi boldi! Ellerning
derwazisi bolghuchi weyran boldi! U manga qarap
qayrilip échildi; uning weyran qilinishi bilen özümni
toyghuzimen!» dégini tüpeylidin, 3 — Shunga Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, i Tur, Men
sanga qarshimen, déngiz dolqunlarni qozghighandek,
köp ellerni sen bilen qarshilishqa qozghaymen; 4 ular
Turning sépillirini berbat qilip, uning munarlirini
chéqip yoqitidu. Uning üstidiki topilirini qirip tashlap,
uni taqir tash qilip qoyimen. 5 U peqet déngiz
otturisidiki torlar yéyilidighan jay bolidu; chünki Men
shundaq söz qildim, deydu Reb Perwerdigar; u eller
üchün olja bolup qalidu. 6 Uning quruqluqta qalghan
qizliri qilich bilen qirilidu; shuning bilen ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 7 — Chünki Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Tur bilen
qarshilishishqa Babil padishahi Néboqadnesar, yeni
«padishahlarning padishahi»ni, atlar, jeng harwiliri
bilen, atliq chewendazlar, qoshun we zor bir top
ademler bilen shimal teripidin chiqirip épkélimen. 8 U

quruqluqta qalghan qizlirini qilich bilen soyidu, sanga
muhasire poteylirini quridu, sépilgha chiqidighan
dönglükni yasaydu, sanga qarap qalqanlirini kötüridu.
9 U sépilliringgha bösküchi bazghanlarni qaritip
tikleydu, qoral-paltiliri bilen munarliringni chéqip
ghulitidu. 10 Uning atlirining köplükidin ularning
kötürgen chang-topisi séni qaplaydu; sépilliri bösülgen
bir sheherge bösüp kirgendek u séning qowuqliringdin
kirgende, sépilliring atliq eskerlerning, chaqlarning
hem jeng harwilirining sadasi bilen tewrinip kétidu.
11 Atlirining tuyaqliri bilen u barliq reste-kochiliringni
cheyleydu; u puqraliringni qilich bilen qiridu, küchlük
tüwrükliring yerge yiqilidu. 12 Ular bayliqliringni olja,
mal-tawarliringni ghenimet qilidu; ular sépilliringni
buzup ghulitip, heshemetlik öyliringni xarabe qilidu;
ular séning tashliring, yaghach-limliring we topa-
changliringni déngiz suliri ichige tashlaydu. 13 Men
naxshliringning sadasini tügitimen; chiltarliringning
awazi qaytidin anglanmaydu. 14 Men séni taqir tash
qilimen; sen torlar yéyilidighan bir jay bolisen, xalas;
sen qaytidin qurulmaysen; chünki Menki Perwerdigar
shundaq dégenmen, deydu Reb Perwerdigar. 15
Reb Perwerdigar Turgha mundaq deydu: — Sen
ghulap ketkiningde, yarilan'ghanlar ah-zarlighinida,
otturungda qirghin-chapqun qilin'ghanda, déngizning
chet yaqiliri tewrinip ketmemdu? 16 Déngizdiki
shahzadiler textliridin chüshüp, tonlirini biryaqqa
tashlap, keshtilik kiyim-kécheklirini séliwétidu; ular
özlirini qorqunch-titrek bilen pürkeydu; ular yerge
olturup, héch toxtawsiz titrep, sanga qarap sarasimige
chüshidu. 17 Ular sen üchün bir mersiyeni oqup
sanga mundaq deydu: — «I ahaleng déngizdikilerdin
bolghan, dangqi chiqqan, Déngiz üstidin küchlük
höküm sürgen, Öz wehshetliringni barliq déngizda
turuwatqanlargha salghan sheher! Sen we senda
turuwatqanlar neqeder halak bolghan! 18 Hazir séning
ghulap ketken kününgde, Déngiz boyidikiler titrep
kétidu; Déngizdiki arallar we qirghaqtikiler séning yoq
bolup ketkiningdin dekke-dükkige chüshüp qaldi».
19 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
«Men séni ademzatsiz sheherlerdek, xarabe sheher
qilghinimda, Men üstüngge déngiz chongqurluqlirini
chiqirip séni chökürginimde, Ulugh sular séni bésip
yapqanda, 20 Shu tapta Men séni hanggha chüshkenler
bilen bille chüshürimen, Qedimki zamandikilerning
qatarigha chüshürimen; Séni yerning tégiliride
turghuzimen; Séningde qaytidin ademzat bolmasliqi
üchün, Séni qedimki xarabiler arisigha, Hanggha
chüshkenler bilen bille bolushqa chüshürimen; Biraq
tiriklerning zéminida bolsa güzellik tiklep qoyimen; 21
Men séni bashqilargha bir agahi-wehshet qilimen; Sen
qaytidin héch bolmaysen; Ular séni izdeydu, biraq sen
menggüge tépilmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

27 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 Sen, i insan oghli, Tur toghruluq
bir mersiyeni aghzinggha élip uninggha mundaq
dégin: — 3 I déngizlarning kirish aghzida turuqluq,
déngiz boyiridiki köp eller bilen sodilashquchi,
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I Tur, sen
«Méning güzellikim kamaletke yetti!» déding. 4
Séning chégraliring bolsa déngizlarning otturisida idi;
Séni yasighanlar güzellikingni kamaletke yetküzdi. 5
Ular barliq taxtayliringni Sénirdiki qarighaylardin
yasighan; Sanga moma üchün ular Liwandin kédir
derixini épkelgen; 6 Palaqliringni Bashandiki dub
derexliridin yasighan; Palubangni semshit derexliridin
yasap, Kupros déngiz boyidiki pil chishi bilen
neqishligen. 7 Yelkining Misirdin keltürülgen keshtilik
libastin yasalghan, u sanga tugh bolghan; Sayiwining
bolsa déngiz boyidiki Élishahdiki kök we sösün
rextlerdin idi; 8 Zidondikiler hem Arwadtikiler
séning palaq urghuchiliring idi; Sende bolghan
danishmenler, i Tur, séning yol bashlighuchiliring idi.
9 Gebaldiki aqsaqallar we uning danishmenliri sende
bolup, kawakliringni étetti; Déngiz-okyandiki barliq
kémiler we ularning déngizchiliri mal almashturushqa
yéninggha kéletti. 10 Parslar, Ludtikiler, Liwiyedikiler
qoshun'gha tizimlinip, séning leshkerliring bolghan;
Ular qalqan-dubulghilirini üstüngge ésip, séni
heywetlik qilghan; 11 Arwadtikiler qoshuning bilen
her teripingde sépilliringda turup közette bolghan;
Gammadtikilermu munarliringda turghan; Ular
qalqan-qorallirini etrapinggha, sépilliringgha ésip
qoyghan; Ular güzellikingni kamaletke yetküzgen;
12 Tawarliringning mol bolghanliqidin Tarshish
sanga xéridar bolghan; Mehsulatliringgha ular
kümüsh, tömür, qeley, qoghushun tégiship bergen.
13 Jawan, Tubal we Meshek sen bilen soda
qilghan; Ular tawarliringgha ademlerning janliri,
mis qacha-qazanlarni tégishken. 14 Torgamah
jemetidikiler mehsulatliring üchün atlar, jeng atliri
we qéchirlarni tégiship bergen. 15 Dédandikiler
sen bilen sodilashqan; Déngiz boyiridiki köp xelq
sanga xéridar bolghan; Ular sanga dendan, ebnus

yaghichini töligen; 16 Suriye qol hünerliringning
mol bolghanliqidin sanga xéridar bolghan; Ular
mehsulatliringgha mawi yaqutlar, sösün rextlerni,
keshtilerni, nepis kanap rextlerni, marjanlarni,
qizil yaqutlarni tégiship bergen. 17 Yehuda we
Israil zéminidikilerdinmu sen bilen sodilashquchilar
bolghan; Tawarliringgha ular Minnitning bughdayliri,
péchiniler, hesel, zeytun méyi, melhem dorilarni
tégiship bergen. 18 Demeshq qol hünerliringning
mol bolghanliqidin, Herxil bayliqliring tüpeylidin
sanga xéridar bolup sanga Xelbonning sharablirini,
aq yunglarni tégiship bergen. 19 Wédan we Uzaldin
chiqqan Jawandikiler mehsulatliringgha soqulghan
tömür, qowzaqdarchin, égirni tégishkenidi. 20 Dédan
sanga at toqumlirini tégiship bergen; 21 Erebistan
we Kédardiki barliq shahzadiler sanga xéridar boldi;
Sanga paxlanlar, qochqarlar we öchkilerni tégiship
bergen. 22 Shéba hem Raamahdiki sodigerler sen
bilen tijaret qilghan; Mehsulatliringgha ular herxil
serxil tétitqular, qimmetlik jawahiratlar we altun
almashturup bergen. 23 Haran, Kanneh, Édendikiler
we Shéba, Ashur, Xilmadtiki sodigerler sen bilen
tijaret qilghan; 24 Ular sanga heshemetlik kiyim-
kéchek, sösün rextler we keshtiler, rengmureng
gilemlerni tégiship bergen; Bularning hemmisi
tügüncheklinip tana-arghamchilar bilen ching
baghlinip, bazaringgha kirdi. 25 Tarshishtiki kémiler
tawarliringni kötürgen karwanlardek bolghan;
Shuning bilen sen déngiz-okyanning baghrida mal
bilen toldurulup, intayin éghirliship ketkensen; 26
Séning palaq orghuchiliring séni ulugh sulargha
apardi; Sherq shamili séni déngiz-okyanning baghrida
pare-pare qiliwetti; 27 Séning mal-mülükliring,
bazarliring, déngizchiliring we yol bashlighuchiliring,
Kawakliringni etküchiler, sen bilen sodilashqan
sodigerler, sende bolghan barliq leshkerliring,
Jümlidin arangda toplan'ghan ademlerning hemmisi
sen örülüp ketken kününgde örülüp déngiz-
okyanning qoynigha gherq bolup kétidu. 28
Yol bashlighuchiliringning ah-zarliridin daladikiler
tewrep kétidu. 29 Palaq orghuchilarning hemmisi,
Déngizchilar, déngizda barliq yol bashlighuchilar
öz kémiliridin chüshidu; Ular quruqluqta turidu;
30 Ular sanga qarap awazini anglitip, Qattiq ah-
zar kötüridu; Ular topa-chang chiqirip béshigha
chachidu; Ular küller ichide éghinaydu. 31 Ular séni
dep chachlirini chüshürüp özlirini taz qilip, böz
kiyimlerge oraydu; Ular qattiq matem tutup sen
üchün zor derd-elem ichide yighlaydu. 32 Ular ah-
zarlirini kötürginide sen üchün bir mersiyeni oqup,
sen toghruluq haza qilip mundaq deydu: — «Tur
déngiz-okyanlar otturisida, hazir jimjit qilin'ghan!
Esli kim uninggha teng kéleleytti? 33 Mehsulatliring
déngiz-okyanlardin ötüp ketkende, Sen köp xelqlerni
qanaetlendürgen; Bayliqliring we tawarliringning
molluqi bilen yer yüzidiki padishahlarni béyitqansen.
34 Sen sularning chongqur tégide déngiz-okyanlar
teripidin pare-pare qilin'ghanda, Tawarliring hem
arangda bolghan top-top ademliringmu örülüp gherq
bolup ketti. 35 Barliq déngiz boyidikiler sanga qarap
alaqzade bolghan; Ularning padishahliri dehshet
qorqup, ularning yüzlirini sur basqan. 36 Xelqler
arisidiki sodigerler sanga qarap «ush-ush» qildi; Sen
özüng bir wehshet iding, emdi qaytidin bolmaysen»».

28 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, turning shahzadisige
mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
«Séning özüngni chong tutup: «Men bir ilahturmen;
Men Xudaning textige, yeni déngiz-okyanlarning
baghrida olturimen», dégensen; (Biraq sen insan,
Xuda emessen!) Sen öz könglüngni Xudaning köngli
dep oylap qalding. 3 Mana, sen Daniyaldin danasen;
Héchqandaq sir sendin yoshurun emes; 4 Danaliqing
we eqling bilen sen bayliqlargha ige boldung,
Altun-kümüshni xeziniliringge toplap qoydung; 5
Tijarette bolghan zor danaliqing bilen bayliqliringni
awuttung; Bayliqliring tüpeylidin özüngni chong
tuttung: — 6 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Sen öz könglüngni Xudaning köngli dep oylap
ketkenlikingdin, 7 Emdi mana, Men yat ademler,
Yeni ellerning dehshitini üstüngge épkélimen; Ular
danaliqingning parlaqliqini yoqitishqa qilichlirini
sughurup, Shan-sheripingni bulghaydu; 8 Ular séni
hanggha chüshüridu; Shuning bilen sen déngiz-
okyanlarning qoynida öltürülgenlerning ölümide
ölisen. 9 Emdi séni öltürgüchining aldida: «Men Xuda»
— demsen? Biraq sen özüngni sanjip öltüridighanning
qoli astida Tengri emes, insan bolup chiqisen. 10
Sen yat ademlerning qolida xetne qilinmighanlargha
layiq bolghan ölüm bilen ölisen; Chünki Men
shundaq söz qilghan», — deydu Reb Perwerdigar. 11
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 12 I insan oghli, Turning padishahi toghruluq
awazingni kötürüp bu mersiyeni aghzinggha élip

uninggha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — «Sen, kamaletning jewhiri bolghan,
Danaliqqa tolghan, güzellikte kamaletke yetkeniding;
13 Sen Érem baghchisi, yeni Xudaning baghchisida
bolghansen; Herbir qimmetlik tashlar, yeni qizil
yaqut, sériq göher we almas, béril yaqut, aq héqiq,
anartash, kök yaqut, zumret we kök qashtash sanga
yögek bolghan; Yaqut közliring we neqqashliring
altun ichige yasalghan; Sen yaritilghan kününgde
ular teyyarlan'ghanidi. 14 Sen bolsang mesihlen'gen
muhapizetchi kérub idingsen, Chünki Men séni
shundaq békitkenidim; Sen Xudaning muqeddes
téghida bolghansen; Sen otluq tashlar arisida
yüretting; 15 Sen yaritilghan kündin béri, sende
qebihlik peyda bolghuche, yolliringda mukemmel
bolup kelgeniding. 16 Qilghan sodiliringning
köp bolghanliqidin sen zorluq-zumbuluq bilen
tolup, gunah sadir qilghan; Shunga Men séni
Xudaning téghidin haram nerse dep tashliwetkenmen;
Men séni, i muhapizetchi kérub, otluq tashlar
arisidin heydep yoqatqanmen; 17 Séning könglüng
güzelliking bilen tekebburliship ketti; Parlaqliqing
tüpeylidin sen danaliqingni bulghighansen; Men
séni yerge tashliwettim; Padishahlar séni körüp
yétishi üchün Men séni ular aldida yatquzdum. 18
Séning qebihlikliringning köplüki tüpeylidin, Qilghan
sodangning adilsizliqi tüpeylidin, Öz muqeddes
jayliringni bulghighansen; Men özüngdin bir otni
chiqardim, U séni köydürüp yewetti; Shuning bilen
sanga qarap turghanlarning hemmisining köz aldida,
Men séni yerde qalghan küllerge aylanduruwettim. 19
Séni tonughanlarning hemmisi sanga qarap sarasimide
qalidu; Sen özüng bir wehshet bolup qalding,
emdi qaytidin bolmaysen». 20 Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 21 I insan
oghli, yüzüngni Zidon'gha qaritip uni eyiblep
bésharet bérip mundaq dégin: — 22 Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana, Men sanga qarshi, i
Zidon; Özüm arangda ulughlinimen; Men uning
üstige höküm chiqirip jazalighinimda, Özümni
uningda pak-muqeddes ikenlimni körsetkinimde, Ular
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 23
Men ulargha wabani ewitip, reste-kochilirida qan
aqquzimen; Uninggha qarshi chiqqan qilichning
her etrapida bolghanliqidin otturisida öltürülgenler
yiqilidu; Shuning bilen ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu; 24 Ular yene Israil
jemetini közge ilmighan etrapidikiler arisida, Israil
üchün ademni sanjighuchi jighan yaki derd-elemlik
tiken bolmaydu; Shuning bilen ular Méning Reb
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». 25 Reb
Perwerdigar mundaq deydu: «Men ular tarqitilghan
eller arisidin Israil jemetini qaytidin yighqinimda,
ularda ellerning köz aldida Özümning pak-muqeddes
ikenlikimni körsetkinimde, emdi ular Men Öz qulum
bolghan Yaqupqa teqdim qilghan, özining zéminida
olturidu; 26 ular uningda tinch-amanliq ichide yashap,
öylerni sélip üzümzarlarni tikidu; Men ularni közge
ilmaydighan etrapidikilerning hemmisining üstige
höküm chiqirip jazalighinimda, ular tinch-amanliq
ichide turidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar,
ularning Xudasi ikenlikimni bilip yétidu».

29 Oninchi yili, oninchi ayning on ikkinchi künide
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, yüzüngni Misir padishahi
Pirewn'ge qaritip uni we Misirning barliq ehlini
eyiblep bésharet bérip munu sözlerni dégin: — 3
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I öz-özige:
«Bu derya özümningki, men uni özüm üchün
yaratqanmen» dégüchi bolghan, öz deryaliri otturisida
yatqan yoghan ejdiha Misir padishahi Pirewn,
mana, Men sanga qarshimen! 4 Men qarmaqlarni
éngekliringge sélip, deryaliringdiki béliqlarni öz
qasiraqliringgha chaplashturup séni deryaliring
otturisidin chiqirimen; deryaliringdiki barliq béliqlar
qasiraqliringgha chaplishidu. 5 Men séni, yeni sen we
deryaliringdiki barliq béliqlarni chöl-bayawan'gha
tashlaymen; sen dalagha chüshüp yiqilisen. Héchkim
séni yighmaydu, depne qilmaydu; Men séni yer
yüzidiki haywanlar, asmandiki uchar-qanatlarning
ozuqi bolushqa teqdim qilimen. 6 Shuning bilen
Misirda barliq turuwatqanlar Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu; chünki ular Israil jemetige
«qomush hasa» bolghan. 7 Ular séni qol bilen
tutqanda, sen yérilip, ularning pütkül mürilirini
tiliwetting; ular sanga tayan'ghanda, sen sunup, pütkül
bellirini mitkut qiliwetting». 8 Emdi Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Mana, Men üstüngge bir qilich
chiqirip, sendiki insan we haywanlarni qiriwétimen.
9 Misir zémini weyrane we xarabiler bolup qalidu;
shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétidu; chünki Pirewn: «Nil deryasi méningki,
men uni yaratqanmen» dégenidi. 10 Shunga mana,
Men sanga hem séning deryaliringgha qarshimen;

Men Misir zéminini Migdoldin Sewen'giche, yeni
Éfiopiyening chégrasighiche pütünley xarabe-weyrane
qiliwétimen. 11 Qiriq yil ichide, insanning yaki
haywanning ayighi uni bésip ötmeydu we uningda
héch adem turmaydu. 12 Men Misir zéminini
weyran qilin'ghan zéminlar arisida weyran qilimen;
we uning sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler
arisida qiriq yil weyran bolidu; Men Misirliqlarni
eller arisigha tarqitiwétimen, ularni memliketler
arisigha taritimen». 13 Biraq Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Qiriq yilning axirida Men Misirliqlarni
tarqitilghan ellerdin yighip qayturimen; 14 Men
Misirni sürgündin eslige keltürüp, ularni Patros
zéminigha, yeni tughulghan zémin'gha qayturimen;
ular shu yerde töwen derijilik bir memliket bolidu. 15
U memliketler arisida eng töwen turidu; u qaytidin
özini bashqa eller üstige kötürmeydu; Men ularni
peseytimenki, ular qaytidin bashqa eller üstidin
höküm sürmeydu. 16 [Misir] qaytidin Israil jemetining
tayanchisi bolmaydu; eksiche ular daim Israil üchün
uningdin panah izdesh gunahining esletmisi bolidu;
andin ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni bilip
yétidu». 17 Yigirme yettinchi yili, birinchi ayning
birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 18 I insan oghli,
Babil padishahi Néboqadnesar Turgha jeng qilishta
qoshunini qattiq japaliq emgekke saldi; shuning bilen
herbir bash taqir bolup ketti, herbir müre sürkilip
yéghir bolup ketti; biraq ne u ne qoshuni Tur bilen
qarshilashqan emgekte héchqandaq heq almidi; 19
shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
Men Misir zéminini Babil padishahi Néboqadnesargha
teqdim qilimen; u uning bayliqlirini élip, oljisini
bulap, ghenimitini tutup élip kétidu; bular uning
qoshuni üchün ish heqqi bolidu. 20 Men uninggha
[Turgha] jeng qilghanning ish heqqi üchün Misir
zéminini teqdim qildim; chünki ular Méni dep ejir
qildi, — deydu Reb Perwerdigar. 21 — Men shu künde
Israil jemeti üchün bir münggüz östürüp chiqirimen,
we sen [Ezakiyalning] aghzingni ular arisida achimen;
shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni
bilip yétidu.

30 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, bésharet bérip: — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler dad-peryad
sélip: «Way shu küni!» — denglar!» — dégin. 3
Chünki kün yéqinlashti; berheq, Perwerdigarning
küni, bulutlar qaplan'ghan kün yéqinlashti; u ellerning
béshigha chüshidighan kündur. 4 Shuning bilen bir
qilich Misir üstige chüshidu; öltürülgenler Misirda
yiqilghanda, uning zor bayliqliri bulinip ketkende,
uning ulliri örülüp chüshkende, Éfiopiyelikler derd-
elem tartidu. 5 Éfiopiye, Put, Lud, barliq Erebiye,
Liwiye we ehde qilin'ghan zémindikilermu Misir
bilen bille qilichlinidu. 6 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Misirni qollaydighanlar yiqilidu; uning
küchidin bolghan pexri yerge chüshidu; Migdoldin
Sewen'giche bolghan xelq qilichlinidu, — deydu
Reb Perwerdigar. 7 — Ular weyran qilin'ghan
zéminlar arisida weyran qilinidu; uning sheherliri
xarabe qilin'ghan sheherler arisida yatidu. 8
Shuning bilen, Men Misirgha ot salghinimda, uning
yardimide bolghanlar sundurulghanda, ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; 9 Shu küni
elchiler Éfiopiyeni qorqitish üchün kémilerde olturup
mendin chiqidu; Misirning béshigha chüshken
kündek ularghimu azab-oqubet chüshidu; mana, u
kéliwatidu! 10 Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men
yene Misirning top-top ademlirini Babil padishahi
Néboqadnesarning qoli bilen tügitimen. 11 U we
uning bilen kelgen xelqi, yeni ellerning arisidiki
eng dehshetliki zéminni halak qilishqa élip kélinidu;
ular Misir bilen qarshilishqa qilichlarni sughurup,
zéminni öltürülgenler bilen tolduridu. 12 Men Nil
deryalirini qurutimen, We zéminni rezil ademlerning
qoligha sétiwétimen; Zémin we uningda turghan
hemmini yat ademlerning qolida weyrane qilimen;
Menki Perwerdigar shundaq söz qilghan». 13 Reb
Perwerdigar mundaq deydu: «Men Nof shehiridin
butlarni yoqitimen, oyghan mebudlarnimu yoqitimen;
Misir zéminidin qaytidin shahzade bolmas; Men Misir
zéminini qorqunchqa chüshürimen. 14 Men Patros
shehirini weyrane qilip, Zoan shehiride ot salimen,
No shehiri üstidin höküm chiqirip jazalaymen. 15
Misirning istihkami bolghan Sin shehirining üstige
qehrimni tökimen; No shehirining top-top ademlirini
qiriwétimen. 16 Men Misirda bir ot salimen; Sin
azablardin tolghinip kétidu; No shehiri bösülidu,
Nof shehiri her küni yawlargha yüzlinidu. 17
Awen we Pibeset sheherliridiki yigitler qilichlinidu;
bu sheherler sürgün qilinidu. 18 Méning shu
yerde Misirning boyunturuqlirini sundurghinimda,
Tahpanes shehiride kün qarangghulishidu; uningda
öz küchidin bolghan pexri yoqilidu; bir bulut

uni qaplaydu; uning qizliri sürgün qilinidu.
19 Men shundaq qilip Misir üstidin höküm
chiqirip jazalaymen; we shular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu». 20 On birinchi yili,
birinchi ayning yettinchi künide shundaq boldiki,
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 21 I insan oghli, Men Misir padishahi Pirewnning
bilikini sundurdum; we mana, u dawalinishqa
téngilmidi, yaki qilich tutushqa téngiq bilen
kücheytilmidi. 22 — Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Mana, Men Misir padishahi Pirewn'ge
qarshimen; Men uning bileklirini, hem küchlük
bolghinini hem sundurulghan bilikini üzüwétimen;
shuning bilen qilichini qolidin chüshürmen; 23
Misirliqlarni ellerge tarqitiwétimen, memliketler
arisigha taritimen. 24 Men Babil padishahining qolini
kücheytip, qilichimni uning qoligha tutquzimen; Men
Pirewnning bileklirini sundurimenki, u Babil padishahi
aldida ejili toshqan yarilan'ghan ademdek ah-zarlar
bilen ingraydu. 25 Men Babil padishahining bileklirini
kücheytimen, we Pirewnning bilekliri sanggilap
qalidu; Men Öz qilichimni Babil padishahining
qoligha tutquzghinimda, u uni Misir zémini üstige
sozghinida, ular Méning Perwerdigar ikenlimni
tonup yétidu; 26 we Men Misirliqlarni eller arisigha
tarqitimen, memliketler ichige taritimen; we ular
Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yétidu».

31 On birinchi yili, üchinchi ayning birinchi künide
shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga
kélip mundaq déyildi: — 2 I insan oghli, Misir
padishahi Pirewn'ge we uning top-top ademlirige
mundaq dégin: — Emdi sen büyüklüküngde kim sen
bilen teng bolalaydu? 3 Mana, Asuriyemu Liwandiki
bir kédir derixi idi; uning ormanliqqa saye bergen
güzel shaxliri bolup, u intayin égiz boyluq idi; uning
uchi bulutlargha taqashqanidi; 4 Sular uni yoghan
qilip, chongqur bulaqlar uni égiz qilip östürgendi;
ériqliri uning tüwidin, etrapidin éqip ötetti, ular öz
östenglirini daladiki barliq derexlergiche ewetkenidi.
5 Shuning bilen, u bixlan'ghan waqitta, mol sular bilen
égizliki barliq derexlerdin égiz bolghan, uning shaxliri
köpeygen we shaxchiliri uzun bolghan; 6 asmandiki
barliq uchar-qanatlar uning shaxlirida uwilighan,
shaxchiliri astida daladiki barliq janiwarlar balilighan;
uning sayisi astida barliq ulugh eller yashighan. 7
Shundaq bolup uning shaxliri kéngiyip, u büyüklükide
güzelleshken; chünki uning yiltizliri mol sularghа
yetken. 8 Xudaning baghchisidiki kédir derexlermu
uni tosalmaytti; qarighaylar uning shaxliridek, chinar
derexliri uning shaxchiliridekmu kelmeytti; Xudaning
baghchisidiki héchqandaq derex güzellikte uninggha
oxshimaytti. 9 Men uni shaxlirining köplüki bilen
güzel qilghanmen; Xudaning baghchisida bolghan
barliq derexler, yeni Éremdiki derexler uningdin heset
qilghanidi. 10 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Chünki u özini égiz kötürüp, uchini bulutlargha
taqashturup uzartqanliqi, égizlikidin könglining
tekebburlashqanliqi tüpeylidin, 11 emdi Men uni
üzül-késil bir terep qilishqa uni ellerning arisidiki
mustebitning qoligha tapshurdum; Men uni rezilliki
tüpeylidin heydep chetke qaqqanidim. 12 Yat ademler,
yeni eller arisidiki eng wehshiler uni késip tashlidi.
Shaxliri taghlar we barliq jilghalargha yiqilip, uning
shaxchiliri zémindiki barliq jiralargha sundurulup
yatidu; yer yüzidiki xelqler uning sayisidin chiqip
uningdin néri ketti. 13 Uning yiqilghan gholi üstige
asmandiki barliq uchar-qanatlar qonup yashaydu;
daladiki barliq janiwarlar shaxliri üstide turidu. 14
Buning meqsiti, sulardin sughirilidighan derexlerning
héchbiri özini égiz kötürmisun, yaki uchini bulutlargha
taqashturmisun, yaxshi sughirilidighan derexlerning
héchbiri undaq égizlikke kötürülmisun üchündur;
chünki ularning hemmisi ölümge békitilgen — yerning
tégilirige chüshüshke békitilgenlerning, ölidighan
adem balilirining, hanggha chüshidighanlarning
qatarididur. 15 — Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — U tehtisaragha chüshken künide, Men üning
üchün bir matem tutquzghanmen; chongqur sularni
étiwétip uning bulaq-ériqlirini tosuwetkenmen;
shuning bilen uning ulugh suliri tizginlen'gen. Men
Liwanni uning üchün qariliq kiygüzdüm; uning
üchün daladiki barliq derexler soliship ketti. (Sheol
h7585) 16 Men uni hanggha chüshidighanlar bilen
bille tehtisaragha tashliwetkinimde, uning yiqilghan
chaghdiki sadasi bilen ellerni tewritiwettim; shuning
bilen Érem baghchisidiki barliq derexler, Liwandiki
serxil we eng ésil derexler, yaxshi sughirilghan hemme
derexler yer tégiliride turup teselli tapqan. (Sheol
h7585) 17 Uning sayiside turghanlar we eller arisida
uni qollaydighanlar uning bilen teng tehtisaragha,
qilich bilen öltürülgenlerning yénigha chüshken. (Sheol
h7585) 18 Qéni éyte, Érem baghchisidiki derexlerning
qaysisi shan-sherep we güzellikte sen [Misirgha] teng
kéleleytti? Biraq senmu Érem baghchisidiki derexler

bilen teng yer tégilirige chüshürülisen; sen xetne
qilinmighanlar arisida, qilich bilen öltürülgenler bilen
bille yatisen; mana bu Pirewn we uning top-top
ademlirining hemmisining nésiwisidur, deydu Reb
Perwerdigar.

32 On ikkinchi yili, on ikkinchi ayning birinchi
künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi
manga kélip shundaq déyildi: — 2 I insan oghli, Misir
padishahi Pirewn üchün bir mersiyeni aghzinggha
élip uninggha mundaq dégin: — Sen özüngni
eller arisida bir shirgha oxshatqansen, biraq sen
déngiz-okyanlar arisidiki bir ejdihasen, xalas; sen
palaqliship ériqliringni éship tashturup, sulirini
ayaghliring bilen chalghitip, deryalirini léyitip
qoydung. 3 — Emdi Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Köp ellerning top-top ademliri aldida
Öz torumni üstüngge yéyip tashlaymen; ular séni
torumda tutup tartishidu. 4 Men séni quruqluqta
qaldurup, dalagha tashlaymen; asmandiki barliq
uchar-qanatlarni üstüngge qondurup, yer yüzidiki
janiwarlarni séningdin toyundurimen; 5 göshüngni
taghlar üstige qoyimen, jilghilarni pütkül ezaying
bilen toldurimen; 6 Men qéningning éqishliri bilen
zéminni hetta taghlarghichimu sughirimen; jiralar sen
bilen toshup kétidu. 7 Nurungni öchürginimde, Men
asmanlarni tosuwétimen, yultuzlarni qara qilimen;
quyashni bulut bilen qaplaymen, ay nur bermeydu. 8
Asmanlardiki barliq parlaydighan nurlarni üstüngde
qara qilip, zémininggе qarangghuluqni qaplaymen,
deydu Reb Perwerdigar. 9 Men eller arisigha, yeni
sen tonumighan memliketler arisigha séning halaktin
[qalghan ademliringni] élip ketkinimde, köp ellerning
yürikini biaram qilimen; 10 Men köp ellerni sen bilen
alaqzade qilimen, ularning padishahliri sanga qarap
dehshetlik qorqishidu; Men qilichimni ularning köz
aldida oynatqinimda, yeni séning yiqilghan küningde
ularning herbiri öz jan qayghusida her deqiqe
tewrinidu. 11 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — «Babil padishahining qilichi üstüngge
chiqidu. 12 Palwanlarning qilichliri bilen Men séning
top-top ademliringni yiqitimen; ularning hemmisi
eller arisidiki mustebitlerdur; ular Misirning pexrini
yoqitidu, uning top-top ademliri qurutuwétilidu. 13
Men zor sular boyidin barliq haywanlirinimu halak
qilimen; insan ayighi qaytidin ularni chalghatmaydu,
haywanlarning tuyaqliri qaytidin ularni léyitmaydu.
14 Shuning bilen Men ularning sulirini tindurimen;
ularning ériqlirini süpsüzük maydek aqturimen, deydu
Reb Perwerdigar. 15 — Men Misir zéminini weyrane
qilghinimda, zémin özining barliqidin mehrum
bolghinida, Men uningdiki barliq turuwatqanlarni
uruwetkinimde, emdi ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu. 16 — Bu bir mersiye; ular
uni oquydu — Ellerning qizliri matem qilip uni
oquydu; mersiyeni ular Misir we uning barliq top-
top ademlirige oquydu, — deydu Reb Perwerdigar. 17
On ikkinchi yili, ayning on beshinchi künide [yene]
shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip
shundaq déyildi: — 18 I insan oghli, Misirning top-top
ademliri üchün ah-zar chekkin; shuningdek ularni,
yeni uni küchlük ellerning qizliri bilen bille töwen'ge,
hanggha chüshidighanlargha hemrah bolushqa yer
tégilirige chüshürüp tashliwet; 19 güzellikte sen
kimdin artuq iding? Emdi chüshüp, xetne qilinmighan
bilen bille yat! 20 Ular qilich bilen öltürülgenler
arisigha yiqilidu; qilich sughuruldi; u we uning top-top
ademlirining hemmisi sörep apiriwétilsun! 21 Emdi
palwanlarning arisidiki batur-ezimetler tehtisaraning
otturisida turup [Misir] we uni qollighanlargha söz
qilidu: —«Mana, ular chüshti, ular jim yatidu — xetne
qilinmighanlar, qilich bilen öltürülgenler!». (Sheol
h7585) 22 — Mana, shu yerdidur Asuriye we uning
yighilghan qoshuni; uning görliri öz etrapididur;
mana ularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan.
23 Ularning görliri chongqur hangning tégididur;
uning yighilghan qoshuni öz göri etrapida turidu; ular
tiriklerning zéminida ademlerge wehshet salghanlar
— bularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan.
24 Mana Élam we uning görining etrapida turghan
uning barliq top-top ademliri; ularning hemmisi
öltürülgen, qilichlan'ghan, ular xetne qilinmighan péti
yer tégilirige chüshkenler — yeni tiriklerning zéminida
ademlerge öz wehshitini salghanlar! Biraq hazir
ular hanggha chüshkenler bilen bille iza-ahanetke
chömidu. 25 Kishiler uning üchün öltürülgenler
arisida, top-top ademliri arisida bir orun raslighan;
xelqining görliri uning etrapididur; ularning hemmisi
xetne qilinmighanlar, qilichlan'ghanlar; shunga
ular hanggha chüshkenler bilen bille iza-ahanetke
qalidu; ular öltürülgenler arisigha yatquzulidu —
gerche tiriklerning zéminida ularning wehshiti
ademlerge sélin'ghan bolsimu! 26 Mana shu yerde
Meshek bilen Tubal barliq top-top ademliri bilen
turidu; ularning görliri öz etrapididur; ularning

hemmisi xetne qilinmighanlar, qilichlan'ghanlar —
gerche ular tirik turuwatqanlarning zéminida öz
wehshitini ademlerge salghan bolsimu! 27 Ular
jeng qoralliri bilen tehtisaragha chüshken, qilichliri
öz béshi astigha qoyulghan, xetne qilinmay turup
yiqilghan palwanlar arisida yatmaydu; ularning
qebihlikliri öz ustixanliri üstide bolidu — gerche
ular tiriklerning zéminida baturlarghimu wehshet
salghan bolsimu! (Sheol h7585) 28 Sen [Pirewnmu] xetne
qilinmighanlar arisida tarmar bolup, qilich bilen
öltürülgenler arisida yatisen. 29 Mana shu yerde
Édom, uning padishahliri, barliq shahzadilirimu;
ular küchlük bolsimu, qilichlan'ghanlar bilen bille
yatquzulidu; ular xetne qilinmighanlar arisida,
hanggha chüshidighanlar bilen bille yatidu. 30
Mana shimaldiki shahzadiler, hemmisi; mana barliq
Zidondikiler, öltürülgenler bilen bille chüshken;
gerche öz küchi bilen wehshet salghan bolsimu,
ular hazir xijalette qaldi; ular xetne qilinmighan
bolup, qilichlan'ghanlar arisida yétip, hanggha
chüshidighanlar bilen bille xijaletke qalidu. 31 Pirewn
bularni köridu, shuningdek özining qilichlan'ghan top-
top ademliri toghruluq, yeni özi we qoshuni toghruluq
ulardin teselli alidu, — deydu Reb Perwerdigar. 32 —
Gerche Men uning wehshitini tirik turuwatqanlarning
zéminigha saldurghan bolsammu, biraq u xetne
qilinmighanlar arisigha, qilich bilen öltürülgenler
arisigha yatquzulidu, — yeni Pirewn we uning barliq
top-top ademliri, — deydu Reb Perwerdigar.

33 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, el-yurtungdikilerge
söz yetküzüp ularghа mundaq dégin: — Men qilichni
melum bir zémin üstige chiqarghinimda, zémindiki
xelq öz arisidin bir ademni tépip uni közetchi
békétse, — 3 u qilichning zémin üstige chiqqanliqini
körüp, kanay chélip xelqni agahlandursa, 4 kimdikim
kanay awazini anglap, agahni almisa, qilich kélip
uni élip ketse, emdi uning qéni öz béshi üstige
bolidu. 5 U kanay awazini anglap, agahni almighan;
shunga uning qéni özige bolidu; u agah alghan
bolsa, jénini qutquzghan bolatti. 6 Biraq közetchi
qilichning kéliwatqinini körüp, kanay chalmay, xelqni
agahlandurmisa, emdi qilich kélip ular arisidin
birawni élip ketse, undaqta u öz qebihlikide élip
kétilidu; biraq uning qéni üchün Men közetchidin
hésab alimen. 7 Emdi, i insan oghli, Men séni
Israil jemeti üchün közetchi dep békitkenmen; sen
Méning aghzimdin xewer anglap, ularghа Mendin
agah yetküzisen. 8 Men rezil ademge: «I rezil adem,
sen choqum ölisen» désem, we özüng bu rezilni yolidin
yandurushqa söz qilmay uni agahlandurmisang, u
rezil öz qebihlikide ölidu; biraq uning qéni üchün
sendin hésab alimen. 9 Biraq sen rezilni yolidin yénish
toghruluq agahlandursang, u yolidin yanmisa, u öz
qebihlikide ölidu; biraq özüng öz jéningni qutquzup
qalisen. 10 Emdi sen, i insan oghli, Israil jemetige
söz qilip: — Siler: «Bizning itaetsizliklirimiz we
gunahlirimiz béshimizdidur, biz ular bilen zeipliship
kétiwatimiz; emdi biz qandaqmu hayatqa érishimiz?»
deysiler. 11 Ularghа sözümni yetküzüp: «Men hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar,
— Men rezil ademning ölümidin héch xursenlikim
yoqtur; peqet ularni rezil yolidin yénip hayatqa
érishsun deymen; rezil yolliringlardin yéninglar,
yéninglar! Némishqa ölgünglar kélidu, i Israil jemeti?!»
— dégin. 12 We sen, i insan oghli, el-yurtungdikilerge
mundaq dégin: — Heqqaniy ademning heqqaniyliqi
asiyliq qilghan künide uni qutquzmaydu; hem rezil
adem bolsa, u öz rezillikidin yan'ghan künide
rezillikidin yiqilmaydu; heqqaniy adem gunah sadir
qilghan künide, u eslidiki heqqaniyliqi bilen hayatta
turiwermeydu. 13 Men heqqaniygha: «Sen berheq
hayatqa érishsen» déginimde, u öz heqqaniyliqigha
tayinip qebihlik sadir qilsa, emdi uning heqqaniy
ishliridin héchqaysisi eslenmeydu; eksiche u ötküzgen
qebihliki tüpeylidin ölidu. 14 Emdi men rezilge: «Sen
choqum ölisen» désem, biraq u gunahidin yénip, köz
aldimda adalet we heqqaniyliqni yürgürse — 15 Rezil
adem qerzge kapaletke alghan nersini qayturup berse,
— bulangchiliqta alghanni qayturup berse — qebihlik
sadir qilmay, hayat belgilimiliride mangsa — emdi u
berheq hayatqa ige bolidu, u ölmeydu. 16 Uning sadir
qilghan gunahliridin héchqaysisi eslenmeydu; u adalet
we heqqaniyliqni yürgürgen — u berheq hayatqa
ige bolidu. 17 Biraq el-yurtungdikiler: «Rebning
yoli hemmige barawer emes» deydu; emeliyette
ularning yoli bolsa hemmige barawer emes. 18
Heqqaniy adem öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni
sadir qilsa, u buningda ölidu. 19 Rezil adem öz
rezillikidin yénip, adalet we heqqaniyliq yürgürse,
bu ishlardin hayatqa ige bolidu. 20 Lékin siler:
«Rebning yoli hemmige barawer emes» deysiler; i Israil
jemeti, Men herqaysinglargha öz yolliringlar boyiche
üstünglerge höküm chiqirimen! 21 We shundaq

boldiki, sürgün bolghan on ikkinchi yili, oninchi
ayning beshinchi künide, Yérusalémdin qachqan
birsi yénimgha kélip: «Sheher bösüldi!» — dédi. 22
Emdi qachqan ademning yétip kélishining aldinqi
axshimida Perwerdigarning qoli méning wujudumgha
qon'ghanidi; shuning bilen U aghzimni échip qoydi;
aghzim échilip, men yene gacha bolmidim. 23
We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 24 I insan oghli, Israil zéminidiki xarabe
jaylarda turuwatqanlar: «Ibrahim peqet bir adem
turupmu bu zémin'gha miras bolghanidi; biraq biz köp
ademmiz; emdi zémin beribir bizge teqdim qilindi» —
dep éytiwatidu. 25 Shunga ulargha mundaq dégin:
— Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler göshni
qan bilen yeysiler; siler öz mebudliringlarni bash
kötürüp izdeysiler; siler qan töküwatisiler; emdi siler
zémin'gha miras bolamsiler? 26 Siler qilichinglargha
tayinisiler, siler yirginchlik ishlarni chiqirisiler,
herbiringlar öz qoshnisining ayaligha buzuqchiliq
qilidu. Emdi siler zémin'gha miras bolamsiler?». 27
Ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq
deydu: Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq,
xarabe jaylarda turuwatqanlar qilichlinip yiqilidu;
dalada qalghanni yawayi haywanlarning yewétishke
tapshurimen; istihkamlar we gharlarda turghanlarmu
waba késilidin ölidu. 28 Men zéminni weyrane
we chöl-bayawan qilimen; uning küchidin bolghan
pexri yoqilidu; Israilning taghliri weyrane boliduki,
ulardin ötküchi héchbir adem bolmaydu. 29 Ularning
yürgüzgen yirginchlik qilmishliri tüpeylidin Men
zéminni weyrane we chöl-bayawan qilghinimda ular
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». 30
— Emdi sen bolsang, i insan oghli, el-yurtungdikiler
herdaim séni aghzigha élip öylirining tamlirining
yénida we derwazilarda sözlep bir-birige hem
herbiri öz qérindishigha sen toghruluq: «Qéni bérip,
Perwerdigardin néme söz barkin, anglap kéleyli!»
— deydu. 31 Ular jamaet süpitide yéninggha kélip,
Méning xelqimning süpitide aldingda olturidu; ular
sözliringni anglaydu, biraq ulargha emel qilmaydu;
ular aghzi bilen sanga muhebbet körsitidu, biraq
köngli haram menpeetke tartidu; 32 mana, sen ular
üchün peqet yéqimliq awaz bilen, sazliri obdan
tengshilip éytilghan muhebbet naxshisisen, xalas; ular
sözliringni anglaydu, biraq ulargha emel qilmaydu.
33 Emdi buning hemmisi emelge ashurulghinida (u
berheq emelge ashurulidu!) ular bir peyghemberning
ularning arisida bolghanliqini tonup yétidu».

34 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, bésharet bérip
Israilni baqquchi padichilarni eyiblep mundaq
dégin: — Padichilargha mundaq dégin: — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Özlirinila béqiwatqan
Israilning padichirining haligha way! Padichilarning
padisini ozuqlandurush kérek emesmu? 3 Siler
yéghini özünglar yeysiler, yungini özünglar
kiysiler; bordalghan ésil malni soyusiler; lékin
qoylarni baqmaysiler. 4 Ajizlarni kücheytmidinglar,
késellerni saqaytmidinglar, zeximlen'genlerni
téngip qoymidinglar, tarqilip ketkenlerni qayturup
ekelmidinglar, ézip ketkenlerni izdep barmidinglar;
eksiche siler zorluq-zumbuluq we rehimsizlik bilen
ular üstidin höküm sürüp kelgensiler. 5 Ular padichisiz
bolup tarqilip ketti; ular tarqilip kétip daladiki barliq
haywanlargha ozuq bolup ketti. 6 Méning qoylirim
barliq taghlar arisidin, her yuqiri égizlik üstide ténep
ketti; Méning qoylirim pütkül yer yüzige tarqip ketti,
biraq ularni tépishqa tirishquchi yaki izdigüchi yoq
idi. 7 Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini
anglanglar: — 8 Men hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu Reb Perwerdigar, — Qoylirimning padichisi
bolmighachqa, ular ow bolup qaldi, daladiki herbir
haywan'gha ozuq boldi; chünki Méning padichilirim
Öz padamni izdimeydu, ular peqet özlirini baqidu,
Méning qoylirimni baqmaydu. 9 — Shunga, i
padichilar, Perwerdigarning sözini anglanglar! 10
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
padichilargha qarshimen; Men Öz qoylirimning
hésabini ulardin alimen, we ularni padini béqishtin
toxtitimen; shuning bilen padichilar özlirinimu
baqmaydu; we Men qoylirimni ulargha yene ozuq
bolmisun üchün ularning aghzidin qutuldurimen. 11
Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
Özüm öz qoylirimni izdep ularning halini soraymen;
12 padichi özining qoyliri arisida, tarap ketken qoylarni
tépip baqqandek, Menmu qoylirimni izdep baqimen;
ular bulutluq qarangghu künde tarilip ketken
herbir jaylardin Men ularni qutuldurimen. 13 Men
ularni xelqlerdin épkélimen, ularni memliketlerdin
yighimen, öz zéminigha apirimen; Men ularni Israil
taghliri üstide, ériq-üstengler boyida we zémindiki
barliq turalghu jaylarda baqimen; 14 Men ularni
ésil chimenzarda baqimen; Israil taghliri ularning

yayliqi bolidu; ular shu yerde obdan yaylaqta
yatidu; Israil taghliri üstide, munbet chimenzarda
ozuqlinidu. 15 Men Özüm Öz padamni baqimen,
ularni yatquzimen, — deydu Reb Perwerdigar.
16 — Men yoldin ténep ketkenlerni izdeymen,
tarqilip ketkenlerni qayturimen; zeximlen'genlerni
téngip qoyimen, ajizlarni kücheytimen; biraq
semrigenler we küchlüklerni yoqitimen; padamni
adalet bilen baqimen. 17 Emdi silerge kelsem, i
Méning padam, Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, Men qoy we qoy arisida, qochqarlar
we tékiler arisida höküm chiqirimen. 18 Emdi
silerning yaxshi chimenzarni yégininglar azliq qilip,
chimendiki qalghan ot-chöplerni ayaghliringlar
bilen cheyliwétishinglar kérekmu? Siler süpsüzük
sulardin ichkendin kéyin, qalghinini ayaghliringlar
bilen léyitiwétishinglar kérekmu? 19 Shunga Méning
qoylirimgha silerning ayaghliringlar cheyliwetkenni
yéyishtin, ayaghliringlar dessep léyitiwétkenni
ichishtin bashqa amal yoq. 20 Shunga Reb Perwerdigar
ularga mundaq deydu: — Mana Men, Men Özüm
semrigen qoylar we oruq qoylar arisida höküm
chiqirimen. 21 Chünki siler müre-yanpashliringlar
bilen ittirip, münggüzliringlar bilen ularni terep-
terepke tarqitiwetküche üsisiler, 22 — Men ularni yene
ow obyékti bolmisun dep Öz padamni qutquzimen;
we Men qoy we qoy arisida höküm chiqirimen.
23 Men ularning üstige bir padichini tikleymen,
u ularni baqidu; u bolsa Méning qulum Dawut; u
ularni béqip, ularga padichi bolidu; 24 we Menki
Perwerdigar ularning Xudasi bolimen, Méning qulum
Dawut ular arisida emir bolidu; Menki Perwerdigar
shundaq söz qildim. 25 Men ular bilen aman-
xatirjemlik béghishlaydighan ehdini tüzüp, yirtquch
haywanlarni zémindin tügitimen; ular bixeter bolup
janggalda turidu, ormanliqlarda qonup uxlaydu.
26 Men ularni hem égizlikim etrapidiki jaylarni
beriketlik qilimen; yamghur-yéghinlarni öz peslide
yaghdurimen; bular beriketlik yamghurlar bolidu. 27
Daladiki derexler méwilirini, tupraq ündürmilirini
béridu; ular öz zéminida bixeter turidu; Men ularning
boyunturuq-asaretlirini sundurup, ularni qulluqqa
tutqanlarning qolidin qutuldurghinimda, ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu. 28 Ular yene
ellerge ow bolmaydu, yer yüzidiki haywanlar yene
ularni yewetmeydu; ular bixeter turidu, héchkim
ularni qorqatmaydu. 29 Men ular üchün dangqi
chiqqan alahide bir bostanliq jayni teminleymen;
ular qaytidin zéminda acharchiliqta yiglep qalmaydu,
yaki qaytidin ellerning mazaq obyékti bolmaydu.
30 Andin ular Menki Perwerdigar Xudasining ular
bilen bille bolidighanliqimni we özlirining, yeni
Israil jemetining Méning xelqim bolidighanliqini
bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. 31 —
Emdi siler bolsanglar, i Méning qoylirim, Méning
chimenzarimdiki qoylirim, insanlardursiler, xalas;
Men bolsam silerning Xudayinglardurmen» — deydu
Reb Perwerdigar.

35 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, yüzüngni Séir téghigha
qaritip, bésharet bérip uni eyiblep mundaq dégin:
— 3 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana,
i Séir téghi, Men sanga qarshimen; Men qolumni
üstüngge uzartip, séni bir weyrane we chöl-bayawan
qilimen. 4 Men sheherliringni xarabe qiliwétimen, we
sen weyrane bolisen; andin sen Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisen. 5 Chünki sen menggüge
öchmenlik saqlap kelgensen, Israillarning béshigha
külpet chüshken künide, qebihlikning jazalinish
waqti-saiti toshqanda, ularni qilich küchige tapshurup
bergenliking tüpeylidin, 6 Shunga Men hayatim bilen
qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men
sanga qan tökülüshni békittim; qan séni qoghlaydu.
Sen qan tökushtin nepretlenmigenliking tüpeylidin,
emdi qan séni qoghlap yüridu. 7 Men Séir téghini
weyrane we chöl-bayawan qilip, uningdin bésip
ötküchi hem uninggha qaytquchini üzüp tashlaymen.
8 Men uning taghlirini öltürülgenliri bilen toldurimen;
séning égizliklirigde, séning jilghiliringda, séning
barliq jiraliringda qilich bilen öltürülgenler yiqilidu.
9 Men séni menggüge weyrane qilimen; séning
sheherliring ademzatsiz bolidu; we siler Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 10 — Chünki
sen: «Bu ikki el, ikki memliket Méningki bolidu, biz
ularga ige bolimiz» dégining tüpeylidin — gerche
Men Perwerdigar shu yerde bolghan bolsammu —,
11 emdi Men hayatim bilen qesem qilimenki, —
deydu Reb Perwerdigar, — Men séning nepritingdin
chiqqan achchiqing boyiche we hesiting boyiche
sanga muamile qilimen; Men üstüngge höküm chiqirip
jazalishim bilen, Men ular arisida Özümni körsitimen.
12 Shuning bilen séning Israil taghlirigha qarap: «Ular
weyran boldi, ular bizge yem bolushqa teqdim qilindi»
dégen barliq haqaretliringni Men Perwerdigarning

anglighinimni senler tonup yétisiler. 13 Uning üstige
aghzinglarda siler Manga qarshi chiqip özünglarni
chong körsitip, Manga kupurluq qilghan sözünglerni
köpeytkensiler; Men ularni anglidim. 14 Shunga
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Pütkül yer yüzi
shadlinip ketkinide, Men séni weyrane qilimen.
15 Israil jemetining mirasi weyran qilin'ghanda
buningdin sen shadlan'ghiningdek, Menmu sanga
shundaq qilimen; senmu, i Séir téghi we barliq Édom —
silerning barliqinglar weyrane bolidu; we [Édomiylar]
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

36 Emdi sen, i insan oghli, Israil taghlirigha
bésharet bérip mundaq dégin: — Israil taghliri,
Perwerdigarning sözini anglanglar: — 2 Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Düshmenning silerge
qarap: «Wah! Menggü yuqiri jaylar bizge teelluq
boldi!» dégini tüpeylidin, 3 shunga bésharet bérip
mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Berheq, chünki ular silerni weyrane qilip, ellerdin
qalghanlirigha tewe qilishqa heryandin silerni
ezgenliki tüpeylidin, we siler eller arisida söz-chöchek
we töhmet obyékti bolup qalghanliqinglardin, 4 emdi
shunga, i Israil taghliri, Reb Perwerdigarning sözini
anglanglar: — Reb Perwerdigar ellerdin qalghanlirigha
olja hem mazaq obyékti bolup qalghan taghlar,
égizlikler, jiralar we jilghilargha, weyran bolghan
xarabiler we tashliwétilgen sheherlerge mundaq
deydu: — 5 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Xushal bolushup qelbidiki pütün öchmenliki
bilen Méning zéminimni özlirige teelluq bolushqa
békitip, uni bulang-talang qiliwalayli dégen ellerdin
qalghanlirigha we Édomdikilerning hemmisige
berheq, Men [Öz xelqimge] bolghan qizghinliqimdin
chiqqan achchiq otida söz qildim: — 6 Israil zémini
toghruluq bésharet bérip, taghlar, égizlikler, jiralar
we jilghilargha söz qilip mundaq dégin: — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Öz
[xelqimge bolghan] qizghinliqimdin qehrim bilen söz
qildim — chünki siler ellerning mazaq-ahanetlirini
yégensiler. 7 — Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Men qolumni kötürüp shundaq qesem
ichkenki, berheq, etrapinglardiki eller özining mazaq-
ahanetlirini özi ishitidu. 8 Lékin siler, i Israil taghliri,
shaxlinisiler, xelqim Israilgha méwe bérisiler; chünki
ular pat arida qaytip kélidu. 9 Chünki mana, Men siler
teripinglardidurmen; Men silerge qaraymen, siler
yumshitilisiler hem térilisiler. 10 We Men üstünglerde
ademlerni, yeni Israilning pütkül jemetini, ularning
barliqini köpeytimen; sheherler ahalilik bolidu,
xarabiler qaytidin qurulidu. 11 Men üstünglerde
adem hem haywanlarni köpeytimen, ular awup nesil
köridu; Men ötken zamanlardikidek silerni olturaqliq
qilimen; berheq, halinglarni eslidikidin ewzel qilimen;
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler.
12 Men üstünglerge ademlerni, yeni xelqim Israilni
mangdurimen; ular silerge igidarchiliq qilidu, siler
ularning mirasi bolisiler; siler yene ularni baliliridin
juda qilmaysiler. 13 Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Chünki ularning silerge: «Siler ademlerni yeysiler,
öz élinglarni balilardin juda qilghansiler!» dégini
tüpeylidin, 14 emdi siler yene ademlerni yémeysiler,
öz élinglarni baliliridin yene juda qilmaysiler, deydu
Reb Perwerdigar. 15 — Men silerge yene ellerning
mazaq-ahanetlirini anglatquzmaymen; siler ellerning
tapa-tenisini yene kötürmeysiler, siler öz élinglarni
qaytidin yiqitmaysiler, — deydu Reb Perwerdigar. 16
Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi:
— 17 I insan oghli, Israil jemeti öz zéminida
turghan chaghlarda, ular öz yoli hem qilmishliri bilen
uni bulghighan; Méning aldimda ularning yoli ay
körgen ayalning napakliqigha oxshash. 18 Shunga
zémin'gha tökken qan üchün, zéminni mebudliri
bilen bulghighanliqi üchün, Men qehrimni ular üstige
töktum; 19 Men ularni eller arisigha tarqitiwettim,
ular memliketler ichige tarilip ketti; Men ularning
yolliri hem qilmishliri boyiche ularning üstige höküm
chiqardim. 20 Ular baridighan herqaysi ellerge
kelgende, ular toghrisida: «Bular Perwerdigarning
xelqi, biraq ular Uning zéminidin chiqqan!» —
déyilgende, ular yenila Méning pak-muqeddes
namimni bulghighan; 21 Biraq Men Israil jemeti
barghan herqaysi eller arisida bulghan'ghan pak-
muqeddes namim üchün köngül böldüm. 22 Shunga
Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Men bu ishni silerni dep emes, i
Israil jemeti, belki siler barghan herqaysi eller arisida
siler bulghighan öz pak-muqeddes namim üchün
qilimen. 23 Men eller arisida bulghan'ghan, Özümning
büyük namimni pak-muqeddes dep körsitimen;
namimni del siler ular arisida bulghighan; ularning
köz aldida Men Özümni silerning aranglarda pak-
muqeddes körsetkinimde, eller Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. 24
Men silerni eller arisidin élip, memliketler ichidin

yighip, silerni öz zémininglargha qayturimen. 25
— Men süpsüzük suni üstünglargha chachimen,
buning bilen siler pak bolisiler. Silerni hemme
paskiniliqinglardin we butliringlardin paklaymen.
26 Men silerge yéngi qelb bérimen, ichinglargha
yéngi bir roh salimen; téninglardiki tash yürekni
élip tashlap, méhrlik bir qelbni ata qilimen. 27
Méning Rohimni ichinglargha kirgüzüp, silerni emr-
permanlirim boyiche mangghuzimen, hökümlirimni
tutquzimen, shuning bilen ulargha emel qilisiler;
28 siler Men ata-bowiliringlargha teqdim qilghan
zéminda yashaysiler; Méning qowmim bolisiler, Men
silerning Xudayinglar bolimen. 29 Men silerni barliq
paskinichiliktin qutquzimen; Men bughdayni awun
bolushqa buyruymen; üstünglerge héch acharchiliqni
qoymaymen; 30 Men derexlerning méwisini we
étizdiki mehsulatlarni awutimenki, siler acharchiliq
tüpeyldin eller arisida shermende bolmaysiler. 31
Siler rezil yolliringlar we nachar qilmishliringlarni
eslep, qebihlikliringlar we yirginchlik qilghanliringlar
üchün öz-özünglardin yirginisiler. 32 Silerge melum
bolsunki, bu ishni qilishim siler üchün emes, —
deydu Reb Perwerdigar, — öz yolliringlar üchün xijil
bolup shermende bolunglar, i Israil jemeti. 33 — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Men qebihlikinglardin
paklighan künide, Men sheherlerni ahalilik qilimen,
xarabe qalghan jaylarmu qaytidin qurulidu. 34 Weyran
qilin'ghan zémin ötüp kétiwatqan herbirining köz
aldida weyrane körünsimu, u qaytidin térilidu. 35
Shuning bilen ular: «Bu weyran qilin'ghan zémin
xuddi Érem baghchisidek boldi; xarabe, weyran
qilin'ghan sheherler hazir mustehkemlendi, ahalilik
boldi» — deydu. 36 We etrapida qalghan eller Menki
Perwerdigarning buzulghan jaylarni qurghuchi hem
weyrane qilin'ghan yerlerni qaytidin térighuchi
ikenlikimni bilip yétidu; Menki Perwerdigar söz qildim,
buninggha emel qilimen. 37 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Men yenila Israilning jemetining bu ishlarni
tileydighan dua-tilawetlirige ijabet qilghuchi bolimen;
Men qoy padisidek ularning ademlirini awutimen; 38
Muqeddes dep ayrilghan qurbanliq qoy padisidek,
békitilgen héyt-bayramlirigha béghishlan'ghan qoy
padisi Yérusalémgha toldurulghandek, xarabe bolghan
sheherler qaytidin adem padiliri bilen toldurulidu;
ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu.

37 Perwerdigarning qoli wujudumgha qondi;
Perwerdigar méni Rohi bilen kötürüp chiqip, bir
jilghining otturisigha turghuzdi; u yer söngeklerge
toldi. 2 U méni söngekler etrapidin uyaq-buyaqqa
ötküzdi; mana, bu ochuq jilghida [söngekler] intayin
nurghun idi; we mana, ular intayin qurup ketkenidi.
3 U mendin: — I insan oghli, bu söngekler qaytidin
yashnamdu? — dep soridi. Men: — I Reb Perwerdigar,
sen bilisen, — dédim. 4 U manga: I insan oghli, bu
söngekler üstige bésharet bérip mundaq dégin: «I
quruq söngekler, Perwerdigarning sözini anglanglar!
5 Reb Perwerdigar bu söngeklerge mundaq deydu:
— Mana, Men silerge bir roh-nepes kirgüzimen,
we siler hayat bolisiler. 6 Men üstünglerge pey-
singirlerni salimen, silerni tére bilen yapimen, silerge
roh-nepes kirgüzimen; we siler Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilip yétisiler». 7 Shunga men buyrulghini
boyiche bésharet berdim; men bésharet bérishimge,
bir shawqun kötürüldi, mana jalaq-julaq bir awaz
anglandi, söngekler jipsiliship, bir-birige qoshuldi.
8 Men kördum, mana, pey-singirler we et ularning
üstige kélip ularni qaplidi; biraq ularda héch roh-
nepes bolmidi. 9 U manga: — I insan oghli, roh-nepeske
bésharet bérip mundaq dégin: «Reb Perwerdigar
mundaq deydu: Töt tereptin shamal kelgeysiler, i
roh-nepes, we mushu öltürülgenler tirilsun üchün
ularning üstige püwlengler» — dédi. 10 Shunga
men buyrulghandek bésharet bériwidim, roh-nepes
ulargha kirdi-de, ular hayat bolup tik turdi —
büyük bir qoshun'gha aylandi. 11 We U manga: —
I insan oghli, bu söngekler bolsa Israilning pütün
jemetidur. Mana, ular: «Bizning söngeklirimiz qurup
ketti, ümidimiz üzüldi; biz tügeshtuq!» — deydu.
12 Shunga bésharet bérip ulargha mundaq dégin:
«Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
görünglerni échip, silerni görünglerdin chiqirimen, i
Méning xelqim, silerni Israil zéminigha élip kirimen;
13 Men görünglerni achqinimda, silerni görünglerdin
chiqarghinimda, i Méning xelqim, siler Méning
Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. 14 We Men
Öz Rohimni silerge kirgüzimen, siler hayat bolisiler;
we Men silerni öz zémininglarda turghuzimen; siler
Menki Perwerdigarni shundaq sözni qilip, shuni ada
qildi, dep bilip yétisiler». 15 Perwerdigarning sözi
manga kélip mundaq déyildi: — 16 I insan oghli,
bir tayaqni élip, uning üstige «Yehuda we uning
hemrahliri bolghan Israillar üchün» dep yazghin;
yene bir tayaqni élip, uning üstige «Efraim we
uning hemrahliri bolghan pütün Israil jemetidikiler

üchün» dep yazghin; 17 we ularni bir-birige ulap
qoy; ular qolungda bir bolsun. 18 Xelqimdikiler
sendin: «Bu ishlar bilen némini chüshendürmekchi
bizge dep bermemsen?» dep sorisa, 19 ulargha: «Reb
Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Efraimning
we uninggha hemrah bolghan Israil qebililirining
qoli tutqan Yüsüpning tayiqini élip, uni Yehudaning
tayiqigha qoshup ulap, ularni birla tayaq qilimen; ular
Méning qolumda bir tayaq bolidu. 20 Sen yazghan
tayaqlarni ularning köz aldida qolungda tutup ulargha
shundaq dégin: — 21 «Reb Perwerdigar shundaq
deydu: «Mana, Men Israil balilirini barghan eller
arisidin élip, ularni heryandin yighip öz zéminigha
épkélimen. 22 Men ularni Israil taghlirining üstide bir
el qilimen; bir padishah ularning hemmisige padishah
bolidu; ular qaytidin ikki el bolmaydu, yaki qaytidin
ikki padishahliqqa héch bölünmeydu. 23 Ular özlirini
qaytidin ularning mebudliri, lenetlik ishliri yaki
asiyliqlirining héchqayisisi bilen héch bulghimaydu;
Men ularni gunah ötküzgen olturaqlashqan jayliridin
qutquzup, ularni paklandurimen; ular Méning xelqim
bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. 24 We méning
qulum Dawut ulargha padishah bolidu; ularning
hemmisining birla padichisi bolidu; ular Méning
hökümlirimde méngip, Méning belgilimilirimni tutup
ulargha emel qilidu. 25 Ular Méning qulum Yaqupqa
teqdim qilghan, ata-bowiliringlar turup kelgen
zéminda turidu; ular uningda turidu — ular, ularning
baliliri, we balilarning baliliri menggü turidu —
Méning qulum Dawut ularning shahzadisi bolidu. 26
Men ular bilen aman-xatirjemlik béghishlaydighan
bir ehde tüzimen; bu ular bilen menggülük bir
ehde bolidu; Men ularni jayida makanlashturup
awutimen; we Méning muqeddes jayimni ular arisigha
menggüge tikleymen. 27 Méning turalghu jayim
ularda bolidu; Men ularning Xudasi bolimen, ular
Méning xelqim bolidu. 28 Méning pak-muqeddes jayim
ular arisida menggüge tiklen'gende, emdi eller Özüm
Perwerdigarning Israilni pak-muqeddes qilghuchi
ikenlikimni bilip yétidu».

38 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 Insan oghli, yüzüngni Magog
zéminidiki Rosh, Meshek we Tubalning emiri Gogqa
qaritip uni eyiblep bésharet bérip shundaq dégin: — 3
Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana, i Gog, — Rosh,
Meshek we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; 4
Men séni arqinggha yandurup, éngikingge ilmeklerni
sélip, sen we pütün qoshunungni — atlar we atliq
eskerlerni, hemmisi toluq qorallan'ghan, sipar-
qalqanlarni kötürgen, qilich tutqan top-top kishilerni
jengge chiqirimen; 5 Pars, Éfiopiye we Put, hemmisi
qalqan-dubulgha bilen qorallinidu 6 — Gomér we
uning barliq top-top ademliri, shimalning eng qeridin
kelgen Torgamah jemeti we uning barliq top-top
ademliri, bu köp eller sanga hemrah bolup bille
bolidu. 7 Özüngni teyyarla; sen we sanga yighilghan
barliq top-top ademliring teyyarlan'ghan pétida bol;
sen ulargha nazaretchilik qilisen. 8 Köp künlerdin
kéyin sen [jengge] chaqirilisen; sen axirqi yillarda
qilichtin qutquzulghan, köp ellerdin yighilghan
xelqning zéminigha, yeni uzundin béri weyran qélinip
kelgen Israil taghlirigha hujum qilisen; uning xelqi
ellerdin yighilghan bolup, ularning hemmisi aman-
ésen turiwéridu; 9 sen, barliq top ademliring we sanga
hemrah bolghan nurghun eller bilen bille algha bésip,
boran-chapqundek kélisen; sen yer yüzini qaplighan
buluttek bolisen». 10 — Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Shu küni shundaq boliduki, könglüngge
bashqiche xiyallar kirip, sen rezil hiyle-neyrengni
oylap chiqisen; 11 sen: «Men sépilsiz yéza-kentler
jaylashqan zémin'gha bésip kirimen; men aman-ésen
turuwatqan bir xelqqe yéqinlishimen — ularning
hemmisi sépilsiz, taqaqsiz we derwazisiz turuwatidu»,
deysen, — 12 «Shuning bilen oljilarni élip, bulang-
talang qilimen; qolumni eslide weyran bolup emdilikte
makanliq bolghan jaylargha, ellerdin yighilghan,
mal-dunyagha ige bolghan, dunyaning kindikide
yashawatqan xelqqe qarshi qilimen». 13 Shu tapta
Shéba, Dédan, Tarshishtiki sodigerler barliq yash
shirliri bilen sendin: «Sen olja élishqa keldingmu?
Sen top-top ademliringni bulang-talang qiliwélishqa
— altun-kümüshni élip kétishke, mal-dunyani élip
kétishke, zor bir oljigha érishiwélishqa yighdingmu?»
— dep soraydu. 14 Shunga bésharet bergin, i insan
oghli, Gogqa shundaq dégin: — Reb Perwerdigar
shundaq deydu: — Méning xelqim Israil aman-
ésen bolidighan künini, sen bilip yetmemsen? 15
Sen öz jayingdin, yeni shimalning eng chet jayidin
chiqisen, sen we sanga hemrah bolghan nurghun eller,
hemmisi atliq bolup, top-top ademler, chong qoshun
bolisen. 16 Sen yer yüzini qaplighan buluttek xelqim
Israilgha qarshi chiqisen — bu axirqi zamanlarda
bolidu — Men séni öz zéminimgha qarshilishishqa
chiqirimen; shundaq qilip Men sen arqiliq, i

Gog, ellerning köz aldida Özümning pak-muqeddes
ikenlikimni körsetkende, ular Méni tonuydu». 17
— Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Men qedimki
zamanlarda qullirim bolghan Israildiki peyghemberler
arqiliq bésharet qilghan birsi sen emesmu? Ular
shu künlerde, shundaqla köp yillardin béri, Méning
séni xelqimge qarshilishishqa chiqiridighanliqim
toghruluq bésharet bergen emesmu? 18 We shu küni,
yeni Gog Israil zéminigha qarshi chiqqan küni shundaq
boliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — ghezipim bilen
Méning qehrim örlep chiqidu. 19 Méning [Öz xelqimge]
bolghan qizghinliqimdin, ghezep bilen shundaq söz
qilghanmenki, Israil zéminida zor yer tewresh bolidu;
20 shuning bilen déngizdiki béliqlar, asmandiki ucharqanatlar, daladiki haywanlar, yer yüzidiki ömiligüchi
haywanlar we yer yüzide turghan barliq insanlar
Méning yüzüm aldida tewrinip kétidu; taghlar örülüp,
tik yarlar ghulap kétidu, barliq tamlar yerge örülüp
chüshidu. 21 Men barliq taghlirimda uning bilen
qarshilishishqa bir qilich chaqirimen, — deydu Reb
Perwerdigar, — herbirsining qilichi öz qérindishige
qarshi chiqidu. 22 Men waba késili we qan tökush bilen
uninggha höküm chiqirip jazalashqa kirishimen; Men
uninggha, uning qoshunliri üstige, uninggha hemrah
bolghan nurghun eller üstige dehshetlik yamghur,
zor möldür tashliri, ot we gün'gürt yaghdurimen; 23
Men Özümni ulughlap, Özümni pak-muqeddes dep
körsitimen; we nurghun ellerning köz aldida namayan
bolimen, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétidu».

39 «Emdi sen, i insan oghli, Gogni eyiblep bésharet
bérip shundaq dégin: — Reb Perwerdigar
shundaq deydu: — Mana, i Gog, — Rosh, Meshek
we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; 2 Men
séni arqinggha yandurup, yétkilep, séni shimalning
eng qeridin chiqirimen, Israilning taghliri üstige
tajawuz qildurimen; 3 Men oqyayingni sol qolungdin
urup tashlighuziwétimen, oqliringni ong qolungdin
chüshüriwétimen; 4 sen Israil taghlirining üstige
yiqilisen; sen we séning barliq qoshunliring, sanga
hemrah bolghan eller yiqilisiler; Men séni barliq
yirtquch uchar-qanatlargha gösh, daladiki barliq
haywanlargha ow bolushqa teqdim qildim. 5 Sen
dalada yiqilisen; chünki Men shundaq söz qildim, —
deydu Reb Perwerdigar. 6 Men Magog üstige we déngiz
boyida aman-ésen turghanlargha ot yaghdurimen;
ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.
7 Méning pak-muqeddes namimni xelqim Israil
arisida tonutimen; pak-muqeddes namimning qaytidin
bulghinishqa qet'iy yol qoymaymen; eller Méning
Perwerdigar, Israilda turghan Muqeddes Bolghuchisi
ikenlikimni bilip yétidu. 8 Mana, u kélidu! Bu
ishlar choqum bolidu, — deydu Reb Perwerdigar,
— bu del Men éytqan künidur. 9 Israil sheherliride
turuwatqanlar chiqip qorallarni, jümlidin siparqalqanlar, oqyalar, toqmaqlar we neyzilerni köydürüp
ot qalaydu — ular bular bilen yette yil ot qalaydu.
10 Daladin héch otun élinmaydu, ormanlardin héch
yaghach késilmeydu; chünki ular qorallarni ot
qalashqa ishlitidu; ular özliridin olja tutqanlarni olja
tutidu, özlirini bulang-talang qilghanlarni bulang-
talang qilidu, — deydu Reb Perwerdigar. 11 We
shu künide shundaq boliduki, Israil zéminidin, yeni
déngizning sherqiy qirghiqidin ötidighanlarning
jilghisidin Gogqa bir yerlik bolushi üchün bir orunni
bérimen; bu yerlik bolsa ötküchilerning yolini tosidu;
ular shu yerde Gog we uning barliq top-top ademlirini
kömidu; u «Hamon-Gog jilghisi» dep atilidu. 12
Israil jemeti zéminini halal qilish üchün, ularni
yette ay kömidu; 13 zémindiki barliq xelq ularni
yerlikke qoyidu; shuning bilen Özüm ulughlan'ghan
mushu künide bu ish ularghа sherep bolidu, —
deydu Reb Perwerdigar. 14 Ular birnechche ademni
zéminni dawamliq arilap, tajawuzchilarning zémin
yüzide qalghan jesetlirini kömüshtek alahide ishni
qilish üchün ayriydu; ular shu yette ay tügigende,
andin jesetlerni izdesh xizmitini bashlaydu. 15
Bu «zémindin ötküchiler» aylinip yüridu; eger
birsi ademning ustixinini körgen bolsa, u uning
yénigha bir belge tikleydu; «izdep kömgüchiler»
uni Hamon-Gog jilghisigha depne qilghuche belge
turidu 16 ([jilghida] «Hamonah» dep atalghan
bir sheher bolidu). Ular shu yol bilen zéminni
paklaydu». 17 — «We sen, i insan oghli, Reb
Perwerdigar shundaq deydu: — Herqandaq uchar-
qanatlar, daladiki barliq haywanlargha mundaq dégin:
«Yighiliship kélinglar, Men silerge qilmaqchi bolghan
qurbanliqimgha, yeni Israil taghliri üstide qilin'ghan
chong qurbanliqqa heryandin jem bolunglar! Siler
shu yerde gösh yep, qan ichisiler. 18 Siler baturlarning
göshini, yer yüzidiki shahzadilarning qénini —
qochqarlarning, öchkilerning, torpaqlarning qénini
ichisiler — ularning hemmisi Bashandiki bordalghan
mallardur! 19 Siler Men silerge qilmaqchi bolghan

qurbanliqimdin, toyghuche may yep, toyghuche
qan ichisiler! 20 Siler dastixinimda atlar we jeng
harwisidikiler, baturlar, barliq jengchi palwanlar bilen
toyunisiler» — deydu Reb Perwerdigar. 21 — we Men
Öz shan-sheripimni eller arisigha körsitimen, barliq
eller Méning yürgüzgen jazalirimni we ularning üstige
qoyghan qolumni köridu. 22 We shu kündin tartip
Israil jemeti Méning Perwerdigar, ularning Xudasi
ikenlikimni bilip yétidu. 23 Eller Israil jemetining
qebihliki, Manga asiyliq qilghanliqi tüpeylidin sürgün
bolghanliqini bilip yétidu; mana, Men yüzümni
ulardin yoshurup, ularni düshmenlirining qoligha
tapshurdum; ularning hemmisi qilichlinip yiqildi. 24
Ularning paskinichiliqi we asiyliqliri boyiche Men
ularni bir terep qildim, yüzümni ulardin yoshurdum».
25 Shunga Reb Perwerdigar shundaq deydu: —
Men hazir Yaqupni sürgün bolghanliqidin eslige
qayturup, pütkül Israil jemeti üstige rehim qilip, Öz
pak-muqeddes namim üchün otluq qizghinliqimni
körsitimen. 26 Öz zéminida aman-ésen turghinida,
héchkim ularni qorqutmaydighan chagh kelgende,
Men ularni ellerdin qayturup, düshmenlirining
zéminliridin yighqinimda, we köp ellerning köz aldida
Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde,
shu chaghda ular xijalitini we Mendin yüz örüp
qilghan asiyliqining barliq gunahini kötüridu; 28 ular
Méning ularni eller arisigha sürgün qildurghanliqim
tüpeylidin, we andin ulardin héchqaysisini shu yerde
qaldurmay öz zéminigha yighqanliqim tüpeylidin,
ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu; 29
we Men yüzümni ulardin qayta héch yoshurmaymen;
chünki Men Israil jemeti üstige Öz Rohimni quyghan
bolimen, — deydu Reb Perwerdigar.

40 Bizning sürgün bolghanliqimizning yigirme
beshinchi yili, yilning béshida, ayning oninchi
künide, yeni sheher bösülgendin on töt yil
kéyin — del ashu künide Perwerdigarning qoli
méning wujudumgha qondi, we U méni [sheherge]
apardi. 2 Xudaning alamet körünüshliride U méni
Israil zéminigha apirip, intayin égiz tagh üstige
orunlashturdi; taghning jenubiy teripide sheherdek
bir qurulush turatti. 3 U méni shu yerge apardi;
mana qolida kanap tanisi we ölchem xadisini tutqan,
misning körünüshide bolghan bir kishi; u derwazida
turatti. 4 Bu kishi manga: «Insan oghli, közliring bilen
körüp, quliqing bilen anglap, könglüngni men sanga
körsitidighan barliq ishlargha baghlighin; chünki
buning sanga körsitilishi üchün sen mushu yerge élip
kélinding. Israil jemetige barliq körginingni ayan qil».
5 We mana, ibadetxanining hemme teripide tam bar
idi. U kishining qolida alte gezlik ölchem xadisi bar idi;
shu chaghdiki «bir gez» bir gez bir aliqan'gha toghra
kéletti. U tamning kenglikini ölchidi, bir «xada»
chiqti; égizliki bolsa, bir «xada» chiqti. 6 U sherqqe
qaraydighan derwazigha kélip, uning pelempeylirige
chiqti; uning bosughisining kenglikini ölchidi, u bir
xada chiqti. Yene bir teripining kengliki bir xada
chiqti. 7 [Derwazining ichidiki] herbir «oyuq öy»ning
uzunluqi bir xada, kengliki bir xada idi; oyuq öylerning
ariliqi besh gez idi; derwazining ichidiki bosugha, yeni
ichkirige qaraydighan dehlizning aldidiki bosughining
[ikki teripining] uzunluqi [ayrim-ayrim] bir «xada»
chiqti; 8 u derwazining ichkirige qaraydighan dehlizni
ölchidi, [uzunluqi] bir xada chiqti. 9 U derwazining
dalinining uzunluqini ölchidi, sekkiz gez chiqti; uning
késhikining yénidiki tamning qélinliqi ikki gez chiqti.
Mushu dalan ichkirige qaraytti. 10 Sherqqe qarighan
derwazining ichide, u teripide üchtin, bu teripide
üchtin oyuq öyler bar idi. Üchilisi oxshash ölchemde
idi; üch öyning ikki yan témi oxshash qélinliqta idi.
11 U derwazini ölchidi, kengliki on gez chiqti; uning
jemiy uzunluqi on üch gez idi. 12 Bu yandiki oyuq
öylerning aldida bir gez qélinliqtiki bir tosma tam
bar idi, we u yandiki oyuq öylerning aldida bir gez
qélinliqta bir tosma tam bar idi; heryandiki oyuq
öylerning kengliki alte gez idi. 13 U derwazining jemiy
kenglikini, yeni bu tereptiki oyuq öyning ögzisining
[arqa léwidin] u tereptiki oyuq öyning ögzisining [arqa
léwighiche] yigirme besh gez chiqti; bu tereptiki oyuq
öyning ishiki bilen u tereptiki oyuq öyning ishiki bir-
birige qarishatti. 14 U ichki hoyligha kirish éghizidiki
tüwrüklerni ölchidi; ularning égizliki atmish gez
chiqti; derwaza témi bu hoylining tüwrüklirini orap
turghanidi. 15 Derwazining tüwidin dalanning ichki
éghizighiche ellik gez chiqti. 16 Oyuq öylerning
herbirining udul témida, shundaqla oyuq öylerning
ariliqida, dalanning yénida oxshashla rojekler bar
idi; mushu rojekler sirtigha qarap tariyip mangghan
idi; herbir ariliqtiki tam-tüwrüklerge palma derexliri
neqqishlen'genidi. 17 U méni sirtqi hoyligha apardi;
mana, kichik xanilar, we sirtqi hoylini chöridep
yasalghan tash taxtayliq supa; supining üstige ottuz
kichik xana sélin'ghan. 18 Bu tash taxtayliq supa
hoylidiki derwazilargha tutashqan, uning kengliki

ularning uzunluqigha barawer idi; bu «pes tash
supa» idi. 19 U töwenki derwazining ichi teripidin
ichki hoylining sirtqi témighiche bolghan ariliqni
ölchidi; sherq we shimal tereplerningmu yüz gez
chiqti. 20 Andin sirtqi hoyligha kiridighan, shimalgha
qaraydighan derwazining uzunluqi we kenglikini
ölchidi. 21 Uning bu teripide üchtin oyuq öy, u
teripide üchtin oyuq öy bar idi; uning tüwrükliri,
dalanliri birinchi derwaziningkige oxshash idi; uning
uzunluqi ellik gez, kengliki yigirme besh gez. 22 Uning
dériziliri, dalanliri, palma derex neqishliri sherqqe
qaraydighan derwaziningkige oxshash idi; kishiler
uning yette basquchluq pelempiyi bilen chiqatti; uning
dalini ichkirige qaraytti. 23 Ichki hoylida shimal we
sherqtiki derwazilargha udul birdin derwaze turatti;
u derwazidin derwazighiche ölchidi, yüz gez chiqti.
24 U méni jenub terepke apardi; mana, jenubqimu
qaraydighan bir derwaza bar idi; u uning tüwrükliri,
dalanlirini ölchidi, ular bashqilirigha oxshash idi.
25 Derwazining we dalinining etrapidiki dériziler
bashqilirigha oxshash idi; uning uzunluqi ellik gez,
kengliki yigirme besh gez idi. 26 Uninggha chiqidighan
yette basquch bar idi; uning dalini ichkirige qaraytti;
uning tüwrükliride palma derixining neqishi bar idi,
u terepte biri, bu terepte biri bar idi. 27 Ichki hoyligha
kiridighan, jenubqa qaraydighan bir derwaza bar idi;
u jenubiy terepte derwazidin derwazigha ölchidi,
yüz gez chiqti. 28 U méni ichki hoyligha jenubiy
derwazidin ekirdi; we jenubiy derwazini ölchidi; uning
ölchemliri bashqa derwazilerningkige oxshash idi. 29
Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalinining ölchemliri
bashqilirininingkige oxshash idi; uning we dalinining
etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi ellik gez,
kengliki yigirme besh gez idi. 30 Etrapida uzunluqi
yigirme besh gez, kengliki besh gez etrapida dalini
bar idi. 31 Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha qaraytti;
uning kirish éghizidiki ikki yan tüwrükide palma
derexlerning neqishi bar idi; uning chiqish yolining
sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. 32 U méni ichki
hoylida sherq terepke apardi; u tereptiki derwazini
ölchidi; uning ölchemliri bashqilirigha oxshash idi. 33
Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalinining ölchemliri
bashqilirininingkige oxshash idi; uning we dalinining
etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi ellik gez,
kengliki yigirme besh gez idi. 34 Uning dalini bolsa
sirtqi hoyligha qaraytti; uning [kirish éghizining] u we
bu teripidiki tüwrükide palma derexlerning neqishi
bar idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq
pelempiyi bar idi. 35 U méni shimaliy derwazigha
apardi, we uni ölchidi; uning ölchemliri bashqilirigha
oxshash idi. 36 Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri,
dalanliri [bashqilirigha] oxshash idi; etrapida dériziler
bar idi. Uning uzunluqi ellik gez, uning kengliki
yigirme besh gez idi. 37 Uning dalinidiki tüwrükler
sirtqi hoyligha qaraytti; uning [kirish éghizidiki] ikki
yan tüwrükide palma derexlerning neqishi bar idi;
uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi
bar idi. 38 Herbir derwaza [ikki] tüwrükining yénida
ishiklik kichik öy bar idi; ular shu öylerde köydürme
qurbanliqlarni yuyatti. 39 Derwazining dalinida
uyanda ikkidin shire, buyanda ikkidin shire bar idi;
ular shirelerning üstide köydürme qurbanliq, gunah
qurbanliqi we itaetsizlik qurbanliqlirini soyidu. 40
Shimaliy derwazining dalinining kirish éghizidiki
pelempeyning bir yénida ikki shire bar idi; dalanning
kirish éghizining yene bir yénida ikki shire bar idi. 41
Shuningdek derwazining u yénida töt shire, bu yénida
töt shire bar idi — jemiy sekkiz joza bar idi; ular
ularning üstide qurbanliqlarni soyidu. 42 Yene tashtin
yonup yasalghan, uzunluqi bir yérim gez, kengliki bir
yérim gez, égizliki bir gez kélidighan töt shire bar idi;
ularning üstige köydürme qurbanliqlar we bashqa
qurbanliqlarni soyidighan qoral-eswablar qoyulidu.
43 Derwaza ichide, tamliri üstige bir aliqan uzunluqtiki
jüp ilmeklik kanarlar békitilgen. Shireler üstige
qurbanliq göshliri qoyulidu. 44 Ichki hoyla ichide we
ichki derwazining sirtida medhiye naxshichiliri üchün
ikki kichik öy bar idi; biri shimaliy derwazining yénida,
jenubqa yüzlen'gen; yene biri jenubiy derwazining
yénida, shimalgha yüzlen'genidi. 45 U manga: «Jenubqa
yüzlen'gen öy kahinlar, yeni ibadetxanigha mes'ullar
üchündur. 46 Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni
qurban'gah wezipisige mes'ullar üchündur. Bular
bolsa Zadokning jemetining oghul perzentliri; shularla
Lawiy jemetidiler arisidin Perwerdigarning yénigha
xizmitide bolushqa kireleydu» — dédi. 47 U hoylini
ölchidi; uzunluqi yüz gez, kengliki yüz gez, töt chasiliq
idi; qurban'gah bolsa muqeddesxana aldida turatti.
48 U méni muqeddesxanining dalinigha apardi; u
dalan éghizining ikki yénidiki tamlarning uzunluqini
ölchidi; bir tereptikisi besh gez, yene bir tereptikisi
besh gez chiqti; dalan éghizining [özi on töt gez idi];
dalan éghizidiki tamning [ichki teripining] kengliki
bu teripi üch gez, u teripi üch gez idi. 49 Dalanning

kengliki yigirme gez, uzunluqi on bir gez idi; uninggha
chiqidighan pelempey bar idi; tüwrükimu bar idi, u
yénida biri, bu yénida biri bar idi.

41 U méni [muqeddesxanidiki] muqeddes jayning
aldigha apardi; u jayning kirish éghizining
ikki teripidiki yan tamni ölchidi, her ikkisining
qélinliqi alte gez chiqti. **2** Kirish éghizining kengliki
bolsa on gez idi; muqeddes jayning kirish éghizidiki
toghra tamning ichki teripining kenglikini ölchidi,
her ikkisi besh gez chiqti; u muqeddes jayning
uzunluqini ölchidi, qiriq gez chiqti; uning kengliki
yigirme gez chiqti. **3** U ichkirige qarap mangdi, eng
muqeddes jaygha kirish éghizidiki toghra tamning
kengliki ikki gez; éghizining kengliki alte gez idi;
[ikki tereptiki] toghra tamning uzunluqi bolsa, yette
gez idi. **4** U muqeddes jayning keynidiki «eng
muqeddes jay»ning uzunluqini ölchidi, yigirme gez
chiqti; kenglikimu yigirme gez idi. U manga: «Bu
eng muqeddes jay» — dédi. **5** U muqeddesxanining
témini ölchidi, qélinliqi alte gez chiqti; yandiki kichik
xanilarning bolsa, kengliki töt gez idi; kichik xanilar
muqeddesxanini chöridep sélin'ghanidi. **6** Yénidiki
kichik xanilar üch qewetlik, bir-birige üstileklik idi,
her qewette ottuzdin xana bar idi; kichik xanilarning
limliri muqeddesxanining témigha chiqip qalmasliqi
üchün, limlar kichik xanilarning sirtqi témigha
békitilgenidi. **7** Yuqirilighanséri muqeddesxanining
etrapidiki kichik xanilar kéngiyip barghanidi; chünki
muqeddesxanining etrapida qurulush bolghanliqtin
bina égizligenséri xanilar kéngeygen. Shu sewebtin
muqeddesxanimu égizligenséri kéngeygen. Töwendiki
qewettin yuqiridiki qewetkiche otturidiki qewet
arqiliq chiqidighan pelempey bar idi. **8** Men
muqeddesxanining égiz ulluq supisi barliqini kördum;
u hem yénidiki kichik xanilarning uli idi; uning
égizliki toptoghra bir «xada» idi, yeni alte «chong
gez» idi. **9** Yénidiki xanilarning sirtqi témining
qélinliqi besh gez idi. Muqeddesxanining yénidiki
kichik xanilar bilen [kahinlarning] hujriliri ariliqidiki
bosh yerning kengliki yigirme gez idi; bu bosh
yer muqeddesxanining hemme teripide bar idi.
11 Yénidiki kichik xanilargha kirish éghizi bolsa
bosh yerge qaraytti; bir kirish éghizi shimalgha,
yene biri jenubqa qaraytti. Supa üstidiki xanilarni
chöridigen bosh yerning kengliki besh gez idi.
12 Gherbke jaylashqan, bosh yerge qaraydighan
binaning uzunluqi yetmish gez idi; binaning sirtqi
témining qélinliqi besh gez; uning kengliki toqsan
gez idi. **13** Héliqi kishi muqeddesxanining özini
ölchidi; uning uzunluqi yüz gez idi. Bosh yerning
kengliki [yüz gez idi], binaning tamliri qoshulup
jemiy kengliki yüz gez idi. **14** Muqeddesxanining aldi
teripi we sherqqe jaylashqan hoylisining kengliki
yüz gez idi. **15** U [muqeddesxanining] keynidiki bosh
yerge qaraydighan binaning kenglikini, jümlidin u
we bu teripidiki karidorni ölchidi, yüz gez chiqti.
Muqeddesxanining «muqeddes jay»i bilen ichki
«eng muqeddes jay»i we sirtqa qaraydighan dalini
bolsa, yaghach taxtaylar bilen bézelgen; uning
bosughiliri, ichidiki üch jayning etrapidiki rojekliri
hem dehlizliri bolsa, bosughisidin tartip hemme
yer, poldin dérizilergiche yaghach taxtaylar bilen
bézelgen (dériziler özi rojeklik idi). **17** Dalandin
ichki «eng muqeddes jay»ghiche bolghan torus,
ichki we sirtqi «muqeddes jay»ning tamlirining
hemme yéri kérub we palma derexliri bilen ölchemlik
neqishlen'genidi. Her ikki kérub arisida bir palma
derixi neqishlen'genidi; herbir kérubning ikki yüzi
bar idi. **19** Kérubning insan yüzi bu tereptiki palma
derixi neqishige qaraytti; shir yüzi u tereptiki palma
derixi neqishige qaraytti; pütkül muqeddesxanining
[ichki] hemme teripi shundaq idi; **20** dalanning
poldin tartip torusighiche, shuningdek «muqeddes
jay»ning tamlirigha kérublar we palma derexliri
neqish qilin'ghan. **21** «Muqeddes jay»ning ishik
késhekliri bolsa, töt chasiliq idi; «eng muqeddes jay»
aldidiki ishik késheklirimu oxshash idi. **22** «[Muqeddes
jay]»[ning] égizliki üch gez, uzunluqi ikki gez bolghan
qurban'gahi yaghachtin yasalghan; uning burjekliri,
yüzi we tamlirining hemmisi yaghachtin yasalghan;
héliqi kishi manga: «Bu bolsa Perwerdigarning aldida
turidighan shiredur» — dédi. **23** [Muqeddesxanining]
«muqeddes jay» hem «eng muqeddes jay»ining
herbirining qosh qanatliq ishiki bar idi. **24** Herbir
qanitining ikki qatlimi bar idi; bu ikki qatlam
qatlinatti; bu tereptiki qanitining ikki qatlimi bar idi;
u tereptikisiningmu ikki qatlimi bar idi. **25** Ularning
üstige, yeni «muqeddes jay»ning ishikliri üstige,
tamlarning üstini neqishligendek, kérublar we palma
derexliri neqishlen'genidi; sirtqi dalanning aldida
yaghachtin yasalghan bir aywan bar idi. **26** Dalanning
u we bu teripide rojekler we palma derex neqishliri
bar idi. Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar we
aldidiki aywanning sheklimu shundaq idi.

42 U méni sirtqi hoyligha, shimal teripige
apardi; u méni yene «bosh yer»ge tutashqan,
ibadetxanining shimaliy uduligha jaylashqan kichik
xanilargha apardi. 2 Xanilarning jemiy uzunluqi
yüz gez idi; ularning kirish yoli shimalgha qaraytti;
[xanilarning] jemiy kengliki ellik gez idi. 3 Xanilar
ichki hoyligha tewe yigirme gez kengliktiki «bosh
yer»ge qaraytti, shundaqla sirtqi hoyligha tewe
«tash taxtayliq supa»ning udulida idi. Üch qewetlik
xanilarning karidorining bir teripidiki xanilar yene
bir teripidiki xanilarning udulida idi. 4 Xanilarning
aldida on gez kenglikte, yüz gez uzunluqta bir karidor
bar idi. Xanilarning ishikliri shimalgha qaraytti; 5
yuqiridiki xanilar töwendiki we otturisidiki öylerdin
tar idi; chünki karidorlar köp orunni igiliwalghanidi.
6 Xanilar üch qewetlik idi; biraq hoyligha tutash
xanilarningkidek tüwrükliri bolmighachqa, üchinchi
qewettiki xanilar astinqi qewettiki we otturidiki
xanilardin tar idi. 7 Sirttiki xanilarning yénidiki, yeni
hoylini xanilardin ayrip turidighan sirtqi tamning
uzunluqi ellik gez idi. 8 Sirtqi hoyligha tutashqan
xanilarning bolsa, jemiy uzunluqi ellik gez idi;
mana, muqeddesxanigha qaraydighan teripining
uzunluqi yüz gez idi. 9 Bu xanilar astida, sirtqi
hoylidin kiridighan, sherq terepke qaraydighan
bir kirish yoli bar idi. 10 Ibadetxanining jenubiy
teripide, sherqiy teripige qaraydighan ichki hoylidiki
tamning kengliki bilen teng bolghan, «bosh yer»ge
tutashqan, ibadetxanining özige qaraydighan xanilar
bar idi; 11 Ularning aldidimu bir karidor bar idi;
ular shimalgha qaraydighan xanilargha oxshaytti.
Ularning uzunluqi we kengliki, barliq chiqish yolliri,
shekli we ishikliri oxshash idi. 12 Jenubqa qaraydighan
bir yürüsh xanilarning ishiki aldidiki karidorning
béshida bir kirish yoli bar idi; bu kirish yolimu sherqqe
qaraydighan tamning yénida idi. 13 We u manga:
«[ibadetxanining hoylidiki] «bosh yer»ge tutashliq bu
shimaliy we jenubiy yürüsh xanilar bolsa, muqeddes
xanilardur; Perwerdigargha yéqinlishalaydighan
kahinlar shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni
yeydu. Ular shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni,
yeni ashliq hediyelerni, gunah qurbanliqlirini we
itaetsizlik qurbanliqlirini qoyidu; chünki shu yerler
muqeddestur. 14 Kahinlar Xuda aldigha kirgendin
kéyin, ular «muqeddes jay»din biwasite sirtqi hoyligha
chiqmaydu, belki shu yerge xizmet kiyimini sélip
qoyidu, chünki bu kiyimler muqeddestur. Ular peqet
bashqa kiyimlerni kiyip, andin jamaet turghan yerge
chiqidu» — dédi. 15 U shundaq qilip ibadetxanining
ichki kölimini ölchigendin kéyin, u méni sherqqe
qaraydighan derwzidin chiqardi we etrapidiki tamni
ölchidi. 16 U sherqiy teripini ölchem xadisi bilen
ölchidi; u besh yüz xada chiqti. 17 U shimaliy teripini
ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. 18
U jenubiy teripini ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh
yüz xada chiqti. 19 U gherbiy teripige burulup, ölchem
xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. 20 U töt
teripini ölchidi; etrapida awam bilen pak-muqeddes
bolghan jaylarni ayrip turidighan, uzunluqi besh yüz
[xada], kengliki besh yüz [xada] tam bar idi.

43 U méni derwazigha, yeni sherqqe qaraydighan
derwazigha apardi; 2 Mana, Israilning Xudasining
shan-sheripi sherq tereptin keldi; Uning awazi ulugh
sularning sharqirighan sadasidek idi; yer yüzi uning
shan-sheripi bilen yorutuldi. 3 Men körgen bu
alamet körünüsh bolsa, u sheherni halak qilishqa
kelgen qétimda körgen alamet körünüshtek boldi;
alamet körünüshler yene men Kéwar deryasi boyida
turup körgen alamet körünüshtek boldi; men düm
yiqildim. 4 Perwerdigarning shan-sheripi sherqqe
qaraydighan derwaza arqiliq ibadetxanigha kirdi;
5 Roh méni kötürüp, ichki hoyligha apardi; mana,
Perwerdigarning shan-sheripi ibadetxanini toldurdi.
6 Héliqi kishi yénimda turghanda, ibadetxanining
ichidin Birsining sözligen awazini anglidim; 7 U
manga: — I insan oghli, bu Méning textim sélin'ghan
jay, Men ayagh basidighan, Men Israillar arisida
menggüge turidighan jaydur; Israil jemetidikiler —
ularning özliri yaki padishahliri buzuqluqi bilen yaki
«yuqiri jaylar»da padishahning jesetliri bilen Méning
pak-muqeddes namimni yene héch bulghimaydu. 8
Ular öz bosughisini Méning bosughimning yénigha,
ishik késhikini Méning ishik késhikimning yénigha
salghan, ular bilen Méni peqet bir tamla ayrip turatti,
ular Méning pak-muqeddes namimni yirginchlikliri
bilen bulghighan. Shunga Men ghezipim bilen
ularni yoqitiwettim. 9 Emdi hazir ular buzuqluqini,
padishahlarning jesetlirini Mendin yiraq qilsun; we
Men ular arisida menggüge turimen. 10 — Emdi
sen, i insan oghli, Israil jemetining öz qebihlikliridin
xijalet bolushi üchün bu öyni ularga körsitip
bergin; ular kallisida ibadetxanini ölchep baqsun. 11
Egerde ular öz qilghanliridin xijil bolsa, emdi sen
mushu öyning sheklini, uning sélinishini, chiqish

yollirini, kirish yollirini we barliq layihisini we
barliq belgilimilirini, — shundaq, barliq sheklini
we barliq qanunlirini ayan qilip bergin; ularning
pütkül sheklini éside tutushi hem uning belgilimilirige
emel qilishi üchün, uni ularning köz aldigha
yazghin. 12 Ibadetxanining qanuni shundaq bolidu: U
turghan taghning choqqisining békitilgen pasilghiche
bolghan dairisi «eng muqeddes» bolidu; mana,
bu ibadetxanining qanunidur. 13 Qurban'gahning
«[chong] gez»de ölchen'gen ölchemliri shundaq idi:
— bu gez bolsa bir gez qoshulghan bir aliqan bolidu.
Qurban'gahning etrapidiki ulining égizliki bir gez,
kengliki bir gez, etrapidiki girwiki bolsa bir aliqan idi.
Mana bu qurban'gahning uli idi. 14 Uning ulidin astinqi
tekchigiche ikki gez, kengliki bir gez idi; bu «kichik
tekche»din «chong tekche»giche töt gez, kengliki bir
gez idi; 15 qurban'gahning ot supisining égizliki töt gez
idi; ot supisida töt münggüz choqchiyip chiqip turatti.
16 Qurban'gahning ot supisining uzunluqi on ikki gez,
kengliki on ikki gez bolup, u töt chasiliq idi. 17 Yuqiri
tekchigichimu töt chasiliq idi, uzunluqi on töt gez,
kengliki on töt gez; etrapidiki girwiki bolsa yérim gez
idi; astining kengliki bir gez idi; uninggha chiqidighan
pelempiyi sherqqe qaraytti. 18 U manga shundaq dédi:
— I insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq deydu: Bu
qurban'gah üstige köydürme qurbanliqlarni sunush
we üstige qan sépish üchün uni yasighan künide,
shular uning belgilimiliri bolidu: — 19 sen Lawiy
qebilisidin bolghan, yeni Méning xizmitimde bolush
üchün Manga yéqinlishidighan Zadok neslidikilerdin
bolghan kahinlargha gunah qurbanliqi süpitide yash
bir torpaqni bérisen; 20 sen uning qénidin azraq élip
qurban'gahning münggüzlirige, chong tekchining töt
burjikige hem etrapidiki girwekliri üstige sürisen;
shuning bilen sen uni pakizlap we uninggha kafaret
qilisen. 21 Sen gunah qurbanliqi bolghan torpaqni élip
uning jesitini «muqeddes jay»ning sirtida bolghan,
ibadetxanidiki alahide békitilgen jayda köydürisen; 22
ikkinchi künide sen gunah qurbanliqi süpitide béjirim
bir tékini sunisen; ular qurban'gahni torpaq bilen
paklandurghandek téke bilen uni paklaydu. 23 Sen
uni paklighandin kéyin, sen béjirim yash bir torpaq,
qoy padisidin béjirim bir qochqarni sunisen; 24 sen
ularni Perwerdigarning aldigha sunisen; kahinlar
ularning üstige tuz sépidu we ularni Perwerdigargha
atap köydürme qurbanliq süpitide sunidu. 25 Yette
kün sen her küni gunah qurbanliqi süpitide bir tékini
sunisen; ular béjirim yash bir torpaqni, qoy padisidin
béjirim bir qochqarnimu sunidu. 26 Ular yette kün
qurban'gah üchün kafaret qilip uni paklaydu; shuning
bilen ular uni pak-muqeddes dep ayriydu. 27 Bu künler
tügigende, sekkizinchi küni we shu kündin kéyin,
kahinlar silerning köydürme qurbanliqliringlarni we
inaqliq qurbanliqliringlarni qurban'gah üstige sunidu;
shuning bilen Men silerni qobul qilimen, — deydu
Reb Perwerdigar.

44 We u méni ibadetxanining sherqqe qaraydighan
derwazisigha apardi; u étiklik idi. 2 Perwerdigar
manga: — Bu derwaza étiklik turidu; u échilmaydu,
héchkim uningdin kirmeydu; chünki Perwerdigar,
Israilning Xudasi uningdin kirgen; shunga u étiklik
qalidu. 3 Peqet shahzade, shahzadilik süpiti bilen
shu derwazining [karidorida] olturup Perwerdigar
aldida nan yéyishke bolidu; u [derwaznining] dalinidin
kiridu we shu yoldin chiqidu, — dédi. 4 U méni
shimaliy derwazidin chiqirip ibadetxanining aldigha
apardi; men kördum, mana, Perwerdigarning shan-
sheripi Perwerdigarning öyini toldurdi; men düm
yiqildim. 5 Perwerdigar manga shundaq dédi:
— Insan oghli, Méning sanga Perwerdigarning
öyining barliq belgilimiliri hem qanunliri toghruluq
éytidighanlirimning hemmisini köngül qoyup közüng
bilen kör, quliqing bilen angla; ibadetxanining
kirish yoli we muqeddes jayning chiqish yollirini
köngül qoyup ésingde tut. 6 Andin asiylargha, yeni
Israil jemetige shundaq dégin: «Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Yirginchlik qilmishliringlargha
boldi bes, i Israil jemeti! 7 Siler barliq yirginchlik
qilmishliringlardin sirt, Manga nan, qurbanliq méyi we
qénini sun'ghininglarda, siler yat ademlerni, qelbide
xetne qilinmighan, ténide xetne qilinmighanlarni
méning muqeddes jayimda, yeni Méning öyümde
turup uni bulghashqa kirgüzdunglar; ular ehdemni
buzdi. 8 Siler Méning pak-muqeddes nersilirimge
mes'uliyet bilen sadiq bolmay, belki muqeddes jayimda
özünglarning ornigha mes'ul bolushqa [yat ademlerni]
ishqa qoydunglar». 9 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Israil arisida turghan yat ademlerdin, yeni
qelbide xetne qilinmighan, ténide xetne qilinmighan
herqandaq yat ademning Méning muqeddes jayimgha
kirishige bolmaydu 10 lékin Israilning Mendin ézip
kétishi bilen, Mendin yiraqliship azghan, mebudlirigha
intilgen Lawiy jemetidikiler öz qebihlikining jazasini
tartidu; 11 halbuki, ular yenila muqeddes ornumda, öy

derwazilirida nazaretchilik qilidighan we öy xizmitide
bolidighan xizmetkarlar bolidu; ular xelq üchün
köydürme we bashqa qurbanliqlarni soyidu; ular
xelqning xizmitide bolup ularning aldida turidu.
12 Emma xelq mebudlirigha choqun'ghanda, ular
xelqning shu ishlirida, ularning xizmitide bolghanliqi,
shuning bilen Israil jemetini qebihlikke élip baridighan
putlikashang bolghanliqi tüpeylidin, shunga Men
ulargha qolumni kötürüp qesem ichkenmenki, —
deydu Reb Perwerdigar, — ular qebihlikining jazasini
tartidu. 13 Shunga ular Men üchün kahinliq wezipisini
öteshke Méning yénimgha yéqin kelmeydu, yaki
Méning muqeddes nersilirimge, «eng muqeddes»
nersilirimge yéqin kelmeydu; ular belki öz xijalitini
we yirginchlik qilmishlirining jazasini tartishi kérek.
14 Biraq Men ularni öyning özining mulazimitige,
uning barliq xizmitige we uningda qilinidighan barliq
ishlargha mes'ul qilimen. 15 Biraq Israil Mendin
ézip ketkende, Öz muqeddes jayimgha qarashqa
sadiq kahinlar, yeni Lawiylar bolghan Zadokning
ewladilir — ular xizmitimde bolushqa yénimgha
yéqin kélidu; ular qurbanliqilarning méyini we qénini
sunushqa Méning aldimda turidu, — deydu Reb
Perwerdigar. 16 Ular muqeddes jayimgha kiridu,
Méning xizmitimde bolushqa dastixinimgha yéqin
kélidu; ular Méning tapshuruqumgha mes'ul bolidu.
17 We shundaq boliduki, ular ichki hoyla derwaziliridin
kirgende, kanap kiyimni kiyishi kérek; ichki hoyla
derwazilirida yaki muqeddesxana aldida xizmette
bolghanda, ularda herqandaq yungdin bolghan nerse
bolmaydu; 18 béshigha kanaptin tikilgen selle,
bélining töwinige kanaptin tambal kiyidu; ular ademni
terlitidighan héchqandaq nersini kiymesliki kérek.
19 Ular xelqning aldigha sirtqi hoyligha chiqqanda,
ular xizmet kiyimlirini séliwétip, ularni muqeddes
«kichik xanilar»gha qoyup qoyidu; ular xelqning
bu kiyimlirining pak-muqeddeslikige tégip kétip
ziyan'gha uchrimasliqi üchün bashqa kiyimlerni
kiyishi kérek. 20 Ular chachlirini chüshürüwetmesliki,
yaki chachlirini uzun qoyuwetmesliki lazim; ular peqet
qisqa chach qoyushi kérek. 21 Ichki hoyligha kirgende
héchqaysi kahin sharab ichmesliki kérek. 22 Ular tul
yaki ajrashqan ayalni öz emrige almasliqi kérek; ular
Israil neslidin bolghan pak qizni, yaki kahindin tul
qalghan ayalni élishqa bolidu. 23 Ular xelqimge pak-
muqeddes bilen addiyning perqini ögitidu, ulargha
halal bilen haramni qandaq perq étishni körsitidu. 24
Erz-dewalarda ular höküm chiqirish ornida bolidu;
ular bularning üstige öz hökümlirim boyiche höküm
chiqiridu; Men békitken barliq héyt-bayramlirim
toghrisidiki qanun-belgilimilirimni tutidu; ular
Méning «shabat kün»lirimni pak-muqeddes dep
etiwarlishi kérek. 25 Özini napak qilmasliqi üchün
ular ölükning yénigha héch barmasliqi kérek; halbuki,
ölgen atisi, anisi, oghli, qizi, aka-ukisi yaki éri yoq
acha-singlisi üchün ular özini napak qilishqa bolidu.
26 Özini paklandurghandin kéyin, uninggha yene yette
kün sanilishi kérek; 27 u muqeddes jaygha kirgende,
yeni muqeddes jayda xizmette bolushqa ichki hoyligha
kirgen shu künide, u özi üchün gunah qurbanliqini
sunushi kérek, — deydu Reb Perwerdigar. 28 Bu ulargha
miras bolidu: — Men Özüm ulargha miras bolimen;
siler ulargha Israil zéminidin héchqandaq igilikni
teqsim qilmaysiler; Men ularning igiliki bolimen. 29
Ular ashliq hediye, gunah qurbanliqi we itaetsizlik
qurbanliqliridin yeydu; Israilda mexsus Xudagha
atalghan herqandaq nerse ularningki bolidu. 30
Tunji chiqqan herqandaq mehsulatlarning ésili, barliq
we herqandaq «kötürme hediye»ler kahinlar üchün
bolidu. Siler [arpa-bughdiyinglarning] hosulining
tunji xémirini kahin'gha teqdim qilishinglar kérek;
shuning bilen bext-beriket öyünglerge ata qilinidu. 31
Kahinlar özlügidin ölgen, yaki yirtquchlar boghup
qoyghan héchqandaq haywan yaki uchar-qanatlardin
yéyishke bolmaydu.

45 Siler zéminni miras qilip bölüsh üchün chek
tashlap teqsim qilghininglarda, siler «kötürme
hediye» süpitide zémindiki muqeddes bir ülüshni
Perwerdigargha atap sunisiler. Uning uzunluqi yigirme
besh ming [xada], kengliki yigirme ming [xada]
bolidu. Bu parche yer her tereptiki chigrisighiche
muqeddes hésablinidu. 2 U yerdin besh ming [xada]
uzunluqtiki, besh ming [xada] kengliktiki töt chasiliq
yer muqeddes jaygha ayrilidu; uning etrapida bosh
yer bolush üchün ellik gezlik kengliktiki yer bölünidu.
3 Bu ülüshtin sen uzunluqi yigirme besh ming
[xada], kengliki on ming [xada] bolghan yerni ölchep
bölisen; buning ichi muqeddes jay, eng muqeddes
jay bolidu. 4 Bu yer zéminning muqeddes ülüshi
bolidu; u muqeddes jayning xizmitide bolghan, yeni
Perwerdigarning xizmitide bolushqa yénigha yéqin
kélidighan kahinlar üchün bolidu; u ularning öyliri
üchün, shundaqla muqeddes jayning orunlishishi
üchün muqeddes orun bolidu. 5 Uningdin sirt

yene uzunluqi yigirme besh ming gez, kengliki on
ming gez bolghan yer, öyning xizmitide bolidighan
Lawiylarning igiliki, yeni özliri turidighan sheherliri
üchün bolidu. 6 Siler bu «kötürme hediye» bolghan
muqeddes ülüshning yénidin sheher üchün kengliki
besh ming [xada], uzunluqi yigirme besh ming
[xada] yerni bölüp békitisiler. Bu pütkül Israil jemeti
üchün bolidu. 7 Shahzadining ülüshi bolsa, bu
muqeddes ülüshning ikki teripige tutishidu, shundaqla
sheherge tewe jayning ikki teripige tutishidu, yeni
gherbiy teripi gherbke qaraydighan, sherq teripi
sherqqe qaraydighan ikki parche yer bolidu; bu
parche yerlerning jemiy uzunluqi qebililerning
ülüshining uzunluqi bilen parallél bolidu. 8 Bu
yer shahzadining Israil zéminidiki igiliki bolidu; we
Méning shahzadilirim xelqimni yene héch ezmeydu;
zémin Israil jemetige, qebililiri boyiche bölüp teqsim
qilinidu. 9 Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Boldi
bes, i Israil shahzadiliri! Jebir-zulum we bulang-
talangni özünglardin néri qilip, toghra höküm chiqirip
adalet yürgüzünglar; Méning xelqimni qayta yéridin
heydiwetküchi bolmanglar, — deydu Reb Perwerdigar.
10 Silerde toghra mizan, toghra efah, toghra «bat»
bolsun. 11 «Efah» we «bat» bolsa bir ölchem bolsun;
shuning bilen bat xomirning ondin birige, efah
xomirning ondin birige barawer bolsun; xomir bolsa
ular ikkisi üchün ölchem bolsun. 12 Bir shekel bolsa
yigirme «gerah» bolsun. Yigirme shekel, yigirme
besh shekel, on besh shekel qoshulup silerge «mina»
bolidu. 13 Bu silerning [shahzade üchün] «kötürme
hediye»nglar bolidu; bir «xomir» bughdaydin altidin
bir efah bughday, bir «xomir» arpidin altidin bir
efah arpa sunisiler; 14 zeytun méyi bolsa, «bat» bilen
ölchinidu, herbir «kor»din ondin bir bat sunisiler
(bir «kor» on «bat» yaki bir «xomir» bolidu, chünki
on bat bir xomir bolidu). 15 Israilning süyi mol
yaylaqliridin, her ikki yüz tuyaq padigha birdin
paxlan sunisiler — bular bolsa, «ashliq hediye»,
«köydürme qurbanliq», «inaqliq qurbanliq»lar bolup,
Israillar üchün kafaret qilish üchün bolidu, —
deydu Reb Perwerdigar. 16 Zémindiki xelqning
hemmisining Israilning shahzadisige sun'ghan bu
«kötürme hediye»ge töhpisi bolidu. 17 Shahzadining
wezipisi bolsa, héytlerge, «yéngi ay»largha, «shabat
kün»lerge, jümlidin Israil jemetining barliq «ibadet
sorun»lirigha köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyeler
we sharab hediyelerni teminleshtin ibaret; Israil jemeti
üchün kafaret élip kélidighan gunah qurbanliqi, ashliq
hediye, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini
teminligüchi del shu bolidu. 18 Reb Perwerdigar
shundaq deydu: — Birinchi ayning birinchi künide
sen béjirim yash bir torpaqni alisen, uning bilen
sen muqeddes jayni paklaysen. 19 Kahin bu gunah
qurbanliqining qénidin élip ibadetxanining ishik
késheklirige, qurban'gahning yuqiri tekchisidiki töt
burjekke we ichki hoylining derwazisining kirish
yolining késheklirige süridu; 20 shuningdek yoldin
azghanlar yaki nadanlar üchün sen shu ayning
yettinchi künide oxshash ish qilishing kérek; shuning
bilen sen ibadetxana üchün kafaret qilisen. 21
Birinchi ayning on tötinchi künide siler «ötüp
kétish» héyti, yette künlük bir héytni ötküzisiler;
pétir nanni yéyish kérek. 22 Shu küni shahzade özi
we zémindiki barliq xelq üchün gunah qurbanliqi
süpitide bir torpaqni sunidu. 23 Héytning yette
künining herbiride u Perwerdigargha köydürme
qurbanliqni, yeni yette künning herbiride yette
torpaq we yette qochqarni, hemmisini béjirim
halda sunidu; her küni gunah qurbanliqi üchün
bir tékini sunidu. 24 U herbir torpaqqa bir efah
ashliq hediyeni, herbir qochqargha bir efah ashliq
hediyeni qoshup sunidu; herbir efah un'gha u bir xin
zeytun méyini qoshup sunidu. 25 Yettinchi ayning on
beshinchi künide bashlan'ghan héytta, héytning yette
künining herbiride u mushundaq gunah qurbanliqliri,
köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyelerni we zeytun
méyi qatarliqlarni oxshash sunushi kérek.

46 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Ichki
hoylining sherqqe qaraydighan derwazisi alte
«ish küni»de étiklik bolidu; biraq shabat künide
u échilidu; we «yéngi ay» bolghan künliride u
échilidu. 2 Shahzade sirttin shu derwazining
dalinining yoli bilen kiridu, u kirish éghizining
késhek témi tüwide turidu; kahinlar bolsa uning
üchün köydürme qurbanliqini, inaqliq qurbanliqlirini
sunidu; u derwazining bosughisida sejde qilidu
andin chiqidu; biraq derwaza kechkiche étilmeydu.
3 Zémindiki xelqmu shabat künliride we «yéngi
ay»larda shu derwazining kirish éghizining tüwide
turup Perwerdigar aldida sejde qilidu. 4 Shabat
künide shahzade Perwerdigargha sun'ghan qurbanliq
bolsa alte béjirim paxlan, bir béjirim qochqar
bolidu. 5 Bulargha qoshulidighan ashliq hediyeler
qochqargha bir efah, paxlanlargha bolsa chamining

yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u bir xin
zeytun méyini qoshup sunidu. 6 «Yéngi ay»ning
künide u sun'ghan qurbanliq yash bir béjirim torpaq,
alte paxlan, bir qochqar bolidu; ularning hemmisi
béjirim bolidu. 7 Bulargha ashliq hediyelerni qushup
sunidu; torpaqqa bir efah, qochqargha bir efah,
paxlanlargha chamining yétishiche bolidu; herbir
efah un'gha bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. 8
Shahzade kirgende, derwazining dalini bilen kiridu,
we shu yol bilen chiqidu. 9 Zémindiki xelq héyt
künliride békitilgen «ibadet sorun»lirigha Perwerdigar
aldigha kirgende, sejde qilishqa shimaliy derwazidin
kirgen kishi jenubiy derwazidin chiqidu; jenubiy
derwazidin kirgen kishi shimaliy derwazidin chiqidu;
u kirgen derwazidin chiqmaydu, belki uduligha
méngip chiqidu. 10 Xelq kirgende shahzade ular
bilen bille kiridu; ular chiqqanda, bille chiqidu. 11
Héyt-bayramlarda we «ibadet sorun»lirida bolsa,
u qoshumche sun'ghan ashliq hediyeler torpaqqa
bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlargha bolsa
chamining yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u
bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. 12 Shahzade
Perwerdigargha xalis köydürme qurbanliqni yaki xalis
inaqliq qurbanliqlirini sunmaqchi bolsa, emdi sherqqe
qaraydighan derwaza uning üchün échilidu; shabat
künide qilghandek, u öz köydürme qurbanliqini
we inaqliq qurbanliqlirini sunidu; u qaytip chiqidu;
chiqqandin kéyin derwaza étilidu. 13 Her künde sen
Perwerdigargha köydürme qurbanliq süpitide bir
yashliq béjirim paxlanni sunisen; sen her etigini
teyyarlap bérisen. 14 Her etigende sen uninggha
qoshup ashliq hediye, yeni undin altidin bir efah
we unni maylashqa zeytun méyidin üchtin bir hin
teyyarlaysen; bu Perwerdigargha ebediy belgilime
bilen békitilgen ashliq hediye bolidu. 15 Ular her
etigende paxlanni, uning ashliq hediyesini zeytun
méyi bilen ebediy köydürme qurbanliq süpitide
sunidu. 16 Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Shahzade öz mirasidin oghullirining birsige sowgha
qilghan bolsa, emdi u yene ashu oghlining öz
oghul-ejdadliri üchün bolidu; miras yoli boyiche
u ularning igiliki bolidu. 17 Biraq u öz mirasidin
uning xizmetkarlirining birige sowgha bergen bolsa,
u uningki «xalas qilish yili»ghiche bolidu; shu
chaghda u shahzadige qayturulidu; [shahzadining
mirasi] esli öz oghullirighila mensup bolidu. 18 We
shahzade xelqqe jebir-zulum sélip, ularni mirasidin
heydiwetmeydu; u oghullirigha öz igilikidin miras
teqsim qilidu; shuning bilen Méning xelqim öz
igilikidin tarqitilmaydu. 19 Andin [héliqi kishi] méni
shimalgha qaraydighan, kahinlar üchün bolghan
muqeddes «kichik xanilar»gha derwazining yénidiki
kirish yoli bilen apardi; mana, uning gherb teripide
mexsus bir jay bar idi; 20 u manga: «Bu kahinlar
itaetsizlik qurbanliqlirini we gunah qurbanliqlirini
qaynitidighan hem ashliq hediyelerni pishuridighan
jaydur; bu jayni békitishtiki meqset, xelqning bu
ashlarning pak-muqeddeslikige tégip kétip ziyan'gha
uchrimasliqi üchün, ular bu [ashlarni] sirtqi hoyligha
élip chiqmaydu. 21 U méni sirtqi hoyligha apirip, méni
hoylining töt bulungidin ötküzdi; mana, hoylining
herbir bulungida [kichik] hoyla bar idi. 22 Hoylining
töt bulungida, uzunluqi qiriq gez, kengliki ottuz gez
bolghan tosma tamliq hoylilar bar idi; bu töt hoylining
ölchemliri oxshash idi. 23 Bu töt hoyla ichide etrapida
tash taxtayliq tekche bar idi; tekche astida hemme
etrapida qazan qaynitidighan [ot qalaydighan] jayliri
bar idi. 24 U manga: «Bular «gösh qaynitish öyliri»,
mushu yerlerde öyning xizmitide bolghanlar xelqning
qurbanliqlirini qaynitidu» — dédi.

47 [Héliqi kishi] méni öyning derwazisigha qayta
apardi. Mana, ibadetxanining bosughisidin sular
sherqqe qarap éqip chiqiwatatti; chünki öyning aldi
sherqqe qaraytti. Sular öyning astidin, ong teripidin,
qurban'gahning jenubiy teripidin éqip chüshetti. 2 U
méni shimalgha qaraydighan derwazisidin chiqardi; u
méni aylandurup sherqqe qaraydighan derwazining
sirtigha apardi; mana, sular ong teripidin éqip
turatti. 3 Héliqi kishi qolida ölchigüch tanini tutup,
sherqqe qarap mangdi; u ming gez ölchidi, andin
méni sulardin ötküzdi; sular ademning oshuqigha
chiqatti. 4 U yene ming gez ölchidi; andin méni
sulardin ötküzdi; sular ademning tizlirigha yetti. U
yene ming gez ölchidi; andin méni sulardin ötküzdi;
sular ademning bélige chiqatti. 5 U yene ming gez
ölchidi; u men ötelmeydighan derya bolup chiqti;
chünki sular örlep ketti; uningda su üzgili bolatti, u
ötkili bolmaydighan derya bolup chiqti. 6 U mendin:
«Insan oghli, buni körgensen?» dep soridi; andin
méni deryaning qirghiqigha qayturup apardi. 7
Qirghaqqa qayttim, mana, deryaning qirghiqida, u we
bu qétida, intayin köp derexler bar idi. 8 U manga
mundaq dédi: «Bu sular yurtning sherqige chiqidu;
shu yerdin ular Arabah tüzlenglikige chüshüp, andin

déngizgha kiridu. Ular déngizgha éqip kirishi bilen,
déngiz suliri saqaytilidu. 9 We shundaq boliduki,
bu «jüp derya» qaysi yerge éqip kelse, shu yerdiki
barliq su üzidighan janiwarlar yashaydu; déngizda
nurghun béliqlar bolidu; chünki sular shu yerge
éqip kélidu, we déngiz suliri saqaytilidu; derya nege
aqsa, shu yerning hemmisi hayatqa ige bolidu. 10
We shundaq boliduki, béliqchilar déngiz boyida
turidu; En-Gedidin En-Eglaimgiche ularning torliri
yéyilidighan jayliri bolidu; déngiz béliqlirining «Ottura
déngiz»dikidek bek köp sortliri bolidu; 11 biraq uning
zey-sazliqliri saqaytilmaydu; ular shorluq bolushqa
tapshurulidu. 12 Derya boyida, u we bu qétida,
ozuq bolidighan herxil derexler ösidu. Ularning
yopurmaqliri solashmaydu, ular méwisiz qalmaydu;
ular her ayda yéngidin méwileydu; chünki uni
sughiridighan sular muqeddes jaydin chiqidu; ularning
méwisi ozuq, ularning yopurmaqliri dora-dermanlar
bolidu. 13 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Töwende
Israilning on ikki qebilisige zémin miras süpitide
bölünüp teqsim qilinip chégralar ayrilidu; Yüsüpning
qebilisige ikki ülüsh bölünidu. 14 Men qolumni
kötürüp ata-bowiliringlargha qesem ichkendek, siler
bir-biringlargha barawerlik bilen zéminni miras
bolushqa bölisiler; u silerge miras bolidu. 15
Zéminning [töt] teripining chégrasi mundaq: Shimaliy
teripi, «Ottura déngiz»din bashlinip Xetlonning
yolini boylap, Zedad shehirining kirish éghizighiche
bolidu; 16 u Xamat, Bérotah, Sibraim (Demeshq
bilen Xamatning chégrisining otturisida), Hawranning
chégrisida bolghan Xazar-Hattikon sheherlirini öz
ichige alidu; 17 shuningdek «Ottura déngiz»din
bashlan'ghan chégra Hazar-Énan'ghiche sozulidu; u
Demeshqning chégrisini boylap, Xamatning shimaliy
rayonining chégrasigha tutishidu; bu bolsa shimaliy
teripi bolidu. 18 Sherq teripining chégrisi, Hawran
bilen Demeshqning otturisidin bashlinip, Giléad we
Israil zéminini bölüp turidighan Iordan deryasi bolidu.
Siler buningdin «Ölük déngiz»ghiche miraslarni
bölüp ölcheysiler. Bu bolsa sherq teripi bolidu. 19
Jenubiy teripi bolsa, Tamar shehiridin Méribah-Qedesh
deryasining éqinlirighiche, andin Misir wadisidin
«Ottura déngiz»ghiche sozulidu. Bu jenubiy chégra
bolidu. 20 Gherbiy teripi bolsa «Ottura déngiz»ning
özi, Xamat rayonigha kirish éghizighiche bolidu; bu
gherbiy chégrisi bolidu. 21 Siler bu zéminni Israilning
qebilisi boyiche öz-aranglarda ülüshüshünglar kérek.
22 Shundaq bolush kérekki, siler öz-aranglar we
aranglarda olturaqlashqan, aranglarda baliliq bolghan
musapirlargha uni miras bolushqa chek tashlap
bölisiler; ular silerge nisbeten wetinide tughulghan
Israillargha oxshash bolushi kérek. Ular siler bilen
teng chek tashlap Israil qebililiri arisidin miras alsun.
23 Musapir qaysi qebile arisida olturaqlashqan bolsa,
siler shu yerdin uninggha miras teqsim qilisiler, deydu
Reb Perwerdigar.

48 Töwende qebililer nami boyiche tizimlinidu;
shimal teripide Dan qebilisining bir ülüshi bar.
Uning chégrisi Israil zéminining shimaliy chégrisimu
bolidu; u Xetlonning yolini boylap, Xamat rayonigha
kirish éghizighiche we Hazar-Énan shehirigiche
sozulghan (Hazar-Énan Demeshq chégrisigha yandash
bolup, Demeshqning shimaliy teripidiki Xamat
shehirining yénida). Uning ülüshi sherqtin gherbkiche
sozulghandur. 2 Danning chégrisigha yandash bolghan,
sherqtin gherbke sozulghan zémin Ashir qebilisining
bir ülüshidur. 3 Ashirning chégrisigha yandash
bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Naftali
qebilisining bir ülüshidur. 4 Naftalining chégrisigha
yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin
Manasseh qebilisining bir ülüshidur. 5 Manassehning
chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke
sozulghan zémin Efraim qebilisining bir ülüshidur. 6
Efraimning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin
gherbke sozulghan zémin Ruben qebilisining bir
ülüshidur. 7 Rubenning chégrisigha yandash bolghan,
sherqtin gherbke sozulghan zémin Yehuda qebilisining
bir ülüshidur. 8 Yehudaning chégrisigha tutashqan,
sherqtin gherbkiche sozulghan zémin, silerning
«kötürme hediye»nglar bolidu; uning kengliki yigirme
besh ming [xada], uning uzunluqi qebililerge teqsim
qilin'ghan ülüshtikidek bolidu; muqeddes jay uning
del otturisida bolidu. 9 Siler Perwerdigargha alahide
atighan «kötürme hediye» bolsa, uzunluqi yigirme
besh ming [xada], kengliki on ming [xada] bolidu.
10 Bu muqeddes «kötürme hediye» kahilar üchün
bolidu. Shimaliy teripining uzunluqi yigirme besh
ming [xada], gherbiy teripining kengliki on ming
[xada], sherqiy teripining kengliki on ming [xada],
jenubiy teripining uzunluqi yigirme besh ming [xada]
bolidu; Perwerdigarning «muqeddes jay»i uning
del otturisida bolidu. 11 Bu yer Zadok ewladliridin
bolghan, pak-muqeddes dep ayrilghan kahinlar üchün
bolidu. Israil ézip ketkende, ular Lawiylar ézip

ketkendek ézip ketmigen, belki Men tapshurghan
mes'uliyetke sadiq bolghanidi. 12 Shuning bilen bu
alahide «kötürme hediye» bolghan yer bolsa pütün
«kötürme hediye» bolghan zéminning ichidin bolup,
ulargha nisbeten «eng muqeddes bir nerse» dep
bilinsun. U Lawiylarning ülüshige tutashqan bolidu. 13
Kahinlarning ülüshining chégrisigha tutash bolghan
yer Lawiylarning ülüshi bolidu. Uning uzunluqi
yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada].
Pütkül uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki
on ming [xada] bolidu. 14 Ular uningdin yerni héch
satmaydu yaki almashturmaydu. Ular bu zéminning
ésilini bashqilargha héch ötküzmeydu; chünki u
Perwerdigargha muqeddes dep atalghan. 15 Qalghan
yer, kengliki besh ming [xada], uzunluqi yigirme besh
ming [xada], adettiki yer bolup, sheher üchün, yeni
öyler we ortaq bosh yer üchün bolidu. Sheher uning
otturisida bolidu. 16 Sheherning ölchemliri mundaq
bolidu; shimaliy teripi töt ming besh yüz [xada],
jenubiy teripi töt ming besh yüz [xada], sherqiy teripi
töt ming besh yüz [xada], we gherbiy teripi töt ming
besh yüz [xada] bolidu. 17 Sheherning bosh yerliri
bolsa, shimalgha qaraydighan teripi ikki yüz ellik
[xada] kenglikte, jenubqa qaraydighan teripi ikki yüz
ellik [xada] kenglikte, sherqqe qaraydighan teripi ikki
yüz ellik [xada] kenglikide, gherbke qaraydighan teripi
ikki yüz ellik [xada] kenglikte bolidu. 18 Qalghan ikki
parche yer muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge
tutiship uninggha parallél bolidu. Ularning uzunluqi
sherqqe qaraydighan teripi on ming [xada], gherbke
qaraydighan teripi on ming [xada]; bular muqeddes
«kötürme hediye» bolghan yerge tutishidu; bularning
mehsulatliri sheherning xizmitide bolghanlarni
ozuqlanduridu. 19 Uni tériydighanlar, yeni sheherning
xizmitide bolghanlar Israilning barliq qebililiri ichidin
bolidu. 20 Pütkül «kötürme hediye» bolsa uzunluqi
yigirme besh ming [xada], kengliki yigirme besh
ming [xada] bolidu; siler bu töt chasiliq muqeddes
«kötürme hediye»ge sheherge tewe jaylarnimu
qoshup sunisiler. 21 Muqeddes «kötürme hediye»
bilen sheherning igidarchiliqidiki yerning u we
bu teripidiki qalghan zéminler shahzade üchün
bolidu. «Kötürme hediye»ge yandash sherqtin sherqqe
sozulghan yigirme besh ming [xada] kengliktiki
yer we gherbtin gherbke sozulghan yigirme besh
ming [xada] kengliktiki yer [qebililerning] ülüshlirige
parallél bolup, bular shahzade üchündur; muqeddes
«kötürme hediye», jümlidin ibadetxanining muqeddes
jayi ularning otturisida, 22 shuningdek Lawiylarning
ülüshi we sheherning igilikimu shahzadining
tewelikining otturisida bolidu. Yehudaning chégrisi
we Binyaminning chégrisining otturisida bolghan
bu zéminlar shahzade üchün bolidu. 23 Qalghan
qebililerning ülüshliri bolsa: — Binyamin qebilisi
üchün sherqtin gherb terepke sozulghan bir ülüshi
bolidu. 24 Binyaminning chégrisigha yandash
bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Shiméon
qebilisining bir ülüshidur. 25 Shiméonning chégrisigha
yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin
Issakar qebilisining bir ülüshidur. 26 Issakarning
chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke
sozulghan zémin Zebulun qebilisining bir ülüshidur.
27 Zebulunning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin
gherbke sozulghan zémin Gad qebilisining bir
ülüshidur. 28 Gadning yan teripi, yeni jenubiy teripi,
pütkül zéminning jenubiy chégrisi Tamar shehiridin
Méribah-Qedesh deryasining éqinlirighiche, andin
[Misir] wadisini boylap «Ottura déngiz»ghiche
sozulidu. 29 Bu siler Israilning qebililirige miras
bolushqa chek tashlap bölidighan zémin bolidu; bular
ularning ülüshliri, — deydu Reb Perwerdigar. 30
Töwende sheherning chiqish yolliri bolidu; uning
shimaliy teripining kengliki töt yüz ellik [xada] bolidu;
31 sheherning qowuqliri Israilning qebililirining nami
boyiche bolidu; shimaliy teripide üch qowuq bolidu;
biri Rubenning qowuqi bolidu; biri Yehudaning qowuqi
bolidu; biri Lawiyning qowuqi bolidu; 32 sherqiy
teripining kengliki töt yüz ellik [xada], uningda üch
qowuq bolidu; biri Yüsüpning qowuqi bolidu; biri
Binyaminning qowuqi bolidu; biri Danning qowuqi
bolidu. 33 Jenubiy teripining ölchimi töt yüz ellik
[xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Shiméonning
qowuqi bolidu; biri Issakarning qowuqi bolidu; biri
Zebulunning qowuqi bolidu. 34 Sherqiy teripining
kengliki töt yüz ellik [xada], uningda üch qowuq
bolidu; biri Gadning qowuqi bolidu; biri Ashirning
qowuqi bolidu; biri Naftalining qowuqi bolidu. 35 Jemiy
bolup uning aylanmisi on sekkiz ming [xada] bolidu;
shu kündin bashlap sheherning nami: «Perwerdigar
shu yerde» bolidu.

Daniyal

1 Yehuda padishahi Yehoyakim textke olturup üchinchi yili, Babil padishahi Néboqadnesar
Yérusalémgha hujum qilip uni muhasire qiliwaldi. **2**
Reb Yehudaning padishahi Yehuyakimni, shundaqla
Xudaning öyidiki qacha-quchilarning bir qismini
uning qoligha tapshurup berdi. U esirlerni
Shinar zéminigha, özi choqunidighan mebudning
butxanisigha élip bardi we bulap kelgen qacha-
quchilarni butxanining xezinisige qoydi. **3** Padishah
Néboqadnesar bash aghwat ghojidari Ashpinazgha
esirge chüshken Israillar ichidin xan jemetidikilerdin
we ésilzade yigitlerdin birnechchidin tallap élip
chiqishni buyrudi. **4** Bu yashlar nuqsansiz, kélishken,
danishmen-uqumushluq, mol bilimlik, mutepekkur,
orda xizmitide bolushqa layaqetlik, yene kélip
kaldiylerning ilim-penlirini hem tilini ögineleydighan
bolushi kérek idi. **5** Padishah ular toghrisida
ular üch yilghiche her küni padishah yeydighan
nazu-németler we sharablar bilen ozuqlandurulsun,
muddet toshqanda padishahning aldida xizmette
bolsun dep békitti. **6** Tallan'ghan Yehuda qebilisidiki
yashlardin Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalar
bar idi. **7** Aghwat béshi ulargha yéngi isimlar,
yeni Daniyalgha Belteshasar, Hananiyagha Shadrak,
Mishaélgha Mishak, Azariyagha Ebednégo dégen
isimlarni qoydi. **8** Daniyal padishah belgiligen nazu-
németler we shahane sharabliri bilen özini [Xuda
aldida] napak qilmasliqqa bel baghlidi; shunga u
aghwat béshidin özining napak qilinmasliqigha
yol qoyushini iltimas qildi. **9** Emdi Xuda aghwat
béshini Daniyalgha iltipat we shapaet körsitidighan
qilghanidi. **10** Lékin aghwat béshi Daniyalgha: —
Men öz ghojam padishahtin qorqimen. Silerning
yémek-ichmikinglarni u özi belgiligen; u eger silerni
bashqa qurdash yigitlerdek saghlam chiray emes
iken dep qarisa, undaqta siler padishahqa méning
kallamni aldurghuchi bolisiler, — dédi. **11** Shuning
bilen Daniyal kélip aghwat béshi özige we Hananiya,
Mishaél we Azariyalargha teyinligen ghojidardin
telep qilip: **12** — Keminilirini umach, köktat we
su bilenla béqip on künlük sinaq qilsila. **13** Andin
bizning chirayimiz bilen padishahning ésil tamiqini
yégen yigitlerning chirayini sélishturup baqsila,
andin közitishliri boyiche keminilirige ish körgeyla!
— dédi. **14** Ghojidar ularning gépige kirip, ularni
on kün sinap körüshke maqul boldi. **15** On kündin
kéyin qarisa, ularning chirayliri padishahning nazu-
németlirini yégen yigitlerningkidinmu nurluq we
tolghan köründi. **16** Shuningdin kéyin ghojidar
ulargha padishah belgiligen nazu-németlerni we
ichishke belgiligen sharabni bermey, ularning ornida
umach, köktatlarni bérishke bashlidi. **17** Bu töt yigitni
bolsa, Xuda ularni herxil edebiyat we ilim-meripette
danishmen we uqumushluq qildi. Daniyalmu barliq
ghayibane alametler bilen chüshlerge tebir bérishke
parasetlik boldi. **18** Padishah belgiligen muddet
toshqinida, aghwat béshi yigitlerning hemmisini
Néboqadnesarning aldigha élip bardi. **19** Padishah ular
bilen bir-birlep sözleshti; yash yigitlerning héchqaysisi
Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalargha yetmidi.
Shunga bu töteylen padishahning xizmitide qaldi.
20 Padishahqa danaliq-hékmet kérek bolghanda yaki
yorutush kérek bolghan herqandaq mesilige jawab
izdigende, ularning jawabi uning seltenitidiki barliq
remchi-palchi yaki pir-ustazlirining kidin on hesse
toghra chiqatti. **21** Daniyal Pars padishahi Qoresh
textke olturghan birinchi yilghiche ordida dawamliq
turdi.

2 Néboqadnesar textke olturup ikkinchi yili,
birnechche chüsh kördi; uning rohi parakende
bolup, uyqusi qachti. **2** Shunga padishah remchi-
palchi, pir-ustaz, jaduger we kaldiy munejjimlerni
chüshlirige tebir bérishke chaqirishni buyrudi. Ular
kélip padishahning aldida turdi. **3** Padishah ulargha: —
Men bir chüsh kördüm, bu chüshning menisini bilishke
könglüm nahayiti tit-tit boluwatidu, — dédi. **4** Andin
kaldiyler padishahqa (aramiy tilida): — Aliyliri menggü
yashighayla! Qéni keminlirige chüshlirini éytqayla,
biz tebir bérimiz, — dédi. **5** Padishah kaldiylerge: —
Mendin buyruq! Siler awwal körgen chüshümni éytip
andin tebir bérishinglar kérek. Undaq qilmisanglar
qiyma-chiyma qiliwétilisiler, öyünglar hajetxanigha
aylanduruwétilidu! **6** Lékin chüshümni éytip, uninggha
tebir bérelisenglar mendin sowghatlar, in'amlar we
aliy izzettin muyesser bolisiler. Emdi chüshümni
éytinglar, tebir béringlar! — dédi. **7** Ular padishahqa
yene bir qétim: — Aliyliri chüshlirini éytqayla,
andin özlirige tebirini éytip bérimiz, — dédi. **8** Bu
chaghda padishah jawaben: — Shübhisiziki, siler
permanimdin qaytmaydighinimni bilgechke, waqitni
keynige sürüwatisiler. **9** Lékin chüshümni éytip
bermisenglar, silerge peqet buyruqumla qalidu.

Chünki siler waqit ehwalni özgertidu, dep bilip özara
til biriktürüp, yalghanchiliq qilip méni aldimaqchi
bolisiler. Shunga chüshümni éytsanglar, andin
chüshümge heqiqeten tebir béreleydighanliqinglarni
shu chaghdila bilimen, — dédi. 10 Kaldiyler
padishahqa jawaben: — Dunyada aliylirining sorighan
ishini éytip béreleydighan héchbir adem yoqtur.
Héchqandaq padishah, uning qandaq ulugh yaki
küchlük bolushidin qet'iynezer, remchi-palchi, pir-
ustaz yaki kaldiy munejjimlerge mundaq telepni
qoyghan emes. 11 Chünki aliylirining sorighanliri
heqiqeten alamet müshkül, ilahlardin bashqa héchkim
uni ayan qilalmaydu. Lékin ilahlarning makani
insanlar arisida emes, — dédi. 12 Padishah qattiq
ghezeplinip achchiqlan'ghan halda, Babil ordisidiki
barliq danishmenlerni öltürüshni emr qildi. 13
Shuning bilen padishahning barliq danishmenlerni
öltürüsh toghrisidiki buyruqi chüshürüldi. Shunga
[xizmetkarliri] Daniyal we uning dostlirinimu öltürüsh
üchün izdidi. 14 Shu chaghda Daniyal Babildiki
danishmenlerni öltürüsh emrini ijra qilghili chiqqan
padishahning xususiy muhapizetchiler bashliqi
Arioqqa aqilane we danishmenlerche jawab qayturup
15 uningdin: — Padishahning chüshürgen permani
néme üchün shunche jiddiy? — dep soridi. Arioq
ehwalni Daniyalgha éytip berdi. 16 Daniyal derhal
padishah aldigha kirip, padishahtin chüshige tebir
bergüdek waqit bérishni telep qildi. 17 Andin
Daniyal öyige qaytip, ehwalni dostliri Hananiya,
Mishaél we Azariyalargha éytip berdi. 18 U ulardin
ershtiki Xudadin bu chüshning siri toghruluq rehim-
shepqet iltija qilip, men Daniyal we dostlirim
tötimizning Babildiki bashqa danishmenler bilen
bille halak qilinmasliqimizni tilenglar, dep telep
qildi. 19 Andin kéchide Daniyalgha ghayibane
körünüshte shu sirning yéshimi wehiy qilindi.
Shuning bilen Daniyal ershtiki Xudagha hemdusanalar
oqup mundaq dédi: 20 «Xudaning nami ebedil'ebed
medhiyilen'gey! Chünki danaliq we küch-qudret
Uningkidur. 21 U waqit, pesillerni Özgertküchidur; U
padishahlarni yiqitidu, We padishahlarni tikleydu;
U danalargha danaliq, aqilanilargha hékmet béridu.
22 U chongqur we sirliq ishlarni ashkarilighuchidur,
Qarangghuluqqa yoshurun'ghan ishlarni yaxshi
bilgüchidur, Nur hemishe Uning bilen billidur. 23 I
manga danaliq we küch bergen ata-bowilirimning
Xudasi, Sanga shükür we hemdusanalar éytay! Sen
hazirla biz dua qilghan ishni manga ashkariliding,
Padishahning sorighan ishini bizge körsitip berding».
24 Andin Daniyal padishah Babildiki danishmenlerni
öltürüshke teyinligen Arioqning aldigha bérip
uninggha: — Babildiki danishmenlerni öltürmigeyla.
Méni padishahning aldigha bashlap kirgeyla, men
padishahning chüshige tebir bérey, — dédi. 25 Arioq
shuan Daniyalni padishah Néboqadnesarning aldigha
bashlap kirip, padishahqa: — «Men Yehudiy esirler
ichidin aliylirining chüshige tebir béreleydighan
bir kishini taptim» — dédi. 26 Padishah Daniyal
(Belteshasar depmu atilidu)gha: «Sen méning körgen
chüshümni ayan qilip, uninggha tebir bérelemsen?
— dédi. 27 Daniyal padishahning aldida turup
shundaq jawab berdi: — I aliyliri, sili sorighan
bu sirni danishmen, pir-ustaz, remchi-palchi we
munejjimlar özlirige yéship bérelmeydu. 28 Biraq
ershte sirlarni ashkarilighuchi bir Xuda bar. U
bolsa aliylirigha axirqi zamanning künliride néme
ishlarning bolidighanliqini ayan qildi. Emdi özlirining
chüshini, yeni aliyliri uxlawatqanda körgen ghayibane
alametlerni éytip bérey: — 29 — I aliyliri, sili uxlashqa
yatqanda kelgüsidiki ishlarni oylap yattila. Sirlarni
birdinbir Ashkarilighuchi özlirige yüz béridighan
ishlarni körsetti. 30 Manga kelsek, bu sirning
manga ayan qilin'ghini méning bashqa jan igiliridin
artuq hékmetke ige bolghanliqimdin emes, belki
bu chüshning tebirini, shundaqla shah aliylirining
köngülliridiki oylirini özlirige melum qilish üchündur.
31 — Ey aliyliri, sili ghayibane alamette özlirining
aldilirida turghan gigant bir heykelni kördile. Bu
heykel nahayiti gewdilik bolup, zor nur chaqnap
turidighan heywetlik hem qorqunchluq idi. 32
Heykelning béshi ésil altundin, kökriki we qolliri
kümüshtin, bel we saghriliri mistin, 33 Yuta-pachiqi
tömürdin, puti tömür bilen layning arilashmisidin
yasalghan. 34 Özliri uni körüwatqan chaghlirida,
adem qoli bilen qézilmighan bir tash kélip heykelge
urulup uning tömür bilen layning arilashmisidin
yasalghan putini chéqiwetti. 35 Uningdiki tömür,
lay, mis, kümüsh, altunlar shuan parche-parche
qilinip, shamal ularni beeyni yazliq xamandiki
topilarni uchurghandek, qayta héch tépilmighudek
qilip uchuriwetti. Lékin héliqi tash yoghinap, pütkül
jahanni qaplighan ghayet zor bir taghqa aylandi. 36
Körgen chüshliri mana shudur. Emdi biz özlirige bu
chüshning menisini yéship bérimiz. 37 Ey aliyliri, özliri

pütkül padishahlarning bir padishahi, ershtiki Xuda
silige padishahliq, nopuz, küch we shöhret ata qildi.
38 Insan baliliri, haywanatlar, uchar-qanatlar meyli
qeyerde tursun, Xuda ularni qollirigha tapshurup silini
ularning hemmisige hakim qildi. Sili u heykelning
altun béshidursila. 39 Özliridin kéyin yene bir
padishahliq kélidu. Lékin u silining padishahliqlirigha
yetmeydu. Uningdin kéyin üchinchi bir padishahliq,
yeni mis padishahliq kélip pütkül yer yüzige hakim
bolidu. 40 Uningdin kéyinki tötinchi padishahliq
bolsa tömürdek mustehkem bolidu. Tömür barliq
bashqa nersilerni chéqiwétip boysundurghinidek,
shuninggha oxshash bu tömür padishahliq öz aldinqi
padishahlarning hemmisini ézip chéqiwétidu. 41 Özliri
körgendek tömür bilen séghiz layning arilashmisidin
yasalghan put we barmaqlar bu padishahliqning
bölünme bolup kétidighinini körsitidu. Biraq bu
padishahliq tömürdek küchke ige bolidu, chünki sili
körgendek, tömür bilen lay arilashqan. 42 Tömür bilen
layning arilashmisidin yasalghan putning barmaqliri
u padishahliqning bir qismining küchiyidighanliqini,
bir qismining ajizlishidighanliqini körsitidu. 43 Özliri
tömür bilen layning arilashqanliqini kördile. Bu
u [padishahliqning hökümdarliri padishahliqning]
puqraliri bilen ittipaqlashmaqchi bolghanliqini
körsitidu. Lékin tömür lay bilen arilashmighandek,
birliship kételmeydu. 44 U [axirqi] padishahlar textte
olturghan mezgilde, ershtiki Xuda yimirilmes bir
padishahliq berpa qilidu. Bu padishahliq hergiz
bashqa bir xelqqe ötmeydu; eksiche u bu bashqa
padishahliqlarni üzül-késil gumran qilip, özi menggü
mezmut turidu. 45 Özliri adem qoli bilen qézilmighan
bir tashning taghdin chiqqinini we uning heykeldiki
tömür, mis, lay, kümüsh, altunni chéqiwetkenlikini
kördile. Shunga ulugh Xuda aliylirigha kelgüside
yüz béridighan ishlarni bildürgen. Körgen chüshliri
choqum emelge ashidu, bérilgen tebir mutleq
ishenchliktur. 46 Andin padishah Néboqadnesar özini
yerge étip Daniyalgha sejde qildi we uninggha hediye
bérip xushpuraq-isriq sélishni emr qildi. 47 Padishah
uninggha: — Derweqe, séning Xudaying ilahlar ichide
eng ulugh Ilah, padishahlarning xojisi we sirlarni
ashkarilighuchi iken, chünki sen bu sirni yeshting!
— dédi. 48 Andin padishah Daniyalning mertiwisini
yuqiri qilip, uninggha nurghun ésil sowghatlarni
teqdim qildi. U uni pütkül Babil ölkisige hakim
bolushqa teyinlidi we uni Babildiki danishmen-
eqildarlarning bash aqsaqili qildi. 49 Daniyalning
padishahtin telep qilishi bilen, padishah Shadrak,
Mishak we Ebednégolarni Babil ölkisining memuriy
ishlirini idare qilishqa teyinlidi. Daniyal özi orda
xizmitide qaldi.

3 Padishah Néboqadnesar altundin égizliki atmish
gez, kengliki alte gez kélidighan bir heykel
yasap, Babil ölkisining Dura tüzlenglikige ornatti.
2 Padishah barliq wezir, waliy, hakim, meslihetchi,
xezinichi, sotchi, soraqchilarni shundaqla herqaysi
ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisini padishah
Néboqadnesar ornatqan bu altun heykelni öz
ilahigha atash murasimigha qatnishishqa perman
chüshürdi. 3 Shuning bilen wezirler, waliylar,
hakimlar, meslihetchiler, xezinichiler, sotchilar,
soraqchilar, shundaqla herqaysi ölkilerdiki bashqa
emeldarlarning hemmisi atash murasimigha jem
boldi. Ular heykelning aldida turdi. 4 Jakarchi yuqiri
awaz bilen: — Ey herqaysi el-yurt, herqaysi taipilerdin
kelgenler, her xil tilda sözlishidighan qowmlar, 5 siler
sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil
sazlarning awazini anglighan haman, yerge bash urup
padishah Néboqadnesar ornatqan altun heykelge
sejde qilinglar. 6 Kimki bash urup sejde qilmisa, shuan
dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlinidu,
— dep jakarlidi. 7 Shunga, sunay, ney, qalun, lira, ziltar,
bulman we bashqa herxil sazlarning awazini anglighan
haman herqaysi el-yurt, herqaysi taipilerdin kelgen,
herxil tilda sözlishidighan qowm yerge bash urup
Néboqadnesar ornatqan altun heykelge sejde qilishti.
8 U chaghda, bezi kaldiyler aldigha chiqip Yehudiylar
üstidin erz qildi. 9 Ular padishah Néboqadnesargha:
— I aliyliri, menggü yashighayla! 10 Aliyliri sunay, ney,
qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarning
awazini anglighan haman hemmeylen yerge bash
urup altun heykelge sejde qilsun, 11 shundaqla
kimki yerge bash urup sejde qilmisa, u dehshetlik
yalqunlap turghan xumdan'gha tashlansun dep
perman qilghanidila. 12 Sili Babil ölkisining memuriy
ishlirini bashqurushqa teyinligen birnechche Yehudiy,
yeni Shadrak, Mishak, Ebednégolar bar; i aliyliri,
bu ademler silige hörmetsizlik qiliwatidu. Ular
padishahning ilahlirining ibaditide bolmidi yaki
padishah ornatqan altun heykelgimu sejde qilmaydu,
— dédi. 13 Shuni anglap padishah Néboqadnesar
derghezep bolup, Shadrak, Mishak, Ebednégolarni öz
aldigha keltürüshni emr qildi. Shuning bilen ular bu

ücheylenni padishah aldigha epkeldi. 14 Néboqadnesar
ulargha: — Shadrak, Mishak, Ebeddnégo, siler rasttin
méning ilahlirimning xizmitide bolmidinglarmu hem
men ornatqan altun heykelge sejde qilmidinglarmu?
15 Hazir siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman
we bashqa herxil sazlarning awazini anglighan
haman, men yasatqan heykelge sejde qilishqa teyyar
tursanglar, yaxshi. Lékin sejde qilmisanglar, siler
derhal dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha
tashlinisiler. Shu chaghda qandaq ilah kélip silerni
changgilimdin qutquzuwalidikin, qéni?! — dédi. 16
Shadrak, Mishak, Ebednégolar padishahqa jawaben:
— I Néboqadnesar, bu ishta biz özimizni aqlishimiz
hajetsiz. 17 Biz sejde qilip kéliwatqan Xudayimiz
bizni dehshetlik yalqunlap turghan xumdandin
qutquzalaydu; i aliyliri, U choqum özlirining ilkidin
bizni qutquzidu. 18 Lékin bizni qutquzmighan
teqdirdimu, aliylirige melum bolsunki, biz yenila
ilahlirining xizmitide bolmaymiz we sili ornatqan
altun heykelge sejde qilmaymiz, — dédi. 19 Buni
anglighan haman padishah Néboqadnesarning teri
buzulup, Shadrak, Mishak, Ebednégolargha qattiq
ghezeplendi. Shuning bilen ademlirige xumdanni
adettikidin yette hesse qattiq qizitishni buyrudi. 20
U qoshunidiki eng qawul palwanlargha Shadrak,
Mishak, Ebednégolarni baghlap, dehshetlik yalqunlap
turghan xumdan'gha tashlashni buyrudi. 21 Shuning
bilen ular tonliri, ishtanliri, selliliri we bashqa libas
kiyimliri sélinmighan halda baghlinip dehshetlik
yalqunlap turghan xumdan'gha tashlandi. 22
Padishahning emrining qattiqliqi bilen xumdandiki
ot intayin yalqunlap yénip turatti, shunglashqa
xumdandin chiqiwatqan yalqun Shadrak, Mishak,
Ebednégolarni kötürgen eskerlerni köydürüp tashlidi.
23 Shundaq qilip Shadrak, Mishak, Ebednégo ücheylen
baghlaqliq halda dehshetlik yalqunlap turghan
xumdan'gha chüshüp ketti. 24 Andin Néboqadnesar
chöchügen halda ornidin chachrap turup, meslihetchi
wezirliridin: — Biz baghlap ot ichige tashlighinimiz
üch adem emesmu? — dep soridi. — Ular jawaben
«Shundaq, i aliyliri! — dédi. 25 Padishah jawaben:
— Mana, men töt ademning baghlaqsiz halda ot
ichide erkin méngip yürüwatqinini körüwatimen'ghu,
ular qilche köygendek emes; hemde tötinchi kishi
ilahlarning oghlidek turidu! — dédi. 26 Shuning
bilen Néboqadnesar dehshetlik yalqunlap turghan
xumdanning aghzigha yéqin kélip: — Shadrak, Mishak,
Ebednégo! Hemmidin Aliy Ilahning qulliri, chiqinglar,
mayaqqa kélinglar! — dep towlidi. Shuning bilen
Shadrak, Mishak we Ebednégo ottin chiqti. 27
Barliq wezirler, waliylar, hakimlar we padishahning
meslihetchi wezirliri yighilip kéliship bu ücheylen'ge
tikiliship qarashti; ularning qilche köygen yéri yoq
idi, chach-saqallirimu köymigen, kiyim-kécheklirimu
shu péti idi, üsti-béshidimu is-tütünning puriqi yoq
idi. 28 Néboqadnesar mundaq dédi: — Shadrak,
Mishak, Ebednégolarning Xudasigha shükür-sanalar
bolghay! U Öz perishtisini ewetip, Özige tayan'ghan
qullirini qutquziwaldi. Ular özlirining ilahidin bashqa
héchqandaq ilahqa xizmet qilmasliq üchün we
yaki bash urup sejde qilmasliq üchün, peqet öz
Xudayimizningla ibaditide bolimiz dep padishahning
permanigha xilapliq qilip hayatini tewekkul qildi. 29
Emdi men shundaq perman chüshürimenki: Qaysi el-
yurt bolsun, qaysi taipilerdin kelgen bolsun, qaysi
tilda sözlishidighanlar bolsun, Shadrak, Mishak,
Ebednégolarning Xudasigha qara chaplaydiken, pütün
téni qiyma-chiyma qilinsun, öyliri hajetxanigha
aylandurulsun! Chünki bundaq qutquzalaydighan
bashqa ilah yoq. 30 Shuning bilen padishah Shadrak,
Mishak, Ebednégo ücheylenni östürüp, Babil ölkiside
yuqiri mensepke teyinlidi.

4 «Menki padishah Néboqadnesardin yer yüzidiki
herbir el-yurtqa, herqaysi taipilerge, herxil tillarda
sözlishidighan qowmlargha aman-ésenlik éship-
téship turghay! 2 Hemmidin Aliy Xuda manga
körsetken alametlerni we karametlerni jakarlashni
layiq taptim. 3 Uning körsetken möjizilik alametliri
némidégen ulugh! Uning karametliri némedégen
qaltis! Uning padishahliqi pütmes-tügimestür, Uning
hakimliqi dewrdin-dewrgiche dawamlishidu! 4 Menki
Néboqadnesar öyümde bixaraman olturghinimda,
ordamda bayashat turmush köchüriwatqinimda, 5
méni intayin qorqitiwetken bir chüshni kördüm,
ornumda yatqinimda béshimdiki oylar we kallamdiki
ghayibane alametler méni alaqzade qildi. 6
Babildiki barliq danishmenlerni aldimgha chaqirishqa
perman bérip, ularning chüshümge tebir bérishini
buyrudim. 7 Shuning bilen barliq remchi-palchi,
pir-ustaz, kaldiyler we munejjimlar kélishti. Men
chüshümni éytip berdim, lékin ular manga
tebirini bérelmidi. 8 Lékin axirda Daniyal kirdi
(uning yene bir ismi Belteshasar bolup, méning
ilahimning namigha asasen qoyulghan). Muqeddes

ilahlarning rohi uningda iken. Men chüshümni éytip,
uninggha: 9 — Ey palchilarning bashliqi Belteshasar,
muqeddes ilahlarning rohi sende ikenlikini, sanga
héchqandaq sir tes kelmeydighanliqini bildim,
shunga méning körgen chüshümdiki ghayibane
alametlerni chüshendürgeysen, shundaqla uninggha
tebir bergeysen, — dédim. 10 — Men ornumda
yatqinimda kallamda mundaq ghayibane alametlerni
kördüm: Mana, yer yüzining otturisida bir tüp derex
bar iken; u tolimu égizmish. 11 U barghanséri chong
hem mezmut ösüp, asman'gha taqishiptu, u dunyaning
chetlirigimu körünidiken. 12 Uning yopurmaqliri
chirayliq, méwisi intayin mol iken. Uningda
pütkül dunyagha yetküdek ozuq bar iken. Uning
astida daladiki haywanlar sayidashidiken, shaxlirida
asmandiki uchar-qanatlar makan qilidiken; méwisidin
barliq et igilirimu ozuqlinidiken. 13 Ornumda yétip,
kallamda körgen ghayibane alametlerni körüwatimen,
mana, asmandin bir közetchi muekkel, yeni muqeddes
bir perishte chüshüp, 14 mundaq jakarlidi: —
«Derexni késip, shaxlirini qirqip, yopurmaqlirini we
méwilirini qéqip chüshürüp chéchiwétinglar. Derex
tüwidiki yawayi haywanlar uningdin yiraqlashsun,
uning shaxliridiki qushlar tézip ketsun. 15 Yerde
peqet kötükinila yiltizi bilen, mis we tömür bilen
chemberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada
qaldurunglar. U asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq
höl bolup tursun. Uning nésiwisi ot-chöp yeydighan
yawayi haywanlar bilen bille bolsun. 16 Ademiy eqlidin
mehrum qilinip, uninggha yawayi haywanlarning eqli
bérilsun, shundaqla shu halette «yette waqit» tursun.
17 Dunyadiki jan igiliri Hemmidin Aliy Bolghuchining
insanlarning padishahliqining hemmisini idare
qilidighanliqi, shundaqla uning padishahliq hoquqini
özi tallighan kishi (meyli u héchnémige erzimes
adem bolsimu)ge béridighanliqini bilsun dep, bu
höküm qarighuchi muekkellerning permani bilen,
yeni muqeddes perishtilerning qarar buyruqi bilen
belgilen'gendur». 18 — Men padishah Néboghadnesar
mana shundaq chöshni kördum. Ey Belteshasar,
chüshümge tebir bergeysen. Padishahliqimdiki
danishmenler ichide men üchün buninggha tebir
béreleydighan birmu adem chiqmidi. Lékin sen tebir
béreleysen, chünki eng muqeddes ilahlarning rohi
sende iken. 19 Shuning bilen Belteshasar depmu
atalghan Daniyal bir haza heyranliqta alaqzade boldi
we chüsh toghrisida oylap tolimu biaram boldi.
Padishah: — Ey Belteshasar, bu chüsh we uning tebiri
séni alaqzade qilmisun, — dédi. Belteshasar jawaben:
— I aliyliri, bu chüsh silidin nepretlen'genlerge
bolsun, uning tebiri özlirige emes, düshmenlirige
chüshkey! 20 Barghanséri ösüp mezmut bolghan,
égizliki asman'gha taqishidighan, pütkül dunyagha
körünidighan, yopurmaqliri chirayliq, méwisi intayin
mol bolghan, pütkül dunyagha yetküdek ozuq
bolidighan, sayisida yawayi haywanlar turidighan,
shaxlirida uchar qushlar makan qilidighan derex
bolsa, yeni sen körgen derex — del özliridur, i aliyliri!
— Chünki sili chong we mezmut östila; silining
heywetliri éship pelekke yetti; hökümranliqliri yer
yüzining chetlirige yétip bardi. 22 — Chünki sili chong
we mezmut östila; silining heywetliri éship pelekke
yetti; hökümranliqliri yer yüzining chetlirige yétip
bardi. 23 Aliyliri qarap turghan waqitlirida asmandin
bir qarighuchi, yeni bir muqeddes perishte chüshüp:
«Bu derexni késip, xarab qilinglar. Xalbuki, yerde
kötükinila yiltizi bilen qaldururp, mis we tömür bilen
chemberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada
qaldurunglar. U asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq
höl bolup tursun. «Yette waqit» béshidin ötkiche
uning nésiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar
bilen bille bolsun, — deptu. 24 — I aliyliri, chüshlirining
menisi mana shu — Bular bolsa Hemmidin Aliy
Bolghuchining permani bilen xojam padishahning
béshigha chüshidighan ishlar — 25 Özliri kishiler
arisidin heydiwétilip, yawayi haywanlar bilen bille
yashaydila, kalilardek ot-chöp bilen ozuqlandurulidila,
dalada asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup
turidila. Taki sili Hemmidin Aliy Bolghuchining
pütkül insan padishahliqini idare qilidighanliqini
we Uning hoquqini Özi tallighan herqandaq kishige
béridighanliqini bilip yetküche, yette waqit bashliridin
ötidu. 26 «Derexning kötikini yiltizi bilen yerde
qaldurunglar» dep buyrulghaniken, özliri ershlerning
hemmini idare qilidighannliqini bilip yetkendin
kéyin padishahliqliri özlirige qayturulidu. 27 Shunga
i aliyliri, méning nesihitim silige layiq körülgey,
gunahliridin qol üzgeyla, ishta heqqaniy bolghayla,
qebihlikliridin toxtap kembeghellerge rehimdillik
qilghayla. Shundaq qilghandila belkim dawamliq
güllep yashnimamdila? 28 Bu ishlarning hemmisi
padishah Néboqadnesarning béshigha chüshti. 29 On
ikki aydin kéyin, u Babildiki padishahliq ordisining
ögziside seyle qiliwétip: 30 — Qaranglar, men öz izzitim

we shan-shöhritim namayan qilinsun dep, shahane
ordamning jaylishishi üchün zor küchüm bilen
yasighan heywetlik Babil shehiri mushu emesmu? —
dédi. 31 Uning sözi aghzidin téxi üzülmeyla, asmandin
bir awaz chüshüp: — Ey padishah Néboqadnesar, bu
söz sanga keldi: Padishahliq sendin élindi. 32 Sen
kishiler arisidin heydiwétilip, yawayi haywanlar bilen
bille makan qilisen we kalilardek ot-chöp yeysen; sen
Hemmidin Aliy Bolghuchining insan padishahliqini
idare qilidighanliqini we Uning hoquqini Özi tallighan
herqandaq kishige tutquzidighanliqini bilip yetküche
yette waqit béshingdin ötüp kétidu — déyildi. 33
Bu söz Néboqadnesarda shuan emelge ashti. U
kishiler arisidin heydiwétilip, kalilardek ot-chöp
yep, téni shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup ketti.
Uning chachliri bürkütning peyliridek, tirnaqliri
qushning tirnaqliridek ösüp ketti. 34 Emdi shu künler
toshqanda, men Néboqadnesar asman'gha köz tikip
qariwidim, eqil-hoshum eslige keldi. Men Hemmidin
Aliy Bolghuchigha hemdusana éytip, Menggü Hayat
Turghuchini medhiyilep, hörmet eylidim. Uning
hakimliqi menggülük hakimliqtur; Uning padishahliqi
ewladtin-ewladqidur. 35 Uning aldida yer yüzidiki
barliq insanlar héchnéme hésablanmaydu; Ershtiki
qoshunlar we zémindiki insanlar arisida U néme
qilishni xalisa shuni qilidu; Uning qolini kim
tosalisun yaki Uningdin «Néme qilisen?» dep
sorashqa jür'et qilalisun? 36 Shuanla eqil-hoshum
eslige keldi; padishahliqimning shan-sheripi, izzitim,
padishahliq heywemmu eslige keltürüldi. Meslihetchi
wezirlirim we emir-ésilzadilirim méni izdep
keldi. Padishahliqim mustehlemlendi; burunqidinmu
zor heywige yéngibashtin ige boldum. 37
Emdi menki Néboqadnesar ershtiki Padishahqa
hemdusana oquymen, Uni téximu ulughlaymen
we Uni izzetleymen: — Uning qilghanliri heqtur,
Uning yolliri toghridur; Uning tekebburluq yolida
mangghanlarning heywisini chüshürüsh qudriti
bardur!».

5 Bir küni padishah Belshazar emir-ésilzadilerdin
ming kishini teklip qilip katta ziyapet bérip,
ularning aldida sharab ichip, eysh-ishret keypini
sürdi. 2 Padishah Belshazar sharabni tétip
körüp, özi, emir-ésilzadiliri, öz xotun-kénizekliring
sharabni atisi Néboqadnesar Yérusalémdiki muqeddes
ibadetxanidin oljigha alghan altun-kümüshtin
yasalghan jam-qachilarda ichishige shu jam-qachilarni
élip chiqishni buyrudi. 3 [Newkerler] derhal bérip
Xudaning Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanisidin
élip kélin'gen altun jam-qachilarni élip chiqti;
padishahning özi, emir-ésilzadiliri, uning xotunliri
we kénizekliri ularda sharab ichti. 4 Ular sharab
ichkech, altun, kümüsh, mis, tömür, yaghach we
tashlardin yasalghan butlarni medhiyileshti. 5 Del
shu peytte adem qolining besh barmiqi peyda bolup,
chiraghdanning udulidiki ordining tam suwiqigha
xet yézishqa bashlidi. Padishah xet yazghan qolning
körün'gen qismini körüp, 6 chirayi tatirip, könglide
intayin alaqzade bolup ketti. Put-qolliri boshiship,
putliri titrep ketti. 7 Padishah qattiq warqirap,
pir-ustazlar, kaldiyler we munejjimlarni chaqirishni
buyrudi. Babildiki danishmenler kelgen haman
padishah ulargha: — Kimki tamdiki bu xetlerni oqup
menisini manga dep bérelise, uninggha sösün renglik
bir ton kiygüzülüp, boynigha altun zenjir ésilip,
padishahliqta üchinchi mertiwe bérilidu, — dédi. 8
Padishahning danishmenlirining hemmisi ordigha
hazir boldi; lékin ular ne xetlerni oquyalmaytti ne
padishahqa menisini chüshendürüp bérelmeytti. 9
Belshazar téximu alaqzade bolup, chirayi téximu
tatirip ketti. Emir-ésilzadilermu qandaq qilishni
bilelmey qaldi. 10 Padishah we emir-ésilzadilerning
warqirashqan awazini anglighan xanish ziyapet
zaligha kirip, padishahqa mundaq dédi: — I aliyliri,
menggü yashighayla! Alaqzade bolup ketmigeyla,
chirayliri tatirap ketmigey. 11 Padishahliqlirida bir
kishi bar, uningda muqeddes ilahlarning rohi bar,
atiliri texttiki waqtida, bu kishide yoruqluq, danaliq
we eqil-paraset, yeni ilahlargha xas eqil-paraset
namayan qilin'ghanidi. Atiliri Néboqadnesar, yeni
padishah atiliri uni pütün remchi-palchilar, pir-
ustazlar, kaldiyler we munejjimlarning béshi qilip
teyinligen. 12 Bu kishide alahide bir rohiy xususiyet,
bilim, hékmet, chüshlerge tebir béreleydighan,
tépishmaqlarni yésheleydighan we tügün-sirlarni
achalaydighan qabiliyet bar idi. Shu kishining ismi
Daniyal bolup, padishah uninggha Belteshasar depmu
isim qoyghan. Shunga bu Daniyal chaqirtilsun, u
choqum bu xetlerning menisini yéship béridu. 13
Shuning bilen Daniyal padishahning aldigha élip
kélindi, padishah Daniyaldin: — Padishah atam
Yehuda ölkisidin sürgün qilip kelgen Yehudiylar
ichidiki héliqi Daniyal senmu? — dep soriwidi, 14
— Sen toghruluq xewirim bar, sende muqeddes

ilahlarning rohi, shundaqla yoruqluq, danaliq we
alahide eqil-paraset bar iken dep anglidim. 15
Emdi danishmenler we pir-ustazlarni tamdiki xetni
oqup, menisini manga chüshendürüp bersun dep
aldimgha chaqirtip kélindi; lékin bu ishning sirini
héchqaysisi yéship bérelmidi. 16 Biraq sen toghruluq
anglighanmenki, sen sirlarni chüshendüreleydikensen
we tügünlerni yésheleydikensen. Eger bu xetlerni
oqup, menisini chüshendürüp béreliseng, sanga sösün
renglik ton kiygüzülidu, boynunggha altun zenjir
ésilidu, padishahliqta üchinchi derijilik mertiwige
érishisen, — dédi. 17 Daniyal padishahqa mundaq
jawab berdi: — Aliylirining in'amliri özliride qalsun,
mukapatlirini bashqa kishige bergeyla. Emdilikte men
aliylirigha bu xetni oqup, menisini chüshendürüp
bérey. 18 — I aliyliri, Hemmidin Aliy Xuda atiliri
Néboqadnesargha padishahliq, ulughluq, shan-sherep
we heywet berdi. 19 Uninggha bérilgen ulughluqtin
herqaysi el-yurt, herqaysi taipiler we herxil tilda
sözlishidighan qowmlarning hemmisi uning aldida
titrep qorqup turatti; u kimni xalisa shuni öltüretti,
kimni xalisa shuni tirik qoyatti; kimni xalisa shuni
mertiwilik qilatti, kimni xalisa shuni pes qilatti.
20 Lékin u könglide tekebburliship, roh-qelbide
meghrurlinip mijezi tersaliship, padishahliq textidin
chüshürülüp, izzitidin mehrum qilindi. 21 U kishiler
arisidin heydiwétilip, uninggha yawayi haywanlarning
eqli bérildi. U yawa éshekler bilen bille makanliship,
kalilardek ot-chöp yégüzüldi, téni shebnemdin chiliq-
chiliq höl bolup ketti, taki u Hemmidin Aliy Xudaning
insan padishahliqini idare qilidighanliqini we U
padishahliqning hoquqini Özi tallighan herqandaq
kishige béridighanliqini bilip yetküche shu halette
boldi. 22 Ey Belshazar, Néboqadnesarning oghli turup
özliri bularning hemmisidin xewerliri bolsimu, lékin
özlirini töwen qilmidila. 23 Eksiche tekebburliship
ershtiki Rebge qarshi turdila. Sili Uning muqeddes
ibadetxanisidin olja alghan jam-qachilarni élip kélip,
özliri, emir-ésilzadiliri, öz xotunliri we kénizeklirimu
ularda sharab ichtinglar andin körmeydighan,
anglimaydighan we héchnémini chüshenmeydighan
altun, kümüsh, mis, tömür, yaghach we tashlardin
yasalghan butlarni medhiyilidile. Halbuki, silining
nepeslirini Öz qolida tutqan we silining barliq
heriketlirini Öz ilkide tutqan Xudani ulughlimidila.
24 Shunga, Xuda bu qolning körün'gen qismini
ewetip bu xetlerni yazdurdi. 25 Bu xetler: «Méné,
méné, tekel, upharsin» dégendin ibaret. 26 Buning
chüshendürülüshi: — «Méné» — Xuda silining
padishahliqlirining hésabini qilip, uni ayaghlashturdi.
27 «Tekel» — sili tarazida tartiliwidila, kem chiqtila.
28 «Peres» — padishahliqliri parchilinip, Médialiqlar
bilen Parslargha tewe qilindi. 29 Shuning bilen
Belshazar derhal newkerlirige emr qiliwidi, ular
Daniyalgha sösün renglik tonni kiydürüp, boynigha
altun zenjirni ésip qoydi; u u toghruluq: «Padishahliq
ichide üchinchi derijilik mertiwige ige bolsun» dep
jakarlidi. 30 Shu kéche kaldiylerning padishahi
Belshazar öltürüldi. 31 Padishahliq bolsa Médialiq
Dariusning qoligha ötti. U texminen atmish ikki
yashta idi.

6 Padishah Darius pütün padishahliqni idare qilish
üchün bir yüz yigirme wezirni herqaysi yurtlarni
bashqurushqa teyinleshni muwapiq kördi. 2 Buningdin
bashqa u bu wezirlerni nazaret qilip, bu wezirlerning
hésabini élish, shundaqla padishahning hoquq-
menpeeti ziyan'gha uchrimisun dep Daniyal we
bashqa ikki kishini nazaretchilikke teyinlidi. 3
Daniyalda alahide bir rohiy xususiyet bar bolghachqa,
u bashqa nazaretchilerdin we wezirlerdin iqtidarliq
chiqti. Shunga padishah uni pütkül padishahliqni
idare qilishqa teyinlimekchi boldi. 4 Shuning bilen
bashqa nazaretchi we wezirler uning padishahliqtiki
memuriy ishliridin sewenlik izdidi. Lékin ular erz
qilghudek héchqandaq bahane-seweb yaki sewenlik
tapalmidi. Chünki Daniyal diyanetlik we ishenchlik
bolup, uningdin qilche kemchilik yaki sewenlik
chiqiralmighanidi. 5 Shunga shu ademler özara: —
Daniyalning Xudasining qanunigha munasiwetlik
ishliridin bashqa, uningdin eyibligüdek héchqandaq
bahane tapalmaymiz, — déyishti. 6 Shunga ular
özara til biriktürüp padishahning aldigha kirip: —
Padishah Darius aliyliri menggü yashighayla! 7
Aliylirining padishahliqliridiki barliq nazaretchi,
waliy, wezir, meslihetchi, hakim we emeldarlar
birlikte meslihetleshtuq; herqandaq kishi ottuz kün
ichide herqandaq ilahqa herqandaq dua-tilawet
qilishqa we yaki herqandaq kishidin bir nerse
tileshke ruxset bolmisun, i aliyliri, peqet silidinla
tilishi ruxset bolsun dégen shahane yarliqning
chüshürülüshini layiq körduq. Bu perman qet'iy
bolsun, kimki bu perman'gha xilapliq qilsa, u shirlar
öngkürige tashlansun! 8 Emdi, i aliyliri bu permanni
békitip chüshürgeyla, uning özgertilmesliki üchün

yarliqnamige imza qoyghayla; chünki Média we
Pars qanuni boyiche, perman chiqirilishi bilenla
özgertishke bolmaydu, — dédi. 9 Shuning bilen
Darius permanni békitip yarliqnamigha qol qoydi.
10 Daniyal bu yarliqnamige imza qoyulghanliqini
anglap, öyige qaytti. Uning öyining ögziside bir
balixana bolup, dérizisi Yérusalémgha qaraydighan
bolup, ochuq turatti. U aditi boyiche dérizining
aldida tizlinip olturup, her küni üch qétim Xudagha
dua-tilawet qilip shükür éytatti. 11 Lékin héliqi
ademler bille kélip Daniyalning Xudagha dua we
tilawet qiliwatqinini kördi. 12 Andin ular birlikte
padishahning aldigha bérip perman toghrisida gep
échip: — I aliyliri, özliri: Ottuz kün ichide özliridin
bashqa herqandaq ilahdin yaki herqandaq insandin
birer némini tiligen herqandaq kishi shirlar öngkürige
tashlansun, dégen bir perman'gha imza qoyghan
emesmu? — dep soridi. Padishah: — Derweqe shundaq
qildim, Média we Pars qanuni boyiche permanni
özgertkili bolmaydu, — dédi. 13 Andin ular padishahqa
jawaben: — Yehudadin esir élip kélin'gen kishilerdin
héliqi Daniyal, i aliyliri, silini we sili imza qoyghan
permanni közge ilmaydu, belki her künde üch qétim
öz dua-tilawitini qiliwatidu, — déyishti. 14 Buni
anglighan padishah öz-özige kayip, köngül qoyup
Daniyalni qutqushushqa amal tapmaqchi bolup, u kün
patquche herxil qutquzush amali üstide izdinip yürdi.
15 Lékin axirda u kishiler yene özara til biriktürüp
padishahning aldigha jem bolup uninggha: — I aliyliri,
özlirige melumki, Médialar we Parslarning qanuni
del shuki, padishahning békitken herqandaq qarari
yaki permanini özgertishke bolmaydu, — déyishti.
16 Shuning bilen padishahning emr qilishi bilen
Daniyal tutup kélinip, shirlar öngkürige tashlandi.
Padishah Daniyalgha: — Sen üzüldürmey ibadet
qilidighan Xudaying séni qutquziwalidu! — dédi. 17
Bir tash élinip, öngkürning aghzi uning bilen étildi;
Daniyalning ishlirigha héchkim arilashmisun dep uni
padishah öz möhüri we uning emir-emeldarlirining
möhürliri bilen möhürlidi. 18 Andin padishah ordigha
qaytip kélip kéchini roza tutup ötküzdi; özining toqal-
kénizekliridin héchqaysisini öz yénigha keltürmidi,
u kéchiche uxliyalmidi. 19 Tang étishi bilenla
padishah ornidin turup, aldirap shirlar öngkürige
bardi. 20 Padishah öngkürge yéqinliship azablan'ghan
halda Daniyalni chaqirip: — Ey Daniyal, Menggü
Hayat Xudaning quli, sen üzülmes ibadet qilidighan
Xudaying séni shirlardin qutquziwalmidimu? — dep
towlidi. 21 Daniyal jawaben: — I aliyliri, menggü
yashighayla! 22 Xudayimning perishtisini ewetip
shirlarning aghzini yumdurushi bilen ular manga
héch ziyan-zexmet yetküzelmidi; chünki U mendin
héchqandaq eyib körmidi. Aliylirining aldidimu
men héchqandaq ziyan yetküzgüdek ish qilmidim,
— dédi. 23 Buni anglap padishah intayin xushal
bolup, ademlirini Daniyalni öngkürdin élip chiqishni
buyrudi. Shuning bilen ular Daniyalni öngkürdin
élip chiqti. Uningdin qilche zéde-zexmet tapalmidi;
chünki u Xudasigha tayan'ghanidi. 24 Andin padishah
buyruq chüshürdi, [newkerliri] Daniyalning üstidin
shikayet qilghanlarning hemmisini tutup, ularni
bala-chaqiliri we xotunliri bilen qoshup shirlar
öngkürige tashliwetti. Ular öngkür tégige chüshüp
bolmayla shirlar étilip kélip, ularning ustixanlirinimu
chaynap qiyma-chiyma qiliwetti. 25 Shu ishtin kéyin
Darius padishah yer yüzide turuwatqan herqaysi
el-yurt, hemme taipiler, her tilda sözlishidighan
qowmlarning hemmisige mundaq pütük chüshürdi: —
«Hemminglargha amanliq éship-téship turghay! 26
Men ushbu yarliqni chüshürimenki, padishahliqimdiki
herbir yurttiki puqralar Daniyalning Xudasi aldida
titrep qorqsun! — Chünki U Menggü Hayat Xudadur,
Menggü mustehkem özgermestur, Uning padishahliqi
halak qilinmas, Uning hakimiyiti ebedil'ebedgiche
bolidu. 27 U bala-qazadin qoghdaydu we qutquzidu,
U asmanlardimu, yer yüzidimu alamet-karametlerni
yaritidu, U Daniyalni shirlarning changgilidin
qutquzdi». 28 Daniyalning bolsa shu ishlardin kéyin
Darius höküm sürgen mezgilde, shundaqla Pars
padishahi Quresh höküm sürgen waqitlarda ishliri
rawan yürüshti.

7 Belshazar Babilgha padishah bolghan birinchi
yili Daniyal ornida yétip chüshide birnechche
ghayibane alametlerni kördi. U chüshide körgenlirini
mundaq yekünlep xatiriliwaldi: — 2 Kéchide körgen
ghayibane körünüshte menki Daniyal shuni kördümki,
asmanning töt teripidin shamal chiqip, «Ulugh
Déngiz» yüzige urulmaqta idi. 3 Déngizdin shekilliri
bir-birige oxshimaydighan töt zor mexluq chiqti. 4
Birinchi mexluq shirgha oxshaytti, lékin bürkütning
qaniti bar idi. Men uninggha qarap turghinimda,
qanatliri yulundi; andin u yerdin kötürülüp, ikki
puti yerge dessitilip ademdek turghuzulup, uninggha
insaniy bir qelb bérildi. 5 Mana yene bir mexluq, yeni

ikkinchisi éyiqqa oxshaytti. Uning bir teripi ikkinchi
bir teripidin égizlitildi. Uning chishliri üch qowurghini
chishlep turatti, bir awaz uninggha: «Ornungdin
tur, göshni yéyishingche yewal!» — dédi. 6 Qarap
turghinimda, mana yene bir mexluq peyda boldi. U
yilpizgha oxshaytti, dümbiside qushningkidek töt
qaniti bar idi; uning béshi töt idi. Uninggha hakimliq
hoquqi bérildi. 7 Uningdin kéyin kéchidiki ghayibane
körünüshlerde qarap turghinimda, mana tötinchi
bir mexluq peyda boldi. U intayin qorqunchluq,
dehshetlik we ajayib küchlük idi. U yoghan tömür
chishliri bilen owni chaynap ézip yutup, qalduqini
putliri bilen dessep-cheyleytti. U aldinqi barliq
mexluqqa oxshimaytti; uning on münggüzi bar
idi. 8 Men bu münggüzlerni közitiwatqinimda,
mana münggüzlerning arisidin yene bir kichik
münggüz ösüp chiqti. Bu kichik münggüzning
aldida eslidiki münggüzlerdin üchi yuluwétildi. Bu
kichik münggüzning ademningkidek közi we chong
sözleydighan aghzi bar idi. 9 Men qarap turghinimda,
u yerge birnechche textning qoyulghanliqini kördüm;
ularning biride, «Ezeldin Bar Bolghuchi» orun élip
olturuptu. Uning kiyimliri qardek ap'aq, chachliri
ap'aq qoza yungidek idi. Uning texti ot lawuldap
turghan yalqunlar bolup, lawuldap köyüwatqan
ot chaqlirining üstide idi. 10 Uning aldidin goya
rawan éqip turghan deryadek ot yalquni lawuldap
éqip turatti; Uning xizmitide turghuchilar tümen
minglighan idi, Uning aldida yüz milyonlighan hazir
turghuchilar bar idi. Soraq bashlan'ghanliqi jakarlinip,
desturlar échildi. 11 Héliqi kichik münggüzning yoghan
geplerni qiliwatqan awazidin diqqitim shuninggha
tartilip qarap turattim. Qarap turghinimda, tötinchi
mexluq öltürülüp, uning jesiti halak qilinip, otqa
tashlap köydürülüshke tapshuruldi. 12 Qalghan
üch mexluq bolsa, hakimiyitidin mehrum qilindi,
lékin ularning ömri yene bir mezgil uzartildi. 13
Kéchidiki ghayibane körünüshlerde mana, men
goya Insan Oghligha oxshash bir zatning asmandiki
bulutlar bilen kelginini kördüm. U «Ezeldin Bar
Bolghuchi»ning yénigha bérip, uning aldigha hazir
qilindi. 14 Her el-yurt, her taipe, her xil tilda
sözlishidighan qowmlar uning xizmitide bolsun dep,
seltenet, shöhret we padishahliq hoquqi uninggha
bérildi. Uning selteniti menggü solashmas seltenettur,
uning padishahliqi menggü halak qilinmas. 15 Menki
Daniyalning wujudum, dil-rohim bek biaramliqqa
chömdi, kallamdiki ghayibane alametler méni intayin
alaqzade qildi. 16 Men yéqin turghuchilardin
birining aldigha bérip, bu ghayibane alametlerning
heqiqiti toghruluq soridim. U manga tebir bérip
chüshendürüp mundaq dédi: — 17 «Bu töt zor mexluq
kelgüside dunyada bash kötüridighan töt padishahni
körsitidu. 18 Lékin Hemmidin Aliy Bolghuchining
muqeddes bendiliri padishahliq hoquqini qobul
qilidu, ular uninggha menggü igidarchiliq qilidu,
ebedil'ebedgiche shundaq bolidu». 19 Men bashqa
üch mexluqqa oxshimaydighan tötinchi mexluq,
yeni zor qorqunchluq, tömür chishliq, mis tirnaqliq,
owni chaynap ézip yutup, andin qalduqlirini
ayaghliri bilen dessep-cheyleydighan héliqi mexluq
toghrisidiki heqiqetni, 20 shundaqla uning béshidiki
on münggüzining we kéyin ösüp chiqqan kichik
münggüz toghrisidiki heqiqetni téximu éniq bilmekchi
boldum — uning, yeni héliqi kichikining aldida eslide
bar bolghan bashqa üch münggüz yuluwétilgen,
közliri we yoghan gep qilidighan aghzi bar bolup, ene
bashqa münggüzlerge qarighanda téximu heywetlik
idi. 21 Qarap turghinimda, u kichik münggüz
Xudaning muqeddes bendiliri bilen jeng qilip
ulardin üstünlükke ige boldi; 22 «Ezeldin Bar
Bolghuchi» kelgende, höküm qilish hoquqi Hemmidin
Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige bérildi.
Shuning bilen békitilgen waqti kélip, [Xudaning]
muqeddes bendiliri padishahliq hoquqini ötküziwaldi.
23 [Tebir bergüchi] chüshendürüp yene mundaq
dédi: — «tötinchi mexluq kelgüsi dunyada bash
kötüridighan tötinchi bir padishahliq bolup, u bashqa
herqandaq padishahliqlargha oxshimaydu. U pütkül
dunyani yutup, uni ayagh asti qilip, kukum-talqan
qilidu. 24 On münggüz bolsa, bu padishahliqtin
chiqidighan hökümranliq qilidighan on padishahni
körsitidu. Kéyin yene bir padishah meydan'gha
chiqidu, u ilgiriki padishahlargha oxshimaydu; u üch
padishahni özige boysunduridu. 25 U Hemmidin Aliy
Bolghuchigha qarshi kupurluq sözlerni qilidu hemde
Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirini
halsizlanduridu. U kaléndarni, héyt-ayemlerni we
muqeddes qanunlarni özgertiwétishni qestleydu.
Xudaning muqeddes bendiliri «üch yérim waqit»
uning hökümranliqigha tapshurulidu. 26 Andin
Xudaning soti échilidu, buning bilen uning idare
qilish hoquqi tartiwélinip, menggülük üzül-késil
yoqitilidu. 27 Lékin uning padishahliqining hoquqi,

yeni dunyadiki herqaysi padishahliqlarning selteniti
we shöhriti Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes
bendilirige, yeni Xudaning Öz xelqige ötküzülidu.
Uning padishahliqi menggü bir padishahliqtur,
dunyadiki pütün hökümdarlar Uning xizmitide bolup
uninggha itaet qilidu». 28 Bu ish mana mushu yergiche
boldi. Menki Daniyal, öz oylirim özümni alaqzade
qildi, chirayim tatirip ketti. Biraq bu ishni qelbimde
püküp saqlidim.

8 Padishah Belshazar textke olturup üchinchi yili,
menki Daniyal ikkinchi bir ghayibane alametni
kördüm. 2 Ghayibane körünüshte, özümni Élam
ölkisidiki Shushan qel'eside kördüm. Körünüshte
men Ulay chong östingi boyida idim. 3 Béshimni
kötürüp qarisam, ikki münggüzi bar bir qochqarning
chong östeng aldida turghanliqini kördüm. Uning
münggüzi égiz bolup, bir münggüz yene biridin égiz
idi; égizrek bolghan münggüz yene birsidin kéyinrek
ösüp chiqqanidi. 4 Men qochqarning gherb, shimal we
jenub tereplerge üsüwatqinini kördüm. Héchqandaq
haywan uninggha teng kélelmeytti we héchkim
héchkimni uning changgilidin qutquzalmaytti. U néme
qilishni xalisa, shuni qilatti, barghanséri heywetlik
bolup kétiwatatti. 5 Men bu toghruluq oylawatattim,
mana, gherb tereptin bir téke putliri yerge tegmigen
halda pütün jahanni kézip yügürüp keldi. Uning ikki
közi arisigha körünerlik chong bir münggüz ösüp
chiqqanidi. 6 U men deslep körgen héliqi östeng boyida
turghan ikki münggüzlük qochqargha qarap qehri
bilen shiddetlik étildi. 7 Men uning qochqargha yéqin
kélip, ghezep bilen qochqarni üsüp ikki münggüzini
sunduriwetkenlikini kördüm. Qochqarning qarshiliq
körsetküdek madari qalmighanidi, téke uni yerge
yiqitip, dessep-cheylidi, tékining changgilidin uni
qutquziwalidighan adem chiqmidi. 8 Téke barghanséri
heywetlik bolup ketti; lékin u xéli küchiyip bolghanda,
chong münggüzi sunup chüshüp, eslidiki jayidin
asmandiki töt shamalgha qarap turidighan, közge
körünerlik töt münggüz ösüp chiqti. 9 Bu töt
münggüzning ichidiki biridin yene bir münggüz ösüp
chiqti. U kichik münggüz ösüp intayin heywetlik
boldi, jenub, sherq tereplerge we «güzel zémin»gha
qarap tesir küchini kéngeytti. 10 U intayin heywetlik
bolup, hetta samawiy qoshundikilerge hujum
qilghudek derijige yetti, samawiy qoshundikilerdin
we yultuzlardin birmunchisini yerge tashlap, ularning
üstige dessidi 11 (u tolimu meghrurlinip, hetta
samawiy qoshunning Serdari bilen teng bolmaqchi
bolup, ibadetxanida Serdargha atap kündilik qurbanliq
sunushni emeldin qaldurdi, hemde Serdarning
ibadetxanisidiki «muqeddes jay»ni weyran qiliwetti.
12 Asiyliq tüpeylidin Xudaning xelqi we kündilik
qurbanliq chong münggüzge tapshurulidu). U
heqiqetni ayagh asti qilidu; uning barliq ishliri
nahayiti ongushluq boldi. 13 Keynidin, bir muqeddes
[perishtining] söz qilghanliqini anglidim, shuning
bilen yene bir muqeddes [perishte] söz qilghan
[perishtidin]: — Ghayibane alamette körün'gen
bu weqeler, yeni «weyran qilghuchi» asiyliq,
kündilik qurbanliqning emeldin qaldurulushi, hemde
muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning hem
Xudaning xelqining ayagh asti qilinishi qanchilik
waqit dawamlishidu? — dep sorighanliqini anglidim. 14
Héliqi perishte manga jawaben: — Bu ishlar ikki ming
üch yüz kéche-kündüz dawamlishidu. Bu mezgildin
kéyin muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay»
pakizlinip eslige keltürülidu, — dédi. 15 Bu ghayibane
körünüshni körgendin kéyin, menki Daniyal uning
menisini oylawatqinimda, mana, aldimda ademning
qiyapitide birsi peyda bolup öre turdi. 16 Ulay
östingining otturisidin: — Ey Jebrail, bu ademge
ghayibane alametni chüshendürüp ber, — dégen
bir ademning küchlük awazini anglidim. 17 [Jebrail]
yénimgha keldi. Kelgende, men nahayiti qorqup
kétip yerge yiqilip düm chüshtüm. U manga: — Ey
insan oghli, sen shuni chüshinishing kérekki, bu
ghayibane alamet axir zaman toghrisididur, — dédi.
18 U gep qiliwatqanda men bihosh halda yerde düm
yatattim. Lékin u manga shundaq bir yénik tégipla
méni turghuzdi we manga mundaq dédi: — 19 «Men
hazir sanga [Xudaning] ghezipi kelgen mezgilde
kéyinki ishlarning qandaq bolidighanliqini körsitip
bérey. Chünki bu ghayibane alamet zamanlarning
békitilgen axirqi nuqtisi toghrisididur. 20 Sen
körgen ikki münggüzlük qochqar Média bilen
Pars padishahlirini körsitidu. 21 Yawa téke bolsa
Grétsiye padishahliqi bolup, közining otturisidki
közge körünerlik münggüz bolsa, uning birinchi
padishahidur. 22 U münggüz sunup ketkendin
kéyin ornidin ösüp chiqqan héliqi töt münggüz
bu elning töt padishahliqqa bölünidighanliqini
körsitidu. Biraq ularning küchi birinchi padishahliqqa
yetmeydu. 23 Bu padishahliqlarning axirqi mezgilide,
asiyliq qilghuchilarning gunahi toshushi bilen

tolimu nomussiz, chigish mesililerni bir terep
qilalaydighan bir padishah meydan'gha chiqidu.
24 Uning küchi xéli zor bolidu, lékin emeliyette
bu küch özlükidin chiqmaydu; u misli körülmigen
weyranchiliqni keltürüp chiqiridu. Uning ishliri
jezmen ongushluq bolup, némini xalisa shuni
qilalaydu. U küchlüklerni we [Xudaning] muqeddes
mömin xelqini yoqitidu. 25 Öz ustatliqi bilen uning
nazariti astida herqandaq hiyle-mikirlik xéli ronaq
tapidu. U könglide tekebburliship özini chong tutidu;
bashqilarning özlirini bixeter hés qilghan waqtidin
paydilinip tuyuqsiz zerb qilip nurghun kishilerni halak
qilidu; u hetta ochuqtin ochuq «Emirlerning Emiri»ge
qarshi chiqidu. Lékin u axirda insanlarning qolisiz
halak qilinidu. 26 Sanga ayan qilin'ghan, axshamdin
etigen'giche dawamlashqan bu ghayibane alamet
emelge ashmay qalmaydu. Lékin sen uni waqtinche
mexpiy tut. Chünki u köp künler kéyinki kelgüsi
heqqididur». 27 Menki Daniyal maghdurumdin qélip,
birnechche kün aghrip yétip qaldim. Kéyin ornumdin
turup yenila padishahning ishlirida boldum. Lékin bu
ghayibane alamet könglümni parakende qiliwetkenidi.
Uning menisini yésheleydighan adem yoq idi.

9 Médialiq Ahashwéroshning oghli Dariusning
birinchi yilida (u kaldiylerning zéminigha padishah
qilindi) 2 Yeni textke olturghan birinchi yili
menki Daniyal muqeddes yazmilarni oqushum
bilen Perwerdigarning Yeremiya peyghemberge
yetküzgen kalam-béshariti boyiche, Yérusalémning
xarab bolidighan jaza mezgili yetmish yil ikenlikini
chüshinip yettim. 3 Shuning üchün men Reb
Xudayimgha roza tutup, böz rextke yöginip,
kül-topida olturup, uninggha yélinip dua-tilawet
qilish bilen izdinishke bel baghlidim. 4 Men
Perwerdigar Xudayimgha dua qilip, gunahlirimizni
iqrar qilip mundaq dédim: — «Ah Reb, i
Séni Öz emrliringge itaet qilghuchilargha wede-
ehdengde wapadar bolup, özgermes méhringni
üzlüksiz körsetküchi ulugh, sürlük Tengrim! 5
Biz gunah sadir qilduq, qebihlik qilduq; rezillik
bilen Séning emr-hökümliringdin waz kéchip, Sanga
asiyliq qilduq, 6 Shundaqla Séning naming bilen
padishahlirimiz, emirlirimiz, ata-bowilirimiz we
pütkül zémindiki xelqqe söz-kalamingni yeküzgen
qulliring bolghan peyghemberlerge zadi qulaq
salmiduq. 7 I Reb, heqqaniyet Sendila tépilidu, lékin
Sanga asiyliq we wapasizliq qilghanliqimiz tüpeylidin,
bizge, yeni Yehudalargha, Yérusalémdikilerge we
barliq Israillargha, yéqinda bolsun, yiraqta bolsun,
Sen bizlerni sürgünlükke heydiwetken barliq
yurtlarda bolsun, peqet bügünkidek yüzimizni
kötürelmigüdek shermendilikla qaldi. 8 I Reb,
bizge, yeni padishahlirimizgha, emirlirimizge we
ata-bowilirimizghimu yüzimizni kötürelmigüdek
shermendilik qaldi; chünki biz Séning aldingda
gunah sadir qilduq. 9 I Reb Xudayimiz, biz Sanga
asiyliq qilghan bolsaqmu, Sendin yenila rehimdillik
we meghpiret-kechürümler tépilidu. 10 Biz Sen
Perwerdigar Xudayimizning awazigha qulaq salmay,
qulliring bolghan peyghemberler arqiliq aldimizgha
qoyghan qanun-hökümliringde héch mangmiduq. 11
Pütkül Israil Séning Tewrat-qanununggha xilapliq
qilip, awazinggha qulaq salmay Séningdin yüz öridi.
Derweqe, Séning qulung Musagha chüshürülgen
Tewrat-qanunida pütülgen lenet hemde uning
qesemyadidiki jazalar üstimizge yaghduruldi; chünki
biz Séning aldingda gunah sadir qilduq. 12 Sen Özüng
bizge we üstimizdin hökümdarliq qilghuchimizgha
qarita dégenliringge emel qilip bizge zor éghir
külpetni keltürdüng; chünki Yérusalémda qilin'ghan
ishlar asman astidiki herqandaq bashqa yurtta
ezeldin qilin'ghan emes! 13 Musagha tapilan'ghan
Tewrat-qanunida pütülgendek, bu pütün külpet bizge
chüshürülgen bolsimu, i Perwerdigar Xudayimiz, lékin
biz qebihliklirimizdin qol üzüp, heqiqitingni chüshinip
yétidighan qilghaysen dep téxiche Sendin iltipatingni
ötünmiduq. 14 Derweqe Sen Perwerdigar shu külpetni
teyyarlap saqlap, bizning üstimizge chüshürdung;
chünki Sen Perwerdigar Xudayimiz, barliq qilghan
ishliringda adil bolup kelding; biraq awazinggha qulaq
salmiduq. 15 Emdi, Öz küchlük qolung bilen xelqingni
Misirdin élip chiqting, shunglashqa bügünkidek
Özüngge nam-shöhret tikliding, i Reb Xudayimiz,
— biz gunah sadir qilduq, biz rezillik qilduq! 16
Ötünimen, i Reb, pütkül heqqaniyliqinggha uyghun,
Yérusalém shehiringge, yeni muqeddes téghinggha
bolghan qehr-ghezipingni toxtatqaysen! Chünki
bizning ötküzgen gunahlirimiz we ata-bowilirimizning
qilghan qebihliklirining wejidin, Yérusalém we xelqing
barliq etraptikilirimizning haqaret obyékti bolup
qalduq. 17 Emdi i Xudayimiz, qulungning dua we
teleplirige qulaq salghaysen, Özüng üchün weyran
qilin'ghan muqeddes jayingni jamalingni körsitip
yorutqaysen. 18 I Xudayim, qulaq sélip anglighaysen!

Bizning we Séning naming bilen atalghan sheherning béshigha kelgen külpetlerge nezer salghaysen!
Bizning Sanga iltija qilghinimiz özimizning qandaqtur
heqqaniy ish qilghanliqimizdin emes, belki Séning zor
rehimdilliqliringgha tayan'ghanliqimiz sewibidindur.
19 I Reb, anglighaysen! I Reb, kechürgeysen! Qulaq
sélip anglap amal qilghaysen! Özüngning nam-
shöhriting üchün emdi texir qilmighaysen! Chünki
Séning bu shehiring we bu xelqing Öz naming asasida
atalghanidi!». 20 Men duayimni dawamlashturup,
özüm we xelqim Israilning gunahlirini iqrar
qilip hemde Xudayimning muqeddes téghi üchün
Perwerdigar Xudayimgha yélinip, 21 téxi dua
qiliwatqinimda, deslepte manga ghayibane alamette
körün'gen Jebrail dégen zat yénimgha kélip manga
qolini tegküzdi. Men shu chaghda tolimu charchap
ketkenidim. U kechlik qurbanliq sunush waqti
idi. 22 Jebrail manga eqil bérip mundaq dédi: —
«I Daniyal, men séni yorutup, ishlarni chongqur
chüshineleydighan qilishqa keldim. 23 Sen Xudagha
iltija qilishqa bashlishing bilenla, jawab-kalam bérildi;
sen intayin söyülgen adem bolghachqa, men sanga
uning jawab-kalamini yetküzgili keldim. Emdi bu
jawab-kalam üstide puxta oylan'ghin, ghayibane
körünüshni köngül qoyup chüshen'gin: 24 — «[Xuda]
teripidin «yetmish hesse «yette waqit»» séning
xelqing bilen muqeddes shehiring üstige békitilgen.
Bu waqitlar itaetsizliklerni tizginlesh, gunahlarni
tügitish, qebihlik üchün kafaret keltürüsh, menggülük
heqqaniyliqni üstün orun'gha qoyush, bu ghayibane
alamet bilen peyghemberlerning söz-kalamlirini
emelge ashurush hemde muqeddes ibadetxanidiki
«eng muqeddes jay» yéngibashtin mesihlinish üchün
békitilgendur. 25 Shuni bilishing we chüshinishing
kérekki, Yérusalémni yéngibashtin eslige keltürüp
bina qilish buyruqi jakarlan'ghandin tartip, Mesih
dégen emir meydan'gha chiqquche yette hesse
«yette waqit» qoshulghan atmish ikki hesse «yette
waqit» ötidu. Yérusalém shehiri yéngibashtin bina
qilinip, meydan-kochilar we sépil-istihkam barliqqa
keltürülidu, emma bu biseremjan künlerde bolidu.
26 Bu atmish ikki «yette waqit» mezgili ötkendin
kéyin Mesih üzüp tashlinidu, uningda héchnerse
qalmaydu. Kelgüside bolidighan emirning xelqi bu
sheher bilen muqeddes ibadetxanini gumran qilidu.
Bu aqiwet kelkündek bésip kélidu; axirighiche jengler
dawamlishidu; u yerde bolidighan weyranchiliqlar
békitilgendur. 27 U [emir Xudaning] xelqining köp
qismi bilen axirqi bir «yette waqit»ta bir [dostluq]
ehdisni takamul qilidu, lékin bu «yette waqit»ning
yérimigha kelgende, u [ibadetxanidiki] qurbanliq we
ashliq hediyelerni sunushni emeldin qalduridu. U
chaghda «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»
[muqeddes ibadetxanining] eng égiz jayigha qoyulidu.
Taki balayi'apet, [yeni Xuda] békitken külpet weyran
qilghuchi kishining béshigha yaghdurulghuche shu
yerde turidu».

10 Qoresh Parsqa seltenet qilghan üchinchi yili,
Daniyal (yene bir ismi Belteshasar bolghan)gha
bir xewer wehiy qilindi. U xewer ishenchliktur —
lékin nahayiti qattiq jeng judunliri toghrisididur.
Daniyal bu xewerni chüshendi we ghayibane alamet
toghrisida chüshenchige ige boldi. 2 U chaghda
menki Daniyal toluq üch hepte ah-zar kötürüp matem
tuttum. 3 Üch heptigiche héchqandaq nazu-német
yémidim, gösh yémidim, sharab ichmidim we ténimge
puraqliq may sürmidim. 4 Birinchi ayning yigirme
tötinchi küni, men ulugh derya, yeni Dijle deryasining
boyida turup, 5 béshimni kötürüp közümni asman'gha
tiktim, kanap kiyip, bélige Ufazdiki sap altun kemer
baghlighan bir ademni kördüm. 6 Uning téni sériq
yaquttek julalinip, yüzliri chaqmaqtek yaltirlap,
közliri yénip turghan ottek chaqnaytti; uning put-
qolliri parqirap turidighan mistek walildaytti; awazi
zor bir top ademning awazidek jaranglaytti. 7
Ghayibane körünüshni yalghuz menki Daniyalla
kördüm, yénimdikiler alametni körmigenidi. Emma
zor bir wehime ularni bésip, intayin titrep kétishti,
mökünüwalghudek yerni izdep qéchip ketti. 8 U yerde
özüm yalghuz qélip bu karamet ghayibane körünüshni
kördüm. Qilche maghdurum qalmidi, chirayim qattiq
özgirip ölük ademdek bolup qaldim, put-qollirimda
bir'azmu maghdur qalmidi. 9 Lékin uning awazini
anglidim. Uning awazini anglighan haman yerge
yiqilip düm chüshtüm, hoshumdin kettim. 10 Mana,
tuyuqsiz bir qol manga tegdi, méni shuan yölep yerge
töt putluq qilip turghuzdi. 11 Shu zat manga: — Ey
Daniyal, intayin söyülgen adem! Sözlirimni köngül
qoyup anglap chüshen'gin, öre turghin! Chünki men
séning yéninggha ewetildim, — dédi. U bu sözni
qilishi bilen, men titrigen halda ornumdin turdum.
12 Shuning bilen u manga mundaq dédi: — «Ey
Daniyal, qorqma; chünki sen Xudayingning aldida
chüshinishke érishishke, özüngni töwen tutushqa

köngül qoyghan birinchi kündin buyan séning dua-
tilawiting ijabet qilindi; éytqanliring üchün men
yéninggha ewetildim. 13 Lékin, «Pars padishahliqining
emiri» manga qarshi chiqip yolumni yigirme bir
kün tosuwaldi. Men Pars padishahlirining yénida
özüm yalghuz qalghachqa, bash emirlerdin biri
Mikail manga yardem qilghili keldi. 14 Men sanga
axirqi zamanlarda xelqingning béshigha kélidighan
ishlarni chüshendürgili keldim. Chünki bu ghayibane
alamet köp künler kéyinki kelgüsi toghrisididur».
15 U manga bu gepni qiliwatqanda, peqetla yerge
qarghinimche zuwan sürelmey turup qaldim. 16
Mana, goya ademge oxshaydighan birsi qolini uzitip
lewlirimni silap qoywidi, men aghzimni échip aldimda
turghuchigha: — Teqsir, bu ghayibane körünüshtin
ich-ichimdin azablinimen, maghdurumdin kettim. 17
Teqsirimning kemine qulliri qandaqmu sili teqsirim
bilen sözlishishke pétinalayttim? Chünki hazirla
maghdurum tügep, nepesim üzülidu, — dédim. 18
Andin goya ademge oxshaydighan biri méni yene
bir qétim silap, maghdur kirgüzdi 19 we: — I intayin
söyülgen adem, qorqma! Sanga aman-xatirjemlik
bolghay. Gheyretlik bol, emdi gheyretlik bol! — dédi.
U shu sözni déyishi bilenla manga téximu maghdur
kirdi. Men: — Teqsir yene söz qilghayla, chünki sili
manga maghdur kirgüzdila, — dédim. 20 U mundaq
dédi: — «Méning qéshinggha némige kelgenlikimni
bilemsen? Men emdi qaytip bérip, «Parstiki emir»
bilen jeng qilimen; men u yerge barghandin kéyin,
«Grétsiyediki emir» meydan'gha chiqidu. 21 Lékin
men bérishtin awwal heqiqetning kitabida pütülgen
wehiylerni men sanga bayan qilimen. Bu ishlarda
silerning emiringlar Mikaildin bashqa, manga yardem
béridighan héchkim yoq.

11 Men Médialiq Darius padishah bolghan birinchi
yilidila, uni mustehkemlesh hem kücheytish
üchün ornumdin qozghalghanidim. 2 Emdi men sanga
heqiqetni éytip bérey: — Buningdin kéyin Parsqa
yene üch padishah hökümranliqqa chiqidu; kéyin
tötinchi padishah chiqip, bashqa padishahlardinmu
köptin köp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyaliridin
qudret tépip, hemme yurtlarni Grétsiyege jeng
qilishqa qozghaydu. 3 Uningdin kéyin küchlük bir
padishah meydan'gha chiqidu. U zor padishahliqni
idare qilip, némini xalisa shuni qilidu. 4 Lékin u
hoquq yürgüzüwatqinida, padishahliqi parchilinip
asmanning töt shamal teripige bölünüp kétidu.
Uning textige ewladliri warisliq qilalmaydu, kéyinki
padishahliq u höküm sürgen waqtidikidek küchlük
bolmaydu; chünki uning padishahliqi aghdurulup,
bashqilargha tewe bolup kétidu. 5 Uningdiki
serdarlarning ichidin biri «jenubiy padishah» bolup
küchiyidu; lékin yene bir serdar uningdinmu küchlük
bolidu we özining téximu chong padishahliqini
soraydu. 6 Birnechche yil ötkendin kéyin,
[jenubiy padishah shimaliy padishah] bilen ittipaq
tüzidu; jenubiy padishahning qizi shu ittipaqni
mustehkemlesh üchün shimaliy padishahning yénigha
baridu. Lékin kéyin bu qiz érishken hoquqidin
mehrum qilinidu; shimaliy padishah özimu hoquqini
qolida tutalmay, mezmut turalmaydu. Bu qiz we uni
élip kelgenler, uning balisi hem shu waqitlarda uni
qollighuchilarning hemmisige satqunluq qilinidu. 7
Halbuki, uning [ata jemet] tughqinidin biri qoshunning
hoquqini qoligha élip [padishah bolup], shimaliy
padishahning qorghinigha bésip kirip, ulargha qarshi
hujum qilip chong ghelibe qilidu. 8 U ularning ilah-
butliri, quyma mebudliri we butxaniliridiki altun-
kümüshtin yasalghan jam-qachilarni Misirgha élip
kétidu. U birnechche yil shimaliy padishahtin özini
néri qilidu. 9 Shimaliy padishah jenubiy padishahning
zéminigha bésip kiridu, lékin axiri öz yurtigha
chékinidu. 10 Shimaliy padishahning shahzadiliri
qozghilip, zor qoshun teshkilleydu. Shahzadilerdin
biri kelkündek kélip jenubqa bésip kiridu. Kéyin u
yene jeng qilip, düshmen qorghinighichimu bésip
kiridu. 11 Jenubiy padishah qattiq ghezepte qoshun
tartip jengge atlinip, shimaliy padishahqa hujum
qilidu. Shimaliy padishah zor bir qoshunni jengge
salidu, lékin uning shu zor qoshuni meghlup bolup
esirge élinidu. 12 Shu zor qoshunning esirge élinishi
bilen jenubiy padishah intayin meghrurlinidu. U
tümenligen ademlerni yoqitidu, biraq uning ghelibisi
uzun dawamlashmaydu. 13 Chünki shimaliy padishah
yurtigha qaytip, burunqidinmu köp we küchlük
qoshun teshkilleydu. Békitilgen yillar toshqandin
kéyin u zor qudretlik qoshunni köp teminatlar bilen
qoshup bashlap kélidu. 14 U chaghda nurghun kishiler
jenubiy padishahqa qarshi turup uninggha qarshi
qozghilang kötüridu. [I Daniyal —] séning xelqing
ichidiki zorawanlar mushu ghayibane alamettiki
bésharetni emelge ashurmaqchi bolup, yoghanchiliq
qilidu, lékin ular meghlup bolidu. 15 Shimaliy
padishah potey sélip mustehkem sheherni muhasire

hujumi qilip bésiwalidu. Jenubdiki küchler, hetta eng
xil qoshunlarmu berdashliq bérelmeydu, ularning
qarshiliq qilghudek küchi qalmaydu. 16 Shimaldiki
tajawuzchi bolsa özi xalighanche ish qilidu, uninggha
héchkim qarshiliq qilalmaydu. U «güzel zémin»ni
ishghal qilidu; uning qolida uni weyran qilghuchi
küch bolidu. 17 [Shimaliy padishah] bel baghlap
padishahliqidiki barliq küchlerni seperwer qilip
[Misirgha] yol alidu; u [Misir] bilen ehde tüzidu,
özi ehdide turghandek qilidu. Biraq [Misirning]
hakimiyitini aghdrurush üchün u ayallirining bir
qizini [Misir] padishahigha béridu. Lékin [qizi] atisi
terepte turmaydu, uni qollimaydu. 18 Kéyin u déngiz
boyidiki yurtlargha hujum qilip, nurghun ademlerni
esirge alidu. Lékin yat bir serdar uning kishilerni
xar qilishlirini chekleydu we eksiche, uning bu
xarlashlirini özige yanduridu. 19 U öz yurtidiki
qorghanlargha chékinip kélidu. Lékin axirida u
putlinip yoqilip kétidu. 20 Kéyin uning ornigha
yene bir padishah textke olturidu; u padishahliqning
eng shan-shereplik jayigha bir zalim alwangbégini
ewetidu. Lékin u uzun ötmeyla, malimanchiliqmu
bolmay, jengmu bolmay öltürülidu». 21 — «Shuningdin
kéyin pes bir adem uning ornigha chiqip shimaliy
padishahliqni alidu; emma padishahliqning hörmet-
shöhriti uninggha héch tewe bolmaydu, dep qarilidu;
lékin u xelqning asayishliq peytidin paydilinip,
yalaqchiliq wasitiliri bilen hakimiyetni tartiwalidu.
22 Zéminigha kelkündek bésip kirgen küchlerni u
hem kelkündek hujum qilip yoqitidu, shuningdek u
hettaki «[Xudaning] ehdiside békitilgen emir»nimu
yoqitidu. 23 Shertname tüzüsh arqiliq u bashqa
yurtlarni aldaydu; ademliri kichik bir qoshun bolsimu,
lékin uning küchi awup-awup, qudret tapidu. 24 U
xalayiqning asayishliq peytidin paydilinip, eng bay
ölkilerge tajawuz qilip kirip, atiliri yaki atilirining
atiliri zadi qilip baqmighan ishlarni qilidu, yeni
u oljini, ghenimetlerni we nurghun bayliqlarni
qol astidikilirige üleshtürüp béridu; melum bir
mezgilgiche qorghanlarghimu hujum qilish qestide
bolidu. 25 U öz küchini ishqa sélip chong gheyret
bilen qozghilip, zor qoshunni bashlap, jenubiy
padishahqa hujum qilidu. Jenubiy padishahmu
nahayiti zor qudretlik bir qoshun bilen jengge
atlinidu. Lékin jenubiy padishah xainlarning yoshurun
suyiqestige uchrap, muweppeqiyet qazinalmaydu. 26
Chünki uning nazu-németlirini yégenler uni yiqitidu.
Uning qoshuni hemme yerge tarqilidu; nurghunliri
öltürülidu. 27 Kéyin, bu ikki padishah bir-birini
qestliship, yaman niyet bilen bir dastixanda tamaq
yéyiship, bir-birige yalghan gep qilishidu; lékin bu
ishlar héchkimge payda yetküzmeydu, chünki bu
ishlarning axiri peqet belgilen'gen waqittila bolidu.
28 [Shimaliy padishah] nurghun mal-mülüklerni
élip öz yurtigha qaytidu. U könglide Xudaning
xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdige qarshi turidu;
shuning bilen u ehdige qarshi heriketlerni qilip,
andin öz yurtigha qaytidu. 29 Belgilen'gen waqitta
shimaliy padishah yenila jenubqa tajawuz qilidu;
lékin bu qétimqi ehwal ilgirikige we yene kélip
eng axirqi qétimqisidiki bilenmu oxshimaydu. 30
Chünki Kittim arilidin chiqqan kémiler hujum
qilip kélidu. Shunga u derd-elem bilen chékinidu
we [Xudaning] Öz xelqi bilen tüzgen muqeddes
ehdisige qarap intayin ghezeplinidu, uninggha qarshi
xalighinini qilidu; shundaqla chékinip yan'ghanda
muqeddes ehdige asiyliq qilghuchilarni etiwarlaydu.
31 Uning teripide turghan birnechche küchler
qorghan bolghan muqeddes ibadetxanini bulghaydu,
«kündilik qurbanliq»ni emeldin qalduridu we «weyran
qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ni uning ornigha
qoyidu. 32 U muqeddes ehdige xainliq qilghuchilarni
xushamet-hiyligerlik bilen chirikleshtüridu; lékin öz
Xudasini dost tutquchi xelq bolsa qeyserlik bilen
heriket qilidu. 33 Xelq ichidiki aqillar nurghun
qérindashlirigha telim yetküzidu; lékin birnechche
künler ularning beziliri qilichta yiqilidu, otta
köydürülüp öltürülidu, zindan'gha chüshidu yaki
bulang-talanggha uchraydu. 34 Yiqilghan waqitlirida,
Xudaning xelqi azghine yardemge ige bolidu. Emma
nurghun kishler ularning qatirigha xushamet-
hiyligerlik bilen soqunup kiridu. 35 Bezi aqillar
yiqilidu. Lékin ularning yiqilishi özlirining sinilishi,
tawlinish-tazilinishi, qiyamet künigiche paklinishi
üchündur. Chünki axiret Xuda belgiligen waqittila
kélidu. 36 Shimaliy padishah öz meyliche qiliwéridu;
u tekebburliship, özini herqandaq ilahlardinmu
ulughlap üstün qoyup, hetta hemme Ilahlarning
Ilahi Bolghuchigha ajayib kupurluq söz qilidu;
taki Xudaning ghezipi toluq tökülgen künigiche u
dawamliq zor ronaq tapidu. Chünki Xudaning békitkini
emelge ashmay qalmaydu. 37 Bu padishah ata-
bowiliri choqun'ghan ilahlarghimu pisent qilmaydu,
ayallarghimu héchqandaq hewes qilmaydu. Emeliyette

u herqandaq ilahni hörmetlimeydu, chünki u özini
herqandaq ilahtin ulugh dep qaraydu. 38 Bularning
ornida u «küchler ilahi»ni hörmetleydu; uning
ata-bowilirimu ezeldin choqunmighan bu ilahni
bolsa u altun, kümüsh, yaqut we bashqa qimmetlik
sowghatlarni teqdim qilip hörmetleydu. 39 U eng
mustehkem qorghanlarni shundaq bir gheyriy ilahqa
tayinip igileydu. Kimki uning hökümranliqigha
béqinsa, u shulargha shereplik mensep béridu,
ularni köpchilikni bashquridighan qilidu we in'am
süpitide yer-zéminni teqsim qilip béridu. 40 Axir
zaman kelgende, jenubiy padishah esker chiqirip
uninggha hujum qilidu. Shimaliy padishah jeng
harwiliri, atliq eskerler we nurghun kémiler bilen
quyundek uninggha qayturma zerbe béridu. U
barliq yurtlargha tajawuz qilip, kelkündek téship
keng yer-zéminlarni basidu. 41 U hetta «güzel
zémin»gha bésip kiridu; nurghun eller azdurulup
yiqitilidu. Lékin bular, yeni Édomlar, Moablar we
Ammonlarning chongliri uning qolidin qutulup
qalidu. 42 Shimaliy padishah barliq döletlerge qolini
sozidu, Misir zéminimu qéchip qutulalmaydu. 43 U
Misirning altun-kümüsh bayliqliri we bashqa qimmet
bahaliq buyumlirini talan-taraj qilidu. Liwiyelikler we
Éfiopiyilikler uninggha boysunup egishidu. 44 Kéyin
sherq we shimaldin kelgen shepiler uni alaqzade
qilidu. U téximu derghezep bolup nurghun kishini
qirghinchiliq qilip öltürimen dep jeng qozghaydu 45
We déngizlarning otturisida, körkem muqeddes tagh
teripige orda chédirlirini tikidu. Lékin uning ejili shu
yerde toshidu we héchkim uni qutquzmaydu».

12 — «U chaghda, qérindashliringni «qoghdighuchi
ulugh emir» Mikail meydan'gha chiqidu.
Bir azabliq mezgil bolidu; yurt-dölet barliqqa
kelgendin buyan, shundaq chong balayi'apetlik
mezgil bolup baqmighan. Biraq shu chaghda xelqing
qutquzulidu; ularning ichidiki nami hayatliq deptirige
pütülgenlerning hemmisi nijatliqqa érishidu. 2
Tupraqta yatqan ölüklerdin nurghunliri tirilidu. Ular
menggülük hayattin behrimen bolidu; qalghanliri
nomusta hem menggülük reswachiliqqa tirilidu.
3 Aqillar asmandiki gümbüzdek parlaq julalinidu;
nurghun kishilerni heqqaniyliq yoligha bashlap
kirgenler yultuzlargha oxshash ebedil'ebed parlap
turidu». 4 U manga yene: — I Daniyal, sen emdi bu
sözlerni toxtat; mezkur kitabning taki dunyaning
axirqi künlirigiche shu péti turushi üchün uni
pichetlep möhürliwetkin. Nurghun kishiler uyan-
buyan yüridu we bilim ashidu, — dédi. 5 Menki
Daniyal kördümki, mana ikki zat, biri deryaning bu
teripide, yene biri deryaning u teripide turuptu.
6 Ulardin biri derya süyi üstide turghan aq kanap
kiyim kiygen zattin: — Bu karamet ishlar tügigiche
qanchilik waqit kétidu? — dep soridi. 7 U derya
süyi üstide turghan, kanap kiyim kiygen zat ong
we sol qolini asman'gha qaritip kötürüp, Menggü
Hayat Bolghuchining nami bilen qesem qilip: — Bir
waqit, ikki waqit, qoshumche yérim waqit kétidu.
[Xudaning] muqeddes xelqini parchilighuchi xorluq
axirlashqanda, bu ishlar tügeydu, — dédi. 8 Uning
sözini anglighan bolsammu, menisini chüshenmidim.
Shunga men: — Teqsir, bu ishlarning aqiwiti qandaq
bolidu? — dep soridim. 9 U manga mundaq
dédi: — «Ey Daniyal, yolunggha mang, chünki bu
sözler axir zaman'ghiche mexpiy tutulup yépiqliq
turidu. 10 Nurghun kishiler tazilinidu, paklinidu we
tawlinidu. Reziller bolsa, dawamliq rezillik qiliwéridu;
ulardin héchkim buni chüshinelmeydu, biraq aqillar
chüshinidu. 11 Kündilik qurbanliq sunushni emeldin
qaldurghan kündin tartip, yeni «weyran qilghuchi
yirginchlik nomussizliq» qoyulghan waqittin bashlap,
bir ming ikki yüz toqsan kün ötidu. 12 Axirghiche
sadiq bolup, bir ming üch yüz ottuz besh künni kütüp
ötküzgenler némidégen bextlik-he! 13 Emma sen
bolsang, axirghiche yolungda méngiwergin. Sen aram
tapisen, we künlerning axirida nésiwengge muyesser
bolushqa qayta tirilisen».

Hoshiya

1 Perwerdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Ahaz we
Hezekiyalar Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam
Israilgha padishah bolghan waqitlarda, kalam
Beerining oghli Hoshiyagha keldi; **2** Perwerdigarning
Hoshiya arqiliq kelgen sözining bashlinishi —
Perwerdigar Hoshiyagha: «Barghin, pahishilikke
bérilgen bir ayalni emringge alghin, pahishiliktin
bolghan balilarni öz qolunggha alghin; chünki zémin
Perwerdigardin waz kéchip pahishilikke pütünley
bérildi» dédi. **3** Shuning bilen u bérip Diblaimning qizi
Gomerni emrige aldi; ayal uningdin hamilidar bolup
bir oghul tughdi. **4** Perwerdigar uninggha: «Uning
ismini «Yizreel» dep qoyghin; chünki yene azghina
waqit ötkende, Men «Yizreel»ning qénining intiqamini
Yehuning jemeti üstige qoyimen we Israil jemetining
padishahliqigha xatime bérimen. **5** We shu künide
emelge ashuruliduki, Men Israilning oqyasini Yizreel
jilghisida sundiriwétimen». **6** [Gomer] yene hamilidar
bolup, qiz tughdi. Perwerdigar Hoshiyagha: «Uning
ismini «Lo-ruhamah» dep qoyghin; chünki Men Israil
jemetige ikkinchi rehim qilmaymen, ularni qet'iy
kechürüm qilmaymen; **7** Biraq Yehuda jemetige rehim
qilimen we ularning Xudasi bolghan Perwerdigar
arqiliq ularni qutquzimen; ularni oqyasiz, qilichsiz,
jengsiz, atlarsiz we atliq eskersiz qutquzimen» —
dédi. **8** Gomer Lo-ruhamahni emchektin ayrighandin
kéyin yene hamilidar bolup oghul tughdi; **9** [Reb]:
«Uning ismini: «Lo-ammi» dep qoyghin; chünki siler
Méning xelqim emes we Men silerge [Perwerdigar]
bolmaymen» dédi. **10** — Biraq Israilning balilirining
sani déngizdiki qumdek bolup, uni ölchigili yaki
sanighili bolmaydu; «Siler méning xelqim emessiler»
déyilgen jayda shu emelge ashuruliduki, ularghа:
«[Siler] tirik Tengrining oghulliri!» — déyilidu. **11** Israil
baliliri we Yehuda baliliri birge yighilidu, özlirige birla
bashni tikleydu we turghan zémindin chiqidu; chünki
«Yizreelning küni» ulughdur! Aka-ukiliringlargha
«Ammi! ([Méning xelqim]!)» we singilliringlargha
«Ruhamah! ([rehim qilin'ghan]!)» — denglar!

2 — Ananglargha dewayimni yetküzüp, uning bilen
dewalishinglar; chünki u Méning ayalim emes we
Men uning éri emes; u pahishilik turqini chirayidin,
zinaxorluq haletlirini köksining arisidin yaqatsun!
3 Bolmisa, Men uni qip-yalingach qilip qoyimen,
tughulghan künidikidek anidin tughma qilip qoyimen;
Men uni xuddi chöl-bayawan'gha oxshash qilimen,
Uni bir qaghjiraq yerge aylandurimen, Uni ussuzluq
bilen öltürimen; **4** Uning balilirigha rehim qilmaymen,
Chünki ular pahishiliklerdin törelgen balilardur. **5**
Chünki ularning anisi pahishilik qilghan, Ularni
qarnida kötürgüchi nomussizliq qilghan; Chünki u:
«Men manga nan we süyümni, yung we kanapimni,
zeytun méyim we ichimlik-sharablirimni teminligüchi
ashnilirimgha intilip ularni qoghlishimen» —
dédi. **6** — Shunga mana, Men yolungni tiken-
jighanliqlar bilen chitlap qorshiwalimen, [Israilning]
etrapini tam bilen tosimen, u chighir yollirini
tapalmaydighan bolidu. **7** Shuning bilen u ashnilirini
qoghlaydu, biraq ularghа yétishelmeydu; Ularni
izdeydu, tapalmaydu; Shunglashqa u: «Men bérip
birinchi érimni tépip, uning yénigha qaytimen;
chünki ehwalim bügünkidin yaxshi idi» — deydu.
8 — U ziraetlerni, yéngi sharab we zeytun méyini
teminligüchining Men ikenlikimni, Özliri «Baal»
butlarni yasashqa ishletken kümüsh-altunni köp
qilghuchining Men ikenlikimni zadi bilmidi. **9**
Shunga Men qaytip kélimen, uningdiki ziraetlirimni
öz waqtida, Yéngi sharablirimni öz peslide élip
kétimen, Özümdiki ularning yalingachliqini yépishqa
kéreklik yung-kanaplirimni bermey qayturup
kétimen; **10** Hazir Men uning nomussizliqini
ashnilirining köz aldida ashkarilaymen, Héchkim uni
qolumdin qutquzalmaydu. **11** Shundaq qilip uning
tamashalirigha xatime bérimen; Uning héytlirigha!
Uning «yéngi ay»lirigha! Uning «shabat»lirigha!
Qisqisi, uning barliq «jamaet ibadet sorun»lirigha
xatime bérimen! **12** We Men uning üzüm tallirini we
enjür derexlirini weyran qilimen; U bularni: «Bular
bolsa ashnilirim manga bergen ish heqqilirimdur!»
dégenidi; Men bularni janggalgha aylandurimen,
yawayi haywanlar ularni yep kétidu. **13** Men
uning béshigha «Baal»larning künlirini chüshürimen;
Chünki u [shu künliride] ularghа isriq salatti, U özini
üzükliri we zibu-zinnetliri bilen perdazlap, Ashnilirini
qoghliship, Méni untudi — deydu Perwerdigar. **14**
Shunga mana, Men uning könglini alimen, Uni
dalagha élip kélimen, könglige sözleymen. **15**
Shundaq qilip Men uninggha shu yerde üzümzarlirini
qayturimen, «Aqor jilghisi»ni «ümid ishiki» qilip
bérimen; Andin u shu yerde yashliq künliridikidek,
Misir zéminidin chiqqan künidek küy-naxsha éytidu.
16 We shu küni emelge ashuruliduki, — deydu

Perwerdigar —«Sen Méni «érim» dep chaqirisen,
Ikkinchi Méni «Baal»im démeysen. 17 Chünki Men
«Baal»larning namlirini séning aghzingdin élip
tashlaymen, Ular bu nami bilen ikkinchi héchqandaq
eslenmeydu. 18 Shuning bilen Men ular üchün
daladiki haywanlar, asmandiki uchar-qanatlar we
yer yüzidiki ömüligüchiler bilen ehde tüzimen;
Men oqya, qilich we jengni sundurup zémindin
élip tashlaymen; [xelqimni] aman-ésen yatquzimen.
19 Shundaq qilip Men séni ebedil'ebed Özümge
baghlaymen; heqqaniyliqta, méhir-muhebbette,
rehim-shepqetlerde séni Özümge baghlaymen; 20
Sadaqetlikte séni Özümge baghlaymen, shuning
bilen sen Perwerdigarni bilip yétisen. 21 We shu
künide emelge ashuruliduki, «Men anglaymen» —
deydu Perwerdigar, — «Men asmanlarning telipini
anglaymen, bular yer-zéminning telipini anglaydu;
22 Yer-zémin ziraetlerning, yéngi sharab we zeytun
méyining telipini anglaydu; we bular «Yizreel»ning
telipini anglaydu! 23 We Men Özüm üchün uni zéminda
tériymen; Men «Lo-ruhamah»gha rehim qilimen; Men
«Lo-ammi»gha: «Méning xelqim!» deymen; we ular
Méni: «Méning Xudayim!» — deydu.

3 We Perwerdigar manga: — Yene barghin, ashnisi
teripidin söyülgen, zinaxor bir ayalni söygin;
gerche Israillar yat ilahlar teripige éghip ketken,
«kishmish poshkal»larni söygen bolsimu, [Men]
Perwerdigar ulargha körsetken söygümdek sen uni
söygin, — dédi 2 (shunga men on besh kümüsh
tengge, bir xomir bughday we yérim xomir arpigha
uni özümge qayturuwaldim; 3 Men uninggha: «Sen
men üchün uzun künler kütisen; sen pahishilik
qilmaysen, sen bashqa erningki bolmaysen; menmu
sen üchün oxshashla séni kütimen» — dédim). 4 —
«Chünki Israillar uzun künler padishahsiz, shahzadisiz,
qurbanliqsiz, «tüwrük»siz, «efod»siz we héch öy
butlirisiz kütüp turidu. 5 We kéyinrek, Israil baliliri
qaytip kélidu we Perwerdigar bolghan Xudasini
hem Dawut padishahini izdeydu; künlerning axirida
ular tewrinip eyminip Perwerdigarning yénigha,
shundaqla Uning méhribanliqigha qarap kélidu».

4 Perwerdigarning sözini anglanglar, i Israil baliliri;
chünki Perwerdigarning zéminda turuwatqanlar
bilen qilidighan dewasi bar; chünki zéminda héch
heqiqet, héch méhribanliq, Xudani héch bilish-tonush
yoqtur; 2 Qarghash-tillash, yalghanchiliq, qatilliq,
oghriliq, zinaxorluq — bular zéminda yamrap ketti;
qan üstige qan tökülidu. 3 Mana shu sewebtin zémin
matem tutidu, uningda turuwatqanlarning hemmisi
jüdep kétidu; ular daladiki haywanlar hem asmandiki
uchar-qanatlar bilen bille jüdep kétidu; berheq,
déngizdiki béliqlarmu yep kétilidu. 4 Emdi héchkim
dewa qilishmisun, héchkim eyibleshmisun; chünki
Méning dewayim del sen bilen, i kahin! 5 Sen kündüzde
putliship yiqilisen; peyghembermu sen bilen kéchide
teng putliship yiqilidu; we Men anangni halak qilimen.
6 Méning xelqim bilimsizliktin halak qilindi; we senmu
bilimni chetke qaqqanikensen, Menmu séni chetke
qaqimenki, sen Manga yene héch kahin bolmaysen;
Xudayingning qanun-körsetmisini untughanliqing
tüpeylidin, Menmu séning baliliringni untuymen. 7
Ular köpeygenséri, Manga qarshi köp gunah sadir
qildi; Men ularning shan-sheripini shermendichilikke
aylanduruwétimen. 8 Ular xelqimning gunahini
yeydighan bolghachqa, Ularning jéni [xelqimning]
qebihlikige intizar bolidu. 9 We xelqim qandaq bolsa,
kahinlarmu shundaq bolidu; Men [kahinlarning]
tutqan yollirini öz üstige chüshürimen, öz qilmishlirini
béshigha qayturimen. 10 Ular yeydu, biraq toymaydu,
Ular pahishilik qilidu, biraq héch köpeymeydu;
Chünki ular Perwerdigarni tingshashni tashlap
ketti, 11 Özlirini pahishilik, sharab we yéngi
sharabqa béghishlidi; Bu ishlar ademning eqil-zéhnini
bulap kétidu. 12 Xelqim öz tayiqidin yolyoruq
soraydu, Ularning hasisi ulargha yol körsitermish!
Chünki pahishilikning rohi ularni azduridu, Ular
Xudasining himayisi astidin pahishilikke chiqip, 13
Tagh choqqilirida qurbanliq qilidu, Döng-égizliklerde,
shundaqla sayisi yaxshi bolghachqa dub we térek
we qariyaghachlar astidimu isriq salidu; Shunga
qizliringlar pahishilik, kélinliringlarmu zinaxorluq
qilidu. 14 Men qizliringlarni pahishilikliri üchün, Yaki
kélinliringlarni zinaxorluqliri üchün jazalimaymen;
Chünki [atiliri] özlirimu pahishiler bilen sirtqa chiqidu,
«Butxana pahishe»liri bilen bille qurbanliq qilidu;
Shuning bilen yorutulmighan bir xelq yiqitilidu. 15
Sen, i Israil, pahishilik qilishing bilen, Yehuda gunahqa
chétilip qalmisun! Ne Gilgalgha kelmenglar, ne «Beyt-
Awen»ge chiqmanglar, Ne «Perwerdigarning hayati
bilen!» dep qesem qilmanglar. 16 Chünki tersa bir qisir
inektek, Israil tersaliq qilidu; Perwerdigar qandaqmu
paxlanni baqqandek, ularni keng bir yaylaqta
ozuqlandursun? 17 Efraim butlargha chaplashti;

Uning bilen héchkimning kari bolmisun! 18 Ularning
sharabi tügishi bilenla, Ular özlirini pahishilikke
béghishlaydu; Ularning ésilzadiliri nomussizliqqa
esebiylerche meptun boldi. 19 Bir shamal-roh ularni
qanatliri ichige oriwaldi, Ular qurbanliqliri tüpeylidin
iza-ahanetke qalidu.

5 Buni anglanglar, i kahinlar, Tingshanglar, i Israil
jemeti, Qulaq sélinglar, i padishahning jemeti;
Chünki bu höküm silerge békitilgen; Chünki siler
Mizpah shehiride bir qiltaq, Tabor téghida yéyilghan
bir tor bolghansiler. 2 Asiy ademlermu qirghin-
chapqun'gha chöküp ketti; Biraq Men ularning
hemmisini jazalighuchi bolimen. 3 Efraimni bilimen,
Israil mendin yoshurun emes; Chünki i Efraim,
sen hazir pahishilik qilding, Israil bulghan'ghandur.
4 Ularning qilmishliri ularni Xudasining yénigha
qaytishigha qoymaydu; Chünki pahishilikning rohi
ular arisididur, Ular Perwerdigarni héch bilmeydu.
5 Israilning tekebburluqi özige qarshi guwahliq
bermekte; Israil we Efraim öz qebihliki bilen yiqilip
kétidu; Yehudamu ular bilen teng yiqilidu. 6 Ular
qoy padiliri we kala padilirini élip Perwerdigarni
izdeshke baridu; Biraq ular Uni tapalmaydu;
chünki U Özini tartip ulardin yiraqlashti. 7 Ular
Perwerdigargha asiyliq qildi, Chünki ular balilarni
haramdin tughdurghan; Emdi «yéngi ay» ularni
nésiwiliri bilen yep kétidu. 8 Gibéahta sunayni,
Ramahda kanayni chélinglar; Beyt-awende agah
signalini anglitinglar; Keyningde! Qara, i Binyamin! 9
Efraim eyiblinidighan künide weyrane bolidu; Mana,
Israil qebililiri arisida békitilgen ishni ayan qildim!
10 Yehudaning emirliri pasil tashlarni yötkigüchige
oxshashtur; Men ular üstige ghezipimni sudek
töküwétimen. 11 Efraim xorlan'ghan, jazayimda
ézilgen, Chünki u öz béshimchiliq qilip «paskiniliq»ni
qoghlap yürdi. 12 Shunga Men Efraimgha küye
qurti, Yehuda jemetige chiritküch bolimen. 13
Emdi Efraim özining késilini, Yehuda öz yarisini
körgende, Efraim Asuriyelikni izdep bardi, «Jédelxor
padishah»gha telipini yollidi; Biraq u hem silerni
saqaytalmaytti, Hem yaranglarnimu dawaliyalmaytti.
14 Chünki Men Efraimgha shirdek, Yehuda jemetige
arslandek bolimen; Men, yeni Menki, ularni titma-
titma qiliwétip, kétip qalimen; Ularni élip kétimen,
qutquzalaydighan héchkim chiqmaydu; 15 Men
kétimen, ular gunahini tonup yétip, yüzümni
izdimigüche öz jayimgha qaytip turimen; Béshigha
kün chüshkende ular Méni intilip izdeydu.

6 «Kélinglar, Perwerdigarning yénigha qaytayli;
Chünki U titma-titma qiliwetti, biraq saqaytidu;
Uruwetti, biraq bizni téngip qoyidu. 2 U ikki
kündin kéyin bizni janlanduridu; Üchinchi küni
U bizni tirildüridu, Biz Uning yüzi aldida hayat
yashaymiz! 3 We biz Uni bilidighan bolimiz! Biz
Perwerdigarni tonush hem bilish üchün intilip
qoghlaymiz! Uning bizni qutquzushqa chiqishi tang
seherning bolushidek muqerrer; U yénimizgha
yamghurdek, yer-zéminni sughiridighan «kéyinki
yamghur»dek chüshüp kélidu!». 4 I Efraim, séni qandaq
qilsam bolar? I Yehuda, séni qandaq qilsam bolar?
Chünki yaxshiliqinglar seherdiki bir parche buluttek,
Tézdin yoqap kétidighan shebnemdektur. 5 Shunga
Men peyghemberler arqiliq ularni chépiwetken;
Aghzimdiki sözler bilen ularni öltürüwetkenmen;
Méning hökümüm tang nuridek chiqidu. 6 Chünki
Men qurbanliqlardin emes, belki méhir-muhebbettin,
Köydürme qurbanliqlardin köre, Xudani tonush hem
bilishtin xursenlik tapimen. 7 Biraq ular Adem'atidek
ehdige itaetsizlik qilghan; Ular mana shu yol bilen
Manga asiyliq qilghan. 8 Giléad bolsa qebihlik
qilghuchilarning shehiri; U qan bilen boyalghan.
9 Qaraqchilar ademni paylighandek, Kahinlar topi
Shekemge baridighan yolda qatilliq qilmaqta; Berheq,
ular iplasliq qilmaqta. 10 Israil jemetide yirginchlik
bir ishni kördüm; Efraimning pahishiliki shu yerde
tépilidu, Israil bulghandi. 11 Yene sangimu, i Yehuda,
térighan [gunahliringning] hosuli békitilgendur!

7 Men Öz xelqimning asaritini buzup tashlap,
azadliqqa érishtürey dégende, Men Israilni
saqaytay dégende, Emdi Efraimning qebihliki,
Samariyening rezillikimu ashkarilinidu; Chünki ular
aldamchiliq qilidu; Oghrilar bolsa bösüp kiriwatidu,
Qaraqchilar topi sirtta bulangchiliq qiliwatidu. 2 Ular
könglide Méning ularning barliq rezilliklirini ésimde
tutqanliqimni oylimaydu; Hazir ularning qilmishliri
özlirini qistawatidu; Bu ishlar köz aldimdidur. 3
Ular padishahni rezillikliri bilen, Emirlerni yalghan
gepliri bilen xursen qilidu; 4 Ularning hemmisi
zinaxorlar; Ular naway ot salghan tonurdek; Naway
xémirni yughurup, xémir bolghuche uning otini yene
ulghaytmaydu; 5 Padishahimiz [tebriklen'gen] künide,
emirler sharabning keypi bilen özlirini zeipleshtürdi;

[Padishah] bolsa mazaq qilghuchilar bilen qol élishishqa intildi! 6 Chünki ular könglini tonurdek
qizitip suyiqest püküp qoyghanidi; Kéchiche ularning
ghezipi choghlinip turidu; Seherdila u yan'ghan ottek
yalqunlap kétidu. 7 Ularning hemmisi tonurdek
qiziqtur, ular öz soraqchilirini yep kétidu; Ularning
barliq padishahliri yiqildi — Ulardin héchkim méni
nida qilip chaqirmaydu! 8 Efraim yat qowmlar bilen
ariliship ketti; U «örülmigen bir qoturmach»dektur.
9 Yat ademler uning küchini yep ketti, biraq u
héch sezmeydu; Berheq, [béshining] u yer-bu yéride
aq chachlar körünidu, biraq u héch bilmeydu; 10
Shuning bilen Israilning tekebburluqi özige qarshi
guwah béridu; Ular Perwerdigar Xudasining yénigha
qaytmaydu; Yaki shundaq ishlar [béshigha] chüshken
bolsimu, yenila Uni izdimeydu. 11 Efraim héch eqli
yoq nadan bir paxtektek; Misirgha qarap sayraydu,
Asuriyeni izdep baridu; 12 Ular barghanda, ularning
üstige torumni tashlaymen; Xuddi asmandiki uchar-
qanatlarni torgha chüshürgendek ularni chüshürimen;
[Bu xewer] ularning jamaitige yétishi bilenla, ularni
jazalaymen. 13 Ulargha way! Chünki ular Mendin
yiraqliship ténip ketti! Ular halak bolsun! Chünki
ular Manga wapasizliq qildi! Men ularni qutquzup
hörlükke chiqiray dégende, Ular Men toghruluq
yalghan gep qilidu! 14 Ular ornida yétip nale qilghanda,
Manga könglide héch nida qilmidi; Ularning jamaetke
yighilishi peqet ash we yéngi sharab üchündur, xalas;
Ular Mendin chetlep ketti. 15 Berheq, Men esli ularni
terbiyiligenmen, Ularning bileklirini chéniqturup
kücheytküzgenidim; Biraq ular Manga qarshi yamanliq
qestlewatidu. 16 Ular buruldi — biraq burulushi
Hemmidin Aliy Bolghuchigha qaytish üchün emes;
Ular aldamchi bir oqyagha oxshash. Ularning emirliri
özlirining ghaljirane til-ahanetliri wejidin qilichlinidu;
Bu ish Misir zéminida ularni mesxirige qalduridu.

8 Kanayni aghzinggha salghin! Perwerdigarning
öyi üstide bir qorultaz aylinip yüridu! Chünki
ular Méning ehdemni buzghan, Tewrat-qanunumgha
itaetsizlik qilghan. 2 Ular Manga: «I Xudayim, biz
Israil xelqi Séni tonuymiz!» dep warqiraydu. 3
Israil yaxshiliq-méhribanliqni tashliwetken; Shunga
düshmen uni qoghlaydu. 4 Ular özliri padishahlarni
tikligen, biraq Men arqiliq emes; Ular bezilerni emir
qilghan, biraq uningdin xewirim yoq; Ular öz jénigha
zamin bolush üchün, Özlirige butlarni kümüsh-
altunliridin yasighan. 5 I Samariye, séning moziying
séni tashliwetti! Méning ghezipim ulargha qozghaldi;
Ular qachan'ghiche pakliqtin yiraq turidu? 6 Shu nerse
Israildin chiqqan'ghu — Uni bir hünerwen yasighan,
xalas; u Xuda emes; Samariyening moziyi derweqe
pare-pare chéqiwétilidu! 7 Chünki ular shamal téridi,
shunga qara quyunni oridu! Ularning shadisida
héch bashaqlar yoq, u héch ash bermeydu; Hetta
ash bergen bolsimu, yat ademler uni yutuwalghan
bolatti. 8 Israil yutuwélindi; Ular yat eller arisida
yarimas bir qacha bolup qaldi; 9 Chünki ular yalghuz
yürgen yawayi éshektek Asuriyeni izdep chiqti; Efraim
«ashna»larni yalliwaldi. 10 Gerche ular eller arisidin
«yalliwalghan» bolsimu, Emdi Men ularni yighip bir
terep qilimen; Ular tézla «Emirlerning shahi»ning
bésimi astida tolghinip kétidu. 11 Efraim «gunah
qurbanliq»liri üchün qurban'gahlarni köpeytkini
bilen, Bular gunah qozghaydighan qurban'gahlar
bolup qaldi. 12 Men uning üchün Tewrat-qanunumda
köp tereplime nersilerni yazghan bolsammu,
Ular yat bir nerse dep hésablanmaqta. 13 Ular
qurbanliqlargha amraq! Ular Manga qurbanliqlarni
qilip, göshidin yeydu, Biraq Perwerdigar bulardin héch
xursenlik almaydu; U ularning qebihlikini hazir ésige
keltürüp, Gunahlirini öz béshigha chüshüridu; Ular
Misirgha qaytidu! 14 Chünki Israil öz Yasighuchisini
untup, «ibadetxana»larni quridu; Yehuda bolsa
istihkamlashturulghan sheherlerni köpeytken; Biraq
Men ularning sheherliri üstige ot ewetimen, Ot
bularning qel'e-ordilirini yep kétidu.

9 I Israil, yat el-yurtlardek xushal bolup shadlinip
ketmenglar; Chünki sen Xudayingdin chetnep
pahishilikke bérilding; Herbir xamanda sen pahishe
heqqige amraq bolup ketting. 2 Xaman we sharab
kölchiki ularni baqalmaydu; Yéngi sharab uni
yerge qaritip qoyidu. 3 Ular Perwerdigarning
zéminida turiwermeydu; Efraim belki Misirgha
qaytidu, Ular Asuriyede haram tamaqni yeydu. 4 Ular
Perwerdigargha héch «sharab hediye»lerni quymaydu,
Ularning qurbanliqliri uninggha héch xursenlik
bolmaydu; ularning néni matem tutquchilarning
nénidek bolidu; Uni yégen herkim «napak» bolidu;
Bu nan hergiz Perwerdigarning öyige kirmeydu.
5 Emdi «jamaetlerning [ibadet] sorunliri» künide,
«Perwerdigarning héyti» bolghan künide qandaq
qilarsiler? 6 Chünki mana, ular hetta halakettin
qachqan bolsimu, Misir ularni yighiwélip, Andin
Mémfis shehiri ularni kömüp qoyidu. Ularning qedirlik

kümüsh buyumlirini bolsa, chaqqaqlar igiliwalidu;
Ularning chédirlirini yantaq-tikenler basidu. 7 Emdi
hésablishish künliri keldi, Yamanliq qayturidighan
künler keldi; Israil buni bilip yetsun! Séning
qebihlikingning köplüki tüpeylidin, Zor nepriting
bolghini tüpeylidin, Peyghember «exmeq», rohqa tewe
bolghuchi «sarang» dep hésablinidu. 8 Peyghember
bolsa Efraim üstige Xudayim bilen bille turghan
közetchidur; Biraq uninggha barliq yollirida qiltaqlar
qoyulghan, Xudasining öyidimu nepret uni kütmekte.
9 Gibéahning künliridikidek ular özlirini chongqur
bulghighan, U ularning qebihlikini ésige keltüridu,
Ularning gunahlirini jazalaydu. 10 — Chöl-bayawanda
üzüm uchrap qalghandek, Men sen Israilni tapqan;
Enjür derixide tunji pishqan méwini körgendek,
ata-bowiliringlarni yaxshi körgenmen; Andin ular
«Baal-Péor»ni izdep bardi, Özlirini ashu nomusluq
nersige béghishlidi, Ular özlirining «söygüchisi»ge
oxshash yirginchlik boldi. 11 Efraimning bolsa, shan-
sheripi qushtek uchup kétidu — Xuddi tughulush
bolup baqmighandek, Hamile bolup baqmighandek,
Boyida apiride bolush bolup baqmighandek! 12
Hetta ular perzentlirini chong qilghan bolsimu,
Men lékin ularni birini qaldurmay juda qilimen;
Berheq, ulardin ayrilip ketkinimdin kéyin, ularning
haligha way! 13 Men körginimde, Efraimning ehwali
chimenzarda tiklen'gen bir «Tur shehiri»dek idi;
Biraq Efraim balilirini qetl qilghuchigha chiqirip
béridu. 14 Ulargha bergin, i Perwerdigar — zadi
néme bergining tüzük? — Ulargha bala chüshüp
kétidighan baliyatqu, quruq emcheklerni bergin! 15
Ularning barliq rezillikini Gilgaldin tapqili bolidu;
Chünki Men shu yerde ulardin nepretlendim; Ularning
qilmishlirining rezilliki tüpeylidin, Ularni öyümdin
heydiwétimen; Men ularni yene söymeymen; Ularning
emirlirining hemmisi tersaliq qilidu. 16 Efraim emdi
uruwétildi; Ularning yiltizi qaghjirap ketti, ular
héch méwe bermeydu; Hetta ular méwe bersimu,
Baliyatqusining söyümlük méwilirini öltürüwétimen.
17 Méning Xudayim ularni chetke qaqti, Chünki ular
uninggha qulaq salmidi; Ular eller arisida sersan
bolidu.

10 Israil baraqsan bir üzüm télidur; U özi
üchün méwe chiqiridu; Méwisi köpeygenséri u
qurban'gahlarnimu köpeytken; Zéminining ésilliqidin
ular «ésil» but tüwrüklirini yasidi. 2 Ularning köngli
ala; Ularning gunahkarliqi hazir ashkarilinidu; U
ularning qurban'gahlirini chéqip ghulitidu, Ularning
but tüwrüklirini buzuwétidu. 3 Chünki ular pat
arida: «Bizde padishah yoq, chünki Perwerdigardin
qorqmiduq; Padishahimiz bar bolsimu, u bizge
néme qilip béridu?» — deydighan bolidu. 4 Ular
geplerni qiliwéridu, ehdini tüzüp qoyup yalghandin
qesem ichidu; Shunga ular arisidiki dewalishishlar
étizdiki chöneklerge shumbuya ünüp ketkendek
bolidu. 5 Samariyede turuwatqanlar «Beyt-Awen»ning
moziyi üchün ghem-endishige chüshidu; «[Beyt-
Awen]»[dikiler] derweqe uning üstige matem tutidu,
Uning «butperes kahin»lirimu uning üchün shundaq
qilidu; Ular «Beyt-Awen»ning «shan-sheripi» üchün
azablinidu, Chünki u sürgün qilindi! 6 Berheq,
shu nerse «Jédelxor padishah» üchün hediye
qilinip, Asuriyege kötürülüp kétilidu; Efraim iza-
ahanetke qalidu, Israil öz «eqli»din xijil bolidu. 7
Samariyening bolsa, padishahi déngiz dolqunliri
üstidiki xeshektek yoqilip ketti; 8 «Awen»diki
«yuqiri jaylar», yeni «Israilning gunahi» bitchit
qilinidu; Qurban'gahlirini tiken-jighanlar basidu; Ular
taghlargha: «Üstimizni yépinglar!», dönglüklerge:
«Üstimizge örülüp chüshünglar!» — deydu. 9 — I Israil,
Gibéahning künliridin bashlap sen gunah qilip kelding;
Ishlar shu péti turiwerdi; Rezillikning baliliri üstige
qilin'ghan jeng ularni Gibéahta bésiwetmidimu? 10
Men xalighinimda ularni jazalaymen; Ular ikki gunahi
tüpeylidin esirge chüshüshke toghra kelgende, Yat
qowmlar ulargha hujum qilishqa yighilidu. 11 Efraim
bolsa köndürülgen bir inektur, U xaman tépishke
amraq; Men uning chirayliq gedinini uprashtin
ayap keldim; Biraq hazir uninggha boyunturuq
sélip heydeymen; Yehuda yer heydisun! Yaqup
özi üchün yerni tirnilishi kérek. 12 Özünglargha
heqqaniyliq bilen téringlar, Méhir-muhebbet ichide
hosul alisiler; Boz yéringlarni chanap échinglar;
Chünki Perwerdigarni izdesh waqti keldi, — Ta
U üstünglargha heqqaniyliqni yaghdurghuche! 13
[Biraq] siler rezillikni aghdurdunglar, Qebihlik hosulini
ordunglar, Yalghanchiliqning méwisini yédinglar;
Chünki sen öz yolunggha, yeni baturliringning
köplükige ishinip tayanding; 14 Qowmliring arisida
chuqan-süren kötürülidu; Shalman jeng künide Beyt-
Arbelni berbat qilghandek, Barliq qorghanliring berbat
qilinidu; (shu küni [Beyt-Arbeldiki] ana-balilar tengla
pare-pare qiliwétilmigenmu?) — 15 Emdi uchigha
chiqqan rezilliking tüpeylidin, Oxshash bir kün séning

béshinggha chüshürülidu, i Beyt-El! Tang seherdila
Israilning padishahi pütünley üzüp tashlinidu.

11 Israil bala chéghida, Men uni söydüm, Shuning
bilen oghlumni Misirdin chiqishqa chaqirdim.
2 Biraq ular [xelqimni] chaqiriwidi, Ular derhal
huzurumdin chiqip ketti; Ular «Baal»largha qurbanliq
qilishqa bashlidi, Oyma mebudlargha isriq saldi. 3
Efraimgha méngishni ögetküchi Özüm idim, Uning
qolini tutup we yölep — Biraq özini saqaytquchining
Men ikenlikimni ular bilmidi. 4 Men adimetchilikning
köyünüsh rishtiliri bilen, Söygüning tarliri bilen
ularning könglini tartiwaldim; Men ulargha
xuddi éngikidin boyunturuqni éliwetküchi birsidek
bolghanmen, Égilip Özüm ularni ozuqlandurghanmen.
5 Ular Misirgha qaytidighan bolmamdu? Asuriyelik
derweqe ularning padishahi bolidighan emesmu?
— Chünki ular yénimgha qaytishni ret qildi!
6 Qilich uning sheherliride heryan oynitilidu;
[Derwazisidiki] tömür baldaqlarni weyran qilip yep
kétidu; Bu öz eqillirining kasapitidur! 7 Berheq,
Méning xelqim Mendin chetlep kétishke meptun
boldi; Ular Hemmidin Aliy Bolghuchigha nida qilip
chaqirsimu, Lékin héchkim ularni kötürmeydu. 8
Men qandaqmu séni tashlap qoyimen, i Efraim?
Men qandaqmu séni [düshmen'ge] tapshurimen, i
Israil?! Qandaqmu séni Admah shehiridek qilimen?!
Séni qandaqmu Zeboim shehiridek bir terep
qilimen?! Qelbim ich-baghrimda qaynap kétiwatidu,
Méning barliq rehimdilliqim qozghiliwatidu! 9
Ghezipimning qehrini yürgüzmeymen, Ikkinchi
yene Efraimni yoqatmaymen; Chünki Men insan
emes, Tengridurmen, — Yeni arangda bolghan
pak-muqeddes Bolghuchidurmen; Men derghezep
bilen kelmeymen. 10 Ular Perwerdigarning keynidin
mangidu; U shirdek hörkireydu; U hörkirigende,
emdi baliliri gherbtin titrigen halda kélidu; 11
Ular Misirdin qushtek, Asuriye zéminidin paxtektek
titrigen halda chiqip kélidu; Shuning bilen ularni öz
öylirige makanlashturimen, — deydu Perwerdigar.
12 Efraim Méni yalghan gepliri bilen kömüwétidu;
Yehudamu Tengrige, yeni ishenchlik, Pak-Muqeddes
Bolghuchigha tuturuqsiz boldi.

12 Efraimning yégini shamaldur, U sherq shamilini
qoghlap yüridu; U künlep yalghanchiliq, zulum-
zorluqni köpeytmekte; Ular Asuriye bilen ehde
tüzidu, Shuningdek Misirgha may «soghiliri» kötürüp
apirilidu. 2 Perwerdigarning Yehuda bilenmu bir
dewasi bar; U Yaqupni yolliri boyiche jazalaydu; Uning
qilmishlirini öz üstige qayturidu. 3 U baliyatquda
turup akisini tapinidin tutuwalghan, Öz küchi bilen
Xuda bilen élishqan; 4 U berheq Perishte bilen éliship,
ghelibe qildi; U yighlidi, Uninggha dua-tilawet qildi;
[Xuda] uni Beyt-Elde tépiwaldi, We shu yerde bizge
söz qildi; 5 — Yeni Perwerdigar, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Xuda, — «Perwerdigar» bolsa Uning
xatire namidur! 6 Shunga sen, Xudaying arqiliq, Uning
yénigha qayt; Méhribanliq we adaletni qolungdin
berme, Xudayinggha ümid baghlap, Uni izchil kütkin. 7
Mana bu sodiger! Uning qolida aldamchiliq tarazisi bar;
U bozek qilishqa amraqtur. 8 Efraim: «Men derweqe
béyidim, Özümge köp bayliqlarni toplidim; Biraq ular
barliq ejirlirimde mendin héch gunahiy qebihlikni
tapalmaydu!» — deydu. 9 Biraq Misir zéminidin tartip
Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen,
Men séni yene «[kepiler] héyti»dikidek chédirlarda
turghuzimen! 10 «Men peyghemberlerge söz
qilghanmen, Alamet körünüshlerni köpeytkenmen,
Shundaqla peyghemberler arqiliq temsillerni
körsetkenmen. 11 Giléad qebihmu? Ular berheq peqet
yarimaslardur! Ular Gilgalda torpaqlarni qurbanliq
qilidu; Ularning qurban'gahliri derweqe étiz qirliridiki
tash döwiliridek köptur! 12 (Yaqup Suriyege qéchip
ketti, Shu yerde Israil xotun élish üchün ishligen;
Berheq, xotun élish üchün u qoylarni baqqanidi). 13
Perwerdigar yene peyghember arqiliq Israilni Misirdin
chiqirip qutquzghan, Peyghember arqiliq uningdin
xewermu alghan. 14 Efraim [Xudaning] qehrini intayin
qattiq qozghighan; Uning Rebbi u tökken qan qerzni
uning gedinige artidu, Shermendilik-ahanetini öz
béshigha qayturidu.

13 [Burun] Efraim söz qilghanda, kishiler hörmetlep
titrep kétetti; U Israil qebililiri arisida kötürülgen;
Biraq u Baal arqiliq gunah qilip öldi. 2 Ular
hazir gunahning üstige gunah sadir qilmaqta!
Özlirige kümüshliridin quyma mebudlarni, Öz eqli
oylap chiqqan butlarni yasidi; Bularning hemmisi
hünerwenning ejri, xalas; Bu kishiler toghruluq:
«Hey, insan qurbanliqini qilghuchilar, mozaylarni
söyüp qoyunglar!» déyilidu. 3 Shunga ular seherdiki
bir parche buluttek, Tézdin ghayip bolidighan tang
seherdiki shebnemdek, Xamandin qara quyunda
uchqan paxaldek, Tünglüktin chiqqan is-tütektek
[tézdin] yoqap kétidu. 4 Biraq Misir zéminidin tartip

Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen; Sen
Mendin bashqa héch Ilahni bilmeydighan bolisen;
Mendin bashqa qutquzghuchi yoqtur. 5 Men chöl-
bayawanda, qurghaqchiliqning zéminida sen bilen
tonushtum; 6 Ular ozuqlandurulup, toyun'ghan,
Toyun'ghandin kéyin könglide tekebburliship ketken;
Shunga ular Méni untughan. 7 Emdi Men
ulargha shirdek bolimen; Yilpizdek ularni yol
boyida paylap kütimen; 8 Küchükliridin mehrum
bolghan éyiqtek Men ulargha uchrap, Yürek
chawisini titiwétimen; Ularni chishi shirdek neq
meydanda yewétimen; Daladiki haywanlar ularni
yirtiwétidu. 9 Séning halakiting, i Israil, del
Manga qarshi chiqqanliqing, Yeni Yardemchingge
qarshi chiqqanliqingdin ibarettur. 10 Emdi barliq
sheherliringde sanga qutquzghuchi bolidighan
padishahing qéni? Séning soraqchi-hakimliring
qéni? Sen bular toghruluq: «Manga padishah
we shahzadilarni teqdim qilghaysen!» dep tiligen
emesmu? — 11 Men ghezipim bilen sanga padishahni
teqdim qilghanmen, Emdi uni ghezipim bilen élip
tashlidim. 12 Efraimning qebihliki ching orap-
qachilan'ghan; Uning gunahi jughlinip saqlan'ghan; 13
Tolghaq basqan ayalning azabliri uninggha chüshidu;
U eqilsiz bir oghuldur; Chünki baliyatquning aghzi
échilghanda, u hazir bolmighan! 14 Men bedel
tölep ularni tehtisaraning küchidin qutuldurimen;
Ulargha hemjemet bolup ölümdin qutquzimen; Ey,
ölüm, séning wabaliring qéni?! Ey, tehtisara, séning
halaketliring qéni?! Men buningdin pushayman
qilmaymen! (Sheol h7585) 15 [Efraim] qérindashliri arisida
«méwilik» bolsimu, Sherqtin bir shamal chiqidu,
Yeni Perwerdigarning chöl-bayawandin chiqqan bir
shamili kélidu; [Efraimning] buliqi qurup kétidu, uning
su béshi qaghjirap kétidu; U [shamal] xezinisidiki
barliq nepis qacha-quchilarni bulang-talang qilidu.
16 Samariyening öz gunahi öz zimmisige qoyulidu;
Chünki u öz Xudasigha boynini qattiq qilghan;
Ular qilich bilen yiqilidu, Bowaqliri pare-pare qilip
chéqiwétilidu, Hamilidar ayalliri yériwétilidu.

14 I Israil, Perwerdigar Xudayingning yénigha
ikkilenmey qaytip kel! Chünki öz qebihliking
bilen putliship yiqilghansen. 2 Özünglar bilen
bille sözlerni épkélinglar, Perwerdigarning yénigha
qaytinglar; Uninggha: — «Barliq qebihlikni
kechürgeysen, Shapaet bilen bizni qobul qilghaysen,
Shuning bilen biz Sanga lewlirimizdiki «buqa
[qurbanliqlar]»ni tutimiz — denglar. 3 — «Asuriye
bizni qutquzmaydu, Atlargha minmeymiz; Biz hergiz
öz qolimiz yasighinigha: — «Xudayimiz!» démeymiz;
Chünki Sendinla yétim-yésirlar rehim-shepqet
tapidu». 4 — Men ularni «arqigha chékinishliri»din
saqaytimen, Men ularni chin könglümdin xalap
söyimen; Chünki Méning ghezipim uningdin yandi. 5
Men Israilgha shebnemdek bolimen; U niluperdek berq
uridu, Yiltizliri Liwan [kédir] derixidek yiltiz tartidu; 6
Uning bixliri shaxlap yéyilidu, Uning güzelliki zeytun
derixidek, Puriqi Liwan [kédiriningkidek] bolidu. 7
Xelq qaytip kélip, uning sayisi astida olturidu; Ular
ziraetlerdek yashnaydu, Üzüm télidek chéchekleydu;
Liwanning sharabliri [aghzida qalghandek], éside
shérin qalidu. 8 Efraim: «Méning butlar bilen yene
néme karim!» — deydighan bolidu. «Men uninggha
jawab bérimen, uningdin xewer alimen! «Men
yapyéshil bir qarighaydurmen». «Séning méweng
Mendindur!» 9 Kim dana bolup, bu ishlarni chüshiner?
Chéchen bolup, bularni biler? Chünki Perwerdigarning
yolliri durustur, Heqqaniylar ularda mangidu; Biraq
itaetsizler ularda putliship yiqilidu.

Yoél

1 Perwerdigarning Pétuélning oghli Yoélgha
chüshken sözi: — **2** «I qérilar, anglanglar; Zéminda
barliq turuwatqan hemmeylen, qulaq sélinglar; Öz
künliringlarda yaki ata-bowiliringlarning künliridimu
shundaq bir ish bolup baqqanmu? **3** Baliliringlargha
shuni éytip béringlar, Baliliringlar öz balilirigha
éytsun, Ularmu kéler dewrge éytsun: — **4** «Chishligüchi
qurt» qaldurghanni chéketke yep boldi, Chéketke
qaldurghanni chéketke lichinkiliri yep boldi, Chéketke
lichinkiliri qaldurghanni «weyranchi qurt»lar yep
boldi. **5** Ey, haraqkeshler, oyghinip qattiq yighlanglar,
Huwlishinglar, i sharab ichküchiler, Yéngi sharab
tüpeylidin — Chünki u aghzingdin élip tashlandi. **6**
Chünki bir xelq, küchlük, sansizlighan xelq, Zéminim
üstige bésip keldi; Uning chishliri bolsa shirning
chishliri, Uningda shirning hinggang chishliri bardur;
7 U Méning üzüm tallirimni weyrane qiliwetti,
Enjür deriximning qowzaqlirini siyriwetti, Ularni
yalingachlap, tashliwetti; Ularning shaxliri aqliwétildi.
8 Yashliqidiki éri üchün matem tutup böz kiyimlerge
oran'ghan newjuwandek qattiq pighan chékinglar;
9 Perwerdigarning öyi «ashliq hediye»din hem
«sharab hediye»lerdin mehrum qilindi; Kahinlar,
yeni Perwerdigarning xizmetchiliri matem tutidu. **10**
Étizlar chölderep ketti, Zémin matem tutidu; Chünki
ziraetler ghazan boldi, Yéngi sharab qurup ketti,
Zeytun méyi qaghjiridi. **11** Hey déhqanlar, uyulunglar;
Bughdaylar hem arpilar üchün yalwurunglar, i
üzümchiler, Chünki étizlarning hosulliri qurup ketti.
12 Üzüm téli qaghjirap ketti, Enjür derixi soliship
qaldi, Anar derixi, xorma palmisi hem alma deriximu,
Daladiki barliq derexler soliship ketti; Berheq,
shadliqmu adem balilirida soliship ketti. **13** Bélinglarni
baghlanglar, peryad oqunglar, i kahinlar; Huwlanglar, i
qurban'gahning xizmetchiliri; Kéchiche böz kiyimlerni
kiyip düm yétinglar, i Xudaning xizmetchiliri;
Chünki Xudayinglarning öyidin «ashliq hediye» hem
«sharab hediye» üzülüp qaldi. **14** «Roza tutayli» dep
[Xudagha] mexsus bir mezgilni ayringlar, Jamaetke
mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; Aqsaqallarni,
zéminda turuwatqanlarning hemmisini Perwerdigar
Xudayinglarning öyige yighip, Perwerdigargha
nale kötürünglar! **15** «Ah, shu kün! Chünki
Perwerdigarning küni yéqinlashti, U Hemmige Qadir
teripidin halaket bolup kélidu. **16** Mana, ghiza köz
aldimizdin élip tashlandi emesmu? Shadliq, xushalliq
Xudayimizning öyidin élip tashlandi emesmu? **17**
Uruqlar topa-chalmilar astida chirip ketti, Ambarlar
xarabileshti, Boghuzxanilar ghulap chüshti; Chünki
ziraetler ghazang boldi. **18** Charpaylar shundaq
hörkiriship ketti! Kala padiliri patiparaq boldi, Otlaqni
tapalmighach; Qoy padilirimu özi «gunahimiz bar»
dégendek meyüslendi; **19** Ah, Perwerdigar, nida
qilimen Sanga; Chünki ot yalqunliri janggaldiki ot-
chöplerni yewetti, Yalqun daladiki barliq derexlerni
köydürüwetti. **20** Daladiki haywanlarmu Sanga nida
qilidu, Chünkiériq-östengler qurup ketti, Ot-yalqun
janggaldiki ot-chöplerni yewetti.

2 Zion téghida kanay chélinglar, Muqeddes téghimda
agah signalini anglitinglar; Zéminda turghuchi
hemmeylen dir-dir titrisun; Chünki Perwerdigarning
küni kélidu, u yéqindidur. **2** U kün bolsa qarangghu
hem sür kün, Bulutlar qaplan'ghan hem qapqarangghu
zulmet kün, — tang seher taghlar üstige yéyilghandek,
Zor hem küchlük bir xelq kélidu; Ulargha oxshash
bolghuchilar bolup baqmighan, Ulardin kéyinmu,
dewrdin-dewrge yene bolmaydu. **3** Ularning aldida
köydürgüchi ot mangidu, Ularning keynide bolsa
bir yalqun köydürüp ötidu; Kélishtin burun zémin
«Éren baghchisi»dek, Biraq ularning tapini tegkendin
kéyin gül-giyahsiz chöl-bayawan bolidu; Berheq,
ulardin héchnéme qéchip qutulalmaydu. **4** Ularning
qiyapiti atqa oxshaydu, Atliq leshkerdek chapidu. **5**
Jeng harwiliri güldürligendek sada bilen ular tagh
choqqiliridin sekrep ötidu; Paxalni paraslap köydürgen
ot awazidek taraslap mangidu, Debdebilik sep tüzep
turghan küchlük qoshundek yüridu, **6** Ularning
aldida eller qattiq azablinidu, Hemme chiray tatirip
kétidu. **7** Ular palwanlardek yügüridu; Jengchilerdek
sépildin artilip ötidu; Hemmisi öz aldigha qarap
yürüsh qilidu; Seplirini héch buzmaydu. **8** Héchqaysisi
öz qérindishini qistimaydu; Herqaysisi öz yolida
mangidu; Qorallargha étilsimu, yarilanmay ötüp
mangidu; **9** Sheherning hemme yérige chépishidu;
Sépil üstide yügürüp yüridu; Öylerge yamiship
chiqidu; Dérizilerdin oghridek kiridu. **10** Ular
aldida yer-zéminni titrek basidu, Asmanlar tewrinip
kétidu; Quyash hem ay qarangghuliship kétidu,
Yultuzlar julasini qayturuwalidu. **11** Perwerdigar Öz
qoshuni aldida awazini qoyuwétidu, Chünki Uning
bargahi payansizdur; Uning sözini orunlighuchi
küchlüktur; Chünki Perwerdigarning küni ulugh,

intayin dehshetliktur; Kim uni kötürelisun? 12
Biraq hetta hazirmu, — deydu Perwerdigar, —
Chin könglüngler bilen, rozilar bilen, yighilar bilen
matem tutup Méning yénimgha qaytip kélinglar; 13
Kiyim-kéchikinglarni emes, belki yürek-baghringlarni
tilip, Perwerdigar Xudayinglarning yénigha qaytip
béringlar; Chünki U méhir-shepqetlik hem rehimdil,
Asan ghezeplenmeydu, zor méhir-muhebbetliktur,
Yamanliqtin yanidighan [Xuda]dur. 14 Kim bilidu,
U jazalashtin yénip, rehim qilip birer beriketni,
Perwerdigar Xudayinglargha sun'ghudek birer «ashliq
hediye» hem «sharab hediye»ni qaldurup kétemdu
téxi? 15 Zion téghida kanay chélinglar, «Roza
tutayli» dep [Xudagha] mexsus bir mezgilni ayringlar,
Jamaetke mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; 16 Elni
yighinglar, jamaetni paklandurunglar, Aqsaqallarni
jem qilinglar, balilarni, émiwatqanlarnimu yighinglar;
Toy qiliwatqan yigit öz öyidin, Yatliq bolidighan qiz
hujrisidin chiqsun; 17 Kahinlar, yeni Perwerdigarning
xizmetchiliri aywan bilen qurban'gah otturisida
yigha-zar kötürsun, Ular éytsunki, «I Perwerdigar,
Öz xelqingge ichingni aghritqaysen, Öz mirasingni
xorluqtin saqlap, Ularni ellerge söz-chöchek bolushqa
qoymighaysen; El-yurtlar arisida: «Ularning Xudasi
qéni?» déyilmisun». 18 Andin Perwerdigar Öz
zéminigha otluq muhebbitini, Öz xelqige rehim-
shepqetni körsetti; 19 Perwerdigar jawaben Öz
xelqige mundaq dédi: — «Mana, Men silerge bughday,
yéngi sharab we zeytun méyini ewetimen, Siler
bulardin qandurulisiler; We Men silerni qaytidin
eller arisida shermende qilip qoymaymen; 20 Hem
shimaldin kelgüchini silerdin yiraq qilip, Uning aldi
qismini sherqiy déngizgha, Keyni qismini gherbiy
déngizgha qoghliwétimen; Uni chöl bir zémin'gha
heydiwétimen; Uning sésiqliqi purap turidu, Pasiq
hidi chiqidu; Chünki u «chong ishlarni qilghuchimen»
dep özini ulugh qilmaqchi bolidu. 21 Qorqma, i zémin;
Shadlinip xushal bol; Chünki Perwerdigar ulugh
ishlarni qilghan. 22 I daladiki haywanlar, qorqmanglar;
Chünki chöllüktiki ot-chöpler berq urmaqta; Derex
méwisini bermekte, Enjür derixi, üzüm téli toluq
hosul béridu. 23 Hem siler, Zionning baliliri, shadlinip
Perwerdigar Xudayinglardin xursen bolunglar;
Chünki U heqqaniyliq boyiche silerge «awwalqi
yamghurlar»ni béridu; U silerge höl-yéghin béridu,
Yeni bashta bolghandek «awwalqi yamghurlar»
hem «kéyinki yamghurlar»ni yaghduridu. 24
Xamanlar bughdaygha tolghan bolidu, Idish-küpler
yéngi sharab hem maylargha tolup tashidu. 25
We Men silerge chéketkiler, chéketke lichinkiliri,
«weyranchi qurt»lar, «chishligüchi qurt»lar, Yeni
Men aranglargha ewetken ulugh qoshunum yégen
yillarni qayturup bérimen; 26 Siler bolushiche yep,
qandurulisiler, Shuningdek silerge karamet ishlarni
körsetken Perwerdigar Xudayinglarning namini
medhiyileysiler; Shuning bilen Méning xelqim hergiz
yene xijaletke qalmaydu. 27 Siler Méning Israil
ichide turghanliqimni, Shundaqla Menki Perwerdigar
silerning Xudayinglar ikenlikimni, Mendin bashqa
héchkim bolmaydighanliqini bilisiler; Shuning bilen
Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. 28
Hem kéyin, Men Öz Rohimni barliq et igiliri üstige
quyimen; Silerning oghul-qizliringlar bésharet béridu,
Qériliringlar alamet chüshlerni köridu, Yigitliringlar
ghayibane alamet körünüshlerni köridu; 29 Berheq,
shu künlerde qullar üstigimu, dédekler üstigimu
Rohimni quyimen. 30 Men asmanlarda, zéminde
karametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklirini körsitimen.
31 Perwerdigarning ulugh hem dehshetlik küni
kelmigüche, Quyash qarangghuluqqa, Ay qan'gha
aylandurulidu. 32 Hem shundaq emelge ashuruliduki,
Perwerdigarning namini chaqirip nida qilghanlarning
hemmisi qutquzulidu; Chünki Perwerdigar déginidek,
Zion téghida hem Yérusalémda, Hemde Perwerdigar
chaqirmaqchi bolghan «qaldisi»lar üchün qutquzush-
nijat bolidu.

3 Chünki mana, shu künlerde, shu peytte,
Men Yehuda hem Yérusalémni asarettin
qutuldurup, azadliqqa érishtürginimde, 2 Men barliq
ellernimu yighip, Ularni «Yehoshafat jilghisi»gha
chüshürimen; Shuning bilen ularning xelqimni
eller arisigha tarqitiwetkenlikidin, Zéminimni bölüp
parchiliwetkenlikidin, Ularni ashu yerde Méning
mirasim, yeni xelqim Israil tüpeylidin soraqqa
tartimen. 3 Uning üstige ular Méning xelqimni
dogha tikip chek tashlighan; Bir yigitni bir pahishe
ayalgha almashturghan, Bir qizni «sharab ichimiz»
dep sharab üchün almashturghan. 4 Hey, Tur hem
Zidon, Filistiyening barliq rayonliri, Men silerni
néme qiliptimen? Siler Mendin öch almaqchimusiler?
(Biraq Mendin öch alimiz désenglar, öchni tézla öz
béshinglargha qayturup bérimen!) 5 Kümüshlirim,
altunlirimni buliwalghininglar tüpeylidin, Güzel
göherlirimni öz butxaniliringlargha aparghininglar

tüpeylidin, 6 Yehuda baliliri hem Yérusalémning
balilirini öz chégrasidin yiraq qilmaq üchün
ularni Gréklargha sétiwétkininglar tüpeylidin, 7
Mana, Men ularni siler sétiwetken jayda ornidin
turghuzimen, Hemde qilghininglarni öz béshinglargha
qayturimen. 8 Oghul-qizliringlarni Yehuda balilirining
qoligha sétiwétimen, Ular shularni yiraqtiki bir
elge, yeni Shabiyaliqlargha sétiwétidu; Chünki
Perwerdigar söz qilghan. 9 Shuni eller arisida
jakarlanglarki, «Jengge teyyarlininglar, Palwanlarni
qozghanglar, Jengchilerning hemmisi yéqinlashsun,
Jengge hazir bolsun; 10 Sapan chishlirini qilich
qilip, Orghaqliringlarni neyze qilip soqushunglar;
Ajiz ademmu: «Men küchlük» désun; 11 Etraptiki
hemme eller, tézdin kélinglar, Hemminglar shu yerge
jem bolunglar!». «Özüngning küchlükliringni ashu
yerge chüshürgeysen, ah Perwerdigar!» 12 «Eller
qozghilip «Yehoshafat jilghisi»gha kelsun; Chünki
Men shu yerde olturup etraptiki hemme ellerni
soraqqa tartimen. 13 Orghaqni sélinglar, Chünki
ziraet pishti; Kélinglar, chüshüp cheylenglar, Chünki
sharab kölchekliri liq tushuqtur, Idish-küpler tolup
tashidu. Chünki ularning rezilliki zordur» 14 Ah,
nurghun, nurghun kishiler «Qarar jilghisi»da! Chünki
Perwerdigarning küni «Qarar jilghisi»gha yéqinlashti.
15 Quyash hem ay qarangghuliship kétidu, Yultuzlar
öz julasini qayturuwalidu. 16 Perwerdigar Ziondin
hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu;
Asmanlar, zéminlar silkinidu; Lékin Perwerdigar Öz
xelqige bashpanah, Israil balilirigha küch-himaye
bolidu. 17 Shuning bilen siler Menki Perwerdigarning
silerning Xudayinglar ikenlikimni, Öz muqeddes
téghim Zionda turidighanliqimni bilisiler; Yérusalém
pak-muqeddes bolidu, Uningdin hech yat ademler
yene ötmeydu. 18 Hem shu küni emelge ashuruliduki,
Taghlar yéngi sharabni témitidu, Döng-égizliklerdin
süt aqidu, Yehudadiki barliq ériq-östenglerde liq su
aqidu; Perwerdigarning öyidin bir bulaq chiqidu,
Shittim jilghisini sughiridu. 19 Misir bolsa bir chöllük,
Édom ademzatsiz bir chöl-bayawan bolidu, Ularning
Yehuda balilirigha qilghan zulum-zorawanliqi
tüpeylidin, Ular bularning zéminida bigunah qanlarni
tökkenliki tüpeylidin. 20 Biraq Yehuda menggüge
turidu, Yérusalém dewrdin-dewrgiche qalidu; 21 Hem
Men ularni tökken qanlarning paklandurulmighan
gunahliridin paklandurimen; Chünki Perwerdigar
Zionda makanlashqandur.

Amos

1 Uzziya Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam
Israilgha padishah bolghan waqitlarda, yer
tewreshtin ikki yil ilgiri, Tekoadiki charwichilar
arisidiki Amosning Israil toghruluq éytqan
sözliri: — **2** U: «Perwerdigar Zion téghidin
hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu;
Padichilarning otlaqliri matem tutidu, Karmel
choqqisi ghazanglishidu» — dédi. **3** Perwerdigar
mundaq deydu: — «Demeshqning üch gunahi, berheq
töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani
yandurmaymen, Chünki ular Giléadtikilerni tömür
tirniliq söremler bilen soqqanidi; **4** Shundaqla
Hazaelning öyige bir ot ewetimen, U Ben-Hadadning
ordilirini yutuwalidu. **5** Demeshq derwazisidiki
tömür baldaqni sunduriwétimen, Awen jilghisida
turghuchini, Beyt-Édende shahane hasisini tutquchini
üzüp tashlaymen; Suriyening xelqi esirge chüshüp
kirgha élip kétilidu, — deydu Perwerdigar. **6**
Perwerdigar mundaq deydu: — «Gaza shehirining
üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha
chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular
Édomgha tapshurup bérishke, barliq tutqunlarni
esir qilip élip ketti. **7** Hem Men Gazaning sépiligha
ot ewetimen, U uning ordilirini yutuwalidu; **8**
Men Ashdodta turghuchini, Ashkélonda shahane
hasini tutquchini üzüp tashlaymen, Ekron shehirige
qarshi qol kötürimen; Filistiylerning qalduqi
yoqilidu, — deydu Reb Perwerdigar. **9** Perwerdigar
mundaq deydu: — «Turning üch gunahi, berheq
töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani
yandurmaymen, Chünki ular barliq tutqunlarni
Édomgha tapshuruwetti, Shundaqla qérindashliq
ehdisini ésige almidi. **10** Hem Men Turning sépiligha
ot ewetimen, Ot uning ordilirini yutuwalidu.
11 Perwerdigar mundaq deydu: — «Édomning
üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha
chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki u
barliq rehim-shepqetni tashliwétip, Qilich bilen öz
qérindishini qoghlighan; U yirilghudek ghezepte
bolup, Derghezipte bolghan halitini hemishe saqlaydu;
12 Hem Men Téman shehirige ot ewetimen, Ot
Bozrahning ordilirini yutuwalidu». **13** Perwerdigar
mundaq deydu: — «Ammonning üch gunahi, berheq
töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani
yandurmaymen, Chünki ular chégrimizni kéngeytimiz
dep, Giléadtiki hamilidar ayallarning qorsaqlirini
yériwetti. **14** Hem Men Rabbahning sépiligha ot
yaqimen, Jeng künide qiya-chiyalar ichide, Qara
quyunning künide qattiq boran ichide, Ot uning
ordilirini yutuwalidu; **15** Hem ularning padishahi
esirge chüshidu, — U emirliri bilen bille esirge
chüshidu, — deydu Perwerdigar.

2 Perwerdigar mundaq deydu: —«Moabning üch
gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha
chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki u
Édomning padishahining ustixanlirini köydürüp hak
qiliwetti. **2** Hem Men Moab üstige ot ewetimen, Ot
Kériotning ordilirini yutuwalidu; We Moab chuqan-
sürenler bilen, qiya-chiyalar bilen, kanay sadasi
bilen ölidu. **3** We Men ularning hakimini arisidin
üzüp tashlaymen, Uning emirlirini uning bilen bille
öltürüwétimen, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigar
mundaq deydu: — «Yehudaning üch gunahi, berheq
töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani
yandurmaymen, Chünki ular Perwerdigarning Tewrat-
qanunini kemsitti, Uningdiki belgilimilerge emel
qilmidi; Ularning saxtiliqliri özlirini adashturup
qoydi; ularning ata-bowilirimu bularghа egiship
mangghanidi. **5** Hem Men Yehuda üstige ot ewetimen,
Ot Yérusalémning ordilirini yutuwalidu. **6** Perwerdigar
mundaq deydu: — Israilning üch gunahi, berheq töt
gunahi üchün, uni jazasidin qayturmaymen, Chünki
ular heqqaniylarni kümüshke sétiwetti, Yoqsul ademni
bir jüp choruqqa sétiwetti; **7** Ular namratlarning
béshidiki chang-topilirini bosh qoyuwetmeydu, Ajiz
möminlerning nésiwisini qayriwalidu; Ata-bala ikkisi
Méning muqeddes namimni bulghap, oxshash bir
qizning yénigha teng baridu. **8** Ular [qizlarni] hemme
qurban'gahning yénigha élip bérip, Qerzge renige
qoyghan kiyim-kéchekler üstide ular bilen yatidu;
Ular öz ilahining öyide jerimane bilen alghan sharabni
ichmekte. **9** Biraq Men Amoriylarni ularning aldidin
halak qilghanmen, Amoriylar kédir derixidek égiz,
dub derixidek küchlük bolghan bolsimu, Men üstidin
uning méwisini, astidin yiltizlirini halak qildim. **10**
Hem Amoriylarning zéminini igilishinglar üchün,
Silerni Misir zéminidin élip chiqip, Qiriq yil chöl-
bayawanda yéteklidim. **11** Silerning oghulliringlardin
bezilirini peyghember bolushqa, Yigitliringlardin
bezilirini «Nazariy» bolushqa turghuzdum. Shundaq
emesmu, i Israil baliliri? — deydu Perwerdigar. **12**
Biraq siler Nazariylargha sharab ichküzdunglar, Hem

peyghemberlerge: «peyghemberlik qilmanglar» —
dep buyrudunglar. 13 Mana, Men silerni basimen,
Xuddi liq önche bésilghan harwa yerni basqandek,
silerni bésip turimen; 14 Hem chapqurlarningmu
qachar yoli yoqaydu, Palwan öz küchini ishlitelmeydu,
Zeberdes batur öz jénini qutquzalmaydu. 15 Oqyani
tutquchi tik turalmaydu; Yeltapan qachalmaydu, Atqa
min'güchi öz jénini qutquzalmaydu. 16 Palwanlar
arisidiki eng jigerlik baturmu shu künide yalingach
qéchip kétidu, — deydu Perwerdigar.

3 Perwerdigar silerni eyiblep éytqan bu söz-kalamni
anglanglar, i Israil baliliri, Yeni Men Misir zéminidin
élip chiqarghan bu pütkül jemet: — 2 «Yer yüzidiki
barliq jemetler arisidin peqet silerni tonup keldim;
Shunga üstünglargha barliq qebihlikliringlarning
[jazasini] chüshürimen». 3 Ikki kishi bir niyette
bolmisa, qandaqmu bille mangalisun? 4 Oljisi yoq shir
ormanda hörkiremdu? Arslan héchnémini almighan
bolsa uwisida huwlamdu? 5 Tuzaqta yemchük bolmisa
qush yerge yiqilamdu? Alghudek nerse bolmisa,
qismaq yerdin étilip chiqamdu? 6 Sheherde [agah]
kaniyi chélinsa, xelq qorqmamdu? Perwerdigar
qilmighan bolsa, sheherge yamanliq chüshemdu? 7
Reb Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerge
awwal ashkarilimay turup, U héch ish qilmaydu. 8 Shir
hörkirigen tursa, kim qorqmaydu? Reb Perwerdigar
söz qilghanda, kim [Uning] bésharitini yetküzmey
turalaydu? 9 Ashdodtiki qel'e-ordilarda, Shundaqla
Misirdiki qel'e-ordilarda élan qilip: — «Samariye
taghliri üstide yighilinglar, Uning otturisidiki zor
qiyqas-sürenlerni, Uning ichidiki jebir-zulumlarni
körüp béqinglar» — denglar. 10 — Ular heq ish
qilishni bilmeydu — deydu Perwerdigar, — Ular
ordilirigha zulum-zorawanliq bilen tartiwalghanlirini
hem oljilarni jughlighuchilar! 11 Shunga Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana bir yaw! U zéminni
qorshiwaldi! U mudapiengni élip tashlaydu, Qel'e-
ordiliring bulang-talang qilinidu. 12 Perwerdigar
mundaq deydu: — Padichi shirning aghzidin qoyning
ikki putini yaki quliqining bir parchisini qutquzup
alghandek, Samariyide olturghan Israillarmu shundaq
qutquzulidu, — Sheherde peqet kariwatning bir
burjiki, Diwandiki bir parche Demeshq libasila
qalidu! 13 — Anglanglar, Yaqupning jemetide
guwahliq béringlar, — deydu Reb Perwerdigar, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, 14 — Men
Israilning asiyliqlirini öz béshigha chüshürgen künide,
Beyt-El shehirining qurban'gahlirinimu jazalaymen;
Qurban'gahning burjekliridiki münggüzler késiwétilip
yerge chüshürülidu. 15 Men «Qishliq Saray» we «Yazliq
Saray»ni biraqla uruwétimen; Pil chishi öylermu
yoqilip kétidu, Köpligen öyler tügishidu, — deydu
Perwerdigar.

4 I Bashandiki inekler, Samariye téghida turup,
namratlarni xarlawatqan, miskinlerni éziwatqanlar,
Xojilirigha: «[Sharabni] élip kélinglar, biz ichimiz»
deydighanlar, Bu sözni anglanglar: — 2 Reb
Perwerdigar Öz pak-muqeddesliki bilen qesem
ichkenki, Mana, béshinglargha shundaq künler
chüshiduki, U silerni ilmekler bilen, Neslinglarni
changgaklar bilen élip kétidu. 3 Hem siler [ayallar]
herbiringlar sépilning shoraliridin qisilip ötüp, Udul
méngip tikiwétisiler; We siler Harmon terepke
chörüwétilisiler, — deydu Perwerdigar. 4 Emdi
Beyt-Elge kélinglar, asiyliq qilinglar! Gilgaldimu
asiyliqni köpeytinglar! Etigende qurbanliqliringlarni,
Her üchinchi küni silerning «ondin bir» ülüsh
öshriliringlarni élip kélinglar, 5 «Teshekkür
qurbanliqi»ni xémirturuch bilen bille köydürünglar
— Siler «xalis qurbanliqlar»inglarni jakarlap maxtinip
yürünglar; Chünki bundaq qilishqa amraqsiler,
i Israillar! — deydu Reb Perwerdigar. 6 «Men
hemme sheherliringlarda «chishning pakizliqi»ni
chüshürdüm, Hemme yéringlarda silerni ash-nan'gha
bolghan hajetmen qildim; Biraq siler yenila yénimgha
qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; 7 Hosulgha
üch ayla qalghan bolsimu, silerdin yamghurni
tartiwélip bermidim; Bir sheher üstige yamghur
yaghdurdum, Yene bir sheherge yaghdurmidim; Bir
parche yer üstige yamghur yaghdi; Yene bir parche yer
yamghursiz qaghjirap qaldi; 8 Shuning bilen ikki, üch
sheherning [puqraliri] su tilep bashqa bir sheherge
elengship bardi, Lékin qanmidi; Biraq siler yénimgha
yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; 9 Men
silerni judun hem hal apiti bilen urdum; «Ghajilighuchi
qurt»lar nurghunlighan béghinglar, üzümzarliringlar,
enjür derexliringlar hem zeytün derexliringlarni yep
ketti; Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar,
— deydu Perwerdigar; 10 Men aranglargha
Misirgha chüshürülgen apetlerdek apetni ewettim;
Yigitliringlarni qilich bilen öltürgüzdum, Atliringlarni
olja bolushqa qoyuwettim; Men qarargahinglardin
[jesetlerning] sésiqchiliqini purutuwettim, Uni
dimighinglarghimu kirgüzdum, Biraq siler yénimgha

yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; 11 Men
aranglardin bezilerni Xuda Sodom we Gomorra
sheherlirini örüwetkinidek örüwettim, Shuning bilen
siler ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otundek bolup
qaldinglar; Biraq yénimgha yenila qaytmidinglar,
— deydu Perwerdigar; 12 Shunga Men sanga
shundaq qilishim kérek dewatimen, i Israil; Men buni
sanga qilidighanliqim tüpeylidin, Xudaying bilen
körüshüshke teyyarlan, i Israil! 13 Chünki mana,
taghlarni Shekillendürgüchi, Shamalni Yaratquchi,
Insan'gha özlirining oy-pikrining néme ikenlikini
Ayan Qilghuchi, Tang seherni qarangghuluqqa
Aylandurghuchi, Yer yüzidiki yuqiri jaylarning üstide
dessep yürgüchi del Shudur, Perwerdigar, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Uning namidur!

5 I Israil jemeti, bu sözni, Yeni Men sen toghruluq
oquydighan bir mersiyeni anglap qoy: — 2 «Pak
qiz Israil yiqildi; U qaytidin ornidin turmaydu; U öz
tupriqigha tashlan'ghan, Uni turghuzup yöligüchi
yoqtur». 3 Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
[Israilning] ming [leshker] chiqqan bir shehirining
yüz [leshkirila] tirik qalidu; Yüz leshker chiqqan
bir shehirining Israil jemeti üchün on [leshkirila]
tirik qalidu; 4 Chünki Perwerdigar Israil jemetige
mundaq deydu: — Méni izdenglar, hayatqa érishisiler;
5 Beyt-Elni izdimenglar, Gilgalghimu barmanglar,
Beer-Shébagha seper qilmanglar; Chünki Gilgal
esirge élinip sürgün qilinmay qalmaydu, Beyt-El
yoqqa chiqidu. 6 Perwerdigarni izdenglar, hayatqa
érishisiler; Bolmisa U Yüsüp jemeti ichide ot
kebi partlap, uni yep kétidu, Hem Beyt-Elde otni
öchürgüdek adem tépilmaydu. 7 I adaletni emen'ge
aylandurghuchi, Heqqaniyliqni yerge tashlighuchilar,
8 Siler Orion yultuz türkümi we Qelb yultuz
topini Yaratquchi, Ölüm kölenggisini tang nurigha
Aylandurghuchi, Kündüzni qarangghuluq bilen
kéchige Aylandurghuchi, Déngizdiki sularni chaqirip,
ularni yer yüzige Quyghuchini izdenglar; Perwerdigar
Uning namidur. 9 U baturlar üstige tuyuqsiz halaketni
partlitidu, Istihkam üstige halaket chüshüridu. 10 Shu
[Israillar] sheher derwazisida tenbih béridighanlargha
öch, Durus sözleydighanlardin yirginidu. 11 Emdi
siler namratlarni ézip, Ulardin bughday «hediye»lerni
aldinglar! Oyulghan tashlardin öylerni saldinglar,
Biraq ularda turmaysiler; Siler güzel üzümzarlarni
berpa qilghansiler, Biraq ularning sharabini
ichelmeysiler. 12 Chünki silerning asiyliqliringlarning
qanchilik köplükini, Silerning gunahinglarning
qanchilik zor ikenlikini obdan bilimen; Ular heqqaniy
ademni ézidu, Ular para yeydu, Sheher derwazisida
miskinlerning heqqini qayriwalidu. 13 Shunga
bundaq dewrde «pemlik adem» süküt qilidu;
Chünki u rezil bir dewrdur. 14 Hayat yashash
üchün yamanliqni emes, méhribanliq-yaxshiliqni
izdenglar; Shundaq bolghanda siler dégininglardek,
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
heqiqeten siler bilen bille bolidu. 15 Yamanliqtin
nepretlininglar, méhribanliq-yaxshiliqni söyünglar,
Sheher derwazisida adaletni ornitinglar; Shundaq
qilghanda Perwerdigar, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Xuda belkim Yüsüpning qaldisigha
shapaet körsiter. 16 Shunga Perwerdigar, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Reb mundaq
deydu: — «Barliq keng reste-bazarlarda ah-zarlar
anglinidu; Ular hemme kochilarda «Way... way!...»
dep awazini kötüridu; Ular déhqanlarnimu matem
tutushqa, Ah-zarlar kötürgüchi «ustilar»ni yighlashqa
chaqiridu. 17 Hem barliq üzümzarlardimu ah-zarlar
kötürülidu; Chünki Men Özüm aranglardin ötüp
kétimen» — deydu Perwerdigar. 18 Perwerdigarning
künige teqezzar bolghan silerge way! Perwerdigarning
küni silerge qandaq aqiwetlerni keltürer? U yoruqluq
emes, belki qarangghuluq élip kélidu. 19 U küni
birsi shirdin qéchip, éyiqqa uchrap, Andin öyige
kirip, qoli bilen tamgha yölen'gende, Yilan uni
chaqqandek bir ish bolidu! 20 Perwerdigarning küni
yoruqluq emes, belki qarangghuluqla élip kélidu
emesmu? Uningda peqet qarangghuluqla bolup,
yoruqluq héch bolmaydighu?! 21 Héytliringlargha
nepretlinimen, ulardin bizar boldum, Ibadet
sorunliringlarning puriqini purighum yoq. 22 Chünki
siler Manga «köydürme qurbanliq»lar hem «ash
hediye»liringlarni sunup atisanglarmu, Men ularni
qobul qilmaymen; Silerning bordaq malliringlar bilen
qilghan «inaqliq qurbanliqliringlar»gha qarimaymen.
23 Mendin munajatliringlarning sadalirini épkétinglar,
Chiltarliringlarning küylirini anglimaymen; 24 Buning
ornida adalet xuddi sharqiratmidek, Heqqaniyliq
ebediy aqidighan éqimdek dolqunlisun! 25 Siler chöl-
bayawandiki qiriq yilda qilghan qurbanliq-hediyilerni
Manga élip keldinglarmu, i Israil jemeti?! 26 Berheq,
siler «Sukkot» dégen padishahinglar, hem «Qiun»
dégen butliringlarni, yeni «Yultuz ilahi»nglarni
kötürüp mangdinglar! 27 Emdi Men silerni esir qilip,

Demeshqtin yiraqlargha sürgün qildurimen, — deydu
«Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda» dégen
nam bilen atalghan Perwerdigar.

6 I Zionda xatirjem olturghanlar hem Samariye
téghigha tayinip aman-ésen yashighanlar! I
ellerning kattisining erbabliri! Israil jemeti silerni
izdep kélidu — — Silerning halinglargha way! **2** [Siler
xelqqe]: — «Kalneh shehirige bérip körünglar; Shu
yerdin «büyük Xamat» shehirige béringlar, Andin
Filistiylerning shehiri Gatqa chüshüp béqinglar; Bular
silerning ikki padishahliqinglardin ewzelmu? Ularning
chégrisi silerningkidin kengmu?» — [dep maxtinip
sözleysiler]. **3** I yaman künni kéchiktürmekchi
bolghanlar! Siler jebir-zulumning hökümranliqini
ornitip, uni özünglargha yéqin qilmaqchi bolisiler, **4**
Pil chishida neqishlen'gen kariwatlar üstide yatisiler,
Diwanliringlar üstide kérilip yatisiler, Pada topidin
paxlanlarni, Kala qotanliridin mozayni tallap yeysiler,
5 Chiltar ahangigha tengkesh qilip éytisiler, Dawuttek
özünglargha sazlarni ijad qilisiler, **6** Sharabni chinilep-
chinilep ichisiler, Özünglargha serxil mayliq etirlerni
sürisiler, — Biraq könglünglar Yüsüp jemetining
ziyan-zexmiti üchün hech azablanmaydu! **7** Shunga
ular tunji esirge chüshkenler arisida esirge élinidu;
Kérilip yatqanlarning eysh-ishriti axirlishidu. **8** Reb
Perwerdigar Öz hayati bilen qesem qilghanki, —
deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Xuda, — Men Yaqupning ghururidin bizar
boldum, Uning orda-istihkamliridin nepretlinimen;
Men bu sheherni, shundaqla uningdiki hemmini
düshmen'ge tengla ötküzüp bérimen; **9** We emelge
ashuruliduki, Bir öyde on adem bolup qalsa, bu
oneylenmu ölidu. **10** Eger melum bir ölgüchining
tughqini, yeni ölgüchining jesitini köydürüshke
mes'ul kishi ustixanlarni kötürüp öydin chiqiwétip,
öy ichidiki yene birsidin: — «Qéshingda yene
birsi barmu?» dep sorisa, u «Yoq» deydu, Andin
[tughqini] yene: «Süküt! Perwerdigarning namini
tilgha élishimizgha bolmaydu!» — deydu. **11** Sewebi,
Perwerdigar buyruq chüshüridu, We chong öyni
pare-pare qiliwétidu, Kichik öynimu chak-chékidin
yérip chéqiwétidu. **12** Atlar tash üstide chapalamdu?
Ademler ashu yerni kalilar bilen aghduralamdu?
Biraq siler adaletni öt süyige, Heqqaniyliqning
méwisini emen'ge aylandurghansiler — **13** — Yoq bir
nersidin shadlinip ketkensiler, «Öz küchimizge tayinip
qudretke ige bolghanmiz» — dégensiler. **14** Chünki
mana, i Israil jemeti, — deydu Perwerdigar, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — Men siler
bilen qarshilishidighan bir elni turghuzimen; Ular
Xamat shehirining dawinidin Arabah éqimighiche
silerni xarlaydu.

7 Reb Perwerdigar manga körsettiki — Kéyinki ot-
chöp bash tartqan waqtida, mana U chéketkilerni
yasidi (bu padishah özige ot-chöp orghandin kéyinki,
ikkinchi qétimliq ot-chöp ösken waqit idi) **2** hem
shundaq boldiki, chéketkiler zémindiki ot-chöpni
qaldurmay yewetkendin kéyin, men: — «I Reb
Perwerdigar, ötünüp qalay, kechürgeysen! Yaqup
qandaqmu chidiyalaydu? U kichik tursa!» — dédim. **3**
Perwerdigar emdi undaq qilishtin yandi: «Emdi undaq
bolmaydu» — dédi Perwerdigar. **4** Reb Perwerdigar
manga körsetti — Mana, Reb Perwerdigar [xelqi]
bilen küresh qilishqa otni chaqirdi; Ot hetta chongqur
déngiznimu qurutti, Miras bolghan zéminnimu yep
ketti; **5** Emdi men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp
qalay, toxtighaysen! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu?
U kichik tursa!» — dédim. **6** Perwerdigar shundaq
qilishtin yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi
Reb Perwerdigar. **7** Emdi U manga [mundaq bir
ishni] körsetti — We mana, Reb tik ölchigüch yip
bilen qopurulghan tam tüwide, Qolida tik ölchigüch
yipni tutqiniche turatti; **8** we Perwerdigar mendin:
— «Amos, némini kördung?» dep soridi. Men: «Tik
ölchigüch yipni» — dédim. Reb: «Men yene Öz xelqim
Israil otturisigha tik ölchigüch yipni tikleymen; Men
yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen; **9** Hem
Ishaqning «yuqiri jayliri» halak bolidu, Israilning
tawapgahliri weyran qilinidu; Yeroboam jemetige
qilich bilen hujum qilishqa ornumdin turimen» —
dédi. **10** Shuning bilen Beyt-Eldiki kahin Amaziya
Israil padishahi Yeroboamgha xewer yollap: — «Amos
Israil jemeti arisida turupmu silige suyiqest qildi;
zémin uning qilghan barliq geplirini kötürelmeydu.
11 Chünki Amos: — «Yeroboam qilichta ölidu, Israil
esirge élinip öz zéminidin sürgün bolmay qalmaydu!»
— deydu» — dédi. **12** Andin Amaziya Amosqa: —
Hey aldin körgüchi! Bes, yoqal, Yehuda zéminigha
qach, ashu yerde bésharet bérip, shu yerde nan
tépip ye! **13** Biraq Beyt-Elde yene bésharet berme;
chünki u padishahning tawapgahi, shahliq öydur,
— dédi. **14** Amos Amaziyagha jawab bérip mundaq
dédi: — «Men esli peyghember emes idim, yaki
peyghemberning oghlimu emesmen; belki men bir

charwichi, shundaqla éren derexlirining méwisini
tergüchi idim. 15 Biraq pada béqiwatqan chéghimda
Perwerdigar méni Öz ilkige aldi we manga: «Barghin,
xelqim Israilgha bésharet ber» — dédi. 16 Emdi,
i Amaziya, Perwerdigarning sözige qulaq sal! Sen
manga: «Israilni eyibleydighan bésharetlerni berme,
Ishaq jemetini eyibleydighan sözlerni éytma», déding.
17 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning
ayaling sheherde pahishe bolidu, oghul-qizliring qilich
bilen qirilidu we zémining ölchesh tanisi tartilishi
bilen parchilinidu; sen napak bir zéminda ölisen;
we Israil esirge élinip öz zéminidin sürgün bolmay
qalmaydu»».

8 Reb Perwerdigar manga mundaq bir ishni körsetti;
mana, bir séwet yazliq méwe. 2 Andin U
mendin: Amos, némini kördung? — dep soridi. Men:
«Bir séwet yazliq méwini» — dédim. Perwerdigar
manga: Emdi xelqim Israilgha zawal yetti; Men
yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen, — dédi.
3 — Shu küni ordidiki qizlarning naxshiliri qiya-
chiyalargha aylinidu, — deydu Reb Perwerdigar;
— Jesetler köp bolidu; ular jay-jaylarda sirtqa
tashlinidu. Sükü!! 4 Buni anglanglar, hey miskinlerni
ezgüchiler, Zémindiki ajiz möminlerni yoqatmaqchi
bolghanlar — 5 «Ashliqimizni satmaqchi iduq, yéngi
ay qachanmu axirlishar, Bughday yaymisini achattuq,
shabat küni qachan tüger?» — deydighanlar, —
Shundaqla «efah»ni kichik qilip, «shekel»ni chong
élip, Aldamchiliq üchün tarazini yalghan qilghanlar!
6 — Namratlarni kümüshke, Miskin ademni bir
jüp choruqqa sétiwalmaqchi bolghanlar, Bughdayni
süpüründisi bilen qoshup satmaqchi bolghanlar!
7 Perwerdigar Yaqupning ghururi bilen shundaq
qesem qildiki, — Berheq, Men hergiz ularning
qilghanliridin héchbirini untumaymen! 8 Zémin
bu ishlardin tewrinip ketmemdu? We uningda
turuwatqanlarning hemmisi matem tutmamdu? U
Nil deryasidek örlep kétidu, U Misir deryasidek
örkeshlep, andin chöküp kétidu. 9 Shu küni shundaq
emelge ashuruliduki, — deydu Reb Perwerdigar, —
Quyashni chüshte patquzimen, Zéminni shu ochuq
künde qarangghulashturimen. 10 Héytliringlarni
musibetke, Hemme naxshiliringlarni ah-zarlargha
aylanduriwétimen; Hemme ademning chatriqi üstini
böz rext bilen orighuzimen, Herbir ademning béshida
taqirliq peyda qilimen; Bu matemni yekke-yégane
bir oghulning matimidek, Héytning axirini derd-
elemlik bir kün qiliwétimen. 11 Mana, shundaq
künler kéliduki, — deydu Reb Perwerdigar, Zémin'gha
qehetchilikni ewetimen, — — Nan'gha bolghan
qehetchilik emes, yaki sugha bolghan changqashmu
emes, belki Perwerdigarning söz-kalamini anglashqa
bolghan qehetchilikni ewetimen. 12 Shuning bilen
ular déngizdin déngizgha, shimaldin sherqqe kézip
mangidu, Ular Perwerdigarning söz-kalamini izdep
uyan-buyan yürüp, uni tapalmaydu. 13 Shu küni güzel
qizlar hem yigitlermu ussuzluqtin halidin kétidu; 14
Hem Samariyening gunahining [nami] bilen qesem
ichkenler, Yeni «Ilahingning tirikliki bilen, i Dan»,
yaki «Beer-Shébadiki [ilahiy] tirik yol bilen!» dep
qesem ichkenler bolsa — Ular yiqilidu, ornidin hergiz
qaytidin turalmaydu.

9 Men Rebning qurban'gahning yénida turghinini
kördum; U mundaq dédi: — — Tüwrüklerning
bashlirini urunglar, bosughilar silkin'giche urunglar,
Ularni [ibadetxanidikilerning] bashlirigha chüshürüp,
pare-pare qilinglar! Men shu [butperesler]din eng
axirda qalghanlirinimu qilich bilen öltürimen; Ulardin
qachay dégenler qachalmaydu, Ulardin qutulay
dégenler qutulup chiqalmaydu. 2 Ular tehtisara
ichige téship kirse, qolum ashu yerdin ularni tartip
chiqiridu; Ular asman'gha yamiship chiqsa, Men
shu yerdin ularni tartip chüshürimen; (Sheol h7585)
3 Ular Karmel choqqisigha möküwalsimu, Men
ularni izdep shu yerdin alimen; Ular déngiz tégide
nezirimdin yoshurunuwalghan bolsimu, Men yilanni
buyruymen, u ularni chaqidu; 4 Düshmenlirige
esirge chüshken bolsimu, Men shu yerde qilichni
buyruymen, u ularni öltüridu; Men yaxshiliqni emes,
belki yamanliqni yetküzüsh üchün közlirimni ulargha
tikimen. 5 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Reb Perwerdigar, Zémin'gha tegküchi bolsa del
Uning Özidur; U tégishi bilenla, zémin érip kétidu,
uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutidu;
Zémin Nil deryasidek örlep kétidu — Misirning
deryasidek [örkeshlep], andin chöküp kétidu. 6
Rawaqlirini ershlerge sélip, asman gümbizini yer
yüzige békitküchi Shudur; Déngizdiki sularni chaqirip,
ularni yer yüzige quyghuchi Udur; Perwerdigar
Uning namidur. 7 Siler Manga nisbeten Éfiopiye
balilirigha oxshash emesmu, i Israil baliliri? Men
Israilni Misirdin élip chiqarghan emesmu? Filistiylerni
Krét arilidin, Suriyeliklerni Kir shehiridin chiqarghan
emesmu? 8 Qaranglar, Reb Perwerdigarning közi

«gunahkar padishahliq» üstige chüshti — Men yer
yüzidin uni yoqitimen; Lékin Men Yaqup jemetini
toluq yoqitiwetmeymen, — deydu Perwerdigar. 9
Chünki qaranglar, Men buyruq chüshürimen, Shuning
bilen xuddi birsi danni ghelwirde tasqighandek, Israil
jemetini eller arisida tasqaymen, Biraq ulardin eng
kichikimu yerge chüshüp ketmeydu. 10 [Halbuki],
xelqimning barliq gunahkarliri, yeni: «Külpet bizge
hergiz yéqinlashmaydu, béshimizgha chüshmeydu»
dégüchiler qilich tégide ölidu. 11 Shu küni Men
Dawutning yiqilghan kepisini yéngibashtin tikleymen,
Uning yériqlirini étimen; Uni xarabiliktin ongshap,
Eyni zamandiki pétidek qurimen. 12 Shuning bilen ular
Édomning qaldisigha hemde namim bilen atalghan
barliq ellerge igidarchiliq qilidu, — deydu buni
béjirgüchi Perwerdigar. 13 Mana shundaq künler
kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Yer heydigüchi hosul
yighquchigha yétishiwalidu, Üzümlerni cheyligüchi
uruq chachquchigha yétishiwalidu; Taghlar yéngi
sharabni témitip, Barliq döng-égizlikler érip kétidu.
14 We xelqim Israilni asarettin qutuldurup, azadliqqa
érishtürimen; Ular xarab sheherlerni qayta qurup,
ularda makanlishidu; Ular üzümzarlarni tikip, ularning
sharabini ichidu; Ular baghlarni berpa qilip, méwisini
yeydu. 15 Men ularni öz zémini üstige tikimen,
Ular Men ulargha ata qilghan zémindin hergiz
qaytidin yuluwétilmaydu — deydu Perwerdigar séning
Xudaying.

Obadiya

1 Obadiya körgen alamet körünüsh: — Reb
Perwerdigar Édom toghruluq mundaq deydu: —
(Biz Perwerdigardin bu xewerni anglashqa muyesser
bolduq) — «Bir elchi eller arisigha ewetildi; U:
«Ornunglardin turunglar, biz uninggha qarshi jeng
qilish üchün turayli!» — dep xewer béridu. **2** Mana,
Men séni eller arisida kichik qildim; Sen [eller
arisida] qattiq kemsitilgen xelq bolisen! **3** Hey
tik qiyaning yériqliri ichide turghuchi, Turalghusi
yuqiri bolghuchi, Könglüngde: «Kim méni yerge
chüshürelisun?!» dégüchi, Könglüngdiki tekebburluq
özüngni aldap qoydi! **4** Sen bürküttek özüngni
yuqiri kötürsengmu, Changgangni yultuzlar arisigha
tizsangmu, Men shu yerdin séni chüshürüwétimen,
— deydu Perwerdigar. **5** Bulangchilar qéshinggha
kelsimu, Oghrilar kéchilep yéninggha kirsimu, (Hey,
shunche üzüp tashlinisen!) Ular özlirige chushluqla
oghrilaytti emesmu? Üzüm üzgüchiler yéninggha
kelsimu, azraq wasanglarni qalduridu emesmu? **6**
Biraq Esawning teelluqati qandaq axturuldi! Uning
yoshurun bayliqliri qandaq tépip chiqildi! **7** Barliq
ittipaqdashliring séni chégrayingghiche heydiwétidu;
Sen bilen inaq ötkenler séni aldap, üstüngdin ghelibe
qilidu; Néningni yégenler sanga qiltaq quridu; [Sen]
derweqe yorutulmighandursen! **8** Men shu küni,
— deydu Perwerdigar, — Édomdin danishmenlerni,
Esawdin eqil-parasetni yoqatmamdimen? **9** Shuning
bilen palwanliring parakende bolidu, i Téman,
Shuning bilen Esawning téghidiki herbir adem
qirghinchiliqta qetl qilinidu. **10** Ukang Yaqupqa
qilghan zulum-zorawanliqing tüpeylidin, Iza-ahanet
séni qaplaydu; Sen menggüge üzüp tashlinisen. **11** Sen
bir chette [perwasiz] qarap turghan küni, Yeni yaqa
yurttikiler [buradiringning] mülkini bulap ketken
küni, Taipiler uning derwaziliridin kirip Yérusalém
üstige chek tashlighan küni, Sen ularning bir ezasigha
oxshash bolghansen. **12** Biraq qérindishingning
apetlik künige perwasiz qarap turmasliqing kérek idi,
Yehudaning balilirining halaket künide xushal bolup
ketmesliking kérek idi; Külpetlik künide aghzingni
yoghan qilmasliqing kérek idi; **13** Öz xelqimni apet
basqan künide, ularning derwazisigha kirmesliking
kérek idi; Ularni apet basqan künide ularning derd-
elemige érensiz qarap turmasliqing kérek idi, Apet
basqan künide qolungni mal-mülkige sozmasliqing
kérek idi; **14** Sen sheherdin qéchip qutulghanlarni üzüp
tashlash üchün acha yolda turmasliqing kérek idi;
Külpet basqan künide uningdin qutulup qalghanlarni
düshmen'ge tapshurmasliqing kérek idi. **15** Chünki
Perwerdigarning küni barliq eller üstige chüshüshke
yéqin qalghandur; Séning bashqilargha qilghiningdek,
sangimu shundaq qilinidu; Sanga tégishlik jaza öz
béshinggha chüshidu; **16** Chünki sen Öz muqeddes
téghimda [ghezipimni] ichkiningdek, Barliq ellermu
shundaq toxtawsiz ichidu; Berheq, ular ichidu,
yutidu, Andin ular héch mewjut emestek yoqap
kétidu. **17** Biraq Zion téghi üstide panah-qutquzulush
bolidu, Tagh pak-muqeddes bolidu; Yaqup jemetining
teelluqatliri özige tewe bolidu; **18** We Yaqup jemeti ot,
Yüsüp jemeti yalqun, Esaw jemeti ulargha paxal bolidu;
[Ot we yalqun] Esaw jemeti ichide yéqilip, ularni yutup
kétidu; Esaw jemetidin héchbirsi qalmaydu; Chünki
Perwerdigar shundaq söz qilghan. **19** [Yehudaning]
jenubidikiler Esawning téghigha ige bolidu; Shefelah
tüzlenglikidikiler Filistiylerning zéminigha ige bolidu,
Berheq, ular Efraimning dalasi hem Samariyening
dalasigha ige bolidu; Binyamin Giléadqa ige bolidu; **20**
Sürgün bolghanlardin qélip qalghan Israillardin terkib
tapqan bu qoshun Qanaandikilerge tewe bolghan
zémin'gha Zarefatqiche ige bolidu; Sefaradta sürgünde
turghan Yérusalémdikiler bolsa jenubtiki sheherlerge
ige bolidu. **21** Andin Zion téghi üstige qutquzghuchilar
chiqidu, Ular Esaw téghi üstidin höküm süridu;
Shuning bilen padishahliq Perwerdigargha tewe
bolidu!

Yunus

1 Perwerdigarning sözi Amittayning oghli Yunusqa
yétip kélip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur,
derhal Ninewe dégen ashu büyük sheherge bérip,
awazingni kötürüp u yerdikilerni agahlandurghin;
chünki ularning rezillikliri Méning közümge qadilip
turidu». **3** Biraq Yunus ornidin turup Perwerdigarning
yüzidin özini qachurush üchün Tarshish dégen
yurtqa ketmekchi boldi. Shunga u Yoppa shehirige
bérip, Tarshishqa baridighan kéme tépip, kirasini
tölep uninggha chüshti we kémichiler bilen birlikte
Tarshishqa bérip, Perwerdigarning yüzidin özini
qachurmaqchi boldi. **4** Perwerdigar bolsa zor
bir boranni déngizgha tashlidi; shunga déngizda
dehshetlik qara boran chiqip, kéme parchilinip
ketkili tas qaldi. **5** Kémichiler bolsa bek qorqup
kétip, herqaysisi öz ilahlirigha xitab qilip dua
qilishti; ular kémini yéniklisun dep uningdiki yük-
taqlarni déngizgha tashliwetti. Biraq Yunus bolsa,
kémining asti qewitige chüshüwélip, shu yerde
ölüktek uxlawatqanidi. **6** Kéme bashliqi uning yénigha
kélip uninggha: «Ey, uxlawatqan kishi, bu qandaq
qilighining? Ornungdin tur, ilahingni séghinip nida qil!
Kim bilidu, ilahingning neziri chüshüp bizni halakettin
qutquzup qalamdu téxi?» — dédi. **7** Ular bir-birige: —
Kélinglar, bu külpetning kimning wejidin béshimizgha
chüshkenlikini békitish üchün chek tashlayli, —
déyishti. Shundaq qilip ular chek tashlashti; axirda
chekte Yunus chiqip qaldi. **8** Ular uningdin: —
Qéni, éyt, béshimizgha chüshken bu külpet kimning
sewebidin boluwatidu? Séning tirikchiliking néme?
Nedin kelding? Qaysi el, qaysi millettin sen? — dep
soridi. **9** U ularghа: — Men bolsam ibraniy millitidin,
ershlerdiki Xudadin, yeni déngizni, yer-zéminni
yaratqan Perwerdigardin qorqquchimen, dédi. **10**
Bu söz ularni intayin qorqutiwetti. Ular: «Sen zadi
néme ish qilghan?» — dep soridi [chünki ular uning
Perwerdigarning yüzidin qachqanliqini bilgenidi,
chünki ular buni uning öz aghzidin anglighanidi].
11 Ular uningdin: — Emdi biz séni qandaq qilsaq
déngiz biz üchün tinchlinidu? — dep soridi; chünki
déngiz dolquni barghanséri ewj élip kétiwatatti. **12** U
ularghа: — Méni kötürüp déngizgha tashliwétinglar,
shu chaghda déngiz siler üchün tinchlinidu; chünki
bilimenki, bu zor boran méning sewebimdin silerge
chüshti, — dédi. **13** Biraq bu ademler küchep palaq urup
qirghaqqa yétishke tirishti; emma yételmidi, chünki
déngiz qérishqandek téximu dolqunlap kétiwatatti.
14 Ular Perwerdigargha iltija qilip peryad kötürüp:
— Ah Perwerdigar, Sendin ötünimiz, bu ademning
jénini alghanliqimizni bizdin körmigeysen! Bigunah
bir ademning qénini tökushning gunahini üstimizge
qoymighaysen! Chünki Sen Perwerdigar Özüngning
xalighiningni qilding! — dep nida qildi. **15** Shuning
bilen ular Yunusni kötürüp élip déngizgha tashliwetti;
déngiz dolqunlinishtin shuan toxtidi. **16** Shuning
bilen bu ademler Perwerdigardin qattiq qorqti; ular
Perwerdigargha atap qurbanliq qilip qesem ichishti.
17 Biraq Perwerdigar Yunusni yutuwélishqa yoghan
bir béliqni ewetkenidi. Yunus bolsa bu béliqning
qarnida üch kéche-kündüz turdi.

2 Yunus béliqning qarnida turup Perwerdigargha
mundaq dua qildi: — **2** «Men derd-elimimdin
Perwerdigargha peryad kötürdum, U manga ijabet
qildi. Men tehtisaraning tektidin peryad qildim, Sen
awazimgha qulaq salding. (Sheol h7585) **3** Chünki Sen
méni déngiz tektige, déngiz qarnigha tashliwetting,
Kelkün éqinliri méni arisigha éliwaldi, Séning barliq
dolqunliring hem örkeshliring üstümdin ötüp ketti;
4 We men: «Men neziringdin tashliwétilgenmen;
Biraq men yenila muqeddes ibadetxananggha qarap
ümid bilen telmürimen» — dédim. **5** Sular méni
yutup ketküdek derijide oriwaldi, Déngiz tekti méni
qapsiwaldi; Déngiz chöpliri béshimgha chirmishiwaldi.
6 Men taghlarning teglirigiche chüshüp kettim; Yer-
zémin tégidiki taqaqlar méni ebedil'ebedkiche qamap
qoydi; Halbuki, Sen jénimni hang ichidin chiqarding,
i Perwerdigar Xudayim. **7** Jénim ichimde halidin
ketkende Perwerdigarni ésimge keltürdum, Duayim
Sanga yétip, Muqeddes ibadetxananggha kirip keldi.
8 Bimene erzimes butlargha choqun'ghanlar özige
nésip bolghan méhribanliqtin mehrum bolidu. **9** Biraq
men bolsam teshekkür sadayim bilen Sanga qurbanliq
qilimen; Men ichken qesemlirimni Séning aldingda
ada qilimen. Nijat-qutquzush Perwerdigardindur!»
10 Perwerdigar béliqqa buyrudi, béliq Yunusni
quruqluqqa qey qildi.

3 Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim Yunusqa yétip
mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, Ninewe dégen
ashu büyük sheherge bérip, Men sanga tapshurghan
xewerni ularghа jakarla». **3** Yunus ornidin turup
Perwerdigarning sözi boyiche Ninewe shehirige bardi.

Ninewe bolsa nahayiti büyük bir sheher bolup,
sheherning özila üch künlük yol idi. 4 Yunus sheher
ichige kirip bir kün mangdi, u: — Qiriq kündin kéyin,
Ninewe shehiri weyran qilinidu! — dep jakarlidi. 5
Ninewedikiler Xudaning sözige ishendi. Ular roza
tutulsun dep élan qilip, mötiwerlerdin tartip eng
kichikigiche ularning hemmisi böz kiyim kiydi. 6 Bu
söz padishahqa yetkende, umu textidin turup, tonini
tashlap böz kiyim kiyip küllükke kirip olturdi. 7 U
yene emri arqiliq pütkül Ninewe shehirige munularni
jakarlidi: — «Padishah hem aqsöngeklerning yarliqi
boyiche, Ninewe shehiridiki héchqandaq adem, at-
ulagh, kala, qoy padiliri héchnersige éghiz tegmisun;
héchnersini yémisun, sumu ichmisun. 8 Herbir adem
we haywan böz kiysun, herbiri Xudagha qattiq peryad
kötürsun; herbiri yaman yoldin yansun, herbiri qolini
zorawanliqtin üzsun; 9 kim bilidu, buning bilen Xuda
qattiq ghezipidin yénip bizni halak qilmasmikin?». 10
Shuning bilen Xuda ularning emellirini, yeni yaman
yollardin yan'ghanliqini körüp, ulargha qaratqan
bala-qazani chüshürüshtin yénip, shu baliyaqazani
chüshürmidi.

4 Emma bu ish Yunusni intayin narazi qilip, uni
qattiq ghezeplendürdi. 2 U Perwerdigargha: —
«Ah, Perwerdigar, öz yurtumdiki chaghda Séning
shundaq qilidighanliqingni démigenmidim? Shunga
men eslide Tarshishqa qachmaqchi bolghanmen;
chünki men bilimenki, Sen méhir-shepqetlik, rehimdil,
asan ghezeplenmeydighan, chongqur méhribanliqqa
tolghan, kishilerning béshigha külpet chüshürüshtin
yan'ghuchi Xudadursen. 3 Emdi Perwerdigar, jénimni
mendin élip ket, ölüm men üchün yashashtin
ewzel» — dédi. 4 Perwerdigar uningdin: — Bundaq
achchiqlan'ghining toghrimu? — dep soridi. 5 Andin
kéyin Yunus sheherdin chiqip, sheherning sherqiy
teripige bérip olturdi. U shu yerde özige bir chelle
yasap, sheherde zadi néme ishlar bolarkin dep uning
sayiside olturdi. 6 Perwerdigar Xuda Yunusni öz
parakendichilikidin qutquzush üchün, uning béshigha
saye chüshsun dep uninggha bir kichik derexni
östürüp teyyarlidi. Yunus kichik derextin intayin
xursen boldi. 7 Biraq ikkinchi küni tang atqanda
Xuda bir qurtni teyyarlap ewetti. Qurt bu kichik
derexni pilikige zerbe qilip uni qurutuwetti. 8 Kün
qizarghanda, Xuda intayin issiq bir sherq shamilini
teyyarlidi; kün teptini Yunusning béshigha chüshürdi,
uni halidin ketküzdi. U özige ölüm tilep: — Ölüm
men üchün yashashtin ewzel, — dédi. 9 Biraq Xuda
uningdin: — Séning ashu kichik derex sewebidin
shundaq achchiqlinishing toghrimu? — dep soridi.
U jawab bérip: — Hee, hetta ölgüdek achchiqim
kelgini toghridur, — dédi. 10 Perwerdigar uninggha
mundaq dédi: — «Sen héch ejringni singdürmigen
hem özüng östürmigen bu kichik derexke ichingni
aghritting; biraq u bir kéchidila özi ösüp, bir
kéchidila qurup ketti; 11 Emdi Méning ong qoli
bilen sol qolini perq ételmeydighan yüz yigirme
ming adem olturaqlashqan, shundaqla nurghun
mal-waranlirimu bolghan Ninewedek bundaq büyük
sheherdikilerge ichimni aghritip rehim qilishimgha
toghra kelmemdu?».

Mikah

1 Perwerdigarning sözi — Yotam, Ahaz we Hezekiya
Yehudagha padishah bolghan künlerde Moreshetlik
Mikahgha kelgen: — — U bularni Samariye we
Yérusalém toghrisida körgen. **2** Anglanglar, i xelqler,
hemminglar! Qulaq sal, i yer yüzi we uningda bolghan
hemminglar: — Reb Perwerdigar silerni eyiblep
guwahliq bersun, Reb muqeddes ibadetxanisidin
silerni eyiblep guwahliq bersun! **3** Chünki mana,
Perwerdigar Öz jayidin chiqidu; U chüshüp, yer
yüzidiki yuqiri jaylarni cheyleydu; **4** Uning astida
taghlar érip kétidu, Jilghilar yérilidu, Xuddi mom
otning aldida érigendek, Sular tik yardin tökülgendek
bolidu. **5** Buning hemmisi Yaqupning itaetsizliki, Israil
jemetidiki gunahlar tüpeylidin bolidu; Yaqupning
itaetsizliki nedin bashlan'ghan? U Samariyedin
bashlan'ghan emesmu? Yehudadiki «yuqiri jaylar»[ni
yasash] nedin bashlan'ghan? Ular Yérusalémdin
bashlan'ghan emesmu? **6** Shunga Men Samariyeni
étizdiki tash döwisidek, Üzüm talliri tikishke layiq jay
qiliwétimen; Men uning tashlirini jilghigha domilitip
tashlaymen, Uning ullirini yalingachlaymen; **7** Uning
barliq oyma mebudliri para-para chéqiwétilidu;
Uning pahishiliktin érishken barliq hediyeliri ot
bilen köydürülidu; Barliq butlirini weyrane qilimen;
Chünki u pahishe ayalning heqqi bilen bularni yighip
toplidi; Ular yene pahishe ayalning heqqi bolup qaytip
kétidu. **8** Bular üchün men ah-zar kötürimen, Men
huwlaymen; Yalingayaq, yalingach dégüdek yürimen;
Men chilbörilerdek huwlaymen; Howqushlardek
matem tutup yürimen. **9** Chünki uning yariliri
dawalighusizdur, U hetta Yehudaghichimu yétip,
Xelqimning derwazisigha, yeni Yérusalémghiche
yamridi. **10** Bu [apetni] Gat shehiride sözlimenglar,
qet'iy yighlimanglar; Beyt-le-Afrah shehiride topa-
changda éghinanglar! **11** I Shafirda turuwatqan qiz,
yalingachliq we shermendilik ichide [esirlikke] öt;
Zaananda turuwatqan qizlar talagha hech chiqqan
emes; Beyt-Ézel ah-zarlar kötürmekte; «[Xuda] sendin
muqim jayingni élip kétidu!» **12** Marotta turuwatqan
qiz yaxshiliqqa telmürüp tit-tit boluwatidu; Biraq
yamanliq Perwerdigardin Yérusalém derwazisigha
chüshti. **13** Tulparni jeng harwisigha qat, i Laqishta
turuwatqan qiz; (Laqish bolsa, Zion qizigha gunahning
bashlan'ghan yéri idi!) Chünki sende Israilning
itaetsizliki tépilidu. **14** Shunga sen xushlishish
hediyilirini Moreshet-Gat shehirige bérisen; Aqzibning
dukandarliri Israil padishahlirigha yalghanchiliq
yetküzidu; **15** Men téxi sanga bir «mirasxor»
epkélimen, i Mareshah shehiride turuwatqan qiz;
Israilning shan-sheripi Adullamghimu chüshüp
kélidu. **16** Özüngni taqirbash qil, Zoqung bolghan
balilar üchün chéchingni chüshürüwet; Qorultazdek
aydingbashliqingni kéngeyt, Chünki ular sendin
ayrilip sürgün bolushqa ketti.

2 Ornida yétip qebihlikni oylaydighanlargha we
yamanliq eyligüchilerge way! Peqet ularning
qolidin kelsila, ular tang étishi bilenla uni ada qilidu;
2 Ularning achköz közi étizlargha chüshsila, ular
zorawanliq qilip buliwalidu; Öylergimu qiziqipla qalsa,
bularnimu élip kétidu; Ular batur kishinimu jemeti
bilen bulaydu, Ademni öz mirasliri bilen qoshup
changgiligha kirgüziwalidu. **3** Shunga Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men bu ailige qarap,
boyunliringlardin chiqiralmaydighan yaman bir
[boyunturqni] oylap teyyarliwatimen; Siler emdi
gidiyip mangmaysiler; Chünki shu künler yaman
künler bolidu. **4** Shu küni ular siler toghranglarda
temsilni tilgha élip, Échinishliq bir zar bilen
zarlaydu: — «Biz pütünley bulang-talang qilinduq!;
U xelqimning nésiwisini bashqilargha bölüwetti;
Uni mendin shunche dehshetlik mehrum qildi!
U étizlirimizni munapiqqa teqsim qilip berdi! **5**
Shunga Perwerdigarning jamaiti arisidin, Silerde chek
tashlap zémin üstige tana tartip nésiwe bölgüchidin
birsimu qalmaydu. **6** Ular: «bésharet bermenglar!»
— dep bésharet béridu! Eger [peyghemberler] bu
ishlar toghruluq bésharet bermise, emdi bu ar-
nomus bizdin hergiz ketmeydu! **7** I Yaqup jemeti,
«Perwerdigarning Rohi sewr-taqetsizmu? Bu ishlar
rast Uning qilghanlirimu?» — dégili bolamdu?
Méning sözlirim durus mangghuchigha yaxshiliq
keltürmemdu? **8** Biraq tünügünla Méning xelqim hetta
düshmendek ornidin qozghaldi; Siler xatirjemlikte
yoldin ötüp kétiwatqanlarning tonini ich kiyimliri
bilen salduruwalisilerki, Ularni xuddi urushtin
qaytqanlardek [kiyimsiz] qaldurisiler. **9** Xelqim
arisidiki ayallarni özlirining illiq öyliridin qoghlaysiler;
Ularning yash balilirini siler Méning güzel göhirimdin
menggüge mehrum qilisiler. **10** Ornunglardin turup
néri kétinglar; Chünki halaketni, Yeni azabliq bir
halaketni keltüridighan napakliq tüpeylidin, Bu yer
silerge tewe aramgah bolmaydu. **11** Eger bihudilikte,

yalghanchiliqta yürgen birsi yalghan gep qilip: —
«Men sharab we haraqqa tayinip silerge bésharet
bérimen» — dése, Mana, u shu xelqqe peyghember
bolup qalidu! 12 Men choqum séni bir pütün qilip
uyushturimen, i Yaqup; Men choqum Israilning
qaldisini yighimen; Men ularni Bozrahdiki qoylardek,
Öz yayliqida yighilghan bir padidek jem qilimen; Ular
adimining köplükidin warang-churungluqqa tolidu. 13
Bir «bösüp ötküchi» ularning aldigha chiqip mangidu;
Ular bösüp chiqip, qowuqqa yétip bérip, uningdin
chiqti; Ular bösüp chiqti, Yeni qowuqqa yétip bérip,
uningdin chiqti; Ularning Padishahi ularning aldida,
Perwerdigar ularning aldigha ötüp mangidu.

3 Men mundaq dédim: «Anglanglar, i Yaqupning
hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümni
bilish silerge xas emesmu? 2 I yaxshiliqni öch
körgüchi, Yamanliqni yaxshi körgüchiler — Siler Öz
xelqimdin térisini, Ustixanliridin göshini yulidighan,
Ularning göshini yeydighan, Térisi soyulghuche
üstidin sawaydighan, Ustixanlirini chaqidighan,
Ularni qazan'gha teyyarlighandek, Dashqazandiki
göshni toghrighandek toghraysiler! 4 Buningdin
kéyin ular Perwerdigargha nida qilidu, Biraq U
ularni anglimaydu; Ularning qilmishliridiki her
türlük qebihliki üchün, U chaghda U yüzini ulardin
qachurup yoshuridu!». 5 Perwerdigar Öz xelqini
azdurghuchi peyghemberler toghruluq mundaq
deydu: — (Ular chishliri bilen chishleydu, «Aman-
tinchliq!» dep warqiraydu, Kimerkim ularning gélini
maylimisa, Shulargha qarshi urush hazirlaydu!) 6 —
Shunga silerni «alamet körünüsh»ni körmeydighan
bir kéche, Pal salghili bolmaydighan qarangghuluq
basidu; Peyghemberler üchün quyash patidu, Kün
ular üstide qara bolidu; 7 «Alamet körünüshni
körgüchiler» shermende bolidu, Palchilar yerge
qaritilidu; Ularning hemmisi kalpuklirini tosup
yüridu; Chünki Xudadin héch jawab kelmeydu. 8
Biraq men berheq Perwerdigarning Rohidin küchke
tolghanmen, Yaqupqa özining itaetsizlikini, Israilgha
uning gunahini jakarlash üchün, Toghra hökümlerge
hem qudretke tolghanmen. 9 Buni anglanglar,
ötünimen, i Yaqup jemetining hakimliri, Israil
jemetining emirliri! Adil hökümge öch bolghanlar,
Barliq adaletni burmilaydighanlar, 10 Zionni qan
tökush bilen, Yérusalémni heqqaniyetsizlik bilen
quridighanlar! 11 [Zionning] hakimliri parilar üchün
höküm chiqiridu, Kahinlar «ish heqqi» üchün
telim béridu; «Peyghemberler» pul üchün palchiliq
qilidu; Biraq ular «Perwerdigargha tayinar»mish
téxi, We: — «Perwerdigar arimizda emesmu? Bizge
héch yamanliq chüshmeydu» — déyishidu. 12
Shunga silerning wejenglardin Zion téghi étizdek
aghdurulidu, Yérusalém döng-töpilik bolup qalidu,
«Öy jaylashqan tagh» bolsa ormanliqning otturisidiki
yuqiri jaylardekla bolidu, xalas.

4 Biraq axirqi zamanda, Perwerdigarning öyi
jaylashqan tagh taghlarning béshi bolup békitilidu,
Hemme döng-égizliktin üstün qilinip kötürülidu;
Barliq xelqler uninggha qarap éqip kélishidu.
2 Nurghun qowm-milletler chiqip bir-birige: —
«kélinglar, biz Perwerdigarning téghigha, Yaqupning
Xudasining öyige chiqip kéleyli; U öz yolliridin bizge
ögitidu, We biz uning izlirida mangimiz» — déyishidu.
Chünki qanun-yolyoruq Ziondin, Perwerdigarning
söz-kalami Yérusalémdin chiqidighan bolidu. 3 U
bolsa köp xelq-milletler arisida höküm chiqiridu,
U küchlük eller, yiraqta turghan ellerning heq-
naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular öz
qilichlirini sapan chishliri, Neyzilirini orghaq qilip
soqushidu; Bir el yene bir elge qilich kötürmeydu,
Ular hem yene urush qilishni ögenmeydu; 4 Belki
ularning herbiri öz üzüm téli we öz enjür derixi astida
olturidu, We héchkim ularni qorqatmaydu; Chünki
samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
Öz aghzi bilen shundaq éytti. 5 Barliq xelqler öz
«ilah»ining namida mangsimu, Biraq biz Xudayimiz
Perwerdigarning namida ebedil'ebedgiche mangimiz.
6 Shu künide, — deydu Perwerdigar, — Men méyip
bolghuchilarni, Heydiwétilgenlerni we Özüm azar
bergenlerni yighimen; 7 We méyip bolghuchini bir
«qaldi», Heydiwétilgenni küchlük bir el qilimen;
Shuning bilen Perwerdigar Zion téghida ular üstidin
höküm süridu, Shu kündin bashlap menggügiche. 8
We sen, i padini közetküchi munar, — Zion qizining
égizliki, [padishahliq] sanga kélidu: — — Berheq,
sanga eslidiki hoquq-hökümranliq kélidu; Padishahliq
Yérusalém qizigha kélidu. 9 Emdi sen hazir némishqa
nida qilip nale kötürisen? Sende padishah yoqmidi?
Séning mushawiringmu halak bolghanmidi, Ayalni
tolghaq tutqandek azablar séni tutuwalghanmidi?
10 Azabqa chüsh, tolghaq tutqan ayaldek tughushqa
tolghinip tirishqin, i Zion qizi; Chünki sen hazir
sheherdin chiqisen, Hazir dalada turisen, Sen hetta
Babilghimu chiqisen. Sen ashu yerde qutquzulisen;

Ashu yerde Perwerdigar sanga hemjemet bolup
düshmenliringdin qutquzidu. 11 We hazir nurghun
eller: — «U ayagh asti qilinip bulghansun! Közimiz
Zionning [izasini] körsün!» — dep sanga qarshi jeng
qilishqa yighilidu; 12 Biraq ular Perwerdigarning
oylirini bilmeydu, Uning nishanini chüshenmeydu;
Chünki önchilerni xaman'gha yighqandek U ularni
yighip qoydi. 13 Ornungdin turup xamanni tep,
i Zion qizi, Chünki Men münggüzüngni tömür,
tuyaqliringni mis qilimen; Nurghun ellerni soqup
pare-pare qiliwétisen; Men ularning ghenimitini
Perwerdigargha, Ularning mal-dunyalirini pütkül yer-
zémin Igisige béghishlaymen.

5 Emdi özünglar qoshun-qoshun bolup yighilinglar,
i qoshun qizi; Chünki birsi bizni muhasirige
aldi; Ular Israilning hakim-soraqchisining mengzige
hasa bilen uridu; 2 (Sen, i Beyt-Lehem-Efratah,
Yehudadiki minglighan [sheher-yézilar] arisida
intayin kichik bolghan bolsangmu, Sendin Men
üchün Israilgha Hakim Bolghuchi chiqidu; Uning
[huzurumdin] chiqishliri qedimdin, Yeni ezeldin
bar idi) 3 Shunga tolghaq tutqan ayal tughup
bolghuche, U ularni [düshmenlirige] tashlap qoyidu;
Shu chaghda Uning qérindashliri bolghan qaldisi
Israillarning yénigha qaytip kélidu. 4 U bolsa
Perwerdigarning küchi bilen, Perwerdigar Xudasining
namining heywitide padisini béqishqa ornidin turidu;
Shundaq qilip ular mezmut turup qalidu; Chünki
U shu chaghda yer yüzining qerilirigiche ulugh
dep bilinidu. 5 We bu adem aram-xatirjemlikimiz
bolidu; Asuriyelik zéminimizgha bösüp kirgende,
Ordilirimizni dessep cheyligende, Biz uninggha qarshi
yette xelq padichisini, Sekkiz qabiliyetlik yétekchini
chiqirimiz; 6 Ular Asuriye zéminini qilich bilen,
Nimrodning zéminini ötkelliride xarabe qilidu; We
Asuriyelik zéminimizgha bösüp kirgende, Chégrimiz
ichini cheyligende, U adem bizni uning qolidin
qutquzidu. 7 We Yaqupning qaldisi nurghun xelqler
arisida Perwerdigardin chüshken shebnemdek bolidu,
Chöp üstige yaghqan yamghurlardek bolidu; Bular
insan üchün kéchikmeydu, Adem balilirining [ejrini]
kütüp turmaydu. 8 Yaqupning qaldisi eller arisida,
Yeni nurghun xelqler arisida ormandiki haywanlar
arisidiki shirdek bolidu, Qoy padiliri arisidiki arslandek
bolidu; Shir ötkende ularning arisidin, Héchkim
qutquzup alalmighudek cheylep desseydu, Titma-
tit qilip yirtiwétidu. 9 Qolung küshendiliring
üstige kötürülidu, Barliq düshmenliring üzüp
tashlinidu. 10 Shu künide shundaq boliduki, —
deydu Perwerdigar, Men aranglardin barliq atliringni
üzüp tashlaymen, Jeng harwiliringni halak qilimen.
11 Zéminingdiki sheherliringni yoqitimen, Barliq
istihkamliringni ghulitimen. 12 Séhirlerni qolungdin
üzüp tashlaymen; Silerde palchilar bolmaydu. 13
Men oyma mebudliringni, «But tüwrük»liringlarni
otturungdin üzüp tashlaymen; Sen öz qolungning
yasighinigha ikkinchi bash urmaysen. 14 Arangdin
«Ashérah»liringni yuluwétimen, We sheherliringni
halak qilimen; 15 We [Manga] qulaq salmighan
ellerning üstige achchiq we derghezep bilen intiqamni
yürgüzimen.

6 Perwerdigarning néme dewatqinini hazir
anglanglar: — «Ornungdin tur, taghlar aldida
dewayingni bayan qil, Égizliklerge awazingni
anglatqin». 2 «I taghlar, We siler, yer-zéminning
özgermes ulliri, Perwerdigarning dewasini anglanglar;
Chünki Perwerdigarning Öz xelqi bilen bir dewasi bar,
U Israil bilen munaziliship eyibini körsetmekchi; 3
I xelqim, Men sanga zadi néme qildim? Séni néme
ishta bizar qiliptimen? Méning xataliqim toghruluq
guwahliq bérishkin! 4 Chünki Men séni Misir zéminidin
élip chiqardim, Séni qulluq makanidin hörlükke
qutquzdum; Aldingda yétekleshke Musa, Harun we
Meryemlerni ewettim. 5 I xelqim, Perwerdigarning
heqqaniyliqlirini bilip yétishinglar üchün, Moab
padishahi Balakning qandaq niyitining barliqini,
Béorning oghli Balaamning uninggha qandaq jawab
bergenlikini, Shittimdin Gilgalghiche néme ishlar
bolghanliqini hazir ésinglargha keltürünglar. 6 —
Men emdi némini kötürüp Perwerdigar aldigha
kélimen? Némem bilen Hemmidin Aliy Bolghuchi
Xudaning aldida égilimen? Uning aldigha köydürme
qurbanliqlarni, Bir yilliq mozaylarni élip kélemdim? 7
Perwerdigar minglighan qochqarlardin, Tümenligen
zeytun méyi deryaliridin huzur alamdu? Itaetsizlikim
üchün tunji balamni, Ténimning pushtini jénimning
gunahigha atamdimen!? 8 I insan, U sanga néme
ishning yaxshi ikenlikini körsetti, Berheq, Perwerdigar
sendin néme telep qilghanliqini körsetti — Adaletni
yürgüzüsh, Méhribanliqni söyüsh, Séning Xudaying
bilen bille kemterlik bilen méngishtin bashqa yene
néme ishing bolsun? 9 Perwerdigarning awazi
sheherge xitab qilip chaqiridu; (Pem-danaliq bolsa
naminggha hörmet bilen qaraydu!) Emdi höküm

paliqini we uni Békitkinini anglanglar: — 10 Rezil
ademning öyide rezilliktin alghan bayliqlar yene
barmidu? Kem ölcheydighan yirginchlik ölchem
yene barmidu? 11 Biadil taraza bilen, Bir xalta saxta
taraza tashliri bilen pak bolalamdim? 12 Chünki
sheherning bayliri zorawanliq bilen tolghan, Uning
ahalisi yalghan gep qilidu, Ularning aghzidiki tili
aldamchidur. 13 Shunga Men séni urup késel qilimen,
Gunahliring tüpeylidin séni xarabe qilimen. 14
Yeysen, biraq toyunmaysen, Otturangda ach-boshluq
qalidu, Sen mülküngni élip yötkimekchi bolisen,
Biraq saqliyalmaysen; Saqlap qaldurghining bolsimu,
uni qilichqa tapshurimen. 15 Tériysen, biraq hosul
almaysen; Zeytunlarni cheyleysen, biraq özüngni
méyini sürtüp mesih qilalmaysen, Yéngi sharabni
cheylep chiqirisen, Biraq sharab ichelmeysen.
16 Chünki «Omrining belgilimiliri»ni, «Ahabning
jemetidikiler qilghanliri»ni tutisen; Sen ularning
nesihetliride mangisen, Shuning bilen Men séni
xarabe, Sende turuwatqanlarning hemmisi isqirtish
obyékti qilimen; Sen xelqimdiki shermendichilikni
kötürisen.

7 Méning halimgha way! Chünki men xuddi
yazdiki méwiler yighilip, Üzüm hosulidin kéyinki
wasangdin kéyin ach qalghan birsige oxshaymen,
Yégüdek sapaq yoqtur; Jénim teshna bolghan tunji
enjür yoqtur! 2 Ixlasmen kishi zémindin yoqap ketti,
Ademler arisida durus birsimu yoqtur; Ularning
hemmisi qan tökushke paylimaqta, Herbiri öz
qérindishini tor bilen owlaydu. 3 Rezillikni puxta
qilish üchün, Ikki qoli uninggha teyyarlan'ghan; Emir
«inam»ni soraydu, Soraqchimu shundaq; Mötiwer
janab bolsa öz jénining nepsini ashkara éytip
béridu; Ular jem bolup rezillikni toqushmaqta. 4
Ularning eng ésili xuddi jighandek, Eng durusi
bolsa, shoxiliq tosuqtin betterdur. Emdi közetchiliring
[qorqup] kütken kün, Yeni [Xuda] sanga yéqinlap
jazalaydighan küni yétip keldi; Ularning alaqzade
bolup kétidighan waqti hazir keldi. 5 Ülpitingge
ishenme, Jan dostunggha tayanma; Aghzingning
ishikini quchiqingda yatquchidin yépip yür. 6 Chünki
oghul atisigha bihörmetlik qilidu, Qiz anisigha,
Kélin qéyn anisigha qarshi qozghilidu; Kishining
düshmenliri öz öyidiki ademliridin ibaret bolidu.
7 Biraq men bolsam, Perwerdigargha qarap ümid
baghlaymen; Nijatimni bergüchi Xudani kütimen;
Méning Xudayim manga qulaq salidu. 8 Manga
qarap xush bolup ketme, i düshminim; Gerche men
yiqilip ketsemmu, yene qopimen; Qarangghuluqta
oltursam, Perwerdigar manga yoruqluq bolidu. 9
Men Perwerdigarning ghezipige chidap turimen
— Chünki men Uning aldida gunah sadir qildim
— U méning dewayimni sorap, men üchün
höküm chiqirip yürgüzgüche kütimen; U méni
yoruqluqqa chiqiridu; Men Uning heqqaniyliqini
körimen. 10 We méning düshminim buni köridu,
Shuning bilen manga: «Perwerdigar Xudaying
qéni» dégen ayalni shermendilik basidu; Méning
közüm uning [meghlubiyitini] köridu; U kochidiki
patqaqtek dessep cheylinidu. 11 — Séning tam-
sépilliring qurulidighan künide, Shu künide sanga
békitilgen pasiling yiraqlargha yötkilidu. 12 Shu
künide ular yéninggha kélidu; — Asuriyedin,
Misir sheherliridin, Misirdin [Efrat] deryasighiche,
déngizdin déngizghiche we taghdin taghghiche
ular yéninggha kélidu. 13 Biraq yer yüzi bolsa
özining üstide turuwatqanlar tüpeylidin, Yeni ularning
qilmishlirining méwisi tüpeylidin xarabe bolidu. 14 —
Öz xelqingni, yeni ormanda, Karmel otturisida yalghuz
turuwatqan Öz mirasing bolghan padini, Tayaq-hasang
bilen ozuqlandurghaysen; Qedimki künlerdikidek,
Ular Bashan hem Giléad chimenzarlirida qaytidin
ozuqlansun! 15 — Sen Misir zéminidin chiqqan
künlerde bolghandek, Men ularghа karamet ishlarni
körsitip bérimen. 16 Eller buni körüp barliq heywisidin
xijil bolidu; Qolini aghzi üstige yapidu, Qulaqliri gas
bolidu; 17 Ular yilandek topa-changni yalaydu; Yer
yüzidiki ömiligüchilerdek öz töshükliridin titrigen
péti chiqidu; Ular qorqup Perwerdigar Xudayimizning
yénigha kélidu, We séning tüpeylingdinmu qorqidu.
18 Qebihlikni kechüridighan, Öz mirasi bolghanlarning
qaldisining itaetsizlikidin ötidighan Tengridursen,
U achchiqini menggüge saqlawermeydu, Chünki U
méhir-muhebbetni xushalliq dep bilidu. Kim sanga
tengdash ilahdur? 19 — U yene bizge qarap ichini
aghritidu; Qebihliklirimizni U dessep cheyleydu; Sen
ularning barliq gunahlirini déngiz teglirige tashlaysen.
20 — Sen qedimki künlerdin béri ata-bowilirimizgha
qesem qilghan heqiqet-sadaqetni Yaqupqa, Özgermes
muhebbetni Ibrahimgha yetküzüp körsitisen.

Nahum

1 Ninewe shehiri toghrisida yüklen'gen wehiy
— Elkoshluq Nahum körgen alamet körünüsh
xatirilen'gen kitab. **2** Perwerdigar otluq muhebbetlik,
intiqam alghuchi bir Xudadur; Berheq, Perwerdigar
bir intiqam alghuchi, Derghezep Igisidur; Perwerdigar
yawliridin intiqam alidu, Düshmenliri üchün adawet
saqlaydu. **3** Perwerdigar asanliqche achchiqlanmaydu,
Küch-qudrette ulughdur, Gunahi barni héch
aqlimaydu; Perwerdigar — Uning yoli qara quyunda
we borandidur, Bulutlar Uning ayaghliri purqiratqan
chang-tozangdur. **4** U déngizgha tenbih bérip uni
quruq qilidu, Barliq deryalarni qurutiwétidu; Bashan
qaghjirap kétidu, Karmelmu hem shundaq bolidu;
Liwandiki gül-giyahmu qaghjiraydu. **5** Taghlar uning
aldida titrep kétidu, Döngler érip kétidu, Yer yüzi
Uning huzuri aldigha kötürülidu, Jahan hem uningda
barliq yashawatqanlarmu shundaq bolidu. **6** Kim
Uning ghezipi aldida tik turalisun? Kim Uning
achchiqining dehshitide qeddini kérip turalisun?
Uning derghezipi ottek tökülidu, Uning aldida tashlar
yérilidu. **7** Perwerdigar méhribandur, külpetlik künde
bashpanahdur; Özige tayan'ghanlarni U bilidu. **8**
Biraq éship tashqan kelkün bilen shu yerni pütünley
tügeshtüridu, Qarangghuluq uning düshmenlirini
qoghlaydu. **9** Siler Perwerdigar bilen qarshiliship néme
oylawatisiler? U ishliringlarni pütünley tügeshtüridu;
Yamanliq silerdin ikkinchi qétim chiqmaydu. **10** Ular
qamghaqtek bir-birige chirmishiwalghan bolsimu,
Öz haraqliridin süzme bolup ketken bolsimu, Ular
quruq paxaldek pütünley yep kétilidu. **11** Sendin
Perwerdigargha rezillik oylighuchi chiqqanidi, U
Iblisning bir nesihetchisidur. **12** Perwerdigar mundaq
deydu: — «Ularning teyyarliqliri toluq, sani zor
köp bolsimu, Ular oxshashla üzüp tashlinidu,
Shundaqla kelmeske kétidu; Men sanga azar qilghinim
bilen, [i xelqim], Qaytidin sanga azar qilmaymen.
13 Hazir Men uning boyunturuqini boynungdin
sundurup éliwatimen, We asaretliringni bösüp
tashlaymen. **14** Perwerdigar sen toghruluq perman
chüshürgenki, Séning naming qaytidin térilmeydu;
Butungning öyidin Men oyma heykel, quyma heykelni
yoqitimen; Men qebrengni teyyarlawatimen, Chünki
sen pesendidursen. **15** Mana taghlar üstide, xush
xewerni élip kelgüchining ayaghlirigha, Aram-
xatirjemlikni jakarlighuchining ayaghlirigha qara!
Héytliringni tebrikle, i Yehuda, ichken qesemliringni
ada qil; Chünki u rezil bolghuchi zéminingdin ikkinchi
ötmeydu; U pütünley üzüp tashlan'ghan bolidu.

2 Bitchit qilidighan birsi köz aldingghila keldi;
Emdi istihkam üstide közet qil, Yolgha qara,
bélingni baghla, küchliringni yighip téximu kücheyt!
2 (Chünki Perwerdigar Yaqupning shan-sheripini
eslige keltürdi, Uni Israilning shan-sheripige layiq
derijide eslige keltürdi; Chünki quruqdighuchilar
ularni quruqdap qoyghanidi, Ularning üzüm tal
shaxlirini weyran qilghanidi). **3** [Bitchit qilghuchining]
palwanlirining qalqanliri qizil boyaldi, Uning
baturliri perengde kiygüzüldi; Teyyarliq künide,
jeng harwiliri polatning julasida yaltirap kétidu,
Neyziler oynitilidu; **4** Jeng harwiliri kochilarda
güldürliship chépishiwatidu; Keng yollarda bir-birige
soqulidu; Ularning qiyapiti mesh'ellerdek bolidu, Ular
chaqmaqlardek yügürüshidu. **5** [Serdar] emirlirige emr
chüshüridu; Ular yürüsh qilghinida aldirighinidin bir-
birige putliship mangidu; Ninewening sépiligha qarap
aldiraydu, [Bashlirigha] bolsa «muhasire qalqini»
teyyarlinidu. **6** «Deryalarning derwaziliri» échilidu,
[Padishahning] ordisi érip kétidu. **7** Xuzzabning
bolsa uyatliri échilidu — [Düshmen] teripidin yalap
épkétilidu, Dédekliri xuddi paxteklerning sadasidek
ah-uh tartip, Meydilirini urup kétidu. **8** Ninewe
apiride bolghandin béri köl süyidek [tinch] bolup
keldi, Biraq ular hazir qéchip kétidu... Ey toxta!
Ey toxta! — Biraq héchkim keynige qarimaydu. **9**
Kümüshlerni buliwélinglar, altunlarni buliwélinglar;
Chünki uning shewketlik xezinisidiki qimmet qacha-
quchilirining sani yoqtur. **10** U quruqdalghan, weyran
qilin'ghan, berbat bolghan! Yüriki érip kétidu, Tizliri
bir-birige jalaqlap tegmekte; Belliri tolghaq tutqandek
tolghinidu, Barliq yüzler tatirip kétidu. **11** Qéni,
shirlarning uwisi? Yash shirlar ozuqlinidighan jay, Shir,
chishi shir, shir arslini héchkimdin qorqmay yürgen
jay qéni? **12** Shir öz arslanlirini qandurushqa owlarni
titma-titma qilghanidi, Chishi shirliri üchün owlarni
boghqanidi; Öngkürlirini ow bilen, uwilirini olja bilen
toshquzghanidi. **13** Mana, Men sanga qarshimen,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar; Men séning jeng harwiliringni is-tütekke
aylandurup köydüriwétimen; Qilich yash shirliringni
yewatidu, Owangni yer yüzidin élip tashlaymen;
Elchiliringning awazliri qayta héch anglanmaydu.

3 Qanliq sheherge way! U yalghanchiliq, zulum-
zorawanliq bilen tolghan, U olja élishtin
héch qol üzgen emes! **2** Ah, qamchining
qarsildashliri! Chaqlirining daqangshiwatqan,
Atlarning chapchiwatqan, Pingildap kétiwatqan jeng
harwilirining sadaliri! **3** Qara, atliq leshkerlerning
qangqishliri, Qilichlarning walildashliri, Neyzilerning
palildashliri, Öltürülgenlerning köplüki, Ölükler
döwe-döwe! Jesetlerning sani yoqtur; Ular jesetlerge
putlishidu. **4** — Séhirlerning piri u, — Ellerni
pahishiwazliqi, Jemetlerni séhirliri bilen sétiwétidu;
Sen shérinsuxen pahishining nurghun pahishilikliri
tüpeylidin, **5** Mana, Men sanga qarshiliship
chiqqanmen, — — deydu samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, Könglikingning étikini
qayrip yüzüngge yépip, séni ashkarilaymen, Ellerge
uyat yerliringni, Padishahliqlargha nomusungni
körsitimen. **6** Üstüngge nijasetni tashlaymen,
Séni shermendichilikte qaldurimen, Séni reswa
qilimen. **7** We shundaq boliduki, Séni körgenlerning
hemmisi sendin qéchip: — «Ninewe weyran qilindi!
Uning üchün kim haza tutidu?» — deydu; Men
sanga teselli bergüchilerni nedin tépip bérimen?
8 Sen deryalarning otturisida turghan, Etrapida
sular bolghan, Istihkami déngiz bolghan, Sépili
déngiz bolghan No-Amon shehiridin ewzelmusen? **9**
Éfiopiyemu, Misirmu uning küch-qudriti idi, Ularning
küchi cheksiz idi; Put hem Liwiyelikler uninggha
yardemchi idi; **10** Umu élip kétilip, esirlikke chüshken;
Barliq kocha béshida bowaqliri chörüp tashliwétildi;
Ular uning mötiwerliri üchün chek tashlidi, Uning
barliq erbabliri zenjirde baghlan'ghanidi. **11** Senmu
mest bolisen; Sen mökünüwalisen; Sen düshmendin
himaye izdep yürisen; **12** Séning barliq istihkamliring
xuddi tunji méwige kirgen enjür derixining enjürlirige
oxshaydu; Birla silkise, ular yégüchining aghzigha
chüshidu. **13** Mana, xelqing shehiringde qiz-ayallardek
bolup qaldi; Zéminingning qowuqliri düshmenliringge
keng ichilidu; Ot tömür taqaqliringni yep kétidu.
14 Emdi muhasirige teyyarliq qilip su tartip qoy!
Qorghanliringni mustehkemle! Séghiz topidin lay
étip, Hak layni cheylep qoy! Xumdanni raslap
qoy! **15** Ot séni shu yerde yep kétidu; Qilich séni
üzüp tashlaydu; U séni chéketke lichinkisidek
yewatidu; Emdi özüngni chéketke lichinkiliridek
köp qil, Chéketkidek özüngni zor köp qil! **16**
Sen sodigerliringni asmandiki yultuzlardin köp
qilding; Mana, chéketke lichinkisi qanat chiqirip,
uchup kétidu! **17** Séning erbabliring chéketkilerdek,
Serdarliring mijir-mijir chaqchiqizlardek bolidu;
Mana ular soghuq künide chitlar ichige kiriwélip
makan qilidu; Quyash chiqqanda, ular qéchip kétidu,
Barghan yérini tapqili bolmaydu. **18** Chopanliring
mügdep qaldi, i Asuriyening padishahi; Séning
aqsöngekliring jim yatidu; Xelqing taghlar üstige
tarqilip ketti, Héchkim ularni yighmaydu; **19** Séning
yarang dawasiz, Séning zexming éghirdur; Xewiringni
anglighanlarning hemmisi üstüngdin chawak chalidu;
Chünki toxtawsiz rezilliking kimning béshigha
kelmigendu?

Habakkuk

1 Habakkuk peyghember körgen, uninggha
yüklen'gen wehiy: — **2** Ah Perwerdigar,
qachan'ghiche men Sanga nida qilimen, Sen
anglimaysen? Men Sanga: «Zulum-zorawanliq!» dep
nale-peryad kötürimen, Biraq Sen qutquzmaysen.
3 Sen némishqa manga qebihlikni körgüzisen,
Némishqa japa-zulumgha qarap turisen? Chünki
bulangchiliq, zulum-zorawanliq köz aldimdidur;
Jenggi-jédeller bar, Dewalar köpeymekte. **4** Shunga
qanun palech bolup qaldi, Adalet meydan'gha
héch chiqmaydu; Chünki reziller heqqaniy ademni
qistimaqta; Shunga hökümler burmilinip chiqirilidu.
5 Eller arisida bolidighan bir ishni körüp béqinglar,
obdan qaranglar, heyranuhes qélinglar! Chünki
silerning dewringlarda bir ish qilimenki, Birsi silerge
bayan qilghan teghdirdimu siler ishenmeyttinglar. **6**
Chünki mana, Men héliqi mijezi osal hem aldiraqsan
el kaldiylerni ornidin turghuzimen; Esli özige tewe
emes makanlarni igilesh üchün, Ular yer yüzining
kengri jaylirini bésip mangidu; **7** Ular özlirining
déginini hésab qilidu hem özini xalighanche yuqiri
tutidu; **8** Ularning atliri yilpizlardin ittik, Kechte
owgha chiqidighan börilerdin esheddiydur; Atliq
leshkerler atlirini meghrurane chapchitidu; Atliq
leshkerler yiraqtin kélidu, Ular owgha shungghughan
bürküttek uchup yüridu. **9** Ularning hemmisi zulum-
zorawanliqqa kélidu; Ularning top-top ademliri
yüzlirini aldigha békitip, algha basidu, Esirlerni
qumdek köp yighidu. **10** Berheq, u padishahlarni
mazaq qilidu, Emirlernimu nezirige almaydu; U
hemme istihkamlarni mesxire qilidu, Chünki u topa-
tupraqlarni döwe-döwe qilip, ularni ishghal qilidu.
11 Shundaq qilip u shamaldek ghuyuldap ötidu,
Heddidin éship gunahkar bolidu; Uning bu küch-
qudriti özige ilah bolup sanilidu. **12** Sen Ezeldin
Bar Bolghuchi emesmu, i Perwerdigar Xudayim,
méning Muqeddes Bolghuchim? Biz ölmeymiz, i
Perwerdigar; Sen uni jazayingni beja keltürüsh üchün
békitkensen; Sen, i Qoram Tash Bolghuchi, uni [bizge]
ibret qilip tüzitishke belgiligensen. **13** Séning közüng
shunche ghubarsiz idiki, Rezillikke qarap turmaytting;
Emdi némishqa Sen munapiqliq qilghanlargha
qarap turisen, Reziller özidin adil bolghan kishini
yutuwalghinida, némishqa süküt qilisen? **14** Sen
ademlerni xuddi déngizdiki béliqlardek, Xuddi
özliri üstide héch yétekligüchisi yoq ömiligüchi
haywanlargha oxshash qilisen; **15** Shu [kaldiy kishi]
ularning hemmisini changgikigha ilinduridu, Ularni
öz tori bilen tutuwalidu, Ularni yighma torigha
yighidu; Shuning bilen xushal bolup shadlinidu; **16**
We torigha qurbanliq sunidu, Yighma torigha isriq
salidu, Chünki shular arqiliq uning nésiwisi mol,
Németliri lezzetlik boldi. **17** Emdi u shu teriqide torini
toxtawsiz boshitiwerse, Shu teriqide ellerni héch
rehim qilmay qiriwerse bolamdu?

2 «Emdi men öz közitimde turiwérimen, Özümni
munar üstide des tikleymen, Uning manga néme
deydighanliqini, Shuningdek özüm bu dad-peryadim
toghruluq qandaq tégishlik jawab tépishim kéreklikini
bilishni kütüp turimen». **2** Hem Perwerdigar
jawaben manga mundaq dédi: — «Oqughanlar
yügürsun üchün, Bu körün'gen alametni yéziwal;
Uni taxtaylar üstige éniq oyup chiq; **3** Chünki
bu körün'gen alamet kelgüsidiki békitilgen bir
waqit üchün, U ademlerge axiretni telpündüridu, U
yalghan gep qilmaydu; Uzun'ghiche kelmey qalsimu,
uni kütkin; Chünki u jezmen yétip kélidu, héch
kéchikmeydu. **4** Qara, tekebburliship ketküchini!
Uning qelbi öz ichide tüz emes; Biraq heqqaniy
adem öz étiqad-sadiqliqi bilen hayat yashaydu. **5**
Berheq, sharab uninggha satqunluq qilidu, — —
U tekebbur adem, öyde tinim tapmaydu, Hewisini
tehtisaradek yoghan qilidu; U ölümdek héchqachan
qanmaydu; Özige barliq ellerni yighidu, Hemme
xelqni özige qaritiwalidu. **(Sheol h7585)** **6** Bularning
hemmisi kéyin u toghruluq temsilni sözlep, Kinayilik
bir tépishmaqni tilgha alidu: — «Özining emesni
méning dep qoshuwalghuchigha way! ([Bundaq
ishlar] qachan'ghiche bolidu?!) Görüge qoyghan
nersiler bilen özini chingdighuchigha way!» **7** Sendin
jazane-qerz alghuchilar biraqla qozghalmamdu?
Séni titretküchiler biraqla oyghanmamdu? Andin
sen ulargha olja bolmamsen? **8** Sen nurghun
ellerni bulang-talang qilghanliqing tüpeylidin,
Hem kishilerning qanliri, zémin, sheher hem
uningda turuwatqan hemmeylen'ge qilghan zulum-
zorawanliqing tüpeylidin, Saqlinip qalghan eller séni
bulang-talang qilidu; **9** Halaket changgilidin qutulush
üchün, Uwamni yuqirigha salay dep, Nepsi yoghinap
öz jemetige haram menpeet yighquchigha way!
10 Nurghun xelqlerni weyran qilip, Öz jemetingge
ahanet keltürdüng, Öz jéninggha qarshi gunah

sadir qilding. 11 Chünki tamdin tash nida qilidu,
Yaghachlardin lim jawab béridu: — 12 Yurtni qan
bilen, Sheherni qebihlik bilen qurghuchigha way!»
13 Mana, xelqlerning jan tikip tapqan méhnitining
peqet otqa yéqilghu qilin'ghanliqi, El-yurtlarning
özlirini bihude halsiratqanliqi, Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigardin emesmu? 14 Chünki
xuddi sular déngizni qaplighandek, Pütün yer yüzi
Perwerdigarni bilip-tonush bilen qaplinidu. 15 Öz
yéqininggha haraqni ichküzgüchige — — Uning
uyat yérige qarishing üchün, Tulumungdin quyup,
uni mest qilghuchi sanga way! 16 Shan-sherepning
ornida shermendichilikke tolisen; Özüngmu ich,
Xetniliking ayan bolsun! Perwerdigarning ong qolidiki
qedeh sen terepke burulidu, Shan-sheripingning
üstini reswayipeslik basidu. 17 Liwan'gha qilghan
zulum-zorawanliq, Shundaqla haywanlarni qorqitip
ulargha yetküzgen weyranchiliqmu, Kishilerning
qanliri, zémin, sheher hem uningda turuwatqan
hemmeylen'ge qilghan zulum-zorawanliq tüpeylidin,
Bular séning mijiqingni chiqiridu. 18 Oyma mebudning
néme paydisi, Uni uning yasighuchisi oyup chiqqan
tursa? Quyma mebudningmu we uninggha tewe saxta
telim bergüchining néme paydisi — — Chünki uni
yasighuchi öz yasighinigha tayinidu, Démek, zuwansiz
«yoq bolghan nersiler»ni yasaydu? 19 Yaghachqa
«Oyghan!» dégen ademge, Zuwansiz tashqa «Ture!»
dégen'ge way! U wez éytamdu? Mana, u altun-kümüsh
bilen hellendi, Uning ichide héch nepes yoqtur. 20
Biraq Perwerdigar Öz muqeddes ibadetxanisididur!
Pütkül yer yüzi Uning aldida süküt qilsun!

3 Habakkuk peyghemberning duasi, «Shiggaon»
ahangida: — 2 «Perwerdigar, men xewiringni
anglidim, eyminip qorqtum. I Perwerdigar, yillar
arisida ishingni qaytidin janlandurghaysen,
Yillar arisida ishingni tonutqaysen; Derghezepte
bolghiningda rehimdilliqni ésingge keltürgeysen!
3 Tengri Témandin, Pak-Muqeddes Bolghuchi
Paran téghidin keldi; (Sélah) Uning shan-sheripi
asmanlarni qaplidi, Yer yüzi uning medhiyiliri bilen
toldi; 4 Uning parqiraqliqi tang nuridek boldi,
Qolidin chaqmaq chaqqandek ikki nur chiqti; Shu
yerde uning küch-qudriti yoshurunup turidu. 5
Uning aldidin waba, Putliridin choghdek yalqun
chiqmaqta idi; 6 U turup yer yüzini mölcherlidi;
U qariwidi, ellerni dekke-dükkige saldi; «menggü
taghlar» pare-pare qilindi, «ebediy döng-égizlikler»
égildürüldi, Uning yolliri bolsa ebediydur. 7 Men
Kushan qebilisining chédirlirining parakendichilikte
bolghanliqini, Midiyan zéminidiki perdilerni titrek
basqanliqini kördum. 8 Perwerdigar deryalargha
achchiqlandimikin? Séning gheziping deryalargha
qaritildimikin? Qehring déngizgha qaritildimikin?
Atliringgha, nijat-qutquzushni épkélidighan jeng
harwiliringgha minip kelgen'ghusen! 9 Séning
oqyaying ayan qilindi, Sözüng boyiche, [Israil]
qebililirige ichken qesemliring üchün ayan qilindi!
(Sélah) Sen yer yüzini derya-kelkünler bilen
ayriwetting. 10 Taghlar Séni körüp, azablinip tolghinip
ketti; Dolqunlap aqqan sular kelkündek ötüp ketti;
Chongqur déngiz awazini qoyuwétip, Qollirini
yuqirigha örletti. 11 Étilghan oqliringning parqiraq
nurini körüp, Palildighan neyzengning yoruqluqini
körüp, Quyash hem ay öz turalghusida jim turdi. 12
Sen achchiqingda yer yüzidin ötüp yürüsh qilding;
Ellerni ghezipingde ziraetni soqqandek soqtung;
13 Öz xelqingning nijat-qutquzulushi üchün, Sen
Öz Mesihing bilen bille nijat-qutquzush üchün
chiqting; Ulini boynighiche échip tashlap, Rezilning
jemetining béshini urup-yanjip, uningdin ayriwetting;
(Sélah) 14 Sen uning neyziliri bilen serdarlirining
béshigha sanjiding; Ular dehshetlik qara quyundek
méni tarqitiwétishke chiqti, Ularning xushalliqi
ajiz möminlerni yoshurun jayda yalmap yutushtin
ibarettur! 15 Sen atliring bilen déngizdin, Yeni döwe-
döwe qilin'ghan ulugh sulardin ötüp mangding! 16
Men bularni anglidim, ichi-baghrimni titrek basti;
Awazni anglap kalpuklirim dir-dir qildi, Ustixanlirim
chirip ketkendek boldi, Putlirimni titrek basti;
Chünki men külpetlik künide, Yeni öz xelqimge
tajawuz qilghuchi bésip kirgen künidimu, Sewr-
xatirjemlikte turushum kérek. 17 Chünki enjür derixi
chécheklimisimu, Üzüm tallirida méwe bolmisimu,
Zeytun derixige qilghan ejir yoqqa chiqqan bolsimu,
Étizlar héch hosul bermigen bolsimu, Qotandin qoy
padisi üzülgen bolsimu, Éghilda kala padisi yoq
bolsimu, 18 Men haman Perwerdigardin shadlinimen,
Manga nijatimni bergüchi Xudayimdin shadliqqa
chömülimen, 19 Perwerdigar, Reb, méning küch-
qudritimdur; U méning putlirimni kéyikningkidek
qilidu; Méni yuqiri jaylirimda mangghuzidu! (Bu küy
neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar
bilen oqulsun).

Zefaniya

1 Amonning oghli Yosiya Yehudagha padishah
bolghan waqitlarda, Hezekiyaning chewrisi,
Amariyaning ewrisi, Gedaliyaning newrisi, Kushining
oghli Zefaniyagha yetken Perwerdigarning sözi:
— **2** Men yer yüzidin hemmini qurutuwétimen,
— deydu Perwerdigar; **3** — Insan hem haywanni
qurutuwétimen, Asmandiki uchar-qanatlar hem
déngizdiki béliqlarni, Barliq putlikashanglarni rezil
ademler bilen teng qurutuwétimen, Insaniyetni yer
yüzidin üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar.
4 — Shuning bilen Men Yehuda üstige, Barliq
Yérusalémdikiler üstige qolumni sozimen; Mushu
yerde «Baal»ning qalduqini, «Qémar»larning
namini kahinlar bilen bille üzüp tashlaymen; **5**
Shundaqla ögzide turup asmandiki jisimlargha bash
uridighanlarni, Perwerdigargha bash urup, shundaqla
Uning nami bilen qesem qilip turup, «Malkam»ning
nami bilenmu qesem qilidighanlarni, **6** Perwerdigardin
tezgenlerni, Perwerdigarni izdimeydighan yaki
Uningdin yol sorimighanlarnimu üzüp tashlaymen. **7**
Reb Perwerdigarning huzuri aldida sükût qilinglar;
Chünki Perwerdigarning küni yéqindur; Chünki
Perwerdigar qurbanliqni teyyarlidi, U méhmanlarni
«taharet qildurup» halal qildi; **8** Perwerdigarning
qurbanliqining künide shundaq boliduki, Men
emirlerni, padishahlarning oghullirini we yat ellerning
kiyimlirini kiyiwalghanlarning hemmisini jazalaymen;
9 Shu küni Men bosughidin dessimey atlaydighanlarni,
Yeni zulum-zorawanliq hem aldamchiliqqa tayinip,
xojayinlirining öylirini tolduridighanlarni jazalaymen.
10 Shu künide, — deydu Perwerdigar, «Béliq
derwazisi»din «Waydad», «Ikkinchi mehelle»din
hörkireshler, Döng-égizliklerdin ghayet zor «gum-
gum» qilip weyran qilin'ghan awazlar anglinidu.
11 «Hörkirenglar, i «Oymanliq mehellisi»dikiler;
Chünki «sodiger xelq»ning hemmisi qilichlandi,
Kümüsh bilen chingdalghanlar qirildi!» **12** — We
shu chaghda shundaq boliduki, Men Yérusalémni
chiraghlar bilen axturimen, Arzangliri üstide
tin'ghan sharabtek turghan endishisiz ademlerni,
Yeni könglide: «Perwerdigar héch yaxshiliqni
qilmaydu, yamanliqnimu qilmaydu» dégenlerni
jazalaymen. **13** Emdi bayliqliri olja, Öyliri berbat
bolidu; Ular öylerni salghini bilen, Ularda turmaydu;
Üzümzarlarni berpa qilghini bilen, Ularning sharabini
ichmeydu. **14** Perwerdigarning ulugh küni yéqindur;
Berheq yéqindur, intayin téz yétip kélidu; Angla,
Perwerdigarning künining sadasi! Yétip kelgende
palwanmu elemlik warqiraydu. **15** Shu küni qehr
élip kélidighan bir kün, Külpetlik hem derd-elemlik
bir kün, Weyranchiliq hem berbatliq chüshidighan
bir kün, Zulmetlik hem sürlük bir kün, Bulutlar
hem qap-qarangghuluq bilen qaplan'ghan bir kün,
16 Istihkamlashqan sheherlerge, sépilning égiz
poteylirige hujum qilidighan, Kanay chélinidighan,
agah signali kötürülidighan bir kün bolidu. **17** Men
ademler üstige külpetlerni chüshürimen, — Ular
qarighulardek yüridu; Chünki ular Perwerdigargha
qarshi gunah qildi; Ularning qanliri topa-changdek,
Ularning üchey-qérinliri poqtek tökülidu; **18**
Perwerdigarning qehri chüshken künide altun-
kümüshliri ularni qutquzalmaydu; Belki pütkül jahan
Uning ghezep oti teripidin yewétilidu; Chünki U
barliq yer yüzidikilerning üstige mutleq bir halaket,
dehshetlik bir halaket chüshüridu.

2 Yighilinglar, özünglarni yighinglar, i nomussiz
«yat el», **2** Yarliq chiqquche, Kün topandek téz
ötüp ketküche, Perwerdigarning achchiq ghezipi
üstünglerge chüshküche, Perwerdigarning ghezipini
élip kélidighan kün üstünglerge chüshküche, **3**
Perwerdigarni izdenglar, i Uning hökümlirini
ada qilghan zémindiki kemterler; Heqqaniyliqni
izdenglar, kemterlikni izdenglar; Éhtimal siler
Perwerdigarning ghezipi bolghan künide panah
tapqan bolisiler. **4** Chünki Gaza tashlan'ghan bolidu,
Ashkélon weyrane bolidu; Ular Ashdodtikilerni chüsh
bolmayla heydiwétidu; Ekron yulup tashlinidu. **5**
Déngiz boyidikiler, yeni Qéret élidikilerge way!
Perwerdigarning sözi sanga qarshidur, i Qanaan,
Filistiylerning zémini! Ahaleng qalmighuche Men
séni halak qilimen. **6** Déngiz boyi padichilar üchün
chimenzar, Qoy padiliri üchün qotanlar bolidu; **7**
Déngiz boyi Yehuda jemetining qaldisi igidarchiliqida
bolidu; Ashu yerde ular ozuqlinidu; Ashkélonning
öyliride ular kech kirgende yatidu, Chünki Perwerdigar
Xudasi ularning yénigha bérip ulardin xewer élip,
Ularni asarettin azadliqqa érishtüridu. **8** Men
Moabning deshnimini, Ammoniylarning haqaretlirini
anglidim; Ular shundaq qilip Méning xelqimni mazaq
qilip, Ularning chégralirini paymal qilip maxtinip
ketti. **9** Shunga Men Öz hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan

Perwerdigar, Israilning Xudasi, Moab jezmen xuddi
Sodomdek, Ammoniylar xuddi Gomorradek bolidu —
Yeni chaqqaqlar we shorluqlar qaplan'ghan jay, daim
bir chöl-jezire bolidu; Hem xelqimning qaldisi ulardin
olja alidu, Qowmimning qalghanliri bulargha ige
bolidu. 10 Ularning tekebburluqidin bu ish béshigha
kélidu, Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarning xelqini mazaq qilip maxtinip
ketti. 11 Perwerdigar ulargha dehshetlik bolidu; Chünki
U yer yüzidiki butlarning hemmisini qurutiwétidu;
Shuning bilen eller, barliq chet araldikiler herbiri
öz jayida Uninggha ibadet qilidu. 12 I Éfiopiyler,
silermu Méning qilichim bilen öltürülisiler. 13 U
qolini sozup shimalgha tegküzüp, Asuriyeni halak
qilidu, Ninewe shehirini weyrane, chöl-bayawandek
qehetchilik jay qilidu. 14 Uning otturisida charwa
padiliri, Shundaqla haywanlarning herxilliri yatidu;
Chöl huwqushi, chirqirighuchi huwqushlar uning
tüwrük bashlirida qonidu; Dériziliridin sayrashlar
anglinidu; Bosughilirida weyraniliq turidu; Chünki
U buning kédir yaghach neqishlirini ochuqchiliqta
qalduridu; 15 Mana bu endishisiz yashap kelgüchi
shad-xuram sheher, Könglide: «Menla bardurmen,
mendin bashqa biri yoqtur» dégen sheher — U
shunchilik bir weyrane, haywanlarning bir qonalghusi
bolup qaldighu! Uningdin ötüwatqanlarning hemmisi
üshqirtidu, Qolini silkiydu.

3 Asiyliq qilghuchi, bulghan'ghan, jebir-zulum
yetküzgüchi sheherge way! 2 U awazni anglimidi,
terbiyini qobul qilmidi; Perwerdigargha tayanmidi,
Xudasigha yéqinlashmidi. 3 Uning otturisida bolghan
emirlirining hemmisi hörkireydighan shirlar, Uning
soraqchiliri bolsa kechliki owlaydighan, etigini
ghajilighudek héchnerse qaldurmaydighan börilerdur;
4 Uning peyghemberliri wezinsiz, asiy kishiler; Uning
kahinliri muqeddes ibadetxanini bulghaydighanlar,
Tewrat-qanunigha buzghunchiliq qilidighanlar. 5
Heqqaniy Perwerdigar uning otturisididur; U héch
heqqaniyetsizlik qilmaydu; Her etigende adil hökümini
ayan qilidu; Hökümide kemchilik yoqtur; Biraq namerd
adem héch nomusni bilmeydu. 6 — Men ellerni
üzüp tashliwetkenmen, Ularning istihkam poteyliri
weyranidur; Kochilirini héchbir adem ötmigüdek
qilip xarabe qilghanmen; Sheherliri ademzatsiz,
héch turghuchisi yoq qilinip halak bolghan. 7
Men: «Peqet Mendin qorqunglar, terbiyini qobul
qilinglar» — dédim. Shundaq bolghanda uninggha
hemme békitkenlirim chüshürülmey, makani héch
xaniweyran bolmas. Biraq ular baldurla ornidin
turup, hemme ishlirini haram qiliwetti. 8 Shunga
Méni kütünglar, — deydu Perwerdigar, Men guwahliq
bérishke ornumdin qozghalghan kün'giche — Chünki
Méning qararim — ellerni yighish, Padishahliqlarni
jem qilishtin ibaretki, Ularning üstige qehrimni,
Hemme dehshetlik achchiqimni béshigha tökush
üchündur. Chünki yer yüzining hemmisi achchiq
ghezipimning oti bilen köydürüwétilidu. 9 Chünki
shu tapta barliq ellerning Perwerdigarining namigha
nida qilip chaqirishi üchün, Uning xizmitide bir jan
bir ten bolushi üchün, Men ularning tilini sap bir
tilgha aylandurimen, 10 Chünki Éfiopiye deryalirining
nérisidin Méning dua-tilawetchilirim, Yeni Men
tarqatqanlarning qizi, Manga sunulghan hediyeni
épkélidu. 11 Shu küni sen Manga asiyliq qilghan
barliq qilmishliring tüpeylidin iza tartip qalmaysen;
Chünki shu tapta Men tekebburluqungdin xushallinip
ketkenlerni arangdin élip tashlaymen, Shuning bilen
sen muqeddes téghim tüpeylidin halingni ikkinchi
chong qilmaysen; 12 We Men arangda kemter hem
miskin bir xelqni qaldurimen, Ular Perwerdigarning
namigha tayinidu. 13 Israilning qaldisi ne qebihlik
qilmaydu, Ne yalghan sözlimeydu, Ne ularning
aghzidin aldamchi til tépilmaydu; Ular belki ozuqlinip,
yatidu, Héchkim ularni qorqutmaydu. 14 Yayrap-
yashna, i Zion qizi! Tentene qilip warqira, i Israil! Pütün
qelbing bilen xushal bolup shadlan, i Yérusalémning
qizi! 15 Perwerdigar séni jazalaydighan hökümlerni
élip tashlidi, Düshminingni qayturuwetti; Israilning
padishahi Perwerdigar arangdidur; Yamanliqni
ikkinchi körmeysen. 16 Shu küni Yérusalémgha
éytiliduki, «Qorqma, i Zion! Qolliring boshap,
sanggilap ketmisun! 17 Perwerdigar Xudaying
arangda, Qutquzidighan qudret Igisidur! U shadliq
bilen üstüngde shadlinidu; Öz méhir-muhebbitide
aram alidu; Üstüngde naxshilar éytip yayrap-
yashnaydu. 18 Jemiyet sorunliridiki nomussiz ibadet
tüpeylidin aranglardin azablan'ghanlarni yighimen;
Bularning shermendilikliri ulargha éghir kéletti.
19 Mana, Men shu tapta séni xarlighanlarning
hemmisini bir terep qilimen, Aqsaq bolghan qizni
qutquzimen; Talagha heydiwétilgen qizni yighimen;
Del ular xorlan'ghan barliq zéminlarda ularni
[Özümge] medhiye keltürgüchi, shöhret bolghuchi
qilip tikleymen. 20 Men shu tapta, yeni silerni

yighqan waqitta, silerni [öyge] épkélimen; Chünki Men köz aldinglarda silerni asarettin azadliqqa chiqarghinimda, Silerni yer yüzidiki barliq eller arisida shöhretlik, [Özemge] medhiye keltürgüchi qilimen, — deydu Perwerdigar.

Hagay

1 Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning
birinchi küni, Perwerdigarning sözi Hagay
peyghember arqiliq Shéaltielning oghli, Yehudaning
waliyisi Zerubbabelge hem Yehozadakning oghli, bash
kahin Yeshuagha keldi: — **2** Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Bu
xelq: «Waqti kelmidi, Perwerdigarning öyini qurush
waqti téxi kelmidi» — deydu. **3** We Perwerdigarning
sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq
déyildi: — **4** Bu öy téxichila xarabe tursa, bu
siler taxtaydin bézelgen öyliringlarda yashaydighan
waqitmu? **5** Mana, Perwerdigar mundaq deydu: — —
Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar! **6**
Térighininglar köp, yighiwalidighininglar az; Yeysiler,
biraq toymaysiler; Ichisiler, biraq qanmaysiler;
Kiyisiler, biraq héchqandaq illimaysiler; Ish heqqi
alghuchi bolsa, Xuddi ish heqqini töshük hemyan'gha
salghan'gha oxshashtur. **7** — Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar!
8 Taghqa chiqip, yaghachni élip kélinglar, öyni
qurunglar; shundaq qilsanglar Men uningdin
xursen bolimen, shan-sherepke érishimen, — deydu
Perwerdigar. **9** — Siler köpni küttünglar, mana,
érishkininglar az boldi; uni öyge épkelgininglarda,
Men uni püwlep yoqattim; bu néme üchün? —
deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — — Chünki Méning öyümning xarabe
bolghinigha qarimay, öz öyünglarni [sélishqa]
yügürüshüp yürüwatisiler. **10** Shunga üstünglarda
asmanlar shebnemni bermeydu, zéminmu hosulini
bermeydu; **11** Men zémin'gha, taghqa, ziraetlerge,
yéngi sharablargha, zeytun méyigha, tupraqning
ündürmilirige, insanlargha, mal-waranlargha we
qollardiki barliq ejirlerge qurghaqchiliqni chaqirdim.
12 Shuning bilen Shéaltielning oghli Zerubbabel
hem Yehozadakning oghli bash kahin Yeshua
we xelqning qaldisining hemmisi Perwerdigar
Xudasining awazigha, shuningdek Perwerdigar
Xudasining Hagay peyghemberni ewetishi bilen,
uning sözlirige qulaq saldi; xelq Perwerdigar aldida
qorqti. **13** Andin Perwerdigarning elchisi Hagay
Perwerdigarning xewirini xelqqe yetküzüp: — «Men
siler bilen billidurmen» — deydu Perwerdigar,
— dédi. **14** We Perwerdigar Shéaltielning oghli,
Yehudaning waliyisi Zerubbabelning rohini, shundaqla
Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshuaning rohini
hem xelq qaldisining herbirining rohini qozghidi; ular
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
Xudasining öyige kélip ishlidi. **15** Bu Darius
padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning yigirme
tötinchi küni idi.

2 Yettinchi ayning yigirme birinchi küni,
Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq
kélip mundaq déyildi: **2** — «Shéaltielning oghli,
Yehudaning waliyisi Zerubbabelge, Yehozadakning
oghli, bash kahin Yeshuagha hemde xelqning
qaldisigha söz qilip ulardin: — **3** «Aranglardin
eyni chaghdiki shan-sherepte bolghan bu öyni
körgenlerdin kim bar? Siler hazir uninggha qandaq
qaraysiler? Neziringlarda u héchnémige erzimeydu,
shundaqmu?» — dep sorighin. **4** — Biraq hazir, i
Zerubbabel, jasaretlik bol, — deydu Perwerdigar, —
Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshua, jasaretlik
bol; zémindiki barliq xelq, jasaretlik bolup ishlenglar,
— deydu Perwerdigar. — chünki Men siler bilen
billidurmen, — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar. **5** — Misirdin chiqqan
waqtinglarda silerge ehde qilghan sözüm we Méning
Rohim aranglarda turup keldi; hergiz qorqmanglar.
6 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — — Yene peqet azghina
waqittin kéyin Men asmanlar, yer yüzi, déngiz
hem quruqluqni tewritimen; **7** Men barliq ellerni
tewritimen; netijide ellerning serxil etiwar nersiliri
élip kélinidu. Men mushu öyni shan-sherepke
toldurimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **8** — Kümüsh Méningki, altun
Méningki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **9** — Bu öyning kéyinki shan-
sheripi eslidikidin zor bolidu, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we
Men mushu yerde aramlik-xatirjemlikni ata qilimen,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar». **10** Darius padishahning ikkinchi
yili, toqquzinchi ayning yigirme tötinchi küni,
Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip
mundaq déyildi: — **11** «Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Kahinlargha
söz qilip ulardin Tewrat-qanuni toghruluq: — **12**
«Birsi tonining étikide «[Xudagha] atalghan gösh»ni
kötürüp kétiwatqinida, uning étiki nan'gha, umachqa,

sharabqa, zeytun maygha yaki herqandaq ash-
ozuqqa mundaqla tégip ketse, undaqta u nersiler
«[Xudagha] atalghan» bolamdu?» — dep sorighin».
Kahinlar jawaben: «Yaq» — dédi. 13 We Hagay:
«Birsi jesetke tégip «napak» bolghan bolsa, u
bu ash-ozuqning qaysibirige tegse, undaqta ash-
ozuq napak bolamdu?» — dep soridi. Kahinlar
jawaben: «U napak bolidu» — dédi. 14 Andin Hagay
jawaben mundaq dédi: —«Perwerdigar: «Emdi bu
xelq, bu «yat el» Méning aldimdimu shundaqtur,
ularning qollirida ishlen'genlirining hemmisimu
shundaqtur, shuningdek ularning shu yerde Manga
herbir sun'ghanlirimu napaktur» — deydu. 15 —
Emdi hazir köngül qoyup oylininglar — Bügündin
bashlap, mushu waqittin tartip körünglar — taki
Perwerdigarning ibadetxanisidiki tash üstige yene
bir tal tash qoyulghuche, 16 shuningdin ilgiriki
künlerde, birsi «yigirme küre»lik bir döwe ashliqni
alghili kelgende, mana peqet on kürila chiqti; birsi
sharab küpidin ellik komzek alghili kelse, mana
peqet yigirme komzek chiqti. 17 Men qolliringlar
bilen ishligen barliq ishliringlarda silerni judun, hal
we möldür apetliri bilen urup keldim; biraq siler
yénimgha qaytmidinglar. 18 Emdi ötünimenki, köngül
qoyup oylininglar — bu kün, yeni toqquzinchi ayning
yigirme tötinchi künidin bashlap, mushu waqittin
tartip, — yeni Perwerdigarning ibadetxanisining
qayta qurulushini bashlighan künidin kéyinki
ishlargha köngül qoyup oylininglar; 19 danlar
ambargha yighildimu? Üzüm talliri, enjür, anar hem
zeytun derexliri héch méwe bermidi. Biraq Men
bu kündin bashlap silerni beriketleymen». 20 We
Perwerdigarning sözi shu ayning yigirme tötinchi
küni Hagaygha ikkinchi qétim kélip mundaq déyildi:
— 21 — Yehudagha waliy bolghan Zerubbabelge söz
qilip mundaq dégin: — — «Men asmanlarni, zéminni
tewritishke temshiliwatimen; 22 Padishahliqlarning
textini örüwétimen, ellerning padishahliqlirining
küchini yoqitimen; jeng harwiliri hem uning üstide
olturghanlarni örüwétimen; atlar we atliq eskerler,
ularning herbiri öz qérindishining qilichi bilen
mollaq atquzulidu. 23 Shu künide — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men
séni, yeni Shéaltielning oghli Zerubbabelni alimen, —
deydu Perwerdigar — andin séni xuddi möhürlük
üzükümdek qilimen; chünki Men séni talliwaldim,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar».

Zekeriya

1 Darius padishahning ikkinchi yili sekkizinchi
ayda, Perwerdigarning sözi Iddoning newrisi,
Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge kélip
mundaq déyildi: — **2** — «Perwerdigar ata-
bowiliringlardin intayin qattiq ghezeplendi. **3** Shunga
sen ularghа: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar: — «Méning yénimgha qaytip kélinglar,
Men silerning yéninglargha qaytip kélimen» deydu»,
— dégin. **4** — Ata-bowiliringlardek bolmanglar;
chünki ilgiriki peyghemberler ularghа: «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Rezil
yolliringlardin, rezil qilmishliringlardin yénip towa
qilinglar, dégen», — dep jakarlighan. Biraq ular
Manga qulaq salmighan, boysunmighan, — deydu
Perwerdigar. **5** — Silerning ata-bowiliringlar hazir
qéni? Peyghemberler bolsa, menggü yashamdu? **6**
Lékin Méning peyghemberlerge buyrughan sözlirim
we belgilimilirim, ata-bowiliringlarning béshighimu
chüshken emesmidi?». Shuning bilen ular yolidin
yénip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar yollirimiz we qilmishlirimiz boyiche bizni
qandaq qilimen dése, shundaq qildi, — dégen. **7** Darius
padishahning ikkinchi yili, on birinchi ay, yeni «Shébat
éyi»ning yigirme tötinchi küni, Perwerdigarning
kalami Iddoning newrisi, Berekiyaning oghli Zekeriya
peyghemberge keldi. U mundaq bésharetni kördi:
— **8** Men kéchide [alamet körünüshlerni] kördüm;
mana, toruq atqa min'gen bir ademni kördüm; u
chongqur oymanliqtiki xadas derexliri arisida turatti;
uning keynide toruq, ala-taghil we aq atlar bar
idi. **9** Men uningdin: «Teqsir, bular néme?» — dep
soridim. Men bilen sözlishiwatqan perishte manga:
«Men sanga bularning néme ikenlikini körsitimen»
— dédi. **10** Xadas derexliri arisida turghan zat
jawaben: «Bular Perwerdigarning yer yüzini uyan-
buyan kézishke ewetkenliri» — dédi. **11** Bu atlar
xadas derexliri arisida turghan Perwerdigarning
Perishtisige jawab qilip: «Biz yer yüzide uyan-
buyan kézip kelduq; mana, pütkül yer yüzi tiptinch,
aramliqta turuwatidu» — dédi. **12** Perwerdigarning
Perishtisi jawaben: «I samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, qachan'ghiche sen bu yetmish
yildin béri achchiqlinip kéliwatqan Yérusalém we
Yehudaning sheherlirige rehim qilmaysen?» —
dédi. **13** Perwerdigar men bilen sözlishiwatqan
perishtige yéqimliq sözler, teselli bergüchi sözler
bilen jawab berdi. **14** Shuning bilen men bilen
sözlishiwatqan perishte manga mundaq dédi: «Sen
mundaq jakarlighin: — Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar: «Yérusalém we Zion'gha
bolghan otluq muhebbitimdin yürikim lawildap
köyidu! **15** Shuning bilen Men erkin-azadilikte
yashawatqan ellerge qattiq ghezeplinimen; chünki
Men [xelqimge] sella ghezeplinip qoyiwidim, ular
heddidin éship [xelqimge] zor azar qildi», deydu.
16 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: «Men
Yérusalémgha rehim-shepqetler bilen qaytip keldim;
Méning öyüm uning ichide qurulidu» — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — «we
Yérusalém üstige «ölchem tanisi» yene tartilidu». **17**
— Yene mundaq jakarlighin: «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Méning
sheherlirim yene awatlishidu, Perwerdigar yene
Zion'gha teselli béridu we Yérusalémni yene
talliwalidu». **18** Andin men béshimni kötürdüm, mana
töt münggüzni kördüm. **19** Men bilen sözlishiwatqan
perishtidin: «Bular néme?» dep soridim. U manga:
«Bu Yehuda, Israil we Yérusalémni tarqitiwetken
münggüzlerdur» — dédi. **20** We Perwerdigar
manga töt hünerwenni körsetti. **21** Men: «Bu
[hünerwenler] néme ish qilghili keldi?» dep soridim.
U: «Mana bular bolsa Yehudadikilerni héchkim qeddini
rusliyalmighudek derijide tarqitiwetken münggüzler;
biraq bu [hünerwenler] münggüzlerni dekke-dükkige
chüshürgili, yeni ellerning Yehudaning zéminini
tarqitiwétish üchün kötürgen münggüzlirini yerge
tashliwetkili keldi!» — dédi.

2 Andin men béshimni kötürüp, mana qolida ölchem
tanisini tutqan bir ademni kördüm **2** we uningdin:
«Nege barisen?» dep soridim. U manga: «Men
Yérusalémni ölchigili, uning kengliki we uzunluqini
[ölchep] bilgili barimen» — dédi. **3** Mana, men bilen
sözlishiwatqan perishte chiqti; yene bir perishte uning
bilen körüshüshke chiqti **4** we uninggha mundaq dédi:
— Yügür, bu yash yigitke söz qil, uninggha mundaq
dégin: — «Yérusalém özide turuwatqan ademlerning
we mallarning köplükidin sépilsiz sheherlerdek bolidu.
5 — we Men Perwerdigar uning etrapigha ot-yalqun
sépili, uning ichidiki shan-sheripi bolimen. **6** —
Hoy! Hoy! Shimaliy zémindin qéchinglar, — deydu
Perwerdigar, — chünki Men silerni asmandiki töt
tereptin chiqqan shamaldek tarqitiwetken, deydu

Perwerdigar». 7 «— Hey! I Babil qizi bilen turghuchi
Zion, qachqin! 8 Chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Öz
shan-sheripini dep U Méni silerni bulang-talang
qilghan ellerge ewetti; chünki kim silerge chéqilsa,
shu Özining köz qarichoqigha chéqilghan bolidu.
9 Chünki mana, Men Öz qolumni ularning üstige
silkiymen, ular özlirige qul qilin'ghuchilargha olja
bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini
bilisiler. 10 Naxshilarni yangritip shadlan, i Zion qizi;
chünki mana, kéliwatimen, arangda makanlishimen,
deydu Perwerdigar, 11 — we shu künide köp
eller Perwerdigargha baghlinidu, Manga bir xelq
bolidu; arangda makanlishimen we siler samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni
ewetkenlikini bilisiler; 12 shuningdek Perwerdigar
Yehudani Özining «muqeddes zémini»da nésiwisi
bolushqa miras qilidu we yene Yérusalémni
talliwalidu. 13 Barliq et igiliri Perwerdigar aldida
süküt qilsun! Chünki U Özining muqeddes makanidin
qozghaldi!»

3 Andin u manga Perwerdigarning Perishtisi
aldida turuwatqan bash kahin Yeshuani,
shuningdek Yeshuaning ong teripide uning bilen
düshmenlishishke turghan Sheytanni körsetti.
2 Perwerdigar Sheytan'gha: «Perwerdigar séni
eyiblisun, i Shaytan! Berheq, Yérusalémni talliwalghan
Perwerdigar séni eyiblisun! Bu [kishi] ottin
tartiwélin'ghan bir chuchula otun emesmu?» —
dédi. 3 Yeshua bolsa paskina kiyimlerni kiygen
halda Perishtining aldida turatti. 4 U Uning aldida
turuwatqanlargha: «Bu paskina kiyimni uningdin
salduriwétinglar» — dédi we uninggha: «Qara, Men
qebihlikingni sendin élip kettim, sanga héytliq kiyim
kiygüzdüm» — dédi. 5 Men: «Ular béshigha pakiz
bir sellini orisun!» — dédim. Shuning bilen ular
pakiz bir sellini uning béshigha orap, uninggha kiyim
kiydürdi; Perwerdigarning Perishtisi bir yanda turatti.
6 We Perwerdigarning Perishtisi Yeshuagha mundaq
jékilidi: — 7 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Eger yollirimda
mangsang, tapilighinimni ching tutsang, Méning
öyümni bashqurisen, hoylilirimgha qaraydighan
bolisen; sanga yénimda turuwatqanlarning arisida
turush hoquqini bérimen. 8 — I bash kahin Yeshua,
sen we séning aldingda olturghan hemrahliring
anglanglar (chünki ular bésharetlik ademler): —
Mana, Men «Shax» dep atalghan qulumni meydan'gha
chiqirimen. 9 Mana, Men Yeshuaning aldigha qoyghan
tashqa qara! — Bu bir tashning üstide yette köz
bar; mana, Men uning neqishlirini Özüm oyimen,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, — we Men bu zéminning qebihlikini bir
kün ichidila élip tashlaymen. 10 Shu küni, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
— herbiringlar öz yéqininglarni üzüm téli we enjür
derixi astigha olturushqa teklip qilisiler».

4 Andin men bilen sözlishiwatqan perishte qaytip
kélip méni oyghitiwetti. Men xuddi uyqusidin
oyghitiwétilgen ademdek bolup qaldim; 2 U mendin:
«Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Mana, men
pütünley altundin yasalghan bir chiraghdanni
kördüm; uning üsti teripide bir qacha, yette chirighi
we yette chiraghqa tutishidighan yette neyche bar
iken; 3 uning yénida ikki zeytun derixi bar, birsi ong
terepte, birsi sol terepte», dédim. 4 Andin jawaben
men bilen sözlishiwatqan perishtidin: «I teqsir, bular
néme?» — dep soridim. 5 Men bilen sözlishiwatqan
perishte manga jawaben: «Bularning néme ikenlikini
bilmemsen?» — dédi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. 6
Andin u manga jawaben mundaq dédi: «Mana samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
Zerubbabelge qilghan sözi: «Ish küch-qudret bilen
emes, iqtidar bilen emes, belki Méning Rohim arqiliq
pütidu! — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. 7 — I büyük tagh, sen zadi
kim? Zerubbabel aldida sen tüzlenglik bolisen; u
[ibadetxanining] eng üstige jipsima tashni qoyidu,
shuning bilen uninggha: «Iltipatliq bolsun! Iltipat
uninggha!» dégen towlashlar yangrap anglinidu». 8
Andin Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 9 «Zerubbabelning qoli mushu öyning
ulini saldi we uning qolliri uni püttüridu; shuning
bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. 10 Kim
emdi mushu «kichik ishlar bolghan kün»ni közge
ilmisun? Chünki bular shadlinidu, — berheq, bu
«yette» shadlinidu, — Zerubbabelning qoli tutqan
tik ölchem téshini körgende shadlinidu; bu «[yette]»
bolsa Perwerdigarning pütkül yer yüzige sepsélip
qarawatqan közliridur». 11 Men jawaben perishtidin:
«Chiraghdanning ong we sol teripide turghan ikki
zeytun derixi néme?» dep soridim; 12 we ikkinchi

qétim soalni qoyup uningdin: «Ularning yénidiki ikki altun neyche arqiliq özlikidin «altun» quyuwatqan shu ikki zeytun shéxi néme?» dep soridim. 13 U mendin: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» dep soridi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. 14 U manga: «Bular pütkül yer-zéminning Igisi aldida turuwatqan «zeytun méyida mesih qilin'ghan» ikki oghul balidur» — dédi.

5 Andin men yene béshimni kötürüp, mana bir uchar oram yazmini kördüm. 2 U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Bir uchar oram yazmini kördüm; uzunluqi yigirme gez, kengliki on gez iken» — dédim. 3 U manga: «Bu bolsa pütün zémin üstige chiqirilghan lenettur; chünki herbir oghriliq qilghuchi bu teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu; we qesem ichküchilerning herbiri u teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu». 4 — «Men bu [yazmini] chiqirimen» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, «we u oghrining öyige hemde namim bilen yalghandin qesem ichküchining öyige kiridu we shu öyde qonup uni yaghach-tashliri bilen qoshupla yewétidu». 5 Andin men bilen sözlishiwatqan perishte chiqip manga: «Emdi béshingni kötürgin, némining chiqiwatqinini körüp baq» — dédi. 6 Men: «U néme?» — dep soridim. U manga: «Bu chiqiwatqan «efah» séwitidur», we: «Bu bolsa [shu rezillerning] pütün zémindiki qiyapitidur» — dédi. 7 Efah séwitining aghzidin dumilaq bir qoghushun kötürüldi, mana, efah séwiti ichide bir ayal olturatti. 8 U: «Bu bolsa, rezillik»tur» — dep, uni efah séwiti ichige qayturup tashlap, efahning aghzigha éghir qoghushunni tashlap qoydi. 9 Béshimni kötürüp, mana ikki ayalning chiqqanliqini kördüm; shamal ularning qanatlirini yelpütüp turatti (ularning leylekningkidek qanatliri bar idi); ular efahni asman bilen zéminning otturisigha kötürdi. 10 Men bilen sözlishiwatqan perishtidin: «Ular efahni nege kötürüp mangidu?» — dep soridim. 11 U manga: Ular efah üchün «Shinar zémini»da bir öy sélishqa ketti; öy berpa qilin'ghandin kéyin, efah séwiti shu yerde öz turalghusigha qoyulidu, — dep jawab berdi.

6 Andin mana, men yene béshimni kötürüp, ikki tagh otturisidin töt jeng harwisining chiqqanliqini kördüm. Taghlar bolsa mis taghlar idi. 2 Birinchi jeng harwisidiki qizil atlar idi; ikkinchi jeng harwisidiki qara atlar idi; 3 üchinchi jeng harwisidiki aq atlar, tötinchi jeng harwisidiki küchlük chipar atlar idi. 4 Men jawaben men bilen sözlishiwatqan perishtidin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. 5 Perishte manga jawaben: «Bular pütkül yer-zéminning Igisining huzuridin chiqqan asmanlarning töt rohi. 6 Qara atlar qétilghan harwa shimaliy zéminlar terepke kiridu; aqlar ularning keynidin mangidu; chiparlar bolsa jenubiy zéminlar terepke mangidu. 7 Andin mushu küchlük atlar chiqip yer yüzide uyaq-buyaq kézishke aldiraydu» — dédi. U ulargha: «Ménginglar, yer yüzide uyaq-buyaq ménginglar» — dédi; ular yer yüzide uyaq-buyaq mangdi. 8 We U manga ünlük awazda: «Qara, shimaliy yer-zéminlar terepke mangghanlar Méning Rohimdiki achchiqni shimaliy zémin terepte bésiqturdi» — dédi. 9 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 10 Sürgün bolup kelgenlerdin, yeni Helday, Tobiya we Yedayadin sowghatlarni qobul qilghin; shu küni ular Babildin kélip chüshken öyge, yeni Zefaniyaning oghli Yosiyaning öyige kirgin; 11 shundaq, kümüsh we altunni qobul qilghin, bulardin chembersiman bir tajni toqup we tajni Yehozadakning oghli bash kahin Yeshuaning béshigha kiygüzgin; 12 we Yeshuagha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Qaranglar, «Shax» dep atalghan insan! U öz tüwidin ornida shaxlinip, Perwerdigarning ibadetxanisini quridu» — dégin. 13 «Berheq, Perwerdigarning ibadetxanisini qurghuchi del shu bolidu; u shu shahane shan-sherepni zimmisige élip, öz textige olturup höküm süridu; u textke olturidighan kahin bolidu; xatirjemlik-aramliqni élip kélidighan hemkarliq ular ikkisi arisida bolidu. 14 Mushu chembersiman taj Perwerdigarning ibadetxanisida Xelem, Tobiya, Yedayalargha we Zefaniyaning oghlining méhribanliqigha bir esletme üchün qoyulidu. 15 We yiraqta turuwatqanlar kélip Perwerdigarning ibadetxanisini qurush xizmitide bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; eger Perwerdigarning awazini köngül qoyup anglisanglar bu ish emelge ashurulidu».

7 Darius padishahning tötinchi yili toqquzinchi ay, yeni «Xislew»ning tötinchi küni, Perwerdigarning sözi Zekeriyagha keldi. 2 Shu chaghda Beyt-El shehiridikiler Shérezer we Regem-Meleklerni Perwerdigardin iltipat sorashqa ewetkenidi. 3 Beyt-Eldikiler: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyidiki kahinlardin,

shuningdek peyghemberlerdin: «Herbirimiz köp
yillardin béri qilghinimizdek, beshinchi ayda
herbirimiz yenila özimizni bashqilardin ayrip, yigha-
zargha olturushimiz kérekmu?» — dep soranglar»
dep tapilighanidi. 4 Perwerdigarning sözi manga
kélip mundaq déyildi: — 5 «Zémindiki barliq
turuwatqan xelqqe hem kahinlargha söz qilip
mundaq sorighin: — «Siler mushu yetmish yildin
béri beshinchi ay we yettinchi aylarda roza tutup
yigha-zar qilghininglarda, siler manga, heqiqeten
manga roza tuttunglarmu? 6 Yégininglar, ichkininglar,
bu peqet özünglar üchünla yep-ichkininglardin
ibaret boldi emesmu? 7 Bular Yérusalém we
uning etrapidiki sheherliri ahalilik bolghan, taza
awatlashqan chaghlarda, jenubiy Yehuda we töwen
tüzlenglik ahalilik bolghan chaghlarda, Perwerdigar
burunqi peyghemberler arqiliq jakarlighan sözler
emesmu? 8 Perwerdigarning sözi Zekeriyagha kélip
mundaq déyildi: — 9 «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
«Heqiqiy adaletni yürgüzünglar, bir-biringlargha
méhir-muhebbet we rehim-shepqet körsitinglar, 10 tul
xotun we yétim-yésirlarni, yat ademler we namratlarni
bozek qilmanglar; héchkim öz qérindishigha könglide
yamanliq oylimisun. 11 Biraq [ata-bowiliringlar]
anglashni ret qilghan, ular jahilliq bilen boynini
tolghap, anglimasqa qulaqlirini éghir qilghan; 12
ular Tewrat qanunini we samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning Öz Rohi bilen
burunqi peyghemberler arqiliq ewetken sözlirini
anglimasliq üchün könglini almastek qattiq qilghanidi;
shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigardin intayin qattiq ghezep chüshken;
13 shundaq boldiki, Men ularni chaqirghanda ular
anglashni ret qilghandek, ular chaqirghanda Menmu
anglashni ret qildim» — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, 14 — «we Men ularni ular
tonumaydighan barliq eller arisigha qara quyun bilen
tarqitiwettim; ularning kétishi bilen zémin weyran
bolghan, andin uningdin ötkenlermu, qaytqanlarmu
bolghan emes; chünki ularning sewebidin illiq zémin
weyrane qilin'ghan».

8 We samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 2 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: «Méning Zion'gha
baghlighan otluq muhebbitim qaynap tashti; Méning
uninggha baghlighan otluq muhebbitim tüpeylidin
[uning düshmenlirige] ghezipim qaynap tashti. 3
Perwerdigar mundaq deydu: «Men Zion'gha qaytip
keldim, Yérusalémning otturisida makanlishimen;
Yérusalém «Heqiqet shehiri» dep atilidu, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
téghi «Muqeddes Tagh» dep atilidu. 4 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: «Qéri boway-momaylar yene Yérusalémning
kochilirida olturidighan bolidu; künliri uzun bolup,
herbiri hasisini qolida tutup olturidu; 5 sheherning
kochiliri oynawatqan oghul-qiz balilar bilen liq tolidu.
6 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Bu ish shu künlerde bu xelqning
qaldisining közige ajayib karamet körünidighini bilen,
u Méning közümge karamet körünemdu?» — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.
7 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana, Men Öz xelqimni sherqiy
zéminlardin, gherbiy zéminlardin qutquzimen;
8 Men ularni élip kélimen, ular Yérusalémda
makanlishidu; ular Méning xelqim, Men heqiqet we
heqqaniyliqta ularning Xudasi bolimen». 9 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning öyining uli sélin'ghan künide hazir
bolghan peyghemberlerning aghzidin mushu künlerde
bayan qiliniwatqan munu sözlerni ishitiwatisiler,
muqeddes ibadetxanining qurulushigha qolunglar
küchlük qilinsun! 10 Chünki shu künlerdin ilgiri insan
üchün ish heqqi yoq, at-ulagh üchünmu ish heqqi yoq
idi; jebir-zulum tüpeylidin chiqquchi yaki kirgüchi
üchün aman-ésenlik yoq idi; chünki Men herbir
ademni öz yéqinigha düshmenleshtürdüm; 11 biraq
Men bu xelqning qaldisigha burunqi künlerdikidek
bolmaymen, deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar; 12 chünki uruq hosulluq bolidu,
üzüm téli méwileydu, tupraq ündürmilirini béridu,
asmanlar shebnemlirini béridu; shuning bilen men
bu xelqning qaldisigha mushularning hemmisini
ige qildurimen. 13 Shundaq emelge ashuruliduki,
siler eller arisida lenet bolup qalghininglarning
eksiche, i Yehuda jemeti we Israil jemeti, Men
silerni qutquzimen, siler [ulargha] bext-beriket
bolisiler; qorqmanglar, qolliringlar küchlük qilinsun!
14 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Silerning ata-

bowiliringlar Méning ghezipimni qozghighanda
Méning silerge yamanliq yetküzüsh oyida bolghinim
we shu [jaza] yolidin yanmighinimdek — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— 15 Men hazir, mushu künlerde yene Yérusalém
we Yehuda jemetige yaxshiliq yetküzüsh oyida
boldum; qorqmanglar. 16 Mushu ishlargha emel
qilinglar: — Herbiringlar öz yéqininglargha heqiqetni
sözlenglar; derwaziliringlarda heqiqetke, aman-
tinchliqqa uyghun hökümlerni yürgüzünglar; 17
héchkim könglide öz yéqinigha yamanliq oylimisun;
héchqandaq yalghan qesemge shérik bolmanglar;
chünki Men del bularning hemmisige nepretlinimen,
deydu Perwerdigar. 18 We samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — 19 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
«Tötinchi aydiki roza, beshinchi aydiki roza,
yettinchi aydiki roza we oninchi aydiki roza Yehuda
jemetige xushalliq we shad-xuramliq, bextlik ibadet
sorunliri bolidu; shunga heqiqet we xatirjemlik-
tinchliqni söyünglar. 20 Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: —
«Nurghun qowmlar we köp sheherlerning ahalisi yene
mushu yerge kélidu; 21 bir sheherde turuwatqanlar
bashqa bir sheherge bérip ularghа: «Perwerdigardin
iltipat tileshke, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarni izdeshke téz barayli;
menmu barimen!» — deydighan bolidu. 22 Köp
qowmlar we küchlük eller Perwerdigardin iltipat
tileshke, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarni izdeshke Yérusalémgha kélidu. 23
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Shu künlerde herxil tilda
sözleydighan ellerdin on neper adem chiqip Yehudiy
bir ademning tonining étikini tutuwélip uninggha:
«Biz sen bilen barayli; chünki Xudani sen bilen billidur,
dep angliduq» — deydu.

9 Perwerdigarning sözidin yüklen'gen bésharet —
Xadrak zémini we Demeshq üstige qonidu (chünki
Perwerdigarning neziri ademler we Israilning barliq
qebililiri üstididur); 2 U bularghа chégridash bolghan
Xamatqa, Tur we Zidon üstigimu qonidu. Tur tolimu
«dana» bolghachqa, 3 özi üchün qorghan qurghan,
kümüshni topidek, sap altunni kochilardiki patqaqtek
döwilep qoyghan. 4 Mana, Reb uni mal-dunyasidin
ayriwétidu, uning küchini déngizda yoq qilidu; u ot
teripidin yep kétilidu. 5 Ashkélon buni körüp qorqidu;
Gazamu körüp azablinip tolghinip kétidu; Ekronmu
shundaq, chünki uning arzu-ümidi tozup kétidu;
padishah Gazadin yoqap kétidu, Ashkélon ademzatsiz
qalidu. 6 Shuning bilen Ashdodta haramdin bolghan
birsi turidu; Men Filistiylerning meghrurluqi we
pexrini yoqitimen. 7 Men aghzidin qanlarni, uning
haram yégen yirginchlik nersilerni chishliri arisidin
élip kétimen; andin qélip qalghanlar bolsa, ular
Xudayimizgha tewe bolup, Yehudada yolbashchi
bolidu; Ekronning orni Yebus qebilisidikilerge oxshash
bolidu. 8 Men qoshun tüpeylidin, yeni ötüp ketküchi
we qaytip kelgüchi tüpeylidin Öz öyüm etrapida
chédirimni tiktürimen; ezgüchi qaytidin uningdin
ötmeydu; chünki Öz közüm bilen közitimen. 9 Zor
shadlan, i Zion qizi! Tentenelik nida qil, i Yérusalém
qizi! Qaranglar, padishahing yéninggha kélidu; U
heqqaniy we nijatliq bolidu; Kemter-mömin bolup,
Mada éshekke, yeni éshek texiyige minip kélidu;
10 Shuning bilen Men jeng harwilirini Efraimdin,
Atlarni Yérusalémdin mehrum qiliwétimen; Jeng
oqyasimu élip tashlinidu. U bolsa ellerge xatirjemlik-
tinchliqni jakarlap yetküzidu; Uning hökümranliqi
déngizdin déngizghiche, [Efrat] deryasidin yer
yüzining chetlirigiche bolidu. 11 Emdi séni bolsa, sanga
chüshürülgen ehde qéni tüpeylidin, Men arangdiki
mehbuslarni susiz orektin azadliqqa chiqirimen. 12
Mustehkem jaygha qaytip kélinglar, i arzu-ümidning
mehbusliri! Bügün Men jakarlap éytimenki, tartqan
jazaliringning eksini ikki hessilep sanga qayturimen.
13 Chünki Özüm üchün Yehudani oqyadek égildürdüm,
Efraimni oq qilip oqyagha saldim; Men oghul
baliliringni ornidin turghuzimen, i Zion — ular séning
oghul baliliringgha qarshi jeng qilidu, i Grétsiye! I
Zion, Men séni palwanning qolidiki qilichtek qilimen.
14 Perwerdigar ularning üstide körünidu; Uning oqi
chaqmaqtek étilip uchidu. Reb Perwerdigar kanayni
chalidu; U jenubtiki dehshetlik qara quyunlarni bille
élip yürüsh qilidu. 15 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar ular üchün mudapie bolidu; ular
salgha tashlirini kukum qilip, dessep cheyleydu; ular
ichiwélip, sharab keypini sürgenlerdek qiyqas-süren
kötüridu; ular [qan'gha] milen'gen qurban'gahning
bürjekliridek, [qan'gha] toldurulghan qachilardek
bolidu. 16 Shu küni Perwerdigar bolghan ularning
Xudasi ularni Özüm baqqan padam bolghan xelqim
dep bilip qutquzidu; chünki ular taj göherliridek

Uning zémini üstide kötürülidu. 17 Shunche zordur
Uning méhribanliqi, shunche qaltistur Uning güzelliki!
Ziraetler yigitlerni, yéngi sharab qizlarni yashnitidu!

10 Perwerdigardin «kéyinki yamghur» peslide
yamghurni telep qilinglar; Perwerdigar
chaqmaqlarni chaqturup, ulargha mol yamghurlarni,
shuningdek herbirige étizda ot-chöplerni béridu. 2
Chünki «öy butliri» bimene geplerni éytqan, palchilar
yalghan «alamet»lerni körgen, tuturuqsiz chüshlerni
sözligen; ular quruq teselli béridu. Shunga xelq qoy
padisidek ténep ketti; ular padichisi bolmighachqa,
azar yémekte. 3 Méning ghezipim padichilargha
qozghaldi; Men mushu «téke» [yétekchilerni]
jazalaymen; chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar Öz padisidin, yeni Yehuda
jemetidin xewer élishqa keldi; U jengde ularni Özining
heywetlik étidek qilidu. 4 Uningdin [yeni Yehudadin]
«Burjek Téshi», uningdin «Qozuq», uningdin «Jeng
Oqyasi», uningdin «Hemmige hökümranliq Qilghuchi»
chiqidu. 5 Shuning bilen ular jengde, [düshmenlerni]
kochilardiki patqaqni dessigendek cheyleydighan
palwanlardek bolidu; ular jeng qilidu, chünki
Perwerdigar ular bilen billidur; ular atliq eskerlernimu
yerge qaritip qoyidu. 6 Men Yehuda jemetini
kücheytimen, Yüsüpning jemetini qutquzimen; Men
ularni qaytidin olturaqlishishqa qayturimen; chünki
Men ulargha rehim-shepqetni körsitimen. Ular Men
héchqachan tashliwetmigendek bolidu; chünki Men
ularning Xudasi Perwerdigarmen; Men ulargha jawab
bérimen. 7 Efraimdikiler palwandek bolidu, köngülliri
sharab keypini sürgenlerdek xushallinidu; ularning
baliliri buni körüp xushallinidu; ularning köngli
Perwerdigardin shadlinidu. 8 Men üshqirtip, ularni
yighimen; chünki Men ularni bedel tölep hörlükke
chiqirimen; ular ilgiri köpiyip ketkendek köpiyidu. 9
Men ularni eller arisida uruqtek chachimen; andin
ular Méni yiraq jaylarda esleydu; shuning bilen ular
baliliri bilen hayat qélip, qaytip kélidu. 10 Men ularni
qaytidin Misir zéminidin élip kélimen, Asuriyedinmu
chiqirip yighimen; ularni Giléad we Liwan zéminigha
élip kirgüzimen; yer-zémin ularni patquzalmay
qalidu. 11 Shundaq qilip, U jebir-japa déngizidin ötüp,
déngizdiki dolqunlarni uridu; Nil deryasining tegliri
qurup kétidu; Asuriyening meghrurluqi we pexri pes
qilinidu, Misirdiki shahane hasimu yoqilidu. 12 Men
ularni Perwerdigar arqiliq kücheytimen; ular Uning
namida mangidu, deydu Perwerdigar.

11 I Liwan, ot séning kédir derexliringni yep
kétishi üchün, derwaziliringni ach! 2 Waysanglar,
i qarighaylar, chünki kédir yiqildi, ésil derexler
weyran qilindi; waysanglar, i Bashandiki dub derexliri,
chünki baraqsan orman yiqitildi! 3 Padichilarning
waysighan awazini angla! Chünki ularning sheripi
[bolghan chimen-yaylaq] weyran qilindi; arslanlarning
hörkirigen awazini angla! Chünki Iordan deryasining
pexri bolghan [bük-baraqsanliqi] weyran qilindi. 4
Perwerdigar Xudayim mundaq deydu: — Boghuzlashqa
békitilgen padini baqqin! 5 Ularni sétiwalghanlar
ularni boghuzliwetkende héch gunahkar dep
qaralmaydu; ularni sétiwetkenler: «Perwerdigargha
shükri! Chünki béyip kettim!» — deydu; ularning
öz padichiliri ulargha ichini héch aghritmaydu. 6
Chünki Men zéminda turuwatqanlargha yene ichimni
héch aghritmaymen, deydu Perwerdigar; — we mana,
Men ademlerni, herbirini öz yéqinining qoligha we
öz padishahining qoligha tapshurimen; mana, bular
zéminni xarab qilidu, Men ularni bularning qolidin
héch qutquzmaymen. 7 Shunga men «boghuzlashqa
békitilgen pada»ni béqip turdum, bolupmu padining
arisidiki miskin möminlerni baqtim. Men özümge ikki
tayaqni aldim; birinchisini «shapaet», ikkinchisini
«rishte» dep atidim; shuning bilen men padini
baqtim. 8 Shuningdek Men bir ay ichide üch
padichini halak qildim; Méning jénim bu [xelqtin]
bizar boldi we ularning jéni Méni öch kördi. 9 Men:
«Men silerni baqmaymen; öley dep qalghanliri ölüp
ketsun; halak bolay dep qalghanliri halak bolsun;
tirik qalghanlarning hemmisi bir-birining göshini
yésun» — dédim. 10 Men «shapaet» dégen tayiqimni
élip sunduriwettim, shuningdek Méning barliq eller
bilen bolghan ehdemni sunduruwettim. 11 Ehde
shu küni bikar qiliwétildi; shunga pada arisidiki
manga diqqet qilghan miskin möminler buning
Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yetti. 12 We men
ulargha: «Muwapiq körsenglar, méning ish heqqimni
béringlar; bolmisa boldi qilinglar» — dédim. Shunga
ular méning ish heqqimge ottuz kümüsh tenggini
tarazigha saldi. 13 We Perwerdigar manga: «Mana bu
ular Manga békitken qaltis baha! Uni sapalchining
aldigha tashlap ber!» dédi. Shuning bilen men ottuz
kümüsh tenggini élip bularni Perwerdigarning öyide,
sapalchining aldigha chöriwettim. 14 Andin men
Yehuda bilen Israilning qérindashliqini üzüsh üchün,
ikkinchi tayiqimni, yeni «rishte»ni sunduruwettim.

15 Andin Perwerdigar manga mundaq dédi: «Sen
emdi yene erzimes padichining qorallirini al.
16 Chünki mana, Men zéminda bir padichini
ornidin turghuzimenki, u halak bolay dégenlerdin
xewer almaydu, ténep ketkenlerni izdimeydu,
yarilan'ghanlarni saqaytmaydu, saghlamlarnimu
baqmaydu; u belki semrigenlerning göshini yeydu,
hetta tuyaqlirini yirip yeydu. 17 Padini tashliwetken
erzimes padichining haligha way! Qilich uning biliki we
ong közige chüshidu; uning biliki pütünley yigileydu,
uning ong közi pütünley qarangghuliship kétidu.

12 Perwerdigarning Israil toghruluq sözidin
yüklen'gen bésharet: — Asmanlarni yayghuchi,
yerning ulini salghuchi, ademning rohini uning
ichide Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: —
2 Mana, Men Yérusalémni etrapidiki barliq ellerge
kishilerni dekke-dükkige salidighan apqur qilimen;
Yérusalémgha chüshidighan muhasire Yehudaghimu
chüshidu. 3 Shu küni emelge ashuruliduki, Men
Yérusalémni barliq ellerge éghir yük bolghan tash
qilimen; kim uni özige yüklise yarilanmay qalmaydu;
yer yüzidiki barliq eller uninggha jeng qilishqa
yighilidu. 4 Shu küni Men hemme atlarni sarasimige
sélip, atliqlarni sarang qilip urimen; biraq Yehuda
jemetini közümde tutimen; ellerdiki herbir atni bolsa
korluq bilen uruwétimen. 5 Shuning bilen Yehudaning
yolbashchiliri könglide: «Yérusalémda turuwatqanlar
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
ularning Xudasi arqiliq manga küch bolidu» deydu. 6
Shu küni Men Yehudaning yolbashchilirini otunlar
arisidiki otdandek, önchiler arisidiki mesh'eldek
qilimen; ular etrapidiki barliq ellerni, yeni ong
we sol teripidikilerni yewétidu; Yérusalémdikiler
yene öz jayida, yeni Yérusalém shehiride turidighan
bolidu. 7 Perwerdigar awwal Yehudaning chédirlirini
qutquzidu; sewebi — Dawut jemetining shan-sheripi
hem Yérusalémda turuwatqanlarning shan-sheripi
Yehudaningkidin ulughlanmasliqi üchündur. 8 Shu
küni Perwerdigar Yérusalémda turuwatqanlarni
qoghdaydu; ularning arisidiki elengship qalghanlarmu
shu küni Dawuttek palwan bolidu; Dawut jemeti bolsa
Xudadek, yeni ularning aldidiki Perwerdigarning
Perishtisidek küchlük bolidu. 9 Shu küni emelge
ashuruliduki, Yérusalémgha jeng qilishqa kelgen
barliq ellerni halak qilishqa kirishimen. 10 We Men
Dawut jemeti we Yérusalémda turuwatqanlar üstige
shapaet yetküzgüchi we shapaet tiligüchi Rohni
quyimen; shuning bilen ular özliri sanjip öltürgen
Manga yene qaraydu; birsining tunji oghli üchün
matem tutup yigha-zar kötürgendek ular Uning
üchün yigha-zar kötüridu; yekke-yégane oghlidin
juda bolghuchining derd-elem tartqinidek ular uning
üchün derd-elem tartidu. 11 Shu küni Yérusalémda
ghayet zor yigha-zar kötürülidu, u Megiddo jilghisidiki
«Xadad-Rimmon»da kötürülgen yigha-zardek bolidu.
12 Zémin yigha-zar kötüridu; herbir aile ayrim
halda yigha-zar kötüridu. Dawut jemeti ayrim halda,
ularning ayalliri ayrim halda, Natan jemeti ayrim
halda, ularning ayalliri ayrim halda; 13 Lawiy jemeti
ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; Shimey
jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; 14
barliq tirik qalghan aililer, yeni herbir aile ayrim-
ayrim halda we ularning ayalliri ayrim halda yigha-
zar kötüridu.

13 Shu küni Dawut jemeti hem Yérusalémda
turuwatqanlar üchün gunahni we paskiniliqni
yuyidighan bir bulaq échilidu. 2 Shu küni shundaq
boliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, — Men mebudlarning namlirini
zémindin yoqitimenki, ular yene héch eslenmeydu;
we Men peyghemberlerni we paskina rohnimu
zémindin chiqirip yötkiwétimen. 3 Shundaq emelge
ashuruliduki, bireylen yenila peyghemberchilik qilip
bésharet bérey dése, uning özini tughqan ata-
anisi uninggha: «Sen hayat qalmaysen; chünki
Perwerdigarning namida yalghan gep qiliwatisen»
deydu; andin özini tughqan ata-anisi uni bésharet
bériwatqinidila sanjip öltüridu. 4 Shu küni shundaq
boliduki, peyghemberlerning herbiri özliri bésharet
bériwatqanda körgen körünüshtin xijil bolidu; ular
xeqni aldash üchün ikkinchi chupurluq chapanni
kiymeydu; 5 U: «Men peyghember emes, men peqet
tériqchimen; chünki yashliqimdin tartip tupraq
bilen tirikchilik qiliwatimen» — deydu. 6 Emdi
birsi uningdin: «Hey, emdi séning meydengdiki
bu zexmetler néme?» — dése, u: «Dostlirimning
öyide yarilinip qaldim» — dep jawab béridu.
7 Oyghan, i qilich, Méning padichimgha, yeni
Méning shérikim bolghan ademge qarshi chiq,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar; — Padichini uruwet, qoylar patiparaq
bolup tarqitiwétilidu; Men qolumni kichik péillarning
üstige chüshürüp turghuzimen. 8 Zéminda shundaq
emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar, — üchtin

ikki qismi qirilip ölidu; biraq üchtin bir qismi uningda
tirik qalidu. 9 Andin Men üchinchi qismini otqa
kirgüzimen, ularni kümüsh tawlighandek tawlaymen,
altun sinalghandek ularni sinaymen; ular Méning
namimni chaqirip nida qilidu we Men ulargha jawab
bérimen; Men: «Bu Méning xelqim» deymen; ular:
«Perwerdigar méning Xudayim» — deydu.

14 Mana, Perwerdigargha xas kün kélidu; [u küni]
arangdin mal-mülküng bulang-talang qilinip
bölüshüwélinidu. 2 Men barliq ellerni Yérusalémgha
jeng qilishqa yighimen; sheher ishghal qilinidu, öyler
bulang-talang qilinip, qiz-ayallar ayagh-asti qilinidu;
sheherning yérimi esirge chüshüp sürgün qilinidu;
tirik qalghan xelq sheherdin élip kétilmeydu. 3
Andin Perwerdigar chiqip shu eller bilen urushidu;
U Uning jeng qilghan künidikidek urushidu. 4
Uning putliri shu küni Yérusalémning sherqiy
teripining eng aldi bolghan Zeytun téghida turidu;
shuning bilen Zeytun téghi otturidin sherq we gherb
terepke yérilidu; zor yoghan bir jilgha peyda bolidu;
taghning yérimi shimal terepke, yérimi jenub terepke
yötkilidu. 5 We siler Méning taghlirimning del mushu
jilghisi bilen qachisiler; chünki taghlarning jilghisi
Azelgiche baridu; siler Yehuda padishahi Uzziyaning
künliride bolghan yer tewreshte qachqininglardek
qachisiler. Andin Perwerdigar Xudayim kélidu;
hemde Sen bilen barliq «muqeddes bolghuchilar»mu
kélidu! 6 Shu küni shundaq boliduki, nur
toxtap qalidu; parlaq yultuzlarmu qarangghuliship
kétidu; 7 Biraq u Perwerdigargha melum bolghan
alahide bir kün, ya kéche ya kündüz bolmaydu;
shundaq emelge ashuruliduki, kech kirgende,
alem yorutulidu. 8 Shu küni shundaq boliduki,
hayatliq suliri Yérusalémdin éqip chiqidu; ularning
yérimi sherqiy déngizgha, yérimi gherbiy déngizgha
qarap aqidu; yazda we qishta shundaq bolidu. 9
Perwerdigar pütkül yer yüzi üstide padishah bolidu;
shu küni peqet bir «Perwerdigar» bolidu, [yer
yüzide] birdinbir Uningla nami bolidu. 10 Gébadin
Yérusalémning jenubidiki Rimmon'ghiche bolghan
pütün zémin «Arabah»dek tüzlenglikke aylandurulidu;
Yérusalém bolsa «Binyamin derwazisi»din «Birinchi
derwaza»ghiche we yene «Burjek derwazisi»ghiche,
«Hananiyelning munari»din padishahning sharab
kölcheklirigiche yuqiri kötürülidu, lékin sheher
yenila öz jayida shu péti turidu; 11 Ademler
yene uningda turidu. «Halak permani» yene héch
chüshürülmeydu; Yérusalém xatirjemlikte turidu.
12 We Perwerdigar Yérusalémgha jeng qilghan
barliq ellerni urushqa ishletken waba shundaq
boliduki, ular öre bolsila göshliri chirip kétidu;
közliri chanaqlirida chirip kétidu; tilliri aghzida
chirip kétidu. 13 Shu küni shundaq boliduki,
ularning arisigha Perwerdigardin zor bir alaqzadilik
chüshidu; ular herbiri öz yéqinining qolini tutushidu,
herbirining qoli yéqinining qoligha qarshi kötürülidu.
14 Yehudamu Yérusalémda jeng qilidu; etrapidiki
barliq ellerning mal-mülükliri jem qilip yighilidu
— san-sanaqsiz altun-kümüsh we kiyim-kéchekler
bolidu. 15 At, qéchir, töge, éshek, shundaqla ularning
bargahlirida bolghan barliq mal-waranlar üstige
chüshken waba yuqiriqi wabagha oxshash bolidu. 16
Shundaq emelge ashuruliduki, Yérusalémgha jeng
qilishqa kelgen hemme ellerdin barliq tirik qalghanlar
her yili Yérusalémgha, padishahqa, yeni samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha ibadet
qilishqa we «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqidu.
17 Shundaq boliduki, yer yüzidiki qowm-jemetlerdin
padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigargha ibadetke chiqmighanlar
bolsa, emdi ularning üstige yamghur yaghmaydu.
18 Misir jemeti chiqip hazir bolmisa, ularghimu
yamghur bolmaydu; biraq Perwerdigar «kepiler
héyti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barliq eller
üstige chüshüridighan waba ularghimu chüshürülidu.
19 Bu Misirning jazasi, shundaqla «kepiler héyti»ni
tebrikleshke chiqmaydighan barliq ellerning jazasi
bolidu. 20 Shu küni atlarning qongghuraqliri üstige
«Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolsun!» dep
yézilidu; Perwerdigarning öyidiki barliq qacha-
quchilarmu qurban'gah aldidiki qachilargha oxshash
hésablinidu; 21 Yérusalémdiki we Yehudadiki
barliq qacha-quchilarmu Perwerdigargha atilip pak-
muqeddes bolidu; qurbanliq qilghuchilar kélip ularni
élip qurbanliq göshlirini pishuridu; shu küni samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
öyide «qanaanliq-sodiger» ikkinchi bolmaydu.

Malaki

1 Perwerdigardin Malakigha yüklen'gen wehiy, u
arqiliq Israilgha kelgen: — **2** — Men silerni
söyüp keldim — deydu Perwerdigar, — biraq siler:
«Sen bizni qandaqmu söyüp kelding?» — deysiler.
Esaw Yaqupqa aka bolghan emesmu? — deydu
Perwerdigar, — biraq Yaqupni söydüm, **3** Esawgha
nepretlendim; uning taghlirini chöl qildim, mirasini
chöl-bayawandiki chilbörilerge tapshurup berdim. **4**
Édom: «Biz weyran qilinduq, biraq biz xarabileshken
jaylarni qaytidin qurup chiqimiz» — dése, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — — Ular quridu, biraq Men örüymen;
xeqler ularni «Rezillikning zémini», «Perwerdigar
menggüge ghezeplinidighan el» dep ataydu. **5**
Silerning közliringlar buni körüp: «Perwerdigar Israil
chégrasining sirtida ulughlandi!» — deysiler. **6** —
Oghul atisini, qul igisini hörmetleydu; emdi Men
ata bolsam, hörmitim qéni? Ige bolsam, Mendin
bolghan eyminish qéni? — samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar silerge shundaq deydu,
i Méning namimni kemsitken kahinlar! Biraq
siler: «Biz néme qilip namingni kemsitiptuq?» —
deysiler. **7** Siler qurban'gahim üstige bulghan'ghan
ozuqni sunisiler; andin siler: «Biz néme qilip séni
bulghap qoyduq?» — deysiler; emeliyette siler:
«Perwerdigarning dastixinining tayini yoqtur» —
deysiler. **8** Kor malni qurbanliqqa sunsanglar,
bu qebihlik emesmu? Tokur yaki késel malni
qurbanliqqa sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Hazir
buni séning waliyinggha sunup baq; u sendin xursen
bolamdu? Sanga yüz-xatire qilamdu? — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **9** —
Emdi, qéni, siler Tengridin bizge shepqet körsetkeysen
dep ötünüp béqinglar; qolunglardin mushular
kelgendin kéyin, U silerdin herqandiqinglarni
qobul qilamdu? — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar. **10** — Aranglardin
derwazilarni étip qoyghudek birsi chiqmamdu?
Shundaq bolghanda siler qurban'gahimda bikardin-
bikar ot qalap yürmeyttinglar. Méning silerdin héch
xursenlikim yoq, — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, — we qolunglardin
héchqandaq «ashliq hediye»ni qobul qilmaymen. **11**
Kün chiqardin kün patargha Méning namim eller
arisida ulugh dep qarilidu; herbir jayda namimgha
xushbuy sélinidighan bolidu, pak bir «ashliq hediye»
sunulidu; chünki namim eller arisida ulugh dep
qarilidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **12** Biraq siler bolsanglar:
«Perwerdigarning dastixini bulghan'ghan, uning
méwisi, yeni ash-ozuqi nepretliktur» — dégininglarda,
siler uni haram qilisiler; **13** we siler: «Mana, némidégen
awarichilik!» deysiler we Manga qarap dimighinglarni
qaqisiler, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, — siler yarilan'ghan, tokur hem
késel mallarni élip kélisiler. Qurbanliq-hediyilerni
shu péti élip kélisiler; Men buni qolunglardin
qobul qilamdimen? — deydu Perwerdigar. **14**
Berheq, padisida qochqar turup, Rebke qilghan
qesimini ada qilish üchün bulghan'ghan nersini
qurbanliq qilidighan aldamchi lenetke qalidu;
chünki Men ulugh Padishahdurmen, namim eller
arisida hörmetlinidighan bolidu, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.

2 — Emdi, hey kahinlar, bu emr-perman silerge
chüshti: — **2** Siler anglimisanglar, namimgha shan-
sherep keltürüshke köngül qoymisanglar, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
— Men aranglargha lenetni chüshürüp ewetimen;
silerning beriketliringlarghimu lenet qilimen. Berheq,
Men alliqachan ulargha lenet oqudum, chünki
siler [sheripimge] köngül qoymidinglar. **3** Mana,
Men uruqliringlargha tenbih bérimen, silerning
yüzünglerge poq, héytinglardiki poqni sürimen;
birsi silerni shu poq bilen bille apirip tashlaydu.
4 Shuning bilen siler Méning silerge bu emrni
ewetkenlikimni bilisiler, meqset, Méning Lawiy bilen
tüzgen ehdemning saqliniwérishi üchündur, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.
5 — Méning uning bilen tüzgen ehdem hayatliq hem
aram-xatirjemlik élip kélidu; uni Mendin qorqsun dep
bularni uninggha berdim; u Mendin qorqup namim
aldida titrigenidi. **6** Aghzidin heqiqetning telim-
terbiyisi chüshmigen, lewliridin naheqliq tépilmighan;
u aramliq-xatirjemlik hem durusluqta Men bilen
bille mangghan, nurghun kishilerni qebihliktin
yandurghan. **7** Chünki kahinning lewliri ilim-bilimni
saqlishi kérek, xeqler uning aghzidin Tewrat-qanunini
izdishi lazim; chünki u samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning elchisidur. **8** —
Biraq siler yoldin chetnep kettinglar; siler nurghun
kishiler üchün Tewrat-qanunini putlikashanggha

aylanduruwettinglar; siler Lawiy bilen tüzülgen ehdini
buzghansiler — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, 9 — shunga Men silernimu pütün
xelq aldida nepretlik we peskesh qildim, chünki siler
yollirimni tutmighan, shundaqla Tewrat-qanunini ijra
qilghanda bir terepke yan basqan. 10 — Bizde bir ata bar
emesmu? Bizni Yaratquchi peqet birla Tengri emesmu?
Emdi némishqa herbirimiz öz qérindishimizgha
wapasizliq qilip, ata-bowilirimiz bilen tüzgen ehdisini
bulghaymiz? 11 Yehuda wapasizliq qildi, Israilda
hem Yérusalémda yirginchlik bir ish sadir qilindi;
chünki Yehuda Perwerdigar söygen muqeddes jayini
bulghap, yat bir ilahning qizini emrige aldi. 12 Undaq
qilghuchi, yeni azdurghuchi bolsun, azdurulghuchi
bolsun, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigargha «ashliq hediye»ni élip kelgüchi
bolsun, Perwerdigar ularni Yaqupning chédirliridin
üzüp tashlaydu. 13 Siler shuningdek shundaq
qilisilerki, qurban'gahni köz yashliri, yigha, ah-zarlar
bilen qaplaysiler — chünki U qurbanliq-hediyilerge
héch qarimaydighan boldi, uningdin héch razi bolmay
qolunglardin qobul qilmaydighan boldi. 14 Biraq siler:
«némishqa?» dep soraysiler. — Chünki Perwerdigar sen
we yashliqingda alghan ayaling otturisida guwahchi
bolghanidi; sen uninggha wapasizliq qilding, gerche
u séning hemrahing we sen ehde tüzgen ayaling
bolsimu. 15 Xuda [er-ayalni] bir qilghan emesmu?
Shundaqla, buninggha Rohini qaldurghan emesmu?
[Xuda] némishqa ularni bir qildi? Chünki U ulardin
ixlasmen perzent kütkenidi. Emdi herbiringlar öz qelb-
rohinglargha diqqet qilinglar, héchqaysisi yashliqta
alghan ayaligha wapasizliq qilmisun! 16 Chünki
Men talaq qilishqa öchturmen, deydu Israilning
Xudasi Perwerdigar, — shuningdek öz tonigha
zomburluq chaplashturuwalghuchigha öchmen, —
deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. — shunga qelb-rohinglargha diqqet
qilinglar, héchqaysinglar wapasizliq qilmanglar! 17 —
Siler sözliringlar bilen Perwerdigarning sewr-taqitini
qoymidinglar, andin siler: «Biz néme qilip Uning
sewr-taqitini qoymaptuq?» — deysiler. Sewr-taqitini
qoymighanliqinglar bolsa del: «Rezillik qilghuchi
Perwerdigarning neziride yaxshidur, U ulardin xursen
bolidu»; yaki «Adaletni yürgüzgüchi Xuda zadi
nedidur?» — dégininglerde bolmamdu!

3 — Mana emdi Men Öz elchimni ewetimen, u Méning
aldimda yol teyyarlaydu; siler izdigen Reb, yeni siler
xursenlik dep bilgen ehde Elchisi Öz ibadetxanisigha
tuyuqsiz kiridu; mana, U kéliwatidu, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 2 —
Biraq Uning kelgen künide kim chidiyalisun? U
körün'gende kim turalisun? Chünki U tawlighuchining
oti, kirchining aqartquch sholtisidek bolidu; 3 U
kümüshni tawlighuchi hem érighdighuchidek tawlap
olturidu; Lawiyning balilirini saplashturidu, ularni
altun-kümüshni tawlighandek tawlaydu; shuning
bilen ular Perwerdigargha heqqaniyliqta qilin'ghan
qurbanliq-hediyeni sunidu. 4 Andin Yehuda hem
Yérusalémning qurbanliq-hediyiliri Perwerdigargha
kona zamanlardikidek, ilgiriki waqitlardikidek shérin
bolidu. 5 Men hésab élishqa silerge yéqin kélimen;
Men séhirgerlerge, zinaxorlargha, yalghan qesem
ichküchilerge, medikarlarning heqqini tutuwélip
bozek qilghuchilargha, tul xotunlar hem yétim-
yésirlarni xarlighuchilargha, yat ademlerni öz
heqqidin ayriwetküchilerge, shuningdek Mendin
héch qorqmighanlargha tézdin eyibligüchi guwahchi
bolimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. 6 Chünki Menki Perwerdigar
özgermesturmen; shunga siler, i Yaqupning oghulliri,
tügeshmigensiler. 7 — Ata-bowiliringlarning
künliridin tartip siler belgilimilirimdin chetnep,
ularni héch tutmighansiler. Méning yénimgha
qaytip kélinglar, Men yéninglargha qaytimen, —
deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, — biraq siler: «Biz qandaqmu qaytip
kélimiz?» — deysiler. 8 Adem Xudaningkini
bulisa bolamdu? — Biraq Manga Méningkini bulap
keldinglar. Siler yene: «Biz qandaqsige Sanga
bulangchiliq qiliwatimiz» — deysiler. Siler «ondin bir»
ülüsh öshriliringlarni hem «kötürme hediyeler»ni
sun'ghininglarda shundaq qilisiler! 9 Siler éghir
bir lenetke qaldinglar, chünki Manga bulangchiliq
qiliwatisiler — siler bu pütkül «yat el» shundaq
qiliwatisiler! 10 Emdi öyümde ashliq bolush üchün
pütkül «ondin bir» ülüsh öshrini ambargha élip
kélinglar we shundaqla Méni sinap béqinglar,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Men asmanning dérizilirini chong
échip silerge patquzalmighudek bir beriketni töküp
béridighanliqimni körüp baqmamsiler? 11 Shundaq
bolghandila Men silerni dep yene yalmighuchini
eyibleymen, u topriqinglardiki méwilerni weyran
qilmaymen; silerning bagh-étizliringlardiki tal

üzümler waqitsiz tökülüp ketmeydu, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 12 —
Shuning bilen barliq eller silerni bextlik dep ataydu,
chünki yéringlar ademni huzurlanduridighan bir
zémin bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. 13 — Silerning sözliringlar
Manga qattiq tegdi, deydu Perwerdigar, — biraq
siler yene: «Biz sen bilen qarshilishidighan néme söz
qilduq?» — deysiler. 14 — Siler: «Xudaning xizmitide
bolush bihudiliktur» hem: «Uning tapshuruqini
ching tutushimiz we samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar aldida matem tutqan kishilerdek
yürüshimizning néme paydisi?» — deysiler, 15 hem
shuningdek: «Tekebburlarni bextlik dep ataymiz;
rezillik qilghuchilar ronaq tapidu; ular berheq Xudani
sinaydu, biraq qutulup kétidu» — deysiler. 16
Perwerdigardin eyminidighanlar [buni anglap] pat-pat
bir-biri bilen mungdashti; Perwerdigar uni nezirige
aldi, sözlirini anglidi. Shuning bilen Perwerdigarning
aldida Uningdin qorqup, Uning namini séghin'ghanlar
üchün esletme bolghan bir xatire kitab yézildi. 17
— Bu kishiler bolsa Özümning alahide göherimni
yighqan künide Méningki bolidu — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — we
Men xuddi adem öz xizmitide bolghan oghligha
ichini aghritqandek ulargha ichimni aghritimen. 18
Siler qaytip kélisiler we heqqaniylar bilen rezillerni,
Xudaning xizmitide bolghanlar bilen bolmighanlarni
perq ételeysiler.

4 — Chünki mana shu kün, xumdandek köydürgüchi
kün kélidu; herbir tekebburluq qilghuchi
hem herbir rezillik qilghuchi paxaldek bolidu;
shu kélidighan kün ularni köydüriwétidu, —
deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, — ulargha ne yiltiz ne shax
qaldurulmaydu. 2 Lékin namimdin eyminidighan
siler üchün, qanatlirida shipa-derman élip kélidighan,
heqqaniyliqni parlitidighan Quyash ornidin turidu;
siler talagha chiqip bordaq mozaylardek qiyghitip
oynaysiler; 3 siler rezillerni cheylep dessiwétisiler;
ular Men teyyarlighan künide tapininglar astida
kül bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. 4 — Men Horeb téghida pütkül
Israil üchün qulum Musagha buyrughan qanunni, yeni
belgilimiler hem hökümlerni yadinglarda tutunglar.
5 — Mana, Perwerdigarning ulugh hem dehshetlik
küni kélishtin awwal Men silerge Ilyas peyghemberni
ewetimen. 6 U atilarning könglini balilargha mayil,
balilarning könglini atilargha mayil qilidu; undaq
bolmighanda Men kélip yer yüzini qarghash bilen
uruwétimen.

NEW TESTAMENT

Eysa: — I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanliqini bilmeydu, — dédi. [Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bölüshüwaldi.

Luqa 23:34

Matta

1 Bu Ibrahimning oghli we Dawutning oghli bolghan
Eysa Mesihning nesebname kitabidur: — **2**
Ibrahimdin Ishaq töreldi, Ishaqtin Yaqup töreldi,
Yaqup Yehuda we uning aka-ukilirining atisi boldi;
3 Yehudadin Tamar arqiliq Perez we Zerah töreldi;
Perezdin Hezron töreldi, Hezrondin Ram töreldi, **4**
Ramdin Amminadab töreldi, Amminadabdin Nahshon
töreldi, Nahshondin Salmon töreldi, **5** Salmondin
Rahab arqiliq Boaz töreldi, Boazdin Rut arqiliq Obed
töreldi, Obedtin Yesse töreldi, **6** Yessedin Dawut
padishah töreldi. Dawuttin Uriyaning ayali arqiliq
Sulayman töreldi, **7** Sulaymandin Rehaboam töreldi,
Rehaboamdin Abiya töreldi, Abiyadin Asa töreldi, **8**
Asadin Yehoshafat töreldi, Yehoshafattin Yehoram
töreldi, Yehoramdin Uzziya töreldi, **9** Uzziyadin Yotam
töreldi, Yotamdin Ahaz töreldi, Ahazdin Hezekiya
töreldi, **10** Hezekiyadin Manasseh töreldi, Manassehdin
Amon töreldi, Amondin Yoshiya töreldi; **11** Babilgha
sürgün qilin'ghanda Yoshiyadin Yekoniyah we uning
aka-ukiliri töreldi. **12** Babilgha sürgün bolghandin
kéyin, Yekoniyahdin Shéaltiel töreldi, Shéaltieldin
Zerubbabel töreldi, **13** Zerubbabeldin Abihud töreldi,
Abihuddin Éliaqim töreldi, Éliaqimdin Azor töreldi, **14**
Azordin Zadok töreldi, Zadoktin Aqim töreldi, Aqimdin
Elihud töreldi, **15** Elihudtin Eliazar töreldi, Eliazardin
Mattan töreldi, Mattandin Yaqup töreldi, **16** Yaquptin
Meryemning éri bolghan Yüsüp töreldi; Meryem
arqiliq Mesih atalghan Eysa tughuldi. **17** Shundaq
bolup, Ibrahimdin Dawutqiche bolghan ariliqta jemiy
on töt ewlad bolghan; Dawuttin Babilgha sürgün
qilin'ghiche jemiy on töt ewlad bolghan; we Babilgha
sürgün qilinishtin Mesih kelgüche jemiy on töt ewlad
bolghan. **18** Eysa Mesihning dunyagha kélishi mundaq
boldi: — Uning anisi Meryem Yüsüpke yatliq bolushqa
wede qilin'ghanidi; lékin téxi nikah qilinmayla,
uning Muqeddes Rohtin hamilidar bolghanliqi melum
boldi. **19** Lékin uning [bolghusi] éri Yüsüp, durus
kishi bolup, uni jemiyet aldida xijaletke qaldurushni
xalimay, uningdin astirtin ajriship kétishni niyet
qildi. **20** Emma u mushu ishlarni oylap yürginide,
mana Perwerdigarning bir perishtisi uning chüshide
körünüp uninggha: — Ey Dawutning oghli Yüsüp,
ayaling Meryemni öz emringge élishtin qorqma;
chünki uningda bolghan hamile Muqeddes Rohtin
kelgen. **21** U bir oghul tughidu, sen uning ismini
Eysa dep qoyghin; chünki u öz xelqini gunahliridin
qutquzidu» — dédi. **22** Mana bularning hemmisi
Perwerdigarning peyghember arqiliq dégenlirining
emelge ashurulush üchün bolghan, démek: — **23** «Pak
qiz hamilidar bolup bir oghul tughidu; ular uning
ismini Immanuél (menisi «Xuda biz bilen bille») dep
ataydu». **24** Yüsüp oyghinip, Perwerdigarning shu
perishtisining dégini boyiche qilip, Meryemni emrige
aldi. **25** Lékin Meryem boshan'ghuche u uninggha
yéqinlashmidi. Bu Meryemning tunjisi idi; Yüsüp
uninggha Eysa dep isim qoydi.

2 Eysa Hérod padishah höküm sürgen künlerde
Yehudiye ölkisining Beyt-Lehem yézisida
dunyagha kelgendin kéyin, mana bezi danishmenler
meshriqtin Yérusalémgha yétip kélip, puqralardin:
2 Yehudiylarning [yéngidin] tughulghan padishahi
qeyerde? Chünki biz uning yultuzining
kötürülgenlikini körduq. Shunga, uninggha sejde
qilghili kelduq, — déyishti. **3** Buni anglighan Hérod
padishah, shuningdek pütkül Yérusalém xelqimu
alaqzadilikke chüshti. **4** U pütkül bash kahinlar we
xelqning Tewrat ustazlirini chaqirip, ulardin «Mesih
qeyerde tughulushi kérek?» — dep soridi. **5** Ular:
«Yehudiyediki Beyt-Lehem yézisida bolushi kérek, —
chünki peyghember arqiliq shundaq pütülgen: — **6** «I
Yehudiye zéminidiki Beyt-Lehem, Xelqing Yehudiye
yétekchilirining arisida eng kichiki bolmaydu; Chünki
sendin bir yétekchi chiqidu, U xelqim Israillarning
baqquchisi bolidu» — déyishti. **7** Buning bilen, Hérod
danishmelerni mexpiy chaqirtip, yultuzning qachan
peyda bolghanliqini sürüshtürüp biliwaldi. **8** Andin:
«Bérip balini sürüshte qilip tépinglar. Tapqan haman
qaytip manga xewer qilinglar, menmu uning aldigha
bérip sejde qilip kéley» — dep, ularni Beyt-Lehemge
yolgha saldi. **9** Danishmenler padishahning sözini
anglap yolgha chiqti; we mana, ular sherqte körgen
héliqi yultuz ularning aldida yol bashlap mangdi
we bala turghan yerge kélip toxtidi. **10** Ular héliqi
yultuzni körginidin intayin qattiq shadlinishti **11** hem
öyge kirip, balini anisi Meryem bilen körüp, yerge
yiqilip uninggha sejde qilishti. Andin, xezinilirini
échip, altun, mestiki, murmekki qatarliq sowghatlarni
sunushti. **12** Ulargha chüshide Hérodning yénigha
barmasliq toghrisidiki wehiy kelgenliki üchün, ular
bashqa yol bilen öz yurtigha qaytishti. **13** Ular yolgha
ketkendin kéyin, Perwerdigarning bir perishtisi
Yüsüpning chüshide körünüp: Ornungdin tur! Bala

we anisi ikkisini élip Misirgha qach. Men sanga
uqturghuche u yerde turghin. Chünki Hérod balini
yoqitishqa izdep kélidu — dédi. 14 Shuning bilen u
ornidin turup, shu kéchila bala we anisi ikkisini élip
Misirgha qarap yolgha chiqti. 15 U Hérod ölgüche
shu yerde turdi. Shundaq boldiki, Perwerdigarning
peyghember arqiliq aldin éytqan: «Oghlumni Misirdin
Men chaqirdim» dégen sözi emelge ashuruldi. 16
Hérod bolsa danishmenlerdin aldan'ghanliqini bilip,
qattiq ghezeplendi. U danishmenlerdin éniqlighan
waqitqa asasen, ademlerni ewetip Beyt-Lehem yézisi
we etrapidiki ikki yash we uningdin töwen yashtiki
oghul balilarning hemmisini öltürguzdi. 17 Shu
chaghda Yeremiya peyghember arqiliq éytilghan
munu söz emelge ashuruldi: — 18 «Ramah shehiride
bir sada, Achchiq yigha-zarning pighani anglinar,
Bu Rahilening baliliri üchün kötürgen ah-zarliri;
Balilirining yoq qiliwétilgini tüpeylidin, Tesellini
qobul qilmay pighan kötüridu». 19 Emdi Hérod
ölgendin kéyin, Xudaning bir perishtisi Misirda
turghan Yüsüpning chüshide körünüp uninggha: —
20 Ornungdin tur! Bala we anisini élip Israil zéminigha
qayt! Chünki balining jénini almaqchi bolghanlar
öldi, — dédi. 21 Buning bilen Yüsüp ornidin turup
bala we anisini élip Israil zéminigha qaytti. 22 U
Arxélausning atisi Hérod padishahning ornigha textke
olturup Yehudiye ölkisige hökümranliq qiliwatqinidin
xewer tépip, u yerge qaytishtin qorqti; we chüshide
uninggha bir wehiy kélip, Galiliye zéminigha bérip,
23 Nasaret dep atilidighan bir yézida olturaqlashti.
Shuning bilen peyghemberler arqiliq: «U Nasaretlik
dep atilidu» déyilgini emelge ashuruldi.

3 Shu chaghlarda, chömüldürgüchi Yehya
Yehudiyediki chöl-bayawan'gha kélip 2 kishilerge:
— Towa qilinglar! Chünki ersh padishaliqi yéqinliship
qaldi! — dep jakarlashqa bashlidi. 3 Chünki
[chömüldürgüchi Yehya] bolsa ilgiri Yeshaya
peyghember bésharitide körsetken kishining del özi
bolup: — «Bayawanda towlaydighan bir kishining:
Rebning yolini teyyarlanglar, Uning chighir yollirini
tüptüz qilinglar! — dégen awazi anglinidu». 4
Yehya [peyghember] töge yungidin qilin'ghan kiyim
kiygen, bélige kön tasma baghlighanidi. Yeydighini
bolsa chéketkiler bilen yawa here hesili idi. 5 Emdi
Yérusalém shehiri, pütün Yehudiye ölkisi we pütkül
Iordan derya wadisining etrapidiki kishiler uning
aldigha kéliship, 6 gunahlirini iqrar qilishti we uning
özlirini Iordan deryasida chömüldürüshini qobul
qilishti. 7 Lékin Perisiy we Saduqiy mezhipidikilerdin
köplirining uning chömüldürüshini qobul qilghili
kelgenlikini körginide u ularghа: — Ey yilanlarning
baliliri! Kim silerni [Xudaning] chüshüsh aldida
turghan ghezipidin qéchinglar dep agahlandurdi?! 8
Emdi towigha layiq méwini keltürünglar! 9 We öz
ichinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibrahimdur!» dep
xiyal qilip yürmenglar; chünki Men shuni silerge
éytip qoyayki, Xuda Ibrahimgha mushu tashlardinmu
perzentlerni apiride qilalaydu. 10 Palta alliqachan
derexlerning yiltizigha tenglep qoyuldi; yaxshi
méwe bermeydighan herqaysi derexler késilip otqa
tashlinidu. 11 Men derweqe silerni towa qilishinglar
üchün sugha chömüldürimen. Lékin mendin kéyin
kelgüchi zat mendin qudretliktur. Men hetta uning
keshini kötürüshkimu layiq emesmen; u silerni
Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldüridu. 12 Uning
sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini
[topa-samandin] teltöküs tazilaydu, sap bughdayni
ambargha yighidu, emma topa-samanni öchmes
otta köydürüwétidu, — dédi. 13 Shu waqitta, Eysa
Yehyadin chömüldürülüshni qobul qilish üchün
Galiliye ölkisidin Iordan deryasi boyigha, uning
yénigha keldi. 14 Biraq Yehya chömüldürüshke
unimay uni tosup: — Esli chömüldürülüshni men
sendin qobul qilishim kérek idi, biraq sen méning
aldimgha kepsen'ghu? — dédi. 15 Lékin Eysa uninggha
jawaben: — Hazirche shuninggha yol qoyghin; chünki
heqqaniyliqning barliq [teleplirini] emelge ashurush
üchün, shundaq qilishimizgha toghra kélidu, —
dédi. Shuning bilen, Yehya uninggha yol qoydi. 16
We Eysa chömüldürülüp bolupla, sudin chiqti; u
sudin chiqishi bilen mana, ershler uninggha échilip,
Xudaning Rohi kepter qiyapitide ershtin chüshüp,
üstige qonuwatqanliqini kördi. 17 We mana, ershtin
bir awaz: — «Bu Méning söyümlük oghlum, Men
uningdin toluq xursenmen!» — dep anglandi.

4 Andin Eysa Rohning yétekchilikide Iblisning sinaq-
azdurushlirigha yüzlinish üchün chöl-bayawan'gha
élip bérildi. 2 U qiriq kéche-kündüz roza tutqandin
kéyin, uning qorsiqi échip ketkenidi. 3 Emdi
azdurghuchi uning yénigha kélip uninggha: — Eger
sen rasttinla Xudaning Oghli bolsang, mushu tashlarni
nan'gha aylinishqa buyrughin! — dédi. 4 Lékin u
jawaben: — [Tewratta]: «Insan peqet nan bilenla
emes, belki Xudaning aghzidin chiqqan herbir

söz bilenmu yashaydu» dep pütülgen, — dédi. 5
Andin Iblis uni muqeddes sheherge élip bérip,
ibadetxanining eng égiz jayigha turghuzup uninggha:
6 — Xudaning Oghli bolsang, özüngni peske tashlap
baqqin! Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz perishtilirige
séning heqqingde emr qilidu»; we «putungning tashqa
urulup ketmesliki üchün, ular séni qollirida kötürüp
yüridu» dep pütülgen — dédi. 7 Eysa uninggha:
«Tewratta yene, «Perwerdigar Xudayingni sinighuchi
bolma!» depmu pütülgen — dédi. 8 Andin, Iblis
uni nahayiti égiz bir taghqa chiqirip, uninggha
dunyadiki barliq padishahliqlarni sherepliri bilen
körsitip: 9 Yerge yiqilip manga ibadet qilsang,
bularning hemmisini sanga bériwétimen, — dédi.
10 Andin Eysa uninggha: — Yoqal, Sheytan! Chünki
[Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingghila ibadet qil,
peqet Uningla ibadet-xizmitide bol!» dep pütülgen,
— dédi. 11 Buning bilen Iblis uni tashlap kétip qaldi,
we mana, perishtiler kélip uning xizmitide boldi. 12
Emdi [Eysa] Yehyaning tutqun qilin'ghanliqini anglap,
Galiliyege yol aldi. 13 U Nasaret yézisini tashlap,
Zebulun we Naftali rayonidiki [Galiliye] déngizi
boyidiki Kepernahum shehirige kélip orunlashti. 14
Shundaq qilip, Yeshaya peyghember arqiliq éytilghan
shu bésharet emelge ashuruldi, démek: — 15 «Zebulun
zémini we Naftali zémini, Iordan deryasining nériqi
teripidiki «déngiz yoli» boyida, «Yat ellerning makani»
bolghan Galiliyede, 16 Qarangghuluqta yashighan
xelq parlaq bir nurni kördi; Yeni ölüm kölenggisining
yurtida olturghuchilargha, Del ularning üstige nur
chüshti». 17 Shu waqittin bashlap, Eysa: «Towa
qilinglar! Chünki ersh padishahliqi yéqinliship qaldi!»
— dep jar qilishqa bashlidi. 18 [Bir küni], u Galiliye
déngizi boyida kétiwétip, ikki aka-uka, yeni Pétrus
depmu atilghan Simon isimlik bir kishini we uning
inisi Andiriyasni kördi. Ular béliqchi bolup, déngizgha
tor tashlawatatti; 19 u ularga: — Méning keynimdin
ménginglar — Men silerni adem tutquchi béliqchi
qilimen! — dédi. 20 Ular shuan béliq torlirini tashlap,
uninggha egiship mangdi. 21 U shu yerdin ötüp,
ikkinchi bir aka-ukini, yeni Zebediyning oghulliri
Yaqup we inisi Yuhannani kördi. Bu ikkisi kémide
atisi Zebediy bilen torlirini ongshawatatti. U ularnimu
chaqirdi. 22 Ular derhal kémini atisi bilen qaldurup
uninggha egiship mangdi. 23 We Eysa Galiliyening
hemme yérini kézip, ularning sinagoglirida telim
bérip, Xudaning padishahliqining xush xewirini
jakarlaytti, xelq arisida herxil késellerni we ajiz-
méyiplarni saqaytti. 24 U toghruluq xewer pütkül
Suriye ölkisige tarqaldi; u yerdiki xalayiq herxil
bimarlarni, yeni hertürlük késeller we aghriq-
silaqlarni hemde jin chaplashqanlarni, tutqaqliq we
palech késilige giriptar bolghanlarni uning aldigha élip
kélishti; we u ularni saqaytti. 25 Galiliye, «on sheher»
rayoni, Yérusalém, Yehudiye we Iordan deryasining
u qétidin kelgen top-top ademler uninggha egiship
mangdi.

5 Mushu top-top ademlerni körüp u bir taghqa
chiqti; u u yerde olturghinida, muxlisliri uning
yénigha keldi. 2 U aghzini échip ularga telim
bérishke bashlidi: — 3 Mubarek, rohta namrat
bolghanlar! Chünki ersh padishahliqi ularga
tewedur. 4 Mubarek, pighan chekkenler! Chünki
ular teselli tapidu. 5 Mubarek, yawash-möminler!
Chünki ular yer yüzige mirasxordur. 6 Mubarek,
heqqaniyliqqa ach we teshnalar! Chünki ular toluq
toyunidu. 7 Mubarek, rehimdillar! Chünki ular
rehim köridu. 8 Mubarek, qelbi pak bolghanlar!
Chünki ular Xudani köridu. 9 Mubarek, tinchliq
terepdarliri! Chünki ular Xudaning perzentliri dep
atilidu. 10 Mubarek, heqqaniyliq yolida ziyankeshlikke
uchrighanlar! Chünki ersh padishahliqi ularga
tewedur. 11 Mubarek, men üchün bashqilarning
haqaret, ziyankeshlik we hertürlük töhmitige
uchrisanglar; 12 shad-xuram bolup yayranglar! Chünki
ershlerde katta in'am siler üchün saqlanmaqta;
chünki silerdin ilgiriki peyghemberlergimu ular
mushundaq ziyankeshliklerni qilghan. 13 Siler yer
yüzidiki tuzdursiler. Halbuki, eger tuz öz temini
yoqatsa, uninggha qaytidin tuz temini qandaqmu
kirgüzgili bolidu? U chaghda, u héchnémige
yarimas bolup, tashlinip kishilerning ayighi astida
dessilishtin bashqa héch ishqa yarimaydu. 14 Siler
dunyaning nuridursiler. Tagh üstige sélin'ghan
sheher yoshurunalmaydu. 15 Héchkim chiraghni
yéqip qoyup, üstige séwetni kömtürüp qoymas,
belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen,
u öy ichidiki hemme ademlerge yoruqluq béridu.
16 Shu teriqide, siler nurunglarni insanlar aldida
shundaq chaqnitinglarki, ular yaxshi emelliringlarni
körüp, ershtiki atanglarni ulughlisun. 17 Méni Tewrat
qanunini yaki peyghemberlerning yazghanlirini bikar
qilghili keldi, dep oylap qalmanglar. Men ularni bikar
qilghili emes, belki emelge ashurghili keldim. 18

Chünki men silerge shuni berheq éytip qoyayki,
asman-zémin yoqimighuche, uningda pütülgenler
emelge ashurulmighuche Tewrattiki «yod» bir
herp, hetta birer chékitmu bikar qilinmaydu.
19 Shu sewebtin, Tewrat qanunining eqidilirige,
hetta uning eng kichikliridin birini bikar qilip,
we bashqilargha shundaq qilishni ögitidighan
herkim ersh padishahliqida eng kichik hésablinidu.
Emma eksiche, Tewrat qanuni eqidilirige emel
qilghanlar we bashqilargha shundaq qilishni
ögetküchiler bolsa ersh padishahliqida ulugh
hésablinidu. 20 Chünki men silerge shuni éytip
qoyayki, heqqaniyliqinglar Tewrat ustazliri we
Perisiylerningkidin ashmisa, ersh padishahliqigha
héchqachan kirelmeysiler. 21 Burunqilargha «Qatilliq
qilma, qatilliq qilghan herqandaq adem soraqqa
tartilidu» dep buyrulghanliqini anglighansiler. 22
Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, öz
qérindishigha bikardin-bikar achchiqlan'ghanlarning
herbirimu soraqqa tartilidu. Öz qérindishini
«exmeq» dep tillighan herkim aliy kéngeshmide
soraqqa tartilidu; emma qérindashlirini «telwe» dep
haqaretligen herkim dozaxning otigha layiq bolidu.
(Geenna g1067) 23 Shuning üchün, sen qurban'gah aldigha
kélip [Xudagha] hediye atimaqchi bolghiningda,
qérindishingning séningdin aghrin'ghan yéri barliqi
yadinggha kelse, 24 hediyengni qurban'gah aldigha
qoyup turup, awwal qérindishing bilen yarishiwal,
andin kélip hediyengni ata. 25 Eger üstüngdin dewa
qilmaqchi bolghan birsi bolsa, uning bilen birge
yolda bolghiningda uning bilen tézdin yariship,
dost bolghin. Bolmisa, u séni soraqchigha, soraqchi
bolsa gundipaygha tapshuridu, sen zindan'gha
solitiwétilisen. 26 Men sanga shuni berheq éytip
qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir tiyininimu
qoymay tölimigüche, shu yerdin chiqalmaysen.
27 Siler «Zina qilmanglar» dep buyrulghanliqini
anglighansiler. 28 Biraq men özüm shuni silerge
éytip qoyayki, birer ayalgha shehwaniy niyet bilen
qarighan kishi könglide u ayal bilen alliqachan
zina qilghan bolidu. 29 Eger emdi ong közüng
séni gunahqa azdursa, uni oyup tashliwet. Chünki
pütün bediningning dozaxqa tashlan'ghinidin köre,
bediningdiki bir ezaying yoq qilin'ghini köp ewzel.
(Geenna g1067) 30 Eger ong qolung séni gunahqa azdursa,
uni késip tashliwet. Chünki pütün bediningning
dozaxqa tashlan'ghinidin köre, bediningdiki bir
ezaying yoq qilin'ghini köp ewzel. (Geenna g1067) 31
Yene: — «Kimdikim ayalini talaq qilsa, uninggha
talaq xétini bersun» depmu buyrulghan. 32 Biraq
men özüm shuni silerge éytip qoyayki, kimdikim öz
ayalining buzuqluq qilmishidin bashqa [herqandaq
ishni bahane qilip] uni talaq qilsa, emdi uni zinagha
tutup bergen bolidu; talaq qilin'ghan ayalni emrige
alghan kishimu zina qilghan bolidu. 33 Siler yene
burunqilargha «Qesimingdin yanma, Perwerdigargha
qilghan qesimingge emel qil» dep buyrulghanliqini
anglighansiler. 34 Biraq men özüm shuni silerge
éytip qoyayki, qet'iy qesem qilmanglar; ershni
tilgha élip qesem qilmanglar, chünki ersh Xudaning
textidur; 35 yaki yerni tilgha élip qesem qilmanglar,
chünki yer yüzi Xudaning textiperidur. Yérusalémni
tilgha élipmu qesem qilmanglar, chünki u yer ulugh
padishahning shehiridur. 36 Hetta öz béshinglarni
tilgha élipmu qesem qilmanglar, chünki silerning
chéchinglarning bir télinimu aq yaki qara rengge
özgertish qolunglardin kelmeydu. 37 Peqet dégininglar
«Bolidu», «bolidu», yaki «Yaq, yaq, bolmaydu» bolsun.
Buningdin ziyadisi rezil bolghuchidin kélidu. 38
Siler «Közge köz, chishqa chish» dep buyrulghinini
anglighansiler. 39 Biraq men özüm shuni silerge
éytip qoyayki, eski bilen teng bolmanglar. Kimdekim
ong mengzingge ursa, sol mengzingnimu tutup
ber; 40 we birsi üstüngdin dewa qilip, könglikingni
almaqchi bolsa, chapiningnimu ber. 41 Birsi sanga
[yük-taqini yüdküzüp] ming qedem yol yürüshke
zorlisa, uning bilen ikki ming qedem mang. 42 Birsi
sendin tilise, uninggha ber. Birsi sendin ötne-yérim
qilmaqchi bolsa, uninggha boynungni tolghima. 43
Siler «Qoshnangni söygin, düshminingge nepretlen»
dep éytilghanni anglighan. 44 Biraq men özüm
shuni silerge éytip qoyayki, silerge düshmenlik
bolghanlargha méhir-muhebbet körsitinglar, silerdin
nepretlen'genlerge yaxshiliq qilinglar, silerge
ziyankeshlik qilghanlargha dua qilinglar. 45 Shundaq
qilghanda, ershtiki Atanglarning perzentliridin
bolisiler. Chünki U quyashining nurini yaxshilarghimu
we yamanlarghimu chüshüridu, yamghurnimu
heqqaniylarghimu, heqqaniyetsizlergimu yaghduridu.
46 Eger siler özünglargha muhebbet körsetkenlergila
méhir-muhebbet körsetsenglar, buning qandaqmu
in'amgha érishküchiliki bolsun? Hetta bajgirlarmu
shundaq qiliwatmamdu? 47 Eger siler peqet
qérindashliringlar bilenla salam-sehet qilishsanglar,

buning néme peziliti bar? Hetta yat elliklermu
shundaq qilidighu! 48 Shunga, ershtiki Atanglar
mukemmel bolghinidek, silermu mukemmel
bolunglar.

6 Hézi bolunglarki, xeyr-saxawetlik ishliringlarni
bashqilarning aldida köz-köz qilmanglar.
Bundaq qilsanglar, ershtiki Atanglarning in'amigha
érishelmeysiler. 2 Shunga xeyr-saxawet qilghiningda,
dawrang salma. Saxtipezlerla sinagoglarda we
kochilarda ademlerning maxtishigha érishish üchün
shundaq qilidu. Men silerge shuni berheq éytip
qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. 3
Lékin sen, xeyr-saxawet qilghiningda ong qolungning
néme qiliwatqinini sol qolung bilmisun. 4 Shuning
bilen xeyr-saxawiting yoshurun bolidu we yoshurun
ishlarni körgüchi Atang sanga buni qayturidu.
5 Dua qilghan waqtingda, saxtipezlerdek bolma;
chünki ular bashqilargha köz-köz qilish üchün
sinagoglar yaki töt kocha éghizida turuwélip dua
qilishqa amraqtur. Men silerge shuni berheq éytip
qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. 6
Lékin sen bolsang, dua qilghan waqtingda, ichkiri
öyge kirip, ishikni yépip, yoshurun turghuchi
Atanggha dua qilinglar; we yoshurun körgüchi Atang
buni sanga qayturidu. 7 Dua-tilawet qilghanda,
[butperes] yat elliklerdikidek quruq geplerni
tekrarlawermenglar. Chünki ular dégenlirimiz köp
bolsa [Xuda] tiliginimizni choqum ijabet qilidu,
dep oylaydu. 8 Shunga, siler ularni dorimanglar.
Chünki Atanglar silerning éhtiyajinglarni siler
tilimestin burunla bilidu. 9 Shuning üchün, mundaq
dua qilinglar: — «I asmanlarda turghuchi Atimiz,
Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay.
10 Padishahliqing kelgey, Iradeng ershte ada
qilin'ghandek yer yüzidimu ada qilin'ghay. 11
Bügünki nénimizni bügün bizge bergeysen. 12
Bizge qerzdar bolghanlarni kechürginimizdek,
Senmu qerzlirimizni kechürgeysen. 13 Bizni
azdurulushlargha uchratquzmighaysen, Belki bizni
rezil bolghuchidin qutuldurghaysen». 14 Chünki siler
bashqilarning gunah-sewenliklirini kechürsenglar,
ershtiki Atanglarmu silerni kechüridu. 15 Biraq
bashqilarning gunah-sewenliklirini kechürmisengler,
ershtiki Atanglarmu gunah-sewenliklirinlarni
kechürmeydu. 16 Roza tutqan waqtinglarda,
saxtipezlerdek tatirangghu qiyapetke kiriwalmanglar.
Ular roza tutqinini köz-köz qilish üchün chiraylirini
solghun qiyapette körsitidu. Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha
érishken bolidu. 17 Emdi sen, roza tutqiningda,
chachliringni maylap, yüzüngni yuyup yür. 18 Shu
chaghda, roza tutqining insanlargha emes, belki
peqet yoshurun turghuchi Atangghila körünidu; we
yoshurun körgüchi Atang uni sanga qayturidu. 19
Yer yüzide özünglargha bayliqlarni toplimanglar.
Chünki bu yerde ya küye yep kétidu, ya dat basidu
yaki oghrilar tam téship oghrilap kétidu. 20 Eksiche,
ershte özünglargha bayliqlar toplanglar. U yerde
küye yémeydu, dat basmaydu, oghrimu tam téship
oghrilimaydu. 21 Chünki bayliqing qeyerde bolsa,
qelbingmu shu yerde bolidu. 22 Tenning chirighi
közdur. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün
wujudung yorutulidu. 23 Lékin eger közüng yaman
bolsa pütün wujudung qarangghu bolidu. Eger
wujudungdiki «yoruqluq» emeliyette qarangghuluq
bolsa, u qarangghuluq némidégen qorqunchluq-
he! 24 Héchkim [birla waqitta] ikki xojayinning
qulluqida bolmaydu. Chünki u yaki buni yaman
körüp, uni yaxshi köridu; yaki buninggha baghlinip,
uninggha étibarsiz qaraydu. [shuninggha oxshash],
silerning hem Xudaning, hem mal-dunyaning
qulluqida bolushunglar mumkin emes. 25 Shunga men
silerge shuni éytip qoyayki, hayatinglargha kéreklik
yémek-ichmek yaki uchanglargha kiyidighan kiyim-
kéchekning ghémini qilmanglar. Hayatliq ozuqtin, ten
kiyim-kéchektin eziz emesmu? 26 Asmandiki ucharqanatlargha qaranglar! Ular térimaydu, ormaydu,
ambarlargha yighmaydu, lékin ershtiki Atanglar
ularnimu ozuqlanduridu. Siler ashu qushlardin köp
eziz emesmu? 27 Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu
bilen ömrünglarni birer saet uzartalaysiler? 28
Silerning kiyim-kéchekning ghémini qilishinglarning
néme hajiti?! Daladiki néluperlerning qandaq
ösidighanliqigha qarap béqinglar! Ular emgekmu
qilmaydu, chaq égirmeydu; 29 lékin silerge shuni
éytayki, hetta Sulayman toluq shan-sherepte
turghandimu uning kiyinishi niluperlerning bir
gülichilikmu yoq idi. 30 Emdi Xuda daladiki bügün
échilsa, etisi qurup ochaqqa sélinidighan ashu gül-
giyahlarni shunche bézigen yerde, silerni téximu
kiyindürmesmu, ey ishenchi ajizlar! 31 Shunga «néme
yeymiz», «néme ichimiz», «néme kiyimiz?» dep ghem
qilmanglar. 32 Chünki yat eldikiler mana shundaq
hemme nersige intilidu, emma ershtiki Atanglar

silerning bu hemme nersilerge mohtajliqinglarni bilidu; 33 shundaq iken, hemmidin awwal Xudaning padishahliqi we heqqaniyliqigha intilinglar. U chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup nésip bolidu. 34 Shuning üchün, etining ghémini qilmanglar. Etining ghémi etige qalsun. Her künning derdi shu kün'ge tushluq bolidu.

7 Bashqilarning üstidin höküm qilip yürmenglar. Shundaqta [Xudaning] hökümige uchrimaysiler. 2 Chünki siler bashqilar üstidin qandaq baha bilen höküm qilsanglar, [Xudamu] silerning üstünglardin shundaq baha bilen höküm chiqiridu. Siler bashqilarni qandaq ölchem bilen ölchisenglar, [Xudamu] silerni shundaq ölchem bilen ölcheydu. 3 Emdi néme üchün buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki limni bayqiyalmaysen?! 4 Sen qandaqmu buradiringgha: «Qéni, közüngdiki qilni éliwétey!» déyeleysen? Chünki mana, özüngning közide lim turidu!? 5 Ey saxtipez! Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin éniq körüp, buradiringning közidiki qilni éliwételeysen. 6 Muqeddes nersini itlargha bermenglar, yaki ünche-merwayitliringlarni tongguzlarning aldigha tashlap qoymanglar. Bolmisa, ular bularni putlirida dessep, andin burulup silerni talaydu. 7 Tilenglar, silerge ata qilinidu; izdenglar, tapisiler; ishikni chékinglar, échilidu. 8 Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu; izdigüchi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge ishik échilidu. 9 Aranglarda öz oghli nan telep qilsa, uninggha tash béridighanlar barmu?! 10 Yaki béliq telep qilsa, yilan béridighanlar barmu? 11 Emdi siler rezil turupmu öz perzentliringlargha yaxshi iltipatlarni bérishni bilgen yerde, ershtiki Atanglar Özidin tiligenlerge yaxshi nersilerni téximu iltipat qilmasmu? 12 Shunga her ishta bashqilarning özünglargha qandaq muamile qilishini ümid qilsanglar, silermu ularghа shundaq muamile qilinglar; chünki Tewrat qanuni we peyghemberlerning telimatliri mana shudur. 13 Tar derwazidin kiringlar. Chünki kishini halaketke élip baridighan derwaza keng bolup, yoli kengtasha we daghdamdur, we uningdin kiridighanlar köptur. 14 Biraq hayatliqqa élip baridighan derwaza tar, yoli qistang bolup, uni tapalaydighanlarmu az. 15 Aldinglargha qoy térisige oriniwélip kelgen, ichi yirtquch chilböridek bolghan saxta peyghemberlerdin hoshyar bolunglar. 16 Siler ularni méwiliridin tonuwalalaysiler. Tikendin üzümler, qamghaqtin enjürler alghili bolamdu? 17 Shuninggha oxshash, her yaxshi derex yaxshi méwe béridu, por derex nachar méwe béridu. 18 Yaxshi derex nachar méwe bermeydu, por derex yaxshi méwe bermeydu. 19 Yaxshi méwe bermeydighan herbir derex késilip otqa tashlinidu. 20 Shuningdek, mushundaq kishilerni méwiliridin tonuwalalaysiler. 21 Manga «Rebbim, Rebbim» dégenlerning hemmisila ersh padishahliqigha kirelmeydu, belki ershte turghuchi Atamning iradisini ada qilghanlarla kireleydu. 22 Shu künide nurghun kishiler manga: «Rebbim, Rebbim, biz séning naming bilen wehiy-bésharetlerni yetküzduq, séning naming bilen jinlarni qoghliduq we naming bilen nurghun möjizilerni körsettuq» deydu. 23 Halbuki, u chaghda men ularghа: «Silerni ezeldin tonumaymen. Közümdin yoqilinglar, ey itaetsizler!» dep élan qilimen. 24 Emdi herbiri bu sözlirimni anglap emel qilghan bolsa, u öz öyini qoram tash üstige salghan pem-parasetlik kishige oxshaydu. 25 Yamghur yighip, kelkün kélip, boran chiqip soqsimu, u öy örülmidi; chünki uning uli qoram tashning üstige sélin'ghan. 26 Biraq sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan herbiri öyini qumning üstige qurghan exmeqke oxshaydu. 27 Yamghur yaghqanda, kelkün kelgende, boran chiqqanda shu öy örülüp ketti; uning örülüshi intayin dehshetlik boldi! 28 We shundaq boldiki, Eysa bu sözlirini axirlashturghandin kéyin, bu top-top xalayiq uning telimlirige heyranuhes bolushti. 29 Chünki uning telimliri Tewrat ustazlirining kige oxshimaytti, belki tolimu nopuzluq idi.

8 U taghdin chüshkende, top-top kishiler uninggha egiship mangdi. 2 We mana, maxaw késili bar bolghan bir kishi uning aldigha kélip, béshini yerge urup tizlinip: — Teqsir, eger xalisingiz, méni késilimdin pak qilalaysiz! — dédi. 3 Eysa uninggha qolini tegküzüp turup: — Xalaymen, pak bolghin! — déwidi, bu ademning maxaw késili shuan pak bolup saqaydi. 4 Eysa uninggha: — Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérip kahin'gha özüngni körsitip, ularda bir guwahliq bolush üchün, Musa bu ishta emr qilghan hediye-qurbanliqni sun'ghin, — dédi. 5 U Kepernahum shehirige barghanda, [rimliq] bir yüzbéshi uning aldigha kélip, uningdin yélinip: 6 — Teqsir, chakirim palech bolup qélip, bek azablinip öyde yatidu, — dédi. 7 Men bérip uni saqaytip qoyay, — dédi Eysa. 8 Yüzbéshi jawaben: — Teqsir, torusumning astigha kirishingizge layiq emesmen. Peqet bir éghizla söz

qilip qoysingiz, chakirim saqiyip kétidu. 9 Chünki
menmu bashqa birsining hoquqi astidiki ademmen,
méning qol astimda leshkerlirim bar. Birige bar désem
baridu, birige kel désem, kélidu. Qulumgha bu ishni
qil désem, u shu ishni qilidu, — dédi. 10 Eysa bu
geplerni anglap, heyran boldi. Özi bille kelgenlerge:
— Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bundaq
ishenchni hetta Israillar arisidimu tapalmighanidim.
11 Silerge shuni éytayki, nurghun kishiler künchiqish
we künpétishtin kélip, ersh padishahliqida Ibrahim,
Ishaq we Yaquplar bilen bir dastixanda olturidu.
12 Lékin bu padishahliqning öz perzentliri bolsa,
sirtta qarangghuluqqa tashlinip, u yerde yigha-zarlar
kötüridu, chishlirini ghuchurlitidu, — dédi. 13 Andin,
Eysa yüzbéshigha: — Öyüngge qayt, ishen'giningdek
sen üchün shundaq qilinidu, dédi. Héliqi chakarning
késili shu peytte saqaytildi. 14 Eysa Pétrusning öyige
barghanda, Pétrusning qéynanisining qizip orun tutup
yétip qalghinini kördi. 15 U uning qolini tutiwidi,
uning qizitmisi yandi. [Ayal] derhal ornidin turup,
Eysani kütüshke bashlidi. 16 Kech kirgende, kishiler
jin chaplashqan nurghun ademlerni uning aldigha
élip kélishti. U bir éghiz söz bilenla jinlarni heydiwetti
we barliq késellerni saqaytti. 17 Buning bilen, Yeshaya
peyghember arqiliq yetküzülgen: «U özi aghriq-
silaqlirimizni kötürdi, késellirimizni üstige aldi» dégen
söz emelge ashuruldi. 18 Eysa özini oriwalghan top-
top kishilerni körüp, [muxlislirigha] déngizning u
qétigha ötüp kétishni emr qildi. 19 Shu chaghda,
Tewrat ustazliridin biri kélip, uninggha: — Ustaz, sen
qeyerge barsang, menmu sanga egiship shu yerge
barimen, — dédi. 20 Eysa uninggha: — Tülkilerning
öngkürliri, asmandiki qushlarning uwiliri bar; biraq
Insan'oghlining béshini qoyghudek yérimu yoq, —
dédi. 21 Muxlisliridin yene biri uninggha: — Reb,
méning awwal bérip atamni yerlikke qoyushumgha
ijazet bergeysen, — dédi. 22 Biraq Eysa uninggha: —
Manga egeshkin, we ölükler öz ölüklirini yerlikke
qoysun, — dédi. 23 U kémige chüshti, muxlislirimu
chüshüp bille mangdi. 24 We mana, déngiz üstide
qattiq boran chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar
kémidin halqip kémini gherq qiliwétey dep qaldi.
Lékin u uxlawatatti. 25 Muxlislar kélip uni oyghitip:
— I ustaz, bizni qutuldurghaysen! Biz halaket aldida
turimiz — dédi. 26 — Némishqa qorqisiler, i ishenchi
ajizlar! — dédi u we ornidin turup, boran-chapqun'gha
we déngizgha tenbih bériwidi, hemmisi birdinla
tinchidi. 27 Muxlislar intayin heyran bolup, bir-
birige: — Bu zadi qandaq ademdu? Hetta boran-
chapqunlar we déngizmu uninggha boysunidiken-
he! — dep kétishti. 28 Eysa déngizning u qétidiki
Gadaraliqlarning yurtigha barghinida, jin chaplashqan
ikki kishi görliridin chiqip uninggha aldigha keldi. Ular
shunche wehshiy idiki, héchkim bu yerdin ötüshke
jür'et qilalmaytti. 29 Uni körgende ular: — I Xudaning
Oghli, séning biz bilen néme karing! Sen waqit-saiti
kelmeyla bizni qiynighili keldingmu? — dep towlidi.
30 Shu yerdin xéli yiraqta chong bir top tongguz padisi
otlap yüretti. 31 Jinlar emdi uninggha: — Eger sen bizni
qoghliwetmekchi bolsang, bizni tongguz padisi ichige
kirgüzüwetkeysen, — dep yalwurushti. 32 U ularghа:
— Chiqinglar! — déwidi, jinlar chiqip, tongguzlarning
ténige kiriwaldi. Mana, pütkül tongguz padisi tik
yardin étilip chüshüp, sularda gherq boldi. 33 Lékin
tongguz baqquchilar beder qéchip, sheherge kirip,
bu ishning bash-axirini, jümlidin jin chaplashqan
kishilerning kechürmishlirini xalayiqqa éytip bérishti.
34 We mana, pütün sheherdikiler Eysa bilen körüshkili
chiqti. Ular uni körgende, uning özlirining shu
rayonidin ayrilip kétishini ötündi.

9 Shuning bilen u kémige chüshüp déngizdin ötüp,
özi turghan sheherge qaytip keldi. 2 We mana,
kishiler zembilge yatquzulghan bir palechni uning
aldigha élip keldi. Eysa ularning ishenchini körüp
héliqi palechke: — Oghlum, yüreklik bol, gunahliring
kechürüm qilindi, — dédi. 3 Andin mana, Tewrat
ustazliridin beziliri könglide: «Bu adem kupurluq
qiliwatidu!» dep oylidi. 4 Ularning könglide néme
oylawatqanliqini bilgen Eysa ularghа: — Néme üchün
könglünglarda rezil oylarda bolisiler? 5 «Gunahliring
kechürüm qilindi» déyish asanmu yaki «Ornungdin
tur, mang!» déyishmu? — dédi we yene ularghа: —
6 Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide
gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige ikenlikini
bilishinglar üchün, — u palech késelge: — Ornungdin
tur, orun-körpengni yighishturup öyüngge qayt, —
dédi. 7 Héliqi adem ornidin turup öyige qaytti. 8
Buni körgen top-top ademler qorqushup, insanlargha
bundaq hoquqni bergen Xudani ulughlashti. 9 Eysa
u yerdin chiqip aldigha kétiwétip, baj yighidighan
orunda olturghan, Matta isimlik bir [bajgirni] kördi.
U uninggha: — Manga egeshkin! — dédi. We
Matta ornidin turup, uninggha egeshti. 10 We
shundaq boldiki, Eysa [Mattaning] öyide méhman

bolup dastixanda olturghanda, nurghun bajgirlar
we gunahkarlarmu kirip, Eysa we uning muxlisliri
bilen hemdastixan boldi. 11 Buni körgen Perisiyler
uning muxlislirigha: — Ustazinglar némishqa bajgir
we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip
olturidu?! — dédi. 12 Bu gepni anglighan Eysa:
— Saghlam ademler emes, belki bimarlar téwipqa
mohtajdur. 13 Siler bérip [muqeddes yazmilardiki]:
«Izdeydighinim qurbanliqlar emes, belki rehim-
shepqet» déyilgen shu sözning menisini öginingler;
chünki men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni
chaqirghili keldim, dédi. 14 Shu waqitlarda, Yehya
[peyghemberning] muxlisliri Eysaning yénigha kélip
uninggha: — Némishqa biz we Perisiyler pat-pat roza
tutimiz, lékin sizning muxlisliringiz tutmaydu? — dep
sorashti. 15 Eysa jawaben: — Toyi boluwatqan yigit téxi
toyda hemdastixan oltughan chaghda, toy méhmanliri
haza tutup oltursa qandaq bolidu!? Emma shu künler
kéliduki, yigit ulardin élip kétilidu, ular shu künde
roza tutidu. 16 Héchkim kona könglekke yéngi rexttin
yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship],
kiyimni tartip yirtiwétidu. Netijide, yirtiq téximu
yoghinap kétidu. 17 Shuningdek, héchkim yéngi
sharabni kona tulumlargha qachilimaydu. Eger undaq
qilsa, [sharabning échishi bilen] tulumlar yérilip
kétidu-de, sharabmu tökülüp kétidu hem tulumlarmu
kardin chiqidu. Shuning üchün kishiler yéngi sharabni
yéngi tulumlargha qachilaydu; shundaq qilghanda, her
ikkilisi saqlinip qalidu. 18 U [Yehyaning muxlislirigha]
bu sözlerni qiliwatqan waqtida, mana bir hökümdar
kélip, uning aldigha bash urup: — Méning qizim
hazirla ölüp ketti; emma siz bérip uninggha qolingizni
tegküzüp qoysingiz, u tirilidu, dédi. 19 Eysa ornidin
turup, muxlisliri bilen bille uning keynidin mangdi.
20 We mana, yolda xun tewresh késilige giriptar
bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal Eysaning
arqisidin kélip, uning tonining péshini silidi. 21
Chünki u ichide «Uning tonini silisamla, choqum
saqiyip kétimen» dep oylighanidi. 22 Emma Eysa
keynige burulup, uni körüp: — Qizim, yüreklik bol,
ishenching séni saqaytti! dédi. Shuning bilen u ayal
shu saette saqaydi. 23 Emdi Eysa héliqi hökümdarning
öyige kirgende, ney chéliwatqan we haza tutup
waysawatqan kishiler topini körüp, 24 ulargha: —
Chiqip kétinglar, bu qiz ölmidi, belki uxlawatidu,
dédi. [Shuni anglap] köpchilik uni mesxire qildi. 25
Kishiler chiqiriwétilgendin kéyin, u qizning yénigha
kirip, uning qolini tutiwidi, qiz ornidin turdi. 26 Bu
toghrisidiki xewer pütün yurtta pur ketti. 27 Eysa u
yerdin chiqqanda, ikki qarighu uning keynidin kélip: —
I Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysiz! — dep nida
qilishti. 28 U öyge kirgendin kéyin, shu ikki qarighu
uning aldigha keldi. Eysa ulardin: — Siler méning bu
ishqa qadir ikenlikimge ishinemsiler? — dep soridi. —
I Rebbim, ishinimiz, — dep jawab berdi ular. 29 U qolini
ularning közlirige tegküzüp turup: — Ishenchinglar
boyiche bolsun! déwidi, 30 Ularning közliri échildi.
Eysa ulargha: Bu ishni héchkimge éytmanglar! dep
qattiq tapilidi. 31 Lékin ular u yerdin chiqipla, uning
nam-shöhritini pütkül yurtqa yéyiwetti. 32 Ular chiqip
kétiwatqanda, kishiler jin chaplashqan bir gachini
uning aldigha élip keldi. 33 Uninggha chaplashqan
jinning heydilishi bilenla, héliqi adem zuwan'gha
keldi. Xalayiq intayin heyranuhes bolup: — Bundaq ish
Israilda zadi körülüp baqmighan, — déyishti. 34 Lékin
Perisiyler: — U jinlarni jinlarning emirige tayinip
qoghlaydiken, déyishti. 35 We Eysa barliq sheher we
yéza-qishlaqlarni kézip, ularning sinagoglirida telim
bérip, ersh padishahliqidiki xush xewerni jakarlidi we
herxil késellerni we herxil méyip-ajizlarni saqaytti.
36 Lékin u top-top ademlerni körüp ulargha ich
aghritti, chünki ular xarlinip padichisiz qoy padiliridek
panahsiz idi. 37 Shuning bilen u muxlislirigha: —
Hosul derweqe köp iken, biraq [hosul élish üchün]
ishleydighanlar az iken. 38 Shunga hosulning Igisidin,
Öz hosulingni yighiwélishqa ishlemchilerni jiddiy
ewetkeysen, dep tilenglar, — dédi.

10 U on ikki muxlisini yénigha chaqirip, ulargha
napak rohlarni qoghlash we herbir késellikni
hem herbir méyip-ajizni saqaytish hoquqini berdi.
2 On ikki rosulning isimliri töwendikiche: Awwal
Pétrus depmu atilidighan Simon we uning inisi
Andiriyas, andin Zebediyning oghli Yaqup we uning
inisi Yuhanna, 3 Filip we Bartolomay, Tomas we
bajgir Matta, Alfayning oghli Yaqup we Lebbaus
depmu atilidighan Taday, 4 milletperwer dep
atalghan Simon we kéyin Eysagha satqunluq qilghan
Yehuda Ishqariyot. 5 Eysa bu on ikkisini [xelqning
arisigha] mundaq tapilap ewetti: — Yat elliklerning
yollirigha chiqmanglar, yaki Samariyeliklerning
sheherlirigimu kirmenglar, 6 belki ténigen qoy padiliri
bolghan Israil jemetidikiler arisigha béringlar. 7
Barghan yéringlarda: «Ersh padishahliqi yéqinliship
qaldi!» dep jakarlanglar. 8 Aghriq-silaqlarni

saqaytinglar, ölüklerni tirildürünglar, maxaw
késellirini saqaytinglar, jinlarni heydiwétinglar.
Silerge shapaet xalis bérilgendur, silermu xalis iltipat
qilinglar. 9 Belwéghinglargha altun, kümüsh we mis
pullarni baghlap élip yürmenglar. 10 Seper üchün
birla yektektin bashqa ne xurjun, ne kesh, ne hasa
éliwalmanglar. Chünki xizmetkar öz ish heqqini
élishqa heqliqtur. 11 Herqaysi sheher yaki yézigha
barghan waqtinglarda, aldi bilen shu yerde kimning
hörmetke layiq mötiwer ikenlikini soranglar; shundaq
kishini tapqanda, u yerdin ketküche uning öyidila
turunglar. 12 Birer öyge kirgininglarda, ulargha
salam béringlar. 13 Eger u ailidikiler [hörmetke]
layiq mötiwer kishiler bolsa, tiligen amanliqinglar
ulargha ijabet bolsun; eger ular layiq bolmisa,
tiligen amanliqinglar özünglargha qaytsun. 14
Silerni qobul qilmighan, sözliringlarni anglimighan
kimdekim bolsa, ularning öyidin yaki shu sheherdin
ketkininglarda, ayighinglardiki topini qéqiwétinglar.
15 Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, qiyamet
künide Sodom we Gomorra zéminidikilerning hali
shu sheherdikilerningkidin yénik bolidu. 16 Mana,
men silerni qoylarni börilerning arisigha ewetkendek
ewetimen. Shunga, yilandek sezgür, paxtektek sap
dilliq bolunglar. 17 Insanlardin pexes bolunglar;
chünki ular silerni tutuwélip sot mehkimilirige
tapshurup béridu, sinagoglirida qamchilaydu. 18 Ular
we shundaqla yat ellikler üchün bir guwahliq bolushqa,
siler méning sewebimdin emirler we padishahlar
aldigha élip bérilip soraqqa tartilisiler. 19 Lékin
ular silerni soraqqa tartqan waqtida, qandaq jawab
bérish yaki néme jawab bérishtin ensirep ketmenglar.
Chünki shu waqti-saitide éytish tégishlik sözler silerge
teminlinidu. 20 Chünki sözligüchi özünglar emes, belki
Atanglarning rohi siler arqiliq sözleydu. 21 Qérindash
qérindishigha, ata balisigha xainliq qilip, ölümge
tutup béridu. Balilarmu ata-anisigha qarshi chiqip,
ularni ölümge mehkum qilduridu. 22 Shundaqla
siler méning namim tüpeylidin hemme ademning
nepritige uchraysiler. Lékin axirghiche berdashliq
bergenler bolsa qutquzulidu. 23 Ular silerge bu
sheherde ziyankeshlik qilsa, yene bir sheherge qéchip
béringlar. Chünki men silerge shuni berheq éytip
qoyayki, Insan'oghli qaytip kelgüche siler Israilning
barliq sheherlirini arilash [wezipinglar] tügimeydu.
24 Muxlis ustazidin, qul xojayinidin üstün turmaydu.
25 Muxlis ustazigha oxshash bolsa, qul xojayinigha
oxshash bolsa razi bolsun. Ular öyning igisini
«Beelzibul» dep tillighan yerde, uning öyidikilirini
téximu qattiq haqaretlimemdu? 26 Shunga ulardin
qorqmanglar; chünki héchqandaq yépiq qoyulghan
ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy
ish ayan bolmay qalmaydu. 27 Méning silerge
qarangghuda éytidighanlirimni yoruqta éytiwéringlar.
Quliqinglargha pichirlap éytilghanlarni ögzilerde
jakarlanglar. 28 Tenni öltürsimu, lékin ademning
jan-rohini öltürelmeydighanlardin qorqmanglar;
eksiche, ten we jan-rohni dozaxta halak qilishqa
qadir bolghuchidin qorqunglar. (Geenna g1067) 29 Ikki
qushqachni bir tiyin'ge sétiwalghili bolidughu? Lékin
ulardin birimu Atanglarsiz yerge chüshmeydu. 30
Emma siler bolsanglar, hetta herbir tal chéchinglarmu
sanalghandur. 31 Shunga, qorqmanglar. Siler
nurghunlighan qushqachtinmu qimmetliktursiler!
32 Shunga, méni insanlarning aldida étirap
qilghanlarning herbirini menmu ershtiki Atamning
aldida étirap qilimen; 33 Biraq insanlarning aldida
mendin tan'ghanlarning herbiridin menmu ershtiki
Atam aldida tanimen. 34 Méning dunyagha kélishimni
tinchliq élip kélish üchündur, dep oylap qalmanglar.
Men tinchliq emes, belki qilichni yürgürüshke keldim.
35 Chünki méning kélishim «Oghulni atisigha, qizni
anisigha, kélinni qéynanisigha qarshi chiqirish» üchün
bolidu. 36 Shuning bilen «Ademning düshmenliri öz
ailisidiki kishiler bolidu». 37 Ata-anisini mendinmu
eziz köridighanlar manga munasip emestur. Öz
oghul-qizini mendinmu eziz köridighanlarmu manga
munasip emes. 38 Özining kréstini kötürüp, manga
egeshmigenlermu manga munasip emes. 39 Öz
hayatini ayaydighan kishi uningdin mehrum bolidu;
men üchün öz hayatidin mehrum bolghan kishi
uninggha érishidu. 40 Silerni qobul qilghanlar ménimu
qobul qilghan bolidu; méni qobul qilghanlar bolsa
méni ewetküchinimu qobul qilghan bolidu. 41 Bir
peyghemberni peyghemberlik salahiyitide qobul
qilghan kishi peyghemberge xas bolghan in'amgha
érishidu. Heqqaniy ademni u heqqaniy iken dep
bilip qobul qilghanlar heqqaniy ademge xas bolghan
in'amgha érishidu. 42 Men silerge shuni berheq éytip
qoyayki, méning bu shakichiklirimdin eng kichiki
birini méning muxlisim dep bilip uninggha hetta
peqet birer chine soghuq su bergen kishimu jezmen
özige layiq in'amdin mehrum bolmaydu.

11 Eysa on ikki muxlisigha bu ishlarni tapilap
bolghandin kéyin, özimu shu yerdiki herqaysi
sheherlerde telim bérish we [Xudaning kalamini]
jakarlash üchün u yerdin ketti. **2** Zindan'gha
solan'ghan Yehya [peyghember] Mesihning qilghan
emellirini anglap, muxlislirini ewetip, ular arqiliq
Eysadin: **3** «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki
bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» — dep
soridi. **4** Eysa ulargha jawab bérip mundaq
dédi: — Yehyaning yénigha qaytip bérip, öz
anglawatqanliringlarni we körüwatqanliringlarni
bayan qilip — **5** Korlar köreleydighan we tokurlar
mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar
saqaytildi, gaslar angliyalaydighan boldi, ölgenlermu
tirildürüldi we kembeghellerge xush xewer jakarlandi»
— dep éytinglar **6** we [uninggha yene]: «Mendin
gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa
bextliktur!» dep qoyunglar, — dédi. **7** Ular ketkende,
Eysa top-top ademlerge Yehya toghruluq sözleshke
bashlidi: — «Siler esli [Yehyani izdep] chölge
barghininglarda, zadi némini körgili bardinglar?
Shamalda yelpünüp turghan qomushnimu? **8** Yaki
ésil kiyin'gen bir erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerni
kiygenler xan ordiliridin tépilidughu! **9** Emdi siler
néme körgili bardinglar? Bir peyghembernimu?
Durus, emma men shuni silerge éytip qoyayki, [bu
bolsa] peyghemberdinmu üstün bir bolghuchidur.
10 Chünki [muqeddes yazmilardiki]: — «Mana, yüz
aldinggha elchimni ewetimen; U séning aldingda
yolungni teyyarlaydu» — dep pütülgen söz del
uning toghrisida pütülgendur. **11** Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, ayallardin tughulghanlar arisida
chömüldürgüchi Yehyadinmu ulughi turghuzulghini
yoq; emma ersh padishahliqidiki eng kichik
bolghinimu uningdin ulugh turidu. **12** Emma
chömüldürgüchi Yehya otturigha chiqqan künlerdin
bügünki kün'giche, ersh padishahliqigha kirish yoli
shiddet bilen échildi we kishiler uni shiddet bilen
tutuwalidu. **13** Chünki barliq peyghemberlerning
bésharet bérish xizmiti, shundaqla Tewrattiki
yazmilar arqiliq bésharet yetküzülüsh xizmiti Yehya
bilen axirlishidu. **14** We eger shu sözni qobul
qilalisanglar, «[qaytip] kélishi muqerrer bolghan
Ilyas [peyghember]» bolsa, [Yehyaning] özidur. **15**
Anglighudek quliqi barlar buni anglisun! **16** Lékin bu
dewrdiki kishilerni zadi kimlerge oxshitay? Ular xuddi
reste-bazarlarda olturwélip, bir-birige: **17** «Biz silerge
sunay chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem
pedisige chélip bersekmu, yigha-zar qilmidinglar»
dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balilargha oxshaydu.
18 Chünki Yehya kélip ziyapette olturmaytti, [sharab]
ichmeytti. Shuning bilen, ular: «Uninggha jin
chaplishiptu» déyishidu. **19** Insan'oghli bolsa kélip hem
yeydu hem ichidu we mana, ular: «Taza bir toymas
we bir meyxor iken. U bajgirlar we gunahkarlarning
dosti» déyishidu. Lékin danaliq bolsa öz perzentliri
arqiliq durus dep tonulidu». **20** Andin u özi köp
möjizilerni körsetken sheherlerde turuwatqanlarni
towa qilmighanliqi üchün eyiblep, mundaq dédi: —
21 Halinglargha way, ey Qorazinliqlar! Halinglargha
way, ey Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen
möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen
bolsa, u yerlerdikiler xéli burunla böz kiyimige
yöginip, külge milinip towa qilghan bolatti. **22** Men
silerge shuni éytip qoyayki, qiyamet künide Tur we
Zidondikilerning köridighini silerningkidin yénik
bolidu. **23** Ey ershke kötürülgen Kepernahumluqlar!
Siler tehtisaragha chüshürülisiler. Chünki aranglarda
yaritilghan möjiziler Sodomda yaritilghan bolsa, u
sheher bügün'giche halak bolmighan bolatti. **(Hadēs g86)** **24** Emma men silerge shuni éytip qoyayki,
qiyamet künide Sodom zéminidikilerning köridighini
silerningkidinmu yénik bolidu. **25** Shu waqitlarda, Eysa
bu ishlargha qarap mundaq dédi: — Asman-zémin Igisi
i Ata! Sen bu [heqiqetlerni] danishmen we eqilliqlardin
yoshurup, sebiy balilargha ashkarilighanliqing üchün
Sanga medhiyiler oquymen! **26** Berheq, i Ata,
neziringde bundaq qilish rawa idi. **27** Hemme
manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulni Atidin
bashqa héchkim tonumaydu, we Atinimu Oghul we
Oghul ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa
héchkim tonumaydu. **28** Ey japakeshler we éghir yük
yüklen'gen hemminglar! Méning yénimgha kélinglar,
men silerge aramliq bérey. **29** Méning boyunturuqumni
kiyip, mendin öginiglar; chünki men mömin we
kemtermen; shundaq qilghanda, könglünglar aram
tapidu. **30** Chünki méning boyunturuqumda bolush
asan, méning artidighan yüküm yéniktur.

12 Shu chaghlarda bir shabat küni, Eysa
bughdayliqlardin ötüp kétiwatatti. Qorsiqi
échip ketken muxlisliri bashaqlarni üzüp, yéyishke
bashlidi. **2** Lékin buni körgen Perisiyler uninggha:
— Qara, muxlisliring shabat küni Tewratta
cheklen'gen ishni qiliwatidu, déyishti. **3** Biraq

u ularga: — Dawut we uning hemrahlirining
ach qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes
yazmilardin] oqumighanmusiler? 4 U Xudaning
öyige kirip, [Xudagha] atalghan, shundaqla özi
we hemrahlirigha nisbeten Tewrat qanuni boyiche
yéyishke bolmaydighan «teqdim nanlar»ni [sorap
élip], ularni [hemrahliri] bilen bille yégen. Eslide bu
nanlarni peqet kahinlarning yéyishigila bolatti. 5 Siler
Tewrattin shuni oqup baqmighansilerki, ibadetxanida
ishleydighan kahinlar shabat künliri ishlep shabat
tertipini buzsimu, gunahqa buyrulmaydu. 6 Biraq men
shuni silerge éytip qoyayki, bu yerde ibadetxanidinmu
ulugh birsi bar. 7 Emdilikte eger siler [Xudaning]
«[muqeddes yazmilarda]: «Izdeydighinim qurbanliqlar
emes, belki rehim-shepqet» déyilgen shu sözining
menisini bilgen bolsanglar, bigunah kishilerni
gunahkar dep békitmeyttinglar. 8 Chünki Insan'oghli
shabat künining Igisidur. 9 U u yerdin ayrilip, ularning
sinagogigha kirdi. 10 We mana, u yerde bir qoli yégilep
qalghan bir adem bar idi. Ular uning üstidin erz
qilishqa seweb tapmaqchi bolup uningdin: — Shabat
küni késel saqaytish Tewrat qanunigha uyghunmu? —
dep soridi. 11 Lékin u ularga mundaq jawab berdi: —
Birersinglarning qoyi shabat küni origha chüshüp
ketse, uni derhal tartip chiqiriwalmaydighan adem
barmidu? 12 Insan bolsa qoydin shunche etibarliqtur!
Shunga, shabat küni yaxshiliq qilish Tewrat qanunigha
uyghundur. 13 Andin u héliqi késelge: — Qolungni
uzat, — dédi. U qolini uzitishi bilenla qoli ikkinchi
qoligha oxshash eslige keltürüldi. 14 Biraq Perisiyler
tashqirigha chiqip, uni qandaq yoqitish heqqide
meslihet qilishti. 15 Emma Eysa buni biliwélip u
yerdin ayrildi. Top-top kishiler uninggha egiship
mangdi. U ularning hemmisini saqaytti; 16 andin
ularga özining salahyitini ashkarilimasliqni qattiq
tapilidi. 17 Buning bilen Yeshaya peyghember arqiliq
yetküzülgen munu sözler emelge ashuruldi: 18 —
«Qaranglar, mana Men tallighan Öz qulum! Méning
söyümlükim, dilimning söyün'gini! Men Öz Rohimni
uning wujudigha qondurimen, Shuning bilen u ellerge
höküm-heqiqetni jakarlaydu. 19 U ne talash-tartish
qilmaydu ne chuqan kötürmeydu, Kochilarda uning
kötürgen awazini héch anglighuchi bolmaydu. 20 Taki
u ghelibe bilen toghra hökümlerni chiqarghuche,
Yanjilghan qomushni sundurmaydu, Tütep öchey
dep qalghan pilikni öchürmeydu; 21 We eller uning
namigha ümid baghlaydu». 22 Shu chaghda, uning
aldigha jin chaplishiwalghan kor we gacha biri élip
kélindi. U uni saqaytti, kor gachini sözliyeleydighan we
köreleydighan qildi. 23 Barliq xalayiq heyran bolushup:
— Ejeba, bu Dawutning oghlimidu? — déyishti. 24 Lékin
Perisiyler bu sözni anglap: — U peqet jinlarning emiri
bolghan Beelzibubqa tayinip jinlarni qoghliwétidiken,
déyishti. 25 Lékin u ularning néme oylawatqanliqini
bilip ularga mundaq dédi: — Öz ichidin bölünüp
özara soqushqan herqandaq padishahliq weyran
bolidu; herqandaq sheher yaki aile öz ichidin bölünüp
özara soqushsa zawalliqqa yüz tutidu. 26 Eger Sheytan
Sheytanni qoghlisa, u öz-özige qarshi chiqqan bolidu.
Undaqta, uning padishahliqi qandaqmu put tirep
turalisun? 27 Eger men jinlarni Beelzibulgha tayinip
qoghlisam, silerning perzentliringlar kimge tayinip
jinlarni qoghlaydu?! Shunga ular siler toghruluq
höküm chiqarsun! 28 Lékin men Xudaning Rohigha
tayinip jinlarni qoghlighan bolsam, undaqta Xudaning
padishahliqi derweqe üstünlargha chüshüp namayan
boldi. 29 Bir kishi küchtünggür birsining öyige
kirip, uning mal-mülkini qandaq bulap kételisun?
Peqet u shu küchtünggürni awwal baghliyalisa,
andin öyini bulang-talang qilalaydu. 30 Men
terepte turmighanlar manga qarshi turghuchidur.
Men terepke [ademlerni] yighmighuchilar bolsa
tozutuwetküchidur. 31 Shuning üchün men silerge
shuni éytip qoyayki, insanlarning ötküzgen hertürlük
gunahliri we qilghan kupurluqlirining hemmisini
kechürüshke bolidu. Biraq Muqeddes Rohqa kupurluq
qilish héch kechürülmeydu. 32 Insan'oghligha qarshi
söz qilghan kimdekim bolsa kechürümge érisheleydu;
lékin Muqeddes Rohqa qarshi gep qilghanlar bolsa bu
dunyadimu, u dunyadimu kechürümge érishelmeydu.
(aiōn g165) 33 Derex yaxshi bolsa, méwisimu yaxshi
bolidu — yaki derex por bolsa, méwisimu nachar
bolidu; chünki herqandaq derex öz méwisidin
bilinidu. 34 Ey yilanlarning perzentliri! Siler rezil
tursanglar, aghzinglardin qandaqmu yaxshi söz
chiqsun? Chünki ademning qelbide néme tolup
tashqan bolsa éghizdin shu chiqidu. 35 Yaxshi adem
öz yaxshi xezinisidin yaxshi nersilerni chiqiridu.
Yaman adem yaman xezinisidin yaman nersilerni
chiqiridu. 36 Men silerge shuni éytip qoyayki,
insanlar qilghan herbir éghiz quruq sözi üchün
soraq küni hésab béridu. 37 Chünki öz sözliring
bilen ya heqqaniy ispatlinisen, ya sözliringlar bilen
gunahkar dep békitilisen. 38 Shu chaghda bezi Tewrat

ustazliri we Perisiyler uninggha jawaben: Ustaz,
sendin bir möjizilik alamet körgümiz bar, — dédi. 39
Lékin u ulargha mundaq jawab berdi: — Rezil hem
zinaxor bu dewr bir «alamet»ning köristilishini istep
yüridu. Biraq bu dewrdikilerge «Yunus peyghemberde
körülgen möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq
möjirilik alamet körsitilmeydu. 40 Chünki Yunus
peyghember yoghan béliqning qorsiqida üch kéche-
kündüz yatqandek, Insan'oghlimu oxshashla üch
kéche-kündüz yerning baghrida yatidu. 41 Soraq
küni Ninewe shehiridikiler bu dewrdikiler bilen
teng qopup, bu dewrdikilerning gunahlirini békitidu.
Chünki ular Yunus [peyghember] jakarlighan xewerni
anglap, [yamanliqidin] towa qilghan; we mana,
mushu yerde Yunus [peyghember]dinmu ulugh birsi
turidu! 42 Soraq küni «Jenubtiki ayal padishah»mu bu
dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning gunahlirini
békitidu. Chünki u Sulaymanning dana sözlirini
anglash üchün yer yüzining chétidin kelgen; we mana,
hazir mushu yerde Sulaymandinmu ulugh birsi turidu.
43 Napak roh birawning ténidin chiqiriwétilgendin
kéyin, u qurghaq dalalarni chörgilep yürüp, birer
aramgahni izdeydu, biraq tapalmaydu 44 we: «Men
chiqqan makanimgha qaytay» deydu. Shuning
bilen qaytip kélip, shu makanining yenila bosh
turghanliqini, shundaqla pakiz tazilan'ghanliqini
we retlen'genlikini bayqaydu-de, 45 bérip özidinmu
better yette jinni bashlap kélidu; ular kirip bille
turidu. Buning bilen héliqi ademning kéyinki hali
burunqidinmu téximu yaman bolidu. Bu rezil
dewrdikilerning halimu mana shundaq bolidu. 46 U
toplashqan xalayiqqa dawamliq sözlewatqanda, mana,
anisi bilen iniliri kélip, uning bilen sözleshmekchi
bolup tashqirida turushti. 47 Shuning bilen bireylen
uninggha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen sözlishimiz
dep tashqirida turidu, — dédi. 48 Lékin u jawaben
shu xewerni yetküzgen kishidin: «Kim méning anam,
kim méning inilirim?» — dep soridi. 49 Andin u
qolini sozup muxlislirini körsitip: — Mana méning
anam, mana méning inilirim! 50 Chünki kim ershtiki
Atamning iradisini ada qilsa, shu méning aka-inim,
acha-singlim we anamdur, — dédi.

13 Shu küni Eysa öydin chiqip, déngiz boyida
olturatti. 2 Etrapigha top-top ademler
olishiwalghachqa, u bir kémige chiqip olturdi. Pütkül
xalayiq bolsa déngiz boyida turushatti. 3 U ulargha
temsiller bilen nurghun hékmetlerni éytip birip,
mundaq dédi: — Mana, uruq chachquchi uruq chachqili
[étizgha] chiqiptu. 4 Uruq chachqanda uruqlardin
beziliri chighir yol üstige chüshüptu, qushlar kélip
ularni yep kétiptu. 5 Beziliri téshi köp, topisi az
yerlerge chüshüptu. Tupriqi chongqur bolmighachqa,
tézla ünüp chiqiptu, 6 lékin kün chiqishi bilenla
aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa qurup kétiptu.
7 Beziliri tikenlerning arisigha chüshüptu, tikenler
ösüp maysilarni boghuwaptu. 8 Beziliri bolsa yaxshi
tupraqqa chüshüptu. Ularning beziliri yüz hesse,
beziliri atmish hesse, yene beziliri ottuz hesse hosul
bériptu. 9 Quliqi barlar buni anglisun! 10 Muxlisliri
kélip, uningdin: — Sen néme üchün ulargha temsiller
arqiliq telim bérisen? — dep soridi. 11 U ulargha
mundaq jawab berdi: — Siler ersh padishahliqining
sirlirini bilishke muyesser qilindinglar, lékin ulargha
nésip qilinmidi. 12 Chünki kimde bar bolsa, uninggha
téximu köp bérilidu, uningda molchiliq bolidu; emma
kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu
uningdin mehrum qilinidu. 13 Ulargha temsil
bilen sözlishimning sewebi shuki, ular qarisimu
körmeydu, anglisimu tingshimaydu hem heqiqiy
chüshenmeydu. 14 Buning bilen Yeshaya peyghember
éytqan bésharettiki munu sözler emelge ashuruldi: —
«Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler;
Qarashni qaraysiler, biraq körmeysiler. 15 Chünki
mushu xelqning yürikini may qaplap ketken, Ular
anglighanda qulaqlirini éghir qiliwalghan, Ular
közlirini uxlighandek yumuwalghan; Undaq bolmisidi,
ular közliri bilen körüp, Quliqi bilen anglap, Köngli
bilen chüshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men
ularni saqaytqan bolattim. 16 Lékin, közliringlar
bextliktur! Chünki ular köridu; quliqinglar bextliktur!
Chünki ular anglaydu. 17 Men silerge shuni berheq
éytip qoyayki, burunqi nurghun peyghemberler we
heqqaniy ademler silerning körgininglarni körüshke
intizar bolghan bolsimu ularni körmigen; silerning
anglighininglarni anglashqa intizar bolghan bolsimu
ularni anglimighan. 18 Emdi uruq chachquchi
toghrisidiki temsilning menisini anglanglar: 19 Eger
biri [ersh] padishahliqining söz-kalamini anglap
turup chüshenmise, Sheytan kélip uning könglige
chéchilghan sözni élip kétidu. Bu del chighir yol
üstige chéchilghan uruqlardur. 20 Tashliq yerlerge
chéchilghan uruqlar bolsa, ular söz-kalamni anglap,
xushalliq bilen derhal qobul qilghanlarni körsitidu.
21 Halbuki, qelbide hech yiltiz bolmighachqa, peqet

waqitliq mewjut bolup turidu; söz-kalamning wejedin
qiyinchiliq yaki ziyankeshlikke uchrighanda, ular
shuan yoldin chetnep kétidu. 22 Tikenlerning arisigha
chéchilghini shundaq ademlerni körsetkenki, ular
söz-kalamni anglighini bilen, lékin bu dunyaning
endishiliri we bayliqning éziqturushi [qelbidiki] söz-
kalamni boghuwétidu-de, ular hosulsiz qalidu. (aiōn
g165) 23 Lékin yaxshi yerge chéchilghan uruqlar
bolsa — söz-kalamni anglap chüshen'gen ademlerni
körsitidu. Bundaq ademler hosul béridu, birsi yüz
hesse, birsi atmish hesse, yene birsi ottuz hesse
hosul béridu. 24 U ularning aldida yene bir temsilni
bayan qildi: — — Ersh padishahliqi xuddi étizigha
yaxshi uruqni chachqan bir ademge oxshaydu.
25 Emma kishiler uyqugha chömgen chaghda,
düshmini kélip bughday arisigha kürmek uruqlirini
chéchiwétip, kétiptu. 26 Emdi maysilar ösüp, bashaq
chiqarghanda, kürmekmu ashkarlinishqa bashlaptu.
27 Xojayinning chakarliri kélip uninggha: — «Ependi,
siz étizingizgha yaxshi uruq chachqan emesmidingiz?
Kürmekler nedin kélip qaldi?» deptu. 28 Xojayin:
«Buni bir düshmen qilghan» — deptu. Chakarlar
uningdin: «Siz bizni bérip ularni otiwétinglar
démekchimu?» — dep soraptu. 29 «Yaq, » — deptu
xojayin, «undaq qilghanda kürmeklerni yulghanda,
bughdaylarnimu yuluwétishinglar mumkin. 30 Bu
ikkisi orma waqtighiche bille össun, orma waqtida,
men ormichilargha: — Aldi bilen kürmeklerni ayrip
yighip, baghlap köydürüshke qoyunglar, andin
bughdaylarni yighip ambirimgha ekiringlar, deymen»
— deptu xojayin. 31 U ulargha yene bir temsilni
éytti: — Ersh padishahliqi xuddi bir adem qoligha
élip étizigha chachqan qicha uruqigha oxshaydu.
32 Qicha uruqi derweqe barliq uruqlarning ichide
eng kichik bolsimu, u herqandaq ziraettin égiz ösüp,
derex bolidu, hetta asmandiki qushlarmu kélip uning
shaxlirida uwulaydu. 33 U ulargha yene bir temsilni
éytti: — Ersh padishahliqi xuddi bir ayal qoligha élip
üch jawur unning arisigha yoshurup, taki pütün xémir
bolghuche saqlighan échitqugha oxshaydu. 34 Eysa
bu ishlarning hemmisini temsiller bilen köpchilikke
bayan qildi. U temsilsiz héchqandaq telim bermeytti.
35 Buning bilen peyghember arqiliq aldin'ala éytilghan
munu sözler emelge ashuruldi: — «Aghzimni temsil
sözlesh bilen achimen, Alem apiride bolghandin
béri yoshurunup kelgen ishlarni élan qilimen». 36
Shuningdin kéyin, u köpchilikni yolgha séliwétip
öyge kirdi. Muxlisliri yénigha kélip uningdin: —
Étizliqtiki kürmek toghrisidiki temsilni bizge sherhlep
berseng, — dep ötündi. 37 U emdi ulargha jawab
bérip mundaq dédi: — Yaxshi uruqni chachqan kishi
Insan'oghlidur. 38 Étizliq bolsa — dunya. Yaxshi uruq
bolsa [ersh] padishahliqining perzentliridur, lékin
kürmek rezil bolghuchining perzentliridur. 39 Kürmek
chachqan düshmen — Iblistur. Orma orush waqti
— zaman axiridur. Ormichilar — perishtilerdur. (aiōn
g165) 40 Kürmekler yulunup, otta köydürüwétilginidek,
zaman axiridimu ene shundaq bolidu. (aiōn g165)
41 Insan'oghli perishtilirini ewetip, ular insanlarni
gunahqa azdurghuchilarning hemmisini, shundaqla
barliq itaetsizlik qilghuchilarni öz padishahliqidin
shallap chiqip, 42 xumdanning lawuldap turghan
otigha tashlaydu. U yerde yigha-zarlar kötürülidu,
chishlirini ghuchurlitidu. 43 U chaghda heqqaniylar
Atisining padishahliqida xuddi quyashtek julalinidu.
Anglighudek quliqi barlar buni anglisun! 44 — Ersh
padishahliqi xuddi étizda yoshurulghan bir xezinige
oxshaydu. Uni tépiwalghuchi xezinini qaytidin
yoshurup, xezinining shad-xuramliqi ichide bar-
yoqini sétiwétip, shu étizni sétiwalidu. 45 Yene kélip,
ersh padishahliqi ésil ünche-merwayitlarni izdigen
sodigerge oxshaydu. 46 Sodiger nahayiti qimmet
bahaliq bir merwayitni tapqanda, qaytip bérip bar-
yoqini sétiwétip, u merwayitni sétiwalidu. 47 —
Yene kélip, ersh padishahliqi déngizgha tashlinip
herxil béliqlarni tutidighan torgha oxshaydu. 48
Tor toshqanda, [béliqchilar] uni qirghaqqa tartip
chiqiridu. Andin olturup, yaxshi béliqlarni ilghiwélip,
qachilargha qachilap, erzimeslerni tashliwétidu. 49
Zaman axirida shundaq bolidu. Perishtiler chiqip,
rezil kishilerni heqqaniy kishiler arisidin ayriydu
(aiōn g165) 50 we xumdanning lawuldap turghan
otigha tashlaydu. U yerde yigha-zarlar kötürülidu,
chishlirini ghuchurlitidu. 51 Eysa ulardin: — Bu
ishlarning hemmisini chüshendinglarmu? dep soridi.
Chüshenduq, — dep jawab berdi ular. 52 Andin u
ulargha: — Shunga, ersh padishahliqining telimige
muyesser bolup muxlis bolghan herbir Tewrat ustazi
xuddi xezinisidin yéngi hem kona nersilerni élip
chiqip tarqatquchi öy xojayinigha oxshaydu, — dédi. 53
Eysa bu temsillerni sözlep bolghandin kéyin, shundaq
boldiki, u yerdin ayrilip, 54 öz yurtigha ketti we öz
yurtidiki sinagogta xelqqe telim bérishke kirishti.
Buni anglighan xalayiq intayin heyran bolushup: — Bu

ademning bunchiwala danaliqi we möjize-karametliri
nedin kelgendu? 55 U peqet héliqi yaghachchining
oghli emesmu? Uning anisining ismi Meryem, Yaqup,
Yüsüp, Simon we Yehudalar uning iniliri emesmu? 56
Uning singillirining hemmisi bizning arimizdighu?
Shundaq iken, uningdiki bu ishlarning hemmisi zadi
nedin kelgendu? — déyishetti. 57 Shuning bilen
ular uninggha heset-bizar bilen qaridi. Shunga Eysa
ulargha mundaq dédi: — Herqandaq peyghember
bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz
yurti we öz öyide hörmetke sazawer bolmaydu. 58
Ularning iman-ishenchsizlikidin u u yerde köp möjize
körsetmidi.

14 U chaghlarda, Hérod hakim Eysaning nam-
shöhritidin xewer tépip, 2 xizmetkarlirige: —
Bu adem chömüldürgüchi Yehya bolidu, u ölümdin
tirilgen bolsa kérek. Shuning üchün mushu alahide
qudretler uningda küchini körsetmekte, — dédi.
3 Hérodning bundaq déyishining sewebi, u [ögey]
akisi Filipning ayali Hérodiyening wejidin Yehyani
tutqun qilip, zindan'gha tashlighanidi. 4 Chünki Yehya
Hérodqa [tenbih bérip]: «Bu ayalni tartiwélishing
Tewrat qanunigha xilaptur» dep kelgenidi. 5
Hérod [shu sewebtin] Yehyani öltürmekchi bolghan
bolsimu, biraq xalayiqtin qorqqanidi, chünki ular
Yehyani peyghember, dep biletti. 6 Emma Hérodning
tughulghan küni tebriklen'gende, ayali Hérodiyening
qizi otturigha chiqip ussul oynap berdi. Bu Hérodqa
bek yaqti; 7 shuning üchün u uninggha: — Herném
tiliseng shuni sanga bérey, dep qesem qildi. 8 Lékin
qiz anisining küshkürtüshi bilen: — Chömüldürgüchi
Yehyaning kallisini élip, bir texsige qoyup ekelsile, —
dédi. 9 Padishah buninggha hesret chekken bolsimu,
qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar
wejidin, [kallisini] élip kélinglar, dep buyrudi. 10 U
adem ewetip, zindanda Yehyaning kallisini aldurdi.
11 Shuning bilen kallisi bir texsige qoyulup, qizning
aldigha élip kélindi. Qiz buni anisining aldigha
apardi. 12 [Yehyaning] muxlisliri bolsa bérip, jesetni
élip depne qildi; andin bérip Eysagha bu ishlarni
xewer qildi. 13 Eysa bu xewerni anglap, özi yalghuz
pinhan bir jaygha kétey dep bir kémige olturup u
yerdin ayrildi. Xalayiq buning xewirini tapqanda,
etraptiki sheherlerdin kéliship, uning keynidin piyade
mangdi. 14 U [qirghaqqa] chiqip ketkinide, zor
bir top ademlerni körüwidi, ulargha ich aghritip,
ularning aghriqlirini saqaytti. 15 Kech kirgende,
muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl bir jay
iken, waqitmu bir yerge bérip qaldi. Xalayiqni yolgha
séliwetken bolsang, andin ular kentlerge bérip özlirige
ozuq sétiwalsun, — dédi. 16 Lékin Eysa ulargha: —
Ularning kétishining hajiti yoq, özünglar ulargha
ozuq béringlar, — dédi. 17 Lékin muxlislar: — Bizde
besh nan bilen ikki dane béliqtin bashqa héch nerse
yoq, — déyishti. 18 U: — Ularni manga élip kélinglar,
dédi. 19 U xalayiqni chöplükning üstide olturushqa
buyrughandin kéyin, besh nan bilen ikki béliqni
qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagha] teshekkür
éytti. Andin nanlarni oshtup muxlislirigha berdi,
muxlisliri xalayiqqa üleshtürüp berdi. 20 Hemmeylen
yep toyundi. [Muxlislar] éship qalghan parchilarni liq
on ikki séwetke tériwaldi. 21 Ozuqlan'ghanlarning sani
ayallar we balilardin bashqa texminen besh ming kishi
idi. 22 Arqidila, u muxlislirigha: Özüm bu xalayiqni
yolgha séliwétimen, angghuche siler kémige olturup,
déngizning qarshi qirghiqigha ötüp turunglar, dep
buyrudi. 23 Xalayiqni yolgha séliwetkendin kéyin,
u dua qilish üchün özi xilwet taghqa chiqti. Kech
kirgendimu u yerde yalghuz qaldi. 24 Bu chaghda,
kéme qirghaqtin xéli köp chaqirim yürgenidi, lékin
shamal qarshi yönlishitin chiqiwatqachqa, kéme
dolqunlar ichide chayqilip turatti. 25 Kéche tötinche
jések waqtida, u déngizning üstide méngip, muxlisliri
terepke keldi. 26 Muxlislar uning déngizning üstide
méngip kéliwatqanliqini körüp, alaqzade bolup: —
Alwasti iken! — dep qorqup chuqan sélishti. 27 Lékin
Eysa derhal ulargha: — Yüreklik bolunglar, bu men,
qorqmanglar! — dédi. 28 Pétrus buninggha jawaben:
— I Reb, bu sen bolsang, su üstide méngip yéninggha
bérishimgha emr qilghaysen, — dédi. 29 Kel, —
dédi u. Pétrus kémidin chüshüp, su üstide méngip,
Eysagha qarap kétiwatatti; 30 lékin boranning qattiq
chiqiwatqanliqini körüp qorqup, sugha chöküshke
bashlidi: — Reb, méni qutquzuwalghaysen! — dep
warqiridi. 31 Eysa derhal qolini uzitip, uni tutuwaldi we
uninggha: — Ey ishenchi ajiz bende, némishqa guman
qilding? — dédi. 32 Ular kémige chiqqanda, shamal
toxtidi. 33 Kémide olturghanlar uning aldigha kélip
sejde qilip: — Berheq, sen Xudaning Oghli ikensen, —
déyishti. 34 Ular déngizning qarshi teripige ötkende,
Ginnisaret yurtida [quruqluqqa] chiqti. 35 U yerdiki
ademler uni tonup qélip, etraptiki barliq jaylargha
xewer ewetti; shuning bilen kishiler barliq bimarlarni
uning aldigha élip keldi; 36 ular uningdin bimarlarning

héchbolmighanda uning tonining péshige bolsimu
qolini tegküzüwélishigha yol qoyushini ötündi.
Uninggha qolini tegküzgenlerning hemmisi sellimaza
saqaydi.

15 Bu chaghda, Tewrat ustazliridin we Perisiylerdin
beziliri Yérusalémdin kélip Eysaning aldigha
bérip: **2** — Muxlisliring némishqa ata-bowilirimizning
en'enilirige xilapliq qilidu? Chünki ular qollirini
yumay tamaq yeydiken'ghu, — dédi. **3** Lékin u ulargha
mundaq jawab berdi: — Silerchu, siler némishqa
en'enimizni saqlaymiz dep Xudaning emrige xilapliq
qilisiler? **4** Chünki Xuda: «Ata-anangni hörmet
qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligenler ölümge
mehkum qilinsun» dep emr qilghan. **5** Lékin siler: —
Herqandaq kishi «Atisi yaki anisigha: — Men silerge
yardem bergüdek nersilerni alliqachan [Xudagha]
atiwettim — désila, **6** uning ata-anisigha hörmet-
wapadarliq qilish mejburiyiti qalmaydu, — deysiler.
Buning bilen en'en'englarni dep, Xudaning emrini
yoqqa chiqiriwettinglar. **7** Ey saxtipezler! Yeshaya
peyghember bergen mushu bésharet toptoghra siler
toghruluq iken: — **8** «Mushu xelq aghzida méni
hörmetligini bilen, Biraq qelbi mendin yiraq. **9**
Ular manga bihude ibadet qilidu. Ularning ögetken
telimliri peqet insanlardin chiqqan petiwalarla,
xalas». **10** Andin u xalayiqni yénigha chaqirip,
ulargha: — Qulaq sélinglar hem shuni chüshininglarki,
11 Insanni napak qilidighini aghzidin kiridighini
emes, belki aghzidin chiqidighinidur, — dédi. **12**
Kéyin muxlisliri uning aldigha kélip: — Séning bu
sözüngni Perisiyler anglap, uningdin bizar bolup
renjigenlikini bildingmu? — dédi. **13** Lékin u mundaq
jawab qayturdi: — Ershtiki Atam tikmigen herqandaq
ösümlük yiltizidin yulunup tashlinidu. **14** Siler ulargha
pisent qilmanglar; ular korlargha yol bashlaydighan
korlardur. Eger kor korgha yol bashlisa, her ikkisi
origha chüshüp kétidu. **15** Lékin Pétrus uninggha: —
Baya éytqan temsilni bizge chüshendürüp bergeysen,
— dédi. **16** Lékin u: — Silermu téxiche chüshenchige
érishimidinglar?! — dédi. **17** Éghizgha kirgen barliq
nersilerning ashqazan arqiliq teret bolup chiqip
kétidighanliqini téxi chüshenmemsiler? **18** Lékin
éghizdin chiqidighini qelbtin chiqidu, insanni napak
qilidighinimu shudur. **19** Chünki yaman oylar,
qatilliq, zinaxorluq, buzuqchiliq, oghriliq, yalghan
guwahliq we töhmet qatarliqlar qelbtin chiqidu.
20 Insanni napak qilidighanlar mana shulardur;
yuyulmighan qollar bilen tamaq yéyish insanni
napak qilmaydu. **21** Eysa u yerdin chiqip, Tur we
Zidon sheherlirining etrapidiki yurtlargha bardi. **22**
Mana, u chet yerlerdin kelgen qananiy bir ayal uning
aldigha kélip: — I Reb! Dawutning oghli, halimgha
rehim qilghaysiz! Qizimgha jin chaplishiwalghaniken,
qiynilip kétiwatidu! — dep uninggha nida qilip zarlidi.
23 Lékin u u ayalgha bir éghizmu jawab bermidi.
Muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu ayalni yolgha
salsang! Chünki u keynimizdin egiship yalwurup
nida qiliwatidu, — dédi. **24** Emdi u jawab bérip: —
Men peqet yoldin ténigen qoy padiliri bolghan Israil
jemetidikilerge ewetilgenmen, — dédi. **25** Emma
héliqi ayal uning aldigha kélip sejde qilip: — Reb,
manga yardem qilghaysen! — dep yalwurdi. **26** U
uninggha: — Balilarning nénini kichik itlargha tashlap
bérish yaxshi emes, — dédi. **27** Lékin héliqi ayal:
— Durus, i Reb, biraq hetta itlarmu xojayinining
dastixinidin chüshken uwaqlarni yeydighu, — dédi.
28 Shuning bilen Eysa uninggha: — Ey xanim,
ishenching küchlük iken! Tiligininggdek bolsun!
— dédi. U ayalning qizi shuan saqiyip ketti. **29**
Eysa u yerdin chiqip, Galiliye déngizining boyidin
ötüp, taghqa chiqip olturdi. **30** Uning aldigha top-
top xalayiq yighildi. Ular tokur, qarighu, gacha,
cholaq we nurghun bashqa xil késellernimu élip
kélip, uning ayighi aldigha qoyushti; u ularni
saqaytti. **31** Shuning bilen xalayiq gachilarning
sözliyeleydighan bolghanliqini, cholaqlarning
saqayghinini, tokurlarning mangghanliqini we
qarighularning köridighan bolghanliqini körüp,
heyran boldi we Israilning Xudasini ulughlidi. **32**
Andin Eysa muxlislirini yénigha chaqirip: — Bu
xalayiqqa ichim aghriydu; chünki ular üch kündin béri
yénimda boldi, yégüdek bir nersisimu qalmidi. Ularni
öylirige ach qayturushni xalimaymen, yolda halidin
kétishi mumkin, — dédi. **33** Muxlislar uninggha: —
Bu chölde bunchiwala ademni toyghuzghudek köp
nanni nedin tapimiz? — déyishti. **34** Eysa ulardin:
Qanche néninglar bar? — dep soridi. — Yette nan
bilen birnechche tal kichik béliq bar, — déyishti
ular. **35** Buning bilen u xalayiqni yerde olturushqa
buyrudi. **36** Andin, yette nan bilen béliqlarni qoligha
élip [Xudagha] teshekkür éytip, ularni oshtup
muxlislirigha berdi, muxlislar xalayiqqa üleshtürdi.
37 Hemmeylen toyghuche yédi; andin [muxlislar]
éship qalghan parchilarni yighip yette chong séwetni

toshquzdi. 38 Tamaq yégenlerning sani balilar we
ayallardin bashqa töt ming kishi idi. 39 U xalayiqni
yolgha salghandin kéyin, kémige chüshüp, Magadan
yurtining chet yerlirige bardi.

16 Emdi perisiyler bilen Saduqiylar uni sinash
meqsitide yénigha kélip, uningdin bizge
asmandin möjizilik bir alamet körsetseng, dep
telep qilishti. 2 Biraq Eysa ulargha mundaq dédi:
— Kechqurun siler qizil shepeqni körgininglarda,
«Hawa ete ochuq bolidu» deysiler 3 we etigende:
«Bügün boran chiqidu, chünki asmanning renggi
qizil hem tutuq», deysiler. Asman renggi-royini perq
ételeysiler-yu, lékin bu zamanda yüz bériwatqan
alametlerni perq ételmeysiler! 4 Rezil hem zinaxor
bu dewr «möjizilik bir alamet»ning köristilishini
istep yüridu. Biraq bu [dewrdikilerge] «Yunus
peyghemberde körülgen möjizilik alamet»din bashqa
héchqandaq möjizilik alamet körsitilmeydu. Andin u
ularni tashlap chiqip ketti. 5 Muxlisliri [déngizning]
u qétigha ötkinide, nan éliwélishni untughanidi. 6
Eysa ulargha: — Hoshyar bolunglar, Perisiyler bilen
Saduqiylarning échitqusidin éhtiyat qilinglar, —
dédi. 7 [Muxlislar] özara mulahiziliship: — Nan
ekelmigenlikimiz üchün buni dewatsa kérek, —
déyishti. 8 Eysa ularning néme [déyishiwatqanliqini]
bilip mundaq dédi: — Ey ishenchi ajizlar! Néme
üchün nan ekelmigenlikinglar toghrisida mulahize
qilisiler? 9 Téxiche chüshenmidinglarmu? Besh
nan bilen besh ming kishining [toyghuzulghanliqi],
qanche séwet ozuq yighiwalghanliqinglar ésinglardin
chiqtimu? 10 Yette nan bilen töt ming kishining
[toyghuzulghanliqi], yene qanche chong séwet
ozuq yighiwalghanliqinglarmu ésinglardin
chiqtimu? 11 Siler qandaqmu méning silerge:
«Perisiyler bilen Saduqiylarning échitqusidin éhtiyat
qilinglar» déginimning nan toghruluq emeslikini
chüshenmeysiler? 12 Muxlislar shundila uning
nandiki échitqudin emes, belki Perisiyler bilen
Saduqiylarning telimidin éhtiyat qilishni éytqanliqini
chüshinip yetti. 13 Eysa Qeyseriye-Filippi rayonigha
kelginide, u muxlisliridin: Kishiler men Insan'oghlini
kim dep bilidiken? — dep soridi. 14 Muxlisliri: —
Beziler séni chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas
[peyghember] we yene beziler Yeremiya yaki bashqa
peyghemberlerdin biri dep bilidiken, — dep jawab
berdi. 15 U ulardin: — Emdi silerchu? Siler méni
kim dep bilisiler? — dep soridi. 16 Simon Pétrus:
— Sen Mesih, menggülük hayat Xudaning Oghli
ikensen, — dep jawab berdi. 17 Eysa uninggha: —
Bextliksen, i Yunus oghli Simon! Buni sanga ayan
qilghuchi héch et-qan igisi emes, belki ershtiki
Atamdur. 18 Men sanga shuni éytayki, sen bolsang
Pétrusdursen. Men jamaitimni bu uyultash üstige
qurimen. Uning üstidin tehtisaraning derwazilirimu
ghalib kélelmeydu. (Hadēs g86) 19 Ersh padishahliqining
achquchlirini sanga tapshurimen; sen yer yüzide
némini baghlisang ershtimu baghlan'ghan bolidu,
sen yer yüzide némini qoyup berseng, ershtimu
qoyup bérilgen bolidu, — dédi. 20 Bu sözlerni éytip
bolup, u muxlislirigha özining Mesih ikenlikini
héchkimge tinmasliqni tapilidi. 21 Shu waqittin
bashlap, Eysa muxlislirigha özining Yérusalémgha
kétishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazliri
teripidin köp azab-oqubet tartishi, öltürülüshi
muqerrer bolghanliqini, shundaqla üchinchi küni
tirildürülidighanliqini ayan qilishqa bashlidi. 22
Shuning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni
eyiblep: — Ya Reb, sanga rehim qilin'ghay! Béshinggha
bundaq ishlar qet'iy chüshmeydu! — dédi. 23 Lékin u
burulup Pétrusqa qarap: — Arqamgha öt, Sheytan!
Sen manga putlikashangsen, séning oylighanliring
Xudaning ishliri emes, insanning ishliridur, — dédi.
24 Andin Eysa muxlislirigha mundaq dédi: Kimdekim
manga egishishni xalisa, özidin waz kéchip, özining
kréstini kötürüp manga egeshsun! 25 Chünki öz jénini
qutquzmaqchi bolghan kishi choqum jénidin mehrum
bolidu, lékin men üchün öz jénidin mehrum bolghan
kishi uninggha érishidu. 26 Chünki bir adem pütün
dunyagha ige bolup jénidin mehrum qalsa, buning
néme paydisi bolsun?! U némisini jénigha tégishsun?!
27 Chünki Insan'oghli Atisining shan-sheripi ichide
perishtiliri bilen kélish aldida turidu; we u hemme
ademning öz emellirige tushluq jawab qayturidu. 28
Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bu yerde
turghanlarning arisidin ölümning temini tétishtin
burun jezmen Insan'oghlining öz padishahliqi bilen
kelgenlikini köridighanlar bardur.

17 We alte kündin kéyin, Eysa Pétrus, Yaqup
we Yaqupning inisi Yuhannani ayrip élip,
égiz bir taghqa chiqti. 2 U yerde uning siyaqi
ularning köz aldidila özgirip, yüzi quyashtek parlidi,
kiyimliri nurdek ap'aq bolup chaqnidi. 3 We mana,
[muxlislargha] Musa we Ilyas [peyghemberler] uning
bilen sözlishiwatqan halda köründi. 4 Shuning bilen

Pétrus Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghinimiz
némidégen yaxshi! Xalisang, birini sanga, birini
Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üch
kepe yasayli! — dédi. 5 Uning gépi tügimeyla, mana
nurluq bir bulut ularni qapliwaldi. Mana, buluttin:
«Bu Méning söyümlük Oghlumdur, Men uningdin
xursenmen. Uninggha qulaq sélinglar!» dégen awaz
anglandi. 6 Muxlislar buni anglap özlirini yerge tashlap
düm yétip wehimige chüshti. 7 Biraq Eysa kélip,
ulargha qolini tegküzüp: Qopunglar, qorqmanglar, —
dédi. 8 Ular béshini kötürüp qariwidi, Eysadin bashqa
héchkimni körmidi. 9 Taghdin chüshüwétip, Eysa
ulargha: — Insan'oghli ölümdin tirildürülmigüche,
bu alamet körünüshni héchkimge éytmanglar, —
dep tapilidi. 10 Andin muxlisliri uningdin: — Tewrat
ustazliri néme üchün: «Ilyas [peyghember Mesih
kélishtin] awwal qaytip kélishi kérek» déyishidu?
— dep sorashti. 11 U ulargha jawaben: — Ilyas
[peyghember] derweqe [Mesihtin] awwal kélidu,
hemme ishni ornigha keltüridu. 12 Emma men silerge
shuni éytip qoyayki, ilyas alliqachan keldi, lékin
kishiler uni tonumidi, belki uninggha xalighanche
muamile qildi. Shuninggha oxshash, Insan'oghlimu
ularning qollirida azab chékish aldida turidu, — dédi.
13 Shu chaghda muxlislar uning chömüldürgüchi
Yehya toghrisida sözlewatqanliqini chüshendi. 14
Ular xalayiqning yénigha barghinida, bir kishi uning
aldigha kélip, tizlinip: 15 Reb, oghlumgha ichingni
aghritqaysen! Chünki uning tutqaqliq késili bar
bolghachqa, zor azab chékiwatidu; chünki u daim
otning yaki suning ichige chüshüp kétidu. 16 Uni
muxlisliringgha élip kelgenidim, saqaytalmidi, —
dédi. 17 Eysa jawaben: — Ey étiqadsiz we tetür dewr,
siler bilen qachan'ghiche turay?! Men silerge yene
qachan'ghiche sewr qilay? — Balini aldimgha élip
kélinglar — dédi. 18 Shuning bilen Eysa [jin'gha]
tenbih bériwidi, jin balidin chiqip ketti, balimu
shuan saqaydi. 19 Kéyin, Eysa ayrim qalghanda,
muxlislar uning yénigha kélip: — Biz néme üchün
jinni qoghliwételmiduq? — dep sorashti. 20 U ulargha:
— Ishenchinglar bolmighanliqi üchün. Men silerge
shuni berheq éytip qoyayki, silerde qicha uruqidek
zerriche ishench bolsila, siler awu taghqa: «Bu
yerdin u yerge köch» désenglar, köchidu; shundaqla
silerge mumkin bolmaydighan héch ish bolmaydu.
21 Biraq, bundaq jinlarni dua qilish we roza tutush
bilen bolmisa heydigili bolmaydu — dédi. 22 Ular
Galiliye ölkiside aylinip yürginide, Eysa ulargha:
— Insan'oghli [satqunluqtin] insanlarning qoligha
tapshurulidu; 23 ular uni öltüridu, lékin üchinchi küni
u tirilidu, — dédi. Buni anglap muxlislar éghir ghem-
qayghugha chömüp ketti. 24 Andin ular Kepernahum
shehirige kelginide, [ibadetxana] «ikki draqma»
[béjini] yighquchilar Pétrusning yénigha kélip: —
Ustazinglar «ikki draqma»ni tölemdu? — dep soridi.
25 Töleydu, — dédi Pétrus. Lékin u öyge kirgishigila,
téxi bir néme démestila Eysa uningdin: — Simon,
séningche bu dunyadiki padishahlar kimlerdin baj
alidu? Öz perzentliridinmu, yaki yatlardinmu, —
dep soridi. 26 Pétrus uninggha: Yatlardin, — déwidi,
Eysa uninggha: — Undaqta, perzentler [bajdin] xaliy
bolidu. 27 Biraq [baj yighquchilargha] putlikashang
bolmasliqimiz üchün, déngizgha bérip qarmaqni
tashla. Tutqan birinchi béliqni élip, aghzini achsang,
töt draqmiliq bir tengge pul chiqidu. Uni élip men we
sen ikkimizning [béji] üchün ulargha ber, — dédi.

18 Bu chaghda, muxlislar Eysaning yénigha kélip:
Ersh padishahliqida kim eng ulugh? — dep
soridi. 2 Eysa yénigha kichik bir balini chaqirip,
uni otturida turghuzup, mundaq dédi: 3 — Men
silerge shuni berheq éytip qoyayki, öz yolunglardin
yénip, kichik balilardek sebiy bolmisanglar, ersh
padishahliqigha hergiz kirelmeysiler. 4 Emdi kim
özini bu kichik balidek kichik péil tutsa, u ersh
padishahliqida eng ulugh bolidu. 5 Bundaq kichik
bir balini méning namimda qobul qilsa, u méni
qobul qilghan bolidu. 6 Lékin manga étiqad qilghan
bundaq kichiklerdin birini [gunahqa] putlashturghan
herqandaq ademni, u boynigha yoghan tügmen téshi
ésilghan halda déngizning tégige chöktürüwétilgini
ewzel bolatti. 7 Insanni gunahqa putlashturidighan
ishlar tüpeylidin bu dunyadikilerning haligha way!
Putlashturidighan ishlar muqerrer bolidu; lékin shu
putlashturghuchi ademning haligha way! 8 Eger
emdi qolung yaki putung séni gunahqa putlashtursa,
uni késip tashliwet. Chünki ikki qolung yaki ikki
putung bar halda dozaxtiki otqa tashlan'ghiningdin
köre, cholaq yaki tokur halda hayatliqqa kirgining
ewzeldur. (aiōnios g166) 9 Eger közüng séni gunahqa
putlashtursa, uni oyup özüngdin néri tashliwet. Ikki
közüng bar halda dozaxtiki otqa tashlan'ghiningdin
köre, birla közüng bilen bolsimu hayatliqqa kirgining
ewzeldur. (Geenna g1067) 10 — Bu sebiy kichiklerning
héchbirigimu sel qarashtin hézi bolunglar. Chünki

shuni silerge éytayki, ularning ershtiki perishtiliri
ershtiki Atamning jamalini herdaim körüp turidu. 11
Chünki Insan'oghli halaketke azghanlarni qutquzghili
keldi. 12 Qandaq qaraysiler? Birawning yüz tuyaq
qoyi bolup, uningdin biri ézip toptin chüshüp qalsa,
u toqsan toqquz qoyni taghlargha qoyup qoyup,
héliqi azghan qoyini izdeydighu? 13 We eger uni
tépiwalsa, men silerge shuni berheq éytip qoyayki,
u qoy üchün bolghan xushalliqi azmighan toqsan
toqquziningkidin zor bolidu. 14 Shuninggha oxshash,
bu sebiy kichiklerning herqandiqining halaketke ézip
qélishi ershtiki Atanglarning iradisi emestur. 15 —
Emdi eger qérindishing sanga ziyan sélip gunah
qilsa, uning yénigha bérip ikkinglar xaliy chaghda
sewenlikini körsitip qoy. Qérindishing sözüngni
anglisa, uni [ézishtin] qayturuwalghan bolisen. 16
Lékin anglimisa, yene bir-ikki [guwahchini] élip,
uning yénigha barghin. Shundaq qilip, hemme
ish ikki-üch guwahchining sözi bilen qilinsun. 17
Lékin eger [qérindishing] ularning sözigimu qulaq
salmisa, ehwalni jamaetke yetküzüp éytqin. Eger u
jamaettikilerge qulaq salmisa, uni yat ellik yaki bajgir
qatarida körünglar. 18 Men silerge shuni berheq
éytip qoyayki, siler yer yüzide némini baghlisanglar,
ershtimu shu baghlan'ghan bolidu we siler yer
yüzide némini qoyup bersenglar, ershtimu qoyup
bérilgen bolidu. 19 Men yene shuni silerge berheq
éytip qoyayki, yer yüzide aranglardin ikkisi özliri
tiligen bir ish toghruluq qelbi bir bolup herqandaq
nersini tilep dua qilsa, ershtiki Atam ularning tilikini
ijabet qilidu. 20 Chünki ikki yaki ücheylen méning
namim bilen qeyerde yighilghan bolsa, men shu
yerde ularning arisida bolimen. 21 Andin Pétrus
uning aldigha kélip: — I Reb, qérindishimning manga
ziyan sélip ötküzgen qanche qétimliq gunahini
kechürüshüm kérek? Yette qétimmu? — dédi. 22
Eysa uninggha mundaq dédi: —Men sanga shuni
éytip qoyayki, yette qétim emes, yetmish hesse yette
qétim! 23 Ersh padishahliqi chakarliri bilen hésab-
kitab qilmaqchi bolghan bir padishahqa oxshaydu.
24 Hésab-kitabni bashlighinida, uninggha on ming
talant pul qerzdar bolghan bir chakar keltürülüptu.
25 Chakarning töligüdek héchnersisi bolmighachqa,
xojisi chakarning özini, xotun bala-chaqisi we bar-
yoqini sétip, qerzini töleshini buyruptu. 26 Shunga
chakar uning aldida yerge yiqilip bash urup: «Xojam,
manga kengchilik qilghayla, men pütün qerzimni
choqum töleymen» dep yalwuruptu. 27 Chakarning
xojisi uninggha ich aghritip, uni qoyup bérip, qerzini
kechürüm qiliptu. 28 Lékin chakar u yerdin chiqip,
özige yüz dinar qerzdar bolghan yene bir chakar
buradirini uchritiptu. Uni tutuwélip, boynini boghup
turup: «Qerzni töle!» deptu. 29 Buning bilen bu
chakar buradiri yerge yiqilip uningdin: «Manga
kengchilik qil, qerzni choqum qayturimen» dep
yalwuruptu. 30 Lékin u unimaptu we: «Pütün qerzni
tölimigüche zindanda yatisen» dep uni zindan'gha
tashlitiptu. 31 Bundaq ishning yüz bergenlikini
körgen bashqa chakarlar intayin azablinip xojisining
aldigha bérip, ehwalni bashtin-axir sözlep bériptu.
32 Buning bilen xojisi héliqi chakarni chaqirtip: «Ey
rezil chakar! Manga yélin'ghanliqing üchün shunche
köp qerzingning hemmisini kechürdüm. 33 Men
sanga ich aghritqinimdek, senmu chakar buradiringge
ich aghritishinggha toghra kelmemdu?!» deptu. 34
Buning bilen xojisi ghezeplinip uni pütün qerzini
tölep bolghuche adem qiyn'ghuchi gundipaylarning
qolida turushqa tapshurup bériptu. 35 Shuninggha
oxshash, eger herbiringlar öz qérindashliringlarni
chin dilinglardin kechürmisenglar, ershtiki Atammu
silerge oxshash muamile qilidu.

19 Shundaq boldiki, Eysa bu sözlerni éytip
bolghandin kéyin, Galiliye ölkisidin ayrilip,
Yehudiye ölkisining chet yerlirige, yeni Iordan
deryasining u qétidiki yurtlargha bardi. 2 Top-top
ademler uninggha egiship kelgen bolup, u ularni shu
yerdila saqaytti. 3 Emdi bezi Perisiyler uning yénigha
kélip uni qiltaqqa chüshürüsh meqsitide uningdin: —
Bir ademning herqandaq sewebtin ayalini qoyuwétishi
Tewrat qanunigha uyghunmu? — dep soridi. 4 Shuning
bilen u jawaben mundaq dédi: — [Tewrattin] shuni
oqumidinglarmu, muqeddemde insanlarni Yaratquchi
ularni «Er we ayal qilip yaratti» we 5 «Shu sewebtin er
kishi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilen birliship ikkisi
bir ten bolidu». 6 Shundaq iken, er-ayal emdi ikki
ten emes, belki bir ten bolidu. Shuning üchün, Xuda
qoshqanni insan ayrimisun. 7 Perisiyler uningdin yene:
— Undaqta, Musa [peyghember] néme üchün [Tewrat
qanunida] er kishi öz ayaligha talaq xétini bersila
andin uni qoyuwétishke bolidu, dep buyrughan? —
dep sorashti. 8 U ulargha: — Tash yüreklikinglardin
Musa [peyghember] ayalliringlarni talaq qilishqa
ruxset qilghan; lékin alemning bashlimida bundaq
emes idi. 9 Emdi shuni silerge éytip qoyayki, ayalini

buzuqluqtin bashqa birer seweb bilen talaq qilip,
bashqa birini emrige alghan herqandaq kishi zina
qilghan bolidu. 10 Muxlislar uninggha: — Eger er
bilen ayali otturisidiki ehwal shundaq bolsa, undaqta
öylenmeslik yaxshi iken, — dédi. 11 U ularghа: — Bu
sözni hemmila adem emes, peqet nésip qilin'ghanlarla
qobul qilalaydu. 12 Chünki anisining baliyatqusidin
tughma bezi aghwatlar bar; we insan teripidin axta
qilin'ghan bezi aghwatlarmu bar; we ersh padishahliqi
üchün özini aghwat qilghanlarmu bar. Bu sözni
qobul qilalaydighanlar qobul qilsun! — dédi. 13
Qolungni tegküzüp dua qilghaysen dep, beziler kichik
balilirini uning aldigha élip keldi. Biraq muxlislar élip
kelgenlerni eyiblidi. 14 Emma Eysa: — Balilar méning
aldimgha keltürülsun, ularni tosmanglar. Chünki ersh
padishahliqi del mushundaqlargha tewedur, — dédi.
15 We qollirini ularghа tegküzgendin kéyin, u u yerdin
ayrildi. 16 Mana, bir küni birsi uning aldigha kélip: —
Ustaz, men qandaq yaxshi ishni qilsam, menggülük
hayatqa érishimen? — dep soridi. (aiōnios g166) 17 U
uninggha: — Némishqa mendin yaxshiliq toghrisida
soraysen? «Yaxshi bolghuchilar» bolsa peqet birila
bar. Emma hayatliqqa kirimen déseng, emrlerge emel
qil, — dédi. 18 Qaysi emrlerge deysen? — dep soridi u.
Eysa uninggha: — «Qatilliq qilma, zina qilma, oghriliq
qilma, yalghan guwahliq berme, 19 ata-ananggha
hörmet qil we qoshnangni özüngni söygendek söy» —
dédi. 20 Yash yigit uninggha: — Bularning hemmisige
emel qilip kéliwatimen. Emdi manga yene néme
kem? — dédi. 21 Eysa uninggha: — Eger mukemmel
bolushni xalisang, bérip bar-yoqungni sétip, pulini
kembeghellerge bergin. Shuning bilen ershte xezineng
bolidu. Andin kélip manga egeshkin, — dédi. 22 Yigit
mushu sözni anglap, qayghugha chömüp u yerdin
kétip qaldi. Chünki uning mal-mülki nahayiti köp idi.
23 Eysa muxlislirigha: — Men silerge shuni berheq
éytip qoyayki, baylarning ersh padishahliqigha kirishi
tesliktila bolidu. 24 We yene shuni silerge éytayki,
tögining yingnining közidin ötüshi bay ademning
Xudaning padishahliqigha kirishidin asandur! —
dédi. 25 Muxlislar buni anglap intayin bek heyran
bolushup: — Undaqta, kim nijatqa érisheleydu? — dep
sorashti. 26 Emma Eysa ularghа qarap: — Bu ish insan
bilen wujudqa chiqishi mumkin emes, lékin Xudagha
nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi. 27
Buning bilen Pétrus uninggha: — Mana, biz hemmidin
waz kéchip sanga egeshtuq! Biz buning üchün némige
érishimiz? — dep soridi. 28 Eysa ularghа mundaq dédi:
— Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, alemdiki
hemme qaytidin yéngilan'ghinida, Insan'oghli shanliq
textide olturghan waqtida, manga egeshken siler on
ikki textte olturup, Israillarning on ikki qebilisige
höküm chiqirisiler. 29 Méning namim dep öyler, aka-
uka, acha-singil qérindashliri, ata-anisi, ayali, baliliri
yaki yer-zéminlardin waz kechkenlerning hemmisi
ularghа yüz hesse artuq érishidu we menggülük
hayatqa miras bolidu. (aiōnios g166) 30 Lékin shu chaghda
nurghun aldida turghanlar arqigha ötidu, nurghun
arqida turghanlar aldigha ötidu.

20 — Chünki ersh padishahliqi bir yer igisige
oxshaydu. Igisi üzümzarliqida ishleshke
ademlerni yallash üchün tang seherde sirtqa chiqiptu.
2 U ishlemchiler bilen künlüki üchün bir kümüsh
dinardin bérishke kéliship, ularni üzümzarliqigha
ewetiptu. 3 Saet toqquzlarda u yene sirtqa chiqip,
bazarda bikar turghan bashqa kishilerni körüptu.
4 Ularghа: «Silermu üzümzarliqimgha béringlar,
heqqinglargha tégishlikini bérimen» — deptu. 5 Ular
üzümzarliqqa bériptu. Chüshte we saet üchtimu u
yene chiqip yene shundaq qiliptu. 6 Lékin [kechqurun]
saet beshlerde chiqqanda u yerde turghan yene
bashqilarni körüp, ulardin: «Néme üchün bu yerde
kün boyi bikar turisiler?» dep soraptu. 7 Ular: «Bizni
héchkim yallimidi» dep jawab qayturuptu. U ularghа:
«Undaqta, silermu üzümzarliqimgha bérip ishlenglar»
— deptu. 8 Kech bolghanda, üzümzarliq igisi
ghojidarigha: «Ishlemchilerni chaqirip, eng axirida
kelgenlerdin bashlap eng awwal kelgenlergiche
hemmisining ish heqqini ber» deptu. 9 Awwal
kechqurun saet beshte ishqa kelgenler kélip, herbiri
bir kümüsh dinardin éliptu. 10 Eng awwal yallap
kélin'genlerning nöwiti kelgende, ular: Téximu köp
ish heqqi alimizghu, dep oylishiptu; biraq ularmu bir
kümüsh dinardin éliptu. 11 Ular ish heqqini alghini
bilen yer igisidin aghrinip: 12 «Bu axirda kelgenler
peqet bir saetla ishlidi, biraq siz ularni kün boyi
japaliq we qattiq issiqni chekken bizler bilen barawer
hésablidingizghu, dep ghudurishiptu. 13 Lékin [yer
igisi] ularning birige jawab qayturup: «Burader,
sanga naheqliq qilghinim yoq! Sen bilen bir kümüsh
dinargha kélishmigenmiduq? 14 Heqqingni élip
qaytip ketkin. Bu axirda kelgen'gimu sanga oxshash
bergüm bar. 15 Özümningkini özüm bilgenche ishlitish
hoqugum yoqmu? Séxiy bolghanliqimgha közüng

qiziriwatamdu? 16 Shundaq qilip «Aldida turghanlar
arqigha ötidu, arqida turghanlar aldigha ötidu»;
chünki chaqirilghanlar köp, emma tallan'ghanlar az
bolidu. 17 Eysa Yérusalémgha chiqiwétip, yolda on
ikki muxlisini bir chetke tartip, ularghа mundaq dédi:
18 — Mana biz hazir Yérusalémgha chiqip kétiwatimiz.
Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat ustazlirigha
tapshurulidu. Ular uni ölümge mehkum qilidu 19
andin uni mesxire qilip, qamchilap we kréstleshke yat
elliklerge tapshuridu. Lékin u üchinchi küni qayta
tirilidu. 20 Shu chaghda, Zebediyning oghullirining
anisi ikki oghlini élip, Eysaning aldigha kélip uningdin
bir ishni telep qilmaqchi bolup sejde qildi. 21 Néme
teliping bar? — dep soridi u. Ayal uninggha: — Shuni
emr qilghaysenki, séning padishahliqingda bu ikki
oghlumdin biri ong yéningda, biri sol yéningda
oltursun, — dédi. 22 Eysa ularghа jawaben: —
Siler néme telep qiliwatqininglarni bilmeywatisiler.
Men ichishke temshelgen qedehni ichelemsiler?
Icheleymiz, — déyishti ular. 23 U ularghа: — Siler
heqiqetenmu méning qedehimdin ortaq ichisiler.
Biraq ong yaki sol yénimda olturush nésiwisi
méning ixtiyarimda emes, belki Atam kimlerge
teyyarlighan bolsa, shularghа nésip bolidu. 24
[Qalghan] on muxlis buningdin xewer tapqanda, ikki
qérindishidin xapa boldi. 25 Lékin Eysa ularni yénigha
chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, ellerdiki
hökümranlar qol astidikidikiler üstidin buyruqwazliq
qilip hakimiyet yürgüzidu, we ularning hoquqdarliri
ularni xojayinlarche idare qilidu. 26 Biraq silerning
aranglarda shundaq bolmisun; belki silerdin kim
üstün bolushni xalisa, silerning xizmitinglarda bolsun;
27 we kim aranglardikilerning aldinqisi bolushni
xalisa, silerning qulunglar bolsun. 28 Insan'oghlimu
derweqe shu yolda köpchilik xizmitimde bolsun
démey, belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni
pida qilish bedilige nurghun ademlerni hörlükke
érishtürey dep keldi. 29 Ular Yérixo shehiridin
chiqqanda, zor bir top ademler uninggha egiship
mangdi. 30 We mana, yol boyida olturghan ikki ema
Eysaning u yerdin ötüp kétiwatqinini anglap: — I
Reb, Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen, — dep
towlidi. 31 Köpchilik ularni «Ün chiqarmanglar!» dep
eyiblidi. Lékin, ular: — Ya Reb, i Dawutning oghli,
bizge rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq towlidi.
32 Eysa qedimini toxtitip, ularni chaqirip: — Siler
üchün néme ish qilip bérishimni xalisiler? — dep
soridi. 33 Ya Reb, közlirimiz échilsun! — déyishti ular.
34 Eysa ularghа ich aghritip, qolini ularning közlirige
tegküziwidi, közliri shuan eslige kélip köridighan
boldi; ular derhal uninggha egiship mangdi.

21 Ular Yérusalémgha yéqinliship, Zeytun téghining
étikidiki Beyt-Fagi yézisigha kelginide, Eysa ikki
muxlisigha munularni tapilap aldin ewetti: 2 —
Siler udulunglardiki yézigha béringlar. Barsanglarla,
baghlaqliq bir éshek we uning yénidiki bir texeyni
körisiler. Ularni yéship aldimgha yétilep kélinglar. 3
Eger birsi silerge bir néme dése, «Rebning bularghа
hajiti chüshti» denglar, u derhal ularni qoyup
béridu. 4 Bu pütün weqe peyghember arqiliq
éytilghan munu sözlerni emelge ashurush üchün
boldi: — 5 «Zion qizigha éytinglar: — Mana,
Padishahing kéliwatidu, Kemter-mömin bolup, minip
bir éshekke, Boyunturuqluq éshekning texiyige,
Kéliwatidu yéninggha séning». 6 Emdi héliqi ikki
muxlis bérip Eysaning tapilighinidek qildi. 7
Éshek bilen texeyni yétilep kélip, üstige yépincha-
chapanlirini saldi we u üstige mindi. 8 Emdi top-top
kishiler yépincha-chapanlirini yolgha payandaz qilip
saldi; yene bir qismi derex shaxlirini késip yolgha
yayatti. 9 Aldida mangghan we keynidin egeshken top-
top xalayiq: — «Dawutning oghligha hosanna bolghay!
Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun!
Ershielada teshekkür-hosannalar oqulsun!» — dep
warqirishatti. 10 U Yérusalémgha kirgende, pütkül
sheher lerzige keldi. Kishiler: — Bu zadi kimdu?
— déyishetti. 11 Xalayiq: — Bu Galiliye ölkisidiki
Nasaretlik peyghember Eysa, dep jawab bérishetti.
12 Emdi Eysa ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde
élim-sétim qiliwatqanlarning hemmisini heydep
chiqardi. Pul tégishküchilerning shirelirini we paxtek-
kepter satquchilarning orunduqlirini örüp, 13 ularghа:
— [Muqeddes yazmilarda] [Xudaning]: «Méning
öyüm dua-tilawetxana dep atilidu» dégen sözi
pütülgen; lékin siler uni bulangchilarning uwisigha
aylanduruwapsiler! — dédi. 14 Ibadetxana hoylilirida
bolghanda qarighu we tokurlar uning aldigha keldi,
u ularni saqaytti. 15 Lékin bash kahinlar bilen
Tewrat ustazliri uning yaratqan möjizilirini körüp
we balilarning ibadetxanida: «Dawutning oghligha
hosanna-teshekkürler bolghay!» dep towlighinini
anglap ghezeplendi. 16 Ular uninggha: — Bu balilarning
néme dewatqanliqini anglawatamsen? — dep soridi.
U ularghа: — Anglawatimen! Siler [muqeddes

yazmilardin] shuni oqup baqmighanki, «Özüngge
kichik balilar we bowaqlarning tilliridin medhiye
sözlirini mukemmel qilding»» dédi. 17 Andin u
ulardin ayrilip, sheherdin chiqip Beyt-Aniya yézisigha
bérip, shu yerde qondi. 18 Emdi seherde, sheherge
qaytip kétiwatqanda, uning qorsiqi achqanidi. 19
U yol boyidiki bir tüp enjür derixini körüp, uning
yénigha bardi. Lékin derextin yopurmaqtin bashqa
héch nerse tapalmay, uninggha qarap: — Hazirdin
bashlap sendin menggü méwe bolmisun! — déwidi,
enjür derixi shuan qurup ketti. (aiōn g165) 20 Muxlislar
buni körüp teejüplinip: — Enjür derixi némanche
tézla qurup ketti! — dédi. 21 Eysa ulargha jawab berdi:
— Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, eger héch
guman bolmay ishenchinglar bar bolsa, enjür derixide
bolghan ishlar bolupla qalmay, belki siler hetta bu
taghqa: «Bu yerdin kötürülüp déngizgha tashlan!»
désenglar, u shundaq bolidu, dédi. 22 Dua qilip
némini tilisenglar, ishenchinglar bolsila, shulargha
érishisiler. 23 U ibadetxana hoylilirigha kirgendin
kéyin, kishilerge telim bériwatqanda, bash kahinlar
we aqsaqallar uning aldigha kélip: — Sen qiliwatqan
bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga
bu hoquqni kim bergen? — dep sorashti. 24 Eysa
ulargha jawab bérip: — Men awwal silerge bir soal
qoyay. Eger siler jawab bersenglar, menmu bu ishlarni
qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytimen.
25 Yehya yürgüzgen chömüldürüsh nedin kelgen?
Ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi. Ular
özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen»
dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üchün uninggha
ishenmidinglar?» deydu. 26 Eger: «Insanlardin kelgen»
dések, xelqtin qorqimiz, chünki ular hemmisi Yehyani
peyghember dep bilidu — déyishti. 27 Buning bilen,
ular Eysagha: Bilmeymiz, — dep jawab bérishti.
— Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa
tayinip qiliwatqanliqimni éytmaymen, — dédi u
ulargha. 28 Emdi bu ishqa qandaq qaraysiler? Bir
ademning ikki oghli bar iken. U birinchi oghlining
yénigha kélip: «Oghlum, bügün üzümzarliqimgha
bérip ishligin» deptu. 29 «Barmaymen» deptu u,
lékin kéyin pushayman qilip yenila bériptu. 30 U
ikkinchi oghlining yénigha kélip uningghimu shundaq
deptu. U: «Xop ependim, baray» deptu-yu, lékin
barmaptu. 31 Bu ikkiylenning qaysisi atisining iradisini
ada qilghan bolidu? — Birinchi oghli, — dep jawab
berdi ular. Eysa ulargha mundaq dédi: — Men silerge
shuni berheq éytip qoyayki, bajgirlar bilen pahishiler
Xudaning padishahliqigha silerdin burun kirmekte. 32
Chünki gerche Yehya [peyghember] silerge heqqaniyet
yolini ayan qilghili kelgen bolsimu, siler uninggha
ishenmidinglar; lékin bajgirlar bilen pahishiler
uninggha ishendi. Siler buni körüp turup, hetta kéyinki
waqitlarda yolunglardin pushayman qilmay uninggha
ishenmidinglar. 33 Yene bir temsilni anglanglar: Bir
yer igisi bir üzümzarliq berpa qilip, etrapini chitlaptu.
U uningda bir sharab kölchiki qéziptu we bir közet
munari yasaptu. Andin u üzümzarliqni baghwenlerge
ijarige bérip, özi yaqa yurtqa kétiptu. 34 Üzüm pesli
yéqinlashqanda, özige tégishlik hosulni éliwélish
üchün qullirini baghwenlerning yénigha ewetiptu. 35
Lékin baghwenler qullirini tutup, birini dumbalaptu,
birini öltürüwétiptu, yene birini chalma-kések qiliptu.
36 U yene bir qétim aldinqidinmu köp qullirini
ewetiptu, biraq baghwenler ularghimu oxshash
muamile qiliptu. 37 Axirda, u «Oghlumnighu hörmet
qilar» dep, oghlini ewetiptu. 38 Lékin baghwenler
oghulni körüp, özara: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar,
uni öltürüwétip mirasini igiliwalayli» déyishiptu. 39
Shuning bilen ular uni tutup üzümzarliqning sirtigha
tashlap öltürüwétiptu. 40 Emdi üzümzarliqning
igisi kelgende, shu baghwenlerni qandaq qilar? 41
Ular uninggha: — Bu rezil ademlerni wehshiylik
bilen yoqitidu. Üzümzarliqni bolsa méwilirini öz
waqtida özige tapshuridighan bashqa baghwenlerge
ijarige béridu, — dep jawab bérishti. 42 Eysa ulardin
soridi: — Muqeddes yazmilardiki munu sözlerni
oqup baqmighanmusiler?: — «Tamchilar tashliwetken
tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. Bu ish
Perwerdigardindur, Bu közimiz aldida karamet bir
ishtur». 43 Shu sewebtin silerge shuni éytip qoyayki,
Xudaning padishahliqi silerdin tartiwélinip, uninggha
muwapiq méwilerni béridighan bashqa bir elge ata
qilinidu. 44 Bu «tash»qa yiqilghan kishi pare-pare
bolup kétidu; lékin bu tash herkimning üstige chüshse,
uni kukum-talqan qiliwétidu. 45 Bash kahinlar we
Perisiyler uning éytqan temsillirini anglap, ularni
özlirige qaritip éytqanliqini chüshendi. 46 Uni tutush
yolini izdigen bolsimu, lékin xalayiq uni peyghember
dep qarighachqa, ulardin qorqushti.

22 Eysa ulargha yene temsiller bilen mundaq dédi:
2 Ersh padishahliqi xuddi öz oghli üchün toy
ziyapitini teyyarlighan bir padishahqa oxshaydu. 3
U chakarlirini toy ziyapitige teklip qilin'ghanlarni

chaqirishqa ewetiptu, lékin ular kélishke unimaptu. 4
U yene bashqa chakarlirini ewetip, ularغha tapilap:
«Chaqirilghanlargha: — Mana, men ziyapitimni teyyar
qildim; méning torpaqlirim, bordaq mallirim soyuldi,
hemme nerse teyyar. Ziyapetke merhemet qilghay,
deydu, dep éytinglar, — deptu. 5 Biraq ular teklipini
étibargha almay, birsi étizliqigha ketse, yene biri
sodisigha kétiptu. 6 Qalghanliri bolsa [padishahning]
chakarlirini tutuwélip, xorlap öltürüwétiptu. 7
Padishah buni anglap qattiq ghezeplinip, eskerlirini
chiqirip, u qatillarni yoqitip, ularning shehirige ot
qoyuwétiptu. 8 Andin u chakarlirigha: «Toy ziyapiti
teyyar boldi, lékin chaqirilghanlar [méhmanliqqa]
munasip kelmidi. 9 Emdi siler acha yollargha
bérip, udul kelgen ademlerning hemmisini toy
ziyapitige teklip qilinglar» deptu. 10 Buning bilen
chakarlar yollargha chiqip, yaxshi bolsun, yaman
bolsun, udul kelgenliki ademlerning hemmisini
yighip ekeptu. Toy soruni méhmanlar bilen liq
toluptu. 11 Padishah méhmanlar bilen körüshkili
kirgende, u yerde ziyapet kiyimi kiymigen bir kishini
körüptu. 12 Padishah uningdin: «Burader, ziyapet
kiyimi kiymey, bu yerge qandaq kirding?» dep soraptu,
biraq u kishi jawab bérelmey qaptu. 13 Padishah
chakarlirigha: «Uni put-qolliridin baghlap, téshidiki
qarangghuluqqa achiqip tashlanglar! U yerde yigha-
zarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu» deptu.
14 Chünki chaqirilghanlar köp, lékin tallan'ghanlar
azdur. 15 Buning bilen Perisiyler u yerdin chiqip,
qandaq qilip uni öz sözi bilen tuzaqqa chüshürüsh
heqqide meslihetleshti. 16 Ular muxlislirini Hérodning
terepdarliri bilen bille uning yénigha ewetip: —
Ustaz, silini semimiy adem, kishilerge Xudaning yolini
sadiqliq bilen ögitip kéliwatidu we ademlerge qet'iy
yüz-xatire qilmay héchkimge yan basmaydu, dep
bilimiz. 17 Qéni, qandaq oylayla? [Rim impératori]
Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha
uyghunmu-yoq? — déyishti. 18 Lékin Eysa ularning
rezil niyitini bilip: — Ey saxtipezler, méni némishqa
sinimaqchisiler? 19 Qéni, bajgha tapshurulidighan
bir tengge manga körsitinglar, — dédi. Ular bir dinar
pulini ekeldi. 20 U ulardin: — Buning üstidiki süret
we nam-isim kimning? — dep soridi. 21 Qeyserning,
— dep jawab berdi ular. U ularغha: — Undaq bolsa,
Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudaning heqqini
Xudagha tapshurunglar, — dédi. 22 Ular bu sözni
anglap, heyran bolup qélishti-de, uning yénidin
kétip qaldi. 23 Shu küni, «Ölgenler tirilmeydu»
deydighan Saduqiylar uning aldigha kélip qistap soal
qoydi: 24 — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta]:
«Bir kishi perzentsiz ölüp ketse, uning aka yaki
inisi tul yenggisini emrige élip, qérindishi üchün
nesil qaldurushi lazim» dep tapilighan. 25 Burun
arimizda yette aka-uka bar idi. Chongi öylen'gendin
kéyin ölüp ketti. Perzent körmigenliktin, ayalini
ikkinchi qérindishining emrige qaldurdi. 26 Biraq
ikkinchisidiki ehwalmu uningkige oxshash boldi, andin
bu ish üchinchiside taki yettinchi qérindashqiche
oxshash dawamlashti. 27 Axirda, u ayalmu ölüp
ketti. 28 Emdi tirilish künide bu ayal yette aka-
ukining qaysisining ayali bolidu? Chünki uni hemmisi
emrige alghan-de! 29 Eysa ularغha mundaq jawab
berdi: — Siler ne muqeddes yazmilarni ne Xudaning
qudritini bilmigenlikinglar üchün azghansiler. 30
Chünki ölümdin tirilgende insanlar öylenmeydu,
erge tegmeydu, belki Xudaning ershtiki perishtilirige
oxshash bolidu. 31 Emdi ölümdin tirilish mesilisi
heqqide Xudaning silerge éytqan: 32 «Men Ibrahim,
Ishaq we Yaquplarning Xudasidurmen!» dégen shu
sözini oqumidinglarmu? Xuda ölüklerning emes, belki
tiriklerning Xudasidur!». 33 Bu sözni anglighan xelq
uning telimidin heyranuhes qélishti. 34 Perisiyler
uning Saduqiylarning aghzini tuwaqlighanliqini
anglap, bir yerge jem bolushti. 35 Ularning arisidiki bir
Tewrat-qanun ustazi uni sinash meqsitide uningdin:
36 — Ustaz, Tewrat qanunidiki eng muhim emr
qaysi? — dep qistap soridi. 37 U uninggha mundaq
dédi: — «Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing,
pütün jéning, pütün zéhning bilen söygin» 38 —
eng ulugh, birinchi orunda turidighan emr mana
shu. 39 Uninggha oxshaydighan ikkinchi emr bolsa
«Qoshnangni özüngni söygendek söy». 40 Pütün
Tewrat qanuni we peyghemberlerning sözliri bu ikki
emrge ésilghan halda mangidu. 41 Perisiyler jem bolup
turghan waqitta, Eysa ulardin: 42 — Mesih toghrisida
qandaq oylawatisiler? U kimning oghli? — dep soridi.
Dawutning oghli, — déyishti ular. 43 U ularغha mundaq
dédi: Undaqta, néme üchün [Zeburda] Dawut uni
Rohta «Rebbim» dep atap, — 44 «Perwerdigar méning
Rebbimge éyttiki: — «Men séning düshmenliringni
ayighing astida dessetküche, Ong yénimda olturghin!»
— deydu? 45 Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim»
dep atighan tursa, emdi u qandaqmu Dawutning
oghli bolidu? 46 We héchkim uninggha jawaben

bir éghizmu söz qayturalmidi; shu kündin étibaren,
héchkim uningdin soal sorashqimu pétinalmidi.

23 Bu sözlerdin kéyin, Eysa top-top xalayiqqa
we muxlislirigha mundaq dédi: **2** — Tewrat
ustazliri we Perisiyler Musa peyghemberning [höküm
chiqirish] ornida olturghan bolidu. **3** Shunga, ularning
silerge éytqan hemme sözlirige köngül qoyup,
dégenlirini qilinglar. Lékin ularning qilghanliridek
qilmanglar; chünki ular özlirining déginige özliri
emel qilmaydu, **4** Belki ular kötürelmigüdek éghir
yüklerni baghlap ademlerning zimmisige artip
qoyidu. Emma özliri bu yüklerni kötürüshke birmu
barmiqini midirlitishni xushyaqmaydu. **5** Ular hemme
emellirini insanlargha köz-köz qilish üchünla qilidu;
chünki ular «ayet qapliri»ni keng qilip chigiwélip,
tonlirining chuchilirini uzun sanggilitip qoyidu; **6** ular
ziyapetlerde törde, sinagoglarda aldinqi orunlarda
olturushqa, **7** bazarlarda kishilerning ularghа bolghan
[uzun] salamlirigha we özlirini «Ustaz, ustaz» dep
atashlirigha amraq kélidu. **8** Biraq siler bolsanglar
«Ustaz» dep atilishni qobul qilmanglar; chünki
silerning yalghuz birla ustazinglar bar we hemminglar
qérindashtursiler. **9** Yer yüzide héchqandaq kishini
«Atam» démenglar, chünki peqet birla Atanglar,
yeni ershte Turghuchi bardur. **10** Siler «muellim»
dep atilishnimu qobul qilmanglar, chünki peqet
birla muellim, yeni Mesihning özi bardur; **11** belki
aranglarda eng mertiwilik bolghan kishi silerning
xizmitinglarda bolidu. **12** Özini yuqiri tutmaqchi
bolghini töwen qilinidu, özini töwen tutqini yuqiri
qilinidu. **13** Biraq halinglargha way, ey Tewrat ustazliri
we Perisiyler, saxtipezler! Siler ersh padishahliqining
ishikini insanlargha taqap kéliwatisiler! Ya özünglar
kirmeysiler, ya kirishni istigenlerning kirishige yol
qoymaysiler. **14** Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri
we Perisiyler, saxtipezler! Siler tul ayallarning mal-
dunyasini yewatisiler, shundaqtimu bashqilar aldida
teqwadar körünsek dep, uzundin-uzun dua qilisiler.
Shunga, siler téximu éghir jazagha tartilisiler. **15**
Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler,
saxtipezler! Siler birla ademni étiqadinglargha
kirgüzüsh üchün, déngiz we quruqluqni kézip
chiqisiler. Biraq u kishi kirgüzülgendin kéyin, siler uni
özliringlardin ikki hesse better bolghan dozaxning
perzenti qilip yétishtürüp chiqisiler. **(Geenna g1067)** **16**
Halinglargha way, ey qarighu yolbashchilar! Siler:
«Herqandaq kishi ibadetxana bilen qesem qilsa,
héchnémisi yoq, biraq ibadetxanidiki altunni tilgha
élip qesem qilghanlar qesimide turushqa qerzdar
bolidu» deysiler. **17** Ey exmeqler, korlar! Altun ulughmu
yaki altunni muqeddes qilghan ibadetxanimu? **18**
Siler yene: «Herkim qurban'gah bilen qesem qilsa,
héchnémisi yoq, biraq qurban'gah üstidiki hediyeni
tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa
qerzdar bolidu» deysiler. **19** Ey korlar! Hediye ulughmu
yaki hediyini muqeddes qilghan qurban'gahmu? **20**
Shunga, qurban'gahni tilgha élip qesem qilghuchi
bolsa hem qurban'gah bilen hem uning üstidiki barliq
nersiler bilen qesem qilghan bolidu. **21** Ibadetxanini
tilgha élip qesem qilghuchimu hem ibadetxanini,
hem «ibadetxanida Turghuchi»ni tilgha élip qesem
qilghan bolidu. **22** Ershni tilgha élip qesem qilghuchi
Xudaning texti we textte olturghuchining nami bilen
qesem qilghan bolidu. **23** Halinglargha way, ey Tewrat
ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler hetta
yalpuz, arpibediyan we zirilerning ondin bir ülüshini
öshre qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq Tewrat
qanunining téximu wezinlik terepliri bolghan adalet,
rehimdillik we sadiqliqni étibargha héch almaysiler.
Awwal mushu ishlarni orundishinglar kérek, andin
shu ishlarnimu ada qilmay qoymasliqinglar kérek.
24 Ey qarighu yolbashchilar! Siler [chinenglerdiki]
pashini süzüp éliwétisiler, lékin birer tögini pütün
péti yutuwétisiler! **25** Halinglargha way, ey Tewrat
ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler chine-
qachilarning téshinila yuyup pakizlighininglar bilen
ularning ichi hertürlük hérislik we ishretpereslikke
tolghan. **26** Ey qarighu Perisiy! Awwal chine-
qachining ichini pakla, shundaqta téshimu pak
bolidu! **27** Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri
we Perisiyler, saxtipezler! Siler aqartip qoyulghan,
sirti chirayliq körünidighan lékin ichi ölüklerning
ustixanliri we herxil napak nersilerge tolghan
qebrilerge oxshaysiler. **28** Shuningdek téshinglardin
insanlarning aldida heqqaniy ademlerdek körünisiler,
lékin ichinglar saxtipezlik we itaetsizlik bilen tolghan.
29 Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler,
saxtipezler! Chünki siler peyghemberlerning
qebrilirini yasap kéliwatisiler, heqqaniylarning
mazarlirini bézep kéliwatisiler **30** we siler: «Ata-
bowilirimizning zamanida yashighan bolsaq iduq,
ularning peyghemberlerning qénini tökushlirige
shérik bolmayttuq» — deysiler. **31** Shunga siler
öz sözünglar bilen özünglarning peyghemberlerni

öltürgenlerning ewladliri ikenlikinglargha guwahliq
berdinglar. 32 Undaqta, ata-bowiliringlar bashlighan
qilmishlirini toluqlanglar! 33 Ey yilanlar! Zeherlik
yilanlarning nesilliri! Dozax jazasidin qandaqmu
qutulalarsiler? (Geenna g1067) 34 Shunga mana,
silerge peyghemberler, danishmenler we alimlarni
ewetip turimen. Siler ularning bezilirini kréstlep
öltürisiler, bezilirini sinagogliringlarda derrige
basisiler, sheherdin sheherge qoghlaysiler. 35
Shundaq qilip, heqqaniy Habilning qan qerzidin
tartip taki siler ibadetxanidiki muqeddes jay bilen
qurban'gahning ariliqida öltürgen Berekiyaning oghli
Zekeriyaning qan qerzigiche, heqqaniylarning yer
yüzide éqitilghan barliq qan qerzliri bu dewrning
béshigha chüshürülidu. 36 Men silerge berheq shuni
éytip qoyayki, shu qilmishlarning jazasining hemmisi
mushu dewrning béshigha chüshidu. 37 Ey Yérusalém,
Yérusalém! Peyghemberlerni öltüridighan, özige
ewetilgen elchilerni chalma-kések qilidighan sheher!
Mékiyan chüjilirini qanat astigha yighqandek
perzentliringni qanche qétim qoynumgha almaqchi
boldum, lékin siler unimidinglar! 38 Mana, emdi
öyünglar silerge xarabe bolup qalidu! 39 Chünki men
shuni silerge éytip qoyayki, siler: «Perwerdigarning
namida kelgüchige mubarek bolsun!» démigüche,
siler méni qaytidin hech körelmeysiler.

24 Eysa ibadetxanidin chiqip, aldigha kétiwatqanda,
muxlisliri yénigha kélip uning diqqitini
ibadetxana binalirigha tartmaqchi boldi. 2 U ulargha:
— Mana bularning hemmisini körüwatamsiler? Men
silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu yerde bir tal
tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay
gumran qilinidu, — dédi. 3 U Zeytun téghida
olturghanda, muxlisliri astighina uning yénigha kélip:
— Bizge éytqinchu, bu dégenliring qachan yüz béridu?
Séning [qaytip] kélishing we zamanning axirini
körsitidighan qandaq alamet bolidu? — dep sorashti.
(aiōn g165) 4 Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: —
Hézi bolunglarki, héchkim silerni azdurup ketmisun.
5 Chünki nurghun kishiler méning namimda kélip:
«Mesih men bolimen» dep, köp ademlerni azduridu. 6
Siler urush xewerliri we urush shepilirini anglaysiler,
bulardin alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu
ishlarning yüz bérishi muqerrer. Lékin bular axiret
emes. 7 Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa
chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen
urushqa chiqidu. Jay-jaylarda acharchiliq, wabalar we
yer tewreshler yüz béridu. 8 Lékin bu ishlarning yüz
bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu,
xalas. 9 Andin kishiler silerni tutup azab-oqubetke
sélip, öltüridu, méning namim wejidin pütkül eller
silerdin nepretlinidu. 10 Shuning bilen nurghunlar
étiqadidin tanidu, bir-birini tutup béridu we bir-birige
öchmenlik qilidu. 11 Nurghun saxta peyghemberler
meydan'gha chiqip, nurghun kishilerni azduridu.
12 Itaetsizlik-rezilliklerning köpiyishi tüpeylidin,
nurghun kishilerdiki méhir-muhebbet sowup kétidu.
13 Lékin axirghiche berdashliq bergenler qutquzulidu.
14 Barliq ellerge agah-guwahliq bolsun üchün,
[Xudaning] padishahliqi heqqidiki bu xush xewer
pütkül dunyagha jakarlinidu; andin zaman axiri
bolidu. 15 Daniyal peyghember qeyt qilghan
«weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning
muqeddes jayda turghinini körgininglarda (kitabxan
bu sözning menisini chüshen'gey), 16 Yehudiye ölkiside
turuwatqanlar taghlargha qachsun; 17 ögzide turghan
kishi öyidiki nerse-kéreklirini alghili chüshmeyla
[qachsun]. 18 Étizliqta turghan kishimu chapinini
alghili öyige yanmisun. 19 U künlerde hamilidar
ayallar we bala émitiwatqanlarning haligha way! 20
Qachidighan waqtinglarning qish yaki shabat künige
toghra kélip qalmasliqi üchün dua qilinglar. 21
Chünki u chaghda dunya apiride bolghandin mushu
chaghqiche körülüp baqmighan hem kelgüsidimu
körülmeydighan dehshetlik azab-oqubet bolidu. 22 U
künler azaytilmisa, héchqandaq et igisi qutulalmaytti;
lékin [Xudaning] Öz tallighanliri üchün u künler
azaytilidu. 23 Eger u chaghda birsi silerge: «Qaranglar,
bu yerde Mesih bar!» yaki «[Mesih] ene u yerde!»
dése, ishenmenglar. 24 Chünki saxta mesihler we
saxta peyghemberler meydan'gha chiqidu, qaltis
möjizilik alametler we karametlerni körsitidu; shuning
bilen eger mumkin bolidighan bolsa, hetta [Xuda]
tallighanlarnimu azduratti. 25 Mana, men bu ishlar yüz
bérishtin burun silerge uqturup qoydum. 26 Shuning
üchün, birsi silerge: «Qaranglar, u chöl-bayawanda!»
dése, u yerge barmanglar. «Qaranglar, u ichkiridiki
öylerde!» dése, ishenmenglar. 27 Chünki chaqmaq
sherqtin gherbke yalt-yult qilip qandaq chaqqan bolsa,
Insan'oghlining kélishi shundaq bolidu. 28 Chünki jeset
qaysi yerde bolsa, u yerdimu quzghunlar toplishidu!
29 U künlerdiki azab-oqubetler ötüp ketken haman,
quyash qariyidu, ay yoruqluqini bermeydu, yultuzlar
asmandin tökülüp chüshidu, asmandiki küchler lerzige

kélidu. 30 Andin Insan'oghlining alamiti asmandin
körünidu; yer yüzidiki pütkül qebililer yigha-zar
kötürüshidu. Ular Insan'oghlining küch-qudret we
ulugh shan-sherep ichide asmandiki bulutlar üstide
kéliwatqanliqini köridu. 31 U perishtilirini zor
jarangliq bir kanay sadasi bilen ewetidu, ular
uning tallighanlirini dunyaning töt bulungidin,
asmanning bir chétidin yene bir chétigiche heryerdin
yighip bir yerge jem qilidu. 32 Enjür derixidin
mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning shaxliri
kökirip yopurmaq chiqarghanda, yazning yéqinlap
qalghanliqini bilisiler. 33 Xuddi shuningdek, [men
baya dégenlirimning] hemmisini körgininglarda,
uning yéqinlap qalghanliqini, hetta ishik aldida
turuwatqanliqini biliwélinglar. 34 Men silerge berheq
shuni éytip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge
ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. 35 Asman-zémin
yoqilidu, biraq méning sözlirim hergiz yoqalmaydu.
36 Lékin shu küni we waqit-saitining xewirini bolsa,
héchkim bilmeydu — hetta ershtiki perishtilermu
bilmeydu, uni peqet Atamla bilidu. 37 Emdi Nuh
peyghemberning künliride qandaq bolghan bolsa,
Insan'oghli [qaytip] kelgendimu shundaq bolidu. 38
Chünki topan kélishidin ilgiriki künlerde, Nuh kémige
kirip olturghan kün'giche, [shu zamandiki] kishiler
yep-ichip, öylinip we yatliq bolup kelgenidi. 39 Topan
tuyuqsiz kélip hemmisini gherq qilghuche, kishiler bu
ishning uningdin xewersiz bolup turghan'gha oxshash,
Insan'oghlining qaytip kélishimu shundaq bolidu.
40 U küni, étizda ikki kishi turghan bolidu; ulardin
biri élip kétilidu, yene biri qaldurulidu; 41 ikki ayal
tügmen béshida turup un tartiwatqan bolidu; ulardin
biri élip kétilidu, yene biri qaldurulidu. 42 Shuning
üchün, hoshyar bolunglar, chünki Rebbinglarning
qaytip kélidighan waqti-saitini bilmeysiler. 43 Lékin
shuni bilinglarki, eger öy igisi oghrining kéchisi qaysi
jésekte kélidighanliqini bilgen bolsa, segek turup
oghrining öyni téship kirishige hergiz yol qoymaytti.
44 Shuninggha oxshash, silermu teyyar turunglar.
Chünki Insan'oghli siler oylimighan waqit-saette
qaytip kélidu! 45 Xojayini öz öyidikilerge mes'ul qilip,
ulargha ozuq-tülükini waqti-waqtida teqsim qilip
bérishke teyinligen ishenchlik we pemlik chakar kim
bolidu? 46 Xojayin [öyige] qaytqanda, chakirining
shundaq qiliwatqinining üstige kelse, bu chakarning
bextidur! 47 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu.
48 Lékin mubada shu chakar rezil bolup könglide:
«Xojayinim hayal bolup qalidu» dep oylap, 49 bashqa
chakar buraderlirini bozek qilishqa we haraqkeshlerge
hemrah bolup yep-ichishke bashlisa, 50 shu chakarning
xojayini kütülmigen bir küni, oylimighan bir waqitta
qaytip kélidu 51 we uni késip ikki parche qilip,
uning nésiwisini saxtipezler bilen oxshash teqdirde
békitidu. Shu yerde yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini
ghuchurlitidu.

25 U waqitta, ersh padishahliqi xuddi qollirigha
chiraghlarni élip toyi bolghan yigitni qarshi
élishqa chiqqan on qiz qoldashqa oxshaydu. 2 Bu
qizlarning beshi pemlik, beshi bolsa pemsiz. 3
Pemsiz qizlar chiraghlirini alghan bolsimu, yénigha
may éliwalmaptu. 4 Pemlik qizlar bolsa chiraghliri
bilen bille qachilirida maymu éliwaptu. 5 Yigit
kéchikip kelgechke, ularning hemmisini uyqu bésip
uxlap qaptu. 6 Yérim kéchide: «Mana, yigit keldi,
qarshi élishqa chiqinglar!» dégen awaz angliniptu.
7 Buning bilen bu qizlarning hemmisi ornidin
turup chiraghlirini perleptu. 8 Pemsiz qizlar pemlik
qizlargha: «Chiraghlirimiz öchüp qalghiliwatidu,
méyinglardin béringlarchu» deptu. 9 Biraq pemlik
qizlar: «Yaq. bolmaydu! Bersek, bizgimu hem
silergimu yetmesliki mumkin. Yaxshisi, özünglar
[may] satquchilarning yénigha bérip sétiwélinglar!»
deptu. 10 Lékin ular may sétiwalghili kétiwatqanda,
yigit kélip qaptu, teyyar bolup bolghan qizlar uning
bilen birlikte toy ziyapitige kiriptu. Ishik taqiliptu. 11
Kéyin qalghan qizlar qaytip kélip: «Ghojam, ghojam,
ishikni échiwetkeyla!» deptu. 12 Biraq u: «Silerge
berheq éytayki, men silerni tonumaymen» dep
jawab bériptu. 13 Shuning üchün segek bolunglar,
chünki ne Insan'oghlining kélidighan künini ne saitini
bilmeysiler. 14 [Ersh padishahliqi] xuddi yaqa yurtqa
chiqmaqchi bolup, öz chakarlirini chaqirip dunyasini
ulargha tapshurghan ademge oxshaydu. 15 U adem
herbir chakarning qabiliyitige qarap, birsige besh
talant, birisige ikki talant, yene birsige bir talant
kümüsh tengge bérip, yaqa yurtqa yol aptu. 16 Besh
talant tengge alghan chakar bérip oqet qilip, yene
besh talant tengge payda tépiptu. 17 Shu yolda ikki
talant tengge alghinimu yene ikki talant tengge
payda aptu. 18 Lékin bir talant tengge alghini bolsa
bérip yerni kolap, xojayini bergen pulni kömüp
yoshurup qoyuptu. 19 Emdi uzun waqit ötkendin
kéyin, bu chakarlarning ghojisi qaytip kélip, ular bilen

hésabliship tu. 20 Besh talant tengge alghini yene besh
talant tenggini qoshup élip kélip: «Ghojam, sili manga
besh talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene
besh talant tengge payda aldim» deptu. 21 Xojayini
uninggha: Obdan boptu! Yaxshi we ishenchlik chakar
ikensen! Men sanga hawale qilghan kichikkine ishta
ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen.
Kel, xojayiningning xushalliqigha ortaq bol!» deptu.
22 Ikki talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam, sili
manga ikki talant tengge tapshurghandila. Qarsila,
yene ikki talant tengge payda aldim» deptu. 23 Xojayini
uninggha: «Obdan boptu! Yaxshi we ishenchlik chakar
ikensen! Men sanga hawale qilghan kichikkine ishta
ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen.
Kel, xojayiningning xushalliqigha ortaq bol!» deptu.
24 Andin, bir talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam,
silining ching adem ikenliklirini bilettim, chünki
özliri térimighan yerdin hosulni oruwalalayla, hemde
uruq chachmighan yerdinmu xaman alila. 25 Shunga
qorqup, silining bergen bir talant tenggilirini yerge
kömüp yoshurup qoyghanidim. Mana pullirini alsila»
deptu. 26 Ghojisi uninggha: «Ey, rezil, hurun chakar!
Sen méni térimighan yerdin oruwalidighan, uruq
chachmighan yerdin xaman alidighan adem dep bilip,
27 héch bolmighanda pulumni jazanixorlargha amanet
qoyushung kérek idighu! Shundaq qilghan bolsang
men qaytip kelgende pulumni ösümi bilen alghan
bolmamtim?! 28 Shunga, uning qolidiki talant tenggini
élip, on talant tengge bar bolghan'gha béringlar!
29 Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu köp
bérilidu, uningda molchiliq bolidu; emma kimde yoq
bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin
mehrum qilinidu. 30 Bu yaramsiz chakarni téshidiki
qarangghuluqqa achiqip tashlanglar! U yerde yigha-
zarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu» deptu. 31
Insan'oghli öz shan-sheripi ichide barliq perishtiliri
bilen bille kelginide, shereplik textide olturidu. 32
Barliq eller uning aldigha yighilidu. Padichi qoylarni
öchkilerdin ayrighinidek u ularni ayriydu; 33 u
qoylarni ong yénigha, öchkilerni sol yénigha ayriydu.
34 Andin Padishah ong yénidikilerge: «Ey Atam bext
ata qilghanlar, kélinglar! Alem apiride bolghandin béri
siler üchün teyyarlan'ghan padishahliqqa waris bolup
ige bolunglar! 35 Chünki ach qalghinimda siler manga
yémeklik berdinglar, ussuz qalghinimda ussuluq
berdinglar, musapir bolup yürginimde öz öyünglerge
aldinglar, 36 yalingach qalghinimda kiydürdünglar,
késel bolup qalghinimda halimdin xewer aldinglar,
zindanda yatqinimda yoqlap turdunglar» — deydu.
37 U chaghda, heqqaniy ademler uninggha: «I Reb,
biz séni qachan ach körüp ozuq berduq yaki ussuz
körüp ussuluq berduq? 38 Séni qachan musapir körüp
öyümizge alduq yaki yalingach körüp kiygüzduq?
39 Séning qachan késel bolghiningni yaki zindanda
yatqiningni körüp yoqlap barduq?» dep soraydu. 40
We Padishah ularghа: «Men silerge berheq shuni
éytayki, mushu qérindashlirimdin eng kichikidin
birersige shularni qilghininglarmu, del manga qilghan
boldunglar» dep jawab béridu. 41 Andin u sol
yénidikilerge: «Ey lenitiler, közümdin yoqilinglar!
Sheytan bilen uning perishtilirige hazirlan'ghan
menggü öchmes otqa kiringlar! (aiōnios g166) 42 Chünki
ach qalghinimda manga ozuq bermidinglar, ussuz
qalghinimda ussuluq bermidinglar; 43 musapir bolup
yürginimde öz öyünglerge almidinglar, yalingach
qalghinimda kiydürmidinglar, késel bolghinimda
we zindanda yatqinimda yoqlimidinglar» deydu.
44 U chaghda, ular: «I Reb, séni qachan ach,
ussuz, musapir, yalingach, késel yaki zindanda
körüp turup xizmitingde bolmiduq?» deydu. 45
Andin padishah ularghа: «Men silerge berheq shuni
éytayki, mushulardin eng kichikidin birersige shundaq
qilmighininglar mangimu qilmighan boldunglar» dep
jawab béridu. 46 Buning bilen ular menggülük jazagha
kirip kétidu, lékin heqqaniylar bolsa menggülük
hayatqa kiridu. (aiōnios g166)

26 Eysa bu sözlerni qilip bolghandin kéyin,
muxlislirigha: 2 — Silerge melumki, ikki kündin
kéyin «ötüp kétish héyti» bolidu, shu chaghda
Insan'oghli krést linish üchün tutup bérilidu, — dédi.
3 Bash kahinlar we aqsaqallar Qayafa isimlik bash
kahinning sariyida jem bolushti. 4 Ular Eysani qandaq
qilip hiyle-neyreng bilen tutup öltürüsh toghrisida
meslihet qilishti. 5 Biraq ular: — Bu ish héyt-ayem
künliri qilinmisun. Bolmisa, xelq arisida malimanchiliq
chiqishi mumkin, — déyishti. 6 Emdi Eysa Beyt-Aniya
yézisida, «Simon maxaw»ning öyide bolghinida, 7 bir
ayal uning yénigha kirdi. U aq qashtéshi shéshide
nahayiti qimmetlik etirni élip kelgen bolup, Eysa
dastixanda olturghanda, etirni uning béshigha quydi.
8 Lékin muxlislar buni körüp xapa bolushup: — Zadi
némishqa bundaq israpchiliq qilinidu? 9 Chünki bu
etirni köp pulgha sétip, pulini kembeghellerge sediqe
qilsa bolattighu! — déyishti. 10 Lékin Eysa ularning

könglidikini bilip ulargha: — Bu ayalning könglini
néme dep aghritisiler? Chünki u men üchün yaxshi
bir ishni qildi. 11 Chünki kembegheller daim silerning
aranglarda bolidu, lékin méning aranglarda bolushum
silerge daim nésip boliwermeydu! 12 Bu ayalning bu
etirni bedinimge quyushi méning depne qilinishimgha
teyyar bolushum üchün boldi. 13 Men silerge berheq
shuni éytip qoyayki, bu xush xewer pütkül dunyaning
qeyéride jakarlansa, bu ayal eslinip, uning qilghan
bu ishi teriplinidu, — dédi. 14 Bu ishtin kéyin,
on ikkiylendin Yehuda Ishqariyot isimlik biri bash
kahinlarning aldigha bérip: 15 — Uni tutup bersem,
manga néme bérisiler? — dédi. Ular uning aldigha
ottuz kümüsh tengge qoydi. 16 Yehuda shuningdin
étibaren uni tutup bérishke muwapiq purset izdeshke
bashlidi. 17 Pétir nan héytining birinchi küni, muxlislar
Eysaning yénigha kélip: — Ötüp kétish héytining
tamiqini yéyishing üchün qeyerde teyyarlishimizni
xalaysen? — dep soridi. 18 U ulargha: — Sheherge
kirip palanchining öyige bérip uninggha: «Ustaz: —
Waqit-saitim yéqinliship qaldi, ötüp kétish héytini
muxlislirim bilen birlikte séning öyüngde ötküzey
— deydu» dep éytinglar, — dédi. 19 Muxlislar
Eysaning tapilighinidek ötüp kétish héytining tamiqini
shu yerde teyyarlidi. 20 Kechqurun, u on ikkiylen
bilen dastixanda olturdi. 21 Ular ghizaliniwatqanda
u: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
aranglardiki bireylen manga satqunluq qilidu, — dédi.
22 [Buni anglap] ular intayin qayghugha chömüp,
bir-birlep uningdin: — Ya Reb, men emestimen?
— dep sorashqa bashlidi. 23 U jawaben: — Qolidiki
nanni men bilen teng tawaqqa tögürgen kishi,
manga satqunluq qilghuchi shu bolidu. 24 Insan'oghli
derweqe [muqeddes yazmilarda] özi toghrisida
pütülginidek [ölümge] kétidu; biraq Insan'oghlining
tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha
way! U adem tughulmighan bolsa yaxshi bolatti! —
dédi. 25 Uninggha satqunluq qilidighan Yehuda: —
Ustaz, men emestimen? — dep soridi. U uninggha: —
Özüng déding jumu, — dédi. 26 Ular ghizaliniwatqanda,
Eysa bir nanni qoligha élip [Xudagha] teshekkür-
hemdusana éytqandin kéyin, uni oshtup, muxlislirigha
üleshtürüp berdi we: —Élinglar, yenglar, bu méning
ténim, — dédi. 27 Andin, qoligha jamni élip [Xudagha]
teshekkür-hemdusana éytip, uni muxlislirigha tutup:
— Hemmeylen buningdin ichinglar. 28 Bu méning
nurghun ademlerning gunahlirining kechürüm
qilinishi üchün tökülidighan, yéngi ehdini tüzidighan
qénimdur. 29 Lékin men shuni silerge éytayki,
Atamning padishahliqida siler bilen birlikte yéngidin
sharabtin ichmigüche, üzüm télining sherbitini
hergiz ichmeymen, — dédi. 30 Ular medhiye küyini
éytqandin kéyin talagha chiqip, Zeytun téghigha
qarap kétishti. 31 Andin Eysa ulargha: — Bügün kéche
siler hemminglar méning tüpeylimdin tandurulup
putlishisiler, chünki [muqeddes yazmilarda]: — «Men
padichini uruwétimen, Padidiki qoylar patiparaq
bolup tarqitiwétilidu» dep pütülgen. 32 Lékin men
tirilgendin kéyin Galiliyege silerdin burun barimen,
— dédi. 33 Pétrus uninggha jawaben: — Hemmeylen
séning tüpeylingdin tandurulup putlashsimu, men
hergiz putlashmaymen, dédi. 34 Eysa uninggha: — Men
sanga berheq shuni éytip qoyayki, bügün kéche xoraz
chillashtin burun, sen mendin üch qétim tanisen, —
dédi. 35 Pétrus uninggha: — Sen bilen bille ölüshüm
kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi.
Qalghan muxlislarning hemmisimu shundaq déyishti.
36 Andin Eysa ular bilen bille Gétsimane dégen yerge
keldi. U muxlislargha: «Men u yaqqa bérip dua-tilawet
qilip kelgüche, mushu jayda olturup turunglar»
dédi. 37 U Pétrusni, shundaqla Zebediyning ikki
oghlini birge élip mangdi we qattiq azablinip, köngli
tolimu perishan bolushqa bashlidi. 38 U ulargha: —
Jénim ölidighandek bekmu azablanmaqta. Siler bu
yerde qélip, men bilen birlikte oyghaq turunglar,
— déwidi, 39 We sel nériraq bérip, özini yerge
étip düm yétip dua qilip: — I Atam, mumkin bolsa,
bu qedeh mendin ötüp ketsun! Lékin bu ish men
xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. 40
U muxlislarning yénigha qaytip kelginide, ularning
uxlap qalghanliqini körüp, Pétrusqa: — Men bilen
bille birer saetmu oyghaq turalmidinglarmu?! 41
Éziqturulushtin saqlinish üchün, oyghaq turup dua
qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri
ajizdur, — dédi. 42 U ikkinchi qétim bérip, yene dua
qilip: — I Atam, eger men bu qedehni ichmisem u
mendin ketmise, undaqta séning iradeng ada qilinsun,
— dédi. 43 U ularning yénigha [qaytip] kelginide, yene
uxlap qalghanliqini kördi, chünki ularning közliri
uyqugha ilin'ghanidi. 44 Shuning bilen u ulardin
ayrilip üchinchi qétim bérip, yene shu sözler bilen
dua qildi. 45 Andin u muxlislarning yénigha kélip
ulargha: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche
dem éliwatamsiler? Mana, waqit-saiti yéqinlashti;

Insan'oghli gunahkarlarning qoligha tapshurulidu. 46
Qopunglar, kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan
kishi yéqin keldi! — dédi. 47 Uning sözi téxi tügimeyla,
on ikkiylendin biri bolghan Yehuda keldi; uning
yénida bash kahinlar we xelq aqsaqalliri teripidin
ewetilgen, qilich-toqmaqlarni kötürgen zor bir top
adem bar idi. 48 Uninggha satqunluq qilghuchi ular
bilen alliburun isharetni békitip: «Men kimni söysem,
u del shudur. Siler uni tutunglar» dep kélishkenidi. 49
U udul Eysaning aldigha bérip: — Salam, ustaz! — dep
uni söyüp ketti. 50 Eysa uninggha: — Aghinem, néme
dep kelding? — dédi. Shuning bilen, héliqi ademler
yopurulup kélip, Eysagha qol sélip, uni tutqun qildi.
51 We mana, Eysaning yénidikilerdin bireylen qilichini
sughurup, bash kahinning chakirigha uruwidi, uning
quliqini shilip chüshürüwetti. 52 Eysa uninggha:
— Qilichingni qinigha sal, qilich kötürgenler qilich
astida halak bolidu. 53 Yaki méni Atisigha nida
qilalmaydighan boldi, dep oylap qaldingmu?! Shundaq
qilsamla U manga shuan on ikki qisimdin artuq
perishte mangdurmamdu? 54 Biraq men undaq qilsam,
muqeddes yazmilardiki bu ishlar muqerrer bolidu
dégen bésharetler qandaqmu emelge ashurulsun?
— dédi. 55 Shu peytte Eysa toplashqan ademlerge
qarap: — Bir qaraqchini tutidighandek qilich-
toqmaqlarni kötürüp méni tutqili kepsilerghu? Men
her küni ibadetxana hoylilirida siler bilen bille
olturup telim bérettim, lékin siler u chaghda méni
tutmidinglar. 56 Lékin bu pütün ishlarning yüz
bérishi peyghemberlerning muqeddes yazmilirida
aldin éytqanlirining emelge ashurulushi üchün boldi,
— dédi. Bu chaghda, muxlislarning hemmisi uni
tashlap qéchip kétishti. 57 Emdi Eysani tutqun
qilghanlar uni bash kahin Qayafaning aldigha élip
bérishti. Tewrat ustazliri bilen aqsaqallarmu u yerde
jem bolushqanidi. 58 Pétrus uninggha taki bash
kahinning sariyining [hoylisighiche] yiraqtin egiship
kélip, ishning aqiwétini körüsh üchün ichkirige kirip,
qarawullarning arisida olturdi. 59 Bash kahinlar,
aqsaqallar we pütün aliy kéngeshme ezaliri Eysani
ölüm jazasigha mehkum qilish üchün, yalghan guwah-
ispat izdeytti. 60 Nurghun yalghan guwahchilar
otturigha chiqqan bolsimu, ular bulardin héchqandaq
ispatqa érishelmidi. Axirda, ikki yalghan guwahchi
otturigha chiqip: 61 — Bu adem: «Men Xudaning
ibadetxanisini buzup tashlap, üch kün ichide qayta
qurup chiqalaymen» dégen, dédi. 62 Bash kahin
ornidin turup, uninggha: — Qéni, jawab bermemsen?
Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarni
bériwatidu? — dédi. 63 Lékin Eysa süküt qilip turiwerdi.
Bash kahin uninggha: — [Menggü] hayat bolghuchi
Xuda bilen séning qesem qilishingni buyruymenki,
bizge éyt, Xudaning Oghli Mesih senmu?» — dédi.
64 Eysa mundaq jawab qayturdi: — Shundaq, séning
dégininingdek. Lékin shunimu silerge éytayki, buningdin
kéyin siler Insan'oghlining Qadir Bolghuchining ong
yénida olturidighinini we köktiki bulutlar üstide
kélidighinini körisiler. 65 Shuning bilen bash kahin
tonlirini yirtip tashlap: — U kupurluq qildi! Emdi
bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? Mana,
özünglar bu kupurluqni anglidinglar! 66 Buninggha
néme deysiler? — dédi. — U ölüm jazasigha layiqtur! —
dep jawab qayturushti ular. 67 Buning bilen ular uning
yüzige tükürüp, uninggha musht atqili turdi. Beziliri
uni kachatlap: 68 — Ey Mesih, peyghemberchilik
qilmamsen, éytip baqqina, séni kim urdi? — déyishti.
69 Emdi Pétrus sarayning tashqiriqi hoylisida olturatti.
Bir dédek uning yénigha kélip: — Sen Galiliyelik
Eysa bilen birge idingghu, — dédi. 70 Lékin u
hemmeylenning aldida inkar qilip: — Séning néme
dewatqanliqingni chüshenmidim! — dédi. 71 Andin u
dalan'gha chiqqanda, uni körgen yene bir dédek u
yerde turghanlargha: — Bu ademmu Nasaretlik Eysa
bilen birge idi, — dédi. 72 U yene inkar qilip: — Men u
ademni tonumaymen! — dep qesem ichti. 73 Bir'azdin
kéyin, u yerde turghanlar Pétrusning yénigha kélip
uninggha: — Shübhisizki, sen ularning biri ikensen,
chünki teleppuzung séni pash qilidu, — déyishti.
74 [Pétrus] qattiq qarghashlar bilen qesem qilip: —
U ademni zadi tonumaymen! — déyishigila xoraz
chillidi. 75 Pétrus Eysaning: «Xoraz chillashtin burun,
sen mendin üch qétim tanisen!» dégen sözini ésige
aldi. U tashqirigha chiqip, qattiq yigha-zar kötürdi.

27 Tang atqandila, pütün bash kahinlar bilen xelq
aqsaqalliri Eysani ölümge mehkum qildurush
üchün meslihetleshti. 2 Ular uni baghlap apirip,
waliy Pontius Pilatusqa tapshurup berdi. 3 Uninggha
satqunluq qilghan Yehuda uning ölümge höküm
qilin'ghanliqini körüp, bu ishlargha pushayman qildi
we bash kahinlar bilen aqsaqallargha ottuz kümüsh
tenggini qayturup bérip: 4 — Men bigunah bir janning
qéni tökülüshke satqunluq qilip gunah ötküzdüm, —
dédi. Buninggha bizning néme karimiz? Öz ishingni
bil! — déyishti ular. 5 Yehuda kömüsh tenggilerni

ibadetxanining ichige chöriwetti we u yerdin kétip,
talagha chiqip, ésilip ölüwaldi. 6 Bash kahinlar kömüsh
tenggilerni yighiwélip: — Bu xun tölümi bolghan
[tenggilerdur], ularni ibadetxanining xezinisige
qoyush haram, — déyishti. 7 Ular özara meslihetliship,
bu pullar bilen yaqa yurtluqlargha yerlik bolsun dep,
sapalchining bir parche étizliqini sétiwaldi. 8 Shunga
bu yer hazirghiche «qanliq étiz» dep atilip kelmekte.
9 Shu ish bilen Yeremiya peyghember teripidin
burun éytilghan munu bésharet emelge ashuruldi: —
«Israil xelqi uning üchün bahalap békitken bahasini,
Yeni ottuz kümüsh tenggini ular élishti, 10 We
Perwerdigar manga körsetkendek, Sapalchining étizini
sétiwélishqa xejleshti». 11 Emdi Eysa waliyning aldigha
turghuzuldi. Waliy uningdin: — Sen Yehudiylarning
padishahimu? — dep soridi. Éytqiningdek, — dédi
Eysa. 12 Lékin bash kahinlar we aqsaqallar uning
üstidin erz-shikayet qilghanda, u bir éghizmu jawab
bermidi. 13 Buning bilen Pilatus uninggha: — Ularning
séning üstüngdin qilghan shunche köp shikayetlirini
anglimaywatamsen? — dédi. 14 Biraq u [Pilatusqa]
jawaben [shikayetlerning] birsigimu jawab bermidi.
Waliy buninggha intayin heyran qaldi. 15 Her qétimliq
[ötüp kétish] héytida, waliyning xalayiq telep qilghan
bir mehbusni ulargha qoyup bérish aditi bar idi. 16
Eyni waqitta, [rimliqlarning] Barabbas isimlik atiqi
chiqqan bir mehbusi [zindanda] idi. 17 Xalayiq jem
bolghanda, Pilatus ulardin: — Kimni silerge qoyup
bérishimni xalaysiler? Barabbasnimu yaki Mesih
dep atalghan Eysanimu? — dep soridi 18 (chünki u
[bash kahin qatarliqlarning] hesetxorluqi tüpeylidin
uni tutup bergenlikini biletti). 19 Pilatus «soraq
texti»de olturghanda, ayali uninggha adem ewetip: —
U heqqaniy kishining ishigha arilashmighin. Chünki
tünügün kéche uning sewebidin chüshümde köp
azab chektim, — dep xewer yetküzdi. 20 Lékin bash
kahinlar we aqsaqallar bolsa xalayiqni maqul qilip,
Barabbasni qoyup bérishni we Eysani yoqitishni telep
qildurdi. 21 Waliy jawaben ulardin yene: — Silerge bu
ikkisining qaysisini qoyup bérishimni xalaysiler? —
dep soridi. Barabbasni, — déyishti ular. 22 Pilatus emdi:
— Undaq bolsa, Mesih dep atalghan Eysani qandaq bir
terep qilay? — dédi. Hemmeylen: — U kréstlensun!
— déyishti. 23 Pilatus: — Némishqa? U zadi néme
yamanliq ötküzüptu? — dep soridi. Biraq ular téximu
qattiq warqiriship: U kréstlensun! — dep turuwélishti.
24 Pilatus sözliwérishning bihude ikenlikini, belki
buning ornigha malimanchiliq chiqidighanliqini
körüp, su élip, köpchilikning aldida qolini yughach:
— Bu heqqaniy ademning qénigha men jawabkar
emesmen, buninggha özünglar mes'ul bolunglar! —
dédi. 25 Pütün xelq jawaben: — Uning qéni bizning
üstimizge we balilirimizning üstige chüshsun! —
déyishti. 26 Buning bilen Pilatus Barabbasni ulargha
chiqirip berdi. Eysani bolsa qattiq qamchilatqandin
kéyin, kréstleshke [leshkerlirige] tapshurdi. 27 Andin
waliyning leshkerliri Eysani uning ordisigha élip kirip,
pütün leshkerler topini bu yerge uning etrapigha
yighdi. 28 Ular Eysani yalingachlap, uchisigha pereng
renglik ton kiydürüshti. 29 Tikenlik shaxchilarni örüp
bir taj yasap, béshigha kiydürdi we ong qoligha bir
qomushni tutquzdi. Andin uning aldigha tizlinip:
«Yashighayla, Yehudiylarning padishahi!» dep mazaq
qilishti. 30 Uninggha tükürüshti, qomushni élip uning
béshigha urushti. 31 Uni shundaq mazaq qilghandin
kéyin, tonni saldurup, uchisigha öz kiyimlirini
kiydürdi we kréstlesh üchün élip méngishti. 32
Ular tashqirigha chiqqinida, Kurini shehirilik Simon
isimlik bir kishini uchritip, uni tutup kélip Eysaning
kréstini uninggha mejburiy kötürgüzdi. 33 Ular
Golgota, yeni «Bash söngek» dégen yerge kelgende,
34 [Eysagha] ichish üchün kekre süyi arilashturulghan
achchiq sharab berdi; lékin u uni tétip baqqandin
kéyin, ichkili unimidi. 35 Leshkerler uni kréstligendin
kéyin, chek tashliship kiyimlirini özara bölüshüwaldi.
36 Andin u yerde olturup uninggha közetchilik
qildi. 37 Ular uning béshining yuqiri teripige «Bu
Eysa, Yehudiylarning padishahidur» dep yézilghan
shikayetname taxtiyini békitti. 38 [Eysa] bilen teng
ikki qaraqchimu kréstke mixlan'ghan bolup, biri
ong teripide, yene biri sol teripide idi. 39 Bu yerdin
ötkenler bashlirini chayqiship, uni haqaretlep: 40
— Qéni, sen ibadetxanini buzup tashlap, üch kün
ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, emdi özüngni
qutquze! Xudaning Oghli bolsang, krésttin chüshüp
baqqina! — déyishti. 41 Bash kahinlarmu, Tewrat
ustazliri we aqsaqallar bilen birge uni mesxire qilip:
42 — Bashqilarni qutquzuptiken, özini qutquzalmaydu.
U Israilning padishahimish! Emdi krésttin chüshüp
baqsunchu, andin uninggha étiqad qilimiz. 43
U Xudagha tayan'ghan! Xuda uni ezizlise, hazir
qutquzup baqqay! Chünki u: «Men Xudaning Oghli»
dégenidi, — déyishti. 44 Uning bilen teng kréstlen'gen
qaraqchilarmu uni shundaq haqaretleshti. 45 Emdi

künning altinchi saitidin toqquzinchi saitigiche pütkül
zéminni qarangghuluq basti. 46 Toqquzinchi saetlerde
Eysa yuqiri awazda: «Éli, éli, lema sawaqtani?» yeni
«Xudayim, Xudayim, méni némishqa tashliwetting?»
dep qattiq nida qildi. 47 U yerde turghanlarning
beziliri buni anglap: Bu adem Ilyas [peyghember]ge
murajiet qiliwatidu, — déyishti. 48 Ularning ichidin
bireylen derhal yügürüp bérip bir parche bulutni
ekélip, uni achchiq sharabqa chilap, qomushning
uchigha sélip uninggha ichküzüp qoydi. 49 Biraq
bashqilar: — Toxta! Qarap baqayli, Ilyas [peyghember]
kélip uni qutquzup qalarmikin? — déyishti. 50
Eysa yuqiri awaz bilen yene bir warqiridi-de, rohini
qoyuwetti. 51 We mana, shu deqiqide ibadetxanining
[ichkiri] perdisi yuqiridin töwen'ge ikki parche bölüp
yirtildi. Yer-zémin tewrinip, tashlar yérilip, 52 Qebriler
échildi (U tirilgendin kéyin, [ölümde] uxlawatqan
nurghun muqeddes bendilerning tenlirimu tirildi;
ular qebrilerdin chiqti we muqeddes sheherge kirip, u
yerde nurghun kishilerge köründi). 54 Emdi Eysani
közet qiliwatqan yüzbéshi hem yénidiki leshkerler
yerning tewrishini we bashqa yüz bergen hadisilerni
körüp, intayin qorqushup: — U heqiqeten Xudaning
Oghli iken! — déyishti. 55 U yerde yene bu ishlargha
yiraqtin qarap turghan nurghun ayallarmu bar idi.
Ular eslide Eysaning xizmitide bolup, Galiliyedin
uninggha egiship kelgenidi. 56 Ularning arisida
Magdalliq Meryem, Yaqup bilen Yüsüpning anisi
Meryem, Zebediyning oghullirining anisimu bar
idi. 57 Kechqurun, Arimatiyaliq Yüsüp isimlik bir
bay keldi. Umu Eysaning muxlisliridin idi. 58 U
Pilatusning aldigha bérip, Eysaning jesitini telep qildi.
Pilatus jesetni uninggha tapshurushqa emr qildi.
59 Yüsüp jesetni élip, pakiz kanap rext bilen orap
képenlidi 60 we uni özi üchün qiyada oydurghan yéngi
qebrisige qoydi. Andin qebrining aghzigha yoghan bir
tashni domilitip qoyup, kétip qaldi 61 (shu chaghda
Magdalliq Meryem bilen yene bir Meryemmu u
yerde, qebrining udulida olturatti). 62 Emdi etisi, yeni
«Teyyarlash küni» ötkendin kéyin, bash kahinlar bilen
Perisiyler jem bolushup Pilatusning aldigha kélip:
63 — Janabliri, héliqi aldamchining hayat waqtida:
«Men ölüp üchinchi küni tirilimen» dégini ésimizde
bar. 64 Shuning üchün, qebri üchinchi künigiche
mehkem qoghdilishi üchün emr bergeysiz. Undaq
qilinmisa, muxlisliri kélip jesetni oghrilap kétip,
andin xelqqe: «U ölümdin tirildi» déyishi mumkin.
Bundaq aldamchiliq aldinqisidinmu better bolidu, —
déyishti. 65 Pilatus ulargha: — Bir guruppa közetchi
leshkerni silerge tapshurdum. Qebrini qurbinglarning
yétishiche mehkem qoghdanglar, — dédi. 66 Shuning
bilen ular [közetchi leshkerler] bilen bille bérip, tashni
péchetlep, qebrini muhapizet astigha qoydi.

28 Shabat küni ötüp, heptining birinchi küni tang
atay dégende, Magdalliq Meryem bilen yene bir
Meryem qebrini körüshke keldi. 2 We mana, yerler
tuyuqsiz qattiq tewrep ketti; chünki Perwerdigarning
bir perishtisi asmandin chüshüp, [qebrige] bérip,
tashni bir chetke domilitip, üstide olturghanidi. 3
Perishtining qiyapiti chaqmaqtek, kiyimliri qardek
ap'aq idi. 4 Közetchiler uningdin shunche qorqushtiki,
titriship, ölüktek qétipla qaldi. 5 Perishte ayallargha
qarap: — Qorqmanglar! Silerning kréstlen'gen Eysani
izdewatqininglarni bilimen. 6 U bu yerde emes; u özi
éytqandek tirildürüldi. Kélinglar, Reb yatqan jayni
körünglar; 7 andin derhal bérip uning muxlislirigha:
«U ölümdin tiriliptu. We mana, u silerdin awwal
Galiliyege baridiken, uni shu yerde köridikensiler»
denglar. Mana men bularni silerge éytip berdim,
— dédi. 8 Shunga ayallar hem qorqunch hem
zor xushalliq ichide qebridin derhal ayrilip, uning
muxlislirigha xewer bérishke yügürüshti. 9 Ular
muxlislirini xewerlendürüshke mangghanda, mana
Eysa ularning aldigha chiqip: — Salam silerge! —
dédi. Ularmu aldigha bérip, uning putigha ésilip,
uninggha sejde qildi. 10 Andin Eysa ulargha: —
Qorqmanglar! Bérip qérindashlirimgha: Galiliyege
béringlar, dep uqturunglar, ular méni shu yerde
köridu, — dédi. 11 Ayallar téxi yolda kétiwatqanda,
mana közetchilerning beziliri sheherge kirip, bolghan
weqelerning hemmisi toghrisida bash kahinlargha
xewer qildi. 12 [Bash kahinlar] aqsaqallar bilen bir
yerge yighilip meslihetleshkendin kéyin, leshkerlerge
bek köp pul bérip: 13 — Siler: «Uning muxlisliri
kéchisi kélip, biz uxlawatqanda uning jesitini oghrilap
ekétiptu» — denglar. 14 Eger bu xewer waliyning
quliqigha yétip qalsa, biz uni qayil qilip silerni
awarichiliktin saqlaymiz — dédi. 15 Shundaq qilip,
leshkerler pulni aldi we özlirige tapilan'ghandek
qildi. Shuning bilen bu gep bügün'giche Yehudiylar
arisida tarqilip kelmekte. 16 On bir muxlis Galiliyege
bérip, Eysa ulargha béqitken taghqa chiqishti. 17 Ular
uni körginide uninggha sejde qilishti; lékin beziliri
gumanlinip qaldi. 18 Eysa ularning yénigha kélip,

mundaq dédi: — Ershte we yer yüzide barliq hoquq
manga bérildi. 19 Shuning üchün, bérip pütkül ellerni
[özümge] muxlis qilip yétishtürünglar, shundaqla
ularni Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha
tewe qilip chömüldürüp, 20 ulargha men silerge
tapilighan barliq emrlerge emel qilishni ögitinglar.
We mana, men zaman axirighiche her küni siler bilen
bille bolimen. (aiōn g165)

Markus

1 Xudaning oghli Eysa Mesihning xush xewirining
bashlinishi: **2** Yeshaya peyghemberning yazmisida
xatirilen'gendek: — «Mana, aldingda elchimni
ewetimen. U séning yolungni aldin'ala teyyarlaydu.
3 Anglanglar, dalada birsining towlighan awazini!
U: «Perwerdigarning yolini teyyarlanglar, Uning
üchün chighir yollirini tüptüz qilinglar!» —
deydu». **4** Kishilerni chömüldürüsh élip baridighan
Yehya [peyghember] chöl-bayawanda peyda bolup,
gunahlargha kechürüm élip kélidighan, towa qilishni
bildüridighan [sugha] «chömüldürüsh»ni jakarlashqa
bashlidi. **5** Pütün Yehudiye ölkisidikiler we pütkül
Yérusalém shehiridikiler uning aldigha chiqip,
gunahlirini iqrar qilishi bilen uning teripidin Iordan
deryasida chömüldürüldi. **6** Yehya bolsa töge
yungidin qilin'ghan kiyim kiygen, bélige kön tasma
baghlighanidi; yémekliki chéketke bilen yawa here
hesili idi. **7** U mundaq dep jakarlaytti: — Mendin
qudretlik bolghan biri mendin kéyin kélidu. Men
hetta éngiship keshlirining boghquchini yéshishkimu
layiq emesmen! **8** Men silerni sughila chömüldürimen,
lékin u silerni Muqeddes Rohqa chömüldüridu. **9** Shu
künlerde shundaq boldiki, Eysa Galiliye ölkisining
Nasaret shehiridin kélip, Yehya teripidin Iordan
deryasida chömüldürüldi. **10** U sudin chiqqandila,
asmanlarning yérilip, Rohning kepter qiyapitide
chüshüp, öz üstige qonuwatqanliqini kördi. **11**
Shuning bilen asmanlardin: «Sen Méning söyümlük
Oghlum, Men sendin toluq xursenmen!» dégen
bir awaz anglandi. **12** We Roh derhal uni chöl-
bayawan'gha süylep chiqardi. **13** U chölde qiriq
kün turup, Sheytan teripidin sinilip turatti. U shu
yerde yawayi haywanlar bilen bille idi; shu künlerde
perishtiler uning xizmitini qildi. **14** Emdi Yehya
solan'ghandin kéyin, Eysa Galiliye ölkisige bérip:
«Waqit-saiti toshti, Xudaning padishahliqi yéqinlashti!
Towa qilinglar, xush xewerge ishininglar!» dep
Xudaning padishahliqining xush xewirini jakarlashqa
bashlidi. **16** [Shu künlerde] u Galiliye déngizi boyida
kétiwétip, Simon bilen inisi Andriyasni kördi. Ular
béliqchi bolup, déngizgha tor tashlawatatti. **17** Eysa
ularghа: — Méning keynimdin ménginglar, men
silerni adem tutquchi béliqchi qilimen! — dédi.
18 Ular shuan torlirini tashlap, uninggha egiship
mangdi. **19** U shu yerdin bir'az ötüp Zebediyning
oghli Yaqupni inisi Yuhanna bilen kördi. Bu ikkisi
kémide turup torlirini ongshawatatti. **20** U shuan
ularnimu chaqirdi. Ular atisi Zebediyni medikarlar
bilen bille kémide qaldurup, özliri uning bilen mangdi.
21 Ular KeperNahum shehirige kirdi. Shabat küni
u udul sinagogqa kirip, telim bérishke bashlidi. **22**
Xalayiq uning telimige heyranuhes bolushti. Chünki
uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti,
belki tolimu nopuzluq idi. **23** Sinagogta napak roh
chaplashqan bir adem bar idi. U: **24** — I Nasaretlik
Eysa, biz bilen karing bolmisun! Sen bizni yoqatqili
keldingmu? Men séning kimlikingni bilimen, sen
Xudaning Muqeddes bolghuchisisen! — dep towlaytti.
25 Lékin Eysa [jin'gha] tenbih bérip: — Aghzingni
yum, bu ademdin chiq! — dédi. **26** Napak roh héliqi
ademning ténini tartishturup, qattiq warqirighiniche
uningdin chiqip ketti. **27** Xalayiq hemmisi buningdin
intayin heyran bolup, özara ghulghula qiliship: — Bu
qandaq ish? Yéngi bir telimghu! Chünki u hoquq bilen
hetta napak rohlarghimu buyruq qilalaydiken, ularmu
uning sözige boysunidiken, — déyishti. **28** Buningdin
uning shöhriti shu haman pütün Galiliye ölkisining
etrapigha pur ketti. **29** Ular sinagogdin chiqipla, Yaqup
we Yuhanna bilen Simon we Andriyasning öyige bardi.
30 Emma Simonning qéynanisi qizitma ichide yétip
qalghanidi. Ular derhal uning ehwalini [Eysagha]
éytti. **31** U ayalning qéshigha bérip, qolidin tutup,
yölep öre turghuzdi. Uning qizitmisi derhal yandi we u
ularni kütüshke kirishti. **32** Kechqurun kün patqanda,
kishiler barliq aghriqlarni we jin chaplashqanlarni
uning aldigha élip kélishti. **33** Pütün sheherdikiler
ishik aldigha toplashqanidi. **34** Shuning bilen u her
türlük késellerge giriptar bolghan nurghun kishilerni
saqaytti we nurghun jinlarni kishilerdin heydiwetti.
Lékin u jinlarning gep qilishqa yol qoymidi, chünki
ular uning kim ikenlikini bilishetti. **35** Etisi etigen
tang téxi atmastinla, u ornidin turup, [sheherdin]
chiqip, xilwet bir jaygha bérip dua-tilawet qildi. **36**
Simon bilen uning hemrahliri uni izdep chiqti. **37**
Uni tapqanda: — Hemme adem séni izdishiwatidu! —
déyishti. **38** U ularghа: — Bashqa yerlerge, etraptiki
yézilarghimu söz-kalamni jakarlishim üchün barayli.
Chünki men del mushu ish üchün kélishim, — dédi.
39 Shundaq qilip, u pütkül Galiliye ölkisini aylinip,
sinagoglirida söz-kalamni jakarlaytti hemde jinlarni
kishilerdin heydiwétetti. **40** Maxaw késili bar bir
kishi uning aldigha kélip yélinip, tizlinip turup: —

Eger xalisingiz, méni késilimdin pak qilalaysiz! —
dep ötündi. 41 Eysa ichi aghrighach qolini sozup
uninggha tegküzüp turup: — Xalaymen, pak qilin'ghin!
— déwidi, 42 shu söz bilenla maxaw késili derhal
bimardin kétip, u pak qilindi. 43 U uninggha: — Hazir
bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérip [mes'ul]
kahin'gha özüngni körsitip, kahinlarda guwahliq
bolush üchün, Musa bu késeldin paklan'ghanlargha
emr qilghan [qurbanliqlarni] sun'ghin, — dep uni
qattiq agahlandurup yolgha saldi. 45 Biraq u adem
chiqip, bu ishni köp yerlerde jar sélip, keng yéyiwetti.
Shuning bilen Eysa héchqandaq sheherge ochuq-
ashkara kirelmey, belki sheherler sirtidiki xilwet
jaylarda turushqa mejbur boldi; xalayiq her tereptin
uning yénigha toplishatti.

2 Birnechche kündin kéyin u qaytidin
Kepernahumgha kirdi. U öydiken, dégen xewer
tarqiliwidi, 2 shunche köp adem u yerge yighildiki,
hetta ishik aldidimu put dessigüdek yer qalmighanidi.
U ulargha söz-kalam yetküzüwatatti. 3 Mana shu
esnada, birnechche adem uning aldigha bir palechni
élip keldi; uni ulardin töti kötürüp ekelgenidi. 4
Ademning köplükidin uninggha yéqinlishalmay, ular
uning üstidin ögzini téship, töshük achqandin kéyin
palechni zembil bilen [Eysaning aldigha] chüshürdi. 5
Emdi Eysa ularning ishenchini körüp palechke: —
Balam, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. 6 Lékin
u yerde olturghan bezi Tewrat ustazliri könglide
gumaniy soallarni qoyup: 7 «Bu adem néme üchün
mundaq deydu? U kupurluq qiliwatidighu! Xudadin
bashqa kimmu gunahlarni kechürüm qilalisun?»
déyishti. 8 Eysa shuan rohida ularning köngülliride
shundaq gumaniy soallarni qoyuwatqanliqini bilip
yétip, ulargha mundaq dédi: — Siler köngülde
némishqa shundaq soallarni qoyisiler? 9 Mushu
palechke: «Gunahliring kechürüm qilindi!» déyish
asanmu, yaki «Ornungdin tur, zembil-körpengni
yighishturup mang!» déyish asanmu? 10 Emma hazir
silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarni
kechürüm qilish hoquqigha ige ikenlikini bilishinglar
üchün, — U palech késelge: 11 — Sanga éytayki,
ornungdin tur, zembil-körpengni yighishturup
öyüngge qayt! — dédi. 12 U derhal ornidin des turup,
zembil-körpisini yighishturdi we hemmeylenning köz
aldida [öydin] chiqip ketti. Hemmeylen qattiq heyran
qélip Xudani ulughliship: — Mushundaq ishni ezeldin
körüp baqmighaniduq, — déyishti. 13 U yene déngiz
boyigha qarap mangdi. Kishiler topi uning etrapigha
olishiwaldi. U ulargha telim berdi. 14 U yoldin
ötüp kétiwatqanda, baj alidighan orunda olturghan
Alfayning oghli Lawiyni körüp, uninggha: — Manga
egeshkin, — dédi. U ornidin turup, uninggha egeshti.
15 We shundaq boldiki, u [Lawiyning] öyide dastixanda
olturghanda, nurghun bajgirlar we gunahkarlar
Eysa we uning muxlisliri bilen hemdastixan boldi.
Bundaq kishiler xéli köp idi, ularmu uninggha
egeshkenidi. 16 Emdi Tewrat ustazliri we Perisiyler
uning gunahkarlar we bajgirlar bilen bir dastixanda
olturghanliqini körüp, muxlislirigha: — U némishqa
bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-
ichip olturidu?! — déyishti. 17 Buni anglighan Eysa
ulargha: — Saghlam adem emes, belki bimarlar
téwipqa mohtajdur. Men heqqaniylarni emes, belki
gunahkarlarni chaqirghili keldim, — dédi. 18 Emdi
Yehyaning muxlisliri bilen Perisiyler roza tutuwatatti.
Beziler uning aldigha kélip: — Némishqa Yehyaning
muxlisliri we Perisiylerning muxlisliri roza tutidu,
lékin séning muxlisliring tutmaydu? — dep sorashti.
19 Eysa jawaben mundaq dédi: — Toyi boluwatqan
yigit téxi toyda hemdastixan olturghan chaghda,
méhmanliri roza tutup oltursa qandaq bolidu!? Toyi
boluwatqan yigit toyda bolsila, ular héchqandaq
roza tutalmaydu. 20 Emma shu künler kéliduki, yigit
ulardin élip kétilidu, ular shu künde roza tutidu.
21 Héchkim kona könglekke yéngi rexttin yamaq
salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kona
kiyimni tartishturup yirtiwétidu. Netijide, yirtiq
téximu yoghinap kétidu. 22 Héchkim yéngi sharabni
kona tulumlargha qachilimaydu. Eger undaq qilsa,
sharabning [échishi bilen] tulumlar yérilip kétidu-
de, sharabmu tökülüp kétidu hem tulumlarmu
kardin chiqidu. Shuning üchün yéngi sharab yéngi
tulumlargha qachilinishi kérek. 23 Bir shabat küni
shundaq boldiki, u bughdayliqlardin ötüp kétiwatatti.
Uning muxlisliri yolda méngiwatqanda bashaqlarni
üzüshke bashlidi. 24 Perisiyler uninggha: — Qara,
ular némishqa shabat küni [Tewratta] cheklen'gen
ishni qilidu? — déyishti. 25 U ulargha: — [Padishah]
Dawutning özi we hemrahliri hajetmen bolghanda,
yeni ach qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes
yazmilardin] oqumighanmusiler? 26 — Démek,
Abiyatar bash kahin bolghan waqtida, u Xudaning
öyige kirip, Xudagha atalghan, Tewratta peqet
kahinlarning yéyishigila bolidighan nanlarni [sorap]

yégen, shundaqla hemrahlirighimu bergen? — dédi.
27 U ulargha yene: — Insan shabat küni üchün emes,
shabat küni insan üchün yaritildi. 28 Shuning üchün,
Insan'oghli shabat küniningmu Igisidur, — dédi.

3 U yene sinagogqa kirdi. Shu yerde bir qoli
yigilep ketken bir adem bar idi. 2 [Perisiyler]
Eysaning üstidin erz qilayli dep shabat künide késel
saqaytidighan-saqaytmaydighanliqini paylap yüretti.
3 Eysa qoli yigilep ketken ademge: — Ornungdin turup,
otturigha chiqqin! — dédi. 4 Andin, sinagogdikilerdin:
— Tewrat qanunigha uyghun bolghini shabat küni
yaxshiliq qilishmu, yaki yamanliq qilishmu? Janni
qutquzushmu yaki halak qilishmu? — dep soridi.
Lékin ular zuwan sürüshmidi. 5 U ghezep bilen
etrapigha nezer sélip ularghа köz yügürtüp, ularning
tash yüreklikidin qayghurdi. Andin u késelge: —
Qolungni uzat, — dédi. U qolini uzitiwidi, qoli eslige
keltürüldi. 6 Emdi Perisiyler derhal sirtqa chiqip,
uni qandaq yoqitish toghrisida Hérod [padishahning]
terepdarliri bilen meslihet qilishqa bashlidi. 7
Andin Eysa muxlisliri bilen bille u yerdin ayrilip
déngiz boyigha ketti; Galiliye ölkisidin chong bir
top ademler uninggha egiship bardi; shundaqla
uning qilghan emellirini anglighan haman, pütün
Yehudiye ölkisidin, Yérusalém shehiridin, Idumiya
ölkisidin, Iordan deryasining qarshi teripidin, Tur
we Zidon sheherlirining etrapidiki jaylardin zor
bir top ademlermu uning yénigha kélishti. 9 U
ademlerning köplikidin özini qistap qoymisun dep
muxlislirigha kichik bir kémining uninggha yéqin
turushini tapilidi. 10 Chünki u nurghun bimarlarni
saqaytqini tüpeylidin herqandaq waba-késelliklerge
giriptar bolghanlarning hemmisi uninggha [qolumni]
bir tegküzüwalsam dep qistiship kélishkenidi. 11
Napak rohlar [chaplishiwalghanlar] qachanla uni
körse, uning aldigha yiqilip: «Sen Xudaning Oghlisen!»
dep warqirishatti. 12 Lékin u [napak rohlargha]
özining kim ikenlikini ashkarilimasliqqa qattiq tenbih
bérip agahlanduratti. 13 U taghqa chiqip, özi xalighan
kishilerni yénigha chaqirdi; ular uning yénigha
kélishti. 14 U ulardin on ikkisini özi bilen bille
bolushqa, söz-kalamni jakarlashqa, 15 késellerni
saqaytish we jinlarni heydesh hoquqigha ige bolushqa
tallap békitti. 16 U [békitken on ikki kishi]: Simon (u
uninggha Pétrus dep isim qoyghan), 17 Zebediyning
oghli Yaqup we uning inisi Yuhanna, (u ularni «Binni-
Regaz», yeni «Güldürmama oghulliri» depmu atighan),
18 Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta, Tomas, Alfayning
oghli Yaqup, Taday, milletperwer dep atalghan
Simon 19 we uninggha satqunluq qilghan Yehuda
Ishqariyotlardin ibaret. 20 U öyge qaytip kelgendin
kéyin, u yerge yene shunche nurghun ademler
toplandiki, ularning hetta ghizalan'ghudekmu waqti
chiqmidi. 21 [Eysaning] ailisidikiler buni anglap,
uni tutup kélishke bérishti. Chünki ular uni «Eqlini
yoqitiptu» dégenidi. 22 Yérusalémdin chüshken
Tewrat ustazliri bolsa: «Uningda Beelzibub bar»,
we «U peqet jinlarning emirige tayinip jinlarni
qoghliwétidiken», déyishetti. 23 Shuning üchün
u [Tewrat ustazlirini] yénigha chaqirip, ularghа
temsillerni ishlitip mundaq dédi: — Sheytan Sheytanni
qandaqmu qoghlisun? 24 Eger padishahliq öz ichidin
bölünüp özara soqushqan bolsa shu padishahliq
put tirep turalmaydu; 25 shuningdek eger bir aile
öz ichidin bölünüp özara soqushsa shu aile put
tirep turalmaydu. 26 Eger Sheytan öz-özige qarshi
chiqip bölünse, u put tirep turalmay, yoqalmay
qalmaydu. 27 Héchkim küchtünggür birsining öyige
kirip, uning mal-mülkini bulap kételmeydu — peqet u
shu küchtünggürni awwal baghliyalisa andin öyini
bulang-talang qilalaydu. 28 Shuni silerge berheq éytip
qoyayki, insan baliliri ötküzgen türlük gunahlirining
hemmisini, shundaqla ular qilghan kupurluqlirining
hemmisini kechürüshke bolidu. 29 Biraq kimdikim
Muqeddes Rohqa kupurluq qilsa, ebedil'ebedgiche
héch kechürülmeydu, belki menggülük bir gunahning
hökümi astida turidu. (aiōn g165, aiōnios g166) 30 [Eysaning
bu sözi] ularning «uninggha napak roh chaplishiptu»
dégini üchün [éytilghanidi]. 31 Shu waqitta uning anisi
bilen iniliri keldi. Ular sirtida turup, uni chaqirishqa
adem kirgüzdi. 32 Bir top xalayiq uning etrapida
olturatti. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz sizni izdep
sirtta turidu, — déyishti. 33 Eysa ularghа jawaben: —
Kim méning anam, kim méning inilirim? — dédi. 34
Andin, u öpchüriside olturghanlargha qarap mundaq
dédi: Mana bular méning anam we inilirim! 35 Chünki
kimki Xudaning iradisini ada qilsa, shu méning aka-
inim, acha-singlim we anamdur.

4 U yene déngiz boyida [xelqqe] telim bérishke
bashlidi. Uning etrapigha zor bir top ademler
olishiwalghachqa, u bir kémige chiqip déngizda
olturdi; pütkül xalayiq bolsa déngiz qirghiqida
turushatti. 2 U ularghа temsil bilen nurghun
ishlarni ögetti. U telim bérip mundaq dédi: 3 —

Qulaq sélinglar! Uruq chachquchi uruq chachqili
[étizgha] chiqiptu. 4 Uruq chachqanda uruqlardin
beziliri chighir yol boyigha chüshüptu, qushlar kélip
ularni yep kétiptu. 5 Beziliri tupriqi az tashliq
yerge chüshüptu. Topisi chongqur bolmighanliqtin,
tézla ünüp chiqiptu, 6 lékin kün chiqish bilenla
aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa qurup kétiptu. 7
Beziliri tikenlerning arisigha chüshüptu, tikenler ösüp
maysilarni boghuwélip, ular héch hosul bermeptu.
8 Beziliri bolsa, yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ular
ösüp awup chong bolghanda hosul bériptu. Ularning
beziliri ottuz hesse, beziliri atmish hesse, yene beziliri
yüz hesse hosul bériptu. 9 — Anglighudek quliqi barlar
buni anglisun! — dédi u. 10 U uning etrapidikiler hem
on ikkiylen bilen yalghuz qalghanda, ular uningdin
temsiller toghruluq sorashti. 11 U ulargha mundaq
dédi: — Xudaning padishahliqining sirini bilishke
siler nésip boldunglar. Lékin sirttikilerge hemme
ish temsiller bilen uqturulidu; 12 buning bilen:
«Ular qarashni qaraydu, biraq körmeydu; Anglashni
anglaydu, biraq chüshenmeydu; Shundaq bolmisidi,
ular yolidin yandurulushi bilen, Kechürüm qilinatti»
[dégen söz emelge ashurulidu]. 13 Andin u ulargha:
— Siler mushu temsilnimu chüshenmidinglarmu?
Undaqta, qandaqmu bashqa herxil temsillerni
chüshineleysiler? — dédi. 14 Uruq chachquchi söz-
kalam chachidu. 15 Üstige söz-kalam chéchilghan
chighir yol boyi shundaq ademlerni körsetkenki,
ular söz-kalamni anglighan haman Sheytan derhal
kélip ularning qelbige chéchilghan söz-kalamni élip
kétidu. 16 Buninggha oxshash, tashliq yerlerge
chéchilghan uruqlar bolsa, söz-kalamni anglighan
haman xushalliq bilen qobul qilghanlarni körsitidu.
17 Halbuki, qelbide héch yiltiz bolmighachqa, peqet
waqitliq turidu; söz-kalamning wejidin qiyinchiliq
yaki ziyankeshlikke uchrighanda, ular shuan yoldin
chetnep kétidu. 18 Tikenlerning arisigha chéchilghini
shundaq bezi ademlerni körsetkenki, bu ademler
söz-kalamni anglighini bilen, 19 lékin könglige bu
dunyaning endishiliri, bayliqlarning éziqturushi we
bashqa nersilerge bolghan hewesler kiriwélip, söz-
kalamni boghuwétidu-de, u héch hosul chiqarmaydu.
(aiōn g165) 20 Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar
bolsa — söz-kalamni anglishi bilen uni qobul qilghan
ademlerni körsitidu. Bundaq ademler hosul béridu,
birsi ottuz hesse, birsi atmish hesse, yene birsi yüz
hesse hosul béridu. 21 U ulargha yene mundaq dédi:
— Chiragh séwet yaki kariwat astigha qoyulush üchün
keltürülemdu? U chiraghdanning üstige qoyulush
üchün keltürülmemdu? 22 Chünki yoshurulghan
héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, shuningdek
herqandaq mexpiy ish yüz bergendin kéyin ayan
bolmay qalmaydu. 23 Anglighudek quliqi barlar buni
anglisun! 24 Anglighanliringlargha köngül bölünglar!
Chünki siler [bashqilargha] qandaq ölchem bilen
ölchisenglar, silergimu shundaq ölchem bilen ölchep
bérilidu, hetta uningdinmu köp qoshup bérilidu.
25 Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu köp
bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar
bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. 26 U yene
mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi yene birsining
tupraqqa uruq chachqinigha oxshaydu: 27 u uxlaydu,
orundin turidu, kéche-kündüzler ötüwérip, uruq
bix urup ösidu. Lékin chachquchi qandaq yol bilen
ösidighanliqini bilmeydu. 28 Tupraq özlükidin hosul
béridu; uruq awwal bix uridu, kéyin bash chiqiridu,
axirda bashaqlar toluq dan tutidu. 29 Dan pishqanda,
[chachquchi] derhal orghaq salidu, chünki hosul waqti
kelgen bolidu. 30 U yene mundaq dédi: — Xudaning
padishahliqini némige oxshitimiz? Yaki qandaq bir
temsil bilen süretlep béreleymiz? 31 U goya bir tal
qicha uruqigha oxshaydu. U yerge térilghanda, gerche
yer yüzidiki barliq uruqlarning ichide eng kichiki
bolsimu, 32 térilghandin kéyin, herqandaq ziraettin
égiz ösüp shundaq chong shaxlayduki, asmandiki
qushlarmu uning sayisige qonidu. 33 U shuninggha
oxshash xalayiq anglap chüshineligüdek nurghun
temsiller bilen söz-kalamni yetküzdi. 34 Lékin temsil
keltürmey turup ulargha héchqandaq söz qilmaytti.
Lékin öz muxlisliri bilen yalghuz qalghinida, ulargha
hemmini chüshendürüp béretti. 35 Shu küni kech
kirgende, u ulargha: — Déngizning u qétigha öteyli, —
dédi. 36 Ular xalayiqni yolgha séliwetkendin kéyin,
uni kémide olturghan péti élip yürüp kétishti. Ular
bilen bille mangghan bashqa kémilermu bar idi. 37
We mana, esheddiy qara quyun chiqip ketti; shuning
bilen dolqunlar kémini urup, su halqip kirip, kémige
toshay dep qalghanidi. 38 Lékin u kémining ayagh
teripide yastuqqa bash qoyup uyqugha ketkenidi.
Ular uni oyghitip: — I ustaz, halak boluwatqinimizgha
karing yoqmu? — dédi. 39 U ornidin turup, boran'gha
tenbih bérip, déngizgha: «Tinchlan! Jim bol!» déwidi,
boran toxtap, chongqur bir jimjitliq höküm sürdi. 40
— Némishqa shunche qorqisiler? Silerde qandaqsige

téxiche ishench bolmaydu? — dédi u ulargha. 41
Ularni intayin zor bir qorqunch basti, ular bir-birige:
— Bu adem zadi kimdu? Hetta shamal we déngizmu
uninggha itaet qilidiken-he! — dep kétishti.

5 Ular déngizning u qétigha, Gadaraliqlarning
yurtigha yétip bardi. 2 U kémidin chüshüshi bilenla,
napak roh chaplashqan bir adem gör öngkürliridin
chiqip, uning aldigha keldi. 3 U adem öngkürlerni
makan qilghan bolup, uni héchkim hetta zenjirler
bilenmu baghliyalmaytti. 4 Chünki köp qétim put-
qolliri kishen-zenjirler bilen baghlan'ghan bolsimu,
u zenjirlerni üzüwétip, kishenlerni chéqiwetkenidi;
héchkim uni boysunduralmighanidi. 5 U kéche-
kündüz mazarliqta we taghlar arisida toxtawsiz
warqirap-jarqirap yüretti, öz-özini tashlar bilen késip
yarilanduratti. 6 Lékin u Eysani yiraqtin körüp,
uning aldigha yügürüp bérip, sejde qildi 7 we qattiq
awazda warqirap: — Hemmidin aliy Xudaning Oghli
Eysa, séning méning bilen néme karing! Xuda heqqi,
sendin ötünüp qalay, méni qiynima! — dédi 8
(chünki Eysa uninggha: «Hey napak roh, uningdin
chiq!» dégenidi). 9 U uningdin: — Isming néme? —
dep soridi. — Ismim «qoshun» — chünki sanimiz
köp, — dep jawab berdi u. 10 We u Eysadin ularni
bu yurttin heydiwetmigeysen, dep köp ötünüp
yalwurdi. 11 Tagh baghrida chong bir top tongguz
padisi otlap yüretti. 12 Jinlar uninggha: — Bizni
mushu tongguzlargha ewetkin, ularning ichige kirip
kétishke yol qoyghaysen, — dep yalwurushti. 13 Eysa
derhal yol qoydi. Shuning bilen napak rohlar chiqip,
tongguzlarning ténige kirishi bilenla, tongguzlar tik
yardin étilip chüshüp, déngizgha gherq boldi. Ular
ikki minggha yéqin idi. 14 Tongguz baqquchilar bolsa
u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu ishlarni pur
qildi. Shu yerdikiler néme ish yüz bergenlikini körgili
chiqishti. 15 Ular Eysaning yénigha keldi we ilgiri jinlar
chaplishiwalghan héliqi ademning kiyimlerni kiyip,
es-hoshi jayida olturghinini — yeni «qoshun jinlar»
chaplashqan shu ademni körüp, qorqup kétishti. 16 Bu
weqeni körgenler jinlar chaplashqan ademde néme
yüz bergenlikini we tongguzlarning aqiwitini xelqqe
bayan qilip berdi. 17 Buning bilen xalayiq Eysagha:
Yurtlirimizdin chiqip ketkeysen, dep yalwurushqa
bashlidi. 18 U kémige chiqiwatqanda, ilgiri jinlar
chaplashqan héliqi adem uningdin: Menmu sen bilen
bille baray, dep ötündi. 19 Lékin u buninggha unimay:
— Öz öydikiliring we yurtdashliringning yénigha
bérip, ulargha Perwerdigarning sanga shunchilik
ulugh ishlarni qilip bergenlikini, Uning sanga rehim-
shepqet körsetkenlikini xewerlendürgin, — dédi.
20 U qaytip bérip, Eysaning özige qandaq ulugh
ishlarni qilghanliqini «On sheher rayoni»da jar
qilishqa bashlidi. Buni anglighanlarning hemmisi
tolimu heyran qélishti. 21 Eysa qaytidin kéme bilen
déngizning u qétigha ötkende, zor bir top xalayiq
uning yénigha yighildi; u déngiz boyida turatti. 22
Mana, melum bir sinagogning chongi Yairus isimlik
bir kishi keldi. U uni körüp ayighigha yiqilip: — Kichik
qizim öley dep qaldi. Bérip uninggha qolliringizni
tegküzüp qoysingiz, u saqiyip yashighay! — dep
qattiq yélindi. 24 Eysa uning bilen bille bardi.
Zor bir top xalayiqmu oliship qistashqan halda
keynidin méngishti. 25 Xun tewresh késilige giriptar
bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal bar bolup,
26 u nurghun téwiplarning qolida köp azab tartip,
bar-yoqini xejlep tügetken bolsimu, héchqandaq
ünümi bolmay, téximu éghirliship ketkenidi. 27 Bu
ayal Eysa heqqidiki geplerni anglap, xalayiqning
otturisidin qistilip kélip, arqa tereptin uning tonini
silidi. 28 Chünki u könglide: «Uning tonini silisamla
saqaymay qalmaymen» dep oylighanidi. 29 Xun
shuan toxtap, ayal késel azabidin saqaytilghanliqini
öz ténide sezdi. 30 Eysa derhal wujudidin qudretning
chiqqanliqini sézip, xalayiqning ichide keynige
burulup: — Kiyimimni silighan kim? — dep soridi. 31
Muxlisliri uninggha: — Xalayiqning özüngni qistap
méngiwatqanliqini körüp turuqluq, yene: «Méni
silighan kim?» dep soraysen'ghu? — déyishti. 32
Biraq Eysa özini silighuchini tépish üchün téxiche
etrapigha qarawatatti. 33 Özide néme ishning yüz
bergenlikini sezgen ayal qorqup-titrigen halda kélip
uning aldigha yiqildi we uninggha heqiqiy ehwalni
pütünley éytti. 34 U uninggha: — Qizim, ishenching
séni saqaytti! Tinch-xatirjemlikte qayt! Késilingning
azabidin saqayghin, — dédi. 35 U bu sözni qiliwatqanda,
sinagogning chongining öyidin beziler kélip uninggha:
Qizingiz öldi. Emdi ustazni némishqa yene aware
qilisiz?! — déyishti. 36 Lékin Eysa bu sözlerni anglap
derhal sinagogning chongigha: Qorqmighin! Peqet
ishenchte bol! — dédi. 37 U peqet Pétrus, Yaqup we
Yaqupning inisi Yuhanna bilen yolgha chiqti; bashqa
héchkimning özi bilen bille bérishigha yol qoymidi.
38 U sinagogning chongining öyi aldigha kelgende,
qiyqas-chuqanni, xalayiqning qattiq nale-peryad we

ah-zar kötürgenlikini körüp, 39 öyge kirip ulargha:
— Némishqa qiyqas-chuqan we ah-zar kötürisiler?
Bala ölmeptu, uxlap qaptu, — dédi. 40 Ular uni
mesxire qilishti; lékin u hemmeylenni tashqirigha
chiqiriwétip, balining ata-anisini we öz hemrahlirini
élip, bala yatqan öyge kirdi. 41 U balining qolini tutup,
uninggha: «Talita kumi» dédi. Bu sözning menisi
«Qizim, sanga éytimenki, ornungdin tur» dégenlik
idi. 42 Qiz derhal ornidin turup mangdi (u on ikki
yashta idi). Ular bu ishqa mutleq heyran qélishti.
43 U ulargha bu ishni héchkimge éytmasliqni qattiq
tapilidi, shundaqla qizgha yégüdek birnéme bérishni
éytti.

6 U u yerdin kétip, öz yurtigha keldi. Uning
muxlislirimu uninggha egiship bardi. 2 Shabat küni
kelgende, u sinagogda telim bérishke kirishti. Telimini
anglighanlardin köp adem intayin heyran bolushup:
— Bu adem bularghа nedin érishkendu? Uninggha
mushundaq danaliq qandaq bérilgen? Uning qolida
mushundaq möjiziler qandaq yaritilidighandu? 3
U héliqi yaghachchi emesmu, Meryemning oghli,
shundaqla Yaqup, Yose, Yehuda we Simonlarning
akisighu? Uning singillirimu bu yerde arimizda
turuwatmamdu? — déyishti. Shuning bilen ular
uninggha heset-bizarliq bilen qaridi. 4 Shuning bilen
Eysa ulargha: — Herqandaq peyghember bashqa
yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurti, öz uruq-
tughqanliri arisida we öz öyide hörmetke sazawer
bolmaydu, — dédi. 5 Shuning bilen qollirini birqanche
bimarning üstige tegküzüp, ularni saqaytqandin
bashqa, shu yerde u héchqandaq möjize yaritalmidi. 6
We u ularning iman-ishenchsizlikidin heyran qaldi. 7
Andin u etraptiki yéza-kentlerni aylinip telim berdi. U
on ikkiylenni yénigha chaqirdi we [xelq arisigha] ikki-
ikkidin ewetishke bashlidi. U ulargha napak rohlarni
heydesh hoquqini berdi; 8 we ulargha: — Seperde
yéninglargha hasidin bashqa nerse éliwalmanglar,
ne xurjun ne nan éliwalmanglar, belwaghqa pulmu
salmanglar, 9 putunglargha keshlerni kiyinglar,
biraq ikki yektek kiyiwalmanglar, — dep tapilidi. 10
U yene: — [Bir yurtqa barghininglarda], kimning
öyige [qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin ketküche
shu öydila turunglar. 11 Qaysi yerdikiler silerni
qobul qilmisa, shundaqla sözünglarni anglimisa, u
yerdin ketkininglarda, ulargha agah-guwah bolsun
üchün ayighinglardiki topini qéqiwétinglar! — dédi.
12 Shuning bilen ular yolgha chiqip, kishilerni
gunahlirigha towa qilishqa jar sélip ündidi. 13
Ular nurghun jinlarni heydidi, nurghun bimarlarni
zeytun méyi bilen mesih qilip saqaytti. 14 Uning
nami meshhur bolghachqa, Hérod padishah uning
heqqide anglap: «Bu adem [choqum] ölümdin tirilgen
Chömüldürgüchi Yehyadur. Shuning üchün mushu
alahide qudretler uningda küchini körsitidu» deytti.
15 Bashqilar: «U Ilyas [peyghember]» dése, yene
beziler: «Burunqi peyghemberlerdek bir peyghember
bolsa kérek» déyishetti. 16 Biraq bularni anglighan
Hérod: — Men kallisini alghan Yehyaning özi shu —
u ölümdin tiriliptu! — dédi. 17 Hérodning bundaq
déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning ayali
Hérodiyening wejidin adem ewetip Yehyani tutup,
zindan'gha tashlighanidi. Chünki u shu ayal bilen
nikahlan'ghanidi; Yehya Hérodqa [tenbih bérip]:
«Akangning ayalini tartiwélishing Tewrat qanunigha
xilap» dep qayta-qayta dégenidi. 19 Shuning üchün
Hérodiye Yehyagha adawet saqlaytti; uni öltürmekchi
bolghan bolsimu, lékin shundaq qilalmaytti. 20 Chünki
Hérod Yehyani diyanetlik we muqeddes adem dep
bilip, uningdin qorqatti, shunglashqa uni qoghdaytti;
u uning sözlirini anglighan chaghlirida alaqzade bolup
kétetti, lékin yenila sözlirini anglashqa amraq idi. 21
Emma [Hérodiye kütken] peyt axir yétip keldi; Hérod
tughulghan künide öz emeldarliri, mingbéshiliri
we Galiliye ölkisidiki katta erbablarni ziyapet bilen
kütüwaldi; 22 héliqi Hérodiyening qizi sorun'gha
chüshüp ussul oynap berdi. Bu Hérod we hemdastixan
bolghanlargha bekmu yarap ketti. Padishah qizgha:
— Mendin néme telep qilsang, shuni bérimen, —
dédi. 23 Andin u qesem qilip yene: — Mendin
néme telep qilsang, hetta padishahliqimning yérimini
désengmu shuni bérimen, — dédi. 24 Qiz sirtqa chiqip,
anisidin: — Néme telep qilay? — dep soriwidi, anisi:
— Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini telep qil, —
dédi. 25 Qiz derhal padishahning aldigha aldirap
kirip: — Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini hazirla
bir texsige qoyup ekilishlirini xalaymen, — dédi. 26
Padishah buninggha nahayiti hesret chekken bolsimu,
qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar
wejidin, uninggha bergen sözidin yan'ghusi kelmidi.
27 Shunga padishah derhal bir jallat ewetip, uning
kallisini élip kélishni emr qildi. Jallat zindan'gha bérip
Yehyaning kallisini élip, 28 uni bir texsige qoyup,
qizning aldigha élip kélip uninggha berdi. Qiz uni
anisigha tapshurdi. 29 Bu ishni anglighan Yehyaning

muxlisliri kélip, jesetni élip kétip bir qebrige qoydi.
30 Qaytip kelgen rosullar Eysaning yénigha yighildi,
néme qilghanliri hem néme telim bergenlirini
uninggha melum qilishti. 31 Kélip-kétiwatqanlar
nahayiti köplikidin ulargha tamaqlinishqimu waqit
chiqmidi. Shunga u ulargha: — Yürünglar, men bilen
xilwet bir jaygha bérip, birdem aram élinglar, —
dédi. 32 Buning bilen ular kémige chüshüp, xilwet
bir chöl yerge qarap mangdi. 33 Biraq nurghun
kishiler ularning kétiwatqanliqini bayqap, ularni
tonuwéliwidi, etraptiki barliq sheherlerdin piyade
yolgha chiqip, yügürüp, ulardin burun u yerge bérip
yighilishti. 34 Eysa kémidin chüshüp, zor bir top
ademni körüp, ularning padichisiz qoy padisidek
bolghanliqigha ich aghritti. Shunga u ulargha köp
ishlarni ögitishke bashlidi. 35 Kech kirip qalghanda,
muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl bir jay
iken, kech kirip ketti. 36 Xalayiqni yolgha séliwetken
bolsang, ular etraptiki kent-qishlaqlargha bérip,
özlirige nan sétiwalsun; chünki ularda yégüdek nerse
yoq, — dédi. 37 Lékin u ulargha jawaben: — Ulargha
özünglar ozuq béringlar, — dédi. Muxlislar uningdin:
— Ikki yüz kümüsh dinargha ulargha nan ekélip ularni
ozuqlanduramduq? — dep soridi. 38 Eysa ulargha:
— Qanche néninglar bar? Bérip qarap béqinglar,
— dédi. Ular qarap baqqandin kéyin: — Beshi bar
iken, yene ikki béliqmu bar iken, — déyishti. 39
U ulargha kishilerni top-top qilip yéshil chimende
olturghuzushni buyrudi. 40 Xalayiq yüzdin, elliktin
sep-sep bolup olturushti. 41 U besh nan bilen ikki
béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagha]
teshekkür-medhiye éytti, andin nanlarni oshtup,
köpchilikke tutup bérish üchün muxlislirigha bérip
turatti; ikki béliqnimu hemmeylen'ge tarqitip berdi. 42
Hemmeylen yep toyundi. 43 [Muxlislar] éship qalghan
nan we béliq parchilirini liq on ikki séwetke tériwaldi.
44 Nanlarni yégen erlerning sanila besh mingche
idi. 45 Bu ishtin kéyinla, u muxlislirigha özüm bu
xalayiqni yolgha séliwétimen, angghiche siler kémige
olturup, déngizning qarshi qirghiqidiki Beyt-Saida
yézisigha ötüp turunglar, dep buyrudi. 46 Ularni
yolgha séliwetkendin kéyin, u dua-tilawet qilish üchün
taghqa chiqti. 47 Kech kirgende, kéme déngizning
otturisigha yetkenidi, u özi yalghuz quruqluqta idi.
48 U muxlislirining palaqni küchep uruwatqanliqini
kördi; chünki shamal tetür yönilishte chiqqanidi.
Kéche tötinchi jések waqtida, u déngizning üstide
méngip, muxlisliri terepke keldi we ularning yénidin
ötüp kétidighandek qilatti. 49 Lékin ular uning
déngizning üstide méngip kéliwatqanliqini körüp,
uni alwasti oxshaydu, dep oylap chuqan sélishti.
50 Chünki ularning hemmisi uni körüp sarasimige
chüshti. Lékin u derhal ulargha: — Yüreklik bolunglar,
bu men, qorqmanglar! — dédi. 51 U kémige, ularning
yénigha chiqqandila, shamal toxtidi. Ular buningdin
hoshidin ketkudek derijide qattiq heyran qéliship,
némini oylashni bilmeytti; 52 chünki ular nan bérish
[möjizisini] téxiche chüshenmigenidi, ularning qelbi
bixud halette turatti. 53 Ular déngizning qarshi
teripige ötüp, Ginnisaret dégen yurtta [quruqluqqa]
chiqip, kémini baghlap qoydi. 54 Ular kémidin
chüshüshi bilenla, [xalayiq] uni derhal tonuwélip,
55 etraptiki hemme jaylargha yügürüshüp bardi we
«U palanchi yerge chüshüptu» dep anglishi bilenla,
bimarlarni zembilge sélip, shu yerge [uning aldigha]
élip bérishti. 56 U meyli yéza, meyli sheher yaki
qishlaqlargha barsun, xelq aghriqlarni bazarlargha
élip chiqip yatquzatti; ular uningdin aghriqlar héch
bolmighanda séning yépinchangning péshige bolsimu
qolini tegküzüwalsaq dep ötündi. Uninggha qolini
tegküzgenlerning hemmisi saqaydi.

7 Bu chaghda, Perisiyler we Tewrat ustazliridin
beziliri Yérusalémdin kélip uning aldigha yighildi;
2 shu Perisiyler we Tewrat ustazliri uning muxlisliridin
bezilirining tamaqni qolini yumay, yeni «napak»
halda yewatqanliqini körüp, uningdin: — Muxlisliring
némishqa ata-bowilirimizning en'enilirige riaye
qilmay, belki yuyulmighan qolliri bilen tamaq
yeydu? — dep sorashti (chünki Perisiyler we
pütün Yehudiylar ata-bowiliri teripidin qaldurulghan
en'enini ching tutqachqa, awwal qollirini estayidilliq
bilen yumisa, tamaq yémeydu. Shuningdek bazardin
qaytip kelgendimu, ular qol yumay birnerse yémeydu.
Uningdin bashqa, piyale-qedeh, das-chögün we
mis qachilar we diwanlarni yuyush toghrisida
tapshurulghan nurghunlighan en'enilerdimu ching
turidu). 6 U ulargha jawab bérip mundaq dédi: —
Yeshaya peyghember siler saxtipezler toghranglarda
aldin'ala toptoghra bésharet bergen! [uning]
yazmisida pütülgendek: — «Mushu xelq aghzida
Méni hörmetligini bilen, Biraq qelbi Mendin yiraq; 7
Ular Manga bihude ibadet qilidu. Ularning ögetken
telimliri peqet insanlardin chiqqan petiwalarla, xalas».
8 Chünki siler Xudaning emrini tashlap qoyup,

insanlarning en'enisini ching tutiwalidikensiler —
das-chögün, piyale-qedehlerni yuyush we shuninggha
oxshap kétidighan nurghan bashqa ishlarni en'ene
qilip yürisiler. 9 U ulargha yene mundaq dédi: — Siler
özliringlarning en'enisini ching tutimiz dep Xudaning
emrini epchillik bilen bir chetke qayrip qoydunglar!
10 Chünki Musa [peyghember]: «Ata-anangni hörmet
qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligenler ölümge
mehkum qilinsun» dep emr qilghan. 11 Lékin
siler: — Birsi «Atisi yaki anisigha: — Men silerge
yardem bergüdek nersilerni alliqachan «qurban qilip»
Xudagha atiwettim — désila, 12 shu kishining ata-
anisining halidin xewer élishgha bolmaydu, dep
ögitisiler. 13 Shundaq qilip, siler [ewladliringlargha]
tapshurghan en'en'englerni dep Xudaning emrini
yoqqa chiqiriwettinglar, we shuninggha oxshash köp
ishlarni qilisiler. 14 Andin xalayiqni yene yénigha
chaqirip, ularga: — Hemminglar manga qulaq
sélinglar we shuni chüshininglarki, 15 insanning
sirtidin ichige kiridighan nersilerning héchqandiqi uni
napak qilmaydu, belki öz ichidin chiqidighan nersiler
bolsa, ular insanni napak qilidu. 16 Anglighudek quliqi
barlar buni anglisun! — dédi. 17 U xalayiqtin ayrilip
öyge kirgende, muxlisliri uningdin bu temsil heqqide
soridi. 18 U ularga: — Silermu téxiche chüshenmey
yürüwatamsiler?! Sirttin insanning ichige kiridighan
herqandaq nersining uni napak qilalmaydighanliqini
tonup yetmeywatmamsiler? 19 [Sirttin kirgen nerse]
insanning qelbige emes, ashqazinigha kiridu, andin
u yerdin teret bolup tashlinidu, — dédi (u bu gepni
déyish bilen, hemme yémekliklerni halal qiliwetti). 20
U yene söz qilip mundaq dédi: — Insanning ichidin
chiqidighinila, insanni napak qilidu. 21 Chünki shular
— yaman niyetler, zinaxorluq, jinsiy buzuqluqlar,
qatilliq, oghriliq, achközlük, rezillikler, aldamchiliq,
shehwaniyliq, hesetxorluq, til-ahanet, tekebburluq we
hamaqetlikler insanning ichidin, yeni uning qelbidin
chiqidu 23 — bu rezil ishlarning hemmisi insanning
ichidin chiqip, özini napak qilidu. 24 U ornidin
turup u yerdin ayrilip, Tur we Zidon etrapidiki
rayonlargha bardi we bir öyge kirdi. Gerche u buni
héchkim bilmisun dégen bolsimu, lékin yoshurup
qalalmidi. 25 Derweqe, napak roh chaplashqan kichik
bir qizning anisi uning toghrisidiki xewerni anglighan
haman yétip kélip, uning ayighigha yiqildi 26 (ayal
Yunanliq bolup, Suriye ölkisidiki Fenikiy millitidin
idi). U uningdin qizidin jinni heydiwétishni ötündi. 27
Lékin Eysa uninggha: — Aldi bilen balilar qorsiqini
toyghuzsun; chünki balilarning nénini kichik itlargha
tashlap bérish toghra emes, — dédi. 28 Lékin u
buninggha jawaben: — Durus, i Reb, biraq hetta itlarmu
üstel astida turup balilardin chüshken nan uwaqlirini
yeydighu, — dédi. 29 Eysa uninggha: — Séning mushu
sözüng tüpeylidin yolunggha qayt, jin qizingdin chiqip
ketti, — dédi. 30 Ayal öyige qaytip kelgende, mana qiz
kariwatta yatatti, jin uningdin chiqip ketkenidi. 31 Eysa
yene Tur we Zidon shehirining etrapidiki rayonlardin
chiqip, «On sheher» rayoni otturisidin ötüp, yene
Galiliye déngizigha keldi. 32 Xalayiq uning aldigha
tili éghir, gas bir ademni élip kélip, uning uchisigha
qolungni tegküzüp qoysang, dep ötünüshti. 33 U u
ademni xalayiqtin ayrip bir chetke tartip, barmaqlirini
uning qulaqlirigha tiqti, tükürüp, [barmiqini] uning
tiligha tegküzdi. 34 Andin u asman'gha qarap uh tartip
xorsin'ghandin kéyin, u ademge: «Effata» (menisi
«échil») dédi. 35 U ademning qulaqliri derhal échilip,
tilimu échilip rawan gep qilishqa bashlidi. 36 Eysa
ularga buni héchkimge éytmasliqni tapilidi. Lékin
ularga herqanche tapilighan bolsimu, bu xewerni
yenila shunche keng tarqitiwetti. 37 Xalayiq [bu ishqa]
mutleq heyran qéliship: — U hemme ishlarni qaltis
qilidiken! Hetta gaslarni anglaydighan, gachilarni
sözleydighan qilidiken, — déyishti.

8 Shu künlerde, yene zor bir top xalayiq
yighilghanidi. Ularning yégüdek héchnémisi
bolmighachqa, u muxlislirini yénigha chaqirip: 2 —
Bu xalayiqqa ichim aghriydu. Chünki ular méning
yénimda turghili üch kün boldi, ularda yégüdek
héchnersimu qalmidi. 3 Ularni öylirige ach qorsaq
qaytursam, yolda halidin kétishi mumkin. Chünki
beziliri yiraqtin kelgeniken, — dédi. 4 Muxlisliri
buninggha jawaben: — Bundaq xilwet bir jayda bu
kishilerni toydurghudek nanni nedin tapqili bolsun?
— déyishti. 5 — Qanche néninglar bar? — dep
soridi u. Yette, — déyishti ular. 6 Buning bilen u
xelqni yerde olturushqa buyrudi. Andin yette nanni
qoligha aldi we [Xudagha] teshekkür-medhiye éytip
oshtup, köpchilikke tutushqa muxlislirigha berdi.
Ular xalayiqqa üleshtürüp berdi. 7 [Muxlislar]da
yene birqanche kichik béliqmu bar idi. U Xudagha
teshekkür éytip ularni beriketlep, muxlislirigha
üleshtürüp bérishni éytti. 8 Xalayiq toyghuche yédi;
ular éship qalghan parchilarni yette séwetke tériwaldi.
9 Yégenler töt mingche kishi idi. U ularni yolgha

saldi, 10 andin muxlisliri bilen bille derhal kémige
chüshüp, Dalmanuta tereplirige bardi. 11 Perisiyler
chiqip, uni sinash meqsitide uningdin bizge asmandin
bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep qiliship,
uning bilen munazirileshkili turdi. 12 U ichide bir
ulugh-kichik tinip: — Bu dewr némishqa bir «möjizilik
alamet»ni istep yüridu? Shuni silerge berheq éytip
qoyayki, bu dewrge héchqandaq möjizilik alamet
körsitilmeydu, — dédi. 13 Andin ulardin ayrilip, yene
kémige chiqip, déngizning u chétige ötüp ketti. 14
Muxlislar nan élip kélishni untughan bolup, kémide
bir tal nandin bashqa yeydighini yoq idi. 15 U ularni
agahlandurup: — Éhtiyat qilinglar, Perisiylerning
échitqusi we Hérodning échitqusidin hézi bolunglar,
— dédi. 16 Muxlislar özara mulahiziliship: —
Uning bundaq déyishi nan ekelmigenlikimizdin
bolsa kérek, — déyishti. 17 Eysa ularning néme
[déyishiwatqanliqini] bilip: — Némishqa nan yoqluqi
toghrisida mulahize qilisiler? Siler téxiche pem-
paraset yaki chüshenchige ige bolmidinglarmu?
Qelbliringlar téximu bixudliship kétiwatamdu? 18
Közünglar turup körmeywatamsiler? Quliqinglar
turup anglimaywatamsiler? Ésinglarda yoqmu? 19 Besh
ming kishige besh nanni oshtughinimda, parchilargha
liq tolghan qanche kichik séwetni yighiwaldinglar?
— dédi. — On ikkini, — jawab berdi ular. 20 — Yette
nanni töt ming kishige oshtughinimda, parchilargha
liq tolghan qanche séwetni yighiwaldinglar? — dédi
u. — Yettini, — Jawab berdi ular. 21 U ulargha: —
Undaqta, qandaqsige siler téxi chüshenmeysiler? —
dédi. 22 Ular Beyt-Saida yézisigha keldi; xalayiq bir kor
ademni uning aldigha élip kélip, uninggha qolungni
tegküzüp qoysang, dep ötündi. 23 U kor ademning
qolidin tutup yézining sirtigha yétilep bardi; uning
közlirige tükürüp, üstige qollirini tegküzüp: — Birer
nerse körüwatamsen? — dep soridi. 24 U béshini
kötürüp: — Kishilerni körüwatimen; ular xuddi méngip
yürüwatqan derexlerdek körünüwatidu, — dédi. 25
Andin u qaytidin qollirini u ademning közlirige
tegküzdi. U közlirini échiwidi, közliri eslige kélip,
hemme nersini éniq kördi. 26 Eysa uni öyige qayturup:
— Yézighimu kirme, yaki yézidiki héchkimge bu ishni
uqturma, — dep tapilidi. 27 Eysa muxlisliri bilen chiqip
Qeyseriye-Filippi rayonigha qarashliq kent-yézilargha
bardi. Yolda u muxlisliridin: — Kishiler méni kim
deydu? — dep soridi. 28 Ular uninggha: — Beziler séni
Chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember]
we yene beziler ilgiriki peyghemberlerdin biri dep
qaraydiken, — dep jawab bérishti. 29 U ulardin: —
Emdi silerchu, siler méni kim dep bilisiler? — dep
soridi. Pétrus jawaben: — Sen Mesihdursen, — dédi. 30
U ulargha özi toghruluq héchkimge tinmasliqni jiddiy
tapilidi. 31 Shuning bilen u Insan'oghlining nurghun
azab-oqubet tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we
Tewrat ustazliri teripidin chetke qéqilishi, öltürülüshi
we üch kündin kéyin tirildürülüshi muqerrer ikenlikini
[muxlislirigha] ögitishke bashlidi. 32 U bu ishni
ochuq-ashkara sözlep berdi. Buning bilen Pétrus uni
bir chetke tartip, uni eyibleshke bashlidi. 33 Lékin
u burulup muxlislirigha qarap, Pétrusni eyiblep:
— Arqamgha öt, Sheytan! Séning oylighanliring
Xudaning ishliri emes, insanning ishliridur, — dédi. 34
Andin muxlisliri bilen xalayiqnimu chaqirip mundaq
dédi: — Kimdekim manga egishishni niyet qilsa, özidin
kéchip, özining kréstini kötürüp manga egeshsun! 35
Chünki kimdekim öz jénini qutquzay dése, choqum
uningdin mehrum bolidu; lékin kimdekim men üchün
we xush xewer üchün öz jénidin mehrum bolsa, uni
qutquzidu. 36 Chünki bir adem pütkül dunyagha
ige bolup, jénidin mehrum qalsa, buning néme
paydisi bolsun?! 37 U némisini jénigha tégishsun?!
38 Chünki kimdekim zinaxor we gunahkar bu dewr
aldida mendin we méning sözlirimdin nomus qilsa,
Insan'oghlimu atisining shan-sheripi ichide muqeddes
perishtiler bilen bille kelginide, uningdin nomus
qilidu.

9 U ulargha yene: — Men silerge shuni berheq
éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin
ölümning temini tétishtin burun jezmen Xudaning
padishahliqining küch-qudret bilen kelgenlikini
köridighanlar bardur. 2 We alte kündin kéyin, Eysa
Pétrus, Yaqup we Yuhannani ayrip élip, égiz bir
taghqa chiqti. U yerde uning siyaqi ularning köz
aldidila özgirip, 3 kiyimliri yer yüzidiki héchbir
aqartquchimu aqartalmighudek derijide parqirap
qardek ap'aq boldi. 4 Ularning köz aldida Musa we
Ilyas [peyghemberler] tuyuqsiz köründi; ular Eysa
bilen sözlishiwatqanidi. 5 Pétrus bu ishqa jawaben
Eysagha: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin
yaxshi boldi! Birini sanga, birini Musagha, yene birini
Ilyasqa atap bu yerge üch kepe yasayli! — dédi 6
(chünki Pétrus néme déyishini bilmey qalghanidi,
chünki ular qorqunchqa chömüp ketkenidi). 7
Tuyuqsiz bir parche bulut ularni qapliwaldi we

buluttin: «Bu Méning söyümlük Oghlumdur; uninggha
qulaq sélinglar!» dégen awaz anglandi. 8 Ular
lappide etrapigha qarishiwidi, lékin yene héchkimni
körmidi, öz yénida peqet Eysanila kördi. 9 Ular
taghdin chüshüwatqanda, Eysa ulargha, Insan'oghli
ölümdin tirildürülmigüche, körgenlirini héchkimge
éytmasliqni emr qilip tapilidi. 10 Ular uning bu sözini
könglige püküp, «ölümdin tirilish» dégenning zadi
néme ikenliki heqqide özara mulahizileshti. 11 Ular
uningdin yene: — Tewrat ustazliri néme üchün: «Ilyas
[peyghember Mesih kélishtin] awwal qaytip kélishi
kérek» déyishidu? — dep sorashti. 12 U ulargha
jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesihtin]
awwal kélidu, andin hemme ishni ornigha keltüridu;
emdi némishqa muqeddes yazmilarda Insan'oghli köp
azab-oqubet chékidu we xorlinidu, dep pütülgen? 13
Lékin men silerge shuni éytayki, Ilyas [peyghember]
derheqiqet keldi we del muqeddes yazmilarda u
heqqide pütülgendek, kishiler uninggha némini
xalisa shundaq qildi. 14 Ular muxlislarning yénigha
qaytip barghinida, zor bir top ademlerning ularning
etrapigha olishiwalghanliqini, birnechche Tewrat
ustazlirining ular bilen munazire qilishiwatqanliqini
kördi. 15 Uni körgen pütün xalayiq intayin heyran
bolushti we yügürüp kélip uning bilen salamlashti. 16
U ulardin: — Ular bilen néme toghruluq munazire
qilishiwatisiler, — dep soridi. 17 Xalayiqtin bireylen
uninggha: — Ustaz, men oghlumni séning aldinggha
élip keldim, chünki uninggha gacha qilghuchi bir roh
chaplishiwalghan. 18 Her qétim roh uni chirmiwalsa,
uni tartishturup yiqitidu, shuning bilen balining aghzi
köpükliship, chishliri kiriship kétidu; qaqshal bolup
qalidu. Muxlisliringdin jinni heydiwetkeysiler dep
tilidim, biraq ular qilalmidi, — dédi. 19 U jawaben:
— Ey étiqadsiz dewr, siler bilen qachan'ghiche
turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay?
— Balini aldimgha élip kélinglar — dédi. 20 Ular
balini uning aldigha élip keldi. Eysani körüsh bilenla
roh balining pütün bedinini tartishturuwetti. Bala
yiqilip, aghzidin köpük chiqqan péti yerde yumilap
ketti. 21 U balining atisidin: — Bu ish béshigha
kelginige qanche uzun boldi? — dep soridi. U: —
Kichikidin tartip shundaq, 22 jin uni halak qilish
üchün köp qétim otqa we sugha tashlidi. Emdi bir
amal qilalisang, bizge ich aghritip shapaet qilghaysen!
— dédi. 23 Eysa uninggha: — «Qilalisang!» deysen'ghu!
Ishenchte bolghan ademge hemme ish mumkindur!
— dédi. 24 Balining atisi derhal: — Men ishinimen;
ishenchsizlikimge medet qilghaysen! — dédi yighlap
nida qilip. 25 Emdi Eysa köpchilikning yügürüshüp
kelgenlikini körüp, héliqi napak rohqa tenbih bérip:
— Ey ademni gas we gacha qilghuchi roh! Buyruq
qilimenki, uningdin chiq, ikkinchi kirgüchi bolma!
— dédi. 26 Shu haman jin bir chirqiridi-de, balini
dehshetlik tartishturup, uningdin chiqip ketti. Bala
ölüktek yétip qaldi, xalayiqning köpinchisi «U öldi!»
déyishti. 27 Lékin Eysa balini qolidin tutup yölidi, bala
ornidin turdi. 28 Eysa öyge kirgendin kéyin, muxlisliri
uning bilen yalghuz qalghanda uningdin: — Biz néme
üchün jinni heydiwételmiduq? — dep sorashti. 29
U ulargha: — Bu xil [jin] dua we rozidin bashqa yol
bilen chiqirilmas, — dédi. 30 Ular shu yerdin ayrilip,
Galiliyedin ötüp kétiwatatti. Biraq u buni héchkimning
bilishini xalimaytti. 31 Chünki u muxlislirigha: —
Insan'oghli insanlarning qoligha tapshurulup, ular
uni öltüridu. Öltürülüp üch kündin kéyin u tirilidu,
— dégen telimni bériwatatti. 32 Lékin [muxlislar]
bu sözni chüshenmidi hemde uningdin sorashqimu
pétinalmidi. 33 U KeperNahum shehirige keldi.
Öyge kirgende u ulardin: — Yolda néme toghrisida
mulahizileshtinglar? — dep soridi. 34 Lékin ular
shük turdi, chünki ular yolda qaysimiz eng ulugh
dep bir-biri bilen mulahizileshkenidi. 35 U olturup,
on ikkeylenni yénigha chaqirip, ulargha: — Kim
birinchi bolushni istigen bolsa, shu hemmeylenning
eng axirqisi we hemmeylenning xizmetkari bolsun, —
dédi. 36 Andin u kichik bir balini otturida turghuzdi
we uni quchiqigha élip turup, ulargha mundaq dédi:
37 — Kim méning namimda mushundaq kichik balini
qobul qilsa, méni qobul qilghan bolidu. Kim méni
qobul qilsa, u méni emes, belki méni ewetküchini
qobul qilghan bolidu. 38 Yuhanna uninggha: — Ustaz,
séning naming bilen jinlarni heydewatqan birsini
körduq. Lékin u biz bilen birge sanga egeshkenlerdin
bolmighachqa, uni tostuq, — dédi. 39 Lékin Eysa:
— Uni tosmanglar. Chünki méning namim bilen bir
möjize yaratqan birsi arqidinla méning üstümdin
yaman gep qilishi mumkin emes. 40 Chünki bizge
qarshi turmighanlar bizni qollighanlardur. 41 Chünki
men silerge shuni berheq éytip qoyayki, Mesihke
mensup bolghanliqinglar üchün, méning namimda
silerge hetta birer piyale su bergen kishimu öz
in'amigha érishmey qalmaydu. 42 Lékin manga
étiqad qilghan bundaq kichiklerdin birini gunahqa

putlashturghan herqandaq ademni, u boynigha
yoghan tügmen téshi ésilghan halda déngizgha
tashliwétilgini ewzel bolatti. 43 Eger emdi qolung séni
gunahqa putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki
ikki qolung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes
otqa kirginingdin köre, cholaq halda hayatliqqa
kirgining ewzeldur. (Geenna g1067) 44 Chünki dozaxta
shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu,
yalqunluq ot öchmeydu. 45 Eger emdi putung séni
[gunahqa] putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki
ikki putung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes
otqa tashlan'ghiningdin köre, tokur halda hayatliqqa
kirgining ewzel. (Geenna g1067) 46 Chünki dozaxta
shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu,
yalqunluq ot öchmeydu. 47 Eger közüng séni [gunahqa]
putlashtursa, uni oyup tashliwet. Ikki közüng bar halda
otluq dozaxqa tashlan'ghiningdin köre, singar közlük
bolup Xudaning padishahliqigha kirgining ewzel.
(Geenna g1067) 48 Chünki dozaxta shularni [yeydighan]
qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu.
49 Hemme adem ot bilen tuzlinidu we herbir qurbanliq
tuz bilen tuzlinidu. 50 Tuz yaxshi nersidur. Halbuki,
eger tuz öz tuzluqini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz
temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? Özünglarda tuz
tépilsun we bir-biringlar bilen inaqliqta ötünglar.

10 U u yerdin qozghilip, Yehudiye ölkisi
terepliridin ötüp, Iordan deryasining u qétidiki
rayonlarghimu bardi. Top-top ademler yene uning
etrapigha olishiwalghanidi. U aditi boyiche ulargha
telim bérishke bashlidi. 2 Bezi Perisiyler uning yénigha
kélip uni qiltaqqa chüshürüsh meqsitide uningdin: —
Bir ademning ayalini talaq qilishi Tewrat qanunigha
uyghunmu? — dep soridi. 3 Lékin u jawaben: —
Musa [peyghember] silerge néme dep buyrughan?
— dédi. 4 Ular: — Musa [peyghember] kishining
ayalini bir parche talaq xéti yézipla talaq qilishigha
ruxset qilghan, — déyishti. 5 Eysa ulargha: — Tash
yüreklikinglardin u silerge bu emrni pütken; 6 lékin
Xuda alem apiride bolghinida [insanlarni] «Er we ayal
qilip yaratti». 7 «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin
ayrilidu, ayali bilen birliship 8 ikkilisi bir ten bolidu».
Shundaq iken, er-ayal emdi ikki ten emes, belki bir
ten bolidu. 9 Shuning üchün, Xuda qoshqanni insan
ayrimisun, — dédi. 10 Ular öyge qaytip kélip kirgende,
muxlisliri uningdin bu heqte soridi. 11 U ulargha: —
Ayalini talaq qilip, bashqa birini emrige alghan kishi
ayaligha gunah qilip zina qilghan bolidu. 12 Érini
qoyuwétip, bashqa erge tegken ayalmu zina qilghan
bolidu, — dédi. 13 Qolungni tegküzgeysen dep, kishiler
kichik balilirini uning aldigha élip kéliwatatti. Biraq
muxlislar élip kelgenlerni eyiblidi. 14 Buni körgen Eysa
achchiqlinip, muxlislirigha: Balilar aldimgha kelsun,
ularni tosmanglar. Chünki Xudaning padishahliqi
del mushundaqlargha tewedur. 15 Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, Xudaning padishahliqini sebiy
balidek qobul qilmisa, uninggha hergiz kirelmeydu, —
dédi. 16 Shuning bilen u balilarni quchiqigha élip,
ulargha qollirini tegküzüp bext tilidi. 17 U yolgha
chiqqanda, birsi uning aldigha yügürüp kélip, uning
aldida tizlinip uningdin: — I yaxshi ustaz, men qandaq
qilsam menggülük hayatqa mirasliq qilimen? — dep
soridi. (aiōnios g166) 18 Lékin Eysa uninggha: — Méni
némishqa yaxshi deysen? Peqet biridin, yeni Xudadin
bashqa héchkim yaxshi emestur. 19 Sen Tewrattiki
«Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan
guwahliq berme, xiyanet qilma, ata-anangni hörmet
qil» dégen perhiz-perzlerni bilisen, — dédi. 20 U adem
jawaben: — Ustaz, bularning hemmisige kichikimdin
tartip emel qilip kéliwatimen, — dédi. 21 Eysaning
uninggha qarap muhebbiti qozghaldi we uninggha: —
Sende yene bir ish kem. Bérip pütün mal-mülkingni
sétip, pulini yoqsullargha bergin we shundaq qilsang,
ershte xezineng bolidu; andin kélip kréstni kötürüp
manga egeshkin! — dédi. 22 Lékin mushu sözni
anglap, uning chirayi tutulup, qayghugha chömüp
u yerdin ketti. Chünki uning mal-dunyasi nahayiti
köp idi. 23 Andin Eysa chörisige sepsélip qarap,
muxlislirigha: — Mal-dunyasi köplerning Xudaning
padishahliqigha kirishi némidégen teslikte bolidu-
he! — dédi. 24 Muxlislar uning sözlirige intayin
heyran bolushti, lékin Eysa ulargha yene jawaben: —
Balilirim, mal-mülükke tayan'ghanlar üchün Xudaning
padishahliqigha kirish némidégen tes-he! 25 Tögining
yingnining közidin ötüshi bay ademning Xudaning
padishahliqigha kirishidin asandur! — dédi. 26 Ular
buni anglap intayin bek heyran bolushup, bir-biridin:
Undaqta, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. 27
Eysa ulargha qarap: — Bu ish insan bilen wujudqa
chiqishi mumkin emes, lékin Xuda üchün mumkin
emes bolmaydu; chünki Xudagha nisbeten hemme
ish mumkin bolidu, — dédi. 28 Buning bilen Pétrus
uninggha: — Mana, biz bolsaq, hemmini tashlap sanga
egeshtuq!? — dégili turdi. 29 Eysa uninggha jawaben
mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni éytip

qoyayki, men üchün we xush xewer üchün öyi, aka-
ukiliri, acha-singilliri, atisi, anisi, ayali, baliliri yaki
yer-zéminliridin waz kechkenlerning hemmisi 30
bu zamanda bularning yüz hessisige, yeni öy, aka-
uka, acha-singil, ana, balilar we yer-zéminlargha
(ziyankeshlikler qoshulghan halda) muyesser bolmay
qalmaydu we kélidighan zamandimu menggülük
hayatqa érishmey qalmaydu. (aiōn g165, aiōnios g166) 31
Lékin shu chaghda nurghun aldida turghanlar arqigha
ötidu, nurghun arqida turghanlar aldigha ötidu.
32 Ular Yérusalémgha chiqidighan yolda idi, Eysa
hemmining aldida kétiwatatti. [Muxlisliri] bek heyran
idi hemde uninggha egeshkenlermu qorqunch ichide
kétiwatatti. Eysa on ikkeylenni yene öz yénigha tartip,
ulargha öz béshigha chüshidighanlirini uqturushqa
bashlap: 33 — Mana biz hazir Yérusalémgha chiqip
kétiwatimiz. Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat
ustazlirigha tapshurulidu. Ular uni ölümge mehkum
qilidu we yat elliklerge tapshuridu. 34 Ular bolsa
uni mesxire qilip, qamchilap, uning üstige töküridu
we uni öltüridu. Lékin üch kündin kéyin u qayta
tirilidu, — dédi. 35 Zebediyning oghulliri Yaqup
bilen Yuhanna uning aldigha kélip: — Ustaz, sendin
néme tilisek orundap berseng, dep ötünimiz, —
déyishti. 36 U ulargha: — Silerge néme qilip bérishimni
xalaysiler? — dédi. 37 — Sen shan-sheripingde
bolghiningda, birimizni ong yéningda, birimizni sol
yéningda olturghuzghaysen, — déyishti ular. 38 Eysa
ulargha jawaben: — Néme telep qilghanliqinglarni
bilmeywatisiler. Men ichidighan qedehni ichelemsiler?
Men qobul qilidighan chömüldürüshni silermu
qobul qilalamsiler? 39 — Qilalaymiz, — déyishti
ular. Eysa ulargha: — Derweqe, men ichidighan
qedehimni silermu ichisiler we men qobul qilidighan
chömüldürülüsh bilen chömüldürülisiler. 40 Biraq ong
yaki sol yénimda olturushqa nésip bolush méning
ilikimde emes; belki kimlerge teyyarlan'ghan bolsa,
shulargha bérilidu, — dédi. 41 Buningdin xewer
tapqan [qalghan] on [muxlis] Yaqup bilen Yuhannadin
xapa bolushqa bashlidi. 42 Lékin Eysa ularni yénigha
chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, yat eller
üstidiki hökümran dep hésablan'ghanlar qol astidiki
xelq üstidin buyruqwazliq qilip hakimiyet yürgüzidu,
we hoquqdarliri ularni xojayinlarche idare qilidu. 43
Biraq silerning aranglarda bundaq ish bolmaydu; belki
silerdin kim mertiwilik bolushni xalisa, u silerning
xizmitinglarda bolsun; 44 we kim aranglarda birinchi
bolushni istise, u hemme ademning quli bolsun. 45
Chünki Insan'oghlimu derweqe shu yolda köpchilik
méning xizmitimde bolsun démey, belki köpchilikning
xizmitide bolay we jénimni pida qilish bedilige
nurghun ademlerni hörlükke chiqiray dep keldi. 46
Ular Yérixo shehirige keldi. [Eysa] muxlisliri we zor
bir top ademler bilen bille Yérixodin chiqqan waqitta,
Timayning Bartimay isimlik qarighu oghli yol boyida
olturup, tilemchilik qiliwatatti. 47 U «Nasaretlik
Eysa»ning u yerde ikenlikini anglap: — I Dawutning
oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep towlashqa
bashlidi. 48 Nurghun ademler uni «Ün chiqarma»
dep eyiblidi. Lékin u: — I Dawutning oghli, manga
rehim qilghaysen, — dep téximu ünlük towlidi. 49
Eysa toxtap: Uni chaqiringlar, — dédi. Shuning bilen
ular qarighuni chaqirip uninggha: — Yüreklik bol!
Ornungdin tur, u séni chaqiriwatidu! — déyishti. 50
U adem chapinini sélip tashlap, ornidin des turup
Eysaning aldigha keldi. 51 Eysa jawaben uningdin: —
Sen méni néme qil deysen? — dep soridi. Qarighu: — I
igem, qayta köridighan bolsam'idi! — dédi. 52 Eysa
uninggha: — Yolunggha qaytsang bolidu, étiqading
séni saqaytti, — déwidi, u shuan köreleydighan boldi
we yol boyi Eysagha egiship mangdi.

11 Ular Yérusalémgha yéqinliship, Zeytun téghining
étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha
yéqin kelginide, u ikki muxlisigha aldin mangdurup
ulargha: — Siler udulunglardiki yézigha béringlar.
Yézigha kiripla, adem balisi minip baqmighan,
baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu
yerge yétilep kélinglar. 3 Eger birsi silerdin:
«Némishqa bundaq qilisiler?» dep sorap qalsa,
«Rebning buninggha hajiti chüshti we u hélila uni
bu yerge ewetip béridu» — denglar, — dep tapilidi. 4
Ular kétip acha yol üstidiki öyning derwazisi sirtida
baghlaghliq turghan bir texeyni kördi. Ular tanini
yeshti. 5 U yerde turghanlardin beziler: — Texeyni
yéship néme qilisiler? — déyishti. 6 Muxlislar Eysaning
buyrughinidek jawab berdi, héliqi kishiler ulargha yol
qoydi. 7 Muxlislar texeyni Eysaning aldigha yétilep
kélip, üstige öz yépincha-chapanlirini tashlidi; u
üstige mindi. 8 Emdi nurghun kishiler yépincha-
chapanlirini yolgha payandaz qilip saldi; bashqiliri
derexlerdin shax-shumbilarni késip yolgha yaydi. 9
Aldida mangghan we keynidin egeshkenler: «Hosanna!
Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun!
10 Atimiz Dawutning kélidighan padishahliqigha

mubarek bolsun! Ershielada teshekkür-hosannalar
oqulsun!» — dep warqirishatti. 11 U Yérusalémgha
bérip ibadetxana hoylilirigha kirdi; we etrapidiki
hemmini közdin kechürgendin kéyin, waqit bir
yerge bérip qalghachqa, on ikkeylen bilen bille yene
Beyt-Aniyagha chiqti. 12 Etisi, ular Beyt-Aniyadin
chiqqanda, uning qorsiqi échip ketkenidi. 13 Yiraqtiki
yopurmaqliq bir tüp enjür derixini bayqap, uningdin
birer méwe tapalarmenmikin dep yénigha bardi;
lékin tüwige kelgende yopurmaqtin bashqa héch
nerse tapalmidi. Chünki bu enjür pishidighan pesil
emes idi. 14 U derexke söz qilip: — Buningdin
kéyin menggü héchkim sendin méwe yémigey!
— dédi. Muxlislirimu buni anglidi. (aiōn g165) 15
Ular Yérusalémgha keldi; u ibadetxana hoylilirigha
kirip, u yerde élim-sétim qiliwatqanlarni heydeshke
bashlidi we pul tégishküchilerning shirelirini, paxtek-
kepter satquchilarning orunduqlirini örüwetti; 16 we
héchkimning héchqandaq mal-buyumlarni ibadetxana
hoylilirdin kötürüp ötüshige yol qoymidi. 17 U
xelqqe: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm
barliq eller üchün dua-tilawetxana dep atilidu» dep
pütülgen emesmu? Lékin siler uni bulangchilarning
uwisigha aylanduruwettinglar! — dep telim bashlidi.
18 Bash kahinlar we Tewrat ustazliri buni anglap,
uni yoqitishning charisini izdeshke bashlidi; pütkül
xalayiq uning telimige teejjuplinip qalghachqa, ular
uningdin qorqatti. 19 Kechqurun, u [muxlisliri]
[bilen] sheherning sirtigha chiqip ketti. 20 Etisi
seherde, ular enjür derixining yénidin ötüp kétiwétip,
derexning yiltizidin qurup ketkenlikini bayqashti. 21
[Derexni halitini] ésige keltürgen Pétrus: — Ustaz,
qara, sen qarghighan enjür derixi qurup kétiptu!
— dédi. 22 Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: —
Xudaning ishenchide bolunglar. 23 Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, kimdekim bu taghqa: Bu yerdin
kötürülüp déngizgha tashlan!» dése we shundaqla
qelbide héch guman qilmay, belki éytqinining emelge
éshishigha ishench bar bolsa, u éytqan ish uning
üchün emelge ashidu. 24 Shu sewebtin men silerge
shuni éytimenki, dua bilen tiligen herbir nerse
bolsa, shuninggha érishtim, dep ishininglar. Shunda,
tiligininglar emelge ashidu. 25 We ornunglardin turup
dua qilghininglarda, birersige ghuminglar bolsa, uni
kechürünglar. Shuning bilen ershtiki Atanglarmu
silerning gunahliringlarni kechürüm qilidu. 26 Lékin
siler bashqilarni kechürüm qilmisanglar, ershtiki
Atanglarmu silerning gunahliringlarni kechürüm
qilmaydu. 27 Ular Yérusalémgha qaytidin kirdi. U
ibadetxana hoylilirida aylinip yürgende, bash kahinlar,
Tewrat ustazliri we aqsaqallar uning yénigha kélip: 28
— Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip
qiliwatisen? Sanga bu ishlarni qilish hoquqini kim
bergen? — dep soridi. 29 Eysa ulargha jawaben:
— Menmu silerdin bir soal soray. Siler uninggha
jawab bersenglar, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa
tayinip qiliwatqanliqimni éytip bérimen: 30 — Yehya
yürgüzgen chömüldürüsh bolsa, ershtinmu, yaki
insanlardinmu? Manga jawab bersenglarchu! 31 Ular
özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen»
dése, u bizge: «Undaqta, siler néme üchün Yehyagha
ishenmidinglar?» deydu. 32 Eger: «Insanlardin kelgen»
dése, ... bolmaydu! — déyishti (chünki barliq xelq
Yehyani peyghember dep qarighachqa, ular xelqtin
qorqatti). 33 Buning bilen, ular Eysagha: — Bilmeymiz,
— dep jawab bérishti. — Undaqta, menmu bu ishlarni
qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytmaymen,
— dédi u ulargha.

12 Andin, u ulargha temsiller bilen sözleshke
bashlidi: — Bir kishi bir üzümzarliq berpa qilip,
etrapini chitlaptu; u bir sharab kölchiki qéziptu we
bir közet munarini yasaptu. Andin u üzümzarliqni
baghwenlerge ijarige bérip, özi yaqa yurtqa kétiptu. 2
Üzüm pesli kelgende, baghwenlerdin üzümzarliqtiki
méwilerdin [tégishlikini] ekélish üchün bir qulini
ularning yénigha ewetiptu. 3 Lékin ular uni tutuwélip
dumbalap, quruq qol qayturuptu. 4 Xojayin yene
bir qulni ularning yénigha ewetiptu. Uni bolsa ular
chalma-kések qilip, bash-közini yérip, haqaretlep
qayturuptu. 5 Xojayin yene birsini ewetiptu. Lékin
uni ular öltürüptu. U yene tola qullarni ewetiptu,
lékin ular bezilirini dumbalap, bezilirini öltürüptu. 6
Xojayinning yénida peqet uning söyümlük bir oghlila
qalghachqa, ular oghlumnighu hörmet qilar dep, u uni
eng axiri bolup baghwenlerning yénigha ewetiptu.
7 Lékin shu baghwenler özara: «Bu bolsa mirasxor;
kélinglar, uni öltürüwéteyli, shuning bilen mirasi
bizningki bolidu!» déyishiptu. 8 Shunga ular uni tutup
öltürüp, üzümzarliqning sirtigha tashliwétiptu. 9 Emdi
üzümzarliqning xojayini qandaq qilidu? U özi kélip
baghwenlerni öltüridu we üzümzarliqni bashqilargha
béridu. 10 Emdi siler muqeddes yazmilardin munu
ayetni oqup baqmighanmusiler? — «Tamchilar
tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi.

11 Bu ish Perwerdigardindur, Közimiz aldida karamet
bir ishtur» 12 Ular uning bu temsilni özlirige qaritip
éytqanliqini chüshendi; shunga ular uni tutush yolini
izdeshti; halbuki, xalayiqtin qorqushup, uni tashlap
kétip qaldi. 13 Shuningdin kéyin, ular birnechche
Perisiy we Hérodning terepdarlirini uni öz sözi bilen
qiltaqqa chüshürüsh meqsitide uning aldigha ewetti.
14 Ular kélip uninggha: — Ustaz, silini semimiy adem,
ademlerge qet'iy yüz-xatire qilmaydu, héchkimge
yan basmaydu, belki kishilerge Xudaning yolini
sadiqliq bilen ögitip kéliwatidu, dep bilimiz. [Siliche],
[Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush
Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? 15 Zadi baj
tapshuramduq-tapshurmamduq? — déyishti. Lékin u
ularning saxtipezlikini bilip ularga: — Némishqa méni
sinimaqchisiler? Manga bir «dinar» pulni ekélinglar,
men körüp baqay, — dédi. 16 Ular pulni élip keldi, u
ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning?
— dep soridi. — Qeyserning, — déyishti ular. 17 Eysa
ularga jawaben: — [Undaq bolsa], Qeyserning heqqini
Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar,
— dédi. Shuning bilen ular uninggha intayin heyran
qélishti. 18 Andin «Ölgenler tirilmeydu» deydighan
Saduqiylar uning aldigha kélip qistap soal qoydi: 19
— Ustaz, Musa [peyghember] Tewratta bizge: «Bir
kishi ölüp kétip, ayali tul qélip, perzent körmigen
bolsa, uning aka yaki inisi tul qalghan yenggisini
emrige élip, qérindishi üchün nesil qaldurushi lazim»
dep yazghan. 20 Burun yette aka-uka bar idi.
Chongi öylinip perzent qaldurmayla öldi. 21 Ikkinchi
qérindishi yenggisini emrige élip, umu perzent
körmey öldi. Üchinchisining ehwalimu uningkige
oxshash boldi. 22 Shu teriqide yettisi oxshashla uni
élip perzent körmey ketti. Axirda, u ayalmu alemdin
ötti. 23 Emdi tirilish künide ular tirilgende, bu ayal
qaysisining ayali bolidu? Chünki yettisining hemmisi
uni xotunluqqa alghan-de! — déyishti. 24 Eysa ularga
mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes yazmilarni
ne Xudaning qudritini bilmigenlikinglar sewebidin
mushundaq azghan emesmusiler? 25 Chünki ölümdin
tirilgende insanlar öylenmeydu, erge tegmeydu,
belki ershtiki perishtilerge oxshash bolidu. 26 Emdi
ölgenlerning tirilishi mesilisi heqqide [Tewratta], yeni
Musagha chüshürülgen kitabtiki «tikenlik» weqeside,
Xudaning uninggha qandaq éytqinini, yeni: «Men
Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning
Xudasidurmen!» déginini oqumidinglarmu? 27 U
ölüklerning Xudasi emes, belki tiriklerning Xudasidur!
Shunga siler qattiq ézip ketkensiler! 28 Ularga
yéqin kelgen, munazirileshkenlirini anglighan we
Eysaning ularga yaxshi jawab bergenlikini körgen
bir Tewrat ustazi uningdin: — Pütün emrlerning
ichide eng muhimi qaysi? — dep soridi. 29 Eysa
mundaq jawab berdi: — Eng muhim emr shuki,
«Anglighin, ey Israil! Perwerdigar Xudayimiz bolghan
Reb birdur. 30 Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing,
pütün jéning, pütün zéhning we pütün küchüng bilen
söygin». Mana bu eng muhim emr. 31 Uninggha
oxshaydighan ikkinchi emr bolsa: — «Qoshnangni
özüngni söygendek söy». Xéchqandaq emr bulardin
üstün turmaydu. 32 Tewrat ustazi uninggha: —
Toghra éyttingiz, ustaz, heqiqet boyiche sözlidingiz;
chünki U birdur, Uningdin bashqisi yoqtur; 33
insanning Uni pütün qelbi, pütün eqli, pütün jéni we
pütün küchi bilen söyüshi hem qoshnisinimu özini
söygendek söyüshi barliq köydürme qurbanliqlar
hem bashqa qurbanliq-hediyelerdinmu artuqtur. 34
Eysa uning aqilanilik bilen jawab berginini körüp:
— Sen Xudaning padishahliqidin yiraq emessen,
— dédi. Shuningdin kéyin, héchkim uningdin soal
sorashqa pétinalmidi. 35 Ibadetxana hoylilirida
telim bergende, Eysa bularga jawaben mundaq
soalni otturigha qoydi: Tewrat ustazlirining Mesihni
«Dawutning oghli» déginini qandaq chüshinisiler?
36 Chünki Dawut özi Muqeddes Rohta mundaq
dégen'ghu: — «Perwerdigar méning Rebbimge
éyttiki: — «Men séning düshmenliringni textipering
qilghuche, Méning ong yénimda olturghin!». 37
Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim» dep atighan
tursa, emdi [Mesih] qandaqmu [Dawutning] oghli
bolidu? U yerdiki top-top xelq uning sözini xursenlik
bilen anglaytti. 38 U ularga telim berginide mundaq
dédi: — Tewrat ustazliridin hoshyar bolunglar. Ular
uzun tonlarni kiyiwalghan halda kérilip yürüshke,
bazarlarda kishilerning ularga bolghan [uzun]
salamlirigha, 39 sinagoglarda aldinqi orunlarda,
ziyapetlerde törde olturushqa amraq kélidu. 40
Ular tul ayallarning barliq öy-bésatlirini yewalidu
we köz-köz qilip yalghandin uzundin-uzun dualar
qilidu. Ularning tartidighan jazasi téximu éghir
bolidu! 41 U ibadetxanidiki sediqe sanduqining udulida
olturup, uninggha pullirini tashlawatqan xalayiqqa
qarap turatti. Nurghun baylar uninggha xéli köp pul
tashlashti. 42 Namrat bir tul ayalmu kélip, tiyinning

töttin biri qimmitidiki ikki leptonni tashlidi. 43 U
muxlislirini yénigha chaqirip, ulargha mundaq dédi: —
Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu namrat tul
ayalning iane sanduqigha tashlighini bashqilarning
hemmisining tashlighanliridin köptur. 44 Chünki
bashqilar özlirining éship tashqanliridin sediqe qildi;
lékin bu ayal namrat turupmu, özining bar-yoqini
— tirikchilik qilidighinining hemmisini sediqe qilip
tashlidi.

13 U ibadetxanidin chiqiwatqanda, muxlisliridin
biri uninggha: — Ustaz, qara, bu némidégen
heywetlik tashlar we imaretler-he! — dédi. 2 Eysa
uninggha jawaben: — Sen bu heywetlik imaretlerni
kördüngmu? Bir tal tashmu tash üstide qalmaydu,
hemmisi qaldurulmay gumran qilinidu, — dédi.
3 U Zeytun téghida, yeni ibadetxanining udulida
olturghanda, Pétrus, Yaqup, Yuhanna we Andriyaslar
uningdin astighina: 4 — Bizge éytqinchu, bu ishlar
qachan yüz béridu? Bu barliq weqelerning yüz
béridighanliqini körsitidighan néme alamet bolidu?
— dep sorashti. 5 Eysa ulargha jawaben söz bashlap
mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni
azdurup ketmisun. 6 Chünki nurghun kishiler méning
namimda kélip: «Mana özüm shudurmen!» dep,
köp ademlerni azduridu. 7 Siler urush xewerliri we
urush shepilirini anglighininglarda, bulardin alaqzade
bolup ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi
muqerrer. Lékin bu zaman axiri yétip kelgenliki
emes. 8 Chünki bir millet yene bir millet bilen
urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq
bilen urushqa chiqidu. Jay-jaylarda yer tewreshler
yüz béridu, acharchiliqlar we qalaymiqanchiliqlar
bolidu. Mana bu ishlarning yüz bérishi «tughutning
tolghiqining bashlinishi» bolidu, xalas. 9 Siler
bolsanglar, özünglargha pexes bolunglar; chünki
kishiler silerni tutqun qilip sot mehkimilirige
tapshurup béridu, sinagoglarda qamchilinisiler. Siler
méning sewebimdin emirler we padishahlar aldigha
élip bérilip, ular üchün bir guwahliq bolsun dep
soraqqa tartilisiler. 10 Lékin bulardin awwal xush
xewer pütkül ellerge jakarlinishi kérek. 11 Emdi ular
silerni apirip [soraqqa] tapshurghanda, néme déyish
heqqide ne endishe ne mulahize qilmanglar, belki
shu waqit-saitide silerge qaysi gep bérilse, shuni
éytinglar; chünki sözligüchi siler emes, Muqeddes
Rohtur. 12 Qérindash qérindishigha, ata balisigha
xainliq qilip ölümge tutup béridu. Balilarmu ata-anisi
bilen zitliship, ularni ölümge mehkum qilduridu. 13
Shundaqla siler méning namim tüpeylidin hemme
ademning nepritige uchraysiler, lékin axirghiche
berdashliq bergenler qutquzulidu. 14 «Weyran
qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning özi turushqa
tégishlik bolmighan yerde turghinini körgininglarda,
(kitabxan bu sözning menisini chüshen'gey) Yehudiye
ölkiside turuwatqanlar taghlargha qachsun. 15
Ögzide turghan kishi öyige chüshmey yaki öyidiki
birer némini alghili ichige kirmey [qachsun]. 16
Étizlarda turuwatqan kishi bolsa chapinini alghili öyige
yanmisun. 17 U künlerde hamilidar ayallar we bala
émitiwatqanlarning haligha way! 18 [Qachidighan]
waqtinglarning qishqa toghra kélip qalmasliqi üchün
dua qilinglar. 19 Chünki u chaghda Xuda yaratqan
dunyaning apiride qilin'ghandin buyan mushu
chaghqiche körülüp baqmighan hem kelgüsidimu
körülmeydighan zor azab-oqubet bolidu. 20 Eger
Perwerdigar u künlerni azaytmisa, héchqandaq et
igisi qutulalmaydu. Lékin U Öz tallighanliri üchün u
künlerni azaytidu. 21 Eger u chaghda birsi silerge:
«Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «Qaranglar,
u ene u yerde!» dése, ishenmenglar. 22 Chünki
saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha
chiqidu, möjizilik alametler we karametlerni körsitidu;
shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, ular
hetta [Xuda] tallighanlarni hem azduridu. 23 Shuning
üchün, siler hoshyar bolunglar. Mana, men bu
ishlarning hemmisini silerge aldin'ala uqturup
qoydum. 24 Emdi shu künlerde, shu azab-oqubet
ötüp ketken haman, quyash qariyidu, ay yoruqluqini
bermeydu, 25 yultuzlar asmandin tökülüp chüshidu,
asmandiki küchler lerzige kélidu. 26 Andin kishiler
Insan'oghlining ulugh küch-qudret we shan-sherep
bilen bulutlar ichide kéliwatqanliqini köridu. 27 U
öz perishtilirini ewetidu, ular uning tallighanlirini
dunyaning töt teripidin, zéminning chetliridin
asmanning chetlirigiche yighip jem qilidu. 28 — Enjür
derixidin mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning
shaxliri kökirip yopurmaq chiqarghanda, yazning
yéqinlap qalghanliqini bilisiler. 29 Xuddi shuningdek,
[men baya dégenlirimning] yüz bériwatqanliqini
körgininglarda, uning yéqinlap qalghanliqini, hetta
ishik aldida turuwatqanliqini biliwélinglar. 30 Men
silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu alametlerning
hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu.
31 Asman-zémin yoqilidu, biraq méning sözlirim

hergiz yoqalmaydu. 32 Lékin shu küni yaki waqit-
saiti toghruluq xewerni héchkim bilmeydu — hetta ne
ershtiki perishtilermu bilmeydu, ne oghul bilmeydu,
uni peqet Atila bilidu. 33 Hoshyar bolunglar, segek
bolup dua qilinglar, chünki u waqit-saetning qachan
kélidighanliqini bilmeysiler. 34 Bu xuddi yaqa
yurtqa chiqmaqchi bolghan ademning ehwaligha
oxshaydu. Yolgha chiqidighan chaghda, u qullirigha öz
hoquqini béqitip, herbirige öz wezipisini tapshuridu
we derwaziwenningmu segek bolushini tapilaydu.
35 Shuningdek, silermu segek bolunglar; chünki
öyning igisining [qaytip] kélidighan waqtining
— kechqurunmu, tün yérimimu, xoraz chillighan
waqitmu yaki seher waqtimu — uni bilelmeysiler; 36 u
tuyuqsiz kelgende, silerning uxlawatqininglarning
üstige chüshmisun! 37 Silerge éytqinimni men
hemmeylen'ge éytimen: Segek turunglar!

14 «Ötüp kétish» héyti we «pétir nan héyti»gha
ikki kün qalghanidi. Bash kahinlar we Tewrat
ustazliri uni hiyle-neyreng bilen tutup öltürüshning
charisini izdeytti. 2 Chünki ular: — Bu ish héyt-ayem
künliri qilinmisun. Bolmisa, xelq arisida malimanchiliq
chiqishi mumkin, — déyishetti. 3 Emdi u Beyt-
Aniya yézisida, «Simon maxaw»ning öyide dastixanda
olturghanda, aq qashtéshi shishide nahayiti qimmetlik
sap sumbul etirni kötürüp kelgen bir ayal uning
yénigha kirdi. Ayal aq qashtéshi shéshini chéqip,
etirni Eysaning béshigha quydi. 4 Lékin beziler
buninggha xapa bolushup, bir-birige: — Bu etir néme
dep shundaq israp qilinidu? 5 Chünki bu etirni
üch yüz dinardin artuq pulgha satqili bolatti, puli
kembeghellerge sediqe qilinsa bolmamti! — déyishti.
Ular ayalgha shundaq tapa-tene qilghili turdi. 6
Lékin Eysa ularghа: — Uning ixtiyarigha qoyunglar,
néme dep uning könglini aghritisiler? U méning
üstümge yaxshi ish qildi. 7 Chünki kembegheller daim
aranglarda bolidu, xalighan waqitinglarda ularghа
xeyr-saxawet körsiteleysiler; lékin méning aranglarda
bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! 8 Ayal
chamining yétishiche qildi; u méning bedinimning
depne qilinishigha aldin'ala teyyarliq qilip, uninggha
etir-may quyup qoydi. 9 Men silerge berheq shuni
éytip qoyayki, bu xush xewer pütkül dunyaning
qeyéride jakarlansa, bu ayal eslinip, uning qilghan bu
ishi teriplinidu, — dédi. 10 Shu waqitta, on ikkiylendin
biri bolghan Yehuda Ishqariyot uni ularghа tutup
bérish meqsitide bash kahinlarning aldigha bardi. 11
Ular buni anglap xushal bolup ketti we uninggha pul
bérishke wede qilishti. Yehuda uni tutup bérishke
muwapiq purset izdep yüretti. 12 Pétir nan héytining
birinchi küni, yeni ötüp kétish héytining qurbanliq
[qozisi] soyulidighan küni, muxlislar uningdin: — Ötüp
kétish héytining [tamiqini] yéyishing üchün bizning
qeyerge bérip teyyarlishimizni xalaysen? — dep
soridi. 13 U muxlisliridin ikkiylenni aldin mangghuzup
ularghа: — Sheherge kiringlar, u yerde kozida su
kötürüwalghan bir er kishi silerge uchraydu. Uning
keynidin ménginglar. 14 U adem nege kirse shu öyning
igisige: «Ustaz: Muxlislirim bilen ötüp kétish héytining
tamiqini yeydighan méhmanxana qeyerde?— dep
sorawatidu» — denglar. 15 U silerni bashlap üstünki
qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong
bir éghiz öyni körsitidu. Mana shu yerde bizge
teyyarliq qilip turunglar, — dédi. 16 Muxlislar yolgha
chiqip sheherge kirip, yoluqqan ishlarning hemmisi
u éytqandek boldi. Shu yerde ular ötüp kétish
héytining tamiqini teyyarlashti. 17 Kech kirgende,
u on ikkeylen bilen öyge keldi. 18 Ular dastixanda
olturup ghizalan'ghanda Eysa: — Men silerge berheq
shuni éytip qoyayki, aranglardiki bireylen, men
bilen bille ghizaliniwatqan birsi manga satqunluq
qilidu, — dédi. 19 Ular [bu sözdin] qayghugha
chömüp, bir-birlep uningdin: — Men emestimen?
— dep soridi. Yene birsi: — Men emestimen?
— dédi. 20 Lékin u ularghа: — [Shu kishi] on
ikkeylenning biri, yeni qolidiki nanni men bilen teng
tawaqqa tögürgüchi bolidu. 21 Insan'oghli derweqe
özi toghrisida [muqeddes yazmilarda] pütülgendek
alemdin kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige
wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem
tughulmighan bolsa uninggha yaxsi bolatti! — dédi.
22 Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip
teshekkür éytqandin kéyin, uni oshtup, muxlislirigha
üleshtürüp berdi we: — Élinglar, bu méning ténim,
— dédi. 23 Andin u qoligha jamni élip [Xudagha]
teshekkür éytqandin kéyin, uni muxlislirigha sundi.
Ularning hemmisi uningdin ichishti. 24 U ularghа: — Bu
méning qénim, nurghun ademler üchün tökülidighan,
yéngi ehdini tüzidighan qénimdur. 25 Men silerge
berheq shuni éytip qoyayki, Xudaning padishahliqida
yéngidin sharabtin ichidighan kün'giche, üzüm
télining sherbitini hergiz ichmeymen, — dédi. 26 Ular
bir medhiye küyini éytqandin kéyin talagha chiqip,
Zeytun téghigha qarap kétishti. 27 Andin Eysa ularghа:

Siler hemminglar tandurulup putlishisiler, chünki
[muqeddes yazmilarda]: «Men padichini uruwétimen,
Qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu» dep pütülgen.
28 Lékin men tirilgendin kéyin Galiliyege silerdin
burun barimen, — dédi. 29 Lékin Pétrus uninggha:
— Hemmeylen tandurulup putlashsimu, men hergiz
putlashmaymen, dédi. 30 Eysa uninggha: — Men
sanga berheq shuni éytip qoyayki, bügün, yeni bügün
kéche xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin
üch qétim tanisen, — dédi. 31 Lékin Pétrus téximu
qet'iylik bilen uninggha: — Sen bilen bille ölidighan
ish kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi.
Qalghan hemmisimu shundaq déyishti. 32 Andin ular
Gétsimane dégen bir jaygha keldi. U muxlislargha: —
Men dua-tilawet qilip kelgüche, mushu yerde olturup
turunglar, dédi. 33 U Pétrus, Yaqup we Yuhannani birge
élip mangdi we sür bésip, roh-qelbide tolimu perishan
bolushqa bashlidi. 34 U ularga: — Jénim ölidighandek
bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélip, oyghaq
turunglar, — dédi. 35 U sel nériraq bérip, özini yerge
étip düm yatti we mumkin bolsa, u deqiqining öz
béshigha chüshmey ötüp kétishi üchün dua qilip:
36 — I Abba Ata, Sanga hemme ish mumkindur; bu
qedehni mendin ötküzüwetkeysen! Lékin bu ish men
xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. 37
U [ücheylenning] yénigha qaytip kelginide, ularning
uxlap qalghanliqini körüp, Pétrusqa: — Ey Simon,
uxlawatamsen?! Bir saetmu oyghaq turalmidingmu?!
38 Éziqturulushtin saqlinish üchün, oyghaq turup dua
qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri
ajizdur, — dédi. 39 Andin u yene bérip, oxshash sözler
bilen qaytidin dua qildi. 40 U ularning yénigha qaytip
kelginide, ularning yene uxlap qalghanliqini kördi,
chünki ularning közliri uyqugha ilin'ghanidi. Ular
uninggha néme déyishini bilmey qaldi. 41 U üchinchi
qétim ularning yénigha qaytip ularga: — Siler
téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem éliwatamsiler?
Emdi boldi bes! Waqit-saiti keldi; mana, Insan'oghli
gunahkarlarning qoligha tapshuruldi! 42 Qopunglar,
kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan kishi
yéqin keldi! — dédi. 43 We shu deqiqide, uning sözi
téxi tügimeyla, mana, on ikkeylendin biri bolghan
Yehuda keldi; uning yénida bash kahinlar, Tewrat
ustazliri we aqsaqallar teripidin ewetilgen qilich-
toqmaqlarni kötürgen zor bir top adem bar idi. 44
Uninggha satqunluq qilghuchi ular bilen alliburun
isharetni békitip: «Men kimni söysem, u del shudur.
Siler uni tutup, yalap élip kétinglar» dep kélishkenidi.
45 U kélip udul [Eysaning] aldigha bérip: — Ustaz,
ustaz! — dep uni söyüp ketti. 46 Ular uninggha
qol sélip, uni tutqun qildi. 47 We uning yénida
turghanlardin bireylen qilichini sughurup, bash
kahinning chakirigha uruwidi, uning quliqini shilip
chüshürüwetti. 48 Eysa jawaben ularga: — Bir
qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarni kötürüp
méni tutqili kepsilerghu? 49 Men her küni ibadetxana
hoylilirida siler bilen bille bolup telim bérettim,
lékin siler u chaghda méni tutmidinglar. Lékin bu
ishlarning yüz bérishi muqeddes yazmilarda aldin
pütülgenlerning emelge ashurulushi üchün boldi,
— dédi. 50 Bu chaghda, hemmeylen uni tashlap
qéchip kétishti. 51 Peqet uchisigha kanap rext
yépinchaqliwalghan bir yigit uning keynidin egiship
mangdi. Yash eskerler uni tutuwéliwidi, 52 lékin u
kanap rexttin boshinip, yalingach péti ulardin qéchip
ketti. 53 Emdi ular Eysani bash kahinning aldigha élip
bérishti. Bash kahinlar, barliq aqsaqallar bilen Tewrat
ustazlirimu u yerge uning yénigha yighildi. 54 Pétrus
uninggha taki bash kahinning sarayidiki hoylining
ichigiche yiraqtin egiship keldi; u qarawullar bilen
bille otning nurida otsinip olturdi. 55 Bash kahinlar we
pütün aliy kéngeshme ezaliri Eysani ölümge mehkum
qilish üchün, guwah-ispat izdidi, emma tapalmidi.
56 Chünki nurghun kishiler uni erz qilip yalghan
guwahchiliq bergen bolsimu, ularning guwahliqliri
bir-birige udul kelmeytti. 57 Bezi ademler ornidin
turup, uning üstidin erz qilip yalghan guwahliq
bérip: 58 — Biz uning: «Insan qoli bilen yasalghan
bu ibadetxanini buzup tashlap, insan qoli bilen
yasalmighan bashqa bir ibadetxanini üch kün ichide
yasap chiqimen» dégenlikini angliduq, — dédi. 59 Hetta
ularning bu heqtiki guwahliqlirimu bir-birige mas
kelmidi. 60 Andin bash kahin hemmeylenning aldida
ornidin turup, Eysadin: — Qéni, jawab bermemsen?
Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarni
bériwatidu? — dep soridi. 61 Lékin Eysa shük turup,
héchqandaq jawab bermidi. Bash kahin uni qistap
yene uningdin: — Sen Mubarek Bolghuchining Oghli
Mesihmusen? — dep soridi. 62 Shundaq, men özüm, —
dédi Eysa, — we siler kéyin Insan'oghlining Qudret
Igisining ong yénida olturidighanliqini we asmandiki
bulutlar bilen kélidighanliqini körisiler. 63 Shuning
bilen bash kahin tonlirini yirtip tashlap: — Emdi
bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? 64

Özünglar bu kupurluqni anglidinglar! Emdi buninggha
néme deysiler? — dédi. Ularning hemmisi u ölüm
jazasigha buyrulsun, dep höküm chiqirishti. 65 Andin
beziliri uninggha tükürüshke bashlidi, yene uning
közlirini téngip, mushtlap: «Qéni, [peyghemberchilik]
[qilip] bésharet bére!» déyishti. Qarawullarmu uni
shapilaq bilen kachatlidi. 66 Pétrus sarayning töwenki
hoylisida turghanda, bash kahinning dédekliridin biri
kélip, 67 issinip olturghan Pétrusni körüp, uninggha
tikilip qarap: — Senmu Nasaretlik Eysa bilen bille
idingghu, — dédi. 68 Lékin u ténip: — Séning néme
dewatqanliqingni bilmidim hem chüshenmidim, —
dédi-de, tashqirigha, derwazining aywanigha chiqip
turdi. Shu esnada xoraz bir chillidi. 69 Uni yene
körgen héliqi dédek yene u yerde turghanlargha: —
Bu ulardin biri, — dégili turdi. 70 [Pétrus] yene inkar
qildi. Bir'azdin kéyin, u yerde turghanlar Pétrusqa
yene: — Berheq, sen ularning birisen. Chünki senmu
Galiliyelik ikensen'ghu?! — déyishti. 71 Lékin u qattiq
qarghashlar bilen qesem qilip: — Siler dewatqan héliqi
ademni tonumaymen! — dédi. 72 Del shu chaghda
xoraz ikkinchi qétim chillidi. Pétrus Eysaning özige:
«Xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin üch qétim
tanisen» dégen sözini ésige aldi; we bularni oylap
yighlap ketti.

15 Etisi tang étishi bilenla, bash kahinlar aqsaqallar,
Tewrat ustazliri we pütkül aliy kéngeshmidikiler
bilen meslihetliship, Eysani baghlap apirip, [waliy]
Pilatusqa tapshurup berdi. 2 Pilatus uningdin: —
Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. U
jawaben: — Éytqiningdek, — dédi. 3 Bash kahinlar
uning üstidin qayta-qaytidin erz-shikayetlerni qilishti.
4 Pilatus uningdin yene: — Jawab bermemsen? Qara,
ular üstüngdin shunchiwala shikayet qiliwatidu!? —
dep soridi. 5 Biraq Eysa yenila héch jawab bermidi;
Pilatus buninggha intayin heyran qaldi. 6 Her qétimliq
[ötüp kétish] héytida, xalayiq qaysibir mehbusni
telep qilsa, waliy uni qoyup béretti. 7 Eyni waqitta,
zindanda Barabbas isimlik bir mehbus bar idi. U
özi bilen bille topilang kötürgen hemde topilangda
qatilliq qilghan nechcheylen bilen teng solan'ghanidi.
8 Xalayiq chuqan-süren sélip waliydin burun hemishe
ularghа qilghinidek yene shundaq qilishini tileshti. 9
Pilatus ularghа: — Siler Yehudiylarning padishahini
qoyup bérishimni xalamsiler? — dédi 10 (chünki u
bash kahinlarning hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup
bergenlikini biletti). 11 Lékin bash kahinlar xalayiqni:
«Buning ornigha, Barabbasni qoyup ber» dep telep
qilishqa küshkürtti. 12 Pilatus jawaben ulardin yene:
— Undaq bolsa, siler «Yehudiylarning padishahi»
dep atighan kishini qandaq bir terep qil dewatisiler?
— dédi. 13 — Ular yene awazini kötürüp: — Uni
kréstligin! — dep warqirishatti. 14 Pilatus ularghа:
— Némishqa? U néme rezillik ötküzüptu? — dédi.
Biraq ular téximu ghaljirliship: — Uni kréstligin!
— dep warqirashti. 15 Shunga Pilatus, xalayiqni
razi qilmaqchi bolup, Barabbasni ularghа chiqirip
berdi. Eysani bolsa qamchilatqandin kéyin, kréstlesh
üchün [leshkerlirige] tapshurdi. 16 Andin leshkerler
Eysani waliy ordisidiki seynagha élip kirip, pütün
leshkerler topini bu yerge jem bolushqa chaqirdi. 17
Ular uning uchisigha sösün renglik ton kiydürüshti,
andin ular tikenlik shaxchilardin toqughan bir
tajni béshigha kiygüzdi. 18 Andin uni mubareklep:
«Yashighayla, i Yehudiylarning padishahi!» déyishti.
19 Andin béshigha qomush bilen hedep urup, uninggha
qarap tükürüshti we uning aldida tiz püküp, sejde
qilishti. 20 Ular uni shundaq mazaq qilghandin
kéyin, uningdin sösün tonni salduruwétip, uchisigha
öz kiyimlirini kiydürdi; andin ular uni kréstlesh
üchün élip chiqishti. 21 Kurini shehiridin bolghan,
Simon isimlik bir kishi yézidin kélip, u yerdin ötüp
kétiwatatti (bu kishi Iskender bilen Rufusning atisi
idi). [Leshkerler] uni tutup kélip, [Eysaning] kréstini
uninggha mejburiy kötürgüzdi. 22 Ular Eysani Golgota
(terjimisi, «bash söngek») dégen yerge élip keldi;
23 andin ular uninggha ichish üchün murmekki
arilashturulghan achchiq sharab berdi; lékin u uni
qobul qilmidi. 24 Ular uni kréstligendin kéyin,
kiyimlirini özara bölüshüwélish üchün, herqaysisining
ülüshini békitishke herbir kiyimning üstige chek
tashlidi. 25 Uni kréstligen waqit künning üchinchi saiti
idi. 26 Uni eyibligen shikayetnamide «Yehudiylarning
padishahi» dep pütülgenidi. 27 Ular uning bilen teng
ikki qaraqchinimu kréstlidi, biri ong teripide, yene
biri sol teripide idi. 28 Shundaq qilip, muqeddes
yazmilardiki: «U jinayetchilerning qatarida sanaldi»
dégen söz emelge ashuruldi. 29 U yerdin ötkenler
bashlirini chayqiship, uni haqaretlep: — Uhuy, sen
ibadetxanini buzup tashlap, üch kün ichide qaytidin
yasap chiqidighan adem, 30 emdi özüngni qutquzup
krésttin chüshüp baqqina! — déyishti. 31 Bash
kahinlar bilen Tewrat ustazlirimu özara shundaq
mesxire qilip: — U bashqilarni qutquzuptiken, özini

qutquzalmaydu. 32 Israilning padishahi bolghan Mesih
emdi krésttin chüshüp baqsunchu, shuni körsekla
uninggha étiqad qilimiz! — déyishti. Uning bilen teng
kréstlen'genlermu uni shundaq haqaretleshti. 33 Emdi
[künning] altinchi saiti kelgende, pütkül zéminni
qarangghuluq qaplidi we toqquzinchi saitigiche
dawam qildi. 34 Toqquzinchi saette Eysa yuqiri awaz
bilen: «Éloi, Éloi, lama shawaqtani?», menisi: —
«Xudayim, Xudayim, méni némishqa tashliwetting?»
dep qattiq nida qildi. 35 U yerde turuwatqanlarning
beziliri buni anglap: — Mana, u Ilyas peyghemberge
nida qiliwatidu, — déyishti. 36 Ulardin bireylen
yügürüp bérip, bir parche bulutni achchiq sharabqa
chilap, qomushning uchigha sélip uninggha ichküzüp:
— Toxtap turunglar! Qarap baqayli, ilyas [peyghember]
uni chüshürgili kélermikin? — dédi. 37 Eysa qattiq
warqiridi-de, rohini qoyuwetti. 38 We [shu esnada]
ibadetxanining ichkiri perdisi yuqiridin töwen'ge
ikki parche bölüp yirtildi. 39 Emdi uning udulida
turghan yüzbéshi uning qandaq nida qilip rohini
qoyuwetkenlikini körüp: — Bu adem heqiqeten
Xudaning oghli iken! — dédi. 40 U yerde yene bu
ishlargha yiraqtin qarap turuwatqan birnechche
ayallarmu bar idi. Ularning arisida Magdalliq Meryem,
kichik Yaqup bilen Yosening anisi Meryem we
Salomilar bar idi. 41 Ular eslide Eysa Galiliye
ölkiside turghan waqitta uninggha egiship, uning
xizmitide bolghanlar idi; bulardin bashqa uning bilen
Yérusalémgha birge kelgen yene nurghun ayallarmu
[uning ehwaligha] qarap turatti. 42 Kechqurun kirip
qalghanda («teyyarlash küni», yeni shabat künining
aldinqi küni bolghachqa), 43 aliy kéngeshmining
tolimu mötiwer ezasi, Arimatiyaliq Yüsüp bar idi.
Umu Xudaning padishahliqini kütüwatqan bolup,
jür'et qilip [waliy] Pilatusning aldigha kirip, uningdin
Eysaning jesitini bérishni telep qildi. 44 Pilatus
Eysaning alliqachan ölgenlikige heyran boldi; u
yüzbéshini chaqirip, uningdin Eysaning ölginige
xéli waqit boldimu, dep soridi. 45 Yüz béshidin
ehwalni uqqandin kéyin, Yüsüpke jesetni berdi. 46
Yüsüp ésil kanap rext sétiwélip, jesetni [krésttin]
chüshürüp kanap rextte képenlidi we uni qiyada
oyulghan bir qebrige qoydi; andin qebrining aghzigha
bir tashni domilitip qoydi. 47 We Magdalliq Meryem
bilen Yosening anisi Meryem uning qoyulghan yérini
körüwaldi.

16 Shabat küni ötüshi bilenla, Magdalliq Meryem,
Yaqupning anisi Meryem we Salomilar bérip
Eysaning jesitige sürüsh üchün xushpuraqliq
buyumlarni sétiwaldi. 2 Heptining birinchi küni
ular bek baldur, tang seherde ornidin turup, kün
chiqishi bilen qebrige bardi. 3 Ular özara: «Bizge
qebrining aghzidiki tashni kim domilitiship bérer?»
déyishti. 4 Lékin ular bashlirini kötürüp qariwidi,
tashning bir yan'gha domilitiwétilginini kördi —
eslide u tash nahayiti yoghan idi. 5 Ular qebrige
kirgende, ong terepte olturghan, aq ton kiygen, yash
bir ademni kördi, we qattiq dekke-dükkige chüshti.
6 Lékin u ularghа: — Dekke-dükkige chüshmenglar.
Siler krésttlen'güchi Nasaretlik Eysani izdewatisiler. U
tirildi, u bu yerde emes. Mana ular uni qoyghan jay!
7 Lékin béringlar, uning muxlislirigha we Pétrusqa:
«U Galiliyege silerdin awwal baridiken; u silerge
éytqinidek, siler uni shu yerde köridikensiler» denglar,
— dédi. 8 Ular qebridin chiqipla beder qachti. Ularni
titrek bésip hoshini yoqitay dégenidi; bek qorqup
ketkechke, héchkimge héchnémini éytmidi. 9 (note:
The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark
16:9-20.) Eysa heptining birinchi küni tang seherde
tirilgendin kéyin, awwal Magdalliq Meryemge köründi.
U eslide uningdin yette jinni heydiwetkenidi. 10
Meryem chiqip, matem tutup yighliship turghan,
burun uning bilen bille bolghanlargha xewer berdi. 11
Uning tirik ikenlikini we Meryemge körün'genlikini
anglighanda, ular ishenmidi. 12 Bu ishlardin kéyin,
u ularning ichidiki yézigha kétiwatqan ikkiylen'ge
bashqa siyaqta köründi. 13 Bularmu qalghanlarning
yénigha qaytip, ularghа xewer qilghan bolsimu,
lékin ular bularghimu ishenmidi. 14 Andin on
bireylen dastixanda olturup ghizaliniwatqanda, u
ularghа köründi we ularning étiqadsizliqi we tash
yürekliki üchün ularni tenbih bérip eyiblidi; chünki
ular özining tirilginini körgenlerge ishenmigenidi.
15 U ularghа mundaq dédi: — Pütkül jahan'gha
bérip, yaritilghuchilarning herbirige xush xewerni
jakarlanglar. 16 Étiqad qilip, chömüldürüshni qobul
qilghanlar qutquzulidu. Étiqad qilmighanlar bolsa
gunahqa békitilidu. 17 Étiqad qilghanlarning izlirigha
mushundaq möjizilik alametler egiship hemrah bolidu:
— ular Méning namim bilen jinlarni heydiwétidu;
ular yéngi tillarda sözleydu, 18 ular yilanlarni
qollirida tutidu, herqandaq zeherlik nersini ichsimu,
ularghа zerer yetküzmeydu; qollirini bimarlargha

tegküzüp qoysa, késelliri saqiyip kétidu. **19** Shunga Reb
ulargha bu sözlerni qilip bolghandin kéyin, asman'gha
kötürüldi, Xudaning ong yénida olturdi. **20** Muxlislar
chiqip, her yerge bérip xush xewerni jakarlap yürdi.
Reb ular bilen teng ishlep, söz-kalamigha hemrah
bolup egeshken möjizilik alametler bilen uninggha
ispat berdi.

Luqa

1 Gerche nurghun ademler arimizda mutleq
ishenchlik dep qaralghan ishlarni toplap yézishqa
kirishken bolsimu, **2** (xuddi söz-kalamgha bashtin-
axir öz közi bilen guwahchi bolghanlar, shundaqla
uni saqlap yetküzüchilerning bizge amanet qilghan
bayanliridek), **3** menmu barliq ishlarni bashtin
tepsiliy tekshürüp éniqlighandin kéyin, i hörmetlik
Téofilus janabliri, silige bu ishlarni tertipi boyiche
yézishni layiq taptim. **4** Buningdin meqset, sili
qobul qilghan telimlerning mutleq heqiqet ikenlikige
jezm qilishliri üchündur. **5** Yehudiye ölkisige
padishah bolghan Hérod seltenet qilghan künliride,
«Abiya» kahinliq nöwitidin bir kahin bar bolup, ismi
Zekeriya idi. Uning ayalimu Harunning ewladidin
bolup, ismi Élizabit idi. **6** Ular ikkisi Xudaning
alidida heqqaniy kishiler bolup, Perwerdigarning
pütün emr-belgilimiliri boyiche eyibsiz mangatti. **7**
Emma Élizabit tughmas bolghachqa, ular perzent
körmigenidi. Uning üstige ular ikkisi xélila yashinip
qalghanidi. **8** U öz türkümidiki kahinlar arisida
[ibadetxanida] nöwetchilik wezipisini Xuda aldida
ada qiliwatqanda, **9** [shu chaghdiki] kahinliq aditi
boyiche, ular Perwerdigarning «muqeddes jay»igha
kirip xushbuy sélishqa muyesser bolushqa chek
tashlighanda shundaq boldiki, chek uninggha chiqti. **10**
Emdi u xushbuy séliwatqan waqtida, jamaet tashqirida
turup dua qilishiwatatti. **11** Tuyuqsiz Perwerdigarning
bir perishtisi uninggha xushbuygahning ong teripide
köründi. **12** Uni körgen Zekeriya hoduqup qorqunchqa
chömüp ketti. **13** Biraq perishte uninggha: — Ey
Zekeriya, qorqmighin! Chünki tiliking ijabet qilindi,
ayaling Élizabit sanga bir oghul tughup béridu, sen
uning ismini Yehya qoyghin. **14** U sanga shad-xuramliq
élip kélidu, uning dunyagha kélishi bilen nurghun
kishiler shadlinidu. **15** Chünki u Perwerdigarning
neziride ulugh bolidu. U héchqandaq haraq-sharab
ichmesliki kérek; hetta anisining qorsiqidiki waqtidin
tartipmu Muqeddes Rohqa toldurulghan bolidu. **16** U
Israillardin nurghunlirini Perwerdigar Xudasining
yénigha qayturidu. **17** U [Rebning] aldida Iliyas
peyghemberge xas bolghan roh we küch-qudrette
bolup, atilarning qelblirini balilargha mayil qilip,
itaetsizlerni heqqaniylarning aqilanilikige kirgüzüp,
Reb üchün teyyarlan'ghan bir xelqni hazir qilish
üchün uning aldida mangidu, — dédi. **18** Zekeriya
bolsa perishtidin: Menmu qérip qalghan, ayalimmu
xéli yashinip qalghan tursa, bu ishni qandaq jezm
qilalaymen? — dep soridi. **19** Perishte jawaben: — Men
Xudaning huzurida turghuchi Jebrailmen. Sanga söz
qilishqa, bu xush xewerni sanga yetküzüshke men
ewetildim. **20** Waqit-saiti kelgende choqum emelge
ashurulidighan bu sözlirimge ishenmigenliking
tüpeylidin, bu ishlar emelge ashurulghan künigiche
mana sen tiling tutulup, zuwan'gha kélelmeysen, —
dédi. **21** Emdi jamaet Zekeriyani kütüp turatti; ular
u muqeddes jayda néme üchün bunchiwala hayal
boldi, dep heyran qalghili turdi. **22** U chiqqanda
ulargha gep qilalmidi; uning ulargha qol isharetlirini
qilishidin, shundaqla zuwan sürelmigenlikidin ular
uning muqeddes jayda birer alamet körünüshni
körgenlikini chüshinip yetti. **23** Shundaq boldiki, uning
[ibadetxanidiki] xizmet mudditi toshushi bilenla, u
öyige qaytti. **24** Derweqe, birnechche kündin kéyin
uning ayali Élizabit hamilidar boldi; u besh ayghiche
tala-tüzge chiqmay: **25** «Emdi Perwerdigar méning
halimgha nezirini chüshürüp, méni xalayiq arisida
nomusqa qélishtin xalas qilip, manga bu künlerde
shunchilik shapaet körsetti» — dédi. **26** [Élizabit
hamilidar bolup] alte ay bolghanda, perishte Jebrail
Xuda teripidin Galiliye ölkisidiki Nasaret dégen
bir sheherge, pak bir qizning qéshigha ewetildi.
Qiz bolsa Dawut [padishahning] jemetidin bolghan
Yüsüp isimlik bir kishige déyiship qoyulghanidi;
qizning ismi bolsa Meryem idi. **28** Jebrail uning
aldigha kirip uninggha: — Salam sanga, ey shepqetke
muyesser bolghan qiz! Perwerdigar sanga yardur!
— dédi. **29** U perishtini körgende, uning sözidin
bek hoduqup ketti, könglide bundaq salam sözi zadi
némini körsitidighandu, dep oylap qaldi. **30** Perishte
uninggha: — Ey Meryem, qorqmighin. Sen Xuda
aldida shepqet tapqansen. **31** Mana, sen hamilidar
bolup bir oghul tughisen, sen uning ismini Eysa
dep qoyisen. **32** U ulugh bolidu, Hemmidin Aliy
Bolghuchining oghli dep atilidu; we Perwerdigar Xuda
uninggha atisi Dawutning textini ata qilidu. **33** U
Yaqupning jemeti üstige menggü seltenet qilidu, uning
padishahliqi tügimestur, — dédi. **(aiōn g165)** **34** Meryem
emdi perishtidin: — Men téxi er kishige tegmigen
tursam, bu ish qandaqmu mumkin bolsun? — dep
soridi. **35** Perishte uninggha jawaben: — Muqeddes
Roh séning wujudunggha chüshidu we Hemmidin
Aliy Bolghuchining küch-qudriti sanga saye bolup

yéqinlishidu. Shunga, sendin tughulidighan muqeddes
[perzent] Xudaning Oghli dep atilidu. 36 We mana,
tughqining Élizabitmu yashinip qalghan bolsimu,
oghulgha hamilidar boldi; tughmas déyilgüchining
qorsaq kötürginige hazir alte ay bolup qaldi. 37 Chünki
Xuda bilen héchqandaq ish mumkin bolmay qalmaydu,
— dédi. 38 Meryem: — Mana Perwerdigarning
dédikimen; manga sözüng boyiche bolsun, — dédi.
Shuning bilen perishte uning yénidin ketti. 39 Meryem
shu künlerde ornidin qopup aldirap Yehudiye taghliq
rayonidiki bir sheherge bardi. 40 U Zekeriyaning
öyige kirip, Élizabitqa salam berdi. 41 We shundaq
boldiki, Élizabit Meryemning salimini anglighandila,
qorsiqidiki bowaq oynaqlap ketti. Élizabit bolsa
Muqeddes Rohqa toldurulup, yuqiri awaz bilen tentene
qilip mundaq dédi: — Qiz-ayallar ichide bextliktursen,
qorsiqingdiki méwimu bextliktur! 43 Manga shundaq
[sherep] nedin keldikin, Rebbimning anisi bolghuchi
méni yoqlap keldi! 44 Chünki mana, saliming
quliqimgha kirgendila, qorsiqimdiki bowaq söyünüp
oynaqlap ketti. 45 Ishen'gen qiz neqeder bextliktur;
chünki uninggha Perwerdigar teripidin éytilghan
söz jezmen emelge ashurulidu! 46 Meryemmu xush
bolup mundaq dédi: — «Jénim Rebni ulughlaydu,
47 rohim Qutquzghuchim Xudadin shadlandi, 48
Chünki U dédikining miskin haligha nezer saldi;
Chünki mana, shundin bashlap barliq dewrler méni
bextlik dep ataydu; 49 Chünki Qadir Bolghuchi men
üchün ulugh ishlarni emelge ashurdi; Muqeddestur
Uning nami. 50 Uning rehim-shepqiti dewrdin-
dewrgiche Özidin qorqidighanlarning üstididur,
51 U biliki bilen küch-qudritini namayan qildi,
U tekebburlarni könglidiki niyet-xiyalliri ichidila
tarmar qildi. 52 U küchlük hökümdarlarni textidin
chüshürdi, Péqirlarni égiz kötürdi. 53 U achlarni nazi-
németler bilen toyundurdi, Lékin baylarni quruq
qol qayturdi. 55 U ata-bowilirimizgha éytqinidek,
Yeni Ibrahim hem uning neslige menggü wede
qilghinidek, U Öz rehim-shepqitini éside tutup, Quli
Israilgha yardemge keldi». (aiōn g165) 56 Meryem
Élizabitning yénida üch ayche turup, öz öyige qaytti.
57 Élizabitning tughutining ay-küni toshup, bir oghul
tughdi. 58 Emdi uning qolum-qoshniliri we uruq-
tughqanliri Perwerdigarning uninggha körsetken
méhir-shepqitini shunche ulghaytqanliqini anglap,
uning bilen teng shadlandi. 59 We shundaq boldiki,
bowaq tughulup sekkiz kün bolghanda, xalayiq
balining xetnisini qilghili keldi. Ular uninggha
Zekeriya dep atisining ismini qoymaqchi bolushti.
60 Lékin anisi jawaben: — Yaq! Ismi Yehya atalsun
— dédi. 61 Ular uninggha: — Biraq uruq-jemetingiz
ichide bundaq isimdikiler yoqqu! — déyishti. 62
Shuning bilen ular balining atisidin perzentingizge
néme isim qoyushni xalaysiz, dep isharet bilen
sorashti. 63 U bir parche [mom] taxtayni ekilishni
telep qilip: «Uning ismi Yehyadur» dep yazdi.
Hemmeylen intayin heyran qélishti. 64 Shuan uning
aghzi échildi, uning tili yéshilip, zuwan'gha keldi we
shuning bilen Xudagha teshekkür-medhiye éytti. 65
Ularning öpchürisidikilerning hemmisini qorqunch
basti; Yehudiye taghliq rayonlirida bu ishlarning
hemmisi el aghzida pur ketti. 66 Bu ishlardin xewer
tapquchilarning hemmisi ularni könglige püküp:
«Bu bala zadi qandaq adem bolar?» déyishti. Chünki
Perwerdigarning qoli derweqe uninggha yar idi. 67
Shu chaghda balining atisi Zekeriya Muqeddes Rohqa
toldurulup, wehiy-bésharetni yetküzüp, mundaq dédi:
— 68 «Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-
medhiye oqulsun! Chünki U Öz xelqini yoqlap, ulardin
xewer élip, bedel tölep ularni hör qildi. 70 U qedimdin
béri muqeddes peyghemberlirining aghzi arqiliq
wede qilghinidek, Quli bolghan Dawutning jemeti
ichidin biz üchün bir nijat münggüzini östürüp
turghuzdi; Bu zat bizni düshmenlirimizdin we bizni
öch köridighanlarning qolidin qutquzghuchi nijattur.
(aiōn g165) 72 U shu yol bilen ata-bowilirimizgha
iltipat eylep, Muqeddes ehdisini emelge ashurush
üchün, Yeni atimiz Ibrahimgha bolghan qesimini
éside tutup, Bizni düshmenlirining qolidin azad
qilip, Barliq künlirimizde héchkimdin qorqmay, Öz
aldida ixlasmenlik we heqqaniyliq bilen, Xizmet-
ibaditide bolidighan qildi. 76 Emdi sen, i balam,
Hemmidin Aliy Bolghuchining peyghembiri dep
atilisen; Chünki sen Rebning yollirini teyyarlash
üchün Uning aldida mangisen. 77 Wezipeng uning
xelqige gunahlirining kechürüm qilinishi arqiliq
bolidighan nijatning xewirini bildürüshtür; 78
Chünki Xudayimizning ichi-baghridin urghup chiqqan
shepqetler wejidin, Qarangghuluq we ölüm kölenggisi
ichide olturghanlarni yorutush üchün, Putlirimizni
amanliq yoligha bashlash üchün, Ershtin tang shepiqi
üstimizge chüshüp yoqlidi. 80 Bala bolsa ösüp, rohta
küchlendürüldi. U Israil jamaitining aldida namayan
qilin'ghuche chöllerde yashap keldi.

2 Emdi shu künlerde, [Rim impératori] Qeyser
Awghustustin barliq xelqtin baj élish üchün
ularning royxéti tizimlansun dep perman chüshti.
2 Tunji qétimliq bu nopus tizimlash Kiriniyus
Suriye ölkisini idare qilip turghan waqtida élip
bérilghanidi. 3 Shuning bilen hemme adem nopusqa
tizimlinish üchün öz yurtlirigha qaytish kérek
boldi. 4 Yüsüpmu Dawut [padishahning] jemetidin
bolghachqa, shundaqla uning biwasite ewladi
bolghachqa, Galiliye ölkisidiki Nasaret shehiridin
ayrilip, Yehudiye ölkisidiki, Dawutning yurti Beyt-
Lehem dégen sheherge ketti. 5 Nopusqa tizimlinish
üchün layiqi, bolghusi ayali Meryemmu bille bardi.
Meryem hamilidar bolup, qorsiqi xélila yoghinap
qalghanidi. 6 We shundaq boldiki, ular Beyt-
Lehemde turghan waqtida Meryemning tughutining
ay-küni toshup qaldi. 7 Biraq sarayda ulargha orun
bolmighachqa, Meryem shu yerde tunji oghlini
tughqanda uni zakilap, éghildiki oqurgha yatquzdi. 8
Shu yerning etrapidiki bezi padichilar dalada turatti;
ular kéchiche tünep, padisigha qaraytti. 9 We mana,
Perwerdigarning bir perishtisi ularning aldida turatti;
Perwerdigarning parlaq sheripi ularning etrapini
yorutuwetti. Ular intayin bek qorqup ketti. 10 Biraq
perishte ulargha: — Qorqmanglar! Chünki mana,
pütün xelqqe xushalliq bolidighan bir xush xewerni
silerge élan qilimen. 11 Chünki bügün Dawutning
shehiride siler üchün bir Qutquzghuchi tughuldi.
U — Reb Mesihdur! 12 [Uni] tépishinglar [üchün]
shu alamet boliduki, bowaqni zakilan'ghan halda
bir oqurda yatqan pétide tapisiler, — dédi. 13
Birdinla, perishtining etrapida zor bir top samawi
qoshundikiler peyda bolup, Xudani medhiyilep:
14 «Ershielada Xudagha shan-sherepler bolghay!
Yer yüzide bolsa u söyünidighan bendilirige aram-
xatirjemlik bolsun!» déyishti. 15 Perishtiler ulardin
ayrilip asman'gha chiqip kétiwidi, padichilar bir-
birige: — Beyt-Lehemge yol élip, Perwerdigar bizge
uqturghan, emelge ashurghan bu ishni körüp kéleyli,
— déyishti. 16 Shuning bilen ular aldirap sheherge
bérip, Meryem bilen Yüsüpni we oqurda yatqan
bowaqni izdep tapti. 17 Padichilar [bowaqni] körgendin
kéyin, özlirige uning heqqide éytilghan sözlerni
keng tarqitiwetti. 18 Buni anglighanlarning hemmisi
padichilarning dégenlirige intayin heyran qélishti.
19 Meryem bolsa bu ishlarning hemmisini könglige
püküp, chongqur oylinip yüretti. 20 Padichilar
körgen we anglighanlirining hemmisi üchün Xudani
ulughlap, medhiye oqushqan péti qaytishti; barliq
ishlar del ulargha xewerlendürülgendek bolup
chiqqanidi. 21 Bowaqni xetne qilish waqti, yeni
sekkizinchi küni toshqanda, uninggha Eysa dep
isim qoyuldi. Perishte bu isimni u téxi anisining
baliyatqusida apiride bolmayla qoyghanidi. 22
Emdi Musa [peyghemberge] chüshürülgen qanun
boyiche Yüsüp bilen Meryemning paklinish waqti
toshqanda ular balini Perwerdigargha atap tapshurush
üchün Yérusalémgha élip bardi 23 (Perwerdigarning
Tewrat qanunida: «Barliq tunji oghul Perwerdigargha
muqeddes mensup atilishi kérek» dep yézilghinidek)
24 we shundaqla Perwerdigarning Tewrat qanunida
déyilgini boyiche, bir jüp paxtek yaki ikki kepter
bachkisini qurbanliqqa sunush kérek idi. 25 We
mana shu chaghlarda, Yérusalémda Siméon isimlik
bir kishi turatti. U hem heqqaniy we ixlasmen
adem bolup, «Israilgha Teselli Bergüchi»ni intizarliq
bilen kütkenidi. Muqeddes Roh uning wujudigha
yar idi. 26 U Muqeddes Rohtin kelgen wehiydin
özining Perwerdigarning Mesihini körmigüche ölüm
körmeydighanliqini bilgenidi. 27 U Muqeddes Rohning
bashlishi bilen ibadetxanining [hoylilirigha] kirdi;
ata-anisi Tewratta békitilgen adetni béjirish üchün
bowaq Eysani kötürüp kirgende, 28 Siméon bowaqni
quchiqigha élip, Xudagha teshekkür-medhiye oqup
mundaq dédi: — 29 «Emdi, i Igem, hazir sözüng
boyiche qulungning bu alemdin xatirjemlik bilen
kétishige yol qoyghaysen; 30 Chünki öz közüm
Séning nijatingni kördi, 31 Uni barliq xelqler aldida
hazirlighansen; 32 U ellerge wehiy bolidighan
nur, We xelqing Israilning shan-sheripidur!» 33
Balining ata-anisi bala heqqide éytilghanlirigha
intayin heyran qélishti. 34 Siméon ulargha bext tilep,
apisi Meryemge mundaq dédi: — Mana! Bu bala
Israildiki nurghun kishilerning yiqilishi we nurghun
kishilerning kötürülüshi üchün teyinlendi, shundaqla
kishiler qarshi chiqip haqaretleydighan, [Xudaning]
bésharetlik alamiti bolidu. 35 Shuning bilen nurghun
kishilerning könglidiki gherezliri ashkarilinidu — we
bir qilichmu séning könglüngge sanjilidu! 36 Shu
yerde Ashir qebilisidin bolghan Fanuilning qizi Anna
isimlik xéli yashan'ghan bir ayal peyghembermu bar
idi. U qiz waqtida erge tegkendin kéyin uning bilen
yette yil bille yashap, 37 andin seksen töt yil tul
turghan idi. U ibadetxana hoylilirdin chiqmay, kéche-

kündüz roza tutushlar we dualar bilen Xudagha ibadet
qilatti. 38 U del shu peytte yétip kélip Perwerdigargha
teshekkür éytti, hemde Yérusalémda nijat-hörlükni
kütüwatqan barliq xalayiqqa bala toghrisida söz
qildi. 39 [Yüsüp] bilen [Meryem] Tewratta békitilgen
barliq ishlarni ada qilghandin kéyin, Galiliyege, öz
shehiri Nasaretke qaytti. 40 Bala bolsa ösüp, dana-
aqilanilik bilen tolup, rohta küchlendürüldi, Xudaning
méhir-shepqitimu uning üstide idi. 41 Uning ata-
anisi her yili «ötüp kétish héyti»da Yérusalémgha
baratti. 42 Eysa on ikki yashqa kirgen yili, ular uni
élip, héytning aditi boyiche yene chiqip bardi. 43
Héyt künlirini ötküzgendin kéyin, ular öyige qarap
kétiwatqanda, bala Eysa Yérusalémda qaldi. Ata-
anisining bu ishtin xewiri yoq idi, 44 belki uni
seperdash-hemrahliri bilen bille kéliwatidu, dep oylap,
bir kün yol yürdi. Andin ular uni uruq-tughqanlari we
dost-buraderliri arisidin izdeshke bashlidi; 45 izdep
tapalmay, ular keynige yénip Yérusalémgha bérip
yene izdidi. 46 We shundaq boldiki, üchinchi küni ular
uni ibadetxana hoylisida Tewrat ustazlirining arisida
olturup, ularning telimlirini anglawatqan hem ulardin
soal sorawatqanning üstide tapti. 47 Uning sözlirini
anglighanlarning hemmisi uning chüshenchisige
we bergen jawablirigha intayin heyran qélishti. 48
Ata-anisi uni körüp nahayiti heyranuhes bolushti,
uning anisi uninggha: — Way balam! Némishqa
bizge shundaq muamile qilding? Atang ikkimiz
parakende bolup séni izdep kelduq! — dédi. 49
U ulargha: — Némishqa méni izdidinglar? Ejeba,
méning Atamning ishlirida bolushum kéreklikimni
bilmemtinglar? — dédi. 50 Lékin ular uning ulargha
éytqinini chüshenmidi. 51 Andin u ular bilen
Nasaretke qaytti we ularning gépige izchil boysunatti.
Lékin anisi bu ishlarning hemmisini könglige püküp
qoydi. 52 Shundaq qilip, Eysa aqilanilik-danaliqta we
qamette yétilip, Xuda we kishiler aldida barghanséri
söyülmekte idi.

3 Rim impératori Tibérius Qeyserning seltenitining
on beshinchi yili, Pontius Pilatus Yehudiye
ölkisining waliysi, Hérod xan Galiliye ölkisining
hakimi, Hérod xanning inisi Filip xan Ituriye
we Traxonitis ölkisining hakimi, Lisanyas xan
Abiliniy ölkisining hakimi bolghanda, 2 Hannas
hem Qayafa bash kahinliq qiliwatqanda, Xudaning
söz-kalami chölde yashawatqan Zekeriyaning
oghli Yehyagha keldi. 3 U Iordan deryasi
wadisidiki barliq rayonlarni kézip, kishilerge
gunahlargha kechürüm élip kélidighan, towa
qilishni bildüridighan [sugha] «chömüldürüsh»ni
jakarlashni bashlidi. 4 Xuddi Tewrattiki Yeshaya
peyghemberning sözliri xatirilen'gen qisimda
pütülgendek: «Bayawanda towlighuchi bir kishining:
Rebning yolini teyyarlanglar, Uning yollirini tüz
qilinglar! — dégen awazi anglandi. 5 Barliq jilghilar
toldurulidu, Barliq tagh-döngler peslitilidu; Egri-toqay
jaylar tüzlinidu, Ongghul-dongghul yerler tekshi yollar
qilinidu. 6 Shundaq qilip, barliq et igiliri Xudaning
nijatini köreleydighan bolidu! — dep towlaydu». 7
Yehya emdi aldigha chömüldürüshni qobul qilishqa
chiqqan top-top xalayiqqa: — Ey zeherlik yilan
baliliri! Kim silerni [Xudaning] chüshüsh aldida
turghan ghezipidin qéchinglar dep agahlandurdi?!
8 Emdi towigha layiq méwilerni keltürünglar! We
öz ichinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibrahimdur!»
dep xiyal eylimenglar; chünki men shuni silerge
éytip qoyayki, Xuda Ibrahimgha mushu tashlardinmu
perzentlerni yaritip béreleydu. 9 Palta alliqachan
derexlerning yiltizigha tenglep qoyuldi; yaxshi
méwe bermeydighan herqandaq derexler késip otqa
tashlinidu!» — dédi. 10 [Uning etrapigha] toplashqan
kishiler emdi uningdin: — Undaqta, biz qandaq
qilishimiz kérek? — dep soridi. 11 U jawaben: —
Ikki qur chapini bar kishi birini yoq kishige bersun,
yeydighini bar kishimu shundaq qilsun, — dédi.
12 Bezi bajgirlarmu chömüldürüshni qobul qilghili
uning aldigha kélip: — Ustaz, biz qandaq qilimiz? —
dep soridi. 13 U ulargha: — Belgilen'gendin artuq
baj almanglar, — dédi. 14 Andin bezi leshkerlermu
uningdin: — Bizchu, qandaq qilishimiz kérek? — dep
sorashti. U ulargha: — Bashqilarning pulini zorawanliq
bilen éliwalmanglar, héchkimge yalghandin shikayet
qilmanglar we ish heqqinglargha razi bolunglar, —
dédi. 15 Emdi xelq teqezzaliqta bolup hemmeylen
könglide Yehya toghruluq «Mesih mushu kishimidu?»
dep oylashti. 16 Yehya hemmeylen'ge jawaben: —
Men silerni derweqe sugha chömüldürimen. Lékin
mendin qudretlik bolghan birsi kélidu; men hetta
keshlirining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen!
U silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldüridu.
17 Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz
xaminini topa-samandin teltöküs tazilaydu, sap
bughdayni ambargha yighidu, emma topa-samanni
öchmes otta köydürüwétidu, — dédi. 18 Emdi

shundaq köp bashqa nesihetler bilen Yehya xush
xewerni xelqqe yetküzdi. 19 [Kéyin], hakim Hérod
[ögey] akisining ayali Hérodiyeni [tartiwalghanliqi]
tüpeylidin we shuningdek uning barliq bashqa rezil
qilmishliri üchün Yehya teripidin eyiblen'gen, 20
Hérod bu barliq rezillikining üstige yene shuni
qildiki, Yehyani zindan'gha tashlidi. 21 Shundaq
boldiki, hemme xelq Yehyadin chömüldürüshni qobul
qilghanda, Eysamu chömüldürüshni qobul qildi. U
dua qiliwatqanda, asmanlar yérilip, 22 Muqeddes
Roh kepter siyaqida chüshüp uning üstige qondi.
Shuning bilen asmandin: «Sen Méning söyümlük
Oghlum, Men sendin toluq xursenmen!» dégen bir
awaz anglandi. 23 Eysa öz [xizmitini] bashlighanda,
ottuzgha kirip qalghanidi. U (xeqning neziride)
Yüsüpning oghli idi; Yüsüp Xéliyning oghli, 24 Xéliy
Mattatning oghli, Mattat Lawiyning oghli, Lawiy
Melkiyning oghli, Melkiy Yannayning oghli, Yannay
Yüsüpning oghli, 25 Yüsüp Mattatiyaning oghli,
Mattatiya Amosning oghli, Amos Nahumning oghli,
Nahum Héslining oghli, Hésli Naggayning oghli, 26
Naggay Mahatning oghli, Mahat Mattatiyaning oghli,
Mattatiya Sémeyning oghli, Sémey Yüsüpning oghli,
Yüsüp Yudaning oghli, 27 Yuda Yoananning oghli,
Yoanan Résaning oghli, Résa Zerubbabelning oghli,
Zerubbabel Salatiyelning oghli, Salatiyel Nériyning
oghli, 28 Nériy Melkiyning oghli, Melkiy Addining
oghli, Addi Qosamning oghli, Qosam Élmadamning
oghli, Élmadam Érning oghli, 29 Ér Yosening oghli,
Yose Eliézerning oghli, Eliézer Yorimning oghli, Yorim
Mattatning oghli, Mattat Lawiyning oghli, 30 Lawiy
Siméonning oghli, Siméon Yehudaning oghli, Yehuda
Yüsüpning oghli, Yüsüp Yonanning oghli, Yonan
Eliaqimning oghli, 31 Eliaqim Méléahning oghli,
Méléah Mennaning oghli, Menna Mattataning oghli,
Mattata Natanning oghli, Natan Dawutning oghli,
32 Dawut Yessening oghli, Yesse Obedning oghli,
Obed Boazning oghli, Boaz Salmonning oghli, Salmon
Nahshonning oghli, Nahshon Amminadabning oghli,
33 Amminadab Aramning oghli, Aram Hézronning
oghli, Hézron Perezning oghli, Perez Yehudaning
oghli, 34 Yehuda Yaqupning oghli, Yaqup Ishaqning
oghli, Ishaq Ibrahimning oghli, Ibrahim Terahning
oghli, Terah Nahorning oghli, 35 Nahor Sérugning
oghli, Sérug Raghuning oghli, Raghu Pelegning oghli,
Peleg Éberning oghli, Éber Shélahning oghli, 36
Shélah Qainanning oghli, Qainan Arpaxshadning
oghli, Arpaxshad Shemning oghli, Shem Nuhning
oghli, Nuh Lemexning oghli, 37 Lemex Metushelahning
oghli, Metushelah Hanoxning oghli, Hanox Yaredning
oghli, Yared Mahalalilning oghli, Mahalalil Qénanning
oghli, 38 Qénan Énoshning oghli, Énosh Sétning oghli,
Sét Adem'atining oghli, Adem'ata bolsa, Xudaning
oghli idi.

4 Andin Eysa Muqeddes Rohqa tolup, Iordan
deryasidin qaytip kélip, Roh teripidin chöl-
bayawan'gha élip bérildi. 2 U u yerde qiriq kün
Iblis teripidin sinaldi. U bu künlerde héchnerse
yémidi. Künler ayaghlashqanda, uning qorsiqi taza
achqanidi. 3 Emdi Iblis uninggha: — Sen eger
Xudaning Oghli bolsang, mushu tashqa: «Nan'gha
aylan!» dep buyrughin — dédi. 4 Eysa uninggha
jawaben: — [Tewratta]: «Insan peqet nan bilenla
emes, belki Xudaning herbir sözi bilenmu yashaydu»
dep yézilghan, — dédi. 5 Iblis yene uni égiz bir
taghqa bashlap chiqip, bir deqiqe ichide dunyadiki
barliq döletlerni uninggha körsetti. 6 Iblis uninggha:
— Men bu hakimiyetning hemmisini we uninggha
tewe barliq shanushewketlerni sanga teqdim qilimen;
chünki bular manga tapshurulghan, men uni kimge
bérishni xalisam, shuninggha bérimen. 7 Eger bash
qoyup manga sejde qilsang, bularning hemmisi
séningki bolidu, — dédi. 8 Eysa uninggha jawab
bérip: — [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingghila
ibadet qil, peqet Uningla qulluqida bol!» dep
yézilghan, — dédi. 9 Andin Iblis uni Yérusalémgha
élip bardi we uni ibadetxanining eng égiz jayigha
turghuzup: — Xudaning Oghli bolsang, özüngni peske
tashlap baqqin! 10 Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz
perishtilirige séni qoghdash heqqide emr qilidu»; 11
we, «Putungning tashqa urulup ketmesliki üchün,
ular séni qollirida kötürüp yüridu» dep yézilghan, —
dédi. 12 Eysa uninggha: — «[Tewratta]: «Perwerdigar
Xudayingni sinighuchi bolma!» depmu yézilghan, —
dédi. 13 Iblis barliq sinashlarni ishlitip chiqqandin
kéyin, uni waqtinche tashlap kétip qaldi. 14 Eysa
Rohning küch-qudriti ichide Galiliye ölkisige qaytip
keldi. Shuning bilen uning xewer-shöhriti etraptiki
herbir yurtlargha tarqaldi. 15 U ularning sinagoglirida
telim bérgili turdi we ularning ulughlashlirigha
sazawer boldi. 16 U özi béqip chong qilin'ghan
yurti Nasaretke kélip, shabat küni adettikidek
sinagogqa kirdi we shundaqla [muqeddes yazmilarni]
oqushqa öre turdi 17 we Tewrattiki «Yeshaya» dégen

qisim uninggha tapshuruldi. U oram yazmini échip,
munu sözler yézilghan yerni tépip oqudi: 18 —
«Perwerdigarning Rohi méning wujudumda, Chünki
U méni yoqsullargha xush xewerler yetküzüshke
mesih qildi. Tutqunlargha azadliqni, We korlargha
körüsh shipasini jakarlashqa, Ézilgenlerni xalas
qilishqa, Perwerdigarning shapaet körsitidighan
yilini jakarlashqa méni ewetti». 20 U yazmini
türüwétip, sinagog xizmetchisige qayturup bérip,
olturdi. Sinagogta olturghanlarning hemmisining
közliri uninggha tikilip turatti. 21 U köpchilikke: —
Mana bu ayet bügün quliqinglargha anglan'ghinida
emelge ashurulmaqta, — dédi. 22 Hemmisi uning
yaxshi gépini qiliship, uning aghzidin chiqiwatqan
shapaetlik sözlirige heyran qéliship: — Bu Yüsüpning
oghli emesmu? — déyishti. 23 U ulargha: — Shübhisizki,
siler manga «Ey téwip, awwal özüngni saqayt!»
dégen temsilni keltürüp, «Xewer tapqinimizdek,
Kepernahum shehiride néme ishlar yüz bergen
bolsa, mushu yerdimu, öz yurtungdimu shularni
körsetmemsen?» dewatisiler, — dédi. 24 — Biraq
shuni silerge berheq éytip qoyayki, héchqandaq
peyghember öz yurti teripidin qobul qilin'ghan
emes. 25 Men silerge shu heqiqetni eslitimenki, Ilyas
[peyghember]ning waqtida, asman uda üch yil alte
ay étilip, dehshetlik bir qehetchilik barliq zéminni
basqanda, Israilda nurghun tul ayallar bar idi; 26
biraq Ilyas ularning héchqaysisining qéshigha emes,
belki Zidonning Zarefat shehiridiki bir tul ayalning
qéshighila ewetilgen. 27 We [shuninggha oxshash],
Élisha peyghemberning waqtida, Israilda maxaw
késilige giriptar bolghanlar nurghun bolsimu, lékin
Suriyelik Naamandin bashqa, héchqaysisi saqaytilghan
emes! — dédi. 28 Sinagogdikiler bu sözlerni anglap,
hemmisi qattiq ghezeplendi; 29 ornidin turushup, uni
sheherdin heydep chiqirip, shu sheher jaylashqan
taghning léwige echiqip, tik yardin tashliwetmekchi
bolushti. 30 Lékin u ularning arisidin bimalal ötüp,
öz yoligha chiqip ketti. 31 U Galiliye ölkisining
Kepernahum dégen bir shehirige chüshti, u yerde
shabat künliride xelqqe telim béretti. 32 Ular uning
telimige heyran qélishti, chünki uning sözi tolimu
nopuzluq idi. 33 Emdi sinagogta napak jinning
rohi chaplashqan bir kishi bolup, [uningdiki jin]
qattiq awazda: 34 — Ey Nasaretlik Eysa, séning biz
bilen néme karing?! Bizni yoqatqili keldingmu? Men
séning kimlikingni bilimen, Xudaning Muqeddes
Bolghuchisisen! — dep towlap ketti. 35 Lékin Eysa
jin'gha tenbih bérip: — Aghzingni yum! Uningdin
chiq! — déwidi, jin héliqi ademni xalayiq otturisida
yiqitiwétip, uningdin chiqip ketti. Lékin uninggha
héch zerer yetküzmidi. 36 Hemmeylen buningdin
qattiq heyran bolushup, bir-birige: — Bu zadi qandaq
ish! U derweqe hoquq we qudret bilen napak rohlargha
emr qilsila, ular chiqip kétidiken, — déyishti. 37
Shuning bilen uning xewer-shöhriti etraptiki herbir
yurtlargha tarqaldi. 38 Eysa sinagogtin chiqip,
Simonning öyige kirdi. Lékin Simonning qéynanisi
éghir tep késili bolup qalghanidi; ular Eysadin uning
hajitidin chiqishini ötündi. 39 U ayalning béshida
turup, tepke tenbih bériwidi, tep shuan uningdin ketti.
U derhal ornidin turup, ularni kütüshke bashlidi. 40
Kün pétishi bilenla, kishiler herxil késellerge giriptar
bolghan yéqinliri bolsila, ularni uning aldigha élip
kélishti. U ulargha bir-birlep qolini tegküzüp, ularni
saqaytti. 41 Kishilerge chaplashqan nurghun jinlar
ulardin chiqip: «Sen Xudaning Oghli!» dep towlap
kétetti. Lékin u ulargha tenbih bérip, söz qilishigha yol
qoymidi; chünki ular uning Mesih ikenlikini biletti. 42
Kün chiqishi bilen, u sheherdin chiqip, pinhan bir
jaygha ketti. Biraq top-top xalayiq uni izdep yüretti;
ular uni tapqanda aldigha kélip, uni arimizda qalsun
dep kétishidin tosmaqchi bolushti. 43 Lékin u ulargha:
— Xudaning padishahliqining xush xewirini bashqa
sheher-yézilarghimu yetküzüshüm kérek; chünki men
del bu ishqa ewetilgenmen, — dédi. 44 Shuning bilen
u Galiliyediki sinagoglarda telim bérip yüriwerdi.

5 Shundaq boldiki, u Ginnisaret kölining boyida
turghanda, xalayiq Xudaning söz-kalamini anglash
üchün uning etrapigha oliship qistiliship turatti.
2 U köl boyida turghan ikki kémini kördi.
Béliqchilar bolsa kémidin chüshüp, [qirghaqta]
torlirini yuyushuwatatti. 3 U kémilerdin birige, yeni
Simonningkige chiqip, uningdin kémini qirghaqtin
sel yiraqlitishni iltimas qildi. Andin u kémide olturup
top-top xalayiqqa telim berdi. 4 Sözi tügigendin kéyin,
u Simon'gha: — Kémini chongqurraq yerge heydep
bérip, béliqlarni tutushqa torliringlarni sélinglar,
— dédi. 5 Simon uninggha jawaben: — Ustaz, biz
pütün kéchiche japa tartip héch nerse tutalmiduq.
Biraq séning sözüng bilen torni salsam salay, dédi.
6 Ular shundaq qiliwidi, nurghun béliqlar torgha
chüshti; tor sökülüshke bashlidi. 7 Shuning bilen
ular bashqa kémidiki shériklirini yardemge kélishke

isharet qilishti. Ular kélip, [béliqlarni] ikki kémige
liq qachiliwidi, kémiler chöküp kétey dep qaldi. 8
Simon Pétrus bu ishni körüp, Eysaning tizliri aldida
yiqilip: — Mendin yiraqlashqaysen, i Reb! Chünki men
gunahkarmen! — dédi. 9 Chünki bunche köp béliq
tutulghanliqidin u we uninggha hemrah bolghanlirini
heyranliq basqanidi. 10 We Simonning shérikliri
— Zebediyning oghulliri Yaqup bilen Yuhannamu
hem shundaq heyran qaldi. Emdi Eysa Simon'gha:
— Qorqmighin, buningdin kéyin sen adem tutquchi
bolisen — dédi. 11 Ular kémilerni qirghaqqa chiqirip,
hemme nersini tashlap qoyup, uninggha egiship
mangdi. 12 Shundaq boldiki, u sheher-yézilarning
biride bolghanda, mana shu yerde, pütün bedinini
maxaw bésip ketken bir adem bar idi; u Eysani
körüpla uning ayighigha özini étip uningdin: — Teqsir,
eger sen xalisang, méni saqaytip pak qilalaysen!
— dep yalwurdi. 13 Eysa qolini sozup uninggha
tegküzüp turup: — Xalaymen, paklan'ghin! — déwidi,
bu ademning maxaw késili derhal uningdin ketti. 14
Eysa uninggha: — Hazir bu ishni héchkimge éytma,
belki udul bérip kahin'gha özüngni körsitip, ularda bir
guwahliq bolush üchün, Musa bu ishta emr qilghandek
özüngning saqaytilghining üchün bir [qurbanliqni]
sun'ghin, — dédi. 15 Lékin u toghrisidiki xewer téximu
tarqilip pur ketti; shuning bilen top-top xelq uning
sözini anglash we öz aghriq-késellirini saqaytishi
üchün uning aldigha yighilip kéletti. 16 Halbuki, u
pat-pat ulardin chékinip chöllük yerlerge bérip dua
qilatti. 17 Shu künlerning biride shundaq boldiki,
u telim bériwatqanda, yénida Perisiyler we Tewrat
ehliliri olturatti. Ular Galiliye, Yehudiye ölkilirining
herqaysi yéza-qishlaqliri we Yérusalémdin kelgenidi.
Perwerdigarning késellerni saqaytish küch-qudriti
uninggha yar boldi. 18 Shu peytte, mana birqanche
kishi zembilge yatquzulghan bir palechni kötürüp
keldi. Ular uni uning aldigha ekirishke intilishti.
19 Biraq ademlerning toliliqidin késelni ekirishke
amal tapalmay, ular ögzige élip chiqip, ögzidiki
kahishlarni échip, késelni öyning ichige zembilde
yatqan halda xalayiqning otturisigha, Eysaning aldigha
chüshürdi. 20 U ularning ishenchini körüp [palechke]:
— Burader, gunahliring kechürüm qilindi! — dédi.
21 Tewrat ustazliri bilen Perisiyler köngülliride: —
Bundaq kupurluq sözligen bu adem kimdur?! Xudadin
bashqa gunahlarni kechüreleydighan kim bar? —
dep oylashti. 22 Biraq Eysa ularning könglide eyib
izdeshlirini bilip yétip, jawaben: — Siler könglünglarda
némishqa eyib izdeysiler? 23 «Gunahliring kechürüm
qilindi!» déyish asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!»
déyishmu? 24 Emma hazir silerning Insan'oghlining
yer yüzide gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige
ikenlikini bilishinglar üchün, — U palech késelge: —
Sanga éytayki, ornungdin tur, ornungni yighishturup
öyüngge qayt! — dep buyrudi. 25 Héliqi adem
derhal ularning aldida ornidin des turup, özi yatqan
zembilni élip, Xudani ulughlighiniche öyige qaytti. 26
Hemmeylenni dehshetlik heyranliq basti; ular Xudani
ulughliship, qorqunchqa chömgen halda: — Biz bügün
tilsimat ishlarni körduq! — déyishti. 27 Bu ishlardin
kéyin, u yolgha chiqip, Lawiy isimlik bir bajgirni
kördi. U baj yighidighan orunda olturatti. U uninggha:
— Manga egeshkin! — dédi. 28 U ornidin turup,
hemmini tashlap, uninggha egeshti. 29 Lawiy öyide
uninggha katta bir ziyapet berdi. Ular bilen zor bir
top bajgirlar we bashqilarmu shu yerde hemdastixan
bolghanidi. 30 Biraq Perisiyler we ularning éqimidiki
Tewrat ustazliri ghudungshup uning muxlislirigha:
— Siler némishqa bajgir we gunahkarlar bilen bir
dastixanda yep-ichip olturisiler?! — dep aghrinishti.
31 Eysa ularghа jawaben: — Saghlam ademler emes,
belki késel ademler téwipqa mohtajdur. 32 Men
heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni towigha
chaqirghili keldim, — dédi. 33 Andin ular uningdin: —
Némishqa Yehyaning muxlisliri daim roza tutup dua-
tilawet qilidu, Perisiylerning muxlislirimu shundaq
qilidu, lékin séning muxlisliring yep-ichipla yüridighu!
— dep sorashti. 34 U ularghа: — Toyi boluwatqan yigit
toyda toy méhmanliri bilen hemdastixan olturghan
chaghda ularni roza tutquzalamsiler? 35 Emma
shu künler kéliduki, yigit ulardin élip kétilidu,
ular shu künlerde roza tutidu. 36 U ularghа bir
temsilmu keltürdi: — Héchkim yéngi könglektin
yirtip, uni kona könglekke yamaq qilmaydu. Undaq
qilsa, yéngi köngleknimu yirtqan bolidu, shundaqla
yéngidin alghan yamaqmu kona könglekke mas
kelmeydu. 37 Shuningdek, héchkim yéngi sharabni
kona tulumlargha qachilimaydu. Undaq qilsa, yéngi
sharabning [köpüshi bilen] tulumlar yérilidu-de,
sharabmu tökülüp kétidu; tulumlarmu kardin chiqidu.
38 Shunga yéngi sharab yéngi tulumlargha qachilinish
kérek, shundaqta ikkilisi saqlinip qalidu. 39 Uning
üstige, héchkim kona sharabtin kéyin yéngisini

ichishni xalimaydu, chünki u: «Boldi, konisi yaxshi!»
deydu.

6 Ikkinchi «muhim shabat küni», u bughdayliqlardin
ötüp kétiwatatti. Uning muxlisliri bashaqlarni
üzüwélip, aliqinida uwulap yewatatatti. 2 Lékin buni
körgen bezi Perisiyler ulargha: — Siler némishqa
shabat küni Tewratta cheklen'gen ishni qilisiler?
— déyishti. 3 Eysa ulargha jawaben: — Siler hetta
Dawut [peyghember] we uning hemrahlirining ach
qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes yazmilardin]
oqumighanmusiler? 4 Démek, u Xudaning öyige kirip,
[Xudagha] atalghan, [Tewratta] kahinlardin bashqa
herqandaq ademning yéyéshi cheklen'gen «teqdim
nanlar»ni [sorap] élip yégen we hemrahlirighimu
bergen — dep jawab berdi. 5 Axirida u ulargha: —
Insan'oghli shabat küniningmu Igisidur, — dédi. 6
Yene bir shabat küni shundaq boldiki, u sinagogqa
kirip telim bériwatatti. Sinagogta ong qoli yigilep
ketken bir adem bar idi. 7 Emdi Tewrat ustazliri bilen
Perisiyler uning üstidin erz qilghudek birer ishni izdep
tapayli dep, uning shabat künimu késel saqaytidighan-
saqaytmaydighanliqini paylap yürüshetti. 8 Biraq Eysa
ularning könglidikini bilip, qoli yigilep ketken ademge:
— Ornungdin tur, otturigha chiqqin! — déwidi,
héliqi adem ornidin qopup shu yerde turdi. 9 Andin
Eysa ulargha: — Silerdin sorap baqaychu, Tewratqa
uyghun bolghini shabat küni yaxshiliq qilishmu, yaki
yamanliq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki jan'gha
zamin bolushmu? — dep soridi. 10 Etrapidikilerning
hemmisige nezer salghandin kéyin, u héliqi ademge:
— Qolungni uzat, — dédi. U shundaq qilishi bilenla
qoli eslige keltürülüp ikkinchi qoligha oxshash boldi.
11 Lékin ular ghezeptin hoshini yoqitip, Eysagha
qandaq taqabil turush toghrisida meslihetlishishke
bashlidi. 12 Shu künlerde shundaq boldiki, u dua
qilishqa taghqa chiqti we u yerde Xudagha kéchiche
dua qildi. 13 Tang atqanda, muxlislirini aldigha
chaqirip, ularning ichidin on ikkiylenni tallap, ularni
rosul dep atidi. 14 Ular: Simon (Eysa uni Pétrus
depmu atighan) we uning inisi Andiriyas; Yaqup
we Yuhanna, Filip we Bartolomay, 15 Matta we
Tomas, Alfayning oghli Yaqup we milletperwer dep
atalghan Simon, 16 Yaqupning oghli Yehuda we kéyin
uninggha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyotlar
idi. 17 Eysa [rosulliri] bilen taghdin chüshüp, bir
tüzlenglikte turatti. Shu yerde nurghun muxlisliri
hemde pütkül Yehudiye ölkisidin we Yérusalémdin,
Tur we Zidon sheherlirige qaraydighan déngiz boyidiki
yurtlardin top-top kishiler yighilishti. Ular uning
telimlirini anglash we késellirige shipaliq izdesh üchün
kelgenidi. 18 Napak rohlardin azablan'ghanlarmu
shipaliq tépishti. 19 Bu top-top ademlerning
hemmisi qollirini uninggha tegküzüwélishqa intiletti;
chünki küch-qudret uning wujudidin chiqip ularning
hemmisige shipaliq bériwatatti. 20 Shuning bilen
u béshini kötürüp muxlislirigha qarap mundaq
dédi: — «Mubarek, ey yoqsullar! Chünki Xudaning
padishahliqi silerningkidur. 21 Mubarek, ey hazir ach
qalghanlar! Chünki siler toluq toyunisiler. Mubarek,
ey yighlawatqanlar! Chünki külidighan bolisiler. 22
Kishiler Insan'oghlining wejidin silerdin nepretlense,
silerni özliridin chetke qaqsa, silerge töhmet-haqaret
qilsa, naminglarni rezil dep qarghisa, silerge mubarek!
23 Shu küni shadlinip tentene qilip sekrenglar. Chünki
mana, ershte bolghan in'aminglar zordur. Chünki
ularning ata-bowiliri [burunqi] peyghemberlergimu
oxshash ishlarni qilghan. 24 — Lékin halinglargha
way, ey baylar! Chünki siler alliqachan rahet-
paraghitinglargha ige boldunglar! 25 Halinglargha
way, ey qarni toyun'ghanlar! Chünki siler ach qalisiler.
Halinglargha way, ey külüwatqanlar! Chünki haza
tutup yighlaysiler. 26 Hemmeylen silerni yaxshi
dégende, halinglargha way! Chünki ularning ata-
bowilirimu [burunqi] saxta peyghemberlerge shundaq
qilghan». 27 — Biraq manga qulaq salghan silerge
shuni éytip qoyayki, düshmenliringlargha méhir-
muhebbet körsitinglar; silerge öch bolghanlargha
yaxshiliq qilinglar. 28 Silerni qarghighanlargha bext
tilenglar; silerge yaman muamilide bolghanlarghimu
dua qilinglar. 29 Birsi mengzingge ursa, ikkinchi
mengzingnimu tutup ber; birsi chapiningni éliwalimen
dése, könglikingnimu ayimay bergin. 30 Birsi sendin
birnéme tilise, uninggha bergin. Birsi séning birer
nersengni élip ketse, uni qayturup bérishni sorima. 31
Bashqilarning özünglargha qandaq muamile qilishini
ümid qilsanglar, silermu ulargha shundaq muamile
qilinglar. 32 Eger siler özünglarni yaxshi körgenlergila
méhir-muhebbet körsetsenglar, undaqda silerde néme
shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu özini
yaxshi körgenlerge méhir-muhebbet körsitidighu.
33 Eger siler özünglargha yaxshiliq qilghanlarghila
yaxshiliq qilsanglar, undaqta silerde néme shapaet
bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu shundaq
qilidighu! 34 Eger siler qerzni «choqum qayturup

béridu» dep oylighanlargha bersenglar, undaqta silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu eynen qayturup alimiz dep bashqa gunahkarlargha qerz béridighu! 35 Lékin siler bolsanglar, düshmininglarghimu méhir-muhebbet körsitinglar, yaxshiliq qilinglar, bashqilargha ötne béringlar we «Ular bizge bérnéme qayturidu» dep oylimanglar. Shu chaghda, in'aminglar zor bolidu we siler Hemmidin Aliy Bolghuchining perzentliri bolisiler. Chünki u tuzkorlargha we rezillergimu méhribanliq qilidu. 36 Atanglar méhriban bolghinidek silermu méhriban bolunglar. 37 — Bashqilarning üstidin höküm qilip yürmenglar. Bolmisa, siler [Xudaning] hökümige uchraysiler. Bashqilarni gunahqa békitmenglar we silermu gunahqa békitilmeysiler. Bashqilarni kechürünglar we silermu kechürüm qilinisiler. 38 Béringlar we silergimu bérilidu — hetta chong ölchigüchke liq chingdap, silkip toldurulup üstidin téship chüshkidek derijide qoynunglargha tköküp bérilidu. Siler bashqilargha qandaq ölchem bilen ölchep bersenglar, silergimu shundaq ölchem bilen ölchep bérilidu. 39 Andin u ularga temsil éytip mundaq dédi: — Qarighu qarighuni yétilep mangalamdu? Undaq qilsa, her ikkisi orekke chüshüp ketmemdu? 40 Muxlis ustazidin üstün turmaydu; lékin takamullashturulghini ustazigha oxshash bolidu. 41 Emdi néme üchün buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki limni bayqiyalmaysen?! 42 Sen qandaqmu öz közüngde turghan limni körmey turup buradiringgha: «Qéni, közüngdiki qilni éliwétey!» déyeleysen?! Ey saxtipez! Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin éniq körüp, buradiringning közidiki qilni éliwételeysen. 43 Chünki héchqandaq yaxshi derex yaman méwe bermeydu, héchqandaq yaman derexmu yaxshi méwe bermeydu. 44 Herqandaq derexni bergen méwisidin perq etkili bolidu. Chünki tikendin enjürni üzgili bolmas, yantaqtin üzüm üzgili bolmas. 45 Yaxshi adem qelbidiki yaxshiliq xezinisidin yaxshiliq chiqiridu; rezil adem qelbidiki rezillik xezinisidin rezillikni chiqiridu. Chünki qelb némige toldurulghan bolsa, éghizdin shu chiqidu. 46 — Siler némishqa méni «Reb! Reb!» deysiler-yu, biraq silerge éytqanlirimgha emel qilmaysiler? 47 Emise, méning aldimgha kélip, sözlirimni anglap emel qilghan herkimning kimge oxshighanliqini silerge körsitip bérey. 48 U xuddi chongqur kolap, ulini qoram tashning üstige sélip öy salghan kishige oxshaydu. Kelkün kelgende, su éqimi u öyning üstige zerb bilen urulghini bilen, uni midir-sidir qilalmidi, chünki u puxta sélin'ghan. 49 Lékin sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan kishi bolsa, quruq yerning üstige ulsiz öy salghan kishige oxshaydu. [Kelkün] éqimi shu öyning üstige urulushi bilen u örülüp ketti; uning örülüshi intayin dehshetlik boldi!

7 Eysa köpchilikke bu sözlerning hemmisini qilip bolghandin kéyin, Kepernahum shehirige [qayta] kirdi. 2 U yerde melum bir yüzbéshining etiwarliq quli éghir késel bolup, sekratta yatatti. 3 Yüzbéshi Eysaning xewirini anglap, birnechche Yehudiy aqsaqalni uning yénigha bérip, uning kélip qulini qutquzushi üchün ötünüshke ewetti. 4 Ular Eysaning aldigha kelgende uninggha: — Bu ishni tiligüchi bolsa, tilikini ijabet qilishingizgha heqiqeten erziydighan adem. 5 Chünki u bizning [Yehudiy] élimizni yaxshi köridu we hetta biz üchün bir sinagogmu sélip berdi, — dep jiddiy qiyapette ötünüshti. 6 Eysa ular bilen bille bardi. Biraq öyige az qalghanda, yüzbéshi Eysaning aldigha birnechche dostini ewetip uninggha mundaq dégüzdi: — «Teqsir, özlirini aware qilmisila, özlirining torusumning astigha kélishlirige erzimeymen. 7 Shunga özümnimu silining aldilirigha bérishqa layiq hésablimidim. Sili peqet bir éghiz söz qilip qoysila, qulum saqiyip kétidu. 8 Chünki menmu bashqa birsining hoquqi astidiki ademmen, qol astimdimu leshkerlirim bar. Birige bar désem baridu, birige kel désem, kélidu; qulumgha bu ishni qil désem, u shu ishni qilidu». 9 Eysa bu gepni anglap [yüzbéshigha] teejjüblendi. U burulup keynige egeshken xalayiqqa: Derweqe, hetta Israildimu bundaq zor ishenchni tapalmighanidim! — dédi. 10 Yüzbéshi ewetken kishiler qaytip barghanda, késel bolghan qulning sellimaza saqayghanliqini kördi. 11 Bu ishtin kéyin u Nain dégen bir sheherge bardi. Uning muxlisliri we yene top-top kishiler uninggha egiship mangdi. 12 U sheher qowuqigha yéqinlashqanda, mana kishiler jinaza kötürüp chiqiwatqanidi. Ölgüchi anisining yekke-yégane oghli idi, uning üstige anisi tul ayal idi. Sheherdin chong bir top adem ayalgha hemrah bolup chiqqanidi. 13 Reb uni körüp, uninggha ichini aghritip: — Yighlimighin, — dédi. 14 Shuning bilen u ötüp, tawutqa qolini tegküziwidi, tawut kötürgenler toxtidi. U: — Yigit, sanga éytimen, oyghan! — dédi. 15 Ölgüchi bolsa ruslinip tik olturdi we gep qilishqa

bashlidi. [Eysa] uni anisigha tapshurup berdi. 16
Hemmeylenni qorqunch bésip, ular Xudani ulughlap:
— «Arimizda ulugh bir peyghember turghuzuldi!»
we «Xuda Öz xelqini yoqlap keldi!» — déyishti. 17
Uning toghrisidiki bu xewer pütün Yehudiye zémini
we etraptiki rayonlargha tarqilip ketti. 18 Yehyaning
muxlisliri emdi bu barliq ishlarning xewirini
uninggha yetküzdi. Yehya muxlisliridin ikkiylenni
özige chaqirip, 19 Ularni Eysaning aldigha ewetip:
«Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini
kütüshimiz kérekmu?» dep sorap kélishke ewetti.
20 Ular Eysaning aldigha bérip: — Chömüldürgüchi
Yehya bizni sendin: «Kélishi muqerrer zat özüngmu,
yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» dep sorap
kélishke yéninggha ewetti — dédi. 21 Del shu
waqitta [Eysa] aghriq-silaq we késel-waba basqan
we yaman rohlar chaplashqan nurghun kishilerni
saqaytti we nurghun qarighularni köridighan qildi.
22 Shuning bilen u [Yehyaning muxlislirigha]:
— Siler qaytip bérip, Yehyagha öz anglighan
we körgenliringlar toghruluq xewer yetküzüp —
«Korlar köreleydighan we tokurlar mangalaydighan
boldi, maxaw késili bolghanlar saqaytildi, gaslar
angliyalaydighan boldi, ölgenlermu tirildürüldi we
kembeghellerge xush xewer jakarlandi» — dep
éytinglar. 23 [Uninggha yene]: «Mendin gumanlanmay
putliship ketmigen kishi bolsa bextliktur!» dep
qoyunglar, — dédi. 24 Yehyaning elchiliri ketkendin
kéyin, u top-top ademlerge Yehya toghruluq söz
échip: — «Siler [burun Yehyani izdep] chölge
barghininglarda, zadi némini körgili bardinglar?
Shamalda yelpünüp turghan qomushnimu? 25
Yaki ésil kiyim kiygen bir erbabnimu? Mana, ésil
kiyimlerni kiygen, eysh-ishret ichide yashaydighanlar
padishahlarning ordiliridin tépilidughu! 26 Emdi
siler néme körgili bardinglar? Bir peyghembernimu?
Durus, emma men shuni silerge éytip qoyayki, [bu
bolsa] peyghemberdinmu üstün bir bolghuchidur.
27 Chünki [muqeddes yazmilardiki]: — «Mana, yüz
aldinggha elchimni ewetimen; U séning aldingda
yolungni teyyarlaydu» — dep yézilghan söz mana
del uning toghrisida yézilghandur. 28 Chünki men
silerge shuni éytip qoyayki, ayallardin tughulghanlar
arisida Yehyadinmu ulughi yoq; emma Xudaning
padishahliqidiki eng kichik bolghinimu uningdin
ulugh turidu 29 (emdi [Yehyani] anglighan puqralar,
hetta bajgirlarmu Xudaning yolini toghra dep
Yehyaning chömüldürüshi bilen chömüldürülgenidi.
30 Lékin Perisiyler we Tewratshunaslar Yehyaning
chömüldürüshini qobul qilmay, Xudaning özlirige
bolghan meqset-iradisini chetke qaqqanidi). 31 Lékin
bu zamanning kishilirini zadi kimlerge oxshitay?
Ular kimlerge oxshaydu? 32 Ular xuddi reste-
bazarlarda olturuwélip, bir-birige: «Biz silerge sunay
chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem
pedisige chélip bersekmu, yigha-zar qilmidinglar»
dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balilargha oxshaydu.
33 Chünki Chömüldürgüchi Yehya kélip ziyapette
olturmaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen
siler: «Uninggha jin chaplishiptu» déyishisiler. 34
Insan'oghli bolsa kélip hem yeydu hem ichidu we
mana siler: «Taza bir toymas we meyxor iken. U
bajgirlar we gunahkarlarning dostidur» déyishisiler.
35 Lékin danaliq bolsa özining barliq perzentliri arqiliq
durus dep tonulidu». 36 Perisiylerdin biri uningdin
öyümde méhman bolsingiz dep ötündi. Emdi u
Perisiyning öyige kirip dastixanda olturdi. 37 We mana,
u sheherde buzuq dep tonulghan bir ayal Eysaning bu
Perisiyning öyide dastixanda olturghanliqini anglap,
aq qashtéshidin yasalghan bir qutida murmekki élip
keldi. 38 U yighlighan péti uning keynide, putigha
yéqin turup, köz yashliri qilip, putlirini höl qiliwetti;
andin chachliri bilen uning putlirini értip qurutti hem
putlirini toxtimay söyüp, üstige etir sürdi. 39 Emdi uni
chaqirghan Perisiy bu ishni körüp, ichide: «Bu adem
rast peyghember bolghan bolsa, özige tégiwatqan bu
ayalning kim we qandaq ikenlikini biletti. Chünki u bir
buzuq!» dep oylidi. 40 Shuning bilen Eysa uninggha
jawaben: — Simon, sanga deydighan bir gépim bar,
— dédi. — Éyting, ustaz, — dédi Simon. 41 — Ikki
adem melum bir qerz igisige qerzdar iken. Biri besh
yüz kümüsh dinargha, yene biri bolsa ellik kümüsh
dinargha qerzdar iken. 42 Lékin her ikkisining qerzni
qayturghili héchnersisi bolmighachqa, qerz igisi
méhribanliq qilip her ikkisining qerzini kechürüm
qiptu. Séningche, ularning qaysisi uni bekrek söyidu?
— dep soridi Eysa. 43 Simon jawaben: — Méningche,
[qerzi] köprek kechürüm qilin'ghan kishi, — dédi.
— Toghra höküm qilding, — dédi Eysa. 44 Andin
héliqi ayalgha burulup, Simon'gha: — Bu ayalni
kördüngmu? Men öyüngge kirginim bilen, sen
putlirimni yuyushqa su bermigeniding; lékin u köz
yéshi bilen putlirimni yudi we chéchi bilen értip
qurutti. 45 Sen méni salam bérip söymiding; lékin u

men kirgendin tartip putlirimni söyüshtin toxtimidi.
46 Sen béshimghimu may sürkimigeniding; biraq u
méning putlirimgha murmekkini sürkep qoydi. 47
Shunga shuni sanga éytip qoyayki, uning nurghun
gunahliri kechürüm qilindi. Chünki mana, uning
körsetken méhir-muhebbiti chongqur emesmu? Emma
kechürümi az bolghanlarning méhir-muhebbetni
körsitishimu az bolidu, — dédi. 48 Andin u ayalgha: —
Gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. 49 Ular bilen
hemdastixan olturghanlar könglide: «Kishilerning
gunahlirinimu kechürüm qilghuchi bu adem zadi
kimdu?» déyishti. 50 Eysa héliqi ayalgha: — Étiqading
séni qutquzdi; aman-xatirjemlik bilen qaytqin! —
dédi.

8 Kéyin, [Eysa] shu yurtlarni kézip, shehermu-sheher,
yézimu-yéza Xudaning padishahliqining xush
xewirini élan qilip jakarlidi; on ikkiylenmu uning bilen
birge bardi. 2 Uning bilen bille barghanlardin yene
yaman rohlardin we aghriq-silaqlardin saqaytilghan
bezi ayallarmu bar idi; ularning arisida özidin
yette jin heydep chiqirilghan Meryem (Magdalliq
dep atalghan), 3 Hérod [xan]ning saray ghojidari
Xuzaning ayali Yoanna, Suzanna we bashqa nurghun
ayallarmu bar idi. Bular öz mal-mülükliri bilen u [we
uning muxlislirining] hajetliridin chiqatti. 4 Chong
bir top ademler yighilghanda, shundaqla herqaysi
sheherlerdin kishiler uning yénigha kelgende, u
ularghа bir temsil sözlep berdi: 5 — «Uruq chachquchi
uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. Uruq chachqanda,
uruqlardin beziliri chighir yol üstige chüshüp,
dessilip kétiptu we asmandiki uchar-qanatlar kélip
ularni yep kétiptu. 6 Bashqa beziliri tashliq yerge
chüshüptu. Yerde nemlik bolmighachqa, ünüp chiqqini
bilen qurup kétiptu. 7 Bashqa beziliri tikenlerning
arisigha chüshüptu, tikenler maysilar bilen teng ösüp
maysilarni boghuwaptu. 8 Bashqa beziliri bolsa yaxshi
tupraqqa chüshüptu. Ün'gendin kéyin, yüz hesse
hosul bériptu». Bularni dégendin kéyin u yuqiri awaz
bilen: — Anglighudek quliqi barlar buni anglisun!
dep towlidi. 9 Kéyin uning muxlisliri uningdin: — Bu
temsilning menisi néme? — dep soridi. 10 U ularghа
mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining sirlirini
bilish silerge nésip qilindi. Biraq bu ishlar qalghan
bashqilargha temsiller bilenla éytilidu. Meqsiti shuki,
«Ular qarisimu körmeydu, anglisimu chüshenmeydu».
11 Emdi temsilning menisi mundaq: — Uruq bolsa,
Xudaning söz-kalamidur. 12 Chighir yol boyidikiler
bolsa mushular: Ular söz-kalamni anglaydu; lékin Iblis
kélip, ularning ishinip qutquzulushining aldini élishi
üchün ularning qelbidiki sözni élip kétidu. 13 Tashliq
yerge chüshken uruqlar söz-kalamni anglighan haman
xushalliq bilen qobul qilghanlargha temsil qilin'ghan.
Ularda yiltiz bolmighachqa, peqet bir mehel ishinip,
andin sinaq-müshküllük waqti kelgende, [étiqadtin]
téyilip kétidu. 14 Tikenlikke chüshken uruqlar bolsa
shundaq ademlerni körsetkenki, sözni anglighan
bolsimu, yolgha chiqqandin kéyin bu paniy hayattiki
endishiler, bayliqlar we halawetlerning éziqturushliri
bilen boghulup, uruq pishmay hosul bermeydu. 15
Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar bolsa
— söz-kalamni anglap, semimiy we yaxshi qelbi
bilen uni tutidighanlarni körsitidu; bundaq ademler
sewrchanliq bilen hosul béridu. 16 Héchkim chiraghni
yéqip qoyup üstige idishni kömtürüp qoymas yaki
kariwat astigha turghuzmas, belki chiraghdanning
üstige qoyidu; buning bilen öyge kirgenler yoruqluqni
köridu. 17 Chünki yoshurulghan héchqandaq ish
ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy
ish ayan bolmay, yoruqluqqa chiqmay qalmaydu. 18
Shuning üchün, anglishinglarning qandaq ikenlikige
köngül qoyunglar! Chünki kimde bar bolsa, uninggha
téximu köp bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta
bar dep hasablighinimu uningdin mehrum qilinidu.
19 Emdi uning anisi we iniliri uning bilen körüshkili
keldi. Lékin adem nurghun bolghachqa, yénigha
kélelmigenidi. 20 Shuning bilen birsi uninggha: —
Aningiz we iniliringiz siz bilen körüshimiz dep, sirtta
turidu, — dédi. 21 Lékin u jawaben: — Méning anam we
aka-uka qérindashlirim bolsa Xudaning sözini anglap,
uninggha emel qilghuchilardur, dédi. 22 We shundaq
boldiki, shu künlerdin biri, u muxlisliri bilen bir
kémige chüshüp, ularghа: — Kölning u qétigha barayli,
— dédi. Shuning bilen ular yolgha chiqti. 23 Kéme
kétiwatqanda u uyqugha ketkenidi. Kölge tuyuqsiz
qara boran kélip, kémige su toshup kétip, ular xewpte
qaldi. 24 Muxlislar kélip uni oyghitip: — Ustaz, ustaz,
tügishidighan bolduq! — dédi. Lékin u ornidin turup,
boran'gha we dawalghughan dolqunlargha tenbih
berdi; hemmisi toxtap, tinch boldi. 25 U muxlislirigha
qarap: — Ishenchinglar nege ketti? — dédi. Ular
hem qorqushup, hem bekmu heyran bolup, bir-
birige: — Bu adem zadi kimdu, buyruq qilsa, hetta
shamallar we dolqunlarmu uninggha boysunidiken-
he! — dep kétishti. 26 Shuning bilen ular Galiliyening

udulidiki Gérasaliqlarning yurtigha yétip bardi. 27
U qirghaqqa chiqishi bilenla, uzundin béri jinlar
chaplashqan, sheherdin kelgen melum adem uning
aldigha keldi. Bu adem kiyim kiymey, héch öyde
turmay, görler arisida yashaytti. 28 Lékin u Eysani
körüpla warqirap, uning ayighigha yiqilip qattiq
awaz bilen: — Hemmidin Aliy Xudaning Oghli Eysa,
séning men bilen néme karing! Sendin ötünimenki,
méni qiynima! — dep towlap ketti. 29 Chünki Eysa
napak rohning uningdin chiqishini buyruwatatti
(chünki jin nurghun qétim uni tutuwalghanidi;
u chaghlarda kishiler uning put-qollirini kishen-
zenjirler bilen baghlap uni qamap qoyghan bolsimu, u
zenjirlerni üzüp qéchip chiqqan we jin teripidin chöl-
bayawanlargha heydiwétilgenidi). 30 Eysa bu ademdin:
— Isming néme? — dep soriwidi, u: — Ismim «Qoshun»,
— dédi. Chünki nurghun jinlar uning ichige kirip
chaplishiwalghanidi. 31 Emdi ular Eysadin özlirini tégi
yoq hanggha ketküzmeslikni ötünüp yalwurdi. (Abyssos
g12) 32 Shu yerde tagh baghrida chong bir top tongguz
padisi ozuqliniwatatti. Jinlar Eysagha yalwurup,
tongguzlarning ténige kirishke ijazet bérishini ötündi.
U ulargha ijazet berdi. 33 Jinlar shu ademdin chiqip,
tongguzlarning ténige kiriwaldi; shuning bilen pütkül
tongguz padisi tik yardin étilip chüshüp, kölge gherq
boldi. 34 Tongguzlarni baqquchilarmu bu weqeni
körüp u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu xewerni
tarqatti. 35 Xalayiq zadi néme ish bolghanliqini
körgili chiqti; Eysaning aldigha kelgende, shu yerde
özidin jinlar chiqqan héliqi ademning kiyim-kéchekni
kiyip, es-hoshi jayida halda Eysaning ayighi aldida
olturghinini kördi; ular qorqup kétishti. 36 Bu weqeni
körgenlermu jinlar chaplashqan ademning qandaq
saqaytilghinini köpchilikke teswirlep berdi. 37 Andin
Gérasaliqlarning yurtidikiler we etrapidiki barliq
kishiler uning ularning arisidin kétishini ötünüshti.
Chünki dehshetlik qorqunch ularni basqanidi. Shunga
u kémige chüshüp, qaytishqa yol aldi. 38 Emma jinlar
özidin chiqip ketken héliqi adem uninggha, Men sen
bilen bille kétey, — dep yalwurdi. Lékin u uni yolgha
sélip: 39 — Öyüngge qaytip bérip, Xudaning sanga
shunche chong ishlarni qilip bergenlikini yetküzgin,
— dédi. U adem qaytip bérip, pütkül sheherni
arilap, Eysaning özige shunche chong ishlarni qilip
bergenlikini élan qildi. 40 Eysa qaytip kelginide,
shundaq boldiki, xalayiq uni xushalliq bilen qarshi
élishti; chünki hemmeylen uning qaytip kélishini
kütüp turatti. 41 We mana, bir kishi, sinagogning
chongi bolghan Yairus isimlik kishimu Eysaning
aldigha kélip ayighigha özini étip, uning öyige
bérishini ötündi. 42 Chünki uning on ikki yashliq
yalghuz qizi sekratta idi. Eysa u yerge barghinida,
top-top kishiler uning etrapigha zich oliship uni
qistishatti. 43 Arisida xun tewresh késilige giriptar
bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal bar idi;
u bar-yoqini téwiplargha xejlep tügetken bolsimu,
héchqaysisidin shipa tapmighaniken. 44 U [Eysaning]
arqisidin kélip, uning tonining péshini siliwidi, shuan
xun toxtidi. 45 Eysa: — Manga qol tegküzgen kim? —
dep soridi. Hemmeylen inkar qilghanda, Pétrusmu
we uning bilen bolghanlarmu: — Ustaz, xalayiq top-
top bolup töt etrapingni oliship, séni qistishiwatqan
yerde, sen «Manga tegken kim?», dep soraysen'ghu?
— dédi. 46 Lékin Eysa: — Yaq! Birsi manga tegdi;
chünki wujudumdin qudretning chiqip kétiwatqinini
sezdim, — dédi. 47 Héliqi ayal özining yoshurup
qalalmaydighanliqini bilip, titrigen halda uning
aldigha yiqildi we köpchilik aldida özining néme
sewebtin Eysagha qol tegküzgenlikini, shundaqla
shuan qandaq saqayghanlikini éytti. 48 Eysa uninggha:
— Yüreklik bol, qizim, ishenching séni saqaytti!
Aman-xatirjemlik bilen mangghin! — dédi. 49 U söz
qiliwatqanda, sinagog chongining öyidin chiqqan
bireylen kélip sinagog chongigha: — Qizingiz jan
üzdi. Emdi ustazni kayitmighin, — dédi. 50 Lékin
Eysa buni anglap uninggha: — Qorqmighin! Peqet
ishenchte bol, u saqiyip kétidu, — dédi. 51 U öyge
barghanda Pétrus, Yuhanna, Yaqup we qizning ata-
anisidin bashqa héchkimning özi bilen bille öyge
kirishige ruxset qilmidi. 52 U yerdikiler xemmisi
qizgha matem tutup yigha-zar kötürüwatatti. Lékin
u: — Boldi, yighlimanglar! Chünki qiz ölmidi, peqet
uxlap qaptu! — dédi. 53 Ular bolsa qizning alliqachan
jan üzdi dep bilgechke, uni mesxire qildi. 54 Lékin u
ularni chiqiriwétip, qizning qolidin tartip: — Balam,
ornungdin tur, — dep chaqirdi. 55 [Qizning] rohi
qaytip kélip, u derhal ornidin turdi. U qizgha yégüdek
birnéme bérishni éytti. 56 Qizning ata-anisi intayin
heyran qélishti. Lékin u ulargha bu ishni héchkimge
éytmasliqni tapilidi.

9 Eysa on ikkiylenni chaqirip, ulargha barliq jinlarni
heydiwétish we késellerni saqaytishqa qudret we
hoquq berdi. 2 Andin ularni Xudaning padishahliqini
jar qilish we késellerni saqaytishqa ewetti. 3 U

ularga: — Siler seper üchün héch nerse almanglar,
ne hasa, ne xurjun, ne nan, ne pul éliwalmanglar;
birer artuq yektekmu éliwalmanglar. 4 We qaysi öyge
[qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin ketküche shu
öyde turunglar. 5 Emdi qaysi yerdiki kishiler silerni
qobul qilmisa, u sheherdin chiqqininglarda ularga
agah-guwah bolsun üchün ayighinglardiki topinimu
qéqiwétinglar! — dédi. 6 Muxlislar yolgha chiqip, yéza-
qishlaqlarni arilap xush xewerni élan qilip, hemme
yerde késellerni saqaytti. 7 Emdi Hérod hakim uning
barliq qilghanliridin xewer tépip, qaymuqup qaldi.
Chünki beziler: «Mana Yehya ölümdin tiriliptu!» dése,
8 yene beziler: «Ilyas peyghember [qayta] peyda boldi»
we yene bashqilar: «Qedimki peyghemberlerdin biri
qaytidin tiriliptu!» deytti. 9 Hérod: «Men Yehyaning
kallisini aldurghanidim, emdi men mushu gépini
anglawatqan zat zadi kimdu?» — dédi. Shuning bilen
u uni körüsh pursitini izdidi. 10 Rosullar bolsa qaytip
kélip, özlirining qilghan ishlirining hemmisini Eysagha
melum qildi. U ularni élip, xupiyane halda Beyt-Saida
dégen sheherdiki xilwet bir yerge keldi. 11 Biraq
xalayiq buningdin xewer tépip uninggha egiship keldi.
U ularni qarshi élip, ularga Xudaning padishahliqi
toghrisida sözlidi we shipagha mohtajlarni saqaytti. 12
Kün olturay dégende, on ikkiylen uning aldigha kélip
uninggha: — Xalayiqni yolgha salsang, ular etraptiki
yéza-qishlaqlargha we étizlargha bérip qon'ghudek
jaylar we ozuq-tülük tapsun; chünki mushu yer chöllük
iken, — dédi. 13 Lékin u ularga: — Ularga özünglar
ozuq béringlar, — dédi. — Bizde peqet besh nan
bilen ikki béliqtin bashqa nerse yoq. Bu barliq xelqke
ozuq-tülük sétiwélip kélemduq?! — déyishti ular. 14
Chünki shu yerde yighilghan erlerningla sani besh
mingche idi. U muxlislargha: — Xalayiqni elliktin-
elliktin bölüp olturghuzunglar, — dédi. 15 Ular uning
déginiche qilip hemmeylenni olturghuzdi. 16 Eysa
besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha
qarap [Xudagha] teshekkür éytip bularni beriketlidi.
Andin ularni oshtup, xalayiqqa sunup bérish üchün
muxlislirigha berdi. 17 Hemmeylen yep toyundi.
Andin shulardin éship qalghan parchilirini on ikki
séwetke yighip qachilidi. 18 We shundaq boldiki, u özi
yalghuz dua qiliwatqanda, muxlisliri yénida turatti. U
ulardin: — Xalayiq méni kim deydu? — dep soridi.
19 Ular jawaben: — Beziler séni Chömüldürgüchi
Yehya, beziler Ilyas [peyghember], we yene beziler
qedimki peyghemberlerdin biri tiriliptu deydu, —
dédi. 20 U ulardin: — Silerchu? Siler méni kim dep
bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawab bérip: — Sen
Xudaning Mesihidursen, — dédi. 21 U ularga qattiq
jékilep, bu ishni héchkimge tinmanglar, dep tapilidi.
22 — Chünki Insan'oghlining nurghun azab-oqubet
tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazliri
teripidin chetke qéqilishi, öltürülüshi we üch kündin
kéyin tirildürülüshi muqerrer, — dédi. 23 Andin
u ularning hemmisige mundaq dédi: — Kimdekim
manga egishishni niyet qilsa, özidin kéchip, her
küni özining kréstini kötürüp manga egeshsun! 24
Chünki kimdekim öz hayatini qutquzimen deydiken,
choqum uningdin mehrum bolidu, lékin men üchün öz
hayatidin mehrum bolghan kishi hayatini qutquzidu.
25 Chünki bir adem pütün dunyagha ige bolup, özini
halak qilsa yaki özidin mehrum qalsa, buning néme
paydisi bolsun?! 26 Chünki kimdekim mendin we
méning sözlirimdin nomus qilsa, Insan'oghli özining
shan-sheripi ichide, uning Atisining we muqeddes
perishtilerning shan-sheripi ichide qaytip kelginide
uningdinmu nomus qilidu. 27 Lékin men derheqiqet
silerge shuni éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning
arisidin ölümning temini tétishtin burun jezmen
Xudaning padishahliqini köridighanlar bardur. 28
Bu sözlerdin texminen sekkiz kün kéyin shundaq
boldiki, u Pétrus, Yuhanna we Yaqupni élip, dua
qilish üchün bir taghqa chiqti. 29 U dua qiliwatqinida,
uning yüzining qiyapiti özgerdi we kiyimliri ap'aq
bolup chaqmaqtek chaqnidi. 30 We mana, ikki adem
peyda bolup uning bilen sözlishishiwatqanidi; ular
Musa we Ilyas [peyghemberler] idi. 31 Ular parlaq
jula ichide ayan bolup, uning bilen Yérusalémda
ada qilidighan «dunyadin ötüp kétish»i toghrisida
söhbetleshti. 32 Emdi Pétrus we uning hemrahlirini
xéli ügidek basqanidi; lékin ularning uyqusi toluq
échilghanda ular uning shan-sheripini we uning
bilen bille turghan ikki ademzatni kördi. 33 We
shundaq boldiki, bu ikkisi Eysadin ayriliwatqanda,
Pétrus özining némini dewatqanliqini bilmigen halda
Eysagha: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin
yaxshi boldi! Birini sanga, birini Musagha, yene
birini Ilyasqa atap bu yerge üch kepe yasayli, —
dédi. 34 Lékin u bu geplerni qiliwatqanda, bir parche
bulut peyda bolup ularni qapliwaldi; ular bulut
ichige kirip qalghinida qorqushup ketti. 35 Buluttin
tuyuqsiz bir awaz anglinip: — Bu Méning söyümlük
Oghlumdur. Uninggha qulaq sélinglar! — dédi. 36

Awaz anglan'ghandin kéyin, qarisa, Eysa özi yalghuz
qalghanidi. Ular sükü̈t qilip qélishti we shu künlerde
özliri körgen ishlardin héchqaysisini héchkimge
éytmidi. 37 Etisi, ular taghdin chüshken waqtida, zor
bir top kishiler uni qarshi aldi. 38 Mana, topning
arisidin bireylen warqirap: — Ustaz, ötünüp qalay,
oghlumgha ichingni aghritip qarap qoyghaysen!
Chünki u méning birla balam idi. 39 Mana, uni daim bir
roh tutuwélip, u özichila warqirap-jarqirap kétidighan
bolup qaldi; u uning bedinini tartishturup, aghzidin
aq köpük keltürüwétidu. [Jin] uni daim dégüdek
qiynap, uninggha hési aram bermeydu. 40 Men
muxlislirimizdin rohni heydiwétishni ötünüwidim,
biraq ular undaq qilalmidi, — dédi. 41 Eysa jawaben: —
Ey étiqadsiz we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche
turup, silerge sewr qilay? — Oghlungni aldimgha élip
kelgin — dédi. 42 Bala téxi yolda kéliwatqanda, jin uni
yiqitip, pütün bedinini tartishturdi. Eysa napak rohqa
tenbih bérip, balini saqaytti we uni atisigha qayturup
berdi. 43 Hemmeylen Xudaning shereplik küch-
qudritige qin-qinigha patmay teejjüplendi. Hemmisi
Eysaning qilghanlirigha heyran qéliship turghanda,
u muxlislirigha mundaq éytti: 44 — Bu sözlerni
qulaqliringlargha obdan singdürüp qoyunglar. Chünki
Insan'oghli pat arida [satqunluqtin] insanlarning
qoligha tapshurup bérilidu, — dédi. 45 Biraq ular bu
sözni chüshinelmidi. Buning menisi ular chüshinip
yetmisun üchün ulardin yoshurulghanidi. Ular
uningdin bu söz toghruluq sorashqimu pétinalmidi.
46 Emdi muxlislar arisida ulardin kimning eng ulugh
bolidighanliqi toghruluq talash-tartish peyda boldi.
47 Emma Eysa ularning könglidiki oylarni körüp
yétip, kichik bir balini élip yénida turghuzup, 48
ularghа: — Kim méning namimda bu kichik balini
qobul qilsa, méni qobul qilghan bolidu we kim méni
qobul qilsa, méni ewetküchini qobul qilghan bolidu.
Aranglarda özini eng töwen tutqini bolsa ulugh bolidu,
— dédi. 49 Yuhanna jawaben uninggha: — Ustaz,
séning naming bilen jinlarni heydewatqan birsini
körduq. Lékin u biz bilen birge sanga egeshmigenliki
tüpeylidin, uni tostuq, — dédi. 50 Lékin Eysa uninggha:
— Uni tosmanglar. Chünki kim silerge qarshi turmisa
silerni qollighanlardindur, — dédi. 51 We shundaq
boldiki, uning asman'gha élip kétilidighan künlirining
toshushigha az qalghanda, u qet'iylik bilen yüzini
Yérusalémgha bérishqa qaratti. 52 [Shuning üchün]
u aldin elchilerni ewetti. Ular yolgha chiqip, uning
kélishige teyyarliq qilish üchün Samariye ölkisidiki
bir yézigha kirdi. 53 Biraq u yüzini Yérusalémgha
qaratqanliqi tüpeylidin yézidikiler Eysani qobul
qilmidi. 54 Uning muxlisliridin Yaqup bilen Yuhanna
bu ishni körüp: — I Reb, ularni köydürüp yoqitish
üchün Iliyas peyghemberdek asmandin ot yéghishini
chiqirishimizni xalamsen? — dédi. 55 Lékin u burulup
ularni eyiblep: «Siler qandaq rohtin bolghanliqinglarni
bilmeydikensiler» — dédi. 56 Andin ular bashqa bir
yézigha ötüp ketti. 57 We shundaq boldiki, ular yolda
kétiwatqanda, birsi uninggha: — I Reb, sen qeyerge
barma, men sanga egiship mangimen, — dédi. 58
Eysa uninggha: — Tülkilerning öngkürliri, asmandiki
qushlarning uwiliri bar. Biraq Insan'oghlining béshini
qoyghudek yérimu yoq, — dédi. 59 U yene bashqa
birsige: — Manga egeshkin! — dédi. Lékin u: —
Reb, awwal bérip atamni yerlikke qoyghili ijazet
bergeysen, — dédi. 60 Lékin Eysa uninggha — Ölükler öz
ölüklirini kömsun! Biraq sen bolsang, bérip Xudaning
padishahliqini jakarlighin, — dédi. 61 Yene birsi: — Ey
Reb, men sanga egishimen, lékin awwal öyümge bérip,
öydikilirim bilen xoshlishishimgha ijazet bergeysen,
— dédi. 62 — Kim qolida qoshning tutquchini tutup
turup keynige qarisa, u Xudaning padishahliqigha
layiq emestur, — dédi.

10 Bu ishlardin kéyin, Reb muxlislardin yene
yetmishini teyinlep, özi barmaqchi bolghan
barliq sheher-yézilargha ikki-ikkidin özidin burun
ewetti. 2 U ularghа mundaq tapilidi: — Yighilidighan
hosul derweqe köp, lékin hosulni yighquchi
ishlemchiler az iken. Shunga hosul Igisidin köprek
ishlemchilerni Öz hosulungni yighishqa ewetkeysen,
dep tilenglar. 3 Ménginglar! Men qozilarni börilerning
arisigha ewetkendek silerni ewetimen. 4 Hemyan,
xurjun we keshler almanglar; yolda kishiler bilen
salamlishishqa [toxtimanglar]. 5 Qaysi öyge kirsenglar,
aldi bilen: «Mushu öydikilerge aramliq bolghay!»
denglar. 6 U öyde «aramliq igisi» bolsa, tiligen
aramliqinglar shu öyge qonidu; eger bolmisa, u
aramliq özünglargha yanidu. 7 Andin chüshken öyde
turup yötkelmengler, shu öydikilerning berginini yep-
ichinglar, chünki ishlemchi öz ish heqqini élishqa
heqliqtur. U öydin bu öyge yötkilip yürmenglar.
8 Siler qaysi sheherge kirsenglar, ular silerni
qobul qilsa, ular aldinglargha néme qoysa shuni
yenglar. 9 U yerdiki késellerni saqaytip, ularghа:
«Xudaning padishahliqi silerge yéqinlashti!» denglar.

10 Biraq siler qaysi sheherge kirsenglar, ular
silerni qobul qilmisa, ularning reste-kochilirigha
chiqip köpchilikke: 11 «Silerge agah bolsun üchün
hetta shehiringlarning ayighimizgha chaplashqan
topisinimu qéqip chüshürüwétimiz! Halbuki, shuni
bilip qoyunglarki, Xudaning padishahliqi silerge
[rasttinla] yéqinlashti!» — denglar. 12 Men silerge éytip
qoyayki, shu küni hetta Sodom shehiridikilerning
köridighini bu sheherdikilerningkidin yénik bolidu.
13 Halinglargha way, ey qorazinliqlar! Halinglargha
way, ey Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen
möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa,
u yerlerdikiler xéli burunla bözge yöginip, külge
milinip towa qilghan bolatti. 14 Qiyamet künide Tur
we Zidondikilerning köridighini silerningkidin yénik
bolidu. 15 Ey ershke kötürülgen Kepernahumluqlar!
Siler tehtisaragha chüshürülisiler! (Hadēs g86) 16 [U
muxlislirigha yene]: — Kimdekim silerni tingshisa,
ménimu tingshighan bolidu; kimdekim silerni chetke
qaqsa, ménimu chetke qaqqan bolidu; kim méni chetke
qaqqan bolsa, méni ewetküchinimu chetke qaqqan
bolidu, — dédi. 17 Yetmish muxlis xushal-xuramliq
ichide qaytip kélip: — I Reb! Hetta jinlarmu séning
naming bilen bizge boysunidiken! — dep melum
qildi. 18 U ularghа: — Men Sheytanning asmandin
chaqmaqtek chüshüp ketkenlikini körgenmen.
19 Mana, men silerge yilan-chayanlarni dessep
yanjishqa we düshmenning barliq küch-qudritini bésip
tashlashqa hoquq berdim. Héchqachan héchqandaq
nerse silerge zerer yetküzelmeydu. 20 Lékin
siler rohlarning silerge boysun'ghanliqi tüpeylidin
shadlanmanglar, belki naminglarning ershlerde
pütülgenliki tüpeylidin shadlininglar, — dédi. 21
Shu waqitta, Eysa rohta xushallinip mundaq dédi:
«Asman-zémin Igisi i Ata! Sen bu heqiqetlerni
danishmen we eqilliqlardin yoshurup, sebiy balilargha
ashkarilighanliqing üchün séni medhiyileymen!
Berheq, i Ata, neziringde bundaq qilish rawa idi. 22
Hemme manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulning
kimlikini Atidin bashqa héchkim bilmeydu, we
Atiningmu kimlikini Oghul we Oghul ashkarilashni
layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim bilmeydu».
23 Andin u muxlislirigha burulup, ularghа astighina:
Siler körüwatqan ishlarni körgen közler neqeder
bextliktur! 24 Chünki men silerge shuni éytip
qoyayki, nurghun peyghemberler we padishahlar siler
körgen ishlarni körüshke intizar bolghini bilen ularni
körmigen; we siler anglawatqan ishlarni anglashqa
intizar bolghini bilen, ularni anglap baqmighan, —
dédi. 25 We mana, Tewrat ustazliridin biri ornidin
turup Eysani sinimaqchi bolup: — Ustaz, menggülük
hayatqa waris bolmaq üchün néme ishni qilishim
kérek? — dep soridi. (aiōnios g166) 26 U jawaben: —
Tewrat qanunida néme pütülgen? Buninggha özüng
qandaq qaraysen? — dédi. 27 Héliqi kishi jawaben:
— «Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün
jéning, pütün küchüng we pütün zéhning bilen
söygin»; we «Qoshnangni özüngni söygendek söy»
— dédi. 28 Eysa uninggha: — Toghra jawab berding.
Mana shundaq qilsang hayat bolisen, — dédi. 29 Lékin
özini heqqaniy dep ispatlimaqchi bolup, Eysadin yene
sorap: — Emdi «Méning qoshnam» kimdur? — dédi. 30
Eysa jawaben mundaq dédi: — Bir adem Yérusalémdin
Yérixo shehirige chüshüwétip, yolda qaraqchilarning
qoligha chüshüp qaptu. Qaraqchilar uning kiyim-
kécheklirini salduruwélip, uni yarilandurup, chala
ölük halda tashlap kétiptu. 31 We shundaq boldiki,
melum bir kahin shu yoldin chüshüwétip, héliqi
ademni körüp, yolning u chéti bilen méngip ötüp
kétiptu. 32 Shuningdek bir Lawiyliq [rohaniy] bu yerge
kelgende, yénigha kélip qarap qoyup, yolning u chéti
bilen méngip ötüp kétiptu. 33 Lékin seperde bolghan
bir Samariyelik héliqi ademning yénigha kelgende,
uni körüpla ich aghritiptu 34 we aldigha bérip,
jarahetlirige may we sharab quyup, téngip qoyuptu.
Andin uni öz ulighiqa mindürüp, bir saraygha élip
bérip, u yerde halidin xewer aptu. 35 Etisi yolgha
chiqqanda, ikki kümüsh dinarni élip saraywen'ge
bérip: «Uninggha qarap qoyung, buningdin artuq
chiqim bolsa, qaytishimda sizge töleymen» deptu.
36 [Emdi Eysa héliqi ustazdin]: — Séningche, bu
üch adem ichide qaysisi qaraqchilarning qoligha
chüshken héliqi kishige [heqiqiy] qoshna bolghan?
— dep soridi. 37 — Uninggha méhribanliq körsetken
kishi, — dep jawab berdi u. Eysa uninggha: — Undaq
bolsa, sen hem bérip shuninggha oxshash qilghin, —
dédi. 38 We shundaq boldiki, u [muxlisliri bilen bille]
yolda kétiwétip, melum bir yézigha kirdi. U yerde
Marta isimlik bir ayal uni öyige chaqirip méhman
qildi. 39 Martaning Meryem isimlik bir singlisi bar
idi. U Eysaning ayighi aldida olturup, uning söz-
kalamini tingshiwatatti. 40 Emdi méhmanlarni kütüsh
ishlirining köplükidin köngli bölünüp ketken Marta
Eysaning aldigha kélip: — I Reb, singlimning méni

méhman kütkili yalghuz tashlap qoyghinigha karing
bolmamdu? Uni manga yardemlishishke buyrughin!
— dédi. 41 Lékin Eysa uninggha jawaben: — Ey Marta,
Marta, sen köp ishlarning ghémini yep aware bolup
yürüwatisen. 42 Biraq birla ish zörürdur; we Meryem
shuningdin özige nésiwe bolidighan yaxshi ülüshni
tallidi; bu hergiz uningdin tartiwélinmaydu — dédi.

11 Emdi shundaq boldiki, u bir yerde dua qiliwatatti;
dua ayaghlashqanda, muxlisliridin biri uningdin:
— I Reb, Yehya öz muxlislirigha ögetkinidek, senmu
bizge dua qilishni ögetseng, — dédi. 2 U ulargha
mundaq dédi: — Dua qilghininglarda, mundaq
denglar: «I Ata, Séning naming muqeddes dep
ulughlan'ghay. Séning padishahliqing kelgey. 3 Her
künlük nénimizni bizge herküni bergeysen. 4 Bizge
qerzdar bolghan herkimni kechürginimizdek, Senmu
gunahlirimizni kechürgeysen. Bizni azdurulushlargha
uchratquzmighaysen». 5 U sözini [dawam qilip]
ulargha mundaq dédi: — Silerning ichinglardin
biringlarning bir dosti bolup, yérim kéchide uning
qéshigha bérip: Ey dostum, manga üch nan ötne
bergin; 6 chünki manga seperdin bir dostum keldi we
uning aldigha qoyghudek bir nersem qalmaptu, dése,
7 u öyining ichide turup: «Méni aware qilmighin,
ishik taqaqliq, balilar orunda yénimda yatidu. Sanga
élip bérishke qopalmaymen», déyishi mumkin. 8
Silerge shuni éytimenki, gerche u uning dosti bolush
süpiti bilen bérishke ornidin turmisimu, uning xijil
bolmay qayta-qayta yalwurushi bilen u choqum
ornidin turup, qanche lazim bolsa uninggha béridu. 9
Shuning üchün men silerge éytayki, tilenglar, silerge
ata qilinidu; izdenglar, tapisiler. Ishikni chékinglar,
échilidu. 10 Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu;
izdigüchi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge
ishik échilidu. 11 Aranglarda ata bolghuchilar öz
oghli nan telep qilsa, uninggha tash béridighanlar
barmu?! Yaki béliq telep qilsa, yilan béridighanlar
barmu? 12 Tuxum telep qilsa, chayan béridighanlar
barmu? 13 Emdi siler rezil turup öz perzentliringlargha
yaxshi iltipatlarni bérishni bilgen yerde, ershtiki
Ata Özidin tiligenlerge Muqeddes Rohni téximu
ata qilmasmu? 14 Emdi u bir kishidin «ademni
gacha qilghuchi» jinni heydiwetkende, shundaq
boldiki, jin uningdin chiqqanda, gacha zuwan'gha
keldi. Xalayiq buninggha intayin heyran bolushti.
15 Biraq ulardin beziliri: «U jinlarni jinlarning emiri
bolghan Beelzebulgha tayinip heydiwétidu» — dédi.
16 We bashqa beziler uni sinash meqsitide uningdin
bizge asmandin bir möjizilik alamet körsetseng,
dep telep qilghili turdi. 17 Lékin u ularning néme
oylawatqanliqini bilip ulargha mundaq dédi: —
Öz ichidin bölünüp özara soqushqan herqandaq
padishahliq weyran bolidu; we herqandaq aile öz
ichidin bölünüp özara soqushsa zawalliqqa yüz tutidu.
18 Shuninggha oxshash, eger Sheytan öz-özige qarshi
chiqqan bolsa, undaqta, uning padishahliqi qandaqmu
put tirep turalisun? Chünki siler méni, «Jinlarni
Beelzebulgha tayinip heydeydiken» deysiler. 19 Eger
men jinlarni Beelzibulgha tayinip qoghlisam, silerning
perzentliringlar kimge tayinip jinlarni qoghlaydu?!
Shunga ular siler toghruluq höküm chiqarsun! 20
Lékin men Xudaning barmiqi bilen jinlarni qoghlisam,
undaqta Xudaning padishahliqi üstünlargha chüshüp
namayan bolghan bolidu. 21 Toluq qorallan'ghan
küchtünggür öz öyini qoghdap turghanda, uning mal-
mülki aman qalidu; 22 lékin uningdin küchtünggür
biri uning üstige hujum qilip uni yengse, uning
tayan'ghan qorallirini tartiwalidu we mal-mülüklirini
olja qilip özidikilerge teqsim qilip béridu. 23 Men
terepte turmighanlar manga qarshi turghuchidur.
Men terepke [ademlerni] yighmighuchilar bolsa
tozutuwetküchidur. 24 Napak roh birawning ténidin
chiqiriwétilishi bilen, u qurghaq jaylarni chörgilep
yürüp birer aramgahni izdeydu; biraq tapalmighandin
kéyin, «men chiqqan makanimgha qaytay!» deydu.
25 Shuning bilen qaytip kélip, shu makanining pakiz
tazilan'ghanliqini we retlen'genlikini bayqaydu-de,
26 bérip özidinmu better yette rohni bashlap kélidu;
ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning
kéyinki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu.
27 We shundaq boldiki, u bu geplerni qiliwatqanda,
köpchilik arisida bir ayal awazini kötürüp: — Séni
kötürgen qorsaq we émitken emchek bextliktur!
— dédi. 28 Biraq u jawaben: — Belki Xudaning
sözini anglap, Uninggha itaet qilidighanlar bextliktur!
— dédi. 29 Shu chaghda, top-tap ademler uning
etrapigha olashqanda, u mundaq sözleshke bashlidi:
— Bu dewr derweqe rezil bir dewrdur; u möjizilik
bir alametning köristilishni istep yüridu. Biraq
buninggha «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik
alamet»tin bashqa héchqandaq ikkinchi bir alamet
körsitilmeydu. 30 Chünki Yunus peyghemberning özi
Ninewe shehiridikilerge alamet-karamet bolghinigha
oxshash, Insan'oghlimu bu dewrge yene shundaq

bolidu. 31 Qiyamet küni «Jenubtin kelgen ayal
padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirilip,
ularning gunahlirini békitidu. Chünki u Sulaymanning
dana sözlirini anglash üchün yer yüzining chétidin
kelgen; we mana, Sulaymandinmu ulugh birsi mushu
yerde turidu. 32 Qiyamet küni Ninewelikiler bu
dewrdikiler bilen teng qopup, bu dewrdikilerning
gunahlirini békitidu. Chünki Ninewelikler Yunus
peyghember jakarlighan xewerni anglap towa qilghan;
we mana, Yunus peyghemberdinmu ulugh birsi
mushu yerde turidu! 33 Héchkim chiraghni yéqip
qoyup, uni yoshurun jayda qoymas, yaki üstige
séwetni kömtürüp qoymas, belki chiraghdanning
üstige qoyidu; buning bilen öyge kirgenler yoruqluqni
köridu. 34 Tenning chirighi közdur. Shunga eger
közüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. Lékin
eger közüng xunük bolsa pütün wujudung qarangghu
bolidu. 35 Shuning üchün hézi bolghinki, wujudungdiki
«yoruqluq» qarangghuluq bolmisun! 36 Emdi eger
barche wujudung yoruq bolsa we uning héch yéri
qarangghu bolmisa, wujudung xuddi chiragh parlaq
nuri bilen séni yorutqandek tamamen ayding bolidu.
37 Eysa söz qiliwatqanda, bir Perisiy uni öyige ghizagha
teklip qildi. Shuning bilen u öyge kirip, dastixanda
olturdi. 38 Lékin héliqi Perisiy uning tamaqtin ilgiri
qol yumighinini körüp, intayin heyran boldi. 39 Lékin
Reb uninggha: — Emdi siler ey Perisiyler, chine-
qachilarning téshinila yuyup pakizlighininglar bilen
ichinglar hertürlük hérislik we rezillikke tolghandur.
40 Ey nadanlar, téshini Yaratquchi ichinimu yaratqan
emesmu?! 41 Emdi öz ich-ichinglardin xeyrxahliq
qilinglar we mana, hemme nerse silerge pakiz bolidu.
42 Halinglargha way, ey Perisiyler! Chünki siler hetta
yalpuz bilen suzapning we herxil dora-dermanlarning
ondin birini öshre qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq
adalet we Xudaning muhebbitini héch étibargha
almay kétiwérisiler. Derweqe, awwal mushu ishlarni
orundishinglar kérek, andin shu ishlarnimu ada
qilmay qoymasliqinglar kérek. 43 Halinglargha way, ey
perisiyler! Chünki siler sinagoglarda aldinqi orunlarda
olturushqa, bazarlarda kishilerning silerge bolghan
[hörmetlik] salamlirigha amraqsiler. 44 Silerge way!
Chünki siler xuddi kishiler kétiwétip, üstige dessep
sélipmu sezmey ötüp ketken görlerge oxshaysiler! —
dédi. 45 Tewrat ehliliridin biri uninggha: — Ustaz,
bularni éytqining bizgimu haqaret boldi! — dédi.
46 U uninggha mundaq jawab berdi: — Silergimu
way, ey Tewrat ehliliri! Chünki siler kötürelmigüdek
éghir yüklerni ademlerning zimmisige artip qoysiler-
yu, emma özünglar bu yüklerni kötürüshke birmu
barmiqinglarni tegküzmeysiler! 47 Silerge way! Chünki
peyghemberlerning qebrilirini yasap kéliwatisiler,
lékin ata-bowiliringlar ularni öltürdi. 48 Shuning
bilen siler ata-bowiliringlar qilghanlirigha razi
bolghanliqinglargha guwahliq bérisiler. Chünki ular
peyghemberlerni öltürdi we siler ularning qebrilirini
yasaysiler. 49 Bu sewebtinmu Xudaning danaliqi
deyduki: «Men ulargha peyghemberler we rosullarni
ewetimen we bulardin bezilirini ular öltüridu we
bezilirini ziyankeshlik bilen qoghliwétidu». 50 Shuning
bilen dunya apiride bolghandin buyanqi barliq
peyghemberlerning tökülgen qan qerzliri, yeni
Habilning tökülgen qénidin tartip taki [ibadetxanidiki]
qurban'gah bilen muqeddes jay ariliqida qetl
qilin'ghan [kahin] Zekeriyaning tökülgen qénighiche
barliq qan qerzler üchün mushu dewrdikilerdin hésab
élinidu. Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
bularning hemmisi mushu dewrdin élinidighan
bolidu! 52 Halinglargha way, ey Tewrat ehliliri! Chünki
hékmet xezinisining achquchini élip turup, özünglar
uning ichige kirmidinglar we kirey dégenlernimu
kirgüzmidinglar. 53 U shu yerdin chiqqandin kéyin,
Tewrat ustazliri bilen Perisiyler uning bilen qattiq
qarshiliship, uninggha köp ishlarni muzakirilishishke
qistidi 54 we uning üstidin shikayet qilishqa sözidin
birer eyib tépiwélishqa paylap yüretti.

12 Shu chaghlarda, minglighan kishiler yighilip,
bir-birini dessiwetkündek qista-qistang bolushup
ketkende, u awwal muxlislirigha söz qilip
mundaq dédi: — Perisiylerning échitqusidin,
yeni saxtipezlikidin hoshyar bolunglar. 2 Chünki
yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay
qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan
bolmay qalmaydu. 3 Shunga silerning qarangghuda
éytqanliringlar yoruqta anglinidu; öyning ichkiride
xupiyane pichirlashqanliringlarmu ögzilerde
jakarlinidu. 4 Men siler dostlirimgha shuni
éytimenki, tenni öltürüp, bashqa héch ish
qilalmaydighanlardin qorqmanglar. 5 Lékin men
silerge kimdin qorqushunglar kéreklikini körsitip
qoyay: Öltürgendin kéyin, dozaxqa tashlashqa
hoquqluq bolghuchidin qorqunglar; berheq silerge
éytay — Uningdin qorqunglar! (Geenna g1067) 6 Besh
qushqach ikki tiyin'ge sétilidighu? Lékin ularning

héchbirimu Xuda teripidin untulup qalghini yoq. 7
Lékin hetta herbir tal chéchinglarmu sanalghandur.
Shundaq iken, qorqmanglar; siler nurghunlighan
qushqachtin qimmetliksiler! 8 — Biraq men silerge
shuni éytip qoyayki, kim méni insanlarning aldida
étirap qilsa, Insan'oghlimu uni Xudaning perishtiliri
aldida étirap qilidu. 9 Biraq insanlarning aldida
méni tonumighan kishi, Xudaning perishtiliri
aldidimu tonulmaydu. 10 Insan'oghligha qarshi söz
qilghan herqandaq kishi kechürümge érisheleydu;
lékin Muqeddes Rohqa kupurluq qilghuchi bolsa
kechürümge érishelmeydu. 11 Lékin kishiler silerni
sinagoglargha yaki hökümdarlar we emeldarlarning
aldigha élip bérip soraqqa tartqanda, «[Erzge]
qandaq jawab bersem?» yaki «Néme désem bolar?»
dep endishe qilmanglar. 12 Chünki néme déyish
kéreklikini shu waqti-saitide Muqeddes Roh silerge
ögitidu. 13 Köpchilik arisidin birsi uninggha: — Ustaz,
akamgha [atimizdin] [qalghan] mirasni men bilen
teng ülishishke buyrughayla — dédi. 14 Lékin u
uninggha jawaben: — Burader, kim méni silerning
üstünglargha sotchi yaki üleshtürgüchi qildi? — dédi.
15 U köpchilikke qarap: — Pexes bolup özünglarni
herxil tamaxorluqtin saqlanglar. Chünki insanning
hayati uning mal-mülüklirining köplükige baghliq
emestur, dédi. 16 Andin u ularghа mundaq bir
temsilni éytip berdi: — «Bir bayning yéri mol hosul
bériptu. 17 U könglide «Qandaq qilay? Chünki
bunchiwala hosulni qoyghudek yérim yoq» — dep
oylaptu. 18 Andun u: — «Mundaq qilay: — Hazirqi
ambarlirimni chuwuwétip, téximu chongini yasap,
barliq mehsulatlirim we bashqa mal-mülüklirimni
shu yerge yighip saqlay! 19 Andin öz-özümge: «Ey
jénim, yighip saqlighan, köp yil yetkúdek németliring
bar, rahet ichide yep-ichip xush bolghin!» deydighan
bolimen» dep oylaptu. 20 Lékin Xuda uninggha:
«Ey exmeq, bügün kéchila jéning sendin telep qilip
élinidu; undaqta bu toplighining kimge qalidu?»
deptu. 21 Xudaning aldida döletmen bolmay, özige
xezine yighqanning hali shundaq bolar». 22 Andin
u muxlislirigha mundaq dédi: — Shuning üchün
men silerge shuni éytip qoyayki, turmushunglar
toghruluq, néme yermiz yaki néme kiyermiz, dep
endishe qilmanglar. 23 Chünki hayatliq yémekliktin,
ten kiyim-kéchektin ezizdur. 24 Quzghunlargha
qaranglar! Ular térimaydu we yighmaydu, ularning
ambar, iskilatlirimu yoq. Lékin Xuda ularnimu
ozuqlanduridu. Siler qushlardin qanchilik eziz-
he! 25 Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen
ömrünglarni birer saet uzartalaysiler? 26 Eger
shunchilik kichikkine ishmu qolunglardin kelmise,
néme üchün qalghan ishlar toghrisida ghem-endishe
qilisiler? 27 Néluperlerning qandaq ösidighanliqigha
qarap béqinglar! Ular emgekmu qilmaydu, chaqmu
égirmeydu; lékin silerge shuni éytayki, hetta
Sulayman toluq shan-sherepte turghandimu uning
kiyinishi niluperlening bir gülichilikimu yoq idi.
28 Ey ishenchi ajizlar! Emdi Xuda daladiki bügün
échilsa, etisi qurup ochaqqa sélinidighan ashu gül-
giyahlarni shunche bézigen yerde, silerni téximu
kiyindürmesmu?! 29 Shundaq iken, néme yeymiz,
néme ichimiz dep bash qaturmanglar, héchnémidin
endishe qilmanglar. 30 Chünki herqaysi eldikiler
mana shundaq hemme nersilerge intilidu. Biraq
Atanglar silerning bu nersilerge mohtajliqinglarni
bilidu; 31 shundaq iken, Uning padishahliqigha
intilinglar we u chaghda, bularning hemmisi silerge
qoshulup nésip bolidu. 32 Qorqmanglar, i kichik
pada! Chünki Atanglar padishahliqni silerge ata
qilishni xush kördi. 33 Mal-mülkünglarni sétip,
[kembeghellerge] xeyrxahliq qilinglar. Özünglargha
uprimaydighan hemyan, ershlerde hergiz tügep
ketmeydighan bir xezine hazirlanglar; — shu yerde
oghri yéqin kelmeydu, küye yep yoqap ketmeydu.
34 Chünki bayliqinglar qeyerde bolsa, qelbinglarmu
shu yerde bolidu. 35 Siler bélinglarni ching baghlap,
chiraghliringlarni yandurup turunglar; 36 xuddi
xojayinining toy ziyapitidin qaytip kélishini kütüp
turghan chakarlardek, herdaim teyyar turunglar.
Shuning bilen xojayin kélip ishikni qaqqanda,
chakarlar derhal chiqip ishikni achidighan bolidu.
37 Xojayin qaytip kelgende, chakarlirining oyghaq,
teyyar turghanliqini körse, bu chakarlarning
bextidur! Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
xojayin özi bélini baghlap, ularni dastixan'gha
olturghuzup, ularning aldigha kélip shexsen özi
ularni kütüwalidu! 38 We eger xojayin ikkinchi yaki
üchinchi jésekte kelsimu, chakarlirining shundaq
oyghaqliqini körse, bu ularning bextidur! 39 Lékin
shuni bilip qoyunglarki, eger öy igisi oghrining
kéchide qaysi waqitta kélidighanliqini bilgen bolsa,
u oyghaq turup oghrining öyge téship kirishige
hergiz yol qoymaytti! 40 Shuning üchün silermu
herdaim teyyar turunglar; chünki Insan'oghli siler

oylimighan waqit-saette qaytip kélidu. 41 Pétrus
uningdin: — I Reb, sen bu temsilni bizgila qaritip
éyttingmu yaki hemmeylen'ge qaritipmu? — dep
soridi. 42 Reb mundaq dédi: — Xojayini öz öyidikilerge
mes'ul qilip, ulargha tégishlik bolghan ashliqni
waqti-waqtida teqsim qilip bérishke teyinleydighan
ishenchlik we pemlik ghojidar kim bolidu? 43
Xojayin öyige qaytqanda, chakirining shundaq
qiliwatqinining üstige kelse, bu chakarning bextidur!
44 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin
uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu. 45 Lékin
mubada shu chakar könglide: «Xojayinim hayal bolup
qalidu» dep, bashqa chakarlar we dédeklerni bozek
qilishqa we yep-ichip, mest bolushqa bashlisa, 46 Shu
chakarning xojayini kütülmigen bir küni, oylimighan
bir waqitta qaytip kélidu we uni késip ikki parche
qilip, uning nésiwisini étiqadsizlar bilen oxshash
teqdirde békitidu. 47 Emdi xojayinining iradisini
bilip turup, teyyarlinip turmighan we xojayinining
iradisi boyiche qilmighan chakar bolushigha tayaq
yeydu. 48 Biraq xojayinining iradisini bilmey turup,
tayaq yéyishke tégishlik ishlarni qilghan chakar
azraq tayaq yeydu. Kimge köp bérilse, uningdin
telep qilinidighini köp bolidu. Chünki ademler
kimge köp amanet qoyghan bolsa, uningdin telep
qilidighinimu köp bolidu. 49 Men yer yüzige ot tashlap
tutashturushqa keldim we bu otning tutishishigha
neqeder teqezzamen! 50 Lékin men aldi bilen bir
chömüldürüsh bilen chömüldürülüshüm kérek we bu
chümüldürülüshüm emelge ashurulghuche intayin
qiynilimen! 51 Siler méni yer yüzige tinchliq élip
keldimikin, dep oylap qaldinglarmu? Yaq, men shuni
silerge éytayki, tinchliq emes, bölünüsh élip keldim!
52 Chünki buningdin kéyin, bir öydiki besh kishi
bölünidu; üchi ikkisige qarsi we ikkisi üchige qarshi
bölünidu. 53 Ata oghligha we oghul atisigha, ana
qizigha we qiz anisigha, qéynana kélinige we kélin
qéynanisigha qarshi turidu. 54 Eysa yene toplashqan
ademlerge mundaq dédi: — Siler künpétish tereptin
bulutning chiqqinini körsenglar, derhal «yamghur
yaghidu» deysiler, we derweqe shundaq bolidu. 55
Jenub tereptin shamalning chiqqinini körsenglar,
«Hawa issiydu» deysiler we derweqe shundaq bolidu.
56 Ey saxtipezler! Siler yer bilen kökning renggini
perq ételeysiler-yu, qandaqsige bu zamanni perq
ételmeysiler?! 57 Emdi némishqa qaysi ishlarning
durus ikenlikige özünglar höküm qilip baqmaysiler?!
58 Chünki dewagiring bilen birge sotchi aldigha
barghiningda, uning bilen yolda kétiwatqiningda,
uning bilen yariship dost bolushqa intilgin; bolmisa, u
séni sotchigha, sotchi bolsa gundipaygha tapshuridu
we gundipay séni zindan'gha tashlaydu. 59 Men sanga
shuni éytip qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir
tiyininimu qoymay tölimigüche, shu yerdin hergiz
chiqalmaysen.

13 Shu chaghda, birnechche adem uninggha
[waliy] Pilatusning bir qisim Galiliyeliklerning
qénini töküp, ularning qanlirini ular qiliwatqan
[ibadetxanidiki] qurbanliqning qanliri bilen
arilashturghanliqini melum qildi. 2 U ulargha jawaben
mundaq dédi: — Ularning bu azablarni tartqini
üchün bu Galiliyeliklerni bashqa Galiliyeliklerdin
gunahi éghir dep qaramsiler? 3 Men silerge
éytayki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar,
hemminglarmu oxshash aqiwette halak bolisiler.
4 Siloam mehellisidiki munar örülüp chüshüp, on
sekkiz kishini bésip öltürüp qoyghan, siler ularni
Yérusalémda turuwatqan bashqlardin qebih, dep
qaramsiler? 5 Men silerge éytayki, undaq emes! Belki
siler towa qilmisanglar, hemminglarmu oxshash
aqiwette halak bolisiler. 6 Andin u bu temsilni sözlep
berdi: — Melum bir kishining üzümzarliqida tikilgen
bir tüp enjür derixi bar iken. U u derextin méwe izdep
keptu, lékin hech méwe tapalmaptu. 7 U baghwen'ge:
«Qara, üch yildin béri bu enjür derixidin méwe izdep
kéliwatimen, biraq bir talmu méwe tapalmidim. Uni
késiwet! U néme dep yerni bikardin-bikar igilep
turidu?» deptu. 8 Lékin baghwen: «Xojayin, uninggha
yene bir yil tegmigeyla. Bu waqit ichide uning tüwidiki
topilarni boshitip, oghutlap baqay. 9 Eger kéler yili
méwe berse, yaxshi xop! Biraq bermise, késiwetkeyla»
deptu baghwen. 10 Bir shabat küni, u bir sinagogta
telim bériwatatti. 11 Mana shu yerde on sekkiz
yildin béri zeipleshtürgüchi bir jin teripidin tutulup,
dömchiyip öre turalmaydighan bir ayal bar idi. 12
Eysa uni körgende, yénigha chaqirip: — Xanim, sen bu
zeiplikingdin azad boldung! — dédi. 13 Andin u qolini
uning uchisigha qoyuwidi, ayal derhal ruslinip tik
turup, Xudani ulughlidi. 14 Biraq sinagogning chongi
Eysaning shabat küni késel saqaytqinidin ghezeplinip,
köpchilikke: — Ademler ish qilish kérek bolghan
alte kün bar, shu künlerde kélip saqaytilinglar; lékin
shabat künide undaq qilmanglar, — dédi. 15 Shunga
Reb uninggha mundaq jawab berdi: — Ey saxtipezler!

Herbiringlar shabat küni torpaq we éshikinglarni
oqurdin yéship, sugharghili bashlimamsiler?! 16
Emdi Sheytan mana on sekkiz yil boghup kelgen,
Ibrahimning bir qizi bolghan bu ayal del shabat
künide bu sirtmaqtin boshitilsa, bu shabat künining
yarishiqi bolmamdu?! 17 U mushu sözni qilghanda,
uninggha qarshi chiqqanlar xijaletke qaldi; biraq
xalayiq uning qiliwatqan hemme ajayib ishliridin
shadlinip yayridi. 18 U sözini [dawamlashturup]
mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi némige
oxshaydu? Men uni némige oxshitay? 19 U goya bir
tal qicha uruqigha oxshaydu; birsi uni élip öz béghida
térighanidi; u ösüp yoghan derex boldi; asmandiki
uchar-qanatlar kélip uning shaxlirida uwulidi. 20 U
yene: — Xudaning padishahliqini némige oxshitay? U
xuddi échitqugha oxshaydu; bir ayal uni qoligha élip,
üch jawur unning arisigha yoshurup, taki pütün xémir
bolghuche saqlidi, — dédi. 22 [Eysa] Yérusalémgha
qarap sepirini dawamlashturup, bésip ötken herqaysi
sheher-yézilarda telim bérip mangdi. 23 Bireylen
uningdin: — I teqsir, qutquzulidighanlarning sani
azmu? — dep soridi. Eysa köpchilikke mundaq
jawab berdi: 24 — Siler tar ishiktin kirishke küresh
qilinglar. Chünki men silerge shuni éytayki, nurghun
ademler kirey dep izdensimu, emma kirelmeydu.
25 Öyning igisi ornidin turup ishikni taqighandin
kéyin, siler tashqirida turup ishikni qéqip: «Reb,
bizge achqin!» dep yalwurghili turghininglarda, u
silerge jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen»
— deydu. 26 Andin siler: «Biz séning aldingda
yégen, ichken, senmu bizning kochilirimizda telim
bergen» désenglar, 27 u yene jawaben: «Silerning
nelikinglarni bilmeymen, mendin néri kétinglar,
ey qebihlik qilghuchilar!» deydu. 28 Siler Ibrahim,
Ishaq, Yaqup we barliq peyghemberlerning Xudaning
padishahliqi ichide ikenlikini, özünglarning sirtqa
tashliwétilgininglarni körgininglarda, yigha-zarlar
kötürülidu, chishlar ghuchurlaydu. 29 U chaghda,
kishiler meshriq bilen meghribtin we shimal
bilen jenubtin kéliship, Xudaning padishahliqida
dastixanda olturidu. 30 Shuning bilen mana, shu
chaghda aldida turghanlardin arqigha ötidighanlar,
arqida turghanlardin aldigha ötidighanlar bar
bolidu. 31 Del shu waqitta birnechche Perisiyler
Eysaning aldigha kélip uninggha: — Mushu yerdin
chiqip özüngni nérigha al. Chünki Hérod séni
öltürmekchi, — dédi. 32 U ulargha: — Bérip shu
tülkige éytinglar: Mana men jinlarni heydiwétip,
bügün we ete shipa bérermen we üchinchi küni
takamullashturulimen, denglar. 33 Halbuki, bügün we
ete we ögünlükke méngip yürüshüm kérektur; chünki
héch peyghemberning öltürülüshi Yérusalémdin
bashqa héchqandaq jayda mumkin bolmas. 34
Ey Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerni
öltüridighan we sanga ewetilgenlerni chalma-
kések qilidighan sheher! Men qanche qétimlap
mékiyan öz chüjilirini qanat astigha alghandek séning
baliliringni qoynumgha almaqchi boldum, lékin siler
xalimidinglar. 35 Mana öyünglar tashlinip weyrane
bolup qalidu; we men silerge shuni éytip qoyayki, siler
«Perwerdigarning nami bilen kelgüchige mubarek
bolghay!» démigüche, méni yene körelmeysiler.

14 We shundaq boldiki, bir shabat küni u
Perisiylerdin bolghan bir hökümdarning öyige
ghizagha bardi; emdi ular uni paylap yürüwatatti.
2 We mana, u yerde suluq ishshiq késilige giriptar
bolghan bir adem bar idi. 3 Eysa Tewrat ehliliri
we Perisiylerdin: — Shabat küni késel saqaytish
Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? — dep soridi. 4
Biraq ular lam-jim démidi. U héliqi késelge qolini
tegküzüp, saqaytip yolgha saldi. 5 Andin u ulardin
yene: — Aranglardin biringlarning mubada shabat
künide éshiki ya kalisi quduqqa chüshüp ketse,
uni derhal tartip chiqarmaydighan zadi kim bar?
— dep soridi. 6 We ular uning bu sözlirige héch
jawab bérelmidi. 7 Eysa chaqirilghan méhmanlarning
özlirige tördin orunlarni qandaq tallighinini körüp,
ulargha mundaq bir temsilni éytip berdi: 8 — Birsi
séni toy ziyapitige teklip qilsa, törde olturmighin.
Bolmisa, sendin hörmetlikrek birsi teklip qilin'ghan
bolsa, 9 U chaghda séni we uni chaqirghan sahibxana
kélip sanga: «Bu kishige orun bergeysiz» dep qalsa,
sen xijalette qélip pegahgha chüshüp qalisen. 10 Lékin
sen chaqirilghanda, bérip pegahda olturghin. Shuning
bilen séni chaqirghan sahibxana kélip: «Ey dostum,
yuqirigha chiqing» déyishi mumkin we shuning
bilen séning bilen dastixanda olturghanlarning
hemmisining aldida sanga izzet bolidu. 11 Chünki
herkim özini üstün tutsa töwen qilinidu we kimdekim
özini töwön tutsa üstün qilinidu. 12 U özini
méhman'gha chaqirghan sahibxanigha mundaq dédi:
— Méhmanni tamaqqa yaki ziyapetke chaqirghiningda,
dost-burader, qérindash, uruq-tughqan yaki bay
qolum-qoshniliringni chaqirmighin. Chünki ularmu

séni méhman'gha chaqirip, merhemitingni qayturushi
mumkin. 13 Shuning üchün ziyapet bérey déseng,
ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq, kor-
emalarni chaqirghin 14 we bext-beriket körisen;
chünki u kishilerning yaxshiliqingni qayturushning
amali yoqtur. Shuning bilen heqqaniylarning qayta
tirilgen künide qilghining özüngge qayturulidu. 15
Uning bilen hemdastixan olturghanlardin biri bu
sözlerni anglap, uninggha: — Xudaning padishahliqida
ghizalan'ghuchilar némidégen bextlik-he! — dédi. 16
Biraq u uninggha jawaben mundaq dédi: — Bir kishi
katta ziyapetke tutush qilip, nurghun méhmanlarni
chaqirip qoyuptu. 17 Dastixan sélin'ghan shu
saette, chakirini ewetip, chaqirilghan méhmanlargha:
«Merhemet, hemme nerse teyyar boldi!» dep éytiptu.
18 Biraq, méhmanlarning hemmisi barmasliqqa bir-
birlep özre-bahane körsetkili turuptu. Birinchisi
uninggha: «Men hélila bir parche yer sétiwalghanidim,
bérip körüp kelmisem bolmaydu. Méni epu qilghayla,
baralmaymen» deptu. 19 Yene biri: «Men besh
qoshluq öküz sétiwaldim, hazir bérip ularni sinap
körüshüm kérek. Méni epu qilghayla, baralmaymen»
deptu. 20 Yene birsi: «Men yéngi öylen'gen,
shunga baralmaymen» deptu. 21 Chakar qaytip
kélip, bu ishlarni xojayinigha melum qiptu. Xojayin
ghezeplen'gen halda chakirigha: «Derhal sheherning
chong-kichik kochilirigha kirip, ghérib-ghurwa,
méyip-nakar, aqsaq-cholaq we kor-emalarni mushu
yerge yighip kel» deptu. 22 Andin chakar qaytip kélip:
«Xojayin, emr bergingdek ada qilindi, we yene bosh
orun bar!» deptu. 23 Shuning bilen xojayin chakargha:
— «Öyüm méhmanlargha tolush üchün yézilardiki
chong-kichik yollarni, mehellilerni arilap, udul kelgen
adimingni zorlap élip kelgin! 24 Chünki men silerge
shuni éytayki, bashta chaqirilghan ademlerning
héchqaysisi dastixinimdin tétimaydu», deptu. 25 Emdi
top-top ademler uninggha hemrah bolup kétiwatatti.
U burulup ulargha qarap mundaq dédi: 26 — Manga
egeshkenler [manga bolghan söyüshliridin] öz atisi
we anisi, ayali we baliliri, aka-ukiliri we acha-singilliri,
hetta öz jéninimu yaman körmise manga muxlis
bolalmas. 27 Kimdekim özining kréstini yüdüp manga
egeshmise u manga muxlis bolalmas. 28 Aranglardin
birsi munar salmaqchi bolsa, aldi bilen olturup bu
qurulushni pütküzgüdek xirajet özümde barmu-yoq
dep hésab qilmasmu? 29 Undaq qilmighanda, ulni
sélip pütküzelmise, körgenlerning hemmisi mazaq
qilip: «Bu adem binani bashlap qoyup pütküzelmidi»
— démey qalmaydu. 31 Yaki bir padishah yene bir
padishah bilen jeng qilghili chiqsa aldi bilen olturup:
— Méning üstümge kélidighan yigirme ming kishilik
qoshun igisige men on ming eskirim bilen taqabil
turalarmenmu? dep mölcherlep körmemdu?! 32
Eger u «Soqushalmaymen» dep oylisa, düshmen
téxi yiraqtiki chaghda elchi ewetip, sulh shertlirini
soraydu. 33 Shuninggha oxshash, silerdin kimdekim
[könglide] özining bar-yoqi bilen xoshlashmisa, manga
muxlis bolalmas. 34 Tuz yaxshi nersidur; halbuki,
tuz öz temini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz temini
qandaqmu kirgüzgili bolidu? 35 U tupraqqa ishlitishke
yaki oghutqa arilashturushqimu yarimay, talagha
tashlinidu. Anglighudek quliqi barlar buni anglisun!

15 Emdi bajgirlar we bashqa gunahkarlarning
hemmisi uning sözini anglashqa uning etrapigha
olashmaqta idi. 2 Lékin Perisiyler bilen Tewrat ustazliri
ghudungshup: — Bu adem gunahkarlarni qarshi alidu
we ular bilen hemdastixan olturidu! — déyishti. 3
Shunga u ulargha munu temsilni sözlep berdi: 4 —
Eger aranglarda bireylenning yüz tuyaq qoyi bolup,
ulardin biri yitip ketse, toqsan toqquzini chölde qoyup
qoyup yitip ketkinini tapquche izdimesmu? 5 Uni
tépiwalghanda, shadlan'ghan halda mürisige artidu; 6
andin öyige élip kélip, yar-buraderliri bilen qolum-
qoshnilirini chaqirip, ulargha: «Men yitken qoyumni
tépiwaldim, méning bilen teng shadlininglar!» deydu.
7 Men silerge shuni éytayki, shuninggha oxshash, towa
qiliwatqan bir gunahkar üchün ershte zor xursenlik
bolidu; bu xursenlik towigha mohtaj bolmighan
toqsan toqquz heqqaniy kishidin bolghan xursenliktin
köp artuqtur. 8 — Yaki bir ayalning on kümüsh
dinari bolup, bir dinarni yoqitip qoysa, chiraghni
yéqip, taki uni tapquche öyni süpürüp, zen qoyup
izdimesmu? 9 Uni tapqanda yar-burader, qolum-
qoshnlirini chaqirip, ulargha: «Méning bilen teng
shadlininglar, chünki men yoqitip qoyghan dinarimni
tépiwaldim» — deydu. 10 Men silerge shuni éytayki,
shuninggha oxshash towa qiliwatqan bir gunahkar
üchün Xudaning perishtilirining arisida xursenlik
bolidu. 11 U sözini dawam qilip mundaq dédi: — Melum
bir ademning ikki oghli bar iken. 12 Kichik oghli
atisigha: «Ey ata, mal-mülüktin tégishlik ülüshümni
hazirla manga bergin» dep éytiptu. We u öz mal-
mülüklirini ikkisige teqsim qilip bériptu. 13 Uzun
ötmeyla, kichik oghli bar-yoqini yighishturup, yiraq

bir yurtqa seper qiliptu. U u yerde eysh-ishretlik
ichide turmush kechürüp mal-dunyasini buzup-
chéchiptu. 14 Del u bar-yoqini serp qilip tügetken
waqtida, u yurtta qattiq acharchiliq bolup, u xélila
qisilchiliqta qaptu. 15 Shuning bilen u bérip, shu
yurtning bir puqrasigha medikar bolup yalliniptu;
u uni étizliqigha choshqa béqishqa ewetiptu. 16
U hetta qorsiqini choshqilarning yémi bolghan
purchaq posti bilen toyghuzushqa teqezza boptu;
lékin héchkim uninggha héchnerse bermeptu. 17
Axir bérip u hoshini tépip: «Atamning shunche köp
medikarlirining aldidin yémek-ichmek éship-téship
turidu; lékin men bolsam bu yerde achliqtin öley
dep qaldim! 18 Ornumdin turup, atamning aldigha
bérip uninggha: Ey ata, men ershning aldidimu we
séning aldingdimu gunah qildim. 19 Emdi séning
oghlung atilishqa layiq emesmen. Méni medikarliring
süpitide qobul qilghaysen! — deymen» dep oylaptu.
20 Shuning bilen ornidin turup atisining aldigha
qaytip méngiptu. Lékin atisi yiraqtinla uni körüp
uninggha ichi aghritip, aldigha yügürüp chiqip, uning
boynigha ésilip uni söyüp kétiptu. 21 Oghli: «Ata, men
ershning aldidimu, séning aldingdimu gunah qildim.
Emdi séning oghlung atilishqa layiq emesmen» —
deptu. 22 Biraq atisi chakarlirigha: «Derhal eng ésil
tonni ekélip uninggha kiydürünglar, qoligha üzük
sélinglar, putlirigha ayagh kiydürüngler; 23 we bordaq
torpaqni ekélip soyunglar; andin obdan yep, rawurus
tebrikleyli! 24 Chünki méning bu oghlum ölgenidi,
tirildi, yitip ketkenidi, tépildi!» — deptu. Andin ular
tebrikleshkili bashlaptu. 25 Emdi chong oghli étizgha
ketkeniken. U qaytip kéliwétip öyge yéqin kelgende
neghme-nawa bilen ussulning awazini anglaptu. 26
U chakarlardin birini chaqirip, uningdin néme ish
boluwatqinini soraptu. 27 Chakar uninggha: Ukang
keldi we atang uni saq-salamet tépiwalghanliqi üchün
bordaq torpaqni soydi» deptu. 28 Lékin [chong oghli]
xapa bolup, öyge kirgili unimaptu. We atisi chiqip
uning öyge kirishini ötünüptu. 29 Emma u atisigha
jawab bérip: «Qara! Men shunche yildin béri quldek
xizmitingde boldum, esla héchbir emringdin chiqip
baqmidim. Biraq sen manga el-aghinilirim bilen xush
qilghili héchqachan birer oghlaqmu bermiding! 30
Lékin séning mal-mülükliringni pahishilerge xejlep
tügetken bu oghlung qaytip kelgende, sen uning
üchün bordaq torpaqni soyupsen» — deptu. 31 Biraq
atisi yene uninggha: «Ey oghlum, sen herdaim méning
yénimdisen we méning barliqim séningkidur. 32 Emdi
tebriklep shadlinishqa layiqtur; chünki bu séning
ukang ölgenidi, tirildi, yoqilip ketkenidi, tépildi» —
deptu.

16 U muxlislirigha yene mundaq dédi: — Bir
bayning bir ghojidari bar iken. Birsi baygha:
«Bu ghojidaringiz mal-mülkingizni buzup chachti»
dep shikayet qiptu. 2 U ghojidarni chaqirip,
uninggha: «Méning séning toghrangda anglighanlirim
zadi qandaq gep? Ghojidarliqingdiki hésab-kitabni
éniq tapshur; chünki mundin kéyin sen ghojidar
bolmaysen» — deptu. 3 Ghojidar emdi öz ichide: «Néme
qilay? Chünki xojayinim méni ghojidarliqtin mehrum
qilidu. Ketmen chapay désem unchilik maghdur yoq,
tilemchilik qilay désem nomus qilimen. 4 He, taptim!
Ghojidarliqtin qalghinimda kishilerning méni öylirige
qarshi élishi üchün, néme qilishimni emdi bildim»
dep 5 öz xojayinigha qerzdar bolghanlarni birdin-
birdin chaqirip kélip, birinchisidin: «Xojayinimgha
qanchilik qerzingiz bar?» dep soraptu. 6 We qerzdar:
«Yüz tung zeytun méyi» dep jawab bériptu. Ghojidar
uninggha: «Mana, hésabat deptiringizni élip, bu yerde
olturup ellik tunggha özgertiwéting!» deptu. 7 Andin
u yene birige: «Sizchu, qanchilik qerz boldingiz?» dep
soraptu. U: «Yüz küre bughday» dep jawab bériptu.
Ghojidar uninggha: «Hésabat deptiringizni élip seksen
kürige özgertiwéting!» deptu. 8 Shuning bilen
uning xojayini semimiyetsiz ghojidarning bu ishtiki
pemlikliki üchün uninggha qayil bolup maxtaptu.
Chünki bu dunyaning perzentliri öz dewride nurning
perzentliridin pemliktur. (aiōn g165) 9 We men silerge
shuni éytip qoyayki, «Naheq dunyagha tewe mal-
dunya» arqiliq özünglargha dost tutunglar; shundaq
qilsanglar, mal-dunya kargha kelmeydighan bolghan
[künide] shu dostlar silerni ebediy makanlargha
qarshi alidu. (aiōnios g166) 10 Kimki kichikkine ishta
sadiq bolsa, chong ishtimu sadiq bolidu; we kimki
kichikkine ishta semimiyetsiz bolsa, chong ishtimu
semimiyetsiz bolidu. 11 Shunga eger «naheq dunyagha
tewe bolghan mal-dunya»da sadiq bolmisanglar,
kim silerge heqiqiy bayliqlarni tapshursun? 12 We
bashqilarning nersiliride sadiq bolmisanglar kim
silerge özünglarning nersisini bersun? 13 Héchkim
ikki xojayin'gha teng xizmet qilalmaydu. Chünki
u yaki buni yaman körüp, uni yaxshi köridu; yaki
buninggha özini pütünley béghishlap, uninggha
étibarsiz qaraydu. [Shuninggha oxshash], silerningmu

birla waqitta hem Xudaning, hem mal-dunyaning
qulluqida bolushunglar mumkin emes. 14 Emdi
Perisiyler (ular pulgha amraq idi) bularning hemmisini
anglap Eysani mesxire qilishti. 15 We u ulargha mundaq
dédi: — «Siler özünglarni ademlerning aldida heqqaniy
qilip körsetküchidursiler; lékin Xuda qelbinglarni
bilidu. Chünki ademlerning arisida qedirlinidighini
Xudaning neziride yirginchliktur. 16 Tewrat qanuni
we peyghemberlerning yazmiliri [chömüldürgüchi]
Yehyaghiche hidayet bolup keldi; shu waqittin bashlap
Xudaning padishahliqining xush xewiri jakarlinip
kéliwatidu; [padishahliqqa] kirmekchi bolghanlarning
herbiri uninggha bösüp kiriwélishi kérektur. 17 Lékin
asman bilen zéminning yoq qiliwétilishi Tewratning
bir chékiti bikar qilinishtin asandur. 18 — Her kim
öz ayalini talaq qilip bashqa birini alsa zina qilghan
bolidu we kimki öz éridin talaq qilin'ghanni alsa
zina qilghan bolidu». 19 — Burun bir bay adem bar
idi; u sösün renglik ton we kanap kiyimlerni kiyip,
herküni eysh-ishret ichide tentene qilatti. 20 We
pütün ezayini chaqa-jaharet bésip ketken Lazarus
isimlik bir yoqsul bar idi; u bayning derwazisining
aldigha [herküni] yatquzup qoyulatti. 21 Uning
dastixinidin chüshüp qalghan parchi-puratlardin
qorsiqini toyghuzghushqa teshna idi. Halbuki, itlar
kélip uning yarilirini yalaytti. 22 Emdi shundaq
boldiki, yoqsul öldi we perishtiler uni Ibrahimning
quchiqigha apardi. Bay hem ölüp depne qilindi; 23 we
tehtisarada qattiq qiynilip, béshini kötürüp, yiraqtin
Ibrahimni we uning quchiqidiki Lazarusni körüp:
(Hadēs g86) 24 «Ey ata Ibrahim, manga rehim qilghaysen!
Lazarusni ewetkeysen, u barmiqining uchini sugha
chilap, tilimgha témitip sowutqay. Chünki men bu
ot yalqunida qattiq azabliniwatimen!» dep warqirap
yalwurdi. 25 Lékin Ibrahim mundaq dédi: «Ey oghlum,
hayat waqtingda halawetni yetküche körginingni we
Lazarusning derd-bala tartqinini yadinggha keltürgin.
Hazir u teselli tapti, emma sen azab tartiwatisen. 26
We bulardin bashqa, biz bilen silerning ariliqimizda
yoghan bir hang békitilgendurki, bu yerdin siler
terepke öteyli dégenler ötelemes we andin biz terepke
ötimiz dégenler ötelmes». 27 Emdi bay yene: «Undaqta,
i ata, sendin [Lazarusni] atamning öyige ewetishingni
ötünimen. 28 Chünki méning besh aka-ukam bar;
ularning bu azab-oqubetlik yerge kelmesliki üchün
[Lazarus] ularni qattiq agahlandurup qoysun» — dédi.
29 Biraq Ibrahim jawab bérip uninggha: «Ularda Musa
we [bashqa] peyghemberlerning [agah-guwahliqi]
bar; ular shularni anglisun» — dédi. 30 Lékin u: «Yaq,
i Ibrahim ata, eger ölgenlerdin biri tirilip ularning
aldigha barsa, ular towa qilidu» — dédi. 31 Emma
Ibrahim uninggha: «Eger ular Musa we [bashqa]
peyghemberlerning [guwahliqini] anglimisa, hetta
ölgenlerdin birsi tirilsimu, ular yenila ishinishni ret
qilidu» — dédi.

17 U muxlislirigha mundaq dédi: — Insanni
putlashturidighan ishlar bolmay qalmaydu; lékin
shu putlashturush wasitichisi bolghan ademning
haligha way! 2 Bundaq ademning bu kichik balilardin
birini [gunahqa] putlashturghan bolsa, boynigha
tügmen téshi ésilghan halda déngizgha tashliwétilgini
ewzel bolatti. 3 Özünglargha agah bolunglar! Eger
qérindishing gunah qilghan bolsa, uninggha tenbih-
nesihet qilghin. U towa qilsa uni epu qilghin. 4
Mubada u bir kün ichide sanga yette mertiwe
gunah qilsa we yette mertiwe yéninggha kélip: Towa
qildim, dése, uni yenila epu qilghin. 5 Shuning
bilen rosullar Rebge: Ishench-étiqadimizni ashurghin,
— déyishti. 6 We Reb ularghа mundaq dédi: —
Silerde qicha uruqidek zerriche ishench bolsa idi,
siler awu üjme derixige: «Yiltizingdin qomurulup,
déngizgha köchüp tikil!» désenglar, u sözünglarni
anglap köchetti. 7 Lékin aranglardin kimning yer
heydeydighan yaki mal baqidighan bir quli bolsa we u
étizliqtin qaytip kelgende, uninggha: «Tézrek kélip
dastixanda olturghin», deydighanlar barmu? 8 U belki
uninggha: «Méning tamiqimni teyyar qil, men yep-
ichip bolghuche bélingni baghlap méni kütkin, andin
özüng yep-ichkin, démesmu? 9 Qul emr qilin'ghinidek
qilghini üchün xojayin uninggha rehmet éytamdu?
Méningche, éytmaydu. 10 Shuninggha oxshash,
silermu özünglargha emr qilin'ghanning hemmisini
ada qilghininglardin kéyin: Biz erzimes qullarmiz;
biz peqet tégishlik burjimizni ada qilduq, xalas»,
deydighan bolisiler. 11 We shundaq boldiki, u
Yérusalémgha chiqip kétiwatqanda, Samariye bilen
Galiliyening otturisidin ötüp, 12 bir kentke kirginide
maxaw késilige giriptar bolghan on adem uninggha
uchrap, yiraqta toxtap, 13 awazlirini kötürüp: Ey
Eysa, ustaz, bizge rehim qilghaysen, dep ötündi.
14 Ularni körgende u ularghа: Bérip özünglarni
kahinlargha körsitinglar, dédi. We shundaq boldiki,
ular yolda kétiwatqanda, [maxawdin] paklandi. 15
Ulardin bireylen özining saqayghinini körgende

yuqiri awaz bilen Xudani ulughlap, keynige burulup,
qaytti. 16 U kélip Eysaning ayighigha yiqilip düm
yétip teshekkür éytti. U Samariyelik idi. 17 Eysa bu
ishqa qarap: Pak qilin'ghanlar on kishi emesmidi?
Qalghan toqquzeylen qéni? 18 Bu yat ellik musapirdin
bashqa, Xudagha hemdusana oqughili héchkim qaytip
kelmeptighu?! — dédi. 19 Andin u héliqi ademge:
— «Ornungdin tur, yolunggha mangghin! Étiqading
séni saqaytti!» — dédi. 20 [Bir küni] Perisiyler
uningdin: «Xudaning padishahliqi qachan kélidu?»
dep sorighanda u ulargha jawab bérip mundaq dédi: —
Xudaning padishahliqining kélishini köz bilen körgili
bolmas; 21 kishiler: «Qaranglar, u mana bu yerde!»
yaki «U yerde!» déyelmeydu. Chünki mana, Xudaning
padishahliqi aranglardidur. 22 Kéyin u muxlislirigha
yene mundaq dédi: — «Shundaq künler kéliduki,
siler Insan'oghlining künliridin birer künini bolsimu
körüshke teshna bolisiler, lékin körelmeysiler. 23 Shu
chaghda kishiler silerge: «Mana u bu yerde!» we yaki
«Mana u u yerde!» deydu; siler ne barmanglar ne
ularning keynidin yügürmenglar. 24 Chünki goya
asmanning bir chétidin chaqmaq chéqip yene bir
chétigiche yorutidighandek, Insan'oghlining öz künide
hem shundaq bolidu. 25 Lékin u awwal köp azab-
oqubetlerni tartishi bu dewrdikiler teripidin chetke
qéqilishi muqerrerdur. 26 We Nuh [peyghemberning]
künliride qandaq bolghan bolsa, Insan'oghlining
künliride hem shundaq bolidu. 27 Taki Nuh kémige
kirip olturghan kün'giche, kishiler yep-ichip, öylinip
we yatliq bolup kéliwatqanidi; andin topan kélip
hemmisini halak qildi. 28 Hem yene, Lutning künliride
qandaq bolghan bolsa shundaq bolidu — kishiler
yep-ichip, soda-sétiq qilip, tériqchiliq qilatti we
öylerni salatti. 29 Lékin Lut Sodom shehiridin
chiqqan küni, asmandin ot bilen günggürt yéghip,
[bu sheherdikilerning] hemmisini halak qildi. 30
Emdi Insan'oghli ashkara bolidighan künde ene
shundaq bolidu. 31 Shu küni, herkim ögzide turup,
nerse-kérekliri öyide bolsimu, alghili chüshmisun;
we shuninggha oxshash kimki étizliqta bolsa [öyige]
héch yanmisun. 32 Lutning ayalini yadinglargha
keltürünglar! 33 Kimki öz hayatini qutquzmaqchi bolsa,
uningdin mehrum bolidu, lékin öz hayatidin mehrum
bolghan kishi uninggha érishidu. 34 Silerge shuni
éytayki, u kéchide ikki adem bir orunda yatidu; ulardin
biri élip kétilidu, yene biri qaldurulidu. 35 Ikki ayal
yarghunchaq béshida turup un tartiwatqan bolidu;
ulardin biri élip kétilidu, yene biri qaldurulidu». 37
We ular uninggha jawaben: Ey Reb, bu ishlar qeyerde
yüz béridu? — dep soridi. U ulargha: Jeset qaysi yerde
bolsa, quzghunlar shu yerge toplishidu!

18 We u ulargha, boshashmay, herdaim dua qilip
turush kérekliki toghrisida bir temsil keltürüp
mundaq dédi: 2 — «Melum sheherde bir sotchi bar iken.
U Xudadinmu qorqmaydiken, ademlergimu perwa
qilmaydiken. 3 Shu sheherde bir tul ayal bar iken we u
daim sotchining aldigha kélip: «Eyibkardin heqqimni
élip bergin» dep telep qilidiken. 4 U xéli waqitqiche
uni ret qiptu; biraq kéyin könglide: Xudadinmu
qorqmaymen, ademlergimu perwa qilmaymen, 5 lékin
bu tul xotun méni aware qilip kétiwatidu, uning manga
chaplishiwélip méni halimdin ketküzüwetmesliki
üchün herhalda uning dewayini sorap qoyay!»
— dep oylaptu». 6 Reb: Qaranglar, adaletsiz bu
sotchining néme dégenlirige! 7 U shundaq qilghan
yerde, Xuda Özige kéche-kündüz nida qiliwatqan
tallighan bendilirige qandaq qilar? Gerche Xuda Öz
bendilirige hemderd bolush bilen birge [rezillikke]
uzun'ghiche sewr-taqet qilsimu, axirida bendilirining
derdige yetmesmu? 8 Men silerge éytayki: U ularning
derdige yétip nahayiti tézla heqqini élip béridu!
Lékin Insan'oghli kelgende yer yüzide iman-ishench
tapalamdu? — dédi. 9 U özlirini heqqaniy dep qarap,
bashqilarni közige ilmaydighan bezilerge qaritip,
mundaq bir temsilni éytti: 10 — Ikki adem dua qilghili
ibadetxanigha bériptu. Biri Perisiy, yene biri bajgir
iken. 11 Perisiy öre turup öz-özige mundaq dua qiliptu:
— «Ey Xuda, méning bashqa ademlerdek bulangchi,
adaletsiz, zinaxor we hetta bu bajgirdek bolmighinim
üchün sanga shükür! 12 Her heptide ikki qétim roza
tutimen we tapqanlirimning ondin bir ülüshini sediqe
qilimen». 13 Biraq héliqi bajgir yiraqta turup béshini
kötürüp asman'gha qarashqimu pétinalmay meydisige
urup turup: «Ey Xuda, men mushu gunahkargha
rehim qilghaysen!» — deptu. 14 Men silerge shuni
éytayki, bu ikkiylendin [Perisiy] emes, belki [bajgir]
kechürümge ériship öyige qaytiptu. Chünki herkim
özini üstün tutsa töwen qilinar, lékin kimki özini
töwen tutsa üstün kötürüler. 15 Emdi qolini tegküzsun
dep, kishiler kichik balilirinimu uning aldigha élip
kéletti. Lékin buni körgen muxlislar ularni eyiblidi. 16
Emma Eysa balilarni yénigha chaqirip: Kichik balilarni
aldimgha kelgili qoyunglar, ularni tosushmanglar.
Chünki Xudaning padishahliqi del mushundaqlardin

terkib tapqandur. 17 Men silerge berheq shuni éytip
qoyayki: Kimki Xudaning padishahliqini sebiy balidek
qobul qilmisa, uninggha hergiz kirelmeydu, — dédi.
18 Melum bir hökümdar Eysadin: I yaxshi ustaz,
menggülük hayatqa waris bolmaq üchün néme ishni
qilishim kérek, — dep soridi. (aiōnios g166) 19 Lékin Eysa:
Méni néme üchün yaxshi deysen? Yaxshi bolghuchi
peqet birla, yeni Xudadur. 20 Emrlerni bilisen: —
«Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan
guwahliq berme, atangni we anangni hörmet qil» —
dédi. 21 — Bularning hemmisige kichikimdin tartip
emel qilip kéliwatimen, — dédi u. 22 Eysa buni
anglap uninggha: — Sende yene bir ish kem. Pütkül
mal-mülkingni sétip, pulini yoqsullargha üleshtürüp
bergin we shundaq qilsang, ershte xezineng bolidu;
andin kélip manga egeshkin! — dédi. 23 Emma u bu
gepni anglap tolimu qayghugha chömüp ketti; chünki
u nahayiti bay idi. 24 Tolimu qayghugha chömüp
ketkenlikini körgen Eysa: — Mal-dunyasi köplerning
Xudaning padishahliqigha kirishi némidégen tes-he!
25 Tögining yingnining közidin ötüshi bay ademning
Xudaning padishahliqigha kirishidin asandur! —
dédi. 26 Buni anglighanlar: — Undaq bolsa, kim
nijatqa érishelisun? — déyishti. 27 Emma u jawaben:
— Insanlargha mumkin bolmighan ishlar Xudagha
mumkindur — dédi. 28 Emdi Pétrus: — Mana, biz
bar-yoqimizni tashlap sanga egeshtuq!? — dédi. 29
U ulargha: — Men silerge berheq shuni éytayki,
Xudaning padishahliqi üchün öy-waq ya ata-anisi ya
qérindashliri ya ayali ya baliliridin waz kechkenlerning
herbiri 30 bu zamanda bularghа köp hessilep muyesser
bolidu we kélidighan zamandimu menggülük hayatqa
érishmey qalmaydu. — dédi. (aiōn g165, aiōnios g166)
31 Andin u on ikkeylenni öz yénigha élip ulargha
mundaq dédi: — Mana, biz hazir Yérusalémgha
chiqiwatimiz we peyghemberlerning Insan'oghli
toghrisida pütkenlirining hemmisi [shu yerde] emelge
ashurulidu. 32 Chünki u yat ellerning qoligha
tapshurulidu we ular uni mesxire qilip, xarlaydu, uning
üstige tüküridu; 33 ular uni qamchilighandin kéyin
öltürüwétidu; we u üchinchi küni qayta tirilidu, — dédi.
34 Biraq ular bu sözlerdin héchnémini chüshenmidi.
Bu sözning menisi ulardin yoshurulghan bolup, uning
néme éytqinini bilelmey qaldi. 35 We shundaq ish
boldiki, u Yérixo shehirige yéqinlashqanda, bir kor
kishi yolning boyida olturup tilemchilik qiliwatatti.
36 U köpchilikning ötüp kétiwatqanliqini anglap: —
Néme ish bolghandu? — dep soridi. 37 Xeq uninggha:
— Nasaretlik Eysa bu yerdin ötüp kétiwatidu, — dep
xewer berdi. 38 — I Dawutning oghli Eysa, manga
rehim qilghaysen! — dep warqirap ketti u. 39 We
Eysaning aldida méngiwatqanlar uni: — Shük oltur!
dep eyibleshti. Biraq u: — I Dawutning oghli, manga
rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq warqiridi. 40
Eysa qedimini toxtitip, uni aldigha bashlap kélishni
buyrudi. Qarighu uninggha yéqin kelgende u uningdin:
41 — Sen méni néme qilip ber, deysen? — dep soridi.
— I Rebbim, qayta köridighan bolsam'idi! — dédi u. 42
Eysa uninggha: — Köridighan bolghin! Étiqading séni
saqaytti, — dédi. 43 We uning közi shuan échildi; u
Eysagha egiship, yol boyi Xudani ulughlap mangdi.
We barliq xalayiqmu buni körüp Xudagha medhiye
oqudi.

19 U Yérixo shehirige kirip uningdin ötüp
kétiwatatti. 2 Mana shu yerde Zakay isimlik bir
kishi bar idi. U «bash bajgir» bolup, intayin bay idi. 3
U Eysaning qandaq adem ikenlikini körüshke purset
izdewatatti, lékin boyi pakar bolghachqa, xelqning
toliliqidin uni körelmeytti. 4 Shunga u aldi terepke
yügürüp bérip, uni körüsh üchün bir tüp üjme derixige
yamishiqp chiqti; chünki Eysa u yol bilen ötetti. 5 We
Eysa u yerge kelgende yuqirigha qarap uni körüp
uninggha: — Zakay, chapsan chüshkin! Chünki men
bügün séning öyüngde qonushum kérek, — dédi. 6 U
aldirap chüshüp, xushalliq bilen uni [öyide] méhman
qildi. 7 Bu ishni körgen xalayiqning hemmisi: U
gunahkar kishiningkide qon'ghili kirip ketti! — dep
ghotuldiship ketti. 8 Lékin Zakay ornidin turup Rebge:
— I Rebbim, mana, mülkümning yérimini yoqsullargha
bérimen; eger birawni yalghandin shikayet qilip
uningdin birnéme ündürüwalghan bolsam birige tötni
qayturimen, — dédi. 9 Buning bilen Eysa uninggha
[qarap]: — Bügün nijat bu öyge kirdi. Chünki bu kishi
hem Ibrahimning oghlidur! 10 Chünki Insan'oghli
ézip ketkenlerni izdep qutquzghili keldi, — dédi. 11
Xalayiq bu sözlerni tingshawatqanda u yene söz qilip
bir temsilni qoshup éytti. Chünki u Yérusalémgha
yéqinlashqanidi we ular: «Xudaning padishahliqi
derhal namayan bolidighu!?» — dep oylashqanidi.
12 Shunga u mundaq dédi: Bir aqsöngek padishahliq
textige ériship kélish üchün yiraq bir yurtqa qarap
yolgha chiqiptu. 13 [Awwal] u özining on qulini
chaqirip, ulargha on tillani üleshtürüp bérip: «Men
qaytip kelgüche [buning bilen] oqet qilinglar» —

deptu. 14 Biraq öz yurt puqraliri uninggha öch
bolghachqa, keynidin elchilerni ewetip: «Bu kishining
üstimizge padishah bolushini xalimaymiz!» deptu. 15
We u padishahliq mensipige ériship qaytip kelgende
shundaq boldiki, herbirining tijaret bilen qanche
payda tapqinini bilmekchi bolup, pulini tapshurghan
héliqi qullirini öz aldigha chaqirtiptu. 16 We awwalqisi
kélip: «I xojam, sili bergen tilla on tilla payda qildi»
deptu. 17 «Yaraysen, ey yaxshi qul! Sen kichikkine ishta
ishenchlik chiqqanliqing üchün on sheherge hakim
bolghin» — deptu xojayin uninggha. 18 Ikkinchisi kélip:
«I xojam, sili bergen tilla besh tilla payda qildi» deptu.
19 Xojayin uninggha hem: «Sen hem besh sheherge
hakim bolghin» deptu. 20 Lékin yene birsi kélip: «I
xojam, mana sili bergen tilla! Buni yaghliqqa chigip
bir jayda qoyup saqlidim. 21 Chünki sili qattiq adem
ikenla, sili amanet qilmighanliridin payda ündürüp,
özliri térimighanliridin hosul yighila. Shuning üchün
silidin qorqtum» deptu. 22 Emma [xojayini] uninggha:
«Ey eski qul, sanga öz aghzingdin chiqqan sözliring
boyiche höküm qilay. Sen méning amanet qilmay
ündürüwalidighan, térimay turup yighiwalidighan
qattiq adem ikenlikimni bilip turup, 23 néme üchün
méning pulumni xezinichilerge amanet qoymiding?
Men qaytip kelgende, uni ösümi bilen almasmidim?»
— deptu. 24 Andin u yénidikilerge: «Uningdiki tillani
élip on tilla tapqan qulgha béringlar!» dep buyruptu.
25 Ular uninggha: «I xoja, uning on tillasi tursa!»
— deptiken, 26 [hojayin yene mundaq deptu]: «—
Chünki men silerge shuni éytayki, kimde bar bolsa,
uninggha téximu köp bérilidu; emma kimde yoq
bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin
mehrum qilinidu. 27 Emdi üstige padishah bolup
höküm sürüshümni xalimighan düshmenlirimni bolsa,
ularni keltürüp, méning aldimda qetl qilinglar». 28 U
bu ishlarni éytqandin kéyin, Yérusalémgha chiqishqa
aldigha qarap mangdi. 29 We shundaq boldiki, u
Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya
yézilirigha yéqin kelginide, ikki muxlisigha munularni
tapilap aldin ewetti: 30 — Siler udulunglardiki yézigha
béringlar. U yerge kiripla héch adem balisi minip
baqmighan, baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni
yéship bu yerge yétilep kélinglar. 31 Eger birsi silerdin:
«Némishqa buni yéshisiler?» dep sorap qalsa, siler
uninggha: «Rebning buninggha hajiti chüshti» —
denglar. 32 Shuning bilen ewetilgenler bériwidi,
ish del u ularghа éytqandek boldi. 33 Ular texeyni
yéshiwatqanda, uning igiliri ulardin: — Texeyni
némishqa yéshisiler? — dep soridi. 34 Ular: — Rebning
uninggha hajiti chüshti, — dédi. 35 Ular uni Eysaning
aldigha yétilep keldi; we yépincha-chapanlirini
texeyning üstige sélip, Eysani yölep üstige mindürdi.
36 U kétip barghinida, xelqler yépincha-chapanlirini
yolgha payandaz qilip saldi. 37 We u Zeytun téghidin
chüshüsh yoligha yéqinlashqinida, pütkül muxlislar
jamaiti shadlinip, öz közi bilen körgen qudretlik
möjiziler üchün awazini kötürüp: «Perwerdigarning
namida kelgen padishah mubarektur! Asmanlarda
tinch-inaqliq tiklen'gey, ershielada shan-sherep ayan
bolghay!» dep towliship Xudagha medhiye oqushqa
bashlidi. 39 Lékin topning ichide bezi Perisiyler
uninggha: — Ey ustaz, muxlisliringgha [mushu gepliri
üchün] tenbih ber! — déyishti. 40 Biraq u ularghа
jawaben: — Silerge shuni éytayki, bular jim turghan
bolsa, hetta bu tashlarmu chuqan sélishqan bolatti, —
dédi. 41 Emdi u sheherge yéqinliship uni körüp, uning
üchün yighlap mundaq dédi: 42 — [I Yérusalém]!
Sen bügün, bu kününgde, tinch-amanliqing üchün
néme kérek bolghinini bilseng idi! Kashki, bu
ishlar hazir közliringdin yoshurundur. 43 Chünki
shundaq künler béshinggha kéliduki, düshmenliring
etrapingni qasha-istihkam bilen qorshap séni qamap
töt tereptin qistaydu. 44 Ular séni we [sépiling]ning
ichingdiki baliliringni yer bilen yeksen qilip, hetta
tashni tashning üstidimu qaldurmaydu; chünki
[Xuda]ning séni yoqlighan peytini bilip yetmiding.
45 We u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde
élim-sétim qiliwatqanlarni heydep chiqirip, 46
ularghа: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm
dua-tilawetxana bolidu» dep pütülgen bolsimu, lékin
siler uni «bulangchilarning uwisi» qiliwaldinglar!
— dédi. 47 Shu waqitlarda u herküni ibadetxanida
telim béretti. Bash kahinlar, Tewrat ustazliri we yurt
chongliri uni yoqitishqa amal izdidi. 48 Lékin ular
qandaq qol sélishni bilmeytti, chünki barliq xelq uning
sözini tingshash üchün uninggha qattiq yépishqanidi.

20 We shu künlerdin bir küni u ibadetxanining
hoylilirida xelqqe telim bérip xush xewerni
élan qiliwatqanda, bash kahinlar we Tewrat ustazliri
bilen aqsaqallar uning aldigha kélip uningdin: 2
— Bizge éytqin: Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi
hoquqqa asasen qiliwatisen? Sanga bu hoquqni
kim bergen? — dep soridi. 3 U ularghа jawab
bérip: — Menmu silerdin bir ishni soray; siler

manga éytip béringlarchu, 4 — Yehya yürgüzgen
chömüldürüsh ershtinmu, yaki insanlardinmu? —
dep soridi. 5 Ular özara mulahize qiliship: — Eger
«Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqta, siler néme
üchün [Yehyagha] ishenmidinglar?» deydu. 6 Eger:
«Insanlardin kelgen» dések, bu barliq xalayiq bizni
chalma-kések qilip öltüridu. Chünki ular Yehyaning
peyghember ikenlikige ishendürülgen, — déyishti. 7
We ular: — [Uning] [hoquqining] qeyerdin kelgenlikini
bilmeymiz, — dep jawab bérishti. 8 Eysa ulargha:
— Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa
asasen qiliwatqanliqimni éytmaymen, — dédi. 9 U
xalayiqqa munu temsilni sözleshke bashlidi: — «Bir
kishi bir üzümzarliq berpa qilip, uni baghwenlerge
ijarige bérip, özi yaqa yurtqa bérip u yerde uzun
waqit turuptu. 10 Üzümlerni yighidighan mezgil
kelgende baghwenlerning üzümzarliqtiki méwidin
uninggha bérishke qulliridin birini ularining yénigha
ewetiptu. Lékin baghwenler uni urup-dumbalap quruq
qol yanduruwétiptu. 11 U yene bashqa bir qulni
ewetiptu. Lékin ular unimu dumbalap, xarlap, yene
quruq qol qayturuwétiptu. 12 U yene üchinchisini
ewetiptu; ular unimu urup yarilandurup, talagha
heydep chiqiriwétiptu. 13 [Axirda] üzümzarliqning
xojayini: «Qandaq qilsam bolar? Söyümlük oghlumni
ewetey; ular uni körse, héch bolmighanda uning
hörmitini qilar?» deptu. 14 Biraq baghwenler uning
oghlini körüp bir-biri bilen meslihetliship: «Bu bolsa
mirasxor; kélinglar, uni jayliwéteyli, andin miras
bizningki bolidu» déyishiptu. 15 Shuning bilen ular
uni üzümzarliqning sirtigha achiqip öltürüwétiptu.
Emdi bundaq ehwalda üzümzarliqning xojayini ularni
qandaq qilidu? 16 U kélip u baghwenlerni yoqitip
üzümzarliqni bashqilargha tapshuridu». Xalayiq buni
anglap: — Bundaq ishlar hergiz bolmisun! — déyishti.
17 Lékin u ulargha közlirini tikip mundaq dédi:
— Undaq bolsa, muqeddes yazmilarda «Tamchilar
tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi»
dep yézilghan söz zadi némini körsitidu? 18 Bu
«tash»qa yiqilghan kishi pare-pare bolup kétidu; lékin
bu tash herkimning üstige chüshse, uni kukum-talqan
qiliwétidu. 19 Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uning
bu temsili özlirige qaritip éytqanliqini bilip shu haman
uninggha qol sélish yolini izdidi; lékin ular xalayiqtin
qorqushti. 20 Shunga ular uning keynidin marap, uni
[Rim] waliyisining hökümranliqida soraqqa tartishqa
tapshurush üchün birnechche ademlerni sétiwélip,
soqunup kirishke ewetti. Ular semimiy qiyapetke
kiriwélip, uning sözidin yochuq izdep yüretti. 21 Ular
uninggha mundaq soal qoydi: — Ey ustaz, silini durus
söz qilidighan we durus telim béridighan, héchqandaq
ademning yüz-xatirisini [qet'iy] qilmaydighan, belki
Xudaning yolini sadiqliq bilen ögitip kéliwatqan adem
dep bilimiz. 22 [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq
tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq?». 23
Emma u ularning hiylisini körüp yétip ulargha: —
Némishqa méni sinimaqchisiler? 24 Manga bir kümüsh
dinar körsitinglar. Buning üstidiki süret we nam-isim
kimning? — dédi. Ular uninggha: Qeyserningki, — dédi.
25 We u ulargha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini
Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar,
— dédi. 26 Ular xalayiqning aldida uning sözliridin uni
tutuwalghudek héchqandaq yochuq tapalmidi. Ular
uning bu jawabigha heyranuhes bolup, zuwani tutuldi.
27 We «ölgenler tirilmeydu» dep inkar qilidighan
Saduqiylarning beziliri uning aldigha kélip soal qoyup
mundaq dédi: 28 — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta]
bizge: «Ayali bar, emma perzent körmigen kishi ölüp
ketse, ölgüchining aka yaki inisi tul qalghan yenggisini
emrige élip, qérindishi üchün nesil qaldurushi kérek»
— dep yazghan. 29 Emdi yette aka-uka bar idi. Chongi
öylen'gendin kéyin perzent körmey alemdin ötti.
30 Ikkinchi qérindishi ayalini emrige élip, perzent
körmey alemdin ötti. 31 Andin üchinchisi uni aldi;
shundaq qilip, yettisi uni emrige élip perzent körmey
öldi. 32 Hemmisidin kéyin ayalmu öldi. 33 Emdi tirilish
künide bu ayal ularning qaysisiningki bolar? Chünki
yettisi uni xotunluqqa alghan-de?! 34 Eysa ulargha
mundaq jawab berdi: — Bu alemning perzentliri
öylinidu, yatliq bolidu. (aiōn g165) 35 Lékin u alemdin
nésiwe bolushqa, shundaqla ölüklerdin tirilishke
layiq sanalghanlar öylenmeydu, yatliq bolmaydu.
(aiōn g165) 36 Chünki ular yene ölmeydu, perishtilerge
oxshash bolidu; «ölümdin tirilishtin tughulghan
perzentler» bolghachqa, ular Xudaning oghulliridur.
37 Emdi ölgenlerning tirildürülüshini hetta Musa
[peyghember] özimu ayan qilghan; chünki [Tewrattiki]
«tikenlik» dégen weqening xatiriside u Perwerdigarni:
«Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning
Xudasi» dep bayan qilghan. 38 U ölüklerning Xudasi
emes, belki tiriklerning Xudasidur; chünki uninggha
nisbeten hemmeylen tiriktur! 39 Shuning bilen Tewrat
ustazliridin birqanchisi baha bérip: — Ustaz, yaxshi
éytting, — dédi. 40 Chünki ulardin héchkim yene

uningdin soal sorashqa jür'et qilalmidi. 41 Emdi u
ulargha soal qoydi: — Kishiler Mesihni qandaqsige
Dawutning oghli deydu? 42 Chünki Dawut özi Zeburda:
Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning
düshmenliringni textipering qilghuche, Méning ong
yénimda olturghin!» — dégen'ghu? 44 Emma Dawut uni
«Rebbim» dep chaqirghan yerde, undaqta u qandaqmu
uning oghli bolidu? 45 We barliq xalayiq qulaq sélip
anglawatqanda, u muxlislirigha mundaq dédi: —
46 — Tewrat ustazliridin hoshyar bolunglar. Ular
uzun tonlarni kiyiwalghan halda ghadiyip yürüshke,
bazarlarda kishilerning ulargha bolghan salamlirigha,
sinagoglarda aldinqi orunlarda, ziyapetlerdimu törde
olturushqa amraq kélidu. 47 Ular tul ayallarning barliq
öy-bésatlirini yewalidu we köz-köz qilip yalghandin
uzundin-uzun dualar qilidu. Ularning tartidighan
jazasi téximu éghir bolidu!

21 U béshini kötürüp qariwidi, baylarning öz
sediqilirini [ibadetxanidiki] iane sanduqigha
tashlighinini kördi. 2 U yene sanduqqa ikki tiyinni
tashlawatqan bir namrat tul ayalnimu kördi. 3 Shuning
bilen u: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu
namrat tul ayalning tashlighini hemmeylenningkidin
köptur. 4 Chünki ularning hemmisi özlirining
ashqanliridin iane qilip, Xudagha atighan sadiqilerge
qoshup tashlidi; lékin bu ayal namratliqigha qarimay,
özining tirikchilik qilidighinining hemmisini iane
qilip tashlidi. 5 We beziler ibadetxanining nepis
tashlar we Xudagha sunulghan hediyeler bilen qandaq
bézelgenliki toghrisida sözlishiwatatti. U: 6 — Siler
körüwatqan bu barliq nersilerge nisbeten, shu künler
kéliduki, hetta bir tal tashmu tash üstide qaldurulmay,
hemmisi gumran qilinidu, — dédi. 7 Ular uningdin: —
Ustaz, bu dégenliring qachan yüz béridu? Bu ishlarning
yüz béridighanliqini ayan qilidighan qandaq alamet
bolidu? — dep soridi. 8 U mundaq dédi: — Azdurulup
kétishtin hézi bolunglar. Chünki tola kishiler méning
namimni sétip: «Mana özüm shudurmen!» we «Ashu
waqit yéqinlashti!» deydu. Shunga ularning keynige
kirmenglar. 9 Siler urush we topilanglarning xewirini
anglighan waqtinglardimu wehimige chüshmenglar;
chünki bu ishlarning awwal yüz bérishi muqerrer.
Lékin bular, zaman axiri yétip keldi, dégenlik emes.
10 Andin u yene mundaq dédi: — Bir millet yene
bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq
yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. 11 Jay-
jaylarda shiddetlik yer tewreshler, acharchiliqlar we
wabalar bolidu, [yer yüzide] wehshetler we asmanda
heywetlik alametler körünidu. 12 Biraq bu herbir
weqeler yüz bérishtin ilgiri, kishiler silerge qol sélip
tutqun qilidu we silerge ziyankeshlik qilip, silerni
sinagoglarning soraqlirigha tapshuridu, zindanlargha
tashlaydu; ular méning namim tüpeylidin silerni
padishah we hökümdarlarning aldigha élip baridu, 13
we buning bilen [ularning aldida] guwahliq bérish
pursitinglar chiqidu. 14 Uning üchün erzge qandaq
jawab bérish toghrisida aldin'ala héch oylanmasliqqa
qelbinglarda qet'iy niyet qilinglar. 15 Chünki men
silerge barliq düshmenliringlar reddiye we ret
qilalmighudek pasahetlik til we danishmenlik ata
qilimen. 16 Hetta ata-ana, aka-uka, uruq-tughqan we
yar-buraderliringlarmu silerge xainliq qilip tutup
béridu we ular aranglardiki beziliringlarni öltüridu.
17 Siler méning namim tüpeylidin hemme ademning
nepritige uchraysiler. 18 Halbuki, béshinglardiki bir
tal chachmu halak bolmaydu! 19 Sewr-chidamliq
bolghininglarda, jéninglargha ige bolalaysiler. 20 —
Lékin Yérusalémning [düshmen] qoshunliri teripidin
qorshiwélin'ghanliqini körgininglarda, uning weyran
bolush waqti yéqinliship qaptu, dep bilinglar. 21 U
chaghda Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlargha
qachsun, sheher ichide turuwatqanlar uningdin
chiqip ketsun, yézilarda turuwatqanlar sheherge
kirmisun. 22 Chünki shu chagh «intiqam jazasini
tartidighan künler»dur; shuning bilen [muqeddes
yazmilarda] barliq pütülgenler emelge ashurulidu.
23 Emdi shu künlerde hamilidar ayallar we bala
émitidighanlarning haligha way! Chünki bu zéminda
éghir qischiliq bolidu we [ershtiki] ghezep bu
xelqning béshigha chüshidu; 24 Ular qilichning
bisida yiqitilidu we tutqun qilinip, barliq ellerge élip
kétilidu; «yat ellerning waqti» toshquche, Yérusalém
yat ellerning ayagh astida qalidu. 25 — Quyash,
ay, yultuzlardimu alametler bolidu; yer yüzidiki
eller arisida déngiz-okyanlarning güldürlishidin we
dolqunlarning dawalghushliridin parakendichilik
bolidu. 26 Ademler qorqup, yer yüzige kélidighan
apetlerni wehime ichide kütüp es-hoshini yoqitidu;
chünki asmandiki küchler lerzige kélidu. 27 Andin
kishiler Insan'oghlining küch-qudret we ulugh shan-
sherep bilen bir bulut ichide kéliwatqanliqini köridu.
28 Lékin bu alametler körünüshke bashlighanda,
qeddinglarni ruslap béshinglarni kötürünglar, chünki
bu silerni azad qilishtiki nijat yéqinlashti, dégenliktur.

29 U ularغha mundaq bir temsilni sözlep berdi:
— Enjür derixi we bashqa barliq derexlerge
qaranglar. 30 Ularning yéngidin bixlan'ghanda
ularغha qarap, özünglar yazning yétip kélishige az
qalghanliqini bilisiler. 31 Shuningdek, baya déyilgen
alametlerning yüz bériwatqanliqini körgininglarda,
Xudaning padishahliqining yéqin qalghalnliqini
bilinglar. 32 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup,
bu dewr ötmeydu. 33 Asman-zémin yoqilidu, biraq
méning sözlirim hergiz yoqalmaydu. 34 — Lékin
özünglargha agah bolunglarki, köngülliringlar eysh-
ishret, meyxorluq we tirikchilikning ghem-endishiliri
bilen bixudlashmisun, shu küni üstünglargha tuyuqsiz
chüshmisun. 35 Chünki u goya tuzaqtek barliq yer
yüzide herbir turuwatqanlarning béshigha chüshidu.
36 Shunga herqandaq waqitlarda hoshyar bolunglar,
yüz bérish aldida turuwatqan bu ishlardin özünglarni
qachurup Insan'oghli aldida hazir bolup turushqa
layiq hésablinish üchün herdaim dua qilinglar, —
dédi. 37 Emdi u kündüzliri ibadetxanida telim béretti,
axshamliri sheherdin chiqip, kéchini Zeytun téghi dep
atalghan taghda ötküzetti. 38 We barliq xelq uning
telimini anglighili tang seherde ibadetxanigha kirip,
uning yénigha kéletti.

22 Emdi pétir nan héyti («ötüp kétish héyti» depmu
atilidu) yéqinliship qalghanidi. 2 Bash kahinlar
we Tewrat ustazliri uni ölümge mehkum qilishqa
amal izdep yüretti; chünki ular xelqtin qorqatti. 3
Shu peytte on ikkiylendin biri bolghan, Ishqariyot
dep atalghan Yehudaning könglige Sheytan kirdi.
4 U bérip bash kahinlar we ibadetxana pasiban
begliri bilen Eysani qandaq qilip ularغha tutup bérish
üstide meslihetleshti. 5 Ular intayin xush bolup,
Yehudagha pul bérishke kélishti. 6 Yehuda maqul
bolup, uni xalayiqtin ayrim qalghanda ularغha tutup
bérishke muwapiq purset izdeshke kirishti. 7 Emdi
pétir nan héytining [birinchi] küni yétip kelgenidi.
Shu küni «ötüp kétish héyti»gha atap qurbanliq
[qoza] soyulatti. 8 Shuning bilen Eysa Pétrus bilen
Yuhannagha: — Bérip bizge ötüp kétish héytining
[qozisini] birge yégili teyyarlanglar, — dep ularni
ewetti. 9 — Qeyerde teyyarlishimizni xalaysen? — dep
soridi ular. 10 U ularغha mundaq dédi: — Sheherge
kirsenglar, mana u yerde kozida su kötürüwalghan
bir er kishi silerge uchraydu. Uning keynidin
méngip u kirgen öyge kiringlar. 11 We öy igisige:
«Ustaz: — Muxlislirim bilen ötüp kétish héytining
tamiqini yeydighan méhmanxana öy qeyerde? — dep
sorawatidu» denglar. 12 U silerni bashlap üstünki
qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong
bir éghiz öyni körsitidu. Mana shu yerde teyyarliq
qilip turunglar. 13 Shuning bilen ikkisi bériwidi,
hemme ishlar uning éytqinidek bolup chiqti. Ular shu
yerde ötüp kétish héytining tamiqini teyyarlashti. 14
Emdi waqti-saiti kelgende, Eysa dastixanda olturdi;
on ikki rosul uning bilen bille olturushti. 15 Andin
u ularغha: — Men azab chékishtin ilgiri, siler bilen
ötüp kétish héytining bu tamiqigha hemdastixanda
bolushqa tolimu intizar bolup kelgenidim. 16 Chünki
silerge éytayki, bu héyt ziyapitining [ehmiyiti]
Xudaning padishahliqida emelge ashurulmighuche,
men buningdin qayta yémeymen, — dédi. 17
Andin u bir jamni qoligha élip, teshekkür éytti we
muxlislirigha: — Buni élip aranglarda teqsim qilip
[ichinglar]. 18 Chünki shuni éytayki, mundin kéyin
Xudaning padishahliqi kelmigüche, hergiz üzüm
sherbitidin qet'iy ichmeymen, — dédi. 19 Andin
u bir tal nanni qoligha élip, Xudagha teshekkür
éytti we uni oshtup, ularغha üleshtürüp bérip: — Bu
méning siler üchün pida bolidighan ténimdur. Méni
eslep turush üchün buningdin yenglar, — dédi. 20
U shuningdek tamaqtin kéyinki jamni qoligha élip
mundaq dédi: — Bu jamdiki sharab méning siler
üchün tökülidighan qénimda bolghan yéngi ehdidur.
21 Lékin mana, méni tutup bergüchining qoli méning
bilen bir dastixandidur. 22 We Insan'oghli derweqe
özi toghrisida békitilgendek [alemdin] kétidu; biraq
Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan
ademning haligha way! 23 Andin muxlislar bir-
biridin: — Arimizda zadi kim mushundaq ishni qilishi
mumkin? — dep munazirige chüshüp kétishti. 24
Emdi ularning arisida qaysimiz eng ulugh sanilishimiz
kérek dégen talash-tartish peyda boldi. 25 U ularغha
mundaq dédi: — Ellerdiki padishahlar qol astidiki
xelq üstidin buyruqwazliq qilip idare qilidu, ularning
üstidiki hoquqdarliri «xelqperwer» dep atilidu. 26
Biraq siler shundaq bolmanglar; belki aranglardiki
eng mertiwiliki özini eng kichikidek hésablisun we
yétekchi bolghanlar [hemmeylen'ge] xizmetkardek
bolsun. 27 Kim mertiwilik, dastixanda olturghanmu
yaki dastixandiki kütküchimu? Dastixanda olturghini
emesmu? Biraq men bolsam aranglarda xizmitinglarda
bolghuchi kütküchidekturmen. 28 Siler bolsanglar,

béshimgha sinaqlar kelgende bashtin-axir men bilen
bille hemrah bolghansiler. 29 We xuddi Atam manga
padishahliq hoquqi békitkendek, men silergimu
shundaq békitimen. 30 Shuning bilen siler méning
padishahliqimda men bilen bir dastixanda yep-
ichisiler we textlerde olturup, Israilning on ikki qebilisi
üstidin höküm chiqirisiler. 31 Reb yene [Pétrusqa]:
— «Ey Simon, Simon! Mana, Sheytan hemminglarni
xuddi bughday tasqighandek tasqap sinashni tiligen.
32 Lékin étiqading yoqimisun dep sanga dua qildim.
Emdi sen towa qilip tüz yolgha qaytqandin kéyin,
qérindashliringni mustehkemligin» — dédi. 33 — I
Reb, — dédi Pétrus, — Men sen bilen bille zindan'gha
tashlinip, bille ölümge bérishqa teyyarmen! 34 U
uninggha: — I Pétrus, sanga éytayki, bügün xoraz
chillighuche, sen «Uni tonumaymen» dep mendin
üch qétim tanisen, dédi. 35 Andin, u ulardin: —
Silerni hemyansiz, xurjunsiz we keshsiz [seperge]
ewetkinimde silerning birer nersenglar kem bolup
qalghanmu? — dep soridi. Ular: — Yaq, dédi. 36
Shuning bilen u ulargha: — Lékin hazir her kimning
hemyani bolsa, uni alsun; shundaq hem xurjuni bolsa,
uni alsun we bir kimning qilichi bolmisa, chapinini
sétip birdin qilich alsun. 37 Chünki men silerge shuni
éytayki, [muqeddes yazmilarda]: «U jinayetchiler
qatarida sanilidu» dep pütülgen söz mende choqum
emelge ashurulidu. Chünki méning toghramdiki barliq
ishlar toluq emelge ashmay qalmaydu — dédi. 38 — I
Reb, qarighin, bu yerde ikki qilich bar iken, dédi ular. —
Boldi, yétidu! — dédi u ulargha. 39 Andin u chiqip, aditi
boyiche Zeytun téghigha yol aldi; uning muxlisliri
uninggha egiship bardi. 40 U yerge yétip barghanda u
ulargha: — Azdurulmasliqinglar üchün dua qilinglar,
— dédi. 41 Andin, ulardin bir tash étimiche nériraq
bérip, tizlinip turup: 42 — I Ata, xalisang, bu qedehni
mendin élip ketkeysen. Lékin méning emes, belki
Séning iradeng ada qilinsun — dep dua qildi; 43
we asmandin bir perishte uninggha körünüp uni
quwwetlendürdi. 44 U qattiq azabta tolghinip téximu
ixlasliq bilen dua qiliwerdi. Buning bilen uning terliri
yerge tökülgen qan tamchiliridek chüshüshke bashlidi.
45 Andin duasini tügitip, ornidin turup, muxlislirining
yénigha keldi. Ularning ghemge chöküp halsizlinip
mügdep qalghanliqini körüwidi, ulargha: 46 — Uxlap
qalghininglar némisi? Azdurulushtin saqlinish üchün
qopup dua qilinglar, — dédi. 47 Uning sözi téxi
ayaghlashmastinla, bir top ademler peyda boldi.
Ularni bashlap kelgüchi on ikkeylendin biri bolghan
Yehuda dégen kishi idi; u Eysagha [salam bérip] söygili
qéshigha bardi. 48 Eysa uninggha: — Ey Yehuda,
bir söyüsh bilen Insan'oghlini tutup bérersenmu?
— dédi. 49 We Eysaning etrapidikiler néme ish yüz
béridighanliqini bilip yétip: — I Reb, qilich bilen
uraylimu? — dédi. 50 We ulardin biri [qilichini
kötürüp], bash kahinning chakirigha urup, ong
quliqini shiliwetti. 51 Biraq Eysa buninggha jawaben:
— Boldi, toxta! — dédi; u qolini uzitip quliqigha
tegküzüp, uni saqaytti. 52 Eysa özini tutqili kelgen
bash kahinlar, pasiban begliri we aqsaqallargha qarap:
— Bir qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarni
kötürüp kepsilerghu? 53 Muqeddes ibadetxanida her
küni siler bilen bille idim, siler qol salmidinglar.
Hazir bu silerge tewe bolghan waqit-saettur we
qarangghuluqning höküm sürüshidur — dédi. 54
Ular Eysani tutuwélip, bash kahinning öyige élip
kélishti. Pétrus yiraqtin egiship mangdi. 55 Emdi
ular hoylining otturisida ot yéqip chöriside [issinip]
olturghanda, Pétrus ularning arisigha kirip olturdi. 56
Andin otning nurida uning olturghinini körgen bir
dédek uninggha tikilip qarap turup: — Bu ademmu
Eysa bilen bille idi, — dédi. 57 Lékin u ténip: — Ey
xotun, uni tonumaymen! — dédi. 58 Andin uzun ötmey,
yene bireylen uni körüp: — Senmu ulardin ikensen, —
dédi. Lékin Pétrus: — Ey burader, undaq emesmen! —
dédi. 59 Andin bir saetche ötkende bashqa bireylen: —
Derheqiqet, bu hem uning bilen bille idi; chünki umu
Galiliyeliktur, — dep ching turuwaldi. 60 Lékin Pétrus:
— Hey burader, néme dewatqiningni bilmeymen!
— dédi. We uning sözi ayaghlashmastinla, xoraz
chillidi. 61 Emdi Reb keynige burulup, Pétrusqa tikilip
qarap qoydi. Shuning bilen Pétrus Rebning sözini,
yeni: «Bügün xoraz chillashtin ilgiri sen mendin üch
qétim tanisen» dégenlikini yadigha keltürdi. 62 We
u tashqirigha chiqip qattiq yighlap ketti. 63 Emdi
Eysani tutup turuwatqanlar uni mesxire qilishqa we
sawap-dumbilashqa bashlidi; 64 uning közlirini téngip
uningdin: — Séni urghan kimdu? Qéni, bésharet
bergin! — dep sorashti 65 we uninggha buningdin
bashqa yene nurghun haqaretlerni yaghdurdi. 66
Tang atqanda, xelq aqsaqalliri, yeni bash kahinlar we
Tewrat ustazliri yighilishti. Ular uni öz kéngeshmisige
élip bérip 67 uningdin: — Éyte, sen Mesihmu? — dep
sorashti. U ulargha jawaben: — Silerge éytsammu,
qet'iy ishenmeysiler. 68 Silerdin birer soal sorisam,

héch jawab bermeysiler. 69 Lékin bu waqittin bashlap
Insan'oghli Hemmige Qadirning ong yénida olturidu,
— dédi. 70 — Undaqta, sen Xudaning Oghli ikensen-de?
— déyishti ular. U: — Dégininglardek men shudurmen!
— dep jawab berdi. 71 Shuning bilen ular: — Emdi
bashqa guwahchiliqning bizge néme hajiti? Chünki
özimiz uning öz aghzidin chiqqinini angliduq! —
déyishti.

23 Andin [kéngeshmidikilerning] hemmisi ornidin
turushup, uni [waliy] Pilatusning aldigha élip
bérishti. 2 U yerde ular uning üstidin shikayet
qilip: — Özini Mesih, yeni padishah dep atiwélip,
xelqimizni azdurup we qutritip, Qeyserge baj-séliq
tapshurushni tosqan bu ademni bayqap uni tuttuq, —
déyishti. 3 Pilatus uningdin: — Sen Yehudiylarning
padishahimusen? — dep soridi. U: — Éytqiningdek,
— dep jawab berdi. 4 Andin Pilatus bash kahinlar
bilen köpchilikke: — Bu ademdin birer shikayet
qilghudek ishni tapalmidim, — dédi. 5 Lékin ular
téximu qet'iy halda: — U Galiliyedin tartip taki bu
yergiche, pütkül Yehudiyedimu telim bérish bilen
xelqni qutritidu. 6 Pilatus «Galiliye» dégen sözni
anglap: — Bu kishi Galiliyelikmu? — dep soridi 7
we uning Hérod [xanning] idare kilghan ölkidin
kelgenlikidin xewer tépip, uni Hérodqa yollap berdi (u
künlerde Hérodmu Yérusalémda idi). 8 Hérod Eysani
körgende intayin xushal boldi. Chünki u uzundin
béri uninggha dair köp ishlarni anglap, uningdin bir
möjize körüsh ümidide bolup, uni körüsh pursitini
izdewatatti. 9 U Eysadin köp soallarni soridi, lékin u
Hérodqa bir éghizmu jawab bermidi. 10 Bash kahinlar
we Tewrat ustazliri yéqin turup uning üstidin he
dep erz-shikayet qiliwatatti. 11 Hérod xan we uning
leshkerliri uni xarlap mesxire qiliship, uninggha
shahane ton-kiyim kiydürüp, uni yene Pilatusning
aldigha qayturup yollidi. 12 Mana shu kündin bashlap,
Pilatus bilen Hérod dost bolup qaldi; chünki ilgiri
ular arisida adawet bolghanidi. 13 Waliy Pilatus bash
kahinlarni, [Yehudiy] hökümdarlarni we xalayiqni
yighip, 14 ularga: — Siler bu ademning üstidin
«Xelqni azduridu we qutritidu» dep shikayet qilip
uni aldimgha tartip keldinglar. Mana, men silerning
aldinglarda uni soraq qilghinim bilen, uningdin siler
shikayet qilghan jinayetlerdin birinimu tapalmidim.
15 Hérodmu tapmidi; chünki men silerni uning aldigha
ewettim. Mana, uningda ölümge layiq héchqandaq
jinayet yoq iken. 16 Shunga men uni jazalap, andin
qoyup bérimen, — dédi 17 (uning her qétimliq
[ötüp kétish] héytida, [Yehudiy] [mehbuslardin]
birini ularga qoyup bérish mejburiyiti bar idi).
18 Lékin köpchilik tengla chuqan séliship: — Buni
yoqiting! Bizge Barabbasni qoyup béring! — déyishti
19 (Barabbas bolsa sheherde topilang kötürgenliki we
qatilliq qilghanliqi üchün zindan'gha tashlan'ghan
mehbus idi). 20 Shuning bilen Pilatus Eysani qoyup
bérishni xalap, köpchilikke yene söz qilghili turdi.
21 Lékin ular jawaben yene chuqan séliship: —
Kréstligin, uni kréstligin! — dep warqirashti. 22
[Pilatus] üchinchi qétim ularga: — Némishqa? U
zadi néme yamanliq qilghan? Men uningdin ölümge
layiq héch jinayet tapalmidim. Shuning üchün men
uni jazalap, qoyup bérimen, — dédi. 23 Biraq ular
yenila he dep chuqan séliship: «U kréstlensun!» dep
telep qilip ching turuwaldi. Ularning hemde bash
kahinlarning chuqanliri axir küchlük keldi. 24 Pilatus
ularning telipi boyiche ada qilinsun dep höküm
chiqardi. 25 We ularning tiliginini, yeni topilang
kötürüsh we qatilliq üchün zindan'gha tashlan'ghanni
qoyup bérip, Eysani ularning xahishigha tapshurup
berdi. 26 We ular uni élip kétiwatqanda, yolda
Kurini shehirilik Simon isimlik bir kishi sehradin
kéliwatatti; ular uni tutuwélip, kréstni uninggha
kötürgüzüp, Eysaning keynidin mangdurdi. 27
Eysaning keynide zor bir top xelq, shundaqla uninggha
échinip yigha-zar kötürüshiwatqan ayallarmu egiship
kéliwatatti. 28 Lékin Eysa keynige burulup ularga: —
Ey Yérusalémning qizliri! Men üchün yighlimanglar,
belki özünglar we baliliringlar üchün yighlanglar!
29 Chünki silerge shundaq éghir künler kéliduki,
kishiler: «Tughmaslar, bala kötürmigen qorsaqlar we
émitmigen emchekler bextliktur!» — déyishidu. 30
Shu chaghda kishiler taghlargha: «Üstimizge örül!»,
dönglüklerge: «üstimizni yap!» dep nida qilishidu. 31
Chünki ademler yapyéshil derexke shundaq ishlarni
qilghan yerde, qurup ketken derexke néme ishlar
bolar?! — dédi. 32 Ikki jinayetchimu ölümge mehkum
qilin'ghili uning bilen teng élip kélin'genidi. 33 We
ular «bash söngek» dep atalghan jaygha kelgende, u
yerde uni we yene ikki jinayetchini, birini uning ong
yénida we yene birini sol yénida kréstke tartti. 34 Eysa:
— I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme
qiliwatqanliqini bilmeydu, — dédi. [Leshkerler] chek
tashlap, uning kiyimlirini bölüshüwaldi. 35 Xalayiq
qarap turatti, Yehudiy hökümdarlarmu yénida turup

uninggha dimighini qéqip mesxire qilip: Bashqilarni
qutquzuptiken! Eger u rasttin Xudaning Mesihi, Uning
talliwalghini bolsa, özini qutquzup baqsun! — déyishti.
36 Leshkerlermu uni mesxire qiliship, yénigha bérip
uninggha sirke tenglep: 37 — Eger sen Yehudiylarning
Padishahi bolsang, özüngni qutquzup baq! — déyishti.
38 Uning üstidiki [taxtaygha] grékche, latinche we
ibraniyche herpler bilen: «Bu kishi Yehudiylarning
Padishahidur» dep yézip qoyulghanidi. 39 Uning
bilen bille kréstke tartilghan ikki jinayetchining
biri uni haqaretlep: — Sen Mesih emesmiding?
Emdi özüngnimu, biznimu qutquze! — dédi. 40
Biraq yene biri uning gépige tenbih bérip: Sen
özüng oxshash hökümning tégide turup Xudadin
qorqmamsen? 41 Bizning jazalinishimiz heqliq, chünki
öz qilmishlirimizning tégishlik jazasini tarttuq; lékin
bu kishi héchqandaq natoghra ish qilmighan'ghu!
— dep jawab berdi. 42 Andin, u Eysagha: — I Reb,
padishahliqing bilen kelginingde, méni yad qilghin,
— dédi. 43 Eysa uninggha: — Berheq, men sanga
éytayki, bügün sen men bilen bille jennette bolisen,
— dédi. 44 Hazir altinchi saet bolup, pütün zéminni
toqquzinchi saetkiche qarangghuluq basti. 45 Quyash
nurini bermidi we ibadetxanining perdisi tosattin
otturisidin yirtilip ikki parche bolup ketti. 46 Eysa
qattiq awaz bilen nida qilghandin kéyin: — I Ata!
Rohimni qolunggha tapshurdum, — dédi-de, tiniqi
toxtap, jan üzdi. 47 U yerde turghan yüzbéshi
yüz bergen ishlarni körüp: — Bu adem heqiqeten
durus adem iken! — dep Xudani ulughlidi. 48 We
bu menzirini körüshke yighilghan barliq xelq yüz
bergen ishlarni körüp kökreklirige urup öylirige
qaytishti. 49 We uni tonuydighan barliq kishiler we
Galiliyedin uninggha egiship kelgen ayallar yiraqta
turup, bu weqelerge qarap turdi. 50 We mana shu
yerde kéngeshmidikilerdin Yüsüp isimlik biri bar
idi. U özi aqköngül we adil adem bolup, ularning
meslihetige we qilghinigha qoshulmighanidi. Özi
Yehudiye ölkisidiki Arimatiya dégen bir sheherdin
bolup, Xudaning padishahliqini telmürüp kütetti.
52 U özi Pilatusning aldigha bérip Eysaning jesitini
bérishni telep qildi; 53 We uni krésttin chüshürüp
kanap bilen képenlep, qoram tashtin oyup yasalghan,
héchkim qoyulmighan bir qebrige depne qildi. 54
Bu «teyyarliq küni» bolup, shabat küni yéqinliship
qalghanidi. 55 We uning bilen Galiliyedin kelgen
ayallar [Yüsüpke] egiship, qebrini we uning jesetining
qandaq qoyulghinini kördi. 56 Andin yénip bérip
etirler we xush puraqliq buyumlarni teyyar qildi we
[Tewrattiki] emr boyiche shabat küni aram élishti.

24 Emdi heptining birinchi künide tang yuray dep
qalghanda, ayallar özliri teyyarlighan etirlerni
élip, qebrige keldi. 2 Ular qebrining aghzidiki tashning
domilitiwétilgenlikini kördi; 3 we qebrige kirip
qariwidi, Reb Eysaning jesiti yoq turatti. 4 We shundaq
boldiki, ular buningdin patiparaq bolup turghanda,
mana, nur chaqnap turidighan kiyimlerni kiygen
ikki zat ularning yénida tuyuqsiz peyda boldi. 5
Ayallar qattiq wehimge chüshüp, yüzlirini yerge
yéqishti. Ikki zat ularghа: — Néme üchün tirik
bolghuchini ölgenlerning arisidin izdeysiler? 6 U
bu yerde emes, belki u tirildi! U téxi Galiliyede
turghan waqtida, uning silerge némini éytqinini,
yeni: «Insan'oghlining gunahkar ademlerning qoligha
tapshurulup, kréstlinip, üchinchi küni qayta tirilishi
muqerrerdur» dégenlirini eslep béqinglar! — dédi. 8
We ular uning [del] shundaq déginini ésige élishti;
9 we qebridin qaytip, bu ishlarning hemmisini
on bireylen'ge, shundaqla qalghan muxlislarning
hemmisige yetküzdi. 10 Rosullargha bu ishlarni
yetküzgüchiler bolsa Magdalliq Meryem, Yoanna
we Yaqupning anisi Meryem hemde ular bilen bille
bolghan bashqa ayallar idi. 11 Lékin [ayallarning bu
éytqanliri] ularghа epsanidek bilindi, ular ularning
sözlirige ishenmidi. 12 Biraq Pétrus ornidin turup,
qebrige yügürüp bardi. U éngiship qebre ichige
qariwidi, yalghuz kanap képenlikning tilim-tilim
parchilirini körüp, yüz bergen ishlargha teejjüplinip
öyge qaytip ketti. 13 We mana, shu künde ulardin
ikkiylen Yérusalémdin on bir chaqirim yiraqliqtiki
Émayus dégen kentke kétip baratti. 14 Ular yüz
bergen barliq ishlar toghrisida sözliship kétiwatatti.
15 We shundaq boldiki, ular sözliship-mulahiziliship
kétiwatqanda, mana Eysa özi ularghа yéqinliship
kélip, ular bilen bille mangdi; 16 lékin ularning közliri
uni tonushtin tutuldi. 17 U ulardin: — Kétiwétip
néme ishlar toghruluq munazire qilishiwatisiler?
— dep soridi. Ular qayghuluq qiyapette toxtap,
18 ulardin Kliyopas isimlik biri jawab bérip: —
Yérusalémda turupmu, mushu künlerde shu yerde
yüz bergen weqelerdin birdinbir xewer tapmighan
musapir sen oxshimamsen?! — dédi. 19 We u
ulardin: — Néme weqeler boldi? — dep soridi.
«Nasaretlik Eysagha munasiwetlik weqeler!» — dédi

ular, — «U özi Xudaning aldidimu, barliq xelqning
aldidimu emelde we sözde qudretlik bir peyghember
bolup, 20 bash kahinlar we hökümdarlirimiz uni
ölüm hökümige tapshurup, kréstletti. 21 Biz eslide
uni Israilgha hemjemet bolup azad qilidighan zat
iken, dep ümid qilghaniduq. Lékin ishlar shundaq
boldi, hazir bu weqeler yüz berginige üchinchi kün
boldi; 22 yene kélip, arimizdiki birnechche ayal hem
bizni hang-tang qalduruwetti. Chünki ular bügün
tang seherde qebrige bériptiken, 23 uning jesitini
tapalmay qaytip kélip: «Bizge birnechche perishte
ghayibane körünüshte ayan bolup, «U tirik!» dédi»
dep éytiptu. 24 Buning bilen arimizdin birnechcheylen
qebrige bérip, ehwalning del ayallarning éytqinidek
ikenlikini bayqaptu. Lékin uni ularmu körmeptu».
25 Eysa ulargha: — Ey nadanlar, peyghemberlerning
éytqanlirining hemmisige ishinishke qelbi gallar! 26
Mesihning özige xas shan-sheripige kirishtin burun,
mushu japa-musheqqetlerni béshidin ötküzüshi
muqerrer emesmidi? — dédi. 27 Andin pütün Tewrat-
Zeburdin, Musa we bashqa barliq peyghemberlerning
yazmiliridin bashlap u özi heqqide aldin pütülgenlirini
ulargha sherh bérip chüshendürdi. 28 Ular baridighan
kentke yéqinlashqanda, u yiraqraq bir yerge
baridighandek turatti. 29 Lékin ular uni tutuwélip:
— Kech kirip qaldi, hélila kün olturidu. Biz bilen
bille qonup qalghin, — dep ötündi. Shuning bilen
u ular bilen qon'ghili öyge kirdi. 30 We shundaq
boldiki, u ular bilen dastixanda olturghanda, nanni
qoligha élip, Xudagha teshekkür éytti, andin nanni
oshtup ulargha tutti. 31 Ularning közliri shuan
échilip, uni tonudi; shuning bilen u ularning aldidin
ghayib boldi. 32 Ular bir-birige: — U yolda biz bilen
parangliship, bizge muqeddes yazmilargha sherh
bergende, yürek-baghrimiz goya ottek yanmidimu?!
— déyishti. 33 We ular shu haman turup Yérusalémgha
qaytip keldi. Ular ikkisi on bireylen bilen ularning
hemrahlirining bir yerge yighilip turghinining üstigila
chüshti, ular: «Reb rasttin tiriliptu. U Simon'gha
körünüptu!» déyishiwatatti. 35 Shuning bilen ular
ikkiylenmu yolda yüz bergen ishlarni we u nanni
oshtuwatqanda uning özlirige qandaq tonulghinini
köpchilikke sözlep berdi. 36 We ular bu ishlar
üstide sözlishiwatqanda, [Eysa] özi tosattin ularning
otturisida peyda bolup: — Silerge aman-xatirjemlik
bolghay! — dédi. 37 Ular birer rohni uchrattuqmu
néme, dep xiyal qilip, alaqzade bolushup wehimige
chüshti. 38 U ulargha: — Némige shunche alaqzade
bolup kettinglar? Némishqa qelbinglarda shek-guman
chiqip turidu? 39 Qollirimgha we putlirimgha qarap
béqinglar! Méning özüm ikenlikimni bilinglar! Méni
tutup körünglar, rohning et bilen söngiki yoq, lékin
mende barliqini körisiler, — dédi. 40 We shundaq
dégech ulargha put-qolini körsetti. 41 Ular xushluqtin
[közlirige] ishen'güsi kelmey heyranuhes turghinida
u ulardin: — Silerning bu yerde yégüdek nersenglar
barmu? — dep soridi. 42 Ular bir parche béliq kawipi
we bir parche hesel könikini uninggha sunuwidi,
43 u élip ularning aldida yédi. 44 Andin u ulargha:
— Mana bu men siler bilen bolghan waqtimda
silerge éytqan: «Musa xatiriligen Tewrat qanuni,
peyghemberlerning yazmiliri we Zeburda méning
toghramda pütülgenning hemmisi choqum emelge
ashurulmay qalmaydu» dégen sözlirim emesmu?
— dédi. 45 Shuning bilen u muqeddes yazmilarni
chüshinishi üchün ularning zéhinlirini achti 46 we
ulargha mundaq dédi: — [Muqeddes yazmilarda]
shundaq aldin pütülgenki we shu ish Mesihning
özige toghra keldiki, u azab chékip, üchinchi künide
ölgenler arisidin tirilidu, 47 andin uning nami
bilen «Towa qilinglar, gunahlarning kechürümige
muyesser bolunglar» dégen xewer Yérusalémdin
bashlap barliq ellerge jakarlinidu. 48 Siler emdi
bu ishlargha guwahchidursiler. 49 We mana, men
Atamning wede qilghinini wujudunglargha ewetimen.
Lékin siler yuqiridin chüshidighan küch-qudret
bilen kiygüzülgüche, sheherde kütüp turunglar».
50 We u ularni Beyt-Aniya yézisighiche bashlap
bardi we qollirini kötürüp ularni beriketlidi. 51 We
shundaq boldiki, ularni beriketligende u ulardin
ayrilip asman'gha kötürüldi. 52 Ular uninggha sejde
qilishti we zor xushal-xuramliq ichide Yérusalémgha
qaytip kélip, 53 herdaim ibadetxanida turup Xudagha
shükür-sana oqushup turdi.

Yuhanna

1 Muqeddemde «Kalam» bar idi; Kalam Xuda bilen
bille idi hem Kalam Xuda idi. **2** U muqeddemde
Xuda bilen bille idi. **3** U arqiliq barliq mewjudatlar
yaritildi we barliq yaritilghanlarning héchbiri uningsiz
yaritilghan emes. **4** Uningda hayatliq bar idi we
shu hayatliq insanlargha nur élip keldi. **5** We
nur qarangghuluqta parlaydu we qarangghuluq
bolsa nurni héch bésip chüsheligen emes. **6** Bir
adem Xudadin keldi. Uning ismi Yehya idi. **7** U
guwahliq bérish üchün, yeni hemme insan özi
arqiliq ishendürülsun, dep nurgha guwahchi bolushqa
kelgenidi. **8** [Yehyaning] özi shu nur emes, belki peqet
shu nurgha guwahliq bérishke kelgenidi. **9** Heqiqiy
nur, yeni pütkül insanni yorutquchi nur dunyagha
kéliwatqanidi. **10** U dunyada bolghan we dunya u
arqiliq barliqqa keltürülgen bolsimu, lékin dunya
uni tonumidi. **11** U öziningkilerge kelgen bolsimu,
biraq uni öz xelqi qobul qilmidi. **12** Shundaqtimu,
u özini qobul qilghanlar, yeni öz namigha étiqad
qilghanlarning hemmisige Xudaning perzenti bolush
hoquqini ata qildi. **13** Uni qobul qilghan mushular ya
qandin, ya etlerdin, ya insan iradisidin emes, belki
Xudadin törelgen bolidu. **14** Kalam insan boldi hem
arimizda makanlashti we biz uning shan-sheripige
qariduq; u shan-sherep bolsa, Atining yénidin kelgen,
méhir-shepqet we heqiqetke tolghan birdinbir yégane
Oghliningkidur. **15** (Yehya uninggha guwahliq bérip:
— Mana, men [silerge]: «Mendin kéyin kelgüchi
mendin üstündur, chünki u men dunyagha kélishtin
burunla bolghanidi» déginim del mushu kishidur!
— dep jar qildi) **16** Chünki hemmimiz uningdiki
tolup tashqanlardin iltipat üstige iltipat alduq. **17**
Chünki Tewrat qanuni Musa [peyghember] arqiliq
yetküzülgenidi; lékin méhir-shepqet we heqiqet Eysa
Mesih arqiliq yetküzüldi. **18** Xudani héchkim körüp
baqqan emes; biraq Atining quchiqida turghuchi,
yeni birdinbir Oghul Uni ayan qildi. **19** Yérusalémdiki
Yehudiylar Yehyadin «Sen kimsen?» dep sürüshte
qilishqa kahinlar bilen Lawiylarni uning yénigha
ewetkende, uning ulargha jawaben bergen guwahliqi
mundaq idi: **20** U étirap qilip, héch ikkilenmey: —
«Men Mesih emesmen» — dep éniq étirap qildi.
21 Ular uningdin: — Undaqta özüng kim bolisen?
Ilyas [peyghember]musen? — dep soridi. — Yaq,
men u emesmen, — dédi u. — Emise, sen héliqi
peyghembermusen? — dep soridi ular. U yene: — Yaq!
— dédi. **22** Shunga ular uningdin: — Undaqta, sen zadi
kim bolisen? Bizni ewetkenlerge jawab bérishimiz
üchün, [bizge éytqin], özüng toghruluq néme deysen?
— dep soridi. **23** Yehya mundaq jawab berdi:
— Yeshaya peyghember burun éytqandek, chölde
«Rebning yolini tüz qilinglar» dep towlaydighan
awazdurmen! **24** Emdi [Yérusalémdin] ewetilgenler
Perisiylerdin idi. Ular yene Yehyadin: — Sen ya
Mesih, ya Ilyas yaki héliqi peyghember bolmisang,
néme dep kishilerni sugha chömüldürisen? — dep
soridi. **26** Yehya ulargha mundaq dep jawab berdi:
— Men kishilerni sughila chömüldürimen, lékin
aranglarda turghuchi siler tonumighan birsi bar; **27**
u mendin kéyin kelgüchi bolup, men hetta uning
keshining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen!
28 Bu ishlar Iordan deryasining sherqiy qétidiki Beyt-
Aniya yézisida, yeni Yehya peyghember kishilerni
[sugha] chömüldürüwatqan yerde yüz bergenidi. **29**
Etisi, Yehya Eysaning özige qarap kéliwatqanliqini
körüp mundaq dédi: — Mana, pütkül dunyaning
gunahlirini élip tashlaydighan Xudaning qozisi! **30**
Mana, men [silerge]: «Mendin kéyin kelgüchi birsi bar,
u mendin üstündur, chünki u men dunyada bolushtin
burunla bolghanidi» déginim del mushu kishidur!
31 Men burun uni bilmisemmu, lékin uni Israilgha
ayan bolsun dep, kishilerni sugha chömüldürgili
keldim. **32** Yehya yene guwahliq bérip mundaq
dédi: — Men Rohning paxtek halitide asmandin
chüshüp, uning üstige qon'ghanliqini kördüm. **33** Men
eslide uni bilmigenidim; lékin méni kishilerni sugha
chömüldürüshke Ewetküchi manga: «Sen Rohning
chüshüp, kimning üstige qon'ghanliqini körseng, u
kishilerni Muqeddes Rohqa chömüldürgüchi bolidu!»
dégenidi. **34** Men derweqe shu ishni kördüm, shunga
uning heqiqeten Xudaning Oghli ikenlikige guwahliq
berdim! **35** Etisi, Yehya ikki muxlisi bilen yene shu
yerde turatti. **36** U [u yerdin] méngip kétiwatqan Eysani
körüp: — Qaranglar! Xudaning qozisi! — dédi. **37** Uning
bu sözini anglighan ikki muxlis Eysaning keynidin
méngishti. **38** Eysa keynige burulup, ularning egiship
kéliwatqinini körüp ulardin: — Néme izdeysiler?
— dep soridi. Ular: — Rabbi (bu [ibraniyche söz
bolup], «ustaz» dégen menide), qeyerde turisen?
— dédi. **39** — Bérip körünglar, — dédi u. Shuning
bilen, ular bérip uning qeyerde turidighanliqini kördi
we u küni uning bilen bille turdi (bu waqit shu

künning oninchi saiti idi). 40 Yehya [peyghemberning]
yuqiriqi sözini anglap, Eysaning keynidin mangghan
ikkiylenning biri Simon Pétrusning inisi Andriyas
idi. 41 Andriyas awwal öz akisi Simonni tépip,
uninggha: — Biz «Mesih»ni taptuq! — dédi («Mesih»
ibraniyche söz bolup, grék tilida «Xristos» dep
terjime qilinidu) 42 we akisini Eysaning aldigha
élip bardi. Eysa uninggha qarap: Sen Yunusning
oghli Simon; buningdin kéyin «Kifas» dep atilisen,
— dédi (menisi «tash»tur). 43 Etisi, Eysa Galiliye
ölkisige yol almaqchi idi. U Filipni tépip, uninggha:
— Manga egiship mang! — dédi 44 (Filip Beyt-
Saidaliq bolup, Andriyas bilen Pétrusning yurtdishi
idi). 45 Filip Nataniyelni tépip, uninggha: — Musa
peyghember Tewratta we bashqa peyghemberlermu
[yazmilirida] bésharet qilip yazghan zatni taptuq.
U bolsa Yüsüpning oghli Nasaretlik Eysa iken! —
dédi. 46 Biraq Nataniyel: — Nasaret dégen jaydin
yaxshi birnéme chiqamdu?! — dédi. Kélip körüp
baq! — dédi Filip. 47 Eysa Nataniyelning özining
aldigha kéliwatqanliqini körüp, u toghruluq: — Mana,
ichide qilche hiyle-mikrisi yoq heqiqiy bir Israilliq! —
dédi. 48 Nataniyel: — Méni qeyérimdin bilding? —
dep soridi. Eysa uninggha jawab bérip: — Filip séni
chaqirishtin awwal, séning enjür derixining tüwide
olturghanliqingni körgenidim, — dédi. 49 Nataniyel
jawaben: — Ustaz, sen Xudaning Oghli, Israilning
Padishahisen! — dédi. 50 Eysa uninggha jawaben:
— Séni enjür derixining tüwide körgenlikimni
éytqanliqim üchün ishiniwatamsen? Buningdinmu
chong ishlarni körisen! — dédi 51 we yene: — Berheq,
berheq silerge éytip qoyayki, siler asmanlar échilip,
Xudaning perishtilirining Insan'oghlining üstidin
chiqip-chüshüp yüridighanliqini körisiler! — dédi.

2 Üchinchi küni, Galiliyediki Kana yézisida bir toy
boldi. Eysaning anisi [Meryem] u yerde idi 2
hem Eysa we uning muxlislirimu toygha teklip
qilin'ghanidi. 3 Toyda sharab tügep qalghanda,
Eysaning anisi uninggha: — Ularning sharabliri tügep
qaptu, — dédi. 4 Eysa uninggha: — Xanim, méning sen
bilen néme karim? Méning waqti-saitim téxi kelmidi,
— dédi. 5 Anisi chakarlargha: — U silerge néme
qil dése, shuni qilinglar, — dédi. 6 Emdi shu yerde
Yehudiylarning taharet aditi boyiche ishlitilidighan,
herbirige ikki-üch tungdin su sighidighan alte tash
küp qoyulghanidi. 7 Eysa chakarlargha: — Küplerge
su toldurunglar, — dédi. Ular küplerni aghzighiche
toldurushti. 8 Andin u ulargha yene: — Emdi
buningdin usup toy bashqurghuchigha béringlar, —
dédi. Ular uni apirip berdi. 9 Toy bashqurghuchi
sharabqa aylandurulghan sudin tétip körgende (u
uning qeyerdin keltürülgenlikini bilmidi, emma buni
su toshughan chakarlar biletti) toy bashqurghuchi
toyi boluwatqan yigitni chaqirip, 10 uninggha: —
Herbir [toy qilghuchi] yaxshi sharabni toyning béshida
quyidu, andin méhmanlar qan'ghuche ichkendin
kéyin, nachirini quyidu. Ejeba, sen yaxshi sharabni
mushu chaghqiche saqlapsen! — dédi. 11 Bu bolsa, Eysa
körsetken möjizilik alametlerning deslepkisi bolup,
Galiliyening Kana yézisida körsitilgenidi. Buning
bilen u özining shan-sheripini ayan qildi, we uning
muxlisliri uninggha étiqad qildi. 12 Bu ishtin kéyin
u, anisi, iniliri we muxlisliri bilen Kepernahum
shehirige chüshüp, u yerde birnechche kün turdi.
13 Yehudiylarning «ötüp kétish héyti»gha yéqin
qalghanda, Eysa Yérusalémgha bardi. 14 U ibadetxana
[hoylilirida] kala, qoy we kepter-paxtek satquchilarni
hem u yerde olturghan pul tégishküchilerni kördi. 15
U tanidin qamcha yasap, ularning hemmisini qoy-
kaliliri bilen qoshup ibadetxanidin heydep chiqardi.
Pul tégishküchilerning pullirini chéchip, shirelirini
örüwetti 16 we paxtek-kepter satquchilargha: —
Bu nersilerni bu yerdin élip kétish! Atamning
öyini soda-sétiq öyi qilishiwalma! — dédi. 17 Buni
körgen muxlisliri [Zeburda] mundaq pütülginini ésige
élishti: «Séning [muqeddes] öyüngge bolghan otluq
muhebbitim özümni chulghiwaldi!». 18 Shuning bilen
Yehudiylar u ishlargha inkas bildürüp uningdin:
— Bundaq ishlarni qilghanikensen, qéni, bizge
néme möjizilik alametni körsitip bérisen?! — dep
soridi. 19 Eysa ulargha jawab bérip: — Ushbu
ibadetxanini chuwuwetsenglar, men üch kün ichide
uni yéngiwashtin qurup chiqimen, — dédi. 20
Shuning bilen bu Yehudiylar yene uninggha: — Bu
ibadetxanini yasawatqili hazirghiche qiriq alte yil
bolghan tursa, sen uni qandaqsige üch kündila qurup
chiqalaysen?! — dédi. 21 Halbuki, uning «ibadetxana»
dégini uning öz ténini körsetkenidi. 22 Shunga, u
ölümdin tirilgendin kéyin, muxlisliri uning bu déginini
ésige aldi we shundaqla muqeddes yazmilardiki bu
heqtiki bésharetke hemde Eysaning éytqan sözige
ishendi. 23 Ötüp kétish héytida, nurghun kishiler
uning Yérusalémda körsetken möjizilik alametlerni
körgen bolup, uning namigha étiqad qilishti. 24

Lékin Eysa pütkül insanlarning [qelbining] qandaq
ikenlikini bilgechke, özini ulargha tapshurmaytti. 25
Insan toghruluq héchkimning uninggha guwahliq
bérishining hajiti yoq idi; chünki u insanlarning
qelbide néme bar ikenlikini özi biletti.

3 Yehudiylar [kéngeshmisining] Perisiylerdin
bolghan Nikodim isimlik bir yolbashchisi bar
idi. 2 Bu adem bir kéchisi Eysaning aldigha kélip:
— Ustaz, séning Xudadin kelgen telim bergüchi
ikenlikingni bilimiz. Chünki Xuda uning bilen bille
bolmisa, héchkimning sen körsetken bu möjizilik
alametlerni körsitishi qet'iy mumkin emes, — dédi.
3 Eysa uninggha jawaben: — Berheq, berheq, men
sanga shuni éytip qoyayki, héchkim yuqiridin
tughulmighiche, Xudaning padishahliqini körelmes!
— dédi. 4 Nikodim: — Adem qérighinida qandaqmu
qaytidin tughulsun? Anisining qorsiqigha qayta kirip
tughulushi mumkinmu?! — dep soridi. 5 Eysa mundaq
jawab berdi: — Berheq, berheq, men sanga shuni éytip
qoyayki, hem sudin, hem Rohtin tughulmighiche,
héchkim Xudaning padishahliqigha kirelmes! 6 Ettin
tughulghan bolsa ettur; rohtin tughulghan bolsa
rohtur. 7 Sanga: «Yuqiridin tughulushunglar kérek»
déginimge heyran qalma. 8 Shamal xalighan terepke
soqidu, sen uning awazini anglaysen, lékin qeyerdin
kélip, qeyerge baridighinini bilmeysen. Rohtin
tughulghan herbirimu shundaqtur. 9 Nikodim yene
jawaben Eysagha: — Bu ishlar qandaqmu mumkin
bolar? — dédi. 10 Eysa uninggha jawaben mundaq
dédi: — «Sen Israilning ölimasi turup, bunimu
bilmemsen? 11 Berheq, berheq, men sanga shuni éytip
qoyayki, biz bilginimizni éytimiz we körginimizge
guwahliq bérimiz, lékin siler bizning guwahliqimizni
qobul qilmaysiler. 12 Silerge zémindiki ishlarni
éytsam ishenmigen yerde, ershtiki ishlarni éytsam
qandaqmu ishinisiler? 13 Özi ershte bolup, ershtin
chüshküchidin, yeni Insan'oghlidin bashqa héchkim
ershke chiqmidi. 14 Musa chölde [tuch] yilanni
kötürgendek, Insan'oghlimu oxshashla shundaq
égiz kötürülüshi kérek. 15 Shundaq bolghanda,
uninggha étiqad qilghanlarning hemmisi halak
bolmay, menggülük hayatqa érisheleydu». (aiōnios
g166) 16 Chünki Xuda dunyadiki insanlarni shu qeder
söyiduki, Özining birdinbir yégane Oghlini pida
bolushqa berdi. Meqsiti, uninggha étiqad qilghan
herbirining halak bolmay, menggülük hayatqa
érishishi üchündur. (aiōnios g166) 17 Xuda Oghlini
dunyadiki insanlarni gunahqa békitish üchün emes,
belki ularning u arqiliq qutquzulushi üchün dunyagha
ewetti. 18 Kimki uninggha étiqad qilghuchi bolsa,
gunahqa békitilmeydu; lékin étiqad qilmighuchi bolsa
alliqachan gunahqa békitilgendur; chünki u Xudaning
yekke-yégane Oghlining namigha étiqad qilmighan.
19 We gunahqa békitish sewebi mana shuki, nur
dunyagha kelgen bolsimu, insanlar nurni emes,
belki qarangghuluqni yaxshi kördi; chünki ularning
emelliri rezil idi. 20 Chünki rezillik qilghuchi herbiri
nurni yaman körüp we özining qilghan-etkenlirining
ashkara qilinmasliqi üchün nurgha kelmeydu;
21 lékin heqiqetni yürgüzgüchi bolsa, emellirini
Xudagha tayinip qilghanliqi ayan bolsun dep, nurgha
kélidu. 22 Bu ishlardin kéyin, Eysa muxlisliri bilen
Yehudiye zéminigha bardi; u u yerde ular bilen
bille turup, kishilerni chömüldürdi. 23 Shu chaghda
Yehya [peyghembermu] Salim yézisining yénidiki
Aynon dégen yerde kishilerni chömüldürüwatatti.
Chünki u yerning süyi mol idi. Kishiler uning
aldigha kéliship, chömüldürüshni qobul qilishatti
24 (chünki shu chaghda Yehya téxi zindan'gha
tashlanmighanidi). 25 [shu waqitlarda] Yehyaning
muxlisliri bir Yehudiy kishi bilen taharet qaidiliri
toghrisida bes-munazire qiliship qaldi. 26 Andin
muxlislar Yehyaning yénigha kélip: — Ustaz, Iordan
deryasining u qétida sen bilen birge bolghan, özüng
[teriplep] guwahliq bergen héliqi kishi mana hazir özi
kishilerni chömüldürüwatidu, we hemme adem uning
yénigha kétishiwatidu, — dédi. 27 Yehya mundaq
jawab berdi: — Eger uninggha ershtin ata qilinmighan
bolsa, insan héchnersige ige bolalmaydu. 28 Méning
silerge: «Men Mesih emes, peqet uning aldida
ewetilgenmen» déginimge özünglar guwahchisiler.
29 Kélinchekni emrige alghuchi yigittur; qoldishi
yigitning awazini kütidu; qoldash uning awazini
anglap, qelbide tolimu xursen bolidu. Shuninggha
oxshash, mendimu xursenlik tolup tashidu. 30 Uning
yüksilishi, méning ajizlishishim muqerrerdur. 31
Üstündin kelgüchi hemmidin üstündur. Zémindin
kelgüchi zémin'gha tewe bolup zémindiki ishlarni
sözleydu. Ershtin kelgüchi hemmidin üstündur; 32
özining [ershte] körgen we anglighanliri bolsa, u
bular toghruluq guwahliq béridu; biraq héchkim
uning guwahliqini qobul qilmaydu. 33 [Halbuki], kimki
uning guwahliqini qobul qilghan bolsa, Xudaning heq
ikenlikigimu möhürini basqan bolidu. 34 Chünki Xuda

ewetkini Xudaning sözlirini sözleydu; chünki Xuda
Rohni [uninggha] ölchem bilen kemlep bermes. 35
Ata Oghulni söyidu we hemme ishlarni uning qoligha
tapshurghandur. 36 Oghulgha étiqad qilghuchi
menggülük hayatqa igidur. Lékin Oghulgha itaet
qilmighuchi hayatni héch körmeydu, belki Xudaning
ghezipi shundaqlarning üstide turidu. (aiōnios g166)

4 Emdi Perisiylerning «Eysaning muxlis qilip
chömüldürgenliri Yehyaningkidin köp iken» dégen
xewerni anglighinini Reb uqqandin kéyin 2 (emeliyette
Eysa özi emes, muxlisliri chömüldüretti) 3 u Yehudiye
ölkisidin chiqip yene Galiliyege ketti. 4 Emdi u yol
üstide Samariye ölkisidin ötüshi kérek idi. 5 Shuning
bilen u Yaqup öz oghli Yüsüpke bergen yerge yéqin
bolghan Samariyening Sixar dégen bir shehirige
keldi. 6 Shu yerde «Yaqupning quduqi» bar idi. Eysa
sepiride charchighinidin quduqning qéshigha kélip
olturdi. Bu texminen altinchi saet idi. 7 Eysaning
muxlisliri yémeklik sétiwélish üchün sheherge kirip
ketkenidi. Shu chaghda, Samariyelik bir ayal su alghili
keldi. Eysa uninggha: — Manga ichkili su bergin, —
dédi. 9 Ayal uningdin: — Özingiz Yehudiy tursingiz,
mendek Samariyelik bir ayaldin qandaqlarche ichkili
su telep qilip qaldingiz? — dep soridi (chünki
Yehudiylar Samariyelikler bilen héchqandaq bardi-
keldi qilmaytti). 10 Eysa uninggha jawaben: — Eger
sen Xudaning sowghitining némiliki we sendin su
sorighuchining kim ikenlikini bilsengidi, undaqta sen
uningdin tileytting we u sanga hayatliq süyini béretti.
11 Ayal uningdin: — Teqsir, su tartqudek héchnersingiz
bolmisa, uning üstige quduq chongqur tursa, hayatliq
süyini nedin alisiz? 12 Ejeba, bu quduqni bizge [miras]
qaldurghan atimiz Yaquptin ulughmusiz? Bu quduqtin
özi, oghulliri we mal-waranlirimu su ichken — dédi.
13 Eysa uninggha jawaben: — Bu suni ichken herkim
yene ussaydu. 14 Emma men béridighan suni ichküchi
herkim menggüge ussimaydighan bolidu we belki men
uninggha béridighan su uning ichide uni menggülük
hayatliqqa élip baridighan, urghup chiqidighan bir
bulaq bolidu, — dédi. (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Ayal:
— Teqsir, manga bu sudin bergeysizki, men yene
ussimaydighan we mushu yerge su tartqili ikkinchi
kelgüchi bolmaydighan bolay! — dédi. 16 Eysa: — Bérip
éringni bu yerge chaqirip kelgin, — dédi. 17 — Érim
yoq, — dep jawab berdi ayal. — Érim yoq dep, rast
éytting. 18 Chünki besh erge tegding we hazir sende
bolghini séning éring emes. Buni toghra éytting! —
dédi Eysa. 19 Ayal uninggha: — Teqsir, emdi kördümki,
siz eslide peyghember ikensiz! 20 Ata-bowilirimiz bu
taghda ibadet qilip kelgen, lékin siler [Yehudiylar]
«Ibadetni Yérusalémda qilish kérek!» dewalisilerghu?
— dédi. 21 Eysa uninggha mundaq dédi: — Xanim,
manga ishen'gin, shundaq bir waqti-saiti kéliduki,
silerning Atigha ibadet qilishinglar üchün ne bu
taghda yaki ne Yérusalémda bolushunglarning hajiti
qalmaydu. 22 Siler ibadet qilghininglarni bilmeysiler;
biraq biz kimge ibadet qilghinimizni bilimiz. Chünki
nijat-qutquzulush Yehudiylar arqiliq bolidu. 23 Lékin
shundaq bir waqit kélidu — we shundaqla hazir
keldiki, heqiqiy ibadet qilghuchilar Atigha roh we
heqiqet bilen ibadet qilidu. Ata Özige ene shundaq
heqiqiy ibadet qilghuchilarni izdimekte. 24 Xuda
rohtur we uninggha ibadet qilghuchilar roh we
heqiqet bilen Uninggha ibadet qilishi kérektur. 25 Ayal
uninggha: — Mesihning, yeni «Xristos» dégenning
kélidighanliqini bilimen. U kelgende, bizge hemme
ishlarni éytip béridu — dédi. 26 Eysa uninggha: — Sen
bilen sözlishiwatquchi men del shudurmen! — dédi.
27 Shu chaghda uning muxlisliri qaytip keldi. Ular
uning bir ayal bilen sözlishiwatqanliqigha hang-tang
qélishti; lékin héchqaysisi uningdin: «Uningdin néme
izdeysen?» yaki «Némishqa uning bilen sözlishisen?»
depmu sorimidi. 28 Shuning bilen ayal kozisini
tashlap qoyup, sheherge qaytip bérip, kishilerge: 29 —
Yürünglar, hayatimda qilghanlirimning hemmisini
manga éytip bergen bir kishini körüp kélinglar.
Ejeba, Mesih shumidu? — dédi. 30 Buning bilen
xalayiq sheherdin chiqip, Eysaning aldigha kélishti.
31 Shu ariliqta muxlisliri uninggha: — Ustaz, bir
nerse yewalsangchu? — dep ötünüshti. 32 Lékin u
ulargha: — Méning siler bilmeydighan bir yémeklikim
bar, — dédi. 33 Muxlislar bir-birige: — Ejeba, birsi
uninggha yégili bir nerse ekélip bergenmidu? —
déyishti. 34 Eysa ulargha mundaq dédi: — Méning
yémeklikim — méni Ewetküchining iradisini emelge
ashurush we uning [manga tapshurghan] xizmitini
tamamlashtur. 35 — Siler: «Hosul yéghishqa yene
töt ay qaldi» dewatmamsiler? Mana, silerge éytayki,
béshinglarni kötürüp étizlargha qaranglar, ziraetler
sarghiyip orushqa teyyar boldi! 36 We ormichi ish
heqqini alidu we menggülük hayatqa toplan'ghan
hosulni yighidu, shuning bilen térighuchi bilen
ormichi teng shadlinidu. (aiōnios g166) 37 Chünki
bu ishta «biri tériydu, yene biri yighidu» dégen

söz emelge ashurulidu. 38 Men silerni özünglar
emgek singdürmigen hosulni yighishqa ewettim;
bashqilar emgek qildi we siler ularning emgikining
méwisini élishqa nésip boldunglar. 39 Shu sheherdiki
nurghun Samariyelikler héliqi ayalning: «U hayatimda
qilghanlirimning hemmisini manga éytip berdi»
dégen guwahliq sözini anglap, Eysagha étiqad qildi.
40 Shunga, ular uning aldigha kélip, uning özliri bilen
bille turushini ötünüshkili turdi; shuning bilen u u
yerde ikki kün turdi. 41 Uning söz-kalami arqiliq
téximu köp adem uninggha étiqad qildi. 42 Ular
ayalgha: — Bizning étiqad qilishimiz emdi séning
sözliring sewebidin emes, chünki özimiz uni angliduq
we bilduqki, dunyaning Qutquzghuchisi del shu
kishidur! — déyishti. 43 Bu ikki kündin kéyin u shu
yerdin chiqip Galiliyege qarap mangdi 44 (chünki
Eysa özi: «Héchbir peyghemberning öz yurtida izziti
yoqtur» dep guwahliq bergenidi). 45 Shuning bilen
u Galiliyege kelginide, Galiliyelikler uning [ötüp
kétish] héytida Yérusalémda qilghan emellirining
hemmisini körgechke, uni qarshi élishti (chünki
ularmu héytqa chiqqanidi). 46 Emdi Eysa bu qétim
Galiliyediki Kana yézisigha yene bardi (u del shu
yerde suni sharabqa aylandurghanidi). [Shu künlerde],
Kepernahum shehiride oghli késel bolup yatqan bir
orda emeldari bar idi. 47 U Eysaning Yehudiyedin
Galiliyege kelgenlikini anglap, uning aldigha bardi
we: — [Öyümge] chüshüp, sekratta yatqan oghlumni
saqaytip bergeyla! — dep toxtimay iltija qildi. 48
Shuning bilen, Eysa uninggha: — Siler [Galiliyelikler]
möjizilik alametler we karametlerni körmigüche, héch
étiqad qilmaysiler! — dédi. 49 Orda emeldari Eysagha:
— Teqsir, balam ölmeste chüshkeyla! — dédi. 50 Eysa
uninggha: — Barghin, oghlung hayat qaldi! — dédi.
Héliqi adem Eysaning éytqan sözige ishinip, öyige
qarap mangdi. 51 Yolda kétip barghinida, uning qulliri
aldigha chiqip, baliliri hayat, dep uqturdi. 52 Emeldar
ulardin oghlining qaysi saettin bashlap yaxshilinishqa
yüzlen'genlikini soriwidi, ular: — Tünügün yettinchi
saette qizitmisi yandi, — déyishti. 53 Balining atisi
buning del Eysaning özige: «Oghlung hayat qaldi!»
dégen saet ikenlikini bilip yetti. Shuning bilen özi
pütkül ailisidikiler bilen bille étiqad qilishti. 54 Bu
Eysaning Yehudiyedin Galiliyege kelgendin kéyinki
körsetken ikkinchi möjizilik alamiti idi.

5 Bu ishlardin kéyin, Yehudiylarning bir héyti yétip
keldi we Eysa Yérusalémgha chiqti. 2 Yérusalémdiki
«Qoy derwazisi»ning yénida ibraniy tilida «Beyt-Esda»
dep atilidighan bir kölchek bolup, uning etrapida
besh péshaywan bar idi. 3 Bu péshaywanlar astida
bir top bimarlar, yeni qarighu, tokur we palechler
yétishatti. Ular u yerde yétip kölchekning süyining
chayqilishini kütetti. 4 Chünki bir perishte melum
waqitlarda kölchekke chüshüp suni urghutidiken; su
urghughanda kölchekke birinchi bolup chüshken kishi
özini basqan herqandaq késeldin saqiyidiken. 5 Emdi u
yerde ottuz sekkiz yildin béri aghriq azabi tartqan bir
bimar bar idi. 6 Eysa bu ademning shu yerde yatqinini
kördi we uning uzundin shu halette ikenlikini bilip,
uningdin: — Saqiyishni xalamsen? — dep soridi. 7
Bimar uninggha jawaben: — Teqsir, su chayqalghanda
méni sugha chüshüridighan adimim yoq. Men chüshey
dégüche, bashqilar ménin aldimda chüshüwalidu,
— dédi. 8 Eysa uninggha: — Ornungdin tur, orun-
körpengni yighishturup mangghin! — dédi. 9 Héliqi
adem shuan saqiyip, orun-körpisini yighishturup
kötürüp mangdi. Shu küni shabat küni idi. 10 Shunga
[bezi] Yehudiylar saqayghan kishige: — Bügün shabat
küni tursa, orun-körpengni kötürüsh [Tewratta]
sanga men'i qilin'ghan! — dédi. 11 Lékin u ulargha
jawaben: — Méni saqaytqan kishi özi manga: «Orun-
körpengni yighishturup mangghin» dégenidi! — dédi.
12 Ular uningdin: — Emdi sanga: «Orun-körpengni
yighishturup mangghin» dégen kishi kim iken?
— dep sorashti. 13 Biraq saqayghan adem uning
kim ikenlikini bilmeytti. Chünki u yerde adem köp
bolghanliqtin, Eysa özini daldigha élip, astighina
kétip qaldi. 14 Bu ishlardin kéyin Eysa héliqi ademni
ibadetxanida tépip uninggha: — Mana, saqayding.
Emdi qayta gunah sadir qilma, béshinggha téximu
éghir külpet chüshüp qalmisun! — dédi. 15 Héliqi
adem Yehudiylarning qéshigha bérip, özini saqaytqan
Eysa ikenlikini uqturdi. 16 Eysa bu ishlarni shabat küni
qilghanliqi üchün, Yehudiylar uninggha ziyankeshlik
qilishqa bashlidi. 17 Lékin Eysa ulargha: — Atam ta
hazirghiche toxtimastin ish qilip kelmekte, menmu
ishleymen! — dédi. 18 Shu sewebtin Yehudiylar uni
öltürüshke téximu urunatti; chünki u shabat künining
qaidisini buzupla qalmastin, yene Xudani «Atam» dep
chaqirip, özini Xudagha barawer qilghanidi. 19 Shunga
Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Berheq, berheq,
men silerge shuni éytip qoyayki, Oghul özlükidin
héchnéme qilalmaydu, belki peqet Atining néme
qiliwatqanliqini körüp, andin shu ishni qilidu. Ata

néme ish qilsa, Oghulmu shu ishni oxshashla qilidu.
20 Chünki Ata Oghulni söyidu we Özining qilidighan
barliq ishlirini uninggha ayan qilidu hem silerni
heyran qaldurushqa bulardin téximu zor we ulugh
ishlarni uninggha ayan qilidu. 21 Chünki ölgenlerni
Ata qandaq tirildürüp, ulargha hayatliq ata qilghan
bolsa, Oghulmu shuninggha oxshash özi xalighan
kishilerge hayatliq ata qilidu. 22 Shuningdek, Ata
Özi héchkimning üstidin höküm chiqarmaydu, belki
barliq höküm ishlirini Oghulgha tapshurghan. 23
Buningdin meqset, — insanlarning hemmisi Atigha
hörmet qilghandek, Oghulghimu oxshashla hörmet
qilishi üchündur. Kimki Oghulni hörmetlimise, uni
ewetküchi Atinimu hörmetlimigenlerdin bolidu. 24
— Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
sözümni anglap, méni Ewetküchige ishen'gen herkim
menggülük hayatqa érishken bolidu; u adem soraqqa
tartilmaydu, belki ölümdin hayatliqqa ötken bolidu.
(aiōnios g166) 25 — Berheq, berheq, men silerge
shuni éytip qoyayki, ölüklerning Xudaning Oghlining
awazini anglaydighan waqit-saiti yétip kelmekte,
shundaqla hazir keldiki, anglighanlar hayatliqqa
ige bolidu. 26 Chünki Ata Özide qandaq hayatliqqa
ige bolsa, Oghulghimu özide shundaq hayatliqqa
ige bolushni ata qildi 27 we yene uninggha soraq
qilish hoquqinimu berdi, chünki u Insan'oghlidur. 28
Buninggha teejjüp qilmanglar; chünki barliq görde
yatqanlar uning awazini anglaydighan waqit kélidu
29 we ular shuan yerlikliridin chiqishidu, yaxshiliq
qilghanlar hayatqa tirilidu, yamanliq qilghanlar
soraqqa tartilishqa tirilidu. 30 Men özlükümdin
héchnéme qilalmaymen, peqet [Atamdin] anglighinim
boyiche höküm qilimen; we méning hökümüm
heqqaniydur, chünki méning izdiginim özümning
iradisi emes, belki méni ewetküchining iradisini
emelge ashurushtur. 31 — Eger özüm üchün özüm
guwahliq bersem guwahliqim heqiqet hésablanmaydu.
32 Lékin men üchün guwahliq béridighan bashqa birsi
bar. Uning manga béridighan guwahliqining rastliqini
bilimen. 33 Siler Yehyagha elchi ewetkininglarda,
u heqiqetke guwahliq bergen 34 ([emeliyette],
manga insanning guwahliqini qobul qilishimning
kériki yoq; méning [Yehya toghruluq] shundaq
éytiwaqinim peqetla silerning qutquzulushunglar
üchündur). 35 [Yehya] bolsa köyüp nur chéchip
turghan bir chiragh idi we siler uning yoruqida
bir mezgil shadlinishqa razi boldunglar. 36 Lékin
Yehyaning men üchün bergen guwahliqidinmu ulugh
bir guwahliq bar. U bolsimu, ata manga ada qilishqa
tapshurghan emeller, yeni men qiliwatqan emeller,
bular méning toghramda Atining méni ewetkinige
guwahliq béridu. 37 We méni ewetken Ata Özimu men
üchün guwahliq bergendur. Siler héchqachan uning
awazini anglimidinglar, qiyapitini körmidinglar 38 we
uning söz-kalami silerning ichinglardin orun almidi;
chünki Uning ewetkini bolsa, uninggha ishenmeysiler.
39 Muqeddes yazmilarni qétirqénip oqup olturisiler;
chünki ulardin menggülük hayatqa ige bolduq, dep
qaraysiler. Del bu yazmilar men üchün guwahliq
bergüchidur. (aiōnios g166) 40 Shundaqtimu siler yenila
hayatliqqa érishish üchün méning yénimgha kélishni
xalimaysiler. 41 Men insanlarning maxtishini qobul
qilmaymen; 42 lékin men silerni bilimenki, ichinglarda
Xudaning muhebbiti yoq. 43 Men Atamning nami
bilen kelgenmen, emma siler méni qobul qilmaysiler.
Halbuki, bashqa birsi öz nami bilen kelse, siler uni
qobul qilisiler. 44 Siler bir-biringlardin izzet-shöhret
qobul qilisiler-yu, yégane Xudadin kelgen izzet-
shöhretke intilmisengler, undaqta siler qandaqmu
étiqad qilalaysiler?! 45 Biraq méni üstimizdin
Atigha shikayet qilidu, dep oylimanglar. Üstünglardin
shikayet qilghuchi men emes, belki siler ümid
baghlighan Musa [peyghemberdur]. 46 Chünki
eger siler rasttin Musa [peyghemberge] ishen'gen
bolsanglar, mangimu ishen'gen bolattinglar. Chünki u
[muqeddes yazmilarda] men toghruluq pütkendur.
47 Lékin uning pütkenlirige ishenmisenglar, méning
sözlirimge qandaqmu ishinisiler?!

6 Bu ishlardin kéyin, Eysa Galiliye déngizi (Tibériyas
déngizi depmu atilidu)ning u qétigha ötti. 2 Zor
bir top xalayiq u késellerni saqaytqan möjizilik
alametlirini kördi we uning keynidin egiship mangdi.
3 Eysa taghqa chiqip, u yerde muxlisliri bilen bille
olturdi. 4 U chaghda Yehudiylarning héyti, yeni
«ötüp kétish héyti»gha az qalghan waqit idi. 5 Eysa
béshini kötürüp, zor bir top xalayiqning özining
aldigha kéliwatqanliqini körüp, Filiptin: — Bulargha
yeydighan'gha nanni nedin alimiz? — dep soridi 6
(lékin u bu sözni Filipni sinash üchün éytqanidi.
Chünki u özining néme qilidighanliqini biletti). 7
Filip jawaben: — Ikki yüz dinargha nan alsaqmu,
herbirige kichikkine bir chishlemdin yéyishkimu
yetmeydu! 8 Muxlislardin biri, yeni Simon Pétrusning
inisi Andriyas Eysagha: 9 — Bu yerde kichik bir oghul

bala bar, uningda besh arpa nan bilen ikki kichik béliq
bar. Lékin shunche köp xelqqe bu néme bolidu?! —
dédi. 10 Eysa: — Köpchilikni olturghuzunglar, — dédi (u
yerde ot-chöp mol öskenidi). Shuning bilen er kishiler
olturdi; ularning sani besh mingche bar idi. 11 Eysa
nanlarni qoligha élip, [Xudagha] teshekkür éytqandin
kéyin, olturghanlargha üleshtürüp berdi. Béliqlarnimu
shundaq qildi; köpchilik xalighanche yédi. 12
Hemmeylen yep toyun'ghanda, u muxlislirigha: —
Ashqan parchilarni yighinglar, héch nerse zaye
bolmisun, — dédi. 13 Shuning bilen ular besh arpa
nénidin yep ashqan parchilirini on ikki séwetke
toldurup yighiwaldi. 14 Emdi xalayiq Eysaning
körsetken bu möjizilik alamitini körüp: «Dunyagha
kélishi muqerrer bolghan peyghember heqiqeten
mushu iken!» déyishti. 15 Shuning bilen Eysa
ularning kélip özini padishah bolushqa zorlimaqchi
bolghanliqini bilip, ulardin ayrilip, qaytidin taghqa
yalghuz chiqip ketti. 16 Kechqurun, Eysaning muxlisliri
déngiz boyigha chüshüshti. 17 Ular bir kémige olturup,
déngizning u qétidiki Kepernahum shehirige qarap
yol élishti (qarangghu chüshüp ketkenidi we Eysa
téxiche ularning yénigha kelmigenidi). 18 Qattiq
boran chiqip, déngiz dolqunlap kötürülüwatatti.
19 Muxlislar palaq urup on-on bir chaqirimche
mangghanda, Eysaning déngizning üstide méngip
kémige yéqinlishiwatqanliqini körüp, qorqushup ketti.
20 Lékin u ulargha: — Bu men, qorqmanglar! — dédi.
21 Shuni anglap ular uni kémige chiqiriwalghusi keldi;
u kémige chiqipla, kéme derhal ular baridighan yerge
yétip bardi. 22 Etisi déngizning u teripide qalghan
xalayiq [aldinqi küni] u yerde Eysaning muxlisliri
chiqqan kémidin bashqa kémining yoqluqini, Eysaning
muxlisliri shu kémige chiqqanda, Eysaning ular
bille chiqmighanliqini, belki muxlislirining özlirila
ketkenlikini körgenidi. 23 Halbuki, birnechche kéme-
qolwaq Tibériyas shehiridin Reb teshekkür éytqandin
kéyin xelq nan yégen yerge yéqin kélip toxtidi. 24
Shuning bilen xalayiq Eysaning we muxlislirining u
yerde yoqluqini körüpla, kémilerge olturup, Eysani
izdigili Kepernahum shehirige mangdi. 25 Ular uni
déngizning u teripide tépip uninggha: — Ustaz,
bu yerge qachan kelding? — dep sorashti. 26
Eysa ulargha jawaben: — Berheq, berheq, men
silerge shuni éytip qoyayki, siler méni möjizilik
alametlerni körgenlikinglar üchün emes, belki
nanlardin yep toyun'ghininglar üchün izdeysiler.
27 Buzulup kétidighan paniy ozuqluqqa emes, belki
menggü hayatliqqa baqiy qalidighan ozuqluqqa intilip
ishlenglar; buni Insan'oghli silerge béridu; chünki
uni Ata, yeni Xuda Özi möhürlep testiqlighan, —
dédi. (aiōnios g166) 28 Shuning bilen ular uningdin: —
Némige intilip ishlisek andin Xudaning ish-xizmitide
ishligen bolimiz? — dep sorashti. 29 Eysa ulargha
jawab bérip: — Xudaning ish-xizmiti del shuki,
U ewetkinige étiqad qilishinglardur, — dédi. 30
Shuning bilen ular yene: — Undaq bolsa sen bizni
körüp özüngge ishendürgüdek qandaq möjizilik
alamet yaritisen? Zadi néme ish qilip bérisen? 31
Ata-bowilirimiz chölde yürgende, [Zeburda]: «U
ulargha ershtin chüshürülgen nan teqdim qildi» dep
pütülgendek, «manna»ni yégen — déyishti. 32 Eysa
ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge
shuni éytip qoyayki, silerge asmandin chüshken
nanni bergüchi Musa emes, belki méning Atamdur;
U [hazirmu] silerge asmandin chüshken heqiqiy
nanni bériwatidu. 33 Chünki Xudaning néni bolsa
pütkül dunyagha hayatliq ata qilidighan, ershtin
chüshküchidur. 34 — Teqsir, hemishe bizge shu nanni
bérip turghaysen! — déyishti ular. 35 Eysa ulargha
mundaq dédi: — Hayatliq néni özümdurmen! Méning
yénimgha kelgen herkim héchqachan ach qalmaydu,
manga étiqad qilghan herkim héchqachan ussimaydu.
36 Lékin silerge éytqinimdek, siler méni körgen
bolsanglarmu, étiqad qilmaywatisiler. 37 Ata manga
tapshurghanlarning herbiri yénimgha kélidu we
méning yénimgha kelgenlerdin héchqaysisini hergiz
tashliwetmeymen. 38 Chünki öz irademni emes, belki
méni Ewetküchining iradisini emelge ashurush üchün
ershtin chüshtüm. 39 Méni Ewetküchining iradisi
bolsa del shuki, uning manga tapshurghanliridin
héchbirini yittürmey, belki axirqi küni ularning
hemmisini tirildürüshümdin ibaret. 40 Chünki méning
Atamning iradisi shuki, Oghulgha köz tikip qarap,
uninggha étiqad qilghanlarning herbirini menggülük
hayatqa érishtürüshtur; we men axirqi küni ularni
tirildürimen. (aiōnios g166) 41 Emdi Yehudiylar Eysaning:
«Ershtin chüshken nan özümdurmen!» dégini üchün
uninggha narazi bolup ghotuldishishqa bashlidi: 42
— «Bu Yüsüpning oghli Eysa emesmu? Atisinimu,
anisinimu tonuydighan tursaq, yene qandaqlarche:
— «Ershtin chüshtüm!» désun?» — déyishetti ular.
43 Eysa jawaben ulargha mundaq dédi: — [Méning
toghramda] özara ghotuldashmanglar. 44 Méni

ewetken Ata Özi kishilerning qelbini tartquzmisa,
héchkim méning yénimgha kélelmeydu; méning
yénimgha kelgen herbirini axirqi küni tirildürimen. 45
Peyghemberlerning yazmilirida: «Ularning hemmisige
Xuda teripidin ögitilidu» dep pütülgendur. Shunga,
Atining [sözini] tingshighan we uningdin ögen'gen
herbiri méning yénimgha kélidu. 46 Biraq bu birerkim
Atini körgen dégenlik emes; peqet Xudaning yénidin
kelgüchi bolsa, u Atini körgendur. 47 Berheq, berheq,
men silerge shuni éytip qoyayki, manga étiqad
qilghuchi menggülük hayatqa igidur. (aiōnios g166) 48
Hayatliq néni özümdurmen. 49 Ata-bowiliringlar
chöllerde «manna» yégini bilen yenila öldi. 50 Lékin
mana, ershtin chüshken nan del shundaqki, birsi
uningdin yégen bolsa ölmeydu. 51 Ershtin chüshken
hayatliq néni özümdurmen; kimdekim bu nandin
yése, ebedil'ebedgiche yashaydu. Men béridighan shu
nan bolsa méning et-ténimdur, pütkül dunyadikiler
hayatqa ige bolsun dep, men uni atimaqchimen. (aiōn
g165) 52 Bu söz bilen Yehudiylar özara talash-tartish
qilishiqa bashlap: — Bu adem bizning yéyishimizge
özining et-ténini qandaq bérelisun?! — déyishetti. 53
Shunga Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq,
men silerge shuni éytip qoyayki, siler Insan'oghlining
et-ténini yémigüche we qénini ichmigüche, silerde
hayatliq bolmaydu. 54 Et-ténimni yégüchi we qénimni
ichküchi menggülük hayatqa érishken bolidu we
men uni axirqi küni tirildürimen. (aiōnios g166) 55
Chünki et-ténim heqiqiy ozuqluq, qénim bolsa heqiqiy
ichimliktur. 56 Et-ténimni yégüchi we qénimni
ichküchi mende yashaydu we menmu uningda
yashaymen. 57 Hayat Ata méni ewetken we men
Atining bolghanliqidin yashawatqinimdek, méni
yégüchi kishi hem méning wasitem bilen yashaydu.
58 Mana bu ershtin chüshken nandur. Bu nan ata-
bowiliringlar yégen «[manna]»dek emes; chünki
ular «[manna]»ni yéyishi bilen öldi; biraq bu nanni
istémal qilghuchi bolsa menggü yashaydu! (aiōn
g165) 59 Bu sözlerni u Kepernahumdiki sinagogda
telim berginide éytqanidi. 60 Shuning bilen uning
muxlisliridin nurghunliri buni anglighanda: — Bu
telim bek éghir iken! Buni kim anglap kötürelisun? —
déyishti. 61 Biraq öz ichide muxlislirining bu toghrisida
ghotuldashqinini bilgen Eysa ulargha: — Bu sözüm
silerni taydurdimu? 62 Emdi mubada Insan'oghlining
esli kelgen jaygha kötürülüwatqinini körsenglar,
qandaq bolar?! 63 [Insan'gha] hayatliq bergüchi —
Rohtur. Insanning etliri bolsa héchqandaq payda
bermeydu. Men silerge éytqan sözlirim bolsa hem
rohtur we hem hayatliqtur. 64 Lékin aranglardin étiqad
qilmighan beziler bar, — dédi (chünki Eysa étiqad
qilmighanlarning we özige satqunluq qilidighanning
kim ikenlikini bashtila biletti). 65 Shuning bilen
u mundaq dédi: — Men shu sewebtin silerge
shuni éyttimki, Atamdin ata qilinmisa, héchkim
méning yénimgha kélelmeydu! 66 Shu waqittin
tartip muxlisliridin xéli köpi chékinip chiqip, uning
bilen yene mangmaydighan boldi. 67 Shunga Eysa
on ikkiylendin: — Silermu, hem [mendin] kétishni
xalamsiler? — dep soridi. 68 Simon Pétrus uninggha
jawab qilip: — I Reb, biz kimning yénigha kétettuq?
Menggü hayatliq sözliri sendilidur! (aiōnios g166) 69 We
shuninggha ishenduq we shuni bilip yettuqki, sen
Xudaning Muqeddes Bolghuchisidursen! — dédi. 70
Eysa ulargha jawaben: — Men siler on ikkinglarni
tallidim emesmu, biraq aranglarda birsi Iblistur! —
dédi 71 (uning bu dégini Ishqariyotluq Simonning
oghli Yehudani körsetkenidi, chünki Yehuda on
ikkiylenning biri bolghini bilen, kéyin özige satqunluq
qilidu).

7 Bu ishlardin kéyin, Eysa Galiliyede aylinip yürdi.
U Yehudiyede aylinip yürüshni xalimaytti, chünki
[shu yerdiki] Yehudiylar uninggha qest qilmaqchi
idi. 2 Bu chaghda, Yehudiylarning «kepiler héyti»gha
az qalghanidi. 3 Shunga Eysaning iniliri uninggha:
— Mushu yerdin ayrilip Yehudiyege barghin,
shuning bilen muxlisliringmu [karamet] emelliringni
köreleydu! 4 Chünki özini xelq-alemge tonutmaqchi
bolghan héchkim yoshurun jayda ish qilmaydu.
Bu emellerni qiliwatqanikensen, özüngni dunyagha
körset! — déyishti. 5 Chünki uning inilirimu uninggha
étiqad qilmighanidi. 6 Shunga Eysa ulargha: —
Méning waqit-saitim téxi kelmidi. Lékin silerge
nisbeten herwaqit munasiptur. 7 Bu dunyadiki
kishiler silerge hergiz öch bolmaydu; lékin méni
öch köridu. Chünki men ularning qilmishlirini
rezil dep guwahliq bériwatimen. 8 Siler bu héytqa
bériwéringlar. Men bu héytqa barmaymen, chünki
méning waqit-saitim téxi yétip kelmidi, — dédi. 9
Eysa bu sözlerni qilip, Galiliyede qaldi. 10 Eysaning
iniliri héytqa chiqqandin kéyin, u özimu uninggha
bardi. Emma ashkara emes, yoshurun bardi. 11
Héytta Yehudiylar uni izdep: «U qeyerdidur?» dep
sorawatatti. 12 Kishiler arisida uning toghrisida

köp ghulghula boldi. Beziler uni: «Yaxshi adem!»
dése, yene beziler: «Yaq, u xalayiqni azduruwatidu!»
déyishti. 13 Biraq Yehudiy [chongliridin] qorqup,
héchkim ochuq-ashkare uning gépini qilmaytti. 14
Héytning yérimi ötkende, Eysa ibadetxana hoylilirigha
kirip xelqqe telim bérishke bashlidi. 15 Yehudiylar: —
Bu adem héchqandaq telim almighan turuqluq, uning
qandaqmu munche köp bilimi bolsun? — dep hang-
tang qélishti. 16 Eysa ularghа: — Bu telimler méning
emes, belki méni Ewetküchiningkidur. 17 Uning
iradisige emel qilishqa öz iradisini baghlighan herkim
bu telim toghruluq — uning Xudadin kelgenlikini
yaki özlükümdin éytiwatqanliqimni bilidu. 18 Öz
aldigha sözligen kishi öz shan-sheripini izdeydu,
lékin özini ewetküchining shan-sheripini izdeydighan
kishi heq-sadiqtur, uningda heqqaniysizliq yoqtur.
19 Musa [peyghember] silerge Tewrat qanunini
tapshurghan emesmu? Lékin héchqaysinglar bu
qanun'gha emel qilmaywatisiler! Némishqa méni
öltürmekchi bolisiler? — dédi. 20 Köpchilik: —
Sanga jin chaplishiptu! Séni öltürmekchi bolghan
kim iken? — déyishti. 21 Eysa ularghа mundaq
jawab berdi: — Men bir karametni yaritishim bilen
hemminglar hang-tang qélishtinglar. 22 — Emdi
Musa [peyghember] silerge xetne qilish toghruluq
emr qaldurghan (emeliyette bolsa xetne qilish
Musa peyghemberdin emes, ata-bowilardin qalghan),
shunga siler shabat künige [toghra kélip qalsimu]
shu künide ademning xetnisini qiliwérisiler. 23 Emdi
Tewrat qanunigha xilapliq qilinmisun dep shabat
künide adem xetne qilin'ghan yerde, men shabat
künide bir ademni sellimaza saqaytsam, siler néme
dep manga achchiqlinisiler? 24 Sirtqi qiyapetke qarap
höküm qilmanglar, belki heqqaniy höküm qilinglar! 25
U waqitta Yérusalémliqlarning beziliri: — [Chonglar]
öltürmekchi bolghan kishi bu emesmidi? 26 Ashkara
sözlewatsimu, uninggha qarshi héch nerse démidighu!
Derweqe, aqsaqallarning uning Mesih ikenlikini
bilip yetkenmu? 27 Halbuki, bu ademning qeyerdin
kelgenlikini biz éniq bilimiz. Lékin Mesih kelgende,
uning qeyerdin kelgenlikini héchkim bilmestighu,
— déyishti. 28 Shunga Eysa ibadetxana hoylisida
telim bériwétip, yuqiri awaz bilen mundaq dédi:
— Siler méni tonuymiz hemde méning qeyerdin
kelgenlikimnimu bilimiz, [dewatisiler]?! Biraq men
özlükümdin emes, men méni Ewetküchidin [keldim],
U heqtur; biraq siler Uni tonumaysiler. 29 Men Uni
tonuymen. Chünki men Uning yénidin keldim, méni
U ewetti. 30 Shunga ular uni tutush yolini izdeytti,
lékin héchkim uninggha qol salmidi; chünki uning
waqit-saiti téxi yétip kelmigenidi. 31 Lékin xalayiq
arisidiki nurghun kishiler uninggha étiqad qildi.
Ular: «Mesih kelgende bu kishi körsetken möjizilik
alametlerdin artuq [möjize] yaritalarmu?!» déyishti.
32 Perisiyler xalayiqning u toghruluq ghulghula
boluwatqan bu gep-sözlirini anglidi; shuning bilen
Perisiyler bilen bash kahinlar uni tutush üchün
birnechche qarawullarni ewetti. 33 Shuning bilen
Eysa: — Yene bir'az waqit siler bilen bille bolimen,
andin méni Ewetküchining yénigha kétimen. 34 Méni
izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge
baralmaysiler, — dédi. 35 Buning bilen, Yehudiylar
bir-birige: — U biz tapalmighudek qeyerlerge barar?
Grékler arisidiki tarqaq Yehudiy muhajirlarning
yénigha bérip, gréklargha telim béremdighandu? 36
«Méni izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan
yerge baralmaysiler» dégini némisidu? — déyishti.
37 Héytning axirqi hem eng katta küni, Eysa ornidin
turup, yuqiri awaz bilen: — Kimdekim ussisa, méning
yénimgha kélip ichsun! 38 Manga étiqad qilghuchi
kishining xuddi muqeddes yazmilarda éytilghinidek,
ich-baghridin hayatliq süyining deryaliri éqip chiqidu!
— dep jakarlidi 39 (u bu sözni özige étiqad
qilghanlargha ata qilinidighan Muqeddes Rohqa
qarita éytqanidi. [Xudaning] Rohi téxi héchkimge ata
qilinmighanmidi, chünki Eysa téxi shan-sheripige
kirmigenidi). 40 Xalayiq ichide beziler bu sözni anglap:
— [Kélishi muqerrer bolghan] peyghember heqiqeten
mushu iken! — déyishti. 41 Beziler: «Bu Mesih
iken!» déyishetti. Yene beziler bolsa: «Yaq, Mesih
Galiliyedin kélettimu? 42 Muqeddes yazmilarda, Mesih
[padishah] Dawutning neslidin hem Dawutning yurti
Beyt-Lehem yézisidin kélidu, déyilmigenmidi?» —
déyishti. 43 Buning bilen, xalayiq uning wejidin ikkige
bölünüp ketti. 44 Beziliri uni tutayli dégen bolsimu,
lékin héchkim uninggha qol salmidi. 45 Qarawullar
[ibadetxanidin] bash kahinlar bilen Perisiylerning
yénigha qaytip kelgende, ular qarawullargha: — Néme
üchün uni tutup kelmidinglar? — dep sorashti. 46
Qarawullar: — Héchkim héchqachan bu ademdek
sözligen emes! — dep jawab bérishti. 47 Perisiyler
ularghа jawaben: — Silermu azduruldunglarmu? 48
Aqsaqallardin yaki Perisiylerdin uninggha étiqad
qilghanlar bolghanmu?! 49 Lékin Tewrat qanunini

bilmeydighan bu chüprendiler lenetke qalidu! —
déyishti. 50 Ularning arisidin biri, yeni burun
axshamda Eysaning aldigha kelgen Nikodim ularga:
51 — Tewrat qanunimiz awwal kishining néme
qilghinini özidin anglap bilmey turup, uninggha
höküm chiqiramdu! 52 Ular jawab qilip: — Senmu
Galiliyedinmu? [Muqeddes yazmilarni] kör, qétirqinip
oqup baq, Galiliyedin héchqandaq peyghember
chiqmaydu! — dédi. 53 Shuning bilen [ularning]
herbiri öz öyige ketti.

8 Eysa bolsa Zeytun téghigha chiqip ketti. 2 Etisi
seherde, u yene ibadetxana hoylilirigha kirdi we
xalayiqning hemmisi uning yénigha kélishkenidi.
U olturup, ularga telim bérishke bashlidi. 3 [Shu
chaghda], Tewrat ustazliri bilen Perisiyler zina qilip
tutulup qalghan bir ayalni uning aldigha élip kélishti.
Ular ayalni otturigha chiqirip, 4 uningdin: — Ustaz, bu
ayal del zina üstide tutuwélindi. 5 Musa [peyghember]
Tewrat qanunida bizge mushundaq ayallarni chalma-
kések qilip öltürüshni emr qilghan. Emdi senche, uni
qandaq qilish kérek? — dep sorashti. 6 Emdi ularning
bundaq déyishtiki niyiti, uni tuzaqqa chüshürüp,
uning üstidin erz qilghudek birer bahane izdesh idi.
Emma Eysa éngiship, barmiqi bilen yerge bir némilerni
yazghili turdi. 7 Ular shu soalni toxtimay sorawatatti,
u ruslinip ularga: — Aranglardiki kim gunahsiz bolsa,
[bu] [ayalgha] birinchi tashni atsun! — dédi. 8 Andin
u yene éngiship, yerge yézishni dawamlashturdi.
9 Ular bu sözni anglap, aldi bilen yashan'ghanliri,
andin qalghanliri bir-birlep [hemmisi] u yerdin chiqip
kétishti. Axirida Eysa otturida öre turghan héliqi
ayal bilen yalghuz qaldi. 10 Eysa ruslinip turup, shu
ayaldin bashqa héchkimni körmigen bolup, uningdin:
Xanim, sanga héliqi shikayet qilghanlar qéni? Séni
gunahqa békitidighan héchkim chiqmidimu? — dep
soriwidi, 11 — Hezretliri, héchkim chiqmidi, — dédi
ayal. Eysa: — Menmu séni gunahqa békitmeymen.
Barghin, buningdin kéyin yene gunah qilmighin! —
dédi. 12 Shunga Eysa yene köpchilikke söz qilip: —
Dunyaning nuri özümdurmen. Manga egeshkenler
qarangghuluqta mangmaydu, eksiche hayatliq nurigha
érishidu, — dédi. 13 Perisiyler: — Sen özüngge özüng
guwahliq bériwatisen. Shunga séning guwahliqing
rast hésablanmaydu, — déyishti. 14 Eysa ularga
jawaben mundaq dédi: — Hetta men özümge guwahliq
bersemmu, guwahliqim heqtur, chünki men özümning
qeyerdin kelgenlikimni we qeyerge baridighanliqimni
bilimen. Lékin siler qeyerdin kelgenlikimni we
qeyerge baridighanliqimni bilmeysiler. 15 Siler et
igilirining ölchimi boyiche höküm qilisiler. Biraq men
héchkimning üstige höküm qilmaymen. 16 Men höküm
qilsammu, hökümüm heqiqiydur; chünki men yalghuz
emes, belki méni ewetken Ata [bu ishta] men bilen
billidur. 17 Silerge tewe bolghan Tewrat qanunida:
«Ikki ademning guwahliqi bolsa rast hésablinidu» dep
pütülgendur. 18 Rast, men özüm toghramda özüm
guwahliq bérimen, we méni ewetken Atimu méning
toghramda guwahliq béridu. 19 Ular uningdin: —
Atang qeyerde? — dep sorashti. Eysa ularga jawab
bérip: — Siler ya méni tonumaysiler, ya Atamni
tonumaysiler; méni tonughan bolsanglar, Atamnimu
tonuyttunglar, — dédi. 20 Eysa bu sözlerni ibadetxanida
telim berginide, sediqe sanduqining aldida turup
éytqanidi. Biraq héchkim uni tutmidi, chünki uning
waqit-saiti téxi yétip kelmigenidi. 21 Shuning bilen
u ularga yene: Men bu yerdin kétimen; siler méni
izdeysiler, lékin öz gunahinglar ichide ölisiler. Men
kétidighan yerge siler baralmaysiler, — dédi. 22 Buning
bilen Yehudiylar: — U: «Men kétidighan yerge siler
baralmaysiler» deydu. Bu uning özini öltürüwalimen
déginimidu? — déyishti. 23 Eysa ularga: — Siler
töwendindursiler, men yuqiridindurmen. Siler bu
dunyadindursiler, men bu dunyadin emesmen. 24
Shuning üchün silerge: «Gunahliringlar ichide ölisiler»
dédim. Chünki siler méning «[Ezeldin] Bar Bolghuchi»
ikenlikimge ishenmisenglar, gunahliringlar ichide
ölisiler, — dédi. 25 Sen zadi kim? — dep sorashti ular.
Eysa ularga: — Bashta silerge néme dégen bolsam,
men shu. 26 Özümning silerning toghranglarda we
üstünglardin höküm qilidighan nurghun sözlirim bar;
lékin méni Ewetküchi heqtur we men Uningdin némini
anglighan bolsa, bularnila dunyadikilerge uqturup
éytimen, — dédi. 27 Ular uning özlirige éytqanlirining
Ata toghruluq ikenlikini chüshinelmidi. 28 Shunga
Eysa mundaq dédi: Siler Insan'oghlini kötürgendin
kéyin, méning «[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimni
bilisiler we shundaqla héch ishni özlükümdin
qilmighanliqimni, peqet Atining manga ögetkininila
sözligenlikimnimu bilisiler. 29 Méni Ewetküchi men
bilen billidur, U méni esla yalghuz qoymidi, chünki
men hemishe Uni xursen qilidighan ishlarni qilimen.
30 Eysa bu sözlerni qiliwatqan chaghning özide,
nurghun kishiler uninggha étiqad qildi. 31 Eysa özige
étiqad qilghan Yehudiylargha: — Eger méning söz-

kalamimdin chiqmay tursanglar, méning heqiqiy
muxlislirim bolghan bolisiler, 32 we heqiqetni bilisiler
we heqiqet silerni azadliqqa érishtüridu, — dédi.
33 Ular jawaben: — Biz Ibrahimning neslimiz, —
héchqachan héchkimning qulluqida bolmiduq. Sen
qandaqsige: Azadliqqa érishsiler, deysen? — dédi. 34
Eysa ulargha jawab bérip: — Berheq, berheq, men
silerge shuni éytip qoyayki, gunah sadir qilghan kishi
gunahning qulidur. 35 Qul ailide menggü turmaydu,
lékin oghul menggü turidu. (aiōn g165) 36 Shuning üchün
Oghul silerni azad qilsa, heqiqiy azad bolisiler. 37
Silerning Ibrahimning nesli ikenlikinglarni bilimen.
Biraq méni öltürmekchi boluwatisiler, chünki méning
sözüm ichinglardin orun almidi. 38 Men Atamning
yénida körgenlirimni éytiwatimen; siler bolsanglar öz
atanglardin körgenliringlarni qiliwatisiler! 39 Ular
jawab bérip: — Bizning atimiz Ibrahimdur, — dédi. Eysa
ulargha: — Eger Ibrahimning perzentliri bolsanglar,
Ibrahimning emellirini qilghan bolattinglar! 40
Biraq hazir eksiche méni, yeni Xudadin anglighan
heqiqetni silerge yetküzgen ademni öltürüshke
qestleysiler. Ibrahim undaq ishni qilmighan. 41
Siler öz atanglarning qilghinini qiliwatisiler! — dédi.
— Biz haramdin bolghan emesmiz! Bizning peqet
birla atimiz bar, U bolsa Xudadur! — déyishti ular.
42 Eysa ulargha: — Atanglar Xuda bolghan bolsa,
méni söygen bolattinglar; chünki men Xudaning
baghridin chiqip, bu yerge keldim. Men özlükümdin
kelgen emesmen, belki Uning teripidin ewetilgenmen.
43 Sözlirimni némishqa chüshenmeysiler? Éniqki,
méning söz-kalamim quliqinglargha kirmeywatidu!
44 Siler atanglar Iblistin bolghansiler we uning
arzu-heweslirige emel qilishni xalaysiler. U alem
apiride bolghandin tartip qatil idi we uningda
heqiqet bolmighachqa, heqiqette turmighan. U
yalghan sözligende, öz tebiitidin sözleydu, chünki u
yalghanchi we shundaqla yalghanchiliqning atisidur.
45 Lékin men heqiqetni sözliginim üchün, manga
ishenmeysiler. 46 Qaysinglar méni gunahi bar dep
delilliyeleysiler, qéni? Heqiqetni sözlisem, néme üchün
manga ishenmeysiler? 47 Xudadin bolghan kishi
Xudaning sözlirini anglaydu; siler ularni anglimaysiler,
chünki siler Xudadin bolghan emessiler! 48 Yehudiylar
uninggha jawaben: — Ejeba, bizning séni: «Samariyelik
hem jin chaplashqan adem»sen déginimiz toghra
emesmu? — déyishti. 49 Eysa jawaben: — Manga
jin chaplashqini yoq, belki men Atamni hörmet
qilimen; lékin siler manga hörmetsizlik qiliwatisiler.
50 Men öz shan-sheripimni izdimeymen; lékin buni
izdigüchi hem [uning üstidin] höküm qilghuchi
Birsi bar. 51 Berheq, berheq, men silerge shuni
éytip qoyayki, méning söz-kalamimni tutidighan
kishi ebedil'ebed ölüm körmeydu. (aiōn g165) 52
Shuning bilen Yehudiylar uninggha: — Sanga derweqe
jin chaplashqanliqini emdi bilduq! Hetta [hezriti]
Ibrahim we peyghemberlermu ölgen tursa, sen
qandaqsige: «Méning söz-kalamimni tutidighan kishi
ebedil'ebed ölüm tétimaydu» deysen? (aiōn g165)
53 Ejeba, sen atimiz Ibrahimdin ulughmusen? U
öldi, peyghemberler hem öldi!? Sen özüngni kim
qilmaqchisen? 54 Eysa jawaben mundaq dédi: —
Eger men özümni ulughlisam, undaqta ulughluqum
héchnerse hésablanmaytti. Biraq méni ulughlighuchi
— siler «U bizning Xudayimiz» dep ataydighan
Atamning Özidur. 55 Siler Uni tonumidinglar, lékin
men Uni tonuymen. Uni tonumaymen désem, silerdek
yalghanchi bolattim; biraq men Uni tonuymen we
Uning söz-kalamini tutimen. 56 Atanglar Ibrahim
méning künümni köridighanliqidin yayrap-yashnidi
hem derweqe uni aldin'ala körüp shadlandi. 57
— Sen téxi ellik yashqa kirmey turup, Ibrahimni
kördüngmu? — déyishti ular. 58 Eysa ulargha: —
Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
Ibrahim tughulmastila, men Bar Bolghuchidurmen!
— dédi. 59 Buning bilen ular uni chalma-kések
qilghili qollirigha yerdin tash aldi; lékin Eysa ulargha
körünmey, ularning otturisidin ötüp ibadetxanidin
chiqip ketti.

9 We u yolda kétiwétip, tughma qarighu bir ademni
kördi. 2 Muxlisliri uningdin: — Ustaz, kim gunah
qilip uning qarighu tughulghinigha seweb bolghan?
U özimu ya ata-anisimu? — dep sorashti. 3 Eysa
mundaq jawab berdi: — Özi yaki ata-anisining gunah
sadir qilghanliqidin emes, belki Xudaning Öz emelliri
uningda ayan qilinsun dep shundaq bolghan. 4
Künning yoruqida, méni Ewetküchining emellirini
ada qilishim kérek. Kech kirse, shu chaghda héchkim
ish qilalmaydu. 5 Men dunyada turghan waqtimda,
dunyaning nuri özümdurmen. 6 Bu sözlerni qilghandin
kéyin, u yerge tükürüp, tükürüktin lay qilip, layni
héliqi ademning közlirige sürüp qoydi 7 we uninggha:
«Siloam kölchiki»ge bérip yuyuwetkin» dédi («Siloam»
[ibraniyche söz bolup], «ewetilgen» dégen menini
bildüridu). Shuning bilen héliqi adem bérip yuyuwidi,

közi köridighan bolup qaytip keldi. 8 Qoshniliri
we u ilgiri tilemchilik qilghinida uni körgenler:
— Bu olturup tilemchilik qilidighan héliqi adem
emesmu? — déyiship ketti. 9 Beziler: «Hee, shu iken»
dése, yene beziler: «Yaq. u emes, lékin uninggha
oxshaydiken» déyishti. Biraq u özi: — Men del shu
kishi bolimen! — dédi. 10 — Undaqta közliring qandaq
échildi? — dep sorashti ular. 11 U jawaben mundaq
dédi: — Eysa isimlik bir kishi [tükürükidin] lay qilip
közlirimge sürüp qoyuwidi, manga: «Siloam kölchikige
bérip yuyuwetkin» dégenidi. Men bérip yuyuwidim,
köreleydighan boldum. 12 — U hazir qeyerde? — dep
sorashti ular. — Bilmeymen, — dédi u. 13 Xalayiq
ilgiri qarighu bolghan bu ademni Perisiylerning
aldigha élip bérishti 14 (eslide Eysa lay qilip bu
ademning közlirini achqan kün del shabat küni idi). 15
Shuning bilen Perisiyler qaytidin bu ademdin qandaq
köreleydighan bolghinini soriwidi, u ularga: — U
közlirimge lay [sürüp] qoydi, men yuyuwidim we
mana, köreleydighan boldum! — dédi. 16 Shuning bilen
Perisiylerdin beziliri: — U adem Xudaning yénidin
kelgen emes, chünki u shabat künini tutmaydu,
— déyishti. Yene beziliri: — U gunahkar adem
bolsa, qandaqlarche bundaq möjizilik alametlerni
yaritalaytti? — déyishti. Buning bilen ularning arisida
bölünüsh peyda boldi. 17 Ular qarighu ademdin yene:
— U közliringni échiptu, emdi sen u toghruluq néme
deysen? — dep sorashti. U: — U bir peyghember iken, —
dédi. 18 Yehudiylar köreleydighan qilin'ghan kishining
ata-anisini tépip kelmigüche, burun uning qarighu
ikenlikige we hazir köreleydighan qilin'ghanliqigha
ishenmeytti. Shunga ular uning ata-anisini chaqirtip,
19 ulardin: — Bu silerning oghlunglarmu? Tughma
qarighu, dewatattinglar? Emdi hazir qandaqlarche
köreleydighan bolup qaldi? — dep sorashti. 20 Ata-
anisi ularga: — Uning bizning oghlimiz ikenliki,
shundaqla tughulushidinla qarighu ikenlikini bilimiz;
21 lékin hazir qandaqlarche köreleydighan bolup
qalghanliqini, közlirini kim achqanliqini bilmeymiz.
U chong adem tursa, [buni] özidin soranglar, u özi
dep bersun, — dep jawab berdi. 22 Ata-anisining
shundaq déyishi Yehudiylardin qorqqanliqi üchün
idi; chünki Yehudiylar kimdekim Eysani Mesih
dep étirap qilsa, u sinagog jamaitidin qoghlap
chiqirilsun dep qarar qilghanidi. 23 Shu sewebtin
uning ata-anisi: «U chong adem tursa, [buni] özidin
soranglar» dégenidi. 24 Perisiyler eslide qarighu
bolghan ademni yene chaqirip uninggha: — Xudagha
shan-sherep bérip [qesem qil]! Biz bu ademning
gunahkar ikenlikini bilimiz, — déyishti. 25 U
mundaq jawab berdi: — U gunahkarmu, emesmu,
bilmeymen. Biraq men shu birla ishni bilimenki,
qarighu idim, hazir köreleydighan boldum. 26 Ular
uningdin yene bir qétim: — U séni qandaq qildi?
Közliringni qandaq achti? — dep sorashti. 27 U
jawaben: — Silerge alliqachan éyttim, biraq qulaq
salmidinglar. Siler néme dep qaytidin anglashni
xalap qaldinglar? Silermu uning muxlisliri bolay
dewatamsiler?! — dédi. 28 Buning bilen, ular uni
qattiq tillap: — Sen héliqining muxlisi! Biz bolsaq
Musa [peyghemberning] muxlislirimiz. 29 Xudaning
Musagha sözligenlikini bilimiz; lékin bu némining
bolsa qeyerdin kelgenlikinimu bilmeymiz, — déyishti.
30 Héliqi adem ularga mundaq jawab qayturdi:
— Ajayip ishqu bu! Gerche siler uning qeyerdin
kelgenlikini bilmigininglar bilen, u méning közlirimni
achti. 31 Biz bilimizki, Xuda gunahkarlarning
tileklirini anglimaydu; biraq Özige ixlasmen bolup
iradisige emel qilghuchilarningkini anglaydu. 32
Dunya apiride bolghandin tartip, birersining tughma
qarighuning közini achqanliqini anglap baqqan
emes. (aiōn g165) 33 Eger bu adem Xudadin kelmigen
bolsa, héchnéme qilalmighan bolatti. 34 Ular uni:
— Sen tüptin gunah ichide tughulghan turuqluq,
bizge telim bermekchimusen? — déyiship, uni
[sinagogtin] qoghlap chiqiriwétishti. 35 Eysa ularning
uni [sinagogtin] qoghlap chiqarghanliqini anglap, uni
izdep tépip: Sen, Xudaning Oghligha étiqad qilamsen?
— dep soridi. 36 U jawaben: — Teqsir, u kim? Men
uninggha étiqad qilay, — dédi. 37 — Sen hem uni
kördüng hem mana, hazir sen bilen sözlishiwatqan del
shuning özi, — dédi Eysa uninggha. 38 Héliqi adem: — I
Reb, étiqad qilimen! — dep, uninggha sejde qildi. 39 —
Men korlarni köridighan bolsun, köridighanlarni kor
bolsun dep bu dunyagha höküm chiqirishqa keldim, —
dédi Eysa. 40 Uning yénidiki bezi Perisiyler bu sözlerni
anglap uningdin: — Bizmu kormu? — dep sorashti. 41
Eysa ularga: — Kor bolghan bolsanglar, gunahinglar
bolmaytti; lékin siler hazir «körüwatimiz» dégininglar
üchün silerge gunah hésabliniwéridu, — dédi.

10 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
qoy qotinigha ishiktin kirmey, bashqa yerdin
yamiship kirgen kishi oghri we qaraqchidur. 2 Ishiktin
kiridighan kishi bolsa qoylarning padichisidur. 3 Ishik

baqar uninggha ishikni échip béridu we qoylar uning
awazini anglap tonuydu; u öz qoylirining isimlirini
bir-birlep chaqirip ularni sirtqa bashlap chiqidu. 4 U
qoylirining hemmisini sirtqa chiqirip bolup, ularning
aldida mangidu, qoylarmu uning keynidin egiship
méngishidu; chünki ular uning awazini tonuydu. 5
Lékin ular yat ademning keynidin mangmaydu, belki
uningdin qachidu; chünki ular yatlarning awazini
tonumaydu. 6 Eysa bu temsilni ulargha sözlep bergini
bilen, lékin ular uning özlirige néme dewatqanliqini
héch chüshenmidi. 7 Shunga Eysa ularghа yene
mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni
éytip qoyayki, qoylarning ishiki özümdurmen. 8
Mendin ilgiri kelgenlerning hemmisi oghri we
qaraqchidur, lékin qoylar ularghа qulaq salmidi. 9 Ishik
özümdurmen. Men arqiliq kirgini qutquzulidu hem
kirip-chiqip, ot-chöplerni tépip yéyeleydu. 10 Oghri
bolsa peqet oghrilash, öltürüsh we buzush üchünla
kélidu. Men bolsam ularni hayatliqqa érishsun we shu
hayatliqi mol bolsun dep keldim. 11 Yaxshi padichi
özümdurmen. Yaxshi padichi qoylar üchün öz jénini
pida qilidu. 12 Lékin medikar undaq qilmaydu. U
belki ne qoylarning igisi ne padichisi bolmighachqa,
börining kelginini körse, qoylarni tashlap qachidu we
böre kélip qoylarni titip tiripiren qiliwétidu. 13 Emdi
medikar bolsa peqet heqqini dep ishlep, qoylargha
köngül bölmey beder qachidu. 14 Yaxshi padichi
özümdurmen. Ata méni tonighinidek men atini
tonughinimdek, men özümningkilerni tonuymen we
özümningkilermu méni tonuydu; qoylar üchün jénim
pida. 16 Bu qotandin bolmighan bashqa qoylirimmu
bar. Ularnimu élip bashlishim kérek we ularmu
awazimni anglaydu; shuning bilen bir pada bolidu,
shundaqla ularning bir padichisi bolidu. 17 Ata méni
shu sewebtin söyiduki, men jénimni qayturuwélishim
üchün uni pida qilimen. 18 Jénimni héchkim mendin
alalmaydu, men uni öz ixtiyarim bilen pida qilimen.
Men uni pida qilishqa hoquqluqmen we shundaqla
uni qayturuwélishqimu hoquqluqmen; bu emrni
Atamdin tapshuruwalghanmen. 19 Bu sözler tüpeylidin
Yehudiylar arisida yene bölünüsh peyda boldi. 20
Ulardin köp ademler: — Uninggha jin chaplishiptu,
u jöylüwatidu, néme üchün uning sözige qulaq
salghudeksiler? — déyishti. 21 Yene beziler bolsa: —
Jin chaplashqan ademning sözliri bundaq bolmaydu.
Jin qandaqmu qarighularning közlirini achalisun?!
— déyishti. 22 Qish pesli bolup, Yérusalémda
«Qayta béghishlash héyti» ötküzülüwatatti. 23
Eysa ibadetxanidiki «Sulaymanning péshaywini»da
aylinip yüretti. 24 Yehudiylar uning etrapigha
olishiwélip: — Bizni qachan'ghiche tit-tit qilip
tutuqluqta qaldurmaqchisen? Eger Mesih bolsang,
bizge ochuqini éyt, — déyishti. 25 Eysa mundaq jawab
berdi: — Men silerge éyttim, lékin ishenmeysiler.
Atamning nami bilen qilghan emellirimning özi manga
guwahliq béridu. 26 Biraq men silerge éytqinimdek,
siler étiqad qilmidinglar, chünki méning qoylirimdin
emessiler. 27 Méning qoylirim méning awazimni
anglaydu, men ularni tonuymen we ular manga
egishidu. 28 Men ularghа menggülük hayat ata qilimen;
ular esla halak bolmaydu. Héchkim ularni qolumdin
tartiwalalmaydu. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 Ularni manga
teqdim qilghan atam hemmidin üstündur we héchkim
ularni atamning qolidin tartiwalalmaydu. 30 Men we
Ata [eslidinla] birdurmiz. 31 Buning bilen Yehudiylar
yene uni chalma-kések qilishmaqchi bolup, yerdin
qollirigha tash élishti. 32 Eysa ularghа: — Atamdin
kelgen nurghun yaxshi emellerni silerge körsettim.
Bu emellerning qaysisi üchün méni chalma-kések
qilmaqchisiler? — dédi. 33 — Séni yaxshi bir emel
üchün emes, belki kupurluq qilghining üchün chalma-
kések qilimiz. Chünki sen bir insan turuqluq, özüngni
Xuda qilip körsetting! — dédi Yehudiylar jawaben. 34
Eysa ularghа mundaq jawab berdi: — Silerge tewe
muqeddes qanunda «Men éyttim, siler ilahlarsiler»
dep pütülgen emesmu? 35 Xuda öz söz-kalamini
yetküzgenlerni «ilahlar» dep atighan yerde (we
muqeddes yazmilarda éytilghini hergiz küchtin
qalmaydu) 36 néme üchün Ata Özige xas-muqeddes
qilip paniy dunyagha ewetken zat «Men Xudaning
Oghlimen» dése, u toghruluq «kupurluq qilding!»
deysiler? 37 Eger Atamning emellirini qilmisam, manga
ishenmenglar. 38 Biraq qilsam, manga ishenmigen
halettimu, emellerning özlirige ishininglar. Buning
bilen Atining mende ikenlikini, méningmu Atida
ikenlikimni heq dep bilip étiqad qilidighan bolisiler.
39 Buning bilen ular yene uni tutmaqchi boldi, biraq u
ularning qolliridin qutulup, u yerdin ketti. 40 Andin
u yene Iordan deryasining u qétigha, yeni Yehya
[peyghember] deslipide ademlerni chömüldürgen
jaygha bérip, u yerde turdi. 41 Nurghun kishiler uning
yénigha keldi. Ular: — Yehya héch möjizilik alamet
körsetmigen, lékin uning bu adem toghrisida barliq
éytqanliri rast iken! — déyishti. 42 Shuning bilen

nurghunlighan kishiler bu yerde uninggha étiqad
qildi.

11 Lazarus dégen bir adem késel bolup qalghanidi.
U Meryem we hedisi Marta turghan, Beyt-
Aniya dégen kentte turatti **2** (bu Meryem bolsa,
Rebge xushbuy mayni sürkigen, putlirini öz chachliri
bilen értip qurutqan héliqi Meryem idi; késel bolup
yatqan Lazarus uning inisi idi). **3** Lazarusning hediliri
Eysagha xewerchi ewetip: «I Reb, mana sen söygen
[dostung] késel bolup qaldi» dep yetküzdi. **4** Lékin
Eysa buni anglap: — Bu késeldin ölüp ketmeydu,
belki bu arqiliq Xudaning Oghli ulughlinip, Xudaning
shan-sheripi ayan qilinidu — dédi. **5** Eysa Marta,
singlisi we Lazarusni tolimu söyetti. **6** Shunga u
Lazarusning késel ikenlikini anglighan bolsimu, özi
turuwatqan jayda yene ikki kün turdi. **7** Andin kéyin
u muxlislirigha: — Yehudiyege qayta barayli! — dédi.
8 Muxlisliri uninggha: — Ustaz, yéqindila [u yerdiki]
Yehudiylar séni chalma-kések qilmaqchi bolghan
tursa, yene u yerge qayta baramsen? — déyishti. **9** Eysa
mundaq dédi: — Kündüzde on ikki saet bar emesmu?
Kündüzi yol mangghan kishi putlashmas, chünki u
bu dunyaning yoruqini köridu. **10** Lékin kéchisi yol
mangghan kishi putlishar, chünki uningda yoruqluq
yoqtur. **11** Bu sözlerni éytqandin kéyin, u: — Dostimiz
Lazarus uxlap qaldi; men uni uyqusidin oyghatqili
barimen, — dep qoshup qoydi. **12** Shunga muxlislar
uninggha: — I Reb, uxlighan bolsa, yaxshi bolup qalidu,
— dédi. **13** Halbuki, Eysa Lazarusning ölümi toghruluq
éytqanidi, lékin ular u dem élishtiki uyquni dewatidu,
dep oylashti. **14** Shunga Eysa ulargha ochuqini éytip:
— Lazarus öldi, — dédi. **15** — Biraq silerni dep,
silerning étiqad qilishinglar üchün, [uning qéshida]
bolmighanliqimgha xushalmen. Emdi uning yénigha
barayli, — dédi. **16** «Qoshkézek» dep atilidighan
Tomas bashqa muxlisdashlirigha: — Bizmu uning
bilen bille barayli hem uning bilen bille öleyli, — dédi.
17 Eysa muxlisliri bilen Beyt-Aniyagha barghanda,
Lazarusning yerlikke qoyulghinigha alliqachan töt
kün bolghanliqi uninggha melum boldi. **18** Beyt-Aniya
Yérusalémgha yéqin bolup, uningdin alte chaqirimche
yiraqliqta idi, **19** shuning bilen nurghun Yehudiylar
Marta bilen Meryemge inisi toghrisida teselli bergili
ularning yénigha kelgenidi. **20** Marta emdi Eysaning
kéliwatqinini anglapla, uning aldigha chiqti. Lékin
Meryem bolsa öyide olturup qaldi. **21** Marta emdi
Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim
ölmigen bolatti. **22** Hélihem Xudadin némini tiliseng,
Uning sanga shuni béridighanliqini bilimen, — dédi.
23 — Ining qayta tirilidu, — dédi Eysa. **24** Marta: —
Axirqi künide, yene tirilish künide uning jezmen
tirilidighanliqini bilimen, — dédi. **25** Eysa uninggha: —
Tirilish we hayatliq men özümdurmen; manga étiqad
qilghuchi kishi ölsimu, hayat bolidu; **26** we hayat turup,
manga étiqad qilghuchi ebedil'ebed ölmes; buninggha
ishinemsen? **(aiōn g165)** **27** U uninggha: — Ishinimen,
i Reb; séning dunyagha kélishi muqerrer bolghan
Mesih, Xudaning Oghli ikenlikingge ishinimen. **28**
Buni dep bolup, u bérip singlisi Meryemni astighina
chaqirip: — Ustaz keldi, séni chaqiriwatidu, — dédi.
29 Meryem buni anglap, derhal ornidin turup, uning
aldigha bardi **30** (shu peytte Eysa téxi yézigha kirmigen
bolup, Marta uning aldigha méngip, uchriship qalghan
yerde idi). **31** Emdi [Meryemge] teselli bériwatqan,
öyde uning bilen olturghan Yehudiylar uning aldirap
qopup sirtqa chiqip ketkinini körüp, uni qebrige
bérip shu yerde yigha-zar qilghili ketti, dep oylap,
uning keynidin méngishti. **32** Meryem emdi Eysa bar
yerge barghanda uni körüp, ayighigha özini étip: — I
Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim ölmigen bolatti!
— dédi. **33** Eysa Meryemning yigha-zar qilghinini,
shundaqla uning bilen bille kelgen Yehudiy xelqning
yigha-zar qilishqinini körgende, rohida qattiq pighan
chékip, köngli tolimu biaram boldi we: **34** — Uni
qeyerge qoydunglar? — dep soridi. — I Reb, kélip
körgin, — déyishti ular. **35** Eysa köz yéshi qildi. **36**
Yehudiy xelqi: — Qaranglar, u uni qanchilik söygen!
— déyishti. **37** We ulardin beziliri: — Qarighuning
közini achqan bu kishi késel ademni ölümdin saqlap
qalalmasmidi? — déyishti. **38** Eysa ichide yene qattiq
pighan chékip, qebrining aldigha bardi. Qebri bir ghar
idi; uning kirish aghzigha chong bir tash qoyuqluq idi.
39 Eysa: — Tashni éliwétinglar! — dédi. Ölgüchining
hedisi Marta: — I Reb, yerlikke qoyghili töt kün
boldi, hazir u purap ketkendu, — dédi. **40** Eysa
uninggha: — Men sanga: «Étiqad qilsang, Xudaning
shan-sheripini körisen» dégenidimghu! — dédi. **41**
Buning bilen xalayiq tashni éliwetti. Eysa közlirini
asman'gha tikip mundaq dua qildi: — I Ata, tilikimni
anglighining üchün sanga teshekkür éytimen. **42**
Tileklirimni hemishe anglaydighanliqingni bilimen;
lékin shundaq bolsimu, etrapimdiki mushu xalayiq
séning méni ewetkenlikingge ishensun dep, buni
éytiwatimen! **43** Bu sözlerni qilghandin kéyin, u

yuqiri awazda: — Lazarus, tashqirigha chiq! — dep
towlidi. 44 Ölgüchi qol-putliri képenlen'gen, éngiki
téngilghan halda tashqirigha chiqti. Eysa ulargha:
— Képenni yéshiwétip, uni azad qilinglar! — dédi.
45 Meryemning yénigha pete qilip kélip, uning
emillirini körgen Yehudiylar ichidin nurghunliri
uninggha étiqad qildi. 46 Lékin ularning ichide
beziliri Perisiylerning yénigha bérip, Eysaning qilghan
ishlirini melum qilishti. 47 Shunga bash kahinlar we
Perisiyler Yehudiylarning kéngeshmisini yighip: —
Qandaq qilishimiz kérek? Bu adem nurghun möjizilik
alametlerni yaritiwatidu. 48 Uninggha shundaq yol
qoyup bériwersek, hemme adem uninggha étiqad qilip
kétidu. Shundaq bolghanda, Rimliqlar kélip bu bizning
jayimiz we qowmimizni weyran qiliwétidu! — déyishti.
49 Ularning ichide biri, yeni shu yili bash kahin
bolghan Qayafa: — Siler héchnémini bilmeydikensiler!
50 Pütün xelqning halak bolushining ornigha, birla
ademning ular üchün ölüshining ewzellikini chüshinip
yetmeydikensiler, — dédi 51 (bu sözni u özlükidin
éytmighanidi; belki u shu yili bash kahin bolghanliqi
üchün, Eysaning [Yehudiy] xelqi üchün, shundaqla
peqet u xelq üchünla emes, belki Xudaning her
yan'gha tarqilip ketken perzentlirining hemmisini
bir qilip uyushturush üchün ölidighanliqidin aldin
bésharet bérip shundaq dégenidi). 53 Shuning bilen
ular meslihetliship, shu kündin bashlap Eysani
öltürüwétishni qestlidi. 54 Shuning üchün Eysa emdi
Yehudiylar arisida ashkara yürmeytti, u u yerdin
ayrilip chölge yéqin rayondiki Efraim isimlik bir
shehirige bérip, muxlisliri bilen u yerde turdi. 55
Emdi Yehudiylarning «ötüp kétish héyti»gha az
qalghanidi. Nurghun kishiler taharetni ada qilish
üchün, héyttin ilgiri yézilardin Yérusalémgha kélishti.
56 Shuning bilen bille shu kishiler Eysani izdeshti.
Ular ibadetxanida yighilghanda bir-birige: — Qandaq
oylawatisiler? U héyt ötküzgili kelmesmu? — déyishti.
57 Bash kahinlar bilen Perisiyler bolsa uni tutush
üchün, herkimning uning qeyerdilikini bilse, melum
qilishi toghruluq perman chiqarghanidi.

12 Ötüp kétish héytidin alte kün ilgiri, Eysa özi
ölümdin tirildürgen Lazarus turuwatqan jay
— Beyt-Aniyagha keldi. 2 Shu wejidin ular u
yerde uninggha ziyapet berdi. Marta méhmanlarni
kütüwatatti; Lazarus bolsa Eysa bilen hemdastixan
bolghanlarning biri idi. 3 Meryem emdi nahayiti
qimmet bahaliq sap sumbul etirdin bir qadaq ekilip,
Eysaning putlirigha quydi andin chachliri bilen
putlirini értip qurutti. Etirning xush puriqi öyni
bir aldi. 4 Lékin uning muxlisliridin biri, yeni
uninggha pat arida satqunluq qilghuchi, Simonning
oghli Yehuda Ishqariyot: 5 — Némishqa bu [qimmet
bahaliq] etir kembeghellerge sediqe qilip bérilishke
üch yüz dinargha sétilmidi? — dédi 6 (u bu sözni
kembeghellerning ghémini yégenliki üchün emes,
belki oghri bolghanliqi üchün dégenidi; chünki u
[muxlislarning ortaq] hemyanini saqlighuchi bolup,
daim uninggha sélin'ghinidin oghriliwalatti). 7
Emdi Eysa: — Ayalni öz ixtiyarigha qoyghin! Chünki
u buni méning depne künüm üchün teyyarliq
qilip saqlighandur; 8 chünki kembegheller hemishe
siler bilen bille bolidu, lékin men hemishe siler
bilen bille bolmaymen, — dédi. 9 Zor bir top
Yehudiylar uning shu yerde ikenlikidin xewer
tépip, shu yerge keldi. Ularning kélishi yalghuz
Eysani depla emes, yene u ölümdin tirildürgen
Lazarusnimu körüsh üchün idi. 10 Lékin bash kahinlar
bolsa Lazarusnimu öltürüshni meslihetleshkenidi;
11 Chünki uning sewebidin nurghun Yehudiylar
özliridin chékinip Eysagha étiqad qiliwatatti. 12 Etisi,
«[ötüp kétish] héyti»ni ötküzüshke kelgen zor bir
top xalayiq Eysaning Yérusalémgha kéliwatqanliqini
anglap, 13 qollirigha xorma shaxlirini tutushqan
halda uni qarshi alghili chiqishti we: «Teshekkür-
hosanna! Perwerdigarning namida kelgüchi, Israilning
padishahigha mubarek bolghay!» dep warqirashti.
14 Eysa bir texeyni tépip, uninggha mindi; xuddi
[muqeddes yazmilarda] mundaq pütülgendek: —
15 «Qorqma, i Zion qizi! Mana, Padishahing éshek
texiyige minip kéliwatidu!». 16 Eyni chaghda uning
muxlisliri bu ishlarni chüshenmeytti, lékin Eysa shan-
sherepte ulughlan'ghandin kéyin, bu sözlerning uning
toghruluq pütülgenlikini, shundaqla bu ishlarning
derweqe uningda shundaq yüz bergenlikini ésige
keltürdi. 17 Emdi u Lazarusni qebridin chaqirip
tirildürgen chaghda uning bilen bille bolghan xalayiq
bolsa, bu ishqa guwahliq bériwatatti. 18 Eysa yaratqan
bu möjizilik alametnimu anglighachqa, uni qarshi
élishqa shu bir top ademler chiqishqanidi. 19 Perisiyler
bolsa bir-birige: — Qaranglar, [barliq] qilghininglar
bikar ketti! Mana emdi pütkül jahan uninggha
egeshmekte! — déyishti. 20 Ötüp kétish héytida ibadet
qilghili kelgenler arisida birnechche gréklarmu bar
idi. 21 Bular emdi Galiliyening Beyt-Saida yézisidin

bolghan Filipning yénigha kélip: — Ependim, biz
Eysa bilen körüshsek, — dep telep qilishti. 22 Filip
bérip buni Andriyasqa éytti. Andin Andriyas we Filip
ikkisi Eysagha melum qildi. 23 Lékin Eysa ulargha
jawaben mundaq dédi: — «Insan'oghlining shan-
sherepte ulughlinidighan waqit-saiti yétip keldi. 24
Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
bughday déni tupraq ichige chüshüp ölmigüche,
özi yenila yalghuz qalidu; lékin ölse, mol hosul
béridu. 25 Kimdekim öz hayatini ayisa uningdin
mehrum bolidu; lékin bu dunyada öz hayatidin
nepretlense, uni menggülük hayatliqqa saqliyalaydu.
(aiōnios g166) 26 Kimdekim xizmitimde bolushni xalisa,
manga egeshsun. Men qeyerde bolsam, méning
xizmetchimmu shu yerde bolidu. Kémdekim méning
xizmitimde bolsa, Ata uninggha izzet qilidu. 27 Hazir
jénim qattiq azabliniwatidu. Men néme déyishim
kérek? «Ata, méni bu saettin qutquzghin!» deymu?
Lékin men del mushu waqit-saet üchün keldim.
28 Ata, naminggha shan-sherep keltürgin!». Shuan,
asmandin bir awaz anglinip: — Uninggha shan-
sherep keltürdüm we yene uninggha shan-sherep
keltürimen!» — déyildi. 29 Buni anglighan shu yerde
turghan xalayiq: — Hawa güldürlidi, — déyishti. Yene
beziler bolsa: — Bir perishte uninggha gep qildi, —
déyishti. 30 Eysa bolsa jawaben: — Bu awaz méni dep
emes, silerni dep chüshti. 31 Emdi dunyaning üstige
höküm chiqirilish waqti keldi; hazir bu dunyaning
hökümdarining tashqirigha qoghlinish waqti keldi.
32 We men bolsam, yerning üstidin kötürülginimde,
pütkül insanlarni özümge jelp qilip tartimen, — dédi
33 (uning buni dégini özining qandaq ölüm bilen
ölidighanliqini körsetkini idi). 34 Xalayiq buninggha
jawaben uningdin: — Biz muqeddes qanundin
Mesihning ebedgiche qalidighinini anglighan; sen
qandaqsige «Insan'oghli kötürülüshi kérek» deysen?!
Bu qandaqmu «Insan'oghli» bolsun? — dep soridi.
(aiōn g165) 35 Shunga Eysa ulargha: — Nurning
aranglarda bolidighan waqti uzun bolmaydu. Shunga
qarangghuluqning silerni bésiwalmasliqi üchün, nur
bar waqtida [uningda] ménginglar; qarangghuluqta
mangghan kishi özining qeyerge kétiwatqanliqini
bilmeydu. 36 Nur aranglarda bar waqitta, uninggha
ishininglar; buning bilen nurning perzentliri bolisiler,
— dédi. Eysa bu sözlerni qilghandin kéyin, ulardin
ayrilip yoshurunuwaldi. 37 Gerche u ularning köz
aldida shunche tola möjizilik alamet körsetken
bolsimu, ular téxi uninggha étiqad qilmidi. 38
Shuning bilen Yeshaya peyghemberning yazmisida
aldin'ala körsitilgen bésharet del emelge ashurdi:
«I Perwerdigar, bizning yetküzgen xewirimizge
kimmu ishen'gen? Hem «Perwerdigarning biliki»
Bolghuchi kimgimu ayan qilin'ghan?» 39 Xalayiqning
étiqad qilmighinining sewebi del shuki (xuddi
Yeshaya peyghember yene aldin'ala éytqandek):
«[Perwerdigar] ularning közlirini kor, Qelbini tash
qildi; Meqset, ularning közlirining körüp, Qelbining
chüshinip, [Gunahliridin] yénishining aldini élish
üchündur; Bolmisa, Men ularni saqaytqan bolattim,
— [deydu Perwerdigar]». 41 Bu sözlerni Yeshaya
[peyghember] [Mesihning] shan-sheripini körüp
uninggha qarita aldin'ala söz qilghinida éytqanidi. 42
Wehalenki, gerche hetta Yehudiy aqsaqalliridinmu
nurghunlighan ademler uninggha étiqad qilghan
bolsimu, ular Perisiyler wejidin qorqup, özlirining
sinagogtin qoghlap chiqiriwétilmesliki üchün uni
étirap qilmidi. 43 Buning sewebi, ular insanlardin
kélidighan izzet-shöhretni Xudadin kélidighan izzet-
shöhrettin yaxshi köretti. 44 Biraq Eysa yuqiri awaz
bilen mundaq dédi: — Manga étiqad qilghuchi mangila
emes, belki méni Ewetküchige étiqad qilghuchidur.
45 Kimki méni körgüchi bolsa, méni Ewetküchini
körgüchi bolidu. 46 Men manga étiqad qilghuchilar
qarangghuluqta qalmisun dep, nur süpitide dunyagha
keldim. 47 Birsi sözlirimni anglap, ularni tutmisa,
uni soraqqa tartmaymen; chünki men dunyadikilerni
soraqqa tartqili emes, belki dunyadikilerni qutquzghili
keldim. 48 Biraq méni chetke qaqquchini, shundaqla
sözlirimni qobul qilmighanni bolsa, uni soraqqa
tartquchi birsi bar. U bolsimu, men éytqan söz-
kalamimdur. U axirqi küni uni soraqqa tartidu. 49
Chünki men özlükümdin sözliginim yoq, belki méni
ewetken Ata méning némini déyishim we qandaq
sözlishim kéreklikige emr bergen. 50 Uning emrining
menggülük hayatliq ikenlikini bilimen. Shunga némini
sözlisem, Ata manga buyrughinidek sözleymen. (aiōnios
g166)

13 Ötüp kétish héytidin ilgiri, Eysa bu dunyadin
ayrilip, Atining yénigha baridighan waqit-
saetning yétip kelgenlikini bildi we shuning üchün
bu dunyadiki öz ademlirige körsitip kelgen méhir-
muhebbitini axirghiche toluq körsitip turdi. 2
Emdi kechlik tamaq yéyiliwatqanidi; Iblis alliburun
Simonning oghli Yehuda Ishqariyotning könglige

Eysagha satqunluq qilish weswesisini salghanidi. 3
Eysa Atining her ishni uning qoligha tapshurghinini,
we özining Xudaning yénidin kélip, Xudaning yénigha
qaytidighanliqini bilgechke, 4 dastixandin turup, ton-
könglikini yéship, bir löngge bilen bélini baghlidi. 5
Andin jawurgha su quyup, muxlislarning putlirini
yuyushqa we bélige baghlighan löngge bilen sürtüp
qurutushqa bashlidi. 6 Nöwet Simon Pétrusqa
kelgende, Pétrus uninggha: — I Reb, putumni sen
yusang qandaq bolghini?! — dédi. 7 Eysa uninggha: —
Néme qiliwatqinimni hazir bilmeysen, lékin kéyin
bilisen, — dédi. 8 Pétrus: — Sen méning putumni
yusang hergiz bolmaydu! — dédi. Eysa uninggha
jawaben: — Séni yumisam, méning bilen teng nésiweng
bolmaydu, — dédi. (aiōn g165) 9 Simon Pétrus: — I
Reb, undaqta peqet putlirimnila emes, qollirimnimu,
béshimnimu yughaysen! — dédi. 10 Eysa uninggha: —
Bedini yuyulup, tamamen pakiz bolghan adem peqet
putlirini yusila qayta yuyunushining hajiti bolmaydu.
Siler pakiz, lékin hemminglar emes, — dédi 11 (chünki
u özini kimning tutup béridighanliqini biletti; shuning
üchün u «Hemminglarla pakiz emes» dégenidi). 12
Shuning bilen u ularning putlirini yuyup bolghandin
kéyin, ton-könglikini kiyip, yene dastixan'gha olturup
ulargha mundaq dédi: — Silerge néme qilghinimni
uqtunglarmu? 13 Siler méni «Ustaz» we «Reb»
deysiler we rast éytisiler, men shundaqturmen. 14
Eger men Reb we ustazinglar turuqluq, putliringlarni
yughanikenmen, silermu bir-biringlarning putlirini
yuyushunglar kérek. 15 Men silerge qilghandek
silerningmu hem shundaq qilishinglar üchün bu ülgini
qaldurdum. 16 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip
qoyayki, qul xojayinidin üstün turmaydu, elchimu
özini ewetküchidin üstün turmaydu. 17 Bu ishlarni
bilgenikensiler, shundaq qilsanglar bextliksiler! 18
Men bularni hemminglargha qaritip éytmidim. Men
tallighanlirimni bilimen, lékin [muqeddes yazmilarda]
aldin pütülgen: «Men bilen hemdastixan bolup
nénimni yégenmu manga put atti!» dégen bu söz
emelge ashurulmay qalmaydu. 19 Men bu ish yüz
bérishtin awwal uni silerge éytip qoyayki, u ishlar
yüz bergende méning «Bar Bolghuchi» ikenlikimge
ishinisiler. 20 Berheq, berheq, silerge shuni éytip
qoyayki, kimki men ewetken herqandaq birsini qobul
qilghan bolsa, méni qobul qilghan bolidu; we méni
qobul qilghuchilar méni Ewetküchini qobul qilghan
bolidu. 21 Eysa bu sözlerni éytqandin kéyin, rohta
qattiq pighan chékip, mundaq guwahliq berdi: —
Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
aranglarda bireylen manga satqunluq qilidu! 22
Muxlislar kimni dewatqanliqini bilelmey, bir-birige
qarashti. 23 Emdi dastixanda muxlisliridin biri
Eysaning meydisige yölinip yatqanidi; u bolsa «Eysa
söyidighan muxlis» idi. 24 Simon Pétrus uningdin
[Eysaning] kimni dewatqinini sorap béqishini isharet
qildi. 25 Shuning bilen u Eysaning meydisige yölinip
turup uningdin: — I Reb, u kimdur? — dep soridi.
26 Eysa jawab bérip: — Bu bir chishlem nanni ashqa
tögürüp kimge sunsam, shudur, — dédi. Shuning bilen
u bir chishlem nanni [ashqa] tögürüp, Simonning oghli
Yehuda Ishqariyotqa sundi. 27 Yehuda nanni éliwidi,
Sheytan uning ichige kirdi. — Qilidighiningni chapsan
qil, — dédi Eysa uninggha. 28 (Emdi dastixanda
olturghanlarning héchqaysisi uning [Yehudagha] bu
sözlerni néme üchün déginini bilmidi. 29 Yehuda
ularning ortaq hemyanini tutqini üchün, beziler Eysa
uninggha: «Bizge kéreklik héytliq nersilerni élip kel»
yaki «Kembeghellerge birer nerse ber» dewatsa kérek,
dep oylashti). 30 Yehuda bu bir chishlem nanni élipla
tashqirigha chiqip ketti (bu chagh kéche idi). 31 Yehuda
tashqirigha chiqip ketkendin kéyin, Eysa mundaq dédi:
— Emdi Insan'oghli ulughlinidighan waqit-saet yétip
keldi we Xuda u arqiliq ulughlinidu. 32 We eger Xuda
uningda ulughlansa, Xudamu Özide uni ulughlaydu,
shundaqla derhal uni ulughlaydu. 33 Balilirim, siler
bilen bille bolidighan yene azghina waqtim qaldi.
Siler méni izdeysiler, lékin méning Yehudiylargha:
«Men baridighan yerge siler baralmaysiler» dep
éytqinimdek, buni silergimu éytimen. 34 Silerge yéngi
bir emr tapshurimenki, «bir-biringlarni söyünglar».
Silerni söyginimdek, silermu bir-biringlarni söyünglar.
35 Aranglarda bir-biringlargha méhir-muhebbitinglar
bolsa, hemme adem silerning méning muxlislirim
ikenlikinglarni bilidu. 36 Simon Pétrus uningdin: — I
Reb, qeyerge barisen? — dep soridi. Eysa jawaben: —
Men kétidighan yerge hazirche egiship baralmaysen,
lékin kéyin manga egiship barisen, — dédi. 37
Pétrus uninggha: — I Reb, néme üchün hazir séning
keyningdin egiship baralmaymen? Sen üchün jénimni
pida qilay! — dédi. 38 Eysa jawaben mundaq dédi: —
Men üchün rasttinla jéningni pida qilamsen? Berheq,
berheq, sanga éytip qoyayki, xoraz chillighuche, sen
mendin üch qétim tanisen!

14 Könglünglarni parakende qilmanglar! Xudagha
ishinisiler, mangimu ishininglar. 2 Atamning
öyide nurghun makanlar bar. Bolmighan bolsa, buni
silerge éytqan bolattim; chünki men herbiringlargha
orun teyyarlash üchün shu yerge kétip barimen. 3 Men
silerge orun teyyarlighili baridighanikenmen, choqum
qaytip kélip, silerni özümge alimen; shuning bilen,
men qeyerde bolsam, silermu shu yerde bolisiler. 4
Siler méning qeyerge kétidighanliqimni we u yerge
baridighan yolni bilisiler. 5 Tomas uninggha: — I
Reb, séning qeyerge kétidighanliqingni bilmeymiz.
Shundaq iken, yolni qandaq bilimiz? — dédi. 6 Eysa
uninggha: — Yol, heqiqet we hayatliq özümdurmen.
Méningsiz héchkim Atining yénigha baralmaydu. 7
Eger méni tonughan bolsanglar, Atamnimu tonughan
bolattinglar. Hazirdin bashlap uni tonudunglar hem
uni kördünglar, — dédi. 8 — I Reb, Atini bizge
körsitip qoysangla, shu kupaye, — dédi Filip. 9
Eysa uninggha mundaq dédi: — «I Filip, siler bilen
birge bolghinimgha shunche waqit boldi, méni
téxiche tonumidingmu? Méni körgen kishi Atini
körgen bolidu. Shundaq turuqluq, sen némishqa
yene: «Bizge Atini körsetkeysen» deysen? 10 Men
Atida, Ata mende ikenlikige ishenmemsen? Silerge
éytqan sözlirimni özlükümdin éytqinim yoq; belki
mende turuwatqan Ata Öz emellirini qiliwatidu.
11 Méning Atida bolghanliqimgha, Atining mende
bolghanliqigha ishininglar. Yaki héchbolmighanda,
méning qilghan emellirimdin manga ishininglar. 12
Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
manga ishen'gen kishi méning qiliwatqan emellirimni
qilalaydu; we bulardinmu téximu ulugh emellerni
qilidu, chünki men Atining yénigha [qaytip] kétimen.
13 We Atining Oghulda ulughlinishi üchün, hernémini
méning namim bilen tilisenglar, shularni ijabet
qilimen. 14 Méning namim bilen herqandaq nersini
tilisenglar, men silerge shuni ijabet qilimen». 15
— «Méni söysenglar, emrlirimge emel qilisiler. 16
Menmu Atidin tileymen we U silerge bashqa bir
Yardemchi ata qilidu. U siler bilen ebedgiche birge
bolidu. (aiōn g165) 17 U bolsimu Heqiqetning Rohidur.
Uni bu dunyadikiler qobul qilalmaydu, chünki Uni ne
körmeydu, ne tonumaydu. Biraq siler Uni tonuysiler,
chünki U siler bilen bille turuwatidu hem silerde
makan qilidu. 18 Men silerni yétim qaldurmaymen,
yéninglargha yene qaytip kélimen. 19 Azghina
waqittin kéyin, bu dunya méni körmeydu, lékin
siler körüsiler. Men hayat bolghanliqim üchün,
silermu hayat bolisiler. 20 Shu künde méning Atamda
bolghanliqim, silerning mende bolghanliqinglar we
menmu hem silerde bolghanliqimni bilisiler. 21 Kim
emrlirimge ige bolup ularni tutsa, méni söygüchi shu
bolidu. Méni söygüchini Atammu söyidu, menmu
uni söyimen we özümni uninggha ayan qilimen».
22 Yehuda (Yehuda Ishqariyot emes) uningdin: — I
Reb, sen özüngni bu dunyadikilerge ayan qilmay,
bizgila ayan qilishing qandaq ish? — dep soridi. 23
Eysa uninggha jawaben mundaq dédi: — «Birkim
méni söyse, sözümni tutidu; Atammu uni söyidu
we [Atam] bilen ikkimiz uning yénigha bérip, uning
bilen bille makan qilimiz. 24 Méni söymeydighan
kishi sözlirimni tutmaydu; we siler anglawatqan
bu söz bolsa méning emes, belki méni ewetken
Atiningkidur. 25 Men siler bilen bille boluwatqan
chéghimda, bularni silerge éyttim. 26 Lékin Ata
méning namim bilen ewetidighan Yardemchi,
yeni Muqeddes Roh silerge hemmini ögitidu hem
méning silerge éytqan hemme sözlirimni ésinglargha
keltüridu. 27 Silerge xatirjemlik qaldurimen, öz
xatirjemlikimni silerge bérimen; méning silerge
berginim bu dunyadikilerning berginidek emestur.
Könglünglarni parakende qilmanglar we jür'etsiz
bolmanglar. 28 Siler méning: «Men [silerdin] ayrilip
kétimen, kéyin yéninglargha yene qaytip kélimen»
déginimni anglidinglar. Méni söygen bolsanglar,
Atining yénigha kétidighanliqim üchün xursen
bolattinglar. Chünki Ata mendin ulughdur. 29 Silerning
bu ishlar yüz berginide ishinishinglar üchün bu [ishlar]
yüz bérishtin awwal silerge éyttim. 30 Mundin kéyin
siler bilen köp sözleshmeymen; chünki bu dunyaning
hökümdari kélish aldida turidu we mendin kirgüdek
héch yochuq tapalmaydu. 31 Lékin bu dunyaning
ademlirining méning Atini söyidighanliqimni bilishi
üchün Ata manga néme emr qilghan bolsa, men
del shuni emelge ashurimen. Turunglar, bu jaydin
kéteyli».

15 — «Heqiqiy üzüm téli» özümdurmen, Atam
bolsa baghwendur. 2 Baghwen mendiki méwe
bermeydighan herbir shaxni késip tashlaydu. Méwe
bergenlirini bolsa téximu köp méwe bersun dep, pak
qilip putap turidu. 3 Emdi siler men silerge yetküzgen
sözüm arqiliq alliburun pak boldunglar. 4 Siler mende
izchil turunglar, menmu silerde izchil turimen. Shax
talda turmay, özi méwe bérelmeydighinidek, silermu

mende izchil turmisanglar, méwe bérelmeysiler.
5 «Üzüm téli» özümdurmen, siler bolsanglar
shaxliridursiler. Kim mende izchil tursa, menmu
shundaqla uningda turghinimda, u köp méwe béridu.
Chünki mensiz héchnémini qilalmaysiler. 6 Birsi
mende turmisa, u [kéreksiz] shaxtek tashlinip, qurup
kétidu. Bundaq shaxlar yighip kélinip otqa tashlinidu.
7 Siler mende izchil tursanglar we sözlirim silerde
izchil tursa, némini telep qilsanglar, silerge shu ijabet
bolidu. 8 Silerning köp méwi bérishinglar, shundaqla
méning muxlislirim ikenlikinglarni ispatlishinglar
bilen shan-sherep Atamgha keltürülidu. 9 Atam méni
söyginidek, menmu silerni söydüm; méning méhir-
muhebbitimde izchil turunglar. 10 Eger emrlirimni
tutsanglar, xuddi men Atamning emrlirini tutqan we
hemishe uning méhir-muhebbitide turghinimdek,
silermu hemishe méning méhir-muhebbitimde
turisiler. 11 Méning xushalliqim silerde bolsun we
shuningdek xushalliqinglar tolup tashsun dep, men
bularni silerge éyttim. 12 Méning emrim shuki,
men silerni söyginimdek, silermu bir-biringlarni
söyünglar. 13 Insanlarning öz dostliri üchün jénini
pida qilishtin chongqur méhir-muhebbiti yoqtur.
14 Silerge buyrughan emrlirimni ada qilsanglar,
méning dostlirim bolisiler. 15 Emdi mundin kéyin
men silerni «qul» dep atimaymen. Chünki qul
xojayinining néme qiliwatqinini bilmeydu. Uning
ornigha silerni «dost» dep atidim, chünki Atamdin
anglighanlirimning hemmisini silerge yetküzdüm. 16
Siler méni tallighininglar yoq, eksiche men silerni
tallidim we silerni bérip méwe bersun hemde
méwiliringlar daim saqlansun, méning namim bilen
Atidin néme tilisenglar, u silerge bersun dep silerni
tiklidim. 17 Silerge shuni emr qilimenki, bir-biringlarni
söyünglar. 18 Bu dunyadikiler silerdin nepretlense,
silerdin awwal mendin nepretlen'genlikini bilinglar.
19 Silermu bu dunyadikilerdin bolghan bolsanglar,
bu dunyadikiler silerni özimizningki dep, söygen
bolatti. Biraq siler bu dunyadin bolmighachqa, belki
men silerni bu dunyadin ayrip tallighanliqim üchün,
emdi bu dunyadikiler silerdin nepretlinidu. 20 Men
silerge éytqan sözni ésinglarda tutunglar: «Qul
xojayinidin üstün turmaydu». Ular manga ziyankeshlik
qilghan bolsa, silergimu ziyankeshlik qilidu. Méning
sözümni tutqan bolsa, ular silerningkinimu tutidu.
21 Biraq méning namim tüpeylidin ular silergimu
shu ishlarning hemmisini qilidu, chünki ular méni
Ewetküchini tonumaydu. 22 Eger men kélip ulargha söz
qilmighan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti.
Lékin hazir gunahi üchün ularning héch bahanisi
yoqtur. 23 Kimdekim mendin nepretlense Atamdinmu
nepretlen'gen bolidu. 24 Men ularning arisida bashqa
héchkim qilip baqmighan emellerni qilmighan bolsam,
ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin ular
hazir [emellirimni] körgen turuqluq, yenila hem
mendin hem Atamdin nepretlendi. 25 Lékin bu ishlar
ulargha tewe bolghan Tewrat qanunida: «Héchqandaq
sewebsizla mendin nepretlendi» dep pütülgen söz
emelge ashurulushi üchün shundaq yüz berdi. 26 Lékin
men silerge Atining yénidin ewetidighan Yardemchi,
yeni Atining yénidin chiqquchi Heqiqetning Rohi
kelgende, U manga guwahliq béridu. 27 Silermu manga
guwahliq bérisiler, chünki siler bashtin tartip men
bilen bille boldunglar.

16 Silerning putliship ketmeslikinglar üchün bularni
silerge éyttim. 2 Ular silerni sinagoglarning
jamaetliridin qoghlap chiqiriwétidu; hemde shundaq
bir waqit-saet kéliduki, silerni öltürgüchi özini
Xudagha xizmet qiliwatimen, dep hésablaydu. 3
Ular bularni ya Atini, ya méni tonumighanliqi üchün
qilidu. 4 Lékin men bu ishlarni silerge éyttimki, waqit-
saiti kelgende, men shundaq aldin'ala éytqinimni
ésinglargha keltüreleysiler. 5 — Men bashta bularni
silerge éytmidim, chünki men siler bilen bille idim.
Lékin emdi méni ewetküchining yénigha qaytip
kétimen. Shundaq turuqluq, aranglardin héchkim
mendin: «Nege kétisen?» dep sorimaywatidu. 6
Eksiche, silerge bularni éytqinim üchün, qelbinglar
qayghugha chömüp ketti. 7 Emma men silerge
heqiqetni éytip qoyayki, méning kétishim silerge
paydiliqtur. Chünki eger ketmisem, Yardemchi silerge
kelmeydu. Emma ketsem, Uni silerge ewetimen. 8
U kelgende, bu dunyadikilerge gunah toghrisida,
heqqaniyliq toghrisida we axiret soriqi toghrisida
heqiqetni bilgüzidu. 9 U ularni gunah toghrisida
bilgüzidu, chünki ular manga étiqad qilmidi. 10
Ularni heqqaniyliq toghrisida [bilgüzidu], chünki
Atamning yénigha qaytip barimen we siler méni
yene körelmeysiler. 11 Ularni axiret soriqi toghrisida
[bilgüzidu], chünki bu dunyaning hökümdari üstige
höküm chiqirildi. 12 Silerge éytidighan yene
köp sözlirim bar idi; lékin siler ularni hazirche
kötürelmeysiler. 13 Lékin U, yeni Heqiqetning
Rohi kelgende, U silerni barliq heqiqetke bashlap

baridu. Chünki U özlükidin sözlimeydu, belki némini
anglighan bolsa, shuni sözleydu we kelgüside
bolidighan ishlardin silerge xewer béridu. 14 U
méni ulughlaydu; chünki U mende bar bolghanni
tapshuruwélip, silerge jakarlaydu. 15 Atida bar
bolghanning hemmisi hem méningkidur; mana
shuning üchün men: «U mende bar bolghanni
tapshuruwélip, silerge jakarlaydu» dep éyttim. 16 Az
waqittin kéyin, méni körmeysiler; we yene bir'az waqit
ötkendin kéyin, méni qayta körisiler, chünki men
Atamning yénigha kétimen». 17 Shunga muxlislarning
beziliri bir-birige: — Bizlerge: — «Az waqittin kéyin,
méni körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin kéyin,
méni qayta körisiler» we yene «Chünki men Atamning
yénigha kétimen» dégini néme déginidu? 18 «Az
waqittin kéyin» dégen sözining menisi néme? Uning
némilerni dewatqanlirini bilmiduq, — déyishidu. 19
Eysa ularning özidin némini sorimaqchi bolghinini
bilip ulargha mundaq dédi: — «Méning «Az waqittin
kéyin, méni körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin
kéyin, méni körisiler» déginimning menisini bir-
biringlardin sorawatamsiler? 20 Berheq, berheq,
men silerge shuni éytip qoyayki, siler yigha-zar
kötürüsiler, lékin bu dunyadikiler xushal bolushup
kétidu; siler qayghurisiler, lékin qayghuliringlar
shadliqqa aylinidu. 21 Ayal kishi tughutta azablinidu,
chünki uning waqit-saiti yétip kelgen; lékin bowiqi
tughulup bolghandin kéyin, bir perzentning dunyagha
kelgenlikining shadliqi bilen tartqan azabini untup
kétidu. 22 Shuninggha oxshash, silermu hazir
azabliniwatisiler, lékin men siler bilen qayta
körüshimen, qelbinglar shadlinidu we shadliqinglarni
héchkim silerdin tartiwalalmaydu. 23 Shu künde
siler mendin héchnerse sorimaysiler. Berheq, berheq,
men silerge shuni éytip qoyayki, méning namim
bilen Atidin némini tilisenglar, u shuni silerge
béridu. 24 Hazirghiche méning namim bilen héchnéme
tilimidinglar. Emdi tilenglar, érishisiler, buning bilen
shadliqinglar tolup tashidu! 25 Silerge bularni
temsiller bilen éytip berdim. Biraq shundaq bir
waqit kéliduki, u chaghda silerge yene temsiller
bilen sözlimeymen, Ata toghruluq silerge ochuq
éytimen. 26 Shu küni tilekliringlarni méning namim
bilen iltija qilisiler. Men siler üchün Atidin telep
qilimen, dep éytmaymen; 27 chünki Ata özimu
silerni söyidu; chünki siler méni söyisiler we méning
Xudaning yénidin kelgenlikimge ishendinglar. 28
Men Atining yénidin chiqip bu dunyagha keldim;
emdi men yene bu dunyadin kétip Atining yénigha
barimen». 29 Muxlisliri: — Mana sen hazir ochuq
éytiwatisen, temsil keltürüp sözlimiding! 30 Biz séning
hemmini bilginingni, shundaqla héchkimning sendin
soal sorishining hajiti yoqluqini emdi bilip yettuq.
Shuningdin séning Xudaning yénidin kelgenlikingge
ishenduq, — déyishti. 31 Eysa jawaben ulargha: — Hazir
ishendinglarmu? 32 Mana, shundaq waqit-saiti kéley
dep qaldi, shundaqla kélip qaldiki, hemminglar méni
yalghuz tashlap herbiringlar öz yolliringlargha tarqilip
kétisiler. Biraq men yalghuz emesmen, chünki Ata
men bilen billidur. 33 Silerning mende xatirjemlikke
ige bolushunglar üchün bularni silerge éyttim. Bu
dunyada turup azab-oqubet tartisiler, emma gheyretlik
bolunglar! Men bu dunya üstidin ghelibe qildim!

17 Eysa bu sözlerni qilghandin kéyin, közlirini
ershke tikip, mundaq dua qildi: — I Ata, waqit-
saet yétip keldi; Sen Oghlungni ulughlatquzghaysen;
buning bilen Oghlungmu Séni ulughlatquzidu; 2
yeni, uning Sen uninggha tapshurghan insanlargha
menggülük hayat ata qilishi üchün, uninggha pütkül
et igiliridin üstün hoquq ata qilghiningdek, uni
ulughlatquzghaysen. (aiōnios g166) 3 Menggülük hayat
shuki, birdinbir heqiqiy Xuda — Séni we Sen ewetken
Eysa Mesihni tonushtin ibarettur. (aiōnios g166) 4 Men
Séning emel qilishim üchün tapshurghan ishingni
orundishim bilen Séni yer yüzide ulughlatquzdum.
5 I Ata, Séning alem apiride bolushtin burun men
Özüngning yéningda ige bolghan shan-sherep bilen
méni Özüngning yéningda ulughlatquzghaysen. 6
Sen bu dunyadin manga tallap bergen ademlerge
Séning namingni ayan qildim. Ular Séningki idi, Sen
ularni manga berding we ular Séning söz-kalamingni
tutup keldi. 7 Ular hazir Sen manga bergen hemme
nersilerning Séningdin kelgenlikini bildi. 8 Chünki
Sen manga tapshurghan sözlerni ularga yetküzdüm;
ularmu bularni qobul qildi, shuning bilen Sendin
chiqqinimni heqiqeten bilip yetti hemde Séning méni
ewetkenlikinggimu ishendi. 9 Bularga dua qilimen;
bu dunyadiki ademlerge emes, belki Sen manga bergen
ademlerge dua qilimen; chünki ular Séningkidur. 10
Méning barliqim Séningkidur we Séning barliqing
bolsa méningkidur we men ularda sherep taptim. 11
Men emdi bu dunyada turiwermeymen; lékin ular bu
dunyada qaldi we men Séning yéninggha kétiwatimen.
I muqeddes Ata, Sen manga bergen naming arqiliq

ularni saqlighinki, biz ikkimiz bir bolghinimizdek,
ularmu bir bolghay. 12 Men ular bilen bille bolghan
waqtimda, Sen manga bergen naming bilen ularni
saqlidim hem qoghdidim; we muqeddes yazmilardiki
bésharetning emelge ashurulushi yolida, ularning
ichidin halaketke xas bolghan kishidin bashqa birimu
yoqalmidi. 13 Mana emdi séning yéninggha barimen.
Méning shadliqim ularda tolup tashsun dep, bu
sözlerni dunyadiki waqtimda sözlidim. 14 Men ulargha
söz-kalamingni tapshurdum. Men bu dunyadin
bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin bolmighini
üchün, bu dunyaning ademliri ulardin nepretlinidu.
15 Ularni bu dunyadin ayriwetkeysen dep tilimeymen,
belki ularni rezil bolghuchidin saqlighaysen, dep
tileymen. 16 Men bu dunyadin bolmighinimdek,
ularmu bu dunyadin emestur. 17 Ularni heqiqet arqiliq
Özüngge muqeddes qilip atighuzghaysen, chünki
söz-kalaming heqiqettur. 18 Sen méni dunyagha
ewetkiningdek, menmu ularni dunyagha ewettim.
19 Ularmu heqiqette muqeddes qilinip Özüngge
atalsun dep, özümni Sanga xas ataymen. 20 Men
yalghuz ular üchünla emes, yene ularning sözi arqiliq
manga étiqad qilidighanlar üchünmu dua qilimen.
21 Ularning hemmisi bir bolghay; i Ata, Sen mende,
men Sende bolghandek, ularmu Bizde bir bolghay;
shundaq bolghanda, bu dunyadikiler méni Séning
ewetkenlikingge ishinidu. 22 Sen manga ata qilghan
shan-sherepni ulargha ata qildimki, biz ikkimiz bir
bolghandek, ularmu bir bolghay; 23 yeni men ularda,
sen mende bolup, ular birlikte kamil qilin'ghay. Shu
arqiliq bu dunyadikiler méni ewetkenlikingni hem
méni söyginingdek ularnimu söygenlikingni bilidu. 24
I Ata, Sen manga bergenliringning hemmisining men
bolghan yerde men bilen birge bolushini, shundaqla
méning shan-sheripimni, yeni Sen alem apiride
bolushtin burun méni söygenliking üchün, manga
bergen shan-sherepni ularning körüshini xalaymen.
25 I heqqaniy Ata, bu dunyadikiler séni tonumighan,
emma men Séni tonuymen we bularmu méni Séning
ewetkenlikingni bildi. 26 We men Séning namingni
ulargha ayan qildim we yene dawamliq ayan qilimen.
Shuning bilen, Séning manga körsetken méhir-
muhebbiting ularda bolidu we menmu ularda bolay.

18 Eysa bularni éytqandin kéyin, muxlisliri bilen
bille tashqirigha chiqip Kidron jilghisining u
qétigha ötti. U yerde bir baghche bar idi. Eysa bilen
muxlisliri u baghchige kirdi. 2 Uninggha satqunluq
qilidighan Yehudamu u yerni biletti, chünki Eysa
muxlisliri bilen pat-pat u yerde yighilip olturatti. 3
Shuning bilen Yehuda bir top Rim leshkerliri bilen bash
kahinlar hem Perisiyler ewetken qarawullarni bashlap
bu yerge keldi. Ularning qollirida panus, mesh'el we
qorallar bar idi. 4 Eysa béshigha chüshidighanlarning
hemmisini bilip, ularning aldigha chiqip: — Kimni
izdeysiler? — dep soridi. 5 Nasaretlik Eysani, —
dep jawab bérishti ular. Eysa ulargha: — Mana
men bolimen, — dédi. (Uninggha satqunluq qilghan
Yehudamu ularning arisida turatti). 6 Eysa: «Mana
men bolimen» déwidi, ular arqisigha yénip yerge
yiqilishti. 7 Shuning bilen Eysa ulardin yene bir
qétim: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. — Nasaretlik
Eysani, — déyishti ular. 8 Eysa: — Silerge éyttimghu,
men shu bolimen. Eger izdigininglar men bolsam,
bularni ketkili qoyunglar, — dédi. 9 Buning bilen
özining: «[Ata], Sen manga bergenlerdin héchqaysisini
yittürmidim» dégen sözi emelge ashuruldi. 10 Simon
Pétrusning yénida bir qilich bolghach, u shuan uni
sughurup, bash kahinning chakirigha birni urup,
ong quliqini shilip chüshürüwetti. Chakarning ismi
Malkus idi. 11 Eysa Pétrusqa: — Qilichni ghilapqa
sal! Ata manga tapshurghan qedehni ichmemdim?
— dédi. 12 Shuning bilen, leshkerler topi bilen
mingbéshi hem Yehudiylarning qarawulliri Eysani
tutup baghlashti. 13 Andin uni aldi bilen Annasning
aldigha élip bérishti. Annas bolsa shu yili bash kahin
bolup turghan Qayafaning qéynatisi idi. 14 Burun
Yehudiy kéngeshmisidikilerge: «Pütün xelqning [halak
bolushining] ornigha, birla ademning ular üchün
halak bolushi yaxshi» dep meslihet bergen kishi del
shu Qayafa idi. 15 Emdi Simon Pétrus bilen yene
bir muxlis Eysaning keynidin egiship barghanidi.
U muxlis bash kahin'gha tonush bolghachqa, bash
kahinning sariyigha Eysa bilen teng kirdi. 16 Lékin
Pétrus bolsa derwazining sirtida qaldi. Shunga bash
kahin'gha tonush bolghan héliqi muxlis tashqirigha
chiqip, derwaziwen qiz bilen sözliship, Pétrusni
ichkirige bashlap kirdi. 17 Derwaziwen bolghan shu
dédek Pétrustin: — Senmu bu ademning muxlisliridin
emesmu? — dep soridi. Yaq, emes, — dédi Pétrus.
18 Emdi hawa soghuq bolghanliqi üchün, chakarlar
we qarawullar shaxardin gülxan yaqqan bolup,
uning chöriside issinip turushatti. Pétrusmu ularning
yénida turup issindi. 19 Bash kahin bolsa Eysadin
muxlisliri toghruluq we telimi toghruluq soal sorashqa

bashlidi. 20 Eysa uninggha jawaben mundaq berdi:
— Men xelq-alem aldida ashkara söz qilghanmen,
barliq Yehudiylar yighilidighan sinagoglarda we
ibadetxanida daim telim bérip keldim, men yoshurun
héchnéme démidim. 21 Bularni némishqa mendin
soraysen? Éytqan sözlirimni anglighanlardin sorighin;
mana, ular néme dégenlikimni bilidu. 22 Eysa bu
sözlerni qilghanda, yénida turghan qarawullardin biri
uni bir kachat urup: — Bash kahin'gha mushundaq
jawab qayturamsen? — dédi. 23 — Eger yaman söz
qilghan bolsam, uning yaman ikenlikini köpchilikning
aldida körsetkin. Emma éytqanlirim durus bolsa,
méni néme üchün urisen? — dédi Eysa uninggha.
24 Buning bilen Annas uni baghlaqliq péti bash
kahin Qayafagha yollidi. 25 Simon Pétrus [otning]
aldida issinip turuwatqanidi. [Yénidikiler]: — Senmu
uning muxlisliridin emesmiding? — déyishti. —
Yaq, emesmen, — dep tandi Pétrus. 26 U yerde
bash kahinning chakarliridin, Pétrus quliqini késip
tashlighan kishige tughqan birsi bar idi. U Pétrusqa:
— Baghchide séni uning bilen bille körgenidimghu?!
— dédi. 27 Pétrus yene tandi. Del shu chaghda xoraz
chillidi. 28 Andin ular Eysani Qayafaning yénidin rimliq
waliyning ordisigha élip keldi (shu chaghda tang
atqanidi). Uni élip kelgen [Yehudiylar] bolsa özimizni
napak qilip bulghimayli dep, ordigha kirmidi. Bolmisa
ötüp kétish héytining dastixinidin ghizalinalmaytti. 29
Shunga [waliy] Pilatus sirtqa chiqip, ularning aldigha
bérip ulargha: — Bu ademning üstidin néme erz
qilisiler? — dep soridi. 30 Ular: — Bu adem jinayetchi
bolmisa, uni sizge tapshurmighan bolattuq, — dep
jawab bérishti. 31 — Uni özünglar élip kétip, öz
qanununglar boyiche höküm chiqiringlar! — dédi
Pilatus ulargha. Yehudiylar: — Bizning héchkimni
ölümge mehkum qilish hoquqimiz yoq tursa, —
déyishti. 32 Bu ishlar Eysaning özi qandaq ölüm
bilen ölüdighini toghrisidiki aldin éytqan bésharetlik
sözining emelge ashurulushi üchün yüz berdi. 33
Andin Pilatus yene ordisigha kirip, Eysani chaqirtip,
uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimu? —
dep soridi. 34 Eysa uninggha: — Bu soalni özüng
sorawatamesen, yaki bashqilar men toghruluq sanga
shundaq éytqanmu? — dédi. 35 — Men bir Yehudiymu?!
Séni manga tapshurghanlar öz xelqing we bash
kahinlarghu! Néme [jinayet] ötküzgeniding? — dédi
Pilatus. 36 Eysa jawaben: — Méning padishahliqim
bu dunyagha tewe emestur. Eger bu dunyagha tewe
bolghan bolsa, xizmetchilirim méning Yehudiylargha
tapshurulmasliqim üchün jeng qiliwatqan bolatti.
Halbuki, méning padishahliqim bu yerge tewe emestur,
— dédi. 37 Shunga Pilatus uninggha: — Undaqta, sen
padishahmu? Eysa jawaben: — Shundaq, éytqiningdek,
padishahmen. Men shuninggha tughulghanmen, we
shuninggha dunyagha keldim: — heqiqetke guwahliq
bérishim üchündin ibarettur. Heqiqetke tewe bolghan
herbir kishi bolsa méning awazimgha qulaq salidu,
— dédi. 38 Pilatus uningdin: — «Heqiqet» dégen
néme? — dep soridi. Pilatus mushularni dep, yene
tashqirigha, Yehudiylarning aldigha chiqip ulargha:
— Men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim.
39 Lékin her yili ötüp kétish héytida siler üchün
[mehbuslardin] birni qoyup bérish qaidem bar.
Shunga bu «Yehudiylarning padishahi»ni silerge
qoyup bérishimni xalamsiler? — dédi. 40 Ularning
hemmisi jawab bérip: — Bu ademni emes, Barabbasni
qoyup béring! — dep qiyqas-süren sélishti (Barabbas
bolsa bir qaraqchi idi).

19 Shuning bilen, Pilatus Eysani élip bérip
qamchilatti. 2 Leshkerler tikenlik shaxlarni
örüp, bir taj yasap, uning béshigha kiydürüshti we
uninggha [shahane] sösün renglik bir ton kiydürüp, 3
uning aldigha kélip: — Yashighayla, i Yehudiylarning
«padishahi»! — dep mesxire qiliship, uning yüzige
qayta-qayta kachat saldi. 4 Pilatus bolsa yene ordisidin
chiqip, xalayiqqa: — Mana! Uningdin héchqandaq
jinayet tapalmighanliqimni bilishinglar üchün, uni
silerning aldinglargha élip chiqtim, — dédi. 5 Buning
bilen Eysa béshigha tikenlik taj we uchisigha sösün
ton kiygüzülgen halda tashqirigha élip chiqildi.
Pilatus ulargha: — Qaranglar, u ademge! — dédi.
6 Bash kahinlar we qarawullar uni körüp: — Uni
kréstleng, kréstleng! — dep warqirashti. Pilatus
ulargha: — Uni élip bérip özünglar kréstlenglar!
Chünki men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim!
— dédi. 7 Yehudiylar uninggha jawaben: — Bizde
shundaq bir qanun bar. Shu qanunimizgha asasen
u ölümge mehkum qilinishi kérek, chünki u özini
Xudaning Oghli dep atiwaldi. 8 Pilatus bu sözni
anglap téximu qorqup, 9 yene ordisigha kirip,
Eysadin: — Sen zadi qeyerdin kelgen? — dep soridi.
Lékin Eysa uninggha jawab bermidi. 10 Shunga
Pilatus uninggha: — Sen manga gep qilmamsen?
Séni qoyup bérishke hoququm barliqini, shundaqla
kréstleshkimu hoququm barliqini bilmemsen? — dédi.

11 Eysa jawaben: — Sanga ershtin bérilmigen bolsa,
méning üstümdin héchqandaq hoququng bolmighan
bolatti. Shuning üchün méni sanga tapshurup bergen
ademning gunahi téximu éghirdur, — dédi. 12 Shu
chaghdin tartip, Pilatus uni qoyuwétishke amal
izdeytti. Lékin Yehudiylar warqiriship: — Bu ademni
qoyuwetsingiz, siz Qeyserning dosti bolmighan bolisiz!
Özini padishah dégen herbir kishi Qeyserge qarshi
chiqqan bolidu! — dep chuqan sélishti. 13 Pilatus
bu sözlerni anglap, Eysani tashqirigha chiqardi we
«tash taxtayliq hoyla» dep atalghan, ibraniy tilida
«Gabbata» dep atalghan yerde «soraq texti»ge olturdi
14 (u waqit ötüp kétish héytining teyyarliq künining
altinchi saiti etrapida idi). Pilatus Yehudiylargha:
Mana bu silerning padishahinglardur! — dédi. 15 Lékin
ular warqiriship: — Yoqiting, yoqiting, uni kréstleng!
— dédi. Pilatus ulargha: — Méni padishahinglarni
kréstligin, demsiler? — dédi. Bash kahinlar jawaben: —
Qeyserdin bashqa héchqandaq padishahimiz yoqtur!
— dep [towlashti]. Buning bilen Pilatus uni kréstleshke
ulargha tapshurup berdi. 16 [Leshkerler] Eysani
élip mangdi. U öz kréstini yüdüp, «Bash söngek
jayi» (ibraniy tilida «Golgota») dégen yerge bardi.
18 Ular uni shu yerde yene ikki kishi bilen teng
kréstke tartti; bu teripide birsi, u teripide birsi
we Eysa ularning otturisida kréstke tartildi. 19
Pilatus taxtigha élan yézip kréstke békitip qoydi.
Uninggha: — «Nasaretlik Eysa — Yehudiylarning
padishahi» dep yézilghanidi. 20 Eysa kréstlinidighan
yer sheherge yéqin bolghachqa, nurghun Yehudiylar
taxtidiki sözlerni oqudi. Taxtidiki sözler ibraniyche,
latinche we grékche yéziqta yézilghanidi. 21
Shunga Yehudiylarning bash kahinliri Pilatusqa: —
«Yehudiylarning padishahi» dep yazmang, belki «U
özini men Yehudiylarning padishahi, dégen» dep
yézing, — déyishti. 22 Biraq Pilatus jawaben: —
Yazidighanni yézip boldum! — dédi. 23 Leshkerler
Eysani kréstligendin kéyin, uning kiyimlirini élip,
tötke bölüp, herbir leshker bir ülüshtin élishti; ular
hem ichidiki uzun köngleknimu élishti; lékin bu
könglek tikilmigen, üstidin ayighighiche bir pütün
toqulghanidi. 24 Shuning üchün leshkerler bir-birige:
— Buni yirtmayli, belki chek tartishayli, kimge chiqsa
shu alsun, — déyishti. Bu ishlar muqeddes yazmilardiki
munu sözler emelge ashurulush üchün yüz berdi:
— «Ular méning kiyimlirimni öz arisida üleshti,
Méning könglikimge érishish üchün chek tashlashti».
Derweqe, leshkerler shundaq qilishti. 25 Eysaning
kréstining yénida anisi, anisining singlisi, Klopasning
ayali Meryem we Magdalliq Meryemler turatti. 26
Eysa anisi bilen özi söyidighan muxlisining birge
turghanliqini körüp, anisigha: — I xanim, mana
séning oghlung! — dédi. 27 Andin u bu muxlisqa:
— Mana séning anang! — dédi. Shundin étibaren,
u muxlis uni özining öyide turghuzdi. 28 Andin
Eysa hemme ishlarning tamam bolghinini bilip
(muqeddes yazmilardiki bésharet emelge ashurulush
üchün): — Ussap kettim! — dédi. 29 U yerde sirke
sharab bilen toldurulghan bir koza bar idi. Ular bir
parche bulutni sirke sharabqa chilap, bir lépekgül
gholigha baghlap, Eysaning aghzigha tenglidi. 30
Eysa sirke sharabni ichkendin kéyin: — Tamam boldi!
— dédi-de, béshini töwen qilip, rohini tapshurup
berdi. 31 U küni [ötüp kétish héytining] teyyarliq
küni bolghachqa, kréstlen'genlerning jesetlirini
shabat künide kréstte qaldururmasliq üchün (shabat
küni «ulugh kün» hésablan'ghachqa) Yehudiylar
Pilatustin kréstlen'genlerning putlirini chéqip andin
jesetlirini krésttin tézrek chüshürüwétishni telep
qildi. 32 Shuning bilen leshkerler bérip Eysa bilen
bille kréstlen'gen birinchi andin ikkinchi ademning
putlirini chaqti. 33 Lékin Eysagha kelgende, uning
alliqachan ölgenlikini kördi, shuning bilen uning
putini chaqmidi. 34 Emma leshkerlerdin biri uning
biqinigha neyzini sanjiwidi, shuan qan we su éqip
chiqti. 35 Buni körgüchi silerning ishinishinglar
üchün guwahliq béridu; körgüchining guwahliqi
heqtur, u özining éytqanlirini heq dep bilidu. 36 Bu
ishlarning hemmisi muqeddes yazmilarda: «Uning
bir tal söngikimu sundurulmaydu» we yene bir
bésharette: «Ular özliri sanjighan ademge qaraydu»
dep aldin éytilghanlarni emelge ashurush üchün
yüz berdi. 38 Bu ishlardin kéyin, Arimatiyaliq
Yüsüp Pilatustin Eysaning jesitini élip kétishni
telep qildi (Yüsüp Eysaning muxlisliridin idi, lékin
Yehudiylardin qorqqini üchün buni mexpiy tutatti);
Pilatus ruxset berdi, shuning bilen Yüsüp bérip
Eysaning jesitini élip ketti. 39 Burun bir kéchisi
Eysaning yénigha kelgen héliqi Nikodimmu murmekki
bilen sebre arilashturulghan xushbuy dora-dermandin
yüz jingche élip, [uning] [bilen bille] keldi. 40 Ikkiylen
Eysaning jesitini Yehudiylarning depne qilish aditi
boyiche dora-dermanlarni chéchip, kanap rextler bilen
orap képenlidi. 41 Eysa kréstlen'gen yerde bir bagh

bolup, baghning ichide téxi héchkim yerlenmigen
yéngi bir bosh yerlik bar idi. 42 Bu Yehudiylarning
héytining teyyarliq küni bolghachqa hem bu yerlik
yéqin jayda bolghanliqi üchün, ular Eysani shu
yerlikke qoydi.

20 Heptining birinchi küni tang seher, Magdalliq
Meryem qebrige bardi we qebrining aghzidiki
tashning éliwétilgenlikini kördi. 2 Shunga u
yügürginiche kélip Simon Pétrus we Eysa söygen
héliqi muxlisning yénigha kélip, ulargha: — Ular
Rebni qebridin yötkiwétiptu, uni qeyerge qoyghinini
bilmiduq! — dédi. 3 Pétrus bilen héliqi muxlis
tashqirigha chiqip, qebrige qarap yol aldi. 4 Ikkiylen
teng yügürüp mangdi, lékin héliqi muxlis Pétrustin
téz yügürüp, qebrige birinchi bolup yétip bardi.
5 U éngiship ichige qarap, kanap képenlerning u
yerde yéyiqliq turghanliqini kördi, lékin ichkirige
kirmidi. 6 Uninggha egiship kelgen Simon Pétrus
yétip kélip, qebrige kirdi we u yerde yéyiqliq turghan
kanap képenlerni, 7 shundaqla Eysaning béshigha
oralghan yaghliqnimu kördi. Yaghliq képenler bilen
bir yerde emes, belki ayrim yerde yögeklik turatti.
8 Andin qebrige awwal kelgen héliqi muxlismu
qebrige kirip, ehwalni körüp ishendi 9 (chünki
ular uning ölümdin qayta tirilishining muqerrerliki
heqqide muqeddes yazmilardiki bésharetni téxiche
chüshenmeytti). 10 Shuning bilen ikkiylen öz
turalghulirigha qaytishti. 11 Emma Meryem bolsa
qebrining sirtida turup yighlawatatti. U yighlap turup
qebrining ichige éngiship qariwidi, 12 mana aq kiyim
kiygen ikki perishte turatti; ularning biri Eysaning
jesiti qoyulghan yerning bash teripide, yene biri
ayagh teripide olturatti. 13 Ular Meryemdin: — Xanim,
némishqa yighlaysen? — dep soridi. — Rebbimni élip
kétiptu, uni nege qoyghanliqini bilelmeywatimen,
— dédi u ulargha. 14 U shu sözlerni qilipla, keynige
buruluwidi, Eysaning shu yerde turghanliqini kördi.
Lékin u uning Eysa ikenlikini bilmidi. 15 Eysa uningdin
— Xanim, némishqa yighlaysen, kimni izdeysen? —
dep soridi. Meryem uni baghwen shu, dep oylap:
— Teqsir, eger uni siz shu yerdin yötkiwetken
bolsingiz, qeyerge qoyghanliqingizni éytip bergeysiz.
Men uni élip kétimen, — dédi. 16 Meryem! —
dédi Eysa uninggha. Meryem burulupla, ibraniy
tilida: — Rabboni! — dédi (bu söz «ustaz» dégen
menide). 17 Eysa uninggha: — Manga ésilmighin!
Chünki men téxi atamning yénigha chiqmidim. Bérip
qérindashlirimgha: Méni «Silerningmu Atanglarning,
yeni méning Atamning, silerning Xudayinglarning,
yeni méning Xudayimning yénigha chiqimen!»
deydu, — dep yetküzgin, dédi. 18 Shuning bilen
Magdalliq Meryem muxlislarning yénigha bérip,
ulargha: «Rebni kördüm!» dédi we shundaqla Eysa
özige éytqan u sözlerni ulargha yetküzdi. 19 Shu
küni kechte, yeni heptining birinchi küni kechte,
Yehudiylardin qorqqanliqi üchün muxlislar yighilghan
öyde ishiklirini him taqiwalghanidi; shu waqitta, Eysa
kélip ularning otturisida [körünüp], öre turghan halda
ulargha: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi.
20 Buni dep, qollirini we biqinini ulargha körsetti.
Shuning bilen muxlislar Rebni körginidin shadlandi.
21 Shunga Eysa ulargha yene: — Silerge aman-
xatirjemlik bolghay! Ata méni ewetkinidek, menmu
silerni ewetimen, — dédi. 22 Bu sözni éytqandin kéyin,
u ularning üstige bir püwlep: — Muqeddes Rohni
qobul qilinglar. 23 Kimning gunahlirini kechürsenglar,
uning gunahi kechürüm qilinidu; kimning gunahlirini
tutuwalsanglar, shuning gunahi tutuwélinidu! — dédi.
24 Emma on ikkiylenning biri, yeni «qoshkézek» dep
atalghan Tomas Eysa kelgende ularning yénida emes
idi. 25 Shunga bashqa muxlislar uninggha: — Biz Rebni
körduq! — déyishti. Lékin Tomas ulargha: — Uning
qollirida mixlarning izini körmigüche, mixlarning
izigha öz barmiqimni we biqinigha öz qolumni tiqip
baqmighuche, hergiz ishenmeymen, — dédi. 26 Sekkiz
kündin kéyin, muxlislar yene shu öy ichide jem
bolghanda, Tomasmu ular bilen bille idi. Ishikler
taqaqliq tursimu, Eysa kélip ularning arisida turup:
— Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. 27
Andin u Tomasqa: — Barmiqingni bu yerge tegküzüp,
qollirimgha qara. Qolungni uzitip, biqinimgha tiqip,
gumanda bolmay, ishen'güchi bolghin! — dédi. 28
Tomas uninggha: — Méning Rebbim hem méning
Xudayimsen! — dep jawab berdi. 29 Eysa uninggha:
— Méni körgenliking üchün ishending. Körmey
turup ishen'güchiler bextliktur! — dédi. 30 Eysa
muxlislirining aldida bu kitabta xatirilenmigen bashqa
nurghun möjizilik alametlernimu körsetti. 31 Lékin
mushular silerni Eysaning Mesih, shundaqla Xudaning
Oghli ikenlikige ishensun hem bu arqiliq [uninggha]
étiqad qilip, uning nami arqiliq hayatliqqa érishsun,
dep yézildi.

21 Bu ishlardin kéyin, Eysa Tibériyas déngizining
boyida muxlislirigha yene bir qétim köründi.

Uning bu qétimqi körünüshi mundaq boldi: 2 Simon
Pétrus, «qoshkézek» dep atalghan Tomas, Galiliyediki
Kanaliq Nataniyel, Zebediyning oghulliri we bashqa
ikki muxlis bille idi. 3 Simon Pétrus: Men béliq tutqili
barimen, — dédi. Köpchilik: Bizmu sen bilen bille
barimiz, — déyishti. Ular tashqirigha chiqip, kémige
olturdi, lékin shu bir kéche héchnerse tutalmidi. 4
Tang atay déginide, Eysa qirghaqta turatti, biraq
muxlislar uning Eysa ikenlikini bilmidi. 5 Shunga
Eysa: — Balilar, silerde yégüdek bir nerse yoqqu? —
dep soridi. — Yoq, — dep jawab berdi ular. 6 Eysa
ulargha — Torni kémining ong teripige tashlanglar,
shundaq qilsanglar tutisiler, — dédi. Shuning bilen
ular torni [shu yaqqa] tashlap, shundaq köp béliq
tuttiki, hetta torni tartip chiqiralmay qaldi. 7 Eysa
söygen muxlis Pétrusqa: — Bu Rebqu! — dédi. Simon
Pétrus uning Eysa ikenlikini anglap, tonini özige
yögep (chünki [bélining asti] yalingach idi) özini
déngizgha tashlidi. 8 Qirghaqtin anche yiraq emes
bolup, texminen ikki yüz gez yiraqliqta bolghachqa,
qalghan muxlislar béliq bilen tolghan torni tartip
kichik kémisi bilen qirghaqqa keldi. 9 Ular qirghaqqa
chiqqanda, shaxardin yéqilghan, üstide béliq qoyuqluq
gülxanni we nanni kördi. 10 Eysa: — Emdi tutqan
béliqinglardin ekélinglar, — dédi. 11 Simon Pétrus
[kémige] chiqip, torni qirghaqqa tartip chiqardi. Tor
chong béliqlar bilen tolghan bolup, jemiy bir yüz ellik
üch béliq bar idi. Béliq shunche köp bolghini bilen, tor
yirtilmighanidi. 12 Eysa: — Kélinglar, nashta qilinglar,
— dédi. Muxlislarning ichidin héchkim uningdin:
— Sen kim bolisen? — dep sorashqa pétinalmidi.
Chünki ular uning Reb ikenlikini bildi. 13 Eysa nanni
ekilip ulargha berdi hem béliqlarnimu shundaq qildi.
14 Mana bu Eysaning ölgendin kéyin tirilip, özini
muxlislirigha üchinchi qétim ayan qilishi idi. 15
Ular nashta qilghandin kéyin, Eysa Simon Pétrustin:
— Yunusning oghli Simon, sen méni bulardinmu
chongqur söyemsen? — dep soridi. — Shundaq Reb,
méning séni söyidighanliqimni sen bilisen! — dédi
Pétrus. Eysa uninggha: Undaqta, qozilirimni otlitip
baq! — dédi. 16 U ikkinchi qétim yene uningdin:
— Yunusning oghli Simon, méni söyemsen? — dep
soridi. Pétrus yene: — Shundaq, Reb, méning séni
söyidighanliqimni bilisen, — dédi. Eysa uninggha:
— Undaqta, qoylirimni baq, — dédi. 17 Üchinchi
qétim uningdin yene: — Yunusning oghli Simon, méni
söyemsen? — dep soridi. Pétrus Eysaning üchinchi
qétim özidin: «Méni söyemsen?» dep sorighanliqigha
köngli yérim bolup: — Reb, sen hemmini bilisen, séni
söyidighanliqimnimu bilisen, — dédi. Eysa uninggha:
— Undaqta, qoylirimni otlat. 18 Berheq, berheq, sanga
shuni éytip qoyayki, yash waqtingda bélingni özüng
baghlap, qeyerge baray déseng shu yerge mangatting;
lékin yashan'ghanda, qolliringni uzitisen we bashqa
birsi séni baghlap, sen xalimaydighan yerge élip
kétidu, — dédi. 19 Eysa bu sözni Pétrusning qandaq
ölüsh arqiliq Xudagha shan-sherep keltüridighanliqini
éniq bildürüsh üchün éytti. Andin, uninggha yene:
— Manga egeshküchi bolghin, — dédi. 20 Pétrus
keynige burulup, Eysa söyidighan muxlisning egiship
kéliwatqanliqini kördi (bu muxlis kechlik tamaqta
Eysaning quchiqigha yölinip: «I Reb, séni tutup
béridighan kimdu?» dep sorighan muxlis idi). 21
Pétrus uni körüp, Eysadin: — I Reb, bu adem kéyin
qandaq bolar? — dep soridi. 22 Eysa uninggha: — Eger
men qayta kelgüche uning turup qélishini xalisammu,
séning buning bilen néme karing?! Manga egeshküchi
bolghin, — dédi. 23 Buning bilen qérindashlar arisida
«Héliqi muxlis ölmeydu» dégen gep tarqaldi. Lékin
Eysa Pétrusqa: «U ölmeydu» démigenidi, belki peqet:
«Eger men qayta kelgüche uning turup qélishini
xalisammu, séning buning bilen néme karing?!»
dégenidi. 24 Bu ishlargha guwahliq bergüchi hemde
bu ishlarni xatiriligüchi ene shu muxlistur. Uning
guwahliqining heqiqet ikenlikini bilimiz. 25 Eysa
bulardin bashqa nurghun ishlarnimu qilghanidi;
eger ularning hemmisi bir-birlep yézilghan bolsa,
méningche yézilghan kitablar pütkül alemning özige
sighmaytti!

Rosullarning paaliyetliri

1 I [hörmetlik] Téofilos, men deslep yazghan bayan
Eysa özi tallighan rosullargha Muqeddes Roh arqiliq
emrlerni tapshurup asman'gha kötürülgen kün'güche
bolghan uning barliq emelliri hem barliq telim
bérishlirining bashlanmisi toghrisida idi. **3** U azab-
oqubetlerni tartqandin kéyin, ulargha köp ispatlar
bilen özining tirik ikenlikini körsetken; u ulargha qiriq
kün ichide körün'gen bolup, Xudaning padishahliqigha
ait ishlar toghruluq sözlep bergen; **4** we ular bilen
jem qilin'ghanda mundaq emr qildi: — «Yérusalémdin
ayrilmay, siler mendin anglighan, Atining wedisini
kütünglar. **5** Chünki Yehya suda chömüldürgen, lékin
siler bolsanglar köp künler ötmey Muqeddes Rohta
chömüldürülisiler». **6** Rosullar [uning bilen] jem
qilin'ghanda, uningdin: — I Reb, sen mushu waqitta
Israilning padishahliqini eslige keltürmekchimusen?
— dep sorashqa bashlidi. **7** U ulargha mundaq dédi: —
Ata Öz hoquqigha asasen békitken waqit-peytlerni
silerning bilish nésiwenglar yoq. **8** Biraq Muqeddes
Roh üstünglargha chüshkende siler küch-qudretke
ige bolisiler, Yérusalém, pütün Yehudiye we Samariye
boyiche hem jahanning chetlirigiche manga guwahchi
bolisiler. **9** U bu sözlerni qilip bolup, ular qarap
turghanda kötürüldi, bir parche bulut uni arigha aldi-
de, u ularning neziridin ghayib boldi. **10** U asman'gha
kötürülgende, ular közlirini kökke tikip qarashqanda,
mana tuyuqsiz ularning yénida aq kiyim kiygen ikki
adem peyda bolup: **11** — Ey Galiliyelikler, némishqa
öre turghininglarche asman'gha qarap qaldinglar?
Siler silerdin ayrilip ershke kötürülgen shu Eysaning
asman'gha qandaq kötürülginini körgen bolsanglar,
yene shu halda qaytip kélidu, — dédi. **12** Andin
ular Yérusalémgha yéqin, uningdin bir chaqirimche
yiraqliqtiki Zeytun téghidin Yérusalémgha qaytip
keldi. **13** Ular sheherge kirip, özliri turuwatqan öyning
üstünki qewitidiki bir öyge chiqti. Shu yerde Pétrus,
Yuhanna, Yaqup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay,
Matta, Alfayning oghli Yaqup, «milletperwer» Simon
we [yene bir] Yaqupning oghli Yehuda bar idi. **14**
Bular bir jan bir dil bolup üzüldürmey bérilip dua-
tilawet qilishti; bu ishta bir yerge jem bolghanlardin
birqanche ayal, jümlidin Eysaning anisi Meryem
hemde Eysaning inilirimu bar idi. **15** Shu künlerning
biride, Pétrus qérindashlar otturisida öre turup (jem
bolushqanlar bir yüz yigirmige yéqin idi) mundaq
dédi: **16** — Qérindashlar, Eysani tutqanlargha yol
bashlighuchi bolghan Yehuda heqqide Muqeddes
Rohning burun Dawut arqiliq aldin éytqan muqeddes
yazmilardiki sözliri emelge éshishi muqerrer idi. **17**
Chünki [Yehuda]mu arimizdin biri hésablan'ghan
we [Xudaning] bu xizmitidin nésiwisi bar idi **18** (u
qilghan qebihlikning in'amidin érishken pulgha bir
parche yer sétiwalghanidi, u shu yerde béshichilap
yiqilip, üchey-qérini chuwulup ketti; **19** bu ish pütkül
Yérusalémdikilerge melum bolup, ular u yerni öz
tili bilen «Haqeldema» dep atashti. Buning menisi
«qan tökülgen yer» dégenliktur) **20** Chünki Zeburda
[Yehudagha] [qaritilghan] munu sözler pütülgen: —
«Uning turalghusi chölge aylansun, Uningda héch
turghuchi bolmisun!» We: — «Uning yétekchilik
ornigha bashqa birsi chiqsun!» **21** Shuning üchün, Reb
Eysaning tirilgenlikige biz bilen teng guwahliq bérishi
üchün, bir kishini tallishimiz kérek. Bu kishi Eysa
arimizda yürgen künlerde, Yehya [peyghember]din
chömüldürüshni qobul qilghan kündin bashlap taki
asman'gha kötürülgen kün'giche biz bilen bashtin-
axir bille bolghan kishilerdin bolushi kérek, — dédi.
23 Shuning bilen ular Yüsüp (yene Barsabas depmu
atalghan, yene bir ismi Yustus) bilen Mattiyas dégen
ikki kishini békitip, mundaq dua qilishti: **24** — Sen,
i hemme ademning qelbini bilgüchi Perwerdigar!
Yehuda téyilip bu xizmet we rosulluqtin mehrum
bolup özige xas bolghan yerge ketti. Emdi u tashlap
qoyghan xizmet we rosulluqning nésiwisige ige
bolushqa bu ikkiylendin qaysisini tallighanliqingni
körsetkeysen! **26** Andin ular bu ikki kishige chek
tashliwidi, chek Mattiyasqa chiqti. Shuning bilen u on
bir rosul bilen bir qatardin orun alghan hésablandi.

2 Emdi «orma héyt» kününing waqti-saiti toshqanda,
bularning hemmisi Yérusalémda bir yerge jem
bolghanidi. **2** Asmandin tuyuqsiz küchlük shamal
soqqandek bir awaz anglinip, ular olturuwatqan öyni
bir aldi. **3** Ot yalqunidek tillar ulargha körünüp,
ularning herbirining üstige tarqilip qondi. **4** Ularning
hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Roh ulargha söz
ata qilishi bilen ular namelum tillarda sözligili turdi.
5 U chaghda, asman astidiki barliq ellerdin kelgen
nurghun ixlasmen Yehudiy erlermu Yérusalémda
turuwatqanidi. **6** Emdi [étiqadchilarning] bu awazi
anglinip, top-top ademler shu yerge jem bolushti

hemde [étiqadchilarning] özliri turushluq jaydiki
tillarda sözlishiwatqanliqini anglap, téngirqap qélishti.
7 Ular heyran bolup teejjüplinip: — Qaranglar,
sözlishiwatqanlarning hemmisi Galiliyeliklerghu?
8 Qandaqlarche ularning bizning ana yurtimizdiki
tillirimizda sözlishiwatqanliqini anglawatqandimiz?
9 Arimizda Partiyalar, Médialar, Élamlar, shundaqla
Mésopotamiye, Yehudiye, Kapadokiya, Pontus, Asiya,
10 Frigiye hem Pamfiliye, Misir, Liwiyening Kurinige
yéqin jayliridin kelgenler, shuningdek mushu yerde
musapir bolup turuwatqan Rim shehiridin kelgenler
— Yehudiylar bolsun, Tewrat étiqadigha kirgenler
bolsun, Krétlar we Erebler bolsun, hemmimiz
ularning Xudaning qilghan ulugh emellirini bizning
ana tillirimizda sözlewatqanliqini anglawatimiz!
— déyishti. 12 Ular hang-tang qélip alaqzadilik
bilen bir-birige: — Bu zadi qandaq ishtu? —
déyishti. 13 Emma beziler: — Bular yéngi sharab
bilen obdanla mest bolup qaptu! — dep mesxire
qilishti. 14 Emma Pétrus qalghan on bireylen bilen
ornidin turup, awazini kötürüp köpchilikke mundaq
dédi: — Ey Yehudiyedikiler we Yérusalémda barliq
turuwatqanlar! Bu ish silerge melum bolghayki,
sözlirimge qulaq sélinglar! 15 Bular siler oylighandek
mest emes, chünki hazir peqet etigen saet toqquz
boldi. 16 Emeliyette bu del Yoél peyghember arqiliq
aldin éytilghan shu ishtur: 17 — «Xuda mundaq
dédi: «Men axirqi künlerde Öz Rohimni barliq et
igiliri üstige quyimen; Silerning oghul-qizliringlar
wehiylik bésharet yetküzidu, Silerning yigitliringlar
ghayibane alamet körünüshlerni köridu; Silerning
qériliringlar alamet chüshlerni köridu; 18 Berheq,
shu künlerde qullirim üstigimu, dédeklirim üstigimu
Rohimni quyimen, ular bésharet yetküzidu. 19 Men
yuqirida asmanlarda karamet ishlar, töwende, zéminda
möjizilik alametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklirini
körsitimen. 20 Rebning ulugh hem karamet-shereplik
küni bolmighuche, Quyash qarangghuluqqa, Ay
qan'gha aylandurulidu. 21 Hem shu chaghda shundaq
emelge ashuruliduki, Rebning namini chaqirip
nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu». 22
Ey Israillar, mushu sözlerni anglanglar. Nasaretlik
Eysa bolsa, Xuda aranglarda u arqiliq körsetken
qudretlik emeller, karametler we möjizilik alametler
bilen silerge testiqlighan bir zat — bu ishlar
hemminglargha melum — 23 u kishi Xudaning békitken
meqsiti we aldin'ala bilishi boyiche satqunluqqa
uchrap tutup bérilgendin kéyin, siler uni Tewrat
qanunisiz yürgen ademlerning qoli arqiliq kréstlep
öltürgüzdünglar. 24 Lékin Xuda uni ölümning
azablarning ilkidin azad qilip qayta tirildürdi. Chünki
ölümning uni tutqun qilishi hergiz mumkin emes.
25 Dawut [Zeburda] u toghruluq mundaq aldin
éytqan: «Men Perwerdigarni herdaim köz aldimda
körüp kéliwatimen; U ong yénimda bolghachqa,
Men hergiz tewrenmeymen. 26 Shunga méning
qelbim xushallandi, Méning tilim shadlinip yayridi;
Méning ténim ümid-arzu ichide turidu; 27 Chünki
Sen jénimni tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla
Séning Muqeddes Bolghuchunggha chirishlerni
körgüzmeysen. (Hadēs g86) 28 Sen manga hayat yollirini
körsetkensen; Huzurung bilen méni shad-xuramliqqa
tolup tashquzisen». 29 Qérindashlar, men atimiz
[padishah] Dawut toghruluq héch ikkilenmey shuni
éytimenki, u öldi we uning qebrisi bügünki kün'giche
arimizda bar. 30 Emdi u peyghember bolup, Xudaning
uning textige olturushqa öz pushtidin bireylenni
turghuzushqa qesem bilen wede bergenlikini biletti.
31 U Mesihning [ölgendin kéyin] tirildürülidighinini
aldin'ala körüp yetken we bu munasiwet bilen
Mesihning tehtisarada qaldurulmaydighinini we
ténining chirimeydighinini tilgha alghan. (Hadēs g86) 32
Xuda del bu Eysani ölümdin tirildürdi, we hemmimiz
bu ishning guwahchilirimiz. 33 U Xudaning ong
yénida shan-sherep ichide olturghuzulup, shundaqla
Ata wede qilghan Muqeddes Rohni qobul qilip,
hazir körüwatqan hem anglawatqanliringlarni töküp
[bizlerge] chüshürdi. 34 Chünki Dawut özi ershke
chiqqan emes; lékin u munu sezlerni [Zeburda] éytqan:
— «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men
séning düshmenliringni textipering qilmighuche,
Méning ong yénimda olturghin!»». 36 Shuning üchün,
pütkül Israil jemetidikiler shuni qet'iy bilsunki, Xuda
siler kréstligen del ushbu Eysani hem Reb hem
Mesih qilip tiklidi!». 37 Bu sözler anglighanlarning
yürikige sanjilghandek qattiq tegken bolup ular
Pétrus we bashqa rosullardin: — I qérindashlar,
undaqta biz néme qilishimiz kérek? — dep sorashti.
38 Pétrus ularghа: — Towa qilinglar, herbiringlar
Eysa Mesihning namida gunahliringlarning kechürüm
qilinishi üchün chömüldürüshni qobul qilinglar
we shundaq qilsanglar Xudaning iltipati bolghan
Muqeddes Roh silerge ata qilinidu. 39 Chünki bu
wede silerge we silerning baliliringlargha, yiraqta

turuwatqanlarning hemmisige, yeni Perwerdigar
Xudayimiz özige chaqirghanlarning hemmisige ata
qilinidu. 40 Pétrus yene nurghun bashqa sözler bilen
ularni agahlandurup ulargha: — Siler özünglarni bu
iplas dewrdin qutquzunglar! — dep jékilidi. 41 Shuning
bilen uning sözini qobul qilghanlar chömüldürülüshti.
Shu küni [jamaetke] qoshulghanlar üch mingche
kishi idi. 42 Ular özlirini izchil halda rosullarning
telimige, [étiqadchilarning] birlik-hemdemlikige,
nanni oshtushqa we dualargha béghishlidi. 43 We
qorqunch ularning herbirining üstige chüshti we
rosullarning wasitisi bilen nurghun karametler we
möjizilik alametler yüz berdi. 44 Pütün étiqadchilar
dawamliq jem bolup bille yashap, barliqini ortaq
tutushti. 45 Ular mal-mülüklirini sétip, pulini
herkimning éhtiyajigha qarap hemmisige teqsim
qilishatti. 46 Ular her küni ibadetxana hoylisigha bir
niyette jem bolushatti, öy-öylerde xushal-xuramliq
we aq köngüllük bilen ortaq ghizaliniship, nanni
oshtup yéyiship, 47 Xudagha medhiye oqushatti; ular
pütkül xalayiqning izzitige sazawer boldi. Reb her
küni qutquzuluwatqanlarni jamaetke qoshatti.

3 Bir küni ibadetxanida dua qilinidighan waqitta, yeni
chüshtin kéyin saet üchte, Pétrus bilen Yuhannamu
ibadetxanigha chiqip barghanidi. 2 Shu peytte bir
tughma tokur ademmu bu yerge élip kéliniwatqanidi.
Her küni, kishiler uni ibadetxanigha kirgenlerdin
sediqe tilisun dep, ibadetxanidiki «Güzel derwaza»
aldigha ekélip qoyatti. 3 U Pétrus bilen Yuhannaning
ibadetxanigha kirip kétiwatqinini körüp, ulardin
sediqe tilidi. 4 Pétrus bilen Yuhanna uninggha nezirini
saldi. Pétrus uninggha: — Bizge qara! — dédi. 5
U ulardin bir nerse kütüp, közlirini üzmey qarap
turatti. 6 Biraq Pétrus uninggha: — Mende altun
yaki kümüsh yoq; lékin qolumda barini sanga bérey.
Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, ornungdin
turup mang! — déwidi, 7 uni ong qolidin tartip, yölep
turghuzdi. U ademning put we oshuq béghishliri
shuan küchlendürülüp, 8 ornidin des turup méngishqa
bashlidi. U méngip we sekrep, Xudagha medhiye
oqughan halda ular bilen bille ibadetxana hoylisigha
kirdi. 9 Barliq xalayiq uning méngip Xudagha medhiye
oqughanliqini körüp 10 uning ibadetxanidiki «güzel
derwaza» aldida sediqe tilep olturidighan héliqi adem
ikenlikini tonup, uningda yüz berginige heyranuhes
bolup dang qétip qélishti. 11 [Saqayghan kishi]
Pétrus bilen Yuhannagha ching ésilip turuwalghanda,
heyran bolushqan barliq xelq ularning yénigha
[ibadetxanidiki] «Sulayman péshaywini» dégen yerge
yügürüp kélishti. 12 Bu ehwalni körgen Pétrus
xalayiqqa mundaq dédi: — I Israillar! Bu ishqa
némanche heyran bolisiler? Biz xuddi öz küch-
kudritimiz yaki ixlasmenlikimizge tayinip bu ademni
mangdurghandek bizge némanche tikilip qaraysiler?
13 Emeliyette bolsa, ata-bowilirimizning Xudasi, yeni
Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi Öz xizmetkari
bolghan Eysani shan-sherep bilen ulughlighan. Biraq
siler bolsanglar uni [rimliqlargha] tutup berdinglar;
andin [waliy] Pilatus uni qoyup bérishni höküm
qilghandin kéyin, siler Pilatusning aldida uningdin
ténip ret qilishtinglar. 14 Mana siler Muqeddes we
Heqqaniy Bolghuchidin ténip, uni ret qilip [Pilatustin]
uning ornigha bir qatilni qoyup bérishni telep
qildinglar. 15 Shundaq qilip, hayatliqni barliqqa
Keltürgüchini öltürdünglar! Biraq Xuda uni ölümdin
tirildürdi, biz mana buninggha guwahchidurmiz.
16 Mana uning namigha qilghan étiqad arqiliq,
uning nami siler körüwatqan we tonuydighan bu
ademge derman kirgüzdi; uning arqiliq bolghan
étiqad u kishini köz aldinglarda sellimaza saq-
salamet qildi. 17 Emdi qérindashlar, silerning
we shuningdek silerning bashliqliringlarningmu
bu ishni gheplette qilghanliqinglarni bilimen. 18
Lékin Xuda barliq peyghemberlerning aghzi bilen
aldin'ala jakarlighanlirini, yeni uning Mesihining
azab-oqubet tartidighanliqini shu yol bilen emelge
ashurdi. 19 Shuning üchün gunahinglarning
öchürüwétilishi üchün hazir towa qilip yolliringlardin
burulunglar! Shundaq qilghanda, insanlarning jénini
yéngilanduridighan pesil-künler Perwerdigarning
huzuridin chiqip kélidu 20 we u siler üchün aldin
tiklen'gen Mesih, yeni Eysani qéshinglargha qaytidin
ewetidu. 21 Hazirche bolsa, Xudaning desleptiki
zamanlardin tartip muqeddes peyghemberlirining
aghzi bilen éytqinidek, hemme mewjudatlar
yéngilinidighan waqit kelmigüche, ershler uni
qobul qilip, uninggha makan bolidu. (aiōn g165) 22
Musa derweqe mundaq dégenidi: — «Perwerdigar
Xudayinglar öz qérindashliringlar arisidin manga
oxshash bir peyghember turghuzidu. Uning silerge
éytqan barliq sözlirini anglap, uninggha toluq itaet
qilishinglar kérek! 23 Chünki bu peyghemberning
sözini anglimaydighanlarning herbiri xelq qataridin
üzüp tashlinidu». 24 Derweqe, Samuil [peyghember]

we uningdin kéyin kélip bésharetlerni yetküzgen
peyghemberlerning hemmisi bu künler toghrisida
aldin éytqan. 25 Siler bu peyghemberlerning
perzentlirisiler we Xuda ata-bowanglar bilen tüzgen
ehdining perzentliridursiler — bu ehde boyiche Xuda
Ibrahimgha: «Séning nesling arqiliq yer yüzidiki
barliq aile-jemetlerge bext-beriket ata qilinidu» dep
wede bergen. 26 Shunga Xuda herbiringlarni öz
rezillikliringlardin qayturup, silerge bext-beriket ata
qilish üchün, xizmetkari Eysani turghuzup, uni awwal
silerge ewetti.

4 Pétrus bilen Yuhanna xalayiqqa gep qiliwatqanda,
kahinlar, ibadetxana qarawullirining bashliqi we
Saduqiylar ularning yénigha kélip qaldi. 2 Ular
[rosullarning] xalayiqqa telim bérishi, jümlidin
«Eysaning wasitisi bilen ölgenler tirildürülidu» dep
jakarlighini üchün intayin esebiyleshti. 3 Ular ularni
tutqun qilip, etisigiche türmige solap qoydi, chünki
kech kirip qalghanidi. 4 Lékin jar qilin'ghan söz-
kalamni anglighanlarning köpi étiqad qildi; shuning
bilen étiqad qilghan erlerning sanila besh minggha
yetti. 5 Etisi, [Yehudiylarning kéngeshmisidiki]
bashliqlar, aqsaqallar we Tewrat ustazliri Yérusalémda
toplandi. 6 Ularning arisida bash kahin Annas,
Qayafas, Yuhanna, Iskender we bash kahinning
bashqa jemetidikiler bar idi. 7 Ular [Pétrus bilen
Yuhannani] arisigha turghuzup: — Siler bu ishni
qaysi küch-qudretke tayinip yaki kimning nami
bilen qildinglar? — dep soridi. 8 Pétrus Muqeddes
Rohqa toldurulghan halda ularghа mundaq dédi:
Xelqning hökümranliri we Israilning aqsaqalliri! 9
Eger biz bügün bu tokur ademge körsetken yaxshi
emel hem uning qandaq saqaytilghanliqi seweblik
soraqqa tartilghan bolsaq, 10 siler we pütkül Israil
xelqi shuni bilsunki, siler kréstligen, emma Xuda
ölümdin tirildürgen Nasaretlik Eysa Mesihning nami
bilen, uning [küch-qudriti] arqiliq bu kishi mushu
yerde aldinglarda pütünley saq-salamet turidu! 11 Bu
[Eysa] bolsa, [muqeddes yazmilarda] [pütülgendek],
del siler tamchilar étibarsiz dep tashliwetken, biraq
burjek téshi bolup tiklen'gen tashtur. 12 Uningdin
bashqa héchkimde nijatliq yoq, chünki pütkül asman
astida insanlar arisigha teqdim qilin'ghan, Eysadin
bashqa bizni qutquzidighan héchqandaq bir nam
yoqtur. 13 Pétrus bilen Yuhannaning bu jüritini
körgen hökümranlar ularning oqumighan adettiki
ademlerdin ikenlikini bilip, heyran bolushti; ularning
burun Eysa bilen bille bolghanliqinimu bildi. 14
Uning üstige, saqayghan héliqi ademning ularning
yénida turuwatqanliqini körüp, ular héchqandaq gep
yanduralmidi. 15 Shuning bilen hökümranlar ularni
kéngeshmidin chiqishqa buyrudi. Andin bir-biri bilen
meslihetliship: 16 — Bularni qandaq qilimiz? Chünki
ularning wasitisi bilen xéli körünerlik möjizilik bir
alamet yüz bergenliki pütkül Yérusalémdikilerge
ayan boldi we biz uni inkar qilishqa amalsizmiz. 17
Lékin bu ishning xelq ichide téximu keng yéyilip
ketmesliki üchün, ularghа bundin kéyin bu ademning
namida héchkimge héchnéme démeslikke agah-tehdit
salayli! — déyishti. 18 Shuning bilen ularni chaqirtip,
bundin kéyin Eysaning namida héch sözlimeslik yaki
telim bermeslikni qet'iy buyrudi. 19 Lékin Pétrus
bilen Yuhanna: — Xudaning aldida silerge itaet
qilish toghrimu yaki Xudaghimu, buninggha özünglar
bir néme denglar! 20 Emma biz bolsaq, körgen we
anglighanlirimizni éytmay turalmaymiz! — dep jawab
berdi. 21 [Hökümranlar] bolsa xalayiqtin qorqup, ularni
jazalashqa layiq seweb tapalmay, ularghа téximu
tehdit sélip, qoyup berdi. Chünki xalayiq bolghan
weqe tüpeylidin Xudani ulughlighanidi. 22 Chünki bu
saqaytilish möjizilik alamiti körsitilgen kishining yéshi
qiriqtin ashqanidi. 23 Ular qoyup bérilgendin kéyin,
öz hemrahlirining yénigha qaytip kélip, bash kahinlar
we aqsaqallarning qilghan sözlirini bashtin-axir
köpchilikke uqturdi. 24 Ular buni anglighanda, awazini
bir niyet bir dil bilen Xudagha kötürüp mundaq
nida qildi: — I Igimiz, Sen asman-zémin, déngiz-
okyanlarni we ulardiki barliq mewjudatlarni yaratqan
Xudadursen. 25 Sen Muqeddes Roh bilen xizmetkaring
bolghan Dawutning aghzi arqiliq mundaq dégen'ghu:
«Eller némishqa chuqan salidu? Néme üchün bikardin-
bikar suyiqest oylaydu? 26 Dunyadiki padishahlar
sep tartip, Emeldarlar yighiliship, Perwerdigar we
Uning Mesihi bilen qarshilishqa jem bolushti». 27 —
Chünki derweqe del bu sheherde Hérod hem Pontius
Pilatus, yat ellikler hem Israil xelqliri birliship, Sen
mesihligen muqeddes xizmetkaring Eysagha qarshi
chiqip toplan'ghanidi, 28 shuning bilen küch-qudriting
we iradeng boyiche Sen burunla némining emelge
ashurulushini békitken bolsang, ular shularni qilghan.
29 Emdi i Perwerdigar, ularning séliwatqan tehditlirini
körgeysen, qulliringni söz-kalamingni toluq yüreklik
bilen sözlep yetküzidighan qilghaysen; 30 késellerni
saqaytishqa qolungni uzitip, muqeddes xizmetkaring

Eysaning namida möjizilik alametler we karametlerni
yaratqaysen. 31 Ularning duasi ayaghlashqanda, ular
turghan yer tewrinip ketti. Ular hemmisi Muqeddes
Rohqa toldurulup, Xudaning söz-kalamini yüreklik
sözlep yetküzüshke bashlidi. 32 Top-top étiqadchilar
bir jan-bir dil, bir meqsette idi. Héchkim özige teelluq
pul-mélini «özümning» démeytti, belki hemmisige
ortaq idi. 33 Rosullar zor küch-qudret bilen Reb
Eysaning tirilgenlikige guwahliq béretti. Xudaning
zor méhri-shepqiti ularning hemmisining üstige
qondi. 34 Ularning arisidikilerning héchnémige hajiti
chüshmeytti. Chünki yer-zémin, öy-jay igidarliri
bolghanlar ularni sétip, pulini élip kélip 35 rosullarning
ayighi aldigha qoyatti; andin herkimning éhtiyajigha
qarap teqsim qilinatti. 36 Ularning ichide Lawiy
qebilisidin bolghan, Siprusta tughulghan Yüsüp
isimlik birsi bar idi (rosullar uni Barnabas, yeni
«Righbetlendürgüchi oghul bala» dep atighan); 37
uningmu bir parche étizi bar idi; u shu yolda uni sétip,
pulini élip rosullarning ayighi aldigha tapshurdi.

5 Emdi Ananiyas isimlik yene bir ademmu ayali Safira
bilen bir parche yérini satti. 2 Ananiyas pulning
bir qismini özige qaldurdi, yeni bir qismini élip kélip,
rosullarning ayighi aldigha qoydi. Ayalimu buningdin
toluq xewerdar idi. 3 Biraq Pétrus uninggha: —
Ananiyas, némishqa qelbingni Sheytanning ilkige
tapshurup, Muqeddes Rohqa yalghan éytip, yer
satqan pulning bir qismini özüngge qaldurdung? 4
Yer sétilmighanda, séningki emesmidi? Sétilghandin
kéyin, pulmu öz ixtiyaringda bolmamti? Shundaq
turuqluq, némishqa qelbingde bu ishni niyet qilding?
Sen insanlargha emes, belki Xudagha yalghan éytting!
— dédi. 5 Ananiyas bu sözlerni anglighan haman yiqilip
jan üzdi. Bu ishni anglighuchilarni qattiq qorqunch
basti. 6 Emdi yash yigitler ornidin turup jesetni
képenlep, sirtqa apirip depne qildi. 7 Texminen üch
saettin kéyin, [Ananiyasning] ayali kirip keldi; biraq u
bolghan weqedin xewersiz idi. 8 Pétrus uningdin: —
Manga éytqin, siler yerni mushu pulgha sattinglarmu?
— dep soridi. — Shundaq, mushunchilik pulgha sattuq,
— dep jawab berdi u. 9 Pétrus: — Siler néme üchün
Muqeddes Rohni sinashqa til biriktürdünglar? Qara,
éringni depne qilip kelgenlerning putliri ishik tüwide
turidu, ular sénimu ekétidu! — dédi. 10 Umu shuan
uning ayaghliri aldigha yiqilip, jan berdi. Héliqi yash
yigitler kirip, uning ölgenlikini kördi; ular unimu élip
bérip érining yénigha depne qildi. 11 Pütün jamaetni,
shundaqla bu ishni anglighanlarning herbirini qattiq
qorqunch basti. 12 Rosullarning qoli arqiliq xelq
ichide nurghun möjizilik alametler we karametler
körsitildi. (Barliq [étiqadchilar] bir niyette bolup
ibadetxanidiki «Sulayman péshaywini»da daim jem
bolatti. 13 Biraq bashqa kishiler ularghа qoshulushqa
jür'et qilalmaytti; emma xalayiq ularni intayin
hörmetleytti. 14 Shundaqtimu, étiqad qilghuchilar
barghanséri köpiyip, hem erler hem ayallar top-
top bolup Rebge qoshulghili turdi). 15 Shuning
bilen kishiler hetta Pétrus ötüp kétiwatqanda
héchbolmighanda uning sayisi bolsimu üstige
chüshsun dep, késellerni kochilargha élip chiqip
körpe we zembillerge yatquzup qoyatti. 16 Yene top-
top kishiler Yérusalém etrapidiki sheher-yézilardin
késellerni we napak rohlar chaplishiwalghan kishilerni
élip kéletti. Ularning hemmisi saqiyip qaytishatti.
17 Bash kahin we uning terepdarliri, yeni Saduqiy
mezhepidikiler qozghilip bu ishlargha ghezeplinip, 18
rosullarni tutqun qilip, qamaqxanigha qamidi. 19 Lékin
shu kéche, Rebning bir perishtisi qamaqxanining
derwazilirini échip, rosullarni élip chiqip, ularghа:
20 — Siler ibadetxana hoylisigha kirip, xalayiqqa bu
hayatliq toghrisidiki hemme sözlerni jakarlanglar
— dep tapilidi. 21 Rosullar bu sözni anglap, tang
atqanda ibadetxana hoylisigha kirip, kishilerge telim
bérishke bashlidi. Bash kahin we uning terepdarliri
kelgende, aliy kéngeshmidikiler we Israillarning
barliq aqsaqallirini jem bolushqa chaqirdi. Andin
[rosullarni] élip kelsun dep qamaqxanigha adem
ewetti. 22 Lékin sipahlar zindan'gha yétip barghanda,
rosullarning u yerde yoqluqini bayqap qaytip bérip,
kéngeshmidikilerge: 23 — Biz barsaq, zindan mehkem
taqaqliq turuptu, qarawullarmu derwazilirida közette
turuptu. Lékin derwazilarni échip qarisaq, ichide
birmu adem yoq! — dep melumat berdi. 24 Bu
xewerni anglighan ibadetxanidiki [mes'ul] kahin
hem qarawullarning bashliqi we bash kahinlar: —
«Emdi bu ish zadi qandaq bolup kéter?» déyiship
alaqzadilikke chömdi. 25 Del shu chaghda, bir
kishi kirip: — Qaranglar, siler zindan'gha qamighan
ademler ibadetxana hoylisida turup xalayiqqa telim
bériwatidighu! — dep xewer qildi. 26 Buning
bilen, héliqi qarawullar bashliqi sipahlirini bashlap
bérip, [rosullarni] élip keldi. Biraq ular xalayiq
bizni chalma-kések qilishi mumkin dep qorqup,
ularghа zorluq ishletmidi. 27 Ular [rosullarni] élip

kelgendin kéyin, ularni kéngeshmidikiler aldida turghuzdi. Bash kahin ularni soraq qilip: 28 — Biz esli silerni bu namda kishilerge telim bermenglar, dep qattiq agahlandurghaniduq. Lékin mana, siler yene shu teliminglar bilen pütkül Yérusalémni qaplidinglar hemde bu kishining qan qerzini bizge artmaqchi boluwatisiler! — dédi. 29 Lékin Pétrus we [bashqa] rosullar jawab bérip mundaq dédi: — Insan'gha emes, Xudagha itaet qilish kérek! 30 Siler tutup yaghachqa ésip öltürgen Eysani, ata-bowimizning Xudasi tirildürdi. 31 Xuda Israil xelqini towa qilishqa we gunahlirining kechürülishike muyesser qilish üchün, uni ulughlap Yétekchi hem Qutquzghuchi süpitide Özining ong yénigha kötürüp olturghuzdi. 32 Biz bu ishlargha guwahchilarmiz; shundaqla Xuda Özige itaet qilghuchilargha ata qilghan Muqeddes Rohmu bu ishlargha guwahchidur. 33 Ular bu sözlerni anglap qelbige sanjilghandek bolup [rosullarni] öltürüshke meslihetleshti. 34 Lékin kéngeshme ichide pütün xelqning hörmitige sazawer bolghan Perisiy mezhipidiki Gamaliyel isimlik bir Tewrat ölimasi bar idi. U ornidin turup: — Ularni birdem sirtqa chiqirip turunglar, — dep buyrudi. 35 Andin u [kéngeshmidikilerge] mundaq dédi: — Ey Israillar, siler bu kishilerni bir terep qilishta özünglargha éhtiyat qilinglar! 36 Ilgiri, héliqi Tewdas isimlik özini chong tutup otturigha chiqqanidi. Uninggha texminen töt yüz adem qoshuldi. Biraq u özi öltürüldi we barliq egeshküchiliri tarqilip kétip, uning ishi yoqqa chiqti. 37 Andin kéyin nopus tizimlash künliride, Galiliyelik Yehudamu bash kötürüp chiqip, bir top kishini toplap özige egeshtürgen. Umu yoqitilip, barliq egeshküchilirimu tarqitiwétilgen. 38 Emdi silerge nesihitim shuki: Bu kishiler bilen karinglar bolmisun! Ularni ixtiyarigha qoyup béringlar. Chünki eger bu éqim yaki bu ish peqet insandin kelgen bolsa, jezmen yoqqa chiqidu. 39 Lékin eger Xudadin bolsa, siler ularni yoqitalmaysiler! Hetta özünglar Xudagha hujum qilghuchilar bolup chiqisiler! 40 Aliy kéngeshmidikikiler nesihetni qobul qildi; ular rosullarni chaqirtip kirip, ularni qamchilitip, ulargha hergiz Eysaning namida sözlimeslikni agahlandurdi. Andin ularni qoyup berdi. 41 Rosullar emdi kéngeshmining otturisidin chiqip, özlirining mubarek nam üchün xorluq azabi chékishke layiq körülgenlikidin shadlandi. 42 Ular yenila her küni ibadetxana hoylisida we öymu-öy bérip telim bérishtin we «Eysa — Mesihdur!» dégen xush xewerni jakarlashtin héch toxtimidi.

6 Shu künlerde, muxlislarning sani barghanséri köpiyip, grékche sözleydighan Yehudiylar yerlik ibraniy qérindashlargha: — Kündilik ozuq-tülük teqsim qilinishta arimizdiki tul ayallar étibargha élinmidi, dep naraziliq bildürüshti. 2 Shunga, on ikkiylen pütkül muxlislarni chaqirip yighip, ulargha mundaq dédi: — Bizning Xudaning söz-kalamini yetküzüsh xizmitini tashlap qoyup, ozuq-tülük teqsim qilish bilen bolup kétishimiz toghra bolmaydu. 3 Shuning üchün, i qérindashlar, aranglardiki nam-abruyi bar, Muqeddes Rohqa we danaliqqa tolghan yette kishini ilghap tallanglar, we biz ularni bu ishqa mes'ul qilimiz. 4 Biz bolsaq, özimizni dua qilish we söz-kalamning xizmitide bolushqa béghishlaymiz. 5 Bu meslihet xalayiqning hemmisini xush qildi. Shuning bilen ular iman-ishenchke we rohqa tolghan Istipan isimlik bir ademni tallidi, we yene Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas hemde burun Tewrat étiqadigha kirgen Antakyaliq Nikolasni tallap, 6 ularni rosullarning aldigha élip chiqti. Rosullar ularning [bu xizmetni qilishi üchün] qollirini ularning üstige tegküzüp turup, dua qilishti. 7 We Xudaning söz-kalami dawamliq tarqaldi; Yérusalémdiki muxlislarning sanimu barghanséri zor derijide köpeydi. Nurghun kahinlarmu [Mesih] étiqadigha itaet qilishqa kirishiwatatti. 8 We Istipan [Xudaning] méhir-shepqiti we küch-qudritige tolghan bolup, xelq ichide karametler we zor möjizilik alametlerni körsetti. 9 Biraq «Qulluqtin chiqqan hörler» dep atalghan sinagogtiki beziler, yeni Kurini we Iskenderiye sheherliri we Kilikiye hem Asiya ölkiliridin kelgen bezi [Yehudiylar] Istipan'gha qarshi chiqip, uning bilen munazire qilishqa bashlidi. 10 Lékin ular u söz qilghanda uningda bolghan danaliq we rohqa taqabil turushqa amalsiz qaldi. 11 Buning bilen ular bezi ademlerning aghzini maylap: — Biz bu ademning Musa we Xudagha qarita kupurluq sözligenlikini angliduq, — dégenni ularning aghzigha saldi. 12 Ular mushundaq qilip xalayiqni, aqsaqallarni we Tewrat ustazlirini qutratti; andin Istipanning aldini tosup uni tutqun qilip, aliy kéngeshmige élip bardi. 13 Ular saxta guwahchilarni otturigha chiqirip mundaq dégüzdi: — Bu adem bu muqeddes jaygha we Tewrat qanunigha qarshi sözlerni qilishtin toxtimaydu. 14 Chünki biz uning héliqi Nasaretlik Eysa toghruluq:

«U bu jayni weyran qilidu we Musa peyghember
bizge tapshurghan en'eniwi qaide-yosunlirimizni
özgertidu!» dégenlikini angliduq. 15 Kéngeshmide
olturghanlarning hemmisi Istipan'gha köz tikip
qarighinida, uning chirayining perishtiningkidek
parqiraq ikenlikini kördi.

7 Bash kahin Istipandin: — Bularning éytqanliri
rastmu? — dep soridi. 2 Istipan mundaq jawab
berdi: — Qérindashlar we ata-bowilar, sözümge
qulaq sélinglar! Atimiz Ibrahim téxi Mésopotamiye
rayonida turuwatqanda, yeni Haran shehirige köchüp
makanlishishtin ilgiri, shan-sherepning Igisi Xuda
uninggha ayan bolup: 3 «Sen öz yurtung we uruq-
jemetingdin ayrilip chiqip, Men sanga körsitidighan
zémin'gha barghin» dégenidi. 4 Buning bilen u
Kaldiylerning zéminini tashlap, Haran shehirige
bérip olturaqlashti. Atisi ölgendin kéyin, Xuda
uni bu zémin'gha, yeni siler hazir turuwatqan
zémin'gha yötkep keldi. 5 U waqitta, [Xuda] uninggha
bu zémindin miras bermidi, hetta uningqa tewe
put qoyghudekmu bir yer bermigenidi. Gerche
u téxiche perzent körmigen bolsimu, [Xuda] bu
zéminni uninggha we uning neslige igiliki bolush
üchün bérishke wede qildi. 6 Andin Xuda uninggha
mundaq dédi: «Séning nesilliring yaqa yurtta musapir
bolup turidu, shu yurttikiler ularni qul qilip töt
yüz yil xorlaydu. 7 Biraq ularni qulluqqa salghan
elni jazalaymen», dédi Xuda, «we uningdin kéyin,
[nesilliring] u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-
xizmitimde bolidu». 8 Kéyin Xuda Ibrahim bilen
belgisi xetne bolghan ehdini tüzgen, shuning bilen
Ishaq uningdin töreldi; [Ibrahim] uni sekkizinchi
küni xetne qildi; shundaq qilip Ishaqtin Yaqup
[töreldi], Yaquptin on ikki «qebile atisi» [töreldi].
9 Kéyin, «qebile atiliri» inisi Yüsüpke heset qilip,
uni Misirgha qulluqqa sétiwetti. Lékin Xuda uning
bilen bille bolup, 10 uni barliq jebir-japalardin
qutquzup, uni Misir padishahi Pirewnning neziride
iltipatqa ige qilip, uninggha danishmenlik ata qildi.
Padishah uni Misirgha bash wezir, ordisigha bash
ghojidar qildi. 11 Kéyin, éghir acharchiliq pütkül
Misir we Qanaan yerlirini bésip, zor qiyinchiliq
boldi. Ata-bowilirimiz ozuq-tülük tapalmidi. 12
Yaqup emdi Misirda ashliq barliqini anglighan
bolup, [oghullirini], yeni ata-bowilirimizni u yerge
birinchi qétim ewetti. 13 Ikkinchi qétim barghanda,
Yüsüp akilirigha özini ashkarilidi. Shuning bilen
Yüsüpning jemetidikiler Pirewn padishahqa melum
boldi. 14 Andin Yüsüp atisi Yaqupning aldigha
xewer yetküzüp, uni pütün aile-jemeti bilen, jemiy
yetmish besh kishini Misirgha özige chaqirdi. 15
Shuning bilen Yaqup Misirgha chüshti we shu yerde
öldi; kéyin [uningdin bolghan] ata-bowilirimizmu
shu yerde öldi. 16 Ularning jesetliri kéyin Shekem
shehirige qayturulup, Ibrahim burun Hamorning
oghulliridin melum pulgha sétiwalghan, Shekemdiki
bir yerlikke qoyuldi. 17 Lékin Xuda Ibrahimgha esli
qilghan wedining waqti yéqinlashqanda, Misirda
turuwatqan [Israil] xelqining nopusi xéli köpeygenidi.
18 U waqitta, Yüsüptin xewiri bolmighan yéngi bir
padishah Misirda textke chiqti. 19 Bu padishah
qowmimizgha hiyle-mikirler bilen muamile qilip, ata-
bowilirimizni ézip xorlidi, hetta ularni öz bowaqlirini
hayat qaldurmasliqi üchün tashliwétishke mejbur
qildi. 20 Musa mana shu chaghlarda tughulghanidi.
U Xudaning aldida alahide yéqimliq bala bolup,
atisining öyide üch ay béqildi. 21 Kéyin u sirtqa qoyup
qoyulghanda, Pirewnning qizi uni [sudin] élip, öz
oghli qilip chong qildi. 22 Musa Misirliqlarning barliq
bilim-hékmiti bilen terbiyilinip, sözde we emelde
intayin qabiliyetlik adem bolup chiqti. 23 Lékin uning
tughulghinigha qiriq yil toshqanda, öz qérindashliri
bolghan Israillarning haligha yétish niyitige keldi. 24 U
ulardin birining uwal qilinip bozek qiliniwatqanliqini
körüp, uni qoghdap, xarlan'ghan kishi üchün intiqam
élip xarlighuchi Misirliqni öltürdi. 25 Chünki u
öz qérindashlirini: — Xuda méning qolum arqiliq
bizge qutquzush yolini achqan dep chüshinidighu,
dep oylighanidi. Lékin ular buni chüshenmidi. 26
Etisi, Musa ularning arisidiki bir urush-jédelni
körüp, arisigha kirip yarashturmaqchi bolup: Siler
qérindash turup, némishqa bir-biringlargha yolsizliq
qiliwatisiler? — dédi. 27 Biraq qérindishini yolsiz
bozek qilghan kishi uni chetke ittiriwétip: — Kim séni
bizge bash hem soraqchi bolsun deptu?! 28 Ménimu
tünügünki Misirliqni öltürgendek öltürmekchimusen?
— dédi. 29 Musa bu sözni anglap qorqup, Misirdin
qéchip Midiyan zéminigha bérip, u yerde musapir
bolup turup qaldi. U shu yerde ikki oghul perzent
kördi. 30 Qiriq yil toshqandin kéyin, Sinay téghining
yénidiki chölde, köyüwatqan bir chatqalliqning ot
yalqunida bir perishte uninggha köründi. 31 Bu
ghayibane körünüshni körgen Musa uninggha intayin
heyran bolup qaldi; buning qandaq ish ikenlikini

biley dep yéqinraq barghanda Perwerdigarning awazi
anglinip: 32 «Men séning ata-bowiliringning Xudasi,
yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasidurmen»
dédi. Musa qorqunchta titrep, qarashqimu jür'et
qilalmidi. 33 Perwerdigar uninggha yene: —
Ayighingni séliwet; chünki sen turuwatqan yer
muqeddestur. 34 Men derheqiqet Misirda turuwatqan
xelqimning xarliniwatqanliqini kördüm, ularning
nale-peryadlirini anglidim. Shunga men ularni élip
chiqqili chüshtüm. Emdi barghin, men séni Misirgha
ewetey!» dédi. 35 Mana héliqi kishiler: «Kim séni bizge
bash hem soraqchi bolsun deptu!?» dep ret qilghan
del mushu Musani, Xuda uninggha chatqalliqta
körün'gen perishtining qoli bilen Israillargha hem
bash hem qutquzghuchi bolushqa ewetti. 36 Ene
shu Musa xelqqe yétekchilik qilip, ularni [Misirdin]
chiqardi hemde Misir zéminida, Qizil déngizning
boyida we qiriq yilni ötküzgen chölde karametlerni
we möjizilik alametlerni körsetti. 37 Ene shu Musa özi
Israillargha: «Xuda qérindashliringlar arisidin manga
oxshash bir peyghemberni tikleydu» dégenidi. 38
Chöl-bayawandiki jamaetke hemrah bolghan, Sinay
téghida özige söz qilghan perishte bilen bille bolghan,
ata-bowilirimiz bilen bille bolghan hemrah del ene
shu idi; hayatliq bexsh yetküzidighan wehiylerni
bizge yetküzüsh üchün qobul qilghuchi bolghan del
ene shu idi; 39 shundaq bolsimu, ata-bowilirimiz
uninggha itaet qilishni xalimay, uni chetke qéqip,
könglide Misirgha qaytishni arzu qildi; 40 shunga ular
Harun'gha: — «Bizge yol bashlaydighan ilahlarni yasap
bergin! Chünki bizni Misir zéminidin élip chiqqan
héliqi Musaning néme bolup ketkenlikini bilelmiduq»
dédi. 41 Shuning bilen shu künlerde ular mozay
sheklide bir but yasap, bu mebudqa atap qurbanliq
sundi. Shundaq qilip ular öz qolliri bilen yasighan
bir nersini xushal-xuramliq bilen tebrikleshke
kirishti. 42 Lékin Xuda ulardin yüzini örüp, ularni
asmandiki yultuz qoshunlirigha choqunushqa
qoyup berdi. Shuning bilen peyghemberlerning
muqeddes yazmisida pütülgedek, [Xuda ularni
mundaq eyiblidi]: — «Siler chöl-bayawanda bolghan
qiriq yil jeryanida qilghan qurbanliq-hediyelerni
heqiqeten Manga élip kelgenmusiler, i Israil jemeti?
43 Berheq, siler choqunush üchün yasighan mebudlar,
yeni «Moloq»ning chédiri hem butung bolghan
«Remfan»ning yultuz belgisini kötürüp mangdinglar;
emdi Men silerni esir qilip Babildin yiraqqa sürgün
qildurimen». 44 Ata-bowilirimiz chöldin kezgen
waqtida, «höküm-guwahliq» chédiri ularning
otturisida tiklen'genidi; u del Musagha söz-kalam
Yetküzgüchining buyrughinidek, körsitilgen örnek
boyiche yasalghanidi. 45 Shu ibadet chédirini
ata-bowilirimiz ilgiridikilerdinmu igidarchiliqigha
tapshurup, Yeshuaning yétekchilikide, Xuda
ularning aldidila qoghlighan ellerning zéminlirini
bésiwalghinida, uni bu yerge élip kelgen; chédir
shundaqla [padishah] Dawutning zamanighiche
turghan. 46 Dawut Xudaning shapaitige ériship,
Yaqupning Xudasi üchün bir muqim makan sélishqa
ijazet sorighan. 47 Biraq kéyin, [Xuda] üchün
ibadetxana salghan [Dawut emes], emeliyette
Sulayman boldi. 48 Halbuki, Hemmidin Aliy Bolghuchi
insanning qolliri bilen yasighan makanlarda
turmaydu; xuddi peyghember mundaq déginidek:
— 49 «Asmanlar Méning textim, Zémin bolsa
ayaghlirimgha textiperdur, Emdi Manga qandaq
öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq yer
aramgah bolalaydu? 50 Bularning hemmisini
Méning qolum yaratqan emesmidi?» 51 — Ey, boyni
qattiq, yüriki we quliqi xetnisiz bolghanlar! Siler
Muqeddes Roh bilen daim qarshilishisiler; siler ata-
bowiliringlar néme qilghan bolsa, shuni oxshash
qiliwatisiler! 52 Peyghemberlerdin zadi qaysisigha
ata-bowiliringlar ziyankeshlik qilip baqmighan?
Shundaq qilip ular «Heqqaniy Bolghuchi»ning
kélidighanliqini aldin jakarlighuchilarni öltürüshken.
Emdi u özi hazir kelgende, siler uninggha satqunluq
qilghuchi we qatil bolup chiqtinglar, 53 I siler Tewrat
qanunini perishtilerning emri-tapilighanliri bilen
tapshuruwélip turup, uninggha emel qilmighuchilar!»
54 [Istipanning] bu sözlirini anglighan [aliy
kéngeshmidikiler] yürikige [xenjer] sanjilghandek
bolup, uninggha chishlirini ghuchurlatti. 55 Lékin
u bolsa Muqeddes Rohqa tolghan, közlirini kökke
tikip, Xudaning julasini, shundaqla uning ong yénida
Eysaning turghanliqini körüp, 56 — Qaranglar!
Asmanlar échilip, Insan'oghlining Xudaning ong
yénida turghanliqini körüwatimen! — dédi. 57
Ular buninggha qulaqlirini qolliri bilen étiwélip,
awazini qattiq kötürüp warqiriship birlikte uninggha
yopurulup kéliwidi, 58 uni sheherning sirtigha ittirip
chiqirip, chalma-kések qilishqa bashlidi. [Uni erz
qilghan] guwahchilar [uni chalma-kések qilishtin
awwal] chapanlirini Saul isimlik bir yashning puti

aldida qoyup qoyushti. 59 Ular Istipanni chalma-kések
qilghinida u: — I Reb Eysa, méning rohimni qobul
qilghaysen! — dep nida qildi. 60 Andin u tizlinip turup
qattiq awaz bilen: — I Reb, bu gunahning hésabini
ulardin almighaysen, — dédi. U bu sözni qilip bolupla
jan üzüp uxlap ketti.

8 Istipanning öltürülüshini Saulmu qollaytti.
Shu kündin bashlap, Yérusalémdiki jamaetke
qaritilghan dehshetlik ziyankeshlik qozghaldi.
Rosullardin bashqa barliq jamaettikiler Yehudiye we
Samariyening herqaysi yurtlirigha tarqilip kétishti. 2
Bezi ixlasmen kishiler Istipanni depne qilip, uninggha
qattiq yigha-zarlarni kötürüshti. 3 Lékin Saul jamaetke
weyranchiliq sélip, öymu-öy axturup, er-ayalgha
qarimay ularni sörep chiqip zindan'gha tashlidi. 4
Emdi tarqilip ketkenler tarqalghan yurtlarda kézip
söz-kalamning xush xewirini jakarlidi. 5 Ularning
ichidin Filip bolsa Samariyening melum bir shehirige
bérip, yerlik kishilerge Mesihni jakarlidi. 6 Top-
top kishiler uni anglap hemde u körsetken möjizilik
alametlerni körüp, bir jan bir dili bilen uning
sözlirige qulaq saldi. 7 Chünki napak rohlar bolsa,
chaplishiwalghan kishilerdin qattiq warqirighiniche
chiqip ketti. Nurghun palech, tokurlarmu saqaytildi; 8
zor shad-xuramliq shu sheherni qaplidi. 9 U sheherde
esli jaduger-séhirgerlik bilen shughulliniwatqan
Simon isimlik bir adem bar idi; u shu yol bilen pütkül
Samariyedikilerni hang-tang qaldurup, özini qaltis
zat körsetmekchi bolup kelgenidi. 10 Péqirdin tartip
ambalghiche ularning hemmisi uninggha ixlas qilip
qaraytti we «Xudaning ulugh küch-qudriti mana shu!»
déyishetti. 11 Xalayiq uninggha shundaq ixlas qilishi
uning uzundin béri jaduger-séhirgerliki bilen ularni
hang-tang qaldurup kelgenliki tüpeylidin idi. 12 Lékin
emdi Filip Xudaning padishahliqi we Eysa Mesihning
nami toghrisidiki xush xewerni jakarlighinida ular
uning sözlirige ishendi we erler bolsun, ayallar
bolsun chömüldürüshni qobul qildi. 13 Simon özimu
ishendi. U chömüldürülgen bolup, hemishe Filipning
yénida yürdi hemde [Filip] körsitiwatqan möjizilik
alametler we qudretlik ishlargha qarap, intayin heyran
boldi. 14 Yérusalémdiki rosullar Samariyeliklerning
Xudaning sözini qobul qilghanliqini anglap, Pétrus
bilen Yuhannani ulargha ewetti; 15 ikkiylen u
yerge chüshüshi bilenla, ularni Muqeddes Rohning
ata qilin'ghuchisi bolsun dep dua qildi. 16
Chünki Muqeddes Roh téxi ularning héchqaysisigha
chüshmigenidi; ular peqet Reb Eysaning nami bilen
chömüldürülgenidi. 17 Pétrus bilen Yuhanna ularning
üstige qolini tegküzüshi bilen, Muqeddes Roh ulargha
ata qilindi. 18 Lékin Simon Muqeddes Rohning
rosullarning qolini tegküzüp qoyushi bilen ata
qilin'ghanliqini körüp, ulargha pul tenglep: 19 —
Bu küch-qudrettin mangimu béringlarki, menmu
herkimning üstige qollirimni tegküzsem, uninggha
Muqeddes Roh ata qilinsun, — dédi. 20 Lékin Pétrus
uninggha mundaq jawab berdi: — Xudaning bu
iltipatini pulgha sétiwalghili bolidu, dep oylighining
üchün, pulung sen bilen teng halaketke barsun!
21 Séning bu ishta héch hesseng yaki nésiweng
yoqtur! Chünki séning niyiting Xuda aldida durus
emes! 22 Shunga, bu rezillikingdin towa qilip, Rebtin,
mumkin bolsa könglümdiki bu niyitim kechürüm
qilin'ghay, dep ötün! 23 Chünki séning achchiq
hesetke tolup, heqqaniysizliqning asaritida ikenliking
manga melum. 24 Simon ulargha: — Men üchün
Rebdin ötününglarki, siler éytqan ishlardin héchbiri
béshimgha kelmigey! — dédi. 25 Pétrus bilen
Yuhanna yene shu yerde agah-guwahliq bérip Rebning
söz-kalamini yetküzgendin kéyin, Samariyening
nurghun yéza-kentlirige bérip xush xewer yetküzgech,
Yérusalémgha qaytip ketti. 26 Shu waqitta, Xudaning
bir perishtisi Filipqa: — Ornungdin turup jenubqa
qarap Yérusalémdin Gaza shehirige mangidighan
yol bilen mang! — dédi (shu yol chöldiki yoldur).
27 Shunga Filip ornidin turup yolgha chiqti. We
mana, yolda Éfiopiye ayal padishahi Kandasning
bir emeldari, pütkül xezinige mes'ul Éfiopiyelik
aghwat wezir turatti. U Yérusalémgha Xudagha ibadet
qilghili barghanidi; hazir qaytish yolida özining
jeng harwisida olturup, Yeshaya peyghemberning
yazmisini oquwatatti. 29 Roh Filipqa: — Bu harwining
yénigha bérip uninggha yéqinlashqin, — dédi. 30 Filip
yügürüp bérip, [wezirning] Yeshaya peyghemberning
yazmisidin oquwatqanlirini anglap, uningdin: —
Oquwatqiningizni chüshiniwatamsiz? — dep soridi. 31
Wezir uninggha: — Biri manga chüshendürüp bermise,
men qandaqmu chüshineleymen?! — dep, Filipni
harwisigha chiqip yénida olturushqa ötündi. 32 U
oquwatqan yazma qismi bolsa: «U goya boghuzlashqa
yétilep méngilghan qoydek boghuzlashqa élip
méngildi, Qirqighuchi aldida ün-tinsiz yatqan qozidek,
u zadila éghiz achmidi. 33 U xorlinidu, u heq soraqtin
mehrum boldi, Emdi uning ewladini kimmu bayan

qilalisun?! Chünki hayati yer yüzidin élip kétildi». 34
Aghwat Filiptin: — Dep bersingiz, peyghemberning
bu sözi kimge qaritip éytilghan? Özigimu yaki bashqa
birsigimu? — dep soridi. 35 Filip aghzini échip shu
yazmining shu qismidin bashlap, uninggha Eysa
toghrisidiki xush xewerni jakarlap berdi. 36 Ular
yolda kétiwétip, su bar bir yerge kelgende, aghwat:
— Mana bu yerde su bar iken. [Mushu yerdila]
chömüldürülüshümge qandaq tosalghu bar? — dédi.
38 U harwini toxtitishni buyrudi. Filip we aghwat
ikkisi bille sugha chüshüp, uni chömüldürdi. 39 Ular
sudin chiqqanda, Rebning Rohi Filipni kötürüp élip
ketti. Aghwat uni qayta körmidi, emma u shadlinip
yolini dawamlashturdi. 40 Filip bolsa Ashdod shehiride
peyda boldi; u shu yurtni kézip, shu yerdin Qeyseriye
shehirige kelgüche bolghan hemme sheherlerde xush
xewer jakarlidi.

9 Emma [shu chaghlar] Saul her nepiside Rebning
muxlislirigha téxiche izchil qirghinchiliq tehditliri
séliwatqan peyt idi. U Bash kahinning aldigha
bérip, 2 Demeshq shehiridiki sinagoglargha tewsiye
xéti yézip bérishni soridi. Shundaq bolghanda, u
Demeshqte [Mesih] yolidikilerdin birersini, meyli er
bolsun, ayal bolsun tépiwalsila, baghlap tutqun qilip,
Yérusalémgha élip kélishke ruxset bolatti. 3 Saul
yolgha chiqip, Demeshq shehirige yéqinlashqanda,
tuyuqsiz asmandin küchlük bir nur chüshüp, uning
etrapini yorutuwetti. 4 U yerge yiqildi we özige: —
Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeshlik qilisen? —
dégen bir awazni anglidi. 5 — I Reb, sen kimsen?
— dep soridi u. Awaz: — Men sen ziyankeshlik
qiliwatqan Eysadurmen. 6 Ornungdin tur, sheherge
kir, néme qilishing kérekliki sanga éytip bérilidu»
— dédi. 7 Uning bilen bille mangghan ademler
awazni anglisimu, héchkimni körelmigechke, shu
yerde ün chiqiralmay turupla qaldi. 8 Saul yerdin
turup, közlirini échip qaridi, lékin hech nersini
körelmidi. Hemrahliri uni qolidin yétilep Demeshqqe
élip kirdi. 9 U üch kün'giche közi körmes bolup ne
yémidi ne ichmidi. 10 Demeshqte Ananiyas isimlik
melum bir muxlis bar idi. Reb uninggha bir ghayibane
körünüshte körünüp uni: — Ananiyas! — dep chaqirdi.
— Mana men, i Reb, — dep jawab berdi u. 11 Reb
uninggha: — Sen derhal «Tüz» dep atalghan kochigha
bérip, Yehudaning öyidin Tarsusluq Saul isimlik birini
sorap tap; chünki mana, u dua-tilawet qiliwatidu. 12 U
dua qiliwatqinida, ghayibane körünüshte Ananiyas
isimlik bir kishining kélip, közini köridighan qilish
üchün üstige qolini tegküzgenlikini kördi, — dédi. 13
Ananiyas: — I Reb, men bu ademning xewirini nurghun
kishilerdin anglidim, u Yérusalémdiki muqeddes
bendiliringge shunche köp ziyan-zexmet yetküzgen! 14
Hazir u mushu yerde naminggha nida qilghanlarning
hemmisini tutup baghlash üchün bash kahinlardin
hoquq aptu — dédi. 15 Lékin Reb uninggha: —
Bariwer! Chünki u namimni ellerning we ularning
padishahlirining hem Israillarning aldida ayan qilish
üchün özümge alahide tallighan bir eswabtur. 16
Chünki men uninggha namim üchün qanchilik
azab-oqubetlerni tartishining muqerrer ikenlikini
ayan qilimen, — dédi. 17 Buning bilen Ananiyas
bérip, shu öyge kirdi; u qollirini Saulning üstige
tegküzüp uninggha: — Qérindash Saul, Reb, yeni bu
yerge kéliwatqan yolungda sanga körün'gen Eysa,
közliringni köreleydighan bolsun dep we séning
Muqeddes Rohqa toldurulushung üchün méni shexsen
özi ewetti, — déwidi, 18 Saulning közliridin xuddi
béliq qasiriqidek bolghan bir nersiler chüshüp,
közliri échilip köreleydighan boldi. U ornidin turup,
chömüldürüshni qobul qildi. 19 U ghizalan'ghandin
kéyin, quwwetlinip maghdurgha kirdi. 20 [Saul]
Demeshqtiki muxlislarning yénida birnechche kün
turdi we waqitni ötküzmey sinagoglargha kirip, «U
kishi Xudaning Oghlidur» dep Eysani jakarlashqa
bashlidi. 21 Uni anglighanlar sözliridin intayin
heyran bolushup: — Bu adem Yérusalémda bu
namgha nida qilghuchilarni qattiq weyran qilghan
héliqi adem emesmu? Bu yergimu mushundaqlarni
baghlap bash kahinlargha tutup bérish meqsitide
kelgenmidu? — déyishti. 22 Lékin Saulning qayil qilish
küchi barghanséri éship, Eysaning Mesih ikenlikini
ispatlap Demeshqtiki Yehudiylarni parakendichilikke
chömdürdi. 23 Köp künlerdin kéyin, Yehudiylar Saulni
yoqatmaqqa qest qilmaqchi boldi. 24 Lékin Saul
ularning suyiqestidin xewer tapti; uni tutup öltürüsh
üchün ular kéche-kündüz sheherning qowuqlirida
paylap yürdi. 25 Lékin muxlislar bir küni kéchide
uni chong séwetke olturghuzup, sépil [kamaridin]
chüshürdi. 26 Saul Yérusalémgha yétip bérip, u yerdiki
muxlislargha qoshulmaqchi boldi, lékin ularning
hemmisi uning muxlis ikenlikige ishenmey, uningdin
qorqti. 27 Biraq Barnabas uni élip bérip, rosullar bilen
körüshtürdi. U ulargha Saulning Demeshqning yolida
Rebni qandaq körgenlikini, Rebningmu uninggha

gep qilghanliqini chüshendürdi we uning Demeshqte
Eysaning namida qandaq jür'etlik bilen söz-kalam
yetküzgenlikini uqturdi. 28 Buning bilen, Saul
Yérusalémda rosullar bilen bille ochuq-ashkare yürüp,
yüreklik halda Rebning namida söz-kalam yetküzetti.
29 U yene grékche sözlishidighan Yehudiylar bilenmu
sözliship munazirilishetti; netijisi, ular uninggha qest
qilmaqchi boldi. 30 Qérindashlar bu ishtin xewer
tépip, uni Qeyseriye shehirige élip bérip, andin u
yerdin Tarsus dégen sheherge yolgha saldi. 31 U
chaghda, pütkül Yehudiye, Galiliye we Samariyediki
jamaetler [bir mezgil] tinchliqqa ériship, [étiqadta]
quruldi; Rebning qorqunchida méngip, Muqeddes
Rohning righbet-tesellisi bilen ularning sanlirimu
barghanséri köpeymekte idi. 32 Shu waqitlarda
shundaq boldiki, Pétrus herqaysi jaylarni arilap
yürgende, Lidda shehiridiki muqeddes bendilernimu
yoqlashqa chüshti. 33 U yerde u Enéyas isimlik bir
ademni uchratti. Bu adem palech bolup, orun tutup
yatqili sekkiz yil bolghaniken. 34 Pétrus uninggha: —
Enéyas, Eysa, yeni Mesih bolghuchi séni saqaytidu.
Ornungdin turup, palisingni yighishtur! — dédi. U
derhal ornidin turdi. 35 [Enéyasni] körgen Lidda
shehiridiki we Sharon rayonidikilerning hemmisi
towa qilip Rebge baghlandi. 36 Yoppa shehiride
bolsa Tabita isimlik bir ayal muxlis bar idi (uning
ismi grékchide «Dorkas» idi). U herdaim yaxshi
emeller we xeyr-saxawetlik ishlargha bériletti. 37 Shu
künlerde shundaq boldiki, u késel bolup, ölüp ketti.
Kishiler jesetni yuyup, üstünki qewettiki bir öyge
yatquzup qoydi. 38 Yoppa shehiri Lidda shehirige
yéqin bolghachqa, Yoppadiki muxlislar Pétrusning
Liddada ikenlikini anglap, uning aldigha ikki adem
ewetti. Ular: «Hayal bolmay yénimizgha kelseng!» —
dep yélindi. 39 Pétrus ornidin turup ular bilen bille
Yoppagha bardi. Yoppagha yétip kélishi bilen ular
uni üstünki qewettiki öyge bashlap chiqti. Barliq tul
ayallar Pétrusning etrapigha oliship, yigha-zar qiliship
uninggha Dorkasning ular bilen bille bolghan waqtida
özlirige tikip bergen könglek-kiyimlirini körsitishti.
40 Lékin Pétrus hemmeylenni chiqiriwétip, tizlinip
olturup dua qildi. Andin u jesetke qarap: — Tabita,
ornungdin tur! — dédi. Tabita közini échip, Pétrusni
körüp, ornida olturdi. 41 Pétrus uninggha qolini uzitip
uni yölep turghuzdi we muqeddes bendiler bilen tul
ayallarni chaqirip, Dorkasni ularghа tirik tapshurup
berdi. 42 Bu xewer pütkül Yoppagha tarqilip, nurghun
kishiler Rebge étiqad qildi. 43 Shundaq boldiki, Pétrus
Yoppada Simon isimlik bir könchining öyide uzun
künler turdi.

10 Qeyseriye shehiride Korniliy isimlik bir adem
bolup, u [Rim] qoshunidiki «Italiyelikler»
qismining yüzbéshi idi. 2 U ixlasmen adem bolup,
özi we pütkül öyidikiliri Xudadin qorqatti. U merdlik
bilen namratlargha xeyr-saxawet qilip, daim Xudagha
dua-tilawet qilatti. 3 Bir küni chüshtin kéyin saet
üchlerde, u ghayibane bir körünüshte Xudaning bir
perishtisining özining yénigha kelgenlikini ochuq
kördi. Perishte uni: — Korniliy! — dep chaqirdi. 4
Korniliy uninggha közlirini tikip qattiq chöchüp: —
Teqsir, néme ish? — dep soridi. Perishte uninggha: —
Séning dualiring we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda
aldigha esletme qurbanliqtek bérip yetti. 5 Emdi sen
Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan
Simon isimlik ademni chaqirtip kel. 6 U Simon isimlik
bir könchining öyide méhman bolup turuwatidu.
Simonning öyi déngiz boyida, — dédi. 7 Uninggha
sözligen perishte ketkendin kéyin, Korniliy öydiki
xizmetchilerdin ikkini we daim yénida turup xizmet
qilghuchilar ichidiki ixlasmen bir leshkerni chaqirdi.
8 Barliq ishlarni chüshendürgendin kéyin, ularni
Yoppagha ewetti. 9 Etisi ular seper qilip sheherge
yéqinlashqanda, chüsh waqti bolup, Pétrus dua qilish
üchün ögzige chiqti. 10 Uning qorsiqi échip kétip, bir
nerse yey dédi. Biraq ular ghiza teyyarlawatqanda,
ghayibane bir alamet Pétrusni oruwaldi. 11 U asman
échilip, töt burjikidin baghlan'ghan halda yer yüzige
chüshürülüwatqan keng dastixandek bir nersini
kördi. 12 Dastixanda herxil töt putluq haywanlar, yer
béghirlighuchilar, asmandiki uchar-qanatlarmu bar
idi. 13 Uninggha bir awaz anglandi: — «Ornungdin
tur, Pétrus, ulardin soyup ye!» 14 — Yaq, Reb, hergiz
bolmaydu! Men héchqachan héchqandaq napak yaki
haram nersini yégen emesmen! — dédi Pétrus. 15
Awaz ikkinchi qétim kélip uninggha: — Xuda halal dep
paklighanni sen haram déme! — déyildi. 16 Bu ish üch
qétim yüz bérip, andin dastixandek bolghan shu nerse
derhal asman'gha élip chiqip kétildi. 17 Pétrus körgen
ghayibane alametning menisi toghrisida qaymuqup
turghanda, mana Korniliy ewetken kishiler Simonning
öyini tépip, derwaza aldida turatti. 18 Ular birsini
chaqirip, uningdin Pétrus depmu atilidighan Simon
dégen birsi bu yerde turamdu? — dep soridi. 19
Pétrus téxiche shu ghayibane alametning menisi

üstide oyliniwatqanda, Roh uninggha: — Mana, séni
üch adem izdep keldi. 20 Ornungdin tur, peske chüsh,
héch ikkilenmey ular bilen bille barghin. Chünki
ularni ewetküchi Men! — dédi. 21 Pétrus peske
chüshüp, héliqi ademlerge: — Siler izdigen kishi mana
men bolimen. Bu yerge kélish sewebinglar némikin?
— dédi. 22 Ular jawaben: — Heqqaniy bir adem,
Xudadin qorqidighan, shundaqla pütkül Yehudiy xelqi
teripligen Korniliy isimlik rimliq yüzbéshi muqeddes
bir perishte teripidin sizni öyige chaqirtip, sizdin söz-
kalam anglashqa emr qilin'ghan! — dédi. 23 Shunga
Pétrus ularni öyge teklip qilip, qondurup méhman
qildi. Etisi ornidin turup u ular bilen bille yolgha chiqti.
Yoppadiki qérindashlardin beziliri ularghа hemrah
bolup mangdi. 24 Ikkinchi küni, ular Qeyseriyege
yétip bardi. Emdi Korniliy tughqanliri we yéqin yar-
buraderlirini öyige chaqirip, Pétruslarni teqqezarliq
bilen kütüp turatti. 25 Pétrus öyge kirgende, Korniliy
aldigha chiqip, ayighigha özini étip sejde qildi. 26 Lékin
Pétrus [derhal] uni yölep turghuzup: — Ornungdin
turghin! Menmu bir insan, xalas! — dédi. 27 U
Korniliy bilen gep qilghach öyge kiriwidi, öyning
ichige yighilghan top-top ademlerni kördi. 28 U
ularghа: — Silerge melumki, biz Yehudiylarning
yat elliklerdin birsi bilen bardi-keldi qilishi yaki
öylirige kirishi Tewrat qanun-eqidilirimizge xilap.
Lékin Xuda manga héchqandaq ademni napak yaki
haram démeslikim kéreklikini ayan qildi. 29 Shuning
üchün siler adem ewetip méni chaqirghanda, héch ret
qilmay aldinglargha keldim. Emdi soray, méni néme
dep chaqirdinglar? — dédi. 30 Korniliy mundaq dédi:
— Töt künning aldida bügünki mushu waqitqiche roza
tutqanidim; saet üchlerde men öyde dua qiliwatattim.
Tuyuqsiz kiyimliridin nur chaqnap turidighan bir
adem aldimda peyda bolup öre turdi: 31 «Korniliy!
Duaying ijabet qilindi we xeyr-saxawetlik ishliring
Xuda aldigha esletme qurbanliqtek yetti. 32 Shunga
Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan
Simon isimlik ademni chaqirtip kel. U déngiz boyida
olturaqluq Simon isimlik bir könchining öyide
méhman bolup turuwatidu» dédi. 33 Shuning üchün,
derhal özlirini chaqirip kélishke adem ewetkenidim.
Özliri külbemge kélip yaxshi qildila! Emdi biz
hemmeylen Xuda özlirige emr qilghan barliq sözlerni
anglash üchün Xudaning aldida hazir turuwatimiz. 34
Pétrus aghzini échip mundaq dédi: — Berheq, men
Xudani héchqandaq ademge yüz-xatire qilmaydu, dep
chüshinip yettim; belki her eldin bolghanlar ichide
Uningdin qorqidighan we heqqaniyet yürgüzidighan
kishi bolsila, Uning aldida meqbuldur. 36 Xuda
Israil xelqige yetküzgen söz-kalam, yeni Eysa
Mesih arqiliq (u pütkül mewjudalargha Rebdur)
inaq-jatirjemlik jakarlan'ghan xush xewer silerge
melumghu; 37 Silerningmu Yehya [peyghember]
chömüldürüsh chaqiriqini yetküzgendin tartip,
Galiliyedin bashlap pütkül Yehudiye zéminlirida
Nasaretlik Eysa toghruluq guwahliqtin — yeni
Xudaning qandaq qilip uni Muqeddes Roh we
küch-qudret bilen mesihligenliki, shuning bilen u
hemme yerni kézip, yaxshi emellerni qilip, Iblisning
ilkide bolghanlarning hemmisini saqaytqanliqidin
xewiringlar bardur. Chünki Xuda uning bilen bille idi.
39 Bizmu uning hem Yehudiylarning zéminida hem
Yérusalémda qilghan pütün emellirining guwahchiliri.
Ular uni yaghachqa ésishi bilenmu öltürdi. 40 Biraq
üchinchi küni, Xuda uni qayta tirildürüp namayan
qildi. Biraq hemme kishilerge emes, peqet Xuda Özi
aldi bilen tallighan guwahchilar, yeni u ölümdin
tirilgendin kéyin uning bilen hemdastixan bolghan
bizlerning arimizda namayan qildi. 42 U bizge
xelqqe xush xewer yetküzüshni we özining Xuda
teripidin tirikler we ölgenlerning soraqchisi qilinip
teyinlen'güchi ikenlikini jakarlashni emr qildi. 43
Barliq peyghemberler uninggha guwahliq bériduki,
herkim uninggha étiqad qilghan bolsa uning nami
arqiliq gunahliri kechürüm qilinidu. 44 Pétrus téxi bu
sözlerni qiliwatqanda, Muqeddes Roh söz-kalamni
anglawatqan hemme kishige chüshti. 45 Pétrus bilen
bille kelgen xetnilik bolghan ishen'güchilerning
herbiri Muqeddes Rohning yat ellerdikilergimu ata
qilinip tökülgenlikini körüp bek heyran bolushti.
46 Chünki ularning [karamet namelum] tillarda
sözliship Xudani ulughlighanliqini anglidi. Shunga
Pétrus: 47 — Mushu kishiler bizge oxshash Muqeddes
Rohni qobul qilghuchi bolghan bolsa, kim ularning
sugha chömüldürüshni qobul qilishini tosalisun?! —
dédi. 48 Shuning bilen u ularning Rebning namida
chömüldürülüshini buyrudi. Andin ular Pétrusning
ular bilen birnechche kün turushini ötündi.

11 Rosullar we pütkül Yehudiyediki bashqa
qérindashlar [yat] elliklerningmu Xudaning söz-
kalamini qobul qilghanliqini anglidi. 2 Shunga,
Pétrus Yérusalémgha qaytqanda, xetnilik bolghan
[ishen'güchiler] uni eyibke buyrup: 3 — Sen xetne

qilinmighan ademlerning öyide méhman bolup,
ular bilen hemdastixan boldung?! — dédi. 4 Biraq
Pétrus pütün ishni bashtin-axirighiche ularga bir-
birlep chüshendürüp 5 mundaq dédi: — Yoppa
shehiride dua qiliwatqinimda, ghayibane körünüsh
méni oriwélip, bir alametni kördüm. Keng dastixandek
bir nerse töt burjikidin baghlan'ghan halda asmandin
chüshüp, méning yénimda toxtidi. 6 Uninggha köz
tikip qarisam, ichide herxil töt putluq haywanlar,
yawayi haywanatlar, yer béghirlighuchilar, asmandiki
uchar-qanatlarmu bar iken. 7 Andin: «Ornungdin
tur Pétrus, ulardin soyup ye!» dégen bir awazni
anglidim. 8 Men: «Yaq Reb, hergiz bolmaydu!
Men héchqachan herqandaq napak yaki haram
nersini aghzimgha alghan emesmen!» dédim. 9 Biraq
manga yene: «Xuda halal dep paklighan nersini sen
haram déme!» dégen awaz anglandi. 10 Bu ish üch
qétim shundaq tekrarlinip, axir bularning hemmisi
asman'gha qaytidin tartip kétildi. 11 Mana del shu
chaghda, Qeyseriyedin méni chaqirishqa ewetilgen
üch kishi men turghan öyning aldigha keldi. 12
Muqeddes Roh méni hech ikkilenmey ular bilen
bille bérishqa buyrudi. Mushu alte qérindashmu
men bilen bille bardi. [Qeyseriyege yétip kélip],
héliqi ademning öyige kirduq. 13 Bu kishi bizge
özining öyide payda bolup turghan bir perishtini
qandaq körgenlikini éytti. Perishte uninggha: «sen
Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan
Simon isimlik bir ademni chaqirtip kel, 14 u sanga
séni we pütkül ailengge nijatliq yetküzidighan bir
xewerni éytip béridu» dégeniken. 15 Men gepni
bashlighinimda, Muqeddes Roh xuddi bashta bizning
üstimizge chüshkinidek, ularghimu chüshti. 16
Shu chaghda, Rebning söz-kalamini, yeni: «Yehya
kishilerni sugha chömüldürgen, lékin siler bolsanglar
Muqeddes Rohqa chömüldürülisiler» déginini ésimge
aldim. 17 Shunga, eger Xuda emdi mushulargha
biz Reb Eysa Mesihke étiqad qilghinimizdin kéyin
bizge bergen iltipatqa oxshash iltipat ata qilghan
bolsa, Xudani tosalghudek men zadi kim idim? 18
Ular bu sözlerni anglighanda, eyibleshtin toxtap,
Xudagha medhiye oqup: — Berheq, Xuda ellergimu
hayatliqqa élip baridighan towa qilishni nésip qiliptu!
— déyishti. 19 U chaghda, Istipanning ishi bilen
ziyankeshlikke uchrap herqaysi jaylargha tarqilip
ketkenler Fenikiye rayoni, Siprus arili we Antakya
shehiri qatarliq jaylarghiche yétip bérip, bu jaylarda
söz-kalamni peqet Yehudiylarghila yetküzetti. 20
Lékin ulardin Siprus arili we Kurini shehiridin kelgen
beziler Antakya shehirige barghanda, Reb Eysaning
xush xewirini Gréklergimu yetküzdi. 21 Rebning
qoli ular bilen bille bolup, tolimu nurghun kishiler
ishinip towa qilip Rebge baghlandi. 22 Bu xewer
Yérusalémdiki jamaetning quliqigha yétip keldi.
Shuning bilen ular Barnabasni Antakyaghiche arilap
ötüshke ewetti. 23 Barnabas yétip bérip, Xudaning
méhir-shepqitini körüp, xushal boldi. U ularning
hemmisini jan-dilidin qet'iylik bilen Rebge ching
baghlinishqa righbetlendürdi. 24 Chünki u Muqeddes
Rohqa we iman-ishenchke toldurulghan bolup, yaxshi
bir adem idi. Shuning bilen zor bir top ademler Rebge
qoshuldi. 25 Shuning bilen Barnabas Tarsus shehirige
Saulni izdep bardi. 26 Uni tépip Antakyagha élip keldi;
shundaq boldiki, ikkiylen jamaet bilen bille saq bir yil
yighilip, nurghun ademge telim berdi. Muxlislarning
«Xristianlar» dep tunji atilishi Antakyadin bashlandi.
27 U künlerde bezi peyghemberler Yérusalémdin
Antakyagha chüshüp keldi. 28 Bulardin Agabus
isimlik bireylen otturigha chiqip, Rohning wehiyini
yetküzüp, qattiq bir acharchiliqning pütkül dunyani
basidighanliqini aldin éytti (bu acharchiliq derweqe
«Klawdiyus Qeyser» höküm sürgen waqitta yüz berdi).
29 Buning bilen [Antakyadiki] muxlislarning herbiri öz
qurbigha qarap pul yighip, Yehudiyede turuwatqan
qérindashlargha yardem bérishni qarar qildi. 30 Ular
bu qararni ada qilip, ianini Barnabas we Saulning qoli
arqiliq [Yehudiyediki jamaet] aqsaqallirigha yetküzüp
berdi.

12 Shu chaghlarda, Hérod padishah jamaettikilerdin
bezilirige ziyankeshlik qilmaqchi bolup ularga
qol saldi. 2 U Yuhannaning akisi Yaqupni qilichlap
öltürdi. 3 Özining bu qilghan ishining Yehudiylargha
yaqqanliqini körüp, u Pétrusnimu tutqun qildurudi
(shu chaghda «pétir nan héyti» mezgili idi). 4
Pétrusni tutqandin kéyin, uni zindan'gha tashlap, töt
leshker bir guruppa qilin'ghan töt qarawwul topigha
tapshurdi. Pasxa héyttin kéyin, Hérod uni xalayiq
aldida soraq qilmaqchi idi. 5 Shunga Pétrus zindanda
tutup qélindi. Lékin jamaet Xudagha jan-dil bilen
uning üchün dua qilishiwatatti. 6 Emdi Hérod uni élip
chiqip sot qilishning aldinqi kéchisi, Pétrus ikki zenjir
bilen baghlaqliq péti, ikki qarawulning otturisida
uxlawatatti; ishikning sirtidimu birnechche qarawul
zindanni közet qiliwatatti. 7 We tuyuqsiz Rebning

bir perishtisi körünüp, bir nur kamérni yorutti.
Perishte Pétrusning biqinigha noqup: — Téz tur! —
dep oyghatti. Uning qolliridiki zenjir shu haman
boshap chüshüp ketti. 8 Perishte uninggha: — Bélingni
baghliwal! Keshingnimu kiy! — dédi. Pétrus uning
déginini qildi. Andin u: — Chapiningni yépinchaqlap
keynimdin mang! — dédi. 9 Pétrus uninggha egiship
[kamérdin] chiqti. Biraq u perishtining wasitisi bilen
boluwatqan bu ishlarning rastliqini bilmey, belki bir
ghayibane körünüsh körüptimen, dep oylawatatti. 10
Ular birinchi we ikkinchi közettin ötüp, zindanning
sheherge chiqidighan tömür derwazisigha barghanda,
derwaza ular üchün özlükidin échilip ketti. Ular
chiqip, bir kochidin ötkende, perishte tuyuqsiz
uning yénidin ketti. 11 Shu chaghda, Pétrus ésige
kélip, öz-özige: «Derweqe emdi Reb Öz perishtisini
ewetip, méni Hérodning qolidin we Yehudiy xelqining
kütkenlirining hemmisidin qutquzuptu, dep bildim» —
dédi. 12 Heqiqiy ehwalni chüshinip yetkende, u Markus
depmu atilidighan Yuhannaning anisi Meryemning
öyige bardi. U yerde nurghun kishiler yighilip dua-
tilawet qiliwatatti. 13 U derwazining ishikini qaqqanda,
Roda isimlik bir dédek awazni anglap chiqti. 14
U Pétrusning awazini tonup, xushalliqidin ishikni
échishqimu ülgürmey yügürüp kélip, hemmeylen'ge:
— Pétrus derwaza aldida turidu! — dep xewer qildi. 15
Lékin ular: — Sarang bolup qaldingghu! — déyishti.
Biraq u: — Rast shundaq, dep turuwaldi. Ular: — U
uning perishtisi bolsa kérek! — déyishti. 16 Biraq
Pétrus derwazini qéqiwerdi. Ular chiqip derwazini
échip, uning özini körgende hemmeylen hang-tang
bolushti. 17 Pétrus ulargha ün chiqarmasliqqa qol
ishariti qilip, ulargha Rebning özini zindandin qandaq
élip chiqqanliqini éytip berdi. Andin kéyin, u: —
Bu xewerni Yaqupqa we qérindashlargha yetküzüp
qoyunglar, — dep, özi u yerdin bashqa yerge ketti.
18 Tang atqanda, qarawullar Pétrus zadi néme boldi
dep sarisimige chüshti. 19 Hérod uni izdep uning iz-
dérikini tapalmighachqa, qarawullarni soraq qilip,
ularni ölümge mehkum qilishni buyrudi. Bu ishtin
kéyin, u Yehudiyedin chüshüp Qeyseriye shehirige
bérip shu yerde turdi. 20 Eslide Hérod [xan] bilen Tur
we Zidondikiler arisida qattiq jédel bar idi. Halbuki,
Tur we Zidondikiler birliship, Hérodning aldigha
keldi. Uning bilen yarishiwélish üchün ular aldi
bilen xanning Bilastus isimlik shexsiy ghojidarini
özlirige yar-yölek bolushqa qayil qilghanidi. Chünki
bu yurttikiler ashliqni xanning ilkidiki jaylardin alatti.
21 Belgilen'gen körüshüsh künide Hérod shahane
tonlirini kiyip, soraq textide olturup, ulargha nutuq
sözlidi. 22 Anglighan xelq: — Bu ademning awazi
emes, belki bir ilahning awazidur! — dep warqirashti.
23 Shuan Perwerdigarning bir perishtisi xanni urdi;
chünki u shan-sherepni Xudagha béghishlimidi.
Netijide, u qurtqa yem bolup öldi. 24 Emma Xudaning
söz-kalami dawamliq berq urup kéngeydi. 25 Barnabas
bilen Saul Yérusalémda ianilirini tapshurush xizmitini
ada qilghandin kéyin, Antakyagha qaytip ketti. Ular
Markus depmu atilidighan Yuhannani bille élip bardi.

13 Antakyadiki jamaet ichide bezi peyghemberler
we telim bergüchiler bar idi. Ular Barnabas,
«Qara» depmu atilidighan Shiméon, Kurinilik Lukius,
Hérod xan bilen bille chong bolghan Manaen we
Saullar idi. 2 Ular Rebning ibaditide bolup roza
tutuwatqan bir mezgilde, Muqeddes Roh ulargha: —
Barnabas bilen Saulni Men ularni qilishqa chaqirghan
xizmet üchün Manga ayrip qoyunglar, — dédi. 3
Shuning bilen, ular yene roza tutup dua qilghandin
kéyin, ikkiylenning üstige qollirini tegküzüp uzitip
qoydi. 4 Ular Muqeddes Roh teripidin ewetilgen
bolup, Selyukiye shehirige bérip, u yerdin kémige
chiqip Siprus ariligha qarap yolgha chiqti. 5
Salamis shehirige yétip kélip, ular Yehudiylarning
sinagoglirida Xudaning söz-kalamini yetküzüshke
bashlidi. Yuhanna ularning yardemchisi idi. 6 Ular
pütün aralni arilap chiqip, Pafos shehirige keldi. Ular
u yerde Baryeshua isimlik bir kishi bilen uchriship
qaldi. U séhirger bolup, saxta peyghember bolghan
bir Yehudiy idi. 7 U kishi bu [aralning] rimliq waliyisi
Sérgiyus Pawlusning hemrahi idi. Waliy uqumushluq
bir kishi bolup, Barnabas bilen Saulni chaqirtip,
Xudaning söz-kalamini anglimaqchi boldi. 8 Lékin
héliqi séhirger (uning grékche ismi Elimas bolup,
«séhirger» dégen menide) ulargha qarshi chiqip,
waliyning rayini étiqadtin qayturushni urunmaqta
idi. 9 Biraq Muqeddes Rohqa toldurulghan Saul (yene
«Pawlus» depmu atilidu) héliqi séhirgerge tikilip
qarap 10 uninggha: — Ey, qelbing herxil hiyligerlik
we aldamchiliq bilen tolghan Iblisning oghli, hemme
heqqaniyliqning düshmini! Perwerdigarning tüz
yollirini burmilashni zadi toxtatmamsen?! 11 Emdi
Rebning qoli üstüngge chüshti! Közliring kor
bolup, bir mezgil künning yoruqini körelmeysen!
— dédi. Shuan, bir xil tuman we qarangghuluq

uni basti. U yolni silashturup, kishilerdin méni
qolumdin yétilenglar, dep iltija qilatti. 12 Yüz
bergen ishni körgen waliy Rebning telimige qattiq
heyran bolup, Uninggha étiqad qildi. 13 Pawlus
bilen uning hemrahliri kémige chiqip, Pafostin
Pamfiliye ölkisidiki Perge shehirige bardi. U yerde
Yuhanna ulardin ayrilip Yérusalémgha qaytti. 14
Pawluslar bolsa Perge shehiridin chiqip, dawamliq
méngip Pisidiye rayonidiki Antakya shehirige bérip,
shabat küni sinagogqa kirdi. 15 Tewrat qisimliridin
we peyghemberlerning yazmiliridin oqulghandin
kéyin, sinagogning chongliri ularni chaqirtip: —
Qérindashlar, eger xalayiqqa birer nesihet sözünglar
bolsa, éytinglar, — dédi. 16 Pawlus ornidin turup, qol
ishiriti qilip, xalayiqqa mundaq dédi: — Ey Israillar
we Xudadin qorqqanlar, qulaq sélinglar! 17 Bu Israil
xelqining Xudasi ata-bowilirimizni tallidi; ular Misirda
musapir bolup yashighan waqitlarda ularni ulugh
qildi, Özining égiz kötürgen biliki bilen ularni Misirdin
qutquzup chiqti. 18 U chölde ulargha texminen qiriq
yil ghemxorluq qildi 19 andin Qanaan zéminidiki yette
elni yoqitip, ularning zéminlirini ulargha miras qilip
berdi. 20 Bu ishlargha aldi-keyni bolup texminen töt
yüz ellik yil ketti. Kéyin, taki Samuil peyghember
otturigha chiqqiche, u ulargha batur hakimlarni
tiklep berdi. 21 Andin ular bizge bir padishahni
bersiken, dep [Samuil peyghemberdin] tilidi. Shuning
bilen Xuda ulargha Binyamin qebilisidin Kish isimlik
ademning oghli Saulni tiklep berdi. U qiriq yil höküm
sürdi. 22 Biraq [Xuda] Saulni seltenitidin chüshürüp,
ulargha Dawutni padishah qilip turghuzup berdi.
Xuda uning heqqide guwahliq bérip: «Könglümdikidek
bir ademni, yeni Yessening oghli Dawutni taptim.
U Méning toluq irademge emel qilidu», — dédi. 23
Özi wede qilghandek Xuda bu ademning neslidin
Israil xelqige bir Qutquzghuchi tiklep berdi — u
bolsa Eysaning özidur! 24 U xelqning otturisigha
chiqishtin alwwal, Yehya [peyghember] chiqip,
barliq Israil xelqini towa qilishni [bildüridighan]
chömüldürüshni qobul qilinglar, dep jakarlidi. 25 Yehya
[peyghember] wezipini tamamlighanda, xalayiqqa
mundaq dégenidi: «Siler méni kim dep bilisiler?
Men siler kütken zat emesmen. Biraq mana, mendin
kéyin birsi kélidu, men hetta uning ayagh keshlirini
yéshishkimu layiq emesmen!» 26 Ey qérindashlar,
Ibrahimning jemetining nesilliri we aranglardiki
Xudadin qorqqanlar, bu nijatliqning söz-kalami
silerge ewetildi! 27 Yérusalémda turuwatqanlar
we ularning hakimliri [Eysani] tonumay, uning
üstidin gunahkar dep höküm chiqarghini bilen, her
shabat küni oqulidighan peyghemberlerning aldin
éytqan sözlirini emelge ashurdi. 28 Gerche ular
uningdin ölüm jazasigha höküm qilishqa tégishlik
birer gunah tapalmighan bolsimu, waliy Pilatustin
yenila uni ölümge mehkum qilishni ötündi. 29 Ular
[bu] [ishlarni qilip] muqeddes yazmilarda uning
heqqide aldin pütülgenlerning hemmisini [özliri
bilmigen halda] emelge ashurghandin kéyin, uning
jesitini krésttin chüshürüp, bir qebrige qoydi. 30
Lékin Xuda uni ölümdin tirildürdi! 31 Tirilgendin
kéyin, u burun özi bilen Galiliyedin Yérusalémghiche
egiship kelgenlerge köp künler ichide [nechche qétim]
körünüp turdi. Bu kishiler hazir [Israil] xelqige uning
guwahchiliri boluwatidu. 32 Bizmu ata-bowilirimizgha
qilin'ghan wedining xush xewirini silerge hazir
jakarlaymiz — Xuda Eysani [arimizda] tiklep, bu wedini
ularning ewladliri bolghan bizlerge emelge ashurdi.
Bu heqte Zeburning ikkinchi küyide aldin'ala mundaq
pütülgen: «Sen Méning Oghlum, Özüm séni bügünki
künide tughdurdum». 34 Emdilikte Xudaning Eysagha
chirishni qayta körgüzmey ölümdin tirildüridighanliqi
heqqide u [muqeddes yazmilarda] mundaq aldin
éytqan: «Dawutqa wede qilghan méhir-shepqetlerni
silerge ata qilimen!» 35 Shunga yene bu heqte yene bir
ayette: — «[I Xuda], Séning muqeddes Bolghuchunggha
ténining chirishini körgüzmeysen». 36 Chünki Dawut
derweqe Xudaning iradisi boyiche öz dewri üchün
xizmet qilip, öz ata-bowilirigha qoshulup ölümde
uxlap uning téni chirip ketkenidi. 37 Lékin Xuda
ölümdin tirildürgüchi bolsa chirishni héch körmidi.
38 Emdi shunga siler shuni bilishinglar kérekki, i
qérindashlar, hazir gunahlardin kechürüm qilinish yoli
del shu kishi arqiliq silerge jakarliniwatidu. 39 Musa
peyghemberge chüshürülgen Tewrat qanuni bilen
siler xalas bolalmaywatqan ishlardin uninggha étiqad
qilghuchilar u arqiliq xalas qilinip heqqaniy qilinidu!
40 Shunga, peyghemberler aldin éytqan shu balayi'apet
béshinglargha chüshmesliki üchün éhtiyat qilinglar! —
41 «Qaranglar, i mazaq qilghuchilar, heyranuhes bolup
halak bolunglar! Chünki silerning künliringlarda bir
ish qilimenki, Uni birsi silerge élan qilsimu siler shu
ishqa hergiz ishenmeysiler!» 42 Pawlus bilen Barnabas
sinagogdin chiqiwatqanda, jamaet ulargha kélerki
shabat küni bu ishlar heqqide yene sözleshni yélindi. 43

Sinagogtiki jamaet tarqalghanda, nurghun Yehudiylar
we Xudadin qorqqan Tewratqa étiqad qilghan Yehudiy
emeslermu Pawlus bilen Barnabasqa egeshti. Ikkisi
ularghа söz qilip, ularni Xudaning méhir-shepqitide
ching turushqa dewet qildi. 44 Kéyinki shabat küni,
pütün sheher xelqi dégüdek Xudaning söz-kalamini
anglighili kélishti. 45 Biraq bundaq top-top ademlerni
körgen Yehudiylar hesetke chömüp, Pawlusning
sözlirige qarshi tetür gep qilip, uninggha töhmet
qildi. 46 Emdi Pawlus bilen Barnabas téximu yüreklik
halda mundaq dédi: — Xudaning söz-kalamini aldi
bilen siler [Yehudiy xelqige] yetküzüsh kérek idi.
Lékin siler uni chetke qéqip özünglarni menggülük
hayatqa layiq körmigendin kéyin, mana biz [silerdin]
burulup ellerge yüzlinimiz! (aiōnios g166) 47 Chünki
Perwerdigar [muqeddes yazmilarda] bizge mundaq
buyrughan: — «Men Séni [yat] ellerge nur bolushqa,
Yer yüzining chet-yaqilirighiche nijatliq bolushung
üchün Séni atidim». 48 Ellerdikiler bu sözni anglap,
xushal bolushup Rebning söz-kalamini ulughlashti;
menggülük hayatqa érishishke békitilgenlerning
hemmisi étiqad qildi. (aiōnios g166) 49 Shundaq qilip,
Rebning söz-kalami pütkül zémin'gha tarqaldi. 50
Biraq Yehudiylar Xudadin qorqqan yuqiri tebiqilik
ayallarni hem sheher mötiwerlirini qutritip, Pawlus
bilen Barnabasqa ziyankeshlik qilghuzup, ular ikkisini
öz yurtliridin qoghlap chiqardi. 51 Emma Pawlus
bilen Barnabas ularghа qarap ayaghliridiki topini
qéqishturuwétip, Konya shehirige qarap mangdi.
52 [Antakyadiki] muxlislar bolsa xushalliqqa hemde
Muqeddes Rohqa tolduruldi.

14 Konya shehiride shundaq boldiki, Pawlus bilen
Barnabas Yehudiylarning sinagogigha kirgende,
jamaetke shundaq sözlidiki, netijide Yehudiylar
we Gréklerdinmu nurghan kishiler étiqad qildi 2
(halbuki, ishenmigen Yehudiylar [yat] elliklerning
köngüllirini zeherlep, ularni qérindashlargha qarshi
turushqa qutratti). 3 Shunga [Pawlus bilen Barnabas]
u yerde xéli uzun turup, Rebge tayinip yüreklik
halda [xush xewerni] jakarlidi; Reb ularning qolliri
bilen möjizilik alametler we karametlerni körsitip öz
méhir-shepqitining söz-kalamigha guwahliq berdi.
4 Buning bilen sheher xelqi ikkige bölünüp kétip,
beziliri Yehudiylar terepte, beziliri bolsa rosullar
terepte turdi. 5 Axirda, bir qisim yat ellikler bilen
Yehudiylar arisida (öz bashliqliri bilen birlikte)
rosullarni qiynap, chalma-kések qilish qutratquluqi
bash kötürdi. 6 Lékin ular bu ishtin xewer tépip,
shu yerdin qéchip Likawunya rayonidiki Listra we
Derbe sheherliri hemde etraptiki yurtlargha qarap
mangdi. Ular shu yerlerde xush xewerni dawamliq
jakarlawerdi. 8 Shu chaghda, Listra shehiride putlirida
maghduri yoq, héch méngip baqmighan bir tughma
palech olturatti. 9 Pawlus söz qiliwatqanda, bu adem
uninggha qulaq sélip olturatti. Pawlus uninggha
köz tikip uning saqaytilishigha ishenchi barliqini
körüp yétip, 10 yuqiri awaz bilen: — Ornungdin des
tur! — dédi. Héliqi adem shuan ornidin des turup
méngishqa bashlidi. 11 Lékin Pawlusning bu ishini
körgen top-top ademler Likawunya tili bilen: — Ilahlar
insan qiyapitige kirip arimizgha chüshüptu! — dep
warqiriship ketti. 12 Ular Barnabasni «Ilah Zéus» dep
atashti we Pawlusni sözleshte bashlamchi bolghachqa
uni «Ilah Hérmis» dep atashti. 13 Sheherning sirtida
«Zéus Ilah»ning butxanisi bar idi. Shu [butxanidiki]
kahin sheher derwazisigha öküz we gül chembireklerni
élip kélip, xelq bilen bille rosullargha atap qurbanliq
qilmaqchi boldi. 14 Lékin rosullar Barnabas bilen
Pawlus bu ishni anglap, kiyim-kécheklirini yirtqan
halda, köpchilikning arisigha yügürüp kirip, warqirap
mundaq dédi: 15 — Xalayiq, bu ishlarni néme
dep qiliwatisiler?! Biz silerge oxshash héssiyattiki
insanlarmiz! Biz silerge bu erzimes nersilerni
tashlap, asman-zémin, déngiz-okyan we ulardiki
barliq mexluqlarni Yaratquchi hayat Xudaghila
ibadet qilishinglar kérek dep jakarlawatimiz! 16
Burunqi dewrlerde, u herqaysi ellerni öz yollirida
méngishqa yol qoyghan. 17 Shundaq bolsimu, U
Özini ispatlaydighan guwahliqni qaldurmighan emes.
Chünki U hemishe silerge shapaet körsitip, yamghurni
öz waqtida ershtin yaghdurup mol hosul ata qilip,
ash-tamaq bilen silerni toyghuzup, qelbinglarni
xushalliqqa chömdürüp keldi. 18 Hetta ular bu sözlerni
qilghan bolsimu, xalayiqning ularghа atap qurbanliq
qilishini aranla tosuwaldi. 19 Lékin Antakya we
Konya sheherliridin bezi Yehudiylar kélip, kishilerni
özlirige qayil qilishi bilen, xelq Pawlusni chalma-
kések qildi, andin uni öldi dep qarap, sheher sirtigha
sörep achiqip tashliwetti. 20 Lékin muxlislar uning
etrapigha olashqanda, Pawlus ornidin turup, sheherge
qaytip kirdi. Etisi, u Barnabas bilen bille Derbe
shehirige ketti. 21 Emdi ular Derbe shehiride xush
xewer jakarlap, nurghun ademlerni [Mesihge] muxlis
bolushqa kirgüzgendin kéyin, ikkiylen Listra, Konya we

Antakya sheherlirige qaytip bardi. 22 Ular u yerlerde
muxlislarning qelblirini kücheytip, ularni étiqadta
ching turushqa righbetlendürüp, shundaqla: — Biz
Xudaning padishahliqigha kirishte nurghun japa-
musheqqetlerni béshimizdin ötküzüshimiz muqerrer
bolidu, — dep nesihet qildi. 23 Ular yene herqaysi
jamaet ichide aqsaqallarni tallap belgilep, dua qilish
we roza tutush arqiliq ularni özliri étiqad baghlighan
Rebge tapshurdi. 24 Ikkiylen Pisidiye rayonidin ötüp
Pamfiliye ölkisige keldi. 25 Ular Perge shehiride
söz-kalamni yetküzgendin kéyin, Attalya shehirige
bardi. 26 Andin u yerdin kémige chiqip, [Suriyediki]
Antakyagha qarap ketti. Ular eslide shu yerde
özliri hazir tamamlighan bu wezipini ada qilishqa
[jamaettikiler teripidin] Xudaning méhri-shepqitige
tapshurulghanidi. 27 Qaytip kelgende, ular jamaetni bir
yerge jem qilghanda, ulargha Xudaning özliri arqiliq
qilghan barliq emellirini, shundaqla Xudaning qandaq
qilip ellerge étiqadning bir ishikini achqanliqini sözlep
berdi. 28 Ular u yerde muxlislar bilen bille uzun
mezgil turdi.

15 Shu chaghlarda beziler Yehudiye ölkisidin kélip,
[Antakyadiki] qérindashlargha: — Siler Musa
[peyghemberge] tapshurulghan yosun boyiche xetne
qilinishni qobul qilmisanglar, qutquzulmaysiler! —
dep telim bérishke bashlidi. 2 Bu ish toghrisida chong
majira chiqqan bolup, Pawlus bilen Barnabas ikkiylen
shu kishiler bilen keskin munazire qilishqandin
kéyin, [qérindashlar] Pawlusni, Barnabasni, shundaqla
ularning arisidin birnechcheylenni bu mesile
toghrisida rosullar we aqsaqallar bilen körüshüshke
Yérusalémgha barsun dep békitgen. 3 Shundaq
qilip ular jamaet teripidin yolgha sélinip, sepiride
Fenikiye rayoni we Samariye ölkisini bésip ötüp,
barghanla yéride ellerningmu towa qilip [étiqad]
yoligha kirgenlikini tepsiliy sözlidi. Bu xewer barliq
qérindashlarni zor shadliqqa chömgüzdi. 4 Pawluslar
Yérusalémgha kelginide, ular jamaettikiler, rosullar
we aqsaqallar teripidin qarshi élinip, köpchilikke
Xudaning özliri arqiliq barliq qilghan emellirini bayan
qilip berdi. 5 Lékin Perisiy mezhipidikilerdin étiqad
yoligha kirgen beziler ornidin turushup: — Mushu
[yat elliklerni] xetne qilish kérek, shundaqla ulargha
Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha emel
qilishi kéreklikini jékilesh kérek! — dédi. 6 Shunga
rosullar bilen aqsaqallar bu mesilini muzakire qilish
üchün jem bolushti. 7 Uzun söhbetlishishtin kéyin,
Pétrus ornidin turup mundaq dédi: — Qérindashlar,
desleptiki künlerde Xudaning ichinglardin méni
tallap méning aghzim arqiliq xush xewerdiki söz-
kalamni yat elliklerge anglitip ularning étiqad qilishida
wasite qilishqa békitkenlikidin xewiringlar bar. 8
We insanlarning qelbini bilgüchi Xuda Muqeddes
Rohni bizge ata qilghinidek, ularghimu ata qildi. 9
Shundaq qilip, Xuda ularni biz bilen héchqandaq
perqlendürmey, ularning qelblirini étiqad arqiliq pak
qildi. 10 [Ehwal mana shundaq iken], emdi siler néme
üchün özimiz we ata-bowilirimizmu kötürelmigen
bir boyunturuqni muxlislarning boynigha artmaqchi
bolup, Xudani sinimaqchi bolisiler?! 11 Emdilikte,
biz bolsaq Reb Eysaning méhir-shepqitige tayinip
ulargha oxshash qutquzulimiz, dep ishinimiz. 12 [Bu
sözdin kéyin], Barnabas bilen Pawlus chiqip, Xuda
özliri arqiliq yat elliklerning arisida körsetken barliq
möjizilik alametlerni we karametlerni bayan qilip
berdi; köpchilik ulargha qulaq sélip sükütte turdi.
13 Ularning sözi tügigendin kéyin, Yaqup mundaq
dédi: — Qérindashlar, manga qulaq sélinglar! 14
Bayatin Shiméon Xudaning yat elliklernimu bashtinla
shapaet bilen yoqlap, ularning arisidin Öz nami
üchün bir xelq chiqiridighanliqini chüshendürüp
ötti. 15 Peyghemberlerning éytqanlirimu buninggha
uyghun kélidu, xuddi [muqeddes yazmilarda] munu
sözler pütülgendek: — 16 — ««Mushu ishlardin kéyin,
Men qaytip kélip, Dawutning yiqilghan chédirini
yéngibashtin qurup tikleymen, Uning xarabiliklirini
qayta bina qilip, eslige keltürimen. 18 Shundaq qilip,
jahandiki bashqa insanlarmu, yeni Méning namim
bilen atalghan barliq eller Méni izdep tapidu» deydu
bu ishlarni emelge Ashurghuchi we shundaqla ularni
ezeldin ayan qilip kelgen Perwerdigar!» (aiōn g165)
19 — Shuning üchün xulasem shuki, yat ellikler
arisidin towa qilip Xudagha étiqad baghlighanlargha
aware-éghirchilik sélip qoymasliqimiz kérek; 20 peqet
ulargha: «Butlargha atilip bulghan'ghan nersilerni
yéyishtin, jinsiy buzuqluqtin, qanni we boghup
soyulghan haywanlarning göshliridinmu yéyishtin
néri bolunglar» dep tapilap, bir parche xet yazayli.
21 Chünki qedimki dewrlerdin tartip her sheherde
shabat künide sinagoglarda Musa [peyghember]ning
éytqanliri oqulup, uning körsetmiliri ögitilip kelgen.
22 Shuning bilen rosullar, aqsaqallar, shundaqla
Yérusalémdiki pütkül jamaettikiler öz arisidin
birnechche ademni tallap, ularni Pawlus we Barnabas

bilen bille Antakyagha ewetishni layiq kördi. Eslide
qérindashlar ichide bashlamchi bolghan Yehuda
(Barsabas depmu atilidu) bilen Silaslar buninggha
tallandi. 23 Xet bolsa ulargha tapshuruldi, uningda
mundaq yézilghanidi: — «I Antakya, Suriye we
Kilikiyede turuwatqan yat ellik qérindashlar, —
[Yérusalémdiki] qérindashliringlardin, rosullar bilen
aqsaqallardin silerge salam! 24 Arimizdin bezi
kishiler chiqip yéninglargha bérip, sözliri bilen silerni
biaramliqqa sélip könglünglarni parakende qilip
qoyghanliqini angliduq. Lékin biz ularghа héchqandaq
söz-emr qilmiduq. 25 Shu sewebtin, biz bu ishta
oylirimiz bir yerdin chiqqandin kéyin, arimizdin
tallan'ghan birnechcheylenni söyümlük Barnabas we
Pawlusimiz bilen bille yéninglargha ewetishni qarar
qilduq. 26 Bu ikkiylen Rebbimiz Eysa Mesihning nami
üchün hayatini xeterge tewekkül qilghan kishilerdur.
27 Shunga biz Yehuda bilen Silasni yazghanlirimizni
silerge öz aghzi bilenmu sözlep bersun dep,
yéninglargha ewettuq. 28 Gepning poskallisigha
kelsek, Muqeddes Rohqa, shundaqla bizlergimu shu
layiq körün'genki, töwendiki zörür bolghan ishlardin
sirt, silerge héchqandaq bashqa ishni yüklimeslikimiz
kérek: 29 — Butlargha atalghan nersilerdin, qanni
we boghup soyulghan haywanlarning göshliridin
yéyishtin we jinsiy buzuqluqtin néri bolush — siler
mushu birnechche ishtin saqlansanglar, yaxshi qilghan
bolisiler. Aman-xatirjem bolunglar!» 30 Shundaq
qilip, ular [qérindashlar] teripidin yolgha sélinip,
Antakyagha bardi. U yerde pütün jamaettikilerni
yighip, xetni ularghа tapshurdi. 31 Ular xetni oqup,
uningdin bolghan righbet-tesellidin zor shadlandi.
32 Yehuda we Silaslar özlirimu peyghemberlerdin
bolup, qérindashlarni nurghun söz-nesihetler bilen
righbetlendürüp, ularni quwwetlendürdi. 33 [Yehuda
we Silaslar] u yerde bir mezgilni ötküzgendin
kéyin, Antakyadiki qérindashlarning sepirige amanliq
tiligen halda uzitishi bilen, ular özlirini ewetken
[Yérusalémdikilerning] qéshigha qaytti. 34 Lékin
Pawlus we Barnabas Antakyada qélip, bashqa nurghun
qérindashlarning hemkarliqida telim bérip Rebning
söz-kalamidiki xush xewirini jakarlap turdi. 36 Lékin
yene birnechche künlerdin kéyin Pawlus Barnabasqa:
Biz burun Rebning söz-kalamini yetküzgen hemme
sheher-yézilargha bérip, qérindashlarning yénigha
bérip, halini sorap kéleyli, — dédi. 37 Barnabas
bolsa Yuhanna (Markusmu déyilidu)ni bille élip
barmaqchi bolghanidi. 38 Biraq Pawlus aldinqi qétim
Pamfiliye ölkiside ulardin ayrilip ketken, Rebning
xizmitide ular bilen bille [dawamliq] seper qilmighan
Markusni yene élip bérishni aqilanilik emes dep
qaridi. 39 Shuning bilen ikkiylen otturisida bek
keskin ixtilap bolup, axir bérip ular bir-biridin ayrilip
kétishti. Barnabas Markusni élip, kémige olturup
Siprus ariligha ketti. 40 Pawlus bolsa Silasni tallidi;
qérindashlarning ikkiylenni Xudaning shapaitige
amanet qilishi bilen u ikkisi yolgha chiqti. 41 U emdi
Suriye we Kilikiye ölkilirini arilap ötüp, [herqaysi
jaylarda] jamaetlerni quwwetlendürdi.

16 Andin u Derbe we Listra sheherlirigimu bardi.
Mana, shu yerde étiqadchi Yehudiy bir ayalning
oghli, Timotiy isimlik bir muxlis bar idi. Uning atisi
bolsa grék idi. 2 Listra we Konya sheherliridiki
qérindashlarning hemmisi uning toghruluq yaxshi
guwahliq béretti. 3 Pawlus uni özi bilen bille élip
mangmaqchi boldi. Biraq bu yerdiki Yehudiylarning
hemmisi [Timotiyning] atisining grék ikenlikini
bilgechke, Pawlus uni élip xetne qildurdi. 4 Ular
sheher-yézilardin ötkech, Yérusalémdiki rosullar
bilen aqsaqallar [yat ellerge] békitken belgilimilerni
ularning riaye qilishi üchün tapshurdi. 5 Shundaq qilip,
jamaetler étiqadta kücheytilip, sanlirimu kündin-
kün'ge köpeydi. 6 Muqeddes Roh ularning Asiya
ölkiside söz-kalamni jakarlishigha yol qoymighan
bolup, Pawluslar emdi Frigiye we Galatiya rayonliridin
ötüp, 7 Misiye rayonigha kelgendin kéyin, Bitiniye
ölkisige kirmekchi boldi. Biraq Eysaning Rohi ularghа
bundaq qilishiqimu yol qoymidi. 8 Shuning bilen
ular Misiyedin ötüp, déngiz boyidiki Troas shehirige
chüshti. 9 Shu küni kechte, Pawlusqa bir ghayibane
körünüsh körünüp, Makédoniyelik bir kishi uning
aldida öre turup: — [Déngizdin] ötüp, Makédoniyege
kélip, bizge yardem bergeysen! — dep ötündi. 10 U
bu körünüshni körgendin kéyin, Reb bizni jezmen
u kishilerning qéshigha bérip, ularghа xush xewer
jakarlashqa chaqirghan, dégen xulasige kélip, derhal
Makédoniyege bérishqa teyyarlanduq. 11 Biz kémige
chiqip, Troastin yolgha chiqip, Samodrak ariligha
qarap yol alduq we etisi [Makédoniyediki] Néapolis
shehirige yétip barduq. 12 U yerdin Makédoniyening
shu rayonidiki Filippi dégen muhim shehirige öttuq.
Bumu Rimdiki bir mustemlike sheher idi. Biz bu yerde
birnechche kün turduq. 13 Shabat küni, [sheher]
derwazisidin chiqip derya sahilige barduq; chünki

biz u yerde dua-tilawet qilidighan bir jay bar dep
oyliduq; derweqe shundaq boldi. Biz olturup, u yerge
yighilghan ayallargha sözleshke bashliduq. 14 Ularning
ichide sösün rext sodisi qilidighan, Tiyatira shehirilik,
Xudadin qorqidighan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Reb
uning qelbini Pawlusning éytqanlirini qobul qilishqa
achti. 15 U ailisidikiler bilen chömüldürülgen bolup
bizdin ötünüp: — Eger siler méni [heqiqeten] Rebge
étiqad qilghuchi dep bilsengler, méning öyümge
bérip turunglar! — dep ching turup bizni maqullatti.
16 Bir küni biz shu dua qilidighan jaygha kétip
barghinimizda, bir dédek bizge yoluqti; bu qizgha
pal salghuchi bir jin chaplishiwalghanidi; dédek
xojayinlirigha pal sélish yoli bilen nurghun payda
tépip bergenidi. 17 U yol boyi Pawlus we bizge
egiship: — Bu kishiler Hemmidin aliy Xudaning qulliri,
ular silerge nijatliq bir yolini jakarlaydu! — dep
warqirap mangdi. 18 U uda köp künler shundaq
warqiridi. Bu ish Pawlusning qelbini azablap, u
qizgha burulup, jin'gha: — Eysa Mesihning nami
bilen buyruymenki, uningdin chiq! — déyishigila, jin
shuan chiqip ketti. 19 Dédekning xojayinliri uninggha
baghlighan pul tépish ümidining yoqqa chiqqanliqini
körüp, Pawlus bilen Silasqa qol sélip, ularni bazar
meydanigha sörep, hökümdarlarning aldigha élip
bardi. 20 Ular ikkiylenni soraqchi emeldarlarning
aldigha chiqirip: — Bu ademler Yehudiylar bolup,
shehirimizni qalaymiqanlashturuwetmekte. 21 Biz
bolsaq rimliqlarmiz, ular qanunimizgha xilap
bolghan we qobul qilishqa yaki yürgüzüshke
bolmaydighan qaide-yosunlarni terghib qiliwatidu!
— dep shikayet qildi. 22 Toplan'ghan xalayiqmu
ularga hujum qilishqa qozghaldi; soraqchi emeldarlar
ularning kiyimlirini yirtip yalingachlap, kaltek bilen
dumbilashqa emr chüshürdi. 23 Ikkiylenni kaltek
bilen köp dumbilighandin kéyin, ularni zindan'gha
tashlidi we shundaqla gundipayni qattiq közitishke
buyrudi. 24 U buyruqni tapshuruwélish bilen ularni
zindanning ichkiridiki kamérgha solap, putlirigha
ishkel saldi. 25 Tün yérimda, Pawlus bilen Silas dua
qilip, Xudagha medhiye küylirini éytiwatatti. Bashqa
mehbuslar bolsa qulaq sélip anglawatatti. 26 Tuyuqsiz
qattiq yer tewresh yüz berdi; zindanning ullirimu
tewrinip ketti we zindanning hemme ishikliri shuan
échilip, herbir mehbusning kishenlirimu chüshüp
ketti. 27 Gundipay uyqudin oyghinip, zindanning
ishiklirining ochuq turghanliqini körüp, mehbuslar
qéchip kétiptu dep oylap, qilichini sughurup élip,
özini öltürüwalmaqchi boldi. 28 Lékin Pawlus qattiq
awazda: — Özüngge zerer yetküzme, hemmimiz bar! —
dep warqiridi. 29 Gundipay: Chiraghlarni keltürünglar
dep towlap ichkirige étilip kirip, titrigen halda
Pawlus bilen Silasning ayighigha yiqildi. 30 Andin
ularni tashqirigha élip chiqip: — Qutquzulushum
üchün néme qilishim kérek? — dep soridi. 31 Reb
Eysagha étiqad qilghin, we shundaq qilsang, özüng
hem ailengdikilermu qutquzulidu! — dédi ular. 32
Shuning bilen, ikkiylen uninggha we uning barliq
ailisidikilerge Rebning söz-kalamini yetküzdi. 33 Kéche
shu saetning özidila [gundipay] ularni bashlap chiqip,
yarilirini yuyup tazilidi; andin u derhal ailisidikiler
bilen chömüldürüshni qobul qildi; 34 ikkiylenni
öz öyige bashlap kélip, ularning aldigha dastixan
saldi. U pütkül ailisidikiler bilen Xudagha étiqad
qilghanliqtin zor shadlandi. 35 Etisi etigende, soraqchi
emeldarlar yasawullarni zindan'gha ewetip: — U
ikkiylenni qoyuwétinglar! — dep buyrudi. 36 Gundipay
Pawlusqa bu sözni yetküzüp: — Soraqchi emeldarlar
ikkinglarni qoyuwétish yarliqini chüshürdi. Siler
emdi zindandin chiqip, tinch-aman yolunglargha
chiqinglar, — dédi. 37 Biraq Pawlus yasawullargha: —
Biz Rim puqraliri bolsaqmu, emeldarlar bizni soraq
qilmayla xalayiqning aldida kaltek bilen dumbalap,
zindan'gha tashlidi. Emdi ular hazir bizni yoshurunche
qoghlimaqchimu? Yaq, bundaq qilsa bolmaydu!
Emeldarlar özliri kélip bizni chiqarsun! — dédi.
38 Yasawullar bu sözlerni soraqchi emeldarlargha
yetküzdi. Ular ikkiylenning Rim puqrasi ikenlikini
anglap qorqup ketti; 39 ularning könglini élishqa
[zindan'gha] bérip, ularni zindandin élip chiqqandin
kéyin, sheherdin chiqip kétishni qayta-qayta ötündi.
40 Ikkiylen zindandin chiqishi bilen Lidyaning öyige
bardi; andin u yerde qérindashliri bilen körüshüp,
ularni righbetlendürgendin kéyin, yolgha chiqip ketti.

17 Ular sepirini dawam qilip Amfipolis we
Apolloniya sheherliridin ötüp, Tésalonika
shehirige keldi. U yerde Yehudiylarning sinagogi bar
idi. 2 Pawlus aditi boyiche ularning arisigha kirip,
uda üch shabat küni u yerde jem bolghanlar bilen
muqeddes yazmilarni sherhlep munaziriliship, 3
ularga Mesihning azab-oqubetler tartqandin kéyin
ölümdin tirilishi muqerrer dep chüshendürdi hem
ispatlidi we: — Men silerge jakarlighan mushu Eysa
del Mesihning Özi shu! — dédi. 4 [Yehudiylarning]

ichidin beziler qayil bolup ishinip, Pawlus bilen Silasqa
qoshuldi; shundaqla Xudadin qorqidighan Gréklerdin
zor bir top ademler we az bolmighan yuqiri tebiqidiki
grék ayallarmu shundaq ishendi. 5 Biraq Yehudiylar
buninggha heset qilip, birnechche qebih ademlerni
yighip, bir top kishilerni toplap, sheherni astin-üstün
qiliwetti. Yehudiylar Pawlus bilen Silasni sheher xelq
[kéngeshmisige] tapshurup bérish üchün ularni tutush
meqsitide Yason isimlik birsining öyige basturup bardi.
6 Lékin ular ikkiylenni tapalmay ular Yason we bashqa
birnechche qérishdashni sheher emeldarlirining
aldigha tartip apirip: — Jahanni astin-üstün qiliwetken
ashu ademler mushu yergimu yétip keldi; 7 Yason
ularni öyide qobul qildi. Ular Eysa isimlik bashqa bir
padishah bar dep jakarlap, Qeyserning permanlirigha
qarshi chiqiwatidu! — dep chuqan sélishti. 8 Ular
bu sözler bilen xalayiqni we sheher emeldarlirini
dekke-dükkige sélip qoydi. 9 Emeldarlar Yason we
bashqa tutup kélin'genlerdin kapalet puli alghandin
kéyin, ularni qoyuwetti. 10 Qérindashlar hayal
bolmay Pawlus bilen Silasni shu küni kéchide Bériya
shehirige ewetiwetti. Ular u yerge yétip barghanda,
Yehudiylarning sinagogigha kirdi. 11 U yerdiki
[sinagogdikiler] Tésalonikadikilerge qarighanda ésil
xisletlik bolup, söz-kalamni qiziqip anglidi we ularning
éytqanlirining toghra yaki xataliqini éniqalap bilish
üchün, herküni muqeddes yazmilarni qétirqinip
izlendi. 12 Netijide, ulardin nurghun Yehudiylar,
ésilzade grék ayallardin bir qismi we shundaqla xéli
köp grék erler étiqad qildi. 13 Lékin Tésalonikadiki
Yehudiylar Xudaning söz-kalamining Pawlus arqiliq
Bériyadimu jakarliniwatqinini anglap, u yergimu
bérip topilang kötürmekchi bolup, ammini qutratti.
14 Shuning bilen qérindashlar Pawlusni derhal déngiz
boyigha ewetiwetti. Silas bilen Timotiy bolsa Bériyada
qaldi. 15 Pawlusni uzitip mangghanlar uni Afina
shehirigiche élip bardi. Andin ular Pawlusning: —
«Siler Silas bilen Timotiygha mumkinqeder méning
yénimgha tézraq kelsun dep yetküzüp qoyunglar»
dégen tapshuruqini élip, [Bériyagha] qaytip keldi. 16
Pawlus Afina shehiride Silas bilen Timotiyni kütüp
turghanda, pütkül sheherdikilerning butpereslikke
bérilip ketkenlikini körüp, rohi qattiq azablandi.
17 Shunga u sinagogda Yehudiylar we Xudadin
qorqidighanlar bilen hem shuningdek herküni
bazarda uchrighanla kishiler bilen munazirilishetti.
18 «Épikurlar» we «Stoiklar» dep atalghan bezi
peylasoplarmu uning bilen munazirilishishke bashlidi.
Ulardin beziler: — Bu bilermen pochi néme dep
jöylüwatidu? — déyishti. Yene beziler Pawlusning
Eysa we ademlerning ölümdin tirildürülidighanliqi
heqqidiki xush xewerni jakarlighanliqidin: — U yat
ilahlarning terghibatchisi oxshaydu! — déyishti.
19 Shunga, ular Pawlusni élip «Aréopagus» dégen
[kéngesh] meydanigha apirip: — Sen tarqitiwatqan
yéngi telimingning néme ikenlikini bizmu bilsek
qandaq? 20 Chünki sen bezi gheyriy ishlarni
quliqimizgha yetküzüwatisen, biz ularning menisi
zadi néme ikenlikini bilgümiz bar, — déyishti 21 (emdi
Afinaliqlar we u yerde turuwatqan chet'elliklerning
hemmisi waqtini birer yéngiliqni yetküzüsh yaki
anglashtin bashqa ishqa serp qilmaytti). 22 Shunga
Pawlus Aréopagus meydanining otturisigha chiqip
mundaq dédi: Ey Afina xelqi! Silerning her jehettin
jin-ilahlargha choqunushqa qattaq bérilgenlikinglarni
kördum. 23 Chünki hemme yerni arilap, silerning
tawapgahliringlarni közdin kechürginimde, üstige
«Namelum bir Xudagha atalghan» dep pütülgen
béghishlimisi bar yene bir qurban'gahni kördüm.
Emdi men siler tonumay turup ibadet qiliwatqan
shu [Xudani] mana hazir silerge tonushturup
jakarlay. 24 Pütkül alemni we uningdiki barliq
mewjudatlarni yaratqan Xuda asman-zéminning
Igisi bolup, insanlarning qoli bilen yasalghan
ibadetxanilarda turmaydu, 25 yaki birer nersige hajiti
chüshkendek insanlarning qollirining ejrige mohtaj
emestur, chünki U Özi hemme janiwargha hayatliq,
nepes, shundaqla [éhtiyajliq bolghan] hemme nersini
ata qilidu. 26 U birla ademdin insaniyettiki barliq
milletlerni barliqqa keltürdi, ularni pütün yer yüzige
orunlashturup, ularghа xas bolghan peyt-pesiller
hemde turidighan jaylirining pasillirini aldin belgilep
berdi. 27 Bularning meqsiti «Insanlar méni izdisun,
belkim silashturup tapsun» dégenliktur. Emeliyette, u
héchqaysimizdin yiraq emes. 28 Chünki biz Uningda
yashaymiz, heriket qilimiz we Uningda wujudimiz
bardur; aranglardiki bezi shairlar éytqinidek: «Biz
Uning neslidurmiz!». 29 Shunga, Xudaning nesli
bolghachqa, biz Tengri Bolghuchini altun-kümüsh
yaki tashtin yasalghan, hünerwenning mahariti we
tesewwuri bilen oyulghan birer nersige oxshaydu,
dep oylimasliqimiz kérek. 30 Shunga Xuda burunqi
zamanlardikilerning shundaq ghepletlik waqitlirini
neziridin saqit qilghini bilen, lékin bügünki künde U

hemmila yerde pütün insanlarni gunahlirigha towa
qilishqa emr qilmaqta! 31 Chünki U Özi tikligen
insan arqiliq pütkül dunyani heqqaniyliq bilen
soraq qilidighan bir künini belgilidi; U uni ölümdin
tirildürgenliki bilen bu ishning muqerrer ikenlikige
ispat bergenidi. 32 [Pawlusning] «ölgenlerning
tirilishi» heqqide éytqanlirini anglighanda beziler
uni mesxire qilishqa bashlidi. Yene beziler: — Bu
ish heqqide sendin yene anglayli, — dédi. 33 Buning
bilen, Pawlus meydandin chiqip ketti. 34 Biraq beziler
uninggha qoshulup, étiqad qildi. Bularning ichide
«Aréopagus» kéngeshme hey'etliridin biri bolghan
Diyonisiyus we Damaris isimlik bir ayal, shuningdek
bashqa birqanche kishimu bar idi.

18 Bu ishlardin kéyin, Pawlus Afina shehiridin
ayrilip Korint shehirige bardi. 2 U u yerde Pontus
ölkiside tughulghan Akwila isimlik bir Yehudiy bilen
uning ayali Priskillani uchratti. Ular [Rim] [impératori]
Klawdiyusning barliq Yehudiylar Rim shehiridin
chiqip kétishi kérek, dégen yarliqi seweblik yéqinda
Italiyedin kelgenidi. Pawlus ular bilen tonushup, 3
ular bilen kesipdash bolghachqa, bille turup ishlidi
(chünki ular chédirchiliq bilen shughullinatti). 4
Herbir shabat künide u Yehudiylarning sinagogigha
kirip, Yehudiylar we gréklar bilen munaziriliship
ularni [Xudaning söz-kalamigha] qayil qilishqa
tirishatti. 5 Biraq Silas bilen Timotiy Makédoniyedin
kelgendin kéyin, Pawlus söz-kalamni yetküzüshke
aldiridi, jan köydürüp Yehudiylargha: — Eysa —
Mesihning Özidur, dep guwahliq berdi. 6 Lékin, ular
uninggha qarshi chiqip uni haqaretlidi. Buning bilen
Pawlus péshini qéqip, ularghа: — Öz qéninglar öz
béshinglargha chüshsun! Men buninggha jawabkar
emesmen! Bügündin bashlap, men [silerdin burulup]
yat elliklerge barimen, — dédi. 7 Buning bilen
Pawlus ulardin ayrilip, Titiyus Yustus isimlik, Xudadin
qorqidighan bir kishining öyige bérip turdi. Uning
öyi sinagogning yénida idi. 8 Emdi sinagogning
chongi Krispus pütün ailisidikiler bilen Rebge étiqad
qildi. Nurghun Korintliqlarmu bu xewerni anglap,
étiqad qilip chömüldürüshni qobul qildi. 9 Reb
kéchide Pawlusqa bir ghayibane körünüsh arqiliq
wehiy yetküzüp uninggha: — Qorqma, süküt qilmay
sözle, 10 chünki Men sen bilen bille. Héchkim
sanga qol sélip zerer yetküzmeydu, chünki Méning
bu sheherde nurghun kishilirim bar, — dédi. 11
Shuning bilen Pawlus u yerde bir yil alte ay turup,
u yerdiki kishiler arisida Xudaning söz-kalamini
ögetti. 12 Emma Galliyo Axaya ölkisining waliysi
bolghan waqtida, Yehudiylar birliship Pawlusni tutup
Galliyoning «soraq texti»ning aldigha apirip, uning
üstidin: Bu adem kishilerni qanun'gha xilap halda
Xudagha ibadet qilishqa qayil qiliwatidu! — dep
shikayet qildi. 14 Pawlus aghzini achay dep turushigha,
waliy Galliyo Yehudiylargha: — Derweqe, i Yehudiylar,
bu shikayitinglar birer naheqliq yaki éghir jinayet
toghrisida bolghan bolsa, sewrchanliq bilen silerge
qulaq salsam orunluq bolatti. 15 Biraq bu ish [peqet]
bezi nam-isimlar, sözler we özünglarning [Tewrat]
qanuninglar üstide talash-tartishlargha chétishliq
iken, uni özünglar bir terep qilinglar! Men bundaq
ishlargha soraqchi bolmaymen! — dédi. 16 Shuning
bilen u ularni soraq texti aldidin heydep chiqardi.
17 Xalayiq sinagogning chongi Sosténisni tutuwélip,
soraq textining aldida qattiq urghili turdi. Biraq [waliy]
Galliyo bu ishlarning héchqaysisigha qilche pisent
qilmidi. 18 Pawlus Korint shehiride yene köp künlerni
ötküzgendin kéyin, qérindashlar bilen xoshliship,
Priskilla we Akwilalarning hemrahliqida kémige
olturup, Suriyege qarap ketti. [Yolgha chiqishtin
ilgiri] u Kenqriya shehiride Xudagha ichken bir
qesimidin chachlirini chüshürüwetkenidi. 19 Ular
Efesus shehirige barghandin kéyin, u Priskilla
we Akwilani qaldurup qoyup özi [shu yerdiki]
sinagogqa kirip, Yehudiylar bilen munazirileshti.
20 Ular uni uzunraq turushqa telep qiliwidi, u
qoshulmay, 21 «Men qandaqla bolmisun kéler
héytni Yérusalémda ötküzimen; andin Xuda buyrusa,
silerning yéninglargha yene kélimen», — dep ular bilen
xoshliship, Efesustin kéme bilen yolgha chiqti. 22 U
Qeyseriye shehiride kémidin chüshüp, [Yérusalémgha]
chiqip jamaet bilen hal sorashqandin kéyin, Antakya
shehirige chüshüp ketti. 23 Antakyada bir mezgil
turghandin kéyin, u yene yolgha chiqip Galatiya
we Frigiye yurtlirini bir-birlep arilap, barghanla
yéride barliq muxlislarning étiqadini quwwetlidi.
24 Bu arida, Iskenderiye shehiride tughulghan
Apollos isimlik bir Yehudiy Efesus shehirige keldi.
U natiq adem bolup, muqeddes yazmilardin xélila
chongqur sawati bar adem idi. 25 U Rebning yoli
toghruluq telim alghan bolup, otluq roh bilen Eysa
heqqide eynen sözlep telim béretti. Biraq uning
xewiri peqet Yehya [peyghember]ning yürgüzgen
chömüldürüshi bilen cheklinetti. 26 U sinagogda

yüreklik sözleshke bashlidi. Uni anglighan Priskilla
bilen Akwila uni öyige élip bérip, uninggha Xudaning
yolini téximu tepsiliy chüshendürdi. 27 Kéyin, Apollos
Axaya ölkisige barmaqchi bolghanda, [Efesusluq]
qérindashlar [Axayadiki] muxlislargha xet yézip,
ulardin Apollosni qarshi élishni bekmu telep qildi.
U shu yerge bérip, Xudaning méhir-shepqiti arqiliq
étiqad qilghanlargha qoshulup, ulargha zor yardemde
boldi. 28 Chünki u xelq-alem aldida Yehudiylar
bilen munaziriliship, ulargha küchlük reddiye bérip,
muqeddes yazmilarni sherhlishi bilen Mesihning Eysa
ikenlikini ispatlap berdi.

19 Apollos Korint shehiridiki waqtida, Pawlus seper
qilip, ichki quruqluq arqiliq Efesus shehirige
keldi. U yerde bezi muxlislar bilen uchriship, 2
ulardin: — Siler étiqad qilghininglarda, Muqeddes
Roh silerge ata qilin'ghanmu? — dep soridi. —
Yaq, biz hetta Muqeddes Roh bar dégenni zadi
anglimaptikenmiz, — dep jawab berdi ular. 3 Pawlus
yene: — Undaqta, siler qandaq chömüldürülüshte
chömüldürülgensiler? — dep soridi. — Biz Yehya
[peyghember] yetküzgen chömüldürülüshni qobul
qilduq, — dédi ular. 4 Pawlus: — Yehya [peyghember]
xelqqe yetküzgen chömüldülürüsh bolsa gunahlargha
towa qilishni bildüridighan chömüldürülüsh bolup,
ulargha özidin kéyin kelgüchige, yeni Eysagha étiqad
qilish kéreklikini tapilighanidi, — dédi. 5 Ular buni
anglap, Reb Eysaning namida chömüldürülüshni
qobul qildi. 6 Pawlus qolini ularning üstige tegküzüp
turushi bilen, Muqeddes Roh ulargha chüshti.
Buning bilen ular namelum tillarda sözleshke hem
peyghemberlerche wehiy-bésharetlerni yetküzüshke
bashlidi. 7 Ular texminen on ikki erkek kishi idi. 8
Pawlus üch ay dawamida [Efesus shehiridiki] sinagogqa
kirip, yüreklik bilen söz qilip, ular bilen Xudaning
padishahliqidiki ishlar toghrisida munaziriliship qayil
qilishqa tirishti. 9 Lékin beziliri jahilliq qilip ishinishni
ret qilip, xalayiq aldida [Rebning] yoligha haqaret
keltürgende, Pawlus ulardin chiqip, muxlislarnimu
ayrip chiqti. U herküni Tirannus isimlik ademning
léksiyixanisida munazire-muzakire ötküzdi. 10 Bu ish
ikki yil dawamlashti. Netijide, Asiya ölkisidiki pütün
xelq, Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmeylen
Rebning söz-kalamini anglidi. 11 Xuda Pawlusning
qolliri arqiliq karamet möjizilerni yaratti. 12 Kishiler
hetta qol yaghliq we pertuqlarni Pawlusning ténige
tegküzüp, andin késellerning yénigha apirip, ularning
üstige yapatti. Netijide, késeller saqiyip, yaman rohlar
ulardin chiqip kétetti. 13 Lékin shu etrapta yüridighan,
«jinkesh» Yehudiylarin bezilirimu Reb Eysaning
namini ishlitip baqqusi kélip, jin chaplashqanlar üstide
turup jinlargha: «Pawlus jakarlawatqan Eysaning
namidin sanga qattiq buyruq bérimen!» deydighan
boldi. 14 Bu ishni qilidighanlarning arisida Skéwa
isimlik bir Yehudiy bash kahinning yette oghlimu
bar idi. 15 Lékin [ular qoghliwetmekchi bolghan]
yaman Roh ulargha jawaben: — Eysani tonuymen,
Pawlustin xewirim bar, biraq özünglar kim bolisiler?!
— déwidi, 16 yaman Roh chaplishiwalghan kishi
ulargha étilip chiqip, ularni urup shama qilip,
ularning üstidin ghalib keldi. Ular yalingach we
yarilan'ghan halda öydin qéchip chiqip ketti. 17 Bu
ish Efesus shehiride turuwatqan barliq Yehudiylar
we Gréklergimu melum bolup, qorqunch hemmisini
basti we Reb Eysaning nami ulughlandi. 18 Netijide,
nurghun étiqadchilar burunqi qilghanlirini iqrar qilip,
aldigha chiqti. 19 Séhirgerlik qilghanlardin nurghun
ademler özlirining séhirgerlik kitab-palnamilirini
ekélip [bir yerge döwilep], köpchilikning aldida
köydürüshti. Bu kitablarning qimmiti jemiy ellik
ming kümüsh tenggige yétetti. 20 Shundaq qilip,
Rebning söz-kalami küchge ige bolup, berq urup
üstünlükke ötti. 21 Bu ishlar yüz bergendin kéyin,
Pawlus könglide, Makédoniye we Axaya ölkisidin
ötüp Yérusalémgha bérishqa niyet baghlidi. U: — U
yerge barghandin kéyin, Rim shehirini körüp kélishim
kérek, — dédi. 22 Shuning bilen, u özige yardemde
boluwatqanlardin Timotiy bilen Érastus ikkiylenni
Makédoniyege ewetiwétip, özi yene bir mezgil Asiya
ölkiside turdi. 23 Del shu chaghda, [Efesus shehiride]
[Rebning] yoli toghruluq éghir malimachiliq kötürüldi.
24 Ayal ilah Artémisni süretlep kümüsh tekche-
heykellerni yasighuchi Dimitriy isimlik bir zerger bar
idi. Uning bu ishi hünerwenlerge köp payda tapquzatti.
25 Dimitriy hünerwenlerni we shuninggha oxshash
ishlar bilen shughulliniwatqan bashqa ustilarni yighip,
ulargha: — Buraderler, bizning güllinishimizning
bu ish bilen baghliq ikenlikini bilisiler; 26 hazir
héliqi Pawlusning néme ishlarni qilip yürgenlikini
anglighan hem körgen bolushunglar kérek. U: «Qol
bilen yasiwalghan nersiler ilahlar emes» déyish bilen,
peqet Efesusta emes, belki pütkül Asiya ölkiside
dégüdek nurghunlighan kishilerni qayil qilip, azdurup
burawatidu. 27 Emdi hazir bizning bu sodimizgha

betnam chaplash xewpi bolupla qalmay, belki büyük
ayal ilah Artémisning butxanisimu erzimes dep
qarilip, hetta Asiya ölkisi we pütkül jahan ibadet
qilidighan [bu ayal ilahimizning] shan-sheripimu
yoqilish xewpige duch kéliwatidu! — dédi. 28 Bu
sözlerni anglighan köpchilik ghezepke chömüp, qayta-
qayta: — Efesusluqlarning Artémisimiz büyüktur! —
dep chuqan kötürüshke bashlidi. 29 Buning bilen
pütkül sheher malimatang bolup ketti. Xalayiq
Pawlusning seperdashliridin Makédoniyelik Gayus
we Aristarxuslarni tutup sörep, sérk meydanigha
tengla yopurulup mangdi. 30 Pawlus xalayiq arisigha
kirmekchi bolghanidi, lékin muxlislar uning kirishige
yol qoymidi. 31 Hetta Pawlusning dostliri bolghan ölke
emeldarliridin bézilirimu uninggha xewer yetküzüp,
uni sérk meydanigha bérishqa tewekkül qilmasliqqa
jékilidi. 32 Emdi beziler buni dep warqirisa, beziler uni
dep warqiriship, pütün sorun warang-churunggha
toldi; kishilerning köpinchisi özlirining némige
yighilghanliqinimu bilmeytti. 33 Yehudiylar Iskender
isimlik ademni aldigha ittirip chiqiriwidi, köpchilik
uni aldigha turghuzdi. Iskender köpchilikke qol
ishariti qilip, [Yehudiylarni] aqlimaqchi boldi. 34
Biraq köpchilik uning Yehudiy ikenlikini bilip qélip,
hemmisi tengla: — Efesusluqlarning Artémisimiz
büyüktur! — dep ikki saetche chuqan kötürüp
turushti. 35 Axirda, sheherning bash mirzisi xalayiqni
tinchlandurup mundaq dédi: — Ey Efesusluqlar! Biz
Efesusluqlarning shehirining büyük Artémisning
butxanisining we uning asmandin chüshken süritining
qoghdighuchisi ikenlikini bilmeydighan kim bar!
36 Bu ishlarni inkar qilalmighaniken, özünglarni
bésiwélishinglar, bashbashtaqliq qilmasliqinglar
kérek. 37 Chünki siler bu kishilerni bu yerge [soraqqa
tartishqa] élip keldinglar; lékin ular ya butxanilarni
bulghuchilar ya bizning ayal ilahimizgha kupurluq
qilghuchilardin emes. 38 Eger Dimitriy we uninggha
qoshulghan hünerwenlerning melum bir kishining
üstidin shikayiti bolsa, soraqxanilar ochuq turmaqta
we soraqchi waliylarmu bar. Ular shu yerlerde
bir-biri bilen dewalashsun; 39 we bashqa birer
mesililiringlar bolsa, resmiy sorunda bir terep qilinishi
lazim. 40 Biz emdi yene bügünki weqeni topilang
dep erz qilinish xewpide turuwatimiz; chünki bu
malimanchliqning hech sewebi körsitilmigechke,
hésabinimu bérelmeymiz-de! 41 Bu sözlerni qilip
bolup, u yighilghan xalayiqni tarqitiwetti.

20 Topilang bésiqqandin kéyin, Pawlus muxlislarni
chaqirip, ularni righbetlendürdi we ular bilen
xoshliship, Makédoniyege qarap ketti. 2 U shu
etraptiki yurtlarni arilap, étiqadchilarni nurghun söz-
telimler bilen righbetlendürgendin kéyin, Yunan'gha
bérip, 3 u yerde üch ay turdi. Pawlus kémige olturup
Suriyege mangay dep turghanda, Yehudiylarning
uni öltürüsh suyiqesti bilinip qélip, u Makédoniye
arqiliq [quruqluq bilen] qaytip kétish qararigha keldi.
4 Uninggha hemrah bolghanlar Bériyaliq Pirrusning
oghli Sopatér, Tésalonikaliqlardin Aristarxus bilen
Sékundus, Derbelik Gayus, Timotiy we Asiya ölkisidin
Tikikus bilen Trofimuslar idi. 5 Ular awwal Troas
shehirige bérip, bizning yétip bérishimizni kütüp
turdi. 6 Biz bolsaq «pétir nan héyti» künliridin kéyin,
Filippi shehiridin kémige olturup, besh kündin kéyin
Troasqa kélip, ular bilen uchrashtuq we u yerde
yette kün turduq. 7 Heptining birinchi küni, biz nan
oshtushqa jem bolghanda, Pawlus etisi ketmekchi
bolghachqa, jamaetke söz qilishqa bashlidi; sözini
tün yérimgiche uzartti. 8 Biz jem bolghan yuqiriqi
qewettiki öyde nurghun qara chiraghlar yénip turatti.
9 Ewtikus isimlik bir yigit dérizide olturghanidi.
Pawlus sözlep xéli bir yerge barghanda, uni mügdek
bésiwatqanidi. Andin u gherq uyqugha kétip, u
üchinchi qewettin yerge yiqilip chüshti. Köpchilik uni
yerdin kötürüp qarisa, u ölüp bolghanidi. 10 Pawlus
peske chüshüp, uning üstige étilip, quchaqlap turup:
Azablanmanglar, u tirikken! — dédi. 11 Qaytidin öyge
chiqip, nanni oshtup yégendin kéyin, Pawlus ular bilen
tang atquche uzun sözleshti we u bu yerdin yolgha
chiqti. 12 [Troastikiler] bolsa héliqi yigitni öyige
hayat apirip qoydi. Ular buningdin cheksiz teselli
tapti. 13 Biz bolsaq Pawlustin burun Assos shehirige
kéme bilen barduq. Chünki Pawlus shu yerge piyade
baray, siler mendin awwal yétip bérip, u yerde méni
kémige éliwélishni kütünglar, dep orunlashturghanidi.
14 Assosta u biz bilen uchrashqandin kéyin biz
uni kémige élip Mitulin shehirige kelduq. 15
Andin shu yerdin chiqip, etisi Xiyos arilining
uduligha kélip turduq. Üchinchi küni Samos ariligha
yétip kelduq we Trogillium shehiride qonduq;
uning etisi Milétus shehirige barduq. 16 Chünki
Pawlus Asiya ölkiside köp waqitni ötküzüwetmeslik
üchün, déngiz sepiride Efesusta toxtimay ötüp
kétishni qarar qilghanidi. Sewebi, u «orma héyti»
künini mumkinqeder Yérusalémda ötküzüsh üchün

aldiraytti. 17 Emdi Milétus shehiridin Efesusqa
adem ewetip, jamaettiki aqsaqallarni chaqirdi. 18
Ular kelgendin kéyin, u ulargha mundaq dédi: —
Men Asiya ölkisige ayagh basqan birinchi kündin
tartip, siler bilen qandaq ötkenlikim herbiringlargha
melum. 19 Rebning xizmitide her terepte kemter
bolup, köz yashlirim tökülgenlikini, shundaqla
Yehudiylarning suyiqestliri tüpeylidin béshimdin
ötken sinaqlarda chidighanliqimni bilisiler, 20 we yene
meyli ammiwi sorunlarda bolsun yaki öy-öylerde
bolsun, silerge telim berginimde, silerge paydiliq
bolsila héchnémini ayimay jakarlap, 21 Yehudiylar
hem Gréklergimu Xuda aldida towa qilish we Rebbimiz
Eysa Mesihge étiqad qilish kéreklikige guwahliq
bérip jékiligenlikim hemminglargha melum. 22
Hazir mana, rohta baghlan'ghan halda Yérusalémgha
kétiwatimen. U yerde néme ishlarning béshimgha
chüshidighanliqini uqmaymen; 23 Peqet shuni
bilimenki, Muqeddes Roh men barghanla sheherlerde
zindan kishenliri we azab-oqubetlerning méni
kütüp turidighanliqini aldin éniq éytip kelmekte.
24 Lékin men öz musapemni tamamlishim, Reb
Eysadin tapshuruwalghan xizmetni ada qilishim, yeni
Xudaning méhir-shepqiti toghrisidiki xush xewerning
toluq guwahchisi bolushum üchün, öz hayatimni
qilche ayimaymen. 25 Men siler bilen ariliship,
hemminglar arisida yürüp Xudaning padishahliqini
jakarlidim; emdi mana manga melumki, buningdin
kéyin silerdin héchkim yüzümni qayta körelmeysiler.
26 Shuning üchün, bügün silerge guwahliq qilip
éytip qoyayki, men héchbirining qénigha qerzdar
emesmen. 27 Chünki men Xudaning toluq meqset-
iradisini qilche élip qalmay silerge bayan qilip
yetküzüshtin bash tartmidim. 28 Muqeddes Roh silerni
Xudaning jamaitini béqish üchün Uning padisi ichide
yétekchi qilip tikligenidi; emdi özünglargha hem Öz
Oghlining qéni bilen sétiwalghan barliq padisigha
segek bolunglar! 29 Chünki manga ayanki, men
ketkendin kéyin, chilböriler aranglargha kirip, padini
héch ayimaydu, 30 hemde hetta aranglardinmu beziler
muxlislarni özlirige tartiwélish üchün heqiqetni
burmilighan türlük ishlarni sözleydu. 31 Shunga,
segek bolunglar, méning üch yil kéche-kündüz
démey, herbiringlargha köz yashlirim bilen toxtimay
nesihet bérip turghanliqimni ésinglarda tutunglar.
32 Emdi men silerni Xudagha we Uning méhir-
shepqet yetküzidighan söz-kalamigha tapshurimen.
Bu söz-kalam étiqadinglarni qurushqa hem pak-
muqeddes qilin'ghan barliq xelqi arisida iltipat
qilinidighan mirastin silerni nésip qilishqa qadirdur.
33 Men héchqachan héchkimdin kiyim-kéchek yaki
altun-kümüsh tama qilip baqmighanmen. 34 Silerge
melumki, men ikki bilikimge tayinip, özümning we
hemrahlirimning hajitidin chiqtim. 35 Bundaq qilip
herbir ishlarda men silerge mushundaq ejir-emgek
arqiliq ajiz-hajetmenlerge yardem bérish lazimliqini,
shundaqla Reb Eysa özi éytqan: «Bermek almaqtinmu
bextliktur» déginini ésinglardin chiqarmasliqinglar
kéreklikini körsettim. 36 Bu sözlerni qilip bolup, u
hemmeylen bilen birlikte tizlinip olturup dua qildi.
37 Hemmeylen qattiq yighliship ketti; Pawlusning
boynigha ésilip quchaqlap, qizghin söyüshti. 38
Ularni eng azablighini Pawlusning, «Buningdin kéyin
yüzümni qayta körelmeysiler» dégen sözi boldi. Kéyin,
ular uni kémige chiqirip uzitip qoydi.

21 Andin biz ulardin ajrilip chiqqandin kéyin, kéme
bilen udul Qos ariligha qarap yol alduq. Etisi,
Rodos ariligha, u yerdin Patara shehirige barduq. 2
Patarada Fenikiye rayonigha baridighan bir kémini
tépip, uninggha olturup yolgha chiqtuq. 3 Siprus arili
körün'gendin kéyin, uni sol teripimizde qaldurup ötüp,
Suriyege qarap méngip, Tur shehiride quruqluqqa
chiqtuq. Chünki kéme bu yerde yük chüshürmekchi
idi. 4 U yerde muxlislarni tépip, ularning yénida yette
kün turduq. Ulargha Muqeddes Rohning wehiyisi
kélip, ular Pawlusqa ayighing Yérusalémgha basmisun,
dep nesihet qildi. 5 Biraq biz u yerde turush waqtimiz
toshqanda, sepirimizni dawamlashturduq. Ularning
hemmisi, jümlidin xotun-baliliri bizni sheherning
sirtighiche uzitip chiqti. Hemmimiz déngiz boyida
tizlinip olturup bille dua qilduq. 6 Quchaqliship
xoshlashqandin kéyin, biz kémige chiqtuq, ular
öylirige qaytishti. 7 Tur shehiridin déngiz sepirimizni
dawamlashturup, axirida Pitolimays shehirige kelduq.
U yerdiki qérindashlar bilen körüshüp, ularning
yénida bir kün turduq. 8 Etisi, u yerdin ayrilip,
Qeyseriye shehirige kelduq. Biz burun [Yérusalémdiki]
«yette xizmetkar»din biri bolghan, xush xewerchi
Filipning öyige bérip qonduq. 9 Bu kishining téxi yatliq
qilinmighan, bésharet-wehiylerni yetküzidighan
töt qizi bar idi. 10 Biz u yerde birnechche kün
turghandin kéyin, Agabus isimlik bir peyghember
Yehudiye ölkisidin chüshti. 11 Bu kishi bizning
aldimizgha kélip, Pawlusning belwéghini qoligha

élip, özining put-qolini baghlap: — Muqeddes Roh
mundaq deydu: — Yehudiylar bu belwaghning igisini
Yérusalémda mushundaq baghlap, yat elliklerning
qoligha tapshuridu! — dédi. 12 Bularni anglap,
hem biz hem shu yerlik kishiler bilen birlikte
Pawlustin Yérusalémgha barmighin dep ötünduq. 13
Lékin Pawlus jawaben: — Siler némishqa bunchiwala
yighlap, yürikimni ézisiler? Men Yérusalémda Reb
Eysaning nami üchün tutqun bolushla emes, shu
yerde ölüshkimu teyyarmen, — dédi. 14 Biz uni
qayil qilalmay, axirida sükût qilip: — Rebning iradisi
ada qilinsun! — déduq. 15 Bu künlerdin kéyin, yük-
taqimizni yighishturup, Yérusalémgha chiqip barduq.
16 Qeyseriyelik muxlislardin birnechchisi biz bilen
seperdash boldi; ular Minason isimlik bir kishining
öyide qonimiz dep uni birge élip mangdi; bu kishi
Siprusluq, qéri muxlis idi. 17 Yérusalémgha yetkende
qérindashlar bizni xushalliq bilen qarshi aldi. 18 Etisi,
Pawlus biz bilen bille Yaqupni körgili bardi. Yaqup
bilen aqsaqallarning hemmisi u yerge yighilghanidi.
19 Pawlus ular bilen salamlashqandin kéyin, Xudaning
özining xizmiti arqiliq eller arisida qilghan ishlirini
bir-birlep ulargha tepsiliy éytip berdi. 20 Bularni
anglighanda, ular Xudagha medhiye oqudi, andin
Pawlusqa: — Körüwatisen, i qérindishim, Yehudiylar
ichide qanche minglighan étiqad qilghuchilar bar!
Ularning hemmisi Tewrat qanunigha [emel qilishqa]
intayin qizghin iken. 21 Ular séning toghrangda: «U
ellerning arisida yashighan pütün Yehudiylargha
Musa [peyghemberge] tapshurulghinidin yénishni,
yeni balilirini xetne qildurmasliqni, Yehudiylarning
en'enilirige riaye qilmasliqni ögitidu» dep anglidi. 22
Emdi qandaq qilish kérek? Chünki xalayiq choqum
séning bu yerge kelgenlikingni anglap qalidu. 23
Shunga bizning déginimizdek qilghin: Arimizda qesem
ichken töt adem bar. 24 Sen ularni élip, ular bilen
birlikte [Tewrattiki] tazilinish qaidisidin ötüp, ularning
[qurbanliq] chiqimlirini özüng kötürgin, andin ular
chachlirini chüshüreleydu. Buning bilen, hemmeylen
sen toghruluq anglighanlirining hemmisining rast
emeslikini we séning özüng Tewratqa tertipi boyiche
riaye qiliwatliqingni bilip yétidu. 25 Emma ellerdin
bolghan étiqadchilargha kelsek, biz ulargha peqetla
butlargha atalghan nersilerni yémeslik, qanni we
boghup soyulghan haywanning göshinimu yéyishtin
we jinsiy buzuqluqtin özlirini saqlash toghruluq
qararimizni ötkenki xet arqiliq uqturduq. 26 Buning
bilen, Pawlus u kishilerni élip, etisi özi ular
bilen bille tazilinish qaidisini ötküzüshti; andin
u ibadetxanigha kirip, [kahinlargha] özlirining
paklinish mudditining qachan toshudighanliqi, yeni
herqaysisi üchün qurbanliq qilinishning qaysi küni
bolidighanliqini uqturup qoydi. 27 Yette künlük
muddet toshushqa az qalghanda, Asiya ölkisidin
kelgen bezi Yehudiylar Pawlusni ibadetxanida körüp,
xalayiqni qutritip, uninggha qol sélip: 28 — Ey Israillar,
yardemde bolunglar! Hemme yerdila, hemme ademge
xelqimizge, Tewrat qanunigha we ibadetxanigha
qarshi sözlerni ögitiwatqan adem del shu. Uning
üstige, u yene Gréklerni ibadetxanimizgha bashlap
kirip, bu muqeddes jayni bulghidi! — dep chuqan
kötürdi 29 (ularning bundaq déyishining sewebi,
eslide ular sheherde Efesusluq Trofimusning Pawlus
bilen bille bolghanliqini körgenidi we Pawlus uni
ibadetxanigha bashlap kirgen, dep oylighanidi).
30 Shuning bilen, pütün sheher zilzilige keldi.
Xalayiq terep-tereptin yügürüp kélip, Pawlusni
tutup, ibadetxanidin sörep élip chiqti. Ibadetxanining
derwaziliri derhal taqiwétildi. 31 Bu top adem
Pawlusni [urup] öltürüwetmekchi bolup turghanda,
pütkül Yérusalémni malimanchliq qaplap ketkenliki
toghrisidiki bir xewer u yerde turushluq [Rim]
qismining mingbéshigha yetküzüldi. 32 Mingbéshi
derhal leshker we birnechche yüzbéshini élip, top-top
ademlerni basturushqa yügürüp keldi. Mingbéshi we
eskerlerni körgen xalayiq Pawlusni urushtin toxtidi.
33 Mingbéshi aldigha ötüp, leshkerlerni Pawlusni tutup
ikki zenjir bilen baghlashqa buyrudi. Andin u: — Bu
adem kim? U néme gunah qildi? — dep soridi. 34 Lékin
[topilangchilarning] ichide beziler uni dése, beziler
buni déyiship warqirishatti. Malimanchiliq tüpeylidin
mingbéshi heqiqiy ehwalni éniqlashqa amalsiz qélip,
axir Pawlusni qel'ege élip kétishni buyrudi. 35 Lékin
Pawlus qel'ening pelempiyige kelgende, topilangchilar
téximu zorawanliship ketkechke, leshkerler uni
kötürüshke mejbur boldi. 36 Chünki ularning keynidin
top-top ademler egiship méngip: — U yoqitilsun! —
dep warqirishatti. 37 Kelege ekirilishige az qalghanda,
Pawlus mingbéshigha: — Sizge bir éghiz söz qilsam
bolamdikin? — dep soridi. Mingbéshi: — Grékche
bilemsen? 38 Undaqta, ilgiri isyan kötürüp, «xenjerchi
qatillar»din töt ming ademni bashlap chölge qéchip
ketken héliqi Misirliq emesmusen? — dep soridi.
39 Lékin Pawlus: — Men Yehudiy, Kilikiye ölkisidiki

ulugh sheher Tarsusning puqrasimen. Xalayiqqa
birnechche éghiz söz qilishimgha ijazet qilishingizni
ötünimen, — dédi. 40 [Mingbéshi] ijazet bériwidi,
Pawlus pelempeyde turup, xalayiqqa qol ishariti qildi.
Qattiq jimjitliq basqanda, u ibraniy tilida sözleshke
bashlap: —

22 — Qérindashlar we ata-bowilar! Emdi özümni
aqlash sözlirimge qulaq salghaysiler, — dédi.
2 Ular Pawlusning ibraniy tilida sözliginini anglap,
téximu jim bolushti. U sözini dawam qildi: 3
— Men bir Yehudiy, Kilikiyediki Tarsus shehiride
tughuldum; lékin bu sheherde béqip chong
qilindim, Gamaliyelning qol astida ata-bowilirimizgha
tapshurulghan Tewrat qanunining zir-zewerlirini
qoymay öginip telim-terbiye aldim. Men silerning
bügün bolghininglargha oxshash, Xuda yoligha intayin
qizghin idim. 4 Men bu yoldikilerni hetta öltürüshkiche
ziyankeshlik qilip, ularni er-ayal démey tutqun qilip
zindan'gha saldurdum. 5 Bu toghruluq bash kahin
we aliy kéngeshmidiki barliq aqsaqallarmu manga
guwahchidur. Men ulardin Demeshqtiki [Yehudiy]
qérindashlargha yézilghan xetlerni tapshuruwélip,
shu yerde turuwatqan bu [yoldikilerni] jazalash üchün,
ularni tutqun qilip Yérusalémgha apirimen dep
yolgha chiqqanidim. 6 Emdi shundaq boldiki, seper
qilip Demeshqke yéqinlashqanda, chüshke yéqin,
tuyuqsiz asmandin küchlük bir nur chüshüp, etrapimni
yorutuwetti. 7 Men yerge yiqilip kettim, andin manga:
«Saul, Saul, Manga némishqa ziyankeshlik qilisen?»
dégen awazni anglidim. 8 «I Reb, sen kimsen?»
dep sorisam, U manga: — «Men sen ziyankeshlik
qiliwatqan Nasaretlik Eysadurmen!» dédi. 9 Men
bilen bille méngiwatqanlar u nurni körgen bolsimu,
lékin manga qilghan sözlerni chüshenmidi. 10 Men
yene, «I Reb, néme qilishim kérek?» dep sorisam,
Reb manga, «Ornungdin tur, Demeshqqe kir, shu
yerde sen ada qilish békitilgen ishlarning hemmisi
toghruluq sanga éytip bérilidu!» dédi. 11 Héliqi
nurning julaliqidin közlirim körmes bolup qaldi.
Yénimdikiler qolumdin yéteklep, Demeshqqe élip
kirdi. 12 U yerde Tewrat qanunigha ixlas baghlighan,
Demeshqtiki barliq Yehudiylarning hörmitige sazawer
bolghan Ananiyas isimlik bir kishi bar idi. 13 U kélip,
yénimda turup: «Qérindash Saul, béshingni kötürüp
qara!» dédi. Men shuan béshimni kötürüp qarap uni
kördum. 14 U manga: «Ata-bowilirimizning Xudasi séni
iradisini bilishing, Heqqaniy Bolghuchini körüshüng
we uning aghzidin chiqqan awazni anglishing üchün
alliqachan tallidi. 15 Chünki sen pütün insanlar
aldida körgen-anglighanliringgha Uning guwahchisi
bolisen! 16 Shundaq iken, sen yene némige hayal
bolisen? Ornungdin turup, Uning namigha nida
qilip chömüldürülüp, gunahliringni yughuzghin!»
dédi. 17 Shundaq boldiki, Yérusalémgha qaytip
kelginimdin kéyin, ibadetxanida dua qiliwatqinimda,
bir ghayibane körünüsh méni oruwaldi 18 we [Rebning]
manga: «Chapsan bol, Yérusalémdin derhal ket.
Chünki ular séning manga qilghan guwahliqingni
qobul qilmaydu!» dewatqanliqini kördüm. 19 Men,
«I Reb, ular méning Sanga étiqad qilghanlarni
zindan'gha solap, herbir sinagoglargha kirip ularni
urghanliqimni bilidu. 20 Séning guwahching bolghan
Istipanning qéni tökülginide, menmu yénida turup
uni öltürgenlerning qilmishlirigha qoshulup, ularning
kiyimlirige qarap berdim!» — dédim. 21 Biraq u manga:
«Ketkin! Séni yiraqtiki ellerge ewetimen!» — dédi.
22 Pawlus mushu sözni dégüche xalayiq uninggha
qulaq séliwatatti. Lékin buni anglap ular awazini
kötürüp: — Undaq bir kishi yer yüzidin yoqitilsun! U
tirik turushqa layiq emes! — dep chuqan sélishti. 23
Ular chirqiriship, chapan-yépinchilirini sélip tashlap,
topa-chang soruwatqanda, 24 mingbéshi Pawlusni
qel'ege élip kirip kétishke emr qiliwidi, xalayiqning
uninggha néme üchün bundaq chuqan salidighanliqini
éniqlash üchün leshkerlirige uni qamchilap soraq
qilishni buyrudi. 25 Lékin ular Pawlusni qamchilash
üchün ghulachlitip baghlighanda, u yénida turghan
yüzbéshigha: — Bir Rim puqrasini jinayiti békitilmeyla
qamchilishinglar qanun'gha uyghunmu? — dédi. 26
Bu sözni anglighan yüzbéshi mingbéshining aldigha
bérip: — Siz néme ish qilay dewatisiz? Chünki u kishi
Rim puqrasi iken! — dédi. 27 Mingbéshi Pawlusning
aldigha bérip, uningdin: — Manga éytqin, sen rasttinla
Rim puqrasimu? — dep soridi. — Rast, dédi u. 28
— Men nahayiti yuqiri bahada mushu puqraliqqa
ige boldum, — dédi mingbéshi. Pawlus: Emma men
tughulushumdinla shundaq! — dédi. 29 Shuning bilen,
uni soraqqa tartmaqchi bolghan leshkerler derhal
uningdin özlirini chetke aldi. Mingbéshimu uning Rim
puqrasi ikenlikini bilip, uni baghlatqanliqi tüpeylidin
qorqup ketti. 30 Mingbéshi Yehudiylarning Pawlusning
üstidin qilghan shikayitining heqiqiy sewebini bilish
üchün, etisi uni yéship, bash kahinlar we pütün aliy

kéngeshmidikilerning bir yerge yighilishini buyrudi.
Andin Pawlusni élip kélip, ularning aldigha turghuzdi.

23 Pawlus aliy kéngeshme hey'etlirige tikilip turup:
Qérindashlar, men bügün'giche Xudaning aldida
pak wijdanda méngip keldim, — dédi. **2** Buni
anglighan bash kahin Ananiyas [Pawlusning] yénida
turghanlargha uning aghzigha urushni buyrudi. **3**
Pawlus uninggha: — Xuda séni uridu, ey aqartilghan
tam! Sen u yerde méni Tewrat qanuni boyiche soraqqa
tartishqa olturisen, lékin Tewrat qanunigha xilap
halda méni urunglar dep buyrudingghu?! — dédi. **4**
— Sen Xudaning bash kahinigha ashundaq haqaret
keltüremsen?! — déyishti yénida turghanlar. **5** Pawlus:
— I qérindashlar, men uning bash kahin ikenlikini
bilmeptimen. Chünki Tewratta: «Xelqingni idare
qilghuchining yaman gépini qilma!» déyilgen, —
dédi. **6** Lékin Pawlus ularning bir qismining Saduqiy,
yene bir qismining Perisiyler ikenlikini bilip, aliy
kéngeshmide yuqiri awaz bilen: — Qérindashlar,
men bolsam Perisiylerdin bolimen we Perisiylerning
perzentimen. Men ölgenler qayta tirilishqa baghlighan
ümid toghruluq bu yerde soraqqa tartiliwatimen!
— dep warqiridi. **7** U bu sözni déyishi bilenla,
Perisiyler bilen Saduqiylar arisida jédel-ghowgha
qozghilip, kéngeshmidikiler ikkige bölünüp ketti
8 (chünki Saduqiylar ölgenlerning qayta tirilishi,
yaki perishte yaki rohlar mewjut emes, deydu.
Lékin Perisiyler hemmisini étirap qilidu). **9** Buning
bilen qattiq bir chuqan-süren kötürülüp, Perisiy
terepdari bolghan bezi Tewrat ustazliri ornidin turup:
— Biz bu ademdin héchqandaq eyib tapalmiduq!
Bir roh yaki perishte uninggha söz qilghan bolsa
néme boptu! — dep qattiq munazirileshti. **10**
Chuqan-süren téximu küchiyip ketkechke, mingbéshi
[Yehudiylarning] Pawlusni tartishturup titma-titma
qiliwétishidin qorqup, qisimgha zalgha chüshüp
uni ularning arisidin zorluq bilen tartip chiqip,
qel'ege ekirip kétishini buyrudi. **11** Shu küni kéchisi,
Reb Pawlusning yénida turup: — Jasaretlik bol!
Chünki Yérusalémda Men toghramdiki ishlargha toluq
guwahliq berginingdek, Rim shehiridimu shundaq
guwahliq qilishing muqerrer bolidu! — dédi. **12** Etisi
etigende, Yehudiylar Pawlusni öltürüshni qestlep,
uni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz,
dep özlirige leniti bir qesemni qilishti. **13** Bu suyiqest
qesimini ichkenler qiriq nechche kishi idi. **14** Ular
bash kahinlar we aqsaqallarning aldigha bérip: —
Biz Pawlusni öltürmigüche héchnerse tétimasliqqa
qattiq qesem ichtuq. **15** Hazir siler we aliy kéngeshme
uning ishlirini téximu tepsiliy tekshürüshni bahane
qilip, wekil ewitip uni kéngeshmige élip kélishni
mingbéshidin telep qilinglar. U bu yerge yéqin
kelmeyla uni jayliwétishke teyyar turimiz, — dédi.
16 Lékin Pawlusning singlisining oghli böktürmidin
xewer tépip qel'ege kirip, Pawlusqa melum qilip
qoydi. **17** Buning bilen Pawlus yüzbéshiliridin birini
chaqirtip, uninggha: — Bu balini mingbéshi bilen
körüshtürüp qoysingiz. Chünki uninggha melum
qilidighan ishi bar iken, — dédi. **18** Yüzbéshi uni
élip mingbéshining aldigha bashlap kirip: — Mehbus
Pawlus méni chaqirtip, bu balini siz bilen körüshtürüp
qoyushumni telep qildi. Chünki uning sizge melum
qilidighan ishi bar iken, — dédi. **19** Mingbéshi uni
qolidin tutup, bir chetke tartip: — Manga melum
qilidighan néme ishing bar? — dep soridi. **20** U jawaben
mundaq dédi: — Yehudiylar Pawlusning ishlirini
tepsiliy tekshüreyli dep seweb körsitip özliridin ete
uni aliy kéngeshmige élip bérishni telep qilish üchün
til biriktürüshti. **21** Ulargha qayil bolmighayla, chünki
qiriqtin artuq adem uni paylap turidu. Ular Pawlusni
öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dégen
qarghish qesimige baghliniptu. Ular hazir özlirining
ularning telipige maqul bolushlirini kütüp turidu.
22 Mingbéshi uninggha: — Bu ishni manga melum
qilghanliqingni héchkimge tinma! — dep tapilap, balini
qayturdi. **23** Mingbéshi yüzbéshidin ikkini chaqirtip:
— Ikki yüz piyade leshker, yetmish atliq leshker
we ikki yüz neyziwaz leshkerni bügün kéche saet
toqquzda Qeyseriye shehirige qarap yolgha chiqishqa
hazirlanglar! **24** Shuning bilen bille, Pawlusni waliy
Féliksning yénigha saq-salamet yetküzüsh üchün,
uning minishige ulaghlarni teyyarlanglar! — dep
buyrudi. **25** Mingbéshi [Félikske] mundaq bir xet yazdi:
— **26** «Hörmetlik waliy Féliks janablirigha Klawdiyus
Lisiyastin salam! **27** Ushbu ademni Yehudiylar
tutuwalghan bolup, uni öltürmekchi bolghanda, uning
Rim puqrasi ikenlikini bilip yétip, qisimni bashlap
bérip uni qutquzdum. **28** Men ularning bu kishi üstidin
qilghan shikayitining néme ikenlikini éniqlimaqchi
bolup, uni Yehudiylarning aliy kéngeshmisige élip
bardim. **29** Emeliyette ularning uning üstidin qilghan
shikayitining özlirining Tewrat qanunigha dair
detalash mesililerge munasiwetlik ikenlikini bayqidim,
biraq uningdin ölüm jazasi bérishke yaki zindan'gha

tashlashqa layiq birer shikayet qilghudek ishni
tapalmidim. 30 Kéyin, Yehudiylarning uni öltürüwétish
qestide yürüwatqanliqi heqqidiki axbarat manga
melum qilin'ghanda, derhal uni silige yollattim we
shuning bilen bille, uninggha erz qilghuchilarning
özlirining aldida shikayetlirini éytishini buyrudum.
Xeyr!». 31 Leshkerler emdi buyruq boyiche Pawlusni
kéchilep Antipatris shehirige yetküzdi. 32 Etisi,
atliq leshkerler Pawlusni élip méngishqa qaldurulup,
qalghan leshkerler [Yérusalémdiki] qel'ege qaytip
keldi. 33 Atliqlar Qeyseriyege kirip, xetni waliygha
tapshurdi we Pawlusnimu uning aldida hazir qildi.
34 Waliy xetni oqughandin kéyin, Pawlusning qaysi
ölkidin ikenlikini sorap, uning Kilikiyedin kelgenlikini
bilip, 35 Uninggha: — Üstüngdin erz qilghuchilar
kelgende ishliringni toluq anglaymen, — dédi we uni
Hérod xanning ordisida nezerbend qilip qoyushni
buyrudi.

24 Besh kündin kéyin, bash kahin Ananiyas
aqsaqallardin birnechcheylen we Tertullus
isimlik bir adwokat bilen Qeyseriyege chüshüp,
Pawlus toghrisidiki resmiy shikayetlirini waliygha
sundi. 2 Pawlus chaqirtilip, Tertullus uning üstidin
shikayet qilip mundaq dédi: — Hörmetlik Féliks
janabliri! Biz özlirining qol astilirida her tereptin
aman-ésenlikke nésip bolup kelmektimiz we aldin
körerlikliri bilen xelqimiz arisida dana islahatlar
barliqqa keltürülmekte, biz bu ishlardin her waqit,
her jayda toluq minnetdarliq bilen behriman
boluwatimiz. 4 Biraq öz waqitlirini köp élip
qoymasliqim üchün, shepqetliri bilen sözimizni qisqila
anglashlirini ötünüp soraymen. 5 Chünki biz shuni
tonup yettuqki, bu adem balaxor bolup, pütkül
jahandiki Yehudiylar arisida majira-topilang peyda
qilishni küshkürtküchi, shundaqla «Nasaretlikler»
dep atalghan mezhepning kattiwashliridin biridur.
6 U bizning ibadetxanimiznimu bulghimaqchi
bolghanidi. Shunga, biz uni tutuwalduq we uni
öz qanunimiz boyiche sotlayttuq. Lékin mingbéshi
Lisiyas esheddiy zorluq bilen uni qollirimizdin
tartiwaldi we uninggha erz qilghuchilarni özlirining
aldigha kélishke buyrughanidi. 8 Uni soraq qilip
körsile, bizning uninggha qilghan erzlirimizning
toghriliqini bilip yétidila! 9 Sorunda bolghan
Yehudiylarmu uning éytqanlirigha qoshulup: Rast,
rast, dep shikayetni kücheytti. 10 Waliy Pawlusqa
söz qilghin dep qol isharitini qilghanda, u mundaq
dédi: — Men silining uzun yillardin béri bu
xelqni sorap kelgenliklirini bilgechke, xatirjemlik
bilen aldilirida özüm toghramda jawab bérimen.
11 Asanla bileleydiliki, men Yérusalémgha ibadet
qilishqa barghinimdin hazirghiche peqet on ikki
künla ötti. 12 Ular méning ibadetxanida birer
adem bilen munazirileshkinimni körmigen, yaki
sinagoglarda yaki sheherde ammini topilanggha
qutratqanliqimnimu héch körmidi. 13 Ular yene hazir
janablirigha méning üstümdin qilghan shikayetlirige
héch ispatmu keltürelmeydu. 14 Biraq silige shuni
étirap qilimenki, men ular «mezhep» dep atighan
yol bilen méngip, Tewratta we peyghemberlerning
yazmilirida pütülgenlerningmu hemmisige ishinip,
ata-bowilirimning Xudasigha ibadet qilimen. 15
Méning Xudagha baghlighan ümidim barki (bu
kishilermu bu ümidni tutidu), kelgüside hem
heqqaniylarning hem heqqaniysizlarning ölümdin
tirilishi bolidu. 16 Shu sewebtin, özüm hemishe
Xuda aldidimu, insanlar aldidimu pak wijdanliq
bolushqa intilimen. 17 Men [Yérusalémdin] ayrilghili
xéli yillar bolghan bolup, bu qétim u yerge öz
xelqimge xeyr-sediqe yetküzüp bergili we Xuda
aldigha hediye sun'ghili barghanidim. 18 Men
bu ishlarda boluwatattim, beziler méni tazilinish
qaidisini ada qilip bolghan chaghda ibadetxana
hoylisida uchratti; lékin men etrapimgha adem
toplighinimmu yoq, malimanchiliq chiqarghinimmu
yoq. 19 Emeliyette méni uchratqanlar bolsa Asiya
ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar idi; ularning üstümdin
shikayetliri bar bolsa, esli ular özliri kélip, silining
aldilirida erz qilishqa toghra kéletti. 20 Bolmisa, mushu
sorundikiler aliy kéngeshme aldida turghinimda,
méningdin qandaq jinayet tapqanliqini éytip baqsun!
21 Peqet mundaq bir ish bolghanidi: — Men ularning
aldida, «Bügünki künde ölgenlerning qayta tirilishi
toghruluq silerning soriqinglargha tartilghanmen!»
dep warqirighanidim. 22 [Rebning] yoli toghruluq
tepsiliy xewiri bar bolghan Féliks soraqni toxtitip,
ulargha: — Mingbéshi Lisiyas kelgende dewayinglar
toghrisidiki hökümni chiqirimen, — dédi. 23 U
yüzbéshigha Pawlusni nezerbend astigha élip, emma
uninggha bir'az kengchilik qilip, dost-buraderlirining
herqaysisining uning hajetliridin chiqishini tosmighin,
dep buyrudi. 24 Birnechche kündin kéyin, waliy Féliks
ayali Drusila bilen bille keldi (Drusila Yehudiy idi). U
Pawlusni chaqirtip, uningdin Mesih Eysagha étiqad

qilish yoli toghruluq anglidi. 25 Pawlus heqqaniy
yashash, özini tutuwélish, qiyamet künidiki soal-soraq
qilinishlar toghrisida sözlewatqanda, Féliks wehimige
chüshüp uninggha: — Hazirche qaytip tursang bolidu.
Kéyin manga peyt kelgende, yene chaqirtimen, —
dédi. 26 U shuning bilen bir waqitta Pawlusning para
bérishini ümid qilatti. Shuning üchün, uni imkanqeder
pat-pat chaqirtip, uning bilen sözlishetti. 27 Lékin
ikki yil toshqanda, Féliksning ornigha Porkiyus Féstus
waliy boldi. Féliks Yehudiylargha iltipat körsitip
ularning könglini élish üchün Pawlusni solaqta
qaldurdi.

25 Féstus [Yehudiye] ölkisige kirip, üch kündin kéyin
Qeyseriyedin chiqip Yérusalémgha barghanidi.
2 Bash kahinlar bilen Yehudiylarning mötiwerliri
uning aldida Pawlusning üstidin resmiy shikayet
qilip, uningdin iltipat sorap, adem ewitip Pawlusni
3 Yérusalémgha élip kélishni ötündi. Meqsiti, ular
yol üstide böktürme teyyarlap Pawlusni öltürüsh
idi. 4 Féstus buni anglap ularghа: — Pawlus hazir
Qeyseriyede solaqta turiwersun. Men yéqinda u
yerge qaytip ketmekchimen. 5 Aranglardin hoquqdar
bolghanlar men bilen bille chüshsun. Eger uning
birer eyibi bolsa, ular shu yerde shikayet qilsa
bolidu, — dep jawab berdi. 6 Féstus ularning ichide
sekkiz-on kündin artuq turmay, Qeyseriyege qaytip
chüshti. Etisi soraq textige olturup, Pawlusni élip
kélishni buyrudi. 7 Pawlus kelgende, Yérusalémdin
chüshken Yehudiylar uning etrapigha oliship,
uninggha nurghun éghir jinayetler bilen qarilap
shikayetlerni qildi. Biraq bularning héchqaysisigha
ispat körsitip bérelmidi. 8 Pawlus özini aqlap: —
Men héchqaysi ishta Yehudiylarning qanunigha,
ibadetxanisigha yaki [impérator] Qeyserge qarshi
birer jinayetmu sadir qilmidim, — dédi. 9 Lékin,
Féstus Yehudiylarning könglini élishqa, ularghа iltipat
körsetmekchi bolup Pawlustin: — Yérusalémgha bérip,
u yerde méning aldimda bu shikayetlerge asasen
sotlinishqa razi bolamsen? — dep soridi. 10 Lékin
Pawlus jawab bérip mundaq dédi: — Men hazir
Qeyserning soraq texti aldida turimen. Méni soraq
qilishqa tégishlik yer mana mushu. Özlirige éniq
melum bolghandek, men Yehudiylargha héchqandaq
naheqliq qilmidim. 11 Eger jinayitim bolsa, shundaqla
ölümge layiq birer ish qilghan bolsam, men özümni
ölümdin qachurmaymen. Biraq ularning méning
üstümdin qilghan shikayetlirining asasi bolmisa,
héchkimning méni ularghа tapshurup bérishke heqqi
yoq. Men Qeyserge murajiet qilimen! 12 Andin Féstus
meslihetchiliri bilen sözleshkendin kéyin, Pawlusqa:
— Sen Qeyserge murajiet qilding — uning aldigha
emdi barisen! — dédi. 13 Birnechche kündin kéyin,
Agrippa xan bilen [singlisi] Berniki Féstusqa tebrik-
salamgha Qeyseriyege keldi. 14 U yerde uzun künler
turghandin kéyin, Féstus Pawlusning ishini xan'gha
melum qilip: — Bu yerde Féliks qaldurup ketken bir
mehbus bar. 15 Men Yérusalémgha barghinimda,
Yehudiy bash kahinliri bilen aqsaqalliri uning üstidin
shikayet qilip, mendin uni jazagha mehkum qilishimni
telep qilishti. 16 Men ularghа, erz qilin'ghuchi erz
qilghuchilar bilen yüzleshtürülüp, uninggha özini
aqlash pursiti bérilmigüche, uni jazagha tapshurush
rimliqlarning aditi emestur, dep éyttim. 17 Shunga
ular men bilen bille bu yerge kelgendin kéyin, men
waqitni keynige sozmay, etisila soraq textige olturup
u kishini ekilishni buyrudum. 18 Erz qilghuchilar
orunliridin turghanda, ularning uning üstidin shikayet
qilghanliri méning oylighinimdek rezil ishlar emes
idi, 19 Belki ularning öz ibadet tüzümi toghruluq we
Eysa isimlik bir kishi heqqide melum talash-tartish
mesililiri bar iken. U kishi ölgen bolup, Pawlus bolsa
u tirildi deydiken. 20 Bu mesililerni zadi qandaq
éniqlashni bilelmey, men Pawlustin Yérusalémgha
bérip, u yerde bu ishlar toghruluq soraqqa tartilishqa
razi bolush-bolmasliqini sorighanidim. 21 Pawlus
solaqta turup impérator janablirining soraq qararini
chiqirishini murajiet qilghandin kéyin, men uni
Qeyserning aldigha ewetküche, solaqta tutup turushni
buyrudum. 22 Agrippa Féstusqa: — Méningmu bu
kishining sözlirini anglap baqqum bar, — dédi. — Ete
anglaysiz, — dédi u. 23 Shuning bilen etisi, Agrippa
bilen Berniki heywet bilen ammiwiy yighin zaligha
kirip keldi, mingbéshilar we sheher kattiwashlirimu
ular bilen bille kirip kélishti. Féstus emr qiliwidi,
Pawlus élip kirildi. 24 Féstus mundaq dédi: — Agrippa
padishah aliyliri we mushu sorun'gha yighilghan
janablar! Bu kishini körüwatisiler. Hem Yérusalémda
hem bu yerde pütün Yehudiy ahalisi uning toghruluq
erz qilip manga murajiet qilip, u tirik qaldurushqa
bolmaydu! — dep churqirashqanidi. 25 Lékin men
uningdin ölüm jazasi bérishke tégishlik birer jinayet
tapalmidim. Hazir bu kishi impérator janablirigha
murajiet qildi. Shuning bilen uni [Rimgha] ewetishni
qarar qildim. 26 Biraq uning heqqide ghojamgha

melum qilip yazghudek ish yoq. Shuning bilen ehwalni
resmiy tekshürüp birer yazghudek melumatqa ige
bolush meqsitide uni herbirlirining aldigha, bolupmu
sili, Agrippa padishah aliylirining aldigha élip keldim.
27 Chünki mehbusni sotqa ewetkende, uning üstidin
qilin'ghan shikayetlerni éniq körsetmeslik manga
nisbeten orunluq emestek bilinidu.

26 Shuning bilen, Agrippa Pawlusqa: — Özüngning
gépingni qilishinggha ruxset, — dédi. Pawlus
qolini sozup özini aqlashqa bashlidi: 2 — I Agrippa
xan, bügün aldilirida Yehudiylar méning üstümdin
shikayet qilghan pütün ishlar toghruluq jawab
bérish pursitige nésip bolghanliqim üchün, bolupmu
özlirining Yehudiylarning adetliri we ularning
arisidiki talash-tartishliridin xewerliri bolghanliqi
üchün özümni bextlik hésablaymen! Shuning üchün
dégenlirimni sewrchanliq bilen anglap béqishlirini
ötünimen. 4 Méning deslepki waqitlirimda, yeni
kichikimdin tartip öz élimde, Yérusalémda yürüsh-
turushumning qandaq ikenliki Yehudiylarning
hemmisige ayan. 5 Ular shu deslepki waqtimdin
béri méni tonughachqa (eger xalisaidi, shuninggha
guwahliq béretti), méning ibadet tüzümidiki eng
telepchan mezhepning shertliri boyiche yashap,
yeni Perisiy bolup ömrümni ötküzginimni bilidu.
6 Emdi men Xuda ata-bowilirimizgha qilghan
wedige baghlighan ümidim tüpeylidin hazir soraq
qiliniwatimen. 7 Shu [wedining] nésiwisige yétishni
bizning pütkül on ikki qebilimiz kéche-kündüz
toxtawsiz Xudagha ibadet qilip ümid qilmaqta. I
aliyliri, Yehudiylarning méning üstümdin qilghan
shikayetliri del shu ümidke baghliqtur! 8 [Xalayiq],
Xuda ölgenlerni tirildürse, néme üchün ishinishke
bolmaydu, dep qaraysiler? 9 Derweqe, özümmu eslide
Nasaretlik Eysaning namigha qarshi nurghun ishlarni
qilishim kérek dep qayil idim 10 we Yérusalémda
ene shundaq ishlarni qilghanidim. Bash kahinlardin
hoquq élip, özüm Xudaning nurghun muqeddes
bendilirini zindan'gha tutup bergen, ular ölümge
höküm qilin'ghandimu, hökümge awaz qoshqanidim.
11 Men hemme sinagoglarda köp qétim ularni izdep
tépip jazalap, kupurluq gep qilishqa zorlighanidim.
Men ulargha telwilerche öch bolup, hetta yaqa yurttiki
sheherlerge bérip, ulargha ziyankeshlik qilghanidim.
12 Bu ishlarda bolup bash kahinlar bergen toluq
wekillik hoquqi bilen Demeshq shehirige qarap seper
qiliwatattim. 13 Chüsh waqtida yolda kétiwétip,
asmandin chüshken, quyash nuridinmu küchlük
bir nurning etrapimni we bille kétiwatqanlarni
yorutuwetkenlikini kördüm. 14 Hemmimiz yerge
yiqilghan bolup men ibraniy tilida éytilghan: «Ey
Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeshlik qilisen?
Séni zixlashlargha qarshi tepmiking sen üchün tes
kélidu!» dégen bir awazni anglidim. 15 Men: — «I
Reb, sen kimsen?» dep sorisam, Reb manga: «Men
sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen! 16 Emdi
ornungdin tur; chünki Men séni sen körgen ishlargha
hemde Özüm sanga ayan qilin'ghinimda köridighan
ishlargha xezinichi ghojidar we guwahliq bergüchi
bolushqa tiklesh üchün, sanga ayan boldum. 17
Men séni öz xelqingning hem ellerning qolidin
qutquzimen — chünki men séni yat elliklerning
közlirini échip, ularning qarangghuluqtin yoruqluqqa,
Sheytanning ilkidin Xudagha baghlinishqa burulushi
üchün ularning arisigha ewetimen. Shuning bilen ular
gunahlirining kechürümige, shundaqla Manga étiqad
qilish arqiliq pak-muqeddes qilin'ghanlarning arisida
mirasqa muyesser bolidu» — dédi. 19 Shunga, i Agrippa
aliyliri, men ershtin kelgen bu ghayibane körünüshke
itaetsizlik qilmidim. 20 Belki aldi bilen Demeshq
xelqige, andin Yérusalém shehiridikilerge, pütün
Yehudiye ölkisidikilerge hemde yat elliklergimu,
«Towa qilip, Xudagha baghlininglar, shundaqla
towa qilishqa uyghun emellerni körsitinglar» dep
jakarlap xewer yetküzüp keldim. 21 Bu ishlar
tüpeylidin Yehudiylar méni ibadetxana hoylisida
tutup, mushtlap öltürüwetmekchi bolushti. 22 Lékin
bügün'giche Xudaning yardem-meditige muyesser
bolup men ching turuwatimen, töwendikiler bolsun
yuqiridikiler bolsun hemmeylen'ge guwahliq bérip
keldim. Guwahliqim del peyghemberler hem Musa
özi bésharet qilip éytqanliridin bashqa nerse emes —
23 démek, Mesih jezmen azab-oqubet chékip, tunji
bolup ölümdin tirilgüchi bolup [Yehudiy] xelqige
hem pütkül ellergimu yoruqluq jakarlaydu. 24 Pawlus
bu ishlarni éytip özini shundaq aqlash jawabini
bergende, Féstus yuqiri awaz bilen uninggha: —
Pawlus, sarang bolupsen! Bilimingning köpliki eqlingni
azduruptu! — dédi. 25 Lékin Pawlus: — Sarang
emesmen, i Féstus janabliri, men belki heqiqetke
uyghun hem salmiqi bar sözlerni jar qilimen. 26
Chünki [Agrippa] aliylirining bu ishlardin xewiri bar.
Men uninggha yüreklik bilen ochuq sözlewatimen,
chünki bu ishlarning héchqaysisining uningdin

yoshurun emeslikige ishinimen. Chünki bu ish bulung-
puchqaqlarda qilin'ghan emes! 27 — Ey Agrippa aliyliri,
özliri peyghemberlerning éytqanlirigha ishinemdila?
Men ishinidighanliqlirini bilimen! — dédi. 28 Agrippa
Pawlusqa: — Sen méni mushunchilik qisqighina
waqitta xristian bolushqa qayil qilmaqchimusen?
— dédi. 29 Pawlus: — Meyli qisqa waqit ichide yaki
uzun waqitta bolsun, peqet özlirining emes, belki
bügün sözümni anglighuchilarning hemmisi manga
oxshash bolghay (peqet mendiki zenjirler silerde
bolmisun!) dep Xudadin tileymen, — dédi. 30 Shuning
bilen [Agrippa] xan, shundaqla waliy, Berniki we
ular bilen bille olturghanlar orunliridin turup, 31
[zaldin] chiqip, bir-birige: — Bu kishining ölümge yaki
türmige solashqa tégishlik héchbir jinayiti yoq iken!
— déyishti. 32 Agrippa Féstusqa: — Bu adem Qeyserge
murajiet qilmighan bolsa, qoyup bérilse bolidikentuq!
— dédi.

27 Bizning Italiyege déngiz yoli bilen bérishimiz
qarar qilin'ghandin kéyin, emeldarlar Pawlus
bilen bashqa birnechche mehbusni «Awghustus
qismi»diki Yuliyus isimlik bir yüzbéshigha tapshurdi.
2 Biz Adramittiumning bir kémisige chiqtuq. Kéme
Asiya ölkisining déngiz boyliridiki sheherlerge
baratti. Tésalonika shehiridin bolghan Makédoniyelik,
Aristarxus isimlik bir kishi biz bilen hemseper
boldi. 3 Etisi biz Zidon shehirige yétip kelduq.
Yuliyus Pawlusqa kengchilik qilip, shu yerdiki dost-
buraderlirining yénigha bérip ularning ghemxorliqini
qobul qilishigha ruxset qildi. 4 Biz u yerdin yene
déngizgha chiqtuq. Shamallar qérishqandek qarshi
teripimizdin chiqqanliqi üchün, Siprus arilining
shamalgha dalda teripi bilen mangduq. 5 Kilikiye we
Pamfiliye ölkilirining udulidiki déngizdin ötüp, Likiye
ölkisidiki Mira shehirige kelduq. 6 Shu yerde yüzbéshi
Iskenderiye shehiridiki Italiyege baridighan bashqa
bir kémini tépip, bizni uninggha chiqirip qoydi. 7
Déngizda köp künler nahayiti asta méngip, teslikte
Kinidos shehirining uduligha kelduq. Shamal mingish
yönilishimizni tosughachqa, Krét arilining shamaldin
dalda teripi bilen méngip, Salmoniy [yérim arili]din
ötüp, 8 déngizda teslikte ilgirilep qirghaqni boylap,
Laséya shehirige yéqin bolghan «Güzel aramgah» dep
atilidighan bir yerge kelduq. 9 Seper bilen xéli waqitlar
ötüp, roza küni alliqachan ötken bolghachqa, déngizda
seper qilish xeterlik idi. Shunga Pawlus köpchilikke
nesihet qilip: 10 — Buraderler, bu seperning balayi'apet
we éghir ziyan bilen tügeydighanliqini körüwatimen;
mal we kémidin mehrum bolupla qalmay, seper öz
jénimizghimu zamin bolidu! — dep agahlandurdi. 11
Biraq yüzbéshi bolsa Pawlusning sözige ishenmey,
kéme bashliqi bilen kéme igisining sözige ishendi.
12 Uning üstige, bu portmu qishlashqa muwapiq
jay bolmighachqa, köpchilik yene déngizgha chiqip,
mumkinqeder Féniks shehirige yétip bérip, shu yerde
qishlashni quwwetlidi. Féniks bolsa Krét arilidiki bir
déngiz porti bolup, bir teripi gherbiy jenubqa we
bir teripi gherbiy shimalgha qaraytti. 13 Jenubtin
meyin shamal chiqiwatatti, köpchilik nishanimizgha
yétidighan bolduq dep, lenggerni éliwétip, kémini
Krét arilining qirghiqini boylap heydep mangdi. 14
Lékin uzun ötmey, araldin qattiq «sherqiy shimaldin
kelgüchi» dep atilidighan esheddiy qara boran chiqip
ketti. 15 Kéme buranning qamalliqida qalghachqa,
uni shamalgha yüzlendürelmey, boranning meyliche
méngishigha qoyup berduq. 16 Klawda dégen kichik
bir aralning shamalgha dalda teripige ötüwélip,
qolwaqni kémige chiqiriwélip, aranla uni saqlap
qalaliduq. Andin kémichiler kémini arghamchilar
bilen sirtidin orap baghliwaldi. Kémining Sirtis
dep atalghan déngiz astidiki tash-qum döwilirige
qéqilip pétip qélishidin qorqup, tormuz lenggerlirini
chüshürüp, kémini shamalning heydishige qoyup
berdi. 18 Boran üstimizge shiddetlik soqqachqa,
etisi malni déngizgha tashlashqa bashlidi. 19
Üchinchi künide ular öz qolliri bilen kémidiki qoral-
jabduqlirini déngizgha tashliwetti. 20 Köp künlergiche
ya kün ya yultuzlar körünmey, boran-chapqun
yenila shiddetlik üstimizge toxtimay soquwergechke,
axirda qutulup qélish ümidimizmu yoqqa chiqqanidi.
21 Kémidikiler birnerse yémiginige köp künler
bolghandin kéyin, Pawlus ularning arisida turup:
— Buraderler, siler baldurla méning gépimge qulaq
sélip Kréttin déngizgha chiqmasliqinglar kérek idi.
Shundaq qilghan bolsanglar bu balayi'apet we ziyan-
zexmetlerge uchrimighan bolattinglar. 22 Lékin emdi
silerni gheyretlik bolushqa dewet qilimen. Chünki
aranglarda héchqaysinglar jénidin ayrilghini yoq,
peqet kémidinla mehrum qalisiler. 23 Chünki men tewe
bolghan we ibadet-xizmitini qilip kelgen Xudaning
bir perishtisi tünügün kéche yénimgha kélip 24
manga: «Pawlus, qorqma! Sen Qeyserning aldigha
bérip turushung kérek; we mana, Xuda shapaet qilip
sen bilen bille seper qilghanlarning hemmisining

jénini tiligininggni sanga ijabet qildi!» dédi. 25 Shuning
üchün ey ependiler, gheyretlik bolunglar; chünki
Xudagha ishinimenki, manga qandaq éytilghan bolsa
shundaq emelge ashurulidu. 26 Biraq biz melum
aralning qirghiqigha urulup kétishimiz muqerrer
bolidu. 27 Sepirimizning on tötinchi küni kéchisi,
kéme Adriatik déngizida leylep yürüwatqan bolup, tün
nispide, kémichiler quruqluqqa yéqinlap qéliptuq, dep
oylidi. 28 Ular chongqurluqni ölchesh arghamchisini
déngizgha chüshürüp, suning chongqurluqini ölchep
körgenidi, yigirme ghulach chiqti. Sel aldigha méngip
yene ölchiwidi, on besh ghulach chiqti. 29 Ular
kémining xada tashlargha urulup kétishidin qorqup,
kémining keynidin töt lenggerni tashliwétip, tang
étishni telmürüp kütüp turdi. 30 Lékin kémichiler
kémidin qachmaqchi bolup kémining béshidinmu
lenggerni élip tashliwéteyli dep bahane körsitip,
qolwaqni déngizgha chüshürdi. 31 Pawlus yüzbéshi
we leshkerlerge: — Bu [kémichiler] kémide qalmisa,
siler qutulalmaysiler! — dédi. 32 Buning bilen
leshkerler kémidiki qolwaqning arghamchilirini
késip, uni leylitip qoydi. 33 Tang atay dégende,
Pawlus hemmeylenni bir'az ghizaliniwélishqa dewet
qildi. U: — Silerning dekke-dükke ichide héchnéme
yémey turghininglargha on töt kün boldi. 34 Emdi
bir'az ghizalinishinglarni ötünimen. Chünki hayat
qélishinglar üchün mushundaq qilishqa toghra kélidu;
chünki héchqaysinglarning béshidiki bir tal moymu
ziyan'gha uchrimaydu! — dédi. 35 Bu sözni qilip bolup,
u qoligha bir parche nanni élip, köpchilikning aldida
Xudagha teshekkür éytip oshtup yédi. 36 Shuning
bilen hemmeylen gheyretlinip ghizalinishqa bashlidi
37 (kémide biz jemiy ikki yüz yetmish alte kishi
iduq). 38 Hemmeylen qorsaqlirini toqlighandin kéyin,
kémini yéniklitish üchün, kémidiki bughdaylarnimu
déngizgha tashliwetti. 39 Tang atqanda, kémichiler
quruqluqning ne ikenlikini tonumidi. Lékin uningdiki
bir qumluq qoltuqni bayqap, kémini bir amal qilip
shu yerde uruldurup quruqluqqa chiqarmaqchi boldi.
40 Ular aldi bilen lenggerlerni boshiwétip, ularni
déngizgha tashliwetti. Shuning bilen bir waqitta,
kémining ikki yönilish paliqining baghlirini boshitip,
ularni chüshürüwetti. Andin kémining béshidiki
yelkenni shamalgha chiqirip, kémini qumluqning
qirghiqigha qaritip mangdurdi. 41 Emdi ikki éqim
bir-birige uchrashqan yerge kirip qélip, ular kémini
qiraqqa soqturuwaldi; kémining béshi déngiz tégige
urulup pétip, midirlimay qaldi, lékin kémining
arqa teripi dolqunlarning zerbisi bilen chuwulup
kétishke bashlidi. 42 Leshkerler mehbuslarning
sugha sekrep qéchip kétishining aldini élish üchün,
hemmisini öltürüwetmekchi boldi. 43 Lékin yüzbéshi
Pawlusni qutquzushni xalighan bolup, leshkerlerning
bundaq qilishigha yol qoymidi. U aldi bilen su
üzüshni bilidighanlarning sugha chüshüp qirghaqqa
chiqishini, 44 qalghanlarning bezilirini taxtaylargha,
bezilirini kémining chuwulup ketken parchilirigha
ésilip, qirghaqqa chiqishini buyrudi. Shundaq boldiki,
hemmeylen qutulup saq-salamet quruqluqqa chiqti.

28 Biz qutulup saq-salamet qirghaqqa chiqqandin
kéyin, u aralning Malta dep atilidighanliqini
bilduq. 2 Yerlik xelq bizge intayin méhribanliq bilen
muamile qildi; chünki u chaghda yamghur yéghip,
hawa soghuq bolghachqa, ular gülxan yéqip bizni
kütüwaldi. 3 Pawlus bir baghlam otun térip kélip
otqa tashliwidi, issiqtin étilip chiqqan bir zeherlik
yilan uning qolini chishliginiche chaplishiwaldi. 4
Shu yerlikler Pawlusning qoligha yépiship turghan
yilanni körüp, bir-birige: — Bu adem choqum bir
qatil iken! Déngizdin qutulup chiqqan bolsimu,
«Adilliq» uning tirik qélishigha yol qoymidi, —
déyishti. 5 Lékin Pawlus yilanni otning ichige silkip
atti, özi bolsa héchqandaq zexim yémidi. 6 Xelq
uninggha bedini ishship kétidu yaki u tuyuqsiz
yiqilip ölidu dep qarap turatti. Lékin uzun waqit
qarap turup, uningda héchqandaq binormal haletning
bolmighanliqini körüp, oylighinidin yénip: — Bu bir
ilah bolsa kérek! — déyishti. 7 U yerning etrapidiki
yurtta, aral bashliqi (Publiyus dep atalghan)ning
birnechche yer-étizliri bar idi. U bizni öyige bashlap,
üch kün qizghin méhman qilip kütti. 8 U chaghda
shundaq boldiki, Publiyusning atisining qizitmisi
örlep, tolghaq bolup yétip qalghaniken. Pawlus uning
yénigha kirip, dua qilip üstige qolini tegküzüp,
uni saqaytip qoydi. 9 Shuningdin kéyin araldiki
qalghan késellerning hemmisi uning aldigha kélip,
saqaytildi. 10 Ular bizning hörmitimizge nurghun
sowghatlarni béghishlighan bolup, axirda bu yerdin
yene yolgha chiqqan waqtimizda, bizni yolgha
lazimliq nerse-kérekler bilen teminlidi. 11 Malta
arilida Iskenderiyedin kelgen, béshigha «Samawiy
Qoshkézek» ilahlirining neqishliri oyulghan bir kéme
qishlighanidi. Aralda üch ay turghandin kéyin, bu
kéme bilen yolgha chiqtuq. 12 Sirakoza shehirige kélip,

u yerde üch kün turduq. 13 Andin aylinip méngip,
[Italiyediki] Régiyum shehirige kelduq. Etisi shamal
yönilishi özgirip jenubtin chiqishi bilen, ikkinchi küni
Putéoli shehirige yétip kelduq. 14 U yerde birnechche
qérindashlarni taptuq, ularning ötünüshliri bilen
biz ularda bir hepte turduq. Shundaq qilip biz Rim
shehirige yétip kelduq. 15 Kéliwatqanliqimizdin xewer
tapqan shu yerdiki qérindashlar bizni qarshi élish
üchün sheherdin chiqip hetta «Apiyus baziri»ghiche,
[beziliri] «Üch Saray»ghiche kelgenidi. Pawlus ularni
körgende, Xudagha rehmet éytip, gheyretlendi. 16
Rim shehirige kirginimizde, yüzbéshi mehbuslarni
orda qarawul bégige tapshurdi; lékin Pawlusning
birla közetküchi leshker bilen bir öyde ayrim
turushigha ruxset qilindi. 17 Üch kündin kéyin, u
u yerdiki Yehudiylarning kattiwashlirini özi bilen
körüshüshke chaqirdi. Ular jem bolghanda, u mundaq
dédi: — Qérindashlar! Men xelqimizge yaki ata-
bowilirimizdin qaldurulghan örp-adetlerge qarshi
héchqandaq ish qilmighan bolsammu, Yérusalémda
turghinimda tutqun qilinip rimliqlarning qoligha
tapshuruldum. 18 Rimliqlar méni soraqqa tartip,
mende ölüm jazasigha mehkum qilghudek birer
jinayet bolmighachqa, méni qoyuwetmekchi boldi. 19
Lékin Yehudiylar buninggha qarshiliq bildürgechke,
Qeyserge murajiet qilishqa mejbur boldum. Bularni
déginim bilen, bu méning öz xelqim üstidin shikayitim
bar dégenlikim emes. 20 Shu sewebtin men siler
bilen yüz körüshüsh we bu heqte silerge éytish
üchün silerni bu yerge chaqirdim. Chünki bu zenjir
bilen baghlinishning sewebi del Israilning kütken
ümididur. 21 Ular Pawlusqa: — Biz bolsaq Yehudiyedin
sen toghruluq xet almiduq, yaki u yerdin kelgen
qérindashlarning héchqaysisimu sen toghruluq birer
yaman xewer ekelmidi yaki yaman gépingni qilmidi.
22 Lékin séning pikirliringni anglighumiz bar. Chünki
hemme yerde kishilerning [sen tewe bolghan] bu
mezhepke qarshi sözlewatqanliqidin xewirimiz bar!
— déyishti. 23 Shuning bilen ular Pawlus bilen
körüshüshke bir künni békitti. U küni nurghun kishiler
uning turalghusigha kelgenidi; u tang atqandin
kechkiche ulargha [söz-kalamni] sherhlep, Xudaning
padishahliqi heqqide toluq guwahliq bérip, Tewrat
hem peyghemberlerning yazmiliridin neqil keltürüp,
ularni Eysa toghruluq qayil qilishqa küchidi. 24 Uning
sözlirige beziler ishendürüldi, beziler ishinishni ret
qildi. 25 Ular Pawlusning mundaq bir sözni qilishi
bilen özara kélishelmey qaytip ketti. U mundaq dédi:
— Muqeddes Roh Yeshaya peyghember arqiliq ata-
bowilirimizgha munu sözni del jayida éytqan: 26
— «Barghin; mushu xelqqe mundaq dep éytqin: —
«Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler;
Körüshni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. 27
Chünki mushu xelqning yürikini may qaplap ketken,
Ular anglighanda qulaqlirini éghir qiliwalghan,
Ular közlirini yumuwalghan; Undaq bolmisidi, ular
közliri bilen körüp, Quliqi bilen anglap, Köngli bilen
chüshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men ularni
saqaytqan bolattim»». 28 Shunga bilishinglar kérekki,
Xudaning bu nijatliqi yat elliklerge ewetiliwatidu.
Ular bolsa uninggha qulaq salmay qalmaydu! — dédi.
U bu sözlerni éytqanda Yehudiylar öz-ara qattiq
talash-tartish qiliship ketti. 30 [Pawlus] özi ijarige
alghan öyde toluq ikki yil turdi we bu yerde uning
bilen körüshüshke kelgen hemme kishilerni qobul
qilip, 31 tolimu yüreklik bilen hem héch tosalghugha
uchrimay, Xudaning padishahliqini jar qilip, Reb Eysa
Mesihke dair heqiqetlerni yetküzüp telim berdi.

Rimliqlargha

1 Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush
xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih
Eysaning quli bolghan menki Pawlustin salam! **2**
Xuda bu xush xewerning kélishini xéli burunla
peyghemberliri arqiliq muqeddes yazmilarda wede
qilghanidi. **3** Bu xush xewer Öz Oghli, yeni
Rebbimiz Eysa Mesih toghrisididur; jismaniy jehettin
U Dawutning neslidin tughulghan; birdinbir pak-
muqeddes Roh teripidin ölümdin tirildürülüsh
arqiliq «küch-qudret Igisi Xudaning Oghli» dep
körsitilip békitilgen; **5** U arqiliq, shundaqla Uning
nami üchün barliq eller arisida Xudagha étiqadtin
bolghan itaetmenlik wujudqa keltürülüshke biz méhir-
shepqetke we rosulluqqa muyesser bolduq; **6** Siler
ular arisida, Eysa Mesih teripidin chaqirilghansiler. **7**
Shunga, Xuda söygen we U «muqeddes bendilirim»
dep chaqirghan Rim shehiridiki hemminglargha,
Atimiz Xudadin we Rebbimiz Eysa Mesihtin méhir-
shepqet we aman-xatirjemlik bolghay! **8** Aldi
bilen men Eysa Mesih arqiliq hemminglar üchün
Xudayimgha teshekkür éytimen; chünki silerning
étiqadinglar pütkül alemge pur ketti. **9** Öz Oghli
toghrisidiki xush xewerde chin roh-qelbim bilen men
xizmitini qiliwatqan Xuda Özi méning dualirimda
silerni shunche üzlüksiz eslep turghanliqimgha
guwahtur. **10** Men dualirimda, mumkin qeder
Xudaning iradisi bilen silerning yéninglargha bérishqa
axir muyesser bolushqa hemishe ötünimen. **11**
Chünki men silerni birer rohiy iltipatqa ige qilish
arqiliq mustehkemlesh üchün siler bilen körüshüshke
intayin teqezzamen; **12** yeni, men aranglarda
bolsam, bir-birimizning étiqadidin özara teselli we
ilham alalaymiz démekchimen. **13** Qérindashlar,
men silerning shuni bilishinglarni xalaymenki,
bashqa yerdiki elliklerning arisida xizmitim méwe
bergendek, silerning aranglardimu xizmitimning
méwe bérishi üchün yéninglargha bérishni köp
qétim niyet qildim, lékin bügün'giche tosalghugha
uchrap kéliwatimen. **14** Men herqandaq ademlerge,
meyli Yunanliqlar we yat taipilerge, danishmen
we nadanlargha bolsun, hemmisige qerzdarmen.
15 Shuning üchün imkaniyet manga yar bersila
men Rimdiki silergimu xush xerwerni yetküzüp
bayan qilishqa qizghinmen. **16** Chünki men Mesih
toghrisidiki bu xush xewerdin hergiz xijil bolmaymen!
Chünki u uninggha ishen'güchilirining hemmisini,
aldi bilen Yehudiylarni, andin kéyin Gréklerni nijatqa
érishtüridighan Xudaning küch-qudritidur! **17** Chünki
[xush xewerde] étiqadqa asaslan'ghan, Xudaning
birxil heqqaniyliqi étiqad qilghuchilargha wehiy
qilin'ghandur. [Muqeddes yazmilarda] yézilghinidek:
— «Heqqaniy adem ishench-étiqadi bilen hayat
bolidu». **18** Chünki heqqaniyetsizlik bilen heqiqetni
basidighan insanlarning barliq iplasliqigha we
heqqaniyetsizlikige nisbeten Xudaning qaratqan
ghezipi ershtin ochuq wehiy qilinmaqta. **19**
Chünki insanlar Xuda toghrisida bileleydighan
ishlar ularning köz aldida turidu; chünki Xuda
hemmini ulargha ochuq körsitip bergen **20**
(chünki dunya apiride bolghandin béri Xudaning
közge körünmes özgichilikliri, yeni menggülük
qudriti we birdinbir Xuda ikenliki Özi yaratqan
mewjudatlar arqiliq ochuq körülmekte, shundaqla
buni chüshinip yetkili bolidu. Shu sewebtin insanlar
héch bahane körsitelmeydu) **(aïdios g126)** **21** — chünki
insanlar Xudani bilsimu, uni Xuda dep ulughlimidi,
Uninggha teshekkür éytmidi; eksiche, ularning oy-
pikirliri bimene bolup, nadan qelbi qarangghuliship
ketti. **22** Özlirini danishmen qilip körsetsimu,
lékin eqilsiz bolup chiqti; **23** chirimas Xudaning
ulughluqining ornigha chirip ölidighan ademzatqa,
uchar-qanatlargha, töt ayaghliq haywanlargha we
yer béghirlighuchilargha oxshaydighan butlarni
almashturup qoyghanidi. **24** Shunga Xuda ularni
qelbidiki shehwaniy hewesliri bilen iplasliq
qilishqa, shundaqla bir-birining tenlirini nomusqa
qaldurushqa qoyup berdi. **25** Ular Xuda toghrisidiki
heqiqetni yalghan'gha aylandurdi, Yaratquchining
ornigha yaritilghan nersilerge choqunup, tawap-
taet qilghanidi. Halbuki, Yaratquchigha teshekkür-
medhiye menggüge oqulmaqta! Amin! **(aiōn g165)**
26 Mana shuning üchün, Xuda ularni peskesh
shehwaniy heweslerge qoyup berdi. Hetta ayallarmu
tebiiy jinsiy munasiwetni gheyriy munasiwetke
aylandurdi; **27** shuningdek, erlermu ayallar bilen
bolidighan tebiiy jinsiy munasiwetlerni tashlap,
bashqa erlerge shehwaniy hewesler bilen köyüp
pishidighan boldi. Erler erler bilen shermendilikke
kirishti we netijide ularning muxalip qilmishliri
öz béshigha chiqti. **28** Ular Xudani bilishtin waz
kéchishni layiq körgenliki tallighanliqi üchün, Xuda
ularni buzuq niyetlerge we nalayiq ishlarni qilishqa

qoyup berdi. 29 Ular herxil heqqaniyetsizlik, rezillik,
nepsaniyetchilik, öchmenlikke chömüp, hesetxorluq,
qatilliq, jédelxorluq, mekkarliq we herxil betniyetler
bilen toldi. Ular ighwager, 30 töhmetxor, Xudagha
nepretlinidighan, kibirlik, maxtanchaq, chongchi,
herxil rezilliklerni oylap chiqiridighan, ata-anisining
sözini anglimaydighan, 31 yorutulmighan, wediside
turmaydighan, köyümsiz we rehimsiz insanlardur.
32 Ular Xudaning shulargha bolghan adil hökümini,
yeni shundaq ishlarni qilghuchilarning ölümge layiq
ikenlikini éniq bilsimu, bu ishlarni özliri qilipla qalmay,
belki shundaq qilidighan bashqilardin söyünüp ularni
alqishlaydu.

2 Emdi ey bashqilarning üstidin höküm qilidighan
insan, kim bolushungdin qet'iynezer bahane
körsitelmeysen; chünki bashqilar üstidin qaysi ishta
höküm qilsang, shu ishta öz gunahingni békitisen.
Chünki ey hökümchi, sen özüngmu ulargha oxshash
ishlarni qiliwatisen. 2 Bizge melumki, Xudaning undaq
ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqirishi [mutleq]
heqiqetke asaslan'ghandur. 3 Shunga, i shundaq
ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqarghuchi,
shundaqla shuninggha oxshash ishlarni qilghuchi
insan, özüng Xudaning hökümidin qachalaymen dep
xiyal qilamsen? 4 Yaki Xudaning méhribanliqining
séni towa qilish yoligha bashlaydighanliqini héch
bilmey, uning méhribanliqi, keng qorsaqliqi we sewr-
taqitining molluqigha sel qarawatamsen? 5 Eksiche,
towa qilmaydighan jahilliqing we tash yüreklikingdin,
Xuda adil hökümini ayan qilidighan ghezeplik küni
üchün sen öz béshinggha chüshidighan ghezipini
toplawatisen. 6 Xuda herkimge öz emellirige yarisha
ish köridu. 7 Yaxshi ishlarni sewrchanliq bilen
qilip, shan-sherep, hörmet-éhtiram we baqiyliqni
izdigenlerge U menggülük hayat ata qilidu; (aiōnios
g166) 8 lékin shexsiyetchilerge, heqiqetke ten bermey,
eksiche heqqaniyetsizlikke egeshkenlerge ghezep-
qehr yaghdurulidu; 9 yamanliq qilidighan barliq jan
igisige, aldi bilen Yehudiylargha, andin Gréklerge
külpet we derd-elem chüshidu; 10 biraq, barliq
yaxshiliq qilghuchilargha, aldi bilen Yehudiylargha,
andin Gréklerge shan-sherep, hörmet-éhtiram we
aman-xatirjemlik teqdim qilinidu. 11 Chünki Xudada
ademning yüz-xatirisini qilish yoqtur. 12 — chünki
Tewrat qanunini bilmey gunah sadir qilghanlarning
herbiri Tewrat qanunining hökümige uchrimisimu,
[eyibke uchrap] halak bolidu; Tewrat qanunini bilip
turup gunah sadir qilghanlarning herbiri bu qanun
boyiche soraqqa tartilidu 13 (chünki Xudaning
aldida qanunni anglighanlar emes, belki qanun'gha
emel qilghuchilar heqqaniy hésablinidu. 14 Chünki
Tewrat qanunini bilmeydighan ellikler tebiiy halda
bu qanun'gha uyghun ishlarni qilsa, gerche bu
qanundin xewersiz bolsimu, Tewrat qanuni ularda
körün'gen bolidu. 15 Ularning bu qilghanliri öz
qelblirige qanun teleplirining pütüklük ikenlikini
körsitidu; shuningdek, ularning wijdanlirimu özlirige
heqiqetning guwahchisi bolup, oy-pikirliri özini
eyibleydu yaki özini aqlaydu) 16 — men yetküzüp
kéliwatqan bu xush xewerge asasen Xudaning
Eysa Mesih arqiliq insanlarning qelbide pükken
mexpiy ishlar üstidin höküm chiqiridighan künide
[yuqirida éytilghan ishlar choqum yüz béridu]. 17
Senchu, eger özüngni Yehudiy dep atap, Tewrat
qanunigha ümid baghlap, Xudagha tewemen dep
maxtansang, 18 qanundin öginip uning iradisini
bilip, ésil bilen pesni perq etken bolsang, 19
Tewrat qanunidin bilim we heqiqetning jewhirige
ige boldum dep qarap, özüngni korlargha yol
bashlighuchi, qarangghuda qalghanlargha mayak,
nadanlargha ögetküchi, gödeklerge ustaz dep
ishen'gen bolsang — 21 emdi sen bashqilargha telim
bérisenu, özüngge bermemsen? Oghriliq qilmanglar
dep wez éytisenu, özüng oghriliq qilamsen? 22
«Zina qilmanglar» — dep wez éytiysenu, özüng
zina qilamsen? Butlardin nepretlinisenu, özüng
butxanilardiki nersilerni bulang-talang qilamsen?
23 Tewrat qanuni bilen maxtinisenu, özüng shu
qanun'gha xilapliq qilip, Xudagha dagh keltüremsen?!
24 Xuddi [muqeddes yazmilarda] yézilghinidek:
«Silerning qilmishinglar tüpeylidin Xudaning nami
taipiler arisida kupurluqqa uchrimaqta». 25 Tewrat
qanunigha emel qilsang, xetne qilin'ghiningning
ehmiyiti bolidu, lékin uninggha xilapliq qilsang, xetne
qilin'ghining xetne qilinmighandek hésablinidu. 26
Emdi xetnisizler qanunning teleplige emel qilsa,
gerche xetnisiz bolsimu, Xuda teripidin xetnilik
hésablanmamdu? 27 Tewrat qanun desturidin
xewerdar we xetnilik turuqluq qanun'gha xilapliq
qilghuchi, i Yehudiy, qanun'gha emel qilidighan
jismaniy xetnisizler teripidin séning gunahing üstidin
höküm chiqiriliwatmamdu? 28 Chünki sirtqi körünüshi
Yehudiy bolsila uni [heqiqiy] Yehudiy dégili bolmaydu,
sirtqi jehettiki jismaniy xetninimu [heqiqiy] xetne

dégili bolmaydu, 29 rohida Yehudiy bolghini [heqiqiy]
Yehudiydur; uning xetne qilin'ghini xetne qanun
desturi arqiliq emes, belki qelbide, Rohtindur. Bundaq
kishining teriplinishi insanlar teripidin emes, belki
Xuda teripidin bolidu.

3 Undaqta, Yehudiy bolghanning Yehudiy emestin
néme artuqchiliqi bar? Xetnilik bolghanning néme
paydisi bar? 2 Emeliyette, ularning her jehettin köp
artuqchiliqi bar. Birinchidin, Xudaning bésharetlik
sözliri Yehudiylargha amanet qilin'ghan. 3 Emdi
gerche ulardin beziliri ishenchsiz chiqqan bolsimu,
buninggha néme bolatti? Ularning ishenchsizliki
Xudaning ishenchliklikini yoqqa chiqiriwétermu? 4
Hergiz undaq qilmaydu! Xuda rastchil hésablinip,
hemme adem yalghanchi hésablansun! Xuddi
[muqeddes yazmilarda Xuda heqqide] yézilghinidek: —
«Sözligininghde adil dep ispatlan'ghaysen, Shikayetke
uchrighiningda ghelibe qilghaysen». 5 Lékin bizning
heqqaniysizliqimiz arqiliq Xudaning heqqaniyliqi
téximu éniq körsitilse, buninggha néme deymiz?
Heqqaniysizliq üstige ghezep tökidighan Xudani
heqqaniy emes deymizmu (men insanche sözleymen)?
6 Mundaq déyishke hergiz bolmaydu! Eger undaq bolsa,
Xuda alemni qandaq soraqqa tartidu? 7 [Beziler yene]:
«Méning yalghanchilqimdin Xudaning heqiqetliki
téximu ochuq qilinsa, shundaqla ulughluqi téximu
yorutulsa, emdi men yene néme üchün gunahkar
dep qarilip soraqqa tartilimen?» [déyishi mumkin]. 8
Undaq bolghanda némishqa (beziler bizge töhmet
chaplimaqchi bolup, geplirimizni buriwetkendek)
«Yamanliq qilayli, buningdin yaxshiliq chiqip qalar»
— déyishke bolmaydu? Bundaq dégüchilerning
jazalinishi heqliqtur! 9 Emdi néme déyish kérek? Biz
[Yehudiylar] [Yehudiy emeslerdin] üstün turamduq?
Yaq, hergiz! Chünki biz yuqurida Yehudiylar bolsun,
Grékler bolsun hemmisining gunahning ilkide
ikenlikini ispatlap eyibliduq. 10 Derweqe, muqeddes
yazmilarda yézilghinidek: — «Heqqaniy adem yoq,
hetta birimu yoqtur, 11 Yorutulghan kishi yoqtur,
Xudani izdiginimu yoqtur. 12 Hemme adem yoldin
chetnidi, Ularning barliqi erzimes bolup chiqti.
Méhribanliq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. 13
Ularning géli échilghan qebridek sésiqtur, Tilliri
kazzapliq qilmaqta; Kobra yilanning zehiri lewliri
astida turidu; 14 Ularning zuwani qarghash hem
zerdige tolghan. 15 «Putliri qan tökushke aldiraydu;
16 Barghanla yéride weyranchiliq we pajielik ishlar
bardur. 17 Tinchliq-aramliq yolini ular héch tonughan
emes». 18 «Ularning neziride Xudadin qorqidighan
ish yoqtur». 19 Tewrattiki barliq sözlerning Tewrat
qanuni astida yashaydighanlargha qarita éytilghanliqi
bizge ayan. Bularning meqsiti, her insanning aghzi
bahane körsitelmey tuwaqlinip, pütkül dunyadikiler
Xudaning soriqida eyibkar iken dep ayan qilinsun,
dégenliktur. 20 Shunga, héchqandaq et igisi Tewrat-
qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen [Xudaning]
aldida heqqaniy hésablanmaydu; chünki Tewrat
qanuni arqiliq insan öz gunahini tonup yétidu. 21
Biraq, hazir qanun yoli bilen emes, belki Xudaning
Özidin kelgen birxil heqqaniyliq ashkarilandi! Bu xil
heqqaniyliqqa qanunning özi we peyghemberlerning
[yazmilirimu] guwahliq bergendur; 22 yeni, Xudaning
Eysa Mesihning ishench-sadaqetliki arqiliq étiqad
qilghuchilarning hemmisining ichige hem üstige
yetküzidighan heqqaniyliqidur! Bu ishta ayrimchiliq
yoqtur 23 (chünki barliq insanlar gunah sadir qilip,
Xudaning shan-sheripige yételmey, uningdin mehrum
boldi) 24 Chünki étiqadchilarning hemmisi Mesih
Eysada bolghan nijat-hörlük arqiliq, [Xudaning]
méhir-shepqiti bilen bedelsiz heqqaniy qilinidu.
25 Xuda Uni gunahlarning jazasini kötürgüchi
kafaret qurbanliqi süpitide teyinlidi; [insanlarning]
Uning [qurbanliq] qénigha ishench baghlishi bilen
[qurbanliq] inawetliktur. Xuda bu arqiliq burunqi
zamandikilerning sadir qilghan gunahlirigha sewr-
taqetlik bolup, jazalimay ötküzüwétishining adilliq
ikenlikini körsetti. 26 Buninggha oxshash bu
[qurbanliq] arqiliq U hazirqi zamanda bolghan
heqqaniyliqinimu körsetken. Shundaq qilip U Özining
hem heqqaniy ikenlikini hem Eysaning étiqadida
bolghuchini heqqaniy qilghuchi ikenlikinimu
namayan qildi. 27 Undaq bolsa, insanning néme
maxtan'ghuchiliki bar? Maxtinish yoq qilindi! —
Néme prinsipqa asasen? Qanun'gha intilish prinsipi
bilenmu? — Yaq! «Étiqad» prinsipi bilen! 28 Chünki
«Insan Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishliri
bilen emes, belki étiqad bilen heqqaniy qilinidu» dep
hésablaymiz! 29 Ejeba, Xuda peqetla Yehudiylarningla
Xudasimu? U ellerningmu Xudasi emesmu? Shundaq,
u ellerningmu Xudasidur. 30 Xuda bolsa birdur,
U xetne qilin'ghanlarni étiqad bilen hemde xetne
qilinmighanlarnimu étiqad bilen heqqaniy qilidu.
31 Emdi étiqad prinsipi bilen Tewrat qanunini bikar

qiliwétimizmu? Yaq, del buning eksiche, uni küchke
ige qilimiz.

4 Undaqta, biz [Yehudiylarning] jismaniy jehettiki
atimiz Ibrahimning érishkini toghrisida néme
deymiz? **2** Eger Ibrahim emelliri bilen heqqaniy
dep jakarlan'ghan bolsa, uningda maxtan'ghudek
ish bolatti (beribir Xudaning aldida uning maxtinish
heqqi yoq idi). **3** Chünki muqeddes yazmilarda
néme déyilgen? — «Ibrahim Xudagha étiqad qildi;
Bu uning heqqaniyliqi hésablandi» déyilidu. **4**
Ishligüchige bérilidighan heq «méhir-shepqet»
hésablanmaydu, belki birxil «qerz qayturush»
hésablinidu. **5** Biraq, héch ish-emel qilmay, peqet
nomussiz gunahkarlarni heqqaniy qilghuchi Xudagha
étiqad qilidighan kishining bolsa, uning étiqadi
heqqaniyliq dep hésablinidu! **6** Xuda qilghan
emellirige qarimay, heqqaniy dep hésablighan
kishining bexti toghruluq Dawut [peyghembermu]
mundaq dégen: — **7** «Itaetsizlikliri kechürüm
qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi némidégen
bextliktur! **8** Perwerdigar gunahliri bilen héch
hésablashmaydighanlar némidégen bextliktur!».
9 Emdi bext yalghuz xetne qilin'ghanlarghila
mensup bolamdu, yaki xetne qilinmighanlarghimu
mensup bolamdu? Chünki: «Ibrahimning étiqadi
uning heqqaniyliqi dep hésablandi» dewatimiz. **10**
Heqqaniyliq qandaq ehwalda uninggha hésablandi?
Xetne qilinishtin ilgirimu yaki xetne qilinishtin
kéyinmu? U xetne qilin'ghan halda emes, belki xetne
qilinmighan halda hésablandi! **11** Uning xetnini qobul
qilghini bolsa, uni xetne qilinishtin burunla étiqadi
arqiliq ige bolghan heqqaniyliqqa möhür belgisi
süpitide bolghanidi. Démek, u xetnisiz turup Xudagha
étiqad qilghuchilarning hemmisining atisi boldi —
ularmu [étiqadi bilen] heqqaniy hésablinidu! **12** U yene
xetne qilin'ghanlarningmu atisidur; démek, xetne
qilin'ghan bolushi bilen tengla xetne qilinmighan
waqtidimu étiqadliq yol mangghan atimiz Ibrahimning
izlirini bésip mangghanlarningmu atisi bolghandur. **13**
Chünki [Xudaning] Ibrahimgha we neslige dunyagha
mirasxor bolush toghrisidiki wede bérishi Ibrahimning
Tewrat qanunigha emel qilishqa intilginidin emes,
belki étiqadtin bolghan heqqaniyliqtin kelgen. **14**
Chünki eger qanun'gha intilidighanlar mirasxor
bolidighan bolsa étiqad bikar nerse bolup qalatti,
Xudaning wedisimu yoqqa chiqirilghan bolatti. **15**
Chünki Tewrat qanuni [Xudaning] ghezipini élip
kélidu; chünki qanun bolmisa, itaetsizlik dégen
ishmu bolmaydu. **16** Shuning üchün, Xudaning
wedisining [peqet] Öz méhir-shepqiti arqiliq emelge
ashurulushi üchün, u étiqadqila asaslinidu. Buning
bilen u wede Ibrahimning barliq ewladlirigha,
peqet Tewrat qanuni astida turidighanlarghila
emes, belki Ibrahimche étiqad qilghuchilarning
hemmisigimu kapaletlik qilin'ghan. Chünki muqeddes
yazmilarda: «Séni nurghun qowmning atisi qildim»
dep yézilghinidek, Ibrahim hemmimizning atisidur.
Derheqiqet, u ölüklerni tirildüridighan, mewjut
bolmighanni bar dep mewjut qilidighan, özi étighad
baghlighan Xuda aldida hemmimizning atisi boldi.
18 Héchqandaq ümid qalmisimu u yenila ümidte
étiqad qildi we shuning bilen uninggha: «Séning
nesling [san-sanaqsiz] bolidu» dep aldin éytilghandek
nurghun qowmning atisi boldi. **19** U yüz yashqa
yéqinlap, ténini ölgen hésablisimu, shundaqla ayali
Sarahningmu baliyatqusini öldi dep qarisimu, yenila
étiqadta ajizlashmidi; **20** Xudaning wedisige nisbeten
étiqadsizliq qilip héch ikkilenmidi, eksiche u étiqadi
arqiliq kücheytildi we Xudani ulughlidi, **21** «U némini
wede qilghan bolsa shuni emelge ashurush qudritige
Igidur» dep toluq ishendürüldi. **22** Shuning bilen
bu «uning heqqaniyliqi hésablandi». **23** Bu, «Uning
heqqaniyliqi hésablandi» dégen söz yalghuz uning
üchünla emes, **24** belki Rebbimiz Eysani ölümdin
tirildürgen Xudagha étiqad qilishimiz bilen heqqaniy
hésablinidighan bizler üchünmu yézilghan; **25** [Mesih]
bolsa itaetsizliklirimiz üchün pida yoligha tapshuruldi
we heqqaniy qilinishimiz üchün tirildürüldi.

5 Shunga étiqad bilen heqqaniy qilin'ghan ikenmiz,
Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xuda bilen inaq
munasiwette bolimiz. **2** U arqiliq étiqad yolida
bizni ching turghuzidighan bu méhir-shepqitining
ichige kirish hoquqigha muyesser bolduq, shuningdek
Xudaning shan-sheripige baghlighan ümidimizdin
shad-xuram bolimiz. **3** Shundaq bolupla qalmay,
müshkül ehwallar ichide shadlinimiz; chünki
müshküllük sewrchanliqni, sewrchanliq chidamliqni,
chidamliq ümidni élip kélidu, dep bilimiz. **5** We bu
ümid bizni yerge qaritip qoymaydu, chünki bizge ata
qilin'ghan Muqeddes Roh arqiliq Xudaning méhir-
muhebbiti alliburun qelbimizge quyulup éship tashti.
6 Chünki biz peqet amalsiz qalghinimizda, Mesih biz
ixlassizlar üchün [Xuda] békitken waqitta özini pida
qildi. **7** Birsining heqqaniy adem üchün jénini pida

qilishi nahayiti az uchraydighan ish; bezide yaxshi
adem üchün birsi pida bolushqa jür'et qilishimu
mumkin; 8 lékin Xuda Öz méhri-muhebbitini bizge
shuningda körsitiduki, biz téxi gunahkar waqtimizda,
Mesih biz üchün jénini pida qildi. 9 Hazir biz Uning
qéni bilen heqqaniy qilin'ghan ikenmiz, emdi U
arqiliq [kélidighan] ghezeptin qutulushimiz téximu
jezmendur. 10 Chünki burun Xudagha düshmen
bolghan bolsaqmu, Oghlining ölümi arqiliq bizni
Uning bilen inaqlashturghan yerde, Uning bilen
inaqlashturulghandin kéyin, emdi [Oghlining] hayati
arqiliq biz téximu qutuldurulmamduq?! 11 Buning
bilenla qalmay, hazir biz Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq
Xuda bilen inaqlashturulduq, U arqiliqmu Xudaning
Özidin shadlinimiz. 12 Shuningdek, gunahning
dunyagha kirishi birla adem arqiliq boldi, ölümning
dunyagha kirishi gunah arqiliq boldi; shuning bilen
gunah arqiliq ölüm hemme ademge tarqaldi; chünki
hemme adem gunah sadir qildi 13 (chünki Tewrat
qanunidin ilgirimu gunah dunyada bar idi, elwette;
halbuki, qanun bolmisa gunahning hésabi élinmaydu.
14 Shundaqtimu, ölüm Adem'ata waqtidin Musa
peyghember waqtighiche insanlarghimu höküm sürdi;
ular gerche Adem'atining sadir qilghan itaetsizlikidek
gunah sadir qilmighan bolsimu, bu insanlarmu
ölüm hökümidin xaliy bolmidi). Adem'atining özi
— kéyin kélidighan Mesihning bir bésharetlik
ülgsidur;' 15 halbuki, [Xudaning] shapaetlik sowghiti
Adem'atining itaetsizlikining pütünley eksidur. Chünki
birla ademning itaetsizliki bilen nurghun adem ölgen
bolsa, emdi Xudaning méhir-shepqiti we shuningdek
birla adem, yeni Eysa Mesihning méhir-shepqiti
arqiliq kelgen sowghat éship-téship turghachqa,
nurghun ademge yetküzülüp téximu zor netije
hasil qildi! 16 Shu shapaetlik sowghatning netijisi
bolsa, shu bir ademning gunahining aqiwitige
pütünley oxshimaydu. Chünki bir ademning bir
qétim ötküzgen itaetsizlikidin chiqarghan höküm
insanlarni gunahkar dep békitken bolsimu, emma
shu shapaetlik sowghat bolsa köpligen kishilerning
nurghun itaetsizlikliridin «heqqaniy qilinish»qa
élip baridu. 17 Emdi bir ademning itaetsizliki
tüpeylidin, ene shu bir adem arqiliq ölüm hökümran
bolghan yerde, [Xudaning] mol méhir-shepqitini,
shundaqla heqqaniyliq bolghan shapaetlik sowghitini
qobul qilghanlar bir adem, yeni shu Eysa Mesih
arqiliq hayatta shunche ghalibane hökümranliq
qilghuchilar bolmamdu! 18 Shunga, bir qétimliq
itaetsizlik tüpeylidin barliq insanlar gunahning
jazasigha mehkum qilin'ghan bolsa, oxshashla bir
qétimliq heqqaniy emel bilen hayatliq élip kélidighan
heqqaniyliq pütkül insanlargha yetküzülgen. 19 Bir
ademning bir qétimliq itaetsizliki arqiliq nurghun
kishiler derweqe gunahkar qilinip békitilgendek, bir
ademning bir qétimliq itaetmenliki bilenmu nurghun
kishiler heqqaniy qilinip békitilidu. 20 Emdi Tewrat
qanuni insanning itaetsizlikliri köprek ashkarlinip
bilinsun dep kirgüzülgenidi. Lékin gunah qeyerde
köpeygen bolsa, [Xudaning] méhir-shepqitimu shu
yerde téximu éship tashti. 21 Shuningdek, gunah
[insaniyetning] üstidin hökümranliq qilip [ularni]
ölümge élip barghinidek, [Xudaning] méhir-shepqiti
heqqaniyliqqa asaslinip hökümranliq qilip, insanni
Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq menggülük hayatliqqa
érishtüridu. (aiōnios g166)

6 Undaqta, néme dégülük? Xudaning méhir-shepqiti
téximu ashsun dep gunah ichide yashawéremduq? 2
Yaq, hergiz! Gunahqa nisbeten ölgen bizler qandaqmu
uning ichide yashawérimiz? 3 Yaki siler bilmemsiler?
Herqaysimiz Mesih Eysagha kirishke chömüldürülgen
bolsaq, Uning ölümi ichige chömüldürülduq? 4 Biz
chömüldürüsh arqiliq Uning ölümi ichige kirip, Uning
bilen bille kömülduq; buning meqsiti, Mesih Atining
shan-sheripi arqiliq ölümdin tirilginidek, bizningmu
yéngi hayatta méngishimiz üchündur. 5 Chünki
[Mesihning] ölümige oxshash bir ölümde Uning bilen
birge baghlan'ghanikenmiz, emdi biz choqum Uning
tirilishige oxshash bir tirilishtimu Uning bilen birge
bolimiz. 6 Shuni bilimizki, gunahning makani bolghan
ténimiz kardin chiqirilip, gunahning qulluqida yene
bolmasliqimiz üchün, «kona adem»imiz Mesih bilen
bille kréstlinip ölgen 7 (chünki ölgen kishi gunahtin
xalas bolghan bolidu). 8 Mesih bilen bille ölgen
bolsaq, uning bilen teng yashaydighanliqimizghimu
ishinimiz. 9 Chünki Mesihning ölümdin tirilgendin
kéyin qayta ölmeydighanliqi, ölümning emdi Uning
üstidin yene hökümranliq qilalmaydighanliqi bizge
melum. 10 Chünki Uning ölümi, U gunahni
bir terep qilish üchün peqet bir qétimliq öldi;
Uning hazir yashawatqan hayati bolsa, U Xudagha
yüzlinip yashawatqan hayattur. 11 Shuninggha
oxshash, silermu özünglarni gunahqa nisbeten
ölgen, emma Mesih Eysada bolup Xudagha yüzlinip
tirik dep hésablanglar. 12 Shunga gunahning

ölidighan téninglarda hökümranliq qilishigha
yol qoymanglar, uning rezil arzu-heweslirige
boysunmanglar, 13 shuningdek téninglarning héch
ezasini heqqaniyetsizliqqa qoral qilip gunahqa tutup
bermenglar. Eksiche, ölümdin tirildürülgenlerdek,
özünglarni Xudagha atanglar hemde téninglardiki
ezalarni heqqaniyetning qorali qilip Xudagha atanglar.
14 Gunah silerning üstünlargha héch hökümranliq
qilmaydu; chünki siler Tewrat qanunining astida emes,
belki Xudaning méhir-shepqiti astida yashawatisiler.
15 Undaqta, qandaq qilish kérek? Qanunning astida
emes, méhir-shepqet astida bolghanliqimiz üchün
gunah sadir qiliwersek bolamdu? Yaq, hergiz!
16 Özliringlarni itaetmen qullardek birige tutup
bersenglar, shu kishining quli bolghanliqinglarni
bilmemsiler — yaki ölümge élip baridighan gunahning
qulliri, yaki Xuda aldida heqqaniyliqqa élip baridighan
itaetmenlikning qulliri bolushunglar muqerrer?
17 Xudagha teshekkür! Burun gunahning quli
bolghansiler, biraq [Mesihning] telimige bashlinip,
bu telim körsetken nemunige chin dilinglardin itaet
qildinglar. 18 Siler gunahning küchidin qutuldurulup,
heqqaniyliqning qulliri boldunglar. 19 Etliringlar
ajiz bolghachqa, silerge insanche sözlewatimen: —
ilgiri siler ten ezayinglarni napak ishlargha we
exlaqsizliqqa qullardek tutup bérishinglar bilen
téximu exlaqsizliqlarni qilghandek, emdi hazir ten-
ezaliringlarni pak-muqeddeslikke bashlaydighan
heqqaniyliqqa qullardek tutup béringlar. 20
Siler gunahning qulliri bolghan waqtinglarda,
heqqaniyliqning ilkide emes idinglar. 21 Hazir nomus
dep qarighan burunqi ishlardin shu chaghda siler
zadi qandaq méwe kördünglar? U ishlarning aqiwéti
ölümdür. 22 Biraq, hazir siler gunahtin erkin qilinip,
Xudaning qulliri bolghan ikensiler, silerde özünglarni
pak-muqeddeslikke élip baridighan méwe bar, uning
netijisi menggülük hayattur. (aiōnios g166) 23 Chünki
gunahning ish heqqi yenila ölümdur, biraq Xudaning
Rebbimiz Mesih Eysada bolghan sowghiti bolsa
menggülük hayattur. (aiōnios g166)

7 I qérindashlar, men hazir Tewrat qanunini
bilgenlerge sözlewatimen; siler qanunning
peqet hayat waqtidila insan üstige hökümran
bolidighanliqini bilmemsiler? 2 Mesilen, éri bar
ayal, éri hayatla bolidiken, qanun boyiche érige
baghlan'ghan; lékin éri ölüp ketse, [özini érige
baghlighan] nikah qanunidin azad qilinidu. 3 Shuning
üchün, bu ayal éri hayat waqtida bashqa bir erge
baghlansa, zinaxor ayal dep atilidu. Lékin éri ölüp
ketse, u [nikah] qanunidin erkin bolidu; shu chaghda
bashqa bir erge tegse, zina qilghan bolmaydu. 4
Xuddi shuningdek, qérindashlar, siler Eysa Mesihning
[qurbanliq] téni arqiliq Tewrat qanunigha nisbeten
öldünglar. Buning meqsiti silerning bashqa birsige,
yeni ölümdin Tirilgüchige baghlinishinglar we
shuning bilen Xudagha méwe bérishinglardin
ibarettur. 5 Chünki biz «et»ning ilkide waqtimizda,
Tewrat qanuni gunahning arzu-heweslirini téximu
qozghap, ténimizdiki ezalarda ölümge élip baridighan
méwini chiqarghanidi; 6 lékin, hazir biz Tewrat
qanunining ilkidin erkin bolduq. Chünki özimizni
boghup turidighan bu qanun'gha nisbeten ölgen
bolup, qanunning desturining kona yolida emes, belki
Rohning yéngi yolida [Xudaning] qulluqida bolimiz.
7 Undaqta néme dégülük? Tewrat qanunining özi
gunahmu? Hergiz undaq emes! Derweqe, qanunning
körsetmiliri bolmisa, gunahning néme ikenlikini
bilmeyttim. Qanun «nepsaniyetchilik qilma» démigen
bolsa, nepsaniyetchilikning néme ikenlikini bilmigen
bolattim. 8 Lékin gunah qanunning emri arqiliq
purset tépip, ichimde herxil nepsaniyetchiliklerni
qozghidi. Tewrat qanuni bolmisa, gunahmu ölüktek
jansiz bolatti. 9 Bir chaghlarda qanunning sirtida
yashighinimda hayat idim, lékin qanun emrini bilishim
bilenla, gunahmu janlinip, méni ölümge élip bardi. 10
Eslide kishige hayatliq élip kelsun dep buyrulghan
qanunning emri eksiche manga ölüm élip keldi. 11
Chünki gunah qanunning emri bilen hujum pursitini
tépip, méni azdurdi we emr arqiliq méni öltürdi.
12 Buningdin qarighanda qanun heqiqeten pak-
muqeddestur, uning emrimu muqeddes, toghra-
adaletlik we yaxshidur. 13 Undaqta, yaxshi bolghini
manga ölüm boldimu? Hergiz undaq emes! Belki,
gunahning qewetla qebih ikenliki emr arqiliq ochuq
ashkarilinishi üchün, bu yaxshi emrning wasitisi
bilen gunah mende ölüm peyda qildi. 14 Tewrat
qanunining «rohqa tewe» ikenlikini bilimiz. Biraq
men bolsam «etke tewe»durmen, démek gunahqa
quldek sétilghanmen. 15 Chünki néme qiliwatqinimni
özümmu bilmeymen. Chünki özüm niyet qilghan
ishlarni qilmaymen; eksiche, nepretlinidighinimni
qilimen. 16 Lékin eger özüm xalimighan ishlarni
qilsam, özüm qanunning yaxshi ikenlikini étirap
qilghan bolimen. 17 Shundaq iken, bu ishlarni men

emes, belki ichimde mewjut bolghan gunah qilduridu.
18 Ichimde, yeni méning etlirimde héch yaxshiliqning
mewjut emeslikini bilimen; chünki yaxshiliq qilish
niyitim bar bolsimu, uni qilalmaymen. 19 Shuning
üchün özüm xalighan yaxshiliqni qilmay, eksiche
xalimighan yamanliqni qilimen. 20 Özüm niyet
qilmighan ishni qilsam, buni qilidighan men emes,
belki ichimde makan qilghan gunahtur. 21 Buningdin
özümdiki shundaq bir qanuniyetni bayqaymenki,
yaxshiliqni qilmaqchi bolghinimda, yamanliq haman
ichimde manga hemrah bolidu. 22 Qelbimde Xudaning
qanunidin söyünimen; 23 biraq ténimdiki ezalirimda
bashqa bir qanuniyetni sézimen. Bu qanuniyet
qelbimdiki qanun bilen jeng qilip, méni ténimdiki
ezalirimdiki gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke
esir qilidu. 24 Némidégen derdmen ademmen-he!
Ölümge élip baridighan bu ténimdin kimmu méni
qutquzar? 25 Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xudagha
teshekkür bolsun! Shundaq qilip, qelbim bilen
Xudaning qanunigha itaet qilimen, lékin etlirimde
gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke itaet qilimen.

8 Xulasilisaq, Mesih Eysada bolghanlar gunahning
jazasigha mehkum bolmaydu. 2 Chünki Mesih
Eysada bolghan hayatliqni bexsh étidighan Rohning
qanuniyiti ademni gunahqa we ölümge élip baridighan
qanuniyettin silerni xalas qildi. 3 Chünki [gunahliq]
et élip kélidighan ajizliq tüpeylidin Tewrat qanuni
qilalmighanni Xudaning Özi [qildi]; U Öz Oghlini
gunahkar etlik qiyapette gunahni bir terep qilishqa
ewetip, ettiki mewjut gunahni [ölümge] mehkum
qiliwetti; 4 buning bilen [muqeddes] qanunning
heqqaniy telipi etke egeshmeydighan, belki Rohqa
egiship mangidighan bizlerde emelge ashurulidu. 5
Chünki etke boysunidighanlar etke xas ishlarning
oyida yüridu; Muqeddes Rohqa boysunidighanlar
bolsa, shu Rohqa ait ishlarning oyida yüridu. 6 Ettiki
oy-niyetler ademni ölümge élip baridu; Muqeddes
Rohqa ait oy-niyetler hayatliq we xatirjem-amanliqtur;
7 chünki ettiki oy-niyetler Xudagha düshmenliktur;
chünki et Xudaning qanunigha boysunmaydu hem
hetta uninggha boysunushi mumkin emes; 8 ette
bolghanlar Xudani xursen qilalmaydu. 9 Emma silerge
kelsek, peqet Xudaning Rohi derweqe ichinglarda
yashawatqan bolsa, siler ette emes, belki Rohta
yashaysiler. Emma Mesihning Rohigha ige bolmighan
adem bolsa, u Mesihke mensuplardin emes. 10
Lékin Mesih qelbinglarda bolsa, téninglar gunah
tüpeylidin ölümning ilkide bolsimu, heqqaniyliq
tüpeylidin rohinglar hayattur. 11 Halbuki, ölgen
Eysani ölümdin Tirildürgüchining Özidiki Roh silerde
yashisa, Mesihni ölümdin tirildürgüchi qelbinglarda
yashawatqan Rohi arqiliq ölidighan téninglarnimu
hayati küchke ige qilidu. 12 Shuning üchün,
qérindashlar, biz etke qerzdar emes, yeni uninggha
egiship yashashqa qerzdar emesmiz. 13 Chünki etke
egiship yashisanglar, halak bolisiler; lékin Muqeddes
Rohqa tayinip ettiki qilmishlarni ölümge mehkum
qilsanglar, yashaysiler. 14 Chünki kimlerki Xudaning
Rohining yétekchilikide yashisa, shularning hemmisi
Xudaning perzentliridur. 15 Chünki siler qobul qilghan
roh qulluqqa ait emes, shundaqla silerni qayta
qorqunchqa salghuchi birxil roh emes, belki siler
oghulluqqa élip baridighan Rohni qobul qilghansiler;
U arqiliq «Abba, ata!» dep nida qilimiz. 16 Roh
bizning öz rohimiz bilen bille bizning Xudaning baliliri
ikenlikimizge guwahliq béridu. 17 Xudaning baliliri
ikenmiz, emdi mirasxorlarmu bolimiz — Xudaning
mirasxorliri hemde Mesih bilen teng mirasxor
bolimiz — peqetla uning bilen teng azab-oqubet
tartsaqla, uning bilen shan-shereptin teng behrimen
bolimiz. 18 Chünki men hazirqi azab-oqubetlerning
kelgüside bizde ashkarilinidighan shan-shereplerge
héch sélishturghuchiliqi yoq dep hésablaymen. 19
Chünki pütkül kainat Xudaning oghullirining ayan
qilinishini intizarliq bilen kütmekte. 20 Chünki
yaritilghan kainat [Xudaning] [leniti astida qélip],
bimenilikke chöktürüldi. Bu, kainatning öz ixtiyari
bilen emes, belki uni chöktürgüchining iradisi bilen
boldi we shundaq ümidi bilen boldiki, kainat özimu
chirishtin bolghan qulluqtin qutquzulup, Xudaning
perzentlirige béghishlinidighan shan-sherepke tewe
bolghan hörlükke érishtürülüshtin ibaret idi. 22 Chünki
pütkül kainatning hazirghiche nale-peryad kötürüp,
tughut tolghiqining azabini birlikte tartiwatqanliqini
bilimiz. 23 Yalghuz kainat emes, hetta bizmu, yeni
[muqeddes] Rohning tunji chiqarghan méwisidin
behrimen bolghan bizlermu dilimizda nale-peryad
kötürmektimiz hemde [Xudaning] oghulliri süpitide
qobul qilinishimizni, yeni ténimizning nijatning
hörlükige chiqirilishini intizarliq bilen kütmektimiz.
24 Biz ümidke baghlan'ghachqa tquzulghanikenmiz.
Lékin ümid qilin'ghan nerse körülgen bolsa, u
yene ümid bolamdu? Kimmu köz aldidiki nersini
ümid qilsun? 25 Biraq, téxi körmiginimizge ümid

baghlighanikenmiz, uni sewrchanliq bilen kütüshimiz
kérektur. 26 Shuningdek, insaniy ajizliqimizda
[Muqeddes] Roh kélip bizge yardem qilidu; chünki
qandaq dua qilishimiz kéreklikini bilmeymiz. Lékin
Rohning Özi ipadiligüsiz nale-peryad bilen biz üchün
[Xudaning aldida] turup dua-tilawet qilmaqta. 27
Insanlarning qelbini inchikilep közitip Qarighuchi
bolsa, [Muqeddes] Rohning oy-niyetlirining néme
ikenlikini bilidu; chünki U Xudaning iradisi boyiche
muqeddes bendiliri üchün [Xudaning aldida] dua
qilip ötünmekte. 28 Shundaqla shuni bilimizki,
pütkül ishlar Xudani söyidighanlarning, yeni uning
meqset-muddiasi boyiche chaqirilghanlarning bext-
berikitige birlikte xizmet qilmaqta. 29 Chünki Xuda
aldin könglige pükkenkishilerni, ularning kelgüside
Öz Oghlining obrazigha oxshash bolidighinini,
Oghlining nurghun qérindashliri arisidiki tunji oghli
bolidighinini aldin belgiligen. 30 Aldin békitken
kishilerni U chaqirdi, chaqirghan kishilerni U
heqqaniy qildi; heqqaniy qilghanlargha U shan-
sherep ata qildi. 31 Undaqta, bu ishlargha yene néme
deyli? Xuda biz terepte turghaniken, kimmu bizge
qarshi chiqalisun?! 32 Öz Oghlinimu ayimay, Uni
hemmimiz üchün pida yoligha tapshurghan [Xuda],
Uninggha qoshup hemmini bizge shertsiz ata qilmay
qalarmu? 33 Kimmu Xudaning tallighanliri üstidin
shikayet qilalisun?! Xuda heqqaniy qilghan yerde, 34
kimmu gunahqa mehkum qilalisun? Ölgen, shundaqla
tirilgen we Xudaning ong yénida turuwatqan,
hemde biz üchün [Xudaning aldida] turup dua-
tilawet qiliwatqan Mesih shundaq qilarmu?! 35 Kim
bizni Mesihning méhir-muhebbitidin ayriwételisun?
Japa-musheqqetmu, derd-elemmu, ziyankeshlikmu,
acharchiliqmu, yalingachliqmu, xéyim-xetermu yaki
qilichmu? 36 [Muqeddes yazmilarda] éytilghinidek:
— «Séni dep kün boyi qirilmaqtimiz, Boghuzlinishni
kütüp turghan qoylardek hésablanmaqtimiz». 37
Biraq bizni Söygüchige tayinip bularning hemmiside
ghaliplarning ghalipi bolmaqtimiz; 38 Shuninggha
qet'iy qayil qilindimki, meyli ölüm bolsun hayatliq
bolsun, perishtiler bolsun jin-sheytan hökümranlar
bolsun, hazirqi ishlar yaki kelgüsidiki ishlar bolsun,
herqandaq rohiy küchler bolsun, 39 pelek bolsun
hang bolsun, shundaqla pütkül kainatta yaritilghan
herqandaq bashqa bir shey'i bolsun, bizni Rebbimiz
Mesih Eysada bolghan Xudaning méhir-muhebbitidin
héchqachan ayriwetküchi bolalmaydu.

9 Men Mesihte heqiqetni sözleymen, yalghan gep
éytmaymen, wijdanim Muqeddes Rohning ilkide
bolup özemge guwahliq qilmaqta — 2 Qelbimde zor
derd-elem we tügimes azab bar. 3 Chünki méning
buraderlirim, yeni jismaniy jehettiki qérindashlirim
bolghan Israillarni [nijat tapquzalisam] [Xudaning]
lenitige qélip Mesihtin mehrum qilinishimni tileshke
razi idim; ular Israillar! — ulargha oghulluq
hoquqi, [Xudaning] shan-sheripining ayan qilinishi,
ehdiliri, Tewrat qanunining amanet bolushi, ibadet
xizmetliri we [Tewrat] wediliri nésiwe qilindi. 5
Ulugh [ibraniy] ata-bowiliri ularningkidur; jismaniy
jehette Mesih ularning ejdadidur. U barliq mewjudat
üstidin höküm sürgüchi, menggü mubarek Xudadur.
Amin! (aiōn g165) 6 — Biraq Xudaning [Israilgha
bolghan] sözi bikar boldi, démeymen; chünki
Israildin bolghanlarning hemmisila heqiqiy Israil
hésablanmaydu; 7 shuningdek, Ibrahimning ewladliri
bolsimu, hemmisila uning perzentliri hésablanmaydu.
Chünki [muqeddes yazmilarda Ibrahimgha]: «Ishaqtin
törelgenlerla séning nesling hésablinidu» — déyilgen.
8 Démek, jismaniy jehettin [Ibrahimdin] törelgen
perzentler Xudaning perzentliri boliwermeydu, belki
[Xudaning] wedisi arqiliq törelgenler [Ibrahimning]
heqiqiy nesli hésablinidu. 9 Chünki Xudaning bergen
wedisi mundaq idi: «[Kéler yili] mushu chaghda qaytip
kélimen, Sarah bir oghulgha ana bolidu». 10 Uning
üstige, Riwkah bir erdin, yeni ejdadimiz Ishaqtin
[qoshkézekge] hamilidar bolghanda, 11 Perzentliri
téxi tughulmighanda, héchqandaq yaxshi yaki yaman
ishnimu qilmasta, Xuda Özining ademlerni tallashtiki
muddiasining ularning qilghan ish-emellirige
emes, peqet Chaqirghuchi bolghanning iradisige
asaslan'ghanliqini körsitish üchün, Riwkahgha:
«Chongi kichikining xizmitini qilidu» — déyilgenidi.
13 Xuddi yene muqeddes yazmilarda éytilghinidek:
«Yaqupni söydüm, Esawdin nepretlendim». 14
Undaqta, bularghа néme deyli? Xudada adaletsizlik
barmu? Hergiz yoq! 15 Chünki Xuda Musagha mundaq
dégen: — «Kimge rehim qilghum kelse, shuninggha
rehim qilimen, Kimge ich aghritqum kelse, shuninggha
ich aghritimen». 16 Démek, bu ish insanning iradisige
yaki ularning tirishchanliqigha emes, belki rehimdilliq
körsetküchi Xudagha baghliqtur. 17 Chünki Xuda
muqeddes yazmilarda Pirewn'ge mundaq dégen:
— «Méning séni tiklishimdiki meqset del shuki,
qudritimni üstüngde körsitish hemde namimning

pütkül jahan'gha jakarlinishi». 18 Démek, Xuda
xalighinigha rehim qilidu, xalighinini tash yürek
qilidu. 19 Emdi belkim sen manga: «Xudaning iradisige
héchkim qarshi chiqalmaydighan tursa, undaqta
Xuda néme üchün insanni eyibleydu?» — déyishing
mumkin. 20 Biraq, ey insan, Xuda bilen takallashqudek
kimsen? Qélipta shekillendürüliwatqan nerse özini
shekillendürgüchige: — «Méni néme üchün bundaq
yasiding?» — déyelemdu? 21 Xumdanchining
oxshash bir kallek laydin ésil orun'gha ishlitidighan
qachimu, shundaqla adettiki orun'gha ishlitidighan
qachimu yasash hoquqi yoqmu? 22 Xuda Öz
ghezipini körsitishni we küch-qudritini tonutushni
niyet qilghan bolsa, ghezipige layiq bolghan,
halaketke teyyarlan'ghan «qachilar»gha adettin
tashqiri sewrchanliq bilen köksi-qarnini keng qilip
kelgen bolsa, uninggha néme boptu? 23 We shuning
bilen Özining rehim-shepqitining nishani qilghan
we shan-sherepke muyesser bolushqa aldin'ala
teyyarlighan «qachilar»da, yeni Özi Yehudiylar
arisidinla emes, belki eller arisidinmu chaqirghan
bizlerde shan-sheripining cheksizlikini namayan qilish
üchün shundaq qilishni xalighan bolsa, buninggha
néme boptu? 25 Bu xuddi Xudaning Hoshiya
peyghember arqiliq éytqinidek: — «Esli xelqim
hésablanmighan xelqni xelqim, Esli söymigenlerni
söygenlirim deymen»; 26 we yene: — «Burun
ulargha: «Siler Méning xelqim emessiler» déyilgen
jayda, Kelgüside del shu jayda ulargha «Tirik
Xudaning oghulliri!» dégen nam bérilidu». 27
Yeshaya peyghembermu Israil toghruluq mundaq
jakarlighanidi: — «Israillarning sani déngiz sahilidiki
qumdek köp bolsimu, lékin peqet birla «qaldi»
qutquzulidu; 28 chünki, Perwerdigar Öz ishini
tügitiwétip, heqqaniyliq bilen tézdin uni ijra qilidu;
chünki U yer yüzide hökümini teltöküs we téz
ijra qilidu». 29 Yeshaya peyghember yene aldin
éytqinidek: — «Eger samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar bizge bir nesil qaldurmighan
bolsa, Sodom shehiridek, Gomorra shehiridek
[yoqalghan] bolattuq». 30 Undaqta, bularghа néme
déyishimiz kérek? Heqqaniyliqqa intilmigen ellikler
heqqaniyliqqa, yeni étiqadqa asaslan'ghan birxil
heqqaniyliqqa érishti. 31 Lékin Israil heqqaniyliqni
körsetken Tewrat qanunigha intilgini bilen qanunning
telipige yételmidi. 32 Néme üchün? Chünki ularning
[heqqaniyliqqa] intilishi étiqad bilen emes, belki
«sawabliq ishlar» bilen idi. Ular «putlikashang
tash»qa putliship yiqilip chüshti; 33 xuddi [muqeddes
yazmilarda] yézilghinidek: «Xelqni putlishidighan
putlikashang tashni, Ademni yiqitidighan qoram
tashni Zion'gha qoydum, Uninggha étiqad qilghuchi
hergiz yerge qaritilip qalmas».

10 Qérindashlar, yürek intizarim, shundaqla
Xudagha yélinishim Israillarning qutquzulushi
üchündur. 2 Chünki shuninggha guwahliq
bérimenki, ularning Xudagha heqiqetenmu qizghin
intilishi bar, biraq ularning intilishi heqiqiy
bilim üstige qurulghan emes. 3 Chünki ular
Xudaning heqqaniyliqini bilmigechke, uning ornigha
özlirining heqqaniyliqini tikleshke tiriship, Xudaning
heqqaniyliqigha boysunmidi. 4 Chünki Tewrat
qanunining nishan-meqsiti Mesihning Özidur;
shuning bilen étiqad qilghuchilarning herbiri üchün
heqqaniyliq bar boldi. 5 Chünki Tewrat qanunigha
emel qilishtin kelgen heqqaniyliq heqqide Musa
peyghember mundaq yazghan; «Qanunning emrlirige
emel qilghanlar shu ishliridin hayatliq tapidu». 6
Lékin étiqadtin bolghan heqqaniyliq mundaq deydu:
— «Könglüngde: — «Kim asman'gha chiqar?» (yeni
«Kim Mesihni asmandin élip chüshürer?») 7 we
yaki «Hang tégige kim chüsher?» (yeni «Mesihni
ölümdin kim qayturar?») — démigin». (Abyssos g12) 8
Emdi shu [heqqaniyliq] néme deydu? — «Söz-kalam
sanga yéqindur, tilingda we dilingdidur!» — bu söz-
kalam del biz jakarlaydighan étiqadning sözidur.
9 Démek, «Eysaning Reb ikenlikini aghzing bilen
étirap qilsang we qelbingde Xudaning uni ölükler
arisidin tirildürgenlikige ishenseng, qutquzulisen»!
10 Chünki insan qelbide étiqad qilish bilen heqqaniy
qilinidu, éghizida étirap qilish bilen nijatqa érishidu.
11 Muqeddes yazmilarda déyilgendek; «Uninggha
étiqad qilghuchining herbiri hergiz yerge qaritilmas».
12 Chünki bu jehette Yehudiylar bilen Gréklarning
perqi yoq; her ikkisining Rebbi hemmining Rebbidur
we Özige nida qilghanlarning hemmisige mol
bayliqlirini ayimaydu. 13 Chünki: «Kimdikim Rebning
namini chaqirip nida qilsa qutquzulidu». 14 Lékin
Rebge ishenmigen kishi qandaqmu Uninggha nida
qilalisun? U toghruluq anglimighan kishi qandaqmu
Uninggha ishensun? Xush xewer jakarlighuchi
bolmisa, ular uni qandaqmu angliyalisun? 15 Shu
jakarlighuchilar ewetilmigen bolsa, xush xewerni
qandaqmu yetküzelisun? Muqeddes yazmilarda

yézilghinidek: «Aman-xatirjemlik toghruluq xush
xewerni, bext-saadet toghruluq xush xewerni
yetküzgenlerning ayaghliri némidégen güzel-he!».
16 Biraq, xuddi Yeshaya [peyghemberning] «I
Perwerdigar, bizning xewirimizge kimmu ishendi?»
déginidek hemme adem xush xewerge itaet qilghan
emes. 17 Shunga étiqad xewerni anglashtin kélidu
we shu xewer Mesih toghruluq sözde anglitilidu.
18 Lékin shuni soraymenki, ular shu xewerni
anglimighanmidu? Elwette anglidi: — «Ularning sadasi
pütkül dunyagha, Sözliri yer yüzining qerlirige yetti».
19 Yene shuni soraymenki, Israillar [shu xewerdin]
waqip bolmighanmidu? Aldi bilen, Musa [Israilgha]
mundaq bésharet bergen: — ««Héch xelq emes»
bolghan bir xelq arqiliq silerde heset qozghaymen,
Nadan bir xelq arqiliq ghezipinglarni qozghaymen».
20 Kéyin, Yeshaya peyghember intayin yüreklik halda
shu bésharetni bérip: — «Özümge intilmigenlerge
Özümni tapquzdum, Méni sorimighanlargha Özüm
köründüm» — dédi. 21 Lékin, U Israillar heqqide: —
«Men kün boyi bu itaetsiz we tersa xelqqe qollirimni
uzitip intilip keldim!» — deydu.

11 Undaqta, shuni soraymenki: — Xuda Öz xelqidin
waz kechtimu? Hergiz undaq emes! Menmu
Ibrahim ewladidin, Binyamin qebilisidin bolghan
bir Israilghu! 2 Xuda aldin könglige pükken Öz
xelqidin waz kechkini yoq. Muqeddes yazmilarda
Ilyas [peyghember] heqqide néme déyilgenliki
silerge ayan emesmu? U Israillardin azar chékip
Xudagha yélinip: — 3 «I Perwerdigar, ular Séning
peyghemberliringni öltürüshti, qurban'gahliringni
chéqishti. Peqet özüm yalghuzla qaldim, ular
yene méningmu jénimni almaqchi bolushuwatidu»,
dégen. 4 Xudaning uninggha qayturghan kalami
qandaq boldi? U: «Baalgha tiz pükmigen yette ming
ademni Özümge élip qaldim» — dégen. 5 Xuddi
shuningdek, bügünki kündimu Xudaning shapaiti
bilen [Israildin] Özi tallighan bir «qaldi» bar. 6
[Ularning tallinishi] shapaet bilen bolghan bolsa,
undaqta özlirining ejir-emili bilen bolghan emes.
Emellerdin bolghan bolsa, shapaet shapaet bolmay
qalatti. 7 Netijide qandaq boldi? Israillar izdiginige
érishelmidi, lékin ulardin tallan'ghanlar érishti.
Qalghanlarning bolsa, köngülliri bixudlashturuldi.
8 Xuddi muqeddes yazmilarda éytilghinidek: —
«Xuda ularning roh-qelbini ghepletke saldi, Bügün'ge
qeder közlirini körmes, Qulaqlirini anglimas qildi».
9 Shuningdek Dawut [peyghembermu] mundaq
dégen: «Ularning dastixini özlirige qapqan we tuzaq
bolup, Ularni putlashturup, qilmishlirini öz béshigha
chüshürsun! 10 Közliri qarangghuliship, körelmisun;
Bellirini menggü ruslatmay püküldürgeysen!» 11
Undaqta, shunimu sorayki: [Israillar] yiqilip qaytidin
turghuzulmasliqqa putlashqanmu? Hergiz undaq
emes! Lékin ularning téyilip itaetsizlik qilghanliqidin
nijat yat elliklerge yetküzüldi. Buningdin meqset
Israillarni hesetke qozghashtin ibarettur. 12 Emdi
ularning téyilip itaetsizlik qilishi dunyagha asayishliq
bexsh etken bolsa, shundaqla ularning ziyan
tartqini ellerni béyitqan bolsa, undaqta kelgüside
ularning hemmisining toluq nijatliqqa érishishi
dunyagha téximu zor bext élip kelmemdu?!
13 Emdi siler elliklerge sözlewatimen; men elliklerge
rosul süpitide békitilgendin kéyin, wezipemni shan-
shereplik dep ulughlaymenki, 14 janjigerlirim
bolghanlarning hesitini qozghap, ularning bezilirini
qutuldurarmenmikin dégen ümidte bolimen. 15
Chünki ularning tashliwétilgenlikining netijisi
dunyadiki ellerni Xuda bilen inaqlashturush bolsa,
undaqta ularning qobul qilinishi ölümdin tirilish
bolmay néme? 16 Hosuldin tunji bolup chiqqan
xémirdiki kallek muqeddes hésablansa, pütün
xémir muqeddes dep hésablinidu. Derexning yiltizi
muqeddes bolsa, shaxlirimu muqeddes bolidu.
17 Zeytun derixining birnechche shéxi derweqe
sunduriwétilgenidi, we sen yawa zeytun köchiti
bolup, ularning ornigha ulanding. Mana emdi
derex yiltizidin ozuqluq élip, mol shirnisidin
behrimen bolghuchi bolghanikensen, 18 emdi
sunduruwétilgen ashu shaxlardin özüngni üstün qilip
maxtanma. Maxtansang, shuni untumighinki, sen
yiltizni emes, yiltiz séni kötürüp quwwetlewatidu.
19 Sen emdi: «Shaxlar méning ulinishim üchün
sunduriwétildi» — déyishing mumkin. 20 Toghra,
ular étiqadsizliqtin sunduruldi; sen bolsang, étiqading
bilen tik turisen; biraq uningdin meghrurlanma,
eksiche [Xudadin] qorq! 21 Chünki Xuda eyni waqtida
bu derexning öz shaxlirini ayimighaniken, sénimu
ayimasliqi mumkin. 22 Mana, [bu ishlarda] Xudaning
méhribanliqigha hemde qattiq qol ikenlikige qara.
U Öz yolidin yiqilip chüshkenlerge qattiq qol idi,
lékin sanga (méhribanliqida dawamliq tursangla)
méhribanliq körsetmekte. Undaq bolmighanda, senmu
késip tashlinisen. 23 [Yehudiylarmu] étiqadsizliqta

ching turiwalmisa, eslidiki derexke ulinidu. Chünki
Xuda ularni qayta ulashqa qadirdur. 24 Chünki
eger sen yawa zeytun derixidin késip élinip,
tebiiy qanuniyetke xilap halda [baghdiki] yaxshi
zeytun derixige ulan'ghan yerde, eslidiki bu tebiiy
shaxlarning öz derixike ulinishi téximu mumkin'ghu?!
25 Qérindashlar, özünglarni üstün we eqilliq
chaghlashtin saqlinishinglar üchün, wehiy qilin'ghan
shu sirdin xewersiz qélishinglarni xalimaymenki,
ta [Xuda tallighan] Yehudiy emeslerning sani
toluqlan'ghuche, Israilning bir qismi tash yüreklikke
qaldurulidu; 26 andin pütkül Israil qutquzulidu. Bu
toghruluq muqeddes yazmilarda mundaq yézilghan:
— «Qutquzghuchi Ziondin kélip, Iplasliqni Yaquptin
yoq qilidu. 27 Men ularning gunahlirini élip
tashliwetkinimde, Mana bu ular bilen tüzidighan
ehdem bolidu». 28 Emdi xush xewer jehettin
qarighanda, silerning bextinglar üchün Yehudiy
xelqi [xush xewerge] düshmen qilip békitilgen;
biraq Xudaning tallishi jehettin qarighanda, ata-
bowilirimiz sewebidin söyülgendur. 29 Chünki Xuda Özi
bergenlirini we chaqiriqini qayturuwalmaydu. 30 Siler
elliklermu bir chaghlarda Xudagha itaet qilmighan
bolsanglarmu, [Yehudiylarning] itaetsizlikining
netijiside hazir rehim-shepqetke érishtinglar. 31
Yehudiylar bolsa itaet qilmay kéliwatidu; [Xudaning]
buningdiki meqsiti, silerge körsetken rehim-shepqet
arqiliq ularnimu rehim-shepqetke érishtürüshtin
ibarettur. 32 Chünki Xuda pütkül insan'gha rehim-
shepqet körsitish üchün, hemmeylenni itaetsizlikke
solap qoydi. (eleēsē g1653) 33 — Ah! Xudaning danaliqi
we ilim-hékmitining bibaha bayliqliri hem hésabsiz
chongqurluqi! Uning hökümilirining tégige yetkili
bolmas! Uning yolliri izdep tépishtin shunche
yiraqtur! 34 «Kimmu Perwerdigarning oy-muddialirini
chüshinip yetti? Kimmu Uninggha meslihetchi
bolalidi?» 35 «Uninggha kim awwal bir nerse bérip,
Kéyin uni qayturup ber déyelidi?». 36 Chünki barliq
mewjudatlar Uningdin kelgen, U arqiliq mewjut bolup
turidu, Xem Uning üchün mewjut bolup turidu.
[Barliq] shan-sherep ebedgiche Uninggha bolghay!
Amin. (aiōn g165)

12 Shunga, ey qérindashlar, Xudaning rehimdilliqi
bilen silerdin shuni ötünimenki, téninglarni
muqeddes, Xudani xursen qilidighan, tirik qurbanliq
süpitide Uninggha béghishlanglar. Mana bu silerning
[Xudagha] qilidighan heqiqiy ibaditinglardur. 2
Bu dunyaning qélipigha kirip qalmanglar, belki
oy-pikringlarning yéngilinishi bilen özgertilinglar;
undaq qilghanda Xudaning yaxshi, qobul qilarliq
we mukemmel iradisining néme ikenlikini ispatlap
bileleysiler. (aiōn g165) 3 Manga ata qilin'ghan
shapaetke asasen herbiringlargha shuni éytimenki,
özünglar toghruluq özenglarda bar bolghinidin artuq
oylimay, belki Xuda herbiringlargha teqsim qilghan
ishenchning miqdarigha asasen salmaqliq bilen
özünglarni dengsep körünglar. 4 Chünki ténimiz
köpligen ezalardin terkib tapqan hemde herbir
ezayimizning oxshash bolmighan roli bolghandek,
5 bizmu köp bolghinimiz bilen Mesihte bir ten
bolup bir-birimizge baghlinishliq eza bolimiz.
6 Shuning üchün bizge ata qilin'ghan méhir-
shepqet boyiche, herxil rohiy iltipatlirimizmu
bar boldi. Birsige ata qilin'ghan iltipat wehiyni
yetküzüsh bolsa, ishenchisining dairiside wehiyni
yetküzsun; 7 bashqilarning xizmitini qilish bolsa,
xizmet qilsun; telim bérish bolsa, telim bersun; 8
righbetlendürüsh bolsa, righbetlendürsun; sediqe
bérish bolsa, merdlik bilen sediqe bersun; yéteklesh
bolsa, estayidilliq bilen yéteklisun; xeyrxahliq
körsitish bolsa, xushal-xuramliq bilen qilsun. 9
Méhir-muhebbitinglar saxta bolmisun; rezilliktin
nepretlininglar, yaxshiliqqa ching baghlininglar;
10 Bir-biringlarni qérindashlarche qizghin méhir-
muhebbet bilen söyünglar; bir-biringlarni hörmetlep
yuqiri orun'gha qoyunglar. 11 Intilishinglarda
érinmenglar, roh-qelbinglar yalqunlap köyüp turup,
Rebke qullarche xizmet qilinglar. 12 Ümidte bolup
shadlinip yürünglar; musheqqet-qiyinchiliqlargha
sewr-taqetlik bolunglar; duayinglarni herqandaq
waqitta toxtatmanglar. 13 Muqeddes bendilerning
éhtiyajidin chiqinglar; méhmandostluqqa intilinglar;
14 Silerge ziyankeshlik qilghuchilargha bext tilenglar;
peqet bext tilenglarki, ularni qarghimanglar. 15
Shadlan'ghanlar bilen bille shadlininglar; qayghurup
yighlighanlar bilen bille qayghurup yighlanglar. 16 Bir-
biringlar bilen inaq ötüp oxshash oy-pikirde bolunglar;
neziringlarni üstün qilmanglar, belki töwen tebiqidiki
kishiler bilen bérish-kélish qilinglar. Özünglarni
danishmen dep chaghlimanglar. 17 Héchkimning
yamanliqigha yamanliq bilen jawab qayturmanglar.
Barliq kishining aldida ishliringlar peziletlik
bolushqa köngül qoyunglar. 18 Imkaniyetning
bariche köpchilik bilen inaq ötünglar; 19 intiqam

almanglar, i söyümlüklirim; uni Xudagha tapshurup
Uning ghezipige yol qoyunglar, chünki [muqeddes
yazmilarda] mundaq yézilghan: «Perwerdigar deyduki,
intiqam Méningkidur, [yamanliq] Men qayturimen».
20 Shunga eksiche «Düshmining ach bolsa, uni toydur,
ussighan bolsa, qandur. Bundaq qilish bilen «uning
béshigha kömür choghini toplap salghan bolisen». 21
Yamanliq aldida bash egmenglar, belki yamanliqni
yaxshiliq bilen yénginglar.

13 Hemme adem özlirini idare qilghuchi hoquq
igilirige boysunsun. Chünki Xuda tiklimigen
hökümet yoq; qaysi hoquq-hökümet mewjut bolsila
Xuda teripidin tiklen'gendur. 2 Shuning üchün,
hoquq-hökümetke qarshiliq qilghuchi kishi Xudaning
orunlashturushigha qarshiliq qilghan bolidu. Qarshiliq
qilghuchilar soraqqa tartilidu 3 (chünki hökümranlar
yaxshiliq qilghuchilargha emes, belki yamanliq
qilghuchilargha qorqunch keltüridu). Hökümranlardin
qorqushni xalimaymen déseng, undaqta yaxshi emel
qil. U chaghda hökümet teripididin teriplinisen.
4 Chünki hökümranlar séning menpeiting üchün
Xudaning xizmetchisidur. Lékin yamanliq qilsang,
uningdin qorqushung kérek! [Hökümran] qilichni
bikargha ésiwalmaydu, u yamanliq qilghuchigha
Xudaning ghezipini körsitidighan jaza bergüchi
süpitide Xudaning xizmetchisidur. 5 Shuning
üchün, hökümranlargha boysunush kérek. Bu, peqet
jazalinishtin saqlinish üchünla emes, belki pak
wijdanliq bolush üchündur. 6 Mushu sewebtinmu baj
tapshurunglar; hökümranlar bolsa, Xudaning mexsus
bu ishlarni bashqurushqa békitken xizmetkarliridur.
7 Herkimge öz tégishlik heqqini tölenglar; ghelle-
paraq tapshuruwalghuchigha ghelle-paraqni, baj
yighquchilargha bajni tapshurunglar; éhtiramgha
tégishlik bolghanlargha éhtiram qilinglar, hörmet
qilishqa tégishlik bolghanni hörmet qilinglar. 8 Bir-
biringlarni söyüshtin bashqa, héchkimge héchnersidin
qerzdar bolmanglar. Chünki bashqilarni söygen
kishi Tewrat qanunining telipini emelge ashurghan
bolidu. 9 Chünki «zina qilma, qatilliq qilma,
oghriliq qilma, nepsaniyetchilik qilma» dégen
perhizler we bulardin bashqa herqandaq perzlermu,
«qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen bu
emrge yighinchaqlan'ghan. 10 Méhir-muhebbetke
bérilgen [kishi] öz yéqinigha héchqandaq yamanliq
yürgüzmeydu; shuning üchün, méhir-muhebbet
Tewrat qanunining telipini emelge ashurghuchidur.
11 Hazirqi waqitning jiddiyliqini bilip, shularni
qilinglar. Chünki biz üchün alliqachan uyqudin
oyghinish waqit-saiti yétip keldi. Chünki deslepki
étiqad qilghan waqtimizgha nisbeten nijatimiz téximu
yéqinlap qaldi. 12 Kéche ötüshke az qaldi, kündüz
yéqinlashti. Shunga, qarangghuluqning ishlirini
tashlap, yoruqluqning qoral-yaraqlirini kiyeyli. 13
Kündüzge muwapiq diyanetlik hayat kechüreyli, eysh-
ishret we sharabxorluqqa, zina we keyp-sapagha,
jédel-majira we hesetxorluqqa bérilmeyli; 14 eksiche
özünglargha Reb Eysa Mesihni kiyiwélinglar we
gunahkar ettiki arzu-heweslerni qandaq qandurushni
héch oylimanglar.

14 Étiqadi ajizlarni qobul qilinglar, lékin ular
bilen pikirde talash-tartish qilmanglar. 2
Birsi herqandaq yémeklikni yéyishke bolidighinigha
ishinidu; lékin yene étiqadi ajiz birsi peqet
köktatlarnila yeydu. 3 Herqandaq yémekliklerni
yeydighan kishi yémeydighan kishini kemsitmisun;
hemde [bezi nersini] yémeydighan kishi herqandaq
yémekliklerni yeydighan kishi üstidin höküm
qilmisun. Chünki Xuda uni qobul qilghan. 4 Bashqa
birsining xizmetkari üstidin höküm qilghuchi sen
kim iding? Xizmetkarning tik turushi yaki yiqilip
kétishige peqetla öz xojayini mes'uldur. Hemde
[shu xizmetkarmu] tik turidighan qilinidu — chünki
[xujayini] Reb uni tik turghuzushqa qadirdur. 5 Melum
birsi melum bir künni yene bir kündin üstün köridu,
yene birsi hemme künni oxshash dep qaraydu. Herkim
özining közqarishigha toluq ishenchi bolsun. 6 Melum
künni qedirleydighan kishi buning bilen Rebbining
hörmitide uni qedirleydu. Bir nersini yeydighan
kishimu Rebbining hörmitide yeydu, chünki u öz rizqi
üchün Xudagha teshekkür éytidu. Melum nersini
yémeydighan kishi yémeydighanliqi bilen özining
Rebbining hörmitide yémeydu, umu shundaqla
Xudagha teshekkür éytidu. 7 Chünki héchqaysimiz
özimiz üchün yashimaymiz we héchqaysimiz özimiz
üchün ölmeymiz; 8 Belki eger yashisaq, Rebbimiz
üchün yashaymiz; ölsek, Rebbimiz üchün ölimiz.
Shuning üchün yashisaqmu, ölsekmu Rebbimizge
mensupturmiz. 9 Chünki Mesihning ölüshi we tirilishi
del shu meqset bilen boldiki, Uning ölüklerning hem
tiriklerning Rebbi bolushi üchündur. 10 Undaqta, sen
néme üchün qérindishing üstidin höküm qilisen?
Yaki néme üchün qérindishingni mensitmeysen?
Chünki hemmimiz Xudaning soraq texti aldida

turishimiz kérek bolidu. 11 Chünki [muqeddes
yazmilarda] éytilghinidek: — «Perwerdigar deyduki:
— Öz hayatim bilen qesem ichimenki, Manga
barliq tizlar pükülidu, Barliq tillar Méni étirap
qilip medhiye oquydu». 12 Shunga, herbirimiz
Xuda aldida özimiz toghruluq hésab bérimiz. 13
Shuning üchün, bir-birimizning üstidin höküm
qilghuchi ikkinchi biri bolmayli. Buning ornigha
shundaq höküm-qarargha kélinglarki, herqandaq
qérindashqa gunahqa yiqitidighan bir nersini yaki
tuzaqni qoymasliq kérek. 14 Rebbimiz Eysada
bolghanliqimdin shuninggha qet'iy ishendürülüp
bilimenki, herqandaq nerse özlikidin haram emestur;
lékin bir nersini haram dep qarighan kishi üchün, u
uninggha haramdur. 15 Eger yémekliking tüpeylidin
qérindishingni azabqa qoyghan bolsang, méhir-
muhebbet yolida mangmighan bolisen. Mesih uning
üchün Öz jénini pida qilip ölgen, bu [qérindishingni]
yémekliking bilen nabut qilma! 16 Emdi siler yaxshi
dep qarighan ishlarning yaman déyilishige sewebchi
bolup qalmanglar. 17 Chünki Xudaning padishahliqi
yémek-ichmekte emes, belki Muqeddes Rohta bolghan
heqqaniyliq, inaqliq-xatirjemlik we shadliqtidur.
18 Bularda yashap Mesihke xizmet qilghuchi kishi
Xudani xursen qilidu we insanlarning teriplishige
sazawer bolidu. 19 Shuning üchün özimizni inaqliqni
ilgiri süridighan we bir-birimizning étiqadini qurup
chiqidighan ishlargha atayli. 20 Yémeklikni dep
Xudaning ejrini nabut qilmanglar. Hemme nerse
derweqe halaldur; biraq birsi yégini bilen [étiqadida]
putlashsa, u uninggha yaman hésablinidu. 21
Shuning üchün gösh yéyish, sharab ichish, shundaqla
bashqa herqandaq ishlarni qilishing qérindishingni
gunahqa téyilduridighan, azabqa qoyidighan yaki uni
ajizlashturidighan bolsa, bularni qilmighining tüzük.
22 Séning [melum bir ishni qilishqa] ishenching barmu?
Emdi bu ishench Xuda bilen séning arangdiki ishtur.
Özi qiliwatqan ishni toghra dep qarighan, shuningdin
wijdanimu eyibke buyrulmighan kishi némidégen
bextlik-he! 23 Lékin [yémekliktin] gumanlinip turup
yene shuni yégen kishi eyibke buyrulidu, chünki
buni ishench bilen yémigen. Ishenchtin bolmighan
herqandaq ish gunahtur.

15 Emdi étiqadimiz küchlük bolghan bizler özimizni
qanaetlendürüshnila oylimay, belki étiqadi
ajizlarningmu ajizliqlirini kötürishimiz kérek. 2
Herbirimiz öz yéqinimizning étiqadini qurup chiqishi
üchün, uning bext-berikitini közlep, uni xursen
qilishqa intileyli. 3 Chünki hetta Mesihmu Özini
qandurushni oylimighanidi. Bu toghrisida muqeddes
yazmilarda mundaq pütülgen: «Sen [Xudani] haqaret
qilghanlarning haqaretliri Méning üstümge chüshti».
4 Chünki burunda [wehiy bilen] pütülgen yazmilardiki
herqaysi sözler bizge ögitish üchün yézilghan bolup,
meqsiti muqeddes kitablardin kelgen sewr-taqet
we ilhambexsh arqiliq bizde azru-ümidning bolushi
üchündur. 5 Emdi sewr-taqet we ilhambexshning Igisi
Xuda silerni Mesih Eysani ülge qilip, özara bir oy-
niyetke keltürgey; 6 buning bilen siler Xudani, yeni
Rebbimiz Eysa Mesihning Atisini bir jan bir dil bilen
bir éghizdin ulughlighaysiler. 7 Shunga, Mesih silerni
qobul qilip, Xudagha shan-sherep keltürginidek,
silermu bir-biringlarni qobul qilinglar. 8 Chünki
silerge shuni éytimenki, Eysa Mesih Xudaning ata-
bowilargha bergen wedilirini ispatlash üchün, shu
arqiliq ellermu Xudaning rehim-shepqitini körüp uni
ulughlishi üchün, xetne qilin'ghanlargha Xudaning
heqiqitini yetküzgüchi xizmetkar süpitide teyinlendi.
Bu xuddi [muqeddes yazmilarda]: — «Shunga Sanga
eller arisida medhiye oquymen, We Séning namingni
küyleymen» — dep yézilghanidi. 10 We U yene:
— «Ey eller, [Xuda]ning xelqi bilen bille shad-
xuram bolunglar!» — deydu. 11 We yene U: —
«Ey barliq eller, Perwerdigarni medhiyilenglar, Ey
pütkül qowmler, Uni ulughlanglar!» — deydu. 12
Yene, Yeshaya [peyghembermu] mundaq deydu:
— «Yessening yiltizi bolghan kishi meydan'gha
chiqidu, Ellerge hakimliq qilidighan zat ornidin turidu;
Eller derweqe Uninggha ümid baghlaydu». 13 Emdi
ümidning Igisi Xuda Özige ishiniwatqanliqinglardin
qelbinglarni toluq shad-xuramliq we tinch-
xatirjemlikke toldurghay, shuning bilen Muqeddes
Rohning küch-qudriti bilen ümidke tolup tashqaysiler.
14 I qérindashlirim, könglünglarning méhribanliq
bilen tolghanliqigha, mol bilimler bilen toluq
bézelgenlikige, shundaqla bir-biringlargha özara
jékilep béreleydighanliqinglarghimu qayilmen. 15
Shundaq bolsimu, Xuda manga ata qilghan shapaet
tüpeylidin men silerge bir qisim tereplerdin nechche
ishlarni eslitip qoyushqa sel jür'etlik bolup ushbu
xetni yazmaqtimen. 16 Shu shapaet bilen men
Xudaning xush xewirini yetküzüp kahindek Uning
ibaditini hemme yerde wujudqa keltürüsh xizmitide
[Yehudiy emes] ellerge Mesih Eysaning xizmetkari

bolup teyinlendim. Bu xizmitimning meqsiti ellerning
Xudagha sunidighan ibaditi Muqeddes Roh arqiliq
pak-muqeddes qilinip, Xudani xursen qilidighan
qurbanliqtek Uning qobul qilishigha layiq bolushi
üchündur. 17 Shuning üchün Mesih Eysada
bolghanliqimdin Xudaning manga tapshurghanliridin
pexirlinimen. 18 Chünki ellerning Xudagha itaet
qilishi üchün Mesihning manga qildurghanliridin
bashqa héchnémini tilgha élishqa heddim emes.
Söz we emeller arqiliq, alametlik möjiziler we
karametler arqiliq, Muqeddes Rohning küch-qudriti
bilen Yérusalémdin bashlap Illirikon ölkisgiche
aylinip hemme yerde Mesihning xush xewirini
toluq jakarlidim. 20 Shundaq qilip bashqilar
salghan ulning üstige bina salmasliq üchün, ezeldin
Mesihning nami anglanmighan yerlerde bu xush
xewerni jakarlashqa intilip keldim. 21 Bu toghrisida
[muqeddes yazmilarda] éytilghinidek: — «Uningdin
xewersiz bolghanlar Uni köridu, Anglimighanlar
anglap chüshinidu». 22 Mana, shu [xizmetlirim]
sewebidin yéninglargha bérishni köp qétim oylighan
bolsammu, lékin tosulghulargha uchrap baralmidim.
23 Lékin hazir mushu etraplarda [xush xewer
yetküzülmigen] yerler manga qalmighanliqtin, hemde
köp yillardin béri silerni yoqlap bérish arzuyum
bolghanliqtin, Ispaniyege bérishimda silernimu
yoqlap ötmekchimen. Sepirimde aldi bilen siler
bilen körüshüp, bir mezgil hemrahliqinglardin
toluq xushallinip, andin silerning yardiminglarda
sepirimni dawamlashturushumni ümid qilimen.
25 Biraq hazir bolsa Yérusalémgha bérip, u
yerdiki muqeddes bendilerning xizmitide bolushqa
kétiwatimen. 26 Chünki Makédoniye we Axaya
ölkiliridiki jamaetler Yérusalémdiki muqeddes
bendiler arisidiki yoqsullargha iane toplap yardem
bérishni layiq kördi. 27 Bu ishni ular berheq layiq
kördi; emeliyette bolsa ular Yérusalémdikilerge
qerzdardur. Chünki eller [Yehudiy qérindashlarning]
rohiy bextliridin behrimen bolghan bolsa, maddiy
jehettin ularghа yardem bérishke toghra kélidu. 28
Men bu ishni püttürgendin kéyin, yeni [Yérusalémdiki]
qérindashlarning [jamaetlerning étiqadining] bu
méwisini qobul qilishini jezmenleshtürgendin kéyin,
silerni yoqlap ötüp Ispaniyege barimen. 29
Yéninglargha barghinimda, Mesihning toluq bext-
berikitini silerge élip baridighanliqimni bilimen. 30
Qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesih we [Muqeddes]
Rohning méhir-muhebbiti bilen silerdin ötünimenki,
men üchün Xudagha dua qilip men bilen birlikte
küresh qilghaysiler — 31 méning Yehudiye
ölkisidiki étiqad qilmighanlarning yaman niyetliridin
saqlinishim, shuningdek Yérusalémda in'amni
yetküzüsh xizmitimning shu yerdiki muqeddes
bendilerning qobul qilishigha érishishi üchün 32
hemde axirda Xuda buyrusa, péqirning shad-xuramliq
bilen yéninglargha bérip, siler bilen ortaq istirahet
qilishimiz üchünmu dua qilghaysiler. 33 Amanliq-
xatirjemlik Igisi bolghan Xuda hemminglar bilen bille
bolghay! Amin!

16 Kenxria shehiridiki jamaetning xizmetchisi
singlimiz Fibini silerge tewsiye qilip
tonushturimen; 2 uni muqeddes bendilerge layiq
Rebning muhebbitide qobul qilip kütüwalghaysiler,
uning herqandaq ishta silerge hajiti chüshse,
uninggha yardem qilghaysiler. Chünki u özimu
nurghun kishilerge, jümlidin mangimu chong
yardemchi bolghan. 3 Men bilen birge ishligen,
Mesih Eysada bolghan xizmetdashlirim Priska bilen
Akwilagha salam éytqaysiler 4 (ular méni dep öz
hayatining xéyim-xetirige qarimidi. Hem yalghuz
menla emes, belki ellerdiki barliq jamaetlermu
ulardin minnetdardur). 5 Ularning ailiside jem
bolidighan jamaetkimu salam éytqaysiler. Asiya
ölkisidin Mesihke étiqadta eng deslepki méwe bolup
chiqqan, söyümlüküm Épenitke salam éytqaysiler. 6
Siler üchün köp ejir singdürgen Meryemge salam
éytqaysiler. 7 Men bilen zindandash bolghan,
Yehudiy qérindashlirim Andronikus we Yunyagha
salam éytqaysiler. Ular mendin awwal Mesihte
bolghan bolup, rosullar arisidimu abruyluqtur.
8 Rebbimizde bolghan söyümlüküm Ampliyatqa
salam éytqaysiler. 9 Biz birge ishligen Mesihte
bolghan xizmetdishimiz Urbanus we söyümlüküm
Staxuslargha salam éytqaysiler. 10 Sinaqlardin ötken,
Mesihte sadiq ispatlinip kelgen Apélisqa salam
éytqaysiler. Aristowulusning ailisidikilerge salam
éytqaysiler. 11 Yehudiy qérindishim Hérodiyon'gha,
Narkisning ailisidikilerdin Rebde bolghanlargha
salam éytqaysiler. 12 Rebning xizmitide japa
tartiwatqan Triféna we Trifosa xanimgha salam
éytqaysiler. Rebning xizmitide nurghun japa tartqan
söyümlük [singlim] Persisqa salam éytqaysiler. 13
Rebde tallan'ghan Rufusqa we uning mangimu ana
bolghan anisigha salam éytqaysiler. 14 Asinkritus,

Filigon, Hermis, Patrobas, Hérmas we ularning
yénidiki qérindashlargha salam éytqaysiler. **15**
Filologus we Yulyagha, Nérius we singlisigha,
Olimpas we ularning yénidiki barliq muqeddes
bendilerge salam éytqaysiler. **16** Bir-biringlar bilen
pak söyüshler bilen salamlishinglar. Mesihning
hemme jamaetliridin silerge salam! **17** Qérindashlar,
silerdin shuni ötünimenki, siler ögen'gen telimge
qarshi chiqqan, aranglarda ixtilaplarni peyda
qilidighan we ademni étiqad yolidin téyilduridighan
kishilerdin pexes bolunglar, ulardin néri bolunglar.
18 Bundaq kishiler Rebbimiz Mesihke emes, belki
öz qarnigha qul bolidu; ular siliq-sipaye gepler we
xushamet sözliri bilen saddilarning qelbini azduridu.
19 Silerning Rebke bolghan itaetmenlikinglardin
hemmeylen xewer tapti. Shunga ehwalinglardin
shadlinimen; shundaqtimu, yaxshi ishlar jehette aqil
bolushunglarni, yaman ishlargha nisbeten nadan
bolushunglarni xalaymen. **20** Amanliq-xatirjemlik
Igisi bolghan Xuda uzun ötmey Sheytanni ayagh
astinglarda yenjiydu. Rebbimiz Eysaning méhir-
shepqiti silerge yar bolghay! **21** Xizmetdishim
Timotiy, Yehudiy qérindashlirim Lukyus, Yason we
Sospatirlardin silerge salam. **22** (ushbu xetke qelem
tewretküchi menki Tertiymu Rebde silerge salam
yollaymen). **23** Manga we öyide daim yighilidighan
pütün jamaetke sahibxanliq qilidighan Gayustin
silerge salam. Sheherning xezinichisi Érastus
silerge salam yollaydu, qérindishimiz Kuwartusmu
shundaq. **24** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-
shepqiti hemminglargha yar bolghay! Amin! **25**
Uzun zamanlardin buyan sükütte saqlinip kelgen
sirning wehiy qilinishi boyiche, méning arqiliq
yetküzülgen bu xush xewer, yeni Eysa Mesihning
jakarlinishi bilen silerni mustehkemleshke qadir
Bolghuchigha [shan-sherep bolghay]! **(aiōnios g166)** **26**
Sir bolsa insanlarni étiqadtiki itaetmenlik yoligha élip
bérish üchün, menggü hayat Xudaning emrige binaen
hem biwasite hem burunqi peyghemberlerning yézip
qaldurghanliri arqiliq, hazir barliq ellerge wehiy
qilindi; **(aiōnios g166)** **27** shundaq qilghan birdinbir dana
Bolghuchi Xudagha Eysa Mesih arqiliq shan-sherep
ebedil'ebed bolghay! Amin! **(aiōn g165)**

Korintliqlargha 1

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysaning rosuli dep
chaqirilghan menki Pawlustin we qérindishimiz
Sosténistin Korint shehiridiki jamaetke, Mesih Eysada
pak-muqeddes qilinip, «muqeddes bendilirim» dep
chaqirilghanlargha we shuningdek her yerlerde
Reb Eysa Mesihning (U ulargha we bizge mensup!)
namigha nida qilghuchilarning hemmisige salam!
3 Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihtin silerge
méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay! **4** Xudaning
Mesih Eysada silerge ata qilin'ghan méhir-shepqiti
tüpeylidin Xudayimgha herdaim teshekkür éytimen;
5 buning bilen siler Uningda her terepte, herqandaq
sözde, her tereptiki bilimlerde bay qilin'ghansiler, **6**
xuddi Mesihning guwahliqi silerde testiqlan'ghandek.
7 Shuning bilen silerde herqandaq rohiy iltipat
kemlik qilmastan, Rebbimiz Eysa Mesihning ayan
qilinishini kütisiler; **8** U yene silerni axirghuche
mustehkemleyduki, Reb Eysa Mesihning küni kelgüche
eyibsiz saqlinisiler; **9** Xuda sözide turghuchidur
— silerni Öz Oghli Reb Eysa Mesihning sirdash-
hemdemlikige chaqirghuchi del Uning Özidur. **10**
Emdi men silerdin Rebbimiz Eysa Mesihning nami
bilen shuni ötünimenki, i qérindashlar, gépinglar bir
yerdin chiqsun, aranglarda bölgünchilik bolmisun,
bir pikirde, bir niyette kamil birleshtürülünglar;
11 Chünki Klowining ailisidikilerning manga
siler toghranglarda éytishiche, i qérindashlirim,
aranglarda talash-tartishlar bar iken. **12** Démekchi
bolghinim shuki, herbiringlar: «Men Pawlusning
terepdari», «Men Apollosning terepdari», «Men
Kéfasning terepdari» we «Men Mesihning terepdari»
dewatisiler. **13** Ejeba, Mesih bölün'genmiken?
Siler üchün krésthen'gen adem Pawlusmidi? Siler
Pawlusning namigha chömüldürüldünglarmu? **14**
Men Xudagha teshekkür éytimenki, aranglardin
Krispus bilen Gayustin bashqa héchqaysinglarni
chömüldürmidim; **15** shuning bilen héchkim méni
özining namida ademlerni chömüldürdi, déyelmeydu.
16 Durus, men yene Istifanasning öyidikilernimu
chömüldürdüm; bashqa birawni chömüldürginimni
esliyelmeymen. **17** Chünki Mesih méni ademlerni
chömüldürushke emes, belki xush xewerni jakarlashqa
ewetti; uni jakarlash bolsa insanning hékmetlik
sözliri bilen bolmasliqi kérek; undaq bolghanda
Mesihning krésttiki [qurbanliqining] küchi yoqitilghan
bolidu. **18** Chünki krésttiki qurbanliqi toghruluq
söz-kalam halaketke kétiwatqanlargha exmeqliq,
emma qutulduruluwatqan bizlerge Xudaning
küch-qudritidur. **19** Chünki mundaq pütülgenki,
«Men danishmenlerning danishmenlikini yoqitimen,
aqillarning aqilliqini chetke qaqimen». **20** Undaqta,
danishmenler qéni? Tewrat ölimaliri qéni? Bu
dunyadiki bes-munazire qilghuchilar qéni? Xuda
bu dunyadiki danaliqni exmeqliq dep körsetken
emesmu? **(aiōn g165)** **21** Chünki Xuda danaliqi
bilen békitkini boyiche, dunya öz danaliqi arqiliq
Xudani tonumighan, shunga Xuda exmiqane dep
qaralghan, jakarliniwatqan söz-kalam arqiliq uninggha
ishen'güchilerge nijatliq yetküzüshni layiq körgen.
22 Chünki Yehudiylar möjizilik alametlerni, gréklar
bolsa «danaliq»ni telep qilidu; **23** emma biz bolsaq
Mesihni, yeni krésthen'gen Mesihni jakarlaymiz;
bu Yehudiylargha nisbeten bizarliq ish, ellerge
nisbeten exmiqanilik dep qarilidu; **24** emma
chaqirilghanlar üchün éytqanda, meyli Yehudiylar
bolsun yaki gréklar bolsun, Mesih Xudaning küch-
qudriti we Xudaning danaliqidur. **25** Chünki Xudaning
exmiqaniliki insanlarning danaliqidin üstündur,
Xudaning ajizliqi insanlarning küchidin üstündur. **26**
Chünki, i qérindashlar, silerning chaqirilghan waqittiki
halinglar üstide oylinip béqinglar; chaqirilghanlar
arisida insaniy tereptin dana qaralghanlar anche
köp emes, küch-hoquqqa ige bolghanlar anche
köp emes, aqsöngekler anche köp emes idi; **27**
belki Xuda danalarni xijaletke qaldurush üchün
bu dunyadiki exmeq sanalghanlarni talliwaldi;
küchlüklerni xijaletke qaldurush üchün bu dunyadiki
ajiz sanalghanlarni talliwaldi; **28** U yene bu dunyadiki
qedirsizlerni, pes körülidighanlarni talliwaldi, «yoq
bolghan nersiler»ni mewjut shey'ilerni yoqqa
chiqiriwétish üchün talliwaldi. **29** Uning meqsiti
Xuda aldida héch et igisi maxtanmasliq üchündur. **30**
Emma Uning teripidin siler Mesih Eysada turisiler;
U bizge Xudadin kelgen danaliq, heqqaniyliq, pak-
muqeddeslik we hörlük-azadliq qilin'ghandur; **31**
shuningdek [Tewratta] pütülgendek: «Pexirlinip
maxtighuchi bolsa Rebdin pexirlinip maxtisun!».

2 Men bolsam, i qérindashlar, yéninglargha
barghinimda, Xudaning guwahliqini jakarlash
üchün héch gepdanliq yaki eqil-danaliq ishlitip
kelgen emesmen; **2** chünki men aranglarda Eysa
Mesihdin bashqa, yeni krésthen'gen Mesihdin bashqa

héchnémini bilmeslikke bel baghlighanidim; 3 men
aranglarda bolghan waqtimda ajizliqta, qorqunchta
we titrigen halette bolattim; 4 méning sözlirim hem
jakarlishim bolsa ademni qayil qilghudek insaniy
danaliq sözler bilen emes, belki Rohning alamet
körsitishliri we küch-qudret bilen bolghan idi. 5
Buningdin meqset silerning étiqadinglar insaniy
danaliqqa emes, belki Xudaning küch-qudritige
baghlansun dégendin ibaret idi. 6 Halbuki, kamaletke
yetkenler arisida biz danaliqni bayan qilimiz; bu
danaliq bu dewrdiki danaliq emes, yaki bu dewrdiki
hökümranlarning danaliqi emes (ular zawalliqqa yüz
tutqandur); (aiōn g165) 7 emma biz bir sirni ashkarilap,
Xudaning bir danaliqini bayan qilimiz; Xuda eslide
ashkare qilinmighan bu danaliqni barliq dewrlerdin
burun bizning shan-sherepke muyesser bolushimiz
üchün békitkenidi. (aiōn g165) 8 Bu danaliqni bu
dewrdiki hökümranlarning héchqaysisi chüshinip
yetmigenidi; uni chüshinip yetken bolsa, shan-
sherepning Igisi bolghan Rebni kréstlimigen bolatti.
(aiōn g165) 9 Halbuki, [Tewratta] pütülgenndek: —
«Özini söygenlerge Xudaning teyyarlighanliri —
Del héchqandaq köz körmigen, Héchqandaq qulaq
anglimighan, Héchqandaq köngül oylap baqmighan
nersilerdur». 10 Emma bu nersilerni Xuda Rohi arqiliq
ayan qildi; chünki Roh bolsa hemme ishlarni, hetta
Xudaning chongqur teglirini inchikilep izligüchidur; 11
Chünki insanlarda, insanning könglidikini bilgüchi shu
insanning rohidin bashqa nerse barmu? Shuninggha
oxshash, Xudaning Rohidin bashqa, Xudaning
könglidikilirini bilgüchi yoqtur. 12 Emma bizning
qobul qilghinimiz bolsa bu dunyadiki roh emes, belki
Xudadin kelgen Rohtur; del shundaq bolghachqa biz
Xuda teripidin bizge séxiyliq bilen ata qilin'ghan
nersilerni bilip yételeymiz. 13 Bu ish-shey'ilerni
insaniy danaliqtin ögitilgen sözler bilen emes, belki
[Muqeddes] Rohtin ögitilgen sözler bilen, rohiy
ishlarni rohiy sözler bilen chüshendürüp sözleymiz.
14 Emma «jan'gha tewe» kishi Xudaning Rohining
ishlirini qobul qilmaydu, chünki bu ishlar uninggha
nisbeten exmiqaniliktur; u ularni héch chüshinip
yételmeydu, chünki ular roh bilen perq étilip
bahalinishi kérektur. 15 Rohqa tewe kishi hemme
ishlargha baha béreleydu; emma uninggha bolsa
héchkim baha bérelmeydu. 16 Chünki kim Rebning
oy-könglini chüshinip yétip, Uninggha meslihetchi
bolalisun? Emma biz bolsaq Mesihning oy-könglige
igimiz.

3 Lékin men, i qérindashlar, Rohqa tewe kishilerge
söz qilghandek silerge söz qilalmay kéliwatimen;
eksiche silerni etke tewe kishiler, Mesihde bolghan
bowaq hésablap silerge sözleshke mejbur boldum.
2 Men silerge süt ichküzdüm, göshni yégüzmidim;
chünki siler göshni hezim qilalmayttinglar, shundaqla
hazirmu téxi hezim qilalmaysiler; 3 Chünki siler
yenila etke tewedursiler. Aranglarda hesetxorluq
we talash-tartishlar bar bolghachqa, siler etke tewe
emesmu, insanlarche méngiwatmamsiler? 4 Chünki
birsi «Men Pawlus terepdari», bashqa birsi «Men
Apollos terepdari» dése, siler peqet insanlarning
yolida mangghan bolup qalmamsiler? 5 Apollos
dégen kim? Pawlus kim idi? Biz peqet silerning
étiqadinglargha wasitichi bolduq, xalas; herbirimiz
peqet Reb bizge teqsim qilghini boyiche wezipe ada
qilidighan xizmetkarlar, xalas, shundaq emesmu?
6 Men tiktim, Apollos sughardi; emma östürgüchi
bolsa Xudadur. 7 Shunga tikküchi héchnémige hésab
emes, sugharghuchimu héchnémige hésab emes,
peqet östürgüchi Xuda Özi hemmidur. 8 Emma
tikküchi we osa qilghuchi bolsa bir meqsettidur;
shundaqtimu herbiri öz ejri boyiche in'amini qobul
qilidu. 9 Chünki biz Xudagha tewe méhnetdashturmiz;
siler bolsanglar Xudaning bagh-étizi, Xudaning
qurulushisiler. 10 Xudaning manga teqsim qilghan
méhir-shepqiti boyiche, xuddi usta mémardek ul
saldim, andin bashqa birsi uning üstige quruwatidu.
Emma herbir qurghuchi qandaq quruwatqanliqigha
éhtiyat qilsun. 11 Chünki sélin'ghan ulni, yeni Eysa
Mesihdin bashqa héchqandaq ulni sélishqa bolmaydu.
12 Emdi birsi bu ul üstige altun, kümüsh, qimmetlik
tashlar, yaghach, chöpler, saman salsa, 13 herbirining
singdürgen ejrining qandaqliqi körünidu; chünki shu
küni uni ashkare qilidu, chünki uning mahiyiti otta
körülidu; ot herbir kishining ejrini, qandaq mahiyettin
bolghanliqini sinaydu. 14 Birsining ul üstige qurghan
ishi puxta saqlinip qalsa, u in'amgha érishidu; 15
Birsining qurghini köyüp ketse, u ziyan tartidu;
u özi qutulidu, emma goya ottin ötüp qutulghan
birsige oxshap qalidu. 16 Ejeba, özünglarning
Xudaning ibadetxanisi ikenlikinglarni we Xudaning
Rohining silerde turghanliqini bilmemsiler? 17
Birsi Xudaning ibadetxanisini xarab qilsa, Xuda uni
xarab qilidu; chünki Xudaning ibadetxanisi pak-

muqeddestur, siler del shundaqsiler. 18 Héchkim
öz-özini aldimisun; birsi özini bu dewrde dana
dep sanisa, nadan bolup qalsun; shuning bilen u
dana bolidu. (aiōn g165) 19 Chünki bu dunyadiki
danaliq Xudagha nisbeten exmeqliqtur; chünki: — «U
danishmenlerni öz hiyligerlikining tuziqigha alidu»,
dep we yene: «Reb danishmenlerning oy-xiyallirining
tutami yoqluqini bilidu» dep pütüklüktur. 21 Shunga
héchkim insan dégenlerni pexirlinip danglimisun;
chünki hemme mewjudatlar silerge tewedur; 22
Pawlus bolsun, Apollos bolsun, Kéfas bolsun, dunya-
jahan bolsun, hayat bolsun, ölüm bolsun, hazirqi
ishlar bolsun, kelgüsi ishlar bolsun, hemmisi silerge
mensuptur; 23 siler bolsanglar Mesihning, Mesih bolsa
Xudaningkidur.

4 Birsi biz toghruluq birnéme démekchi bolsa,
bizni Mesihning xizmetkarliri we Xudaning
sirliri amanet qilin'ghan ghojidarlar dep bilsun.
2 Emdi ghojidar dégenlerdin telep qilinidighini
shuki, ular wapadar-sadiq bolushi kérektur. 3 Emma
men siler teripinglardin yaki bashqa herqandaq
insaniy sot teripidin sürüshtürüp bahalansam,
bu men üchün zighirchilik ish; men hetta özüm
toghruluq sürüshtürüp olturmaymen. 4 Chünki
wijdanim eyibleydighan héchqandaq ishlirimdin
xewirim yoq; emma bu ishning özi méni heqqaniy
dep aqlimaydu; méni sürüshtürüp bahalighuchi
bolsa Rebdur. 5 Shunga waqti-saiti kelmigüche,
yeni Reb kelmigüche héch ish toghruluq höküm
chiqarmanglar; Reb kelgende u qarangghuluqtiki
yoshurun ishlarni ashkarilaydu, qelb-dillardiki barliq
oy-niyetlerni ayan qilidu; shu chaghda herbiri Xuda
teripidin teriplinidu. 6 Emma, i qérindashlar, bu
ishlarni silerning menpeetinglarni dep özümge
we Apollosqa tetbiqlidim; meqset siler biz arqiliq
«pütülgenning dairisidin halqip ketmenglar» dégen
sawaqni öginishinglar, shundaqla héchqaysinglarning
melum birsini bashqa birsidin üstün dep pexirlinip
tekebburliship ketmeslikinglar üchündur. 7 Chünki
kim séni bashqa birsidin üstün qilidu? Sanga ata
qilin'ghan nersidin bashqa sende yene néme bar?
Hemme sanga bérilgen tursa, némishqa «Mende
esli bar idi» dep pexirlinip körenglep kétisen? 8
Siler alliqachan toyunup kettinglar! Alliqachan béyip
kettinglar! Siler bizsiz padishahlar bolup höküm
sürdunglar! Kashki siler heqiqeten höküm sürgen
bolsanglaridi — undaqta biz siler bilen bille höküm
sürgen bolattuq! 9 Chünki Xuda rosullar bolghan
bizlerni ölümge mehkum bolghan ademlerdek eng
axirgha qoyup sazayi qilip otturigha chiqarghan,
dep oylaymen; chünki biz pütkül alemge, yeni
hem perishtilerge hem insanlargha bir xil tamasha
bolduq. 10 Biz Mesih üchün exmeq sanalghanlarmiz,
emma siler Mesihde danasiler! Biz ajiz, emma siler
küchlüksiler; siler izzetlik, emma biz xar; 11 Hazirqi
deqiqigiche ach-yalingach, changqap yürmektimiz,
dumbalinip, sergerdan, makansiz bolup yürmektimiz;
12 öz qolimiz bilen ishlep japa tartmaqtimiz; ahanetke
qalghanda yaxshiliq tilewatimiz; ziyankeshlikke
uchrighanda, chidawatimiz; 13 töhmetke uchrighanda,
[biz ularni] chirayliqche [towigha] ündeymiz; biz
jahanning dashqili, insanlarning süpüründisi dep
qariliwatimiz, ta hazirghiche shundaq. 14 Bu ishlarni
yézishim, silerni xijaletke qaldurush üchün emes,
belki söyümlük balilirim süpitide silerge nesihet
qiliwatimen; 15 chünki silerning Mesihde tümenligen
terbiyiligüchiliringlar bolsimu, silerning atanglar köp
emestur; chünki men Mesih Eysada bolup silerni
xush xewer arqiliq töreldürüp ata boldum. 16 Shunga
men silerdin ötünimenki, méni ülge qilinglar. 17 Del
bu sewebtin men Rebde bolghan öz söyümlük we
ishenchlik oghlum Timotiyni yéninglargha ewettim;
herqaysi jaylardiki jamaette ögetkenlirimge egiship, u
silerge Mesihde bolghan yollirim toghruluq eslitidu. 18
Emma beziliringlar, «Pawlusni yénimizgha kelmeydu»,
dep körenglep kettinglar; 19 biraq Reb buyrusa
men pat arida yéninglargha barimen; shu chaghda
men körenglep ketkenlerning sözlirini emes, belki
ularda bolghan küch-qudretni körüp baqay. 20 Chünki
Xudaning padishahliqi sözde emes, belki küch-
qudrette ispatlinidu. 21 Emdi némini xalaysiler?
Yéninglargha tayaq kötürüp bérishimnimu, yaki
méhir-mulayimliq rohida bérishimnimu?

5 Hertereptin shu angliniwatiduki, aranglarda
buzuqchiliq bar iken — bundaq buzuqchiliq hetta
taipiler arisidimu tilgha élinmaydu — u bolsimu
birsining öz atisining ayaligha chéqilishtin ibaret. 2
Emma siler yoghinap körenglep kettinglar! Bu rezil
ishni sadir qilghan kishi arimizdin qoghliwétilsun
dep ökünüshünglargha toghra kelmemdu!? 3
Chünki gerche tende siler bilen bille bolmisammu,
emma rohta siler bilen bille bolush süpitide
alliqachan shundaq men shu hökümni chiqardimki,
4 (hemminglar Reb Eysa Mesihning namida jem

bolghanda, özümning rohim siler bilen bolup,
Rebbimiz Eysa Mesihning küch-qudritige tayinip)
— 5 shundaq qilghan kishining etliri halak
qilinsun, shuning bilen uning rohi Reb Eysaning
künide qutquzulushi üchün Sheytanning ilkige
tapshurulsun. 6 Silerning chongchiliq qilghininglar
yaxshi emes. «Kichikkine xémirturuch pütkül xémirni
boldurup yoghinitidu» dep bilmemsiler? 7 Kona
xémirturuchni chiqiriwétinglar; shuning bilen siler
esli xémirturuchsiz xémirdek yéngi bir zuwula
bolisiler; chünki «ötüp kétish héyti»[diki qozimiz]
bolghan Mesih qurbanliq qilindi; 8 shunga héytni
yaman niyetlik we rezillik bolghan xémirturuch
bilen emes, belki semimiylik we heqiqet bolghan
pétir nan bilen tentene qilip ötküzeyli. 9 Men
[aldinqi] xette silerge buzuqchiliq qilghuchilar bilen
arilashmanglar dep yazghanidim; 10 emma bu
déginim bu dunyadiki buzuqchiliq qilghuchilar, yaki
nepsaniyetchiler, yaki kazzaplar yaki butperesler
bilen arilashmanglar déginim emes; undaq bolghanda
dunyadin ayrilishqa mejbur bolattinglar; 11 emma
hazirqi bu xétimde yazghinim shuki, özini «qérindash»
dep atiwalghan emma shundaqla buzuqluq qilghuchi,
nepsaniyetchi, butperes, haraqkesh yaki kazzap bolsa,
undaq bir kishi bilen arilashmanglar, hetta uning
bilen hemdastixanmu bolmanglar. 12 Sirttikilerni
höküm chiqirip bir terep qilishning men bilen néme
munasiwiti? Lékin ichinglardikilerni özünglar höküm
chiqirip bir terep qilish silerning ishinglar emesmu?
13 Lékin sirttikilerning üstige bolsa Xuda Özi höküm
chiqiridu. Shunga «bu rezil ademni aranglardin
chiqiriwétinglar».

6 Silerning aranglarda özara arazliq ish bolsa,
uni muqeddes bendilerning bir terep qilishigha
tapshurmay, heqqaniysizlarning aldida dewalishishqa
pétinalamsiler? 2 Muqeddes bendilerning dunyani
soraq qilidighanliqini bilmemsiler? Eger dunyani
siler soraq qilidighan ish bolsa, emdi zighirchilik
ishlarni hel qilishqa yarimamsiler? 3 Perishtiler
üstidinmu höküm chiqiridighanliqimizni bilmemsiler?
Shundaq bolghaniken, bu hayattiki ishlarni hel qilish
qanchilik ish idi? 4 Silerde mushu hayattiki ishlar
üstidin höküm qilish zörür tépilghanda, jamaet
arisida töwen dep qaralghanlarni uni hel qilishqa
salmamsiler? 5 Mushularni silerni xijaletke qaldurush
üchün dewatimen. Ejeba, aranglarda öz qérindashliri
otturisida höküm chiqarghudek dana kishi yoqmu,
hetta birimu yoqmu? 6 Uning ornida, qérindash
bilen qérindash dewalishiwatidu, — we kapirlar
aldida shundaq qilidu! 7 Emeliyette öz aranglarda
dewalarning bolghanliqining özi silerge nisbeten
bir eyibtur. Némishqa uwalchiliqqa chidimaysiler?
Némishqa naheqchilikke yol qoymaysiler? 8 Eksiche,
siler naheqchilik qiliwatisiler, xiyanet qiliwatisiler,
yene kélip qérindashliringlargha shundaq qilisiler!
9 Heqqaniysizlarning Xudaning padishahliqigha
warisliq qilalmaydighanliqini bilmemsiler? Aldinip
ketmenglar! Buzuqchiliq qilghuchilar, butperesler,
zina qilghuchilar, bechchiwazlar, bashqa erler bilen
buzuqluq qilghuchilar, 10 oghrilar, nepsaniyetchiler,
haraqkeshler, töhmetxorlar yaki aldamchi-kazzaplar
Xudaning padishahliqigha warisliq qilalmaydu;
11 bezinglar derweqe shundaq bolghansiler;
emma siler Reb Eysa Mesihning namida we
Xudayimizning Rohi bilen yuyuldunglar, pak-
muqeddes qilindinglar, heqqaniy qilindinglar. 12
«Hemme nerse manga halaldur», emma hemme
nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme nerse
manga halaldur», emma men héchqandaq nersining
xumarigha qul bolmaymen. 13 «Yémeklikler ashqazan
üchün, ashqazan bolsa yémeklikler üchündur»; emma
Xuda u we bu her ikkisini yoqqa chiqiridu; ten
bolsa buzuqchiliq üchün emes, belki Reb üchündur;
Reb ten üchündur. 14 Xuda Rebni tirildürdi,
shuningdek biznimu Öz qudriti bilen ölümdin
tirildüridu. 15 Téninglarning Mesihning ezaliri
ikenlikini bilmemsiler? Undaqta, Mesihning ezalirini
élip, pahishe ayalning ezaliri qilsam bolamdu? Hergiz
bolmaydu! 16 Kim pahishe ayal bilen baghlan'ghan
bolsa uning bilen bir ten bolidu, dep bilmemsiler?
Chünki «[er-ayal] ikkisi bir ten bolidu» — déyilgenidi.
17 Emma Rebge baghlan'ghuchi bolsa Uning bilen
bir rohtur. 18 Buzuqluqtin qéchinglar. «Insanlarning
herbir sadir qilghan gunahi öz ténining sirtida
bolidu!» — emma buzuqluq sadir qilghuchi öz
ténige qarshi gunah qilidu. 19 Silerning téninglar
silerni turalghu qilghan, Xuda teripidin silerge iltipat
qilin'ghan Muqeddes Rohning ibadetxanisi, siler
özünglarni özümningki emes dep bilmemsiler? 20
Chünki siler chong bedel bilen sétiwélin'ghansiler;
shunga téninglarda Xudani ulughlanglar.

7 Emdi hazir siler xétinglarda otturigha qoyghan
soallargha kéleyli, — «Er ayal zatining ténige
tegmise yaxshidur». 2 Durus. Emma buzuqchiliqlardin

saqlinish üchün, herbir erkekning özining ayali
bolsun, herbir ayalning özining éri bolsun. 3 Er
ayaligha nisbeten erlik mejburiyitini ada qilsun,
ayalmu érige nisbeten ayalliq mejburiyitini ada
qilsun. 4 Ayal öz ténining igisi emes, belki éri uning
igisidur; shuninggha oxshashla, er öz ténining igisi
emes, belki ayali uning igisidur. 5 Peqet pütün
zéhninglar bilen dualargha bérilish meqsitide öz
maqulluqunglar bilen waqtinche birge yatmasliqqa
kélishkendinla bashqa, er-ayal özara bir-birining
jinsiy heq-telipini ret qilmisun. Shundaq alahide
mezgildin kéyin yene birge bolunglar. Bolmisa,
özünglarni tutuwalalmaydighanliqinglardin Sheytan
silerni azdurush pursitini tépishi mumkin. 6 Emma
mundaq déyishim buyruq yolida emes, belki meslihet
yolididur. 7 Emdi men barliq ademlerning manga
oxshash [boytaq] bolushini xalayttim; lékin bu ishta
Xudaning hemme ademge bergen öz iltpati bar; birsi
undaq, yene birsi bundaq. 8 Emma men jorisiz tenha
yashighanlar we tullargha shuni éytimenki, mendek
tenha turiwerse yaxshi bolidu; 9 emma özünglarni
tutuwalalmisanglar, nikahlininglar; chünki [ishq]
otida köygendin köre nikahliq bolghan yaxshi. 10
Emma nikahlan'ghanlargha kelsek, ulargha men shuni
tapilaymenki, — (bu emeliyette méning tapilighinim
emes, yenila Rebningki), ayal éridin ajrashmisun
11 (emma u ajrashqan bolsa, u tenha ötsun, yaki
éri bilen yarishiwalsun); we ermu ayalini qoyup
bermisun. 12 Qalghanliringlargha kelsek, men shuni
éytimenki (bu Rebning éytqini emes), qérindashning
étiqadsiz ayali bolsa we ayali uning bilen turuwérishke
razi bolsa, u uni qoyup bermisun; 13 [étiqadchi]
ayalning étiqadsiz éri bolsa we éri uning bilen
turuwérishke razi bolsa, u éridin ajriship ketmisun.
14 Chünki étiqadsiz er bolsa étiqad qilghan ayalda
pak dep hésablinidu; étiqadsiz ayal bolsa [étiqad
qilghan] qérindashta pak dep hésablinidu; bolmisa,
perzentliringlar haramdin bolghan bolatti; emma
ular emdi pak boldi. 15 Lékin étiqadsiz bolghan
terepning ketküsi bolsa, u ajriship ketsun; bundaq
ehwallarda qérindash aka-ukilar, hede-singillar
[nikah mejburiyitige] baghlinip qalghan bolmaydu;
qandaqla bolmisun Xuda bizni inaq-xatirjemlikte
yashashqa chaqirghandur. 16 Ey [étiqadchi] ayal,
éringni [étiqad qildurup] qutulduralaydighanliqingni
nedin bilisen? Ey [étiqadchi] er, xotunungni
[étiqad qildurup] qutulduralaydighanliqingni nedin
bilisen? 17 Halbuki, Reb herqaysimizgha qandaq
teqsim qilghan bolsa, qandaq halette chaqirghan
bolsa, u shuningda méngiwersun; men hemme
jamaetlerde shundaq yolyoruqni tapilaymen. 18
Birsi sünnetlik halette chaqirildimu? U qayta
sünnetsiz qilinmisun; birsi sünnetsiz halette
chaqirildimu? U emdi sünnet qilinmisun. 19 Sünnetlik
bolush héchnerse hésablanmas, sünnetsiz bolushmu
héchnerse hésablanmas; [hésab bolidighini] Xudaning
emrlirige emel qilishtin ibarettur. 20 Herkim qaysi
halette chaqirilghan bolsa, shu halette qalsun. 21
Sen chaqirilghanda qul halitide idingmu? Uning
bilen karing bolmisun; lékin eger hörlük pursiti
kelse, uni qolungdin berme. 22 Chünki Rebte
chaqirilghan qul bolsa Rebning hör adimidur;
uninggha oxshash, chaqirilip hör bolghuchimu
Mesihning qulidur. 23 Siler chong bedel bilen
sétiwélindinglar; insanlargha qul bolmanglar. 24 I
qérindashlar, herbiringlar qaysi halette chaqirilghan
bolsanglar, shu halette Xuda bilen bille turunglar. 25
Emma nikahlanmighanlar toghruluq Rebdin buyruq
tapshuruwalmidim; shundaqtimu Rebdin bolghan
rehim-shepqetke muyesser bolghanliqim üchün sadiq
adem süpitide öz pikrimni éytimen. 26 Emdi hazirqi
qiyinchiliqqa qarighanda, er kishining shu [tenha]
halette bolushini yaxshi ish deymen. 27 Ayalgha
baghlan'ghan bolsang, undaqta, uning bilen ajrishishni
oylima; ayalingdin ajriship kettingmu? Undaqta yene
öylinishni oylima. 28 Lékin öylenseng, sen gunah
qilghan bolmaysen; we nikahlanmighanlar nikahlansa,
ularmu gunah qilghan bolmaydu. Emma shundaq qilsa
ular jismaniy jehette japagha uchraydu; méning silerni
uningdin xaliy qilghum bar. 29 Emma shuni dégüm
barki, i qérindashlar — waqit qisqidur. Shunga ayalliq
bolghanlar ayalsizlardek bolsun; 30 matem tutqanlar
matem tutmighanlardek bolsun; bext-xushalliqta
bolghanlar bext-xushalliqta bolmighanlardek bolsun;
mal-mülük sétiwalghanlar mal-mülüksizlerdek bolsun;
31 bu dunyadiki bayliqlardin behrimen bolghanlar
dunyani özining teelluqati dep bilmisun; chünki
bu dunyadiki hazirqi halet ötüp kétidu. 32 Emma
silerning ghemsiz bolushunglarni xalaymen. Ayalsiz
kishi bolsa Rebning ishlirini oylaydu, qandaq qilip
Rebni xursen qilishning ghémide bolidu. 33 Emma
ayalliq kishi qandaq qilip ayalini xursen qilish üchün
bu dunyadiki ishlarning ghémide bolidu; 34 Yene
kélip ayal we nikahlanmighan qizning otturisida perq

bar; nikahlanmighan qiz bolsa Rebning ishlirining,
qandaq qilip hem tende hem rohta pak-muqeddes
bolushning ghémide bolidu; emma yatliq bolghan
ayal qandaq qilip érini xursen qilish üchün, bu
dunyadiki ishlarning ghémide bolidu. 35 Emma men
bu sözni silerning menpeetinglarni közde tutup
dewatimen; boynunglargha sirtmaq sélish üchün
emes, belki ishliringlarning güzel bolushi, könglünglar
bölünmigen halda Rebge bérilip Uni kütüshünglar
üchün dewatimen. 36 Emma eger birsi niyet qilghan
qizgha nisbeten muamilemning durus bolmighan yéri
bar dep qarisa, u qiz yashliq baharidin ötüp ketken
bolsa, ikkisi özini tutuwalalmisa, u xalighinini qilsun,
u gunah qilghan bolmaydu; ular nikah qilsun. 37 Biraq,
birsi öz könglide muqim turup, héchqandaq ishq
bésimi astida bolmay, belki öz iradisini bashqurup,
könglide niyet qilghan qizini emrige almasliqni
qarar qilghan bolsa, yaxshi qilghan bolidu. 38
Qisqisi, öylen'genning öylen'ginimu yaxshi ish,
öylenmigenning öylenmiginimu téximu yaxshi ish. 39
Éri hayat chaghda ayali uninggha baghlan'ghandur;
emma éri ölümde uxlighan bolsa, u xalighan kishige
(peqet Rebde, elwette) nikahlinishqa erkin bolidu. 40
Lékin qarishimche u tul qalsa, téximu bextlik bolidu;
mendimu Xudaning Rohi bar, dep ishinimen!

8 Emdi «butlargha atap nezir qilin'ghan taamlar»
mesilisige kéleyli. «Hemmimizde bilim bar» dep
bilimiz. Xosh, biraq bilim bolsa ademni körenglitidu;
méhir-muhebbet bolsa ademni quridu. 2 «Méning
bilimim bar» dep hésablighan kishi, emeliyette
héchnémini téxi bilishke tégishlik derijide bilmigen
bolidu. 3 Emma Xudani söygen kishi bolsa, u Uning
teripidin tonulidu. 4 Xosh, emdi «butlargha atap
nezir qilin'ghan taamlar» toghruluq — bizge melumki,
«Jahanda but dégen héchnéme hésablanmaydu»,
we «birla Xudadin bashqa héch ilah yoqtur». 5
Gerche nurghun atalmish ilahlar bar bolsimu — meyli
ular zéminda yaki asmanda turidu dep qarilishidin
qet'iynezer (derweqe «ilahlar» köp, we «reb»ler
köptur) 6 biraq biz üchün peqetla bir Xuda, yeni
Ata bardur. Uningdin barliq mewjudatlar apiride
bolghan, bizmu Uning üchün mewjut bolghanmiz;
[shuningdek], birla Reb, yeni Eysa Mesih bardur.
Pütkül mewjudatlar U arqiliq mewjut, bizmu U
arqiliq hayatmiz. 7 Emma bundaq bilim hemmimizde
téxi yoqtur; téxi butlargha köndürülginidin xalas
bolmighan bezi [ishen'güchiler] bolsa mushundaq
taamlarni «butqa atap nezir qilin'ghan» dep bilip
yeydu; shundaqla ularning wijdani ajiz bolghachqa,
bulghan'ghan bolidu. 8 Emeliyette taamlarning
özliri bizni Xuda bilen yarashturalmaydu; yémisek
bizning kemchilikimiz hésablanmaydu, yégen bolsaq
artuqchiliqmu hésablanmaydu. 9 Biraq herhalda
[yéyish] erkinlikinglarning ajizlargha putlikashang
bolmasliqigha köngül qoyunglar. 10 Chünki ajiz
bir bende bilimi bar bolghan séning butxanidiki
dastixanda olturup yégenlikingni körse, undaqta
u öz ajiz wijdanigha qarshi halda butlargha
atap nezir qilin'ghan taamlarni yéyishke «qurulup
kücheytilidighan» bolmamdu? 11 Shuning bilen Mesih
uning nijati üchün ölgen, séning qérindishing bolghan
bu ajiz bende séning biliming wejidin halak bolidu.
12 Shu yol bilen qérindashlargha ziyan yetküzüp
gunah qilip, ularning ajiz wijdanini zeximlendürüp,
Mesihke qarshi gunah qiliwatisiler. 13 Shunga, eger
birer taam öz qérindishimni yiqitidighan qiltaq bolsa,
qérindishimni yiqitmasliqim üchün men menggügiche
göshni qet'iy yémeymen. (aiōn g165)

9 Men erkin emesmu? Men rosul emesmu? Men
Rebbimiz Eysa Mesihni körgen emesmu? Siler
özünglar méning Rebde bolghan ejrim emesmu? 2
Eger bashqilargha nisbeten rosul dep hésablanmisam,
men héch bolmighanda silerge rosul boldum;
chünki özünglar Rebde méning rosul bolghanliqimni
testiqlighan möhürdursiler. 3 Méni sürüshte qilmaqchi
bolghanlargha bolghan jawabim mundaq: — 4
Bizlerning yep-ichishke hoquqimiz bar emesmu?
5 Bizning bashqa rosullar, Rebning Öz iniliri we
Kéfasning qilghinidek, étiqadchi bir singilni emrimizge
élip seperde hemrah qilip yürüsh heqqimiz yoqmu?
6 Ejeba, peqet Barnabas bilen méningla emgek
qilmasliqqa hoquqimiz yoqmu? 7 Kim xirajetni özi
tölep [esker bolup] jengge chiqidu? Kim üzümzar bina
qilip uning méwisidin yémeydu? Qaysi pada baqquchi
padining sütidin ichmeydu? 8 Bu dégenlirim peqet
insaniy közqarash boyiche éytilghanmu? Tewrat-
qanunning özidimu oxshash déyilgen emesmu?! 9
Chünki Musagha chüshürülgen qanunda: «Xaman
tepken öküzning aghzigha köshek salma» dep
pütülgendur. Xuda öküzlergila köyün'genmu, 10
yaki buni peqet bizlerni dep éytqanmu? Shübhisizki,
bu sözler bizler üchün pütülgendur; shuning
üchün yer heydigüchi ümidte heydishige tégishlik,
shundaqla xaman tepküchimu hosuldin behrimen

bolush ümidide ishleshke tégishliktur. 11 Biz
silerge rohiy bext-beriketlerni térip, silerdin maddiy
jehettin yighiwalsaq bu chektin éship ketkenlik
bolamdu? 12 Bashqa [xizmetchiler] silerde mushu
hoquqni ishletken yerde, biz shundaq qilsaq téximu
bolidighu? Emma Mesihning xush xewirige héch
tosalghu bolmisun dep, biz bu hoquqni héchqachan
ishlitip baqmiduq; eksiche, herqandaq ishlargha
chidap kéliwatimiz. 13 Ibadetxanidiki muqeddes
ishlar üchün ishligüchilerning ibadetxanigha
atalghan hediyelerdin yeydighanliqini, qurban'gahta
xizmet qiliwatqanlarning qurbanliqlardin ülüshini
alidighanliqini bilmemsiler? 14 Shuninggha oxshash,
Reb xush xewerni jakarlighuchilarning jéni xush
xewerdin béqilsun dep békitkendur. 15 Emma
men bolsam bu hoquqlarning héchqaysisini ishlitip
baqmidim. Hem hazirmu mushu hoquqtin padilinay
dep mushularni yéziwatqinim yoq! Chünki men
bashqilarning méni bu pexirlinidighanlirimdin
mehrum qilghinidin köre ölginim tüzük! 16 Chünki
méning xush xewerni jakarlishimda pexirlen'güdek
ish yoq; chünki uning mejburiyiti méni bésip turidu;
xush xewerni jakarlimisam halimgha way! 17 Chünki
eger uni xalis qilsam, buningdin manga in'am bolidu;
emma öz ixtiyarim bilen bolmisa, bu peqet méning
ghojidarliq burchini ada qilghinim bolidu, xalas. 18
Shundaq iken, méning in'amim zadi néme bolidu?
Méning in'amim del shuki, xush xewer jakarlighinimda
men xush xewerge kishilerni heqsiz érishtürimen —
démek, in'amim xush xewer yetküzüshtiki tégishliq
[heq élish] hoquqlirimni héch ishletmeslikimdin
ibarettur. 19 Chünki hemme ademning ilkidin erkin
bolup, özümni köpchilikke qul qildim; shu yol bilen
téximu köprek ademlerni qayil qilip qutquzsam
deymen. 20 Yehudiylarni qayil qilip qutquzush
üchün Yehudiylargha nisbeten Yehudiygha oxshash
boldum; Tewrat qanuni astida turghanlarni qayil
qilip qutquzush üchün (Tewrat qanuni astida turghan
bolmisammu) Tewrat qanuni astida turghanlargha
nisbeten Tewrat qanuni astida turghan'gha oxshash
boldum; 21 Tewrat qanunida bolmighanlarni qayil qilip
qutquzush üchün Tewrat qanunida bolmighanlargha
nisbeten (Xuda aldida qanunsiz bolmay, belki
Mesihning qanunigha boysunushum bilen) men
Tewrat qanunida bolmighanlargha oxshash boldum;
22 ajizlarni qayil qilip qutquzush üchün ajizlargha
özüm ajizdek boldum; mumkin qeder köprek ademni
qutquzush üchün men herqandaq ademge qarita
shundaq adem boldum. 23 Özümning xush xewerdin
nésiwem bolushi üchün uni dep hemme ishni qilimen.
24 Beygige chüshkenlerning hemmisi yügürishidu,
emma peqet birila mukapatqa érishidighinini
bilmemsiler? Ghelibe qazinish üchün yügürünglar.
25 Musabiqide élishquchilarning hemmisi özini her
jehettin tizginleydu; ular peqet bir chirip kétidighan
tajgha érishish üchün shundaq qilidu, emma biz bolsaq
chirimas taj üchün shundaq qilimiz. 26 Shunga men
nishansiz ademdek yügürüwatmaymen; musht atsam
hawagha atidighan ademdek bolmaymen. 27 Uning
ornigha men öz ténimni urup özümge köndürüp, uni
özümge qul qilimen; undaq qilmighanda, bashqilargha
telim jakarlap turup özüm layaqetlik bolmay qélishim
mumkin.

10 Chünki, i qérindashlar, men silerning
ata-bowilirimizning hemmisining bulut
astida yürgenlikidin we hemmisining déngizdin
ötüp mangghanliqidin xewersiz yürüshünglarni
xalimaymen; 2 ularning hemmisi bulutta hem
déngizda Musaning [yétekchilikige] chömüldürülgen;
3 ularning hemmisi oxshash rohiy taamni yégen, 4
hemmisi oxshash rohiy ichimlikni ichken; chünki
ular özlirige [hemrah bolup] egiship yürgen rohiy
uyultashtin ichetti (emeliyette, mushu uyultash
Mesihning Özi idi); 5 shundaqtimu, Xuda ularning
köpinchisidin razi bolmighanidi; chünki «Ular[ning
jesetliri] chöl-bayawanda chéchilip qalghan». 6 Emma
bu ishlar ularning béshigha bizlerge sawaq-bésharet
bolsun üchün chüshkenidi; buningdin meqset,
bizning ularning yaman ishlargha hewes qilghinidek
hewes qilmasliqimiz üchündur. 7 Siler yene ularning
bezilirige oxshash butqa choqunidighanlardin
bolmanglar; bular toghruluq: «Xelq yep-ichishke
olturdi, andin keyp-sapagha turdi» dep pütülgen. 8
Biz yene ularning bezilirining buzuqchiliq qilghinidek
buzuqchiliq qilmayli; chünki shu wejidin ulardin
yigirme üch ming kishi bir kündila öldi. 9 Yene
ularning bezilirining Mesihni sinighinidek Mesihni
sinimayli; chünki shu sewebtin ular yilanlar
chéqishi bilen halak boldi. 10 Yene ularning beziliri
aghrin'ghandek aghrinip qaqshimanglar — netijide,
ular jan alghuchi [perishte] teripidin öltürüldi. 11
Emdi bu weqelerning hemmisi ularning béshigha
bésharetlik misallar süpitide chüshken we axirqi
zamanlar béshimizgha kéliwatqan bizlerning ulardin

sawaq-ibret élishimiz üchün xatirilen'genidi. (aiōn
g165) 12 Shuning bilen «Men [étiqadta] ching tirep
turmaqtimen» dégen kishi özining yiqilip kétishidin
hézi bolsun! 13 Siler duch kelgen sinaqlarning
hemmisige bashqa ademlermu oxshash duch
kelgen. We Xuda bolsa wediside turghuchidur, U
silerni kötürelmigüdek sinaqlargha uchratmaydu,
belki sinaq béshinglargha chüshkende, shuning
bilen teng uningdin ötüp qutulush yolini yaritip
béridu; siler shuning bilen uninggha berdashliq
béridighan bolisiler. 14 Shu sewebtin, söyümlüklirim,
butpereslikten qéchinglar! 15 Silerni eqil-hoshi jayida
kishiler dep qarap shuni éytiwatimen; sözligenlirimni
bahalap béqinglar: — 16 Biz beriketlik bolsun dep
tiligen, beriketlik jamdiki sharabni ichkinimiz,
Mesihning qénidin ortaq behirlen'ginimiz emesmu?
Bizning oshutqan nanni yéginimiz, Mesihning ténidin
ortaq behirlen'ginimiz emesmu? 17 Biz nurghun
bolsaqmu bir nan, bir tendurmiz; chünki hemmimiz
shu bir nandin nésiwe alimiz. 18 Jismaniy Israilgha
qaranglar; qurbanliqlarni yégenler qurban'gahqa
nésipdashlar emesmu? 19 Emdi néme démekchimen?
Butqa atap sunulghan qurbanliqning birer ehmiyiti
barmidu? Butning birer ehmiyiti barmidu? 20 Yaq,
biraq kapirlar butlargha sun'ghan qurbanliqlarni
Xudagha emes, belki jinlargha ataydu. Men
silerning jinlar bilen ortaq nésipdash bolushunglarni
xalimaymen. 21 Rebning jamidin we jinlarning
jamidin teng ichküchi bolsanglar bolmaydu; Rebning
dastixinigha we jinlarning dastixinigha teng daxil
bolsanglar bolmaydu. 22 Rebning heset-ghezipini
qozghimaqchimizmu? Biz Uningdin küchlükmu-
ya? 23 «Hemme nerse halaldur», emma hemme
nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme nerse
halaldur», emma hemme nerse ademning [étiqadini]
quralmaydu. 24 Emdi héchkim öz menpeetini
izdimisun, belki özgilerningkini izdisun. 25 Gösh
bazirida sétilghan herbirnersini wijdaninglarni dep
olturmay, héchnémini sürüshte qilmay yewéringlar.
26 Chünki «Jahan we uninggha tolghan hemme
mewjudatlar Perwerdigargha mensüptur» [dep
pütülgen]. 27 Emma étiqad qilmighanlarning birersi
séni ziyapetke teklip qilsa we könglüng tartsa,
aldinggha qoyulghan hemmini wijdaningni dep
olturmay yewer; 28 emma birsi sanga: «Bu butlargha
atalghan qurbanliq taami» dése, undaqta uni
yéme; némishqa déseng, bu ishni sanga éytqan
ademning sewebi üchün, shundaqla wijdanning
sewebi üchündur; 29 men dégen wijdan séningki emes,
belki héliqi kishining wijdani; méning erkinlikimge
bashqilarning wijdani teripidin yaman dep baha
bérilishining hajiti barmu? 30 Men teshekkür éytip
yésem, teshekkür éytqan nersini durus yéginim
tüpeylidin yaman dep qarilishimning néme hajiti? 31
Shunga siler némini yésenglar, némini ichsenglar
yaki herqandaq bashqa ishlarni qilsanglar, hemme
ishlarni Xudagha shan-sherep keltürülsun dep
qilinglar. 32 Men özüm hemmeylenni hemme ishta
memnun qilishqa intilginimdek, öz menpeetim
üchün emes, belki köpchilikning menpeeti, ularning
qutquzulushi üchün intilginimdek, héchkimning
aldigha — Yehudiylar bolsun, gréklar bolsun,
Xudaning jamaitidikiler bolsun aldigha putlikashang
bolmanglar. Men Mesihni ülge qilghinimdek, silermu
méni ülge qilinglar.

11 Emdi silerni shuning üchün teripleymenki,
i qérindashlar, hemme ishlarda siler méni
eslep turuwatisiler, men silerge tapshurghinimdek,
körsetmilerni tutup kéliwatisiler. 3 Emma men
silerning her erning béshi Mesihdur, ayalning béshi
erdur we Mesihning béshi Xudadur dep bilishinglarni
xalaymen. 4 Shunga, [ibadetke qatnashqanda],
herqandaq er béshigha birnerse artqan halda dua
qilsa yaki bésharet berse, u öz béshigha hörmetsizlik
qilghan bolidu. 5 Emma [ibadetke qatnashqanda],
herqandaq ayal béshigha birer nerse artmighan
halda dua qilsa yaki bésharet berse, u öz béshigha
hörmetsizlik qilghan bolidu; bundaq ayalning chéchi
chüshürüwétilgen, [reswa qilin'ghan] ayaldin perqi
yoqtur. 6 Ayal kishining béshigha artqini yoq
bolsa, chachliri chüshürüwétilsun; ayalgha nisbeten
chachlirining késiwétilishi yaki chüshürüwétilishi
uyatliq ish bolsa, emdi uning béshigha birer artqini
bolsun. 7 Chünki er kishi bolsa béshini yapmasliqi
kérek; chünki u Xudaning süret-obrazi we shan-
sheripidur; emma ayal kishi bolsa erning shan-
sheripidur. 8 Chünki er bolsa ayaldin emes, belki ayal
erdindur. 9 Shuningdek er kishi ayal üchün emes,
ayal kishi er üchün yaritilghandur. 10 Bu sewebtin,
hem perishtilerning sewebidin ayal kishi béshida
hoquq[ning] [belgisige] ige bolushi kérek. 11 Halbuki,
Rebde ayal ersiz bolmas we er ayalsiz bolmas; 12 chünki
ayal erdin chiqirilghinidek, er ayal arqiliq [tughulidu];
lékin hemme ish Xudadindur. 13 Öz könglünglarda

baha béringlar; ayallarning béshigha birnerse artmay
turup Xudagha dua qilishi muwapiqmu? 14 Tebietning
özi silerge er kishining uzun chachliri bolsa uninggha
uyat ikenlikini ögetmidimu? 15 Emma ayal kishining
uzun chachliri bolsa, bu uninggha shan-sherep bolidu;
chünki uning uzun chachliri uninggha bézek-yépincha
bolsun dep teqdim qilin'ghan. 16 [Birsining bu
ishlar toghruluq] talash-tartish qilghusi bolsa, [shuni
bilsunki], bizlerde hem Xudaning jamaetliridimu
shulardin bashqa héch qaidiler yoqtur. 17 Emma
hazir démekchi bolghan ish, yeni siler yighilghan
sorunlargha kelsek, uningda silerni teriplimeymen;
chünki yighilghininglarning netijisi paydiliq emes,
belki ziyanliq boluwatidu. 18 Chünki birinchidin, siler
jamaette yighilghininglarda, aranglarda guruhlargha
bölünüshler bolghanliqini anglidim; bu gepke qismen
ishendim. 19 Aranglarda bölünüshler peyda bolmay
qalmaydu. Undaq bolmighanda aranglarda kimning
layaqetlik bolghanliqini körüwalghili bolmaytti. 20
Siler bir yerge jem bolghininglarda, siler [heqiqeten]
«Rebning ziyapiti»din yémeysiler. 21 Chünki
yégininglarda herbiringlar bashqilarning yéyishini
kütmeyla özünglar élip kelgen ghizani yewérisiler-de,
birsi ach qalidu, yene birsi mest bolup kétidu. 22 Yep-
ichishke öz öyliringlar yoqmu? Xudaning jamaitini
közge ilmay, yoqsullarni xijaletke qoymaqchimusiler?
Silerge néme désem bolar? Silerni teriplemdimen?
Yaq, silerni teriplimeymen. 23 Chünki men silerge
[Rebning ziyapiti toghruluq] yetküzgenlirimni özüm
Rebdin tapshuruwalghanmen; démek, Reb Eysagha
satqunluq qilin'ghan kéchide u qoligha nan élip, 24
teshekkür éytqandin kéyin uni oshtup: «Mana, silerge
atalghan Méning ténim; buni Méni eslep turush
üchün mushundaq qilinglar» — dédi. 25 Shuningdek,
ghizadin kéyin u jamni qoligha élip: «Mana, bu jamdiki
sharab qénimda bolghan «yéngi ehde»dur; her qétim
buningdin ichkininglarda, Méni eslep turush üchün
shundaq qilinglar» — dédi. 26 Chünki siler her qétim bu
nandin yégen, bu jamdin ichken bolsanglar, taki Uning
qaytip kélishigiche siler Rebning ölümini jakarlighan
bolisiler. 27 Shuning üchün, kimki layaqetsiz halda
bu nanni yése yaki Rebning jamidin ichse, Rebning
téni hem qénigha nisbeten gunahkar bolidu. 28
Shuning üchün herbirsi bu ishlar üstide öz-özini
tekshürüp, andin nandin yésun, jamdin ichsun. 29
Chünki [Rebning] ténini perq etmey turup yégüchi
we ichküchi herkim özige höküm-jazani yetküzüp
yep-ichidu. 30 Bu sewebtin aranglardiki nurghun
ademler zeipliship késel boldi, hetta xéli bir qismi
[ölümde] uxlap qaldi. 31 Lékin eger öz üstimizni
tekshürüp höküm chiqarghan bolsaq, béshimizgha
[Rebning] höküm-jazasi chüshürülmeydighan bolidu.
32 Emma gerche üstimizge Reb teripidin höküm-jazalar
chüshürülgen bolsimu, emeliyette bu Uning bizge
chüshürgen «terbiye jazasi»dur; buningdin meqset,
bizning bu dunya bilen birlikte halaketke höküm
qilinmasliqimiz üchündur. 33 Shunga, i qérindashlar,
[Rebning ziyapitide] yéyishke jem bolghininglarda,
[hemmeylen toluq kelgüche] bir-biringlarni kütünglar.
34 Birsi ach qorsaq bolsa awwal öyide yep kelsun;
shundaq qilip silerning jem bolushunglar özünglargha
höküm-jaza yetküzmeydighan bolidu. Qalghan bashqa
mesililerni bolsa, men barghinimda tertipke salimen.

12 Emma i qérindashlar, rohiy iltipatlargha kelsek,
silerning ular toghruluq bilmey qélishinglarni
xalimaymen. 2 Siler taipilerning arisida bolghan
waqtinglarda herxil yollargha bashlinip, gas-gacha
butlargha [choqunushqa] azdurulup ketkininglarni
bilisiler. 3 Shunga men silerge uqturimenki, héchkim
Xudaning Rohida turup: «Eysagha lenet!» démeydu
we herqandaq biri Muqeddes Rohta bolmay turup
«Eysa Rebdur!» dep éytalmaydu. 4 Emma iltipatlar
xilmuxil, lékin Roh bolsa birdur. 5 Xizmetler bolsa
herxil, emma [biz xizmitini qilidighan] Reb birdur. 6
Ishlesh yolliri herxil, emma hemmeylende hemme
ishni wujudqa chiqarghuchi Xuda birdur. 7 Emma
hemmeylenning menpeeti üchün herbirige Rohning
namayan bolushi béghishlinidu. 8 Chünki Roh
arqiliq birige danaliq yetküzgüchi söz, yene birige
shu oxshash Roh arqiliq xewer yetküzgüchi söz
teqsim qilinidu; 9 yene oxshash Roh arqiliq bashqa
birige alahide ishench, yene birige oxshash Roh
arqiliq [késellerni] saqaytish iltipatliri, 10 birawgha
möjizilerni yaritish teqsim qilinidu; birawgha wehiy-
bésharet bérish; birawgha herxil rohlarni perq étish,
birawgha namelum tillarda sözlesh, yene birawgha
namelum tillarni terjime qilish iltipati teqsim qilinidu.
11 Emma bu ishlarning hemmisini yürgüzgüchi
oxshash shu bir Rohtur, U herbirige Özi layiq körüp,
ayrim-ayrim teqsim qilip béridu. 12 Chünki insaniy ten
bir bolsimu nurghun ezaliri bolghinidek, shundaqla
ezaliri nurghun bolsimu özara qoshulup bir ten
bolghandek, Mesih Özimu hem shundaqtur. 13 Chünki
hemmimiz, meyli Yehudiylar bolsaqmu, Grékler

bolsaqmu, qullar bolsaqmu, hörler bolsaqmu, bir
Rohta bir ten'ge kirishke chömüldürülduq we bir
Rohtin ichishke nésip qilinduq. 14 Chünki ten birla
ezadin emes, belki köp ezalardin terkib tapidu. 15 Eger
put: «Men qol bolmighinim üchün men ten'ge tewe
emesmen» désila, undaqta u heqiqeten ten'ge tewe
emes bolamdu? 16 Qulaq: «Men köz emes, shunga men
ten'ge tewe emesmen» désila, undaqta u heqiqeten
ten'ge tewe emes bolamdu? 17 Pütün ten közla bolsa,
undaqta anglash sézimimiz nedin bolidu? Pütün ten
qulaqla bolsa, undaqta purash sézimimiz nedin bolidu?
18 Halbuki, Xuda Özige layiq körgen ten ezalirining
herbirini ayrim-ayrim öz jayigha orunlashturghan; 19
eger ularning hemmisi oxshash eza bolsa, undaqta
uni qandaqmu ten dégili bolatti? 20 Emdilikte ezalar
köp, ten bolsa birdur. 21 Köz qolgha: «Méning sanga
éhtiyajim chüshmeydu!» déyelmeydu; yaki bash bolsa
putlargha: «Méning silerge éhtiyajim chüshmeydu!»
déyelmeydu. 22 Del eksiche, tendiki ajiz-erzimes dep
körün'gen ezalar kem bolsa bolmaydu; 23 we hem
tendiki biz étiwarsiz dep hésablighan ezalargha bolsa,
téximu köprek étiwar qilimiz; shundaqla isketsiz
dep qaralghan ezalirimiz téximu isketlik qilinidu;
24 eslide yarishimliq bolghan ezalirimizgha bolsa
shundaq qilishning hajiti yoq. Emma Xuda pütün
tenni shundaq birleshtürgenki, U étiwarsiz dep
hésablan'ghan ezalargha téximu köp étiwar béridu. 25
Buningdin meqset tende héch bölünüshler bolmasliqi,
belki barliq ezalar özara oxshash köyümchanliqta
bolushi üchündur. 26 Bir eza japa-derd tartsa,
barliq ezalar uning bilen teng japa-derd tartidu; bir
ezagha sherep kelse, barliq ezalar uning bilen teng
shadlinidu. 27 Emdi siler Mesihning ténidursiler,
herbiringlar Uning ayrim-ayrim ezasidursiler. 28
Xuda jamaette mushundaqlarni orunlashturghan:
— awwal rosullarni, andin peyghemberlerni,
üchinchi bolup telim bergüchilerni; andin möjize
körsetküchilerni, andin türlük késellerni saqaytish
iltipatlirigha ige bolghanlarni, yardem bergüchilerni,
yétekchilik qilghuchilarni, herxil namelum tillarda
sözleydighanlarni teyinlep orunlashturghandur. 29
Hemmeylen rosulmu? Hemmeylen peyghembermu?
Hemmeylen telim bergüchimu? Hemmeylen möjize
körsetküchmu? 30 Hemmeylende saqaytish iltipatliri
barmu? Hemmeylen namelum tillarda sözlemdu?
Hemmeylen namelum tillarni terjime qilalamdu?
31 Emma siler chongraq iltipatlarni teqezza bolup
qoghlanglar; halbuki, men hazir silerge hemmidin
ewzel bir yolni körsitip bérey.

13 Men egerde bu dunyadiki kishiler sözlewatqan
herxil tillar hetta perishtilerning tilliri bilenmu
sözliyeleydighan bolsammu, biraq men méhir-
muhebbetsiz bolsam, u chaghda men peqet bir
«dang-dang» qilidighan mis dang, bir «chang-chang»
qilidighan chang bolup qalimen, xalas. 2 Eger men
peyghemberlik qilalisam, barliq sirlar, barliq bilimlerni
chüshinip bolghan bolsammu, hem shuning bilen
bir waqitta taghlarni yötkiyeligüdek toluq ishenchte
bolsammu, emma mende méhir-muhebbet bolmisa,
undaqta men héchnerse bolmighan bolimen. 3 Eger
barliq mal-mülkümni sediqige atap hem ténimni
[Xudaning yolida] qurbanliq süpitide köydürülüshke
sun'ghan teghdirdimu, emma mende yenila méhir-
muhebbet bolmisa, undaqta méning héchqandaq
paydam yoq bolghan bolidu. 4 Muhebbet sewr-
taqetlik bolush hem méhribanliqtur; Muhebbet
hesetxorluq qilmaydu: Muhebbet özini maxtimaydu,
Tekebburluq qilmaydu, 5 Nomussizliq qilmaydu,
Öz menpeetini közlep yürmeydu, Tériktürülmeydu,
Könglide öchmenlik saqlimaydu; 6 Heqqaniysizliqtin
xushal bolmaydu, Belki emeliyettin, heqiqettin xushal
bolidu; 7 hemme ishta qorsiqi kenglik qilidu, hemmige
yüzlinip [Xudagha] ishinidu, hemme ishqa ümid
baghlaydu, hemmige chidaydu. 8 Méhir-muhebbet
hergiz axirlashmaydu. Bésharetler bolsa, kargha
kelmeydu: «namelum tillar» bolsa, tügeydu: [möjizilik]
bilimlermu kargha kelmeydu. 9 Chünki bizning
bilidighanlirimiz qismen, bésharet béridighanlirimiz
qismen; 10 lékin mukemmellik kelgende, qismenlik
yoqilidu. 11 Men kichikimde balilarche sözlidim,
balilarche oylidim, balilarche hésablidim; chong
bolghinimda, men baliliqni tashlidim. 12 Chünki biz
hazir bir tutuq dérizidin müjmel halda körimiz, lékin
shu chaghda yüzmuyüz körimiz: Hazir men qismen
tonuymen, shu chaghda men [Xuda] méni tonup
kéliwatqandek tonuymen. 13 Hazir ishench, ümid,
méhir-muhebbettin ibaret bu üch nerse turuptu;
bulardin eng üstün turidighini méhir-muhebbettur.

14 Méhir-muhebbetke intilip uni qoghlishinglar
we hem rohiy iltipatlargha, bolupmu bésharet
bérishke intizar bolunglar. 2 Chünki namelum
tilda sözleydighan kishi ademlerge emes, belki
Xudagha sözleydu; anglighuchilardin héchkim uni

chüshenmeydu, emma u Rohta sirliq ishlarni éytip béridu. 3 Lékin bésharet béridighan kishi
bolsa ademlerning étiqadini qurushqa, ularni
righbetlendürüshke we teselli bérishke sözleydu.
4 Namelum tilda sözligüchi öz rohini quridu;
emma bésharet bergüchi jamaetning [étiqadini]
quridu. 5 Emdilikte men silerning hemminglarning
namelum tillarda sözliyelishinglarni ümid qilimen,
lékin bésharet bérishinglarni téximu ümid qilimen.
Namelum tilda sözligüchi sözini terjime qilmisa,
jamaetning étiqad qurulushida bésharet bergüchi
uningdin ulugh bolidu. 6 Qérindashlar, men
yéninglargha kélip, namelum tillardila sözliginim
bilen melum wehiy, bilim, bésharet yaki telimni
yetküzmisem, men silerge néme payda tegküzimen? 7
Hetta awaz chiqiralaydighan jansiz nersiler, meyli ney
bolsun, chiltar bolsun shundaq; ularning ahanglirining
bir-biridin perqi bolmisa, ularda chélin'ghan pede
qandaqmu perq étilsun? 8 [Jeng] kaniyimu belgilik
bir ahangda chélinmisa, kim jengge hazirlansun?
9 Shuningdek siler tilda éniq chüshineligüdek söz
qilmisanglar, néme démekchi bolghininglarni kim
chüshineleydu? Siler hawagha gep qilghandek
bolisiler. 10 Jahanda, shübhisizki, xilmuxil til-
awazlar bar we ularning héchqaysisi menisiz emes;
11 eger emdi men melum awaz-tilning menisini
bilmisem, men sözligüchige nisbeten yat we u manga
nisbeten yat bolidu. 12 Ehwal silerdimu shundaq.
Shunga, siler rohiy iltipatlargha qizghinliq bilen
intilgenikensiler, jamaetning étiqadini quridighan
iltipatlargha bay bolushqa intilinglar. 13 Shunga,
namelum tilda sözleydighan kishi sözligenlirini
terjime qilip béreleydighan bolsam dep dua qilsun. 14
Chünki namelum tilda dua qilghinimda, rohim dua
qilidu, lékin eqil-idrakimdin bolsa méwe chiqmaydu.
15 Undaqta qandaq qilish kérek? Men bezide rohim
bilen dua qilimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu
dua qilimen; men bezide rohim bilen medhiye
naxshilirini éytimen, hem bezide eqil-idrakim
bilenmu medhiye naxshilirini éytimen; 16 bolmisa,
peqet rohing bilenla medhiye oqusang, ishletken
[tilingni] bilmigenlerning qatarida olturghuchi
teshekkürungge qandaqmu «Amin» déyelisun? Chünki
u éytqiningni chüshenmeydu. 17 Sen derheqiqet
teshekkürni yaxshi éytisen, emma yéningdiki
anglighuchining étiqadi qurulghini yoq. 18 Men
bundaq namelum tillarda shexsen hemminglardin
köp sözleydighanliqim üchün Xudagha teshekkür
éytimen; 19 halbuki, jamaette bolghanda, namelum
tilda tümen éghiz sözliginimdin köre, bashqilargha
telim-terbiye béreligüdek chüshinishlik sözdin besh
éghizla sözliyelisem deymen. 20 Qérindashlar, eqil-
hoshunglarda bala bolmanglar; yamanliq jehetide
bowaq bolunglar, emma eqil-hoshunglarda pishqedem
bolunglar. 21 Tewratta: «Chet tilliqlarning sözi we
yat ademlerning lewliri arqiliq Men mushu xelqqe
gep qilimen; lékin shundaq bolsimu ular yenila
Manga qulaq salmaydu — deydu Perwerdigar» dep
pütülgendur. 22 Shunga «namelum tillar» bolsa
bir alamet belgidur; étiqadchilargha emes, belki
étiqadsizlargha alamet belgidur; wehiy-bésharetler
bolsa, étiqadsizlar üchün emes, belki étiqadchilar
üchün bolidu. 23 Shuning üchün pütkül jamaet bir
yerde jem bolghanda, hemmisi öz aldigha bundaq
namelum tillarda sözlewerse we sadda yaki étiqadsiz
kishiler kirip qalsa, ular hemminglarni sarang bolup
qapsiler déyishmemdu? 24 Emma hemminglar wehiy-
bésharet yetküzsenglar, étiqadsiz yaki sadda kishi
aranglargha kirip qalsa, hemminglar teripidin uning
gunahlirigha tenbih bérilidu, hemminglar teripidin
uning gunahkar ikenliki körsitilidu; 25 qelbidiki sirlar
ashkare qilin'ghanda, u özini yerge tashlap: — «Xuda
heqiqeten aranglardidur» dep Xudagha sejde qilidu.
26 Emdi qérindashlar, qandaq qilishimiz kérek? Siler
bir yerge jem bolghininglarda, herbiringlarda [bir
iltipat] bolidu; birside medhiye naxshisi, birside
telim, birside namelum til, birside wehiy, birside
namelum tilning yéshimi bolidu. Hemme ishlar
étiqadning qurulushi üchün bolsun. 27 Namelum
tilda sözligüchiler bolup qalsa, ikkisi yaki eng köp
bolghanda üchi nöwet bilen sözlisun we birsi ularning
éytqanlirini örisun. 28 Emma [jamaette] örigüchi
bolmisa, u sükü̈t qilsun; öz-özige we Xudagha
éytsun. 29 Wehiy-bésharet yetküzgüchiler bolsa, ikki-
üchi sözlisun; qalghanlar geplirining weznini ditlap
tursun; 30 Emma olturghanlar arisidin bashqa bir
kishige melum bir wehiy bérilse, sözlewatqan kishi
sözini toxtitip nöwetni uninggha bersun. 31 Chünki
hemminglar bir-birlep wehiy-bésharet yetküzsenglar
bolidu; shuning bilen hemmeylen öginidu, hemmeylen
righbetlinidu. 32 Peyghemberlerning öz rohliri
peyghemberlerning özlirige itaet qilidu. 33 Chünki
Xuda qalaymiqanchiliq tughdurghuchi emes, belki
tinch-xatirjemlik bergüchidur. Barliq muqeddes

bendilerning jamaetliride shundaq tertip bar. 34
Aranglardiki ayallar jamaetlerde sükütte oltursun;
ularning sözlishige ruxset qilinmighan; Tewrat
qanunida belgilen'gendek, ular [tertipke] boysunsun.
35 Emma ular melum ishni bilmekchi bolsa, öyide
öz erliridin sorisun; ayalning jamaette sözlishi
uyatliq ishtur. 36 Xudaning söz-kalami silerdin
bashlan'ghanmu?! Yaki yalghuz silergila yétip
kelgenmu?! 37 Birsi özini wehiy-bésharetchi yaki rohiy
kishi dep sanisa, u silerge hazir yazghan bu sözümning
heqiqeten Rebning emri ikenlikini étirap qilsun. 38
Birsi buni étirap qilishni xalimisa, u étirap qilinmaydu.
39 Shuning üchün, i qérindashlar, wehiy-bésharetlerni
yetküzüshke telmürüp intilinglar, shundaqla namelum
tillarda sözleshni cheklimenglar. 40 [Xulase qilip
éytqanda], herbir ish chirayliq, tertiplik qilinsun.

15 Emma, i qérindashlar, men silerge eslide
yetküzgen xush xewerni bayan qilmaqchimen;
siler bu xush xewerni qobul qilghan we uningda
ching turuwatisiler; 2 men silerge yetküzgen xush
xewer bolghan kalamda ching turghan bolsanglar,
— (ishen'gininglar bikargha ketmigen bolsa) —
siler uning arqiliq qutquzuluwatisiler. 3 Chünki
men özümge amanet qilin'ghanlirini eng zörür
ish süpitide silergimu tapshurdum; yeni, Tewrat-
Zeburda aldin éytilghinidek, Mesih gunahlirimiz
üchün öldi; 4 U depne qilindi; we üchinchi küni yene
Tewrat-Zeburde aldin éytilghinidek tirildürüldi; 5
U Kéfasqa, andin on ikkiylen'ge köründi; 6 andin U
bir sorunda besh yüzdin artuq qérindashqa köründi;
ularning köpinchisi bügünki künde tirik, emma
beziliri ölümde uxlawatidu; 7 U Yaqupqa, andin
rosullarning hemmisige köründi; 8 Hemmisidin kéyin
U xuddi waqitsiz tughulghan bowaqtek bolghan
mangimu köründi. 9 Chünki men rosullar arisidiki eng
töwinimen, rosul dep atilishqa layiq emesmen; chünki
men Xudaning jamaitige ziyankeshlik qilghanmen.
10 Lékin hazir némila bolsam Xudaning méhir-
shepqiti arqiliq boldum; Uning manga körsetken
shu méhir-shepqiti bikargha ketmidi; chünki men
[Xudaning xizmitide] barliq rosullardin bekrek japaliq
ishligenmen; emeliyette ishligüchi men emes, belki
men bilen bille bolghan Xudaning méhir-shepqitidur.
11 Démek, meyli men yaki bashqa [rosullar] bolsun,
hemmimizning yetküzgenliri oxshash bolup, u del
siler ishinip qobul qilghan xush xewerdur. 12 Emma
Mesih ölgenler ichidin tirildürülgen dep jakarlan'ghan
bolsa, qandaqmu aranglardiki beziler ölgenlerning
tirilishi dégen yoq ish, deydu? 13 Emma ölgenlerning
tirilishi dégen yoq ish bolsa, Mesihning tirilishimu
yoq ish bolghan bolatti. 14 Shuningdek eger Mesih
ölümdin tirilgen bolmisa, jakarlighan xewirimiz
bihude bolghan, silerning étiqadinglarmu bihude
bolghan bolatti. 15 Hetta bizmu Xuda toghrisidiki
yalghan guwahchilar bolghan bolattuq — chünki
biz Xudaning Mesihni ölümdin tirildürgenlikige
guwahliq berduq. Eger heqiqeten ölümdin tirilish
bolmisa, Xuda Mesihnimu ölümdin tirildürmigen
bolatti. 16 Chünki ölgenler qayta tirildürülmise,
Mesihmu tirilmigen bolatti. 17 Mubada Mesih
tirilmigen bolsa, étiqadinglar kéreksiz bolghan, siler
téxiche gunahliringlarda yürüwatqan bolattinglar,
18 shundaqla Mesihte ölümde uxlawatqanlarmu
halaketke yüz tutqan bolatti. 19 Eger ümidimizni
peqet bu dunyadiki hayatimiz üchünla Mesihge
baghlighan bolsaq, biz insanlar arisidiki eng bichare
ademlerdin bolghan bolimiz. 20 Emma emeliyette,
Mesih ölümde uxlighanlar ichide «hosulning tunji
méwisi» bolup, ölümdin tirilgendur; 21 Chünki bir
insan arqiliq ölüm [alemde] peyda bolghinidek,
ölümdin tirilishmu bir insan arqiliq [alemde]
peyda boldi. 22 Adamatimizdin bolghanlarning
hemmisi [uning tüpeylidin] ölümge mehkum
bolghanliqigha oxshash, Mesihde bolghanlarning
hemmisi [Uning tüpeylidin] ölümdin hayatqa
érishidu. 23 Emma hemmeylen öz nöwet-qatarida
tirilidu; tunji hosulning méwisi bolghan Mesih
birinchi; ikkinchiler bolsa Mesihning dunyagha
qaytip kelginide özige tewe bolghanlar. 24 Andin
axiret bolidu; shu chaghda U barliq hökümranliqni,
barliq hoquq we herxil küchlerni emeldin qaldurup,
padishahliqni Xuda-Atigha tapshuridu. 25 Chünki U
barliq düshmenlerni [meghlup qilip] ayighi astida
qilghuche höküm sürüshi kérektur; 26 eng axirqi
yoqitilidighan düshmen bolsa ölüm özidur. 27 Chünki
[Zeburda] «[Xuda] pütkül mewjudatni Uning ayighi
astigha boysundurghan» [dep pütüklüktur]. Emma
«pütkül mewjudat Uninggha boysundurulghan»
déyilginide, roshenki, shu «pütkül» dégen söz
«hemmini Uninggha Boysundurghuzghuchi»ning
özini ichige alghan emestur. 28 Emma hemme
Uninggha boysundurulghandin kéyin, Oghul hemmini
özige boysundurghuchigha boysunidu; shuning
bilen Xuda hemmining hemmisi bolidu. 29

Ölümdin tirilish bolmisa, bezilerning ölgenler
üchün chömüldürülüshini qandaq chüshinish kérek?
Ölgenler zadi tirilmise, kishiler ular üchün néme
dep chömüldürülidu? 30 Bizler néme dep [her küni]
her saette xewp-xeterge duch kélip yürimiz? 31
Rebbimiz Mesih Eysada silerdin pexirlinishim rast
bolghandek, [i qérindashlirim], men herküni ölümge
duch kélimen. 32 Eger insanlarning nuqtiineziridin
éytqanda «Efesus shehiride wehshiy haywanlar bilen
élishtim» désem, ölgenler ölümdin tirilmise, buning
manga néme paydisi? «Ete beribir ölüp kétidighan
bolghandin kéyin, yep-ichip yürüwalayli» dégen söz
yolluq bolmamti? 33 Aldanmanglar; chünki «Yaman
hemrahlar exlaqni buzidu». 34 Heqqaniy bolush
üchün oyghininglar, gunahdin qol üzünglar; chünki
beziliringlarda Xuda toghruluq xewer yoqtur — buni
éytsam siler üchün uyat emesmu? 35 Belkim birsi:
«Ölükler qandaq tirildüriler? Ular qandaq ten bilen
tiriler?» — dep sorishi mumkin. 36 I exmeq kishi,
séning térighining, ölmey turup qaytidin tirilmeydu.
37 Hem séning térighining, ösümlükning téni emes,
belki uning yalingach déni — mesilen, bughdayning
yaki bashqa birer ziraetning déni, xalas. 38 We
kéyin Xuda Öz xahishi boyiche uninggha melum bir
tenni béridu; shundaqla uruq danlirining herbirige
özining ténini ata qilidu. 39 Janiwarlarning etliri
bolsa bir-birige oxshimaydu; insanlarning özige
xas etliri bar, haywanlarning özige xas etliri bar,
uchar-qanatlarningmu bar, béliqlarningmu bar. 40
Asmanda jisimlar bar, yer yüzidimu jisimlar bar;
emma asmandikisining jula-sheripi bashqiche, yer
yüzidikisiningmu bashqiche bolidu; 41 Quyashning
shan-sheripi bir xil, ayning sheripi yene bir xil,
yultuzlarning shan-sheripi yene bir xildur; chünki
yultuzlar shan-sherepliride bir-biridin perqlinidu. 42
Ölümdin tirilish hem shundaqtur. [Ten] chirish halitide
térilidu, chirimas halette tirildürülidu; 43 Uyatliq
halette térilidu, shan-sherep bilen tirildürülidu; ajiz
halette térilidu, emma küch-qudret bilen tirildürülidu.
44 U tebietke tewe bir ten süpitide térilidu; rohqa tewe
bir ten bolup tirildürülidu; eslide tebietke tewe bir
«janliq» ten bolghan bolsa, emdi rohiy bir ten bolidu.
45 Shunga [Tewratta] mundaq pütülgenki: «Tunji insan
Adem'atimiz tirik bir jan qilip yaritildi»; emma «axirqi
Adem'ata» bolsa hayatliq bergüchi Roh boldi. 46
Emma awwal kelgini rohiy adem emes, belki «tebietke
tewe bolghuchi» adem idi, kéyin «rohiy adem» keldi.
47 Deslepki insan bolsa yerdin, tupraqtin apiride
qilin'ghan; ikkinchi insan bolsa asmandin kelgendur;
48 Tupraqtin apiride qilin'ghini qandaq bolghan
bolsa, [uningdin] [bolghan] «tupraqliq»larmu shundaq
bolidu; asmandin kelgini qandaq bolsa, uningdin
bolghan «asmanliqlar»mu shundaq bolidu. 49 Bizler
«tupraqliq adem» süritide bolghinimizdek, «asmanliq
adem» süritidimu bolalaymiz. 50 Emma shuni
éytimenki, i qérindashlar, et we qandin törelgenler
Xudaning padishahliqigha warisliq qilalmaydu;
chirigüchi chirimaydighan'gha warisliq qilalmaydu.
51 Mana, men silerge bir sirni éytip bérimen; biz
hemmimizla [ölümde] uxlaydighanlardin bolmaymiz;
biraq hemmimiz özgertilimiz! 52 Bir deqiqidila,
közni bir yumup achquche, eng axirqi kanay
chélin'ghanda özgertilimiz; chünki kanay chélinsila
ölgenler chirimas hayatqa tirildürülidu, shundaqla
özgertilimiz; 53 Chünki bu chirip ketküchi chirimas
hayatni kiyiwélishi, bu ölgüchi ölmeslikni kiyiwélishi
kérek; 54 Emma chirip ketküchi chirimas hayatni
kiygende, bu ölgüchi ölmeslikni kiygende, shu chaghda
bu söz emelge ashurulidu: «Ölüm ghelibe teripidin
yutulup yoqutulidu!». 55 «Ah, ölüm, séning neshtiring
qéni?! Ah, ölüm, séning ghelibeng qéni?!» (Hadēs g86)
56 Ölümdiki neshter — gunahtur, gunahning küchi
bolsa, Tewrat qanuni arqiliq namayan bolidu. 57
Lékin bizni Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq bularning
üstidin ghelibige érishtürgüchi Xudagha teshekkür! 58
Shuning üchün, söyümlük qérindashlirim, ching turup
tewrenmes bolunglar, Rebning xizmitidiki ishliringlar
hemishe keng ziyadileshsun; chünki Rebde bolghan
ejir-japayinglar hergiz bihude ketmeydighanliqini
bilisiler.

16 Emdi muqeddes bendiler üchün iane toplash
toghruluq, silermu Galatiya ölkisidiki jamaetlerge
tapilighinimdek qilinglar. 2 Her heptining birinchi
künide herbiringlar tapawitinglarning berikiti boyiche
uningdin bir ülüshini ajritip öz yéninglarda saqlap
qoyunglar; shundaq qilsanglar, kelgen waqtimda
iane toplash hajet bolmaydu. 3 Men kelginimde,
siler qaysi ademlerni layiq körüp tallisanglar, men
shulargha [tonushturush] xetlirini yézip bérip mushu
iane-shepqitinglarni Yérusalémgha apirip bérishke
ewetimen. 4 Méningmu bérishim muwapiq körülse,
ular manga hemrah bolup baridu. 5 Emma men
Makédoniye ölkisidin ötkendin kéyin yéninglargha
kélimen — chünki men Makédoniyedin ötmekchimen

— 6 belkim men siler bilen bille bir mezgil turushum
mumkin, hetta yéninglarda qishlap qélishimmu
mumkin; shuningdek andin qeyerge barmaqchi
bolsam, siler yardem qilip, méni yolgha sélip
qoyarsiler. 7 Chünki bu qétim silerni yol üstidila
körüp ötüp kétishni xalimaymen, belki Reb buyrusa,
siler bilen bille uzunraq bir mezgil turghum bar.
8 Emma men Efesus shehiride orma héytighiche
turmaqchimen. 9 Chünki [mushu yerde] manga
ajayib chong, utuq-méwe bériwatqan bir ishik keng
échildi, shuningdek qarshi chiqquchilarmu köp. 10
Timotiy yéninglargha bérip tursa, uning aranglarda
qorqmay erkin-azade yürüshige köngül bölünglar.
Chünki umu manga oxshash Rebning xizmitini
ishlewatidu. 11 Shunga héchkim uni töwen körmisun;
belki uni méning yénimgha kélishi üchün aman-
ésen uzitip yolgha sélip qoyunglar; chünki uning
qérindashlar bilen bille kélishini kütmektimen. 12
Emma qérindishimiz Apollosqa kelsem, uningdin
qérindashlar bilen bille silerning yéninglargha
bérishni köp ötündüm. Lékin uning hazirche barghusi
yoq. Kéyin purset piship yétilgende baridu. 13
Hoshyar bolunglar, étiqadta ching turunglar; merdane
erdek bolunglar! Qeyser bolunglar! 14 Silerning
qilghan hemme ishinglar méhir-muhebbet bilen
qilinsun. 15 Emdi, i qérindashlar, Axaya ölkisidiki
eng deslepki étiqad méwisi bolghan Istifanas we
uning ailisidikilerni, shundaqla ularning Xudaning
muqeddes bendilirining xizmitide bolushqa qandaq
özlirini atighanliqini obdan bilisiler; men silerdin
ötünimenki, mushundaq kishilerning we ular bilen
birlikte xizmette herbir japa tartiwatqanlarning
sözlirige kiringlar. 17 Emma [yéninglardin] Istifanas,
Fortunatus we Aqayikusning bu yerge méni yoqlap
kelgenlikidin shadlandim; chünki ular siler tereptin
kem bolghanlirini toluqlap berdi. 18 Chünki
ular méning rohimni we hem silerningkinimu
yéngilandurdi; shunga shundaq ademlerni etiwarlap
hörmetlenglar. 19 Asiyadiki jamaetlerdin silerge
salam. Akwila we Priskilla hem ularning öyide jem
bolidighan jamaettinmu Rebde silerge qizghin salam
yollaydu. 20 Qérindashlarning hemmisi silerge salam
yollaydu. Bir-biringlar bilen pak söyüshler bilen
salamlishinglar. 21 Mana, menki Pawlus öz qolum
bilen salam yéziwatimen! 22 Herkim Reb Eysa Mesihni
söygüchi bolmisa, uninggha lenet bolsun! Rebbimiz,
kelgeysen! 23 Reb Eysa Mesihning méhir-shepqiti
hemminglargha yar bolghay! 24 Méning Mesih Eysada
bolghan muhebbitim hemminglar bilen bille bolghay.
Amin!

Korintliqlargha 2

1 Xudaning iradisi bilen békitilgen, Mesih Eysaning
rosuli menki Pawlus we qérindash bolghan
Timotiydin Korint shehiride turuwatqan, Xudaning
jamaitige we shuningdek pütkül Axaya ölkisidiki
barliq muqeddes bendilerge salam! **2** Atimiz Xuda
hem Reb Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqet we
xatirjemlik bolghay! **3** Rebbimiz Eysa Mesihning Atisi,
rehimdilliqlarning igisi Ata, barliq righbet-tesellining
Igisi bolghan Xudagha teshekkür-medhiye oqulghay!
4 Biz uchrighan herqandaq japa-musheqqette U
bizge righbet-teselli bériwatidu, shuning bilen
biz Xuda teripidin righbetlendürülgen bolup U
yetküzgen righbet-teselli bilen herqandaq bashqa
japa-musheqqetke uchrighanlargha righbet-teselli
béreleydighan bolduq. **5** Chünki, Mesihning azab-
oqubetliri biz terepke éship tashqandek, Mesih
arqiliq bolghan righbet-tesellimizmu éship tashidu. **6**
Emma biz japa-musheqqette qalsaqmu bu silerning
righbet-teselli we nijat tépishinglar üchün bolidu;
bular silerning biz tartqan azab-oqubetlerge oxshash
azab-oqubetlerge chidishinglar bilen silerdimu
hasil qilinidu; biz righbet-teselli tapsaqmu u
silerning righbet-teselliringlar we nijatinglar üchün
bolidu; shunga bizning silerge baghlighan ümidimiz
mustehkemdur; chünki siler azab-oqubetlerdin ortaq
nésiwilik bolsanglar, oxshashla righbet-tesellidin
ortaq nésiwilik bolisiler dep bilimiz. **8** Chünki, i
qérindashlar, silerning Asiyada duch kelgen japa-
musheqqettin xewersiz yürüshünglarni xalimaymiz;
u waqitlarda biz chidighusiz éghir bésimgha duch
kelduq, hetta hayatning özidin ümid üzgüdek
bolghaniduq. **9** Emma özimizge emes, belki ölgenlerni
tirildürgüchi Xudagha tayinishimiz üchün qelbimizde
ölümge mehkum qilin'ghandek yürettuq. **10** U bizni
bundaq dehshetlik bir ölümdin qutquzghan we
hazir qutquzmaqta, we bizni yenila qutquzidu, dep
uninggha ümid baghliduq; **11** silermu buningda hem
biz üchün dua-tilawetler bilen medet bériwatisiler;
shundaq qilip talay ademlerning wasitisi arqiliq
bizge körsitilgen iltipat tüpeylidin talay ademler
[Xudagha] rehmetler éytidighan bolidu. **12** Chünki
pexrimiz, yeni wijdanimizning guwahliqi shuki,
Xudaning aldida sap niyetler we semimiylik bilen
(insaniy paraset bilen emes, belki Xudaning méhir-
shepqiti bilen) biz bu dunyagha nisbeten we bolupmu
silerge nisbeten özimizni tutuwalidighan bolduq.
13 Chünki silerge yazghinimiz oquyalaydighan we
tonup yételeydighandin bashqa héch nerse emes;
lékin men silerning bizni qismen tonup yetkininglar
boyiche Reb Eysaning künide siler bizning pexrimiz
bolidighininglardek bizlernimu silerning pexringlar
bolidu dep bizni toluq tonup yétishinglarni ümid
qilimen. **15** Shuning bilen mushundaq ishenchte
bolup men eslide ikkinchi qétim silerge méhir-
shepqetni yetküzüshke awwal silerning qéshinglargha
barmaqchidim; **16** yeni, qéshinglardin Makédoniyege
ötüp, andin Makédoniyedin yene qéshinglargha
kélishni, shundaqla siler teripinglardin Yehudiye
ölkisige uzitilishimni ümid qilghanidim. **17** Mende
shundaq niyet bolghanda, men uni yéniklik bilen
qarar qilghanmu? Men niyet qilghanda, mende
«etlik» kishilerdikidek: birdem «berheq, berheq»
we birdem «yaq, yaq» déyish barmu? **18** Emma Öz
sözide turghinidek, bizning silerge éytqan sözimiz
birdem «berheq» we birdem «yaq» bolmaydu; **19**
Chünki biz (men we Silwanus we Timotiy)ning
aranglarda jakarlighinimiz — Xudaning Oghli, Eysa
Mesih, birdem «berheq» we birdem «yaq» emestur;
belki Uningda «berheq»la bardur. **20** Chünki Xudaning
qanchilik wediliri bolushidin qet'iynezer, ular Uningda
«berheq»tur, we biz arqiliq Uningdimu Xudagha
shan-sherep keltüridighan «Amin» bardur. **21** Emdi
bizlerni siler bilen bille Mesihde ching turghuzghuchi
bolghini hem bizni mesihligini bolsa Xudadur. **22** U
yene üstimizge möhür bésip, qelbimizge Öz Rohini
«kapalet» bolushqa ata qildi. **23** Emma Xudani öz
jénimgha guwahchi bolushqa chaqirimenki, Korintqa
téxi barmighanliqimning sewebi könglunglarni
ayash üchün idi. **24** Hergiz özimizni iman-
étiqadinglar üstige höküm sürgüchilermiz, démek,
belki silerning shad-xuramliqinglarni ashurushqa
silerge hemkarlashquchilarmiz; chünki siler étiqad
arqiliqla mezmut turisiler.

2 Lékin men ichimde, qéshinglargha barsam yene
azar élip barmaymen dégen qarargha keldim.
2 Chünki eger men silerge azar bersem, méning
tüpeylimdin azar yégenlerdin bashqa qaysibiri méni
shadlanduralisun? **3** Men esli méni shadlandurushi
tégishlik bolghanlardin eksiche azar yep qalmay
dégen meqsette shu xetni yazdim; chünki méning
shadliqim siler hemminglarningmu shadliqidur dep
siler hemminglargha ishench baghlidim. **4** Chünki

eslide özüm éghir azab ichide qelbimdiki derd-
elemdin köp köz yashlirimni tökküzüp turup silerge
shu xetni yazghanidim; meqsitim silerge azar bérish
emes, belki silerge chongqur baghlan'ghan, éship
tashqan muhebbitimni bilishinglar üchün idi. 5 Emma
birersi azar yetküzgen bolsa, uning azar yetküzgini
men emes deymen, u belki melum derijide (bu ishni
ziyade éghir qilghum yoq) hemminglargha azar
yetküzdi. 6 Bundaq ademning köpinchinglar teripidin
tenbihlen'gini yéterliktur; 7 Shunga hazir eksiche,
siler uninggha méhir-shepqet körsitip righbet-
teselli bérishinglargha toghra kélidu; bolmisa bundaq
bir kishi belkim ghayet zor derd-elemdin özini
yoqitishimu mumkin. 8 Shunga men silerge uninggha
muhebbitinglarni ispatlishinglarni jékileymen. 9 Shu
xétimni yene bir meqsette, yeni silerning hemme
ishlarda itaetmen yaki itaetmen emeslikinglarni sinap
bilishim üchün yazdim. 10 Lékin siler qaysibirini
melum ish üchün kechürüm qilghan bolsanglar,
menmu hem uni shundaq qilghan bolimen; menmu
melum bir ishni kechürüm qilghinimda (birer ishni
kechürüm qilghan bolsam), men silerni dep Mesihning
huzurida shundaq qildim. 11 Shuning bilen Sheytan
bizdin hech üstünlükke érishelmeydu; chünki biz
uning hiyle-mikirliridin bixewer emesmiz. 12 Emdi
Mesihning xush xewirini jakarlashqa Troas shehirige
kelginimde we shundaqla Reb teripidin [purset]
ishiki manga échilghini bilen, 13 qérindishim Titusni
tapalmighinim tüpeylidin rohim aram tapmidi;
shuning bilen men shu yerdikiler bilen xoshliship,
Makédoniyege seper aldim. 14 Emma bizni Mesihde
hemishe tentene bilen ghalibane bashlaydighan,
biz arqiliq her yerde Özige dost tartquchi
xushpuraqni chachquchi Xudagha teshekkür! 15
Chünki biz Xudagha yetküzüliwatqan Mesihning
xushpuriqidurmiz, hem qutquzuluwatqanlar arisida
hem halaketke kétiwatqanlar arisida shundaqmiz;
16 kéyinkilerge ölümge bolghan ölümning puriqi,
aldinqilargha hayatliqqa bolghan hayatliqning
puriqidurmiz; emdi mushundaq ishlarning höddisidin
kim chiqalaydu? 17 Chünki biz köp kishilerning
qilghinidek Xudaning kalam-sözini soda-sétiq ishi
qilmaymiz; eksiche biz semimiylik bilen Xuda aldida
Xudadin [ewetilgenler] süpitide Mesihde sözleymiz.

3 Biz yene özimizni tewsiye qilghili turuwatamduq?
Yaki bashqa bezilerge kérek bolghandek, silerge
yézilghan yaki siler yazghan tewsiyinamiler
bizge kérekmu? 2 Siler özünglar bizning
tewsiyinamimizdursiler, qelbimizde pütülgen, her
insan'gha tonush bolghan we oqulidighan. 3 Silerning
biz teripimizdin perwish qilin'ghan, Mesihning
mektupi ikenlikinglar ayan boldi (bu mektup
siyah bilen emes, belki tirik Xudaning Rohi bilen
yézilghan; tash taxtaylargha emes, belki qelbning
etlik taxtaylirigha pütüklüktur). 4 Emdi bizning Mesih
arqiliq Xudagha qaraydighan shunche zor ishenchimiz
bar; 5 özimizni birernersini qilghudek iqtidarimiz bar
dep chaghlighinimiz yoqtur; iqtidarliqimiz bolsa belki
Xudadindur. 6 U bizni yéngi ehdining xizmetkarliri
bolushqa iqtidarliq qildi; bu ehde pütüklük söz-
jümlilerge emes, belki Rohqa asaslan'ghan. Chünki
pütüklük söz-jümliler ademni öltüridu; lékin Roh
bolsa ademge hayat keltüridu. 7 Emma söz-jümliler
bilen tashlargha oyulghan, ölüm keltüridighan xizmet
shan-sherep bilen bolghan we shundaqla Israillar
Musaning yüzide julalan'ghan shan-shereptin yüzige
közlirini tikip qariyalmighan yerde (gerche shu shan-
sherep hazir emeldin qaldurulghan bolsimu), 8
Roh bilen yürgüzülidighan xizmet téximu shan-
shereplik bolmamdu? 9 Chünki ademning gunahini
békitidighan xizmet shereplik bolghan yerde, insanni
heqqaniy qilidighan xizmetning sheripi téximu éship
tashmamdu!? 10 Chünki eslide shan-shereplik bolghan
ishning hazirqi ghayet zor shan-shereplik ishning
aldida héchqandaq shan-shereplikliki yoqtur; 11
chünki emeldin qaldurulghan ish eslide shan-sherep
bilen keltürülgen yerde, hazir ornini basqan ish
téximu shan-shereplik bolidu. 12 Bizde shunche zor
shundaq bir ümid bolghaniken, biz tolimu yüreklik
bolimiz. 13 Biz Israillarni emeldin qaldurulidighan
[ehdining] parlaq nurigha közini tikip qarashning
aqiwitige uchrap ketmisun dep yüzige chümperde
tartiwalghan Musagha oxshimaymiz. 14 Emma
ularning oy-köngülliri qadaqlashqanidi; chünki
bügün'ge qeder kona ehdini oqughinida mushu
chümperde éliwétilmey keldi; chünki peqet Mesihde
bolghandila u élip tashliwétilidu. 15 Emma bügün'ge
qeder, Musaning yazmiliri oqulghinida shu chümperde
yenila qelbini yépiwalmaqta. 16 Emma herkim Rebge
qarap burulsa, chümperde élip tashlinidu. 17 Emma
Reb shu Rohtur; we Rebning Rohi qeyerde bolsa,
shu yerde hörlük bolidu. 18 We biz hemmimizning
yüzimiz chümperdisiz halda Rebning shan-sheripige
qarighinida, Uning oxshash süritide bolushqa Roh

bolghan Reb teripidin shan-sherep üstige shan-sherep
qoshulup özgertilmektimiz.

4 Shunga [Xuda] bizge rehim-shepqet körsetkendek,
bu xizmet bizge amanet qilin'ghaniken, biz
bel qoywetmeymiz; **2** emdilikte shermendilikke
ait yoshurun ishlarni tashlap, ne aldamchiliqta
mangmay, ne Xudaning sözini burmilimay, belki
heqiqetni eynen ayan qilish bilen Xuda aldida
durusluqimizni her ademning wijdanigha körsitimiz.
3 Emma xush xewirimiz chümkelgen bolsimu, u
halak boluwatqanlargha nisbeten chümkeldi; **4**
Chünki Xudaning süret-obrazi bolghan Mesihning
shan-sheripi toghrisidiki xush xewerning nuri
ularning üstide yorumisun dep, bu zamanning
ilahi étiqadsizlarning oy-zéhinlirini kor qildi. **(aiōn g165)** **5** Chünki biz özimizni emes, belki Mesih
Eysani Reb, shuningdek özimizni Eysa üchün
silerning xizmetkaringlar dep élan qilimiz. **6** Chünki
«qarangghuluqtin nur yorusun» dep buyrughan
Xuda, Mesihning didaridin Özining shan-sheripini
tonutushqa bolghan yoruqluqning [biz arqiliq]
chéchilishi üchün, bizning qelbimizni yorutqandur. **7**
Emma qudretning ghayet zorluqi bizdin emes, belki
Xudadin bolghanliqi körünsun dep bu göherge sapal
idishlarda qachilaqliq halda igidarliq qilimiz. **8** Mana
biz herterepte qistilip qalduq, emma yenjilmiduq;
temtirep qalduq, emma ümidsizlenmiduq; **9**
ziyankeshlikke uchrawatimiz, emma hemdemsiz
qalmiduq; yiqitilduq, emma halak bolmiduq; **10**
Eysaning hayati ténimizde ayan qilinsun dep,
herdaim ténimizde Eysaning ölümini kötürüp yürimiz.
11 Chünki Eysaning hayati ölidighan etlirimizde
ayan qilinsun üchün, tirik qalghan bizler herdaim
ölümge tapshurulmaqtimiz. **12** Shuning bilen bizde
ölüm ishlewatidu, emma hayat silerde ishlewatidu.
13 We «Men ishendim, shunga söz qildim» dep
yézilghandikidek iman-ishenchtiki rohqa ige bolup,
bizmu ishenduq we shuning bilen söz qilimiz; **14** chünki
Reb Eysani tirildürgen [Xuda] bizni Eysa bilen birge
tirildüridu, shundaqla bizni siler bilen birge Öz aldigha
hazir qilidu, dep bilimiz. **15** Chünki [bu] hemme ishlar
siler üchündurki, téximu köp kishilerning wujudida
éship tashquche béghishlan'ghan méhir-shepqet
sewebidin köp kishilerningmu Xudani ulughlap
éytqan teshekkürliri éship tashidu. **16** Shunga biz
bel qoyuwetmeymiz; gerche tashqi insanliqimiz
solashsimu, derheqiqet ichki insanliqimiz kündin-
kün'ge yéngilanmaqta. **17** Chünki bizning bir deqiqilik
we yénik japa-musheqqetlirimiz biz üchün éship
tashqan, menggülük, zor wezinlik shan-sherepni hasil
qilidu. **(aiōnios g166)** **18** Shunga biz körün'gen ishlargha
emes, belki körünmes ishlargha köz tikimiz; chünki
körün'gen ishlar waqitliq, emma körünmes ishlar
menggülüktur. **(aiōnios g166)**

5 Chünki bu zémin'gha tewe öyimiz, yeni bu
chédirimiz yoqitilsimu, Xuda teripidin bolghan,
insan qoli bilen yasalmighan bir öy, yeni asmanlarda
ebediy bir makanimiz bardur dep bilimiz. **(aiōnios g166)** **2** Emdi bu [kona öyimizde] turghinimizda
asmandiki öyimizni kiyiwélishqa zor intizar bilen
ah urmaqtimiz **3** (berheq, [asmandiki öyimizni]
kiyiwalsaq yalingach qalmaymiz). **4** Chünki mushu
chédirda turghinimizda, éghirchiliqta ah urmaqtimiz;
bu bizning yalingachlinishni xalighinimiz emes,
belki kiyindürülüshni, yeni bizde ölidighan néme
bolsa, uning hayat teripidin yutulushini xalaymiz.
5 Emdi bizni del mushu ishqa teyyarlighuchi bolsa
Xudadur; U bizge «kapalet» bolghan Öz Rohinimu ata
qildi. **6** Shuning bilen biz hemishe yureklik bolimiz;
hemde ténimizde makan tutqinimizda Rebdin néri
bolghan musapir bolimiz dep bilimiz **7** (chünki biz
körüsh sézimi bilen emes, étiqad bilen mangimiz);
8 biz yureklik bolup, shuningdek tendin néri bolup
Reb bilen bille bir makanda bolushqa téximu
xursenmiz. **9** Shuning bilen, meyli tende bolayli,
tendin néri bolayli, uni xursen qilishni istek-nishan
qilip intilimiz. **10** Chünki tende qilghan emellirimizni,
yaxshiliq bolsun, yamanliq bolsun, herbirimizge
qayturulushi üchün Mesihning soraq texti aldida
hazir bolushimiz lazim bolidu. **11** Shuning bilen
Rebning dehshitini bilgenlikimiz üchün, insanlarni
ishendürüshke tirishimiz; lékin biz Xudagha ochuq-
ashkarimiz, shuningdek silerning wijdaninglardimu
ashkare tonulsaq dep ümid qilimen. **12** Biz
hazir özimizni qaytidin silerge tewsiye qilghinimiz
yoq, belki peqet silerde qelbdiki ishlardin emes,
tashqi qiyapettin pexirlinidighanlargha bergüdek
jawab bolsun dep, silerge bizlerdin pexirlinish
imkaniyitini yaritip bériwatimiz. **13** Chünki ich-
ichimizge sighmay qalghan bolsaqmu Xuda aldida
shundaq bolduq, salmaq bolsaqmu siler üchün
shundaq bolimiz. **14** Chünki Mesihning muhebbiti
bizni [shundaq qilishqa] ündeydu; chünki biz birsi
hemmeylen üchün öldi, shunga hemmeylennimu

öldi, dep hésablaymiz. 15 We U hemmeylenni
dep öldi, buningdin meqset, hayat bolghanlar
özliri üchün emes, belki ularni dep ölüp tirilgüchi
üchün yashishi üchündur. 16 Shuning bilen biz
buningdin kéyin héchkimni insanlarche tonumaymiz;
hetta biz Mesihni insanlarche tonughan bolsaq,
buningdin kéyin uni yene shundaq tonumaymiz.
17 Shunga emdi birsi Mesihde bolsa, u yéngi bir
yaritilghuchidur! Kona ishlar ötüp, mana, hemme
ish yéngi boldi! 18 We barliq ishlar Xudadindur; U
bizni Mesih arqiliq Özige inaqlashturdi, shundaqla
bizge inaqlashturush xizmitini tapshurdi: — 19 démek,
Xuda Mesihde ademlerning itaetsizliklirini ularning
eyibi bilen hésablashmay, alemni Özige inaqlashturdi;
shuningdek bizge inaqlashturush xewirini amanet
qilip tapshurdi. 20 Shunga xuddi Xuda biz arqiliq
[ademlerdin inaqliqqa kélishni] ötün'ginidek, biz
Mesihke wakaliten elchilerdurmiz; Mesihning ornida
«Xudagha inaqlashturulghaysiler!» dep ötünimiz.
21 Gunahqa héch tonush bolmighan kishini Xuda
bizni dep gunahning özi qildi; meqsiti shuki, bizning
Uningda Xudaning heqqaniyliqi bolushimiz üchündur.

6 Emdi [Xudaning] hemkarliri süpitide silerdin
Uning méhir-shepqitini qobul qilip turup uni
bikargha ketküzmenglar dep ötünimiz 2 (chünki u:
«Shapaet körsitilidighan bir peytte duayingni ijabet
qilishni békitkenmen, nijat-qutulush yetküzülidighan
bir künide Men sanga yardemde bolushumni
békitkenmen» — dédi. Mana, hazir bolsa «shapaet
körsitilidighan yaxshi peyt»; mana, hazir «nijat-
qutulush küni»dur!). 3 [Rebning] xizmitige dagh
keltürülmisun dep héchqandaq ishta héchkimning
imanigha tosalghuluq qilmaymiz; 4 belki herbir ishta
özimizni Xudaning xizmetkarliri süpitide nemune
qilip yürimiz; zor chidamliq bilen, jebir-zulumlarda,
japa-musheqqetlerde, bésim-qistaqlarda, 5 kamcha
yarilirida, zindanlarda, qozghilang-topilanglar ichide,
éghir méhnetlerde, tüneshlerde, roza tutushlarda,
6 pakliq bilen, bilimler bilen, sewr-taqetlik bilen,
méhribanliqlar bilen, Muqeddes Roh bilen, saxtiliqsiz
méhir-muhebbet bilen, 7 heqiqetning söz-kalami
bilen, Xudaning küch-qudriti bilen, heqqaniyliqning
ong-sol qollardiki qoralliri bilen, 8 hem izzet-shöhrette
hem haqaret ichide, töhmet hem teriplinishler ichide
[özimizni Xudaning xizmekarliri süpitide namayan
qilduq]; yalghanchilar dep qaralghan bolsaqmu
semimiy-sadiq bolup, 9 namsiz bolduq-yu, emma
meshhormiz; öley dep qalduq-yu, emma mana,
hayatturmiz; terbiyide jazalanduq-yu, emma ölümge
mehkum qilinmiduq; 10 derd-elem tarttuq-yu, emma
daim shad-xuramliqta turimiz; namrat bolghinimiz
bilen, emma köp ademlerni bay qilghuchimiz;
héchnémimiz yoq bolghini bilen, emma hemmige
igidarmiz. 11 Silerge ochuq-yoruq sözliduq, ey
Korintliqlar, bizning baghrimiz silerge keng échildi!
12 Siler biz tereptin qisilghan emes, lékin öz
ich-baghringlarning tarliqidin qisilisiler; 13 emdi
adil almashturushta bolup — (öz perzentlirimge
sözligendek sözleymen) — baghringlarni bizgimu
keng échinglar. 14 Étiqadsizlar bilen bir boyunturuqqa
chétilip tengsizlikte bolmanglar; chünki heqqaniyliq
we qebihlik otturisida qandaqmu ortaqliq bolsun?
Yoruqluqning qarangghuluq bilen qandaq hemrahliqi
bolsun? 15 Mesihning Bélial bilen néme inaqliqi
bolsun? Ishen'güchining ishenmigüchi bilen qandaq
ortaq nésiwisi bolsun? 16 Xudaning ibadetxanisining
butlar bilen qandaq birliki bolsun? Chünki siler
tirik Xudaning ibadetxanisidursiler — Xudaning:
«Men ularda turimen, ularning arisida yürimen;
ularning Xudasi bolimen we ular Méning xelqim
bolidu» déginidek [siler Uning ibadetxanisidursiler];
17 Shuning üchün «Ularning arisidin chiqip kétinglar,
Manga ayrilinglar», — deydu Reb, — «héch napak
nersige tegküchi bolmanglar», «shundila Men silerni
qobul qilimen», 18 we: «Men silerge Ata bolimen, siler
Manga oghul-qizlirim bolisiler» — deydu Hemmige
Qadir bolghan Reb.

7 Emdi bu wedilerge muyesser bolghandin kéyin,
i söyümlükler, özimizni etlerdiki hem rohtiki
herxil paskiniliqtin tazilap, Xudaning qorqunchida
özimizde [ayan qilin'ghan] pak-muqeddeslikni
kamaletke yetküzeyli. 2 Bizni qobul qilghaysiler! Biz
héchkimge ziyan-zexmet yetküzmiduq, héchkimni
nabut qilmiduq, héchkimdin paydilanmiduq. 3
Mushularni dep, silerni eyiblimekchi emesmen; chünki
men yuqirida éytqinimdek, siler qelbimizdidursilerki,
biz siler bilen bille ölüshke, siler bilen bille yashashqa
teyyarmiz. 4 Silerge baghlighan ishenchim zor, silerdin
bolghan pexrim zor; shuning üchün righbet-tesellige
tolduruldum, barliq japa-müshkülchiliklirimizde
xushalliqim éship tashti. 5 Chünki berheq,
Makédoniyege kirginimizdimu etlirimiz héch aram
tapalmay, hertereptin qisilip qalduq; sirtimizda
jédel-küreshler, ichimizde qorqunchlar bar idi.

6 Emma chüshkünlerge righbet-teselli bergüchi
Xuda bizge Titusning kélishi arqiliq righbet-
teselli berdi; 7 tapqan righbet-tesellimiz peqet
uning kélishi arqiliqla emes, belki uning silerdin
tapqan righbet-tesellisi arqiliqmu boldi; chünki u
silerning [bizge] zariqip telmürgininglarni, silerning
hesritinglarni, silerning manga bolghan qizghin
ghemxorluqunglarni éytip berdi; shuning bilen
men téximu xushallandim. 8 Chünki gerche men
silerni xétim bilen azablighan bolsammu, men hazir
uningdin pushayman qilmaymen; lékin eslide men
shu xétimning silerni azablighinini körüp pushayman
qilghanidim (emeliyette, silerning azablinishinglar
qisqighine bir mezgilla bolghan). 9 Emma hazir
shadlinimen — azablan'ghininglardin emes, belki shu
azabning silerni towa qildurghanliqidin shadlinimen;
chünki silerning azablinishinglar Xudaning yolida idi;
shuning bilen siler bizdin héch ziyan tartmidinglar.
10 Chünki Xudaning yolida bolghan azab-qayghu
ademni hergiz pushayman qilmaydighan nijatqa
bashlaydighan towigha élip baridu; emma bu
dunyadiki azab-qayghu ademni ölümge élip baridu.
11 Chünki mana, del mushu ish, yeni Xudaning yolida
azablinishinglar, silerge shunche köp estayidilliq,
özliringlarni eyibtin neqeder xalas qilish, shunche
köp ghezep, shunche köp qorqunch, shunche köp
teqezzarliq, shunche köp qizghinliq we jazalashqa
shunche teyyar bolushni élip keldi! Siler bu ishning her
teripide özünglarning eyibtin xalas bolushunglarni
ispatlidinglar. 12 Emdi silerge [shu] xetni yazghan
bolsammu, u xetni ziyan-zexmet qilghuchi kishi
üchün emes, yaki ziyan-zexmet qilin'ghuchi kishi
üchün emes, belki Xuda aldida bizge bolghan
könglünglardiki qizghinliqning aranglarda ayan
bolushi üchün yazdim. 13 Bu sewebtin biz righbet-
tesellige érishtuq. We righbet-tessellimiz üstige
biz Titusning xushalliqi tüpeylidin téximu zor
shadlanduq; chünki uning rohi siler teripinglardin
yéngilandi. 14 Chünki men siler toghranglarda birer
ishta pexirlinip maxtighan bolsam, u ishta héch
xijil qaldurulmidim; belki silerge éytqanlirimizning
hemmisi heqiqet bolghinidek, bizning Titusqa silerni
pexirlinip maxtishimizmu heqiqet bolup ispatlandi.
15 U silerning itaetmenlikinglarni, silerning uningdin
qandaq eymen'gen we titrigen halda uni qarshi
alghininglarni esliginide, uning silerge baghlighan ich-
baghridiki muhebbetliri téximu éship tashidu. 16 Men
silerge herbir ishta ishenchim kamil bolghanliqidin
shadlinimen.

8 Emma, i qérindashlar, biz silerge Xudaning
Makédoniyediki jamaetlerge béghishlighan méhir-
shepqitini ayan qilmaqchimiz; 2 ular zor éghir japa-
musheqqette sinalghinida, qattiq namrat ehwalda
éship tashqan shadliqi bilen ularning ochuq
qolluqining bayliqi urghup chiqti; 3 chünki ularning
küchining bariche, hetta küchidin artuq xeyr-
saxawet qilghanliqigha özüm guwah. Ular ixtiyari
bilen shundaq qilip, 4 bizdin muqeddes bendilerge
shu yardemde bolushning bextige we shériklikige
muyesser bolushni qattiq ötündi; 5 shundaq qilip,
ular kütkinimizdek emes, ümid qilghinimizdin éship
özlirini awwal Rebge, andin Xudaning iradisi bilen
bizgimu béghishlidi; 6 shunga, Titus silerde [bu]
méhribanliqni bashlighaniken, biz Titustin silerni
buninggha nésipdash qilip uni ada qilishqa ötünduq.
7 Emma siler her terepte, yeni ishenchte, sözde,
bilimde, toluq estayidilliqta hem bizge bolghan
méhir-muhebbitinglarda ewzel bolghininglardek,
mushu méhirlik ishtimu özünglarni ewzel körsitinglar.
8 Men bu gep bilen silerge buyruq qilmaqchi
emesmen, belki bashqilarning qizghinliqi arqiliq
muhebbitinglarning heqiqiylikini ispatlimaqchimen.
9 Chünki siler Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-
shepqitini bilisiler — gerche u bay bolsimu, silerni
dep yoqsul boldiki, siler uning yoqsulluqi arqiliq
béyitilisiler. 10 Men bu toghruluq pikrimni otturigha
qoyimen — bu silerge paydiliq, chünki siler aldinqi
yilila iane qilishta we shuninggha irade baghlashta
yaxshi bashlidinglar. 11 Emdi hazir uni ada qilinglar;
qizghin irade baghlighininglardek, bar dunyayinglar
bilen shu ishqa emel qilinglar. 12 Chünki [xeyr-
saxawetke] bel baghlighuchigha nisbeten, sowghining
Xudagha yarighudek bolushi qolida yoqqa emes, belki
qolida barigha baghliqtur. 13 Chünki bu bashqilarning
yükini yéniklitimen dep, özünglarni qiynanglar
déginim emes, 14 belki silerde artuq bolghini hazirche
ularning kem yérini toldurghinidek, [künlerning
biride] ularda artuq bolghini silerning kem yéringlarni
tolduridu; shuning bilen tenglishidu. 15 Xuddi
[muqeddes yazmilarda]: «Köp yighqanlarningkidin
éship qalmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi»
dep yézilghandek bolghay. 16 Emma Titusning
qelbige silerge bolghan köyümümge oxshash köyümni
salghan Xudagha teshekkürler bolghay; 17 chünki

u derheqiqet bizning iltimasimizni qobul qilghini
bilen, özining silerge küchlük köyümi bolghachqa,
u özlükidin yéninglargha bardi; 18 emma biz
uninggha barliq jamaetler arisida xush xewer
xizmitide teriplen'gen qérindashni hemrah qilip
ewettuq; 19 shuningdek u peqet shu tereptila emes,
belki jamaetler teripidin bu xeyrlik ishta bizge
hemseper bolushqa talliwélin'ghanidi. Emdi biz
bu xeyr-saxawetni bolsa, Rebning shan-sheripini
hem yardemdiki qizghinliqimizni körsitish üchün
uni yetküzüsh xizmitide bolimiz; 20 shundaq qilip
biz bu mol sowghini mes'ul bolup yetküzüshte
herqandaq ademning bizning üstimizdin töhmet
qilmasliqi üchün éhtiyat qilimiz. 21 Chünki biz
peqet Rebning aldidila emes, belki insanlarning
köz aldidimu ishimizni durus qilishqa köngül bölüp
kéliwatimiz. 22 Biz yene ular bilen bille köp ishlarda
intayin estayidilliqi nurghun qétim ispatlan'ghan
qérindashni ewetmekchimiz; hazir uning silerge
baghlighan zor ishenchi tüpeylidin uning intayin
estayidilliqi téximu küchlük boldi. 23 Titus toghruluq
soallar bolsa u méning hemrahim we xizmitinglarda
bolghan hemkarimdur; bashqa ikki qérindishimiz
bolsa, ular jamaetlerning elchiliri, Mesihning shan-
sheripidur. 24 Shunga, jamaetlerning köz aldida
muhebbitinglarning ispatini, shundaqla bizning
silerdin pexirlinishlirimizning bikar emeslikini
ulargha körsitinglar.

9 Chünki muqeddes bendilerning bu yardem
xizmiti toghruluq silerge yene yézishimning
hajiti yoq. 2 Chünki men silerning bu ishqa
qattiq bel baghlighininglarni bilimen; men bu
toghruluq: Axayadikiler ötken yildin béri xeyr-sediqe
bérishke teyyar turuwatidu, dep Makédoniyediki
[qérindashlargha] pexirlinip maxtap kelmektimen,
shuning bilen silerning qizghinliqinglar ularning
köpinchisining [xeyr-sediqe] [bérishige] türtke boldi.
3 Lékin qérindashlarni ewetishtiki meqsitim silerning
toghranglarda pexirlinip maxtishimning bu ishlarda
bihude ish bolup qalmasliqi, silerning déginimdek
teyyar bolup turushunglar üchündur. 4 Mubada
Makédoniyedikiler men bilen bille barghinida, siler
teyyarliqsiz bolsanglar, bu ishenchimiz wejidin
biz xijaletke qaldurulimiz, siler sözsiz shundaq
bolisiler. 5 Shu sewebtin men qérindashlardin
yéninglargha bérip silerdin bu wede qilghan xeyrlik
ishni aldin'ala teyyarlap püttürüshini ötünüshni zörür
dep hésablidim; shundaqla bu silerdin birer nerse
ündüriwélish bolmisun, belki méhribanliqinglardin
bolsun. 6 Emma buni [eslenglar]: Béxilliq bilen
az térighan az alidu, ochuq qolluq bilen térighini
mol alidu. 7 Her adem héch qiynilip qalmay
yaki mejburen emes, belki öz könglide pükkiniche
bersun; chünki Xuda xushalliq bilen bergüchini
yaxshi köridu. 8 Emma Xuda herbir iltipat-shapaetni
silerge éship tashturushqa qadirdur; shuning bilen
siler herdaim herterepte her éhtiyajqa teyyar
quwwetlinisiler, kengrichilikte turup qolliringlar
herxil güzel ishqa yétidu. 9 [Muqeddes yazmilarda]
pütülginidek: — «U öziningkini tarqatqan, U
yoqsullargha sediqe bergen; Uning heqqaniyliqi
menggüge turidu». (aiōn g165) 10 Emdi térighuchigha
térighili uruq, yégili nan ata qilghuchi silerning
tériydighan uruqliringlarni teminlep mol qilidu,
heqqaniyliqinglarning hosul-méwilirini köpeytidu. 11
Shuning bilen siler herqandaq ehwalda qoli ochuq
bolushqa her terepte béyitilisiler, shuningdek bu ish
biz arqiliq Xudagha köp teshekkürlerni élip baridu; 12
chünki bu xeyrlik xizmetni ada qilish peqet muqeddes
bendilerning hajetlirini qandurupla qalmay, köp
kishilerning Xudagha yetküzgen teshekkürlirini éship
tashturidu. 13 Bu yardem xizmiti özliringlarning
Mesihning xush xewirini étirap qilishinglardiki
méwe bolghan itaetmenlikinglargha delil-ispat bolidu,
shundaqla silerning mushu [hajetmen] bendilerge,
shundaqla barliq ademlerge körsetken ochuq qolluq
séxiyliqinglardin ular Xudani ulughlaydu. 14 We
Xudaning silerde tashqinlatqan ajayib méhir-shepqiti
tüpeylidin, ular siler üchün dua-tilawet qilghinida,
ular silerge telpünüp qattiq séghinip esleydu. 15
Uning til bilen ipadiligüsiz ajayib sowghisi üchün
Xudagha teshekkür bolghay!

10 Emma özüm, siler bilen bille bolghanda muamilisi
yumshaq, lékin silerdin ayrilghanda silerge
qarita qattiq qolluq dep qaralghan menki Pawlus
Mesihning yuwash-möminliki we mulayimliqi bilen
silerdin ötünümen, 2 — shuni telep qilimenki,
yéninglargha barghinimda, bizni «etler boyiche
mangghanlar!» dep guman bilen qaraydighan
bezilerge qarita oylighinimdek qattiq qolluq qilishqa
méni mejbur qilmanglar; 3 gerche biz insaniy etlerde
yürsekmu, biz etler boyiche jeng qilmaymiz. 4 Chünki
jeng qorallirimiz etke tewe qorallar emes, belki
Xuda teripidin qorghan-istihkamlarni gumran qilish

küchige ige qilin'ghan qorallardur; 5 biz ular bilen bes-
munazirilerni we Xudani tonushqa qarshilishishqa
turghan herqandaq hakawur tosalghuni gumran
qilimiz, shundaqla herbir oy-xiyallarni Mesihke
béqindurup itaet qilishqa keltürimiz; 6 siler toluq
itaet qilghandin kéyin, [aranglarda] qandaq itaetsizlik
qalghan bolsa bularni jazalashqa teyyarmiz. 7 Siler
peqet köz aldinglardiki ishlarghila qaraydikensiler.
Eger birsi özini Mesihke tewemen dep qarisa, u
yene shuning üstige oylansunki, u Mesihke tewe
bolghinigha oxshash, bizmu Uninggha tewedurmiz.
8 Chünki, Reb teripidin silerni nabut qilish üchün
emes, belki étiqadinglarni qurush üchün bizge
amanet qilin'ghan hoquqimiz toghruluq téximu
köp ziyadirek maxtansammu, buningda héch yerge
qarap qalmaymen; 9 emdi men peqet xetlerdila
silerni qorqatmaqchi emesmen; 10 chünki beziler:
«Uning xetliri derweqe wezinlik hem küchlük; lékin
u yétip kelgende salapetsiz, gépining tutami yoq
bolidu» déyishidu. 11 Emdi bundaq xiyal qilghuchilar
shuni bilip qoysunki, biz yiraqta bolghinimizda
xetlerdiki sözimiz qandaq bolghan bolsa biz yétip
barghinimizda emeliyitimizmu shundaq bolidu. 12
Chünki biz özimizni özini qaltis chaghlaydighanlar
bilen bir qatargha qoyushqa yaki ular bilen
sélishturushqa pétinmaymiz; shundaq kishiler özlirini
özlirining ölchimi bilen ölchep, özlirini özliri bilen
sélishturidighan bolup, heqiqeten eqilsizlardindur.
13 Biz emdi özimizge békitilgen ölchemdin halqip
maxtinip yürginimiz yoq. Biz belki hemmini
ölchigüchi Xuda bizge békitken xizmet dairisidiki
ölchem, yeni silerning [xizmitinglarghimu] yétidighan
ölchem bilen pexirlinimiz. 14 Chünki ölchimi
silerning xizmitinglargha yetmeydighan kishilerdek,
[xizmitinglarda bolghinimizda] dairimizdin halqip
ketmeymiz, chünki biz Mesihning xush xewirini
yetküzüshte [birinchi bolup] yéninglarghimu kelduq.
15 Biz xizmet dairimizdin halqip, bashqilarning
singdürgen japa-ejirliri bilen maxtan'ghinimiz yoq;
lékin biz silerning iman-étiqadinglar öskenséri
aranglardiki xizmitimiz bizge békitilgen dairimiz
ichide téximu ziyade kéngeytilsun dep ümid qilimiz; 16
shundaq bolghanda, biz silerdin téximu yiraq yerlerge
xush xewerni yetküzüp jakarlaydighan bolimiz;
teyyargha heyyar bolup, bashqilarning dairisidiki
xizmet ejri bilen maxtinish bizge yat. 17 Emma
«Pexirlinip maxtighuchi bolsa Rebdin pexirlinip
maxtishi kérek!». 18 Chünki özini teripligüchi emes,
belki Reb teripligen kishi heqiqeten layaqetliktur.

11 [Maxtan'ghan] bu azghine exmeqliqimgha
sewrchan bolghaysiler! Emdi siler manga
sewrichanliq qilip kéliwatisiler. 2 Chünki men
Xudadin kelgen otluq muhebbet bilen silerni
[azdurushlardin] heset qilimen; chünki qizni bir ergila
yatliq qilghandek, men silerni Mesihkila pak qiz
süpitide hazir bolushqa wedileshtürgenmen. 3 Emma
yilan Hawa'animizni hiyligerliki bilen azdurghandek,
oy-könglünglar Mesihke baghlan'ghan semimiy, sap
wapaliqtin ézip bulghinishi mumkin dep ensireymen. 4
Chünki birsi kélip biz silerge héch jakarlap baqmighan
bashqa bir Eysani jakarlisa, yaki qelbinglardin orun
bergen Rohning ornigha bashqa bir rohqa orun
bersenglar we siler qobul qilghan xush xewerdin
bashqa bir «xush xewer»ni qobul qilsanglar, siler bu
ishlargha ajayib sewr-taqet bilen ötüwérishinglar
mumkin! 5 Halbuki, men özümni herqandaq ishta
ashu «qaltis ulugh rosullar»din kem sanimaymen!
6 Gerche méning gep-sözlirim addiy bolsimu, bilim
jehette men undaq emes; biz qiliwatqan herbir
emellirimizde buni silerge her jehettin ispatlap roshen
qilduq. 7 Emdi men silerni kötürülsun dep özümni
töwen tutup, Xudaning xush xewirini heq telep
qilmay jakarlap gunah qildimmu? 8 Men silerning
xizmitinglarda bolushqa bashqa jamaetlerdin bulap-
talap, ularning yardimini qobul qildim. 9 Siler
bilen bille bolghan waqitlirimda, hajetmen bolghan
bolsammu, men héchkimge éghirimni salghan emes
(chünki Makédoniyedin kelgen qérindashlar méning
kem-kütemni toluqlap berdi); herqandaq ishta özümni
silerge yük bolup qélishtin saqlap keldim we buningdin
kéyinmu shundaq qilimen. 10 Mesihning heqiqiti
mende rast bolghandek, Axaya yurtlirida héchkimmu
méni mushu maxtinishtin tosumaydu! 11 Néme
üchün? Silerni yaxshi körmigenlikim üchünmu?! Xuda
bilidu! 12 Lékin [bizge oxshash hésablinish] pursitini
izdigüchilerning pursitini mehrum qilish üchün,
shuningdek ular maxtinidighan ishlarda heqiqeten
bizge oxshash bolsun dep, men néme qiliwatqan
bolsam shuni qiliwérimen. 13 Chünki bundaq kishiler
saxta rosullar, aldamchi xizmetkarlar, Mesihning
rosullirining qiyapitige kiriwalghanlardur. 14 Bu ish
ejeblinerlik emes, chünki Sheytan özimu nurluq
bir perishtining qiyapitige kiriwalidu. 15 Shunga
uning xizmetchiliriningmu özlirini heqqaniyliqning

xizmetchiliri qiyapitige kirgüziwélishi ejeblinerlik ish
emes; lékin ularning aqiwiti özlirining ishligenlirige
layiq bolidu. 16 Yene shuni éytimenki, héchkim méni
exmeq dep hésablimisun; hetta eger méni shundaq
dep qarisanglarmu, emdi mendek exmeqni sewr qilip
qobul qilghaysiler, shuning bilen özümmu azghine
maxtiniwalay. 17 Méning hazir bularni sözlishim
Reb teripidin emes, belki özümning exmeqlerche
yüreklik po étip maxtinishim, xalas. 18 Nurghun
ademler insanlarche po étip maxtan'ghandikin,
menmu maxtinip baqay. 19 Chünki özünglar shunche
dana bolghandin kéyin, siler exmeqlerge sewr-
taqet qilishqa razi bolisiler! 20 Mesilen birsi silerni
qul qiliwalsa, birsi silerni yutuwalsa, birsi silerdin
nep alsa, birsi aldinglarda chongchiliq qilsa yaki
yüzünglargha kachat salsa, siler uninggha yol qoyisiler.
21 Epsus, nomus qilip éytimenki, biz undaq ishlargha
ajizliq qilduq! Emma ular birer ishta maxtinishqa
pétin'ghan yerde (exmeqlerche sözlewatimen!)
menmu shu ishta [maxtinishqa] pétinimen. 22 Ular
ibraniylarmu? Menmu shundaq. Ular Israillarmu?
Menmu shundaq. Ular Ibrahimning neslimu? Menmu
shundaq. 23 Ular Mesihning xizmetkarlirimu? (men
eqildin azghanlardek sözlewatimen!); men téximu
shundaq; ziyade köp zoruqup ishlidim, intayin köp
derrilendim, intayin köp qétim qamaldim, köp qétim
ölüm xewplirige duch keldim; 24 Yehudiylarning
«bir kem qiriq qamcha» jazasigha besh qétim
tartildim, 25 üch qétim tikenlik qamcha jazasini
yédim, bir qétim chalma-kések qilindim, üch qétim
kéme hadisisige uchridim, bir kéche-kündüzni
déngizda ötküzdüm. 26 Daim seperlerde bolimen;
deryalarning xewplirini, qaraqchilarning xewplirini,
yurtdashlirimning xewplirini, yat elliklerning
xewplirini, sheherning xewpini, bayawanning
xewplirini, déngizning xewplirini, saxta qérindashlar
arisidiki xewplirini bashtin kechürdüm; 27 emgekler
we japa ishlarda zoruqup, pat-pat tüneklerde, achliqta
we ussuzluqta, daim roza tutushlarda, soghuqlarda
we yéling-yalingachliqta yürüp keldim. 28 Bu sirttiki
ishlardin bashqa, ich-baghrimda barliq jamaetler
üchün her küni üstümni bésip kéliwatqan ghemlerni
yewatimen. 29 Herkim ajizlisa, men ajizlimidimmu?
Herkim ézip putlashqan bolsa, men örtenmidimmu?!
30 Emdi eger maxtinishim zörür bolsa, öz ajizliqimni
körsitidighan ishlar bilen maxtinimen. 31 Reb Eysaning
Xuda-Atisi, menggü teshekkür-medhiyilerge layiq
Bolghuchigha ayanki, men yalghan éytmidim. (aiōn
g165) 32 Demeshq shehiride padishah Arétasning qol
astidiki waliy méni tutush üchün, pütün Demeshq
shehirini qattiq teqib astigha alghanidi. 33 Lékin men
sépildiki bir kamardin séwet bilen peske chüshürülüp,
uning qolidin qutulup qachtim.

12 [Epsus], maxtiniwérishning zörüriyiti bar. Gerche
uning paydisi bolmisimu, men Rebdin kelgen
alamet körünüshler we wehiyler üstide toxtilay. 2
Mesihde bolghan bir ademni tonuymen; u on töt yil
ilgiri (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu
bilmeymen, Xuda bilidu) üchinchi qat asman'gha
kötürüldi. 3 Men shundaq bir kishini bilimen
(tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu
bilmeymen, Xuda bilidu) — 4 u jennetke kötürülüp, shu
yerde til bilen ipadiligili bolmaydighan, insanlarning
déyishi men'i qilin'ghan ajayip ishlarni anglidi.
5 Shundaq bir adem bilen maxtinimen, özüm
heqqide bolsa ajizliqmdin bashqa birer ish bilen
maxtanmaymen. 6 Hetta maxtinay désemmu exmeq
hésablanmaymen; chünki men heqiqetni éytqan
bolattim; emma birsi mende körginidin yaki men
toghruluq anglighinidin méni (manga ashkarilan'ghan
wehiylerning ghayet zor ulughluqi tüpeylidin) yuqiri
oylap qalmisun dep özümni maxtinishtin yighdim.
Mushu wehiylerning zor ulughluqi tüpeylidin
körenglep ketmeslikim üchün etlirimge sanjilghan
bir tiken, yeni méni urup tursun dep Sheytanning
bir elchisi manga teqsim qilin'ghan; buning meqsiti,
méning körenglep ketmeslikim üchündur. 8 Buning
toghrisida u mendin ketsun dep Rebge üch qétim
yélindim; 9 lékin U manga: «Méning méhir-shepqitim
sanga yéterlik; chünki Méning küch-Qudritim
insanning ajizliqida toluq emelge ashurulidu» — dédi.
Shunga men Mesihning küch-qudriti wujudumda
tursun dep ajizliqlirimdin maxtinishni téximu
xushluq bilen talliwalimen; 10 shunga men Mesih
üchün ajizliqlarni, haqaretlerni, qiyinchiliqlarni,
ziyankeshliklerni we azab-oqubetlerni xursenlik dep
bilimen. Chünki qachan ajiz bolsam, shu chaghda
küchlük bolimen. 11 Men [maxtinip] derweqe exmeq
bolup qaldim! Lékin özünglar méni buninggha mejbur
qildinglar. Emeliyette eslide men siler teripinglardin
teriplinishim kérek bolatti; chünki héch erzimes
bolsammu, men héliqi «qaltis ulugh rosullar»din héch
terepte héch ishta kem emesmen. 12 Derweqe men
aranglarda bolghan chaghda rosulning bésharetlik

alametliri, hertereplik chidam-sewrchanliq ichide
möjizilik alametler, karametler hem qudretlik
möjiziler bilen emelde körsitilgen. 13 Silerni bashqa
jamaetlerdin qaysi terepte töwen orun'gha qoydum?
— peqetla özümni silerning üstünglerge yük qilip artip
qoymighinim bilenmu?! Méning bu adaletsizlikimni
epu qilghaysiler! 14 Mana, hazir yéninglargha üchinchi
qétim bérishqa teyyarmen, shuning bilen silerge
héch yük éghirimni salghum yoq. Chünki izdiginim
igilikinglar emes, belki özünglardur; perzentliri
ata-anilar üchün emes, belki ata-anilar perzentliri
üchün mal-mülük yighishi kérek. 15 Emdi jéninglar
üchün igilikimdin xushluq bilen serp qilimen hemde
özümni serp qilimen — gerche men silerni qanche
söygenséri men shunche az söyülsemmu. 16 Emdi
shundaq bolghini bilen, men silerge héch yük bolghan
emesmen; biraq héligerlik qilip, men silerni bablap
qoydum! 17 Ejeba, men silerge ewetken ademlerning
birersi arqiliq silerdin nep aldimmu?! 18 Men Titusni
silerning yéninglargha bérishqa ündidim we yene
héliqi qérindashnimu uning bilen bille ewettim.
Titusning silerdin nep élip baqqan yéri barmu? Biz
ikkiylen oxshash bir rohta yüriwatmamduq? Bizning
basqan izimiz oxshash emesmiken? 19 Yaki siler ezeldin
bizni «Ular aldimizda özlirini aqlap kéliwatidu» dep
oylawatamsiler? [Ish undaq emes]. Biz peqet Mesihde
bolup Xuda aldida sözlewatimiz; qiliwatqan hemme
ishlar, i söyümlüklirim, silerning étiqadinglarni
qurush üchündur. 20 Chünki men yéninglargha
barghinimda, silerning ümid qilghan yérimdin
chiqmay qélishinglardin, özümningmu silerning
ümid qilghan yéringlardin chiqmay qélishimdin,
yeni aranglarda ghowgha-jédel, hesetxorluq, ghezep-
nepret, menmenchilik, töhmetxorluq, gheywetxorluq,
tekebburluq we parakendichilikler bolarmikin dep
ensireymen; 21 — bu qétim silerning yéninglargha
barghinimda, aranglardiki gunah sadir qilip, taki
bügün'ge qeder ötküzgen napakliq, buzuqluq we
shehwaniy ishlardin téxi towa qilmighan nurghun
ademlerning sewebidin Xudayim méni aldinglarda
töwen qilip qoyarmikin, shularning qilmishliri
tüpeylidin matem tutmay turalmaymenmikin, dep
ensireymen.

13 Bu yéninglargha üchinchi qétim bérishim
bolidu. «Her bir höküm ikki-üch guwahchining
aghzida ispatlinishi kérek». 2 Men ilgiri ikkinchi
qétim yéninglarda bolghinimda burun gunah
sadir qilghanlargha hem qalghan hemminglargha
shundaq éytqan, hazirmu silerdin néri bolsammu
qaytidin aldin'ala agahlandurup éytimenki (siler
Mesihning men arqiliq sözligenlikige ispat telep
qilip kéliwatqininglar tüpeylidin), men barghinimda
héchkimni ayimaymen; derweqe men arqiliq
sözlewatqan Mesih silerge nisbeten ajiz emes, belki
aldinglarda intayin qudretliktur; 4 U derweqe
ajizliqta kréstlen'gen bolsimu, lékin Xudaning qudriti
bilen yenila hayat. Bizmu Uningda ajiz bolsaqmu,
Xudaning silerge qaratqan qudriti bilen, Uninggha
baghlinip hayat yashaymiz. 5 Emdi özünglarni étiqadta
barmu-yoq dep tekshürüp körünglar; özünglarni
sinap béqinglar! Siler Eysa Mesihning özünglarda
bolghanliqini (sinaqtin shallinip qalmisanglar!) bilip
yetmemsiler? 6 Emdi silerning bizning sinaqtin
shallinip qalmighanliqimizni bilip qélishinglarni
ümid qilimen. 7 Silerning héchqandaq rezillik
qilmasliqinglar üchün Xudagha dua qilimiz; bu,
bizning sinaqtin ötti dep qarilishimiz üchün
emes — hetta sinaqtin ötmidi, dep qaralsaqmu,
meyli — muhimi silerning durus bolghanni
qilishinglar. 8 Chünki biz heqiqetke qarshi héch
ish qilalmaymiz; némila qilsaq u beribir heqiqetni
ayan qilidu, xalas. 9 Chünki biz ajiz bolsaqmu,
silerning küchlük bolghininglardin shadlinimiz.
Shuningdek biz yene shuninggha dua qilimizki, siler
kamaletke yetküzülgeysiler. 10 Silerning yéninglargha
barghinimda Reb manga ghulitish üchün emes, belki
étiqadni qurush üchün amanet qilghan hoquqimni
ishlitip silerge qattiq qolluqni körsetmeslikim üchün,
men silerdin yiraqta bolghinimda mushularni yazdim.
11 Eng axirda, qérindashlar, shadlininglar; kamaletke
yetküzülünglar, righbet-tesellide kücheytilinglar; bir
oy, bir pikirde bolunglar; inaq-xatirjemlikte ötünglar;
we méhir-muhebbet we inaq-xatirjemlikning Igisi
Xuda siler bilen bille bolidu. 12 Bir-biringlar bilen pak
söyüshler bilen salamlishinglar. 13 Barliq muqeddes
bendilerdin silerge salam. 14 Rebbimiz Eysa Mesihning
shapaiti, Xudaning méhir-muhebbiti we Muqeddes
Rohning hemrah-hemdemliki silerge yar bolghay!

Galatiyaliqlargha

1 Menki Pawlus, rosul bolghan (insanlar teripidin
emes yaki insanlarning wasitisi bilen emes,
belki Eysa Mesih we Uni ölgenlerdin tirildürgüchi
Xuda'Ata teripidin teyinlen'gen) **2** we men bilen
bille turuwatqan barliq qérindashlardin Galatiya
ölkisidiki jamaetlerge salam. **3** Xuda'Ata we Rebbimiz
Eysa Mesihdin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik
bolghay! **4** U Xuda'Atimizning iradisi boyiche
bizni bu hazirqi rezil zamandin qutquzushqa
Özini gunahlirimiz üchün pida qildi; **(aiōn g165)** **5**
Xudagha barliq shan-sherep ebedil-ebedgiche bolghay,
amin! **(aiōn g165)** **6** Siler özünglarni Mesihning
méhir-shepqiti arqiliq Chaqirghuchining yénidin
shunche téz yiraqlashturup bashqiche bir xil «xush
xewer»ge egiship kétiwatqininglargha intayin heyran
qalmaqtimen! **7** Emeliyette u héchqandaq bashqa
«xush xewer» emestur! — peqetla bezi kishiler
silerni qaymaqturup, Mesihning xush xewirini
burmilimaqchi bolghan, xalas. **8** Lékin hetta biz
özimiz bolayli yaki asmandin chüshken perishte
bolsun, birsi bizning silerge jakarlighinimizgha
oxshimaydighan bashqa bir «xush xewer»ni silerge
jakarlisa, béshigha lenet yaghsun! **9** Biz burun
éytqinimizdek, hazirmu men shuni éytimenki, birsi
silerning qobul qilghininglargha oxshimaydighan
bashqa bir xush xewerni jakarlisa, béshigha lenet
yaghsun! **10** Men Xudani ishendürüshüm kérekmu
yaki insanlarni ishendürüshüm kérekmu? Yaki
insanlarni xursen qilishim kérekmu? Men insanlarni
xursen qilishni nishan qilghan bolsam, Mesihning
quli bolmighan bolattim. **11** Emdi, i qérindashlar,
silerge shuni uqturimenki, men jakarlaydighan
xush xewer insanlardin kelgen emes. **12** Chünki
men uni insandin qobul qilghinim yoq yaki birer
kishi uni manga ögetkini yoq, belki Eysa Mesih
manga wehiy arqiliq yetküzgen. **13** Chünki siler
méning Yehudiylarning diniy yolida qandaq hayat
kechürgenlikim toghruluq — méning Xudaning
jamaitige esheddiy ziyankeshlik qilip uninggha
buzghunchiliq qilghanliqimni anglighansiler. **14**
Hemde men Yehudiylarning diniy yolida élimizdiki
nurghun tengtushlirimdin xélila aldida turattim we
ata-bowilirimning en'enilirini saqlashqa pewqul'adde
qizghin idim. **15** Emma anamning qorsiqidin tartip
méni Özi üchün ayrip, méhir-shepqiti arqiliq méni
chaqirghan Xuda Öz Oghlini eller arisida jakarlash
üchün mende uni ashkarilashni layiq körginide, men
héchqandaq qan-et igisi bilen meslihetleshmey, **17**
yaki Yérusalémgha mendin ilgiri rosul bolghanlar
bilen körüshüshke barmay, belki udul Erebistan'gha
atlandim. Kéyin Demeshqqe qaytip keldim. **18**
Andin üch yildin kéyin Yérusalémgha Pétrus bilen
tonushushqa bardim we uning qéshida on besh kün
turdum. **19** Emma shu chaghda Rebning inisi Yaquptin
bashqa rosullarning héchqaysisi bilen körüshmidim.
20 Mana, méning silerge hazir yazghinim Xuda aldida
héch yalghan emes! **21** Kéyin, men Suriye we Kilikiye
ölkilirige bardim. **22** Emma Yehudiyediki Mesihde
bolghan jamaetler méni chirayimdin tonumaytti.
23 Ular peqet burun bizge ziyankeshlik qilghan
ademning özi shu chaghda yoqatmaqchi bolghan
étiqadni hazir xush xewer dep jakarlimaqta, dep
anglighanidi; **24** shuningdek ular méning sewebimdin
Xudani ulughlidi.

2 Yene buningdin on töt yil kéyin, men Barnabas
bilen Yérusalémgha chiqtim; Titusnimu hemrah
qilip bardim. **2** Men bir wehiyge binaen shu yerge
barghanidim; we men bikar chapmighinimni yaki
bikar chapmaywatqinimni jezmleshtürüsh üchün
[Yérusalémdikilerning] aldida (emeliyette peqet
«jamaetning tüwrükliri»deklerge ayrim halda) eller
arisida jakarlaydighan xush xewerni bayan qildim. **3**
Netijide, hetta manga hemrah bolghan Titus Yunanliq
bolsimu, xetnini qobul qilishqa mejburlanmidi; **4** [shu
chaghdiki «xetne» mesilisi»] bolsa, bizning Mesih
Eysada muyesser bolghan hörlükümizni nazaret qilish
üchün arimizgha soqunup kiriwalghan, bizni qulluqqa
chüshürüshmekchi bolup, yalghanchiliq qilghan saxta
qérindashlar tüpeylidin bolghanidi. **5** Lékin biz xush
xewerning heqiqiti silerdin mehrum qilinmisun dep
ulargha hetta bir saetchimu yol qoyghinimiz yoq;
6 lékin abruyluq hésablan'ghan ademlerdin bolsa
(méning ularning néme ikenliki bilen karim yoq;
Xuda héchqandaq insanning yüz xatirisini qilmaydu!)
— mushu abruyluq [erbablar] dep sanalghanlarning
mendiki [xush xewerge] qoshqini yoq idi. **7** Del eksiche,
xush xewerni xetne qilin'ghanlargha yetküzüsh
wezipisi Pétrusqa tapshurulghandek, xetnisizlerge
yetküzüsh wezipisi manga tapshurulghan dep
tonup yétip **8** (chünki Pétrusni xetniliklerge
rosulluqqa Küchlendürgüchi bolsa, ménimu ellerge
[rosul bolushqa] küchlendürgenidi), **9** manga

ata qilin'ghan shu méhir-shepqetni tonup yetken
«jamaetning tüwrükliri» hésablan'ghan Yaqup, Kéfas
we Yuhannalar bolsa, siler ellerge béringlar, biz
xetniliklerge barayli dep Barnabas bilen ikkimizge
hemdemlik ong qolini bérishti. 10 Ularning bizge
peqet kembeghellerni untumanglar dégen birla
telipi bar idi; men del bu ishqa qizghin bolup
kéliwatattim. 11 Biraq, kéyin Pétrus Antakya
shehirige kelgende, uning eyiblik ikenliki éniq
bolghachqa, men uni yüzturane eyiblidim. 12
Chünki Yaqupning yénidin bezi ademler kélishtin
ilgiri u yat ellikler bilen hemdastixan bolghanidi;
biraq ular kelgende, xetniliklerdin qorqup [shu
qérindashlardin] özini tartti. 13 Hetta bashqa Yehudiy
[qérindashlar] uning bu saxtiliqigha qoshulup ketti;
hetta Barnabasmu azdurulup ularning saxtipezlikige
shérik boldi. 14 Emma men ularning xush xewerning
heqiqiti boyiche durus mangmighanliqini körüp,
hemmeylenning aldidila Pétrusqa: «Sen Yehudiy
turup, Yehudiylarning adetliri boyiche yashimay,
belki yat elliklerdek yashawatisen; shundaq turuqluq,
némishqa sen yat elliklerni Yehudiylardek yashashqa
zorlimaqchimusen?» — dédim, 15 we yene: «Biz
[ikkimiz] tughulushimizdinla Yehudiymiz, «gunahkar
dep qaralghan yat ellikler»din emesmiz, 16 lékin
insanning heqqaniy qilinishini Tewrat qanunigha emel
qilishqa intilishliri bilen emes, belki Eysa Mesihning
étiqad-sadaqetliki bilen bolidu, dep bilimiz. Shunga
Tewrat qanunigha emel qilishqa intilish bilen emes,
belki Mesihge baghlan'ghan étiqad bilen heqqaniy
qilinishimiz üchün bizmu Mesih Eysagha étiqad qilduq
— chünki héch et igisi Tewrat qanunigha emel qilishqa
intilishliri bilen heqqaniy qilinmaydu» — dédim. 17
Emma Mesihte heqqaniy qilinishqa izden'ginimizde,
bizmu «gunahkar» dep ispatlan'ghan bolsaqmu, Mesih
emdi gunahning xizmitide bolghuchimu?! Yaq, hergiz!
18 Emma men eslide ghulatqan nersilerni qaytidin
qursam, özümni [Tewrat qanunigha] xilapliq qilghuchi
dep ispatlap körsetken bolimen. 19 Chünki men
Tewrat qanuni bilen Tewrat qanunigha nisbeten
öldüm; netijide, men Xudagha yüzlinip yashawatimen.
20 Men Mesih bilen bille kréstlen'genmen, lékin
mana, yashawatimen! Lékin yashawatqini men emes,
belki mende turuwatqan Mesihdur. We méning hazir
etlirimde yashawatqan hayat bolsa, méni söygen we
men üchün Özini pida qilghan Xudaning Oghlining
iman-étiqadidindur. 21 Men Xudaning méhir-
shepqitini bikar qiliwetmeymen; chünki heqqaniyliq
Tewrat qanuni arqiliq kélidighan bolsa, Mesihning
ölüshi bikardin-bikar bolup qalatti.

3 I eqilsiz Galatiyaliqlar, köz aldinglarda Eysa Mesih
éniq süretlen'gen, aranglarda kréstlen'gendek
körün'geniken, kim silerni heqiqetke itaet qilishtin
azdurup séhirlidi? 2 Men peqet shunila silerdin sorap
bileyki: — Siler Rohni Tewrat qanunigha intilish arqiliq
qobul qildinglarmu, yaki [xush xewerni] anglap, étiqad
arqiliq qobul qildinglarmu? 3 Siler shunche eqilsizmu?
Rohqa tayinip [hayatni] bashlighanikensiler, emdilikte
et arqiliq kamaletke yetmekchimu? 4 Siler [étiqad
yolida] bolghan shunche köp azab-oqubetlerni
bikargha tarttinglarmu? Derweqe bikargha kettighu?!
5 Silerge Rohni Teminligüchi, aranglarda möjizilerni
yaritiwatquchi bu karametlerni silerning Tewrat
qanunigha intilip tayan'ghininglardin qilamdu,
yaki anglighan xewerge baghlighan ishench-
étiqadinglardin qilamdu? 6 [Muqeddes yazmilarda
déyilgendek]: «Ibrahim Xudagha étiqad qildi; bu uning
heqqaniyliqi hésablandi». 7 Shuning üchün, shuni
chüshinishinglar kérekki, étiqadtin tughulghanlarla
Ibrahimning heqiqiy perzentliridur. 8 Muqeddes
yazmilarda Xudaning yat elliklerni Özige étiqad
qilishi arqiliq ularni heqqaniy qilidighanliqi aldin'ala
körülüp, Xudaning Ibrahimgha: «Sende barliq el-
milletlerge bext ata qilinidu» dep xush xewerni aldin
éytqanliqi xatirilen'genidi. 9 Shuning bilen, étiqadtin
bolghanlar étiqad qilghuchi Ibrahim bilen teng bext
tapidu. 10 Lékin Tewrat qanunigha emel qilimiz
dep yürgenler bolsa hemmisi lenetke qalidu. Chünki
[muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: «Tewrat
qanunida yézilghan hemme emrlerge üzlüksiz emel
qilmaywatqan herbir kishi lenetke qalidu». 11 Yene
roshenki, héchkim Xudaning aldida qanun'gha intilish
arqiliq heqqaniy qilinmaydu; chünki [muqeddes
kitabta yézilghinidek]: — «Heqqaniy adem ishench-
étiqadi bilen hayat bolidu». 12 Emma qanun yoli
étiqad yoligha asaslan'ghan emes, belki [muqeddes
kitabta]: — «Qanunning emrlirige emel qilghuchi shu
ishlar bilen hayat bolidu» déyilgendektur. 13 Halbuki,
Mesih bizni Tewrat qanunidiki lenettin hör qilish
üchün ornimizda lenet bolup bedel tölidi. Bu heqte
[muqeddes yazmilarda]: «Yaghachqa ésilghan herbir
kishi lenetke qalghan hésablansun» dep yézilghan.
14 Shuning bilen Mesih Eysa arqiliq Ibrahimgha ata
qilin'ghan bext yat elliklergimu keltürülüp, biz wede

qilin'ghan Rohni étiqad arqiliq qobul qilalaymiz.
15 Qérindashlar, men insanlarche sözleymen; hetta
insanlar arisida özara ehde tüzülsimu, bashqa héchkim
uni yoqqa chiqiriwételmeydu yaki uninggha birer
nerse qoshalmaydu. 16 Shuningdek, [Xudaning
ehdisidiki] wediler Ibrahim we uning neslige éytilghan.
[Muqeddes kitabta] U: «we séning nesilliringge»,
(yeni, köp kishilerge) démeydu, belki «séning
neslingge», (yeni yalghuz bir kishigila), deydu — bu
«nesil» Mesihdur. 17 Men shuni démekchimenki,
Xudaning Mesihke aldin tüzgen bir ehdisini töt
yüz ottuz yildin kéyin chüshürülgen Tewrat qanuni
emeldin qalduralmaydu, Xudaning bu wedisini héch
bikar qilalmaydu. 18 Chünki [wede qilin'ghan]
miras qanun'gha asaslan'ghan bolsa, mana u
Xudaning wedisige asaslan'ghan bolmaytti; lékin
Xuda shapaet bilen uni Ibrahimgha wede arqiliq ata
qilghan. 19 Undaqta, Tewrat qanunini chüshürüshtiki
meqset néme? U bolsa, insanlarning itaetsizlikliri
tüpeylidin, Xudaning mirasi wede Qilin'ghuchi, yeni
Ibrahimning nesli dunyagha kelgüche qoshumche
qilip bérilgen; u perishtiler arqiliq bir wasitichining
qoli bilen békitilip yolgha qoyulghan. 20 Emma
«wasitichi» bir terepningla wasitichisi emes (belki
ikki terepningkidur), lékin Xuda Özi peqet birdur. 21
Undaqta, Tewrat qanuni Xudaning wedilirige zitmu?
Yaq, hergiz! Eger birer qanun insanlarni hayatliqqa
érishtüreleydighan bolsa, undaqta heqqaniyliq
jezmen shu qanun'gha asaslan'ghan bolatti. 22
Halbuki, muqeddes yazmilar pütkül alemni gunahning
ilkige qamap qoyghan; buningdiki meqset, Eysa
Mesihning sadaqet-étiqadi arqiliq wedining étiqad
qilghuchilargha bérilishi üchündur. 23 Lékin étiqad
yoli kélip ashkare bolghuche, biz Tewrat qanuni
teripidin qoghdilip, ashkare bolidighan étiqadni
kütüshke qamap qoyulghaniduq. 24 Shu teriqide,
bizning étiqad arqiliq heqqaniy qilinishimiz üchün
Tewrat qanuni bizge «terbiyiligüchi» bolup, bizni
Mesihke yéteklidi. 25 Lékin étiqad yoli ashkara
bolup, biz emdi yene «terbiyiligüchi»ning nazaritide
emesmiz. 26 Chünki hemminglar Mesih Eysagha étiqad
qilish arqiliq Xudaning oghulliri boldunglar. 27 Chünki
herqaysinglar Mesihge kirishke chömüldürülgen
bolsanglar, Mesihni kiyiwalghan boldunglar. 28
Mesihde ne Yehudiy bolmaydu ne Grék bolmaydu,
ne qul bolmaydu ne hör bolmaydu, ne er bolmaydu
ne ayal bolmaydu, hemminglar Mesih Eysada bir
bolisiler. 29 Siler Mesihke mensup bolghanikensiler,
silermu Ibrahimning nesli bolisiler we uninggha wede
qilin'ghan [bext-saadetke] mirasxordursiler.

4 Yene shuni éytimenki: Gerche bir bala pütün
mülükning igisi bolsimu, mirasxor gödek
waqitlirida taki atisi belgiligen waqit toshmighuche, u
öz öyidiki quldin perqi bolmaydu. Chünki u yenila
xojidarlar we bala baqquchilarning bashqurushida
bolidu. 3 Shuninggha oxshash, bizmu gödek
waqtimizda, bu dunyadiki «asasiy qaide-qanuniyetler»
astida qul bolghaniduq. 4 Lékin, waqit-saiti
toluq toshqanda, Xuda Öz Oghlini [bu dunyagha]
ewetti. U bir ayal kishidin tughulghan, shuningdek
Tewrat qanuni astida tughulghanidi. 5 Buningdiki
meqset, Xuda Tewrat qanuni astida yashighan
[bizlerni] bedel tölep hörlükke chiqirip, bizning
oghulluqqa qobul qilinishimiz üchündur. 6 Hem siler
Uning oghulliri bolghanliqinglar üchün, Xuda Öz
Oghlining: «Abba! Atam!» dep chaqirghuchi Rohini
ewetip qelbimizge saldi. 7 Shuning üchün, siler
hazir qul emes, belki oghulliridursiler; oghulliri
bolghanikensiler, Xuda arqiliq Özige mirasxor bolisiler.
8 Burun, Xudani tonumighan waqtinglarda derweqe
yalghan ilahlarning qulluqigha tutulghansiler. 9
Emdilikte, hazir [heqiqiy] Xudani tonughanikensiler,
— yaki éniqraq qilip éytqanda, Xuda teripidin
tonulghanikensiler, emdi siler néme dep bu dunyadiki
küchsiz, ebjeq erzimes «asasiy qaide-qanuniyetler»ge
qarap yanisiler? Ularning qulluqigha yéngiwashtin
qaytishni xalamsiler? 10 Siler alahide kün, ay, pesil we
yillarni étiwargha élip xatirileshke bashlidinglar! 11
Men ilgiri silerge singdürgen ejrim bikar kétermikin,
dep siler üchün ensirewatimen. 12 Qérindashlar, men
shuni silerdin ötünimenki, manga oxshash bolunglar;
chünki men silerge oxshash boldum. Siler eslide
manga héch azar yetküzmigenidinglar. 13 Emma
silerge melumki, etlirimdiki bir zeiplik tüpeylidin, men
xush xewerni silerge birinchi qétim yetküzgenidim.
14 U chaghda, etlirimdiki bu zeiplik silerge nisbeten
sinaqtek bolsimu, lékin siler méni kemsitmidinglar
yaki chetke qaqmidinglar. Eksiche, méni Xuda ewetken
bir perishtini, hetta Mesih Eysa özini kütkendek
kütüwaldinglar. 15 U chaghdiki bext-berikitinglar emdi
nege ketti?! Men silerge guwahchi bolup éytalaymenki,
u chaghda siler mumkin bolsa, manga közliringlarni
oyup bérishkimu razi idinglar! 16 Emdilikte, silerge
heqiqetni sözligenlikim üchün düshmininglargha

aylinip qaldimmu? 17 [Men éytip ötken] héliqi
ademler silerge qizghinliq körsitidu, emma niyiti
durus emes; ular peqet silerni [nijatning] sirtigha
chiqirip, qizghinliqinglarni özlirige qaritiwalmaqchi.
18 Emma men siler bilen birge bolghan waqitlardila
emes, belki daim yaxshi ishqa qizghinliq qilishning
özi yaxshidur, elwette. 19 Söyümlük balilirim! Mesih
silerde töreldürülgüche men siler üchün tolghaq
azablirini yene bir qétim tartiwatimen! 20 Méning
hazirla yéninglargha bérip, silerge bashqiche teleppuz
bilen sözligüm kéliwatidu; chünki bu ehwalinglar
toghruluq néme qilishni zadila bilmeywatimen! 21 I
Tewrat qanunining ilkide yashashni xalaydighanlar,
silerdin shuni sorap baqay, siler Tewratning özide
néme déyilgenlikige qulaq salmamsiler? 22 Tewratta,
Ibrahimning ikki oghli bolup, biri dédektin, yene
biri hör ayalidin bolghan, dep xatirilen'gen. 23
Dédektin bolghan oghul «et bilen» tughulghan;
hör ayalidin bolghan oghul bolsa Xudaning wedisi
arqiliq tughulghandur. 24 Bu ikki ishni bir oxshitish
dégili bolidu. Bu ikki ayal [Xudaning insanlar
bilen] tüzgen ikki ehdisining wekilidur. Birinchi
ehde Sinay [téghidin] kélip, derheqiqet balilirini
qulluqta bolushqa tughidu; mana Hejer uninggha
wekildur; 25 démek, Hejer bolsa Erebistandiki Sinay
téghigha simwol qilinip, yeni bügünki Yérusalémgha
oxshitilidu; chünki u sheher we uning baliliri qulluqta
turmaqta. 26 Emma yuqiridin bolghan Yérusalém
hördur, u hemmimizning anisidur; 27 Chünki,
[muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: — «Xushal
bol, i perzent körmigen tughmas ayal! Tentene
qilip yangrat, towla, i tolghaq tutup baqimighan! —
Chünki ghérib ayalning baliliri éri bar ayalningkidin
köptur!» 28 Emdi i qérindashlar, Ishaq Xudaning
wedisidin tughulghandek bizmu Xudaning wedisi
boyiche tughulghan perzentlermiz. 29 Lékin u chaghda
«etlerdin tughulghan» bala «rohtin tughulghan»
baligha ziyankeshlik qilghinidek, hazir shundaq
bolidu. 30 Lékin muqeddes yazmilarda néme déyilgen?
Uningda: «Sen bu dédikingni oghli bilen qoshup
heydiwet! Chünki dédektin tapqan oghul hergiz
hör ayalingdin bolghan oghul bilen mirasqa ortaq
bolmaydu!» dep pütülgen. 31 Emdi, qérindashlar, biz
dédekning emes, belki hör ayalning perzentliridurmiz.
Mesih bizni hörlükte yashisun dep hör qildi. Shuning
bilen uningda tapan tirep turunglar we qulluqning
boyunturuqigha qaytidin qisilip qalmanglar.

5 Mana, menki Pawlus silerge shuni éytip qoyayki,
eger siler xetne qobul qilsanglar, u chaghda
Mesihning silerge héchqandaq paydisi qalmaydu.
3 Men xetnini qobul qilghan herbir kishige yene
agahlandurup heqiqetni éytip qoyayki, ularning
Tewrattiki barliq emr-belgilimilerge [toluq emel
qilish] mejburiyiti bardur. 4 Ey Tewrat qanuni
arqiliq özümni heqqaniy adem qilay dégenler,
herbiringlar Mesihdin ayrilip, mehrum bolup,
[Xudaning] shapaitidin chiqip, yiqilip uningdin
qaldinglar. 5 Chünki Rohqa tayinip heqqaniyliqqa
baghlan'ghan arzu-armanni étiqad bilen telpünüp
kütmektimiz. 6 Chünki Mesih Eysada xetnilik küchke
ige emes, xetnisizlikmu küchke ige emes, küchke
ige bolghini peqet muhebbet arqiliq ish qilidighan
étiqadtur. 7 Siler obdan chépip méngiwatqanidinglar;
biraq kim silerni heqiqetke itaet qilishtin tosuwaldi?
8 Bundaq qayil qilish amili silerni Chaqirghuchidin
bolghan emes! 9 «Kichikkine xémirturuch pütkül
xémirni boldurup yoghinitidu!» 10 Özüm Rebge qarap
qayil boldumki, silermu bu ishta héch bashqiche oyda
bolmaysiler. Emma silerni qaymuqturuwatqan kim
bolushidin qet'iynezer, u choqum tégishlik jazasini
tartidu. 11 Qérindashlar, eger men «xetne qilinish
kérek» dep jakarlap yürgen bolsam, undaqta men
bügünki kün'giche yene néme üchün [Yehudiylardin]
ziyankeshlikke uchrap kélimen? Eger shundaq qilghan
bolsam, «krést bizarliqi» yoq qilinatti! 12 Silerni
qutritiwatqan bu ademler özlirini axta qiliwetsun
deymen! 13 Chünki qérindashlar, siler erkinlikke
chaqirildinglar. Lékin erkinlikinglarni etlerning arzu-
heweslirige qandurushning bahanisi qilmanglar, belki
méhir-muhebbet bilen bir-biringlarning qulluqida
bolunglar. 14 Chünki pütkül Tewrat qanuni
«Qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen birla
emrde emel qilinidu. 15 Lékin pexes bolunglarki,
bir-biringlarni chishlep tartip yalmap yürüp, bir-
biringlardin yutulup ketmenglar yene! 16 Emma
shuni deymenki — [Muqeddes] Rohta ménginglar,
we shu chaghda siler etlerning arzu-heweslirige
yol qoymaysiler. 17 Chünki et Rohqa zit bolghan
ishlarni arzu qilidu, we Roh etke zit bolghan ishlarni
arzu qilidu. Ular ikkisi bir-birige qarimuqarshidur;
netijide, özünglar arzu qilghan ishlarni qilalmaysiler.
18 Wehalenki, siler Rohning yétekchilikide bolsanglar,
u chaghda Tewrat qanunining ilkide bolmaysiler. 19
Emdi etning emelliri roshenki — zinaxorluq, buzuqluq,

napakliq, shehwaniyliq, 20 butpereslik, séhirgerlik,
öchmenlikler, jédeller, qizghanchuqluqlar, ghezepler,
riqabetlishishler, bölgünchilikler, guruhwazliqlar,
21 hesetxorluqlar, qatilliqlar, haraqkeshlikler, eysh-
ishretler qatarliq ishlardur; bu ishlar toghruluq
burunqi éytqinimdek hazir yene bir qétim
agahlandurimenki, bundaq ishlarni qilghuchilar
Xudaning padishahliqigha mirasliq qilmaydu. 22
Wehalenki, Rohning méwisi bolsa méhir-muhebbet,
shad-xuramliq, xatirjemlik, sewr-taqet, méhribanliq,
yaxshiliq, ishench-sadiqliq, 23 mömin-mulayimliq
we özini tutuwélishtin ibaret. Mushundaq ishlarni
tosidighan héchqandaq qanun yoqtur. 24 Lékin
Mesihke mensup bolghanlar etlirini, shundaqla
uningdiki ishqlar we hem heweslerni teng krést ligen
bolidu. 25 Rohta yashawatqan bolsaq, Rohqa egiship
mangayli. 26 Bir-birimizni renjitip, bir-birimizge heset
qilip, hakawur shöhretpereslerdin bolmayli.

6 Qérindashlar, aranglardin birsining hazirmu bir
gunah-sewenlik sadir qiliwatqanliqi bayqalghan
bolsa, aranglardiki rohiy kishiler yuwash-mulayimliq
rohi bilen uni yolidin qayturup kélinglar. Shuning
bilen bir waqitta, özünglarningmu azdurulup
ketmeslikinglargha diqqet qilinglar. 2 Bir-
biringlarning éghirchiliqini kötürünglar. Shundaq
qilsanglar, Mesihning qanunigha emel qilghan
bolisiler. 3 Chünki birsining tarazigha toxtighudek
ishi bolmay turup özini tarazigha toxtighudek dep
chaghlisa, u öz-özini aldighanliq, xalas. 4 Lékin herkim
öz emeliyitige qarap tekshürüp baqsun; shuning
bilen bashqilarningkidin emes, belki öz emelliridinla
pexirlen'güdek ish bolsa, pexirlense bolidu. 5 Chünki
herbir adem öz yükini kötürüshi kérek. 6 Xudaning
söz-kalamidin telim alghuchi özige telim bergüchini
özide bar bolghan yaxshi nersilerdin ortaq behrimen
qilsun. 7 Öz-özünglarni aldimanglar — Xudani
aldap exmeq qilghili bolmaydu; chünki kim néme
térisa, shuni alidu. 8 Öz etlirining arzu-heweslirini
qandurushqa uruq chachqan kishi öz etliridin chiriklik
hosulini alidu. Lékin Rohni xursen qilish üchün
uruq chachqan kishi bolsa Rohtin menggülük hayat
alidu. (aiōnios g166) 9 Shunga, yaxshi ishlarni qilishtin
harmayli. Uninggha érinmisek waqti-saiti toshqanda
choqum hosul alalaymiz. 10 Shu sewebtin, bizde
purset bolsila, hemmeylen'ge, bolupmu étiqadtiki
ailige mensup bolghanlargha yaxshi ishlarni qilip
béreyli. 11 Mana, öz qolum bilen shunche chong
herpler bilen yazghinimgha qaranglar! 12 Silerge
xetnini qobul qilishni mejburlimaqchi bolghanlar,
ularning herbiri peqet özlirining tashqi qiyapitini
perdazlap körsetmekchi bolghan, xalas; ularning bu
meqsiti peqet «Mesihning krésti» tüpeylidin bolghan
ziyankeshliktin qéchishtin ibaret, xalas. 13 Chünki ular
özlirimu xetne qilin'ghini bilen Tewrat qanunigha
emel qilmaydu; lékin ular etliringlardin maxtinish
üchün beribir silerni xetnini qobul qildurmaqchi
bolidu. 14 Özümni élip éytsam, Rebbimiz Eysa
Mesihning krésttiki [ölümi]din bashqa héch ish bilen
maxtanmighaymen! Chünki Uning krésti wasitisidin
bu dunya manga nisbeten krést len'gen we menmu
bu dunyagha nisbeten krést len'genmen. 15 Chünki
Mesih Eysada ne xetnilik ne xetnisizlik dégenler
küchke ige emestur; birdinbir küchke ige bolidighini
peqet yéngi bir yaralghuchidur! 16 Bu qaide boyiche
mangidighanlargha, ularning hemmisige we Xudaning
Israiligha xatirjemlik we rehim-shepqet bolghay! 17
Buningdin kéyin héchkim bu ishlar bilen yene méni
aware qilmisun! Chünki men öz bedinimde Eysaning
yara izlirini kötürimen! 18 Qérindashlar, Rebbimiz
Eysa Mesihning méhir-shepqiti rohinglargha yar
bolghay! Amin!

Efesusluqlargha

1 Xudaning iradisi bilen, Mesih Eysaning rosuli
bolghan menki Pawlustin Efesusta turuwatqan
muqeddes bendilerge, yeni Mesih Eysada ixlasmen
bolghanlargha salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb
Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik
bolghay! **3** Bizni Mesihte, ershlerde barliq rohiy
bext-beriketler bilen beriketligen, Rebbimiz Eysa
Mesihning Xudasi hem Atisi mubarek bolghay! **4**
Chünki U bizni, muhebbet ichide bolup Özining
aldida pak-muqeddes, daghsiz turushimiz üchün alem
apiride qilinmay turupla talliwalghanidi; **5** U Öz
iradisige yaqqini boyiche bizni aldin'ala Eysa Mesih
arqiliq Özige oghulluqqa qobul qilishqa békitkenidi;
6 bu ishta Uning méhir-shepqitining ulughluqigha
medhiye oqulidu; chünki U méhir-shepqiti bilen bizni
Öz söyginide shapaetlendürgenidi. **7** Biz Uningda
[Atining] méhir-shepqitining molluqi bilen Uning qéni
arqiliq qulluqtin hör qilinishqa, itaetsizliklirimizge
qarita kechürümge muyesser bolduq; **8** U [bu méhir-
shepqetni] barliq danaliq hem pem-paraset bilen
bizge zor tartuqlidiki, **9** — U Öz könglige pükken
güzel xahishi boyiche iradisidiki sirni, yeni waqit-
zamanlarning piship yétilishini idare qilishi bilen
barliq mewjudatlargha, yeni ershlerde bolghanning
hemmisige, zéminda bolghanning hemmisige Mesihni
bash qilip ularni Mesihte jem qilish meqsitini
bizge ayan qildi; **11** Uningda bizmu Xudagha miras
qilin'ghan; biz shu meqsette barliq ishlarni eqil-
iradisi boyiche idare Qilghuchining nishani bilen
shu ishqa aldin'ala békitilgeniduq; **12** shuning bilen
Mesihni awwal tayanch qilghan bizler Uning shan-
sherpining ulughluqini namayan qilghuchi bolduq; **13**
heqiqetning kalam-sözini, yeni nijatinglardiki xush
xewerni anglap silermu Uninggha tayandinglar — we
Uninggha ishen'gininglarda, siler wede qilin'ghan
Muqeddes Roh bilen möhürlendinglar. **14** Xudaning
shan-sheripining ulughluqi namayan qilinip, igiliki
üzül-késil hör-nijat qilin'ghuche, Muqeddes Roh
mirasimizning «kapalet»i bolidu. **15** Shuning bilen,
silerning Reb Eysagha baghlighan étiqadinglar we
barliq muqeddes bendilerge bolghan muhebbitinglar
toghruluq anglighandin tartip, **16** dualirimda silerni
eslep, siler üchün rehmet éytishni toxtatmidim;
17 tileydighinim shuki, Rebbimiz Eysa Mesihning
Xudasi, shan-sherepning Igisi bolghan Ata silerning
Uni toluq bilishinglargha danaliq hem wehiyni
özleshtürgüchi rohni ata qilghay, **18** shuning bilen
silerning qelbtiki közliringlar roshenliship, Uning
chaqiriqigha baghlan'ghan ümidning némilikini,
Uning muqeddes bendiliride bolghan shereplik
mirasining qimmetliklikini **19** we Uning ishen'güchi
bizlerge zor küchi bilen qaratqan qudritining hésabsiz
büyüklükini bilip yetkeysiler; **20** del shu qudretni U
Mesihni ölümdin tirildürüp, ershlerde Özining ong
yénida olturghuzghinida Uningda yürgüzgenidi; **21**
peqet bu zamandila emes, belki kelgüsi zamandimu
Uni barliq hökümranliqtin, hoquqtin, küch-qudrettin,
xojayinliqtin we barliq tilgha élinidighan herqandaq
nam-shereptin köp üstün qoyghan; **(aiōn g165)** **22** barliq
mewjudatlarni Uning putliri astigha qoyup, jamaet
üchün Uni hemmige bash bolushqa ata qilghan.
23 Jamaet bolsa Uning téni, yeni hemmini hemme
jehettin Toldurghuchining mukemmel jewhiridur.

2 We siler bolsanglar, qebihlikliringlar hem
gunahliringlarda ölgen bolup, **2** bu dunyaning
dewrige egiship, hawaning hoquqini tutqan
hökümdargha, yeni bügünki künde itaetsizliktin
bolghan perzentlerni qutritiwatqan rohqa egiship,
bu ishlarda ilgiri mangghansiler; **(aiōn g165)** **3** biz
herbirimizmu ilgiri shularning arisida etlirimizdiki
shehwet-heweslerde hayat ötküzgenmiz, etlirimiz
hem öz oy-xiyalimizning xahishlirigha emel
qilip, bashqilargha oxshash, mahiyette «ghezeptiki
perzentler» bolghanmiz; **4** biraq Xuda, mol rehim-
shepqetni körsetküchi bolup, bizni söygende bizge
körsetken alembexsh méhir-muhebbiti tüpeylidin,
— **5** hetta itaetsizliklerde ölgen waqtimizdimu, bizge
Mesih bilen bille jan kirgüzüp (méhir-shepqet bilen
qutquzuldunglar!), **6** bizni Uning bilen bille tirildürüp,
ershlerde Mesih Eysa bilen bille olturghuzghan; **7**
meqsiti kelgüsi zamanlarda Uning Mesih Eysada
bizge qaritilghan méhribanliqi bilen ipadilen'gen
shapaitining shunche ghayet zor ikenlikini kösitishtin
ibarettur; **(aiōn g165)** **8** chünki siler shepqet bilenla
ishench arqiliq qutquzuldunglar. Bu ish özünglardin
kelgen ish emes, belki Xudadin kelgen iltipat,
9 u zadila ademlerning emel-ejridin kelmeydu,
bu hem héchkimning maxtanmasliqi üchündur.
10 Chünki biz Xudaning ishligen hüniridurmiz,
xeyrxah ishlar üchün Mesih Eysada yaritilghanmiz;
Xuda esli bizning ularda méngishimiz üchün
bu ishlarni aldin'ala teyyarlighanidi. **11** Shunga

siler eslide etliringlargha asasen «yat eller» dep
hésablan'ghininglarni, — insanning qoli bilen etliride
«xetne qilin'ghanlar» dep atalghanlar teripidin
«xetnisiz» dep atalghanliqinglarni, 12 shundaqla shu
chaghda Mesihsiz bolup, Israilning puqraliqining
sirtida turup, wedilerni élip kelgüchi ehdilerni
yat bilip, bu dunyada ümidsiz hem xudasiz
yashighininglarni ésinglarda tutunglar; 13 lékin
esli yiraqlarda bolghan siler hazir Mesihning qéni
arqiliq yéqin qilindinglar; 14 chünki U bizning
inaqliqimizdur, U ikki terepni bir qilip otturidiki ara
tamni chéqiwetti; 15 yeni, Öz etliri arqiliq öchmenlikni
tügitip, belgilimilerni körsetken, emrlerni yetküzgen
qanunni bikar qilip, ikki terepni Özide yéngi bir
adem qilip yaratti, shuning bilen inaqliqni apiride
qildi; 16 kréstke mixlinip mushuning wasitisi bilen
öchmenlikni qetl qilip, ikkisini bir tende Xuda
bilen epleshtürdi; 17 andin U kélip, yiraqlarda
turghan silergimu inaqliq xush xewirini jakarlidi,
yéqindikilergimu inaqliqni jakarlidi. 18 Chünki her
ikkimizning Uning arqiliq bir Rohta Ata aldigha
kirish hoquqimiz bardur. 19 Shunga shuningdin
bashlap siler musapirlar, yaqa yurttikiler emes,
belki muqeddes bendilerge wetendash bolisiler,
Xudaning öyidikiliridin bolisiler; 20 siler rosullar we
peyghemberler bolghan ulning üstige qurulmaqtisiler;
binaning «burjek téshi» bolsa Eysa Mesih Özidur; 21
Uningda pütkül bina puxta jipsilashturulup, Rebde
muqeddes bir ibadetxana bolushqa ösüp barmaqta. 22
Silermu [qoshulup] Uningda Xudaning bir turalghusi
bolushqa Rohta birleshtürülüp qurulmaqtisiler.

3 Shu sewebtin siler «yat eldikiler» üchün Mesih
Eysaning mehbusi bolghan menki Pawlus — 2
(siler belkim manga tapshurulghan, silerge Xudaning
shepqitini élip baridighan ghojidarliqim toghruluq, 3
yeni Uning manga wehiy bilen sirni ayan qilghanliqi
toghruluq xewerdar bolushunglar mumkin (men
bu toghrisida ilgiri az-paz yazghanidim; 4 siler
uni oqughininglarda, Mesihning siri toghruluq
yorutulghanliqimni bilip yétisiler) 5 ilgiriki dewrlerde
bu sir insan balilirigha Uning muqeddes rosulliri
we peyghemberlirige Roh arqiliq hazirqidek éniq
wehiy qilin'ghandek, ayan qilin'ghan emes. 6 Démek,
xush xewer arqiliq «yat eldikiler»din bolghanlarmu
ortaq mirasxorlar, tendiki ortaq ezalar, Mesih Eysada
bolghan wedidin ortaq behrimen bolghuchilar bolidu;
7 Xudaning shepqiti manga élip kelgen iltipat bilen,
Uning küch-qudritining yürgüzülüshi bilen, men
bu ishqa xizmetkar qilip teyinlendim; 8 manga
— muqeddes bendiliri ichidiki eng töwinidinmu
töwen bolghan manga mushu iltipat, yeni eller
arisida Mesihning mölcherligüsiz bayliqliri toghruluq
xush xewer jakarlash 9 we shundaqla hemmini
yaratqan Xudada yoshurun bolup kelgen bu sirning
qandaq emelge ashurulushi toghruluq hemmeylenni
yorutush xizmiti amanet qilindi. (aiōn g165) 10 Buning
meqsiti ershlerde bolghan hökümranlargha hem
hoquqlargha Xudaning köp tereplimilik danaliqi
jamaet arqiliq hazir ashkare qilinishtin ibarettur.
11 Bu ish bolsa, Uning Mesih Eysa Rebbimizde ijra
qilin'ghan menggülük muddiasi boyichidur; (aiōn g165)
12 Uning ishench-sadiqliqi arqiliq biz jasaretke hem
Xudaning aldigha xatirjemlik bilen kirish hoquqigha
ige bolduq; 13 shuning üchün silerdin ötünimenki,
méning siler üchün tartqan japa-jebirlirim tüpeylidin
perishan bolmanglar; chünki bu ish silerning shan-
sheripinglar bolidu). 14 Men shu sewebtin tizlirimni
Atigha pükimenki, 15 (asman-zémindiki barliq atiliq
munasiwetler Uningdin «ata» namini alidu) 16 U Öz
shan-sheripidiki bayliqlar bilen, Rohi arqiliq silerni
ichki dunyayinglarda küchlendürgey; 17 shuning
bilen Mesih qelbinglarda ishench arqiliq turup, siler
méhir-muhebbet ichide yiltiz tartghan, ul sélin'ghan,
18 barliq muqeddes bendiler bilen bille Mesihning
muhebbitining kengliki, uzunluqi, chongqurluqi we
égizlikini chüshinip igiliwalghaysiler; yeni ademning
bilip yétishidin hessilep éship chüshidighan Uning
muhebbitini bilip yetkeysiler, shuningdek Xudaning
mukemmel jewhiri bilen toldurulghaysiler. 20 Emdi
ichimizde yürgüzidighan qudriti boyiche barliq
tilikimiz yaki oylighanlirimizdinmu heddi-hésabsiz
artuq wujudqa chiqirishqa qadir Bolghuchigha, —
21 Uninggha dewrdin dewrgiche, ebedil'ebedgiche
jamaette Mesih Eysa arqiliq shan-sherep bolghay!
Amin! (aiōn g165)

4 Emdi shu seweblerdin, Rebning mehbusi bolghan
menki, [Xudaning] silerni chaqirghan [büyük]
chaqiriqigha layiq halda méngishliringlarni ötünimen,
2 hemme ishta kemterlik we yuwash-mulayimliq
bilen, sewrchanliq bilen, bir-biringlargha muhebbet
ichide keng qorsaq bolup, 3 inaq-xatirjemlikning
rishtisi bilen, Rohta bolghan birlikni tutushqa
intilishinglarni [ötünimen]. 4 Ten birdur, Roh birdur,
— xuddi chaqirilghininglarda, oxshash bir arzu-

ümidke chaqirilghininglardek, — 5 Reb birdur, iman-
étiqad birdur, chömüldürülüsh birdur, 6 hemmining
Xuda'Atisi birdur; U bolsa hemmidin üstün turghuchi,
hemmini yürgüzgüchi we hemmimizning ichide
Bolghuchidur. 7 Shundaqtimu hazir herbirimizge
Mesihning iltipatining ölchimi boyiche shepqet
teqdim qilin'ghandur; 8 shunga, muqeddes kitabta
[Xuda] éytqinidek: — «U yuqirigha kötürüldi,
[Insanlarni] tutqun qilghuchilarni U Özi esir qilip
élip ketti, Hem insanlargha iltipatlarni teqdim
qildi». 9 Emdi «kötürülgen» zat bolsa, [awwal]
yerning tégige chüshken zatning Özi emesmu? 10
Chüshken zat bolsa barliq ershlerdin yuqirigha
kötürülgenning del Özidur; kötürülüshining meqsiti,
alemning barliqini toldurushtin ibaret; 11 Shunga,
bezilerni rosullar, bezilerni peyghemberler, bezilerni
xush xewerchiler, bezilerni baqquchi we yaki
telim bergüchiler qilip teyinligen del Özidur. 12
Bularning meqsiti muqeddes bendilerni xizmet
wezipisige, jümlidin Mesihning ténini qurup chiqishqa
qorallandurup kamaletke yetküzüshtin ibaret; 13
wezipe hemmimizning étiqadta hem Xudaning Oghlini
toluq tonushta birlikke kélishimizgiche, kamil adem
bolup yétiship chiqishimizghiche, — yeni Mesihning
mukemmel jewhiri gewdilen'gen qeddi-qamet
ölchimige yétishimizgiche dawamlashturulmaqta; 14
shundaq bolghanda, yene gödek balilardin bolmay,
ademlerning quwluqidin oylap chiqqan aldamchi
niyet-pilanliri bilen, ularning hiyle-neyringidin
chiqqan telimatining dolqunliridin urulup, uning
herxil shamilida uyaq-buyaqqa uchurulup ketmeymiz;
15 eksiche, méhir-muhebbet ichide turup heqiqetke
bérilip ish körüp, béshimiz bolghan Mesihke
baghlinishta her jehettin ösüp yétilidighan bolimiz; 16
Uningdin pütkül ten, ezaliri bir-birige jipsilashturulup,
ozuqluq teminligüchi herbir öge arqiliq bir-birige
tutashturulup, herbir ezaning özige xas ölchen'gen
wezipini ötishi bilen barghanche östürülüp, muhebbet
ichide öz-özini qurup chiqishqa ishlimekte. 17
Shunga shuni éytimenki, Rebte uni tapilaymenki,
yat ellerningkidek, yeni ularning öz oy-pikirlirining
bimenilikide mangghinidek méngiwermeslikinglar
kérek; 18 ular qelbining qattiqliqidin kélip chiqqan
bilimsizlik tüpeylidin, Xudaning hayatidin ada-juda
qilinip, chüshenchisi qarangghuliship ketken, 19 ar-
nomusni tashliwétip, nepsaniyetchiliki awup herxil
iplasliqlarni yürgüzüshke, keyp-sapagha bérilgen.
20 Emma siler bolsanglar, Mesihni shundaq yolda
öginip tonughan emessiler — 21 (heqiqetning
Eysada bolghinidek, uni heqiqeten anglighan,
uningda ögitilgen bolsanglar) — 22 démek, ilgiriki
turmushunglargha xas bolghan, aldamchi arzu-
heweslerge egiship özini bulghighuchi «kona adem»ni
séliwétip, 23 oy-zéhninglarning rohida yéngilinip, 24
Xudaning oxshashliqigha asasen, heqiqettin chiqqan
heqqaniyliqta we pak-muqeddeslikte yaritilghan
«yéngi adem»ni kiyiwélishinglar kérektur. 25
Shuning bilen yalghanchiliqni séliwétip, herbirimiz
öz yéqinlirimiz bilen heqiqetni sözlisheyli; chünki
biz bir-birimizge nisbeten bir tenning ezaliridurmiz.
26 «Achchiqlininglar, emma gunah qilmanglar»;
ghezipinglar kün patquche dawam étiwermisun;
27 yaki Iblisqa héch orun qoyup bermenglar. 28
Oghri ikkinchi oghriliq qilmisun; eksiche u méhnet
qilip ikki qoligha tayinip halal ish qilsunki, hajiti
bolghanlarghimu bölüp bergüdek öz tapqini bolsun.
29 Aghzinglardin héchqandaq iplas söz chiqmisun,
peqet anglighuchilargha shepqet yetsun üchün,
éhtiyajqa uyghun we ademni qurup chiqidighan
sözlerni éytinglar. 30 Xudaning Muqeddes Rohigha
azab bermengler; chünki siler Uning bilen hör-
nijat küni üchün möhürlen'gensiler; 31 özünglardin
herqandaq öch-adawet, achchiq-ghezep, qehr, jédel-
majiralar, til-ahanet hemde herxil qara niyetlerni néri
qilinglar; 32 bir-biringlargha méhriban, yumshaq dilliq
bolup, Xuda Mesihte silerni kechürüm qilghinidek
bir-birininglarni kechürüm qilinglar.

5 Shunga Xudaning söyümlük perzentliridin bolup,
Uni ülge qilinglar; hemde Mesih bizni söyüp,
Özini biz üchün Xudagha xushpuraq süpitide hediye-
qurbanliq bolushqa atap pida qilghandek silermu
muhebbet ichide ménginglar. 3 Emma muqeddes
bendilerge layiq halda, buzuqluq, herqandaq
paskiniliq yaki nepsaniyetchilik aranglarda hetta
tilghimu élinmisun; 4 Shundaqla iplasliq, exmiqane
paranglar yaki chakina chaqchaqlarmu tilinglargha
élinmisun — bularmu muwapiq emestur — belki
aghzinglardin teshekkürler chiqsun. 5 Chünki
shuningdin xewerdarsilerki, herqandaq buzuqluq
qilghuchi, napak bolghuchi yaki nepsaniyetchi
kishi (bundaq kishi emeliyette bir butpereske
barawer) Mesih we Xudaning padishahliqigha
mirasxor bolalmaydu. 6 Héchkimge özünglarni
quruq gepler bilen aldatmanglar; chünki bu ishlar

tüpeylidin Xudaning ghezipi itaetsizliktin bolghan
perzentlerning béshigha chüshidu. 7 Shunga
ulargha mushu ishlarda shérik bolmanglar; 8
chünki siler esli qarangghuluq idinglar, lékin hazir
Rebde yoruqluqsiler; yoruqluqning perzentlirige
layiq ménginglar 9 (chünki yoruqluqning méwisi
toluq méhribanliq, heqqaniyliq we heqiqettin
terkib tapqandur), 10 néme ishlarning Rebni
xursen qilidighanliqini öginip ispatlanglar. 11
Qarangghuluqtiki méwisiz ishlar bilen chétilip
qalmanglar; eksiche, ularni échip eyiblenglar; 12
chünki ularning yoshurunche ishligenlirini hetta
tilgha élishmu nomus ishtur. 13 Emma yoruqluq
bilen eyiblep ashkarilan'ghan herqandaq nerse
ochuq körünidu; yoruqluq ashkarilighan hemme
nerse yoruqluqqa aylinidu. 14 Shuning üchün U
mundaq deydu: — «Oyghan, ey uyquchi! Tiril ölükler
arisidin! We Mesih séni parlap yoritidu». 15 Shuning
üchün silerning méngiwatqan yolunglargha éhtiyat
bilen diqqet qilinglar; yolunglar nadanlarningkidek
emes, danalarningkidek bolsun; 16 waqit-pursetni
gheniymet bilip tutuwélinglar; chünki mushu dewr
rezildur. 17 Bu sewebtin nadan bolmanglar, belki
Rebning iradisining néme ikenlikini chüshen'güchi
bolunglar; 18 Haraq-sharab ichip mest bolmanglar;
shundaq qiliq ademni shallaqlashturidu; buning
ornigha Rohqa toldurulghuchi bolunglar, 19 bir-
biringlargha zebur-neghmiler, medhiye küyliri we
rohiy naxshilar éytiship, qelbinglarda naxsha-
neghmiler yangritip Rebni medhiyilenglar; 20 herdaim
hemme ishlar üchün Reb Eysa Mesihning namida
Xuda hem Ata Bolghuchigha teshekkür-rehmet
éytinglar, 21 Mesihtin eyminip, bir-biringlargha
boysununglar. 22 Siler ayallar, Rebke boysun'ghandek
öz erliringlargha boysununglar; 23 chünki Mesih
jamaetning béshi bolghandek, er ayalning béshidur;
Mesih yene ten'ge qutquzghuchidur. 24 Emdilikte
jamaet Mesihke boysughandek, ayallar erlirige hemme
ishta boysunsun. 25 Erler ayalliringlarni söyüngler,
xuddi Mesihningmu jamaetni söyüp, uning üchün
Özini pida qilghinidek söyünglar; 26 [Mesihning
jamaet üchün] shundaq qilishi jamaetni muqeddes
qilip, «dasning süyi» bolghan söz-kalam bilen yuyup
paklandurush üchündur, 27 shuningdek jamaetni
shereplik halda Özige hazir qilip, uni héch dagh,
qoruq yaki bularghа oxshash herqandaq nersilerdin
xaliy qilip, toluq muqeddes we eyibsiz qilishtin
ibarettur. 28 Shuninggha oxshash, erler öz ayallirini
öz ténini söygendek söyüshi kérektur; öz ayalini
söygen kishi özini söygen bilen barawer. 29 Chünki
héchkim esla özining étidin nepretlen'gen emes,
eksiche uni ozuqlanduridu hem asraydu; bu xuddi
Mesihning jamaetni [ozuqlanduridighinigha hem
uni asraydighinigha] oxshaydu. 30 Chünki biz Uning
ténining ezaliridurmiz: — 31 «Shu sewebtin er ata-
anisining yénidin ayrlip, öz ayaligha baghlinidu;
ikkisi bir ten bolidu». 32 Bu sir intayin chongqurdur;
emma men hazir Mesih we jamaet toghruluq
sözlewatimen. 33 Emma silermu herbiringlar öz
ayalinglarni özünglarni söygendek söyünglar; ayal
bolsa, éridin eyminip, uni hörmetlisun.

6 Balilar, Rebde ata-aniliringlargha itaet qilinglar;
chünki bu durusdur. 2 «Atangni we anangni
hörmetle» — bu bolsa öz ichige wedini alghan
birinchi emrdur — 3 «Shuning bilen séning ishliring
qutluq bolidu, zéminda uzun ömür körisen» —
[dep wede qilin'ghan]. 4 Siler atilar, baliliringlarni
xapa qilmanglar, belki ularni Rebning terbiyisi hem
körsetmiside béqinglar. 5 Siler qullar, ettin bolghan
xojayininglargha Mesihke itaet qilghininglardek
chin könglünglardin eyminish we titresh bilen itaet
qilinglar; 6 peqet köz aldidila xizmet qilip, ademni
xush qilghuchi qullardin bolmanglar, belki Mesihning
qullirining süpitide Xudaning iradisini jan-dil bilen
beja keltürünglar, 7 ademlerge emes, belki Rebge
chin dilinglardin xizmet qilinglar; 8 shuni bilgenki,
herqandaq adem birer yaxshiliq qilsa, meyli u qul
bolsun yaki hör bolsun, shu ish Rebdin uninggha
yanidu. 9 Siler xojayinlar, qulliringlarghimu oxshash
yol bilen muamile qilip, ulargha heywe qilishtin
qol üzünglar; chünki ularningmu we silerningmu
xojayininglar ershtidur, Uningda herqandaq ademning
yüz-xatirisini qilish dégenning yoqluqini bilisiler. 10
Axirda, qérindashlar, Rebde we Uning küch-qudritide
küchlendürlünglar; 11 Iblisning hiyle-neyrenglirige
taqabil turushunglar üchün Xudaning pütkül sawut-
yarighini kiyiwélinglar; 12 chünki élishidighinimiz et
we qan igiliri emes, belki hökümranlar, hoquqdarlar,
bu dunyadiki qarangghuluqni bashqurghuchi dunyawi
emirler, yeni ershlerde turuwatqan rezil rohiy
küchlerdur. (aiōn g165) 13 Mushu wejidin özünglargha
Xudaning pütün sawut-yariqini élip artinglarki,
rezillik künide berdashliq bilen qattiq turidighan,
axir hemme ishni ada qilip, yerni ching dessep

turidighan bolisiler. 14 Emdi ching turunglar — heqiqet
belwéghini bélinglargha baghlap, meydenglerge
heqqaniyliq sawutini kiyip, putunglargha xatirjem-
inaqliq xush xewirini yetküzüshke teyyarliq choruqini
kiyip, yerni ching dessep turunglar. 16 Bu ishlarning
hemmiside iman-ishenchning qalqinini qolgha
élinglar; uning bilen siler rezil bolghuchining barliq
ot oqlirini öchüriwételeydighan bolisiler. 17 Hemde
béshinglargha nijatning dubulghisini kiyip, Xudaning
söz-kalamini, yeni Rohning qilichini élinglar; 18
hemme waqit-pesilde Rohta herxil dua-tilawet hem
iltija bilen dua qilinglar; del bu ishta qet'iy hoshyar
turup barliq muqeddes bendiler üchün her tereplime
dua-iltijalar qilinglar; 19 men üchünmu dua qilinglarki,
— éghiz achqinimda manga sözler kelsun, xush
xewerning sirini dadilliq bilen ashkare qilay. 20 Men
del shu ishqa zenjirler bilen baghlan'ghan elchimen;
shunga qilishqa tégishlikim boyiche, [xush xewer
yetküzüshte] dadilliq bilen söz qilishimgha [dua
qilinglar]. 21 Emdi méning toghramdiki ishlardin,
méning qandaq ötüwatqanliqimdin xewerlinishinglar
üchün, söyümlük qérindash hem Rebde sadiq
xizmetkar bolghan Tikikus silerge hemme ishlarni
melum qilidu. 22 Méning uni del mushu ish üchün
yéninglargha ewetishim, silerning ishlirimizdin
xewerdar bolushinglar we uning könglünglargha
teselli we ilham bérishi üchündur. 23 Qérindashlargha
xatirjemlik, muhebbet hem iman-ishench Xuda'Ata
we Reb Eysa Mesihdin bolghay! 24 Reb Eysa Mesihni
ölmes-chirimas söygü bilen söygüchilerge méhir-
shepqet yar bolghay!

Filippiliqlargha

1 Eysa Mesihning qulliri bolghan Pawlus we
Timotiydin, Filippida turuwatqan, Mesih Eysada
bolghan barliq muqeddes bendilerge, yétekchiler
we xizmetchilerge salam! **2** Silerge Xuda'Atimiz we
Reb Eysa Mesihtin méhir-shepqet we xatirjemlik
ata qilin'ghay! **3** Herqétim silerni esliginimde
men Xudayimgha teshekkür éytimen, **4** herqétim
dua qilghinimda, silerning birinchi künidin tartip
bügün'ge qeder xush xewer xizmitige bolghan
hemkarliqinglar tüpeylidin toxtimay shad-xuramliq
bilen silerge dua-tilawet qiliwatimen; **6** chünki méning
del shuninggha ishenchim kamilki, silerde yaxshi
ishni Bashlighuchi bu ishni taki Eysa Mesihning
künigiche kamaletke yetküzüp tamamlaydu; **7**
méning hemminglar toghruluq shundaq oylishim
toghridur; chünki men qelbinglardidurmen; men
zindanda zenjirlen'ginimdimu we xush xewerni
aqlighinimdimu, delilliginimdimu [Xuda manga
yetküzgen] méhir-shepqettin silermu ortaq behrimen
bolisiler. **8** Méning Mesih Eysaning ich-baghrida bolup
silerni shunchilik telpünüp séghin'ghanliqimgha
Xuda Özi guwahchidur. **9** Méning dua-tilawitim
bolsa, silerning muhebbitinglarning hertereplime
bilim we etrapliq sawat bilen yorutulup téximu
éship tashqayki, **10** siler néme ishlarning ewzel
ikenlikini perq ételeydighan bolup, Mesihning
künide pak-diyanetlik, eyibsiz bolisiler **11** hemde
Eysa Mesih arqiliq bolghan, Xudaning shan-sheripi
hem medhiyisini élip kélidighan heqqaniyliqning
méwisi bilen toldurulisiler. **12** Biraq silerge shuni
xewerlendürmekchimenki, i qérindashlar, méning
bu ehwalim emeliyette xush xewerning téximu keng
tarqilishi üchün türtke boldi; **13** Chünki méning
qamilishim Mesih üchün ikenliki impérator ordisidiki
qarawulxanidikilerge we bashqa hemmeylen'ge
ayan boldi. **14** Shuning bilen qérindashlarning
köpinchisi méning qamilishim tüpeylidin Rebge
tayinip [Xudaning] söz-kalamini qorqmay sözleshke
téximu jür'etlik boldi; **15** derweqe, beziliri heset qilip
yaki riqabetliship, beziliri aq köngüllük bilen Mesihni
jakarlaydu; **16** kéyinkiliri bolsa berheq muhebbettin,
méning xush xewerni aqlap ispatlishim üchün
mushu yerge qoyulghanliqimni bilgenlikidin shundaq
qilmaqta; **17** Aldinqiliri bolsa chin könglidin emes, belki
shexsiyetchilikidin, méning zenjirlen'gen derdimge
derd qoshmaqchi bolup shundaq qilmaqta. **18** Emdi
bulargha néme dégülük? Qandaqla bolmisun, toghra
niyettin bolsun saxtiliqtin bolsun, oxshashla Mesih
jakarlinidu; men shuninggha shadlinimen; berheq,
dawamliq shadliniwérimen. **19** Chünki dualiringlar we
Mesih Eysaning Rohining quwwetlishi arqiliq bu ishlar
nijat-qutquzulushumgha medet bolidu dep bilimen, **20**
— démek, teqezzaliqim we ümid-istikim boyiche héch
ishta xijaletchilikte qalmastin, tirik yaki ölük bolay,
herdaim bolghinidek hazirmu toluq jasaret bilen Mesih
ténimde ulughlansun! **21** Chünki manga nisbeten
hayatimning özi Mesihdur, ölüsh bolsa téximu
paydiliqtur. **22** Jénim ténimde qalsa, emdi nésiwem
yene méwilik xizmet bolidu; lékin qaysisini ewzel bilip
talliwélishimni bilmeywatimen; **23** men hayat bilen
mamat otturisida qisilip qaldim; chünki bu dunyadin
ayrilip, Mesih bilen bille bolushqa intizarmen — bu
ish ziyade ewzeldur; **24** emma siler üchün jénimning
ténimde qélishi téximu zörürghu deymen. **25** Emdi
buninggha ishenchim kamil bolup, silerning étiqadta
algha ilgirilishinglar hem shad-xuram bolushunglar
üchün men siler bilen bille qélip dawamliq turimen
dep bilimen; **26** shuning bilen méning silerge yene
hemrah bolghinim wejidin men arqiliq Mesih Eysada
pexirlinip tentene qilishinglar téximu ziyadilishidu!
27 Peqet özünglarni Mesihning xush xewirige
layiq tutunglarki, men yéninglargha bérip siler
bilen didarlashqandimu, silerdin ayrilghandimu,
ishliringlardin anglaydighinim silerning bir roh bir
janda bolup ching dessep turup, xush xewerdiki
étiqadning yolida küreshke intiliwatqininglar, **28**
shundaqla qarshi chiqquchilarning héchqandaq
wehimiliridin patiparaq bolup ketmigininglar
bolsun; silerdiki bu gheyret, ulargha halaketning
belgisi, silerge bolsa qutquzulushunglarning alamiti,
shuningdek alayiten Xudadin kelgen bir alamettur;
29 Chünki Mesihning yolida silerge peqet Uninggha
ishinishnila emes, yene Uning üchün xorluqqa
uchrashmu nésiwe qilin'ghandur. **30** Chünki siler
ilgiri mende körgininglardek we shuningdek hazir
anglighininglardek men yoluqqan küreshke silermu
yoluqmaqtisiler.

2 Eger emdi Mesihte righbet bar déyilse,
muhebbetning tesellisi bar déyilse, Rohning
sirdashliqi bar déyilse, qelbde ich aghritishlar hem
rehimdilliq bar déyilse, **2** — emdi oxshash bir oy-
pikirde bolup, bir-biringlargha oxshash muhebbette

baghlinip, bir jan bir niyette bolup, aranglarda
héch ish riqabettin yaki quruq shöhretperesliktin
bolmisun; eksiche, oy-xiyalinglarda kichik péilliq
bolup herbiringlar bashqilarni özünglardin yuqiri
dep bilinglar; shundaq bolghanda shad-xuramliqimni
kamil qilisiler. 4 Herbiringlar peqet öz ishliringlargha
köngül bölüp qalmay, belki bashqilarningkigimu
köngül bölünglar. 5 Mesih Eysada bolghan oy-
pozitsiye silerdimu bolsun: — 6 U Xudaning tip-
sheklide bolsimu, Özini Xuda bilen teng qilishni
olja qilip tutuwalmidi; 7 Eksiche, U Özidin hemmini
quruqdidi, Özige qulning sheklini élip, Insanlarning
siyaqigha kirip, insaniy tebiettin ortaqdash bolup,
8 Özini töwen qilip, Hetta ölümgiche, yeni krésttiki
ölümgiche itaetmen boldi; 9 Shunga Xuda Uni intayin
yuqiri kötürüp mertiwilik qildi, Uninggha herqandaq
namdin üstün bolghan namni béghishlidiki, 10
Eysaning namigha asmanlarda, yer yüzide hem
yer astida barliq tizlar pükülüp, 11 Xuda'Atigha
shan-sherep keltürüp herbir til Eysa Mesihning
Reb ikenlikini étirap qilidu. 12 Shuning bilen, ey
söyümlüklirim, siler hemishe itaet qilghininglardek,
peqet men yéninglarda bolghinimdila emes, belki
hazirqidek men silerdin néri bolghanda téximu
shundaq itaet bilen eyminishte, titrigen halda öz
nijatinglarni herterepke tetbiqlashqa intilinglar. 13
Chünki Xudaning güzel xahishi boyiche silerning
irade tiklishinglargha we shuningdek uni emelge
ashurushunglarda ichinglarda ishliguchi Uning Özidur.
14 Hemme ishlarni ghudungshimay yaki talash-tartish
qilmay qilinglar; 15 shuning bilen siler eyibsiz, sap
dilliq bolup, bu dewrdiki tetür, esebbiy ademler
otturisida yashap, ularning arisida dunyagha yoruqluq
bergüchilerdek parlap, Xudaning daghsiz perzentliri
bolisiler; 16 shuningdek hayatning söz-kalamini
sunup bergüchi bolghininglar tüpeylidin, men silerdin
Mesihning künide bikar yügürmeptimen, bikar japa
tartmaptimen dep pexirlinip tentene qilaylaydighan
bolimen. 17 Hetta men «sharab hediye» süpitide
étiqadinglardiki qurbanliq hem xizmet-ibadetning
üstige quyulsammu, men shadlinimen, shundaqla siler
bilen bille ortaq shadlinimen. 18 Silermu oxshash yolda
shadlinisiler we men bilen bille ortaq shadlinishinglar
kérek. 19 Lékin men Rebde pat arida Timotiyni
yéninglargha ewetishni ümid qilimenki, ehwalinglarni
anglap menmu xush bolsam; 20 chünki yénimda
uninggha oxshash, dilimiz bir bolghan, ishliringlargha
chin dilidin köngül bölgüchi bashqa adem yoqtur.
21 Chünki hemme adem Eysa Mesihning ishlirigha
emes, belki özining ishliri bilen shughullinishqa
intilidu; 22 emma siler uning salahiyitini, uning
xush xewerning xizmitide xuddi atisigha hemrah
bolup ishleydighan balidek men bilen birge méhnet
singdürgenlikini bilisiler. 23 Emdi aqiwitimning
qandaq bolidighanliqini éniq bilgen haman, uni derhal
mangduruwétishni ümid qilimen; 24 emma özümning
yéninglargha pat arida baridighanliqimgha Reb arqiliq
ishenchim bar. 25 Emma buningdin awwal méning
qérindishim, xizmetdishim hem sepdishim bolghan,
silerning elchinglar hem hajitimdin chiqqan qurbanliq
yardiminglarni yetküzgüchi Épafroditni yéninglargha
ewetishni zörür taptim, 26 chünki u hemminglargha
séghinip telpün'genidi hem silerning uning késel
halidin xewer tapqininglar tüpeylidin azablandi. 27 U
derweqe késel bolup ejelge yéqinliship qaldi; lékin
Xuda uninggha rehim qildi; hem méning derdimning
üstige derd bolmisun dep yalghuz uningghila emes,
belki mangimu rehim qildi. 28 Shuningdek uning
bilen yene körüshüp shadlinishinglar we shundaqla
özümge nisbeten derdlirimni azaytish üchün uni
téximu jiddiy yolgha salmaqchimen. 29 Emdi uni
shad-xuramliq bilen Rebde qobul qilinglar hem
uningdek ademlerge hörmet qilinglar; 30 chünki u
Mesihning xizmitini dep, silerning manga qilmaqchi
bolghan yardiminglarni béjirishte yoluqqan boshluqni
toldurup ejelge yüzlinip, öz jénini tewekkül qildi.

3 Axirida, ey qérindashlirim, Rebde shadlininglar!
Bularni silerge qayta yézish men üchün awarichilik
emes, belki silerge amanliq élip kélidu. 2 Itlardin hézi
bolunglar, yamanliq qilghuchilardin hézi bolunglar,
«tilim-tilim kesküchiler»din hézi bolunglar! 3 Chünki
heqiqiy sünnetlikler bolsa Xudaning Rohi arqiliq
ibadet qilghuchi, Mesih Eysadin pexirlinip tentene
qilghuchi, etke tayanmaydighan bizlerdurmiz. 4
Méningmu etke tayan'ghuchilikim bar! Bashqilar
«öz etlirimge tayansam bolidu» dése, men téximu
shundaq; 5 sünnetke kelsek, men tughulup sekkizinchi
küni sünnet qilindim; Israil millitidin, Binyaminning
qebilisidinmen, «Ibraniylarning ibraniyisi»men;
Tewrat-qanuni tereptin éytqanda, «Perisiy»
mezhipidimu bolghanmen; 6 Xudagha bolghan
qizghinliqimgha kelsek, jamaetke ziyankeshlik
qilghuchi idim; Tewrat qanuni telep qilghan
heqqaniyliqqa kelsek, eyibisiz idim; 7 emma manga

néme ish «paydiliq» bolsa, bularni Mesih sewebidin
ziyanliq dep hésablidim; 8 Mesih Eysa Rebbimni
tonushning ewzelliki wejidin, men bashqa hemme
ishni ziyanliq dep hésablaymen; men derweqe
Uning üchünmu hemmidin mehrum bolghan;
berheq, Mesihke érishishim üchün bularni nijaset
dep hésablaymenki, 9 Mesihte bolup, özümdiki
qandaqtur heqqaniyliq (Tewrat qanunidin chiqqan
heqqaniyliq)tin waz kéchip, Mesihning étiqad-
sadiqliqi arqiliq bolghan heqqaniyliq, yeni étiqad
arqiliq Xudadin bolghan heqqaniyliqqa érisheleymen;
10 muddiayim Uni tonushtur, — yeni Uning ölüp
tirilishining küch-qudritide yashap, Uning azablirigha
sirdash-hemdemlikte bolup, Uning ölümini ülge qilip
özgertilip, 11 shundaqla mumkin qeder ölümdin
tirilishke yétishni muddia qilimen. 12 Ulargha
érishtim yaki kamaletke yettim démekchi emesmen;
lékin Mesih Eysaning méni tutuwélishida bolghan
muddia-nishanini özüm tutuwalsam dep chépip
yürmektimen. 13 Qérindashlar, men özümni uni
tutuwaldim dep qarimaymen. Peqet shu bir ishnila
qilimenki, ötüp ketken ishlarni untup, aldimdiki
ishlargha intilip, 14 nishanni qoghlap, Xudaning
Mesih Eysada bolghan büyük chaqiriqidiki in'amigha
qarap chépip yürmektimen. 15 Emdi arimizdin kimki
piship yétilgen bolsa shu oy-meqsette bolayli. Eger
bashqiche oy-meqsette bolsanglar, Xuda bunimu
silerge körsitip béridu. 16 Qandaqla bolmisun,
qandaq ölchemge yetken bolsaq, shu ölchem boyiche
qedem bésiwéreyli. 17 Méni ülge qilip egishinglar,
ey qérindashlar, shundaqla biz silerge tiklep bergen
nemune boyiche oxshash yolda mangghanlarghimu
közünglarni tikip, ulardin ögininglar. 18 Chünki
silerge köp qétim éytqinimdek, we hazirmu köz
yashlirim bilen qayta éytimenki, nurghun kishiler
Mesihning kréstigha düshmen bolup mangmaqta. 19
Ularning aqiwiti halakettur, xudasi özining qarnidur,
sheripi qilip maxtan'ghini öz nomussizliqidur,
oylighanliri peqet bu dunyadiki ishlardur. 20 Halbuki,
bizning puqraliqimiz bolsa ershtidur, biz del shu
yerdin Nijatkarning chüshüshini intizarliq bilen
kütmektimiz — U bolsa Rebbimiz Eysa Mesihdur. 21 U
barliq mewjudatlarni Özige boysunduridighan qudriti
boyiche bizning ebgar bu ténimizni özgertip, Özining
shan-shereplik ténige oxshash halgha keltüridu.

4 Emdi, ey qérindashlirim, söygenlirim we
telpün'genlirim, méning shad-xuramliqim, méning
béshimning taji bolghuchilar, Rebde ching turunglar,
i söygenlirim! 2 Éwodiyadin ötünimen, we Suntixedin
ötünimenki, Rebde bir oy, bir pikirde bolunglar!
3 Durus, men sendinmu telep qilimenki, i heqiqiy
hemboyunturuqluq xizmetdishim, bu ayallarning
yardimide bolghin; mana ular men we Kliment
bilen bille, shundaqla namliri «hayatlik deptiri»ge
xatirilen'gen bashqa xizmetdashlirim bilen bille
xush xewer xizmitini ilgiri sürüshte birge küresh
qilghan. 4 Rebde shadlininglar; men yene éytimenki,
shadlininglar! 5 Silerning mulayimliqinglar pütkül
insan'gha ayan bolsun; Reb yéqindur! 6 Héch ish
toghruluq endishe qilmanglar; belki herbir ishta
teshekkür éytip tilikinglarni Xudagha dua hem iltija
arqiliq melum qilinglar; 7 shu chaghda ademning
oylighinidin éship chüshidighan, Xuda ige bolghan
xatirjemlik qelbinglarni we oy-pikringlarni Mesih
Eysada qoghdaydu. 8 Axirida, ey qérindashlirim, néme
ishlar heqiqet, néme ishlar aliyjanab, néme ishlar
heqqaniy, néme ishlar pak, néme ishlar xush-yéqimliq,
néme ishlar shan-shöhretlik bolsa, qisqisi herqandaq
ishlarda exlaq-pezilet yaki maxtashqa layiq terepler
bar bolsa, shu ishlargha köngül qoyup oylininglar. 9
Mendin ögen'gen, qobul qilghan, anglighan we mende
körgenlerning herqandiqi bolsa, siler shulargha
emel qilinglar; shundaq qilghanda xatirjemlik Igisi
bolghan Xuda silerge yar bolidu. 10 Emdi men
Rebde ziyade shadlandimki, siler hazir axirda manga
bolghan köyümchanliqinglarni qaytidin körsettinglar
(bilimenki, manga daim köyünüp keldinglar, emma
peqetla körsitish pursiti chiqmidi). 11 Men bu gépimni,
birer mohtajliqtin éytiwatqinim yoq; chünki ehwalim
qandaqla bolushidin qet'iynezer, barigha qanaet
qilishni öginiwaldim. 12 Men osal ehwalda yashashni
bilimen, hem kengrichilikte yashashnimu bilimen.
Her ishta, her ehwalda, hem toqluqta hem achliqta,
hem bayashatchiliqta hem mohtajliqta yashashning
sirini öginiwaldim. 13 Manga qudret Bergüchige
tayinip hemme ishni qilalaydighan boldum. 14
Halbuki, méning qiyinchiliqimgha ortaq bolushunglar
bilen yaxshi qildinglar. 15 Silergimu melumki,
ey Filippiliqlar, men Makédoniye ölkisidin ayrilip
chiqqinimda, xush xewerni bashqa yerlerge yetküzgen
desleptiki waqitlarda, silerdin bashqa héchqandaq
jamaet bérish we qobul qilish ishlirida men bilen
hemkarlashmighan. 16 Chünki Tésalonika shehiridiki
waqtimdimu éhtiyajim chüshkende siler manga

birnechche qétim yardem ewettinglar. 17 Méning
bundaq déyishim, silerdin birer sowghatni izdep
sorighinim emestur, izdiginim bolsa hésawatinglargha
[rohiy] méwining köp toplinishidin ibarettur. 18 Lékin
mende hemme nerse bar, hetta yétip ashqudek bar;
siler ewetkenliringlarni Épafrodittin tapshuruwélip
téremge sighmay qaldim we molchiliqqa chömdum.
Bu ewetkininglar intayin xushbuy, Xudagha qobul
bolghudek, shundaqla Uni xursen qilidighan bir
qurbanliqtek idi. 19 We méning Xudayim siler mohtaj
bolghan hemme nersini Mesih Eysada bolghan shan-
sheripidiki bayliqlargha asasen mol teminleydu. 20
Emdi Xudayimiz hem Atimizgha ebedil'ebedgiche
shan-sherep bolghay! Amin. (aiōn g165) 21 Mesih
Eysada bolghan barliq muqeddes bendilerge salam
yetküzünglar. Yénimdiki qérindashlardinmu silerge
salam! 22 Barliq muqeddes bendilerdin, bolupmu
Qeyser [impératorning] ordisida bolghanlardin silerge
salam! 23 Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti
rohinglargha yar bolghay!

Kolossiliklerge

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysaning rosuli
bolghan menki Pawlustin we qérindash Timotiydin,
Kolossi shehiride turuwatqan muqeddes bendilerge,
yeni sadiq qérindashlargha salam! Xuda Atimizdin
méhir-shepqet we xatirjemlik silerge bolghay! **3** Biz
Mesih Eysagha baghlighan étiqadinglar we barliq
muqeddes bendilerge baghlighan muhebbitinglar
toghruluq anglighandin kéyin, siler üchün dua
qilghinimizda siler üchün ershlerde saqlaqliq ümid
tüpeylidin Reb Eysa Mesihning Xuda-Atisigha üzlüksiz
rehmet éytimiz; **5** Siler ilgiri bu ümid toghrisida xush
xewerdiki heqiqet sözliri arqiliq anglighansiler; **6**
bu xush xewer pütkül jahan'gha yétip kélip méwe
bérip awumaqta, shundaqla silergimu yétip kélip,
siler uni anglap Xudaning méhir-shepqitini heqiqeten
bilip yetken birinchi kündin bashlap u silerdimu
méwe bérip awup barmaqta; **7** siler xush xewerni
söyümlük ishdishimiz Epafrastin ögen'gensiler; u
yardimizde Mesihning sadiq xizmetchisidur; **8** u bizge
silerning Rohta bolghan muhebbitinglarni ayan qildi.
9 Bu sewebtin bizmu buning toghrisida anglighan
kündin bashlap siler üchün dua qilip iltija qilishni
toxtatmiduq; tileydighinimiz shuki, Xudaning iradisi
hertereplik danaliq we rohiy yorutulush bilen silerde
toluq bildürülsun. **10** Shundaq bolghanda siler Rebge
layiq halda herterepte Xudani xursen qilip, herqandaq
güzel ishlarda méwe bergende, Xudani heqiqiy
bilishinglar arqiliq ösüp yétilisiler; **11** bizni muqeddes
bendilerning yoruqluqta bolghan mirasigha muyesser
bolushqa layiq qilghan Atigha teshekkür éytip, Uning
shan-shereplik qudriti boyiche hertereplik küch bilen
her ishlarda shadliqqa tolup chidamliq we sewr-
taqetlik bolushqa küchlendürülisiler. **13** U bizni
qarangghuluqning hökümranliqidin azad qilip, söygen
Oghlining padishahliqigha yötkep qoydi; **14** Uningda
hörlük-azadliqqa, yeni gunahlirimizdin kechürümge
muyesser bolduq. **15** U bolsa körünmes Xudaning
süret-obrazidur, pütkül kainattiki tunjidur; **16** chünki
Uningda barliq mewjudatlar, asmandiki bolsun,
zémindiki bolsun, körünidighan bolsun, körünmes
bolsun, meyli textler, xojayinlar, hökümranliqlar,
hoquqdarlar bolsun, barliq hemme Uning teripidin
we Uning üchün yaritilghandur. **17** U hemmidin
burundur, we hemme mewjudatlar Uningda bir-
birige baghlinip turmaqta; **18** U yene tenning, yeni
jamaetning béshidur; u bashlinishtur, ölgenlerdin tunji
bolup tirilgüchidur; buningdiki meqset, Uning pütkül
mewjudatlar ichide her jehettin eng üstün orunda
turushi üchündur. **19** Chünki Xuda Özining mukemmel
jewhirini Uningda turghuzushqa, **20** we Uning arqiliq
barliq mewjudatlarni Özi bilen epleshtürüshke layiq
körgenidi, yeni, Uning kréstte tökülgen qéni arqiliq
inaqliq élip kelgendin kéyin, — U arqiliq meyli zéminda
bolsun, ershlerde bolsun barliq mewjudatlarni Özi
bilen epleshtürüshke layiq körgenidi; **21** we eslide
rezil emelliringlar tüpeylidin Özige yat qilin'ghan,
könglünglarda düshmenlik bolghan silernimu, U Öz
etlik ténide ölüm arqiliq Özige pak-muqeddes, eyibsiz
we daghsiz hazir qilish üchün Özi bilen ep qilghan
23 (eger siler étiqadta ul sélinip mustehkem turup,
xush xewerdiki ümidtin néri qilinmisanglar); bu xush
xewer pütkül asman astidiki kainatta jakarlan'ghan;
menki Pawlus Uninggha xizmetchi qilindim. **24**
Emdi men siler üchün tartqan japalirim üchün
shadlinimen, we shuningdek Mesihning japalirida
kem bolghanlirini öz etlirimde Uning téni, yeni jamaet
üchün toluqlaymen; **25** men [jamaet] üchün Xudaning
söz-kalamigha emel qilish üchün Uning manga silerni
dep tapshurghan ghojidarliqi boyiche xizmetchi
qilindim; **26** bu söz-kalamidiki sir barliq esirlerdin
we dewrlerdin yoshurun tutulghan, emma hazir
muqeddes bendilirige ashkarilandi; **(aiōn g165)** **27** chünki
Xuda ularghа eller arisida emelge ashuruluwatqan bu
sirning shereplik bayliqlirini bildürüshni xalidi; bu sir
bolsa shan-sherepke élip barghuchi ümid bolghan,
silerde turuwatqan Mesihning Özidur. **28** Biz uni
jakarlaymiz, herbir ademni Mesihde kamaletke yetken
halda Xuda aldida hazir qilish üchün barliq danaliq
bilen herbir ademge jékileymiz, herbir ademge telim
bérimiz. **29** Men shuninggha intilip, Uning wujudumda
ishligini boyiche küresh qilip japa tartimen; Uning
wujudumda ishligini derweqe tolimu zordur.

2 Chünki mende siler üchün, Laodikiyedikiler üchün,
shuningdek didarimni körmigenlerning hemmisi
üchün neqeder zor küreshning boluwatqanliqini
silerge bilgüzmekchimen; **2** kürishimning nishani,
hemmeylenning méhir-muhebbette bir-birige
baghlinip, qelblirining righbetlendürülüshi, Xudaning
sirini, yeni Mesihni chüshinishte we toluq
bilishte bolghan ishench-xatirjemlikke érishishi
üchündur; **3** chünki Uningda danaliqning we
bilimning barliq bayliqliri yoshurun'ghandur.

4 Méning buni déyishim, héchkimning silerni
qayil qilarliq siliq-sipaye gepliri bilen aldimasliqi
üchündur; 5 chünki gerche ten jehetidin silerdin
néri bolsammu, roh jehetidin men siler bilen
billimen, silerning septe turuwatqininglargha we
Mesihge baghlighan étiqadinglarning chingliqigha
qarap shadlinimen. 6 Mesih, Reb Eysani qandaq
qobul qilghan bolsanglar, shu halda Uningda
ménginglar, 7 siler telim bérilgendek Uningda yiltiz
tartip, étiqadinglar quruluwatqan halda, étiqadta
xatirjem qilinip, rehmet éytishlar bilen tashqinlap
turghuchi bolunglar; 8 héchkimning Mesih boyiche
bolmighan, peylasopluq yaki bimene aldamchiliq
bilen, insanlardin kelgen telimler, yeni bu dunyadiki
«asasiy qaide-qanuniyetler» boyiche silerni öz oljisi
qilip azdurmasliqi üchün hézi bolunglar; 9 chünki
Uningda, yeni Mesihde, Xudaning barliq mukemmel
jewhiri ten sheklide turidu; 10 we siler Uningda,
yeni barliq hökümdarlarning hem hoquqdarlarning
béshi Bolghuchida mukemmeldursiler; 11 siler
Uningda ademning qolisiz bolghan sünnet
bilen sünnet qilin'ghansiler; démek, Mesihning
sünniti bilen [gunahliq] etke baghlan'ghan
tendin xalas qilin'ghansiler; 12 Uning bilen teng
chömüldürülüshte depne qilin'ghansiler; siler yene
Uni ölümdin tirildürgen Xudaning wujudunglarda
ishleydighanliqigha ishench baghlash bilen Uning
bilen teng tirilgensiler. 13 Emdi gerche itaetsizlikinglar
we etliringlardiki sünnetsizlikinglar tüpeylidin ölgen
bolsanglarmu, U silerni Mesih bilen bille janlandurdi;
hemme itaetsizliklirimizni kechürüm qilip, 14
belgilimilerde öz ichige élin'ghan üstimizdin erz
qilidighan, bizni eyibleydighan pütüklerni öchürüp
tashlidi; U ularni bizdin néri qildi, kréstke mixlatquzdi.
15 U hökümdarlardin we hoquqdarlardin olja élip,
[kréstte] ularni reswa qilip ularning üstidin tentene
bilen ghelibe qildi. 16 Emdi héchkimning yémek-
ichmek, héyt-bayramlar, «yéngi ay» yaki shabat
künler jehetliride silerning üstünglerdin höküm
chiqirishigha yol qoymanglar; 17 bu ishlar bolsa bir
kölengge, xalas; uning jismi bolsa Mesihningkidur! 18
Héchkimning silerni «kichik péilliq» we perishtilerge
ibadet qilishqa dewet qilip in'aminglardin mehrum
qilishigha yol qoymanglar; mushundaq kishiler
[gunahliq] etliridiki oy-pikirliri bilen hakawurliship,
körgen körünüshlerge ésiliwalmaqtidur; 19 Ular
«bash»ni ching tutqini yoqtur; lékin bashtin üge we
singirlar arqiliq pütkül ten quwwetlinidu we bir-birige
baghlinip, Xudadin kelgen awush bilen ashmaqta. 20
Eger Mesih bilen bu dunyadiki qaide-qanuniyetlerge
nisbeten ölgen bolsanglar, némishqa (bu dunyada
yashighanlardek) «Tutma!» «Tétima!» «Tegme!»
dégendek belgilimilerge riaye qilisiler 22 (bundaq
[belgilimiler ilkidiki] nersilerning hemmisi istémal
qilinish bilen yoqilidu)? Mushundaq belgilimiler
peqet insanlardin chiqqan körsetmiler we telimlerdin
ibaret, xalas; 23 ularda derweqe birxil pidaiylarche
ibadet, kichik péilliq we öz ténige qarita qattiq qolluq
bolushni dewet qilish bolghachqa, ularda danaliqning
körünüshi bar; emeliyette [bundaq danaliqning]
paydisi yoqtur — ular peqet ettiki heweslerge yol
qoyidula, xalas.

3 Siler Mesih bilen teng tirildürülgen bolsanglar,
emdi yuqiridiki ishlargha intilip izdininglar;
Mesih shu yerde Xudaning ong yénida olturidu.
2 Köngül-zéhninglarni yerdiki ishlargha emes,
belki yuqiriqi ishlargha qoyunglar; 3 chünki
siler ölgensiler, we hayatinglar Mesih bilen bille
Xudada yoshurun turidu. 4 Emma hayatimiz
bolghan Mesih ashkarilan'ghan chaghda, shuan siler
uning bilen bille shan-sherepte ashkarilinidighan
bolisiler. 5 Shunga yerge tewe ishlarni qilghuchi
herqandaq ezaliringlarni, yeni buzuqluq, napaklik,
iplas héssiyatlar, rezil xahishlar we nepsaniyetchilik
(u butpereslikke barawerdur)ni ölümge mehküm
qilinglar; 6 chünki bu ishlar tüpeylidin Xudaning
ghezipi itaetsiz perzentlerge chüshidu. 7 Siler bular
arisida yashighan waqtinglarda, bundaq ishlardimu
mangghansiler. 8 Emma hazir siler mushularningmu
hemmisini özünglardin séliwétinglar — yeni ghezep,
qehr-sepra, yaman niyetler, töhmet, aghzinglardin
chiqidighan iplas sözlernimu siliwétinglar. 9 Bir-
biringlargha yalghan sözlimenglar; chünki siler
kona ademni qilmishliri bilen séliwetkensiler, 10
we yéngi ademni kiygensiler; yéngi adem bolsa
özini Yaratquchining süret-obrazi boyiche toluq
bilishte daim yéngilimaqta; 11 uningda héchqandaq
yunanliq yaki Yehudiy, sünnetlik yaki sünnetsiz, yat
mediniyetlik, Skit, qul yaki hörler mewjut emestur;
belki Mesih hemmidur, we hemmididur. 12 Shunga,
Xudaning talliwalghanlirigha, pak-muqeddes we
söyün'genlerge layiq, ademge ich aghritidighan
baghirlarni, méhribanliq, kichik péilliq, möminlik
we sewr-taqetlikni kiyiwélinglar; 13 bir-biringlargha

yol qoyunglar, naraziliq ish bolsa bir-biringlarni
kechürüm qilinglar; Mesih silerni qandaq kechürüm
qilghan bolsa silermu shundaq qilinglar. 14 Mushu
ishlarning üstige kamil birlikning rishtisi bolghan
méhir-muhebbetni qoshup béringlar. 15 Mesihning
xatirjemliki qelbinglarda höküm sürsun (siler bir
ten bolup bu xatirjemlikte bolushqa chaqirilghan
ikensiler) we shundaqla rehmet éytishlarda bolunglar.
16 Mesihning söz-kalamini özünglarda bayliq hasil qilip
turghuzunglar, barliq danaliq bilen bir-biringlargha
ögitinglar, jékilenglar, chin qelbinglarda zebur-
neghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilarni
yangritip Xudani chirayliq medhiyilenglar; 17 we
hemme ishlarda, söz bolsun, emel bolsun, hemmisini
Reb Eysaning namida qilip, uning arqiliq Xuda'Atigha
rehmet éytinglar. 18 Siler ayallar, Rebde bolghan
süpitinglargha layiq öz erliringlargha boysununglar; 19
siler erler, öz ayalliringlargha muhebbet körsitinglar;
ulargha achchiq qilmanglar. 20 Siler balilar, ata-
ananglargha hemme ishlarda itaet qilinglar; chünki
bundaq qilish Rebde bolghan güzel ishtur. 21 Siler
atilar, baliliringlarning könglige azar bermenglar;
undaq qilsanglar köngli yara bolidu. 22 Siler qullar,
ettin bolghan xojayininglargha hemme ishta itaet
qilinglar; peqet köz alididila xizmet qilip, insanlarni
xush qilghuchi qullardin bolmanglar, belki Rebdin
eyminip chin könglünglardin ish körünglar. 23 Néme
ishni qiliwatqan bolsanglar, uningda insanlar aldida
emes, belki Reb aldida qilghandek jan-dil bilen
uninggha ishlenglar; 24 chünki mirasning in'amigha
Rebdin muyesser qilin'ghanliqinglarni bilisiler; chünki
siler Reb Mesihning ibadet-qulluqididursiler. 25 Emma
kim heqqaniysizliq qilsa qilghan heqqaniysizliqi öz
béshigha chüshidu; bu ishta héchqandaq yüz-xatire
qilinish yoqtur.

4 Siler xojayinlar, qulliliringlargha adil we
toghra muamile qilinglar; chünki ershte öz
xojayininglarning barliqini bilisiler. 2 Dua-tilawetke
herqandaq waqitta bérilinglar, buningda rehmetler
éytiship hoshyar turunglar; 3 shuning bilen biz
üchünmu dua qilghaysilerki, Xuda bizge Mesihning
sirini jakarlash üchün Öz sözige ishik achsun; men del
sir üchün zenjirler bilen baghlan'ghanmen; 4 shunga
qilishqa tégishlikim boyiche, sirni ashkarilishimgha
[dua qilinglar]. 5 Sirttikilerge nisbeten danaliq bilen
ménginglar, pursetler chiqqanda köngül qoyup qoldin
bermenglar. 6 Silerning gep-sözliringlar herdaim
méhir-shepqet bilen bolsun, tuz bilen tétitilsun;
shuning bilen siler herbir ademge qandaq jawab
bérishni bilisiler. 7 Söyümlük qérindash hem Rebde
sadiq xizmetkar, ishdishimiz bolghan Tikikus silerge
men toghruluq hemme ishlarni melum qilidu. 8 Men
uni del mushu ish üchün yéninglargha ewetishim,
silerning ehwalinglarni biliwélishi we shundaqla
könglünglargha ilham-righbet bérishi üchündur.
9 Men özi silerdin bolghan, sadiq we söyümlük
qérindishimiz Onésimusni uning bilen ewettim;
ular silerge mushu yerdiki barliq ishlarni melum
qilidu. 10 Türmidishim bolghan Aristarxus silerge
salam yollaydu; Barnabasning newri inisi Markusmu
shundaq (siler uning toghruluq tapshuruqlarni
tapshuruwaldinglar; u yéninglargha kelse, uni qobul
qilinglar); 11 Yustus dep atalghan Yeshuamu salam
yollaydu. Xudaning padishahliqi üchün manga
xizmetdash bolghan sünnet qilin'ghanlardin peqet
mushular bardur; ular manga teselli bolghan. 12
Silerdin bolghan, Mesih Eysaning quli Epafras silerge
salam yollaydu; u silerning Xudaning pütkül iradiside
mukemmel, kamaletke yétip ching turushunglar
üchün herdaim siler üchün dualarda küresh qilidu.
13 Chünki men uninggha guwahchimenki, u siler
üchün, Laodikiadikiler üchün we Xéyrapolistikiler
üchünmu köp japa tartidu. 14 Söyümlük téwip bolghan
Luqadin silerge salam, Démastinmu shundaq. 15
Laodikiadiki qérindashlargha bizdin salam, Nimfagha
hem uning öyide yighilidighan jamaetkimu salam
éytinglar. 16 Bu xet aranglarda oqulghandin kéyin,
siler uni Laodikiyidiki jamaettimu oqutunglar, we
Laodikiyedikilerge yazghan xetni silermu oqunglar;
17 we Arkippusqa: «Sen Rebde tapshuruwalghan
xizmitingge, toluq emel qilishing üchün köngül
qoyghin» — denglar. 18 Menki Pawlustin öz qolum
bilen yazghan salam. Méning kishenlinip qamap
qoyulghanliqimni eslenglar. Silerge méhir-shepqet
bolghay!

Tésalonikaliqlargha 1

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz
we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika
shehiridiki jamaetke salam. Silerge méhir-shepqet we
xatirjemlik bolghay! **2** Biz dualirimizda silerni yad
étip turup, Xudagha siler üchün herdaim teshekkür
éytimiz; **3** Xuda'Atimizning aldida étiqadinglardin
bolghan emelliringlarni, méhir-muhebbettin chiqqan
japaliq ejringlarni, Rebbimiz Eysa Mesihke baghlighan
ümidte bolghan chidamliqinglarni izchil eslep
turuwatimiz. **4** Chünki ey qérindashlar, Xuda
söygenler, Uning silerni tallighanliqi bizge ayan.
5 Chünki xush xewirimiz silerge yetküzülginide
sözler bilenla emes, belki küch-qudret bilen,
Muqeddes Roh bilen, mutleq jezmleshtürülgen halda
silerge yetküzülgen; uning üstige, bizning silerning
aranglarda bolghinimizda silerni dep özimizni
qandaq tutqanliqimizni obdan bilisiler. **6** Shuning
bilen siler éghir azab-oqubet ichide turuqluqmu,
Muqeddes Rohning shadliqi bilen söz-kalamni qobul
qilip, bizni, shundaqla Rebning Özini ülge qilip
egeshtinglar, **7** shuning bilen siler Makédoniye
we Axaya ölkiliridiki barliq étiqadchilargha ülge
bolup chiqtinglar; **8** chünki Rebning söz-kalami
silerdin peqet Makédoniye we Axayaghila yangrap
qalmastin, belki hemme yerge Xudagha baghlan'ghan
étiqadinglar toghruluq hemme yerge xewer tarqiliptu;
netijide, bizning [shu yerlerde xush xewer toghruluq]
héchnéme déyishimizning hajiti qalmidi. **9** Chünki [biz
barghanliki jaydiki] kishiler silerning bizni qandaq
qarshi alghanliqinglarni, silerning butlardin qandaq
waz kéchip tirik we heqiqiy Xudaning xizmitide
bolushqa, shundaqla Uning Oghlining, yeni U ölümdin
tirildürgen, kelgüside kélidighan ghezeptin bizni
qutquzghuchi Eysaning ershtin kélishini kütüshke
Xudagha baqqanliqinglarni bayan qilishidu.

2 Chünki, i qérindashlar, bizning aranglargha
kirginimiz toghruluq bilisilerki, u bikargha ketmidi.
2 Silerge yene shumu melumki, gerche ilgiri
Filippi shehiride qiyin-qistaq we xarliqqa uchrighan
bolsaqmu, zor qattiq qarshiliqqa qarimay Xudaning
xush xewirini silerge yetküzüshke Xudayimizning
medet bérishi bilen yüreklik bolduq. **3** Chünki bizning
ötünüsh-jékileshlirimizde héchqandaq aldamchiliq,
napak niyet yaki hiyligerlik yoqtur. **4** Eksiche, biz
Xuda teripidin xush xewerning amanet qilinishqa
layiq körülgen ademler süpitide biz shuninggha
munasip halda ademlerni emes, belki qelbimizni
sinighuchi Xudani xursen qilish üchün [xush
xewerni] jakarlaymiz. **5** Chünki siler bilgendek
biz héchqaysi waqitta aranglargha xushametchilik
bilen we yaki tamaxorluqqa niqab taqap kelmiduq
— (bu ishta Xuda bizge guwahchidur) — **6**
gerche biz Mesihning rosullirining süpitide telep
yükliyeleydighan bolsaqmu, meyli siler bolunglar yaki
bashqilar bolsun, héchbir insandin birer izzet-shöhret
izdigen emes iduq. **7** Eksiche biz aranglarda xuddi bala
imitidighan ana öz bowaqlirini köyünüp asrighandek
silerge mulayim muamilide bolduq. **8** Shu chaghda,
silerge shundaq telpün'geniduq, silerge peqet
Xudaning xush xewerini tapshurushnila emes, hetta
öz jénimizni tapshurushqimu razimiz; chünki siler
bizge intayin qedirlik idinglar. **9** Chünki, i qérindashlar,
bizning qandaq japaliq emgek qilghinimiz ésinglarda
bardur; héchqaysinglargha éghirimizni salmasliq
üchün kéche-kündüzlep méhnet qilduq, Xudaning
xush xewirini silerge yetküzduq. **10** Étiqadchilardin
bolghan silerning aranglardiki emeliyetlirimizning
qandaq ixlasmen, heqqaniy we eyibsiz ikenlikige
özünglar we Xudaning Özimu guwahchidur. **11** We
yene siler bilgininglardek, atining öz perzentlirige
nesihet berginidek biz herbiringlargha shundaq
jékilep, righbet-teselli bérip, silerni öz padishahliqigha
we shan-sheripige chaqiriwatqan Xudagha layiq
halda méngishqa dewet qilduq. **13** Xudagha yene shu
sewebtin toxtawsiz teshekkür éytimizki, silerning
bizdin anglighan Xudaning söz-kalamigha qulaq
salghininglarda, uni insanlardin kelgen söz süpitide
emes, belki uning emeliy süpitide, yeni Xudadin
kelgen söz-kalam dep uni qobul qildinglar; u [söz-
kalam] hazir ishen'güchi silerde ishlimekte. **14** Chünki
siler, i qérindashlar, Yehudiye ölkisidiki Mesih Eysada
bolghan jamaetlerdin ülge aldinglar; ular [shu yerde]
Yehudiylar teripidin qandaq xarliqlargha uchrighan
bolsa, silermu öz yurtdashliringlar teripidin oxshash
xarliqlargha uchridinglar. **15** Ular, yeni shu Yehudiylar,
eslide Reb Eysani we peyghemberlerni öltürgen we
biznimu ziyankeshlik qilip qoghliwetkenidi. Ular
Xudani narazi qilip, we hemme insan bilen qériship,
16 «yat ellikler»ning nijatliqqa érishishi üchün ularghа
sözlishimizge tosqunluq qiliwatidu. Shuning bilen
ular gunahlirini üzlüksiz chékige yetküzmekte; lékin
ghezep ularning béshigha toluqi bilen chüshürülüsh

aldida turidu. 17 Lékin biz, i qérindashlar, amalsiz
silerdin intayin qisqa waqit judalashqan bolsaqmu
(tende bolsimu, qelbde emes), siler bilen yene didar
körüshüshke qewetla intizarliqimizdin yéninglargha
bérishqa téximu bek intilduq! 18 Shuningdek
yéninglargha barghumiz bar idi — emeliyette menki
Pawlus qayta-qayta tiriship baqtim; biraq buninggha
Sheytan tosqunluq qildi. 19 Chünki bizning istek-
arzuyimiz, shadliqimiz we Rebbimiz Eysa qaytip
kelgende pexirlinidighan tajimiz néme bolidu? Bu
del siler özünglar emesmu? 20 Chünki siler bizning
pexrimiz, bizning shadliqimiz!

3 Shuning bilen biz [silerdin xewersiz] taqitimiz
taq bolup, özimiz Afina shehiride yalghuz qélip,
2 aldinglargha qérindishimiz hem Xuda yolida
Mesihning xush xewiride boluwatqan xizmetdishimiz
Timotiyni silerni étiqadta mustehkemlesh-kücheytish
we righbetlendürüsh üchün ewetishni qarar
qilduq; 3 [bizning uni ewetishtiki] meqsitimiz,
héchkimning béshinglargha chüshken mushu zexmet-
qiyinchiliqlar sewebidin [étiqadta] tewrinip qalmasliqi
üchündur. Chünki özünglar bundaq ishlargha
uchrashqa aldin'ala békitilgen, dep bilisiler. 4
Chünki biz siler bilen bille bolghan waqtimizda,
silerge hemmimiz azab-qiyinchiliqqa uchrimay
qalmaymiz dep aldin'ala éytqaniduq. Emeliyette hazir
déginimizdek boldi, dep bilisiler. 5 Shu sewebtin
taqitim taq bolup, étiqadinglarning zadi qandaq
ikenlikini bilish üchün, azdurghuchi silerni azdurup
bizning silerge singdürgen ejrimiz bikargha kettimikin
dep ensirep, Timotiyni yéninglargha ewetkenidim.
6 Lékin Timotiy baya yéninglardin qaytip kelgende,
étiqadinglar we méhir-muhebbitinglar toghrisida
bizge yaxshi xewer élip kélip, silerning bizni
herdaim séghinip turghanliqinglarni we xuddi
biz siler bilen didarlishishqa telpün'ginimizdek,
silerningmu bizni körgünglar kelgenlikini éytti. 7
Shuningdek, ey qérindashlar, béshimizgha chüshken
mushundaq barliq azab-oqubet we éghirchiliq ichide
turiwatqinimizda silerdin, yeni ching étiqadinglardin
righbet-teselli taptuq; 8 Chünki Rebde ching
turghan bolsanglar, biz [ölmey], hayat qalimiz!
9 Emdi siler üchün, Xudayimiz aldida silerning
wejinglardin tolimu shadlanduq, bu zor shadliqimizdin
siler üchün Xudagha qanchilik derijide teshekkür
éytsaq bolar?! 10 Siler bilen didar körüshüsh we
étiqadinglardiki yétersizliklerni mukemmel qilishqa
muyesser bolush imkaniyiti üchün, kéche-kündüz
Xudagha zor telmürüp yélinmaqtimiz. 11 Emdi bizning
Xuda'Atimizning Özi hem Rebbimiz Eysa bizning
yolimizni yéninglargha bashlighay; 12 emdi méhir-
muhebbetimiz silerge tolghandek, Reb silerning bir-
biringlargha we hemme ademlerge bolghan méhir-
muhebbitinglarni ashurup, tolup tashturghay; 13
hem shundaq bolghanda, Rebbimiz Eysa Özining
barliq muqeddes bendiliri bilen bille qaytip
kelgende qelbinglar bizning Xuda'Atimiz aldida pak-
muqeddeslikte nuqsansiz bolushqa mustehkemlinidu!

4 Axirida, i qérindashlar, biz Reb Eysada turup
silerdin shuni ötünimiz hem jékileymizki,
siler bizdin Xudani xursen qilishqa qandaq
méngishinglar kéreklikini tapshuruwalghininglardek
hem hazir shu boyiche méngiwatqininglardek,
shundaq qilishinglar téximu éship tashqay. 2 Chünki
siler bizning Reb Eysa arqiliq silerge néme emrlerni
tapilighanliqimizni bilisiler. 3 Chünki Xudaning
iradisi shuki, pak-muqeddes qilinish, herqandaq
buzuqchiliqtin saqlinish, 4 yeni herbiringlar Xudani
tonumaydighan taipilerdek shehwaniy heweslerge
bérilmey, belki qandaq qilip öz ténini bashqurup,
uni pak-muqeddeslikte ar-nomus bilen saqlashni
öginiwélishtur. 6 Bu jehetlerde héchkim öz
qérindishining heqqige chang sélip, öz payda-
menpeitini qoghlimisun; chünki biz ilgiri silerge
chüshendürüp toluq agahlandurghinimizdek, barliq
mushundaq ishlarda Reb Özi intiqam alghuchidur.
7 Chünki Xuda bizni napakliqqa emes, belki pak-
muqeddeslikte yashashqa chaqirdi. 8 Shuning
üchün bu [heqiqetni] ret qilghan adem, insaniy
hoquqni emes, belki silerge Muqeddes Rohini
ata qilghuchi Xudani ret qilghan bolidu. 9
Emdi qérindashliq méhir-muhebbetke kelsek, bu
toghrisida silerge yézip olturishimizning hajiti
yoq. Chünki Xuda Özi bir-biringlargha méhir-
muhebbet körsitishni ögetmekte. 10 Chünki siler
pütkül Makédoniye ölkisidiki hemme qérindashlargha
shundaq qiliwatisiler; shundaq bolsimu, i qérindashlar,
shundaq qilishqa bérilip téximu éship téshishinglarni,
11 shundaqla biz silerge tapilighinimizdek, tinch
yürüshni, [bashqilarning ishlirigha] [arilashmay],
öz ishinglar bilen bolup, ikki qolunglargha tayinip
yashashni nishan qilip intilishinglarni ötünimiz.
12 Mana shundaq qilsanglar, sirttikiler aldida
izzet-hörmetke sazawer bolup mangisiler we

héchkimning qoligha béqinip qalmaysiler. 13 Lékin,
ey qérindashlar, ümidsizlik ichide yashawatqan
bashqa hemmisidek, [aranglardiki] [ölümde] uxlap
qalghanlargha qayghurup hesret chekmeslikinglar
üchün ularning hali toghruluq xewersiz qélishinglarni
xalimaymiz. 14 Chünki biz Eysaning ölüp tirilgenlikige
ishen'genikenmiz, [Eysa qayta kelginide], ölümde
Uningda uxlap qalghanlarni Xuda Uning bilen bille
élip kélidighanliqigha ishinimiz. 15 Chünki rebning
söz-kalami boyiche silerge shuni éytimizki, Reb
qayta kelgüche tirik qalghan bizler uning aldigha
chiqishimiz jezmen ölümde uxlap qalghanlarningkidin
awwal bolmaydu; 16 Chünki Reb qattiq bir nere
tartip, bash perishtining awazi we Xudaning kanay
sadasi ichide asmandin chüshidu we Mesihde bolup
ölgenler awwal tirilidu; 17 andin tirik qalghan bizler
ular bilen birge Reb bilen hawada körüshüsh üchün,
bulutlar arisigha élinip kötürülimiz; shuning bilen
biz Reb bilen menggü birge bolimiz. 18 Shunga, bir-
biringlargha bu sözler bilen righbet-teselli béringlar.

5 Lékin i qérindashlar, silerge shu ishlarning waqitliri
we zamanliri toghrisida yézishimning hajiti yoq.
2 Chünki özünglar obdan bilisiler, Rebning küni
xuddi kéchide kirgen oghrining kélishige oxshash
[tuyuqsiz] kélidu. 3 Emdi kishiler «[Dunya] tinch-
aman boluwatidu» dep turghanda, xuddi hamilidar
ayalning tolghiqi ushtumtut tutqinidek, halaket
ularning béshigha tuyuqsiz chüshidu; shuning bilen
ular uningdin qéchip qutulalmaydu. 4 Lékin siler, i
qérindashlar, qarangghuluqta turghuchilar emessiler;
shuning bilen u kün silerni oghridek chöchütüp
kelmeydu. 5 Chünki siler hemminglar yoruqluqning
perzentliri, kündüzning perzentliridursiler; biz
kéchige tewe yaki qarangghuluqqa mensup emesmiz.
6 Shuning üchün bashqa hemmisidek uxlimayli, belki
segek we salmaq bolayli. 7 Chünki uxlaydighanlar
kéchisi uxlaydu, mest bolidighanlarmu kéchisi mest
bolidu. 8 Biraq özimiz kündüzge mensup bolghandin
kéyin, salmaq bolayli, kökrikimizge étiqad we
méhir-muhebbetni sawut qilip, béshimizgha nijatqa
baghlan'ghan ümidni dubulgha qilip kiyiwalayli; 9
chünki Xuda bizni Öz ghezipige uchritish üchün
emes, belki Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq nijatqa
érishtürüsh üchün tallap békitken. 10 U biz üchün
öldi — meqsiti, hayat qélip oyghaq tursaqmu
yaki [ölümde] uxlighan bolsaqmu, bizning Uning
bilen bille hayatta bolushimiz üchündur. 11
Shuning üchün, hazir qiliwatqininglargha oxshash,
bir-biringlarni dawamliq righbetlendürüp, bir-
biringlarning [étiqadini] qurunglar. 12 Emdi i
qérindashlar, aranglarda japaliq ishlewatqan we Rebde
silerge yétekchilik qilip, nesihet bériwatqanlarni
qedirlishinglarni ötünimiz. 13 Bu xizmetliri üchün
ularni chongqur hörmet we méhir-muhebbet bilen
qedirlenglar. Bir-biringlar bilen inaq ötünglar. 14
Emma, i qérindashlar, silerdin shunimu ötünimizki,
tertipsiz yürgenlerge nesihet béringlar, yüreksizlerni
righbetlendürünglar, ajizlargha yar-yölek bolunglar
we hemme ademge sewrichan bolunglar. 15
Héchqaysinglar yamanliqqa yamanliq qilmasliqqa
köngül bölünglar, bir-biringlargha we barliq kishilerge
hemishe yaxshiliq qilishqa intilinglar. 16 Herdaim
shadlininglar. 17 Toxtimay dua qilinglar. 18 Herqandaq
ishta teshekkür éytinglar. Chünki mana bular
Xudaning Mesih Eysada silerge qaratqan iradisidur.
19 Rohning otini öchürmenglar. 20 Aranglarda
peyghemberlerche yetküzülgen bésharetlik sözlerni
kemsitmenglar; 21 hemme gepni tekshürüp ispatlap
körünglar; durus bolsa uni ching tutup [qoldin
bermenglar]. 22 Yamanliqning herqandaq sheklidin
özünglarni yiraq tutunglar. 23 Xatirjemlikning Igisi
bolghan Xuda Özi silerni özül-késil pak-muqeddes
qilghay, Rebbimiz Eysa Mesih qayta kelgüche pütkül
rohinglar, jéninglar we téninglarni eyibsiz saqlighay.
24 Silerni Chaqirghuchi bolsa sadiq-wapadur, U uni
jezmen ada qilmay qalmaydu. 25 Qérindashlar, biz
üchün dua qilinglar. 26 Hemme qérindashlar bilen pak
söyüshler bilen salamlishinglar. 27 Men Rebde silerge
shuni jiddiy tapilaymenki, bu xetni [shu yerdiki]
hemme muqeddes qérindashlargha oqup béringlar!
28 Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti silerge
yar bolghay!

Tésalonikaliqlargha 2

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz
we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika
shehiridiki jamaetke salam. **2** Xuda'Atimiz we Reb Eysa
Mesihtin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik ata
qilin'ghay! **3** Siler üchün Xudagha herdaim teshekkür
éytishimizgha toghra kélidu (hemde shundaq qilish
tolimu layiqtur), i qérindashlar, — chünki étiqadinglar
küchlük ösmekte hemde bir-biringlargha bolghan
méhir-muhebbitinglarmu éship tashmaqta. **4** Shuning
bilen biz özimiz silerning béshinglargha chüshken,
shundaqla berdashliq bériwatqan barliq ziyankeshlik
we japa-éghirchiliqlar ichide körsetken sewr-
chidamliq we étiqadinglar üchün, Xudaning herqaysi
jamaetliride silerdin pexirlinimiz; **5** bu ishlar Xudaning
kélidighan adil hökümini körsitidighan roshen bir
alamettur we shundaqla, bu ishlar silerning Xudaning
padishahliqigha layiq hésablinishinglar üchün bolidu;
siler mana shu padishahliq üchün zulum-zexmet
chékiwatisiler; **6** shundaq iken, silerge éghirchiliq
salghuchilargha Xuda éghirchiliq salsa, hem shundaqla
Reb Eysa qudretlik perishtiliri bilen ershtin qayta
körün'gen chaghda, éghirchiliqqa uchrighan silerge
biz bilen teng aramliq berse durus ish bolmamdu?
8 Shu chaghda U Xudani tonumaydighanlardin,
shundaqla Rebbimiz Eysa Mesihning xush xewirige
itaet qilmaydighanlardin yalqunluq ot bilen intiqam
alidu. **9** Bundaq kishiler Rebning huzuridin we
küch-qudritining shan-sheripidin mehrum qilinip,
menggülük halaket jazasini tartidu. **(aiōnios g166)** **10**
U waqitta U Özining barliq muqeddes bendiliride
ulughlinip, shu künide barliq ishen'genlerde (siler
derweqe bizning guwahliqimizgha ishen'gendursiler)
Özining karametlikini körsitip, medhiyilen'gili kélidu.
11 Shuning üchün, biz siler üchün daim shundaq dua
qilimizki, silerni chaqirghan bizning Xudayimiz silerni
Öz [ulugh] chaqiriqigha layiq hésablap, yaxshiliqqa
intilgen barliq güzel meqset-muddialiringlarni we
étiqadinglardin chiqqan barliq xizmetliringlarni küch-
qudriti bilen emelge ashurghay. **12** Shuning bilen,
Xudayimizning we Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-
shepqiti arqiliq Rebbimiz Eysa Mesihning nami silerde
shan-sherep bolup ulughlinidu we silermu Uningda
shan-sherepke érishisiler.

2 I qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning qayta
kélishi, shundaqla bizning Uning bilen bir
yerge jem qilinishimiz toghrisida silerdin shuni
ötünümizki, **2** Eger siler «melum rohtin kelgen
wehiy»din bolsun, birsining söz-telimidin bolsun yaki
«bizning namimizda» yézilghan melum xetlerdin
bolsun «Rebning küni yétip keldi» dégen sözni
anglisanglar, jiddiliship hoduqup ketmenglar yaki
dekke-dükkige chüshmenglar! **3** Bu ishlarda herqandaq
ademning herqandaq usul bilen silerni aldishigha yol
qoymanglar; chünki awwal «[chong] yénish» bolup,
andin «gunahiy adem», yeni «halaketke mehkum
qilin'ghuchi adem» ashkarilanmighuche, ashu kün
kelmeydu. **4** Shu adem xuda dep atalghan'gha yaki
kishiler choqunidighan herqandaq nersilerge qarshi
chiqip, özini hemmidin üstün qilip körsitidu; u
shundaq qilip Xudaning ibadetxanisida olturuwélip,
özini Xuda dep körsitip jakarlaydu. **5** Men siler bilen
bille bolghan waqtimda bularni silerge éytqinim
ésinglarda bardu? **6** We uning belgilen'gen waqti-
saiti kelmigüche ashkarilanmasliqi üchün, némining
uni tosup turuwatqanliqi silerge melum. **7** Chünki
«qanunni yoqatquchi sirliq küch» alliqachan yoshurun
heriket qilmaqta; lékin bu ishlarni hazirche tosup
kéliwatqan birsi bardur; U otturidin chiqquche
shundaq tosuqluq péti turidu; **8** andin ashu
«qanunni yoqatquchi» ashkarilinidu; biraq Reb Eysa
aghzidiki nepisi bilenla uni yutuwétidu, kelgen
chaghdiki parlaq nuri bilen uni yoq qiliwétidu.
9 «Qanunni yoqatquchi»ning meydan'gha chiqishi
Sheytanning pentliri bilen bolidu, u her türlük küch-
qudret, möjize we yalghan karametlerni körsitip,
10 halaketke yüzlen'genlerni azduridighan herxil
qebih hiyle-mikirlerni ishlitidu. Ularning halaket
aldida turuwatqanliqining sewebi özlirini nijatqa
yétekleydighan heqiqetni söymey, uninggha qelbidin
orun bermeslikidindur. **11** Shu sewebtin, Xuda
ulargha yalghanchiliqqa ishensun dep heqiqettin
chetnitidighan bir küch ewetidu. **12** Netijide,
heqiqetke ishenmey, belki qebihlikni xursenlik dep
bilgenlerning hemmisi jazagha mehkum qilinidu. **13**
Lékin, ey, Reb söygen qérindashlar, biz siler üchün
herdaim Xudagha teshekkür éytishimizgha toghra
kéliduki, Xuda Rohning wasitiside pak-muqeddes
qilinishinglar we heqiqetke ishinishinglar arqiliq
silerni nijatqa érishishke muqeddemdila talliwaldi.
14 U biz yetküzgen xush xewer arqiliq silerni shu
nijatqa, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning shan-sheripige
érishishke chaqirdi. **15** Shuning üchün, ey qérindashlar,

tapan tirep turunglar, biz silerge éghizche yaki
xet arqiliq yetküzgen telimni ching tutunglar! 16
Emdi Rebbimiz Eysa Mesihning Özi we bizni söygen,
méhir-shepqet bilen menggülük righbet-teselli hem
güzel ümid ata qilghan Xuda'Atimiz (aiōnios g166) 17
qelbinglarni righbetlendürgey hemde silerni herbir
güzel ish qilishta, herbir yaxshi sözlerni yetküzüshte
küchlendürgey!

3 Axirida, i qérindashlar, biz üchün dua qilinglarki,
Rebning sözi xuddi silerge yetken chaghdikige
oxshash, [herqandaq yerde] téz tarqalsun we shan-
shereplik dep ulughlansun; 2 shuningdek bizning
qebih we rezil ademlerdin qutulushimiz üchünmu dua
qilinglar. Chünki hemmila adem ishench-étiqadliq
boluwermeydu. 3 Emma Reb Özi ishenchliktur; U
silerni mustehkem qilidu hem rezil bolghuchidin
saqlaydu. 4 Emma Rebde, silerge tapilighinimizni
qiliwatisiler, shundaqla dawamliq qiliwéridu, dep
xatirjemmiz. 5 Emdi Reb qelbinglarni Xudaning méhir-
muhebbitige hem Mesihning sewr-chidamliqigha
chömkeshke yétekligey. 6 Emdi qérindashlar, Rebbimiz
Eysa Mesihning namida shuni tapilaymizki, bizdin
alghan telimlerge riaye qilmay, tertipsiz yürgenlerdin
özünglarni néri tutunglar. 7 Bizdin qandaq ülge
élishinglar kéreklikini özünglar bilisiler; chünki biz
siler bilen bille bolghanda tertipsiz yürmigeniduq.
8 Héchkimning nénini bikargha yémeyttuq; belki
biz héchqaysinglargha éghirimizni salmasliq üchün,
kéche-kündüzlep tiriship-tirmiship japaliq ishleyttuq.
9 Bundaq qilishimiz, silerdin yardem kütüshke
heqliq bolmighanliqimizdin emes, belki özimizni
silerge bizdin yaxshi ülge qaldurup, silerning bizge
egishishinglar üchün idi. 10 Chünki biz silerning
yéninglarda bolghinimizda silerge: «Birsi ishlimeymen
dése, u yémisun!» dep tapilighaniduq. 11 Chünki
biz aranglarda bezilerning tertipsiz laghaylap,
héch ishlimey bashqilarning ishlirigha ariliship
yüridighanliqini angliduq. 12 Biz mushundaqlargha
Reb Eysa Mesihde shundaq buyruymiz we ulardin
ötünüp soraymizki, tinch yashap, emgikinglar bilen öz
néninglarni tépip yenglar. 13 Lékin siler, i qérindashlar,
yaxshi ishlarni qilishtin érinmenglar. 14 Emma eger
ushbu xétimizdiki sözlerge itaet qilmaydighan birsi
bolsa, uningdin hezer eylenglar we uni xijaletke
qaldurush üchün uning bilen bardi-keldi qilmanglar.
15 Biraq, uni düshmen qatarida körmey, eksiche
uninggha bir qérindash süpitide nesihet qilinglar.
16 Xatirjemlik Igisi bolghan Reb her waqit her
yolda shexsen silerge xatirjemlik ata qilghay. Reb
hemminglar bilen bille bolghay! 17 Menki Pawlus bu
axirqi salimimni öz qolum bilen yazdim; bu, méning
hemme xetlirimning özige xas belgisidur. Mana bu
méning öz qelimimdur. 18 Rebbimiz Eysa Mesihning
méhir-shepqiti hemminglargha yar bolghay!

Timotiygha 1

1 Qutquzghuchimiz Xudaning we ümidimiz Mesih
Eysaning emri bilen Eysa Mesihning rosuli qilip
teyinlen'gen menki Pawlustin **2** étiqad yolidiki
özümning sadiq oghlum bolghan Timotiygha salam.
Xuda'Atimiz we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga méhir-
shepqet, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3**
Makédoniye ölkisige barghanda, sendin ötün'ginimdek
[shuni yene ötünimenki], [shu yerdiki] bezi kishilerge
bid'et telimlerni ögetmenglar dep tapilishing üchün
sen dawamliq Efesus shehiride qalghin; **4** ularning
epsaniler we ayighi yoq nesebnamilerge bend
bolmasliqini tapilighin; bular Xudaning étiqad
arqiliqla emelge ashurulidighan Öz öyige bolghan
pilanini ilgiri sürmeydu, belki peqet bimene talash-
tartishlarni keltürüp chiqiridu, xalas. **5** Emdilikte
bizge tapilan'ghan telimning muddiasi sap qelb, pak
wijdan we saxtiliqsiz étiqadtin kélip chiqidighan
méhir-muhebbettin ibarettur. **6** Bu ishlarda bezi
kishiler chetnep, bimene geplerni qilishqa burulup
ketti. **7** Ularning Tewrat qanunining ölimasi bolghusi
bar; biraq ular özlirining néme dewatqanliqini yaki
özlirining hedep qeyt qiliwatqan sözlirining néme
ikenlikini chüshenmeydu. **8** Emdi bizge melumki, eger
kishiler Tewrat qanunini eyni muddiasida qollansa,
u paydiliqtur. **9** Chünki biz yene shuni bilimizki,
Tewrat qanuni heqqaniy ademler üchün tüzülgen
emes, belki qanun'gha xilapliq qilghuchilar we boyni
qattiqlar üchün, ixlassizlar we gunahkarlar üchün,
iplaslar we kupurluq qilghuchilar üchün, atisini
öltürgüchiler we anisini öltürgüchiler üchün, qatillar,
10 buzuqluq qilghuchilar, bechchiwazlar, ademlerni
qulluqqa bulighuchilar, yalghanchilar, qesemxorlar
üchün we yaki saghlam telimlerge zit bolghan bashqa
herqandaq qilmishlarda bolghanlar üchün tüzülgen.
11 Bu telimler teshekkür-mubarekke layiq Bolghuchi
Xudaning manga amanet qilghan shan-sheripini
ayan qilghan xush xewerge asaslan'ghan. **12** Manga
küch-qudret bergen, méni ishenchlik dep qarap,
Öz xizmitige teyinligen Rebbimiz Mesih Eysagha
teshekkür éytimenki, **13** U méni teyinlidi! — burun
kupurluq we ziyankeshlik qilghuchi, zalim bir adem
bolsammu, manga rehim körsitildi; chünki men bu
ishlarni nadanliq we étiqadsizliqtin qilghanidim.
14 Halbuki, Rebbimizning manga körsetken méhir-
shepqiti ziyadiliship, Mesih Eysada bolghan étiqad
we méhir-muhebbet wujudumgha élip kirilishi bilen
éship tashti. **16** Mushu söz ishenchlik we her adem uni
qobul qilishi tégishliktur — «Mesih Eysa gunahkarlarni
qutquzush üchün dunyagha keldi!». Men gunahkarlar
ichidiki eng esheddiyisidurmen! Lékin del shu
sewebtin Mesih Eysaning eng esheddiy gunahkar
bolghan méni, kéyin Özige étiqad qilip, menggülük
hayatqa érishidighanlargha misal qilip mende Özining
barliq sewr-taqitini ayan qilishi üchün, manga rehim-
shepqet körsitilgendur. **(aiōnios g166)** **17** Emdi menggülük
Padishahqa, yeni ölmeydighan we köz bilen körgili
bolmaydighan, birdinbir Xudagha ebedil'ebedgiche
hörmet-izzet we shan-sherep bolghay! Amin! **(aiōn g165)**
18 Ey, oghlum Timotiy, burun sen toghruluq éytilghan
bésharetlik wehiylerge asasen bu buyruqni sanga
tapshurimen. Bu wehiylerni qoral qilip, étiqadta we
pak wijdaningda ching turup, güzel urush qilghaysen.
Beziler wijdanida pak turushtin chetnep ketti, netijide
ularning étiqadi xuddi xada tashqa urulup gherq
bolghan kémidek weyran boldi. **20** Xuménéus we
Iskenderler mana shundaq kishilerdindur. Ularni
kupurluq qilmasliqni ögensun dep, Sheytanning ilkige
tapshurdum.

2 Men hemmidin awwal, [étiqadchilargha] pütkül
insanlar üchün Xudadin tilekler tilishini, dua-
tilawet qilishini, bashqilar üchün murajiet qilishini
we teshekkürler éytishini, **2** bolupmu padishahlar
we barliq emeldarlar üchün dua-tilawet qilishini
jékileymen. Shundaq qilghanda, biz toluq ixlasmenlik
we salmaqliq bilen tinch we aman-ésen hayat
kechüreleymiz. **3** Bundaq dua-tilawet qilish güzel
ishtur, Qutquzghuchimiz Xudani xursen qilidu.
4 Chünki U pütkül insanning qutquzulushi we
ularning heqiqetni tonup yétishini xalaydu. **5** Chünki
birla Xuda bardur, Xuda bilen insanlar arisida bir
kélishtürgüchimu bar, U bolsimu Özi insan bolup
kelgen Mesih Eysadur. **6** U barliq insanlarni hör qilish
üchün Özini qurban qilip bedel tölidi; shundaq qilip
békitilgen waqit-saitide Xudaning nijatigha guwahliq
bérildi. **7** Men bu guwahliqni yetküzüsh üchün jakarchi
we rosul bolushqa teyinlinip (méning bu sözlirimning
hemmisi rast, men yalghan gep qilmidim), yat
elliklerge étiqad we heqiqet yolida ögetküchi bolup
tiklendim. **8** Shunga, men shuni xalaymenki, erler
qeyerde bolsun, duagha jem bolghanda ghezepsiz
we detalashsiz halda, halal emellik qollirini kötürüp
dua qilsun. **9** Oxshash yolda ayallarmu muwapiq

kiyinip, özlirini ar-nomus we salmaqliq bilen perdaz
qilsun. Ularning özlirini perdazlash, chachlirini
alahide yasash we altun, ünche-merwayit we ésil
qimmet kiyim-kéchekler bilen emes, 10 belki güzel
emelliri bilen perdazlishini xalaymen. Bu, Xuda
yolida teqwadar bolay dégen ayallargha yarishidu.
11 [Jamaet sorunlirida], ayallar tinch olturup, toluq
itaetmenlik bilen telim alsun. 12 Lékin ayallarning
erlerge telim bérishi yaki ular üstidin höküm sürüshige
yol qoymaymen. Eksiche, ular tinch bolsun. 13 Chünki
awwal Adem'ata, kéyin Hawa'ana yaritilghan. 14
Awwal aldinip azdurulghanmu Adem'ata emes, belki
[Hawa'ana] idi. U tolimu aldan'ghanliqidin ularning
itaetsizlikige chüshüp qalghanidi. 15 Lékin ayallar
étiqadta, méhir-muhebbet we pak-muqeddeslikte
salmaqliq bilen turidighanla bolsa, ular tughutta saq-
salamet qutulidu.

3 «Eger birsi jamaetke yétekchi bolushqa intilse,
u güzel bir wezipini arzu qilghan bolidu» dégen
bu söz heqtur. 2 Emdi yétekchi bolsa eyibsiz, bir
xotunluq, salmaq, pemlik, edeplik, méhmandost,
Xuda toghrisida telim béreleydighan bolushi, 3
shundaqla haraqkesh we zorawan bolmasliqi, mulayim
bolushi, sepra, nepsaniyetchi bolmasliqi, 4 ez ailisini
yaxshi bashquralaydighan bolushi, tolimu salapetlik
bilen perzentlirini ata-anisigha boysunidighan
qilip terbiyiliyeleydighan kishi bolushi kérek. 5
Chünki birsi öz ailisini bashqurushni bilmise, u
Xudaning jamaitidin qandaqmu xewer alalisun? 6
[Yétekchi] yéngi étiqadchilardin bolmisun; undaq
bolsa, u tekebburliship kétishi mumkin, shuningdek
Sheytanning eyibige kirip, u uchrighan hökümge
chüshidu. 7 U [jamaetning] sirtidikiler teripidinmu
obdan teriplinidighan bolushi kérek; shundaq
bolghanda, u bashqilarning qarilishigha uchrimaydu,
Sheytanning qiltiqigha chüshmeydu. 8 Xuddi
[yétekchilerge] oxshash, jamaetning xizmetkarlirimu
salmaq, ikki xil gep qilmaydighan, haraq-sharabqa
bérilmeydighan, nepsaniyetchi bolmighan kishilerdin
bolushi, 9 pak wijdani bilen étiqadning sirini ching
tutidighan bolushi lazim. 10 Bundaq ademlernimu
aldi bilen sinap körüp, eyib terepliri bolmisa, andin
xizmet wezipisige qoyushqa bolidu. 11 Shuningdek,
bu xizmetkarlarning ayallirimu temkin, pitne-pasat
qilmaydighan, salmaq we herqandaq ishta ishenchlik
bolghanlardin bolushi lazim. 12 Xizmetkarlar
bir xotunluq, öz perzentliri we ailisini yaxshi
bashquridighan kishilerdin bolsun. 13 Xizmetkarning
wezipisini obdan orun'ghanlar özi üchün yaxshi nam-
ataqqa sazawer bolidu we Mesih Eysada bolghan
étiqadta zor jür'et-ishenchke érishidu. 14 Men gerche
pat arida yéninggha yétip bérishni arzu qilsammu,
yenila bu xetni yazdim; 15 Mubada men hayal
bolup qalsam, xettin Xudaning ailisi arisida özüngni
qandaq tutush kéreklikini bilisen. Bu aile bolsa
tirik Xudaning jamaiti, heqiqetning tüwrüki we
teglikidur. 16 Hemmeylen étirap qilmay turalmayduki,
ixlasmenlikning siri büyüktur: — «Özi insan ténide
ayan boldi, Roh Uning heqqaniyliqini ispatlidi,
Perishtilerge u köründi, Uning xewiri pütkül ellerge
jakarlandi, Jahanda Uninggha iman keltürüldi, U
shan-sherep ichide ershke kötürüldi».

4 Emdi Roh shuni alahide éytiduki, axir zamanlarda
beziler étiqadtin yénip, aldamchi rohlargha we
jinlarning telimlirige bérilip egishidu. 2 Bundaq
[telim bergüchiler] saxtiliqta yalghanchiliq qilip,
xuddi daghmallap köydürüwetkendek öz wijdanini
yoqitip qoyghan; 3 ular nikahlinishni we bezi
yémekliklerni istémal qilishni men'i qilidu. Emma
[ular meni qilidighan] yémekliklerni Xuda Özige
étiqad qilghan hem heqiqetni bilgenlerning teshekkür
éytip qobul qilishi üchün yaratqanidi. 4 Chünki
Xuda yaratqan hemme nerse yaxshidur, ular
teshekkür bilen qobul qilinsa, ularning héchqaysisini
cheklep ret qilishqa bolmaydu. 5 Chünki ular
Xudaning söz-kalami we insanlarning duasi bilen
halal qilinidu. 6 Bu nesihetlerni qérindashlarning
semige salsang, Mesih Eysaning yaxshi xizmetkari
bolghan bolisen. Shundaqla, özüngning estayidil
egeshken étiqadtiki we saghlam telimlerdiki sözler
bilen quwwetlendürülgenliking ayan bolidu. 7
Emma ixlassizlarning we momaylarning epsanilirini
chetke qéqip, özüngni ixlasmenlik yolida chéniqturup
yétishtürgin. 8 Chünki «Bedenni chéniqturushning
azraq paydisi bar, lékin ixlasmenlikte intilishning
hertereplik paydisi bar; u hazirqi we kelgüsi hayat
üchün bext élip kélidu» 9 — bu söz heqtur we uni
qobul qilishqa pütünley erziydu. 10 Emeliyette biz
buning üchün japaliq ejir singdürüwatimiz we xar
qiliniwatimiz. Chünki ümidimizni pütkül insanlarning,
bolupmu étiqad qilghuchilarning Qutquzghuchisi —
menggü hayat Xudagha baghliduq. 11 Bu ishlarni
[jamaetke] toxtimay tapilighin we ögetkin. 12
Héchkimning séning yashliqinggha sel qarishigha

yol qoyma; belki sözliringde, emelliringde, méhir-
muhebbet, étiqad we pakliqta étiqadchilargha nemune
bol. 13 Men yéninggha barghuche, özüngni jamaetke
[muqeddes yazmilarni] oqup bérish, jékilesh we
telim bérishke béghishlighin. 14 [Jamaitingning]
aqsaqalliri qollirini uchanggha qoyghanda, [Xudaning]
wehiyisi arqiliq sanga ata qilinishi bilen sende bolghan
iltipatqa biperwaliq qilma. 15 Bu ishlargha bérilip,
özüngni ulargha toluq atighin. Shuning bilen séning
algha basqanliqing hemmeylen'ge ayan bolidu. 16
Özüngge we bergen telimingge izchil köngül qoyghin.
Chünki shundaq qilghanda özüngnimu we sanga qulaq
salghanlarnimu qutquzisen.

5 Yashan'ghan erlerni eyibligende qattiq sözlimigin,
belki ulargha atang süpitide nesihet bergin.
Shuningdek, yigitlerge qérindashliring süpitide
sözligin. 2 Yashan'ghan ayallargha anang süpitide,
yash ayallargha acha-singilliring süpitide her ishta
pak qelb bilen muamile qilghin. 3 Heqiqiy tul ayallarni
hörmetlep, ularning halidin xewer al. 4 Lékin, tul
ayallarning perzentliri yaki newriliri bolsa, ular aldi
bilen öz ailisige nisbeten ixlasmenlikni öginip, öz
ata-anisining ejrini yandursun; chünki bu ish Xudani
xursen qilidu. 5 Emdi heqiqiy tul ötüwatqan, yalghuz
qalghan ayallar bolsa, ümidini Xudagha baghlighan
bolup, kéche-kündüz dua-tilawette bolidu. 6 Lékin
huzur-halawetke bérilgen tul xotun hayat bolsimu,
ölgen'ge barawerdur. 7 Emdi bashqilar teripidin
eyiblinidighan ehwalgha chüshüp qalmasliqi üchün
sen ulargha bu ishlarni jékilep tapilighin. 8 Lékin
birsi öz tughqanliridin, bolupmu öz ailisidikilerdin
xewer almisa, u étiqadtin tan'ghan dep qarilip,
kapirlardin better bolidu. 9 Tul ayal tizimgha élinsa,
yéshi atmishtin töwen bolmasliqi, birla erning ayali
bolghan bolushi kérek, 10 yene güzel emelliri bilen
teriplen'gen bolushi, balilirini yaxshi terbiyilep chong
qilghan, musapirlargha méhmandostluq körsetken,
muqeddes bendilerning putlirini yuyup qoyghan,
qiyinchiliqta qalghanlargha yardem qolini uzartqan,
özini herxil xeyr-saxawet ishlirigha béghishlighanlar
bolushi kérek. 11 Lékin yash tul ayallarni [tizimlikke]
kirgüzme. Chünki ularning ishq hewesliri qozghilip
Mesihdin ténip, qayta nikahlinishni arzu qilidu; 12
shuning bilen, ular deslep bergen wedisige xilapliq
qilish seweblik eyiblik bolidu. 13 Uning üstige
ular hurunluqni adet qiliwélip, öymu-öy doqurup
yürüshni öginidu; shundaqla hurun bolupla qalmay,
gheywet qilip, bashqilarning ishlirigha chépilghaq
bolup nalayiq ishlargha walaqlaydighanlardin bolup
qélishi mumkin. 14 Shuning üchün, bundaq yash
tul ayallarning nikahlinip, perzent körüp, öy ishliri
bilen shughullinishini xalaymen. Shundaq qilghanda,
bizge qarshi turghuchigha bizni herqandaq eyiblep-
haqaretlesh pursiti chiqmaydu. 15 Chünki shundaq
bezi tul ayallar alliqachan étiqadtin ténip Sheytanning
keynige kirip ketti. 16 Eger étiqadi bar bir er
yaki ayal kishining tul qalghan tughqanliri bolsa,
u özi ulargha yardem bersun, yüki jamaetke
chüshmisun. Shundaq bolghanda, jamaet heqiqiy
ige-chaqisiz tul ayallargha yardem qilalaydu. 17
Jamaetni yaxshi yétekleydighan aqsaqallar, bolupmu
Xudaning söz-kalamini yetküzüsh we telim bérishte
ejir singdürgenler ikki hesse hörmetke sazawer
qilinsun. 18 Chünki muqeddes yazmilarda: «Xaman
tepken öküzning aghzini boghma» we: «Medikar
öz heqqini élishqa heqliqtur» déyilgen. 19 Ikki yaki
üch guwahchi hazir bolmighuche, aqsaqal üstidin
qilin'ghan erzni qobul qilma. 20 Eger [aqsaqallardin]
birsi gunah sadir qilghan bolsa, bashqilarningmu
buningdin ibret élip qorqushi üchün, jamaet aldida
tenbih bérip eyibligin. 21 Xudaning, Mesih Eysaning
we Xuda tallighan perishtilerning aldida shuni sanga
agah qilip tapilaymenki, sen bu emrlerge héch
ayrimichiliq qilmay, héchqandaq ishta bir terepke yan
basmay qet'iy emel qilghin. 22 Birawning uchisigha
qolungni qoyushqa aldirap ketme; bashqilarning
gunahlirigha shérik bolma. Özüngni pak tutqin 23
(ashqazining yaxshi bolmighanliqi, shundaqla sen
daim aghriydighan bolghachqa, sula ichiwermey,
bir'az sharabmu ichip bergin). 24 Bezi kishilerning
gunahliri burunla éniq, shundaqla soraq künigiche
saqlinidu; lékin bezilerningki ularning keynidin
egiship baridu, kéyin ashkare bolidu. 25 Xuddi
shuninggha oxshash, bezi kishilerning güzel emellirini
asanla körüwalghili bolidu; hazir ashkara bolmisa
kéyin ashkarilanmay qalmaydu.

6 Qulluq boyunturuq astida bolghanlarning hemmisi
öz xojayinlirini her terepte hörmetlisun. Shundaq
qilghanda, Xudaning nami we Uning telimining
haqaretke uchrishidin saqlan'ghili bolidu. 2
Xojayinliri étiqadchi bolsa, qulliri: «Biz hemmimiz
oxshashla qérindashlarghu» dep, ulargha hörmetsizlik
qilmisun. Eksiche, ulargha téximu estayidil xizmet
qilsun. Chünki ularning yaxshi xizmitidin behrimen

bolidighanlar del sadiq étiqadchilar hem söyümlük
bendilerdur. Sen bu telimlerni ögetkin we jékiligin. 3
Oxshimighan telimlerni terghib qilghan we saghlam
sözlerni (yeni Rebbimiz Eysa Mesihning heq sözlirini),
shundaqla ixlasmenlikke yétekleydighan telimni qobul
qilmighan kishi bolsa, 4 undaqlar deweqe körenglep
ketken, héchnéme chüshenmeydighan kishilerdindur.
Ular niza-munazire peyda qilishqa we gep talishishqa
hérismen; bundaq ishlardin hesetxorluq, jédel-majira,
töhmet, rezil gumanxorluq hasil bolidu, 5 hemde niyiti
chirikleshken, heqiqettin mehrum bolghan kishiler
arisida daimliq sürkilish keltürüp chiqiridu. Bundaq
kishiler ixlasmenlikni payda-tapawetning bir yoli dep
qaraydu. 6 Derweqe, [Xudagha] ixlasmen we razimen
bolush ghayet zor paydidur. 7 Chünki biz bu dunyagha
héchnéme élip kelmiduq, shuningdek uningdin
héchnéminimu élip kételmeymiz. 8 Shunga, yémek-
ichmek we kiyim-kéchik yéterlik bolsila bulardin
qanaet qilimiz. 9 Lékin bay bolushni oylaydighanlar
bolsa haman azdurulushlargha uchrap, tuzaqqa we
shundaqla insanlarni weyranchiliqqa we halaketke
chöktüridighan nurghun exmiqane hem ziyanliq
arzu-heweslerning ilkige téyilip kétidu. 10 Chünki
pulpereslik herxil rezilliklerning yiltizidur. Beziler
buninggha intilishi bilen étiqadtin chetnep, özlirini
nurghun derd-qayghular bilen sanjidi. 11 Emma sen,
ey Xudaning adimi, bundaq ishlardin yiraq qach;
heqqaniyliq, ixlasmenlik, ishench-étiqad, méhir-
muhebbet, sewr-taqet we mömin-mulayimliqni intilip
qoghla. 12 Étiqadtiki güzel küreshte küchep küresh qil.
Menggülük hayatni ching tutqin. Sen del buninggha
chaqirilding hemde uning yolida nurghunlighan
guwahchilar aldida bu étiqadning güzel shahitliqini
qilding. (aiōnios g166) 13 Hemmige hayatliq bériwatqan
Xudaning aldida, shundaqla Pontius Pilatus aldida
güzel shahitliqni qilip guwahliq bergen Mesih
Eysaning aldida sanga shuni tapilaymenki, 14 Rebbimiz
Eysa Mesih qayta ayan bolghuche, [Xudaning] bu
emrige héch qusursiz we daghsiz emel qilghin. 16
Uning ayan bolushini waqit-saiti kelgende birdinbir
menggü ölmigüchi, insan yéqinlishalmaydighan
nur ichide yashaydighan, héchkim körmigen we
körelmeydighan mubarekleshke layiq bolghan
birdinbir Hökümran, yeni padishahlarning Padishahi,
reblerning Rebbi emelge ashuridu. Uninggha izzet-
hörmet we ebedil'ebed küch-qudret bolghay, amin!
(aiōnios g166) 17 Bu zamanda bay bolghanlargha
meghrurlanmasliqni, tayan'ghusiz ötkünchi bayliqqa
emes, belki biz behrimen bolushqa hemmini bizge
séxiyliq bilen tolup tashqan halda teminligüchi
Xudagha tayinip ümid baghlashni tapilighin; (aiōn g165)
18 ulargha yaxshi emellerni qilishta [heqiqiy] bay
bolunglar, xeyr-saxawetlik ishlarda merd, bashqilar
bilen ortaq behrlinishke qoli ochuq bolunglar dep
tapilighin. 19 Ular bundaq qilghanda, heqiqiy hayatni
tutush üchün kélechekte özlirige puxta bir asas-ul
bolidighan bir xezine topliyalaydu. 20 Ey Timotiy,
sanga amanet qilin'ghan [heqiqetlerni] qoghda.
Özüngni ixlassiz, quruq geplerdin hemde atalmish
ilimning talash-tartishliridin néri tutqin. 21 Beziler
mushundaq bimene [ilimge] égimen dep jakarlap,
étiqadtin chetnidi. Méhir-shepqet silerge yar bolghay!

Timotiygha 2

1 Mesih Eysada wede qilin'ghan hayatni élip bérish
üchün, Xudaning iradisi bilen Eysa Mesihning
rosuli bolghan menki Pawlustin söyümlük balam
Timotiygha salam: Xuda'Atimizdin we Rebbimiz
Mesih Eysadin sanga méhir-shepqet, rehimdillik
we xatirjemlik bolghay! **3** Men ata-bowilirimning
izini bésip sap wijdanim bilen xizmitini qiliwatqan
Xudagha teshekkür éytimen, chünki kéche-kündüz
dualirimda séni toxtawsiz eslep turimen; **4** köz
yashliringni esliginimde, shadliqqa chömüshüm
üchün sen bilen yene didarlishishqa qattiq telpünüp
yürmektimen; **5** chünki séningde bolghan saxtiliqsiz
étiqad ésimdin chiqmaydu. Bu étiqad eng awwal
momang Loista, andin anang Éwnikide bar bolghan,
emdi hazir sendimu bar iken dep xatirjemdurmen. **6**
Shuning üchün men shuni qaytidin sanga eslitimenki,
qollirimni uchanggha qoyushum bilen sende bolghan,
[Xuda] sanga teqdim qilghan iltipatni qaytidin
yalqunlitip jari qilghin. **7** Chünki Xuda bizge
qorqunchaqliqning rohini emes, belki bizge küch-
qudretning, méhri-muhebbetning we salmaqliqning
Rohini teqdim qildi. **8** Shunga Rebbimiz heqqidiki
xewer-guwahliqtin, yaki Uning mehbusi bolghan
mendin nomus qilma. Eksiche, Xudaning küch-
qudriti bilen xush xewerni jakarlash yolidiki xarliq-
musheqqetni öz hesseng boyiche ortaq tartqin; **9**
Xuda bizni öz emellirimizge asasen emes, belki öz
muddiasi we méhir-shepqitige asasen qutquzup,
pak-muqeddes chaqiriqi bilen chaqirdi; Uning bu
méhir-shepqiti hemme dewr-zamanlardin ilgirila
Mesih Eysada bizge béghishlan'ghandur; **(aiōnios g166)**
10 lékin bu méhir-shepqet Qutquzghuchimiz
Eysa Mesihning kélishi bilen hazir ayan boldi; U
ölümni bikar qiliwétip, xush xewer arqiliq hayatliq
we chirimasliqni yoruqluqta ayan qildi. **11** Men
bolsam ellerge bu xush xewerning jakarchisi, rosuli
we telim bergüchisi bolup teyinlen'gen. **12** Men
shu sewebtin hazirqi bu xarliq-musheqqetlerni
tartmaqtimen. Lékin buningdin nomus qilmaymen;
chünki men kimge étiqad qilghanliqimni bilimen
hemde Uning manga tapshurghan amanitini shu
kün'giche saqliyalaydighanliqigha qadir ikenlikige
ishendürüldum. **13** Mendin anglighan saghlam telim
sözlirining nemunilik bir üzündisini saqlap, Mesih
Eysada bolghan muhebbet we étiqad bilen ching
tutqin; **14** bizde makanlashqan Muqeddes Rohqa
tayinip sanga tapshurulghan shu güzel amanetni saqla.
15 Sen bilginingdek, Asiya ölkisidiki [étiqadchilarning]
hemmisi [dégüdek] mendin yüz öridi. Ularning arisida
Figélus we Xérmogénésmu bar. **16** Reb Onésiforning
ailisidikilirige rehim-shepqet körsetkey. Chünki u
méning mehbus bolghanliqimdin hech nomus qilmay
köp qétim méni yoqlap söyündürdi. **17** U Rim shehirige
kelginide méni tapquche köp izdep aware boluptu. **18**
Reb shu künide uni Özidin rehim-shepqetke muyesser
qilghay; uning Efesus shehiride manga körsetken
xizmetlirining qanchilik ikenlikini obdan bilisen.

2 Shunga ey oghlum, sen Mesih Eysada bolghan
méhir-shepqetke tayinip küchlük bol; **2** we sen köp
guwahchilar aldida mendin anglighanliringni hem
ishenchlik hemde bashqilarghimu telim béreleydighan
ademlerge amanet qilghin. **3** Eysa Mesihning yaxshi
jengchisi bolush süpitide, xarliq-musheqqetni öz
hesseng boyiche ortaq tartqin. **4** Jengchi bolghan
kishi özini eskerlikke tizimlighan serdarini razi
qilish üchün adettiki turmush ishlirini özige helek
qiliwalmasliqi kérek. **5** Musabiqige qatnashqan
tenheriketchimu musabiqe qaidilirige riaye qilmisa,
ghelibe tajigha érishelmeydu. **6** Ejir singdürgen
déhqan hosulidin birinchi bolup behrimen bolushi
tégishliktur. **7** Bu sözlirim üstide yaxshi oyla,
shuning bilen Reb sanga hemme ishta yorutidu.
8 Sen Dawutning nesli bolghan, ölümdin tirilgen
Eysa Mesihni men yetküzüwatqan xush xewer
boyiche ésingde ching tut. **9** Bu xush xewerni
dep köp xarliq-musheqqet chékip, hetta jinayetchi
hésablinip kishenlinip yatimen. Halbuki, Xudaning
söz-kalami hech kishenlenmeydu! **10** Emdi men del
shu sewebtin, [Xuda] tallighan bendilerning Mesih
Eysada bolghan nijatqa menggülük shan-sherep bilen
érishishi üchün hemme ishqa berdashliq bérimen.
(aiōnios g166) **11** Töwendiki bu sözler ishenchliktur: —
«Uning bilen bille ölgenikenmiz, Uning bilen hayatta
bille yashaymiz. **12** Qiyinchiliqlargha berdashliq
bersek, Uning bilen bille höküm sürimiz. Biz
uningdin tansaq, Umu bizdin tanidu. **13** Biz Uninggha
sadaqetsizlik qilsaqmu, U yenila sadaqetliktur; Chünki
U Özidin hech tanalmaydu». **14** Bu ishlarni dawamliq
[qérindashlarning] semige sélip, ularni Reb aldida
bimene sözler üstide talash-tartish qilmasliqni
estaydilliq bilen agahlandurghin. Bundaq talash-
tartishlarning héchqandaq paydisi bolmayla qalmay,

belki anglighuchilarni nabut qilidu. 15 Usta tikimchi
rextni toghra pichqandek heqiqet sözini durus
chüshendürüp, özüngni Xuda aldida testiqlan'ghudek,
yerge qarap qalmaydighan mahir bir xizmetkar
qilip körsitishke intilip köngül qoyghin; 16 lékin
iplas, quruq geplerdin néri tur. Chünki bundaq
geplerni qilghuchilar beribir téximu ixlassizliqqa
chömüp kétidu. 17 Mushundaqlarning gepliri xuddi
merezdek tézla yamrap kétidu. Ximénéyus we
Filétoslar mana shundaqlarning ichidiki ikkisidur;
18 ular heqiqettin chetnep, ölgenlerning tirilishi
dégen bu ish alliqachan yüz bérip boldi, deydu,
shundaqla bezilerning étiqadini ghulitidu. 19 Halbuki,
Xudaning mezmut uli ching turmaqta. Uning
üstige möhür bilen: «Reb Özige tewe bolghanlarni
tonuydu» we «Rebning mubarek namini lewzige
alidighanlarning hemmisi rezilliktin qol üzsun» dep
möhürlen'gendur. 20 Bay-bayashat ademning öyide
peqet altun we kümüsh qacha-quchilarla emes,
yaghach, sapal qachilarmu bolidu. Qacha-quchilarning
beziliri etiwarlinidu, beziliri pes körülidu. 21 Eger bir
kishi özini undaqlarning kiridin tazilap xaliy qilsa, u
muqeddes qilin'ghan, xojayinimizgha yaraydighan
qachidek, herqandaq güzel ishlargha teyyar bolidu. 22
Shunglashqa, yashliqning arzu-heweslirdin özüngni
qachurghin, pak qelb bilen Rebge nida qilghuchi bilen
bille heqqaniyliq, ishench-étiqad, méhir-muhebbet
we tinch-xatirjemlikni qoghliship izde. 23 Lékin
exmiqane, bilimsizliktin chiqqan talash-tartishlargha
arilishishni ret qil, chünki bundaq ishlarning jédel
tériydighanliqini bilisen. 24 Emdilikte Rebning quli
jédelleshmesliki, belki hemme kishilerge mulayim-
méhriban, telim bérishke mahir, sewr-taqetlik bolushi
kérek; 25 shuning bilen öz-özige qarshi bolghanlargha
u Xuda belkim ularghа heqiqetni tonup yétishige towa
qilidighan qelbni bérer dep, mömin-mulayimliq bilen
nesihet qilsun; 26 bundaq bolghanda ular uyqusini
échip, özlirini öz muddiasigha emel qilishqa tutqun
qilghan Iblisning tuziqidin qutulalaydu.

3 Emma shunimu bilginki, axir zamanlarda
éghir künler bolidu. 2 U chaghdiki insanlar
özinila oylaydighan, pulperes, menmenchi,
hakawur, kupurluq qilidighan, ata-anisining sözini
tingshimaydighan, tuzkor, iplas, 3 köyümsiz,
kechürümsiz, töhmetxor, özini tutalmaydighan,
wehshiy, xeyr-saxawetlikke düshmen, 4 satqun,
telwe, shöhretperes, huzur-halawetni Xudadin
yaxshi köridighan, 5 sirtqi qiyapette ixlasmen
boluwélip, emeliyette ixlasmenlikning qudritini
inkar qilidighan bolidu. Bundaqlardin yiraq tur. 6
Chünki ularning arisidiki beziler öymu-öy soqunup
kirip, gunahlar bilen bésilghan, herxil shehwet-
heweslerning quli bolup qalghan nadan ayallarni
azdurup özige esir qilidu. 7 Bundaq ayallar daim
telim alsimu, hergiz heqiqetni tonup yételmeydu.
8 Emdi Yannis bilen Yambris Musa peyghemberge
qandaq qarshi chiqqan bolsa, bu [azdurghuchilarmu]
heqiqetke shundaq qarshi chiqidu. Ular zéhin-
köngülliri chirigen, étiqad jehette dashqal dep
ispatlan'ghan kishilerdur. 9 Lékin emdi ular bu
yolda algha ilgiriliyelmeydu; chünki [Yannis bilen
Yambris]ning hamaqetliki ochuq körün'gendek,
bularningmu hemmige körünidu. 10 Lékin sen bolsang
méning telimim, yürüsh-turushum, meqset-iradilirim,
ishench-étiqadim, sewr-taqitim, méhir-muhebbitim,
chidamliqim, men uchrighan ziyankeshlikler we
azab-oqubetlerge, jümlidin Antakya, Koniya we
Listra sheherliride yüz bergenlerge tolimu köngül
bölüp kelding, shundaqla men berdashliq bergen
shunche ziyankeshliklerdin toluq xewiring bar; Reb
ularning hemmisidin méni qutquzdi. 12 Derweqe,
Mesih Eysada ixlasmen hayat kechürüshke irade
tikligenlerning hemmisi ziyankeshlikke uchraydu.
13 Lékin rezil ademler we ézitqu-kazzaplar beribir
bashqilarnimu aldap, özimu aldinip, barghanséri
esebiylishidu. 14 Lékin sen bolsang, ögen'gen we toluq
ishendürülgen heqiqetlerde ching tur; chünki bularni
kimdin ögen'genlikingni bilisen, 15 hemde baliliq
chaghliringdin tartipla muqeddes yazmilarni bilip
kelding; bularning sanga Mesih Eysagha baghlan'ghan
étiqad arqiliq bolghan nijat toghruluq séni dana
qilalaydighanliqini bilisen. 16 Pütkül muqeddes
yazmilarning hemmisi Xudaning Rohining yolyoruq-
ilhami bilen yézilghan bolup, u telim bérish, tenbih
bérish, xataliqlarni tüzitish we kishilerni heqqaniyet
yoligha bashlashqa paydiliqtur. 17 Bular arqiliq
Xudaning adimi toluq qorallinip, barliq yaxshi
emellerni qilishqa teyyar bolalaydu.

4 Men Xuda hemde tirikler bilen ölüklerni soraq
qilishqa teyyar turidighan Mesih Eysaning aldida,
shundaqla Uning qayta ayan bolushi we Uning
Öz padishahliqi bilen sanga shundaq agah qilip
tapilaymenki, 2 [Xudaning] söz-kalamini jakarla;
waqit-purset yar bersun-bermisun, uninggha jiddiy

qara. Toluq sewr-taqet we telim-eqide bilen nesihet
qilghin, tenbih bergin, righbetlendürgin. 3 Chünki
shundaq bir zaman kéliduki, insanlar saghlam
telimni anglashqa chidimay, belki qulaqlirigha xush
yaqidighan sözlerni anglash üchün etrapigha öz
shehwet-heweslirige uyghun telim bergüchilerni
toplaydu. 4 Ular heqiqetke qulaq salmay,
epsanilerni tingshashqa burmilinip kétidu. 5
Lékin sen herqandaq ehwalda oyghaq tur, xarliq-
musheqqetlerge berdashliq ber, xush xewerchining
wezipisini orunda, tapshurulghan xizmitingni her
tereptin toluq ada qilghin. 6 Chünki özümge
kelsem, jénim qurbanliqning «sharab hediye»sidek
tökülidighan waqti yétip keldi, méning bu dunyadin
kétish waqtimmu yéqinlashti. 7 Güzel küreshni men
qilip boldum, yügürüsh musabiqisining menzilini
bésip boldum, birdinbir étiqadni ching saqlap keldim.
8 Hazir heqqaniyliqning [ghelibe] taji men üchün
saqlinip turmaqta. Uni, heqqaniy soraqchi bolghan Reb
shu künide manga, shundaqla yalghuz mangila emes,
Uning kélip ayan bolushigha telpünüp turghanlarning
hemmisige in'am qilip kiygüzidu. 9 Imkaniyetning
bariche yénimgha tézdin yétip kel. 10 Chünki
Démas bu hazirqi dunyani tama qilghanliqi üchün
méni tashlap Tésalonika shehirige ketti. Kriskis
Galatiya ölkisige, Titus Dalmatiya ölkisige ketti.
(aiōn g165) 11 Yénimda yalghuz Luqa qaldi. Markusni
özüng bilen birge élip kel, chünki u xizmetlirimde
manga köp esqatidu. 12 Tikikusni bolsa Efesus
shehirige ewetiwettim. 13 Kélishingde Troas shehiride
Karpusning yénigha qaldurup qoyghan yépincham
bilen kitablarni, bolupmu oram tére yazmilarni bille
alghach kelgin. 14 Misker Iskender manga tola eskilik
qildi. Reb uninggha qilmishlirigha layiq yandurmay
qalmaydu. 15 Sen hem uningdin hoshyar bol; chünki u
biz yetküzgen sözlirimizge qattiq qarshiliq körsetti. 16
Tunji qétimliq soraqta méning aqlinishimgha yardem
qilidighan héchkim chiqmidi, hemmisi méni tashlap
ketti. Bu ish ulargha hésablanmighay! 17 Lékin Reb
méning bilen bille turup, men arqiliq Injil jakari toluq
qilinip, bu yerdiki barliq yat elliklerdin bolghanlarning
anglishi üchün méni küchlendürdi; shuning bilen men
shirning aghzidin qutquziwélindim. 18 Reb méni barliq
rezil ishtin qutquzup, ershtiki padishahliqigha saq
yetküzidu! Shan-sherep Uninggha ebedil'ebedgiche
mensup bolghay! Amin! (aiōn g165) 19 Priska bilen
Akwilagha we Onésiforning ailisidikilerge mendin
salam éyt. 20 Érastus Korint shehiride qaldi. Lékin
Trofimus késel bolup qalghanliqtin, uni Milétus
shehiride qaldurup qoydum. 21 Qish chüshüp ketküche
imkaniyetning bariche bu yerge kelgin. Yubulus,
Pudis, Linos, Klawdiya we barliq qérindashlardin
sanga salam. 22 Reb Eysa Mesih rohing bilen bille
bolghay! Méhir-shepqet siler bilen bille bolghay!

Titusqa

1 Xudaning tallighanlirigha amanet bolghan étiqad
we ixlasmenlikke élip baridighan heqiqetning
bildürülüshi üchün, Eysa Mesihning rosuli qilip
teyinlen'gen, Xudaning quli bolghan menki Pawlustin
sanga salam — **2** (bu étiqad we heqiqet menggülük
hayatqa baghlan'ghan ümidni élip kélidu; bu
menggülük hayatni mutleq yalghan éytmaydighan
Xuda hemme dewr-zamanlardin ilgirila wede
qilghanidi; **(aiōnios g166)** **3** lékin [hazir] wedisining waqti
kélip Qutquzghuchimiz Xuda buning kalam-xewirini
Öz emri bilen manga tapshurghan jakar arqiliq
ashkarilidi) **4** — ortaq étiqadimizda öz oghlum bolghan
Titusqa salam! Xuda'Atimiz we nijatkarimiz Mesih
Eysadin sanga méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay!
5 Séni Krét arilida qaldurushtiki seweb, orundilip
bolmighan ishlarni bir terep qilishing üchün we her
sheherde sanga tapilighinimdek jamaetke aqsaqallarni
teyinlishing üchün idi. **6** Aqsaqalliqqa teyinlinidighan
kishi eyibsiz bolushi, bir ayalliq, perzentliri bolsa
étiqad qilghuchi bolushi we ishlirida shallaqliq
qilidighan yaki [ata-anisigha] boysunmaydighan
eyibliri bolmighan bolushi kérek. **7** Chünki jamaetning
yétekchisi Xudaning [ailisige] ghojidar bolush süpitide,
eyibsiz bolushi kérek; bashbashtaq emes, térikkek
emes, haraq-sharabqa bérilgen emes, zorawan emes,
nepsaniyetchi emes, **8** belki méhmandost, saxawetlik,
yaxshiliqni söyidighan, salmaq, adil, ixlasmen we
özini tutuwalghan bolushi lazim. **9** U yene saghlam
telim bilen righbet-teselli bérish üchün we qarshi
chiqquchilargha reddiye bérish üchün, tapshurulghan
telimdiki ishenchlik kalam-sözde ching turushi
kérek. **10** Chünki hazir bimene söz qilidighan,
kishilerning könglini owlap ézitquluq qilidighan, öz
béshimchiliq qilidighan köpligen kishiler bar, bolupmu
xetniliklerdin chiqqanlar bar. **11** Ularning aghzini
étish kérek; chünki ular haram dunyani dep ögitishke
tégishlik bolmighan telimlerni ögitip, hetta pütün
aililerni nabut qilmaqta. **12** Shulardin biri, yeni [Krét
arilidikilerning] özining bir peyghembiri: «Krétlar
hemishe yalghan sözleydighanlar, wehshiy haywanlar
we hurun toymaslardur» dégen. **13** Bu guwahliq
heqiqettur; shunga ularning étiqadta saghlam
turushi üchün, shundaqla Yehudiy epsanilerge we
heqiqettin chetnigenler toquwalghan insaniy qaide-
belgilimilerge qulaq salmasliqi üchün ularni qattiq
eyiblep agahlandurghin. **15** Pak kishiler üchün hemme
nerse pak; lékin bulghan'ghan napaklar we étiqadsizlar
üchün héchqandaq nerse pak emestur. Chünki
ularning oy-pikrlirimu, wijdanimu bulghinip ketken.
16 Ular Xudani tonuymiz dep dawrang qilsimu, lékin
emelliride Uningdin tanidu; chünki ular yirginchlikler,
héchgep anglimaydighanlar, héchqandaq yaxshi
ishlarni qilishqa yarimaydighanlardur.

2 Lékin sen bolsang saghlam telimge qandaq uyghun
yashashni ögitishing kérek. **2** Yashan'ghan erlerge,
hoshyar, salmaq, temkin, étiqadta, méhir-muhebbette
we sewr-taqette saghlam bolushni tapilighin. **3**
Shuningdek, yashan'ghan ayallargha yürüsh-turushta
ixlas-muqeddeslikke layiq bolushni, chéqimchiliq
qilmasliqni, haraq-sharabqa bérilmeydighan bolushni,
güzel ishlarni ögetküchiler bolushni tapilighin. **4**
Buning bilen ular yash ayallargha erlirige köyünüsh,
balilirigha köyünüsh, salmaq bolush, pak bolush,
öy ishlirini puxta qilish, méhriban bolush we öz
erlirige boysunushni ögiteleydu. Shundaq bolghanda
Xudaning sözi qarilanmaydu. **6** Shuningdek yash
erlernimu salmaq bolushqa jékiligin. **7** Özüngmu
hemme ishta güzel emelliring bilen ulargha ülge
bolghin; telim berginingde pak-diyanetlik, éghir-bésiq
bolup, **8** héchkim qusur tapalmaydighan, saghlam
sözlerni yetküzgin; buning bilen, qarshi chiqquchilar
biz toghruluq yaman gep qilidighan yerni tapalmay
xijil bolidu. **9** Qullargha öz xojayinlirini hemme ishta
qanaetlendürüp ulargha boysunushni ögetkin. Ular
gep yandurmay, **10** oghriliq qilmay, özlirining her
jehette ishenchlik ikenlikini körsetsun. Ular buning
bilen Qutquzghuchimiz Xudaning telimatigha her
jehettin zinnet bolidu. **11** Chünki Xudaning nijatni
barliq insanlargha élip kélidighan méhir-shepqiti
ayan boldi; **12** u bizge ixlassizliq we bu dunyaning
arzu-heweslirini ret qilip, hazirqi zamanda salmaq,
heqqaniy, ixlasmen hayatni ötküzüshimiz bilen, **(aiōn
g165)** **13** ulugh Xuda, nijatkarimiz Eysa Mesihning
shan-sherep bilen kélidighanliqigha bolghan mubarek
ümidimizning emelge éshishini intizarliq bilen
kütüshni ögitidu. **14** U bedel tölep bizni hemme
itaetsizliklerdin azad qilish hemde bizni özi üchün pak
qilip, Özige mensup bolghan, yaxshi emellerge qizghin
intilidighan xelq qilishqa biz üchün qurban boldi. **15**
Barliq hoqugungni ishlitip bu ishlarni jakarlap éytqin,
nesihet bérip jékiligin we agahlandurghin. Héchkim
séni kemsitmisun.

3 [Jamaettikilerge] shuni eslitip turghinki, ular
hökümranlargha we hoquqdarlargha boysunup,
shularning sözini anglisun, herqandaq yaxshi
emellerni qilishqa teyyar tursun, **2** héchkimning
yaman gépini qilmisun, jédelxor bolmisun, mulayim
bolsun, hemme ademge her jehette möminlik
körsetsun. **3** Chünki biz özimizmu eslide nadan bolup,
itaetsiz, azdurulghan, herxil shehwet-heweslerning
hem lezzetlerning quli bolghan, rezillik we hesetxorluq
ichide yashighan, nepretlik bolghan hem bir-
birimizdin nepretlinidighanlardin iduq. **4** Biraq
Qutquzghuchimiz Xudaning insanlargha bolghan
méhribanliqi we méhir-muhebbiti ayan bolushi
bilen, **5** (özimizning qandaqtur heqqaniy emellirimiz
bilen emes, belki Uning rehim-shepqiti bilen)
yéngidin tughulushta yuyushliri we Muqeddes Rohta
yéngilishi arqiliq U bizni qutquzdi; **6** bu Rohni Xuda
Nijatkarimiz Eysa Mesih arqiliq wujudimizgha mol
quydi. **7** Bu arqiliq, Xudaning méhir-shepqiti bilen
heqqaniy qilinip, menggülük hayatqa érishish ümidini
tutqan mirasxorlar bolduq. **(aiōnios g166)** **8** Bu sözler
ishenchliktur we bu heqiqetlerni alahide tekitlishingni
telep qilimen. Shundaq qilghiningda, Xudagha
étiqad qilghanlar özlirini yaxshi emellerni qilishqa
bérilishke köngül bölidu. Bu ishlar insanlar üchün
güzel we paydiliq. **9** Biraq exmiqane munaziriler,
nesebnamilerdiki [quruq gepler], jédel-majralar,
Tewrat qanunigha munasiwetlik talash-tartishlardin
özüngni néri tutqin; chünki bular paydisiz we
bimeniliktur. **10** Arigha bölgünchilik qilghuchi
ademni bolsa bir-ikki qétim agahlandurghandin
kéyin uning bilen bolghan bardi-keldini üziwet;
11 chünki bundaq ademni heqiqettin chetnidi,
gunah sadir qiliwatidu, shundaqla özini özi jazagha
mehkum qilghan dep bilisen. **12** Artémasni yaki
Tikikusni sanga mangdurghanda, mumkin qeder
tézrek Nikopolis shehirige méning yénimgha kelgin,
chünki u yerde qishlimaqchi boluwatimen. **13** Adwokat
Zénas bilen Apollosning sepirige köngül bölüp
himmitingning bariche uzatqin; kem-kütiliri bolsa,
ularning hajitidin chiqqin. **14** Bizning qowmimiz
méwisiz qalmasliqi üchün hajetmenlerge yardem
qilip, özlirini güzel emellerni qilishqa béghishlashni
ögensun. **15** Yénimdikilerning hemmisidin sanga
salam. Étiqadta bizni söyidighalargha salam éyt.
Méhir-shepqet hemminglargha yar bolghay!

Filémongha

1 Mesih Eysaning mehbusi menki Pawlus we
qérindishimiz Timotiydin söyümlükimiz we
xizmetdishimiz Filémon'gha **2** we singlimiz Afiyagha,
sepdishimiz Arkippusqa we öyüngde yighilidighan
jamaetke salam! **3** Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa
Mesihdin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik
bolghay! **4** Rebbimiz Eysagha we barliq muqeddes
bendilerge bolghan méhir-muhebbiting we ishench-
étiqadingni anglap, men dualirimda hemishe séni yad
étip turuwatimen, sen üchün teshekkür éytimen; **6**
Bizge nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barliq
yaxshi iltipatni toluq tonup yétishing bilen, séning
étiqadning emelliride merdlerche ortaqlishishing
kücheytilsun dep dua qilimen. **7** Chünki séning méhir-
muhebbiting manga zor xushalliq we righbet élip keldi;
chünki i qérindishim, muqeddes bendilerning ich-
baghirliri séning arqiliq köp söyündürüldi. **8** Shunga,
gerche séni layiq ishni qilishqa buyrushqa Mesihde
jür'etlik bolalisammu, **9** lékin yenila muhebbetning
türtkisi bilen menki qéri Pawlus hemde hazirmu Eysa
Mesihning mehbusi bolush süpitide sanga iltimas
qilip ötünüshni layiq kördum — **10** kishenlerde
turup tughqan balam, yeni Onésimus toghruluq
iltimasim bar. **11** U burun sanga paydisiz bolghan
bolsimu, emma hazir sangimu, mangimu paydiliqtur.
12 Men hazir uni — janjigirimni séning yéninggha
qayturup ewetimen. **13** Xush xewerni dep kishenlerde
turghinimda uni séning ornungda méning xizmitimde
bolushqa yénimda qaldurup qalghum bar idi; **14**
biraq séning raziliqingni almay héchnémini qilghum
yoq; shundaq qilghanda séning manga qilghan
yaxshiliqing mejburiy emes, belki razimenlik bilen
bolidu. **15** Chünki séning Onésimustin waqitliq
mehrum bolghiningning sewebi, belkim del séning
uninggha ebedil'ebedgiche nésiwe bolushung üchün
idi. **(aiōnios g166)** **16** Méning shundaq déginim, uninggha
qul qatarida emes, belki quldin köp üstün — manga
neqeder söyümlük, shundaqla sanga téximu shundaq
bolidighan (insaniy munasiwetler bilen hem Rebde
bolghan munasiwet bilen), söyümlük qérindash
qatarida ige bolisen; **17** shuning üchün, eger sen
méni hemdash qatarida körseng, uni méni qobul
qilghandek qobul qilghin. **18** Eger burun u sanga birer
yolsizliq qilghan bolsa yaki sanga qerzdar bolghan
bolsa, buni méning hésabimgha yazghin. **19** Mana
menki Pawlus bu sözlerni öz qolum bilen yéziwatimen:
qerzi bolsa özüm qayturimen; lékin men sanga
özüngning jéning bilen manga qerzdar bolghiningni
tilgha almaymen. **20** Shunga, ey qérindishim, men
Rebde sendin menpeetke érishmekchimen; ich-
baghirlirimni Mesihde söyündürgin. **21** Ishenchim
sözümni anglaydighanliqinggha kamil bolup we
sorighanlirimdin artuq orunlaydighanliqingni bilip,
sanga mushundaq yazdim. **22** Bulardin bashqa, manga
turalghu jay teyyarlap qoyghin. Chünki dualiringlar
arqiliq méning silerge qayturup bérilishimni ümid
qilimen. **23** Eysa Mesihke xizmet qilghanliqi üchün
zindandishim bolghan Epafras, **24** xizmetdashlirim
Markus, Aristarxus, Démas we Luqalardin sanga
salam. **25** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti
rohinglargha yar bolghay!

Ibraniylargha

1 Xuda burunqi zamanlarda ata-bowilargha peyghemberler arqiliq türküm-türküm boyiche we nurghun yollar bilen söz qilghan bolup, **2** mushu axirqi künlerde bolsa bizge Oghli arqiliq sözlidi. U Oghlini pütkül mewjudatning mirasxori qilip béketken, Uning arqiliq kainatlarni yaratqan. **(aiōn g165)** **3** U Xudaning shan-sheripidin parlighan nur, Uning eyniyitining ipadisidur, U qudretlik söz-kalami bilen pütkül kainattiki mewjudatni öz ornida turghuzuwatqan bolup, U gunahlarni tazilash xizmitini ada qilghandin kéyin, ershtiki shanu-shewket igisining ong yénida olturdi. **4** Shuningdek, U perishtilerdin köp üstün nam-mertiwige miras bolup, ulardin shunche yüksek turdi. **5** Chünki Xuda [muqeddes yazmilarda] perishtilerning qaysisigha: «Sen Méning Oghlumdursen, bügün Men Séni tughdurdum», we yene: «Men Uninggha Ata bolimen, Umu Manga Oghul bolidu» dégenidi? **6** Uning üstige, U Özining tunjisini yer yüzige ewetkende, «Barliq perishtiler Uninggha sejde qilsun» dégen. **7** U perishtiler toghruluq: — «U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qilidu», dégenidi; **8** lékin Oghli heqqide bolsa Uninggha mundaq dégen: — «Séning texting, i Xuda, ebedil'ebedliktur; Séning padishahliqingdiki shahane hasang adaletning hasisidur. **(aiōn g165)** **9** Sen heqqaniyetni söyüp, rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni Séning Xudaying Séni hemrahliringdin üstün qilip shadliq méyi bilen mesih qildi». **10** Xuda Oghligha yene mundaq dégen: — «Sen, i Reb, hemmidin burun zéminning ulini salding, Asmanlarni bolsa qolliring yasighandur; **11** Ular yoq bolup kétidu, Lékin Sen menggü turisen; Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; **12** Sen ularni ton kebi yögep qoyisen, Shunda ular kiyim-kéchek yenggüshlen'gendek yenggüshlinidu. Biraq Sen menggü özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur». **13** Yene, U qaysibir perishtige: — «Men Séning düshmenliringni textipering qilmighuche, Méning ong yénimda olturisen» — dégenidi? **14** Shundaq iken, perishtilerning hemmisi peqet nijatqa mirasliq qilidighanlar üchün xizmet qilishqa [Xuda teripidin] ewetilgen xizmetchi rohlar emesmu?

2 Bu sewebtin, alliqandaq yol bilen [heqiqiy yoldin] téyilip ketmeslikimiz üchün, anglighan heqiqetlerge téximu étibar qilishimiz lazim. **2** Chünki perishtiler arqiliq yetküzülgen söz-kalamning turaqliq ikenliki ispatlan'ghan hemde uninggha herbir boysunmasliq we itaetsizlik qilish tégishlik jazagha tartilidighan yerde, **3** shunche ulugh qutquzush-nijatqa étibar bermisek, biz qandaqmu [jazadin] qéchip qutulalaymiz?! Chünki bu nijatning xewiri deslepte Reb arqiliq uqturulghan, hem uning heqliqini biwasite anglighanlarmu bizge testiqlighan; **4** uning üstige Xuda bésharetlik alametler, karametler we herxil qudretlik möjiziler arqiliq, shundaqla Öz iradisi boyiche Muqeddes Rohning ata qilghan iltipatliri bilen teng buninggha guwahliq bergen. **5** Biz dewatqan kelgüsi dunyani Xuda perishtilerning bashqurushigha ötküzüp bergini yoq; **6** belki bu heqte [muqeddes yazmilarning] bir yéride bireylen mundaq guwahliq bergendur: — «[I Xuda], insan dégen némidi, Sen uni séghinidikensen? Adem balisi némidi, Sen uning yénigha kélip yoqlaydikensen? **7** Chünki Sen uning ornini perishtilerningkidin azghine töwen békitkensen, Sen uninggha shan-sherep we shöhretlerni taj qilip kiydürdüngsen; Uni qolung yasighanlarni idare qilishqa tikliding; **8** Sen barliq mewjudatlarni uning puti astida boysundurghansen». Emdi «barliq mewjudatlarni uning puti astida boysundurghansen» dégini, héchqandaq nerse uninggha boysunmasliqqa qaldurulmighan, dégenliktur. Biraq, hazirche mewjudatlarning hemmisiningla uninggha boysun'ghanliqini téxi körmeywatimiz. **9** Lékin biz üchün perishtilerdin «azghine waqit töwen qilin'ghan», ölüm azablirini tartqanliqi üchün hazir shan-sherep we hörmet taji kiydürülgen Eysani körgüchi bolduq; chünki U Xudaning méhir-shepqiti bilen hemmeylen üchün ölümning temini tétidi. **10** Chünki pütkül mewjudatlar Özi üchünmu hem Özi arqiliqmu mewjut bolup turuwatqan Xudagha nisbeten, nurghun oghullarni shan-sherepke bashlighanda, ularning nijatining yol bashlighuchisini azab-oqubetler arqiliq kamaletke yetküzüshke layiq keldi. **11** Chünki pak-muqeddes Qilghuchi bilen pak-muqeddes qilin'ghanlarning hemmisi derweqe oxshash Birsidin kelgendur; shuning bilen U ularni «qérindash» déyishtin nomus qilmaydu. **12** Xuddi U [Xudagha (muqeddes yazmilarda yézilghandek)]: «Namingni qérindashlirimgha jakarlaymen, Jamaet ichide Séni naxshilarda küyleymen» dégen. **13** U yene: «Men

sanga tayinimen» we «Qaranglar, mana Men bu yerde
Xuda Manga ata qilghan perzentler bilen bille» dégen.
14 Perzentler bolsa et bilen qandin tenlik bolghachqa,
Oghulmu [shu perzentlerningkige] oxshashla et we
qandin tenlik boldi. Bundaq qilishtiki meqset, U ölüm
arqiliq ölüm hoquqini tutqan Iblisning küchini bikar
qilip, 15 ömür boyi ölüm qorqunchidin qulluqqa
tutulghanlarning hemmisini azadliqqa chiqirish
üchün idi. 16 Chünki U derweqe perishtilerge emes,
belki Ibrahimning ewladlirigha tutishidu; 17 Shuning
üchün, U Xudagha ait ishlarda rehimdil we sadiq
bash kahin bolushi üchün, xelqning gunahlirining
kechürüm qurbanliqini bérelishi üchün, U her
jehettin qérindashlirigha oxshash qilinishi kérek idi.
18 Chünki Özi sinaqlarni Öz béshidin kechürüp, azab-
oqubet chekken bolghachqa, U sinaqlargha duch
kelgenlergimu yardem béreleydu.

3 Shundaq iken, ey muqeddes qérindashlar, ershtin
bolghan chaqiriqqa ortaq nésip bolghanlar, özimiz
étirap qilghan Rosul we Bash Qahin, yeni Eysagha
köngül qoyup qaranglar. 2 Xuddi Musa [peyghember]
Xudaning pütün ailiside xizmet qilghanda Xudagha
sadiq bolghandek, umu özini teyinlep xizmetke
Qoyghuchigha sadiq boldi. 3 Lékin öyni berpa
qilghuchi özi berpa qilghan öydinmu artuq shöhretke
sazawer bolghinidek, Umu Musadin artuq shan-
sherepke layiqtur. 4 Chünki hemme öyning berpa
qilghuchisi bardur; lékin pütün mewjudatning berpa
qilghuchisi bolsa Xudadur. 5 Musa bolsa xizmetkar
salahiyiti bilen Xudaning pütün ailiside sadiqliq bilen
kéyinki ashkarilinidighan ishlargha guwahliq bérish
xizmitini qilghan. 6 Lékin Mesih bolsa Xudaning
ailisige Oghul salahiyiti bilen höküm süridu; we eger
biz jasaritimiz we ümidimizdin bolghan iptixarliqni
axirghiche ching tutsaq, derweqe Xudaning ashu
ailisige tewe bolghan bolimiz. 7 Shunga, [muqeddes
yazmilarda] Muqeddes Rohning déginidek, Bügün,
eger siler [Xudaning] awazini anglisanglar, 8 Eyni
chaghlarda Uni ghezeplendürüp, chöl-bayawanda
Uni sinighan künidikidek, Yürikinglarni qattiq
qilmanglar! 9 Mana shu yerde ata-bowiliringlar
Méni sinidi, ispatlidi hem Méning qilghanlirimni
qiriq yil körüp kelgenidi. 10 Men shu dewrdin
bizar bolup: — «Bular könglide daim adashqanlar,
Méning yollirimni héch bilip yetmigen. 11 Shunga
Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular Méning
aramliqimgha qet'iy kirmeydu» dédim». 12 Emdi
qérindashlar, héchqaysinglarda yaman niyetlik we
étiqadsiz qelb bolmisun, shundaqla uning menggü
hayat Xudadin yüz örümeslikige köngül bölünglar; 13
peqet «bügün»la bolidiken, héchqaysinglar gunahning
azdurushliri bilen könglünglarning qattiqlashmasliqi
üchün her küni bir-biringlarni jékilenglar. 14
Desleptiki xatirjemlikimizni axirghiche ching tutsaqla,
derweqe Mesih bilen shérik bolghan bolimiz.
15 Yuqirida éytilghinidek: — «Bügün, eger siler
[Xudaning] awazini anglisanglar, Eyni chaghlarda
[Uni] ghezeplendürgen künidikidek, Yürikinglarni
qattiq qilmanglar!» 16 (Emdi Uning awazini anglap
turup, Uni ghezeplendürgenler kimler idi? Musa
peyghemberning yétekchilikide Misirdin [qutulup]
chiqqan ashu [Israillarning] hemmisi emesmu?
17 U qiriq yil kimlerge ghezeplendi? Yenila shu
gunah ötküzüp, yiqilip jesetliri chölde qalghanlargha
emesmu? 18 Shundaqla U kimlerge Öz aramliqimgha
qet'iy kirmeysiler dep qesem qildi? Özige itaet
qilmighanlarni emesmu? 19 Shunga bulardin
körüwalalaymizki, ularning [aramliqqa] kirmesliki
étiqadsizliqi tüpeylidin idi).

4 Emdi Uning aramliqigha kirip behrimen bolush
toghrisidiki wedisi [bizge] qaldurulghandin kéyin,
aranglardiki birersiningmu uning nésiwisidin chüshüp
qélishidin qorqunchta éhtiyat qilayli. 2 Chünki xush
xewer xuddi [chöldiki Israillargha] anglitilghandek
bizlergimu anglitildi. Lékin ularning anglighanliri
étiqad bilen yughurulmighanliqtin, söz-kalamning
ulargha héchqandaq paydisi bolmighanidi. 3 Chünki
bu aramliqqa kirgenler bolsa — étiqad qilghan
bizlermiz. Xuddi Xudaning éytqinidek: «Shunga
men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular Méning
aramliqimgha qet'iy kirmeydu — dégen». Xudaning
emelliri bolsa dunya apiride bolghandila hemmisi
tamamlan'ghanidi; 4 chünki yaritilishning yettinchi
küni heqqide muqeddes yazmilarning bir yéride
mundaq déyilgen: «Yettinchi küni kelgende, Xuda
hemme emelliridin aram aldi». 5 Yene kélip yuqirida
éytilghandek Xuda: «Ular Méning aramliqimgha
qet'iy kirmeydu» dégenidi. 6 Buningdin körünerlikki,
Xudaning aramliqigha kireleydighanlar bar, emma
uning toghrisidiki xush xewerni awwal anglighanlar
itaetsizlik qilghanliqi üchün, uninggha kirelmidi. 7
Shuning üchün, Xuda ene shu [aramliq toghrisida]
uzaq waqittin kéyinki melum bir künni «bügün» dep
békitip, Dawut [peyghember] arqiliq yene shundaq

éytqan: — «Bügün uning awazini anglisanglar,
Yürikinglarni qattiq qilmanglar!» 8 Eger Yeshua
[peyghember] [Israillarni] aramliqqa kirgüzgen bolsa
idi, Xuda kéyin yene bir [aramliq] küni toghruluq
démigen bolatti. 9 Qisqisi, shabat künidiki bir
aramliq Xudaning xelqini kütmekte. 10 Chünki
Xudaning aramliqigha kirgüchiler xuddi Xuda
«Öz emel-ishliridin aram alghan»dek, özlirining
ishliridin aram alidu. 11 Shunga héchqaysimizning
ene shu [Israillardek] itaetsizlik qilghan halitide
yiqilip chüshmesliki üchün, herbirimiz bu aramliqqa
kirishke intileyli. 12 Chünki Xudaning söz-kalami
janliqtur we küchke igidur, hetta jan bilen rohni,
yilik bilen boghumlarni bir-biridin ayriwételigüdek
derijide, herqandaq qosh bisliq qilichtin ittiktur,
qelbdiki oy-pikir we arzu-niyetlerning üstidin höküm
chiqarghuchidur. 13 Uning aldida héchqandaq
mewjudat ghayip emestur; belki bizdin hésab
Alghuchining közliri aldida hemme ish ochuq-
ashkaridur. 14 Shundaq bolghaniken, shundaqla ersh-
asmanlardin ötüp chiqqan ulugh Bash Qahinimiz,
yeni Xudaning Oghli Eysa bolghaniken, biz étirap
qilghan étiqadimizda ching turayli. 15 Chünki
bizge teyinlen'gen bash kahinimiz ajizliqlirimizgha
hésdashliq qilmighuchi emes, belki bizge oxshash
herxil azdurush-sinaqlargha duch kelgen, lékin gunah
sadir qilip baqmighuchidur. 16 Shunga yürikimiz
toq halda rehim-shepqetke érishish we yardemge
éhtiyajliq waqtimizda shapaet tépish üchün méhir-
shepqet [ayan qilin'ghuchi] textke yéqinlishayli.

5 Her qétimliq bash kahin insanlar arisidin tallinip,
xelqqe wakaliten Xudagha xizmet qilishqa, yeni
xelqning atighan hediyelirini we gunahlar üchün
qilghan qurbanliqlirini Xudagha sunushqa teyinlinidu.
2 Uning hertereplep ajizliqliri bolghachqa, bilimsizler
we yoldin chetnigenlerge mulayimliq bilen muamile
qilalaydu. 3 Shu ajizliqi üchün u xelqning gunahliri
hésabigha qurbanliq sun'ghandek, öz gunahliri
üchünmu qurbanliq sunushqa toghra kélidu. 4 Héchbir
kishi bu shereplik mertiwini özlükidin almaydu, peqet
Harun'gha oxshash, Xuda teripidin chaqirilghandila
uni alidu. 5 Xuddi shuningdek Mesihmu bash kahin
mertiwisige Özini ulughlap özlükidin érishken emes,
belki Uni [ulughlighuchi Xuda] Özi idi; U Uninggha:
— «Sen Méning Oghlumdursen, bügün Men Séni
tughdurdum» dégen. 6 U [muqeddes yazmilarning]
yene bir yéride Uninggha: — «Sen ebedil'ebedgiche
Melkizedekning tipidiki bir kahindursen» dégen. (aiōn
g165) 7 [Mesih] yer yüzidiki künlerde, Özini ölümdin
qutquzuwélishqa qadir Bolghuchigha qattiq nidalar
we köz yashliri bilen dua-tilawetler we yilinishlarni
kötürdi. Uning ixlasmenlikidin dualiri ijabet qilindi. 8
Gerche U [Xudaning] Oghli bolsimu, azab chékishliri
arqiliq itaetmen bolushni ögendi. 9 U mana
mushundaq mukemmel qilin'ghan bolghachqa, barliq
Özige itaet qilghuchilargha menggülük nijatni barliqqa
keltürgüchi bolup, (aiōnios g166) 10 Xuda teripidin
«Melkizedekning kahinliq tüzümi tertipide bash
kahin» dep jakarlandi. 11 Bu ish toghruluq éytidighan
nurghun sözlirimiz bar, lékin qulaqliringlar pang
bolup ketkechke, bularni silerge éniq chüshendürüsh
tes. 12 Chünki siler alliburun telim bergüchi bolushqa
tégishlik bolghan chaghdimu, emeliyette siler yenila
Xudaning söz-kalamining asasiy heqiqetlirining néme
ikenlikini bashqilarning yéngiwashtin ögitishige
mohtajsiler; silerge yirik yémeklik emes, belki
yenila süt kérektur. 13 Chünki peqet süt bilenla
ozuqlinidighanlarning bowaqtin perqi yoqtur, ular
heqqaniyet kalamigha pishshiq bolmighan ghoridur,
xalas. 14 Biraq yémeklik bolsa yétilgenler, yeni
öz ang-zéhinlirini yaxshi-yamanni perq étishke
yétildurgenler üchündur.

6 2 Shuning üchün, Mesih toghrisidiki deslepki asasiy
telimde toxtap qalmay, — yeni qaytidin «ölük
ishlar»din towa qilish we Xudagha étiqad baghlash,
chömüldürülüshler, «qol tegküzüsh», ölgenlerning
tirildürülüshi we menggülük höküm-soraq toghrisidiki
telimlerdin ul salayli dep olturmay, mukemmellikke
qarap mangayli. (aiōnios g166) 3 Xuda xalighaniken, biz
shundaq qilimiz. 5 Chünki eslide yorutulup, ershtiki
iltipattin tétighan, Muqeddes Rohtin nésip bolghan,
Xudaning söz-kalamining yaxshiliqini hem kelgüsi
zamanda ayan qilinidighan qudretlerni hés qilip
baqqanlar eger yoldin chetnigen bolsa, ularni qaytidin
towa qildurush hergiz mumkin emes. Chünki ular
öz-özige qilip Xudaning Oghlini qaytidin kréstlep
reswa qilmaqta. (aiōn g165) 7 Chünki köp qétimlap
öz üstige yaghqan yamghur süyini ichken, özide
térighuchilargha menpeetlik ziraetlerni östürüp
bergen yer bolsa Xudadin beriket almaqta. 8 Biraq
tiken we qamghaq östürgen bolsa, u erzimes bolup,
lenetke yéqin bolup, aqiwiti köydürülüshtin ibaret
bolidu. 9 Lékin ey söyümlüklirim, gerche yuqiriqi
ishlarni tilgha alghan bolsaqmu, silerde buningdinmu

ewzel ishlar, shundaqla nijatliqning élip baridighan
ishliri bar dep qayil bolduq. 10 Chünki Xuda qilghan
emelliringlarni we Uning muqeddes bendilirige
qilghan we hazirmu qiliwatqan xizmitinglar arqiliq
Uning nami üchün körsetken méhir-muhebbitinglarni
untup qalidighan adaletsizlerdin emes. 11 Emma
silerning ümidinglarning toluq jezm-xatirjemlik
bilen bolushi üchün, herbiringlarning axirghiche
shundaq gheyret qilishinglargha intizarmiz; 12
shundaqla sörelmilerdin bolmay, belki étiqad we
sewrchanliq arqiliq Xudaning wedilirige warisliq
qilghanlarni ülge qilidighanlardin bolghaysiler. 13
Chünki Xuda Ibrahimgha wede qilghanda, Özidin
üstün turidighan héchkim bolmighachqa, Özi bilen
qesem qilip: 14 «Sanga choqum bext ata qilimen,
séni choqum köpeytip bérimen» — dédi. 15 Shuning
bilen, [Ibrahim] uzun waqit sewr-taqet bilen kütüp,
Xudaning wedisige érishti. 16 Chünki insanlar özliridin
üstün turidighan birini tilgha élip qesem qilidu;
ularning arisida qesem ispat-testiq hésablinip, her xil
talash-tartishlargha xatime béridu. 17 Shuningdek
Xuda, Öz wedisige warisliq qilghanlargha Öz nishan-
meqsitining özgermeydighanliqini téximu ochuqraq
bildürüsh üchün, qesem qilip wede berdi. 18 Shuning
bilen qet'iy özgermes ikki ish arqiliq, köz aldimizda
qoyulghan ümidni ching tutush üchün [halakettin]
özimizni qachurup uni bashpanah qilghan bizler
küchlük righbet-ilhamgha érisheleymiz (bu ikki ishta
Xudaning yalghan éytishi qet'iy mumkin emes,
elwette). 19 Bu ümid jénimizgha ching baghlan'ghan
kéme lenggiridek shübhisiz hem mustehkem bolup,
[ershtiki] ibadetxanining [ichki] perdisidin ötüp bizni
shu yerge tutashturidu. 20 U yerge biz üchün yol
échip mangghuchi Eysa bizdin awwal kirgen bolup,
Melkizedekning kahinliq tüzümi tertipide menggülük
teyinlen'gen Bash Kahin boldi. (aiōn g165)

7 Chünki bu Melkizedek Salém shehirining padishahi,
shundaqla Eng Aliy Bolghuchi Xudaning kahini
bolup, Ibrahim padishahlarni yéngip jengdin
qaytqanda, uning aldigha chiqqan we uninggha bext
tiligenidi. 2 Ibrahim bolsa érishken barliq [oljisining]
ondin bir ülüshini uninggha atighanidi. [Melkizedek
dégen isimning] birinchi menisi «heqqaniyet
padishahi» dégenliktur; uning yene bir nami
«Salémning padishahi» bolup, buning menisi «amanliq
padishahi» dégenliktur; 3 uning atisi yoq, anisi
yoq, nesebnamisi yoq, künlirining bashlinishi we
hayatining axirlishishi yoqtur, belki u Xudaning
Oghligha oxshash qilinip, menggülük kahin bolup
turidu. 4 Emdi qaranglar, bu Melkizedek némidégen
ulugh adem-he! Hetta ata-bowilirimizning chongi
Ibrahimmu oljisining ondin birini uninggha atighan. 5
Derweqe Lawiyning ewladliridin kahinliqni zimmisige
alghanlar Tewrat qanuni boyiche xelqtin, yeni öz
qérindashliridin Ibrahimning pushtidin bolghinigha
qarimay tapqinining ondin bir ülüshini yighishi
emr qilin'ghan. 6 Lékin bularning qebile-uruqidin
bolmighan Melkizedek bolsa Ibrahimdin «ondin bir
ülüshi»ni qobul qilghan andin Xudaning wedilirige ige
bolghuchi Ibrahimgha bext tiligen. 7 Shübhisizki, bext
tiligüchi bextke érishküchidin üstündur. 8 Bu yerdiki
«ondin bir ülüsh»ni qobul qilghuchilar ölidighan
ademlerdindur; u yerdiki «ondin bir ülüsh»ni qobul
qilghuchi toghrisida [muqeddes yazmilarda] «U hayat
yashighuchi» dep guwahliq bérilgendur. 9 Hetta
mundaq déyishke boliduki, ondin bir ülüshni alidighan
Lawiymu [ejdadi] Ibrahim arqiliq [Melkizedekke]
ondin bir ülüshni bergen. 10 Chünki Melkizedek
Ibrahimni qarshi alghanda, Lawiyni [kelgüsidiki
pushti bolush süpitide] yenila Ibrahimning ténide idi,
dep hésablashqa bolidu. 11 Emdi Lawiy qebilisining
kahinliq tüzümi arqiliq mukemmel heqqaniyliq
kéleleydighan bolsa (chünki shu tüzümge asaslinip
Tewrat qanuni Israil xelqige chüshürülgenidi),
kéyinki waqitlarda Harunning kahinliq tüzümi
boyiche emes, belki Melkizedekning kahinliq tüzümi
boyiche bashqa bir kahinning chiqishining néme
hajiti bolatti? 12 Emdi kahinliq tüzümi özgertilgen
bolsa, uninggha [munasiwetlik] qanun-tüzümmu
özgertilishke toghra kélidu. 13 Chünki bu éytiliwatqan
sözler qaritilghan zat bolsa bashqa bir qebilidin
bolup, bu qebilidin héchkim qurban'gahta xizmette
bolup baqmighan. 14 Chünki Rebbimizning Yehuda
qebilisidin chiqqanliqi éniq; Musa bu qebile toghrisida
kahinliqqa munasiwetlik héchbir nerse démigenidi.
15 Emdi Melkizedektek bashqa bir kahin chiqqan
bolup, bu özgirish munulardin téximu roshen
bolidu; 16 uning [kahinliqqa] teyinlinishi et igilirige
baghliq emr bilen emes, belki pütmes-tügimes
hayatning qudritidin bolghandur. 17 Chünki bu
heqte [muqeddes yazmilarda]: «Sen ebedil'ebedgiche
Melkizedekning tipidiki bir kahindursen» dep
guwahliq bérilgen. (aiōn g165) 18 Chünki aldinqi emr-
tüzüm ajizliqi we ünümsizliki tüpeylidin küchidin

qaldurulghan 19 (— chünki Tewrat qanuni héch
ishni kamaletke yetküzelmidi). Uning ornigha bizni
Xudagha yéqinlashturidighan, uningdin ewzel ümid
élip kélindi. 21 Uning üstige, bu ish [Xudaning]
qesimi bilen kapaletke ige bolmay qalmidi (ilgiri
ötken kahinlar [Xudaning] qesimisiz kahin bolghanidi;
lékin, Eysa bolsa Özige: — «Perwerdigar shundaq
qesem ichti, hem hergiz buningdin yanmaydu: —
«Sen ebedil'ebedgiche kahindursen»» Dégüchining
qesimi bilen kahin boldi). (aiōn g165) 22 Emdi Eysa
shundaq ulugh ish bilen ewzel bir ehdining képili
qilindi. 23 Yene kélip, ilgiri ötken kahinlar köp bolushi
kérek idi; chünki ularning [herbiri] ölüm tüpeylidin
wezipisini dawamlashturalmay qalghan. 24 Lékin
[Eysa] menggüge turghachqa, Uning kahinliqi hergiz
özgertilmestur. (aiōn g165) 25 Shu sewebtin, U Özi arqiliq
Xudaning aldigha kelgenlerni üzül-késil qutquzushqa
qadir; chünki U ular üchün Xudagha murajiet qilishqa
menggü hayattur. 26 Mushundaq bir bash kahin
del bizning hajitimizdin chiqidighan — muqeddes,
eyibsiz, ghubarsiz, gunahkarlardin néri qilin'ghan,
ershlerdin yuqiri élip kötürülgen kahindur. 27 U ashu
bash kahinlardek her küni aldi bilen öz gunahliri
üchün, andin xelqning gunahliri üchün qurbanliq
sunushqa mohtaj emes. Chünki U Özini qurbanliq
süpitide sun'ghanda, hemmeylen üchün buni bir
yolila ada qildi. 28 Chünki Tewrat qanuni ajiz bende
bolghan insanlarni bash kahin qilip teyinleydu, lékin
Tewrat qanunidin kéyin kelgen Xudaning qesem-
kalami menggüge kamaletke yetküzülgen Oghulni
bash kahin qilip teyinlidi. (aiōn g165)

8 Éytqanlirimizning bash nuqtisi shuki: Ershtiki
ulugh Bolghuchining textining ong teripide
olturghan shundaq bir Bash Kahinimiz bar. 2 U
muqeddes jaylarda, shundaqla insan emes, belki
Perwerdigar tikken heqiqiy ibadet chédirining
hemmiside kahinliq xizmitini qilghuchidur. 3 Herbir
bash kahin hediye hem qurbanliqlar sunush üchün
teyinlinidu. Shuning üchün, [bizning bu bash
kahinimizningmu] birer sunidighini bolush kérek idi.
4 Derweqe eger U yer yüzide bolsidi, hergiz kahin
bolmaytti; chünki bu yerde Tewrat qanun-tüzümi
boyiche hediye sunidighan kahinlar alliburunla
bardur 5 (bu [kahinlar] xizmet qilidighan [ibadet
chédiri] peqetla ershtiki ishlarning köchürülmisi
we kölenggisidur. Musa del bu ibadet chédirini
qurushqa bashlighanda, Xudaning wehiysi uninggha
kélip: «Éhtiyat qilghinki, bularning hemmisini sanga
taghda körsitilgen örnek boyiche yasighin» dep
agahlandurghan). 6 Lékin hazir U ([kona ehdige ait]
wedilerdin ewzel wediler üstige békitilgech) téximu
yaxshi bir ehdining wasitichisi bolghachqa, Uninggha
bérilgen kahinliq xizmiti bashqa kahinlarningkidin
shunche ewzel turidu. 7 Eger shu deslepki ehde kem-
kütisiz bolsa idi, kéyinkisi üchün orun izdeshning
héchqandaq hajiti bolmighan bolatti. 8 Lékin, Xuda
kona ehdini yétersiz dep qarap, [Israillargha] mundaq
dégen: — «Mana, shu künler kéliduki, — deydu
Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti
üchün yéngi bir ehdini emelge ashurimen. 9 Bu
ehde ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdige
oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowilirini qolidin
tutup Misirdin qutquzup yétekliginimde ular bilen
tüzgenidim; chünki ular Men bilen tüzüshken
ehdemde turmidi, men ulardin nezirimni yötkidim,
— deydu Perwerdigar. 10 Chünki shu künlerdin
kéyin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan ehdem
mana shuki: — «Men Öz tewrat-qanunlirimni
ularning zéhin-eqlige salimen, hemde ularning
qelbigimu pütimen; Men ularning Xudasi bolimen,
ularmu Méning xelqim bolidu. 11 Shundin bashlap
héchkim öz yurtdishigha, yaki öz qérindishigha: —
«Perwerdigarni tonughin» dep ögitishining hajiti
qalmaydu; chünki ularning hemmisi, eng kichikidin
chongighiche Méni bilip bolghan bolidu; 12 chünki
men ularning qebihliklirige rehim qilimen hemde
ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggüge
ésimdin chiqiriwétimen». 13 Emdi Xudaning bu ehdini
«yéngi» déyishi burunqisini «kona» dégenlikidur;
emdi waqti ötken, konirighan ish bolsa uzun ötmey
yoqilidu.

9 Birinchi ehdide munasiwetlik ibadet belgilimiliri
we yer yüzige tewe bolghan bir muqeddes ibadet
jayi bar idi. 2 Buninggha bir ibadet chédiri tikilgenidi;
uning muqeddes jay dep atalghan birinchi bölümide
chiraghdan, shire hem shire üstide retlen'gen nanlar
bolatti. 3 Uning ikkinchi, [yeni ichki] perdisining
keynide eng muqeddes jay dep atalghan yene bir
chédir bölümi bar idi. 4 Shu yerge tewe bolghan altun
xushbuygah we pütünley altun bilen qaplan'ghan ehde
sanduqi bar idi. Sanduqning ichide altundin yasalghan,
manna sélin'ghan komzek, Harunning bix sürgen
hasisi we ikki ehde [tash] taxtisi bar idi. 5 [Sanduq]
üstidiki «kafaret texti»ning üstige shan-shereplik

«kérub»lar ornitilghan bolup, qanatliri bilen uni yépip
turatti. Emdi bular toghruluq tepsiliy toxtilishning
hazir waqti emes. 6 Bu nersiler mana shundaq
orunlashturulghandin kéyinla, kahinlar chédirning
birinchi bölümige [(yeni «muqeddes jay»gha)]
herdaim kirip, ibadet xizmitini qilidu. 7 Biraq, [«eng
muqeddes jay» dep atalghan] ikkinchi bölümge
peqet bash kahin yilda bir qétimla kiridu. Kahin u
yerge öz gunahliri we xelqning nadanliqtin ötküzgen
gunahliri üchün atalghan [qurbanliq] qénini almay
kirmeydu. 8 Bu ishlar arqiliq Muqeddes Roh shuni
körsitip bermektiki, bu birinchi ibadet chédiridiki
tüzüm inawetlik bolup tursila, eng muqeddes jaygha
baridighan yol yenila échilmaydu. 9 Mana bular
resimdek hazirqi zamanni roshenleshtüridighan
bir xil obraz, xalas. Buningdin shuni körüwélishqa
boliduki, bu chédirda sunulidighan hediye we
qurbanliqlar ibadet qilghuchini wijdanida pak-kamil
qilalmaydu. 10 Ular peqet yémek-ichmekler we
boyini sugha sélishning türlük resmiyetlirige baghliq
bolup, [qanun-tüzüm] tüzütülüsh waqti kelgüchilik
küchke ige qilin'ghan, insanlarning etlirigila baghliq
bolghan belgilime-nizamlardur. 11 Lékin Mesih bolsa
kelgüsidiki karamet yaxshi ishlarni élip barghuchi
bash kahin bolup, adem qoli bilen yasalmighan,
bu dunyagha mensup bolmighan, téximu ulugh we
téximu mukemmel ibadet chédirigha kirdi; 12 öchke
yaki mozaylarning [qurbanliq] qénini emes, belki
Özining [qurbanliq] qéni arqiliq U (Özila menggülük
hörlük-nijatni igiligen bolup) bir yolila menggüge
eng muqeddes jaygha kirdi. (aiōnios g166) 13 [Kona
ehde dewride] öchke we buqilarning qéni hem
inekning külliri napak bolghanlarning üstige sépilse,
ularni et jehetidin tazilap pak qilghan yerde, 14
undaqta, menggülük Roh arqiliq özini ghubarsiz
qurbanliq süpitide Xudagha atighan Mesihning qéni
wijdaninglarni ölük ishlardin pak qilip, bizni menggü
hayat Xudagha ibadet qilishqa téximu yéteklimemdu?!
(aiōnios g166) 15 Shuning üchün u yéngi ehdining
wasitichisidur. Buning bilen (insanlarning awwalqi
ehde astida sadir qilghan itaetsizlikliri üchün azadliq
bedili süpitide shundaq bir ölüm bolghaniken)
Xuda teripidin chaqirilghanlar wede qilin'ghan
menggülük mirasqa érisheleydu. (aiōnios g166) 16 Eger
wesiyet qaldurulsa, wesiyet qaldurghuchining ölüshi
testiqlan'ghuche, wesiyet küchke ige bolmaydu. 17
Chünki wesiyet peqet ölümdin kéyin küchke ige bolidu.
Wesiyet qaldurghuchi hayatla bolsa, wesiyitining
héchqandaq küchi bolmaydu. 18 Shuninggha oxshash,
deslepki ehdimu qan éqitilghandila, andin küchke
ige bolghan. 19 Chünki Musa Tewrat qanuni boyiche
herbir emrini pütün xelqqe uqturghandin kéyin,
mozay we öchkilerning sugha arilashturulghan qénini
qizil yung yipta baghlan'ghan zofa bilen qanun
desturigha we pütün xelqqe sépip, ularghа: 20
«Mana, bu Xuda silerning emel qilishinglargha
emr qilghan ehdining qénidur» — dédi. 21 U yene
oxshash yolda ibadet chédirigha we chédirdiki
ibadetke munasiwetlik pütkül saymanlarning üstige
qan septi. 22 Derweqe, Tewrat qanuni boyiche hemme
nerse dégüdek qan bilen paklinidu; [qurbanliq] qéni
tökülmigüche, gunahlar kechürüm qilinmaydu. 23
Xosh, ershtikige teqlid qilip yasalghan bu buyumlar
mushundaq [qurbanliqlar] bilen paklinishi kérek
idi. Biraq ershtiki nersilerning özi bulardin ésil
qurbanliqlar bilen paklinishi kérek. 24 Chünki Mesih
ershtiki heqiqiy ibadet jayigha teqlid qilin'ghan,
adem qoli bilen yasalghan muqeddes jaygha emes,
belki Xudaning huzurida bizge wekillik qilip hazir
bolush üchün ershning özige kirip boldi. 25 [Yer
yüzidiki] bash kahinning yilmuyil öz qénini emes,
belki [qurbanliqlarning] qénini élip, eng muqeddes
jaygha qayta-qayta kirip turghinidek, u qurbanliq
süpitide özini qayta-qayta atash üchün kirgini yoq.
26 Eger shundaq qilishning zörüriyiti bolghan bolsa,
dunya apiride bolghandin béri Uning qayta-qayta azab
chékishige toghra kéletti. Lékin U mana zamanlarning
axirida gunahni yoq qilish üchün, bir yolila Özini
qurban qilishqa otturigha chiqti. (aiōn g165) 27 Hemme
ademning bir qétim ölüshi we ölgendin kéyin soraqqa
tartilishi békitilgen'ge oxshash, 28 Mesihmu nurghun
kishilerning gunahlirini Öz üstige élish üchün birla
qétim qurbanliq süpitide sunulghandin kéyin, Özini
telpünüp kütkenlerge gunahni yoq qilghan halda nijat
keltürüshke ikkinchi qétim ashkare bolidu.

10 Tewrat qanuni kelgüside élip kélinidighan
güzel ishlarning öz eynini emes, belki ularning
kölenggisinila süretlep bergechke, u telep qilin'ghan,
yilmuyil sunulup kéliwatqan oxshash qurbanliqlar
arqiliq [Xudagha] yéqinlashmaqchi bolghanlarni
hergizmu mukemmel qilalmaydu. 2 Bolmisa, mushu
qurbanliqlarning sunulushi axirlishatti, chünki
ibadet qilghuchilar pak qilinip, wijdani yene öz
gunahliri tüpeylidin azablanmaytti. 3 Halbuki,

mushu qurbanliqlar yilmuyil öz gunahlirini özlirige
eslitip turidu. 4 Chünki buqa we öchkilerning qéni
gunahlarni hergiz élip tashliyalmaydu. 5 Shuning
üchün, U dunyagha kelgende mundaq dégen: — «Ne
qurbanliq, ne atighan ashliq hediyeliri bolsa Séning
telep-arzuyung emes, Biraq Sen Men üchün bir ten
teyyarlap berding; 6 Ne köydürme qurbanliqlar, ne
gunah qurbanliqidinmu söyünmiding; 7 Shunga jawab
berdimki — «Mana Men keldim! — Qanun desturungda
Men toghruluq pütülgendek — I Xuda, iradengni
emelge ashurush üchün keldim». 8 U yuqirida:
«Ne qurbanliq, ne ashliq hediyeliri, ne köydürme
qurbanliqlar ne gunahni tiligüchi qurbanliqlar Séning
telep-arzuyung emes, Sen ulardinmu söyünmiding»
(bu qurbanliqlar Tewrat qanunining telipi boyiche
sunulushi kérek idi) déginidin kéyin 9 yene: «Séning
iradengni emelge ashurush üchün keldim» dégen.
Démek, [Xuda] kéyinkisini küchke ige qilish üchün,
aldinqisini emeldin qalduridu. 10 Xudaning bu
iradisi boyiche Eysa Mesihning ténining bir yolila
qurban qilinishi arqiliq biz gunahtin paklinip,
[Xudagha] atalduq. 11 Her kahin her küni ibadet
xizmitide turidu, shundaqla gunahlarni hergiz
saqit qilalmaydighan oxshash xildiki qurbanliqlarni
[Xudagha] qayta-qayta sunidu. 12 Biraq, bu [kahin]
bolsa gunahlar üchün birla qétimliq menggü inawetlik
bir qurbanliqni sun'ghandin kéyin, Xudaning ong
yénida olturdi; 13 U shu yerde «düshmenliri Öz
ayighi astida textiper qilin'ghuche» kütidu. 14 U
mushu birla qurbanliq bilen Xudagha atap pak-
muqeddes qilin'ghanlarni menggüge mukemmel
qildi. 15 [Muqeddes yazmilarda] [pütülgendek],
Muqeddes Rohmu bu heqte bizge guwahliq béridu.
Chünki U awwal: — 16 «U künlerdin kéyin, Méning
ular bilen tüzidighan ehdem mana shuki, deydu
Perwerdigar; Men Öz tewrat-qanunlirimni ularning
zéhin-eqligimu salimen, Hemde ularning qelbigimu
pütimen» dégendin kéyin, U yene: — 17 «Ularning
gunahliri we itaetsizlikirini menggüge ésimdin
chiqiriwétimen» — dégen. 18 Emdi shu yolda gunahlar
kechürüm qilin'ghaniken, gunahlar üchün qurbanliq
qilishning hajitimu qalmaydu. 19 Shuning üchün, ey
qérindashlar, Eysaning qéni arqiliq eng muqeddes
jaygha kirishke jür'ətlik bolup, 20 (U bizge échip
bergen, ibadetxanining perdisidin (yeni, Uning
et-ténidin) ötidighan shu yipyéngi, hayatliq yoli
bilen) 21 shundaqla Xudaning ailisini bashquridighan
bizning ulugh kahinimiz bolghanliqi bilen, 22
dillirimiz wijdandiki bulghunushlardin sépilish bilen
paklan'ghan we bedinimiz sap su bilen yuyulghandek
tazilan'ghan halda étiqadning toluq jezm-xatirjemliki
we semimiy qelb bilen Xudagha yéqinlishayli! 23 Emdi
étirap qilghan ümidimizde tewrenmey ching turayli
(chünki wede Bergüchi bolsa sözide turghuchidur) 24
we méhir-muhebbet körsitish we güzel ish qilishqa
bir-birimizni qandaq qozghash we righbetlendürüshni
oylayli. 25 Beziler adet qiliwalghandek, jamaette
jem bolushtin bash tartmayli, belki bir-birimizni
jékilep-ilhamlandurayli; bolupmu shu künining
yéqinlashqanliqini bayqighininglarda, téximu
shundaq qilayli. 26 Heqiqetni tonushqa nésip
bolghandin kéyin, yenila qesten gunah ötküzüwersek,
u chaghda gunahlar üchün sunulidighan bashqa bir
qurbanliq bolmas, 27 belki bizge qalidighini peqet
soraq, shundaqla Xuda bilen qarshilishidighanlarni
yep tügitishke teyyar turidighan yalqunluq otni
qorqunch ichide kütüshla, xalas. 28 Emdi Musagha
chüshürülgen Tewrat qanunini közge ilmighan
herqandaq kishi ikki yaki üch guwahchining
ispati bolsa, kengchilik qilinmayla öltürületti. 29
Undaqta, bir kishi Xudaning Oghlini depsende qilsa,
Xudaning ehdisining qénigha, yeni özini pak qilghan
qan'gha napak dep qarisa, shepqet qilghuchi Rohni
haqaret qilsa, buningdin téximu éghir jazagha layiq
hésablinidu, dep oylimamsiler? 30 Chünki [Tewratta]
«Intiqam Méningkidur, kishining qilmishlirini öz
béshigha özüm yandurimen, deydu Perwerdigar» we
«Perwerdigar Öz xelqini soraqqa tartidu» dégüchini
bilimiz. 31 Menggü hayat Xudaning qollirigha
chüshüp jazalinish neqeder dehshetlik ish-he! 32
Emdi siler yorutulushtin kéyin, azab-oqubetlik, qattiq
küreshlerge berdashliq bergen ashu burunqi künlerni
ésinglarda tutunglar. 33 Bezi waqitlarda reswa
qilinip haqaretlesh we xarlinishlargha uchridinglar
we bezi waqitlarda mushundaq muamililerge
uchrighanlargha derddash boldunglar. 34 Chünki siler
hem mehbuslarning derdige ortaq boldunglar hem
mal-mülkünglar bulan'ghandimu, kelgüside téximu
ésil hem yoqap ketmeydighan baqiy teelluqatqa
ige bolidighanliqinglarni bilgechke, xushalliq bilen
bu ishni qobul qildinglar. 35 Shuning üchün,
jasaritinglarni yoqatmanglar, uningdin intayin zor
in'am bolidu. 36 Chünki Xudaning iradisige emel
qilip, Uning wede qilghinigha muyesser bolush

üchün, sewr-chidam qilishinglargha toghra kélidu.
37 Chünki [muqeddes yazmilarda] [Xuda] mundaq
dégen: — «Peqet azghine waqittin kéyinla», «Kelgüchi
derweqe yétip kélidu, U kéchikmeydu. 38 Biraq
heqqaniy bolghuchi étiqad bilen yashaydu; Lékin
u keynige chékinse, Jénim uningdin söyünmeydu».
39 Halbuki, biz bolsaq keynige chékinip halak
bolidighanlardin emes, belki étiqad bilen öz jénimizni
igiligenlerdindurmiz.

11 Étiqad bolsa ümid qilghan ishlarning réalliqtiki
ipadisi we körünmeydighan shey'ilerning
delilidur. 2 Chünki burunqi mötiwerlirimiz qedimde
mana shu étiqad bilen [Xudadin kelgen] yaxshi
guwahliqni alghan. 3 Biz étiqad arqiliq kainatning
Xudaning söz-kalami bilen ornitilghanliqini,
shundaqla biz körüwatqan mewjudatlarning
körgili bolidighan shey'ilerdin chiqqan emeslikini
chüshineleymiz. (aiōn g165) 4 Étiqadi bolghachqa Habil
Qabilningkidinmu ewzel bir qurbanliqni Xudagha
atighan; étiqadi bolghachqa Xuda uning atighanlirini
teriplep, uninggha heqqaniy dep guwahliq berdi.
Gerche ölgen bolsimu, étiqadi bilen u yenila bizge
gep qilmaqta. 5 Étiqadi bolghachqa, Hanox ölümni
körmeyla [ershke] kötürüldi; Xuda uni kötürüp élip
ketkechke, u yer yüzide héch tépilmidi. Sewebi u élip
kétilishtin ilgiri, Xudani xursen qilghan adem dep
teriplen'genidi. 6 Emdilikte étiqad bolmay turup,
Xudani xursen qilish mumkin emes; chünki Xudaning
aldigha baridighan kishi Uning barliqigha, shundaqla
Uning Özini izdigenlerge ejrini qayturghuchi
ikenlikige ishinishi kérek. 7 Étiqadi bolghachqa,
Nuh téxi körülüp baqmighan weqeler heqqide Xuda
teripidin agahlandurulghanda, ixlasmenlik qorqunchi
bilen ailisidikilerni qutquzush üchün yoghan bir kéme
yasidi; hemde étiqadi arqiliq shundaq qilip pütkül
dunyadikilerning gunahliri üstidin höküm chiqardi,
shundaqla étiqadtin bolghan heqqaniyliqqa mirasxor
boldi. 8 Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uninggha
miras süpitide bermekchi bolghan zémin'gha bérishqa
chaqirghanda, u itaet qildi; u qeyerge baridighanliqini
bilmey turup yolgha chiqti. 9 Étiqadi bolghachqa
u wede qilin'ghan zéminda, xuddi yaqa yurtta
turghandek musapir bolup chédirlarni makan qilip
yashidi. Xudaning uninggha qilghan wedisining
ortaq mirasxorliri bolghan Ishaq we Yaquplarmu
uning bilen birge shuninggha oxshash yashidi. 10
Ibrahimning shundaq qilishidiki seweb, u ulliri
mustehkem bolghan sheherni kütkenidi; sheherning
layihiligüchi hem qurghuchisi Xuda Özidur. 11 Étiqadi
bolghachqa Sarah gerche yashinip qalghan, tughut
yéshidin ötken bolsimu, hamilidar bolush iqtidarigha
ige boldi; chünki u wede qilghan Xudani ishenchlik
dep qaraytti. 12 Buning bilen birla ademdin, yeni
ölgen ademdek bolup qalghan bir ademdin asmandiki
yultuzlardek köp, déngiz sahilidiki qumdek sansiz
ewladlar barliqqa keldi. 13 Bu kishilerning hemmisi
Xudaning wede qilghanlirigha muyesser bolmay
turupla étiqadi bolghan halda alemdin ötti. Biraq
ular hayat waqtida bularning kelgüside emelge
ashurulidighanliqini yiraqtin körüp, quchaq échip
xursenlik bilen kütken we özlirini yer yüzide musapir
we yoluchi dep ashkare éytqanidi. 14 Bu bundaq
sözlerni qilghan kishilerning bir wetenni teshna
bolup izdewatqanliqini éniq ipadileydu. 15 Derweqe,
ular öz yurtini séghin'ghan bolsa, qaytip kétish
pursiti chiqqan bolatti. 16 Lékin ular uningdinmu
ewzel, yeni ershtiki bir makanni telpünüp izdimekte.
Shuning üchün, Xudaning özlirining Xudasi dep
atilishidin nomus qilmaydu; chünki mana, U ular
üchün bir sheher hazirlighan. 17 Ibrahim Xuda
teripidin sinalghinida, étiqadi bolghachqa oghli
Ishaqni qurbanliq süpitide Xudagha atidi; gerche
u Xudaning wedilirini, jümlidin «Séning namingni
dawamlashturidighan nesling bolsa Ishaqtin kélip
chiqidu» déginini tapshuruwalghan bolsimu, u yenila
birdinbir oghlini qurban qilishqa teyyar turdi. 19
Chünki u hetta Ishaq ölgen teqdirdimu, Xudaning uni
tirildürüshke qadir ikenlikige ishendi. Mundaqche
éytqanda, Ishaqni ölümdin tirildürülgendek qaytidin
tapshuruwaldi. 20 Étiqadi bolghachqa, Ishaq oghulliri
Yaqup bilen Esawning kelgüsi ishlirigha xeyrlik tilep
dua qildi. 21 Étiqadi bolghachqa, Yaqup alemdin
ötüsh aldida Yüsüpning ikki oghlining herbiri üchün
xeyrlik dua qilip, hasisigha tayinip turup Xudagha
sejde qildi. 22 Étiqadi bolghachqa, Yüsüp sekratqa
chüshüp qalghanda, beni Israilning Misirdin chiqip
kétidighanliqini tilgha aldi hemde özining ustixanliri
toghruluqmu emr qildi. 23 Étiqadi bolghachqa, Musa
tughulghanda, uning ata-anisi uni üch ay yoshurdi;
chünki ular Musaning yéqimliq bir bala ikenlikini
kördi, padishahning permanidinmu qorqmidi. 24
Étiqadi bolghachqa, Musa chong bolup ulugh zat
bolghandin kéyin, «Pirewning qizining oghli» dégen
ataqta turiwérishni ret qilip, 25 gunah ichidiki

lezzetlerdin waqitliq behrimen bolushning ornigha,
Xudaning xelqi bilen bille azab chékishni ewzel
kördi. 26 U Mesihke qaritilghan haqaretke uchrashni
Misirning xezinisidiki bayliqlargha ige bolushtinmu
ewzel bildi. Chünki közlirini [ershtiki] in'amgha
tikiwatatti. 27 Étiqadi bolghachqa, u padishahning
ghezipidinmu qorqmay Misirdin chiqip ketti. [Japa-
musheqqetke] chididi, chünki Közge Körünmigüchi
uning közige körünüp turghandek idi. 28 Étiqadi
bolghachqa, u «tunji oghlining jénini alghuchi»
[perishtining] [Israillargha] tegmesliki üchün
[tunji] «ötüp kétish» héytini ötküzüp, shuninggha
munasiwetlik qanni [buyrulghini boyiche] sépip-
sürkidi. 29 Étiqadi bolghachqa, [Israillar] Qizil
déngizdin xuddi quruqluqta mangghandek méngip
ötti. Biraq [ularni qoghlap kelgen] Misirliqlar
ötmekchi bolghanda sugha gherq boldi. 30 Étiqadi
bolghachqa, xelq yette kün Yérixo shehirining
sépilini aylan'ghandin kéyin sépil örüldi. 31
Étiqadi bolghachqa, pahishe ayal Rahab Israil
charlighuchilirini dostlarche kütüwalghachqa,
itaetsizler [bolghan öz shehiridikiler] bilen birlikte
halak bolmidi. 32 Men yene némishqa sözlep olturay?
Gidéon, Baraq, Shimshon, Yeftah, Dawut, Samuil
we qalghan bashqa peyghemberler toghrisida éytip
kelsem waqit yetmeydu. 33 Ular étiqadi bilen ellerning
üstidin ghalib keldi, adalet yürgüzdi, [Xuda] wede
qilghanlargha érishti, shirlarning aghzilirini étip
qoydi, 34 dehshetlik otning yalqunini öchürdi,
qilichning tighidin qéchip qutuldi, ajizliqtin kücheydi,
jenglerde baturluq körsetti, yat ellerning qoshunlirini
téri-pireng qildi. 35 [Étiqadi bolghachqa], ayallar
ölgen uruq-tughqanlirini ölümdin tirildürgüzüp
qayturuwaldi; biraq bashqilar kelgüside téximu
yaxshi halda ölümdin tirileyli dep, qutulush yolini
ret qilip qiyinilishqa berdashliq berdi. 36 Yene
beziler sinilip xar-mesxirilerge uchrap qamchilandi,
beziler hetta kishenlinip zindan'gha tashlandi; 37
ular chalma-kések qilip öltürüldi, here bilen herilinip
parchilandi, sinaqlarni béshidin ötküzdi, qilichlinip
öltürüldi; ular qoy-öchke térilirini yépincha qilghan
halda sersan bolup yürdi, namratliqta yashidi, qiyin-
qistaqqa uchridi, xorlandi 38 (ular bu dunyagha
zaye ketkenidi), chöllerde, taghlarda, öngkürlerde
we gemilerde sergerdan bolup yürdi. 39 Bularning
hemmisi étiqadi bilen Xudaning Öz guwahi bilen
teriplen'gen bolsimu, Xudaning wede qilghinigha
eyni boyiche érishkini yoq. 40 Emdilikte Xuda bizler
üchün téximu ewzel bir nishan-meqsetni békitken
bolup, ular bizsiz kamaletke yetküzülmeydu.

12 Emdi etirapimizda guwahchilar shunche chong
buluttek bizni oruwalghachqa, herxil éghir
yük hem bizge asanla chirmishiwalidighan gunahni
chörüp tashlap, aldimizgha qoyulghan yügürüsh
yolini chidamliq bilen bésip yügüreyli; buningda
közimizni étiqadimizning Yol Bashlighuchisi we
Takamullashturghuchisi bolghan Eysagha tikeyli.
U Özini kütken xushalliq üchün krésttiki azabqa
berdashliq berdi hem uningda bolghan haqaretke
pisent qilmidi. Shuning bilen U Xudaning textining
ong teripide olturghuzuldi. 3 Könglünglerning hérip
sowup ketmesliki üchün, gunahkarlarning shunche
qattiq xorlashlirigha berdashliq Bergüchini köngül
qoyup oylanglar. 4 Gunahqa qarshi küreshlerde
téxi qan aqquzush derijisige bérip yetmidinglar. 5
Xudaning silerge Öz perzentlirim dep jékileydighan
[muqeddes yazmilardiki] munu sözlirini untudunglar:
— «I oghlum, Perwerdigarning terbiyisige sel qarima,
Eyiblen'giningde könglüng sowup ketmisun, 6 Chünki
Perwerdigar söyginige terbiye béridu, Méning oghlum
dep qobul qilghanlarning hemmisini derrileydu». 7
Azab chekkininglarni Xudaning terbiyisi dep bilip,
uninggha berdashliq béringlar. Chünki silerning
terbiye élishinglarning özi Xudaning silerni oghlum
dep muamile qilghanliqini körsitidu. Qaysi perzent
atisi teripidin terbiyilenmeydu? 8 Emdi [Xudaning]
terbiyilishide herbir perzentining öz ülüshi bar; lékin
bu ish silerde kem bolsa heqiqiy oghulliridin emes,
belki haramdin bolghan perzenti bolup chiqisiler.
9 Uning üstige hemmimizning özimizge terbiye
bergen et jehettiki atilirimiz bar, biz ularnimu
hörmetlep kelduq. Shundaq iken, rohlarning atisigha
téximu itaet qilmamduq? Shundaqta hayatimiz
yashnimamdu? 10 Et jehettiki atilirimiz berheq
peqet özi muwapiq körgen yol boyiche azghine
waqit bizni terbiyiligen. Lékin U bolsa bizge
paydiliq bolsun dep, pak-muqeddeslikidin muyesser
bolushimiz üchün terbiyileydu. 11 Emdi qattiq terbiye
bérilgen waqtida ademni xush qilmaydu, eksiche
ademni qayghugha chömdüridu; biraq buning bilen
tüzelgenlerge u kéyin heqqaniyliqtin chiqqan tinch-
xatirjemlikning méwisini béridu. 12 Shuning üchün,
«Télip sanggilighan qolunglarni, zeipliship ketken
tizinglarni ruslanglar» 13 we «aqsaq»larning pükülüp

qalmay, belki shipa tépishi üchün pütliringlarni tüz
yollarda mangdurunglar. 14 Barliq kishiler bilen inaq
ötüshke we pak-muqeddes yashashqa intilinglar;
muqeddes bolmighan kishi hergiz Rebni körelmeydu.
15 Oyghaq turunglarki, héchkim Xudaning méhir-
shepqitidin mehrum qalmisun; aranglarda silerge
ish tapquzup silerni köydüridighan, shundaqla köp
ademlerni bulghap napak bolushqa seweb bolidighan
birer öch-adawet yiltizi ünmisun. 16 Aranglarda
héchbir buzuqluq qilghuchi yaki özining tunji oghulluq
hoquqini bir wax tamaqqa sétiwetken Esawdek ixlassiz
kishi bolmisun. 17 Chünki silerge melumki, Esaw
kéyin [atisining] xeyrlik duasini élishni oylighan
bolsimu, shundaqla uninggha intilip köz yashlirini
éqitip yalwurghan bolsimu, u [bu ishlarni ornigha]
[keltüridighan] towa qilish yolini tapalmay, ret
qilindi. 18 Chünki siler qol bilen tutqili bolidighan,
yalqunlap ot yénip turuwatqan hemde sürlük bulut,
qarangghuluq we qara quyun qaplighan ashu taghqa
kelmidinglar — 19 (u jayda kanay sadasi bilen
sözligen awaz yetküzülgende, bularni anglighanlar:
«Bizge yene söz qilinmisun!» dep [Xudagha]
yalwurushti; 20 chünki ular qilin'ghan emrni
kötürelmidi. «Éger bu taghqa hetta birer haywanning
ayighi tegsimu, chalma-kések qilip öltürülsun» [dep
tapilan'ghanidi]; 21 u körünüsh shundaq qorqunchluq
idiki, Musamu: «Bek qattiq qorqup ghal-ghal titrep
kettim» dégenidi). 22 — Siler belki Zion téghigha,
yeni menggü hayat Xudaning shehiri — ershtiki
Yérusalémgha, tümenligen perishtilerge, 23 isimliri
ershte pütülgen tunji tughulghanlarning héyt-merike
xushalliqida jem qilin'ghan jamaitige, hemmeylenning
soraqchisi Xudagha, takamullashturulghan heqqaniy
kishilerning rohlirigha 24 we yéngi ehdining
wasitichisi Eysagha, shundaqla hem Uning sépilgen
qénigha keldinglar. Bu qan Habilningkidin ewzel söz
qilidu. 25 Bu sözni qilghuchini ret qilmasliqinglar
üchün diqqet qilinglar. Chünki yer yüzide özlirige
wehiy yetküzüp agahlandurghuchini ret qilghanlar
jazadin qéchip qutulalmighan yerde, ershte bizni
agahlandurghuchidin yüz örüsek, halimiz téximu
shundaq bolmamdu? 26 Emdi shu chaghda Xudaning
awazi zéminni tewritiwetkenidi; lékin emdi U:
«Özüm yene bir qétim zéminnila emes, asmannimu
tewritimen» dep wede qildi. 27 «Yene bir qétim»
dégen bu söz tewritilidighanlarning, yeni yaritilghan
nersilerning tewritilishi bilen yoqitilidighanliqini,
tewretkili bolmaydighan nersilerning menggü muqim
bolidighanliqidin ibaret menini bildüridu. 28 Shuning
üchün, tewretkili bolmaydighan bir padishahliqqa
muyesser bolup, méhir-shepqetni ching tutup bu
arqiliq ixlasmenlik we eyminish-qorqunch bilen
Xudani xursen qilidighan ibadetlerni qilayli. 29 Chünki
Xudayimiz hemmini yewetküchi bir ottur.

13 Aranglarda qérindashliq méhir-muhebbet
toxtimisun. 2 Natonush kishilerge méhmandost
bolushni untumanglar. Chünki beziler shu yol bilen
bilmestin perishtilerni méhman qilghan. 3 Zindan'gha
tashlan'ghanlarni ular bilen bille [zindanda]
zenjirlen'gendek yad étinglar. Xorlan'ghanlarni
özünglarmu tende turuwatqan bende süpitide yad
étip turunglar. 4 Hemme adem nikahqa hörmet
qilsun, er-xotunlarning yatidighan yéri daghsiz
bolsun; chünki Xuda buzuqchiliq qilghuchilar we
zina qilghuchilardin hésab alidu. 5 Méngish-
turushunglar pulperesliktin xaliy bolsun, barigha
qanaet qilinglar. Chünki Xuda mundaq dégen: «Sendin
esla ayrilmaymen, Séni esla tashlimaymen». 6 Shunga,
yüreklik bilen éytalaymizki, «Perwerdigar méning
Yardemchimdur, héch qorqmaymen, Kishiler méni
néme qilalisun?» 7 Silerge Xudaning söz-kalamini
yetküzgen, silerning yétekchiliringlarni ésinglarda
tutunglar. Ularning méngish-turushining méwe-
netijisige köngül qoyup qarap, ularning étiqadini
ülge qilinglar: — 8 Eysa Mesih tünügün, bügün we
ebedil'ebedgiche özgermeydu! (aiōn g165) 9 Shuning
üchün, herxil gheyriy telimler bilen éziqturulup
ketmenglar; chünki insanning qelbi [qurbanliqqa
xas] yémeklikler bilen emes, belki Xudaning méhir-
shepqiti bilen quwwetlendürülgini ewzel. Chünki
bundaq yémekliklerge bérilip kéliwatqanlar ulardin
héchqandaq payda körgen emes. 10 Bizlerning
shundaq bir qurban'gahimiz barki, ibadet chédirida
xizmette bolghanlarning uningdin yéyish hoquqi
yoqtur. 11 Chünki gunah tilesh süpitide soyulghan, qéni
bash kahin teripidin eng muqeddes jaygha élip kirilgen
qurbanliq haywanlarning téni bolsa qarargahning
sirtigha élip chiqilip köydürületti. 12 Shunga Eysamu
Öz qéni bilen xelqni paklap Xudagha atash üchün,
sheher derwazisining sirtida azab chékip öldi. 13
Shundaq iken, bizmu qarargahning sirtigha chiqip,
Uning yénigha bérip, Uninggha qaritilghan haqaretke
ortaq berdashliq béreyli. 14 Chünki yer yüzide
menggü mewjut turidighan shehirimiz yoq, belki

kelgüsidiki sheherge intilmektimiz. 15 Shunga, Mesih
arqiliq Xudagha qurbanliq süpitide medhiyilirimizni
toxtawsiz atayli, yeni öz lewlirimizning méwisi
süpitide Uning namini étirap qilayli. 16 Emdi xeyr-
saxawet qilishni we baringlardin ortaq teqsimleshni
untumanglar. Chünki Xuda bundaq qurbanliqlardin
xursen bolidu. 17 Yétekchiliringlargha itaet qilip,
ularghа boysununglar. Chünki ular öz xizmitidin
Xudagha hésab béridighanlar bolup, hemishe
jéninglardin xewer élishqa oyghaq turidu. Ularning
bu ishi qayghu-elem bilen emes (chünki undaq
bolsa silerge héch payda yetküzülmeydu) belki
xushal-xuramliq bilen élip bérilsun. 18 Biz üchün
dua qilip turunglar; chünki wijdanimizning pak
ikenlikige, herbir ishlarda toghra yolda méngishni
xalaydighanliqimizgha qayil qilinduq. 19 Yéninglargha
patraq qaytip bérishim üchün, dua qilishinglarni
alahide ötünimen. 20 Emdi menggülük ehdining qéni
bilen qoy padisining katta padichisi bolghan Rebbimiz
Eysani ölümdin tirildürgüchi, xatirjemlikning Igisi
bolghan Xuda (aiōnios g166) 21 Eysa Mesih arqiliq silerge
Özini xursen qilidighan ishlarni qildurup, silerni
herbir yaxshi emelde takamullashururup iradisining
ijrachiliri qilghay! Mesihke ebedil'ebedgiche shan-
sherep bolghay! Amin! (aiōn g165) 22 Silerdin ötünimenki,
i qérindashlirim, bu nesihet sözümge éghir körmey
qulaq salghaysiler; silerge mushunchilikla sözlerni
yazdim, xalas. 23 Qérindishimiz Timotiyning zindandin
qoyup bérilgenlikidin xewerdar bolghaysiler. Yéqinda
yénimgha kélip qalsa, men silerni yoqlap barghinimda
u men bilen bille baridu. 24 Barliq yétekchiliringlar
we barliq muqeddes bendilerge salam éytqaysiler.
Italiyedin kelgenler silerge salam yollidi. 25 Méhir-
shepqet hemminglargha yar bolghay! Amin!

Yaqup

1 Xudaning we Rebbimiz Eysa Mesihning quli
bolghan menki Yaquptin tarqaq turuwatqan
muhajir on ikki qebilige salam! **2** I qérindashlirim,
herqandaq sinaqlargha duch kelsenglar, buni zor
xushalliq dep bilinglar. **3** Chünki silerge melumki,
bundaq étiqadinglarning sinilishi silerde sewr-
chidamliq shekillendüridu; **4** sewr-chidamliqning
xisliti qelbinglarda turup shundaq piship yétilsunki,
shuning bilen siler pishqan, mukemmel we kem-
kutisiz bolisiler. **5** Biraq eger aranglardiki birsi
danaliqqa mohtaj bolsa, hemmige séxiyliq bilen
béridighan shundaqla eyiblimeydighan Xudadin
tilisun. Shuning bilen uninggha choqum ata qilinidu.
6 Biraq u héch délighul bolmay ishench bilen tilisun;
chünki délighul kishi xuddi shamalda urulup uyan-
buyan yelpün'gen déngiz dolqunigha oxshaydu. **7**
Undaq kishi Rebdin birer nersige érishimen, dep
héch xiyal qilmisun; **8** undaqlar üjme köngül bolup,
barliq yollirida tutami yoq ademdur. **9** Namrat
bolghan qérindash özining yuqirigha kötürülgenlikige
tentene qilsun; bay bolghan qérindash bolsa,
özining töwen qilin'ghanliqigha tentene qilsun,
chünki u ot-chöplerning chéchekliridek tozup
kétidu. **11** Quyash chiqip qizighanda, ot-chöplerni
qurutidu, gülliri tozup kétidu-de, uning güzelliki
yoqilidu; bay ademler xuddi shuninggha oxshash, öz
helekchilikide yoqilidu. **12** Sinaqlargha [sewrchanliq
bilen] berdashliq bergen kishi neqeder bextlik-he!
Chünki u sinaqtin ötkendin kéyin, [Xuda] Özini
söygenlerge wede qilghan hayat tajigha muyesser
bolidu. **13** Adem azdurulushqa duch kelgende
«Xuda méni azduruwatidu» démisun. Chünki Xuda
yaman ishlar bilen azdurulushi mumkin emes hem
bashqilarni azdurmaydu. **14** Belki birsi azdurulghanda,
öz hewes-nepsi qozghilip, ularning keynige kirgen
bolidu; **15** andin hewes-neps hamilidar bolup gunahni
tughidu; gunah ösüp yétilip, ölümge élip baridu. **16**
Shunga söyümlük qérindashlirim, aldinip qalmanglar!
17 Barliq yüksek séxiyliq we herbir mukemmel iltipat
yuqiridin, yeni [asmandiki] [barliq] yoruqluqlarning
Atisidin chüshüp kélidu; Uningda héchqandaq
özgirish bolmaydu yaki Uningda «aylinish» bilen
hasil bolidighan kölenggilermu bolmaydu. **18**
U bizni [Özi yaratqan barliq] mewjudatlarning
ichide Özige deslep pishqan méwidek bolsun
dep, Öz iradisi boyiche bizni heqiqetning söz-
kalami arqiliq tughdurdi. **19** Shuning bilen, i
söyümlük qérindashlirim, her adem anglashqa téz
teyyar tursun, sözleshke aldirimisun, ghezeplinishke
aldirmisun. **20** Chünki insanning ghezipi Xudaning
heqqaniyliqini élip kelmeydu. **21** Shuning üchün, barliq
iplasliqlarni we qininglargha patmaywatqan rezillikni
tashlanglar, [qelbinglarda] yiltiz tartquzulghan,
silerni qutquzalaydighan söz-kalamni kemterlik-
möminlik bilen qobul qilinglar. **22** Emma öz-
özünglarni aldap peqet söz-kalamni anglighuchilardin
bolmanglar, belki uni ijra qilghuchilardin bolunglar.
23 Chünki birsi söz-kalamni anglap qoyupla, uni ijra
qilmisa, u xuddi eynekte özining eyni qiyapitige
qarap qoyup, kétip qalghan kishige oxshaydu;
chünki u öz turqigha qarap bolup, chiqipla, shu
haman özining qandaq ikenlikini untuydu. **25**
Lékin ashu kishilerni erkinlikke érishtüridighan
mukemmel qanun'gha estayidilliq bilen dawamliq
qarap, untughaq anglighuchi bolmay, belki uning
ichide yashap ijra qilghuchi bolghan kishi ishlirida
bextlik qilinidu. **26** Birsi özini ixlasmen ademmen dep
hésablighan, lékin tilini tizginlimigen bolsa, özini özi
aldaydu; bundaq kishining ixlasmenliki bihudiliktur. **27**
Xuda'Atimizning neziridiki pak we daghsiz ixlasmenlik
shuki, qiyinchiliqta qalghan yétim-yésir, tul xotunlarni
yoqlap, ularghа ghemxorluq qilish we özini bu
dunyaning bulghishidin daghsiz saqlashtur.

2 Qérindashlirim, shan-sherep Igisi bolghan
Rebbimiz Eysa Mesihning étiqad yolini
tutqanikensiler, ademning tashqi qiyapitige qarap
muamile qilidighanlardin bolmanglar. **2** Chünki
sinagoginglargha altun üzük taqighan, ésil kiyin'gen
bir bay bilen teng jul-jul kiyin'gen bir kembeghel
kirse, **3** siler ésil kiyin'genni etiwarlap «Törge chiqip
oltursila!» désenglar, kembeghelge, «U yerde tur!»
yaki «Ayagh teripimde oltur!» désenglar, **4** özara
ayrimichiliq qilghan we insanlar üstidin yaman niyet
höküm chiqarghuchilardin bolghan bolmamsiler?!
5 Qulaq sélinglar, i söyümlük qérindashlirim —
Xuda bu dunyadiki kembeghellerni étiqadta bay
bolush hemde ularni Özini söygenlerge bérishke
wede qilghan padishahliqigha mirasxor bolushqa
tallighan emesmu? **6** Biraq siler kembeghellerni közge
ilmidinglar! Baylar silerni ezgen we sot-soraqlargha
sörigen emesmu? **7** Üstünglerge qoyulghan ashu
mubarek namgha kupurluq qiliwatqanlar yene

shu [baylar] emesmu? 8 Muqeddes yazmilardiki
«qoshnangni özüngni söygendek söy» dégen shahane
qanun'gha heqiqiy emel qilsanglar, yaxshi qilghan
bolisiler. 9 Lékin kishilerge ikki xil köz bilen
qarisanglar, gunah qilghan bolisiler, Tewrat qanuni
teripidin xilapliq qilghuchilar dep békitilisiler. 10
Chünki bir kishi pütün Tewrat qanunigha emel qildim
dep turup, [hetta] uningdiki birla emrge xilapliq qilsa,
u pütün qanun'gha xilapliq qilghuchi hésablinidu.
11 Chünki: «zina qilma» Dégüchi hem «qatilliq
qilma»mu dégen. Shunga, zina qilmisanglarmu,
lékin qatilliq qilghan bolsanglar, yenila [pütün]
Tewrat qanunigha xilapliq qilghan bilen barawer
bolisiler. 12 Shunga söz-emelliringlar ademni
erkinlikke érishtüridighan qanun aldida soraq
qilinidighanlarning salahiyitige uyghun bolsun. 13
Chünki bashqilargha rehim qilmighanlarning üstidin
chiqiridighan höküm rehimsiz bolidu. Emdi «rehim
qilish» «höküm chiqirish»ning üstidin ghelibe qilip
tentene qilidu. 14 I qérindashlirim! Birsi aghzida,
«Mende étiqad bar» dep turup, emma [uningda]
[munasip] emelliri bolmisa, uning néme paydisi?
[Bundaq] étiqad uni qutquzalamdu? 15 Emdi eger aka-
uka yaki acha-singillardin biri yalingach qalsa yaki
kündilik yémekliki kem bolsa, silerdin biri ularghа:
«[Xudagha] amanet, kiyiminglar pütün, qorsiqinglar
toq qilin'ghay!» dep qoyupla, ténining hajitidin
chiqmisa, buning néme paydisi? 17 Shuninggha
oxshash yalghuz étiqadla bolup, [uninggha] [munasip]
emelliri bolmisa, [bundaq étiqad] ölük étiqadtur. 18
Lékin bezibir ademler: «Sende étiqad bar, mende
bolsa emel bar» dep [talishidu]. Lékin men: «Emelsiz
bolghan étiqadingni manga körsite qéni?!», «Men
étiqadimni emeller bilen körsitimen» deymen. 19 —
Sen «Xuda bir» dep ishinisen — Barikalla! Lékin hetta
jinlarmu shuninggha ishinidu, shundaqla qorqup dir-
dir titreydughu! 20 Ey, quruq xiyal adem! Emelliri yoq
étiqadning ölük étiqad ikenlikini qachanmu bilersen?
21 Atimiz Ibrahim öz oghli Ishaqni qurban'gah
üstige sun'ghanda öz emili arqiliq heqqaniy dep
jakarlan'ghan emesmu? 22 Emdi shuni körüwélishqa
boliduki, uning étiqadi munasip emellerni qildi we
étiqadi emeller arqiliq mukemmel qilindi. 23 Mana
bu ish [Tewrattiki]: «Ibrahim Xudagha étiqad qildi.
Bu uning heqqaniyliqi hésablandi» dégen yazmini
ispatlaydu, shundaqla u «Xudaning dosti» dep ataldi.
24 Buningdin shuni köreleysilerki, insanlar étiqadi
bilenla emes, belki emelliri bilen heqqaniy dep
jakarlinidu. 25 Mushuninggha oxshash, pahishe ayal
Rahab [Israil] charlighuchilirini öz öyide kütüp,
ularni bashqa yol bilen qachuruwetkenliki üchün, u
oxshashla ish-emili bilen heqqaniy dep jakarlan'ghan
bolmamdu? 26 Ten roh bolmisa ölük bolghandek,
emelliri yoq étiqadmu ölüktur.

3 Qérindashlirim, aranglardin köp kishi telim
bergüchi boliwalmanglar! Chünki silerge melumki,
biz [telim bergüchiler] bashqilardin téximu qattiq
soraqqa tartilimiz. 2 Chünki hemmimiz köp ishlarda
xataliship putlishimiz. [Halbuki], eger birsi tilda
xatalashmisa, u kamaletke yetken, pütkül ténini
tizginliyeligen adem bolidu. 3 Mana, biz atlarni
özimizge béqindurush üchün aghzigha yügen salimiz;
buning bilen pütkül tenlirini [xalighan terepke]
buriyalaymiz. 4 Mana, kémilergimu qaranglar;
shunchilik yoghan bolsimu, yene kélip dehshetlik
shamallar teripidin urulup heydilidighan bolsimu,
lékin rolchi qeyerge ularni heydey dése, u kichikkine
bir rol arqiliq uni xalighan terepke buraydu. 5
Shuninggha oxshash, gerche til [ténimizning] kichik
bir ezasi bolsimu, lékin tolimu yoghan sözleydu.
Kichikkine bir ot uchqunining chong orman'gha
ot tutashturalaydighanliqini oylap béqinglar! 6
Til — derweqe bir ottur; u ezalirimiz arisidin
orun élip qebihlikke tolghan bir alem bolidu.
U pütkül tenni bulghighuchidur; u dozax otidin
tutashturulup, pütkül tebietning chaqigha ot
tutashturidu! (Geenna g1067) 7 Chünki hertürlük
haywanlar hem uchar-qanatlar, ömiligüchi haywanlar
hem déngizdiki mexluqlar insaniyet teripidin
köndürülmekte hemde köndürülgenidi. 8 Emma tilni
héchkim köndürelmeydu; u tinimsiz rezil bir nerse
bolup, jan'gha zamin bolidighan zeherge tolghandur.
9 Biz tilimiz bilen Perwerdigar Atimizgha shanu-
teshekkür qayturimiz, we yene uning bilen Xudaning
obrazida yaritilghan insanlarni qarghaymiz. 10 Démek,
oxshash bir éghizdin hem teshekkür-mubarek hem
lenet-qarghash chiqidu. I qérindashlirim, bundaq
bolmasliqi kérek! 11 Bir bulaq oxshash bir közdin
birla waqitta tatliq hem qirtaq su chiqiramdu? 12
I qérindashlirim, enjür derixi zeytunning méwisini
bermeydu, yaki üzüm téli enjürning méwisini
bérelemdu? Hem tuzluq [bulaq] tatliq sunimu
chiqiralmaydu. 13 Aranglarda kim dana we pemlik?
Peziletlik yürüsh-turushidin u danaliqqa xas bolghan

mömin-kemterlik bilen emellirini körsetsun! 14 Lékin
eger qelbinglarda achchiq hesetxorluq we jédel-
majira bolsa, emdi yalghan sözler bilen heqiqetni
yoqqa chiqarmanglar, maxtanmanglar. 15 Bundaq
«danaliq» ershtin emes, belki dunyagha, insan
tebiiyitige xas bolup, jin-sheytandin kelgendur. 16
Chünki hesetxorluq we jédel-majira bolghanla yerde
qalaymiqanchiliq we herxil rezillikler bolidu. 17 Lékin
ershtin kelgen danaliq bolsa, u aldi bilen paktur, u
yene tinchliqperwer, xush péil, bashqilarning pikrige
quliqi ochuq, rehimdil bolup, yaxshi méwiler bilen
tolghan, uningda terepbazliq yaki saxtipezlik yoqtur.
18 Heqqaniyliq uruqliri tinchliqperwerler arisida
chéchilip, tinchliq ichide méwe béridu.

4 Aranglardiki urush we majiralar nedin kélip
chiqidu? Bu del ten ezaliringlar ichide jeng
qiliwatqan arzu-hewesliringlardin emesmu? 2 Siler
arzu-hewes qilisiler, lékin arzu-hewesliringlargha
érishmeysiler; adem olturisiler, heset qilisiler, lékin
érishelmeysiler; jédel-majira chiqirip jeng qilisiler.
Érishmeysiler, chünki tilimeysiler. 3 Tilisenglarmu
érishelmeysiler, chünki öz arzu-hewesliringlarni
qandurush üchün rezil niyetler bilen tileysiler.
4 Ey zinaxorlar! Bu dunya bilen dostlishishning
emeliyette Xuda bilen düshmenlishish ikenlikini
bilmemtinglar? Kimdikim bu dunyani dost tutmaqchi
bolsa, özini Xudaning düshmini qilidu. 5 Muqeddes
yazmilarda: «[Xuda] qelbimizge makan qildurghan
Roh nachar arzu-heweslerni qilamdu?» dégen
söz silerche bikar déyilgenmu? 6 Lékin [Xuda]
bergen méhir-shepqet buningdin üstün turidu.
Shuning tüpeylidin muqeddes yazmilarda: «Xuda
tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-kemterlerge
shepqet qilidu» dep yézilghandur. 7 Shuning üchün,
Xudagha boysununglar. Sheytan'gha qarshi turunglar;
[shundaq qilsanglar] u silerdin qachidu. 8 Xudagha
yéqinlishinglar, Xudamu silerge yéqinlishidu. Ey
gunahkarlar, [gunahtin] qolunglarni yuyunglar;
ey üjme köngüller, qelbinglarni pak qilinglar.
9 [Gunahliringlargha] qayghu-hesret chékinglar,
haza tutup yighlanglar, külkenglarni matemge,
xushalliqinglarni qayghugha aylandurunglar. 10
Rebning aldida özünglarni töwen tutunglar we
shundaq qilghanda U silerni üstün qilidu. 11 I
qérindashlar, bir-biringlarni sökmenglar. Kimdikim
qérindishini sökse yaki uning üstidin höküm qilsa,
Tewrat qanuninimu sökken we uning üstidin höküm
qilghan bolidu. Shundaq qilip qanun üstidin [toghra-
natoghra dep] höküm qilsang, qanun'gha emel
qilghuchi emes, belki özüngni [uning üstidin] höküm
qilghuchi qiliwalghan bolisen. 12 Qutquzushqa we
halak qilishqa qadir bolghan, qanun Tüzgüchi we
höküm Qilghuchi peqet birdur! Shundaq iken, sen
bashqilar üstidin höküm qilghudek zadi kimsen? 13
Hey, «Bügün yaki ete palani-püküni sheherge barimiz,
u yerde bir yil turup, tijaret qilip payda tapimiz»
dégüchiler buninggha qulaq sélinglar! 14 Ey ete
néme bolidighanliqini bilmeydighanlar, hayatinglar
némige oxshaydu? U xuddi ghil-pal peyda bolup
yoqap kétidighan bir parche tuman, xalas. 15 Buning
ornigha, «Reb buyrusa, hayat bolsaq, uni qilimiz, buni
qilimiz» déyishinglar kérek. 16 Lékin emdi siler hazir
undaq yoghan gepliringlar bilen maxtinisiler. Bundaq
maxtinishlarning hemmisi rezil ishtur. 17 Shuningdek
kimdikim melum yaxshi ishni qilishqa tégishlik dep
bilip turup qilmighan bolsa, gunah qilghan bolidu.

5 Ey baylar, qulaq sélinglar! Béshinglargha
chüshidighan külpetler üchün dad-peryad
kötürüp yighlanglar. 2 Bayliqinglar chirip ketti,
kiyim-kéchikinglarni küye yep ketti, 3 altun-
kümüshliringlarni bolsa dat basti, bu dat [qiyamette]
özünglargha qarshi guwahliq bérip, göshünglarni
otta köydürülgendek yewétidu. Silerning bayliqlarni
toplishinglar axirqi künlerde boldi! 4 Mana,
étizliqinglarda ishlep hosul yighqanlargha
xiyanet qilip ish heqlirini bermey keldinglar. Bu
tutuwélin'ghan heq üstünglardin peryad kötürmekte,
shuningdek ormichilarning nale-peryadliri samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
quliqigha yetti. 5 Siler bu dunyada heshemetchilik
we eysh-ishret ichide yashap kéliwatisiler. [Qoylar]
boghuzlash künige teyyarlan'ghandek, silermu
boghuzlinish künige özünglarni bordap kéliwatisiler.
6 Siler heqqaniy bolghuchini gunahqa mehkum qilip,
öltürüp keldinglar; u silerge qarshiliq körsetmeydu.
7 Shunga, qérindashlar, Rebning qayta kélidighan
künigiche sewr-taqet qilip turunglar. Mana, déhqan
kishi yerning ésil méwisini kütidu; yer deslepki we
kéyinki yamghurlargha muyesser bolghuche uni
intizarliq bilen sewr-taqet ichide kütidu. Silermu
sewr-taqet qilip qelbinglarni mustehkem qilinglar.
Chünki Rebning qayta kélishi yéqinlap qaldi. 9
Qérindashlar, özünglar soraqqa tartilmasliqinglar
üchün bir-biringlardin aghrinmanglar; mana, Soraq

Qilghuchi ishik aldida turidu. 10 Perwerdigarning
namida sözligen burunqi peyghemberlerning qandaq
azab-oqubet tartqanliqi, shundaqla sewr-taqet
qilghanliqini ülge qilinglar. 11 Biz mana mushundaq
[sewr-taqet bilen] berdashliq bergenlerni bextlik dep
hésablaymiz. Ayupning azab-oqubetke qandaq sewr-
taqet bilen berdashliq bergenlikini anglighansiler
we Perwerdigarning uninggha axirqi qilghinini,
shundaqla «Perwerdigarning ich-baghri shepqet we
rehimdilliq bilen tolghan»liqini körgensiler. 12 Emdi i
qérindashlirim, eng muhimi, qesem qilmanglar — ne
asman ne zémin ne héchqandaq bashqa nersilerning
nami bilen qesem qilghuchi bolmanglar, belki
«bolidu» désenglar heqiqiy «bolidu» bolsun, «yaq»
désenglar heqiqiy «yaq» bolsun. Shundaq qilghanda,
[Xudaning] jazasigha chüshmeysiler. 13 Aranglarda
azab tartquchi kishi barmu? U dua qilsun. Xushal
yürüwatqanlar barmu? U küy-medhiye naxshilirini
éytsun. 14 Aranglarda aghriq-silaqlar barmu? Ular
jamaetning aqsaqallirini chaqirtip kelsun; ular
Rebning namida uning [béshigha] may sürüp mesih
qilip dua qilsun. 15 Shundaq qilip iman-ishench bilen
qilin'ghan dua bimarni saqaytidu, Reb uni ornidin
turghuzidu. Eger bimar gunahlarni qilghan bolsa,
bular kechürüm qilinidu. 16 Shuning üchün ötküzgen
gunahliringlarni bir-biringlargha iqrar qilinglar we
shipaliq tépishinglar üchün bir-biringlargha dua
qilinglar. Heqqaniy ademning duasi zor küch we
chong ünümge igidur. 17 Ilyas peyghembermu bizge
oxshashla insaniy tebietlik idi. U yamghur yaghmisun
dep ixlas bilen dua qildi; netijide, zémin'gha üch
yil alte ay héch yamghur yaghmidi. 18 Andin u
yene dua qildi we yamghur qayta yaghdi, yermu
hosul-méwisini yene berdi. 19 Qérindashlirim,
aranglarda birsi heqiqettin chetnigen bolsa, we yene
birsi uni [heqiqetke] qaytursa, 20 Mushundaq kishi
shuni bilsunki, gunahkar kishini azghan yolidin
qayturup ekelgüchi shu kishining jénining ölümdin
qutulushigha we nurghun gunahlarning yépip
qoyulishigha sewebchi bolidu.

Pétrus 1

1 Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pétrustin
Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya we Bitiniye
ölkiliride tarqaq yashawatqan musapir bendilerge
salam. **2** Siler Xuda'Atining aldin bilgini boyiche
tallinip, Roh teripidin pak-muqeddes qilindinglar.
Buningdin meqset, silerning Eysa Mesihning itaitide
bolushunglar we qénining üstünglargha sépilishi
üchündur. Méhir-shepqet we xatirjemlik silerge
hessilep ata qilin'ghay! **3** Özining zor rehimdilliki
bilen, Eysa Mesihning ölümdin tirilishi arqiliq bizni
yéngidin tughdurup, ölmes ümidke nésiwe qilghan
Rebbimiz Eysa Mesihning Xuda'Atisigha mubarek-
medhiyiler oqulghay! **4** Démek, siler üchün chirimes,
daghsiz we solmas miras ershlerde saqlanmaqta. **5**
Axir zamanda ashkarilinishqa teyyarlan'ghan nijat
üchün, siler étiqadinglar bilen Xudaning qudriti
arqiliq qoghdalmaqtisiler. **6** Siler bu [nijattin] zor
shadlinisiler — gerche hazir zörür tépilghanda
silerning herxil sinaqlar tüpeylidin qisqa waqit azab-
oqubet chékishinglargha toghra kelsimu. **7** Altun
haman yoqilip kétidighan nerse bolsimu, sapliqi ot
bilen sinilidu. Shuninggha oxshash altundin tolimu
qimmetlik bolghan étiqadinglar sinilip ispatlinidu.
Buning bilen u Eysa Mesih [qayta] ashkarilan'ghan
waqtida medhiye, shan-sherep we izzet-hörmet
keltüridu. **8** Eysa Mesihni ilgiri körüp baqmighan
bolsanglarmu, Uni söyüp keldinglar; we hazirmu
Uni körmeysiler, lékin Uninggha yenila étiqat
qilip qelbinglar ipadiligüsiz shan-sherepke tolghan
xushalliq bilen yayraydu. **9** Shuning bilen siler
étiqadinglarning nishani, yeni jéninglarning nijatigha
muyesser boluwatisiler. **10** Silerge ata qilin'ghan bu
méhir-shepqetni aldin éytqan [ilgiriki] peyghemberler
bu nijat-qutquzulush toghrisida tepsiliy izden'gen,
uni chüshinishke tirishqanidi. **11** Ularda bolghan
Mesihning Rohi ularga Mesih kelgüside tartidighan
azab-oqubetler we bulardin kéyinki kélidighan shan-
sherepler toghrisida aldin'ala melumat bérip bésharet
keltürginide, ular bu ishlarning qandaq yol bilen we
qaysi zamanda yüz béridighanliqi üstide izden'gen.
12 Shuning bilen ularga bu ishlarni aldin éytishi
ular özliri üchün emes, belki silerning xizmitinglarda
bolghan, dep ayan qilin'ghan. Emdi bügünki künde bu
ishlar ershtin ewetilgen Muqeddes Rohning küchi
bilen silerge xush xewerni yetküzgüchiler arqiliq
silerge jakarlandi. Hetta perishtilermu bu ishlarning
tégi-tektini sepsélip chüshiniwélishqa telpünmekte.
13 Shunga, zéhinliringlarning bélini baghlap,
özünglarni segek-salmaq tutunglar, ümidinglarni
Eysa Mesih qayta körün'gen künide silerge élip
kélidighan bext-shapaetke pütünley baghlanglar. **14**
[Xudaning] itaetmen perzentliri süpitide, ilgiriki
ghapilliq chaghliringlardikidek hawayi-heweslerge
bérilmenglar. **15** Eksiche, silerni chaqirghuchi pak-
muqeddes bolghan'gha oxshash barliq yürüsh-
turushinglarda özünglarni pak-muqeddes tutunglar.
16 Chünki [muqeddes yazmilarda]: «Pak-muqeddes
bolunglar, chünki Men pak-muqeddesturmen»
dep xatirilen'gen. **17** Siler dua qilghininglarda
kishilerning herbirining ish-herikitige qarap yüz-
xatire qilmay Soraq Qilghuchini «Ata» dep
chaqiridikensiler, undaqta bu dunyada musapir
bolup yashawatqan waqtinglarni [Uning] qorqunchida
ötküzünglar. **18** Chünki silerge melumki, siler
ata-bowiliringlar teripidin silerge qaldurulghan
ehmiyetsiz turmushning [qulluqidin] azad boldunglar.
Bu, qimmitini haman yoqitidighan altun yaki
kümüshtek nersilerning tölimi bilen bolghan emes,
19 belki qimmetlik qéni bilen, yeni kem-kütisiz we
daghsiz qoza kebi Mesihning qimmetlik qénining
bedilige keldi. **20** U derweqe dunya apiride qilinishtin
ilgirila [Xuda teripidin] shu süpitide tonulghan,
hazir U zamanlarning mushu axirqi waqitlirida
siler üchün [bu dunyagha ewetilip] ashkara qilindi.
21 Siler Uning arqiliq Uni ölümdin tirildürüp,
Uninggha shan-sherep bergen Xudagha étiqad
qiliwatisiler. Xudaning [shuni qilghini] étiqadinglar
we ümidinglar Özige baghlansun üchündur. **22**
Siler heqiqetke itaet qilghanliqinglardin qelbinglarni
paklap, qérindashlarni söyidighan saxtisiz méhir-
muhebbetke kirishtinglar; shunga, bir-biringlarni
chin qelbinglardin qizghin söyünglar. **23** Chünki siler
yéngiwashtin tughuldunglar — bu chirip kétidighan
uruq arqiliq emes, belki chirimas uruq, yeni Xudaning
hayatiy küchke ige we menggü turidighan söz-kalami
arqiliq boldi. **(aiōn g165)** **24** Chünki [xuddi muqeddes
yazmilarda yézilghinidek]: «Barliq et igiliri ot-chöptur,
xalas, Ularning barliq shan-sheripi daladiki gülge
oxshash; Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, **25**
Biraq Rebning söz-kalami menggüge turidu!» Silerge
yetküzülgen xush xewerde jakarlan'ghan söz-kalam
del shudur. **(aiōn g165)**

2 Shuning üchün siler barliq rezillik, barliq
mekkarliq, saxtipezlik, hesetxorluq we hemme
töhmetxorluqlarni tashlap, 2 Rebning méhribanliqini
tétip bilgenikensiler, xuddi yéngi tughulghan
bowaqlardek bolup [Xudaning] söz-kalamidiki sap
sütke teshna bolunglar. Buning bilen, siler nijatning
[kamalitige] yétip ösisiler. 4 Emdi siler Uninggha,
yeni ademler teripidin erzimes dep tashlinip,
lékin Xuda teripidin tallan'ghan we qedirlen'gen
tirik tash Bolghuchining yénigha kélip 5 siler
özünglarmu tirik tashlar süpitide bir rohiy ibadetxana
qilinishqa, Eysa Mesih arqiliq Xudani xursen qilidighan
rohiy qurbanliqlarni sunidighan muqeddes kahin
qataridikiler bolushqa quruluwatisiler; 6 Chünki
muqeddes yazmilarda mundaq déyilgen: — «Mana,
tallan'ghan, qedirlen'gen bürjek ul téshini Zion'gha
qoydum. Uninggha étiqad qilghuchi herkim hergiz
yerge qarap qalmaydu». 7 Emdi étiqad qilghuchi
bolghan silerge nisbeten [tashning] qediri bolidu.
Lékin [Uninggha] étiqad qilmaydighanlargha nisbeten
U [muqeddes yazmilarda déyilginidek] boldi: —
«Tamchilar erzimes dep tashliwetken bu tash,
Burjek [ul] téshi bolup tiklendi!», We: — «[Bu tash]
kishilerge putlikashang tash, Ademni yiqitidighan
qoram tash bolidu». Chünki [mushundaq kishiler]
[Xudaning] söz-kalamigha itaet qilmasliqi tüpeylidin
putliship yiqilidu; ularning bundaq bolushi aldin
békitilgendur. 9 Lékin siler bolsanglar [Xuda] tallighan
bir jemet, shahane bir kahinliq, pak-muqeddes
bir el, shundaqla Özige alahide xas bolghan bir
xelqsiler; buning meqsiti, silerni qarangghuluqtin
Özining tilsimat yoruqluqigha chaqirghuchining
peziletlirini namayan qilishinglardin ibaret. 10
Burun siler bir xelq hésablanmayttinglar, lékin
hazir Xudaning xelqisiler; burun [Xudaning] rehim-
shepqitige érishmigenidinglar, lékin hazir érishtinglar.
11 I söyümlüklirim, siler bu dunyagha musapir
we méhmandursiler, silerdin ötünümenki, roh-
qelbinglar bilen qarshilishidighan etliringlardiki
neps-shehwetlerdin özünglarni yiraq tutunglar.
12 Yürüsh-turushunglar étiqadsizlar arisida ésil-
peziletlik bolsun. Mushundaq qilghanda, gerche
ular silerge yamanliq qilghuchilar dep töhmet
qilsimu, del töhmet qilghan ishlarda silerning yaxshi
emelliringlargha qarap, [Xudaning] ularni [oyghitip]
yoqlaydighan künide uni ulughlishi mumkin. 13
Shunga Rebning hörmitide insanlar arisidiki herbir
hakimiyetning tüzümige, meyli eng yuqiri menseptiki
padishahqa bolsun yaki u teyinligen hoquqdarlargha
bolsun boysununglar. Chünki bu hoquqdarlar
[padishah] teripidin yaman ish qilghuchilarni
jazagha tartish, yaxshi ish qilghuchilarni hörmetke
sazawer qilish üchün teyinlen'gendur. 15 Chünki
Xudaning iradisi shundaqki, yaxshi emelliringlar
bilen nadan ademlerning orunsiz shikayetlirini
tuwaqlashtur. 16 Siler erkin-azad bolghininglar bilen,
bu erkinlikinglarni yamanliq qilishning bahanisi
qiliwalmanglar, belki Xudaning quli süpitide bolup,
17 Barliq insanlarni hörmetlenglar, [étiqadchi]
qérindashliringlargha méhir-muhebbet körsitinglar,
Xudadin qorqunglar, padishahni hörmetlenglar. 18
Qullar, xojayinliringlargha toluq qorqunch bilen
boysununglar — yalghuz méhriban we xush péil
xojayinlarghila emes, belki térikkek xojayinlarghimu
boysununglar. 19 Chünki eger birsi Xuda aldida
pak wijdanliq bolush üchün naheq azab-oqubet
chekse hemde bularghа sewr-taqet qilsa, bu Xudani
xursen qilidu. 20 Chünki eger siler gunah ötküzüp,
tégishlik urulghininglarda, uninggha berdashliq
bersenglar, buning maxtan'ghudek némisi bar! Lékin
yaxshi ishlarni qilip azab-oqubet cheksenglar hemde
uninggha berdashliq bersenglar, u Xudani xursen
qilidu. 21 Chünki siler del shuninggha chaqirildinglar.
Chünki Mesihmu siler üchün azab-oqubet chékip,
silerni Özining izidin mangsun dep, silerge ülge
qaldurdi; 22 «U gunah sadir qilip baqmighan, Uning
aghzidin héchqandaq aldamchiliq-yalghanchiliqmu
tépilmas». 23 U haqaretlen'ginide, til qayturmaytti.
Azab-oqubet chekkende, U héch tehdit salmaytti;
eksiche, Özini adil höküm chiqarghuchining qollirigha
tapshuratti. 24 U Özi bizning gunahqa nisbeten ölüp,
heqqaniyliqqa nisbeten yashishimiz üchün yaghach
tüwrükte gunahlirimizni zimmisige aldi; siler Uning
yariliri bilen shipa taptinglar. 25 Chünki burun
siler qoylardek yoldin ézip ketkensiler, lékin hazir
jéninglarning padichisi hem yétekchisining yénigha
qaytip keldinglar.

3 Shuninggha oxshash, i ayallar, siler erliringlargha
boysununglar. Shundaq qilsanglar, hetta söz-
kalamgha itaet qilmaydighan erler bolsa, öz ayalining
bu pezilitidin tesirlinip, ixlasmenlik bilen ötküzgen
pak yürüsh-turushinglargha qarap, gep-sözsizla qayil
qilinidu. 3 Güzellikinglar sirtqi körünüshtin, yeni
alahide örüwalghan chéchinglar we taqighan altun

zibu-zinnetlerdin yaki ésil kiyimlerdin bolmisun, 4
belki «qelbinglardiki özünglar», yeni mömin we tinch
rohtin bolghan chirimas güzelliktin bolsun; bundaq
[güzellik] Xudaning aldida intayin qimmetliktur.
5 Chünki burunqi chaghlarda, Xudagha ümidini
baghlighan ixlasmen ayallar del mushundaq [güzellik
bilen] özlirini zinnetlep, erlirige itaet qilatti. 6 Del
mushundaq yolda Sarah Ibrahimni «ghojam» dep
atap, uning sözlirige boysunatti. Siler héchqandaq
weswesilerdin qorqmay ishlarni durus qilsanglar,
silermu [Sarahning] perzentliri bolghan bolisiler. 7
Shuninggha oxshash, ey erler, silermu ayalliringlar
bilen turushta, ularni ayal kishiler bizdin ajiz
bendiler dep bilip ularni chüshinip yétinglar; siler
ular bilen [Xuda] shapaet qilghan hayatqa ortaq
mirasxor bolup, ularni hörmet qilinglar. Shundaq
qilsanglar, dualiringlar tosalghugha uchrimaydu.
8 Axirida, hemminglar bir niyet bir meqsette,
bir-biringlargha hemderd bolup, bir-biringlarni
qérindashlarche söyünglar, ich-baghri yumshaq
we kemter bolunglar. 9 Yamanliqqa yamanliq,
ahanetke ahanet bilen emes, eksiche, bext tilesh
bilen jawab qayturunglar. Chünki siler del bu ishqa
chaqirilghansiler; shuning bilen özünglar bextke
mirasxor bolisiler. 10 Chünki [muqeddes yazmilarda
yézilghinidek]: — «Kimki hayatni söyüp, yaxshi kün
körgüchi bolay dése, Tilini yamanliqtin tartsun,
Lewliri mekkarliqtin néri bolsun; 11 Yamanliqtin
özini tartip, Güzel emellerni qilip yürsun; Aman-
xatirjemlikni izdep, uni qoghlap yürsun. 12 Chünki
Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu,
Uning quliqi ularning iltijalirigha ochuq turidu;
Lékin Perwerdigarning yüzi rezillik yürgüzgüchilerge
qarshi turidu». 13 Eger siler daim yaxshi ishlarni
qilishqa intilsenglar, kim silerge yamanliq qilar?
14 Lékin hetta heqqaniyliq yolida azab-oqubet
cheksenglarmu, oxshashla bextliksiler! Lékin ularning
wehimisidin qorqmanglar we alaqzade bolmanglar;
15 belki qelbinglarda Reb Mesihni hemmidin üstün
dep bilinglar; silerde bolghan ümidning sewebini
sorighanlargha mömin-mulayimliq we ixlasliq bilen
jawab bérishke hemishe teyyar turunglar. 16 Herdaim
wijdaninglarni pak tutunglar; shuning bilen silerge
«yamanliq qilghuchilar» dep töhmet qilghanlar
silerning Mesihde bolghan peziletlik yürüsh-
turushunglarni körüp, özliri qilghan töhmetlerdin
xijil bolsun. 17 Chünki Xudaning iradisi shundaq
bolsa, yaxshiliq qilghininglar üchün azab-oqubet
cheksenglar, bu yaman ish qilghininglar tüpeylidin
azab-oqubet chekkininglardin ewzel, [elwette]. 18
Chünki Mesih bizni Xuda bilen yarashturush
üchün, yeni Heqqaniy Bolghuchi heqqaniy emeslerni
dep, birla qétimliq azab-oqubet chekti; gerche
U ten jehette öltürülgen bolsimu, lékin rohta
janlanduruldi; 19 shuning bilen U solap qoyulghan
rohlarning yénigha mushu rohiy hayatliqi bilen
bérip, [Özining bu ghelibisini] jakarlidi. 20 [solap
qoyulghan] bu rohlar burunqi zamanda, yeni Nuh
[peyghember]ning künliride, kéme yasiliwatqan
mezgilde Xuda sewrchanliq bilen [kishilerning
towa qilishini] kütkinide, Uninggha itaetsizlik qildi.
Peqet shu kémige kirgen birqanchisi, yeni jemiy
sekkiz jan su arqiliq qutquzuldi. 21 Mana bu
«sugha chömüldürüsh»ning béshariti bolghan. Emdi
chömüldürüsh — bedenning kirdin tazilinishi emes,
belki ademning pak wijdan bilen Eysa Mesihning
tirildürülüshi arqiliq Xudadin tiligen telipi — bizni
hazir qutquzuwatidu 22 (Mesih [tirilip] ershke chiqip,
perishtiler, barliq rohiy hoquqdarlar we küchlükler
Uninggha bosunduruldi we u Xudaning ong yénida
turmaqta).

4 Emdi Mesih ténide azab-oqubet chekkeniken,
silermu shundaq irade bilen özünglarni
qorallandurunglar. (chünki [Xuda yolida] öz ténide
azab-oqubet chekken kishi gunahtin qol üzgen
bolidu; 2 undaq kishi ténide qalghan hayatini yene
insaniy neps-heweslerge bérilish bilen emes, belki
Xudaning iradisige muwapiq ötküzidu). 3 Chünki
künlirimizni yat ellik étiqadsizlarning iradisige
emel qilish bilen, yeni hertürlük buzuqchiliq-
shehwaniyliq, neps-hewesler, haraqkeshlik, eysh-
ishret, meyxorluq we yirginchlik butpereslikler
ichide ötküzginimiz emdi kupaye qilar! 4 Bu ishlarda
ular silerning ularghа hemrah bolup shundaq
iplasliqqa yügürmigenlikinglargha ejeblinip, silerni
haqaretlimekte. 5 Ular haman hem tiriklerni we
ölgenlerni soraq qilishqa teyyar Turghuchigha hésab
bermey qalmaydu. 6 Shunga del shu sewebtin, ölgenler
ette yashawatqan insanlar [soraq qilinidighan]dek
soraq qilinip, Xudagha nisbeten rohta yashisun dep,
ularghimu xush xewer yetküzülgen. 7 Emdi barliq
ishlarning axirlishidighan küni yéqinlashmaqta;
shunga, salmaq bolunglar we dua qilishqa segek
turunglar. 8 Lékin hemmidin muhimi, bir-biringlargha

qizghin méhir-muhebbette turuwéringlar. Chünki
«méhir-muhebbet nurghunlighan gunahlarni yapar».
9 Bir-biringlardin aghrinmay özara méhmandost
bolunglar. 10 Xuda teripidin herbiringlargha ata
qilin'ghan iltipatqa binaen, uning hertereplik méhri-
shepqitini kishilerge yetküzidighan yaxshi ghojidarlar
süpitide, bu iltipat bilen bir-biringlargha xizmet
qilinglar. 11 Kim söz qilsa, u Xudaning kalam-
bésharetlirini yetküzgüchi süpitide sözlisun. Kim
bashqilargha xizmet qilsa, u Xuda ata qilghan küch-
qudriti bilen xizmet qilsun. Shundaq bolghanda,
Xuda hemme ishta Eysa Mesih arqiliq ulughlinidu.
Barliq shan-sherep we küch-qudret Uninggha
ebedil'ebedgiche mensuptur, amin! (aiōn g165) 12
Söyümlüklirim, otluq sinaqning béshinglargha
chüshkenlikige qarap, ajayib ishqa yoluqup qaldim,
dep heyran qalmanglar. 13 Belki, Mesihning azab-
oqubetlirige qandaq ortaq bolghan bolsanglar,
siler shundaq shadlininglar. Shuning bilen Uning
shan-sheripi ayan qilin'ghinida, silermu yayrap
shadlinisiler. 14 Siler Mesihning nami tüpeylidin
haqaretke uchrisanglar, bextlik bolisiler! Chünki shan-
sherepning Rohi, yeni Xudaning Rohi wujudunglargha
chüshken bolidu. 15 Aranglardin birining azab-
oqubet chékishi hergizmu qatil, oghri, rezil yaki
chépilghaq bolush sewebidin bolmisun. 16 Biraq
chekken azab-oqubiti «Mesihiy» dep atalghanliqi
sewebidin bolsa, u buningdin nomus qilmisun;
eksiche, mushu nam [bilen] [atalghanliqi] üchün
Xudagha medhiye oqusun. 17 Chünki soraqning
bashlinidighan waqti-saiti keldi; soraq aldi bilen
Xudaning öyidikiliridin bashlinidu; we eger biz
bilen bashlansa, u halda Xudaning xush xewirige
qulaq salmighanlarning aqiwiti néme bolar? 18
[Del] [muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: — «Eger
heqqaniylarning qutquzulushi tes bolsa, Ixlassizlar
hem gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?» 19
Shuning üchün, Xudaning iradisi bilen azab-oqubet
chekkenler yaxshi emellerni dawam qilip, jénini
wediside turidighan Yaratquchigha amanet qilip
tapshursun.

5 Emdi men aranglardiki aqsaqallardin (Mesihning
azab-oqubetlirining guwahchisi, namayan
qilinidighan shan-sherepke nésip bolghuchi we silerge
oxshash bir aqsaqal süpitide) shuni ötünimenki, 2
— Xudaning silerning aranglardiki padisini obdan
béqinglar; ularghа yétekchilik xizmitide bolup, uni
mejburen emes, belki ixtiyaren zimminglargha
élinglar; pul-dunya üchün emes, belki xushalliq
bilen qilinglar. 3 Xudaning padisigha ghojining öz
teelluqatlirigha bolghinidek bolmay, belki ularghа ülge
bolunglar. 4 Shundaq qilsanglar, Bash Padichi ashkare
bolghanda, menggü tozumas shan-sherep tajigha
érishisiler. 5 Ey yashlar, chonglargha boysununglar.
Shuningdek, hemminglar bir-biringlargha nisbeten
kichik péilliqni üstünglargha oriwélinglar. Chünki:
«Xuda tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-
kemterlerge shepqet qilidu». 6 Özünglarni Xudaning
qudretlik qoli astida töwen tutunglar. Shundaq
qilsanglar, waqti-saiti kelgende Xuda silerni yuqiri
kötüridu; 7 Barliq ghem-qayghuliringlarni Uning
üstige tashlap qoyunglar. Chünki U silerning
ghéminglarni qilidu. 8 Özünglarni hoshyar we segek
tutunglar. Chünki düshmininglar bolghan Iblis xuddi
hörkirewatqan shirdek, yutqudek birsini izdep qatrap
yürmekte; 9 siler étiqadinglarda ching turup uninggha
qarshi turunglar. Chünki bilisilerki, pütün dunyadiki
qérindashliringlarmu oxshash azab-oqubetlerning
tügishigüche chidawatidu. 10 Emma silerni Mesih
Eysa arqiliq Özining menggülük shan-sheripige
chaqirghan, pütkül méhir-shepqetning Igisi bolghan
Xuda azraqqine waqit azab-oqubet chekkininglardin
kéyin, Özi silerni eslige keltürüp, des turghuzup,
mustehkem we ulgha békitilgendek tewrenmes qilidu.
(aiōnios g166) 11 Uninggha [barliq] shan-sherep we
küch-qudret ebedil'ebed mensup bolghay, amin! (aiōn
g165) 12 Men bu qisqighina xetni yézip, özüm sadiq
qérindishim dep bilidighan Silwanusning wasitisi
bilen silerge yollidim. Ushbu xetni yézishimning
meqsiti, silerge jékilesh we silerni righbetlendürüsh,
shundaqla Xudaning heqiqiy méhir-shepqitining
ene shundaq ikenlikige guwahliq bérishtin ibarettur.
Bu méhir-shepqette ching turunglar. 13 Siler bilen
bille tallan'ghan Babilda turuwatqan jamaet we
oghlum Markustin silerge salam. 14 Bir-biringlar bilen
méhribanlarche söyüshüp salamlishinglar. Silerge,
yeni Mesihde bolghan hemminglargha amanliq-
xatirjemlik yar bolghay!

Pétrus 2

1 Eysa Mesihning quli we rosuli bolghan menki
Siméon Pétrustin Xudayimiz we Qutquzghuchimiz
Eysa Mesihning heqqaniyliqi arqiliq biz bilen oxshash
qimmetlik bir étiqadqa muyesser qilin'ghanlargha
salam! **2** Siler Xudani we Rebbimiz Eysani chongqur
tonughanséri, méhir-shepqet we xatirjemlik silerge
hessilep ashqay! **3** Bu [duayimning] asasi — biz
bizni Özining shan-sheripi we ésil pezilitining tesiri
arqiliq Chaqirghuchini chongqur tonughanliqimiz
üchün, Uning ilahiy küch-qudriti hayatimizgha we
ixlasmenlikte méngishimizgha kéreklik bolghan
hemmini ata qildi. **4** U mushu peziletliri arqiliq
bizge qimmetlik, eng ulugh wedilerni berdi, bular
bilen siler bu dunyadiki hawayi-heweslerdin bolghan
iplasliqtin qutulup, Xudaliq tebietke ortaq nésip
bolalaysiler. **5** Del mushu sewebtin, siler pütün
küchünglar bilen étiqadinglargha ésil peziletni, ésil
pezilitinglargha bilimni, **6** biliminglargha temkinlikni,
temkinlikinglargha chidamliqni, chidamliqinglargha
ixlasmenlikni, **7** ixlasmenlikinglargha qérindashliq
méhribanliqni, qérindashliq méhribanliqinglargha
méhir-muhebbetni körsitishni qoshushqa intilinglar.
8 Chünki bu xususiyetler silerde bar bolsa, shundaqla
éship bériwatqan bolsa, bular silerni Rebbimiz Eysa
Mesihni chongqur tonushqa [intilishte] ish-emelsiz
we méwisiz qaldurmaydu. **9** Emme eger birside bular
kem bolsa, u kor ademdur — u burnining uchinila
köreleydighan, ilgiriki gunahliridin pak qilin'ghinini
untughan bolidu. **10** Shuning üchün, i qérindashlar,
siler [Xuda teripidin] chaqirilghanliqinglarni,
shundaqla tallan'ghanliqinglarni jezmleshtürüshke
intilinglar. Shundaq qilsanglar, héchqachan téyilip
ketmeysiler. **11** Shundaq bolghanda Rebbimiz
we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning menggülük
padishahliqidimu qizghin qarshi élinisiler. **(aiōnios g166)** **12** Shunga, gerche siler bu ishlarni bilgen
bolsanglarmu, shundaqla bizge ige qilin'ghan
heqiqette mustehkemlen'gen bolsanglarmu, men
yenila herdaim bu ishlarni ésinglargha salmaqchimen.
13 Derweqe, men mushu chédirimda bolsamla, bularni
seminglargha sélip, silerni oyghitip turushni layiq
körimen. **14** Chünki Rebbimiz Eysa Mesihning
burun manga ayan qilghinidek, méning bu chédirim
pat arida uchamdin séliwétilidighanliqini bilip
turuptimen. **15** Berheq, men silerning bu ishlarni
men bu dunyadin ketkinimdin kéyinmu herwaqit
ésinglargha keltürüshünglar üchün küchümning
bariche intilimen. **16** Chünki biz silerge Rebbimiz
Eysa Mesihning küch-qudriti we hazir bolushini
uqturghinimizda hergizmu hiyligerliktin oydurup
chiqilghan riwayetlerge egeshmiduq, belki biz
Uning heywetlik shan-shöhritige öz közimiz bilen
guwahchimiz. **17** Chünki U muqeddes taghda
Xuda'Atidin shan-shöhret we ulughluqqa érishkende,
ashu ulugh shan-shereplik yerdin: «Bu Méning
söyümlük Oghlum, Men Uningdin xursenmen» dégen
shundaq zor bir awaz Uninggha yetküzülüp anglandi.
18 Muqeddes taghda biz Uninggha hemrah bolup bille
turghan bolghachqa, ershtin bu awaz anglan'ghinida
bizmu öz quliqimiz bilen uni angliduq. **19** Uning
üstige hemmimizde peyghemberler yetküzgen tolimu
ishenchlik bésharetlik söz-kalam bardur; siler
tang süzülgüche, tang yultuzi qelbinglarni toluq
yorutquche bu söz-kalamgha qulaq salsanglar, yaxshi
qilghan bolisiler (bu söz-kalam xuddi qarangghuda
chaqnap turidighan chiraghqa oxshashtur). **20** Shuni
hemmidin muhim dep bilishinglar kérekki, muqeddes
yazmilardiki héchqaysi wehiy peyghemberlerning öz
chüshenchisi boyiche yetküzülgen emes. **21** Chünki
héchqandaq wehiy-bésharet insanlarning iradisidin
kelgen emes, u belki Xudaning muqeddes ademliri
Muqeddes Roh teripidin yéteklinip, Uning türtkisi
bilen éytqan söz-kalamdur.

2 Lékin burun xelq ichide saxta peyghemberler
chiqqan, shuningdek aranglardimu saxta telim
bergüchiler meydan'gha chiqidu. Ular soqunup
kirip, halaketke élip baridighan bid'et telimlerni
aranglargha astirtin kirgüzüp, hetta özlirini hör
qilishqa sétiwalghan igisidinmu ténip, buning bilen öz
béshigha tézla halaket chüshüridu. **2** Nurghun kishiler
ularning shermendilikige egiship kétidu, shuningdek
ularning sewebidin heqiqet yoli haqaretke uchraydu.
3 Ular achközlükidin oydurma sözler bilen silerni
satidighan méli qilidu. Emdi ularning béshigha xéli
burunla békitilgen jaza bikar olturmaydu, ularning
halakiti bolsa uxlap yatmaydu. **4** Chünki Xuda
gunah sadir qilghan perishtilerni ayap olturmay,
belki ularni tehtisaraning hangigha tashlap, soraqqa
tartquche zulmetlik qarangghuluqtiki zenjirler bilen
solap qoyghan yerde, **(Tartaroō g5020)** **5** shundaqla
qedimki dunyadikilernimu ayap qoymay, xudasizliqqa
bérilgen dunyani topan bilen gherq qilip, peqet

heqqaniyliqqa dewet qilghuchi Nuhni bashqa yettisi
bilen saqlap qalghan yerde — 6 hemde kéyin Sodom we
Gomorra sheherlirini kéyinki dewrlerdiki xudasizliqqa
bérilgenlerge ibret bolsun dep békitip, béshigha
külpetlik jazani chüshürüp kül qilghan, 7 shuning
bilen birge mushu exlaqsizlarning buzuqchiliqliridin
yirginip azablan'ghan, heqqaniy bolghan Lutni ular
arisidin qutuldurghan yerde — 8 (ene shundaq
kishilerning ichide yashighan heqqaniy Lutning
heqqaniy qelbi her küni anglighan we körgen
itaetsizlikler tüpeylidin azablinatti) 9 emdi shuni
körüwalalaymizki, Reb ixlasmenlerni duch kelgen
sinaqlardin qandaq qutquzushni we shuningdek
heqqaniysizlarni soraq künigiche jazalinishqa saqlap
qoyushni bilidu. 10 Bularning arisidiki öz etlirige
egiship pasiq heweslerge bérilgen, shundaqla
hoquq igilirige sel qarighanlarning jazasi téximu
shundaq bolidu. Mushundaq kishiler hali chong,
menmenchilerdur, ular «[rohiy] ulughlar»gha haqaret
qilishtin héch qorqmaydighanlardur. 11 Hetta
ulardin küch-qudrette üstün turidighan perishtilermu
Perwerdigarning aldida bu «[ulughlar]»[ni] haqaret
bilen erz qilmaydu. 12 Emma bular xuddi owlinip
boghuzlinish üchün tughulghan yawayi eqilsiz
haywanlardek kélip, özliri chüshenmeydighan ishlar
üstide haqaretlik söz qilidu we shundaqla özlirining
halaket ishliri bilen toluq halak bolidu, 13 shundaqla
öz heqqaniysizliqigha tushluq jazaning méwisini
yeydu. Ular hetta kündüzi ochuq-ashkara eysh-
ishret qilishnimu lezzet dep hésablaydu; ular [silerge]
nomus we dagh keltürüp siler bilen bir dastixanda
olturup, öz mekkarliqliridin zoqlinidu. 14 Ularning
zinaxorluq bilen tolghan közliri gunah sadir qilishtin
üzülmeydu; ular tutami yoq kishilerni éziqturidu;
ular qelbini achközlükke köndürgen, lenetke yéqin
balilardur! 15 Ular toghra yoldin chetnep, Bosorning
oghli Balaamning yoligha egiship ketti. U kishi
haram yolda tapqan heqni yaxshi körgüchi idi,
16 lékin u qilghan qebihliki tüpeylidin tenbihini
yédi (zuwansiz éshek insanning awazi bilen sözlep
peyghemberning exmiqane ishini tosti). 17 Mana
mushundaq kishiler qurup ketken bulaqlar, borandin
heydilip yürgen tumanlargha oxshaydu; ulargha
menggülük zulmetning qapqarangghuluqida jay
hazirlap qoyulghan. (questioned) 18 Chünki ular yalghan-
yawidaq yoghan sözler bilen maxtinip, ademning
etlik heweslirini qozghitip eysh-ishret ishliri bilen
ézitquluq yolida méngiwatqanlardin özlirini yéngila
qachurghanlarni azduridu. 19 Ular mushu kishilerge
«Silerni erkinlikke érishtürimiz» dep wede qilidu,
lékin özliri emeliyette buzuqluqning qulliridur. Chünki
adem néme teripidin boysundurulghan bolsa, shuning
quli bolidu. 20 Chünki eger ular Rebbimiz we
Qutquzghuchimiz Eysa Mesihni tonush arqiliq bu
dunyaning pasiqliqliridin qutulup, kéyin shulargha
yene baghlinip, boysundurulghan bolsa, ularning
kéyinki hali deslepkisidinmu better bolidu. 21 Chünki
heqqaniyliq yolini bilip turup, özige yetküzülgen
muqeddes emrdin yüz örügendin köre, bu yolni
eslidinla bilmigini ewzel bolatti. 22 Mushu ishenchlik
hékmetlik sözler ularda emelge ashurulidu: — «It
aylinip öz qusuqini yer» we yene «Choshqa yuyunup
chiqipla qaytidin patqaqta éghinar».

3 I söyümlüklirim, hazir silerge bu yéziwatqinim
ikkinchi xétimdur. Her ikki xétimde silerning
sap könglünglarni oyghitip, shu ishlarni eslitishke
intildimki, 2 muqeddes peyghemberler burun éytqan
sözlerge we Rebbimiz hem Qutquzghuchimizning
rosulliringlar arqiliq yetküzgen emrige köngül
bölüshünglarni ötünimen. 3 Eng muhimi shuni
bilishinglar kérekki, künlerning axirida özining
hawayi-heweslirining keynige kiridighan, mesxire
qilidighan mazaqchilar chiqip: 4 «Qéni, Uning qaytip
kélimen dégen wedisi?! Ata-bowilirimiz [ölümde]
uxlap qalghandin taki hazirghiche hemme ishlar
dunya apiride bolghan waqittiki bilen oxshash halette
kétiwatidu» dep mesxire qilishidu. 5 Halbuki, ular eng
qedimki zamanda Xudaning sözi bilen asmanlarning
yaritilghanliqini we shuningdek yerning sudin chiqqan
hem suning wasitisi bilen barliqqa kelgenlikini etey
untuydu; 6 shu amillarning wasitiliri bilen shu
zamandiki dunya kelkündin gherq bolup yoqaldi.
7 Emma hazirqi asmanlar bilen zémin oxshashla
shu söz bilen ixlassiz ademler soraqqa tartilip halak
qilinidighan ashu künde otta köydürülüshke saqlinip,
ta shu künigiche halidin xewer élinip turidu. 8 Emdi i
söyümlüklirim, shu ish neziringlardin qachmisunki,
Rebge nisbeten bir kün ming yildek we ming yil bir
kündektur. 9 Reb Öz wedisini [orundashni] (bezilerning
«kéchiktürdi» dep oylighinidek) kéchiktürgini yoq,
belki héchkimning halak bolushini xalimay, hemme
insanning towa qilishigha kirishini arzulap, silerge
kengchilik qilip [waqitni sozmaqta]. 10 Lékin Rebning
küni xuddi oghrining kélishidek [kütülmigen waqitta]

bolidu. U küni asmanlar shiddetlik güldürligen awaz
bilen ghayib bolup, kainatning barliq qurulmiliri
shiddetlik otta érip tügeydu; zémin we uningdiki
pütkül nersilermu köyüp kétidu. 11 Hemme nerse
mana shundaq érip yoqilidighan yerde, siler qandaq
ademlerdin bolushunglar kérek? — hayatinglarni
pak-muqeddeslikte we ixlasmenlikte ötküzüp, 12
Xudaning künini telmürüp kütüp, u künning tézrek
kélishi üchün intilishinglar kérek emesmu? U künning
kélishi bilen pütün asmanlar otta yoqap tügeydu
we kainatning barliq qurulmiliri shiddetlik otta érip
tügeydu. 13 Lékin biz bolsaq Uning wedisi boyiche,
yéngi asman-zéminni intizarliq bilen kütmektimiz. U
yer heqqaniyliqning makanidur. 14 Shuning üchün, ey
söyümlüklirim, bu ishlarni kütüwatqanikensiler, [shu
tapta] Xudaning aldida nuqsansiz we daghsiz, inaqliq-
xatirjemlik ichide hazir bolup chiqishinglar üchün
intilinglar. 15 we Rebbimizning sewr-taqitini nijat dep
bilinglar, del söyümlük qérindishimiz Pawlusmu özige
ata qilin'ghan danaliq bilen bu ishlar toghruluq silerge
yazghan; 16 barliq xetliridimu u bu ishlar heqqide
toxtilidu. Uning xetliride chüshinish tes bolghan bezi
ishlar bar; bu ishlarni telim almighan we tutami yoq
kishiler muqeddes yazmilarning bashqa qisimlirini
burmilighandek, burmilap chüshendüridu we shuning
bilen öz béshigha halaket élip kélidu. 17 Shuning
bilen, i söyümlüklirim, [men éytqan] bu ishlarni
aldin'ala bilgenikensiler, bu exlaqsizlarning sepsetliri
bilen azdurulup, mustehkem turushunglarni yoqitip
qoyushtin hoshyar bolunglar. 18 Eksiche, [Xudaning]
méhir-shepqitide hem Rebbimiz we Qutquzghuchimiz
Eysa Mesihge bolghan bilishte dawamliq ösünglar.
Uninggha hem hazir hem ashu ebed künigiche barliq
shan-sherep mensup bolghay! Amin! (aiōn g165)

Yuhanna 1

1 Ezeldin bar bolghüchi, özimiz anglighan, öz
közlirimiz tikilip qarighan we qollirimiz bilen
tutup silighan hayatliq Kalami toghrisida [silerge
bayan qilimiz] **2** (bu hayatliq bizge ayan bolup,
biz uni körduq. Shuning bilen bu heqte guwahliq
bérimiz hemde Ata bilen bille bolup, kéyin bizge
ayan bolghan shu menggülük hayatni silerge bayan
qilimiz) **(aiōnios g166)** **3** — silernimu biz bilen sirdash-
hemdemlikte bolsun dep biz körgenlirimizni we
anglighanlirimizni silerge bayan qilimiz. Bizning
sirdash-hemdemlikimiz Ata we Uning Oghli Eysa
Mesih bilendur. **4** Silerning xushalliqinglar tolup
tashsun dep, bularni silerge yéziwatimiz. **5** We biz
Uningdin anglighan hem silerge bayan qilidighan
xewirimiz mana shudurki, Xuda nurdur we Uningda
héchqandaq qarangghuluq bolmaydu. **6** Eger biz
Uning bilen sirdash-hemdemlikimiz bar dep turup,
yenila qarangghuluqta yürsek, yalghan éytqan we
heqiqetke emel qilmighan bolimiz. **7** Lékin U Özi nurda
bolghinidek bizmu nurda mangsaq, undaqta bizning
bir-birimiz bilen sirdash-hemdemlikimiz bolup, Uning
Oghli Eysa Mesihning qéni bizni barliq gunahtin
paklaydu. **8** Eger gunahimiz yoq dések, öz özimizni
aldighan bolimiz hemde bizde heqiqet turmaydu. **9**
Gunahlirimizni iqrar qilsaq, U bizning gunahlirimizni
kechürüm qilip, bizni barliq heqqaniysizliqtin pak
qilishqa ishenchlik hem adildur. **10** Eger gunah
qilmiduq dések, Uni yalghanchi qilip qoyghan bolimiz
we Uning söz-kalami bizdin orun almighan bolidu.

2 I eziz balilirim, men silerni gunah sadir qilmisun
dep, bu sözlerni yéziwatimen. Mubada birsi
gunah sadir qilsa, Atining yénida bir yardemchi
wekilimiz, yeni Heqqaniy Bolghuchi Eysa Mesih
bardur. **2** U Özi gunahlirimiz üchün [jazani
kötürgüchi] kafarettur; mushu kafaret peqet
bizning gunahlirimiz üchünla emes, belki pütkül
dunyadikilerning gunahliri üchündur. **3** Bizning uni
tonughanliqimizni bilelishimiz — Uning emrlirige
emel qilishimizdindur. **4** «Uni tonuymen» dep turup,
Uning emrlirige emel qilmighuchi kishi yalghanchidur,
uningda heqiqet yoqtur. **5** Lékin kimki Uning
sözige emel qilsa, emdi uningda Xudaning méhir-
muhebbiti heqiqeten kamaletke yetken bolidu. Biz
özimizning Uningda bolghanliqimizni ene shuningdin
bilimiz. **6** «Xudada turup yashaymen» dégüchi bolsa
[Eysaning] mangghinidek oxshash méngishi kérek. **7**
I söyümlüklirim, silerge [burun anglap baqmighan]
yéngi bir emrni emes, belki desleptin tartip siler
tapshuruwalghan kona emrni yéziwatimen. Ushbu
emr siler burundinla anglap kéliwatqan söz-kalamdur.
8 Lékin yene kélip men silerge yéziwatqinimni yéngi
emr [désekmu bolidu]; bu emr Mesihde hem silerdimu
emel qilinmaqta, chünki qarangghuluq ötüp ketmekte,
we heqiqiy nur alliqachan chéchilishqa bashlidi. **9**
Kimdekim özini «nurda yashawatimen» dep turup,
qérindishini öch körse, u bügün'giche qarangghuluqta
turuwatqan bolidu. **10** Qérindishigha méhir-
muhebbet körsetken kishi yoruqluqta turmaqta,
uningda gunahqa putlashturidighan héchnéme
qalmaydu. **11** Lékin qérindishini öch körgen kishi
qarangghuluqtidur; u qarangghuluqta mangidu
we qeyerge kétiwatqanliqini bilmeydu, chünki
qarangghuluq uning közlirini qarighu qiliwetken.
12 Men bularni silerge yéziwatimen, i eziz balilirim,
chünki gunahliringlar Uning nami üchün kechürüm
qilindi. **13** Men buni silerge yéziwatimen, i atilar,
chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar.
Men buni silerge yéziwatimen, i yigitler, chünki
siler u rezil üstidin ghelibe qildinglar. **14** Men buni
silerge yéziwatimen, i eziz balilirim, chünki siler Atini
tonudunglar. Men buni silerge yéziwatimen, i atilar,
chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar.
Men buni silerge yéziwatimen, i yigitler, chünki
siler küchlüksiler, Xudaning söz-kalami silerde turidu
we siler u rezil üstidinmu ghelibe qildinglar. **15**
Bu dunyani we bu dunyadiki ishlarni söymenglar.
Herkim bu dunyani söyse, Atining söygüsi uningda
yoqtur. **16** Chünki bu dunyadiki barliq ishlar, yeni
ettiki hewes, közlerdiki hewes we hayatigha bolghan
meghrurluqning hemmisi Atidin kelgen emes, belki
bu dunyadin bolghandur, xalas; **17** we bu dunya we
uningdiki heweslerning hemmisi ötüp kétidu. Lékin
Xudaning iradisige emel qilghuchi kishi menggü
yashaydu. **(aiōn g165)** **18** Eziz balilirim, zamanning axirqi
saiti yétip keldi; we siler dejjalning [axir zamanda]
kélidighanliqini anglighininglardek, emeliyette bolsa
hazirning özidila nurghun dejjallar meydan'gha
chiqti; buningdin zamanning axirqi saiti bolup
qalghanliqi bizge melum. **19** Ular arimizdin chiqti,
lékin ular eslide bizlerdin emes idi. Chünki eger
bizlerdin bolghan bolsa, arimizda turiwergen bolatti.

Lékin ularning héchqaysisining eslide bizdikilerdin
bolmighanliqi pash qilin'ghanliqi üchün ular arimizdin
chiqip ketti. 20 Halbuki, siler bolsanglar Muqeddes
Bolghuchidin kelgen mesihligüchi Rohtin nésip
boldunglar we shuning üchün siler hemme ishni
bilisiler. 21 Silerge bu xetni yizishimdiki seweb,
silerning heqiqetni bilmigenlikinglar üchün emes,
belki heqiqetni bilip, yalghanchiliqning heqiqettin
kélip chiqmaydighanliqini bilgenlikinglar üchündur.
22 Emise, kim yalghanchi? Eysaning Mesih ikenlikini
inkar qilghuchi kishi bulsa, u yalghanchidur. Ata we
Oghulni inkar qilghuchi kishi özi bir dejjaldur. 23
Kimdekim Oghulni ret qilsa uningda Ata bolmaydu.
Lékin Oghulni étirap qilsa, uningda Ata bolidu. 24
Siler bolsanglar, burundin anglap kéliwatqininglarni
özünglarda dawamliq turghuziwéringlar. Burundin
anglap kéliwatqininglar silerde dawamliq turiwerse,
silermu dawamliq Oghul we Atida yashawatqan
bolisiler; 25 we Uning bizge qilghan wedisi bolsa
del shu — menggü hayatliqtur. (aiōnios g166) 26
Silerni azdurmaqchi bolghanlarni nezerde tutup,
bularni silerge yazdim; 27 Siler bolsanglar, siler
Uningdin qobul qilghan mesihligüchi Roh silerde
turiwéridu, siler héchkimning ögitishige mohtaj
emessiler; belki ene shu mesihligüchi Roh silerge
barliq ishlar toghruluq ögitiwatqandek (U heqtur, héch
yalghan emestur!) — hem ögetkendek, siler dawamliq
Uningda yashaydighan bolisiler. 28 Emise, i eziz
balilirim, dawamliq Uningda turup yashawéringlar.
Shundaq qilsanglar, U herqachan qaytidin ayan
bolghanda qorqmas bolimiz hem U kelginide Uning
aldida héch xijalet bolup qalmaymiz. 29 [Xudaning]
heqqaniy ikenlikini bilgenikensiler, heqqaniyliqqa
emel qilghuchilarning herbirining uning teripidin
tughulghuchi ikenlikinimu bilsenglar kérek.

3 Qaranglar, Ata bizge shundaq chongqur méhir-
muhebbet körsetkenki, biz «Xudaning eziz baliliri»
dep atalduq — we biz heqiqetenmu shundaq. Bu
dunya shu sewebtin bizni tonup yetmeyduki, chünki
bu dunya Uni tonumidi. 2 Söyümlüklirim, biz
hazir Xudaning eziz baliliridurmiz; kelgüside qandaq
bolidighanliqimiz téxi ochuq ayan qilinmighan. Biraq
U [qaytidin] ayan qilin'ghanda, Uninggha oxshash
bolidighanliqimizni bilimiz; chünki shu chaghda
biz Uning eynen Özini körimiz. 3 We [Mesihge]
ümid baghlighan herbir kishi U pak bolghandek
özini paklimaqta. 4 Gunah sadir qilghan kishi
[Xudaning] qanunigha xilapliq qilghan bolidu. Chünki
gunah sadir qilghanliq [Xudaning] qanunigha xilapliq
qilghanliqtur. 5 Halbuki, siler Uni gunahlarni élip
tashlash üchün dunyagha kélip ayan qilin'ghan we
shundaqla Uningda héchqandaq gunah yoqtur, dep
bilisiler. 6 Uningda yashawatqan herbir kishi gunah
sadir qilmaydu; kimdekim gunah sadir qilsa, Uni
körmigen we Uni tonumighan bolidu. 7 Eziz balilirim,
héchkimning silerni aldishigha yol qoymanglar.
Heqqaniyliqqa emel qilghuchi kishi U heqqaniy
bolghinidek heqqaniydur. 8 Lékin gunah sadir
qilghuchi Iblistindur. Chünki Iblis elmisaqtin tartip
gunah sadir qilip kelmekte. Xudaning Oghlining
dunyada ayan qilinishidiki meqset Iblisning emellirini
yoqitishtur. 9 Xudadin tughulghuchi gunah sadir
qilmaydu; Xudaning uruqi uningda orun alghachqa,
u gunah sadir qilishi mumkin emes, chünki u
Xudadin tughulghandur. 10 Xudaning baliliri bilen
Iblisning baliliri shuning bilen perqliniduki, kimdekim
heqqaniyliqqa emel qilmisa we yaki öz qérindishigha
méhir-muhebbet körsetmise Xudadin emestur. 11
Chünki siler desleptin anglap kéliwatqan xewer mana
del shuki, bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishimiz
kérektur. 12 U u rezildin bolghan, inisini öltürgen
Qabilgha oxshash bolmasliqimiz kérek; u némishqa
inisini qetl qildi? Uning özining qilghanliri rezil,
inisining qilghanliri heqqaniy bolghanliqi üchün
shundaq qilghan. 13 Shunga, i qérindashlar, bu dunya
silerni öch körse, buninggha heyran qalmanglar.
14 Biz qérindashlarni söygenlikimizdin, ölümdin
hayatliqqa ötkenlikimizni bilimiz. Öz qérindishini
söymigüchi téxi ölümde turuwatidu. 15 Qérindishigha
öchmenlik qilghan kishi qatildur we héchqandaq
qatilda menggülük hayatning bolmaydighanliqini
bilisiler. (aiōnios g166) 16 Biz shuning bilen méhir-
muhebbetning néme ikenlikini bilimizki, u biz
üchün Öz jénini pida qildi; shuningdek bizmu
qérindashlirimiz üchün öz jénimizni pida qilishqa
qerzdardurmiz. 17 Emma kimki bu dunyada mal-
mülki turup, qérindishining mohtajliqini körüp turup,
uninggha köksi-qarnini achmisa, bundaq kishide
nedimu Xudaning méhir-muhebbiti bolsun? 18
Eziz balilirim, söz bilen we til bilen emes, belki
emelde we heqiqette méhir-muhebbet körsiteyli.
19 Biz shundaq ishlar bilen özimizning heqiqettin
bolghanliqimizni bileleymiz we [Xudaning] aldida
qelbimizni xatirjem qilalaymiz. 20 Shundaqtimu,

mubada qelbimiz bizni yenila eyiblise, Xuda yenila
qelbimizdin üstün we hemmini bilgüchidur. 21
Söyümlüklirim, eger qelbimiz bizni eyiblimise,
Xudaning aldida yüreklik turimiz 22 we shundaqla
Uningdin némini tilisek shuninggha érisheleymiz;
chünki biz Uning emrlirige emel qilip, Uni xursen
qilidighan ishlarni qilimiz. 23 We Uning emri shuki,
uning Oghli Eysa Mesihning namigha étiqad qilishimiz
hemde Uning bizge tapilighinidek bir-birimizge
méhir-muhebbet körsitishimizdin ibarettur. 24 Uning
emrlirige emel qilidighan kishi [Xudada] yashaydighan
we [Xudamu] uningda yashaydighan bolidu. Emdi
Xudaning bizde yashaydighanliqini bilginimiz bolsa,
U bizge ata qilghan Rohtindur.

4 Söyümlüklirim, herbir [«wehiy qilghuchi»]
rohlarning hemmisigila ishiniwermenglar, belki
bu rohlarning Xudadin kelgen-kelmigenlikini
perqlendürüsh üchün ularni sinanglar. Chünki
nurghun saxta peyghemberler dunyadiki jay-
jaylargha peyda boldi. 2 Xudaning Rohini mundaq
perqlendüreleysiler: Eysani, yeni dunyagha insaniy
tende kelgen Mesihni étirap qilghuchi herbir roh
Xudadin bolidu; 3 we dunyagha insaniy tende kelgen
Eysa Mesihni étirap qilmaydighan roh Xudadin
kelgen emes. Bundaqlarda eksiche dejjalning rohi
ishleydu; siler bu rohning kélidighanliqi toghruluq
anglighanidinglar we derweqe u hazir dunyada
peyda boldi. 4 Ey eziz balilirim, siler bolsanglar
Xudadin bolghansiler we ularning üstidin ghalib
keldinglar; chünki silerde Turghuchi bu dunyada
turghuchidin üstündur. 5 Ular bolsa bu dunyagha
mensup; shunga ular bu dunyaning sözlirini qilidu
we bu dunyadikiler ularga qulaq salidu. 6 Biz
bolsaq Xudadin bolghanmiz; Xudani tonughan kishi
bizning sözlirimizni anglaydu. Xudadin bolmighan
kishi bolsa bizning sözlirimizni anglimaydu. Mana
buningdin Heqiqetning Rohi bilen ézitquluqning
rohini perq ételeymiz. 7 I söyümlüklirim, bir-
birimizge méhir-muhebbet körsiteyli; chünki méhir-
muhebbetning özi Xudadindur we méhir-muhebbet
körsetküchining herbiri Xudadin tughulghan bolidu
we Xudani tonuydu. 8 Méhir-muhebbet körsetmigüchi
kishi Xudani tonumighan bolidu; chünki Xuda Özi
méhir-muhebbettur. 9 Xudaning méhir-muhebbiti
bizde shuning bilen ashkara boldiki, Xuda bizni
Uning arqiliq hayatqa érishsun dep birdinbir yégane
Oghlini dunyagha ewetti. 10 Méhir-muhebbet del
shuningdin ayanki, bizlerning Xudani söyginimiz
bilen emes, belki U Özi bizni söyüp gunahlirimizning
jazasini kötürgüchi kafaret bolushqa Öz Oghlini
ewetkini bilen ayandur. 11 I söyümlüklirim, Xuda
bizge shu qeder méhir-muhebbet körsetken yerde,
bizmu bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishke
qerzdardurmiz. 12 Héchkim héchqachan Xudani
körgen emes; lékin bir-birimizge méhir-muhebbet
körsetsek, Xuda bizde yashaydu we uning méhir-
muhebbiti bizde kamaletke yetken bolidu. 13 Biz
bizning Uningda yashawatqanliqimizni we Uning
bizde yashawatqanliqini shuningdin bilimizki, U
Öz Rohini bizge ata qilghan. 14 Biz shuni körgen
we shundaqla shuninggha guwahliq bérimizki, Ata
Oghulni dunyagha qutquzghuchi bolushqa ewetti.
15 Eger kimdekim Eysani Xudaning Oghli dep étirap
qilsa, Xuda uningda, umu Xudada yashaydu. 16 Biz
bolsaq Xudaning bizge bolghan méhir-muhebbitini
tonup yettuq, shundaqla uninggha tolimu ishenduq.
Xuda Özi méhir-muhebbettur we méhir-muhebbette
yashighuchi kishi Xudada yashaydu, Xudamu uningda
yashaydu. 17 Mushundaq bolghanda, méhir-muhebbet
bizde mukemmellishidu; shuning bilen biz soraq
künide xatirjem-qorqmas bolalaymiz. Chünki Eysa
qandaq boluwatqan bolsa bizmu hazir bu dunyada
shundaq boluwatimiz. 18 Méhir-muhebbette qorqunch
yoqtur; kamil méhir-muhebbet qorqunchni heydep
yoqqa chiqiridu. Chünki qorqunch Xudaning jazasi
bilen baghlinishliqtur; qorqunchi bar kishi méhir-
muhebbette kamaletke yetküzülgen emestur. 19 Biz
méhir-muhebbet körsitimiz, chünki Xuda aldi bilen
bizge méhir-muhebbet körsetti. 20 Eger birsi «Xudani
söyimen» dep turup, qérindishigha öchmenlik qilsa,
u yalghanchidur. Chünki köz aldidiki qérindishini
söymigen yerde, körüp baqmighan Xudani qandaqmu
söysun? 21 Shunga bizde Uningdin: «Xudani söygen
kishi qérindishinimu söysun» dégen emr bardur.

5 Eysaning Mesih ikenlikige ishen'gen herbir kishi
Xudadin tughulghan bolidu; we tughdurghuchi
[Atini] söyidighan herbir kishi Uningdin
tughulghuchinimu söyidu. 2 Biz özimizning Xudaning
balilirini söyidighanliqimizni shuningdin bilimizki,
Xudani söyüp, Uning emrlirige emel qilishimizdindur.
3 Xudani söyüsh Uning emrlirige emel qilish
démektur; we Uning emrliride turmaq éghir ish
emestur. 4 Chünki Xudadin tughulghanlarning
hemmisi bu dunya üstidin ghelibe qilidu; we

dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi küch — del
bizning étiqadimizdur. 5 Bu dunyaning üstidin ghelibe
qilghuchi zadi kimler? Peqet Eysani Xudaning Oghli
dep étiqad qilghuchilar emesmu? 6 U bolsa su we
qan arqiliq kelgen zat, yeni Eysa Mesihdur; Uning
kélishi peqet su bilenla emes, belki qan bilenmu idi.
We bu ishlargha guwahliq bergüchi bolsa Rohtur,
chünki Roh Özi heqiqettur. 7 Chünki Uning toghruluq
üch guwahliq bergüchi bar: — 8 bular Roh, su we
qandin ibarettur. Bu üchining [guwahliqi] birdur.
9 Eger biz insanlarning guwahliqini qobul qilsaq,
Xudaning guwahliqi bularningkidin üstündur. Xuda
Öz Oghli toghrisida shundaq guwahliq bergen — 10
(Xudaning Oghligha étiqad qilghan kishining ichide
shu guwahliq bardur; biraq Xudagha ishenmigen kishi
Uni yalghanchi qilghan bolidu, chünki U Xudaning
Öz Oghlini testiqlighan guwahliqigha ishenmigen)
11 guwahliq del shudurki, Xuda bizge menggülük
hayatni ata qildi we bu hayatliq Uning Oghlididur.
(aiōnios g166) 12 Shunga Oghulgha ige bolghan kishi
hayatliqqa ige bolghan bolidu; Xudaning Oghligha ige
bolmighan kishi hayatliqqa ige bolmighan bolidu. 13
Men bularni Xudaning Oghlining namigha étiqad
qilghan silerge silerning menggülük hayatqa ige
bolghanliqinglarni bilishinglar üchün yazdim. (aiōnios
g166) 14 We bizning Uninggha bolghan toluq ishench-
xatirjemlikimiz shundaqki, Uning iradisige muwapiq
herqandaq bir ishni tilisek, U bizni anglaydu. 15 Uni
herném tiliginimizni anglaydu dep bilgenikenmiz,
duayimizda Uningdin tiliginimizge érishtuq, dep
bilimiz. 16 Birsi qérindishining ölümge mehkum
qilmaydighan bir gunah sadir qilghanliqini körse,
uning üchün dua qilsun; we Xuda ölümge mehkum
qilmaydighan gunah sadir qilghanlar üchün uninggha
hayatliq ata qilidu. Ölümge mehkum gunahmu
bardur. Uning toghrisidin tilisun, démeymen. 17
Hemme heqqaniyetsizlik gunahtur; we ölümge
mehkum qilmaydighan gunahmu bar. 18 Xudadin
tughulghuchining gunah sadir qilmaydighanliqini
bilimiz; chünki eslide Xudadin tughulghan Zat
bundaq kishini qoghdap qalidu we ashu rezil
uninggha tégelmeydu. 19 Emdi özimizning Xudadin
bolghanliqimiz özimizge melum; emma pütkül
dunya bolsa u rezilning ilkididur. 20 Yene bizge
melumki, Xudaning Oghli dunyagha keldi we Heqiqiy
Bolghuchini tonushimiz üchün könglimizni yorutti;
we biz Heqiqiy Bolghuchining Özide, yeni Uning Oghli
Eysa Mesihde yashawatimiz. U bolsa heqiqiy Xuda we
menggülük hayatliqtur! (aiōnios g166) 21 Eziz balilirim,
özünglarni herqandaq butlardin saqlanglar.

Yuhanna 2

1 **2** Menki aqsaqaldin [Xuda teripidin] tallan'ghan
xanimgha we uning eziz balilirigha salam! Men
silerni heqiqette söyimen we yalghuz menla emes,
yene heqiqetni tonughanlarning hemmisi bizde
yashawatqan we shundaqla ebedgiche bizge yar
bolidighan heqiqetni dep silerni söyidu. **(aiōn g165)**
3 Xuda'Atidin we Atining Oghli Reb Eysa Mesihdin
shapaet, rehim-shepqet we xatirjemlik silerge heqiqet
we méhir-muhebbet ichide bolghay! **4** Baliliringning
arisida biz Atidin emr tapshuruwalghandek heqiqette
mangghanlarni körginim üchün intayin xursen
boldum. **5** Emdi, hörmetlik xanim, men sendin bir-
birimizge méhir-muhebbet körsiteyli, dep ötünimen.
Méning sanga yézip ötün'ginim yéngi bir emr
emes, belki desleptin tartip bizde bar emrdur
6 (méhir-muhebbet shuki, uning emrlirige emel
qilip méngishtur). Mana bu emr siler burundin
tartip anglap kéliwatqandek, uningda méngishinglar
üchün silerge tapilan'ghandur. **7** Chünki nurghun
aldamchilar dunyaning jay-jaylirida chiqti. Ular
Eysaning dunyagha insaniy tende kelgen Mesih
ikenlikini étirap qilmaydu. Bundaqlar del aldamchi we
dejjaldur. **8** Biz we özünglar singdürgen ejirni yoqitip
qoymay, belki toluq in'amgha ige bolushunglar üchün,
özünglargha agah bolunglar. **9** Kimki Mesihning
telimidin halqip chiqip, uningda ching turmisa, Xuda
uninggha ige bolmaydu. Lékin Uning telimide ching
turghuchi bolsa, Ata hem Oghul uninggha ige bolidu.
10 Eger birsi Uning telimini élip kelmey silerning
yéninglargha kelse, uni öyünglargha bashlimanglar
hem uninggha salammu bermenglar. **11** Chünki
undaq ademge salam bergen kishi uning rezil
emellirige shérik bolghuchidur. **12** Silerge pütidighan
yene köp sözlirim bar idi; lékin qeghez bilen
siyahni ishletkendin köre, xushalliqimizning tolup
téshishi üchün yéninglargha bérip didar körüshüp
sözlishishni arzu qilimen. **13** Xuda teripidin tallan'ghan
hedengning baliliridin sanga salam!

Yuhanna 3

1 Menki aqsaqal özüm heqiqette söygen söyümlük
Gayusqa salam! **2** I söyümkük [dostum], jéning
güllen'gendek, hemme ishliringning güllinishige we
téningning salamet bolushigha tilekdashmen. **3**
Qérindashlar kélip, sende bolghan heqiqet toghruluq
guwahliq bergende, men intayin bek xushallandim;
chünki sen heqiqette dawamliq méngiwatisen.
4 Manga nisbeten, eziz balilirimning heqiqette
méngiwatqanliqini anglashtinmu chong xushalliq
yoqtur. **5** Söyümlük [dostum], yéninggha barghan
qérindashlargha (gerche ular sanga natonush
bolsimu) qilghanliringning hemmiside ixlasmenliking
ispatlinidu. **6** Ular jamaet aldida séning bu méhir-
muhebbiting toghrisida guwahliq berdi. Ularni yene
Xudaning yoligha layiq sepirige uzitip qoysang, yaxshi
qilghan bolisen. **7** Chünki ular [seperde] yat ellik
[étiqadsizlardin] héch néme almay, shu mubarek
nam üchün yolgha chiqti. **8** Shunga, heqiqet bilen
xizmetdash bolup teng ishligüchi bolush üchün
biz shundaqlarni qollap-quwwetlishimizge toghra
kélidu. **9** Bu toghruluq jamaetke mektüp yazdim.
Lékin ularning arisida özini chong tutup, jamaetke
bash bolush temeside bolghan Diotrepes bizni
qobul qilmaydu. **10** Shuning üchün men barghanda,
uning qilghan eskiliklirini, yeni uning bizning
üstimizdin qilghan rezil sözliri bilen gheywitini yüzige
salimen; u uningliq bilenla toxtap qalmaydu, yene
[seperdiki] qérindashlarni qobul qilmayla qalmay,
qobul qilmaqchi bolghanlarnimu tosidu we hetta
ularni jamaettin qoghlap chiqiriwatidu. **11** I söyümlük
[dostum], yamanliqtin emes, yaxshiliqtin ülge alghin.
Yaxshiliq qilghuchi Xudadindur. Yamanliq qilghuchi
Xudani héch körmigendur. **12** Démitriusni bolsa
hemmeylen, hetta Heqiqetning özi yaxshi guwahliq
bérip teripleydu. Bizmu uninggha guwahliq bérimiz
we guwahliqimizning heqiqet ikenlikini senmu bilisen.
13 Sanga yazidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin
qelem bilen siyahni ishletkendin köre, **14** Sen bilen pat
arida didar körüshüshni arzu qilimen; shu chaghda
derqemde sözlishimiz. Sanga xatirjemlik yar bolghay!
Dostlardin sanga salam. Senmu [u yerdiki] dostlargha
isim-famililiri boyiche mendin salam éytqaysen.

Yehuda

1 Eysa Mesihning quli, Yaqupning inisi menki
Yehudadin chaqirilghanlargha, yeni Xuda'Atimiz
teripidin söyülgen, Eysa Mesih teripidin qoghdilip
kelgenlerge salam. **2** Silerge rehimdillik, amanliq-
xatirjemlik we méhir-muhebbet hessilep ata
qilin'ghay! **3** I söyümlüklirim, men esli silerge
ortaq behrimen boluwatqan nijatimiz toghrisida
xet yézishqa zor ishtiyaqim bolsimu, lékin hazir
buning ornigha silerni muqeddes bendilerge bir yolila
amanet qilin'ghan étiqadni qolunglardin bermeslikke
jiddiy küresh qilishqa jékilep ushbu xetni yazmisam
bolmidi. **4** Chünki melum kishiler — ixlassiz ademler,
xéli burunla munu soraqqa tartilishqa pütülgenler
aranglargha suqunup kiriwalghan. Ular Xudaning
méhir-shepqitini buzuqluq qilishning bahanisigha
aylanduruwalghan, birdinbir Igimiz we Rebbimiz
Eysa Mesihdin tan'ghan ademlerdur. **5** Shuning
üchün men silerge shuni ésinglargha qaytidin sélishni
xalaymenki (gerche siler burun hemme ishlardin
xewerlendürülgen bolsanglarmu), burun Reb [Özi
üchün] bir xelqni Misirdin qutquzghan bolsimu,
ularning ichidiki [Özige] ishenmigenlerni kéyin halak
qildi. **6** [We siler shunimu bilisilerki], eslidiki ornida
turmay, öz makanini tashlap ketken perishtilerni
Reb ulugh [qiyamet] künining soriqighiche menggü
kishenlep mudhish qarangghuluqta solap saqlimaqta.
(aïdios g126) **7** Sodom we Gomorra we ularning
etrapidiki sheherlerdikilermu shu oxshash yolda,
yeni shu [perishtilerge] oxshash uchigha chiqqan
buzuqchiliqqa we gheyriy shehwetlerge bérilip
ketken, [kéyinki dewrler] ularning aqiwitidin ibret
alsun üchün menggülük ot jazasigha örnek qilinip
köydürülgen. **(aiōnios g166)** **8** Lékin mushu «chüsh
körgüchiler» shu oxshash yol bilen ademlerning
tenlirinimu bulghimaqta, ular hoquq igilirige sel
qarighuchilardin bolup, [ershtiki] ulughlarghimu
haqaret qilishmaqta. **9** Lékin hetta bash perishte
Mikailmu Musaning jesiti toghrisida Iblis bilen
muzakire qilip talash-tartish qilghanda, uni haqaretlik
sözler bilen eyibleshke pétinalmighan, peqet «Sanga
Perwerdigarning Özi tenbih bersun» depla qoyghan.
10 Lékin bu kishiler özliri chüshenmeydighan
ishlar üstide kupurluq qilidu. Biraq ular hetta
eqilsiz haywanlardek öz tebiitining inkasliri boyiche
chüshen'giniche yashap, shu arqiliq özlirini halak
qilidu. **11** Bularning haligha way! Chünki ular Qabilning
yoli bilen mangdi, mal-mülükni dep Balaamning
azghan yoligha özini atti we ular Korahning asiyliq
qilghinigha [oxshash] axir halak bolidu. **12** Ular méhir-
muhebbetni tebriklesh ziyapetliringlargha héch
tartinmay siler bilen bille daxil bolidighan, özlirinila
baqidighan xeterlik xada tashlardur. Ular shamallardin
heydilip kelgen yamghursiz bulut, yiltizidin qomurup
tashlan'ghan, kech küzdiki méwisiz derexler, ikki
qétim ölgenler! **13** Ular déngizning dawalghuwatqan,
buzhghunluq dolqunliri, ular öz shermendichilikini
qusmaqta; ular ézip ketken yultuzlar bolup, ulargha
menggülük qapqarangghuluqning zulmiti hazirlap
qoyulghandur. **(aiōn g165)** **14** Adem'atining yettinchi
ewladi bolghan Hanox bu kishiler toghrisida mundaq
bésharet bergen: — «Mana, Reb tümenminglighan
muqeddesliri bilen kélidu, **15** U pütkül insanlarni soraq
qilip, barliq ixlassizlarning ixlassizlarche yürgüzgen
barliq ixlassizliqlirigha asasen, shundaqla ixlassiz
gunahkarlarning Özini haqaretligen barliq esebiy
sözlirige asasen ularni eyibke buyruydu». **16** Bu kishiler
haman ghotuldap, aghrinip yüridu, öz heweslirining
keynige kiridu; aghzida yoghanchiliq qilidu, öz
menpeitini közlep bashqilargha xushametchilik
qilidu. **17** Lékin, i söyümlüklirim, Rebbimiz Eysa
Mesihning rosullirining aldin éytqan sözlirini
ésinglarda tutunglarki, **18** ular silerge: «Axir zamanda,
özining ixlassiz heweslirining keynige kirip, mazaq
qilghuchilar meydan'gha chiqidu» dégenidi. **19**
Mushundaq kishiler bölgünchilik peyda qilidighan, öz
tebiitige egeshken, Rohqa ige bolmighan ademlerdur.
20 Lékin siler, i söyümlüklirim, eng muqeddes bolghan
étiqadinglarni ul qilip, özünglarni qurup chiqinglar,
Muqeddes Rohta dua qilip, **21** ademni menggülük
hayatqa élip baridighan Rebbimiz Eysa Mesihning
rehimdillikini telmürüp kütüp, özünglarni Xudaning
méhir-muhebbiti ichide tutunglar. **(aiōnios g166)** **22**
Ikkilinip qalghanlargha rehim qilinglar; **23** bezilerni
ot ichidin yuluwélip qutulduruwélinglar; bezilerge
hetta etliridin nijaset chüshüp bulghan'ghan kiyim-
kéchikigimu nepretlen'gen halda qorqunch ichide
rehim qilinglar. **24** Emma silerni yolda téyilip
kétishtin saqlap, échilip-yéyilip Özining shereplik
huzurida eyibsiz turghuzushqa Qadir Bolghuchigha,
yeni Qutquzghuchimiz birdinbir Xudagha Rebbimiz
Eysa Mesih arqiliq shan-sherep, **25** heywet-ulughluq,

qudret we hoquq ezeldin burun, hazirmu ta barliq zamanlarghiche bolghay! Amin! **(aiōn g165)**

Wehiy

1 Bu kitab Eysa Mesihning wehiysi, yeni Xuda
Uninggha Öz qul-xizmetkarlirigha yéqin kelgüside
yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitishi
üchün tapshurghan wehiydur. Mesih buni Öz
perishtisini ewetip quli Yuhannagha alametler
bilen ayan qildi. 2 Yuhanna bolsa Xudaning söz-
kalami hemde Eysa Mesih toghrisidiki guwahliqqa
körgenlirining hemmisige guwahliq berdi. 3 Bu
bésharetni oqup bergüchi we uning sözlirini
anglap, uningda yézilghanlargha itaet qilghuchi
bextliktur! Chünki wehiyning waqti yéqindur. 4
Menki Yuhannadin Asiya [ölkisidiki] yette jamaetke
salam! Hazir bar bolghan, ötkendimu bolghan hem
kelgüside Kelgüchidin, Uning textining aldidiki
yette Rohtin 5 we sadiq Guwahchi, ölümdin tunji
Tirilgüchi, jahandiki padishahlarning Hökümrani
bolghan Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqet we
xatirjemlik bolghay. Emdi bizni söygüchi, yeni Öz qéni
bilen bizni gunahlirimizdin yughan 6 we bizni bir
padishahliqqa uyushturup, Öz Atisi Xudagha kahinlar
qilghan'gha barliq shan-sherep we küch-qudret
ebedil'ebedgiche bolghay, amin! (aiōn g165) 7 Mana, U
bulutlar bilen kélidu, shundaqla her bir köz, hetta
Uni sanjighanlarmu Uni köridu. Yer yüzidiki pütkül
qebile-xelq U seweblik ah-zar kötüridu. Shundaq
bolidu, amin! 8 Men «Alfa» we «Oméga», Muqeddime
we Xatime Özümdurmen, hazir bar bolghan, burunmu
bar bolghan hem kelgüsidimu bar Bolghuchidurmen,
shundaqla Hemmige Qadirdurmen, deydu Perwerdigar
Xuda. 9 Silerning qérindishinglar hem siler bilen
birge Eysada bolghan azab-oqubet, padishahliq we
sewr-taqettin ortaq nésipdishinglar bolghan menki
Yuhanna Xudaning söz-kalami we Eysaning guwahliqi
wejidin Patmos dégen aralda [mehbus] bolup turup
qalghandim. 10 «Rebning küni»de men Rohning ilkige
élinishim bilen, keynimdin kanay awazidek küchlük
bir awazni anglidim. 11 Bu awaz: «Köridighanliringni
kitab qilip yaz we uni yette jamaetke, yeni Efesus,
Smirna, Pergamum, Tiyatira, Sardis, Filadélfiye we
Laodikiyadiki jamaetlerge ewet» dédi. 12 Manga söz
qilghan awazning kimning ikenlikini körüsh üchün
keynimge buruldum. Burulghinimda, közümge yette
altun chiraghdan 13 we ularning otturisida uchisigha
putlirighiche chüshüp turidighan ton kiygen, köksige
altun kemer baghlighan Insan'oghligha oxshaydighan
biri köründi. 14 Uning bash-chéchi aq yungdek, hetta
qardek ap'aq idi we közliri goya yalqunlap turghan
ottek idi. 15 Putliri xumdanda tawlinip parqirighan
tuchqa oxshaytti, awazi sharqirap éqiwatqan nurghun
sularning awazidek idi. 16 U ong qolida yette yultuz
tutqan bolup, aghzidin ikki bisliq ötkür qilich chiqip
turatti. Chirayi xuddi quyashning toluq küchide
parlighandek yarqin idi. 17 Uni körginimde, ayighigha
ölüktek yiqildim. U ong qolini üstümge tegküzüp
mundaq dédi: — Qorqma, Awwalqisi we Axirqisi 18
hemde hayat Bolghuchi Özümdurmen. Men ölgenidim,
emma mana, Men ebedil'ebedgiche hayatturmen,
ölüm we tehtisaraning achquchliri qolumdidur! (aiōn
g165, Hadēs g86) 19 Shuning üchün, körgen ishlarni, hazir
boluwatqan ishlarni we bulardin kéyin bolidighan
ishlarni yézip qaldur. 20 Sen ong qolumda körgen yette
yultuzning we yette altun chiraghdanning siri mana
mundaq — yette yultuz yette jamaetning elchiliri we
yette chiraghdan bolsa yette jamaettur.

2 — Efesustiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:
«Ong qolida yette yultuzni tutup, yette altun
chiraghdanning otturisida Mangghuchi mundaq
deydu: 2 — Séning ejir-emelliringni, tartqan
japaliringni hem sewr-taqitingni, rezil ademlerning
qilmishlirigha chidap turalmaydighanliqingni,
shundaqla rosul bolmisimu özlirini rosul dep
atiwalghanlarni sinap, ularning yalghanchi
bolghanliqini tonughanliqingnimu bilimen. 3
Shundaq, séning sewr-taqet qiliwatqanliqingni,
Méning namim wejidin japa-musheqqetke berdashliq
bergenlikingni emma érinmigenlikingni bilimen. 4
Lékin sanga shu bir étirazim barki, sen özüngdiki
deslepki méhir-muhebbettin waz kechting. 5
Shunga qaysi halettin yiqilip chüshkenlikingni
ésingge élip towa qilghin, awwalqi emellerni qayta
qilghin. Bolmisa yéninggha kélimen we towa
qilmisang chiraghdéningni jayidin yötkiwétimen.
6 Biraq, séning shu artuqchiliqing barki, Men
Özüm nepretlinidighan Nikolas terepdarlirining
qilmishliridin senmu nepretlinisen. 7 Quliqi barlar
Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe
qilghuchilarni Xudaning jennitining otturisidiki
hayatliq derixining méwiliridin yéyishke muyesser
qilimen». 8 — Izmirdiki jamaetning elchisige mundaq
yazghin: — «Awwalqisi we Axirqisi, ölgen we Tirilgüchi
mundaq deydu: 9 — Séning azab-oqubetliringni we
namratliqingni bilimen (lékin sen bay!), Yehudiy

emes turup özlirini Yehudiy dewalghan, Sheytanning
bir sinagogi bolghanlarning töhmetlirinimu bilimen.
10 Aldingda chékidighan azab-oqubetlerdin qorqma.
Mana, Iblis aranglardin beziliringlarni sinilishinglar
üchün yéqinda zindan'gha tashlitidu. Siler on kün
qiynilisiler. Taki ölgüche sadiq bolghin, Men sanga
hayatliq tajini kiydürimen. 11 Quliqi barlar Rohning
jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar
ikkinchi ölümning ziyinigha hergiz uchrimaydu!».
12 — Pergamumdiki jamaetning elchisige mundaq
yazghin: — «Ikki bisliq ötkür qilichi bar Bolghuchi
mundaq deydu: 13 — Men sen olturghan yerni,
yeni Sheytanning texti bolghan jayni bilimen.
Shundaqtimu, sen Méning namimni ching tutup,
hetta sadiq guwahchim Antipas makaningda, yeni
Sheytan turghan jayda qetl qilin'ghan künlerdimu,
Manga qilghan étiqadingdin ténip ketmiding.
14 Lékin sanga shu birnechche étirazim barki,
aranglarda Balaamning telimige egeshkenlerdin
beziler bolmaqta — Balaam bolsa Balaqqa Israillarni
butqa atap qurbanliq qilin'ghan göshni yéyish we
jinsiy buzuqluq qilishqa azdurushni ögetkenidi. 15
Shuninggha oxshash, silerning aranglarda Nikolas
terepdarlirining telimini tutqanlarmu bar. 16 Shuning
üchün, towa qil! Undaq qilmisang, yéninggha téz
arida bérip, aghzimdiki qilichim bilen shulargha
hujum qilimen. 17 Quliqi barlar Rohning jamaetlerge
dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar bolsa
yoshurup qoyghan mannadin bérimen we herbirige
birdin aq tash bérimen. Tash üstide yéngi bir isim
pütüklük bolidu, shu isimni uni qobul qilghan
kishidin bashqa héchkim bilmeydu». 18 — Tiyatiradiki
jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Közliri
yalqunlighan otqa we putliri parqiraq tuchqa
oxshaydighan Xudaning Oghli mundaq deydu:
19 — Séning emelliringni, méhir-muhebbitingni,
étiqadingni, ejir-xizmitingni we sewr-taqitingni,
shundaqla hazirqi emelliringning awwalqidin éship
chüshüwatqanliqinimu bilimen. 20 Lékin, sanga shu
bir étirazim barki, özini peyghember dep atiwalghan
ashu xotun Yizebelge yol qoyuwatisen. U xotun
qul-xizmetkarlirimgha telim bérip, ularni jinsiy
buzuqluq qilishqa we butqa atap nezir qilin'ghan
göshni yéyishke azdurmaqta. 21 Men uninggha towa
qilghudek waqit bergenidim, lékin u öz buzuqluqigha
towa qilishni xalimaydu. 22 Emdi mana, Men uni [éghir
késel] ornigha tashlap yatquzimen we uning bilen
zina qilghanlar qilmishlirigha towa qilmisa, ularnimu
éghir azabqa chömdürimen. 23 Uning perzentlirinimu
ejellik késel bilen urimen. Shu chaghda, barliq
jamaetler niyet-nishanlarni we qelblerni közitip
tekshürgüchining Özüm ikenlikimni, shundaqla
Méning herbiringlargha qilghan emeliyitinglargha
yarisha yanduridighanliqimni bilidu. 24 Lékin,
Tiyatiradiki qalghanlargha, yeni bu telimni qobul
qilmighanlar (ularning pikri boyiche, Sheytanning
atalmish «chongqur sirliri»ni ögenmigenler), yeni
silerge shuni éytimenki: Özünglarda bar bolghanni
Men kelgüche ching tutunglar. Üstünglargha
buningdin bashqa yükni artmaymen. 26 Ghelibe
qilghuchilargha, yeni emellirimni axirghiche ching
tutqan kishilerge bolsa, ulargha pütkül ellerge hakim
bolush hoquqini bérimen. 27 Mana bu Atam Manga
bergen hoquqqa oxshash hoquqtur: — «U ularni
tömür kaltek bilen padichidek bashqurup, sapal
qachilarni urup chaqqandek tarmar qilidu». 28 Men
uninggha tang yultuzinimu ata qilimen. 29 Quliqi
barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:
— «Xudaning yette Rohi we yette yultuzining Igisi
Bolghuchi mundaq deydu: — Séning emelliringni
we shundaqla «hayat» dégen nam-abruyungning
barliqini, lékin emeliyette ölük ikenlikingni bilimen.
2 Shunga, oyghan, séningde bar bolghan, emma
öley dep qalghan [xisletliringni] kücheyt; chünki
Xudayim aldida emelliringning tügel emeslikini
bildim. 3 Uning üchün [söz-kalamni] qandaq
qobul qilip anglighiningni yadinggha keltürüp, uni
ching tutup towa qilghin. Lékin oyghanmisang
Men oghridek üstüngke kélimen we sen qaysi
saette üstüngge kélidighinimni hergiz bilmeysen.
4 Lékin Sardista öz kiyimlirige dagh tegküzmigen
birnechche shexs bar. Ular aq kiyim kiyip Men bilen
bille mangidu, chünki ular buninggha layiqtur. 5
Ghelibe qilghuchilar mana shundaq aq kiyimlerni
kiyidu. Men ularning namini hayatliq deptiridin
hergiz öchürmeymen, belki ularning namini Atam
Xudaning we Uning perishtilirining aldida ochuq
étirap qilimen. 6 Quliqi barlar Rohning jamaetlerge
dégenlirini anglisun!» 7 — Filadélfiyediki jamaetning
elchisige mundaq yazghin: — «Muqeddes we Heqiqiy
Bolghuchi, shundaqla Dawutning achquchigha ige
Bolghuchi, achsam héchkim yapalmaydu, yapsam
héchkim achalmaydu dégüchi munu ishlarni deydu:

8 — Séning emelliringni bilimen. Séning bir'az
küchüng bolghach söz-kalamimgha itaet qilghining
we namimdin ténip ketmigining üchün, aldingda
héchkim yapalmaydighan bir ishikni échip qoydum. 9
Mana, Sheytanning sinagogidikilerdin, Yehudiy emes
turup özlirini Yehudiy dep atiwalghan yalghanchilarni
bolsa shundaq aqiwetke qaldurimenki, ularni kélip
séning ayighinggha bash uridighan we Méning séni
söygenlikimni bilidighan qilimen. 10 Sen Méning sewr-
taqet yolumdiki söz-kalamimni saqlap emel qilishing
üchün bu dunyadiki insanlarni sinashqa pütkül yer
yüzige chüshidighan wabaliq sinaqning waqit-saiti
kelgende séni uningdin saqlap qoghdap qalimen.
11 Men pat arida kélimen. Tajingni héchkimning
tartiwalmasliqi üchün, özüngde bar bolghanni ching
tutqin. 12 Ghelibe qilghuchini bolsa, Xudayimning
ibadetxanisigha tüwrük qilimenki, u u yerdin esla
chiqmaydu. Men uning üstige Xudayimning namini,
Xudayimning shehirining namini, yeni ershtin —
Xudaning yénidin chüshidighan yéngi Yérusalémning
namini we Méning yéngi namimni yazimen. 13 Quliqi
barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» 14
— Laodikiyadiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:
— «Amin Atalghuchi, yeni Sadiq we Heqiqiy Guwahchi,
Xudaning kainitining kélip chiqishining Sewebchisi
mundaq deydu: 15 Séning emelliringni bilimenki, sen
soghuqmu emes, qiziqmu emes. Men séning ya soghuq,
ya qiziq bolushungni xalayttim! 16 Sen ya soghuq
ya qiziq emes, belki ilman bolghanliqing üchün,
séni aghzimdin hö qilimen. 17 Sen bay ademmen,
döletmen boldum, héch nersige hajetmen emesmen
dégining bilen özüngning ghérib, bichare, yoqsul,
kor we yalingach ikenlikingni bilmigechke, 18 bay
bolushung üchün otta tawlan'ghan altun, yalingachliq
nomusluqungning yépilishi üchün kiygüzülüshüngge
aq kiyim-kéchek, körüshüng üchün közliringge
sürtüshke tutiyani mendin sétiwélishingni nesihet
qilimen. 19 Men kimni söysem, shuning eyibini
körsitip terbiyileymen; shuning üchün qizghin köyüp-
piship towa qil. 20 Mana, Men hazir ishik aldida turup,
ishikni qéqiwatimen. Eger biri awazimni anglap ishikni
achsa, uning yénigha kirimen. Men uning bilen, umu
Men bilen bille ghizalinidu. 21 Ghelibe qilghuchini
bolsa, Menmu ghelibe qilip, Atamning textide uning
bilen birge olturghinimdek, unimu textimde Men
bilen birge olturushqa muyesser qilimen. 22 Quliqi
barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

4 Andin men qariwidim, mana, asmanda bir ishik
échiqliq turatti. Men tunji qétim anglighan kanay
awazigha oxshap kétidighan awaz manga: «Bu yaqqa
chiq, sanga bulardin kéyin yüz bérishi muqerrer
bolghan ishlarni körsitey» dédi 2 we derhal men
Rohning ilkide boldum; mana, ershte bir text, textte
bir zat olturatti. 3 Textte olturghuchining qiyapiti
yéshil qashtash we qizil kwartsqa oxshaytti. Textning
chörisini zumrettek bir hesen-hüsen orap turatti.
4 Textning etrapida yene yigirme töt text bar idi.
Textlerde aq kiyimler bilen kiyin'gen, bashlirigha
altun taj taqalghan yigirme töt aqsaqal olturatti.
5 Texttin chaqmaqlar chéqip, türlük awazlar we
güldürmamilar anglinip turatti. Textning aldida
yalqunlap turghan yette mesh'el köyüp turatti;
bular Xudaning yette Rohi idi. 6 Textning aldi
xuddi xrustaldek parqirap turidighan, süzük eynek
déngizdek idi. Textning otturisida we textning
chöriside, aldi we keyni közler bilen tolghan töt hayat
mexluq turatti. 7 Birinchi mexluq shirgha, ikkinchi
mexluq buqigha oxshaytti. Üchinchi mexluqning
yüzi ademning chirayigha oxshaytti. Tötinchi mexluq
perwaz qiliwatqan bürkütke oxshaytti. 8 Töt
hayat mexluqning herbirining altidin qaniti bar
idi; ularning pütün bedinining chörisi hetta ich
teripimu közler bilen tolghanidi; ular kéche-kündüz
toxtimay: — «Muqeddes, muqeddes, muqeddestur, Bar
bolghan, hazirmu bar hem kelgüsidimu Bolghuchi,
Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda!» — déyishetti.
9 Hayat mexluqlar textte olturghan ebedil'ebed
hayat Bolghuchini ulughlap, Uninggha hörmet-
shewket we teshekkür izhar qilghinida, (aiōn g165) 10
yigirme töt aqsaqal textte olturghuchining ayighigha
yiqilip ebedil'ebed hayat Bolghuchigha bash qoyup
sejde qilatti, tajlirini textning aldigha tashlap
qoyup, mundaq déyishetti: — (aiōn g165) 11 «Sen, i
Perwerdigarimiz we Xudayimiz, Shan-sherep, hörmet-
shöhret we qudretke layiqtursen. Chünki Özüng
hemmini yaratting, Ularning hemmisi iradeng bilen
mewjut idi we yaritildi!»

5 Andin textte olturghuchining ong qolida ich
we tash teripige xet pütülgen we yette möhür
bilen péchetlen'gen bir oram yazmini kördüm. 2
Yuqiri awaz bilen: «Oram yazmini échip, péchetlerni
yéshishke kim layiqtur?» dep towlighan qawul bir
perishtinimu kördüm. 3 Lékin ne ershte ne yer
yüzide ne yer astida oram yazmini achalaydighan

yaki ichige qariyalaydighan héchkim chiqmidi. 4
Oram yazmini échishqa yaki ichige qarashqa layiq
birersi tépilmighachqa, qattiq yighliwettim. 5 Andin
aqsaqallardin biri manga: — Yighlima! Qara, Yehuda
qebilisidin bolghan shir — Dawutning yiltizi Bolghuchi
ghelibe qildi; shunga oram yazmini we uning
yette péchitini échishqa U qadir, — dédi. 6 Andin
qarisam, text bilen töt hayat mexluqning ariliqida,
aqsaqallar otturisida bir Qoza öre turatti. U yéngila
boghuzlan'ghandek qilatti; Uning yette münggüzi
we yette közi bolup, bu közler Xudaning pütkül
yer yüzige ewetken yette Rohi idi. 7 Qoza bérip,
textte olturghuchining ong qolidin oram yazmini
aldi. 8 Yazmini alghanda, töt hayat mexluq we
yigirme töt aqsaqal qozining ayighigha yiqildi;
ularning herbirining chiltari we xushbuy bilen
tolghan altun chiniliri bar idi (bu xushbuy muqeddes
bendilerning dualiri idi). 9 Ular yéngi bir küy
éytishti: — «Oram yazmini élishqa, We péchetlerni
échishqa layiqsen; Chünki boghuzlanding We her
qebilidin, her tildin, Her millettin, her eldin bolghan
insanlarni Öz qéning bedili bilen sétiwélip, Xudagha
mensup qilding. 10 Ularni Xudayimiz üchün bir
padishahliqqa uyushturup, Kahinlar qilding. Ular yer
yüzide höküm süridu». 11 Andin kördüm we mana,
textning, hayat mexluqlarning we aqsaqallarning
etrapida nurghunlighan perishtilerning awazini
anglidim. Ularning sani tümen ming-tümen ming,
milyon-milyon idi. 12 Ular yuqiri awaz bilen:
— «Boghuzlan'ghan qoza qudret, dölet, danaliq,
küch-quwwet, hörmet, shan-sherep We medhiyige
layiqtur» déyishetti. 13 Andin men ersh, yer yüzi,
yer asti we déngizdiki herbir mexluq we ularning
ichide bar bolghanlarning hemmisining: — «Textte
Olturghuchigha we Qozigha Medhiye, hörmet, shan-
sherep we hoquq-qudret Ebedil'ebedgiche mensup
bolghay!» déginini anglidim. (aiōn g165) 14 Töt hayat
mexluq «Amin!» dep jawab qayturatti, aqsaqallar
yerge yiqilip sejde qilatti.

6 Andin Qoza yette péchetning birini achqanda,
men qarap turdum. Töt hayat mexluqtin birining
güldürmamidek awaz bilen: «Kel!» déginini anglidim.
2 Kördümki, mana bir aq at keldi! Atqa min'güchining
qolida bir oq-ya bar idi; uninggha bir taj bérildi.
U ghelibe qilghuchi süpitide zeper quchush üchün
jengge atlandi. 3 Qoza ikkinchi péchetni achqanda,
ikkinchi hayat mexluqning: «Kel!» déginini anglidim.
4 Yene bir at otturigha chiqti, uning renggi qipqizil
idi. Atqa min'güchige yer yüzidiki tinchliqni élip
kétish we insanlarni özara qirghinchiliqqa sélish
hoquqi bérildi. Uninggha yene chong bir qilich
bérildi. 5 Qoza üchinchi péchetni achqanda, üchinchi
hayat mexluqning: «Kel!» déginini anglidim. Men
kördümki, mana bir qara at keldi. Atqa min'güchining
qolida bir taraza bar idi. 6 Töt hayat mexluqning
arisidin: — «Bir tawaq bughday bir dinarius pulgha,
Üch tawaq arpa bir dinarius pulgha sétilidu. Emma
zeytun yéghigha we sharabqa zerer yetküzmigin!»
— dégendek bir awazni anglidim. 7 Qoza tötinchi
péchetni achqanda, tötinchi hayat mexluqning: «Kel!»
dégen awazini anglidim. 8 Kördümki, mana bir tatirang
atni kördüm. Atqa min'güchining ismi «Ölüm» idi.
Uning keynidin tehtisara egiship kéliwatatti. Ulargha
yer yüzining töttin birige hökümranliq qilip, qilich,
acharchiliq, waba we yer yüzidiki yirtquch haywanlar
arqiliq ademni öltürüsh hoquqi bérildi. (Hadēs g86) 9
Qoza beshinchi péchetni achqanda, Xudaning söz-
kalami üchün we izchil guwahliq bergenliki wejidin
öltürülgenlerning janlirini qurban'gahning tégide
kördüm. 10 Ular qattiq awaz bilen nida séliship: — Ey
hakimmutleq Igimiz, muqeddes we heqiqiy Bolghuchi!
Sen qachan'ghiche yer yüzide turuwatqanlarni soraq
qilmay, ulardin qénimizning intiqamini almaysen?
— déyishetti. 11 Ularning herbirige birdin aq ton
bérildi. Ulargha, özünglargha oxshash öltürülidighan
qul-buraderliringlar hem qérindashliringlarning sani
toshquche azghine waqit aram élishinglar kérek, dep
éytildi. 12 Andin men Qoza altinchi péchetni achqinida
kördümki, mana dehshetlik bir yer tewresh yüz
berdi, quyash beeyni qara yungdin toqulghan bözdek
qapqara rengge, tolun ay bolsa qanning renggige kirdi.
13 Enjür derixining qattiq boranda silkinishidin enjür
ghoriliri yerge tökülgendek, asmandiki yultuzlarmu
yer yüzige töküldi. 14 Asman xuddi oram yazmining
türülginidek ghayib boldi, herbir tagh we aral ornidin
yötkeldi; 15 hemde dunyadiki padishahlar, mötiwerler,
serdarlar, baylar, küchlükler, qullar we hörlerning
hemmisi öngkürlerge we taghlarning kamarlirigha
yoshurundi. 16 Ular taghlargha we qoram tashlargha
mundaq dep jar saldi: — «Üstimizge chüshünglar!
Bizni textte Olturghuchining siymasidin hem Qozining
ghezipidin yoshurunglar we saqlanglar! 17 Chünki
Ularning dehshetlik ghezep küni keldi, emdi kim put
tirep turalisun?!».

7 Uningdin kéyin men kördümki, töt perishte yer
yüzining töt bulungida turatti. Ular herqandaq
shamalning quruqluq, déngiz hem del-derexlerge
urulmasliqi üchün yer yüzining töt teripidin
chiqidighan shamalni tizginlep turatti. 2 Men
hayat Xudaning möhürini alghan, kün chiqishtin
kötürüliwatqan bashqa bir perishtini kördüm. U
qattiq awaz bilen quruqluq we déngizlarni weyran
qilish hoquqi bérilgen ashu töt perishtige: 3 «Biz
Xudaning qul-xizmetkarlirining péshanisige möhür
basquche, quruqluq, déngiz we del-derexlerni weyran
qilmanglar!» dep towlidi. 4 Men möhürlen'genlerning
sanini anglidim — Israillarning herqaysi qebililiridin
bir yüz qiriq töt ming kishi, yeni: — 5 Yehuda
qebilisidin on ikki ming kishi, Ruben qebilisidin
on ikki ming kishi, Gad qebilisidin on ikki ming
kishi, 6 Ashir qebilisidin on ikki ming kishi, Naftali
qebilisidin on ikki ming kishi, Manasseh qebilisidin
on ikki ming kishi, 7 Shiméon qebilisidin on ikki
ming kishi, Lawiy qebilisidin on ikki ming kishi,
Issakar qebilisidin on ikki ming kishi, 8 Zebulun
qebilisidin on ikki ming kishi, Yüsüp qebilisidin
on ikki ming kishi, Binyamin qebilisidin on ikki
ming kishi möhürlen'genidi. 9 Bu ishlardin kéyin
kördümki, mana her el, her qebile, her millettin
bolghan, herxil tillarda sözlishidighan san-sanaqsiz
zor bir top xalayiq textning we Qozining aldida
turatti; ularning hemmisige aq ton kiydürülgen bolup,
qollirida xorma shaxliri tutqanidi. 10 Ular yuqiri awaz
bilen: — «Nijat textte olturghuchi Xudayimizgha we
Qozigha mensup bolghay!» dep warqirishatti. 11 Barliq
perishtiler textning, aqsaqallarning we töt hayat
mexluqning etrapigha olashqanidi. Ular textning
aldida yiqilip, Xudagha sejde qilip mundaq déyishetti:
— 12 «Amin! Hemd-medhiye, shan-sherep, Danaliq we
teshekkür, Hörmet we küch-qudret Xudayimizgha
ebedil'ebedgiche mensup bolghay, amin!» (aiōn g165)
13 Emdi aqsaqallardin biri mendin: — Bu aq ton
kiydürülgen kishiler kim bolidu, qeyerdin keldi? —
dep soridi. 14 — Teqsir, bu özlirige melumdur, —
dédim. U manga: — Bular dehshetlik azab-oqubetni
béshidin ötküzüp kelgenler. Ular tonlirini Qozining
qénida yuyup ap'aq qilghan. 15 Shunga ular Xudaning
textining aldida turup, ibadetxanisida kéche-kündüz
Uning xizmitide bolidu; textte Olturghuchi bolsa
ularning üstige chédirini sayiwen qilidu. 16 Ular yene
héch ach qalmaydu, héch ussimaydu, ulargha ne
aptap, ne pizhighirim issiq héch urmaydu. 17 Chünki
ularni textning otturisidiki Qoza baqidu we hayatliq
süyi bulaqlirigha élip baridu; we Xuda ularning herbir
köz yéshini sürtidu, — dédi.

8 Qoza yettinchi péchetni achqanda, ershte yérim
saetche jimjitliq höküm sürdi. 2 Andin Xudaning
aldida turidighan yette perishtini kördüm. Ulargha
yette kanay bérildi. 3 Altun xushbuydan tutqan
yene bir perishte kélip, xushbuygahning aldida turdi.
Barliq muqeddes bendilerning dualiri bilen birlikte
textning aldidiki altun xushbuygah üstide [Xudagha]
atap sunushqa uninggha köp xushbuy bérildi. 4 We
xushbuyning tütünliri muqeddes bendilerning dualiri
bilen bille perishtining qolidin Xudaning aldigha
kötürüldi. 5 Andin perishte xushbuydanni qoligha
élip, uni qurban'gahdiki ot bilen toldurup, yer yüzige
atti; shuning bilen türlük awazlar, güldürmamilar
anglandi, chaqmaqlar chéqildi we bir yer tewresh
boldi. 6 Andin qollirigha birdin kanay tutqan yette
perishte kanaylirini chélishqa hazirlandi. 7 Birinchi
perishte kaniyini chaldi; shuning bilen möldür we
ot qan arilash peyda bolup yer yüzige tashlandi,
zéminning üchtin biri köydürüldi, del-derexlerning
üchtin biri köydürüldi we pütkül yéshil ot-chöpler
köydürüldi. 8 Ikkinchi perishte kaniyini chaldi;
shuning bilen goyaki lawuldap köyüwatqan yoghan
bir taghdek ghayet zor [bir jisim] déngizgha tashlandi.
Déngizning üchtin biri qan'gha aylandi 9 we déngizdiki
janiwarlarning üchtin biri öldi; kémilerning üchtin
biri weyran boldi. 10 Üchinchi perishte kaniyini
chaldi; shuning bilen asmandin mesh'eldek yalqunlap
yan'ghan chong bir yultuz chüshti; u deryalarning
üchtin birining we bulaqlarning suliri üstige chüshti.
11 Yultuzning ismi «Kekre» idi. Sularning üchtin biri
kekridek bolup ketti, sular achchiq bolup ketkechke
nurghun adem sudin öldi. 12 Tötinchi perishte
kaniyini chaldi; shuning bilen quyashning üchtin biri,
ayning üchtin biri we yultuzlarning üchtin biri uruldi.
Netijide, quyash, ay we yultuzlarning yoruqluqining
üchtin biri qarangghulashti, kündüzning üchtin biride
yoruqluq yoqaldi, kéchining üchtin biridimu shundaq
boldi. 13 Yene kördümki, asmanning otturisida
uchup kétiwatqan bir bürkütning qattiq awaz bilen:
— «Kanayni chélishqa temshelgen qalghan üch
perishtining kanay awazliri anglansa yer yüzide
turuwatqanlarning haligha way, way, way!» déginini
anglidim.

9 Beshinchi perishte kaniyini chaldi; men asmandin
yerge chüshüp ketken bir yultuzni kördüm. Tégi yoq
hanggha baridighan quduqning achquchi uninggha
bérildi, **(Abyssos g12)** **2** U tégi yoq hangning quduqini
achti. Quduqtin yoghan xumdanning isidek tütün
örlep chiqti. Hangning quduqining tütünidin quyash
we kökni qarangghuluq basti. **(Abyssos g12)** **3** Tütünning
ichidin yer yüzige chéketke yaghdi. Ulargha yer
yüzidiki chayanlardek chéqish küchi bérilgenidi. **4**
Ulargha yer yüzidiki ot-chöplerge we herqandaq
ösümlük yaki del-derexlerge zerer yetküzmenglar,
peqet péshaniside Xudaning möhüri bolmighan
ademlergila zerer qilinglar, dep éytildi. **5** Ulargha
ademlerni öltürüshke emes, belki besh ayghiche
qiynashqa yol qoyuldi; ular yetküzidighan azab
ademni chayan chaqqandikidek azab idi. **6** Shu
künlerde, insanlar ölümni izdeydu, lékin tapalmaydu;
ölümni séghinidu, lékin ölüm ulardin qachidu. **7**
Chéketkilerning qiyapiti xuddi jengge hazirlan'ghan
atlargha oxshaytti. Bashlirida bolsa altun tajqa
oxshaydighan bir nerse bolup, chirayi ademningkige
oxshaytti. **8** Chachliri ayallarning chéchigha, chishliri
shirning chishigha oxshaytti. **9** Ularning kökrikidiki
sawuti tömür sawutlargha oxshaytti; qanatlirining
awazi jengge atlan'ghan nurghun at-harwilarning
awazigha oxshaytti. **10** Chayanlarningkige oxshash
quyruqliri we neshterliri bar idi. Ademni besh ay
azabqa salidighan küch bolsa quyruqlirida idi. **11**
Ularni idare qilidighan padishahi, yeni tégi yoq
hangning perishtisi bar idi. Uning ibraniyche ismi
Awaddon; grékche ismi Apoliyon idi. **(Abyssos g12)** **12**
Birinchi «way» ötüp ketti. Mana, buningdin kéyin
yene ikki «way» kélidu. **13** Altinchi perishte kaniyini
chaldi; men Xudaning aldidiki altun qurban'gahning
töt münggüzidin chiqqan bir awazni anglidim,
bu awaz kanayni tutqan altinchi perishtige: —
Chong Efrat deryasining yénida baghlaqliq töt
perishtini boshat, dédi. **15** Del shu saet, shu kün,
shu ay, shu yil üchün hazirlap qoyulghan bu töt
perishte insanlarning üchtin birini halak qilish
üchün baghlaqtin boshitildi. **16** Bularning atliq
leshkerler qoshunining sani ikki yüz milyon idi.
Ularning sanining jakarlan'ghanliqini anglidim. **17**
Ghayibane körünüshte közümge körün'gen at we
üstige min'genler mana mundaq idi: atliqlarning
kökrikidiki sawuti choghdek qizil, kök yaquttek
kök we günggürttek sériq idi. Atlarning bashliri
shirning béshidek idi; ularning éghizliridin ot, tütün
we günggürt chiqip turatti. **18** Bu üch baladin,
yeni atlarning aghzidin chiqqan ot we tütün we
gün'gürttin insanlarning üchtin biri öltürüldi. **19**
Chünki atlarning küchi éghizlirida we quyruqlirida
idi; ularning quyruqlirining yilanlargha oxshash
béshi bolup, bular bilen ademni zeximlendüretti. **20**
Qalghan insanlar, yeni bu balayi'apetlerdin öltürülmey
qalghanlar öz qollirining emellirige towa qilmidi, yeni
jinlargha, körelmes, angliyalmas we mangalmas altun,
kümüsh, tuch we yaghach butlargha choqunushtin
waz kechmidi. **21** Ular qatilliq, séhirgerlik, jinsiy
buzuqluq we oghriliqlirighimu towa qilmidi.

10 Andin kéyin, ershtin chüshüwatqan yene bir
küchlük perishtini kördüm. U bir parche bulut
bilen yépin'ghan bolup, béshining üstide bir hesen-
hüsen bar idi. Chirayi quyashqa, putliri ot tüwrükke
oxshaytti; **2** qolida bir kichik échiqliq oram yazma
bar idi. U ong putini déngiz üstige, sol putini
quruqluqqa qoyup turup, **3** shirning hörkirishige
oxshash qattiq awaz bilen warqiridi. U warqirighanda,
yette güldürmama öz awazlirini anglitip söz qildi.
4 Yette güldürmama söz qilghanda, dégenlirini
xatiriliwalmaqchi bolup turattim. Biraq asmandin:
— «Yette güldürmamining éytqanlirini möhürlep,
ularni xatirilime» dégen awazni anglidim. **5** Déngiz
hem quruqluqning üstide turghan, men körgen u
perishte ong qolini asman'gha kötürüp, **6** asmanlar
hem ularda bolghanlarning hemmisini, yer-zémin
hem uningda bolghanlarning hemmisini, déngiz
hem uningda bolghan hemmisini Yaratquchi, yeni
ebedil'ebedgiche hayat Yashighuchi bilen qesem
qilip: — Waqit yene keynige sürülmeydu; **(aiōn g165)** **7**
belki yettinchi perishte kanay chélish aldida, yeni
awazi anglinish aldidiki künlerde, Xudaning Öz qul-
xizmetkarliri bolghan peyghemberlerge xush xewirini
yetküzginidek Uning siri tügellinip, emelge ashidu,
— dédi. **8** Men asmandin anglighan awaz manga
yene sözlep: — Bérip, déngiz hem quruqluqning
üstide turghan perishtining qolidiki échiqliq oram
yazmini alghin, dédi. **9** Men bérip, perishtining kichik
oram yazmini manga bérishini soridim. U manga:
— Buni élip ye! Ashqaziningni zerdab qilidu, biraq
aghzing heseldek tatliq bolidu, dédi. **10** Men shuning
bilen kichik oram yazmini perishtining qolidin élip
yédim; derweqe aghzimgha heseldek tatliq tétidi,
lékin yégendin kéyin ashqazinim zördab boldi. **11**

Shuning bilen manga: — Sen köp milletler, eller we her xil tillarda sözlishidighanlar we padishahlar toghrisidiki wehiy-bésharetlerni yene jakarlishing lazim, déyildi.

11 Manga ölchigüch hasidek bir qomush bérilip, mundaq déyildi: «Barghin, Xudaning ibadetxanisi, qurban'gahi we u yerde ibadet qiliwatqanlarni ölchigin. **2** Lékin ibadetxanining tashqiriqi hoylisini ölchimey qoy, chünki u yer yat taipilerge bérildi, shuning bilen muqeddes sheher qiriq ikki ay depsende qilinidu. **3** Men ikki guwahchimgha qudret bérimen, shuning bilen ular böz kiyim kiyip, wehiy-bésharetlerni bir ming ikki yüz atmish kün yetküzidu» **4** (bular yer-zéminning Rebbi aldida turghan ikki tüp zeytun derixi we ikki chiraghdandur). **5** Birersi ularni zeximlendürmekchi bolsa, éghizliridin ot pürkülüp chiqip, düshmenlirini yep tügitidu. Ularni zeximlendürmekchi bolghanlar mana shundaq öltürülidu. **6** Ular bésharet-wehiyni yetküzgen künlerde yamghur yaghdurmasliqqa asmanni étiwétish qudritike ige; sularni qan'gha aylandurush we herxil bala-waba bilen yer-zéminni xalighan waqitta urush qudritigimu ige. **7** Ularning guwahliq wezipisi ayaghlishishi bilen, tégi yoq hangdin chiqidighan diwe ular bilen élishidu we ularni yéngip öltüridu. **(Abyssos g12)** **8** Jesetliri rohiy jehettin Sodom we Misir dep atilidighan shu katta sheherning ghol kochisida yatidu; shu yerde ularning Rebbimu kréstlen'genidi. **9** Her millettin, her qebilidin we her xil tilda sözlishidighanlardin, her eldin bolghan ademler ularning jesetlirige üch yérim kün tikilip qaraydu we jesetlerning yerlikke qoyulushigha yol qoymaydu. **10** Yer yüzide turuwatqanlar ularning bu halidin xushallinip, tebrikliship, bir-birige hediyeler ewetishidu; chünki bu ikki peyghember yer yüzidikilerni qiynaytti. **11** Lékin üch yérim kündin kéyin, Xudadin kelgen hayatliq nepisi ikkiylen'ge kirdi, ular ornidin put tirep turdi; ularghа qarawatqanlarning üstige chong bir qorqunch chüshti. **12** Andin ular ikkeylen'ge ershtin kelgen: — «Bu yaqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni anglidi; shuning bilen ular düshmenlirining köz aldida bir bulut ichide asman'gha kötürüldi. **13** Del shu saet ichide shiddetlik yer tewresh yüz berdi, sheherning ondin biri gumran bolup, yette ming kishi halak boldi. Qalghanliri dekke-dükkige chömüp, ershtiki Xudani ulughlashti. **14** Ikkinchi «way» ötüp ketti; mana, üchinchi «way» kélishke az qaldi. **15** Andin yettinchi perishte kaniyini chaldi; ershte yuqiri awazlar anglinip mundaq déyildi: — «Dunyaning padishahliqi Perwerdigarimiz We uning Mesihining padishahliqi boldi, U ebedil'ebedgiche höküm süridu». **(aiōn g165)** **16** Xudaning aldida öz textliride olturghan yigirme töt aqsaqal yerge yiqilip bash qoyup, Xudagha sejde qilip mundaq déyishti: — **17** «Shükürler éytimiz sanga, I bar Bolghuchi we bar bolghan Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Chünki ulugh qudritingni qolunggha élip, Hökümüngni yürgüzüshke bashliding. **18** Eller ghezeplen'genidi, Emdi Séning gheziping yétip keldi! Ölgenlerni soraq qilish, Qul-xizmetkarliring bolghan peyghemberlerni, Muqeddes bendilerni, Töwen yaki katta bolsun namingdin qorqqanlarni in'amigha ige qilish, Yer yüzini halak qilghanlarni halak qilish waqti keldi». **19** Andin Xudaning ershtiki ibadetxanisi échildi we uning ehde sanduqi ibadetxanida köründi; chaqmaqlar, türlük awazlar, güldürmamilar, yer tewresh we dehshetlik möldür boldi.

12 U chaghda, ershte ajayip bir karamet peyda boldi — u quyashni yépinchaqlighan, putlirining astida ay, béshida on ikki yultuzluq taj bar bir ayal idi. **2** U hamilidar bolup, tolghaq yep tughush azabida dad-peryad kötürdi. **3** Andin ershte yene bir alamet köründi — mana, yette bashliq, on münggüzlük, yette béshida yette taj bar bolghan chong bir qizil ejdiha turatti. **4** U quyruqi bilen asmandiki yultuzlarning üchtin birini süpürüp, ularni yer yüzige chörüwetti. Ejidiha tughay dep qalghan ayal yenggigen haman uning balisini yalmap yutuwetmekchi bolup uning aldida turdi. **5** Ayal bir bala, yeni pütün ellerni tömür hasisi bilen padichidek baqidighan bir oghul tughdi. Bala bolsa Xudaning we Uning textining aldigha ghachchide élip chiqildi. **6** Ayal chölge qachti; u yerde uning 1260 kün béqilishi üchün uninggha Xuda teripidin hazirlap qoyulghan bir jay bar idi. **7** Andin ershte jeng boldi. [Bash perishte] Mikail we uning perishtiliri ejdiha bilen jeng qilghili turdi; ejdihamu öz perishtiliri bilen ularghа étildi. **8** Lékin u üstünlük qazinalmidi, uninggha we perishtilirige ershte turushqa orun qalmidi. **9** Shuning bilen zor ejdiha, yeni Iblis we Sheytan dep atalghan, pütün jahanni azdurghuchi héliqi qedimiy yilan yer yüzige tashlandi. Uning perishtilirimu uning bilen teng tashlandi. **10** Andin men ershte yuqiri bir awazning mundaq dégenlikini

anglidim: — «Keldi Xudayimizning nijatliqi, qudriti,
padishahliqi we Uning Mesihining hoquqi! Chünki
qérindashlirimizning üstidin Xudayimizning aldida
kéche-kündüz shikayet qilip turghan shikayet
qilghuchi ershtin tashliwétildi; 11 qérindashlar
uning üstidin Qozining qéni we ularning guwahliq
sözi bilen ghalib keldi; Ular hetta ölümni közige
ilmay öz jénini eziz körmidi. 12 Shuning üchün,
shadlininglar, ey ershler we ularda turuwatqalar!
Lékin halinglargha way, ey yer we déngizlar! Chünki
Iblis üstünglargha chüshti; Waqtining az qalghanliqini
bilgech, Ghezep-qehri bilen keldi!». 13 Ejdiha özining
yer yüzige tashlan'ghanliqini körüp, oghul balini
tughqan ayalni qoghlashqa bashlidi. 14 Ayalning
yilanning yüzidin daldilinishi, chölde özi [üchün
hazirlan'ghan] makanigha béripbir mezgil, ikki mezgil
we yérim mezgil béqilsun dep shu yerge uchup kétishi
üchün, uninggha yoghan bir bürkütning ikki qaniti
bérildi. 15 Andin yilan ayalning arqisidin aghzi bilen
deryadek su pürküp, uni sel bilen éqitip yoqatmaqchi
boldi. 16 Lékin zémin ayalgha yardem qilip, aghzini
échip, ejdiha aghzidin pürküp chiqarghan deryani
yutuwetti. 17 Buning bilen ejdihaning ayalgha qattiq
ghezipi kélip, uning qalghan nesli, yeni Xudaning
emrlirige emel qilip, Eysaning guwahliqini tutqan
perzentliri bilen jeng qilghili ketti; u déngiz sahili
üstide turatti.

13 Andin, déngizdin on münggüzlük, yette bashliq
bir diwining chiqiwatqanliqini kördüm. Uning
herbir münggüzide birdin taj bar idi, herbir béshida
kupurluq namliri yéziqliq idi. 2 Men körgen bu
diwe yilpizgha oxshaytti, putliri éyiqning putlirigha,
aghzi bolsa shirning aghzigha oxshaytti. Ejdiha
uninggha öz qudriti, texti we zor hoquqini berdi.
3 Diwining bashliridin biri ejellik yarilan'ghandek
turatti. Lékin, bu ejellik yara saqayghanidi. Pütkül
dunya diwige heyranuhes bolup uninggha [egeshti].
4 Ejdiha diwige [seltenetlik] hoquq bergechke ular
ejdihagha choqunushti. Ular yene diwigimu choqunup:
— Diwining tengdishi barmu? Uning bilen kimmu
élishalisun? — dédi. 5 Diwige tekebburluq we kupurluq
qilidighan éghiz bérildi; uninggha qiriq ikki ay ish
körüshke hoquq bérildi. 6 U Xudagha kupurluq
qilghili — Uning namigha we Uning dergahigha,
shundaqla ershni makan qilghanlargha kupurluq
qilghili aghzini achti. 7 Uning muqeddes bendilerge
qarshi jeng qilip, ularning üstidin ghalib kélishige
yol qoyuldi; her qebile, her millet, her xil tilda
sözlishidighan ellerge hökümranliq qilish hoquqi
uninggha bérildi. 8 Yer yüzidikilerning hemmisi —
alem apiride bolghandin buyan boghuzlinip bolghan
Qozining hayatliq deptirige nami yézilmighanlar bolsa,
uninggha sejde qilidu. 9 Quliqi barlar, buni anglisun!
10 ««Tutqun bolidu» dep békitilgenler choqum tutqun
bolidu, «qilichlinidu» dep békitilgenler choqum
qilichlinip ölidu». Muqeddes bendilirining sewri-taqiti
we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. 11 Men
yerdin chiqiwatqan yene bir diwini kördüm. Uning
qoziningkidek kichik ikki münggüzi bar idi, lékin
awazi ejdihaningkidek chiqatti. 12 U awwalqi diwige
wakaliten uning pütün hoquqini yürgüzüp, yer yüzini
we uningda turuwatqanlarni ejellik yarisi saqayghan
awwalqi diwige choqunduridu. 13 U zor möjizilik
alametlerni körsitetti, hetta kishilerning köz aldida
asmandin yer yüzige ot yaghduratti. 14 U awwalqi
diwige wakaliten körsitishke hoquqlandurulghan
alametler bilen yer yüzide turuwatqanlarni azdurup,
ulargha «qilich bilen yarilan'ghan, lékin tirik
qalghan» dégen awwalqi diwige atap bir but-heykel
yasap tikleshni tapilidi. 15 Diwining but-heykilige
nepes kirgüzüp, uninggha uni sözliyeleydighan
qilish we uninggha choqunmighanlarning hemmisini
öltürgüzüsh qudriti bérildi. 16 U töwen we katta, bay
we kembeghel, hör we qullarning hemmisini ong qoli
yaki péshanisige tamgha basturushqa mejburlidi. 17
U yene bu tamgha, yeni diwining nami yaki uning
namidiki reqem bésilghanlardin bashqa héchkim bir
nerse sétiwalalmaydu yaki satalmaydu, dep békitti.
18 Mana bu yerde hékmet bar. Eqil-parasiti barliki
kishiler diwining reqimini hésablap baqsun; chünki
bu reqem bir ademning reqimi bolidu. Uning reqimi
666dur.

14 Andin men kördümki, mana, Qoza Zion téghi
üstide turatti. Uning yénida péshanisige Öz
nami we Atisining nami yézilghan bir yüz qiriq töt
ming kishi bar idi. 2 Asmandin xuddi [sharqirap
éqiwatqan] nurghun sularning awazidek we qattiq
güldürmamining awazidek bir awazni anglidim.
Men anglighan awaz yene chiltarchilar chiltarlarni
chalghan awazgha oxshaytti; 3 héliqi kishiler textning,
töt hayat mexluqning we aqsaqallarning aldida yéngi
bir küyni éytishti. Bu küyni [gunahlirining] bedili
tölinip bu dunyadin azad qilin'ghan kishilerdin bir
yüz qiriq töt mingdin bashqa héchkim öginelmeytti.

4 Ular ayallar teripidin gunahta bulghanmighan,
chünki ular pak ademlerdur. Qoza nege barsa, ularmu
Uninggha egiship shu yerge baridu. Ular bedel bilen
insanlar arisidin Xudagha we Qozigha hosulning
tunji méwisidek bolush üchün sétiwélin'ghan. 5 Ular
eyibsiz bolup, aghzidin héch yalghan söz chiqmaydu.
6 Andin men asmanning otturisida uchup yürgen
bashqa bir perishtini kördüm. Uninggha yer yüzide
turuwatqanlargha, yeni herbir el, qebile, her xil tilda
sözlishidighanlar, her milletlerge élip yetküzüshi
üchün menggülük xush xewer tapshuruldi. (aiōnios
g166) 7 U yuqiri awaz bilen: — Xudadin qorqunglar,
Uni ulughlanglar! Chünki Uning sot qilish saiti
yétip keldi; asmanni, zéminni, déngizni we su
bulaqlirini Yaratquchigha sejde qilinglar! — deytti.
8 Uning keynidin ikkinchi perishte kélip mundaq
dédi: «Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi, u öz zina-
buzuqluqining sewdaliq sharabini pütkül ellerge
ichküzgen». 9 Aldinqi ikki perishtining keynidin
yene bir perishte, yeni üchinchi perishte yuqiri
awaz bilen mundaq dédi: — «Kimdikim diwige we
uning but-heykilige choqunsa, uning tamghisini
péshanisige yaki qoligha qobul qilsa, 10 Xudaning
qehrining ebjesh qilinmighan sap sharabini Uning
ghezipi bilen tolghan qedehte ichidu. U muqeddes
perishtilerning we Qozining aldida ot we günggürtte
qiynilidu. 11 Ularning qiynilishliridin chiqqan is-
tütekler ebedil'ebed purqirap turidu; diwige we uning
but-heykilige choqun'ghanlar yaki uning namining
tamghisini qobul qilghanlargha kéche-kündüz aramliq
bolmaydu». (aiōn g165) 12 Muqeddes bendilirining
sewri-taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum
bolidu. 13 Men yene asmanda mundaq bir awazni
anglidim: — «Bu sözni yaz: «Buningdin kéyin Rebde
wapat bolup ölgenler bextliktur! — Durus, deydu
Roh, — ular hazir öz ishliridin toxtap aram alalaydu.
Chünki qilghan emelliri ularghа egiship kélidu»». 14
Men kördümki, mana bir parche aq bulut, bulutning
üstide béshigha altun taj kiygen, qolida ötkür bir
orghaq tutqan Insan'oghligha oxshaydighan birsi
olturatti. 15 Ibadetxanidin bashqa bir perishte chiqip,
bulutning üstide Olturghuchigha yuqiri awaz bilen:
— Orghiqingni sal we orushqa bashla! Chünki orma
waqti keldi, yer yüzidiki ziraetler piship yétildi,
dédi. 16 Bulut üstide Olturghuchi orghiqini yer
yüzige saldi we yer yüzidiki ziraetler oruldi. 17
Ershte bolghan ibadetxanidin yene bir perishte chiqti.
Uningmu ötkür bir orghiqi bar idi. 18 Arqidinla,
otni bashquridighan yene bir perishte qurban'gahdin
chiqip, ötkür orghaq tutqan perishtige yuqiri awaz
bilen: — Ötkür orghiqingni sélip, yer yüzidiki üzüm
télining sapaqlirini yighiwal, chünki üzümliri piship
yétildi, — dédi. 19 Buning bilen perishte orghiqini
yer yüzige saldi we yerdiki üzüm télining méwilirini
yighip, Xudaning qehrining chong sharab kölchikige
tashlidi. 20 Sheherning sirtidiki sharab kölchikidiki
üzümler dessilip, sherbetliri qan bolup, atning
tizginige chiqidighan égizlikte üch yüz chaqirim
yiraqliqqa aqti.

15 Asmanda zor hem karametlik yene bir alametni,
yeni axirqi yette balayi'apetni tutup turghan
yette perishtini kördüm (axirqi balayi'apet déyilishtiki
seweb, Xudaning ghezipi bular bilen axirlishidu). 2
Men yene ot arilash eynek déngizidek bir körünüshni
hem eynek déngizning üstide turghan, diwe we
uning but-heykili we namining reqimi üstidin
ghalib kelgenlerni kördüm. Ularning qollirida Xuda
bergen chiltarlar bolup, 3 ular Xudaning qul-
xizmetkari bolghan Musaning küyini hem Qozining
küyini éytishatti: — «Ulugh we karamet Séning
qilghanliring, I Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda,
Yolliring adil we heqtur, I pütkül ellerning Padishahi!
4 I Perwerdigar, kim Sendin qorqmaydighan, Namingni
ulughlimaydighan bolalisun? Chünki birdinbir
muqeddes Özüngdursen; Barliq eller aldinggha kélidu,
Sanga sejde qilidu; Chünki heqqaniy qilghanliring
ashkare boldi». 5 Bu ishlardin kéyin, men kördümki,
mana ershtiki ibadetxana, yeni höküm-guwahliq
chédiri échildi! 6 Yette balayi'apetni öz ilkide
tutqan yette perishte pakiz, parqirap turidighan
libas kiygen, köksige altun kemer baghlighan halda
ibadetxanidin chiqti. 7 Töt hayat mexluqning biri
yette perishtige ebedil'ebed yashaydighan Xudaning
qehri bilen tolghan yette altun chinini berdi.
(aiōn g165) 8 Ibadetxana Xudaning shan-sheripi we
qudritidin tütün bilen liq toldi. Yette perishtining
yette balayi'apiti ayaghlashmighuche, héchkim
ibadetxanigha kirelmidi.

16 Shuningdin kéyin, ibadetxanidin kötürülgen
yuqiri bir awazning yette perishtige: «Béringlar,
Xudaning qehri tolghan yette chinini yer yüzige
tökünglar!» dégenlikini anglidim. 2 Birinchisi
bérip chénidikini yer-zémin'gha tökti. Buning bilen

diwining tamghisi bésilghan we uning but-heykilige
choqun'ghanlarda birxil yirginchlik hem azabliq
chaqa-jaharet peyda boldi. 3 Ikkinchisi chinidikini
déngizgha tökti; déngiz süyi ölükning qénigha oxshash
qan'gha aylandi we ichidiki pütün janliqlar öldi. 4
Üchinchisi chinidikini derya we bulaqlarning sulirigha
tökti; ularning süyimu qan'gha aylandi. 5 Andin
men sularning perishtisining mundaq dégenlikini
anglidim: — «Mushundaq hökümlerni chiqirishingda
adil bolghansen, I hazir bar Bolghuchi, bar bolghan
Muqeddes Bolghuchi! 6 Mushu ademler muqeddes
bendiler we peyghemberlerning qénini tökkenliki
wejidin, Sen ulargha ichkili qan berding. Ular
shuninggha layiqtur». 7 Andin qurban'gahning
jawaben: — «Shundaq, i Hemmige Qadir Perwerdigar
Xuda, Hökümliring heq we adildur» — dégenlikini
anglidim. 8 Tötinchisi chinidikini quyashning üstige
tökti; buning bilen quyashqa insanlarni ot bilen
örtigili qudret bérildi. 9 Shuning bilen insanlar
dehshetlik qiziqta örteldi; biraq ular héch towa
qilmidi we bu balayi'apetlerning Igisi bolghan Xudani
ulughlashning ornigha Uning namini qarghashti.
10 Beshinchisi chinidikini diwining textige tökti;
diwining padishahliqini qarangghuluq basti, kishiler
azabtin tillirini chishleshti 11 we aghriq-azabi
we chaqa-jarahetlirining destidin ershtiki Xudani
kupurluq qilip qarghiship, qilmishlirigha héch towa
qilishmidi. 12 Altinchisi chinidikini ulugh Efrat
deryasigha tökti; shu haman künchiqishtin kélidighan
padishahlarning yolini hazirlashqa deryaning süyi
quridi. 13 Andin men ejdihaning, diwining we
saxta peyghemberning éghizliridin chiqqan paqigha
oxshaydighan üch napak rohni kördüm. 14 Bular
möjizilik alametlerni körsitidighan jinlarning rohliri
bolup, pütkül yer yüzidiki padishahlarni Hemmige
Qadir Xudaning dehshetlik künidiki jengge jem
qilishqa ularning yénigha chiqip kétiwatatti 15 («mana,
Men oghridek kélimen! Yalingach mangmasliq,
nomusi körünmesliki üchün, kiyimlirini ching saqlap,
segek turghanlar bextliktur!»). 16 Emdi [napak
rohlar] [padishahlarni] ibraniyche «Harmagéddon»
déyilidighan yerge jem qildi. 17 Yettinchisi chinidikini
hawagha tökti; ershtiki ibadetxanidin, texttin yuqiri
bir awaz kötürülüp: «Ish tamam boldi!» déyildi.
18 Shuan chaqmaqlar chéqildi, türlük awazlar we
güldürmamilar anglandi we dehshetlik bir yer tewresh
yüz berdi; insanlar yer yüzide apiride bolghandin
béri bunchilik dehshetlik yer tewresh héch bolup
baqmighanidi. 19 Katta sheher üchke bölündi;
herqaysi ellerdiki sheherlermu ghulitildi. Shuning
bilen katta sheher Babil Xudaning yadigha kéchip
uning esheddiy qehrlik sharabi bilen tolghan qedeh
uninggha bérildi. 20 Barliq arallar özini qachurup
ghayib boldi, taghlarmu yoq boldi; 21 Insanlarning
üstige herbir danisi bir talant éghirliqta kélidighan
möldür asmandin yaghdi. Möldür apiti shundaq
dehshetlik boldiki, ademler apetning destidin Xudani
kupurluq qilip qarghashti.

17 Yette chinisi bar yette perishtining biri kélip,
manga sözlep: — Bu yerge kel, nurghun
sular üstide olturghan chong pahishe ayalning
tartidighan jazasini sanga körsitip qoyay. 2 Yer
yüzidiki padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzdi,
yer yüzidikiler uning buzuqluqining sharabidin mest
bolushti, — dédi. 3 Shuning bilen u perishte méni
Rohning ilkidiki halette bir chölge élip bardi. U
yerde yette bashliq, on münggüzlük, pütün ezayini
kupurluq namliri qaplighan bir toq qizil diwining
üstide olturghan bir ayalni kördüm. 4 Ayal sösün
we toq qizil kiyim kiygen bolup, altun, qimmetlik
yaqut we merwayitlar bilen perdazlan'ghanidi. Qolida
yirginchlik nomussizliqlar we öz buzuqluqining
nijasetliri bilen tolghan bir altun qedeh bar idi. 5
Péshanisige bir sir — «Katta Babil, pahishilerning
we dunyadiki pütkül yirginchlik nomussizliqlarning
anisi» dégen nam pütüklük idi. 6 Men ayalning
muqeddes bendilerning qéni we Eysagha guwahliq
bergüchilerning qéni bilen mest bolghanliqini
kördüm. Uni körüp tolimu teejjüp qilip intayin heyran
qaldim. 7 Perishte manga mundaq dédi: — «Némige
heyran qalding? Ayalning we uni kötürüp turghan
yette bashliq, on münggüzlük diwining sirini sanga
éytip bérey. 8 Sen körgen diwe bir zamanlarda bar
idi, hazir yoq; uzun ötmey tégi yoq hangdin chiqip,
halaketke qarap mangidu. Yer yüzide turuwatqanlar
— dunya apiride bolghandin buyan isimliri hayatliq
deptirige pütülmigen kishiler diwini körüp intayin
heyran qalidu. Chünki u bir zamanlarda bar idi, hazir
yoq, lékin yene peyda bolidu. (Abyssos g12) 9 Mana
buni chüshinishke lazim bolghan hékmet: — yette
bash bolsa u ayal olturghan yette taghqa, shundaqla
yette padishahqa wekillik qilidu. 10 Bularning beshi
yiqilghan, birsi bar, yene biri téxi kelmidi. U kelgende
peqet azla waqit turalaydu. 11 Burun bar bolghan,

emdi hazir yoq bolghan diwining özi sekkizinchi
padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup
halaketke qarap mangidu. 12 Sen körgen on münggüz
on padishahdur. Ularning padishahliqliri téxi yoq,
emdi ularghа diwe bilen bille bir saetlik padishahliq
hoquqi bérilidu. 13 Bu padishahlar bir oy, bir niyette
bolup öz qudriti we hoquqlirini diwige bérishidu. 14
Diwe we padishahlar birliship Qozigha qarshi jeng
qilidu. Qoza ularning üstidin ghalib kélidu, chünki
U reblerning Rebbi, padishahlarning Padishahidur.
Uning bilen birge turghanlar bolsa chaqirilghan,
tallan'ghan we Uninggha sadiq bolghanlardur».
15 Perishte manga yene: — Pahishe ayal üstide
olturghan, sen körgen sular bolsa milletler, özara
toplashqan nurghun kishiler, eller we her xil tillarda
sözlishidighan kishilerdur. 16 Sen körgen on münggüz
we diwe bu pahishe ayaldin nepretlinidu, uni talan-
taraj qilip yalingachlap qoyidu, uning göshini yep,
özini otta köydüridu. 17 Chünki Xuda Öz söz-kalamliri
emelge ashquche, ashu [on padishahning] könglige Öz
iradisini ijra qilip, bir qararda toxtiship padishahliq
hoquqini diwige bérish niyitini saldi. 18 Sen körgen
ayal yer yüzidiki padishahlar üstidin hökümranliq
qilidighan katta sheherdur, — dédi.

18 U ishlardin kéyin men chong hoquqluq yene
bir perishtining asmandin chüshüwatqanliqini
kördüm. Yer yüzi uning julaliliqidin yorup ketti.
2 Perishte yuqiri awaz bilen mundaq warqiridi:
— «Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi! Emdi
u jinlarning makani, herbir napak rohlarning
solaqxanisi, Herbir mekruh we yirginchlik qushlarning
solaq-changgisi boldi! 3 Chünki barliq eller uning
zina-buzuqluqining sewdaliq sharabidin ichishti; Yer
yüzidiki barliq padishahlar uning bilen buzuqluq
ötküzüshti, Yer yüzidiki sodigerler uning eysh-
ishritining elwekchilikidin béyishti». 4 Asmandin
yene bir awazni anglidim: — «I Méning xelqim,
uning gunahlirigha shérik bolmasliqinglar üchün,
Hem uning béshigha chüshidighan balayi'apetlerge
uchrimasliqinglar üchün, uning ichidin chiqinglar! 5
Chünki uning gunahliri pelekke yetküdek döwilinip
ketken, Xuda uning heqqaniyetsizliklirini ésige aldi. 6
U bashqilargha yandurghinidek uning qilghinini özige
yandurunglar; Uning qilmishlirigha muwapiq ikki
hesse qoshlap qayturunglar; U [bashqilargha] ebjesh
qilip bergen qedehte uninggha ikki hesse qoyuq
ebjesh qilinglar. 7 U özini qanchilik ulughlighan bolsa,
Qanchilik eysh-ishrette yashighan bolsa, Uninggha
shunchilik qiynilish we derd béringlar; U könglide:
«Men tul emes, belki texte olturghan xanishmen;
Men derd-elemni esla körmeymen» dégini tüpeylidin,
8 Bu wejidin bir kün ichidila uninggha chüshidighan
balayi'apetler, Yeni ölüm, derd-elem we acharchiliq
kélidu, U ot bilen köydürülidu; Chünki uni soraq
qilghuchi Perwerdigar Xuda qudretliktur!». 9 Uning
bilen buzuqluq qilghan we uning bilen eysh-ishrette
yashighan yer yüzidiki padishahlar uni örtigen
otning is-tüteklirini körgende, uning haligha qarap
yigha-zar kötürüshidu. 10 Ular uning tartiwatqan
azabidin qorqup, yiraqta turup deyduki: — «Way isit,
way isit, i katta sheher! Ah Babil, küchlük sheher!
Chünki bir saet ichidila jazaying béshinggha chüshti!»
11 Yer yüzidiki sodigerlermu uning üstide yigha-
zar qilishidu. Chünki emdi ularning kémidiki yük-
mallirini, 12 yeni altun-kümüsh, qimmetlik yaqutlar,
ünche-merwayit, nepis libas rext, sösün rext, yipek,
toq qizil renglik gezmal, herxil xushbuy turunj
yaghachlar, pil chishi buyumliri, eng ésil yaghach,
tuch, tömür we mermerlerdin ishlen'gen xilmuxil
buyumlar, 13 shuningdek qowzaqdarchin, tétitqular,
xushbuy, murmekki, mestiki, sharab, zeytun méyi,
aq un, bughday, kala, qoy, at, harwa we insanlarning
tenliri we janliri dégen mallirini sétiwalidighan kishi
yoqtur. 14 ([I Babil], jéning mestane bolghan ésil
méwiler sendin ketti, Barliq heshemetlik we heywetlik
mal-dunyaliring sendin yoqaldi. Ular bularni emdi
hergiz tapalmaydu!) 15 Bu mallarni sétip béyighan
sodigerler bolsa sheherning tartiwatqan azabidin
qorqup, yiraqta turup uning üstide yigha-zar qiliship
déyishiduki: — 16 «Way isit, way isit, i katta sheher!
Nepis libas rextlerge, sösün we toq qizil renglik
gezmallargha orilip, Altun, qimmetlik yaqutlar we
ünche-merwayitlar bilen bézelgensen! 17 Bir saet
ichidila shunche katta bayliqlar weyran boldi!» Barliq
kéme xojayinliri, kémidiki barliq yoluchilar, kémichiler
we déngizgha tayinip jan baqidighanlarning hemmisi
yiraqta turup, 18 Uni örtigen otning is-tüteklirini
körüp: — Bu katta sheherge qaysi sheher teng
kélelisun? — dep peryad kötürüshti. 19 Ular bashlirigha
topa chéchip, peryad kötürüshüp, yigha-zar qiliship:
— Way isit, way isit, u katta sheher! U arqiliq, uning
dölitidin, déngizda kémisi barlar béyighanidi! Bir saet
ichidila weyran boldi bu sheher! — déyishidu. 20 —
«Uning béshigha kelgenlerdin shadlininglar, Ey ersh,

ey muqeddes bendiler, rosullar we peyghemberler!
Chünki Xuda silerning dewayinglardiki hökümni
uning üstidin chiqarghan!». 21 Andin, küchlük bir
perishte tügmen téshigha oxshash yoghan bir tashni
kötürüp, déngizgha tashlap mundaq dédi: — «Mana
shundaq shiddet bilen, Katta sheher Babil ghulitilidu,
U qaytidin körünmeydu! 22 Chiltarchilarning,
sazchilarning, Neychiler we sunaychilarning awazi
séningde qaytidin hergiz anglanmaydu, Herxil
hünerni qilidighan hünerwen séningde qaytidin
hergiz tépilmaydu, Tügmenningmu awazi séningde
qaytidin hergiz anglanmaydu, 23 Hetta chiraghning
yoruqi séningde qaytidin hergiz yorumaydu, Toy
boluwatqan yigit-qizning awazi séningde qaytidin
hergiz anglanmaydu; Chünki séning sodigerliring yer
yüzidiki erbablar bolup chiqti, Barliq eller séning
séhir-epsunliringgha aldandi; 24 Peyghemberlerning,
muqeddes bendilerning [tökülgen qanliri], Shundaqla
yer yüzide barliq qirghin bolghanlarning qanlirimu
uningda tépildi».

19 Bu ishlardin kéyin, ershte zor bir top ademlerning
warqirashliridek bir awazni anglidim. Ular:
— — Hemdusana! Nijat, shan-sherep we qudret
Xudayimizgha mensuptur! 2 Chünki Uning hökümliri
heq we adildur; U yer yüzini öz buzuqluqi bilen
buzghan chong pahishining üstidin höküm chiqirip, Öz
qul-xizmetkarlirining qénining intiqamini uningdin
aldi, — déyishetti. 3 Ular ikkinchi qétim: —
«Hemdusana!» déyishti. Uningdin chiqqan is-tütekler
ebedil'ebedgiche purqiraydu! (aiōn g165) 4 Yigirme
töt aqsaqal we töt hayat mexluq yerge yiqilip: —
«Amin! Hemdusana!» dep, textte olturghan Xudagha
sejde qilishti. 5 Andin texttin kötürülgen bir awaz
mundaq dédi: — «Ey uning barliq qul-xizmetkarliri,
Uningdin qorqidighan kattilar bolsun, töwenler
bolsun, Hemminglar Xudayimizni medhiyilenglar!» 6
Andin zor bir top ademlerning awazigha, nurghun
sularning sharqirishigha, qattiq güldürmamilarning
güldürlishige oxshash bir awazning mundaq
dégenlikini anglidim: — «Hemdusana! Hemmige
Qadir Perwerdigar Xudaymiz seltenet qildi! 7
Shadlinayli, tentene qilayli we uni medhiyilep
ulughlayli! Chünki Qozining toy-merike küni yétip
keldi, Qiz özini teyyar qildi!» 8 Qizgha kiyish
üchün pakiz, parqirap turidighan nepis libas bérildi
(nepis libas bolsa muqeddes bendilerning heqqaniy
emelliridur). 9 Andin, [perishte] manga: — Munu
sözlerni xatiriliwal: — «Qozining toy ziyapitige
chaqirilghanlar bextliktur!» — dédi. U manga yene: —
Bular Xudaning heqiqiy sözliridur, — dédi. 10 Men
uninggha sejde qilghili ayighigha yiqildim. Lékin u: —
Hergiz undaq qilma! Menmu Xudaning sen we Eysagha
guwahliq bergüchi qérindashliring bilen oxshash
qul-xizmetkarmen. Xudaghila ibadet qil! Chünki
wehiy-bésharetning roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide
guwahliq bérishtur, — dédi. 11 Andin kördümki,
asman échildi we mana, bir aq at turatti; üstige
min'güchining bolsa nami «Sadiq» we «Heqiqiy»
bolup, U heqqaniyliq bilen höküm chiqiridu we jeng
qilidu. 12 Uning közliri ot yalqunigha oxshaytti,
béshida nurghun taji bolup, ténide Özidin bashqa
héchkim bilmeydighan bir nam pütüklük idi. 13
U uchisigha qan'gha milen'gen bir ton kiygenidi,
Uning nami «Xudaning Kalami» dep atilidu. 14 Uning
keynidin egiship kéliwatqan ershtiki qoshunlar bolsa,
aq atlargha min'gen, ap'aq, pak nepis kanap libas
bilen kiydürülgenidi. 15 Uning aghzidin ötkür bir
qilich chiqip turatti; U buning bilen barliq ellerni
uridu; U ularni tömür kaltek bilen padichidek baqidu;
U Hemmige Qadir Xudaning dehshetlik ghezipining
«sharab kölchiki»ning cheyligüchisidur. 16 Uning
toni we yotisi üstige «Padishahlarning Padishahi
we reblerning Rebbi» dégen nam yézilghanidi. 17
Andin men quyashning ichide turghan bir perishtini
kördüm. U asmanning otturisida uchuwatqan barliq
qushlargha yuqiri awaz bilen: —Kélinglar, Xudaning
katta ziyapitige yighilinglar! 18 Padishahlarning,
serdarlarning we palwanlarning, atlarning we ulargha
min'genlerning, shundaqla barliq et igilirining,
qullarning hem hörlerning, kattilarning hem
töwenlerning göshlirini yenglar! — dédi. 19 Shuning
bilen men diwe, yer yüzidiki padishahlar we ularning
qoshunlirining atqa Min'güchi hem Uning qoshuni
bilen jeng qilish üchün toplan'ghanliqini kördüm.
20 Emdi diwe we uninggha wakaliten möjizilik
alametlerni körsetken saxta peyghemberning her
ikkisi tutuwélindi (saxta peyghember shu alametler
bilen diwining tamghisini qobul qilghan hemde uning
but-heykilige choqun'ghanlarni azdurup yürgenidi).
Ular ikkisi günggürt yéniwatqan ot kölige tirik
tashlandi. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Qalghini bolsa atqa
Min'güchining aghzidin chiqqan qilich bilen qirildi.
Barliq pütün uchar-qanatlar bularning göshi bilen
yep toyundi.

20 Uningdin kéyin, qolida tégi yoq hangning
achquchi we yoghan zenjir tutqan bir
perishtining asmandin chüshüwatqanliqini kördüm.
(Abyssos g12) 2 Perishte ejdihani, yeni Iblis yaki Sheytan
déyilidighan héliqi qedimiy yilanni tutup, ming
yilliq zenjirlep qoydi. 3 Uning ming yil toshquche
ellerni azdurmasliqi üchün, uni tégi yoq hanggha
tashlap hangning aghzini étip péchetliwetti. Bu
waqitlardin kéyin, u waqtinche qoyup bérilishi
muqerrer. (Abyssos g12) 4 Andin men textlerni we ularda
olturghanlarni kördüm. Ulargha hökům qilish hoquqi
bérilgenidi. Men yene, Eysagha bergen guwahliqi
wejidin we Xudaning söz-kalami wejidin kallisi
élin'ghanlarning janlirinimu kördüm. Ular diwige we
uning but-heykilige choqunmighan, uning tamghisi
péshanisige we qoligha urulmighanlar idi. Ular
tirilip, Mesih bilen birlikte ming yil hökům sürdi
5 (ölgenlerning qalghanliri ming yil toshmighuche
tirilmeydu). Bu deslepki tirilish idi. 6 Deslepki
tirilishtin nésiwe bolghanlar bextlik we muqeddestur;
ikkinchi ölümning bularni ilkige élish hoquqi yoqtur.
Ular Xudaning we Mesihning kahinliri bolidu we
Uning bilen birlikte ming yil hökům süridu. 7 Ming
yil toshqanda, Sheytan zindandin boshitilip, 8 yer
yüzining töt bulungidiki ellerni, yeni Gog we Magogni
azdurush we ularni jeng qilishqa bir yerge toplashqa
chiqidu. Toplan'ghanlarning sani déngiz sahilidiki
qumdek sanaqsiz bolidu. 9 Ular yer yüzidiki keng
tüzlenglikke chiqip, muqeddes bendilerning bargahini,
yeni Xuda söyidighan sheherni muhasirige alidu.
Lékin asmandin ot yéghip, ularni yutuwétidu. 10 Ularni
azdurghan Iblis bolsa diwe bilen saxta peyghember
köyüwatqan ot we günggürt kölige tashlinip, u yerde
kéche-kündüz ebedil'ebedgiche qiynilidu. (aiōn g165,
Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Uningdin kéyin, chong bir aq
text we uningda Olturghuchini kördüm. Asman bilen
zémin Uning yüzidin özini qachurup, ular turghan jay
hergiz tépilmaydu. 12 Men yene katta bolsun, yaki
töwen bolsun, ölgenlerning hemmisining textning
aldida turghanliqini kördüm. Kitablar échildi; andin
yene bir kitab — «Hayatliq deptiri» dep atalghan kitab
échildi. Ölgenlerge kitablarda xatirilen'gini boyiche
öz emeliyitige qarap hökům qilindi. 13 Déngiz özide
ölgenlerni tapshurup berdi, ölüm we tehtisaramu
özliridiki ölgenlerni tapshurup bérishti. Herkimning
üstige öz emeliyitige qarap hökům qilindi. (Hadēs
g86) 14 Andin ölüm we tehtisara ot kölige tashlandi.
Mana ikkinchi ölüm — ot kölidur. (Hadēs g86, Limnē Pyr
g3041 g4442) 15 Kimning ismining «Hayatliq deptiri»de
yézilmighanliqi bayqalsa, ot kölige tashlandi. (Limnē Pyr
g3041 g4442)

21 Andin, yéngi asman we yéngi zéminni
kördüm; chünki burunqi asman we zémin ötüp
ketkenidi, déngizmu mewjut bolmidi. 2 Muqeddes
sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige
toy perdazlirini qilip hazirlan'ghan qizdek yéngi
Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqni kördüm.
3 Ershtin yuqiri kötürülgen bir awazning mundaq
dégenlikini anglidim: «Mana, Xudaning makani
insanlarning arisididur; U ular bilen bille makanliship
turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular
bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu. 4 U ularning
közliridiki her tamche yashni sürtidu; emdi ölüm
esla bolmaydu, ne matem, ne yigha-zar, ne qayghu-
elem bolmaydu, chünki burunqi ishlar ötüp ketti». 5
Textte Olturghuchi: — Mana, hemmini yéngi qilimen!
— dédi. U manga yene: Bularni xatiriliwal! Chünki
bu sözler heqiqiy we ishenchliktur, — dédi. 6 U
yene manga mundaq dédi: — «Ish tamam boldi!
Men «Alfa» we «Oméga»durmen, Muqeddime we
Xatime Özümdurmen. Ussighan herkimge hayatliq
süyining buliqidin heqsiz bérimen. 7 Ghelibe qilghuchi
herkim bularghа mirasxorluq qilidu; Men uning
Xudasi bolimen, umu Méning oghlum bolidu. 8 Lékin
qorqunchaqlar, étiqadsizlar, yirginchlikler, qatillar,
buzuqluq qilghuchilar, séhirgerler, butperesler we
barliq yalghanchilargha bolsa, ularning qismiti ot
bilen günggürt yénip turuwatqan köldur — bu bolsa
ikkinchi ölümdur». (Limnē Pyr g3041 g4442) 9 Axirqi yette
balayi'apet bilen tolghan yette chinini tutqan yette
perishtidin biri kélip, manga sözlep: — Kel! Sanga
Qozining jorisi bolidighan qizni körsitip qoyay, —
dédi. 10 Andin u méni Rohning ilkide bolghan halda
yoghan we égiz bir taghqa élip qoydi. U yerdin manga
Xudadin chiqqan muqeddes sheher Yérusalémning
ershtin chüshüwatqanliqini körsetti. 11 Uningda
Xudaning shan-sheripi bar idi, uning julasi intayin
qimmetlik göherning, yéshil yaquttek yaltirighan
xrustalning julasigha oxshaytti. 12 Uning chong
hem égiz sépili bar idi; sépilning on ikki derwazisi
bolup, derwazilarda on ikki perishte turatti. Herbir
derwazining üstige Israillarning on ikki qebilisidin
birining ismi yézilghanidi. 13 Meshriq teripide üch
derwaza, shimal teripide üch derwaza, jenub teripide

üch derwaza we meghrip teripide üch derwaza
bar idi. 14 Sheherning sépilining on ikki ul téshi
bolup, ularning üstige on ikki isim, yeni Qozining
rosulining isimliri pütüklüktur. 15 Manga söz qilghan
perishtining qolida sheherni, uning derwaziliri we
uning sépilini ölcheydighan altun qomush ölchigüch
hasa bar idi. 16 Sheher töt chasa bolup, uzunluqi
bilen kengliki oxshash idi. Perishte sheherni hasa
bilen ölchidi — on ikki ming stadiyon keldi (uzunluqi,
kengliki we égizliki tengdur). 17 U sépilnimu ölchidi.
Sépilning [qélinliqi] insanlarning ölchem birliki
boyiche, yeni shu perishtining ölchimi boyiche bir
yüz qiriq töt jeynek keldi. 18 Sépilning qurulushi bolsa
yéshil yaquttin, sheher eynektek süzük sap altundin
bina qilin'ghanidi. 19 Sheher sépilining ulliri herxil
qimmetlik yaqutlar bilen bézelgenidi. Birinchi ul tash
yéshil yaqut, ikkinchisi kök yaqut, üchinchisi héqiq,
tötinchisi zumret, 20 beshinchisi qizil héqiq, altinchisi
qizil qashtash, yettinchisi sériq kwarts, sekkizinchisi
sus yéshil yaqut, toqquzinchisi topaz, oninchisi yéshil
kwarts, on birinchisi sösün yaqut we on ikkinchisi
piroza idi. 21 On ikki derwaza on ikki merwayit idi,
démek derwazilarning herbiri birdin merwayittin
yasalghanidi. Sheherning ghol yoli eynektek süzük
sap altundin idi. 22 Sheherde héchqandaq ibadetxana
körmidim, chünki Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda
we Qoza uning ibadetxanisidur. 23 Sheherning
yorutulushi üchün quyashqa yaki aygha mohtaj emes,
chünki Xudaning shan-sheripi uni yorutqanidi, uning
chirighi bolsa Qozidur. 24 Eller sheherdiki yoruqluqta
yüridu; yer yüzidiki padishahlar shanushewkitini
uning ichige élip kélidu. 25 Uning derwaziliri kündüzde
hergiz taqalmaydu (emeliyette u yerde kéche zadi
bolmaydu). 26 Herqaysi ellerning shanushewkiti we
hörmet-izziti uning ichige élip kélinidu. 27 Herqandaq
haram nerse we herqandaq yirginchlik ishlarni
qilghuchi yaki yalghanchiliq qilghuchi uninggha
kirelmeydu; peqet nami Qozining hayatliq deptiride
yézilghanlarla kireleydu.

22 Andin [perishte] manga xrustaldek parqiraq
hayatliq süyi éqiwatqan deryani körsetti. Derya
Xudaning we Qozining textidin chiqqan bolup, 2
sheherning ghol yolining otturisida éqiwatqanidi.
Deryaning bu teripide we u teripidimu on ikki xil méwe
béridighan, her ayda méwileydighan hayatliq derixi
bar idi; derexning yopurmaqliri ellerning shipasi
üchün idi. 3 Lenet dégen emdi bolmaydu; Xudaning
we Qozining texti sheherning ichide bolup, Uning
qul-xizmetkarliri Uning xizmet-ibaditide bolidu. 4
Ular Uning jamalini köridu; Uning nami ularning
péshanilirige pütüklük bolidu. 5 U yerde esla kéche
bolmaydu, ne chiragh nurigha, ne quyash nurigha
mohtaj bolmaydu. Chünki Perwerdigar Xuda ularning
üstide yoridu, ular ebedil'ebedgiche höküm süridu.
(aiōn g165) 6 Perishte manga: — Bu sözler heqiqiy we
ishenchliktur; peyghemberlerning rohlirining Reb
Xudasi yéqin kelgüside yüz bérishi muqerrer bolghan
ishlarni Öz qul-xizmetkarlirigha körsitish üchün,
perishtisini ewetti, — dédi. 7 («Mana, pat yéqinda
kélimen! Bu kitabtiki bésharetning sözlirini tutquchi
kishi bextliktur!») 8 Bularni anglighuchi we körgüchi
men Yuhannamen. Bu ishlarni anglighinimda we
körginimde, bularni manga körsetken perishtige sejde
qilghili ayighi aldigha yiqildim. 9 Lékin u manga:
— Hergiz undaq qilma! Menmu Xudaning sen we
qérindashliring bolghan peyghemberler bilen oxshash
qul-xizmetkarimen. Xudaghila ibadet qil! — dédi. 10 U
manga yene: — Bu kitabtiki bésharetning sözlirini
péchetlime; chünki bularning waqti yéqin keldi. 11
Qebihlik qilghuchi kishi qebihlikni qiliwersun; peskesh
kishi bolsa peskeshlikte turiwersun; heqqaniy kishi
bolsa heqqaniyliqini yürgüziwersun; pak-muqeddes
kishi bolsa pak-muqeddeslikte turiwersun, — dédi. 12
«Mana, pat yéqinda kélimen! Herkimning emeliyitige
qarap béridighinimni Özüm bilen bille élip kélimen.
13 Men «Alfa» we «Oméga», Birinchi we Axirqi,
Muqeddime we Xatime Özümdurmen». 14 Hayatliq
derixining méwisidin nésip bolush we derwaziliridin
sheherge kirishke muyesser bolush üchün tonlirini
yughanlar bextliktur! 15 Sheherning sirtidikiler —
itlar, séhirgerler, buzuqluq qilghuchilar, qatillar,
butperesler, yalghanchiliqqa xushtar bolghanlar we
emel qilghuchilardur. 16 «Menki Eysa jamaetlerni
dep silerge bu ishlarning guwahliqini yetküzüsh
üchün perishtemni ewettim. Dawutning Yiltizi hem
Nesli, Parlaq Tang Yultuzidurmen!» 17 Roh we
toyi bolidighan qiz: «Kel!» deydu. Anglighuchi:
«Kel!» désun. Ussighuchi herkim kelsun, xalighan
herkim hayatliq süyidin heqsiz ichsun. 18 Menki
bu kitabtiki bésharetning sözlirini anglighanlargha
guwahliq bérip agahlandurimenki: kimdikim bu
sözlerge birnémini qoshsa, Xuda uninggha bu kitabta
yézilghan balayi'apetlerni qoshidu. 19 Kimdikim
bu bésharetlik kitabning sözliridin birer sözni élip

tashlisa, Xudamu uningdin bu kitabta yézilghan
hayatliq derixidin we muqeddes sheherdin bolidighan
nésiwisini élip tashlaydu. 20 — Mana, bulargha agah-
guwah Bergüchi bolsa mundaq deydu: — «Shundaq,
pat yéqinda kélimen!» — «Amin! Kel, ya Reb Eysa!» 21
Reb Eysa Mesihning méhir-shepqiti barliq muqeddes
bendiler bilen bille bolghay, amin!

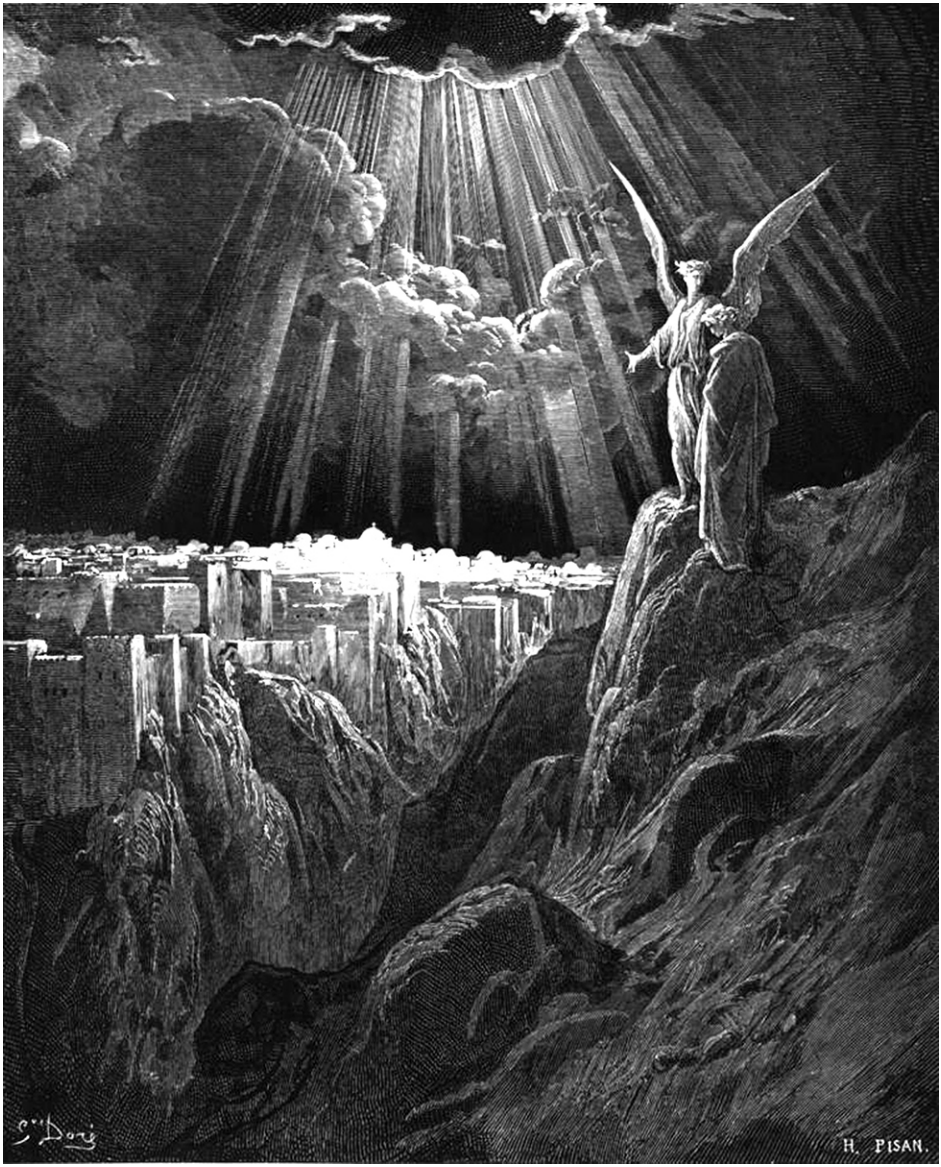

Muqeddes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazirlan'ghan qizdek yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqni kördüm. Ershtin yuqiri kötürülgen bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilen bille makanliship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu.»

Wehiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Latin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luqa 8:31
Rimliqlargha 10:7
Wehiy 9:1
Wehiy 9:2
Wehiy 9:11
Wehiy 11:7
Wehiy 17:8
Wehiy 20:1
Wehiy 20:3

aïdios

Rimliqlargha 1:20
Yehuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luqa 1:33
Luqa 1:55
Luqa 1:70
Luqa 16:8
Luqa 18:30
Luqa 20:34
Luqa 20:35
Yuhanna 4:14
Yuhanna 6:51
Yuhanna 6:58
Yuhanna 8:35
Yuhanna 8:51
Yuhanna 8:52
Yuhanna 9:32
Yuhanna 10:28
Yuhanna 11:26
Yuhanna 12:34
Yuhanna 13:8
Yuhanna 14:16
Rosullarning paaliyetliri 3:21
Rosullarning paaliyetliri 15:18
Rimliqlargha 1:25
Rimliqlargha 9:5
Rimliqlargha 11:36
Rimliqlargha 12:2
Rimliqlargha 16:27
Korintliqlargha 1 1:20
Korintliqlargha 1 2:6
Korintliqlargha 1 2:7
Korintliqlargha 1 2:8
Korintliqlargha 1 3:18
Korintliqlargha 1 8:13
Korintliqlargha 1 10:11
Korintliqlargha 2 4:4
Korintliqlargha 2 9:9
Korintliqlargha 2 11:31
Galatiyaliqlargha 1:4
Galatiyaliqlargha 1:5
Efesusluqlargha 1:21
Efesusluqlargha 2:2
Efesusluqlargha 2:7
Efesusluqlargha 3:9
Efesusluqlargha 3:11
Efesusluqlargha 3:21
Efesusluqlargha 6:12
Filippiliqlargha 4:20
Kolossiliklerge 1:26
Timotiygha 1 1:17
Timotiygha 1 6:17
Timotiygha 2 4:10
Timotiygha 2 4:18
Titusqa 2:12
Ibraniylargha 1:2
Ibraniylargha 1:8
Ibraniylargha 5:6
Ibraniylargha 6:5
Ibraniylargha 6:20
Ibraniylargha 7:17
Ibraniylargha 7:21
Ibraniylargha 7:24
Ibraniylargha 7:28
Ibraniylargha 9:26
Ibraniylargha 11:3
Ibraniylargha 13:8
Ibraniylargha 13:21
Pétrus 1 1:23
Pétrus 1 1:25
Pétrus 1 4:11
Pétrus 1 5:11
Pétrus 2 3:18
Yuhanna 1 2:17
Yuhanna 2 1:2
Yehuda 1:13
Yehuda 1:25
Wehiy 1:6
Wehiy 1:18
Wehiy 4:9
Wehiy 4:10
Wehiy 5:13
Wehiy 7:12
Wehiy 10:6
Wehiy 11:15
Wehiy 14:11
Wehiy 15:7
Wehiy 19:3
Wehiy 20:10
Wehiy 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luqa 10:25
Luqa 16:9
Luqa 18:18
Luqa 18:30
Yuhanna 3:15
Yuhanna 3:16
Yuhanna 3:36
Yuhanna 4:14
Yuhanna 4:36
Yuhanna 5:24
Yuhanna 5:39
Yuhanna 6:27
Yuhanna 6:40
Yuhanna 6:47
Yuhanna 6:54
Yuhanna 6:68

Yuhanna 10:28
Yuhanna 12:25
Yuhanna 12:50
Yuhanna 17:2
Yuhanna 17:3
Rosullarning paaliyetliri 13:46
Rosullarning paaliyetliri 13:48
Rimliqlargha 2:7
Rimliqlargha 5:21
Rimliqlargha 6:22
Rimliqlargha 6:23
Rimliqlargha 16:25
Rimliqlargha 16:26
Korintliqlargha 2 4:17
Korintliqlargha 2 4:18
Korintliqlargha 2 5:1
Galatiyaliqlargha 6:8
Tésalonikaliqlargha 2 1:9
Tésalonikaliqlargha 2 2:16
Timotiygha 1 1:16
Timotiygha 1 6:12
Timotiygha 1 6:16
Timotiygha 2 1:9
Timotiygha 2 2:10
Titusqa 1:2
Titusqa 3:7
Filémongha 1:15
Ibraniylargha 5:9
Ibraniylargha 6:2
Ibraniylargha 9:12
Ibraniylargha 9:14
Ibraniylargha 9:15
Ibraniylargha 13:20
Pétrus 1 5:10
Pétrus 2 1:11
Yuhanna 1 1:2
Yuhanna 1 2:25
Yuhanna 1 3:15
Yuhanna 1 5:11
Yuhanna 1 5:13
Yuhanna 1 5:20
Yehuda 1:7
Yehuda 1:21
Wehiy 14:6

eleēsē

Rimliqlargha 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Markus 9:43
Markus 9:45
Markus 9:47
Luqa 12:5
Yaqup 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luqa 10:15
Luqa 16:23
Rosullarning paaliyetliri 2:27
Rosullarning paaliyetliri 2:31
Korintliqlargha 1 15:55
Wehiy 1:18
Wehiy 6:8
Wehiy 20:13
Wehiy 20:14

Limnē Pyr

Wehiy 19:20
Wehiy 20:10
Wehiy 20:14
Wehiy 20:15
Wehiy 21:8

Sheol

Yaritilish 37:35
Yaritilish 42:38
Yaritilish 44:29
Yaritilish 44:31
Chöl-bayawandiki seper 16:30
Chöl-bayawandiki seper 16:33
Qanun sherhi 32:22
Samuil 1 2:6
Samuil 2 22:6
Padishahlar 1 2:6
Padishahlar 1 2:9
Ayup 7:9
Ayup 11:8
Ayup 14:13
Ayup 17:13
Ayup 17:16
Ayup 21:13
Ayup 24:19
Ayup 26:6
Zebur 6:5
Zebur 9:17
Zebur 16:10
Zebur 18:5
Zebur 30:3
Zebur 31:17
Zebur 49:14
Zebur 49:15
Zebur 55:15
Zebur 86:13
Zebur 88:3
Zebur 89:48
Zebur 116:3
Zebur 139:8
Zebur 141:7
Pend-nesihetler 1:12
Pend-nesihetler 5:5
Pend-nesihetler 7:27
Pend-nesihetler 9:18
Pend-nesihetler 15:11
Pend-nesihetler 15:24
Pend-nesihetler 23:14
Pend-nesihetler 27:20
Pend-nesihetler 30:16
Hékmet toplighuchi 9:10
Küylerning küyi 8:6
Yeshaya 5:14
Yeshaya 7:11
Yeshaya 14:9
Yeshaya 14:11
Yeshaya 14:15
Yeshaya 28:15
Yeshaya 28:18
Yeshaya 38:10
Yeshaya 38:18
Yeshaya 57:9
Ezakiyal 31:15
Ezakiyal 31:16
Ezakiyal 31:17
Ezakiyal 32:21
Ezakiyal 32:27
Hoshiya 13:14
Amos 9:2
Yunus 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

Pétrus 2 2:4

Questioned

Pétrus 2 2:17

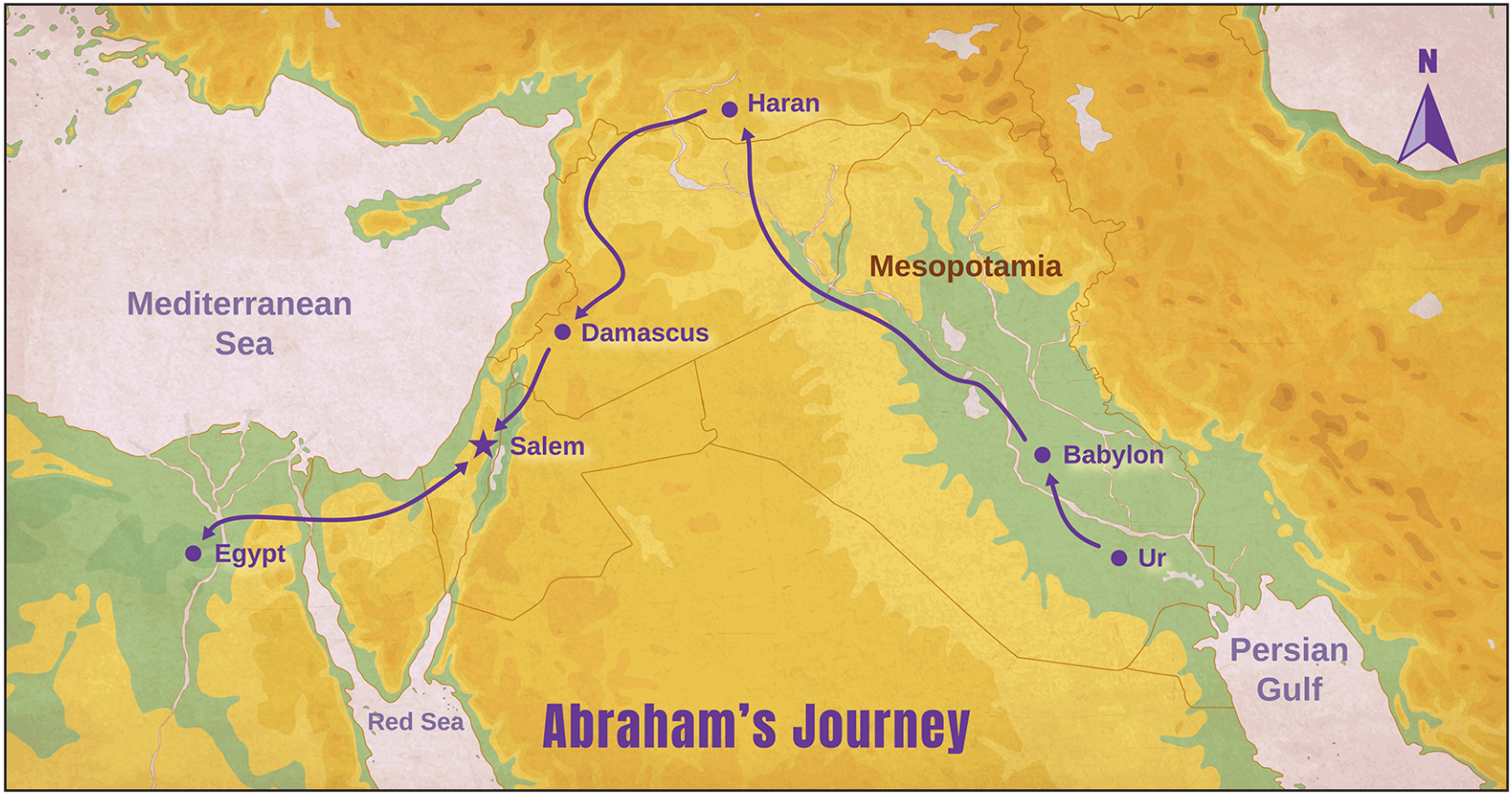

Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uninggha miras süpitide bermekchi bolghan zémin'gha bérishqa chaqirghanda, u itaet qildi; u qeyerge baridighanliqini bilmey turup yolgha chiqti. - Ibraniylargha 11:8

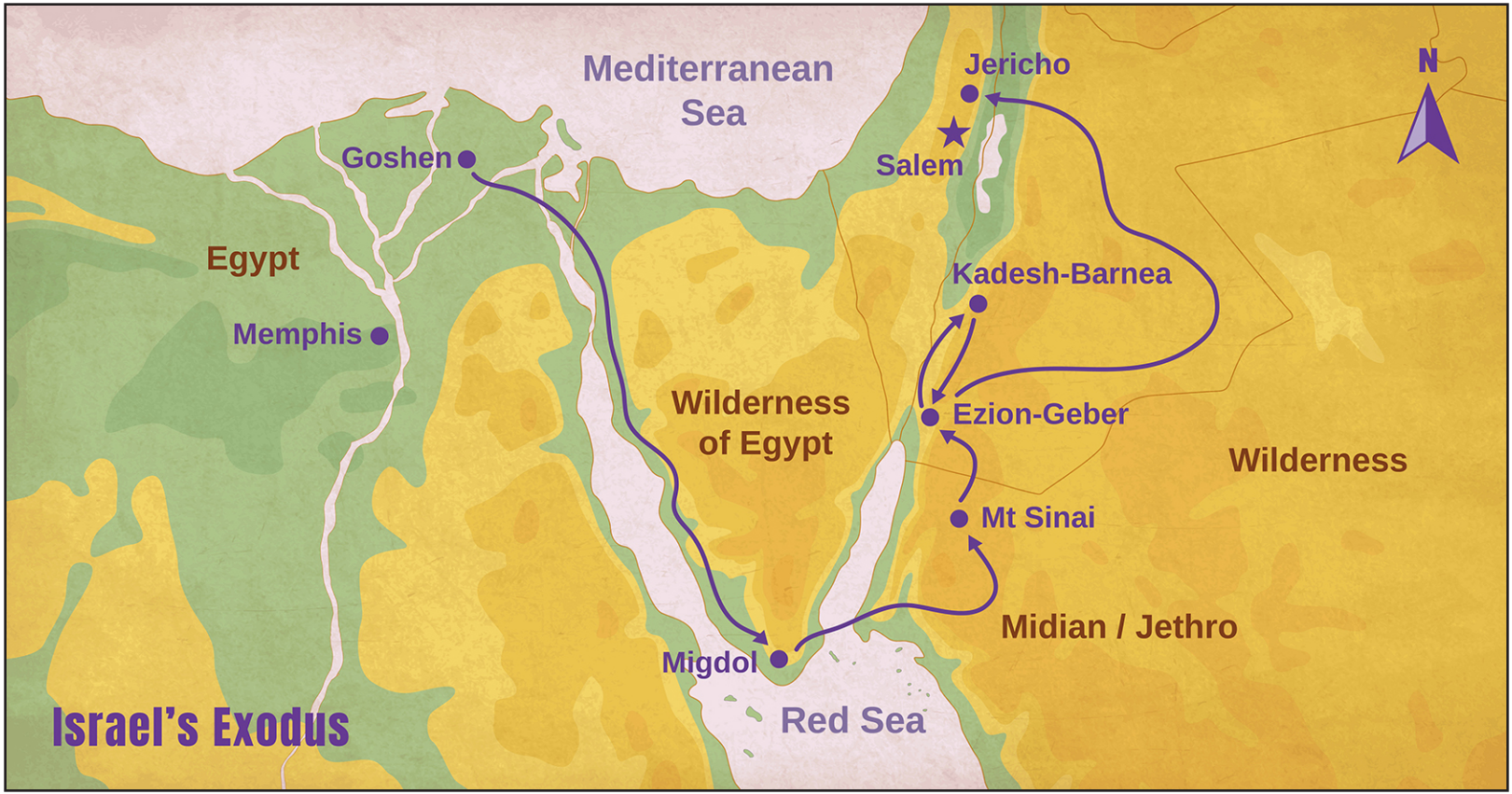

Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin kéyin, Filistiylerning zéminidiki yol yéqin bolsimu, Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u: «xelqim jengge uchrap qalsa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip kétishi mumkin» dep oylighanidi. - Misirdin chiqish 13:17

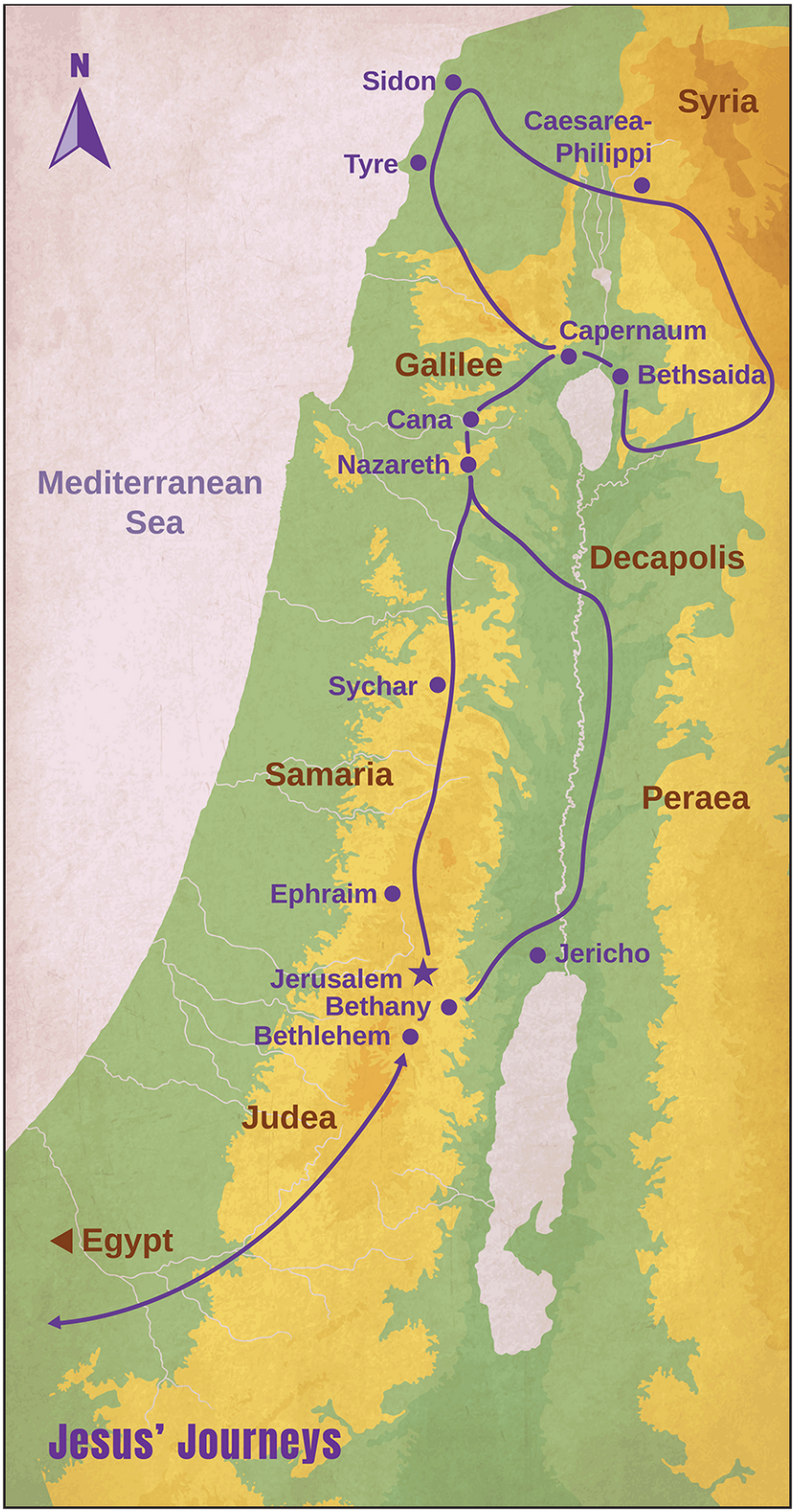

Chünki Insan'oghlimu derweqe shu yolda köpchilik méning xizmitimde bolsun démey, belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida qilish bedilige nurghun ademlerni hörlükke chiqiray dep keldi. - Markus 10:45

Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysaning quli bolghan menki Pawlustin salam! - Rimliqlargha 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?			When?							
			Innocence		Fallen				Glory	
			Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth
Who?	God	Father	God's Perfect Fellowship John 10:30	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden No Fall No Death Gen 1:31	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16				God's Perfectly Restored Fellowship with All Mankind in the Holy City No Hades No Dead Rev 20:3	All Restored Acts 3:21
		Son			Pre-Incarnate, John 8:58		Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43		
		Holy Spirit			Everywhere, Psalm 139:7		Indwelling Believers, John 14:17			
	Mankind	Living Mankind	No Creation No people Gen 1:1		Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5					
		Deceased Believing Mankind			Blessed in Paradise, Luke 16:22					
		Deceased Unbelieving Mankind			Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13					
	Angels	Holy Angels			Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14					
		Imprisoned Angels		No Fall No Unholy Angels Gen 1:31	Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6				Lake of Fire Prepared for the Devil and his Angels Mat 25:41 Rev 20:10	Fallen Angels Forgiven? Col 1:20 Yes? Heb 2:16 No?
		Fugitive Angels			Rebelling Against Christ Accusing Mankind 1 Peter 5:8 and Revelation 12:10			Thalaasa, Rev 20:13		
		First Beast Demon						Lake of Fire Revelation 19:20		
		False Prophet Demon								
		Satan						Abyss Revelation 20:2		

Destiny

Uyghur tili at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Shuning üchün, bérip pütkül ellerni [özümge] muxlis qilip yétishtürünglar, shundaqla ularni Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha tewe qilip chömüldürüp, - Matta 28:19